

शुक्रयजुर्वेदत्रकाशनानन्तरमीशप्रणया श्रीस्वामी-हरिप्रसाद-वैदिकमुनीनां प्रोत्साहनेन आकतरेत्युपपद्धारिभिः लालचन्द्रामिधैः शोभारामपुत्रैः सखूजाकुलभूपणैः पगनदप्रदेशान्तर्गत-सरगोधास्थानीय-शाहुपुरनिवासीभिः, साम्प्रतं हरिद्वारसमीपे ज्वालापुरक्षेत्रे वानप्रस्थाश्रमं स्वीकृत्य निवसन्निवर्द्धिवैदिकधर्मानुयायिभिर्द्विसहस्रपरिमिता रीण्यमुद्रा ऋग्वेदमुद्रणार्थं प्रदत्ताः । एतेन दानेन प्रोत्साहितः स्वाध्यायमण्डलस्यप्रबन्धकगणः ऋग्वेदस्य मुद्रणार्थमयतत ।

ऋग्वेदस्यान्तिमं संशोधनं केन कथं वा कर्तव्यमिति चिन्तायां भाग्यान्महाराष्ट्राया वेदमूर्तयो घनपाठिनो ब्राह्मणाः पुण्येऽस्मिन् संशोधनकर्मणि स्वाध्यायमण्डलस्य साहाय्यार्थं समागताः । ते वेदमूर्तयः सखारामभट्ट-येष्टरकरप्रमुखाः श्रुतिमहोदययो वेदभास्कराः सर्वथात्र धन्यवादाहार्हाः संमानार्हाश्च । विशेषतया यैः पूण्यमूर्तिंभी ऋग्वेदीयपत्रसंशोधनं व्यचार्थि, तेषां पुण्यश्रेयकानामेतानि नामधेयानि—

वैदिकाः ।

- १ वेदमूर्तयः सखारामभट्ट-बालकृष्णभट्ट-येष्टरकराः,
वेदाचार्या नृसिंहाटिकास्थाः ।
- २ वेदमूर्तयो गोविन्दभट्ट-भिक्रंभट्ट-फाटकाः,
वेदाचार्या वेदपाठशालाप्रधानाध्यापकाः पुण्यपत्तनस्थाः ।
- ३ वेदमूर्तयः कृष्णभट्ट-रामचन्द्रभट्ट-प्रभुणे,
वेदाचार्या याज्ञिकभूपणाः पुण्यपत्तनीयाः ।
- ४ वेदमूर्तयो बालंभट्ट-वासुदेवभट्ट-माणगांवकराः,
वेदपाठशालाप्रधानाध्यापका इचलकरंजीयाः ।
- ५ वेदमूर्तयः शङ्करभट्ट-गङ्गारामभट्ट-कशाळीकराः,
वेदपाठशालाप्रधानाध्यापकाः सावन्तवाडीयाः ।
- ६ वेदवाचस्पतयः शास्त्रपद्मानना महादेव-गोपाळभट्ट-पुरोहिताः,
वेदपाठशालाप्रधानाध्यापकाः मलकापुरदेशीयाः ।
- ७ वेदमूर्तयः काशीनाथभट्ट-नारायणभट्ट-केळकराः,
वैदिकचूडामणयो वेदपाठशालाप्रधानाध्यापकाः साङ्गलीयाः ।
- ८ वेदमूर्तयो गोविन्दभट्ट-रामकृष्णशास्त्री-माण्डवगणे,
वेदपाठशालाध्यापकाः साङ्गलीयाः ।
- ९ वेदमूर्तयो गणेशभट्ट-नारायणभट्ट-आठल्ये,
वेदाचार्याः साखर्पेनिवासीया रत्नागिरीयाः ।
- १० वेदमूर्तयः केशवभट्ट-कृष्णभट्ट-दामले,
वेदपाठशालाप्रधानाध्यापका रत्नागिरीयाः ।

शास्त्रिणः ।

११ वेदशास्त्रसम्पन्ना अनन्त-यज्ञेश्वरभट्ट-धूपकरा विद्यालङ्काराः,
विद्याविहारमन्दिरसंस्थापका, माशैल-गौमान्तकीयाः ।

संशोधकाः ।

१२ श्रीयुता नारायण-श्रीपाद-सोनटके,
चिन्तामणि-गणेश-काशीकराः
ति०- सु०- वरदराजशार्माणध
वैदिक-संशोधनमण्डलस्थाः, सभाध्ये ऋग्वेदमुद्रणे कृतपरिश्रमाः
पुण्यपत्तनीयाः ।

अध्यापकाः ।

१३ श्रीयुता दत्तात्रेय-गोविन्द-पाध्ये
संस्कृत-अध्यापकः पुण्यपत्तनीयाः ।
एते सर्वेऽपि विद्वंसो धन्यवादार्हाः । एभिः स्वाध्यायमण्डलस्यैः पण्डितैश्च संशोधित एव ऋग्वेदः पाठशानां पुरस्ताःस्थापयते ।

आदर्श-ग्रन्थाः ।

(१) अस्य ऋग्वेदस्य मुद्रणसमये शार्माणदेशोद्धृतैः पण्डितैर्मोक्षानन्दैः आकर्षणैः प्रेरितैः चन्द्रवर्मा मुद्रितं ऋग्वेदमुद्रणं अतीवपरिशुद्धं सर्माचीनतया मुद्रितं चेति प्रसूरातयाऽस्माकमालम्बनीयमस्ति । अस्य पुस्तकस्य प्रथमं शिरीषं च संग्रहणमत्र आदर्शरूपव्येनारम्भाभिः स्वीकृतम् ।

(२) सुन्दर्यां निर्णयसंग्रहाय चन्द्रालये मुद्रितं वेदशास्त्रसंशोधक-लक्षण-पत्रांशैः संशोध्यं पुस्तकं वैदिक-पत्रपत्रा आर्वि-हृतम् । तत्रैव मुद्रितः पत्राण्डः एतन्निर्णयकारिणः परिशुद्ध एव । तथा च पत्रे श्रीमन्मन्त्रमन्त्रप्रमाणं सुशोभयित्वं, ऋग्वेदस्य पत्रपत्रमुद्रितं पुस्तकमपि सर्माचीनतया च, महान्तोपायस्यै राजारामराजीवैः त्रिः संशोदितं सप्तमि-शुभाजी-चन्द्रवर्मासुश्रितं ऋग्वेदपुराणं च । मुद्रितेषु ग्रन्थेषु एव अत्राः सर्माचीनं शतकानिभिरुक्तं अस्ति ।

(३) त्रिरिणेषु कतिपयेषु कार्ण-सर्माच-चन्द्रवर्मा-चन्द्रवर्मा-चर्च-मिण्ड-मन्त्रा-वृत्तिरचष्टिम-सप्तमपाठ-संशोधन-रसायनेभ्यः अन्तीकानि वैदिकग्रन्थाः कृतपरम्परायां परिशोधितानि कर्तव्यमस्ति । त्रिरिणेषु अन्तिग्रन्थेषु मुद्रणं पुस्तकमिति सप्तम-पत्राण्डमात्रं ऋग्वेदपरिशोधनस्यै सर्वं अर्थं सुहरं जातम् । त्रिरिणेषु पुस्तकानि अन्तिके तेषु मुद्रितं अस्ति ।

ऋग्वेदस्य मुद्रणसमये पत्रे श्रीमन्मन्त्रमुद्रितं पुस्तकं निर्देशितं सप्तमपाठः सप्तमिणेषु वेदविशुद्धं सप्तमिणेषु च त्रिरिणेषु त्रिरिणेषु अन्तिकानि वैदिकग्रन्थाः कृतपरम्परायां परिशोधितानि कर्तव्यमस्ति । त्रिरिणेषु अन्तिके तेषु मुद्रणं पुस्तकमिति सप्तम-पत्राण्डमात्रं ऋग्वेदपरिशोधनस्यै सर्वं अर्थं सुहरं जातम् । त्रिरिणेषु पुस्तकानि अन्तिके तेषु मुद्रितं अस्ति ।

ऋग्वेदस्य मुद्रणसमये पत्रे श्रीमन्मन्त्रमुद्रितं पुस्तकं निर्देशितं सप्तमपाठः सप्तमिणेषु वेदविशुद्धं सप्तमिणेषु च त्रिरिणेषु त्रिरिणेषु अन्तिकानि वैदिकग्रन्थाः कृतपरम्परायां परिशोधितानि कर्तव्यमस्ति । त्रिरिणेषु अन्तिके तेषु मुद्रणं पुस्तकमिति सप्तम-पत्राण्डमात्रं ऋग्वेदपरिशोधनस्यै सर्वं अर्थं सुहरं जातम् । त्रिरिणेषु पुस्तकानि अन्तिके तेषु मुद्रितं अस्ति ।

शुक्रयजुर्वेदप्रकाशनानन्तरमीशप्रेरणया श्रीस्वामी-हरिप्रसाद-वैदिकमुनीनां प्रोत्साहनेन वाकनेरेस्तुपदभादिभिः लालचन्द्रामिधैः शोभारामपुत्रैः सखूजाकुलभूपणैः पवनदशदेवान्तरगेन-सरगोधास्यानीय-वाहुपुरनिवासीभिः, रामप्रभं हरिद्वारसमीपे ज्वालापुरक्षेत्रे वानप्रस्थाश्रमं स्वीकृत्य निवसन्ति वैदिककर्मानुयायिभिर्निःसहस्रपरिमिता रीण्यमुदा ऋग्वेदमुद्गार्थं प्रदत्ताः । एतेन दानेन प्रोत्साहितः स्वाध्यायमण्डलस्थप्रबन्धकगणः ऋग्वेदस्य मुद्गार्थमवतत ।

ऋग्वेदस्यान्तिमं संशोधनं केन कथं वा कर्तव्यमिति चिन्तायां भाग्यन्महाराष्ट्रीय वेदमूर्तयो घनपाठिनो ब्राह्मणाः पुण्येऽस्मिन् संशोधनकर्मणि स्वाध्यायमण्डलस्य साहाय्यार्थं समागताः । ते वेदमूर्तयः सत्तारामभट्ट-येडूरकरप्रमुखाः शुक्तिमहोदययो वेदभास्कराः सर्वथात्र धन्यवादाहार्हाः संमानार्हाश्च । विशेषतया र्थैः पूज्यमूर्तिर्गी ऋग्वेदीयपत्रसंशोधनं व्यभाषि, तेषां पुण्यश्रेष्ठानामेतानि नामधेयानि—

वैदिकाः ।

- १ वेदमूर्तयः सत्तारामभट्ट-वाळकृष्णभट्ट-येडूरकराः,
वेदाचार्या नृसिंह्याटिकास्थाः ।
- २ वेदमूर्तयो गोविन्दभट्ट-भिकंभट्ट-काटकाः,
वेदाचार्या वेदपाठशालाप्रधानाध्यापकाः पुण्यपत्तनस्थाः ।
- ३ वेदमूर्तयः कृष्णभट्ट-रामचन्द्रभट्ट-प्रभुणे,
वेदाचार्या यार्जिकभूषणाः पुण्यपत्तनीयाः ।
- ४ वेदमूर्तयो वाळंभट्ट-वासुदेवभट्ट-माणगांवकराः,
वेदपाठशालाप्रधानाध्यापका इचलकरंजीयाः ।
- ५ वेदमूर्तयः शङ्करभट्ट-गङ्गारामभट्ट-कशाळीकराः,
वेदपाठशालाप्रधानाध्यापकाः सावन्तवाडीयाः ।
- ६ वेदवाचस्पतयः शाल्मपवानना महादेव-गोपाळभट्ट-पुरोहिताः,
वेदपाठशालाप्रधानाध्यापकाः मलकापुरदेशीयाः ।
- ७ वेदमूर्तयः काशीनाथभट्ट-नारायणभट्ट-केळकराः,
वैदिकचूडामणयो वेदपाठशालाप्रधानाध्यापकाः साङ्गलीयाः ।
- ८ वेदमूर्तयो गोविन्दभट्ट-रामकृष्णशास्त्री-माण्डवगणे,
वेदपाठशालाध्यापकाः साङ्गलीयाः ।
- ९ वेदमूर्तयो गणेशभट्ट-नारायणभट्ट-आठल्ये,
वेदाचार्याः साखपेनिवासीया रत्नागिरीयाः ।
- १० वेदमूर्तयः केदावभट्ट-कृष्णभट्ट-दामले,
वेदपाठशालाप्रधानाध्यापका रत्नागिरीयाः ।

शास्त्रिणः ।

११ वेदशास्त्रसम्पन्ना अतन्त-यज्ञेश्वरभट्ट-धूपकरा विद्यालङ्काराः,
विद्याविहारमन्दिरसंस्थापका, मासौल-गोमान्तकीयाः ।

संशोधकाः ।

१२ श्रीयुक्ता नारायण-श्रीपाद-सौनट्टके,
चिन्तामणि-गणेश-ज्ञरक्षिकाः
ति०- सु०- वरदराजशर्मापिथ
वैदिक-संशोधनमण्डलस्थाः, सभाध्ये ऋग्वेदमुद्रणे कृतपरिश्रमाः
पुण्यपत्तनीयाः ।

अध्यापकाः ।

१३ श्रीयुक्ता दत्तात्रेय-गोविन्द-पाध्ये
संस्कृताध्यापकाः पुण्यपत्तनीयाः ।

एते सर्वेऽपि विद्वांसो धन्यवादाहोः । एभिः स्वाध्यायमण्डलस्थैः परिष्ठितं संशोधित एव ऋग्वेदः पाठशालां पुरस्तत्स्थाप्यते ।

आदर्श-ग्रन्थाः ।

(१) अस्य ऋग्वेदस्य सुद्रगलमये शार्ङ्गप्रदेशोज्ज्वैः परिष्ठितमोक्षसुव्वरभट्टैः आत्सक्योऽप्रदेशाद्ये यन्त्रालये मुद्रितं ऋग्वेदपुस्तकं अतीवपरिशुद्धं समीचीनतया मुद्रितं चेति अनुसृतयाऽस्माकमात्मनोपमासात् । अस्य पुस्तकस्य प्रथमं निर्माणं च संस्करणमत्र आदर्शरूपत्वेनास्माभिः स्वीकृतम् ।

(२) सुम्बध्यां निर्णयतागराख्ये यन्त्रालये मुद्रितं वेदशास्त्रसर्वसुदेव-लक्ष्मण-पण्डीकरैः संशोधितं पुस्तकं वैदिक-पाठशालया अतीव-शुद्धम् । तत्रैव मुद्रितः पदपाठः कुम्भकौणप्रकाशितः परिशुद्ध एव । तथा च पं० मोक्षसुव्वरभट्टप्रकाशितं सुरोपमुद्रितं, ऋग्वेदस्य पदपाठयुतं पुस्तकमपि समीचीनतया, नएतदोपाध्यायै राजारामशास्त्री-सोडरैः संशोधितं गणपति-टाण्डीनी-यन्त्रालयमुद्रितं ऋग्वेदपुस्तकं च । मुद्रितेषु अन्येष्वेव ग्रन्थाः समीचीना इत्यस्मानिरुद्धता असत् ।

(३) लिखितेषु कतिपयेषु कदा-मातीक-ग्रन्थवेद्वर-पुण्यपत्तन-वर्ग-निरज-सागली-टुमिहवाटिका-साधनकार्य-गोमन्तारदि-स्थानेषु अतीतानि वैदिकग्रन्थाः कुलपरम्परया परिशोधितानि वर्धमानकरसूत्रं लिखितानि ऋग्वेदस्य अतीवशुद्धानि पुस्तकानि मन्त्रप्र-पत्तानस्माकं ऋग्वेदपरिशोधनरूपं यस्मिं अतीव सुकरं जातम् । यैरेतानि पुस्तकानि दत्तानि ते सर्वेऽपि धन्यवादाहोः ।

ऋग्वेदस्य सुद्रगलमये पं० मोक्षसुव्वरभट्टमुद्रितं पुस्तकं निर्धारिता मन्त्रपाठः प्रथमविशेषतः तेषु विदुषां साहाय्येन च निश्चिता इति मत्तऽस्माभिः प्रथमं तदेव पुस्तकं अन्तिममनामकेन स्वीकृतमस्ति । परन्तु यथा यथा स्वाध्यायमण्डले ऋग्वेदसंशोधनं मुद्रणं च प्रयतते, तथा तथा तत्रापि पं० मोक्षसुव्वरभट्टे पुस्तके कतिपयानि स्थूलानि, कतिपये च सुद्रगदेवाः, कतिपयान्यध्यायानि सुद्रगप्रदेशपरमराष्ट्रद्वितानि च समीचीनतया सुस्तुतमस्युः । पं० मोक्षसुव्वरभट्टसर्वज्ञः पठ ऋग्वेदे सर्वत्र 'स्यन्त्र' इत्येवमस्ति, परन्तु परिशोधनमिनाः पठः सर्वत्र, 'स्यन्त्र' इत्येव स्ति, तथा 'मध्या रजांस्पदिचना' (श्र० १।१८।१५) इत्यत्र 'मध्या' इति पठस्तैः स्वीकृतः । यथा—

मोक्षमुद्धरपाठः ।

‘ स्यन्द्रा ’

१ महिना रथस्य प्र स्यन्द्रा

(सं० ११९८०१९)

२ ते स्यन्द्रासो नोक्षणो०

(५१५२१३)

३ ते शुभे नरः प्र स्यन्द्राः

(५१५२१८)

४ प्र स्यन्द्रासो धुनीनाम् ।

(५१८०१३)

५ सद्यो यः स्यन्द्रो विषितो०

(६१९२१५)

६ धनं न स्यन्द्रं बहुलम् ।

(१०१४२१५)

‘ मथ्ना ’

१ मथ्ना रजांस्यश्विना वि घोषैः ।

(११९८११५)

शुद्धो वैदिकः पाठः ।

‘ स्पन्द्रा ’

महिना रथस्य प्र स्पन्द्रा

ते स्पन्द्रासो नोक्षणो०

ते शुभे नरः प्र स्पन्द्राः

प्र स्पन्द्रासो धुनीनाम् ।

सद्यो यः स्पन्द्रो विषितो०

धनं न स्पन्द्रं बहुलम् ।

‘ मथ्रा ’

मथ्रा रजांस्यश्विना वि घोषैः ।

ऋग्वेदे सर्वत्र शुद्धो वैदिकः पाठः ‘ स्पन्द्र० ’ इत्येव वर्तते, परन्तु पं० मोक्षमुद्धरमहैः ‘ स्पन्द्र० ’ इत्येव सर्वत्र स्वीकृतः । ‘ मथ्रा रजांस्यश्विना ’ (ऋ० ११९८११५) इत्यस्य स्थाने ‘ मथ्रा ’ इति पाठस्तैरनुमोदितः । अप्रतो गत्वा ‘ मथ्रा नेर्मि ’ (ऋ० ८१८६१२३) इत्यत्र च तैः शुद्धः पाठो ‘ मथ्रा ’ इत्येव स्वीकृतः, परन्तु प्रथमं (ऋ० ११९८११५ इत्यत्र) ‘ मथ्रा ’ इति अशुद्धः पाठो रक्षितः ! तथाविधपाठस्वीकरणे च प्रमाणानि तैः स्वकीयप्रस्तावनायां वाऽन्यत्र वा कुत्रापि न दत्तानि ।

पं० मोक्षमुद्धरानुवाचिभिः पं० चन्द्रमणीलडमहोदयैः स्वकीये (Vedic Concordance) वैदिकपादानुक्रमणीग्रन्थे नैः अशुद्धपाठसंश्लेषः एव शुद्धा इति मत्वा स्वीकृताः । पं० विलसनमहोदयैः स्वकीये कोशेऽपि शुद्धम् ‘ स्पन्द्रा ’ इति पाठं दत्त्वा ऋग्वेदे ‘ स्पन्द्रा ’ एव दृश्यते इत्युक्तम् ।

वैदिकानां मन्त्रेषु अमेरिका-पातालनिवासिनो मट्टच्यूमफील्डाः, ग्रीर्वाणाङ्ग्लकोशकाराः विलसनाः, एते सर्वेऽपि वेदसंशोधनार्थं यत्नयन्तः कथं कर्मैव प्रमायेयुरिति मनस्यस्माकं महान् संदेहः प्रथमं संजातः । सर्वाण्येव वैदिकानां हस्त-लिखितानि, सर्वाणि वैदिकलिखितानि च ऋग्वेदपुस्तकानि खन्वैकमत्येन ‘ स्पन्द्र ’ इत्येव पाठसुररीकुर्वन्ति, नैकमपि वैदिकस्य पुस्तकं ‘ स्पन्द्र ’ इति पाठं स्वैः करोतीति पश्यन्तो, नूनं वयं जानीमः ‘ स्पन्द्र ’ इति पाठो न सम्प्रगतिः ।

‘ स्पन्द्र ’ इत्यस्य च शुद्धपाठस्य विनिश्चयार्थमस्माभिर्भारतवर्षे आ-काशि-रामेश्वरं विविधेषु नगरेषु निवसद्भ्यः शतादप्याधि-
केभ्यो वेदपाठिभ्यो माननीयब्राह्मणेभ्यः पत्राणि लिखितानि । तेषामध्ययनपरम्परायां कः पाठोऽभिमत इति च पृष्टास्ते सर्वेऽपि
ऐक्यमत्येन ‘ स्पन्द्र ’ इत्येव पाठः प्राचीनवैदिकपरम्पराभिमत इत्यत्र न कोऽपि व्युत्क्रमं कर्तुं शक्नोतीत्येवावोचन् । वैदिकानां
पुस्तकेषु वैदिकानां पठनपाठनपरम्परासु च ‘ स्पन्द्र ’ इति पाठस्याभावात्, ‘ स्पन्द्र ’ इत्यस्य सद्भावाच्च, ‘ स्पन्द्र ’ इति
भट्टमोक्षमुहुरादिभिरभिमतः पाठः सर्वथा अशुद्धोऽवैदिकोऽपपाठ इति, नास्त्यत्र सन्देहः । विद्वद्भिरिष्टैर्भट्टमोक्षमुहुरैः कथं नाम
सोऽपपाठः स्वीकृत इतीदानीं नैव ज्ञातुं शक्यते ।

एक एव पाठभेदः ।

ऋग्वेदे वैदिकैः सर्वैरपि वेदपाठिभिरकं एव पदं पाठभेदेन स्वीक्रियते नान्यत्, यत्—

‘ ऋधं मंश्चतोर्वरुणस्य वृधुं ’

इति वा

‘ ऋधं मांश्चतोर्वरुणस्य वृधुं ’

(ऋ० ७।४।३)

इति वा । पाठद्वयेऽपि ‘ मंश्चतोः ’ इति पाठो बहुसम्मत इति कृत्वास्माभिः स एव पाठोऽस्मिन् ऋग्वेदे स्वीकृतः । सम्पूर्णं
ऋग्वेदे नान्यः कोऽपि पाठभेदो वर्तते इति सर्वे वैदिकैरैकमत्येन मन्यते । वस्तुतस्तु नैपोऽपि पाठभेदः किन्तु कम्पस्थैव सानुनासिकस्य
अकारस्य विवृतसंवृत-भेदेनोच्चारणवैचित्र्यमात्रमिति ।

विस्तरशो विवरणम् ।

अस्मिन् ऋग्वेदे ऋषि-देवता-छन्दांसि कात्यायनीयसर्वानुक्रमणौ शौनकीयबृहद्देवतां चानुगृह्य मुद्रितानि । अन्यत्रोद्धितानि
ऋषिदेवतादीनि भाष्यकारादिभिः स्वीकृतानि च सर्वाण्यपि परिशिष्टविभागे विस्तरशः प्रदर्शयिष्यामः । अस्मिन्विषये, ऋग्वेदस्य
शाखाभेदादिविषये च यत्किंचिदपि विशेषेण द्रष्टव्यं विचारयितव्यं चास्ति, तत्सर्वं वयं ‘ ऋग्वेदस्वाध्याय ’-नामके ग्रन्थे
विस्तरशो विशदीकरिष्यामः ।

सादरं निवेदनम् ।

वैदिकधर्मिणां पुरस्तादेष ऋग्वेदः सादरं समवस्थाप्यते । जावच्छक्यं तावत्संवत्सात् सखलनाभावः साधितः । तथापि मानवस्य
सखलनशीलत्वात्पि कुत्रापि केचन प्रमादा भवेयुः, ते ‘ पुस्तकं संशोध्यं व्रणिनोऽद्भवदिति ’ न्यायेन संशोध्यं संशोध्यं,
पाठकैर्निवेदनीयाः । अस्य मुद्रणविषयेऽपि यदि किंचिदपि विशेषेण सूचनीयं स्यात्, तदपि निवेद्य चानुप्राप्तोऽयं स्वाध्यायमण्डलरथो
जनः सर्वैरपि पाठकप्रवरैरिति तत्विनयमुक्त्वा विरलामः ।

प्रकाशकाः

श्रीपाद-दामोदरभट्ट-सान्तवलेकर-प्रमुखाः ।

मण्डलानुक्रमणिका ।

१ प्रथमं मण्डलम्	पृष्ठसंख्या	१-१४८
२ द्वितीयं मण्डलम्	"	१४९-१८४
३ तृतीयं मण्डलम्	"	१८५-२३२
४ चतुर्थं मण्डलम्	"	२३३-२७८
५ पञ्चमं मण्डलम्	"	२७९-३३४
६ षष्ठं मण्डलम्	"	३३५-३९२
७ सप्तमं मण्डलम्	"	३९३-४६०
८ अष्टमं मण्डलम्	"	४६१-५६०
९ नवमं मण्डलम्	"	५६१-६२६
१० दशमं मण्डलम्	"	६२७-७६६

अष्टकानुक्रमणिका ।

१ प्रथमोऽष्टकः	पृष्ठसंख्या	१- ९२
२ द्वितीयोऽष्टकः	"	९२-१९१
३ तृतीयोऽष्टकः	"	१९१-२८५
४ चतुर्थोऽष्टकः	"	२८६-३८१
५ पञ्चमोऽष्टकः	"	३८१-४७८
६ षष्ठोऽष्टकः	"	४७८-५७६
७ सप्तमोऽष्टकः	"	५७६-६६५
८ अष्टमोऽष्टकः	"	६६५-७६६

ऋग्वेदमन्त्राणामृषिदेवता-सूची ।

सूक्तं । मन्त्रसंख्या । ऋषिः । देवता । मन्त्रसंख्या । सूक्तं । मन्त्रसंख्या । ऋषिः । देवता । मन्त्रसंख्या

प्रथमं मंडलम् ।

सूक्तं	मन्त्रसंख्या	ऋषिः	देवता	मन्त्रसंख्या	सूक्तं	मन्त्रसंख्या	ऋषिः	देवता	मन्त्रसंख्या
					१२	१२	मेधातिथिः काण्वः	१-५	अग्निः ५
								६	निर्मथ्याहव- नीयावमी १
१	९	मधुच्छंदा वैशामित्रः	१-९	अग्निः ९				७-१२	अग्निः ६
२	९	"	१-३	वायुः ३	१३	१३	"	१	समिद्धोऽग्निः* १
			४-६	इन्द्रवायू ३				२	तनूनपात् १
			७-९	मित्रावरुणौ ३				३	नरांसः १
३	१२	"	१-३	आभिनौ ३				४	इळः १
			४-६	इन्द्रः ३				५	बर्हिः १
			७-९	विश्वे देवाः ३				६	देवीद्वारः १
			१०-१२	सरस्वती ३				७	उपासानक्ता १
४	१०	"	१-१०	इन्द्रः १० २३				८	दैव्यौ होतासौ प्रचेतसौ १
५	१०	"	१-१०	" १०				९	सरस्वतीळा- भारत्यः १
६	१०	"	१-३	" ३				१०	त्वष्टा १
			४	मरुतः १				११	वनस्पतिः १
			५	इन्द्रमरुतः १				१२	स्वाहाकृतयः १
			६	मरुतः १				१-१२	विश्वे देवाः+ १२
			७	इन्द्रमरुतः १	१४	१२	"	१	इन्द्रः ७ १
			८-९	मरुतः २	१५	१२	"	२	मरुतः १
			१०	इन्द्रः १ ५१				३	त्वष्टा १
७	१०	"	१-१०	" १०				४	अग्निः १
८	१०	"	१-१०	" १०				५	इन्द्रः १
९	१०	"	१-१०	" १०				६	मित्रावरुणौ १
१०	१२	"	१-१२	" १२				७-१०	द्रविणोदा अग्निः ४
११	८	जेता	१-८	" ८					
		माधुच्छंदसः							

ॐ (१।१३।१) इष्मो वा ।

+ (१।१४।१-१२) (१-२) अग्निः २, (३) विश्वे देवाः १, (४-१२) अग्निः ९, एवं द्वादश । अत्र विशेषः-अस्य सूक्तस्य विद्वैदेवैः सहितोऽग्निर्देवता । (३) इन्द्रवायुबृहस्पतिमित्रामिष्यभगादित्यमरुद्गणाः १। (१०) विश्वदेवामीन्द्रवायुमित्रधामानि १; (११) अग्निः १।
ॐ (१।१५।१-१२) प्रत्येकं ऋतुसहितदेवताः ।

		११	अधिवी	१	२५	१५	सुतः	सुतः	आजीगतिः	५	१
		१२	अग्निः	१						२	१
१६	९	१-२	इन्द्र	२				३	१५	अग्निः	१
१७	९	१-२	इन्द्रावमगो	२				१-१५	अग्निः	१५	११
१८	९	१-३	महाभक्तः	३	२५	२३	"	१-२३	"	२५	
			इन्द्रावमगो		२३	२०	"	१-२०	अग्निः	१५	२०
			सोमो	१	२०	२३	"	१-२०	"	१५	
			महाभक्तः					१-२३	अग्निः	१	
			सोमेन्द्रावमगो	१	२०	९	"	१-२५	इन्द्रः	५	
		१-२	महाभक्तः	३				१-२५	अग्निः	२	
			महाभक्तः	१				१-२५	अग्निः	२	
१९	९	१-९	अग्निः	९				१-२५	अग्निः	२	
(इति प्रथमाष्टके प्रथमोऽध्यायः)					२९	३	"	१-२९	इन्द्रः	५	२३
					३०	२०	"	१-३०	"	१५	
२०	८	"	१-८	अग्निः	८			१-३०	अग्निः	१	
२१	६	"	१-६	इन्द्रावमगो	६			२०-२०	अग्निः	१	
२२	२१	"	१-२१	अग्निः	२१	१८	द्वितीयः				
			१-८	अग्निः	८			आग्निः	१-१८	अग्निः	१८
			९-१०	अग्निः	१०	१५	"	१-१५	इन्द्रः	१५	३०
			११	अग्निः	१			(इति प्रथमाष्टके द्वितीयोऽध्यायः)			
			१२	इन्द्रावमगो	१२	१५	"	१-१५	"	१५	
			अग्निः	१	१५	१५	"	१-१५	अग्निः	१५	
			१३-१४	आवागृथिभ्यो	२	१५	"			अग्निमित्रवरुणः	
			१५	अग्निः	१					रात्रीपवितारः	१
			१६-१७	विष्णुः	६			१-११	अग्निः	१०	
२३	२४	"	१	वायुः	१	३६	२०	कण्वो घोरः	१-१२	अग्निः	१२
			२-३	इन्द्रवायु	२			१३-१३	यूपः	२	
			४-६	मित्रावरुणौ	३			१५-२०	अग्निः	६	
			७-९	मरुतः	३	३७	१५	"	१-१५	मरुतः	१५ ४०
			१०-१२	विश्वे देवाः	३	३८	१५	"	१-१५	"	१५
			१३-१५	यूपः	३	३९	१०	"	१-१०	"	१०
			१६-२२	आपः	७	४०	८	"	१-८	प्रह्वणस्पतिः	८
			२३	अग्निः	१	४१	९	"	१-९	वरुणमित्रार्यमणः	३
			२४	अग्निः	१				४-६	आदित्याः	३

× (१।१८।६-९) चतुर्णामपि वा सदसस्पतिः । ◻ (१।२२।१६) देवा वा । + (१।२३।७-९) मरुत्वानिन्द्र इति केचित् । × (१।२४।१-१५) सुतःसुतः आजीगतिः स कृत्रिमो वैश्वामित्रो देवरातः ऋषिः ।
 ◻ (१।२४।५) भगभक्तस्यैत्यस्य भगो वा । + (१।२८।९) अधिववणचर्म वा देवता । सोमो वा ।

		७-९	वरुणमित्रार्यमणः ३	६३	९	नोधा गौतमः १-९	"	९
४२	१०	कण्वो गौरः १-१०	पूषा १०	६४	१५	" १-१५	मरुतः	१५
४३	९	" १-९	रुद्रः २	६५	१०	पराशरः पाकत्यः १-१०	अग्निः १०	१३२
		३	रुद्रमित्रवरुणाः १	६६	१०	" १-१०	"	१०
		४-६	रुद्रः ३	६७	१०	" १-१०	"	१०
		७-९	सोमः ३	६८	१०	" १-१०	"	१०
४४	१४	प्ररुणवः १-२	अग्न्यद्रयुपतः २	६९	१०	" १-१०	"	१०
		काण्वः		७०	११	" १-११	"	११
		" ३-१४	अग्निः १२ २१	७१	१०	" १-१०	"	१०
४५	१०	" १-९	" ९	७२	१०	" १-१०	"	१०
		१०	अग्निदेवाः १	७३	१०	" १-१०	"	१०
४६	१५	" १-१५	अश्विनौ १५ २५	७४	९	गोतमो राहूगणः १-९	"	९
(इति प्रथमाष्टके तृतीयोऽध्यायः)				७५	५	" १-५	"	५
४७	१०	" १-१०	" १०	७६	५	" १-५	"	५
४८	१६	" १-१६	उपसः १६ २०	७७	५	" १-५	"	५
४९	४	" १-४	" ४	७८	५	" १-५	"	५
५०	१३	" १-१३	सूर्यः १३	७९	१२	" १-१२ ×	"	१२
५१	१५	सव्य आगिरसः १-१५	इंद्रः १५ ७२	८०	१६	" १-१६	इन्द्रः १६ ५७	५७
५२	१५	" १-१५	" १५	(इति प्रथमाष्टके पंचमोऽध्यायः)				
५३	११	" १-११	" ११	८१	९	" १-९	"	९
५४	११	" १-११	" ११	८२	६	" १-६	"	६
५५	८	" १-८	" ८	८३	६	" १-६	"	६
५६	६	" १-६	" ६	८४	२०	" १-२०	"	२०
५७	६	" १-६	" ६	८५	१२	" १-१२	मरुतः १२ ३४	३४
५८	९	नोधा गौतमः १-९	अग्निः ९	८६	१०	" १-१०	"	१०
५९	७	" १-७	वैश्वानरोऽग्निः ७	८७	६	" १-६	"	६
६०	५	" १-५	अग्निः ५	८८	६	" १-६	"	६
६१	१६	" १-१६	इंद्रः १६ ३८	८९	१०	" १-१०	+विश्वे देवाः १० १९	१९
(इति प्रथमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः)				९०	९	" १-९	"	९
६२	१३	" १-१३	" १३					

७ (१।७।१९) सूर्यो मित्रावरुणौ च । × (१।७।१।१-३) मध्यमोऽग्निर्वा । ✻ (१।८०।१६) अथर्वामनुर्दध्यङ्च ।

+ (१।८९।१-४) विश्वे देवाः ४, (५) इंद्रापूर्वणौ १, (६-९) विश्वे देवाः ४, (१०) अदितिः १, (१।९०।९) विश्वे देवाः ९ (एवं १९) (१।८९।१-१०) अथवा (१-२, ८-९) देवाः किंवा (१) ऋतुदेवाः १, (२) देवाः १, (३) भगमित्रादिति-दक्षार्यमवरुणसोमाश्वितरस्वत्यः १, (४) वातपृथिवीद्युम्रावाश्वितः १, (५) ईशपूर्वणौ १, (६) इन्द्रपूर्वाताक्षर्यवृहस्पतयः १, (७) मरुतः १, (८-९) देवाः २, (१०) अदितिः १।

✻ (१।९०।१-९) (१-३) वरुणमित्रार्यमणः ३, (४) इन्द्रमरुत्पूर्वभगाः १, (५) पूषाविष्णु १, (६) वातसिन्धुवोधयः १, (७) नक्तोपारजोद्यावः १, (८) वनस्पतिसूर्यगावः १, (९) मित्रवरुणार्यमैन्द्रवृहस्पतिविष्णवः १।

९१	२३	गोतमो राहूगणः १-२३	भोमः	२३	१००	१३	ऋताभांतीप-		
९२	१८	" १-१५	उपमः	१५			मन्वेतम-		
		१६-१८	आश्विनौ	३			मानसुगणयो		
९३	१२	" १-१२	अग्निपौमौ	१२			नापोगिमाः १-१२	इतः	१२ १८
९४	१६	कुत्स आगिरसः १-७	अग्निः	७	१०१	११	कुत्स आगिरसः १-११	"	११
		८	देवामौ	१	१०२	११	" १-११	"	११
		९-१५	अग्निः	७	१०३	८	" १-८	"	८
		१६	अग्निमित्रवरुणा-	१०४	९	९	" १-९	"	९
			दितिर्षिषु-	१०५	१०	१०	विन आग्नः		
			पृथिवीधावः+	१	१०६	५	कुत्स आगि-		
							रगो वा १-१२	अग्निदेवाः १५	२९
(इति प्रथमाष्टके पद्योऽध्यायः।)					१०७	३	उत्सव आगिरसः १-७	"	७
९५	११	" १-११	आंपसोऽग्निः	११	१०८	३	" १-३	"	३
९६	९	" १-९	द्रविणोदा अग्निः	९	१०९	८	कुत्स आगिरसः १-१३	इन्द्राग्नी १३	२१+
९७	८	" १-८	शुचिरग्निः	८	११०	८	" १-८	"	८
९८	३	" १-३	धैश्वानरोऽग्निः	३	१११	९	" १-९	ऋभवः ९	१४
९९	१	कश्यपो मारीचः १	जातवेदा अग्निः	१	११२	५	" १-५	"	५

+ (१।९४।१६) यद्देवत्यं वा सूक्तमिति पक्षेऽग्निरेव देवता ।

× द्वे विरूप (१।९५) इत्यारभ्य जातवेदस (१।९९) इत्यंतं शुचोऽग्निर्विकल्पेन ।

✠ (१।१००।१-१९) इन्द्रो मरुत्वान् १८। (१९) इन्द्रमित्रवरुणादितिमिन्धुपृथिवीधावः १।

(१।१०१।१-११) इन्द्रो मरुत्वान् १०। (११) मरुदिन्द्रमित्रवरुणादितिमिन्धुपृथिवीधावः १।

(१।१०२।११) इन्द्रमित्रवरुणादितिमिन्धुपृथिवीधावः ।

(१।१०३।११) " " " "

* (१।१०५।१-१९) (१) रोदसीभ्यां सहिताश्चन्द्ररश्मयः १, (२) रोदसी १, (३) देवाः १, (४) अग्निः १, (५) देवाः १। (६) देववरुणार्थमाणः १, (७) देवाः १, (८) इन्द्रः १, (९) रश्मयः १, (१०) इन्द्रवरुणाग्न्यर्थमसवितारः (पञ्च उक्षणः) १, (११) सुपर्णाः, (रश्मयः) १, (१२) देवाः १, (१३) अग्निः १, (१४) अग्निः १, (१५) वरुणः १, (१६) आदित्यः १, (१७) बृहस्पतिः १, (१८) भरुगः चन्द्रः १, (१९) इन्द्रमित्रवरुणादितिमिन्धुपृथिवीधावः १।

(१।१०६।१-७) (१) इन्द्रमित्रवरुणाग्निमरुददितयः १, (२) आदित्या देवाः १, (३) पितृयावापृथिव्यः १, (४) नराशंसपृषणौ १, (५) बृहस्पतिः १, (६) इन्द्रः १, (७) अदितिदेवसवितृमित्रवरुणादितिमिन्धुपृथिवीधावः १। (सर्वे वसुभिः सहिताः) (१।१०७।१-३) (१) आदित्याः १, (२) इन्द्रमरुददितयः १, (३) इन्द्रवरुणाग्न्यर्थमसवितृमित्र-

* पक्षान्तरे (१।१०५) (१) विश्वे देवाः १, (२) रोदसी १, (३) विश्वे देवाः १, (४) अग्निरोदसी १, (५-७) विश्वे देवाः ३, (८) इंद्रोदसी १, (९) सूर्यरश्मीरोदसी १, (१०) विश्वे देवाः १, (११) सूर्यरश्मीरोदसी १, (१।१०६) (१) विश्वे देवाः १, (२-३) रोदस्यौ २, (४) वरुणरोदसी १, (५-६) विश्वे देवाः २, (७) रोदसी १, (१।१०७।१-३) विश्वे देवाः ११ (एवं २९)

+ (१।१०८।१-१३) (१३) इन्द्राग्नीमित्रवरुणादितिमिन्धुपृथिवीधावः १।

(१।१०९-१।१५) सर्वेषामेषां सप्त सूक्तानां अन्तिमस्य मन्त्रस्य मित्रवरुणादितिमिन्धुपृथिवीधावः ।

११२	२५	कुक्षं भांगिरसः	१	सावापृथिव्य- मन्यश्चिनः	१	१२८	८	परुच्छेपो	१-८	"	८	
								दैवोदासिः				
			२-२५	अश्विनौ	२४	१२९	११	"	१-५	इंद्रः	५	
										६	इंद्रुः	१
(इति प्रथमाष्टके सप्तमोऽध्यायः।)									७-११	इंद्रः	५	२७
११३	२०	"	१	उषोरात्री	१	१३०	१०	"	१-१०	"	१०	
			२-२०	उपसः	१९	१३१	७	"	१-७	"	७	
११४	११	"	१-११	रुद्रः	११	१३२	६	"	१-५	"	+५	
११५	६	"	१-६	सूर्यः	६					६	इन्द्रापरवर्तेद्गाः	६
११६	२५	कक्षीवान् औशिक्षो		अश्विनौ	२५	१३३	७	"	१-७	इंद्रः	७	
		दैर्घतमसः	१-२५	"	८३	१३४	६	"	१-६	वायुः	६	९
११७	२५	"	१-२५	"	२५	१३५	९	"	१-३	"	३	
११८	११	"	१-११	"	११				४-८	इंद्रवायू	५	
११९	१०	"	१-१०	"	१०				९	वायुः	१	
१२०	१२	"	१-१२	"	१२	१३६	७	"	१-५	मित्रावरुणौ	५	
१२१	१५	"	१-१५	इंद्रः	१५				६	सूर्यरोदसीमिष- वरुणरुद्रैर्द्रामन्य- र्षमभगसोमाः	१	
(इति प्रथमाष्टके अष्टमोऽध्यायः।)									७	देवमरुदाग्निमिष- वरुणमघवानः	१	
[इति प्रथमोऽष्टकः]												
१२२	१५	"	१-१५	विश्वे देवाः	१५							
१२३	१३	"	१-१३	उपसः	१३	(इति द्वितीयाष्टके प्रथमोऽध्यायः)						
१२४	१३	"	१-१३	"	१३	१३७	३	"	१-३	मित्रावरुणौ	३	
१२५	७	"	१-७	स्वनयः	७	१३८	४	"	१-४	पूषा	४	
१२६	१-५	"	१-५	भावयव्यः	५	१३९	११	"	१	विश्वे देवाः	१	
	६	भावयव्यः	६	रोमसा	१				२	मित्रावरुणौ	१	
	७	रोमसा मत्स- वादिनी	७	भावयव्यः	१				३-५	अश्विनौ	३	
१२७	११	परुच्छेपो							३	इंद्रः	१	
		दैवोदासिः	१-११	अग्निः	११				७	अग्निः	१	
					१९				८	मरुतः	१	

× (११२२) (१) रुद्रामरुतः १, (२) उपासानके १, (३) विश्वे देवाः १, (४) अश्विनौ १, (५) विदवे देवाः १, (६) मित्रावरुणसिधवः १, (७-८) विदवे देवाः २, (९-१०) मित्रावरुणौ २, (११-१५) विदवे देवाः ५ (पूर्वं १५)

× यद्वा (११२२) (१) रुद्रामरुतः १, (२) उपासानके १, (३) अग्नि- (आदित्य)-वानेन्द्रपर्यंतदेवाः १, (४) अर्षा-
नपाहरोरागाणि १, (५) देवपुत्रनयः १, (६) मित्रावरुणसिधवः १, (७) वरुणमिषदेवाः १, (८) देवमरुतः १, (९-१०)
मित्रावरुणौ २, (११-१४) विश्वे देवाः ४, (१५) मित्रावरुणौ १।

(११२२) ६ प्रथमार्धेव इन्द्रापरवर्तौ, मध्यमरेव वज्रः, अन्त्यरेव इन्द्रः।

× (११२६) (६) सूर्यरोदसीमिषवरुणरुद्रामन्यर्षमभगसोमाः १, (७) देवेन्द्रमरुदग्निमिषवरुणाः १। (१-५) इंद्राद्य ५।

(११२९) (९) द्यवापृथिविः-विदवेदेववत्वाग्निमन्यः १।

		९ इन्द्राग्नी	१	१४४	७	दीर्घतमाः	१-७	"	७
		१० बृहस्पतिः	१	१४५	५	"	१-५	"	५
		११ विश्वे देवाः	१	१४६	५	"	१-५	"	५
१४०	१३	दीर्घतमा		१४७	५	"	१-५	"	५
		औचध्यः	१-१३	अग्निः	१३	२६	१-५	"	५
१४१	१३	"	१-१३	"	१३		१-५	"	५
१४२	१३	"	१	समिद्धोऽग्निः	१	१५१	९	"	१ मित्रः १
		२	तनूनपात्	१			२-९	मित्रावरुणौ	८ १९
		३	नराशंसः	१	१५२	७	"	"	७
		४	इळः	१	१५३	४	"	"	४
		५	वर्हिः	१	१५४	६	"	विष्णुः ^{III}	६
		६	देवीद्वारः	१	१५५	६	"	इन्द्राविष्णू	३
		७	उषासानक्ते	१			"	विष्णुः	३ ८
		८	दैव्यौ होतारौ		१५६	५	"	"	५
			प्रचेतसौ	१	१५७	६	"	अश्विनौ	६ १२
		९	सरस्वतीळा-					(इति द्वितीयाष्टके द्वितीयोऽध्यायः)	
			भारत्यः	१	१५८	६	"	"	६
		१०	स्वष्टा	१	१५९	५	"	द्यावापृथिवी	५ १०
		११	वनस्पतिः	१	१६०	५	"	"	५
		१२	स्वाहाकृतयः	१	१६१	१४	"	ऋभवः	१४
		१३	इंद्रः	१	१६२	२२	"	अश्वः ^{IV}	२२ ३५
१४३	८	"	१-८	अग्निः	८	४३	१-१३	"	१३

III (११५४) १-६ घृण्यवानि गृहाणि वा ।

IV (११६२) (१) मित्रावरुणार्यमवायिन्द्रप्रजापतिमरुतः १, (२) अजेन्द्रापूपणः १, (३) छागः, स्वष्टा १, (४) अहः १, (५) होत्रध्वर्यमोद्गावस्तुच्छंस्तृमहागः १, (६) यूपसंस्कृत्राद्या ऋत्विजः १, (७) ऋतयो ऋत्विजश्च १, (८) अद्भुतमसाद्वैधनसलीनधामाः १, (९) अद्भुतक्रविः १, (१०) अद्भुतदूर्यतृणानि १, (११) अश्वारुतः १, (१२) अश्वसं-
कृताः १, (१३) मांस्यचनपात्रछेदनशस्त्रादीनि १, (१४) अश्वनिपदनादीनि १, (१५) देवाः १, (१६) वासोऽधिवास-
नान्नदन्नादीनि १, (१७) अश्वः १, (१८) स्वधितिः विशास्तारः १, (१९) विशास्तुनियन्तुक्रतुद्यावापृथिव्याः १,
(२०) स्वधितिः विशास्तानिः, २१ देवाः, २२ अदितिः । (एते अश्वेन सहिता देवाः)

(११६३) (२) यमवायिन्द्रगंधर्ववसवः १, (३) यमादित्यसोमाः १, (१०) नीयमाना अश्वः १, (१२) अज-
न्विजः ।

(११६४) (१) अग्निवायुसूर्याः १, (२-३) सूर्यरथः २, (४) इंद्रवरः १, (५-८) आदित्यरूप आत्मा ४, (९) द्यावापृ-
थिवी, वृष्टिः १, (१०) आदित्यः १, (११) आदित्यचक्रम् १, (१२-१४) संवत्सरचक्रम् ३, (१५) सप्ततवः १,
(१६) चिन्माः ज्ञानी वा १, (१७) गौ १, (१८) विद्वान् १, (१९) सोमसूर्या १, (२०) जीवपरमात्मानौ १, (२१)
आदित्यमहादेवम्, अपना वा १, (२२) वृक्षरूप आदित्य आत्मा वा १, (२३) मवनप्रयच्छन्दस्यविधानम् १,

१६४	५२	दीर्घतमा:	१-४१	विश्वे देवाः	४१	१७२	३	अगस्त्यः	१-३	मरुतः	३
			४२	वाक्समुद्राक्षरापः	१	१७३	१३	"	१-१३	इन्द्रः	१३ ४५
			४३	शकधूमसोमौ	१	१७४	१०	"	१-१०	"	१०
			४४	आग्निवायुसूर्याः	१	१७५	६	"	१-६	"	६
			४५	वाचः	१	१७६	६	"	१-६	"	६
			४६-४७	सूर्यः	२	१७७	५	"	१-५	"	५
			४८	कालचक्रम्	१	१७८	५	"	१-५	"	५
			४९	सरस्वती	१	१७९	६	१-२ लोपामुद्रा	१-६	रतिः	६
			५०	साध्याः	१			३-४ अगस्त्यो			
			५१	सूर्यः+	१			मैत्रावरुणः			
			५२	सरस्वान्	१			५-६ अगस्त्यशिष्यो			
१६५	१५		१-१५	मरुत्वानिन्द्रः	१५			महाचारी			
	१, २, ४, ६	इन्द्रः				१८०	१०	अगस्त्य	१-१०	अश्विनौ १०	३९
	८, १०-१२	"				१८१	९	"	१-९	"	९
	३, ५, ७, ९	मरुतः				१८२	८	"	१-८	"	८
	१३-१५	अगस्त्यो				१८३	६	"	१-६	"	६
		मैत्रावरुणः						(इति द्वितीयाष्टके चतुर्थोऽध्यायः।)			
		(इति द्वितीयाष्टके तृतीयोऽध्यायः)				१८४	६	"	१-६	"	६
१६६	१५	अगस्त्यो				१८५	११		१-११	शावागृथिवी+	११
		मैत्रावरुणः	१-१५	मरुतः	१५	१८६	११	"	१-११	विश्वे देवाः	११
१६७	११	"	१	इन्द्रः	१	१८७	११	"	१-११	अश्विः	११
			२-११	मरुतः	१० २०	१८८	११	"	१	समिद्धोऽग्निः	१
१६८	१०	"	१-१०	"	१०				२	तनूनपात्	१
१६९	८	"	१-८	इन्द्रः	८ १३				३	इन्द्रः	१
१७०	५ १, ३, ४, ४	इन्द्रः	१-५	"	५				४	यहिः	१
	२, ५, अगस्त्यो								५	देवीद्वारः	१
		मैत्रावरुणः							६	उपामानके	१
१७१	६	"	१-२	मरुतः	२				७	दृष्यो होतारो	१
			३-६	मरुत्वानिन्द्रः	४					प्रचेतमौ	१

(१११६४) (२४) अक्षरम् १, (२५) जागतरथन्तरगायत्रसामानि १, (२६) धेनुमवितारो १, (२७-२९) सवयमा गौः ३, (३०) गरीरं जीवश्च १, (३१) आदित्यः १, (३२) नक्षत्रधानवाद्यवादिष्यो, आत्मा वा १, (३३) सुगृथिव्याद्विद्यवृष्टयः १, (३४-३५) वेदिवृत्तसोमप्रज्ञानः २, (३६) आदित्यरश्मयः, महदहंकारश्चतस्रसामानि सप्ततन्वानि वा १, (३७) सामप्रज्ञानम् १, (३८) देवानजीवात्मानौ १, (३९) अक्षरज्ञानिनः १, (४०) गौः १, (४१) माष्यमिका वाक्, गौरौ वा १।
 × (४८) संवत्सरः बालः । + (५१) पञ्चन्वाप्सो वा । ६ (५२) सूर्यो वा । ७ १११९११-८ मरुत्वानिन्द्रः ।
 + १११८५१९ देवाश्च । = (१११८६) (१-४) विश्वे देवाः ४, (५) रुदिरुप्यः १, (६) यथा १, (७) इन्द्रः १, (८-९) मरुतः २, (१०-११) विश्वे देवाः २ (पूर्व ११) × (१११८७११-११) ९ मोमः, १० कर्मन्ः ।

	९	इंद्राग्नी	१	१४४	७	दीर्घतमाः	१-७	"	७
	१०	वृहस्पतिः	१	१४५	५	"	१-५	"	५
	११	विश्वे देवाः	१	१४६	५	"	१-५	"	५
१४०	१३	दीर्घतमा		१४७	५	"	१-५	"	५
		औचध्यः	१-१३	अग्निः	१३	२६	१-५	"	५
१४१	१३	"	१-१३	"	१३		१-५	"	५
१४२	१३	"	१	समिद्धोऽग्निः	१	१५१	९	"	१ मित्रः १
			२	तनूनपात्	१		२-९	मित्रावरुणौ	८ १९
			३	नराशंसः	१	१५२	७	"	७
			४	इळः	१	१५३	४	"	४
			५	वर्हिः	१	१५४	६	"	१-६ विष्णुः ६
			६	देवीद्वारः	१	१५५	६	"	१-३ इंद्राविष्णु ३
			७	उपासानक्ते	१			"	४-६ विष्णुः ३ ८
			८	दैव्यौ होतारौ		१५६	५	"	१-५ " ५
				प्रचेतसौ	१	१५७	६	"	१-६ अश्विनौ ६ १२
			९	सरस्वतीळा-		(इति द्वितीयाष्टके द्वितीयोऽध्यायः)			
				भारत्यः	१	१५८	६	"	१-६ " ६
			१०	स्वष्टा	१	१५९	५	"	१-५ धावापृथिवी ५ १८
			११	वनस्पतिः	१	१६०	५	"	१-५ " ५
			१२	स्वाहाकृतयः	१	१६१	१४	"	१-१४ ऋभवः १४
			१३	इंद्रः	१	१६२	२२	"	१-२२ अश्वः २२ ३५
१४३	८	"	१-८	अग्निः	८	४३	१६३	१३	" १३

III (११५४) १-६ वैष्णवानि गृहाणि वा ।

IV (११६२) (१) मित्रावरुणार्यमवायिन्द्रप्रजापतिमरुतः १, (२) अजेन्द्रापूपणः १, (३) छागः, स्वष्टा १, (४) अजः १, (५) होत्रधर्व्यग्नीद्वावस्तुच्छंस्तृवहाणः १, (६) यूपसंस्करांघा ऋत्विजः १, (७) ऋरयो ऋत्विजश्च १, (८) अश्वदामपादबंधनखलीनघासाः १, (९) अश्वक्रविः १, (१०) अश्वोदर्यतृणानि १, (११) अश्वङ्गसः १, (१२) अश्वसंस्कर्तारः १, (१३) मांस्पचनपात्रछेदनशस्त्रादीनि १, (१४) अश्वनिपदनादीनि १, (१५) देवाः १, (१६) वासोऽधिवासपात्रबन्वनादीनि १, (१७) अश्वः १, (१८) स्वधितिः विशास्तारः १, (१९) विशास्तुनियन्तृकृतुद्यावापृथिव्याः १, (२०) स्वधितिः विशस्तासिः, २१ देवाः, २२ अदितिः । (पृते अश्वेन सहिता देवाः)

(११६३) (२) यमवायिन्द्रगंधर्ववसवः १, (३) यमादित्यसोमाः १, (१०) नीयमाना अश्वः १, (१२) अज ऋत्विजः ।

(११६४) (१) अग्निवायुसूर्याः १, (२-३) सूर्यरथः २, (४) इंद्रवरः १, (५-८) आदित्यरूप आत्मा ४, (९) धावापृथिव्यौ, वृष्टिः १, (१०) आदित्यः १, (११) आदित्यचक्रम् १, (१२-१४) संवत्सरचक्रम् ३, (१५) सप्तर्षवः १, (१६) किरणाः ज्ञानी वा १, (१७) गौ १, (१८) विद्वान् १, (१९) सोमसर्वौ १, (२०) जीवपरमात्मानौ १, (२१) न्दश्रयविधानम् १,

१६४	५२	दीर्घतमा:	१-४१	विष्वे देवाः	४१	१७२	३	अगस्त्यः	१-३	मरुतः	३
			४२	वाक्समुद्राक्षरापः	१	१७३	१३	"	१-१३	इन्द्रः	१३ ४५
			४३	शकधूमसोमौ	१	१७४	१०	"	१-१०	"	१०
			४४	अग्निवायुसूर्याः	१	१७५	६	"	१-६	"	६
			४५	वाचः	१	१७६	६	"	१-६	"	६
		४६-४७	सूर्यः	२	१७७	५	"	१-५	"	"	५
			४८	कालचक्रम्*	१	१७८	५	"	१-५	"	५
			४९	सरस्वती	१	१७९	६	१-२ लोपासुद्रा	१-६	रतिः	६
			५०	साध्याः	१			३-४ अगस्त्यो			
			५१	सूर्यः+	१			मैत्रावरुणः			
			५२	सरस्वान्	१			५-६ अगस्त्यशिष्यो			
१६५	१५		१-१५	मरुत्वानिन्द्रः	१५			ब्रह्मचारी			
	१,२,४,६	इन्द्रः				१८०	१०	अगस्त्य	१-१०	अश्विनी १०	३९
	८,१०-१२	"				१८१	९	"	१-९	"	९
	३,५,७,९	मरुतः				१८२	८	"	१-८	"	८
	१३-१५	अगस्त्यो				१८३	६	"	१-६	"	६
		मैत्रावरुणः									
(इति द्वितीयाष्टके तृतीयोऽध्यायः)				(इति द्वितीयाष्टके चतुर्थोऽध्यायः।)							
१६६	१५	अगस्त्यो				१८४	६	"	१-६	"	६
		मैत्रावरुणः	१-१५	मरुतः	१५	१८५	११		१-११	धावापृथिवी+	११
१६७	११	"	१	इन्द्रः	१	१८६	११	"	१-११	विश्वे देवाः	११
			२-११	मरुतः	१० २०	१८७	११	"	१-११	अस्र*	११
१६८	१०	"	१-१०	"	१०	१८८	११	"	१	समिद्धोऽग्निः	१
१६९	८	"	१-८	इन्द्रः	८ १३					२ तनूनपात्	१
१७०	५ १, ३, ४, ४	इन्द्रः	१-५	"	५					३ इन्द्रः	१
		२, ५, अगस्त्यो								४ यहिः	१
		मैत्रावरुणः								५ देवीद्वारः	१
१७१	६	"	१-६	मरुतः	६					६ उपामानक्ते	१
			३-६	मरुत्वानिन्द्रः	४					७ देव्यो होतारौ	१
										प्रचेतसौ	१

(१११६४) (२४) अक्षरम् १, (२५) जागतरभन्तरगायत्रसामानि १, (२६) धेनुमावितारौ १, (२७-२९) मवय्या गौः ३, (३०) गरीरं जीवक्ष १, (३१) आदित्यः १, (३२) मध्यस्थानवाटशादित्यौ, आशना वा १, (३३) सुपृथिव्याद्विष्ववृष्टयः १, (३४-३५) वेदिवजसोममहानः २, (३६) आदित्यरश्मयः, महदहंकारपञ्चतन्माप्ररूपानि मत्तनवानि वा १, (३७) आमजानम् १, (३८) देहानजीवाःमानौ १, (३९) अक्षरज्ञानिनः १, (४०) गौः १, (४१) माध्यमिका वात्, गौरौ वा १।
 * (४८) मवय्यः कालः । + (५१) पर्वन्पातो वा । & (५२) सूर्यो वा । & १११९१।१-८ मरुत्वानिन्द्रः ।
 + १११८५।९ देवाक्ष । = (१११८६) (१-४) विश्वे देवाः ४, (५) अहिर्बुध्न्यः १, (६) मरुता १, (७) इन्द्रः १, (८-९) मरुतः २, (१०-११) विश्वे देवाः २ (एवं १६) × (१११८७।१-११) ९ मोमः, १० वरुणः ।

२७	१७	गृहसमदः शौनकः	१-१७	आदित्याः+	१७	३६	६	गृहसमदः शौनकः	१	इंद्रः×	१
२८	११	"	१-११	वरुणः ^५	११				२	मरुतः	१
२९	७	"	१-७	विश्वे देवाः ^७	७				३	त्वष्टा	१
३०	११	"	१-५	इंद्रः	५				४	अग्निः	१
			६	इंद्रासोमौ	१				५	इंद्रः	१
			७	इंद्रः	१				६	मित्रावरुणौ	१
			८	सरस्वतीद्वौ	१						
			९	बृहस्पतिः	१						
			१०	इंद्रः	१						
			११	मरुतः	१						
३१	७	"	१-७	विश्वे देवाः ^७	७				१-४	द्रविणोदाः	४
३२	८	"	१	द्यावापृथिव्यौ	१				५	अश्विनौ	१
			२-३	इंद्रः	२				६	अग्निः	१
			४-५	राका	२						
			६-७	सिनीवाली	२						
			८	सुंगूसिनीवाली-							
				राकासरस्वती-							
				द्राणीवरुणानीः	१						
३३	१५	"	१-१५	रुद्रः	१५	३८	११	"	१-११	सविता	११
३४	१५	"	१-१५	मरुतः	१५	३९	८	"	१-८	अश्विनौ	८
३५	१५	"	१-१५	अपांनपात्	१५	४०	६	"	१-५	सोमापूरणौ	५
									६	सोमापूरणा-	
										दितयः	१
						४१	२१	"	१-२	वायुः	२
									३	इंद्रवायू	१
									४-६	मित्रावरुणौ	३
									७-९	अश्विनौ	३
									१०-१२	इंद्रः	३
									१३-१५	विश्वे देवाः	३

(इति द्वितीयाष्टके सप्तमोऽध्यायः)

+ (२।२७) (१) मिथार्यमभगवरुणदक्षांताः १, (२) मिथार्यमवरुणादित्याः १, (७-८) अदितिश्च २, (१०) वरुणः १, (१४) इन्द्रः १, (१७) वरुणः १। (२।२७-२९) कूर्मो गार्समदो वा क्रयिः ।

^ (२।२८) (३) आदित्याः १, (९) ऋणतासिनी १।

⊗ (२।२९) (१-६) विश्वे देवाः ६, (७) वरुणः १, (एवं ७) अथवा (१) आदित्यमित्रावरुणाः १, (३) बभ्रुमित्रावरुणादिसीन्द्रमरुतः १, (७) वरुणः १।

(२।३०) (१) मध्यमा वाक् १।

⊙ (२।३१) (१) मित्रावरुणौ १, (२) विश्वे देवाः २, (३-४) विश्वे देवाः २, (५) उयासानगा २, (६) द्यावापृथिवी १, (७) इंद्रः १ (एवं ७)।

पद्म (२।३१) (१) मित्रावरुणौ १, (२) देवाः १, (३) इन्द्रः १, (४) त्वष्टिद्याभगरोदःपुपादिवनः १, (५) उपासानगाद्यावापृथिव्याः १, (६) अदिसुंघ्न्याजैकपादिन्द्राः १।

(२।३३) ११ ऋगरूपो रुद्रः, १३ मरुतः ।

(२।३७) १ द्रविणोदा एतश्च, २ द्रविणोदा जलंश्च, ३ द्रविणोदा सहश्च, ४ द्रविणोदा सरस्वश्च, ५ आदिसीमा मयश्च, ६ अमिस्तपस्वश्च इति केचित् । × (२।३६) इंद्रमित्यादिनां पण्णास्तुर्विदोपनां वा ।

		इति तृतीयं मन्त्रम् ।				अथ चतुर्थं मण्डलम् ।			
५३	२४	१ इंद्रावरुणौ	१	१	१	२०	वामदेवो गौतमः	१ अग्निः	१
		२-१४ इंद्रः	१	१				२ अग्निवरुणौ	४
		१५-१६ सप्तर्षी वाक्	१	१				३-२० अग्निः	१५ ३५
		१७-२० रथोगानि	४						
		२१-२४ इंद्रोऽभिशापो वा	४						
५४	२२	प्रजापतिर्विश्वामित्रः	१-२२	विश्वे देवाः	२२	× ५८		१-२०	२०
५५	२२	१-२२	२२					१ रथः	१
(इति तृतीयाष्टके तृतीयोऽध्यायः ।)								२-१६ अग्निः	१५
५६	८	१-८	८					२-११ रथोदासिनिः	१५
५७	६	विश्वामित्रो गाथिनः	१-६	६			(इति तृतीयाष्टके चतुर्थोऽध्यायः ।)		
५८	९	१-९ अधिनी	९				२-१५ वैश्वानरोऽग्निः	१५	
५९	९	१-९ मित्रः	९				२-११ अग्निः	११ ७४	
६०	७	१-७ ऋभयः	७				२-११	११	
		५-७ इंद्रभूः	३				१-८	८	
६१	७	१-७ उपसाः	७				१-८	८	
६२	१८	१-३ इंद्रावरुणौ	३	१०	८		१-८	८	
		४-६ वृहस्पतिः	३	११	६		१-६	६	
		७-९ पूषा	३	१२	६		१-६	६	
		१०-१२ सविता	३	१३	५		१-५	५	+ ५
		१३-१५ सोमः	३	१४	५		१-५	५	+ ५
		+ १६-१८ मित्रावरुणौ	३	१५	१०		१-६	६	

(३।५३) १७-१८ अनहुहौ च । × (३।५४) (१) अग्निः १, (२-३) विश्वे देवाः २, (४) चावापृथिवी १, (५) विश्वे देवाः १, (६) सूर्यचावापृथिव्यः १, (७-८) चावापृथिवी २, (९) घोः १, (१०) विश्वे देवाः १, (११) सविता १, (१२-१३) विश्वे देवाः २, (१४) विष्णुः १, (१५) इंद्रः १, (१६) अधिनी १, (१७-२१) विश्वे देवाः ५, (२२) अग्निः १ । यद्वा (३।५४) (२) चावापृथिव्यौ १, (१०) चावापृथिव्यौ १, (१२) त्वष्टृभवः १, (१३) मरुतः, सरस्वती १, (१७) देवेन्द्रभैरवः १, (१८) अर्यमादितिदेववरुणाः १, (१९) अग्निपृथिवीदृक्स्वर्सान्तरिक्षाणि १, (२०) पर्वतादित्यादितिमरुतः १, (२१) देवाः अधिः १, (२२) अग्निः १ ।

(३।५५) (१) उपासाहनी १, (२-१०) अग्निः २, (११) अहोरात्रे १, (१२-१४) रोदर्यौ ३, (१५) अहोरात्रे रोदर्यौ वा १, (१६) दिशः १, (१७-१८) इन्द्रो वर्षन् २, (१९) त्वष्टृमवितारौ १, (२०-२२) इन्द्रः ३ ।

(३।५६) (१-३) संवत्सरादित्याः ३, (४) सिंधुः १, (५) सविता १ । यद्वा (३।५६) (१) देवाः १, (२-३) संवत्सरः २, (४) संवत्सरादित्याः १, (५) सिंधुसंवत्सरेळासरस्वतीभारत्यः १, (६) सवितृधिपणे १, (७) सवितृमित्रवरुणात्रोदांसि १, (८) अग्निवायुसूर्याः १ । (३।५७) (१-४) विश्वे देवाः ४, (५-६) अग्निः २ । यद्वा

(३।५७) (१) इन्द्राग्निदेवाः १, (२) इन्द्रपूषाधिविश्वेदेवाः १, (३) ओषधयः सूर्यमरीचयो वा १, (४) रोद्रोऽग्निदीप्तयः १, (५-६) अग्निः १ (एवं ५८) (३।६०) ३-४ इन्द्रश्च । + (३।६२।१६-१८) जमदग्निर्वा ऋषिः ।

(४।१) (१३-१६) अङ्गिरसः, १८ विश्वेदेवमित्रवरुणाः । (४।२) (४) अर्यमवरुणमित्रेन्द्राविष्णुमरुदाश्विनः (१५) वामदेवस्यांगितोभिः संवादः (१७) अग्नीन्द्रांगिरसः (भा० ।) (४।३) (१४) रक्षोहाभिः । + (४।३) (१) अग्निरधिनी च १, (२) सवितृवरुणमित्राः १, (३) सूर्यः १, (४) ऋभयः १, (५) सूर्यः १;

		७-८ सोमकः	२			२३-२४ इंद्राश्वी	२
		९-१० अश्विनौ	२	(इति तृतीयाष्टके षष्ठोऽध्यायः ।)			
१६	२६	१-२१ इंद्रः	२१	४२	३३	११ वामदेवो गौतमः १-११ ऋभवः	११ ४८
१७	२६	१-२१ "	२१		३४	११ " १-११ "	११
१८	१३ (२-३१, ८-१३	वामदेवो गौतमः) १ वामदेवः	१		३५	९ " १-९ "	९
		(१ इंद्रः) २-३ इंद्रः	२		३६	९ " १-९ "	९
४ (उत्तरोऽर्धर्चः		४ इंद्रवामदेवौ	१		३७	८ " १-८ "	८
७ अदितिः)		५-७ वामदेवः	३		३८	१० " १ द्यावापृथिवी	१
		८-१३ इंद्रः	६	८०	४०	५ " २-१० दधिक्का	९ १९
						५ सूर्यः	१
(इति तृतीयाष्टके षष्ठमोऽध्यायः ।)						१-११ इंद्रावरुगौ	११
१९	११	वामदेवो गौतमः १-११ "	११		४१	११ " १-११ इंद्रावरुगौ	११
२०	११	" १-११ "	११		४२	१० त्रसदस्युः	
२१	११	" १-११ "	११			पौरुकस्यः १-६ त्रसदस्युः	× ६
२२	११	" १-११ "	११			७-१० इंद्रावरुगौ	४
२३	११	" १-११ "	११		४३	७ पुरुमीळहाज-	
२४	११	" १-११ "	११			मीळहौ सौहोत्रौ १-७ अश्विनौ	७ २१
२५	८	" १-८ "	८		४४	७ " १-७ "	७
२६	× ७	" १-३ इंद्राश्विनौ	३		४५	७ " १-७ "	७
		" ४-७ इयेनः	४	९	४६	७ " १ वायुः	१
२७	७ ५	१-५ "	५			२-७ इंद्रवायु	६
२८	५	१-५ " +	५	१८	४७	४ " १ वायुः	१
२९	५	१-५ "	५			२-४ इंद्रवायु	३
३०	२४	१-८ इंद्रः	८		४८	५ " १-५ वायुः	५
		९-११ इंद्रोपसौ	३		४९	६ " १-६ इंद्रासृहस्पती	६
		१२-२४ इंद्रः	१३	५०	५०	११ " १-९ सृहस्पतिः	९
३१	१५	१-१५ "	१५			२०-११ इंद्रासृहस्पती	२
३२	२४	१-२२ "	२२			(इति तृतीयाष्टके सप्तमोऽध्यायः ।)	

(४११४) (१) उपा १, (२) सविताद्यावापृथिविसूर्यान्तरिक्षसूर्यरश्मयः १ । (३) उपासूर्यरश्मयः १, (४) उवलः १, (५) दिवः रूग्मन्ः सूर्यः १, (४११३-१४) प्रत्यग्नीतिस्वतद्रूपेऽग्रयं पाक्षिको देवताविभागः । (४११३) (१) अग्नुषोऽश्विसूर्याः १, (२) सवित्रवरुणमित्रदेवाः १, (३) देवसूर्याः १, (४-५) सूर्यः २ । (४११४) (१) अग्नुषोऽश्विनः १, (२) सूर्यः १, (३) उपाः १, (४) अदस्युपतः १, (५) सूर्यः १ । × (४११३) कथामहामिति सूक्त-
 त्पत्तिस्त्रिंशत् ऋतं वा देवता । × (४१२६) १-३ इन्द्रो वा ऋषिः । ७ इयेन देवताया अष्टर्चत्ये (४१२७) अथश्वेत-
 नित्यस्त्रिंशत् इंद्रदेवता पाक्षिकी । + अत्र (४१२८) त्वासुजेति पंचर्चं सूक्ते इन्द्रामोमौ वा देवते । (४१३१) १५ सूर्यः
 (४०) । × (४१४२) (अहं राजा वरुणः ।) आत्मा वा । (४१५८) ७-९ पुरोहितकर्म ।

११	११	वामदेवां गौतमः १-११	उवाः	११	१८
१२	७	"	१-७	"	७
१३	७	"	१-७	सविता	७ १३
१४	३	"	१-३	"	३
१५	१०	"	१-१०	विश्व देवाः	१०
१६	७	"	१-७	द्यावापृथिवी	७
१७	८	"	१-३	क्षेत्रपतिः	३
			४	शुनः	१
			५	शुनासीरो	१
			६-७	सीता	२
			८	शुनासीर्ग	१
१८	११	"	१-११	अग्निः X	११ ३७

(इति तृतीयाष्टके अष्टमोऽध्यायः ।)

अथ पंचमं मण्डलम् ।

१	१२	१-१२	"	१२
२	१३	१-१३	"	१३
३	१४	१-१४	"	१४
४	१५	१-१५	"	१५
५	१६	१-१६	"	१६
६	१७	१-१७	"	१७
७	१८	१-१८	"	१८
८	१९	१-१९	"	१९
९	२०	१-२०	"	२०
१०	२१	१-२१	"	२१
११	२२	१-२२	"	२२
१२	२३	१-२३	"	२३
१३	२४	१-२४	"	२४
१४	२५	१-२५	"	२५
१५	२६	१-२६	"	२६
१६	२७	१-२७	"	२७
१७	२८	१-२८	"	२८
१८	२९	१-२९	"	२९
१९	३०	१-३०	"	३०
२०	३१	१-३१	"	३१
२१	३२	१-३२	"	३२
२२	३३	१-३३	"	३३
२३	३४	१-३४	"	३४
२४	३५	१-३५	"	३५
२५	३६	१-३६	"	३६
२६	३७	१-३७	"	३७
२७	३८	१-३८	"	३८
२८	३९	१-३९	"	३९
२९	४०	१-४०	"	४०
३०	४१	१-४१	"	४१
३१	४२	१-४२	"	४२
३२	४३	१-४३	"	४३
३३	४४	१-४४	"	४४
३४	४५	१-४५	"	४५
३५	४६	१-४६	"	४६
३६	४७	१-४७	"	४७
३७	४८	१-४८	"	४८
३८	४९	१-४९	"	४९
३९	५०	१-५०	"	५०

९	त्वष्टा	१
१०	वनस्पतिः	१
११	स्वाहाकृतयः	१
६	१० वसुधृत आग्नेयः १-१०	अग्निः १० १२७
७	१० इष आग्नेयः १-१०	" १०
८	७ " १-७	" ७
(इति तृतीयाष्टके अष्टमोऽध्यायः ।)		
९	७ गय आग्नेयः १-७	" ७
१०	७ " १-७	" ७
११	६ सुतंभर आग्नेयः १-६	" ६
१२	६ " १-६	" ६
१३	६ " १-६	" ६
१४	६ " १-६	" ६
१५	५ धरुण आङ्गिरसः १-५	" ५
१६	५ पुरुरात्रेयः १-५	" ५
१७	५ " १-५	" ५
१८	५ द्विती मृक्त्वाहा आग्नेयः १-५	" ५
१९	५ वज्रिरात्रेयः १-५	" ५
२०	४ प्रयस्वन्त आत्रियाः १-४	" ४
२१	४ सम आत्रेयः १-४	" ४
२२	४ विश्वामा आत्रेयः १-४	" ४
२३	४ शुद्धो विश्ववर्षणि-रात्रेयः १-४	" ४
२४	४ वन्धुः सुवन्धुः श्रुतवन्धुर्विप्रवन्धुश्च क्रमेण गोपायना लीपायना वा १-४	" ४
२५	९ वसुधृत आत्रियाः १-९	" ९
२६	९ " १-९	" ९
९ विश्व देवाः १		
२७	६ अथर्ववेदः, प्रथमः, पौत्रकृत्यः,	

१. उवाः १, (१०) विश्व देवाः १, (पृ. १०)
 २. अग्निः १, (१०) विश्व देवाः १, (पृ. १०)
 ३. अग्निः १, (१०) विश्व देवाः १, (पृ. १०)
 ४. अग्निः १, (१०) विश्व देवाः १, (पृ. १०)

अश्वमेधश्च		३८	५ अग्निर्भोमः	१-५	"	५
भारता राजानः +	१-५ अग्निः	५	३९	५	"	५
"	६ इंद्राग्नी	६	४०	९	"	४
२८	६ विश्ववारात्रेयी	६-६ अग्निः			५ सूर्यः	१
२९	६५ गौरिवीतिः शाक्यः	१-१५ इंद्रः X	१५	२६	६-९ अग्निः	४
३०	१५ बभ्रुरात्रेयः	१-११ "	११	४१	२०	"
	१२-१५ ऋणंचयेद्वौ		४	४२	१८	"
३१	१३ अक्वसुरात्रेयः	१-८ इंद्रः ऋ	८		१-२० विश्वे देवाः	२० ३०
	९ इंद्राकुत्सो		९		१-२० "	१०
	१०-१३ इंद्रः	४	६८		११ रुद्रः	१
३२	१२ गातुरात्रेयः	१-१२ "	१२	४३	१७	"
	(इति चतुर्थाष्टके प्रथमोऽध्यायः ।)			४४	१५ अक्वस्तारः	१७
३३	१० संवरणः प्राजापत्यः	१-१० "	१०		काश्यपः*	१-१५ "
३४	९ "	१-९ "	९	४५	११ सदापृष्ण आत्रेयः	१-११ "
३५	८ प्रभूवसुराङ्गिरसः	१-८ "	८	४६	८ प्रतिक्षत्र आत्रेयः	१-६ "
३६	६ "	१-६ "	६		७-८ देवपत्नी	२
३७	५ अग्निर्भोमः	१-५ "	५		(इति चतुर्थाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ।)	

+ (५१२७) अग्निर्भोम इति केचित् । X (५१२९९) प्रथमपादस्य उशाना वा । (५१३०) १२-१५ मध्यमोऽभिर्वा (वृ०) ।

⊗ (५१३१८) तृतीयपादस्य कुत्सो वा, चतुर्थपादस्य उशाना वा ।
 (५१४१) (१) मित्रावरुणौ १, (२) विश्वे देवाः १, (३) अश्विनौ १, (४) विश्वे देवाः १, (५) मरुतः १, (६) विश्वे देवाः १, (७) उपासानकता १, (८-९) विश्वे देवाः २, (१०) अग्निः १, (११-१२) विश्वे देवाः २, (१३) मरुतः १, (१४) विश्वे देवाः १, (१५) भूमिः १, (१६-१८) विश्वे देवाः ३, (१९) भूमिरिह्ला १, (२०) विश्वे देवाः १, (एवं २०) ।

(५१४२) (१४) हृहस्पतिः, पर्जन्याग्नी, पूषा, इन्द्रो, वैश्वानरो वा १ (वृ०) । यद्वा (५१४२) (१-२) विश्वे देवाः २, (३) सविता १ (४) इंद्रः १, (५) विश्वे देवाः १, (६) इंद्रः १, (७-९) वृहस्पतिः ३, (१०) मरुतः १, (११) रुद्रः १, (१२) विश्वे देवाः १, (१३-१४) पर्जन्यः २, (१५) मरुतः १, (१६-१७) विश्वे देवाः २, (१८) अश्विनौ १, (एवं १८) । (५१४३) ९ वायुः, (१०) अग्निर्देवाः १, (११) मध्यमा वाक् १, (१२) वृहस्पतिः १ । यद्वा (५१४३) (१) नदी १, (२) छावापृथिवी १, (३) वायुः १, (४) सोमः १, (५) इंद्रः १, (६) अग्निः १, (७) घर्मः १, (८) अश्विनौ १, (९-१०) विश्वे देवाः २, (११) मरुतः १, (१२) वृहस्पतिः १, (१३-१५) अग्निः ३, (१६) विश्वे देवाः १, (१७) अश्विनौ १ (एवं १७) ।

(५१४४) (१-२) इंद्रः २, (३) अग्निः १, (४) सूर्यः १, (५) अग्निः १, (६) विश्वे देवाः १, (७) सूर्यः १, (८) अग्निः १, (९-१०) सूर्यः २, (११-१२) विश्वे देवाः २, (१३) सुतंभरः १, (१४-१५) अग्निः २ (एवं १५) । यद्वा (५१४४) १२ अक्वस्तारेण सह सदापृष्ण-यजत-बाहुवृक्त-सुतविद्-उर्याः वा ऋषयः १३ सुतंभरश्च । यद्वा (१०) क्षय-मनस-एवायद्-यजत-सग्नि-अक्वस्ताराः १, (११) विश्ववार-यजत-मायी-अक्वस्ताराः १ ।

(५१४५) (१) इंद्रसूर्यौ १, (२-३) विश्वे देवाः २, (४) इंद्राग्नी १, (५-१०) विश्वे देवाः ६, (११) आपः १ एवं (११) । (५१४६) (१-६) विश्वे देवाः ६, (७-८) देवपत्नी २ (एवं ८) ।

४७ + ७ प्रतिरथ आत्रेयः	१-७ विश्वे देवाः + ७	२५	६५	६ रातहव्य आत्रेयः	१-६	६
४८ ५ प्रतिभाजुरात्रेयः	१-५ " "	५	६६	६ " "	१-६	६
४९ ५ प्रतिप्रभ आत्रेयः	१-५ " "	५	६७	५ यजत आत्रेयः	१-५	५
५० ५ स्वस्त्यात्रेयः	१-५ " "	५	६८	५ " "	१-५	५
५१ १५ " "	१-३ " "	३	६९	४ उरुचक्रिरात्रेयः	१-४	४
	४ इंद्रवायू	१	७०	४ " "	१-४	४
	५ वायुः	१	७१	३ बाहुवृक्त आत्रेयः	१-३	३
	६-७ इंद्रवायू	२	७२	३ " "	१-३	३
	८-१५ विश्वे देवाः	८	७३	१० पौर आत्रेयः	१-१० अश्विनौ	१० ४८
५२ १७ इयावाश्व आत्रेयः	१-१७ मरुतः	१७ ९१	७४	१० " "	१-१०	१०
५३ १६ " "	१-१६ " "	१६	७५	९ अवस्युरात्रेयः	१-९	९
५४ १५ " "	१-१५ " "	१५	७६	५ अत्रिभौमः	१-५	५
५५ १० " "	१-१० " "	१०	७७	५ " "	१-५	५
५६ ९ " "	१-९ " "	९	७८	९ ससवधिरात्रेयः	१-९	९
५७ ८ " "	१-८ " "	८	७९	१० सत्यश्रवा आत्रेयः	१-१० उषा	१० १३
५८ ८ " "	१-८ " "	८	८०	६ " "	१-६	६
५९ ८ " "	१-८ " "	८	८१	५ इयावाश्व आत्रेयः	१-५ सविता	५ १४
६० ८ " "	१-८ अग्नामरुतः X	८	८२	९ " "	१-९	९
६१ १९ " "	१-४ मरुतः	४	८३	१० अत्रिभौमः	१-१० पर्जन्यः	१०
	५-८ तरंतमहिषी		८४	३ " "	१-३ पृथिवी	३
	साक्षीयसी	४	८५	८ " "	१-८ वरुणः	८
	९ पुरुमीळः	१	८६	६ " "	१-६ इंद्राग्नी	६
	१० तरंतः	१	८७	९ एवयामरुदात्रेयः	१-९ मरुतः	९
	११-१६ मरुतः	६				
	१७-१९ रथवीतिः	३				
६२ ९ श्रुतविदात्रेयः	१-९ मित्रावरुणौ	९ ५९	१ १३ भरद्वाजो			
(इति चतुर्थोऽष्टके तृतीयोऽध्यायः)						
६३ ७ अर्चनाना आत्रेयः	१-७ " "	७		बाहृस्पत्यः	१-१३ अग्निः	१३ ५४
६४ ७ " "	१-७ " "	७		(इति चतुर्थोऽष्टके चतुर्थोऽध्यायः ।)		
			२ ११ " "	१-११ " "		११

+ (५।४७) (१) उषाः १, (२) सूर्यरश्मयः १, (३-५) सूर्यः ३, (६) विश्वे देवाः १, (७) मित्रावरुणाग्नेयः १, (एवं ७) । (५।४८) (१) वैद्युतोऽग्निः १, (२) उषाः १, (३) इंद्रसूर्यौ १, (४-५) अग्निः २, (एवं ५) । (५।४९) (१) विश्वे देवाः १, (२) सूर्यः १, (३-५) विश्वे देवाः ३ (एवं ५) । (५।५०) (१-२) सविता २, (३) विश्वे देवाः १, (४-५) सविता २, (एवं ५) । (५।५१) (१-२) अग्निः २, (३) विश्वे देवाः १, (४) इंद्रवायू १, (५) वायुः १, (६-७) इंद्रवायू २, (८-१५) विश्वे देवाः ८ (एवं १५)
 X (५।६०) मरुतो वा । (८) पार्थिवमध्यमावग्नी मरुतश्च १ ।
 * (५।७८।५-९ गर्भन्नाविण्युपनिषद्) (७-९) गर्भः ।

३	८	भरद्वाजो बार्हस्पत्यः	१-८	अग्निः	८	२	गर्वेदौ	१
४	८	"	१-८	"	८	३-७	गावः	५
५	७	"	१-७	"	७	८	गर्वेदौ	१
६	७	"	१-७	"	७			
७	७	"	१-७	वैश्वानरोऽग्निः	७	२१		
८	७	"	१-७	"	७	२२	६	१२८
९	७	"	१-७	"	७	२३	५	५
१०	७	"	१-७	अग्निः	७	२४	५	५
११	६	"	१-६	"	६	२५	५	५
१२	६	"	१-६	"	६	२६	५	५
१३	६	"	१-६	"	६	२७	५	५
१४	६	"	१-६	"	६	२८	५	५
१५	६९	" +	१-६९	"	६९	२९	५	५
१६	४८	"	१-४८	"	४८	३०	५	५
(इति चतुर्थाष्टके पंचमोऽध्यायः ।)								
१७	१५	"	१-१५	इन्द्रः	१५	३१	५	५
१८	१५	"	१-१५	"	१५	३२	५	५
१९	१३	"	१-१३	"	१३	३३	५	५
२०	१३	"	१-१३	"	१३	३४	४	४
२१	१२	"	१-८	"	८	३५	४	४
			९	विश्वे देवाः	९	३६	२४	२४
			१०	इन्द्रः	१	३७	३३	३०
			११	विश्वे देवाः	१	३८	१४	इन्द्रः
			१२	इन्द्रः	१	३९	३१	इन्द्रः
२२	११	"	१-११	"	११	४०	३१	इन्द्रः
२३	१०	"	१-१०	"	१०	४१	३१-३३	वृषुस्तक्षा
२४	१०	"	१-१०	"	१०	४२	३१-३३	इन्द्रः
२५	९	"	१-९	"	९	४३	३१	इन्द्रः
२६	८	"	१-८	"	८	४४	३१	इन्द्रः
२७	८	"	१-७	"	७	४५	३१	इन्द्रः
			८	चायमानः	१	४६	३१	इन्द्रः
२८	८	"	१	गावः	१	४७	३१	इन्द्रः
(इति चतुर्थाष्टके षष्ठोऽध्यायः ।)								

- × (६।३) निम्नावरुणौ निपातिनौ (वृ०) । + (६।१५) वीतहन्य आङ्गिरसो वा ।

(६।३७।३) इन्द्रवायु, वायुनिपातभाग्वा (वृ०) (६।४४।२२-२४) सोमो वा । (वृ०) (६।४५।३३) शंयोः पिता । (वृ०) (६।४७) (५) इन्द्रः सोमो निपातभाक् १, (२०) (क्रमेणपादाः) देवः, भूमिः, वृहस्पतिः, इन्द्रः १, (६।४७।२२-२५) साजंयस्य प्रस्तोकस्य दानस्तुतिः । ४ (३१) (उत्तरार्धस्य) इन्द्रः । (वृ०)

४७ + ७ प्रतिरथ आग्नेयः	१-७ विश्वे देवाः+	७	२५	६५	६ रातहव्य आग्नेयः	१-६	"
४८ ५ प्रतिभानु आग्नेयः	१-५ "	"	५	६६	६ "	१-६	"
४९ ५ प्रतिप्रभ आग्नेयः	१-५ "	"	५	६७	५ यजत आग्नेयः	१-५	"
५० ५ स्वस्त्याग्नेयः	१-५ "	"	५	६८	५ "	१-५	"
५१ १५ "	१-३ "	"	३	६९	४ उरुचकिराग्नेयः	१-४	"
	४ इंद्रवायू		१	७०	४ "	१-४	"
	५ वायुः		१	७१	३ बाहुवृकत आग्नेयः	१-३	"
	६-७ इंद्रवायू		२	७२	३ "	१-३	"
	८-१५ विश्वे देवाः		८	७३	१० पौर आग्नेयः	१-१० अश्विनौ	"
५२ १७ श्यावाश्व आग्नेयः	१-१७ मरुतः	१७	९१	७४	१० "	१-१०	"
५३ १६ "	१-१६ "	१६		७५	९ अवस्युराग्नेयः	१-९	"
५४ १५ "	१-१५ "	१५		७६	५ अत्रिभौमः	१-५	"
५५ १० "	१-१० "	१०		७७	५ "	१-५	"
५६ ९ "	१-९ "	९		७८	९ सप्तवधिराग्नेयः	१-९	"
५७ ८ "	१-८ "	८		७९	१० सत्यश्रवा आग्नेयः	१-१० उषा	"
५८ ८ "	१-८ "	८		८०	६ "	१-६	"
५९ ८ "	१-८ "	८		८१	५ श्यावाश्व आग्नेयः	१-५ सविता	"
६० ८ "	१-८ अग्नामरुतः X	X	८	८२	९ "	१-९	"
६१ १९ "	१-४ मरुतः	४		८३	१० अत्रिभौमः	१-१० पर्जन्यः	"
	५-८ तरंतमहिषी			८४	३ "	१-३ पृथिवी	"
	शशीयसी		४	८५	८ "	१-८ वरुणः	"
	९ पुरुमीळः		१	८६	६ "	१-६ इंद्राग्नी	"
	१० तरंतः		१	८७	९ पृथ्यामरुदाग्नेयः	१-९ मरुतः	"
	११-१६ मरुतः		६				
	१७-१९ रथवीतिः		३				
६२ ९ श्रुतविदाग्नेयः	१-९ मित्रावरुणौ	९	५९	१ १३ भरद्वाजो			
(इति चतुर्थाष्टके तृतीयोऽध्यायः)							
६३ ७ अर्चनाना आग्नेयः	१-७ "	"	७				
६४ ७ "	१-७ "	"	७				

इति पंचमं मंडलम् ।

अथ षष्ठं मण्डलम् ।

+ (५।४७) (१) उषाः १, (२) सूर्यरश्मयः १, (३-५) सूर्यः ३, (६) विश्वे देवाः १, (७) मित्रावरुणाग्रम
 (एवं ७) । (५।४८) (१) वैशुतोऽग्निः १, (२) उषाः १, (३) इंद्रसूर्यौ १, (४-५) अग्निः २, (एवं ५) ।
 (५।४९) (१) विश्वे देवाः १, (२) सूर्यः १, (३-५) विश्वे देवाः ३ (एवं ५) । (५।५०) (१-२) सवि
 (३) त्रिदशे देवाः १, (४-५) सविता २, (एवं ५) । (५।५१) (१-२) अग्निः २, (३) विश्वे देव
 (४) इंद्रवायू १, (५) वायुः १, (६-७) इंद्रवायू २, (८-१५) विश्वे देवाः ८ (एवं १५)
 X (५।६०) मरुतो वा । (८) पार्थिवमध्यमावग्नी मरुतश्च १ ।
 * (५।७८।५-९ गर्भंश्चाविष्णुपनिषद्) (७-९) गर्भः ।

३	८	भरद्वाजो बार्हस्पत्यः १-८	अग्निः	८		२	गर्वेदो	१		
४	८	" " १-८	"	८		३-७	गावः	५		
५	७	" " १-७	"	७		८	गर्वेदो	१		
६	७	" " १-७	"	७		(इति चतुर्थाष्टके पञ्चोऽध्यायः ।)				
७	७	" " १-७ वैश्वानरोऽग्निः	७	२१	२२	६	भरद्वाजो बार्हस्पत्यः १-६	इन्द्रः	६	१२८
८	७	" " १-७	"	७	३०	५	" " १-५	"	५	
९	७	" " १-७	"	७	३१	५	५ सुहोत्रो भारद्वाजः १-५	"	५	
१०	७	" " १-७ अग्निः	७	१८	३२	५	" " १-५	"	५	
११	६	" " १-६	"	६	३३	५	५ शुनहोत्रो भारद्वाजः १-५	"	५	
१२	६	" " १-६	"	६	३४	५	" " १-५	"	५	
१३	६	" " १-६	"	६	३५	५	५ नरो भारद्वाजः १-५	"	५	
१४	६	" " १-६	"	६	३६	५	" " १-५	"	५	
१५	१९	" + १-१९	"	१९	३७	५	भरद्वाजो बार्हस्पत्यः × १-५	"	५	
१६	४८	" " १-४८	"	४८	३८	५	" " १-५	"	५	
		(इति चतुर्थाष्टके पंचमोऽध्यायः ।)								
१७	१५	" " १-१५	इन्द्रः	१५	३९	५	" " १-५	"	५	
१८	१५	" " १-१५	"	१५	४०	५	" " १-५	"	५	
१९	१३	" " १-१३	"	१३	४१	५	" " १-५	"	५	
२०	१३	" " १-१३	"	१३	४२	४	" " १-४	"	४	
२१	१२	" " १-८	"	८	४३	४	" " १-४	"	४	
		९ विश्वे देवाः	१		४४	२४	शंयुर्बार्हस्पत्यः १-२४	"	२४	
		१० इन्द्रः	१		४५	३३	" " १-३०	"	३०	
		११ विश्वे देवाः	१		४६	१४	" " १-१४	वृत्रस्तक्षा	३	
		१२ इन्द्रः	१	५६	४७	३१	गर्गो भारद्वाजः १-५	सोमः	५	
२२	११	" " १-११	"	११			६-१९	इन्द्रः	१४	
२३	१०	" " १-१०	"	१०			२० देवभूमिवृहस्पतीन्द्राः १			
२४	१०	" " १-१०	"	१०			२१	इन्द्रः	१	
२५	९	" " १-९	"	९			२२-२५	प्रस्तोकः	४	
२६	८	" " १-८	"	८			२६-२८	रथः	३	
२७	८	" " १-७	"	७			२९-३०	हुंहुभिः	२	
		८ चायमानः	१				३१	हुंहुभीन्द्रो	१	
२८	८	" " १-८	गावः	१			(इति चतुर्थाष्टके सप्तमोऽध्यायः ।)			

× (६।३) मित्रावरुणौ निपातिनौ (वृ०) । + (६।१५) वीतहव्य आक्षिरसो वा ।

(६।३।७।३) इन्द्रवायू, चायुर्निपातभारवा (वृ०) (६।४।४।२२--२४) सोमो वा । (वृ०) (६।४।५।३३) शंयोः पिता । (वृ०)

(६।४।७) (५) इन्द्रः सोमो निपातभाक् १, (२०) (क्रमेणपादाः) देवः, भूमिः, वृहस्पतिः, इन्द्रः १,

(६।४।७।२२-२५) सार्जयस्य प्रस्तोकस्य दानस्तुतिः । ४ (३१) (उत्तरार्धस्य) इन्द्रः । (वृ०)

४८	२२ शंयुर्वाहस्पत्यः १-१०	अग्निः	१०
	११-१५	मरुतः	५
	१६-१९	पूषा	४
	२०-२१	मरुतः	२
	२२	द्यावाभूमिर्वा पृथिवी	१
४९	१५ ऋजिश्वा भारद्वाजः १-१५	विश्वे देवाः + १५	६३
५०	१५ " १-१५	"	१५
५१	१६ " १-१६	"	१६
५२	१७ " १-१७	"	१७
५३	१० भरद्वाजो बार्हस्पत्यः १-१०	पूषा	१० ३२
५४	१० " १-१०	"	१०
५५	६ " १-६	"	६
५६	६ " १-६	"	६
५७	६ " १-६	इन्द्रापूर्पणौ	६
५८	४ " १-४	पूषा	४
५९	१० " १-१०	इन्द्राग्नी	१० २५
६०	१५ " १-१५	"	१५
६१	१४ " १-१४	सरस्वती	१४
(इति चतुर्थाष्टके अष्टमोऽध्यायः ।)			
६२	११ " १-११	अश्विनौ	११ २२
६३	११ " १-११	"	११
६४	६ " १-६	उषाः	६ १२
६५	६ " १-६	"	६
६६	११ " १-११	मरुतः	११
६७	११ " १-११	मित्रावरुणौ	११

६८	११ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः १-११	इन्द्रावरुणौ	११
६९	८ " १-८	इन्द्राविष्णु	८
७०	६ " १-६	द्यावापृथिवी	६
७१	६ " १-६	सविता	६
७२	५ " १-५	इन्द्रासोमौ	५
७३	३ " १-३	बृहस्पतिः	३
७४	४ " १-४	सोमारुद्रौ	४
७५	१९ पायुर्भारद्वाजः	१	वर्म
		२	धनुः
		३	ज्या
		४	धनुष्कोटिः
		५	इयुधिः
		६	सारथिरश्मिः
		७	अश्वः
		८	रथः
		९	रथगोपाः
		१०	ब्राह्मणपितृसोम- द्यावापृथिविपूषाणः
		११-१२	इषवः
		१३	प्रतोदः
		१४	हस्तत्राणः
		१५-१६	इषवः
		१७	युद्धभूमिकवच-
			ब्राह्मणस्पत्यादयः
		१८	वर्मसोमवरुणाः
		१९	देवमहाग्नि
[इति पष्ठं मंडलं ।]			

(३।४८) (१३-१५) त्रियोक्ताः ३, (१३) धेनुः । १ (१४) इन्द्र-वरुणा-वर्म-विष्णवः । १ (१५) मरुःपूषाः । १ (अग्निः शंयुर्वाहस्पत्यः, तृणपाणिः) । (६।४९) (१) अग्निमित्रावरुणाः १ (१४) सविता १, + यथा (६।४९) (१) विश्वे देवाः १, (२) अग्निः १, (३) अहोरात्रे १, (४) वायुः १, (५) अश्विनौ १, (६) विश्वे देवाः १, (७) सरस्वती १, (८) पूषा १, (९) अग्निस्वष्टारौ १, (१०) रुद्रः १, (११-१२) मरुतः २, (१३) विष्णुः १, (१४-१५) विश्वे देवाः २ (एवं १५) । (६।५०) (१) विश्वे देवाः १, (२) सूर्यः १, (३) द्यावापृथिवी १, (४-५) रोदसी, मरुतः २, (६) इन्द्रः १, (७) अश्वः १, (८) सविता १, (९) अग्निः १, (१०) अश्विनौ १, (११-१५) विश्वे देवाः ५ (एवं १५) (६।५१) (१-२) सूर्यः २, (३-१२) विश्वे देवाः १०, (१३) अग्निः १, (१४) सोमः १, (१५-१६) विश्वे देवाः २, (एवं १६) । (६।५२) (१-२) विश्वे देवाः २, (३) सोमः १, (४-११) विश्वे देवाः ८, (१२) अग्निः १, (१३-१५) विश्वे देवाः ३ (१६) अग्निपर्जन्यौ १, (१७) विश्वे देवाः १, (एवं १७)

अथ सप्तमं मण्डलम् ।

१	२५	वसिष्ठो मैत्रावरुणिः १	अग्निः	२५	१६	१२	वसिष्ठो मैत्रावरुणः १-१२	अग्निः १२
		(इति पंचमाष्टके प्रथमोऽध्यायः ।)			१७	७	" १-७	" ७
२	११	" १	समिद्धोऽग्निः	१	१८	२५	" १-२१	इंद्रः २१
			२	१			२२-२५	सुदाः पैजवनः ४
			३	१	१९	११	" १-११	इंद्रः ११ १२२
			४	१	(इति पंचमाष्टके द्वितीयोऽध्यायः ।)			
			५	१	२०	१०	" १-१०	" १०
			६	१	२१	१०	" १-१०	" १०
			७	१	२२	९	" १-९	" ९
			८	१	२३	६	" १-६	" ६
			९	१	२४	६	" १-६	" ६
			१०	१	२५	६	" १-६	" ६
			११	१	२६	५	" १-५	" ५
			१२	१	२७	५	" १-५	" ५
			१३	१	२८	५	" १-५	" ५
३	१०	" १-१०	अग्निः	१० २०	२९	५	" १-५	" ५
४	१०	" १-१०	"	१०	३०	५	" १-५	" ५
५	९	" १-९	वैश्वानरोऽग्निः ९	१६	३१	१२	" १-१२	" १२
६	७	" १-७	"	७	३२	२७	" १-२७	" २७
७	७	" १-७	अग्निः	७ ३३	३३	१४	१-९ १-९	वसिष्ठपुत्राः ^७ ९
८	७	" १-७	"	७	१०-१४	वसिष्ठपुत्रः १०-१४	वसिष्ठः	५
९	६	" १-६	"	६	३४	२५	वसिष्ठो	
१०	५	" १-५	"	५	मैत्रावरुणिः १-१५ विश्वे देवाः ^८ १५			
११	५	" १-५	"	५	१६ अग्निः १			
१२	३	" १-३	"	३	१७ अदित्युपन्यः १			
१३	३	" १-३	वैश्वानरोऽग्निः	३	१८-२५ विश्वे देवाः ^९ ४०			
१४	३	" १-३	अग्निः	३ ३७	३५	१५	" १-१५	" १५
१५	१५	" १-१५	"	१५	(इति षष्ठमाष्टके तृतीयोऽध्यायः ।)			

(१।७५) (१) वर्मा १, (८) क्षाणुपागारं १, (१२) कवचं १, (१५) [प्रथमपादे] दिग्घट्टपुः [द्वितीयपादे] अयोमुग्धी, [तृतीयपादे] वाग्वाग् १, (१६) धनुर्धुक् इपुः १, (१७) कवचं १, (१८) सुयुग्मुः १ ।

७ [७।३२] २६ ऋषिः- पूर्वाष्विण्डु वसिष्ठो वा (नात्वायने प्राहणे), २६-२७ वसिष्ठो वा (तापस्वमात्मने) ।

* (७।३।१-९) इन्द्रो वा । × (७।१४) (१) देवाः १, (२) अरः १, (२-४) इंद्रः २, (५-७) यज्ञः २, (८-९) देवाः २, (१०) वरुणः १, (११-१३) देवाः ३, (१४) अग्निः १, (१५) अश्विनान् १, (१६) अग्निः १, (१७) अदित्युपन्यः १ (१८-१९) देवाः २, (२०) देवपत्नीवधरौ १, (२१) श्वष्टा १, (२२-२५) विश्वे देवाः ४ (पूर्व २५)

८ (७।३।१८-२५) यज्ञा (१८-२०) विश्वे देवाः ३, (२१) श्वष्टा १, (२२) गेदमी १, (२३) धारः १, (२४) वरुणो-मरुतः १, (२५) इन्द्रवरुणिस्रातिरुपोपधिमरुतः १ ।

३६	९	वसिष्ठो मित्रावरुणिः १-९	विश्वे देवाः ९	५८	१	वसिष्ठो मित्रावरुणिः १-६	मन्त्रः १
३७	८	" १-८	" ८	५९	२२	" १-११	" ११
३८	८	" १-६	सविता ६			१२	मन्त्रः १
		७-८	वाग्मिनाः ९				
३९	७	" १-७	विश्वे देवाः ७ १४				
४०	७	" १-७	" ७	६०	१२	" १	सूर्यः १
४१	७	" १	अग्निद्विमित्रारुणा- धिभगपुत्रमहाग- स्पतिसोमरुद्राः १			२-१२	मित्रावरुणौ ११ १८
		२-६	भगः ५	६१	७	" १-७	" ७
		७	उपाः १	६२	६	" १-३	सूर्यः ३
४२	६	" १-६	विश्वे देवाः ६ ११	६३	६	" १-४	सूर्यः ४
४३	५	" १-५	" ५			५	सूर्यमित्रावरुणाः १
४४	५	" १	दधिक्रादशुपोऽग्नि- भगेंद्रविष्णुपुत्रमहा- णस्पत्यादित्यद्यावा- पृथिव्यापः १	६४	५	" १-५	" ५
		२-५	दधिकाः ४	६५	५	" १-५	" ५
४५	४	" १-४	सविता ४	६६	१९	" १-३	" ३
४६	४	" १-४	रुद्रः ४			४-१३	आदित्यः १०
४७	४	" १-४	आपः ४	६७	१०	" १-१०	सूर्यः ३
४८	४	" १-४	ऋभवः ४	६८	९	" १-९	मित्रावरुणौ ३
४९	४	" १-४	आपः ४	६९	८	" १-८	" ८
५०	४	" १	मित्रावरुणौ १	७०	७	" १-७	" ७
		२	अग्निः १	७१	६	" १-६	" ६
		३	विश्वे देवाः १	७२	५	" १-५	" ५
		४	नदी १	७३	५	" १-५	" ५
५१	३	" १-३	आदित्याः ३ ६	७४	६	" १-६	" ६
५२	३	" १-३	" ३	७५	८	" १-८	उपाः ८ ४०
५३	३	" १-३	द्यावापृथिवी ३	७६	७	" १-७	" ७
५४	३	" १-३	वास्तोष्पतिः ३ ४	७७	६	" १-६	" ६
५५	८	" १	" १	७८	५	" १-५	" ५
		२-८	प्रस्वापिनी (इंद्रः) ७	७९	५	" १-५	" ५
५६	२५	" १-२५	मरुतः २५ ४९	८०	३	" १-३	" ३
५७	७	" १-७	" ७	८१	६	" १-६	" ६

(इति पंचमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः ।)

(इति पंचमाष्टके पंचमोऽध्यायः ।)

* (७।३८।६ उत्तरार्धः) भगो वा । * (७।४९।४) विश्वे देवाः वा ।

८२	१०	वसिष्ठो मैत्रावरुणिः १-१०	इंद्रावरुणौ १०	३०	२९	७	वसिष्ठो मैत्रावरुणिः १-३	विष्णुः	३	
८३	१०	" १-१०	"	१०			४-६	इंद्राविष्णु	३	
८४	५	" १-५	"	५			७	विष्णुः	१ ८	
८५	५	" १-५	"	५	१००	७	" १-७	"	७	
८६	८	" १-८	वरुणः	८	(इति पंचमाष्टके षष्ठोऽध्यायः)					
८७	७	" १-७	"	७	१०१	६	"X १-६	पर्जन्याः	६ ९	
८८	७	" १-७	"	७	१०२	३	"X १-३	"	३	
८९	५	" १-५	"	५	१०३	१०	" १-१०	मंजूकाः	१०	
९०	७	" १-७	वायुः	७	१०४	२५	" १-७	इंद्रासोमौ	७	
			५-७	इन्द्रवायू				८	इंद्रः	१
९१	७	" १	वायुः	१				९	सोमः	१
			२	इन्द्रवायू				१०	अग्निः	१
			३	वायुः				११	विश्वे देवाः	१
			४-७	इन्द्रवायू				१२-१३	सोमः	२
९२	५	" १	वायुः	१				१४	अग्निः	१
			२	इन्द्रवायू				१५	इंद्रासोमौ	१
			३	वायुः				१६	इंद्रः	१
			४	इन्द्रवायू				१७	प्रायागः	१
			५	वायुः				१८	मरुतः	१
९३	८	" १-८	इंद्रासौ	८				१९-२२	इंद्रः	४
९४	१२	" १-१२	"	१२				२३	वसिष्ठ्यासीःपृषि-	
									व्यंतरिक्षाणि	१
९५	६	" १-६	सरस्वती	६				२४-२५	इंद्रासोमौ	२
			१	सरस्वाद्				(इति सप्तमं मंडलं ।)		
			४-६	सरस्वती	३			अथाष्टमं मण्डलम् ।		
९६	६	" १-६	"	६	१	३६	१-३	प्रगाथः वायवः		
			४-६	सरस्वाम्				३-३९	मेघाग्निः-	
९७	१०	" १	इन्द्रः	१				मेघाग्निः १-३९	इंद्रः	३९
			२	इन्द्राग्निः				३०-३३	अमरः	
			३	इंद्रामरुतवती				इन्द्राग्निः ३०-३३	अमरमरुता	४
			४ ८	इन्द्राग्निः	५			३४-३६	अग्निः	३
			९	इंद्रामरुतवती				३७-३८	अग्निः	३
			१०	इंद्राहस्तावती				३९-४०	मेघाग्निः	
९८	७	" १-७	इन्द्रः	७				वायवः विवस्वतः-		
			७	इंद्राहस्तावती				अग्निः १-४०	इंद्रः	

x (७, १०१, १०२) वैश्विष्ठो मैत्रावरुणिः (इन्द्रावरुणौ) इन्द्राय अग्नेरौ वा । (७, १०३) पर्जन्यैः वा ।

४१-४२ मेधातिथिः				१२	३० गोपतिः काण्वः १-३७	अग्निः	३३
काण्वः	४१-४२	विभिन्दुः	२		३५-३९	आदित्यः	१
३	२४ मेधातिथिः काण्वः १-२०	इन्द्रः	२०		३३-३७	वज्रवृषः सोमः	३
	२१-२४	पाकृष्णामा	४	२०	२३	"	३३
४	२१ देवातिथिः काण्वः १-२८	इन्द्रः X	२८	(इति पंचमाष्टके अष्टमोऽध्यायः १)			
	१०-२१	कुम्भः	३	२१	२८	"	१-१३ इन्द्रः १३
(इति पंचमाष्टके सप्तमोऽध्यायः १)							
५	३९ षष्ठातिथिः काण्वः १-३६	अभिर्नो	३६	२२	२८	"	१-१८ निषः ३
	३७	अभिकञ्जः	२	२३	३०	विश्वामा	अभिर्नो ३८
	३८-३९	कञ्जः	२			विश्वः १-३०	अग्निः ३०
६	४८ चासः काण्वः १-४९	इन्द्रः	४९	२४	३०	"	१-२७ इन्द्रः २७
	४९-४८	तिरिन्द्रिः	३			२८-३०	वज्रः शीघ्राग्निः ३
७	३६ पुनर्वसुः काण्वः १-३६	मरुतः	३६	२५	२४	"	१-९ मित्रावरुणौ ९
८	२३ सध्वंसः काण्वः १-२३	अभिर्नो	२३	५०			२०-१२ निषे देवाः ३
९	२१ दशकर्णः काण्वः १-२१	"	२१				२३-२४ मित्रावरुणौ १२
१०	६ प्रगाथो घोरः काण्वः १-६	"	६				अदित्यो १२
११	१० वत्सः काण्वः १-१०	अग्निः	१०	२६	२५	"	१-१० अदित्यो १२
(इति पंचमाष्टके अष्टमोऽध्यायः १)							
१२	३३ पर्वतः काण्वः १-३३	इन्द्रः	३३	१२१	२७	२२	मनुर्विश्वः १-२२ निषे देवाः २२ ४१
१३	३३ नारदः काण्वः १-३३	"	३३	२८	५	"	१-५ " ५
१४	१५ गोपृक्त्वश्वसूक्तिनौ			२९	१०	"	१-१० " १०
	काण्ववायनौ १-१५	"	१५	३०	४	"	१-४ " ४
१५	१३ " १-१३	"	१३	३१	१८	"	१-१८ यज्ञः १
१६	१२ इरिभिवटिः						३-४ यजमानः १
	काण्वः १-१२	"	१२				५-० दंपती ५
१७	१५ " १-१५	"	१५				१०-१८ दंपत्यादिपः ९
१८	२२ " १-३	आदित्याः	३	(इति पञ्चाष्टके द्वितीयोऽध्यायः १)			
		४ अदितिः	१	३२	३०	मेधातिथिः काण्वः १-३०	इन्द्रः ३० ६७
		५ आदित्याः	१	३३	१९	"	१-१९ " १९
		६-७ अदितिः	२	३४	१८	नीपातिथिः काण्वः १-१५	" १५
		८ अश्विनौ	१				
		९ अग्निसूर्यानिताः	१			१६-१८ सहस्रं वसु-	
		१०-२२ आदित्याः	१३	३५	२४	इयावाश्व आग्नेयः १-२४	अश्विनौ २४

X (८१४१५-१८) पूषा वा । (८१२-१७) द्रौणकीयमते तु इन्द्रः ११९, (८१७) (१४) वास्तोष्पतीद्वौ १, (१५) इन्द्रः १, इति विशेषः (पूर्वं १२१) । (८१७१४) वास्तोष्पतिर्वा । (८२६) वृष्यो वाहिरामः । (८२९) कश्यपो मारीचो वा ।

३६	७ इयावाश आग्नेयः १-७	इन्द्रः	७	६४	६५	१२ प्रगाथः काण्वः १-१२	इन्द्रः	१२	
३७	७ " १-७	"	७		६६	१५ कलिः प्रागाथः १-१५	"	१५	
३८	१० " १-१०	इन्द्राग्नी	१०		६७	२१ मत्स्यः साम्मदः, मान्यो मैत्राव- रुणिः, बहवो वा मत्स्या जालनद्धाः १-९	आदित्याः	९	
३९	१० नाभाकः काण्वः १-१०	अग्निः	१०			१०-१२	अदितिः	३	
४०	१२ " १-१२	इन्द्राग्नी	१२			१३-२१	आदित्याः	९	
४१	१० " १-१०	वरुणः	१०	६३					
४२	६ " १-३	"	३						
	४-६	अश्विनौ	३						
४३	३३ विरूप आङ्गिरसः १-३३	अग्निः	३३	६३					
४४	३० " १-३०	"	३०						
४५	४२ त्रिशोकः काण्वः १ २-४२	अग्निर्द्वौ इन्द्रः	१ ४१	६१					
(इति पष्ठाष्टके तृतीयोऽध्यायः ।)									
४६	३३ वसोऽङ्ग्यः १-२०	"	२०		६८	१९ प्रियमेध आङ्गिरसः १-१३	इन्द्रः	१३	
	२१-२४	पृथुश्रवाः कानीतः ४				१४-१९	ऋक्षाश्वमेधौ	६	
	२५-२८	वायुः	४			१-१०	इन्द्रः	१०	
	२९-३१	इन्द्रः	३			११	विश्वदेववरुणाः	१	
	३२	वायुः	१			१२	वरुणः	१	
	३३	इन्द्रः	१			१३-१८	इन्द्रः	६ २१	
४७	१८ त्रित आण्व्यः १-१३	आदित्याः	१३		७०	१५ पुरुइन्मा आङ्गिरसः १-१५	"	१५	
	१४-१८	आदित्योपसः	५			१-१५	अग्निः	१५ ३३	
४८+	प्रगाथो घोरः काण्वः १-१५	सोमः	१५		७१	१५ सुदीतिपुरुमीळहौ १-१५	अग्निः	१५ ३३	
६०	२० भर्गः प्रागाथः १-२०	अग्निः	२०		७२	१८ हर्यतः प्रागाथः १-१८	"	१८	
६१	१८ " १-१८	इन्द्रः	१८	४१					
६२	१२ प्रगाथः काण्वः १-१२	"	१२		७३	१८ गोपवन आग्नेयः सप्तपवध्रिर्वा १-१८	अश्विनौ	१८	
६३	१२ " १-११	"	११			१-१२	अग्निः	१२	
	१२	देवाः	१			१३-१५	ध्रुतर्वा आर्षः	३	
६४	१२ " १-१२	इन्द्रः	१२	३९	७५	१६ विरूप आङ्गिरसः १-१६	अग्निः	१६	
						१-१६	अग्निः	१६	
					७६	१२ कुरुसुतिः काण्वः १-१२	इन्द्रः	१२ ३३	
					७७	११ " १-११	"	११	
					७८	१० " १-१०	"	१०	

× अत्र २७ विश्वश्रोत्रं बभ्रुसुक्ते भेदपक्षे (८१२९) (१) सोमः १, (२) अग्निः १, (३) त्वष्टा १, (४) इन्द्रः १, (५) रुद्रः १, (६) पूषा १, (७) विष्णुः १, (८) अश्विनौ १, (९) मित्रावरुणौ १, (१०) अश्विनौ १, (पूर्व १०) (८१३१) (१-२) इन्द्रः २, (३-४) यजमानः २, (५-९) दंपती ५, (१०) यजमानपत्न्यादिभ्यः १, (११-१२) पूषा २, (१३) मित्रार्पणावरुणाः १, (१४) अग्निः १, (१५-१८) यजमानः ४ (पूर्व १८) ।

(+अत्र बालखिलपसूक्तानि सू० ४९-५९ न संगृहीतानि) ऋ (८१३२) अर्चमाना वाग्नेयः ।

+अत्रैकादशासूक्तानि बालखिलोपाध्यायस्य देवतान्वाधानमुन्मायां (८१४९-५४) इन्द्रः ५०, (३-४) विश्वे देवाः २, (५-८) इन्द्रः १३, अग्निर्द्वौ १, अश्विनौ ४, विश्वे देवाः ३, इंद्रावरुणौ ७, इति ऋनः । परममिदुक्ताः स्वाहाकारे नेमसुपदुः ।

(८१५१) सुदीतिपुरुमीळहावाङ्गिरसौ तपोर्वान्पतरः । (८१५२) हवींनि वा ।

१७	१. कालुभर्गवः	१-९	सोमः	९
१८	१०. कालुभर्गवः	१-९	इंद्रः	९
		१०	देवाः	१
१९	१. कालुभर्गवः	१-९	इंद्रः	९
(इति कालुभर्गवः संज्ञासंग्रहः ।)				
२०	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
२१	१. कालुभर्गवः	१-९	त्रिभुवो देवाः	९
२२	१. कालुभर्गवः	१-९	अग्निः	९
		१०	इन्द्रभवं	१
२३	१. कालुभर्गवः	१-९	अपिनी	९
२४	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
२५	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
२६	१. कालुभर्गवः	१-९	इन्द्रः	९
२७	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
२८	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
२९	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
३०	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
३१	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
३२	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
३३	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
३४	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
३५	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
३६	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
३७	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
३८	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
३९	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
४०	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
४१	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
४२	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
४३	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
४४	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
४५	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
४६	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
४७	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
४८	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
४९	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९
५०	१. कालुभर्गवः	१-९	"	९

९८	१२. नुमेष आङ्गिरसः	१-१२	इन्द्रः	१२
९९	८	"	"	८
१००	१२	१-३, ६-१२		
	नेमो भार्गवः			
	४-५	इन्द्रः	१-७	" ७
	८-१२	नेमः	८	सुपर्णः १
			९	वज्रः १
		१०-११		वाक् १
		१२		इन्द्रः १
१०१	१६	जमदग्निभार्गवः	१-४	मित्रावरुणौ ४
			५	मित्रावरुणादित्याः १
			६	आदित्याः १
			७-८	अश्विनौ १
			९-१०	वायुः १
			११-१२	सूर्यः १
			१३	उषाः १
			१४	पवमानः १
			१५-१६	गौः १
१०२	२२	प्रयोगो भार्गवः	१-२२	अग्निः २२ ३५
१०३	१४	सोभरिः काण्वः	१-१३	" १३
			१४	अज्ञामरुतः १

[इति अष्टमं संवत् ।]

अथ नवमं मंडलम् ।

१	१०	सधुच्छंदा	१-१०	पवमानः	१० ४०
		विश्वामित्रः		सोमः	
		१०	मेधागिरिः काण्वः	१-१०	" १०
		२०	जानः प्रपः आजी-		
			गतिः	१-१०	" १०
		१०	द्विगपवस्तुप		
			आगिर्यः	१-१०	" १०

१. कालुभर्गवः १-९ (१-९) त्रिभुवो देवाः
 १. कालुभर्गवः १-९ (१-९) सुपर्णो वा सुपर्णः त्रिपदेव आदित्यस्यो वा ।
 १. कालुभर्गवः १-९ (१-९) इन्द्रो वा इन्द्रो वा । (१-१२) पवमानोऽश्विनोर्द्विभुवो वा ।
 १. कालुभर्गवः १-९ (१-९) इन्द्रो वा इन्द्रो वा । (१-३, ६-१२) इन्द्रो वा इन्द्रो वा ।

५	११	असितः	१	समिद्धोऽग्निः	१	१६	८	असितः	१-८	पवमानः सोमः	८
			२	तन्नपान्	१	१७	८	"	१-८	"	८
			३	इलः	१	१८	७	"	१-७	"	७
			४	षहिः	१	१९	७	"	१-७	"	७
			५	देवीद्वारः	१	२०	७	"	१-७	"	७
			६	उपासानके	१	२१	७	"	१-७	"	७
			७	देव्यौ होतारौ		२२	७	"	१-७	"	७
				प्रचेतसां	१	२३	७	"	१-७	"	७
				सरस्वतीजाभारत्याः	१	२४	७	"	१-७	"	७
				खष्टा	१	२५		६	दृक्च्युत		
				वनस्पतिः	१				भागस्थः	१-६	६
				स्वाहाकृतीः	१	२६			इधमवाहो		
६	९	"	१-९	पवमानः					दार्ढ्युतः	१-६	६
				सोमः	९	५१५	२७		नृमेध आङ्गिरसः	१-६	६
७	९	"	१-९	"	९		२८		प्रियमेध		
८	९	"	१-९	"	९				आङ्गिरसः	१-६	६
९	९	"	१-९	"	९		२९		नृमेध आङ्गिरसः	१-६	६
१०	९	"	१-९	"	९		३०		विन्दुराङ्गिरसः	१-६	६
११	९	"	१-९	"	९		३१		गोतमो राहूगणः	१-६	६
१२	९	"	१-९	"	९		३२		श्यावाश्व आश्वेयः	१-६	६
				(इति षष्ठाष्टके सप्तमोऽध्यायः ।)			३३		त्रित आप्यः	१-६	६
१३	९	"	१-९	"	९		३४		"	१-६	६
१४	८	"	१-८	"	८		३५		प्रभूवसुराङ्गिरसः	१-६	६
१५	८	"	१-८	"	८		३६		"	१-६	६

(१५-२४) काश्यपो देवलो वा ।

(९) अस्मिन्नवमे मण्डले सर्वा देवताः पवमानगुणविशिष्टाः । प्रायः सर्वत्र सोमो देवता, निपातभाजस्तु लिख्यन्ते ।

(१५) १,९-१० इन्द्रः, ४ देवाः, ६ अद्वा । (१६) १,९ इन्द्रः, ६ सूर्यः । (१७) ९ देवाः । (१८) ४ इन्द्रः, ५-६ सूर्यः । (१९) ९ इन्द्रप्रजापती, ११ विश्वे देवाः, वायुवृहस्पतिसूर्याग्नीन्द्राः । (२०) ४,७,९ इन्द्रः । (२१) ७ वायव-न्द्राश्विनः, ८ मित्रावरुणभगाः, ९ रोदसी । (२२) १,३,९ इन्द्रः, २ वायवश्विनः, ५ देवाः । (२३) ३ धावापृथिव्यौ, ५ इन्द्रः । (२४) ५ इन्द्रोपोभगाः, ९ सूरः । (२५) ६,८,९ इन्द्रः । (२६) १-२ इन्द्रः । (२७) १,८ इन्द्रः । (२८) ३ विश्वे देवाः । (२९) १ इन्द्रः । (३०) ३,५ इन्द्रः । (३१) २ इन्द्रः, ५ सूर्यः । (३२) ३ विश्वे देवाः, ५-६ रोदसी । (३३) २ इन्द्रः । (३४) १ इन्द्रः । (३५) ६ इन्द्रदेवाः, ७ इन्द्रः । (३६) २,३,५ इन्द्रः । (३७) १ देवमरुदायवः, २ देवाः, ५-६ इन्द्रः । (३८) ६ इन्द्रः । (३९) २ इन्द्रवायु, ५ सूर्यः, ६ इन्द्रः । (४०) ५ सूर्यः । (४१) १ देवाः । (४२) ५-६ इन्द्रः । (४३) २ इन्द्रः । (४४) ३ इन्द्रवायुवरुणमरुद्विष्णवः । (४५) २ इन्द्रवायुवरुणमरुद्विष्णवः ।

३७	६	रहूगण आङ्गिरसः१-६	पवमानः सोमः६
३८	६	" " १-६	" " ६
३९	६	वृहन्मति- राङ्गिरसः १-६	" " ६
४०	६	" " १-६	" " ६
४१	६	ईमेध्यातिथिः काण्वः१-६	" " ६
४२	६	" " १-६	" " ६
४३	६	" " १-६	" " ६
(इति षष्ठाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः)			
४४	६	अयास्य आङ्गिरसः१-६	" " ६
४५	६	" " १-६	" " ६
४६	६	" " १-६	" " ६
४७	५	कविर्भागवः १-५	" " ५
४८	५	" " १-५	" " ५
४९	५	" " १-५	" " ५
५०	५	उच्यथ भांगिरसः १-५	" " ५
५१	५	" " १-५	" " ५
५२	५	" " १-५	" " ५
५३	४	अत्रयमारः काश्यपः १-४	" " ४
५४	४	" " १-४	" " ४
५५	४	अत्रयमारः काश्यपः१-४	" " ४
५६	४	" " १-४	" " ४
५७	४	" " १-४	" " ४
५८	४	" " १-४	" " ४

५९	४	अत्रयसारः काश्यपः१-४	पवमानः सोमः४
६०	४	" " १-४	" " ४
६१	३०	अमहीयुराङ्गिरसः१-३०	" " ३०
६२	३०	जमदग्निर्भागवः१-३०	" " ३०
६३	३०	निधुविः काश्यपः१-३०	" " ३०
६४	३०	कश्यपो मारीचः१-३०	" " ३०
(इति सप्तमाष्टके प्रथमोऽध्यायः ।)			
६५	३०	भृगुर्वारुणिर्जम- दग्निर्भागवो वा१-३०	" " ३०
६६	३०	शतं वैश्वानरसाः१-३० १९-२१ अग्निः पवमानः ३ २२-३० पवमानः सोमः १३१	" " ३०
६७x	३२	१-३ भरद्वाजो १-२२	" " २२
बार्हस्पत्यः४-६ कश्यपो मारीचः ७-९ गीतमो राहूगणः, १०-१२ अग्निर्भौमः १३-१५ विश्वामित्रो गायिनः १६-१८, जमदग्निर्भागवः १९-२१, वसिष्ठो मैत्रावरुणिः २२-३२, पवित्र २३-२७ अग्निः पवमानः ५ भांगिरसो वा २८-३० पवमानः सोमः ३ वसिष्ठो वा । ३१-३२ पावमानाध्वेता ३			

(१।३०) ६ इन्द्रः । (१।३८) २ इन्द्रः । (१।३९) ५ इन्द्रः । (१।४२) ४-५ देवाः । (१।४३) २ इन्द्रः ।
 (१।४४) १, ३ देवाः, ५ भगवायुदेवाः । (१।४५) १ इन्द्रः, २ इन्द्रदेवाः । (१।४६) ३, ६ इन्द्रः । (१।४८) ३-४ सुपर्णः ।
 (१।५०) ४ देवाः, ५ इन्द्रः । (१।५१) १-२ इन्द्रः, ३ देवाः । (१।५३) ४ इन्द्रः । (१।५६) २ इन्द्रः,
 ४ इन्द्रविष्णुः । (१।६०) ३-४ इन्द्रः । (१।६१) ७ आदित्याः, ८ इन्द्रवायुसूर्यरश्मयः, ९ भगवायुपृथ्वरुणाः, ११
 इन्द्रवसुमरुतः, १२-२५ इन्द्रः, १६ वैश्वानरः । (१।६२) ८, १४-१५, २९ इन्द्रः, २०-२१ देवाः । (१।६३) २-३, ५-६,
 ९-१०, १२, १७, १९, २० इन्द्रः । (१।६४) १२, १५, २२ इन्द्रः, २४ मित्रार्यमवरुणमरुतः । (१।६५) ३ देवाः, ८, १०, १४
 इन्द्रः, २० इन्द्रवायुवरुणमरुद्विष्णवः । (१।६६) ७, १५, २९ इन्द्रः, २६ मरुतः । (१।६७) २, ७-८, १६ इन्द्रः ।
 * प्रथमः [१।६७] (१-९) पवमानः सोमः ९, (१०-१२) पवमानः पूषा वा ३, (१३-२२) पवमानः सोमः ११, (२३-२४)
 पवमानः सोमः ३, (२५) पवमानः मरुता वा १, (२६) पवमानाग्नि मरुतारः १, (२७) विश्वे देवाः वा १, (२८-३०)
 पवमानः सोमः ३, (३१-३२) पवमानाध्वेता २ ।

	४५-५८ कुस आह्निरसः १-५८ प०सोमः५८
९८ १२	अम्बरीषो वार्षागिरः, ऋजिश्वा भारद्वाजश्च १-१२ ,, १२
९९ ८	रेमसूनु काश्यपो १-८ ,, ८
१०० ९	” ” १-९ ,, ९
	(इति सप्तमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः)
१०१ १६	१-३ अन्वीगुः श्यावाश्विः ४-६ ययातिर्नाहुषः ७-९ नहुषो मानवः १०-१२ मनुः सांबरणः १३-१६ प्रजापतिर्विश्वामित्रो वाच्यो वा । १-१६ ,, १६
१०२ ८	त्रित आप्यः १-८ ,, ८
१०३ ६	द्वित आप्यः १-६ ,, ६
१०४ ६	पर्वतनारदौ काण्वौ, शिक्षिण्डन्यावप्सरसौ काश्यपौ वा १-६ ,, ६
१०५ ६	पर्वतनारदौ काण्वौ १-६ ,, ६
१०६ १४	१-३, १०-१४ अग्निश्वाक्षुषः ४-६ चक्षुर्मानवः ७-९ मरुताप्सवः १-१४ ,, १४
१०७ २६	सप्तर्षयः १ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, २ कश्यपो मारीचः, ३ गोतमो राहृगणः,

	४ अग्निर्भोमः, ५ विश्वामित्रो गागिनः, ६ तमदप्रिर्भोगंयः, ७ वमिष्टो मैत्रावरुणिः । १-२६ प०सोमः५८
१०८ १६	१-२ गौरिवीतिः शारव्यः, ३, १४-१६ शक्तिर्वाभिष्टः, ४-५ उरराह्निरसः, ६-७ ऋजिश्वा भारद्वाजः, ८-९ ऊर्ध्वसञ्जा आह्निरसः, १०-११ कृतयुगा आह्निरसः १२-१३ ऋणचयो राजर्षिः १-१६ ,, १६
१०९ २२	अग्रयो घिणया पेश्वराः १-२२ ,, २२
११० १२	श्वरुगश्चतुष्पाः, ब्रह्मदस्युः पौरुकुस्यः १-१२ ,, १२
१११ ३	अनान्तः पारुच्छेपिः १-३ ,, ३
११२ ४	निशुराह्निरसः १-४ ,, ४
११३ ११	कश्यपो मारीचः १-११ ,, ११
११४ ४	” ” १-४ ,, ४
	(इति नवमं मंडलं समाप्तम् ।)

अथ दशमं मंडलं ।

१	७ त्रित आप्यः	१-७ अग्निः	३ ५५
२	७ ”	१-७ ”	७
३	७ ”	१-७ ”	७
४	७ ”	१-७ ”	७
५	७ ”	१-७ ”	७
	(इति सप्तमाष्टके पञ्चमोऽध्यायः)		

(१११८) ६, १० इंद्रः, ७ विश्वे देवाः । (१११९) ३, ८ इंद्रः, ७ देवाः । (१११००) ५ इंद्रमित्रवरुणाः, ६ इंद्रदेव-
विष्णवः । (१११०१) ४ इंद्रदेवाः, ५, १६ इंद्रः । (१११०२) ४ विश्वे देवाः । (१११०३) ५ इंद्रः, ६ देवाः । (१११०४) ३
मित्रवरुणौ । (१११०५) ३ देवाः । (१११०६) १-५ इंद्रः, ६ देवाः, ८ इंद्रदेवाः । (१११०७) १५ मित्रावरुणौ, १७ इंद्रः,
१८, २२, २३ देवाः । (१११०८) १-२, १५, इंद्रः, १४ इंद्रमरुदयंममगामित्रवरुणाः, १६ इंद्रमित्रवरुणवायवः ।
(१११०९) १ इंद्रमित्रवरुणमगाः, २ इंद्रविश्वदेवाः, ४ देवाः, ५ देवचतुष्टयः, १२ देवाः, १३ इंद्रः, १५ विश्वे देवाः,
१८-२० इंद्रः । (११११०) ८, ११ इंद्रः । (१११११) ३ इंद्रः । (११११२) इंद्रः । (११११३) इंद्रः । (११११४)
इंद्रः, ३ दिक्सूर्याग्निगादिर्याः ।

दशमं मण्डलम् ।

(१०११) १ अग्निर्व्योविष्मान् (आश्व. सू. ३, १२,) ३ विष्णुः, ५ अग्निरविधिः, ६-७ अग्निदेवाः । (१०१२) १-५ अग्नि-
देवाः, ३ अग्निः पश्चिक्त्वा (आ. श्रौ. ३, १०,) ४ अग्निर्वपतिः (आश्व. ६, १.) । (१०१४) ७ अग्निर्वह्मवान् (आश्व. ३, १.) ।
(१०१५) ५ अग्निर्वृषगौ (उद्गी. मा.) ।

६	७	मित आष्यः	१-७ पवमानः सोमः ७					६३-६६ यमः	४
७	७	"	१-७ "	७				६५ १४ शङ्खो यामायनः १-१४ पितरः	१४
८	९	त्रिशिरास्स्वाष्टः	१-६ "	६				६६ १४ दमनो यामायनः १-१४ अग्निः	१४
			७-९ इंद्रः	३				६७ १४ देवश्रवा यामायनः १-२ सरण्युः	२
९	९	त्रिशिरास्स्वाष्टः						३-६ पूषा	४
		सिंधुद्वीप आम्बरीषो वा	१-९ भापः	९				७-९ सरस्वती	३
१०	१४	१ यमी	१ यमः	१				१०-१४ आपः	५
		२ यमी	२ यमः	१				१८ १४ संकुसुको	
		३ यमी	३ यमः	१				यामायनः	१-४ मरुतुः
		४ यमः	४ यमी	१				५ धाता	१
		५-७ यमी	५-७ यमः	३				६ स्वष्टा	१
		८-१० यमः	८-१० यमी	३				७-१४ पितृमेघाः	८
		११ यमी	११ यमः	१				(इति सप्तमाष्टके षष्ठोऽध्यायः ।)	
		१२ यमः	१२ यमी	१				१९ ८ मथितो यामायनः,	१ अग्नीषोमे
		१३ यमी	१३ यमः	१				२-८ भापः	७
		१४ यमः	१४ यमी	१				२० १० विमद ऐन्द्रः,	१-१० अग्निः
११	९	हविर्धान आङ्गिः	१-९ अग्निः	९	१८	२१ ८	"	१-८ "	८
१२	९	"	१-९ "	९		२२ १५	"	१-१५ इंद्रः	१५ २५
१३	× ५	हविर्धान आङ्गिः	१-५ हविर्धानः	५		२३ ७	"	१-७ "	७
१४	६	१६ यमो वैवस्वतः	१-५ यमः	५		२४ ६	"	१-३ "	३
			६ अंगिरःपित्रधर्व-					४-६ अश्विनौ	३
			भृगुसोमाः	१	२५	११	"	१-११ सोमः	११
			७-९ यमः	३	२६	९	"	१-९ पूषा	९
			१०-१२ यमश्वाती	३	२७	२४	वसुक्र ऐन्द्रः	१-२४ इंद्रः	२४

(१०७) १ अग्निः स्वस्तिमान् (आश्व. २, ८,) ६ अग्निदेवाः । (१०८) ६ अग्निर्मूर्धन्वान् (आश्व. २, १०,) । (१०११) ९ अग्निदेवरोदर्यः । (१०१२) १, ४ अग्निरोदर्यः, ४ अग्निदेवाः, ८ अग्निः । वरुणः । (१०१३) ३ यमपितृदेवाः । (१०१४) ६ पितरोऽङ्गिरोऽधर्वभृगवः । ७-९ प्रेतात्मा, १०-११ यमश्वाती, १२ यमदूती, १५ यमः । पूर्वे ऋषयः । (१०१५) १, ५ पितरः सोमयन्तः (आश्व. २-१९,) २-४ पितरो बर्हिपदः ९, १२, १३ अग्निः कश्यपाहनः, १० पितृदेवेन्द्राग्रयः, ११ पितरोऽग्निप्राजाः, । (१०१६) ३, ७ प्रेतः, ६ सुवसरीत्स, ९, ११ अग्निः कश्यपाहनः, १४ पृथिवी । (१०१७) १ अयः अग्नीषोमी, २ ऋषिरात्मा, इन्द्रः अग्निः, ३ अग्निः (नृ), ६ इन्द्रः, ७ देवाः । (१०२०) १ मनः (उद्गी०) ६ अग्निदेवाः । (१०२३) १६-१४, २४ इन्द्र आदित्यात्मा, १४ इन्द्रो विदुदयः (उद्गी०) १५ इन्द्रः प्रजापतिरुतः मरुतः (वृ. दे.) । १६ पर्जन्यः (वृ. दे.) । १७ अग्नीन्द्रसोमाः पर्जन्यवापू (वृ. दे.) । १८ प्रजापतिः सविता, अग्निः (वृ. दे.) । १९ सूर्यः, २० वसुः, २२ ऐन्द्रं धनुः, २६ पर्जन्यानिहस्र्याः, सूर्यानिहो (वृ. दे.) । २४ इन्द्रोऽन्तरात्मा, इन्द्रः सूर्यो वा (वृ. दे.) ।

× (१०१३) विवस्वतादिवो वा ऋषिः । ६ (१०१४) ७-९ लिङ्गोऽग्निदेवताः पितरो वा । (१०१७) ११-१३ सोमो वा । (१०१८) १४ प्रजापतिर्वा । (१०१९) भृगुर्वाऽग्निर्वा, प्यवतो भागवो वा ऋषिः । गायो वा । (१०१९-१) उज्ज्वार्यध्व अग्नीषोमी वा देवरे । (१०२०-२६) प्रजापत्यो वा, वसुहृदा वासुत्रः ऋषिः ।

२८	१२	१	इन्द्रस्वुगा	१	इन्द्रः	१	२५	२५	१	अथाः	१
			वसुकराग्नी	२	वसुकः	१			२	अभक्तिवः	१
			कपिका, २, ६, ८,						७	अथाः	१
			१०, १२ इन्द्र कपिः	३-१	इन्द्रः	३			८	अभक्तिवः	१
			३, ४, ५, ७, ९, ११						९	अथाः	१
			वसुक कपिः	६	वसुकः	१			१०-११	अभक्तिवः	१
					७ इन्द्रः	१			१२	अथाः	१
					८ वसुकः	१			१३	कपिः	१
					९ इन्द्रः	१			१४	अभक्तिवः	१
					१० वसुकः	१	३५	२५	१५	विश्व देवाः	१५
					११ इन्द्रः	१	३६	२५	२-२५	१५	
					१२ वसुकः	१	३७	२२	अभिनवाः गोपैः	१-२२	सूर्यः
२९	८	८	वसुक मेन्द्रः	२-८	इन्द्रः	८	३८	१५	इन्द्रो मृगश्वान्	२-१५	इन्द्रः
३०	१५	१५	कषप गेष्ट्यः	१-१५	भापः	१५	३९	२४	घोषा काशीवती	१-२४	अभिनी
३१	११	११	१-११	विश्व देवाः	११	४०	२५	१-२५	१४		
३२	९	९	१-९	इन्द्रः	९	४१	३	गृहस्थो सीमेयः	१-३	३	
			(इति सप्तमाष्टके सप्तमोऽध्यायः ।)			४२	११	कृष्ण आक्षिपः	१-११	इन्द्रः	
३३	९	९	१ विश्व देवाः	१	४३	११	१-११	११			
			२-३ इन्द्रः	२	४५	१२	वायविभाकन्दनः	१-१२	अग्निः		
			४-५ कुरुश्रवण-								
			स्वामदस्ययः	२	४६	१०	१-१०	१०			
			६-९ उपमभवाः	४	४७	८	सप्तगुरोभिरमः	१-८	इन्द्रो वैकुण्ठः		
			(इति सप्तमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ।)								

(१०१२८) ८, ११-१२ इन्द्रदेवाः । (१०१२९) १ अधिनौ वा । (१०१३०) १ अपः मित्रावरुणौ, ७, १३ इन्द्रापः । १० अप आवृताः (कौ. ब्रा. १२, १,) १३ अपः प्रतिख्याताः (कौ. ब्रा. १२, १,) १४ अपः साद्यमानाः, १५ आपः सन्तः (कौ. ब्रा.) । (१०१३१) ४ सवितृभगार्यमदेवाः ५, देवभंवाः, ७-८ हिरण्यगर्भः, ९ आदित्यवातप्रजापतिमित्रवरुणाः, १० शमी गोत्वेन रूपिता, ११ कषवः । (१०१३२) २ इन्द्रः प्रजापतिर्वा । (१०१३४) १, ८-९, १२ अक्षाः, २-५, १०-११ कितवनिन्दा, ६ कितवाक्षनिन्दा, ७, १४ अक्षनिन्दा, १३ कृपिः । (१०१३५) १ अमिषुपृथिविदेवाः, २ सुपृथिवीसिन्धुपर्वत सूर्योपःसोमाः, ३ सुपृथिव्युपोऽन्नयः, ४-५ उपासाप्रयः, ६ उपोऽन्नयश्चिनः, ७ सविता, चिद्वयणा, अग्निः, ८ देवप्रवाचनम् । सूर्यः, अग्निः । ९, १२ आदित्याग्नी, १० देवेन्द्रमित्रवरुणभगारनीत्, ११ आदित्याः । वृहस्पतिपुषाश्चिभगारनयः, १३ मरुद्द्राग्निदेवाः, १४ देवाः । (१०१३६) १ उपोनक्तासुपृथिवीवरुणमित्रार्यमेन्द्रमरुत्पर्वतावादिश्यान्तर्विक्षस्वर्गोः, २ घावापृथिवी । निरुक्तिः, ३ आदितिः । देवाः, ४ प्रावा । देवाः, ५ इन्द्रेष्वावृहस्पतिदेवाः, ६ अधिनौ, ७ मरुद्गणः, ८ सोमः, ९-११ देवाः, १२ अग्निमित्रवरुणसवितारः, १३ देवाः, १४ सविता । (१०१३७) ५ सूर्यदेवाः, ६ सुपृथिव्यविन्द्रमरुत्सूर्याः, ११-१२ देवाः । (१०१४०) १० पतयः । (१०१४२) १ अधिरथः, ११ वृहस्पतिः । इन्द्रः । (१०१४३) ९ वज्रः । वाक् । इन्द्रः । (१०१४५) ४ अग्निर्दोवरूपः, अग्निः क्षामवान् (ऐ. ब्रा. ३२।५,) १२ अग्निवैश्वानरः । घावापृथिवी, देवाः । (१०१४७) ६ सप्तगोः, स्ववर्णानम्, ८ घावापृथिव्यौ ।

४८	११	इंद्रो वैकुण्ठः	१-११	इंद्रः	११	२९	५९	१०	बन्धुः०	१-३	निर्ऋतिः	३			
४९	११	"	१-११	"	११					४	निर्ऋतिसोमौ	१			
५०	७	"	१-७	"	७					५-६	असुनीतिः	१			
५१	९	१ देवाः	१	अग्निः	१					७	पृथिवीद्यावंतरिक्ष-				
		२ अग्निः	२	देवाः	२						सोमपूयपथ्या-				
		३ देवाः	३	अग्निः	३						स्वस्तयः	१			
		४ अग्निः	४	देवाः	४					८-९	द्यावापृथिवी	२			
		५ देवाः	५	अग्निः	५					१०	इंद्रद्यावापृथिव्यः	१			
		६ अग्निः	६	देवाः	६					६०	१२	"	१-४	असमातिः	४
		७ देवाः	७	अग्निः	७						५	इंद्रः	१		
		८ अग्निः	८	देवाः	८						६	असमातिः	१		
		९ देवाः	९	अग्निः	९						७-११	जीवः	५		
५२	६	अग्निः सौचीकः	१-६	विश्वे देवाः	६						१२	हस्तः	१		
५३	११	देवाः,	१-३	अग्निः	३										
	४-५	सौचीकोऽग्निः	४-५	देवाः	५										
			६-११	अग्निः	६										
५४	६	बृहदुकथो वामदेव्यः	१-६	इन्द्रः	६	१४									
५५	८	"	१-८	"	८										
५६	७	"	१-७	विश्वे देवाः	७	१३									
५७	६	बन्धुःश्रुतबन्धु-	१-६	"	६										
		विप्रबन्धुर्गोपायनाः													
५८	१२	"	१-१२	मनः	१२										
		"	१-१२	मनः	१२										
		"	१-१२	मनः	१२										

५९ १० बन्धुः० १-३ निर्ऋतिः ३
 ४ निर्ऋतिसोमौ १
 ५-६ असुनीतिः १
 ७ पृथिवीद्यावंतरिक्ष-
 सोमपूयपथ्या-
 स्वस्तयः १
 ८-९ द्यावापृथिवी २
 १० इंद्रद्यावापृथिव्यः १
 ६० १२ " १-४ असमातिः ४
 ५ इंद्रः १
 ६ असमातिः १
 ७-११ जीवः ५
 १२ हस्तः १
 ६१ २७ नाभानेदिष्टो
 मानवः १-२७ विश्वे देवाः २७ ३४
 (इत्यष्टमाष्टके प्रथमोऽध्यायः ।)
 ६२ ११ " १-७ " ७
 ८-११ सविणिः ४
 ६३ १७ गयः ज्ञातः १-१४ विश्वे देवाः १४
 १५-१६ पथ्यास्वस्तिः २
 १७ विश्वे देवाः १ ४८
 ६४ १७ " १-१७ " १७

(१०।४८) ११ आदित्यवसुतुद्रे (मरुत्व) न्द्राः । (१०।५०) ४ इन्द्रो ज्येष्ठः (भाष्यः पृ. १३) । (१०।५०) २ मित्रावरुणौ, ४, ६ वरुणः । (१०।५२) २ मरुदक्षिचन्द्राः । (१०।५३) २ अग्निदेवाः, ३ अग्निः सुरभिमान् (ऐ. ब्रा. ३२, ८) । ५ देवाः । पृथिव्यन्तरिक्षे, ६ प्रजापतिः अग्निस्तन्नुमान् (ऐ. ब्रा. ८), अरुमन्वती नदी, ९ स्वष्टा, १० त्वष्टृशिल्प्यः । (१०।५५) ३ इंद्रः सूर्यात्मकः, ४ उषाः, ५ इंद्रः कालात्मकः, सूर्याचन्द्रमसौ (वृ. दे.) ६ इंद्रः सुपर्णात्मा, ७ इंद्रमरुतः । (१०।५६) १ अग्निवायुसूर्याः, प्राण आत्मा वा, २ पृथिवीदेवसूर्याः, ३ बृहस्पतिदेवादित्याः, ४ अङ्गिरसः क्रयः पितरः, ७ बृहदुकथः । (१०।५७) १ इंद्रः, २ तन्तुरग्न्याख्यः ३-५ पितरः मनआवर्तनम्, ६ सोमः । (१०।५९) ६ अनुमतिः (च.) (वृ. दे.) । (१०।६१) १-२ रुद्रः, ३-४ अश्विनौ, ५-६ रुद्रवृष्टिः, ७-८ रुद्रो वास्तोष्पतिः, ९ वास्तोष्पत्वग्नी, १० अङ्गिरसः ११-१३, २२, इंद्रः, १४, २० अग्निः, २५ नास्येन्द्रौ, १६ सोमः, १७ अग्निनिवृत्तवर्णार्थमागः, १८ आदित्यद्यावौ, १९ माष्यामिकावाक्, नाभानेदिष्टश्च, २१ इंद्राग्नी, २३, २५ मित्रावरुणौ, २४-२६ वरुणः, २७ देवाः । (१०।६२) गाराशराम् (नृणां स्तुतिः) तौ. ब्रा. २३. ८, ७ विश्वे देवाः । (१०।६३) ९ इंद्राग्निनिवृत्तवर्णार्थमागः, १० चाँः, अदितिः (वृ. दे.) १४ इंद्र देवाः, १७ विश्वदेवादितयः । (१०।६४) ३ नरात्मतृणाग्निमूर्ध्वचन्द्रमोयमेन्द्रवायुपोराश्वस्थितः, ४ अग्निबृहस्पतिवैजकरादङ्गि-कुण्ड्याः, ५ आदित्यवर्णमागौ, ६ देवाश्च, ७ वान्निन्द्रवर्णानः, ८ पृक्वाविंशतिनदीवनस्पतिपर्वताग्निहृष्टान्वस्तृतिपरश्याः ९ एवाविंशतिनदाः, १० देवनाट् (देवदेवर्त्तनी) श्वप्तिन्द्रवाजमगमरुतः, ११ मरुतः, १२ मरुदिन्द्रवर्णमित्राः १३ मरुतः । अदितिः, १४ द्यावापृथिव्यौ, १५ होमप्रवर्तौ, १६ गयः, १७ विश्वदेवादितयः ।

६-१६ सूर्याविवाहः ११
 १७ देवाः १
 १८ सोमाकौ १
 १९ चंद्रमाः १
 २०-२८ सूर्यासावित्री आनीः ९
 २९-३० वधूवासः संस्पर्शनिंदा २
 ३१ दंपतीराजयक्षमहा १
 ३२-४७ सूर्यासावित्री १६

(इत्यष्टमाष्टके नृतीयोऽध्यायः ।)

८६ २३ १, ८, ११-१२, १४,
 १९-२२ इंद्रः
 ७, १३, २३ वृषा
 कपिर्भद्रः, २-६,
 ९-१०, १५-१८
 इंद्राणी १-२३ इंद्रः
 ८७ २५ पायुभारिद्वाजः १-२५ रक्षोहाग्निः २३
 ८८ १९ मूर्धन्वानाङ्गिरसो,
 वामदेवो वा १-१९ सूर्यवैश्वानरा
 ८९ १८ रेणुवैश्वामित्रः १-४ इंद्रः
 ५ इंद्रासोमौ
 ९० १६ नारायणः ६-१८ इंद्रः १
 ९१ १५ अरुणो वैतहृष्यः १-१५ अग्निः १३
 ९२ १५ दार्यातो मानवः १-१५ विश्वे देवाः १५
 ९३ १५ तानवः पाथर्वः १-१५ " १५

९४ अर्बुदः काद्रवेयः
 सर्पः १-१४ मावाणः
 (इति अष्टमाष्टके चतुर्थोऽध्यायः)
 ९५ १८ १, ३, ६, ८-१०,
 १ पुरुरवाः १ उर्वशी
 २ उर्वशी २ पुरुरवाः २
 ३ पुरुरवाः ३ उर्वशी २
 ४-५ उर्वशी ४-५ पुरुरवाः १
 ६ पुरुरवाः ६ उर्वशी २
 ७ उर्वशी ७ पुरुरवाः १
 ८-१० पुरुरवाः ८-१० उर्वशी १
 ११ उर्वशी ११ पुरुरवाः ३
 १२ पुरुरवाः १२ उर्वशी २
 १३ उर्वशी १३ पुरुरवाः १
 १४ पुरुरवाः १४ उर्वशी २
 १५-१६ उर्वशी १५-१६ पुरुरवाः १
 १७ पुरुरवाः १७ उर्वशी २
 १८ उर्वशी १८ पुरुरवाः १
 १९ १३ वरुणाङ्गिरसः, १-१३ इंद्रः (हरिः) १
 १७ २३ भियगाथर्वणः १-२३ ओपधयः २३
 १८ २२ देवापिराष्टिपेणः
 (वृष्टिकामः) १-२२ देवाः २२
 १९ १२ वज्रो वैश्वानसः १-१२ इंद्रः १२
 १०० १२ दुवस्त्युवांन्दनः १-१२ विश्वे देवाः १२ २४

इंद्रः, २६ पूषाश्विनः), २४-२८ वधूर्युहान्प्रपमाना (वृ. दे.), ३६ भगार्थमसवितृपूराणः, ३७ पूषा, ३८-३९ अग्निः, ४०-४१ सोमगन्धर्वाग्नेयः, ४३ प्रजापदार्थमाणा, ४५ इंद्रः, ४७ विश्वदेवाग्नातरिक्षघातृसस्वत्यः। (१०८६) ६-१३ इंद्राणी । (१०८७) १५ देवाः, १८ सविता । (१०८८) अग्निः सूर्यवैश्वानराः (वृ. दे.) । (१०८९) सोमन्द्रौ, सोम एव वा (पृ. दे.) । (१०९०) १६ यज्ञोपास्तिः । (१०९२) २-४ अग्निः, ५ अमरुदिन्द्रपर्जन्याः, ६ नरुद्ररुग्निश्रायमेन्द्राः, ७ इन्द्रासूर्या, ८ इंद्रः, ९ रुद्रः, १० वृहरतिसोमजाम्बधर्वदेवभृगवः, ११ वृष्टिबीनरासयमादितिवृष्टविणोदक्रमुरोदमीमरुद्रिणवः, १२ अहिर्बुध्न्यः, १३ चन्द्रमोषुष्टिपदाः । (१०९२) १३ पूषापानपादाश्विनः, १४ अग्निदेवपन्नदितिविचन्द्रसूर्येन्द्राः, १५ अग्निरोप्रावेन्द्रः, १६ सवितयः । (१०९३) १ षावापृथिव्या, ४ अर्थमभिप्रवृत्तान्द्रनरुद्रनरुद्ररूपभगाः, ५ अग्निः सूर्यचन्द्रमोऽहिर्बुध्न्याः, ६ सोमोपास्त्राः । (१०९४) १, २, ६ इन्द्रमावाणः । (१०९६) इन्द्राक्षा । (१०९८) १-३, ७ वृहत्सविः, ४-६ देवाः, ७ अग्निः । (१०९९) १ इन्द्रदेवसवितयः (सर्वत्रादितिरस्येवात्र सूक्ते) २ इन्द्रवायु, ३ सवितृदेवाः, ४ सोमौ, ५ इन्द्रवृहत्सवितयज्ञानुमनतयः, ६ इन्द्राग्निपत्न्याः, ७ देवाः, ८ सवितृमावाणः, ९ मावः, १०-१२ इंद्रः ।

१२३	८ वेनो भागवतः	१-८ वेनः	८	१३५	७ कुमारो यामायनः	१-७ यमः	७
१२४	९ २-४ अग्निः १, ५-९ अग्निवरुण -सोमः	१-४ अग्निः ५ वरुणः ६ सोमः ७-८ वरुणः ९ सोमैर्द्रौ	४ १ १ २ १	१३६	७ १ जूतिः, २ वात- जूतिः, ३ विप्रजूतिः ४ वृषाणकः, ५ करिकतः, ६ पुतशः, ७ ऋष्यशृङ्गः, एते वातरशना सुनयः		
१२५	८ वागाम्भृगिः	१-८ वाग्भृगीवाक्	८	१३७	७ १ भरद्वाजः, २ कश्यपः, ३ नोतमः, ४ अत्रिः, ५ विद्वाभित्रः, ६ जम-		
१२६	८ कुरुमल्लवर्हिषः दौल्यपिः	१-८ विश्वे देवाः	८	१३८	६ अङ्ग शौरवः १-६	विश्वे देवाः ७	७
१२७	८ कुशिकः सौभरः	१-८ राघिः	८	१३९	६ विश्वावसुदेवगंधर्वाः १-६	इन्द्रः ६	६
१२८	९ विहृष्य आगिरसः	१-९ विश्वे देवाः	९	१४०	६ अग्निः पाचकः १-६	मरिता ३	३
१२९	७ प्रजापतिः परमेष्ठी	१-७ भाववृत्तम्	७	१४१	६ अग्निनाचनः १-६	देवगंधर्वाः ३	३
१३०	७ यज्ञः प्राजापत्यः	१-७ " "	७	१४२	८ १-३ उरिया, ३-४ द्रोगः, ५-६ नागिगुणः, ७-८ भावमित्र	५-६ विश्वाशसुः ३	३
१३१	७ मुकुतीतिः वाक्षीवतः	१-६ इन्द्रः ४-५ अश्विनौ ६-७ इन्द्रः	६ ३ ३	१४३	८ १-६ उरिया, ३-४ द्रोगः, ५-६ नागिगुणः, ७-८ भावमित्र	५-६ विश्वाशसुः ३	३
१३२	७ रावपुत्रो नामंधः	१ मिथ्यादहर्णी	१	१४४	८ १-६ उरिया, ३-४ द्रोगः, ५-६ नागिगुणः, ७-८ भावमित्र	५-६ विश्वाशसुः ३	३
१३३	७ सुदाः पेजवनः	१-७ इन्द्रः	७	१४५	६ अग्नि संवत् १-६	अग्निः ८	८
१३४	७ (१-५) माघघाता यौवनाशः, ६ पूर्वाधः माघघाता यौवनाशः ६ उत्तराधः, ७ गोधा कपिबा १-६ ५-७ सोधेष्टः	१-६ " "	५ ५	१४६	६ अग्नि संवत् १-६	अश्विनौ ६	६
				१४७	६ सुरगणेश्वरः १-६	इन्द्रः ६	६
				१४८	६ इन्द्राणी १-६	सर्वे तानसु ६	६
				१४९	६ देवसुर्विपन्नम् १-६	भारतनी ६	६

(१०१२३) इन्द्रः (वी. भा. ६, ५) प्रकपयिः । ऐ. भा. १ (१०१२४) सोमः, इन्द्रः (य. (५, ३)) ।
 (१०१२६) १ देवादेमनिहवरणाः, ३-६, ६ वरुणमिहर्वणम्, ५ अश्विनसुतः निवारणमसुतुदेवसुतः, ७ अश्विन-
 निवारणमसुतुदेवसुतः ८ अग्निः (व.) । (१०१२७) १, ६ अग्निः, ३ द्रोगः, ४ नागिगुणः, ५ नागिगुणः, ६ नागिगुणः,
 ७ नागिगुणः (व.) । देवतोः ७ अश्विनः (इन्द्रो वा विहृष्यन्वर्हिषः ८ इन्द्रः, ९ इन्द्रः विष्णोः १०, ११, १२)
 परमेष्ठी, १३-१० परमेष्ठीः । १०१२८ परमेष्ठी सुवेदेः परमेष्ठीः । १०१२९ ७ विदेदेः सु. दे. १०, ११, १२
 आदित्यो वाः १-६ अग्निदेवः, ७ वरुणः । (१०१३०) ३-६ वाचसपतिः, ६ इन्द्रः । १०१३१, ३ उरिया, ३ द्रोगः,
 ४ नागिगुणः, ५ देवसुर्विपन्नम्, ६ भारतः, ७ इन्द्रः । (१०१३२) १ अग्निः, ३ अश्विनसुतः निवारणमसुतुदेवसुतः, ४ नागिगुणः,
 ५ नागिगुणः, ६ नागिगुणः, ७ नागिगुणः । १०१३३ ३ अश्विनसुतः निवारणमसुतुदेवसुतः, ४ नागिगुणः,
 ५ नागिगुणः, ६ नागिगुणः, ७ नागिगुणः । १०१३४ ३ अश्विनसुतः निवारणमसुतुदेवसुतः, ४ नागिगुणः,
 ५ नागिगुणः, ६ नागिगुणः, ७ नागिगुणः ।

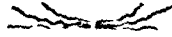
१८४	३ खट्टा गर्भकर्ता	१ विष्णुत्वष्ट्रप्रजापति- घातारः	१८७	५ वस्त आग्नेयः	१-५ क्षितिः	५
		२ सिनीवालिसरस्व- धिनः	१८८	३ इमेन आग्नेयः	१-३ जातवेदोमिः	३
		३ आश्विनौ	१८९	३ सारंपराजी	१-३ सूर्यः	३
१८५	३ सत्य पृथिवीरुणिः	१-३ आदित्यः	१९०	३ भवमर्षणो माधुच्छन्दसः	१-३ भाववृत्तम्	३
१८६	३ उलो वातायनः	१-३ वायुः	१९१	४ संवनन आङ्गिरसः	१ अग्निः	१
				२-४ संज्ञानम्	३	३

(इति अष्टमाष्टके अष्टमोऽध्यायः)

इति दशमं मण्डलम् ।

(१०।१८५) मित्रार्यमवरुणाः (बृ० दे०) । (१०।१८७) अग्निजांतवेदाः (ऐ० ब्रा०) । (१०।१८९) १ क्षितिस्थाना वाक्, २ अन्तरिक्षस्थाना वाक्, ३ पृथ्व्याना वाक् (बृ०दे०) । (१०।१९०) १ ऋतसत्यतपोरात्रि-समुद्राः, २ समुद्र-संवासराहोरात्रविधातारः, ३ सूर्यचन्द्रमोधातृद्विषुधिच्यन्तरिक्षस्वः । (१०।१९१) २-४ स्तोतारः ऋषिविजो वा ।

अनुक्रमणिकाः ननुक्तदेवतासूचिका मिता । कृता भूपकरेणेयं प्रीणानु परमेश्वरम् ॥

ऋग्वेदीयसर्वानुक्रमयनुक्तदेवता-तद्विशेष-सूची ।

नामाक्षराणि कथमप्यधिम्य यस्मिन् । स्वीयान्पदहप्रथमिकानवलम्ब्य देवाः ॥

धावन्त्यर्धात्तिजनचाण्डितपूगणाय । तं वेदनादिमनादिमुपाक्षितोऽग्नि ॥

यात्यायेनेन मुनिना नानुक्रान्ताः कुतोऽपि याः । देवतासाः प्रदर्शयन्ते सायणोक्तानुसारतः ॥

कौपीनकथैतरेयास्ये ब्राह्मणारण्यके तथा । आश्वलायनसूत्रं च बृहदेवतदा मद्र ॥

ऋषिः पदरसामिगाप्यर्माहीधमरि च ऋषिषु । एष्ट्वार्धमनुसन्धाय लिखयन्त इह देवताः ॥

अनन्तयज्ञेश्वरदामा, भूपकरः महाशालीशेधम्, गोवाः १८६३ महान्दे, ऋषिविजोमी

प्रथमं मण्डलम् ।

(१) १ अग्निराहवनीयः, ५ अग्निर्वैःमहितः । (४) १ प्रजापतिः (ऐ० ब्रा० १३।६), ४ (यजमानः, इंद्रः),
५ (ऋषिविजः, इंद्रः), ७ (यजमानः, इंद्रः) । (५) १ ऋषिविजः, इंद्रः, ५ सोमाः । (६) १ आदित्यसिद्धायुनभयकर्षीन्द्रः
२ इंद्रायैः रती, ३ आदित्यकर्षीन्द्रः, ६ (ऋषिविजः), ८ भरतः, इन्द्रय । (८) ८ इंद्रवाक् । (१२) ३ अग्निप्रियाव
(ऐ० ब्रा० ३३।६), अग्निः सनिह्मनालः (ऋ० ब्रा० ८।१), ९ अग्निर्वीतिः (ऐ० ब्रा० ३३।६), १० अग्निः वायवः
(ऋ० ब्रा० ३।६), देवाः । (१३) इध्मादिरुषोऽग्निर्विद (बृ०दे०), १२ विधे देवाः (ष० लि०) (१४) १-२ देव्यः
भरिषोऽग्निः, ३-४ इंद्रवात्तुहुरितभिनिरासिष्पभगादिचमरुमना, ५ अग्निः, ६-९ अग्निः देवाश्च, १० देवागोन्त-
यादुमिया, ११ अग्निः, १२ अग्निर्देवाश्च । (१५) १ ऋतनामरेन्द्रः, २ पशुना भरतः, ३ ऋतुना रश्वा, ४ ऋतुनाग्निः,

(११९) १-३ अश्विनः । (१२०) १०-११ अश्विनः । (१२२) रुद्रः, मरुतः, २ उपासानके, ३ अग्निरादित्यो वा, वातः । इन्द्रापूर्वतौ, देवाः, ४ अश्विनौ, अयं नपात्, अहोरात्रे, ५ अश्विनौ, पूषा, अग्निः, ६ मित्रावरुणौ, सिन्धुः, ७ वरुणमित्रौ, देवाः, ८ देवसङ्घः, ९-१०, १५ मित्रावरुणौ । (१२३) ११ दक्षिणा, ३ सविता । (१२९) १ इन्द्रो मरुत्त्वान् ३ इन्द्रपुरुदमित्रवरुणाः, ११ इन्द्रो रक्षोहा । (१३०) ९ सूर्यो वा । (१३२) ३ इन्द्रापूर्वतौ, वज्रः, इन्द्रः । (१३६) ३, ५ मित्रावरुणौ, अयं न च निपातभाक्, ४ मित्रावरुणौ, विद्वे देवाः (नि०), ६ द्युरोदसीमित्रवरुणरुद्रैन्द्रान्वयमभगसोमाः । ७ द्वेन्द्रमरुदमित्रवरुणाः । (१३९) ९ दध्यङ्घ्रिः प्रियमेधकृष्णाग्निमनवः (हृ० दे०) । (१४०) जातवेदाः (कौ० ब्रा० २५।१), ३ अरण्यौ, ४, ७-८ अग्नेर्ज्वाला, ५ स्कुलिङ्गाः, ९ द्वाग्निः । (१४१) जातवेदाः (कौ० ब्रा० २।१८) । (१४३) जातवेदाः (कौ० ब्रा० २२।१) । (१४४) जातवेदाः (कौ० ब्रा० २०।२) । (१४६) ३ पत्नीयजमानौ । (१५२) ४ आदित्यः । ६ धेनुवः अदितिः (हृ० दे०) । (१५४) १-५ विष्णुखिविक्रमः, ६ इन्द्राविष्णु (हृ० दे०), ३ विष्णोर्गृहाणि (हृ० दे०) । (१५५) विष्णुखिविक्रमः, ३ विष्णुरादित्यात्मा । (१५६) ४-५ विष्णुर्जजामा । (१५७) १ अधिनौ, सविता, ३ अश्विनः । (१५८) ३ दीर्घतमाः । (१५९) ५ (पू०) सविता । (१६०) १ सूर्यः (ऐ० ब्रा० २७।४) । (१६१) १ अग्निः, २ ऋमवः, ३ अग्निः । (१६२) १ मित्रवरुणार्थमवाचिन्द्रप्रजापतिमरुद्वाजिनः, ५ होत्रध्वर्युप्रतिप्रस्थात्रोहावस्तुप्रणास्तुमहाणः, ६ अश्वयुक्तरारः, १२ अश्वमांसकामा देवाः, १५ देवाः (नि०), २ इन्द्रापूर्वतौ (नि० हृ० दे०) ३ पूष-विद्वेदेवत्वधारः (नि०) ४ पूषा (नि०) । (१६३) २ वसवः, १० अश्वः (हृ० दे०) । (१६४) १ आदित्यवायवमयः, २ सूर्यरथचक्राश्वाः, ३ आदित्यमण्डलरश्मयः सायववं संवत्सरचक्रं वा, ४-६ दुर्जोमहादित्यसत्यम् ७ आदित्यसद्भ्रमयश्च, ८ पृथिव्यादित्यौ, ९ तुषुथिवीवृष्टयः, १० आदित्यदेवाः, संवत्सरपयमानो वा, ११ आदित्यचक्राग्नी, १२-१४ संवत्सरचक्रम्, १५ सप्तर्षयः, १६ सूर्यरश्मयः तथैविविद्वा, १७ गोसुरिपाहृतिः, १८ अग्नादित्ययोर्भयतिहारेणोपायकः, १९ सोमसूर्यचक्रभ्रमणानि, २० जीवपरमात्मनौ, २१ परमात्मा, आदित्यान्वयो वा, २२ परमात्मा, आदित्यो वा वृक्ष-रूपः, २३ अग्निवात्पादित्यपदाधानवेत्तारः, २४ अक्षरम्, २५ सूर्योपायमानो, २६ गोसुरिपाहृतिः, मेघवायू वा २७-२८ गौः, २९ षडग्नादी, ३० वारीरजीवी, ३१ आदित्यः, परमात्मा, ३२ संवत्सरः, ३३ तुषुथिवीन्द्रवृष्टयः, ३४ अश्वमेधकृतो-यजमानः (प्रस्थाः), ३५ होत्रादयः (प्रतिवचनानि), ३६ आदित्यरश्मयः, विष्णुर्वा भाक्ताः, ३७ अवाग्निः (तपसिदेवतम्) ३८ देहात्मपरमात्मनौ, ३९ आत्मज्ञानाज्ञाने, ४० गौः, ४१ वाक् साधर्मिका । (१६६) २ रुद्राः (भाक्ताः) । (१६७) ३ ऋषिः, ८-९ रोदसी-मरुत्त्वानौ, १० इन्द्रः । (१६८) १ मरुतः रोदसी, ६ पृथिवीरश्मनात् (पू०) । (१६९) इन्द्रो मरुत्त्वान् (निपातितः) (हृ० दे०) । (१७०) २, ५ इन्द्रो मरुत्त्वान्, ४ ऋषिजः । (१७३) ३ अग्निः, ११ इन्द्रयज्ञसागानिभिजः, १२ इन्द्रो मरुत्त्वान् । (१७४) १ इन्द्रदेवाः । (१७५) ५ सोमः, ३ अश्विनः । (१८०) १० (अश्विनः), (१८१) २ (अश्विनः), ३ (अश्विनः), ४ इन्द्रादित्यौ । (१८६) १ इन्द्राग्निमवितारः, २ मित्रार्थमवत्तदेवाः, ३ देवाग्निवत्तयाः, ४ देवोपायान्ताः (नि०) ५ अश्विनः, सिन्धुः, अर्वाणवा, ६ श्वष्टा, इन्द्रः, ७ इन्द्रः, ८-९ मरुतः, १० अश्विनौ, पूषा विष्णुवाचिन्द्रदेवाः, ११ देवदीपितिः । (१८७) ९ सोमः, १० वसवः । (१९१) ३ विष्णोर्गृहाणि, ३ तुषुथिवी, ६-७ सर्पः, ८-१० सूर्यः ।

द्वितीयं मण्डलम् ।

(१) जातवेदाः [कौ० ब्रा० २१।४], अग्निदेवतास्तुः । (२) जातवेदाः [कौ० ब्रा० २२।३] । (३) जातवेदाः [कौ० ब्रा० २२।९] । (४) अग्निर्देवतास्तुः । ५ अग्निर्देवतास्तुः अश्विनः, ६ अश्विनः । ८ अग्निर्देवतास्तुः । (५) १-२ अग्निः पत्नीयजमानः [हृ० दे०], ३ अग्निर्देवतास्तुः [आद्य० सू० २।१८] । (११) इन्द्रो मरुत्त्वान् [कौ० ब्रा० २२।३] [आद्य० ७.११] । ८ मरुत्त्वान् वाक् । (१२) १ सोमः, २ रुद्रः, इन्द्रः, ३ पत्नीयजमानोऽश्विनः । (१३) १ इन्द्रायः, पत्नी वा, २ रुद्रः सोमो वा । (१४) १ इन्द्रः, २ रुद्रः । (१५) ३-७ अश्विनः, १६ देवा । (१६) ३ अग्निः संवत्सरी सुरतः । (१७) मित्रार्थमभगसुरिपाहृत्वरुणाः [हृ० दे०], ७ अदितिः [हृ० दे०], १० वसवः १०-१३ अश्विनः

परिचारको यजमानः, १५ (पूर्ववदेव), १४ इन्द्रः [तृ० पा० भाक्तः], १७ वरुणः । (२८) ३ आदित्याः । (२९) १ आदित्याः, वरुणमित्रेदेवाः, २ देवाः, ३ वसवः, मित्रवरुणादितीन्द्रमरुतः, ४-६ देवाः, ७ वरुणः । (३०) ४ वृहस्पतिः (भाक्तः) । (३१) १ आदित्यरुद्रवसुसहितौ मित्रावरुणौ, २ देवाः, (३१) ३ इन्द्रो मरुत्वान्, ४ स्वष्टा, हलाभगरोदःप्राशिनः, ५ उपासानक्ता, धावापृथिव्यौ, ६ देवाहितुंघन्याजैकपादिन्द्रसवित्रपांनपातः, ७ देवाः । (३२) ८ गुह्यूसिनीवालीराकासः स्वतीन्द्राणीवरुणान्यः । (३३) ११ रुद्रो मृगरूपः, (३३) १३ मरुद्गदा, (३४) १३ रुद्राः [भाक्ताः], (३५) ३ आपः समापतीः [कौ० ब्रा० १२।१], ५ तिस्रो देव्योऽपांनपाच्च, १५ अग्निः, देवाः, (३६) ३ ऋभवश्च (ऐ० ब्रा०), (३७) १ द्रविणोदा इपश्च, २ द्रविणोदा ऊर्जश्च, ३ द्रविणोदा सहश्च, ४ द्रविणोदा सहस्यश्च, ५ अश्विनौ तपाश्च, ६ अग्निः तपस्यश्च, (३८) ५ अग्निसवितारी, ८ वरुणः, १० भगनराशंससवितारः

तृतीयं मण्डलम् ।

(१) अग्निरप्सुमात् (ऐ० ब्रा०) । (५) आग्नेये एतदादिसूक्तत्रये (वृ० दे०) मतेन भाष्यार्थपर्यालोचनेन च एता देवता निपातित्यो दृश्यन्ते- १-२ उपाः, ३-४ मित्रः, ७ धावापृथिव्यौ, ८ आपः, धावापृथिविमित्रवायुदेवाः । (६) १ कारवः, सूक्, २-५ धावापृथिव्यौ, ६-९ देवाः, १० रोदसी । (७) १, ६ पितरौ, ४ आपः, ७ देवाः, ८ देव्यौ होतारौ, ९ देवरोदांसि, १० उपाः । (८) १, ३ वनस्पतिः (वृ० दे०), ६ यूपाः, वनस्पतिः, ७ यूपाः, ८ आदित्यरुद्रवसुष्टुष्टुवि- र्यन्तरिक्षयूपाः, ११ वनस्पतिः । (९) १-२ अपांनपात् । ४ (१०) देवैः सहाग्निः । (११) ५ जातवेदाः (कौ० ब्रा० २६।१७) । ४ अग्निदेवाः । (१३) ३ अग्निर्दाता (आश्व० सू० ३।१३) । (१४) ३ अग्न्युपासानक्ताः, ४ अग्निःसूर्यश्च (भाक्तः) । (१७) अग्निदेवाः । (२०) १ अग्न्युपोऽश्विदधिकाः, ५ दधिक्राग्न्युपोवृहस्पतिसवित्रश्विमित्रवरुणभगवसुरुद्रादित्याः । (२२) ४ अग्नयो धिष्ण्याः (वृ० दे०) । (२३) १-३ अग्निर्मथितः । (२४) ५ अग्निर्दाता (आश्व० सू० ३।१३) । (२५) १ अग्निदेवाः, ३ अग्निधावापृथिव्यः । (२६) ९ विश्वामित्रोपाध्यायरोदस्यः । (२८) अग्निः पुरोलाशादः । (२९) १, ३ अग्न्यप्ययूं, ५-६ अग्निरध्वर्याद्या ऋत्विजश्च, ७-९ अग्निदेवाः, १० अग्न्यरणी, १२ अग्निदेवाः, १३ ऋत्विगग्नयः, १५ अग्निकुशिकाः, १६ होता (भाक्तः) । (३०) इन्द्रसूर्यौ, १५-१७ इन्द्रो रक्षोहा । (३१) १ पुत्रिकाकरणम्, २ पुत्रिकायाः निवृत्तिव्याप्तागिष्वम्, ४ इन्द्रमरुदुपसः, ५ इन्द्राङ्गिरसः, ६ सरमेन्द्रौ, ११ इन्द्रः, गौः । १६ इन्द्रापः, १७ इन्द्रधावा- पृथिव्यः, २० अग्निन्द्राः । (३२) इन्द्रो मरुत्वान् (कौ० ब्रा० २२।९), २-३ इन्द्रमरुद्गदाः । (३३) १-३ विपास्तुष्टौ, ६ इन्द्र- मथितारौ (वृ० दे०) । (३५) इन्द्रो मरुत्वान् (कौ० ब्रा० २१।४) । (३८) ५-६ इन्द्रावरुणौ, ७ इन्द्रयष्टारः, ८ सविता ९ इन्द्रावरुणौ । (३९) १-२ इन्द्रस्तववाक्, ३ अग्न्युपसः, ४-५ इन्द्राङ्गिरसः, ७ इन्द्रः सूर्यात्मा, ८ सूर्यवसवः । (४०) ३ विश्वेदेवैः महेन्द्रः । (४७) इन्द्रो मरुत्वान् । (५०) इन्द्रो मरुत्वान् । (५१) ७-९ इन्द्रो मरुत्वान्, (आश्व० श्रौ० ८।९) (५२) इन्द्रः पुरोलाशादः । (५३) ३ अध्वर्युरिन्द्रश्च, ७ भोजाङ्गिरोमरुतः, ९ विश्वामित्रेन्द्रौ, १० देवकुशिकाः, ११ कुशिकसुदासाः, १२ रोदसीन्द्राः, १७, १९ अनङ्ग्रेन्द्रौ, २० वनस्पतिः, कौशिकस्यात्मश्रेय आशंस । (५४) १ अग्निः, २, ४-८ धावापृथिव्यौ, ३ धावापृथिव्यग्नयः, ९ घांः, १० रोदोमित्रवरुणादित्याः, ११ सविता, १२ स्वष्टारभवंः, १३ मरुत्परस्वत्यः, १४ विष्णुः, १५ इन्द्रः, १६ अश्विनौ, १७ देवेन्द्रभवंः, १८ अर्यमादितिदेववरुणाः, १९ अग्निपृथिवीध्वप्युपांनरिक्षाणि, २० पर्वतादित्यादितिमरुतः, २१ अग्निदेवाः, २२ अग्निः । (५५) १ उपसः, (अश्व० सू० सवंत्र देवाः मन्त्वेव), २-५ अग्निः, ६ सूर्यमित्रावरुणाः, ७ अग्निः सूर्यात्मा, ८ अग्निः, ९ अग्निस्वीर्वा, १० विष्णवर्ग्वी, ११ अत्रोरग्रे, १२-१३ धावापृथिव्यौ, १४ भूम्यादित्यौ, १५ अहोरात्रे, धावापृथिव्यौ वा, १६ दिताः, मेधा वा १७ इन्द्रो वर्षन्, १८ इन्द्रः कात्यात्मा, १९ स्वष्टा, २०-२१ इन्द्रः, २२ इन्द्रः पञ्ज्यात्मा । (५६) १ देवाः, २-३ मरुत्परः, ४ मरुत्परगदित्यापः, ५ सिन्धुमंवाप्सर (सूर्य) तिस्रो देव्यः, ६ सवितृधिपगे, ७ सवितृमित्रावरुणाब्रूोदांसि, ८ अग्निवायुपूराः । (५७) १ इन्द्राग्निदेवाः, २ इन्द्रपूयादिवदेवाः, ३ ओपधीन्द्राः, ४ रोदसी, अग्निदीप्तयः, ५ अग्नि- दिङ्क विश्वे देवाः, ६ अग्निप्रमर्षा । (५९) २-३ मित्रः सत्यः (आदव० सू० ४।११-१२) । (६०) ३-४ ऋभवः

इन्द्रश्च (नि० नृ० दे०) । (६१) ६ उषोजनी । (६२) २ इन्द्रावरुणौ मरुद्भिर्द्यावापृथिवीभ्यां च सहितौ, ३ इन्द्रवरुणमरु-
देवपत्नीभारतः, ७ पूषा आशुणिः, १८ मित्रावरुणावृतावृषौ ।

चतुर्थं मण्डलम् ।

(१) १६ आङ्गिरसः, १७ प्रातःकालः, १८ विश्वेदेवमित्रवरुणाः । (२) ३ अग्नेरश्वौ । अग्निः, ४ अग्निः (अर्धम-
वरुणमित्रेन्द्रविष्णुमरुदश्विनः, नि.), १४-१८ अग्न्यङ्गिरसः, १६ अग्निः क्षामवान् (ऐ० ब्रा० ३२।५), १९ अग्न्युपसः ।
(३) १० सूर्यः (च० पा०), ११ अग्न्यङ्गिरसः, १२ अग्निनद्यः, १४ अग्नी रक्षोहा । (४) ८ अग्निः क्षत्रभृत् (आश्व०
सू० ४-१), १० अग्नी रथवान् (कौ० ब्रा० ८, २), १२-१३ अग्निरश्मयः । (५) १३ उपसः । (६) ३ लुकृस्वरु-
स्वधितयः, ४ यज्ञकर्म, ९ अग्न्यश्वाः, १० अग्निरश्मयः । (८) जातवेदाः (कौ० ब्रा० २६।१३) । (११) ६ अग्निः
स्वास्तिमान् (आश्व०सू० २.८) । (१२) ३ अग्निः क्षत्रभृत् (आ० सू० ४-१) । (१३) १ अग्न्युपसः, अश्विनौ, सूर्यः,
२ सविता, वरुणमित्रदेवाः, ३ देवसूर्याः, ४ सूर्यः, सूर्यरश्मयः, ५ सूर्यः । (१४) १ अग्न्युपसः, अश्विनौ, २ सूर्यः,
३ उषाः, ४ अश्विनौ, ५ सूर्यः । (१५) १-३ अग्निर्हवीषि परितः क्रियमाणः । (१६) ५ स्वर्गः, सूर्यः । (१८) ६ नद्यः,
११ विष्णुः । (२१) ३ इन्द्रो मरुत्वान् (कौ. ब्रा. २२-२ आ. सू. ७.१), ९ इन्द्रः प्रदाता (आ० सू० ३-१३) ।
(२४) ९ ऋषयिक्रयणपवहारानियमः, १० वामदेवस्य इन्द्रविचिक्रीपया प्रभः । (२५) ३ देवादित्यादिरथश्वीन्द्राग्नयः,
४ अग्नीन्द्रौ । (३०) ७ इन्द्रस्य मनुयुवूरीकरणम् (पू०) (नृ० दे०), २४ इन्द्रार्यगृषभगाः । (३१) १ कः
(आश्व० २-२७), ५-६ इन्द्रः ससूर्यः, १५ सूर्यः (नृ० दे०) । (३२) १९-२१ इन्द्रो भूरिदाः । (३४) ६ ऋभव
इन्द्रवन्तः, ७ इन्द्रो वरुणमरुदनुम्रात्स्यरतीसहितः, ८ ऋभव आदित्यपर्वतसवितृसिन्धुसहिताः, ११ ऋभव इन्द्रमरुद्देवो-
पेताः । (३५) १, ७ इन्द्रर्भवः (सर्वा० भा०) । (३७) ६ इन्द्रर्भवः, ८ ऋभ्विन्द्राश्विनः । (३९) १ उपसः, २
मित्रावरुणौ, ३ अदितिमित्रवरुणाः (नि०), ४ वरुणमित्राग्नीन्द्राः, ५ दधिकामित्रवरुणाः । (४०) १ दधिकाः,
उपसः । अग्न्युपसःसूर्यवृहत्स्वर्वाङ्गिरसजिष्णवः (नि०), ५ अग्निवायुसूर्याः (नृ० दे०) । (४२) १-६ त्रसदस्युः,
८ सप्त ऋषयः । (४३) १ कः, २ अश्विरथः । (५०) ७-९ पुरोहितप्रशंसा (नृ० दे०), १० ऋभवः (ऐ० ब्रा०-
२८-४) । (५१) ११ उपसः, द्यावापृथिवी । (५४) ४ सविता सत्यप्रसवः (आश्व० सू० ४-१३), ६ सविता
इन्द्रसुपृथिविसिन्ध्वादित्यादितयः (नि०) । (५५) १ देवसुभूमिवरुणमित्राः, २ देवाः, ३ अदितिस्सिन्धुस्वस्सुपासानक्ताः,
४ अर्धमवरुणाग्नीन्द्रविष्णवः, ५ पर्वतमरुद्भगवरुणमित्राः, ६ रोदस्यहिर्बुध्न्याः, ७ देवादित्तीन्द्रमित्रवरुणाग्नयः, ८ अग्निः,
९ उषाः, १० सवितृभगवरुणमित्रार्यमेन्द्राः । (५७) ७ सीतेन्द्रपूषणः, ८ ऋषिः, कर्पकाः, पर्जन्यः, धान्यप्राथंता
(नृ०) । (५८) आदिःशो वा ।

पञ्चमं मण्डलम् ।

(१) ६ अग्निः सुरभिमान् (ऐ० ब्रा० ३२.८), ११ अग्निदेवाः । (२) ७ अग्निराहवनीयः (ऐ० ब्रा० ७.१७) ।
(४) २ अग्निर्गृहपतिः (आश्व० सू० १-१३), ४ अग्निदेवाः, १० अग्निः पुत्रीदः (आश्व० सू० २-८) । (५) ११ अग्नि-
वरुणेन्द्रमरुदेवाः । (८) जातवेदाः (कौ० ब्रा० २०-४), ३ अग्निर्विविचिः (ऐ० ब्रा० ३२-५) । (११) जातवेदाः
(कौ० ब्रा० २१-२) । (१२) जातवेदाः (कौ० ब्रा० २३-१०) । (१४) १ अग्निर्बुद्धिमान् (कौ० ब्रा० ३.४) । (२२)
१ अग्निदेवाः । (२५) ५-६ अग्निः पुत्रदः । (२६) १ अग्निः पावकः (आश्व० सू० २-१), १-२ अग्निः सदेवः, ४-५ अग्निः,
सदेवः । (२७) १-२ अग्निर्गामी, ३ अग्निर्गमदस्वभयः, ४-६ अश्वमेधो राजा । (२८) अग्निः समिदः । (२९)
इन्द्रो मरुत्वान् (कौ० ब्रा० २२-४), ७ अग्नीन्द्रौ । (३०) इन्द्रो मरुत्वान् (कौ० ब्रा० २१-३), १२-१५ ऋग्यजुर्मेन्द्राग्नयः
(नृ० दे०) । (३१) इन्द्रो मरुत्वान् (कौ० ब्रा० २०-२) । (३३) ८ अमदस्त्रांदानम्, ९ विदथस्य दानम्, १० अमदस्य
दानम् । (३४) ९ अम्यमी (अग्नीन्द्रौ) । (३६) ६ श्रुतरथस्य दानम्, मरुतः । (३७) १ इन्द्राग्न्युपसः, २ यज्ञमानाप्ययुः

३ इन्द्राणीन्द्रो, ४-५ इन्द्रयष्टस्तुतिः । (३८) ३ इन्द्रमरुतः । (३९) ५ इन्द्रात्री (वृ० दे०) । (४१) १ मित्रावरुणौ, १ मित्रवरुणार्थमत्राचिन्द्रमरुद्द्राः, ३ अश्विनौ, रुद्रः, ४ वाताग्निपूपभगाः, ५ मरुतः, ६ वायुः, देवपत्न्यः, ७ उषासानके, ८ वासोपतिवृष्टिपणावनस्पत्योपधयः, ९ पर्वताः, आप्त्यः (मेवादित्यौ), १० अनां नपात्, अग्निः, ११ मरु-गात्रोपधिद्युवनगिरयः, १२ वायुः, आपः, १३ मरुतः, १४ मरुद्वीर्नद्यः, १५ मही, १६ मरुतः, अहिर्बुध्न्यः, १७ देवाः, निर्ऋतिः, १८ इन्द्र, १९ इलोर्वश्यौ, २० देवसङ्घः, उर्वशी, मरुद्गणो वा, (४२) १ वरुणमित्रभगादितयः, वायुः, २ अदितिः, मित्रावरुणौ, ३ सविता (वृ० दे०), ४ इन्द्रः, ५ भगसवित्रंशेन्द्राः, ६ इन्द्रो मरुत्वान्, ७-९ बृहस्पतिः (वृ० दे०); १० मरुतः, ११ रुद्रः (वृ० दे०), १२ ऋभिन्द्रपत्नीनदीसरस्वतीराकाः, १३ इन्द्रः पर्जन्यो वा, १४ इच्छस्पतिः पर्जन्यात्मी पूषा इन्द्रः, वैश्वानरो वा (वृ. दे.), १५ मरुतः (वृ० दे०), १६ पृथिव्यन्तरिक्षवनस्पत्योपधयः, १७ देवाः, १८ अश्विनौ (वृ० दे०) । (४३) १ एकधना आपः (ऐ० ब्रा० ८-२), २ द्यावापृथिव्यौ, ३ वायुः (वृ० दे०), ४ सोमः (वृ० दे०) इन्द्रो वा, ५ इन्द्रः (वृ० दे०), ६ अग्निः (वृ० दे०) मा वा, ७ घर्मः, अजयमानो महावीराख्यः पात्रविशेषः (ऐ० ब्रा०) ८ अश्विनौ (वृ० दे०), ९ पूषत्रायु (वृ० दे०), १० अग्निः, देवाः (वृ० दे०), मरुतः, ११ सरस्वती (वृ० दे०), १२ बृहस्पतिः (वृ० दे०), १३-१४ अग्निः, १५ अग्निः, पृथिवी (च० पा०), १६ देवाः, १७ अश्विनौ । (४४) १ सोम-इन्द्रो देवाः प्रजापतिर्वा (वृ० दे०), २ इन्द्रः, ३ अग्निः, ४ अग्निरादित्यो वा, ५ अग्निः, ६ देवाः, ७-९-१० सूर्यः, ८ अग्निः सूर्यो वा, ११ मद्गः, १२ सदापृणयजतबाहुवृक्तश्रुतवितर्च्यदेवाः, १३ सुतम्भरः, १४-१५ अग्निः । (४५) १ इन्द्रोप-आदित्याः, २ सूर्यः, उषाः, नद्यः, द्यौः, ३ पर्वतद्व्यङ्गिरसः, ४ इन्द्रात्री (मरुतश्च), ५-६ अङ्गिरसः, ७-८ अग्निः मरुताः, ९-१० सूर्यः, ११ देवाः । (४६) १ प्रतिक्षत्रानार्थमिणौ, २ अरनीन्द्रवरुणमित्रदेवमरुद्विष्णुनासत्यरुद्रा-पूपभगसरस्वत्यः, ३ इन्द्राग्निमित्रवरुणादितिस्वःपृथिवीद्युमरुत्पर्वताविष्णुपूपद्रहणस्पतिभगसवितारः, ४ विष्णुवातसोम-भर्गिःवधारः, ५ मरुद्वृहस्पतिपूपवरुणमित्रार्थमागः, ६ पर्वताः, नद्यः, भगः, अदितिः, ७-८ देवपत्न्यः (वृ० दे० ८). इन्द्रापयनायश्विनोरोदसीवरुणान्यः । (४७) १ उषाः, २ सूर्यरश्मयः, ३-५ सूर्यः, ६ सूर्य-सूर्यरश्मयः, ७ मित्रावरुण-गणयः । (४८) १ अग्निर्वैद्युतः, २ उपसः, ३ इन्द्रः, इन्द्रात्मादित्यः, ४ अग्निः ५ अग्निवरुणसवितारः, (४९) १ मयितृभगश्विनः, २ सविता, ऋषेरात्मा, ३ पूषभगादितिस्सूर्येन्द्रविष्णुवरुणमित्रागणयः, ४ सवितृनदीः ५ देवमित्रवरुणाः । (५०) १-२ नेता (सविता), ३ देवदेवपत्नीः, ४ अगनासवितारौ, ५ नेता (सविता) । (५१) १-३ अग्निदेवाः, ८ देवाइत्युपोजन्तयः, ९ मित्रावरुणसोमविष्णुवरुणयः, १० आदित्यवसिन्द्रवाचगणयः, ११ अश्विभगादि-विष्णुद्यावापृथिव्यः, १२ वायुसोमबृहस्पत्यादित्याः, १३ देवाग्न्यभुद्राः, १४ मित्रवरुणपथ्यास्वस्तीन्द्राग्न्यदितयः, १५ मवमवां तद्गन्धूनां चार्शासा (पन्थाः) । (५६) ८ मरुद्वयत्रसदस्यौ (वृ० दे०), ९ मरुमीळहुष्यौ । (५७) १ रुद्राः (भाक्ताः) । (५८) ५ अग्निमरुत्वान् । (ऐ० ब्रा० ३२.८) । (५९) ८ द्वयदित्युपोमरुतः । (६०) १, ६-८ अज्ञामरुतः । ८ पृथिवमध्यमाग्निमरुतः । (६१) १-४ ऋषेर्मरुद्विपयिणी जिज्ञासा, १७-१८ रात्री (वृ० दे०) । (६२) ७ मित्रावरुण-यो ग्यः । (६३) ४ मित्रवरुणसूर्येपर्जन्याः, ५, ६ मरुन्मित्रवरुणाः । (६४) ३ मित्रः । (६५) ४ मित्रः । (६६) ५ पृथिवी । (६७) १, ३, ४ वरुणमित्रार्थमणः । (६९) २ वरुणमित्रधेनुसिन्ध्वमित्रावाद्यादित्याः, ३ अदितिमित्रवरुणाः ४ मित्रवरुणदेवाः । (७५) ९ उपोऽग्न्यश्विनः । (७६) १ उपोऽग्न्यश्विनः, ७-९ गर्भः । (८२) १-३ भगो वा, ४-५ सविता दुःस्वप्नः, ६ अदितिःसवितारौ, ७ सविता सत्यप्रमवः (आश्व० सू० ४-१३) । (८३) ६ मरुत्पर्जन्याः । (८४) सूनिमेवस्थाना । (८७) १ इन्द्रो विष्णुर्वा मरुत्वान्, मरुतः, ७ रुद्राः (भाक्ताः),

पठं मण्डलम् ।

१ २ अग्निः क्षत्रवान् । (आश्व० सू० ४-१) । (२) ९ अग्निर्धोमच्छत्, १२ अग्निदेवाः । (३) १ अग्निः मित्रावरुणौ (मि. प्र.) । (४) १ अग्निदेवाः । (७) ७ अग्निः क्षत्रवान् । (आश्व० सू० ४-१) । (८) २ अग्निर्नृत्तपाः । (९) १ अहोमत्रे, द्यावापृथिव्यौ, २ यज्ञस्य वद्यत्तमना रूपकम्, २-३ यज्ञस्य जगत्सृष्टेर्वा दुर्जेयत्वम् । (११) १

अग्निमन्त्रमिन्द्रवरुणादिभ्यः । अग्निगोदस्यः । (१२) १ अग्निगोदस्यः । (१३) ३ अग्निरपो नपाच्छ । (१४)
 ६ अग्निदेवाः । (१५) अग्निजातवेदाः (वी० मा० २३-३), १३, २०, अग्निगृहपतिः । १३ प्रतीयमानः (ऐ० मा०
 ५-३), १८ अग्निदेवाः । (१६) अग्निर्गोता, ३ अग्निः पयिक्त्वा । (आश० ३-१०), १० अग्निर्वीतिः, १३-१५ अग्नि-
 र्मयिता, १६ अग्निमनुष्याः (ऐ० मा० १६-५), २४ मित्रवरुणादित्यमरुदोदस्यमनयः, ४० अग्निजायमानः, ४१ अग्निः
 प्रतियमागः (ऐ० मा० ३-६), ४४ अग्निदेवाः । (१७) १ इन्द्रो मरुत्वान् (वी० मा० २१-४) । (२१) इन्द्रो मरुत्वान्
 (वी० मा० २०-३; आश० ८, ८), ९ अग्निमिन्द्रमरुत्वान् विष्णुवग्निसवित्रोपधिर्यताः, ११ इन्द्रदेवाः । (२४) ५
 इन्द्रमिन्द्रवरुणपूरमवितारः (सा० भा०) । (२६) ८ इन्द्रभ्रमरिषी । (२७) ८ अग्निः । (२८) १ इन्द्राः, २
 इन्द्रः, ५, ८ इन्द्राः । (३६) १-३ इन्द्रं प्रति प्रश्नाः (३७) २ इन्द्रामोमौ, ३ इन्द्रधाम् (वृ० दे०) । (४०) १२ इन्द्रो
 मरुत्वान् । (४४) २२-२४ सोमः (वृ० दे०) । (४६) ३३ शंयोः पिता । (च० पा०) (वृ० दे०) । (४७) १-५
 इन्द्रः (ऐ० मा०), सोमो निपाती वा (वृ० दे०), ११ इन्द्रस्ताता (आश० सू० २-१०) २० देवाः, भूमिः, वृहस्वतिः,
 इन्द्रः, (वृ० दे०), १२-१३ इन्द्रः सुग्रामा, १८ परामा वा । (४८) ११-१२ धेनुः (मरुतः), १३ धेनुः, इन्द्र (च०)
 १४ इन्द्रवरुणार्थमविष्णवः, १७ वनस्वतिः । (४९) १ मित्रवरुणाग्निदेवाः, २ अग्निः, ३ अहोरात्रे, ४ वायुः
 ५ अश्विर्धाश्विनः, ६ पर्जन्ययातौ, मरुतः, ७ सरस्वती (ऐ० मा० १३- १३ वाक्), ८ पूषा, ९ त्वष्टा, १० रुद्रः,
 ११ मरुतः, १२ मरुद्गणः, १३ विष्णुः, १४ अहिर्बुध्न्यपर्वतसवितृदेवभगाः, १५ विश्वे देवाः । (५०) १ देवादितिवरुण-
 मित्राण्यवर्मसवितृभगाः, २ सूर्यादेवाः, ३ षावाष्टुधिन्यौ, ४-५ मरुतः, ५ रोदसी (वृ० दे०), ६ इन्द्रः, ७ अपः,
 ८ सविता, ९ अग्निदेवाः, १० अश्विनी, ११ आदित्यवसुमरुद्गणाः, १२ रुद्रसरस्वतीविष्णुवाय्वृभुवाजविधातृपर्जन्यवाताः,
 १३ सवितृभगापांनपावृष्टुष्टुधिन्यः (देवसमुद्राः), १४ अहिर्बुध्न्याजैरुपाष्टुधिवीसमुद्रविश्वदेवाः, १५ देवदेवपरमयः ।
 (५१) १-२ सूर्यः, ३ अदितिमित्रवरुणार्थमभगाः, ४ आदित्यादितयः, ५ सुष्टुधिन्यग्निवरुणादित्यादितयः, ६-९ देवाः,
 १० वरुणमित्राण्यः, ११ इन्द्रष्टुधिवीष्यभगादितिपञ्चतनाः, १२ देवाः, १३ अग्निः, १४ सोमः, १५ देवा इन्द्रज्येष्ठाः,
 १६ पन्थाः । (५२) १ अतियाजलागः (तस्त्रिराकृतिः), २ मरुद्भावः, ३ सोमः, ४ उपाः, सिन्धवः, पर्वताः, पितरः,
 ५ देवसूर्योमनयः, ६ इन्द्रसरस्वतीपर्जन्यौपध्वमनयः, ७-१० विश्वे देवाः, ११ इन्द्रमरुताष्टुमित्रार्थमणः, १२ अग्निः, १३
 विश्वे देवाः, १४ विश्वे देवाः रोदस्यपांनपाताः, १५ देवाः, १६ अग्निपर्जन्यौ, १७ विश्वे देवाः । (५६) २ पूषेन्द्रौ ।
 (६०) १० अग्निः । (६१) १ सरस्वती देवतारूपा, २ सरस्वती नदीरूपा । (६२) ८ रोदस्यादित्यवसुमरुतः,
 ९ मित्रवरुणाश्विनः । (६६) १, ३ पृथिनरुतः, ९ अग्निमरुतः । (६८) ४ मित्रवरुणसुष्टुधिन्यः । (७५) ८ आयुधा-
 गारम् (वृ० दे०), १२ कवचम् (वृ० दे०), १५ दिग्धा इषुः, अयोमुखी इषुः, वारुणास्त्रम्, १६ धनुर्मुंका इषुः (वृ० दे०),
 १७ योद्धुः कवचबन्धः (वृ० दे०), १८ युयुस्तुतिः (वृ० दे०), १९ ऋशेरात्मन आशीः (च० पा०) (वृ० दे०) ।

सप्तमं मण्डलम् ।

(१) अग्निजातवेदाः (ऐ० मा० २१-५) । (५) ८ औरसपुत्रप्रशंसा । (६) ९ अग्निः सरुद्रवसुः । (९) ५
 विश्वदेवसरस्वतीमरुदाश्विनमनयः । (१०) २ अग्निर्विचिचिः । (ऐ० मा० ३२-५) ४ अग्नीन्द्ररुद्रादित्यवृहस्पतयः,
 (११) १-५ अग्निः सदेवः । (१४) ३ अग्निः सदेवः । (१५) ११ अग्निर्भगी (आश० सू० २-८), भगाः
 (निपा.), १२ अग्निस्वितृभगादितयः । (१६) ४ अग्निदेवाः । (१७) २ अग्निर्द्विदेवाः, ३, ४, ६ अग्निर्द्विदेवाः । (१९)
 ७ इन्द्रस्ताता (आश० सू० २-८) । (२१) ३ सोमाभिववप्राजाणः । (३०) ३ इन्द्राग्निदेवाः । (३१) ८ इन्द्र-
 वाण्यौ । (३२) १० इन्द्रो मरुत्वान् (ऐ० मा० २१-१) (श्री० सू० ७-१), २२ सूर्यः (ऐ० मा०) । (३४)
 १ देवाः, २ अपः, ३-४ इन्द्रः, ५-७ यज्ञः, ८-९ देवाः, १०-११ वरुणः, १२-१३ देवाः, १४ अग्निः, १५ अग्निपात्, १६
 अहिः, १७ अहिर्बुध्न्यः, १८-१९ देवाः, २० देवपत्नीत्वष्टारः, २१ त्वष्टा, २२ देवपत्नीरोदसीवरुणानीत्वष्टारः, २३ पर्वता-
 ददेवपत्नीपधिषुवनस्वत्यन्तरिक्षवावाष्टुधिन्यः, २४ सुष्टुधिवीवरुणमरुतः, २५ इन्द्रवरुणामित्राण्यवोपधिषुक्षमरुतः ।

(३५) १ इंद्राग्नी, इंद्रावरुणौ, इंद्रासोमी, इंद्रापूषणौ, २ भगवन्मरुतमर्षिर्भवेत्तस्यार्थमणः, ३ वायुर्वायुपिपीभिवृत्तवि-
 देवस्तुतयः, ४ अग्निमित्रावरुणाधिसुकुन्वताः, ५ यावाप्रथिवी, अन्वप्रिधम्, भोवप्रिधमा, इंद्रः, ६ इंद्रावरुणवृत्तवृ-
 ध्वष्टदेवपत्नयः, ७ सोममत्तप्रावणजगृपमिधोभिवेद्यः, ८ सूर्यः, चरमो दिजः, परंता, विष्णुपयः, ९ अदितिमरुत-
 सवित्रचायवः, १० सविता, उपसः, परंन्यः, क्षेप्रवतिः, ११ देवमरुतकीपमिधापुविपारदिवपामिन्वामान, १२ मरु-
 पतयः, अर्वागवः, ऋभवः, पितरः, १३ अजेरुपादृष्टिर्गन्धमसुहापानपाप्रभयः, १४ आदित्यकृतमसुरेताः, १५ देवदेवाः।
 (३६) १ प्रल, सूर्यः, पृथिवी, अग्निः, २ मित्रावरुणौ, ३ वाता, पेनतः, परंन्यः, ४ इंद्रः, अर्वा, ५ रुद्रः, ६ म-
 स्वती, नद्यः, ७ मरुद्वाचः, ८ मही, पूषा, भगः, वाजः, ९ मरुद्विजयः। (३७) १-२ ऋभवः, ३-७ इंद्रः, ८ सवि-
 तः, इंद्रः देवाः। (३८) ५ सविप्रहिर्गन्धमरुतयः, ६ सविनुभर्ता। (३९) १ अग्निः उपाः, परीयजमानी, होम-
 २ वहिर्वायुपूषणः, ३ वसुमरुतः, ४ विश्वदेवाग्निभगाक्षीन्द्राः, ५ मित्रावरुणोन्नाप्यर्षमादितिभिष्णुसाक्षीमहाः, ६ देवाः।
 ७ रोदसीवरुणमित्राग्निदेवाः। (४०) १ देवाः, सविता, २ मित्रावरुणोर्मीन्द्रार्षमादितिवायुभगाः, ३ मरुमिमा-
 स्वत्यः, ४ वरुणमित्रार्षमादितयः, ५ विष्णुः, रुद्रः, अश्विनौ, ६ पूषमरुतनीदेवानीवायवः, ७ रोदसीवरुणमित्राग्निदेवाः।
 (४१) ४-५ भगदेवाः, ६ भगोपसी। (४२) १ अक्षिस्वः, परंन्यः, नद्याः, परीयजमानी, २ अग्निदेवाः, ३ देवाः।
 होता, यजमानः, ४ अग्निः, ५ अग्निमरुदिन्द्राव्युपोमित्रावरुणाः, ६ अग्निदेवाः। (४३) १ देवघावापुषिभ्यः, २ देव-
 त्विगरनयः, ३ देवाग्नयः, ४ देवाः ५ अग्निः, देवाः। (४४) १ दधिकः, इत्युपोऽग्निभगेन्द्रविष्णुप्रावणमरुतयः, २ दधि-
 पृथिव्यप्सुर्याः, ३ दधिकाः, यज्ञः, इळा, अश्विनौ, ३ दधिकावाग्न्युपःसूर्यगोवरुणाधदेवाः, ४ दधिकावोपःसूर्यादिव-
 वस्वाक्षिरसः, ५ दधिकाग्निविश्वेदेवाः। (४५) २ सवितृसूर्यो, ४ सविनुदेवाः। (४६) २-३ ऋभिराः। (५१)
 ३ आदित्यमरुद्देवर्षिन्द्राग्न्यश्विनः। (५२) १ आदित्यमित्रावरुणयावापृथिव्यः, २ मित्रावरुणादित्याः, ३ सवितृवरु-
 (प्रजापति) विश्वेदेवाः। (५३) २ यातापृथिव्यौ देव्यजनसहितौ। (५५) २-४ मारुमेयः, ५-६ वारुणो जनः, ७ सूर्यः
 वारुणजनान्, ८ वारुण्यः स्त्रियः। (५६) १६ मरुतः क्रीळिनः। (आश्व. श्रौ. २-१९), २५ इन्द्रवरुणमित्रावरुणोपि-
 वृक्षमरुतः। (५९) १ देवाग्निवरुणमित्रार्षममरुतः, २ देवाः, ३-९ मरुतः सान्तपनाः। (आश्व० सू० २-१८-१०)
 मरुतो गृहमेधाः, ११ मरुतः स्वतवसः। (६०) १ अर्षमा (उ०), २-३ सूर्यमित्रावरुणाः, ४-११ मित्रार्षमवरुणाः।
 (६१) मित्रवरुणसूर्याः, ४ यज्ञा (उ०)। (६२) २ मित्रावरुणार्षमाग्नयः (नि०), ३ वरुणमित्राग्नयः, ४ यावापूनी,
 वरुणवायुमित्राः। (६३) ६ मित्रावरुणार्षमणः। (६४) १३-५ मित्रावरुणार्षमणः। (६५) २ मित्रावरुणहोरात्रिणि।
 (६६) ४-६ मित्रार्षमसवितृभगाः, ७ मित्रावरुणार्षमणः, ९ वरुणमित्रौ, १० सूर्यः, (ऐ० ब्रा० ११-१२), मित्रावरुणार्षमणः।
 (६७) २ अग्निः, सूर्यः। (७२) ३ अश्व्युपोरोदस्यः, ४ अश्व्युपःसवित्रग्नयः। (७६) ४-५ अक्षिस्वः। (७७)
 १ अग्न्युपसी। (७८) १ अग्न्युपसी। (७९) १ सूर्योपसी। (८१) २ सूर्योपसी। (८२) १० इंद्रवरुणमित्रार्ष-
 मादितिसवितारः। (८३) ७ देवाः। (८७) ७ वरुणदेवाः। (८८) २ अग्निवरुणौ। (९०) ४ अक्षिस्वः। (९१)
 ३ वायुर्नियुवान् (आश्व० सू०)। (९२) ५ वायुर्नियुवान्। (आश्व० सू०)। (९३) ७ अग्निमित्रावरुणोन्नाप्यर्षमादि-
 तयः, १६ अग्नीन्द्रविष्णुमरुतः। (९९) ७ विष्णुः शिपिविष्टः (आश्व० सू० ३-१३)। (१००) ५ विष्णुः शिपिविष्टः
 (आ० सू० ३-१३)। (१०४) वशिष्ठस्य शपथः।

अष्टमं मण्डलम् ।

(१) ९ सोमः, १८ देवाः। (५) १ उपाः। (६) २९-३० इंद्रः सूर्यात्मा। (९) १६-१८ उवोऽश्विनः।
 (१०) २ वृहस्पतिविश्वदेवेन्द्रविष्णवश्विनः। (११) १ अग्निर्ग्रतपतिः (आश्व० सू०)। (१३) २० रुद्रः, २८ इंद्र-
 रुद्रमरुतः। (१७) १० इंद्रः प्रदाता (आश्व० सू० ३-२३)। (१८) ३ सवितृभगवरुणमित्रार्षमणः, १६ पर्वताहु-
 प्राथिव्यः, २० इन्द्राधिमित्रावरुणाः, २१ मित्रार्षमवरुणमरुतः। (१९) ३५ वरुणमित्रार्षमणः। (२१) १७ इंद्रवरुणो-
 च्चित्राः (वृ० दे०)। (२३) ३० मित्रावरुणौ (नि०)। (२४) २८-३० उपाः (वृ० दे०)। (२५) १७

दित्यश्विमरुतः, ११ मरुतः, १२ विष्णुः, १३ मित्रवरुणार्यमणः, १४-१५ पर्जन्यमरुद्द्वीन्द्रविष्णवः, १६-१७-१८ मित्रः,
 १ सूर्यरोदस्यः, २२-२४ वरोदानम् । (२६) ११ अश्विवरुणमित्रार्यमणः, १८ अश्विधेतयावर्यो । (२७) १ अग्नि-
 मरुद्गणस्पतिदेवाः, २ अग्निः, विश्वे देवाः, ३ यज्ञादित्यवरुणमरुतः, ४ विश्वे देवाः, ५ देवमरुदादितयः, ६ मरुन्मित्रेन्द्र-
 मरुणादित्याः, ७ वरुणाद्या देवाः, ८ मरुद्विष्णवश्विपूषाणः, इंद्रः, ९-११ देवा (वसवः), १२ मरुत्सवितारः, १३-१४
 विश्वे देवाः, १५ वरुणमित्रदेवाः, १६ देवाः, १७ अर्यममित्रवरुणाः, १८-२२ देवाः । (२८) १ त्रयस्त्रिंशद्देवाः, २-३
 मरुणमित्रार्यमाग्निदेवपत्नयः, ४ देवाः, ५ मरुतः । (२९) १ सोमः, २ अग्निः, ३ द्यष्टा, ४ इंद्रः, ५ रुद्रः, ६ पूषाः,
 ७ विष्णुः, ८ अश्विनौ, ९ मित्रावरुणौ, १० अन्नयः । (३१) १-२ यजमानेन्द्रो (वृ० दे०), ३ यजमानः, ४ हज्या,
 ११ पूषा, १२ पूषा, आदित्याः, १३ मित्रार्यमवरुणाः, १४ अग्निः (वृ० दे०) । (३२) २९-३० इंद्रेन्द्राश्वी । (३३)
 १९ ज्ञायोमिः, स्त्रीरूप इंद्रः (वृ० दे०) । (३५) [सूक्तेऽत्र, २१ पर्यन्तं उपःसूर्यसहितावश्विनौ, तन्मध्ये निपातिन्यस्तु
 द्दर्शन्ते,] १ अग्नीन्द्रवरुणविष्णवादित्यरुद्रवसवः, २ विश्वधीभुवनद्युष्टुधियद्रयः, ३ त्रयस्त्रिंशद्देवाग्मरुद्भृगवः, ४ मित्र-
 वरुणधर्ममरुतः, ५ अङ्गिरोविष्णुमरुतः, ६५ मरुतः । (३६) इंद्रो मरुत्वान् (आश्व० सू० ७-१) । (३८) १०
 इन्द्राग्नी सरस्वतीवन्तौ । (४०) ९-११ इंद्रः । (४२) २ वरुणः, चावाष्टुधियौ । (४३) ९ अग्निरप्सुमान् (ऐ०
 मा० ३२-७-१४) अग्निरग्निमान् (ऐ० मा० ३२-५ २८), अग्निरप्सुमान् (आश्व० सू० ३-१३) । (४४) १ अग्नि-
 रतिथिः । (ऐ० मा० ३-६) ३-१४ अग्निदेवः, १६ अग्निर्मूर्धन्वान् (आश्व० सू० २-११), १७ अग्निः शुचिः
 (ऐ० मा०), अग्निरुग्रोतिमान् (आश्व० सू० ३-१२), २१ अग्निः शुचिः (ऐ० मा० ३२-७) । (४६) ४-५
 मरुदर्पममित्राः (वृ० दे०), २१-३३ पृथुश्रवसो दानप्रशंसा, ३३ कानीतदत्ता स्त्री, (२९-३१-३३ इंद्रः हति केचित्)
 (४७) १ वरुणमित्रादित्याः, ५ इन्द्रादित्याः, ९ अदितिः (वृ० दे०) । (४८) १० सोमोन्द्रौ, १३ सोमः पितृमान्
 (आश्व० सू० २-१९), १४ देवसोमाः । (६१) १३ इन्द्रोऽभयंकरः । (६३) १० इन्द्रो मरुत्वान् । (६५) १०-१२
 इंद्रदेवाः विश्वे देवा वा (वृ० दे०) । (६६) १५ कल्पः । (६७) २, ४ वरुणमित्रार्यमणः, १०-११ अदितिः (वृ० दे०)
 १४-१८ आदित्यादित्याः । (६८) इन्द्रो मरुत्वान्, १४ ऋतवः (वृ० दे०) । (६९) २ इंद्रः सूर्यपर्जन्यादिरूपी, ३
 गावः, ११ इन्द्राग्निविश्वदेववरुणापः । (७१) ३ अग्निविश्वदेवाः । (७२) ३ रुद्रः (भातः), १२-१४ गावः,
 इन्द्राग्नी, १६ वायुसूर्यवाचः, १७ मित्रावरुणौ । (७३) १६ उपाः, १८ सप्तवधिः । x

x अयमिहा नवमदशममण्डलयोरेषाऽनुषङ्गदेवतासूची (पूर्वत्र ३२-४५ पृष्ठे) नवमदशममण्डलयोरधस्तादेव
 ३६९५ ।

असुराः पणयः	पणयः असुराः
आगरस्यः दृढहस्युतः	दृढहस्युतः आगरस्यः
आग्नेयः कुमारः	कुमारः आग्नेयः
" केतुः	केतुः "
" वरसः	वरसः "
" श्येनः	श्येनः "
आंगिः हविर्धानः	हविर्धानः आंगिः
आंगिरसः अभीवर्तः	अभीवर्तः आंगिरसः
" अमहीयुः	अमहीयुः "
" भयास्यः	भयास्यः "
" उचप्यः	उचप्यः "
" ऊरुः	ऊरुः "
" ऊर्ध्वसग्ना	ऊर्ध्वसग्ना "
" कुत्सः	कुत्सः "
" कृतयशाः	कृतयशाः "
" कृष्णः	कृष्णः "
" घोरः	घोरः "
" तिरश्चीः	तिरश्चीः "
" दिव्यः	दिव्यः "
" धरुणः	धरुणः "
" ध्रुवः	ध्रुवः "
" नृमेधः	नृमेधः "
" पवित्रः	पवित्रः "
" पुरुमीळहः	पुरुमीळहः "
" पुरुमेधः	पुरुमेधः "
" पुरुहन्मा	पुरुहन्मा "
" पूतदक्षः	पूतदक्षः "
" प्रचेताः	प्रचेताः "
" प्रभूवसुः	प्रभूवसुः "
" प्रियमेधः	प्रियमेधः "
" वरुः	वरुः "
" बिन्दुः	बिन्दुः "
" बृहन्मतिः	बृहन्मतिः "
" भिक्षुः	भिक्षुः "
" मूर्धन्वान्	मूर्धन्वान् "
" रहुगणः	रहुगणः "

आंगिरसः विरूपः	विरूपः आंगिरसः
" विहव्यः	विहव्यः "
" वीतहव्यः	वीतहव्यः "
" व्यभ्यः	व्यभ्यः "
" शिशुः	शिशुः "
" शौनहोत्रः (भार्गवः)	शौनहोत्रः "
" श्रुतकक्षः	श्रुतकक्षः "
" संवननः	संवननः "
" संवर्तः	संवर्तः "
" सप्तगुः	सप्तगुः "
" सव्यः	सव्यः "
" सुकक्षः	सुकक्षः "
" सुदीतिः	सुदीतिः "
" हरिमन्तः	हरिमन्तः "
" हिरण्यस्तूपः	हिरण्यस्तूपः "
आंगिरसी शश्वती (ऋषिका)	शश्वती आंगिरसी ।
आजीगर्तिः शुनःशेषः	शुनःशेषः आजीगर्तिः ।
आग्नेयः अर्चनाना	अर्चनाना आग्नेयः ।
" अवस्युः	अवस्युः "
" इषः	इषः "
" उरुचक्रिः	उरुचक्रिः "
" एवयामरुत्	एवयामरुत् "
" कुमारः	कुमारः "
" गयः	गयः "
" गविष्ठिरः	गविष्ठिरः "
" गातुः	गातुः "
" गोपवनः	गोपवनः "
" घुम्नः विश्वचर्षणिः	घुम्नः विश्वचर्षणिः "
" द्वितः मृक्तवाहाः	द्वितः मृक्तवाहाः "
" पूरुः	पूरुः "
" पौरः	पौरः "
" प्रतिक्षत्रः	प्रतिक्षत्रः "
" प्रतिप्रभः	प्रतिप्रभः "
" प्रतिभानुः	प्रतिभानुः "
" प्रतिरथः	प्रतिरथः "
" बभ्रुः	बभ्रुः "
" बाहुवृक्तः	बाहुवृक्तः "

असुराः पणयः	पणयः असुराः	आंगिरसः विरूपः	विरूपः आंगिरसः
आगस्त्यः ङ्गहृद्युतः	ङ्गहृद्युतः आगस्त्यः	" विहव्यः	विहव्यः "
आग्नेयः कुमारः	कुमारः आग्नेयः	" वीतहव्यः	वीतहव्यः "
" केतुः	केतुः "	" व्यञ्ज्यः	व्यञ्ज्यः "
" वस्तः	वस्तः "	" शिशुः	शिशुः "
" इयेनः	इयेनः "	" शौनहोत्रः(भार्गवः)	शौनहोत्रः "
आंगिः हविर्धानः	हविर्धानः आंगिः	" श्रुतकक्षः	श्रुतकक्षः "
आंगिरसः अभीवर्तः	अभीवर्तः आंगिरसः	" संवननः	संवननः "
" अमहीयुः	अमहीयुः "	" संवर्तः	संवर्तः "
" भयास्यः	भयास्यः "	" सप्तगुः	सप्तगुः "
" उचध्यः	उचध्यः "	" सव्यः	सव्यः "
" ऊरुः	ऊरुः "	" सुकक्षः	सुकक्षः "
" ऊर्ध्वसन्ना	ऊर्ध्वसन्ना "	" सुदीतिः	सुदीतिः "
" कुत्सः	कुत्सः "	" हरिमन्तः	हरिमन्तः "
" कृतयशाः	कृतयशाः "	" हिरण्यस्तूपः	हिरण्यस्तूपः "
" कृष्णः	कृष्णः "	आंगिरसी शश्वती(ऋषिका)	शश्वती आंगिरसी ।
" घोरः	घोरः "	भाजीगतिः शुनःशेषः	शुनःशेषः भाजीगतिः ।
" तिरश्चीः	तिरश्चीः "	भाश्रेयः अर्चनाना	अर्चनाना भाश्रेयः ।
" दिव्यः	दिव्यः "	" अवस्त्युः	अवस्त्युः "
" धरुणः	धरुणः "	" इपः	इपः "
" ध्रुवः	ध्रुवः "	" उरुचक्रिः	उरुचक्रिः "
" नृमेधः	नृमेधः "	" एवयामरुत्	एवयामरुत् "
" पवित्रः	पवित्रः "	" कुमारः	कुमारः "
" पुरुमीळ्हः	पुरुमीळ्हः "	" गयः	गयः "
" पुरुमेधः	पुरुमेधः "	" गविष्टिरः	गविष्टिरः "
" पुरुहन्मा	पुरुहन्मा "	" गानुः	गानुः "
" पूतदक्षः	पूतदक्षः "	" गोपवनः	गोपवनः "
" प्रचेताः	प्रचेताः "	" शुम्नः विश्वचर्पणिः	शुम्नः विश्वचर्पणिः "
" प्रभूवसुः	प्रभूवसुः "	" द्वितः मृक्तवाहाः	द्वितः मृक्तवाहाः "
" मियमेधः	मियमेधः "	" पूरः	पूरः "
" वरुः	वरुः "	" पौरः	पौरः "
" विन्दुः	विन्दुः "	" प्रतिक्रमः	प्रतिक्रमः "
" हन्मतिः	हन्मतिः "	" प्रतिभामुः	प्रतिभामुः "
" वसुः	वसुः "	" प्रतिभारुः	प्रतिभारुः "
" न्वान्	न्वान् "	" प्रतियः	प्रतियः "
" नान्	नान् "	" बभ्रुः	बभ्रुः "
" रूराणः	रूराणः "	" बाहुवृक्तः	बाहुवृक्तः "

आग्नेयः बुधः	बुधः	आग्नेयः
" यजतः	यजतः	"
" रातहव्यः	रातहव्यः	"
" वधिः	वधिः	"
" वसुश्रुतः	वसुश्रुतः	"
" विश्वसामा	विश्वसामा	"
" श्यावाश्रवः	श्यावाश्रवः	"
" श्रुतवित्	श्रुतवित्	"
" सत्यश्रवाः	सत्यश्रवाः	"
" सदापृणः	सदापृणः	"
" सप्तवधिः	सप्तवधिः	"
" सप्तः	सप्तः	"
" सुतम्भरः	सुतम्भरः	"
" स्वस्ति	स्वस्ति	"
आग्नेयाः प्रयस्वन्तः	प्रयस्वन्तः	आग्नेयाः ।
" वसूयवः	वसूयवः	"
आग्नेयी अपाला	अपाला	आग्नेयी ।
" विश्ववारा	विश्ववारा	"
आथर्वणः बृहद्विवः	बृहद्विवः	आथर्वणः ।
" भिषक्	भिषक्	"
आदित्यः विवस्वान्	विवस्वान्	आदित्यः ।
आप्यः त्रितः	त्रितः	आप्यः ।
" द्वितः	द्वितः	"
" भुवनः	भुवनः	"
आप्सवः मनुः	मनुः	आप्सवः ।
आमहीयवः उरुक्षयः	उरुक्षयः	आमहीयवः ।
आम्बरीपः सिन्धुद्वीपः	सिन्धुद्वीपः	आम्बरीपः ।
आम्भृणी वाक्	वाक्	आम्भृणी ।
आयुः काण्वः ८।५२ । (१०) [१०]		
आर्हुदिः ऊर्ध्वयावाः (सर्पः)	ऊर्ध्वयावाः	आर्हुदिः (सर्पः)
आर्भवः सुनुः	सुनुः	आर्भवः ।
आष्टिपेणः देवापिः (वृष्टिकामः)	देवापिः	आष्टिपेणः (वृष्टिकामः)
आसंगः श्वायोगिः ८।१ । (३०-३३) [४]		
इटः मार्गवः १०।१७१ । (४) [४]		
इन्द्रः १।१६५ । १, २, ४, ६, ८, १०-१२, (८); १७० । १, ३, ४ (३); ४।१८ । १, ४		

उत्तमार्गः (१॥); ४।२६। १-३। (३); ८।१००। ४।५ (२); १०।८६ । १, ८, ११, १३, १४, १९-२२ (९)। [२६॥]
इन्द्रः ऋषिः १०।२८ । २, ६, ८, १०, १२ । [५]
इन्द्रा मुष्कनान् १०।३८ । (५) [५]
इन्द्रा वैकुण्ठः १०।४८ । (११); ४९। (११); ५०। (७) [१९]
इन्द्रप्रमतिः चासिष्ठः ९।१७ । ४-६ [३]
इन्द्रमातरः देवजामयः, 'देवजामयः इन्द्रमातरः' इन्द्रस्तुपा वसुक्तपत्नी (ऋषिका) १०।२८ । १ [१]
इन्द्रापी १०।८६ । २-६, ९, १०, १५-१८ (११); १४५। (६) [१३]
इरिम्बिदिः काण्वः ८।१६ । (१२); १७। (१५); १८। (२२) [४९]
इयः आग्नेयः ५७ । (१०); ८। (७) [१७]
इधमवाहः दार्धच्युतः ९।२६ । (६) [६]
उच्चप्यः आंगिरसः ९।५०। (५); ५१। (५); ५२। (५) [१५]
उत्कीलः काण्वः ३।१५ । (७); १६ । (६) [१३]
उपमन्युः चासिष्ठः ९।१७ । १३-१५ । [३]
उपस्तुतः वाष्टिहव्यः १०।११५ । (९) [९]
उरुक्षयः आमहीयवः १०।११८ । (९) [९]
उरुचक्रिः आग्नेयः ५।६९ (४); ७०। (४) [८]
उर्वशी (ऋषिका) १०।९५ । २, ४, ५, ७, ११, १३; १५, १६, १८। [९]
उलः वातायनः १०।१८६ । (३) [३]
उशाना काण्वः ८।८४। (९); ९।८७। (९); ८८। (८); ८९। (७)। [३३]
ऊरुः आंगिरसः ९।१०८ । ४, ५ । [२]
ऊर्ध्वकृशनः यामायनः १०।१४४। (६) [६]
ऊर्ध्वप्राचा आर्हुदिः (सर्पः) १०।१७५। (४) [४]
ऊर्ध्वनाभा ब्राह्मः १०।१०९। (७) [७]
ऊर्ध्वसप्रा आंगिरसः ९।१०८। ८-९ । [२]
ऋजिश्वा भारद्वाजः ६।४९-५२। (६३); ९।९८। (१२); १०८। ६, ७ (२)। [७७]
ऋज्राश्वः वार्पांगिर १।१०० (१९) [१९]
ऋणंचयः (राजपिः) ९।१०८ । १२, १३ । [२]
ऋपभः वैराजः १०।१६६। (५) [५]

ऋषभः वैश्वामित्रः ३।१३।(७), १४।(७), २।७१।(९)। [२३]

” शाक्यः १०।१६६।(५)। [५]

ऋषिः इन्द्रः इन्द्रः ऋषिः ।

” पुरुरवाः ऐलः पुरुरवाः ऐलः ”

ऋषिः यमः वैवस्वतः यमः वैवस्वतः (ऋषिः)

” वसुकः वसुकः (ऋषिः)

ऋषयः सप्त ९।१०७।(२६) [२६]

ऋषिका अगस्त्यस्वसा अगस्त्यस्वसा (ऋषिका)

” अदितिः अदितिः ”

” इन्द्रस्तुपा इन्द्रस्तुपा ”

” उर्वशी उर्वशी ”

” गोधा गोधा ”

” नदी नदी ”

” यमी वैवस्वती यमी वैवस्वती ”

” शश्वती आंगिरसी शश्वती आंगिरसी (ऋषिका)

” सरमा देवशुनी सरमा देवशुनी ”

” सूर्या सावित्री सूर्या सावित्री ”

ऋष्यश्रंगः (वातरदानः) १०।१३६।७। [१]

एकधूः नौधसः ८।८०।(१०)। [१०]

एतदाः (वातरदानः) १०।१३६।६। [१]

परन्मदः देवमुनिः देवमुनिः परन्मदः ।

एवयामरुव आत्रेयः ५।८७।(९)। [९]

एवावदः ५।४४।१०। [१]

ऐन्द्रः अप्रतिरयः अप्रतिरयः ऐन्द्रः ।

ऐन्द्रः जयः जयः ऐन्द्रः

” लवः १०।११९।(१३) [१३] लवः ”

” वसुकः वसुकः ”

” विमदः विमदः ”

” वृषाकपिः वृषाकपिः ”

” सर्वहरिः सर्वहरिः ”

ऐरावतः जरत्कर्णः (सर्पः) जरत्कर्णः ऐरावतः (सर्पः)

ऐलः पुरुरवाः (ऋषिः) पुरुरवाः ऐलः (ऋषिः)

ऐल्लपः कवपः कवपः ऐल्लपः ।

ऐक्षराः धिष्ण्याः अन्नयः अन्नयः ऐक्षराः धिष्ण्याः ।

ऐपीरथिः कुशिकः कुशिकः ऐपीरथिः ।

औच्यपः दीर्घतनाः दीर्घतनाः औच्यपः ।

औरवः अङ्गः अङ्गः औरवः ।

औशिशः दैर्घतमसः कक्षीवान् औशिशः

कक्षीवान् दैर्घतमसः

औशीनरः शिविः शिविः औशीनरः

कक्षीवान् औशिशः दैर्घतमसः १।११६-१२५।(१४६)
१२६।१-५ (५)। [१५१]

कक्षीवान् दैर्घतमसः ९।७४।(९) [९]

कण्वः घौरः १।३६-४३ (९६), २।९४।(५)। [१०१]

कतः वैश्वामित्रः ३।१७।(५), १८।(५) [१०]

कपोतः नैर्ऋतः १०।१६५।(५) [५]

करिक्रतः (वातरदानः) १०।१३६।५। [१]

कर्णश्रुव वासिष्ठः २।२७।२२-२४।३। [३]

कलिः प्रागायः ८।६६।(२५)। [१५]

कवपः ऐल्लपः १०।३०-३४।(५८)। [५८]

कविः भार्गवः २।४७-४९।(१५), ७।५-७९।(२५)। [४०]

कश्यपः मारीचः १।९९।(१), ८।२९।(१०); २।६४।
(३०), ६७।४-६ (३), ९।१।(६), ९२।
(६), ११३।(१६), ११४।(४)। [७१]

मारीचः १०।१३७।२। [१]

” (सप्तर्षीणां एकः) सप्तर्षयः-कश्यपः मारीचः ।

काक्षीवतः शबरः शबरः काक्षीवतः ।

” सुकीर्तिः सुकीर्तिः ”

काक्षीवती घोषा घोषा काक्षीवती ।

काण्वः आयुः आयुः काण्वः

” हरिभिविः हरिभिविः ”

” कुसीदी कुसीदी ”

” कुरुमुतिः कुरुमुतिः ”

” कृशाः कृशाः ”

” मिशोकः मिशोकः ”

” देवातिथिः देवातिथिः ”

” नाभाकः नाभाकः ”

” नारदः नारदः ”

” नीपातिथिः नीपातिथिः ”

” पर्वतः पर्वतः ”

” पुनर्वसः पुनर्वसः ”

” पुष्टिगुः पुष्टिगुः ”

” पृथग्रः पृथग्रः ”

” प्रगायः प्रगायः ”

काण्वः प्रगाथः (घौरः)	प्रगाथः (घौरः) काण्वः ।
„ प्रस्कण्वः	प्रस्कण्वः काण्वः ।
„ ब्रह्मातिथिः	ब्रह्मातिथिः „
„ मातरिश्व	मातरिश्व „
„ मेघातिथिः	मेघातिथिः „
„ मेध्यः	मेध्यः „
„ मेध्यातिथिः	मेध्यातिथिः „
„ चरसः	चरसः „
„ दशकर्णः	दशकर्णः „
„ श्रुष्टियुः	श्रुष्टियुः „
„ सध्वंसः	सध्वंसः „
„ सुपर्णः	सुपर्णः „
„ सोभरिः	सोभरिः „

काण्वायनः अश्वसूक्ती	अश्वसूक्ती काण्वायनः ।
काण्वायनः गोपूक्ती	गोपूक्ती काण्वायनः ।
कात्यः उत्कीलः	उत्कीलः कात्यः ।
काद्रवेयः अर्बुदः (सर्पः)	अर्बुदः काद्रवेयः (सर्पः) ।
कामायनी श्रद्धा	श्रद्धा कामायनी ।
कार्णिः विश्वकः	विश्वकः कार्णिः ।
काव्यः उदना	उदना काव्यः ।
काशिराजः प्रतर्दनः	१०१७९ । २ [१] प्रतर्दनः काशिराजः ।

काश्यपः अवत्सारः	अवत्सारः काश्यपः ।
„ असितः	असितः „
„ देवलः	देवलः „
„ निधुविः	निधुविः „
„ भूतांशः	भूतांशः „
„ रेभः	रेभः „
„ विवृहा	विवृहा „

काश्यपौ रेभसून्	रेभसून् काश्यपौ ।
„ शिखण्डिन्यौ	शिखण्डिन्यौ „

कुसः आंगिरसः ११९४-९८ । (४७), १०१-११५
(१६५), ९१७७४५-५८ । (१४) । [२२६]

कुमारः आग्नेयः ७१२०१ । (६), १०२ । (३) । [९]

„ आग्नेयः ५१२ । (१२) । [१२]

„ ग्रामायनः १०१३५ । (७) । [७]

कुम्भः काण्वः ८१७१ । (१२), ७७ । (११), ७८ ।
(१०) । [३३]

कुम्भः काण्वः २०१२३ । (८) । [८]

कुम्भः काण्वः ३०३२ । (२२) । [२२]

„ काण्वः २०१२७ । (८) । [८]

कुम्भीनी काण्वः ८१८२ । (९), ८२ । (९), ८३ । (९) ।
[२७]

कुम्भः काण्वः २१२७ । (१०), २८ । (११),
२९ । (७) । [३५]

„ काण्वः २१२७ । (१०), २८ । (११),
२९ । (७) । [३५]

कुम्भः काण्वः ०१२०८ । १०, ११ । (२) । [९]

कुम्भः काण्वः ८१७९ । (१) । [९]

कुम्भः काण्वः ८१७९ [७] । (५) । [५]

कुम्भः काण्वः ८१८९ (९), ८६ । (५), ८७ । (३),
१०१२२ । (१२), ४३, (१२),
४४ । (१२) । [५३]

कुम्भः काण्वः १०१५६ । (५) । [५]

कुम्भः काण्वः कुम्भः काण्वः ।
„ कुम्भः कुम्भः

कुम्भः काण्वः काण्वः ।
काण्वः काण्वः

कुम्भः काण्वः काण्वः ।
काण्वः काण्वः

कुम्भः काण्वः काण्वः ।
काण्वः काण्वः

कुम्भः काण्वः काण्वः ।
काण्वः काण्वः

कुम्भः काण्वः काण्वः ।
काण्वः काण्वः

कुम्भः काण्वः काण्वः ।
काण्वः काण्वः

कुम्भः काण्वः काण्वः ।
काण्वः काण्वः

कुम्भः काण्वः काण्वः ।
काण्वः काण्वः

कुम्भः काण्वः काण्वः ।
काण्वः काण्वः

कुम्भः काण्वः काण्वः ।
काण्वः काण्वः

गोनमः (सप्तर्षीणां एकः) १०१३७।३ [१]
 " गङ्गागणः १।७४-९३।(२०४), ९।३१।(६),
 ६७।७-७।(३)। [२१३]
 " " (सप्तर्षीणां एकः) सप्तर्षयः गोनमो
 गङ्गागणः
 गोधा (प्रपिका) १०१३४।३ टत्तगार्धः-७। [११]
 गोपवनः आश्रयः ८।७३।(१८), ७४।(१५)। [३३]
 गोपायनः वन्धुः वन्धुः गोपायनः।
 " विप्रवन्धुः विप्रवन्धुः "
 " ध्रुतवन्धुः ध्रुतवन्धुः "
 " सुवन्धुः सुवन्धुः "
 गोपूजिता काणवायनः ८।६४।(१५), ६५।(६३)। [२८]
 गौतमः नोधा नोधा गौतमः।
 " वामदेवः वामदेवः "
 गौपायनः वन्धुः वन्धुः गौपायनः।
 " विप्रवन्धुः विप्रवन्धुः "
 " ध्रुतवन्धुः ध्रुतवन्धुः "
 गौरिवीतिः नाकस्यः ५।२९।(१५), ९।१०८।१-२(२),
 १०।७३।(१६), ७४।(६)। [३४]
 घर्मः तापसः १०।११४।(१०)। [१०]
 " सौर्यः १०।१८१।३। [१]
 घोरः आंगिरसः ३।३६।१०। [१]
 घोषा काक्षीवती १०।३९।(१४), ४०।(१४)। [२८]
 घौरः कण्वः कण्वः घौरः।
 घौरः काण्वः प्रगाथः प्रगाथः काण्वः घौरः।
 घौषेयः सुहस्त्यः सुहस्त्यः घौषेयः।
 चक्षुः मानवः १।१०६।४-६ (३)। [३]
 " सौर्यः १०।१५८।(५) [५]
 चाक्षुषः अग्निः अग्निः चाक्षुषः।
 चित्रमहा वासिष्ठः १०।१२२।(८)। [८]
 च्यवनः भार्गवः १०।१९।(८)। [८]
 जमदग्निः ३।६२।१६-१८ (३); १०।१३७।६
 (१)। [४]
 " भार्गवः ८।१०१।(१६); ९।६२।(३०); ६५।
 (३०), ६७।१६-१८ (३)। [७९]
 जमदग्निः भार्गवः (सप्तर्षीणां एकः) सप्तर्षयः
 (६ जमदग्निः भार्गवः)

जमदग्निविद्यामित्रो १०।१६७।(४)। [४]
 जयः मेन्द्रः १०।१८०।(३)। [३]
 जयशर्माः ऐरावतः (सर्पः) १०।७६।(८)। [८]
 जग्निः (नामः) १०।१४२।१-२। [२]
 जानः वृताः वृताः जानः।
 जामदग्निः परशुरामः परशुरामः जामदग्निः।
 जामदग्न्यः रामः रामः जामदग्न्यः।
 जुहुः ब्रह्मजाया १०।१०९।(७)। [७]
 जूतिः (वातरक्षणः) १०।१३३।१। [१]
 जेता माधुच्छन्दसः १।११।(८)। [८]
 तपुर्मूर्धा बार्हस्पत्यः १०।१८२।(३)। [३]
 तर्कः ५।४४।१२ [१]
 तान्त्रः प्रार्थ्यः १०।९३।(१५)। [१५]
 तापसः अग्निः अग्निः तापसः।
 " घर्मः घर्मः "
 " मन्धुः मन्धुः "
 ताक्ष्यः अरिष्टनेमिः अरिष्टनेमिः ताक्ष्यः।
 " सुपर्णः सुपर्णः "
 तिरश्चीः आंगिरसः ८।९५।(९), ९६ (२१)। [३०]
 वृणवाणिः ५।४९।५ (१), ६।४८।(२२)। [२३]
 व्रसदस्युः पौरुकुत्स्यः ४।४२।(१०), ५।२७।(६),
 ९।११०।(१२)। [२८]
 व्रितः आप्त्यः १।१०५।(१९); ८।४७।(१८), ९।३३।
 (६), ३४।(६), १०।२।(८); १०।१-७।
 (४९) [१०६]
 त्रिशिराः स्वाष्टः १०।८।(९), ९ (९)। [१८]
 त्रिशोकः काण्वः ८।४५।(४२)। [४२]
 त्रैवृष्णः व्यरुणः (भारतः राजा) व्यरुणः त्रैवृष्णः।
 व्यरुणः त्रैवृष्णः (भारतः राजा) ५।२७।(६),
 ९।११०।(१२)। [१८]
 त्वष्टा गर्भकर्ता १०।१८४।(३)। [३]
 त्वाष्टः त्रिशिराः त्रिशिराः त्वाष्टः।
 दक्षिणा प्राजापत्या १०।१०७।(११)। [११]
 दमनः यामायनः १०।१६ (१४)। [१४]
 दाक्षायणी अदितिः अदितिः दाक्षायणी।
 दार्ढ्युतः इधमवाहः इधमवाहः दार्ढ्युतः।
 दिव्यः आंगिरसः १०।१०७।(११) [११]

दीर्घवमाः साँचयः १।१४०-१६४। (२४२)। [२४२]
दुर्मित्रः कौत्सः १०।१०५। (११)। [११]
दुवस्तुः जन्मदत्तः १०।१००। (१२)। [१२]
दुवाच्युतः आगस्त्यः ९।२५। (६)। [६]
देवगन्धर्वः विश्वावसुः विश्वावसुः देवगन्धर्वः।
देवजाम्बवः इन्द्रजाम्बवः १०।१५३। (५)। [५]
देवमुनिः वेरुमदः १०।१४६। (६)। [६]
द्वैपायनः वैशामित्रः (शुनःशोषः आजीगर्तिः)
१।२४। (१५)। [१५]
द्वैपायनः कात्यायनः ९।५-२४। (१६४)। [१६४]
द्वैपायनः भारद्वाजः ३।२३। (५)। [५]
द्वैपायनी सरमा (ऋषिका) सरमा देवमुनी (ऋषिका)
द्वैपायनः भारद्वाजः ३।२३। (५)। [५]
द्वैपायनः कामाक्ष्यः १०।१७। (१४)। [१४]
द्वैपायनः १०।५१। १,३,५,७,९ (५);
५३।१-३, ६-११ (९)। [१४]
द्वैपायनिः काण्वः ८।५। (२१)
द्वैपायनिः अश्विपतिः (बृहस्पतिः) १०।९८। (१२)। [१२]
द्वैपायनिः कश्यपः कश्यपान् देवतममः।
द्वैपायनिः ब्रह्मिह्यन् कश्यपान् औनिजः
द्वैपायनिः देवतममः।
द्वैपायनिः कश्यपः परुच्छेपः देवोदासिः।
द्वैपायनिः कश्यपः प्रमद्विनः
द्वैपायनिः ८।९३। (२२)। [२२]
द्वैपायनिः अश्विपतिः अश्विपतिः ५।२३। (४)। [४]
द्वैपायनिः ८।८७। (३)। [३]
द्वैपायनिः १०।१४९। ३, ४ (२)। [२]
द्वैपायनिः १०।१४९। (६)। [३]
द्वैपायनिः अश्विपतिः ५।१८। (५)। [५]
द्वैपायनिः अश्विपतिः ५।१९। (५)। [५]
द्वैपायनिः अश्विपतिः अश्विपतिः।
द्वैपायनिः अश्विपतिः अश्विपतिः अश्विपतिः।
द्वैपायनिः अश्विपतिः अश्विपतिः अश्विपतिः।
द्वैपायनिः अश्विपतिः अश्विपतिः अश्विपतिः।
द्वैपायनिः अश्विपतिः अश्विपतिः अश्विपतिः।
द्वैपायनिः अश्विपतिः अश्विपतिः अश्विपतिः।
द्वैपायनिः अश्विपतिः अश्विपतिः अश्विपतिः।
द्वैपायनिः अश्विपतिः अश्विपतिः अश्विपतिः।

नाभाकः काण्वः ८।३९ (१०), ४० (१२), ४१ (१०),
४२ (६)। [३८]
नाभानेदिष्ठः मानवः १०।६१ (२७), ६२ (११)। [३८]
नारदः काण्वः ८।१३ (३३), ९।१०४ (६), १०५ (६)।
[४५]
नारायणः १०।९०। (१६)। [१६]
नार्षेधः शकपूतः शकपूतः नार्षेधः।
नाहुषः ययातिः ययातिः नाहुषः।
निधुविः काश्यपः ९।६३ (३०)। [३०]
निवावरी सिकता सिकता निवावरी।
नीपातिथिः काण्वः ८।३४। १-१५। [१५]
नुमेषः आंगिरसः ८।८९ (७), ९० (६), ९८ (१२),
९९ (८), ९।२७। (६), २९। (६)। [४५]
नेमः भार्गवः ८।१०० (१-३, ६-१२)। [१०]
नेर्ऋतः कपोतः कपोतः नेर्ऋतः।
नोधो गौतमः १।५८-६४ (७४), ८।८८। (६),
९।२३। (५)। [८५]
नोधसः एकधूः एकधूः नोधसः।
पणयः असुराः १०।१०८। १, ३, ५, ७, ९। [५]
पतञ्जः प्राजापत्यः १०।१७७। (३)। [३]
परमेष्ठी प्रजापतिः प्रजापतिः परमेष्ठी।
पराशरः शाकल्यः १।६५-७३। (९१),
९।९७। ३१-४४ (१४)। [१०५]
परुच्छेपः देवोदासिः १।१२७-१३९। (१००)। [१००]
पर्यतः काण्वः ८।१२। (३३), ९।१०४। (६),
१०५। (६), [४५]
पवित्रः आंगिरसः ९।६७। २२-३२ (११)। ७३। (९)
८३। (५)। [२५]
परशुरामः जामदग्निः १०।११०। (११)। [११]
[निर्णयसागरोक्तः पाठः]
पायुः भारद्वाजः ३।७५। (१९), १०।८७। (२५)। [४९]
पारुच्छेपिः अनानतः अनानतः पारुच्छेपिः।
पायसः अग्निः ८।१०२। (२२), १०।१४०। (६)। [२८]
पुनर्भयः काण्वः ८।७। (३६)। [३६]
पुनर्भीकरः आंगिरसः ८।११। (१५)। [१५]
पुनर्भीकरः ८।४३। (७), ४४। (७)। [१५]

पुरुमेधः आंगिरसः ८८३ । (७), ९०१ (६) । [१३]
 पुरूरवाः ऐलः (ऋषिः) १०१५ । (१, ३, ६, ८-१०, १२, १४, १७) । [९]
 पुरुइन्मा आंगिरसः ८७० । (१५) । [१५]
 पुष्टिगुः काण्वः ८१५० [२] । (१०) । [१०]
 पूतदक्षः आंगिरसः ८१७१ (१२) । [१२]
 पूरणः वैश्वामित्रः १०१६० । (५) । [५]
 पूरुः आत्रेयः ५११६ । (५), १७ । (५) । [१०]
 पूथुः वैन्व्यः १११४८ । (५) । [५]
 पृक्षिदः अजाः ९१८६ । (२१-३०, ३१-४०) । [२०]
 पृषधः काण्वः ८१५६ [८] । (५) । [५]
 पैजवनः सुदाः सुदाः पैजवनः ।
 पौरः आत्रेयः ५१७३ । (१०), ७४ । (१०) । [२०]
 पौरुकुत्स्यः प्रसदस्युः पौरुकुत्स्यः ।
 पौलोमी शची १०११५९ । (६) । [६]
 प्रगाथः काण्वः ८१६३ । (१२), ६४ । (१२), ६५ । (१२) । [३६]
 प्रगाथः घौरः काण्वः ८११ । १, २ (२), १० । (६), ४८ । (१५), ६२ । (१२) । [३५]
 प्रचेताः आंगिरसः १०१६४ । (५) । [५]
 प्रजापतिः परमेष्ठी १०१२९ । (७) । [७]
 प्रजापतिः वाच्यः ३३८ । (१०), ५४ । (२२), ५५ । (२२), ५६ । (८), ९१८४ । (५), १०६ । १३-१६ (४) । [७१]
 ,, वैश्वामित्रः ३३८ । (१०), ५४ । (२२), ५५ । (२२), ५६ । (८), ९११०६ । १३-१६ (४) । [६६]
 प्रजावान् प्राजापत्यः १०११८३ । (३) । [३]
 प्रतर्दनः काशिराजः १०१७९ । [१]
 ,, देवोदासिः ९१९६ । (२४) । [२४]
 प्रतिक्षत्रः आत्रेयः ५१४६ । (८) । [८]
 प्रतिप्रभः ,, ५१४९ । (५) । [५]
 प्रतिमानुः .. ५१४८ । (५) । [५]
 प्रतिरयः .. ५१४७ । (७) । [७]
 प्रथः वातिष्ठः १०१८१ । (१), [१]
 प्रभूवसुः आंगिरसः ५१३५ । (८), ३६ । (६), ९१३५ । (६), ३६ । (६) । [३६]

प्रयस्वन्तः आत्रेयाः ५१२० । (४) । [४]
 प्रयोगः भार्गवः ८११०२ । (२२) । [२२]
 प्रस्कण्वः काण्वः ११४४-५० । (८२), ८१४९ [१] । (१०), ९१५५ । (५) । [२७]
 प्रागाथः कलिः कलिः प्रागाथः ।
 ,, भर्गः भर्गः प्रागाथः
 ,, हर्यतः हर्यतः ,,
 प्राजापत्यः पतङ्गः पतङ्गः प्राजापत्यः ।
 ,, प्रजावान् प्रजावान् ,,
 ,, यक्षमनाशनः यक्षमनाशनः ,,
 ,, यज्ञः यज्ञः ,,
 ,, विमदः विमदः ,,
 ,, विष्णुः विष्णुः ,,
 ,, संवरणः संवरणः ,,
 ,, हिरण्यगर्भः हिरण्यगर्भः ,,
 प्राजापत्या दक्षिणा दक्षिणा प्राजापत्या ।
 प्राथ्यः तान्वः तान्वः प्राथ्यः ।
 प्रियमेधः आंगिरसः ८१११-४० (४०), ६८ । (१२), ६९ । (१८), ८७ । (६), ९१२८ । (६) । [८९]
 प्रियमेधः सिन्धुशित् सिन्धुशित् प्रियमेधः ।
 ज्ञातः गयः गयः ज्ञातः ।
 ज्ञायोगिः आसंगः आसंगः ज्ञायोगिः ।
 रन्धुः गोपायनः ५१२४ । १ । [१]
 ,, गौपायनः १०१५७-६० । (४०) । [४०]
 ,, लौपायनः ५१२४ । (१) । [१]
 रम्हः आत्रेयः ५१३० । (१५) । [१५]
 रम्हः आंगिरसः १०१९६ । (१३) । [१३]
 यार्हस्तरयः (अग्निः) ८११०२ । (२२) । [२२]
 ,, तपुर्मूर्धा तपुर्मूर्धा यार्हस्तरयः ।
 ,, भरद्वाजः भरद्वाजः ,,
 ,, संसुः संसुः ,,
 याहुवृक्तः (आत्रेयः) ५१४४ । १२ (१), ५१७१ । (३), ७२ । (३) । [७]
 विन्दुः आंगिरसः ८१९४ । (१२), ९१३० । (६) । [१८]
 विज्जाट् मौदः १०१७० । (४) । [४]
 सुवः आत्रेयः ५११ । (१२) । [१२]
 ,, मौन्यः १०११०१ । (१२) । [१२]

... (3), ... (2)

... (3) [२२]

... (9) [३]

... (3),

... (2), ... (9) [३२]

... (9) [२]

...

...

...

... [३९]

...

...

... [१२]

... (३२), (३९-४३)

...

... [३०]

...

...

...

... [४०]

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

भागवतः कृतः

कृतः भागवतः ।

.. गृहसमदः शौनकः

गृहसमदः शौनकः भागवतः ।

.. आंगिरसः शौनहोत्रः

..

.. च्यवनः

च्यवनः भागवतः ।

.. जमदग्निः

जमदग्निः ..

.. नेमः

नेमः ..

.. प्रयोगः

प्रयोगः ..

.. वेनः

वेनः ..

.. सोमाहुतिः

सोमाहुतिः ..

.. स्यूमरश्मिः

स्यूमरश्मिः ..

भार्गवः सुतलः

सुतलः भार्गवः ।

भाकरदनः चरसभिः

चरसभिः भाकरदनः ।

भानवक्यः

१।२२६।६। [१]

गिष्णुः आंगिरसः

१०।१२७। (९)। [४]

गिष्णुः आभरणः

१०।९७। [२३]। (२३)

भुवनः आप्त्यः

१०।१५७। (९)। [५]

मन्वीयः काश्यपः

१०।१०३। (२२)। [११]

भृगुः वारुणिः

९।६५। (३०), १०।१९१। (८)। [३०]

भीमाः अग्निः

अग्निः भीमाः ।

भीषनाः विद्वत्कर्मां

विद्वत्कर्मां भीषनाः ।

.. साधनः

साधनः ..

साध्यः साम्भ्यः

दादि७। (२१)। [२१]

साध्याः (साध्यव्याः) बहवः

दादि७। (२१)। [२१]

समितः सामान्यः

१०।१९१। (८)। [८]

समिष्टः सैकान्द्रियः

१।२-१०। (१००)।

१।१। (१०)। [१०]

सन्तः प्रारण्यः

१।२०३। ३-९। [३]

.. विवर्द्धकः

दादि७-३१। (१०)। [१०]

.. संसृज्यः

१।२०३। १०-१० (३)। [३]

सन्तः साधनः

१।२०३। (९), २२। (९)। [११]

.. साधन्यः

१।२०३। १०-१० (३)। [३]

सन्तः

१।२०३। ३, ९, ९, १। १। [१]

सन्तः साधनः

दादि७-३१। (८)। [८]

साधनः साधनः

साधन्यः साधन्यः ।

.. साधनः

साधनः ..

साधनः साधनः

साधनः साधनः ।

.. साधनः

साधनः ..

मानवः नाभानेदिष्टः मानवः
 " शार्यातः शार्यातः "
 मानघाता यौवनाश्रवः १०।१३४। १-५, ६पूर्वार्धः । [५।।]
 मान्यः मैत्रावरुणिः ८।६।७ । (२१) । [२१]
 मायी ५।४४ । ११ । [१]
 मारीचः कश्यपः मारीचः ।
 मास्तः घुतानः घुतानः मास्तः ।
 माषाः भकुष्टाः ९।८६ । १-१०, ३१-४० (२०) [२०]
 मुद्गलः भान्दव्यः १०।१०२ । (१२) । [१२]
 मुष्कवान् इंद्रः इंद्रः मुष्कवान् ।
 मूर्धन्वान् आंगिरसः १०।८८ । (१९) । [१९]
 " वामदेव्यः १०।८८ । (१९) । [१९]
 मृक्कवाहाः आत्रेयः द्वितः मृक्कवाहाः आत्रेयः ।
 मृळीकः वासिष्ठः ९।९७ । २५-२७ (३); १०।१५० । (५) । [८]
 मेषातिथिः काण्वः १।१२-२३ । (१४३); ८ । १ । ३-२९ (२७); २ । १-४२ (४२) । ३२ । (३०); ९।२ । (१०), ४१ । (६), ४२ । (६), ४३ । (६) । [२७०]
 मेष्यः " ८।५३ [५] । (८), ५७ [९] (४), ५८ [१०] । (३) । [१५]
 मेष्यातिथिः " ८।१ । ३-२९ (२७); ३ । (२४); ३३ । (१९), [७०]
 मैत्रावरुणः अगस्त्यः मैत्रावरुणः ।
 मैत्रावरुणिः मान्यः मान्यः मैत्रावरुणिः
 " वासिष्ठः वासिष्ठः " ।
 यक्ष्मनामानः प्राजापत्यः १०।१६१ । (५) । [५]
 यज्ञतः ५।४४ । १०-१२ (३) । [३]
 यज्ञतः आग्नेयः ५।६७ । (५), ६८ । (५) । [१०]
 यज्ञः प्राजापत्यः १०।१३० । (७) । [७]
 यमः वैवस्वतः (ऋषिः) १० । १०।२. ४, ६, ८, ९, १०. १२, १४ (८); १४ । (१६) । [२४]
 यमी वैवस्वती (ऋषिका) १०।१० । १, ३, ५, ७ १६, १३ (६), १५। (५) । [१६]
 यदातिः नाहुषः ९।१०६ । ४-६ । [३]
 यविष्ठः तारमः उरुः ८।१०३ । (२२) । [२२]

यामायनः ऊर्ध्वकृशानः ऊर्ध्वकृशानः यामायनः ।
 " कुमारः कुमारः "
 " दमनः दमनः "
 " देवश्रवाः देवश्रवाः "
 " मथितः मथितः "
 " शंखः शंखः "
 " संकुसुकः संकुसुकः "
 यौवनाश्रवः मानघाता मानघाता यौवनाश्रवः ।
 रक्षोहा ब्राह्मः १०।१६२ । (६) [६]
 रहुगणः आंगिरसः ९।३७ । (६), ३८ । (६) [१२]
 राजर्षिः ऋणंचयः ऋणंचयः राजर्षिः ।
 रातहव्यः आत्रेयः ५।६५ । (६), ६६ । (६) [१२]
 रात्रिः भारद्वाजी १०।१२७ । (८) [८]
 रामः जामदग्न्यः १०।११० । (११) [११]
 राहुगणः गौतमः गौतमः राहुगणः ।
 रेणुः वैश्वामित्रः ९।७० । (१०), १०।८९ । (१८) [२८]
 रेभः काश्यपः ८।९७ । (१५) [१५]
 रेभसूनुः काश्यपः ९।९९ । (८), १०० । (९) [१७]
 रेभसूनु काश्यपौ ९।९९ । (८), १०० । (९) [१७]
 रोमशा मल्लवादिनी १।१२६ । ७ । [१]
 रोहिदश्रवः वसुमनाः रोहिदश्रवः ।
 लयः ऐन्द्रः १०।११९ । (१३) [१३]
 लुषाः घानाकः १०।३५ । (१४), ३६ । (१४) [२]
 लोपामुद्रः १।१७२ । १, २ । [२]
 लौक्यः बृहस्पतिः बृहस्पतिः लौक्यः
 लौपायनः यन्तुः यन्तुः लौपायनः
 " विप्रयन्तुः विप्रयन्तुः "
 " श्रुतयन्तुः श्रुतयन्तुः "
 " सुयन्तुः सुयन्तुः "
 वसतः आप्तयः १०।१८७ । (५) [५]
 " काण्वः ८।६ । (४८), ११ । (१०)
 वसतप्रिः भालन्दनः ९।६८ । (१०), १०।४५ ४६ । (१०) [३२]
 वसुः वैहानसः १०।९९ । (२२) [२२]
 वरुनः अग्निः सोमः १०।१२४ । (१, ५-७)
 वक्त्रिः आप्तयः ५।१९ । (५) [५]
 वराः कश्यपः ८।४६ । (३३) [३३]

वासिष्ठः मैत्रावरुणिः ७।१-३२ । (२९२), ३३। १-९
 (९), ३४-१०४। (५३५); ९।६७ ।
 १९-२१ (३), ९०। (६), ९७।
 १-३ (३) । [८४८]

वासिष्ठः ९।६७ । २२-३२ (११);
 १०-१३७। ७ (१) । [१२]

वासिष्ठः मैत्रावरुणिः (सप्तर्षीणां षकः) सप्तर्षयः ।
 वासिष्ठपुत्राः ७।३३ । १०-१४ (५) । [५]

वसुः भारद्वाजः ९।८०। (५), ८१। (५),
 ८२। (५) । [१५]

वसुकर्णः वासुकः १०।६५। (१५), ६६। (१५)। [३०]

वसुकृत् वासुकः १०।२०-२६। (६६)। [६६]

वसुकः ऋषिः १०।२८। ३, ४, ५, ७, ९, ११। [६]

॥ ऐन्द्रः १०।२७। (२४), २९। (८)। [३१]

॥ वासिष्ठः ९।९७। २८-३० (३) । [३]

वसुकपत्नी इन्द्रस्तुपा (ऋषिका) १०।२८। १। [१]

वसुमनाः रौहिदश्वः १०।१७९। ३। [१]

वसुरोचिषः अंगिरसः सहस्रम् ८।३४। १६-१८। [३]

वसुश्रुतः आत्रेयः ५।२। (१२), ४। (११), ५।
 (११), ६। (१०)। [४४]

वसुयवः आत्रेयाः ५।२५। (९), २६। (९)। [१८]

वाक् आम्भृणी १०।१२५। (८)। [८]

वाच्यः प्रजापतिः प्रजापतिः वाच्यः ।

वाजम्भरः ससिः ससिः वाजम्भरः ।

वातजूतिः (वातरशनः) १०।१३६। २। [१]

वातरशनाः (१ ऋष्यशृंगः, २ एतशः, ३ करिक्रतः, ४
 जूतिः, ५ वातजूतिः, ६ विप्रजूतिः, ७ वृषा-
 णकः ।) १०।१३६। (७) । [७]

वातायनः अनिलः अनिलः वातायनः ।

॥ उलः उलः ॥

वाध्यश्वः सुमित्रः सुमित्रः वाध्यश्वः

वान्दनः दुवस्युः दुवस्युः वान्दनः ।

वामदेवः गौतमः ४।१-१७। (२०६); १८। २-३॥,
 ८-१३ (८॥), १९-४१। (२३९),
 ४५-५८। (१०७) । [५६०॥]

वामदेव्यः अहोमुक् अहोमुक् वामदेव्यः ।

॥ बृहदुक्यः बृहदुक्यः ॥

वामदेवः सूर्धन्वान् सूर्धन्वान् वामदेव्यः ।
 वारुणिः भृगुः भृगुः वारुणिः ।
 ॥ सत्यश्रुतिः सत्यश्रुतिः ॥
 वार्पागिरः अम्बरीषः अम्बरीषः वार्पागिरः ।

॥ ऋज्जाशः ऋज्जाशः ॥

॥ भगमानः भगमानः ॥

॥ सहदेवः सहदेवः ॥

॥ सुराधाः सुराधाः ॥

वाष्टिहव्यः उपस्तुतः उपस्तुतः वाष्टिहव्यः ।

वासिष्ठः इंद्रप्रमतिः इंद्रप्रमतिः वासिष्ठः ।

॥ उपमन्युः उपमन्युः ॥

॥ कर्णश्रुत् कर्णश्रुत् ॥

॥ चित्रमहाः चित्रमहाः ॥

॥ शुन्नीकः शुन्नीकः ॥

॥ प्रथः प्रथः ॥

॥ मन्युः मन्युः ॥

॥ मृळीकः मृळीकः ॥

॥ वसुकः वसुकः ॥

॥ वृषगणः वृषगणः ॥

॥ व्याघ्रपाद् व्याघ्रपाद् ॥

वासुकः वसुकर्णः वसुकर्णः वासुकः ।

॥ वसुकृत् वसुकृत् ॥

विप्रजूतिः (वातरशनः) १०।१३६। ३। [१]

विप्रबन्धुः गोपायनः ५।२४। (४) । [४]

॥ गौपायनः १०।५७-६०। (४०) । [४०]

॥ लौपायनः ५।२४। (४) । [४]

विमदः ऐन्द्रः १०।२०-२६। (६६) । [६६]

॥ प्राजापत्यः १०।२०-२६। (६६) । [६६]

विरूपः आंगिरसः ८।४३। (३३), ४४। (३०),
 ७५। (१६) । [७९]

विवस्वान् आदित्यः १०।१३। (५) । [५]

विवृहः काश्यपः १०।१६३। (६) । [६]

विभ्राद् सौर्यः १०।१७०। (४) । [४]

विश्वकः कार्ष्णिः ८।८६। (५) । [५]

विश्वकर्मा भौवनः १०।८१। (७), ८२। (७) । [१४]

विश्वचर्षणिः आत्रेयः युञ्जः युञ्जः विश्वचर्षणिः आत्रेयः ।

विश्वमनाः वैश्वः ८।२३-२६। (१०९), [१०९]

विश्ववारः ५४४। ११। [१]
 विश्ववारा आग्नेयी ५१८। (६)। [६]
 विश्वसामा आग्नेयः ५१२। (४)। [४]
 विश्वामित्रः गायिनः ३१-६२ (१४०), २४-३२
 (११७), ३३। १-३, ५, ७, ९, ११-
 १३। (२), ३४। (११)। ३५।
 (११), ३६। १-९, ११। (१०),
 ३७-५३ (१४४)। ५७-६२।
 (५६)। ९। ६७। १३-१५
 (३)। [५०१]

विश्वामित्रः गायिनः (सप्तर्षीणां एकः) सप्तर्षयः।
 विश्वामित्रः १०। १३७। ५। [१]
 विश्वामित्रः जमदग्निः १०। १६७। (४)। [४]
 विश्वामित्रः देवगन्धर्वः १०। १३२। (६)। [६]
 विष्णुः प्राजापत्यः १०। १०४। (३)। [३]
 विह्वयः आंगिरसः १०। १२८। (९)। [९]
 वीतह्वयः " ६। १५। (१९)। [१९]
 वृशः ज्ञानः ५। २। (१२)। [१२]
 वृषगणः वासिष्ठः ९। १७। ७-९ (३)। [३]
 वृषाकपिः पेन्द्रः १०। ८६। ७, १३, २३ (३)। [३]
 वृषाणकः वातरथानः १०। १३३। ४। [४]
 वेनः भार्गवः ९। ८५। (१२), १०। १२३। (८)। [२०]
 वैकुण्ठः इन्द्रः इन्द्रः वैकुण्ठः।
 वैखानसः वसुः वसुः वैखानसः।
 वैखानसाः (शतम्) ९। ६६। (३०)। [३०]
 वैतह्वयः अरुणः अरुणः वैतह्वयः।
 वैन्यः पृथुः पृथुः वैन्यः।
 वैयश्वः विश्वमनाः विश्वमनाः वैयश्वः।
 वैराजः ऋषभः ऋषभः वैराजः।
 वैरूपः अष्टादंष्ट्रः अष्टादंष्ट्रः वैरूपः।
 " नभःप्रभेदनः नभःप्रभेदनः "।
 " शतप्रभेदनः शतप्रभेदनः "।
 " सभिः सभिः "।
 वैवस्वतः मनुः मनुः वैवस्वतः।
 " यमः यमः "।
 वैवस्वती यमी यमी वैवस्वती।

वैश्वानरः अग्निः अग्निः वैश्वानरः।
 वैश्वामित्रः अष्टकः अष्टका वैश्वामित्रः।
 " ऋषभः ऋषभः "।
 " कतः कतः "।
 " देवरातः देवरातः "।
 " पूरणः पूरणः "।
 " प्रजापतिः प्रजापतिः "।
 " मधुच्छन्दाः मधुच्छन्दाः "।
 " रेणुः रेणुः "।

व्यश्वः आंगिरसः ८। २६। (२५)। [२५]
 व्याघ्रपाद् वासिष्ठः ९। २७। १६-१८ (३)। [३]
 शंसुः बार्हस्पत्यः ६। ४४। (२४), ४५। (३३), ४६
 (१४), ४८। (२२)। [९३]
 शकपूतः नार्मेधः १०। १३२। (७)। [७]
 शक्तिः वासिष्ठः ७। ३२। २६। २७ (२), २९। २९-२१
 (३) १०। ८। ३, १४-१६ (४)। [२]
 शंसः यामायनः १०। १५। (१४)। [१४]
 शची पौलोमी १०। १५९। (६)। [६]
 (शतम्) वैखानसाः वैखानसाः (शतम्)।
 शतप्रभेदनः वैरूपः १०। १२३। (१०)। [१०]
 शवरः काक्षीवतः १०। १६५। (४)। [४]
 शशकर्णः काण्वः ८। ९। (२१)। [२१]
 शशती आंगिरसी (ऋषिका) ८। १। ३४। [३]
 शाक्यः गौरिवीतिः गौरिवीतिः शाक्यः।
 " पराशरः पराशरः "।
 शाकरः ऋषभः ऋषभः शाकरः।
 शार्ङ्गः जरिता १-२
 " द्रोणः ३-४ १०। १४२। (८) [८]
 " सारिचक्रः ५-६
 " सभ्यमित्रः ७-८

शार्यातः मानवः १०। ९२। (१५)। [१५]
 शासः भारद्वाजः १०। १५२। (५)। [५]
 शिखण्डिन्धर्वा अप्सरसौ ९। १०४। (६)। [६]
 " कादयर्षी
 शिबिः आँदीनरः १०। १७९। (१)। [१]
 शिरिन्धिठः भारद्वाजः १०। १५५। (५)। [५]

शिशुः आंगिरसः १।१११। (४) । [४]
 शुनःशेषः आजीगतिः १।२५-३० (८२) ; १।३। (१०) ।
 [९२]
 शुनःशेषः आजीगतिः कृत्रिमः देवरातः वैश्वामित्रः वा-
 १।२४। (१५) । [१५]
 शुनहोत्रः भारद्वाजः ६।३३। (५) । ३४। (५) ; [१०]
 शैरीपिः सुवेदाः सुवेदाः शैरीपिः ।
 शैल्यपिः कुल्मलवर्हिपः कुल्मलवर्हिपः शैल्यपिः ।
 शौनकः गृत्समदः गृत्समदः शौनकः ।
 शौनहोत्रः आंगिरसः आंगिरसः शौनहोत्रः ।
 श्यावाश्वः आत्रेयः ५।५२-६१ (११८) ; ८१। (५) ,
 ८२। (९) , ८।३५-३८। (४८) ,
 ९।३२। (६) । [१८६]
 श्यावाश्विः अन्धीगुः अन्धीगुः श्यावाश्विः ।
 श्येनः आत्रेयः १०।१८८। (३) । [३]
 श्रद्धा कामायनी १०।१५१। (५) । [५]
 श्रुतकक्षः आंगिरसः ८।९२। (३३) । [३३]
 श्रुतबन्धुः गौपायनः १०।५७। (६) , ५८। (१२) , ५९। (१०) ,
 ६०। (१२) । [४०]
 " गोपायनः ५।२४। (३) । [३]
 " लौपायनः ५।२४। (३) । [३]
 श्रुतवित् ५।४४। १२ । [१]
 " आत्रेयः ५।६२। (९) । [९]
 श्रुष्टिगुः काण्वः ८।५१ [३]। (१०) । [१०]
 संवननः आंगिरसः १०।१९१। (४) । [४]
 संवरणः प्राजापत्यः ५।३३। (१०) , ३४। (९) । [१९]
 संवर्तः आंगिरसः १०।१७२। (४) । [४]
 संकुसुकः सामायनः १०।१८। (१४) । [१४]
 सत्यश्रवाः वारुणिः १०।१८५। (३) । [३]
 सत्यश्रवाः आत्रेयः ५।७९। (१०) । ८०। (६) । [१६]
 सदाष्टगः " ५।४४। १२ (१) , ४५। (११) । [१२]
 सध्वंसः काण्वः ८।८। (२३) । [२३]
 सभिः " ५।४४। १०। [१]
 सभिः वैरूपः १०।११४। (१०) । [१४]
 ससर्पयः षडभिः भौमः
 २कश्यपः मारीचः
 ३गोतमः राहूगणः

देजमदभिः भार्गवः
 १भरद्वाजः भारद्वाजः
 ७वसिष्ठः मैत्रानरुणिः
 ५निशामित्रः गागिनः १।१०७। (२६) । [२६]
 ससगुः आंगिरसः १०।४७। (८) । [८]
 ससवभिः ८।७३। (१८) । [१८]
 " आत्रेयः ५।७८। (९) । [९]
 ससिः वाजम्भरः १०।७९। (७) , ८०। (७) । [१४]
 सप्रयः भारद्वाजः १०।१८१। २। [१]
 सरमा देवशुनी (ऋषिका) १०।१०८। २, ३, ६, ८, १०,
 ११, (६) । [६]
 (सर्पः) अर्जुदः काण्ववेयः अर्जुदः काण्ववेयः सर्पः ।
 " ऊर्ध्वप्राया आर्जुदिः ऊर्ध्वप्राया आर्जुदिः "
 " पुरावतः जरकर्णः पुरावतः जरकर्ण "
 सर्वहरिः ऐन्द्रः १०।९६। (१३) । [१३]
 सन्यः आंगिरसः १।५१-५७। (७२) । [७२]
 ससः आत्रेयः ५।२१। (४) । [४]
 सहदेवः वार्यांगिरः १।१००। (१२) । [१२]
 सहसःपुत्रः गृहपतिः गृहपतिः सहसःपुत्रा ।
 " " यविष्ठः यविष्ठः " "
 सहस्रम् वसुतोचिपः आंगिरसः ८।३४। १६-१८(३) । [३]
 सांवरणः मनुः मनुः सांवरणः ।
 सांख्यः अत्रिः अत्रिः सांख्यः ।
 साधनः भौवनः १०।१५७। (५) । [५]
 साम्मदः मत्स्यः मत्स्यः साम्मदः ।
 सारिसृक्कः शार्ङ्गः १०।१४२ । ५, ६, (२) । [१]
 सार्पराज्ञी १०।१८९ । (३) । [३]
 सावित्री सूर्या (ऋषिका) सूर्या सावित्री ऋषिका ।
 सिकता निवावरु ९।८६। ११-२०, ३१-४० २०। [१०]
 सिन्धुक्षित् प्रैयमेधः १०।७५ । (९) । [९]
 सिन्धुद्वीपः आम्बरीषः १०।९ । (९) । [९]
 सुकक्षः आंगिरसः ८।९२। (३३) , ९३। (३४) । [३७]
 सुकीर्तिः काक्षीवतः १०।१३१। (७) । [७]
 सुतंभरः ५।४४ । १३ । [१]
 सुतंभरः आत्रेयः ५।११। (६) , ६२ः (६) , १३। (६) ,
 १४। (६) । [२४]

पैजवनः १०१३३३ । (७) । [७]
 दासः ॥
 बुद्धिः भांगिरसः ८७६ । (१५) । [१५]
 सुपर्णः काण्वः ८५९ [११] । (७) । [७]
 " तार्क्ष्यः १०१४४ । (६) । [६]
 सुबन्धुः नोपायनः ५२४ । २ । [१]
 " लौपायनः ॥
 सुमित्रः चाक्षयश्वः १०६९ । (१२), ७०१ ११ । [२३]
 सुमित्रः कौत्सः १०१०५ । ११ । [११]
 सुराधाः वार्षागिरः ११६०० । १९ । [१९]
 सुवेदाः शैरीषिः १०१४७ । (५) । [५]
 सुहस्त्यः चौषेयः १०४१ । (३) । [३]
 सुहोत्रः भारद्वाजः ६३१ । (५), ३२ । (५) । [१०]
 सुतः आर्भवः १०१७६ । (४) । [४]
 सूर्या सावित्री ऋषिका १०८५ । (४७) । [४७]
 सोभरिः काण्वः ८१९-२२ । (९९), १०३ । (१४) । [१६३]
 सोनः अग्निः वरुणः १०१२४ । १, ५-२ । (६) । [६]
 सोमाहुतिः आर्भवः २।४। (९), ५। (८), ६। (८),
 ७। (६) । [३१]

सौचीकः अग्निः
 सौभरिः काण्वः
 सौम्यः बुधः ।
 सौर्यः अभितपाः
 " वर्मः
 " चक्षुः
 " विभ्राद्
 सौहोत्रः भजमीकहः
 " पुरुमीकहः
 स्वामित्रः शार्ङ्गः १०१४२ । ७, ८ (२) । [२]
 स्यौरः अग्निपुत्रः स्यौरः ।
 " अग्निपुत्रः
 स्वस्त्यात्रेयः ५।५०। (५), ५१। (१५) । [२०]
 हरिमन्तः भांगिरसः ९।७२ । (९) । [९]
 हर्यतः प्रागायः ८।७२ । (१८) । [१८]
 हविर्धानः भांगिः १०१११। (९), १२। (९), १३। (५) । [२३]
 हिरण्यगर्भः प्राजापत्यः १०१२१ । (१०) । [१०]
 हिरण्यस्तूपः भांगिरसः १।३६-३५। (७१), ९।४। (१०),
 ३९। (१०) । [९१]
 हिरण्यस्तूपः अर्चन्
 अर्चन् हिरण्यस्तूपः ।

॥ अनुवाकसूत्रम् ॥

अग्निमीळे, सुस्तूपकृतुः, मेद्रे सानसि, मग्निं दूतं, सोमानं स्वरेणं, कैस्व नूनं, त्वमग्ने
 प्रथमः, प्र वो यत्तः, मग्ने विवस्व, दुमि त्वं मेघं, वित्सहोजाः, पृश्वा न तायु, मुपप्र-
 ः, प्रं च शुभंते, इमं स्तोम, मिन्द्रं मित्रं वरुणं, नोसत्वाभ्यां, कद्वित्था, मिं होतारः,
 मां त्वा जुवो, वेद्विपदे, ज्वीध्वयिः, कैवाशुभा, युवो रजांसि, त्वमग्ने द्युमि, यो जात
 व, गणानां त्वा, ऽऽते पितुः, सोमस्य मा, प्र वो देवाये, च्छतित्वं, द्रं मतिरि, मं महे,
 त्वां हग्ने, मेद्रेते, यंत्रं इंद्रः, प्रं ऋभुभ्यो, ऽग्ने पिवा, ज्वीध्वयिः, प्रं वेधसे, मेहिं महे,
 विदां द्विव, औ रुद्रासो, युदुघ स्थः, स्वं हग्ने प्रथम, स्वमग्ने यजानां, वृषो मद्रो, य
 रचिवो, हुवे वः, स्तूपे नरा, मिं नर, स्वं ह यत्, प्र शुक्रो, कं इव्वक्ता, अप स्वसु

प्रं वीर्याः, मां चिद्वन्य, न्महो इन्द्र, इन्द्रः सुतेषु, वृंयमुत्वां, यो यजाती, मै विप्रस्या,
 ह्यं आ योहि, यो राजा, ऽऽतू न इन्द्र क्षुमंतं, गौर्ययतिः; [] स्वादिण्टया, पूर्वस्व दक्षसाधनो,
 ऽयी वीनी, प्रं देवमच्छा, प्रं त आशवो, ऽऽस्यं प्रेषा, सखायऽआ निर्पाकृता; ऽऽर्षे बृहन,
 त्वंष्टा वृद्धिने, प्रं देवत्रा, ऽच्छंम इन्द्रमि, दैमित्या, भद्रा अग्नेः, संत्येनोत्तमिता, सं
 जागृवन्ति. रिद्धं ह्यः तैमस्य द्यावापृथिवी, नोसंदासीत्, ह्योस इत्येत्यनुवाकाः पंचाशीतिः
 ॥८५॥

अनुवाकानुक्रमणी ।

अनु- वाक	प्रारंभः	सूक्तानि	मंत्र- संख्या	मंडलानां मंत्रसंख्या	अनु- वाकः	प्रारंभः	सूक्तानि	मंत्र- संख्या	मंडलानां मंत्रसंख्या
१	अग्निर्वाते	३(१-३)	३०		२३	कया शुभा	१५(१६५-१७२)	१२४	
२	अग्निर्वाते	४(४-७)	४०		२४	सुवो रजांसि	१२(१८०-१९१)	११५	
३	अग्निर्वाते	४(८-११)	४०						
४	अग्निर्वाते	५(१२-१७)	५६						
५	अग्निर्वाते	५(१८-२३)	७७						
६	अग्निर्वाते	७(२४-३०)	९७						
७	अग्निर्वाते	७(३१-३५)	७१						
८	अग्निर्वाते	८(३६-४३)	९६						
९	अग्निर्वाते	९(४४-५०)	८७						
१०	अग्निर्वाते	९(५१-५७)	७९						
११	अग्निर्वाते	९(५८-६४)	७४						
१२	अग्निर्वाते	९(६५-७३)	९१						
१३	अग्निर्वाते	११(७४-८३)	९८						
१४	अग्निर्वाते	११(८४-९३)	१०६						
१५	अग्निर्वाते	११(९४-१०३)	१०५						
१६	अग्निर्वाते	११(१०४-११५)	१०७						
१७	अग्निर्वाते	११(११६-१२०)	८३						
१८	अग्निर्वाते	११(१२१-१२६)	७०						
१९	अग्निर्वाते	११(१२७-१३३)	६०						
२०	अग्निर्वाते	११(१३४-१३९)	४०						
२१	अग्निर्वाते	११(१४०-१५६)	११९						
२२	अग्निर्वाते	११(१५७-१६३)	१३६						
					१९१				
					प्रथम-मंडलस्य मंत्रसंख्या १८०ः				
२५(१)	अग्निर्वाते	११(१-११)	११०		२५(१)	अग्निर्वाते	११(१-११)	११०	
२६(२)	अग्निर्वाते	११(१२-२२)	१०५		२६(२)	अग्निर्वाते	११(१२-२२)	१०५	
२७(३)	अग्निर्वाते	१०(२३-३२)	१०५		२७(३)	अग्निर्वाते	१०(२३-३२)	१०५	
२८(४)	अग्निर्वाते	११(३३-४३)	१०९		२८(४)	अग्निर्वाते	११(३३-४३)	१०९	
					४३				
					द्वितीय-मंडलस्य मंत्रसंख्या ४३ः				
३०(१)	अग्निर्वाते	१२(१-१२)	१४०		३०(१)	अग्निर्वाते	१२(१-१२)	१४०	
३०(२)	अग्निर्वाते	११(१३-२९)	११८		३०(२)	अग्निर्वाते	११(१३-२९)	११८	
३१(३)	अग्निर्वाते	९(३०-३८)	१२८		३१(३)	अग्निर्वाते	९(३०-३८)	१२८	
३२(४)	अग्निर्वाते	१५(३९-५३)	१२३		३२(४)	अग्निर्वाते	१५(३९-५३)	१२३	
३३(५)	अग्निर्वाते	९(५४-६२)	१०८		३३(५)	अग्निर्वाते	९(५४-६२)	१०८	
					६३				
					तृतीय-मंडलस्य मंत्रसंख्या ६३ः				
३४(१)	अग्निर्वाते	१०(१-१०)	१३९		३४(१)	अग्निर्वाते	१०(१-१०)	१३९	
३५(२)	अग्निर्वाते	११(११-२१)	१००		३५(२)	अग्निर्वाते	११(११-२१)	१००	
३६(३)	अग्निर्वाते	११(२२-३२)	१०६		३६(३)	अग्निर्वाते	११(२२-३२)	१०६	

शुवाकः प्रारंभः
३७(४) प्र कश्चुम्बो
३८(५) क्षमं निवा

सूक्तानि मंत्र- मंडलानां
संख्या मंत्रसंख्या
१३(३३-४५) १११
१३(४६-५८) १००
५८

चतुर्थ-मंडलस्य मंत्रसंख्या ५८९

३९(१) अबोधयन्तिः
४०(२) प्र वेधले
४१(३) महि महे
४२(४) विदा दिवो
४३(५) भा रुद्रासः
४४(६) यद्ग्य स्वः

१४(१-१४) १२३
१८(१५-३२) १३०
१२(३३-४४) १२७
१२(४५-५६) १२३
१६(५७-७२) ११०
१५(७३-८७) ११४
८७

पंचम-मंडलस्य मंत्रसंख्या ७२७

४५(१) एवं यन्ने
४६(२) स्वमग्ने यज्ञानां
४७(३) वृषा मदः
४८(४) यो रयिवो
४९(५) हुवे वो
५०(६) स्तुपे नरा

१५(१-१५) १२५
८(१६-२३) १३७
२०(२४-४३) ११७
३(४४-४९) १३९
१२(५०-६१) १२९
१४(६२-७५) ११८
७५

षष्ठ-मंडलस्य मंत्रसंख्या ७६५

५१(१) अग्नि नरो
५२(२) स्वे ह यत्
५३(३) प्र शुक्रेणु
५४(४) क ई व्यक्ता
५५(५) अय स्वधुः
५६(६) प्र वीरया

१७(१-१७) १४५
१६(१८-३३) १६१
२२(३४-५५) १४६
१५(५६-७०) १४४
१९(७१-८९) ११९
१५(९०-१०४) १२६
१०४

सप्तम-मंडलस्य मंत्रसंख्या ८४१

७(१) ना चिदन्वद्
१८(२) महौ इन्द्रो
५९(३) इन्द्रः सुतेषु
६०(४) षयसु त्वात्
६१(५) यो यजाति
६२(६) इमे विप्रस्य

५(१-५) १३०
७(६-१२) १७७
८(१३-२०) १७३
१०(२१-३०) १८३
१२(३१-४२) १७१
३(४३-४८) १७६

अनुवाकः प्रारंभाः
६३(७) अग्न आ
६४(८) यो राजा
६५(९) आ तू न
६६(१०) नौर्धयति

सूक्तानि मंत्र- मंडलानां
संख्या मंत्रसंख्या
१०(६०-६९) १५९
११(७०-८०) १४९
१३(८१-९३) १४९
१०(९४-१०३) १४१
९२ १६३६

[नालविल्यस्य सूक्तानि (४९-५९) ११
१०३ मंत्रसंख्या ८०]

अष्टम-मंडलस्य मंत्रसंख्या १७१३

६७(१) स्वादिष्या
६८(२) पवस्व दक्ष
६९(३) अया वीती
७०(४) प्र देवमच्छा
७१(५) प्र त आशवः
७२(६) अस्य प्रेषा
७३(७) मखाय भा

२४(१-२४) २०४
३६(२५-६०) १९४
७(६१-६७) २१२
१८(६८-८५) १२८
११(८६-९६) १२९
७(९७-१०३) ११७
११(१०४-११४) १२४
११४

नवम-मंडलस्य मंत्रसंख्या ११०८

७४(१) अग्ने वृहन्तु
७५(२) त्वष्टा दुहिते
७६(३) प्र देवत्रा
७७(४) अच्छा म
७८(५) इदमित्या
७९(६) मद्रा अग्नेः
८०(७) सत्येनोत्तमिता
८१(८) सं जागृवद्भिः
८२(९) इंद्र रथ
८३(१०) तमस्य यावा
८४(११) नासदासीत्तो
८५(१२) नाम इत्या

१६(१-१६) १४८
१३(१७-२९) १४३
१३(३०-४२) १४५
१८(४३-६०) १६८
८(६१-६८) १२६
१६(६९-८४) १३५
३(८५-९०) १४२
९(९१-९९) १४३
१३(१००-११२) १४२
१३(११३-१२८) १४६
२३(१२९-१५१) १४४
४०(१५२-१९१) १६०
१९९

दशम-मंडलस्य मंत्रसंख्या १७५४

सूक्तानि १०२८ दशानां मंडलानां मंत्रसंख्या १०५५९

अथ ऋग्वेदीयो वाष्कलसंहिताक्रमः ।

गौतमादाशिजः कुत्सः परुच्छेपादपेः परः । कुत्सादीर्घतमा इत्येष तु वाष्कलकः क्रमः ॥२१॥
(अनुवाकानुक्रमणी)

ऋषयः	प्रारंभः	अन्ताः	ऋषयः
(मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः)	अग्निमीले ११११—	श्रुष्टिमन्तम् ११९३।१२	(गौतमो राहूगणः)
(कक्षीवान् औशिजः)	नासत्याभ्यां० १११६।१—	जुषध्वम् ११२९।११	(परुच्छेपो देवोदासिः)
(कुत्स आंगिरसः)	इमं स्तोमम्० ११९४।१—	उत द्यौः १११५।६	(कुत्स आंगिरसः)
(दीर्घतमा औचथ्यः)	वेद्विपदे प्रिय० १११४०।१—	हरिश्रियम् ८।५०।१०	(पुष्टिगुः काण्वः)
(अर्गः प्रागाथः)	अग्न आ याह्य० ८।६०।१—	सोमस्य पीतये ८।९४।१२	(विन्दुराङ्गिरसः)
(श्रुष्टिगुः काण्वः)	यथा मनौ सां० ८।५१।१—	चन संनशे ८।५५।५	(कुशः काण्वः)
(तिरश्चिरांगिरसः)	आ त्वा गिरो ८।९५।१—	विद्वने कम् १०।८८।१८	(मूर्धन्वानाङ्गिरसः)
(मेध्यः काण्वः)	एक एवाग्नि० ८।५८।२—	सर्वम् ८।५८।२	(मेध्यः काण्वः)
" "	यमृत्विजो ८।५८।१—	संवित् ८।५८।१	" "
(मूर्धन्वानाङ्गिरसः)	यावन्मात्रमुपसो १०।८८।१९—	सुसहासति १०।१९।१४	(संवनन आङ्गिरसः)
	संज्ञानमृशानां० —	चतुष्पदे [१५ ऋचः (परिशिष्टं ३६)]	

॥ इति ऋग्वेदीया वाष्कलसंहिता ॥

(३७) परिशिष्टम् ।

[७ निविदुपनिपद्यौ प्रह्लावादिन्यौ । अश्विनौ, ७ इन्द्रावरुणौ । श्रिष्टुप्, ६ द्विपदा ।]	
प्रधारयन्तु मधुनो घृतस्य	यद्विन्दथुः सुरी उंसियायाः ।
मित्रावरुणौ भुवनस्य कारु	तावश्विना जुपतां समीके १
आवां रथं शतयावानमाशुं	प्रातर्यावाणं सुपदं हिरण्ययम् ।
अतिष्ठद्यत्र दुहिता विवस्वतम्	तं मामर्वाञ्चमवसे करामहे २
आवामश्वसो रथिरा विपश्वितो	वाग्धृपजः सुयुजो घृतश्रुतः ।
येभिर्याथोप सूर्या वरेयं	तेभिर्नो दसाववतं समत्सु ३
यद्वा रतो अश्विना पोपयित्तु	यद्वासभो वधिमत्यै सुदानू ।
यस्माञ्जुजे देवक्रामः सुदक्षम्	स्तदस्यै दत्तं भिपजावमिद्यु ४
यन्नासत्या मेपजं चित्रमानू	येनावथुस्तोकक्रामां च घोषाम्
तदस्यै दत्तं त्रिपु पुंसुर्वध्यै	येनाविन्दुत्तनयं सा सुहस्त्यम् ५
वर्षद् वा दसावस्मिन् सुतो	नासत्या होता कृणोतु वेधाः ६
इन्द्रावरुणा सौमनसमर्हतं	रायस्पोपं यजमानेषु धत्तम् ।
इजां पुष्टिं प्रतिमस्मान् धत्तं	दीर्घायत्वाय प्र तिरतं न आर्यः ७

ऋग्वेद-संहिता ।

प्रथमं मण्डलम् ।

॥ प्रथमोऽष्टकः ॥

॥ प्रथमोऽध्यायः ॥१॥ वर्गाः १-३७]

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सूक्तानि १-३]

(१)

१ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । अग्निः । गायत्री ।

ॐ॥ अग्निमीळे पुरोहितं	यज्ञस्य देवमृत्विजम्	।	होतारं रत्नधातमम्	१
अग्निः पूर्वेभिर्ऋषिभि	रीड्यो नूतनैरुत	।	स देवाँ एह वक्षति	२
अग्निना रयिमश्नवत्	पोषमेव द्विवेदिवे	।	यज्ञसं वीरवत्तमम्	३
अग्ने यं यज्ञमध्वरं	विश्वतः परिभूरसि	।	स इद् देवेषु गच्छति	४
अग्निर्होता कृविक्रतुः	सत्यश्चित्रश्रवस्तमः	।	देवो देवेभिरा गमत्	५ [१]
यदृङ्ग द्वाशुपे त्वमग्ने	भद्रं करिष्यसि	।	तवेत् तत् सत्यमङ्गिरः	६
उप त्वाग्ने द्विवेदिवे	दोषावस्तधिया वयम्	।	नमो भरन्त एमसि	७
राजन्तमध्वराणां	गोपामृतस्य दीदिविम्	।	वर्धमानं स्वे दमे	८
स नः पितेर्व सूनवे	ऽग्ने सूपायनो भव	।	सर्वस्वा नः स्वस्तये	९ [२] (९)

(२)

१ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । १-३ वायुः ; ४-६ इन्द्र-वायुः ;

७-९ मित्रा-वरुणौ । गायत्री ।

वायुवा याहि दर्शते	मे सोमा अरंकृताः	।	तेपां पाहि श्रुधी हवम्	१
वायं उक्थेभिर्जरन्ते	त्वामच्छां जरितारः	।	सुतसोमा अहृविदेः	२
वायो तव प्रपृञ्चती	धेना जिगाति द्वाशुपे	।	उरुची सोमपीतये	३
इन्द्रवायू इमे सुता	उप प्रयोभिरा गतम्	।	इन्द्रो वामुशान्ति हि	४
वायुविन्द्रश्च चेतथः	सुतानां वाजिनीवन्	।	तावा यातमुप इवत्	५ [३]
वायुविन्द्रश्च सुन्दत	आ यातमुप निष्कृतम्	।	मृश्विवाथ्या धिया नरा	६ (१५)

मित्रं हुवे पूतदक्षं वरुणं च रिशादसम् ।	धियं वृताचीं साधन्ता ७
ऋतेन मित्रावरुणा वृतावृधावृतस्पृशा ।	कर्तुं वृहन्तमाशायं ८
कुवी नो मित्रावरुणा तुविजाता उरुक्षया ।	दक्षं दधाते अपसम् ९ [४](१८)

(३)

१२ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । १-३ अश्विनौ; ४-६ इन्द्रः; ७-९ विश्वे देवाः, १०-१२ सरस्वती । गायत्री ।

अश्विना यज्वरीरियो द्रवत्पाणी शुभस्पती ।	पुरुभुजा चनुस्यतम् १
अश्विना पुरुदंससा नरा शवीरया धिया ।	धिष्ण्या वनेतं गिरः २
दसा युवाकवः सुता नासत्या वृक्तरहिपः ।	आ यातं रुद्रवर्तनी ३
इन्द्रा याहि चित्रभानो सुता इमे त्वायवः ।	अण्वीभिस्तना पूतासः ४
इन्द्रा याहि धियेपितो विप्रजूतः सुतावतः ।	उप ब्रह्माणि वाचतः ५
इन्द्रा याहि तूतुजान् उप ब्रह्माणि हरिवः ।	सुते दधिष्व नश्चनः ६ [५]

ओमासश्र्वर्षणीधृतो विश्वे देवास आ गत ।	दाश्वांसो दाशुपः सुतम् ७
विश्वे देवासो अप्तरः सुतमा गन्त तूर्णयः ।	उसा इव स्वसराणि ८
विश्वे देवासो अस्मिध एहिमायासो अद्रुहः ।	मेधं जुपन्त वह्नयः ९
पावका नः सरस्वती वाजेभिर्वाजिनीवती ।	यज्ञं वदु धियावसुः १०
चोदुयित्री सूनृतानां चेतन्ती सुमतीनाम् ।	यज्ञं दधे सरस्वती ११
सहो अर्णः सरस्वती प्र चेतयति केतुना ।	धियो विश्वा वि राजति १२ [६](२०)

(४)

[द्वितीयोऽनुवाकः ॥२॥ सू० ४-७]

१० मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । इन्द्रः । गायत्री ।

सुरूपकृत्वुमुतये सुदुर्वामिव गोदुहे ।	जुहूमसि द्यविद्यवि १
उप नः सवना गहि सोमस्य सोमपाः पिब ।	गोदा इद् रेवतो मदः २
अथा ते अन्तमानां विद्याम सुमतीनाम् ।	मा नो अति स्य आ गहि ३
परेहि विग्रमस्तृत मिन्द्रं पृच्छा विपश्चितम् ।	यस्ते सखिभ्य आ वरम् ४
उत श्रुवन्तु नो निद्वो निरन्यतश्चिदारत ।	दधाना इन्द्र इद् दुवः ५ [७]
उत नः सुभगाँ अरिर्वोचेयुर्दस्म कृष्टयः ।	स्यामेदिन्द्रस्य शर्माणि ६
एमाशुमाशवे भर यज्ञश्रियं नृमादनम् ।	पतयन् मन्दुयत्सखम् ७
अस्य पीत्वा शतक्रतो वनो वृत्राणामभवः ।	प्रावो वाजेषु वाजिनम् ८

(३८)

[३]

१, अ० १, वं० ८]

तं त्वा वाजेषु वाजिनं
यो रायोऽवनिर्महान्

वाजयोमः शतक्रतो
सुपारः सुन्वतः सखा

धनानामिन्द्र सातये
तस्मा इन्द्राय गायत

१
१० [८] (४०)

(५)

१० मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । इन्द्रः । गायत्री ।

त्वेता नि पीडते न्द्रमभि प्र गायत
त्तमं पुरुणा मीशानं वार्याणाम्
। घा नो योग आ भुवत् स राये स पुरंध्याम्
वस्यं सुस्थे न वृण्वते हरीं समत्सु शत्रवः
सुतपात्रे सुता इमे शुचयो यन्ति वीतये

सखायः स्तोमवाहसः १
इन्द्रं सोमे सखा सुते २
गमद्वाजेभिरा स नः ३
तस्मा इन्द्राय गायत ४
सोमासो दध्याशिरः ५

[९]

त्वं सुतस्य पीतये सुद्यो वृद्धो अजायथाः
आ त्वा विशन्वाशवः सोमास इन्द्र गिर्वणः
त्वां स्तोमां अवीवृधन् त्वामुक्था शतक्रतो
अक्षितोतिः सनेद्रिमं वाजमिन्द्रः सहसिर्णम्
मा नो मतां अभि इहन् तनूनामिन्द्र गिर्वणः

इन्द्र ज्येष्ठाय सुक्रतो ६
शं ते सन्तु प्रचेतसे ७
त्वां वर्धन्तु नो गिरः ८
यन्मिन् विश्वानि पौर्या ९
इशानो यवया वृधम्

१० [१०] (५०)

(६)

१० मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । १-३ इन्द्रः ४, ६, ८, ९ मन्त्रः ।
५, ७ मरुत इन्द्रध, १० इन्द्रः । गायत्री ।

वृक्षन्ति वृधमरुपं चरन्तं परिं तस्थुषः
वृक्षन्त्यस्य काम्या हरी विपक्षसा स्थं
केतुं कृण्वन्नकेतवे पेशां मया अपेशसे
आदह स्वधामनु पुनर्गर्भत्वमेरिरे
वीरु चिदारुजन्तुभि गुहां चिदिन्द्र वार्तिभिः

नेचन्ते नेचुना द्विदि १
शोणा धृष्णु नृवासा २
ससपद्भिर्जायथाः ३
वृधाना नाम युक्तिम ४
अदिन्द्र इधिया अर्तु ५

[११]

देवयन्तो यथा मति मच्छां प्रिदहन्तु गिरः
इन्द्रेण सं हि वृक्षसे संजग्मानो अविग्नुया
अनवयैरभिरभि मरुतः सहस्रवृचन्ति
अतः परिज्जन्ता गति दिवो वा नेचुनादधि
इतो वा सातिमीमहे दिवो वा पार्थिवादधि

महानेवपत श्रुतम् ६
इन्द्रं मन्तानवयंता ७
मुनेमिन्द्रस्य काम्यैः ८
मनेमिन्द्रस्यैव गिरः ९
इन्द्रं मुतो वा गन्तः १०

१० [१२] (६०)

(७)

१० मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । इन्द्रः । गायत्री ।

इन्द्रमिद्राथिनो बृह—दिन्द्रमर्केभिरर्किणः	।	इन्द्रं वाणीरनूपत	१
इन्द्र इन्द्रयोः सचा संमिश्र आ वचोयुजा	।	इन्द्रो वृज्जी हिरण्ययः	२
इन्द्रो दीर्घाय चक्षस आ सूर्य रोहयद् द्विवि	।	वि गोभिरद्विमैरयत्	३
इन्द्र वाजेषु नोऽव सहस्रप्रधनेषु च	।	उग्र उग्राभिरूतिभिः	४
इन्द्रं वयं महाधन इन्द्रमर्भे हवामहे	।	युजं वृत्रेषु वज्रिणाम्	५ [१३]
स नो वृषन्नमुं चरुं सत्रादावन्नपा वृधि	।	अस्मभ्यमप्रतिष्कृतः	६
तुश्चेतुश्चे य उत्तरे स्तोमा इन्द्रस्य वज्रिणः	।	न विन्दे अस्य सुष्टुतिम्	७
वृषा यूथेव वंसंगः कृष्टीरियत्योर्जसा	।	ईशानो अप्रतिष्कृतः	८
य एकश्वर्षणीनां वसूनामिरज्यति	।	इन्द्रः पत्रं क्षितीनाम्	९
इन्द्रं वो विश्वतस्परि हवामहे जनेभ्यः	।	अस्माकमस्तु केवलः	१० [१४] (१)

(८)

[तृतीयोऽनुवाकः ॥३॥ सू० ८-१]

१० मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । इन्द्रः । गायत्री ।

एन्द्रं सानसिं रयिं सजित्वानं सदासहम्	।	वर्षिष्ठमूतये भर	१
नि येन मुष्टिहत्यया नि वृत्रा रुणधामहे	।	त्वोतासो न्यर्वता	२
इन्द्र त्वोतासु आ वयं वज्रं घना ददीमहि	।	जयेम सं युधि स्पृधः	३
वयं शूरभिरस्तुभि—रिन्द्र त्वया युजा वयम्	।	सासह्याम् पृतन्यतः	४
महाँ इन्द्रः परश्च नु महित्वमस्तु वज्रिणे	।	द्यौर्न प्रथिना शवः	५ [१५]
ममोहे वा य आशत नरस्तोकस्य सनिती	।	विप्रांसो वा धियायवः	६
यः कृक्षिः सोमपातमः समुद्र इव पिन्वते	।	उर्वीरापो न काकुर्दः	७
एवा हास्य सृनुता विरपशी गोमती मही	।	पका शाखा न दाशुपे	८
एवा हि ते विभूतय ऊतय इन्द्र मावते	।	सद्यश्चित् सन्ति वाशुपे	९
एवा हास्य काम्या स्तोम उक्थं च शंस्या	।	इन्द्राय सोमपीतये	१० [१६]

(९)

१० मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । इन्द्रः । गायत्री ।

इन्द्रेहि मन्मन्थमो विश्वेभिः सोमपर्वभिः	।	महाँ अभिट्टिरोजसा	१
एमेनं सृजता मते मन्दिमिन्द्राय मन्दिने	।	चक्रिं विश्वानि चक्रये	२

मत्स्वा सुशिप्र मन्दिभिः स्तोमैभिविश्वचर्षणे । सचैषु सर्वनेष्वा ३
 असृग्रमिन्द्र ते गिरः प्रति त्वासुदहासत । अजोषा वृषभं पतिम् ४
 सं चोदय चित्रमर्वाग् राधे इन्द्र वरेण्यम् । असदित ते विभु प्रभु ५ [१७]
 अस्मान्सु तत्र चोदयेन्द्र राये रभस्वतः । तुविद्युम्न यशस्वतः ६
 सं गोमदिन्द्र वाजव द्रुस्मे पृथु श्रवो वृहत । विश्वायुर्धेह्यक्षितम् ७
 अस्मे धेहि श्रवो वृहद् द्युम्न सहस्रसातमम् । इन्द्र ता रुथिनीरिपः ८
 वसोरिन्द्रं वसुपतिं गीभिर्गुणन्तं क्रुग्मियम् । होम गन्तारमृतये ९
 सुते सुते न्योकसे वृहद् वृहत एदुरिः । इन्द्राय शूपमर्चति १० [१८](९०)

(१०)

सोमो देव विभुस्य, सुगमेर ।

१२ मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । इन्द्रः । अनुष्टुप् ।

गायन्ति त्वा गायत्रिणो ऽर्चन्त्यर्कमर्किणः । ब्रह्माणस्त्वा शतक्रत उद् वंशमिव येमिरे १
 यत् सानोः सानुमारुहद् भूर्यरुष्ट कर्त्तवम् । तदिन्द्रो अर्थं चेतति यूथेन वृष्णिरेजति २
 युक्त्वा हि केशिना हरी वृषणा कक्ष्यप्रा । अथा न इन्द्र सोमपा गिरामुपश्रुतिं चर ३
 एहि स्तोमो अभि स्वरा ऽभि गृणीह्या रुव । वाग्रं च नो वसो सचेन्द्र यज्ञं च वर्धय ४
 उक्थमिन्द्राय शंस्यं वर्धनं पुरुनिष्पिधे । शक्रो यथा सुतेषु णो गरुणत सम्येषु च ५
 तमित् सखित्व ईमहे तं राये तं सुवीर्ये । स शक्र उत नः शक्रु दिन्द्रो वगु दयमानः ६ [१९]

(११)

८ जेता मधुच्छन्दसः । इन्द्रः । अनुष्टुप् ।

इन्द्रं विश्वा अवीवृधन् समुद्रवर्षसं गिरः । रथीदमं रथिनां वाजातां मन्दतिं पतिम् १
 मस्ये तं इन्द्र वाजिनो ना भेम शवत्तनये । त्वाहभि प्र पादुसो जेताममगाजिदम् २
 पूर्वीरिन्द्रस्य रातयो न वि दन्पन्पुतयः । यदी वाजस्य सोमन्तः स्योदुस्यो मन्ति सुसम् ३

(१००)

पुरां भिन्दुर्युवा कवि—रभितौजा अजायत । इन्द्रो विश्वस्य कर्मणा धृती वृत्री पुंरुद्रतः ४
 त्वं वलस्य गोमतो ऽपावरद्विवो विलम् । त्वां देवा अविभ्युपय तुज्यमानास आग्निः ५
 तवाहं शूर रातिभिः प्रत्यायं सिन्धुमावदन् । उपातिष्ठन्त गिर्वणा विदुष्टे तस्य कारकः ६
 मायाभिरिन्द्र मायिनं त्वं शुष्णमवातिरः । विदुष्टे तस्य मेधिगाम तेषां श्रवांस्युक्तिर ७
 इन्द्रमीशानमोजसा—भि स्तोमां अनुपत । सहस्रं यस्य गुतय उत या सन्ति भूर्यसीः ८ [२१]
 (१०)

(१२)

[ननुगोऽनुवाकः ॥३॥ सू० १२-१७]

१२ मेधातिथिः काण्वः । अग्निः, ६ प्रथमपादस्य [निर्भश्याहवनीयो] अग्नी । गायत्री ।

अग्निं दूतं वृणीमहे होतारं विश्ववन्दसम् । अस्य यज्ञस्य मुक्तुम् १
 अग्निमग्निं हवीमभिः सदा हवन्त विश्वपतिम् । हव्यवाहं पुरुप्रियम् २
 अग्ने देवाँ इहा वह जज्ञानो वृक्तवर्हिषे । अग्निं होता न इन्द्रः ३
 तौ उंशतो वि बोधय यदग्ने यासिं इत्यम् । देवैरा संत्सि वार्हिषि ४
 घृताहवन दीद्विः प्रतिं प्म रिपतो दह । अग्ने त्वं रक्षस्विनः ५
 अग्निनाग्निः समिध्यते कविर्गृहपतियुवा । हव्यवाद् जुहास्यः ६ [२२]
 कविमग्निमुप स्तुहि सत्यधर्माणमध्वरे । देवममीव चार्तनम् ७
 यस्त्वामग्ने हविर्षति—दूतं देव सपर्यति । तस्य स्म प्राविता भव ८
 यो अग्निं देववीतये हविष्मां आविवांसति । तस्मै पावक मृळ्य ९
 स नः पावक दीद्विवो ऽग्ने देवाँ इहा वह । उप यज्ञं हविश्वं नः १०
 स नः स्तवान् आ भर गायत्रेण नवीयसा । रयिं वीरवतीमिपम् ११
 अग्नें शूक्रेण शोचिपा विश्वाभिर्देवहृतिभिः । इमं स्तोमं जुपस्व नः १२ [२३] (१२२)

(१३)

१२ मेधातिथिः काण्वः । (आग्नीसूक्तं, अग्निरूपा देवताः=) १ इध्मः समिद्धोऽग्निर्वा, २ तनूनपात्, ३ नराशंसः,

४ इळः, ५ वर्हिः, ६ देवीर्द्वारः, ७ उपासातका, ८ दैव्यो होतारो प्रचेतसौ, ९ तिद्धो

दैव्यः सरस्वतीळाभारत्यः, १० त्वष्टा, ११ वनस्पतिः, १२ स्वाहाकृतयः । गायत्री ।

सुसमिद्धो न आ वह देवाँ अग्ने हविष्मते । होतः पावक यक्षि च १
 मधुमन्तं तनूनपाद् यज्ञं देवेषु नः कवे । अद्या कृणुहि वीतये २
 नराशंसमिह प्रिय—मस्मिन् यज्ञ उप ह्वये । मधुजिह्वं हविष्कृतम् ३
 अग्नें सुखतमे रथे देवाँ ईळित आ वह । अग्निं होता मनुहितः ४
 स्तृणीत वार्हिरानुपग् वृत्पृष्ठं मनीषिणः । यत्रामृतस्य चक्षणम् ५ (१२७)

अ० १, अ० १, व० २४]

वि श्रयन्तामृतावृधो द्वारो देवीरसश्चतः
 नक्तोपासां सुपेशसा ऽस्मिन् यज्ञ उर्ष ह्ये
 ता सुजिह्वा उर्ष ह्ये होतारा देव्याकुवी
 ह्या सरस्वती मही तिस्रो देवीर्मयोभुवः
 इह त्वष्टारमग्रियं विश्वरूपमुषं ह्ये
 अर्वा सृजा वनस्पते देवं देवेभ्यो हविः
 स्वाहा यज्ञं कृणोतनेन्द्राय यज्वनो गृहे

। अद्या नूनं च यष्टवे ६ [२४]
 । इदं नो बृहिरासदं ७
 । यज्ञं नो यक्षतामिमम् ८
 । बृहिः सीदन्त्यसिधः ९
 । अस्माकमस्तु केवलः १०
 । प्र बृहतुरस्तु चेतनम् ११
 । तत्र देवा उर्ष ह्ये १२ [२५] (१३४)

(१४)
 १२ मेधातिथिः काण्वः । विश्वे देवाः (विश्वे देवैः सहितोऽग्निः), ३ इन्द्रवायुबृहस्पतिमित्रा-
 मित्रपूषभगादित्यमरुद्गणाः, १० विश्वदेवाग्नीन्द्रवायुमित्रधामानि, १२ अग्निः । गायत्री ।

ऐभिरग्ने दुवो गिरो विश्वेभिः सोमपीतये
 आ त्वा कर्णा अहूपत गूणन्ति विप्र ते धियः
 इन्द्रवायू बृहस्पतिं मित्राग्निं पूषणं भगम्
 प्र वो भ्रियन्त इन्द्रवो मत्सरा मादयिष्वावः
 ईळते त्वामवस्यवः कर्णासो वृक्तवर्हिषः
 घृतपृष्ठा मनोयुजो ये त्वा वहन्ति वह्यः

। देवेभिर्याहि यक्षि च १
 । देवेभिरग्न आ गहि २
 । आदित्यान् मार्कतं गुणम् ३
 । इप्सा मध्वश्चमूपदः ४
 । इविष्मन्तो अरंकृतः ५
 । आ देवान्तसोमपीतये ६ [२६]
 । मध्वः सुजिह पायय ७
 । मधोरग्ने यर्षदृति ८
 । विप्रो होतेह वक्षति ९
 । पित्रा मित्रस्य धारमभिः १०
 । सेमं नो अध्वरं यज ११
 । ताभिर्देवा इहा वह १२ [२७] (१४६)

तान् यजत्रां क्रतावृधो ऽग्ने पत्नीवत्स्त्रुधि
 ये यजत्रा य ईड्यास् ते ते पिबन्तु जिह्या
 आकीं सूर्यस्य रोचनाद् विश्वान्देवा उर्षुर्धः
 विश्वेभिः सोम्यं मध्व-ऽग्ने इन्द्रेण वायुना
 वं होता मनुहितो ऽग्ने यज्ञेषु सीदसि
 युक्त्वा ह्यरुपी रथे हरितो देव रोहितः

(१५)
 १२ मेधातिथिः काण्वः । [प्रतिदैवतं ऋतुसहितम् =] १ इन्द्रः, २ मरुतः, ३ न्यषा, ४ अग्निः,
 ५ इन्द्रः, ६ मित्रावरुणौ, ७-१० इन्द्रिणोदाः, ११ अश्विनौ, १२ अग्निः । गायत्री ।

इन्द्र सोमं पिबं ऋतुना ऽऽ त्वा विद्वान्द्वन्द्वः ।
 मरुतः पिबन्त ऋतुना पोत्राद् यज्ञं पुनीतन ।
 अग्नि यज्ञं गृणीहि नो ग्नावो नेष्टुः पिबं ऋतुना ।
 अन्नं देवा इहा वह नादया योनिषु त्रिषु ।

। मरुतगमन्तदोक्तमः १
 । यज्ञं हि दा गृह्णातयः २
 । त्वं हि गन्तथा अग्नि ३
 । पत्नीं मृषु पिबं ऋतुना ४ (१५०)

ब्राह्मणादिन्द्र राधसः पित्रा सोममृत्वरु	। तपिन्द्रि सुप्रमममृत्वरु	१
युवं दक्षं धृतव्रत मित्रावरुण दृच्छभम्	। ऋतुना यजमानाया	६ [२८]
द्वविणोदा द्वविणसो यावहस्तासो अध्वरे	। यजेतु देवमीळते	७
द्वविणोदा ददातु नो वसूनि यानि शृण्विर	। देवेषु ता वनामते	८
द्वविणोदाः पिपीपति जुहोत प्र च तिष्ठत	। नैप्रावतुभिग्नियत	९
यत् त्वा तुरीयमृतुभिर्द्वविणोदो यजामहे	। अर्धस्मा नो कृदिभ्य	१०
अश्विना पित्रंतं मधु दीश्वग्नी शुचिवता	। ऋतुना यजयाज्ञसा	११
गाहंपत्येन सन्त्य ऋतुना यजनीरसि	। देवान् देवयुते यज	१२ [२९] (१७०)

(१६)

९ मेधातिथिः काण्वः । इन्द्रः । गायत्री ।

आ त्वा वहन्तु हरयो वृषणं सोमपीतये	। इन्द्रं त्वा सूर्यनक्षसः	१
इमा धाना घृतस्तुवो हरी इहोप वक्षतः	। इन्द्रं सुसतमे रथे	२
इन्द्रं प्रातर्हवामह इन्द्रं प्रयत्यध्वरे	। इन्द्रं सोमस्य पीतये	३
उर्ष नः सुतमा गहि हरिभिरिन्द्र केशिभिः	। सुते हि त्वा हवामहे	४
सेमं नः स्तोममा गृह्युपेदं सर्वनं सुतम्	। गौरो न तृषितः पित्र	५ [३०]
इमे सोमास इन्द्रवः सुतासो अधि ब्रहिषि	। ताँ इन्द्र सहसे पित्र	६
अयं ते स्तोमो अग्रियो हृदिस्पृगस्तु शंतमः	। अथा सोमं सुतं पित्र	७
विश्वमित्सर्वनं सुतमिन्द्रो मदाय गच्छति	। वृत्रहा सोमपीतये	८
सेमं नः काममा वृण गोभिरश्वैः शतक्रतो	। स्तवाम त्वा स्वाध्यः	९ [३१] (१६७)

(१७)

९ मेधातिथिः काण्वः । इन्द्रावरुणौ । गायत्री, ४-५ पादनिचृत् (५ हर्षीयसी वा) गायत्री ।

इन्द्रावरुणयोरुहं सम्राजोरव आ वृणे	। ता नो मृळात ईदृशे	१
गन्तारा हि स्थोऽवसे हवं विप्रस्य मावतः	। धर्तारा चर्पणीनाम्	२
तर्पयेथा मिन्द्रावरुण राय आ	। ता वां नेदिष्ठमीमहे	३
युवाकु हि शचीनां युवाकु सुमतीनाम्	। भूयाम वाजदानाम्	४
इन्द्रः सहस्रदानां वरुणः शंस्यानाम्	। क्रतुर्भवत्युक्थ्यः	५ [३२]
तयोरिदवसा वयं सनेम नि च धीमहि	। स्यादुत प्ररेचनम्	६ (१७३)

इन्द्रावरुण वामहं हुवे चित्राय राधसे	।	अस्मान्तु जिग्युषस्कृतम्	७
इन्द्रावरुण नू नु वां सिपासन्तीषु धीष्वा	।	अस्मभ्यं शर्म चच्छतम्	८
प्र वामशोतु सुष्टुतिरिन्द्रावरुण यां हुवे	।	यामूधायै सुधस्तुतिम्	९ [३३] (१७६)

(१८)

[पञ्चमोऽनुवाकः ॥५॥ सू० १८-२३]

१ मेधातिथिः काण्वः । १-३ ब्रह्मणस्पतिः, ४ इन्द्रो ब्रह्मणस्पतिः सोमश्च, ५ ब्रह्मणस्पतिः सोम इन्द्रो दक्षिणा च, ६-८ सदसस्पतिः, ९ सदसस्पतिर्नराशंसो वा । गायत्री ।

सोमानं स्वरणं कृणुहि ब्रह्मणस्पते	।	कक्षीर्वन्तं य औशिजः	१
यो रेवान् यो अमीवहा वसुवित् पुष्टिवर्धनः	।	स नः सिपक्तु यस्तुरः	२
मा नः शंसो अररूपो धूर्तिः प्रणङ् मर्त्यस्य	।	रक्षा णो ब्रह्मणस्पते	३
स वा वीरो न रिप्यति यमिन्द्रो ब्रह्मणस्पतिः	।	सोमो हिनोति मर्त्यम्	४
त्वं तं ब्रह्मणस्पते सोम इन्द्रश्च मर्त्यम्	।	दक्षिणा पान्वंहसः	५ [३४]
सदसस्पतिमद्धृतं प्रियमिन्द्रस्य काम्यम्	।	सन्नि मेधामयासिपम्	६
यस्माहृते न सिध्यति यज्ञो विपश्चितश्चन	।	स धीनां योगमिन्वाति	७
आहृधोति हविष्कृतिं प्राश्रं कृणोत्यध्वरम्	।	होत्रा देवेषु गच्छति	८
नराशंसं सुष्टुष्टममर्षयं सप्रथस्तमम्	।	दिवो न सन्नमयसम्	९ [३५] (१८५)

(१९)

१ मेधातिथिः काण्वः । अग्निर्मरुतश्च । गायत्री ।

प्रति त्यं चारुमध्वरं गोपीथाय प्र हूयसे	।	मरुद्भिर्गन् आ गहि	१
नहि देवो न मर्त्यो महस्तव क्रतुं परः	।	मरुद्भिर्गन् आ गहि	२
ये महो रजसो विदुर्विश्वे देवासो अहुहः	।	मरुद्भिर्गन् आ गहि	३
य उया अर्कमानुचु रनाधृष्टास ओजसा	।	मरुद्भिर्गन् आ गहि	४
ये शुभा घोर्वर्षसः सुक्षत्रासो रिशाईसः	।	मरुद्भिर्गन् आ गहि	५ [३६]
ये नाकृत्वारि रोचने द्विवि देवास आसते	।	मरुद्भिर्गन् आ गहि	६
य इश्यान्ति पर्वतान् तिरः समुद्रमण्डलम्	।	मरुद्भिर्गन् आ गहि	७
आ ये तन्वन्ति रुदिमभिन् तिरः समुद्रमोजसा	।	मरुद्भिर्गन् आ गहि	८
आमि त्वा पूर्वपीतये तृजामि मोम्यं मधुं	।	मरुद्भिर्गन् आ गहि	९ [३७] (१८७)

विभक्तारं हवामहे वसोश्चित्रस्य राधसः ।	सवितारं नृचक्षसम्	७
सखाय आ नि पीदत सविता स्तोम्यो नु नः ।	दाता राधीसि शुम्भति	८
अग्ने पतीरिहा वह देवानामुशतीरुप ।	त्वष्टारं सोमपीतये	९
आ ग्ना अग्न इहावसे होत्रां यविष्ठ भारतीम् ।	वरुत्रीं धिपणां वह	१० [५]
अभि नो देवीरवसा महः शर्मणा नृपतीः ।	अच्छिन्नपत्राः सचन्ताम्	११
इहेन्द्राणीमुप ह्वये वरुणानीं स्वस्तये ।	अग्नार्यां सोमपीतये	१२
मही द्यौः पृथिवी च न इमं यज्ञं मिमिक्षताम् ।	पिपृतां नो भरीमभिः	१३
तयोरिद् घृतवत् पयो विप्रां रिहन्ति धीतिभिः ।	गन्धर्वस्य ध्रुवे पदे	१४
स्योना पृथिवि भवा नृक्षरा निवेशनी ।	यच्छां नः शर्म सुप्रथः	१५ [६]
अतो देवा अवन्तु नो यतो विष्णुर्विचक्रमे ।	पृथिव्याः सप्त धामाभिः	१६
इदं विष्णुर्वि चक्रमे त्रेधा नि दधे पदम् ।	समूह्लमस्य पांसुरे	१७
त्रीणि पदा वि चक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः ।	अतो धर्माणि धारयन्	१८
विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो ब्रतानि पस्पशे ।	इन्द्रस्य युज्यः सखा	१९
तद् विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः ।	द्विवाव चक्षुराततम्	२०
तद् विप्रासो विपन्यवो जागृवांसः समिन्धते ।	विष्णोर्यत् परमं पदम्	२१ [७] (२२९)

(२३)

२४ मेधातिथिः काण्वः । १ वायुः; २-३ इन्द्रवायुः; ४-६ मित्रावरुणौ; ७-९ इन्द्रो मरुत्वान्; १०-१२ विश्वे देवाः; १३-१५ पूषा; १६-२२, २३ (पूर्वार्धस्य) आपः; २३ (उत्तरार्धस्य), २४ अग्निः । १-१८ गायत्री, १९ पुरउग्निक, २१ प्रतिष्ठा; २०, २२-२४ अनुष्टुप् ।

तीवाः सोमांस आ गह्या शीर्वन्तः सुता इमे ।	वायो तान् प्रस्थितान् पिब १	
उभा देवा दिविस्पृशेन्द्रवायू हवामहे ।	अस्य सोमस्य पीतये २	
इन्द्रवायू मनोजुवा विप्रां हवन्त ऊतये ।	सहस्राक्षा धियरुपती ३	
मित्रं वयं हवामहे वरुणं सोमपीतये ।	जज्ञाना पूतदक्षसा ४	
ऋतेन यावृतावृधा वृतस्य ज्योतिपस्पृती ।	ता मित्रावरुणा हुवे ५ [८]	
वरुणः प्राविता भुवन् मित्रो विश्वाभिरूतिभिः ।	करतां नः सुरार्धसः ६	
मरुत्वन्तं हवामहे इन्द्रमो सोमपीतये ।	सजूर्गणेन तृम्पतु ७	
इन्द्रज्येष्ठा मरुद्गणा देवासः पूषरातयः ।	विश्वे मम श्रुता हवाम् ८	
हत वृत्रं सुदानव इन्द्रेण सहसा युजा ।	मा नो दुःशंस ईशत ९	
विश्वान् देवान् हवामहे मरुतः सोमपीतये ।	उग्रा हि पृश्निमातरः १० [९] (२३२)	

जयतामिव तन्यतु—मरुतामेति धृष्णुया ११
हस्काराद् विद्युत्स्पर्श—उतो जाता अवन्तु नः । मरुतो मृलयन्तु नः १२
आ पूषश्चित्रवर्हिष—मावृषणे धरुणं दिवः । आजा नष्टं यथा पशुम् १३
पूषा राजानमावृषि—रपगूहं गुहा हितम् । अविन्दच्चित्रवर्हिषम् १४
उतो स मह्यमिन्दुभिः पद् युक्तं अनुसेपिधत् । गोभिर्यवं न चर्कपत् १५ [१०]

अम्बयो यन्त्यध्वामि—जामयो अध्वरीयताम् । पृश्चतीर्मधुना पर्यः १६
अमूर्या उप सूर्ये यामिर्वा सूर्यः सह । ता नो हिन्वन्त्वध्वरम् १७
अपो देवीरुप ह्वये यत्र गावः पिबन्ति नः । सिन्धुभ्यः कर्त्वी हविः १८
अप्स्वन्तरमृतमप्सु भेषज—मपासुत प्रशस्तये । देवा भवत वाजिनः १९
अप्सु मे सोमो अत्रवी—दन्तर्विश्वानि भेषजा । अग्निं च विश्वशीभुव—मापश्च विश्वभेषजीः २० [११]

आपः पृणीत भेषजं वरूथं तन्वेइ मम । ज्योक् च सूर्यं दृशे २१
इदमापः प्र वहत यत् किं च दुरितं मयि । यद् वाहमभिदुद्रोह यद् वा शेष उतानृतम् २२
आपो अद्यान्वचारिषं रसेन समगस्महि । पर्यस्वानग्न आ गहि तं मा सं सृज वर्चसा २३
सं गग्ने वर्चसा सृज सं प्रजया समाशुपा । विद्युर्मे अस्य देवा इन्द्रो विद्यात् सह ऋषिभिः २४ [१२]

(२४)

[पष्ठोऽनुवाकः ॥६॥ सू० २४-३०]

१ः आजीगतिः शुनःशेषः स कृतिमो वैश्वामित्रो देवरातः । १ कः (प्रजापतिः); २ अग्निः, ३-५ सवित्, ५ भगो वा, ६-१५ चरुणः । १, २, ६-१५ त्रिष्टुप्, ३-५ गायत्री ।

कस्य नूनं कृतमस्यामृतानां मनामहे चारु देवस्य नाम । १
को नो मह्या अदितये पुनर्दात् पितरं च हृशेयं मातरं च १
अग्नेइयं प्रथमस्यामृतानां मनामहे चारु देवस्य नाम । २
स नो मह्या अदितये पुनर्दात् पितरं च हृशेयं मातरं च २
अभि त्वा देव सवित्—रीशानं वार्याणाम् । सदावन् भागमीमहे ३
यश्चिच्छि त इत्या भगः शशमानः पुरा निदः । अद्वेषो हस्तयोर्दुधे ४
भगभक्त्य ते वय—मुदंशेम तवावसा । मूर्धानं राय आरभे ५ [१३]

इति ते क्षत्रं न सद्वा न मनुं वयश्चुनामी पतर्यन्त आगुः । ६
नेमा आपो अनिमिषं चरन्ती—न ये वारस्य प्रमिनन्त्यश्वम् ६
अनुधे गहा वरुणा वनस्यो—ध्वं स्तूपं ददते पूतदक्षः । ७
नीदीनाः स्तूपमि वृश्म पा—मस्मे अन्तर्निहिताः कृतवः स्युः ७ (२६०)

उरुं हि राजा वरुणश्चकार सूर्याय पन्थामन्वेतवा उ ।
 अपदे पाद्वा प्रतिधातवेऽकृतापवक्ता हृदयाविधश्चित् ८
 शतं ते राजन् भिपजः सहस्रमुवी गभीरा सुमतिष्ठे अस्तु ।
 वार्धस्व दुरे निर्ऋतिं पराचैः कृतं विदेनः प्र मुमुग्ध्यस्मत् ९
 अमी य ऋक्षा निहितास उच्चा नक्तं ददंश्रे कुहं चिद् दिव्युः ।
 अदंधानि वरुणस्य व्रतानि विवाकंशच्चन्द्रमा नक्तमेति १० [१४]

तत् त्वां यामि ब्रह्मणा वन्दमानस् तदा शास्ते यजमानो हविर्भिः ।
 अहेळमानो वरुणेह बोध्युं रंशंस मा न आयुः प्र मोषीः ११
 तदिन्नक्तं तद् दिवा मह्यमाहुस् तदयं केतो हृद् आ वि चष्टे ।
 शुनःशेषो यमहृद् गृभीतः सो अस्मान् राजा वरुणो मुमोक्तु १२
 शुनःशेषो ह्यहृद् गृभीतस् त्रिष्वदित्यं द्रुपदेषु वृद्धः ।
 अवेनं राजा वरुणः ससृज्याद् विद्वौ अदंधो वि मुमोक्तु पाशान् १३
 अवं ते हेळो वरुण नमोभि र्वं यज्ञेभिरीमहे हविर्भिः ।
 क्षयन्नस्मभ्यमसुर प्रचेता राजन्नेनांसि शिश्रथः कृतानि १४
 उदुत्तमं वरुण पाशमस्स द्वाधमं वि मध्यमं श्रथाय ।
 अथा वयमादित्य व्रते तवा नागसो अदितये स्याम १५ [१५] (२६८)

(२५)

२१ आजीगर्तिः शुनःशेषः स कृत्रिमो वैश्वामित्रो देवरतः । वरुणः । गायत्री ।

यच्चिद्धि ते विशो यथा प्र देव वरुण व्रतम् । मिनीमासि द्यविद्यवि १
 मा नो वधाय हृन्नवे जिहीष्ठानस्य रीरधः । मा हृणानस्य मुन्यवे २
 वि मृळीकार्यं ते मनो रथीरद्वं न संदितम् । गीभिर्वरुण सीमाहि ३
 परा हि मे विमन्यवः पतन्ति वस्यदृष्टये । वयो न वसतीरुप ४
 कदा क्षत्रश्रियं नर मा वरुणं करामहे । मृळीकार्योरुचक्षसम् ५ [१६]
 तदित् समानमाशाते वेनन्ता न प्र चुच्छतः । धृतव्रताय द्वाशुपं ६
 वेदा यो वीनां पद मन्तरिक्षेण पतंताम् । वेदं नावः समुद्रियः ७
 वेदं मासो धृतव्रतो द्वादश प्रजावतः । वेदा य उपजायते ८
 वेदु वार्तस्य वर्तनि सुरोऽर्ष्वस्य वृहतः । वेदा ये अघ्यासते ९
 नि पसाद् धृतव्रतो वरुणः पुस्त्याइस्वा । साम्राज्याय नृकतुः १० [१७] (२७८)

अतो विश्वान्यद्भुता चिकित्वाँ अभि पश्यति ।	कृतानि या च कर्त्वाँ ११
स नो विश्वाहाँ सुकृतुँ—रादित्यः सुपथाँ करन् ।	प्र ण आर्युँपि तारिपन् १२
विभ्रद् द्वापिँ हिरुण्ययं वरुणो वस्त निर्णिजम् ।	परि स्पशो नि पंदिरे १३
न यं दिप्सन्ति द्विप्सवो न द्रुहाँणो जनानाम् ।	न देवमभिमातयः १४
उत यो मानुषेष्वा यशश्चक्रे असाम्या ।	अस्माकमुदरेष्वा १५ [१८]
पराँ मे यन्ति धीतयो गावो न गव्यूतीरनुँ ।	दृच्छन्तीँरुरुचक्षसम् १६
सं नु वोँचावहै पुनर्यतोँ मे मध्वाभृतम् ।	हांतेव्र क्षदंसे प्रियम् १७
दर्शं नु विश्वदर्शतं दर्शं रथमधि क्षमिँ ।	एता जुपत मे गिरः १८
इमं मे वरुण श्रुधी हवमद्या च मृळय ।	त्वामवस्थुरा चके १९
त्वं विश्वस्य मेधिर दिवश्च गमश्च राजसि ।	स यामानि प्रतिँ श्रुधि २०
उदुत्तमं मुमुग्धि नो वि पाशं मध्यमं चृत ।	अवाधमानिँ जीवसे २१ [१९] (२०९)

(२६)

१० आजीगर्तिः शुनःशेषः स रुद्रिमो वैश्वामित्रो देवरातः । अग्निः, । गायत्री ।

वासिष्वा हि मियेध्यः वस्त्राण्यूजाँ पते ।	सेमं नोँ अध्वरं यज १
नि नो होता वरेण्यः सदाँ यविष्ठ मन्मभिः ।	अग्नेँ द्विवित्मता वचः २
आ हि ष्माँ सूनवेँ पिताँ—पिर्यजत्यापयेँ ।	सखाँ सख्ये वरेण्यः ३
आ नोँ वहीँ रिशादसोँ वरुणो मित्रो अर्यमा ।	सीदन्तु मनुपो यथा ४
पूर्व्यँ होतरस्य नोँ मन्दस्व सख्यस्य च ।	इमा उ पु श्रुधी गिरः ५ [२०]
यच्चिन्द्रि शश्वता तनाँ देवंदेवं यजामहे ।	त्वे इच्छूयते हविः ६
प्रियो नोँ अस्तु विश्पतिँ—होताँ मन्द्रो वरेण्यः ।	प्रियाः स्वग्नयो वृयम् ७
स्वग्नयो हि वार्यँ देवासोँ दधिरे च नः ।	स्वग्नयो मनामहे ८
अथाँ न उभयेँषाँ—ममृत मर्त्यानाम् ।	मिथः संन्तु प्रशस्तयः ९
विश्वेँभिरग्ने अग्निभिँ—रिमं यज्ञमिदं वचः ।	चनोँ धाः सहसो यहो १० [२१] (२१९)

(२७)

१३ आजीगर्तिः शुनःशेषः स रुद्रिमो वैश्वामित्रो देवरातः । १-१२ अग्निः १३ देवाः । १-१२ गायत्री, १३ त्रिष्टुप् ।

अश्वं न त्वा वारवन्तं वन्दध्याँ अग्निं नमोभिः ।	सम्राजन्तमध्वराणाम् १
स थाँ नः सूनुः शवसाँ पृथुप्रगामा सुशेवः ।	मीद्वौँ अस्माकं बभूयात् २ (३०१)

स नो दूराच्चासाच्च नि मर्त्यादघायोः ।	पाहि सद्रुमिद् विश्वायुः ३
इमम् पु त्वमस्माकं सनिं गाथत्रं नव्यांसम् ।	अग्ने देवेषु प्र वोचः ४
आ नो भज परमेज्वा वाजेषु मध्यमेषु ।	शिक्षा वस्त्रो अन्तमस्य ५ [२२]
विभक्तासि चित्रमानो सिन्धोरुर्मा उपाक आ ।	सद्यो द्राशुषे क्षरसि ६
यमग्ने पृत्सु मर्त्यमवा वाजेषु यं जुनाः ।	स यन्ता शश्वतीरिपः ७
नकिरस्य सहन्त्य पर्येता कर्यस्य चित्र ।	वाजो अस्ति श्रवाय्यः ८
स वाजं विश्वचर्षणि रवीन्द्रिस्तु तरुता ।	विभ्रैभिरस्तु सनिता ९
जराबोध तद् विविद्धि विशेर्विशे यज्ञियाय ।	स्तोमं रुद्राय हशीकम् १० [२३]
स नो महाँ अनिमानो धूमकेतुः पुरुश्चन्द्रः ।	धिषे वाजाय हिन्वतु ११
स रेवाँ इव विष्पति वैद्यः केतुः शृणोतु नः ।	उक्थैरग्निर्वृहद्भानुः १२
नमो महद्भ्यो नमो अर्भकेभ्यो नमो युर्वभ्यो नम आशिनेभ्यः ।	
यजाम देवान् यदि शक्रवाम मा ज्यायसः शंसमा वृक्षि देवाः	१३ [२४] (३१२)

(२८)

९ आजीगतिः शुनःशेषः स कृत्रिमो वैश्वामित्रो देवरातः । १-४ इन्द्रः, ५-६ उत्कालं, ७-८ उत्कालमुसले,
९ प्रजापतिर्हरिश्चन्द्रः, (अधिपवण-) चर्म सोमो या । १-६ अनुष्टुप्, ७-९, गायत्री ।

यत्र ग्रावा पृथुर्बुध ऊर्ध्वो भवति सोतवे ।	उलूखलमुताना मवेद्विन्द्र जलगुलः १
यत्र द्वाविं जघना धिपवण्या कृता ।	उलूखलमुताना मवेद्विन्द्र जलगुलः २
यत्र नार्यपच्यव मुपच्यवं च शिक्षते ।	उलूखलमुताना मवेद्विन्द्र जलगुलः ३
यत्र मन्थां विवृधते रश्मीन् यमितया इव ।	उलूखलमुताना मवेद्विन्द्र जलगुलः ४
यच्चिद्धि त्वं गृहेगृहे उलूखलक युज्यसे ।	इह द्युमत्तमं वदु जयतामिव दृन्दुभिः ५ [२५]
उत स्म ते वनस्पते वातो वि वात्यग्रमित्र ।	अथो इन्द्राय पातं व सुनु सोममृलृभल ६
आयजी वाजसातमा ता ह्युच्चा विजभृतः ।	हर्गं इवान्शोमि व्रसता ७
ता नो अद्य वनस्पती ऋष्वारुष्वेभिः सोतृभिः ।	इन्द्राय नथुमत्र सुतम् ८
उच्चिद्धं चम्बोभर सोमं पवित्र आ नृज ।	नि धेहि गोर्गधि त्वचि ९ [२६] (३२१)

(२९)

७ आजीगतिः शुनःशेषः स कृत्रिमो वैश्वामित्रो देवरातः । इन्द्रः पतिः ।

यच्चिद्धि सत्य सोमपा अनाशन्ता इव न्मसि ।	
आ तू न इन्द्र संस्य गोष्वभेषु शुभ्रिषु सहस्रेषु तुदीमव	१ (३२२)

शिप्रिन् वाजानां पते	शर्चीवस्तव दुंसना ।	
आ तू न इन्द्र शंसय	गोप्वश्वेषु शुभ्रिषु	सहस्रेषु तुवीमव २
नि प्वापया मिथूहशा	सुस्तामधुध्यमाने ।	
आ तू न इन्द्र शंसय	गोप्वश्वेषु शुभ्रिषु	सहस्रेषु तुवीमव ३
ससन्तु त्या अरांतयो	बोधन्तु शूर रातर्यः ।	
आ तू न इन्द्र शंसय	गोप्वश्वेषु शुभ्रिषु	सहस्रेषु तुवीमव ४
समिन्द्र गर्दभं मृण	नुवन्तं पापर्यामुया ।	
आ तू न इन्द्र शंसय	गोप्वश्वेषु शुभ्रिषु	सहस्रेषु तुवीमव ५
पताति कुण्डूणाच्या	दूरं वातो वनाद्धि ।	
आ तू न इन्द्र शंसय	गोप्वश्वेषु शुभ्रिषु	सहस्रेषु तुवीमव ६
सर्वं परिक्रोशं जहि	जम्भया कृकडाश्वम् ।	
आ तू न इन्द्र शंसय	गोप्वश्वेषु शुभ्रिषु	सहस्रेषु तुवीमव ७ [२७] (३२८)

(२०)

२२ आजीगतिः शुनःशेषः स कृत्रिमो वैश्वामित्रो देवरातः । १-१६ इन्द्रः, १७-१९ अश्विनौ, २०-२२ उषाः । १-१०, १२-१५, १७-२२ गायत्री, ११ पादनिचृद्गायत्री, १६ त्रिष्टुप् ।

आ व इन्द्रं क्रिषिं यथा वाज्रयन्तः शतक्रतुम् ।	मंहिष्ठं सिञ्च इन्दुभिः १
शतं वा यः शुचीनां सहस्रं वा समाशिराम् ।	एदुं निन्नं न रीयते २
सं यन्मदाय शुष्मिणं एना ह्यस्योदरे ।	समुद्रो न व्यचो द्रुधे ३
अयमुं ते समंतसि कपोतं इव गर्भधिम् ।	वचस्तच्चित्र ओहसे ४
स्तोत्रं राधानां पते गिर्वाहो वीरु यस्य ते ।	विभूतिरस्तु सूनृता ५ [२८]
ऊर्ध्वस्तिष्ठा न ऊतये ऽस्मिन् वाजे शतक्रतो ।	समन्येषु ब्रवावहे ६
योगैयोगे त्वस्तरं वाजेवाजे हवामहे ।	सखाय इन्द्रमूतर्ये ७
आ वां गमद्याद्दि श्रवत् सहस्रिणीभिस्त्वितिभिः ।	वाजेभिरुपं नो हवम् ८
अनुं प्रतस्यौकसो हुवे तुविप्रतिं नरम् ।	यं ते पूर्वं पिता हुवे ९
तं त्वां वयं विश्ववारा ऽऽ शास्महे पुरुहूत ।	सखे वसो जरितृभ्यः १० [२९]
अस्माकं शिप्रिणीनां सोमपाः सोमपात्राम् ।	सखे वज्रिन्त्सखीनाम् ११
तथा तदस्तु सोमपाः सखे वज्रिन् तर्था कृणु ।	यथा त उश्मसीदये १२
रेवतीनः सधमाद् इन्द्रं सन्तु तुविवाजाः ।	क्षुमन्तो यामिमदेम १३

आ घ त्वावान् त्मनातः स्तोतृभ्यो धृष्णावियानः । ऋणोरक्षं न चक्रयोः १४
आ यद् दुवः शतक्रतुवा कामं जरितृणाम् । ऋणोरक्षं न शचीभिः १५ [३०]

शश्वदिन्द्रः पोपुथद्भिर्जिगाय नानद्भिः शाश्वसद्भिर्धनानि ।
स नो हिरण्यरथं कुंसनावान् त्स नः सनिता सनये स नोऽद्वात् १६
आश्विनावश्वान्वत्ये षा यातं शवीरया । गोमद् दसा हिरण्यवत् १७
समानयोजनो हि वां रथो दसावमर्त्यः । समुद्रे अश्विनेर्यते १८
न्युत्न्यस्य मूर्धनि चक्रं रथस्य चेमथुः । परि द्यामन्यदीयते १९
कस्त उपः कधप्रिये भुजे मतो अमत्ये । कं नक्षसे विभावरि २०
व्यं हि ते अमन्मह्याऽऽन्तादा पराकात । अश्वे न चित्रे अरुपि २१
त्वं त्येभिरा गहि वाजेभिर्दुहितर्दिवः । अस्मे रथि नि धारय २२ [३१] (३५०)

(३१) [सप्तमोऽनुवाकः ॥ ७ ॥ सू० ३१-३५]

१८ हिरण्यरूप आङ्गिरसः । अग्निः । जगती; ८, १६, १८ त्रिष्टुप् ।

त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरा ऋषि देवो देवानामभवः शिवः सखा ।
तव व्रते क्ववयो विज्जनापसो ऽजायन्त मरुतो भ्राजदृष्टयः १
त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरस्तमः क्विदेवानां परि भूषसि व्रतम् ।
विभुर्विश्वस्मै भुवनाय मेधिरो द्विमाता शयुः कतिधा चिद्रायवं २
त्वमग्ने प्रथमो मातरिर्वन आविर्भव सुक्रतुया विवस्वते ।
अरेजतां रोदसी होतुवुर्ये ऽसन्नोभारमयजो महो वसो ३
त्वमग्ने मनवे द्यामवाशयः पुरुर्वसे सुक्रते सुक्रतरः ।
श्वान्रेण यत् पित्रोर्मुच्यसे पर्या ऽऽ त्वा पूर्वमनयन्नापरं पुनः ४
त्वमग्ने वृषभः पुष्टिवर्धन उद्यंतसुचे भवसि श्रवाय्यः ।
य आहृतिं परि वेदा वपद्रकृति मेकायुर्ये विश आविवांसि ५ [३२]

त्वमग्ने वृजिनवर्तनिं नरं सक्मन् पिपर्षि विदथे विचर्षणे ।
यः शूरसाता परितक्म्ये धने कुभ्रेभिर्द्वित् समृता हंसि भूर्यसः ६
त्वं तमग्ने अमृतत्व उत्तमे मर्तं दधासि श्रवसे द्विवेदिवे ।
यस्तातृषाण उभवाय जन्मने मयः कृणोपि प्रय आ च सूर्ये ७ (३५७)

इन्द्रो यातो ऽवसितस्य राजा शर्मस्य च शृङ्गिणो वज्रवानुः ।
सेदु राजा क्षयति चर्षणीना मरान् न नेमिः परि ता वभूव

१५ [३८] (३८)

[तृतीयोऽध्यायः ॥३॥ व० १-३५]

(३३)

१५ हिरण्यस्तूप आङ्गिरसः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

एतायामोषं गव्यन्त इन्द्रं मस्माकं सु प्रमतिं वावृधाति ।

अनामृणः कृविदादस्य रायो गवां केतं परमावर्जते नः १

उपेदुहं धनदामप्रतीतं जुष्टां न श्येनो वसतिं पतामि ।

इन्द्रं नमस्यन्नपमेभिरुकेर्यः स्तोतृभ्यो हव्यो अस्ति यामन् २

नि सर्वसेन इयुधीरसक्त समर्यो गा अजति यस्य वष्टिं ।

चोष्कूयमाण इन्द्र भूरिं वामं मा पणिभूरस्मदधि प्रवृद्ध ३

वधीहिं दस्युं धनिनें वनेनै एकश्चरन्नपशाकेभिरिन्द्र ।

धनोरधि विपुणक् ते व्यायन्नयज्वानः सनकाः प्रेतिमीयुः ४

परां चिच्छीर्षां ववृजुस्त इन्द्रा ऽयज्वानो यज्वभिः स्पर्धमानाः ।

प्र यद् द्विवो हरिवः स्थातरुग्र निरव्रतां अंधमो रोदस्योः ५ [१]

अयुयुत्सन्नवद्यस्य सेना मयातयन्त क्षितयो नवग्वाः ।

वृषायुधो न वध्र्यो निरष्टाः प्रवन्दिरिन्द्राच्चितयन्त आयन् ६

त्वमेतान् रुदतो जक्षतश्चायोधयो रजस इन्द्र परे ।

अवाद्दहो द्विव आ दस्युमुच्चा प सुन्वतः स्तुवतः शंसमावः ७

चक्राणासः परीणहं पृथिव्या हिरण्येन मणिना शुभ्रमानाः ।

न हिन्वानासस्तिरुस्त इन्द्रं परि स्पशो अदधात् सूर्येण ८

परि यदिन्द्र रोदसी लुभे अबुभोजीर्महिना विश्वतः सीम् ।

अमन्यमानो अभि मन्यमानै निर्विहाभिरधमो दस्युमिन्द्र ९

ये द्विवः पृथिव्या अन्तमापुर्न मायाभिर्धनदां पर्यभूवन् ।

युजं वज्रं वृषभश्चक्र इन्द्रो निज्योतिषा तमसो गा अदुक्षत् १० [२]

अनुं स्वधामक्षरन्नापो अस्या ऽवर्धत मध्य आ नाव्यानाम् ।

सधीचीनेन मनसा तमिन्द्र ओजिष्ठेन हनमनाहन्नभि द्यून् ११ (३९४)

यमग्निं मेध्यातिथिः कण्वं ईध कृतादधि ।	
तस्य प्रेषो दीदियुस्तमिमा ऋचस् तमग्निं वर्धयामसि	११
गुणस्पृधिं स्वधावोऽस्ति हि ते ऽग्ने देवेष्वप्यम् ।	
त्वं वाजस्य श्रुत्यस्य राजसि स नो मृळ महौ असि	१२
इध्वं ऊ पु ण ऊतये तिष्ठा देवो न सञ्चिता ।	
इध्वो वाजस्य सनिता यदुक्तिभिर्वावद्भिर्विह्वयामहे	१३
सध्वो नः पान्दहसो नि केतुना विश्वं समत्रिणं दह ।	
दुधो नः कृध्याश्रयाय जीवसे विदा देवेषु नो दुवः	१४
इति नो अग्ने रक्षसः पाहि धूर्तेर्रावणः ।	
इति ईध्वं वत ता विवांसतो तवन्नामो मनिप्रज	१५ [१०]

को वो वर्षिष्ठ आ नरो	द्विवश्च गमश्च धूतयः ।	यत् सीमन्तं न धूनुथ	६
नि वो यामाय मानुषो	दृध उग्राय मन्यवे	। जिहीत पर्वतो गिरिः	७
येषामज्मेषु पृथिवी	जुजुवाँ इव विश्वपतिः	। भिया यामेषु रेजते	८
स्थिरं हि जानमेयां	वयो मातुर्निरेतवे	। यत् सीमनु द्विता शवः	९
उदु त्वे सूनवो गिरः	काहा अज्मेष्वत्तत	। वाश्रा अभिजु यातवे	१० [१३]
त्यं चिद् वा कीर्धं पृथुं	मिहो नपातममृधम्	। प्र च्यावयन्ति यामभिः	११
मरुतो यद्धं वो बलं	जनो अचुच्यवीतन	। गिरिरंचुच्यवीतन	१२
यद्ध यान्ति मरुतः	सं हं व्रुवतेऽध्वन्ना	। शृणोति कश्चिदेषाम्	१३
प्र यात शीर्भमाशुभिः	सन्ति कण्वेषु वो दुवः	। तत्रो पु मादयाध्वे	१४
अस्ति हि ष्मा मदाय वः	स्मसिं ष्मा व्यमेषाम् ।	विश्वं चिदायुर्जिवसे	१५ [१४] (४५६)

(३८)

१५ कण्वो घौरः । मरुतः । गायत्री ।

कद्धं नूनं कंधप्रियः	पिता पुत्रं न हस्तयोः	। दृधिध्वे वृक्तवर्हिषः	१
कं नूनं कद् वो अर्थं	गन्ता द्विवो न पृथिव्याः	। कं वो गावो न रणयन्ति	२
कं वः सुम्ना नव्यांसि	मरुतः कं सुविता	। क्रोष्टं विश्वानि सौभगा	३
यद् चयं पृथिमातरो	मर्तांसः स्यातन	। स्तोता वो अमृतः स्यात्	४
मा वो मृगो न यवसे	जरिता भूदजोष्यः	। पथा चमस्य गादुषं	५ [१५]
मो पु णः परापरा	निक्रंतिर्दुर्हणा वधीत्	। पृष्टीष्ट तृष्ण्या सह	६
सत्यं त्वेषा अमवन्तो	धन्वाञ्छ्रिदा रुद्रियांसः	। मिहं कृण्वन्त्यवाताम्	७
वाश्रेव विद्युन्मिमाति	वत्सं न माता सिपक्ति	। यदेषां वृष्टिरसजि	८
दिवा चित् तमः कृण्वन्ति	पर्जन्येनोदवाहेन	। यत् पृथिवीं व्युन्दन्ति	९
अर्धं स्वानामरुतां	विश्वमा सद्य पार्थिवम्	। अरंजन्त् प्र मानुषाः	१० [१६]
मरुतो वीष्टृपाणिभिश्च	चित्रा रोधस्वतीरनु	। यातेमसिद्रयासभिः	११
स्थिरा वः सन्तु नेमयो	स्था अश्वीस एषाम्	। नुसंस्तृता अमीर्भवः	१२
अच्छा वडा तना गिरा	जराये ब्रह्मणस्पतिम्	। अग्निं सिद्धं न दर्शानम्	१३
मिमीहि श्लोकमार्ये	पर्जन्यं इव ततनः	। गायं गायत्रमुच्ययम्	१४
वन्दस्व मारुतं गुणं	त्वेपं पनस्युमकिर्णम्	। अग्ने वृद्धा अमन्दिह	१५ [१७] (४७६)

यमग्निं मेध्यातिथिः कण्वं ईध ऋतादधि ।	
तस्य प्रेषो दीदियुस्तमिमा ऋचस् तमग्निं वर्धयामसि	११
रायस्पूधिं स्वधावोऽस्ति हि ते ऽग्ने देवेष्वाप्यम् ।	
त्वं वाजस्य श्रुत्यस्य राजसि स नो मृळ महाँ असि	१२
ऊर्ध्व ऊ पु णं ऊतये तिष्ठा देवो न सविता ।	
ऊर्ध्वो वाजस्य सनिता यदुञ्जिभिर्वाघन्द्रिर्विह्वयामहे	१३
ऊर्ध्वो नः पाहंहसो नि केतुना विश्वं समत्रिणं दह ।	
कृधी न ऊर्ध्वोऽत्ररथाय जीवसे विदा देवेषु नो दुवः	१४
पाहि नो अग्ने रक्षसः पाहि धूर्तेरराव्णः ।	
पाहि रीपत उत वा जिवांसतो बृहद्भानो यविष्ठय	१५ [१०]
घनेव विष्वग्वि जहाराव्णस् तपुर्जम्भ यो अस्मधुक् ।	
यो मर्त्यः शिशीति अत्यक्तुभिर्मा नः स रिपुरीशत	१६
अग्निर्वने सुवीर्यमग्निः कण्वाय सौभगम् ।	
अग्निः प्रावन् मित्रोत मेध्यातिथिमग्निः साता उपस्तुतम्	१७
अग्निना तुर्वशं यदु परावत उग्रादेवं हवामहे ।	
अग्निनेयन्नववास्त्वं बृहद्रथं तुर्वीतिं दस्यवे सहः	१८
नि त्वामग्ने मनुर्दधे ज्योतिर्जनाय शश्वते ।	
दीदथ कण्वं ऋतजात उक्षितो यं नमस्यन्ति कृष्टयः	१९
त्वंपासो अग्नेरमवन्तो अर्चयो भीमासो न प्रतीतये ।	
ऋग्म्विनः सदमिद यातुमावतो विश्वं समत्रिणं दह	२० [११] (४३)

(३७)

१५ कण्वो धौरः । मरुतः । गायत्री ।

क्रीळं वः शर्धो मारुतमनुवाणं स्थेद्युभम् । कण्वा अभि प्र गायत ।	१
दे पृरताभिर्कुञ्जिभिः साकं वाशीभिरञ्जिभिः । अजायन्त स्वमानवः	२
दृदेवं शृण्व एषां कशा हस्तेषु यद वदान् । नि यामञ्चित्रमृञ्जते	३
प्र वः शर्धोश्च शृष्वेय त्वेष्वृन्नाय शृग्मिणं । देवतं ब्रह्म गायत	४
प्र शोभा गोवृष्टयं क्रीळं यच्छर्धो मारुतम् । जम्भे रसस्य वावृधे	५ [१२] (४४)

को वो वर्षिष्ठ आ नरो	द्विवश्च रमश्च धूतयः ।	यत् सीमन्तं न धूतयः	६
नि वो यामाय मानुषो	दुध उग्राय मन्यवे	। जिहीत पर्वतो गिरिः	७
येषामज्मेषु पृथिवी	जुजुर्वी इव विश्पतिः	। भिया यामेषु रेजते	८
स्थिरं हि जानमेपां	वयो मातुर्निरेतवे	। यत् सीमन्तु द्विता शर्वः	९
उदु त्ये सूनवो गिरः	काहा अज्मेण्वतत	। वाश्रा अभिजु यातवे	१० [१३]
त्यं चिद् वा दीर्घं पृथुं	मिहो नपातममृध्रम्	। प्र च्यावयन्ति यामभिः	११
मरुतो यद्ध वो बलं	जनां अचुच्यवीतन	। गिरिंरचुच्यवीतन	१२
यद्ध यान्ति मरुतः	सं हं नुवतेऽध्वन्ना	। शृणोति कश्चिदेषाम्	१३
प्र यात शीर्भमाशुभिः	सन्ति कण्वेषु वो दुर्वः	। तन्नो पु मादयाध्वे	१४
अस्ति हि प्मा मदाय वः	स्मसिं प्मा वयमेषाम् ।	विश्वं चिदायुर्जिवसे	१५ [१४] (४५६)

(३८)

१५ कण्वो घोरः । मरुतः । गायत्री ।

कद्ध नूनं कंधप्रियः	पिता पुत्रं न हस्तयोः	। दृधिध्वे वृक्तवर्हिपः	१
कं नूनं कद् वो अर्थं	गन्ता द्विवो न पृथिव्याः	। कं वो गावो न रणयन्ति	२
कं वः सुम्ना नव्यांसि	मरुतः कं सुविता	। कोऽं विश्वानि सौभगा	३
यद् यूयं पृथिमातरो	मर्तासः स्यातन	। स्तोता वो अमृतः स्यात्	४
मा वो मृगो न यवसे	जरिता भूदजोप्यः	। पथा यमस्य गादुपं	५ [१५]
मो पु णः परापरा	निक्रतिर्दुर्हणा वधीत्	। पृडीष्ट तृष्ण्या सह	६
सत्यं त्वेषा अमवन्तो	धन्वाश्चिदा रुद्रियासः	। मिहं कृण्वन्त्यवाताम्	७
वाश्रव विद्युन्मिमाति	वत्सं न माता सिपक्ति	। यदेषां वृष्टिरसंजि	८
दिवा चित् तमः कृण्वन्ति	पर्जन्येनोदवाहेन	। यत् पृथिवीं व्युन्दन्ति	९
अधं स्वनान्सरुतां	विश्वमा सद्म पार्थिवम्	। अरेजन्त प्र मानुषाः	१० [१६]
मरुतो वीळुपाणिभिश्च	चित्रा रोधस्वतीरनु	। यातेमखिद्रयामभिः	११
स्थिरा वः सन्तु नेमयो	स्था अश्वास एषाम्	। सुसंस्कृता अर्भीर्शवः	१२
अच्छा वडा तना गिरा	जरायै ब्रह्मणस्पतिम्	। अग्निं मित्रं न दर्शनम्	१३
मिमीहि श्लोकमास्ये	पर्जन्य इव ततनः	। गायं गायत्रमुक्थ्यम्	१४
वन्दस्व मारुतं गुणं	त्वेषं पतस्युमकिणाम्	। अस्ने वृद्धा असन्नित्	१५ [१७] (४७६)

(३९)

१० कण्वो द्यौरः । मरुतः । प्रगाथः= विपमा वृहत्यः, समाः सतोवृहत्यः ।

प्र यद्वित्था परावतः शोचिनं मानमस्यथ ।

कस्य कत्वा मरुतः कस्य वर्षसा कं याथ कं हं धूतयः १

स्थिरा वः सन्त्वायुधा पराणुदे वीळू उत प्रतिष्कभे ।

युष्माकं मन्तु तर्विपी पनीयसी मा मर्त्यस्य मायिनः २

परा ह यत् स्थिरं हथ नरो वर्तयथा गुरु ।

वि याथन वनिनः पृथिव्या व्याशाः पर्वतानाम् ३

नृदि वः शत्रुर्विदिदे अधि द्यवि न भूम्यां रिशादसः ।

युष्माकं मन्तु तर्विपी तना युजा रुद्रासो नू चिद्राधृषे ४

प्र धंपयन्ति पर्वतान् वि विश्वन्ति वनस्पतीन् ।

प्रो आग्न मरुतो दुर्मदा इव देवासः सर्वया विशा ५ [१८]

उतो र्येनु प्रयेतीग्युग्ध्वं प्रतिर्वहति रोहितः ।

आ यो यमाय पृथिवी चिदश्रो दवीभयन्त मानुषाः ६

आ वो मक्ष तनाय कं रुद्रा अवां वृणीमहे ।

गन्ता नूनं नोऽवमा यथा पुरे तथा कण्वाय विभ्युषे ७

युष्मदिदे मरुतो मर्त्येपित आ यो नो अभ्य ईपते ।

वि नो युषोत शर्वमा व्योजमा वि युष्माकाभिरुतिभिः ८

असामि हि प्रयज्यवः कण्वं वृद् प्रचितसः ।

असामिभिमंक्त आ नं ऊतिभि गन्ता वृष्टिं न विद्युतः ९

असामोर्जा विमृथा मुदानयो एसामि धूतयः शर्वः ।

असिद्विर्ग मरुतः परिमन्वव इषुं न मृजत द्विर्पम १० [१९] (४८)

(४०)

८ कण्वो द्यौरः । वृषणस्पतिः । प्रगाथः= विपमा वृहत्यः, समाः सतोवृहत्यः ।

उत्ति वृषणस्पति इद्वयन्नस्वेमहे ।

उत्तु प्र वृन्दु मरुतः मुदानद इन्द्रं प्राशुर्भवा सर्वा १

असिद्वि रीद्वस्युत्तु मर्त्ये उपवृते धने हिते ।

भुर्वीर्ग मरुत आ स्वव्युं दर्शति यो व आचुके २ (४९)

प्रेतु ब्रह्मणस्पतिः प्र देव्येतु सूनृता ।

अच्छा वीरं नयं पङ्क्तिराधसं देवा यज्ञं नयन्तु नः ३

यो वाघते ददाति सूनरं वसु स धत्ते अक्षिति श्रवः ।

तस्मा इळां सुवीरामा यजामहे सुप्रतूर्तिमनेहसम् ४

प्र नूनं ब्रह्मणस्पति मन्त्रं वदत्युक्थ्यम् ।

यस्मिन्निन्द्रो वरुणो मित्रो अर्यमा देवा ओकांसि चाक्रिरे ५ [२०]

तमिद् वोचेमा विदथेषु शंभुवं मन्त्रं देवा अनेहसम् ।

इमां च वाचं प्रतिहर्यथा नरो विश्वेद् वामा वो अश्रवत् ६

को देवयन्तमश्रवज् जनं को वृक्तबर्हिषम् ।

प्रमं द्वाश्वान् पस्त्याभिरस्थिताऽन्तर्वावत् क्षयं दधे ७

उप क्षत्रं पृञ्चीत हन्ति राजभिर्भये चित् सुक्षितिं दधे ।

नास्यं वर्ता न तरुता महाधने नाभे अस्ति वज्रिणः ८ [२१] (४२०)

(४१)

९ कण्वो घौरः । वरुणमित्रार्यमणः, ४-६ आदित्याः । गायत्री ।

यं रक्षन्ति प्रचेतसो वरुणो मित्रो अर्यमा । नू चित् स दभ्यते जनः १

यं बाहुतेव पिप्रति पान्ति मर्त्यं रिषः । अरिष्टः सर्व एधते २

वि दुर्गा वि द्विषः पुरो घ्नन्ति राजान एषाम् । नयन्ति दुरिता तिरः ३

सुगः पन्था अनृक्षर आदित्यास क्रतं यते । नात्रावखादो अस्ति वः ४

यं यज्ञं नयथा नर आदित्या क्रजुना पथा । प्र वः स धीतये नशत् ५ [२२]

स रत्नं मर्त्यो वसु विश्वं तोकमुत् तमना । अच्छा गच्छत्यस्तृतः ६

कथा रोधाम सखायः स्तोमं मित्रस्यार्यमणः । महि प्सरो वरुणस्य ७

मा वो घ्नन्तं मा शर्पन्तं प्रति वोचे देवयन्तम् । सुन्नैरिद् व आ विवासे ८

चतुरश्चिद् ददमानाद् विभीयादा निधातोः । न दुरुक्ताय स्पृहयेत् ९ [२३] (४२१)

(४२)

१० कण्वो घौरः । पूषा । गायत्री ।

सं पूषन्नध्वनस्तिर व्यंहो विमुचो नपात् । सध्वा देव प्र णन्पुगः १

यो नः पूषन्नघो वृको दुःशेव आदिदेशति । अर्प स्म तं पथा जीहि २ (४२०)

सृष्टो हि द्रुतो असि हव्यवाहनो ऽग्नें रथीरध्वराणाम् ।
सजूरश्विभ्यामुपसा सुवीर्यमस्मे धेहि श्रवो बृहत्

अद्या द्रुतं वृणीमहे वसुमग्निं पुरुप्रियम् ।

धूमकेतुं भाक्रजीकुं व्युष्टिषु यज्ञानामध्वरश्रियम्
श्रेष्ठं यविष्ठमतिथिं स्वाहुतं जुष्टं जनाय द्वाशुपे ।
देवाँ अच्छा यातवे जातवेदसमग्निमीळे व्युष्टिषु

स्तविष्यामि त्वामहं विश्वस्यामृत भोजन ।

अग्नें त्रातारममृतं मियेध्व यजिष्ठं हव्यवाहन

सुशंसो बोधि गृणते यविष्ठय मधुजिह्वः स्वाहुतः ।

प्रस्कण्वस्य प्रतिरत्रायुर्जीवसे नमस्या देव्यं जर्नम्

होतारं विश्ववेदसं सं हि त्वा विश इन्धते ।

स आ वहं पुरुहूत प्रचेतसो ऽग्नें देवाँ इह द्रवत्

सवितारमुपसमश्विना भगमग्निं व्युष्टिषु क्षपः ।

कण्वांसस्त्वा सुतसोमास इन्धते हव्यवाहं स्वध्वर

पतिर्हीध्वराणांमग्नें द्रुतो विशामसि ।

उपवृध आ वहं सोमपीतये देवाँ अद्य स्वर्दशः

अग्ने पूर्वा अनुपसो विभावसो दीदर्थ विश्वदर्शतः ।

असि ग्रामेष्वविता पुरोहितो ऽसि यज्ञेषु मानुषः

नि त्वा यज्ञस्य सार्धन्मग्ने होतारमृत्विजम् ।

मनुष्वद् देव धीमहि प्रचेतसे ऊरं द्रुतममर्त्यम्

यद् देवानां मित्रमहः पुरोहितो ऽन्तरो यसि दृत्तम् ।

सिन्धोरिव प्रस्वनितास ऊर्मयो ऽग्नेर्ज्ञानने ऊर्ध्वयः

धुधि श्रुत्कर्णं वहिभिर्देवैरेते नृपार्धभिः ।

आ सीदन्तु इहिषि मित्रो अर्धना मानुषावापो अध्वरम्

शूण्वन्तु स्तोमं मरुतः सुदानयो ऽसिजिह्वा कृतावृधः ।

पिबन्तु सोमं वरुणो धृतमते ऽश्विभ्यामृष्णां मरुः

वि० १
वि० २
वि० ३
वि० ४
वि० ५
वि० ६
वि० ७
वि० ८
वि० ९
वि० १०
वि० ११
वि० १२
वि० १३
वि० १४
वि० १५
वि० १६
वि० १७
वि० १८
वि० १९
वि० २०
वि० २१
वि० २२
वि० २३
वि० २४
वि० २५
वि० २६
वि० २७
वि० २८
वि० २९
वि० ३०
वि० ३१
वि० ३२
वि० ३३
वि० ३४
वि० ३५
वि० ३६
वि० ३७
वि० ३८
वि० ३९
वि० ४०
वि० ४१
वि० ४२
वि० ४३
वि० ४४
वि० ४५
वि० ४६
वि० ४७
वि० ४८
वि० ४९
वि० ५०
वि० ५१
वि० ५२
वि० ५३
वि० ५४
वि० ५५
वि० ५६
वि० ५७
वि० ५८
वि० ५९
वि० ६०
वि० ६१
वि० ६२
वि० ६३
वि० ६४
वि० ६५
वि० ६६
वि० ६७
वि० ६८
वि० ६९
वि० ७०
वि० ७१
वि० ७२
वि० ७३
वि० ७४
वि० ७५
वि० ७६
वि० ७७
वि० ७८
वि० ७९
वि० ८०
वि० ८१
वि० ८२
वि० ८३
वि० ८४
वि० ८५
वि० ८६
वि० ८७
वि० ८८
वि० ८९
वि० ९०
वि० ९१
वि० ९२
वि० ९३
वि० ९४
वि० ९५
वि० ९६
वि० ९७
वि० ९८
वि० ९९
वि० १००

(नवमोऽनुवाकः १५५ वाक्)
उपधा ।
वृत्तः ।

शुक्रेषु मे हरिमाणं रोपणाकासु दध्मसि । अथो हारिद्रवेषु मे हरिमाणं नि दध्मसि १२
 उदगाद्यमादित्यो विश्वेन सहसा सह । द्विपन्तं मह्यं रन्धयन् मो अहं द्विपते रधम १३
 [८] (५९९)

(५१)

[दशमोऽनुवाकः ॥१०॥ सू० ५१-५३]

१५ सव्य आङ्गिरसः । इन्द्रः । जगती. १४-१५ त्रिष्टुप् ।

अभि त्यं मेपं पुरुहूतमृग्मियमिन्द्रं गीभिर्मदता वस्त्रो अर्णवम् ।
 यस्य द्यावो न विचरन्ति मानुषा भुजे मंहिष्ठमभि विप्रमर्चत ?
 अभीसवन्वन्त्स्वभित्मूतयोऽन्तरिक्षप्रां तविषीभिरावृतम् ।
 इन्द्रं दक्षास ऋभवो मदच्युतं शतक्रतुं जवनी सूनृतारुहत २
 त्वं गोत्रमङ्गिरोभ्योऽवृणोरपो तात्रये शतदुरेषु गातुवित् ।
 ससेनं चिद् विमदायावहो वस्त्रा जावद्विं वावसानस्य नर्तयन् ३
 त्वस्रपामपिधानावृणोरपाऽधारयः पर्वते दानुमद् वसु ।
 वृत्रं यदिन्द्र शवसावधीरहिमादित् सूर्यं दिव्यारोहयो हृशे ४
 त्वं मायाभिरप मायिनोऽधमः स्वधाभिर्ये अधि शुप्तावजुह्वत ।
 त्वं पिप्रोर्नृमणः प्रारुजः पुरः प्र ऋजिश्वानं दस्युहत्येष्वाविथ ५ [९]

त्वं कुत्सं शुष्णहत्येष्वाविथाऽरन्धयोऽतिथिग्वाय शम्बरम् ।
 महान्तं चिदबुद्धं नि क्रमीः पदा सनादेव दस्युहत्याय जज्ञिषे ६
 त्वे विश्वा तविषी सध्यग्घिता तव राधः सोमपीथाय हर्षते ।
 तव वज्रश्रिकिते बाहोर्हितो वृश्वा शत्रोरव विश्वानि वृष्ण्या ७
 वि जानीह्यार्यान् ये च दस्यवो बहिष्मते रन्धया शासदन्नतान् ।
 शाकां भव यजमानस्य चोद्विता विश्वेत् ता ते सधमादेषु चाकन ८
 अनुव्रताय रन्धयन्नपर्वता नाभूमिरिन्द्रः श्रथयन्ननाभुवः ।
 वृद्धस्य चिद् वर्धतो द्यामिनक्षतः स्तवानो वम्रो वि जघान संदिहः ९
 तक्षद् यत् तं उशाना सहसा सहो वि रोदसी मज्मना वाधते शवः ।
 आ त्वा वातस्य नृमणो मनोयुज आ पूर्यमाणमवहन्नभि श्रवः १० [१०]

मन्दिहृ यदुशने काव्ये सच्चो इन्द्रो वड्ढुः वड्ढुतरार्धि तिष्ठति ।

उग्रो ययिं निरुपः स्रोतसासृजद् वि शुष्णस्य हंहिता ऐरयत् पुरः

११ (६१०)

आ स्मा रथं वृषपाणेषु तिष्ठसि शार्घातस्य प्रभृता येषु मन्दसे ।
 इन्द्र यथा सुतसोमेषु चाकनोऽनर्वाणं श्लोकुमा रोहसे द्विवि १२
 अर्द्धा अर्भो महते वचस्यवे कुक्षीवते वृचयामिन्द्र सुन्वते ।
 मेनाभवो वृषणश्वस्य सुक्रतो विश्वेत् ता ते सर्वनेषु प्रवाच्या १३
 इन्द्रो अश्रायि सुधयो निरेके पजेषु स्तोमो दुर्यो न यूपः ।
 अश्वयुगन्धू रथयुर्वसूयु रिन्द्र इद्रायः क्षयति प्रयन्ता १४
 इदं नमो वृषभार्य स्वराजे सत्यशुष्माय तवसेऽवाचि ।
 अस्मिन्निन्द्र वृजने सर्ववीराः स्मन् सूरिभिस्तव शर्मन्स्याम १५

(५२)

१५ तस्य आङ्गिरसः । इन्द्रः । जगतीः । १३, १५ त्रिष्टुप् ।

त्वं सु मेपं महया स्वर्विदं ज्ञातं यस्य सुभ्रवः साकमीरते ।
 अत्यं न वाजं हवन्त्यस्यं रथमेन्द्रं ववृत्यामवसे सुवृक्तिभिः १
 स पर्वतो न धरुणेष्वच्युतः सहस्रमूतिस्तविंषीषु वावृधे ।
 इन्द्रो यद् वृत्रमवधीन्नदीवृतं मुञ्जन्नणीति जहंपाणो अन्धसा २
 स हि दूरो दूरिषु वत्र ऊर्धनि चन्द्रवृद्धो मर्दवृद्धो मनीषिभिः ।
 इन्द्रं तमहे स्वपस्यया धिया महिंशाराति स हि पप्रिन्धसः ३
 आ यं पूणन्ति द्विवि सन्नवर्हिपः समुद्रं न सुभ्रुः स्वा अमिदयः ।
 तं वृत्रहत्ये अनुं तस्थुरुतयः शुष्मा इन्द्रमवाता अहृतपत्रः ४
 अभि स्ववृष्टिं मर्दं अस्य वृध्वतो रथीरिव प्रवणे समुत्तयः ।
 इन्द्रो यद् वृद्धी धृषमाणो अन्धसा भिनव इलस्य परिधीग्वि त्रितः ५
 परीं वृषा खरति तिविषे शङ्गे ऽपो वृन्वी र्जानो वृत्रनामपत ।
 वृत्रस्य यत् प्रवणे दुर्गुभिश्चनो निज्जन्ध हन्वीगिन्द्र तन्नुम ६
 मृदं न हि त्वां नृपन्तुर्मयो वान्नीनीन्द्र तव पानि वधेना ।
 त्वया चित् ते पुन्यं वावृधे मर्दं नृपन्तु वृत्रनिर्मन्वानन ७
 जघन्वी तु हरिभिः समुत्तय विन्द्र वृत्रं नृपे मनुत्तयः ।
 अयं रथो ज्ञातोर्विदं मापत नर्धायो द्विवि स्यं वृद्धे ८

बृहत् स्वश्चेन्द्रममवद् यदुक्थ्यः ।—मकृण्वत भियसा रोहणं दिवः ।	
यन्मानुषप्रधना इन्द्रमूतयः स्वर्नृपाचो मरुतोऽमदन्ननु	९
द्यौश्चिदुस्यामवाँ अहेः स्वना दयोयवीद् भियसा वज्रं इन्द्र ते ।	
वृत्रस्य यद् बद्धधानस्य रोदसी मदे सुतस्य शवसाभिन्नच्छिरः	१० [१३]
यदिन्विन्द्र पृथिवी दशभुजि रहानि विश्वा ततनन्त कृष्टयः ।	
अत्राह ते मघवन् विश्रुतं सहो द्यामनु शवसा बर्हणा भुवत्	११
त्वमस्य पारे रजसो व्योमनः स्वभूत्योजा अवसे धृपन्मनः ।	
चकूपे भूमिं प्रतिमानमोजसो ऽपः स्वः परिभूरेण्या दिवम्	१२
त्वं भुवः प्रतिमानं पृथिव्या ऋण्ववीरस्य बृहतः पतिभूः ।	
विश्वमाप्रा अन्तरिक्षं महित्वा सत्यमन्द्रा नकिरन्यस्त्वावान्	१३
न यस्य द्यावापृथिवी अनु व्यचो न सिन्धवो रजसो अन्तमानशुः ।	
नोत स्ववृष्टिं मदे अस्य युध्यत एको अन्यच्चकूपे विश्वमानुषक्	१४
आर्चन्नत्र मरुतः सस्मिन्नाजौ विश्वे देवासो अमदन्ननु त्वा ।	
वृत्रस्य यद् भृष्टिमता वधेन नि त्वमिन्द्र प्रत्यानं जघन्थ	१५ [१४] (६२५)

(५३)

११ सव्य आङ्गिरसः । इन्द्रः । जगती, १०-२१ त्रिष्टुप् ।

न्यूष्टं पु वाचं प्र महे भरामहे गिर इन्द्राय सदाने विवस्वतः ।	
नू चिद्धि रत्नं ससतामिवाविदुन्न दुष्टतिर्द्विणोदेषु शस्यते	१
दुरो अश्वस्य दुर इन्द्र गोरसि दुरो यवस्य वसुन इनस्पतिः ।	
शिक्षानरः प्रदिवो अकामकर्शनः सखा सखिभ्यस्तमिदं गृणीमसि	२
शचीव इन्द्र पुरुकृद् द्युमत्तम् तवेद्विदमभितथेकिते वसु ।	
संगृभ्याभिभूत आ भर मा त्वायतो जरितुः काममूनयीः	३
अद्युभिः सुमना एभिरिन्दुभिर्निरुन्धानो अमतिं गोभिरश्विना ।	
दस्युं दुरयन्त इन्दुभिर्युतद्वेषसः समिपा रभेमहि	४
मिन्द्र गया समिपा रभेमहि सं वाजेभिः पुरुश्चन्द्रैरभियुभिः ।	
द्वेष्या प्रमन्या वीग्शृण्मया गोअग्रयाश्वावत्या रभेमहि	५ [१५] (६३५)

ते त्वा मदा अमदुन् तानि वृष्ण्या ते सोमांसो वृत्रहत्येषु सत्यते ।	
यत् कारवे दश वृत्राण्यप्रति ब्रह्मिष्मते नि सहस्राणि ब्रह्मयः	६
युधा युधमुप घेदेपि धृष्णुया पुरा पुरं समिदं हंस्योजसा ।	
नम्या यदिन्द्र सखा परावति निब्रह्मयो नमुचिं नाम मायिनम्	७
त्वं करंश्चमुत पर्णयं वधी स्तेजिष्ठयातिथिग्वस्य वर्तनी ।	
त्वं शता वङ्गदस्याभिन्नत् पुरो ऽनानुदः परिपूता ऋजिश्चना	८
त्वमेताञ्जनराजो द्विर्दशा ऽबन्धुना सुश्रवसोपजग्मुषः ।	
षष्टिं सहस्रां नवतिं नव श्रुतो नि चक्रेण रथ्या दुष्पदावृणक्	९
त्वमाविथ सुश्रवसं तवोतिमिस्तव त्रामभिरिन्द्र तूर्वयाणम् ।	
त्वमस्मै कुत्समतिथिग्वमायुं महे राजे यूने अरन्धनायः	१०
य उहचीन्द्र देवगोपाः सखायस्ते शिवतसा असाम ।	
त्वां स्तोषाम त्वया सुवीरा द्राघीय आयुः प्रतरं दधानाः	११ [१६] (६४०)

(५४)

११ सव्य आङ्गिरसः । इन्द्रः । जगती; ६, ८-९, ११ त्रिष्टुप् ।

मा नो अस्मिन् मघवन् पूत्वंहसि नहि ते अन्तः शवसः परिणशे ।	
अक्रन्दयो नद्यो रोरुवद् वना कथा न क्षोणीभिचसा समारत	१
अर्चा शक्राय शाकिने शचीवते शृण्वन्तमिन्द्रं महयन्नभि पृंहि ।	
यो धृष्णुना शवसा रोदसी उभे वृषा वृष्ट्वा वृषभो न्युञ्जते	२
अर्चा दिवे बृहते शृण्यं वचः स्वक्षत्रं यस्य धृष्टो धृष्टमनः ।	
बृहच्छ्रवा असुरो ब्रह्मणा कृतः पुरो हरिभ्यां वृषभो रथो हि पः	३
त्वं दिवो बृहतः सानुं कोप्यो ऽव त्मना धृष्टा शम्बरं भिन्न ।	
यन्मायिनो ब्रन्दिनां मन्दिनां धृष्टच्छ्रितां गर्भस्तिमुशानि पृतन्यनि	४
नि यद् वृणाक्षिं श्वसनस्य मूर्धनि शृष्णस्य चिद् ब्रन्दिनां गेरुवद् वना ।	
शाचीनेन मनसा ब्रह्मणावता यदुद्या चित्र कृणवः कन्वा परि	५ [१७]
त्वमाविथ नयं तूर्वशं यदुं त्वं तूर्वीति वृष्यं शतक्रतो ।	
त्वं रथमेतेशं कृत्वये धने त्वं पुनो नवतिं दम्भशो नव	६ (६४६)

स वा राजा सत्पतिः शूशुवज्जनो रातहव्यः प्रति यः शासुभिन्वति ।
उक्था वा यो अभिगृणाति राधसा दानुरस्मा उपरा पिन्वते द्विवः

७

असमं क्षत्रमसमा मनीषा प्र सोमपा अपसा सन्तु नेमं ।

ये त इन्द्र द्रुपो वर्धयन्ति महिं क्षत्रं स्थविरं वृष्ण्यं च

८

तुभ्येदेते बहुला अद्रिदुग्धाश्चमूपदश्चमसा इन्द्रपानाः ।

व्यंशुहि तर्पया काममेपा मथा मनो वसुदेयाय कृष्व

९

अपामतिष्ठद्गुरुणह्वरं तमो ऽन्तर्वृत्रस्य जठरेषु पर्वतः ।

अभीमिन्द्रो नद्यो वत्रिणा हिता विश्वा अनुषाः प्रवणेषु जिघ्रते

१०

स शेवृधमधिं धा द्युम्रमस्मे महिं क्षत्रं जनापाळिन्द्र तव्यम् ।

रक्षां च नो मवोनः पाहि सूरीन् राये च नः स्वपत्या इषे धाः

११ [१८] (६५)

(५५)

८ सव्य आङ्गिरसः । इन्द्रः । जगती ।

द्विवश्रिदस्य वरिमा वि पप्रथ इन्द्रं न म्हा पृथिवी चन प्राति ।

भीमस्तुविष्माश्रुपाणिभ्य आतपः शिशीति वज्रं तेजसे न वंसंगः

१

सो अर्णवो न नद्यः समुद्रियः प्रति गृभ्णाति विथिता वरीमभिः ।

इन्द्रः सोमस्य पीतये वृषायते सनात् स युध्म ओजसा पनस्यते

२

त्वं तमिन्द्र पर्वतं न भोजसे महो नृम्णस्य धर्मणामिरज्यासि ।

प्र वीर्येण देवतातिं चेकिते विश्वस्मा उग्रः कर्मणे पुरोहितः

३

स इद् वने नमस्युभिर्वचस्यते चारु जनेषु प्रब्रुवाण इन्द्रियम् ।

वृषा छन्दुर्भवति हर्यतो वृषा क्षमेण धेनां मधवा यदिन्वति

४

स इन्महानिं समिथानिं मज्मना कृणोति युध्म ओजसा जनेभ्यः ।

अधा चन श्रद् दधति त्विपीमत इन्द्राय वज्रं निवनिघ्नते वधम्

५ [१९]

स हि श्रवस्युः सदनानि कृत्रिमा क्षमया वृधान ओजसा विनाशयन् ।

ज्योतींषि कृष्वन्नवृकाणि यज्यवे ऽव सुक्रतुः सत्वा अपः सृजत्

६

द्वानाय मनः सोमपावन्नस्तु ते ऽवाश्वा हरीं वन्दनश्रुदा कृधि ।

यमिष्ठासुः सारथयो य इन्द्र ते न त्वा केता आ दम्भुवन्ति भूर्णयः

७ (६५८)

अप्रक्षितं वसु विभर्षिं हस्तयो रपाह्णं सहस्तन्वि श्रुतो दधे ।
 आवृतासोऽवतासो न कर्तृभिस्तनूपु ते क्रतव इन्द्र भूरयः

८ [२०] (६५२)

(५६)

६ सव्य आङ्गिरसः । इन्द्रः । जगती ।

एष प्र पूर्वीरव तस्य त्रिभिपो ऽत्यो न योषामुदयंस्त भूर्वाणिः ।

दक्षं महे पाययते हिरण्ययं रथमावृत्त्या हरियोगमृभ्वंसम् १

तं गूर्तयो नेमन्निषः परीणसः समुद्रं न संचरणे सनिष्यवः ।

पतिं दक्षस्य विदथस्य नू सहो गिरिं न वेना अधि रोह तेजसा २

स तुर्वणिर्महौ अरेणु पौंस्ये गिरेर्भूधिनं भ्राजते तुजा शवः ।

येन शुष्णं माचिनमाचसो मदे बुध आभूपु रामयन्नि दामनि ३

देवी यद्वि तविपी त्वावृधोतय इन्द्रं सिर्षक्त्युपसुं न सूर्यः ।

यो धृष्णुना शवसा बाधते तम इयति रेणुं बृहदहंरिष्वणिः ४

वि यत् तिरो धरुणमच्युतं रजो ऽतिष्ठिपो द्विव आतासु बृहणा ।

स्वर्माह्वे यन्मदं इन्द्र हर्ष्याहंन वृत्रं निरपामौजो अर्णवम् ५

त्वं द्विवो धरुणं धिष ओजसा पृथिव्या इन्द्र सदनेषु माहिनः ।

त्वं सुतस्य मदे अरिणा अपो वि वृत्रस्य समया पाप्यारुजः ६ [२?] (६६५)

(५७)

६ सव्य आङ्गिरसः । इन्द्रः । जगती ।

प्र महिंशाय बृहते बृहद्रथि सुत्यशुष्माय तवसे मतिं भरे ।

अपामिव प्रवणे यस्य दुर्धरं राधो विश्वायु शवसे अपावृतम् १

अर्धते विश्वमनु हातद्विष्टय आपो निमेवु सर्वना हविष्मनः ।

यत् पर्वते न समशीत हर्षत इन्द्रस्य वज्रः भर्थिता हिण्ययः २

अस्मै भीमाय नमसा समध्वर उषो न शुभ्र आ भृगु पनीयमे ।

यस्य धाम श्रवसे नामेन्द्रियं ज्योतिर्ज्ञानि हृदिना नादमे ३

इमे त इन्द्र ते वयं पुरुहूत दे त्वाग्रह वर्गानामि प्रभुवमो ।

नाहि त्वदुन्यो गिर्विलो गिरः सयव क्षोमीगिर्वि प्रति नो त्वं तव ववः ४ (६६६)

भूरिं त इन्द्र वीर्यं तव स्मस्यस्य स्तोतुर्मववन् काममा पृण ।

अनु ते द्यौर्बृहती वीर्यं मम इयं च ते पृथिवी नम ओजसे

५

त्वं तमिन्द्र पर्वतं महामुरुं वज्रेण वज्रिन् पर्वशश्र्वकतिथ ।

अवासृजो निर्वृताः सर्तवा अपः सत्रा विश्वं दधिपे केवलं सहः

६ [२२] (६७)

[एकादशोऽनुवाकः ॥११॥ सू० ५८-६४]

(५८)

१ नोधा गौतमः । अग्निः । जगती, ६-९ त्रिष्टुप् ।

नू चितं सहोजा अमृतो नि तुन्दते होता यद् द्रुतो अमवद् विवस्वतः ।

वि सार्धिष्ठेभिः पृथिभी रजो मम आ देवताता हविषा विवासति

१

आ स्वमद्ग युवमानो अजरस्तृष्वविष्यन्नतसेषु तिष्ठति ।

अत्यो न पृष्ठं प्रुषितस्य रोचते द्विवो न सानुं स्तनयन्नचिक्रदत्

२

क्राणा रुद्रेभिर्वसुभिः पुरोहितो होता निपत्तो रयिपाळर्मत्यः ।

रथो न विक्ष्वञ्जसान आयुषु व्यानुपग्वार्या देव ऋण्वति

३

वि वार्तजूतो अतसेषु तिष्ठते वृथा जुहूभिः सृण्या तुविष्वणिः ।

तूपु यदग्ने वनिनो वृषायसे कृष्णं त एम रुशद्रुमे अजर

४

तर्पुर्जम्भो वन आ वार्तचोदितो यूथे न साह्वो अव वाति वंसंगः ।

अभिव्रजन्नक्षितं पार्जसा रजः स्थातुश्चरथं भयते पत्त्रिणाः

५ [२३]

वृधुष्ट्वा भृगवो मानुषेष्वा रयिं न चारुं सुहवं जनेभ्यः ।

होतारमग्ने अतिथिं वरेण्यं मित्रं न शेवं द्विव्यायु जन्मने

६

होतारं सप्त जुह्वोऽयजिष्ठं यं वाचतो वृणते अध्वरेषु ।

अग्निं विश्वेषामरतिं वसूनां सपर्यामि प्रयसा यामि रत्नम्

७

अच्छिद्रा सूनो सहसो नो अद्य स्तोतृभ्यो मित्रमहः शर्म यच्छ ।

अग्ने गुणन्तमंहस उरुप्यो जौ नपात् पूभिरार्यसीभिः

८

भवा वरुथं गृणते विभावो भवा मघवन् मघवञ्च्यः शर्म ।

उरुप्याग्ने अंहसो गुणन्तं प्रातर्मक्षु धियावसुर्जगम्यात्

९ [२४] (६८०)

(५९)

७ नोधा गौतमः । अग्निर्वैश्वानरः । त्रिष्टुप् ।

व्या इदमे अग्रयस्ते अन्ये त्वे विश्वे अमृता मादयन्ते ।	
वैश्वानर नाभिरसि क्षितीनां स्थूणेव जना उपमिद् ययन्थ	१
मूर्धा दिवो नाभिरग्निः पृथिव्या अथाभवदरती रोदस्योः ।	
तं त्वा देवासोऽजनयन्त देवं वैश्वानर ज्योतिरिदार्याय	२
आ सूर्ये न रश्मयो ध्रुवासो वैश्वानरे दधिरेऽग्ना वसूनि ।	
या पर्वतेष्वोपधीष्वप्सु या मानुषेष्वसि तस्य राजा	३
बृहती इव सूनवे रोदसी गिरो होता मनुष्योऽ न दक्षः ।	
स्वर्वते सत्यशुष्माय पूर्वा वैश्वानराय नृत्तमाय यहीः	४
दिवश्चित् ते बृहतो जातवेदो वैश्वानर प्र रिरिचे महित्वम् ।	
राजा कृष्टीनामसि मानुषीणां युधा देवेभ्यो वरिवश्चकथ	५
प्र नू महित्वं वृषभस्य वोचं यं पूरवो वृत्रहणं सचन्ते ।	
वैश्वानरो दस्युमग्निर्जघन्वा अधूनोत् काष्ठा अव शम्बरं भेत	६
वैश्वानरो महिम्ना विश्वकृष्टिर्भरद्वाजेषु यजतो विभावा ।	
शातवनेये शतिनीभिरग्निः पुरुणीथे जरते सूनृतावान्	७ [२५] (६८७)

(६०)

५ नोधा गौतमः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

वह्निं यशसं विदथस्य केतुं सुग्राव्यं दूतं सद्यो अर्थम् ।	
द्विजन्मानं रयिमिव प्रशस्तं रातिं भरद् भृगवे मातरिश्वा	१
अस्य शासुरुभयासः सचन्ते हविष्मन्त उशिजो ये च मतीः ।	
दिवश्चित् पूर्वो न्यसाद्दि होता ऽऽपृच्छर्यो विश्पतिर्विक्षु वेधाः	२
तं नव्यसी हृद् आ जायमान मस्मत् सुकीर्तिर्मधुजिह्वमश्याः ।	
यमृत्विजो वृजने मानुषासः प्रयस्वन्त आयवो जीजनन्त	३
उशिक् पावको वसुर्मानुषेषु वरेण्यो होता धायि विक्षु ।	
दमूना गृहर्पतिर्दम आँ अग्निर्भुवद् रयिपती रयीणाम्	४
६	(६९१)

सनाद् दिवं परि भूमा विरूपे पुनर्भुवा युवती स्वभिर्विः ।	
कृष्णेभिरक्तोपा रुशङ्घिर्वपुभिरा चरता अन्यान्या	८
सनेमि सुख्यं स्वपस्यमानः सनुर्दाधार शर्वसा सुदंसाः ।	
आमासु चिद् दधिषे पक्रमन्तः पर्यः कृष्णासु रुशङ्घ रोहिणीषु	९
सनात् सनीळा अवनीरवाता व्रता रक्षन्ते अमृताः सहोभिः ।	
पुरू सहस्रा जनयो न पत्नीर्दुवस्यन्ति स्वसारे अह्नयाणम्	१० [२]
सनायुवो नमसा नद्यो अर्केर्वसूयवो मतयो दस्म दद्दुः ।	
पतिं न पत्नीरुशतीरुशन्तं स्पृशन्ति त्वा शवसावन् मनीषाः	११
सनादेव तव रायो गर्भस्तौ न क्षीयन्ते नोप दस्यन्ति दस्म ।	
द्युमाँ असि क्रतुमाँ इन्द्र धीरः शिक्षा शचीवस्तव नः शर्चीभिः	१२
सनायते गोतम इन्द्र नव्यमतेक्षद् ब्रह्म हरियोजनाय ।	
सुनीथाय नः शवसान नोधाः प्रातर्मक्षु धियावसुर्जगम्यात्	१३ [३] (७२१)

(६३)

९ नोधा गोतमः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

त्वं मह्यं इन्द्र यो ह शुष्मैर्द्यवा जज्ञानः पृथिवी अमे धाः ।	
यद्ध ते विश्वा गिर्यश्चिदभवा मिया हृल्लासः किरणा नैजन्	१
आ यद्धरी इन्द्र विव्रता वेरा ते वज्रं जरिता ब्राह्मेर्धात् ।	
येनाविहर्यतक्रतो अमित्रान् पुर इष्णासि पुरुहूत पूर्वीः	२
त्वं सत्य इन्द्र धृष्णुरेतान् त्वमभुक्षा नर्यस्त्वं पाद् ।	
त्वं शुष्णं वृजने पृक्ष आणौ यूने कुत्साय द्युमते सचाहन्	३
त्वं ह त्यदिन्द्र चोद्रीः सखा वृत्रं यद् वज्रिन् वृषकर्मन्नुभनाः ।	
यद्ध शूर वृषमणः पराचैर्वि दस्युर्योनावकृतो वृथापाद्	४
त्वं ह त्यदिन्द्रारिपण्यन् हृल्लास्य चिन्मर्तानामजुष्टौ ।	
व्युस्मदा काष्ठा अर्वते वर्धनेव वज्रिञ्छुथिह्यमित्रान्	५ [४]
त्वां ह त्यदिन्द्रार्णसातौ स्वर्मीह्वि नर आज्ञा हवन्ते ।	
त्वं स्वधाव इयमा समर्य क्रतिवर्जिष्वतसाय्या भूत्	६
ह त्यदिन्द्र सप्त युध्यन् पुरो वज्रिन् पुरुकुत्साय ददः ।	
सत सुदासे वृथा वर्धनेव राजन् वरिवः पूरवे कः	७ (७२८)

त्वं त्यां न इन्द्र देव चित्रा मिपमापो न पीपयः परिज्मन् ।
 यया शूर प्रत्यस्मभ्यं वंसि त्मनमूर्जं न विश्वध क्षरंध्यै
 अकारि त इन्द्र गोतमेभिर्वह्नाण्योक्ता नमसा हरिभ्याम् ।
 सुपेशसं वाजमा भरा नः प्रातर्मक्षु धियावसुर्जगम्यात्

(६४)

१५ नोधा गौतमः । मरुतः । जगती, १५ त्रिष्टुप् ।

वृष्णे शर्षाय सुमखाय वेधसे नोधः सुवृक्तिं प्र भरा मरुद्भ्यः ।
 अपो न धीरो मनसा सुहस्त्यो गिरः समञ्जे विदथेष्वाभुवः १
 ते जज्ञिरे दिव ऋष्वास उक्षणो रुद्रस्य मर्या असुरा अरेपसः ।
 पावकासः शुचयः सूर्या इव सत्वानो न द्रप्सिनो घोरवर्षसः २
 युवानो रुद्रा अजरा अभोग्वनो ववक्षुरधिगावः पर्वता इव ।
 इहा चिद् विश्वा भुवनानि पार्थिवा प्र च्यावयन्ति दिव्यानि मज्मना ३
 चित्रैरक्षिभिर्वपुषे व्यञ्जते वक्षःसु रुक्मां अधि येतिरे शुभे ।
 असेषेषां नि मिमृक्षुर्ऋष्टयः साकं जज्ञिरे स्वधया दिवो नरः ४
 ईशानकृतो धुनयो रिशादसो वातान् विद्युत्स्तविषीभिरक्रत ।
 वृहन्त्यूधदिव्यानि धूर्तयो भूमिं पिन्वन्ति पर्यसा परिञ्जयः ५ [६
 पिन्वन्त्यपो मरुतः सुदानवः पर्यो घृतवद् विदथेष्वाभुवः ।
 अत्यं न मिहे वि नयन्ति वाजिनमुत्सं वृहन्ति स्तनयन्तमक्षितम् ६
 महिपासो मायिनश्चित्रभानवो गिरयो न स्वतवसो रघुप्यदः ।
 मृगा इव हस्तिनः खादथा वना यदारुणीषु तविषीर्युग्ध्वम् ७
 सिंहा इव नानदति प्रचेतसः पिशा इव सुपिशां विश्ववेदसः ।
 क्षपो जिन्वन्तः पृषतीभिर्ऋदिभिः समित् सबाधः शत्रुसाहिमन्ववः ८
 रोदसी आ वदता गणाश्रियो नृपाचः शूराः शत्रुसाहिमन्ववः ।
 आ वन्धुरेष्वमतिर्न दर्शिता विद्युन्न तस्यौ मरुतो रथेषु वः ९
 विश्ववेदसो रविभिः समोकसः संमिभ्तासुस्तविषीभिर्विगुण्डिनः ।
 अस्तारु इषुं दधिरे गर्भस्त्यो गन्तुशुष्ना वृषंवाद्यो नरः १० [७]

होता निषत्तो, मनोरपत्ये	स चिन्नवासां, पतीं रयीगाम्	७
इच्छन्त रेतो, मिथस्तनूपु	सं जानत स्वैर्दक्षैरमूराः	८
पितुर्न पुत्राः, क्रतुं जुषन्त	श्रोषन् ये अस्य, शासं तुरासः	९
वि रायं और्णोद, दुरः पुरुक्षुः	पिपेश नाकं, स्तृभिर्दमूनाः	१० [१२] (७८५)

(६९)

१० पराशरः शाक्त्यः । अग्निः । द्विपदा विराट् ।

शुक्रः शुशुक्रौ, उषो न जारः	प्रा संमीची, दिवो न ज्योतिः	१
परि प्रजातः, कत्वा बभूथ	भुवो देवानां, पिता पुत्रः सन्	२
वेधा अहंभो, अग्निर्विजान	नूधर्न गोनां, स्वाद्मा पितृनाम्	३
जने न शेव, आहूर्यः सन्	मध्ये निषत्तो, रण्वो दुरोणे	४
पुत्रो न जातो, रण्वो दुरोणे	वाजी न प्रीतो, विशो वि तारीत्	५
विशो यदहे, नृभिः सनीळा	अग्निर्देवत्वा, विश्वान्यश्याः	६
नकिष्ट एता, व्रता मिनन्ति	नृभ्यां यदेभ्यः, श्रुष्टिं चकथं	७
तत् तु ते दंसो, यदहन्त्समानै	नृभिर्यद् युक्तो, विवे रपांसि	८
उषो न जारो, विभावोस्रः	संजातरूपश्चिकेतदस्मै	९
त्मना वहन्तो, दुरो व्यृण्वन्	नवन्त विश्वे, स्वर्हृशीके	१० [१३] (७९५)

(७०)

११ पराशरः शाक्त्यः । अग्निः । द्विपदा विराट् ।

वनेम पूर्वीर्यो मनीषा	अग्निः सुशोको, विश्वान्यश्याः	१
आ दैव्यानि, व्रता चिकित्वा	ना मानुषस्य, जनस्य जन्म	२
गर्भो यो अपां, गर्भो वनानां	गर्भश्च स्थातां, गर्भश्चरथाम्	३
अर्द्रां चिदस्मा, अन्तर्दुरोणे	विशां न विश्वो, अमृतः स्वाधीः	४
स हि क्षपावां, अग्नी रयीणां	दाशद् यो अस्मा, अरं सूक्तैः	५
चिकित्वा, भूमा नि पाहि	देवानां जन्म, मतांश्च विद्वान्	६
पूर्वीः, क्षपो विरूपाः	स्थातुश्च रथमृतप्रवीतम्	७
होता, स्वर्निषत्तः	कृण्वन् विश्वान्यपांसि सत्या	८
प्रशस्ति, वनेषु धिषे	भरन्त विश्वे, बलिं स्वर्णः	९ (८०४)

पुरुत्रा संपर्यन् पितुर्न जिवेर्वि वेदो भरन्त ॥ ५ ॥
 रस्तेव शूरो यार्तेव भीमस्त्वेषः समत्सु ॥ ६ ॥

१०

११ [१४] (८०६)

(७१)

१० पराशरः शाक्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

श्रुशतीरुशन्तं पतिं न नित्यं जनयः सनीळाः ।
 वीमरुपीमजुषूत्रं चित्रमुच्छन्तीसुषसं न गावः
 ह्ला पितरो न उक्थै राद्रिं रुजत्राङ्गिरसो रवेण ।
 हतो गातुमस्मे अहः स्वर्विविदुः केतुमुखाः
 र्नस्य धीतिमादिदुर्यो दिधिष्वोऽ विभृत्राः ।
 रसो यन्त्यच्छा देवाश्नन्म प्रयसा वर्धयन्तीः
 विभृतो मातरिश्वा गृहेगृहे श्येतो जेन्यो भूत् ।
 न सहीयसे सत्त्वा सत्रा दूत्यं भृगवाणो विवाय
 व ई रसं दिवे क र्व त्सरत् पृशान्याश्चिकित्वान् ।
 पता दिद्युमस्मै स्वायां देवो दुहितरि त्विधिं धात्
 तुभ्यं दम् आ विभाति नमो वा दाशादुशतो अनु द्यून् ।
 यो अस्य द्विवर्हा चासद् राया सरथं यं जुनासि
 अभि पृक्षः सचन्ते समुद्रं न स्रवतः सप्त युहीः ।
 वै चिकित्ते वयो नो विदा देवेषु प्रमतिं चिकित्वान्
 पतिं तेज आनद् ह्युचि रेतो निषिक्तं द्यौरभीके ।
 ननवद्यं युवानं स्वाध्वं जनयत् सूदयच्च
 ध्वनः सद्य एत्येकः सत्रा सूरौ वस्व ईशे ।
 चावरुणा सुपाणी गोषु प्रियममृतं रक्षमाणा
 सख्या पित्र्याणि प्र मर्षिष्ठा अभि विदुष्कृविः सन् ।
 रं जरिमा मिनाति पुरां तस्या अभिशस्तेरधीहि

१

२

३

४

५

[१५]

६

७

८

९

१०

[१६] (८१६)

(७२)

१० पराशरः शाक्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

वेधसः शश्वतस्कृ हस्ते दधानो नर्या पुरुणि ।
 रयिपती रयीणां सत्रा चक्राणो अमृतानि विश्वा

१

(८१७)

होता निषत्तो, मनोरपत्ये	स चित्रवासां, पतीं रयीगाम्	७
इच्छन्त रेतो, मिथस्तनूपु	सं जानत स्वैर्दक्षैरमूराः	८
पितुर्न पुत्राः, क्रतुं जुपन्त	श्रोषन् ये अस्य, शासं तुरासः	९
वि राय और्णोद, दुरः पुरुक्षुः	पिपेश नाकं, स्तृभिर्दमूनाः	१० [१२] (७८)

(६९)

१० पराशरः शाकत्यः । अग्निः । द्विपदा विराट् ।

शुकः शुशुक्राँ, उपो न जारः	पप्रा समीची, द्विवो न ज्योतिः	१
परि प्रजातः, क्रत्वा बभूथ	भुवो देवानां, पिता पुत्रः सन्	२
वेधा अहंसो, अग्निर्विजान	न्नूर्धनं गोनां, स्वाद्मा पितूनाम्	३
जने न शेव, आहूर्यः सन्	मध्ये निषत्तो, रण्वो दुरोणे	४
पुत्रो न जातो, रण्वो दुरोणे	वाजी न प्रीतो, विशो वि तारीत्	५
विशो यदहे, नृभिः सनीळा	अग्निर्देवत्वा, विश्वान्यश्याः	६
नकिंष्ट एता, व्रता मिनन्ति	नृभ्यो यदेभ्यः, श्रुष्टिं चकथं	७
तत् तु ते दंसो, यदहन्त्समानै	र्नृभिर्यद् युक्तो, विवे रपांसि	८
उपो न जारो, विभावोस्रः	संज्ञातरूपश्चिकेतदस्मै	९
त्मना वहन्तो, दुरो व्यृण्वन्	नवन्त विश्वे, स्वर्हृशीके	१० [१३] (७९)

(७०)

११ पराशरः शाकत्यः । अग्निः । द्विपदा विराट् ।

वनेम पूर्वीरयो मनीषा	अग्निः सुशोक्रो, विश्वान्यश्याः	१
आ देव्यानि, व्रता चिकित्वा	ना मानुषस्य, जनस्य जन्म	२
गर्भो यो अपां, गर्भो वनानां	गर्भश्च स्थातां, गर्भश्चरथाम्	३
अद्रौ चिदस्मा, अन्तदुरोणे	विशां न विश्वो, अमृतः स्वाधीः	४
स हि क्षपावाँ, अग्नी रयीणां	दाशद् यो अस्मा, अरं सूक्तैः	५
एता चिकित्वा, भूमा नि पाहि	देवानां जन्म, मतींश्च विद्वान्	६
वर्धन्यं पूर्वाः, क्षपो विरूपाः	स्थानुश्च रथमृतप्रवीतम्	७
अराधि होता, स्वर्निषत्तः	कृण्वन् विश्वान्यपांसि सत्या	८
गोषु प्रशस्तिं, वनेषु धिये	भरन्त विश्वे, बलिं स्वर्णः	९

वि त्वा नरः, पुरुत्रा संपर्यन् पितुर्न जित्रेर्वि वेदो भरन्त ॥ ५ ॥	१०
साधुर्न गृध्नुरस्तेव शूरो यातेव भीमस्तेवपः समत्सु ॥ ६ ॥	११ [१४] (८०६)

(७१)

१० पराशरः शाक्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

उप प्र जिन्वन्नृशतीरुशन्तं पतिं न नित्यं जनयः सनीळाः ।	
स्वसारः श्यावीमरुपीमजुषूञ् चित्रमुच्छन्तीमुपसं न गावः	१
वीळु चिद् दृह्ला पितरो न उक्थै—रदिं रुजन्नाङ्गिरसो र्वेण ।	
चक्रुर्दिवो बृहतो गातुमस्मे अहः स्वर्विविदुः केतुमुस्राः	२
दर्धन्नृतं धनयन्नस्य धीति—मादिदुर्यो दिधिष्वोऽ विभृत्राः ।	
अतृप्यन्तीरपसो यन्त्यच्छा देवाश्चन्म प्रयसा वर्धयन्तीः	३
मथीद् यदीं विभृतो मातरिश्वा गृहेगृहे श्येतो जेन्यो भूत् ।	
आदीं राजे न सहीयसे सत्वा सन्ना दूत्यं भृगवाणो विवाय	४
महे यत् पित्र ई रसं दिवे क—रव त्सरत् पृशान्यश्चिकित्वान् ।	
सृजदस्ता धृपता दिद्युमस्मै स्वायां देवो दुहितरि त्विधिं धात्	५ [१५]

स्व आ यस्तुभ्यं दम् आ विभाति नमो वा दाशादुशतो अनु द्युन् ।

वधो अग्ने वयो अस्य द्विवर्हा यासद् राया सरथं यं जुनासि	६
अग्निं विश्वा अभि पृक्षः सचन्ते समुद्रं न स्रवतः सुप्त युहीः ।	
न जामिभिर्वि चिकिते वयो नो विदा देवेषु प्रमतिं चिकित्वान्	७
आ यद्विपे नृपतिं तेज आनद् झृचि रेतो निषिक्तं द्यौरभीके ।	
अग्निः शर्धमनवद्यं युवानं स्वाध्वं जनयत् सूदयच्च	८
मनो न योऽध्वनः सद्य एत्ये—कः सन्ना सूरौ वस्व ईशे ।	
राजाना मित्रावरुणा सुपाणी गोपु प्रियममृतं रक्षमाणा	९
मा नो अग्ने स्रव्या पित्र्याणि प्र मर्षिष्ठा अभि विदुष्कृविः सन् ।	
नभो न रूपं जरिमा मिनाति पुरा तस्या अभिशस्तेरधीहि	१० [१६] (८१६)

(७२)

१० पराशरः शाक्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

नि काव्या वेधसः शश्वतस्कृ हस्ते दधानो नयां पूरुणि ।

अग्निर्भुवद् रयिपती रयीणां सन्ना चक्राणो अमृतानि विश्वा

७

१ [१६] (८१६)

अस्मे वत्सं परि पन्तं न विन्दन्त्रिच्छन्तो विश्वे अमृता अमूराः ।

श्रमयुवः पदुव्यो धियंधास्तस्थुः पदे परमे चार्वग्नेः

२

तिस्रो यदग्ने शरदुस्त्वामिच्छुचिं घृतेन शुचयः सपर्यान् ।

नामानि चिद् दधिरे यज्ञियान्यसूदयन्त तन्वः सुजाताः

३

आ रोदसी बृहती वेर्विदानाः प्र रुद्रियां जधिरे यज्ञियांसः ।

विदन्मर्तो नेमधिता चिकित्वा नग्निं पदे परमे तस्थिवांसम्

४

संजानाना उप सीदन्नाभिजु पत्नीवन्तो नमस्यं नमस्यन् ।

रिरिक्वासस्तन्वः कृण्वत स्वाः सखा सख्युर्निमिपि रक्षमाणाः

५

[१७]

त्रिः सप्त यद् गुह्यानि त्वे इत् पदाविदुन्निहिता यज्ञियांसः ।

तेभी रक्षन्ते अमृतं सजोषाः पशूञ्च स्थातृञ्चरथं च पाहि

६

विद्रां अग्ने वयुनानि क्षितीनां व्यानुपकू छुरुधो जीवसे धाः ।

अन्तर्विद्रां अध्वनो देवयानानतन्द्रो दूतो अभवो हविर्वाद्

७

स्वाध्वो दिव आ सप्त यही रायो दुरो व्यृतज्ञा अजानन् ।

विदद् गव्यं सरमा हृह्लमूर्ध्व येना नु कं मानुषी भोजते विद्

८

आ ये विश्वा स्वपत्यानि तस्थुः कृण्वानासो अमृतत्वार्य गातुम् ।

महा महद्भिः पृथिवी वि तस्थे माता पुत्रैरदितिर्धार्यसे वेः

९

अधि श्रियं नि दधुश्चारुमस्मिन् दिवो यदुक्षी अमृता अकृण्वन् ।

अध क्षरन्ति सिन्धवो न सृष्टाः प्र नीचीरग्ने अरुपीरजानन्

१०

[१८] (८२६)

(७३)

१० पराशरः शाक्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

रथिनं यः पितृवित्तो वयोधाः सुप्रणीतिश्चिकितुपो न शासुः ।

भ्येनशीरतिथिर्न प्रीणानो होतेव सन्नं विधतो वि तारीत्

१

देवो न यः सविता सत्यमन्मा क्रत्वा निपाति वृजनानि विश्वा ।

पुत्रप्रशस्तो अमतिर्न सत्य आत्मेव शेवो दिधिपाय्यो भूत्

२

देवो न यः पृथिवीं विश्वधाया उपक्षेति हितमिन्द्रो न राजा ।

पुःसदः शर्मसदो न वीरा अनवद्या पतिजुष्टेव नारी

३

(८२९)

तं त्वा नरो दम आ नित्यमिन्द्रमग्ने सचन्त क्षितिषु ध्रुवासु । अधि द्युन्नं नि दधुर्भूर्यस्मिन् भवा विश्वायुर्धरुणो रयीणाम्	४
वि पृक्षो अग्ने मघवानो अशुर्वि सूरयो ददतो विश्वमायुः । सनेम वाजं समिथेज्वर्यो भागं देवेषु श्रवसे दधानाः	५ [१९]
ऋतस्य हि धेनवो वावशानाः स्मदूधीः पीपयन्त द्युर्भक्ताः । परावतः सुमतिं भिक्षमाणा वि सिन्धवः समया ससुरद्रिम्	६
त्वे अग्ने सुमतिं भिक्षमाणा द्विवि श्रवो दधिरे यज्ञियासः । नक्ता च चक्रुरुपसा विरूपे कृष्णं च वर्णामरुणं च सं धुः ।	७
यान् राये मर्तान्तुषूदो अग्ने ते स्याम मघवानो वयं च । ह्येव विश्वं भुवनं सिसक्ष्यापप्रिवान् रोदसी अन्तरिक्षम्	८
अर्वद्विद्ये अर्वतो नृभिर्नृन् वीरैर्वीरान् वनुयामा त्वोताः । ईशानासः पितृवित्तस्य रायो वि सूरयः शतहिमा नो अशुः	९
एता ते अग्र उचथानि वेधो जुष्टानि सन्तु मनसे हृदे च । शकेम रायः सुधुरो यमं ते ऽधि श्रवो देवर्भक्तं दधानाः	१० [२०] (८३६)

(७४)

[त्रयोदशोऽनुवाकः ॥१३॥ सू० ७३-८४]

९ गीतमो राहणः । अग्निः । नायत्री ।

उपप्रयन्तो अध्वरं मन्त्रं वोचेमाग्र्ये	। आरे अन्मे च शृण्वते	१
यः स्नीहितीषु पूर्व्यः संजग्मानासु कृष्टिषु	। अरक्षद् द्वाष्टुषे गर्वम्	२
उत हुवन्तु जन्तव उदृग्निर्वृत्रहाजनि	। धनंजयो रणारणे	३
यस्य दूतो आसि क्षये वेधिं हृद्यानि वीतये	। इस्मत् कृणोष्यध्वम्	४
तमित् सुहृव्यमङ्गिरः सुदेवं सहसो यहो	। जना आहुः सुवर्हिषम्	५ [२१]
आ च वहासि ताँ इह देवाँ उप प्रशस्तये	। हृद्या सुवन्द्य वीतये	६
न योरुपच्छिद्रद्वयः शृण्वे रथंस्तु वरुण	। वदन्ति यमि दृष्यम्	७
त्वोतो वाज्यहृयो ऽभि पूर्वन्मादपरः	। म द्वाश्वो अग्ने अज्यम्	८
उत द्युमन् सुवीर्यं इहदग्ने विनासनि	। इदग्ने देव शृणुते	९ [२२] (८३७)

अस्मे वत्सं परि पन्तं न विन्दन्त्रिच्छन्तो विश्वे अमृता अमृगः ।

श्रमयुवः पदुव्यो धियंधास्तस्थुः पदे परमे चार्धयेः

२

तिस्रो यदग्ने शरदृस्त्वामिच्छुचिं घृतेन गुचयः सपर्यान् ।

नामानि चिद् दधिरे यज्ञियान्यसूदयन्त तन्वः । सुजाताः

३

आ रोदसी बृहती वेधिदानाः प्र रुद्रियां जधिरे यज्ञियांसः ।

विदन्मतो नेमधिता चिकित्वा नधिं पदे परमे तस्थिवांसम्

४

संजानाना उप सीदन्नभिजु पर्त्नीवन्तो नमस्यं नमस्यन् ।

रिरिक्वांसस्तन्वः कृण्वत स्वाः सखा सख्युर्निमिषि रक्षमाणाः

५

[१७]

त्रिः सप्त यद् गुह्यानि त्वे इत् पदाविदुन्निहिता यज्ञियांसः ।

तेभीं रक्षन्ते अमृतं सजोपाः पशूश्च स्थातृश्चरथं च पाहि

६

विद्वौ अग्ने व्युनानि क्षितीनां व्यानुपक् दुरुधो जीवसे धाः ।

अन्तर्विद्वौ अध्वनो देवयाना नतन्द्रे दूतो अमवो हविर्वाद्

७

स्वाध्वो दिव आ सप्त यही रायो दुरो व्यृतज्ञा अजानन् ।

विदद् गव्यं सरमा हृह्लमूर्ध येना नु कं मानुषी भोजते विद्

८

आ ये विश्वा स्वपत्यानि तस्थुः कृण्वानासो अमृतत्वार्य गातुम् ।

महा महद्भिः पृथिवी वि तस्थे माता पुत्रैरदितिर्धार्यसे वेः

९

अधि श्रियं नि दधुश्चारुमास्मिन् दिवो यदुक्षी अमृता अकृण्वन् ।

अर्ध क्षरन्ति सिन्धवो न सृष्टाः प्र नीचीरग्ने अरुपीरजानन्

१०

[१८] (८२६)

(७३)

१० पराशरः शाक्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

रयिर्न यः पितृवित्तो वयोधाः सुप्रणीतिश्चिकितुषो न शासुः ।

स्योनशीरतिथिर्न प्रीणानो होतैव सन्न विधतो वि तारीत

१

देवो न यः सविता सत्यमन्मा क्रत्वा निपाति वृजनाति विश्वा ।

पुरुप्रशस्तो अमतिर्न सत्य आत्मेव शेवो दिधिपाय्यो भूत्

२

देवो न यः पृथिवीं विश्वधाया उपक्षेति हितमित्रो न राजा ।

पुरःसदः शर्मसदो न वीरा अनवद्या पतिजुष्टेव नारी

३

(८२६)

तं त्वा नरो दम आ नित्यमिद्धमग्ने सचन्त क्षितिषु ध्रुवास्तु । अधि द्युन्नं नि दधुर्भूर्यस्मिन् भवा विश्वार्युर्धरुणो रयीणाम् वि पृक्षो अग्ने मघवानो अशुर्वि सूरयो ददतो विश्वमार्युः । सनेम वाजं समिथेष्वर्यो भागं देवेषु श्रवसे दधानाः	४	
ऋतस्य हि धेनवो वावशानाः स्मदृग्धीः पीपयन्त द्युभक्ताः । परावतः सुमतिं भिक्षमाणा वि सिन्धवः सुमर्या ससुरद्रिम् त्वे अग्ने सुमतिं भिक्षमाणा द्विवि श्रवो दधिरे यज्ञियांसः । नक्ता च चक्रुरुषसा विरूपे कृष्णं च वर्णमरुणं च सं धुः । यान् राये मर्तान्तुसुषूदो अग्ने ते स्याम मघवानो वयं च । ह्रायेव विश्वं भुवनं सिसक्ष्यापप्रिवान् रोदसी अन्तरिक्षम् अवीन्द्रिग्रे अर्वतो नृभिर्नृन् वीरैर्वीरान् वनुयामा त्वोताः । ईशानासः पितृवित्तस्य रायो वि सूरयः शतहिमा नो अशुः एता ते अग्न उचथानि वेधो जुष्टानि सन्तु मनसे हृदे च । शक्रेम रावः सुधुरो यमं ते ऽधि श्रवो देवभक्तं दधानाः	५	[१९]
	६	
	७	
	८	
	९	
	१०	[२०] (८३६)

(५३)

[त्रयोदशोऽनुयायः ॥१३॥ मू० ७३-८४]

९ गोतमो राहुगणः । अग्निः । गायत्री ।

उपप्रयन्तो अध्वरं मन्त्रं वोचेमाग्रये । अग्ने अन्मे च शृण्वन्ते १	
यः स्नीहितीषु पूर्वः संजग्मानास्तु कृष्टिषु । अरक्षद्व इष्टुषु गर्गम २	
उत हुवन्तु जन्तव उदग्निर्वृत्रहाजनि । धनंजयो रणंगणे ३	
यस्य दूतो अस्ति क्षये वेपि हव्यानि वीतये । इन्मन कुमोप्यध्वम् ४	
तमित् सुहृव्यमाङ्गिरः सुदेवं सहसो यतो । जना आहुः सुहृदिषम् ५	[२१]
आ च वहासि ताँ इह देवाँ उप प्रशान्तये । हव्या सुध्वम् वीतये ६	
न योरुपविद्विद्व्यः शृण्वे रथस्य कश्चन । यदग्ने यमि द्युर्गम् ७	
त्वोतो वाज्यहृद्यो ऽभि पूर्वन्मादपः । म जुश्वो अग्ने अन्धान ८	
उत द्युमन् सुवीर्यं इहदग्ने विमाननि । इन्द्रेणो देव इष्टुषु ९	[२२] (८३७)

(७५)

५ गोतमो राहृगणः । अग्निः । गायत्री ।

जुपस्व सप्रथस्तमं	वचो देवप्सरस्तमम्	। हृद्या जुह्वान आसनि	१
अथा ते अङ्गिरस्तमा	भ्रं वेधस्तम प्रियम्	। वोचेम ब्रह्म सानसि	२
कस्ते जामिर्जनाना	मग्ने को दाश्वध्वरः	। को ह कस्मिन्नसि थितः	३
त्वं जामिर्जनाना	मग्ने मित्रो असि प्रियः	। सखा सखिभ्य ईड्यः	४
यजा नो मित्रावरुणा	यजा देवाँ ऋतं ब्रूहत्	। अग्ने यक्षि स्वं दमम्	५ [२३] (८५०)

(७६)

५ गोतमो राहृगणः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

का त उपेतिर्मनसो वराय	भुवदग्ने शंतमा का मनीषा ।		
को वा यज्ञैः परि दक्षं त आप	केन वा ते मनसा दाशेम		१
एह्यम इह होता नि पीदा	दग्धः सु पुरएता भवा नः ।		
अवतां त्वा रोदसी विश्वमिन्वे	यजा महे सौमनसाय देवान्		२
प्र सु विश्वान् रक्षसो धक्ष्यग्ने	भवा यज्ञानामभिश्चिपावा ।		
अथा वह सोमपतिं हरिभ्या	मातिथ्यमस्मै चकृमा सुदात्रे		३
प्रजावता वचसा वह्निरासा	ऽऽ च हुवे नि च सत्सीह देवैः ।		
वेपि होत्रसुत पोत्रं यजत्र	बोधि प्रयन्तर्जनितर्वसूनाम्		४
यथा विप्रस्य मनुषो हविभि	देवाँ अयजः कविभिः कविः सन् ।		
एवा होतः सत्यतर त्वमद्या	भ्रं मन्द्रया जुहा यजस्व		५ [२४] (८५५)

(७७)

५ गोतमो राहृगणः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

कथा दाशेमाग्रये कास्मै	देवजुष्टोच्यते भामिने गीः ।		
यो मर्त्येष्वमृतं ऋतावा	होता यजिष्ठ इत् कृणोति देवान्		१
यो अध्वरेषु शंतम ऋतावा	होता तमू नमोभिरा कृणुध्वम् ।		
अग्निर्यद् वेर्मतीय देवा	न्त्स चा बोधाति मनसा यजाति		२
स हि क्रतुः स मर्यः स साधु	मित्रो न भूदद्भुतस्य रथीः ।		
तं मेधेषु प्रथमं देवयन्ती	विश उपं ब्रुवते दुस्ममारीः		३ (८५६)

स नो नृणां नृतमो रिशादा अग्निगिरोऽवसा वेतु धीतिम् ।	
तना च ये मघवानः शविष्ठा वाजप्रसूता इषयन्त मन्म	४
एवाग्निर्गोतमैभिर्कृतावा विप्रेभिरस्तोष्ट जातवेदाः ।	
स एषु द्युम्नं पीपयत् स वाजं स पुष्टिं याति जोषमा चिकित्वान्	५ [२५] (८६०)

(७८)

५ गोतमो राहूगणः । अग्निः । गायत्री ।

अभि त्वा गोतमा गिरा जातवेदो विचर्षणे । द्युम्नैरभि प्र णोनुमः	१
तमु त्वा गोतमो गिरा रायस्कामो दुवस्यति । द्युम्नैरभि प्र णोनुमः	२
तमु त्वा वाजसातम मङ्गिरुस्वद्ध्रवामहे । द्युम्नैरभि प्र णोनुमः	३
तमु त्वा वृत्रहन्तमं यो दस्यूरवधूनुषे । द्युम्नैरभि प्र णोनुमः	४
अवोचाम रहूगणा अग्रये मधुमद् वचः । द्युम्नैरभि प्र णोनुमः	५ [२६] (८६५)

(७९)

१२ गोतमो राहूगणः । १-३ अग्निः मध्यमोऽग्निर्वा; ४-१२ अग्निः । १-३ त्रिष्टुप्; ४-६ उष्णिक्; ७-१२ गायत्री ।

हिरण्यकेशो रजसो विसारे ऽहिर्धुनिर्वात इव धर्जीमान् ।	
शुचिभ्राजा उषसो नवेदा यशस्वतीरपस्युवो न सत्याः	१
आ ते सुपर्णा अमिनन्त एवैः कृष्णो नोनाव वृषभो यद्वीदम् ।	
शिवाभिर्न स्मर्यमानाभिरागात् पतन्ति मिहः स्तनयन्त्यभ्रा	२
यदीमृतस्य पर्यसा पियानो नयन्तृतस्य पथिभी रजिष्ठैः ।	
अर्यमा मित्रो वरुणः परिज्मा त्वचं पृश्नन्त्युपरस्य योनौ	३
अग्ने वाजस्य गोमत ईशानः सहसो यहो । अस्मे धेहि जातवेदो महि श्रवः	४
स ईधानो वसुष्कवि रग्निरीञ्जन्यो गिरा । रेवदुस्मभ्यं पुर्वणीक दीदिहि	५
क्षपो राजन्नत त्मनाग्ने वस्तोरुतोषसः । स तिग्मजम्भ रक्षसो दह प्रति	६ [२७]

अवा नो अग्र ऊतिभिर्गावत्रस्य प्रभमणि । विश्वानु धीषु वन्द्य	७
आ नो अग्ने रचिं भर सत्रासाहं वरेण्यम् । विश्वानु पून्मु दुष्टरम्	८
आ नो अग्ने सुचेतुना रचिं विश्वायुपोपनम् । माद्वीकं धेहि जीवसे	९ (८५४)

(७५)

५ गोतमो राहृगणः । अग्निः । गायत्री ।

जुपस्व सप्रथस्तमं वचो देवप्सरस्तमम् । हृद्या जुह्वान आसनि	१
अथा ते अङ्गिरस्तमाग्ने वेधस्तम प्रियम् । वोचेम ब्रह्म सानसि	२
कस्ते जामिर्जनानाग्ने को दाश्वध्वरः । को ह कस्मिन्नसि श्रितः	३
त्वं जामिर्जनानाग्ने मित्रो असि प्रियः । सखा सखिभ्य ईड्यः	४
यजा नो मित्रावरुणा यजा देवाँ ऋतं बृहत् । अग्ने यक्षि स्वं दमम्	५ [२३] (८५०)

(७६)

५ गोतमो राहृगणः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

का त उपेतिर्मनसो वराय भुवदग्ने शंतमा का मनीषा ।	
को वा यज्ञैः परि दक्षं त आप केन वा ते मनसा दाशेम	१
एह्यग्र इह होता नि षीदा दधः सु पुरेता भवा नः ।	
अवतां त्वा रोदसी विश्वमिन्वे यजा महे सौमनसाय देवान्	२
प्र सु विश्वान् रक्षसो धक्ष्यग्ने भवा यज्ञानामभिशास्तिपावा ।	
अथा वह सोमपतिं हरिभ्यामातिथ्यमस्मै चक्रुमा सुदात्रे	३
प्रजावता वचसा वहिरासा ऽऽ च हुवे नि च सत्सीह देवैः ।	
वेषि होत्रसुत पोत्रं यजत्र बोधि प्रयन्तर्जनितर्वसूनाम्	४
यथा विप्रस्य मनुषो हविर्भिर्देवाँ अयजः कृविभिः कृविः सन् ।	
एवा होतः सत्यतर त्वमद्याग्ने मन्द्रया जुह्वा यजस्व	५ [२४] (८५०)

(७७)

५ गोतमो राहृगणः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

कथा दाशेमाग्ने कास्मै देवजुष्टोच्यते भामिने गीः ।	
यो मर्त्येष्वमृतं ऋतावा होता यजिष्ठ इत् कृणोति देवान्	१
यो अध्वरेषु शंतम ऋतावा होता तमू नमोभिरा कृणुध्वम् ।	
अग्निर्दधे वेर्मताय देवान्त्स चा बोधाति मनसा यजाति	२
स हि क्रतुः स मर्यः स साधु मित्रो न भूदद्भुतस्य रथीः ।	
तं मेधेषु प्रथमं देव्यन्ती विशि उपं नुवते दुस्समारीः	३ (८५१)

स नो नृणां नृतमो रिशादा अग्निगिरीऽवसा वेतु धीतिम् ।

तना च ये मघवानः शविष्ठा वाजप्रसूता इषयन्त मन्म

४

एवाग्निर्गोतमेभिर्कृतावा विप्रैभिरस्तोष्ट जातवेदाः ।

स एषु द्युम्नं पीपयत् स वाजं स पुष्टिं याति जोषमा चिकित्वान्

५ [२५] (८६०)

(७८)

५ गोतमो राहृगणः । अग्निः । गायत्री ।

अभि त्वा गोतमा गिरा जातवेदो विचर्षणे । द्युम्नैरभि प्र णोनुमः १

तमु त्वा गोतमो गिरा रायस्कामो दुवस्यति । द्युम्नैरभि प्र णोनुमः २

तमु त्वा वाजसातम मङ्गिरस्वद्ध्रवामहे । द्युम्नैरभि प्र णोनुमः ३

तमु त्वा वृत्रहन्तमं यो दस्यूरवधूनुषे । द्युम्नैरभि प्र णोनुमः ४

अवीचाम रहृगणा अग्रये मधुमद् वचः । द्युम्नैरभि प्र णोनुमः ५ [२६] (८६५)

(७९)

१२ गोतमो राहृगणः । १-३ अग्निः मध्यमेऽग्निर्वा ; ४-१२ अग्निः । १-३ विष्टुप् ; ४-६ उष्णिक् ; ७-१२ गायत्री ।

हिरण्यकेशो रजसो विसारे ऽहिर्धृतिर्वात दृढ धर्जीमान् ।

शुचिभ्राजा उपसो नवेदा यशस्वतीरपस्युवो न सत्याः १

आ ते सुपर्णा अभिनन्त एवैः कृष्णो नोताव वृषभो यद्रीदम ।

शिवाभिर्न स्मर्यमानाभिरागात् पतन्ति सिंहः स्तनपन्त्यभ्रा २

यदीमृतस्य पर्यसा पियानो नयन्नृतस्य पृथिभी गजैः ।

अर्यमा मित्रो वरुणः परिज्मा त्वचं पृथुन्नवृषमद् योनां ३

अग्ने वाजस्य गोमते ईशानः सहस्रो यहो । अन्मे धेहि जातवेदो महि श्रवः ४

स ईधानो वसुष्कवि रग्निरीद्विषो गिरा । इददुम्नमर्चं पुरणीक दीदिति ५

क्षपो राजन्नृत त्वनाग्ने वन्नोऽनुतापसः । न निग्मजम्भ रुक्षमो दृष्ट प्रति ६ [२७]

अवा नो अग्ने ज्ञातिभिर्गापुत्रस्य प्रभवेति । विश्वांस्तु धीनु वन्द्य ७

आ नो अग्ने रुचिं भरं सन्नामाहं वरेण्यम् । विश्वांस्तु वृत्तु वृत्तम् ८

आ नो अग्ने नृपतुना रुचिं विश्वापुजेज्जम् । सार्हो जं धेहि ज्विदमं ९

(८७४)

प्र पूतास्तिग्मशोचिषे वाचो गोतमाग्रये । भरस्व सुमन्युर्गिरः १०
यो नो अग्नेऽभिदासत्यन्ति दूरे पंडीष्ट सः । अस्माकमिद् वृधे मव ११
सहस्राक्षो विचर्षणि रभी रक्षांसि सेधति । होता गृणीत उक्थ्यः १२ [२८] (८७७)

(८०)

१६ गोतमो राहृगणः । इन्द्रः, १६ इन्द्रः, (अथर्वा, मनुः दध्यङ् च) । पंक्तिः ।

इत्था हि सोम इन्मदे ब्रह्मा चकार वर्धनम् ।
शर्विष्ठ वज्रिन्नोजसा पृथिव्या निः शशा अहि मर्चन्ननु स्वराज्यम् १
स त्वामदृद् वृषा मदुः सोमः श्येनाभृतः सुतः ।
येना वृत्रं निरुद्धयो जघन्थ वज्रिन्नोजसा चर्चन्ननु स्वराज्यम् २
प्रेह्यभीहि धृष्णुहि न ते वज्रो नि वंसते ।
इन्द्रं नृम्णं हि ते शवो हनो वृत्रं जया अपो ऽर्चन्ननु स्वराज्यम् ३
निरिन्द्र भूम्या आर्धे वृत्रं जघन्थ निर्दिवः ।
सृजा मरुत्वतीरव जीवर्धन्या इमा अपो ऽर्चन्ननु स्वराज्यम् ४
इन्द्रो वृत्रस्य दोधतः सानुं वज्रेण हीळितः ।
अभिक्रम्याव जिघ्रते ऽपः सर्माय चोदय चर्चन्ननु स्वराज्यम् ५ [२९]
अधि सानो नि जिघ्रते वज्रेण शतपर्वणा ।
मन्दान इन्द्रो अन्धसः सखिभ्यो गातुमिच्छत्यर्चन्ननु स्वराज्यम् ६
इन्द्र तुभ्यमिदाद्विवो ऽनुत्तं वज्रिन् वीर्यम् ।
यद् त्वं मायिनं मृगं तमु त्वं माययावधी चर्चन्ननु स्वराज्यम् ७
वि ते वज्रासो अस्थिरन्नवतिं नाव्याऽनु ।
महत तं इन्द्र वीर्यं ब्राह्मोस्ते बलं हित मर्चन्ननु स्वराज्यम् ८
सहस्रं साकर्मचत परिं टोमत विशतिः ।
शतैतमन्वोनोनु रिन्द्राय ब्रह्मोद्यत मर्चन्ननु स्वराज्यम् ९
इन्द्रो वृत्रस्य तविधिं निरुद्धन्त्सहसा सहः ।
महत तदस्य पौंस्यं वृत्रं जघ्नुवो अमृज दर्चन्ननु स्वराज्यम् १० [३०]
इमे चित्र तव मन्यवे वेपंते मियसा मही ।
यदिन्द्र वज्रिन्नोजसा वृत्रं मरुत्वा अवशी चर्चन्ननु स्वराज्यम् ११ (८८८)

न वेपसा न तेनने न्दं वेवा वि शीमयत ।
अर्थेन वव आयसः
अहिमन्व विवासाता
ववण समर्थायः ।
सदसमहितायता वेवनि स्वराज्यम

[५५]

१२

१३

१४

१५

१६ [३१] (२३)

(२१)

— ५०६ —

नस्मिन् नदीना पृथ्वी न्दं उक्त्वा समसमा वेवनि स्वराज्यम
यमथवा मनीषिता वेवदः विवमनत ।
नस्मिन्माम्न कर्तुं वेवा आजानि स वेवुर वेवनि स्वराज्यम
महे तु पादुमिसा न्दं का वेवा परः ।
अस्मिन् न अदिवा वेव वेवितय मिवा वेवनि स्वराज्यम
नदा विव नव मन्व पर स्था जाव रेवत ।
अहिमन्व विवासाता वेवनि स्वराज्यम
ववण समर्थायः ।
सदसमहितायता वेवनि स्वराज्यम

इन्दा मदीय वावु वेवस वेवहा मीमः ।
नामन्वेत्तवान्जुव नमसु देवाह
आसि हि वास्वेवा ससि मी परादिः ।
वर्कृतान आवापु यजमानाव हिवासि
वृक्षा मवृत्तता हेतु क हसः क वसा उवा
कवा मही अजवव साम आ वावु वेवः ।
स्त्रिय अथ वेवाकवा नि हिमा हेनिषान वेव
आपु पापु वेवा वेवु वावना हिनि ।
वावा इव कवचन न जाला न वावितव

१ नीलमा सहाराः । इवः । पानः ।

स वावु म नीलपय

उच्यते मी वेव

उक्त्वा वेव वनी वेवः

हेतुनिषानम

एव निव वेव

[३]

अ० १, अ० ५, अ० ३१

अ० १, अ० ५, अ० ३१

अथ मीमन्व
मी अन्व विव
इति मी मी वेव
अ० १, अ० ५, अ० ३१

मादयस्व सुते सचा शर्वसं शूर सधसं ।
 विद्महि त्वां पुरुवसु—मुष कामान्त्समृज्महे इथा नोऽविता भव ८
 एते तं इन्द्र जन्तवो विश्वं पुष्यन्ति वार्यम् ।
 अन्तर्हि ख्यो जनाना—मर्यां वेदो अदाशुपां तेषां नो वेदु आ भर १ [२] (१०२)

(८२)

६ गोतमो राहृगणः । इन्द्रः । पंक्तिः । ६ जगती ।

उपो पु शृणुही गिरो मर्धवन् मातथा इव ।
 यदा नः सूनुतावतः क्र आवृथयास इद् योजा न्विन्द्र ते हरीं ?
 अक्षन्नमीमदन्त ह्य—व प्रिया अधूपत ।
 अस्तोपत् स्वभानवो विप्रा नविष्ठया मृती योजा न्विन्द्र ते हरीं २
 सुसंहेशं त्वा वयं मर्धवन् वन्दिपीमहि ।
 प्र नूनं पूर्णवन्धुरः स्तुतो याहि वशां अनु योजा न्विन्द्र ते हरीं ३
 स घा तं वृषणं स्थ—मधिं तिष्ठाति गोविदम् ।
 यः पात्रं हारियोजनं पूर्णमिन्द्र चिकेतति योजा न्विन्द्र ते हरीं ४
 युक्तस्ते अस्तु दक्षिण उत सुव्यः शतक्रतो ।
 तेन जायामुषं प्रियां मन्दानो याह्यन्धसो योजा न्विन्द्र ते हरीं ५
 युनज्मि ते ब्रह्मणा केशिना हरी उप प्र याहि दधिषे गर्भस्त्योः ।
 उत त्वां सुतासो रभसा अमन्दिषुः पूषण्वान् वञ्जिन्त्समु पत्न्यामदः ६ [३] (१०६)

(८३)

६ गोतमो राहृगणः । इन्द्रः । जगती ।

अश्वावति प्रथमो गोषु गच्छति सुप्रावीरिन्द्र मर्त्यस्तवोतिभिः ।
 तमित् पृणक्षि वसुना भवीयसा सिन्धुमापो यथाभितो विचेतसः ?
 आपो न देवीरुपं यन्ति होत्रिय—मवः पश्यन्ति विततं यथा रजः । २
 प्राचैर्देवासः प्र णयन्ति देवयुं ब्रह्मप्रियं जोषयन्ते वरा इव २
 अधि द्वयोरेदधा उक्थयं वचो यतसुचा मिथुना या संपर्यतः ।
 असंयतो व्रते ते क्षेति पुष्यति भद्रा शक्तिर्यजमानाय सुन्वते ३ (१११)

आदङ्गिराः प्रथमं दधिरे वयं इन्द्रायः शम्या ये सुकृत्यया । सर्वे पृणेः समविन्दन्त भोजनं मर्वावन्तं गोमन्तमा पशुं नरः	४
यज्ञैरथर्वा प्रथमः पथस्तते ततः सूर्यो व्रतपा वेन आजानि । आ गा आजदृशना काव्यः सर्चा यमस्य जातममृतं यजामहे	५
बर्हिर्वा यत् स्वपत्याय वृज्यते ऽर्को वा श्लोकमाघोपते द्विवि । ग्रावा यत्र वदति कारुरुक्थ्यं स्तस्येदिन्द्रो अभिपित्वेषु रण्यति	६ [४] (९१४)

(८४)

२० गीतमो राहगणः । इन्द्रः । १-६ अनुष्टुप्; ७-९ उष्णिक्; १०-१२ पंक्तिः;
१३-१५ गायत्री; १६-१८ त्रिष्टुप्; (प्रगायः=) १९ वृहती; २० सतोवृहती ।

असावि सोमं इन्द्र ते शर्विष्ठ धृष्णावा गहि । आ त्वां पृणाक्त्विन्द्रियं रजः सूर्यो न रश्मिभिः	१
इन्द्रमिन्द्ररीं बहूतो ऽप्रतिधृष्टशवसम् । ऋषीणां च स्तुतीरुपं यज्ञं च मानुपाणाम्	२
आ तिष्ठ वृत्रहन् रथं युक्ता ते ब्रह्मणा हरी । अर्वाचीनं सु ते मनो ग्रावां कृणोतु वग्नुनां	३
इममिन्द्र सुतं पित्र ज्येष्ठममर्त्यं मदम् । शुक्रस्य त्वाभ्यक्षरन् धारां क्रतस्य सादने	४
इन्द्राय नूनमर्चतो कथानि च ब्रवीतन । सुता अमत्सुरिन्द्रो ज्येष्ठं नमस्यता सहः	५ [५]
नकिङ्कद् रथीतरो हरी यदिन्द्र चच्छंसे । नकिङ्कानु मज्जना नकिः स्वश्वं जानशे	६
य एक इद् विदयते वसु मताय द्वाशुपे । ईशानो अप्रतिष्कृत इन्द्रो अङ्गः	७
कदा मर्तमराधतं पदा क्षुम्भानिव स्फुग्न । कदा नः शुभ्रवद् गिर इन्द्रो अङ्गः	८ (९३)

यश्चिद्धि त्वां बहुभ्य आ सुतावाँ आविवांसति ।

उग्रं तत् पत्यते शव इन्द्रो अङ्ग ९

स्वाद्योरित्था विषुवतो मध्वः पिबन्ति गौर्यः ।

वा इन्द्रेण सयावरी वृष्णा मदन्ति शोभसे वस्वीरनु स्वराज्यम् १० [६]

ता अस्य पशनायुवः सोमं श्रीणन्ति पृश्रयः ।

प्रिया इन्द्रस्य धेनवो वज्रं हिन्वन्ति सार्यकं वस्वीरनु स्वराज्यम् ११

ता अस्य नमसा सहः सपर्यन्ति प्रचेतसः ।

वतान्यस्य सश्विरे पुरुषि पूर्वचित्तये वस्वीरनु स्वराज्यम् १२

इन्द्रो इधीचो अस्थभि वृत्राण्यप्रतिष्कृतः । जघान नवतीर्नव १३

इच्छन्नश्वस्य यच्छिरः पर्वतेष्वपश्रितम् । तद् विदच्छर्यणावति १४

अथाह गोरमन्वत नाम त्वदुरपीच्यम् । इत्था चन्द्रमसो गृहे १५ [७]

हो अय पृष्ठ भूरि मा कृतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्हणायुन् ।

आमभित्तु मृश्वसो मयोभून् य एषां भृत्यामृणधत् स जीवात् १६

हो अये नुवते हो विभायु को मंसते सन्तमिन्द्र को अन्ति ।

श्वतेऽद्यु ह श्मायंता गुये अधि प्रवत तन्वेड को जनाय १७

वा अमीमोदि अशियां कुतं मुचा यजाता क्तुभिर्ध्रुवभिः ।

अमे दुम आ ईशानु होम को मंसते शीतिहोचः मुनुवः १८

अनुव म भगिषो नुवः श्विषु मत्येम् ।

त इन्द्रो मयमभित्तु मन्तिन्द्र मवीमि ते वयः १९

वा अय मभित्तु मा व कृतयो वयो अमान कदा अजा ईभन ।

विश्वो व म अमीमोदि मानु यमूनि यमूणिभ्य आ २० [८] (१५३)

(८५) [अनुवेतोऽनुनासिको परया १० ८५-१५]

१२ वावनेह कडुनयः कडुनाः जगताः ५, १२ विषुवः ।

१३ २ अनुवन्तः कृतस्तु त मन्तिन्द्रः श्वतः इन्द्रस्य मुनयो मुदुर्यमः ।

१४ २ अनुवन्ति मयमभित्तु नुवः मदन्ति श्वेय विदुषु वृष्णयः

१५ २ अनुवन्तः कृतस्तु मन्तिन्द्रः श्विषु मुदुसु मन्तिन्द्रः श्विषु मन्तिन्द्रः

१६ २ अनुवन्तः कृतस्तु मन्तिन्द्रः श्विषु मन्तिन्द्रः श्विषु मन्तिन्द्रः

(१५३)

गोमांतरो यच्छुभयन्ते अस्त्रिभिस्तनूषु शुभ्रा दधिरे विरुक्मतः ।	
बाधन्ते विश्वमभिमातितमप वर्मान्येषामनु रीयते घृतम्	३
वि ये भ्राजन्ते सुमखास ऋष्टिभिः प्रच्यावयन्तो अच्युता चिदोजसा ।	
मनोजुवो यन्मरुतो रथेष्ववा वृषत्रातासः पृषतीरयुग्धम्	४
प्र यद् रथेषु पृषतीरयुग्धं वाजे अद्रिं मरुतो रंहयन्तः ।	
उतारुषस्य वि प्यन्ति धाराश्रमेवोदभिव्युन्दन्ति भूमं	५
आ वो वहन्तु सप्तयो रघुष्यदो रघुपत्वानः प्र जिगात ब्राह्मिभिः ।	
सीदृता बर्हिरुरु वः सदस्कृतं मादयध्वं मरुतो मध्वो अन्धसः	६ [९]
तेऽवर्धन्तु स्वतवसो महित्वना नाकं तस्थुरु चक्रिरे सदः ।	
विष्णुर्यद्वावद् वृषणं मदच्युतं वयो न सीदन्नधि बर्हिषि प्रिये	७
शूरा इवेद् युयुधयो न जग्मयः श्रवस्यवो न पृतनासु येतिरे ।	
भयन्ते विश्वा भुवना मरुद्भ्यो राजान इव त्वेपसंहशो नरः	८
त्वष्टा यद् वज्रं सुकृतं हिरण्ययं सहस्रभृष्टिं स्वपा अवर्तयत् ।	
धत्त इन्द्रो नर्यपांसि कर्तवे ऽहन् वज्रं निरपामौजदर्णवम्	९
ऊर्ध्वं नुनुद्रेऽवतं त ओजसा दाहृहाणं चिद् विभिदुर्वि पर्वतम् ।	
धमन्तो वाणं मरुतः सुदानवो मद्दे सोमस्य रण्यानि चक्रिरे	१०
जिह्वं नुनुद्रेऽवतं तया विशासिञ्चुत्सं गोतमाय तृष्णजे ।	
आ गच्छन्तीमवसा चित्रभानवः कामं विप्रस्य तर्पयन्त धामभिः	११
या वः शर्मं शशमानाय सन्ति चिधातूनि दाशुषे यच्छताधि ।	
अस्मभ्यं तानि मरुतो वि यन्त रधिं नो धत्त वृषणः सुवीरम्	१२[१०](२५२)

(८६)

१० गोतमो राहृगणः । मरुतः । गायत्री ।

मरुतो यस्य हि क्षये पाथा द्विवो विमहसः । स नुगोपातमो जनः	१
यज्ञैर्वा यज्ञवाहसो विप्रस्य वा मतीनाम् । मरुतः शृणुता हवम्	२
उत वा यस्य वाजिनो ऽनु विप्रमर्तसत । स गन्ता गोमति वृजे	३
अस्य वीरस्य बर्हिषि सुतः सोमो दिविष्टिषु । उच्यं मर्ध्वं शस्यते	४
अस्य शोषन्वा भुवो विश्वा यध्वर्षणीरुभि । नरं चित ननुषीरिषः	५[११](२५२)

पूर्वाभिर्हि दंशामि	शरद्धिमरुतो वयम् ।	अयोभिर्भवीणीनाम्	६
सुभगः स प्रयज्यत्रे	मरुतो अस्तु मय्यैः ।	वस्य पर्यामि पर्या	७
शशमानस्य वा नरः	स्वैरस्य सत्यशयसः ।	विश कामस्य केनतः	८
यूयं तत् सत्यशयस	आविष्कृतं महित्वना ।	विश्वता विगृता रक्षः	९
गूहता गूहयं तमो	वि यांत विश्वमधिगाम् ।	ज्यातिष्कता गदुरमसि	१० [१२] (९५६)

(८०)

६ गोतमो राहूगणः । मरुतः । जगती ।

प्रत्वक्षसः प्रतवसो विरिप्शिनो	ऽनानता अविश्रुरा ऋजीपिणः ।		
जुष्टतमासो नृतमासो अश्लिभि-	व्यांनजे के चिदुसा इव स्तुभिः		१
उपहृरेषु यदचिध्वं ययिं	वयं इव मरुतः केन चित् पथा ।		
श्रोतन्ति कोशा उप वो रथेष्वा	घृतमुक्षता मधुवर्णमर्चते		२
प्रेषामज्मेषु विथुरेव रेजते	भूमिर्यामिषु यद्ध युञ्जते शुभे ।		
ते क्रीळ्यो धुनयो भ्राजदृष्टयः	स्वयं महित्वं पनयन्त धूतयः		३
स हि स्वसृत् पृषदश्वो युवां गणोऽ	ऽया ईशानस्तविपीभिरावृतः ।		
असिं सत्य ऋणयावानेद्यो	ऽस्या धियः प्राविताथा वृषां गणः		४
पितुः प्रत्तस्य जन्मना वदामसि	सोमस्य जिह्वा प्र जिगाति चक्षसा ।		
यद्वीमिन्द्रं शम्यृक्काण आशता	दित्रामानि यज्ञियानि दधिरे		५
श्रियसे कं भानुभिः सं मिमिक्षिरे	ते रश्मिभिस्त ऋकाभिः सुखादयः ।		
ते वाशीमन्त इप्मिणो अभीरवो	विदे प्रियस्य मारुतस्य धाम्नः		६ [१३] (९६२)

(८८)

६ गोतमो राहूगणः । मरुतः । त्रिष्टुप्; १, ६ प्रस्तारपंक्तिः; ५ विराड्रूपा ।

आ विद्युन्मद्भिर्मरुतः स्वकै	रथेभिर्यात ऋष्टिमद्भिस्वर्षणैः ।		
आ वर्षिष्ठया न इषा	वयो न पतता सुमायाः		१
तेऽरुणेभिर्वरमा पिशङ्गैः	शुभे कं यान्ति रथतूभिर्श्वैः ।		
रुक्मो न चित्रः स्वधित्तीवान्	पृथ्या रथस्य जङ्घनन्त भूम		२ (९६४)

श्रिये कं वो अधि तनूषु वाशीर्मेधा वना न कृणवन्त ऊर्ध्वा ।

युष्मभ्यं कं मरुतः सुजाता स्तुविद्युन्नासो धनयन्ते अदिम् ३

अहानि गृधाः पर्या व आगु रिमां धियं वाकार्यां च देवीम् ।

ब्रह्म कृण्वन्तो गोतमासो अर्के हृध्वं नुनुद् उत्सधिं पिबध्वै ४

एतत् त्यन्न योजनमचेति सस्वहं यन्मरुतो गोतमो वः ।

पश्यन् हिरण्यचक्रानयोदंप्रान् विधावतो वराहून् ५

एषा स्या वो मरुतोऽनुभर्त्री प्रति द्योभति वावतो न वाणी ।

अस्तोभयद् वृथासा मनु स्वधां गर्भस्त्योः ६ [१४] (१६८)

(८९)

१० गोतमो राहृगणः । विश्वेदेवाः; (१-२, ८-९ देवाः, १० अदितिः) । जगती;
६ विराट्-स्थानाः ८-१० त्रिष्टुप् ।

आ नो भद्राः कर्तवो यन्तु विश्वतो ऽर्द्धधासो अपरीतास उन्दिदः ।

देवा नो यथा सदमिद् बृधे असन्नप्रायुवो रक्षितारो दिवेदिवे १

देवानां भद्रा सुमतिर्ऋजूयतां देवानां रातिरुभि नो नि वर्तताम् ।

देवानां सख्यमुप सेदिमा वयं देवा न आयुः प्र तिरन्तु जीवसे २

तान् पूर्वया निविदा ह्रमहे वयं भर्गं मित्रमदिति दक्षंमुसिधम् ।

अर्यमणं वरुणं सोमंमश्विना सरस्वती नः सुभगा मयस्कारत् ३

तन्नो वातो मयोभु वातु भेषजं तन्माता पृथिवी तत् पिता द्यौः ।

तद् द्यावाणः सोमस्ततो मयोभुवस्तदंश्विना शृणुतं धिष्ण्या युवम् ४

तमीशानं जगतस्तस्थुस्पातिं धियंजिन्वमवसे ह्रमहे वयम् ।

एषा नो यथा वेदंसांसदं बृधे रक्षिता प्रायुरर्द्धधः स्वस्तये ५ [१५]

स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः स्वस्ति नः पूषा विश्ववेदाः ।

स्वस्ति नस्तार्क्ष्यो अरिष्टनेमिः स्वन्ति नो बृहस्पतिर्दधानु ६

पुषदंश्वा मरुतः पृश्निमातरः शुभेवावानो विद्वंषु जग्मयः ।

अग्निजिह्वा मनेवः सरचक्ष्णो विश्वे नो देवा अवना गनद्विह ७

भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा भद्रं पश्येमाक्षनिर्जनाः ।

स्थिररङ्गैस्तुष्टुवांसस्तनुभिर्व्यशेम देवहितं यदायुः ८ (२.३६)

अग्नीतोला विनाति नो वृषं हृष्या जुजोषतम् । आ यांतमुप नः सचा ११

अग्नीतोला विपुतमवतो नु आ प्यायन्तामुसिर्या हृष्यसूदः ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् १२[२९](१०४०)

(१४) [पञ्चदशोऽनुवाकः ॥१५॥ सू० १४-१०५]

१३ इत्युक्त्वा अग्नेः । अग्निः (जातवेदाः) ; ८ (जयः पादाः) देवाः, १६ उत्तरार्धस्य अग्निः,
मित्रवज्रादिनिस्सिन्धुपृथिवीसातो वा । जगती। १५-१६ त्रिष्टुप् ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् । १

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् । २

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् । ३

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् । ४

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् । ५ [३०]

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् । ६

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् । ७

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् । ८

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् ।

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् । ९

अग्ने वज्रोति मववन्तु धत्तं क्रुणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तम् ।

१० [३१] (१०४०)

अर्धं स्वनादुत विंभुः पत्त्रिणो द्रप्सा यत् ते यवसादौ व्यास्थिरन् । सुगं तत् ते तावकेभ्यो रथेभ्यो ऽग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव	११
अयं मित्रस्य वरुणस्य धायसे ऽवयातां मरुतां हेळो अद्भुतः । मृळा सु नो भूत्वेषां मनः पुनरग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव	१२
देवो देवानामसि मित्रो अद्भुतो वसुर्वसूनामसि चारुरध्वरे । शर्मन्स्याम तव सप्रथस्तमे ऽग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव	१३
तत् ते भद्रं यत् समिन्द्रः स्वे दमे सोमाहुतो जरसे मृळ्यत्तमः । दधासि रत्नं द्रविणं च द्वाशुषे ऽग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव	१४
यस्मै त्वं सुद्रविणो ददाशो ऽनागास्त्वमदिते सर्वताता । यं भद्रेण शर्वसा चोदयासि प्रजावता राधसा ते स्याम	१५
स त्वमग्ने सौभगत्वस्य विद्वानस्माकमायुः प्र तिरेह देव । तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः	१६ [३२] (१०५६)

[सप्तमोऽध्यायः ॥७॥ व० १-३२]

(९५)

११ कुत्स आङ्गिरसः । अग्निः, औपसोऽग्निर्वा । मिष्टुप ।

द्वे विरूपे चरतः स्वर्थे अन्यान्या वत्समुप धापयेते । हरिरन्यस्यां भवति स्वधावान् लुको अन्यस्यां दृष्टे सुवर्षाः	१
दशेमं त्वष्टुर्जनयन्त गर्भमतन्द्रासो युवतयो विभृत्रम् । तिग्मानीकं स्वयंशसं जनेषु विरोचमानं परि षीं नयन्ति	२
त्रीणि जाना परि भूपन्त्यस्य समुद्र एकं द्विव्येकम्पु पूर्वामनु प्र दिशं पार्थिवानामृतान् प्रशासद् वि दधावनुष्टु	३
क इमं वो निप्यमा चिकेत वत्सो मातृजनयत स्वधार्भिः । वह्नीनां गर्भो अपसामुपस्थांन्महान् कविनिध्वरति स्वधावान्	४
आविष्टयो वर्धते चारुरासु जिह्मानामूर्ध्वः स्वयंशा उपस्ये । उभे त्वष्टुर्विभ्यतुर्जायमानात् प्रतीची सिहं प्रति जापयेत	५ [१]
उभे भद्रे जापयेते न मेने गावो न वात्रा उप तन्वर्गदः । स दक्षाणां दक्षपतिर्भवान् अन्ति यं दक्षिणतो हृदिभिः	६ (१०६२)

अग्नीषोमाविमानि नो युवं हव्या जुजापतम् । आ यातमृषं नः सत्वा ११

अग्नीषोमा पिपृतमर्वतो न आ प्यायन्तामृषियां हव्यमृदः ।

अस्मे बलानि स्रवन्तु धत्तं कृणुतं नो अध्वरं श्रुष्टिमन्तंम १२ [२०] (१०५०)

(१३) [पञ्चदशोऽनुवाकः ॥ ११ ॥ सू० १३-२० ॥]

१६ कुत्स आहिरसः । अग्निः (जातवेदाः) ; ८ (त्रयः पादाः) देवाः, १६ उत्तरार्धस्य अग्निः, मिश्रवरुणादिति सिन्धुपृथिवीद्यानो वा । जगनीः १५-१६ विष्टुः ।

इमं स्तोममर्हते जातवेदसे रथमिव सं महिमा मनीषया ।

भद्रा हि नः प्रमतिरस्य संसद्यग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव ?

यस्मै त्वमायजसे स साधत्यन्वा क्षेति दधत सुवीर्यम् ।

स तूताव नैनमश्नोत्यंहति रग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव २

शकेम त्वा समिधं साधया धियुस्त्वे देवा हविरदन्त्याहुतम् ।

त्वमादित्याँ आ बह तान् ह्युश्मस्यग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव ३

भरामेधं कृणवामा हवीषि ते चितयन्तः पर्वणापर्वणा वयम् ।

जीवातवे प्रतरं साधया धियो ऽग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव ४

विशां गोषा अस्य चरन्ति जन्तवो द्विपच्च यदुत चतुष्पद्भुक्तिभिः ।

चित्रः प्रक्रेत उषसो मह्यं अस्वग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव ५ [३०]

त्वमध्वर्युरुत होतासि पूर्यः प्रशास्ता पोतां जुनुषा पुरोहितः ।

विश्वा विद्राँ आत्विज्या धीर पुष्यस्यग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव ६

यो विश्वतः सुप्रतीकः सृष्टुसि दूरे चित् सन्तच्छिद्रिवार्ति रोचसे ।

रात्र्याश्चिदन्धो अतिं देव पश्यस्यग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव ७

पूर्वो देवा भवतु सन्वतो रथो ऽस्माकं शंसो अभ्यस्तु बृह्यः ।

तदा जानीतोत पुष्यता वचो ऽग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव ८

वधैर्दुःशंसो अप बृह्यो जहि दूरे वा ये अन्ति वा के चिद्रुत्रिणः ।

अर्था यज्ञार्यं गृणते सुगं कृध्यग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव ९

यदयुक्था अरुषा रोहिता रथे वार्तजूता वृषभस्येव ते रवः ।

आदिन्वासि वनिनो धूमकेतुना ऽग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव

अर्धं स्वनादृत विभ्युः पतत्रिणो द्रप्सा यत् ते यवसादो व्यास्थिरन् ।	
सुगं तत् ते तावकेभ्यो रथेभ्यो ऽग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव	११
अयं मित्रस्य वरुणस्य धायसे ऽवयातां मरुतां हेळो अद्भुतः ।	
मृळा सु नो भूत्वेषां मनः पुनरग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव	१२
द्रेवो देवानामसि मित्रो अद्भुतो वसुर्वसूनामसि चारुर्ध्वरे ।	
शर्मन्त्याम तव सप्रथस्तमे ऽग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव	१३
तत् ते भद्रं यत् समिद्धः स्वे दमे सोमाहुतो जरसे मृळ्यत्तमः ।	
दधासि रत्नं द्रविणं च द्वाशुषे ऽग्नें सख्ये मा रिषामा वयं तव	१४
यस्मै त्वं सुद्रविणो ददाशो ऽनागास्त्वमदिते सर्वताता ।	
यं भद्रेण शर्वसा चोदयासि प्रजावता राधसा ते स्याम	१५
स त्वमग्ने सौभगत्वस्य विद्रानस्माकृमायुः प्र तिरेह देव ।	
तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः	१६ [३२] (१०५६)

[सप्तमोऽध्यायः ॥७॥ व० १-३२]

(९५)

११ कुत्स आङ्गिरसः । अग्निः, औपसोऽतिर्वा । विष्टुप् ।

द्वे विरूपे चरतः स्वर्थे अन्यान्या वत्समुप धापयेते ।	
हरिरन्यस्यां भवति स्वधावाञ्च हृको अन्यस्यां दृशे सुवर्चाः	१
दशेमं त्वष्टुर्जनयन्त गर्भममतन्द्रासो युवतयो विभृत्रम् ।	
तिग्मानीकं स्वयंशसं जनेषु विरोचमानं परि पीं नयन्ति	२
त्रीणि जाना परि भूपन्त्यस्य समुद्र एकं द्विव्येकमप्सु	
पूर्वामनु प्र दिशं पार्थिवानामृतान् प्रदासद् वि दधावतुष्टु	३
क इमं वो निण्यमा चिकेत वत्सो मातृजनयत स्वधाभिः ।	
वह्नीनां गर्भो अपसासुपस्थां न्महान् कृविनिर्धरति स्वधावान्	४
आविष्ट्यो वर्धते चारुरासु जिह्वानामूर्ध्वः स्वयंशा उपर्ये ।	
उभे त्वष्टुर्विभ्यतुर्जायमानात् प्रतीची सिंहे प्रति जोपयेते	५ [?]
उभे भद्रे जोपयेते न मेने गात्रो न वात्रा उप तस्युर्ध्वः ।	
स दक्षाणां दक्षयतिर्बभूव अन्ति यं दक्षिणतो हृशिभेः	६ (१०६२)

उद् यंयमीति सवितेव वाहू उभे सिचां यतते मीम क्रश्नन् ।

उच्छृक्रमत्कमजते सिमस्मा त्रवा मानुभ्यो वसना जहाति ७

त्वेषं रूपं कृणुत उत्तरं यत् संपृश्चानः सदनं गोभिरग्निः ।

कुविर्बुधं परि मर्षुज्यते धीः सा देवताता समितिर्वभूव ८

उरु ते जयः पर्यति बुधं विरोचमानं महिपस्य धाम ।

विश्वेभिरग्ने स्वयंशोभिरिन्द्रो ऽदधेभिः पायुभिः पाह्यस्मान् ९

धन्वन्त्स्रोतः कृणुते गातुमृमि शुक्रैरुमिभिर्गमि नक्षति क्षाम् ।

विश्वा सनानि जठरेषु धत्ते ऽन्तर्नवासु चरति प्रमृषु १०

एवा नो अग्ने समिधा वृधानो रेवत् पावक श्रवसे वि भाहि ।

तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मर्दतिः सिन्धुः पृथिवी उत द्याः ११ [२] (१०६५)

(९६)

९ कुत्स आङ्गिरसः । अग्निः, द्रविणोदा अग्निर्वा । विष्टुर् ।

स प्रत्नथा सहसा जायमानः सद्यः काव्यानि वळधत्त विश्वा ।

आपश्च मित्रं धिपर्णा च साधन् देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाम् १

स पूर्वया निविदा कृन्वतायो रिमाः प्रजा अजनयन्मनूनाम् ।

विवस्वता चक्षसा द्यामपश्च देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाम् २

तमीळत प्रथमं यज्ञसाधुं विश आरीराहुतमृञ्जसानम् ।

ऊर्जः पुत्रं भरते सप्रदानुं देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाम् ३

स मातरिश्वा पुरुवारपुटि विद्द् गातुं तनयाय स्वावित् ।

विशां गोपा जनिता रोदस्यो देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाम् ४

नक्तोपासा वर्णमाभेम्यानि धापयेते शिशुमेकं समीची ।

द्यावाक्षामा रुक्मो अन्तर्वि भाति देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाम् । ५ [३]

रायो बुधः संगमनो वसूनां यज्ञस्य केतुर्मन्मसाधनो वेः ।

अमृतत्वं रक्षमाणास एनं देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाम् ६

नू च पुरा च सदनं रयीणां जातस्य च जायमानस्य च क्षाम् ।

सतश्च गोपां भवतश्च भूरे देवा अग्निं धारयन् द्रविणोदाम् ७

द्रविणोदा द्रविणसस्तुरस्य द्रविणोदाः सनरस्य प्र यंसत् ।

द्रविणोदा वीस्वतीमिषं नो द्रविणोदा रांसते वीर्धमायुः ८ (१०७०)

एवा नो अग्ने समिधा वृधानो रेवत् पावक श्रवसे वि भाहि ।
तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मर्दितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः

१ [४] (१०७६)

(९७)

८ कुत्स आङ्गिरसः । अग्निः, शुचिरग्निर्वा । गायत्री ।

अप नः शोशुचदुघमग्ने शुशुग्ध्या रयिम् । अप नः शोशुचदुघम् १
सुक्षेत्रिया सुगातुया वसूया च यजामहे । अप नः शोशुचदुघम् २
प्र यद् भन्दिष्ठ एषां प्रास्माकांसश्च सूरयः । अप नः शोशुचदुघम् ३
प्र यत् ते अग्ने सूरयो जायेमहि प्र ते वयम् । अप नः शोशुचदुघम् ४
प्र यदग्नेः सहस्वतो विश्वतो यन्ति भानवः । अप नः शोशुचदुघम् ५
त्वं हि विश्वतोमुख विश्वतः परिभूरसि । अप नः शोशुचदुघम् ६
द्विपो नो विश्वतोमुखा तं नावेव पारय । अप नः शोशुचदुघम् ७
स नः सिन्धुमिव नावया तं पर्षा स्वस्तये । अप नः शोशुचदुघम् ८ [५] (१०८५)

(९८)

३ कुत्स आङ्गिरसः । अग्निः, वैश्वानरोऽग्निर्वा । विष्टुः ।

वैश्वानरस्य सुमतौ स्याम् राजा हि कं भुवनानामभिधीः ।
इतो जातो विश्वमिदं वि चष्टे वैश्वानरो यतते सुदंष्ट्र
पृष्टो क्विवि पृष्टो अग्निः पृथिव्यां पृष्टो विश्वा ओषधीषा दिवशा ।
वैश्वानरः सहसा पृष्टो अग्निः स नो दिवा स ग्निः पानु नक्तम्
वैश्वानर तव तत् सत्यम् स्त्वस्मान् रायो भुपदानः सचन्तान् ।
तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मर्दितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः

३ [३] (१०८६)

(९९)

१ अश्वपो नारोचः । अग्निः, अश्वदेवा अग्निर्वा । विष्टुः ।

जातयेदसे भुनवान् सोमं नगतीदृता नि इहाति वेदः ।
स नः पश्यति दुर्गाणि विश्वा नावेव सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः

१ [३] (१०८७)

(१००)

१९ वापांगिराः ऋज्राश्वाम्बरीष-सहदेव-भयमान-सुराधसः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

स यो वृषा वृष्ण्येभिः समोका महो दिवः पृथिव्यार्थं सम्राट् । सतीनसत्वा हव्यो भरेषु मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	१
यस्यानाप्तः सूर्यस्येव यामो भरेभरे वृत्रहा शुष्मो अस्ति । वृषन्तमः सखिभिः स्वेभिरेवै मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	२
द्विवो न यस्य रेतसो दुवानाः पन्थासो यन्ति शवसापरीताः । तरद्वेषाः सासहिः पौंस्येभि मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	३
सो अङ्गिरोभिरङ्गिरस्तमो भूद् वृषा वृषभिः सखिभिः सखा सन् । ऋग्भिभिर्ऋग्मी गातुभिर्ज्येष्ठो मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	४
स सनुभिर्न रुद्रेभिर्ऋग्वा नृपाह्ये सासह्यो अमित्रान् । सर्नाळिभिः श्वस्यानि तूवंन् मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	५ [८]
स मन्युमीः समर्दनस्य कृता ऽस्माकेभिर्नृभिः सूर्यं सनत् । अस्मिन्नहन्तसत्पतिः पुरुद्वतो मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	६
तमृतयो रणयच्छरसातो तं क्षेमस्य क्षितयः कृण्वत त्राम् । म विश्वस्य कुरुणस्येशु एका मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	७
तमप्सन्त शवस उत्सवेषु नरो नरमवसि तं धनाय । सो अन्धे चित तमसि ज्योतिर्विदन् मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	८
म मन्वेन यमति बाधतश्चित् स दक्षिणे संगृभीता कृतानि । म क्षीरिणां चित सनिता धनानि मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	९
म शोभेभिः सनिता स रथेभि विद् विश्वाभिः कृष्टिभिर्नृद्य । म पौंस्येभिर्गभिभ्रुशान्ती मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	१० [९]
म जामिभिर्नृत् समजाति मीद्वे ऽजामिभिर्वा पुरुद्वत एवैः । असं तोकन्व तनयस्य जेषे मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	११
म वृत्रभृद् दम्बुहा भीम उग्रः सहस्रचताः शतनीथ ऋग्वा । वृत्रिषो न शवसा पार्श्वजन्यो मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती	१२ (११००)

तस्य वज्रः क्रन्दति स्मत् स्वर्षा द्विवो न त्वेषो र्वथः शिमीवान् ।
 तं सचन्ते सनयस्तं धनानि मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती १३
 यस्याजस्रं शर्वसा मानमुक्थं परिभुजद् रोदसी विश्वतः सीम् ।
 स पारिषत् क्रतुभिर्मन्दसानो मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती १४
 न यस्य देवा देवता न मर्ता आपश्चन शर्वसो अन्तमापुः ।
 स प्ररिक्त्वा त्वक्षसा क्षमो द्विवश्च मरुत्वान् नो भवत्विन्द्र ऊती १५ [१०]

रोहिच्छयावा सुमदंशुर्ललामी द्युक्षा राय ऋज्राश्वस्य ।
 वृषण्वन्तं विभ्रती धूर्पु रथं मन्द्रा चिकेत नाहुपीषु विश्व १६
 एतत् त्यत् त इन्द्र वृष्ण उक्थं वार्षागिरा अभि गृणान्ति राधः ।
 ऋज्राश्वः प्राथिभिरम्बरीषः सहदेवो भयमानः सुराधाः १७
 दस्युञ्छिभ्यश्च पुरुहुत एवै हत्वा पृथिव्यां शर्वा नि वहीत् ।
 सनत् क्षेत्रं सखिभिः श्वित्न्येभिः सनत् सूर्यं सनदृपः सुवज्रः १८
 विश्वाहेन्द्रो अधिवक्ता नो अस्वपरिहृताः सनुयाम् वाजम् ।
 तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः १९ [११] (११०७)

(१०१)

११ कुत्स आङ्गिरसः । इन्द्रः (१ गर्भलाविष्णुपनिषद्) । जगती, ८-११ विष्णुः ।

प्र मन्दिने पितुमर्दचता वचो यः कृष्णगर्भा निरहन्नुजिष्वना ।
 अवस्ववो वृषणं वज्रदक्षिणं मरुत्वन्तं सखायं हवामहे ?
 यो व्यंसं जाहपाणेन मन्युना यः शम्बरं यो अहन् पिभुमन्नतम् ।
 इन्द्रो यः शुष्णामशुषं न्यावृणद् मरुत्वन्तं सखायं हवामहे २
 यस्य द्यावापृथिवी पौंस्यं महद् यस्य व्रते वरुणो यस्य न्ययः ।
 यस्येन्द्रस्य सिन्धुवः सश्रान्ति व्रतं मरुत्वन्तं सखायं हवामहे ३
 यो अश्वानां यो गवां गोपतिर्वशी च आरितः कर्मणि कर्मणि स्थिरः ।
 वीज्जोश्चिदिन्द्रो यो असुन्वतो वृधो मरुत्वन्तं सखायं हवामहे ४
 यो विश्वस्य जगतः प्राणतस्पतिर्षो ब्रह्मणे प्रथमो मा अविन्दत् ।
 इन्द्रो यो दस्युरधरो अवातिस्व मरुत्वन्तं सखायं हवामहे ५

(१११२)

यः शूरेभिर्हव्यो यश्च भीरुभि—र्यो धावन्निर्हूयते यश्च जिग्युभिः ।
इन्द्रं यं विश्वा भुवनाभि संदधु—मरुत्वन्तं सख्याय हवामहे

६ [१२]

रुद्राणामेति प्रदिशा विचक्षणो रुद्रेभिर्योषां तनुते पृथु जयः ।
इन्द्रं मनीषा अभ्यर्चति श्रुतं मरुत्वन्तं सख्याय हवामहे

७

यद् वा मरुत्वः परमे सधस्थे यद् वावुमे वृजने मादयासे ।

अत आ याहाध्वरं नो अच्छां त्वाया हविश्चक्रुमा सत्यराधः

८

त्वायेन्द्र सोमं सुपुमा सुदक्ष त्वाया हविश्चक्रुमा ब्रह्मवाहः ।

अर्धा नियुत्वः सगणो मरुद्भि—रस्मिन् यज्ञे बर्हिषि मादयस्व
मादयस्व हरिभिर्ये तं इन्द्रं वि प्यस्व शिप्रे वि सृजस्व धेने ।

९

आ त्वा सुशिप्र हरयो वहन्तू—शन् हव्यानि प्रति नो जुषस्व

१०

मरुत्स्तोत्रस्य वृजनस्य गोपा वयमिन्द्रेण सनुयाम् वार्जम् ।

तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता—मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः

११ [१३] (१११८)

(१०२)

११ कुत्स आङ्गिरसः । इन्द्रः । जगती; ११ त्रिष्टुप् ।

इमां ते धियं प्र भरे मही मही—मस्य स्तोत्रे धिपणा यत् तं आनजे ।

तर्मुत्सवे च प्रसवे च सासहि—मिन्द्रं देवासः शवसामदन्नम्

१

अस्य श्रवो नद्यः सप्त विभ्रति द्यावाक्षामां पृथिवी दर्शतं वपुः ।

अस्मे सूर्याचन्द्रमसाभिचक्षे श्रद्धे कर्मिन्द्र चरतो वितर्तुरम्

२

तं स्मा रथं मघवन् प्राव सातये जैत्रं यं ते अनुमदाम संगमे ।

आजा न इन्द्र मनसा पुरुष्टुत त्वायन्द्रयो मघवञ्छर्मं यच्छ नः

३

वयं जयेम त्वया युजा वृतं—मस्माकमंशमुदवा भरेभरे ।

अस्मभ्यमिन्द्र वरिवः सुगं कृधि प्र शत्रूणां मघवन् वृष्ण्यां रुज

४

नाना हि त्वा हवमाना जना इमे धनानां धर्तर्वसा विपन्यवः ।

अस्माकं स्मा रथमा तिष्ठ सातये जैत्रं हीन्द्रं निभृतं मनस्तव

५

[१४]

बाहू अमितक्रतुः सिमः कर्मन्कर्मञ्छतमूतिः खजंकरः ।

इन्द्रः प्रतिमानमोजसा—था जना वि ह्वयन्ते सिपासवः

६

(११२४)

उत् ते शतान्मघवन्नुच्च भूयस उत सहस्राद् रिरिचे कृष्टिषु श्रवः ।	
अमात्रं त्वा धिषणा तित्विषे म ह्यधा वृत्राणि जिघ्रसे पुरंदर	७
त्रिविद्धिधातु प्रतिमानमोर्जस स्तिस्रो भूर्मानृपते त्रीणि रोचना ।	
अतीदं विश्वं भुवनं ववक्षिथा शत्रुरिन्द्र जनुषा सनादसि	८
त्वां देवेषु प्रथमं हवामहे त्वं वभूथ पृतनासु सासहिः ।	
सेमं नः कारुमुपमन्युमुद्भिद् मिन्द्रः कृणोतु प्रसवे रथं पुरः	९
त्वं जिगेथ न धना रुरोधिथा भैव्राजा मघवन् महत्सु च ।	
त्वामुग्रमवसे सं शिशीम स्वथा न इन्द्र हवनेषु चोदय	१०
विश्वाहेन्द्रो अधिवक्ता नो अ स्वपरिहृताः सनुयाम वाजम् ।	
तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः	११[१५](११२९)

(१०३)

८ कुत्स आङ्गिरसः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

तत् त इन्द्रियं परमं पराचै रधारयन्त कुवयः पुरेदम् ।	
क्षमेदमन्यद् दिव्यं न्यदस्य समीं पृच्यते समनेव केतुः	१
स धारयत् पृथिवीं प्रथच्छ वज्रेण हत्वा निरपः संसर्ज ।	
अहन्नहिमाभिनद्रौहिणं व्यहन् व्यंसं मघवा शचीभिः	२
स जातूर्भर्मा श्रद्धधान ओजः पुरो विभिन्द्रन्नचरद् वि दासीः ।	
विद्वान् वञ्जिन् दस्यवे हेतिमस्या ऽऽर्यं सहो वर्धया द्युन्नमिन्द्र	३
तद्रुचुषे मानुषेमा युगानि कीर्तेन्यं मघवा नाम विभ्रत् ।	
उपप्रयन् दस्युहत्याय वज्री यन्द्रं सूनुः श्रवसे नाम द्रुधे	४
तदस्येदं पश्यता भूरिं पुष्टं श्रदिन्द्रस्य धत्तन वीर्याय ।	
स गा अविन्दुत् सो अविन्दुदश्वान् त्स ओषधीः सो अपः स वनानि	५ [१६]
भूरिकर्मणे वृषभाय वृष्णे सत्यशुष्पाय सुनवाम सोमम् ।	
य आहत्या परिपन्थीव शूरो ऽयञ्चनो विभजन्नेति वेदः	६
तदिन्द्र प्रेवं वीर्यं चक्रथ यत् ससन्तं वज्रेणावोधियोऽहिम् ।	
अनु त्वा पतीर्हपितं वयश्च विश्वं देवातो अमद्भ्रनु त्वा	७
शुष्णं पिपुं कुर्यवं वृत्रमिन्द्र यदावधीवि पुरः शन्वरस्य ।	
तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः	८ [१७] (११३०)

(१०४)

९ कुत्स आङ्गिरसः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

येनिष्ठ इन्द्र निषेदे अकारि तमा नि पीदे स्वानो नार्वा ।
 विमुच्या वयोऽवसायाश्वान् द्रोपा वस्तोर्वहीयसः प्रपित्वे ?
 ओ त्ये नर इन्द्रमूतये गुर्नू चित् तान् त्सद्यो अध्वनो जगम्यात् ।
 देवासो मन्युं दासस्य श्रमन्न् ते न आ वक्षन् त्सुविताय वर्णम् २
 अब त्मना भरते केतवेदा अब त्मना भरते फेनमुदन् ।
 क्षीरेण स्नातः कुर्यवस्य योषे हते ते स्यातां प्रवणे शिफायाः ३
 युयोष नाभिरुपरस्यायोः प्र पूर्वाभिस्तिरते राष्ट्रि शूरः ।
 अश्रसी कुलिशी वीरपत्नी पयो हिनवाना उदभिर्भरन्ते ४
 प्रति यत् स्या नीथादर्शि दस्यो रोको नाच्छा सदंनं जानती गात् ।
 अर्ध स्मा नो मघवश्चकृतादिन्मा नो मघेव निष्पृपी परा दाः ५[१८]
 स त्वं न इन्द्र सूर्ये सो अप्सव नागास्त्व आ भज जीवशंसे ।
 मान्तरां भुजमा रीरिषो नः श्रद्धितं ते महत इन्द्रियाय ६
 अधा मन्ये श्रत् ते अस्मा अधायि वृषा चोदस्व महते धनाय ।
 मा नो अकृते पुरुहूत योना विन्द्र क्षुध्यन्द्रयो वयं आसुतिं दाः ७
 मा नो वधीरिन्द्र मा परा दा मा नः प्रिया भोजनानि प्र मोषीः ।
 आण्डा मा नो मघवञ्छक्र निभेन्मा नः पात्रा भेत सहजानुपाणि ८
 अर्वाडेहि सोमकामं त्वाहु रयं सुतस्तस्य पिवा मदाय ।
 उरुव्यचा जठर आ वृषस्व पितेव नः शृणुहि ह्यमानः ९[१९](११४६)

(१०५)

१९ त्रित आप्त्यः, कुत्स आङ्गिरसो वा । विश्वे देवाः । पंक्तिः

८ यवमध्या महावृहती; १९ त्रिष्टुप् ।

चन्द्रमा अप्सवन्तरा सुपर्णो धावते द्विवि ।
 न वो हिरण्यनेमयः पदं विन्दन्ति विद्युतो वित्तं मे अस्य रोदसी ?
 अर्थमिद् वा उ अर्थिन आ जाया युवते पतिम् ।
 तुश्राते वृष्ण्यं पर्यः परिदाय रसं दुहे वित्तं मे अस्य रोदसी २ (११४६)

मो पु देवा अदः स्वर्गं पादि द्विवस्परि ।
 मा सोम्यस्य शंभुवः शूने भूम कदा चन वित्तं मे अस्य रोदसी ३
 यज्ञं पृच्छाम्यवमं स तद् दूतो वि वोचति ।
 कं ऋतं पूर्यं गतं कस्तद् विभर्ति नूतनो वित्तं मे अस्य रोदसी ४
 अमी ये देवाः स्थनं त्रिष्वारोचने द्विवः ।
 कद् वं ऋतं कदनुतं कं प्रता व आहुति वित्तं मे अस्य रोदसी ५[२०]

कद् वं ऋतस्य धर्णासि कद् वरुणस्य चक्षणम् ।
 कदर्यम्णो महस्पथातिं क्रामेम दूढ्यो वित्तं मे अस्य रोदसी ६
 अहं सो अस्मि यः पुरा सुते वदामि कानि चित् ।
 तं मा व्यन्त्याधयोऽं वृको न तूष्णजं मृगं वित्तं मे अस्य रोदसी ७
 सं मा तपन्त्याभितः सपत्नीरिव पशवः ।
 मूषो न शिक्षा व्यदन्ति माध्यः स्तोतारं तेशतक्रतो वित्तं मे अस्य रोदसी ८

अमी ये सप्त रश्मयस्तत्रा मे नाभिरातता ।
 त्रितस्तद् वेदाप्यः स जामित्वाय रेभति वित्तं मे अस्य रोदसी ९
 अमी ये पञ्चोक्षणो मध्ये तस्थुर्महो द्विवः ।
 देवत्रा नु प्रवाच्यं सधीचीना नि वावृतु वित्तं मे अस्य रोदसी १०[२१]

सुपर्णा एत आसते मध्यं आरोधने द्विवः ।
 ते संधन्ति पथो वृकं तरन्तं यद्दतीरपो वित्तं मे अस्य रोदसी ११
 नव्यं तदुक्थ्यं हितं देवासः सुप्रवाचनम् ।
 ऋतमर्षन्ति सिन्धवः सत्यं तातान् सूर्यो वित्तं मे अस्य रोदसी १२
 अग्ने तव त्यदुक्थ्यं देवेष्वस्त्याप्यम् ।
 स नः सत्तो मनुष्वदा देवान् यक्षि विदुष्टरो वित्तं मे अस्य रोदसी १३
 सत्तो होता मनुष्वदा देवाँ अच्छा विदुष्टरः ।
 अग्निहन्त्या सुषुदति देवो देवेषु मेधिरो वित्तं मे अस्य रोदसी १४
 ब्रह्मा कृणोति वरुणो गातुविदं तमीमहे ।
 व्यूर्णोति हृदा मतिं नव्यो जायतामृतं वित्तं मे अस्य रोदसी १५[२२]

असौ यः पन्था आदित्यो द्विवि प्रवाच्यं कृतः ।
 न स देवा अतिक्रमे तं मर्तासो न पश्यथ वित्तं मे अस्य रोदसी १६ (११६२)

त्रितः कूपेऽवहितो देवान् हवत ऊतये ।

तच्छुश्राव बृहस्पतिः कृण्वन्नहरणादुरु वित्तं मे अस्य रोदसी १७

अरुणो मा सकृद् वृकः पथा यन्तं दृदर्श हि ।

उज्जिहीते निचाय्या तद्येव पृथ्यामयी वित्तं मे अस्य रोदसी १८

एनाङ्गुषेण वयमिन्द्रवन्तो ऽभि प्याम वृजने सर्ववीराः ।

तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मर्दितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः १९ [२३] (११६५)

(१०६) [पोडशोऽनुवाकः ॥१६॥ सू० १०६-११५]

७ कुत्स आङ्गिरसः । विश्वे देवाः । जगतीः ७ त्रिष्टुप् ।

इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निभूतये मारुतं शर्धो अर्दितिं हवामहे ।

रथं न दुर्गाद् वसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन १

त आदित्या आ गता सर्वतातये भूत देवा वृत्रतूर्येषु शंभुवः ।

रथं न दुर्गाद् वसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन २

अवन्तु नः पितरः सुप्रवाचना उत देवी देवपुत्रे ऋतावृधा ।

रथं न दुर्गाद् वसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन ३

नराशंसं वाजिनं वाजयन्निह क्षयद्वीरं पूषणं सुमैरीमहे ।

रथं न दुर्गाद् वसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन ४

बृहस्पते सदमिन्नः सुगं कृधि शं योर्यत् ते मनुहितं तदीमहे ।

रथं न दुर्गाद् वसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन ५

इन्द्रं कुत्सो वृत्रहणं शचीपतिं काटे निवाह्य ऋषिरह्वदुतये ।

रथं न दुर्गाद् वसवः सुदानवो विश्वस्मान्नो अंहसो निष्पिपर्तन ६

देवैर्नो देव्यर्दितिर्नि पातु देवस्त्राता त्रायतामप्रयुच्छन् ।

तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मर्दितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ७ [२४] (११७२)

(१०७)

३ कुत्स आङ्गिरसः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

देवानां प्रत्येति सुन्न मादित्यासो भवता मृळ्यन्तः ।

वोऽर्वाचीं समतिर्वृत्या इन्द्रोऽसिञ्चया वृरिवो वित्तरासु १ (११७३)

उप नो देवा अवसा गम् न्वङ्गिरसां सामभिः स्तूयमानाः ।
 इन्द्र इन्द्रियैर्मुक्तो मरुद्भि रादित्यैर्नो अदितिः शर्म यंसत् २
 तन्न इन्द्रस्तद् वरुणस्तदग्निस्तदर्यमा तत् सविता चनो धात् ।
 तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ३ [२५] (११७५)

(१०८)

१३ कुत्स आंगिरसः । इन्द्राग्नी । त्रिष्टुप् ।

य इन्द्राग्नी चित्रतमो रथो वा मभि विश्वानि भुवनानि चष्टे ।
 तेना यातं सुरथं तस्थिवांसाथा सोमस्य पिवतं सुतस्य १
 यावद्विदं भुवनं विश्वमस्त्युरुच्यचा वरिमता गभीरम् ।
 तावाँ अयं पातवे सोमो अस्त्वरमिन्द्राग्नी मनसे युवभ्याम् २
 चक्राथे हि सध्यङ्गाम् भद्रं संधीचीना वृत्रहणा उत स्थः ।
 ताविन्द्राग्नी सध्यञ्चा निपद्या वृष्णः सोमस्य वृषणा वृषेथाम् ३
 समिद्वेष्वग्निष्वानजाना यतसुचा बर्हिरे तिस्तिराणा ।
 तीत्रैः सोमैः परिपिक्तेभिर्वागेन्द्राग्नी सौमनुसार्य यातम् ४
 यानीन्द्राग्नी चक्रथुर्वीर्याणि यानि रूपाण्युत वृष्ण्यानि ।
 या वाँ प्रत्नानि सख्या शिवानि तेभिः सोमस्य पिवतं सुतस्य ५ [२६]

यदत्रं प्रथमं वाँ वृणानोऽयं सोमो असुरैर्नो विहव्यः ।
 तां सुत्यां श्रद्धामभ्या हि यातमथा सोमस्य पिवतं सुतस्य ६
 यदिन्द्राग्नी मदथः स्वे दुरोणे यद् ब्रह्मणि राजनि वा यजत्रा ।
 अतः परि वृषणावा हि यातमथा सोमस्य पिवतं सुतस्य ७
 यदिन्द्राग्नी यदुपु तुर्वशेषु यद् ब्रह्मपुषु पुरुषु स्थः ।
 अतः परि वृषणावा हि यातमथा सोमस्य पिवतं सुतस्य ८
 यदिन्द्राग्नी अवमस्यां पृथिव्यां मध्यमस्यां परमस्यामुत स्थः ।
 अतः परि वृषणावा हि यातमथा सोमस्य पिवतं सुतस्य ९
 यदिन्द्राग्नी परमस्यां पृथिव्यां मध्यमस्यामवमस्यामुत स्थः ।
 अतः परि वृषणावा हि यातमथा सोमस्य पिवतं सुतस्य १० (११८५)

आ तक्षत सातिमस्मभ्यमृभवः सातिं रथाय सातिमर्वते नरः ।	
सातिं नो जैत्रीं सं महेत विश्वहा जामिमजामिं पृतनासु सुक्षणिम	३
ऋभुक्षणमिन्द्रमा हुव ऊतय ऋभून् वाजान् मरुतः सोमपीतये ।	
उभा मित्रावरुणा नूनमश्विना ते नो हिन्वन्तु सातये धिये जिषे	४
ऋभुर्भराय सं शिशातु सातिं समर्यजिद्वाजो अस्माँ अविष्टु ।	
तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः	५ [३२] (१२१०)

(११२)

२५ कुत्स आङ्गिरसः । १ (आद्यपादस्य) द्यावापृथिव्यौ, १ (द्वितीयपादस्य) अग्निः ।
१ (उत्तरार्धस्य) अश्विनौ; २-२५ अश्विनौ । जगती; २४-२५ त्रिष्टुप् ।

ईळे द्यावापृथिवी पूर्वचित्तये ऽग्निं घर्मं सुरुचं यामञ्जितये ।	
यामिर्भरं कारमंशाय जिन्वथ स्ताभिर्ह पु ऊतिभिरश्विना गंतम्	१
युवोर्दानाय सुभरा असश्वतो रथमा तस्थुर्वचसं न मन्तवे ।	
यामिर्धियोऽवथः कर्माञ्जितये ताभिर्ह पु ऊतिभिरश्विना गंतम्	२
युवं तासां दिव्यस्य प्रशासने विशां क्षयथो अमृतस्य मज्जना ।	
यामिर्धेनुमस्वं पु पिन्वथो नरा ताभिर्ह पु ऊतिभिरश्विना गंतम्	३
यामिः परिज्मा तनयस्य मज्जना द्विमाता तूर्धु तरणिर्विभूषति ।	
यामिच्छिमन्तुरभवद् विचक्षण स्ताभिर्ह पु ऊतिभिरश्विना गंतम्	४
यामी रेभं निवृतं सितमद्भ्य उद् वन्दनमैरयतं स्वर्दृशे ।	
यामिः कण्वं प्र सिपासन्तुमावतं ताभिर्ह पु ऊतिभिरश्विना गंतम्	५ [३३]

यामिरन्तकं जसमानमारणे भुज्युं यामिरव्यथिमिर्जिजिन्वथुः ।	
यामिः कर्कन्धुं वय्यं च जिन्वथ स्ताभिर्ह पु ऊतिभिरश्विना गंतम्	६
यामिः शुचन्ति धनसां सुपंसदं तत्तं घर्ममोम्यावन्तमत्रये ।	
यामिः पृथिगुं पुरुकुत्समावतं ताभिर्ह पु ऊतिभिरश्विना गंतम्	७
यामिः शचीभिर्वृषणा परावृजं प्रान्धं श्रोणं चक्षस एतवे कृथः ।	
यामिर्वर्तिकां ग्रसिताममुञ्चतं ताभिर्ह पु ऊतिभिरश्विना गंतम्	८
यामिः सिन्धुं मयुमन्तमसञ्चतं वसिष्ठं यामिरजरावजिन्वतम् ।	
यामिः कुत्सं श्रुतयं नर्यमावतं ताभिर्ह पु ऊतिभिरश्विना गंतम्	९ (१२१५)

याभिर्विशपलां धनसामथर्व्यं सहस्रमीह आजावजिन्वतम् ।
याभिर्वशमरुच्यं प्रेणिमावतं ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् १० [३४]

याभिः सुदानू औशिजाय वणिजे दीर्घश्रवसे मधु कोशो अक्षरत् ।
कक्षीवन्तं स्तोतारं याभिरावतं ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् ११

याभी रसां क्षोदसोदः पिपिन्वथु रनश्वं याभी रथमावतं जिषे ।
याभिस्त्रिशोकं उस्त्रिया उदाजत ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् १२

याभिः सूर्यं परियाथः परावति मन्धातारं क्षेत्रपत्येष्वावतम् ।
याभिर्विशं प्र भरद्वाजमावतं ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् १३

याभिर्महामतिधिग्वं कशोजुवं दिवोदासं शम्बरहत्य आवतम् ।
याभिः पूभिद्यै त्रसदस्युमावतं ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् १४

याभिर्विशं विपिपानमुपस्तुतं कलिं याभिर्वित्तजानिं दुवस्यथः ।
याभिव्यंश्वसुत पृथिमावतं ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् १५ [३५]

याभिर्नरा शयवे याभिरत्रये याभिः पुरा मनवे गातुमीपथुः ।
याभिः शारीराजतं स्यूमरश्मये ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् १६

याभिः पठवां जठरस्य मज्मनाग्निर्दीदेच्चित इन्द्रो अज्मन्ना ।
याभिः शर्यातमवथो महाधने ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् १७

याभिरङ्गिनो मनसा निरण्यथो ऽग्रं गच्छथो विवरे गोअर्णसः ।
याभिर्मनुं शूरसिपा समावतं ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् १८

याभिः पत्नीविमदाय न्यूहथु रा घं वा याभिररुणीरशिक्षतम् ।
याभिः सुदासं ऊहथुः सुदेव्यं ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् १९

याभिः शंताती भवथो द्वाशुपे भुज्यं याभिरवथो याभिरधिगुम् ।
ओम्यावतीं सुभरामृतस्तुभं ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् २० [३६]

याभिः कृशानुमसने दुवस्यथो जवे याभिर्युनो अर्वन्तमावतम् ।
मधु प्रियं भरथो यत् सरद्भ्यस्ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् २१

याभिर्नरं गोपुपुधं नृपाद्ये क्षेत्रस्य साता तनरस्य जिन्वथः ।
याभी रथो अर्वथो याभिरवतस्ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् २२

याभिः कुत्समाजुनेयं शतक्रतुं प्र त्रिंतिं प्र च दुर्भितिमावतम् ।
याभिर्ध्वस्तान्तिं पुरुषान्तिमावतं ताभिर्हृषु ऋतिभिरश्विना गतम् २३ (१२३३)

ईयुष्टे ये पूर्वतरामपर्यन् व्युच्छन्तीमुपसं मर्त्यासिः ।	
अस्माभिर्ह नु प्रतिचक्ष्याभूदो ते यन्ति ये अपरीषु पर्यान्	११
यावयद् द्वेषा ऋतुपा ऋतेजाः सुम्नावरीं सूनुतां ईरयन्ती ।	
सुमङ्गलीर्विभ्रती देववीति मिहाद्योषः श्रेष्ठतमा व्युच्छ	१२
शश्वत् पुरोषा व्युवास देव्यथो अद्येदं व्यावो मघोनी ।	
अथो व्युच्छादुत्तरां अनु द्यू नजरामृतां चरति स्वधाभिः	१३
व्युञ्जिभिर्दिव आतास्वद्यौ दप कृष्णां निर्णिजं देव्यावः ।	
प्रवोधयन्त्यरुणेभिरश्वैरोषा याति सुयुजा रथेन	१४
आवहन्ती पोष्या वार्याणि चित्रं केतुं कृणुते चेकिताना ।	
ईयुषीणामुपमा शश्वतीनां विभातीनां प्रथमोषा व्युश्चैत्	१५ [३]
उर्दीर्ध्वं जीवो असुर्न आगा दप प्रागात् तम् आ ज्योतिरेति ।	
आरैक् पन्थां यातवै सूर्याया गन्म यत्र प्रतिरन्त आयुः	१६
स्यूर्मना वाच उर्दियति वह्निः स्तवानो रेभ उपसो विभातीः ।	
अद्या तदुच्छ गृणते मघो न्यस्मे आयुर्न दिदीहि प्रजावत्	१७
या गोर्मतरूपसः सर्ववीरा व्युच्छन्ति द्वाशुषे मर्त्याय ।	
वायोरेव सूनुतानामुदुके ता अश्वदा अश्ववत् सोमसुत्वा	१८
माता देवानामदितेर्नीकं यज्ञस्यं केतुर्वृहती वि भाहि ।	
प्रशास्तिकृद् ब्रह्मणे नो व्युच्छा नो जने जनय विश्ववारे	१९
यच्चित्रमप्र उपसो वहन्ती जानाय शशमानाय भद्रम् ।	
तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पुत्रिर्वा उत द्याः	२० [४]

(११४)

११ कुत्स आङ्गिरसः । रुद्रः । जगताः १०-११ विष्टुः ।

इमा रुद्राय त्वत्सं कपदिने अश्वद्वाराय प्र भंरानहे नृतीः ।	
पथा शमसद् द्विपदे चतुष्पदे विश्वं पृष्टं शमे अन्निन्नानातुगम्	१
मुञ्जा नो रुद्रोत नो मर्षकृधि अश्वद्वाराय ननसा विधेन ते ।	
यच्छं च योश्च मनुष्याये जे पिता तद्विपान् नवं रुद्र प्रगीतिषु	२

अश्याम ते सुमतिं देवयज्यया क्षयद्वीरस्य तव रुद्र मीढुः ।
 सुम्नायन्निद् विशो अस्माकृमा चरा रिरिद्वीरा जुह्वाम ते हविः ३
 त्वेषं वयं रुद्रं यज्ञसाधं वहुं कृविमवसे नि ह्वयामहे ।
 अरे अस्मद् देव्यं हेळो अस्यतु सुमतिमिद् वयमस्या वृणीमहे ४
 द्विवो वराहरूपं कपर्दिनं त्वेषं रूपं नमसा नि ह्वयामहे ।
 हस्ते विभ्रद् भेषजा वार्याणि शर्म वर्म च्छर्दिरस्मभ्यं यंसत ५ [५]

इदं पित्रे मरुतामुच्यते वचः स्वादोः स्वादीयो रुद्राय वर्धनम् ।
 रास्वा च नो अमृत मर्तभोजनं त्मने तोकाय तनयाय मृळ ६
 मा नो महान्तमुत मा नो अर्भकं मा न उक्षन्तमुत मा न उक्षितम् ।
 मा नो वधीः पितरं मोत मातरं मा नः प्रियास्तन्वो रुद्र रीरिपः ७
 मा नस्तोके तनये मा न आयौ मा नो गोपु मा नो अश्वेषु रीरिपः ।
 वीरान् मा नो रुद्र भामितो वधी हविष्मन्तुः सदमित् त्वा ह्वयामहे ८
 उप ते स्तोमान् पशुपा इवाकरं रास्वा पितर्मरुतां सुन्नमस्मे ।
 भद्रा हि ते सुमतिर्मृळयत्तमाथा वयमव इत् ते वृणीमहे ९
 अरे ते गोघ्नसुत पूरुपघ्नं क्षयद्वीर सुन्नमस्मे ते अस्तु ।
 मृळा च नो अर्धि च ब्रूहि देवाधा च नः शर्म यच्छ द्विवर्हाः १०
 अवोचाम नमो अस्मा अवस्यवः शृणोतु नो हवं रुद्रो मरुत्वान् ।
 तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मर्दितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः ११ [६] (१२६६)

(११५)

६ कुत्स आङ्गिरसः । सूर्यः । त्रिष्टुप् ।

चित्रं देवानामुदगादनीकं चक्षुमित्रस्य वरुणस्याग्नेः ।
 आप्रा द्यावापृथिवी अन्तरिक्षं सूर्यं आत्मा जगतस्तस्थुषश्च १
 सूर्यो देवीमुपसं रोचमानां मर्यो न योषामभ्येति पश्चात् ।
 यत्रा नरो देवयन्तो युगानि वितन्वते प्रति भद्राय भद्रम् २
 भद्रा अश्वा हरितः सूर्यस्य चित्रा एतन्वा अनुमाद्यासः ।
 नमस्यन्तो द्विव आ पृष्ठमस्थुः परि द्यावापृथिवी यन्ति सद्यः ३ (१२६९)

तत् सूर्यस्य देवत्वं तन्महित्वं मध्या कर्तोर्विततं सं जभार । यदेदयुक्त हरितः सधस्था दाद्रात्री वासस्तनुते सिमस्रै	४
तन्मित्रस्य वरुणस्याभिचक्षे सूर्यो रूपं कृणुते द्यौरुपस्थे । अनन्तमन्यद् रुशदस्य पाजः कृष्णमन्यद्भरितः सं भरन्ति	५
अद्या देवा उदिता सूर्यस्य निरंहसः पिपृता निरवद्यात् । तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्ता मदितिः सिन्धुः पृथिवी उत द्यौः	६ [७] (१२७२)

(११६) [सप्तदशोऽनुवाकः ॥१७॥ सू० ११६-१२०]

२५ कक्षीवान् दैर्घतमस औशिजः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

नासत्याभ्यां वृहिरिव प्र वृञ्जे स्तोमाँ इयम्यभ्रियेव वातः । यावर्भगाय विमदाय जायां सेनाजुवा न्यूहतू रथेन	१
वीळुपत्माभिराशुहेमाभिर्वा देवानां वा जूतिभिः शाशदाना । तद् रासभो नासत्या सहस्रमाजा यमस्य प्रधने जिगाय	२
तुग्रो ह भुज्युमश्विनोदमेघे रयिं न कश्चिन्ममृवाँ अवाहाः । तमूहथुनौभिरात्मन्वतीभि रन्तरिक्षप्रुद्धिरपोदकाभिः	३
तिस्रः क्षपस्त्रिरहातिवजद्भिर्नासत्या भुज्युमूहथुः पतङ्गैः । समुद्रस्य धन्वन्नाद्रस्यं पारे त्रिभी रथैः शतपद्भिः पळ्श्वैः	४
अनारम्भणे तदवीरयेथा मनास्थाने अग्रभणे समुद्रे । यदश्विना ऊहथुर्भुज्युमस्तं शतारित्रां नावमातस्थिवांसम्	५ [८]
यमश्विना दृदथुः श्वेतमश्वं मघाश्वाय शश्वदित् स्वस्ति । तद् वां द्वात्रं महिं कीर्तेन्यं भूत् पैदो वाजी सदमिन्द्रव्यो अर्यः	६
युवं नरा स्तुवते पञ्जियायं कृक्षीवते अरदतं पुरंधिम । कारोतराच्छफादश्वस्य वृष्णाः शतं कुम्भाँ अस्त्रितं सुरायाः	७
हिमेनाग्निं घ्नन्तमवारयेथां पितृमतीमूर्जमस्मा अधत्तम् । ऋषीसे अत्रिमश्विनावनीत् मुद्रिन्नथुः सर्वगणं स्वस्ति	८
परावृतं नासत्यानुदेथा मुच्चावृधं चक्रथुजित्तवारम् । क्षरन्नापो न पायनाय राये सहस्राय नृप्यते गोतमन्य	९

(१२८१)

- जुजुरुषो नासत्योत वृषिं प्रामुञ्चतं द्वापिमिव च्यवानात् ।
 प्रातिरतं जहितस्यायुर्दुस्मादित् पतिमकृणुतं कृनीनाम् १० [९]
- तद् वां नरा शंस्यं राध्यं चाभिष्टिमन्नासत्या बरुथम् ।
 यद् विद्वांसां निधिमिवापगूळमुद् दर्शतादुपथुर्वन्दनाय ११
- तद् वां नरा सनये दंस उग्रमाविष्कृणोमि तन्यतुर्न वृष्टिम् ।
 दुध्यद् ह यन्मध्वाथर्वणो वा मश्वस्य शीष्णां प्र यदीमुवाच १२
- अजोहवीन्नासत्या कुरा वां महे यामन् पुरुभुजा पुरंधिः ।
 श्रुतं तच्छासुरिव वधिमत्या हिरण्यहस्तमश्विनावदत्तम् १३
- आस्यो वृकस्य वर्तिकामभीके युवं नरा नासत्यामुमुक्तम् ।
 उतो कृविं पुरुभुजा युवं ह कृपमाणमकृणुतं विचक्षे १४
- चरित्रं हि वेरिवाच्छेदि पूर्णमाजा खेलस्य परितकम्यायाम् ।
 सद्यो जह्वामायसीं विष्पलायि धने हिते सतवे प्रत्यधत्तम् १५ [१०]
- शतं मेपान् वृकये चक्षदानमृज्राश्वं तं पितान्धं चकार ।
 तस्मा अक्षी नासत्या विचक्ष आधत्तं दसा भिपजावनर्वन् १६
- आ वां रथं दुहिता सूर्यस्य कार्मेवातिष्ठदर्वता जयन्ती ।
 विश्वे देवा अन्वमन्यन्त हृद्भिः समु श्रिया नासत्या सचेथे १७
- यदयातं दिवोदासाय वर्ति भ्ररद्वाजायाश्विना हयन्ता ।
 रेवदुवाह सचनो रथो वां वृषभश्च शिशुमारश्च युक्ता १८
- रयिं सुक्षत्रं स्वपत्यमावुः सुवीर्यं नासत्या बहन्ता ।
 आ जुहावीं समनसोप वाजैस्त्रिरहो भागं दधतीमयातम् १९
- परिविष्टं जाहृषं विश्वतः सीं सुगेभिर्नक्तमूहथु रजोभिः ।
 विभिन्दुना नासत्या रथेन वि पर्वतो अजरू अयातम् २० [११]
- एकस्या वस्तोरावतं रणाय वशमश्विना सनये सहस्रा ।
 निरहतं दुच्छुना इन्द्रवन्ता पृथुश्वसो वृषणावरातीः २१
- शरस्य चिदावत्कस्यावतादा नीचादुच्चा चक्रथुः पातवे वाः ।
 शयवे चिन्नासत्या शचीभिर्जसुरये स्तयं पिप्यथुर्गाम् २२
- अवस्यते म्नुवते कृष्णियायं ऋजूयते नासत्या शचीभिः ।
 पशुं न नष्टमिव दर्शनाय विष्णाव्यं ददथुर्विश्वकाय २३ (१२९५)

दश रात्रीरश्विना नव द्यू नवनेद्धं श्रथितमस्वन्तः ।	
विभ्रुतं रेभमुदनि प्रवृक्तमुन्निन्यथुः सोममिव सुवेण	२४
प्र वां दंसांस्यश्विनाववोचमस्य पतिः स्यां सुगवः सुवीरः ।	
उत पश्यन्नश्वन् दूर्धमायु रस्तमिवेज्जरिमाणं जगम्याम्	२५ [१२] (१२९७)

(११७)

२५ कक्षीवान् दैर्घतमस औशिजः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

मधुः सोमस्याश्विना मदाय प्रतो होता विवासते वाम् ।	
इहिर्मती रातिविश्रिता गी रिषा यातं नासत्योष वाजैः	१
यो वामश्विना मनसो जवीयान् रथः स्वश्वो विश आजिगाति ।	
येन गच्छथः सुकृतो दुरोणं तेन नरा वतिरस्मभ्यं यातम्	२
ऋषिं नरावंहसः पाञ्चजन्य मूवीसादत्रिं मुञ्चथो गुणेन ।	
मिनन्ता दस्योरशिवस्य माया अनुपूर्वं वृषणा चोदयन्ता	३
अश्वं न गृह्णामश्विना दुरेवै ऋषिं नरा वृषणा रेभमुप्सु ।	
सं तं रिणीथो विभ्रुतं दंसांभिर्न वां जूर्यन्ति पूर्या कृतानि	४
सुपुष्वांसं न निकैतेरुपस्थे सूर्यं न दत्त्वा तमसि क्षियन्तम् ।	
शुभे रुक्मं न दर्शतं निखातमुद्रूपथुरश्विना वन्दनाय	५ [१३]
तद् वां नरा शंस्यं पज्रियेण कक्षीवता नासत्या परिज्मन् ।	
शफादश्वस्य वाजिनो जनाय शतं कुम्भाँ अस्तिञ्चतं मधूनाम्	६
युवं नरा स्तुवते कृष्णियाय विष्णाप्वं ददथुर्विश्वाय ।	
घोषायै चित् पितृषदे दुरोणे पतिं जूर्यन्त्या अश्विनावदत्तम्	७
युवं श्यावाय रुशतीमदत्तं महः क्षोणस्याश्विना ऋणवाय ।	
प्रवाच्यं तद् वृषणा कृतं वां यत्रापिदाय श्रवो अक्षयधत्तम्	८
पुरु वपीस्यश्विना दधाना नि पेदव ऊहधुरागुमश्वम् ।	
सहस्रसां वाजिनमप्रतीत महिहनं श्रवस्यं तरुत्रम्	९
एतानि वां श्रवस्या सुदानू ब्रह्माङ्गुणं सदेनं रोदस्योः ।	
यद् वां पञ्चासौ अश्विना हवन्ते यातमिषा च विदुषे च वाजम्	१० [१४] (१३०३)

सूनोर्मानेनाश्विना गृणाना वाजं विप्राय भुरणा रदन्ता ।	
अगस्त्ये ब्रह्मणा वावृधाना सं विश्पलां नासत्यारिणीतम्	११
कुह यान्ता सुष्टुतिं काव्यस्य दिवो नपाता वृषणा शयुत्रा ।	
हिरण्यस्येव कलशं निखात मुद्रूपथुर्दशमे अश्विनाहन्	१२
युवं च्यवानमश्विना जरन्तं पुनर्युवानं चक्रथुः शचीभिः ।	
युवो रथं दुहिता सूर्यस्य सह श्रिया नासत्यावृणीत	१३
युवं तुग्राय पूर्व्येभिरैवैः पुनर्मन्यावभवतं युवाना ।	
युवं भुज्युमर्णसो निः समुद्राद् विभिरूहथुर्क्रेभिरश्वैः	१४
अजोहवीदश्विना तौडयो वां प्रोक्लः समुद्रमव्यथिर्जगन्वान् ।	
निटमूहथुः सुयुजा रथेन मनोजवसा वृषणा स्वस्ति	१५ [१५]

अजोहवीदश्विना वतिके वा मासो यत् सीममुञ्चतं वृकस्य ।	
वि जयुषा ययथुः सान्वद्रे जातं विष्वाचो अहतं विषेण	१६
शतं मेपान् वृक्ये मामहानं तमः प्रणीतमश्विन पित्रा ।	
आक्षी ऋञ्चाश्वे अश्विनावधत्तं ज्योतिरन्धाय चक्रथुर्विचक्षे	१७
शुनमन्धाय भरमहयत् सा वृकीरश्विना वृषणा नरेति ।	
जारः कनीन इव चक्षदान ऋञ्चाश्वः शतमेकं च मेपान्	१८
मही वामूतिरश्विना मयोभूरुत स्रामं धिष्ण्या सं रिणीथः ।	
अथा युवामिर्दहयत् पुरंधि रागच्छतं सीं वृषणाववोभिः	१९
अधेनुं दस्रा स्तर्यं विपक्ता मपिन्वतं शयवे अश्विना गाम् ।	
युवं शचीभिर्विमदाय जायां न्यूहथुः पुरुमित्रस्य योषाम्	२० [१६]

यवं वृकेणाश्विना वपन्ते पं दुहन्ता मनुपाय दस्रा ।	
अभि दस्युं वकुरेणा धर्मन्तो रु ज्योतिश्चक्रथुरार्याय	२१
आथर्वणायाश्विना दधीचे ऽश्व्यं शिरः प्रत्यैरयतम् ।	
स वां मधु प्र वोचइतायन् त्वाद्रं यद् दस्रावपिकृक्ष्यं वाम्	२२
सदा कवी सुमतिमा चंके वां विश्वा धियो अश्विना प्रावतं मे ।	
अस्मे रयिं नासत्या बृहन्तं मपत्यसाचं श्रुत्यं रराथाम्	२३
हिरण्यहस्तमश्विना रराणा पुत्रं नरा वधिमत्या अदत्तम् ।	
त्रिधा ह श्यावनाश्विना विकस्त मुज्जीवसं पेरयतं सुदानू	२४

एतानि वामश्विना वीर्याणि प्र पूव्याण्यायवोऽवोचन् ।
ब्रह्म कृण्वन्तो वृषणा युवभ्यां सूवीरासो विदथमा वंदेम

२५ [१७] (१३२२)

(११८)

११ कक्षीवान् दैर्घतमस औशिशिजः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

आ वां रथो अश्विना श्येनपत्वा सुमृष्टीकः स्ववो यात्वर्वाङ् ।

यो मर्त्यस्य मनसो जवीयान् त्रिवन्धुरो वृषणा वातरंहाः १

त्रिवन्धुरेण त्रिवृता रथेन त्रिचक्रेण सुवृता यातमर्वाक् ।

पिन्वतं गा जिन्वतमर्वतो नो वर्धयतमश्विना वीरमस्मे २

प्रवद्यामना सुवृता रथेन दस्राविमं शृणुतं श्लोकमद्रेः ।

किमङ्ग वां प्रत्यवर्तिं गमिष्ठा ह्रुर्विप्रासो अश्विना पुराजाः ३

आ वां श्येनासो अश्विना वहन्तु रथे युक्तास आशवः पतङ्गाः ।

ये अप्तुरो दिव्यासो न गृध्रा अभि प्रयो नासत्या वहन्ति ४

आ वां रथं युवतिस्तिष्ठदत्र जुङ्घी नरा दुहिता सूर्यस्य ।

परि वामश्वा वपुषः पतङ्गा वयो वहन्त्वरुपा अभीके ५ [१८]

उद वन्दनमैरतं कुंसनाभि रुद्रेभं दस्रा वृषणा शचीभिः ।

निष्टौद्यं पारयथः समुद्रात् पुनश्च्यवानं चक्रथुर्युवानम् ६

युवमत्रयेऽवनीताय तप्त मूर्जमोमानमश्विनावधत्तम् ।

युवं कण्वायापिरिप्ताय चक्षुः प्रत्यधत्तं सुद्रुतिं जुजुषाणा ७

युवं धेनुं शयवे नाधिताया पिन्वतमश्विना पूव्याय ।

अमुञ्चतं वर्तिकामंहसो निः प्रति जङ्घां विस्पलाया अधत्तम् ८

युवं श्वेतं पेदव इन्द्रजूत महिहनमश्विनादत्तमश्वम् ।

जोहूत्रमयो अभिभूतिमुग्रं सहस्रसां वृषणं वीङ्गम् ९

ता वां नरा स्ववसे सुजाता हवामहे अश्विना नार्धमानाः ।

आ न उप वसुमता रथेन गिरो जुषाणा सुविताय यातम् १०

आ श्येनस्य जवसा नूतनेना स्मे यातं नासत्या सजोपाः ।

हषे हि वामश्विना रातहव्यः शश्वत्तमाया उपसो व्युदौ ११ [१९] (१३३३)

एतानि वामश्विना वीर्याणि प्र पूव्याण्यायवोऽवोचन् ।
ब्रह्म कृण्वन्तो वृषणा युवभ्यां सुवीरांसो विदथमा वदेम

२५ [१७] (१३२२)

(११८)

११ कक्षीवान् दैर्घतमस औशिजः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

आ वां रथो अश्विना श्येनर्पत्वा सुमुञ्जीकः स्ववां यात्वर्वाङ् ।

यो मर्त्यस्य मनसो जवीयान् त्रिवन्धुरो वृषणा वार्तरहाः १

त्रिवन्धुरेण त्रिवृता रथेन त्रिचक्रेण सुवृता यातमर्वाङ् ।

पिन्वतं गा जिन्वतमर्वतो नो वर्धयतमश्विना वीरमस्मे २

प्रवद्यामना सुवृता रथेन दसाविमं शृणुतं श्लोकमद्रैः ।

किमुङ्ग वां प्रत्यवर्ति गमिष्ठा हुर्विप्रासो अश्विना पुराजाः ३

आ वां श्येनासो अश्विना वहन्तु रथे युक्तास आशवः पतङ्गाः ।

ये अप्तुरो दिव्यासो न गृध्रा अभि प्रयो नासत्या वहन्ति ४

आ वां रथं युवतिस्तिष्ठदत्र जुष्टी नरा दुहिता सूर्यस्य ।

परि वामश्वा वपुषः पतङ्गा वयो वहन्त्वरुपा अभीके ५ [१८]

उद् बन्दनमैरतं दुंसनाभिरुद्रेभं दसा वृषणा शचीभिः ।

निष्टौघ्यं पारयथः समुद्रात् पुनश्च्यवानं चक्रथुर्युवानम् ६

युवमत्रयेऽवनीताय तप्तमूर्जभोमानमश्विनावधत्तम् ।

युवं कण्वायापिरिप्ताय चक्षुः प्रत्यधत्तं सुष्टुतिं जुजुषाणा ७

युवं धेनुं शयवे नाधिताया पिन्वतमश्विना पूव्याय ।

अमुञ्चतं वर्तिकामहंसो निः प्रति जङ्घां विशपलाया अधत्तम् ८

युवं श्वेतं पेदव इन्द्रजूतमहिहनमश्विनादत्तमश्वम् ।

जोह्रमुर्यो अभिभूतिमुग्रं सहस्रसां वृषणं वीङ्गङ्गम् ९

ता वां नरा स्ववसे सुजाता हवामहे अश्विना नार्धमानाः ।

आ न उप वसुमता रथेन गिरो जुषाणा सुविताय यातम् १०

आ श्येनस्य जवसा नूतनेता स्मे यातं नासत्या सजोपाः ।

ह्ये हि वामश्विना रातहन्वः शश्वत्तमाया उपसो व्युदौ ११ [१९] (१३३३)

विद्वांसाविद् दुरः पृच्छेद्विद्वान्निथापरो अचेताः । नू चिन्तु मर्ते अक्रौ २
 ता विद्वांसा हवामहे वां ता नो विद्वांसा मन्म वोचेतमद्य । प्रार्चद् दर्यमानो युवाकुः ३
 वि पृच्छामि पात्र्याऽ न देवान् वपद्भूतस्याद्भूतस्य दस्रा । पातं च सह्यसो युवं च रभ्यसो नः ४
 प्र या घोषे भृगवाणे न शोभे यया वाचा यजति पञ्चियो वाम् । प्रैपयुर्न विद्वान् ५ [२२]

श्रुतं गांयत्रं तर्कवानस्याहं चिद्धि रिरिभाश्विना वाम् । आक्षी शृभस्पती दन् ६
 युवं ह्यास्तं महो रन् युवं वा यन्निरतंतंसतम् । ता नो वसू सुगोपा स्यातं पातं नो वृकादघ्नायोः ७
 मा कस्मै धातमभ्यामित्रिणे नो माकुत्रा नो गृहेभ्यो धेनवो गुः । स्तनाभुजो अशिश्वीः ८
 दुहीयन् मित्रधितये युवाकुं राये च नो मिमीतं वाजवत्यै । इये च नो भिमीतं धेनुमत्यै ९
 अश्विनोरसनं रथं मनश्वं वाजिनीवतोः । तेनाहं भूरि चाकन १०
 अयं समह मा तनू ह्याते जनां अनु । सोमपेयं सुखो रथः ११
 अध स्वप्नस्य निर्विदेऽभुञ्जतश्च रेवतः । उभा ता बस्त्रि नश्यतः १२ [२३] (१३५५)

(१२१) [अष्टादशोऽनुवाकः ॥१८॥ सू० १२१-१२६]

१५ कर्षीवान् दैर्घतमस औशिजः । इन्द्रो विश्वे देवा वा । त्रिष्टुप् ।

कद्विथा नूः पात्रं देवयतां श्रवद् गिरो अङ्गिरसां तुरण्यन् ।
 प्र यदानङ्गिश आ हर्म्यस्योरु क्रंसते अध्वरे यजत्रः १
 स्तमर्भाद्भ्युं द्यां स धरुणं प्रुपाय हृभुवाजाय द्रविणं नरो गोः ।
 अनु स्वजां महिपश्वक्षत वां मेनामश्वस्य परिं ज्ञातरं गोः २
 नक्षद्भवमरुणीः पूर्य राट् तुरो विशामङ्गिरसामनु द्यून् ।
 तक्षद् वज्रं नियुतं तस्तम्भद् द्यां चतुष्पदे नर्याय द्विपादे ३
 अस्य मदे स्वयं दा क्रताया पीवृतमुभिर्याणामनीकम् ।
 यद्धं प्रसर्गे त्रिककुम्भिनवर्त दप दुहो मानुपस्य दुरो वः ४
 तुभ्यं पयो यत् पितरावनीतां राधः सुरेतस्तुरणं भुरण्यु ।
 शुचि यत् ते रेक्ण आयजन्त सत्रदुवायाः पर्य उस्त्रियायाः ५ [२४]

अध प्र जज्ञे तुराणिर्ममत्तु प्र रोच्यस्या उपसो न सूरः ।
 इन्दुर्यैभिराट् स्वेदुहव्यैः सुवेणं सिश्चञ्जरणाभि धाम् ६
 स्विध्मा यद् वनधितिरपस्यात् सूरौ अध्वरे परि रोधना गोः ।
 यद्धं प्रभासि कृत्व्यां अनु द्यू ननर्विशे पश्विपे तुराय ७
 (१३६२)

आ वो रुवण्युमौशिजो हुवध्वै घोषेव शंसमर्जुनस्य नशे ।
प्र वः पूष्णे द्वावन आ अच्छा वोचेय वसुतातिमग्नेः

५ [१]

श्रुतं मे मित्रावरुणा हवेमोत श्रुतं सदेने विश्वतः सीम् ।
श्रोतुं नः श्रोतुरातिः सुश्रोतुः सुक्षेत्रा सिन्धुरग्निः

६

पि सा वा वरुण मित्र रातिर्गवां शता पूक्षयामेषु पञ्चे ।
रथे प्रियरथे दधानाः सद्यः पुष्टिं निरुन्धानासो अगमन्

७

अस्य स्तुपे महिमघस्य राधः सचा सनेम नहुपः सुवीराः ।
जनो यः पञ्चेभ्यो वाजिनीवा नश्वावतो रथिनो मह्यं सूरिः

८

जनो यो मित्रावरुणावभिधुगपो न वां सुनोत्यक्षणाधुक् ।
स्वयं स यक्ष्मं हृदये नि धत्त आप यद्गीं होत्राभिर्कृतावा

९

स ब्राधतो नहुपो दंसुजुतः शर्धस्तरो नरां गूर्तश्रवाः ।
विसृष्टरातिर्याति बाह्वसृत्वा विश्वास्तु पूत्सु सद्रुमिच्छरः

१० [२]

अध गमन्ता नहुपो हवं सूरैः श्रोता राजानो अमृतस्य मन्द्राः ।
नभोजुवो यन्निरवस्य राधः प्रशस्तये महिना रथवते

११

एतं शर्धं धाम यस्य सूरैरित्यवोचन् दशतयस्य नशे ।
द्युन्नानि येषु वसुताती रारन् विश्वे सन्वन्तु प्रभुथेषु वाजम्

१२

मन्दांमहे दशतयस्य धासे द्विर्यत् पञ्च विभ्रतो यन्त्यत्रा ।
किमिष्टाश्व इष्टरश्मिरेत ईशानासुस्तरुप क्रञ्जते नृन्

१३

हिरण्यकर्ण मणिशीवमर्णास्तत्रो विश्वे वरिवस्यन्तु देवाः ।
अर्यो गिरः सद्य आ जग्मुपीरोत्साश्वाकन्तुभयेष्वस्मे

१४

वत्वारो मा मशशारस्य शिश्वत्त्रयो राज्ञ आर्यवत्सस्य जिष्णोः ।
धो वां मित्रावरुणा क्रीर्षाप्साः स्युर्मगभन्तिः सूरौ नाद्यौत

१५ [३]

(१२३)

१३ कशीवान् दैर्घतमस आशिजः । उवाः । विधुर् ।

१४ स्थो दक्षिणाया अयोज्यै न देवासो अनुतासो अर्युः ।
गादुदस्थादुयोऽ विहाया श्रिकित्तन्ती नानुपाय अयाय

पूर्वा विश्वस्माद् भुवनादबोधि जयन्ती वाजं बृहती सनुत्री ।	
उच्चा व्यख्यद् युवतिः पुनर्भू-रोपा अगन् प्रथमा पूर्वहृती	२
यद्यद् भागं विभजासि नृभ्य उपो देवि मर्त्यत्रा संजाते ।	
देवो नो अत्र सविता दमूना अनागसो वोचति सूर्याय	३
गृहंगृहमहना यात्यच्छा विवेदिवे अधि नामा दधाना ।	
सिपासन्ती द्योतना शश्वदागा द्यमग्रमिद् भजते वमूनाम्	४
भगस्य स्वसा वरुणस्य जामि-रुपः सूनते प्रथमा जरस्व ।	
पश्वा स दद्या यो अवस्य धाता जयेम तं दक्षिणया रथेन	५ [४]
उदीरतां सूनृता उत पुरन्धी रुदग्रयः शुशुचानासो अस्थुः ।	
स्पार्हा वसूनि तमसापगूह्या विष्कृण्वन्त्युपसो विभातीः	६
अपान्यदेत्यभ्युन्यदेति विपुरुषे अहनी सं चरेते ।	
परिक्षितोस्तमो अन्या गुहाक रद्यौदुपाः शोशुचता रथेन	७
सहशीरुद्य सहशीरिदु श्वो दीर्वं सचन्ते वरुणस्य धाम ।	
अनवद्याच्छिंशतं योजना न्येकैका क्रतुं परि यन्ति सद्यः	८
जानत्यहः प्रथमस्य नाम शुक्रा कृष्णादजनिट श्वितीची ।	
ऋतस्य योषा न मिनाति धामा हरहनिष्कृतमाचरन्ती	९
कन्येव तन्वाइ शाशदाना एषि देवि देवमियक्षमाणम् ।	
संस्मर्यमाना युवतिः पुरस्ता द्वाविर्वक्षांसि कृणुषे विभाती	१० [५]
सुसंकाशा मातृमृष्टेव योषा विस्तन्व्यं कृणुषे हृशे कम ।	
भद्रा त्वमुपो वितरं व्युच्छ न तत् ते अन्या उपसो नशन्त	११
अश्वावतीर्गोमतीर्विश्ववारा यतमाना रश्मिभिः सूर्यस्य ।	
परा च यन्ति पुनरा च यन्ति भद्रा नाम वहमाना उपासः	१२
ऋतस्य रश्मिमनुयच्छमाना भद्रंभद्रं क्रतुमस्मासु धेहि ।	
उपो नो अद्य सुहवा व्युच्छा स्मासु रायो मववत्सु च स्युः	१३ [६] (१३१६)

(१२४)

१३ कक्षीवान् दैर्घतमस औशिजः । उपाः । त्रिष्टुप् ।

उपा उच्छन्ती समिधाने अग्ना उद्यन्त्सूर्यं उर्विया ज्योतिरथ्रेत् ।
 देवो नो अत्र सविता न्वथं प्रासावीद् द्विपत् प्र चतुष्पादित्यै

१ (१३१६)

अमिनती दैव्यानि वृतानि प्रमिनती मनुष्या युगानि ।	
इयुषीणामुपमा शश्वतीनामायतीनां प्रथमोषा व्यद्यौत्	२
एषा द्विवो दुहिता प्रत्यदशि ज्योतिर्वसाना समना पुरस्तात् ।	
ऋतस्य पन्थामन्वेति साधु प्रजानतीव न दिशो मिनाति	३
उपो अदशि शुन्ध्यवो न वक्षो नोधा इवाविरकृत प्रियार्णि ।	
अन्नसन्न संसतो बोधयन्ती शश्वत्तमागात् पुनरैयुषीणाम्	४
पूर्वे अर्धे रजसो अप्त्यस्य गवां जनित्र्यकृत प्र केतुम् ।	
व्यु प्रथते वितरं वरीय ओभा पूणन्ती पित्रोरुपस्था	५ [७]
एवेदेषा पुरुतमा हृशे कं नाजाभिं न परि वृणक्ति जामिम् ।	
अरेपसा तन्वाइ शशदाना नार्भादीपते न महो विभाती	६
अभ्रातेव पुंस एति प्रतीची गतारुगिव सनये धनानाम् ।	
जायेव पत्य उशती सुवासा उषा हस्त्रे नि रिणीति अप्सः	७
स्वसा स्वस्त्रे ज्यावस्यै योनिमारै गपैत्यस्याः प्रतिचक्ष्येव ।	
व्युच्छन्ती रुशिभिः सूर्यस्या उज्यङ्के समनगा इव त्राः	८
आसां पूर्वासामहंसु स्वसृणा मपरा पूर्वाभ्येति पश्चात् ।	
ताः प्रत्नवन्नव्यसीनुनमस्मे रेवदुच्छन्तु सुदिना उषासः	९
प्र बोधयोषः पूणतो मघो न्यवुध्यमानाः पूणयः ससन्तु ।	
रेवदुच्छ मघवद्भयो मघोनि रेवत् स्तोत्रे सूनुते जारयन्ती	१० [८]
अवेयमश्वैद् युवतिः पुरस्ताद् युङ्के गवामरुणानामनीकम् ।	
वि नूनमुच्छ्रादसति प्र केतु गृहंगृहमुप तिष्ठते अग्निः	११
उत् ते वयाश्चिद् वसतेरेपप्तन् नरश्च ये पितुभाजो व्युद्यौ ।	
अमा सते वहासि भूरिं वाममुपो देवि दाशुषे मर्त्याय	१२
अस्तोङ्कि स्तोम्या ब्रह्मणा मे र्वावृधध्वमुशतीरुपासः ।	
युष्मार्कं देवीरवसा सनेम सहस्रिणिं च शतिनीं च वाजम्	१३ [९](१४११)

(१२५)

७ कक्षीवान् दैर्घतमस औशिजः । स्वनयस्य दानस्तुतिः । त्रिष्टुप्, ४-५ जगती ।

प्राता रत्नं प्रातरित्वा दधाति तं चिकित्वान् प्रतिगृह्या नि धत्ते ।

तेन प्रजां वर्धयमान् आयुं रायस्पोषेण सचते सुवीरः

१ (१४१२)

सुगुरंसत् सुहिरण्यः स्वश्वो बृहदस्मै वय इन्द्रो दधाति ।
यस्त्वायन्तं वसुना प्रातरित्वो मुक्षीजयेव परिमुत्सिनार्ति २

आयमद्य सुकृतं प्रातरिच्छन्निष्टेः पुत्रं वसुमता रथेन ।
अंशोः सुतं पायय मत्सरस्य क्षयद्वीरं वर्धय सूनुताभिः ३

उप क्षरन्ति सिन्धवो मयोभुव ईजानं च यक्ष्यमाणं च धेनवः ।
पूणन्तं च पर्पुंरिं च श्रवस्यवो घृतस्य धारा उप यन्ति विश्वतः ४

नाकस्य पूष्ठे अधि तिष्ठति श्रितो यः पूणाति स ह देवेषु गच्छति ।
तस्मा आपो घृतमर्पन्ति सिन्धवस्तस्मा इयं दक्षिणा पिन्वते सदा ५

दक्षिणावतामिदिमानि चित्रा दक्षिणावतां द्विवि सूर्यासः ।
दक्षिणावन्तो अमृतं भजन्ते दक्षिणावन्तः प्र तिरन्त आर्युः ६

मा पूणन्तो दुरितमेन आरन् मा जारिषुः सूरयः सुव्रतासः ।
अन्यस्तेषां परिधिरस्तु कश्चिदपूणन्तमभि सं यन्तु शोकाः ७ [१०] (१४८)

(१२६)

७ (१-५) कक्षीवान् दैर्घतमस औशिजः, (६) स्वनयो भावयव्यः, (७) रोमशा । १-५ स्वनयो भावयव्यः,

६ रोमशा, ७ स्वनयो भावयव्यः । त्रिष्टुप्, ६-७ अनुष्टुप् ।

अमन्वान् त्तोमान् प्र भरे मनीषा सिन्धावधि क्षियतो भाव्यस्य ।
यो मे सहस्रममिमीत सवानतूर्तो राजा श्रव इच्छमानः १

शतं राजो नाधमानस्य निष्काञ्छतमश्वान् प्रयतान् त्वाद्य आदम् ।
शतं कक्षीवाँ असुरस्य गोनां द्विवि श्रवोऽजरमा ततान २

उप मा श्यावाः स्वनयेन दत्ता बधूमन्तो दश रथासो अस्थुः ।
पृष्टिः सहस्रमनु गव्यमागात् सनेत् कक्षीवाँ अभिपित्वे अह्वाम् ३

चत्वारिंशद् दशरथस्य शोणाः सहस्रस्याग्ने श्रेणिं नयन्ति ।
मदच्युतः कृशनावतो अत्यान् कक्षीवन्त उदमृक्षन्त पञ्चाः ४

पूर्वामनु प्रयतिमा ददे वञ्चीन् युक्तौ अटावरिधायसो गाः ।
सुवन्धवो ये विर्या इव वा अनस्वन्तः श्रव ऐपन्त पञ्चाः ५

आगधिता परिगधिता या कशीकेव जङ्गहे ।
ददाति मह्यं चादूरी याञ्जनां भोज्यां शता ६ (१४९)

उपोष मे परा मृश मा मे कुभ्राणि मन्यथाः ।

सर्वाहमास्मि रोमशा गुन्धारीणामिवाविका

७ [११](१४२५)

(१२७) [एकोनविंशोऽनुवाकः ॥१९॥ सू० १२७-१३३]

११ परुच्छेपो दैवोदासिः । अग्निः । अत्यष्टिः, ६ अतिधृतिः ।

अग्निं होतारं मन्ये दास्वन्तं वसुं सूनुं सहसो जातवेदसं विप्रं न जातवेदसम् ।

य ऊर्ध्वर्या स्वध्वरो देवो देवाच्या कृपा ।

घृतस्य विभ्राष्टिमनु वष्टि शोचिषा ऽऽजुह्वानस्य सर्पिषः १

यजिष्ठं त्वा यजमाना हुवेम ज्येष्ठमङ्गिरसां विप्र मन्मभिर्विप्रेभिः शुक्र मन्मभिः ।

परिजमानमिव द्यां होतारं चर्षणीनाम् ।

शोचिष्केशं वृषणं यमिमा विशः प्रावन्तु जूतये विशः २

स हि पुरु चिदोजसा विरुक्मता दीद्यानो भवति द्रुहंतरः परशुर्न द्रुहंतरः ।

वीळु चिद् यस्य समृतौ श्रुवद् वनेव यत् स्थिरम् ।

निष्पहमाणो यमते नार्यते धन्वासहा नार्यते ३

दृह्या चिदस्मा अनु दुर्यथा विदे तेजिष्ठाभिररणिभिर्द्राद्व्यवसे ऽग्रये द्वाप्यवसे ।

प्र यः पुरुषि गार्हते तक्षद् वनेव शोचिषा ।

स्थिरा चिदन्ना नि रिणात्योजसा नि स्थिराणि चिदोजसा ४

तमस्य पृक्षमुपरासु धीमहि नक्तं यः सुदर्शतरो दिवातरा द्वाप्रायुषे दिवातरान् ।

आदृस्यायुर्ग्रभणवद् वीळु शर्म न सूनेव ।

भक्तमभक्तमवो व्यन्तो अजरा अग्रयो व्यन्तो अजराः ५ [१२]

स हि शर्धो न मारुतं तुविष्वणि रप्रस्वतीपूर्वरास्त्रिदन्निरातनास्त्रिदार्निः ।

आर्दद्भ्रुव्यान्यादृदि र्यस्य क्तुरहणा ।

अर्धं स्मास्य हर्षतो हर्षावतो विश्वे जुपन्त पन्थां नरः शुभे न पन्थान् ६

द्विता यदीं क्रीस्तासो अभिद्यवो नमस्यन्त उपदोचन्त भुगवो नक्षन्तो दृशा भुगवः ।

अग्निरीशे वसूनां शुचिषो धर्णिरेषाम् ।

मिषो अपिर्षोवनिपीटु नोपिर आ वनिपीटु नोपिरः ७ (१३३)

विश्वासां त्वा विशां पतिं हवामहे सर्वासां समानं दंपतिं भुजे सत्यर्गिर्वाहसं भुजे ।
अतिथिं मानुषाणां पितुर्न यस्यासया ।

अमी च विश्वे अमृतास आ वयो हव्या देवेष्वा वयः ८

त्वमग्ने सहसा सहन्तमः शुष्मिन्तमो जायसे देवतातये रयिर्न देवतातये ।

शुष्मिन्तमो हि ते मदीं द्युष्मिन्तम उत क्रतुः ।

अर्धं स्मा ते परिं चरन्त्यजर श्रुष्टीवानो नाजर ९

प्र वो महे सहसा सहस्वत उपबुधे पशुषे नाग्नये स्तोमो बभूत्वमये ।

प्रति यदीं हविष्मान् विश्वासु क्षासु जोगुवे ।

अग्रे रेभो न जरत ऋषुणां जूणिर्हीतं ऋषुणाम् १०

स नो नेदिष्ठं दृष्टशान् आ भ्राग्ने देवेभिः सचनाः सुचेतुनां महो रायः सुचेतुनां ।

महिं शविष्ठ नस्कृधि संचक्षे भुजे अस्यै ।

महिं स्तोतृभ्यो मघवन् त्सुवीर्यं मथीरुग्रो न शवसा

११ [१३] (१४१६)

(१२८)

८ परच्छेपो दैवोदासिः । अग्निः । अत्यष्टिः ।

अयं जायत मनुषो धरीमणि होता यजिष्ठ उशिजामनु व्रतमग्निः स्वमनु व्रतम् ।

विश्वश्रुष्टिः सर्वायते रयिर्विव श्रवस्यते ।

अदब्धो होता नि पदद्विळस्पदे परिवीत इळस्पदे १

तं यज्ञसाधमपि वातयामस्युतर्य पृथा नमसा हविष्मता देवताता हविष्मता ।

स न ऊर्जामुपाभृत्यया कृपा न जूर्यति ।

यं मातरिश्वा मनवे परावतो देवं भाः परावतः २

एवेन सद्यः पर्यति पार्थिवं मुहुर्गो रेतो वृषभः कर्निकदृद् दधद् रेतः कर्निकदत् ।

शतं चक्षाणो अक्षाभिर्देवो वनेषु तुर्वणिः ।

सद्गो दधान् उपरेषु सानुष्वग्निः परेषु सानुषु । ३

स सुक्रतुः पुरोहितो दमेदग्ने ऽग्निर्यज्ञस्याध्वरस्य चेतति कृत्वा यज्ञस्य चेतति ।

कृत्वा वेधा इषूयते विश्वां जातानि पस्पशे ।

यतो वृतश्रीरतिथिरजायत वहिर्वेधा अजायत ४ (१४१७)

क्रत्वा यदस्य तविषीषु पृथ्वते ऽग्नेरवेण मरुतां न भोज्ये—धिराय न भोज्या ।

स हि ष्मा दानमिन्वति वसूनां च मज्जना ।

स नस्त्रासते दुरितादाभिहृतः शंसादुघादाभिहृतः

५ [१४]

विश्वो विहाया अरतिर्वसुर्दधे हस्ते दक्षिणे तरणिर्न शिथ्रथ—च्छ्रवस्यया न शिथ्रथत् ।

विश्वस्मा इदिषुध्यते देवत्रा हव्यमोहिषे ।

विश्वस्मा इत् सुकृते वारमृण्व—त्यग्निर्द्वारा व्यृण्वति

६

स मानुषे वृजने शंतमो हितोऽग्निर्द्वेषु जेन्यो न विशपतिः प्रियो यज्ञेषु विशपतिः ।

स हव्या मानुषाणा—मिळा कृतानि पत्यते ।

स नस्त्रासते वरुणस्य धूर्ते—महो देवस्य धूर्तेः

७

अग्निं होतारमीळते वसुधितिं प्रियं चेतिष्ठमरतिं न्येरिरे हव्यवाहं न्येरिरे ।

विश्वार्युं विश्ववेदसं होतारं यजतं क्रविम् ।

देवासो रण्वमवसे वसूयवो गीर्भो रण्वं वसूयवः

८ [१५] (१४३४)

(१२९)

११ परच्छेपो दैवोदासिः । इन्द्रः, ६ इन्द्रुः । अत्यष्टिः; ८-९ अतिशक्यो; ११ अष्टिः ।

यं त्वं रथमिन्द्र मेधसातये ऽपाका सन्तमिपिर प्रणर्यासि प्रानवध्य नर्यासि ।

सद्यश्चित्तमभिष्टये करो वशश्च वाजिनम् ।

सास्माकमनवद्य तूतुजान वेधसा—मिमां वाचुं न वेधसाम्

१

स धुधि यः स्मा पृतनासु कासु चिद् दृक्षाम्य इन्द्र भरहृतये नृभि—रसि प्रतृतेयु नृभिः ।

यः शूरैः स्वर्गुः सन्तिता यो विप्रैर्वाजुं तरुता ।

तमीशानास इरधन्त वाजिनं पृक्षमत्यं न वाजिनम्

२

दुस्मो हि ष्मा वृषणं पिन्वसि त्वचं कं चिद् यावीररुहं शूर मर्त्यं परियुगाश्चि मर्त्यम् ।

इन्द्रोत तुभ्यं तद् द्विवे तद् रुद्राय स्वयंशसे ।

मित्रार्यं वोचुं वरुणाय सप्रथः सुमृष्टीकार्यं सप्रथः

३

अस्माकं व इन्द्रमुश्मत्सीष्टये सखायं विश्वार्युं प्रास्तदं युजं वाजेषु प्रास्तदं युजन् ।

अस्माकं ब्रह्मोतये ऽवां पृत्सुषु कानुं चित् ।

नहि त्वा शत्रुः स्तरते स्तृणोषि यं विश्वं शत्रुं स्तृणोषि यम्

४

नि पू नमार्तिमतिं कर्षस्य चित् तेजिष्ठाभिरगणिभिर्नोतिभि—रुद्राभिरुद्रोतिभिः ।

नोषि णो यथा पुरा—ऽनेनाः शूर मन्यसे ।

विश्वानि पुरोरपं पणिं बद्धि—राता बद्धिर्नो अच्छे

५ [१६] (१४३५)

अविन्दद् द्विवो निहितं गुहां निधिं वेर्न गर्भं परिवीतमश्मं न्यनन्ते अन्तरश्मनि ।

व्रजं वृजी गवामिव सिधासुन्नार्ङ्गिरस्तमः ।

अपावृणोदिषु इन्द्रः परीवृता द्वार इषुः परीवृताः ३

द्राहृहाणो वज्रमिन्द्रो गर्भस्त्योः क्षदेव तिग्ममसनाय सं श्यं दहिहत्याय सं श्यंत् ।

संविद्यान ओजसा शवोभिरिन्द्र मज्जना ।

तथैव वृक्षं वनिनो नि वृश्वासि परश्वेव नि वृश्वासि ४

त्वं वृथा नद्यं इन्द्र सतवे ऽच्छां समुद्रमसृजो रथां इव वाजयतो रथां इव ।

इत ऊतीर्युञ्जत समानमर्थमक्षितम् ।

धेनूर्निव मनवे विश्वदोहसो जनाय विश्वदोहसः ५ [१८]

इमां ते वाचं वसूयन्त आयवो रथं न धीरः स्वपा अतक्षिपुः सुन्नाय त्वामतक्षिपुः ।

शुग्भन्तो जेन्यं यथा वाजेषु विप्र वाजिनम् ।

अत्यमिव शवसे सातये धना विश्वा धनानि सातये ६

भिनत् पुरो नवृतिमिन्द्र पूरवे दिवोदासाय महि द्रागुपे नृतो वज्रेण द्रागुपे नृतो ।

अतिथिग्वाय शम्बरं गिरिरुग्रो अवाभरत् ।

महो धनानि दयमान ओजसा विश्वा धनान्योजसा ७

इन्द्रः समत्सु यजमानमार्यं प्रावद् विश्वेषु शतमूर्तिराजिषु स्वर्माह्वेष्व्राजिषु ।

मनवे शासद्व्रतान् त्वचं कृष्णामरन्धयत् ।

दक्षत्र विश्वं ततृषाणमोषति न्यर्शसानमोषति ८

सूरश्चक्रं प्र वृहज्जात ओजसा प्रपित्वे वाचंमरुणो मुपायती शान आ मुपायति ।

उशाना यत् परावतो ऽजगन्नृतये कवे ।

सुन्नानि विश्वा मनुषेव तुर्वणि रहा विश्वेव तुर्वणिः ९

स नो नव्योभिवृषकर्मन्नुकथैः पुरां दतः प्रापुभिः पाहि शुग्भैः ।

द्विवोद्रासेभिरिन्द्र स्तवानो वावृधीथा अहोभिरिव द्यौः १० [१९] १३३३

(१३१)

७ पदच्छेपो देवोदासिः । इन्द्रः । नव्यथिः ।

इन्द्राय हि द्यौरुरो अनन्तेन्द्राय नृही पृथिवी रसिमभि द्युंशनाता रसिमभिः ।

इन्द्रं विश्वं सृजोपसो देवानो इधरे पूरः ।

इन्द्राय विश्वा सवनानि नानुषा सुतानि नन्तु नानुषा १

१३३३

प्र तद् वीचियं भव्यायेन्द्वे हव्यो न य इषवान् मन्म रेजति रक्षोहा मन्म रेजति ।
स्वयं सो अस्मदा निदो वधैरजेत दुर्मतिम् ।
अव सवेदुवशंसोऽवतर मव क्षुद्रमिव सवते ६

वनेम तद्दोत्रया चितन्त्या वनेम रयिं रयिवः सुवीर्यं रणवं सन्तं सुवीर्यम् ।
दुर्मन्मानं सुमन्तुभि रेमिषा पृचीमहि ।
आ सत्याभिरिन्द्रं द्युन्नहूतिभि र्यजत्रं द्युन्नहूतिभिः ७

प्रभा वो अस्मे स्वयंशोभिरुती परिवर्ग इन्द्रो दुर्मतीनां दरीमन् दुर्मतीनाम् ।
स्वयं सा रिपयध्वै या न उपेपे अत्रैः ।
हतेमसन्न वक्षति क्षिप्ता जूर्णिर्न वक्षति ८

त्वं न इन्द्र राया परीणसा याहि पथाँ अनेहसा पुरो याह्यरक्षसा ।
सचस्व नः पराक आ सचस्वास्तमीक आ ।
प्राहि नो दूरादारादुभिर्दिभिः सदा पाह्यभिर्दिभिः ९

त्वं न इन्द्र राया तल्पसो ग्रं चित् त्वा महिमा संक्षदवसे महे मित्रं नावसे ।
ओमिन्त्रातारयिता रथं कं चिदमत्यं ।
अन्यमस्मद् रिरिपेः कं चिदद्रिवो रिरिक्शन्तं चिदद्रिवः १०

प्राहि न इन्द्र सुदुत सिधोः ऽवयाता सवमिद् दुर्मतीनां देवः सन् दुर्मतीनाम् ।
दन्ता पापस्य रक्षसं स्याता विप्रस्य मार्ततः ।
अथा हि त्वा जनिता जीर्जनद् वसो रक्षोहणं त्वा जीर्जनद् वसो ११ [१७] (१४५)

(१३०)

१० पदच्छेपो दैवोदासिः । इन्द्रः । अत्यष्टिः १० त्रिष्टुप् ।

अन्त्रं सव्यं नः पगवतो नायमच्छां विदथानीव सत्पति रस्तं राजेव सत्पतिः ।
एवमिह त्वा वुधं प्रयस्वन्तः सुते सचा ।
सुवसो न दिनरं वाजमातये मंदिष्टुं वाजसातये १
रिवा मोमनिन्द्रं सुवानमद्रिभिः काशेन सिक्तमवतं न वंसंगं स्तानुपाणो न वंसंगः ।
नदंस्व इत्येव ते तुविष्टमाय धारयसे ।
आ वां इच्छन्तु हृग्निः न सूर्यं महा विश्वेव सूर्यम् २ (१४५)

तत् तु प्रयः प्रतथा ते शुशुक्वन् यस्मिन् यज्ञे वारमकृण्वत् क्षय—मृतस्य वारसि क्षयम् ।

वि तद् वोचैरधं द्विता—ऽन्तः पश्यन्ति रश्मिभिः ।

स वा विद्वे अन्विन्द्रो गवेषणो बन्धुक्षिन्द्रयो गवेषणः ३

नू इत्या ते पूर्वथा च प्रवाच्यं यदङ्गिरोभ्योऽवृणोरप ब्रज—मिन्द्र शिक्षन्नप ब्रजम् ।

ऐभ्यः समान्या दिशा ऽस्मभ्यं जेषि योत्सि च ।

सुन्वद्भ्यो रन्धया कं चिदन्नतं हृणायन्तं चिदन्नतम् ४

सं यजनान् क्रतुभिः शूर ईक्ष्य—द्धने हिते तरुपन्त श्रवस्यवः प्र यक्षन्त श्रवस्यवः ।

तस्मा आयुः प्रजावदिद् वार्धे अर्चन्त्योर्जसा ।

इन्द्र ओक्यं दिधिषन्त धीतयो देवाँ अच्छा न धीतयः ५

युवं तमिन्द्रापर्वता पुरोयुधा यो नः पृतन्यादप तंतमिन्द्रतं वज्रेण तंतमिन्द्रतम् ।

दूरे चत्तारं च्छन्सद् गहनं यदिनक्षत् ।

अस्माकं शत्रून् परि शूर विश्वतो दृमा दपीष्ट विश्वतः ६ [२१] (१४७८)

(१३३)

७ परुच्छेपो दैवोदासिः । इन्द्रः । १ त्रिष्टुप्, २-४ अनुष्टुप्, ५ गायत्री, ६ धृतिः, ७ अष्टिः ।

उभे पुनामि रोदसी ऋतेन दुहो दहामि सं महीरनिन्द्राः ।

अभिच्लग्य यत्र हता अमित्रा वैलस्थानं परि तुह्या अशेरन् ?

अभिच्लग्या चिददिवः शीपां यातुमतीनाम् ।

छिन्धि वटूरिणा पदा महावटूरिणा पदा २

अवासां मववञ्जहि शर्धो यातुमतीनाम् ।

वैलस्थानके अमके महावैलस्थे अमके ३

यासां तिस्रः पञ्चाशतो ऽभिच्लङ्गैरपावपः ।

तत् सु ते मनायति तत्तत् सु ते मनायति ४

पिशङ्गभृष्टिमम्भृणं पिशाचिमिन्द्र सं मृण ।

सर्वं रक्षो नि र्हय ५

अवमह इन्द्र दहहि ध्रुधी नः शुशुच हि योः क्षा न भीषो अद्रिवो वृणात्र भीषो अद्रियः ।

शुप्तिन्तमो हि शुप्तिभि—वंधैरुग्रैरिरीयसे ।

अपरुषमो अपतीत शूर सत्वाभि—स्त्रिस्रतैः शूर सत्वाभिः ६ (१४७८)

विश्वेषु हि त्वा सर्वनेषु तुञ्जते समानमेकं वृषमण्यवः पृथक् स्वः सनिष्यवः पृथक् ।
तं त्वा नावं न पर्षाणि शूषस्य धुरि धीमहि ।

इन्द्रं न यज्ञैश्चितयन्त आयवः स्तोभेभिरिन्द्रमायवः २

वि त्वा ततश्चे मिथुना अन्नस्यवो व्रजस्य साता गव्यस्य निःसृजः सक्षन्त इन्द्र निःसृजः ।
यद् गव्यन्ता द्वा जना स्वयन्ता समूहसि ।

आविष्करिद् वृषणं सचाभुवं वज्रमिन्द्र सचाभुवम् ३

विदुष्टे अस्य वीर्यस्य पूरवः पुरो यदिन्द्र शारदीरवातिरः सासहानो अवातिरः ।
शासस्तमिन्द्र मर्त्यमयज्युं शवसस्पते ।

महीमसृष्णाः पृथिवीमिमा अपो मन्दसान इमा अपः ४

आदित ते अस्य वीर्यस्य चकिरन् मदेषु वृषन्नृशिजो यदाविथ सखीयतो यदाविथ ।
चक्रथ कारभेभ्यः पृतनासु प्रवन्तवे ।

ते अन्यामन्यां नद्यं सनिष्णत श्रवस्यन्तः सनिष्णत ५

उतो नो अस्या उपसो जुषेत ह्युर्कस्य बोधि हवियो हवीमभिः स्वर्पाता हवीमभिः ।
यदिन्द्र हन्तवे मृधो वृषां यञ्जिञ्चिकेतसि ।

आ मे अस्य वेधसो नवीयसो मन्मं श्रुधि नवीयसः ६

त्वं तमिन्द्र वावृधानो अस्मयु रमिन्नयन्तं तुविजात मर्त्यं वज्रेण शूर मर्त्यम् ।
जहि यो नो अघ्रायति शृणुष्व सुश्रवस्तमः ।

रिष्टं न यामन्नप भूत दुर्मति विश्वार्य भूत दुर्मतिः ७ [२०] (१४७२)

(१३२)

६ परुच्छेपो दैवोदासिः । इन्द्रः; ६ (१ अर्धर्चस्य) इन्द्रापर्वतौ । अत्यष्टिः ।

त्वया वयं मघवन् पूर्ये धन इन्द्रत्वोताः सासह्याम पृतन्यतो वनुयाम वनुष्यतः ।
नेदिष्टे अस्मिन्नह न्यधि वोचा नु सुन्वते ।

अस्मिन् यज्ञे वि चयेमा भरे कृतं वाजयन्तो भरे कृतम् १

स्वर्जेपे भरे आप्रस्य ववम न्युपवृधः स्वस्मिन्नञ्जसि क्राणस्य स्वस्मिन्नञ्जसि ।
अहन्निन्द्रो यथा विदे शीष्णांशीष्णांपिवाच्यः ।

अस्मत्वा ते मध्यक् सन्त रातयो भद्रा भद्रस्य रातयः २ (१४७४)

तत् तु प्रयः प्रतथा ते शुशुक्वन् यस्मिन् यज्ञे वारुमकृण्वत् क्षय—मृतस्य वारसि क्षयम् ।
वि तद् वोचेरधं द्विता—ऽन्तः पश्यन्ति रश्मिभिः ।

स धा विद्रे अन्विन्द्रो ग्वेषणो बन्धुक्षिन्द्रयो ग्वेषणः ३

नू इत्था ते पूर्वथा च प्रवाच्यं यदङ्गिरोभ्योऽवृणोरप ब्रज—मिन्द्र शिक्षन्नप ब्रजम् ।

ऐभ्यः समान्या दिशा ऽस्मभ्यं जेषि योत्सि च ।

सुवन्द्यो रन्धया कं चिद्व्रतं हृणायन्तं चिद्व्रतम् ४

सं यज्जानान् क्रतुभिः शूर ईक्ष्य—द्धने हिते तरुषन्त श्रवस्यवः प्र यक्षन्त श्रवस्यवः ।

तस्मा आयुः प्रजावदिद् वार्धे अर्चन्त्योर्जसा ।

इन्द्र ओक्यं दिधिपन्त धीतयो देवाँ अच्छा न धीतयः ५

युवं तमिन्द्रापर्वता पुरोयुधा यो नः पृतन्यादप तंतमिन्द्रतं वज्रेण तंतमिन्द्रतम् ।

दूरे चत्तार्यं च्छन्त्सद् गहनं यदिनक्षत् ।

अस्माकं शत्रून् परि शूर विश्वतो कूर्मा दर्पीष्ट विश्वतः ६ [२१] (१४७८)

(१३३)

७ परच्छेपो देवोदासिः । इन्द्रः । १ त्रिष्टुप्, २-४ अनुष्टुप्, ५ गायत्री, ६ धृतिः, ७ अष्टिः ।

उभे पुनामि रोदसी ऋतेन दुहो दहामि सं महीरनिन्द्राः ।

अभिक्लग्य यत्र हता अमित्रा वैलस्थानं परि तुङ्गा अशेरन् १

अभिक्लग्या चिदद्विवः शीपां यातुमतीनाम् ।

छिन्धि वंदूरिणां पदा महावंदूरिणा पदा २

अवासां मघवञ्चहि शर्धो यातुमतीनाम् ।

वैलस्थानके अर्मके महावैलस्थे अर्मके ३

यासां तिस्रः पञ्चाशतो ऽभिच्छ्रैरपावपः ।

तत् सु ते मनायति तत्कत् सु ते मनायति ४

पिशङ्गभृष्टिमम्भुणं पिशाचिमिन्द्र सं मृण ।

सर्वं रक्षो नि बर्हय ५

अवमह इन्द्र दाहहि ध्रुधी नः शूरोश्च हि र्याः क्षा न श्रीरो अद्विवा दुग्गात्र श्रीया अद्विवः ।

शुप्तिन्तमो हि शुप्तिभिर्वंधुर्याभिरिदसे ।

अपूरुपशो अपतीत शूर सत्वाभि—स्त्रिसतः शूर सत्वाभिः ६ (१४७९)

वनोति हि सुन्वन् क्षयं परीणसः सुन्वानो हि प्सा यजत्यव द्विषो देवानामव द्विषः ।

सुन्वान इत् सिंपासति सहस्रा वाज्यवृतः ।

सुन्वानायेन्द्रो ददात्याभुवं रयिं ददात्याभुवम्

७ [२२] (१५८५)

(१३४) [विंशोऽनुवाकः ॥२०॥ सू० १३४-१३९]

६ परुच्छेपो दैवोदासिः । वायुः । अत्यष्टिः, ६ अष्टिः ।

आ त्वा जुवो रारहाणा अभि प्रयो वायो वहन्त्विह पूर्वपीतये सोमस्य पूर्वपीतये ।

ऊर्ध्वा ते अनु सूनुता मनस्तिष्ठतु जानती ।

नियुत्वता रथेना याहि द्वावने वायो मुखस्य द्वावने

१

मन्दन्तु त्वा मन्दिनो वायविन्द्वो ऽस्मत् क्राणासः सुकृता अभिद्यवो गोभिः क्राणा अभिद्यवः ।

यद्ध क्राणा इरध्वै दक्षं सचन्त ऊतयः ।

सध्रीचीना नियुतो द्वावने धिय उर्षं ब्रुवत ई धियः

२

वायुर्युङ्क्ते रोहिता वायुररुणा वायू रथे अजिरा धुरि वोह्वे वहिष्ठा धुरि वोह्वे ।

प्र बोधया पुरंधिं जार आ संसतीमिव ।

प्र चक्षय रोदसी वासयोषसः श्रवसे वासयोषसः

३

तुभ्यमुपासुः शुचयः परावति भद्रा वस्त्रा तन्वते दंसु रश्मिषु चित्रा नव्येषु रश्मिषु ।

तुभ्यं धेनुः संवर्द्धया विश्वा वसूनि दोहते ।

अजनयो मरुतो वक्षणाभ्यो द्विव आ वक्षणाभ्यः

४

तुभ्यं शुक्रासः शुचयस्तुरण्यवो मदेषूग्रा इषणन्त भुवण्यपामिपन्त भुवणि ।

त्वां त्सारि दसमानो भर्गमीद्वि तक्ववीये ।

त्वं विश्वस्माद् भुवनात् पासि धर्मणा ऽसुर्यात् पासि धर्मणा

५

त्वं नो वायवेषामपूर्व्यः सोमानां प्रथमः पीतिमर्हासि सुतानां पीतिमर्हासि ।

उतो विहुत्मतीनां विशां ववर्जुपीणाम् ।

विश्वा इत् ते धेनवो दुह आशिरं घृतं दुहन्त आशिरम्

६ [२३] (१५९१)

(१३५)

९ परुच्छेपो दैवोदासिः । १-३, ९ वायुः; ४-८ इन्द्रवायू । अत्यष्टिः; ७-८ अष्टिः ।

० ब्रह्मिषु नो याहि वीतये सहस्रेण नियुता नियुक्ते शतिनीभिर्नियुक्ते ।

हि पूर्वपीतये देवा देवाय येमिरे ।

सुतासो मधुमन्तो अस्थिरन् मदाय क्तव्ये अस्थिरन् ।

१

(१५९२)

तुभ्यायं सोमः परिंपूतो अद्रिभिः स्पार्हा वसानः परि कोशमपति शुक्रा वसानो अपति ।
तवायं भाग आयुषु सोमो देवेषु हूयते ।

वह वायो नियुतो यात्यस्म्यु जुषाणो यात्यस्म्युः २

आ नो नियुद्भिः शतिनीभिरध्वरं सहस्रिणीभिरुप वाहि वीतये वायो हव्यानि वीतये ।
तवायं भाग ऋत्विघ्नः सरश्मिः सूर्ये सत्वा ।

अध्वर्युभिर्भरमाणा अयंसत वायो शुक्रा अयंसत ३

आ वां रथो नियुत्वान् वक्षदवसे ऽभि प्रयानि नृधितानि वीतये वायो हव्यानि वीतये ।
पिबतं मध्वो अन्धसः पूर्वपेयं हि वां हितम् ।

वायवा चन्द्रेण राधसा गतं मिन्द्रश्च राधसा गतम् ४

आ वां धियो ववृत्युरध्वरो उपे ममिन्दुं ममुजन्त वाजिनं नामुमत्यं न वाजिनम् ।
तेषां पिबतमस्म्यु आ नो गन्तमिहोत्या ।

इन्द्रवायू सुतानामद्रिभिर्युवं मदीय वाजदा युवम् ५ [२४]

इमे वां सोमा अप्स्वा सुता इहा अध्वर्युभिर्भरमाणा अयंसत वायो शुक्रा अपति ।

एते वामभ्यसृक्षत तिरः पवित्रमाशयः ।

पुत्रायवोऽति रोमाण्यव्यया सोमासो अत्युप्यया ६

अर्दाशिं गातुरुखे वरीयसी पन्था ऋतस्य समयंस्त रश्मिभिश्चक्षुर्भगस्य रश्मिभिः ।

द्युक्षं मित्रस्य सार्दनमर्यम्णो वरुणस्य च ।

अथा दधाते बृहदुक्थ्यं वयं उपस्तुत्यं बृहद् वयः २

ज्योतिष्मतीमदितिं धारयत्क्षितिं स्वर्वतीमा संचेते द्विवेदिवे जागृवांसां द्विवेदिवे ।

ज्योतिष्मत् क्षत्रमांशाते आवित्या दानुनस्पती ।

मित्रस्तयोर्वरुणो यातयर्जनो ऽर्यमा यातयर्जनः ३

अयं मित्राय वरुणाय शंतमः सोमो भूत्ववपानेष्वार्भगो देवो देवेष्वार्भगः ।

तं देवासो जुषेरत् विश्वे अद्य सजोषसः ।

तथा राजाना करथो यदीमह ऋतावाना यदीमहे ४

यो मित्राय वरुणायविधुर्जनो ऽनुर्वाणं तं परि पातो अंहसो द्वाश्वांसं मर्तमंहसः ।

तमर्यमाभि रक्षत्वृजूयन्तमनु व्रतम् ।

उक्थैर्य एनोः परिभूषति व्रतं स्तोमैराभूषति व्रतम् ५

नमो द्विवे बृहते रोदसीभ्यां मित्राय वोचं वरुणाय मीळुषे सुमृळीकार्य मीळुषे ।

इन्द्रमग्निमुप स्तुहि द्युक्षमर्यमणं भगम् ।

ज्योग्जीवन्तः प्रजयां सचेमहि सोमस्योती संचेमहि ६

ऊती देवानां वयमिन्द्रवन्तो मंसीमहि स्वयंशसो मरुद्भिः ।

अग्निमित्रो वरुणः शर्म यंसन् तदश्याम मघवानो वयं च ७ [२६] (१५०७)

[द्वितीयोऽध्यायः ॥२॥ वर्गाः १-२७] (१३७)

३ परच्छेपो देवोदासिः । मित्रावरुणौ । अतिशक्करी ।

सुपुमा यातमद्रिमिर्गोश्रीता मत्सरा इमे सोमांसो मत्सरा इमे ।

आ राजाना दिविस्पृशा ऽस्मन्ना गन्तमुप नः ।

इमे वां मित्रावरुणा गवांशिरः सोमाः शुक्रा गवांशिरः १

इम आ यातमिन्द्रवः सोमांसो दध्यांशिरः सुतांसो दध्यांशिरः ।

उत वामुपसो बुधि साकं सूर्यस्य रश्मिभिः ।

सुतो मित्राय वरुणाय पीतये चारुऋताय पीतये २

तां वां धेनुं न वांसरीमंशुं दुहन्त्यद्रिभिः सोमं दुहन्त्यद्रिभिः ।

अस्मन्ना गन्तमुप नो ऽर्वाञ्चा सोमपीतये ।

अयं वां मित्रावरुणा नृभिः सुतः सोम आ पीतये सुतः ३ [१] (१५१०)

(१३८)

४ परुच्छेपो दैवोदासिः । पूषा । अत्यष्टिः ।

प्रप्रं पूष्णस्तुविजातस्य शस्यते महित्वमस्य तवसो न तन्दते स्तोत्रमस्य न तन्दते ।

अर्चामि सुम्नयन्नहमन्त्यूतिं मयोभुवम् ।

विश्वस्य यो मन आयुयुवे मखो देव आयुयुवे मखः १

प्र हि त्वा पूषन्नजिरं न यामनि स्तोमेभिः कृण्व ऋणवो यथा मृध उष्ट्रो न पीपरो मृधः ।

हुवे यत् त्वा मयोभुवं देवं सुख्याय मर्त्यः ।

अस्माकमाङ्गुपान् द्युम्निनस्क्रुधि वाजेषु द्युम्निनस्क्रुधि २

यस्य ते पूषन् त्मुख्ये विपन्यवः क्रत्वा चित् सन्तोऽवसा बुभुञ्जि इति क्रत्वा बुभुञ्जिरे ।

तामनु त्वा नवीयसीं नियुतं राय ईमहे ।

अहेळमान उरुशंसु सरी भव वाजेवाजे सरी भव ३

अस्या ऊ पु ण उपं सातये भुवो अहेळमानो रविवाँ अजाश्व भ्रवस्पतामजाश्व ।

ओ पु त्वा ववृतीमहि स्तोमेभिर्दस्म साधुभिः ।

नहि त्वा पूषन्नतिमन्य आघृणे न ते सुख्यमपह्रुवे ४ [२] (१५१४)

(१३९)

११ परुच्छेपो दैवोदासिः । १ विश्वे देवाः, २ मित्रावरुणौ, ३-५ अश्विनौ, ६ इन्द्रः, ७ अग्निः, ८ मरुतः,

९ इन्द्राग्नी, १० वृहस्पतिः, ११ विश्वे देवाः । अत्यष्टिः, ५ वृद्धनी, ११ त्रिष्टुप् ।

अस्तु श्रौपदं पुरो अग्निं धिया दध आ नु तच्छधोँ दिव्यं वृणीमह इन्द्रत्राय वृणीमहे ।

यन्द्रं क्राणा विवस्वति नाभां सुंदायि नव्यंसी ।

अध प्र सू न उपं यन्तु धीतयोँ देवाँ अच्छा न धीतयः १

यद्र त्यन्मित्रावरुणावृतादध्यादुदधे अनृतं स्वनं मन्वुना दक्षस्य स्वनं मन्वुना ।

पुवोरित्थाधि सञ्ज स्वपंशपान हिरण्यपमं ।

धीभिश्चन मनसा स्वैर्भिक्षभिः सोमस्य स्वैर्भिक्षभिः २

पुवाँ स्तोमेभिर्दुपन्तोँ अश्विना ऽऽधावपन्त इव अश्विनानसीं पुवाँ ह्यवाऽऽदुवयः ।

पुशोविंश्चा अधि धियः पृक्षंश्च विश्वदेदता ।

पुषापन्ते वाँ पुवपोँ हिरण्यपे रथं इत्ता हिरण्यपे ३ (१५१५)

अचेति दस्रा व्युर्नाकमृण्वथो युञ्जते वां रथयुजो दिविष्टि—प्वध्वस्मानो दिविष्टिषु ।

अधिं वां स्थाम वन्धुरे रथे दस्रा हिरण्यये ।

पथेव यन्तावन्नुशासता रजोः ऽश्रसा शासता रजः

४

शचीभिर्नः शचीवसू दिवा नक्तं दशस्यतम् ।

मा वां रातिरूपं दसत् कदा चना—स्मद् रातिः कदा चन

५ [३]

वृषान्निन्द्र वृषपाणास इन्द्रव इमे सुता अद्रिपुतास उद्भिद्वु—स्तुभ्यं सुतास उद्भिदः ।

ते त्वा मन्दन्तु द्वावने महे चित्राय राधसे ।

गीभिर्गिर्वाहः स्तवमान आ गंहि सुमृळीको न आ गंहि

६

ओ पू णो अग्ने शृणुहि त्वमीळितो देवेभ्यो ब्रवसि यज्ञियेभ्यो राजभ्यो यज्ञियेभ्यः ।

यद्भ्र त्यामङ्गिरोभ्यो धेनुं देवा अदत्तन ।

वि तां दुहे अर्यमा कर्तरी सचा एष तां वेद मे सचा

७

मो पु वो अस्मद्भि तानि पौस्या सना भूवन् द्युन्नानि मोत जारिषु—रस्मत पुरोत जारिषुः ।

यद् वश्चित्रं युगेयुगे नव्यं घोषादमर्त्यम् ।

अस्मासु तन्मरुतो यच्च दुष्टरं दिधृता यच्च दुष्टरम्

८

दुध्यद् ह मे जनुपं पूर्वा अङ्गिराः प्रियमेधः कण्वो अत्रिर्मनुर्विदु—स्ते मे पूर्वं मनुर्विदुः ।

तेपां देवेष्वार्याति—रस्माकं तेषु नाभयः ।

तेपां पदेन मह्या नमे गिरे—न्द्राग्नी आ नमे गिरा

९

होता यक्षद् वनिनो वन्त वार्यं बृहस्पतिर्यजति वेन उक्षभिः पुरुवारोभिरुक्षभिः ।

जगृभ्मा दूरआदिशं श्लोकमद्वेरध त्मना ।

अधारयदररिन्दानि सुकतुः पुरू सद्भानि सुकतुः

१०

ये देवासो दिव्येकादश स्थ पृथिव्यामध्येकादश स्थ ।

अप्सुक्षितो महिनैकादश स्थ ते देवासो यज्ञमिमं जुषध्वम्

११ [४] (१५२५)

(१४०) [एकविंशोऽनुवाकः॥२१॥ सू० १४०-१५६]

१३ दीर्घतमा औन्नध्यः । अग्निः । जगती, १० त्रिष्टुप्वा, १२-१३ त्रिष्टुप् ।

दे प्रियधामाय सुद्युते धासिमिव प्र भरा योनिमग्नये ।

गेव वासया मन्मना शुचि ज्योतीरथं शुक्रवर्णं तमोहनम्

१ (१५२६)

अभि द्विजन्मा त्रिवृदन्नमृज्यते संवत्सरे वावृधे जग्धमी पुनः ।
 अन्यस्यासा जिह्वया जेन्यो वृषा न्युन्येन वनिनो मृष्ट वारुणः २
 कृष्णप्रुतौ वेविजे अस्य सुक्षिता उभा तरते अभि मात्रा शिशुम् ।
 प्राचाजिह्वं ध्वसयन्तं तृषुच्युत मा साच्यं कुपयं वर्धनं पितुः ३
 मुमुक्ष्वोऽं मनवे मानवस्यते रघुद्रुवः कृष्णसीतास ऊ जुवः ।
 असमना अजिरासो रघुष्यदो वार्तजूता उर्ष युज्यन्त आशवः ४
 आर्दस्य ते ध्वसयन्तो वृथेरते कृष्णामभ्रं महि वर्षः करिक्रतः ।
 यत् सीं महिमवनिं प्राभि मर्मश दामिश्चसन्न त्स्तनयन्नेति नानदत् ५ [५]

भूपन् न योऽधि वृभूषु नन्नते वृषेव पतीरभ्येति रोर्ववत् ।
 ओजायमानस्तन्वश्च शुम्भते भीमो न शृङ्गां दविधाव दुर्गृभिः ६
 स संस्तिरो विष्टिरः सं गृभायति जानन्नेव जानतीनित्य आ शये ।
 पुनर्वर्धन्ते अपि यन्ति देव्यं मन्वद् वर्षः पित्रोः कृण्वते सचा ७
 तमगुर्वः केशिनीः सं हि रोभिर ऊर्ध्वास्तस्थुर्मन्त्रुषीः प्रायवे पुनः ।
 तासां जरां प्रमुञ्चन्नेति नानदु दसुं परं जनयन्नीवमस्तुतम् ८
 अधीवासं परि मातू रिहन्नहं तुविद्येभिः सत्वाभिर्याति वि जयः ।
 वयो दर्धत् पद्वते रोर्हित् सदाऽनु श्येनीं सचते वर्तनीरहं ९
 अस्माकमग्ने मुखवत्सु दीदि ह्यध श्वसीवान् वृषभो दमूनाः ।
 अवास्या शिशुमतीरदीदे र्वमेव युत्सु परिजभुराणः १० [६]

इदमग्ने सुधितं दुर्धितादधि प्रियादु चिन्मन्मनः प्रयो अस्तु ते ।
 यत् ते शुकं तन्वोऽं रोचते शुचि तेनास्मभ्यं वनसे रत्नमा त्वम् ११
 रथाय नावमुत नो गृहाय नित्यारित्रां पद्वतीं रास्वमे ।
 अस्माकं वीरौ उत नो मुघोनो जनोश्च या पारयाच्छर्म या च १२
 अभी नो अग्र उक्थमिज्जुगुर्या द्यावाक्षामा सिन्धवश्च स्वर्गताः ।
 गद्यं यद्यं चन्तो दीर्वाहे पं वरमरुण्यो वरन्त १३ [७] (१५३८)

(१४२)

१३ दीर्घतमा औचध्यः । अग्निः । जगती, १२-१३ विष्णुः ।

बद्धित्था तद् वर्षे धायि दर्शितं देवस्य भगः सहस्रो यतो जनि ।
 पद्मीमुष ह्वरते साधते मति अतस्य धेना अनयन्त सवृतः

१

(१५३२)

पृक्षो वपुः पितुमान् नित्य आ शयि द्वितीयमा सप्तशिवासु मातृपु ।
तृतीयमस्य वृषभस्य दोहसे दशप्रमतिं जनयन्त योषणः २

निर्यद्वां बुभान्महिपस्य वर्षस ईशानासः शर्वसा क्रन्तं सूरयः ।
चर्द्धामनुं प्रदिवो मध्वं आधुवे गुहा सन्तं मातरिश्वां मथायति ३

प्र वत् पितुः परमाह्वीयते पर्यां पृक्षुधो वीरुधो दंसु रोहति ।
उभा यदस्य जनूपं यदिन्वत् आदिद् यविष्ठो अभवद् घृणा शुचिः ४

आदिन्मानुराविशद् यास्वा शुचि र्हिस्यमान उर्विया वि वावृधे ।
अनु वत् पूर्वा अरुहत् सनाजुवो नि नव्यसीष्ववरासु धावते ५ [८]

आदिन्द्रोतारं वृणते दिविष्टिषु भगमिव पपृचानासं ऋक्षते ।
देवान् यत् कर्त्वा मृगमनां पुरुदुतो मत्तं शंसं विश्वथा वेति धायसे ६

वि यदस्थान् यजतो धातंचोदितो ह्यारो न वक्रां जरणा अनाकृतः ।
तस्य पानं वृक्षुषः कुष्णजं हसः शुचिजन्मनो रज आ व्यध्वनः ७

यो न ज्ञानः शिकभिः कृता यामङ्गैभिररूपेभिरीयते ।
आदिष्टु मे कथ्यामो इदि सूरयः शूरस्येव त्येपथादीपते वयः ८

वपुः शंसु यदयो धृतवतो मित्रः शाशुदे अयमा सुदानवः ।
यत् सुमनुं क्रतुना विन्वथा विभु रराज जेभिः परिभूरजायथाः ९

यस्यै शशभुजायं मृन्वते त्वं यविष्ठ देवतातिमिन्वसि ।
मे ननु नव्ये महमो वृदन् वयं भगं न कारे महिरत्न धीमहि १०

ये मुदि न स्वयं दमृन्मं भगं दक्षं न पपृचासि धर्णसिम् ।
ये वो वमति नम्रनी उमे देवानां शंसंमृत आ चं मुकृतुः ११

न नः सुधीन्मा जोगश्वा होता मृन्द्रः शृणवच्चन्द्ररथः ।
म नो वरुद्वेनंनृद्वेः अग्निवांमं मवितं वस्यो अच्छं १२

अस्तव्युभिः विनीदन्दिर्द्वेः मात्रान्याय प्रतरं दर्धानः ।
प्रयो वृ दे वृद्वानो वये च निदं न मृगं अति निष्टेत्न्युः १३ [९] (१११)

(१४२)

१३ दीर्घतमा औचध्यः । (आप्रासूकं) = १ इध्रः समिद्धोऽग्निर्वा, २ तनूनपात्, ३ नराशंसः, ४ इळः, ५ बर्हिः, ६ देवीः द्वारः, ७ उपासानक्ता, ८ दैव्यौ होतारौ प्रचेतसौ, ९ तिस्रो देव्यः सरस्वतीळा-
भारत्यः, १० त्वष्टा, ११ वनस्पतिः, १२ स्वाहाकृतयः, १३ इन्द्रः । अनुष्टुप् ।

समिद्धो अग्र आ वह देवाँ अद्य यतस्रुचे । तन्तुं तनुष्व पुर्व्यं सुतसोमाय द्वाशुषे १
घृतवन्तमुप मासि मधुमन्तं तनूनपात् । यज्ञं विप्रस्य मावतः शशमानस्यं द्वाशुषः २
शुचिः पावको अद्भुतो मध्वा यज्ञं मिमिक्षति । नराशंसस्त्रिरा द्विवो देवो देवेषु यज्ञियः ३
ईळितो अग्र आ वहेन्द्रं चित्रमिह प्रियम् । इयं हि त्वा मतिर्ममाच्छा सुजिह्व वच्यते ४
स्तृणानासो यतस्रुचो बर्हिर्यज्ञे स्वध्वरे । वृञ्जे देवव्यचस्तममिन्द्राय शर्म सप्रथः ५
वि श्रयन्तामृतावृधः प्रथे देवेभ्यो महीः । पावकासः पुरुस्पृहो द्वारो देवीरसश्वतः ६ [१०]

आ भन्दमाने उपाकि नक्तोषासा सुपेशसा । यद्वा ऋतस्य मातरा सीदतां बर्हिरा सुमत् ७
मन्द्रजिह्वा जुगुर्वणी होतारा दैव्या कवी । यज्ञं नो यक्षतामिमं सिधमद्य दिविस्पृशाम् ८
शुचिर्देवेष्वर्पिता होत्रा मरुत्सु भारती । इळा सरस्वती मही बर्हिः सीदन्तु यज्ञियाः ९
तन्नस्तुरीपमद्भुतं पुरु वारं पुरु त्मना । त्वष्टा पोषाय वि ध्यंतु राये नाभा नो अस्मयुः १०
अवसृजन्नप त्मना देवान् यक्षि वनस्पते । अग्निर्हव्या सुपूदति देवो देवेषु मेधिरः ११
पूषण्वते मरुत्वते विश्वदेवाय वायवे । स्वाहा गायत्रवेपसे हव्यमिन्द्राय कर्तन १२
स्वाहाकृतान्या गृह्युप हव्यानि वीतये । इन्द्रा गृहि श्रुधी हवं त्वां हवन्ते अध्वरे १३ [११]
(१५६४)

(१४३)

८ दीर्घतमा औचध्यः । अग्निः । जगती, ८ त्रिष्टुप् ।

प्र तव्यसीं नव्यसीं धीतिमग्रये वाचो मतिं सहसः सूनवे भरे ।
अपां नपाद् यो वसाभिः सह प्रियो होता पृथिव्यां न्यसीदृत्वियः १
स जायमानः परमे व्योमन्याविरागिरभवन्मातरिभ्वने ।
अस्य क्रत्वा समिधानस्य मज्मना प्र द्यावा शोचिः पृथिवी अरोचयत् २
अस्य त्वेषा अजरा अस्य भानवः सुसंज्ञाः सूपतीकस्य सुद्युतः ।
मात्वक्षसो अत्यकुर्न तिन्यवो अग्ने रजन्ते असंसन्तो अनराः ३
(१०६५)

(१४५)

५ दीर्घतमा औचथ्यः । अग्निः । जगती, ५ त्रिष्टुप् ।

तं पृच्छता स जगामा स वेदु स चिकित्वाँ ईयते सा न्वीयते ।	
तस्मिन् त्सन्ति प्रशिषस्तस्मिन्निष्टयः स वाजस्य श्वंसः शुष्मिणस्पतिः	१
तमित् पृच्छन्ति न सिमो वि पृच्छति स्वनेव धीरो मनसा यदग्रभीत् ।	
न मृष्यते प्रथमं नापरं वचो ऽस्य क्रत्वा सचते अप्रहृषितः	२
तमिद् गच्छन्ति जुह्वंस्तमर्वती विश्वान्येकः शृणवद् वचांसि मे ।	
पुरुषैस्ततुरिर्यज्ञसाधनो ऽच्छिद्रोतिः शिशुरादत्त सं रभः	३
उपस्थायं चरति यत् समारत सद्यो जातस्तत्सार युज्येभिः ।	
अभि श्वान्तं मृशते नान्ये मुदे यदीं गच्छन्त्युशतीरपिष्ठितम्	४
स ईं मृगो अप्यो वनर्गु रूपं त्वच्युपमस्यां नि धायि ।	
व्यत्रवीद् वयुना मर्त्येभ्यो ऽग्निर्विद्राँ ऋतचिद्धि सत्यः	५ [१४] (१५८४)

(१४६)

५ दीर्घतमा औचथ्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

त्रिमूर्धानं सतरश्मिं गृणीषे ऽनूनमग्निं पित्रोरुपस्थे ।	
निषत्तमस्य चरतो ध्रुवस्य विश्वा दिवो रोचनार्पप्रिवांसम्	१
उक्षा महौ अभि ववक्ष एने अजरस्तस्थावितऊतिऋष्वः ।	
उर्याः पदो नि दधाति सानौ रिहन्त्यूर्धो अरुपासो अस्य	२
समानं वत्समभि संचरन्ती विष्वग्धेनू वि चरतः सुमेके ।	
अनपवृज्यां अध्वनो मिमानि विश्वान् केताँ अर्धि महो दधाने	३
धीरांसः पदं क्रवयो नयन्ति नाना हृदा रक्षमाणा अजुर्यम् ।	
सिपासन्तः पर्यपश्यन्त सिन्धुं माविरेभ्यो अभवत् सूर्यो नृन्	४
विहृक्षेण्यः परि काष्ठासु जैन्य ईळैन्यो महो अर्भाय जीवसे ।	
पुरुत्रा यदभवत् सूरहैभ्यो गर्भेभ्यो मघवा विश्वदर्शतः	५ [१५] (१५८२)

(१४७)

५ दीर्घतमा औचथ्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

कथा तं अग्ने शुचयन्त आयो दंशुशुवीजिभिराशुपाणाः ।	
उभे यत् तोके तनये दधाना ऋतस्य सामन् रणयन्त देवाः	१ (१५९०)

बोधो मे अस्य वर्चसो यविष्ठ मंहिष्ठस्य प्रभृतस्य स्वधावः ।
 पीर्यति त्वो अनु त्वो गृणाति वन्दारुस्ते तन्वं वन्दे अग्ने
 ये पायवो मामतेयं ते अग्ने पश्यन्तो अन्धं दुरितादरक्षन् ।
 ररक्ष तान् त्सुकृतो विश्ववेदा दिप्सन्त इद् रिपवो नाहं देभुः
 यो नो अग्ने अरिवाँ अघायु ररातीवा मर्चयति द्वयेन ।
 मन्त्रो गुरुः पुनरस्तु सो अस्मा अनु मृक्षीष्ट तन्वं दुरुक्तैः
 उत वा यः सहस्य प्रविद्वान् मतो मर्तं मर्चयति द्वयेन ।
 अतः पाहि, स्तवमान स्तुवन्त मग्ने मार्किर्नो दुरिताय धायीः

(१४८)

५ दीर्घतमा औचथ्यः । अग्निः । विष्टुप् ।

मथीद् यदीं विष्टो मातरिश्वा होतारं विश्वाप्सुं विश्वदेव्यम् ।
 नि यं दधुमनुष्यासु विश्वु स्वर्णं चित्रं वपुषे विभावंम्
 दुदानमिन्न ददभन्त मन्माग्निर्वहथं मम तस्य चाकन् ।
 उपन्त विश्वान्यम्य कर्मापस्तुतिं भरमाणस्य कारोः
 नित्यं चिन्तु यं सदनं जगृध्रे प्रशस्तिभिर्दधिरे यज्ञियांसः ।
 प्र म् नयन्त गुभयन्त उष्टावर्थासो न रथ्यो ररहाणाः
 पुत्राणि कुम्भो नि रिणाति जम्भे राद् रोचते वन आ विभावा ।
 आदम्य वातो अनु वाति शाचि रस्तुर्न शर्यामसनामनु द्यून्
 न यं रिपवो न रिपुष्यवो गर्भं सन्तं रेपणा रेपर्यन्ति ।
 अन्धा अप्रथ्या न दभन्नभिष्या नित्यांस ई प्रेतारो अरक्षन्

(१४९)

५ दीर्घतमा औचथ्यः । अग्निः । विराद् ।

महः म गृध एवते पतिर्दग्निन इतस्य वर्मनः पद् आ ।
 उरु धनन्तुभद्रयो विधन्तिन
 न दो दुषा नृगं न गेदम्याः श्रवोभिरस्ति जीवपीतसर्गः ।
 न दो मन्त्राः निश्चीत योर्ता

आ यः पुरं नार्मिणीमदीदे दत्यः कविर्नभन्योऽ नार्वा ।

सुरो न रुरुकाञ्छतात्मा

३

अभि द्विजन्मा त्री रौचनानि विश्वा रजांसि शुशुचानो अस्थात् ।

होता यजिष्ठो अपां सधस्थे

४

अयं स होता यो द्विजन्मा विश्वा द्रुधे वार्याणि श्रवस्या ।

मर्तो यो अस्मै सुतुको द्रुदाश

५ [१८] (१६०३)

(१५०)

३ दीर्घतमा औचध्यः । अग्निः । उष्णिक् ।

पुरु त्वा द्वाश्वान् वोचे ऽरिरिग्रे तव स्विदा । तोदस्येव शरण आ महस्य

१

व्यन्तिनस्य धनिनः प्रहोषे चिदररुपः । कदा चन प्रजिगतो अदेवयोः

२

स चन्द्रो विप्र मर्त्यो महो वार्धन्तमो द्विवि । प्रपेत् ते अग्रे वनुपः स्याम

३ [१९] (१६०७)

(१५१)

९ दीर्घतमा औचध्यः । १ मित्रः, २-९ मित्रावरुणौ । जगती ।

मित्रं न यं शिम्या गोपुं गव्यवः स्वाध्यां विदथे अणु जीजनन् ।

अरंजेतां रोदसी पाजसा गिरा प्रति प्रियं यजतं जनुपामवः

१

यद् त्वद् वां पुरुमीळ्हस्य सोमिनः प्र मित्रासो न देधिरे स्वाभुवः ।

अध क्रतुं विदतं गातुमर्चत उत श्रुतं वृषणा पुस्त्यावतः

२

आ वां भूपन् क्षितयो जन्म रोदस्योः प्रवाच्यं वृषणा दक्षति महे ।

यदीमृताय भरथो यद्वते प्र होत्रया शिम्या वीथो अध्वरम्

३

प्र सा क्षितिरेत्सुर या महिं प्रिय क्रतावानावृतमा घोपथो बृहन ।

पुवं द्विवो बृहतो दक्षमाभुवं गां न धुर्युप युक्ताथे अपः

४

मही अत्र महिना वारंमृण्वथो ऽरेणवस्तुज आ तन्नन् धेनवः ।

स्वरन्ति ता उपरताति सूर्यमा निमृचं उपसस्तक्रवीरिव

५ [२०]

आ वामुतार्यं कुशिनीरनुपत मित्रं यत्र वरुण गातुमर्चयः ।

अव त्मना सुजतं पिन्वतं पियो पुवं विप्रस्य नन्मनानिरज्ययः

६

यो वां यज्ञैः शशमानो ह शशति कुविहोता यजति नन्मनाधनः ।

उपाह तं गच्छथो वीथो अध्वर नच्छा गिरः कुन्ति गन्तनस्तु

७ [२१]

युवां यज्ञैः प्रथमा गोभिरञ्जत ऋतावान्ना मनसो न प्रयुक्तिषु ।
 भरन्ति वां मन्मना संयता गिरो ऽहंप्यता मनसा रेवदाशाथे
 रेवद् वयो दधाथे रेवदाशाथे नरा मायाभिरितऊति माहिनम् ।
 न वां द्यावोऽहभिर्नोति सिन्धवो न देवत्वं पणयो नानशुर्मवम्

(१५२)

७ दीर्घतमा औचथ्यः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

युवं वज्राणि पीवसा वसाथे युवोरच्छिद्रा मन्तवो ह सर्गाः ।
 अवातिरतमनृतानि विश्वं ऋतेन मित्रावरुणा सचेथे
 एतच्चन त्वो वि चिकेतदेषां सत्यो मन्त्रः कविशस्त ऋयावान् ।
 त्रिरथिं हन्ति चतुरथिरुग्रो देवनिदो ह प्रथमा अजूर्यन्
 अपादंति प्रथमा पद्वतीनां कस्तद् वां मित्रावरुणा चिकेत ।
 गर्भो भारं भरत्या चिदस्य ऋतं पिपत्यन्तं नि तारीत्
 प्रयन्तमित् परिं जारं कनीनां पश्यामसि नोपनिपद्यमानम् ।
 अनवप्रग्णा वितता वसानं प्रियं मित्रस्य वरुणस्य धाम
 अनश्वो जातो अनभीशुर्वा कनिक्रदत् पतयदूर्ध्वसानुः ।
 अचित्तं ब्रह्म जुजुपुर्युवानः प्र मित्रे धाम वरुणे गृणन्तः
 आ धेनवां मामतेयमवन्ती ब्रह्मप्रियं पीपयन् त्सस्मिन्नुधन् ।
 पित्वा भिक्षेत वयुनानि विद्रा नासाविवासन्नदिति मुरुष्येत
 आ वां मित्रावरुणा हव्यजुष्टिं नमसा देवाववसा ववृत्याम् ।
 अस्माकं ब्रह्म पृतनासु सहा अस्माकं वृष्टिद्विव्या सुपारा

(१५३)

४ दीर्घतमा औचथ्यः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

यजामहे वां नृहः सुजोषा हव्येभिमित्रावरुणा नमोभिः ।
 इतैवैतस्नु अथ यद् वामस्मे अध्वर्यवो न धीतिभिर्भरन्ति
 प्रस्तुतिर्वा धान न प्रयुक्ति र्यामि मित्रावरुणा सवृक्तिः ।
 अनक्ति यद् वां विदथेषु होता मुन्नं वां सुग्विपणाविर्यक्षन्

पीपायं धेनुरदितिर्ऋताय जनाय मित्रावरुणा हविर्दे । हिनोति यद् वां विदथे सपर्यन् त्स रातहंव्यो मानुषो न होता	३
उत वां विक्षु मद्यास्वन्धो गाव आपश्च पीपयन्त देवीः । उतो नो अस्य पूर्व्यः पतिर्दन् वीतं पातं पर्यस उस्त्रियायाः	४ [२३] (१६२७)

(१५४)

६ दीर्घतमा औचथ्यः । विष्णुः । त्रिष्टुप् ।

विष्णोर्नु कं वीर्योणि प्र वोचं यः पार्थिवानि विममे रजांसि । यो अस्कंभायदुत्तरं सधस्थं विचक्रमाणस्त्रेधोरुगायः	१
प्र तद् विष्णुः स्तवते वीर्येण मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः । यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणे प्वधिक्षियन्ति भुवन्नानि विश्वा	२
प्र विष्णवे शूपमेतु मन्म गिरिक्षित उरुगायाय वृष्णे । य इदं दीर्घं प्रयतं सधस्थमेको विममे त्रिमिरित् पदेभिः	३
यस्य त्री पूर्णा मधुना पदा न्यक्षीयमाणा स्वधया मदन्ति । य उ त्रिधातुं पृथिवीसुत द्यामेको द्वाधार भुवन्नानि विश्वा	४
तदस्य प्रियमभि पार्थो अश्यां नरो यत्र देवयवो मदन्ति । उरुक्रमस्य स हि वन्धुरित्था विष्णोः पदे परमे मध्व उत्सः	५
ता वां वास्तून्युश्मसि गमध्वै यत्र गावो भूरिशृङ्गा अयासः । अत्राह तदुरुगायस्य वृष्णाः परमं पदमव भाति भूरि	६ [२४] (१६३३)

(१५५)

६ दीर्घतमा औचथ्यः । विष्णुः, १-३ इन्द्राविष्णू । जगती ।

प्र वः पान्तमन्धसो धियायते महे शूराय विष्णवे चार्चत । या सानुनि पर्वतानामदाभ्या महस्तस्थतुर्वतेव साधुना	१
त्वेपमित्था समरणं शिमीवतो रिन्द्राविष्णू सुतपा वामुरुष्यति । या मर्त्याय प्रतिधीयमानमित कृशानोरस्तुरसनामुरुष्यथः	२
ता ई वर्धन्ति मह्यस्य पौंस्यं नि मातरां नयति रेतसि भुजे । दधाति पुत्रोऽवरं परं पितु नार्म तृतीयमधि रोचने विवः	३

(१६३६)

तत्तदितदिदस्य पौंस्यं गृणीमसी नस्य त्रातुरवृकस्य मीळ्हुपः ।
यः पार्थिवानि त्रिभिरिद् विर्गामभि रुरु क्रमिठोरुगायाय जीवसे ४
द्वे इदस्य क्रमणे स्वर्हृशो ऽभिरुयाय मर्त्यो भुरण्यति ।
तृतीयमस्य नकिरा दधर्षति वयश्चन पतर्यन्तः पतत्रिणः ५
चतुर्भिः साकं नवतिं च नामभिश्चक्रं न वृत्तं व्यतीरवीविपत् ।
बृहच्छरीरो विमिमान ऋक्रभि र्युवाकुमारः प्रत्येत्याहवम् ६ [२५] (१६१५)

(१५६)

५ दीर्घतमा औचथ्यः । विष्णुः । जगती ।

भवा मित्रो न शेव्यो वृतासुति विभूतद्युम्न एवया उ सप्रथाः ।
अधा ते विष्णो विदुषा चिदर्थ्यः स्तोमो यज्ञश्च राध्यो हविष्मता १
यः पूव्याय वेधसे नवीयसे सुमज्जानये विष्णवे ददाशति ।
यो जातमस्य महतो महि ब्रवत् सेदु श्रवोभिर्युज्यं चिदभ्यसत् २
तमु स्तोतारः पूव्यं यथा विद् ऋतस्य गर्भं जनुषा पिपर्तन ।
आस्यं जानन्तो नाम चिद् विवक्तन महस्ते विष्णो सुमतिं भजामहे ३
तमस्य राजा वरुणस्तमश्विना क्रतुं सचन्त मारुतस्य वेधसः ।
द्वाधार दक्षमुत्तममहर्विदं ब्रजं च विष्णुः सखिवा अपोर्णते ४
आ यो विवार्य सचथाय दैव्य इन्द्राय विष्णुः सुकृते सुकृतरः ।
वेधा अजिन्वत् त्रिपधस्थ आर्य मृतस्य भागे यजमानमाभजत् ५ [२६] (१६१६)

(१५७) [द्वाविंशोऽनुवाकः ॥२२॥ सू० १५७-१६४]

६ दीर्घतमा औचथ्यः । अश्विनौ । जगती, ५-६ त्रिष्टुप् ।

अत्रोध्यग्निर्म उदेति सूर्यो व्युपाश्चन्द्रा मह्यावो अर्चिषा ।
आयुक्षातामश्विना यातवे रथं प्रासावीद् देवः संविता जगत् पृथक् १
यद् युञ्जाथे वृषणमश्विना रथं वृतेन नो मथुना क्षत्रमुक्षतम् ।
अस्माकं ब्रह्म पृतनासु जिन्वतं वयं धना शूरसाता भजेमहि २ (१६१७)

अर्वाङ् त्रिचक्रो मधुवाहनो रथो जीराश्वो अश्विनोर्यातु सुदुतः ।	
त्रिवन्धुरो मघवा विश्वसौभगः शं न आ वक्षद् द्विपदे चतुष्पदे	३
आ न ऊर्जे वहतमश्विना युवं मधुमत्या नः कश्या मिमिक्षतम् ।	
प्रायुस्तारिष्टं नी रपांसि मृक्षतं सेधतं द्वेषो भवतं सचाभुवा	४
युवं ह गर्भं जगतीषु धत्थो युवं विश्वेषु भुवनेष्वन्तः ।	
युवमग्निं च वृषणावपश्च वनस्पतीराश्विनावैरयेथाम्	५
युवं ह स्थो भिपजा भेषजेभिरथो ह स्थो रथ्याई रथ्येभिः ।	
अथो ह क्षत्रमधि धत्थ उग्रा यो वां हविष्मान् मनसा ददाश	६ [२७] (१६५०)

[तृतीयोऽध्यायः ॥३॥ व० १-२६]

(१५८)

६ दीर्घतमा औचध्यः । अश्विनौ । त्रिष्टुप्, ६ अनुष्टुप् ।

वसू रुद्रा पुरुमन्तू वृधन्ता दशस्यते नो वृषणावभिदौ ।	
दसा ह यद् रेक्णा औचध्यो वां प्र यत् ससाथे अर्कवाभिरुती	१
को वां दाशत् सुमतये चिदस्यै वसू यद् धेथे नमसा पदे गोः ।	
जिगृतमस्मे रेवतीः पुरंधीः कामप्रेणैव मनसा चरन्ता	२
युक्तो ह यद् वां तौट्यायं पेरु वि मध्ये अर्णसो धायि पज्रः ।	
उप वामवः शरणं गमेयं शूरो नाज्म पतयद्विरैवैः	३
उपस्तुतिरौचध्यमुरुग्ये न्मा मामिमे पंतत्रिणी वि दुग्धाम् ।	
मा मामेधो दशतयश्चित्तो धाक् प्र यद् वां बुद्धस्मनि खादति क्षाम्	४
न मा गरन् नद्यो मातृत्मा दासा यदीं सुसमुद्धमवाधुः ।	
शिरो यदस्य त्रैतनो वितक्षत् स्वयं दास उरो असावर्षि गध	५
दीर्घतमा मामतेयो जुजुवान् दशमे युगे ।	
अपामर्थं यतीनां ब्रह्मा भवति सारथिः ।	६ [?] (१६५६)

(१५९)

५ दीर्घतमा औचध्यः । द्यावापृथिवी । जगती ।

प्र द्यावा युद्धेः पृथिवी क्रतावृधा नही स्तुपे विदथेपु प्रचंतसा ।	
द्वेभिर्ये द्वेषुत्रे सुदंसते तथा धिया वार्याणि प्रभूपतः	१ (१६५७)

(१६२)

२२ दीर्घतमा औचथ्यः । अश्वः । त्रिष्टुप्; ३, ६ जगती ।

ना नो त्रिव्रो वरुणो अयमायु रिन्द्रं क्रभुक्षा मरुतः परि ह्यनू ।
 यद् वाजिनो देवजातस्य सतेः प्रवक्ष्यामो विदथे वीर्याणि १
 कश्चिन्निता रेक्यमा प्रावृतस्य रातिं गृभीतां मुखतो नयन्ति ।
 मृदाङ्गुतो मेन्दं विश्वरूप इन्द्रापूष्णोः प्रियमर्प्येति पार्थः २
 पूर न्यागः पूगे अश्वेन वाजिना पूष्णो भागो नीयते विश्वदेव्यः ।
 अग्निमिधं वन पूगेद्याशमयीता त्वदेवेन सौभवसार्थ जिन्वति ३
 यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं विमीनुपाः पर्यश्वं नयन्ति ।
 यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति ४
 यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति ५ [७]
 यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति ६
 यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति ७
 यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति ८
 यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति ९
 यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति १० [८]
 यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति ११
 यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति यद्वाग्निमिधं वृषोः प्रियानं भाग एति १२ [९]

यन्नीक्षणं मांस्पचन्या उखाया या पात्राणि यूष्ण आसेचनानि । ऊष्मण्यापिधानां चरुणा मङ्गाः सूनाः परि भूषन्त्यश्वम्	१३
निक्रमणं निपदनं विवर्तनं यच्च पङ्कीशमर्वतः । यच्च पपौ यच्च घासिं जघास सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु	१४
मा त्वाग्निध्वनयीद् धूमगन्धि मीखा भ्राजन्त्यभि विक्त जग्निः । इष्टं वीतमभिगूर्तं वर्षङ्कृतं तं देवासः प्रति गृभ्णन्त्यश्वम्	१५ [९]
पदश्वाय वास उपस्तृणन्त्यधीवासं या हिरण्यान्यस्मै । सदानमर्वन्तं पङ्कीशं प्रिया देवेष्वा यामयन्ति ।	१६
यत् ते सादे महसा शुकृतस्य पाण्यां वा कशया वा तुतोद् । सुचेव ता हविषो अध्वरेषु सर्वा ता ते ब्रह्मणा सूदयामि	१७
चतुस्त्रिंशद् वाजिनो देवबन्धोर्वङ्कीरश्वस्य स्वधितिः समेति । अच्छिद्रा गात्रा वयुना कृणोत परुष्परुरुनुघुण्या वि शस्त	१८
एकस्त्वहुरश्वस्या विशस्ता द्वा यन्तारा भवतस्तथं क्रतुः । या ते गात्राणामृता कृणोमि ताता पिण्डानां प्र जुहोम्यग्नौ	१९
मा त्वा तपत् प्रिय आत्मापियन्तं मा स्वधितिस्तन्वधु आ तिष्ठिपत् ते । मा ते गृध्नुर्विशस्तातिहायं छिद्रा गात्राण्यसिना मिथू कः	२०
न वा उ एतन्त्रियसे न रिष्यसि देवा इदेपि पयिभिः सुगेभिः । हरीं ते युञ्जा पृषती अभूता मुपास्थाद् वाजी धुरि रासभस्य	२१
सुगव्यं नो वाजी स्वश्व्यं पुंसः पुत्रा उत विश्वापुषं रयिम् । अनागास्त्वं नो अदितिः कृणोतु क्षत्रं नो अश्वो वनतां हविष्मान्	२२ [१०] (१००२)

(१६३)

१३ दीर्घतमा औचध्यः । अश्वः । त्रिष्टुप् ।

यदकन्दः प्रथमं जायमान उद्यन् त्समुद्राद्गतं वा पुरीपात् ।
श्येनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उपस्तुत्यं महिं जातं ते अर्वन् ? (१००३)

(१६२)

२२ दीर्घतमा औचथ्यः । अथ्यः । त्रिष्टुप् ; ३, ६ जगती ।

मा नो मित्रो वरुणो अयमायु—रिन्द्रं ऋभुक्षा मरुतः परिं ख्यन् ।
 यद् वाजिनो देवजातस्य सतेः प्रवक्ष्यामो विदथे वीर्याणि १
 यन्निर्णिजा रेकर्णासा प्रावृतस्य रातिं गृभीतां मुखतो नयन्ति ।
 सुप्राङ्जो मेम्यद् विश्वरूप इन्द्रापूष्णोः प्रियमप्येति पार्थः २
 एष च्यागः पुरो अश्वेन वाजिनां पूष्णो भागो नीयते विश्वदेव्यः ।
 अमिप्रियं यत् पुरोऽप्यशमर्वता त्वदेदेनं सौश्रवसाय जिन्वति ३
 यन्द्रविष्यमृतुशो देवयानं त्रिर्मानुषाः पर्यश्वं नयन्ति ।
 अत्रां पूष्णः प्रथमो भाग एति यज्ञं देवेभ्यः प्रतिवेदयन्नजः ४
 होताभ्युर्युरावया अग्निमिन्धो ग्रावग्राभ उत शंस्ता सुविप्रः ।
 तेन यज्ञेन स्वरंकृतेन स्वित्तेन वक्षणा आ पूणध्वम् ५ [७]

यूपवस्का उत ये यूपवाहाश्चपालं ये अश्वयूपाय तक्षति ।

ये चार्धते पचनं संभरन्त्युतो तेषामभिर्गूर्तिर्न इन्वतु ६

उप प्रागात् सुमन्मेऽधायि मन्मं देवानामाशा उप वीतपुष्ठः ।

अन्वेनं विशा ऋपयो मदन्ति देवानां पुष्टे चक्रुमा सुवन्धुम् ७

यद् वाजिनो दामं संदानमर्वतो या शीर्षिण्या रज्ञाना रज्जुरस्य ।

यद् वा वास्य प्रभृतमास्येष्टं तृणं सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ८

यदश्वस्य ऋविषो मक्षिकाश यद् वा स्वरौ स्वर्धितौ रितमास्ति ।

यन्द्रस्तयोः शमितुर्यन्त्रखेषु सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु ९

यदश्वस्यमुदरस्यापवाति य आमस्य ऋविषो गन्धो अस्ति ।

मुकुता तच्छमितारः कृण्वन्तु त मेधं शृतपाकं पचन्तु १० [८]

यत् ते गात्राद्दग्निना पच्यमानाद्भूमि शूलं निहतस्यावधावति ।

ना तद् भून्व्याना धिपुन्ना तृणेषु देवेभ्यस्तदुशन्द्वा रतमस्तु ११

ये वाजिनं प्रतिवेदयन्ति पृथ्वं य ईमाहुः सूरभिर्निहरेति ।

ये चार्धते नोमिक्षानुपासत उतो तेषामभिर्गूर्तिर्न इन्वतु १२ (१११)

यज्ञीक्षणं मांस्पचन्या उखाया या पात्राणि यूष्ण आसेचनानि ।

ऊष्मण्यापिधानां चरुणा मङ्गाः सुनाः परि भूषन्त्यश्वम्

१३

निक्रमणं निपदनं विवर्तनं यच्च पङ्कीशमवतः ।

यच्च पृषो यच्च घासिं जघास सर्वा ता ते अपि देवेष्वस्तु

१४

मा त्वाग्निध्वनयीद् धूमगन्धिर्मोखा भ्राजन्त्यभि विक्लु जग्निः ।

इष्टं वीतमभिगूर्तं वर्षद्वृतं तं देवासः प्रति गृभ्णन्त्यश्वम्

१५ [९]

यदश्वाय वास उपस्तृणन्त्यधीवासं या हिरण्यान्यस्मै ।

संशानमवन्तं पङ्कीशं प्रिया देवेष्वा यामयन्ति ।

१६

यत् तं सादे महसा शूकृतस्य पाण्यी वा कशया वा तुतोद् ।

बुचेव ता हविषो अध्वरेषु सर्वा ता ते ब्रह्मणा सूदयामि

१७

चतुस्त्रिंशद् वाजिनो देववन्धोर्वङ्गीरश्वस्य स्वधितिः समेति ।

अच्छिद्रा गात्रा वयुना कृणोत परुष्पररनुघुष्या वि शस्त

१८

एकस्त्वहुरश्वस्या विशस्ता द्वा यन्तारां भवतस्तथ क्रतुः ।

या ते गात्राणामृतुथा कृणोमि ताता पिण्डानां प्र जुहोम्यग्री

१९

मा त्वा तपत् प्रिय आत्मापियन्तं मा स्वधितिस्तन्व आ तिष्ठिपत् ते ।

मा ते गृध्नुरविशस्तातिहाय छिद्रा गात्राण्यसिना मिथु कः

२०

न वा उ एतन्त्रियसे न रिण्यसि देवा इदेषि प्रविभिः सुगेभिः ।

हरीं ते बुञ्जा पृषती अभूतामुपास्थाद् वाजी धुरि रासभस्य

२१

सुगव्यं नो वाजी स्वश्व्यं पुंसः पुत्रां उत विश्वापुषं रुषिम ।

अनागास्त्वं नो अदितिः कृणोत क्षत्रं नो अश्वो यन्तां सुविभान्

२२ [१०] १३०३

(१२३)

१३ दीर्घतमा जे.व.य.प. । अ.र.प. । वि.ट.प. ।

यदश्वन्दः प्रथमं जायमान उयन् त्सनुद्राड्वा वा पुगीवात् ।

श्वेनस्य पक्षा हरिणस्य बाहू उयन्तस्य महिं जयन्ते अर्धत्

२

१३०३

यमेन दूत्तं चित एनमायुन—गिन्द्र एणं प्रथमो अर्ध्यतिष्ठत् ।

गन्धर्वो अस्य रशनामगृभ्णात् सूरदश्वं वसवो निरंतष्ट २

असि यमो अस्याद्वित्यो अर्वं—न्नसिं चितो गुह्येन व्रतेन ।

असि सोमेन समया विपृक्त आहुस्ते त्रीणि द्विवि बन्धनानि ३

त्रीणि त आहुर्द्विवि बन्धनानि त्रीण्यसु त्रीण्यन्तः समुद्रे ।

उतेवं मे वरुणश्छन्त्स्यर्वन् यत्रां त आहुः परमं जनित्रम् ४

इमा ते वाजिन्नवमार्जैनानी—मा शफानां सन्नितुर्निधानां ।

अत्रां ते भद्रा रशना अपश्य—मृतस्य या अभिरक्षन्ति गोपाः ५ [११]

आत्मानं ते मनसारादजाना—मवो दिवा पतर्यन्तं पतङ्गम् ।

शिरो अपश्यं पृथिभिः सुगोभि—रेणुभिर्जेहमानं पत्रि ६

अत्रां ते रूपमुत्तममपश्यं जिगीषमाणमिष आ पदे गोः ।

यदा ते मर्तो अनु भोगमान—ळादिद् ग्रसिष्ठ ओपधीरजीगः ७

अनु त्वा रथो अनु मर्यो अर्वं—न्ननु गावोऽनु भगः कनीनाम् ।

अनु व्रातांसस्तव सख्यमीयु—रनु देवा ममिरे वीर्यं ते ८

हिरण्यशृङ्गोऽयो अस्य पादा मनोजवा अवर इन्द्र आसीत् ।

देवा इदस्य हविरद्यमायन् यो अर्वन्तं प्रथमो अर्ध्यतिष्ठत् ९

इमन्तासुः सिलिकमध्यमासुः सं शूरणासो द्विव्यासो अत्याः ।

हंसा इव श्रेणिशो यतन्ते यदाक्षिपुर्द्विव्यमज्जमश्वः १० [१२]

तव शरीरं पतयिष्णवर्वन् तव चित्तं वात इव ध्रजीमान् ।

तव शृङ्गाणि विक्षिता पुरुत्रा—रण्येषु जभुराणा चरन्ति ११

उप प्रागाच्छसनं वाज्यवीं देवद्रीचा मनसा दीध्यानः ।

अजः पुरो नीयते नाभिरस्या—नु पश्चात् कवयो यन्ति रेभाः १२

उप प्रागात् परमं यत् सधस्थ—मवीं अच्छा पितरं मातरं च ।

अद्या देवाञ्छ्रुतमो हि गम्या अथा शास्ते दाशुपे वार्याणि १३ [१३] (१०५)

(१६४)

५२ दीर्घतमा औचध्यः । १-४१ विश्वे देवाः; ४२ आद्यर्धर्चस्य वाक्, द्वितीयस्य आपः; ४३ आद्यर्धर्चस्य शकधूमः, द्वितीयस्य सोमः; ४४ केशिनः (अग्निः सूर्यो वायुश्च;) ४५ वाक्; ४६-४७ सूर्यः; ४८ संवत्सरकालचक्रम्; ४९ सरस्वती; ५० साध्याः; ५१ सूर्यः; पर्जन्याग्नयो वा; ५२ सरस्वान्, सूर्यो वा । विष्टुप्; १२, १५, २३, २९, ३६, ४१ जगती; ४२ प्रस्तारपंक्तिः; ५१ अनुष्टुप् ।

- अस्य वामस्य पलितस्य होतुस्तस्य भ्राता मध्यमो अस्त्यक्षः ।
 तृतीयो भ्राता घृतपृष्ठो अस्यात्रापश्यं विश्पतिं सप्तपुत्रम् १
- सप्त पुत्रान्ति रथमेकं चक्रमेको अश्वो वहति सप्तनामा ।
 त्रिनाभिं चक्रमजरमनर्वं यत्रेमा विश्वा भुवनार्धिं तस्थुः २
- इमं रथमधि ये सप्त तस्थुः सप्तचक्रं सप्त वहन्त्यश्वः ।
 सप्त स्वसारो अभि सं नवन्ते यत्र गवां निहिता सप्त नाम ३
- को ददर्श प्रथमं जायमानमस्थन्वन्तं यदनुस्था विभर्ति ।
 भूम्या असुरसृगात्मा क्व स्वित् को विद्रांसमुप गात्र प्रष्टुमेतत् ४
- पाकः पृच्छामि मनसाविजानन् देवानामिना निहिता पदानि ।
 वत्से वृष्कयेऽधि सप्त तन्तून् वि तन्तिरे क्वव्य ओतवा उ ५ [१४]
- अचिकित्वाश्चिकितुषश्चिदन्नं कवीन् पृच्छामि विद्वान्ते न विद्वान् ।
 वि यस्तस्तम्भ पल्लिमा रजांस्यजस्य रूपे किमपि स्विकेकम् ६
- इह त्रवीतु य ईमङ्ग वेदास्य वामस्य निहितं पदं वेः ।
 शीर्ष्णः क्षीरं दुहते गावो अस्य वृत्रिं वसाना उदुकं पदापुः ७
- माता पितरमृत आ वंभाज धीत्यग्रे मनसा सं हि जग्मे ।
 सा वीभ्रत्सुर्गर्भरसा निविद्रा नमस्वन्त इदुपवाकमीयुः ८
- युक्ता मातासीद् धुरि दक्षिणाया अतिष्ठद् गर्भो वृजनीष्वन्तः ।
 अमीमेद् वत्सो अनु गार्मपश्यद् विश्वरूप्यं त्रिषु योजनेषु ९
- तिस्रो मातृस्त्रीन् पितृन् विभ्रदेकं ऊर्ध्वस्तन्ध्या नेमव गलापयन्ति ।
 मन्त्रयन्ते द्विवो अमुष्यं पृष्ठे विश्वविद्ं वासुभविंश्चनिन्वाम १० [१५]
- द्वर्दशारं नहि तज्जराय ववति चक्रं परि द्यामृतस्य ।
 आ पुत्रा अग्रे मिध्रनासो अत्र सप्त शतानि विश्रतिर्धं तस्युः ११ (१६५)

पञ्चपादं पितरं द्वादशाकृतिं त्रिव आहुः परं अर्धं पुगिणिगम ।

अथेमे अन्य उपरे विचक्षणं मतचक्रे पञ्चर आहुर्गर्भितम् १२

पञ्चारे चक्रे परिवर्तमाने तस्मिन्ना तस्युभुवनानि विश्वा ।

तस्य नाक्षस्तप्यते भूरिभारः सनादुव न शीयते सनाभिः १३

सनेमि चक्रमजरं वि वावृत उत्तानायां दश युक्ता वहन्ति ।

सूर्यस्य चक्षु रजसित्यावृतं तस्मिन्नापिता भुवनानि विश्वा १४

साकंजानां सप्तथमाहुरेकजं पळिद् यमा ऋषयो देवजा इति ।

तेषामिष्टानि विहितानि धामशः स्यात्रे रंजन्ते विकृतानि रूपशः १५ [१६]

स्त्रियः सतीस्तां उ मे पुंस आहुः पश्यदक्षणाच्च वि चेतदुन्धः ।

कुरियः पुत्रः स ईमा चिकेत यस्ता विजानात् स पितुष्पितासत् १६

अवः परेण पर एनावरेण पदा वत्सं विभ्रती गौरुदस्थात् ।

सा कद्रीची कं स्विदर्थं परागात् कं स्वित् सूते नहि यूथे अन्तः १७

अवः परेण पितरं यो अस्या नुवेदं पर एनावरेण ।

कवीयमानः क इह प्र वोचद् देवं मनः कुतो अधि प्रजातम् १८

ये अर्वाञ्चस्तां उ पराच आहु र्ये पराञ्चस्तां उ अर्वाच आहुः ।

इन्द्रश्च या चक्रथुः सोम तानि धुरा न युक्ता रजसो वहन्ति १९

द्वा सुपर्णा सयुजा सखाया समानं वृक्षं पारं पस्वजाते ।

तयोरन्यः पिप्पलं स्वाद्वा च्यनश्नन्नन्यो अभि चाकशीति २० [१७]

यत्रा सुपर्णा अमृतस्य भाग मनिमेपं विदथाभिस्वरन्ति ।

इनो विश्वस्य भुवनस्य गोपाः स मा धीरः पाकमत्रा विवेश २१

यस्मिन् वृक्षे मध्वदः सुपर्णा निविशन्ते सुवते चाधि विश्वे ।

तस्येदाहुः पिप्पलं स्वाद्वये तन्नोन्नशद्यः पितरं न वेदं २२

यद् गायत्रे अधि गायत्रमाहितं त्रैष्टुभाद् वा त्रैष्टुभं निरतक्षत ।

यद् वा जगज्जगत्योहितं पदं य इत् तद् विदुस्ते अमृतत्वमानशुः २३

गायत्रेण प्रति मिमीते अर्क मर्केण साम त्रैष्टुभेन वाकम् ।

वाकेन वाकं द्विपदा चतुष्पदा ऽक्षरेण मिमते सप्त वाणीः २४

जगता सिन्धुं दिव्यस्तभायद् रथंतरे सूर्यं पर्यपश्यत् ।

गायत्रस्य समिधास्तिस्त्र आहु स्ततो मुहा प्र रिंश्चे महित्वा २५ [

उप ह्वये सुदुर्घां धेनुमेतां सुहस्तो गोधुगुत वीहदेनाम् ।	
श्रेष्ठं स्रवं सखिता सविपन्नो ऽभीन्द्रो घर्मस्तदु पु प्र वोचम्	२६
हिङ्गुण्वती वसुपत्नी वसूनां वत्समिच्छन्ती मनसाभ्यागात् ।	
दुहामश्विभ्यां पयो अघ्नयेयं सा वर्धतां महते सौभगाय	२७
गौरमीमेदनु वत्सं मियन्तं मूर्धानं हिङ्गुकृणोन्मातवा उ ।	
सृक्राणं घर्ममभि वावशाना मिमाति मायुं पयते पयोभिः	२८
अयं स शिङ्गे येन गौरभीवृता मिमाति मायुं ध्वसनावधिं श्रिता ।	
सा चित्तिभिर्निं हि चकार मर्त्यं विद्युद् भवन्ती प्रतिं वत्रिमैहत	२९
अनच्छये तुरगात् जीव मेजद् ध्रुवं मध्य आ पस्त्यानाम् ।	
जीवो मृतस्य चरति स्वधाभि रमर्त्यो मर्त्येना सयोनिः	३० [१९]

अपश्यं गोपामनिपद्यमानमा च परां च पृथिभिश्चरन्तम् ।	
स सधीचीः स विपूचीर्वसान आ वरीवति भुवनेष्वन्तः	३१
य ई चकार न सो अस्य वेदु य ई दृदर्श हिरुगिन्नु तस्मात् ।	
स मातुर्योना परिवीतो अन्त बहुप्रजा निःकृतिमा विवेश	३२
द्यौर्मे पिता जन्विता नाभिरत्र बन्धुर्मे माता पृथिवी महीयम् ।	
उत्तानयोश्चस्वोऽयोनिरन्त रत्रा पिता दुहितुर्गर्भमाधात्	३३
पूच्छामिं त्वा परमन्तं पृथिव्याः पूच्छामिं यत्र भुवनस्य नाभिः ।	
पूच्छामिं त्वा वृष्णो अश्वस्य रेतः पूच्छामिं वाचः परमं व्योम	३४
इयं वेदुः परो अन्तः पृथिव्या अयं यज्ञो भुवनस्य नाभिः ।	
अयं सोमो वृष्णो अश्वस्य रेतो ब्रह्मयं वाचः परमं व्योम	३५ [२०]

सप्तार्धगर्भा भुवनस्य रेतो विष्णोस्तिष्ठन्ति श्रद्धिशा विधर्मणि ।	
ते धीतिभिर्मनसा ते विपश्चितः परिभुवः परि भवन्ति विश्रतः	३६
न वि जानामि यदिवेदमस्मि निष्यः संनद्रो मनसा चरामि ।	
यदा मार्गन् प्रथमजा ऋतस्यादिद् वाचो अश्रुवे भागमुच्याः	३७
अपाङ् प्राडेति स्वधया गृभीतो ऽमर्त्यो मर्त्येना सयोनिः ।	
ता शश्वन्ता विपुचीनां विपन्ता न्यन्वं चिन्नुर्न नि चिन्नुर्न्यम्	३८
ऋचो अक्षरं परमे व्योमन् यस्मिन् देवा अधि विश्वं निषेदुः ।	
यस्तत्र वेदु किमुचा करिष्याति य इत्त तद् त्रिदुस्त इमे सनासते	३९ (१२४)

सूयवसाद् भर्गवती हि भूया अथो वयं भर्गवन्तः स्याम ।
अन्द्रि तृणमघ्न्ये विश्वदानीं पिवं शुन्द्रमुद्रकमाचरन्ती

४० [२१]

गौरीर्मिमाय सलिलानि तक्षत्येकपदी द्विपदी सा चतुर्पदी ।

अष्टार्पदी नवपदी त्रभूवुषीं सहस्राक्षरा परमे व्योमन्

४१

तस्याः समुद्रा अधि वि क्षरन्ति तेन जीवन्ति प्रदिशश्चतस्रः ।

ततः क्षरत्यक्षरं तद् विश्वमुर्ष जीवति

४२

शक्रमयं धूममारादपश्यं विपुवतां पुर एनावरेण ।

उक्षाणं पृश्निमपचन्त वीरास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन्

४३

त्रयः केशिनं ऋतुथा वि चक्षते संवत्सुरे वपत् एकं एषाम् ।

विश्वमेको अभि चष्टे शचीभिर्भ्राजिरेकस्य दृष्टे न रूपम्

४४

चत्वारि वाक् परिमिता पदानि तानि विदुर्ब्राह्मणा ये मनीषिणः ।

गुहा त्रीणि निहितां नेङ्गयन्ति तुरीयं वाचो मनुष्या वदन्ति

४५

इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहु रथो दिव्यः स सुपर्णो गरुत्मान् ।

एकं सद् विप्रा बहुधा वदन्त्यग्निं यमं मातरिश्वानमाहुः

४६ [२२]

कृष्णं नियानं हरयः सुपर्णा अपो वसाना दिवमुत्पतन्ति ।

त आववृत्रन् त्सदनादृतस्यादिद् घृतेन पृथिवी व्युद्यते

४७

द्वादश प्रधयश्चक्रमेकं त्रीणि नभ्यानि क उ तच्चिकेत ।

तस्मिन् त्साकं त्रिशता न शङ्कवोऽपिताः पृष्टिर्न चलाचलासः

४८

यस्ते स्तनः शशयो यो मयोभूर्येन विश्वा पुष्यसि वार्याणि ।

यो रत्नधा वसुविद् यः सुदत्रः सरस्वति तमिह धातवे कः

४९

यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ।

ते ह नाकं महिमानः सचन्त यत्र पूर्वे साध्याः सन्ति देवाः

५०

समानमेतदुद्रकमुचैत्यव चाहभिः ।

भूमिं पुर्जन्या जिन्वन्ति दिवं जिन्वन्त्यग्रयः

५१

दिव्यं सुपर्णं वायुसं ब्रुहन्तस्यां गर्भं दर्शतमोर्षधीनाम् ।

अभीपतो वृष्टिभिस्तर्पयन्त सरस्वन्तमवसे जोहवीमि

५२ [२३] (१३३)

(१६५) [त्रयोविंशोऽनुवाकः॥२३॥ सू०१६५-१७९]

(१५) १, २, ४, ६, ८, १०-१२ इन्द्रः; ३, ५, ७, ९ मरुतः; १३-१५ अगस्त्यो
मैत्रावरुणिः । मरुत्वानिन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

कया शुभा सर्वयसः सनीलाः समान्या मरुतः सं मिमिक्षुः ।	
कया मती कुत एतास एते ऽर्चन्ति शुष्मं वृषणो वसूया	१
कस्य ब्रह्माणि जुजुषुर्युवानः को अध्वरे मरुत आ वर्त ।	
श्येनाँ इव धजतो अन्तरिक्षे केन महा मनसा रीरमाम	२
कुतस्त्वमिन्द्र माहिनः सन्नेको यासि सत्पते किं त इत्था ।	
सं पृच्छसे समरणः शुभानैर्वोचेस्तत्रो हरिवो यत् ते अस्मे	३
ब्रह्माणि मे मतयः शं सुतासः शुष्म इयति प्रभृतो मे अद्रिः ।	
आ शासते प्रति हर्यन्त्युक्थे मा हरीं वहतस्ता नो अच्छ	४
अतो वयमन्तमोभिर्युजानाः स्वक्षत्रेभिस्तन्वतः शुम्भमानाः ।	
महोभिरतो उर्प युज्महे न्विन्द्रं स्वधामनु हि नो बभूथ	५ [२४]
कः स्या वो मरुतः स्वधासीद् यन्मामेकं समर्धत्ताहिहत्ये ।	
अहं ह्युग्रस्तविपस्तुविष्मान् विश्वस्य शत्रोरनमं वधस्नैः	६
भूरि चकथ युज्येभिरस्मे समानोभिवृषभ पौंस्येभिः ।	
भूरीणि हि कूणवामा शविष्ठेन्द्र क्रत्वा मरुतो यद् वशाम	७
वधीं वृत्रं मरुत इन्द्रियेण स्वेन भामेन तविषो वभूवान् ।	
अहमेता मनवे विश्वश्रन्द्राः सुगा अपश्वकर वज्रवाहुः	८
अनुत्तमा ते मघवन्नाकिर्नु न त्वावाँ अस्ति देवता विदानः ।	
न जायमानो नशते न जातो यानि करिष्या कृणुहि प्रवृन्द्र	९
एकस्य चिन्मे विश्वस्त्वोजो या नु दधृष्वान् कूणवै मनीषा ।	
अहं ह्युग्रो मरुतो विदानो यानि च्यवमिन्द्र इदीश एषाम्	१० [२५]
अमन्दन्मा मरुतः स्तोमो अत्र यन्मे नरः श्रुत्यं ब्रह्मं चक्र ।	
इन्द्राय वृष्णे सुमखाय मह्यं सख्ये सखायस्तन्वे तनूभिः	११
एवेदेते प्रति मा रोचमाना अनेद्यः श्रव एषो दर्धानाः ।	
संचक्षया मरुतश्चन्द्रवर्णा अच्छान्त मे हृदयाथा च तूनम्	१२
को न्वत्रं मरुतो मामहे वः प्र यातन् सखीरच्छां सखायः ।	
मन्मानि चित्रा अपिवातर्यन्त एषां भूत नवेदा म क्रतानान्	१३ (१-

आ यद् दुवस्याद् दुवसे न कारु रस्माश्चक्रे मान्यस्य मेधा ।

ओ पु वर्त्त मरुतो विप्रमच्छे मा ब्रह्माणि जरिता वो अर्चत

१४

एष वः स्तोमो मरुत इयं गी मान्द्वार्यस्य मान्यस्य कारोः ।

एषा यासीष्ट तन्वे वयां विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्

१५ [२६] (१०८२)

[चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ व०१-२९]

(१६६)

१५ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । मरुतः । जगती; १४-१५ विष्टुप् ।

तन्नृ वोचाम रभसाय जन्मने पूर्वं महित्वं वृषभस्य केतवे ।

ऐधेव यामन् मरुतस्तुविष्वणो युधेवं शक्रास्तविपाणिं कर्तन

१

नित्यं न सूनुं मधु विभ्रंत उप क्रीळन्ति क्रीळा विदथेषु वृष्वयः ।

नक्षन्ति रुद्रा अवंसा नमस्विनं न मर्धन्ति स्वतवसो हविष्कृतम्

२

यस्मा ऊमासो अमृता अरांसत रायस्पोपं च हविषा दद्वागुषं ।

उक्षन्त्यस्मै मरुतो हिता इव पुरु रजांसि पर्यसा मयोभुवः

३

आ ये रजांसि तविपीभिरव्यत प्र व एवासः स्वयंतासो अध्रजन् ।

भयन्ते विश्वा भुव्नानि हर्म्या चित्रो वो यामः प्रयंतास्वृष्टिपुं

४

यत् त्वेपर्यामा नदयन्त पर्वतान् द्विवो वा पृष्ठं नर्या अचुच्यवुः ।

विश्वो वो अज्मन् भयते वनस्पती रथीयन्तीव प्र जिहीत ओपधिः

५ [१]

यूयं न उग्रा मरुतः सुचेतुना ऽरिंदग्रामाः सुमतिं पिपर्तन ।

यत्रा वो द्विद्युद् रदति क्रिविदती रिणार्ति पश्वः सुधिंतेव ब्रह्णां

६

प्र स्क्रुभदेष्णा अनवभ्रराधसो ऽलातृणासो विदथेषु सुदृताः ।

अर्चन्त्यर्कं मंदिरस्य पीतये विदुर्वीरस्य प्रथमानि पौंस्या

७

शतभुंजिभिस्तमभिहृतेरघात् पूर्भी रक्षता मरुतो यमावंत ।

जन् यमुग्रास्तवसो विरप्शिनः पाथना शंसात् तनयस्य पुष्टिपुं

८

विश्वानि भद्रा मरुतो रथेषु वो मिथ्रस्पृधयेव तविपाण्याहिता ।

अंसेष्वा वः प्रपथेषु खादयो ऽक्षो वश्चक्रा समया वि वावृते

९

भूरीणि भद्रा नर्येषु बाहुषु वक्षःसु रुक्मा रभसासो अञ्जयः ।

अंसेष्वेताः प्रवियुं क्षुरा अधि वयो न पक्षान् व्यनु श्रियो धिरे

१० [२] (१७९२)

महान्तो महा विभ्रोऽ विभूतयो दूरेदृशो ये विव्या इव स्तृभिः ।
 मन्द्राः सुजिह्वाः स्वरितार आसभिः संमिरला इन्द्रे मरुतः परिपुभः ११
 तद् वः सुजाता मरुतो महित्वनं कूर्ध्वं वो वात्रमदितेरिव वृतम् ।
 इन्द्रश्चन त्यजसा वि हुणाति त जनाय यस्मै सुकृते अराध्वम् १२
 तद् वो जामित्वं मरुतः परे युगे पुरु यच्छंसममृतासु आवंत ।
 अया धिया मनवे श्रुदिमान्या साकं नरो दुंसनैरा चिकिचिरे १३
 चेन कूर्ध्वं मरुतः शूशवाम बुध्माकेन परीणसा तुरासः ।
 आ यत् ततनन् वृजने जनास एभिर्यज्ञेभिस्तदभीष्टिमश्चाम् १४
 एष वः स्तोमो मरुत इयं गी मीन्द्रार्यस्य मान्यस्य कारोः ।
 एषा यासीष्ट तन्वे वयां विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम् १५

१५ [३] (१७२, ७)

११ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । १ इन्द्रः २-११ मरुतः । मिष्टुवः (१० पुग्लाज्योतिः ।)

सहस्रं त इन्द्रोतयो नः सहस्रमिषां हरियो गृततमाः ।
 सहस्रं रायो माद्रुयर्ध्वं सहस्रिण उषं नो यन्तु राजाः १
 आ नोऽवोभिर्मरुतो यान्त्वच्छ्रा ज्येष्ठेभिर्या वृष्टिर्दियः सुसाधाः ।
 अध यदेपां निपुतः परमाः समुद्रस्य पिङ्ग धनदन्त एरे २
 मिम्यक्ष येषु सुधिता धृताची हिरण्यनिणिगुवरा न इष्टिः ।
 गुहा चरन्ती मनुषो न योषां सभायती विद्वद्वेदु सं वाक् ३
 परा शुभ्रा अयासो यव्या साधारण्येव मरुतो निमिषुः ।
 न रोदुसी अपं नुदन्त योरा जूपन्त बुधं मरुतार्य देवाः ४
 जोषद् यदीमसुर्यां सुचप्यै विधितस्तुका रोदुसी नुदन्ताः ।
 आ सूर्येव विपुतो रथं गात्र त्वेषप्रतीक्षा नमसा मेवा ५
 आरुधापयन्त पुत्राति सुवानः शुभे निमिषां विद्वेषु उग्रान् ।
 अको यद् वो नरुतो ह्यदिष्वात् सायं सुयं सुकोतो वृजुवन् ६
 य तं विपस्नि यन्मयो य एषां मरुतां महिषा ह्यरो यमि ७
 एषा यदीं वृषमया अङ्गुः निषा विज्वदिते मरुतः ८

१५ [२]

पान्ति मित्रावरुणाववद्या च्ययंत ईमर्यमो अप्रशस्तान् ।	
उत च्यवन्ते अच्युता ध्रुवाणि वावृध ईं मरुतो दातिवारः	८
नही नु वो मरुतो अन्त्यस्मे आरात्ताच्चिच्छवसो अन्तमापुः ।	
ते धृष्णुना शर्वसा शूशुवांसो ऽर्णां न द्वेषो धृषता परि वृः	९
वयमद्येन्द्रस्य प्रेष्ठा वयं श्वो वोचिमहि समर्थे ।	
वयं पुरा महि च नो अनु द्युन् तन्न क्रमुक्षा नरामनु प्यात्	१०
एष वः स्तोमो मरुत इयं गीर्मान्दुर्यस्य मान्यस्य कारोः ।	
एषा यासीष्ट तन्वे वयां विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्	११ [५] (११०८)

(१६८)

१० अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । मरुतः । जगती; ८-१० त्रिष्टुप् ।

यज्ञार्यज्ञा वः समना तुतुर्वणि धियं धियं वो देव्या उ दधिध्वे ।	
आ वोऽर्वाचः सुव्रिताय रोदस्यो महे ववृत्यामवसे सुवृक्तिभिः	१
वत्रासो न ये स्वजाः स्वतवस इपं स्वराभिजायन्त धृतयः ।	
सहस्रियासो अपां नोर्मय आसा गावो वन्द्यासो नोक्षणः	२
सोमासो न ये सुतास्तृप्तांशवो हत्सु पीतासो दुवसो नासते ।	
एषामसेषु रम्भिणीव रारभे हस्तेषु खादिश्व कृतिश्च सं दधे	३
अव स्वयुक्ता दिव आ वृथा ययु रमत्याः कशया चोदत् तमना ।	
अरेणवस्तुविजाता अचुच्यवु ईळहानि चिन्मरुतो भ्राजदृष्टयः	४
को वोऽन्तमरुत ऋष्टिविद्युतो रेजति तमना हन्वेव जिह्वया ।	
धन्वच्युत इषां न यामनि पुरुषैषा अहन्योऽ नैतशः	५ [६]

कं स्विदुस्य रजसो महस्परं कावरं मरुतो यस्मिन्नायय ।	
चच्यावयथ विथुरेव संहितं व्यद्विणा पतथ त्वेपमर्णवम्	६
तिर्न वोऽमवती स्वर्वती त्वेषा विपाका मरुतः पिपिष्वती ।	
द्रा वो रातिः पृणतो न दक्षिणा पृथुज्रयी असुर्येव जञ्जती	७
प्रति षोभन्ति सिन्धवः पविभ्यो यदुभ्रियां वाचमुद्रीरयन्ति ।	
अव स्मयन्त विद्युतः पृथिव्यां यदी घृतं मरुतः पुष्णुवन्ति	८ (१८१६)

असूत पृश्निर्महते रणाय त्वेषमयासां मरुतामनीकम् ।
 ते संप्रसारसोऽजनयन्ताभ्वमादित् स्वधामिधिरां पर्यपश्यन् ९
 एष वः स्तोमो मरुत इयं गीर्मान्द्वार्यस्य मान्यस्य कारोः ।
 एषा यासीष्ट तन्वे वयां विद्यामेघं वृजनं जीरदानुम् १० [७] (१८१८)

(१६९)

८ अगस्त्यो मैत्रावरुणः । इन्द्रः । त्रिष्टुप्, २ चतुष्पदा विराट् ।

महश्चित् त्वमिन्द्र यत् एतान् महश्चिदसि त्यजसो वरुता ।
 स नो वेधो मरुतां चिकित्वान् त्सुम्ना वनुष्व तव हि प्रेष्ठा १
 अयुञ्जन्त इन्द्र विश्वकृष्टी विदानासो निष्पिधो मर्त्यत्रा ।
 मरुतां पृत्सुतिर्हासमाना स्वर्मीळ्हस्य प्रधनस्य सातौ २
 अम्यक् सा त इन्द्र ऋष्टिरस्मे सनेम्यभवं मरुतो जुनन्ति ।
 अग्निश्चिद्धिष्मात्से शुशुक्ना नापो न द्वीपं दधति प्रयांसि ३
 त्वं तू न इन्द्र तं रयिं द्वा ओजिष्ठया दक्षिणयेव रातिम् ।
 स्तुतश्च यास्ते चकनन्त वायोः स्तनं न मध्वः पीपयन्त वार्जः ४
 त्वे राय इन्द्र तोशतमाः प्रणेतारः कस्य चिद्वतायोः ।
 ते पु णो मरुतो मृळयन्तु ये स्मा पुरा गातूयन्तीव देवाः ५ [८]
 प्रति प्र याहीन्द्र मीळ्हुषो नृन् महः पार्थिवे सदेने यतस्व ।
 अध यदेषां पृथुवुधास एता स्तीर्थे नार्यः पौंस्यानि तस्थुः ६
 प्रति घोराणामेतानामयासां मरुतां शृण्व आयतामुषुद्धिः ।
 ये मर्त्ये पृतनायन्तमूमैर्ऋणावानं न पतयन्त सर्गैः ७
 त्वं मानेभ्य इन्द्र विश्वजन्त्या रदा मरुद्भिः शुरुधो गोअग्राः ।
 स्तवानेभिः स्तवसे देव देवैर्विद्यामेघं वृजनं जीरदानुम् ८ [९] (१८२६)

(१७०)

(५) १, ३, ४ इन्द्रः; (६) अगस्त्यो वा; (७) २, ५ अगस्त्यो मैत्रावरुणः । इन्द्रः । १ वृहता, २-४ अनुष्टुप्, ५ त्रिष्टुप् ।

न नूनमास्ति नो स्वः कस्तद् वेदुं यदद्भुतम् ।

अन्यस्य चित्तमभि संचरेण्य मुताधीतं वि नदपति

? (१८२३)

किं न इन्द्र जिघांससि भ्रातरौ मरुतस्तव ।	
तेभिः कल्पस्व साधुया मा नः सुमरणे वधीः	२
किं नो भ्रातरगस्त्य सखा सन्नतिं मन्यसे ।	
विद्या हि ते यथा मनो ऽस्मभ्यमिन्द्र दित्ससि	३
अरं कृण्वन्तु वेदिं समग्निमिन्धतां पुरः ।	
तत्रामृतस्य चेतनं यज्ञं ते तनवावहे	४
त्वमीशिषे वसुपते वसूनां त्वं मित्राणां मित्रपते धेठः ।	
इन्द्र त्वं मरुद्भिः सं वदस्वाध प्राशानं ऋतुथा हवीषिं	५ [१०] (१८१)
(१७१)	

६ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । मरुतः; ३-६ मरुत्वानिन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

प्रति व एना नमसाहमेमि सूक्तेन भिक्षे सुमतिं तुराणाम् ।	
रराणतां मरुतो वेद्याभिर्नि हेळो धत्त वि मुचध्वमश्वान्	१
एष वः स्तोमो मरुतो नमस्वान् हुदा तद्यो मनसा धायि देवाः ।	
उपेमा यात मनसा जुषाणा यूयं हि धा नमस इद वृधासः	२
स्तुतासो नो मरुतो मृळयन्तु त स्तुतो मघवा शंभविष्ठः ।	
ऊर्ध्वा नः सन्तु क्रोम्या वनान्यहानि विश्वा मरुतो जिगीषा	३
अस्माद्गृहं तविषादीर्षमाण इन्द्राद् भिया मरुतो रेजमानः ।	
युष्मभ्यं हृदया निशितान्यासन् तान्यारे चकृमा मृळता नः	४
येन मानासश्चितयन्त उसा व्युद्विषु शवसा शश्वतीनाम् ।	
स नो मरुद्भिर्वृषभ श्रवो धा उग्र उग्रेभिः स्थविरः सहोदाः	५
त्वं पाहीन्द्र सहीयसो नृन् भवा मरुद्भिरवयातहेळाः ।	
सुप्रकृतेभिः सासहिर्दधानो विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्	६ [११] (१८३७)
(१७२)	

३ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । मरुतः । गायत्री ।

वोऽस्तु यामश्चित्त ऊती सुदानवः । मरुतो अहिभानवः	१
सा वः सुदानवो मरुत ऋञ्जती शरुः । आरे अश्मा यमस्यथ	२
नु विशः परि वृङ्ग सुदानवः । ऊर्ध्वान् नः कर्त जीवसे	३ [१२] (१८४०)

(१७३)

१३ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । त्रिष्टुप्; ४ विराट्स्थाना, विषमपदा वा ।

- गायत्र सामं नभ्यंयुं यथा वे रर्चाम तद् वावृधानं स्वर्वत् ।
गावो धेनवो बर्हिष्यदब्धा आ यत् सद्धानं दिव्यं विवासान् १
- अर्चद् वृषा वृषभिः स्वेदुहव्यै मृगो नाशो अति यज्जुगुयात् ।
प्र मन्द्युर्मनां गूर्तं होता भरते मर्यो मिथुना यजत्रः २
- नक्षद्भोता परि सद्मं मिता यन् भरद् गर्भमा श्रदः पृथिव्याः ।
ऋनुदश्वो नयमानो रुवद् गौ रन्तर्दूतो न रोदसी चरद् वाक् ३
ता कुर्मापतरास्मै प्र च्यौत्तानि देवयन्तो भरन्ते ।
- जुजोषदिन्द्रो दस्मर्वर्चा नासत्वेव सुग्म्यो रथेष्ठाः ४
तमुं द्रुहीन्द्रं यो ह सत्वा यः शूरो मघवा यो रथेष्ठाः ।
प्रतीचश्चिद् योर्धायान् वृषण्वान् ववृषुपरिचिच्चतमसो विहन्ता ५ [१३]
- प्र यद्वित्था महिना नृभ्यो अस्त्यरं रोदसी कुक्षयेडं नास्मै ।
सं विव्य इन्द्रो वृजनं न भूमा भर्ति स्वधावा ओपशमिव द्याम् ६
समत्सु त्वा शूर सतामुराणं प्रपथिन्तमं परितस्यध्वै ।
सजोषसु इन्द्रं मदे क्षोणीः सूरिं चिद् ये अनुमदन्ति वाजैः ७
एवा हि ते शं सर्वना समुद्र आपो यत् तं आसु मदन्ति देवीः ।
विश्वा ते अनु जोष्या भूद् गौः सूरौश्चिद् यदि धिषा वेपि जनान् ८
असाम् यथा सुषखाय एन स्वमिष्टयो नरां न शंसैः ।
असद् यथा न इन्द्रो वन्दनेष्ठा स्तुरो न कर्म नयमान उक्था ९
विपर्धसो नरां न शंसै रस्माकासुदिन्द्रो वज्रहस्तः ।
मित्रायुवो न पूर्पति सुशिष्टौ मध्यायुव उप शिक्षन्ति वृजैः १० [१४]
- यज्ञो हि प्मेन्द्रं कश्चिद्वन्ध सुहुराणश्चिन्मनसा परियन् ।
तीर्थे नाच्छा तातृपाणमोको वीर्वो न सिधना कृणोत्वध्वा ११
मो पू ण इन्द्रात्र पुत्सु देवै रस्ति हि प्मा ते शुम्भित्तुयाः ।
महरिचिद् यस्य म्ब्रह्मणो वृष्या हविष्मतो मरुतो इन्दते गीः १२
एष स्तोम इन्द्र तुभ्यमस्मे एतेन गातुं हरिवो दिदो नः ।
आ नो ववृत्याः सुवितार्य देव विद्यानेपं वृजनं जिरदानुम् १३ [१५] (१८५३)

(१७४)

१० अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

त्वं राजेन्द्र ये च देवा रक्षा नृन् पाह्यसुर त्वमस्मान् ।	
त्वं सत्पतिर्मघवा नस्तरुत्रस्त्वं सत्यो वसवानः सहोदाः	१
दनो विश इन्द्र मृधवाचः सप्त यत् पुरः शर्म शारदीर्दत् ।	
ऋणोरपो अनवद्यार्णा यूने वृत्रं पुरुकुत्साय रन्धीः	२
अजा वृत् इन्द्र शूरपत्नीर्द्यां च येभिः पुरुहूत नूनम् ।	
रक्षो अग्निमशुपं तूर्वयाणं सिंहो न दमे अपांसि वस्तोः	३
शेषन् नु त इन्द्र सस्मिन् योनौ प्रशस्तये पवीरवस्य मृहा ।	
सृजदणीस्यव यद् युधा गास्तिष्ठद्धरी धृपता मृष्ट वाजान्	४
वह कुत्सामिन्द्र यस्मिञ्चाकन् त्सूमान्यू ऋजा वातस्याश्वा ।	
प्र सूरश्चक्रं बृहताद्भीके ऽभि स्पृधो यासिपद् वज्रवाहुः	५ [१६]
जघन्वाँ इन्द्र मित्रेर्होदप्रवृद्धो हरिवो अदाशून् ।	
प्र ये पश्यन्नर्यमणं सचायोस्त्वया शूर्ता वहमाना अपत्यम्	६
रपत् क्विरिन्द्रार्कसातौ क्षां दासायोपवर्हणीं कः ।	
करत् तिस्रो मघवा दानुचित्रा नि दुर्वोणे कुर्यवाचं मृधि श्रेत्	७
सना ता त इन्द्र नव्या आगुः सहो नभोऽविरणाय पूर्वीः	
भिनत् पुरो न भिदो अदेवीर्ननमो वधरदेवस्य पीयोः	८
त्वं धुनिरिन्द्र धुनिमती ऋणोरपः सीरा न स्रवन्तीः ।	
प्र यत् समुद्रमतिं शूर पर्षिं पारयां तुर्वशं यदुं स्वस्ति	९
त्वमस्माकमिन्द्र विश्वर्ध स्या अवृकतमो नरां नृपाता ।	
स नो विश्वासां स्पृधां सहोदा विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्	१० [१७] (१८६३)

(१७५)

१ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । १ स्कंधोप्रीवी बृहती; २-५ अनुष्टुप्; ६ त्रिष्टुप् ।

अरे सा वः सुदानवः पात्रस्येव हरिवो मत्सरो मदः ।

तूष्कन्दस्य नु विशः वाजी सहस्रसार्तमः

१

वृषा मदो वरेण्यः । सहावाँ इन्द्र सानुसिः पृतनापाळमर्त्यः २

(१८६५)

त्वं हि शूरः सनिता चोदयो मनुषो रथम् । सहावान् दस्युमव्रत—मोषः पात्रं न ज्ञोचिषां ३
 मृषाय सूर्यं कवे चक्रमीशान् ओजसा । वह शुष्णाय वधं कुत्सं वातस्याश्वैः ४
 शुम्भिन्तमो हि ते मदौ द्युम्निन्तम उत क्रतुः । वृत्रज्ञा वरिवोविदा मंसीडा अश्वसातमः ५
 यथा पूर्वेभ्यो जरितृभ्य इन्द्र मयं इवापो न तृप्यते वृभूर्य ।
 तामनु त्वा निविदं जोहवीमि विद्यामेघं वृजनं जीरदानुम् ६ [१८] (१८६२)

(१७६)

६ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । अनुष्टुप् ; ६ विष्टुप् ।

मत्सि नो वस्य इष्ट्य इन्द्रमिन्द्रो वृषा विश ।
 ऋषायमाण इन्वासि शत्रुमन्ति न विन्दसि १
 तस्मिन्ना वेशया गिरो य एकश्चर्षणीनाम् ।
 अनु स्वधा यमुप्यते यवं न चर्कृपद् वृषा २
 यस्य विश्वानि हस्तयोः पञ्च क्षितीनां वसु ।
 साशयस्व यो अस्मधु—ग्दिव्येवाशानिर्जहि ३
 असुन्वन्तं समं जाहि वृणाशं यो न ते मयः ।
 अस्मभ्यमस्य वेदनं वृद्धि सूरिश्रिदोहते ४
 आवो यस्य द्विचर्हसो ऽर्केषु सानुपगसत् ।
 आज्जाविन्द्रस्येन्द्रो प्रावो वाजेषु वाजिनम् ५

यथा पूर्वेभ्यो जरितृभ्य इन्द्र मयं इवापो न तृप्यते वृभूर्य ।
 तामनु त्वा निविदं जोहवीमि विद्यामेघं वृजनं जीरदानुम्

३ [१९] १८६३

(१७७)

५ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । विष्टुप् ।

आ चर्षणिप्रा वृषभो जनानां राजा कुष्टीनां पुंसूत इन्द्रः ।
 सुतः श्रवस्वन्नवतोषं मद्रि—ग्युक्त्वा हरी वृषणा पात्यवाद् १
 ये ते वृषणो वृषभासं इन्द्र ब्रह्मपुत्रो वृषस्थातो अत्याः ।
 तौ आ तिष्ठ तेभिरा पात्यवाद् हवामहे त्वा नून इन्द्र सोमे २
 आ तिष्ठ रथं वृषणं वृषा ते सुतः सोमः परिषिन्ता मनुनि ।
 पूरुत्वा वृषण्यां वृषभ क्षितीनां हरिण्यां पाहि वृषणैर्षं वृद्धि ३

(१७४)

१० अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

त्वं राजेन्द्र ये च देवा रक्षा नृन् पाह्यसुर त्वमस्मान् ।	
त्वं सत्पतिर्मघवा नस्तरुत्र—स्त्वं सत्यो वसवानः सहोदाः	१
दनो विश इन्द्र मूधवाचः सप्त यत् पुरः शर्म शारदीर्दत् ।	
ऋणोरपो अनवद्याणां यूने वृत्रं पुरुकुत्साय रन्धीः	२
अजा वृत् इन्द्र शूरपत्नी—द्यां च येभिः पुरुहूत नूनम् ।	
रक्षो अग्निमशुषं तूर्वयाणं सिंहो न दमे अपीसि वस्तोः	३
शेषन् नु त इन्द्र सस्मिन् योनौ प्रशस्तये पवीरवस्य मुहा ।	
सृजदणांस्यव यद् युधा गा—स्तिष्ठन्द्रीं धृपता मृष्ट वाजान्	४
वह कुत्समिन्द्र यस्मिञ्चाकन् त्सूम्न्यू ऋत्रा वातस्याश्वा ।	
प्र सूरश्चक्रं बृहतादुभीके ऽभि स्पृधो यासिपद् वज्रवाहुः	५ [१६]
जघ्न्वाँ इन्द्र मित्रे—श्चोदप्रवृद्धो हरिवो अदाश्नु ।	
प्र ये पश्यन्नयमणं सचायो—स्त्वया शूर्ता वहमाना अपत्यम्	६
रपत् कविरिन्द्रार्कसातौ क्षां दासायोपवर्हणीं कः ।	
करत् तिस्रो मघवा दानुचित्रा नि दुयोणे कुर्यवाचं मृधि श्रेत्	७
सना ता त इन्द्र नव्या आगुः सहो नभोऽविरणाय पूर्वीः	
भिनत् पुरो न भिदो अदेवी—ननमो वधरदेवस्य पीयोः	८
त्वं धुनिरिन्द्र धुनिमती—ऋणोरपः सीरा न स्रवन्ती ।	
प्र यत् समुद्रमतिं शूर पर्षि पारया तूर्वशं यदुं स्वस्ति	९
त्वमस्माकमिन्द्र विश्वध स्या अवृकतमो नरां नृपाता ।	
स नो विश्वासां स्पृधां सहोदा विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्	१० [१७] (१८६३)

(१७५)

१ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । १ स्कंधोऽग्नीवी बृहती; २-५ अनुष्टुप्; ६ त्रिष्टुप् ।

१ चत्रा वोऽस्तु आरे सा वः सुदानवुः पात्रस्येव हरिवो मत्सरो मदः ।

तूणस्कृन्दस्य नु विशः वृजी सहस्रसार्तमः

वृषा मदो वरेण्यः । सहावाँ इन्द्र सानसिः पृतनापालमर्त्यः २ (१८६५)

त्वं हि शूरः सन्तिता चोदयो मनुषो रथम् । सहावान् दस्युमन्त्रतमोपः पात्रं न शोचिषां ३
 मृषाय सूर्यं कवे चक्रमीशान् ओजसा । वह शुष्णां च वधं कुत्सं वातस्याश्वैः ४
 शुष्मिन्तमो हि ते मदो द्युन्निन्तम उत क्रतुः । वृत्रज्ञा वरिचोविज्ञा मंसीत्रा अश्वसातमः ५
 यथा पूर्वोभ्यो जरितृभ्य इन्द्र मय इवापो न तृप्यते ब्रूथ्य ।
 तामनु त्वा निविदं जोहवीमि विद्यामेपं ब्रूजनं जीरदानुन ६ [१८] (१८३२)

(१७६)

६ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । अनुशूरः । ६ विष्णुः ।

मत्सि नो वस्य इत्य इन्द्रमिन्द्रो वृषा विश ।
 क्रुवायमाण इन्वासि शत्रुमन्ति न विन्दमि १
 तस्मिन्ना वेश्या गिरो च एकश्चर्षणीनाम ।
 अनु स्वधा यमुप्यते यवं न चक्रेपद वृषा २
 यस्य विश्वानि हस्तयोः पञ्च क्षितीनां वनू ।
 स्पाशयस्व यो अस्मधु ग्दिव्येवाधानिजंति ३
 असुन्वन्तं समं जहि वृणाशं यो न ते भवः ।
 अस्मभ्यमस्य वेदनं वृद्धिं सुरिधिदोहते ४
 आधो यस्य द्विबर्हो उरुषु सानुपमानं ।
 आजाविन्द्रस्येन्द्रो प्राधो पापेषु प्राजितं ५
 यथा पूर्वोभ्यो जरितृभ्य इन्द्र मय इवापो न तृप्यते ब्रूथ्य ।
 तामनु त्वा निविदं जोहवीमि विद्यामेपं ब्रूजनं जीरदानुन ६ [१८] (१८३२)

१७६

६ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । अनुशूरः । ६ विष्णुः ।

आ चर्षणीनां वेश्यां जित्वा । यथा अनुशूरः । ६ विष्णुः ।
 मृतः अस्मभ्यमस्य वेदनं वृद्धिं सुरिधिदोहते ।
 यं ते वृषणो वृषणात् इन्द्र । यामिन्द्रो वृषणोऽहो ननु ।
 नो आ विषु वृषणो वृषणात् इन्द्र । यामिन्द्रो वृषणोऽहो ननु ।
 आ विषु वृषणो वृषणात् इन्द्र । यामिन्द्रो वृषणोऽहो ननु ।
 वृषणा वृषणो वृषणात् इन्द्र । यामिन्द्रो वृषणोऽहो ननु ।

अयं युज्ञो देव्या अयं मियेधं इमा ब्रह्माण्यमिन्द्र सोमः ।
 स्तीर्णं ब्रह्मिणं तु शंक्र प्र याहि पिवा निपद्य वि मुञ्चा हरी उह ४
 ओ सुष्टुत इन्द्र याह्यर्वा—दुप ब्रह्माणि मान्यस्य कारोः ।
 विद्याम वस्तोरवसा गृणन्तो विद्यामपं वृजनं जीरदानुम् ५[२०](१८७)

(१०८)

५ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

यद्वा स्या त इन्द्र क्षुधिरस्ति यया वृमूथं जरितृभ्यं कुती ।
 मा नः कामं महयन्तमा धृ—ग्विश्वा ते अश्यां पर्याप आयोः १
 न घा राजेन्द्र आ दमन्नो या नु स्वसारा कृणवन्त योनी ।
 आपश्चिदस्मै सुतुकां अवेपन् गमन्न इन्द्रः सुख्या वयश्च २
 जेता नृभिरिन्द्रः पुत्सु शूरः श्रोता हवं नाधमानस्य कारोः ।
 प्रभर्ता रथं दाशुप उपाक उद्यन्ता गिरो यदि च तमना भूत् ३
 एवा नृभिरिन्द्रः सुश्रवस्या प्रखादः पुक्षो अभि मित्रिणो भूत् ।
 समर्थ इपः स्तवते विवाचि सत्राकुरो यजमानस्य शंसः ४
 त्वया वयं मववाचिन्द्र शत्रू—नभि प्याम महतो मन्यमानान् ।
 त्वं ज्ञाता त्वमुं नो वृधे भू—विद्यामपं वृजनं जीरदानुम् ५[२१](१८८)

(१०९)

(६) १-२ लोपामुद्रा; ३-४ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः; ५-६ अगस्त्यशिष्यो ब्रह्मचारी । रतिः । त्रिष्टुप्; ५ बृहती

पूर्वीरहं शरदः शश्रमाणा द्रोपा वस्तोरूपसो जुरयन्तीः ।
 मिनाति श्रियं जरिमा तनूना—मप्यु नु पत्नीर्वृषणो जगम्युः १
 ये चिद्धि पूर्वं ऋतसाप आसन् त्साकं देवेभिरवदन्नृतानि ।
 ते चिदवांसुर्नह्यन्तमापुः समू नु पत्नीर्वृषभिर्जगम्युः २
 न मृपां श्रान्तं यदवन्ति देवा विश्वा इत् स्पृधो अभ्यश्रवाव ।
 जयावेदत्रं शतनीथमाजिं यत् सम्यञ्चा मिथुनावभ्यजाव ३
 नदस्य मा रुधतः काम आगं—क्षित आजातो अमुतः कुतश्चित् ।
 लोपामुद्रा वृषणं नी रिणाति धीरमधीरा धयति श्वसन्तम् ४ (१८८)

इमं नु सोममन्तितो हत्सु पीतमुपं ब्रुवे ।

यत् सीमार्गश्चकृमा तत् सु मृञ्जतु पुलुकामो हि मर्त्यः

अगस्त्यः खनमानः खनित्रैः प्रजामपत्यं बलमिच्छमानः ।

उभौ वर्णावृषिरुग्रः पुंपोष सत्या देवेष्वाशिषो जगाम

५

६ [२२] (१८९६)

(१८०) [चतुर्विंशोऽनुवाकः ॥२४॥ सू० १८०-१२३]

१० अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

युवो रजांसि सुयमांसो अश्वा रथो यद् वां पर्यणीसि दीर्यत् ।

हिरण्यया वां पवयः प्रुपायन् मध्वः पिबन्ता उपसः सचेथे

युवमत्यस्याव नक्षथो यद् विपत्मनो नर्यस्य प्रयञ्चोः ।

स्वसा यद् वां विश्वगूर्ती भराति वाजायेडे मधुपाविषे च

युवं पर्य उन्निर्यायामधत्तं पक्कमायामव पूर्व्यं गोः ।

अन्तर्यद् वनिनो वामृतप्सू ह्वारो न शुचिर्यजते हविष्मान्

युवं हं घर्मं मधुमन्तमत्रये ऽपो न क्षोदोऽवृणीतमेपे ।

तद् वां नरावश्विना पश्वइष्टी रथेव चक्रा प्रति यन्ति मध्यः

आ वां वानायं ववृतीय दक्षा गोरोहेण तौद्यो न जित्रिः ।

अपः क्षोणी संचते माहिना वां जूणो वामक्षुरहंसो यजत्रा

१

२

३

४

५ [२३]

नि यद् युवेथे नियुतः सुदानू उपं स्वधाभिः सृजधः पुरंधिम ।

प्रेपद् वेपद् वातो न सूरि रा महे दंदे सुव्रतो न वाजम्

वयं चिद्धि वां जरितारः सत्या विपन्यामहे वि षणिहितावान् ।

अधा चिद्धि प्माश्विनावनिन्धा पाथो हि प्मा वृषणावन्तिदेवम्

युवां चिद्धि प्माश्विनावनु द्युन् विसृद्रस्य प्रत्तवणस्य सानो ।

अगस्त्यो नरां नृषु प्रशस्तः काराधुनीव चितवत् सुहृद्वः

प्र यद् वहेथे माहिना रथस्य प्र स्पन्दा राधो ननुषो न होता ।

धत्तं सूरिभ्यं उत वा स्वद्व्यं नास्तत्या रधिषाचः न्दाम

तं वां रथं वृषमद्या हुवेन स्तोमैरश्विना सुविताय नवर्चन ।

भरिदनेमिं परि यामिपानं विटामेथं प्रजनें अग्निवृष

६ [२४] (१८९७)

अयं यज्ञो देव्या अयं मियेध इमा ब्रह्माण्ययमिन्द्र सोमः ।
 स्तीर्णं ब्रह्मिरो तु शक्र प्र याहि पिवा निपद्य वि मुचा हरी इह ४
 ओ सुष्टुत इन्द्र याह्यर्वा—दुप ब्रह्माणि मान्यस्य कारोः ।
 विद्याम वस्तोरवसा गुणन्तो विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम् ५[२०](१८०)

(१३८)

५ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

यद्ध स्या त इन्द्र श्रुष्टिरस्ति यया बभूथ जरितृभ्य ऊती ।
 मा नः कामं महयन्तमा धृ—ग्विश्वां ते अश्यां पर्याप आयोः १
 न वा राजेन्द्र आ दभन्नो या नु स्वसारा कृणवन्त योर्ना ।
 आपंश्चिदस्मै सुतुका अवेपन् गमन्न इन्द्रः सख्या वयश्च २
 जेता नृभिरिन्द्रः पूत्सु शूरः श्रोता हवं नाधमानस्य कारोः ।
 प्रमर्ता रथं दाशुषं उपाक उद्यन्ता गिरो यदि च त्मना भूत् ३
 एवा नृभिरिन्द्रः सुश्रवस्या प्रखादः पूक्षो अभि मित्रिणो भूत् ।
 समर्थ इपः स्तवते विवाचि सत्राकुरो यजमानस्य शंसः ४
 त्वया वयं मेधवन्निन्द्र शत्रू—नभि प्याम महतो मन्यमानान् ।
 त्वं ज्ञाता त्वमुं नो वृधे भू—विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम् ५[२१](१८१)

(१३९)

(६) १-२ लोपामुद्रा; ३-४ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः; ५-६ अगस्त्यशिष्यो ब्रह्मचारी । रतिः । त्रिष्टुप्; ५ बृहती ।

पूर्वीरहं शरदः शश्रमाणा द्रोषा वस्तोरुपसो जरयन्तीः ।
 मिनाति श्रियं जरिमा तनूना—मप्यु नु पत्नीर्वृषणो जगम्युः १
 ये चिन्द्रि पूर्व ऋतसाप आसन् त्साकं देवेभिरवदन्नृतानि ।
 ते चिदवासुर्नह्यन्तमापुः समू नु पत्नीर्वृषाभिर्जगम्युः २
 न मृपां श्रान्तं यदवन्ति देवा विश्वा इत् स्पृधो अभ्यंशवाव ।
 जयावेदन्न शतनीथमाजिं यत् सम्यञ्चा मिथुनावभ्यजाव ३
 नदस्य मा रुधतः काम आग—न्त्रित आजातो अमुतः कुतश्चित् ।
 लोपामुद्रा वृषणं नी रिणाति धीरमधीरा धयति श्वसन्तम् ४ (१८१)

किमत्रं दत्त्वा कृणुथः किमांसाथे जनो यः कश्चिदहविर्महीयते ।	
अतिं क्रमिष्टं जुरतं पणेरसुं ज्योतिर्विप्राय कृणुतं वचस्यवे	३
जम्भयतमभितो रायतः शुनो हतं मृधो विदथुस्तान्यश्विना ।	
वाचंवाचं जरितू रत्निनीं कृतमुभा शंसं नासत्यावतं मम	४
युवमेतं चक्रथुः सिन्धुषु प्लवमात्मन्वन्तं पक्षिणं तौग्रयाय कम् ।	
येन देवत्रा मनसा निरुहथुः सुपप्तनी पेतथुः क्षोदसो महः	५ [२७]
अवविद्धं तौग्रयमप्स्वन्तं रनारम्भणे तमासि प्रविद्धम् ।	
चतस्रो नावो जठलस्य जुष्टा उदृश्विभ्यामिपिताः पारयन्ति	६
कः स्विद् वृक्षो निष्ठितो मध्ये अर्णसो यं तौग्रयो नाधितः पर्यपस्वजत् ।	
पर्णा मृगस्य पतरोरिवारभ उदृश्विना ऊहथुः श्रोमताय कम्	७
तद् वां नरा नासत्यावन्तु प्याद् यद् वां मानास उचथमवोचन् ।	
अस्मादद्य सदसः सोम्यादा विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्	८ [२८] (१२१८)

(१८३)

३ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

तं युञ्जाथां मनसो यो जवीयान् त्रिवन्धुरो वृषणा यस्त्रिचक्रः ।	
येनोपयाथः सुकृतो दुरोणं त्रिधातुना पतथो विर्न पर्णेः	१
सुवृद् रथो वर्तते यन्नभि क्षां यत् तिष्ठथः क्रतुमन्तानुं पृक्षे ।	
वपुर्वपुष्या सचतामियं गीर्दिवो दुहित्रोपसां सचेथे	२
आ तिष्ठतं सुवृतं यो रथो वा मनु व्रतानि वर्तते हविष्मान् ।	
येन नरा नासत्येष्यध्वै वृतिर्याथस्तनयाय तमे च	३
मा वां वृको मा वृकीरा दधर्षीन्मा परिं वर्क्तनुत मातिं धक्तम् ।	
अयं वां भागो निहित इयं गीर्दत्त्वाविमे वां निधयो मधूनाम्	४
युवां गोतमः पुरुमीळ्हो अत्रिर्दत्त्वा हवतेऽवसे हविष्मान् ।	
दिशं न द्विष्टामृजूयेव यन्ता मे हवं नासत्योप यातम्	५
अतारिष्णु तमसस्पाारमस्य प्रतिं वां स्तोमो अश्विनावधापि ।	
एह यातं पृथिभिर्देवयानैर्विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्	६ [२९] (१२२३)

(१८१)

९ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

कटु प्रेष्ठाविषां रयीणा मध्वर्यन्ता यदुन्निनीथो अपाम् ।
 अयं वां यज्ञो अंकृत प्रशस्तिं वसुधिते अवितारा जनानाम् १
 आ वामश्वासः शुचयः पयस्पा वातरंहसो दिव्यासो अत्याः ।
 मनोजुवो वृषणो वीतपृष्ठा एह स्वराजो अश्विना वहन्तु २
 आ वां रथोऽश्वनिर्न प्रवत्वान् त्सुप्रवन्धुरः सुवितार्य गम्याः ।
 वृष्णः स्थातारा मनसो जवीया नहंपूर्वो यज्ञतो धिष्ण्या यः ३
 इहेह जाता समवावशीता मरेपसा तन्वा इ नामभिः स्वैः ।
 जिष्णुर्वामन्यः सुमंखस्य सूरि दिवो अन्यः सुभगः पुत्र ऊहे ४
 प्र वां निचेरुः कंकुहो वशां अनु पिशङ्गरूपः सदनानि गम्याः ।
 हरीं अन्यस्य पीपयन्त वाजै मथा रजांस्यश्विना वि घोपैः ५ [२५]

प्र वां शरहान् वृषभो न निष्पाट् पूर्वीरिषंश्चरति मध्वं इष्णन् ।
 एवैरन्यस्य पीपयन्त वाजै वेधन्तीरुध्वा नद्यो न आगुः ६
 असंजि वां स्थधिंरा वेधसा गी बाळहे अश्विना त्रेधा क्षरन्ती ।
 उपस्तुताववतं नाधमानं यामन्नयामञ्जृणुतं हवं मे ७
 उत स्या वां रुशतो वप्ससो गी स्त्रिबर्हिषि सदसि पिन्वते नृन् ।
 वृषां वां मेघो वृषणा पीपाय गोर्न सेके मनुषो दशस्यन् ८
 युवां पूषेवाश्विना पुरंधि रग्निमुषां न जरते हविष्मान् ।
 हुवे यद् वां वरिवस्या गृणानो विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम् ९ [२६] (१९१०)

(१८२)

८ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । अश्विनौ । जगती; ६, ८ त्रिष्टुप् ।

अभूद्विदं वयुनमो पु भूपता रथो वृषण्वान् मदता मनीषिणः ।
 धियंजिन्वा धिष्ण्या विशपलावसू दिवो नपाता सुकृते शुचिंमता १
 हि धिष्ण्या मरुत्तमा कुसा दंसिष्ठा रथ्या रथीतमा ।
 रथं वहेथे मध्व आर्चितं तेन दाश्वांसमुप याथो अश्विना २ (१९११)

किमत्र दत्ता कृणुथः किमासाथे जनो यः कश्चिदहविर्महीयते ।
 आति क्रमिष्टं जुरतं पुणेरसुं ज्योतिर्विप्राय कृणुतं वचस्यवे ३
 जम्भयंतमभितो रायतः शुनो हतं मृधो विदथुस्तान्याश्विना ।
 वाचंवाचं जरितू रतिनीं कृतमुभा शंसं नासत्यावतं मम ४
 युवमेतं चक्रथुः सिन्धुषु प्लवमात्मन्वन्तं पक्षिणं तौग्रयाय कम् ।
 येन देवत्रा मनसा निरुहथुः सुपप्तनी पेतथुः क्षोदसो महः ५ [२७]
 अवाविद्धं तौग्रयमप्स्वन्तं रनारम्भणे तमासि प्रविद्धम् ।
 चतस्रो नावो जठलस्य जुष्टा उदृश्विभ्यामिषिताः पारयन्ति ६
 कः स्विद् वृक्षो निष्ठितो मध्ये अर्णसो यं तौग्रयो नाधितः पर्यर्षस्वजत् ।
 पूर्णा मृगस्य पतरोरिवारभ उदश्विना ऊहथुः श्रोमताय कम् ७
 तद् वां नरा नासत्यावतुं ग्याद् यद् वां मानास उचथमवोचन् ।
 अस्माकृद्य सदर्सः सोम्यादा विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम् ८ [२८] (१२१८)

(१८३)

३ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । अश्विनौ । विश्वेभ्यः ।

तं पुञ्जाथां मनसो यो जवीयान् त्रिवन्धुरो वृषणा वस्त्रिचक्रः ।
 येनोपयाथः सुकृतो दुरोणं त्रिधातुना पतथो विर्न पूर्णैः ?
 सुवृद् रथो वर्तते यन्नभि क्षां यत् तिष्ठथः क्रतुमन्तानुं पूक्षे ।
 वपुर्वपुष्या संचतामियं गी द्विवो दुह्विप्रोपसा सचेथे २
 आ तिष्ठतं सुवृतं यो रथो वा मनु व्रतानि वर्तते हविष्मान् ।
 येन नरा नासत्येपयध्वै वृतिर्याथस्तनयाय त्मने च ३
 मा वां वृको मा वृकीरा दधर्षीन्मा परि वर्तन्त माति धक्तम् ।
 अयं वां भागो निहित इयं गी र्दत्वाश्विने वां निधयो नर्दुनाम् ४
 पूर्वां गोतमः पुरुमीळ्हो अत्रि र्दत्वा हवतेऽर्दसे हविष्मान् ।
 देशं न द्विष्टामृजुपेव यन्ता मे हयं नान्त्योप जातम् ५
 ततारिष्म तमस्तस्पास्तस्य प्रति वां क्तोनीं अश्विनाश्वादि ।
 ह यातं पृथिभिर्देवपाने विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्

६ [२९] (१२२१)

[पञ्चमोऽध्यायः । ॥५॥ व० १-२९]

(१८३)

३ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । अग्निर्नो । त्रिष्टुप् ।

ता वा मद्य तावपरं हुवेमो च्छन्त्यामुपसि वह्निरुक्थैः ।
नासत्या कुहं चित् सन्तावर्यो द्विवो नपाता सुदास्तराय १
अस्मे ऊ पु वृषणा मादयेथा मुत् पूर्णोर्हतमूर्भ्या मर्दन्ता ।
श्रुतं मे अच्छोक्तिभिर्मतीना मेष्टा नरा निचेतारा च कर्णैः २
श्रिये पूषन्निपुक्रतेव देवा नासत्या बहतुं सूर्यायाः ।
वच्यन्ते वां ककुहा अप्सु जाता युगा जूर्णव वरुणस्य भूरैः ३
अस्मे सा वां माध्वी रातिरस्तु स्तोमै हिनोतं मान्यस्य कारोः ।
अनु यद् वां श्रवस्या सुदानू सुवीर्याय चर्षणयो मर्दन्ति ४
एष वां स्तोमो अश्विनावकारि मानेभिर्मघवाना सुवृक्ति ।
यातं वर्तिस्तनयाय त्मने चागस्त्ये नासत्या मर्दन्ता ५
अतारिष्म तमसस्पाारमस्य प्रति वां स्तोमो अश्विनावधायि ।
एह यातं पृथिभिर्देवयानैर्विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम् ६ [१] (१९३०)

(१८५)

११ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । द्यावापृथिव्यौ । त्रिष्टुप् ।

कतरा पूर्वा कतरापरायोः कथा जाते कवयः को वि वेद ।
विश्वं त्मना विभृतो यद्ध नाम वि वर्तते अहनी चक्रियेव १
भूरिं द्वे अचरन्ती चरन्तं पृद्वन्तं गर्भमपदी दधाते ।
नित्यं न सूनुं पित्रोरुपस्थे द्यावा रक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् २
अनेहो द्वात्रमर्दितैरनर्व हुवे स्वर्वद्वधं नमस्वत् ।
तद् रोदसी जनयतं जरित्रे द्यावा रक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् ३
अतप्यमाने अवसावन्ती अनुं प्याम रोदसी देवपुत्रे ।
उभे देवानामुभयैभिरह्नां द्यावा रक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् ४
संगच्छमाने युवती समन्ते स्वसारा जामी पित्रोरुपस्थे ।
अभिजिघ्रन्ती भुवनस्य नाभिं द्यावा रक्षतं पृथिवी नो अभ्वात् ५ [२] (१९३५)

उर्वी सन्ननी बृहती ऋतेन हुवे देवानामवसा जनित्री ।	
वृधाते ये अमृतं सुप्रतीके द्यावा रक्षतं पृथिवी नो अभ्वात्	६
उर्वी पृथ्वी बंहुले दूरेअन्ते उप हुवे नमसा यज्ञे अस्मिन् ।	
वृधाते ये सुभगे सुप्रतीके द्यावा रक्षतं पृथिवी नो अभ्वात्	७
देवान् वा यच्चकुमा कच्चिदागः सखायं वा सद्मिज्जास्पतिं वा ।	
इयं धीर्भूया अवयानमेषां द्यावा रक्षतं पृथिवी नो अभ्वात्	८
उभा शंसा नर्या मामविष्टामुभे मामूती अवसा सचेताम् ।	
भूरि चिदुर्यः सुदास्तरायेषा मदन्त इषयेम देवाः	९
ऋतं दिवे तद्वोचं पृथिव्या अभिश्रावार्यं प्रथमं सुमेधाः ।	
पातामवद्याद् दुरितादृभीके पिता माता च रक्षतामवोभिः	१०
इदं द्यावापृथिवी सत्यमस्तु पितृमार्तर्यद्विहोपद्भुवे वाम् ।	
भूतं देवानामवमे अवोभिर्विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्	११ [३] (१९५२)

(१८६)

११ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

आ न इळाभिर्विदथे सुशस्ति विश्वानरः सविता देव एतु ।	
अपि यथा युवानो मत्सथा नो विश्वं जगदभिपित्वे मनीषा	१
आ नो विश्व आस्का गमन्तु देवा मित्रो अर्यमा वरुणः सजोषाः ।	
भुवन् यथा नो विश्वे वृधासः करन्तसुषाहा विथुरं न शवः	२
प्रेष्ठं वो अतिथिं गृणीषे ऽग्निं शस्तिभिस्तुर्वणिः सजोषाः ।	
असद् यथा नो वरुणः सुकीर्तिरिषश्च पर्यदरिगूर्तः सूरिः	३
उप व एषे नमसा जिगीषोपासानक्ता सुदुधेव धेनुः ।	
समाने अहन् विमिमानो अर्कं विषुरूपे पर्यसि सस्मिन्नूधन्	४
उत नोऽहिर्वुध्न्योऽमर्यस्कः शिशुं न पिप्युपीव वेति सिन्धुः ।	
येन नपातमपां जुनाम मनोजुवो वृषणो यं वहन्ति	५ [४]

उत न ई त्वष्टा गन्त्वच्छा स्मत् सूरिभिरभिपित्वे सजोषाः ।

आ वृत्रहेन्द्रश्चर्षणिप्रास्तुविष्टमो नरां न इह गन्त्याः

६

(१९५३)

उत न ई मृतयोऽश्वयोगाः	शिशुं न गावस्तरुणं रिहन्ति ।	
तमीं गिरो जनयो न पत्नीः	सुरभिष्टमं नरां नसन्त	७
उत न ई मरुतो वृद्धसेनाः	स्मद् रोदसी समनसः सदन्तु ।	
पृषदश्वासोऽवनयो न रथा	रिशार्दसो मित्रयुजो न देवाः	८
प्र नु यदेपां महिना चिक्कित्रे	प्र युञ्जते प्रयुजस्ते सुवृक्ति ।	
अथ यदेपां सुदिने न शरु	विश्वमेरिणं प्रुपायन्त सेनाः	९
प्रो अश्विनाववसे कृणुध्वं	प्र पूषणं स्वतवसो हि सन्ति ।	
अद्रेपो विष्णुर्वातं ऋभुक्षा	अच्छां सुभ्रायं ववृतीय देवान्	१०
इयं सा वो अस्मे दीधितिर्वजत्रा	अपिप्राणीं च सदनी च भूयाः ।	
नि या देवेषु यतते वसूयु	विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्	११ [५] (१९५२)

(१८७)

११ भगस्त्यो मैत्रावरुणिः । अन्नं । १ अनुष्टुप्गर्भा उष्णिक्; २, ५-७, ११ अनुष्टुप्; ११ बृहती वा; २, ३, ८-१० गायत्री ।

शिशुं नु स्तोपं	महा धर्माणं तविधीम्	। यस्य त्रितो व्योजसा	वृत्रं विपर्वमर्दयत्	१
म्यादो पितो मधो पितो	वयं त्वां ववृमहे ।	अस्माकमविता भव		२
उभ नः पितृया च	शिवः शिवाभिहृतिभिः ।	मयोभुरद्विषेण्यः	सखा सुशेवो अद्वयाः	३
तव त्वे पितो रसा	रज्ञाम्यनु विधिताः ।	द्विवि वाता इव श्रिताः		४
तव त्वे पितो इदं	स्त्व म्यादित्ते ते पितो ।	प्र म्यान्नानो रसानां	तुविग्रीवा इवेरते	५ [१]
त्वे पितो रुद्रानां	देवानां मनो हितम्	। अकारि चारुं केतुना	तवाहिमवसावधीत्	६
वृद्धो पितो अजगन्	द्विदम्ब पर्वतानाम्	। अत्रां चित्रो मधो पितो	उरं भुक्षाय गम्याः	७
वृद्धमोर्षशीनां	परिंशमाग्निमहे	। वातापि पीव इद् भव		८
एव ते सोऽनु मदाशिरो	वदाशिरो मनोमहे ।	वातापि पीव इद् भव		९
हृन्म ओषधे भव	पीवो वृक्क उदाग्रथिः ।	वातापि पीव इद् भव		१०
ते त्वा इव पितो वचंनि	गान्धो न हृन्वा सुप्रदिम ।			
देवेन्द्रेन्द्रा मदादं	हृन्मन्ये त्वा मयनादं			११ [७] (१९५१)

(१८८)

११ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । आप्रीसूक्तं= [१ इधमः समिद्धोऽग्निर्वा, २ तनूनपात्, ३ इळः, ४ वहिः, ५ देवीर्द्वारः, ६ उपासानक्ता, ७ दैव्यो होतारो प्रचेतसौ, ८ तिस्रो देव्यः सरस्वतीलाभारत्यः, ९ त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः] । गायत्री ।

समिद्धो अद्य राजसि देवो देवैः सहस्रजित् । दूतो ह्य्या कविर्वह १
तनूनपाहृतं यते मध्वा यज्ञः समज्यते । दधत् सहासिणीरिपः २
आजुह्वानो न ईड्यो देवा आ वक्षि यज्ञियान् । अग्नें सहस्रसा असि ३
प्राचीनं वहिरोजसा सहस्रवीरमस्तृणन् । यत्रादित्या विराजन्थ ४
विराट् सम्राड्भिः प्रभ्वीर्ब्रह्मिश्च भूयसीश्च याः । दुरो घृतान्यक्षरन् ५ [८]

सुरुक्मे हि सुपेशसा ऽधि श्रिया विराजतः । उपासावेह सीदताम् ६
प्रथमा हि सुवार्चसा होतारा दैव्या कवी । यज्ञं नो यक्षतामिमम् ७
भारतीळे सरस्वति या वः सर्वा उपब्रुवे । ता नश्चोदयत श्रिये ८
त्वष्टा रूपाणि हि प्रभुः पशून् विश्वान् त्समानजे । तेषां नः स्फातिमा यज ९
उप त्मन्या वनस्पते पार्थो देवेभ्यः सृज । अग्निर्हव्यानि सिष्वदत् १०
पुरोगा अग्निर्देवानां गायत्रेण समज्यते । स्वाहाकृतीषु रोचते ११ [९] (१९७४)

(१८९)

८ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अग्ने नय सुपथा राये अस्मान् विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् ।
युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठां ते नमउक्तिं विधेम १
अग्ने त्वं पारया नव्यो अस्मान् त्स्वस्तिभिरति दुर्गाणि विश्वा ।
पूश्च पृथ्वी बहुला न उर्वी भवां लोकाय तनयाय शं योः २
अग्ने त्वमस्मद् युयोध्यमीवा अनग्नित्रा अभ्यमन्त कृष्टीः ।
पुनरस्मभ्यं सुविताय देव क्षां विश्वेभिरमृतेभिर्यजत्र ३
पाहि नो अग्ने प्रायुभिरजसैरुत प्रिये सदन आ शुशुक्वान् ।
मा ते भयं जरितारं यविष्ठ नूनं विदुन्मापरं सहस्वः ४
मा नो अग्नेऽव सृजो अघार्या ऽविष्यवे रिपवे द्रुच्छुनायै ।
मा वृत्वते दशति मादते नो मा रीपते सहसावन् परा दाः ५ [१०] (१९७५)

वि घृ त्वावाँ ऋतजात यंसद् गृणानो अग्ने तन्त्रेडु वरुथम् ।

विश्वाद् रिरिक्षोरुत वा निनित्सो रभिह्रुतामसि हि देव विष्पद्

६

त्वं ताँ अग्र उभयान् वि विद्वान् वेपि प्रपित्वे मनुषो यजत्र ।

अभिपित्वे मनवे शास्यो भूर्मर्मृजेन्य उशिग्भिर्नाक्रः

७

अवोचाम निवचनान्यस्मिन् मानस्य सूनुः सहसाने अग्री ।

वयं सहस्रमृषिभिः सनेम विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्

८ [११] (१९८२)

(१९०)

८ अगस्त्यो मैत्रायरुणिः । बृहस्पतिः । त्रिष्टुप् ।

अनर्वाणं वृषभं मन्द्रजिह्वं बृहस्पतिं वर्धया नव्यमर्कैः ।

गाथान्वयः सुरुचो यस्य देवा आशुष्वन्ति नवमानस्य मताः

१

तमृत्विया उप वाचः सचन्ते सर्गो न यो देवयतामसर्जि ।

बृहस्पतिः स ह्यश्रुो वरांसि विश्वाभवत् समृते मातरिश्वा

२

उपस्तुतिं नमस उद्यतिं च श्लोकं यंसत् सवितेव प्र ब्राह् ।

अस्य क्रत्वाहन्योडु यो अस्ति मृगो न भीमो अरक्षसस्तुविष्मान्

३

अस्य श्लोकौ द्विवीर्ये पृथिव्या मृत्यो न यंसद् यक्षभृद् विचेताः ।

मृगाणां न हेतयो यन्ति चेमा बृहस्पतेरहिमायाँ अभि द्यून्

४

ये त्वा देवोस्त्रिकं मन्यमानाः पापा भद्रमुपजीवन्ति पञ्चाः ।

न दूढयेडु अनु ददासि वामं बृहस्पते चयस इत् पियारुम्

५

[१२]

सुप्रेतुः सूयवसो न पन्था दुर्नियन्तुः परिप्रीतो न मित्रः ।

अनर्वाणो अभि ये चक्षते नो ऽपीवृता अपोर्णवन्तो अस्थुः

६

सं यं स्तुभोऽवनयो न यन्ति समुद्रं न स्रवतो रोधचक्राः ।

स विद्वो उभयं चष्टे अन्त बृहस्पतिस्तर आपश्च गृध्रः

७

एवा महस्तुविजातस्तुविष्मान् बृहस्पतिर्वृषभो धायि देवः ।

स नः स्तुतो वीरवद् धातु गोमद् विद्यामेपं वृजनं जीरदानुम्

८

[१३] (१९९०)

(१९१)

१३ अगस्त्यो मैत्रावरुणिः । अप्तृणसूर्याः (विप्रघ्नोपनिषद्) । अनुष्टुप्; १०-१२ महापंक्तिः; १३ महावृहती ।

कङ्कतो न कङ्कतो ऽथो सतीनकङ्कतः ।
श्राविति प्लूषी इति न्युहृष्टा अलिप्सत

१

अहृष्टान् हन्त्यायत्यथो हन्ति परायती ।
अथो अवघ्नती हन्त्यायपिनाष्टि पिंपती

२

शरासः कुशरासो वृर्भासः सैर्या उत ।
मौञ्जा अहृष्टा वैरिणाः सर्वे साकं न्यालिप्सत

३

नि गावो गोष्ठे असद्वन् नि मृगासो अविक्षत ।
नि केतवो जनानां न्युहृष्टा अलिप्सत

४

एत उ त्वे प्रत्यहृश्रन् प्रदुषं तस्करा इव ।
अहृष्टा विश्वहृष्टाः प्रतिबुद्धा अभूतन

५ [१४]

धौवः पिता पृथिवी माता सोमो भ्रातादितिः म्वर्मा ।
अहृष्टा विश्वहृष्टा स्तिष्ठतेलयता मु क्रम्

६

ये अस्या ये अङ्ग्याः सूचीका ये प्रकङ्कताः ।
अहृष्टाः किं चनेह वुः सर्वे साकं नि जल्पत

७

उत् पुरस्तात् सूर्यं एति विश्वहृष्टो अहृष्टा ।
अहृष्टान् त्स्वाश्रममयन् त्स्वाश्र वातुशान्यः

८

उदपसवृत्तौ सूर्यः पुरु विश्वानि जूवन् ।
आश्रित्यः पर्वतेभ्यो विश्वहृष्टो अहृष्टा

९

सूर्ये विप्रमा संजाति इति सूर्यावो मूहे ।
सो विदु न नराति नो इदं भोगताऽऽने अन्तु

सोयने वरिवा मनु या मपुदा संजात १० [१५]

इपत्तिका संकुन्तिका ससा अयान के विपस ।
सो विदु न नराति नो इदं भोगताऽऽने अन्तु

सोयने वरिवा मनु या मपुदा संजात १० [१५]

त्रिः सप्त विष्णुलिङ्गका विपस्य पुष्पमक्षन् ।

ताश्चिञ्चु न मरन्ति नो वयं मरामाऽऽरे अस्य योजनं हरिष्ठा मधु त्वा मधुला चकार ।

नवानां नवतीनां विपस्य रोपुपीणाम् ।

सर्वासामग्रभं नामाऽऽरे अस्य योजनं हरिष्ठा मधु त्वा मधुला चकार १३

त्रिः सप्त मयूर्यः सप्त स्वसारो अगुर्वः ।

तास्ते विषं वि जश्निर उवृकं कुम्भिनीरिव १४

इयत्तकः कुपुम्भकस्तकं भिनद्दयश्मना ।

ततो विषं प्र वावृते पराञ्चीरनु संवतः १५

कुपुम्भकस्तद्वीद् गिरेः प्रवर्तमानकः ।

वृश्चिकस्यारसं विषमरसं वृश्चिक ते विषम् १६ [१६] (२००)

॥ इति प्रथमं मण्डलं समाप्तम् ॥ १ ॥

अथ द्वितीयं मण्डलम् ।

(१)

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० १-११]

१६ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । अग्निः । जगती ।

त्वमग्ने शुभिस्त्वमांशुशुक्षणि स्त्वमद्भ्यस्त्वमश्मनस्परि । त्वं वनेभ्यस्त्वमोषधीभ्यस्त्वं नृणां नृपते जायसे शुचिः	१
त्वमग्ने होत्रं तव पोत्रमृत्विद्यं तव नेष्टं त्वमग्निहृतायतः । तव प्रशास्त्रं त्वमध्वरीयसि ब्रह्मा चासि गृहपतिश्च नो दमे	२
त्वमग्ने इन्द्रो वृषभः सतामसि त्वं विष्णुरुरुगायो नमस्यः । त्वं ब्रह्मा रयिविद् ब्रह्मणस्पते त्वं विधतः सचसे पुरन्ध्या	३
त्वमग्ने राजा वरुणो धृतव्रतस्त्वं मित्रो भवसि दुस्म ईड्यः । त्वमर्यमा सत्यतिर्यस्य संभुजं त्वमंशो विदथे देव भाजयुः	४
त्वमग्ने त्वष्टा विधते सुवीर्यं तव गावो मित्रमहः सजात्यम् । त्वमांशुहेमा ररिषे स्वश्व्यं त्वं नरां शर्धो आसि पुरुवसुः	५ [१७]
त्वमग्ने रुद्रो असुरो महो दिवस्त्वं शर्धो भारुतं पूक्ष ईशिषे । त्वं वातरुणैर्यासि शंगयस्त्वं पूषा विधतः पासि नु त्मना	६
त्वमग्ने द्रविणोदा अरंकृते त्वं देवः सविता रत्नधा असि । त्वं भगो नृपते वस्व ईशिषे त्वं प्रायुर्दमे यस्तेऽविधत्	७
त्वमग्ने दम आ विश्पतिं विशस्त्वां राजानं सुविद्वन्मृञ्जते । त्वं विश्वानि स्वनीक पत्यसे त्वं सहस्राणि शता दश प्रति	८
त्वमग्ने पितरमिष्टिभिर्नरस्त्वां भ्रात्राय शम्या तनुरुचम् । त्वं पुत्रो भवसि यस्तेऽविधत् त्वं सखा नुशेवः पात्याधृषः	९

त्वमग्ने ऋभुराके नमस्यः । स्त्वं वाजस्य क्षुमतो राय ईशिषे । त्वं वि भास्यनु दक्षि द्वावने त्वं विशिक्षुरसि यज्ञमातनिः	१० [१८]
त्वमग्ने अदितिर्देव द्वाशुषे त्वं होत्रा भारती वर्धसे गिरा । त्वमिलां शतहिमासि दक्षसे त्वं वृत्रहा वंसुपते सरस्वती	११
त्वमग्ने सुभृत उत्तमं वयस्तव स्पार्हे वर्ण आ संहशि श्रियः । त्वं वाजः प्रतरणो बृहन्नसि त्वं रयिर्वहुलो विश्वतस्पृथुः	१२
त्वामग्ने आदित्यासं आस्यं । त्वां जिह्वां शुचयश्चक्रिरे कवे । त्वां रतिपाचो अध्वरेषु सश्विरे त्वे देवा हविरदन्त्याहुतम्	१३
त्वे अग्ने विश्वे अमृतासो अद्बुह आसा देवा हविरदन्त्याहुतम् । त्वया मतीसः स्वदन्त आसुति त्वं गर्भो धीरुधां जज्ञिषे शुचिः	१४
त्वं तान् त्सं च प्रति चासि मज्मना ऽग्ने सुजात प्र च देव रिच्यसे । पृक्षो यदत्र महिना वि ते भुव दनु द्यावापृथिवी रोदसी उभे	१५
ये स्तोतृभ्यो गोअग्रामश्वपेशस मग्ने रातिमुपसृजन्ति सूरयः । अस्माञ्च तांश्च प्र हि नेषि वस्य आ बृहद् वंदेम विदथे सुवीराः	१६ [१९] (१६)

(२)

११ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । अग्निः । जगती ।

यज्ञेन वर्धत जातवेदस मग्निं यजध्वं हविषा तनां गिरा । समिधानं सुप्रयसं स्वर्णरं द्युक्षं होतारं वृजनेषु धूर्पदम्	१
अभि त्वा नक्तीरुषसो ववाशिरे ऽग्ने वत्सं न स्वसरेषु धेनवः । द्विव इवेदरतिमानुषा युगा क्षपो भासि पुरुवार संयतः	२
तं देवा बुध्रे रजसः सुदंससं द्विवस्पृथिव्योररतिं न्येरिरे । रथमिव वेद्यं शुक्रशोचिष मग्निं मित्रं न क्षितिषु प्रशंस्यम्	३
रजसि स्व आ दमे चन्द्रमिव सुरुचं ह्वार आ दधुः । पतरं चितयन्तमक्षभिः पाथो न पायुं जनसी उभे अनु	४
होता विश्वं परि भूत्वध्वरं तमु हव्यैर्मनुष ऋञ्जते गिरा । वृधसानासु जभुरद द्यौर्न स्तृभिश्चितयद् रोदसी अनु	५ [२०] (२१)

स नो रेवत् समिधानः स्वस्तये संददुस्वान् रयिमस्मासु दीदिहि ।	
आ नः कृणुष्व सुविताय रोदसी अग्ने हव्या मनुषो देव वीतये	६
दा नो अग्ने बृहतो दाः सहस्रिणो दुरो न वाजं श्रुत्या अपा वृधि ।	
प्राची द्यावापृथिवी ब्रह्मणा कृधि स्वर्णं शक्रमुपसो वि दिद्युतुः	७
स इधान उपसो राम्या अनु स्वर्णं दीदेदरुयेण भानुना ।	
होत्राभिरभिर्मनुषः स्वध्वरो राजा विशामतिथिश्चारुण्यवे	८
एवा नो अग्ने अमृतेषु पूर्व्य धीष्पीपाय बृहद् दिवेषु मानुषा ।	
दुहाना धेनुर्वृजनेषु कारवे त्मना शतिनं पुरुषमिषणि	९
व्यमग्ने अर्वता वा सुवीर्यं ब्रह्मणा वा चितयेमा जना अति ।	
अस्माकं द्युन्नमधि पत्रं कृष्टिषु च्वा स्वर्णं शुशुचीत दुष्टरम्	१०
स नो बोधि सहस्य प्रशंस्यो यस्मिन् त्सुजाता इषयन्त सूरयः ।	
यमग्ने यज्ञमुपयन्ति वाजिनो नित्ये तोके दीद्विवांसं स्वे दमे	११
उभयासो जातवेदः स्याम ते स्तोतारो अग्ने सूरयश्च शर्मणि ।	
वसो रायः पुरुश्चन्द्रस्य भूर्यसः प्रजावतः स्वपत्यस्य शाग्धि नः	१२
ये स्तोतृभ्यो गोअग्रामश्वपेशसमग्ने रातिमुपसृजन्ति सूरयः ।	
अस्माश्च तांश्च प्र हि नेषि वस्य आ बृहद् वंदेम विदथे सुवीराः	१३ [२१] (२९)

(३)

११ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । आग्नीसूक्तं = [१ इध्मः समिद्धोऽग्निवां,
२ नराशंसः, ३ इळः, ४ वहिः, ५ देवीर्द्वारः, ६ उपासानका, ७ दैव्यो होतारो
प्रचेतसौ, ८ तिस्रो देव्यः सरस्वतीळाभारत्यः, ९ त्वष्टा,
१० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः] । त्रिष्टुप्, ७ जगती ।

समिद्धो अग्निर्निर्हितः पृथिव्यां प्रत्यङ् विश्वानि भुवतान्यस्थात् ।	
होता पावकः प्रदिवः सुमेधा देवो देवान् यजत्वग्निरहेन्	१
नराशंसः प्रति धामान्यश्नन् तिस्रो दिवः प्रति मुह्ना स्वचिः ।	
घृतमुषा मनसा हव्यमुन्दन् मूर्धन् यज्ञस्य समनक्तु देवान्	२
इल्लितो अग्ने मनसा नो अहेन् देवान् वक्षि मानुषान् पूर्वो अद्य ।	
स आ वह मरुतां शर्धो अच्युतमिन्द्रं नरो बहिषदं यजध्वम्	३ (३२)

देवैर्ब्रह्मिर्वर्धमानं सुवीरं स्तीर्णं राये सुभरं वेद्यस्याम् । घृतेनाक्तं वसवः सीदतेदं विश्वे देवा आदित्या यज्ञिर्यासः	४
वि श्रयन्तामुर्विया हूयमाना द्वारो देवीः सुप्रायणा नमोभिः । व्यचस्वतीर्वि प्रथन्तामजुर्या वर्णं पुनाना यशसं सुवीरम्	५ [२२]
साध्वपांसि सनता न उक्षिते उपासानक्ता व्यथेव रण्विते । तन्तुं ततं संवर्यन्ती समीची यज्ञस्य पेशः सुदुघे पर्यस्वती	६
दैव्या होतारा प्रथमा विदुष्टर ऋजु यक्षतः समृचा वपुष्टरा । देवान् यजन्तावृतुथा समञ्जतो नाभा पृथिव्या अधि सान्तुपु त्रिपु	७
सरस्वती साधयन्ती धियं न इळा देवी भारती विश्वतूर्तिः । तिस्रो देवीः स्वधया ब्रह्मिरेदमच्छिद्रं पान्तु शरणं निपद्य	८
पिशङ्गरूपः सुभरो वयोधाः श्रुष्टी वीरो जायते देवकामः । प्रजां त्वष्टा वि प्यंतु नाभिमस्मे अथा देवानामप्येतु पार्थः	९
वनस्पतिरवसुजन्तुपं स्था दग्निर्हविः सूदयाति प्र धीभिः । त्रिधा समक्तं नयतु प्रजान् देवेभ्यो दैव्यः शमितोप हव्यम्	१०
घृतं मिमिक्षे घृतमस्य योनिर्घृते श्रितो घृतम्बस्य धाम । अनुष्वधमा वह मादयस्व स्वाहाकृतं वृषभ वक्षि हव्यम्	११ [२३] (४०)

(४)

१ सोमाहुतिर्भागवः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

ह्रुवे वः सुद्योत्मानं सुवृक्तिं विशामग्निमतिथिं सुप्रयसम् । मित्र इव यो दिधिपाय्यो भूद् देव आदेवे जने जातवेदाः	१
अपां सधस्थे द्वितादधुर्मृगवो विक्ष्वाड्योः । भ्यस्तु भूमा देवानामग्निरतिर्जीराश्वः	२
मानुपीपु विक्षु प्रियं धुः क्षेप्यन्तो न मित्रम् । आ वृक्षाय्यो यो दास्वते दम आ	३
रुण्वा स्वस्येव पुष्टिः संदंष्टिरस्य हियानस्य दक्षोः । यो भरिभ्रदोर्पधीपु जिह्वा मत्यो न रथ्यो दोधवीति वारान्	४ (४३)

आ यन्मे अर्ध्वं वनदुः पनन्तो शिग्भ्यो नामिमीत् वर्णम् ।
स चित्रेण चिकित्ते रंसु भासा जुजुवीँ यो मुहुरा युवा भूत्

५ [२४]

आ यो वना तातृषाणो न भाति वाणं पथा रथ्येव स्वानीत् ।

कृष्णाध्वा तपू रण्वश्चिकेत द्यौरिव स्मर्यमानो नभोभिः

६

स यो व्यस्थादुभि दक्षदुवीँ पशुनीति स्वयुरगोपाः ।

अग्निः शोचिष्माँ अतसान्युष्णन् कृष्णव्यथिरस्वदयन्न भूमं

७

नू ते पूर्वस्यावसो अधीतौ तृतीये विदथे मनमं शंसि ।

अस्मे अग्ने संयद्वीरं बृहन्तं क्षुमन्तं वाजं स्वपत्यं रयिं दाः

८

त्वया यथा गृत्समदासो अग्ने गुहा वन्वन्त उपरौ अभि प्युः ।

सुवीरासो अभिमातिपाहः स्मत् सूरिभ्यो गृणते तद् वयो धाः

९ [२५] (५२)

(५)

८ सोमाहुतिर्भाग्यः । अग्निः । अनुष्टुप् ।

होताजनिष्ट चेतनः पिता पितृभ्य ऊतये ।

प्रयक्षश्चेत्यं वसु शक्रेम वाजिनो यमम्

१

आ यस्मिन् त्सत् रश्मयस्तता यज्ञस्य नेतरि ।

मनुष्वद् देव्यमष्टमं पोता विश्वं तदिन्वति

२

बृधन्वे वा यदीमनु वोचद् ब्रह्माणि वेरु तत् ।

परि विश्वानि काव्या नेमिश्चक्रमिवाभयत्

३

साकं हि शुचिना शुचिः प्रशास्ता क्रतुनाजनि ।

विद्वौ अस्य वृता भ्रुवा वृया इवानु रोहते

४

ता अस्य वर्णमापुत्रो नेष्टुः सयन्त धेनवः ।

कूपित तिसृभ्य आ वरं स्वसारो वा इवं प्रुः

५

पदी मातुरुष स्वस्ता घृतं भरन्त्यस्थित ।

तासामप्स्युरागतौ पदो पृथोर्व मोदते

६

स्यः स्वापु धारते कृष्णतासुविगुद्विपाम् ।

स्तोमं पशं चादरं पुनोर्वा रतिना वृषन्

७

पथा विद्वौ अरं करद् विधेयो वसुदेवः ।

अयमसि त्वे अयि वे पुत्रं यजुना इत्यम्

८ [२६] (५३)

(६)

८ सोमाहुतिर्भागवः । अग्निः । गायत्री ।

इमां मे अग्ने समिधं मिमामुपसदं वनेः	। इमा उ पु श्रुधी गिरः	१
अया ते अग्ने विधेमो जे नपादश्वमिदे	। एना सूक्तेन सुजात	२
ते त्वा गीभिर्गिर्वेणसं द्रविणस्युं द्रविणोदः	। सपर्येर्म सपर्यवः	३
न वोधि नूरिमेववा वसुपते वसुदावन्	। युयोध्यस्मद् द्वेषांसि	४
न नो वृष्टिं द्विवस्परि स नो वाजमनुर्वाणम्	। स नः सहस्रिणीरिपः	५
उर्यन्तायावुस्वये यविष्ठ दूत नो गिरा	। यजिष्ठ होतरा गहि	६
अन्तयेषु उर्यसे विद्वान् जन्मोभया कवे	। दूतो जन्येव मित्र्यः	७
न सिद्धं आ च पित्रयो यक्षि चिकित्व आनुषक् । आ चास्मिन् त्सत्सि ब्रहिर्धि	८ [२७] (१५)	

(७)

१ सोमाहुतिर्भागवः । अग्निः । गायत्री ।

[पद्योऽध्यायः ॥ ३॥ व० १-३२]

(१)

६ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

नि होता हांतूपर्दन् विदानस्त्वेषा दीद्विवाँ असदत्त सुदक्षः ।

अर्दध्वत्रतप्रमतिर्वसिष्ठः सहस्रंभगः शुचिजिह्वा अग्निः १

त्वं दूतस्त्वर्मु नः परस्पास्त्वं वस्य आ वृषभ प्रणेता ।

अग्ने तोकस्य नस्तने तनुना मप्रयुच्छन् दीर्घाद् वोधि गोपाः २

विधेम ते परमे जन्मन्नये विधेम म्तांभिरखरं सधस्थे ।

यस्माद् योनैरुदारिथा यजे तं प्र त्वे हवींषि जुहुरे समिद्धे ३

अग्ने यजस्व हविषा यजीयाञ्जूष्टी देणमभि गृणीहि राधः ।

त्वं ह्यसि रयिपती रयीणां त्वं शुक्रस्य वचंसो मनोता ४

उभयं ते न क्षीयते वसव्यं द्विवेदिवे जायमानस्य दस्म ।

कृधि क्षुमन्तं जरितारमग्ने कृधि पतिं स्वपत्यस्य रायः ५

सैनानीकेन सुविदत्रो अस्मे यदा देवाँ आयाजिष्ठः स्वस्ति ।

अर्दध्वो गोपा उत नः परस्पा अग्ने द्युमदुत रेवद् दिदीहि ६ [१] (२३)

(१०)

६ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

जोहत्रो अग्निः प्रथमः पितेवे लस्पदे मनुषा यत् समिद्धः ।

श्रियं वसानो अमृतो विचेता मर्मजन्यः श्रवस्यपुः स वाजी १

श्रूया अग्निश्चित्रभानुर्हवं मे विश्वाभिर्गीभिर्मृतो विचेताः ।

श्यावा रथं वहतो रोहिता वो तारुपाहं चक्रे विभृत्रः २

उत्तानायांमजनयन् त्सुपूतं भुवद्दग्निः पुरुपेशांसु गर्भः ।

शिरिणायां चिदुक्तुना महोभि रपरीवृतो वसति प्रचेताः ३

जिघर्म्यग्निं हविषा घृतेन प्रतिक्षियन्तं भुवनानि विश्वा ।

पृथुं तिरश्चा वयसा बृहन्तं व्यचिष्ठमन्नै रभसं हशानं ४

आ विश्वतः प्रत्यश्रं जिघर्म्य रक्षसा मनसा तज्जुपेत ।

मर्यशीः स्पृहयद्वर्णो अग्निर्नाभिमृशे तन्वाङ् जभुराणः ५ (२८)

जेया भागं सहसानो वरेण त्वाद्रूतासो मनुवद् वदेम ।
अनूनमग्निं जुह्वा वचस्या मधुपृचं धनसा जोहवीमि

६ [२] (९)

(११)

१२ गृत्समद (आगिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः । विराट्स्थाना; २१ त्रिष्टुप् ।

श्रुधी हवामिन्द्र मा रिषण्यः स्याम ते द्वावने वसूनाम् ।
इमा हि त्वामूर्जो वर्धयन्ति वसुयवः सिन्धवो न क्षरन्तः १
सृजो महीरिन्द्र या अपिन्वुः परिधिता अहिना शूर पूर्वाः ।
अमर्त्यं चिद् दासं मन्यमानं मवाभिनदुक्थैर्वावृधानः २
उक्थेष्विन्नु शूर येषु चाकन् त्सोमेप्विन्द्र रुद्रियेषु च ।
तुभ्येदेता यासु मन्दसानः प्र वायवे सिस्रते न शुभ्राः ३
शुभ्रं नु ते शुभ्रं वर्धयन्तः शुभ्रं वज्रं बाहोर्दधानाः ।
शुभ्रस्त्वामिन्द्र वावृधानो अस्मे दासीर्विशः सूर्येण सह्याः ४
गुहां हितं गुह्यं गूळहमप्स्वपीवृतं मायिनं क्षियन्तम्
उतो अपो द्यां तस्तभ्वांस महन्नाहि शूर वीर्येण ५ [३]

स्तवा नु तं इन्द्र पूर्वा महा न्युत स्त्वाम् नूतना कृतानि ।
स्तवा वज्रं बाहोरुशन्तं स्तवा हरी सूर्यस्य केतू ६
हरी नु तं इन्द्र वाजयन्ता घृतश्चुतं स्वारमस्वार्ताम् ।
वि समना भूमिप्रथिताः सरस्त पर्वतश्चित् सरिष्यन् ७
नि पर्वतः साद्यप्रयुच्छन् त्सं मातृभिर्वावृशानो अक्रान् ।
दूरे पारे वाणीं वर्धयन्त इन्द्रैपितां धमनिं पप्रथन् नि ८
इन्द्रो महान् सिन्धुमाशयानं मायाविनं वृत्रमस्फुरन्निः ।
अरंजेतां रोदसी भियाने कनिक्रदतो वृष्णो अस्य वज्रात् ९
अरोरवीद् वृष्णो अस्य वज्रो ऽमानुषं यन्मानुषो निजूर्वात् ।
नि मायिनो दानवस्य माया अपादयत् पपिवान् त्सुतस्य १० [४]

पिवापिवेदिन्द्र शूर सोमं मन्दन्तु त्वा मन्दिनः सुतासः ।

कुक्षी वर्धयन्त्वित्था सुतः पौर इन्द्रमाव

११ (१००)

त्वे इन्द्राप्यभूम विप्रा धियं वनेम ऋतया सपन्तः ।	
अवस्यवो धीमहि प्रशस्तिं सद्यस्ते रायो कुवने स्याम	१२
स्याम ते तं इन्द्र ये तं ऊती अवस्यव ऊर्जी वर्धयन्तः ।	
शुष्मिन्तमं यं चाक्रनाम देवाऽस्मे राधिं रासि वीरवन्तम्	१३
रासि क्षयं रासिं मित्रमस्मे रासि शर्धं इन्द्र मारुतं नः ।	
सजोपसो ये च मन्दसानाः प्र वायवः पान्त्यग्रणीतिम्	१४
व्यन्तिवृषु येषु मन्दसानस्तृपत् सोमं पाहि द्रुह्यदिन्द्र ।	
अस्मान् त्सु पूत्स्वा तरुत्राऽवर्धयो द्यां बृहद्भिर्ऋकैः	१५ [५]
बृहन्त इन्नु ये ते तरुत्रो कथेभिर्वा सुम्रमाविवासान् ।	
स्तृणानासो बर्हिः पस्त्यावत् त्वोता इदिन्द्र वाजमगमन्	१६
उग्रेष्विन्नु शूर मन्दसानस्त्रिकंठुकेषु पाहि सोममिन्द्र ।	
प्रदोधुवच्छ्रुषु प्रीणानो याहि हरिभ्यां सुतस्यं पीतिम्	१७
धिष्वा शवः शूर येन वृत्रमवाभिन्द दानुमौर्णवाभम् ।	
अपावृणोज्योतिरार्याय नि सव्यतः सादि दस्युरिन्द्र	१८
सनेम ये तं ऊतिभिस्तरन्तो विश्वाः स्पृध अरिण दस्यून् ।	
अस्मभ्यं तत् त्वाष्ट्रं विश्वरूपमरन्धयः साख्यस्य त्रितायं	१९
अस्य सुवानस्य मन्दिनस्त्रितस्य न्यवुदं वावृधानो अस्तः ।	
अवर्तयत् सूर्यो न चक्रं भिनद् वलमिन्द्रो अङ्गिरस्वान्	२०
नूनं सा ते प्रति वरं जरित्रे दुहीयदिन्द्र दक्षिणा सुवोनी ।	
शिक्षां स्तोतृभ्यो मातिं धग्भर्गो नो बृहद् वदेम विदथे सुवीराः	२१ [६] (११०)

(१२)

[द्वितीयोऽनुवाकः ॥ १५ सू० १२-२०]

१५-शृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

यो जात एव प्रथमो मनस्वान् देवो देवान् क्रतुना पुर्यभूपत् ।
 यस्य शुष्माद् रोदसी अभ्यसेतां नृम्णस्य मुह्ना स जनासु इन्द्रः
 यः पृथिवीं व्यथमानामहं हृद् यः पर्वतान् प्रकुपितो अरम्णान् ।
 यो अन्तरिक्षं विममे वरीयो यो धामस्तन्नात् स जनासु इन्द्रः

?

२

११२

जेया भागं सहसानो वरेण त्वाद्रूतासो मनुवद् वदेम ।
अन्नमग्निं जुहा वचस्या मधुपुत्रं धनसा जोहवीमि

६ [२] (२)

(११)

१२ गृत्समद् (आगिरसाः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः । विराट्स्थानाः, ११ त्रिष्टुप् ।

श्रुधी हवमिन्द्र मा रिपण्यः स्याम ते द्वावने वसूनाम् ।
इमा हि त्वामूर्जो वर्धयन्ति वसूयवः सिन्धवो न क्षरन्तः
सृजो महीरिन्द्र या अपिन्वः परिष्ठिता अहिना शूर पूर्वाः ।
अमर्त्यं चिद् दासं मन्यमान् मर्वाभिनदुक्थैर्वावृधानः
उक्थेष्विन्नु शूर येषु चाकन् त्तोमेष्विन्द्र रुद्रियेषु च ।
तुभ्येदेता यासु मन्दसानः प्र वायवे सिन्नते न शुभ्राः
शुभ्रं नु ते शुभ्रं वर्धयन्तः शुभ्रं वज्रं ब्राह्मोर्दधानाः ।
शुभ्रस्त्वमिन्द्र वावृधानो अस्मे दासीर्विशः सूर्येण सह्याः
गुहां हितं गुह्यं गूळहमप्स्वपीवृतं मायिनं क्षियन्तम्
उतो अपो द्यां तस्तभ्वांसि महन्नहिं शूर वीर्येण

१

२

३

४

५ [३]

स्तवा नु त इन्द्र पूर्वा महा न्युत स्त्वाम् नूतना कृतानि ।
स्तवा वज्रं ब्राह्मोरुशन्तं स्तवा हरी सूर्यस्य केतू
हरी नु त इन्द्र वाजयन्ता घृतश्चुतं स्वारमस्वार्थाम् ।
वि संमना भूमिप्रथिष्ठाऽरस्तु पर्वतश्चित् सरिष्यन्
नि पर्वतः साद्यप्रयुच्छन् त्सं मातृभिर्वावृशानो अक्रान् ।
दूरे पारे वाणीं वर्धयन्त इन्द्रेपितां धमनिं पप्रथन् नि
इन्द्रो महां सिन्धुमाशयानं मायाविनं वृत्रमस्फुरन्निः ।
अरेजेतां रोदसी भियाने कनिक्रदतो वृष्णो अस्य वज्रात्
अरोरवीद् वृष्णो अस्य वज्रो ऽमानुषं यन्मानुषो निजूवात् ।
नि मायिनो दानवस्य माया अपादयत् पपिवान् त्सुतस्य

६

७

८

९

१० [४]

पिवापिवेदिन्द्र शूर सोमं मन्दन्तु त्वा मन्दिनः सुतासः ।
कुक्षी वर्धयन्त्वित्था सुतः पौर इन्द्रमाव

११

(३००)

त्वे इन्द्रापर्यभूम विप्रा धियं वनेम ऋतया सपन्तः ।

अवस्यवो धीमहि प्रशस्तिं सद्यस्ते रायो द्वावनें स्याम १२

स्याम ते तं इन्द्र ये तं ऊती अवस्यव ऊर्जे वर्धयन्तः ।

शुष्मिन्तमं यं चाकनाम देवाऽस्मे रायिं रासि वीरवन्तम् १३

रासि क्षयं रासि मित्रमस्मे रासि शर्धं इन्द्र मारुतं नः ।

सजोर्पसो ये च मन्दसानाः प्र वायवः पान्त्यग्रणीतिम् १४

व्यन्विन्नु येषु मन्दसानस्तूपत् सोमं पाहि द्रुह्यदिन्द्र ।

अस्मान् त्वु पूत्स्वा तरुत्राऽवर्धयो द्यां बृहद्भिरकैः १५ [५]

बृहन् इन्नु ये ते तरुत्रो कथेभिर्वा सुममाविवासान् ।

स्तृणानासो बृहिः प्रस्त्यावत् त्वोता इदिन्द्र वाजमगमन् १६

उग्रेष्विन्नु शूर मन्दसान स्त्रिकदुकेषु पाहि सोममिन्द्र ।

प्रदोर्ध्वच्छ्रुषु प्रीणानो याहि हरिभ्यां सुतस्यं पीतिम् १७

धिष्वा शर्वः शूर येन वृत्र म्वाभिन्द दानुमौर्णवाभम् ।

अपावृणोज्योतिरार्याय नि संव्यतः साद्दि दस्युरिन्द्र १८

सनेम ये तं ऊतिभिस्तरन्तो विश्वाः स्पृध आर्येण दस्यून् ।

अस्मभ्यं तत् त्वाष्ट्रं विश्वरूप मरन्धयः साख्यस्य त्रितायं १९

अस्य सुवानस्य मन्दिनस्त्रितस्य न्यवुदं वावृधानो अस्तः ।

अवर्तयत् सूर्यो न चक्रं भिनद् बलमिन्द्रो अङ्गिरस्वान् २०

नूनं सा ते प्रति वरं जरित्रे दुहीयदिन्द्र दक्षिणा भवोनी ।

शिक्षां स्तोतृभ्यो मातिं धग्भगो नो बृहद् वदेम विदथे सुवीराः २१ [६] (११०)

(१२)

[द्वितीयोऽनुवाकः ॥२॥ सू० १२-२३]

१५-गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पञ्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः । विष्टुम् ।

यो जात एव प्रथमो मनस्वान् देवो देवान् कर्तुना पर्यभूपत् ।

यस्य शुष्माद् रोदसी अभ्यसेतां नृम्यास्यं मृता स जनासु इन्द्रः १

यः प्रथिवीं व्यथमानामहहद् यः पर्वतान् प्रकुपितो अरम्प्यात् ।

यो अन्तरिक्षं विममे वरीयो यो द्यामस्तन्नात् स जनासु इन्द्रः २

1. The first part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice" and "The Hon. Mr. Justice".

(१३)

१३ गृत्समद् (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इंद्रः । जगती; १३ त्रिष्टुप् ।

ऋतुर्जनित्री तस्या अपस्पारिं	मक्षू ज्ञात आविंशद् यासु वर्धते ।	
तदाहना अभवत् पिप्युपी पयो	ऽशोः पीयूषं प्रथमं तदुक्थ्यम्	१
सुधीमा यन्ति परि विभ्रतीः पयो	विश्वप्स्न्याय प्र भरन्त भोजनम् ।	
समानो अध्वा प्रवतामनुप्यद्वे	यस्ताकृणोः प्रथमं सास्युक्थ्यः	२
अन्वेको वदति यद् ददाति तद्	रूपा मिनन्तर्दपा एकं ईयते ।	
विश्वा एकस्य विनुदस्तिक्षते	यस्ताकृणोः प्रथमं सास्युक्थ्यः	३
प्रजाभ्यः पुष्टिं विभर्जन्त आसते	रयिमिव पूष्टं प्रभवन्तमायते ।	
असिन्वन् दद्रेः पितुरन्ति भोजनं	यस्ताकृणोः प्रथमं सास्युक्थ्यः	४
अर्धाकृणोः पृथिवीं संहशे द्विवे	यो धौतीनामहिहन्नारिणक् पथः ।	
ते त्वा स्तोमैर्भिरुदसिर्न वाजिनं	देवं देवा अजन्तन् त्सास्युक्थ्यः	५ [१०]

यो भोजनं च दयसे च वर्धनं	माद्रादा शुष्कं मधुमद् दुदोहिथ ।	
स शेषधिं नि दधिपे विवस्वति	विश्वस्यैकं ईशिपे सास्युक्थ्यः	६
यः पुष्पिणीश्च प्रस्वश्च धर्मणा	ऽधि दाने व्युवनीरधारयः ।	
यश्चासमा अजनो द्वियुतो द्विव	उरुखुवाँ अभितः सास्युक्थ्यः	७
यो नार्मुरं सहवसुं निहन्तवे	पृक्षार्यं च दासवेशाय चावहः ।	
ऋजयन्त्या अपरिविष्टमास्यं	मुतैवाद्य पुरुकुत् सास्युक्थ्यः	८
ज्ञतं वा यस्य दशं साकमाद्य	एकस्य श्रुद्यौ यद्वं चोदमाविध ।	
अरजौ दस्युन् त्समुनव्दुभीतये	सुप्राव्यो अभवः सास्युक्थ्यः	९
विश्वेदनु रोधना अस्य पौंस्यं	दुदुरस्मै दधिरे कृत्ववे धनम् ।	
पञ्स्तप्ना विष्टिरः पञ्चं संहशः	परिं परो अभवः सास्युक्थ्यः	१० [??]

गुप्राचनं तवं वीर वीर्यं	यदेकेन कर्तुना हिन्दसे वसु ।	
जातुधिरस्य प्र वयः सहस्वतो	या चकथं सेन्तु विश्वास्तुक्थ्यः	११
अरमयः सरपसस्तराय कं	तुवीतये च इत्याप च सुतिम् ।	
नीचा सन्तमुदनयः परावृजं	प्रान्धं श्रोणं ध्रुवपन् त्सास्युक्थ्यः	१२
अस्मभ्यं तद् वंसो ज्ञानाय राधः	समर्थपस्व इहु ते वसुधम् ।	
इन्तु यच्चित्रं श्रवस्या अनु यन्	इदर देवेन विदये नुवीगः	१३ [१२]

(१४)

१२ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

अध्वर्यवो भरतेन्द्राय सोममामत्रेभिः सिञ्चता मद्यमन्धः । कामी हि वीरः सदमस्य पीतिं जुहोत वृष्णे तदिद्रेष वटि	१
अध्वर्यवो यो अपो वन्निवासं वृत्रं जघानाशन्येव वृक्षम् । तस्मा एतं भरत तद्दृशाय एष इन्द्रो अर्हति पीतिमस्य	२
अध्वर्यवो यो हृभीकं जघान यो गा उदाजदप हि वलं वः । तस्मा एतमन्तरिक्षे न वातमिन्द्रं सोमैरोर्णुत जूर्न वर्यैः	३
अध्वर्यवो य उरणं जघान नव चखांसं नवतिं च ब्राहून् । यो अबुद्धमव नीचा ब्रह्मधे तमिन्द्रं सोमस्य भूथे हिनोत	४
अध्वर्यवो यः स्वश्वं जघान यः शुष्णमशुषं यो व्यसम् । यः पिपुं नमुचिं यो रुधिक्रां तस्मा इन्द्रायान्धसो जुहोत	५
अध्वर्यवो यः शतं शम्बरस्य पुरो विभेदाश्मनेव पूर्वीः । यो वचिनः शतमिन्द्रः सहस्रमपावपद् भरता सोममस्मै	६ [१३]
अध्वर्यवो यः शतमा सहस्रं भूम्या उपस्थेऽवपज्जघन्वान् । कुत्सस्यायोरतिथिग्वस्य वीरान् न्यावृणग् भरता सोममस्मै	७
अध्वर्यवो यन्नरः कामयाध्वे श्रुष्टी वहन्तो नशथा तदिन्द्रे । गर्भस्तिपूतं भरत श्रुतायेन्द्राय सोमं यज्यवो जुहोत	८
अध्वर्यवः कर्तना श्रुष्टिमस्मै वने निपूतं वन उन्नयध्वम् । जुपाणो हस्त्यमभि वावशे व इन्द्राय सोमं मकिरं जुहोत	९
अध्वर्यवः पयसोध्वर्यथा गोः सोमैभिरीं पृणता भोजमिन्द्रम् । वेदाहमस्य निभृतं म एतद् दित्सन्तं भूयो यजुतश्चिकेत	१०
अध्वर्यवो यो दिव्यस्य वस्वो यः पार्थिवस्य क्षम्यस्य राजा । तमूर्दं न पृणता यवेनेन्द्रं सोमैभिस्तदपो वो अस्तु	११
अस्मभ्यं तद् वसो दानाय राधः समर्थयस्व ब्रह्म ते वसव्यम् । यच्चित्रं श्रवस्या अनु द्यून् बृहद् वदेम विदथे सुवीराः	१२ [१४] (१५०)

(१५)

१० गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

प्र घा न्वस्य महतो महानि सत्या सत्यस्य करणानि वोचम् ।	
त्रिकटुकेष्वपिबत् सुतस्यास्य मध्वे अहिमिन्द्रो जघान	१
अवंशो धामस्तभायद् ब्रुहन्तमा रोदसी अपृणदन्तरिक्षम् ।	
स धारयत् पृथिवीं पप्रथञ्च सोमस्य ता मद् इन्द्रश्चकार	२.
सन्नेव प्राचो वि मिमाय मानैर्वज्रेण खान्यतृणन्नदीनाम् ।	
बुधासृजत् पृथिवीर्दीर्घयाथैः सोमस्य ता मद् इन्द्रश्चकार	३
स प्रवोळ्ङ्घ्न परिगत्या कुभीते विश्वमधागायुधमिन्द्रे अग्नौ ।	
सं गोभिरश्वैरसृजद् रथेभिः सोमस्य ता मद् इन्द्रश्चकार	४
स ईं महीं धुनिमेतोररम्णात् सो अस्नातृनपारयत् स्वस्ति ।	
त उत्त्राय रयिमभि प्र तस्थुः सोमस्य ता मद् इन्द्रश्चकार	५ [१५]

सोदञ्चं सिन्धुमरिणान्महित्वा वज्रेणान् उपसः सं पिपेष ।	
अजवसो जविनीभिर्विवृश्वन् त्सोमस्य ता मद् इन्द्रश्चकार	६
स विद्वो अपगोहं कनीनामाविभ्वन्नृदतिष्ठत् परावृक् ।	
प्रति श्रोणः स्याद् व्युनर्गचष्ट सोमस्य ता मद् इन्द्रश्चकार	७
मिन्द वृलमङ्गिरोभिर्गुणानो वि पर्वतस्य हंहितान्यैरत् ।	
णिण्योधांसि कृत्रिमाण्येषां सोमस्य ता मद् इन्द्रश्चकार	८
स्वमेनाभ्युप्या चुर्मुरिं धुनिं च जघन्थ दस्युं प्र कुभीतिमावः ।	
रभी चिदत्र विविदे हिरण्यं सोमस्य ता मद् इन्द्रश्चकार	९
नूनं सा ते प्रति वरं जरित्रे दुहीपदिन्द्र दक्षिणा सुघोर्ना ।	
शिक्षा स्तोतृभ्यो मातिं धग्भगो नो बृहद् वंदेम विदधे सुवीराः	१० [१६] (१६०)

(१६)

१ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः । उगताः । त्रिष्टुप् ।

प्र वः सतां ज्येष्ठतमाय सुष्टुतिमग्नाविव समिधाने हविर्भर ।	
इन्द्रमजुर्यं जरयन्तमुक्षितं सुनाद् युवानुमवन्ते हवानहे	१
यस्मादिन्द्राद् बृहतः किं चनेनुते विश्वान्यन्मिन् त्वंभुताथि वीरां ।	
उठरे सोमं तन्वीडं सन्नो महो हस्ते बभूव भगति शीरणि क्रतुम्	२ (१६२)

न क्षोणीभ्यां परिभ्वे त इन्द्रियं न समुद्रैः ।
 न ते वज्रमन्वश्नोति कश्चन यद्वाशुभिः पतसि
 विश्वे ह्यस्मै यजताय धृष्णवे क्रतुं भरन्ति वृ
 वृषा यजस्व हविषा विदुष्टरः पिबेन्द्र सोमं
 वृष्णः कोशः पवते मध्व ऊर्मि वृषभान्नाय
 वृषणाध्वर्यु वृषभासो अद्रयो वृषणं सोमं वृषभाय

वृषा ते वज्र उत ते वृषा रथो वृषणा हरी
 वृष्णो मदस्य वृषभ त्वमीशिष इन्द्र सोमस्य वृषभस्य
 प्र ते नावं न समने वचस्युवं ब्रह्मणा यामि सर्वनेषु
 कुविन्नो अस्य वचसो निबोधिष दिन्द्रमुत्सं न वसुनः
 पुरा संबाधाद्भ्या ववृत्स्व नो धेनुर्न वत्सं यवसस्य
 सकृत्सु ते सुप्रतिभिः शतक्रतो सं पत्नीभिर्न वृषणो
 नूनं सा ते प्रति वरं जरित्रे दुहीयदिन्द्र दक्षिणा
 शिक्षां स्तोतृभ्यो मातिं धग्भगो नो बृहद् वदेम

(१७)

९ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः २

तदस्मै नव्यमङ्गिरस्वदर्चत शुष्मा यदस्य प्रत्थोदीरिते
 विश्वा यद् गोत्रा सहसा परीवृता मद्दे सोमस्य
 स भूतु यो ह प्रथमाय धायस ओजो मिमानो
 शूरो यो युत्सु तन्वं परिव्यत शीषिणि द्यां मदि
 अधाकृणोः प्रथमं वीर्यं महद् यदस्याग्रे
 रथेष्ठेन हर्यश्वेन विच्युताः प्र जीरयः सिम्
 अधा यो विश्वा भुवनामि
 आद् रोदसी ज्योतिषा वह्निरातनोत्
 स प्राचीनान् पर्वतान् हंहदोजसा
 अधारयत् पृथिवीं

सास्मा अरं ब्राह्म्यां यं पिताकृणोद् विश्वस्मादा जनुषो वेदस्रस्परि ।	
येना पृथिव्यां नि क्रिविं शयधये वज्रेण हृत्वयवृणक् तुविष्वाणिः	६
अमाजूरिव पित्रोः सचा सती समानादा सदसस्त्वामिये भगम् ।	
कृधि प्रकृतमुष मास्या भर दृद्धि भागं तन्वोइ येन मामहः	७
भोजं त्वामिन्द्र वयं हुवेम दृदिष्टमिन्द्रापांसि वाजान् ।	
अविड्डीन्द्र चित्रया न ऊती कृधि वृषन्निन्द्र वस्यसो नः	८
नूनं सा ते प्रति वरं जरित्रे दुहीयदिन्द्र दक्षिणा मघोनी ।	
शिक्षां स्तोतृभ्यो मातिं धग्भगो नो बृहद् वदेम विदथे सुवीराः	९ [२०] (१७८)

(१८)

९ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः । विष्णुम् ।

प्राता रथो नवो योजि सस्ति—श्रतुयुगस्त्रिकशः सप्तरश्मिः ।	
दशरित्रो मनुष्यः स्वर्पाः स इष्टिर्ममतिभी रंथो भूत्	१
सास्मा अरं प्रथमं स द्वितीयं सुतो तृतीयं मनुषः स होता ।	
अन्यस्या गर्भमन्य ऊ जनन्त सो अन्येभिः सचते जेन्यो वृषा	२
हरी नु कुं रथ इन्द्रस्य योज मायै सूक्तेन वचसा नवेन ।	
मो षु त्वामत्र ब्रह्वो हि विप्रा नि रीरमन् यजमानासो अन्ये	३
आ द्वाभ्यां हरिभ्यामिन्द्र या ह्या चतुर्भिरा पङ्क्तिर्ह्यमानः ।	
आष्टाभिर्दशभिः सोमपेयं मयं सुतः सुमस्व मा मृधस्कः	४
आ विंशत्या त्रिंशता याह्यर्वा ङा चत्वारिंशता हरिर्भिर्युजानः ।	
आ पञ्चाशता सुरथेभिरिन्द्रा ऽऽ पृष्ट्या सप्तत्या सोमपेयम्	५ [२१]

आशीत्या नवत्या याह्यर्वा ङा शतेन हरिभिरुह्यमानः ।	
अयं हि ते शूनहोत्रेषु सोम इन्द्रं त्वाया परिषिक्तो मदाय	६
मम ब्रह्मेन्द्र याह्यच्छा विश्वा हरी धुरि धिष्वा रथस्य ।	
पुरुत्रा हि विहव्यो बभूथा स्मिञ्छूरं सवने मादचस्व	७
न म इन्द्रेण सख्यं वि योष द्रुस्मभ्यमस्य दक्षिणा दुहीत ।	
उप ज्येष्ठे वरुथे गर्भस्तौ प्रायेप्राये जिगीवांसः स्वाम	८
नूनं सा ते प्रति वरं जरित्रे दुहीयदिन्द्र दक्षिणा मघोनी ।	
शिक्षां स्तोतृभ्यो मातिं धग्भगो नो बृहद् वदेम विदथे सुवीराः	९ [२२] (१८३)

(१९)

९ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

अपाय्यस्यान्धसो मदाय मनीषिणः सुवानस्य प्रयंसः ।
 यस्मिन्निन्द्रः प्रदिविं वावृधान ओको वृधे ब्रह्मण्यन्तश्च नरः १
 अस्य मन्दानो मध्वो वज्रहस्तो ऽहिमिन्द्रो अणोवृतं वि वृश्चत् ।
 प्र यद् वयो न स्वसराण्यच्छा प्रयांसि च नदीनां चक्रमन्त २
 स माहिन् इन्द्रो अणो अपां प्रैरयदहिहाच्छा समुद्रम् ।
 अर्जनयत् सूर्यं विदद् गा अक्तुनाह्वां वयुनानि साधत् ३
 सो अप्रतीनि मनवे पुरूषीन्द्रो दाशद् द्वाशुपे हन्ति वृत्रम् ।
 सद्यो यो नृभ्यो अतसाय्यो भूत् पस्पृधानिभ्यः सूर्यस्य सातौ ४
 स सुवृत इन्द्रः सूर्यमा ऽऽ देवो रिण्ड्रर्त्याय स्तवान् ।
 आ यद् रयिं गृहदेवद्यमस्मै भरदंशं नैतशो दशस्यन् ५ [२३]

स रन्धयत् सदिवः सारथये शुष्णमशुषं कुर्यवं कुत्साय ।
 दिवोदासाय नवतिं च नवेन्द्रः पुरो व्यैरच्छम्बरस्य ६
 एवा तं इन्द्रोचथमहेम श्रवस्या न त्मना वाजयन्तः ।
 अश्याम तत् सार्त्तमाशुषाणा नूनमो वधरदेवस्य पीयोः ७
 एवा ते गृत्समदाः शूर मन्मावस्यवो न वयुनानि तक्षुः ।
 ब्रह्मण्यन्त इन्द्र ते नवीय इषमूर्जं सुक्षितिं सुन्नर्मशुः ८
 नूनं सा ते प्रति वरं जरित्रे दुहीयदिन्द्र दक्षिणा मघोनी ।
 शिक्षां स्तोतृभ्यो मातिं धग्भगौ नो बृहद् वंदेम विदथे सुवीराः ९ [२४] (१९६)

(२०)

९ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः । त्रिष्टुप्; ३ विराड्रूपा ।

वयं ते वयं इन्द्र विद्धि पु णः प्र भरामहे वाजयुर्न रथम् ।
 विपन्यवो दीर्ध्यतो मनीषा सुन्नमिर्यक्षन्तस्त्वार्वतो नृन् १
 त्वं न इन्द्र त्वाभिरुती त्वायतो अभिष्टिपासि जनान् ।
 त्वामिनो द्वाशुषो वरुते त्वाधीरभि यो नक्षति त्वा २ (१९८)

इन्द्र श्रेष्ठानि द्रविणानि धेहि चित्तिं दक्षस्य सुभगत्वमस्मे ।
पोषं स्यीणामरिष्टिं तनूनां स्वाद्यानं वाचः सुदिनत्वमहाम्

६ [२७] (२११)

(२२)

४ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः ।

१ अष्टिः; २-३ अतिशक्ती; ४ अष्टिः अतिशक्ती वा ।

त्रिकंद्रुकेषु महियो यवाशिरं तुविशुष्मस्तूपत् सोममपिचद् विष्णुना सुतं यथावशत् ।
स ईं ममाद् महि कर्म कर्तवे महामुरुं सैनं सश्रद् देवो देवं सत्यमिन्द्रं सत्य इन्दुः १
अध त्विषीमां अभ्योजसा क्रिविं युधाभवदा रोदसी अपृणदस्य मज्मना प्र वावृधे ।
अधत्तान्यं जठरे प्रेमरिच्यत् सैनं सश्रद् देवो देवं सत्यमिन्द्रं सत्य इन्दुः २
साकं जातः क्रतुना साकमोजसा ववक्षिथ साकं वृद्धो वीर्यैः सासहिर्मृधो विचर्षणिः ।
दाता राधः स्तुवते काम्यं वसु सैनं सश्रद् देवो देवं सत्यमिन्द्रं सत्य इन्दुः ३
तव त्यन्नर्यं नृतोऽप इन्द्र प्रथमं पूर्यं दिवि प्रवाच्यं कृतम् ।
यद् देवस्य शवसा प्रारिणा असुं रिणन्नपः ।
भुवद् विश्वमभ्यादेवमोजसा विदादूर्जं शतक्रतुर्विदादिषम्

४ [२८] (२१५)

(२३)

[तृतीयोऽनुवाकः ॥३॥ सू० २३-३१]

१९ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । बृहस्पतिः; १, ५, ९, ११, १७, १९,
ब्रह्मणस्पतिः । जगती; १५, १९ त्रिष्टुप् ।

गणानां त्वा गणपतिं हवामहे क्विं कवीनामुपमश्रवस्तमम् ।
ज्येष्ठराजं ब्रह्मणां ब्रह्मणस्पत आ नः शृण्वन्नूतिभिः सीद् सार्दनम् १
देवाश्वित् ते असुर्यं प्रचेतसो बृहस्पते यज्ञियं भागमानशुः ।
उसा इव सूर्यो ज्योतिषा महो विश्वेषामिज्जनिता ब्रह्मणामसि २
आ विवाध्यां परिरापस्तमांसि च ज्योतिष्मन्तं रथमुतस्यं तिष्ठसि ।
बृहस्पते भीमममिन्द्रमभनं रक्षोहणं गोत्रभिदं स्वर्विदम् ३
सुनीतिभिर्नयासि त्रायसे जनं यस्तुभ्यं दाशान्न तमहो अश्रवत् ।
ब्रह्मद्विपस्तपनो मन्युमीरसि बृहस्पते महि तत् ते महित्वनम् ४
न तमहो न दुर्गितं कुतश्चन नारातयस्तितरुर्न द्वयाविनः ।
विश्वा इदस्माद् ध्वरसो वि वाधसे यं सुगोपा रक्षसि ब्रह्मणस्पते

५ [२९] (२२०)

त्वं नो गोपाः पथिकृद् विचक्षणस्तव व्रतार्य मतिभिर्जरामहे ।	
बृहस्पते यो नो अभि ह्वरो कुधे स्वा तं मर्मर्तु दुच्छुना हरस्वती	६
उत वा यो नो मर्चयादनागसो ऽरातीवा मर्तः सानुको वृकः ।	
बृहस्पते अप तं वर्तया पथः सुगं नो अस्यै देववीतये कृधि	७
ज्ञातारं त्वा तनूनां हवामहे ऽवस्पतरधिवक्तारमस्मयुम् ।	
बृहस्पते देवनिदो नि बर्हय मा दुरेवा उत्तरं सुन्नमुन्नशान्	८
त्वया वयं सुवृधां ब्रह्मणस्पते स्पार्हा वसुं मनुष्या दंढीमहि ।	
या नो दूरे तळितो या अरातयो ऽभि सन्ति जम्भया ता अनप्रसः	९
त्वया वयमुत्तमं धीमहे वयो बृहस्पते पप्रिणा सस्निना युजा ।	
मा नो दुःशंसो अभिद्विप्सुरीशत प्र सुशंसा मतिभिस्तारिषीमहि	१० [३०]
अनानुदो वृषभो जग्मिराहवं निष्टप्ता शत्रुं पृतनासु सासहिः ।	
असि सत्य ऋणया ब्रह्मणस्पत उग्रस्य चिद् दमिता वीळुहर्षिणः	११
अदेवेन मर्नसा यो रिष्यति शासामुग्रो मन्यमानो जिवांसति ।	
बृहस्पते मा प्रणक् तस्य नो वधो नि कर्म मन्युं दुरेवस्य शर्धतः	१२
भरिषु हव्यो नमसोपसद्यो गन्ता वाजेषु सनिता धनधनम् ।	
विश्वा इदुर्यो अभिद्विप्सोऽं मृधो बृहस्पतिर्वि ववर्हा रथो इव	१३
तेजिष्ठया तपनी रक्षसस्तप ये त्वा निदे दधिरे हृष्टवीर्यम् ।	
आविस्तत् कृष्व यदसत् त उक्थ्यं बृहस्पते वि परिपो अर्दय	१४
बृहस्पते अति यदुर्यो अर्हाद् द्युमद् विभाति कतुमज्जनेषु ।	
यद् इदयच्छवस ऋतप्रजात तदस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्	१५ [३१]
मा नः स्तेनेभ्यो ये अभि बृहस्पदे निरामिणो रिपवोऽन्नेषु जागृधुः ।	
आ देवानामोर्हते वि त्रयो हृदि बृहस्पते न परः सान्नो विदुः	१६
विश्वेभ्यो हि त्वा भुवनेभ्यस्परि त्वटार्जनुत् सान्नःसान्नः क्रुविः ।	
स ऋणचिह्णया ब्रह्मणस्पतिर्दुहो हन्ता मह ऋतस्य धर्तरि	१७
तव श्रिये व्यजिहीत पर्वतो गवां गोत्रमुदसृजो यदङ्गिरः ।	
इन्द्रेण युजा तमसा परीवृतं बृहस्पते निरपामौजो अर्णवम्	१८
ब्रह्मणस्पते त्वमस्य युन्ता सूक्तस्य बोधि तनयं च जिन्व ।	
विश्वं तद् भद्रं यदवन्ति देवा बृहद् वदेम विदधे सुवीराः	१९ [३२] (२३४)

त्वं नो गोपाः पंथिकृद् विचक्षणस्तव व्रताय मतिभिर्जरामहे ।	
बृहस्पते यो नो अभि हरो वृधे स्वा तं मर्मर्तु दुच्छुना हरस्वती	६
उत वा यो नो मर्चयादनागसो ऽरातीवा मर्तः सानुको वृकः ।	
बृहस्पते अप तं वर्तया पथः सुगं नो अस्यै देववीतये कृधि	७
त्रातारं त्वा तनूनां हवामहे ऽवस्पतरधिवक्तारमस्मयुम् ।	
बृहस्पते देवनिदो नि बर्हय मा दुरेवा उत्तरं सुन्नमुन्नशन्	८
त्वया वयं सुवृधा ब्रह्मणस्पते स्पार्हा वसु मनुष्या दंडीमहि ।	
या नो दूरे तळितो या अरातयो ऽभि सन्ति जम्भया ता अनप्रसः	९
त्वया वयमुत्तमं धीमहे वयो बृहस्पते परिण्णा सस्मिना युजा ।	
मा नो दुःशंसो अभिद्विप्सुरीशत प्र सुशंसा मतिभिस्तारिपीमहि	१० [३०]
अनानुदो वृषभो जग्मिराहवं निटप्ता शत्रुं पृतनासु सासहिः ।	
असि सत्य ऋणया ब्रह्मणस्पत उग्रस्य चिद् दमिता वीळुहर्षिणः	११
अदेवेन मनसा यो रिपुण्यति शासामुग्रो मन्यमानो जिघांसति ।	
बृहस्पते मा प्रणक् तस्य नो वृधो नि कर्म मन्युं दुरेवस्य शर्धतः	१२
भरेपु हव्यो नर्मसोपसद्यो गन्ता वाजेपु सनिता धनंधनम् ।	
विश्वा इदुर्यो अभिद्विप्सोऽ मृधो बृहस्पतिर्वि ववर्हा रथो इव	१३
तेजिष्ठया तपनी रक्षसस्तप ये त्वा निदे दधिरे हृष्टवीर्यम् ।	
आविस्तत कृष्व यदसंत त उक्थयं बृहस्पते वि परिप्रापो अर्दय	१४
बृहस्पते अति यदुर्यो अहीद्र द्युमद् विभाति क्रतुमज्जनेपु ।	
यद् क्रीदयच्छवस ऋतप्रजात तदुस्मासु द्रविणं धेहि चित्रम्	१५ [३१]
मा नः स्तेनेभ्यो ये अभि बृहस्पदे निराभिणो रिपवोऽन्नेपु जागृधुः ।	
आ देवानामोहते वि वर्यो हृदि बृहस्पते न परः साज्ञो विदुः	१६
विश्वेभ्यो हि त्वा भुवनेभ्यस्परि त्वष्टार्जनुत् साज्ञःसाज्ञः कुविः ।	
स ऋणचिह्णया ब्रह्मणस्पतिर्दृहो हन्ता मह क्रतस्य धर्तरि	१७
तवं ध्रिये वर्जिहीतु पर्वतो गवां गोध्रमुदमृजो यदङ्गिरः ।	
इन्द्रेण युजा तमसा परीवृत बृहस्पते निरपामाजो अर्ध्वम्	१८
ब्रह्मणस्पते त्वमस्य पुन्ता सुक्तस्य शोधि तनयं च जिन्द ।	
विश्वं तद् भद्रं यद्वान्ति देवा बृहद् वेदम् विदुषं सुदीगः	१९ [३२] (२३३)

[सप्तमोऽध्यायः ॥३॥ प० १-२०]

(२३)

१६ अस्मिन् (आह्निरसः शोमवोतः पश्चाद्) भागोक्तः शोमकः । प्रज्ञाणस्पतिः १, १७ इहस्पतिः
१२ इन्द्राप्रज्ञाणस्पती । जगती. १२, १६ विष्णुः ।

सेमामविद्धि प्रभृतिं य इतिष्ठिः ऽथा विधिम् नर्वया मृदा मिग ।
 यथा नो मीड्वान् रस्तयते सखा तत्र बृहस्पते सीणधः सोत नो मतिम् १
 यो नन्त्वान्यनमत्रयोजमोता द्दग्मन्नुता शम्भराणि वि ।
 प्राच्यावयुदच्युता ब्रह्मणस्पतिरा चापिशर् वसुमन्तं वि परेतम् २
 तद् देवानां देवतमायु कथं मर्भधन् ब्रह्महामन्त पीडिता ।
 उद् गा आजुदभिन्तद् ब्रह्मणा धूल मर्गुहन् तमा अचक्षयन् स्वः ३
 अश्मास्यमवतं ब्रह्मणस्पतिमंभुधारमभि यमोजसानुणम् ।
 तमेव विश्वं पपिरे स्वृष्टो ब्रु साकं सिंसिचुरुत्संमुद्रिणम् ४
 सना ता का चिद् भुवना भवीत्वा मान्द्रिः शरद्विदुरो वरन्त वः ।
 अर्यतन्ता चरतो अन्यदैन्यदिद् या चकार ध्युना ब्रह्मणस्पतिः ५ [?]

अभिनक्षन्तो अभि ये तमानुशु निधिं पणीनां परमं गुहां हितम् ।
 ते विद्वांसः प्रतिचक्ष्यानृता पुनर्यत उ आयन् तदुदीयुराविशम् ६
 क्रुतावानः प्रतिचक्ष्यानृता पुनरात् आ तस्थुः क्रवयो महस्पथः ।
 ते ब्राह्म्या धमितमग्निमश्मनि नक्तिः पो अस्त्यरणो जुहुर्हि तम् ७
 क्रतुर्ज्येन क्षिप्रेण ब्रह्मणस्पतिर्यत्र वाटि प्र तदश्नोति धन्वना ।
 तस्य साध्वीरिपवो याभिरस्यति नृचक्षंसो हृशये कर्णयोनयः ८
 स संनयः स विनयः पुरोहितः स सुदृतः स युधि ब्रह्मणस्पतिः ।
 चाक्षमो यद् वाजं भरते मती धना ऽऽदित् सूर्यस्तपति तप्यतुर्वृथा ९
 विभु प्रभु प्रथमं मेहनावतो बृहस्पतेः सुविद्व्राणि राध्या ।
 इमा सातानि वेन्यस्य वाजिनो येन जना उभये भुञ्जते विशः १० [२]

योऽवरे वृजने विश्वथा विभु महामु रण्वः शवसा ववक्षिथ ।
 देवो देवान् प्रति पप्रथे पृथु विश्वेदु ता परिभूर्ब्रह्मणस्पतिः ११
 विश्वं सत्यं मयवाना युवोरिदा परचन प्र मिनन्ति व्रतं वाम् ।
 अच्छेन्द्राब्रह्मणस्पती हविर्नो ऽन्नं युजेव वाजिना जिगातम् १२ (२४६)

- उताशीष्ठा अनु शृण्वन्ति वह्नयः सुभेयो विप्रो भरते मृती धना ।
 वीळ्वद्रेषा अनु वशं ऋणमादृदिः स ह वाजी समिथे ब्रह्मणस्पतिः १३
- ब्रह्मणस्पतेरभवद् यथावशं सत्यो मन्युर्माहि कर्मा करिष्यतः ।
 यो गा उदाजत स द्विवे वि चाभजन् महीव रीतिः शर्वसासरत पृथक् १४
- ब्रह्मणस्पते सुयमस्य विश्वहा रायः स्याम रथ्योऽई वयस्वतः ।
 वीरेषु वीरो उर्पं पृङ्क्ति नस्त्वं यदीशानो ब्रह्मणा वेधि मे हवम् १५
- ब्रह्मणस्पते त्वमस्य यन्ता सूक्तस्य बोधि तनयं च जिन्व ।
 विश्वं तद् भद्रं यद्वन्ति देवा बृहद् वदेम विदथे सुवीराः १६ [३] (२५०)

(२५)

५ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । ब्रह्मणस्पतिः । जगती ।

- इन्धानो अग्निं वनवद् वनुष्यतः कृतब्रह्मा शूशुवद् रातहव्य इत् ।
 जातेन जातमति स प्र संसृते वयं युजं कृणुते ब्रह्मणस्पतिः १
- वीरेभिर्वीरान् वनवद् वनुष्यतो गोभीं रयिं पप्रथद् बोधति त्मना ।
 तोकं च तस्य तनयं च वधते वयं युजं कृणुते ब्रह्मणस्पतिः २
- सिन्धुर्न क्षोदुः शिर्मावाँ ऋघायतो वृषेव वधीरभि वृष्ट्योजसा ।
 अग्नेर्वि प्रसितिर्नाह वर्तवे वयं युजं कृणुते ब्रह्मणस्पतिः ३
- तस्मा अर्पन्ति द्विव्या असश्रतः स सत्वाभिः प्रथमो गोपुं गच्छति ।
 अग्निभृष्टतविषिहन्त्योजसा वयं युजं कृणुते ब्रह्मणस्पतिः ४
- तस्मा इद् विश्वे धुनयन्त सिन्धुवो ऽच्छिद्वा शर्म दधिरे पुताणं ।
 देवानां सुन्ने सुभगः स एधते वयं युजं कृणुते ब्रह्मणस्पतिः ५ [४] (२५२)

(२६)

४ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । ब्रह्मणस्पतिः । जगती ।

- ऋजुरिच्छंसो वनवद् वनुष्यतो देव्यन्नदेवपन्तमभ्यसत् ।
 सुधावीरिद् वनवत् पृत्सु द्रष्टरं यज्वेदपञ्चोर्वि भजाति भोजनम् १
- यजस्व वीर प्र विहि मनायतो भद्रं मनः कृणुष्व बृहन्नुर्यं ।
 हविष्कृणुष्व सुभगो यथासति ब्रह्मणस्पतेरव आ कुणीन्हे २

स इज्जनेन स विशा स जन्मना स पुत्रैर्वीजं भरते धना नृभिः ।
 देवानां यः पितरंमाविवांसति श्रद्धामना हविषा ब्रह्मणस्पतिम्
 यो अस्मै हव्यैर्वृतवद्विरविधत् प्र तं प्राचा नयति ब्रह्मणस्पतिः ।
 उरुप्यतीमंहसो रक्षती रिषोऽं ऽहोश्चिदस्मा उरुचक्रिरद्धतः

३

४ [५] (२५९)

(२७)

१७ कूर्मो गात्समदो, गृत्समदो वा । आदित्याः । त्रिष्टुप् ।

इमा गिर आदित्येभ्यो वृतस्नूः सनाद् राजभ्यो जुह्वा जुहोमि ।
 शृणोतु मित्रो अर्यमा भगो न स्तुविजातो वरुणो दक्षो अंशः
 इमं स्तोमं सक्रतवो मे अद्य मित्रो अर्यमा वरुणो जुयन्त ।
 आदित्यासः शुच्यो धारपूता अवृजिना अनवद्या अरिष्टाः
 त आदित्यासं उरवो गभीरा अदंधासो दिप्सन्तो भूर्यक्षाः ।
 अन्तः पश्यन्ति वृजिनोत साधु सर्वं राजभ्यः परमा चिदन्ति
 धारयन्त आदित्यासो जगत् स्था देवा विश्वस्य भुवनस्य गोपाः ।
 दीर्घाधियो रक्षमाणा असुर्यं मृतावानश्रयमाना ऋणानि
 विद्यामादित्या अवसो वो अस्य यदर्यमन् भय आ चिन्मयोभु ।
 युष्माकं मित्रावरुणा प्रणीतौ परि श्वभ्रैव दुरितानि वृज्याम्

१

२

३

४

५ [६]

सुगो हि वो अर्यमन् मित्र पन्था अनृक्षरो वरुण साधुरस्ति ।
 तेनादित्या अर्धे वोचता नो यच्छता नो दुप्परिहन्तु शर्म
 पिपर्तु नो अदिती राजपुत्रा ऽति द्वेषांस्यर्यमा सुगोभिः ।
 बृहन्मित्रस्य वरुणस्य शर्मोप स्याम पुरुवीरा अरिष्टाः
 तिस्रो भूर्मीर्धारयन् त्रौरुत द्यून् त्रीणि व्रता विदथे अन्तरैषाम् ।
 ऋतेनादित्या महिं वो महित्वं तदर्यमन् वरुण मित्र चारु
 त्री रोचना द्विव्या धारयन्त हिरण्ययाः शुच्यो धारपूताः ।
 अस्वप्नजो अनिमिषा अदंधा उरुशंसां ऋजवे मर्त्याय
 त्वं विश्वेषां वरुणासि राजा ये च देवा असुर ये च मर्ताः ।
 शतं नो रास्य शरदो विचक्षे ऽश्यामायूपि सुधितानि पूर्वा

-

६

७

८

९

१० [७] (२३९)

न दक्षिणा वि चिकिते न स्रज्या न प्राचीनमादित्या नोत पश्चा । पात्र्या चिद् वसवो धीर्या चिद् युष्मानीतो अभयं ज्योतिरश्याम्	११
यो राजभ्य ऋतनिभ्यो वृदाश यं वर्धयन्ति पृथ्वश्च नित्याः । स रेवान् याति प्रथमो रथेन वसुदावा विदथेषु प्रशस्तः	१२
शुचिरपः सूर्यवसा अदध् उप क्षेति वृद्धवयाः सुवीरः । नक्तिष्ठं घ्नन्त्यन्तितो न कुराद् य आदित्यानां भवति प्रणीतौ	१३
अदिते मित्र वरुणोत मृळ यद् वो वयं चक्रुमा कच्चिदागः । उर्वश्यामभयं ज्योतिरिन्द्र मा नो दीर्घा अभि नशन्तमिस्राः	१४
उभे अस्मै पीपयतः समीची द्विवो वृष्टिं सुभगो नाम पुष्यन् । उभा क्षयावाजयन् याति पूतसू भावधौ भवतः साधू अस्मै	१५
या वो माया अभिद्रुहे यजत्राः पाशा आदित्या रिपवे विवृत्ताः । अश्वीव ताँ अति येवं रथेना रिष्टा उरावा शर्मन् तस्याम	१६
माहं मघोनो वरुण प्रियस्य भूरिदान्न आ विदुं शूनमापेः । मा रायो राजन् त्सुयमादव स्थां बृहद् वदेम विदथे सुवीराः	१७ [८] (२७३)

(२८)

११ कूर्मो गार्त्समदो, गृत्समदो वा । वरुणः (१० दुःस्वप्ननाशिनी ।) त्रिष्टुप् ।

इदं कुवेशादित्यस्य स्वराजो विश्वानि सान्त्यभ्यस्तु मृहा । अति यो मन्द्रो यजथाय देवः सुकीर्तिं भिक्षे वरुणस्य भूरैः	१
तव व्रते सुभगांसः स्याम स्वाध्यां वरुण तुष्टुवांसः । उपायन् उपसां गोमतीना मग्नयो न जरमाणा अनु द्यून्	२
तव स्याम पुरुवीरस्य शर्मं बुरुशंसस्य वरुण प्रणेतः । यूयं नः पुत्रा अदितेरदधा अभि क्षमध्वं युज्याय देवाः	३
प्र सीमादित्यो असृजद् विधृताँ ऋतं सिन्धवो वरुणस्य यन्ति । न श्राम्यन्ति न वि मुचन्त्येते वयो न पप्नु रयुया परिज्मन्	४
वि मच्छ्रथाय रशनामिवागं ऋध्याम ते वरुण तामृतस्य । मा तन्तुश्छेदि वयतो धियं मे मा मात्रां शार्यपसंः पुर ऋतोः	५ [१] (२८२)

अपो सु म्यक्ष वरुण भियसं मत् सम्राळृतावोऽनु मा गृभाय । दामेव वत्साद् वि मुमुग्ध्यंहे नहि त्वदुरे निमिपश्चनेशे	६
मा नो वधैर्वरुण ये त इष्टावेनः कृण्वन्तमसुर भीणन्ति । मा ज्योतिषः प्रवसथानि गन्म वि धू मृधः शिश्रथो जीवसे नः	७
नमः पुरा ते वरुणोत नूनमुतापरं तुविजात व्रवाम । त्वे हि कं पर्वते न श्रिता न्यप्रच्युतानि दूळभ वृतानि	८
परं ऋणा सावीरध मत्कृतानि माहं राजन्नन्यकृतेन भोजम् । अव्युष्टा इच्छु भूयसीरुषास आ नो जीवान् वरुण तासु शाधि	९
यो मे राजन् युज्यो वा सखा वा स्वप्ने भयं भीरवे मह्यमार्ह । स्तेनो वा यो दिप्सति नो वृको वा त्वं तस्माद् वरुण पाह्यस्मान्	१०
माहं मधोनो वरुण प्रियस्य भूरिदान् आ विदुं शूनमापेः । मा रायो राजन् त्सुयमादवं स्थां बृहद् वदेम विदथे सुवीराः	११ [१०] (१८७)

(२९)

७ कृमो गार्त्समदो, गृत्समदो वा । विश्वेदेवाः । त्रिष्टुप् ।

धृतव्रता आदित्या इषिरा अरे मत् कर्त रहसूरिवागः । शृण्वतो वो वरुण मित्र देवा भद्रस्य विद्रां अवसे हुवे वः	१
युयं देवाः प्रमतिर्युयमोजो युयं द्वेषांसि सन्नुतर्युयोत । अभिक्षत्तारो अभि च क्षमध्वमद्या च नो मृळयतापरं च	२
किम् नु वः कृणवामापरिण किं सनेन वसव आप्येन । युयं नो मित्रावरुणादिते च स्वस्तिमिन्द्रामरुतो दधात	३
ह्ये देवा युयमिद्रापयः स्थ ते मृळत नार्धमानाय मह्यम् । मा वो रथो मध्यमवाळृते भून्मा युष्मावत्स्वापिषु श्रमिष्म	४
प्र व एको मिमय भूर्यागो यन्मा पितेव कितवं शशास । अरे पाशा अरे अवानि देवा मा माधि पुत्रे विमिव ग्रभीष्ट	५
अवाञ्चो अद्या भवता यजत्रा आ वो हार्दि भयमानो व्ययेयम् । त्राध्वं नो देवा निजुरो वृकस्य त्राध्वं कर्ताद्वपदो यजत्राः	६
माहं मधोनो वरुण प्रियस्य भूरिदान् आ विदुं शूनमापेः । मा रायो राजन् त्सुयमादवं स्थां बृहद् वदेम विदथे सुवीराः	७ [११] (१९४)

११ गुत्समद् (आङ्गिरसः शौनहोमः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । इन्द्रः, ६ इन्द्रासोमौ, ८ (पूर्वाऽर्धर्चस्य) सरस्वती, ९ बृहस्पतिः, ११ मरुतः । त्रिष्टुप्; ११ जगती ।

ऋतं देवाय कृण्वते सवित्र इन्द्रायाहिधे न रमन्तु आपः ।
अहरहर्थात्यक्तुरपां कियत्या प्रथमः सर्ग आसाम्

१

यो वृत्राय सिन्मत्राभरिष्यत् प्र तं जनित्री विदुषं उवाच ।
पथो रदन्तीरनु जोषमस्मै द्विवेदिवे धुनयो यन्त्यर्थम्

२

ऊर्ध्वो ह्यस्थादध्यन्तरिक्षे ऽर्धा वृत्राय प्र वधं जभार ।
मिहं वसान उप हीमदुद्रोत् त्रिगमार्युधो अजयच्छत्रुमिन्द्रः

३

बृहस्पते तपुषाश्चैव विध्य वृकद्वरसो असुरस्य वीरान् ।
यथा जयन्थ धृषता पुरा चि देवा जहि शत्रुमस्माकमिन्द्र

४

अव क्षिप द्विवो अश्मानमुच्चा येन शत्रुं मन्दसानो निजूवाः ।
तोरुस्य सातौ तनयस्य भूरे रस्मा अर्धं कृणुतादिन्द्र गोनाम्

५ [१२]

प्र हि क्रतुं बृहथो यं वनुथो रधस्य स्थो यजमानस्य चोदौ ।
इन्द्रासोमा युवमस्माँ अविष्ट मस्मिन् भयस्थे कृणुतमु लोकम्

६

न मा तमन्न श्रमन्नोत तन्द्रन्न वोचाम मा सुनोतेति सोमम् ।
यो मे पूणाद् यो ददुद् यो निवोधाद् यो मा सुन्वन्तमुप गोभिरायत

७

सरस्वति त्वमस्माँ अविद्धि मरुत्वती धृषती जेपि शत्रून् ।
त्यं चिच्छर्धन्तं तविषीयमाणमिन्द्रो हन्ति वृषभं शण्डिकानाम्

८

यो नः सनुत्य उत वा जिघत्सु रमिख्याय तं तिगितेन विध्य ।
बृहस्पत आयुधैर्जेपि शत्रून् द्रुहे रीपन्तं परि धेहि राजन्

९

अस्माकैभिः सत्वाभिः शूर शूरं वीर्यां क्रधि यानि ते कर्त्वाणि ।
ज्योगभूवन्ननुधूपितासो हृत्वी तेषामा भंग नो वनूनि

१०

तं वः शर्धं मारुतं सुम्नयुर्गिरोपं वृद्धे नमस्ता इत्यं जनम् ।
यथा रधिं सर्ववीरं नशामहा अपत्पुनासं धृत्यं द्विवेदिवे

११ [१३]

(३१)

७ गृत्समद् (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । विश्वे देवाः । जगती, ७ त्रिष्टुप् ।

अस्माकं मित्रावरुणावतं रथं मादित्यै रुद्रेर्वसुभिः सचाभुवा ।	
प्र यद् वयो न पतन्वस्मन्स्परिं श्रवस्यवो हर्षीवन्तो वनर्षदः	१
अर्धं स्मा न उद्वता सजोपसो रथं देवासो अभि विक्षु वाजयुम् ।	
यदाशवः पद्याभिस्तित्रतो रजः पृथिव्याः सानौ जङ्घनन्त पाणिभिः	२
उत स्य न इन्द्रो विश्वर्षणि र्दिवः शर्धेन मारुतेन सुक्रतुः ।	
अनु नु स्थात्यवृकाभिस्तिभी रथं महे सनये वाजसातये	३
उत स्य देवो भुवन्स्य सक्षणि स्त्वष्टा आभिः सजोषा जूजुवद् रथम् ।	
इळा भगो बृहद्विवोत रोदसी पूषा पुरंधिरश्विनावधा पर्ती	४
उत त्ये देवी सुभगे मिथूहशो पासानक्ता जगतामपीजुवा ।	
स्तुपे यद् वां पृथिवि नव्यसा वचः स्थातुश्च वयस्त्रिवंया उपस्तिरे	५
उत वः शंससुशिजामिध इम स्यर्हिर्दुध्न्योऽज एकपादुत ।	
त्रित ऋभुक्षाः सविता चनो दधे ऽपां नपादाशुहेमा धिया शभि	६
एता वो वश्म्युद्यता यजत्रा अर्तक्षन्नायवो नव्यसे सम् ।	
श्रवस्यवो वाजं चक्रानाः सप्तिर्न रथ्यो अर्ह धीतिमश्याः	७ [१४] (३१)

(३२)

८ गृत्समद् (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । १ द्यावापृथिवी, २-३ इन्द्रस्त्वष्टा वा,

४-५ राका, ६-७ सिनीवाली, ८ लिङ्गोक्ताः । जगती; ६-८ अनुष्टुप् ।

अस्य मे द्यावापृथिवी ऋतायतो भूतमंत्रित्री वचसः सिपांसतः ।	
ययोरार्युः प्रतरं ते इदं पुर उपस्तुते वसूयुवां महो दधे	१
मा नो गुह्या रिपं आयोरहंन् दभन् मा न आभ्यो रीरधो दुच्छुनाभ्यः ।	
मा नो वि यौः सुख्या विन्द्रि तस्यं नः सुम्नायता मनसा तत् त्वेमहे	२
अहेळता मनसा श्रुष्टिमा बह दुहानां धेनुं पिप्युषीमसश्चतम् ।	
पद्याभिराशुं वचसा च वाजिनं त्वां हि नोमि पुरुहूत विश्वहा	३
राकामहं सुहवां सुदुती हुवे शृणोतुं नः सुभगा बोधंतु त्मना	
सीद्व्यत्वर्षः सूच्याच्छिद्यमानया ददांतु वीरं शतदायमुक्थ्यम्	४ (३२)

यास्ते राके सुमतयः सुपेशसो याभिर्ददांसि द्वाशुषे वसूनि ।

ताभिर्नो अद्य सुमना उपागहि सहस्रप्रोपं सुभगे रराणा ५

सिनीवालि पृथुष्टुके या देवानामसि स्वसा ।

जुषस्व हव्यमाहुतं प्रजां देवि दिदिद्धि नः ६

या सुवाहुः स्वङ्गुरिः सुपूमा बहुस्रवरी ।

तस्यै विश्वल्यै हविः सिनीवाल्यै जुहोतन ७

या गुङ्गुर्या सिनीवाली या राका या सरस्वती ।

इन्द्राणीर्मह ऊतये वरुणानीं स्वस्तये ८ [१५] (३२०)

(३३)

[चतुर्थोऽनुवाकः ॥४॥ सू० ३३-४३]

१५ गृत्समद (आङ्गिरसः शौतहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौतकः । रुद्रः । त्रिष्टुप् ।

आ ते पितर्मरुतां सुन्नमेतु मा नः सूर्यस्य संदृशो युयोथाः ।

अभि नो वीरो अर्वाति क्षमेत प्र जायेमहि रुद्र प्रजाभिः १

त्वादत्तेभी रुद्र शंतमेभिः शतं हिमा अशीय भेषजेभिः ।

व्यंस्मद् द्वेषो वितुरं व्यंहो व्यमीवाश्वातयस्वा विपूचीः २

श्रेष्ठो जातस्यं रुद्र श्रियासि त्वस्तमस्तवसां वज्रत्राहो ।

परि णः पारमंहसः स्वास्ति विश्वा अभीती रपसो युयोधि ३

मा त्वा रुद्र चुक्रुधामा नमोभिर्मा दुष्टुती वृषभ मा सहती ।

उन्नो वीरो अर्पय भेषजेभिर्भिषक्तं त्वा भिषजां शृणोमि ४

हवीमभिर्हवते यो हविभिर्ख स्तोमेभी रुद्रं दिपीय ।

ऋद्रुदरः सुहवो मा नो अस्यै वभुः सुशिप्रो रीरधन्नुनायै ५ [१६]

उन्मा ममन्द वृषभो मरुत्वान् त्वक्षीयसा वयसा नाधनानम् ।

घृणीव च्छायामरणा अंशीयाऽऽ विवासेयं रुद्रस्यं नुदम् ६

कतुं स्य ते रुद्र मृष्टयाकु हस्तो यो अस्ति भेषजो जलापः ।

अपभती रपसो द्वैव्यस्यामी नु ना वृषभ चक्षनीधाः ७

प्र वभ्रवे वृषभायं श्रित्तीचे महो मही सुदतिनीरयानि ।

नमस्या कल्मलीकिनं नमोभिर्गुणीमसि त्वेषं रुद्रस्यं नाम ८

स्थिरेभिरङ्गैः पुरुरूप उग्रो बभ्रुः शुक्रेभिः पिपिशे हिरण्यैः । ईशानादुस्य भुवनस्य भूरे—र्न वा उ योषद् रुद्रादसुर्यम्	९
अर्हेन् विभर्षिं सार्यकानि धन्वा—र्हेन् निष्कं यजतं विश्वरूपम् । अर्हेन्निदं दयसे विश्वमभ्वं न वा ओर्जीयो रुद्र त्वदस्ति	१० [१७]
स्तुहि श्रुतं गर्तसदं युवानं मृगं न भीममुपहत्नुमुग्रम् । मृळा जरित्रे रुद्र स्तवानो ऽन्यं ते अस्मन्नि वपन्तु सेनाः	११
कुमारश्चित् पितरं वन्दमानं प्रति नानाम रुद्रोपयन्तम् । भूरेर्द्रातारं सत्पतिं गृणीषे स्तुतस्त्वं भेषजा रास्यस्मे	१२
या वो भेषजा मरुतः शुचीनि या शंतमा वृषणो या मयोभु । यानि मनुरवृणीता पिता न—स्ता शं च योश्च रुद्रस्य वशिम्	१३
परि णो हेती रुद्रस्य वृज्याः परि त्वेषस्य दुर्मतिर्मही गात्र । अव स्थिरा मघवन्द्रयस्तनुष्व मीढ्वस्तोकाय तनयाय मृळ	१४
एवा बभ्रो वृषभ चेकितान यथा देव न हृणीषे न हंसि । हवनश्रुत्रो रुद्रेह वोधि बृहद् वदेम विदथे सुवीराः	१५ [१८] (३३५)

(३४)

१५ गृन्तमद (आङ्गिरसः शौनहात्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । मरुत् । जगतीः १५ त्रिष्टुप् ।

धारावरा मरुतो धृष्णवोजसो मृगा न भीमास्तविषीभिरुचिनः । अग्रयो न शुशुचाना क्रजीपिणो भूमिं धर्मन्तो अप गा अवृण्वत	१
द्यावो न स्तुभिश्चितयन्त खादिनो व्युध्रिया न द्युतयन्त वृष्टयः । रुद्रो यद् वो मरुतो रुक्मवक्षसो वृषार्जनि पृश्न्याः शुक्र ऊर्धनि	२
उक्षन्ते अश्वो अर्यो इवाजिपु नदस्य कर्णैस्तुरयन्त आशुभिः । हिरण्यशिप्रा मरुतो दविध्वतः पृक्षं याथ पृषतीभिः समन्यवः	३
पुक्षे ता विश्वा भुवना ववक्षिरे मित्राय वा सदमा जीरदानवः पृषदश्वासो अनवृध्राधस क्रजिप्यासो न व्युनेपु धृषदः	४
इन्द्रन्वभिधेनुर्भी ग्वाद्भूमि रध्वस्मभिः पृथिभिर्ध्राजद्वयः । आ ईमासो न म्वसंगाणि गन्तन् मधोर्मदाय मरुतः समन्यवः	५ [१९] (३३७)

आ नो ब्रह्माणि मरुतः समन्यवो नरां न शंसः सर्वानानि गन्तव ।	
अश्वामिव पिप्यत धेनुमूर्धनि कर्ता धियं जरित्रे वाजपेशसम्	६
तं नो दात मरुतो वाजिनं रथं आपानं ब्रह्म चितयद् द्विवेदिवे ।	
इषं स्तोतृभ्यो वृजनेषु कारवं सनिं मेधामरिष्टं दुष्टं सहः	७
यद् युञ्जते मरुतो रुक्मवक्षसो ऽश्वान् रथेषु भग आ सुदानवः ।	
धेनुर्न शिश्वे स्वसरेषु पिन्वते जनाय रातहविषे महीमिषम्	८
यो नो मरुतो वृकताति मर्त्यो रिपुर्द्धे वसवो रक्षता रिषः ।	
वर्तयत् तर्षुषा चक्रियाभि तमव रुद्रा अशसो हन्तना वर्धः	९
चित्रं तद् वो मरुतो यामं चेकिते पूरन्या यदूधरप्यापयो दुहुः ।	
यद् वा निदे नवमानस्य रुद्रिया ख्लितं जराय जुरतामदाभ्याः	१० [२०]
तान् वो महो मरुत एवयान्नो विष्णोरिषस्य प्रभूथे हवामहे ।	
हिरण्यवर्णान् ककुहान् यतसुचो ब्रह्मण्यन्तः शंस्यं राध ईमहे	११
ते दशग्वाः प्रथमा यज्ञमूहिरे ते नो हिन्वन्तूपसो व्युष्टिषु ।	
उषा न रामीररुणैरपोर्षुते महो ज्योतिषा शुचता गोअर्णसा	१२
ते क्षोणीभिररुणेभिर्नाञ्जिभी रुद्रा ऋतस्य सदनेषु वावृधुः ।	
निमेवमाना अत्येन पाजसा सुश्चन्द्रं वर्णं दधिरे सुपेशसम्	१३
ताँ इयानो महि वरूथमतय उप वेदेना नर्मसा गृणीमसि ।	
त्रितो न यान् पञ्च होतृनभिष्टय आववर्तदवराञ्चक्रियावसे	१४
यया रधं पारयथात्यंहो यया निदो मुञ्चथ वन्दितारम् ।	
अर्वाची सा मरुतो या व ऊतिरो पु वाश्रेव सुमतिर्जिगातु	१५ [२१](३५०)

(३५)

१५ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पदचाद्) भार्गवः शौनकः । अपानपात् । त्रिष्टुप् ।

उपेमसृक्षि वाजयुर्ववस्यां चनो दधीत नाद्यो गिरो मे ।	
अपां नपादाशुहेर्मा कुविन् स सुपेशसस्करति जोषिपुञ्चि	१
इमं स्वस्मै हृद् आ सुतष्टं मन्त्रं वोचेम कुविर्दस्य वेदंत् ।	
अपां नपादसुर्यस्य मुह्ला विश्वान्युर्यो भुवना जजान	२ (३५२)

समन्या यन्त्युप यन्त्यन्याः समानमूर्ध्वं नद्यः पृणन्ति ।	
तम् शुचिं शुचयो दीदृवांसं मपां नपातं परिं तस्थुरापः	३
तमस्मेरा युवतयो युवानं मर्मृज्यमानाः परिं यन्त्यापः ।	
स शुक्रेभिः शिक्वभी रेवदुस्मे दीदायानिध्मो घृतनिर्णिगप्सु	४
अस्मै तिस्रो अक्यथ्याय नारीं देवाय देवीर्दिधिपन्त्यन्नम् ।	
कृता इवोप हि प्रसस्रं अप्सु स पीयूषं धयति पूर्वसूनाम्	५ [२२]
अश्वस्यात्र जनिमास्य च स्वर्द्धुहो रिपः संपृचः पाहि सूरीन् ।	
आमासु पुरुषु पुरो अप्रमृष्यं नारातयो वि नशन्नानृतानि	६
स्व आ दमे सुदुवा यस्य धेनुः स्वधां पीपाय सुभ्वन्नमत्ति ।	
सो अपां नपादूर्जयन्नस्वन्तर्वसुदेयाय विधते वि भाति	७
यो अप्स्वा शुचिना दैव्येन ऋतावाजस उर्विया विभाति ।	
व्या इदुन्या भुवनान्यस्य प्र जायन्ते वीरुधश्च प्रजाभिः	८
अपां नपादा ह्यस्थादुपस्थं जिह्वानामूर्ध्वो विद्युतं वसानः ।	
तस्य ज्येष्ठं महिमानं वहन्ती हिरण्यवर्णाः परिं यन्ति युहीः	९
हिरण्यरूपः स हिरण्यसंह गपां नपात् सेदु हिरण्यवर्णः ।	
हिरण्ययात् परि योनेर्निषद्या हिरण्यदा ददृत्यन्नमस्मै	१० [२३]
तदस्यानीकमुत चारु नामा पीच्यं वर्धते नप्तरुपाम् ।	
यमिन्धते युवतयः समित्था हिरण्यवर्णं घृतमन्नमस्य	११
अस्मै ब्रह्मनामवमाय सख्ये यज्ञैर्विधेम नमसा हविभिः ।	
सं सानु मार्जिम दिधिपामि बिलमैर्दधाम्यन्नैः परि वन्द ऋग्भिः	१२
स इ वृषाजनयत् तासु गर्भं स इ शिशुर्धयति तं रिहन्ति ।	
सो अपां नपादनभिम्लातवर्णां अन्यस्येवेह तन्वा विवेप	१३
अस्मिन् पदे परमे तस्थिवांसं मध्वस्माभिर्विश्वहा दीदृवांसम् ।	
आपो नप्त्रं घृतमन्नं वहन्तीः स्वयमत्कैः परि दीयन्ति युहीः	१४
अयांसमग्ने सुक्षितिं जनायायांसमु मवर्द्धयः सुवृक्तिम् ।	
विश्वं तद् भद्रं यदवन्ति देवा बृहद् वदेम विदथे सुवीराः	१५ [२४] (३६५)

(३६)

६ गृत्समद् (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । ऋतुदेवताः- १ इन्द्रो मधुश्च, २ मरुतो माधवश्च, ३ त्वष्टा शुक्रश्च, ४ अग्निः शुचिश्च, ५ इन्द्रो नभश्च, ६ मित्रावरुणौ नभस्यश्च । जगती ।

- तुभ्यं हिन्यानो वसिष्ठ गा अपो ऽधुक्षन् त्सीमविभिराद्रिभिर्नरः ।
 पिवेन्द्र स्वाहा प्रहुतं वर्षद्वृतं होत्रादा सोमं प्रथमो य ईशिषे १
- यज्ञैः संमिश्रलाः पृषतीभिर्ऋष्टिभि र्यामञ्छुभ्रासो अश्विषु प्रिया उत ।
 आसर्था ब्रह्मिर्भरतस्य सूनवः पोत्रादा सोमं पिबता दिवो नरः २
- अमेव नः सुहवा आ हि गन्तन् नि ब्रह्मिषि सदतना रणिष्ठन ।
 अथा मन्दस्व जुजुषाणो अन्धसु स्त्वर्धुवेभिर्जनिभिः सुमर्द्रणः ३
- आ वक्षि देवाँ इह विप्र यक्षि चो शन् होतनि षडा योनिषु त्रिषु ।
 प्राति वीहि प्रस्थितं सोम्यं मधु पिवामीध्रात् तव भागस्य तृष्णुहि ४
- एष स्य ते तन्वाँ नृम्णावर्धनः सह ओजः प्रदिवि ब्राह्मोर्हितः ।
 तुभ्यं सुतो मधवन् तुभ्यमाभृत स्त्वमस्य ब्राह्मणादा तूपत् पिव ५
- जुषेथां यज्ञं बोधतं हवस्य मे सत्तो होता निविदः पुन्या अनु ।
 अच्छा राजाना नम एत्यावृतं प्रशास्त्रादा पिबतं सोम्यं मधु ६ [२५] (३७१)

[अष्टमोऽध्यायः ॥८॥ व० १-२७]

(३७)

६ गृत्समद् (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । ऋतुदेवताः- १-४ द्रविणोदा ऋतवश्च, ५ अश्विनौ ऋतवश्च, ६ अग्निः ऋतुश्च । जगती ।

- मन्दस्व होत्रादनु जोषमन्धसो ऽध्वर्यवुः स पूर्णा वष्ट्यासिचम् ।
 तस्मा एतं भरत तद्दृशो दृदिर्होत्रात् सोमं द्रविणोदुः पिवं ऋतुभिः १
- यमु पूर्वमहुवे तमिदं हुवे सेदु हव्यो दृदियो नाम पत्यते ।
 अध्वर्युभिः प्रस्थितं सोम्यं मधु पोत्रात् सोमं द्रविणोदुः पिवं ऋतुभिः २
- मेघन्तु ते वह्यो येभिरीयसे ऽरिपण्यन् वीळ्यस्वा वनस्पते ।
 आयूया धृष्णो अभिगूर्या त्वं नेष्ट्रात् सोमं द्रविणोदुः पिवं ऋतुभिः ३
- अपान्द्रोत्रादुत पोत्रादमत्तो त नेष्ट्रादजुषत प्रयो हितम् ।
 तुरीयं पात्रममृक्तममर्त्यं द्रविणोदाः पिवतु द्राविणोदुसः ४ (३७५)

अर्वाञ्चमद्य युष्यं नृवाहणं रथं युक्तायामिह तां विमोचनम् ।
 पूङ्कं हवींषि मधुना हि कं गतमथा सोमं पिबतं वाजिनीवम् ५
 जोष्यग्ने समिधं जोष्याहुतिं जोषि ब्रह्म जन्मं जोषि युद्धतिम् ।
 विश्वेभिर्विश्वोः ऋतुना वसो मह उशान् कुर्वो उशतः पायया हविः ६ [?] (३७७)

(३८)

२१ गृत्समद (आहिरसः शानदोषः पश्चाद्) भागवतः शौनकः । सविता । त्रिष्टुप् ।

उदु प्य देवः सविता सुवार्यं शश्वत्तमं तदपा वद्विरस्थान् ।
 नूनं देवेभ्यो वि हि धाति रत्नमथाभजद् धीतिहोत्रं स्वस्ती १
 विश्वस्य हि श्रुष्टये देव ऊर्ध्वः प्र वाहवा पशुपाणिः सिसर्ति ।
 आपश्चिदस्य व्रत आ निमृग्या अयं चिद् वातो रमते परिज्मन् २
 आशुभिश्चिद्यान् वि मुचाति नूनमरीरमदतमानं चिदतोः ।
 अह्यर्षूणां चिन्नययाँ अविष्यामनु व्रतं सवितुर्मोक्षयागात् ३
 पुनः समद्व्यद् विततं वयन्ती मध्या कर्तोर्न्यधाच्छदम् धीरः ।
 उत् संहार्यास्थाद् व्यृत्तूरदधररमतिः सविता देव आगात् ४
 नानौकांसि दुर्यो विश्वमायुर्वि तिष्ठते प्रभवः शोको अग्नेः ।
 ज्येष्ठं माता सूनवे भागमाधादन्वस्य केतमिपितं सवित्रा ५ [२]

समाववर्ति विष्ठितो जिगीषुर्विश्वेषां कामश्चरताममाभूत् ।
 शश्वो अपो विकृतं हित्वयागादनु व्रतं सवितुर्देव्यस्य ६
 त्वयां हितमप्यमप्सु भागं धन्वान्वा मृगयसो वि तस्थुः ।
 वनानि विभ्यो नकिरस्यतानि व्रता देवस्य सवितुर्मिनन्ति ७
 याद्वाध्यं वरुणो योनिमप्यमनिशितं निमिषि जभुराणः ।
 विश्वो मातारुण्डो व्रजमा पशुगात् स्थशो जन्मानि सविता व्याकः ८
 न यस्येन्द्रो वरुणो न मित्रो व्रतमयमा न मिनन्ति रुद्रः ।
 नारातयस्तमिदं स्वस्ति हवे देवं सवितारं नमोभिः ९
 भगं धियं वाजयन्तः पुरंधि नराशंसो भ्रास्पतिर्नो अव्याः ।
 आये वामस्य संगथे रयीणां प्रिया देवस्य सवितुः स्याम १० (३८७)

स्मभ्यं तद् द्विवो अद्भ्यः पृथिव्यास्त्वया वृत्तं काम्यं राध आ गात् ।

यत् स्तोतृभ्यं आपये भवात्युरुशंसाय सवितर्जरित्रे

११ [३] (३८८)

(३९)

८ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

षाणैव तादिदर्थं जरेथे गृध्रैव वृक्षं निधिमन्तमच्छ ।

षाणैव विदथं उक्थशासा दूतेव हव्या जन्या पुरुत्रा

१

र्यावाणा रथ्येव वीरा ऽजेव यमा वरमा सचेथे ।

इव तन्वाडं शुभ्रमाने दंपतीव क्रतुविद्वा जनेषु

२

व नः प्रथमा गन्तमर्वाक् ह्युक्ताविव जर्भुराणा तरोभिः ।

तवाकेव प्रति वस्तोरुस्रा ऽर्वाश्वा यातं रथ्येव शक्रा

३

व नः पारयतं युगेव नभ्येव न उपधीव प्रधीव ।

नेव नो अरिषण्या तनूनां खृगलेव विस्रसः पातमस्मान्

४

वाजुर्या नद्येव रीति रक्षी इव चक्षुषा यातमर्वाक् ।

ताविव तन्वेडं शंभविष्ठा पादेव नो नयतं वर्यो अच्छ

५ [४]

षाविव मध्वास्त्रे वदन्ता स्तनाविव पिप्यतं जीवसे नः ।

सेव नस्तन्वो रक्षितारा कर्णाविव सुधुता भूतमस्त्रे

६

तव शक्तिमभि संदुदी नः क्षामेव नः समजतं रजांसि ।

गिरो अश्विना युष्मद्यन्तीः क्षणोत्रेणैव स्वयिति सं शिंशीतम

७

नि वामश्विना वर्धनानि ब्रह्म स्तोत्रे गृत्समदासो अक्रन् ।

नि नरा जुजुषाणोप यातं बृहद् वदेम द्विदधे सुवीरः

८ [५] (३९३)

(३०)

६ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । सोमपूषणौ,
३ (अन्त्यार्धचंद्र) अदितिः । त्रिष्टुप् ।

मापूषणा जनना रयीणां जनना द्विवो जनना पृथिव्याः ।

तौ विभ्वस्य भुवन्स्य गोषा देवा अङ्गुष्पदमुत्स्य नामिन्

१

तौ देवौ जायमानौ जुषन्ते नो तमांसि गृह्णामकुवा ।

भ्यामिन्द्रः पृक्वनामान्यन्तः सोमो ररन्वां जनश्विवांसु

२

सोमापूषणा रजसो विमानं सप्तचक्रं रथमविश्वमिन्वम् ।
 विपूवृतं मनसा युज्यमानं तं जिन्वथो वृषणा पञ्चरश्मिम् ३
 दिव्यान्यः सदनं चक्र उच्चा पृथिव्यामन्यो अध्यन्तरिक्षे ।
 तावस्मभ्यं पुरुवारं पुरुक्षुं रायस्पोषं विष्यतां नाभिंस्मे ४
 विश्वान्यन्यो भुवना जजान विश्वमन्यो अभिचक्षाण एति ।
 सोमापूषणाववतं धियं मे युवाभ्यां विश्वाः पृतना जयेम ५
 धियं पूषा जिन्वतु विश्वमिन्वो रयिं सोमो रयिपतिर्दधातु ।
 अवतु देव्यदितिरनर्वा बृहद् वदेम विदथे सुवीराः ६ [६] (४०९)

(४१)

११ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । १-२ वायुः, ३ इन्द्रवायू, ४-६ मित्रावरुणौ
 ७-९ अश्विनौ, १०-१२ इन्द्रः, १३-१५ विश्वे देवाः, १६-१८ सरस्वती, १९-२१ द्यावापृथिव्यौ
 हविर्धाने वाः (१९ तृतीयपादस्य अग्निर्वा) । गायत्री; १६-१७ अनुष्टुप्; १८ बृहती ।

वायो ये ते सहस्रिणो रथासस्तेभिरा गहि ।
 नियुत्वान् त्सोमपीतये १
 नियुत्वान् वायुवा गह्यं शुक्रो अयामि ते ।
 गन्तासि सुन्वतो गृहम् २
 शुक्रस्याद्य गवांशिर इन्द्रवायू नियुत्वतः ।
 आयातं पिबंतं नरा ३
 अयं वा मित्रावरुणा सुतः सोमं ऋतावृधा ।
 ममेद्दिह श्रुतं हवम ४
 राजानावनभिद्रुहा ध्रुवे सदर्स्युत्तमे ।
 सहस्रस्थूण आसाते ५ [७]

ता सम्राजा घृतासुंती आवित्या वानुनस्पती ।
 अनवह्वरम्
 गोस्युत्तया श्वावद् यातमश्विना ।

[१८३]

अ० २, अ० ८, व० ८]

न यत् परो नान्तरं आकृधर्षद् वृषण्वसू ।
 दुःशंसो मर्त्यो रिपुः
 ता न आ वौळ्हमश्विना रयिं पिशङ्गसंदशम् ।
 धिष्ण्या वरिवोविदम्
 इन्द्रो अङ्ग महद् भय मुभी पदप चुच्यवत् ।
 स हि स्थिरो विवर्षणिः

इन्द्रश्च मूळयाति नो न नः पश्चादृचं नरात् ।
 भद्रं भवाति नः पुरः
 इन्द्र आशाभ्यस्परि सर्वाभ्यो अभयं कर्त्त ।
 जेता शत्रून् विवर्षणिः
 विश्वे देवास आ गत शृणुता म इमं हवम् ।
 एदं बर्हिर्नि धीदत् शुनहोत्रेषु मत्सरः ।
 तीव्रो वो मधुमौ अयं
 एतं पिबत काम्यम् देवासः पूर्षरातयः ।
 इन्द्रज्येष्ठा मरुद्गणा
 विश्वे मम श्रुता हवम्

अम्बितमे नदीतमे देवितमे सरस्वति ।
 अप्रशस्ता इव स्मसि प्रशस्तिमम्ब नस्कृधि
 त्वे विश्वा सरस्वति श्रितार्यूपि देव्याम् ।
 शुनहोत्रेषु मत्स्व प्रजां देवि दिदिङ्कि नः
 इमा ब्रह्म सरस्वति जुषस्व वाजिनीवति ।
 या ते मन्म गृत्समदा कृतावरि प्रिया देवेषु जुह्वति
 प्रेता यज्ञस्य शंभुवा युवामिदा वृणीमहे ।
 अग्निं च हव्यवाहनम् सिधमद्य दिविस्पृशम् ।
 द्यावा नः पृथिवी इमं
 यज्ञं देवेषु यच्छताम्
 आ वामुपस्थमदुहा देवाः
 इहाद्य सोमपीतये

८

९

१० [८]

११

१२

१३

१४

१५ [९]

१६

१७

१८

१९

२०

(४२)

३ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । शकुन्तः (=कपिलरूपीन्द्रः) । विद्युत् ।

कर्निक्रदञ्जनुषं प्रव्रुवाण इयति वाचमारितेव नावम् ।
 सुमङ्गलंश्च शकुने भवासि मा त्वा का चिदभिभा विश्व्या विदत् १
 मा त्वा श्येन उद् वधीन्मा सुपुर्णो मा त्वा विदुदिपुमान् वीरो अस्ता ।
 पित्र्यामनुं प्रदिशं कर्निक्रदत् सुमङ्गलो भद्रवादी वदेह २
 अव क्रन्द दक्षिणतो गृहाणां सुमङ्गलो भद्रवादी शकुन्ते ।
 मा नः स्तेन ईशत् माघशंसो बृहद् वदेम विदथे सुवीराः ३ [११] (४२)

(४३)

३ गृत्समद (आङ्गिरसः शौनहोत्रः पश्चाद्) भार्गवः शौनकः । शकुन्तः (=कपिलरूपीन्द्रः) ।

जगती; २ अतिशकरी अष्टिर्वा ।

प्रदक्षिणिदुभि गृणन्ति कारवो वयो वदन्त ऋतुथा शकुन्तयः ।
 उभे वाचौ वदति सामगा इव गायत्रं च त्रैष्टुभं चानु राजति १
 उद्गतेव शकुने साम गायसि ब्रह्मपुत्र इव सर्वनेषु शंससि ।
 वृषेव वाजी शिशुमतीरपीत्या सर्वतो नः शकुने भद्रमा वद
 विश्वतो नः शकुने पुण्यमा वद २
 आवदुंस्त्वं शकुने भद्रमा वद तूष्णीमासीनः सुमतिं चिकिद्भि नः ।
 यदुत्पतन् वदसि कर्करिथ्या बृहद् वदेम विदथे सुवीराः ३ [१२] (४३)

॥ इति द्वितीयं मण्डलं समाप्तम् ॥२॥

मंत्रसंख्या—

प्रथममण्डलस्य मंत्रसंख्या २००६
 द्वितीयमण्डलस्य मंत्रसंख्या ४२९
 सर्वयोगः २४३५

अथ तृतीयं मण्डलम् ।

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० १-१२]

(१)

२३ गाथिनो विश्वामित्रः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

तोमस्य मा तवसं वक्ष्ये वह्निं चकथं विदथे यजध्वै ।
 देवाँ अच्छा दीर्घद् युञ्जे अद्रिं शमाये अग्ने तन्वं जुषस्व ।
 प्राञ्चं यज्ञं चक्रुम वर्धतां गीः समिन्द्रिरग्निं नमसा दुवस्यन् ।
 दिवः शशासुर्विदथा कवीनां गृत्साय चित् तवसें गातुमीषुः ।
 मयो दधे मेधिरः पूतदक्षो दिवः सुबन्धुर्जनुपा पृथिव्याः ।
 अविन्दन्नु दर्शतमप्स्वान्तं देवासो अग्निमपसि स्वसृणाम् ।
 अवर्धयन् त्नुभगं सप्त यहीः श्वेतं जज्ञानमरुपं महित्वा ।
 शिशुं न जातमभ्यारुश्रवा देवासो अग्निं जनिमन् दपुष्यन् ।
 शुक्रेभिरङ्गै रजं आततन्वान् क्रतुं पुनानः कुविभिः पवित्रैः ।
 शोचिर्वसान्तः पर्यायुरपां श्रियो मिमीते बृहतीरनुनाः ।

ब्राजा सीमनदतीरदन्धा दिवो यहीरवसाना अनग्नाः ।
 सना अत्र युवतयः सयोनी रेकुं गर्भं दधिरे सप्त वाणीः ।
 स्तीर्णा अस्य संहतो विश्वरूपा बृतस्य योनौ सुवधे मधूनाम् ।
 अस्थुरत्र धेनवः पिन्वमाना मही इस्मस्व मातरां समीची ।
 वभ्राणः सूनो सहस्रो व्यद्यौद् ध्यानः शुक्रा रभसा द्यूषि ।
 श्रोतन्ति धारा मधुनो बृतस्य वृषा यत्र वावुधे काव्येन ।
 पितुश्चिद्वर्धुर्जनुपा विवेदु व्यस्य धारा अतृजद् वि धेनाः ।
 गुहा चरन्तं सखिभिः शिवेभिर्दिवो यहीमिनं गुहां बभूव ।

पितुश्च गर्भं जनितुश्च वधे पूर्वैरिक्तो अधयन् पीप्यानाः ।
वृष्णे सपत्नी शुचये सर्वन्धू उभे अस्मै मनुष्येऽहं नि पाहि १० [१४]

उरो मूर्हो अनिघ्राधे ववर्धाऽऽपो अग्निं यशसः सं हि पूर्वीः ।
ऋतस्य योनावशयद् दमूना जामीनामग्निपसि स्वर्मुणाम् ११

अक्रो न वाग्निः समिधे महीनां दिदृक्षेभ्यः सूनधे भाक्रेजीकः ।
उदुस्रिया जनिता यो जजानाऽपां गर्भो नृत्तमो युतो अग्निः १२

अपां गर्भं दर्शतमोर्षधीनां वना जजान सुभगा विरूपम् ।
देवासंश्चिन्मनसा सं हि जग्मुः पनिष्ठं जातं त्वसं दुवस्यन् १३

बृहन्त इद् भानवो भाक्रेजीकमग्निं सचन्त विद्युतो न गुक्ताः ।
गुहैव वृद्धं सर्वसि स्वे अन्तरपार ऊर्ध्वे अमृतं दुहानाः १४

ईळे च त्वा यजमानो हविर्भिरीळे सखित्वं सुमतिं निकामः ।
देवैरवो मिमीहि सं जरित्रे रक्षा च नो दम्येभिरनीकैः १५ [१५]

उपक्षेतारस्तव सुप्रणीते ऽग्ने विश्वानि धन्या दधानाः ।
सुरेतसा श्रवसा तुञ्जमाना अभि प्याम पृतनायूरदेवान् १६

आ देवानामभवः केतुरग्ने मन्द्रो विश्वानि काव्यानि विद्वान् ।
प्रति मतीं अवासयो दमूना अनु देवान् रथिरो यासि साधन् १७

नि दुरोगे अमृतो मर्त्यानां राजा ससाद् विदथानि साधन् ।
घृतप्रतीक उर्विया व्यद्यौऽग्निर्विश्वानि काव्यानि विद्वान् १८

आ नो गहि सख्येभिः शिवेभिर्महान् महीभिर्भ्रुतिभिः सरण्यन् ।
अस्मे रथं बहुलं संतरुन्नं सुवाचं भागं यशसं कृधी नः १९

एता ते अग्ने जनिमा सनानि प्र पूर्व्याय नूतनानि वोचम् ।
महान्ति वृष्णे सर्वना कृतेमा जन्मन्जन्मन् निहितो जातवेदाः २०

जन्मन्जन्मन् निहितो जातवेदा विश्वाभिन्नेभिरिध्यते अजस्रः ।
तस्य वयं सुमतौ यज्ञियस्याऽपि भद्रे सौमनसे स्याम २१

इमं यज्ञं सहसावन् त्वं नो देवत्रा धेहि सुक्रतो रराणः ।
प्र यंसि होतवृहतीरियो नो ऽग्ने महि द्रविणमा यजस्व २२

इळांमग्ने पुरुदसं सनिं गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध ।
सूनुस्तनयो विजावा ऽग्ने सा ते सुमतिभूत्वस्मे २३ [१६] (१३)

गुचिं न यामन्निषिरं स्वर्द्धशं क्रेतुं द्विवो रोचन्स्थामुपवृधम् ।
 अग्निं सूर्धानं द्विवो अर्प्रतिष्कृतं तर्मीमहे नमसा चाजिनं बृहन्
 नन्द्रं होतारं गुचिनद्र्यावित्तं दमूनसमुज्ज्वयं विश्वचर्षणिम् ।
 रथं न चित्रं वपुषाय वज्रतं ननुर्हितं सद्मिद् राय ईमहे

१४

१५ [१९] (३८)

(३)

१२ गायिनी विश्वामित्रः । वैश्वानरोऽग्निः । जगती ।

वैश्वानगर्यं पृथुपाजमे विषो रक्षां विधन्त धरुणेषु गातवे ।
 अग्निर्हि देवो अमृतो ब्रुवस्य त्वथा धर्माणि मनता न इंदुपत्
 अन्नदतो रोदमी इमन् ईवते होता निपत्तो मनुष्यः पुगेहितः ।
 क्षयं बृहन्मं परी मूर्धति द्युनि इवभिर्गग्निर्गिषितो धिषावमुः
 इमुं पुजानां प्रिदयेस्य सायत्तं धिषातो अग्निं महयन्त चित्तिभिः ।
 यजामि वन्निव्रथि मनुषुभिर्स्तन्मिन्मुत्रानि यजमान आ चके
 शिवा वृजानामुमे विदुषितां धिमानंशुप्रिधुनें च वाचताम् ।
 या विषिः गेर्मा सुविरेता पुरुषियो भन्यते धामभिः कृविः
 पुत्रशशिं पुत्रशुं परिषो वैश्वानरमंमुपई स्वविदम ।
 शिवाये वृत्तिं वरिषिभिपदुते भयि देवार्थं इह मुधिये बधुः

१

२

३

४

५ [२०]

अग्निर्हि देवो अमृतो ब्रुवस्य त्वथा धर्माणि मनता न इंदुपत्
 अन्नदतो रोदमी इमन् ईवते होता निपत्तो मनुष्यः पुगेहितः ।
 क्षयं बृहन्मं परी मूर्धति द्युनि इवभिर्गग्निर्गिषितो धिषावमुः
 इमुं पुजानां प्रिदयेस्य सायत्तं धिषातो अग्निं महयन्त चित्तिभिः ।
 यजामि वन्निव्रथि मनुषुभिर्स्तन्मिन्मुत्रानि यजमान आ चके
 शिवा वृजानामुमे विदुषितां धिमानंशुप्रिधुनें च वाचताम् ।
 या विषिः गेर्मा सुविरेता पुरुषियो भन्यते धामभिः कृविः
 पुत्रशशिं पुत्रशुं परिषो वैश्वानरमंमुपई स्वविदम ।
 शिवाये वृत्तिं वरिषिभिपदुते भयि देवार्थं इह मुधिये बधुः
 अग्निर्हि देवो अमृतो ब्रुवस्य त्वथा धर्माणि मनता न इंदुपत्
 अन्नदतो रोदमी इमन् ईवते होता निपत्तो मनुष्यः पुगेहितः ।
 क्षयं बृहन्मं परी मूर्धति द्युनि इवभिर्गग्निर्गिषितो धिषावमुः
 इमुं पुजानां प्रिदयेस्य सायत्तं धिषातो अग्निं महयन्त चित्तिभिः ।
 यजामि वन्निव्रथि मनुषुभिर्स्तन्मिन्मुत्रानि यजमान आ चके
 शिवा वृजानामुमे विदुषितां धिमानंशुप्रिधुनें च वाचताम् ।
 या विषिः गेर्मा सुविरेता पुरुषियो भन्यते धामभिः कृविः
 पुत्रशशिं पुत्रशुं परिषो वैश्वानरमंमुपई स्वविदम ।
 शिवाये वृत्तिं वरिषिभिपदुते भयि देवार्थं इह मुधिये बधुः

६

७

८

९

१०

११ [२१] (३९)

(४)

११ गाथिनो विश्वामित्रः । आप्रीसूक्तं [= १ इध्मः समिद्धोऽग्निर्वा, २ तनूनपात्, ३ इळः,
४ बर्हिः, ५ देवीर्द्वारः, ६ उपासानक्ता, ७ दैव्यौ होतारौ प्रचेतसौ, ८ तिस्रो देव्यः
सारस्वतीळाभारत्यः, ९ त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः] । त्रिष्टुप् ।

समित्समित सुमना बोध्यस्मे शुचाशुचा सुमतिं रासि वस्वः ।
आ देव देवान् यजथाय वक्षि सखा सखीन् त्सुमना यक्षयत्रे १
यं देवासस्त्रिरहन्नायजन्ते द्विवेदिवे वरुणो मित्रो अग्निः ।
सेमं यज्ञं मधुमन्तं कृधी न स्तनूनपाद् घृतयोनिं विधन्तम् २
प्र दीधितिर्विश्ववारा जिगाति होतारमिळः प्रथमं यजध्वै ।
अच्छा नमोभिर्वृषभं वन्दध्वै स देवान् यक्षदपितो यजीयान् ३
ऊर्ध्वो वां गातुरध्वरे अकायूर्ध्वा शोचीषि प्रस्थिता रजांसि ।
द्विवो वा नामा न्यसादि होता स्तृणीमहि देवव्यंवा वि बर्हिः ४
सप्त होत्राणि मनसा वृणाना इन्वन्तो विश्वं प्रति यन्नृतेन ।
नृपेशसो विदधेपु प्र जाता अभीष्टमं यज्ञं वि चरन्त पूर्वीः ५ [२२]

आ भन्दमाने उपसा उपाके उत स्मयेते तन्वाइ विरूपे ।
यथा नो मित्रो वरुणो जुजोष दिन्द्रो मरुत्वा उत वा महोभिः ६
दैव्या होतारा प्रथमा न्यृक्षे सप्त पृक्षासः स्वधया मदन्ति ।
ऋतं शंसन्त ऋतमित् त आहु रनु व्रतं व्रतपा दीध्यानाः ७
आ भारती भारतीभिः सजोषा इळा देवैर्मनुष्येभिरग्निः ।
सारस्वती सारस्वतेभिरुवाक् तिस्रो देवीर्विहिरदं सदन्तु ८
तन्नस्तुरीपमर्धं पोषयित्नु देव त्वष्टा वि रराणः स्वस्व ।
यतो वीरः कर्मण्यः सुदक्षो युक्तग्रावा जायते देवक्तामः ९
वनस्पतेऽव सजोष देवा नग्निर्हविः शमिता सूदयाति ।
सेद्द होता सत्यतरो यजाति यथा देवानां जनिमानि वेदं १०
आ याह्यग्ने समिधानो अवादिन्द्रेण देवैः स्रथं तुरोभिः ।
बर्हिर्न आस्तामदितिः सुपुत्रा स्वाहा देवा अमृता मादयन्ताम् ११ [२३] (६०)

(५)

११ गायिनो विद्वामित्रः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्रत्यग्निरुपसश्चेकितानो ऽवोधि विप्रः पदुवीः कवीनाम् ।
 पृथुपाजा देवयद्भिः समिद्धो ऽप द्वारा तर्मसो वह्निरावः १
 प्रेद्वग्निर्वावृधे स्तोमेभिर्गाभिः स्तोतृणां नमस्य उक्थैः ।
 पूर्वीर्ऋतस्य संहशश्चकानः सं दूतो अद्यौदुपसो विरोके २
 अधाव्यग्निर्मानुषीषु विक्ष्वपां गर्भो मित्र ऋतेन साधन् ।
 आ हर्यतो यजतः सान्वस्था दभूद् विप्रो हव्यो मतीनाम् ३
 मित्रो अग्निर्भवति यत् समिद्धो मित्रो होता वरुणो ज्ञातवेदाः ।
 मित्रो अर्ध्वर्युरिषिरो दमूना मित्रः सिन्धूनामुत् पर्वतानाम् ४
 पाति प्रियं रिपो अयं पदं वेः पाति यह्वश्वरणं सूर्यस्य ।
 पाति नाभां सप्तशीर्षाणामग्निः पाति देवानामुपमादमृष्वः ५ [२४]

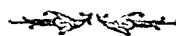
ऋभुश्चक्र ईड्यं चारु नाम विश्वानि देवो वयुनानि विद्वान् ।
 ससस्य चर्म वृत्तवत् पदं वेस्तदिदृशी रक्षत्यप्रयुच्छन् ६
 आ योनिमग्निर्वृतवन्तमस्थात् पृथुप्रगाणमुशन्तमुशानः ।
 दीद्यानः शुचिर्ऋष्वः पावकः पुनःपुनर्मातरा नव्यसी कः ७
 सद्यो ज्ञात ओषधीर्भिव्वक्षे यदी वर्धन्ति प्रस्वो वृतेन ।
 आप इव प्रवता शुम्भमाना उरुष्यदग्निः पित्रोरुपस्थे ८
 उदु ष्टुतः समिधा यहो अद्यौद् वर्ष्मन् द्विवो अधि नाभां पृथिव्याः ।
 मित्रो अग्निरिज्यो मातरिश्वा ऽऽ दूतो वक्षद् यजथाय देवान् ९
 उदस्तम्भीत् समिधा नाकमृष्वोऽग्निर्भवत्तमो रोचनानाम् ।
 यदी भृगुभ्यः परि मातरिश्वा गुहा सन्तं हव्यवाहं समीधे १०
 ११ पुरुदंसं सनिं गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध ।
 १२ सनुस्तनयो विजावा ऽग्रे सा ते सुसतिर्भूत्वस्मे ११ [२५] (७)

(६)

११ गाथिनो विश्वामित्रः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र कारवो मनुना वच्यमाना देवद्रीचीं नयत देवयन्तः ।	
दक्षिणावाङ् वाजिनी प्राच्येति हविर्भरन्त्यग्रये घृताचीं	१
आ रोदसी अपृणा जायमान उत प्र रिक्था अधु नु प्रयज्यो ।	
दिवश्चिदग्रे महिना पृथिव्या वच्यन्तां ते वह्नयः सप्तजिह्वाः	२
द्यौश्च त्वा पृथिवी यज्ञियासो नि होतारं सादयन्ते दमाय ।	
यदी विशो मानुषीर्देवयन्तीः प्रयस्वतीरीळते शुक्रमर्चिः	३
महान् त्सधस्थे ध्रुव आ निर्षत्तो ऽन्तर्यावा माहिने हर्यमाणः ।	
आस्त्रे सपत्नी अजरे अमृक्ते सवर्द्धये उरुगायस्य धेनू	४
वृता ते अग्रे महतो महानि तव क्रत्वा रोदसी आ ततन्थ ।	
त्वं दूतो अभवो जायमानस्त्वं नेता वृषभ चर्षणीनाम्	५ [२६]
ऋतस्य वा केशिना योग्याभिर्धृतस्नुवा रोहिता धुरि धिष्व ।	
अथा वह देवान् देव विश्वान् त्वध्वरा कृणुहि जातवेदः	६
दिवश्चिदा ते रुच्यन्त रोका उषो विभातीरनु भासि पूर्वीः ।	
अपो यदग्र उशध्रवनेषु होतुर्मन्द्रस्य पनयन्त देवाः	७
उरौ वा ये अन्तरिक्षे मर्दन्ति दिवो वा ये रोचन्ते सन्ति देवाः ।	
ऊमां वा ये सुहर्वासो यजत्रा आयेमिरे रथ्यो अग्रे अश्वाः	८
ऐभिरग्रे सरथं याह्यवाङ् नानारथं वा विभवो ह्यश्वाः ।	
पत्नीवतस्त्रिंशतं त्रींश्च देवाननुष्वधमा वह मादयस्व ।	९
स होता यस्य रोदसी चिदुर्वी यज्ञयज्ञमभि वृधे गृणीतः ।	
प्राचीं अध्वरेव तस्थतुः सुमेके ऋतावरी ऋतजातस्य सत्ये	१०
इळामग्रे पुरुदंसं सनि गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध ।	
स्यान्नः सनुस्तनयो विजावा ऽग्रे सा ते सुमतिभूत्वस्मे	११ [२७] (८२)

॥ इति द्वितीयोऽष्टकः ॥ २ ॥

॥ अथ तृतीयोऽष्टकः ॥

[प्रथमोऽध्यायः ॥१॥ व० १-३४ ॥]

(७)

११ गाथिनो विश्वामित्रः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र य आरुः शितिपृष्ठस्य धासे रा मातरा विविशुः सत वार्णाः ।	
परिक्षिता पितरा सं चरेते प्र संजाते द्विर्धमायुः प्रयक्षे	१ (८३)

(५)

११ गायिनो विश्वामित्रः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्रत्यग्निरुपसश्चेकितानो ऽवोधि विप्रः पद्वीः कवीनाम् ।
 पृथुपाजा देवयन्त्रिः समिन्द्रो ऽप द्वारा तर्मसो वह्निरावः १
 प्रेहृग्निर्वावृधे स्तोमैभिर्गीभिः स्तोतृणां नमस्य उक्थैः ।
 पूर्वीर्ऋतस्य संहशश्चकानः सं दूतो अद्यौदुपसो विरोके २
 अधाप्यग्निर्मानुषीषु विश्वपां गर्भो मित्र ऋतेन साधन् ।
 आ हर्यतो यज्ञतः सान्वस्था दभूदु विप्रो हव्यो मतीनाम् ३
 मित्रो अग्निर्भवति यत् समिन्द्रो मित्रो होता वरुणो जातवेदाः ।
 मित्रो अध्वर्युरिषिरो दमूना मित्रः सिन्धूनामुत पर्वतानाम् ४
 पाति प्रियं रिपो अग्रं पदं वेः पाति यह्वश्वरणं सूर्यस्य ।
 पाति नाभां सप्तशीर्षाणमग्निः पाति देवानामुपमादमृष्वः ५ [२४]

ऋभुश्चक्र ईड्यं चारु नाम विश्वानि देवो वयुनानि विद्वान् ।
 ससस्य चर्म घृतवत् पदं वेस्तदिदृग्नी रक्षत्यप्रयुच्छन् ६

आ योनिमग्निर्वृतवन्तमस्थात् पृथुप्रगाणमुशन्तमुशानः ।
 दीद्यानः शुचिर्ऋष्वः पावकः पुनःपुनर्मातरा नव्यसी कः ७

सद्यो जात ओषधीभिर्ववक्षे यदी वर्धन्ति प्रस्वो वृतेन ।
 आप इव प्रवता शुम्भमाना उरूप्यदग्निः पित्रोरुपस्थे ८

उदु प्तुतः समिधा यह्वो अद्यौद् वर्ष्मन् द्विवो अधि नाभां पृथिव्याः ।
 मित्रो अग्निरीड्यो मातरिश्वा ऽऽ दूतो वक्षद् यजथाय देवान् ९

उदस्तम्भीत् समिधा नाकमृष्वोऽग्निर्भवत्तुत्तमो रोचनानाम् ।
 चकी भृगुभ्यः परि मातरिश्वा गुहा सन्तं हव्यवाहं समीधे १०

इत्थामग्रे पुरुदंसं सनि गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध ।
 स्यान्नः सनुस्तनयो विजावा ऽग्रे सा ते सुसुतिर्भूत्वस्मे ११ [२५] (७१)

(६)

११ गाथिनो विश्वामित्रः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र कारवो मनना वच्यमाना देवद्रीचीं नयत देवयन्तः ।	
दक्षिणावाङ् वाजिनी प्राच्येति हविर्भरन्त्यग्नये घृताचीं	१
आ रोदसी अपृणा जायमान उत प्र रिक्था अध नु प्रयज्यो ।	
दिवश्चिदग्ने महिना पृथिव्या वच्यन्तां ते वह्नयः सप्तजिह्वाः	२
द्यौश्च त्वा पृथिवी यज्ञियास्तो नि होतारं सादयन्ते दमाय ।	
यदी विशो मानुषीर्देवयन्तीः प्रयस्वतीरीळते शुक्रमर्चिः	३
महान् त्पधस्थे ध्रुव आ निर्पत्तो ऽन्तर्द्यावा माहिने हर्यमाणः ।	
आस्के सपत्नी अजरे अमृक्ते सवर्द्धये उरुगायस्य धेनू	४
व्रता ते अग्ने महतो महानि तत्र क्रत्वा रोदसी आ ततन्थ ।	
त्वं दूतो अभवो जायमानस्त्वं नेता वृषभ चर्षणिनाम्	५ [२६]
ऋतस्य वा केशिना योग्याभिर्घृतस्नुवा रोहिता धुरि धिष्व ।	
अथा वह देवान् देव विश्वान् त्वध्वरा कृणुहि जातवेदः	६
दिवश्चिदा ते रुचयन्त रोका उषो विभातीरनु भासि पूर्वाः ।	
अपो यदग्न उशध्वग्नेषु होतुर्मन्द्रस्य पुनयन्त देवाः	७
उरौ वा ये अन्तरिक्षे मदन्ति दिवो वा ये रोचने सन्ति देवाः ।	
ऊमा वा ये सुहवांसो यजत्रा आयेमिरे रथ्यो अग्ने अश्वाः	८
ऐभिरग्ने सरथं याह्यर्वाङ् नानारथं वा विभवो ह्यश्वाः ।	
पत्नीवतस्त्रिंशतं त्रींश्च देवाननुष्वधमा वह मादयस्व ।	९
स होता यस्य रोदसी चिदुर्वी यज्ञयज्ञमभि वृधे गृणीतः ।	
प्राचीं अध्वरेव तस्थतुः सुमेके ऋतावरी ऋतजातस्य सत्ये	१०
इळामग्ने पुरुदंसं सनि गोः शश्वत्तम हवमानाय साध ।	
स्यान्नः सनुस्तनयो विजावा ऽग्ने सा ते सुमतिर्भूत्वस्मे	११

॥ इति द्वितीयोऽष्टकः ॥ २ ॥

॥ अथ तृतीयोऽष्टकः ॥

[प्रथमोऽध्यायः ॥१॥ व० १-३४ ॥]

(७)

११ गाथिनो विश्वामित्रः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र य आरुः शितिपृष्ठस्य धासे रा मातरा विद्विः
परिक्षिता पितरा स चरेते प्र सन्वति दीर्घनायः

द्विवक्षसो धेनवो वृष्णो अश्वो देवीरा तस्थौ मधुमद् वहन्तीः ।
 ऋतस्य त्वा सदासि क्षेमयन्तं पर्येका चरति वर्तनिं गौः २
 आ सीमरोहत् सुयमा भवन्तीः पतिश्चिकित्वान् रथिविद् रथीणाम् ।
 प्र नीलपृष्ठो अतसस्य धासे—स्ता अवासयत् पुरुधप्रतीकः ३
 महिं त्वाद्रूमूर्जयन्तीरजुयं स्तभूयमानं बृहतो वहन्ति ।
 व्यङ्गेभिर्दिद्युतानः सधस्थ एकांमिन्न रोदसी आ विवेश ४
 जानन्ति वृष्णो अरुपस्य शेव—मुत् ब्रध्नस्य शासने रणान्ति ।
 द्विवोरुचः सुरुचो रोचमाना इच्छा येषां गण्या माहिना गीः ५ [१]

उतो पितृभ्यां प्रविदानु घोषं महो महन्द्र्यामनयन्त शूपम् ।
 उक्षा ह यत्र परि धानमक्तो—स्तु स्वं धाम जसितुर्ववक्षं ६
 अध्वर्युभिः पञ्चभिः सप्त विप्राः प्रियं रक्षन्ते निहितं पदं वेः ।
 प्राश्वो मदन्त्युक्षणो अजुर्या देवा देवानामनु हि वृता गुः ७
 देव्या होतारा प्रथमा न्यृञ्जे सप्त पृक्षासः स्वधर्या मदन्ति ।
 ऋतं शंसन्त ऋतमित् त आहु—स्तु वृतं वृतपा दीध्यानाः ८
 वृषायन्ते महो अत्याय पूर्वी—वृष्णे चित्राय रश्मयः सुयामाः ।
 देवं होतमन्द्रतरश्चिकित्वान् महो देवान् रोदसी एह वक्षि ९
 पृक्षप्रयज्ञो दधिणः सुवाचः सुक्रेतव उपसो रेवदूपः ।
 उतो चिदग्ने महिना प्रथिव्याः कृतं चिदेनः सं महे दशस्य १०
 इत्यामग्ने पुरुदंसं सनिं गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध ।
 स्यान्नः सनुस्तनयो धिजात्रा ऽग्ने सा ते सुप्रतिभूत्वस्मे ११ [२] (१३)

(८)

११ माहिना विश्वामित्रः । यूपः, ६-१० यूपाः, ८ विश्वे देवा वा, ११ अश्मनः । त्रिष्टुप्; ३, ७ अनुष्टुप् ।

अवन्ति त्वामध्वरे देवयन्तो वनस्पतं मधुजा देव्येन ।
 यद्वन्तिन्त्या दधिमेह वृताद् यद् वा क्षयो सातुरस्या उपस्ये १
 मनिद्रस्व धर्यनागः पुग्नाद् ब्रह्म वन्दानो अजरं सुवीरम् ।
 धासे अन्मदमतिं वाधेनान् उच्छ्रयस्व महते माप्रगाय २ (१५)

उच्छ्रयस्व वनस्पते वर्ष्मन् पृथिव्या अधि ।	
सुर्मिती मीयमानो वर्चो धा यज्ञवाहसे	३
युवा सुवासाः परिवीत आगात् स उ श्रेयान् भवति जायमानः ।	
तं धीरांसः क्वय उन्नयन्ति स्वाध्वोऽ मनसा देवयन्तः	४
जातो जायते सुदिनत्वे अह्नां सम्य आ विदथे वर्धमानः ।	
पुनन्ति धीरा अपसो मनीषा देव्या विप्र उदिर्यति वाचम्	५ [३]
यान् वो नरो देवयन्तो निमिभ्यु—र्वनस्पते स्वर्धितिर्वा ततक्ष ।	
ते देवासः स्वरवस्तस्थिवांसः प्रजावदुस्मे दिधिपन्तु रत्नम्	६
ये वृक्णासो अधि क्षमि निर्मितासो यतसुचः ।	
ते नो व्यन्तु वायं देवत्रा क्षेत्रसार्धसः	७
आदित्या रुद्रा वसवः सुनीथा द्यावाक्षामा पृथिवी अन्तरिक्षम् ।	
सजोपसो यज्ञमवन्तु देवा ऊर्ध्वं कृण्वन्त्वध्वरस्यं जेतुम्	८
हंसा इव श्रेणिशो यतानाः शुक्रा वसानाः स्वरवो न आगुः ।	
उन्नीयमानाः काविभिः पुरस्ताद् देवा देवानामपि चन्ति पार्यः	९
गृङ्गाणीवेच्छृङ्गिणां सं दृश्रे चपालवन्तः स्वरवः पृथिव्याम् ।	
वाघन्निर्वा विह्वे श्रोपमाणा अस्मां अपन्तु पृतनाज्येषु	१०
वनस्पते शतवल्शो वि रोह सहस्रवल्शा वि वृषं रंहेम ।	
यं त्वामयं स्वर्धितिस्तेजमानः प्रणिनायं महते साभंगाय	११ [४] (१०५)

(१)

१ गाथिनो विश्वानिधः । अग्निः । इन्द्रो । २ विष्टुः ।

सखायस्त्वा ववृमहे देवं मर्तास ऊतये ।	
अपां नपातं सुभगं सुदीदिति सुप्रतूतिमनेहस्तम्	१
कार्यमानो वृता त्वं यन्सातुरजंगन्नपः ।	
न तत् ते अग्ने प्रमुपे निवर्तन्तं इदं इरे तद्विहानेवः	२
अतिं तृष्टं बवंक्षिधा—पैव सुमना आसि ।	
प्रशान्ये चन्ति पर्यन्य आसते येषां मुखे अग्निं दिनः	३
इषिवांसमति विपुः शश्वतीरतिं सुभतः ।	
अन्वीनविन्दन् निचिरानो अद्रुतो अन्वु निचिनिच दिनः	४

द्विवक्षंसो धेनवो वृष्णो अश्वान् देवीरा तस्थौ मधुमद् बहन्तिः ।
 ऋतस्य त्वा सदासि क्षेमयन्तं पर्येकां चरति वर्तनिं गोः २
 आ सीमरोहत् सुयमा भवन्तीः पतिंश्चिकित्वान् रयिविद् रयीणाम् ।
 प्र नीलपृष्ठो अतसस्य धासेस्ता अवासयत् पुरुधप्रतीकः ३
 महिं त्वाद्रुमूर्जयन्तीरजुयं स्तभूयमानं बहर्तो बहन्ति ।
 व्यङ्गेभिर्दिद्युतानः सधस्थ एकांमिव रोदसी आ विवेज ४
 जानन्ति वृष्णो अरुपस्य शेवमुत ब्रध्नस्य शासने रणान्ति ।
 द्विवोरुचः सुरुचो रोचमाना इच्छा येषां गण्या माहिना गीः ५ [१]

उतो पितृभ्यां प्रविदानु वोषं महो महद्भ्यामनयन्त शूपम् ।
 उक्षा ह यत्र परि धानमक्तो रनु स्वं धाम जरितुर्ववक्षं ६
 अध्वर्युभिः पञ्चभिः सप्त विशाः प्रियं रक्षन्ते निहितं पदं वेः ।
 प्राश्वो मदन्त्युक्षणो अजुर्या देवा देवानामनु हि व्रता गुः ७
 देव्या होतारा प्रथमा न्यृञ्जे सप्त पृक्षासः स्वधया मदन्ति ।
 ऋतं शंसन्त ऋतमित् त आद्विरनु व्रतं व्रतपा दीभ्यानाः ८
 वृषायन्ते महो अत्याय पूर्वी वृष्णो चित्राय रश्मयः सुयामाः ।
 देवं हातमन्द्रतरश्चिकित्वान् महो देवान् रोदसी एह वक्षि ९
 पृक्षमयजां दधिणः सुवाचः सुक्रेतवं उपसो रेवद्रूपः ।
 उतो चिदग्ने महिना पृथिव्याः कृतं चिदेनः सं महो दशस्य १०
 इच्छामग्ने पुरुदंसं मुनिं गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध ।
 न्यात्रः मनुस्तनयो विजावा अग्ने सा ते समृतिभूत्वस्मे ११ [२] (१३)

(८)

११ नाथिनो विभ्वानिवः । यूपाः, ६-१० यूपाः, ८ विभ्वे देवा वा, ११ वदचनः । विष्टुपः ३, ७ अनुष्टुपः ।

अन्वन्ति त्वामध्वरे देवयन्तो वनस्पते मधुना देव्येन ।
 वदुर्वन्तिष्ठा द्रविंशह धन्ताद् यद् वा क्षर्या मानुरस्या उपस्थे १
 सन्दिद्रस्य धर्मनामः पुस्ताद् ब्रह्म वन्द्याना अजरं सुवीर्यम् ।
 ध्वरे अन्वन्ति वाधेनान् उच्छ्रयस्व महते सीमगाय २ (१४)

उच्छ्रयस्व वनस्पते वर्ष्मन् पृथिव्या अधि ।	
सुर्मिती मीयमानो वर्चो धा यज्ञवाहसे	३
युवा सुवासाः परिवीत् आगात् स उ श्रेयान् भवति जायमानः ।	
तं धीरांसः क्वव्य उन्नयन्ति स्वाध्वोऽं मनसा देवयन्तः	४
जातो जायते सुदिनत्वे अह्नां समर्य आ विदथे वर्धमानः ।	
पुनन्ति धीरा अपसो मनीषा देव्या विप्र उर्दियति वाचम्	५ [३]
यान् वो नरो देवयन्तो निमिम्युर्वनस्पते स्वधितिर्वा ततक्ष ।	
ते देवासुः स्वरवस्तास्थिवासः प्रजावदुस्मे दिधिषन्तु रत्नम्	६
ये वृक्णासो अधि क्षमि निर्मितासो यतसृचः ।	
ते नो व्यन्तु वार्य देवत्रा क्षेत्रसाधसः	७
आदित्या रुद्रा वसवः सुनीथा द्यावाक्षामा पृथिवी अन्तरिक्षम् ।	
सजोपसो यज्ञमवन्तु देवा ऊर्ध्वं कृण्वन्त्वध्वरस्यं जेतुम्	८
हंसा इव श्रेणिशो यतानाः शुक्रा वसानाः स्वरवो न आगुः ।	
उन्नीयमानाः कविभिः पुरस्ताद् देवा देवानामपि यन्ति पार्थः	९
शृङ्गाणीवेच्छृङ्गिणां सं दृष्ट्रे चपालवन्तः स्वरवः पृथिव्याम् ।	
वाघद्धिर्वा विह्वे श्रोपमाणा अस्माँ अवन्तु पृतनाज्येषु	१०
वनस्पते शतवल्शो वि रोह सहस्रवल्शा वि वयं रूहेम ।	
यं त्वामयं स्वधितिस्तेजमानः प्रणिनाय महते सौभगाय	११ [४] (१०५)

(९)

९ गाधिनो विश्वामित्रः । अग्निः । दृहती, २ विष्टुप् ।

सखायस्त्वा ववृमहे देवं मर्तास ऊतये ।	
अपां नपातं सुभगं सुदीदिति सुप्रतूर्तिमनेहसन्	१
कार्यमानो वना त्वं यन्मातुरजगन्नपः ।	
न तत् ते अग्ने प्रमृषे निवर्तन् यद् दूरे सहिहाभवः	२
अतिं तृष्टं ववक्षिधाथैव तुमना असि ।	
प्रप्रान्ये यन्ति पर्यन्य आसते चेपां मुखे असि धितः	३
ईषिवांसमति विधुः शश्वतीरति सुधतः ।	
अन्वीमविन्दन् निचिरासो अद्भुतो ऽप्यु सिंहभिर्व धितम्	४ (१०६)

दिवक्षंसो धेनुवो वृष्णो अश्वा देवीरा तस्थौ मधुमद् वहन्तीः ।
 ऋतस्य त्वा सदासि क्षेमयन्तं पर्येकां चराति वर्तनिं गौः २
 आ सीमरोहत् सुयमा भवन्तीः पतिंश्चिकित्वान् रथिविद् रथीणाम् ।
 प्र नीलपृष्ठो अतसस्य धासेस्ता अवासयत् पुरुधप्रतीकः ३
 महिं त्वाद्रूमूर्जर्यन्तीरजुर्यं स्तंभुयमानं वहतो वहन्ति ।
 व्यङ्गंभिर्द्व्युतानः सधस्थ एकांमिव रोदसी आ विवेश ४
 जानन्ति वृष्णो अरुपस्य शेवमुत ब्रध्नस्य शासने रणान्ति ।
 द्विशंरुचः सुरुचो रोचमाना इळा येषां गण्या माहिना गीः ५ [१]

उतां पितृभ्यां प्रविदानु वोपं महो महद्भ्यामनयन्त शूपम् ।
 उता ह यत्र परि धानमक्तो रनु स्वं धामं जस्तितुर्ववक्ष ६
 अध्वर्युभिः पृथभिः सुत विप्राः प्रियं रक्षन्ते निहितं पदं वेः ।
 प्राध्वो मद्भ्यपुक्षणां अयुर्या देवा देवानामनु हि वृता गुः ७
 इवा देवांश वयमा व्युक्षे सुत पुक्षासः स्वधया मदान्ति ।
 कुनं शंसन्वा ऋतमित् त आद्व रनु वृतं वतपा दीर्घ्यानाः ८
 वृषाणो मंहे अयाव पूर्वा वृष्णो चित्राय रश्मयः सुयाजाः ।
 देवं क्षेमिन्द्रांगश्चिकित्वान महो देवान् रोदसी एह वक्षि ९
 पुष्यपामा इषिणः मुधाचः मुहेतव उपसो रेवद्रूपुः ।
 एते चिदो महिना पृथिव्याः कुतं चिदनुः सं महे दशस्य १०
 इत्यामो पुष्टवं मुनि गीः शश्वतमं हवमानाय साध ।
 म्सासः मुनुस्तनेयो चित्राया इयु सा ते मुप्रतिभ्रैत्वस्मे ११ [२] (३)

(८)

११. चिदो विष्वाभिवः । यूपः, ३-१० यूपः, ८ चित्र्ये देवा वा, ११ वदन्तः । चिद्रूपुः ३, ७ अतुद्रुपः ।

अवन्ति वामध्वरे देवयन्तो वनस्पते मधुना दध्यंन ।
 रुरुमन्तिष्ठा इतिष्ठेह धेनुद यद् वा शयो प्रातुम्या उपस्ये १
 ते चिद्वस्व अस्मागः पुष्पाद् ब्रध्न वन्वानो अजं मुवीमि ।
 इति अस्मद्वन्ते वाधेनात् उच्छ्रयस्य महते सांभगाय २ (३)

उच्छ्रयस्व वनस्पते वर्ष्मन् पृथिव्या अर्धि ।	
सुमिती मीयमानो वर्चो धा यज्ञवाहसे	३
युवा सुवासाः परिवीत आगात् स उ श्रेयान् भवति जायमानः ।	
तं धीरांसः क्वव्य उन्नयन्ति स्वाध्वोऽं मनसा देवयन्तः	४
जातो जायते सुदिनत्वे अह्नां समर्य आ विदथे वर्धमानः ।	
पुनन्ति धीरा अपसो मनीषा देव्या विप्र उर्दियति वाचम्	५ [३]
यान्न वो नरो देवयन्तो निमिभ्युर्वनस्पते स्वधितिर्वा ततक्ष ।	
ते देवासः स्वरवस्तस्थिवांसः प्रजावदुस्मे दिधिषन्तु रत्नम्	६
ये वृक्णासो अधि क्षमि निर्मितासो यतसृचः ।	
ते नो व्यन्तु वार्यं देवत्रा क्षेत्रसाधसः	७
आदित्या रुद्रा वसवः सुनीथा द्यावाक्षामा पृथिवी अन्तरिक्षम् ।	
सजोषसो यज्ञमवन्तु देवा ऊर्ध्वं कृण्वन्त्वध्वरस्यं क्रेतुम्	८
हंसा इव श्रेणिशो यतानाः शुक्रा वसानाः स्वरवो न आगुः ।	
उन्नीयमानाः कृविभिः पुरस्ताद् देवा देवानामर्षि यन्ति पार्थः	९
शृङ्गाणीवेच्छुङ्किणां सं दृष्ट्रे चपालवन्तः स्वरवः पृथिव्याम् ।	
वाघन्दिर्वा विह्वे श्रोपमाणा अस्मौ अवन्तु पृतनाज्येषु	१०
वनस्पते शतवल्गो वि रोह सहस्रवल्गा वि वयं हहेम ।	
यं त्वामयं स्वधितिस्तेजमानः प्रणिनाय महते सौभगाय	११ [४] (१०३)

(९)

१ नाथिनो विश्वामित्रः । अग्निः । वृहती. २ विष्टुम् ।

सखायस्त्वा ववृमहे देवं मतास ऊतये ।	
अपां नपातं सुभगं सुदीदिति सुप्रतीमनेहसन्	१
कारमानो वना त्वं यन्मातुरजगन्नपः ।	
न तत् ते अग्ने प्रमृषे निवर्तन् यद् दूरे सक्षिहामवः	२
अतिं तृष्टं ववाक्षिथा धैव सुमना जसि ।	
प्रप्रान्ये यन्ति पयंस्य आसते येषां सुख्ये जसि ध्रितः	३
इषिवांसमति सिधुः शश्वतीरति सुश्रतः ।	
अन्वीमविन्दन् निचिरासो अद्रुहो ऽप्सु सिहमिध ध्रितम्	४ (१०८)

ससूवांसमिव त्मना ऽग्निमित्था तिरोहितम् ।

ऐनं नयन्मातरिश्वां परावतो वृेभ्यो मथितं परि

५ [५]

तं त्वा मर्ता अगृभ्णत वृेभ्यो हव्यवाहन ।

विश्वान् यद् यज्ञां अभिपासिं मानुष तव क्रत्वा यविष्ठा

६

तद् भद्रं तव वृंसना पाकाय चिच्छदयति ।

त्वां यदग्ने पशवः समासते समिन्द्रमपिश्वरे

७

आ जुहोता स्वध्वरं शीरं पावकशोचिपम् ।

आशुं दूतमजिरं प्रत्नमीड्यं श्रुष्टी वृेवं सपर्यत

८

त्रीणि शता त्री सहस्राण्यग्निं त्रिंशच्च वृेवा नव चासपर्यन् ।

औक्षन् घृतेरस्तृणान् बर्हिर्स्मा आदिन्द्रोतारं न्यसादयन्त

९ [६] (११३)

(१०)

९ गाथिनो विश्वामित्रः । अग्निः । उष्णिक् ।

त्वामग्ने मनीषिणः सम्राजं चर्यणीनाम् । वृेवं मर्तास इन्धते समध्वरे १

त्वां यज्ञेष्वृत्विजमग्ने होतारमीळते । गोपा ऋतस्य दीदिहि स्वे दमे २

स वा यस्ते ददांशाति समिधां जातवेदसे । सो अग्ने धत्ते सुवीर्यं स पुष्याति ३

स केतुरध्वराणां मग्निदेवेभिरा गमत् । अश्वानः सप्त होतृभिर्हविष्मते ४

प्र होत्रे पूर्व्यं वचो ऽग्नये भरता बृहत् । विपां ज्योतीषि विभ्रते न वेधसे ५ [७]

अग्निं वर्धन्तु नो गिरो यतो जायत उक्थ्यः । महे वाजाय द्रविणाय दर्शतः ६

अग्ने यजिष्ठो अध्वरे देवान् देवयते यज । होता मन्द्रो वि राजस्यति सिधः ७

स नः पावक दीदिहि द्युमदुस्मे सुवीर्यम् । भवां स्तोतृभ्यो अन्तमः स्वस्तये ८

तं त्वा विप्रां विपन्यवो जागृवांसः समिन्धते । हव्यवाहममर्त्यं सहोवृधम् ९ [८] (११२)

(११)

९ गाथिनो विश्वामित्रः । अग्निः । गायत्री ।

अग्निर्होता पुरोहितो ऽध्वरस्य विचर्यणिः । स वेद यज्ञमानुषक् १

स हव्यवाळमर्त्य उशिगदूतश्चनोहितः । अग्निर्धिया समृण्वति २

धिया स चेतति केतुर्यज्ञस्य पूर्व्यः । अर्थं ह्यस्य तरणिं ३

सूनुं सनश्रुतं सहसो जातवेदसम् । वह्निं देवा अकृण्वत ४

(११६)

३, अ० १, व० ९।

दाभ्यः पुराता विशामग्निमानुषीणाम् । तूर्णी रथः सदा नवः ५ [९]
 साहान् विश्वा अभियुजः क्रतुर्देवानाममृक्तः । अग्निस्तु विश्रवस्तमः ६
 अभि प्रयांसि वाहसा द्वाश्रवाँ अञ्जोति मर्त्यः । क्षयं पावकशोचिषः ७
 परि विश्वानि सुधिता श्रेररयाम् मन्मभिः । विप्रासो जातवेदसः ८
 अग्ने विश्वानि वार्या वाजेषु सनिषामहे । त्वे देवासु परीरे ९ [१०] (१३१)

(१२)

१ गायिनो विश्वामित्रः । इन्द्रानी । गायत्री ।

इन्द्राग्नी आ गतं सुतं गीभिर्नभो वरेण्यम् । अस्य पातं धियेधिता १
 इन्द्राग्नी जरितुः सचा यज्ञो जिगाति चेतनः । अया पातमिमं सुतम् २
 इन्द्रमग्निं कविच्छदा यज्ञस्वं जूत्या वृणे ता सोमस्येह तृम्पताम् ३
 तोशा वृत्रहणा हुवे सजित्वानापरराजिता । इन्द्राग्नी वाजसातमा ४
 प्र वामचन्त्युक्थिनो नीधाविदो जरितारः । इन्द्राग्नी इषु आ वृणे ५ [११]

इन्द्राग्नी नवति पुरो द्वात्पतीरधूनुतम् । सा क्रमेकेन कर्मणा ६
 इन्द्राग्नी अपस्तस्पर्षु प्र यन्ति धीतयः । क्रतुस्य पृथ्याः अनु ७
 इन्द्राग्नी तविषाणि वां सुधस्थानि प्रयांसि च । दुवोरप्सुर्वै दितम् ८
 इन्द्राग्नी रोचना दिवः परि वाजेषु भुषथः । तद् वां वेति प्र धीर्वम ९ [१२] (१४०)

[द्वितीयोऽध्यायः १०५ सू० ११-१२]

(१३)

७ ऋषयो वैश्वामित्रः । अग्निः । अनुष्टुप् ।

प्र वां देवायाग्रये शहिँमचास्मै ।
 गमद् देवेभिरा स नो यजिषो इहिरा तद्वत्
 क्रतावा परस्य रोदसी द्युं सचन्त क्रतयः ।
 इविष्मन्तुस्तर्माञ्जते तं सन्निष्पन्तोऽवसे
 स यन्ता विप्र एषां स यज्ञानामथा हि षः ।
 अग्निं ते वां इवस्वत इज्ञा यो वलिता भुषन्
 स नः शनोषि धीतये अग्निरेच्छन्तु शतैना ।
 यतो नः प्रुष्णइइ वस्तु दिवि इतिन्वां अन्वया

दीदृवांसमपूर्व्यं वस्वीभिरस्य धीतिभिः ।
 ऋक्काणो अग्निमिन्धते होतारं विस्पतिं विशाम्
 उत नो ब्रह्मन्नविष उवथेषु देवहूतमः ।
 शं नः शोचा मरुद्दुधो ऽग्नें सहस्रसातमः
 नू नो रास्व सहस्रवत् तोक्वत् पुष्टिमद् वसु ।
 द्युमदग्ने सुवीर्यं वर्षिष्टमनुपक्षितम्

५

६

७ [१३] (१४७)

(१४)

७ ऋपभो वैश्चामित्रः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

आ होता मन्द्रो विदथान्यस्थात् सत्यो यज्वा कुवितमः स वेधाः ।
 विद्युद्रथः सहस्रस्पुत्रो अग्निः शोचिष्केशः पूथिव्यां पाजो अश्रेत्
 अयामि ते नमस्तुतिं जुषस्व ऋतावस्तुभ्यं चेतते सहस्वः ।
 विद्वान् आ वक्षि विदुषो नि षत्सि मध्य आ बर्हिर्हृतये यजत्र
 द्रवतां त उपसा वाजयन्ती अग्ने वातस्य पथ्याभिरच्छ ।
 यत् सीमञ्जन्ति पूर्व्यं हविर्भिरा वन्धुरेव तस्थतुर्दुरोणे
 मित्रश्च तुभ्यं वरुणः सहस्वो ऽग्ने विश्वे मरुतः सुममर्चन् ।
 यच्छोचिषा सहस्रस्पुत्र तिष्ठा अभि क्षितीः प्रथयन् त्सूर्यो नृन्
 वयं ते अद्य ररिमा हि काम सुज्ञानहस्ता नमसोपसद्य ।
 यजिष्ठेन मनसा यक्षि देवा नक्षेधता मन्मना विप्रो अग्ने
 त्वद्वि पुत्र सहसो वि पूर्वा देवस्य यन्त्युतयो वि वाजाः ।
 त्वं देहि सहस्रिणं रयिं नो ऽद्रोवेण वचसा सत्यमग्ने
 तुभ्यं वक्ष कविक्रतो यानीमा देव मर्तासो अध्वरे अकर्म ।
 त्वं विश्वस्य सुरथस्य बोधि सर्वं तदग्ने अमृत स्वदेह

१

२

३

४

५

६

७ [१४] (१५४)

(१५)

७ कात्य उत्कीलः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

वि पाजसा पूथुना शोशुचानो वाधस्व द्विषो रक्षसो अर्मीवाः ।
 सुशर्मणो ब्रुहतः शर्माणि स्या मग्नेरहं सुहवस्य प्रणीतौ

१

(१५५)

त्वं नो अस्या उपसो व्युष्टौ त्वं सूर उदिते वोधि गोपाः ।	
जन्मेव नित्यं तनयं जुपस्व स्तोमं मे अग्ने तन्वा सुजात	२
त्वं नुचक्षा वृषभानु पूर्वीः कृष्णास्वग्ने अरूपो वि भाहि ।	
वसो नेपि च परि चात्यंहः कृधी नो राय उगिजो यविष्ठ	३
अपाळ्हो अग्ने वृषभो दिदीहि पुरो विश्वाः सौभगा संजिगीवान् ।	
यज्ञस्य नेता प्रथमस्य पायो जतवेदो बृहतः सुप्रणीति	४
अच्छिद्वा शर्मं जरितः पुरुणि देवां अच्छ्वा दीर्घानः सुमेधाः ।	
स्थो न सस्त्रिभि वक्षि वाज मग्ने त्वं रोदसी नः सुमेके	५
प्र पीपय वृषभ जिन्व वाजा नग्ने त्वं रोदसी नः सुदोवे ।	
देवेभिर्देव सुरुचा रुचानो मा नो मर्तस्य दुर्मतिः परि ठान्	६
इळामग्ने पुरुदंसं सनि गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध ।	
स्यान्नः सनुस्तनयो विजावा ऽग्ने सा ते मृमतिर्भूत्वन्मे	७ [१५] (१३१)

(१६)

६ कात्य उत्कीला । अग्निः । प्रगाथः (= १, २, ५, वृदतीः २, ३, ६ सतोवृदती) ।

अयमग्निः सुवीर्यस्ये शो महः सौभगस्य ।	
राय ईशे स्वपत्यस्य गोमते ईशे वृत्रहृद्यानाम्	१
दुमं नरो मरुतः सश्रता वृधं यस्मिन् रायः रोवृधातः ।	
अभि ये सन्ति पृतनासु दृष्यो विश्वासा शर्तुनाम्भुः	२
स त्वं नो रायः शिशीहि भीक्षो अग्ने सुवीर्यस्य ।	
तुविद्युम्न वर्षिष्ठस्य प्रजावतो ऽजसीवन्स्यं शुम्निषाः	३
चक्रिषो विश्वा भुवताभि सान्निहि अकिर्देव्वा दुःसः ।	
आ देवेषु पतत आ सुवीर्य आ शंसं एव नृणाम्	४
मा नो अग्नेऽमंतये मासीस्तापि गिर्यः ।	
मागोतापि सहस्रपुत्र मा निदे ऽय देषान्वा कृधि	५
शुग्धि वाजस्य सुभग प्रजावतो ऽग्ने वृदतो अमृते ।	
तं राया भूर्यता नृज नपोभुना दुविद्युम्न यमस्यता	६ [१६] (१३२)

(१७)

५ कतो वैदवामित्रः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

समिध्यमानः प्रथमानु धर्मा	समक्तुभिर्ज्यते विश्ववारः ।	
शोचिष्केशो घृतनिर्णिकू पावकः	सुयज्ञो अग्निर्यजथाय देवान्	१
यथायज्ञो होत्रमग्ने पृथिव्या	यथा दिवो जातवेदश्चिकित्वान् ।	
एवानेन हविषा यक्षि देवान्	मनुष्वद् युज्ञं प्र तिरेममद्य	२
त्रीण्यायूषि तवं जातवेदस्तिस्त्र	आजानीरूपसस्ते अग्ने ।	
ताभिर्देवानामवो यक्षि विद्वा	नथा भव यर्जमानाय शं योः	३
अग्निं सुदीतिं सुदृशं गूणन्तो	नमस्यामस्त्वेड्यं जातवेदः ।	
त्वां दूतमरतिं हव्यवाहं	देवा अकृण्वन्नमृतस्य नाभिम्	४
यस्त्वद्द्रोता पूर्वा अग्ने यजीयान्	द्विता च सत्ता स्वधया च शंभुः ।	
तस्यानु धर्मं प्र यजा चिकित्वो	ऽथा नो धा अध्वरं देववीतौ	५ [१७] (१७२)

(१८)

५ कतो वैश्वामित्रः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

भवां नो अग्ने सुमना उपेतौ	सखेव सख्ये पितरेव साधुः ।	
पुरुदुहो हि क्षितयो जनानां	प्रतिं प्रतीचीर्दहतादरातीः	१
तपो ष्वग्ने अन्तरां अमित्रान्	तपा शंसमररूपः परस्य ।	
तपो वसो चिकित्तानो अचित्तान्	वि ते तिष्ठन्तामजरा अयासः	२
इध्मेनाग्न इच्छमानो घृतेन	जुहोमि हव्यं तस्से वलाय ।	
यावदीशे ब्रह्मणा वन्दमान	इमां धियं शतसेयाय देवीम्	३
उच्छ्रोचिषा सहसस्पुत्र स्तुतो	बृहद् वयः शशमानेषु धेहि ।	
रेवदग्ने विश्वामित्रेषु शं यो	र्ममृज्मा ते तन्वंतु मूरि कृत्वः	४
कूधि रत्नं सुसनिर्धनानां	स वेदग्ने भवसि यत् समिद्धः ।	
स्तोतुर्दुरोणे सुभर्गस्य रेवत्	सुप्रा करस्त्रा दधिषे वपूषि	५ [१८] (१७७)

(१९)

५ गार्गी कौशिकः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अग्निं होतारं प्र वृषे मियेधे	गृत्सं कृविं विश्वविद्रममूरम् ।	
स नो यक्षद् देवताता यजीयान्	राये वाजाय वनते मृवानि ।	१ (१९८)

प्र ते अग्ने हविष्मतीमिय—र्म्यच्छा सुद्युम्नां रातिनीं घृताचीम् ।	
प्रदुक्षिणिद् देवतातिमुराणः सं रातिभिर्वसुभिर्यज्ञमश्रेत्	२
स तेर्जायसा मनसा त्वोत् उत शिक्ष स्वपत्यस्य शिक्षोः ।	
अग्ने रायो नृतमस्य प्रभूतौ भूयाम ते सुष्टुतयश्च वस्वः	३
भूरीणि हि त्वे दधिरे अनीका ऽग्ने देवस्य यज्यवो जनांसः ।	
स आ वह देवतातिं यविष्ठ शर्धो यदुद्य द्विव्यं यजासि	४
यत् त्वा होतारमनजन् मियेधे निषादयन्तो यजथाय देवाः ।	
स त्वं नो अग्नेऽवितेह बोध्यधि श्रवांसि धेहि नस्तनूषु	५ [१९] (१८२)

(२०)

५ गार्थी कौशिकः । अग्निः; १, ५, विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

अग्निमुषसमश्विना दधिक्रां द्युष्टिषु हवते वह्निरुक्थैः ।	
सुज्योतिषो नः शृण्वन्तु देवाः सजोषसो अध्वरं वावशानाः	१
अग्ने त्री ते वाजिना त्री पधस्था तिस्रस्ते जिह्वा ऋतजात पूर्वीः ।	
तिस्र उं ते तन्वो देववातास्ताभिर्नः पाहि गिरो अप्रयुच्छन्	२
अग्ने भूरीणि तवं जातवेदो देवं स्वधावोऽमृतस्य नाम ।	
याश्च माया मायिनां विश्वमिन्व त्वे पूर्वीः संदुधुः पृष्ट्वन्धो	३
अग्निर्नेता भग इव क्षितीनां दैवीनां देव ऋतुपा ऋतावा ।	
स वृत्रहा सनयो विश्ववेदाः पर्षद् विश्वातिं दुरिता गृणन्तम्	४
दधिक्रामग्निमुषसं च देवीं बृहस्पतिं सवितारं च देवम् ।	
अश्विना मित्रावरुणा भगं च वसून् रुद्रां आदित्यां इह हुवे	५ [२०] (१८७)

(२१)

५ गार्थी कौशिकः । अग्निः । १ त्रिष्टुप्, २-३ अनुष्टुप्, ४ विराड्, ५ सतोपृहती ।

इमं नो यज्ञममृतेषु धेहीमा हव्या जातवेदो जुपस्व ।	
स्तोकानामग्ने मेदसो घृतस्य होतः प्राशानं प्रथमो निपद्य	१
घृतवन्तः पावक ते स्तोकाः श्रोतन्ति मेदसः ।	
स्वर्धर्मन् देववीतये श्रेष्ठं नो धेहि वार्यम्	२ (१८९)

तुभ्यं स्तोका घृतश्चुतो ऽग्ने विप्राय सन्त्य ।	
ऋषिः श्रेष्ठः समिध्यसे यज्ञस्य प्राविता भव	३
तुभ्यं श्रोतन्त्यधिगो शचीवः स्तोकासो अग्ने मेदसो घृतस्य ।	
कविशस्तो बृहता भानुनागा हव्या जुषस्व मेधिर	४
ओजिष्ठं ते मध्यतो मेदु उद्धृतं प्र ते वयं ददामहे ।	
श्रोतन्ति ते वसो स्तोका अधि त्वचि प्रति तान् देवशो विहि	५ [२१] (११२)
(२२)	

५ गार्गी कौशिकः । अग्निः; ४ पुरीष्या अग्नयः । त्रिष्टुप् । ४ अनुष्टुप् ।

अयं सो अग्निर्यस्मिन् त्सोममिन्द्रः सुतं दृधे जठरे वावज्ञानः ।	
सहस्रिणं वाजमत्यं न सतिं ससवान् त्सन् त्स्तूयसे जातवेदः	१
अग्ने यत् ते दिवि वर्चः पृथिव्यां यदोषधीष्वप्स्वा यजत्र ।	
येनान्तरिक्षमुर्वीततन्थ त्वेषः स भानुरर्णवो नृचक्षाः	२
अग्ने दिवो अर्णमच्छा जिगास्यच्छा देवाँ ऊचिपे धिष्ण्या ये ।	
या रोचने प्रस्तात् सूर्यस्य याश्चावस्तादुपतिष्ठन्त आपः	३
पुरीष्यासो अग्रयः प्रावणोभिः सजोषसः ।	
जुपन्तां यज्ञमद्गहो ऽनमीवा इषो महीः	४
इळामग्ने पुरुदंसं सनिं गोः शश्वत्तमं हवमानाय साध ।	
स्यान्नः सूनुस्तनयो विजावा ऽग्ने सा ते सुमतिर्भूत्वस्मे	५ [२२] (११७)
(२३)	

५ देवश्रवा देववातश्च भारतौ । अग्निः । त्रिष्टुप्, ३ सतोवृहती ।

निर्मथितः सुधित आ सुधस्थे युवा क्विरंध्वरस्य प्रणेता ।	
जूर्यत्स्वग्निरजरो वनेष्वत्रा दधे अमृतं जातवेदाः	१
अमन्थिष्टां भारता रेवद्गुग्निं देवश्रवा देववातः सुदक्षम् ।	
अग्ने वि पश्य बृहताभि रायेपां नो नेता भवतादनु द्यून	२
इश क्षिपः पूर्य सीमजीजनन् त्सुजातं मातृपुं प्रियम् ।	
अग्निं स्तुहि देववातं देवश्रवो यो जनानामसद् वशी	३ (२००)

पृथुपाजा अमर्त्यो वृतनिणिक् स्वाहुतः ।	अग्निर्यज्ञस्य हन्यवाद्	५ [२८]
तं सुबाधो यतसुच इत्या धिया यज्ञवन्तः ।	आ चंकुरग्निमृतये	६
होता देवो अमर्त्यः पुरस्तादिति मायया ।	विदथानि प्रचोदयन्	७
वाजी वाजेषु धीयते ऽध्वरेषु प्र णीयते ।	विप्रो यज्ञस्य साधनः	८
धिया चक्रे वरेण्यो भूतानां गर्भमा दधे ।	दक्षस्य पितरं तना	९
नि त्वां दधे वरेण्यं दक्षस्येळा सहस्कृत ।	अग्ने सुद्वीतिमुशिजम्	१० [२९]
अग्निं यन्तुरमपुत्र मृतस्य योगे वनुषः ।	विशा वाजैः समिन्धते	११
ऊर्जो नपातमध्वरे दीदुवांसमुप द्यावि ।	अग्निमीळे कृविकेतुम्	१२
ईळेन्यो नमस्य स्तिरस्तमांसि दर्शतः ।	समग्निरिध्वते वृषा	१३
वृषो अग्निः समिन्धते ऽध्वो न देववाहनः ।	तं हविष्मन्त ईळते	१४
वृषणं त्वा वयं वृषन् वृषणः समिधीमहि ।	अग्ने ङीद्यतं वृहत्	१५ [३०] २३३

(२८)

३ गाधिनो विश्वानित्रः । अग्निः । १-२, ३ गायत्री, ३ उष्णिक्, ४ त्रिष्टुप्, ५ जगती ।

अग्ने जुषस्व नो हविः पुरोळाशं जातवेदः ।	प्रातःस्रवे धियावसो	१
पुरोळा अग्ने पचत स्तुभ्यं वा घ्रा परिष्कृतः ।	तं जुषस्व यविष्त्र्य	२
अग्ने वीहि पुरोळाश माहुतं तिरोअह्वयम् ।	सहसः सूनुरस्यध्वरे हितः	३
माध्यंदिने सर्वने जातवेदः पुरोळाशमिह कवे जुषस्व ।		
अग्ने यद्वस्य तव भागधेयं न प्र मिनन्ति विदथेषु धीराः ।		४
अग्ने तृतीये सर्वने हि कानिषः पुरोळाशं सहसः सूनवाहुतम् ।		
अथा देवेष्वध्वरं विपुन्यया धा रक्षवन्तममृतेषु जागृविम्		५
अग्ने वृधान आहुतिं पुरोळाशं जातवेदः ।	जुषस्व तिरोअह्वयम्	६ [३१] २३३

(२९)

१३ गाधिनो विश्वानित्रः । अग्निः, ५ कन्वित्रो वा । त्रिष्टुप्;

१. ४. १०, १२ अनुष्टुप्; ३, ११, १३. १४ जगती ।

अस्तीदमधिमन्थन् नास्ति पूजनं कृतम् ।

एतां विश्वानि भराग्निं मन्थाम पूर्वथा

अरण्योनिहितो जातवेदा गर्भं इव सुधितो गृभिणीषु ।

दिवेदिव ईळ्यो जागृवन्नि हविष्मन्निमृतेषुभिः

उत्तानायामव भरा चिकित्वान् तस्यः प्रवीता वृषणं जजान ।

अरुपस्तूपो रुशंस्य पाज इळायास्पुत्रो वृयुनेऽजनिट ३

इळायास्त्वा पदे वृयं नाभां पृथिव्या अधि ।

जातवेदो नि धीम् ह्यग्नें हृदयाय वोळ्हेव ४

मन्थता नरः कविमद्वयन्तं प्रचेतसममृतं सुप्रतीकम् ।

यज्ञस्यं केतुं प्रथमं पुरस्ताद्दुग्धिं नरा जनयता सुशेवम् ५ [३२]

यद्वा मन्थन्ति ब्राह्मिर्वि रंचते ऽश्वो न वाज्यरूपो वनेष्वा ।

चित्रो न यामेहृश्विनोरनिवृतः परि वृणक्त्यश्मनस्तृणा दहनं ६

जातो अग्नी रंचते चेकितानो वाजी विप्रः कविशस्तः सुदानुः ।

यं देवास ईड्यं विश्वविदं हव्यवाहमदधुरध्वरेषु ७

सीदं होतः स्व उं लोके चिकित्वान् त्सादयां यज्ञं सुकृतस्य योनीं ।

देवावीर्देवान् हविषां यजास्यग्नें बृहद् यजमाने वयो धाः ८

कृणोत धूमं वृषणं सखायो ऽस्त्रेधन्त इतन् वाजमच्छ ।

अयमग्निः पृतनापाद् सुवीरो येन देवासो असहन्त दस्यून् ९

अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरंचथाः ।

तं जानन्नग्ने आ सीदाथा नो वर्धया गिरः १० [३३]

तनूनपाद्दुच्यते गर्भं आसुरो नराशंसो भवति यद् विजायते ।

मातरिश्वा यदमिमीत मातरि वातस्य सर्गो अभवत् सरीमणि ११

सुनिर्मथा निर्माथितः सुनिधा निहितः कविः ।

अग्नें स्वध्वरा कृणु देवान् देवयते यज १२

अजीजनन्नमृतं मर्त्यासो ऽस्त्रेमाणं तरणिं वीळुजम्भम् ।

दश स्वसारो अयुवः समीचीः पुमांसं जातमभि सं रंभन्ते १३

प्र सप्तहोता सनकादरोचत मातुरुपस्थे यदशोचदूधनि ।

न नि मिषति सुरणो द्विवेदिवे यदसुरस्य जठरादजायत १४

अमित्रायुधो मरुतामिव प्रयाः प्रथमजा ब्रह्मणो विश्वमिदं विदुः ।

युम्वद् ब्रह्म कुशिकास एरिर एकैको दमे अग्निं समीधिरे १५

यदुद्य त्वां प्रयति यज्ञे अस्मिन् होतश्चिकित्वोऽवृणीमहीह ।

ध्रुवमया ध्रुवमुताशमिष्ठाः प्रजानन् विद्वान् उप याहि सोमम् १६ [३४] (१५८)

[द्वितीयोऽध्यायः॥२॥ व० १-२६]

(३०)

[तृतीयोऽनुवाकः ॥३॥ सू० ३०-३८]

२२ गाथिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

इच्छन्ति त्वा सोम्यासुः सर्वायः सुन्वन्ति सोमं दधति प्रयांसि ।	
तिर्तिक्षन्ते अभिशास्ति जनानां मिन्द्र त्वदा कश्चन हि प्रक्रेतः	१
न ते दूरे परमा चिद् रजांस्या तु प्र याहि हरिवो हरिभ्याम् ।	
स्थिराय वृष्णे सर्वना कृतेमा युक्ता ग्रावाणः समिधाने अग्नौ	२
इन्द्रः सुशिप्रो मधवा तरुत्रो महाव्रातस्तुविकूर्मिर्कधावान् ।	
यदुग्रो धा बाधितो मर्त्येषु कर्तुं त्या ते वृषभ वीर्याणि	३
त्वं हि ष्मा च्यावयन्नच्युता न्येको वृत्रा चरसि जिघ्रमानः ।	
तव द्यावापृथिवी पर्वतासो ऽनु व्रताय निमित्तेव तस्थुः	४
उताभये पुरुहूत श्रवाभिरेको हृच्छमवदो वृत्रहा सन् ।	
इमे चिदिन्द्र रोदसी अपारे यत् संगृभ्णा मधवन् काशिरितं ते	५ [१]

प्र सू तं इन्द्र प्रवता हरिभ्यां प्र ते वज्रः प्रमृणन्नतु शत्रून् ।	
जहि प्रतीचो अन्नचः पराचो विश्वं सत्यं कृणुहि विष्टमस्तु	६
यस्मै धायुरदधा मर्त्याया भक्तं चिद् भजते गेह्यं सः ।	
भद्रा तं इन्द्र सुमतिर्घृताचीं सहस्रदाना पुरुहूत रातिः	७
सहदानुं पुरुहूत क्षियन्त महस्तामिन्द्र सं पिणक् कुणारुम् ।	
अभि वृत्रं वर्धमानं पियारु मपादमिन्द्र तवसां जवन्ध	८
नि साम्ननामिपिरामिन्द्र भूमिं महीमपारां सदेने ससत्य ।	
अस्तभ्नाद् द्यां वृषभो अन्तरिक्षं मर्षन्त्वापस्त्वयेह प्रसूताः	९
अलातृणो वल इन्द्र व्रजो गोः पुरा हन्तोर्भयमानो व्यार ।	
सुगान् पथो अकृणोन्निरजे गाः प्रावन् वाणीः पुरुहूतं धमन्तीः	१० [२]

एको द्वे वसुमती समीची इन्द्र आ पप्रौ पृथिवीमुत द्याम् ।	
उतान्तरिक्षाद्भूमि नः समीक इपो रथीः सपुजः शूर वाजान्	११
दिशः सूर्यो न मिनाति प्रदिष्टा दिवेदिवे हर्यश्वप्रसूताः ।	
सं यदानञ्ध्वन् आदिदश्वं विनोर्चनं कृणुते तत्र त्वस्य	१२
दिदृक्षन्त उपसो यामश्क्तो विवस्वत्या महि चित्रमनीकम् ।	
विश्वे जानन्ति महिना यदागा दिन्द्रस्य कर्म नृहता पुराणि	१३

महि ज्योतिर्निहितं वृक्षणा—स्वामा पक्वं चरति विभ्रती गौः । विश्वं स्वाद्भ्य संभृतमुस्त्रियायां यन् सीमिन्द्रो अर्द्धधाद् भोजनाय	१४
इन्द्र हृद्य यामकोशा अभूवन् यज्ञाय शिक्ष गृणते सखिभ्यः । दुर्मायवो दुरेवा मर्त्यासो निषङ्किणो रिपवो हन्त्वांसः	१५ [३]
सं घोषः शृण्वेऽवमैरमित्रं—जही न्येष्वशनिं तपिष्ठाम् । वृश्चेमधस्ताद् वि रुजा सहस्व जहि रक्षो मघवन् रुन्धर्यस्व	१६
उद् वृह रक्षः सहमूलमिन्द्र वृश्वा मध्यं प्रत्यग्रं शृणीहि । आ कीवतः सल्लूकं चकर्थ ब्रह्मद्विषे तपुषि हेतिमस्य	१७
स्वस्तये वाजिभिश्च प्रणेतः सं यन्महीरिष आससि पूर्वाः । रायो वन्तारो बृहतः स्यामा—ऽस्मे अस्तु भर्ग इन्द्र प्रजावान्	१८
आ नो भर भर्गमिन्द्र द्युमन्तं नि ते देष्णस्य धीमहि प्ररेके । ऊर्व इव पप्रथे कामो अस्मे तमा पूण वसुपते वसूनाम्	१९
इमं कामं मन्दया गोभिरश्वै—श्चन्द्रवता राधसा पप्रथश्च । स्वर्यवो मतिभिस्तुभ्यं विप्रा इन्द्राय वाहः कुशिकासो अक्रन्	२०
आ नो गोत्रा दृष्टहि गोपते गाः समस्मभ्यं सनयो यन्तु वाजाः । द्विवक्षा असि वृषभ सत्यशुष्मो ऽस्मभ्यं सु मघवन् बोधि गोदाः	२१
शुनं हुवेम मघवानमिन्द्र—मस्मिन् भरे नृतमं वाजसातौ । शृण्वन्तमुग्रमूतये समत्सु व्रन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्	२२ [४] (२८०)

(३१)

२२ कुशिक पेपीरथिः, गाथिनो विश्वामित्रो वा । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

शासद् वह्निर्दुहितुर्नप्यं गाद् विद्रो कृतस्य दीधितिं सपर्यन् । पिता यत्र दुहितुः सेकमृञ्जन् तसं शग्भ्येन मनसा दधन्वे	१
न जामये तान्वो रिक्थमरिक् चकार गर्भं सनितुर्निधानम् । यदी मातरो जनयन्त वह्नि—मन्यः कर्ता सुकृतीरन्य ऋन्धन्	२
अग्निर्जज्ञे जुह्वाद् रेजमानो महस्पुत्रो अरुपस्यं प्रयक्षे । महान् गर्भो मह्या जातमेपां मही प्रवृद्धर्यश्वस्य यज्ञैः	३ (२८२)

अभि जैत्रीरसचन्त स्पृधानं महि ज्योतिस्तमसो निरंजानन् । तं जानतीः प्रत्युदायन्नुपासः पतिर्गवामभवदेक इन्द्रः वीळौ सतीरभि धीरा अतुन्दन् प्राचाहिन्वन् मनसा सत विप्राः । विश्वामविन्दन् पृथ्यामृतस्य प्रजानन्नित्ता नमसा विवेश	४ ५ [५]
विदद् यदा सरमा रुग्णमद्रे मंहि पार्थः पूर्व्य सध्यक्कः । अग्रं नयत् सुपद्यक्षराणा मच्छा रवं प्रथमा जानती गात अगच्छदु विप्रतमः सखीय न्नसूदयत् सुकृते गर्भमाद्रिः । ससान् मर्यो युवभिर्मखस्य न्नथाभवदङ्गिराः सद्यो अर्चन् सतःसतः प्रतिमानं पुरोभू विश्वा वेदु जनिमा हन्ति शुष्णम् । प्र णो द्विवः पंदुवीर्गव्युरर्चन् त्सखा सखीरमुञ्चन्निरवद्यात् नि गव्यता मनसा सेदुरकैः कृण्वानासो अमृतत्वाय गातुम् । इदं चिन्नु सदनं भूर्येषां येन मासां असिषासन्नूतेन संपश्यमाना अमदन्नभि स्वं पर्यः प्रत्नस्य रेतसो दुद्यानाः । वि रोदसी अतपद् घोषं एषां जाते निःशामदधुर्गोषु वीरान्	६ ७ ८ ९ १० [६]
स जातेभिर्वृत्रहा सेदु हव्यै रुदुसिया असृजदिन्द्रो अकैः । उरुच्यस्मै घृतवद् भरन्ती मधु स्वाद्म दुदुहे जेन्या गौः पित्रे चिञ्चकुः सदनं समस्मै महि त्विषामत् सुकृतो वि हि ह्यन् । विष्कभ्रन्तः स्कम्भनिना जनित्री आसीना ऊर्ध्व रभसं वि मिन्वन् मही यदि धिषणां शिश्रथे धात् सद्योवृधं विभ्वं रोदस्योः । गिरो यस्मिन्ननवद्याः समीची विश्वा इन्द्राय तविपीरनुत्ताः मह्या ते सख्यं वरिम शक्ती रा वृत्रे न्नि युतो यन्ति पूर्वाः । महिं स्तोत्रमव आगन्म सुरे रस्माकं सु मधवन् बोधि गोपाः महि क्षेत्रं पुरुश्चन्द्रं विविद्वा नादित् सखिभ्यश्चरथं समैरत् । इन्द्रो नृभिरजनद् दीद्यानः साकं सूर्यमुपसं गातुमग्निम्	११ १२ १३ १४ १५ [७]
अपश्चिदेष विभ्वोऽं दमूनाः प्र सधीचीरसृजद् विश्वश्चन्द्राः । मध्वः पुनानाः ऋविभिः पवित्रै द्युभिर्हिन्वन्त्यक्तुभिर्धनुत्रीः अनु कृष्णे वसुंधिती जिहाते उभे सूर्यस्य मंहना वज्रे । परि यत् ते महिमानं वृजध्वै सखाय इन्द्र काम्या ऋजिप्याः	१६ १७ (२९७)

पार्तिर्भव वृत्रहन् त्सूनतानां गिरां विश्वार्युर्गृभो वयोधाः ।	
आ नो गहि सख्येभिः शिवेभिर्महान् महीभिरुतिभिः सरण्यन्	१८
तमङ्गिरस्वन्नमसा सपर्यन् नव्यं कृणोमि सन्यसे पुराजाम् ।	
ब्रुहो वि याहि बहुला अर्देवीः स्वश्च नो मवचन् त्सातर्ये धाः	१९
मिहः पावकाः प्रतता अभूवन् त्वस्ति नः पिपृहि पारमांसाम् ।	
इन्द्र त्वं रथिरः पाहि नो रिषो मक्षूमक्ष कृणुहि गोजितो नः	२०
अर्देदिष्ट वृत्रहा गोपतिर्गा अन्तः कृष्णो अरुपैर्धामभिर्गात् ।	
प्र सूनृता विशर्मान ऋतेन दुर्श्च विश्वा अत्रुणोदप स्वाः	२१
शुनं हुवेम मघवान्मिन्द्रं मस्मिन् भरे नृतं वाजसाती ।	
शृण्वन्तमुग्रमृतये समत्सु नन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्	२२ [८] (३०२)

(३२)

३७ गायितो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

इन्द्र सोमं सोमपते पित्रेम माध्यंदिनं सर्वनं चारु यत् ते ।	
प्रमुश्या शिप्रे मघवन्नृजीपिन् विमुच्या हरी इह मादयस्व	१
गवांशिरं मन्थिनामिन्द्र शुक्रं पित्रा सोमं ररिमा ते मदाय ।	
ब्रह्मकृता मारुतेना गुणेन सजोपा रुद्रैस्तुपदा वृषस्व	२
ये ते शुष्मं ये तविधीमवर्धं न्नर्चन्त इन्द्र मरुतस्त ओजः ।	
माध्यंदिने सर्वने वज्रहस्त पिवा रुद्रेभिः सगणः सुशिप्र	३
त इन्वस्य मधुमद् विविप्र इन्द्रस्य शर्धो मरुतो य आसन् ।	
येभिर्वृत्रस्येपितो विवेदा मर्मणो मन्यमानस्य मर्म	४
मनुष्वदिन्द्र सर्वनं जुषाणः पित्रा सोमं शर्वते वीर्याय ।	
स आ ववृत्स्व हर्यश्व यज्ञैः सरण्युभिर्पो अर्णां सिसर्धि	५ [९]
त्वमुपो यद्ध वृत्रं जघन्वाँ अत्यौ इव प्राप्तुजः सर्तवाजौ ।	
शयानमिन्द्र चरता वधेन वत्रिवांसं परि देवीरदेवम्	६
यजाम इन्नमसा वृद्धमिन्द्रं बृहन्तमृष्वमजरं युवानम् ।	
यस्य प्रिये ममतुर्यज्ञियस्य न रोदसी महिमानं मुमाते	७ (३०९)

इन्द्रस्य कर्म सुकृता पुरूणि व्रतानि देवा न मिनन्ति विश्वे । दाधार यः पृथिवीं द्यामुतेमां जजान सूर्यमुषसं सुदंसाः	८
अद्रोघ सत्यं तव तन्महित्वं सद्यो यज्जातो अपिबो ह सोमम् । न द्याव इन्द्र तवसस्त ओजो नाहा न मासाः शरदो वरन्त	९
त्वं सद्यो अपिबो जात इन्द्र मदाय सोमं परमे व्योमन् । यन्द्र द्यावापृथिवी आर्चिवेशी रथाभवः पूर्यः कारुधायाः	१० [१०]
अहन्नहिं परिशयानमर्णं ओजायमानं तुविजात तव्यान् । न ते महित्वमनु भुदध द्यौ र्यदुन्यया स्फिग्याः क्षामवस्थाः	११
यज्ञो हि त इन्द्र वर्धनो भूदुत प्रियः सुतसोमो मियेधः । यज्ञेन यज्ञमेव यज्ञियः सन् यज्ञस्ते वज्रमहित्व्य आवत	१२
यज्ञेनेन्द्रमवसा चक्रे अर्वा गैर्न सुन्नाय नव्यसे ववृत्याम् । यः स्तोमेभिर्वावृधे पूर्येभि र्यो मध्यमेभिरुत नूतनेभिः	१३
विवेष यन्मा धिषणा जजान स्तवै पुरा पार्यादिन्द्रमद्रः । अंहसो यत्र पीपरद् यथा नो नावेव यान्तमुभये हवन्ते	१४
आपूर्णा अस्य कलशः स्वाहा सेक्तेव कोशं सिसिचे पिधंध्य । समु प्रिया आववृत्रन् मदाय प्रदक्षिणिदुभि सोमान इन्द्रम्	१५
न त्वा गभीरः पुरुहूत सिन्धु नार्द्रयः परि पन्तो वरन्त । इत्था सखिभ्य इषितो यद्विन्द्राः ऽऽहृहं चिदरुजो गव्यमूर्वम	१६
शुनं हुवेम मयवानमिन्द्र मस्मिन् भरे नृतमं वाजसाता । शृण्वन्तमुग्रमूतये समत्सु घ्नन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्	१७ [११] (३११)

(३३)

१३ गाधिनो विश्वामित्रः ३, ३, ८, १० नद्यः ऋषिणाः । नद्यः ३, ८, १० विश्वामित्रः
३, ७ इन्द्रः । विष्टुष, १३ अनुष्टुप् ।

प्र पर्वतानामुशती उपस्था दश्वं द्य विधिते हातनाने । गार्वेष शूभ्रे मातरा रिहाणे विषाद्रुतुदी परंता जवेने	१
इन्द्रेपिते प्रसवं निक्षंणाणे अच्छा समुद्रं रुषेव वाधः । समारणो जनिभिः पिन्वनाने अन्वा शन्तन्यानप्येति शूभ्रे	२

अच्छा सिन्धुं मातृतामयासं विपाशमुर्वी सुभर्गामगन्म ।	
वत्समिव मातरां संरिहाणे समानं योनिमनु संचरन्ती	३
एना वयं पर्यसा पिन्वमाना अनु योनिं देवकृतं चरन्तीः ।	
न वतवे प्रसवः सर्गतक्तः कियुर्विमो नद्यो जोहवीति	४
रमध्वं मे वचसे सोम्याय ऋतावरीरुपं मुहुतेमेवः ।	
प्र सिन्धुमच्छां वृहती मनीषा स्वस्युरहे कुशिकस्य सूनुः	५ [१२]
इन्द्रो अस्माँ अस्वद् वज्रवाहु रपाहन् वृत्रं परिधिं नदीनाम् ।	
देवोऽनयत् सविता सुपाणिस्तस्य वयं प्रसवे याम उर्वीः	६
प्रवाच्यं शश्वधा वीर्यं त दिन्द्रस्य कर्म यदाहिं विवृश्वत् ।	
वि वज्रेण परिषदो जयानाऽऽयन्नापोऽयनमिच्छमानाः	७
एतद् वचो जरितर्मापि मृश आ यत् ते घोषानुत्तरा युगानि ।	
उक्थेषु कारो प्रति नो जुपस्व मा नो नि कः पुरुपत्रा नमस्ते	८
ओ पु स्वसारः कारवे गृणोत ययो वो दूरादनसा रथेन ।	
नि धू नमध्वं भवता सुपारा अंधोऽक्षाः सिन्धवः स्रोत्याभिः	९
आ ते कारो गृणवामा वचांसि ययार्थं दूरादनसा रथेन ।	
नि ते नसै पीप्यानेव योषा मर्यायेव कुन्या शश्वचै ते	१० [१३]
यदुङ्ग त्वा भरताः संतरेयु ग्व्यन् ग्राम इषित इन्द्रजूतः ।	
अर्षादहं प्रसवः सर्गतक्त आ वो वृणे सुमतिं यज्ञियानाम्	११
अतारिपुर्भरता ग्व्यवः स मभक्त विप्रः सुमतिं नदीनाम् ।	
प्र पिन्वध्वमिपर्यन्तीः सुराधा आ वक्षणाः पूणध्वं यात शीभम्	१२
उद् व ऊर्मिः शम्या हन्त्वापो योक्त्राणि मुञ्चत ।	
उ व्येनसाऽऽन्यौ शूनमारंताम्	१३ [१४] (३३२)

(३४)

११ गाथिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

१२ पूभिर्दार्तिरुद् दासमर्के विदद् वसुर्दयमानो वि शत्रून् ।

ब्रह्मजूतस्तन्वा वावृधानो भूरिदात्र आपृणद् रोदसी उभे १

मस्यस्य ते तविपस्य प्र जूति मिर्यमि वाचममृताय भूपन् ।

इन्द्रं क्षितीनामसि मानुषीणां विशां देवीनामृत पूर्वयावा २ (३३४)

न्द्रो वृत्रमवृणोच्छर्धनीतिः प्र मायिनाममिनाद् वर्षणीतिः ।

रहन् व्यंसमुशध्रग्वनेष्वाविर्धना अकृणोद् राम्याणाम् ३

न्द्रः स्वर्षा जनयन्नहानि जिगायोशिग्भिः पृतना अभिष्टिः ।

ारोचयन्मनवे केतुमह्ना मविन्दुज्ज्योतिर्वृहते रणाय ४

न्द्रस्तुजो बर्हणा आ विवेश नृवद् दर्धानो नर्या पुरूणि ।

प्रचेतयद् धियं इमा जरित्रे प्रेमं वर्णमतिरच्छुक्रमासाम् ५ [१५]

रहो महानि पनयन्त्यस्येन्द्रस्य कर्म सुकृता पुरूणि ।

वृजनेन वृजिनान् तं पिपेष मायाभिर्दस्यूरभिभूत्योजाः

पृधेन्द्रो मह्ना वरिवश्चकार देवेभ्यः सर्पतिश्चर्धणिप्राः ।

वेवस्वतः सदेने अस्य तानि विप्रा उक्थोभिः क्रवयो गृणन्ति

सत्रासाहं वरेण्यं सहोदां संसवांसं स्वरपश्च देवीः ।

ससान यः पृथिवीं द्यामुतेमा मिन्द्रं मद्रन्त्यनु धीरणासः

ससानात्यां उत सूर्यं ससानेन्द्रः ससान पुरुभोजसं गाम् ।

हिरण्ययमुत भोगं ससान हृत्वी दुस्यून् प्रार्थं वर्णमावत्

इन्द्र ओषधीरसनोदहानि वनस्पतीरसनोदन्तरिक्षम् ।

बिभेद् वलं नुनुदे विवाचो ऽथाभवद् दमिताभिक्रतूनाम्

शुनं हुवेम मघवानमिन्द्रं मस्मिन् भरे नृतमं वार्जसातौ ।

शृण्वन्तमुग्रमृतये समत्सु प्रन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्

(३५)

११ नाथिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

तिष्ठा हरी रथ आ युज्यमाना याहि वायुर्न नियुतो नो अच्छ ।

पिबास्यन्धो अभिसृष्टो अस्मे इन्द्र स्वाहा ररिमा ते मदाय १

उपाजिरा पुरुहृताय सप्ती हरी रथस्य धूर्वा युनज्मि ।

इवद् यथा संभृतं विश्वतश्चिदुपेमं यज्ञमा वहात् इन्द्रम् २

उपो नयस्व वृषणा तपुष्पो तेमव त्वं वृषभ स्वधावः ।

ग्रसेतामश्वा वि मुचेह शोणा द्विवेदिवे सृष्टरीन्द्रि धानाः ३

ब्रह्मणा ते ब्रह्मयुजा युनज्मि हरी सखाया सधमाद् आतू ।

स्थिरं रथं सुवमिन्द्राधितिठन् प्रजानन् विद्वा उप याहि सोमम् ४

(३५)

मा ते हरी वृषणा वीतपृष्ठा नि रीरमन् यजमानासो अन्ये । अत्यार्याहि शश्वतो वयं ते ऽरं सुतेभिः कृणवाम सोमैः	५ [१७]
तवायं सोमस्त्वमेह्यर्वाङ् शश्वत्तमं सुमना अस्य पाहि । अस्मिन् यजे बर्हिष्या निषद्या दधिष्वेमं जठर इन्दुमिन्द्र स्तीर्णं ते बर्हिः सुत इन्द्र सोमः कृता धाना अत्तवे ते हरिभ्याम् । तदोक्से पुरुशाकाय वृष्णे मरुत्वते तुभ्यं राता हवीषि इमं नरः पर्वतास्तुभ्यमापः सभिन्द्र गोभिर्मधुमन्तमक्रन् । तस्यागत्या सुमना ऋष्व पाहि प्रजानन् विद्वान् पथ्याऽ अनु स्वाः यां आभजो मरुतं इन्द्र सोमे ये त्वामवर्धन्नभवन् गुणस्ते । तेभिरेतं सजोषा वावशानोऽ ऽग्नेः पिव जिह्वया सोममिन्द्र इन्द्र पिव स्वधया चित् सुतस्या ऽग्नेर्वा पाहि जिह्वया यजत्र । अध्वर्योर्वा प्रयतं शक्र हस्ता ऽद्रोतुर्वा यज्ञं हविषो जुषस्व शुनं हुवेम मघवानमिन्द्र मस्मिन् भरे नृतमं वाजसातौ । शृण्वन्तमुग्रमूतये समत्सु घ्नन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्	६ ७ ८ ९ १० ११ [१८] (३५)

(३६)

११ गायिनो विश्वामित्रः, १० घोर आङ्गिरसः । इन्द्रः । विष्टुप् ।

इमाम् पु प्रभृतिं सातये धाः शश्वच्छश्वद्वृतिभिर्यादमानः । सुतेसुते वावृधे वर्धनेभिर्यः कर्माभिर्महद्भिः सुश्रुतो भूत्	१
इन्द्राय सोमाः प्रदिवो विदाना ऋभुर्येभिवृषपवां विहायाः । प्रयम्यमानान् प्रति पू गृभायेन्द्र पिव वृषधूतस्य वृष्णाः	२
पिषा वर्धस्व तव वा सुतासु इन्द्र सोमासः प्रथमा उतेमे । पृथ्या इन्द्र सोमा एवा पाहि पन्यो अद्या नवीयान्	३
वृजने विरप्स्युः शवः पत्यते धृष्णवोजः । पृथिवी चनैनं यत् सोमासो हर्यश्वमर्धन्दन्	४
उग्रो वावृधे वीर्याय सुमाचक्रे वृषभः काव्येन । दो भगो वाजुदा अस्य गावः प्र जायन्ते दक्षिणा अस्य पूर्वाः	५ [१९] (३५)

प्र यत् सिन्धवः प्रसवं यथायन्नापः समुद्रं रथ्येव जग्मुः । अतश्चिदिन्द्रः सदसो वरीयान् यवीं सोमः पूणति दुग्धो अंगुः	६
समुद्रेण सिन्धवो यदमाता इन्द्राय सोमं सुपुतं भरन्तः । अंगुं दुहन्ति हस्तिनो भरिचैर्मध्वः पुनन्ति धारया पवित्रैः	७
हृदा इव कुक्षयः सोमधानाः समीं विव्याचु सर्वना पुरुणि । अन्ना यदिन्द्रः प्रथमा व्याशं वृत्रं जघन्वाँ अवृणीत सोमम्	८
आ तू भरं माकिरेतत् पारिं षाद् विद्वा हि त्वा वसुपतिं वसूनाम् । इन्द्र यत् ते माहिं दक्षमस्त्यस्मभ्यं तद्व्यंश्व प्र यन्धि	९
अस्मे प्र यन्धि मघवन्नृजीपिन्दिन्द्रं रायो विश्ववारस्य भूरैः । अस्मे शतं शरदो जीवसे धा अस्मे वीराञ्छरवत इन्द्र शिपिन्	१०
शूनं हुवेम मघवानिन्द्रं मस्मिन् भरे नृतमं वाजसातौ । शुण्वन्तमुग्रमृतये समत्सु व्रन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्	११ [२०] (३६५)

(३७)

११ गायत्रो विश्वामित्रः । इन्द्रः । गायत्री, ११ अनुष्टुप् ।

वात्रहेत्याय शवसे पृतनापाह्याय च । इन्द्र त्वा वर्तयामसि	१
अर्वाचीनं सु ते मन उत चक्षुः शतक्रतो । इन्द्रं कृण्वन्तु वावतः	२
नामानि ते शतक्रतो विश्वाभिर्गीभिरीमहे । इन्द्राभिमातिपाह्ये	३
पुरुद्वृतस्य धामाभिः शतेन महयामसि । इन्द्रस्य चर्पणीधृतः	४
इन्द्रं वृत्राय हन्तवे पुरुद्वृतमुपं वुवे । भरेषु वाजसातये	५ [२१]
वाजेषु सास्रहिर्भुव त्वामीमहे शतक्रतो । इन्द्रं वृत्राय हन्तवे	६
द्युन्नेषु पृतनाज्ये पृत्सुर्तुषु श्रवःसु च । इन्द्र साद्व्राभिमातिपु	७
शुष्मिन्तमं न ऊतये द्युन्निनं पाहि जागृविम् । इन्द्र सोमं शतक्रतो	८
इन्द्रियाणि शतक्रतो वा ते जनेषु पृथ्वसु । इन्द्र तानि त आ वृणे	९
अगान्दिन्द्र श्रवो वृहद् द्युन्नं दीधिष्व दुष्टरम् । उत ते शुष्मं तिरामसि	१०

अर्वावतो न आ गुह्यथो शक्र परवतः ।

उ लोको यस्तं अद्रिव इन्द्रेह तत् आ गधि

११ [२२] (३६६)

मा ते हरी वृषणा वीतपृष्ठा नि रीरमन् यजमानासो अन्ये ।	
अत्यायाहि शश्वतो वयं ते ऽरं सुतेभिः कृणवाम सोमैः	५ [१७]
तवायं सोमस्त्वमेह्यर्वाङ् शश्वत्तमं सुमना अस्य पाहि ।	
अस्मिन् यज्ञे वर्हिष्या निषद्या दधिष्वेमं जठर इन्दुमिन्द्र	६
स्तीर्णं ते वर्हिः सुत इन्द्र सोमः कृता धाना अर्त्तवे ते हरिभ्याम् ।	
तदोक्से पुरुशाकाय वृष्णे मरुत्वते तुभ्यं राता हवींषि	७
इमं नरः पर्वतास्तुभ्यमापः समिन्द्र गोभिर्मधुमन्तमक्रन् ।	
तस्यागत्या सुमना ऋष्व पाहि प्रजानन् विद्वान् पथ्याऽ अनु स्वाः	८
यां आभजो मरुत इन्द्र सोमे ये त्वामवर्धन्नभवन गणस्ते ।	
तेभिरेतं सजोषा वावशानोऽ ऽग्नेः पिव जिह्वया सोममिन्द्र	९
इन्द्र पिव स्वधया चित् सुतस्या—ऽग्नेवीं पाहि जिह्वया यजत्र ।	
अश्वर्योर्वा प्रयतं शक्र हस्ता—द्भोर्तुर्वा यज्ञं हविषो जुषस्व	१०
शुनं हुवेम मघवानमिन्द्र—मस्मिन् भरे नृतमं वाजसातौ ।	
शृण्वन्तमग्रमूतये समत्सु व्रन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्	११ [१८] (१५)

(३६)

११ गायिनो विश्वामित्रः, १० घोरे आङ्गिरसः । इन्द्रः । विष्टुप् ।

शाम पु प्रभृति सातये धाः शश्वच्छश्वद्वृतिभिर्यदिमानः ।	
मुतेगुंन वायुधे वर्धनेभि—यः कर्मभिर्महद्भिः सुश्रुतो भूत्	१
एन्द्राय सोमाः प्रदियां विदाना ऋभुर्येभिवृषपवर्वा विहायाः ।	
इन्द्रम्यमानान प्रति पु गृभाये—न्द्र पिव वृषधूतस्य वृष्णः	२
पिवा वर्धेभ्य तव वा मुताय इन्द्र सोमांसः प्रथमा उतेमे ।	
वशादिवः पुर्व्या इन्द्र सोमो पुवा पाहि पन्था अद्या नवीयान्	३
मुदा अमंत्रो वृजने विष्टयु—ग्रं शवः पत्यते धृष्णवोत्रः ।	
गाव् दिव्याच पृथिवी चर्नन् यत्र सोमासो हर्यश्वमर्धन्	४
मुदा उषो वायुधे वीर्याय सुमाचक्र वृषधः काव्येन ।	
इन्द्रो भरो वातुदा अस्य गावः प्र जायन्ते दक्षिणा अस्य पूर्वाः	५ [१९] (१६)

प्र यत् सिन्धवः प्रसवं यथायन्नापः समुद्रं रथ्येव जग्मुः ।	
अतश्चिदिन्द्रः सदसो वरीयान् यदीं सोमः पूणाति दुग्धो अंशुः	६
समुद्रेण सिन्धवो यादमाना इन्द्राय सोमं सुषुतं भरन्तः ।	
अंशुं दुहन्ति हस्तिनो भरित्रैर्भध्वः पुनन्ति धारया पवित्रैः	७
हृदा इव कुक्षयः सोमधानाः समीं विव्याचु सर्वना पुरूणि ।	
अन्ना यदिन्द्रः प्रथमा व्याश वृत्रं जघन्वाँ अवृणीत सोमम्	८
आ तू भरं माकिरेतत् परिं षाद् विद्वा हि त्वा वसुपतिं वसूनाम् ।	
इन्द्र यत् ते माहिंनं दन्नमस्त्यस्मभ्यं तद्भयंश्च प्र यन्धि	९
अस्मे प्र यन्धि मघवन्वृजीषिन्निन्द्रं रायो विश्ववारस्य भूरैः ।	
अस्मे शतं शरदो जीवसे धा अस्मे वीराञ्छर्वत इन्द्र शिपिन्	१०
शुनं हुवेम मघवान्मिन्द्रं मस्मिन् भरे नृतमं वाजसातौ ।	
शृण्वन्तमुग्रमूतये समत्सु व्रन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्	११ [२०] (३६५)

(३७)

११ गाथिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । गायत्री, ११ अनुष्टुप् ।

वार्त्रहत्याय शवसे पृतनापाह्याय च	। इन्द्र त्वा वर्तयामसि	१
अर्वाचीनुं सु ते मन उत चक्षुः शतक्रतो	। इन्द्र कृण्वन्तु वावतः	२
नामिन् ते शतक्रतो विश्वाभिर्गीभिरीमहे	। इन्द्राभिमातिपाह्ये	३
पुरुद्वृतस्य धामाभिः शतेन महयामसि	। इन्द्रस्य चर्पणीधृतः	४
इन्द्रं वृत्राय हन्तवे पुरुद्वृतमुप त्रुवे	। भरेषु वाजसातये	५ [२१]
वाजेषु सासहिर्भेव त्वामीमहे शतक्रतो	। इन्द्र वृत्राय हन्तवे	६
द्युन्नेषु पृतनाज्ये पृत्सुतुषु श्रवःसु च	। इन्द्र साक्ष्वाभिमातिपु	७
शुष्मिन्तमं न ऊतये द्युम्निं पाहि जागृविम्	। इन्द्र सोमं शतक्रतो	८
इन्द्रियाणि शतक्रतो या ते जनेषु पञ्चसु	। इन्द्र तानिं त आ वृणे	९
अगन्निन्द्र श्रवो वृहद् द्युम्नं दधिष्व दुष्टरम्	। उत ते शुष्मं तिरामसि	१०
अर्वावतो न आ गृह्यथो शक्र परावतः ।		
उ लोको यस्तं अद्रिव इन्द्रेह तत् आ गहि		११ [२२] (३७६)

(३८)

१० प्रजापतिर्वेद्वामित्रः, प्रजापतिर्वाच्यो वा, तावुभावपि वा गार्थिनो विश्वामित्रो वा । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

- अभि तप्येव दीधया मनीषा मत्यो न वाजी सुधुरो जिहानः ।
 अभि प्रियाणि मर्मशत पराणि कुवीरिच्छामि संहशे सुमेधाः १
 इनात पुच्छु जनिमा कवीनां मनोधृतः सुकृतस्तक्षतु ध्याम् ।
 इमा उ ते प्रण्योडे वर्धमाना मनोवाता अध नु धर्माणि गमन् २
 नि पीमिदत्र गुह्या दधाना उत क्षत्राय रोदसी समञ्जन् ।
 मं मात्राभिर्ममिरे येमुरुवीं अन्तर्मही समृते धार्यसे धुः ३
 अतिदन्नं परि विश्वे अभूय छिद्रयो वसानश्चरति स्वरोचिः ।
 मृद्व तद् वृणो असुरस्य नामाः ऽऽ विश्वरूपो अमृतानि तस्थौ ४
 अमृतं पूर्वं वृणो ज्याया निमा अस्य गुरुधः सन्ति पूर्वीः ।
 दिवो न गता दिदृश्य धीभिः क्षत्रं राजाना प्रदिवो दधाथे ५ [२३]
- पीये गताना दिदृये पुत्रणि परि विश्वानि भूपथः सदांसि ।
 नर्दं पुनर मर्मा जगन्मानं व्रतं गन्धर्वो अपि वायुक्तेशान् ६
 नर्दं पुनर पुनस्य पुनाः य नामभिर्ममिरे सक्म्यं गोः ।
 नर्दं पुनर पुनस्य पुनाः नि मायिनो ममिरे रूपमस्मिन् ७
 नर्दं पुनर पुनस्य पुनाः दिदृष्ययोभ्रमति यामशिश्रित ।
 नर्दं पुनर पुनस्य पुनाः अपोषु योषा जनिमानि वंश ८
 नर्दं पुनर पुनस्य पुनाः देवी स्वस्तिः परि गाः स्यातम् ।
 नर्दं पुनर पुनस्य पुनाः विश्वे पश्यन्ति मायिनः कुतानि ९
 नर्दं पुनर पुनस्य पुनाः सुस्मिन् नो नृतेषु वार्जमाता ।
 नर्दं पुनर पुनस्य पुनाः व्रतं वृत्राणि संजिते धत्रानाम १० [२४] (१५५)

(३९)

[चतुर्थोऽनुवाकः पद्यं सू० १९]

१. गार्थिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

इन्द्रो वृत्रिभुव आ वृत्रवृताः ऽच्छुः पति स्तोत्रेवदा निगाति ।

१०. नर्दं पुनर पुनस्य पुनाः इन्द्रो वृत्रिभुव आ वृत्रवृताः ऽच्छुः पति स्तोत्रेवदा निगाति ।

१ (१५०)

द्विवश्चिदा पूर्व्यां जायमाना वि जागृविर्विदथे शस्यमाना ।	
भद्रा वस्त्राण्यर्जुना वसाना सेयमस्मे संनजा पित्र्या धीः	२
यमा चिदत्रं यमसूरसूत जिह्वाया अग्रं पतदा ह्यस्थात् ।	
वपूंषि जाता मिथुना संचेते तमोहना तपुषो बुध्न एता	३
नकिरेषां निन्दिता मर्त्येषु ये अस्माकं पितरो गोषु योधाः ।	
इन्द्र एषां दंहिता माहिनावा नुद् गोत्राणि ससृजे दुंसनावान्	४
सखा ह यत्र सखिभिर्नवग्वै रभिश्चा सत्वभिर्गा अनुगमन् ।	
सत्यं तदिन्द्रो दुशभिर्दशग्वैः सूर्यं विवेदु तमसि क्षियन्तम्	५ [२५]
इन्द्रो मधु संभृतमुस्त्रियायां पद्वद् विवेदु शफवन्नमे गोः ।	
गुहां हितं गुह्यं गूळहमप्सु हस्ते दधे दक्षिणे दक्षिणावान्	६
ज्योतिर्वृणीत तमसो विजानन्नारे स्याम दुरितादुभीकं ।	
इमा गिरः सोमपाः सोमवृद्ध जुषस्वेन्द्र पुरुतमस्य कारोः	७
ज्योतिर्यज्ञाय रोदसी अनुष्यादारे स्याम दुरितस्य भूरैः ।	
भूरिं चिद्धि तुजतो मर्त्यस्य सुपारासो वसवो बर्हणावत्	८
शुनं हुवेम मयवान्मिन्द्र मस्मिन् भरे नृतमं वाजसातौ ।	
शृण्वन्तमुग्रमृतये समत्सु घ्नन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्	९ [२६] (३९५)

[तृतीयोऽध्यायः ॥३॥ व० १-३१ ॥]

(४०)

९ गाथिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । गायत्री ।

इन्द्र त्वा वृषभं वयं सुते सोमे हवामहे । स पाहि मध्वो अन्धसः	१
इन्द्र क्रतुविदं सुतं सोमं हर्य पुरुष्टुत । पिवा वृषस्व तातृपिम्	२
इन्द्र प्र णो धितावानं यज्ञं विश्वेभिर्दुवेभिः । तिर स्तवान विशपते	३
इन्द्र सोमाः सुता इमे तव प्र यन्ति सत्यते । क्षयं चन्द्रास इन्द्रवः	४
दधिष्वा जठरं सुतं सोममिन्द्र वरेण्यम् । तव द्युक्षास इन्द्रवः	५ [१]
गिर्वणः पाहि नः सुतं मधोधाराभिरज्यसे । इन्द्र त्वादातमिद् यशः	६
अभि द्युम्नानि वनिन् इन्द्रं सचन्ते अक्षिता । पीत्वी सोमस्य वावुधे	७
अर्वावतो न आ गहि परावतश्च वृत्रहन् । इमा जुषस्व नो गिरः	८
यदन्तरा परावतं मर्वावतं च ह्यसे । इन्द्रेह तत् आ गहि	९ [२] (४०४)

(४१)

९ गायिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । गायत्री ।

आ तू न इन्द्र मद्रग्धुवानः सोमपीतये	। हरिभ्यां याह्यद्रिवः	१
सुतो होता न ऋत्विर्यस्तिस्तरे बर्हिर्गानुपक्	। अयुञ्जन् प्रातरद्रयः	२
इमा ब्रह्म ब्रह्मवाहः क्रियन्त आ बर्हिः सीद	। वीहि शूर पुरोळाशम्	३
रारन्धि सवनेपु ण एपु स्तोमेषु वृत्रहन्	। उक्थेष्विन्द्र गिर्वणः	४
मतरयः सोमपामुरुं रिहन्ति शर्वसस्पतिम्	। इन्द्रं वत्सं न मातरः	५ [३]

स मन्दस्वा ह्यन्धसो राधसे तन्वा महे	। न स्तोतारं निदे करः	६
वयमिन्द्र त्वायवो हविष्मन्तो जरामहे	। उत त्वमस्मयुर्वसो	७
मारे अस्मद् वि मुमुचो हरिप्रियावाङ् याहि	। इन्द्रं स्वधावो मत्स्वेह	८
अर्वाश्र्वं त्वा सुखे रथे वहतामिन्द्र केशिना	। वृतस्नू बर्हिरासदे	९ [४] (४१)

(४२)

९ गायिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । गायत्री ।

उप नः सुतमा गहि सोममिन्द्र गवाशिरम्	। हरिभ्यां यस्ते अस्मयुः	१
तमिन्द्र मदुमा गहि बर्हिःष्ठां प्रावाभिः सुतम्	। कुविन्नवस्य तृष्णवः	२
इन्द्रमिथा गिरो ममाच्छागुरिपिता इतः	। आवृते सोमपीतये	३
इन्द्रं सोमस्य पीतये स्तोमैरिह हवामहे	। उक्थेभिः कुविद्गामत्र	४
इन्द्र सोमाः सुता इमे तान् दधिष्व शतक्रतो	। जठरे वाजिनीवसो	५ [५]

विद्महि हि त्वा धनंजयं वाजेषु दधुषं कवे	। अधां ते सुन्नमीमहे	६
इममिन्द्र गवाशिरं यवाशिरं च नः पिव	। आगत्या वृषभिः सुतम्	७
तुभ्येदिन्द्र स्व ओक्थेऽ सोमं चोदामि पीतये	। एष ररन्तु ते हृदि	८
त्वां सुतस्य पीतये प्रत्नमिन्द्र हवामहे	। कुशिकासो अवस्यवः	९ [६] (४२)

(४३)

८ गायिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

आ याह्यर्वाङ्गुप वन्धुरेष्ठास्तवेदनु प्रदिवः सोमपेयम् ।		
प्रिया सखाया वि मुचोप बर्हिस्त्वामिमे हव्यवाहो हवन्ते	१	(४३)

आ शोहि पूर्वार्तिं चर्षणीरौ	अयं आशिष उर्प नो हरिभ्याम् ।	
इमा हि त्वां मतयुः स्तोमंतथा	इन्द्र हवन्ते मरुत्यं जुषाणाः	२
आ नो यज्ञं नमोवृधं मजोषा	इन्द्र देव हरिभिर्योहि तूर्यम् ।	
अहं हि त्वां मतिभिर्जोहवीमि	युतययाः सधमादे मधूनाम्	३
आ च त्वामेता वृषणा वहती	हरी सखाया सुधुरा स्वङ्गा ।	
धानावदिन्द्रः सर्वनं जुषाणः	सखा सख्युः शृणुवद् वन्दनानि	४
कुविन्मा गोषां करत्ते जनस्य	कुविद् राजानं मयवन्नृजीपिन् ।	
कुविन्म ऋषिं पपिवांसं सुतस्य	कुविन्मे वस्वो अमृतस्य शिक्षाः	५
आ त्वां बृहन्तो हरयो युजाना	अर्वागिन्द्र सधमादो वहन्तु ।	
य ये द्विता दिव ऋञ्चन्त्याताः	सुसंमृतासो वृषभस्य मुराः	६
इन्द्र पित्र वृषधूतस्य वृष्णा	आ यं तं श्येन उञ्जते जभारं ।	
यस्य मडे व्यावरासि प्र कृटी	यस्य मडे अप गोत्रा वृवर्थं	७
युनं हुवेन मधवातमिन्द्रं	मस्मिन् भरे नृतमं वाजसातौ ।	
शृण्वन्तमुयमृतये समत्सु	व्रन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्	८ [७] (३३०)

(४३)

५ गायिनो विश्वानिद्रः । इन्द्रः । बृहती ।

अयं ते अस्तु हयतः सोम आ हरिभिः सुतः ।	
जुषाण इन्द्र हरिभिर्न आ गुहा तित्तु हरितं रथम्	१
हृषन्नुपत्तनचयः सूर्यं हृषन्नरोचयः ।	
विद्रांश्चिञ्चित्वान् हृषन्व वधन्तु इन्द्र विश्वा अमि त्रियः	२
द्यानिन्द्रो हरिधायनं पृथिवीं हरिर्वपत्तम् ।	
अधारपञ्चरितोभूरि भोजनं ययोरन्तहरिश्चरत्	३
जज्ञानो हरितो वृषा विश्वना भाति रोचनम् ।	
हृषन्वो हरितं धत्त आपुत्रना वज्रं वाहोहरिम्	४
इन्द्रो हृषन्नुनञ्जितं वज्रं शुकैर्भीडुतम् ।	
अपञ्चोञ्चरिभिराद्रिभिः सुत नुद् गा हरिभिराजत	५ [८] (३३०)

(३१)

२ गायिनो विद्यामित्रः । इन्द्रः । पृथ्वी ।

आ मन्द्रिन्द्र हरिभिर्—याहि मयूरैरामभिः ।	
मा त्वा के चिन्नि यमन्विं न पाशिनो ऽति धन्वेव तां इहि	१
वृत्रखादो वलंरुजः पुरां वृमो अपामजः ।	
स्थाता रथस्य हयैरभिस्वुर इन्द्रो हृच्छा विदाहजः	२
गम्भीरं उद्वृधौरिव क्रतुं पुष्यसि गा इव ।	
प्र सुगोपा यवसं धेनवो यथा हृदं कुल्या इवागत	३
आ नस्तुजं रयिं भ्रां—शं न प्रतिजानते ।	
बुक्षं पक्कं फलमद्वीव ध्रुवहीन्द्रं संपारणं वसु	४
स्वयुरिन्द्र स्वराळसि स्मद्विष्टिः स्वयंशस्तरः ।	
स वावृधान ओजसा पुरुष्टुत भवां नः सुश्रवस्तमः	५ [९] (३३)

(३३)

५ गायिनो विद्यामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

युध्मस्य ते वृषभस्य स्वराज उग्रस्य यूनः स्थविरस्य वृध्वैः ।	
अजूर्यतो वज्रिणो वीर्यांशुणीन्द्रं श्रुतस्य महतो महानि	१
महौ असि महिष वृष्णयोभिर्धनस्पृष्टुग्र सहमानो अन्यान् ।	
एको विश्वस्य भुवनस्य राजा स योधया च क्षयया च जनान्	२
प्र मात्राभी रिरिचे रोचमानः प्र देवेभिर्विश्वतो अप्रतीतः ।	
प्र मज्जनां दिव इन्द्रः पृथिव्याः प्रोरोर्महो अन्तरिक्षादृजीपी	३
उरुं गम्भीरं जनुपाभ्युग्रं विश्वव्यचसमवतं मतीनाम् ।	
इन्द्रं सोमासः प्रदिवि सुतासः समुद्रं न स्रवत आ विशन्ति	४
यं सोममिन्द्र पृथिवीद्यावा गर्भं न माता विभृतस्त्वाया ।	
तं ते हिन्वन्ति तसु ते मृजन्त्यध्वर्यवो वृषभ पातवा उं	५ [१०] (३३५)

(४७)

५ गाथिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

मरुत्वौ इन्द्र वृषभो रणाय पिवा सोममनुव्रधं मदाय । आ सिंश्रस्व जठरे मध्व ऊर्मि त्वं राजासि प्रदिवः सुतानाम्	१
सजोषा इन्द्र सर्गणो मरुद्भिः सोमं पिव वृत्रहा शूर विद्वान् । जहि शत्रूरप मूधो नुदुस्वाऽथाभयं कृणुहि विश्वतो नः	२
उत ऋतुभिर्ऋतुपाः पाहि सोममिन्द्र देवेभिः सखिभिः सुतं नः । यौ आभजो मरुतो ये त्वाऽन्वहन् वृत्रमदधुस्तुभ्यमोजः	३
ये त्वाहिहत्ये मघवन्नवर्धन् ये शम्बरे हरिवो ये गर्विष्ठौ । ये त्वा नूनमनुमदन्ति विप्राः पिबेन्द्र सोमं सर्गणो मरुद्भिः	४
मरुत्वन्तं वृषभं वावृधानमकवारिं दिव्यं शासमिन्द्रम् । विश्वासाहमवसे नूतनायोऽग्रं सहोदामिह तं हुवेम	५ [११] (४५०)

(४८)

५ गाथिनो विद्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

सद्यो ह जातो वृषभः कनीनः प्रभर्तुमावृदन्धसः सुतस्य । साधोः पिव प्रतिक्रामं यथा ते रसांशिरः प्रथमं सोम्यस्य	१
यज्जायथास्तदहरस्य कामेऽशोः पीयूषमपिवो गिरिष्ठाम् । तं ते माता परि योषा जनित्री महः पितुर्दम आसिंश्रुदधे	२
उपस्थार्य मातरमन्नमैड् तिग्ममपश्यदुभि सोममूधः । प्रयावयन्नचरद् गृत्सो अन्यान् महानि चक्रे पुरुधप्रतीकः	३
उग्रस्तुराषाळभिभूत्योजा यथावृशं तन्वं चक्र एषः । त्वष्टारमिन्द्रो जनुषाभिभूयाऽऽमुष्या सोममपिवच्चमूर्धु	४
शूनं हुवेम मघवानामिन्द्रमस्मिन् भरे नृतमं वाजसातौ । शृण्वन्तमुग्रमूतये समत्सु घ्नन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम्	५ [१२] (४५५)

(४९)

५ गाथिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

शंसा महामिन्द्रं यस्मिन् विश्वा आ कृष्टयः सोमपाः काममव्यन् ।

यं सुक्रतुं धिषणो विभवतष्टं घ्नं वृत्राणां जनयन्त देवाः १

यं नु नक्तिः पृतनासु स्वराजं द्विता तरति नृतमं हरिष्ठाम् ।

इनतमः सत्वभिर्यो ह शूषैः पृथुञ्जया अमिनादायुर्दस्योः २

सहावा पृत्सु तरणिर्नारिवा व्यानशी रोदसी मेहर्नावान् ।

भगो न कारे हव्यो मतीनां पितेव चारुः सुहवो वयोधाः ३

धर्ता दिवो रजसस्पृष्ट ऊर्ध्वो रथो न वायुर्वसुभिर्नियुत्वान् ।

क्षपां वस्ता जनिता सूर्यस्य विभक्ता भागं धिषणोव वाजम् ४

शुनं हुवेम मघवान्मिन्द्रं मस्मिन् भरे नृतमं वाजसातौ ।

शृण्वन्तमुग्रमूतये समत्सु घ्नन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम् ५ [१३] (४६०)

(५०)

५ गाथिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

इन्द्रः स्वाहा पिवतु यस्य सोमं आगत्या तुम्रो वृषभो मरुत्वान् ।

ओरुव्यचाः पृणतामेभिरद्वै रास्यं हविस्तन्वतुः काममृध्याः १

आ ते सपर्यु जवसे युनजिम् ययोरन्तु प्रदिवः श्रुष्टिमावः ।

इह त्वां धेयुर्हरयः सुशिप्र पिवा त्वस्य सुपुतस्य चारोः २

गोभिर्मिमिक्षुं दीधिरे सुपारमिन्द्रं ज्यैष्ठ्याय धार्यसे गृणानाः ।

मन्द्रानः सोमं पपिवां ऋजीपिन् त्समस्मभ्यं पुरुधा गा इषण्य ३

इमं कामं मन्दया गोभिरश्वैश्चन्द्रवता राधसा पप्रथश्च ।

स्वर्यवो मतिभिस्तुभ्यं विप्रा इन्द्राय वाहः कुशिकासो अक्रन् ४

शुनं हुवेम मघवान्मिन्द्रं मस्मिन् भरे नृतमं वाजसातौ ।

शृण्वन्तमुग्रमूतये समत्सु घ्नन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम् ५ [१४] (४६५)

(५१)

१२ गाथिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप्, १-३ जगती, १०-१२ गायत्री ।

चर्षणीधृतं मुघवानमुक्थय ॥ मिन्द्रं गिरो बृहतीरभ्यनूषत ।	
वावुधानं पुरुहूतं सुवृक्तिभि रमर्त्यं जरमाणं द्विवेदिवे	१
शतक्रतुमर्षवं शाकिनं नरं गिरो म इन्द्रमुप यन्ति विश्वतः ।	
वाजसनिं पूभिद्वं तूष्णिमपुत्रं धामसाचमभिषाचं स्वविदं प्र	२
आकुरे वसोर्जरिता पनस्यते ऽनेहसः स्तुभ इन्द्रो दुवस्यति ।	
विवस्वतः सदन आ हि पिंप्रिये सत्रासाहमभिमातिहनं स्तुहि	३
तुणामु त्वा नृतमं गीभिर्कथै रभि प्र वीरमर्चता सत्रार्थः ।	
सं सहेसे पुरुमायो जिहीते नमो अस्य प्रदिव एक ईशे	४
पूर्वीरस्य निष्पिधो मर्त्येषु पुरू वसूनि पृथिवी विभर्ति ।	
इन्द्राय द्याव ओषधीरुतापो रयिं रक्षन्ति जीरयो वनानि	५ [१५]
तुभ्यं ब्रह्माणि गिर इन्द्र तुभ्यं सत्रा दधिरे हरिवो जुषस्व ।	
बोध्याऽपिर्वसो नूतनस्य सखे वसो जरितुभ्यो वयो धाः	६
इन्द्रं मरुत्व इह पाहि सोमं यथा शायाने अपिबः सुतस्य ।	
तव प्रणीती तव शूर शर्म च्चा विवासन्ति कृवयः सुयज्ञाः	७
स वावज्ञान इह पाहि सोमं मरुद्विरिन्द्र सखिभिः सुतं नः ।	
जातं यत् त्वा परि देवा अभूपन् महे भराय पुरुहूत विश्वं	८
अपुन्यै मरुत आपिरेपो ऽमन्दान्निन्द्रमनु दार्तिवाराः ।	
तेभिः साकं पिबतु वृत्रखादः सुतं सोमं द्वाशुषः स्वे सधस्ये	९
इदं ह्यन्वोजस्ता सुतं राधानां पते । पित्रा त्वस्य गिर्विणः	१०
यस्ते अनु स्वधामसत् सुते नि यच्छ तन्वम् । त त्वा ममत्तु सोम्यम्	११
प्र ते अश्रोतु कुक्षयोः प्रेन्द्र ब्रह्मणा शिरः । प्र ब्रह्म शूर राधसे	१२ [१६] (५००)

(५२)

८ गाथिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप्, १-३ गायत्री, ३ जगती ।

धानावन्तं करम्भिणामपुपवन्तमुक्थिनम् । इन्द्रं भ्रानजुंस्व नः	१
पुत्रोऽशं पचुत्यं जुषस्वेन्द्रा गुरस्व च । तुभ्यं हृष्यानि निव्रते	२ (५१)

पुरोळाशं च नो वसो जोषयासे गिरश्च नः । वधूयुरिव योषणाम्	३
पुरोळाशं सनश्रुत प्रातःसावे जुषस्व नः । इन्द्र क्रतुर्हि ते ब्रुहन्	४
माध्यंदिनस्य सर्वनस्य धानाः पुरोळाशमिन्द्र कृष्येह चारुम् । प्र यत् स्तोता जरिता तूष्यर्थो वृषायमाण उप गीभिरीड्ये	५ [१७]
तृतीयं धानाः सर्वेन पुरुद्रुत पुरोळाशमाहुतं मामहस्व नः । ऋभुमन्तं वाजवन्तं त्वा कवे प्रयस्वन्त उप शिक्षेम धीतिभिः	६
पूषण्वते ते चक्रुमा कर्मभं हरिवते हर्यश्वाय धानाः । अपूपमद्वि सर्गणो मरुद्भिः सोमं पिव वृत्रहा शूर विद्रान्	७
प्रति धाना भरत तूयमस्मै पुरोळाशं वीरतमाय नृणाम् । द्विवेदिवे सदृशीरिन्द्र तुभ्यं वर्धन्तु त्वा सोमपेयाय धृष्णो	८ [१८] (४८)

(५३)

२४ गायिनो विश्वामित्रः । इन्द्रः; १ इन्द्रापर्वतौ; १५, १६ वाक्, (ससर्परी); १७-२० रथाङ्गानि
२१-२४ अभिशापः । त्रिष्टुप्; १०, १६ जगती; १३ गायत्री;
१२, २०, २२ अनुष्टुप्; १८ बृहती ।

इन्द्रापर्वता बृहता रथेन वामीरिष आ वहतं सुवीराः । वीतं ह्व्यान्यध्वरेषु देवा वर्धेथां गीभिरीळ्या मदन्ता	१
तिष्ठा सु कं मघवन् मा परां गाः सोमस्य नु त्वा सुपुतस्य वक्षि । पितुर्न पुत्रः सिचमा रंभे त इन्द्र स्वादिठया गिरा शचीवः	२
शंसावाध्वर्यो प्रति मे गृणीहीन्द्राय वाहः कृणवाव जुष्टम् । एदं वर्हिर्यजमानस्य सीदाऽथा च भूदुक्थमिन्द्राय शस्तम्	३
जायेदस्तं मघवन् त्सेदु योनिस्तदित् त्वा युक्ता हरयो वहन्तु । यदा कदा च सुनवांस सोमं मग्निष्वा दूतो धन्वात्यच्छं	४
परां याहि मघवन्ना च याहीन्द्रं भ्रातरुभयत्रां ते अर्थम् । यत्रा रथस्य बृहतो निधानं विमोचनं वाजिनो रासमस्य	५ [१९]

अपाः सोममस्तमिन्द्र प्र याहि कल्याणीर्जाया सुरणं गृहे ते ।
यत्रा रथस्य बृहतो निधानं विमोचनं वाजिनो दक्षिणावत्

इमे भोजा अङ्गिरसो विरूपा द्विवस्पुत्रासो असुरस्य वीराः ।	
विश्वामित्राय ददतो मघानि सहस्रसावे प्र तिरन्त आयुः	७
रूपंरूपं मघवा बोभवीति मायाः कृण्वानस्तन्वं परि स्वाम् ।	
त्रिर्यद् द्विवः परि मुहूर्तमागात् स्वैर्मन्त्रैरनृतुपा ऋतावा	८
महाँ ऋषिर्देवजा देवजूतो ऽस्तभ्नात् सिन्धुमर्णवं नृचक्षाः ।	
विश्वामित्रो यदवहत् सुदासमप्रियायत कुशिकेभिरिन्द्रः	९
हंसा इव कृणुथ श्लोकमद्रिभिर्मदन्तो गीर्भिरध्वरे सुते सचा ।	
देवेर्भिविप्रा ऋपयो नृचक्षसो वि पिचध्वं कुशिकाः सोम्यं मधुं	१० [२०]
उप प्रेतं कुशिकाश्चेतयध्वमश्वं राये प्र मुञ्चता सुदासः ।	
राजा वृत्रं जङ्घन्त प्रागपागुदुग्था यजाते वर आ पृथिव्याः	११
य इमे रोदसी उभे अहमिन्द्रमतुष्टवम् ।	
विश्वामित्रस्य रक्षति ब्रह्मेदं भारतं जनम्	१२
विश्वामित्रा अरासत् ब्रह्मेन्द्राय वज्रिणे । करदिन्नः सुरार्धसः	१३
किं ते कृण्वन्ति कीर्कटेषु गावो नाशिरं दुहे न तपन्ति घर्मम् ।	
आ नो भर प्रमगन्दस्य वेदो नैचाशाखं मघवन् रन्धया नः	१४
ससर्परीरमतिं बाधमाना बृहन्मिमाय जमर्दमिदता ।	
आ सूर्यस्य दुहिता ततान श्रवो देवेष्वमृतमजुर्यम्	१५ [२१]
ससर्परीरभरत् तूर्यमेभ्यो ऽधि श्रवः पाञ्चजन्यासु कृष्टिषु ।	
सा पक्ष्याड् नव्यमायुर्दधाना यां मे पलस्तिजमदुग्गयो दृढुः	१६
स्थिरौ गावौ भवतां वीळरक्षो मेपा वि वार्हि मा युगं वि शारि ।	
इन्द्रः पातल्ये ददतां शरीतो ररिधनेमे अभि नः सचस्व	१७
बलं धेहि तनूपु नो बलमिन्द्रानळुत्सु नः ।	
बलं तोकाय तनयाय जीवसे त्वं हि बलदा असिं	१८
अभि व्ययस्व खदिरस्य सारमोजो धेहि स्पन्दने शिंशपायाम् ।	
अक्षं वीळो वीळित वीळ्यस्व मा यामादुस्मादवं जीहिपो नः	१९
अयमस्मान् वनस्पतिर्मा च हा मा च रीरिपत् ।	
स्वस्त्या गृहेभ्य आवसा आ विमोचनात्	२० [२२] (५०५)

इन्द्रोतिभिर्वहुलाभिर्नो अद्य याच्छ्रेष्ठाभिर्मघवच्छूर जिन्व ।	
यो नो द्वेष्यधरः सस्पदीष्ट यमु द्विष्मस्तमु प्राणो जहातु	२१
परशुं चिद् वि तपति शिम्बुलं चिद् वि वृश्चति ।	
उखा चिदिन्द्र येपन्ती प्रयस्ता फेनमस्यति	२२
न सायकस्य चिकिते जनासो लोधं नयन्ति पशु मन्यमानाः ।	
नावाजिनं वाजिनां हासयन्ति न गर्दुभं पुरो अश्वाञ्जयन्ति	२३
इम इन्द्र भरतस्य पुत्रा अपपित्वं चिकितुर्न प्रपित्वम् ।	
हिन्वन्त्यश्वमरणं न नित्यं ज्यावाजं परि णयन्त्याजौ	२४ [२३](५०१)

(५४)

[पञ्चमोऽनुवाकः ॥५॥ सू० ५३-६१]

२२ प्रजापतिर्वैश्वामित्रः, प्रजापतिर्वाच्यो वा । विश्वे देवाः । विष्णुः ।

इमं महे विदुश्याय शूषं शश्वत् कृत्व ईड्याय प्र जभुः ।	
शृणोतु नो दम्योभिरनीकैः शृणोत्वग्निर्द्विच्यैरजस्रः	१
महिं महे दिवे अर्चा पृथिव्यै कामो म इच्छश्चरति प्रजानन् ।	
ययोर्हं स्तोमं विदथेषु देवाः संपर्यवो मादर्यन्ते सचायोः	२
युवोऽक्रेत रोदसी सत्यमस्तु महे पु णः सुविताय प्र भूतम् ।	
इदं दिवे नमो अग्ने पृथिव्यै संपर्यामि प्रयसा यामि रत्नम्	३
उतो हि वां पुण्या आविविद्र ऋतावरी रोदसी सत्यवाचः ।	
नरश्चिद् वां समिथे शूरसातां ववन्दिरे पृथिवि वेविदानाः	४
को अन्द्रा वेदु क इह प्र वोचद् देवाँ अच्छा पृथ्याडु का समेति ।	
इदंश्च एषामवृमा सदांसि परेषु या गृह्येषु व्रतेषु	५ [२४]

कविर्नुचक्षा अभि परिचष्ट ऋतस्य योना विवृते मरुन्ती ।	
नानां चक्राते मरुन्तं यथा वेः समानेन क्रतुना संविदुनि	६
समान्या विवृते दुरेअन्ते भुव पुदे तस्थतुजागरुके ।	
उन स्वमाग इवती भवन्ती आदु वृवाते मिथुनाणि नाम	७
विश्वेदेते जनिमा सं विविक्तो महा देवान् विव्रती न व्यथिते ।	
एवंइ भुव रत्यते विश्वमेकं चरन् पतत्रि विपुणं वि ज्ञातम्	८ (५१३)

सनां पुराणमध्येभ्यारा—न्महः पितुर्जनितुर्जामि तन्नः ।	
देवासो यत्र पनितार एवै—रुरौ पथि व्युते तस्थुरन्तः	९
इमं स्तोमं रोदसी प्र ब्रवी—भ्युद्गुराः शृणवन्नग्निजिह्वाः ।	
मित्रः सम्राजो वरुणो युवान आदित्यासः कवयः पप्रथानाः	१० [२५]
हिरण्यपाणिः सविता सुजिह्व—स्त्रिरा द्विवो विदथे पत्यमानः ।	
देवेषु च सवितुः श्लोकमश्रे—रादुस्मभ्युमा सुव सर्वतातिम्	११
सुकृत् सुपाणिः स्ववाँ ऋतावाँ देवस्त्वष्टावसे तानि नो धात् ।	
पृष्णवन्तं ऋभवो मादयध्व—मुध्वर्ग्रावाणो अध्वरमतष्ट	१२
विद्युद्रथा मरुतं ऋष्टिमन्तोँ द्विवो मर्याँ ऋतजाता अयासः ।	
सरस्वती शृणवन् यज्ञियासो धाता रथिं सहवीरं तुरासः	१३
विष्णुं स्तोमांसः पुरुदुस्ममर्का भगस्येव कारिणो यामनि ग्मन् ।	
उरुक्रमः ककुहो यस्य पूर्वा—र्न मर्धन्ति युवतयो जनित्रीः	१४
इन्द्रो विश्वैर्वीर्यैः पत्यमान उभे आ पप्रौ रोदसी महित्वा ।	
पुंद्दुरो वृत्रहा धृष्णुपेणः संगृभ्यां न आ भरा भूरि पश्वः	१५ [२६]
नासत्या मे पितरां बन्धुपृच्छाँ सजात्यंमश्विनोश्चारु नाम ।	
युवं हि स्थो रयिदौ नो रयीणां द्वात्रं रक्षेथे अकवैरदन्धा	१६
महत् तद् वः कवयश्चारु नाम यद्देवा भवथ विश्व इन्द्रे ।	
सखं ऋभुभिः पुरुहूत प्रियेभि—रिमां धियं सातर्यं तक्षता नः	१७
अर्यमा णो अदितिर्यज्ञियासो उदन्धानि वरुणस्य वृतानि ।	
युयोतं नो अनपत्यानि गन्तोः प्रजावान् नः पशुमाँ अस्तु गातुः	१८
देवानां दूतः पुरुध प्रसूतो उनांगान् नो वोचतु सर्वताता ।	
शृणोतुं नः पृथिवी द्यौरुतापः सूर्यो नक्षत्रैरुर्वृन्तरिक्षम्	१९
शृणवन्तु नो वृषणः पर्वतासो ध्रुवक्षेमास इळ्या मदन्तः ।	
आदित्यैर्नो अदितिः शृणोतु यच्छन्तु नो मरुतः शर्मं भद्रम्	२०
सदा सुगः पितुमाँ अस्तु पन्था मध्वा देवा ओषधीः सं पिपृक्त ।	
भर्गो मे अग्ने सख्ये न मृध्या उद् रायो अश्यां सदनं पुरुक्षोः	२१
स्वदस्व ह्वया समिषो दिदी—ह्यस्मद्युक् सं मिमीहि श्रवांसि ।	
विश्वोँ अग्ने पृत्सु ताञ्जेषि शत्रू—नहा विश्वा सुमना दीदिही नः	२२ [२७] (५३३)

इन्द्रोतिभिर्बहुलाभिर्नो अद्य याचक्रेष्ठाभिर्भयवञ्छूर जिन्व ।
 यो नो द्वेष्ट्यधरः सर्स्पदीष्ट यमुं द्विष्मस्तमुं प्राणो जहातु २१
 परशुं चिद् वि तंपति शिम्बुलं चिद् वि वृश्चति ।
 उखा चिदिन्द्र येयन्ती प्रयस्ता फेनमस्यति २२
 न सार्यकस्य चिकिते जनासो लोथं नयन्ति पशु मन्थमानाः ।
 नावाजिनं वाजिना हासयन्ति न गर्दुभं पुरो अश्वात्नयन्ति २३
 इम इन्द्र भरतस्य पुत्रा अपपित्वं चिकितुर्न प्रपित्वम् ।
 हिन्वन्त्यश्वमरणं न नित्यं ज्यावाजं परिणयन्त्याजौ २४ [२३]

(५४)

[पञ्चमोऽनुवाकः ५५ वृ० ३, अ०]

२२ प्रजापतिवैश्वामित्रः, प्रजापतिर्वाच्यो वा । विश्वे देवाः । विश्वम् ।

इमं महे विदुश्याय शूषं शश्वत् कृत्व ईड्याय प्र जभुः ।
 शूणोतु नो दम्योभिरनीकैः शूणोत्वग्निर्द्वैरजस्रः १
 महिं महे द्विवे अर्चा पृथिव्यै कामो म इच्छश्चरति प्रजानम् ।
 ययोर्हं स्तोमं विदथेषु देवाः संपर्यवो मादयन्ते सचायोः २
 युवोक्तं रोदसी सत्यमस्तु महे पु णः सुविताय प्र भूतम् ।
 इदं द्विवे नमो अग्ने पृथिव्यै संपर्यामि प्रयसा चामि रत्नम् ३
 उतो हि वां पुर्व्या आविविद्र ऋतावरी रोदसी सत्यवाचः ।
 नरश्चिद् वां समिथे शूरसातो ववन्दिरे पृथिवि वेविदानाः ४
 को अन्द्रा वेदु क इह प्र वोचद् देवाँ अच्छ्रो पथ्याडु का समेति ।
 इदंश्च एषामवमा सदांसि परेषु या गुह्येषु व्रतेषु ५ [२४]

ऋविनुचक्षा अभि पीमचष्ट ऋतस्य योना विवृते मर्दन्ती ।
 नाना चक्राते मर्दन् यथा वेः समानेन क्रतुना संविदाने ६
 समान्या विवृते दूरेअन्ते भुवे पुदे तस्थतुर्जागृहके ।
 उन स्वसाग वृवती भवन्ती आर्दु वृवाते मिथुनानि नाम ७
 विश्वेदेने जनिमा सं विवित्तो महो देवान् विध्रंती न व्यथेते ।
 एजंद् भुवं पन्थेते विश्वमेकं चग्न पतत्रि विपुणं वि ज्ञातम् ८

सनां पुराणमध्वेभ्यारान्महः पितुर्जनितुर्जामि तन्नः ।	
देवासो यत्र पनितार एवैरुरौ पथि व्युते तस्थुरन्तः	९
इमं स्तोमं रोदसी प्र ब्रवीम्यद्दूदराः शृणवन्नभिजिह्वाः ।	
मित्रः सम्राजो वरुणो युवान आदित्यासः कवयः पप्रथानाः	१० [२५]
हिरण्यपाणिः सविता सुजिह्वस्त्रिरा द्विवो विदथे पत्यमानः ।	
देवेषु च सवितः श्लोकमश्रेरादुस्मभ्यमा सुव सर्वतातिम्	११
सुकृत् सुपाणिः स्ववां क्रतावा देवस्त्वष्टावसे तानि नो धात् ।	
पूपण्वन्तं ऋभवो मादयध्वमूर्ध्वग्रावाणो अध्वरमतट	१२
विद्युद्रथा मरुतं ऋष्टिमन्तो द्विवो मयां क्रतजाता अयासः ।	
सरस्वती शृणवन् यज्ञियासो धाता रथिं सहवीरं तुरासः	१३
विष्णुं स्तोमांसः पुरुदुस्ममका भगस्येव कारिणो यामनि गन् ।	
उरुक्रमः कंकुहो यस्य पूर्वीर्न मर्धन्ति युवतयो जनित्रीः	१४
इन्द्रो विश्वैर्वीर्यैः पत्यमान उभे आ पप्रौ रोदसी महित्वा ।	
पुरंदुरो वृत्रहा धृष्णुपेणः संगृभ्यां न आ भरा भूरिं पश्वः	१५ [२६]
नासत्या मे पितरां बन्धुपृच्छां सजात्यमश्विनोश्चारु नाम ।	
युवं हि स्थो रयिदौ नो रयीणां द्वात्रं रक्षथे अकवैरदंधा	१६
महत तद् वः कवयश्चारु नाम यद्ध देवा भवथ विश्व इन्द्रे ।	
सखं ऋभुभिः पुरुहूत प्रियेभिर्मिमां धियं सातये तक्षता नः	१७
अर्यमा णो अदितिर्यज्ञियासो ऽदंधानि वरुणस्य वृतानि ।	
युयोत नो अनपत्यानि गन्तोः प्रजावान् नः पशुमां अस्तु गातुः	१८
देवानां दूतः पुरुध प्रसूतो ऽनागान् नो वोचतु सपताता ।	
शृणोतु नः पृथिवी द्यौरुतापः सूर्यो नक्षत्रैर्यन्तरिक्षम्	१९
शृण्वन्तु नो वृषणः पर्वतासो ध्रुवक्षमास इष्ट्या मदन्तः ।	
आदित्येर्नो अदितिः शृणोतु यच्छन्तु नो मरुतः शमं भद्रम्	२०
सदा सुगः पितृमां अस्तु पन्था मर्वादेश ओपंधीः सं पिपुक्त ।	
भगो मे अग्ने सख्ये न मृध्या उद् रावो अस्यां सदनं पुरुक्षोः	२१
स्वदस्व हुव्या समिपो दिशि ह्यस्मद्यंजुं सं निमीहि भवामि ।	
विश्वं अग्ने पूत्य ताश्चैषि शत्रून्हा विश्वां सुभनां वीदिही नः	२२ [२७] (२३)

(११)

२२ प्रजापतिर्वैश्वामित्रः, प्रजापतिर्वाच्यो वा । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

उपसः पूर्वा अध यद् व्यूषु—महद् वि जज्ञे अक्षरं पदे गोः ।

व्रता देवानामुप नु प्रभूर्पन् महद् देवानामसुरत्वमेकम् ?

मो पू णो अत्र जुहुरन्त देवा मा पूर्वं अग्ने पितरः पदुजाः ।

पुराण्योः सन्ननोः केतुरन्त—महद् देवानामसुरत्वमेकम् २

वि मे पुरुत्रा पतयन्ति कामाः शम्यच्छा दीद्ये पूर्व्याणि ।

समिन्द्वे अग्नावृतमिद् वंदेम महद् देवानामसुरत्वमेकम् ३

समानो राजा विभ्रतः पुरुत्रा शयं शयासु प्रयुतो वनानु ।

अन्या वत्सं भरति क्षेतिं माता महद् देवानामसुरत्वमेकम् ४

आक्षित् पूर्वास्वपरा अनूरुत् सद्यो जातासु तरुणीष्वन्तः ।

अन्तर्वतीः सुवते अप्रवीता महद् देवानामसुरत्वमेकम् ५ [२८]

शयुः परस्तादध नु द्विमाता ऽवन्धनश्चरति वत्स एकः ।

मित्रस्य ता वरुणस्य व्रतानि महद् देवानामसुरत्वमेकम् ६

द्विमाता होता विदथेषु सग्ना लन्वग्रं चरति क्षेतिं बुध्नः ।

प्र रण्यानि रण्यवाचो भरन्ते महद् देवानामसुरत्वमेकम् ७

शूरस्येव युध्यतो अन्तमस्य प्रतीचीनं दृष्टो विश्वमायत् ।

अन्तर्भतिश्चरति निष्पिधं गो महद् देवानामसुरत्वमेकम् ८

नि वैवेति पलितो दूत आ स्वन्तर्महांश्चरति रोचनेन ।

वपूंषि विभ्रदुभि नो वि चंटे महद् देवानामसुरत्वमेकम् ९

विष्णुर्गोपाः परमं पति पाथः प्रिया धामान्यमृता दधानः ।

अग्निश्चा विश्वा भुव्नानि वेद महद् देवानामसुरत्वमेकम् १० [२९]

नानां चक्राते यम्याइ वपूंषि तयोरन्यद् रोचते कृष्णमन्यत् ।

श्यावीं च यदरुपी च स्वसारौ महद् देवानामसुरत्वमेकम् ११

माता च यत्र दुहिता च धेनू संवर्द्धये धापयेते समीची ।

ऋतस्य ते सदसीळे अन्त—महद् देवानामसुरत्वमेकम् १२

अन्यस्यां वत्सं रिहती मिमाय कया भुवा नि दधे धेनुर्द्धः ।

ऋतस्य सा पर्यसापिन्वतेळा महद् देवानामसुरत्वमेकम् १३ (५३३)

पद्या वस्ते पुरुरूपा वपूँ—व्यूर्ध्वा तस्थौ त्र्यविं रेरिहाणा । ऋतस्य सञ्ज वि चरामि विद्वान् महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१४
पदे इव निहिते कृस्मे अन्त—स्तयोरन्यद् गुह्यमाविरन्यत् । सधीचीना पथ्याइं सा विषूची महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१५ [३०]
आ धेनवो धुनयन्तामशिंश्वीः सत्रर्तुधाः शज्ञया अर्धदुग्धाः । नव्यान्व्या युवतयो भवन्ती महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१६
यदुन्यासु वृषभो रोरवीति सो अन्यस्मिन् यूथे नि दधाति रेतः । स हि क्षपावान् त्स भगः स राजा महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१७
वीरस्य नु स्वश्व्यं जनासुः प्र नु वोचाम विदुरस्य देवाः । पोळ्हा युक्ताः पञ्चपञ्चा वहन्ति महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१८
देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूपः पुपोषं प्रजाः पुरुधा जजान । इमा च विश्वा भुवन्नान्यस्य महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१९
मही समैरच्चर्त्वा समीची उभे ते अस्य वसुना न्यूष्टे । शृण्वे वीरो विन्दमानो वसुनि महद् देवानामसुरत्वमेकम्	२०
इमां च नः पृथिवीं विश्वधाया उपं क्षेति हितमिन्नो न राजा । पुरःसदः शर्मसदो न वीरा महद् देवानामसुरत्वमेकम्	२१
निष्विध्वरीस्तु ओषधीरुतापो रथिं तं इन्द्र पृथिवी विभर्ति । सखायस्ते वामभार्जः स्याम महद् देवानामसुरत्वमेकम्	२२ [३१] (५५३)

[चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ व० १-२५]

(५६)

८ प्रजापतिर्वैश्वामित्रः, प्रजापतिर्वाच्यो वा । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

न ता मिनन्ति मायिनो न धीरा वृता देवानां प्रथमा ध्रुवाणि ।

न रोदसी अद्रुहा वेद्याभिर्न पर्वता निनमे तस्थिवांसः
 १ |

पद् भारो एको अचरन् विभर्त्युतं वर्षिष्ठमुप गाव आगुः ।

तिन्नो महीरुपरस्तस्थुरत्या गुहा द्वे निहिते दर्शयंता
 २ (५५५) |

(५५)

२२ प्रजापतिर्वैश्वामित्रः, प्रजापतिर्वान्यो वा । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

उपसः पूर्वा अध यद् व्युपु—महद् वि जज्ञे अक्षरं पदे गोः ।	
व्रता देवानामुप नु प्रभूपन् महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१
मो पू णो अत्र जुहुरन्त देवा मा पूर्वं अग्ने पितरः पवृज्ञाः ।	
पुराण्योः सन्नानोः केतुरन्त—महद् देवानामसुरत्वमेकम्	२
वि मे पुरुत्रा पतयन्ति कामाः शम्यच्छां दीद्ये पूर्याणि ।	
समिन्द्रे अग्नावृतमिद् वंदेम महद् देवानामसुरत्वमेकम्	३
समानो राजा विभ्रतः पुरुत्रा शयं शयासु प्रयुतो वनानु ।	
अन्या वत्सं भरति क्षेति माता महद् देवानामसुरत्वमेकम्	४
आक्षित् पूर्वास्वपरा अनूरुत् सद्यो जातासु तरुणीष्वन्तः ।	
अन्तर्वतीः सुवते अप्रवीता महद् देवानामसुरत्वमेकम्	५ [२८]
शयुः परस्तादध नु द्विमाता ऽवन्धनश्चरति वत्स एकः ।	
मित्रस्य ता वरुणस्य व्रतानि महद् देवानामसुरत्वमेकम्	६
द्विमाता होता विदथेषु सप्रा—लन्वग्रं चरति क्षेति बुध्नः ।	
प्र रण्यानि रण्यवाचो भरन्ते महद् देवानामसुरत्वमेकम्	७
शूरस्येव युध्यतो अन्तमस्य प्रतीचीनं ददृशे विश्वमायत् ।	
अन्तर्मतिश्चरति निष्पिधं गो—महद् देवानामसुरत्वमेकम्	८
नि वैवेति पलितो दूत आ—स्वन्तर्महांश्चरति रोचनेन ।	
वपूषि विभ्रद्भि नो वि चंटे महद् देवानामसुरत्वमेकम्	९
विष्णुर्गोपाः परमं पाति पार्थः प्रिया धामान्यमृता दधानः ।	
अग्निष्ठा विश्वा भुवनानि वेद महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१० [२९]
नाना चक्राते यम्याइ वपूषि तयोरन्यद् रोचते कृष्णमन्यत् ।	
श्यावी च यदरुपी च स्वसारौ महद् देवानामसुरत्वमेकम्	११
माता च यत्र दुहिता च धेनू संबर्द्धये धापयेते समीची ।	
ऋतस्य ते सदर्सीळे अन्त—महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१२
अन्यस्या वत्सं रिहती मिमाय कया भुवा नि दधे धेनुर्द्धः ।	
ऋतस्य सा पर्यसापिन्वतेळा महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१३ (५४४)

पद्या वस्ते पुरुरूपा वपूष्यूर्ध्वा तस्थौ त्र्यविं रेरिहाणा ।	
ऋतस्य सद्य वि चरामि विद्वान् महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१४
पदे इव निहिते दुस्मे अन्तस्तयोरन्यद् गुह्यमाविरन्यत् ।	
सधीचीना पथ्याडे सा विपूची महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१५ [३०]
आ धेनवो धुनयन्तामशिंश्वीः सवर्द्धुघाः शशया अप्रदुग्धाः ।	
नव्यानव्या युवतयो भवन्ती महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१६
यदुन्यासु वृषभो रोरवीति सो अन्यस्मिन् यूथे नि दधाति रेतः ।	
स हि क्षर्पावान् त्स भगः स राजा महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१७
वीरस्य नु स्वश्यं जनासः प्र नु वोचाम विदुरस्य देवाः ।	
षोळ्हा युक्ताः पञ्चपञ्चा बहन्ति महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१८
देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूपः पुपोषं प्रजाः पुरुधा जजान ।	
इमा च विश्वा भुवनान्यस्य महद् देवानामसुरत्वमेकम्	१९
मही समैरच्चम्वा समीची उभे ते अस्य वसुना न्यृष्टे ।	
शृण्वे वीरो विन्दमानो वसूनि महद् देवानामसुरत्वमेकम्	२०
इमां च नः पृथिवीं विश्वधाया उप क्षेति हितमिन्द्रो न राजा ।	
पुरःसदः शर्मसदो न वीरा महद् देवानामसुरत्वमेकम्	२१
निष्पिध्वरीस्त ओषधीरुतापो रयिं तं इन्द्र पृथिवी विभति ।	
सखायस्ते वामभाजः स्याम महद् देवानामसुरत्वमेकम्	२२ [३१] (५५३)

[चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ व० १-२५]

(५३)

८ प्रजापतिर्वैश्वामित्रः, प्रजापतिर्वाच्यो वा । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

न ता मिनन्ति मायिनो न धीरा इता देवानां प्रथमा ध्रुवाणि ।

न रोदसी अद्रुहा वेद्यामिर्न पर्वता निनमे तस्थिवांसः

पद् भारो एको त्रिष्टुप् त्वृतं वर्षिष्ठमुप गात्र आगुः ।

तिष्ठो त्रिष्टुप् त्वृहा द्वे निहिते दश्येका

१

२

त्रिपाजस्यो वृषभो विश्वरूप उत त्र्युधा पुरुध प्रजावान् ।
 त्र्यनीकः पत्यते माहिनावान् त्स रेतोधा वृषभः शश्वतीनाम् ३
 अभीक आसां पदुवीर्यो ध्यादित्यानामहे चारु नाम ।
 आपश्चिदस्मा अरमन्त देवीः पृथग् ब्रजन्तीः परि पीमवृश्नन् ४
 त्री पृथस्थां सिन्धवस्त्रिः कवीनामुत त्रिमाता विदथेषु सम्राट् ।
 ऋतावरीर्योषणास्तिस्रो अप्यास्त्रिरा द्विवो विदथे पत्यमानाः ५
 त्रिरा द्विवः सवितुर्वार्याणि द्विवेदिव आ सुव त्रिनो अहः ।
 त्रिधातु राय आ सुवा वसूनि भगं त्रातार्धिषणे सातये धाः ६
 त्रिरा द्विवः सविता सोषवीति राजाना मित्रावरुणा सुपाणी ।
 आपश्चिदस्य रोदसी चिदुर्वी रत्नं भिक्षन्त सवितुः सवाय ७
 त्रिरुत्तमा दूणशा रोचनानि त्रयो राजन्त्यसुरस्य वीराः ।
 ऋतावान् इषिरा दूळभासस्त्रिरा द्विवो विदथे सन्तु देवाः ८ [१] (५६१)

(५७)

६ गाथिनो विश्वामित्रः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

प्र मे विविक्रौ अविदन्मनीषां धेनुं चरन्तीं प्रयुतामगोपाम् ।
 सद्यश्चिद् या दुदुहे भूरि धासे रिन्द्रस्तदग्निः पनितारो अस्याः १
 इन्द्रः सु पूषा वृषणा सुहस्ता द्विवो न प्रीताः शशयं दुदुहे ।
 विश्वे यदस्यां रणयन्त देवाः प्र वोऽन्नं वसवः सुममश्याम् २
 या जामयो वृष्णा इच्छन्ति शक्तिं नमस्यन्तीर्जानते गर्भमस्मिन् ।
 अच्छां पुत्रं धेनवो वावशाना महश्चरन्ति विभ्रतं वपूषि ३
 अच्छां विवस्मि रोदसी सुमेके प्रावणो युजानो अध्वरे मनीषा ।
 इमा उ ते मनवे भूरिवारा ऊर्ध्वा भवन्ति दर्शता यजत्राः ४
 या ते जिह्वा मधुमती सुमेधा अग्ने देवेषूच्यते उरुची ।
 तयेह विश्वा अवसे यजत्राणा सादय पायया चा मधुनि ५
 या ते अग्ने पर्वतस्वेव धारा संश्रन्ती पीपयद् देव चित्रा ।
 तामस्मभ्यं प्रमतिं जातवेदो वसो रास्व सुमतिं विश्वजन्त्याम् ६ [२] (५६७)

(५८)

९ गाथिनो विश्वामित्रः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

धेनुः प्रत्नस्य काम्यं दुर्हाना ऽन्तः पुत्रश्चरति दक्षिणायाः । आ द्यौतनिं वहति शुभ्रयामोषसुः स्तोमो अश्विनावजीगः	१
सुयुग्ं वहन्ति प्रति वामूतेनोर्ध्वा भवन्ति पितरेवं मेधाः । जरेथामस्मद् वि षणेर्मनीषां युवोरवंश्चक्रुमा यातमर्वाक्	२
सुयुग्भिरश्वैः सुवृता रथेन दस्राविमं शृणुतं श्लोकमद्रेः । किमुङ्ग वां प्रत्यवतिं गमिष्ठा ऽऽहुर्विप्रासो अश्विना पुराजाः	३
आ मन्येथामा गतं कच्चिदेवैर्विश्वे जनासो अश्विना हवन्ते । इमा हि वां गोक्कजीका मधूनि प्र मित्रासो न ददुरुस्रो अग्रं	४
तिरः पूरु चिदश्विना रजांस्याङ्गयो वां मधवान्ना जनेषु । एह यातं पृथिभिर्देवयानैर्दस्राविभै वां निधयो मधूनाम्	५ [३]

पुराणमोक्तः सख्यं शिवं वां युवोर्नरा द्रविणं जह्नाव्याम् । पुनः कृण्वानाः सख्या शिवानि मध्वा मदेम सह नू समाणाः	६
अश्विना वायुना युवं सुदक्षा नियुद्धिश्च सजोपसा युवाना । नासत्या तिरोअह्वयं जुषाणा सोमं पिवतमसिधा सुदानू	७
अश्विना परिं वामिषः पूरुचीरीयुर्गीभिर्यतमाना अमृधाः । रथो ह वामृतजा अद्रिजूतः परि द्यावापृथिवी याति सद्यः	८
अश्विना मधुपुत्तमो युवाकुः सोमस्तं पातमा गतं दुरोणे । रथो ह वां भूरि वर्षः करिक्त सृतावतो निष्कृतमार्गमिष्ठः	९ [४] (५७६)

(५९)

९ गाथिनो विश्वामित्रः । मित्रः । त्रिष्टुप्, ६-९ गायत्री ।

मित्रो जनान् यातयति वृवाणो मित्रो दाधार पृथिवीमुत द्याम् । मित्रः कुटीरनिमिषामि चष्टे मित्राय ह्वयं घृतवञ्जुहोत	१
प्र स मित्रं मतो अस्तु प्रयस्वान् यस्त आदित्य शिक्षति वृतेन । न हन्यते न जीयते त्वोतो नैनमंहो अधोत्वान्तितो न दुरात्	२ (५७८)

अनमीवास इळ्या मदन्तो मितज्ञवो वरिमन्ना पृथिव्याः ।
 आदित्यस्य व्रतमुपक्षियन्तो वयं मित्रस्य सुमतौ स्याम ३
 अयं मित्रो नमस्यः सुशेवो राजा सुक्षत्रो अजनिट वेधाः ।
 तस्य वयं सुमतौ यज्ञियस्याऽपि भद्रे सौमनसे स्याम ४
 महाँ आदित्यो नमसोपसद्यो यातयर्जनो गृणते सुशेवः ।
 तस्मा एतत् पन्यतमाय जुष्टमग्नौ मित्राय हविरा जुहोत ५ [५]

मित्रस्य चर्षणीधृतो ऽवो देवस्य सानसि । द्युसं चित्रश्रवस्तमम् ६
 अभि यो महिना दिवं मित्रो बभूव सप्रथाः । अभि श्रवोभिः पृथिवीम् ७
 मित्राय पञ्च येमिरे जना अभिष्टिशवसे । स देवान् विश्वान् विभर्ति ८
 मित्रो देवेष्वायुषु जनाय वृक्तवर्हिषे । इष इष्टव्रता अक्रः ९ [६] (५८५)

(६०)

७ गाथिनो विश्वामित्रः । ऋभवः, ५-७ इन्द्र ऋभवश्च । जगती ।

इहेह वो मनसा बन्धुतां नर उशिजो जग्मुराभि तानि वेदसा ।
 याभिर्मायाभिः प्रतिजूतिवर्षसः सौधन्वना यज्ञियं भागमानश १
 याभिः शर्चाभिश्चमसां अपिंशत् यया धिया गामरिणीत् चर्मणः ।
 येन हरी मनसा निरतक्षत् तेन देवत्वमृभवः समानश २
 इन्द्रस्य सुख्यमृभवः समानशुर्मनोर्नपातो अपसो दधान्विरे ।
 सौधन्वनासो अमृतत्वमेरिरे विद्वी शर्माभिः सुकृतः सुकृत्यया ३
 इन्द्रेण याथ सरथं सुते सचां अथो वशानां भवथा सह श्रिया ।
 न वः प्रतिमै सुकृतानि वायतः सौधन्वना ऋभवो वीर्याणि च ४
 इन्द्रं ऋभुभिर्वाजवद्भिः समुक्षितं सुतं सोममा वृषस्वा गर्भस्त्योः ।
 ऋभुभिर्वाजवद्भिः सुते सचां अथो वशानां भवथा सह श्रिया ।
 ऋभुमान् वाजवान् मत्स्वेह नो ऽस्मिन् त्सर्वने शच्यां पुरुदुत ।
 तुभ्यं स्वसराणि येमिरे व्रता देवानां मनुषश्च धर्माभिः ६
 ऋभुभिर्वाजिभिर्वाजयद्भिह स्तोमं जरितुरुप याहि यज्ञियम् ।
 शतं केतंभिरिपिरेभिरायवे सहस्रणीथो अध्वरस्य होमानि ७ [७] (५९२)

(६१)

७ गाथिनो विश्वामित्रः । उपाः । त्रिष्टुप् ।

उपो वार्जेन वाजिनि प्रचेताः स्तोमं जुषस्व गृणतो मघोनि ।	
पुराणी देवि युवतिः पुरंधि रनुं व्रतं चरसि विश्ववारे	१
उपो देव्यमर्त्या वि भाहि चन्द्ररथा सूनृता ईरयन्ती ।	
आ त्वा वहन्तु सुयमांसो अश्वा हिरण्यवर्णा पृथुपार्जसो ये	२
उषः प्रतीची भुवनानि विश्वोर्ध्वा तिष्ठस्यमृतस्य केतुः ।	
समानमर्थं चरणीयमाना चक्रमिव नव्यस्या ववृत्स्व	३
अव स्यूमेव चिन्वती मघो न्युषा याति स्वसरस्य पती ।	
स्वर्जनन्ती सुभगा सुदंसा आन्ताद् द्विवः पप्रथ आ पृथिव्याः	४
अच्छा वो देवीमुषसं विभाती प्र वो भरध्वं नमसा सुवृक्तिम् ।	
ऊर्ध्वं मधुधा द्विवि पार्जो अश्रेत् प्र रोचना रुरुचे रण्वसंहक्	५
ऋतावरी द्विवो अकैरवो ध्या रेवती रोदसी चित्रमस्थान् ।	
आयतीमग्न उषसं विभाती वाममेषि द्रविणं भिक्षमाणः	६
ऋतस्य बुध्न उषसामिषण्यन् वृषा मही रोदसी आ विवेश ।	
मही मित्रस्य वरुणस्य माया चन्द्रेव भानुं वि दधे पुरुत्रा	७ [८] (५९९)

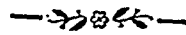
(६२)

१८ गाथिनो विश्वामित्रः, १६-१८ जमदग्निर्वा । १-३ इन्द्रावरुणौ, ४-६ बृहस्पतिः, ७-९ पूषा,
१०-१२ सविता, १३-१५ सोमः, १६-१८ मित्रावरुणौ । गायत्री, १-३ त्रिष्टुप् ।

इमा उं वां भूमयो मन्यमाना युवावते न तुज्यां अभूवन् ।	
क्वत्यादिन्द्रावरुणा यशो वां चेन स्मा सिनं भरथः सखिभ्यः	१
अयमुं वां पुरुतमो रयीय ञ्छ्वत्तममवसे जोहवीति ।	
सजोषाविन्द्रावरुणा मरुद्धि दिवा पृथिव्या शृणुतं हवं मे	२
अस्मे तदिन्द्रावरुणा वसु ष्या दुस्मे रयिमरुतः सर्ववीरः ।	
अस्मान् वरुत्रीः शरणैरव न्वस्मान् होत्रा भारती दक्षिणाभिः	३ (६०२)

वृहस्पते जुषस्व नो हव्यानि विश्वदेव्य	। रास्व रत्नानि वृशुषं	४
शुचिमर्कैर्वृहस्पतिं मध्वरेषु नमस्यत	। अनाम्योज आ चके	५ [९]
वृषभं चर्षणीनां विश्वरूपमदाभ्यम्	। वृहस्पतिं वरेण्यम् ।	६
इयं ते पूषन्नाद्युणे सुदुतिदेव्य नव्यंसी	। अस्माभिस्तुभ्यं शस्यते	७
तां जुषस्व गिरं मर्म वाजयन्तीमवा धियम्	। वधूयुरिव योषणाम्	८
यो विश्वाभि विपश्यति भुवना सं च पश्यति	। स नः पूषाविता भुवत्	९
तत् सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि	। धियो यो नः प्रचोदयात्	१० [१०]
देवस्य सवितुर्वयं वाजयन्तः पुरंध्या	। भर्गस्य रातिमीमहे	११
देवं नरः सवितारं विप्रा यज्ञैः सुवृक्तिभिः	। नमस्यन्ति धियोपिताः	१२
सोमो जिगाति गातुविद् देवानामेति निष्कृतम्	। ऋतस्य योनिमासदम्	१३
सोमो अस्मभ्यं द्विपदे चतुष्पदे च पशवे	। अनमीवा इषस्करत्	१४
अस्माकमायुर्वर्धय श्रभिर्मातीः सहमानः	। सोमः सधस्थमासदत्	१५
आ नो मित्रावरुणा वृत्तैर्गव्यूतिमुक्षतम्	। मध्वा रजांसि सुक्रतू	१६
उरुशंसा नमोवृधा म्हा दक्षस्य राजथः	। द्वाधिंठाभिः शुचित्रता	१७
गृणाना जमदाग्निना योनावृत्तस्य सीदतम्	। पातं सोममृतावृधा	१८ [११] (११)

॥ इति तृतीयं मण्डलं समाप्तम् ॥

मंत्र-संख्या

द्वितीयमंडलस्यान्तपर्यन्तं २३३५

तृतीय-मण्डलस्य ६१७

सर्वयोगः- ३०५२

अथ चतुर्थं मण्डलम् ।

[प्रथमोऽनुवाकः ॥३॥ सू० १-१०]

(१)

२० वामदेवो गौतमः । अग्निः, २-५ अग्नीवरुणौ वा । त्रिष्टुप्, १ अष्टिः, २ अतिजगती, ३ श्रुतिः ।

त्वां ह्यग्ने सङ्गमित् समन्यवो देवासो देवमरतिं न्येरिर इति कृत्वा न्येरिरि ।

अमर्त्यं यजत मर्त्येष्व्वा देवमादेवं जनत प्रचेतसं विश्वमादेवं जनत प्रचेतसम् ?

स भ्रातरं वरुणमग्र आ ववृत्स्व देवाँ अच्छा सुमती यज्ञवन्सं ज्येष्ठं यज्ञवन्सम् ।

ऋतावानमादित्यं चर्षणीधृतं राजानं चर्षणीधृतम् २

सखे सखायमभ्या ववृत्स्वाशुं न चक्रं रथ्येव रंहास्मभ्यं दस्म रंहा ।

अग्ने मृष्टीकं वरुणे सर्वा विदो मरुत्सु विश्वभानुषु ।

तोकार्यं तुजे शुशुचान् शं कृध्यस्मभ्यं दस्म शं कृधि ३

त्वं नो अग्ने वरुणस्य विद्वान् देवस्य हेळोऽव यासिसीघ्राः ।

यजिष्ठो वह्नितमः शोशुचानो विश्वा द्वेषींसि प्र मुमुग्ध्यस्मत ४

स त्वं नो अग्नेऽवमो भवोती नेदिष्ठो अस्या उपसो व्युष्टी ।

अव यक्ष्व नो वरुणं रराणो वीहि मृष्टीकं सुहवो न एधि ५ [१२]

अस्य श्रेष्ठा सुभगस्य संहग् देवस्य चित्रतमा मर्त्येषु ।

शुचिं घृतं न तप्तमघ्न्यायाः स्पार्हा देवस्य मंहनेव धेनोः ६

त्रिरस्य ता परमा सन्ति सत्या स्पार्हा देवस्य जनिमान्यग्नेः ।

अनन्ते अन्तः परिवीत आगाच्छुचिः शुक्रो अयो गेरुचानः ७

स द्रुतो विश्वेद्रुभि वष्टि सद्वा होता हिरण्यरथो रंजुजिह्वः ।

रोहिर्दश्वो वपुष्यो विभावा सदा रणवः पितृमतीव सन्त ८

स चेतयन्मनुषो यज्ञवन्धुः प्र तं मृद्या रंजनया नयन्ति ।

स क्षैत्यस्य दुर्पासु ताधन् देवो मर्तस्य सध्नित्वनाप ९

स तू नो अग्निर्नयतु प्रजानन्नच्छा रत्नं देवभक्तं यदस्य । धिया यद् विश्वे अमृता अकृण्वन् द्यौष्पिता जनिता सत्यमुक्षन्	१० [१३]
स जायत प्रथमः पुस्त्यासु महो बुध्ने रजसो अस्य योनौ । अपादशीर्षा गुहमानो अन्ता ऽऽयोर्युवानो वृषभस्य नीळे	११
प्र शर्धं आर्तं प्रथमं विपन्याँ ऋतस्य योनां वृषभस्य नीळे । स्पाहोँ युवां वपुष्यो विभावां सप्त प्रियासोऽजनयन्त वृष्णोँ	१२
अस्माकमत्रं पितरोँ मनुष्याँ अभि प्र सेदुर्कृतमांशुपाणाः । अश्मत्रजाः सुदुवां वत्रे अन्त रुदुसा आजन्मपसो हुवानाः	१३
ते मर्मजत दृह्वांसो अद्रिं तदेपामन्ये अभितो वि वोचन् । पश्वर्यन्त्रासो अभि कारमर्चन् विदन्त ज्योतिश्चकृपन्त धीभिः	१४
ते गव्यता मनसा हृध्रमुच्चं गा येमानं परि पन्तमद्रिम् । हृब्धं नरो वचसा दैव्येन व्रजं गोमन्तमुशिजो वि वव्रुः	१५ [१४]
ते मन्वत प्रथमं नाम धेनो छिः सप्त मातुः परमाणि विन्दन् । तज्जानतीरभ्यनूपत् वा आविर्भुवदरुणीर्यशसा गोः	१६
नेशत् तमो दुधितं रोचत् द्यौरुद् देव्या उपसो भानुरर्तं । आ सूर्यो वृहतस्तिवदृष्टोँ ऋजु मर्तेषु वृजिना च पश्यन्	१७
आदित् पश्वा बुव्रुथाना व्यस्यन्नादिद् रत्नं धारयन्त द्युभक्तम् । विश्वे विश्वांसु दुर्यांसु देवा मित्रं धिये वरुण सत्यमस्तु	१८
अच्छा वोचेय शुशुचानमग्निं होतारं विश्वभरसं यजिष्ठम् । गुच्युधोँ अतृणन्न गवा मन्धो न पूतं परिपिक्तमंशोः	१९
विश्वेषामर्दितिर्यज्ञियानां विश्वेषामर्तिथिमानुपाणाम् । अग्निर्देवानामर्ब आवृणानः समृष्टीको मवतु जातवेदाः	२० [१५] (१०)

(२)

२० चामदेवो गाँतमः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

यो मर्वेँप्सुमृतं ऋतावाँ देवो देवेष्वरतिनिधायि ।
होता यजिष्ठो मद्वा गुचर्ध्यं हृव्यैरग्निमनुष ईर्यर्ध्यं

? (११)

इह त्वं सूनो सहसो नो अद्य जातो जातो उभयां अन्तरग्ने ।
 दूत ईयसे युयुजान ऋष्व ऋजुमुष्कान् वृषणः शुक्रांश्च २
 अत्या वृधस्नू रोहिता घृतस्नू ऋतस्य मन्ये मनसा जविष्ठा ।
 अन्तरीयसे अरुषा युजानो युष्मांश्च देवान् विश आ च मर्तान् ३
 अर्यमणं वरुणं मित्रमेधा मिन्द्राविष्णू मरुतो अश्विनोत ।
 स्वश्वो अग्ने सुरथः सुराधा एदु वह सुहविषे जनाय ४
 गोमां अग्नेऽविमां अश्वी यज्ञो नृवत्सखा सदमिदप्रमूष्यः ।
 इळावाँ एषो असुर प्रजावान् कीर्षो रयिः पृथुवृधः सभावान् ५ [१६]

यस्तं इधमं जभरत सिष्विद्वानो मूर्धानं वा ततपते त्वाया ।
 भुवस्तस्य स्वतवाँः प्रायुरग्ने विश्वस्मात् सीमघायत उरुष्य ६
 यस्ते भरादन्नियते चिदन्नं निशिषन्मन्द्रमर्तिथिमुदीरन् ।
 आ देवयुरिनर्धते दुरोणे तस्मिन् रयिर्ध्रुवो अस्तु दास्वान् ७
 यस्त्वा द्रोषा य उषसि प्रशंसात् प्रियं वा त्वा कृणवते हविष्मान् ।
 अश्वो न स्वे दम् आ हेम्यावान् तमंहसः पीपरो द्वाश्वांसम् ८
 यस्तुभ्यमग्ने अमृताय दाशद् दुवस्त्वे कृणवते यतसुक् ।
 न स राया शशमानो वि योषु नैन्नभंहः परि वरदद्यायोः ९
 यस्य त्वमग्ने अध्वरं जुजोषो देवो मर्तस्य सुधितं राणः ।
 प्रीतेदसुद्धोत्रा सा यविष्ठाऽसाम् यस्य विधतो वृधासः १० [१७]

चित्तिमचित्तिं चिनवद् वि विद्वान् पृथेव वीता वृजिना च मर्तान् ।
 राये च नः स्वपत्याय देव दितिं च रास्वादितिमुरुष्य ११
 कुविं शशासुः कवयोऽदधा निधारयन्तो दुर्यास्वायोः ।
 अतस्त्वं दृश्यां अग्न एतान् पङ्क्तिः पर्येरेद्धतां अर्य एवैः १२
 त्वमग्ने वाघते सुप्रणीतिः सुतसोमाय विधते यविष्ठ ।
 रत्नं भर शशमानाय घृष्वे पृथुश्चन्द्रमवसे चर्षणिषाः १३
 अधा ह यद् वयमग्ने त्वाया पङ्क्तिर्हस्तोभिश्चक्रुमा तनूभिः ।
 रथं न क्रन्तो अपसा भुरिजोऽन्ते वैसुः सुधय आशुपाणाः १४
 अधा मातरुपसः सप्त विशा जायेमहि प्रथमा वेधतो नृन् ।
 त्रिवस्युत्रा अङ्गिरसो भवेमाऽद्विं रुजेम धनिर्न शूचन्तः १५ [१८]

अधा यथा नः पितरः परासः प्रत्नासो अग्न ऋतमांशुपाणाः ।	
शुचीदयन् दीधितिमुक्थशासः क्षामा भिन्दन्तो अरुणीरपं व्रन्	१६
सुकर्माणः सुरुचो देवयन्तो ऽयो न देवा जनिमा धमन्तः ।	
शुचन्तो अग्निं ववृधन्त इन्द्रं मूर्धं गव्यं परिपदन्तो अगमन्	१७
आ यूथेव क्षुमतिं पश्वो अख्यद् देवानां यज्जनिमान्त्युग्र ।	
मतीनां चिदुर्वशीरकृपन् वृधे चिदुर्य उपरस्यायोः	१८
अकर्म ते स्वपसो अभूम ऋतमवसन्नपसो विभातीः ।	
अनूनमग्निं पुरुधा सुश्चन्द्रं देवस्य मर्मजतश्चारु चक्षुः	१९
एता ते अग्न उचथानि वेधो ऽवोचाम क्वये ता जुपस्व ।	
उच्छोचस्व कृणुहि वस्यसो नो महो रायः पुरुवार प्र यन्धि	२० [१९]

(३)

१६ वामदेवो गौतमः । अग्निः, १ रुद्रः । विष्टुप् ।

आ वो राजानमध्वरस्य रुद्रं होतारं सत्ययज्ञं रोदस्योः ।	
अग्निं पुरा तनयितोरचित्ता द्विरण्यरूपमवसे कृणुध्वम्	१
अयं योनिश्चकृमा यं वयं ते जायेव पत्य उशती सुवासाः ।	
अर्वाचीनः परिवीतो नि पीदिमा उ ते स्वपाक प्रतीचीः	२
आशृण्वते अहंपिताय मन्म नूचक्षसे सुमृळीकाय वेधः ।	
देवाय शस्तिममृताय शंस ग्रावेव सोता मधुपुद् यमीळे	३
त्वं चिन्नः शम्या अग्ने अस्या ऋतस्य बोध्यतचित् स्वाधीः ।	
कदा त उक्था संधमाद्यानि कदा भवन्ति सख्या गृहे ते	४
कथा ह तद् वरुणाय त्वमग्ने कथा द्विवे गर्हसे कन्न आगः ।	
कथा मित्राय मीळहुपे पृथिव्यै व्रवः कदर्यमणे कद् भगाय	५ [२०]
कद् धिष्ण्यासु वृधसानो अग्ने कद् वाताय प्रतवसे शुभये ।	
परिज्मने नासत्याय क्षे व्रवः कदग्ने रुद्राय नृधे	६
कथा महे पुष्टिभराय पूष्णे कद् रुद्राय सुमखाय हविर्दे ।	
कद् विष्णाव उरुगायाय रेतो व्रवः कदग्ने शरवे वृहत्यै	७

कथा शर्धाय मरुतामुताय कथा सूरे बृहते पृच्छयमानः । प्रति ज्वोऽदितये तुराय सार्धा द्विवो जातवेदश्चिकित्वान्	८
ऋतेन ऋतं नियतमीळ आ गो रामा सच्चा मधुमत् पक्रमग्ने । कृष्णा सती रुशता धासिनैषा जामर्येण पर्यसा पीपाय	९
ऋतेन हि ष्मा वृषभश्चिदुक्तः पुमां अग्निः पर्यसा पृच्छयेन । अस्पन्दमानो अचरद् वयोधा वृषां शुक्रं दुदुहे पृश्निरूधः	१० [२१]
ऋतेनाङ्घ्रिं व्यसन् भिदन्तः समङ्गिरसो नवन्त गोभिः । शुनं नरः परिं षदन्नुपासमाविः स्वरभवज्जाते अग्नौ	११
ऋतेन देविरमृता अमृक्ता अर्णोभिरापो मधुमन्दिरग्ने । वाजी न सर्गेषु प्रस्तुभानः प्र सद्गमित स्रवितवे दधन्युः	१२
मा कस्य यक्षं सद्गमिद्गुरो गा मा वेशस्य प्रमिनतो मापेः । मा भ्रातुरग्ने अनृजोऽङ्गं वेर्मा सख्युर्दक्षं रिपोर्भुजेम	१३
रक्षां णो अग्ने तव रक्षणेभी रारक्षाणः सुमत् प्रीणानः । प्रतिं ष्फुर वि रुज वीङ्गहो जहि रक्षो माहिं चिद् वावृधानम्	१४
एभिर्भव सुमना अग्ने अर्के रिमान् त्स्पृश मन्माभिः शूर वाजान् । उत ब्रह्माण्याङ्गिरो जुषस्व सं ते श्वास्तिर्देववाता जरेत	१५
एता विश्वा विदुषे तुभ्यं वेधो नीथान्यग्ने निणया वचांसि । निवचना क्वये काव्या न्यशंसिषं मतिभिर्विप्र उक्थैः	१६ [२२] (५६)

(४)

१५ वामदेवो गौतमः । रक्षोहाऽग्निः । त्रिष्टुप् ।

कृणुष्व पाजः प्रसितिं न पृथ्वीं याहि राजेवामवां इभेन । तृष्वीमनु प्रसितिं दूणानो ऽस्तासि विध्यं रक्षसस्तर्पिष्ठैः	१
तव भ्रमास आश्रुया पतन्त्यनु स्पृश धृपता शोशुचानः । तपूष्यग्ने जुहा पतङ्गा नसदितो वि सृज विष्वगुल्काः	२
प्रति स्पृशो वि सृज तूर्णितमो भवा पायुर्विशो अस्या अर्दधः । यो नो दूरे अचशंसो यो अन्त्यग्ने माकिष्टे व्यथिरा दधर्षीत्	३ (५९)

उदग्ने तिष्ठ प्रत्या तनुष्व न्यमित्री ओषतात् तिग्महेते ।
यो नो अरातिं समिधान चक्रे तीचा तं पश्यत्सं न गुण्हतम् ४

ऊर्ध्वो भव प्रति विध्याध्वस्मन्नाधिष्कृणुष्व देवान्यग्ने ।
अव स्थिरा तनुहि यातुजूनां जामिमजाभिं य मृणीहि शत्रून् ५ [२३]

स ते जानाति सुमतिं यधिष्ठ य ईवति ब्रह्मणे गातुमेरत् ।
विश्वान्यस्मै सुदिनानि रायो युम्नान्यर्षो वि दुरो अभि शीत् ३

सेदग्ने अस्तु सुभगः सुदानुर्वस्त्वा नित्येन हविषा य उक्थेः ।
पिभीषति स्व आयुषि दुरोणे विश्वेदस्मै सुदिना सासविष्टिः ७

अर्चीमि ते सुमतिं योष्यर्वाक् सं ते वाधातां जरतामिधं गीः ।
स्वश्वास्त्वा सुरथां मर्जयेमाऽस्मे क्षत्राणि धारयेन्नु यून् ८

इह त्वा भूर्यां चरेदुष त्मन् दोषावस्तर्दीदृवांसमनु यून् ।
क्रीळन्तस्त्वा सुमनसः सपेमाऽभि युम्ना तस्त्रिवांसो जनानाम् ९

यस्त्वा स्वश्वः सुहिरण्यो अग्र उपयाति वसुमता रथेन ।
तस्यं ज्ञाता भवसि तस्य सखा यस्तं आतिथ्यमानुषम् जुजोषत् १० [२४]

महो रुजामि बन्धुता वचोभिस्तन्मां पितुर्गोतमादन्विषाय ।
त्वं नो अस्य वचसाश्चिकिन्दि होतैर्यविष्ठ सुकृतो दमूनाः ११

अस्वंप्रजस्तरणयः सुशेवा अतन्द्रासोऽवुका अश्रमिष्ठाः ।
ते प्रायवः सध्वश्चो निषद्याऽग्ने तव नः पान्त्वमूर १२

ये प्रायवो मामतेयं ते अग्ने पश्यन्तो अन्धं दुरितादर्क्षन् ।
ररक्ष तान् त्सुकृतो विश्ववेदा दिप्सन्त इद् रिपवो नाहं देभुः १३

त्वया वयं सध्वन्यस्त्वोतास्तव प्रणीत्यश्याम् वाजान् ।
उभा शंसां सूदय सत्यताते ऽनुष्ठुया कृणुह्यहयाण १४

अया ते अग्ने समिधां विधेम प्रति स्तोमं शस्यमानं गृभाय ।
वृहाशसो रक्षसः पाह्यस्मान् ब्रुहो निवो मित्रमहो अवद्यात् १५ [२५] (७१)

[पञ्चमोऽध्यायः ॥५॥ व० १-२६]

(५)

१५ वामदेवो गौतमः । वैश्वानरोऽग्निः । त्रिष्टुप् ।

वैश्वानराय मीळ्हुषे सजोपाः कृथा दाशेमाभये बृहद् भाः । अनूनेन बृहता वक्षथेनोप स्तभायदुपमिन्न रोधः	१
मा निन्दत य इमां मह्यं रातिं देवो दुदौ मर्त्याय स्वधावान् । पाकाय गृत्सो अमृतो विचेता वैश्वानरो नृतमो यत्नो अग्निः	२
सामं द्विचर्हा माहिं तिग्मभृष्टिः सहस्ररेता वृषभस्तुविष्मान् । पदं न गोरपगूळ्हं विविद्धा नग्निर्मह्यं प्रेढुं वोचन्मनीषाम्	३
प्र तां अग्निर्वभसत तिग्मजम्भस्तपिष्ठेन शोचिया यः सुराधाः । प्र ये मिनन्ति वरुणस्य धाम प्रिया मित्रस्य चेततो ध्रुवाणि	४
अभ्रातरो न योषणो व्यन्तः पतिरिपो न जनयो दुरेवाः । पापासः सन्तो अनुता असृत्या इदं पदमजनता गभीरम्	५ [१]
इदं मे अग्ने किर्यते पावकाऽमिनते गुरुं भारं न मन्म । बृहद् दधाथ धृषता गभीरं यत्नं पृष्ठं प्रयसा सप्तधातु	६
तमिन्वेद्वेव समना समानमभि क्रत्वा पुनती धीतिरंश्याः । ससस्य चर्मन्नधि चारु पृश्नेर्ये रूप आरुपितं जवारु	७
प्रवाच्यं वचंसुः किं मे अस्य गुहा हितमुप निणिग् वदन्ति । यदुस्त्रियाणामप वारिव वन् पतिं प्रियं रूपो अयं पदं वेः	८
इदमु त्यन्महिं महामनीकुं यदुस्त्रिया सचंत पूर्व्यं गौः । ऋतस्य पदे अधि दीद्यानं गुहा रघुप्यद् रघुयद् विवेद	९
अधं द्युतानः पित्रोः सचासा ऽमनुत गुह्यं चारु पृश्नेः । मातुष्पदे परमे अन्ति पद् गो वृष्णाः शोचिपः प्रयतस्य जिह्वा	१० [२]
ऋतं वोचि नमसा पुच्छचमानस्तवाशसा जातवेदो यदुदम् । त्वमस्य क्षयसि यद्द विश्वं द्विवि यद्द द्रविणं यत् पुथिव्याम्	११
किं नो अस्य द्रविणं कद्द रत्नं वि नो वोचो जातवेदभिक्रित्वान् । गुहाध्वनः परमं यत्नो अस्य रेकुं पदं न निद्राना जगन्न	१२ (२)

का मर्यादा वयुना कद्धं वाममच्छा गमेम रवचो न वाजम् ।

कदा नो देवीरमृतस्य पत्नीः सूरौ वर्णेन ततनन्नुपासः १३

अनिरेण वचसा फुल्वेन प्रतीत्येन कृधुनातुपासः ।

अधा ते अग्ने किमिहा वदन्त्यनायुधास आसता सचन्ताम् १४

अस्य श्रिये समिधानस्य वृष्णो वसोरनीकं दम आ रुरोच ।

रुशद् वसानः सुहशीकरूपः क्षितिर्न राया पुरुवारो अद्यौत् १५ [३] (८

(६)

११ वामदेवो गौतमः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

ऊर्ध्व ऊ पु णो अध्वरस्य होतुर्ये तिष्ठ देवताता यजीयान् ।

त्वं हि विश्वमभ्यासि मन्म प्र वेधसश्चित् तिरासि मनीषाम् १

अमूर्रो होता न्यसादि विक्ष्वग्निर्मन्द्रो विदथेषु प्रचेताः ।

ऊर्ध्व भानुं सवितेवाश्रेन्मेतेव धूमं स्तभायदृष द्याम् २

यता सुजुणी रातिनी घृताचीं प्रदक्षिणिद् देवतातिमुराणः ।

उदु स्वरुर्नवजा नाक्रः पश्वो अनाक्ति सुधितः सुमेकः ३

स्तीर्णे बर्हिषि समिधाने अग्ना ऊर्ध्वो अध्वर्युर्जुषाणो अस्थात् ।

पर्यग्निः पशुपा न होता त्रिविष्ट्येति प्रदिव उराणः ४

परि त्मना मितद्वुरेति होता ऽग्निर्मन्द्रो मधुवचा क्रतावा ।

द्रवन्त्यस्य वाजिनो न शोका भयन्ते विश्वा भुवना यदभ्राद् ५ [४]

भद्रा ते अग्ने स्वनीकं सुहृद् घोरस्य सतो विपुणस्य चारुः ।

न यत् ते शोचिस्तमसा वरन्त न ध्वस्मानस्तन्वीडे रेप आ धुः ६

न यस्य सातुर्जनितोरवारि न मातरापितरा नू चिद्विष्टौ ।

अधा सिन्नो न सुधितः पावकोडे ऽग्निर्दीदाय मानुषीषु विश्व ७

द्विर्य पञ्च जीर्जनन् त्संवसानाः स्वसारो अग्निं मानुषीषु विश्व ।

उपवुर्धमथर्योडे न दन्तं शुक्रं स्वासं परशुं न तिग्मम् ८

तव त्वे अग्ने हरितो घृतस्त्रा रोहितास ऋज्वश्चः स्वञ्चः ।

अरुपासो वृषण ऋजुमुष्का आ देवतातिमहन्त वृस्माः ९ (१५)

ये ह त्वे ते सहमाना अयासस्त्वेपासो अग्ने अर्चयश्चरन्ति । श्येनासो न दुवसनासो अर्थं तुविष्णवसो मारुतं न शर्धः	१०
अकारि ब्रह्म समिधान् तुभ्यं शंसात्युक्थं यजते व्यू धाः । होतारमग्निं मनुषो नि पेदु नमस्यन्त उशिजुः शंसमायोः	११ [५] (९७)

(७)

११ चामदेवो गौतमः । अग्निः । त्रिष्टुप्, १ जगती, २-६ अनुष्टुप् ।

अयमिह प्रथमो धायि धातृभिर्होता यजिष्ठो अध्वरेष्वीज्यः । यमप्रदानो भृगवो विरुरुचुर्वनेषु चित्रं विभ्वं विशेविशे	१
अग्ने कदा त आनुषग् भुवद् देवस्य चेतनम् । अघ्ना हि त्वा जगृभ्रिरे मर्तासो विश्वीज्यम्	२
ऋतावानं विचेतसं पश्यन्तो द्यामिव स्तृभिः । विश्वेषामध्वराणां हस्कृतांरु दमेदमे	३
आशुं द्रुतं विवस्वतो विश्वा यश्चर्षणीरभि । आ जंभुः केतुमायवो भृगवाणं विशेविशे	४
तमीं होतारमानुषक् चिकित्वासं नि षेदिरे । रण्वं पावकशोचिषं यजिष्ठं सप्त धामाभिः	५ [६]
तं शश्वतीषु मातृषु वन आ वीतमभितम् । चित्रं सन्तं गुहा हितं सुवेदं कूचिदृथिनम्	६
ससस्य यद् वियुता सस्मिन्नूधं नृतस्य धामन् रणयन्त देवाः । महाँ अग्निर्मसा रातहव्यो वेरध्वराय सद्रुमिहृतावां	७
वेरध्वरस्य द्रुत्यानि विह्वानुभे अन्ता रोदसी संचिकित्वान् । द्रुत ईयसे प्रदिर्व उराणो विदुष्टरो द्विव आरोधनानि	८
कृष्णं त एम रुशतः पुरो भाश्चरिष्णवुचिर्वपुषामिदेकम् । यदप्रवीता दधते ह गर्भं सद्यश्चिज्जातो भवसीदु द्रुतः	९
सद्यो जातस्य दहशानमोजो यदस्य वातो अनुवाति शोचिः । वृणक्ति तिग्मामतसेपु जिह्वां स्थिरा चिदन्ना दयते वि जम्भैः	१० (१०७)

तूपु यदन्ना तूपुणा ववक्ष तूपुं दूतं कृणुते यत्नो अग्निः ।
वार्तस्य मेलिं सचते निजूर्ध्वं चाशुं न वाजयते हिन्वे अर्वा

११ [७] (१)

(८)

८ वामदेवो गौतमः । अग्निः । गायत्री ।

दूतं वो विश्वेवेदसं हव्यवाहममर्त्यम् । यजिष्ठमृञ्जसे गिरा	१
स हि वेदा वसुंधितिं महां आरोधनं दिवः । स देवाँ एह वक्षति	२
स वेद देव आनमं देवाँ क्रतायते दमे । दातिं प्रियाणि चिद् वसुं	३
स होता सेदु दूत्यं चिकित्वाँ अन्तरीयते । विद्वौ आरोधनं दिवः	४
ते स्याम ये अग्नये ददाशुर्हव्यदातिभिः । य ईं पुष्यन्त इन्धते	५
ते स्या ते सुवीर्यैः ससवांसो वि शृण्वरे । ये अग्ना दधिरे दुवः	६
अस्मे रायो दिवेदिवे सं चरन्तु पुरुस्पृहः । अस्मे वाजास ईरताम्	७
स विप्रश्र्वर्षणीनां शर्वसा मानुषाणाम् । अतिं क्षिप्रेव विध्यति	८ [८] (११३)

(९)

८ वामदेवो गौतमः । अग्निः । गायत्री ।

अग्ने मूळ महां असि य ईमा देवयुं जनम् । इयेथं बहिंरासदम्	१
स मानुषीषु दूळभो विक्षु प्रावीरमर्त्यः । दूतो विश्वेषां भुवत्	२
स सञ्च परि णीयते होता मन्द्रो दिविष्टिषु । उत पोता नि पीदति	३
उत गा अग्निरध्वर उतो गृहपतिर्दमे । उत ब्रह्मा नि पीदति	४
वेपि ह्यध्वरीयता मुपवक्ता जनानाम् । हव्या च मानुषाणाम्	५
वेपीद्विस्य दूत्यं यस्य जुजोपो अध्वरम् । हव्यं मर्तस्य वोळ्हवे	६
अस्माकं जोष्यध्वर मस्माकं यज्ञमङ्गिरः । अस्माकं शृणुधी हवम्	७
परि ते दूळभो रथो ऽस्माँ अश्रोतु विश्वतः । येन रक्षसि वाशुपः	८ [९] (११४)

(१०)

८ वामदेवो गौतमः । अग्निः । पदपंक्तिः; ४, ६, ७, उष्णिग्या, ५ महापदपंक्तिः, ८ उष्णिक् ।

अग्ने तमद्या ऽश्वं न स्तोमैः क्रतुं न भद्रं हविस्पृशाम् । ऋध्यामां तु ओहिः १
अथा हग्ने क्रतोर्भद्रस्य दक्षस्य साधोः । रथीक्रतस्य बृहतो ब्रमूर्थ २ (११५)

एभिर्नो अर्के—भवां नो अर्वाङ् स्वर्णं ज्योतिः । अग्ने विश्वेभिः सुमना अर्नीकैः ३
 आभिष्टे अद्य गीर्भिर्गृणन्तो अग्ने दाशेम । प्र ते दिवो न स्तनयन्ति शुष्माः ४
 तव स्वादिष्ठा अग्ने संहृष्टि—रिदा चिदहं इदा चिदृक्तोः । श्रिये रुक्मो न रोचत उपाके ५
 घृतं न पूतं तनूरुरिपाः शुचि हिरण्यम् । तद ते रुक्मो न रोचत स्वधावः ६
 कृतं चिद्धि ष्मा सनेमि द्वेषो अग्ने इनोषि मतीत् । इत्था यजमानाहतावः ७
 शिवा नः सख्या सन्तु भ्रात्रा अग्ने देवेषु युष्मे । सा नो नाभिः सदेने सस्मिन्नूधन् ८ [१०] (२३२)

(११)

[द्वितीयोऽनुवाकः ॥२॥ सू० ११-२१]

६ वामदेवो गौतमः । अग्निः । विष्टुप् ।

भद्रं ते अग्ने सहसिन्ननीक—मुपाक आ रोचते सूर्यस्य ।
 रुशद् दृशे दृशे नक्त्या चि—दरक्षितं दृश आ रूपे अन्नम् १
 वि पाह्यग्ने गृणते मनीषां खं वेपसा तुविजातु स्तवानः ।
 विश्वेभिर्यद् वावनः शुक देवै—स्तन्नो रास्व सुमहो भूरि मन्म २
 त्वदग्ने काव्या त्वन्मनीषा—स्त्वदुक्था जायन्ते राध्यानि ।
 त्वदेति द्रविणं वीरपेशा इत्थाधिषे द्वाशुषे मर्त्याय ३
 त्वद् वाजी वाजंभरो विहाया अभिष्टिकृज्जायते सत्यशुष्मः ।
 त्वद् रयिर्देवजूतो मयोभु—स्त्वद्वाशुर्जुवाँ अग्ने अवाँ ४
 त्वामग्ने प्रथमं देवयन्तो देवं मतां अमृत मन्द्रजिह्वम् ।
 द्वेषोयुतमा विवासन्ति धीभि—र्दमूनसं गृहपतिममूरम् ५
 आरे अस्मदमतिमारे अहं आरे विश्वाँ दुर्मतिं चत्रिपासिं ।
 द्रोपा शिवः संहसः सूनो अग्ने यं देव आ चित् सचसे स्वस्ति ६ [११] (२३८)

(१२)

६ वामदेवो गौतमः । अग्निः । विष्टुप् ।

यस्त्वामग्ने इनयते यतस्रुक् त्रिस्ते अन्नं कृणवन् सस्मिन्नहन् ।
 स सु द्युमैरभ्यस्तु प्रसक्षत् तव कर्त्वा जातवेदश्चिद्वित्वात् १
 इधं यस्ते जभरच्छभ्रमाणो महो अग्ने अर्नीकृना संपर्यन् ।
 स इधानः प्रतिं द्रोपासुयासं पुष्यन् रयिं सचते ब्रह्मनिवात् २ (२३९)

अग्निरीशे बृहतः क्षत्रियस्या—ऽग्निर्वाजस्य परमस्य रायः ।	
दधाति रत्नं विधुते यविष्ठो व्यानुपङ्गत्याय स्वधावान्	३
यच्चिद्धि ते पुरुपुत्रा यविष्ठा—ऽचित्तिभिश्चकृमा कच्चिद्दार्गः ।	
कृधी प्वस्माँ अदितेरनागान् व्येनांसि शिश्रथो विष्वग्ने	४
महश्चिद्म एनसो अभीक ऊर्वाद् देवानामुत मर्त्यानाम् ।	
मा ते सखायः सदुमिद् रिषाम् यच्छां तोकाय तनयाय शं योः	५
यथा ह त्यद् वसवो गौर्यं चित् पदि पिताममुञ्चता यजत्राः ।	
एवो प्वस्मन्मुञ्चता व्यंहः प्र तार्यग्ने प्रतरं न आयुः	६ [१२] (१४४)

(१३)

५ वामदेवो गौतमः । अग्निः (लिङ्गोक्तदेवता इति एके) । त्रिष्टुप् ।

प्रत्यग्निरुपसामग्रमख्यद् विभातीनां सुमना रत्नधेयम् ।	
यातमश्विना सुकृतो दुरोणमुत् सूर्यो ज्योतिषा देव एति	१
ऊर्ध्वं भानुं सविता देवो अश्रेद् द्रुप्सं दविध्वद् गविपो न सत्वा ।	
अनु व्रतं वरुणो यन्ति मित्रो यत् सूर्यं दिव्यारोहयन्ति	२
यं सीमकृण्वन् तमसे विपृचे ध्रुवक्षेमा अनवस्यन्तो अर्थम् ।	
तं सूर्यं हरितः सुत यद्वाहीः स्पशं विश्वस्य जगतो वहन्ति	३
वहिष्ठेभिर्विहरन्त्यासि तन्तुमव्ययन्नसितं देव वस्म ।	
दविध्वतो रश्मयः सूर्यस्य चमेवावाधुस्तमो अप्स्वर्न्तः	४
अनायतो अनिवद्धः कथायं न्यङ्कुत्तानोऽव पद्यते न ।	
कया याति स्वधया को ददर्श दिवः स्कम्भः समृतः पाति नाकम्	५ [१३] (१४४)

(१४)

५ वामदेवो गौतमः । अग्निः (लिङ्गोक्तदेवता इति एके) । त्रिष्टुप् ।

प्रत्यग्निरुपसो जातवेदा अख्यद् देवो रोचमाना महोभिः ।	
आ नासत्वोरुगाया रथेनेमं यज्ञमुप नो यातमच्छे	१
ऊर्ध्वं केतुं सविता देवो अश्रेज्ज्योतिर्विश्वस्मै ध्रुवनाय कृण्वन् ।	
आप्रा यावापृथिवी अन्तरिक्षं वि सूर्यो रश्मिभिश्चेकितानः	२ (१५?)

आवहन्त्यरुणीज्योतिषागां न्मही चित्रा रश्मिभिश्चेकिताना ।	
प्रबोधयन्ती सुवितार्य देव्युषा ईयते सुयुजा रथेन	३
आ वां वहिष्ठा इह ते वहन्तु रथा अश्वास उषसो व्युद्यौ ।	
इमे हि वां मधुपेयाय सोमा अस्मिन् यज्ञे वृषणा मादयेथाम्	४
अनायतो अनिबद्धः कथायं न्यङ्कुत्तानोऽव पद्यते न ।	
कर्या याति स्वधया को ददर्श द्विवः स्कम्भः समृतः पाति नाकम्	५ [१४] (१५४)

(१५)

१० वामदेवो गौतमः । अग्निः, ७-८ सोमकः साहदेव्यः, ९-१० आश्विनौ । गायत्री ।

अग्निर्होता नो अध्वरे वाजी सन् परि णीयते । देवो देवेषु यज्ञियः	१
परि त्रिविष्यध्वरं यात्यग्नी रथीरिव । आ देवेषु प्रयो दधत्	२
परि वाजपतिः कवि रग्निर्हव्यान्यक्रमीत् । दधद् रत्नानि द्वाशुपे	३
अयं यः सृञ्जये पुरो दैववाते समिध्यते । द्युमाँ अमित्रदम्भनः	४
अस्य घा वीर ईवतो ऽग्नेरीशीत् मर्त्यः । तिग्मजम्भस्य मीळ्हुषः	५ [१५]
तमर्वन्तं न सानसि मरुषं न द्विवः शिशुम् । मर्मज्यन्ते द्विवेदिवे	६
बोधयन्मा हरिभ्यां कुमारः साहदेव्यः । अच्छा न हूत उदरम्	७
उत त्या यज्ञता हरीं कुमारात् साहदेव्यात् । प्रयता सद्य आ ददे	८
एष वां देवावश्विना कुमारः साहदेव्यः । दीर्घायुस्तु सोमकः	९
तं युवं देवावश्विना कुमारं साहदेव्यम् । दीर्घायुषं कृणोतन	१० [१६] (१६४)

(१६)

२१ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

आ सत्यो यातु मयवाँ ऋजीषी द्रवन्त्वस्य हरय उष नः ।	
तस्मा इदन्धः सुषुमा सुदक्ष मिहाभिपित्वं करते गृणानः	१
अव स्य शूराध्वन्तो नान्ते ऽस्मिन् नो अद्य सवने मन्द्रध्वे ।	
शंसात्युक्थमुशनेव वेधा श्विक्रितुषेँ असुर्याय मन्म	२
कृविर्न निण्यं विदथानि साधन् वृषा यत् सेकं विपिपानो अर्चात् ।	
द्विव इत्था जीजनत् सप्त कारु नर्हा चिच्चकृद्वयुनां गृणन्तः	३ (१६७)

स्वयं वेदिं सुदृशीकमुकं महि ज्योतीं रुचुर्यन्तु वस्तोः ।	
अन्धा तमांसि दुर्धिता विचक्षे नृभ्यश्चकार नृत्तमा अभिष्टौ	४
ववक्ष इन्द्रो अमितमृजी प्युभे आ पशौ रोदसी महित्वा ।	
अतश्चिदस्य महिमा वि रे च्यभि यां विश्वा भुवना वभूव	५ [१७]
विश्वानि शक्रो नर्याणि विद्वा नृपो रिरिच सखिभिर्निकामिः ।	
अश्मानं चिद् ये विभिदुर्वचोभिर्नृजं गोमन्तमुशिजो वि वदुः	६
अपो वृत्रं वद्विवांसं पराहन् प्रावत ते वज्रं पृथिवी सचंताः ।	
प्राणांसि समुद्रियाण्यैनोः पतिर्भवञ्छवसा गूर धृष्णो	७
अपो यदद्रिं पुरुहूत ददं राविभुवत् सरमा पूर्यं ते ।	
स नो नेता वाजमा दर्पि भूरि गोत्रा रुजन्नङ्गिरोभिर्गृणानः	८
अच्छा क्विं नृमणो गा अभिष्टौ स्वर्पाता मधवन्नाधमानम् ।	
ऊतिभिस्तमिपणो द्युन्नहूतौ नि मायावानवद्वा दस्युरर्त	९
आ दस्युन्ना मनसा ग्राह्यस्तं भुवत ते कुत्सः सुखे निकामः ।	
स्वे योनौ नि षदतं सरुपा वि वां चिकित्सद्वतचिद्ध नारी	१० [१८]
यासि कुत्सेन सरथमवस्यु स्तोदो वातस्य हर्योरीशानः ।	
ऋत्रा वाजं न गध्वं युयुषन् कविर्यदहन् पार्याय भूपात्	११
कुत्साय शुष्णमशुषं नि वहीः प्रपित्वे अह्नः कुयवं सहसा ।	
सद्यो दस्युन् प्र मृण कुत्स्येन प्र सूरश्चक्रं वृहतादुभीके ।	१२
त्वं पिथुं मृगयं शूशुवासं मृजिष्वने वैदथिनाय रन्धीः ।	
पञ्चाशत् कृष्णा नि वपः सहसा इत्तं न पुरो जरिमा वि ददः	१३
सूरं उपाके तन्वंतुं दधानो वि यत् ते चेत्यमृतस्य वपः ।	
मृगो न हस्ती तविपीमुपाणः सिंहो न भीम आयुधानि विभ्रत	१४
इन्द्रं कामा वसूयन्तो अगमन् त्वर्मीच्छे न सर्वने चक्रानाः ।	
श्रवस्ववः शशामानास उक्थे रोको न रण्वा सुदृशीव पुष्टिः	१५ [१९]
तमिद् व इन्द्रं सुहवं हुवेम यस्ता चकार नर्यां पुरुणि ।	
यो मावते जरित्रे गध्वं चिन्मक्षू वाजं भरति स्पर्हराधाः	१६
तिग्मा यदन्तरशानिः पताति कस्मिंश्चिच्छूर मुहुके जनानाम् ।	
शोरा यदयं समृतिर्भवा त्यथ स्मा नस्तन्वो बोधि गोपाः	१७ (२८३)

१	भुवोऽविता वामदेवस्य धीनां भुवः सखावृको वाजसातौ ।	
२	त्वामनु प्रमतिमा जगन्मो रुरांसौ जरित्रे विश्वर्ध स्याः	१८
३	एभिर्नृभिर्निन्द्र त्वायुभिर्घ्वा मघवन्दिर्मघवन् विश्व आजौ ।	
४	द्यावो न द्युन्नैरभि सन्तो अर्यः क्षपो मदेम गरदंश्च पूर्वाः	१९
५	एवेदिन्द्राय वृषभाय वृष्णे ब्रह्माकर्म भृगवो न रथम् ।	
६	नू चिद् यथा नः सख्या वियोषदसन्न उग्रोऽविता तनुपाः	२०
७	नू द्रुत इन्द्र नू गृणान इषं जरित्रे नद्योऽं न पीपेः ।	
८	अकारि ते हरिवो ब्रह्म नव्यं धिया स्याम रथ्यः सद्वासाः	२१ [२०] (२८५)

(१७)

२१ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः । विष्टुप्, १५ एकपदा विराट् ।

९	त्वं महौ इन्द्र तुभ्यं ह क्षा अनु क्षत्रं मंहना मन्यत द्यौः ।	
१०	त्वं वृत्रं शर्वसा जघन्वान् त्सृजः सिन्धूरहिना जघसानान्	१
११	तव त्विपो जानिमन् रेजत द्यौ रेजद् भूमिभियसा स्वस्य मन्योः ।	
१२	ऋघायन्तं सुभ्वतुः पर्वतास आर्दुन् धन्वानि सरयन्त आपः	२
१३	भिनद् गिरिं शर्वसा वज्रमिष्णन्नाविष्कृण्वानः सहमान ओजः ।	
१४	वधीद् वृत्रं वज्रेण मन्दसानः सरन्नापो जवता हतवृष्णीः	३
१५	सुवीरस्ते जनिता मन्यत द्यौ रिन्द्रस्य कृता स्वपन्तमो भूत ।	
१६	य ईं जजान स्वयं सुवञ्ज मनपच्युतं सदर्शो न भूम	४
१७	य एक इच्छ्यावयति प्र भूमा राजा कृष्टीनां पुरुहूत इन्द्रः ।	
१८	सत्यमेनमनु विश्वे मदन्ति राति देवस्य गृणतो मघोनः	५ [२१]
१९	सत्रा सोमां अभवन्नस्य विश्वे सत्रा मदांसो बृहतो नदिशाः ।	
२०	सत्राभवो वसुपतिर्वसूनां दत्ते विश्वा अधिधा इन्द्र कृवीः	६
२१	त्वमर्धं प्रथमं जायमानो ऽमे विश्वा अधिधा इन्द्र कृवीः ।	
२२	त्वं प्रति प्रवत आशयानु नहि वज्रेण मघवन् वि दुधेः	७
२३	सत्रारुषं दाधुषिं तुष्टानिन्द्रं महानपरं वृषमं सुवज्रम् ।	
२४	इत्या यो वृत्रं सन्तितोत वाजं दातां सुपानि सुपवां सुगधाः	८ (२२)

स्वर्षद वेदि सुदृशीकमर्कैर्महि ज्योतीं रुरुचुर्यन्द्र वस्तोः ।	
अन्धा तमांसि दुर्धिता विचक्षे नृभ्यश्चकार नृत्तमो अभिट्टौ	४
वृक्ष इन्द्रो अमितमृजीप्युभे आ पृषी रोदसी महित्वा ।	
अतश्चिदस्य महिमा वि रेच्यमि यो विश्वा भुवना वभूव	५ [१७]
विश्वानि शक्रो नर्याणि विद्रानपो रिरेच ससिभिर्निकाभिः ।	
अश्मानं चिद् ये विभिदुर्वचोभिर्ब्रजं गोमन्तमुशिजो वि वन्दुः	६
अपो वृत्रं वद्विवांसं पराहन् प्रावत् ते वयं पृथिवी सचेताः ।	
प्राणांसि समुद्रियाण्येनोः पतिर्भवच्छ्रवसा शूर धृष्णो	७
अपो यदद्रिं पुरुहूत ददं राविर्भुवत् सरमा पूर्यं ते ।	
स नो नेता वाज्रमा दीर्षि भूरि गोत्रा रुजन्नद्रिरोभिर्गृणानः	८
अच्छा क्विं नृमणो गा अभिट्टौ स्वर्पाता मघवन्नाधमानम् ।	
ऊतिभिस्तमिषणो युन्नहंतौ नि मायावानब्रह्मा दस्युरतं	९
आ दस्युघ्ना मनसा याह्यस्तं भुवत् ते कुत्सः सख्ये निकामः ।	
स्वे योनौ नि पदत्तं सरूपा वि वां चिकित्सद्वत्चिद्ध नारी	१० [१८]
यासि कुत्सेन सरथमवस्युस्तोदो वातस्य हर्योरीशानः ।	
ऋञ्जा वाजं न गध्यं युयूषन् कविर्यदहन् पार्याय भूपात्	११
कुत्साय शुष्णमशुषं नि बर्हीः प्रपित्वे अह्नः कुर्यवं सहस्रा ।	
सद्यो दस्युन् प्र मृण कुत्स्येन प्र सूरश्चक्रं वृहतादुभीकं ।	१२
त्वं पिपुं मृगयं शूशुवांसं मृजिष्वने वैदथिनाय रन्धीः ।	
पञ्चाशत् कृष्णा नि वपः सहस्रा ऽत्कं न पुरो जरिमा वि ददं	१३
सूरं उपाके तन्वं दधानो वि यत् ते चेत्यमृतस्य वपः ।	
मृगो न हस्ती तर्विषीमुषाणः सिंही न भीम आयुधानि विभ्रत्	१४
इन्द्रं कामा वसूयन्तो अगमन् त्सर्वमीळहे न सर्वने चक्रानाः ।	
श्वस्यवः शशमानासं उक्थैरोको न रण्वा सुदृशीव पुष्टिः	१५ [१९]
तमिद् व इन्द्रं सुहवं हुवेम यस्ता चकार नर्यां पुरूणि ।	
यो मावते जरित्रे गध्यं चिन्मक्षू वाजं भरति स्पार्हवाधाः	१६
तिग्मा यदन्तरशनिः पताति कस्मिंश्चिच्छूर मुहुके जनानाम् ।	
घोरा यदर्यं समृतिर्भवात्यधं स्मा नस्तन्वो बोधि गोपाः	१७ (१८)

भुवोऽविता वामदेवस्य धीनां भुवः सखावृको वाजसातौ । त्वामनु प्रमतिमा जगन्मो रुशंसो जरित्रे विश्वधं स्याः	१८
एभिर्नुभिर्निन्द्र त्वायुभिर्द्वा मघवाद्भिर्मघवन् विश्वं आजौ । द्यावो न द्युश्चैरुभि सन्तो अर्यः क्षपो मदेम शरदश्च पूर्वीः	१९
एवेदिन्द्राय वृषभाय वृष्णे ब्रह्माकर्म भृगवो न रथम् । नू चिद् यथा नः सख्या वियोषदसन्न उग्रोऽविता तनूपाः	२०
नू द्रुत इन्द्र नू गृणान इषं जरित्रे नद्योऽं न पीपेः । अकारि ते हरिवो ब्रह्म नव्यं धिया स्याम रथ्यः सदासाः	२१ [२०] (१८५)

(१७)

२१ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः । त्रिष्टुप्, १५ एकपदा विराट् ।

त्वं महौ इन्द्र तुभ्यं ह क्षा अनु क्षत्रं मंहना मन्यत द्यौः । त्वं वृत्रं शर्वसा जघ्रन्वान् त्सृजः सिन्धूरहिना जग्रसानान्	१
तव त्विपो जनिमन् रेजत द्यौ रेजद् भूमिर्भियसा स्वस्य मन्योः । ऋघायन्त सुभ्वः पर्वतास आर्दुन् धन्वानि सरयन्त आपः	२
भिनद् गिरिं शर्वसा वज्रमिष्णन्नाविष्कृण्वानः सहसान ओजः । वधीद् वृत्रं वज्रेण मन्दसानः सरन्नापो जर्वसा हतवृष्णीः	३
सुवीरस्ते जनिता मन्यत द्यौ रिन्द्रस्य कृता स्वपस्तमो भून् । य ईं जजान स्वयं सुवज्रमनपच्युतं सदसो न भूम	४
य एक इच्छायवयति प्र भूमा राजा कृष्टीनां पुंरुहूत इन्द्रः । सत्यमेनमनु विश्वे मदन्ति रातिं देवस्य गृणतो मघोनः	५ [२१]
सत्रा सोमां अभवन्नस्य विश्वे सत्रा मदासो बृहतो मदिष्ठाः । सत्राभवो वसुपतिर्वसूनां दत्ते विश्वा अधिथा इन्द्र कृष्टीः	६
त्वमधं प्रथमं जायमानो ऽमे विश्वा अधिथा इन्द्र कृष्टीः । त्वं प्रति प्रवत आशयान् महिं वज्रेण मघवन् वि वृध्वः	७
सत्राहणं दार्धृपिं तुम्रमिन्द्रं महामपरं वृपभं सुवज्रम् । हन्ता यो वृत्रं सनितोत वाजं दाता मघानि मघवा सुराधाः	८

(१९)

- अयं वृत्तश्चातयते समीची—र्यं आजिगुं मघवां शुष्प एहः ।
 अयं वाजं भरति यं सनोत्य—स्य प्रियास्तः सुख्ये स्याम ३
- अयं गृण्वे अध जयन्वुत प्र—त्रयमुत प्र कृणुते गुधा गाः ।
 यदा सत्यं कृणुते मन्युमिन्द्रो विश्वं द्रुक्त्वं भयत् एजइस्मात् १० [२२]
- समिन्द्रो गा अजयत् सं हिरण्या समंश्चिया मघवा यो हं पूर्वीः ।
 एभिर्नृभिर्नृतमो अस्य शाक्रे रायो धिभक्ता संभरश्च वस्वः ११
- क्रियत् स्विदिन्द्रो अध्येति मातुः क्रियत् पितुर्जनितुर्यो जजान ।
 यो अस्य शुष्मं मुहुकैरियति वातो न जूतः स्तनयन्द्भिरभैः १२
- क्षियन्तं त्वमक्षियन्तं कृणोती—र्यति रेणुं मघवा समोहम् ।
 विभञ्जनुरशानिमां इव द्यौ—रुत स्तोतारं मघवा वसां धात् १३
- अयं चक्रमिषणत् सूर्यस्य न्येतंशं रीरमत् ससृमाणम् ।
 आ कृष्ण ई जुहुराणो जिघर्ति त्वचो बुध्ने रजसो अस्य योनीं १४
- असिक्न्यां यजमानो न होता १५ [२३]
- गव्यन्त इन्द्रं सुख्याय विप्रं अश्वायन्तो वृषणं वाजर्यन्तः ।
 जनीयन्तो जनिदामक्षितोति—मा च्यावयामोऽवृते न कोशम् १६
- त्राता नो बोधि दहंशान आपि—रभिख्याता मर्द्धिता सोम्यानाम् ।
 सखा पिता पितृतमः पितृणां कर्तेषु लोकमुशते वयोधाः १७
- सखीयतामविता बोधि सखा गृणान इन्द्र स्तुवते वयो धाः ।
 वयं ह्या ते चकृमा सबाध आभिः शर्माभिर्महयन्त इन्द्र १८
- स्तुत इन्द्रो मघवा यद्ध वृत्रा भूरीण्येको अप्रतीनि हन्ति ।
 अस्य प्रियो जरिता यस्य शर्म—न्नकिर्द्वेवा वारयन्ते न मर्ताः १९
- एवा न इन्द्रो मघवा विरप्शी करत् सत्या चर्षणीधृदनुवा ।
 त्वं राजा जनुषां धेह्यस्मे अधि श्रवो माहिन्नं यज्जंरिचे २०
- नू द्रुत इन्द्र नू गृणान इषं जरित्रे नद्योऽं न पीपेः ।
 अकारि ते हरिवो ब्रह्म नव्यं धिया स्याम रथ्यः सवासाः २१ [२४] (२०६)

(२८)

१३ वामदेवो गौतमः, १ इन्द्रः, ४ (उत्तरार्धर्वस्य), ७ अश्वितिः ।

१ वामदेवः, २-४ (पूर्वार्धर्वस्य), ८-१३ इन्द्रः, ४ (उत्तरार्धर्वस्य),

७ वामदेवः । त्रिष्टुप् ।

- अयं पन्था अनुवित्तः पुराणो यतो देवा उदजायन्त विश्वे ।
 अतोश्चिदा जनिषीष्ट प्रवृद्धो मा मातरममुया पत्तवे कः १
- नाहमतो निरया दुर्गहैतत् तिरश्चता पार्श्वान्निर्गमाणि ।
 ब्रह्मर्नि मे अकृता कर्त्वाणि युध्यै त्वेन सं त्वेन पृच्छै २
- प्रायतीं मातरमन्वचष्ट न नानु गान्यन्तु नू गमानि ।
 त्वष्टुर्गृहे अपिब्रत् सोममिन्द्रः शतधन्यं चम्बोः सुतस्य ३
- किं स ऋधकू कृणवद् यं सहस्रं मासो जभारं शरदश्च पूर्वीः ।
 नही न्वस्य प्रतिमानमस्त्यन्तजतिपूत ये जानित्वाः ४
- अवधामिव मन्यमाना गुहाकुरिन्द्रं माता वीर्येणा न्यृष्टम् ।
 अधोदस्थात् स्वयमत्कुं वसान् आ रोदसी अपृणाज्जायमानः ५ [२५]
- एता अपेन्त्यललाभवन्ती ऋतावरीरिव संक्रोशमानाः ।
 एता वि पृच्छ किमिदं भनन्ति कमापो अद्रिं परिधिं रूजन्ति ६
- किमु प्विदस्मै निविदो भनन्तेन्द्रस्यावद्यं दिधिपन्त आपः ।
 ममैतान् पुत्रो महता वधेन वृत्रं जघन्वाँ असृजद् वि सिन्धून् ७
- ममच्चुन त्वा युवतिः परास ममच्चुन त्वा कुपवा जगारं ।
 ममच्चिदापः शिशवे ममृड्युर्ममच्चिदिन्द्रः सहसोदतिष्ठत् ८
- ममच्चुन ते मघवन् व्यंसो निविविध्वाँ अप हनू जघानं ।
 अधा निविद्ध उत्तरो बभूवाञ्छिरो दासस्य सं पिणग्वधेनं ९
- गृष्टिः संसूव स्थविरं तवागा मनाधूप्यं वृषभं तुष्टमिन्द्रम् ।
 अरींल्लहं वृत्सं चरथाय माता स्वयं गातुं तन्व इच्छमानम् १०
- उत माता महिपमन्ववेन वृमी त्वा जहति पुत्र देवाः ।
 अथाब्रवीद् वृत्रमिन्द्रो हनिष्यन् त्सखे विष्णो वितुरं वि क्रमस्य ११

कस्ते मातरं विधवामनकञ्चुमु कन्यामभिधासुवन्तिग ।
 कस्ते देवो अर्थि माद्वीक आधीरे यन पाभिणाः पितरं पादुगुतं
 अवंत्यां युन अन्त्राणि पेने न देवेपु विदिरे मन्तितांरम ।
 अपर्यं ज्ञायाममर्हयमाना मर्धा मे इणेनो मध्वा जभार

१२

१३ [२३] (२१३)

[पद्योऽध्यायः ॥ ३॥ व० २-३०]

(१३)

१२ वामदेवो गोतमः । इन्द्रः । विष्णुः ।

एवा त्वामिन्द्र वञ्चिन्नत्र विश्वे देवासः सुहर्षासु ऊमाः ।
 महामुभे रोदसी वृद्धमूष्यं निरकृमिद् वृणते वृद्धहृद्ये
 अवांसृजन्तु जिघ्रेशं न देवा भुवः मन्नास्मिन्द्र मृत्ययोनिः ।
 अहन्नाहिं परिशयान्मणः प्र धत्तनीरस्वो विश्वधेनाः
 अतृष्णुवन्तं विर्यतमवुध्यमवुध्यमानं सुगुणामिन्द्र ।
 सप्त प्रति प्रवत आशयान्महिं वज्रेण वि रिणा अपर्धन्
 अक्षोदयच्छवसा क्षामं वृधं वाणं वातस्तधिपीभिरिन्द्रः ।
 इव्हान्योभ्रादुशमान् ओजो ऽवाभिनत् ककुभुः पर्वतानाम्
 आभि प्र दंद्दुर्जनयो न गर्भं रथा इव प्र ययुः साकमद्रयः ।
 अतर्पयो विमृतं उज्ज ऊर्मान् त्वं वृतां अरिणा इन्द्र सिन्धून्

१

२

३

४

५ [१]

त्वं महीमवनिं विश्वधेनां तुर्वीतये वृष्याय क्षरन्तीम् ।
 अरमयो नमसैजुदर्णः सुतरणां अकृणोरिन्द्र सिन्धून्
 प्रागुवो नभन्वोऽ न वक्रा ध्वसा अपिन्वद् युवतीर्कितज्ञाः ।
 धन्वान्यज्रां अपृणक् तृषाणां अघोगिन्द्रः स्तयोऽ दंसुपत्नीः
 पूर्वीरूपसः शरदश्च गुता वृत्रं जवन्वां असृजद् वि सिन्धून् ।
 परिष्ठिता अतुणद् बद्धधानाः सीरा इन्द्रः सवितवे पृथिव्या
 वृत्रीभिः पुत्रमगुवो अदानं निवेशनान्दरिव आ जभर्थ ।
 व्युन्धो अख्यदाहिमादवानो निर्भूदुखच्छित् समरन्तु पवं
 प्र ते पूर्वाणि करणानि विप्राः ऽऽविद्वौ आह विदुषे करांसि ।
 यथायथा वृष्ण्यानि स्वगूता ऽपांसि राजन् नर्याविवेपीः
 नू द्रुत इन्द्र नू गृणान इपं जरित्रे नद्योऽ न पीपेः ।
 अकारि ते हरिवो ब्रह्म नव्यं धिया स्याम रुथ्यः सदासाः

६

७

८

९

१०

११ [२] (२३०)

(२०)

११ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

आ न इन्द्रो दूरादा न आसा दंभिष्टिक्रुदवसे यासदुग्रः ।
 ओजिष्ठभिर्नूपतिर्वज्रचाहुः संगे समत्सु तुर्वणिः पृतन्यून १
 आ न इन्द्रो हरिभिर्यात्वच्छा सर्वाचीनोऽवसे राधसे च ।
 तिष्ठाति वज्री मघवा विरप्शी मं यज्ञमनु नो वाजसातौ २
 इमं यज्ञं त्वमस्माकमिन्द्र पुरो दधत् सनिव्यसि क्रतुं नः ।
 श्वघ्नीव वाजिन् त्सनये धनात्नां त्वया व्यमर्थ आजिं जयेम ३
 उशन्तु पु णः सुमना उपाके सोमस्य नु सुपुतस्य स्वधावः ।
 पा इन्द्र प्रतिभृतस्य मध्वः समन्धसा ममदः पृथयेन ४
 वि यो ररप्शा कर्षिभिर्नवेभिर्बुक्षो न पक्वः सृण्यो न जेता ।
 मर्यो न योषामभि मन्यमानो ऽच्छा विवक्त्रि पुरुहूतमिन्द्रम् ५ [३]

गिरिर्न यः स्वतवाँ ऋष्व इन्द्रः सनादेव सहसे जात उग्रः ।
 आदतां वज्रं स्थाविरं न भीम उद्रेव कोशं वसुना न्यूष्टम् ६
 न यस्य वर्ता जनुषा न्वस्ति न राधस आमरीता मघस्य ।
 उद्रावृषाणस्तविषीव उग्रा ऽस्मभ्यं दद्वि पुरुहूत रायः ७
 ईक्षे रायः क्षयस्य चर्षणीना मुत वृजमपवर्तासि गोनाम् ।
 शिक्षानरः समिथेषु प्रहावान् वस्वो राशिमाभिनेतासि भूरिम् ८
 कया तच्छृण्वे शच्या शचिष्ठो यया कृणोति मुहु का चिद्व्यः ।
 पुरु द्वाशुषे विचयिष्ठो अंहो ऽथा दधाति द्रविणं जरित्रे ९
 मा नो मर्धिरा भरा वृद्धि तन्नः प्र द्वाशुषे दातवे भूरि यत्र ते ।
 नद्ये कृष्णे शस्ते आस्मिन् त उक्थे प्र व्रवाम वृषामिन्द्र स्तुवन्तः १०
 नू हृत इन्द्र नू गृणान इपं जरित्रे नद्योऽं न पीपेः ।
 अकारि ते हरिवो ब्रह्म नद्यं धिया स्वाम रुध्यः सदासाः ११ [४]

(२१)

११ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

आ यात्विन्द्रोऽवसे उषं न इह स्तुतः सध्रमावन्तु द्युः ।
 शत्रुधानस्तविषीर्वस्य पूर्वा यैर्नि अन्नमभिर्भुवि पुण्याव

किमादमंत्रं सुख्यं सखिभ्यः कदा नु ते भ्रात्रं प्र ब्रवाम ।	
श्रिये सुदृशो वपुर्स्य सर्गाः स्वर्णं चित्रतममिष आ गोः	६
द्रुहं जिघांसन् ध्वरसमनिन्द्रां तोतिके तिग्मा तुजसे अर्नीका ।	
ऋणा चिद् यत्रं ऋणया न उग्रो दूरे अज्ञाता उपसो ववाधे	७
ऋतस्य हि शुरुधः सन्ति पूर्वाः ऋतस्य धीतिर्दृजिनानि हन्ति ।	
ऋतस्य श्लोको वधिरा ततर्दु कर्णा बुधानः शुचमान आयोः	८
ऋतस्य हृद्धा धरुणानि सन्ति पुरूणि चन्द्रा वपुषे वपूषि ।	
ऋतेन दीर्घमिषणन्त पृक्षं ऋतेन गावं ऋतमा विवेशुः	९
ऋतं येमान ऋतमिद् वनोत्वृत्तस्य शुष्मस्तुरया उं गच्युः ।	
ऋतार्यं पृथ्वी बहुले गभीरे ऋतार्यं धेनू परमे दुहाते	१०
नू द्रुत इन्द्र नू गृणान इषं जरित्रे नद्योऽं न पीपेः ।	
अकारि ते हरिवो ब्रह्म नव्यं धिया स्याम रथ्यः सदासाः	११ [१०] (२७)

(२४)

११ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः । त्रिष्टुप्, १० अनुष्टुप् ।

का सुदृतिः शर्वसः सूनुमिन्द्रं मर्वाचीनं राधस आ ववर्तत् ।	
वृदिहि वीरो गृणते वसूनि स गोपतिर्निष्पिधां नो जनासः	१
स वृत्रहत्ये हव्यः स इड्यः स सुदृत इन्द्रः सत्यराधाः ।	
स यामन्ना मधवा मत्याय ब्रह्मण्यते सुष्वये वरिवो धात्	२
तमिन्नरो वि ह्वयन्ते समीके रिरिक्वांसस्तन्वः कृण्वत त्राम् ।	
मिथो यत् त्यागमुभयासो अगमन् नरस्तोकस्य तनयस्य सातौ	३
ऋतूयन्ति क्षितयो योगं उग्राः ऽऽशुष्णाणासो मिथो अर्णसातौ ।	
सं यद् विशोऽववृचन्त युध्मा आदिन्नेम इन्द्रयन्ते अभीके	४
आदिन्द्र नेम इन्द्रियं यजन्त आदित् प्रक्तिः पुरीच्छाशं रिरिच्यात् ।	
आदिन् सोमो वि पपृच्यादमुष्वी नादिञ्जुजोष वृषभं यजध्वै	५ [११]

कृणोत्यस्मै वरिवो य इत्येन्द्राय सोममुशते सुनोति ।
सुधीचीनेन मनुसाविवेनन् तमित् सखायं कृणुते समत्सुं

य इन्द्राय सुनवत् सोममद्य पचात् पक्तीरुत भृज्जातिं धानाः ।

प्रातिं मनायोरुचथानि हर्यन् तस्मिन् दधद् वृषणं शुष्ममिन्द्रः

७

यदा समर्थं व्यचेदघावा कीर्षं यदाजिमभ्यस्यदुर्थः ।

आचिक्रदुद् वृषणं पत्न्यच्छा दुरोण आ निशितं सोमसुद्धिः

८

भूर्यसा वस्नमचरत् कनीयो ऽविक्रीतो अकानिपं पुनर्यन् ।

स भूर्यसा कनीयो नारिरेचीद् कीना दक्षा वि दुहन्ति प्र वाणम्

९

क इमं दशभिर्ममेन्द्रं क्रीणाति धेनुभिः ।

यदा वृत्राणि जङ्घन दथैनं मे पुनर्ददत्

१०

नू हृत इन्द्र नू गृणान इषं जरित्रे नद्योऽ न पीपेः ।

अकारि ते हरिवो ब्रह्म नव्यं धिया स्याम रथ्यः सदासाः

११ [१२] (२८५)

(२५)

८ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

को अद्य नर्यो देवकाम उशान्निन्द्रस्य सख्यं जुजोष ।

को वा महेऽर्वसे पार्याय समिन्द्रे अग्रौ सुतसोम ईडे

१

को नानाम् वचसा सोम्याय मनायुर्वा भवति वस्तं उसाः ।

क इन्द्रस्य युज्यं कः सखित्वं को भ्रात्रं वदति क्वये क ऊती

२

को देवानामवो अद्या वृणीति क आदित्याँ अदितिं ज्योतिरीडे ।

कस्याश्विनाविन्द्रो अग्निः सुतस्यां ऽशोः पिबन्ति मनसाविवेनम्

३

तस्मा अग्निर्भारतः शर्मं यंस्र ज्योक् पश्यात् सूर्यमुच्चरन्तम् ।

य इन्द्राय सुनवामेत्याह नरे नर्याय नृत्तमाय नृणाम्

४

न तं जिनन्ति बहवो न दृभ्रा उर्वस्मा अदितिः शर्मं यंसत् ।

प्रियः सुकृत् प्रिय इन्द्रं मनायुः प्रियः सुप्रावीः प्रियो अस्व सोमी

५ [१३]

सुप्रान्यः प्राशुपालेष वीरः सुष्वेः पक्तिं कृणुते केवलेन्द्रः ।

नासुष्वेरापिनं सखा न जामि दुष्प्राव्योऽवहन्तेदवाचः

६

न रेवतां पणिनां सख्यमिन्द्रो ऽसुन्वता सुतपाः सं गृणीति ।

आस्य वेदः खिदति हन्ति नृमं वि सुष्वये पक्तये केवलो भूत्

७

इन्द्रं परेऽवरे मध्यमास इन्द्रं यान्तोऽवसितास इन्द्रम् ।

इन्द्रं क्षियन्त उत युध्यमाना इन्द्रं नरो वाज्रपन्तो हवन्ते

८ [१४] (३)

(२६)

७ धामदेवो गौतमः; १-३ इन्द्रो वा । १-३ इन्द्रः, आत्मा वा, ४-७ इ्येनः । विष्टुप् ।

अहं मनु॑रम॒त्रं सूर्य॑श्चा—ऽहं क॒क्षीवाँ ऋ॑र्षिरस्मि वि॒प्रः ।
 अहं कु॒त्स॑मा॒र्जुने॑यं न्यु॒ञ्जे ऽहं क॒विरु॑श॒ना प॑र्य॒ता मा ?
 अहं भूमि॑मद॒द्रामा॑र्याया—ऽहं वृ॒ष्टिं दृ॒शुषु॑ म॒त्याय॑ । २
 अहम॒पो अ॑न॒यं वा॒वशा॑ना म॒म दे॒वास्वो अनु॑ के॒र्तमा॑यन्
 अहं पुरो॑ म॒न्दसा॒नो ह्य॑रं न॒वं सा॒कं न॑वतीः श॒म्बर॑स्य ।
 शत॑तमं वे॒द्यं स॒र्वता॑ता दि॒वोदा॑समतिथि॒ग्वं यदा॑वम् ३
 प्र सु॒ प वि॒भ्यो म॒रुतो॑ वि॒स्तु प्र इ॒येनः इ॒येने॒भ्य आ॑शु॒पत्वा ।
 अ॒चक्र॑या यत् स्व॒धया॑ सु॒पर्णो ह॒व्यं भर॑न्मन॒वे दे॒वर्जु॑ष्टम् ४
 म॒रुद् यद्वि॑ वि॒रतो॑ वे॒र्वि॒जानः प॒थोरु॑णा म॒नाज॑वा अ॒सर्जि॑ ।
 तूर्यं य॒यो म॑धु॒ना सो॒म्येनो॑—त श्र॒वो वि॒विदे॑ इ॒येनो॑ अ॒त्र ५
 ऋ॒जीपी॑ इ॒येनो॑ द॒र्दमा॑नो अ॒ंशुं प॑रा॒वतः श॑कु॒नो म॒न्द्रं म॑र्दम् ।
 सोमं॑ म॒रुद् दृ॒ष्टहा॑णो दे॒वावा॑न् दि॒वो अ॒मुष्मा॑दु॒त्तरा॑द्वा॒दाय॑ ६
 आ॒दाय॑ इ॒येनो॑ अ॒मरु॑त् सोमं॑ सु॒हर्षं॑ स॒वाँ अ॒युतं॑ च सा॒कम् ।
 अत्रा॑ पु॒रंधि॑रजहा॒दरा॑ती—म॒दे सोम॑स्य मू॒रा अ॑मूरः ७ [१५] (सं०)

(२७)

५ धामदेवो गौतमः । इ्येनः, ५ इन्द्रो वा । विष्टुप्, ५ शक्वरी ।

गर्भे॑ नु सन्न॒न्वेपा॑मवे॒द्—स॒हं दे॒वानां॑ ज॒र्निमानि॑ वि॒श्वानि॑ ।
 श॒तं मा॑ पुर आ॒र्यसी॑ररक्ष—न्न॒धं इ॒येनो॑ ज॒वसा॑ नि॒रदी॑यम् १
 न वा॑ स मामप॒ जोषं॑ ज॒भारा॑—ऽभी॑मा॒सु त्व॑क्ष॒सा वी॑र्येण ।
 पु॒रंधि॑रजहा॒दरा॑ती—व॒त वा॒ताँ अ॒तर॑च्छू॒र्शुवानः॑
 यच्छ॑इ॒येनो॑ अ॒स्वनी॑दध॒ द्यो वि॑ यद् यद्वि॒ वातं॑ ऊ॒हुः पु॑रंधिम् ।
 म॒रुद् यद॑स्मा॒ अव॑ ह॒ क्षि॒पज्यां॑ कृ॒शानु॑रस्ता॒ मुर॑ण्यन्
 ऋ॒जिप्य॑ इ॒मिन्द्रा॑वतो॒ न भु॑ज्युं इ॒येनो॑ ज॒भार॑ वि॒ष्णोः ।
 अ॒न्तः प॑त॒त् प॒तत्र्य॑स्य॒ पूर्णो॑ म॒ध॒ चाम॑ति

अर्धं श्वेतं कलशं गोभिरुक्तमापिप्यानं मधवा शुक्रमन्धः ।
 अध्वर्युभिः प्रयतं मध्वो अग्रमिन्द्रो मदायु प्रति धत् पिबध्वै शूरो मदायु प्रति धत् पिबध्वै ५
 [१६] (३०५)

(२८)

५ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः, इन्द्रासोमौ वा । त्रिष्टुप् ।

त्वा युजा तव तत् सोम सुख्य इन्द्रो अपो मनवे सुसुतस्कः ।
 अहन्नहिमरिणात् सप्त सिन्धू नपावृणोदापिहितेव खानि १
 त्वा युजा नि खिवृत् सूर्यस्येन्द्रश्चक्रं सहसा सुद्य इन्द्रो ।
 अधि ण्णुना बृहता वर्तमानं महो ब्रह्मो अपं विश्वायुं धायि २
 अहन्निन्द्रो अदहदृग्निरिन्द्रो पुरा दस्यून् मध्यंदिनाद्भीकं ।
 दुर्गे दुरोणे क्रत्वा न यातां पुरु सहस्रा शर्वा नि बर्हीत् ३
 विश्वस्मात् सीमधुमां इन्द्र दस्युन् विशो दासीरकृणोरप्रशस्ताः ।
 अबाधेथाममृणतं नि शत्रू नविन्देथामपचितिं वधत्रैः ४
 एवा सत्यं मधवाना युवं तदिन्द्रश्च सोमोर्वमश्च्यं गोः ।
 आदद्वैतमपिहितान्यश्नां रिरिचथुः क्षाश्चित् ततृद्वाना ५ [१७] (३१०)

(२९)

५ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

आ नः स्तुत उप वाजेभिस्त्वती इन्द्र याहि हरिभिर्मन्दसानः ।
 तिरश्चिद्वर्यः सर्वना पुरुण्याङ्गुपेभिर्गृणानः सत्यराधाः १
 आ हि प्सा याति नर्यश्चिकित्वान् हूयमानः स्रोतृभिरुपं वज्रम् ।
 स्वश्वो यो अभीरुर्भन्वमानः सुष्वागेभिर्मदति सं हं वीरैः २
 श्रावयेदस्य कर्णो वाज्रयध्वै जुष्टामनु प्र दिशं मन्वृयध्वं ।
 उद्गावृषाणो राधसे तुविप्मान् करत्र इन्द्रः सुतीर्याभयं च ३
 अच्छ यो गन्ता नार्धमानमूती इत्था विप्रं हवंमानं गुणन्तम् ।
 उप त्मानि दधानो धुर्यांश्शून् त्सहस्राणि शतानि वज्रंवाहुः ४
 त्वातासो मधवन्निन्द्र विशा वयं ते स्थाप सूरयो गुणन्तः ।
 भेजानासो बृहद्विषस्य राप आजाप्यस्य इदने सुहसोः ५ [१८] ३१०

(३०)

२४ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः, ९-११ इन्द्रोपसौ । गायत्री; ८, २४ अनुष्टुप् ।

नकिरिन्द्र त्वदुत्तरो	न ज्यायाँ अस्ति वृत्रहन् । नकिरेवा यथा त्वम्	१
सत्रा ते अनु कृष्टयो	विश्वा चक्रेव वावृतुः । सत्रा महाँ असि श्रुतः	२
विश्वे चनेवुना त्वा	वेवास इन्द्र युयुधुः । यदहा नक्तमातिरः	३
यत्रोत वाधितेभ्यश्चक्रं कुत्साय युध्यते	। मुषाय इन्द्र सूर्यम्	४
यत्र देवाँ क्रवायतो विश्वाँ अयुध्य एक इत् । त्वमिन्द्र वनूरहन्		५ [१९]
यत्रोत मर्त्याय क मरिणा इन्द्र सूर्यम्	। प्रावः शचीभिरेतशम्	६
किमादुतासि वृत्रहन् मववन् मन्युमत्तमः	। अत्राह दानुमातिरः	७
एतद् वेदुत वीर्यं—मिन्द्र चकर्थ पौंस्यम्	। स्त्रियं यद् दुर्हणायुवं वधीर्दुहितरं विवः ८	
द्विवश्चिद् वा दुहितरं महान् महीयमानाम्	। उपासमिन्द्र सं पिणक्	९
अयोपा अनसः सरत् संपिष्टादह विभ्युषी	। नि यत् सीं शिश्रथद् वृषा १० [२०]	
एतद्दस्या अनः शये सुसंपिष्टं विपाश्या	। सुसारं सीं परावतः	११
एत सिन्धुं विद्यालयं वितस्थानामधि क्षमि	। परि ष्ठा इन्द्र मायया	१२
एत शुष्याम्य भुष्णुया य मृक्षो अभिवेदनम्	। पुरो यदस्य संपिणक्	१३
एत दामं वीरितरं वृहतः पवतादधि	। अवाहन्निन्द्र शम्बरम्	१४
एत दामस्य वुधिनः सहस्राणि शतावधीः	। अधि पथं प्रधीरिव	१५ [२१]
एत त्पे पुत्रसपुत्रः परावृक्तं शतक्रतुः	। उक्थेध्विन्द्र आभजत्	१६
एत त्पे पुत्रसपुत्रं अम्नातागु शचीपतिः	। इन्द्रो विद्वाँ अपारयत्	१७
एत त्पे सुय आर्या सूर्यामिन्द्र पारतः	। अर्णांचित्ररथावधीः	१८
अनु द्वा नद्विता नेशा इन्धं श्रेणं च वृत्रहन्	। न तत् ते सुस्रमद्वे	१९
अननंशुमरीतां पुगामिन्द्रो व्यास्यत्	। दिवोदासाय दाशुषे	२० [२२]
अस्वास्वद् कुभिनये सहस्रां विस्रते हर्थेः	। दासानामिन्द्रो मायया	२१
एत वेदुतमि वृत्रहन् त्वज्जान इन्द्र गोपतिः	। यस्ता विश्वानि चिच्युषे	२२
एत नूनं वदित्विषं किरिया इन्द्र पौंस्यम्	। अद्या नकिष्टदा भिनत्	२३
शुभेभ्यो न आदुरे देवो ददात्वयुना । वामं पूषा वामं भगो वामं वृत्रः कर्कशती २४		

(३१)

१५ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः । गायत्री, ३ पादनिचृत् ।

कर्या नश्चित्र आ भुव—दूती सुदावृधः सर्वा	। कया शचिष्ठया वृता	१
करुवा सत्यो मदानां मंहिष्ठो मत्सदन्धसः	। इळ्हा चिद्वारुजे वसु	२
अभी पु णः सर्वांना—मविता जरितृणाभ्	। शतं भवास्यूतिभिः	३
अभी न आ ववृत्स्व चक्रं न वृत्तमर्वतः	। नियुद्धिश्चर्षणीनाम्	४
प्रवता हि क्रतूना—मा हां पदेव गच्छसि	। अर्भक्षि सूर्ये सचा	५ [२४]

सं यत् तं इन्द्र मन्यवः सं चक्राणि दधन्विरे	। अध त्वे अध सूर्ये	६
उत स्मा हि त्वामाहुरि—न्मघवानं शचीपते	। दातारमविदीधयुम्	७
उत स्मा सद्य इत् परि शशमानाय सुन्वते	। पूरु चिन्महसे वसु	८
नहि ष्मा ते शतं चन राधो वरन्त आमुरः	। न च्यौत्तानि करिष्यतः	९
अस्माँ अवन्तु ते शत—मस्मान् त्सहस्रमूतयः	। अस्मान् विश्वा अभिष्टयः १० [२५]	

अस्माँ इहा वृणीष्व सुखाय स्वस्तये	। महो राये द्विविन्मते	११
अस्माँ अविद्धि विश्वहे—न्द्र राया परीणसा	। अस्मान् विश्वाभिरुतिभिः १२	
अस्मभ्यं ताँ अपा वृधि व्रजाँ अस्तेव गोमतः	। नवाभिरिन्द्रोतिभिः १३	
अस्माकं धृष्णुया रथो द्युमाँ इन्द्रानपच्युतः	। गन्धुरश्वयुरीयते १४	
अस्माकमुत्तमं कृधि श्रवो देवेषु सूर्य	। वर्षिष्ठं द्यामिवोपरि १५ [२६] (३५३)	

(३२)

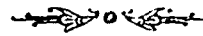
२४ वामदेवो गौतमः । इन्द्रः, २३-२४ इन्द्राश्वौ । गायत्री ।

आ तू न इन्द्र वृत्रह—अस्माकमर्धमा गंहि	। महान् महीभिरुतिभिः	१
भूमिश्चिद् घासि तूतुजि—रा चित्र चिद्रिणीष्व	। चित्रं कृणोष्युतयं	२
कृभेभिरिच्छशीयांसं हंसि वार्धन्तमोजसा	। सखिभिये त्वे सचा	३
व्यमिन्द्र त्वे सचा वयं त्वाभि नोनुमः	। अस्माँ अस्माँ इदुर्द्व	४
स नश्चित्राभिरद्विवो ऽनवृद्याभिरुतिभिः	। अनाधुष्टाभिरा गंहि	५ [२७]

भूयामो पु त्वावतः सर्वाय इन्द्र गोमतः	। युजो वाजाय वृष्वयि	६
त्वं ह्येक ईशिपु इन्द्र वाजस्य गोमतः	। स नो वन्धि महीनिरम्	७

(३३)

न त्वा वरन्ते अन्यथा यद् दित्ससि स्तुतो मुघम् ।	स्तोतुभ्य इन्द्र गिर्वणः	८
अभि त्वा गोतमा गिरा—ऽनूपत् प्र वावने ।	इन्द्र वाजाय घृष्वये	९
प्र ते वोचाम वीर्यांश्च या मन्दसान आरुजः ।	पुरो दासीरभीत्य	१० [२८]
ता ते गृणन्ति वेधसो यानि चकथं पौंस्या ।	सुतेष्विन्द्र गिर्वणः	११
अवीवृधन्त गोतमा इन्द्र त्वे स्तोमवाहसः ।	ऐषु धा वीरवद् यशः	१२
यच्चिद्धि शश्वतामसी—न्द्र साधारणस्त्वम् ।	तं त्वा वयं हवामहे	१३
अर्वाचीनो वसो भवा—ऽस्मे सु मत्स्वान्धंसः ।	सोमानामिन्द्र सोमपाः	१४
अस्माकं त्वा मतीना—मा स्तोम इन्द्र यच्छतु ।	अर्वागा वर्तया हरी	१५
पुरोळाशं च नो वसो जोषयांसे गिरेश्व नः ।	बधुयुरिव योषणाम्	१६ [२९]
सहस्रं व्यतीनां युक्तानामिन्द्रमीमहे ।	ज्ञतं सोमस्य स्वार्थः	१७
सहस्रां ते ज्ञता वयं गवामा च्यावयामसि ।	अस्मत्रा राध एतु ते	१८
दश ते कुलशानां हिरण्यानामधीमहि ।	भूरिदा असि वृत्रहन्	१९
भूरिदा भूरिं देहि नो मा वृभ्रं भूर्यां भर ।	भूरि वेदिन्द्र दित्ससि	२०
भूरिदा ह्यसि श्रुतः पुरुत्रा शूर वृत्रहन् ।	आ नो भजस्व राधसि	२१
प्र ते बभ्रू विचक्षणं शंसांमि गोषणो नपात् ।	माभ्यां गा अनुं शिश्रथः	२२
कनीनकेवं विद्वधे नवे ह्रुपदे अर्भके ।	बभ्रू यामेषु शोभेते	२३
अरं म उस्त्रयाम्णे ऽरमनुस्त्रयाम्णे ।	बभ्रू यामेष्वस्त्रिधा	२४ [३०] (३०५)

[सप्तमोऽध्यायः ॥७॥ व० १-२७]

(३३)

[चतुर्थोऽनुवाकः ॥४॥ सू० ३३-४५]

११ वामदेवो गौतमः । ऋभवः । विष्टुप् ।

प्र ऋभुभ्यो दूतमिव वाचमिष्य उपस्तिरे श्वैतरीं धेनुमीळे ।	
ये वार्तजूतास्तरणिभिरैवैः परि द्यां सद्यो अपसो बभ्रुवुः	१
यदारमकृन्नृभवः पितृभ्यां परिविष्टी वेपणां कुंसनाभिः ।	
आदिद् देवानामुपं सुख्यमायन् धीरांसः पुष्टिमवहन् मनायै	२
पुनर्ये चक्रुः पितरा युवाना सना यूषेव जरणा शयाना ।	
ते वाजो विभ्र्वां ऋभुरिन्द्रवन्तो मधुप्सरसो नोऽवन्तु यज्ञम्	३
यत् संवत्समृभवो गामरक्षन् यत् संवत्समृभवो मा अपिंशन् ।	
यत् संवत्समभरन् भासो अस्या—स्ताभिः शमीभिरमृतत्वमाशुः	४ (३८१)

ज्येष्ठ आह चमुसा द्वा करेति कनीयान् त्रीन् कृणवामेत्याह ।
कनिष्ठ आह चतुरंस्करेति त्वष्ट ऋभवस्तत् पनयद् वचो वः

५ [१]

सत्यमूर्चुर्नरं एवा हि चक्रुर्नु स्वधामृभवो जग्मुरेताम् ।

विभ्राजमानांश्चमुसाँ अहेवाऽवेनत् त्वष्टा चतुरो दहृश्वान्

६

द्वादश द्यून् यदगोह्यस्याऽऽतिथ्ये रणंभ्रुभवः ससन्तः ।

सुक्षेत्राकृण्वन्नयन्त सिन्धून् धन्वातिष्ठन्नोषधीर्निम्नमापः

७

रथं ये चक्रुः सुवृत्तं नरेषां ये धेनुं विश्वजुवं विश्वरूपाम् ।

त आ तक्षन्त्वृभवो रथिं नः स्ववसः स्वपसः सुहस्ताः

८

अपो ह्येषामर्जुपन्त देवा अभि क्रत्वा मनसा दीर्घ्यानाः ।

वाजो देवानामभवत् सुकर्मेन्द्रस्य ऋभुक्षा वरुणस्य विभ्वा

९

ये हरी मेधयोक्था मदन्त इन्द्राय चक्रुः सुयुजा ये अश्वा ।

ते रायस्पोषं द्रविणान्यस्मे धत्त ऋभवः क्षेमयन्तो न मित्रम्

१०

इदाहः पीतिमुत् वो मदं धुर्न क्रते श्रान्तस्य सख्याय देवाः ।

ते नूनमस्मे ऋभवो वसूनि तृतीये अस्मिन् त्वर्नै दधात

११ [२] (३८९)

(३४)

११ वामदेवो गौतमः । ऋभवः । त्रिष्टुप् ।

ऋभुर्विभ्वा वाज इन्द्रो नो अच्छे मं युजं रत्नधेयोप यात ।

इदा हि वो धिषणां देव्यहा मधात् पीतिं सं मदा अगमता वः

१

विद्वानासो जन्मनो वाजरता उत क्रतुभिर्ऋभवो मादयध्वम् ।

सं वो मदा अगमत् सं पुरंधिः सुवीरामस्मे रथिमेरयध्वम्

२

अयं वो युज ऋभवोऽकारि यमा मनुष्वत् प्रदिवो दधिध्वे ।

प्र वोऽच्छा जुजुषाणासो अस्थु रभूत् विश्वे अग्रियोत वाजाः

३

अभूदु वो विधते रत्नधेय मिदा नरो दाशुषे मर्त्याय ।

पिवत् वाजा ऋभवो वृदे वो महिं तृतीयं सर्वनं मदाय

४

आ वाजा यातोप न ऋभुक्षा महो नरो द्रविणसो गृणानाः ।

आ वः पीतयोऽभिपित्वे अहा मिमा अस्तं नवस्व इव गमन्

५ [३]

आ नपातः शवसो यातनोपे मं युजं नमसा ह्यमरानाः ।

सजोर्पसः सूरयो यस्य च स्थ मध्वः पात रत्नधा इन्द्रवन्तः

६

(३९)

सजोषां इन्द्र वरुणेन सोमं	सजोषाः पाहि गिर्वणो मरुद्भिः ।	
अग्नेषामिर्ऋतुषामिः सजोषा	ग्नास्पतीभी रत्नधामिः सजोषाः	७
सजोषस आदित्यैर्मादयध्वं	सजोषस ऋभवः पर्वतेभिः ।	
सजोषसो देव्येना सवित्रा	सजोषसः सिन्धुभी रत्नधेभिः	८
ये अश्विना ये पितरा य ऊती	धेनुं तंतुश्चुर्ऋभवो ये अश्वा ।	
ये अंसत्रा य ऋधयोर्दसी ये	विभ्रो नरः स्वपत्यानि चक्रुः	९
ये गोमन्तं वाजवन्तं सुवीरं	रयिं धृत्य वसुमन्तं पुरुक्षुम् ।	
ते अग्नेषा ऋभवो मन्दसाना	अस्मे धत्त ये च रातिं गृणन्ति	१०
नापाभूत् न वोऽतीतृषामा	ऽनिःशस्ता ऋभवो युजे अस्मिन् ।	
समिन्द्रेण मदथ सं मरुद्भिः	सं राजभी रत्नधेयाय देवाः	११ [४] (४००)

(३५)

९ वामदेवो गौतमः । ऋभवः । विष्टुश् ।

इहोप यात शवसो नपातः	सौधन्वना ऋभवो मापं भूत् ।	
अस्मिन् हि वः सर्वने रत्नधेयं	गमन्त्विन्द्रमनु वो मदांसः	१
आगन्तृभूणामिह रत्नधेय	मभूत् सोमस्य सुषुतस्य पीतिः ।	
सुकृत्यया यत् स्वपस्यया च	एकं विचक्र चमसं चतुर्धा	२
व्यकृणोत् चमसं चतुर्धा	सखे वि शिक्षेत्यववीत् ।	
अथैत वाजा अमृतस्य पन्थां	गुणं देवानामृभवः सुहस्ताः	३
क्रिमयः स्विच्चमस एष आस	यं काव्येन चतुरो विचक्र ।	
अथा सुनुध्वं सर्वनं मदाय	पात ऋभवो मधुनः सोम्यस्य	४
शच्याकर्त पितरा युवाना	शच्याकर्त चमसं देवपानम् ।	
शच्या हरी धनुतरावतष्टे	न्द्रवाहावृभवो वाजरत्नाः	५ [५]
यो वः सुनोत्यभिपित्वे अह्नां	तीत्रं वाजासः सर्वनं मदाय ।	
तस्मै रयिमृभवः सर्ववीर	मा तक्षत वृषणो मन्दसानाः	६
प्रातः सुतमपिषो हर्यश्च	माध्यंदिनं सर्वनं केवलं ते ।	
समृभुभिः पित्रस्व रत्नधेभिः	सखीयाँ इन्द्र चकृषे सुकृत्या	७ (४०१)

ये देवासो अभवता सुकृत्या इयेना इवेदधिं विवि निषेव ।
ते रत्नं धात शवसो नपातः सौधन्वना अभवतामृतासः

८

पत् तृतीयं सर्वनं रत्नधेयं—मकृणुध्वं स्वपस्या सुहस्ताः ।
तद्भवः परिपिक्तं व एतत् सं मदेभिरिन्द्रियेभिः पित्रध्वम्

९ [६] (४०९)

(३६)

९ वामदेवो गोतमः । ऋभवः । जगती, ९ त्रिष्टुप् ।

अनुश्वो जातो अनभीशुरुक्थ्योऽं रथंस्त्रिचक्रः परि वर्तते रजः ।

महत तद् वो देव्यस्य प्रवाचनं द्यामृभवः पृथिवीं यच्च पुष्यथ

१

रथं ये चक्रुः सुवृत्तं सुचेतसो ऽविह्वरन्तं मनसस्पारि ध्यायां ।

तां ऊ न्वस्य सर्वनस्य पीतय आ वो वाजा ऋभवो वेदयामसि

२

तद् वो वाजा ऋभवः सुप्रवाचनं देवेषु विभवो अभवन्माहित्वनम् ।

जिब्री यत् सन्तां पितरां सनाजुरा पुनर्युवाना चरथाय तक्षथ

३

एकं वि चक्र चमसं चतुर्वयं निश्चर्मणो गामरिणीत धीतिभिः ।

अथा देवेष्वमृतत्वमानश श्रुष्टी वाजा ऋभवस्तद् व उक्थ्यम्

४

ऋभुतो रयिः प्रथमश्रवस्तमो वाजश्रुतासो यमर्जाजनन् नरः ।

विभ्वतटो विदथेषु प्रवाच्यो यं देवासोऽवथा स विचर्षणिः

५ [७]

स वाज्यवा स ऋर्षिर्वचस्यया स शूरो अस्ता पृतनासु दुष्टरः ।

स रायस्पोषं स सुवीर्यं दधे यं वाजो विभ्वो ऋभवो यमाविषुः

६

भेष्टं वः पेज्ञो अधिं धायि दर्शतं स्तोमो वाजा ऋभवस्तं जुजुष्टन ।

धीरासो हि षा क्वयो विपश्चित्—स्तान् व एना ब्रह्मणा वेदयामसि

७

युयमस्मभ्यं धिषणाभ्यस्परिं विद्वांसो विश्वा नर्याणि भोजना ।

द्युमन्तं वाजं वर्षशुष्ममुत्तममा नो रयिभृभवस्तक्षता वयः

८

इह प्रजामिह रयिं रराणा इह श्रवो वीरव तक्षता नः ।

येन वयं चितयेमात्यन्यान् तं वाजं चित्रभृभवो ददा नः

९ [८] (४१८)

(१७)

८ वामदेवो गौतमः । ऋभवः । त्रिष्टुप्, ५-८ अनुष्टुप् ।

उप नो वाजा अध्वरमृभुक्षा देवा यात पथिभिर्देवयानैः ।
 यथा यज्ञं मनुषो विक्ष्वांसु दधिध्वे रणवाः सुदिनेष्वह्वाम् १
 ते वो हृदे मनसे सन्तु यज्ञा जुटांसो अद्य घृतनिर्णिजो गुः ।
 प्र वः सुतासो हरयन्त पूर्णाः क्रत्वे दक्षाय हर्षयन्त पीताः २
 त्र्युद्राय देवहितं यथा वः स्तोमो वाजा ऋभुक्षणो दृदे वः ।
 जुह्वे मनुष्वदुपरासु विश्वु युष्मे सचा ब्रुहद्वेषु सोमम् ३
 पीवोअश्वाः शुचद्रथा हि भूताऽयःशिप्रा वाजिनः सुनिष्काः ।
 इन्द्रस्य सूनो शवसो नपातो ऽनु वश्चेत्यग्रियं मदाय ४
 ऋभुमृभुक्षणो रयिं वाजं वाजिन्तमं युजम् ।
 इन्द्रस्वन्तं हवामहे सदासातममश्विनम् ५ [९]

सेहभवो यमवथ यूयमिन्द्रश्च मर्त्यम् ।
 स धीभिरस्तु सनिता मेधसाता सो अर्वता ६
 वि नो वाजा ऋभुक्षणः पथश्चितन यष्टवे ।
 अस्मभ्यं सूरयः स्तुता विश्वा आशास्तरिपणि ७
 तं नो वाजा ऋभुक्षण इन्द्र नासत्या रयिम् ।
 समश्वं चर्षणिभ्य आ पुरु शस्त मवत्तये ८ [१०] (४२६)

(१८)

१० वामदेवो गौतमः । दधिक्राः, १ घावापृथिवी । त्रिष्टुप् ।

उतो हि वां वृत्रा सन्ति पूर्वा या पुरुभ्यं सदास्युर्नितोशे ।
 क्षेत्रासां ददथुरुर्वरासां घनं दस्युभ्यो अभिभूतिमुग्रम् १
 उत वाजिनं पुरुनिष्पिध्वानं दधिक्रामु ददथुर्विश्वकृष्टिम् ।
 क्रजिप्यं श्येनं प्रुपितप्सुमाशुं चकृत्यमर्यो नृपतिं न शूरम् २
 यं सीमन्तु प्रवतेव द्रवन्तं विश्वः पुरुर्मदति हर्षमाणः ।
 पङ्क्तिर्गृध्र्यन्तं मेधयुं न शूरं स्थतुरं वातामिव ध्रजन्तम् ३ (४२९)

यः स्मारुन्धानो गध्यां समत्सु सनुतरश्वरति गोषु गच्छन् ।
 आविक्रंजीको विदथा निचिकयत् तिरो अरतिं पर्याप आयोः
 इत स्मैर्न वस्त्रमथिं न तायुमनु क्रोशन्ति क्षितयो भेरुषु ।
 आचार्यमानं जसुरिं न श्येनं श्रवश्चाच्छा पशुमर्चं यूथम्

४

५ [११]

१ स्मासु प्रथमः सरिष्यन् नि वंवेति श्रेणिभी रथानाम् ।
 अजं कृण्वानो जन्वो न शुभ्वा रेणुं रेरिहत् किरणं ददृश्वान्
 उत स्य वाजी सहुरिर्कृतावा शुश्रूषमाणस्तन्वा समर्थे ।
 तुरं यतीषु तुरयं नृजिष्यो ऽधि भ्रुवोः किरते रेणुमृञ्जन्
 उत स्मास्य तन्यतोरिव द्यो ऋघायतो अभियुजो भयन्ते ।
 यदा सहस्रमभि धीमयो धीद् दुर्वतुः स्मा भवति भीम ऋञ्जन्
 उत स्मास्य पनयन्ति जना जूतिं कृष्टिषो अभिभूतिमाशोः ।
 उतैनमाहुः समिधे वियन्तः परा दधिका असरत् सहस्रैः
 आ दधिकाः शवसा पथ्र्व कृष्टीः सूर्य इव ज्योतिषापस्ततान् ।
 सहस्रसाः शतसा वाज्यवा पृणक्तु मध्वा समिमा वचांसि

६

७

८

९

(३९)

१० [१२] (३३३)

३ वामदेवो गौतमः । दधिकाः । त्रिष्टुप्, ३ अनुष्टुप् ।

आशुं दधिकां तसु नु ष्टवाम द्विवस्पृथिव्या उत चकिराम ।
 उच्छन्तीर्मासुपसः सृदयन्त्वति विश्वानि दुरितानि पर्पन्

१

महश्वर्कर्म्यर्वतः क्रतुप्रा दधिकावणः पुरुवारस्य वृष्णः ।

२

यं पुरुभ्यो दीद्विवांसं नाधिं दृदधुमित्रावरुणा ततुरिम्
 यो अश्वस्य दधिकावणो अकारित् समिन्द्रे अग्रा उपसो व्युष्टौ ।

३

अनागसं तमादितिः कृणोतु स मित्रेण वरुणेना सजोपाः
 दधिकावण इष ऊर्जो महो य दर्मन्माहि मरुतां नाम भद्रम् ।

४

स्वस्तये वरुणं मित्रमग्निं हवामह इन्द्रं वज्रवाहुम्
 इन्द्रमिवेदुभये वि ह्वयन्त उदीराणा यज्ञमुपप्रयन्तः ।

५

दधिकामु सृदन्नं मत्याय दृदधुमित्रावरुणा नो अश्वम्
 दधिकावणो अकारिषं जिष्णोरश्वस्य वाजिनः ।
 सुरमि नो मुखं करत् प्र ण आचूंपि तारिपत्

(४०)

५ चामदेवो गौतमः । दधिक्राः, ५ सूर्यः । जगती, ३ त्रिष्टुप् ।

दधिक्राव्ण इदु नु चर्किराम विश्वा इन्मामुपसः सूदयन्तु ।
 अपामग्नेत्पसः सूर्यस्य बृहस्पतेराङ्गिरसस्य जिष्णोः ?
 सत्वा भग्नियो गदियो दुवन्यस च्छ्रवस्याद्विष उपसस्तुरण्यसत् २
 नन्यो इवो द्रव्रः पंतङ्गरो दधिक्रावेषमूर्ज स्वर्जनत ३
 इत स्मास्य द्रवतस्तुरण्यतः पूर्णं न वेरनु वाति प्रगधिनिः ।
 द्येनस्देव धनतो अक्रुसं परि दधिक्राव्णः सहोर्जा तरिचतः ३
 इत स्व यानी शिपणिं तुरण्यति ग्रीवायीं बुद्धो अपिक्क्ष आसनि ।
 स्तुं दधिक्रा अनु संतवीत्यन् पशामङ्गास्यन्वापनीफणत् ४
 अः भुगिवा यमुन्तरिद्रम द्रोता धिपिपदतिथिदुरीणसत् ।
 सुतः विप विवः र्वोसुग मृजा गोजा क्ततजा अक्षिजा कृतम् ५ [१४] (म)

(४१)

५ चामदेवो गौतमः । इन्द्रावरुणा । त्रिष्टुप् ।

इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा सोमो जविष्मो अमृतो न होता ।
 इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा पस्पशेन्द्रावरुणा नमस्वान् ?
 इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा २
 इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा ३
 इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा ४
 इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा ५ [१५]

इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा ६
 इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा इन्द्रावरुणा ७

युवामिन्द्रचर्वसे पूर्व्याय परि प्रभूती गविषः स्वापी ।	
वृणीमहे सख्याय प्रियाय शूरा महिष्ठा पितरेव शंभू	७
ता वां धियोऽर्वसे वाजयन्तीं राजिं न जग्मुर्युवयूः सुदानू ।	
श्रिये न गाव उप सोममस्थु रिन्द्रं गिरो वरुणं मे मनीषाः	८
इमा इन्द्रं वरुणं मे मनीषा अगमन्नुप द्रविणमिच्छमानाः ।	
उपेमस्थुर्जोष्टार इव वस्वो रघ्वीरिव श्रवसो भिक्षमाणाः	९
अश्वस्य त्मना स्थस्य पुटे नित्यस्य रायः पतयः स्याम ।	
ता चक्राणा ऊतिभिर्नव्यसीभि रस्मन्ना रायो न्त्रियुतः सचन्ताम्	१०
आ नो बृहन्ता बृहतीभिरुती इन्द्रं यातं वरुणं वाजसातौ ।	
यद् विद्यवः पृतनासु प्रकीळान् तस्य वां स्याम सन्तार आजैः	११ [१६] ४५८

(४२)

१० त्रसदस्युः पौरुकुत्स्यः । त्रसदस्युः, ७-१० इन्द्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

मम द्विता राष्ट्रं क्षत्रियस्य विश्वायोर्विश्वे अमृता यथा नः ।	
क्रतुं सचन्ते वरुणस्य देवा राजामि कृष्टेरुपमस्य वधेः	१
अहं राजा वरुणो मह्यं तान्यसुर्याणि प्रथमा धारयन्त ।	
क्रतुं सचन्ते वरुणस्य देवा राजामि कृष्टेरुपमस्य वधेः	२
अहमिन्द्रो वरुणस्ते महित्वो र्वा गभीरि रजसी सुजेके ।	
त्वष्टेव विश्वा भुवनानि विद्वान् त्सनरयं रोदसी धारयं च	३
अहमपो अपिन्वमुक्षमाणा धारयं दिवं सदनं कृतस्य ।	
ऋतेन पुत्रो अदितेऋतावो त त्रिधातुं प्रथयद् वि भूमं	४
मां नरः स्वश्वा वाजयन्तो मां वृताः सुमरणे हवन्ते ।	
कूपोम्याजिं मघवाहमिन्द्र इयमि रेणुभिर्भूत्वोजाः	५ [१७]

अहं ता विश्वा चकरं नकिर्मा देव्यं सहो वरुते अर्पतिम् ।
यन्मा सोमासो ममत्रुन्यदुक्थो मे भयेते रजसी अशर
विदुष्टे विश्वा भुवनानि तस्य ता प्र वरीषि वरुणाय देवः ।
त्वं वृत्राणि शृण्विषे जपुन्वान् त्वं वृतां अग्निा इन्द्रं तिन्युन्

अस्माकमत्र पितरस्त आसन् त्सत ऋषयो दीर्गहे ब्रुध्यमानि ।
 त आयजन्त त्रसदस्युमस्या इन्द्रं न वृत्रतुरमर्धदेवम्
 पुरुकुत्सानी हि वामदाशान्द्रव्येभिरिन्द्रावरुणा नमोभिः ।
 अथा राजानं त्रसदस्युमस्या वृत्रहणं ददथुरर्धदेवम्
 राया वयं संसवांसो मदेम हव्येन देवा यवसेन गावः ।
 तां धेनुमिन्द्रावरुणा युवं नो विश्वाहा धत्तमनपस्फुरन्तीम्

८

९

१० [१८] (४६८)

(४३)

७ पुरुमीळहाजमीळहौ सौहोत्रौ । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

क उ श्रवत् कतमो यज्ञियानां वन्दारु देवः कतमो जुषाते ।
 कस्येमां देवीममृतेषु प्रेष्ठां हृदि श्रेषाम सुष्टुतिं सुहव्याम्
 को मृळाति कतम आगमिष्ठो देवानासु कतमः शंभविष्ठः ।
 रथं कर्माहृद्द्ववदश्वमाशुं यं सूर्यस्य दुहितावृणीत
 मक्षू हि प्मा गच्छथ ईवतो द्यूनिन्द्रो न शक्तिं परितक्म्यायाम् ।
 द्विव आजाता द्विव्या सुपर्णा कया शचीनां भवथः शचिष्ठा
 का वां भूदुपमातिः कया न आश्विना गमथो हूयमाना ।
 को वां महाश्चित् त्यजसो अभीक उरुप्यतं माध्वी दसा न ऊती
 उरु वां रथः परि नक्षति द्यामा यत् समुद्रादुभि वर्तते वाम् ।
 मध्वा माध्वी मधु वां पुषायन् यत् सीं वां पृक्षो भुरजन्त पक्वाः
 सिन्धुर्ह वां रसया सिञ्चदश्वान् घृणा वयोऽरुपासुः परि ग्मन् ।
 तदू पु वामजिरं चेति यानं येन पती भवथः सूर्यायाः
 इहेह यद् वां समना पंपृक्षे सेयमस्मे सुमतिर्वाजरत्ना ।
 उरुप्यतं जरितारं युवं ह श्रितः कामो नासत्या युवद्विक्क

१

२

३

४

५

६

७ [१९] (४७५)

(४४)

७ पुरुमीळहाजमीळहौ सौहोत्रौ । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

ते वां रथं वृषमद्या हुवेम पृथुत्रयमश्विना संगतिं गोः ।
 यः सूर्या वहति वन्धुरायुर्गिर्वाहसं पुरुतमं वसूयुम्

१

(४७३)

युवं श्रियंमश्विना देवता तां दिवो नपाता वनथः शचीभिः ।
 युवोर्वपुर्भि पृक्षः सचन्ते वहन्ति यत् ककुहासो रथे वाग्
 को वामद्या करते रातहव्य ऊतये वा सुतपेयाय वाकैः ।
 ऋतस्य वा वनुये पूर्याय नमो येमानो अश्विना ववर्तत्
 हिरण्ययेन पुरुभू रथेनेमं यज्ञं नासत्योपं यातम् ।
 पिबाथ इन्मधुनः सोम्यस्य दधथो रत्नं विधते जनाय
 आ नो यातं दिवो अच्छा पृथिव्या हिरण्ययेन सुवृता रथेन ।
 मा वामन्ये नि यमन् देवयन्तः सं यद् वृदे नामिः पूर्या वाम्
 नू नो रथिं पुरुवीरं बृहन्तं दसा मिमाथामुभयेष्वस्मे ।
 नरो यद् वामश्विना स्तोममावन् त्सधस्तुतिमाजमीळ्हासो अगमन्
 इहेह यद् वां समना पंपृक्षे सेयमस्मे सुमतिर्वाजरत्ना ।
 उरुष्यतं जरितारं युवं हं श्रितः कामो नासत्या युवद्रिक्

२

३

४

५

६

७ [२०] (४८२)

(४५)

७ वामदेवो गौतमः । अश्विनौ । जगती, ७ त्रिष्टुप् ।

एष स्य भानुरुदियति युज्यते रथः परिज्मा दिवो अस्य सानवि ।
 पूक्षासो अस्मिन् मिथुना अधि त्रयो दृतिस्तुरीयो मधुनो वि रंशते
 उद् वां पूक्षासो मधुमन्त ईरते रथा अश्वास उपसो व्युष्टिपु ।
 अपोर्णुवन्तस्तम आ परीवृतं स्वर्णं शुक्रं तन्वन्त आ रजः
 मध्वः पिवतं मधुपेभिरासभि रूत प्रियं मधुने युञ्जाथां रथम् ।
 आ वर्तन्ति मधुना जिन्वथस्पथो दृतिं वहेथे मधुमन्तमश्विना
 हंसासो ये वां मधुमन्तो अस्त्रिधो हिरण्यपणी उहुव उपवुधः ।
 उदुप्रुतो मन्दिनो मन्दिनिस्पृशो मध्वो न मक्षः सर्वनानि गच्छथः
 स्वध्वरासो मधुमन्तो अग्रयं उसा जरन्ते प्रति वस्तोरश्विना ।
 यन्निक्तहस्तस्तरणिर्विचक्षणः सोमं सुपाव मधुमन्तमद्रिभिः
 आकेनिपासो अहभिर्दिविध्वतः स्वर्णं शुक्रं तन्वन्त आ रजः ।
 सूरश्चिदश्वान् युयुजान ईयते विश्वा अनु स्वधवा चेतथस्पथः
 प्र वामवोचमश्विना धियंधा रथः स्वध्वो अजरो यो अन्ति ।
 येन सद्यः परि रजाति ग्रथो हविर्मन्तं तरणिं भोजमच्छ

१

२

३

४

५

६

७ [२१] (४८२)

(४६)

[पञ्चमोऽनुवाकः ॥५॥ सू० ४६-५८]

७ वामदेवो गौतमः । इन्द्रवायू, २ वायुः । गायत्री ।

अग्रं पिवा मधूनां सुतं वायो दिविष्टिषु	। त्वं हि पूर्वपा असिं	१
शतेनां नो अभिष्टिभिर्नियुत्वाँ इन्द्रसाराथिः	। वायो सुतस्य तृम्पतम्	२
आ वां सहस्रं हरय इन्द्रवायू अभि प्रयः	। वहन्तु सोमपीतये	३
रथं हिरण्यवन्धुरमिन्द्रवायू स्वध्वरम्	। आ हि स्थार्थो दिविस्पृशम्	४
रथेन पृथुपार्जसा द्वाश्वासमुप गच्छतम्	। इन्द्रवायू इहा गतम्	५
इन्द्रवायू अयं सुतस्तं देवेभिः सजोयसा	। पित्रतं द्वाशुषो गृहे	६
इह प्रयाणमस्तु वा मिन्द्रवायू विमोचनम्	। इह वां सोमपीतये	७ [२२] (४६६)

(४७)

४ वामदेवो गौतमः । इन्द्रवायू, १ वायुः । अनुष्टुप् ।

वायो शुक्रो अयामि ते मध्वो अग्रं दिविष्टिषु ।	
आ याहि सोमपीतये स्पार्हो देव नियुत्वंता	१
इन्द्रश्च वायवेषां सोमानां पीतिमर्हथः ।	
युवां हि यन्तन्देवो निम्नमापो न सध्वक्	२
वायविन्द्रश्च शुष्मिणां सुरथं शवसस्पती ।	
नियुत्वंन्ता न ऊतय आ यातं सोमपीतये	३
या वां सन्ति पुरुस्पृहो नियुतो द्वाशुषे नरा ।	
अस्मे ता यज्ञवाहसेन्द्रवायू नि यच्छतम्	४ [२३] (५००)

(४८)

५ वामदेवो गौतमः । वायुः । अनुष्टुप् ।

विहि होत्रा अवीता विपो न रायो अर्यः ।	
वायवा चन्द्रेण रथेन याहि सुतस्य पीतये	१
नियुवाणो अशस्ती नियुत्वाँ इन्द्रसाराथिः ।	
वायवा चन्द्रेण रथेन याहि सुतस्य पीतये	२ (५०१)

अनु कृष्णे वसुधिति	येमाते विश्वपेशसा ।	
वायवा चन्द्रेण रथेन	याहि सुतस्य पीतये	३
वहन्तु त्वा मनोयुजो	युक्तासो नवतिर्नव ।	
वायवा चन्द्रेण रथेन	याहि सुतस्य पीतये	४
वार्यो शतं हरीणां	युवस्व पोष्याणाम् ।	
उत वा ते सहस्रिणो	स्थ आ यातु पाजसा	५ [२४] (५०५)

(४९)

६ वामदेवो गौतमः । इन्द्रावृहस्पती । गायत्री ।

इदं वांमास्ये हविः	प्रियमिन्द्रावृहस्पती । उक्थं मर्दश्च शस्यते	१
अयं वां परिं पिच्यते	सोमं इन्द्रावृहस्पती । चारुर्मदाय पीतये	२
आ न इन्द्रावृहस्पती	गृहमिन्द्रश्च गच्छतम् । सोमपा सोमपीतये	३
अस्मे इन्द्रावृहस्पती	रयिं धत्तं शतग्विनम् । अश्वावन्तं सहस्रिणाम्	४
इन्द्रावृहस्पती वयं	सुते गीभिर्हिवामहे । अस्य सोमस्य पीतये	५
सोममिन्द्रावृहस्पती	पित्रतं द्वाशुषो गृहे । मादयेथां तदोक्सा	६ [२५] (५११)

(५०)

११ वामदेवो गौतमः । वृहस्पतिः, १०-११ इन्द्रावृहस्पती । त्रिष्टुप्, १० जगती ।

यस्तस्तम्भ सहसा वि ज्मो अन्तान्	वृहस्पतिस्त्रिपधस्थो र्वेण ।	
तं प्रत्नास ऋषयो दीध्यानाः	पुरो विप्रा दधिरे मन्द्रजिह्वम्	१
धुनेतयः सुप्रकेतं मदन्तो	वृहस्पते अभि ये नस्ततसे ।	
पृषन्तं सुप्रमर्दधमूर्ध्वं	वृहस्पते रक्षतादस्य योनिम्	२
वृहस्पते या परमा परावद	त आ त ऋतस्पृशो नि पेटुः ।	
तुभ्यं स्वाता अंवाता अद्रिदुग्धा	मध्वः ध्योतन्यभितो विरप्शम्	३
वृहस्पतिः प्रथमं जायमानो	महो ज्योतिपः परमे ज्योनिम् ।	
सप्तस्यस्तुविजातो र्वेण	वि सप्तस्येतिरधमन् तमांसि	४
स सुष्टुभा स ऋक्वता गणेन	बलं ररोज फालिगं र्वेण ।	
वृहस्पतिस्त्रियां हव्यसूतः	कनिकद्द् वावशतीरुदाजन्	५ [२६] (५१)

एवा पित्रे विश्वदेवाय वृष्णे यज्ञेर्विधेम नमसा हविर्भिः ।
 बृहस्पते सुप्रजा वीरवन्तो वयं स्याम पतयो रयीणाम्
 स इद् राजा प्रतिजन्यानि विश्वा शुष्मेण तस्थावभि वीर्येण ।
 बृहस्पतिं यः सुभृतं विभर्ति बलगूयति वन्दते पूर्वभाजम्
 स इत् क्षेति सुधित ओकसि स्वे तस्मा इळा पिन्वते विश्वदानीम् ।
 तस्मै विशः स्वयमेवा नमन्ते यस्मिन् ब्रह्मा राजनि पूर्वं एति
 अप्रतीतो जयति सं धनानि प्रतिजन्यान्युत या सजन्त्या ।
 अवस्यवे यो वरिवः कृणोति ब्रह्मणे राजा तमवन्ति देवाः

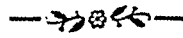
६
७
८
९

इन्द्रश्च सोमं पिवतं बृहस्पते ऽस्मिन् यज्ञे मन्दसाना वृषण्वसू ।
 आ वां विशन्तिवन्दवः स्वाभुवो ऽस्मे शयिं सर्ववीरं नि यच्छतम्

१०

बृहस्पत इन्द्र वर्धतं नः सचा सा वां सुमतिभूत्वस्मे ।
 अविष्टं धियो जिगृतं पुरंधीर्जजस्तमर्यो वनुषामरातीः

११ [२७] (५२२)

[अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ व० १-२६]

(५१)

११ वामदेवो गौतमः । उपाः । त्रिष्टुप् ।

इदमु त्यत् पुरुतमं पुरस्ता ज्ज्योतिस्तमसो वयुनावदस्थात् ।
 नूनं दिवो दुहितरो विभातीर्गातुं कृणवन्नुषसो जनाय
 अस्थुरु चित्रा उपसः पुरस्ता निमिता इव स्वरवोऽध्वरेषु
 व्यू व्रजस्य तमसो द्वारे च्छन्तीरव्रच्छुचयः पावकाः
 उच्छन्तीरद्य चितयन्त भोजान् राधोदेयायोषसो मघोनीः ।
 अचित्रे अन्तः पणयः ससन्त्वबुध्यमानास्तमसो विमध्ये
 कुवित् स देवीः सनयो नवो वा यामो बभूयादुषसो वो अद्य ।
 येना नवगवे अङ्गिरे दशगवे सप्तार्ये रेवती रेवदूष
 युयं हि देवीर्ऋतयुग्मिभ्रश्चैः परिप्रयाथ भुर्वनानि सद्यः ।
 प्रबोधयन्तीरुषसः ससन्तं द्विपाच्चतुष्पाच्चरथाय जीवम्

१
२
३
४
५ [१]

क्व स्विदासां कतमा पुराणी यया विधाना विदुधुर्ऋणाम् ।
 शुभं यच्छुभ्रा उपसश्चरन्ति न वि ज्ञायन्ते सहशीरजुयाः

६ (५२८)

ता वा ता भद्रा उपसः पुरासु रभिष्टिद्युम्ना कृतजातसत्याः ।	
यास्वीज्ञानः शशमान उक्थैः स्तुवञ्छंसन् द्रविणं सद्य आप	७
ता आ चरन्ति समना पुरस्तात् समानतः समना पप्रथानाः ।	
ऋतस्य देवीः सदर्सो बुधाना गवां न सर्गा उपसो जरन्ते	८
ता इह्वेव समना समानी रमीतवर्णा उपसश्चरन्ति ।	
गृह्णन्तीरभ्वमसितं रुशद्भिः शुक्रास्तनूभिः शुचयो रुचानाः	९
रपिं दिवो दुहितरो विभातीः प्रजावन्तं यच्छतास्मासु देवीः ।	
स्योनादा वः प्रतिबुध्यमानाः सुवीर्यस्य पतयः स्याम	१०
तद् वो दिवो दुहितरो विभाती रूपं तुव उपसो यज्ञकेतुः ।	
वपं स्याम यशसो जनेषु तद् द्यौश्च धृतां पृथिवी च देवी	११ [२] (५३३)

(५२)

७ वामदेवो गौतमः । उपाः । गायत्री ।

प्रति प्या सूनरी जनी व्युच्छन्ती परि स्वसुः ।	
दिवो अंदाशिं दुहिता	१
अश्वेव चित्रारुषी माता गवामृतावरी ।	
सतामूदश्विनोरुषाः	२
उत सखास्यश्विनो रुत माता गवामसि ।	
उतोषो वस्व ईशिपे	३
यावयद्वेषसं त्वा चिकित्वित् सूनृतावरि ।	
प्रति स्तोमैरभुत्स्माहि	४
प्रति भद्रा अदृक्षत गवां सर्गा न रुमयः ।	
ओषा अप्रा उरु ज्रयः	५
आपप्रुषीं विभावरि व्यावज्योतिषा तमः ।	
उषो अनुं स्वधामव	६
आ द्यां तनोपि रुदिमभि रान्तरिक्षमुरु प्रियम् ।	
उषः शुकेर्ण शोचिषां	७ [३] (५३०)

(५३)

७ वामदेवो गौतमः । सविता । जगती ।

तद् देवस्य सवितुर्वार्यं महद् वृणीमहे असुरस्य प्रचेतसः ।
 छर्दिर्न दाशुषे यच्छति त्मना तन्नो महौ उर्दयान् देवो अक्तुभिः १
 द्विवो धर्ता भुवनस्य प्रजापतिः पिशङ्गं द्वापिं प्रति मुञ्चते कृविः ।
 विचक्षणः प्रथयन्नापृणन्नुर्व जीजनत् सविता सुम्रमुक्थ्यम् २
 आप्रा रजांसि दिव्यानि पार्थिवा श्लोकं देवः कृणुते स्वाय धर्मणे ।
 प्र बाहू अस्माक् सविता सर्वाभानि निवेशयन् प्रसुवन्नक्तुभिर्जगत् ३
 अदाभ्यो भुवनानि प्रचाकशद् व्रतानि देवः सविताभि रक्षते ।
 प्रास्नाग्बाहू भुवनस्य प्रजाभ्यो धृतव्रतो महो अजमस्य राजति ४
 त्रिरन्तरिक्षं सविता महित्वना त्री रजांसि परिभूस्त्रीणि रोचना ।
 तिस्रो दिवः पृथिवीस्तिस्र इन्वति त्रिभिर्व्रतैरभि नो रक्षति त्मना ५
 बृहत्सुम्रः प्रसवीता निवेशनो जगतः स्थातुरुभयस्य यो वशी ।
 स नो देवः सविता शर्म यच्छ त्वस्मे क्षयाय त्रिवरुथमहंसः ६
 आगन् देव ऋतुभिर्वधतु क्षयं दधातु नः सविता सुप्रजामिषम् ।
 स नः क्षपाभिरहभिश्च जिन्वतु प्रजावन्तं रयिमस्मे समिन्वतु ७ [४] (५४७)

(५४)

६ वामदेवो गौतमः । सविता । जगती, ६ विष्टुप् ।

अभूद् देवः सविता वन्द्यो नु न इदानीमहं उपवाच्यो नृभिः ।
 वि यो रत्ना भजति मानवेभ्यः श्रेष्ठं नो अत्र द्रविणं यथा दधत् १
 देवेभ्यो हि प्रथमं यज्ञियेभ्यो ऽमृतत्वं सुवासिं भागमुत्तमम् ।
 आदिद् दामानं सवितुर्व्यूषुषे ऽनूचीना जीविता मानुषेभ्यः २
 अर्चिन्ती यच्चकूमा दैव्ये जने वीनैर्दक्षैः प्रभूती पूरुपत्वता ।
 देवेषु च सवितुर्मानुषेषु च त्वं नो अत्र सुवतादनागसः ३
 न प्रमिये सवितुर्दैव्यस्य तद् यथा विश्वं भुवनं धारयिष्यति ।
 यत् पृथिव्या वरिमन्ना स्वङ्गुरि वर्ष्मन् द्विवः सुवति सत्यमस्य तत् ४ (५५१)

इन्द्रं ज्येष्ठान् बृहद्भ्यः पर्वतस्यः श्रयो पृथ्व्यः सुवासि पृथ्व्यावितः ।

यथायथा पतयन्तो विषमिन् पृथ्वं तन्धुः सवितः सुवायं ते ५

ये तु विरहन् तस्यितः सुवागो विधेद्विधु मौभगमासुवन्ति ।

इन्द्रो आवापृथिवी सिन्धुं रन्दि गविन्विना अदितिः गर्भं वंसन ६ [५] (५५३)

(५५)

१० वामदेवो गौतमः । विश्वे देवाः । विष्णुप्, ८-१० गायत्री ।

को वञ्छाता वंसवुः को वञ्छता आवाभूमो अदिते त्रासीथां नः ।

सर्हीयसो वरुण मित्र मर्तान् को वोऽध्वरे वरिवो धाति देवाः १

प्र ये धामानि पूर्याण्यर्चान् वि यदुच्छान् वियोतारो अमूराः ।

विधातारो वि ते दधुर्गन्ना क्रतधीतयो रुचन्त वृष्माः २

प्र पूर्यामर्दिति सिन्धुमर्कः स्वस्तिमीळे सख्याय देवीम् ।

उभे यथा नो अहनी निपात उपासानक्तां करतामदब्धे ३

व्ययमा वरुणश्चेति पन्था मिपस्पतिः सुवितं गातुमग्निः ।

इन्द्रो विष्णु नृवदु पु स्तवान्ना शर्म नो यन्तममवद वरुथम् ४

अ पर्वतस्य मरुतामवांसि देवस्यं चातुरत्रि भगस्य ।

पात् पतिर्जन्यादंहसो नो मित्रो मित्रियादुत न उरुष्येत ५ [६]

नू रोदसी अहिना बुध्न्येन स्तुवीत देवी अप्वेभिरिष्टैः ।

समुद्रं न संचरणे सनिष्यवो घर्मस्वरसो नद्योऽ अर्ष वन् ६

देवैर्नो देव्यदितिर्नि पातु देवञ्छाता त्रायतामप्रयुच्छन् ।

नहि मित्रस्य वरुणस्य धासि मर्हीमासि प्रमियं सान्वग्नेः ७

अग्निरीशे वसव्यस्याऽग्निर्महः सौभगस्य ।

तान्युस्मभ्यं रासते ८

उपो मघोन्या वह्नु सूनुते वार्या पुरु ।

अस्मभ्यं वाजिनीवति ९

तत् सु नः सविता भगो वरुणो मित्रो अर्षमा ।

इन्द्रो नो राधसा गमत् १० [७] (५६३)

(५३)

७ वामदेवो गौतमः । सविता । जगती ।

तद् देवस्य सवितुर्वार्यं महद् वृणीमहे असुरस्य प्रचेतसः ।	
छर्दिर्न दाशुपे यच्छति त्वना तन्नो महौ उर्दयान् देवो अक्तुभिः	१
दिवो धर्ता भुवनस्य प्रजापतिः पिशङ्गं द्वापिं प्रति मुञ्चते कविः ।	
विचक्षणः प्रथयन्नापुणत्रुर्व जीजनत् सविता सुन्नमुक्थ्यम्	२
आप्रा रजांसि द्विव्यानि पार्थिवा श्लोकं देवः कृणुते स्वाय धर्मणे ।	
प्र ब्राह्म अस्माक् सविता सर्वामनि निवेशयन् प्रसुवन्नक्तुभिर्जगत्	३
अदाभ्यो भुवनानि प्रचारकशद् व्रतानि देवः सविताभि रक्षते ।	
प्रासाग्ब्राह्म भुवनस्य प्रजाभ्यो धृतवतो महो अजमस्य राजति	४
त्रिन्तरिक्षं सविता महित्वना त्री रजांसि परिभूस्त्रीणि रोचना ।	
तिस्रो दिवः पृथिवीस्त्रिस्र इन्वति त्रिभिर्व्रतैरभि नो रक्षति त्वना	५
बृहत्सन्नः प्रसवीता निवेशनो जगतः स्थातुरुभयस्य यो वृशी ।	
स नो देवः सविता शर्म यच्छ त्वस्मे क्षयाय त्रिवरुथमंहसः	६
आगन् देव ऋतुभिर्वर्धतु क्षयं दधातु नः सविता सुप्रजामिपम् ।	
स नः क्षपाभिर्हभिश्च जिन्वतु प्रजावन्तं रुयिमस्मे समिन्वतु	७ [४] (५३)

(५४)

६ वामदेवो गौतमः । सविता । जगती, ६ त्रिष्टुप् ।

अभुद् देवः सविता वन्द्यो नु न इदानीमहं उपवाच्यो नृभिः ।	
वि यो रत्ना भजति मानवेभ्यः श्रेष्ठं नो अत्र द्रविणं यथा दधत्	१
देवेभ्यो हि प्रथमं यज्ञिवेभ्यो ऽमृतत्वं सुवासिं भागमुत्तमम् ।	
आदिद् इमानं सवितुर्व्यूणुषे ऽनूचीना जीविता मानुषेभ्यः	२
अचिन्ती चर्चकुमा देव्ये जने इनिर्दक्षैः प्रभृती प्ररुपत्वता ।	
देवेषु च सवितुर्मानुषेषु च त्वं नो अत्र सुवतादनागसः	३
न प्रतिये सवितुर्देवस्य तद् यथा विश्वं भुवनं धारयिष्यति ।	
यद् इधिव्या वरिमहा स्वङ्गि वर्मन् दिवः सुवति सत्यमस्य तत्	४ (५४)

शुनासीराविमां वाचं जुषेथां यद् विवि चक्रथुः पर्यः ।
तेनेमामुर्प सिञ्चतम्

५

अर्वाचीं सुभगे भव सीति वन्दामहे त्वा ।

यथा नः सुभगासंसि यथा नः सुफलासंसि

६

इन्द्रः सीतां नि गृह्णातु तां पूषानुं यच्छतु ।

सा नः पर्यस्वती दुहा मुत्तरामुत्तरां समां

७

शुनं नः फाला वि कृषन्तु भूमिं शुनं कीनाशां अभि यन्तु वाहैः ।

शुनं पर्जन्यो मधुना पर्योभिः शुनासीरा शुनमस्मासु धत्तम्

८ [९] (५७८)

(५८)

११ वामदेवो गौतमः । अग्निः, सूर्यो वाऽऽपो वा गावो वा घृतस्तुतिर्वा । त्रिष्टुप्, २२ जगती ।

समुद्राद्भिर्मधुमाँ उदारु दुषांशुना सममृतत्वमानद् ।

घृतस्य नाम गृह्यं यदस्ति जिह्वा देवानाममृतस्य नाभिः

१

वयं नाम प्र ब्रवामा घृतस्याऽस्मिन् यज्ञे धारयामा नमोभिः ।

उप ब्रह्मा शृणवच्छस्यमानं चतुःशृङ्गोऽवमीद् गौर एतत्

२

चत्वारि शृङ्गा त्रयो अस्य पादा द्वे शीर्षे सप्त हस्तासो अस्य ।

त्रिधा ब्रह्मो वृषभो रारवीति महो देवो मर्त्याँ आ विवेश

३

त्रिधा हितं षणिभिर्गृह्यमानं गविं देवासो घृतमन्वाविन्दन् ।

इन्द्र एकं सूर्य एकं जजान वेनादेकं स्वधया निष्टतक्षुः

४

एता अर्पन्ति हृद्यात् समुद्राच्छतत्रजा रिपुणा नावृक्षे ।

घृतस्य धारां अभि चाकशीमि हिरण्ययो वेतसो मध्यं आताम्

५ [१०]

सम्पक्त्वंवन्ति सरितो न धेना अन्तर्द्वेदा मनसा पूवमानाः ।

एते अर्पन्त्युर्मयो घृतस्य मृगा इव क्षिपणोरीर्षभाणाः

६

सिन्धोरिव प्राध्वने शूघ्रनासो वातप्रमियः पतयन्ति यज्ञाः ।

घृतस्य धारां अरुपो न वाजी काष्ठां भिन्दन्मिभिः पिन्वमानः

७

(५८१)

(५६)

७ वामदेवो गौतमः । द्यावापृथिवी । त्रिष्टुप्, ५-७ गायत्री ।

मही द्यावापृथिवी इह ज्येष्ठे रुचा भवतां शुचयन्दिरकैः ।	
यत् सीं वरिष्ठे बृहती विमिन्वन् रुचन्द्रोक्षा पप्रथानेभिरेवैः	१
देवी देवेभिर्यजते यज्ञै रमिनती तस्थतुरुक्षमाणे ।	
ऋतावरी अद्गहा देवपुत्रे यज्ञस्य नेत्री शुचयन्दिरकैः	२
स इत् स्वपा भुवनेष्वासु य इमे द्यावापृथिवी जुजान ।	
उर्वा गभीरे रजसी सुमेके अवंशे धीरः शच्या समैरत्	३
नू रोदसी बृहद्भिर्नो वरुथैः पत्नीवद्भिरिपयन्ती सजोषाः ।	
उरुची विश्वे यजते नि पातं धिया स्याम रथ्यः सदासाः	४
प्र वां महि द्यवी अभ्युपस्तुतिं भरामहे ।	
शुची उप प्रशस्तये	५
पुनाने तुन्वा मिथः स्वेन दक्षेण राजथः ।	
ऊह्यार्थे सुनाहृतम्	६
मही मित्रस्य साधथ स्तरन्ती पिप्रती ऋतम् ।	
परि यज्ञं नि पदथुः	७ [८] (५७)

(५७)

८ वामदेवो गौतमः । १-३ क्षेत्रपतिः; ४ शुनः; ५, ८ शुनासीरौ; ६-७ सीता ।
अनुष्टुप्; ५ पुर उष्णिक्; २, ३, ८ त्रिष्टुप् ।

क्षेत्रस्य पतिना वयं हितेनेव जयामसि ।	
गामश्वं पोषयित्वा स नो मृच्छतीदृशे	१
क्षेत्रस्य पते मधुमन्तमूर्मि धेनुर्वि पयो अस्मासु धुक्व ।	
मधुश्चतुं द्युतमिव मपूत मृतस्य नः पतयो मृच्छयन्तु	२
मधुमन्तोरिषध्यां आपो मधुमन्नो भवत्वन्तरिक्षम् ।	
क्षेत्रस्य पतिमधुमान् नो अस्व रिष्यन्तो अन्वेनं चरेम	३
शुने ब्रह्माः शुने नरः शुने कूपतु लाङ्गलम् ।	
शुने वज्रा वधन्तां शुनमद्रामुदिङ्गय	४ (५८)

शुनासीराविमां वाचं जुषेथां यद् विवि चक्रथुः पर्यः ।
तेनेमामुप सिञ्चतम्

५

अर्वाचीं सुभगे भव सीति वन्दामहे त्वा ।
यथा नः सुभगासांसि यथा नः सुफलासांसि

६

इन्द्रः सीतां नि गृह्णातु तां पूषानुं यच्छतु ।
सा नः पर्यस्वती दुहा मुत्तरामुत्तरां समां

७

शुनं नः फाला वि कृषन्तु भूमिं शुनं कीनाशां अभि चन्तु ब्रह्मैः ।
शुनं पर्जन्यो मधुना पर्योभिः शुनासीरा शुनमस्मानु धत्तम्

८ [९] (५७८)

(५८)

११ वामदेवो गौतमः । अग्निः, सूर्यो वाऽऽपो वा गावो वा घृतस्तुतिर्वा । विष्णुप. ११ जगती ।

समुद्राद्रूर्मिर्मधुमाँ उदार दुषांशुना सममृतत्वमानद्र ।

घृतस्य नाम गुह्यं यदस्ति जिह्वा देवानाममृतस्य नाभिः

१

वयं नाम प्र ब्रवामा घृतस्याऽस्मिन् यज्ञे धारयामा नमोभिः ।

उप ब्रह्मा शृणवच्छस्यमानं चतुःशृङ्गोऽयमीद गौर एतत्

२

चत्वारि शृङ्गा त्रयो अस्य पावु द्वे शीर्षे सप्त हस्तांसो अम्भ ।

त्रिधा बद्धो वृषभो रोरवीति महो देवो मर्त्या आ विवेत

३

त्रिधा हितं पणिभिर्गुह्यमानं गार्धि देवासां पुनरावधिदत्त ।

इन्द्र एकं सूर्य एकं जजान येनादेकं सृष्टया विधत्तुः

४

एता अर्पन्ति हृथात्र समुद्राच्छतर्वजा विपुला नाइवसे ।

घृतस्य धारां अभि धारुशीमि हिष्यसो वेतुसो बन्धु एतान्

५ [१०]

सम्पक्व अर्पन्ति हृरितो न धेना अर्पन्तुषा मन्त्रा एतान्

एते अर्पन्त्युमर्षो घृतस्य मृगा इव शिष्योर्गुरुणां च

६

सिन्धोरिव प्राग्भजे शृष्टनाहो वातमभिर एव यतिन सुभ्रुव ।

घृतस्य धारां अरुषो न धावो वातस्य शिष्योर्गुरुणां च

७

अभि प्रवन्त समनेव योषाः कल्याण्यः स्मयमानासो अभिम् ।
घृतस्य धाराः समिधो नसन्त ता जुषाणो हर्यति जातवेदाः

८

कन्या इव वहतुमेतवा उ अरुयञ्जाना अभि चाकशीमि ।
यत्र सोमः सूयते यत्र यज्ञो घृतस्य धारा अभि तत् पवन्ते

९

अभ्यर्षत सुदुतिं गन्वमाजि मस्मासु भद्रा द्रविणानि धत् ।
इमं यज्ञं नयत देवता नो घृतस्य धारा मधुमत् पवन्ते

१०

धामन् ते विश्वं भुवनमधि श्रित मन्तः समुद्रे हृद्यन्तरायुषि ।
अपामनीके समिधे य आभूत स्तमश्याम मधुमन्तं त ऊर्मिम्

११ [११] (५८)

॥ इति चतुर्थं मण्डलं समाप्तम् ॥

मंत्र-संख्या

तृतीयमंडलस्यान्तपर्यन्तं ३०५२

चतुर्थमंडलस्य ५८९

सर्वयोगः- ३६४१

आद्य रथं भानुमो भानुमन्तमग्ने तिष्ठ यजतेभिः समन्तम् ।
 विद्वान् पथीनामुर्वन्तरिक्षमेह देवान् हविरग्राय वक्षि
 अवोचाम कवये मेध्याय वचो वन्दारु वृषभाय वृष्णे ।
 गर्विष्ठिरो नमसा स्तोर्ममग्नौ दिवीव रुक्ममुख्यश्चमश्रेत

११

१२ [१३] (११)

(२)

१२ कुमार आत्रेयः, वृशो वा जानः, उभो वा; १, ९ वृशो जानः । अग्निः । त्रिष्टुप्, १२ शक्यरी ।

कुमारं माता युवतिः समुब्धं गुहां त्रिभर्ति न ददाति पित्रे ।
 अनीकमस्य न मिनज्जनांसः पुरः पश्यन्ति निहितमरुतौ

१

कमेतं त्वं युवते कुमारं पेपीं त्रिभर्षिं महिषी जजान ।
 पूर्वाहिं गर्भः शरदो ववर्धाऽपश्यं जातं यदसूत माता

२

हिरण्यदन्तं शुचिर्वर्णमारात् क्षेत्रादपश्यमायुधा मिमानम् ।
 वृदानो अस्मा अमृतं विपृक्वत् किं मामनिन्द्राः कृणवन्ननुक्थाः

३

क्षेत्रादपश्यं सनुतश्चरन्तं सुमद् यूथं न पुरु शोभमानम् ।
 न ता अगृभ्रन्नजनिष्ट हि षः पलिक्नीरिद् युवतयो भवन्ति

४

के मे मर्यकं वि यवन्त गोभिर्न येषां गोपा अरणश्चिदास ।
 य ईं जगृभुरव ते सृजन्त्वाजाति पश्व उप नश्चिकित्वान्

५

वसां राजानं वसति जनाना मरातयो नि दधुर्मत्येषु ।
 ब्रह्माण्यत्रेव तं सृजन्तु निन्दितारो निन्द्यासो भवन्तु

६ [१४]

शुनश्चिच्छेपं निर्दितं सहस्राद् यूपादमुञ्चो अशमिष्ट हि षः ।
 एवास्मदग्ने वि मुमुग्धि पाशान् होतश्चिकित्त्व इह तू निषद्य

७

हृणीयमानो अप हि मदैयेः प्र मे देवानां व्रतपा उवाच ।
 इन्द्रो विद्रो अनु हि त्वा चक्ष तेनाहमग्ने अनुशिष्ट आगाम्

८

बृहता भात्यग्नि राविर्विश्वानि कृणुते महित्वा ।
 : संहते दुरेवाः शिशीते शृङ्गे रक्षसे विनिक्षे

९

स्वानासो दिवि पन्त्वग्ने स्तिग्मायुधा रक्षसे हन्तवा उ ।
 चिदस्य प्र रुजन्ति भामा न वरन्ते परिबाधो अदेवीः

१०

(१२)

एतं ते स्तोमं तुविजातु विप्रो रथं न धीरः स्वपा अतक्षम् ।

यदीदृशे प्रति त्वं देव हर्षाः स्वर्वतीरप एना जयेम

११

तुविगीवो वृषभो वावृधानो ऽशत्र्वर्चः समजाति वेदः ।

इतीममग्निममृता अवोचन् बृहिर्मते मनवे शर्मं यंस—द्विर्मते मनवे शर्मं यंसत् १२ [१५] (२३)

(३)

१२ वसुधुत आत्रेयः । अग्निः, ३ मरुद्भुविष्णवः । त्रिष्टुप्, १ विराट् ।

त्वमग्ने वरुणो जायसे यत् त्वं मित्रो भवसि यत् समिन्द्रः ।

त्वे विश्वे सहसस्पुत्र देवा—स्त्वमिन्द्रो द्वाशुषे मर्त्याय

१

त्वमर्षमा भवसि यत् कनीनां नाम स्वधावन् गुह्यं विभर्षि ।

अअन्ति मित्रं सुधितं न गोभि—र्यद् दंपती समनसा कृणोषि

२

तव श्रिये मरुतो मर्जयन्त रुद्र यत् ते जनिम् चारुं चित्रम् ।

एदं यद् विष्णोरुपमं निधायि तेन पासि गुह्यं नाम गोनाम्

३

तव श्रिया सुहृशो देव देवाः पुरु दधाना अमृतं सपन् ।

होतारमग्निं मनुषो नि पेटु—र्दशस्यन्त उशिजः शंसमायाः

४

न त्वद्धोता पूर्वी अग्ने यजीयान् न काव्यं पुरो अस्ति न्ययः ।

विशश्च यस्या अतिथिर्भवसि स यज्ञेन वनपद् देव नान

५

इयमग्ने वनुयाम त्वोता वसूयवो हविषा वुष्यमानाः ।

इयं समर्ये विदथेष्वह्नां वयं शया सहसस्पुत्र मर्तान

६

यो न आगो अभ्येनो भग—त्वधीकृषमपशति इयान ।

जही चिकित्वो अभिशस्तिमेता—मथे यो नो मु देवो वि वुष्ये

त्वामस्या व्युषिं देव पूर्वे इतं कृण्वन्ता अयजन्त कृषिः ।

सन्धे यदस्य इयंसे रक्षीणां देवो मर्तव्यमिति प्रवृत्ताः

अर्च स्पृधि पितरं योषिं विशान् एते यज्ञे कृषिः कृषिः कृषिः ।

जहा चिकित्वो अभि यंशस्ते नो—ऽग्ने इयं कृषिः कृषिः कृषिः ।

भूरं नाम वन्दमानो इयति इति यो यज्ञे वन्दमानो इयति ।

इति इयस्य सहसा यज्ञान् इयमानो इयति इयति ।

आद्य रथं भानुमो भानुमन्तमग्ने तिष्ठ यजतोभिः समन्तम् ।
 विद्वान् पथीनामुर्वान्तरिक्षमेह देवान् हविरद्याय वक्षि
 अवीचाम कुवये मेध्याय वचो वन्दारु वृषमाय वृष्णे ।
 गविष्ठिरो नमसा स्तोममग्नीं विर्विव रुक्ममुकुच्यञ्चमथेत

११

१२ [१३] (१)

(२)

१२ कुमार आत्रेयः, वृशो वा जानः, उर्धो वा; १, १ वृशो जानः । अग्निः । त्रिन्दुप्. ११ शक्यते ।

कुमारं माता युवतिः समुद्धं गुहां विभर्ति न ददाति पित्रे ।

अनीकमस्य न मिनज्जनांसः पुरः पश्यन्ति निहितमरुतौ

कमेतं त्वं युवते कुमारं पेपीं विभर्षि महिषी जजान ।

पूर्वाहिं गर्भैः शरदो ववर्धाऽपश्यं जातं यदसूत माता

हिरण्यदन्तं शुचिचर्णमारात् क्षेत्रादपश्यमायुधा मिमानम् ।

वृदानो अस्मा अमृतं विपृक्वत् किं मामनिन्द्राः कृणवन्ननुकथाः

क्षेत्रादपश्यं सनुतश्चरन्तं सुमद् यूथं न पुरु शोभमानम् ।

न ता अगृभ्रन्नजनिष्ट हि यः पलिकनीरिद् युवतयो भवन्ति

के मे मर्यकं वि यवन्त गोमिर्न येषां गोपा अरणाश्चिदास ।

य ईं जगुमुखं ते सृजन्त्वाजाति पश्व उयं नश्चिकित्वान्

वसां राजानं वसतिं जनानां मरातयो नि दधुर्मर्त्येषु ।

ब्रह्माण्यत्रेख तं सृजन्तु निन्दितारो निन्द्यासो भवन्तु

१

२

३

४

५

६

[१४]

शुर्नश्चिच्छेपं निर्दितं सहस्राद् यूपादमुञ्चो अशमिष्ट हि यः ।

एवास्मदग्ने वि मुमुग्धि पाशान् होतश्चिकित्व इह तू निपद्य

हृणीयमानो अप हि मदैयेः प्र मे देवानां व्रतपा उवाच ।

इन्द्रो विद्रो अनु हि त्वां चक्ष तेनाहमग्ने अनुशिष्ट आगाम्

वि ज्योतिषा बृहता मात्यग्निं राविर्विश्वानि कृणुते महित्वा ।

प्रादेवीर्मायाः सहेते दुरेवाः शिशीते गृङ्गे रक्षसे विनिक्षे

उत स्वानासो द्विवि पन्त्वग्ने स्तिग्मायुधा रक्षसे हन्तवा उ ।

मदे चिदस्य प्र रुजन्ति भामा न वरन्ते परिबाधो अदेवीः

७

८

९

१०

(११)

एतं ते स्तोत्रं तुविजात् विप्रो रथं न धीरः स्वपा अतक्षम् ।

यदीदृशे प्रति त्वं देव हर्षाः स्वर्वतीरिप एना जयेम

११

तुविघ्नो वृषभो वावृधानो ऽशत्र्वर्चः समजाति वेदः ।

इतीममग्निममृता अवोचन् वृहिर्मते मनवे शर्मं यंस—वृविग्मते मनवे शर्मं यंसन् १२ [१५] २३

(३)

१२ वसुधुत आत्रेयः । अग्निः, ३ मरुद्भुवविष्णवः । त्रिष्टुप्, ३ विराट् ।

त्वमग्ने वरुणो जायसे यत् त्वं मित्रो भवसि यत् समिन्द्रः ।

त्वे विश्वे सहसस्पुत्र देवा—स्त्वमिन्द्रो द्वाशुपे मत्याय

त्वमग्नेमा भवसि यत् कनीनां नाम स्वधावन् गुह्यं विभर्षि ।

अञ्जन्ति मित्रं सुधितं न गोभि—यद् दंपती समनसा कृणोषि

तव श्रिये मरुतो मर्जयन्त रुद्र यत् ते जनिम चारु चित्रम् ।

एवं यद् विष्णोरूपमं निधायि तेन पासि गुह्यं नाम गोनाम

तव श्रिया सुहृशो देव देवाः पुरु दधाना अमृतं सयन् ।

होतारमाग्निं मनुषो नि पेटु—दशस्यन्त उशिजः शर्ममायोः

न त्वद्धोता पूर्वी अग्ने यजीयान् न कार्व्यः परो अस्ति—यस्यः ।

विशश्च यस्या अतिथिर्भवासि स यजेत यनपद् देव भवत

इयमग्ने वनुयाम त्वोता यसूयवो हविषा पुष्यमानाः ।

इयं समये विदथेष्वह्नां वयं राया सहसस्पुत्र मतेन

यो न आगो अभ्येनो भग—त्वधीरुपभयशते इयाव ।

जही चिकित्वो अभिशक्तिमेता—मग्ने यो नो सुययने हविषा

त्वामस्या वपुषि देव पूर्वं इतं तुपुष्टाना अयजन्त इत्येव ।

संस्थे यदस्य ईयसे स्याणां देवो अतिथिर्भवासि—यस्यः ।

अथ स्पृधि पितरं योषिं शिशान् पुत्रो यतो मरुता य इति ।

इहा चिकित्वो अभि यजसे नो यमे इति मरुतैर्भवासि—यस्यः ।

शूरे नाम यजमानो यथापि यिता यतो यद् मरुतैर्भवासि ।

इतिह देवस्य सहसा यजमानः तुपुष्टाना अयजन्त इत्येव ।

आद्य रथं भानुमो भानुमन्तमग्ने तिष्ठ यजतोभिः समन्तम् ।
 विद्वान् पथीनामुर्वन्तरिक्षमेह देवान् हविर्द्याय वक्षि
 अवीचाम कवये मेध्याय वचो वन्दारु वृषभाय वृष्णे ।
 गविष्ठिरो नमसा स्तोममग्नौ द्विर्वीथ रुक्ममुरुच्यश्चमश्रेत

??

१२ [१३] (१)

(२)

१२ कुमार आग्नेयः, वृशो वा जानः, उभौ वा; १, १ वृशो जानः । अग्निः । त्रिण्डुप्, १२ शक्यरी ।

कुमारं माता युवतिः समुद्धं गुहां विभर्ति न ददाति पित्रे ।

अनीकमस्य न मिनज्जनासः पुरः पश्यन्ति निहितमरुतौ

१

कमेतं त्वं युवते कुमारं पेपीं विभर्षिं महिषी जजान ।

पूर्वीर्हि गर्भः शरदौ ववर्धाऽपश्यं जातं यदसूत माता

२

हिरण्यदन्तं शुचिर्वर्णमारात् क्षेत्रादपश्यमायुधा मिमानम् ।

वृदानो अस्मा अमृतं विपृक्वत् किं मामनिन्द्राः कृणवन्ननुक्थाः

३

क्षेत्रादपश्यं सनुतश्चरन्तं सुमद् यूथं न पुरु शोभमानम् ।

न ता अगृभृन्नजनिष्ट हि षः पलिक्नीरिद् युवतयो भवन्ति

४

के मे मर्यकं वि यवन्त गोभिर्न येषां गोपा अरणाश्चिदास ।

य ईं जगृभुस्व ते सृजन्त्वाजाति पश्व उर्यं नश्चिकित्वान्

५

वसां राजानं वसति जनानां मरातयो नि दधुर्मत्येषु ।

ब्रह्माण्यत्रैस्व तं सृजन्तु निन्दितारो निन्द्यासो भवन्तु

६

[१४]

शुनश्चिच्छेपं निर्दितं सहस्राद् यूपादमुञ्चो अशमिष्ट हि षः ।

एवास्मदग्ने वि मुमुग्धि पाशान् होतश्चिकित्व इह तू निपद्य

७

हृणीयमानो अपु हि मदैयेः प्र मे देवानां व्रतपा उवाच ।

इन्द्रो विद्रां अनु हि त्वा चक्ष तेनाहमग्ने अनुशिष्ट आगाम्

८

वि ज्योतिषा बृहता भात्यग्निराविर्विश्वानि कृणुते महित्वा ।

प्रादेवीर्मायाः संहते दुरेवाः शिशीते शृङ्गे रक्षसे विनिक्षे

९

उत स्वानासो द्विवि पन्त्वग्ने स्तिग्मायुधा रक्षसे हन्तवा उ ।

मदे चिदस्य प्र रुजन्ति भामा न वरन्ते परिबाधो अदेवीः

१०

(११)

एतं ते स्तोमं तुविजात् विप्रो रथं न धीरः स्वपा अतक्षम् ।

यदीदृशे प्रति त्वं देव हर्षाः स्वर्वतीरप एना जयेम

११

तुविशीवो वृषभो वावृधानो ऽशत्र्वर्ष्यः समजाति वेदः ।

इतीममिभिमृता अवोचन् बहिर्भन्ते मनवे शर्मं यंस—द्धविभन्ते मनवे शर्मं यंसत् १२[१५](२४)

(३)

१२ वसुधुत आत्रेयः । अग्निः, ३ मरुद्भद्रविष्णवः । त्रिष्टुप्, १ चिराट् ।

त्वमग्ने वरुणो जायसे यत् त्वं मित्रो भवसि यत् समिद्धः ।

त्वे विश्वे सहसस्पुत्र देवा—स्त्वमिन्द्रो द्वाशुषे मर्त्याय

१

त्वमर्यमा भवसि यत् कनीनां नाम स्वधावन् गुह्यं विभार्धि ।

अजान्ति मित्रं सुधितं न गोभि—र्यद् दंपती समनसा कृणोधि

२

तव श्रिये मरुतो मर्जयन्त रुद्र यत् ते जानिम चारं चित्रम् ।

एदं यद् विष्णोरुपमं निधायि तेन पासि गुह्यं नाम गोनाम्

३

तव श्रिया सुहृशो देव देवाः पुरू दधाना अमृतं सपन्त ।

होतारमग्निं मनुषो नि षेदु—र्दशस्यन्त उशिजः शंसमायोः

४

न त्वद्धोता पूर्वी अग्ने यजीयान् न काव्यैः परो अस्ति स्वधावः ।

विशश्च यस्या अतिथिर्भवासि स यज्ञेन वनवद् देव मर्तान्

५

व्यमग्ने वनुयाम त्वोता वसूयवो हविषा बुध्यमानाः ।

वयं समर्ये विदथेष्वह्नां वयं राया सहसस्पुत्र मर्तान्

६ [१६]

यो न आगो अभ्येनो भरा—त्यधीदृघमघशंसे दधात ।

जही चिकित्वो अभिशस्तिमेता—मग्ने यो नो मुर्चयति हृषेन

७

त्वामस्या व्युषिं देव पूर्वी द्रुतं कृण्वाना अयजन्त हृष्यैः ।

संस्थे यदंश ईर्यसे रयिणां देवो मर्तेर्वसुभिर्हृष्यमानः

८

अर्ष स्पृधि पितरं योधि विद्वान् पुत्रो यस्तं सहसः सन् ऊहे ।

कदा चिकित्वो अभि चक्षसे नो ऽग्ने ऊदां कृतचिद् यातयासे

९

भूरि नाम वन्दमानो दधाति पिता वंसो यद्दि तज्जोषयासे ।

कृविद् देवस्य सहसा चक्रानः तुममग्निर्वनते वावृधानः

१०

आद्य रथं भानुमो भानुमन्तमग्ने तिष्ठ यजतेभिः समन्तम् ।
 विद्वान् पथीनामुर्वन्तरिक्षमेह देवान् हविरद्याय वक्षि
 अवोचाम कवये मेध्याय वचो वन्दारु वृषभाय वृष्णे ।
 गर्विष्ठिरो नमसा स्तोममग्नौ द्विविद रुक्ममुरुव्यश्रमश्रेत्

??

१२ [१३] (१)

(२)

१२ कुमार आत्रेयः, वृशो वा जानः, उभौ वा; २, ९ वृशो जानः । अग्निः । त्रिष्टुप्. १२ शकवरी ।

कुमारं माता युवतिः समुब्धं गुहां विभर्ति न ददाति पित्रे ।
 अनीकमस्य न मिनज्जनासः पुरः पश्यन्ति निहितमरुतौ
 कमेतं त्वं युवते कुमारं पेपीं विभर्षिं महिषी जजान ।
 पूर्वीर्हि गर्भः शरदो ववर्धाऽपश्यं जातं यदसूत माता
 हिरण्यदन्तं शुचिवर्णमारात् क्षेत्रादपश्यमायुधा मिमानम् ।
 वृदानो अस्मा अमृतं विपृक्वत् किं मामनिन्द्राः कृणवन्ननुक्थाः
 क्षेत्रादपश्यं सनुतश्चरन्तं सुमद् यूथं न पुरु शोभमानम् ।
 न ता अगृभ्रन्नर्जनिष्ट हि षः पलिक्नीरिद् युवतयो भवन्ति
 के मे मर्यकं वि यवन्त गोभिर्न येषां गोपा अरणाश्चिदास ।
 य ईं जगृभुरव ते सृजन्त्वाजाति पश्व उप नश्चिकित्वान्
 वसां राजानं वसतिं जनानां मरातयो नि दधुर्मत्येषु ।
 ब्रह्माण्यत्रैरव तं सृजन्तु निन्दितारो निन्द्यासो भवन्तु

१

२

३

४

५

६ [१४]

शुनश्चिच्छेपं निर्दितं सहस्राद् यूपादमुञ्चो अशमिष्ट हि षः ।
 एवास्मदग्ने वि मुमुग्धि पाशान् होतश्चिकित्व इह तू निषद्य
 हृणीयमानो अप हि मदयेः प्र मे देवानां व्रतपा उवाच ।
 इन्द्रो विद्रो अनु हि त्वा चक्ष तेनाहमग्ने अनुशिष्ट आगाम्
 वि ज्योतिषा बृहता भात्याग्निराविर्विश्वानि कृणुते महित्वा ।
 प्रादेवीर्मायाः सहते दुरेवाः शिशीते शृङ्गे रक्षसे विनिक्षे
 उत स्वानासो द्विवि पन्त्वग्ने स्तिग्मायुधा रक्षसे हन्तवा उ ।
 मदे चिदस्य प्र रुजन्ति भामा न वरन्ते परिबाधो अदेवीः

७

८

९

१०

(१)

रस्मै त्वं सुकृते जातवेद उ लोकमग्ने कृणवः स्योनम् ।
अश्विनं स पुत्रिणं वीरवन्तं गोमन्तं रयिं नशते स्वस्ति

११ [१९] (३७)

(५)

११. वसुधुत आत्रेयः । आप्रीसूक्तं = (१ इध्मः समिद्धोऽग्निर्वा, २ नराशंसः, ३ इच्छः, ४ इहिः, ५ देवीर्वाग्निः
६ ज्यास्तानका, ७ देव्यो होतारौ प्रचेतसौ, ८ तिनो देव्यः सरस्वतीकाभारत्यः,
९ त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः) । गायत्री ।

सुमिन्द्राय शोचिषे	धृतं तीव्रं जुहोतन	।	अश्रये जातवेदसे	१
नराशंसः सुषुदती	मं यज्ञमदाभ्यः	।	ऋविहिं मधुहस्त्यः	२
इन्द्रो अग्र आ वहे	न्द्रं चित्रमिह प्रियम्	।	सुखै रथेभिरुतये	३
अग्रं वृद्धा वि प्रथस्वा	ऽभ्यर्त्ता अनुषत	।	भवा नः शुभ्र सातये	४
देवीर्वाग्निं वि अश्रध्वं	सुपायणा न ऊतये	।	प्रप्रं यज्ञं पूर्णतन	५ [२०]

पुदतीके वयोवृधा	पृही ऋतस्य मातरा	।	दोषामुषासमीमहे	६
वातेभ्य पत्न्योऽङ्गिता	देव्या होतारा मनुषः	।	इमं नो यज्ञमा गतम्	७
इय सरस्वती मही	तिन्नो देवीर्मयोभुवः	।	इहिः सीदन्त्राग्निधः	८
सिक्त्स्वठरिहा गहि	विभुः पोष उत त्मना	।	यज्ञेयज्ञे न उदव	९
सु देव्य वनस्पते	देवानां गुह्या नामानि	।	तत्र हव्यानि गामय	१०
स्वाहाग्ने वरुणाय	स्वाहेन्द्राय मरुद्भ्यः	।	स्वाहा देवेभ्यो ऋविः	११ [२१] (१८)

(३)

१०. वसुधुत आत्रेयः । अग्निः । पङ्क्तिः ।

अग्निं ते मन्ये वो वसु	रस्तुं यं यन्ति धेनवः ।	
अमनवन्त आशवो	ऽस्तं नित्यासो वाजिन इषं स्तोतृभ्य आ भेर	१
नो अग्निर्वा वसुर्गुणे	सं यमायन्ति धेनवः ।	
मनवेनो रघुवृवः	सं सुजातासः सूरय इषं स्तोतृभ्य आ भेर	२
अग्निर्हि वाजिनं विशे	दशति विश्वर्चपणिः ।	
अग्ने गये स्वाभुवं	स प्रीतो याति वार्यं मिषं स्तोतृभ्य आ भेर	३
अ तं अग्र इधीमहि	द्युमन्तं देवाजरम् ।	
सु स्ना ते पर्नीयसी	समिद्धं दीद्वयति द्यवी यं स्तोतृभ्य आ भेर	४ (३३)

त्वमङ्ग जरितारं यविष्ठ विश्वान्यग्ने दुरितातिं परिं ।
 स्तेना अहश्नन् रिपवो जनासो ऽज्ञातकेता वृजिना अभूवन्
 इमे यामासस्त्वद्दिगभूवन् वसवे वा तदिदागो अवाचि ।
 नाहायमग्निरभिर्शस्तये नो न रीरते वावृधानः परा दात

११

१२ [१७] (३३)

(४)

११ वसुश्रुत आग्नेयः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

त्वामग्ने वसुपतिं वसूनामभि प्र मन्दे अध्वरुषु राजन् ।
 त्वया वाजं वाजयन्तो जयेमाऽभि प्याम पृत्सुतीर्मर्त्यानाम्
 हव्यवाळग्निरजरः पिता नो विभुर्विभावा सुदृशीको अस्मे ।
 सुगार्हपत्याः समिपो दिदीह्यस्मद्युक् सं मिमीहि श्रवांसि
 विशां कविं विश्वपतिं मानुषीणां शुचिं पावकं वृतपृष्ठमग्निम् ।
 नि होतारं विश्वविदं दाधिध्वे स देवेषु वनते वार्याणि
 जुषस्वाग्र इळया सजोषा यतमानो रश्मिभिः सूर्यस्य ।
 जुषस्व नः समिधं जातवेदु आ च देवान् हविरद्याय वक्षि
 जुष्टो दमूना अतिथिदुरोण इमं नो यज्ञमुषं याहि विद्वान् ।
 विश्वा अग्ने अभियुजो विहत्या शत्रूयतामा भरा भोजनानि

१

२

३

४

५ [१८]

वधेन दस्युं प्र हि चातर्यस्व वयः कृण्वानस्तन्वेडे स्वायै ।
 पिपर्धि यत् सहसस्पुत्र देवान् त्सो अग्ने पाहि नृतम वाजं अस्मान्
 वयं ते अग्न उक्थैर्विधेम वयं हव्यैः पावक भद्रशोचे ।
 अस्मे रथिं विश्ववारं समिन्वास्मे विश्वानि द्रविणानि धेहि
 अस्माकमग्ने अध्वरं जुषस्व सहसः सूनो त्रिषधस्थ हव्यम् ।
 वयं देवेषु सुकृतः स्याम शर्मणा नस्त्रिवरूथेन पाहि
 विश्वानि नो दुर्गहा जातवेदुः सिन्धुं न नावा दुरितातिं परिं ।
 अग्ने अत्रिवन्नमसा गृणानोडे ऽस्माकं बोध्यविता तनूनाम्
 यस्त्वा हृदा कीरिणा मन्यमानो ऽमर्त्यं मर्त्यो जोहवीमि ।
 जातवेदो यशो अस्मासु धेहि प्रजाभिरग्ने अमृतत्वमश्याम्

६

७

८

९

१०

(४९)

यस्यै त्वं सुकृते जातवेद उ लोकमग्ने कृणवः स्योनम् ।
अश्विनं स पुत्रिणं वीरवन्तं गोमन्तं रयिं नशते स्वस्ति

११ [१९] (२७)

(५)

११ वसुधृत आत्रेयः । आप्रीसूक्तं= (१ इध्मः समिद्धोऽग्निर्वा, २ नराशंसः, ३ इन्द्रः, ४ वह्निः, ५ देवीर्द्वारः
६ उपासानका, ७ दैव्यो होतारौ प्रचेतसौ, ८ तिस्रो देव्यः सरस्वतीळाभारत्यः,
९ त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः) । नायत्री ।

मुसमिद्धाय शोचिषं घृतं तीव्रं जुहोतन	।	अग्रये जातवेदसे	१
नराशंसः सुषूदतीमं यज्ञमदाभ्यः	।	कविर्हि मधुहस्त्यः	२
इन्द्रितो अग्र आ वहेन्द्रं चित्रमिह प्रियम्	।	सुरै रथेभिरुतये	३
ऊर्णमदा वि प्रथस्वाऽभ्युर्का अनूपत	।	भवा नः शुभ्र सातये	४
देवीर्द्वारो वि श्रयध्वं सुप्रायणा न ऊतये	।	प्रप्र यज्ञं पृणीतन	५ [२०]
मुपतीके वयोवृधा यही ऋतस्य मातरा	।	द्रोषामुपासमीमहे	६
वातस्य परमन्नीन्द्रिता दैव्या होतारा मनुषः	।	इमं नो यज्ञमा गतम	७
इष्टा सरस्वती मही तिस्रो देवीर्मयोभुवः	।	वृहिः सीदन्वृधिभः	८
शिवस्वष्टरिहा गहि विभुः पोषं उत त्मना	।	यज्ञेयज्ञे न उद्वेप	९
यत्र वेत्थ वनस्पते देवानां गुह्या नामानि	।	तत्र हव्यानि नामय	१०
स्वाहाग्रये वरुणाय स्वाहेन्द्राय मरुद्भ्यः	।	स्वाहा देवभ्यो वृधिः	११ [२१]

(३)

१० वसुधृत आत्रेयः । अग्निः । पशुतिः ।

अग्निं तं मन्ये यो वसु रस्तं यं यन्ति धेनवः ।	।		
अमन्वन्त आशवो ऽस्तं नित्यासो वाजिन इषं स्तोतृभ्य आ भं	।		
सो अग्निर्पो वसुर्गुणि सं यमायन्ति धेनवः ।	।		
मन्वन्तो रघुदृवः सं सुजातासः सूरय इषं स्तोतृभ्य आ भं	।		
अग्निर्हि वाजिनं विशे ददाति विश्वर्षणिः ।	।		
अग्ने गुपे स्वाभुवं स प्रीतो याति वार्य निषं स्तोतृभ्य आ भं	।		
अ नं अग्र इधीमहि द्युमन्तं देवाजरम् ।	।		
पशु स्वा ते पनीपती समिद् वीदयति यदी यं स्तोतृभ्य आ भं	।		

आ ते अग्न ऋचा हविः शुक्रस्य शोचिपस्पते ।	
सुश्र्वन्द्र दस्म विश्पते हव्यवाद् तुभ्यं हूयत इयं स्तोतृभ्य आ भर	५ [२२]
प्रो त्ये अग्नयोऽग्निषु विश्वं पुष्यन्ति वार्यम् ।	
ते हिंन्विरे त इन्विरे त इपण्यन्त्यानुष—गिषं स्तोतृभ्य आ भर	६
तव त्ये अग्ने अर्चयो महिं ब्राधन्त वाजिनः ।	
ये पत्वाभिः शफानां ब्रजा भुरन्त गोना—मिषं स्तोतृभ्य आ भर	७
नवां नो अग्न आ भर स्तोतृभ्यः सुक्षितीरिषः ।	
ते स्याम य आनृचु—स्त्वादृतासो दभेदम् इयं स्तोतृभ्य आ भर	८
उभे सुश्र्वन्द्र सर्पिषो दवीं श्रीणीष आसनि ।	
उतो न उत पुपूर्या उक्थेषु शवसस्पत इयं स्तोतृभ्य आ भर	९
एवां अग्निमजुर्यमु—गीभिर्द्यज्ञैभिरानुषक् ।	
दधदुस्मे सुवीर्यं—सुत त्यदाश्वश्व्य—मिषं स्तोतृभ्य आ भर	१० [२३](६८)

(७)

१० इष आत्रेयः । अग्निः । अनुष्टुप्, १० पङ्क्तिः ।

सखायः सं वः सम्यञ्च—मिषं स्तोमं चाग्नये ।	
वर्षिष्ठाय क्षितीना—मूर्जो नञ्जे सहस्वते	१
कुत्रा चिद् यस्य समृतौ गुण्वा नरो नृषदने ।	
अर्हन्तश्चिद् यमिन्धते संजनयन्ति जन्तवः	२
सं यद्विषो वनामहे सं हव्या मानुषाणाम् ।	
उत द्युमस्य शवस ऋतस्यं रुश्मिमा ददे	३
: स्मा कृणोति केतुमा नक्तं चिद् दूर आ सते ।	
ये यद् वनस्पतीन् प्र स्मा मिनात्यजरः	४
अव स्म यस्य वेर्पणे स्वेदं पथिषु जुह्वति ।	
अभीमह स्वजेन्यं भूमा पृष्ठेव रुरुहुः	५ [२४]
— ८९ विद्द विश्वस्य धार्यसे ।	
पितुना—मस्तताति चिदायवे	६ (७४)

स हि ष्मा धन्वाक्षितं दाता न दात्या पशुः ।	
हिरिश्मश्रुः शुचिदं च्छुभुरनिभृष्टतविषिः	७
शुचिः ष्म यस्मा अत्रिवत् प्र स्वर्धतीव रीयते ।	
पुपूरसूत माता क्राणा यदानशे भगंम्	८
आ यस्ते सर्पिरासुते ऽग्ने शमस्ति धार्यसे ।	
रेषु द्युन्नसुत श्रव आ चित्तं मर्त्येषु धाः	९
इति चिन्मन्युमग्निञ्जस्त्वादातमा पशुं ददे ।	
आदग्ने अपुणतो ऽग्निः सासह्याद् दस्यू निपः सासह्याञ्चून्	१० [२५] (७८)

(८)

७ इय आत्रेयः । अग्निः । जगती ।

त्वामग्ने ऋतायवः समीधिरे प्रत्नं प्रत्नासं ऊतये सहस्कृत ।	
पुरुश्चन्द्रं यजतं विश्वधार्यसं दमूनसं गृहर्पतिं वरेण्यम्	१
त्वामग्ने अतिथिं पूर्व्यं विशः शोचिष्केशं गृहर्पतिं निपेदिरे ।	
बृहत्केतुं पुरुरूपं धनस्पृतं सुशर्माणं स्वर्वसं जरद्विषम्	२
त्वामग्ने मानुपीरीळते विशो होत्राविदुं विविचिं रत्नधातमम् ।	
गुहा सन्तं सुभग विश्वदर्शितं तुविष्वणसं सुयजं घृताश्रियम्	३
त्वामग्ने धर्णासिं विश्वधा वयं गीभिर्गुणन्तो नमसोप सेदिम ।	
स नो जुपस्व समिधानो अङ्गिरो देवो मर्तस्य यशसा सृङ्गीतिभिः	४
त्वामग्ने पुरुरूपो विशेविंशे वयो दधासि प्रत्नां पुरुष्टुत ।	
पुरुण्यन्ना सहसा वि राजसि त्विषिः सा ते तित्विशणस्य नाधुयं	५
त्वामग्ने समिधानं यविष्ठय देवा दूतं चक्रिरे ह्य्यवाहनम् ।	
उरुज्यपसं घृतयोनिमाहुतं त्वेषं चक्षुर्दधिरे चोद्वयन्मति	६
त्वामग्ने प्रदिव आहुतं घृतैः संम्नायवः सुपनिधा समीधिरे ।	
स वावृधान ओषधीभिरुक्षितोऽं ऽभि जरांसि पार्थिवा वि तिष्ठसे	७ [२३] (८५)

आ ते अग्र क्रुचा हविः शुक्रस्य शोचिपस्पते ।	
सुश्रन्द्र दस्म विश्पते हव्यवात् तुभ्यं हूयत् इयं स्तोतृभ्य आ भर	५ [२२]
प्रो त्ये अग्रयोऽग्निषु विश्वं पुष्यन्ति वार्यम् ।	
ते हिंन्विरे त इन्विरे त इपण्यन्त्यानुष—गिषं स्तोतृभ्य आ भर	६
तव त्ये अग्ने अर्चयो महिं ब्राधन्त वाजिनः ।	
ये पत्वाभिः शफानां ब्रजा भुरन्त गोना—मिषं स्तोतृभ्य आ भर	७
नवां नो अग्र आ भर स्तोतृभ्यः सुक्षितीरिषः ।	
ते स्याम य आनूचु—स्त्वाद्वासा दमेदम् इयं स्तोतृभ्य आ भर	८
उभे सुश्रन्द्र सर्पिषो दवीं श्रीणीष आसनि ।	
उतो न उत पुपूर्या उक्थेषु शवसस्पत इयं स्तोतृभ्य आ भर	९
एवां अग्निमजुयमु—गीर्भिर्यज्ञैर्भिरानुषक ।	
दधं दुस्मे सुवीर्यं—सुत त्यदाश्वश्च्य—मिषं स्तोतृभ्य आ भर	१० [२३]

(७)

१० इय आत्रेयः । अग्निः । अनुष्टुप्, १० पङ्क्तिः ।

सखायः सं वः सम्यञ्च—मिषं स्तोमं चाग्रये ।	
वर्षिष्ठाय क्षितीना—सूर्जो नञ्जे सहस्वते	१
कुत्रा चिद् यस्य समृतौ गुणा नरो नृपदने ।	
अहंन्तश्चिद् यमिन्धते संजनयन्ति जन्तवः	२
सं यद्विषो वनामहे सं ह्वया मानुषाणाम् ।	
उत द्युन्नस्य शवस ऋतस्य उश्मिमा ददे	३
सः स्मा कृणोति केतुमा नक्तं चिद् दूर आ सते ।	
पावको यद् वनस्पतीन् प्र स्मा मिनात्यजरः	४
अव स्म यस्य वेपणे स्वेदं पथिषु जुहति ।	
अभीमह स्वर्जेन्यं भूर्मा पृष्ठेव रुरुहुः	५ [२४]
यं मत्यः पुरुस्पृहं विद्द् विश्वस्य धार्यसे ।	
प्र स्वार्दनं पितृना—मस्ततातिं चिदायवे	६ (७३)

स हि ष्मा धन्वाक्षितं दाता न दात्या पशुः ।

हिरिशमश्रुः शुचिदं नृभुरनिभृष्टतविषिः

७

शुचिः ष्म यस्मा अत्रिवत् प्र स्वाधितिव रीयते ।

सुधूरसूत माता क्राणा यदानशे भगम्

८

आ यस्ते सर्पिरासुते ऽग्ने शमस्ति धार्यसे ।

एषु द्युन्नसुत श्रव आ चित्तं मर्त्येषु धाः

९

इति चिन्मन्युमधिजस्त्वादातमा पशुं ददे ।

आदग्ने अपूणतो ऽग्निः सासह्याद् दस्यू न्यिषः सासह्यान्नृन्

१० [२५] (७८)

(८)

७ इय आत्रेयः । अग्निः । जगती ।

त्वामग्ने ऋतायवः सर्माधिरे प्रत्नं प्रत्नासं ऊतये सहस्कृत ।

पुरुश्चन्द्रं यजतं विश्वधायसं दमूनसं गृहपतिं वरेण्यम्

१

त्वामग्ने अतिथिं पूर्य विशः शोचिष्केशं गृहपतिं नि पेदिरे ।

बृहत्केतुं पुरुरूपं धनस्पृतं सुशर्माणं स्ववसं जरद्विपम्

२

त्वामग्ने मानुषीरीळते विशो होत्राविदुं विविचिं रत्नधातमम् ।

गुहा सन्तं सुभग विश्वदर्शतं तुविष्णसं सुयजं घृताश्रियम्

३

त्वामग्ने धर्णसिं विश्वधा वयं गीभिर्गुणन्तो नमसोप सेदिम ।

स नो जुषस्व समिधानो अङ्गिरो देवो मर्तस्य यशसा सुडीतिभिः

४

त्वामग्ने पुरुरूपो विशेविशे वयो दधासि प्रत्थां पुरुदुत ।

पुरूप्यन्ना सहसा वि राजसि त्विषिः सा ते तिविश्राणस्य नाधुपं

त्वामग्ने समिधानं यविष्ठय देवा दूतं चक्रिरे हव्यवाहनम् ।

उरुञ्जयसं घृतयोनिमाहुतं त्वेषं चक्षुर्धिरे चोदुपन्मति

५

त्वामग्ने प्रदिव आहुतं घृतैः तुम्नायवः सुपमिधा सर्माधिरे ।

स वावृधान ओपधीभिरुक्षितोऽग्निं जरांसि पाथिन्ना दि चिन्म

६

ऋग्वेदः । अ० ४, अ० १, व० १]

[२८६]

[मं० ५, सू० १, मं० १]

॥ अथ चतुर्थोऽष्टकः ॥४॥

[प्रथमोऽध्यायः ॥१॥ व० १-३३]

(९)

७ गय आत्रेयः । अग्निः । अनुष्टुप् ; ५, ७ पङ्क्तिः ।

त्वामग्ने हविष्मन्तो देवं मर्तास ईळते ।
मन्ये त्वा जातवेदसं स हव्या वक्ष्यानुपक् १
अग्निर्होता दास्वतः क्षर्यस्य वृक्तर्वाहिपः ।
सं यज्ञासश्चरन्ति यं सं वाजासः श्रवस्वयवः २
उत स्म यं शिशुं यथा नवं जनिट्पारणीं ।
धृतरिं मानुपीणां विशामग्निं स्वध्वरम् ३
उत स्म दुर्गुभीयसे पुत्रो न ह्यार्याणाम् ।
पुरु यो दग्धासि वना ऽग्नें पशुर्न यवसे ४
अधं स्म यस्यार्चयः सम्यक् संयन्ति धूमिनः ।
यदीमहं त्रितो दिव्युप ध्मातेव धमति शिशीते ध्मातरीं यथा ५
तवाहमग्ने कृतिभिर्मित्रस्य च प्रशस्तिभिः ।
द्वेषोयुतो न दुःरिता तुर्याम मर्त्यानाम् ६
तं नो अग्ने अभी नरो रयिं सहस्व आ भर ।
स क्षेपयत् स पोषयद् भुवद् वाजस्य सातय उतैधिं पूत्सु नो वृधे ७ [१] (१)

(१०)

७ गय आत्रेयः । अग्निः । अनुष्टुप् ; ४, ७ पङ्क्तिः ।

अग्र ओजिष्टमा भर द्युम्नमस्मभ्यमग्निगो ।
प्र नो राया परीणसा रत्सि वाजाय पन्थाम् १
त्वं नो अग्ने अद्भुत कत्वा दक्षस्य मंहना ।
त्वे असुर्यं मारुहत् क्राणा मित्रो न यज्ञियः २
त्वं नो अग्र एषां गयं पुष्टिं च वर्धय ।
मेभिः प्र सूरयो नरो मृदान्यानुशुः ३
अग्ने चन्द्र ते गिरः शुम्भन्त्यश्वराधसः ।
मिः शुष्मिणो नरो विवदिचद् येषां बृहत् सुकीर्तिर्वीधति त्मना ४ (११)

तव त्वे अग्ने अर्चयो भ्राजन्तो यन्ति धृष्णुया ।	
परिजमानो न विद्युतः स्वानो रथो न वाजयुः	५
नू नो अग्र ऊतये सवाधसश्च रातये ।	
अस्माकांसश्च सूरयो विश्वा आशास्तरिषणि	६
त्वं नो अग्ने अङ्गिरः स्तुतः स्तवान् आ भर ।	
होतविभ्वासहं रयिं स्तोतुभ्यः स्तवसे च न उतैधिं पूत्सु नो वृधे	७ [२] (९१)

(११)

६ सुतंभर आत्रेयः । अग्निः । जगती ।

जनस्य गोपा अजनिष्ट जागृवि रग्निः सुदक्षः सुविताय नव्यसे ।	
घृतप्रतीको बृहता दिविस्पृशा द्युमद् वि भाति भरतेभ्यः शुचिः	१
यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरोहितं मग्निं नरस्त्रिषधस्थे समीधिरे ।	
इन्द्रेण देवैः स्रथं स बर्हिषि सीदन्नि होता यजथाय सुक्रतुः	२
असंमृष्टो जायसे मात्रोः शुचिर्मन्द्रः कविरुदतिष्ठो विवस्वतः ।	
घृतेन त्वावर्धयन्नग्न आहुत धूमस्ते केतुरंभवद् द्विवि श्रितः	३
अग्निर्नो यज्ञमुप वेतु साधुया अग्निं नरो वि भरन्ते गृहेगृहे ।	
अग्निर्दूतो अभवद्व्यवाहनो अग्निं वृणाना वृणते कविक्रतुम्	४
तुभ्येदमग्ने मधुमत्तमं वचस्तुभ्यं मनीषा इयमस्तु शं हृदे ।	
त्वां गिरः सिन्धुमिवावनीर्मिही रा पूणन्ति शवसा वर्धयन्ति च	५
त्वामग्ने अङ्गिरसो गुहां हितं मन्वविन्दञ्छिष्याणं वनेवने ।	
स जायसे मथ्यमानः सहो महव त्वामाहुः सहसस्पुत्रमङ्गिरः	६ [३] (१०५)

(१२)

६ सुतंभर आत्रेयः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्राग्रये बृहते यज्ञियाय ऊतस्य वृष्णे असुराय नन्म ।	
घृतं न यज्ञ आस्येऽ सुपतं गिरं भरे वृषभार्य प्रतीचीम्	१
ऊतं चिकित्वा ऊतमिधिं किद्ध्वत्तस्य धारा अनु तुन्धि पूर्वोः ।	
नाहं शतुं सहसा न दूयेन ऊतं संपान्दरुपस्य वृष्णाः	२

कर्या नो अग्न ऋतयन्नुतेन	भुवो नवेदा उचथस्य नव्यः ।	
वेदा मे देव ऋतुपा ऋतूनां	नाहं पतिं सनितुरस्य रायः	३
के ते अग्ने रिपवे बन्धनासः	के पायवः सनिपन्त द्युमन्तः ।	
के धासिमग्ने अनृतस्य पान्ति	क आसतो वचसः सन्ति गोपाः	४
सखायस्ते विपुणा अग्न एते	शिवासः सन्तो अशिवा अभूवन् ।	
अधूर्पत स्वयमेते वचोभिः	ऋजूयते वृजिनानि द्रुवन्तः	५
यस्ते अग्ने नमसा यज्ञमीदृ	ऋतं स पात्यरूपस्य वृष्णः ।	
तस्य क्षयः पृथुरा साधुरेतु	प्रसर्त्माणस्य नहुषस्य शेषः	६ [४] (१११)

(१३)

६ सुतंभर आत्रेयः । अग्निः । गायत्री ।

अर्चन्तस्त्वा हवामहे	ऽर्चन्तः समिधीमहि	। अग्ने अर्चन्त ऊतये	१
अग्नेः स्तोमं मनामहे	सिधमद्य दिविस्पृशः	। देवस्य द्रविणस्यवः	२
अग्निर्जुपत नो गिरो	होता यो मानुषेष्वा	। स यक्षद् दैव्यं जनम्	३
त्वमग्ने सप्रथा असि	जुष्टो होता वरेण्यः	। त्वया यज्ञं वि तन्वते	४
त्वामग्ने वाजसार्तमं	विप्रा वर्धन्ति सुष्टुतम्	। स नो रास्व सुवीर्यम्	५
अग्ने नेमिरा इव	देवाँस्त्वं परिभूरसि	। आ राधश्चित्रमृञ्जसे	६ [५] (११७)

(१४)

६ सुतंभर आत्रेयः । अग्निः । गायत्री ।

अग्निं स्तोमेन बोधय	समिधानो अमर्त्यम्	। हव्या देवेषु नो दधत्	१
तमध्वरेष्वीळते	देवं मतां अमर्त्यम्	। यजिष्ठं मानुषे जने	२
तं हि शश्वन्त ईळते	सुचा देवं घृतश्चुता	। अग्निं हव्याय वोळहवे	३
अग्निर्जातो अरोचत	घ्नन् दस्युञ्जयोतिषा तमः	। अविन्दद् गा अपः स्वः	४
अग्निमीळन्त्यं कविं	घृतपृष्ठं सपर्यत	। वेतु मे शृणवन्द्धवम्	५
अग्निं घृतेन वावृधुः	स्तोमेभिर्विश्वचर्षणिम्	। स्वाधीभिर्वचस्युभिः	६ [६] (११९)

(१५)

[द्वितीयोऽनुवाकः ॥२॥ सू० १५-३२]

५ धरुण आङ्गिरसः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र वेधसे क्वये वेद्याय गिरं भरे यशसे पूर्वर्याय ।	
धृतप्रसत्तो असुरः सुशेवो रायो धर्ता धरुणो वस्वो अग्निः	१
ऋतेन ऋतं धरुणं धारयन्त यज्ञस्य शाके परमे व्योमन् ।	
दिवो धर्मन् धरुणे सेदुषो नृञ्जातैरजातां अभि ये ननक्षुः	२
अंहोयुर्वस्तुन्वस्तन्वते वि वयो महद् दुष्टरं पूर्वर्याय ।	
स संवतो नवजातस्तुर्यात् सिंहं न क्रुद्धमभितः परि ष्टुः	३
मातेव यद् भर्से पप्रथानो जनंजनं धार्यसे चक्षसे च ।	
वयोवयो जरसे यद् दधानः परि त्मना विपुरुषो जिगासि	४
वाजो नु ते शर्वसस्पात्वन्तं मुरुं दोषं धरुणं देव रायः ।	
पदं न तायुर्गुहा दधानो महो राये चितयन्नत्रिमस्पः	५ [७] (१२८)

(१६)

५ पूरुरात्रेयः । अग्निः । अनुष्टुप्, ५ पंक्तिः ।

बृहद् वयो हि भानवे ऽर्ची देवायाग्रये ।	
यं मित्रं न प्रशस्तिमिर्मर्तासो दधिरे पुरः	१
स हि द्युभिर्जनानां होता दक्षस्य ब्राह्मोः ।	
वि हव्यमग्निरानुषग्भगो न वारंमृण्वति	२
अस्य स्तोमं मघोनः सख्ये वृद्धशोचिषः ।	
विश्वा यस्मिन् तुविष्वणि समये शुष्ममादुधुः	३
अघ्रा ह्यग्र एषां सुवीर्यस्य मंहर्ता ।	
तामिद् यद्दं न रोदसी परि श्रवां बभूवतुः	४
नू न एहि वार्यमग्ने गृणान आ भर ।	
ये वृषं ये च सूरयः स्वास्ति धामहे सखो तधि प्लु नो वृधे	५ [८] (१३३)

(१७)

५ पूरुरात्रेयः । अग्निः । अनुष्टुप्, ५ पंक्तिः ।

आ यज्ञैर्देव मर्त्यं इत्था तव्यांसमूतये ।	
अग्निं कृते स्वध्वरे पूरुरीळीतावसे	१
अस्य हि स्वयंशस्तर आसा विधर्मन् मन्यसे ।	
तं नाकं चित्रशोचिषं मन्द्रं परो मनीषया	२
अस्य वासा उ अर्चिषा य आयुक्त तुजा गिरा ।	
द्विवो न यस्य रेतसा बृहच्छोचन्त्यर्चयः	३
अस्य क्रत्वा विचेतसो दुस्मस्य वसु रथ आ ।	
अथा विश्वासु हव्यो ऽग्निर्विक्षु प्र शंस्यते	४
नू न इन्द्रि वार्यं मासा संचन्त सूरयः ।	
ऊर्जो नपादुभिष्टये प्राहि शुग्धि स्वस्तयं उतैधि पूत्सु नो वुधे	५ [९] (११८)

(१८)

५ द्वितो मृक्तवाहा आत्रेयः । अग्निः । अनुष्टुप्, ५ पंक्तिः ।

प्रातरग्निः पूरुप्रियो विशः स्तवेतार्तिथिः ।	
विश्वानि यो अमर्त्यो हव्या मर्तेषु रण्यति	१
द्वितायं मृक्तवाहसे स्वस्य दक्षस्य मंहना ।	
इन्दुं स धत्त आनुषक् स्तोता चित् ते अमर्त्य	२
तं वो दीर्यायुशोचिषं गिरा हुवे मघोनाम् ।	
अरिष्ते येषां रथो व्यंश्वशवन्नीर्यते	३
चित्रा वा येषु दीधिति रासन्नृकथा पान्ति ये ।	
स्तीर्णं बृहिः स्वर्णरे श्रवांसि दधिरे परि	४
ये मे पञ्चाशतं दृदु रश्वानां सुधस्तुति ।	
द्युमदंश्रे महि श्रवो बृहत् कृधि मघोनां नृवदंमृत नृणाम्	५ [१०] (११९)

(१९)

५ वविरात्रेयः । अग्निः । गायत्री, ३-४ अनुष्टुप्, ५ विराड्‌रूपा ।

अभ्यवस्थाः प्र जायन्ते प्र वनेर्वविश्रिकेत । उपस्थे मातुर्वि चष्टे	१
जुहुरे वि चितयन्तो ऽनिमिषं नृम्णं पान्ति । आ हृच्छां पुरं विविशुः	२
आ श्वेत्रेयस्य जन्तवो द्युमद् वर्धन्त कृष्टयः ।	
निष्क्रीवो बृहदुक्थ एना मध्वा न वाजयुः	३
प्रियं दुग्धं न काम्यमजामि जाम्योः सचा ।	
धर्मो न वाजजठरो ऽदंध्यः शश्वतो दभः	४
कीळन् नो रश्म आ भुवः सं भस्मना वायुना वेविदानः ।	
ता अस्य सन् धूपजो न तिग्माः सुसंशिता वक्ष्यो वक्षणेस्थाः	५ [११] (१४८)

(२०)

४ प्रयस्वन्त आत्रेयाः । अग्निः । अनुष्टुप्, ४ पंक्तिः ।

यमग्ने वाजसातम् त्वं चिन् मन्यसे रयिम् ।	
तं नो गीभिः श्रवाय्यं देवत्रा पनया युजम्	१
ये अग्ने नेरयन्ति ते वृद्धा उग्रस्य शर्वसः ।	
अप द्वेषो अप हरो ऽन्यत्रतस्य सश्विरे	२
होतारं त्वा वृणीमहे ऽग्ने दक्षस्य सार्धनम् ।	
यज्ञेषु पूर्व्य गिरा प्रयस्वन्तो हवामहे	३
इत्था यथा त ऊतये सहसावन् द्विवेदिवे ।	
राय क्रतार्य सुकतो गोभिः प्याम सध्मादो वीरैः स्याम सध्मादः	४ [१२] (१५२)

(२१)

४ सप्त आत्रेयः । अग्निः । अनुष्टुप्, ४ पंक्तिः ।

मनुष्वत् त्वा नि धीमहि मनुष्वत् समिधीमहि । अग्ने मनुष्वदङ्गिरो देवान् देवयते यज १	
त्वं हि मानुषे जने ऽग्ने सुप्रीत इध्यसे । सुचस्त्वा यन्त्यानुषक् सुजात सर्पिरामुत २	
त्वां विश्वे सजोपसो देवासो दूतमकत । सपर्यन्तस्त्वा कवे यज्ञेषु देवमीळने ३	
द्वेवं वो देवयज्यया ऽग्निमीळीत मत्यः ।	
समिद्धः शुक्र दीदियु तस्य योनिनासदः सप्तस्य योनिनासदः	४ [१३] (१५३)

(२२)

४ विश्वसामा आत्रेयः । अग्निः । अनुष्टुप्, ४ पंक्तिः ।

प्र विश्वसामन्नत्रिवर्चा पावकशोचिषे । यो अंध्वरेष्वीड्यो होता मन्द्रतमो विशि १
न्यग्निं जातवेदसं दधाता देवमृत्विजम् । प्र यज्ञ एत्वानुषग्या देवव्यचस्तमः २
चिकित्विन्मनसं त्वा देवं मर्तास ऊतये । वरेण्यस्य तेऽवस इयानासो अमन्महि ३
अग्ने चिकिद्धयस्य न इदं वचः सहस्य ।

तं त्वा सुशिप्र दंपते स्तोमैर्वर्धन्त्यत्रयो गीभिः शुम्भन्त्यत्रयः ४ [१४] (१६०)

(२३)

४ द्युम्नो विश्वर्षणिरात्रेयः । अग्निः । अनुष्टुप्, ४ पंक्तिः ।

अग्ने सहन्तमा भर द्युम्नस्य प्रासहा रयिम् । विश्वा यश्चर्षणीरभ्याङ्सा वाजेषु सासहत् १
तमग्ने पृतनापहं रयिं सहस्व आ भर । त्वं हि सत्यो अद्भुतो वृता वाजस्य गोमतः २
विश्वे हि त्वा सजोषसो जनासो वृक्तबर्हिषः । होतारं सन्नसु प्रियं व्यन्ति वार्या पुरु ३
स हि ण्मा विश्वर्षणि रभिमाति सहो वृधे ।

अग्र एषु क्षयेष्वा रेवन्नः शुक्र दीदिहि द्युमत् पावक दीदिहि ४ [१५] (१६१)

(२४)

४ गौपायना लौपायना वा बन्धुः सुबन्धुः श्रुतबन्धुर्विप्रबन्धुश्च । अग्निः । द्विपदा विराट् ।

अग्ने त्वं नो अन्तम उत ज्ञाता शिवो भवा वरूथ्यः १
वसुरग्निर्वसुश्रवा अच्छा नक्षि द्युमत्तमं रयिं दाः ॥१॥ २
स नो बोधि श्रुधी हव मुरुष्या णो अवायतः समस्मात् ३
तं त्वा शोचिष्ठ दीदिवः सुम्नाय नूनमीमहे सखिभ्यः ॥२॥ ४ [१६] (१६०)

(२५)

९ वसूयव आत्रेयाः । अग्निः । अनुष्टुप् ।

अच्छा वो अग्निमवसे देवं गांसि स नो वसुः ।

पुत्र ऋषूणा मृतावा पर्यति द्वियः १

सत्यो यं पूर्वं चिद् देवासाश्चिद् यमीधिरे ।

मन्द्रजिह्वामित सुदीतिभिर्विभावसुम् २

(१७०)

स नो धीती वरिष्ठया श्रेष्ठया च सुमत्या ।
 अग्ने रायो दिङ्गीहि नः सुवृक्तिभिर्वरेण्य
 अग्निं कुंवेपु राजत्यग्निमर्तेष्वविशन् ।
 अग्निर्नो हव्यवाहनो ऽग्निं धीभिः संपर्यत
 अग्निस्तुविभ्रवस्तमं तुविब्रह्माणमुत्तमम् ।
 अतूर्तं भ्राव्यत्पतिं पुत्रं ददाति वृशुषे
 अग्निर्ददाति सत्पतिं सासाह यो युधा नृभिः ।
 अग्निरत्यं रघुप्यद्रं जेता रमपराजितम्
 यद् वाहिष्ठं तद्गृय्ये बृहदर्चं विभावसो ।
 महिषीव त्वद् रयिस्त्वद् वाजा उदीरते
 तव द्युमन्तो अर्चयो ग्रावेवोच्यते बृहत् ।
 उतो ते तन्यतुर्यथा स्वानो अर्तं त्मना विवः
 एवाँ अग्निं वंसूयवः सहसानं ववन्दिम ।
 स नो विश्वा अति द्विपः पर्पन्नावेव सुक्रतुः

३
 ४
 ५ [१७]
 ६
 ७
 ८
 ९ [१८] (१७७)

(२६)

९ वसूयव आत्रेयाः । अग्निः, ९ विश्वे देवाः । गायत्री ।

अग्ने पावक शोचिषा मन्द्रया देव जिह्वया । आ देवान् वक्षि यक्षि च १
 तं त्वा घृतस्रवीमहे चित्रभानो स्वर्दशम् । देवाँ आ वीतर्ये वह २
 वीतिहोत्रं त्वा कवे द्युमन्तं समिधीमहि । अग्ने बृहन्तर्मध्वरे ३
 अग्ने विश्वेभिरा गाहि देवेभिर्हव्यदातये । होतारं त्वा वृणीमहे ४
 यजमानाय सुन्वत आग्ने सुवीर्ये वह । देवैरा सत्सि ब्रह्मिषि ५
 समिधानः सहस्रजिदग्ने धर्माणि पुष्यसि । देवानां द्रुत उक्थ्यः ६
 यज्ञिं जातवेदसं होत्रवाहं यविष्यम् । दधाता देवमृत्विजम् ७
 यज्ञ एत्वानुष गृद्या देवव्यचस्तमः । स्तृणीत ब्रह्मिरासदे ८
 मरुतो अश्विना मित्रः सी वरुणः । देवासः सर्वया विशा ९

[१९]

९ [२०] (१८६)

(२७)

६ त्रैवृष्णस्त्र्यरुणः, पौरुकुत्सस्त्र्यसदस्युः, भारतोऽश्वमेधश्च राजानः; (अग्निर्भूमि इति केचित्) । अग्निः ६ इन्द्राग्नी । त्रिष्टुप्, ४-६ अनुष्टुप् ।

अनस्वन्ता सत्पतिर्माहे मे गावा चेतिष्ठो असुरो मघोनः ।

त्रैवृष्णो अग्ने दशभिः सहस्रैर्वैश्वानर त्र्यरुणाश्चिकेत १

यो मे शता च विशतिं च गोनं हरीं च युक्ता सुधुरा ददाति ।

वैश्वानर सुष्टुतो वावृधानो ऽग्ने यच्छ त्र्यरुणाय शर्म २

एवा ते अग्ने सुमतिं चकानो नविषाय नवमं त्रसदस्युः ।

यो मे गिरस्तुविजातस्य पूर्वीर्युक्तेनाभि त्र्यरुणो गृणानि ३

यो म इति प्रवोच त्वश्वमेधाय सूर्ये ।

ददहृचा सनि यते ददन्मेधामृतायते ४

यस्य मा परुषाः शतमुद्धर्यन्त्युक्षणः ।

अश्वमेधस्य दानाः सोमा इव त्र्याशिरः ५

इन्द्राग्नी शतदात्रयश्वमेधे सुवीर्यम् ।

क्षत्रं धारयतं बृहद् द्विवि सूर्यमिवाजरम् ६ [२१] (१११)

(२८)

६ विश्ववारात्रेयी । अग्निः । १, ३ त्रिष्टुप्, २ जगती, ४ अनुष्टुप्, ५-६ गायत्री ।

समिन्द्रो अग्निर्द्विवि शोचिरश्रेत् प्रत्यङ्गुपसंमुर्विया वि भाति ।

एति प्राचीं विश्ववारा नमोभिर्वैवा ईळाना हविषा घृताचीं १

समिध्यमानो अमृतस्य राजसि हविष्कृण्वन्तं सचसे स्वस्तये ।

विश्वं स धत्ते द्रविणं यमिन्व स्यातिथ्यमग्ने नि च धत्त इत् पुरः २

अग्ने शर्धं महते सौभगाय तव द्युन्नान्युत्तमानि सन्तु ।

सं जास्पत्यं सुयममा कृणुष्व शत्रूयतामभि तिष्ठा महांसि ३

समिन्द्रस्य प्रमहसो ऽग्ने वन्दे तव श्रियम् ।

असि समध्वरोष्विध्यसे ४

आहुत देवान् यक्षि स्वध्वर । त्वं हि हव्यवाळसि ५

द्वस्यता ऽग्निं प्रयत्यध्वरे । वृणीध्वं हव्यवाहनम् ६ [२२] (११२)

(२९)

१५ गौरिर्वीतिः शाक्त्यः । इन्द्रः, ९ (प्रथमपादस्य) उशना वा । त्रिष्टुप् ।

त्र्यर्यमा मनुषो देवताता त्री रोचना दिव्या धारयन्त ।	
अर्चन्ति त्वा मरुतः पूतदक्षास्त्वमेषामृषिरिन्द्रासि धीरः	१
अनु यदीं मरुतो मन्दसान मार्चन्निन्द्रं पपिवांसं सुतस्य ।	
आदत्त वज्रमभि यदहिं ह नृपो यहीरसृजत् सतवा उ	२
उत ब्रह्माणो मरुतो मे अस्येन्द्रः सोमस्य सुपुतस्य पेयाः ।	
तद्धि हव्यं मनुषे गा अविन्दु दहन्नहिं पपिवां इन्द्रो अस्य	३
आद् रोदसी वितरं वि ष्कभायत् संविद्यानश्चिद् भियसे मृगं कः ।	
जिर्गतिमिन्द्रो अपजर्गुराणः प्रतिं श्वसन्तमव दानवं हन	४
अध क्रत्वा मघवन् तुभ्यं देवा अनु विश्वे अददुः सोमपेयम् ।	
यत् सूर्यस्य हरितः पतन्तीः पुरः सतीरुपरा एतेशे कः	५ [२३]
नव यदस्य नवतिं च भोगान् त्साकं वज्रेण मघवा विवृश्चत् ।	
अर्चन्तीन्द्रं मरुतः सधस्थे त्रैष्टुभेन वचसा बाधत् धाम्	६
सखा सख्ये अपचत् तूयमाग्नि रस्य क्रत्वा महिषा त्री शतानि ।	
त्री साकमिन्द्रो मनुषः सरांसि सुतं पिबद् वृत्रहत्याय सोमम्	७
त्री यच्छता महिषाणामघो मा स्त्री सरांसि मघवा सोम्यापाः ।	
कारं न विश्वे अहन्त देवा भरमिन्द्राय यदहिं जघान	८
उशना यत् सहस्यै उर्यातं गृहमिन्द्र जूजुवानेभिरश्वैः ।	
बन्वानो अत्र सुरथं यथाथ कुत्सेन देवैरवनोर्ह शुष्णाम्	९
प्रान्यच्चक्रमवृहः सूर्यस्य कुत्सायान्यद् वरिवो यातवेऽकः ।	
अनासो दस्यूरमृणो वधेन नि दुयोण आवृणद् मुध्रवाचः	१० [२४]
स्तोमासस्त्वा गौरिर्वीतेरवर्धन्नरन्धयो वैदधिनाय पिष्टुम् ।	
आ त्वामृजिश्वा सख्याय चक्रे पचन् पक्तीरपिबुः सोममस्य	११
नवगवासः सुतसोमास इन्द्रं दशगवासो अभ्यर्चन्त्यकैः ।	
गव्यं चिदूर्वमपिधानवन्तं तं चिन्नरः शशमाना अप वन्	१२
कथो नु ते परिं चराणि विद्वान् वीर्यां मघवन् या चकथं ।	
या चो नु नव्यां कृणवः शविष्ठ भेदु ता तं विदथेषु ब्रवाम	१३

(२७)

६ त्रैवृष्णस्त्र्यरुणः, पौरुकुत्सखसदस्युः, भारतोऽश्वमेधश्च राजानः; (अत्रिर्भौम इति केचित्) । अग्निः ६ इन्द्राग्नी । त्रिष्टुप्, ४-६ अनुष्टुप् ।

अनस्वन्ता सत्पतिर्माहे मे गावा चेतिष्ठो असुरो मघोनः ।

त्रैवृष्णो अग्ने दृशभिः सहस्रैर्वैश्वानर त्र्यरुणाश्चिकेत १

यो मे शता च विंशतिं च गोनां हरीं च युक्ता सुधुरा ददाति ।

वैश्वानर सुष्टुतो वावृधानो ऽग्ने यच्छ त्र्यरुणाय शर्म २

एवा ते अग्ने सुमतिं चकानो नविंशाय नवमं त्रसदस्युः ।

यो मे गिरस्तुविजातस्य पूर्वीर्युक्तेनाभि त्र्यरुणो गृणाति ३

यो म इति प्रवोचत्यश्वमेधाय सूरये ।

ददह्वा सनि यते ददन्मेधामृतायते ४

यस्य मा परुषाः शतमुद्धर्षयन्त्युक्षणः ।

अश्वमेधस्य दानाः सोमा इव त्र्याशिरः ५

इन्द्राग्नी शतदात्र्यश्वमेधे सुवीर्यम् ।

क्षत्रं धारयतं बृहद् दिवि सूर्यमिवाजरम् ६ [२१] (१११)

(२८)

६ विश्ववारात्रेयी । अग्निः । १, ३ त्रिष्टुप्, २ जगती, ४ अनुष्टुप्, ५-६ गायत्री ।

समिन्द्रो अग्निर्दिवि शोचिरश्चेत् प्रत्यङ्मुषसंमुर्विया वि भाति ।

एति प्राचीं विश्ववारा नमोभिर्वैवा ईळांना हविषा घृताचीं १

समिध्यमानो अमृतस्य राजसि हविष्कृण्वन्तं सचसे स्वस्तये ।

विश्वं स धत्ते द्रविणं यमिन्वस्यातिथ्यमग्ने नि च धत्त इत् पुरः २

अग्ने शर्धं महते सौभगाय तव द्युन्नान्युत्तमानि सन्तु ।

सं जास्पत्यं सुयममा कृणुष्व शत्रूयतामभि तिष्ठा महांसि ३

समिन्द्रस्य प्रमहसो ऽग्ने वन्दे तव श्रियम् ।

द्युमवांसि असि समध्वरोष्विध्यसे ४

अग्न आहुत देवान् यक्षि स्वध्वर । त्वं हि हव्यवाळसि ५

दुवस्यता ऽग्निं प्रयत्यध्वरे । वृणीध्वं हव्यवाहनम् ६ [२२] (११८)

(२९)

१५ गौरिवीतिः शाक्त्यः । इन्द्रः, ९ (प्रथमपादस्य) उशाना वा । त्रिष्टुप् ।

अर्चयामा मनुषो देवताता त्री रोचना दिव्या धारयन्त ।	
अर्चन्ति त्वा मरुतः पूतदक्षा स्त्वमेषामृषिरिन्द्रासि धीरः	१
अनु यदी मरुतो मन्दसान मार्चन्निन्द्रं पपिवांसं सुतस्य ।	
आदत्त वज्रमभि यदहिं हन्नपो यद्दीरसृजत् सर्तवा उ	२
उत ब्रह्माणो मरुतो मे अस्येन्द्रः सोमस्य सुपुतस्य पेयाः ।	
तद्धि ह्वयं मनुषे गा अविन्दुदहन्नाहिं पपिवां इन्द्रो अस्य	३
आद् रोदसी वितरं वि षकभायत् संविन्यान्श्रिद् भियसें मृगं कः ।	
जिर्गतिमिन्द्रो अपजगुराणः प्रतिं श्वसन्तमव दानवं हन्	४
अध क्रत्वा मघवन् तुभ्यं देवा अनु विश्वे अद्दुः सोमपेयम् ।	
यत् सूर्यस्य हरितः पतन्तीः पुरः सतीरुपरा एतशे कः	५ [२३]
नव यदस्य नवतिं च भोगान् त्साकं वज्रेण मघवां विवृश्वत् ।	
अर्चन्तीन्द्रं मरुतः सधस्थे त्रैष्टुभेन वचसा वाधत् याम्	६
सत्वा सख्ये अपचत् तूयमग्नि रस्य क्रत्वा महिषा त्री शतानि ।	
त्री साकमिन्द्रो मनुषः सरांसि सुतं पिबद् वृत्रहत्याय सोमम्	७
त्री यच्छृता महिषाणामघो मास्त्री सरांसि मघवां सोम्यापाः ।	
कारं न विश्वे अहन्त देवा भरमिन्द्राय यदहिं जघानं	८
उशाना यत् सहस्यै रर्यातं गृहमिन्द्र जूजुवानेभिरश्वैः ।	
वन्वानो अत्र सुरथं ययाथ कुत्सेन देवैरवनीर्ह शुष्णाम्	९
प्रान्यच्चक्रमवृहः सूर्यस्य कुत्सायान्यद् वरिवो यातवेऽकः ।	
अनासो दस्यूरमृणो वधेत् नि दुर्योण आवृणद् मृधवाचः	१० [२४]
स्तोमासस्त्वा गौरिवीतेरवर्धन्नरन्धयो वैदधिनायु पिपुम् ।	
आ त्वामृजिश्वा सुख्याय चक्रे पचन् एक्तीरपिबुः सोमस्य	११
नवगवासः सुतसोमास इन्द्रं दशगवासो अभ्यर्चन्त्यर्कैः ।	
गव्यं चिदूर्वमपिधानवन्तं तं चित्ररः शशमाना अपं वन्	१२
कथो नु ते परिं चराणि विद्वान् वीर्यो मघवन् वा चक्रथं ।	
या चो नु नव्यां कुणवः शविष्ट भेदु ता तं विदधेषु व्रवान	१३ (२१)

एता विश्वा चकृवाँ इन्द्र भूर्यं परीतो जनुषा वीर्येण ।
 या चिन्नु वज्रिन् कृणवो दधुष्वान् न ते वर्ता तविष्या अस्ति तस्याः १४
 इन्द्र ब्रह्म क्रियमाणा जुषस्व या ते शविष्ठ नव्या अकर्म ।
 वस्त्रेव भद्रा सुकृता वसू रथं न धीरः स्वपा अतक्षम् १५ [२५] (१११)

(३०)

१५ वसुरात्रेयः । इन्द्रः, १२-१५ ऋणंचयेन्द्रौ । त्रिण्डुप् ।

कृत्स्य वीरः को अपश्यदिन्द्रं सुखरथमीर्यमानं हरिभ्याम् ।
 यो राया वज्री सुतसोममिच्छन् तदोको गन्ता पुरुहूत ऊती १
 अवाचचक्षं पदमस्य सुस्वरुग्रं निधातुरन्वायमिच्छन् ।
 अपृच्छमन्याँ उत ते म आहु रिन्द्रं नरो बुबुधाना अशेम २
 प्र नु वयं सुते या ते कृतानीन्द्र ब्रवाम यानि नो जुजोषः ।
 वेवदविद्वाञ्छणवच्च विद्वान् वहतेऽयं मघवा सर्वसेनः ३
 स्थिरं मनश्चकृषे जात इन्द्र वेषीदेको युधये भूर्यसश्चित् ।
 अश्मानं चिच्छवसा दिद्युतो वि विदो गवामूर्वमुस्त्रियाणाम् ४
 परो यत् त्वं परम आजनिष्ठाः परावति श्रुत्यं नाम विभ्रत ।
 अतश्चिदिन्द्रादभयन्त देवा विश्वा अपो अजयद् दासपत्नीः ५ [२६]
 तुभ्येद्वेते मरुतः सुशेवा अर्चन्त्यर्कं सुन्वन्त्यन्धः ।
 अहिमोहानमप आशयानं प्र मायाभिर्मायिनं सक्षदिन्द्रः ६
 वि पू मृधो जनुषा दानमिन्वन्नहन् गवा मघवन् त्संचक्रानः ।
 अत्रा दासस्य नमुचेः शिरो यदवर्तयो मनवे गातुमिच्छन् ७
 युजं हि मामकृथा आदिदिन्द्र शिरो दासस्य नमुचेर्मथायन् ।
 अश्मानं चित् स्वर्यं वर्तमानं प्र चक्रियेव रोदसी मरुद्भ्यः ८
 स्त्रियो हि दास आयुधानि चक्रे किं मा करन्नबला अस्य सेनाः ।
 अन्तर्ह्यख्यदुभे अस्य धेने अथोप प्रैद् युधये दस्युमिन्द्रः ९
 समत्र गावोऽभितोऽनवन्ते हेह वत्सैर्वियुता यदासन् ।
 सं ता इन्द्रो असृजदस्य शकैर्यदीं सोमासः सुपुता अमन्दन् १० [२७]

यदीं सोमा बभ्रुयुता अमन्दन् नरोरवीद् वृषभः सादनेषु ।
 पुरंदुरः पपिवाँ इन्द्रो अस्य पुनर्गवामददादुस्त्रियाणाम् ११ (२२४)

मद्रमिदं रुशमां अग्ने अक्रुन् गवां चत्वारि ददंतः सहस्रां ।	
ऋणंचयस्य प्रयता मृधानि प्रत्यग्रभीष्म नृत्तमस्य नृणाम्	१२
सूपेशंसं माव सृजन्त्यस्तं गवां सहस्रै रुशमांसो अग्ने ।	
तीव्रा इन्द्रमममन्दुः सुतासो ऽक्तोर्व्युष्टौ परितक्म्यायाः	१३
औच्छ्रुत् सा राज्ञी परितक्म्या याँ ऋणंचये राजानि रुशमानाम् ।	
अत्यो न वाजी रघुरज्यमानो बभ्रुश्चत्वार्यसनत् सहस्रां	१४
चतुःसहस्रं गव्यस्य पश्वः प्रत्यग्रभीष्म रुशमेष्वग्ने ।	
घमंश्चित् तप्तः प्रवृजे य आसीं दयस्मयस्तम्बादाम् विप्राः	१५ [२८] २२८

(३१)

१३ अवस्युरात्रेयः । इन्द्रः, ८ तृतीयपादस्य कुत्सो वा, चतुर्थपादस्य उशाना वा, ९ इन्द्राकुत्सौ । विष्णुप् ।

इन्द्रो रथाय प्रवतं कृणोति यमध्यस्थान्मघवां वाजयन्तम् ।	
यूथेव पश्वो व्युनोति गोपा अरिंष्टो याति प्रथमः सिपांसन्	१
आ प्र द्रव हरिवो मा वि वैनः पिशाङ्गराते अभि नः सचक्ष्म ।	
नहि त्वदिन्द्र वस्यो अन्यदस्त्य मेनांश्चिज्जनिवतश्चक्रथ	२
उद्यत् सहः सहस्रं आर्जनिष्ट देदिष्ट इन्द्र इन्द्रियाणि विश्वा ।	
प्राचादयत् सुदुर्घा वृत्रे अन्तर्वि ज्योतिषा संबवृत्वत् तमोऽवः	३
अनवस्ते रथमश्वाय तक्षन् त्वष्टा वज्रं पुरुहूत द्युमन्तम् ।	
ब्रह्माण इन्द्रं मुहयन्तो अर्के रवर्धयन्नहये हन्तवा उ	४
वृष्णे यत् ते वृषणो अर्कमर्चा निन्दु धावाणो अदितिः सृजोषाः ।	
अनश्वासो ये पवयोऽरथा इन्द्रोपिता अन्यवतन्त दस्युन्	५ [२३]

प्र ते पूजाणि करणानि वोचं प्र नृत्ता मयवत् वा इत्यर्थः ।	
शक्तीवो यद् विभरा रोदसी उभे जयस्यो मजसे इत्युचिवाः	६
तदिसु ते करणं दस्म विप्राः ऽहं यद् भ्रमोऽवो जयमिनोऽयाः ।	
शुष्णस्य चित् परि म्नाया असृग्म्याः मदिचं यत्तत् वृष्टिर्गन्तः	७
त्वमपो यद्वे तुर्वध्यावा ऽर्कस्यः सुदुर्घाः पुन इन्द्र ।	
उग्रमपातुमर्षो ह कुत्सं मं ह यद् शतुरज्यमानो वृत्राः	८

इन्द्राकुत्सा वहमाना रथेना—SS वामत्या अपि कर्णे वहन्तु ।
निः पीमन्धो धर्मथो निः पृधस्थान् मघोनो हुवो वरथस्तमीसि
वार्तस्य युक्तान् त्सुयुजश्चिदश्वान् कृविश्विनेगो अजगन्नवस्युः ।
विश्वे ते अत्र मरुतः सखाय इन्द्र ब्रह्माणि तविपीमवर्धन्

१

१० [३०]

सूराश्चिद् रथं परितकम्यायां पूर्वं करदुपरं जूजुवांसम् ।
भरच्चक्रमेतेशः सं रिणाति पुरो दधत् सनिष्यति क्रतुं नः
आयं जना अभिचक्षे जगामे—न्द्रः सखायं सुतसोममिच्छन् ।
वदन् प्रावाव वेदिं भ्रियाते यस्य जीरमध्वर्यवश्वरन्ति ।
ये चाकनन्त चाकनन्त नू ते मतीं अमृत मो ते अंह आरन् ।
वावन्धि यज्यूरुत तेषु धेह्यो—जो जनेषु येषु ते स्याम

११

१२

१३ [३१] (१४)

(३२)

१२ गानुरात्रेयः । इन्द्रः । शिष्टुप् ।

अददुरुत्समसृजो वि खानि त्वमर्णवान् बद्धधानाँ अरम्णाः ।
महान्तमिन्द्र पर्वतं वि यद् वः सृजो वि धारा अव दानवं हन्
त्वमुत्साँ क्रतुभिर्बद्धधानाँ अरंह ऊधः पर्वतस्य वज्रिन् ।
अहिँ चिदुग्र प्रयुतं शयानं जघन्वाँ इन्द्र तविपीमधत्थाः
त्यस्य चिन्महतो निर्मृगस्य वर्धर्जघान तविपीभिरिन्द्रः ।
य एक इदप्रतिर्भन्यमान आदस्मादुन्यो अजनिष्ट तव्यान्
त्यं चिदेपां स्वधया मदन्तं मिहो नपातं सुवृधं तमोगाम् ।
दानवस्य भामं वज्रेण वज्री नि जघान शुष्णम्
क्रतुभिर्निषत्तम—मर्मणो विददिदस्य मर्म ।
प्रभृता मदस्य युयुत्सन्तं तमसि हर्म्ये धाः
कल्पयं शयान—मसूर्ये तमसि वावृधानम्
वृषभः सुतस्यो—च्चैरिन्द्रो अपगूर्याँ जघान

१

२

३

४

५

६ [३२]

महते दानवाय वधर्यमिष्ट सहो अप्रतीतम् ।

प्रभृतौ वृदाभ विश्वस्य जुन्तोरधमं चकार

७

(१४८)

त्वं चिदणीं मधुपं शयानि मसिन्वं व्रं मह्याददुग्रः ।
 अपादम्वं महता वधेन नि दुर्वोण आवृणद् मृधवाचम्
 को अस्य शुष्मं तविषीं वरात् एको धना भरते अप्रतीतः ।
 इमे चिदस्य ज्यसो नु देवी इन्द्रस्यौजसो भियसा जिहाते
 न्यस्मै देवी स्वधितिर्जिहीत इन्द्राय गातुरुज्ञातीव येमे ।
 सं यदोर्जो युवते विश्वमाभिरनु स्वधात्रे क्षितयो नमन्त
 एकं नु त्वा सत्पतिं पाञ्चजन्यं जातं शृणोमि यशसं जनेषु ।
 तं मे जगृभ्र आशसो नविष्ठं द्रोषा वस्तोर्हवमानास इन्द्रम्
 एवा हि त्वामृतुथा यातयन्तं मघा विप्रेभ्यो ददतं शृणोमि ।
 किं ते ब्रह्माणो गृहते सर्वायो ये त्वाया निदुधुः काममिन्द्र

८

९

१०

११

१२ [३३] (२५३)

— ३३ —

[द्वितीयोऽध्यायः ॥२॥ व० १-२८]

(३३)

[तृतीयोऽनुवाकः ॥३॥ सू० ३३-४४]

१० प्राजापत्यः संवरणः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

महिं महे तवसे दीध्ये नृ निन्द्रयित्था तवसे अतव्यान् ।
 यो अस्मै सुमतिं वाजसातौ स्तुतो जने समर्थश्चिकेत
 स त्वं न इन्द्र धियसानो अर्के हरीणां वृषन् योक्त्रमथ्रेः ।
 या इत्था मघवन्ननु जोषं वक्षो अभि प्रार्यः सखि जनान्
 न ते तं इन्द्राभ्यस्महृष्वाऽयुक्तासो अब्रह्मता यदसन् ।
 तिहा रथमधि तं वज्रहस्ताऽऽ रश्मिं देव यमसे स्वध्वः
 पुरु यत् तं इन्द्र सन्त्युक्था गवे चक्रधोर्वरासु युध्यन् ।
 ततक्षे सूर्याय चिदोर्कसि स्वे वृषा समत्सु दासस्य नाम चित्
 व्यं ते तं इन्द्र ये च नरः शर्धो जज्ञाना याताश्च रथाः ।
 आस्माञ्जगम्यादहिशुष्म सत्वा भगो न हव्यः प्रभुधेषु चारुः

१

२

३

४

५. [१]

पुषुक्षेप्यमिन्द्र त्वे ह्योर्जो नुम्णानि च नूतमानो अमर्तः ।
 स न एनीं वसवानो रयिं द्वाः प्रार्यः स्तुपे तुविमघस्य दानम्
 एवा न इन्द्रोतिभिस्व प्राहि गृणतः शर कारुन् ।
 उत त्वचं ददतो वाजसातौ पिशीहि मध्वः सुपुतस्य चारोः

६

७

उत त्ये मां पौरुकुत्स्यस्य सुरे स्रसदस्योर्हिरणिनो रराणाः ।
 वहन्तु मा दश श्येतासो अस्य गैरिक्षितस्य क्रतुभिर्नु संश्रे
 उत त्ये मां मारुताश्वस्य शोणाः कत्वामवासो विदथस्य राती ।
 सहस्रा मे च्यवतानो ददान आनूकमर्यो वपुषे नाचंत
 उत त्ये मां ध्वन्यस्य जुष्टा लक्ष्मण्यस्य सुरुचो यतानाः ।
 महा रायः संवरणस्य ऋषेर्वजं न गावः प्रयता अपि गमन्

८

९

१० [२] (११)

(३४)

९ प्राजापत्यः संवरणः । इन्द्रः । जगती, ९ त्रिष्टुप् ।

अजातशत्रुमजरा स्वर्वित्यनु स्वधामिता दुस्मर्मायते ।
 सुनोतन पचंत ब्रह्मवाहसे पुरुष्टुताय प्रतरं दधातन
 आ यः सोमैर्न जठरमापिप्रताऽमन्दत मधवा मध्वो अन्धसः ।
 यदीं मूगाय हन्तवे महावधः सहस्रभृष्टिमुशना वधं यमंत
 यो अस्मै घ्नंस उत वा य ऊधानि सोमं सुनोति भवति द्युमाँ अहं ।
 अपाप शक्रस्तंतनुष्टिमूहति तनूशुभ्रं मधवा यः कवासुखः
 यस्यावधीत् पितरं यस्य मातरं यस्य शक्रो भ्रातरं नातं ईषते ।
 वेतीद्वस्य प्रयता यतंकरो न कित्विषादीपते वस्व आकरः
 न पश्चाभिर्दृशभिर्विद्व्यारभं नासुन्वता सचते पुष्यता चन ।
 जिनाति वेदमुया हन्ति वा धुनि रा देवयुं भजति गोमति व्रजे

१

२

३

४

५ [३]

वित्वक्षणः समृतौ चक्रमासजो ऽसुन्वतो विपुणः सुन्वतो वृधः ।
 इन्द्रो विश्वस्य दमिता विभीषणो यथावशं नयति दासमार्यः
 समीं पुणेरजति भोजनं मुषे वि दाशुषे भजति सूनरं वसुं ।
 दुर्गे चन धियते विश्व आ पुरु जनो यो अस्य तविषीमचुकुधत्
 सं यजनौ सुधनौ विश्वशर्धसा ववेदिन्द्रो मधवा गोषु शुभ्रिषु ।
 युजं ह्यन्यमकृत प्रवेपन्युकीं गव्यं सृजते सत्वाभिर्धुनिः
 सहस्रसामाग्निवेशिं गुणीषे शत्रिमग्न उपमां क्रेतुमर्यः ।
 तस्मा आपः संयतः पीपयन्त तस्मिन् क्षत्रममवत् त्वेषमस्तु

६

७

८

९ [४] (२२)

(३५)

८ प्रभूवसुराङ्गिरसः । इन्द्रः । अनुष्टुप्, ८ पङ्क्तिः ।

यस्ते साधिष्ठोऽवसु इन्द्र क्रतुष्टमा भर ।	
अस्मभ्यं चर्षणीसहं सस्ति वाजेषु दुष्टरम्	१
यदिन्द्र ते चर्तस्रो यच्छूरं सन्ति तिस्रः ।	
यद् वा पञ्च क्षितीनामवस्तत् सु न आ भर	२
आ तेऽवो वरेण्यं वृषन्तमस्य हूमहे ।	
वृषजूतिर्हि जजिष आभूमिर्इन्द्र तुर्वणिः	३
वृषा ह्यसि राधसे जजिषे वृष्णि ते शवः ।	
स्वक्षत्रं ते धूषन्मनः सत्राहमिन्द्र पौंस्यम्	४
त्वं तमिन्द्र मर्त्यममिन्नयन्तमद्रिवः ।	
सर्वरथा शतक्रतो नि याहि शवसस्पते	५ [५]

त्वामिद् वृत्रहन्तम् जनासो वृक्तवर्हिषः ।	
उग्रं पूर्वीषु पूर्व्यं हवन्ते वाजसातये	६
अस्मार्कमिन्द्र दुष्टरं पुरोयावानमाजिषु ।	
सयावानं धनेधने वाजयन्तमवा रथम्	७
अस्मार्कमिन्द्रेहि नो रथमवा पुरंध्या ।	
वयं शविष्ठ वार्यं द्विवि श्रवो दधीमाहि द्विवि स्तोमं मनामहे	८ [६] (२८०)

(३६)

६ प्रभूवसुराङ्गिरसः । इन्द्रः । त्रिष्टुप्, ३ जगती ।

स आ गर्मादिन्द्रो यो वसूतां चिकेतद् दातुं दामनो रयीणाम् ।	
धन्वचरो न वंत्सगस्तृपाणश्चकमानः पिवतु दुग्धमंशुम्	१
आ ते हनू हरिवः शूड शिमे रुहव सोमो न पर्वतस्य पूठे ।	
अनु त्वा राजन्नर्वतो न हिन्वन् गीभिर्मदेम पुरुहूत विश्वे	२
चक्रं न वृत्तं पुरुहूत वेपते मनो भिया मे अमतेरिदं द्विवः ।	
ः रथादधि त्वा जरिता सदावृध कुवित्रु स्तोपन्नववन् पुरुवसुः	३

(२८३)

एष ग्रावेव जरिता त इन्द्रे—यति वाचं ब्रह्मशुषाणः ।
 प्र सव्येन मघवन् यंसि रायः प्र दक्षिणिन्द्ररिवो मा वि वैनः
 वृषां त्वा वृषणं वर्धतु द्यौर्वृषा वृषभ्यां वहसे हरिभ्याम् ।
 स नो वृषा वृषरथः सुशिप्र वृषक्रतो वृषा वज्रिन् भेरं धाः
 यो रोहितौ वाजिर्ना वाजिर्नीवान् त्रिभिः शतैः सचमानावदिष्ट ।
 यूने समस्मै क्षितयो नमन्तां श्रुतरथाय मरुतो दुवोया

४

५

६ [७] (२८३)

(३७)

५ भौमोऽत्रिः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

सं भानुना यतते सूर्यस्या—ऽऽजुह्वानो घृतपृष्ठः स्वञ्चाः ।
 तस्मा अमृधा उपसो व्युच्छान् य इन्द्राय सुनवामेत्याहं
 समिन्द्राग्निर्वनवत् स्तीर्णबर्हि—युक्तयावा सुतसोमो जरते ।
 ग्रावाणो यस्येषिरं वदन्त्य—यदध्वर्युर्हविषाव सिन्धुम्
 वधूरियं पतिमिच्छन्त्येति य ई वहति महिपीमिषिराम् ।
 आस्यं श्रवस्याद् रथ आ च घोपात् पुरू सहस्रा परि वर्तयाते
 न स राजा व्यथते यस्मिन्निन्द्र—स्तीर्णं सोमं पिबति गोसंखायम् ।
 आ सत्वनैरजति हन्ति वृत्रं क्षेति क्षितीः सुभगो नाम पुष्यन्
 पुष्यात् क्षेमे अभि योगे भवा—त्युभे वृत्तौ संयती सं जयाति ।
 प्रियः सूर्ये प्रियो अग्ना भवाति य इन्द्राय सुतसोमो ददाशत्

१

२

३

४

५ [८] (२९१)

(३८)

५ भौमोऽत्रिः । इन्द्रः । अनुष्टुप् ।

उरोष्ट इन्द्र राधसो विन्वी रातिः शतक्रतो ।
 अर्धा नो विश्वचर्षणे द्युम्ना सुक्षत्र मंहय
 यदीमिन्द्र श्रवायु—मिषं शविष्ठ दधिषे ।
 दीर्घश्रुत्तमं हिरण्यवर्णं दुष्टरम्
 ये ते अद्रिवो मेहना केतसापः ।
 देवावभिष्टये विवश्च गमश्च राजथः

१

२

३

(२९४)

उतो नो अस्य कस्य चिद् दक्षस्य तव वृत्रहन् ।
 अस्मभ्यं नृम्णमा भरा ऽस्मभ्यं नृमणस्यसे
 नू त आभिरभिष्टिभि स्तव शर्मच्छतक्रतो ।
 इन्द्र स्याम सुगोपाः शूर स्याम सुगोपाः

[३१]

(३९)

५ भौमोऽत्रिः । इन्द्रः । अनुष्टुप्, ५ पङ्क्तिः ।

यदिन्द्र चित्र मेहना ऽस्ति त्वादातमद्रिवः ।
 राधस्तन्नो विदद्वस उभयाहस्त्या भर
 यन्मन्यसे वरेण्य मिन्द्रं द्युक्षं तदा भर ।
 विद्याम तस्य ते वय मकूपारस्य द्वावने
 यत् ते वित्तु प्राध्वं मनो अस्ति श्रुतं बृहत् ।
 तेन हृच्छा चिदद्रिव आ वाजं दधिं सातये
 मंहिष्ठं वो मघोनां राजानं चर्पणीनाम् ।
 इन्द्रमुप प्रशस्तये पूर्वाभिर्जुषुषे गिरः
 अस्मा इत् काव्यं वच उक्थमिन्द्राय शंस्यम् ।
 तस्मा उ ब्रह्मवाहसे गिरौ वर्धन्त्यत्रयो गिरः शुम्भन्त्यत्रयः

[३२]

(४०)

९ भौमोऽत्रिः । इन्द्रः, ५ सूर्यः, ६-९ अत्रिः । १-३ उष्णः;
 ५, ९ अनुष्टुप्; ४, ६-८ त्रिष्टुप् ।

आ याहाव्रिभिः सुतं सोमं सोमपते पिब । वृषान्तिन्द्र वृषभिर्वृत्रहन्तम्
 वृषा यावा वृषा मत्रो वृषा सोमो अयं सुतः । वृषान्तिन्द्र वृषभिर्वृत्रहन्तम्
 वृषा त्वा वृषणं हुवे वज्रिञ्चित्राभिरुतिभिः । वृषान्तिन्द्र वृषभिर्वृत्रहन्तम्
 ऋजीषी वृञ्जी वृषभस्तुगोपाद् वृष्मी राजा वृत्रहा सोमपावा ।
 पुक्त्वा हरिभ्यामुषं यास्तुवाद् नाध्वंश्चि तवने नत्सदिन्द्रः
 यत् त्वा सूर्यं स्वर्भानु स्तमताविपदासुरः ।
 अक्षेत्रिषि यथा सुगो भुवनान्पदीरुदुः

स्वर्भानोरध यद्विन्द्र माया अत्रो द्विवो वर्तमाना अवाहन् ।
 गूळ्हं सूर्यं तमसापर्वतेन तुरीयेण ब्रह्मणाविन्दुद्वित्रिः
 मा मामिमं तव सन्तमत्र इरस्या द्रुग्धो मियसा नि गौरीत् ।
 त्वं मित्रो असि सत्यराधास्तौ मेहावतं वरुणश्च राजा
 ग्राव्णो ब्रह्मा युयुजानः सपर्यन् क्रीरिणा देवान् नमसोपशिक्षन् ।
 अत्रिः सूर्यस्य द्विवि चक्षुराधात् स्वर्भानोरप माया अघुक्षत्
 यं वै सूर्यं स्वर्भानु स्तमसाविध्यदासुरः ।
 अत्रयस्तमन्विन्दन् नह्यन्ये अशक्नुवन्

(४१)

२० भौमोऽत्रिः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, १६-१७ अतिजगती, २० एकपदा विराट् ।

को नु वां मित्रावरुणावृतायन् द्विवो वां महः पार्थिवस्य वा दे ।
 ऋतस्य वा सदासि त्रासीथां नो यज्ञायते वां पशुपो न वाजान्
 ते नो मित्रो वरुणो अर्यमायु रिन्द्र ऋभुक्षा मरुतो जुपन्त ।
 नमोभिर्वा ये दधते सुवृक्तिं स्तोमं रुद्राय मीळ्हुषे सजोषाः
 आ वां येषांश्विना हुवध्वै वातस्य पत्मन् रथ्यस्य पुटौ ।
 उत वां द्विवो असुराय मन्म प्रान्धांसीव यज्यवे भरध्वम्
 प्र सक्ष्णो द्विव्यः कण्वहोता त्रितो द्विवः सजोषा वातो अग्निः ।
 पूषा भगः प्रभृथे विश्वभोजा आजिं न जग्मुराश्वंश्वतमाः
 प्र वो रयिं युक्ताश्वं भरध्वं राय एषेऽवसे दधीत् धीः ।
 सुशेव एवैरौशिजस्य होता ये व एवां मरुतस्तुराणाम्

प्र वो वायुं रथयुजं कृणुध्वं प्र देवं विप्रं पनितारमर्कैः ।

व्यव ऋतसापः पुरंधीर्वस्वीर्नो अत्र पत्नीरा धिये धुः

व एषे वन्द्येभिः शूपैः प्र यद्ही द्विवश्चितयन्दिर्कैः ।

उपासानक्तां विदुर्षां विश्वमा हां वहतो मर्त्याय यज्ञम्

अभि वो अर्चे पोष्यावतो नृन् वास्तोष्पतिं त्वष्टारं रराणः ।

धन्यां सजोषां धिपणा नमोभिर्वनस्पतीरोषधी राय एषे

तुजे नस्तने पर्वताः सन्तु स्वैतवो ये वसवो न वीराः ।

पनित आप्त्यो यजतः सदा नो वर्धातुः शंसं नयो अभिष्टां

६

७

८

९ [१२] (३१०)

१

२

३

४

५ [१३]

६

७

८

९

(३११)

वृष्णो अस्तोषि भूम्यस्य गर्भं त्रितो नपातमपां सुवृक्ति ।
गृणति अग्निरेतरी न शूषैः शोचिष्केशो नि रिणाति वना १० [१४]

कथा महे रुद्रियाय ब्रवाम् कद् राये चिक्रितुषे भगाय ।
आप ओषधीरुत नोऽवन्तु द्यौर्वना गिरयो वृक्षकेशाः ११

गृणोतु न ऊर्जा पतिगिरिः स नभस्तरियाँ इषिरः परिज्मा ।
गृण्वन्त्वापः पुरो न शुभ्राः परि सुचो ब्रह्महाणस्याद्रैः १२

विदा चिन्नु महान्तो ये व एवा ब्रवाम दस्मा वार्यं दधानाः ।
वयश्चन सुभ्वं आव यन्ति क्षुभा मर्तमनुयतं वधसैः १३

आ दैव्यानि पार्थिवानि जन्माऽपश्चाच्छा सुमखाय वोचम् ।
वर्धन्तां द्यावो गिरश्चन्द्राया उदा वर्धन्तामभिपाता अर्णाः १४

पदेपदे मे जरिमा नि धायि वरुत्री वा शक्रा या पायुभिश्च ।
सिपंक्तु माता मही रसा नः स्मत् सूरिभिर्ऋजुहस्तं ऋजुवनिः १५ [१५]

कथा दाशेम नमसा सुदानूनेवया मरुतो अच्छोक्तौ प्रश्रवसो मरुतो अच्छोक्तौ ।
मा नोऽहिर्बुध्न्यो रिपे धा वृस्माकं भूदुपमातिवनिः १६

इति चिन्नु प्रजायै पशुमत्यै देवासो वनते मर्त्यो व आ देवासो वनते मर्त्यो वः ।
अत्रा शिवां तन्वां धासिमस्या जरां चिन्मे निर्ऋतिर्जग्रसीत १७

तां वो देवाः सुमतिमूर्जयन्ती मिपमश्याम वसवः शसा गोः ।
सा नः सुदानुमूर्जयन्ती देवी प्रति द्रवन्ती सुवितार्च गम्याः १८

अभि न इळा यूथस्य माता स्मन्नदीभिरुर्वशी वा गृणातु ।
उर्वशी वा बृहहिवा गृणानाऽभ्यूर्णवाना प्रभूथस्यायोः १९

सिपंक्तु न ऊर्जव्यस्य पुष्टेः २० [१६] ३३०)

(४२)

१८ भामोऽग्निः । विश्वे देवाः, ११ रुद्रः । चिष्टुप्, १७ एरुपदा विराट् ।

प्र शतंमा वरुणं दीधिति गी मित्रं भगमदिति नूनमश्याः ।
पुपद्योनिः पथ्यहोता गृणोत्व तूतपन्था असुरो मयोभुः २

प्रति मे स्तोममदितिर्गृभ्यात् सूनुं न माता हृद्यं सुशेवम् ।
अहं प्रियं देवहितं यदस्त्य हं मित्रे वरुणे यन्मयोभु २ (३३२)

स्वर्भानोरधु यदिन्द्र माया अत्रो द्विवो वर्तमाना अत्राहन् ।
 गूळहं सूर्यं तमसापत्रतेन तुरीयेण ब्रह्मणाविन्दुदत्रिः
 मा मामिमं तव सन्तमत्र इरस्या द्रुग्धो भियसा नि गौरीत् ।
 त्वं मित्रो असि सत्यराधास्तौ मेहावतं वरुणश्च राजा
 प्राणो ब्रह्मा युयुजानः सपर्यन् कीरिणा देवान् नर्मसोपशिक्षन् ।
 अत्रिः सूर्यस्य द्विवि चक्षुराधात् स्वर्भानोरप माया अचुक्षत्
 यं वै सूर्यं स्वर्भानुस्तमसाविध्यदासुरः ।
 अत्रयस्तमन्वविन्दन् नह्यन्ये अशक्नुवन्

६
७
८
९ [१२] (३१)

(४१)

२० भौमोऽत्रिः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, १६-१७ अतिजगती, २० एकपदा विराट् ।

को नु वा मित्रावरुणावृतायन् द्विवो वा महः पार्थिवस्य वा दे ।
 ऋतस्य वा सदासि त्रासीथां नो यज्ञायते वा पशुपो न वाजान्
 ते नो मित्रो वरुणो अर्यमायुरिन्द्र ऋभुक्षा मरुतो जुपन्त ।
 नमोभिर्वा ये दधते सुवृक्तिं स्तोमं रुद्रार्य मीळहुषे सजोषाः
 आ वां येषांश्चिना ह्रुवध्वे वातस्य पत्मन् रथ्यस्य पुष्टौ ।
 उत वा द्विवो असुराय मन्म प्रान्धांसीव यज्यंवे भरध्वम्
 प्र सक्षणां द्विव्यः कण्वहोता त्रितो द्विवः सजोषा वातो अग्निः ।
 पूषा भगः प्रभुधे विश्वभोजा आजिं न जग्मुराश्वंश्वतमाः
 प्र वां रयिं युक्ताश्वं भरध्वं राय एषेऽवसे दधीत् धीः ।
 मुशेव एवताञ्जिनस्य होता ये व एवा मरुतस्तुराणाम्

१
२
३
४
५ [१३]

प्र वां वायुं रथ्युजं कृणुध्वं प्र कुचं विप्रं पत्नितारुर्कैः ।
 अत्रं ऋतमापः पुरंधी वस्वीर्तो अत्र पत्नीरा धिये धुः
 प्र व एषे वन्द्योभिः शूर्पः प्र युद्धी द्विवश्चितयन्द्रिकैः ।
 मानक्तां विदुषीव विश्वमा हा वहतो मर्त्याय यज्ञम्
 अभि वां अर्चं पोष्यावतो नृन् वास्तोष्पतिं त्वष्टारं रराणः ।
 धन्यां सजोषां धियणा नमोभिर्वन्तस्पतरार्यधी राय एषे
 तुजे नृमन्त्रे पर्वताः सन्त स्वर्तत्रो ये वसत्रो न वीराः ।
 सन्ति आप्तो वन्तः रुदां नो वधांश्चः शंसं नयीं अभिर्वा

६
७
८
९

वृष्णो अस्तोषि भूम्यस्य गर्भं त्रितो नपातमपां सुवृक्ति ।
गृणीते अग्निरेतरी न शुषैः शोचिष्केशो नि रिणाति वना १० [१४]

कथा महे रुद्रियाय त्रवाम कद् शये चिंक्रितुषे भगाय ।
आप ओषधीरुत नोऽवन्तु द्यौर्वना गिरयो वृक्षकेशाः ११

शृणोतु न ऊर्जा पतिगिरिः स नभस्तरियाँ इषिरः परिज्मा ।
शृण्वन्त्वापः पुरो न शुभ्राः परि सुचो वृत्रहाणस्याद्रैः १२

विदा चिन्नु महान्तो ये व एवा त्रवाम दस्मा वार्थं दर्धानाः ।
वयश्चन सुभवाँ आव यन्ति क्षुभा मर्तमनुयतं वधुत्तैः १३

आ दैव्यानि पार्थिवानि जन्माऽपश्चाच्छा सुमखाय वोचम् ।
वर्धन्तां द्यावो गिरश्चन्द्राया उदा वर्धन्तामभिपाता अर्णाः १४

पदेपदे मे जरिमा नि धायि वरुत्री वा शक्रा या प्रायुभिश्च ।
सिषक्तु माता मही रसा नः स्मत् सुरभिर्ऋजुहस्तं ऋजुवर्निः १५ [१५]

कथा दाशेम नमसा सुदानूँ नेवया मरुतो अच्छोक्तौ प्रश्रवसो मरुतो अच्छोक्तौ ।
मा नोऽहिर्वृध्न्यो रिषे धाँ दुस्माकं भूदुपमातिवनिः १६

इति चिन्नु प्रजायै पशुमत्यै देवासो वनन्ते मर्त्यो व आ देवासो वनन्ते मर्त्यो वः ।
अत्रा शिवां तन्वो धासिमस्या जरां चिन्मे निर्ऋतिर्जग्रसीत १७

तां वो देवाः सुमतिमूर्जयन्ती मिषमश्याम वसवः शसा गोः ।
सा नः सुदानुंमृळयन्ती देवी प्रति द्रवन्ती सुविताय गम्याः १८

अभि न इळा यूथस्य माता स्मन्नदीभिर्वर्शा वा गृणातु ।
उर्वर्शा वा बृहद्दिवा गृणानाऽभ्यूर्णवाना प्रभूथस्यायोः १९

सिषक्तु न ऊर्जन्यस्य पुटेः २० [१६, ३३०]

(४२)

१८ भौमोऽग्निः । विश्वे देवाः, ११ रुद्रः । त्रिष्टुप्, १७ एकपदा विराट् ।

प्र शतमा वरुणं दीधितिं गी मित्रं भगमदिंति नूनमश्याः ।
पृषद्योनिः पश्वहोता शृणोत्व तूतपन्था असुरो मयोभुः १

प्रति मे स्तोममदिंतिर्जगृभ्यात् सूनुं न माता हृद्यं सुशेवम् ।
ब्रह्म प्रियं देवहितं यदस्त्य हं मित्रे वरुणे यन्मयोभु २ (३३२)

स्वर्भानोरध यदिन्द्र माया अत्रो द्विवो वर्तमाना अवाहन् ।
 गूळ्हं सूर्यं तमसापवतेन तुरीयेण ब्रह्मणाविन्दुद्विः ६
 मा मामिमं तव सन्तमत्र इरस्या दुग्धो भियसा नि गौरीत् ।
 त्वं मित्रो असि सत्यराधा स्तो मेहावतं वरुणश्च राजा ७
 ग्राव्णो ब्रह्मा युयुजानः सपर्यन् क्रीरिणा देवान् नमसोपशिक्षन् ।
 अत्रिः सूर्यस्य द्विवि चक्षुराधात् स्वर्भानोरप माया अयुक्षत् ८
 यं वै सूर्यं स्वर्भानु स्तमसाविध्यदासुरः ।
 अत्रयस्तमन्वविन्दन् नह्यन्ये अशक्नुवन् ९ [१२] (३१०)

(४१)

२० भौमोऽत्रिः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, १६-१७ अतिजगती, २० एकपदा विराट् ।

को नु वां मित्रावरुणावृतायन् द्विवो वा महः पार्थिवस्य वा दे ।
 ऋतस्य वा सदासि त्रासीथां नो यज्ञायते वा पशुपो न वाजान् १
 ते नो मित्रो वरुणो अर्यमायु रिन्द्रं ऋभुक्षा मरुतो जुपन्त ।
 नमोभिर्वा ये दधते सुवृक्तिं स्तोमं रुद्राय मीळ्हुपे सजोपाः २
 आ वां येष्ठाश्विना हुवध्वै वातस्य पत्नन् रथ्यस्य पुटौ ।
 उत वां द्विवो असुराय मन्म ग्रान्धांसीव यज्यवे भरध्वम् ३
 प्र सक्ष्णो द्विव्यः कण्वहोता चितो द्विवः सजोपा वातो अग्निः ।
 पूषा भगः प्रभूथे विश्वभोजा आजिं न जग्मुराश्वश्वतमाः ४
 प्र वो रयिं युक्ताश्वं भरध्वं राय एषेऽवसे दधीत धीः ।
 सुशेव एवैरौशिजस्य होता ये व एवा मरुतस्तुराणाम् ५ [१३]

प्र वो वायुं रथयुजं कृणुध्वं प्र देवं विप्रं पन्नितारमर्कैः ।
 व्यव ऋतसापः पुरंधीर्वस्वीनो अत्र पत्नीरा धिये धुः ६
 व एषे वन्द्येभिः शूपैः प्र युह्वी द्विवश्चितयान्दिरर्कैः ।
 विदुर्पाव विश्वमा हा वहतो मर्त्याय यज्ञम् ७
 वो अर्चे पोष्यावतो नृन् वास्तोष्पतिं त्वष्टारं रराणः । ८
 सजोपा धिपणा नमोभिर्वनस्पतीरोपधी राय एषे ९
 तुजे नस्तने पर्वताः सन्तु स्वैतवो ये वसवो न वीराः ।
 पन्नित आप्त्यो यज्ञतः सदा नो वर्धातुः शंसं नयो अभिष्टौ ९ (३१०)

वृष्णो अस्तोषि भूम्यस्य गर्भं त्रितो नपातमपां सुवृक्ति ।
गृणीति अग्निरेतरी न शूषैः शोचिष्केशो नि रिणाति वना १० [१४]

कथा महे रुद्रियाय ब्रवाम् कद् राये चिकितुषे भगाय ।
आप ओषधीरुत नोऽवन्तु द्यौर्वना गिरयो वृक्षकेशाः ११

शृणोतु न ऊर्जा पतिगिरिः स नभस्तरियाँ इषिरः परिज्मा ।
शृणवन्त्वापः पुरो न शुभ्राः परि सुचो ब्रह्महाणस्याद्रैः १२

विदा चिन्नु महान्तो ये व एवा ब्रवाम दस्मा वार्यं दधानाः ।
वर्यश्चन सुभ्वं आव यन्ति क्षुभा मर्तमनुयतं वधुसैः १३

आ दैव्यानि पार्थिवानि जन्माऽपश्चाच्छा सुमखाय वोचम् ।
वर्धन्तां द्यावो गिरिश्चन्द्राग्रा उदा वर्धन्तामभिपाता अर्णाः १४

पदेपदे मे जरिमा नि धायि वरुत्री वा शक्रा या पायुभिश्च ।
सिषक्तु माता मही रसा नः स्मत् सूरिभिर्ऋजुहस्तं ऋजुवनिः १५ [१५]

कथा दाशेम नमसा सुदानूनेव्या मरुतो अच्छोक्तौ प्रश्रवसो मरुतो अच्छोक्तौ ।
मा नोऽहिर्वृध्न्यो रिषे धा वस्माकं भूदुपमातिवनिः १६

इति चिन्नु प्रजार्यै पशुमत्यै देवासो वनते मर्त्यो व आ देवासो वनते मर्त्यो वः ।
अत्रा शिवां तन्वां धासिमस्या जरां चिन्मे निर्रतिर्जग्रसीत १७

तां वो देवाः सुमतिमूर्जयन्ती मिषमश्याम वसवः शसा गोः ।
सा नः सुदानुर्भूळयन्ती देवी प्रति द्रवन्ती सुविताय गम्याः १८

अभि न इळा यूथस्य माता स्मन्नदीभिर्वशी वा गृणातु ।
उर्वशी वा ब्रह्मद्विवा गृणानाऽभ्यूर्णाना प्रभूधस्यायोः १९

सिषक्तु न ऊर्जन्यस्य पुष्टेः २० [१६] (३३०)

(४२)

१८ भौमोऽग्निः । विश्वे देवाः, १९ रुद्रः । त्रिष्टुप्, १७ एकपदा विराट् ।

प्र शंतसा वरुणं दीर्घिती गी मित्रं भगमदिति नूनमश्याः ।
पृषद्योनिः पञ्चहोता शृणोत्व तूर्तपन्था असुरो मयोभुः १

प्रति मे स्तोममदितिर्गृभ्यात् सूनुं न माता हृद्यं सुशेवम् ।
ब्रह्म प्रियं देवहितं चदस्त्य हं मित्रे वरुणे यन्मयोभु २ (३३२)

उदीरय कवितमं कवीना मुनत्तैनमभि मध्वा घृतेन ।
 स नो वसूनि प्रयता हितानि चन्द्राणि देवः सविता सुवाति ३
 समिन्द्र णो मनसा नेषि गोभिः सं सुरिभिर्हरिवः सं स्वस्ति ।
 सं ब्रह्मणा देवहितं यदस्ति सं देवानां सुमत्या यज्ञियानाम् ४
 देवो भगः सविता रायो अंश इन्द्रो वृत्रस्य संजितो धनानाम् ।
 ऋभुक्षा वाज उत वा पुरंधि र्वन्तु नो अमृतासस्तुरासः ५ [१७]

मरुत्वतो अप्रतीतस्य जिष्णो रजूर्यतः प्र ब्रवामा कृतानि ।
 न ते पूर्वं मघवन् नापरासो न वीर्यं नूतनः कश्चनाप ६
 उप स्तुहि प्रथमं रत्नधेयं बृहस्पतिं सनितारं धनानाम् ।
 यः शंसते स्तुवते शंभविष्ठः पुरुवसुरागमजोहुवानम् ७
 तवोतिभिः सचमाना अरिष्टा बृहस्पते मघवानः सुवीराः ।
 ये अश्वदा उत वा सन्ति गोदा ये वज्रदाः सुभगास्तेषु रायः ८
 विसर्माणं कृणुहि वित्तमेपां ये भुञ्जते अपृणन्तो न उक्थैः ।
 अपवतान् प्रसवे वावृधानान् ब्रह्मद्विपः सूर्याद् यावयस्व ९
 य ओहते रक्षसो देववीता वचक्रेभिस्तं मरुतो नि यात ।
 यो वः शमीं शशमानस्य निन्दात् तुच्छ्यान् कामान् करते सिष्विद्वानः १० [१८]

तमुं वृहि यः स्विपुः सुधन्वा यो विश्वस्य क्षयति भेषजस्य ।
 यश्वा महे सोमनसाय रुद्रं नमोभिर्दुवमसुरं दुवस्य ११
 दमनसो अपसो ये सहस्ता वृष्णः पत्नीर्नियो विश्वतथाः ।
 मरुस्वती बृहद्विवात राका दंशस्यन्तीविरिवस्यन्तु शुभ्राः १२
 प्र स महे मुंशरुणाय मुंशं गिरं भरे नव्यसीं जायमानाम् ।
 य ओहना दुहितुर्वक्षणासु हृपा मिन्नानो अकृणोद्विदं नः १३
 प्र मुदतिः स्तनयन्तं हवन्तं मिळस्पतिं जरितर्जुनमश्याः ।
 अचिदमो उदनिमो इयति प्र विद्युता रोदसी उक्षमाणः १४
 यः स्तोमो मारुतं शशो अच्छा रुद्रस्य सुनेयुवन्धूरुदश्याः ।
 तानो राये हवते मा स्वस्त्युप स्तुहि पृषदश्वो अयामः १५
 श्वपः स्तोमः पृथिवीमन्तरिक्षं वनस्पतीरोपधी राये अश्याः ।
 देवोदंशः सहवां भृनु मद्यं मा नो माता पृथिवी दमती धात १६

उरौ देवा अनिबाधे स्याम	१७
समश्विनोरवसा नूतनेन मयोभुवा सुप्रणीती गमेम ।	
आ नो रधिं वहतमोत वीराना विश्वान्यमृता सौभगानि	१८ [१९] (३४८)

(४३)

१७ भौमोऽत्रिः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, १६ एकपदा विराट् ।

आ धेनवः पर्यसा तूर्यर्था अमर्धन्तीरुप नो यन्तु मध्वा ।	
महो राये बृहतीः सप्त विप्रो मयोभुवो जरिता जोहवीति	१
आ सुष्टुती नमसा वर्तयध्वै द्यावा वाजाय पृथिवी अमृधे ।	
पिता माता मधुवचाः सुहस्ता भरेभरे नो यशसावविष्टाम्	२
अध्वर्यवश्चक्रुवांसो मधूनि प्र वायवे भरत चारु शुक्रम् ।	
होतेव नः प्रथमः पाह्यस्य देव मध्वो ररिमा ते मदाय	३
दश क्षिपो युञ्जते बाहू अद्विं सोमस्य या शमितारा सुहस्ता ।	
मध्वो रसं सुगभस्तिर्गिरिष्ठां चनिश्चदद् दुदुहे शुक्रमंशुः	४
असावि ते जुजुषाणाय सोमः क्रत्वे दक्षाय बृहते मदाय ।	
हरी रथे सुधुरा योमे अर्वागिन्द्र प्रिया कृणुहि हूयमानः	५ [२०]

आ नो महीमरमतिं सजोषा शां देवीं नमसा रातहव्याम् ।	
मधोमदाय बृहतीमृतज्ञामाग्ने वह पथिभिर्देवयानैः	६
अञ्जन्ति यं प्रथर्यन्तो न विप्रो वपावन्तं नाग्निना तर्पन्तः ।	
पितुर्न पुत्र उपसि प्रेष्ठ आ घर्मो अग्निमृतयन्नसादि	७
अच्छा मही बृहती शंतमा गीर्दूतो न गन्त्वश्विना हुवध्वै ।	
मयोभुवा सरथा यातमर्वाग्गन्तं निधिं धुरमाणिर्न नाभिम्	८
प्र तव्यसो नमउक्तिं तुरस्याऽहं पूष्ण उत वायोरदिक्षि ।	
या राधसा चोदितारा मतीनां या वाजस्य द्रविणोदा उत त्मन्	९
आ नार्मभिर्मरुतो वक्षि विश्वा ना रूपेभिर्जातवेदो हुवानः ।	
यज्ञं गिरो जरितुः सुष्टुतिं च विश्वं गन्त मरुतो विश्वं ऊती	१० [२१]

आ नो द्विवो बृहतः पर्वतादा सरस्वती यजता गन्तु यज्ञम् ।	
हवं देवी जुजुषाणा घृताचीं शग्मां नो वाचमुशती शृणोतु	११ (३५९)

आ वेधसं नीलपृष्ठं बृहन्तं बृहस्पतिं सदने सादयध्वम् ।
 सादद्योनिं दम आ दीदुवांसं हिरण्यवर्णामरुषं संपेम १२
 आ धर्णासिर्वृहद्विद्वो रराणो विश्वेभिर्गन्त्वोर्मभिर्हुवानः ।
 ग्रा वसान् ओषधीरमृध्रस्त्रिधातुगृङ्गो वृषभो वयोधाः १३
 मातुष्पदे परमे शुक्र आयोर्विपन्ववो रास्तिपरासो अगमन् ।
 सुशेच्यं नमसा रातहन्त्याः शिशुं मृजन्त्यायवो न वासे १४
 बृहद् वयो बृहते तुभ्यमग्ने धियाजुरो मिथुनासः सचन्त ।
 देवोदेवः सुहवो भूतु मह्यं मा नो माता पृथिवी तुर्मतौ धातु १५
 तुरो देवा अनिवाधे स्याम १६
 समश्विनोरवसा नूतनेन मयोभुवा सुप्रणीती गमेम ।
 आ नो रयिं बंहतमोत वीराना विश्वान्यमृता सौभगानि १७ [२२]

(४४)

१९ तारापयोऽवत्साराः (१० क्षत्र-मनस-एवावद-यजत-साधि-अवत्साराः ११ विश्ववार-यजत-
 अवत्साराः, १२ अवत्सारेण सह सदापृण-यजत-वाहुवृक्त-श्रुतवित्-तर्याः,
 १३ सुतंभरश्च) । विश्वे देवाः । जगती, १४-१५ विष्टुप् ।

ते वृत्रयो पृथ्या विश्वयेमथा ज्येष्ठतातिं बर्हिषदं स्वविदम् ।
 वृत्रिर्धामे वृत्रेण देहसे गिरा ऽऽशुं नयन्तमनु यासु वर्धसे १
 श्विमे सुहृशीतपरस्य याः स्व-धिराचमानः क्रुक्रुभामचोदते ।
 स्योऽथा अग्नि न दभाय मुकतो परो प्रायाभिक्रित आसु नाम ते २
 अथ ऋषिः संवते सच्य धातु चा-ऽग्निगातुः स होता सहाभरिः ।
 वृत्रपतिर्गो वज्रं बर्हिषुषा शिशु-मध्ये युवाजरो विष्टुहां द्वितः ३
 न न एते सुदुता यामश्चिद्व्य नीचीमुष्मे यम्य क्रतावृधः ।
 सुवत्तुभिः सवेनामर्भीर्गुभिः क्रिविर्नामनि प्रवृणं सुपायति ४
 तेनमुग सुवतेभिः सुतेगुर्भे वयाक्तिर्ने वित्तर्गामो सुस्वदः ।
 सान्द्राविकृताय शोभसु वर्धेषु पतीर्गुभि जीवा अश्वं ५ [२३]
 सान्द्राविकृताय सुहृगुच्यते मं द्राययां दधिर् मिधयाऽस्या ।
 द्रीहृन्मन्वदुत्सनुव व्रवां बृहन्न सुवीरुनतपशुतं सतः ६
 शोभसुविकृता वा अत्रि मुथः सप्रवता प्रनेसा मुथः ऋषिः ।
 प्रने सान्द्राविकृताय सुहृगुच्यते मं द्राययां दधिर् मिधयाऽस्या ७

ज्यायांसमस्य यतुनस्य केतुनं ऋषिस्वरं चरति यासु नाम ते ।	
यादृशिमन् धायि तमपस्यया विदुद् य उ स्वयं वहते सो अरं करत्	८
समुद्रमांसामव तस्थे अग्रिमा न रिंष्यति सर्वनं यस्मिन्नायता ।	
अत्रा न हार्दिं क्रवणस्य रेजते यत्रा मतिर्विद्यते पूतवन्धनी	९
स हि क्षत्रस्य मनसस्य चित्तिभि रेवावृदस्य यजतस्य सधेः ।	
अवत्सारस्य स्पृणवाम् रण्वभिः शविष्ठं वाजं विदुषां चिदधर्मम्	१० [२४]
श्येन आंसामादितिः क्रक्ष्योऽं मदीं विश्ववारस्य यजतस्य मायिनः ।	
समन्यमन्यमर्थयन्त्येतेवे विदुर्विषाणं परिपानमन्ति ते	११
सद्वापुणो यजतो वि द्विषो वधीदं वाहुवृक्तः श्रुतवित् तयो वः सचा ।	
उभा स वरा प्रत्येति भाति च यदीं गुणं भजते सुप्रयावभिः	१२
सुतंभरो यजमानस्य सत्यति विश्वांसामूधः स धियामुदश्चनः ।	
भरद् धेनू रसवच्छिभ्रिये पयोऽनुवृवाणो अध्येति न स्वपन्	१३
यो जागार तमृचः कामयन्ते यो जागार तमु सामानि यन्ति ।	
यो जागार तमयं सोमं आह तवाहमस्मि सख्ये न्योकाः	१४
अग्निर्जागार तमृचः कामयन्ते अग्निर्जागार तमु सामानि यन्ति ।	
अग्निर्जागार तमयं सोमं आह तवाहमस्मि सख्ये न्योकाः	१५ [२५](३८०)

(४५)

[चतुर्थोऽनुवाकः ॥४॥ सू० ४५-५३]

११ सदापृण आत्रेयः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, ९ पुरस्ताज्ज्योतिः ।

विदा विवो विष्यन्नद्रिमुक्थै रायत्या उपसो अर्चिनो गुः ।	
अपावृत व्रजिनीरुत् स्वर्गाद् वि दुरो मानुपीद्वेव आवः	१
।व सूर्यो अमतिं न श्रियं सादो र्वाद् गवां माता जानती गात् ।	
धन्वर्णसो नद्यः खादोअर्णाः स्थूणेव सुमिता हंहत द्यौः	२
अस्मा उक्थाय पर्वतस्य गर्भो महीनां जनुपे पूर्यार्य ।	
वि पर्वतो जिहीत सार्धत द्यौ राविवासन्तो दसयन्त भूमं	३
सूक्तेभिर्वो वचोभिर्द्वेवजुष्टै र्निन्दा न्वग्नी अवसे ह्रवध्वं ।	
उक्थेभिर्हिष्मा क्वयः सुयज्ञा आविवासन्तो मरुतो यजन्ति	४ (३८४)

एतो न्वृद्य सुध्योऽ भवाम् प्र दुच्छुनां मिनवामां वरीयः ।
अरे द्वेषांसि सनुतदधामाऽर्याम् प्राञ्चो यजमानमच्छं

५ [२६]

एता धियं कृणवामा सखायो ऽप या मातां ऋणुत वृजं गोः ।
यया मनुर्विशिशिप्रं जिगाय यया वणिग्वङ्कुरापा पुरीषम्
अन्नोदत्र हस्तयतो अद्विरार्चन् येन दशं मासो नवग्वाः ।
ऋतं यती सरमा गा अविन्दुद् विश्वानि सत्याङ्गिराश्चकार
विश्वे अस्या व्युषि माहिनायाः सं यद् गोभिरङ्गिरसो नवन्त ।
उत्स आसां परमे सधस्थं ऋतस्य पथा सरमा विदुद् गाः

६

७

८

आ सूर्यो यातु सप्ताश्वः क्षेत्रं यदस्योर्विया दीर्घयाथे ।

रघुः श्येनः पतयदन्धो अच्छा युवा कविर्दीदयद् गोषु गच्छन्

९

आ सूर्यो अरुहच्छुक्रमणो ऽयुक्त यद्दरितो वीतपृष्ठाः ।

उद्गा न नावमनयन्त धीरा आशृण्वतीरापो अर्वागतिष्ठन्

१०

धियं वो अप्सु दधिपे स्वर्पा ययातंसन् दशं मासो नवग्वाः ।

अया धिया स्याम देवगोपा अया धिया तुतुर्यामात्यंहः

११ [२७]

(४६)

८ प्रतिशत्र आत्रियः । विश्वे देवाः, ७-८ देवपत्न्यः । जगती; २, ८ त्रिष्टुप् ।

हयो न विद्रो अयुजि स्वयं धुरि तां ब्रह्मामि प्रतरणीमवस्युर्वम् ।

नास्या वादिम विमृचं नावृतं पुन विद्रान् पथः पुरएत ऋजु नैपति

१

अग्र इन्द्र वरुण मित्र देवाः शर्धः प्र यन्त मारुतोत विष्णो ।

उभा नासत्या रुद्रो अध गाः पूषा भगः सरस्वती जुपन्त

२

इन्द्राग्नी मित्रावरुणादिति स्वः पृथिवीं द्यां मरुतः पर्वतां अपः ।

द्वे विष्णुं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं भगं नु शंसं सवितारमूतये

३

उत नो विष्णुंरुत वातो अग्निधो ब्रविणोदा उत सोमो मयस्करत् ।

उत ऋभवं उत राये नो अश्विनो त त्वष्टोत विन्वानु मंसते

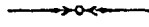
४

उत त्वष्टो मारुतं शर्धं आ गमद् दिविश्रयं यजतं ब्रह्मिणुसद्रे ।

ब्रह्मस्पतिः शर्म एषोत नो यमद् बह्व्यं वरुणो मित्रो अर्यमा

५

उत त्वे नः पर्वतासः सुशस्तयः सुद्वीतयो नद्यश्चामणे भुवन् ।	
भर्गो विभक्ता शवसावसा गमदुरुव्यचा अदितिः श्रोतु मे हवम्	६
द्वेवानां पत्नीरुशतीरवन्तु नः प्रावन्तु नस्तुजये वाजसातये ।	
याः पार्थिवासो या अपामपि वृते ता नो देवीः सुहवाः शर्म यच्छत	७
उत मा व्यन्तु द्वेवपत्नीरिन्द्राण्यग्नाय्यश्विनी राट् ।	
आ रोदसी वरुणानी शृणोतु व्यन्तु द्वेवीर्य ऋतुर्जनीनाम्	८ [२८] (३९९)

[तृतीयोऽध्यायः ॥३॥ व० १-३१]

(४७)

७ प्रतिरथ आत्रेयः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

प्रयुञ्जती द्विव एति नुवाणा मही माता दुहितुर्वोधयन्ती ।	
आविवासन्ती युवतिर्मनीषा पितृभ्य आ सदेने जोहुवाना	१
अजिरासस्तदप इयमाना आतास्थिवांसो अमृतस्य नाभिम् ।	
अन्नन्तास उरवो विश्वतः सीं परि द्यावापृथिवी यन्ति पन्थाः	२
उक्षा समुद्रो अरुपः सुपर्णः पूर्वस्य योनिं पितुरा विवेश ।	
मध्ये द्विवो निहितः पृश्निरश्मा वि चक्रमे रजसस्पात्यन्तौ	३
चत्वार इ विभ्रति क्षेमयन्तो दश गर्भं चरसे धापयन्ते ।	
त्रिधातवः परमा अस्य गावो द्विवश्वरन्ति परि सद्यो अन्तान्	४
इदं वपुर्निवर्चनं जनासश्चरन्ति यन्नद्यस्तस्थुरापः ।	
द्वे यदी विभूतो मातुरन्ये इहेह जाते यम्याइ सवन्धू	५
वि तन्वते धियो अस्मा अपांसि वस्त्रा पुत्राय मातरो वयन्ति ।	
उपप्रक्षे वृषणो मोदमाना द्विवस्पथा वध्वो यन्त्यच्छ	६
तदस्तु मित्रावरुणा तदग्रे शं योरस्मभ्यमिदमस्तु शस्तम् ।	
अशीमहिं गाधमुत प्रतिष्ठां नमो द्विवे वृहते सादनाय	७ [१] (४०३)

(४८)

५ प्रतिभानुरात्रेयः । विश्वे देवाः । जगती ।

कर्तु प्रियाय धाम्ने मनामहे स्वक्षत्राय स्वयंशसे महे वयम् ।	
आमेन्यस्य रजसो यदुभ्र औ अपो वृणाना वितनोति मायिनी	१
ता अन्नत वयुनं वीरवक्षणं समान्या वृतया विश्वमा रजः ।	
अपो अपाचीरपरा अपेजते प्र पूर्वाभिस्तिरते देवयुर्जनः	२ (४०८)

आ ग्रावाभिरहन्त्येभिरक्तुभिर्वरिष्ठं वज्रमा जिघर्ति मायिनि ।
 शतं वा यस्य प्रचरन् त्वे दमे संवर्तयन्तो वि च वर्तयन्नहा ३
 तामस्य रीतिं परशोरिव प्रत्यनीकमख्यं भुजे अस्य वर्षसः ।
 सचा यदि पितुमन्तमिव क्षयं रत्नं दधाति भरहूतये विशे ४
 स जिह्वया चतुरनीक ऋञ्जते चारु वसानो वरुणो यतन्नरिम् ।
 न तस्य विद्म पुरुपत्वता वयं यतो भगः सविता दाति वार्यम् ५ [२] (३११)

(३१)

५ प्रतिप्रभ आत्रेयः, (५ लृणपाणिः) । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

देवं वो अद्य सविताउमेपे भगं च रत्नं विमजन्तमायोः ।
 आ वां नरा पुरुभुजा ववृत्यां दिवेदिवि चिदश्विना सखीयन् १
 प्रातिं प्रयाणमसुरस्य विद्वान् त्सूक्तैर्देवं सवितारं दुवस्य ।
 उपं नुवीत नमसा विजान् ऋथेठं च रत्नं विमजन्तमायोः २
 अङ्गुत्रया दयते वार्याणि पूषा भगो अदितिर्वस्त उन्नः ।
 इन्द्रो विष्णुर्वरुणो मित्रो अग्निरहानि मद्रा जनयन्त दुस्माः ३
 तन्नो अनुर्वा सविता वरुथं तत् सिन्धव इषयन्तो अनु गमन् ।
 उप यद् वोचे अध्वरस्य होता रायः स्याम पतयो वाजरत्नाः ४
 प्र ये वसुभ्य ईवदा नमो दुथे मित्रे वरुणे सूक्तवाचः ।
 अवैत्वम्बं कृणुता वरीयो दिवस्पृथिव्योरवसा मदेम ५ [३] (३१३)

(५०)

५ स्वस्त्यात्रेयः । विश्वे देवाः । अनुष्टुप्, ५ पशुक्तिः ।

विश्वो देवस्य नेतु मतीं वुरीत सुख्यम् ।
 विश्वो राय इषुध्याति द्युम्नं वृणीत पुष्यसे १
 ते ते देव नेतये चेमां अनुशसे ।
 ते राया ते ह्याइपृचे सचेमहि सचथ्यैः २
 अतो न आ नूनतिथी नतः पतीदिशस्यत ।
 आरे विश्वं पथेठां द्विपो युयोतु यूयुविः ३ (३१५)

यत्र वह्निरभिहितो दुद्रवद् द्रोण्यः पशुः ।	
नूमणा वीरपस्त्यो ऽर्णा धीरेव सनिता	४
एष ते देव नेता स्थस्पतिः शं रयिः ।	
शं राये शं स्वस्तय इषुःस्तुतो मनामहे देवस्तुतो मनामहे	५ [४] (४२१)

(५१)

१५ स्वस्त्यात्रेयः । विश्वे देवाः; ४, ६-७ इन्द्रवायू, ५ वायुः । १-४ गायत्री;
५-१० उष्णिक्; ११-१३ जगती त्रिष्टुप्वा; १४-१५ अनुष्टुप् ।

अग्ने सुतस्य पीतये विश्वैरुमेभिरा गहि । देवेभिर्हव्यदातये	१
ऋतधीतय आ गत सत्यधर्माणो अध्वरम् । अग्नेः पिवत जिह्वया	२
विप्रेभिर्विप्र सन्त्य प्रातर्यावाभिरा गहि । देवेभिः सोमपीतये	३
अयं सोमश्चमू सुतो ऽमत्रे परि पिच्यते । म्रिय इन्द्राय वायवे	४
वायवा याहि वीतये जुषाणो हव्यदातये । पिवा सुतस्यान्धसो अभि प्रयः	५ [५]

इन्द्रश्च वायवेषां सुतानां पीतिमर्हथः । ताञ्जुषेथामरेपसावभि प्रयः ६
सुता इन्द्राय वायवे सोमासो दध्याशिरः । निम्नं न यन्ति सिन्धवोऽभि प्रयः ७
सजूर्विश्वेभिर्देवेभि रश्विभ्यामुषसा सजूः । आ याह्यग्ने अत्रिवत् सुते रण ८
सजूर्मित्रावरुणाभ्यां सजूः सोमेन विष्णुना । आ याह्यग्ने अत्रिवत् सुते रण ९
सजूरादित्यैर्वसुभिः सजूरिन्द्रेण वायुना । आ याह्यग्ने अत्रिवत् सुते रण १० [६]

स्वस्ति नो मिमीतामश्विना भगः स्वस्ति देव्यदितिरनर्वणः ।	
स्वस्ति पूषा असुरो दधातु नः स्वस्ति द्यावापृथिवी सुचेतुर्ना	११
स्वस्तये वायुमुषं व्रवामहे सोमं स्वस्ति भुवनस्य यस्पतिः	
बृहस्पतिं सर्वगणं स्वस्तये स्वस्तय आदित्यासो भवन्तु नः	१२
विश्वे देवा नो अद्या स्वस्तये वैश्वानरो वसुरग्निः स्वस्तये ।	
देवा अवन्तु भवः स्वस्तये स्वस्ति नो रुद्रः पात्वंहसः	१३
स्वस्ति मित्रावरुणा स्वस्ति पथ्ये रेवति ।	
स्वस्ति न इन्द्रश्चाग्निश्च स्वस्ति नो अदिते कृधि	१४
स्वस्ति पन्थामनु चरेम सूर्याचन्द्रमसाविव ।	
पुनर्ददुताघ्नता जानता सं गमेमहि	१५ [७] (४३६)

ग्रावाभिरह्नयेभिरक्तुभिर्वरिष्ठं वज्रमा जिघर्ति मायिनि ।

वा यस्य प्रचरन् त्वे दमे संवर्तयन्तो वि च वर्तयन्नहा ३

स्य रीतिं परशोरिव प्रत्यनीकमख्यं भुजे अस्य वर्षसः ।

यदि पितुमन्तमिव क्षयं रत्नं दधाति भरहूतये विशे ४

जेह्वया चतुरनीक ऋश्रते चारु वसानो वरुणो यतन्नरिम् ।

स्य विद्म पुरुषत्वता वयं यतो भगः सविता दाति वार्यम् ५ [२] (४११)

(४९)

५ प्रतिप्रभ आत्रेयः, (५ तृणपाणिः) । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

वो अद्य सवितारुमेधे भगं च रत्नं विभर्जन्तमायोः ।

वो नरा पुरुभुजा ववृत्यां द्विवेदिवे चिदाश्विना सखीयन् १

प्रयाणमसुरस्य विद्वान् त्सूक्तैर्वेवं सवितारं दुवस्य ।

ब्रुवीत नर्मसा विज्ञानञ्जयेठं च रत्नं विभर्जन्तमायोः २

त्रया दयते वार्याणि पूषा भगो अदितिर्वस्त उन्नः ।

विष्णुर्वरुणो मित्रो अग्निरहानि भद्रा जनयन्त दुस्माः ३

अनुवां सविता वरुथं तत् सिन्धव इपयन्तो अनु गमन् ।

यद् वोचं अध्वरस्य होता रायः स्याम पतयो वाजरत्नाः ४

ये वसुभ्य इवदा नमो दुर्ये मित्रे वरुणे सूक्तवाचः ।

त्वभ्वं कृणुता वरीयो द्विवस्पृथिव्योरवसा मदेम ५ [३] (४१३)

(५०)

५ स्वस्त्यात्रेयः । विश्वे देवाः । अनुष्टुप्, ५ पङ्क्तिः ।

वो देवस्य नेतुर्मतीं वुरीत सख्यम् ।

वो राय इपुध्याति द्युन्नं वृणीत पुष्यसे १

ते देव नेतये चेमां अनुशसे ।

राया ते ह्याऽपृचे सचेमहि सचथ्यैः २

तो न आ ननतिथीनतः पत्नीदिशस्यत ।

रे विश्वं पथेठां द्विपो युंयोतु यूयुविः ३ (४१५)

अत्र वह्निरभिर्हितो दुद्रवद् द्रोण्यः पशुः ।

तुमणा वीरपस्त्यो ऽर्णा धीरेव सनिता ४

एष ते देव नेता स्थस्पतिः शं रयिः ।

शं राये शं स्वस्तय इषुःस्तुतो मनामहे देवस्तुतो मनामहे ५ [४] (४२१)

(५१)

१५ स्वस्त्यात्रेयः । विश्वे देवाः; ४, ६-७ इन्द्रवायू, ५ वायुः । १-४ गायत्री;

५-१० उष्णिक्; ११-१३ जगती त्रिष्टुप्; १४-१५ अनुष्टुप् ।

अग्नें सुतस्य पीतये विश्वैरुमभिरा गहि । देवेभिर्हव्यदातये १

ऋतधीतय आ गत सत्यधर्माणो अध्वरम् । अग्नेः पिबत जिह्वया २

विप्रोभिर्विप्र सन्त्य प्रातर्यावभिरा गहि । देवेभिः सोमपीतये ३

अयं सोमश्चमू सुतो ऽमत्रे परि पिच्यते । प्रिय इन्द्राय वायवे ४

वायवा याहि वीतये जुषाणो हव्यदातये । पित्रा सुतस्यान्धसो अभि प्रयः ५ [५]

इन्द्रश्च वायवेषां सुतानां पीतिर्महथः । ताश्रुषेथामरेपसावभि प्रयः ६

सुता इन्द्राय वायवे सोमासो दध्याशिरः । निम्नं न यन्ति सिन्धवोऽभि प्रयः ७

सजूर्विश्वेभिर्देवेभि रश्विभ्यामुषसा सजूः । आ याह्यग्ने अत्रिवत् सुते रण ८

सजूर्मित्रावरुणाभ्यां सजूः सोमेन विष्णुना । आ याह्यग्ने अत्रिवत् सुते रण ९

सजूरावित्वैर्वसुभिः सजूरिन्द्रेण वायुना । आ याह्यग्ने अत्रिवत् सुते रण १० [६]

स्वस्ति नो मिमीतामश्विना भगः स्वस्ति देव्यदितिरनुर्वणः ।

स्वस्ति पूया असुरो दधातु नः स्वस्ति द्यावापृथिवी सुचेतुना ११

स्वस्तये वायुमुषं व्रवामहे सोमं स्वस्ति भुवंनस्य यस्पतिः

बृहस्पतिं सर्वगणं स्वस्तये स्वस्तये आदित्यासो भवन्तु नः १२

विश्वे देवा नो अद्या स्वस्तये वैश्वानरो वसुरग्निः स्वस्तये ।

देवा अवन्त्वुभवः स्वस्तये स्वस्ति नो रुद्रः प्रात्वंहसः १३

स्वस्ति मित्रावरुणा स्वस्ति पथ्ये रेवति ।

स्वस्ति न इन्द्रश्चाग्निश्च स्वस्ति नो अदिते क्रुधि १४

स्वस्ति पन्थामनु चरेम सूर्याचन्द्रमसाविव ।

पुनर्ददुताम्रता जानता सं गमेनाहि १५ [७] (४२६)

(५२)

१७ श्यावाश्व आत्रेयः । मरुतः । अनुष्टुप्: ६, १६-१७ पङ्क्तिः ।

वाश्व धृष्णुया ऽर्चां मरुद्भिर्ऋकैः ।

द्वोवमनुष्वधं श्रवो मर्दन्ति यज्ञियाः

स्थिरस्य शर्वसः सखायः सन्ति धृष्णुया ।

मन्ना धृषद्विन स्तमना पान्ति शश्वतः

मन्नासो नोक्षणो ऽतिं ष्कन्दन्ति शर्वरीः ।

मघा महो द्विवि क्षमा च मन्महे

सु वो दधीमहि स्तोमं यज्ञं च धृष्णुया ।

ये मानुषा युगा पान्ति मर्त्यं रिषः

तो ये सुदानवो नरो असांमिशवसः ।

ज्ञं यज्ञियेभ्यो द्विवो अर्चां मरुद्भ्यः

आ रुक्मैरा युधा नरं ऋष्वा ऋषीरसृक्षत ।

अन्वेनां अहं विद्युतो मरुतो जज्झतीरिव भानुरतं तमनां द्विवः

वृधन्त पार्थिवा य उरावन्तरिक्ष आ ।

मै वा नदीनां सधस्थे वा महो द्विवः

मरुतमुच्छंस सत्यशवसमृभ्वसम् ।

स्म ते शुभे नरः प्र स्पन्द्रा युजत तमनां

स्म ते परुष्ण्या मूर्णां वसत शुन्ध्यवः ।

प्व्या रथानां मद्रिं भिन्दन्त्योर्जसा

पथयो विपथयो ऽन्तस्पथा अनुपथाः ।

भिर्मह्यं नामभि र्यज्ञं विष्टार ओहते

ग नरो न्योहते ऽधा नियुत ओहते ।

या पारावता इति चित्रा रूपाणि दश्यां

दुःस्तुभः कुभन्यव उत्समा कीरिणो नृतुः

मे के चिन्न तायव ऊमा आसन् दृशि त्विषे

ऋष्वा ऋषिविद्युतः कवयः सन्ति वेधसः ।

पि मारुतं गणं नमस्या रमयां गिरा

१

२

३

४

५ [८]

६

७

८

९

१० [९]

११

१२

१३

(४४९)

अच्छं ऋषे मारुतं गुणं दाना मित्रं न योषणा ।	
द्विवो वा धृष्णव ओजसा स्तुता धीभिरिषण्यत	१४
नू मन्वान एषां देवाँ अच्छा न वृक्षणा ।	
दाना सचेत सूरिभि र्यामश्रुतेभिराञ्जिभिः	१५
प्र ये मे वन्ध्वेषे गां वोचन्त सूरयः पृश्निं वोचन्त मातरम् ।	
अधा पितरमिष्मिणं रुद्रं वोचन्त शिकसः	१६
सप्त मे सप्त ज्ञाकिन् एकमेका ज्ञता ददुः ।	
यमुनायामधि श्रुतमुद् राधो गव्यं मृजे नि राधो अश्व्यं मृजे	१७ [१०] (४५३)
(५३)	

१६ श्यावाश्व आत्रेयः । मरुतः । १, ५, १०-११, १५ ककुपुः २ वृहतीः ३ अनुष्टुप्, ४ पुरजटिणक्, ६-७, ९, १३-१४, १६ सतोवृहतीः ८, १२ गायत्री ।

को वेदु जानमेपां को वा पुरा सुन्नेष्वास मरुताम् ।	
यद् युयुजे किल्लास्यः	१
ऐतान् रथेषु तस्थुपुः कः शुश्राव कृथा वयुः ।	
कस्मै ससुः सुदासे अन्वापय इळाभिर्वृष्टयः सह	२
ते म आहुर्य आययु रूप द्युभिर्विभिर्मदे ।	
नरो मर्या अरेपस इमान् पश्यन्निति प्नुहि	३
ये अञ्जिपु ये वाशीपु स्वभानवः स्रक्षु रुक्मेपु सादिपु ।	
श्राया रथेषु धन्वसु	४
पुष्पाकं स्मा रथौ अनु मूदे दधि मरुतो जीरदानवः ।	
वृष्टी द्यावो यतीरिव	५ [११]
आ यं नरः सुदानवो ददाशुपे द्विवः कोशानचुच्यवुः ।	
वि पर्जन्यं सृजन्ति रोदसी अनु धन्वना सन्ति इद्वयः	६
तनुदानाः सिन्धुधुः क्षोदसा रजुः प्र सन्धुधेनवां यथा ।	
स्यन्ता अर्वा इवा पवनो द्विमोचजे वि यद् इतन्त एतः	७
आ यात मरुतो द्विव आन्तरिक्षाद्मादृत ।	
माव स्यात परादतः	८

मा वो रसानितभा कुभा कुमुर्मा वः सिन्धुर्नि रीरमत् ।	
मा वः परिं ष्ठात् सरयुः पुरीपिण्यस्मे इत् सुम्नमस्तु वः	१
तं वः शर्धं रथानां त्वेषं गुणं मारुतं नव्यसीनाम् ।	
अनु प्र यन्ति वृष्टयः	१० [१२]
शर्धंशर्धं व एषां व्रातंवातं गुणंगणं सुशस्तिभिः ।	
अनु क्रामेम धीतिभिः	११
कस्मा अद्य सुजाताय रातहव्याय प्र ययुः ।	
एना यामेन मरुतः	१२
येन तोकाय तनयाय धान्यं वीजं वहध्वे अक्षितम् ।	
अस्मभ्यं तद् धन्तन यद् व ईर्महे राधो विश्वायु सौभगम्	१३
अतीयाम निदस्तिरः स्वस्तिभिर्हित्वावद्यमरातीः ।	
वृष्टी शं योरार्प उस्मि भेषजं स्याम मरुतः सह	१४
सुदेवः संमहासति सुवीरो नरो मरुतः स मत्यः ।	
यं त्रायध्वे स्याम ते	१५
स्तुहि भोजान् त्स्तुवतो अस्य यामनि रणन् गावो न यवसे ।	
यतः पूर्वा इव सखीरनु ह्वय गिरा गृणीहि कामिनः	१६ [१३] (४६३)

(५३)

१५ इयावाश्च आत्रेयः । मरुतः । जगती, १४ त्रिष्टुप् ।

प्र शर्धीय मारुताय स्वभानव इमां वाचमनजा पर्वतच्युते ।	
वर्मस्तुभे द्विव आ पृष्ठयज्वने द्युम्नश्रवसे महि नृम्णमर्चत	१
प्र वो मरुतस्तत्रिषा उदुन्यवो वयोवृधो अश्वयुजः परिज्रयः ।	
सं विद्युता दर्धति वाशति त्रितः स्वरन्त्यापोऽवना परिज्रयः	२
विद्युन्महसो नरो अश्मदियवो वार्तत्विषो मरुतः पर्वतच्युतः ।	
अब्दुया चिन्मुहुरा ह्वादुनीवृतः स्तनयदमा रभसा उदोजसः	३
व्युक्तून रुद्रा व्यहानि शिकसो व्युन्तरिक्षं वि रजांसि धूतयः ।	
वि यदज्रा अजथ नाव ई यथा वि दुर्गाणि मरुतो नाह रिष्यथ	४ (४७१)

तद् वीर्यं वो मरुतो महित्वनं दूरीर्षं ततान् सूर्यो न योजनम् । एता न यामे अगृभीतशोचिषो ऽनश्वदां यद्भययातना गिरिम्	५ [१४]
अभ्राजि शर्षो मरुतो यदर्णसं मोषथा वृक्षं कपनेव वेधसः । अर्धं स्मा नो अरमतिं सजोपस—श्रक्षुरिव यन्तमनु नेषथा सुगम् न स जीयते मरुतो न हन्यते न स्नेधति न व्यथते न रिष्यति ।	६
नास्य राय उप दस्यन्ति नोतय ऋषिं वा यं राजानं वा सुधूदथ नियुत्वन्तो ग्रामजितो यथा नरो ऽर्यमणो न मरुतः कवन्धिर्नः । पिन्वन्त्युत्सं यद्विनासो अस्वरन् व्युन्दन्ति पृथिवीं मध्वो अन्धसा प्रवत्वतीं पृथिवी मरुद्भयः प्रवत्वती द्यौर्भवति प्रयद्भ्यः । प्रवत्वतीः पृथ्या अन्तरिक्ष्याः प्रवत्वन्तुः पर्वता जीरदानवः यन्मरुतः सभरसः स्वर्णरः सूर्य उदिते मदथा दिवो नरः । न वोऽश्वाः श्रथयन्ताह सिस्रतः सद्यो अस्याध्वनः पारमश्रुथ	७ ८ ९
अंसेषु व ऋष्टयः पत्सु खादयो वक्षःसु रुक्मा मरुतो रथे शुभः । अग्निभ्राजसो विद्युतो गर्भस्त्योः शिप्राः शीर्षसु वितता हिरण्ययीः तं नार्कमर्यो अगृभीतशोचिषं रुशत्र पिप्पलं मरुतो वि धूनुथ । समंच्यन्त वृजनातिं त्विपन्त यत् स्वरन्ति घोषं विततमृतायवः युष्मादत्तस्य मरुतो विचेतसो रायः स्याम रथ्योऽं वर्यस्वतः । न यो युच्छति तिष्योऽं यथा दिवोऽं ऽस्मे रारन्त मरुतः सहस्रिणाम् । यूयं रयिं मरुतः स्पार्हवीरं यूयमृषिमवथ सामविप्रम् । यूयमर्वन्तं भरताय वाजं यूयं धत्थ राजानं श्रुष्टिमन्तम् तद् वो यामि द्रविषां सद्यऊतयो येना स्वर्णं ततनाम नूरमि । इदं सु मे मरुतो हर्यता वचो यस्य तरं तरसा शतं हिमाः	१० [१५] ११ १२ १३ १४ १५ [१६] (४८४)

(५५)

१० श्यावाश्व आत्रेयः । मरुतः । जगती, १० त्रिष्टुप् ।

प्रयज्यवो मरुतो भ्राजद्वयो बृहद् वयो दधिरे रुक्मवक्षसः । ईयन्ते अश्वैः सुयमेभिराशुभिः शुभं यातामनु रथा अवृत्सत स्वयं दधिध्वे तविषीं यथा विद् बृहन्महान्त उविया वि राजथ । उतान्तरिक्षं ममिरे व्योर्जसा शुभं यातामनु रथा अवृत्सत	१ २
---	--------

(४८६)

साकं जाताः सुन्वः साकमुक्षिताः थिये चिदा प्रतरं वावुधुर्नरः ।

विरोकिणः सूर्यस्यैव रश्मयः शुभं यातामनु रथा अवृत्सत ३

आभूषेण्यं वो मरुतो महित्वनं दिदृक्षेण्यं सूर्यस्यैव चक्षणम् ।

उतो अस्मौ अमृतत्वे दधातन् शुभं यातामनु रथा अवृत्सत ४

उदीरयथा मरुतः समुद्रतो यूयं वृष्टिं वर्षयथा पुरीषिणः ।

न वो दद्या उप दस्यन्ति येनवः शुभं यातामनु रथा अवृत्सत ५ [१७]

यदभ्वान् भूयुं पृथ्वीरयुग्ध्वं हिरण्ययान् प्रत्यक्त्वा अमुग्ध्वम् ।

विश्वो इव स्पर्धो मरुतो व्यस्यथ शुभं यातामनु रथा अवृत्सत ६

न पर्वता न नद्यो वरन्त वो यत्रार्चिध्वं मरुतो गच्छथेदु तत् ।

इत द्यावापृथिवी चाथना परि शुभं यातामनु रथा अवृत्सत ७

यन पूष्यं नरुतो यच्च नूतनं यद्व्यते वसवो यच्च शस्यते ।

विन्वस्य तस्य भवथा नवेदमः शुभं यातामनु रथा अवृत्सत ८

मुञ्जं नो मरुतो ना धिदनाऽस्मभ्यं शर्मं बहुलं वि यन्तन ।

अग्निं म्नात्रस्यं मुख्यस्यं गातन् शुभं यातामनु रथा अवृत्सत ९

पुनस्मान् नरुतु पश्यो अच्छा निरंहुतिभ्यो मरुतो गृणानाः ।

युक्त्वं नो हृदशानि यजथा यूयं स्यान् परयो रथीणाम् १० [१८] (३५)

(१५)

१. द्यावाश्च अधियः । मरुतः । यद्वतीः ३. ७ लमोवृद्धी ।

अग्निं शर्मोदना युयं विष्टे तुस्मेदिः (त्रिभिः) ।

विरोकिणः अथ नूतनस्यं युयं द्विपथिदं गच्छतादधि १

उतो अस्मौ अमृतत्वे दधातन् शुभं यातामनु रथा अवृत्सत ।

उदीरयथा मरुतः समुद्रतो यूयं वृष्टिं वर्षयथा पुरीषिणः । २

न पर्वता न नद्यो वरन्त वो यत्रार्चिध्वं मरुतो गच्छथेदु तत् ।

इत द्यावापृथिवी चाथना परि शुभं यातामनु रथा अवृत्सत ३

यन पूष्यं नरुतो यच्च नूतनं यद्व्यते वसवो यच्च शस्यते ।

विन्वस्य तस्य भवथा नवेदमः शुभं यातामनु रथा अवृत्सत ४

(१५)

उत् तिष्ठ नूनमेधां स्तोमैः समुक्षितानाम् ।

मरुतां पुरुतममपूर्व्यं गवां सर्गामिव ह्वये

५ [१९]

युद्ध्रध्वं ह्यरुधी रथे युद्ध्रध्वं रथेषु रोहितः ।

युद्ध्रध्वं हरीं अजिरा धुरि वोळ्ळवे वहिष्ठा धुरि वोळ्ळवे

६

उत स्य वाज्यरुषस्तुविध्वणि रिरह स्म धायि दर्शतः ।

मा वो यामेषु मरुतश्चिरं करत् प्र तं रथेषु चोदत्

७

रथं नु मारुतं वयं श्रवस्युमा हुवामहे ।

आ यस्मिन् तस्थौ सुरणानि विभ्रती सचा मरुत्सु रोदुसी

८

तं वः शर्धं रथेशुभं त्वेषं पनस्युमा हुवे ।

यस्मिन् त्सुजाता सुभगा महीयते सचा मरुत्सु मीळ्ळुषी

९ [२०] (५०३)

(५७)

[पञ्चमोऽनुवाकः ॥५॥ सू० ५७-७२]

८ श्यावाश्व आश्वेयः । मरुतः । जगती, ७-८ त्रिष्टुप् ।

आ रुद्रास इन्द्रवन्तः सजोषसो हिरण्यरथाः सुवितार्य गन्तन ।

इयं वो अस्मत् प्रति हयते मतिस्तृष्णाजे न द्विव उत्सा उदून्यवे

१

वाशीमन्त ऋष्टिमन्तो मनीषिणः सुधन्वान् इषुमन्तो निपङ्गिणः ।

स्वश्वाः स्थ सुरथाः पृश्निमातरः स्वायुधा मरुतो याथना शुभम्

२

धुनुथ द्यां पर्वतान् द्वाशुपे वसु नि वो वना जिहते यामनो भिया ।

कोपर्यथ पृथिवीं पृश्निमातरः शुभे यदुग्नाः पृषतीरयुग्ध्वम्

३

वार्तात्वियो मरुतो वर्षनिर्णिजो यमा इव सुसंहशः सुपेशसः ।

पिशङ्गान्श्वा अरुणाश्वा अरेपसुः प्रत्वक्षसो महिना द्यौरिबोरवः

४

पुरुद्वप्सा अश्रिमन्तः सुदानवस्त्वेपसंहशो अनवभ्रराधसः ।

सुजातासो जनुपा रुक्मवक्षसो दिवो अर्का अमृतं नानं भेजिरे

५ [२१]

ऋष्टयो वो मरुतो अस्योरधि सह ओजो ब्राह्मोर्दो बलं हितम् ।

नृम्णा शीर्षस्वायुधा रथेषु वो विश्वा वः श्रीरधि तन्नृषु पिपिशे

६

गोमदश्वावद् रथवत् सुवीरं चन्द्रवद् राधो मरुतो दश नः ।

प्रशस्ति नः कृणुत रुद्रियासो भक्षीय वोऽवसो देवस्य

७

इये नरो मरुतो मूळता नस्तुर्षामिघासो अनुता स्तज्ञाः ।

सत्यभ्रुतः ऊर्वयो पुवानो बृहद्विरयो बृहद्वरुनाणाः

८ [२२] (५११)

(५८)

८ श्यावाश्व आत्रेयः । मरुतः । विष्टुप् ।

तमुं नूनं तर्विधीमन्तमेपां	स्तुपे गुणं मारुतं नव्यसीनाम् ।	
य आश्वश्वा अमवद् वहन्त	उतेशिरे अमृतस्य स्वराजः	१
त्वेपं गुणं तवसं खादिहस्तं	धुनिव्रतं मायिनं दार्तिवारम् ।	
मयोभुवो ये अमिता महित्वा	वन्दस्व विप्र तुविरार्धसो नृन्	२
आ वो यन्तूद्वाहासो अद्य	वृष्टिं ये विश्वे मरुतो जुनन्ति ।	
अयं यो अग्निर्मरुतः समिन्द्र	एतं जुषध्वं कवयो युवानः	३
युयं राजानमिथुं जनाय	विश्वतष्टं जनयथा यजत्राः ।	
युष्मदेति मुष्टिहा बाहुजूतो	युष्मत् सदश्वो मरुतः सुवीरः	४
अरा इवेदचरमा अहेव	प्रप्र जायन्ते अकवा महोभिः ।	
पृथैः पुत्रा उपमासो रभिष्ठाः	स्वया मत्या मरुतः सं मिमिक्षुः	५
यत् प्रायासिष्ट पृपतीभिरश्वै	वीळुपविभिर्मरुतो रथेभिः ।	
क्षोदन्त आपो रिणते वना	न्यवोस्त्रियो वृषभः क्रन्दतु द्यौः	६
प्रथिष्ट यामन् पृथिवी चिदेपां	भर्तेव गर्भं स्वमिच्छवीं धुः ।	
वातान् ह्यश्वान् धुर्यायुयुजे	वर्षं स्वेदं चक्रिरे रुद्रियासः	७
हये नरो मरुतो मूळतां न	स्तुवीमवासो अमृता क्रतज्ञाः ।	
सत्यश्रुतः कवयो युवानो	वृहद्विरयो वृहदुक्षमाणाः	८ [२३] (५९)

(५९)

८ श्यावाश्व आत्रेयः । मरुतः । जगती, ८ विष्टुप् ।

प्र वः स्पळक्रन् त्सुविताय द्वावने	ऽर्चां द्विवे प्र पृथिव्या क्रतं भरे ।	
उक्षन्ते अश्वान् तरुपन्त आ रजो	ऽनु स्वं भानुं श्रथयन्ते अर्णवैः	१
अमादिपां मियसा भूमिरेजति	नौर्न पूर्णा क्षरति व्यथियंती ।	
दुरेदृशो ये चितयन्त एमभि	रन्तर्महे विदथे येतिरे नरः	२
गवामिव श्रियसे गृङ्गमुत्तमं	सूर्यो न चक्षु रजसो विसर्जने ।	
अत्या इव सुभ्वश्चारवः स्थन	मर्या इव श्रियसे चेतथा नरः	३ (५२२)

को वो महान्ति महतामुदंश्वत् कस्काव्या मरुतः को ह पौंस्या ।	
यूयं ह भूमिं किरणं न रेजथ प्र यद् भरध्वे सुवितार्यं ज्वावेन	४
अश्वान् इवेदरूपासः सर्वन्धवः शूरा इव प्रयुधः प्रोत युयुधुः ।	
मर्या इव सुवृधो वावृधुर्नरः सूर्यस्य चक्षुः प्र मिनन्ति वृष्टिभिः	५
ते अज्येष्ठा अकनिष्ठास उद्भिदो ऽमध्यमासो महसा वि वावृधुः ।	
सुजातासो जनुया पृश्निमातरो द्विवो मर्या आ नो अच्छा जिगातन	६
वयो न ये श्रेणीः पप्तुरोजसा ऽन्तान् द्विवो बृहतः सानुनस्परि ।	
अश्वान्स एषामुभये यथा विदुः प्र पर्वतस्य नभनूरचुच्यवुः	७
मिमातु द्यौरदितिर्वीतये नः सं दानुचित्रा उपसो यतन्ताम् ।	
आचुच्यवुर्दिव्यं कोशमेत ऋषे रुद्रस्य मरुतो गृणानाः	८ [२४] (५२७)

(६०)

८ इयावाश्च आत्रेयः । मरुतोऽग्रामरुतो वा । त्रिष्टुप्; ७-८ जगती ।

इले अग्निं स्ववसं नमोभि र्हि प्रसक्तो वि चयत् कृतं नः ।	
रथैरिव प्र भरे वाजयद्भिः प्रदक्षिणिन्मरुतां स्तोममृध्याम्	१
आ ये तस्थुः पृषतीषु श्रुतासु सुखेषु रुद्रा मरुतो रथेषु ।	
वना चिदुग्रा जिहते नि वो भिया पृथिवी चिद् रेजते पर्वतश्चित्	२
पर्वतरिचनमहिं वृद्धो विभाय द्विवश्चित् सानु रेजत स्वने वः ।	
यत् क्रीळथ मरुत ऋष्टिमन्त आप इव सधर्यश्चो धवध्वे	३
वरा इवेद् रवतासो हिरण्यै रभि स्वधाभिस्तन्वः पिपिध्रे ।	
श्रिये श्रेयांसस्तवसो रथेषु सत्रा महांसि चक्रिरे तनूपु	४
अज्येष्ठासो अकनिष्ठास एते सं भ्रातरो वावृधुः सौभगाव ।	
युवा पिता स्वपा रुद्र एषां सुदुष्टा पृश्निः सुदिना मरुत्यः	५
यदुत्तमे मरुतो मध्यमे वा यद् वात्रमे सुभगासो द्विवि ४ ।	
अतो नो रुद्रा उत वा न्वस्या ऽग्ने वितान्द्विषो यद् यजाम	६
अग्निश्च यन्मरुतो विश्ववेदसो द्विवो बहध्व उत्तगृध्रि ष्णुभिः ।	
ते मन्दसाना धुनयो रिशादसो वामं धत्त यजमानास मुन्वते	७
अग्ने मरुद्भिः शुभयद्भिर्ऋष्टिभिः तोमं पिव मन्दसानो गन्नाभिभिः ।	
पावकेभिर्विश्वमिन्वेभिरापुभि र्वश्वानर इदिवो कुतुनां तनुः	८ [२५] १३५

(३१)

१९ श्यावाश्व आत्रेयः । १-४, ११-१६ मरुतः; ५-८ तरन्तमहिषी शशीयसी; ९ वैददश्विः पुरुमीळहः; १० वैददश्विस्तरन्तः; १७-१९ दाभ्यो रथवीतिः । गायत्री, ३ निचृत्, ५ अनुष्टुप्, ९ सतोवृहती ।

के षा नरः श्रेष्ठतमा य एकैक आयुष । परमस्याः परावतः ?
 क्ववोऽश्वाः क्वाऽभीशवः कथं शोक कथा यय । पृष्ठे सदा नसोर्यमः २
 ज्वने चोर्द एषां वि सक्थानि नरो यमुः । पुत्रकृथे न जनयः ३
 परा वीरास एतन मर्यासो भद्रजानयः । अग्रितपो यथासथ ४
 सनत् साश्व्यं पशुमुत गव्यं शताव्यम् । श्यावाश्वस्तुताय या दोर्वीरायोपववृहत् ५ [

उत त्वा स्त्री शशीयसी पुंसो भवति वस्यसी । अदेवत्रादराधसः ६
 वि या जानाति जसुरिं वि तृप्यन्तं वि कामिनम् । देवत्रा कृणुते मनः ७
 उत या नेमो अस्तुतः पुमां इति ब्रुवे पणिः । स वैरदेय इत् समः ८
 उत मेऽरपद् युवतिर्ममन्दुषी प्रति श्यावाय वर्तनिम् ।

वि रोहिता पुरुमीळहार्य येमतु विप्राय वीर्यशसे
 यो मे धेनुनां शतं वैददश्विर्यथा ददत् । तरन्त इव मंहना ९

य इ वृहन्त आशुभिः पिबन्तो मङ्गिरं मधु । अत्र श्रवांसि दधिरे १० [२७]

येषां श्रियाधि रोदसी विभ्राजन्ते रथेष्ववा । अत्र श्रवांसि दधिरे ११

युवा स मारुतो गुणस्त्वेपरथो अनेद्यः । दिवि रुक्म इवोपरि १२

को वेद नूनमेषां यत्रा मदान्ति धूर्तयः । शुभयावाप्रतिष्कृतः १३

युयं मते विपन्यवः प्रणेतार इत्था धिया । ऋतजाता अरेपसः १४

ते नो वसूनि काम्या पुरुश्चन्द्रा रिशादसः । श्रोतारो यामहृतिपु १५ [२८]

एतं मे स्तोममूम्यं दाभ्याय परा वह । आ यज्ञियासो ववृत्तन १६

उत मे वोचतादिति सुतसोमि रथवीति । गिरो देवि रथीरिं १७

एष मे नि रथवीति मंत्रवा गोमतीरनु । न कामो अप वेति मे १८

। पर्वतेष्वपश्रितः १९ [२९] (५५३)

(३२)

१ ध्रुतविदात्रेयः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

हिं भुवं वा सूर्यस्य यत्र विमुचन्त्यश्वान् ।

सह तस्थुस्तदेकं देवानां श्रेष्ठं वपुषामपश्यम्

तत् सु वां मित्रावरुणा महित्वमीर्मा तस्थुपीरहंभिर्दुदुहे । विश्वाः पिन्वथः स्वसरस्य धेना अनु वामेकः प्रविरा ववर्त	२
अधारयतं पृथिवीमुत द्यां मित्रराजाना वरुणा महोभिः । वर्धयतमोर्ध्वीः पिन्वतं गा अव वृष्टिं सृजतं जीरदानू	३
आ वामश्वासः सुयुजो वहन्तु यतरश्मय उप यन्त्वर्वाक् । धृतस्य निर्णिगनुं वर्तते वा मुप सिन्धवः प्रदिवि क्षरन्ति	४
अनु श्रुताममतिं वर्धदुर्वीं बृहिरिव यजुषा रक्षमाणा । नमस्वन्ता धृतदुक्षाधि गर्ते मित्रासाथे वरुणेळास्वन्तः	५ [३०]
अक्रविहस्ता सुकृते परुषा यं त्रासाथे वरुणेळास्वन्तः । राजाना क्षत्रमहूणीयमाना सहस्रस्थूणं विभृथः सह द्वौ	६
हिरण्यनिर्णिगयो अस्य स्थूणा वि भ्राजते द्विव्युश्वाजनीव । भद्रे क्षेत्रे निर्मिता तिल्विले वा सुनेम मध्वो अधिगर्त्यस्य	७
हिरण्यरूपमुपसो व्युष्टा वयःस्थूणमुदिता सूर्यस्य । आ रोहथो वरुण मित्र गर्तं मतश्चक्षाथे अदितिं दितिं च	८
यद् बहिष्ठं नातिविधे सुदानू अच्छिदुं शर्म भुवनस्य गोपा । तेन नो मित्रावरुणावविष्टं सिर्वासन्तो जिगीवांसः स्याम	९ [३१] (५३३)

[चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ व० १-३३]

३३

७ अर्चनाना आग्नेयः । मित्रावरुणौ । जगती ।

ऋतस्य गोपावधिं तिष्ठथो रथं सत्यंधर्माणा परमे ज्योमनि । यमत्र मित्रावरुणावथो युवं तस्मै वृष्टिर्मधुमत् पिन्वते द्विवः	१
सम्राजावस्य भुवन्स्य राजथो मित्रावरुणा विदथे स्वर्दशा । वृष्टिं वां राधो अमृतत्वमीमहे द्यावापृथिवी वि चरन्ति तन्ववः	२
सम्राजा उग्रा वृषभा द्विवस्पती पृथिव्या मित्रावरुणा विचर्षणी । चित्रेभिर्भैरुप तिष्ठथो रवं द्यां वर्षयथो अनुरस्य मायया	३
माया वां मित्रावरुणा द्विवि श्रिता सूर्यो ज्योतिश्चरति चित्रमायुधम् । तमभ्रेण वृष्ट्या गूहथो द्विवि पर्जन्य वृष्टा मधुमन्त ईरते	४

रथं युञ्जते मरुतः शुभे सुखं शूरो न मित्रावरुणा गविंश्रियु ।
 रजांसि चित्रा वि चरन्ति तन्यवो द्विवः संभ्राजा पर्यसा न उक्षतम् ५
 वाचं सु मित्रावरुणाविरावतीं पर्जन्याश्चित्रां वदति त्विपीमतीम् ।
 अभ्रा वसत मरुतः सु मायया द्यां वर्षयतमरुणामरेपसम् ६
 धर्मणा मित्रावरुणा विपश्चिता वृता रक्षेत्रे असुरस्य मायया ।
 ऋतेन विश्वं भुवन्नं वि राजथः सूर्यमा धत्थो द्विवि चित्रयं रथम् ७ [१] (५०)

(३४)

७ अर्चनाना आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप्, ७ पङ्क्तिः ।

वरुणं वो रिशार्दस—मृचा मित्रं हवामहे । परिं व्रजेव ब्राह्मो जग्न्वांसा स्वर्णरम् १
 ता ब्राह्वा सुचेतुना प्र यन्तमस्मा अर्चते । शेवं हि जार्यं वां विश्वांसु क्षासु जोगुवे २
 यन्नूनमश्यां गार्तिं मित्रस्य यायां पथा । अस्य प्रियस्य शर्मण्य—हिंसानस्य सश्विरे ३
 युवाभ्यां मित्रावरुणो—पुमं धेयामृचा । यद्ध क्षये मघोनां स्तोतृणां च स्पृधसे ४
 आ नो मित्र सुद्रीतिभि—वरुणश्च सुधस्थ आ । स्वे क्षये मघोनां सखीनां च वृधसे ५
 युवं नो येषु वरुण क्षत्रं बृहच्च विभूथः । उरु णो वाजसातये कुतं राये स्वस्तये ६
 उच्छन्त्यां मे यजता देवक्षेत्रे रुशद्गवि ।
 सुतं सोमं न हस्तिभि—रा पङ्क्तिर्धावतं नरा विश्रतावर्चनानसम् ७ [२] (५७)

(६५)

६ रातहव्य आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप्, ६ पङ्क्तिः ।

यश्चिकेत स सुक्रतु—देवत्रा स ब्रवीतु नः । वरुणो यस्य दर्शतो मित्रो वा वनते गिरः १
 ता हि श्रेष्ठवर्चसा राजाना दीर्घश्रुत्तमा । ता सत्पती क्रतावृधं क्रतावाना जनेजने २
 ता वामियानोऽवसे पूर्वा उप व्रुवे सचा । स्वश्वासः सु चेतुना वाजां अभि प्र द्रावने ३
 मित्रो अंहोश्चिदादुरु क्षयाय गातुं वनते । मित्रस्य हि प्रतूर्वतः सुमतिरस्ति विधतः ४
 वयं मित्रस्यावसि स्याम सप्रथस्तमे । अनेहसस्त्वोतयः सत्रा वरुणशेषसः ५
 युवं मित्रेमं जनं यतथः सं च नयथः ।

मा मघोनः परिं ख्यतं मो अस्माकमृपीणां गोपीथे न उरुण्यतम् ६ [३] (५८३)

(६६)

६ रातहव्य आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप् ।

चेकितान सुक्रतू देवौ मर्त रिशादसा । वरुणाय ऋतपेशसे दधीत प्रयसे महे १
 हे क्षत्रमविहृतं सम्यगसुर्यं माशाति । अधं व्रतेव मानुषं स्वर्णं धायि दर्शतम् २
 माषे रथानां मुवीं गव्यूतिमेषाम् । रातहव्यस्य सुदुतिं दुधुक् स्तोमैर्मनामहे ३
 हि काव्या युवं दक्षस्य पूर्भिरंश्रुता । नि केतुना जनानां चिकेथे पूतदक्षसा ४
 पृथिवि बृहच्छ्रवण ऋषीणाम् । ज्यसानावरं पृथ्वति क्षरन्ति यामभिः ५
 यद् वामीयचक्षसा मित्रं वयं च सूरयः । व्यचिष्ठे बहुपाय्ये यतमहि स्वराज्ये ६ [४] (५८९)

(६७)

५ यजत आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप् ।

स्त्या देव निष्कृत मादित्या यजतं बृहत् । वरुण मित्रार्यमन् वर्षिष्ठं क्षत्रमाशाथे १
 यद् योनिं हिरण्ययं वरुण मित्र सद्यः । धर्तारां चर्षणीनां यन्तं सुन्नं रिशादसा २
 स्वे हि विश्ववेदसो वरुणो मित्रो अर्यमा । व्रता पदेव सश्चिरे पान्ति मर्त्य रिपः ३
 हि सत्या ऋतस्पृशं ऋतावानो जनैजने । सुनीथासः सुदानवो ऽहोश्चिदुरुचक्रयः ४
 नु वां मित्रास्तुतो वरुणो वा तनूनाम् । तत् सु वामेषते मति रत्रिभ्य एषते मतिः ५ [५] (५९४)

(६८)

५ यजत आत्रेयः । मित्रावरुणौ । गायत्री ।

वो मित्रार्य गायत वरुणाय विपा गिरा । महिक्षत्रावृतं बृहत् १
 म्राजा या घृतयोनी मित्ररचोभा वरुणश्च । देवा देवेषु प्रशस्ता २
 नः शक्तं पार्थिवस्य महो रायो दिव्यस्य । महिं वां क्षत्रं देवेषु ३
 ऋतमृतेन सर्पन्ते पिरं दक्षमाशाते । अद्गुहा देवौ वर्धते ४
 बुद्धिद्यावा रित्यापि पस्पती दानुमत्याः । बृहन्तं गर्तमाशाते ५ [६] (५९९)

(६९)

४ उरुचकिरात्रेयः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

त्री रोचना वरुणं त्रीरुत द्यून् त्रीणि मित्र धारयथो रजांसि ।
 वावृथानावमार्ति क्षत्रियस्या ऽनु व्रतं रक्षमाणावजुर्ग्रम्

१ (६००)

(६६)

६ रातहव्य आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप् ।

आ चिकितान सुकृतं देवौ मर्तं रिशादसा । वरुणाय ऋतपेशसे दधीत प्रयसे महे १
 ता हि क्षत्रमविह्वृतं सम्यगसुर्यं माशाते । अध व्रतेव मानुषं स्वर्णं धायि दर्शतम् २
 ता वामेषे रथानां मुर्वी गव्यूतिमेषाम् । रातहव्यस्य सुष्टुतिं दृष्टुक् स्तोमैर्मनामहे ३
 अथा हि काव्यां युवं दक्षस्य पूर्भिरद्भुता । नि केतुना जनानां चिकेथे पूतदक्षसा ४
 तद्वतं पृथिवि बृहच्छ्रवण्य ऋषीणाम् । जयसानावरं पृथ्वति क्षरन्ति यामभिः ५
 आ यद् वामीयचक्षसा मित्रं वयं च सूरयः । व्यचिष्ठे बहुपाय्ये यतमहि स्वराज्ये ६ [४] (५८९)

(६७)

५ यजत आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप् ।

बळिस्था देव निष्कृतमादित्या यजतं बृहत् । वरुण मित्रार्यमन् वर्षिष्ठं क्षत्रमाशाथे १
 आ यद् योनिं हिरण्ययं वरुण मित्र सद्धथः । धर्तारा चर्षणीनां यन्तं सुन्नं रिशादसा २
 विश्वे हि विश्ववेदसो वरुणो मित्रो अर्यमा । व्रता पदेव सश्चिरे पान्ति मर्त्य रिषः ३
 ते हि सत्या ऋतस्पृशं ऋतावानो जनैजने । सुनीथासः सुदानवां ऽहोश्चिदुरुचक्रयः ४
 को नु वां मित्रास्तुतो वरुणो वा तनूनाम् । तत् सु वामेषते मति रात्रिभ्य एपते मतिः ५ [५] (५९४)

(६८)

५ यजत आत्रेयः । मित्रावरुणौ । गायत्री ।

प्र वां मित्रार्यं गायत वरुणाय विषा गिरा । महिक्षत्रावृतं बृहत् १
 सम्राजा या घृतयोनी मित्रश्चोभा वरुणश्च । देवा देवेषु प्रशस्ता २
 ता नः शक्तं पार्थिवस्य महो रायो द्विव्यस्य । महि वां क्षत्रं देवेषु ३
 ऋतमृतेन सपन्ते पिरं दक्षमाशाते । अद्भुता देवौ वर्धते ४
 वृष्टिद्यावा रीत्यापि पस्पती दानुमत्याः । बृहन्तं गर्तमाशाते ५ [६] (५९९)

(६९)

४ उरुचक्रिरात्रेयः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

त्री रौचना वरुण त्रीरुत यून् त्रीणि मित्र धारयथो रजांसि ।
 वावृधानावमार्ति क्षत्रियस्या ऽनु व्रतं रक्षमाणावजुयन्

रथं युञ्जते मरुतः शुभे सुखं शूरो न मित्रावरुणा गर्विष्ठिषु ।
 रजांसि चित्रा वि चरन्ति तन्यवो विवः संम्राजा पर्यसा न उक्षतम् ५
 वाचं सु मित्रावरुणाविरावतीं पर्जन्याश्चित्रां वदति त्विषीमतीम् ।
 अभ्रा वसत मरुतः सु मायया द्यां वर्षयत मरुणामरेपसम् ६
 धर्मणा मित्रावरुणा विपश्चिता व्रता रक्षेथे असुरस्य मायया ।
 ऋतेन विश्वं भुवन्नं वि राजथः सूर्यमा धत्थो द्विवि चित्र्यं रथम् ७ [१]

(६४)

७ अर्चनाना आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप्, ७ पङ्क्तिः ।

वरुणं वो रिशादसं मूचा मित्रं हवामहे । परि व्रजेव बाह्वो जगन्वासा स्वर्णरम् १
 ता ब्राह्वा सुचेतुना प्र यन्तमस्मा अर्चते । शैवं हि जायं वां विश्वासु क्षासु जोगुषे २
 यन्नमश्यां गतिं मित्रस्य यायां पथा । अस्य प्रियस्य शर्मण्य हिंसानस्य सश्रिरे ३
 युवाभ्यां मित्रावरुणोपमं धेयामुचा । यद्ध क्षये मघोनां स्तोतृणां च स्पूधसे ४
 आ नो मित्र सुदृतिभिर्वरुणश्च सुधस्थ आ । स्वे क्षये मघोनां सखीनां च वृधसे ५
 युधं नो येषु वरुण क्षत्रं बृहच्च विभुथः । उरु णो वाजसातये कृतं राये स्वस्तये ६
 पुच्छन्त्यां मे यजता देवक्षेत्रे रुशद्रवि ।
 मृतं सोमं न हन्तिमि रा पङ्क्तिर्धिवतं नरा विभ्रतावर्चनानसम् ७ [२]

(६५)

३ रानद्वय आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप्, ३ पङ्क्तिः ।

अश्रितेन म मुक्तुर्द्वित्रा म व्रीति नः । वरुणो यस्य दर्शतो मित्रो वा वनति गिः १
 ता हि श्रेयवर्षसा गजाना दीर्घश्रुत्मा । ता मर्त्यती क्रतावृधं क्रतावाना जनैर्जन २
 ता वाग्निदानोऽवमि दुवा उप वृधे सचा । स्वश्वासः सु चेतुना वाजो अभि प्र वृधते ३
 मित्रो अश्रितुदादुर् क्षयाय गानु वनते । मित्रस्य हि प्रतूर्धतः सुमतिरस्ति विधुतः ४
 इदं मित्रमवावमि म्यामं मप्रथममे । अनेदमस्वोर्तयः मत्रा वरुणशेषसः ५
 इदं मित्रं ननु वतयः सं च नयथः ।
 ना वृधतेः परि वृतं नो अस्माकमुपीणां गोपीथे न उरुष्यतम् ६ [३]

(६६)

६ रातहव्य आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप् ।

आ चिकितान सुकृतं देवौ मर्तं रिशादसा । वरुणाय ऋतपेशसे दधीत प्रयसे महे १
 ता हि क्षत्रमविह्वृतं सम्यगसुर्यमाशाते । अर्धं व्रतेव मानुषं स्वर्णं धायि दर्शतम् २
 ता वामेषु रथानां मुवीं गव्यूतिमेयाम् । रातहव्यस्य सुष्टुतिं दधृक् स्तोमैर्मनामहे ३
 अधा हि काव्या युवं दक्षस्य पूभिरेन्दुता । नि केतुना जनानां चिकेथे पूतदक्षसा ४
 तद्वतं पृथिवि बृहच्छ्रवण्य ऋषीणाम् । जयसानावरं पृथ्वति क्षरन्ति यामभिः ५
 आ यद् वामीयचक्षसा मित्रं वयं च सूरयः । व्यचिष्ठे बहुपाय्ये यतेमहि स्वराज्ये ६ [४] (५८९)

(६७)

५ यजत आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप् ।

बद्धिथा देवं निष्कृतमार्दित्या यजतं बृहत् । वरुण मित्रार्यमन् वर्षिष्ठं क्षत्रमाशाथे १
 आ यद् योनिं हिरण्ययं वरुण मित्र सदथः । धर्तारा चर्षणीनां यन्तं सुन्नं रिशादसा २
 विश्वे हि विश्ववेदसो वरुणो मित्रो अर्यमा । व्रता पदेवं सश्चिरे पान्ति मर्त्यं रिपः ३
 हि सत्या ऋतस्पृशं ऋतावानो जनेजने । सुनीथासः सुदानवां ऽहोश्चिदुरुचक्रयः ४
 नो नु वां मित्रास्तुतो वरुणो वा तनूनाम् । तत् सु वामेषते मतिरत्रिभ्य एपते मतिः ५ [५] (५९४)

(६८)

५ यजत आत्रेयः । मित्रावरुणौ । गायत्री ।

वो मित्रार्य गायत वरुणाय विपा गिरा । महिक्षत्रावृतं बृहत् १
 गाजा या घृतयोनी मित्रश्चोभा वरुणश्च । देवा देवेषु प्रशस्ता २
 नः शक्तं पार्थिवस्य महो रायो द्विव्यस्य । महि वां क्षत्रं देवेषु ३
 मृतेन सर्पन्ते पिरं दक्षमाशाते । अद्गुहा देवौ वर्धते ४
 द्यावा रित्यापि यस्पती दानुमत्याः । बृहन्तं गतमाशाते ५ [६] (५९९)

(६९)

४ उरुचकिरात्रेयः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

चिना वरुण त्रीरुत द्यून् त्रीणि मित्र धारयथो रजांसि ।
 नावमर्ति क्षत्रियस्वा ऽनु व्रतं रक्षमाणावजुर्ग्रम्

रथं युञ्जते मरुतः शुभे सुखं शूरो न मित्रावरुणा गविष्ठियु ।
 रजांसि चित्रा वि चरन्ति तन्यवो द्विवः संभ्राज्जा पर्यसा न उक्षतम् ।
 वाचं सु मित्रावरुणाविरावतीं पर्जन्याश्चित्रां वदति त्विषीमतीम् ।
 अग्रा वसत मरुतः सु मायया द्यां वर्षयतमरुणामरेपसम् ।
 धर्मणा मित्रावरुणा विपश्चिता वृता रक्षेथे असुरस्य मायया ।
 क्रतेन विश्वं भुवनं वि राजथः सूर्यमा धत्थो द्विवि चित्र्यं रथम् ।

५
 ६
 ७ [१]

(६४)

७ अर्चनाना आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप्, ७ पङ्क्तिः ।

वरुणं वो रिशादस—मृचा मित्रं हवामहे । परि व्रजेव ब्राह्मो—जंगन्वांसा स्वर्णरम् ।
 ता ब्राह्वा सुचेतुना प्र यन्तमस्मा अर्चते । शेवं हि जायं वां विश्वांसु क्षासु जोगुवे ।
 यन्नममृश्यां गार्ति मित्रस्य यायां पथा । अस्य प्रियस्य शर्मण्य—हिंसानस्य सक्षिरे ।
 युवान्यां मित्रावरुणो—पुमं धेयामृचा । यद्भू क्षये मघोनां स्तोतृणां च स्पुधसे ।
 आ नो मित्र मुद्गीतिभि—वरुणश्च सुधस्थ आ । स्वे क्षये मघोनां सखीनां च वृधसे ।
 पुमं नो येषु वरुण क्षत्रं बृहच्च विभुथः । उरु णो वाजसातये कृतं राये स्वस्तये ।
 पुच्छन्त्यां मे यजता देवक्षत्रे रुशद्भवि ।
 मुतं मोमं न हस्तिभि—रा पद्धिधीवतं नरा विध्रतावर्चनानंसम् ।

७ [२]

(६५)

३ गानद्वय आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप्, ६ पङ्क्तिः ।

यद्भिकेन म मुक्तु—द्वेवा स व्रवीतु नः । वरुणां यस्य दर्शितो मित्रो वा वनति गिः ?
 ना हि शेषवर्चसा राजाना दीर्घश्रुतमा । ता मत्पती क्रतावृधं क्रतावाना जनेजने ?
 ना वासिप्राजोऽवसे पूर्वा उप व्रुव सचा । स्वश्वांसुः सु चेतुना वाजो अमि प्र द्रावतं ?
 मित्रो अहोभिदुदादुरु क्षयाय गातुं वनत । मित्रस्य हि प्रतूर्धतः मूमतिरस्ति विधुतः ?
 इव मित्रस्यावसि म्यामं सुप्रथममे । अनेहसुम्वातयः मुत्रा वरुणशेषसः ?
 पुत्रं मित्रेने जने वतथः सं च नयथः ।
 ना वृकोतः रति स्वतु मो अस्माकमुषीणां गोपुथे न उरुप्यतम् ।

६ [३]

(६६)

६ रातहव्य आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप् ।

आ चिकितान सुक्रतूँ देवौ मर्तं रिशादसा । वरुणाय ऋतपेशसे दधीत प्रयसे महे १
 ता हि क्षत्रमविहृतं सम्यगसुर्यं माशाति । अर्धं व्रतेव मानुषं स्वर्णं धायि दर्शतम् २
 ता वामेषे रथानां सुवीं गव्यूतिमेयाम् । रातहव्यस्य सुष्टुतिं दृधृक् स्तोमैर्मनामहे ३
 अधा हि काव्या युवं दक्षस्य पूर्भिरहुता । नि केतुना जनानां चिकेथे पूतदक्षसा ४
 तहतं पृथिवि बृहच्छ्रवण्य ऋधीणाम् । ज्यसानावरं पृथ्विति क्षरन्ति यामभिः ५
 आ यद् वामीयचक्षसा मित्रव्यं च सूरयः । व्यचिष्ठे बहुपाय्ये यतैमहि स्वराज्ये ६ [४] (५८९)

(६७)

५ यजत आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप् ।

बद्धित्वा देवं निष्कृतमार्दित्या यजतं बृहत् । वरुण मित्रार्यमन् वर्षिष्ठं क्षत्रमाशाथे १
 आ यद् योनिं हिरण्ययं वरुण मित्र सदधः । धर्तारां चर्षणीनां युन्तं सुन्नं रिशादसा २
 विश्वे हि विश्ववेदसो वरुणो मित्रो अर्यमा । व्रता एदेव सश्चिरे पान्ति मर्त्यं रिपः ३
 ते हि सत्या ऋतस्पृशं ऋतावानो जनैजने । सुनीथासः सुदानवां ऽहोश्चिदुरुचक्रयः ४
 को नु वां मित्रास्तुतो वरुणो वा तनूनाम् । तत् सु वामेषते मति रत्रिभ्य एपते मतिः ५ [५] (५९४)

(६८)

५ यजत आत्रेयः । मित्रावरुणौ । गायत्री ।

प्र वो मित्रार्यं गायत वरुणाय विपा गिरा । महिक्षत्रावृतं बृहत् १
 सुभ्राजा या वृत्तयोनी मित्रश्चोभा वरुणश्च । देवा देवेषु प्रशस्ता २
 ता नः शक्तं पार्थिवस्य महो रायो द्विव्यस्य । महिं वां क्षत्रं देवेषु ३
 ऋतमृतेन सर्पन्ते पिरं दक्षमाशाते । अद्रुहां देवौ वर्धते ४
 वृष्टिर्द्यावा रीत्यापि पस्पती दानुमत्याः । बृहन्तं गतमाशाते ५ [६] (५९६)

(६९)

४ उरुचक्रिरात्रेयः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

री रोचना वरुणं त्रीरुत द्यून् त्रीणि मित्र धारयथो रजांसि ।
 वृधानावमार्तिं क्षत्रियस्या ऽनु व्रतं रक्षमाणावजुर्मन्

रथं युञ्जते मरुतः शुभे सुखं शूरो न मित्रावरुणा गविष्टिषु ।
 रजांसि चित्रा वि चरन्ति तन्यवो द्विवः संभ्राजा पर्यसा न उक्षतम् ५
 वाचं सु मित्रावरुणाविरावतीं पर्जन्यश्चित्रां वदति त्विपीमतीम् ।
 अम्रा वसत मरुतः सु मायया द्यां वर्षयतमरुणामरेपसम् ६
 धर्मणा मित्रावरुणा विपश्चिता व्रता रक्षेथे असुरस्य मायया ।
 ऋतेन विश्वं भुवंनं वि राजथः सूर्यमा धत्थो द्विवि चित्र्यं रथम् ७ [१]

(६४)

७ अर्चनाना आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप्, ७ पङ्क्तिः ।

वरुणं वो रिशादसमुचा मित्रं हवामहे । परिं वृजेव ब्राह्मो जगन्वांसा स्वर्णरम् १
 ता ग्राहवां मुचेतुना प्र यन्तमस्मा अर्चते । शेवं हि जार्यं वां विश्वांसु क्षासु जोगुवे २
 यन्नममृश्यां गार्तिं मित्रस्य यायां पथा । अस्य प्रियस्य शर्मण्यहिंसानस्य सश्रिरे ३
 यूवाभ्यां मित्रावरुणोपमं धेयामुचा । यद्ध क्षये मघोनां स्तोतृणां च स्पृधसं ४
 आ नो मित्र मुद्गीतिभिर्वरुणश्च सधस्थ आ । स्वे क्षये मघोनां सखीनां च वृधसं ५
 पुधं नो येषु वरुण क्षत्रं बृहच्च विभुथः । उरु णो वाजसातये कृतं राये स्वस्तये ६
 उच्छ्रज्या मे यजता कुवदत्रि रुशीद्वि ।
 ममं ममं न हस्तिभिर्ग पङ्क्तिर्धिवतं नरा विध्रतावर्चनानसम् ७ [२]

(६५)

३ गतदस्य आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप्, ३ पङ्क्तिः ।

रश्मिस्तु म मुकतुर्देवत्रा म व्रीतु नः । वरुणां यम्यं दर्शितो मित्रो वा वनति गिः १
 वा हि देववर्मा राजाना शीवृधुतमा । ता मयती क्रतावृधं क्रतावाना जनंजन २
 ना वाभिस्तुतोऽवसु इवा उप वृत्रे मचा । स्वश्वासः सु चेतुना वागीं अमि प्र मुधने ३
 मित्रो श्रेष्ठश्चिदादुरु क्षयाय गानु वनते । मित्रस्य हि प्रतुर्वेतः समतिरस्ति विधुतः ४
 इवे मित्रस्यवसि स्यान्नं सप्रथमत्ने । अनेहमस्वांतयः मुचा वरुणशेषः ५
 इवं मित्रेनं जने वतथः मे चं नयथः ।
 वा मुधोतः रतिं स्वतं नो अस्माकमुपीयां गोपीथे नं उरुप्यतम् ६ [३]

(६६)

६ रातहव्य आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप् ।

आ चिकितान सुकृतं देवौ मर्तं रिशादसा । वरुणाय ऋतपेशसे दधीत प्रयसे महे १
 ता हि क्षत्रमविहृतं सम्यगसुर्यमाशाते । अधं व्रतेव मानुषं स्वर्णं धायि दर्शतम् २
 ता वामेषे रथानां सुवीं गव्यूतिमेषाम् । रातहव्यस्य सुदृतिं दधृकू स्तोमैर्मनामहे ३
 अधा हि काव्या युवं दक्षस्य पूभिर्रद्धता । ति केतुना जनानां चिकेथे पूतदक्षसा ४
 तहतं पृथिवि बृहच्छ्रवण्य ऋपीणाम् । ज्यसानावरं पृथ्वति क्षरन्ति यामभिः ५
 आ यद् वामीयचक्षसा मित्रं वयं च सूर्यः । व्यचिष्ठे बहुपाग्ये यतेमहि स्वराज्ये ६ [४] (५८९)

(६७)

५ यजत आत्रेयः । मित्रावरुणौ । अनुष्टुप् ।

बल्लिथा देव निष्कृतमादित्या यजतं बृहत् । वरुण मित्रार्यमन् वर्षिष्ठं क्षत्रमाशाथे १
 आ यद् योनिं हिरण्यं वरुण मित्र सद्धः । धर्तारा चर्षणीनां युन्तं सुन्नं रिशादसा २
 विश्वे हि विश्ववेदसो वरुणो मित्रो अर्यमा । व्रता पदेव सश्चिरे पान्ति मर्त्यं रिषः ३
 ते हि सत्या ऋतस्पृशं ऋतावानो जनेजने । सुनीथासः सुदानवोऽहोश्चिदुरुचक्रयः ४
 को नु वां मित्रास्तुतो वरुणो वा तनूनाम् । तत् सु वामेषते मतिरत्रिभ्य एयते मतिः ५ [५] (५९४)

(६८)

५ यजत आत्रेयः । मित्रावरुणौ । गायत्री ।

प्र वो मित्रार्यं गायत वरुणाय विपा गिरा । महिक्षत्रावृतं बृहत् १
 सुम्राजा या वृत्तयोनी मित्रश्चोभा वरुणश्च । देवा देवेषु प्रशस्ता २
 ता नः शक्तं पार्थिवस्य महो रायो द्विव्यस्य । महिं वां क्षत्रं देवेषु ३
 ऋतमृतेन सपन्तेषिर्दक्षमाशाते । अद्गुहा देवौ वर्धते ४
 वृष्टिद्यावा रीत्यापि पस्पती दानुमत्याः । बृहन्तं गतमाशाते ५ [६] (५९९)

(६९)

४ उरुचकिरात्रेयः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

त्री रोचना वरुण त्रीरुत द्यून् त्रीणि मित्र धारयथो रजांसि ।

वावृधानावमार्ति क्षत्रियस्वाऽनु व्रतं रक्षमाणावजुर्म

१ (६००)

इरावतीर्वरुण धेनुवो वां मधुमद् वां सिन्धवो मित्र दुहे ।
 त्रयस्तस्थुर्ब्रुवभासस्तिसृणां धियणानां रेतोधा वि द्युमन्तः २
 प्रातर्द्वेषीमर्दिति जोहवीमि मध्यादिन उदिता सूर्यस्य ।
 गये मित्रावरुणा सर्वताते ॐ तोकाय तनयाय शं योः ३
 या धृतांग रजसो रोचनस्यो तादित्या द्विव्या पार्थिवस्य ।
 न वां देवा अमुता आ मिनन्ति त्रतानि मित्रावरुणा ध्रुवाणि ४ [७] (३०३)

(७०)

४ उरुचक्रिवाद्येयः । मित्रावरुणौ । गायत्री ।

पुरुषणा चिद्द्रवम्यवो नूनं वां वरुण । मित्र वांसिं वां सुमतिम् १
 ता वां मन्वगर्भुद्वाणे वमश्याम धायसे । वयं ते रुद्रा स्याम २
 पानं नो रुद्रा प्रागृभि हत त्रयिधां सुत्रावा । तुर्याम दस्यूनं तनुभिः ३
 मा दस्यां दुतकृत् पक्षं भुजेमा तनुभिः । मा शेषसा मा तनसा ४ [८] (३०४)

(७१)

३ या दुतकृत् आद्येयः । मित्रावरुणौ । गायत्री ।

ता नो मना मित्रावमा वक्ष्या मित्रं वृद्धिणा । उपमं चाकमध्वरम १
 त्रिभुवद् वि प्रवसा वक्ष्या मित्रं राजेयः । ईशाना पिप्यतं धियः २
 इव मा मुत्तमा गीत वक्ष्या मित्रं नाशुपः । अस्य सोमस्य पीतये ३ [९] (३०५)

(७२)

३ या दुतकृत् आद्येयः । मित्रावरुणौ । उर्व्याह ।

ता नो मना वक्ष्या वरुणो अत्रिभक्त । नि वृद्धिपि सदतं सोमपीतये १
 ता नो मना वक्ष्या वरुणो अत्रिभक्त । नि वृद्धिपि सदतं सोमपीतये २
 इव मा मुत्तमा गीत वक्ष्या वरुणो अत्रिभक्त । नि वृद्धिपि सदतं सोमपीतये ३ [१०] (३०६)

(७३)

[यथाऽनुवाकः १२ । सू० २२-२३]

३ या दुतकृत् आद्येयः । अत्रिभक्तौ । अनुष्टुप् ।

वदन्तं वरुणो वदन्तं वरुणो वदन्तं वरुणो । वद वां पुरु पुरुमृता वदन्तं वरुणो वदन्तं वरुणो १
 वदन्तं वरुणो वदन्तं वरुणो वदन्तं वरुणो । वदन्तं वरुणो वदन्तं वरुणो वदन्तं वरुणो २

ईर्मान्यद् वृषुं वृषुं—श्चक्रं रथस्य येमथुः । पर्यन्त्या नाहुषा युगा महा रजांसि दीयथः ३
 तद् वृषु वामिना कुतं विश्वा यद् वामनु ष्वे । नानां ज्ञातावरेषसा समस्मे बन्धुमेयथुः ४
 आ यद् वां सूर्या रथं तिष्ठद् रघुष्यद् सदा । परिं वामरूपा वयो वृणा वरन्त आतपः ५ [११]

युवोरत्रिंशिकेतति नरा सुन्नेन चेतसा । धर्मं यद् वामरेपसं नासत्यास्ता भुरण्याति ६
 उग्रो वां ककुहो यविः शृण्वे यामेषु संतानिः । यद् वां दंसोभिरश्विना—ऽत्रिंनराववर्तति ७
 मध्वं ऊ पु मधूयुवा रुद्रा सिर्पक्ति पिप्युषी । यत् संमुद्राति पर्यथः पृक्ताः पृक्षो भरन्त वाम ८
 सत्यामिद् वा उ अश्विना युवामाहुर्मयोभुवा । ता यामन् यामहूर्तमा यामन्ना मृळ्यतमा ९
 इमा ब्रह्माणि वर्धना ऽश्विभ्यां सन्तु शंतमा । या तक्षाम रथो इवा—ऽवोचाम बृहन्नमः १० [१२]

(३२३)

(७४)

१० पौर आत्रेयः । अश्विनौ । अनुष्टुप्, ८ निचृत् ।

कूष्ठो देवावश्विना ऽद्या विवो मनावसू । तच्छ्रवथो वृषण्वसू अत्रिर्वामा विवासति १
 कुह त्या कुह नु श्रुता विवि देवा नासत्या । कस्मिन्ना यंतथो जने को वां नदीनां सचां २
 कं याथः कं हं गच्छथः कमच्छा युञ्जाथे रथम् । कस्य ब्रह्माणि रण्यथो वयं वामुश्मसीष्टये ३
 पौरं चिद्भ्युदुपुतं पौरं पौराय जिन्वथः । यदीं गृभीततातये सिंहमिव द्रुहस्पदे ४
 प्र च्यवानाञ्जुजुरुषो वानिमत्कं न मुञ्चथः । युवा यदीं कूथः पुन—रा काममृण्वे वध्वः ५ [१३]

अस्ति हि वामिह स्तोता स्मसिं वां संहशिं श्रिये । नू श्रुतं म आ गतं—मवांभिवांजिनीवसू ६
 को वामद्य पुरूणा—मा वद्वे मर्त्यानाम् । को विषो विप्रवाहसा को यज्ञैर्वांजिनीवसू ७
 आ वां रथो रथानां येषो यात्वश्विना । पुरु चिदस्मयुस्तिर आङ्गुपो मत्येष्वा ८
 शमू पु वां मधूयुवा ऽस्माकमस्तु चर्कृतिः । अर्वाचीना विचेतसा विभिः श्येनेव दीयतम् ९
 अश्विना यद्वा कर्हि वि—च्छुश्रूयार्तमिमं हवमं । वस्वीरू पु वां भुजः पुञ्चान्ति सु वां पुचः १० [१४]

(३२३)

(७५)

९ अवसुरात्रेयः । अश्विनौ । पङ्क्तिः ।

प्रति प्रियतमं रथं वृषणं वसुवाहनम् ।
 स्तोता वामश्विनावृषिः स्तोमेन प्रति भूपति माध्वी मम श्रुतं हवमं १
 अत्यायातमश्विना तिरो विश्वा अहं सना ।
 दद्या हिरण्यवर्तनी सुपुम्ना सिन्धुवाहसा नाध्वी मम श्रुतं हवमं २

(३२५)

आ नो रत्नानि विभ्रता वश्विना गच्छतं युवम् ।
 रुद्रा हिरण्यवर्तनी जुषाणा वाजिनीवसू माध्वी मम श्रुतं हवम् ३
 मुद्गुभो वां वृषण्वसू रथे वाणीच्याहिता ।
 उत वां ककुहो मुगः पृक्षः कृणोति वापुषो माध्वी मम श्रुतं हवम् ४
 क्रोधिन्मनसा रुद्ये पिरा हवनश्रुता ।
 त्रिमिश्चवानमश्विना नि याथो अद्वयाविनं माध्वी मम श्रुतं हवम् ५ [१५]

आ वां नरा मनोयुजो ऽश्वासः प्रुषितप्सवः ।
 वयो वहन्तु पीतये सह सुन्नेभिरश्विना माध्वी मम श्रुतं हवम् ६
 अश्विनायेह गच्छतं नासत्या मा वि वैनतम् ।
 तिरभिर्दृष्या परि वर्तियोतमदाभ्या माध्वी मम श्रुतं हवम् ७
 प्रमिन्न युवे जग्मन्ता जस्तारं शुभस्पती ।
 तस्यदुर्मन्त्रिना युवं गुणन्तमुप भूषथा माध्वी मम श्रुतं हवम् ८
 मृदुमा कशंयन्तु माग्निरेवाप्युत्तरिणः ।
 नो मम मम प्रुषाम् यो दयावमत्यो माध्वी मम श्रुतं हवम् ९ [१६] (१३१)

(७६)

१५ नामिदंशिवः । अश्विनो । विश्वसू ।

आ नो रत्नानि विभ्रता वश्विना गच्छतं युवम् ।
 रुद्रा हिरण्यवर्तनी जुषाणा वाजिनीवसू माध्वी मम श्रुतं हवम् ३
 मुद्गुभो वां वृषण्वसू रथे वाणीच्याहिता ।
 उत वां ककुहो मुगः पृक्षः कृणोति वापुषो माध्वी मम श्रुतं हवम् ४
 क्रोधिन्मनसा रुद्ये पिरा हवनश्रुता ।
 त्रिमिश्चवानमश्विना नि याथो अद्वयाविनं माध्वी मम श्रुतं हवम् ५ [१५]
 आ वां नरा मनोयुजो ऽश्वासः प्रुषितप्सवः ।
 वयो वहन्तु पीतये सह सुन्नेभिरश्विना माध्वी मम श्रुतं हवम् ६
 अश्विनायेह गच्छतं नासत्या मा वि वैनतम् ।
 तिरभिर्दृष्या परि वर्तियोतमदाभ्या माध्वी मम श्रुतं हवम् ७
 प्रमिन्न युवे जग्मन्ता जस्तारं शुभस्पती ।
 तस्यदुर्मन्त्रिना युवं गुणन्तमुप भूषथा माध्वी मम श्रुतं हवम् ८
 मृदुमा कशंयन्तु माग्निरेवाप्युत्तरिणः ।
 नो मम मम प्रुषाम् यो दयावमत्यो माध्वी मम श्रुतं हवम् ९ [१६] (१३१)

(३२)

१० सत्यश्रवा आत्रेयः । उपाः । पश्चिमः ।

- महे नो अग्र बोधयोपो गये विप्रिमती ।
यथा चित्तो अर्वाधयः सत्यश्रवसि वाप्ये सुजाति अश्वसूनुते १
या सुनीये शान्तिथे व्योच्छे दुहितर्दिवः ।
सा व्युच्छे सहीयसि सत्यश्रवसि वाप्ये सुजाति अश्वसूनुते २
सा नो अग्राभ्रद्वसु व्युच्छे दुहितर्दिवः ।
यो व्योच्छे सहीयसि सत्यश्रवसि वाप्ये सुजाति अश्वसूनुते ३
अभि ये त्वा विभावरी स्तोमिगुणन्ति वद्वयः ।
सवेर्मघोनि सुभ्रियो वामन्वन्तः सुरातयः सुजाति अश्वसूनुते ४
यच्चिन्द्रि ते गुणा इमे हृदयन्ति मघत्तय ।
परि चिद् वद्वयो दधुर्वद्वतो राधो अह्वयं सुजाति अश्वसूनुते ५ [२१]
ऐषु धा वीरवद् यज्ञ उपो मघोनि सुरिषु ।
ये नो राधांस्यह्वया मघवानो अरांसत् सुजाति अश्वसूनुते ६
तेभ्यो व्युन्नं बृहद् यज्ञ उपो मघोन्या वंह ।
ये नो राधांस्यश्व्या गव्या भजन्त सुरयः सुजाति अश्वसूनुते ७
उत नो गोमतीरिष आ वंहा दुहितर्दिवः ।
साकं सूर्यस्य रश्मिभिः शुक्रैः शोचन्द्रिरचिभिः सुजाति अश्वसूनुते ८
व्युच्छे दुहितर्दिवो मा चिरं तनुथा अपः ।
नेत् त्वा स्तेनं यथा रिपुं तर्पाति सूरौ अर्चिषा सुजाति अश्वसूनुते ९
एतावद् वेदुषस्त्वं भूर्यो वा दातुमर्हसि ।
या स्तोतृभ्यो विभावर्युच्छन्ती न प्रमीर्यसे सुजाति अश्वसूनुते १० [२२] (६७२)

(८०)

६ सत्यश्रवा आत्रेयः । उपाः । त्रिष्टुप् ।

- द्युतद्यमानं बृहतीमृतेन क्रुतावरीमरुणप्सुं विभातीम् १
देवीमुपसं स्वरावहन्तीं प्रति विप्रांसो मतिभिर्जरन्ते
एषा जनं दर्शता बोधयन्ती सुगान् पथः कृण्वती यात्यये । २
बृहद्वथा बृहती विश्वमिन्वोपा ज्योतिर्यच्छत्यये अह्वाम् (६७२)

एषा गोभिररुणोभिर्युजाना	ऽस्रंधन्ती रुयिमप्रायु चक्रे ।	
पथो रदन्ती सुविताय देवी	पुरुषदुता विश्ववारा वि भाति	३
एषा व्येनी भवति द्वित्रही	आविष्कृण्वाना तन्वं पुरस्तात् ।	
ऋतस्य पन्थामन्वेति साधु	प्रजानतीव न दिशो मिनानि	४
एषा शुभ्रा न तन्वो विद्वानो	ध्वेव स्नाती हृशये नो अस्थात् ।	
अप द्वेषो बार्धमाना तमांस्यु	पा द्विवो दुहिता ज्योतिषागात्	५
एषा प्रतीची दुहिता द्विवो नृन्	योषेव भद्रा नि रिणीते अप्सः ।	
व्युपर्वती द्वाशुषे वार्याणि	पुनर्ज्योतिर्युवतिः पूर्वथाकः	६ [२३] (६७७)

(८१)

१ श्यावाश्व आत्रेयः । सविता । जगती ।

युञ्जते मन उत युञ्जते धियो	विप्रा विप्रस्य बृहतो विपश्चितः ।	
वि होत्रा दधे वयुनाविदेक	इन्सही देवस्य सवितुः परिन्दुतिः	१
विश्वो रूपाणि प्रति मुञ्जते कृविः	प्रासावीद् भद्रं द्विपदे चतुष्पदे ।	
वि नाकमख्यत् सविता वरेण्यो	ऽनु प्रयाणमुपसो वि राजति	२
यस्य प्रयाणमन्वन्य इद् वयु	द्वेवा देवस्य महिमानमोजसा ।	
यः पार्थिवानि विममे स एतशो	रजांसि देवः सविता महित्वना	३
उत यांसि सवितुस्त्रीणि रोचनो	त सूर्यस्य रश्मिभिः समुच्यसि ।	
उत रात्रौमुभयतः परीयस	उत मित्रो भवसि देव धर्मभिः	४
उतेशिषि प्रसवस्य त्वमेक	इदुत पूषा भवसि देव वानभिः ।	
उतेदं विश्वं भुवं वि राजसि	श्यावाश्वस्ते सवितुः स्तोममानशे	५ [२४] (६८०)

(८२)

१ श्यावाश्व आत्रेयः । सविता । नायत्री, २ अनुष्टुप् ।

तत् सवितुर्वृणीमहे	वृषं देवस्य भोजनम् । श्रेष्ठं सर्वधातुं नुरुं भगस्य धीमहि १	
अस्य हि स्वयंशस्तरं	सवितुः कच्छन प्रियम् । न मिनन्ति स्वराज्यम्	२
स हि रत्नानि द्वाशुषे	सुवाति सविता भगः । तं भागं चित्रमीमहे	३
अद्या नो देव सवितः	प्रजावत् सात्रीः सौभगम् । परा दुःस्वप्नं सुव	४
विश्वानि देव सवित	दुहितानि परा सुव । यद् भद्रं तन्न आ सुव	५ [२५]
अनागसो अदितये	देवस्य सवितुः सुधे । विश्वा वानानि धीमहि	६

(६८०)

आ विश्वेदेवं सत्पतिं	सूक्तैरद्या वृणीमहे	। सत्यसवं सवितारम्	७
य इमे उभे अहनी	पुर एत्यप्रयुच्छन्	। स्वाधीर्देवः सविता	८
य इमा विश्वा जाता	न्यांआवयति श्लोकैः	। प्र चं स्रवाति सविता	९ [२६] (११)

(८३)

२० भौमोऽविः । पर्जन्यः । विष्टुप्, २-४ जगती, ९ अनुष्टुप् ।

अच्छा वद त्वसं गीर्भिरामिः	स्तुहि पर्जन्यं नमसा विवास ।	
कर्त्तिकदद् वृषभो जीरदान्	रेतो दधात्योपधीषु गर्भम्	१
वि वृशान हन्त्युत हन्ति रक्षसो	विश्वं विभाय भुवनं महावधात् ।	
उतानांमा डेपते वृष्ण्यावतो	यत् पर्जन्यः स्तनयन् हन्ति दुष्कृतः	२
पृथिव रुद्रावाश्वो अभिक्षिप	न्नाविर्दूतान् कृणुते वर्षाँडे अहं ।	
इमान सिंस्यं स्तनया उरीगते	यत् पर्जन्यः कृणुते वर्ष्यं नभः	३
य इमा मरिचि पतयन्ति प्रियुत	उद्योर्पधीर्गिहीते पिन्वते स्वः ।	
इमा प्रियंस्मि भुजाप जापते	यत् पर्जन्यः पृथिवीं रेतुसावति	४
पश्यंती वृष्टिमा जेनमोति	यस्य वृते शक्रवर्जभृषीति ।	
उभे उभे अहनीर्देवस्यः	म नोः पर्जन्य महि शर्म पच्छ	५ [२७]
वृशना वृष्टिं नव्या रमेने	य पिन्वत वृष्णां अश्वेषु धापोः ।	
उतानांमा डेपते वृष्ण्यावतो	यत् पर्जन्यः स्तनयन् हन्ति दुष्कृतः	६
पृथिव रुद्रावाश्वो अभिक्षिप	न्नाविर्दूतान् कृणुते वर्षाँडे अहं ।	
इमान सिंस्यं स्तनया उरीगते	यत् पर्जन्यः कृणुते वर्ष्यं नभः	७
य इमा मरिचि पतयन्ति प्रियुत	उद्योर्पधीर्गिहीते पिन्वते स्वः ।	
इमा प्रियंस्मि भुजाप जापते	यत् पर्जन्यः पृथिवीं रेतुसावति	८
पश्यंती वृष्टिमा जेनमोति	यस्य वृते शक्रवर्जभृषीति ।	
उभे उभे अहनीर्देवस्यः	म नोः पर्जन्य महि शर्म पच्छ	९
वृशना वृष्टिं नव्या रमेने	य पिन्वत वृष्णां अश्वेषु धापोः ।	
उतानांमा डेपते वृष्ण्यावतो	यत् पर्जन्यः स्तनयन् हन्ति दुष्कृतः	१० [२८] (११)

(८४)

२० भौमोऽविः । पर्जन्यः । विष्टुप्, २-४ जगती, ९ अनुष्टुप् ।

वृशना वृष्टिं नव्या रमेने य पिन्वत वृष्णां अश्वेषु धापोः । उतानांमा डेपते वृष्ण्यावतो यत् पर्जन्यः स्तनयन् हन्ति दुष्कृतः । पृथिव रुद्रावाश्वो अभिक्षिप न्नाविर्दूतान् कृणुते वर्षाँडे अहं । इमान सिंस्यं स्तनया उरीगते यत् पर्जन्यः कृणुते वर्ष्यं नभः । य इमा मरिचि पतयन्ति प्रियुत उद्योर्पधीर्गिहीते पिन्वते स्वः । इमा प्रियंस्मि भुजाप जापते यत् पर्जन्यः पृथिवीं रेतुसावति पश्यंती वृष्टिमा जेनमोति यस्य वृते शक्रवर्जभृषीति । उभे उभे अहनीर्देवस्यः म नोः पर्जन्य महि शर्म पच्छ वृशना वृष्टिं नव्या रमेने य पिन्वत वृष्णां अश्वेषु धापोः । उतानांमा डेपते वृष्ण्यावतो यत् पर्जन्यः स्तनयन् हन्ति दुष्कृतः । पृथिव रुद्रावाश्वो अभिक्षिप न्नाविर्दूतान् कृणुते वर्षाँडे अहं । इमान सिंस्यं स्तनया उरीगते यत् पर्जन्यः कृणुते वर्ष्यं नभः । य इमा मरिचि पतयन्ति प्रियुत उद्योर्पधीर्गिहीते पिन्वते स्वः । इमा प्रियंस्मि भुजाप जापते यत् पर्जन्यः पृथिवीं रेतुसावति पश्यंती वृष्टिमा जेनमोति यस्य वृते शक्रवर्जभृषीति । उभे उभे अहनीर्देवस्यः म नोः पर्जन्य महि शर्म पच्छ

स्तोमांसस्त्वा विचारिणि
हृक्का चिद् या वनस्पतीन्

प्रति षोभन्त्यक्तुभिः । प्र या वाजं न हेपन्तं
क्षमया दूर्ध्व्योर्जसा । यत् ते अभ्रस्य विद्युतो

पेरुमस्यस्वर्जुनि
द्विचो वर्षन्ति वृष्टयः ३
[२९] (७०४)

(८५)

८ भौमोऽग्निः । वरुणः । त्रिष्टुप् ।

प्र सम्राजे बृहदंर्चा गभीरं ब्रह्म प्रियं वरुणाय श्रुताय ।
 वि यो जधानं शमितेव चर्मो पस्तिरे पृथिवीं सूर्याय
 वनेषु व्युन्तरिक्षं ततान वाजमर्वत्सु पयं उस्त्रियासु ।
 हृत्सु क्रतुं वरुणो अप्स्वभृग्निं द्विवि सूर्यमदधात् सोममर्द्रां
 नीचीनंवारं वरुणः कवन्धं प्र ससर्ज रोदसी अन्तरिक्षम् ।
 तेन विश्वस्य भुवनस्य राजा यवं न वृष्टिर्व्युनत्ति भूमं
 उनत्ति भूमिं पृथिवीमुत द्यां यदा दुग्धं वरुणो वप्ट्यादित् ।
 समभ्रेण वसत् पर्वतासु स्तविपीयन्तः श्रथयन्त वीराः
 इमामू प्वासुरस्य श्रुतस्य महीं मायां वरुणस्य प्र वोचम् ।
 मानेनेव तस्थिवाँ अन्तरिक्षे वि यो ममे पृथिवीं सूदंण
 इमामू नु कवितमस्य मायां महीं देवस्य नक्रिण इदंय ।
 एकं यदुद्रा न पूणन्त्येनी रासिधन्तीरवनेयः सगुद्रम्
 अर्यमथं वरुण मित्र्यं वा ससायं वा सद्रुमिद् आर्कं वा ।
 वेशं वा नित्यं वरुणारणं वा यत् भीमार्गश्चक्रुना शिवन्तु वा
 कितवासो यद् शिरिपुर्न द्वीधि यद् धां धा सत्यमुत् यद् शिथ ।
 सर्वा ता वि प्वं शिथिरेव देवाऽर्था ते न्ययान वरुण मित्रानः

१
२
३

[३०]

(८६)

[३१] (७०५)

विष्णुं विष्णुं तद्विष्णुं कुर्यात् सूक्ष्मं बुद्धं न पुत्रमद्रिभिः ।
 न विष्णुं कुर्यात् बुद्धं बुद्धिं गुणान्तरं विष्णुं मिथं गुणान्तरं विष्णुतम्

[१२]

(२७)

३. समानकहायेः । मरुतः । अतिजगतो ।

१. ... सूक्ष्मत्वे गिरिणा पृथुगामंरुत् ।
 २. ... भुक्तिमताय शर्वसि
 ३. ... एतन्नाम बुद्धं न बुद्धिं
 ४. ... गुणा भूता विष्णो-भूषासां नाश्याः
 ५. ... बुद्धुत्तानः बुद्धं पृथुगामंरुत् ।
 ६. ... एतान् न बुद्धिं बुद्धः न स्यात्तानां बुद्धानाम्
 ७. ... एतान्नाम बुद्धं पृथुगामंरुत् ।
 ८. ... एतान्नाम बुद्धं पृथुगामंरुत् ।
 ९. ... एतान्नाम बुद्धं पृथुगामंरुत् ।
 १०. ... एतान्नाम बुद्धं पृथुगामंरुत् ।

[१२]

[१२]

...

...

...

...

...

...

अथ षष्ठं मण्डलम् ।

(१)

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० १-१५]

१३ वादस्यान्यो नरवाजः । अग्निः । धिष्णुषू ।

त्वं त्वग्निं प्रथमो मनांता	ऽन्या धियो अभवो दस्म होता ।	
त्वं सीं वृषन्नकृणां दुष्टरीतु	सहो विश्वस्मि सहस्रं सहर्ष्यं	१
अथा होता न्यसीदो यजीया	निजस्पद उपयन्तीदृशः सन् ।	२
तं त्वा नरः प्रथमं देवयन्तो	महो राये चितयन्तो अनु ग्मन्	२
वृतेषु यन्तं बहुभिर्वसव्यैः	स्त्व रयिं जागृवांसो अनु ग्मन् ।	३
रुशन्तमग्निं दशतं बृहन्तं	वृषावन्तं विश्वहा दीदृवांसम्	३
एदं देवस्य नमसा व्यन्तः	श्रवस्यवः श्रवं आपन्नमुक्तम् ।	४
नामानि चिद् दधिरे यज्ञियांनि	भद्रायां ते रणयन्तु संद्वैष्टौ	४
त्वां वर्धन्ति क्षितयः पृथिव्यां	त्वां रायं उभयांसो जनानाम् ।	५
त्वं ज्ञाता तरणे चेत्यो भूः	पिता माता सवृमिन्मानुषाणाम्	५ [३५]
सपर्येण्यः स भियो विश्वग्नि	होता मन्द्रो नि पसादा यजीयान् ।	६
तं त्वा वयं दम् आ दीदृवांसु	सुपर् जुवाधो नमसा सदेम	६
तं त्वा वयं सुध्योः नव्यमग्ने	सुम्नायवं ईमहे देवयन्तः ।	७
त्वं विशो अनयो दीद्यानो	दिवो अग्ने बृहता रोचनेन	७
विशां कृविं विश्रपतिं शश्वतीनां	नितोशनं वृषभं चपणीनाम् ।	८
प्रेतीपणिमिपर्यन्तं पावकं	राजन्तमग्निं यजतं रयीणाम्	८
सो अग्ने ईजे शशमे च मर्तो	यस्त आनद्र समिधा हव्यदातिम् ।	९
य आहुतिं परि वेदा नमोभि	र्विश्वेत् स वामा दधते त्वोतः	९
अस्मा उ ते महिं महे विधेम	नमोभिरग्ने समिधोत् हव्यैः ।	१०
वेदीं सूनो सहसो गीर्भिरुक्थै	रा ते भद्रायां सुमतौ यतिम	१०

एवेन्द्राग्निभ्यामहावि हव्यं शूष्यं घृतं न पूतमद्रिभिः ।

ता सूरिषु श्रवो बृहद् रयिं गृणत्सु दिधृतमिषं गृणत्सु दिधृतम्

६ [३२]

(८७)

९ एवयामरुदात्रेयः । मरुतः । अतिजगती ।

प्र वो महे मतयो यन्तु विष्णवे मरुत्वते गिरिजा एवयामरुत् ।

प्र शर्धाय प्रयज्यवे सुखादये तवसे भन्ददिष्टये धुनिव्रताय शवसे १

प्र ये जाता महिना ये च नु स्वयं प्र विद्वानां ब्रुवत एवयामरुत् ।

क्रत्वा तद् वो मरुतो नाधृषे शवो दाना म्हा तदेषा मधृष्टासो नाद्रयः २

प्र ये दिवो बृहतः शृण्विरे गिरा सुशुक्लानः सुभ्व एवयामरुत् ।

न येषामिरी सुधस्थ ईष्ट आ अग्नयो न स्वविद्युतः प्र स्पन्द्रासो धुनीनाम् ३

स चक्रमे महतो निरुरुक्रमः समानस्मात् सद्स एवयामरुत् ।

यदार्युक्त त्मना स्वादाधि ष्णुभिर्विष्पर्धसो विर्महसो जिगाति शेवृधो नृभिः ४

स्वनो न वोऽमवान् रेजयद् वृषा त्वेषो ययिस्तविष एवयामरुत् ।

येना सहन्त क्रञ्जत स्वरोचिषः स्था रश्मानो हिरण्ययाः स्वायुधास इष्मिणः ५ [३३]

अपारो वो महिमा वृद्धशवस स्त्वेषं शवोऽवत्वेवयामरुत् ।

स्थातारो हि प्रसितौ संहशि स्थन ते न उरुष्यता निदः शुशुक्लासो नाग्नयः ६

ते रुद्रासः सुमखा अग्नयो यथा तुविद्युन्ना अवन्त्वेवयामरुत् ।

कीर्षं पृथु पप्रथे सव्य पार्थिवं येषामज्मेष्वा महः शर्धास्यद्दुतैनसाम् ७

अद्वेषो नो मरुतो गातुमेतन श्रोता हव जरितुरेवयामरुत् ।

विष्णोर्महः समन्यवो युयोतन स्मद् रथयोऽ न दुंसना ऽप द्वेषांसि सनुतः ८

गन्ता नो यज्ञं यज्ञियाः सुशामि श्रोता हवमरक्ष एवयामरुत् ।

ज्येषासो न पर्वतासो व्योमनि यूयं तस्य प्रचेतसः स्यात् दुर्धर्तवो निदः ९ [३४]

॥ इति पञ्चमं मण्डलं समाप्तम् ॥

मंत्र-संख्या

चतुर्थ-मण्डलस्यान्तपर्यन्तं ३

पञ्चम-मण्डलस्य

सर्वयोगः-

सूरो न यस्य दृशतिररेपा भीमा यदेति शुचतस्त आ धीः ।	
हेपस्वतः शुरुधो नायमक्तोः कुत्रा चिद् रणवो वसतिर्वनेजाः	३
तिग्मं चिदेम महि वर्षो अस्य भसदश्वो न यमसान आसा ।	
विजेहमानः परशुर्न जिह्वां द्रविर्न द्रावयति दारु धक्षत	४
स इदस्तेव प्रति धादसिष्य छिशीति तेजोऽयसो न धाराम् ।	
चित्रध्रजतिररतिर्यो अक्तो वर्ने द्रुपद्वा रघुपत्मजंहाः	५ [३]
स ई रेभो न प्रति वस्त उसाः शोचिपा रारपीति मित्रमहाः ।	
नक्तं य ईमरुषो यो दिवा नृ नर्मर्यो अरुषो यो दिवा नृन्	६
दिवो न यस्य विधतो नवीनोद् वृषा रुक्ष ओषधीषु नूनोत् ।	
घृणा न यो ध्रजसा पत्मना यन्ना रोदसी वसुना दं सुपत्नी	७
धायोभिर्वा यो युज्येभिर्के विद्युन्न दविद्योत् स्वेभिः शुभैः ।	
शर्धो वा यो मरुतां ततक्ष ऋभुर्न त्वेषो रभसानो अद्यौत्	८ [४] (३२)

(४)

८ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

यथा होतुर्मनुषो देवताता युजेभिः सूनो सहसो यजासि ।	
एवा नो अद्य समना समाना नुशन्नं उशतो यक्षि देवान्	१
स नो विभावा चक्षणिर्न वस्तो रग्निर्वन्दारु वेद्यश्चनो धात् ।	
विश्वायुर्यो अमृतो मर्त्येषु पभुद् भूदतिथिर्जातवेदाः	२
द्यावो न यस्य पनयन्त्यभ्वं भासांसि वस्ते सूर्यो न शुक्रः ।	
वि य इनोत्यजरः पावको ऽश्रस्य चिच्छिश्नथत् पूव्याणि	३
वद्मा हि सूनो अस्यद्वसद्वा चके अग्निर्जनुपाज्मानम् ।	
स त्वं न ऊर्जसन् ऊर्जं धा राजेव जेरवुके क्षेप्यन्तः	४
नितिक्ति यो वारुणमन्नमत्ति वायुर्न राष्ट्रत्येत्यक्तून् ।	
वृषाम् यस्त आदिशामरती रत्यो न हतः पततः परिह्वत्	५ [५]
आ सूर्यो न भानुमद्भिर्के रग्ने ततन्ध रोदसी वि भासा ।	
चित्रो नयत् परि तर्मास्यक्तः शोचिपा पत्मत्रौशिनो न दीर्यन्	६

आ यन्ततन्व्य रोदमी वि भासा श्रवोभिश्च अवस्यस्तर्ह्वः ।

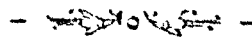
बृहद्विवाजः स्वविरभिरस्मे रेवद्विरस्ये वितरं वि भाहि ११

बृहद वसो मद्रमिन्द्रं ह्यस्मे भूरि तोकाय तनयाय पश्वः ।

पूर्वागिषो बृहतीगोअंवा अस्मे भद्रा सौश्रवसानि सन्तु १२

पुण्ययेमे पुत्रधा त्वाया वसूनि राजन् वसुता ते अश्याम् ।

पुत्राणि हि त्वे पुत्रवार सन्वये वसु विधते राजनि त्वे १३ [३६]

[राजानोऽप्ययः । ११ व० १-३०]

(२)

११. अश्यायो भरद्वाजः । अभिः । अनुष्णु, ११ साकरी ।

अं वि विरं पश्वः वसो मद्रमिन्द्रं ह्यस्मे । तं विचण्णि अशो वसो पुष्टि न पुण्यसि

बृहद्विवाजः स्वविरभिरस्मे । तं वाजी यात्यवुको ह्यस्तुर्विश्ववीणिः

बृहद वसो मद्रमिन्द्रं ह्यस्मे । यन्तु स्य भ्रातृषो जनेः सुभ्रातृषुर्वि अश्वरे

पूर्वागिषो बृहतीगोअंवा । अस्ते भद्रा सौश्रवसानि सन्तु । द्विपो अंश न तंति

पुण्ययेमे पुत्रधा त्वाया । वसूनि राजन् वसुता ते अश्याम् । क्षयंशे अतायुषम् ५

पुत्राणि हि त्वे पुत्रवार सन्वये वसु विधते राजनि त्वे । कृपा पवित्र संकी

पुत्राणि हि त्वे पुत्रवार सन्वये वसु विधते राजनि त्वे । पुत्राः पूर्वो ज्यैः पुत्रो अयुष्यः

पुत्राणि हि त्वे पुत्रवार सन्वये वसु विधते राजनि त्वे । पूर्वो ज्यैः पुत्रो अयुष्यः

पुत्राणि हि त्वे पुत्रवार सन्वये वसु विधते राजनि त्वे । पुत्रो ज्यैः पुत्रो अयुष्यः

पुत्राणि हि त्वे पुत्रवार सन्वये वसु विधते राजनि त्वे । पुत्रो ज्यैः पुत्रो अयुष्यः

पुत्राणि हि त्वे पुत्रवार सन्वये वसु विधते राजनि त्वे । पुत्रो ज्यैः पुत्रो अयुष्यः

पुत्राणि हि त्वे पुत्रवार सन्वये वसु विधते राजनि त्वे । पुत्रो ज्यैः पुत्रो अयुष्यः

[२]

१३१

अश्यायो भरद्वाजः । अभिः । अनुष्णु, ११ साकरी ।

अं वि विरं पश्वः वसो मद्रमिन्द्रं ह्यस्मे । तं विचण्णि अशो वसो पुष्टि न पुण्यसि

बृहद्विवाजः स्वविरभिरस्मे । तं वाजी यात्यवुको ह्यस्तुर्विश्ववीणिः

बृहद वसो मद्रमिन्द्रं ह्यस्मे । यन्तु स्य भ्रातृषो जनेः सुभ्रातृषुर्वि अश्वरे

पूर्वागिषो बृहतीगोअंवा । अस्ते भद्रा सौश्रवसानि सन्तु । द्विपो अंश न तंति

पुण्ययेमे पुत्रधा त्वाया । वसूनि राजन् वसुता ते अश्याम् । क्षयंशे अतायुषम् ५

सूरो न यस्य हृशतिररेपा भीमा यदेति शुचतस्त आ धीः । हेपस्वतः शुरुधो नायमक्तोः कुत्रा चिद् रणवो वसतिर्वनेजाः	३
तिग्मं चिदेम महि वर्षो अस्य भसदश्वो न यमसान आसा । विजेहमानः परशुर्न जिह्वां इविर्न द्रावयति दारु धक्षत्	४
स इदस्तेव प्रति धादसिष्य जिच्छीति तेजोऽयसो न धाराम् । चित्रध्रजतिररतिर्यो अक्तो वेर्न द्रुपद्वा रघुपत्मजंहाः	५ [३]
स ई रेभो न प्रति वस्त उसाः शोचिषा रारपीति मित्रमहाः । नक्तं य ईमरुषो यो दिवा नृ नमर्त्यो अरुषो यो दिवा नृन्	६
द्विवो न यस्य विधतो नवीनोद् वृषा रुक्ष ओषधीषु नूनोत् । घृणा न यो ध्रजसा पत्मना यन्ना रोदसी वसुना दं सुपतीं	७
धायोभिर्वा यो युज्येभिरुके विद्युन्न दविद्योत् स्वेभिः शुष्मैः । शर्षो वा यो मरुतां ततक्ष ऋभुर्न त्वेषो रभसानो अद्यौत्	८ [४] (३२)

(४)

८ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

यथा होतर्मनुषो देवताता यज्ञेभिः सूनो सहसो यजांसि । एवा नो अद्य समना समाना नुशन्नम् उगतो यक्षि देवान्	१
स नो विभावां चक्षणिर्न वस्तो रग्निर्वन्दारु वेद्यश्चनो धात् । विश्वायुर्यो अमृतो मर्त्येषू पभुद् भूदतिथिर्जातवेदाः	२
द्यावो न यस्य पनयन्त्यश्वं भासांसि वस्ते सूर्यो न शुक्रः । वि य इनोत्यजरः पावको ऽश्रस्य चिच्छिश्नथत् पूर्व्याणि	३
वद्वा हि सूनो अस्यद्भसद्वा चक्रे अग्निर्जनुपाज्मानम् । स त्वं न ऊर्जसन् ऊर्जं धा राजेव जेरवृके क्षेप्यन्तः	४
नितिक्त्ति यो वारुणमन्नमत्ति वायुर्न राष्ट्रत्येत्यक्तून् । तुर्याम यस्त आदिशामराती रत्यो न हतः पततः परिहृत्	५ [५]
आ सूर्यो न भानुमद्भिरुके रगे ततन्ध रोदसी वि भासा । चित्रो नयत् परि तर्मास्यक्तः शोचिषा पत्मनौशिजो न दीयन्	६ (३८)

त्वां हि मन्द्रतममर्कशोकैर्ववृमहे महि नः श्रोष्यग्ने ।
 इन्द्रं न त्वा शवसा देवता वायुं पृणन्ति राधसा नृतमाः
 नू नो अग्नेऽवृकेभिः स्वस्ति वेषि रायः पथिभिः पर्व्यहः ।
 ता सूरिभ्यो गृणते रासि सुम्रं मदेम शतहिमाः सुवीराः

७

८ [६] (४)

(५)

७ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

हुवे वः सूनुं सहसो युवान्—मद्रोघवाचं मुतिभिर्यविष्ठम् ।
 य इन्वति द्रविणानि प्रचेता विश्ववाराणि पुरुवारो अधुक्
 त्वे वसूनि पुर्वणीक होत—दोषा वस्तोररिरे यज्ञियासः ।
 क्षामेव विश्वा भुवनानि यस्मिन् त्सं सौभगानि दधिरे पावुके
 त्वं विश्वु प्रदिवः सीद आसु क्रत्वा रथीरभवो वार्याणाम् ।
 अत इनोपि विधुते चिकित्वो व्यानुषग्जातवेदो वसूनि
 यो नः सनुत्यो अभिदासदग्ने यो अन्तरो मित्रमहो वनुष्यात् ।
 तमजरेभिर्वृषभिस्तव स्वै—स्तपा तपिष्ठ तपसा तपस्वान्
 यस्ते यज्ञेन समिधा य उक्थै—रकेभिः सूनो सहसो ददाशत् ।
 स मर्त्येष्वमृत प्रचेता राया द्युन्नेन शवसा वि भाति
 स तत् कृधीषितस्तूर्यमग्ने स्पृधो बाधस्व सहसा सहस्वान् ।
 यच्छस्यसे द्युभिरक्तो वचोभि—स्तज्जुषस्व जरितुर्घोषि मन्म
 अश्याम तं काममग्ने तवोती अश्याम रयिं रयिवः सुवीरम् ।
 अश्याम वाजमभि वाजयन्तो ऽश्याम द्युन्नर्मजराजरं ते

१

२

३

४

५

६

७ [७] (४७)

(६)

७ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र नव्यसा सहसः सूनुमच्छा यज्ञेन गातुमव इच्छमानः ।
 वृश्वद्वनं कृष्णयामं रुशन्तं वीती होतारं दिव्यं जिगाति
 स श्वितानस्तन्यतू रोचनस्था अजरेभिर्नानदद्विर्यविष्ठः ।
 . पावुकः पुरुतमः पुरुणि पृथून्याग्निरनुयाति भवन्

१

२

(४९)

वि ते विष्वग्वातजूतासो अग्ने भामासः शुचे शुचयश्चरन्ति । तुविभ्रक्षासो द्विव्या नवग्वा वना वनन्ति धृषता रुजन्तः	३
ये ते शुक्रासः शुचयः शुचिष्मः क्षां वपन्ति विषितासो अश्वाः । अधं भ्रमस्त उर्विया वि भाति यातयमानो अधि सानु पृश्वेः	४
अधं जिह्वा पापतीति प्र वृष्णो गोषुयुधो नाशानिः सृजाना । शूरस्येव प्रसितिः क्षातिरग्ने दुर्वतुर्भीमो दयते वनानि	५
आ भानुना पार्थिवानि जयांसि महस्तोदस्य धृषता ततन्ध । स बाधस्वापं भया सहोभिः स्पृधो वनुष्यन् वनुषो नि जूर्व	६
स चित्र चित्रं चितर्यन्तमस्मे चित्रक्षत्र चित्रतमं वयोधाम् । चन्द्रं रयिं पुरुवीरं बृहन्तं चन्द्रं चन्द्राभिर्गुणते युवस्व	७ [८] (५९)

(७)

७ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । वैश्वानरोऽग्निः । त्रिष्टुप्, ६-७ जगती ।

मूर्धानं द्विवो अरतिं पृथिव्या वैश्वानरमृत आ जातमग्निम् । कविं सम्राजमतिथिं जनानां मासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः	१
नाभिं यज्ञानां सदर्शनं रयीणां महामाहावमभि सं नवन्त । वैश्वानरं रथ्यमध्वराणां यज्ञस्यं क्रेतुं जनयन्त देवाः	२
त्वद् विप्रो जायते वाज्यं त्वद् वीरासो अभिमातिपाहः । वैश्वानर त्वमस्मात्तु धेहि वसूनि राजन् त्स्पृहयाप्याणि	३
त्वां विश्वे अमृत जायमानं शिशुं न देवा अभि सं नवन्ते । तव क्रतुभिरमृतत्वमायन् वैश्वानर यत् पित्रोरदीदिः	४
वैश्वानर तव तानि व्रतानि महान्यग्ने नक्रिरा दधर्ष । यज्जार्यमानः पित्रोरुपस्थे ऽविन्दः क्रेतुं वपुनेष्वह्नाम्	५
वैश्वानरस्य विमितानि चक्षसा सानूनि द्विवो अमृतस्य क्रेतुना । तस्येद्दु विश्वा भुवनार्थिं मूर्धानं वया इव रुरुहुः सप्त विवृहः	६
वि यो रजांस्यमिमीत सुक्रतुं वैश्वानरो वि द्विवो गेचुना कृविः । परि यो विश्वा भुवनानि पप्रथे ऽर्द्वयो गोपा अमृतस्य गक्षिता	७ [९] (६३)

त्वां हि मन्द्रतममर्कशोके—र्ववृमहे माहि नः शोष्यंश ।
 इन्द्रं न त्वा शर्वसा वृवता वायुं पृणन्ति राधसा नृतमाः
 नू नो अग्नेऽवृकेभिः स्वस्ति वेपि रायः पथिभिः पण्यहः ।
 ता सुरिभ्यो गृणते रासि सुमं मदेम शतहिमाः सुवीराः

७

८ [६] (३०)

(५)

७ बाहस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

हुवे वः सूनुं सहसो युवान—मद्रोववाचं मतिभिर्यविष्ठम् ।
 य इन्वति द्रविणानि प्रचेता विश्ववाराणि पुरुवारो अधुक्
 त्वे वसूनि पुर्वणीक होत—द्वीपा वस्तोररिरे यज्ञियासः ।
 क्षामेव विश्वा भुवनानि यस्मिन् त्सं सौभंगानि दधिरे पावके
 त्वं विश्वु प्रदिवः सीद आसु क्रत्वा रथीरभवो वार्याणाम् ।
 अत इनोपि विधते चिकित्वा व्यानुपगजातवेदो वसूनि
 यो नः सनुत्यो अभिदासदग्ने यो अन्तरो मित्रमहो वनुष्यात् ।
 तमजरोभिर्वृषभिस्तव स्वै—स्तर्पा तपिष्ठ तपसा तपस्वान्
 यस्ते यज्ञेन समिधा य उक्थै—रकीभिः सूनो सहसो ददाशत् ।
 स मर्त्येष्वमृत प्रचेता राया द्युन्नेन शर्वसा वि भाति
 स तत् कृधीषितस्तूर्यमग्ने स्पृधो वाधस्व सहसा सहस्वान् ।
 यच्छस्यसे द्युभिरक्तो वचोभि—स्तज्जुपस्व जरितुर्घोषि मन्मं
 अश्याम् तं काममग्ने तवोती अश्याम् रयिं रयिवः सुवीरम् ।
 अश्याम् वाजसाभि वाजयन्तो अश्याम् द्युन्नमजराजरं ते

?

२

३

४

५

६

७ [७] (३०)

(६)

७ बाहस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र नव्यसा सहसः सूनुमच्छा यज्ञेन गातुमवं इच्छमानः ।
 वृश्वद्वं कृष्णयामं रुशन्त वीती होतारं क्विव्यं जिगाति
 स श्वितानस्तन्यतू रोचनस्था अजरोभिर्नानदद्भिर्विष्ठः ।
 पावकः पुरुतमः पुरुणि पृथुन्यग्निरनुयाति भवन्

?

२

(३९)

(८)

७ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । वैश्वानरोऽग्निः । जगती, ७ त्रिष्टुप् ।

पूक्षस्य वृष्णो अरुषस्य नू सहः प्र नु वोचं विदथा जातवेदसः ।
 वैश्वानराय मतिर्नव्यसी शुचिः सोम इव पवते चारुरग्रये
 स जायमानः परमे व्योमनि व्रतान्यग्निर्व्रतुपा अरक्षत ।
 व्यन्तरिक्षममिमीत सुक्रतु वैश्वानरो महिना नार्कमस्पृशत्
 व्यस्तभ्नाद् रोदसी मित्रो अर्द्धतो ऽन्तर्वाविदकृणोज्ज्योतिषा तमः
 वि चर्मणीव धिषणो अवर्तयद् वैश्वानरो विश्वमधत्त वृष्ण्यम्
 अपामुपस्थे महिषा अंगृभ्णत् विशो राजानमुप तस्थुर्ऋग्मियम् ।
 आ दूतो अग्निर्मभरद् विवस्वतो वैश्वानरं मातरिश्वा परावतः
 युगेयुगे विदुथ्यं गृणञ्चो ऽग्ने रयिं यशसं धेहि नव्यसीम् ।
 पव्येव राजन्नघशंसमजर नीचा नि वृश्च वृनिनं न तेजसा
 अस्माकमग्ने मधवत्सु धारया ऽनामि क्षत्रमजरं सुवीर्यम् ।
 वयं जयेम शतिनं सहस्रिणं वैश्वानर वाजमग्ने तवोतिभिः
 अदब्धेभिस्तव गोपाभिरिष्टे ऽस्माकं पाहि त्रिषधस्थ सुरीन् ।
 रक्षा च नो दुदुषां शर्धो अग्ने वैश्वानर प्र च तारीः स्तवानः

१

२

३

४

५

६

७ [१०] (६८)

(९)

७ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । वैश्वानरोऽग्निः । त्रिष्टुप्, (७ प्रस्तारपंक्तिर्वा) ।

अहश्च कृष्णमहरजुनं च वि वर्तेते रजसी वेद्याभिः ।
 वैश्वानरो जायमानो न राजा स्वातिरज्ज्योतिषाग्निस्तमांसि
 नाहं तन्तुं न वि जानाम्योतुं न यं वयन्ति समरेऽतमानाः ।
 कस्य स्वित् पुत्र इह वक्त्वानि परो वंदात्यवरेण पित्रा
 सु इत् तन्तुं स वि जानात्योतुं स वक्त्वान्यतुथा वंदाति ।
 य इ चिकेतदमृतस्य गोपा अवश्वरन् परो अन्येन पश्यन्
 अयं होता प्रथमः पश्यतेमिदं ज्योतिरमृतं मर्त्येषु ।
 अयं स जज्ञे ध्रुव आ निपत्तो ऽमर्त्यस्तन्वाइ वर्यमानः

१

२

३

४

(७९)

ध्रुवं ज्योतिर्निर्हितं हृशये कं मनो जविष्ठं पतयत्स्वन्तः ।	
विश्वे देवाः समनसः सकेता एकं क्रतुमभि वि यन्ति साधु	५
वि मे कर्णां पतयतो वि चक्षुर्वीरुदं ज्योतिर्हृदय आहितं यत् ।	
वि मे मनश्चरति दूरआधीः किं स्विद् वक्ष्यामि किमु नू मनिष्ये	६
विश्वे देवा अनमस्यन् भियाना स्वामग्ने तमसि तस्थिवांसम् ।	
वैश्वानरोऽवतूतये नो ऽमर्त्योऽवतूतये नः	७ [११] (७५)

(१०)

७ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । त्रिष्टुप्; ७ द्विपदा विराट् ।

पुरो वो मन्द्रं दिव्यं सुवृक्तिं प्रयति यज्ञे अग्निमध्वरे दधिध्वम् ।	
पुर उक्थेभिः स हि नो विभावा स्वध्वरा करति जातवेदाः	१
तनुं द्युमः पुर्वणीक होत रग्ने अग्निभिर्मनुष इधानः ।	
स्तोमं यमस्मै ममतेव शूर्पं घृतं न शुचिं मतयः पवन्ते	२
पीपाय स श्रवसा मर्त्येषु यो अग्रये दृदाश विप्र उक्थैः ।	
चित्राभिस्तमूतिभिश्चित्रशोचिर्ब्रजस्य साता गोमतो दधाति	३
आ यः पृषौ जायमान उर्वी दूरेदृशा भासा कृष्णाध्वा ।	
अधं बहु चित्र तम ऊर्म्याया स्तिरः शोचिषा दृदशे पावकः	
नू नश्चित्रं पुरुवाजाभिरूती अग्ने रयिं मध्वस्यश्च धेहि ।	
ये राधसा श्रवसा चात्यन्यान् त्सुवीर्योभिश्चाभि सन्ति जनान्	
इमं यज्ञं चनो धा अग्र उशन् यं तं आसातो जुहुते हविष्मान् ।	
भरद्वाजेषु दधिपे सुवृक्ति मवीर्वाजस्य गध्वस्य सातौ	
वि द्वेषांसीनहि वर्धयेच्छां मदेम शतहिंसाः सुवीराः	

त्वं होता मन्द्रतमो नो अधुगन्तर्देवो विदथा मर्त्येषु ।	
पावकया जुह्वा वह्निरासा ऽग्ने यजस्व तन्वं तव स्वाभ्	२
धन्या चिद्धि त्वे धिषणा वष्टि प्र देवाञ्जन्म गृणते यजध्ये ।	
वेपिष्ठो अङ्गिरसां यद्ध विप्रो मधुं च्छन्दो भनति रेभ इष्टो	३
अदिद्युतत् स्वर्पाको विभावा ऽग्ने यजस्व रोदसी उरूची ।	
आयुं न यं नमसा रातहंव्या अश्नन्ति सुप्रयसं पञ्च जनाः	४
वृञ्जे ह यन्नमसा बर्हिरग्ना वयामि सुगघृतवती सुवृक्तिः ।	
अम्याक्षि सद्य सदेने पृथिव्या अश्रायि यज्ञः सूर्ये न चक्षुः	५
दृशस्या नः पुर्वणीक होतर्देवेभिरग्ने अग्निभिरिधानः ।	
रायः सूनो सहसो वावसाना अतिं ससेम वृजन् नाहं	६ [१३] (८८)

(११)

६ वाईस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । त्रिष्टुप् (६ पुरस्ताज्ज्योतिर्वा) ।

मध्ये होता दुरोणे बर्हिषो राळग्निस्तोदस्य रोदसी यजध्ये ।	
अयं स सूनुः सहस क्रतावा दूरात् सूर्यो न शोचिया ततान	१
आ यस्मिन् त्वे स्वर्पाके यजत्र यक्षद् राजन् त्सर्वतातेव नु द्यौः ।	
त्रिषधस्थस्ततरुषो न जंहो हव्या मघानि मानुषा यजध्ये	२
तेजिष्ठा यस्यारतिर्वनेराद् तोदो अध्वन् न वृधसानो अद्यौत् ।	
अद्भो न द्रविता चेतति त्मन्नमर्त्योऽवर्त्र ओषधीषु	३
सास्माकेभिरेतरी न शूषैरग्निः द्वे दम आ जातवेदाः ।	
द्वृञ्जो वन्वन् क्रत्वा नावीसः पितेव जास्यायि यज्ञैः	४
अर्धं स्मास्य पनयन्ति भासो वृथा यत् तक्षदनुयाति पृथ्वीम् ।	
यः स्पन्द्रो विषितो धवीया नृणो न तापुरति धन्वा राद्	५
स त्वं नो अर्वन् निदाया विश्वेभिरग्ने अग्निभिरिधानः ।	
पि रायो वि यासि दुच्छुना मदेम शतहिमाः सुवीराः	६ [१४] (९४)

(१३)

६ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

त्वद् विश्वा सुभगा सौभगा न्यग्ने वि यन्ति वनिनो न वयाः ।	
श्रुष्टी रयिर्वाजो वृत्रतूर्ये द्विवो वृष्टिरीड्यो रीतिरपाम्	१
त्वं भगो न आं हि रत्नमिषे परिजमेव क्षयसि दुस्मर्वचाः ।	
अग्ने मित्रो न बृहत् ऋतस्या ऽसि क्षत्ता वामस्य देव भूरः	२
स सत्पतिः शर्वसा हन्ति वृत्रमग्ने विप्रो वि पुणेर्भिति वाजम् ।	
यं त्वं प्रचेत ऋतजात राया सजोषा नप्त्रापां हिनोपिं	३
यस्ते सूनो सहसो गीभिर्रुक्थै र्यज्ञैर्मतो निशिति वेद्यानद् ।	
विश्वं स देव प्रति वारमग्ने धत्ते धान्यं पत्यते वसव्यैः	४
ता नृभ्य आ सौश्रवसा सुवीरा ऽग्ने सूनो सहसः पुष्यसे धाः ।	
कृणोषि यच्छर्वसा भूरि पश्वो वयो वृकार्यारये जसुरये	५
वद्मा सूनो सहसो नो विहाया अग्ने तोकं तनयं वाजि नो दाः ।	
विश्वाभिर्गीभिर्भि पूतिर्मश्यां मदम शतहिमाः सुवीराः	६ [१५] (१००)

(१४)

६ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । अनुष्टुप्, ६ शकरी ।

अग्रा यो मर्यो दुवो धियं जुजोष धीतिभिः । भसन्तु प प्र पूर्य इपं वुरीतावसे	१
अग्निरिद्धि प्रचेता अग्निर्वेधस्तम ऋषिः । अग्निं होतारमीळते यज्ञेषु मनुषो विशः	२
नाना ह्यग्नेऽवसे स्पर्धन्ते रायो अर्यः । तूर्बन्तो दस्युमायवो व्रतेः सीक्षन्तो अन्नतम	३
अग्निरप्तामृतीपहं वीरं ददाति सत्पतिम् । यस्य व्रतन्ति शर्वसः संचक्षि शर्ववो भिया	४
अग्निहिं विद्वाना निदो देवो मर्तमुरुष्याति । महावा पस्यावृतो रयिर्वाज्ञेप्त्रवृतः	५
अच्छा नो मित्रमहो देव देवा नग्ने वोचः सुमतिं रोदस्योः ।	
वीहि स्वस्ति सुञ्जिति द्विवो नून द्विपो अहांसि इरिता तरेम् ता तरेम् तवावसा तरेम्	६

[१६] (१०१)

(१५)

१९ वाईस्पत्यो भरद्वाजो, वीतहृद्य आङ्गिरसो वा । अग्निः । जगती; ३, १५ शक्वरी;
६ अतिशक्वरी: १०-१४, १६, १९ विष्टुप्, २० अनुष्टुप्; १८ वृहती ।

इममू पु वो अतिथिमुपवृधं विश्वासां विशां पतिमृत्तसे गिरा ।
वेतीद् द्विवो जनुपा कच्चिदा शुचि—ज्योक् चिदति गमो यदच्युतम् १
मित्रं न यं सुधितं भृगवो वृधु—र्वनस्पतावीड्यमूर्ध्वशोचिपम् ।
स त्वं सुप्रीतो वीतहृद्ये अद्भुत प्रशस्तिभिर्महयसे द्विवेदिवे २
स त्वं दक्षस्यावृको वृधो भू—र्यः परस्यान्तरस्य तरुपः ।
रायः सूनो सहसो मर्त्येष्व्वा द्वादिंयच्छ वीतहृद्याय सप्रथो भरद्वाजाय सप्रथः ३
द्युतानं वो अतिथिं स्वर्णर—मग्निं होतारं मनुपः स्वध्वरम् ।
विप्रं न द्युक्षवंचसं सुवृक्तिभि—हृद्यवाहमरतिं देवमृत्तसे ४
पावकया यश्चितयन्त्या कृपा क्षामन् रुच उपसो न भानुना ।
तूर्वनं न यामन्नेतशस्य नू रण आ यो वृणे न ततृपाणो अजरः ५ [१७]

अग्निमग्निं वः समिधा दुवस्यत प्रियंप्रियं वो अतिथिं गृणीपाणि ।

उप वो गीर्भिरमृतं विवासत देवो देवेषु वनते हि वार्यं देवो देवेषु वनते हि नो दुवः ६
समिद्धमग्निं समिधा गिरा गृणे शुचिं पावकं पुरो अध्वरे ध्रुवम् ।
विप्रं होतारं पुरुवारमद्भुहं कृविं सुन्नैरीमहे जातवेदसम् ७
त्वां दूतमग्ने अमृतं युगेयुगे हव्यवाहं दधिरे पायुमीड्यम् ।
देवासश्च मर्तासश्च जागृविं विभुं विशपतिं नमसा नि पैदिरे ८
विभूर्पन्नम् उभयां अनु व्रता दूतो देवानां रजसी समीयसे ।
यत् ते धीतिं सुमतिमावृणीमहे ऽधं स्मा नस्त्रिवरुथः शिवो भव ९
तं सुप्रतीकं सुदृशं स्वञ्च—मविद्वांसो विदुदरं सपेम ।
यक्षद् विश्वा वयुनानि विद्वान् प्र हव्यमग्निरमृतेषु वोचत् १० [१८]

पास्युत तं पिंपिपिं यस्त आनद् कवये शूर धीतिम् ।

वा निशितिं वोदितिं वा तमित पृणक्षि शर्वसोत राया ११

वनुष्यतो नि पाहि त्वमुं नः सहसावन्नवद्यात् ।

त्वां ध्वस्मन्वदुभ्येतु पाथः सं रयिः स्पृहयाप्यः सहस्री १२

(११८)

अग्निर्होता गृहपतिः स राजा विश्वा वेदुर्जनिमा जातवेदाः ।	
देवानामुत यो मर्त्यानां यजिष्ठः स प्र यजतामृतावा ।	१३
अग्ने यदद्य विशो अध्वरस्य होतुः पार्वकशोचे वेङ्गं हि यज्वा ।	
ऋता यजासि महिना वि यद् भूर्हृद्व्या वह यविष्ठ या ते अद्य	१४
अभि प्रयांसि सुधितानि हि ख्यो नि त्वां दधीत रोदसी यजधै ।	
अवा नो मघवन् वाजसाता वग्ने विश्वानि दुरिता तरेम ता तरेम तवार्वसा तरेम १५ [१९]	
अग्ने विश्वेभिः स्वनीक देवैरूणावन्तं प्रथमः सीदु योनिम् ।	
कुलायिनं घृतवन्तं सवित्रे यज्ञं नय यजमानाय साधु	१६
इममु त्यमथर्वव दृष्टिं मन्थन्ति वेधसः ।	
यमङ्कुरन्तमानयन्तमूरं श्याव्याभ्यः	१७
जनिष्या देववीतये सर्वताता स्वस्तये ।	
आ देवान् वक्ष्यमृतां ऋतावृधो यज्ञं देवेषु पिस्पृशः	१८
व्यसुं त्वा गृहपते जनानामग्ने अकर्म सुमिधा ब्रूहन्तम् ।	
अस्थुरि नो गार्हपत्यानि सन्तु तिग्मेन नस्तेजसा सं शिशाधि	१९ [२०] (१२५)

(१६)

[द्वितीयोऽनुवाकः ॥२॥ सू० १६-२३]

४८ गार्हस्पत्यो भरद्वाजः । अग्निः । गायत्रीः १, ६ वर्धमाना,
२७, ४७-४८ अनुष्टुप्; ४६ त्रिष्टुप् ।

त्वमग्ने यज्ञानां होता विश्वेषां हितः । देवेभिर्मानुषे जने	१
स नो मन्द्राभिरध्वरे जिह्वाभिर्यजा महः । आ देवान् वक्षि यक्षि च	२
वेत्या हि वेधो अध्वनः पथश्च देवाञ्जसा । अग्ने यज्ञेषु सुक्रतो	३
त्वामीळे अर्धं द्विता भरतो वाजिभिः शुनम् । ईजे यज्ञेषु यज्ञियम्	४
त्वमिमा वार्यां पुरु दिवोदासाय सुन्वते । भरद्वाजाय द्राक्षुषे	५ [२१]

त्वं दूतो अमर्त्य आ वहा देव्यं जनम् । शृण्वन् विप्रस्य सुदुतिम्	६
त्वामग्ने स्वाध्वोऽं मर्तासो देववीतये । यज्ञेषु देवमीळते	७
तव प्र यक्षि संदृश मुत कर्तुं सुदानवः । विश्वे जुपन्त ऋामिनः	८
त्वं होता मनुर्हितो वह्निरासा विदुष्टरः । अग्ने यक्षि दिवो विशः	९ (१३३)

अग्र आ याहि वीतये	गुणानो ह्य्यदातये	। नि होता सत्सि ब्रह्मिणि	१० [२२]
तं त्वा समिन्द्रिराङ्गिरो	वृतेन वर्धयामसि	। बृहच्छोचा यविष्ठ्य	११
स नः पृथु श्रवाय्यमच्छा	देव विवाससि	। बृहदग्ने सुवीर्यम्	१२
त्वामग्ने पुष्करादध्यथर्वा	निरमन्थत	। मूर्ध्ना विश्वस्य वावतः	१३
तमु त्वा दृध्यङ्घ्रिः	पुत्र ईधे अथर्वणः	। बृत्रहणं पुरंदरम्	१४
तमु त्वा पाथ्यो वृषा	समीधे दस्युहन्तमम्	। धनंजयं रणोरणे	१५ [२३]
एह्यु पु ब्रवाणि ते	ऽग्रं इत्थेतरा गिरः	। एभिर्वर्धास इन्दुभिः	१६
यत्र कं च ते मनो	दक्षं दधस उत्तरम्	। तत्रा सदः कृणवसे	१७
नहि ते पूर्वमक्षिपद्	भुवन्नेमानां वसो	। अथा दुवो वनवसे	१८
आग्निरंगामि भारतो	वृत्रहा पुरुचेतनः	। दिवोदासस्य सत्पतिः	१९
स हि विश्वाति पार्थिवा	रयिं दाशन्महित्वना	। वन्वन्नवातो अस्तुतः	२० [२४]
स प्रत्नवन्नवीयसा	ऽग्रं शुभेन संयता	। बृहत् तंतन्थ भानुना	२१
प्र वः सवायो अग्रये	स्तोमं युजं च धृष्णुया	। अर्चं गायं च वेधसे	२२
न हि यो मानुषा युगा	सीदुन्द्रोता कृविक्रतुः	। दूतर्थं हव्यवाहनः	२३
ता राजाना शुचिवता	ऽऽदित्यान् मारुतं गुणम्	। वसो यक्षीह रोदसी	२४
वर्षी ते अंगं संदृष्टि	रिपयन्ते मर्त्याय	। ऊर्जां नपादुमृतस्य	२५ [२५]
मन्वा इ अस्तु धेयो	ऽद्य त्वा वन्वन् त्सुरेकणाः	। मर्तं आनाश सुवृक्तिम्	२६
ते नो अग्ने त्वाता	उपयन्तो विश्वप्रायुः	। तरन्तो अयो अराती वन्वन्तो	अयो अरातीः २७
अग्निस्त्रिगंनं शोचिषा	यासद् विश्वं न्यविणम्	। अग्निर्नो वनते रयिम्	२८
पृथिगि रयिमा नो	जातवेदा विचयेणे	। जुहि रक्षामि सुकृता	२९
ये नो पायदमो	जातवेदा अवायतः	। रक्षां णो ब्रह्मणस्कवे	३० [२६]
ये नो अग्ने देव आ	मर्तो वधाय दाशति	। तस्मान्नः पाहाहंसः	३१
ये नो देव जित्रया	परि वाधस्व दुष्कृतम्	। मर्तो यो नो जिवांसति	३२
गुह्यवस्य सुपथः	शर्म यच्छ महन्त्य	। अग्रं वोग्ण्यं वसु	३३
अग्निर्वृषामि नद्वनद	द्रविणस्युर्विपन्वया	। समिन्द्रः शुक्र आहुतः	३४
समे जतुः स्विनुजिता	विद्विद्युतानो अक्षरं	। मीद्वन्तस्य यंनिमा	३५ [२७]
ये नो अग्ने देव आ	मर्तो वधाय दाशति	। अग्ने यद् द्वादयद् द्विवि	३६
ये नो अग्ने देव आ	मर्तो वधाय दाशति	। अग्रं मसुग्महं गिरः	३७ [२८]

उप च्छायामिव घृणे रगन्म शर्म ते वयम् । अग्ने हिरण्यसंहशः
 य उग्र इव शर्यहा तिग्मशृङ्गो न वसंगः । अग्ने पुरो रुरोजिथ
 आ यं हस्ते न खादिनं शिशुं जातं न विभ्रति । विशामग्निं स्वध्वरं

३८
 ३९
 ४० [२८]

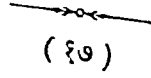
प्र देवं देववीतये भरता वसुवित्तमम् । आ स्वे योनौ नि पीदतु
 आ जातं जातवेदसि प्रियं शिशीतातिथिम् । स्योन आ गृहपतिम्
 अग्ने युक्त्वा हि ये तवाऽश्वासो देव साधवः । अरं वहन्ति मन्ववे
 अच्छा नो याह्या वहाऽभि प्रयांसि वीतये । आ देवान् त्सोमपीतये
 उदग्ने भारत द्युमदजस्रेण दविद्युतत् । शोचा वि भाह्यजर

४१
 ४२
 ४३
 ४४
 ४५ [२९]

वीती यो देवं मर्तो दुवस्ये दृग्निमीळीताध्वरे हविष्मान् ।
 होतारं सत्ययजं रोदस्यो रुत्तानहस्तो नमसा विवासेत्
 आ ते अग्र ऋचा हवि हृदा तष्टं भरामसि । ते ते भवन्तुक्षणं
 अग्निं देवासो अग्रियमिन्धते वृत्रहन्तमम् । येना वसुन्याभृता

४६
 ऋषभासो वशा उत । ४७
 तृच्छा रक्षोसि वाजिना ४८ [३०]
 (१७३)

[पष्ठोऽध्यायः ॥३॥ व० १-२५]

१५ बार्हस्पत्यो भग्द्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ; १५ द्विपदा त्रिष्टुप् ।

पिवा सोममभि यमुग्र तर्द ऊर्वं गव्यं महिं गृणान इन्द्र ।
 वि यो धृष्णो वर्धिपो वज्रहस्त विश्वा वृत्रममित्रिया शवोभिः
 स ई पाहि य ऋजीपी तरुत्रो यः शिप्रवान् वृषभो यो मतीनाम् ।
 यो गौत्रभिद् वज्रभृद् यो हरिष्ठाः स इन्द्र चित्राँ अभि तुन्धि वाजान्
 एवा पाहि प्रत्नथा मन्दतु त्वा श्रुधि ब्रह्म वावृधस्वोत गीभिः ।
 आविः सूर्यं कृणुहि पीपिहीपो जहि शत्रूँग्भि गा इन्द्र तुन्धि
 ते त्वा मदा वृहादिन्द्र स्वधाव इमे पीता उक्षयन्त द्युमन्तम् ।
 महामनूनं तवसं विभूतिं मत्सरासो जर्हपन्त प्रसाहम्
 येभिः सूर्यमुपसं मन्दसानो ऽवास्योऽप हृच्छानि दद्रव ।
 महामद्भिं परि गा इन्द्र सन्तं नुत्था अच्युतं सदेसस्प रि स्वात
 तव क्रत्वा तव तद् वंसनाभि रामासु पक्वं शच्या नि दीधः ।
 और्णादुरं उत्रियाभ्यो वि हृच्छो द्वाद् गा अमृजो अदिनस्वान्

५ [१]
 ६

प्राथ क्षां महिं दंसो व्युर्वीमुप चामुष्वो बृहदिन्द्र स्तभायः ।
 अधारयो रोदसी देवपुत्रे प्रते मातरा यद्वा ऋतस्य ७
 अध त्वा विश्वे पुर इन्द्र देवा एकं तवसं दधिरे भराय ।
 अदेवो यदभ्यौहिष्ठ देवान् त्वर्षाता वृणत इन्द्रमत्र ८
 अध यौश्चित् ते अप सा नु वज्राद् द्वितानमद् भियसा स्वस्य मन्योः ।
 अहिं यदिन्द्रो अभ्योहसानं नि चिद् विश्वायुः शयथे जघान ९
 अध त्वष्टा ते मह उग्र वज्रं सहस्रभृष्टिं ववृतच्छताश्रिम् ।
 निकाममरणसं येन नवन्तमहिं सं पिणगृजीषिन् १० [२]

वर्धान् यं विश्वे मरुतः सजोपाः पचच्छतं महिषां इन्द्र तुभ्यम् ।
 पूषा विष्णुस्त्रीणि सरांसि धावन् वृत्रहणं मदिरमंशुर्मस्मै ११
 आ क्षोद्रो महिं वृतं नदीनां परिष्ठितमसृज ऊर्मिमपाम् ।
 तासामनु प्रवत इन्द्र पन्थां प्रादयो नीचीरपसः समुद्रम् १२
 एवा ता विश्वा चकृवांसमिन्द्रं महामुग्रमंजुर्यं सहोदाम् ।
 सुवीरं त्वा स्वायुधं सुवज्रमा ब्रह्म नव्यमवसे ववृत्यात् १३
 स नो वाजाय श्रवस इपे च शये धेहि द्युमत इन्द्र विप्रां ।
 भरद्वाजे नृवत इन्द्र सूरीन् दिवि च स्मैधि पार्ये न इन्द्र १४
 अया वाजं देवहितं सनेम मदेम शतहिमाः सुवीराः १५ [३] (१८८)

(१८)

१५ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

तमुं द्युहि यो अभिभूत्योजा वृन्वन्नवातः पुरुहूत इन्द्रः ।
 अपाच्छहमुग्रं सहमानमाभिर्गीर्भिर्विधं वृषभं चर्षणीनाम् ?
 स युध्मः सत्वा खज्रकृत् समद्रा तुविप्रक्षो नदनुमां ऋजीपी ।
 बृहद्रेणुश्चवन्नो मानुषीणामेकः कृष्टीनामभवत् सहावा २
 त्वं ह नु त्यददमायो दस्युरेकः कृष्टीरवनोरायाय ।
 अस्ति स्विच्छु वीर्यं तत् त इन्द्र न स्विदस्ति तद्वतुथा वि वीचः ३
 सद्विन्द्रि ते तुविजातस्य मन्ये सहः सहिष्ठ तुरतस्तुरस्य ।
 उग्रमुग्रस्य तवसस्तवीयो उग्रस्य रधतुरो बभूव ४ (१९२)

तन्नः प्रतं सुख्यमस्तु युष्मे इत्था वदन्निर्वलमङ्गिरोभिः ।
हन्नच्युतच्युद् दस्मेपर्यन्त मूणोः पुरो वि दुरो अस्य विश्वाः

५ [४]

स हि धीभिर्हव्यो अस्त्युग्र ईशानकृन्महति वृत्रतूर्ये ।
स तोकसाता तनये स वज्री वितन्तसाध्यो अभवत् समस्तु

६

स मज्जमना जनिम मानुषाणा ममर्त्येन नाम्नाति प्र सर्वे ।
स युञ्जेन स शर्वसोत राया स वीर्येण नृतमः समोकाः

७

स यो न मुहे न मिथू जनो भूत् सुमन्तुनामा चुमुरिं धुनिं च ।
वृणक् पिभ्रं शम्बरं शुष्णामिन्द्रः पुरां च्यौताय शयथाय नू चित्

८

उदार्वता त्वक्षसा पन्यसा च वृत्रहत्याय रथमिन्द्र तिष्ठ ।
धिष्व वज्रं हस्त आ दक्षिणत्रा ऽभि प्र मन्द पुरुदन्न मायाः

९

अग्निं शुष्कं वर्नमिन्द्र हेती रक्षो नि धक्ष्यशानिर्न भीमा ।
गम्भीरयं ऋष्वया यो रुरोजा ध्वानयद् दुरिता दृम्भयञ्च

१० [५]

आ सहस्रं पृथिभिर्निन्द्र राया तुविद्युन्न तुविवाजेभिर्वाक् ।
चाहि सूनो सहसो यस्य नू चि ददेव ईशे पुरुहूत योतांः

११

प्र तुविद्युन्नस्य स्थविरस्य वृष्वे दिवो ररंशो महिमा पृथिव्याः ।
नास्य शत्रुर्न प्रतिमानमस्ति न प्रतिष्ठिः पुरुमायस्य सह्योः

१२

प्र तत् ते अद्या करणं कृतं भूत् कुत्सं यदायुमतिथिग्वमस्मै ।
पुरु सहसा नि शिशा अभि क्षा मुत् तूर्वयाणं धृपता निनेथ

१३

अनु त्वाहिध्ने अर्धं देव देवा मदन् विश्वे क्ववितमं कवीनाम् ।
करो यत्र वरिवो वाधिताय दिवे जनाय तुन्वे गृणानः

१४

अनु द्यावांपृथिवी तत् त ओजो ऽमर्त्या जिहत इन्द्र देवाः ।
कृप्वा कृत्तो अकृतं यत् ते अस्त्यु कथं नवीयो जनयस्व युज्ञैः

(१९)

१५ [६] (२०३)

महो इन्द्रो नृवदा चर्षणिप्रा उत द्विवर्हा अग्निः सहोभिः ।
अस्मद्यग्वावृधे वीर्यायो रुः पृथुः सुकृतः कर्तुभिर्भूत्

इन्द्रमेव धिषणां सातये धाद् ब्रहन्तमृष्वनजरं युवानम् ।
अपाञ्चेन शर्वसा शशुवांसं सद्यश्चिद् यो वावधे जसामि

१

२

(२०३)

पृथू करत्ना बहुला गर्भस्ती अस्मद्यक् सं मिमीहि श्वांसि ।

यूथेव पश्वः पशुपा दर्मूना अस्मां इन्द्राभ्या ववृत्स्वाजौ

३

तं व इन्द्रं चितिनमस्य शकैरिह नूनं वाजयन्तो हुवेम ।

यथा चित् पूर्वं जरितार आसुरनेद्या अनवद्या अरिटाः

४

धृतव्रतो धनदाः सोमवृद्धः स हि वामस्य वसुनः पुरुक्षुः ।

सं जग्मिरे पृथ्याडे रायो अस्मिन् त्समुद्रे न सिन्धवो यादमानाः

५ [७]

शविष्ठं न आ भर शूर शव ओजिष्ठमोजो अभिभूत उग्रम् ।

विश्वां द्युम्ना वृष्ण्या मानुपाणा मस्मभ्यं दा हरिवो मादुयर्ध्यं

६

यस्ते मदः पृतनापाळमृध्र इन्द्र तं न आ भर शूशुवांसम् ।

येन तोकस्य तनयस्य सातौ मंसीमहि जिगीवांसस्त्वोताः

७

आ नो भर वृषणं शुष्ममिन्द्र धनस्पतं शूशुवांसं सुदर्शम् ।

येन वंसाम् पृतनासु शत्रून् तवोतिभिर्रुत जामोरजामीन्

८

आ ते शुष्मो वृषभ एतु पश्वा दोत्तरादधरादा पुरस्तात् ।

आ विश्वतो अभि समेत्वर्वा इन्द्र द्युम्नं स्वर्वद्रेह्यस्मे

९

नूवत् तं इन्द्र नृतमाभिरुती वंसीमहि वामं श्रोमतेभिः ।

ईक्षे हि वस्व उभयस्य राजन् धा रत्नं महिं स्थूरं बृहन्तम्

१०

मरुत्वन्तं वृषभं वावृधान मकवारिं दिव्यं शासमिन्द्रम् ।

विश्वासाहमवसे नूतनायो ग्रं सहेदामिह तं हुवेम

११

जनं वज्रिन् महिं चिन्मन्यमान मेभ्यो नृभ्यो रन्धया येष्वस्मि ।

अधा हि त्वा पृथिव्यां शूरसातौ हवामहे तनये गोष्वप्सु

१२

वयं त एभिः पुरुहूत सख्यैः शत्रोः शत्रोरुत्तर इत् स्याम ।

घ्नन्तो वृत्राण्युभयानि शूर राया मदेम बृहता त्वोताः

१३ [८] (२)

(२०)

१३ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । विष्टुप्, ७ विराद ।

द्यौर्न य इन्द्राभि भूमार्यस्तस्थौ रयिः शर्वसा पुत्सु जनान् ।

तं जः सहस्रभरमुवरासां दुद्धि सूनो सहसो वृत्रतुरम्

१ (२१७)

दिवो न तुभ्यमन्विन्द्र सत्रा ऽसुर्यं देवेभिर्धायि विश्वम् ।	
अहिं यद् वृत्रमपो वत्रिवांसं हवृजीषिन् विष्णुना सत्रानः	२
तूर्वज्ञोर्जीयान् तवसस्तवीयान् कृतव्रह्मेन्द्रो वृद्धमहाः ।	
राजाभवन्मधुनः सोम्यस्य विश्वासां यत् पुरां दुर्तुमावत्	३
शतैरपद्रन् पणय इन्द्रात्र दशोणये क्वयेऽर्कसातौ ।	
वधैः शुष्णस्याशुपस्य मायाः पित्वो नारिरेचीत् किं चन प्र	४
महो द्रुहो अप विश्वायु धायि वज्रस्य यत् पतने पादु शुष्णाः ।	
उरु ष सरथं सारथये क्रुरिन्द्रः कुत्साय सूर्यस्य सातौ	५ [९]
प्र श्येनो न मंदिरमंशुर्मसै शिरो दासस्य नमुचेर्मथायन् ।	
प्रावन्नमीं साप्यं ससन्तं पूणयाया समिषा सं स्वस्ति	६
वि पिप्रोरहिमायस्य इच्छाः पुरो वज्रिच्छवसा न ददंः ।	
सुदांसु नद् रेक्णो अप्रमृष्य मृजिष्वने दात्रं दाशुपे दाः	७
स वेतसुं दशमायं दशोणिं तूतुजिमिन्द्रः स्वभित्सुन्नः ।	
आ तुयं शश्वदिभं द्योतनाय मातुर्न सीमुप सृजा इयध्वै	८
स ई स्पृधो वनते अप्रतीतो विभ्रद् वज्रं वृत्रहणं गभस्तौ ।	
तिष्ठद्दरी अध्वस्तेव गते वचोयुजा बहत इन्द्रमृष्वम्	९
सनेम तेऽवसा नव्यं इन्द्र प्र पूरवः स्तवन्त एना युज्ञैः	
सत यत् पुरः शर्म शारदीर्दं द्रन् दासीः पुरुकुत्साय शिक्षन्	१०
त्वं वृध इन्द्र पूव्यो भू वरिवस्यन्नशने कान्याय ।	
परा नववास्त्वमनुदेयं महे पित्रे ददाथ स्वं नपातम्	११
त्वं धुनिरिन्द्र धुनिमती ऋणोरपः सीरा न तवन्तीः ।	
प्र यत् समुद्रमतिं शूय पपिं पारयां तुर्वशं यदुं स्वस्ति	१२
तव ह त्यदिन्द्र विश्वमाजौ सस्तो धुनीचुमुरी वा ह सिष्वप् ।	
द्रीदयादित तुभ्यं सोमेभिः सुन्वन् दृभीतिरिध्मभृतिः पृथ्व्युक्तेः	१३ [१०] (२२९)

(२२)

२२ वाहेरूपत्यो भरडाजः । इन्द्रः ९, २२ विश्वे देवाः । विष्टुम् ।

इमा उं त्वा पुरुतमस्य कारो ह्वयं वीरु ह्वया ह्वन्ते ।

धियो रथेडामुजरं नवीयो शयिर्विभूतिरीयते वचस्या

१ (२३-

तमु स्तुष इन्द्रं यो विदानो गिर्वाहसं गीर्भिर्यज्ञवृद्धम् ।	
यस्य दिवमतिं मृत्वा पृथिव्याः पुरुमायस्य रिरिचे महित्वम्	२
स इत् तमोऽवयुनं ततन्वत् सूर्येण वयुनवच्चकार ।	
कदा ते मतीं अमृतस्य धामे यक्षन्तो न मिनन्ति स्वधावः	३
यस्ता चकार स कुहं स्विदिन्द्रः कमा जनं चरति कासु विशु ।	
कस्ते यज्ञो मनसे शं वराय को अर्क इन्द्र कतमः स होता	४
इदा हि ते वेधिपतः पुराजाः प्रत्तास आसुः पुरुकृत् सखायः ।	
ये मध्यमासं उत नूतनास उतावमस्य पुरुहूत वोधि	५ [११]
तं पृच्छन्तोऽवरासः पराणि प्रत्ता तं इन्द्र श्रुत्यानु येमुः ।	
अर्चामसि वीर ब्रह्मवाहो यादेव विन्न तात् त्वा महान्तम्	६
अभि त्वा पाजो रक्षसो वि तस्थे महिं जज्ञानमभि तत् सु तिष्ठ ।	
तव प्रत्नेन युज्येन सख्या वज्रेण धृष्णो अप ता नुदस्व	७
स तु श्रुधीन्द्र नूतनस्य ब्रह्मण्यतो वीर कारुधायः ।	
त्वं ह्याऽपिः प्रदिवि पितृणां शश्वद् बभूथ सुहव एष्टौ	८
प्रोतये वरुणं मित्रमिन्द्रं मरुतः कृष्वावसे नो अद्य ।	
प्र पूषणं विष्णुमग्निं पुरंधिं सवितारमोषधीः पर्वतांश्च	९
इम उ त्वा पुरुशाक प्रयज्यो जरितारो अभ्यर्चन्त्यकैः ।	
श्रुधी हवमा हुवतो हुवानो न त्वावाँ अन्यो अमृत त्वदस्ति	१०
नू म आ वाचमुषं याहि विद्वान् विश्वेभिः सूनो सहसो यजत्रैः ।	
ये अग्निजिह्वा क्रतुसाप आसुर्ये मनुं चक्रुर्परं दसाय	११
स नो वोधि पुरएता सुगेयू त दुर्गेषु पथिकृद् विदानः ।	
ये अश्रमास उरवो वहिष्ठा स्तेभिर्न इन्द्राभि वक्षि वाजम्	१२ [१२] [२४१]

(२२)

११ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

य एक इन्द्रव्यश्रपर्णीना मिन्द्रं तं गीर्भिरभ्यर्च आभिः ।	
यः पत्यते वृषभो वृष्ण्यावान् त्सात्यः सत्वा पुरुमायः सहस्वान्	१
तमु नः पूर्वं पितरो नवग्वाः सप्त विप्रासो अभि वाजयन्तः ।	
नक्षद्भामं ततुरिं पर्वतेषा मद्रोववाचं मतिभिः शविष्ठम्	२ (१४३)

मीमह इन्द्रमस्य रायः पुरुवीरस्य नूवतः पुरुक्षोः ।
 । अस्कृधोयुरजरः स्वर्वान् तमा भर हरिवो माद्रुयध्वै
 हो वि वौचो यदि ते पुरा चि जारितार आनुशुः सुन्नामिन्द्र ।
 स्ते भागः किं वयो दुध खिहः पुरुहूत पुरुवसोऽसुरघ्नः
 तं पृच्छन्ती वज्रहस्तं रथेष्ठा मिन्द्रं वेपी वक्वरी यस्य नू गीः ।
 तुविग्राभं तुविकूर्मि रभोदां गातुमिपे नक्षते तुभ्रमच्छ

३

४

५ [१३]

अया ह त्वं मायया वावृधानं मनोजुवां स्वतवः पर्वतेन ।
 अच्युता चिद् वीळिता स्वोजो रुजो वि ह्रुहा धृषता विराप्तिन्
 तं वौ धिया नव्यस्या शर्विष्ठं प्रतं प्रत्नवत् परितंसयध्वै ।
 स नो वक्षदनिमानः सुवह्नेन्द्रो विश्वान्यति दुर्गहाणि
 आ जनाय वृहणे पार्थिवानि द्विव्यानि दीपयोऽन्तरिक्षा ।
 तपा वृषन् विश्वतः शोचिषा तान् ब्रह्मद्विषे शोचय क्षामपश्र्व
 मुवो जनस्य द्विव्यस्य राजा पार्थिवस्य जगतस्त्वेपसंड्क ।
 धिष्व वज्रं दक्षिण इन्द्र हस्ते विश्वा अजुर्य दयसे वि मायाः
 आ संयतमिन्द्र णः स्वस्ति शत्रुतूर्याय वृहतीममृधाम् ।
 यया दासान्यायाणि वृत्रा करो वज्रिन् सुतुका नाहुपाणि
 स नो नियुद्धिः पुरुहूत वेधो विश्ववाराभिरा गहि प्रयज्यो ।
 न या अदेवो वरते न देव आभिर्याहि तूयमा मद्रुद्रिक

६

७

८

९

१०

११ [१४] २५२)

(२३)

१० वाईस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

सुत इत् त्वं निर्मिश्र इन्द्र सोमे स्तोमे वज्राणि शस्यमानं उरुध्वे ।
 यद् वा युक्ताभ्यां मवबन् हरिभ्यां विभ्रद् वज्रं श्रुहोरिन्द्रं यति
 यद् वा विवि पायं सुष्विमिन्द्र वृत्रहत्पेऽवति शरस्तातौ ।
 यद् वा दक्षस्य विभ्युपो अविभ्यु दरन्धयुः शर्यत इन्द्र इत्युन्
 पाता सुतमिन्द्रो अस्तु सोमं प्रणेनिरुग्रो जारितारं नृती ।
 कर्ता शीराय सुष्वय उ लोकं शता वसुं स्तुवते शीरयं चित्

?

२

३

गन्तेर्यान्ति सर्वना हरिभ्यां वृभिर्वर्जं पृपिः सोमं दुर्दिगाः ।	
कर्ता वीरं नयं सर्ववीरं श्रोता हवं गृणतः स्तोमवाहाः	४
अस्मै वयं यद् वावान तद् विविष्म इन्द्राय यो नः प्रदिवो अपस्कः ।	
सुते सोमं स्तुमसि शंसदुक्थेन्द्राय ब्रह्म वर्धनं यथासत्	५ [१५]
ब्रह्माणि हि चकूपे वर्धनानि तार्धत् त इन्द्र मतिभिर्विविष्मः ।	
सुते सोमं सुतपाः शंतमानि रान्द्र्या क्रियास्म वक्षणाणि यज्ञैः	६
स नो बोधि पुरोळाशं रराणः पिवा तु सोमं गोकृजीकमिन्द्र ।	
एदं ब्रह्मिर्जमानस्य सीदो रं कृधि त्वायत उं लोकम्	७
स मन्दस्वा ह्यनु जोषमुग्र प्र त्वा यज्ञास इमे अश्ववन्तु ।	
प्रेमे हवासः पुरुहूतमस्मे आ त्वेयं धीरवस इन्द्र यम्याः	८
तं वः सखायः स यथा सुतेषु सोमैभिरीं पृणता भोजमिन्द्रम् ।	
कथित तस्मा अस्तिति नो भराय न सुष्विमिन्द्रोऽवसे मृधाति	९
एवंदिन्द्रः सुतं अस्ताधि सोमं भरद्वाजेषु क्षयदिन्मघोनः ।	
अमुद् यथा जग्त्र उत सूरि र्दिन्द्रो रायो विश्ववारस्य दाता	१० [१६] (२३२)

(२४)

[तृतीयोऽनुयाकः ॥३॥ सू० २४-३१]

१० बार्हस्पत्या भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

पृषा मद् इन्द्रे श्लोकं उक्थवा सया सोमेषु सुतपा कृजीपी ।	
अच्येच्यो मयवा नून्य उक्थे च्यक्षो राजा गिरामक्षितोतिः	१
वृष्टिर्दिगि नयो विचेताः श्रोता हवं गृणत उर्युतिः ।	
धनुः शोमं नगं कारथाया वाजी स्तुता विदथं दाति वाजम्	२
अक्षो न च्यक्षोः दूर बुहन् य ते मुद्वा रिन्चि रेदस्योः ।	
बुक्षस्तु नु ते पुरुहूत वया व्युदंतयो रुहृदिन्द्र पूर्वीः	३
शरविनस्ते पुरुशाकृ शाकृ गदानिव युतयः मुचरणीः ।	
इमनात् न तुनयस्म इन्दु दामन्वन्तो अदामानः मुदामन	४
इन्द्रोऽयं कदेरुन्ददु श्वो ऽमन्चु मन्मुहुंगचक्रिदिन्द्रः ।	
दिन्द्रो नो अमु वरुमश्च पृषा ऽयो वशस्य पर्येतापि	५ [१७] (२३३)

वि त्वदापो न पर्वतस्य पूष्ठा दुक्थेभिरिन्द्रानयन्त युज्ञैः ।	
तं त्वाभिः सुद्युतिभिर्वाजयन्त आजिं न जग्मुर्गिर्वाहो अश्वाः	६
न यं जरन्ति शरदो न मासा न द्याव इन्द्रमवकुशयन्ति ।	
वृद्धस्य चिद् वर्धतामस्य तनूः स्तोमेभिरुक्थैश्च शस्यमाना	७
न वीळ्वे नमते न स्थिराय न शर्धते दस्युजूताय स्तवान् ।	
अज्रा इन्द्रस्य गिरयश्चिद्दृष्ट्वा गम्भीरे चिद् भवति गाधमस्मे	८
गम्भीरेण न उरुणामत्रिन् प्रेषो यन्धि सुतपावन् वाजान् ।	
स्था ऊ पु ऊर्ध्व ऊती अरिषण्यन्नक्तोर्व्युष्टौ परितक्मषायाम्	९
सचस्व नायमवसे अभीकं इतो वा तमिन्द्र पाहि रिषः ।	
अमा चैनमरण्ये पाहि रिषो मदेम शतहिमाः सुवीराः	१० [१८] (२७२)

(२५)

९ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

या तं ऊतिरिवमा या परमा या मध्यमेन्द्रं शुष्मिन्नस्ति ।	
तामिहृषु वृत्रहृत्येऽवीर्न एभिश्च वाजैर्महान् न उग्र	१
आभिः स्पृधो मिथुतीररिषण्यन्नमित्रस्य व्यथया मनुमिन्द्र ।	
आभिर्विश्वा अमिद्युजो विपूची रायाय विशोऽव तारीर्दासीः	२
इन्द्रं जामय उत येऽजामयो ऽवाचीनासो वनुषो युयुजे ।	
त्वमेपां विथुरा शवांसि जहि वृष्ण्यानि कृणुही पराचः	३
शूरो वा शूरं वनते शरीरैस्तनुरुचा तरुषि यत् कृण्वैते ।	
तोके वा गोषु तनये यदृप्सु वि क्रन्दसी उर्वरासु व्रैते	४
नहि त्वा शूरो न तुरो न धृष्णुर्न त्वा योधो मन्यमानो युयोध ।	
इन्द्र नकिङ्गा प्रत्यस्त्येषां विश्वा ज्ञातान्यभ्यसि तानि	५ [१९]

स पत्यत उभयोर्नुम्णमयो र्ददी वेधसः समिथे हवन्ते ।	
वृत्रे वा महो नूवति क्षये वा व्यचस्वन्ता यदि वितन्तसैते	६
अध स्मा ते चर्षणयो यदेजा निन्द्रं त्रातोत भवा वरुता ।	
अस्माकासो ये नृत्मासो अयं इन्द्रं सूरयो दधिरे पुरो नः	७
अनु ते दावि मह इन्द्रियाय सत्रा ते विश्वमनु वृत्रहृत्ये ।	
अनु क्षत्रमनु सहो यजत्रेन्द्रं देवेभिरनु ते नृपते	८ (२८०)

एवा नः स्पृधः समजा समस्त्विन्द्र रारुन्धि मिथतीरदेवीः ।
विद्याम वस्तोरवसा गृणन्तो भरद्वाजा उत त इन्द्र नूनम्

१ [२०]

(२६)

८ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

शुधी न इन्द्र ह्वयामसि त्वा महो वाजस्य सातौ वावृषाणाः ।
सं यद् विशोऽयन्त शूरसाता उग्रं नोऽवः पार्थे अहन् दाः
त्वां वाजी हवते वाजिनयो महो वाजस्य गव्यस्य सातौ ।
त्वां वृत्रेष्विन्द्र सत्पतिं तरुञ्जं त्वां चष्टे मुष्टिहा गोषु युध्यन्
त्वं क्विं चोदयोऽर्कसातौ त्वं कुत्साय शुष्णां द्वाशुषे वर्क ।
त्वं शिरो अमर्मणः पराह न्नतिथिग्वाय शंस्यं करिष्यन्
त्वं स्थं प्र भरो योधमृष्व मावो युध्यन्तं वृषभं दशद्युम् ।
त्वं तुग्रं वेतसवे सचाहन् त्वं तुजिं गृणन्तमिन्द्र तूतोः
त्वं तदुक्थमिन्द्र वर्हणां क्रुः प्र यच्छता सहस्रां शूर दार्पि ।
अव गिरेर्दासं शम्बरं हन् प्रावो दिवोदासं चित्राभिहृती

१

२

३

४

५ [२१]

त्वं श्रद्धाभिर्मन्दसानः सोमैर्दुभीतये चुमुरिमिन्द्र सिष्वप् ।
त्वं रुजिं पिठीनसे दशस्यन् षष्टिं सहस्रा शच्या सचाहन्
अहं चन तत् सुरिभिरानश्यां तव ज्याय इन्द्र सुन्नमोजः ।
त्वया यत् स्तवन्ते सधवीर वीरा खिवरुथेन नहुषा शविष्ट
वयं ते अस्यामिन्द्र युन्नहृतां सखायः स्याम महिन प्रेष्ठाः ।
प्रातर्दनिः क्षत्रश्रीरस्तु श्रेष्ठो वने वृत्राणां सनये धनानाम्

६

७

८ [२२] (२५)

(२७)

८ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः, ८ अभ्यावर्ती चायमानः (दानं) । त्रिष्टुप् ।

किमस्य मदे किम्वस्य पीता विन्द्रः किमस्य सुख्ये चकार ।
रणां वा ये निपदि किं ते अस्य पुरा विविष्टे किमु नूतनासः
सदस्य मदे सदस्य पीता विन्द्रः सदस्य सुख्ये चकार ।
रणां वा ये निपदि सन् ते अस्य पुरा विविष्टे सद् नूतनासः

१

२

(११)

नहि नु ते महिमानः समस्य न मघवन् मघवत्त्वस्य विद्म ।	
न राधसोराधसो नूतनस्येन्द्र नकिर्द्वेश इन्द्रियं ते	३
एतत् त्यत् त इन्द्रियमचेति येनावधीर्वरशिखस्य शेषः ।	
वज्रस्य यत् ते निहतस्य शुष्मात् स्वनाञ्चिदिन्द्र परमो वृदारं	४
वधीदिन्द्रो वरशिखस्य शेषो ऽभ्यावर्तिने चायमानाय शिक्षन् ।	
वृचीर्वतो यद्दरियूपीयायां हन् पूर्वं अर्धे भियसार्परो दत्	५ [२३]
त्रिंशच्छतं वर्मिणं इन्द्र साकं यन्वावत्यां पुरुहूत श्रवस्या ।	
वृचीर्वन्तः शखे पत्यमानाः पात्रा भिन्द्वाना न्यथान्यायन्	६
यस्य गावावरुपा सूयवस्यू अन्तरू षु चरतो रेरिहाणा ।	
स सृञ्जयाय तुर्वशं परादाद् वृचीर्वतो दैववाताय शिक्षन्	७
द्वयां अग्ने रथिनो विशतिं गा वधूमतो मघवा मह्यं सम्राट् ।	
अभ्यावर्ती चायमानो ददाति दूणाश्रेयं दक्षिणा पार्थवानाम्	८ [२४] (२९७)

(२८)

८ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । गावः; २, ८ इन्द्रो गावो वा । त्रिष्टुप्, २-४ जगती, ८ अनुष्टुप् ।

आ गावो अगमन्नुत भद्रमक्रन् त्सीदन्तु गोष्ठे रणयन्त्वस्मे ।	
प्रजावतीः पुरुरूपा इह स्यु र्निन्द्राय पूर्वीरुपसो दुहानाः	१
इन्द्रो यज्वने पृणते च शिक्षत्युपेद् ददाति न स्वं मुपायति ।	
भूयोभूयो रथिमिदस्य वर्धयन्नभिन्ने खिल्ये नि दधाति देवयुम्	२
न ता नशन्ति न दभाति तस्करो नासामामित्रो व्यथिरा दधरति ।	
देवाश्च याभिर्यजते ददाति च ज्योगित् ताभिः सचते गोपतिः सह	३
न ता अवीं रेणुककाटो अश्रुते न संस्कृतत्रमुप यन्ति ता अभि ।	
उरुगायमभयं तस्य ता अनु गावो मर्तस्य वि चरन्ति यज्वनः	४
गावो भगो गाव इन्द्रो मे अच्छान् गावः सोमस्य प्रथमस्य भक्षः ।	
इमा या गावः स जनास इन्द्र इच्छामीद्गदा मनसा चिदिन्द्रम्	५
युयं गावो मेदयथा कृशं चिदधीरं चित् कृणुथा सुप्रतीकम् ।	
भद्रं गृहं कृणुथ भद्रवाचो बृहद् वो वयं उच्यते सुभासु	६

प्रजावतीः सूयवसं रिशन्तीः शुन्द्रा अपः सुप्रपाणे पिबन्तीः ।
 मा वः स्तेन ईशत माघशंसः परि वो हेती रुद्रस्य वृज्याः
 उपेदमुपपर्वनमासु गोपूषं पृच्यताम् ।
 उपं ऋषभस्य रेतस्युपेन्द्र तव वीर्यं

७

८ [२५]

— ३७६ —

[सप्तमोऽध्यायः ॥७॥ व० १-३५]

(२९)

६ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

इन्द्रं वो नरः सख्यायं सेपुर्महो यन्तः सुमतये चक्रानाः ।
 महो हि दाता वज्रहस्तो अस्ति महामुं रण्वमवसे यजध्वम्
 आ यस्मिन् हस्ते नर्यां मिमिक्षुरा रथे हिरण्यये रथेष्टाः ।
 आ रश्मयो गर्भस्त्योः स्थूरयो राध्वन्नश्वासो वृषणो युजानाः
 श्रिये ते पादा दुव आ मिमिक्षुधृष्णुर्वज्री शवसा दक्षिणावान् ।
 वसानो अत्कं सुरभिं हृशे कं स्वर्णं नृतविपिरो बभूथ
 स सोम आमिश्लतमः सुतो भूद् यस्मिन् पक्तिः पच्यते सन्ति धानाः ।
 इन्द्रं नरः स्तुवन्तो ब्रह्मकारा उक्था शंसन्तो देववाततमाः
 न ते अन्तः शवसो धाप्यस्य वि तु वावधे रोदसी महित्वा ।
 आ ता सूरिः पूर्णति तूतुजानो यूथेवाप्सु समीजमान ऊती
 एवेदिन्द्रः सुहवं ऋषो अस्तूती अनूती हिरिशिप्रः सत्वा ।
 एवा हि जातो असमात्योजाः पुरु च वृत्रा हनति नि दस्यून्

१

२

३

४

५

६ [१]

(३०)

५ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

भूय इद् वावृधे वीर्यायं एको अजुर्यो दयते वसूनि ।
 प्र रिंरिचे द्विव इन्द्रः पृथिव्या अर्धमिदस्य प्रति रोदसी उभे
 अर्धा मन्ये ब्रूहदसुर्यमस्य यानि दाधार नक्रिरा मिनाति ।
 द्विवेद्वे सूर्यो दर्शतो भूद् वि सद्भान्युर्विया सुक्रतुर्धात्
 अद्या चिन्नू चित् तदपो नदीनां यदाभ्यो अरदो गातुमिन्द्र ।
 पर्वता अद्भसदो न सेदुस्त्वया हृब्धानि सुक्रतो रजांसि

१

२

३

(३१)

सत्यमित् तन्न त्वावाँ अन्यो अस्तीन्द्र देवो न मर्त्यो ज्यायान् ।	
अहन्नहिं परिशयानुमर्णो स्वासृजो अपो अच्छा समुद्रम्	४
त्वमपो वि दुरो विषूचीरिन्द्र हृळ्मरुजः पर्वतस्य ।	
राजाभवो जगतश्चर्षणीनां साकं सूर्यं जनयन् द्यामुपासम्	५ [२] (३१६)

(३१)

५ सुहोत्रो भारद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप्, ४ शकरी ।

अमूरेको रथिपते रथीणामा हस्तयोरथिथा इन्द्र कृष्टीः ।	
वि तोके अप्सु तनये च सूरे स्वाचन्त चर्षणयो विवाचः	१
त्वद् भियेन्द्र पार्थिवानि विश्वा ऽच्युता चिच्च्यावयन्ते रजांसि ।	
द्यावाक्षामा पर्वतासो वनानि विश्वं हृळ्हं भयते अज्मन्ना ते	२
त्वं कुत्सेनाभि शुष्मिन्द्रा ऽशुषं युध्य कुर्यवं गविष्टौ ।	
दशं प्रपित्वे अध सूर्यस्य मुपायश्चक्रमविवे रपांसि	३
त्वं शतान्यव शम्बरस्य पुरो जघन्थाप्रतीनि दस्योः ।	
अशिक्षो यत्र शच्या शचीवो दिवोदासाय सुन्वते सुतक्रे भरद्वाजाय गृणते वसूनि ४	
स सत्यसत्वन् महते रणाय रथमा तिष्ठ तुविनुम्ण भीमम् ।	
याहि प्रपथिन्नवसोर्ष मद्रिक् प्र च श्रुत श्रावय चर्षणिभ्यः	५ [३] (३२१)

(३२)

५ सुहोत्रो भारद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

अपूर्व्या पुरुतमान्यस्मै महे वीराय तवसे तुराय ।	
विराग्निने वज्रिणे शन्तमानि वचांस्यासा स्थविराय तक्षम्	१
स मातरा सूर्येणा कवीनामवासयद् रुजदद्रिं गृणानः ।	
स्वार्थीभिर्ऋकभिर्वावज्ञान उदुत्त्रियाणामसृजन्निदानम्	२
स वह्निभिर्ऋकभिर्गोषु शश्वन् मितज्ञुभिः पुरुकृत्वा जिगाय ।	
पुरः पुरोहा सखिभिः सखीयन् हृळ्हा रुरोज कृविभिः कृविः सन्	३
स नीव्याभिर्जरितारमच्छा महो वाजेभिर्महन्दिश्च शुष्मैः ।	
पुरुवीराभिर्वृषभ क्षितीनामा गिर्वणः सुविताय प्र चाहि	४ (३२५)

~~[Illegible crossed-out text]~~

[Illegible header text]

[Illegible body text, multiple lines]

[Illegible header text]

[Illegible body text, multiple lines]

(३५)

५ नरो भारद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

कदा भुवन् रथक्षयाणि ब्रह्म	कदा स्तोत्रे सहस्रपोष्यं दाः ।	
कदा स्तोमं वासयोऽस्य राया	कदा धियः करसि वाजरताः	१
काहिं स्वित् तदिन्द्र यन्नभिर्नृन्	वीरैर्वीरान् नीळयासे जयाजीन् ।	
त्रिधातु गा अधि जयासि गोष्विन्द्र	द्युम्नं स्वर्वद् धेह्यस्मे	२
काहिं स्वित् तदिन्द्र यज्जरित्रे	विश्वप्सु ब्रह्म कृणवः शविष्ठ ।	
कदा धियो न नियुतो युवासे	कदा गोमघा हवनानि गच्छाः	३
स गोमघा जरित्रे अश्वंश्चन्द्रा	वाजश्रवसो अधि धेहि पृक्षः ।	
पीपिहीषः सुदुर्घामिन्द्र धेनुं	भरद्वाजेषु सुरुचो रुरुच्याः	४
तमा नूनं वृजनमन्यथा चिच्छरो	यच्छक्रु वि दुरो गृणीषि ।	
मा निरंरं शुक्रदुर्घस्य धेनो	राङ्गिरसान् ब्रह्मणा विप्र जिन्व	५ [७] (३४१)

(३६)

५ नरो भारद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

सत्रा मदासस्तव विश्वजन्याः	सत्रा रायोऽध ये पार्थिवासः ।	
सत्रा वाजानामभवो विभक्ता	यद् देवेषु धारयथा असुर्यम्	१
अनु प्र येजे जन ओजो अस्य	सत्रा दधिरे अनु वीर्याय ।	
स्युमगृभे दुधयेऽर्वते च क्रतुं	वृञ्जन्त्यापि वृञ्जहत्ये	२
तं सधीर्चीरूतयो वृष्ण्यानि	पौस्यानि नियुतः सरचुरिन्द्रम् ।	
समुद्रं न सिन्धव उक्थगुप्सा	उरुव्यचंसं गिर आ विशन्ति	३
स रायस्त्वामुप सृजा गृणानः	पुरुश्चन्द्रस्य त्वमिन्द्र वस्वः ।	
पतिर्वभूधासंभो जनाना मेको	विश्वस्य भुवनस्य राजा	४
स तु श्रुधि श्रुत्या यो दुवोयु	द्यैर्नि भूमाभि रायो अर्यः ।	
असो यथा नः शवसा चक्रानो	युगेयुगे वयसा चेकिंतानः	५ [८] (३४२)

(३७)

५ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

अवाग्रथं विश्ववारं त उग्रेन्द्र	युक्तासो हरयो वहन्तु ।	
कीरिशिचुद्धि त्वा हवते	स्वर्वा नृधीमाहिं सधुमादस्ते अद्य	१ (३४३)

प्रो द्रोणे हरयः कर्माग्मन् पुनानास ऋज्यन्तो अभूवन् ।
 इन्द्रो नो अस्य पूर्व्यः पपीयाद् द्युक्षो मदस्य सोम्यस्य राजा
 आसन्नाणासः शवसानमच्छेन्द्रं सुचक्रे रथ्यासो अश्वाः ।
 अभि श्रव ऋज्यन्तो वहेयुर्नू चिन्नु वायोरमृतं वि दस्येत्
 वरिण्डो अस्य दक्षिणामियुर्तीन्द्रो मघोनां तुविकूर्मितमः ।
 यया वज्रिवः परियास्यंहो मघा च धृष्णो दयसे वि सूरिन्
 इन्द्रो वाजस्य स्थविरस्य दातेन्द्रो गीर्भिवर्धतां वृद्धमहाः ।
 इन्द्रो वृचं हनिण्डो अस्तु सत्वा SS ता सूरिः पूणति तूर्तुजानः

(३८)

५ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

अपादित उदु नश्चित्रतमो महीं भर्षद् द्युमतीमिन्द्रं हूतिम् ।
 पन्यसीं धीतिं देव्यस्य याम् अन्नस्य रातिं वनते सुदानुः
 दूराच्चिदा वसतो अस्य कर्णा घोपादिन्द्रस्य तन्याति बुवाणः ।
 एयमेनं देवहूतिर्ववृत्या न्मद्यु गिन्द्रमियमृच्यमाना
 तं वो धिया परमया पुराजा मजरमिन्द्रमभ्यनूष्यर्कैः ।
 ब्रह्मा च गिरो दधिरे समस्मिन् महाश्च स्तोमो अधि वर्धदिन्द्रे
 वर्धाद् यं यज्ञ उत सोम इन्द्रं वर्धाद् ब्रह्म गिरं उक्था च मन्म ।
 वर्धाहेनमुपसो यामन्नक्तो वर्धान् मासाः शरदो द्याव इन्द्रम्
 एवा जज्ञानं सहसे असामि वावृधानं राधसे च श्रुताय ।
 महाभुप्रमवसे विप्र नूनमा विवासेम वृचतूर्येषु

(३९)

५ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

मन्मस्य क्रवेदिव्यस्य वडे निपमन्मन्त्रो वचनस्य मध्वः ।

अयं द्योतयद्दृष्टो व्युक्तून् वृषा वस्तोः शरदु इन्दुरिन्द्र ।

इमं केतुमदधुर्न चिदह्नां शुचिजन्मन उपसश्वकार ३

अयं रोचयद्दुरुचो रुचानोऽं ऽयं वासयद् व्युत्तेन पूर्वीः ।

अयसीयत ऋतयुग्भिरश्वैः स्वविद्वा नाभिना चर्षणिप्राः ४

नू गृणानो गृणते प्रत राजन्निषः पिन्व वसुदेयाय पूर्वीः ।

अप ओषधीरविषा वनानि गा अर्वतो नृनृचसे रीरीहि ५ [११] (३६१)

(४०)

५ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

इन्द्र पिब तुभ्यं सुतो मदायाऽव स्य हरी वि मुचा सखाया ।

उत प्र गांय गृण आ निषद्याऽथा यज्ञाय गृणते वयो धाः १

अस्य पिब यस्य जज्ञान इन्द्र मदाय क्रत्वे अपिबो विरप्शिन् ।

तमु ते गावो नर आपो अद्विरिन्दुं समह्यन् पीतये समस्मै २

समिन्द्रे अग्नौ सुत इन्द्र सोम आ त्वा वहन्तु हरयो वहिष्ठाः ।

त्वायता मनसा जोहवीमीन्द्रा याहि सुवितार्य महे नः ३

आ याहि शश्वदुशता ययाथेन्द्र महा मनसा सोमपेयम् ।

उप ब्रह्माणि शृणव इमा नो ऽथा ते यज्ञस्तन्वेऽं वयो धात् ४

यदिन्द्र द्विवि पार्ये यद्वधग्यद् वा स्वे सदनै यत्र वासि ।

अतो नो यज्ञमवसे नियुत्वान् त्सुजोपाः पाहि गिर्वणो मरुद्भिः ५ [१२] (३६३)

(४१)

५ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

अहेळमान उप याहि यज्ञं तुभ्यं पवन्तु इन्दवः सुतासः ।

गात्रो न वञ्चिन् त्वमोको अच्छेन्द्रा गहि प्रथमो यज्ञियानाम् १

या ते काकुत् सुकृता या वरिष्ठा यया शश्वत् पिबसि मध्वं ऊमिमे ।

तर्या पाहि प्र ते अध्वर्युरस्थ्यात् सं ते वज्रो वर्ततामिन्द्र गुव्युः २

एष द्रुप्तो वृषभो विश्वरूप इन्द्राय वृष्णे समकारि सोमः ।

एतं पिब हमित्वा गान्तरुग यस्तेभिषि पतिवि तन्वे यन्तान् ३

(३६९)

सुतः सोमो अमुनादिन्द्र वस्या नयं श्रेयाश्चिकितुषे रणाय ।

पुनं तिनिर्यं उपं वाहि यज्ञं तेन विश्वास्तविपीरा पृणस्व ४

द्वयानमि विन्दं पाह्यवा इरं ते सोमस्तुन्वे भवाति ।

मनकते सुदयेष्वामुनेषु प्रास्मौ अत्र पुतनासु प्र विशु ५ [१३]

(४२)

३ कार्द्व्यलो भरजातः । इन्द्रः । अनुष्टुप्, ४ वृद्धी ।

अन्वसेम विन्दते विश्वानि विदुषे भर । अरंगमाय जग्मये ऽप्राहृष्यन्ते नरे
पुनं तिनिर्यं सोमैभिः सोमपातसम् । अभयेभिकेजीपिणमिन्द्रं सुतोभिरिन्द्रुभिः
पुनं तिनिर्यं सोमैभिः पतिभूयथ । वेदा विश्वेषु मेधिसि भुगत् तंतुमिहति
पुनं तिनिर्यं सोमैभिः पुनं तिनिर्यं सोमैः । पुनं तिनिर्यं सोमैः पुनं तिनिर्यं सोमैः ५ [१३]

(४३)

३ कार्द्व्यलो भरजातः । इन्द्रः । गणकः ।

पुनं तिनिर्यं सोमैः पुनं तिनिर्यं सोमैः । पुनं तिनिर्यं सोमैः पुनं तिनिर्यं सोमैः ५ [१३]

५ [१३]

पुनं तिनिर्यं सोमैः पुनं तिनिर्यं सोमैः । पुनं तिनिर्यं सोमैः पुनं तिनिर्यं सोमैः ५ [१३]

यं वर्धयन्तीद् गिरः पतिं तुरस्य राधसः । तमिन्द्रस्य रोदसी देवी शुष्मं सपर्यतः	५ [१६]
तद् व उक्थस्य ब्रह्मणे न्द्रायोपस्तृणीषणि । विपो न यस्योतयो वि यद् रोहन्ति सक्षितः	६
अविद्दुद् दक्षं मित्रो नवीयान् पपानो देवेभ्यो वस्यो अचैत् । ससवान् त्तौलाभिर्धौतरीभि रुरुष्या पायुरभवत् सखिभ्यः ऋतस्य पाथि वेधा अपायि श्रिये मनांसि देवासो अक्रन् । दधानो नाम महो वचोभि र्वर्षुर्हशये वेन्यो व्यावः द्युमत्तमं दक्षं धेह्यस्मे सेधा जनानां पूर्वीररातीः । वर्षीयो वयः कृणुहि शचीभि र्धनस्य सातावस्मां अविद्धि इन्द्र तुभ्यामिन्मघवन्नभूम वयं द्वात्रे हरिवो मा वि वेनः । नकिरापिर्दृशे मर्त्यत्रा किमङ्ग रंध्रचोर्दनं त्वाहुः	७ ८ ९ १० [१७]
मा जस्वने वृषभ नो ररीथा मा ते रेवतः सख्ये रिषाम । पूर्वीष्ट इन्द्र निष्पिधो जनेषु जह्यसुष्वीन् प्र वृहापृणतः उद्भ्राणीव स्तनयन्नियतीन्द्रो राधांस्यश्व्यानि गव्या । त्वमांसि प्रदिवः कारुधाया मा त्वाद्दामान् आ दमन् मघोनः अध्वर्यो वीर प्र महे सुताना मिन्द्राय भर स ह्यस्य राजा । यः पून्याभिरुत नूतनाभि र्गीभिर्वावृधे गृणतामृषीणाम् अस्य मदे पुरु वर्षीसि विद्वा निन्द्रो वृत्राण्यप्रती जघान तसु प्र होषि मधुमन्तमस्मै सोमं वीराय शिपिणे पिवध्वै पाता सुतमिन्द्रो अस्तु सोमं हन्ता वृत्रं वज्रेण मन्दसानः । गन्ता यज्ञं परावतश्चिदच्छा वसुधीनामविता कारुधायाः	११ १२ १३ १४ १५ [१८]
इदं त्यत् पात्रमिन्द्रपान मिन्द्रस्य प्रियममृतमपायि । मत्सद् यथा सौमनसाय देवं व्यस्मद् द्वेषो युववद् व्यंहः एना मन्दानो जहि शूर शत्रू आमिमजामि मघवन्नमित्रान् । अभिषेणां अभ्याइदेदिशानान् पराच इन्द्र प्र मृणा जही च आसु प्मा णो मघवन्निन्द्र पू त्वस्मभ्यं मेहि वरिवः सुगं क्रः । अपां तोकस्य तनयस्य जेष इन्द्र सूरान् कृणुहि स्मा नो अधम	१६ १७ १८

आ त्वा हरयो वृषणो युजाना वृषरथासो वृषरश्मयोऽत्याः ।	
अस्मत्राश्चो वृषणो वज्रवाहो वृष्णे मदाय सुयुजो वहन्तु	१९
आ ते वृषन् वृषणो द्रोणमस्थु—वृतप्रुषो नोर्मयो मर्दन्तः ।	
इन्द्र प्र तुभ्यं वृषभिः सुतानां वृष्णे भरन्ति वृषभाय सोमम्	२० [१९]
वृषासि द्विवो वृषभः पृथिव्या वृषा सिन्धूनां वृषभः स्तिर्यानाम् ।	
वृष्णे त इन्दुर्वृषभ पीपाय स्वाद्र रसो मधुपेयो वराय	२१
अयं देवः सहसा जायमान इन्द्रेण युजा पणिमस्तभायत ।	
अयं स्वस्य पितुरायुधानी—न्दुरमुष्णादशिवस्य मायाः	२२
अयमकृणोद्वपसः सुपत्नी—रयं सूर्ये अदधाज्ज्योतिरन्तः ।	
अयं त्रिधातुं द्विवि रोचनेषु त्रितेषु विन्दद्मृतं निगूळ्हम्	२३
अयं द्यावापृथिवी वि ष्कभाय—द्वयं रथमयुनक् सत्तरश्मिम् ।	
अयं गोपु शच्या पक्वमन्तः सोमो दाधार दशयन्त्रमुत्सम्	२४ [२०] (४०३)

(४५)

३३ शंयुर्वाइस्पत्यः । इन्द्रः, ३१-३३ वृषुस्तक्षा । गायत्री, २९ अतिनिचृत,
३१ पादनिचृत, ३३ अलुस्पृष्ट ।

य आनयत् पगवतः सुनीती तुर्यशं यदुम् । इन्द्रः स नो युवा सखा	१
अधिभे चिद् वयो दध—दनाग्रनां चिद्व्यता । इन्द्रो जेता हितं धनम्	२
महीरस्य प्रपीतयः पूर्वाकृत प्रशस्तयः । नास्य क्षीयन्त ऊतयः	३
मन्वाशो ब्रह्मवाहमे ऽर्चन्त प्र च गायत । स हि नः प्रमतिर्मही	४
त्वमेकस्य वृत्रह—द्विधा द्वयोर्गसि । उतेदृशे यथा वयम्	५ [२१]
उदभीद्वसि द्विभः कृषोप्युदथशंमिनः । नृभिः सुवीरं उच्यसे	६
ब्रह्मशं ब्रह्मवाहमं गोभिः मन्वायमुग्मियम् । गां न वृहसे ह्ये	७
दस्य विन्वांसि इस्तयो—हृचुर्वेमुनि नि द्विता । धीरस्य पृतनापदः	८
वि उच्यन्ति चिद्विद्वो जनानां शचीपते । बृह माया अनान्त	९
नोमसु इन्द्रं वाजानां पते । अहृमहि श्रवस्यवः	१० [२२]
पुत्रस्य यो वा नूनं हितं धनं । इत्युः म युंती ह्यंम	११ (१०)

धीभिरर्वेन्द्रिर्वतो वाजाँ इन्द्र श्रवाय्यान्	। त्वया जेष्म हितं धनम्	१२
अभूरु वीर गिर्वणो महाँ इन्द्र धने हिते	। भरे वितन्तुसाय्यः	१३
या त ऊतिरमित्रहन् मक्षूज्वस्तमासति	। तया नो हिनुही रथम्	१४
स रथेन रथीतमो ऽस्माकेनाभियुग्वना	। जेषि जिष्णो हितं धनम्	१५ [२३]
य एक इत् तमु ष्टुहि कृष्तीनां विचर्षाणिः	। पतिर्जज्ञे वृषक्रतुः	१६
यो गृणतामिदासिंथा ऽऽपिरुती शिवः सखा	। स त्वं न इन्द्र मृळय	१७
धिष्व वज्रं गभस्त्यो रक्षोहत्याय वाज्रिवः	। सासहीष्ठा अभि स्पृधः	१८
प्रत्नं रयीणां युजं सखायं कीरिचोर्दनम्	। ब्रह्मवाहस्तमं हुवे	१९
स हि विश्वानि पार्थिवाँ एको वसूनि पत्यते	। गिर्वणस्तमो अधिगुः	२० [२४]
स नो नियुद्धिरा पृण कामं वाजेभिरश्विभिः	। गोमन्दिर्गोपते धूषत्	२१
तद् वो गाय सुते सचा पुरुहूताय सत्वने	। शं यद् गवे न शाकिने	२२
न घा वसुनि रमते दानं वाजस्य गोमंतः	। यत् सीमुप श्रवद् गिरः	२३
कुवित्सस्य प्र हि व्रजं गोमन्तं दस्युहा गमत्	। शचीभिरर्प नो वरत्	२४
इमा उ त्वा शतक्रतो ऽभि प्र णोतुवुगिरिः	। इन्द्र वत्सं न मातरः	२५ [२५]
दूणाशं सुख्यं तव गौरासि वीर गव्यते	। अश्वो अश्वायते भव	२६
स मन्दस्वा ह्यन्धसो राधसे तन्वा महे	। न स्तोतारं निदे करः	२७
इमा उ त्वा सुतेसुते नक्षन्ते गिर्वणो गिरः	। वत्सं गावो न धेनवः	२८
पुरुतमं पुरुणां स्तोतृणां विवाचि	। वाजेभिर्वाजयताम्	२९
अस्माकमिन्द्र भूतु ते स्तोमो वाहिष्ठो अन्तमः ।	। अस्मान् राये महे हिंसु	३०
अधि वृषुः पणीनां वर्षिष्ठे मूर्धन्नस्थात्	। उरुः कक्षो न गाङ्ग्यः	३१
यस्य वायोरिव इवद् भद्रा रातिः सहस्रिणी	। सद्यो दानाय महेते	३२
तत् सु नो विश्वे अयं आ सदा गृणन्ति कारवः ।	। वृषु सहस्रदातमं सूरिं सहस्रसातमम्	३३ [२६] (४३६)

(४६)

१४ शंयुर्वाहस्पत्यः । इन्द्रः । प्रगाथः (=विषमा वृहती, समा सतोवृहती) ।

त्वामिद्धि हवामहे साता वाजस्य कारवः ।
त्वां वृत्रेष्विन्द्र सत्पतिं नरस्त्वां काष्ठास्वर्वतः

?

(४३७)

स त्वं नश्चित्र वज्रहस्त धृष्णुया महः स्तवानो अद्रिवः ।
 गामश्वं रथ्यमिन्द्र सं किर सुत्रा वाजं न जिग्युषे २

यः सत्राहा विचर्यणि रिन्द्रं तं हूमहे वयम् ।
 सहस्रमुष्क तुविनुम्ण सत्पते भवा समत्सु नो वृधे ३
 वार्यसे जनान् वृषभेव मन्युना वृषो मीळ्ह कंचीपम ।
 अस्माकं बोध्यविता महाधने तनूष्वप्सु सूर्ये ४

इन्द्र ज्येष्ठं न आ मरुं ओजिष्ठं पपूरि श्रवः ।
 येनेमे चित्र वज्रहस्त रोदसी ओभे सुशिप्र प्राः ५ [२७]

त्वामुग्रमर्षसे चर्यणीसहं राजन् वृषेषु हूमहे ।
 विश्वा मु नो विथुरा पिचूना वसो ऽमित्रान् त्सुपहान् कृधि ६
 वदिन्द्र नातुं पिन्वा भोजो नुम्णं च कुप्तिषु ।
 नर सु वर्यं शिन्वां युष्मता मरु सुत्रा विश्वानि पौंस्या ७
 नर सो वृषो मयान इद्याता जने यत् पुरो कच्च वृष्ण्यम् ।
 अस्मन्ने नर विमिदि से नृपाद्ये ऽमित्रान् पृत्सु तुर्वणे ८

इन्द्रं वि वरुं सपुत्रं त्रि विव्यं स्वामिभ्यः ।
 सार्वभृत् नृपवृषभ्यः सद्य व यानयां विद्युर्मभ्यः ९
 व येनेह्य मयंसा शर्भुमाहृमु म्भिषुप्रन्ति धृष्णुया ।
 नर स्या ना मरुमिन्द्र विविषा स्तनूपा अर्जता मय १० [२८]

नर स्या ना वृष सुहृन्ने नृपवृषा युधि ।
 नृपुं गेह्यं नृपवृषा विमो विद्युर्मभ्यमभ्यंजः ११
 वृषुं सुहृन्ने नृप विमो विद्या नरं विवृणास ।
 नर स्या ना वृष इन्द्रं नरे व सुदि सुनिर्त यावत् द्वयः १२

नर स्या ना वृष इन्द्रं नरे व सुदि सुनिर्त यावत् द्वयः ।
 नरे इन्द्रिन्ने नृपि येनेर्वा इव वदन्तः १३
 नरे न आत्सु वृषो वदि ह्येनवत् स्वणि ।
 नरे न इन्द्रं नृपवृषि सुहृन्ने नृपवृषि १४ [२९] (१००)

(४७)

११ गगो भारद्वाजः । इन्द्रः, १-५ सोमः, २० देव-भूमि-बृहस्पतीन्द्राः, २२-२५ सार्क्ष्यः प्रस्तोकः
(दानस्तुतिः), २६-२८ रथः, २९-३० दुंदुभिः, ३१ दुंदुभिन्द्रौ । त्रिष्टुप्; १९ बृहती, २३ अनुष्टुप्,
२४ गायत्री, २५ द्विपदा त्रिष्टुप्, २७ जगती ।

स्वादुष्किलायं मधुमाँ उतायं	तीव्रः किलायं रसवाँ उतायम् ।	
उतो न्वरुस्य पपिवांसमिन्द्रं	न कश्चन सहत आहवेषु	१
अयं स्वादुरिह मर्दिष्ठ आस	यस्येन्द्रो वृत्रहत्ये ममाद ।	
पुरुणि यश्च्यौक्ता शम्बरस्य	वि नवति नव च देह्योऽ हन्	२
अयं मे पीत उदियति वाच	मयं मनीषामुशतीमजीगः ।	
अयं षड्वीरमिमीत धीरो	न याभ्यो भुवनं कच्चनारे	३
अयं स यो वरिमाणं पृथिव्या	वर्ष्माणं दिवो अकृणोदयं सः	
अयं पीयूषं तिसृषु प्रवत्सु	सोमो दाधारोर्वृन्तारिक्षम्	४
अयं विदन्चित्रहशीकुमर्णः	शुक्रसंघनामुषसामनीके ।	
अयं महान् महता स्कम्भने	नोद् द्यामस्तभ्राद् वृषभो मरुत्वान्	५ [३०]
धृषत् पिब कलशे सोममिन्द्र	वृत्रहा शूर समरे वसूनाम् ।	
माध्यंदिने सर्वन् आ वृषस्व	रयिस्थानो रयिमस्मासु धेहि	६
इन्द्र प्र णः पुरएतेव पश्य	प्र नो नय प्रतरं वस्यो अच्छे ।	
भवा सुपारो अतिपारयो नो	भवा सुनीतिरुत वामनीतिः	७
उरुं नो लोकमनु नेषि विद्वान्	त्सर्वज्ज्योतिरभयं स्वस्ति ।	
ऋषवा त इन्द्र स्थविरस्य वाहू	उपं स्थेयाम शरणा बृहन्ता	८
वरिष्ठे न इन्द्र वन्धुरे धा	वहिष्ठयोः शतावन्नश्वयोरा ।	
इषमा वक्षीषां वर्षिष्ठां	मा नस्तारीन्मघवन् रायो अर्यः	९
इन्द्रं मूळ मद्यं जीवातुमिच्छ	चोदय धियमर्यसो न धाराम् ।	
त किं चाहं त्वायुरिदं वदामि	तज्जुषस्व कृधि मा देववन्तम्	१० [३१]
गातारमिन्द्रमवितारमिन्द्रं	हवैहवे सुहवं शूरमिन्द्रम् ।	
यामि शक्रं पुरहूतमिन्द्रं	स्वस्ति नो मघवा धात्विन्द्रः	११
न्द्रः सुत्रामा स्ववाँ अवोभिः	सुमृष्टीको भवतु विश्ववेदाः ।	
धतां द्वेषो अभयं कृणोतु	सर्वीर्यस्य	१२

- तस्य वयं सुमतौ यज्ञियस्याऽपि भद्रे सौमनसे स्याम ।
 स सुत्रामा स्ववाँ इन्द्रो अस्मे आराच्चिद् द्वेषः सनुतर्युयोतु १३
 अव त्वे इन्द्र प्रवतो नोर्मिर्गिरो ब्रह्माणि नियुतो धवन्ते ।
 उरू न राधः सर्वना पुरुष्यपो गा वञ्चिन् युवसे समिन्दून् १४
 क ईं स्तवत् कः पृणात् को यजाते यदुग्रमिन्मववा विश्वहावेत् ।
 पादाविव प्रहरन्नन्यमन्यं कृणोति पूर्वमपरं शर्चीभिः १५ [३२]
- शृण्वे वीर उग्रमुग्रं दमायन्नन्यमन्यमतिनेनीयमानः ।
 एधमानद्विष्टुभयस्य राजा चोष्कूयते विश इन्द्रो मनुष्यान् १६
 परा पूर्वेषां सख्या वृणक्ति वितर्तुराणो अपरोभिरेति ।
 अनानुभूतीरवधून्वानः पूर्वीरिन्द्रः शरदस्तर्तीति १७
 रूपंरूपं प्रतिरूपो बभूव तदस्य रूपं प्रतिचक्षणाय ।
 इन्द्रो मायाभिः पुरुरूप ईयते युक्ता ह्यस्य हरयः शता दश १८
 युजानो हरिता रथे भूरि त्वष्टेह राजति ।
 को विश्वाहा द्विषतः पक्ष आसत उतासीनेषु सूरिषु १९
 अगव्यूति क्षेत्रमार्गन्म देवा उर्वी सती भूमिरंहूरणाभूत् ।
 बृहस्पते प्र चिकित्सा गर्विष्ठा वित्था सते जरित्र इन्द्र पन्थाम् २० [३३]
- दिवेदिवे सदृशीरन्यमर्धं कृष्णा असेधदप सन्नो जाः ।
 अहन् दासा वृषभो वस्नयन्तो दवजे वचिनं शम्बरं च २१
 प्रस्तोक इच्छु राधसस्त इन्द्र दश कोशयीदश वाजिनोऽदात् ।
 दिवोदासादतिथिग्वस्य राधः शाम्बरं वसु प्रत्यग्रभीष्म २२
 दशाश्वान् दश कोशान् दश वस्त्रार्धिभोजना ।
 दशो हिरण्यपिण्डान् दिवोदासादसानिषम् २३
 दश रथान् प्रष्टिमतः शतं गा अर्थर्वभ्यः । अश्वथः पायवेऽदात् २४
 महि राधो विश्वजन्यं दधानान् भरद्वाजान् त्साञ्जयो अभ्ययष्ट २५ [३४]
- वनस्पते वीङ्ङो हि भूया अस्मत्सखा प्रतरणः सुवीरः ।
 गोभिः सन्नन्दो असि वीळ्यस्वाऽऽस्थाता ते जयतु जेत्वानि २६
 दिवस्पृथिव्याः पर्योज उन्दृतं वनस्पतिभ्यः पर्याभृतं सहः ।
 अपामोऽमानं परि गोभिरावृतं मिन्द्रस्य वज्रं हविषा रथं यज २७ (४७)

इन्द्रस्य वज्रो मरुतामनीकं मित्रस्य गर्भो वरुणस्य नाभिः ।	
सेमां नो हव्यदाति जुषाणो देवं रथं प्रति हव्या गृभाय	२८
उप श्वासय पृथिवीमुत द्यां पुरुत्रा ते मनुतां विष्टितं जगत् ।	
स दुन्दुभे सजूरिन्द्रेण देवैर्दुराद् दवीयो अपं सेधु शत्रून्	२९
आ क्रन्दय बलमोजो न आ धा निः ष्टनिहि दुरिता वार्धमानः ।	
अपं प्रोथ दुन्दुभे दुच्छुना इत इन्द्रस्य मुष्टिरसि वीळ्यस्व	३०
आमूरजं प्रत्यावर्तयेमाः केतुमद् दुन्दुभिर्वावदीति ।	
समश्वपणांश्चरन्ति नो नरो ऽस्माकमिन्द्र रथिनो जयन्तु	३१ [३५] (४८१)

[अष्टमोऽध्यायः ॥८॥ व० १-३२]

(४८)

२२ शंयुर्वाहस्पत्यः (तृणपाणिः) । १-१० अग्निः; ११-१५, २०-२२ मरुतः (१३-१५ लिङ्गोक्ता वा), १६-२९ पूषा, २२ द्यावाभूमी वा पृथिवी । प्रगाथः = (१, ३ वृहती; २, ४ सतोवृहती; ५ वृहती, ६ महासतोवृहती; ७ महावृहती, ८ महासतोवृहती; ९ वृहती, १० सतोवृहती; ११ ककुप्, १२ सतोवृहती), १३ पुरउष्णिक्, १४ वृहती, १५ अतिजगती, १६ ककुप्, १७ सतोवृहती, १८ पुरउष्णिक्, १९-२० वृहती, २१ महावृहती यवमध्या, २२ अनुष्टुप् ।

यज्ञायज्ञा वो अग्रये गिरागिरा च दक्षसे । प्रप्रं वयममृतं ज्ञातवेदसं प्रियं मित्रं न शंसिपम् १
ऊर्जो नपातं स हिनायमस्मयुर्दाशेम हव्यदातये ।
भुवद् वाजेष्वविता भुवद् वृध उत ज्ञाता तनूनाम् २

वृषा ह्यग्नि अजरो महान् विभास्यर्चिषां ।

अजसेण शोचिषा शोशुचच्छुचे सुदीतिभिः सु दीदिहि ३

महो देवान् यजसि यक्ष्यानुपक् तव क्रत्वोत दुंसनां ।

अर्वाचिः सीं कृणुह्यग्नेऽवसे रास्व वाजोत वस्व ४

यमापो अद्रयो वना गर्भमृतस्य पिप्रति ।

सहसा यो मथितो जायते नृभिः पृथिव्या अधि सानवि ५ [१]

आ यः प्रौ भानुना रोदसी उभे धुमेन धावते द्विवि ।

तिरस्तमो दहश ऊर्म्यास्वा श्यावास्वरूपो वृषा श्यावा अरूपो वृषा ६

बृहद्भिरग्ने अर्चिभिः शुक्रेण देव शोचिषां ।

भ्रद्धाजे समिधानो चविष्ठ्य रेवन्नः शुक्र दीदिहि द्यमत्र पायक दीदिहि ७

विश्वासां गृहपतिविशामसि त्वमग्ने नानुपीणाम् ।

शतं पुभिर्चविष्ठ पात्यंहसः समेन्द्रारं शतं हिमाः स्तोतृभ्यो वे च ददन्ति ८ (४८२)

त्वं नश्चित्र ऊत्या वसो राधांसि चोदय ।

अस्य रायस्त्वमग्ने रथीरसि विदा गाधं तुचे तु नः

९

पपिं तोकं तनयं पृतृभिश्च—मदधैरप्रयुत्वभिः ।

अग्ने हेळांसि देव्या युयोधि नो ऽदेवानि ह्वरांसि च

१० [२]

आ सखायः सवर्द्धुवां धेनुर्मजध्वमुप नव्यसा वचः । सृजध्वमनपस्फुराम् ११

या शर्धाय मारुताय स्वभानवे श्रवोऽमृत्यु धुक्षत । या मृच्छीके मरुतां तुराणां या सुत्रैरेव्यावरी १२

भरद्वाजायाव धुक्षत द्विता । धेनुं च विश्वदोहस—मिषं च विश्वभोजसम् १३

तं व इन्द्रं न सुक्रतुं वरुणमिव मायिनम् । अर्यमणं न मन्द्रं सूपभोजसं विष्णुं न स्तुप आदिशे १४

त्वेपं शर्धो न मारुतं तुविष्व—प्यनर्वाणं पूषणं सं यथा ज्ञता ।

सं सहस्रा कारिषच्चर्षणिभ्य आं आविर्गूळ्हा वसू करत् सुवेदा नो वसू करत् १५

आ मां पूषन्नृपं द्रव शंसिषं नु ते अपिकृण आवृणे । अघा अर्यो अरांतयः १६ [३]

मा कांकम्बीरमुद् वृहो वनस्पति—मशस्तीर्वि हि नीनशः ।

मोत सूर्यो अहं एवा च न ग्रीवा आदधते वेः

१७

दृतेरिव तेऽवृकर्मस्तु सुख्यम् । अच्छिद्रस्य दधन्वतः सुपूर्णस्य दधन्वतः १८

पुरो हि मर्त्यैरसि समो देवैरुत श्रिया । अभि ख्यः पूषन् पृतनासु नस्त्व—मवां नूनं यथा पुरा १९

वामी वामस्य धूतयः प्रणीतिरस्तु सूनृता । देवस्य वा मरुतो मर्त्यस्य वे—जानस्य प्रयज्यवः २०

सद्यश्चिद् यस्य चकृतिः परि द्यां देवो नैति सूर्यः ।

त्वेपं शवो दधिरे नाम यज्ञियं मरुतो वृत्रहं शवो ज्येष्ठं वृत्रहं शवः २१

सकृद् द्यौरजायत सकृद् भूमिरजायत । पृश्न्या दुग्धं सकृत् पय—स्तदन्यो नानु जायते २२ [४]

(४९)

(५०३)

१५ ऋजिश्वा भारद्वाजः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, १५ शकरी ।

स्तुपे जनं सुव्रतं नव्यसीभि—गीभिर्मित्रावरुणा सुमन्यन्ता ।

त आ गमन्तु त इह श्रुवन्तु सुक्षत्रासो वरुणो मित्रो अग्निः

१

विशोविश इड्यमध्वरे—प्वहं तक्रतुमरतिं युवत्योः ।

दिवः शिशुं सहसः सूनुमग्निं यज्ञस्य केतुमरुपं यजध्वै

२

अरुपस्यं दुहितरा विरूपे स्तृभिरन्या पिपिशे सूरौ अन्या ।

मिथस्तुरा विचरन्ती पावके मन्मं श्रुतं नक्षत ऋच्यमाने

३

(५०६)

(५१)

१६ ऋजिश्वा भारद्वाजः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, १३-१५ उष्णिक्, १६ अनुष्टुप् ।

उदु त्यच्चक्षुर्महिं मित्रयोरौ एतिं प्रियं वरुणयोरदधम् ।	
ऋतस्य शुचिं दर्शतगनीकं रुक्मो न द्विव उदिता व्यद्यौत्	१
वेदु यस्त्रीणि विदधान्येषां देवानां जन्म सनुतरा च विप्रः ।	
ऋजु मर्तेषु वृजिना च पश्यन्नाभि चष्टे सूरौ अर्य एवान्	२
स्तुप उं वो मह ऋतस्य गोपा नदितिं मित्रं वरुणं सुजातान् ।	
अर्यमणं भगमदधधीती नच्छा वोचे सधन्यः पावकान्	३
रिशार्दसः सत्पतीरदधान् महो राज्ञः सुवसनस्य द्रातृन् ।	
यूनः सुक्षत्रान् क्षयतो द्विवो नृ नादित्यान् याम्यदितिं दुवोयु	४
द्योऽष्पितः पृथिवि मातरधु गग्ने भ्रातर्वसवो मूळता नः ।	
विश्वं आदित्या अदिते सजोषा अस्मभ्यं शर्म ब्रह्मलं वि यन्त	५ [११]

मा नो वृकाय वृक्ये समस्मा अघायते रीरधता यजत्राः ।	
यूयं हि ष्ठा रथ्यो नस्तनूनां यूयं दक्षस्य वर्चसो बभूव	६
मा व एनो अन्यकृतं भुजेम मा तत् कर्म वसवो यच्चर्यध्वे ।	
विश्वस्य हि क्षयथ विश्वदेवाः स्वयं रिपुस्तन्वं रीरिषीष्ट	७
नम इदुग्रं नम आ विवासे नमो दाधार पृथिवीसुत द्याम् ।	
नमो देवेभ्यो नम ईश एषां कृतं चिदेनो नमसा विवासे	८
ऋतस्य वो रथ्यः पूतदक्षा नृतस्य पस्त्यसद्वो अदधान् ।	
तां आ नमोभिरुरुचक्षसो नृन् विश्वान्व आ नमे महो यजत्राः	९
ते हि श्रेष्ठवर्चसस्त उं न स्तिरो विश्वानि दुरिता नयन्ति ।	
सुक्षत्रासो वरुणो मित्रो अग्निं कृतधीतयो वक्मुराजसत्याः	१० [१२]

ते न इन्द्रः पृथिवी क्षामं वर्धन् पूषा भगो अदितिः पञ्च जनाः ।	
सुशर्माणः स्ववसः सुनीथा भवन्तु नः सुत्रात्रासः सुगोपाः	११
नू सद्मानं द्विव्यं नंशि देवा भारद्वाजः सुनतिं याति होता ।	
आसानेभिर्यजमानो मियेधैर्देवानां जन्म वसूयुर्ववन्द	१२
अपु त्यं वृजिनं रिपुं स्तेनमग्ने दुराध्व्यम् । इद्विष्टमस्य सत्पते कुधी सुगम्	१३ (५३६)

सुज्योतिषः सूर्यं दक्षपितृ-ननागास्त्वे सुमहो वीहि देवान् ।
द्विजन्मानो य ऋतुसार्पः सत्याः स्वर्वन्तो यजता अग्निजिह्वाः २
उत आवापृथिवी क्षत्रमुरु बृहद् रोदसी शरणं सुपुत्रे ।
महस्करथो वरिवो यथा नो ऽस्मे क्षयाय धिषणे अनेहः ३
आ नो रुद्रस्य सुनवो नमन्ता मद्या हूतासो वसवोऽधृष्टाः ।
यद्दीमर्भं महति वा हितासो वाधे मरुतो अह्वाम देवान् ४
मिम्यक्ष धेपु रोदसी नु देवी सिर्षक्ति पूषा अभ्यर्धयज्वा ।
श्रुत्वा हवं मरुतो यद्धं याथ भूमा रेजन्ते अध्वन्ति प्रविक्ते ५ [८]

अभि त्वं वीरं गिर्वणसमर्चे-न्दं ब्रह्मणा जरितुर्नवेन ।
श्रवद्दिद्ववमुप च स्तवानो रासद् वाजाँ उप महो गृणानः ६
ओमानमापो मानुषीरमुक्तं धातं तोकाय तनयाय शं योः ।
युयं हि ष्ठा भिषजो मातृत्तमा विश्वस्य स्थातुर्जगतो जनित्रीः ७
आ नो देवः सविता त्रायमाणो हिरण्यपाणिर्यजतो जग्म्यात् ।
यो द्रव्याँ उपसो न प्रतीकं व्यूर्णते दाशुपे वार्याणि ८
उत त्वं सूनो सहसो नो अद्या देवाँ अस्मिन्नध्वरे ववृत्याः ।
स्यामहं ते सवृमिद् गुती तव स्यामग्नेऽवसा सुवीरः ९
उत त्या मे हवमा जग्म्यातं नासत्या धीभिर्युवमङ्ग विप्रा ।
अग्निं न महस्तमसाऽमुमुक्तं तूवंतं नरा दुरितादुभीकं १० [९]

ते नो गयो धूमतो वाजवतो वृतारो भूत नृवतः पुरुक्षोः ।
वृशस्पन्तो दिव्याः पार्थिवामो गोजाता अप्या मृच्छतां च देवाः ११
ते नो रुद्रः सरम्बती सजोषा मीच्छद्दुर्भन्तो विष्णुर्मृच्छन्तु वायुः ।
ऋभुक्षा वानो देव्यो विधाता पृजन्त्यावाता पिप्यतामिषं नः १२
उत स्य देवः सविता भगो नो ऽपां नपाद्वतु दानु परिः ।
त्वष्टा देवभिर्जेनिभिः सजोषा द्यौर्देविभिः पृथिवी समुद्रः १३
उत नोऽहिर्बुध्न्यः वृषो त्वन एक्यात् पृथिवी समुद्रः ।
विश्वे देवा कृतावृशो हवानाः स्नुता मन्त्राः ऋविशमता अवनतु १४
एवा नरातो मम तस्य धीभि-भेग्द्वीजा अभ्यर्चन्त्युर्कः ।
आ हूतासो वसवोऽधृष्टा विश्वे स्नुतानो वृता यजत्राः १५ [१०] (११३)

(५१)

१६ ऋजिश्वा भारद्वाजः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, १३-१५ उष्णिक्, १६ अनुष्टुप् ।

उदु त्यच्चक्षुर्महि मित्रयोराँ एतिं प्रियं वरुणयोरदन्धम् ।	
ऋतस्य शुचिं दर्शतमनीकं रुक्मो न द्विव उदिता व्यद्यौत्	१
वेवु यस्त्रीणि विदथान्येषां देवानां जन्म सनुतरा च विप्रः ।	
ऋजु मतेषु वृजिना च पर्यन्नाभि चष्टे सूरौ अर्य एवान्	२
स्तुष उं वो मह ऋतस्य गोपा नदितिं मित्रं वरुणं सुजातान् ।	
अर्यमणं भगमदन्धधीती नच्छा वोचे सधन्यः पावकान्	३
रिशार्दसः सत्पतीरदन्धान् महो राज्ञः सुवसनस्य दातृन् ।	
यूनः सुक्षत्रान् क्षयतो द्विवो नृनादित्यान् ग्राम्यदितिं दुवोयु	४
द्यौर्दृषितः पृथिवि मातरधुग्ने भ्रातर्वसवो मूळता नः ।	
विश्व आदित्या अदिते सजोषा अस्मभ्यं शर्म बहुलं वि रन्त	५ [११]

मा नो वृकाय वृक्ये समस्मा अघायते रीरधता यजत्राः ।	
यूयं हि ष्ठा रथ्यो नस्तनूनां यूयं दक्षस्य वचसो बभूव	६
मा व एनो अन्यकृतं भुजेम मा तत् कर्म वसवो यच्चयध्वे ।	
विश्वस्य हि क्षयथ विश्वदेवाः स्वयं रिपुस्तन्वं रीरिपीष्ट	७
नम इदुयं नम आ विवासे नमो दाधार पृथिवीमुत द्याम् ।	
नमो देवेभ्यो नम ईश एषां कृतं चिदेनो नमसा विवासे	८
ऋतस्य वो रथ्यः पूतदक्षा नूतस्य पस्त्यसद्रो अदन्धान् ।	
ताँ आ नमोभिरुरुचक्षसो नृन् विश्वान्व आ नमे महो यजत्राः	९
ते हि श्रेष्ठवचसस्त उं न स्तिरो विश्वानि दुरिता नयन्ति ।	
सुक्षत्रासो वरुणो मित्रो अग्निं ऋतधीतयो वस्मुराजसत्याः	१० [१२]

ते न इन्द्रः पृथिवी क्षामं वर्धन् पूषा भगो अदितिः पञ्च जनाः ।	
सुशर्माणः स्ववसः सुनीथा भवन्तु नः सुत्रात्रासः सुगोपाः	११
नू सुज्ञानं द्विव्यं नंशि देवा भारद्वाजः सुमतिं याति होता ।	
आसानेभिर्यजमानो मियेधै देवानां जन्म वसूपुर्ववन्द	१२
अप त्वं वृजिनं रिपुं स्तेनमग्ने दुराच्यम् । इद्विष्टमस्य सत्पते कुधी सुगम्	१३ (५३६)

सुज्योतिषः सूर्यं दक्षपितृ-ननागास्त्वे सुमहो वीहि देवान् ।
द्विजन्मानो य ऋतसापः सत्याः स्वर्वन्तो यजता अग्निजिह्वाः २
उत द्यावापृथिवी क्षत्रमुरु बृहद् रोदसी शरणं सुपुत्रे ।
महस्करथो वरिवो यथा नो ऽस्मे क्षयाय धिपणे अनेहः ३
आ नो रुद्रस्य सूनवो नमन्ता मद्या हुतासो वसवोऽधृष्टाः- ।
यद्दीमर्भे महति वा हितासो वाधे मरुतो अह्वाम देवान् ४
मिम्यक्ष येषु रोदसी नु देवी सिधाक्ति पूया अभ्यर्धयज्वा ।
श्रुत्वा हवँ मरुतो यद्धं याथ भूमा रेजन्ते अध्वन्नि प्रविके ५ [८]

अभि त्यं वीरं गिर्वणसमर्चे-न्दं ब्रह्मणा जरितर्नवेन ।
श्रवद्दिन्द्रवमुषं च स्तवानो रासद् वाजाँ उप महो गृणानः ६
ओमानमापो मानुपीरमृक्तं धातं तोकाय तनयाय शं योः ।
यूयं हि ष्ठा भिपर्जो मातृतमा विश्वस्य स्थातुर्जगतो जनित्रीः ७
आ नो देवः सविता त्रायमाणो हिरण्यपाणिर्यजतो जग्म्यात् ।
यो दत्रवाँ उपसो न प्रतीकं व्यूर्णुते दाशुषे वार्याणि ८
उत त्वं सूनो सहसो नो अद्या देवाँ अस्मिन्नध्वरे ववृत्याः ।
स्यामहं ते सद्रुमिद् रातो तव स्यामग्नेऽवसा सुवीरः ९
उत त्या मे ह्यमा जग्म्यातं नासत्या धीभिर्युवमङ्ग विप्रा ।
अत्रिं न महस्तमसोऽमुमुक्तं तूवंतं नरा दुरितादुभीके १० [९]

ते नो गयो धुमतो वाजवतो द्वातारो भूत नूवतः पुरुक्षोः ।
दुशस्यन्तो दिव्याः पार्थिवासो गोजाता अप्या मूळतां च देवाः ११
ते नो रुद्रः सरस्वती सजोपा मीळहुधर्मन्तो विष्णुमूळन्तु वायुः ।
ऋभुक्षा वाजो देव्यो विधाता पर्जन्यावाता पिप्यतामिषं नः १२
उत स्व देवः सविता भगो नो ऽपां नपादवतु दानु पापिः ।
त्वष्टा देवभिर्ननिभिः सजोपा द्यौर्दिवेभिः पृथिवी समुद्रैः १३
उत नोऽर्हिर्बुध्वः गुणो-त्वन एकपात् पृथिवी समुद्रः ।
विश्वं देवा ऋतावृथा हुवानाः स्नुता मन्त्राः ऋविशस्ता अवनतु १४
एवा नपातो ननु तस्य धीभि-भेगद्राजा अभ्यर्चन्त्युर्कैः ।
मा हुतासो वसवोऽधृष्टा विश्वं स्नुतानो भृता यजत्राः १५ [१०] (११)

(५१)

१६ ऋजिश्वा भारद्वाजः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, १३-१५ उष्णिक्, १६ अनुष्टुप् ।

उदु त्यच्चक्षुर्महि मित्रयोरौ एतिं प्रियं वरुणयोरदब्धम् ।	
ऋतस्य शुचिं दर्शतगनीकं रुक्मो न द्विव उदिता व्यद्यौत्	१
वेदु यस्त्रीणि विदथान्येषां देवानां जन्म सनुतरा च विप्रः ।	
ऋजु मर्तेषु वृजिना च पर्यन्नाभि चष्टे सूरौ अर्य एवान्	२
स्तुष उं वो मह ऋतस्य गोपा नदिंति मित्रं वरुणं सुजातान् ।	
अर्यमणं भगमदब्धधीती नच्छा वोचे सधन्यः पावकान्	३
रिशार्दसः सत्पतीरदब्धान् महो राज्ञः सुवसनस्य दातृन् ।	
यूनः सुक्षत्रान् क्षयतो द्विवो नृ नादित्यान् याम्यदिंति दुवोयु	४
द्यौऽष्पितः पृथिवि मातरधु गग्ने भ्रातर्वसवो मूळता नः ।	
विश्व आदित्या अदिते सजोषा अस्मभ्यं शर्म ब्रह्मलं वि र्यन्त	५ [११]

मा नो वृकाय वृक्ये समस्मा अघायते रीरधता यजत्राः ।	
यूयं हि ष्ठा रथ्यो नस्तनूनां यूयं दक्षस्य वचसो वभूव	६
मा व एनो अन्यकृतं भुजेम मा तत् कर्म वसवो यच्चयध्वे ।	
विश्वस्य हि क्षयथ विश्वदेवाः स्वयं रिपुस्तन्वं रीरिपीष्ट	७
नम इद्गुं नम आ विवासे नमो दाधार पृथिवीमुत् याम् ।	
नमो देवेभ्यो नम ईश एषां कृतं चिदेनो नमसा विवासे	८
ऋतस्य वो रथ्यः पूतदक्षा नृतस्य पस्त्यसद्वो अदब्धान् ।	
तां आ नमोभिरुरुचक्षसो नृन् विश्वान् आ नम महो यजत्राः	९
ते हि श्रेष्ठवर्चसस्त उं न स्तिरो विश्वानि दुरिता नयन्ति ।	
सुक्षत्रासो वरुणो मित्रो अग्निः कृतधीतयो वक्मराजसत्याः	१० [१२]

ते न इन्द्रः पृथिवी क्षामं वर्धन् पूषा भगो अदिंतिः पञ्च जनाः ।	
सुशर्माणः स्ववसः सुनीथा भवन्तु नः सुत्रात्रासः सुगोपाः	११
नू सन्नानं द्विव्यं नंशि देवा भारद्वाजः सुमतिं याति होता ।	
आस्मानेभिर्यजमानो मियेधैर्देवानां जन्म वसूयुर्ववन्द	१२
अपु त्वं वृजिनं रिपुं स्तेनमग्ने दुराध्यम् । इष्टिमस्य सत्पते कुधी सुगम्	१३ (५३६)

सुज्योतिषः सूर्यं दक्षपितृ—ननागास्त्वे सुमहो वीहि देवान् ।
 द्विजन्मानो य ऋतुसार्पः सत्याः स्वर्वन्तो यजता अग्निजिह्वाः २
 उत द्यावापृथिवी क्षत्रमुरु बृहद् रोदसी शरणं सुपुत्रे ।
 महस्करथो वरिवो यथा नो ऽस्मे क्षयाय धिपणे अनेहः ३
 आ नो रुद्रस्य सूनवो नमन्ता मद्या हूतासो वसवोऽधृष्टाः ।
 यदीमर्भे महति वा हितासो बाधे मरुतो अह्वाम देवान् ४
 मिम्यक्ष येषु रोदसी नु देवी सिर्पक्ति पूषा अभ्यर्धयज्वा ।
 श्रुत्वा हवं मरुतो यद्ध याथ भूमा रेजन्ते अध्वानि प्रविक्ते ५ [८]

अभि त्यं वीरं गिर्वेणसमर्चे—न्द्रं ब्रह्मणा जरितनेवेन ।
 श्रवदिन्द्रवमुषं च स्तवानो रासद् वाजाँ उप महो गृणानः ६
 ओमानमापो मानुषीरमृक्तं धातं तोकाय तनयाय शं योः ।
 यूयं हि ष्ठा भिषजो मातृता विश्वस्य स्थातुर्जगतो जनित्रीः ७
 आ नो देवः सविता त्रायमाणो हिरण्यपाणिर्यजतो जग्म्यात् ।
 यो दत्रवाँ उपसो न प्रतीकं व्यूण्ति दाशुपे वार्याणि ८
 उत त्वं सूनो सहसो नो अद्या देवाँ अस्मिन्नध्वरे ववृत्याः ।
 स्यामहं ते सद्मिद् रातौ तव स्यामग्नेऽवसा सुवीरः ९
 उत त्या मे हवमा जग्म्यातं नासत्या धीभिर्धुवमङ्ग विप्रा ।
 अत्रिं न महस्तमसोऽमुमुक्तं तूर्वतं नरा दुरिताद्भीकै १० [९]

ते नो रायो द्युमतो वाजवतो दातारो भूत नृवतः पुरुक्षोः ।
 वृशस्यन्तो दिव्याः पार्थिवासो गोजाता अप्या मृळतां च देवाः ११
 ते नो रुद्रः सरस्वती सजोषा मीळहुर्मन्तो विष्णुमृळन्तु वायुः ।
 ऋभुक्षा वाजो देव्यो विधाता पर्जन्यावता पिप्यतामिषं नः १२
 उत स्य देवः सविता भगो नो ऽपां नपादवतु दानु परिः ।
 त्वष्टा देवेभिर्जनिभिः सजोषा द्यौर्देवेभिः पृथिवी संमुद्रैः १३
 उत नोऽहिर्बुध्न्यः शृणो त्वज एकपात् पृथिवी संमुद्रः ।
 विश्वं देवा ऋतावृधा हुवानाः स्तुता मन्त्राः कविशस्ता अवन्तु १४
 एवा नपातो मम तस्य धीभिर्भरद्वाजा अभ्यर्चन्त्यर्कैः ।
 मा हूतासो वसवोऽधृष्टा विश्वं स्तुतासो भूता यजत्राः १५ [१०] (५३३)

१६ ऋजिश्वा भारद्वाजः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, १३-१५ उष्णिक्, १६ अनुष्टुप् ।

उदु त्यच्चक्षुर्माहिं मित्रयोराँ	एतिं प्रियं वरुणयोरद्वन्धम् ।	
ऋतस्य शुचिं दर्शतगनीकं	रुक्मो न द्विव उदिता व्यद्यौत	१
वेवु यन्त्रीणि विदथान्येषां	देवानां जन्म सनुतरा च विप्रः ।	
ऋजु मर्तेषु वृजिना च परस्य	ज्ञाभि चष्टे सूरौ अर्य एवान्	२
स्तुष उं वो मह ऋतस्य गोपा	नदिंति मित्रं वरुणं सुजातान् ।	
अर्यमणं भगमद्वन्धधीती	नच्छा वोचे सधन्यः पावकान्	३
रिशादसः सत्पतीरद्वन्धान्	महो राज्ञः सुवसनस्य द्वातृन् ।	
यूनः सुक्षत्रान् क्षर्यतो द्विवो नृ	नादित्यान् याम्यदिंति दुवोयु	४
द्यौःष्वितः पृथिवि मातरधु	गग्ने भ्रातर्वसवो मूळता नः ।	
विश्वं आदित्या अदिते सजोषा	अस्मभ्यं शर्म बहुलं वि यन्त	५ [११]
मा नो वृकाय वृक्ये समस्मा	अघायते रीरधता यजत्राः ।	
यूयं हि ष्ठा रथ्यो नस्तनूनां	यूयं दक्षस्य वर्चसो वभूव	६
मा व एनो अन्यकृतं भुजेम	मा तत् कर्म वसवो यच्चर्यध्वे ।	
विश्वस्य हि क्षर्यथ विश्वदेवाः	स्वयं रिपुस्तन्वं रीरिषीष्ट	७
नम इद्रयं नम आ विवासे	नमो दाधार पृथिवीसुत द्याम् ।	
नमो देवेभ्यो नम ईश एषां	कृतं चिदेनो नमसा विवासे	८
ऋतस्य वो रथ्यः पूतदक्षा	नृतस्य पस्त्यसदो अद्वन्धान् ।	
ताँ आ नमोभिरुरुचक्षसो नृन्	विश्वान्वा आ नमि महो यजत्राः	९
ते हि श्रेष्ठवर्चसस्त उं न	स्तिरो विश्वानि दुरिता नयन्ति ।	
सुक्षत्रासो वरुणो मित्रो अग्नि	ऋतधीतयो वक्मराजसत्याः	१० [१२]
ने न इन्द्रः पृथिवी क्षामं वर्धन्	पूषा भगो अदिंतिः पञ्च जनाः ।	
शामीणः स्ववसः सुनीथा	भवंतु नः सुत्रात्रासः सुगोपाः	११
नृ सद्भानं विव्यं नंशि देवा	भारद्वाजः सुमतिं याति होता ।	
आसानेभिर्यजमानो मियेध	देवानां जन्म वसूयुर्ववन्द	१२
अपु त्यं वृजिनं रिपुं	स्तेनमग्ने दुराध्यम् । दृविष्टमस्य सत्पते कुधी सुगम्	१३

ग्रावाणः सोम नो हि कं सखित्वनायं वावशुः । जही न्यत्रिणं पणिं वृको हि पः १४
 यूयं हि प्वा सुदानव इन्द्रज्येष्ठा अभिर्द्यवः । कर्ता नो अध्वन्ना सुगं गोपा अमा १५
 अपि पन्थामगन्महि स्वस्तिगामनेहसम् । येन विश्वाः परि द्विषो वृणक्ति विन्दते वसु १६ [१३]
 (५२)

१७ ऋजिश्वा भारद्वाजः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, ७-१२ गायत्री, १४ जगती ।

न तद् द्विवा न पृथिव्यानुं मन्ये न यज्ञेन नोत शमीभिराभिः ।
 उज्जन्तु तं सुन्वः पवंतासो नि हीयतामतियाजस्यं यष्टा १
 अति वा वो मरुतो मन्यंते नो ब्रह्म वा यः क्रियमाणं निनिंस्तात् ।
 तयुषि तर्म्मं वृत्तिनानि सन्तु ब्रह्मद्विषमभि तं शोचतु द्यौः २
 किमुद्ग त्वा ब्रह्मणः सोम गोपां किमुद्ग त्वाहुरभिशस्तिपां नः ।
 किमुद्ग नः पश्यसि निद्यमानान् ब्रह्मद्विषे तर्पुषि कृतिमस्य ३
 अयन्तु नानुरासो जायमाना अयन्तु मा सिन्धुवः पिन्वमानाः ।
 अयन्तु मा पन्नासो ध्रुवासो अयन्तु मा पितरो वृवहृतो ४
 किमुद्ग नो मुनममः स्वाम पश्येम न सूर्यमुवास्तम् ।
 त्वां वृद्धं वसुधैवकुर्वतां कुर्वो ओदानोऽवुसार्गमिष्ठः ५ [१४]

इतो नोऽशुभं प्राममिष्ठः परं स्वती सिन्धुभिः पिन्वमाना ।
 वृद्धो नो ओदानोऽनिर्मथो नुपमिः सुशंसः सुहृवः पितव ६
 विश्वे देवासु आ गेन गुणता म इमं हृवम । एदं वृहिति पीदत ७
 नो नो देवा वृवहृतो हृवन्तं प्रतिभूयति । तं विश्व उपे गच्छथ ८
 उपे नः सुजसो पितः गुणन्वधुमृतस्य ये । मुमुक्षुका भवन्तु नः ९
 विश्वे देवा वृवहृवः क्षतुर्निर्वधनधृतः । नुपन्तां युग्यं पर्यः १० [१५]

स्वोऽभिर्द्योः सुवृष्टा स्वस्मृमान् द्वित्रो अर्थमा । इमा हृव्या गुपन्त नः ११
 इमे नो अग्ने अश्वो देवव्युत्तरो वन । यिक्त्विवान् देव्यं जनम १२
 विश्वे देवाः सुवृष्टे हव नु ये अन्तर्दिक्षु य उपे द्रष्टि ष्ट । १३
 ये अग्निस्त्रिधा इव वा वनत्रा अमद्यास्मिन् वृद्धिषि मादयथम १४
 विश्वे देवा नम गुणन्तु वृत्तिया उपे गेद्वी अथो नपाचु मर्म । १५
 नो नो वनानि सुवृष्ट्यानि वनं सुवृष्टिद वो अन्तमा मंदन १६ (५३)

ये के च जमा महिनो अहिमाया द्विवो जजिरे अपां सधस्थे ।	
ते अस्मभ्यमिषये विश्वमायुः क्षप उक्षा वरिवस्यन्तु देवाः	१५
अग्नीपर्जन्याववतं धियं मे ऽस्मिन् हवे सुहवा सुष्टुतिं नः ।	
इळामन्यो जनयद् गर्भमन्यः प्रजावतीरिष आ धत्तमस्मे	१६
स्तीर्णे बर्हिषिं समिधाने अग्नौ सूक्तेन महा नमसा विवासे ।	
अस्मिन् नो अद्य विदथे यजत्रा विश्वे देवा हविषिं मादयध्वम्	१७ [१६] (५६६)

(५३)

१० वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । पूषा । गायत्री, ८ अनुष्टुप् ।

वयमुं त्वा पथस्पते रथं न वाजसातये । धिये पूषन्नयुजमहि	१
अभि नो नर्यं वसु वीरं प्रयतदक्षिणम् । वामं गृहपतिं नय	२
अदित्सन्तं चिदाघृणे पूषन् दानाय चोदय । पणोरिचिद् वि म्रदा मनः	३
वि पथो वाजसातये चिनुहि वि मृधो जहि । साधन्तामुग्र नो धियः	४
परिं तृन्धि पणीना मारया हृदया कवे । अथेमस्मभ्यं रन्धय	५ [१७]
वि पूषन्नारया तुद् पणोरिच्छ हृदि प्रियम् । अथेमस्मभ्यं रन्धय	६
आ रिख किकिरा कृणु पणीनां हृदया कवे । अथेमस्मभ्यं रन्धय	७
यां पूषन् ब्रह्मचोदनी मारां विभर्ष्याघृणे । तयां समस्य हृदय मा रिख किकिरा कृणु ८	
या ते अप्त्वा गोओपशा ऽऽघृणे पशुसाधनी । तस्यांस्ते सुन्नमीमहे	९
उत नो गोपणिं धियं मश्वसां वाजसामुत । नृवत् कृणुहि वीतये	१० [१८] (४७६)

(५४)

१० वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । पूषा । गायत्री ।

सं पूषन् विदुषां नय यो अञ्जसानुशासति । य एवेदमिति ब्रवत्	१
समुं पूष्णा गमेमहि यो गृहो अभिशशासति । इम एवेति च ब्रवत्	२
पूष्णाश्चक्रं न रिष्यति न कोशोऽव पद्यते । नो अस्य व्यथते पविः	३
यो अस्मै हविषाविधन्न तं पूषापि मृष्यते । प्रथमो विन्दते वसुं	४
पूषा गा अन्वेतु नः पूषा रक्षत्ववतः । पूषा वाजं सनोतु नः	५ [१९]
पूषन्ननु प्र गा इहि यजमानस्य सुन्वतः । अस्माकं स्तुवतामुत	६

(५८२)

माकिर्नेशन्माकीं रिषन्माकीं सं शारि केवटे ।	अथारिष्टामिरा गहि	७
शृण्वन्तं पूषणं वयमिष्यमनष्टवेदसम् ।	ईशानं राय ईमहे	८
पूषन् तव व्रते वयं न रिष्येम कदा चन ।	स्तोतारस्त इह स्मासि	९
परि पूषा पुरस्ताद्धस्तं दधातु दक्षिणम् ।	पुनर्नो नष्टमार्जतु	१० [२०]

(५५)

६ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । पूषा । गायत्री ।

एहि वां विमुचो नपादाघृणे सं सचावहै ।	रथीर्कृतस्य नो भव	१
रथीर्तमं कपर्दिनमीशानं राधसो महः ।	रायः सखायमीमहे	२
रायो धारास्याघृणे वसो रशिरजाश्व ।	धीर्वतोधीवतः सखा	३
पूषणं न्वृजाश्वमुप स्तोषाम वाजिनम् ।	स्वसुर्यो जार उच्यते	४
मातुर्दिधिपुमत्रवं स्वसुर्जारः शृणोतु नः ।	भ्रातेन्द्रस्य सखा मम	५
आजासः पूषणं रथे निशुम्भास्ते जनुश्रियम् ।	देवं वहन्तु बिभ्रतः	६ [२१]

(५६)

६ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । पूषा । गायत्री, ६ अनुष्टुप् ।

य एनमादिर्देशति करुम्भादिति पूषणम् ।	न तेन देव आदिशे	१
उत वा स रथीर्तमः सख्या सत्पतिर्युजा ।	इन्द्रो वृत्राणि जिघ्रते	२
उतादः परुषे गवि सूरश्चक्रं हिरण्यराम् ।	न्यैरयद् रथीर्तमः	३
यदुद्य त्वां पुरुष्टुत त्रवाम दस्र मन्तुमः ।	तत् सु नो मन्म साधय	४
इमं च नो गवेषणं सातये सीपधो गणम् ।	आरात् पूषन्नसि श्रुतः	५
आ ते स्वस्तिमीमह आरेअंघामुपावसुम् ।	अद्या च सर्वतातये श्वश्च सर्वतातये ६	

[२२] (५)

(५७)

६ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रापूषणौ । गायत्री ।

इन्द्रा नु पूषणां वयं सख्याय स्वस्तये ।	हुवेम वाजसातये	१
सोममन्य उपासदत् पातवे चम्बोः सुतम् ।	करुम्भमन्य ईच्छति	२
अजा अन्यस्य वह्नयो हरी अन्यस्य संभृता ।	ताभ्यां वृत्राणि जिघ्रते	३
यद्दिन्द्रो अनष्टुद् रितो महीरुपो वृषन्तमः ।	तत्र पूषाभ्रवत् सचा	४

(३)

तां पूषणः सुमतिं वयं वृक्षस्य प्र वयामिव । इन्द्रस्य चा रभामहे
उत् पूषणं युवामहे ऽभीशूरिव साराधिः । महा इन्द्रं स्वस्तये

(५८)

५

६ [२३] (६००)

४ः वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । पूषा । त्रिष्टुप्, २ जगती ।

शुक्रं ते अन्यद् यजतं ते अन्यद् विधुरूपे अहनी द्यौरिवासि ।
विश्वा हि माया अवासि स्वधावो भद्रा ते पूषन्निह रातिरस्तु
अजाश्वः पशुपा वाजपस्त्यो धियंजिन्वो भुवने विश्वे अर्पितः
अष्टौ पूषा शिथिरामुद्वरीवृजत् संचक्षाणो भुवना देव ईयते
यास्ते पूषन्नावो अन्तः समुद्रे हिरण्यरीरन्तरिक्षे चरन्ति ।
ताभिर्यासि दृत्यां सूर्यस्य कामेन कृत श्रवं इच्छमानः
पूषा सुवन्धुर्दिव आ पृथिव्या इळस्पतिर्मघवा दुस्मवर्चाः ।
यं देवासो अर्दुः सूर्यायै कामेन कृतं तवसं स्वध्वम्

१

२

३

(५९)

४ [२४] (६०८)

१० वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्राग्नी । वृहती, ७-१० अनुष्टुप् ।

प्र नु वोचा सुतेषु वां वीर्याः यानि चक्रथुः ।
हतासो वां पितरो देवशत्रव इन्द्राग्नी जीवथो युवम्
बद्धिन्था महिमा वा मिन्द्राग्नी पनिष्ठ आ ।
समानो वां जनिता भ्रातरा युवं यमाविहेहमातरा
ओक्किवांसां सुते सचां अश्वा सती इवादने ।
इन्द्रा न्वग्नी अवंसेह वज्रिणां वयं देवा हवामहे
य इन्द्राग्नी सुतेषु वां स्तवत् तेषुतावृधा ।
जोषवाकं वदतः पञ्चहोषिणा न देवा भसथश्चन
इन्द्राग्नी को अस्य वां देवो मतीश्चिकेतति ।
विषूचो अश्वान् युयुजान ईयत् एकः समान आ रथे

१

२

३

४

५ [२५]

इन्द्राग्नी अपाद्वियं पूर्वागात् पृद्वतीन्धः । हित्वी शिरो जिह्वया वावदुच्चरत् त्रिंशत् पदा न्यकमीत् ६
इन्द्राग्नी आ हि तन्वते नरो धन्वानि वाहोः । ना नो अग्निन् महायने परा वस्तुं गविष्टिपु

७ (३३५)

माकिर्नेशन्माकीं रिषन्माकीं सं शारि केवटे । अथारिंटाभिरा गंहि	७
शृण्वन्तं पूषणं वयमिर्यमनन्ष्टवेदसम् । ईशानं राय ईमहे	८
पूषन् तव व्रते वयं न रिष्येम कदा चन । स्तोतारस्त इह स्मासि	९
परि पूषा परस्तान्द्रस्तं दधातु दक्षिणम् । पुनर्नो नष्टमार्जतु	१० [२०] (५८)

(५५)

६ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । पूषा । गायत्री ।

एहि वां विमुचो नपादावृणे सं संचावहै । रथीर्कृतस्य नो भव	१
रथीर्तमं कपर्दिनमीशानं राधसो महः । रायः सखायमीमहे	२
रायो धारास्याघृणे वसो राशिरजाश्व । धीवतोधीवतः सखा	३
पूषणं न्वजाश्वमुप स्तोषाम वाजिनम् । स्वसुर्यो जार उच्यते	४
मातुर्दिधिपुमत्रवं स्वसुर्जारः शृणोतु नः । भ्रातेन्द्रस्य सखा मम	५
आजासः पूषणं रथे निशृम्भास्ते जनश्रियम् । देवं वहन्तु विभ्रतः	६ [२१] (५९)

(५६)

६ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । पूषा । गायत्री, ६ अनुष्टुप् ।

य एनमादिदेशति करम्भादिति पूषणम् । न तेन देव आदिशे	१
उत वा स रथीर्तमः सख्या सत्पतिर्युजा । इन्द्रो वृत्राणि जिघ्रते	२
उतादः परुषे गवि सूरश्चक्रं हिरण्यसम् । न्यैरयद् रथीर्तमः	३
यद्व्य त्वा पुरुष्टुत व्रवाम दस्र मन्तुमः । तत् सु नो मन्म साधय	४
इमं च नो गुवेषणं सातये सीपधो गुणम् । आरात् पूषन्नसि श्रुतः	५
आ ते स्वस्तिमीमह आरेअवामुपावसुम् । अद्या च सर्वतातये श्वश्च सर्वतातये ६	[२२] (५९)

(५७)

६ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रापूषणो । गायत्री ।

इन्द्रा नु पूषणां वयं सख्याय स्वस्तये । हुवेम वाजसातये	१
सोममन्य उपासद्वत् पातवे चम्बोः सुतम् । करम्भमन्य इच्छति	२
अजा अन्यस्य वह्नयो हरी अन्यस्य संभृता । ताभ्यां वृत्राणि जिघ्रते	३
यद्दिन्द्रो अनयद् रितो महीरुपो वृषन्तमः । तत्र पूषामवृत् सचा	४ (६०)

तां पूष्णः सुमतिं वयं वृक्षस्य प्र वयामिव । इन्द्रस्य चा रभामहे ५
उत् पूषणं युवामहे ऽभीशूँरिव सारथिः । मुह्या इन्द्रं स्वस्तये ६ [२३] (६०४)

(५८)

४ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । पूषा । ऋष्टुप्, २ जगती ।

शुक्रं ते अन्यद् यजतं ते अन्यद् विषुरूपे अहनी द्यौरिवासि ।
विश्वा हि माया अवसि स्वधावो भद्रा ते पूषन्निह रातिरस्तु १
अजाश्वः पशुपा वाजपस्त्यो धियंजिन्वो भुवने विश्वे अपितः
अष्टौ पूषा शिथिरामुद्वरीवृजत् संचक्षाणो भुवना देव ईयते २
यास्ते पूषन्नावो अन्तः समुद्रे हिरण्ययीरन्तरिक्षे चरन्ति ।
ताभिर्घासि दूर्यां सूर्यस्य कामेन कृत श्रव इच्छमानः ३
पूषा सुवन्धुर्दिव आ प्रथिव्या इळस्पतिर्मघवा दुस्मवर्चाः ।
यं देवासो अददुः सूर्याये कामेन कृतं त्वसं स्वश्रम ४ [२४] (६०८)

(५९)

१० वाहस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्राग्नी । वृहती, ७-१० अनुष्टुप् ।

प्र नु वोचा सुतेषु वां वीर्यांश्च यानि चक्रथुः ।
हतासो वां पितरो देवशत्रव इन्द्राग्नी जीवथो युवम् १
वळित्था महिमा वा मिन्द्राग्नी पनिष्ठ आ ।
समानो वां जनिता भ्रातरा युवं यमाविहेहमातरा २
ओकिवांसां सुते सचां अश्वा सप्ती इवादने ।
इन्द्रा न्वग्नी अवसेह वज्रिणां वयं देवा हवामहे ३
य इन्द्राग्नी सुतेषु वां स्तवत् तेष्वृतावृधा ।
जोषवाकं वदतः पञ्चहोपिणा न देवा भुसथश्चन ४
इन्द्राग्नी को अस्य वां देवौ मर्तश्चिकेतति ।
विपूचो अश्वान् युयुजान ईयत् एकः समान आ रथे ५ [२५]

इन्द्राग्नी अपाद्रियं पूर्वागात् पद्वतीभ्यः । हित्वी शिरो जिह्वा वावद्वृच्चरत् त्रिंशत् पदा न्यक्रमीत् ६
इन्द्राग्नी आ हि तन्वते नरो धन्वानि ब्रह्मोः । मा नो अस्मिन् महाधने परा वक्तुं गविष्यि

७ (३१५)

इन्द्राग्नी तपन्ति मा—ऽद्या अर्यो अरांतयः । अप द्वेषांस्या कृतं युयुतं सूर्यादधि
 इन्द्राग्नी युवोरपि वसुं दिव्यानि पार्थिवा । आ न इह प्र यच्छतं रथिं विश्वार्युपोषसम्
 इन्द्राग्नी उक्थवाहसा स्तोमेभिर्हवनश्रुता । विश्वाभिर्गीर्भिरा गंत—मस्य सोमस्य पीतये
 [२६] (३)

(६०)

१५ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्राग्नी । गायत्री; १-३, १३ त्रिष्टुप्, १४ वृहती, १५ अनुष्टुप् ।

श्रथद् वृत्रमुत संनोति वाज—मिन्द्रा यो अग्नी सहुरी सपर्यात् ।
 इरज्यन्ता वसुव्यस्य भूरः सहस्तमा सहसा वाजयन्ता १
 ता योधिष्टमभि गा इन्द्र नून—मपः स्वरूपसो अग्र ऊळ्हाः ।
 दिशः स्वरूपस इन्द्र चित्रा अपो गा अग्ने युवसे नियुत्वान् २
 आ वृत्रहणा वृत्रहभिः शुष्मै—रिन्द्रं यातं नमोभिरग्ने अवाक् ।
 युवं राधोभिरकवेभिरिन्द्रा—ऽग्ने अस्मे भवतमुत्तमेभिः ३
 ता हुंये ययोस्त्रिदं पग्ने विश्वं पुरा कृतम् । इन्द्राग्नी न मर्धतः ४
 उग्रा विंयनिना मृधं इन्द्राग्नी हवामहे । ता नो मृळात ईदृशे ५ [२७]
 हतो वृत्राण्यायां हतो दासानि सत्पती । हतो विश्वा अप द्विषः ६
 इन्द्राग्नी युवामिमेदं ऽभि स्तोमा अनूपत । पिबतं शंभुवा सुतम् ७
 या वां सन्ति पुरुस्पृहो नियुतो वृशुषे नरा । इन्द्राग्नी ताभिरा गंतम् ८
 ताभिरा गच्छतं नरो—पेदं सर्वनं सुतम् । इन्द्राग्नी सोमपीतये ९
 तर्नाद्विष्व यो अर्चिवा वना विश्वा परिष्वजंत । कृष्णा कृणोति जिह्वया १० [२८]
 य इन्द्र आविवांसति सुन्नमिन्द्रस्य मर्त्यः । युन्नाय सुतरा अपः ११
 ता नो वानवतीरिषं आद्रान् पिष्टतमर्वतः । इन्द्रमग्निं च वोळ्हवे १२
 उभा वामिन्द्राग्नी आहुवध्या उभा राधसः सह मांयुयर्ध्व ।
 उभा वृताराविषां रयीणा—मुभा वानस्य सातये हुवे वाम् १३
 आ नो गव्येभिरिद्व्यै—वसुव्यैर्दृरुप गच्छतम् ।
 तत्तायो देवो सुस्वायं शंभुवे—न्द्राग्नी ता हवामहे १४
 इन्द्राग्नी शुण्ठं हवं यजन्मानस्य सुन्वतः । वीतं हव्यान्या गंतं पिबतं सोम्यं मधु १५
 [२९] (३३३)

(३१)

१४ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । सरस्वती । गायत्री, १-३, १३ जगती; १४ त्रिष्टुप् ।

इयमददाद् रभसमृणच्युतं दिवोदासं वध्यश्वायं द्वाशुषे ।

या शश्वन्तमाक्षखादावसं षणिं ता ते द्वात्राणि तविषा सरस्वति १

इयं शुष्मेभिर्विसखा इवारुजत् सानुं गिरीणां तविषेभिरुर्मिभिः ।

पारावतघ्नीमवसे सुवृक्तिभिः सरस्वतीमा विवासेम धीतिभिः २

सरस्वति देवनिदो नि बर्हय प्रजां विश्वस्य वृसयस्य मायिनः ।

उत क्षितिभ्योऽवनीरविन्दो विषभेभ्यो अस्रवो वाजिनीवति ३

प्र णो देवी सरस्वती वाजेभिर्वाजिनीवती । धीनामवित्र्यवतु ४

यस्त्वा देवि सरस्वत्युपवृते धने हिते । इन्द्रं न वृत्रतूर्ये ५ [३०]

त्वं देवि सरस्वत्यवा वाजेषु वाजिनि । रदा पूषेवं नः सनिम् ६

उत स्या नः सरस्वती घोरा हिरण्यवर्तनिः । वृत्रघ्नी वष्टि सुष्टुतिम् ७

यस्या अनुन्तो अहुतस्त्वेषश्चरिष्णुरणवः । अमश्चरति रोरुवत् ८

सा नो विश्वा अति द्विषः स्वसूरन्या ऊतावरी । अतन्नहेव सूर्यः ९

उत नः प्रिया प्रियासु सप्तस्वसा सुजुष्टा । सरस्वती स्तोम्या भूत् १० [३१]

आपप्रुषी पार्थिवा न्युरु रजो अन्तरिक्षम् । सरस्वती निदस्पातु ११

त्रिषधस्था सप्तधातुः पञ्च जाता वर्धयन्ती । वाजेवाजे हव्या भूत् १२

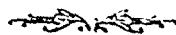
प्र या महिम्ना महिनासु चेतिते युञ्जेभिरन्या अपसामपस्तमा ।

रथं इव बृहती विभ्वने कृतोपस्तुत्या चिकितुषा सरस्वती १३

सरस्वत्यभि नो नेषि वस्यो मापं स्फरीः पर्यसा मा न आ धक् ।

जुपस्वं नः सख्या वेश्यां च मा त्वत् क्षेत्राण्यरणानि गन्म १४ [३२] (६४७)

॥ इति चतुर्थोऽष्टकः ॥ ३ ॥

॥ अथ पञ्चमोऽष्टकः ॥ ५ ॥

[प्रथमोऽध्यायः ॥१॥ व० १-२७]

(३२)

[षष्ठोऽनुवाकः ॥६॥ सू० ३२-७५]

११ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

स्तुपे नरा विवो अस्य प्रसन्ता अश्विना हुवे जरमाणो अर्कैः ।

या सद्य उसा व्युषि ज्मो अन्तान् युयूपतः पर्युरु वरांसि १

ता यज्जमा शुचिभिश्चक्रमाणा रथस्य भानुं हरुचू रजोभिः ।

पुरु वरांस्यमिता मिमाना ऽपो धन्वान्यति वाथो अजान् २

(६४९)

ता ह त्वद् वर्तिर्यदरधमुग्ने—त्या धिय ऊहथुः शश्वदश्वैः ।

मनोजवेभिरिपरैः शयध्वे परि व्यथिर्वाशुपो मर्त्यस्य ३

ता नव्यसो जरमाणस्य मन्मो—प भूपतो युयुजानसंती ।

शुभं पृक्षमिषमूर्जं वहन्ता होता यक्षत् प्रतो अध्रुग्युवाना ४

ता वल्गू वृक्षा पुरुशाकतमा प्रता नव्यसा वचसा विवासे ।

या शंसते स्तुवते शंभविष्ठा बभूवतुर्गृणते चित्रराती ५ [१]

ता भुज्युं विभिरन्ध्रः समुद्रात् तुग्रस्य सूनूमूहथू रजोभिः ।

अरेणुभिर्योजनेभिर्भुजन्ता पतत्रिभिरर्णसो निरुपस्थात् ६

वि जयुषां रथ्या यातमाद्रिं श्रुतं हवं वृषणा बधिमत्याः ।

दृशस्यन्ता शयवे पिप्यथुर्गामितिं च्यवाना सुमतिं भुरण्यू ७

रोदसी प्रदित्रो अस्ति भूमा हेळो देवानामुत मर्त्यत्रा ।

इदित्या वसवो रुद्रियासो रक्षोयुजे तपुरं दधात ८

य ई राजानावृतुथा विदधद् रजसो मित्रो वरुणश्चिकेतत् ।

गम्भीराय रक्षसे हेतिमस्य द्रोवाय चिद् वचस आनवाय ९

अन्तरैश्चक्रैस्तनयाय वर्ति द्युमता यातं नूवता रथेन ।

सनुत्येन त्यजसा मर्त्यस्य वनुष्यतामपि शीर्षा ववृक्तम् १०

आ परमाभिरुत मध्यमाभिर्नियुद्धिर्यातमवमाभिरवाक् ।

हृहस्य चिद् गोमतो वि व्रजस्य दुरो वर्त गृणते चित्रराती ११ [२] (६५८)

(६३)

११ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । अश्विनौ । त्रिष्टुप्, १ विराट्, ११ एकपदा त्रिष्टुप् ।

कः१ त्या वल्गू पुरुहूताद्य दूतो न स्तोमोऽविदन्नमस्वान् ।

आ यो अर्वाङ्गासत्या ववर्तं प्रेष्ठा ह्यसथो अस्य मन्मन् १

अरं मे गन्तं हवनायास्मै गृणाना यथा पिवाथो अन्धः ।

परि ह त्वद् वर्तिर्याथो रिषो न यत् परो नान्तरस्तुतुर्यात् २

अकारि वामन्धसो वरीमन्नस्तारि बर्हिः सुप्रायणतमम् ।

उत्तानहस्तो युवयुर्ववन्दा ऽऽ वां नक्षन्तो अद्रय आस्त्रन् ३ (६६६)

ऊर्ध्वो वामगिरिर्ध्वरेष्वस्थात् प्र रातिरेति जूणिनीं घृताचीं ।	
प्र होतां गूर्तमना उराणो ऽयुक्त यो नासत्या हवीमन्	४
अधिं श्रिये दुहिता सूर्यस्य रथं तस्थौ पुरुभुजा शतोतिम् ।	
प्र मायाभिर्मायिना भूतमन्न नरां नृत्तु जनिमन् यज्ञियानाम्	५ [३]
युवं श्रीभिर्दर्शताभिराभिः शुभे पुष्टिमूहथुः सूर्यायाः ।	
प्र वां वयो वपुषेऽनुं पप्तन् नक्षद् वाणी सुष्टुता धिष्ण्या वाम्	६
आ वां वयोऽश्वासो वहिष्ठा आभि प्रयो नासत्या वहन्तु ।	
प्र वां रथो मनोजवा असर्जीपः पृक्ष इषिधो अनुं पूर्वीः	७
पुरु हि वां पुरुभुजा द्रेष्णं धेनुं न इषं पिन्वतमसक्राम् ।	
स्तुतश्च वां माध्वी सुष्टुतिश्च रसारश्च ये वामनुं रातिमग्मन्	८
उत मं ऋजे पुर्यस्य रध्वी सुमीळ्हे शतं पेरुके च पक्वा ।	
शाण्डो दाद्विरणिनः स्मदिष्टीन् दशं वशासो अभिपाचं ऋष्वान्	९
सं वां शता नासत्या सहस्रा ऽश्वानां पुरुपन्थां गिरे दात् ।	
भ्रद्वाजाय वीरं नू गिरे दां द्धता रक्षांसि पुरुदंससा स्युः	१०
आ वां सुन्ने वरिमन्त्सूरिभिः ज्वाम्	११ [४] (६६९)

(६४)

६ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । उफः । त्रिष्टुप् ।

उदुं श्रिय उषसो रोचमाना अस्थुरपां नोमयो रुशन्तः ।	
कृणोति विश्वां सुपथां सुगा न्यभूदु वस्वी दक्षिणा मघोनीं	१
भद्रा ददृक्ष उर्विया वि भा स्युत् ते शोचिर्भानवो घामपत्तम् ।	
आविर्वक्षः कृणुषे शुम्भमानो पो देवि रोचमाना महोभिः	२
वहन्ति सीमरुणासो रुशन्तो गावः सुभगांमुर्विया प्रधानाम् ।	
अपेजते शूरो अस्तेव शन्नून् वाधते तमो अजिरो न वोळ्हां	३
सुगोत ते सुपथा पर्वते ष्ववाते अपस्तरसि स्वभानो ।	
सा नू आ वहं पृथुयामनृष्वे रयिं दिवो दुहितरिपयध्वै	४
सा वहं योक्षभिरवातो पो वरं वहंसि जोपमनु ।	
त्वं दिवो दुहितर्या हं देवी पूर्वहूतौ मंहनां दर्शता भूः	५ (६७४)

ता ह त्यद् वर्तिर्यदरंधसुये—त्या धियं ऊहथुः शश्वदश्वैः ।
मनोजवोभिरिषिरेः शयध्वै परि व्यथिर्दाशुषो मर्त्यस्य ३
ता नव्यसो जरमाणस्य मन्मो—पं भूषतो युयुजानसंती ।
शुभं पृक्षमिषमूर्जं वहन्ता होता यक्षत् प्रतो अध्रुग्युवांना ४
ता बल्गू दुम्ना पुरुशाकतमा प्रता नव्यसा वचसा विवासे ।
या शंसते स्तुवते शंभविष्ठा वभूवतुर्गृणते चित्रराती ५ [१]

ता भुज्युं विभिरन्धः समुद्रात् तुयस्य सूनुमूहथू रजोभिः ।
अरेणुभिर्योर्जनेभिर्भुजन्ता पत्त्रिभिरर्णसो निरुपस्थात् ६
वि ज्युषां रथ्या यातमार्द्रिं श्रुतं हवं वृषणा वधिमत्याः ।
वृशस्यन्ता शयवे पिप्यथुर्गा—मिति च्यवाना सुमतिं भुरण्यू ७
यद् रोदसी प्रदिवो अस्ति भूमा हेळो देवानामुत मर्त्यत्रा ।
तदादित्या वसवो रुद्रियासो रक्षोयुजे तपुंरघं दधात ८
य इ राजानावृत्था विदधद् रजसो मित्रो वरुणश्चिकेतत् ।
गम्भीराय रक्षसि हेतिमस्य द्रोवाय चिद् वचंस आनवाय ९
अन्तरेश्चक्रेस्तनयाय वार्ति—द्युमता यातं नृवता रथेन ।
सनुत्येन त्यजसा मर्त्यस्य वनुष्यतामपि शीर्षां ववृक्षतम् १०
आ परमाभिरुत मध्यमाभि—नियुद्धिर्यातमवमाभिरर्वाक् ।
हृळहस्यं चिद् गोमतो वि व्रजस्य दुरो वर्तं गृणते चित्रराती ११ [२] (१५)

(६३)

११ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । अश्विनो । विश्वुप्, १ विराट्, ११ एकपदा त्रिष्टुप् ।

क्रुं त्या बल्गू पुरुद्रुताद्य दूतो न स्तोमोऽविदुन्नमस्वान् ।
आ यो अर्वाङ्गासत्या ववर्तं प्रेष्ठा ह्यसथो अस्य मन्मन् १
अरं मे गन्तं हवंनायास्मै गृणाना यथा पिवाथो अन्धः ।
परि ह त्यद् वर्तिर्याथो रिषो न यत् परो नान्तरस्तुतुयात् २
अकारि वामन्यसो वरीम—न्नस्तारि व्रद्धिः सुप्रायणतमम् ।
उत्तानहंसो युवयुवंवन्दः ५५ वां नक्षन्तो अर्द्रय आञ्जन ३ (१६)

ऊर्ध्वो वामगिरिध्वरेष्वस्थात् प्र रातिरेति जूणिनी घृताची ।	
प्र होता गुर्तमना उराणो ऽयुक्त यो नासत्या हवीमन्	४
अधि श्रिये दुहिता सूर्यस्य रथं तस्थौ पुरुभुजा शतोतिम् ।	
प्र मायाभिर्मायिना भूतमत्र नरा नृत्तु जनिमन् यज्ञियानाम्	५ [३]
युवं श्रीभिर्देशताभिराभिः शुभे पुष्टिमूहथुः सूर्यायाः ।	
प्र वां वयो वपुषेऽनुं पप्तन् नक्षद् वाणी सुष्टुता धिष्ण्या वाम्	६
आ वां वयोऽश्वासो वहिष्ठा आभि प्रयो नासत्या वहन्तु ।	
प्र वां रथो मनोजवा असर्जीपः पूक्ष इषिधो अनुं पूर्वीः	७
पुरु हि वां पुरुभुजा कृष्णं धेनुं न इषं पिन्वतमसक्राम् ।	
स्तुतश्च वां माध्वी सुष्टुतिश्च रसाश्च ये वामनुं रातिमग्मन्	८
उत मं ऋत्रे पुरयस्य रध्वी सुमीळ्हे शतं पेरुके च पक्वा ।	
शाण्डो दांद्धिरगिनः स्मद्दिष्टीन् दश वशासो अभिषाचं ऋष्वान्	९
सं वां शता नासत्या सहस्रा ऽश्वानां पुरुपन्थां गिरे दात् ।	
भरद्वाजाय वीर नू गिरे दांद्धता रक्षांसि पुरुदंससा स्युः	१०
आ वां सुन्ने वरिमन्त्सूरिभिः व्याम्	११ [४] (६६९)

(६४)

६ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । उफः । विष्टुप् ।

उदु श्रिय उषसो रोचमाना अस्थुरपां नोर्मयो रुशन्तः ।	
कृणोति विश्वां सुपथां सुगान्यभूदु वस्वी दक्षिणा मघोनी	१
भद्रा ददृक्ष उर्विया वि भास्युत् ते शोचिर्भानवो द्यामपत्तन् ।	
आविर्वक्षः कृणुषे शुभमानोपो देवि रोचमाना महोभिः	२
वहन्ति सीमरुणासो रुशन्तो गावः सुभगामुर्विया प्रथानाम् ।	
अपेजते शूरो अस्तेव शत्रून् बाधते तमो अजिरो न वोळ्हा	३
सुगोत ते सुपथा पर्वते ष्ववाते अपस्तरसि स्वभानो ।	
सा न आ वह पृथुयामवृष्वे रयिं दिवो दुहितरिप्यध्वै	४
सा वह योक्षभिरवातोपो वरं वहसि जोपमनु ।	
त्वं दिवो दुहितर्या हं कुवी पूर्वहंतौ मंहनां दर्शता भूः	५ (६७४)

उत् ते वयश्चिद् वसतेरपप्तन् नरश्च ये पितृभाजो व्युष्टौ ।
अमा सते वहसि भूरि वाममुपो देवि द्वाशुषे मर्त्याय

६ [५] (३५५)

(६५)

६ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । उपाः । त्रिष्टुप् ।

एषा स्या नो दुहिता दिवोजाः क्षितीरुच्छन्ती मानुषीरजीगः ।

या भानुना रुशता राम्या स्वज्ञायि तिरस्तमसश्चिद्वक्तून् १

वि तद् ययुररुणयुग्भिश्चैश्चित्रं भान्त्युपसंश्चन्द्ररथाः ।

अग्रं यज्ञस्य बृहतो नयन्ती वि ता वाधन्ते तम् ऊर्म्यायाः २

वाजमिषमूर्जं वहन्ती नि द्वाशुषं उपसो मर्त्याय ।

धोनीर्वीरिवत् पत्यमाना अवा धात विधते रत्नमद्य ३

इदा हि वो विधते रत्नमस्ती दा वीराय द्वाशुषं उपासः ।

इदा विप्राय जरते यद्वक्था नि ष्म मावते वहथा पुरा चित् ४

इदा हि तं उपो अद्रिसानो गोत्रा गवामङ्गिरसो गृणन्ति ।

व्युक्तेण विभिद्वर्हाणा च सत्या नृणामभवद् देवहृतिः ५

उच्छा दिवो दुहितः प्रत्नवन्नो भरद्वाजवद् विधते मघोनि ।

सुवीरं रुयिं गृणते रिरिह्यु रूगायमधि धेहि श्रवो नः ६ [६] (३८१)

(६६)

११ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । मरुतः । त्रिष्टुप् ।

वपुर्नु तच्चिकितुषे चिदस्तु समानं नाम धेनु पत्यमानम् ।

मतेष्वन्यद् दोहसे पीपायं सकृच्छुक्रं दुदुहे पृश्निरुधः १

ये अग्रयो न शोशुचन्निधाना द्विर्यत् त्रिमरुतो वावुधन्त ।

अरेणवो हिरण्ययास एषां साकं नृम्णैः पौंस्यैभिश्च भूवन् २

रुद्रस्य ये मीळहुषः सन्ति पुत्रा यांश्चो नु दाधुविर्भरधै ।

विदे हि माता महो मही षा सेत् पृश्निः सुभ्वेद् गर्भमाधात् ३

न य ईयन्ते जनुषोऽया न्वुः—ऽन्तः सन्तोऽवद्यानि पुनानाः ।

निर्यद् दुहे शुचयोऽनु जोषं—मनुं श्रिया तन्वमुक्षमाणाः ४ (६८५)

मक्ष्ण न येषु द्रोहसे चिक्रया आ नाम धूष्णु मारुतं दधानाः । न ये स्तौना अयासो म्हा नू चित्र सुदानुरव यासदुग्रान्	५	[७]
त इदुग्राः शर्वसा धूष्णुषेणा उभे युजन्त रोदसी सुमेके । अर्ध स्मैषु रोदसी स्वशोचि रामवत्सु तस्थौ न रोकः	६	
अनेनो वो मरुतो यामो अस्त्व नुश्वश्चिद् यमजृत्परथीः । अनवसो अनभीशू रजस्तू वि रोदसी पृथ्या याति साधन्	७	
नास्य वृता न तरुता न्वस्ति मरुतो यमवथ वाजसातौ । तोके वा गोषु तनये यमप्सु स व्रजं दर्ता पार्ये अध द्योः	८	
प्र चित्रमर्कं गृणते तुराय मारुताय स्वतवसे भरध्वम् । ये सहांसि सहसा सहन्ते रेजते अग्रे पृथिवी मुखेभ्यः	९	
त्विषीमन्तो अध्वरस्येव दिद्युत् तृषुच्यवसो जुहोः नाग्रेः । अर्चत्रयो धुनयो न वीरा भ्राजज्जन्मानो मरुतो अधृष्टाः	१०	
तं वृधन्तं मारुतं भ्राजदृष्टिं रुद्रस्य सुनुं हवसा विवासे । दिवः शर्धाय शुचयो मनीषा गिरयो नाप उग्रा अस्पृधन्	११	[८] (६९२)

(६७)

११ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

विश्वेषां वः सतां ज्येष्ठतमा गीभिर्मित्रावरुणा वावृधध्वै । सं या रश्मेव यमत्तुर्मिष्ठा द्वा जना असमा बाहुभिः स्वैः	१	
इयं मद वां प्र स्तृणीति मनीषो प प्रिया नमसा बर्हिर्च्छ । यन्तं नो मित्रावरुणावधृष्टं छर्दिर्यद् वां वरुथ्यं सुदानू	२	
आ यातं मित्रावरुणा सुशस्त्यु प प्रिया नमसा ह्ययमाना । सं यावन्ःस्थो अपसेव जना ऋधीयतश्चिद् यतथो महित्वा	३	
अश्वा न या वाजिना पूतवन्धू ऋता यद् गर्भमदितिर्भरध्वै । प्र या महि महान्ता जार्यमाना घोरा मतीय रिपवे नि दीधः	४	
विश्वे यद् वां मंहना मन्दमानाः क्षत्रं देवासो अर्धुः सजोषाः । परि यद् भूथो रोदसी चिदुर्वी सन्ति स्पशो अर्धुधसो अमूराः	५	[९]

ता हि क्षत्रं धारयेथे अनु द्यून ह्वेथे सानुमुपमादिव द्योः ।

हृच्छो नक्षत्र उत विश्वदेवो भूमिमातान् द्यां धासिनायोः

६ (६९८)

उत् ते वयश्चिद् वसतेरप्यनु नरेश्च ये पितृभाजा अग्ने ।
अमा सते वहमि भूरि वाम—मुषो देवि गुणो मत्यांय

(३५)

३ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । उपाः । विष्णुः ।

एषा स्या नो दुहिता दिवोजाः द्वितीरुच्छन्ती मानुषीरजीगः ।
या भानुना रुशता राम्या—स्वजायि तिरस्तमसश्चिद्वस्तुन
वि तद् वयुररुणयुग्मिभश्च—श्चित्रं भान्युपसंश्रान्द्रथाः ।
अग्रं यज्ञस्य बृहतो नयन्ती—धिं ता वाधन्ते तम् ऊर्म्यांयाः
श्रवो वाजमिषमूर्जं वहन्ती—तिं वागुषं उपसा मत्यांय ।
मयोनीर्वीरिवत् पत्यमाना—अवो धात विधते रत्नमद्य
इदा हि वो विधते रत्नमस्ती—दा वीरायं वागुषं उपासः ।
इदा विप्राय जरते यदुक्था—नि प्म मावते वहथा पुरा चित्
इदा हि तं उपो अद्रिसानो—गोत्रा गत्रामद्गिरसो गुणन्ति ।
व्युक्तेण विभिद्वर्णहणा च—सत्या नृणामभवद् देवहृतिः
उच्छा दिवो दुहितः प्रत्नवन्नो—भरद्वाजवद् विधते मवोनि ।
सुवीरं रयिं गृणते रिरिह्यु—रुगायमधि धेहि श्रवो नः

(३६)

११ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । मवतः । विष्णुः ।

वपुर्नु तच्चिकितुषे चिदस्तु—समानं नाम धेनु पत्यमानम् ।
मर्तेष्वन्यद् दोहसे पीपायं—सकृच्छ्रकं दुदुहे पृश्निरुधः
ये अग्रयो न शोशुचन्निधाना—द्विर्यत् त्रिर्मरुतो वावुधन्त ।
अरेणवो हिरण्ययास एषां—साकं नृमणैः पौंस्येभिश्च भूवन्
रुद्रस्य ये मीळहुपः सन्ति पुत्रा—यांश्चो नु दाधुविर्भरधै ।
विदे हि माता महो मही पा—सेत् पृश्निः सुभ्वेऽर्गभमाधात

मक्षू न येषु क्रोहसे चिद्वया आ नाम धूष्णु मारुतं दधानाः ।
न ये स्तौना अयासो म्हा नू चित् सुदानुरव यासदुग्रान्

५ [७]

त इदुग्राः शर्वसा धूष्णुषेणा उभे युजन्त रोदसी सुमेके ।

६

अर्ध स्मैषु रोदसी स्वशोचि रामवत्सु तस्थौ न रोकः

अनेनो वो मरुतो यामो अस्त्व नश्वश्चिद् यमजत्यरथीः ।

७

अनवसो अनभीशू रजस्तू वि रोदसी पथ्या याति साधन्

नास्य वर्ता न तरुता न्वस्ति मरुतो यमवथ वाजसातौ ।

८

तोके वा गोषु तनये यमसु स व्रजं दतां पार्ये अध द्योः

प्र चित्रमर्कं गृणते तुराय मारुताय स्वतवसे भरध्वम् ।

ये सहांसि सहसा सहन्ते रेजते अग्ने पृथिवी मखेभ्यः

९

त्विषीमन्तो अध्वरस्येव दिद्युत् तृषुच्यवसो जुहोः नाम्नेः ।

अर्चत्रयो धुनयो न वीरा भ्राजजन्मानो मरुतो अधृष्टाः

१०

तं वृधन्तं मारुतं भ्राजहृष्टिं रुद्रस्य सुनुं हवसा विवासे ।

दिवः शर्धाय शुचयो मनीषा गिरयो नार्प उग्रा अस्पृधन्

११ [८] (६९२)

(६७)

११ वाहस्पत्यो भरद्वाजः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

विश्वेषां वः सुतां ज्येष्ठतमा गीभिर्मित्रावरुणा वावृधध्वै ।

सं या रश्मेव यमतर्यमिष्टा द्वा जना असमा बाहुभिः स्वैः

१

इयं मद् वां प्र स्तृणीते मनीषोप प्रिया नमसा वहिरच्छ ।

यन्तं नो मित्रावरुणावधृष्टं छर्दिर्यद् वां वरुथ्यं सुदानू

२

आ यातं मित्रावरुणा सुशस्त्युप प्रिया नमसा हूयमाना ।

सं यावन्नःस्थो अपसेव जना ऋधीयतश्चिद् यतथो महित्वा

३

अश्वा न या वाजिना पूतवन्धू ऋता यद् गर्भमदितिर्भरध्वै ।

प्र या महिं महान्ता जार्यमाना घोरा मतीय रिपवे नि दीधः

४

विश्वे यद् वां मंहना मन्दमानाः क्षत्रं देवासो अदधुः सजोषाः ।

परि यद् भूथो रोदसी चिदुर्वी सन्ति स्पशो अदधासो अमूराः

५ [९]

ता हि क्षत्रं धारयेथे अनु द्यून् हुंहेथे सानुमुपमादिव द्योः ।

हुहो नक्षत्र उत विश्वदेवो भूमिमातान् द्यां धासिनायोः

६

(६९८)

ता विग्रं धैथे जठरं पूणध्या आ यत् सन्न सभृतयः पूणन्ति ।
 न मृष्यन्ते युवतयोऽवाता वि यत् पर्यो विश्वजिन्वा भरन्ते
 ता जिह्वया सद्भुमेदं सुमेधा आ यद् वां सत्यो अरतिर्कृते मूत् ।
 तद् वां महित्वं वृतान्नावस्तु युवं द्वागुपे वि चयिष्टमंहः
 प्र यद् वां मित्रावरुणा स्पूर्धन् प्रिया धाम युवधिता मिनन्ति ।
 न ये देवास ओहसा न मर्ता अयज्ञसाचो अप्यो न पुत्राः
 वि यद् वाचं कीस्तासो भरन्ते शंसन्ति के चिन्निविदो मनानाः ।
 आद् वां ब्रवाम सत्यान्युक्था नकिर्देवोभिर्धतथो महित्वा
 अवोरिथा वां छर्दिषो अभिष्टौ युवोर्मित्रावरुणावस्कृधोयु ।
 अनु यद् गावः स्फुरानृजिप्यं धृष्णुं यद् रणे वृषणं युनर्जन्

(६८)

११ वार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रावरुणौ । त्रिष्टुप्, १-१० ज

श्रुष्टी वां यज्ञ उद्यतः सजोषा मनुष्वद् वृक्तवर्हिषो यजधै ।
 आ य इन्द्रावरुणाविपे अद्य महे सुन्नाय मह आववर्तत
 ता हि श्रेष्ठा देवताता तुजा शूराणां शर्विष्ठा ता हि भूतम् ।
 मयोनां महिष्ठा तुविशुष्मं ऋतेन वृत्रतुरा सर्वसेना
 ता गृणीहि नमस्येभिः शूपैः सुन्नेभिरिन्द्रावरुणा चक्राना ।
 वज्रेणान्यः शर्वसा हन्ति वृत्रं सिर्षकत्यन्यो वृजनेषु विप्रः
 माश्च यन्नरश्च वावृधन्त विश्वे देवासो नरां स्वगृताः ।
 प्रैभ्य इन्द्रावरुणा महित्वा द्यौश्च पृथिवि भूतमुर्वी
 स इत् सुदानुः स्ववां ऋतावेन्द्रा यो वां वरुण दाशति त्मन् ।
 इषा स द्विपस्तरिद् दास्वान् वंसद् रयिं रयिवर्तश्च जनान्

यं युवं द्वाश्वध्वराय देवा रयिं धृत्यो वसुमन्तं पुरुक्षुम् ।

अस्मे स इन्द्रावरुणावपि प्यात् प्र यो भनक्ति वनुषामशस्तीः

नू न इन्द्रावरुणा गृणाना पूङ्गं रयिं सौश्रवसाय देवा । इत्था गृणन्तो महिनस्य शर्धो ऽपो न नावा दुरिता तरेम	८
प्र सम्राजे बृहते मन्म नु प्रियमर्चं देवाय वरुणाय सप्रथः । अयं य उर्वो महिना महिनतः क्रत्वा विभात्यजरो न शोचिषा	९
इन्द्रावरुणा सुतपाविमं सुतं सोमं पिबतं मद्यं धृतव्रता । युवो रथो अध्वरं देववीतये प्रति स्वसरमुप याति पीतये	१०
इन्द्रावरुणा मधुमत्तमस्य वृष्णाः सोमस्य वृष्णा वृषेथाम् । इदं वामन्धः परिषिक्तमस्मे आसद्यास्मिन् ब्रह्मिषि मादयेथाम्	११ [१२] (७२४)

(६९)

८ नार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्राविष्णु । त्रिष्टुप् ।

सं वां कर्मणा समिषा हिनोमीन्द्राविष्णु अपसस्पारे अस्य । जुषेथां यज्ञं द्रविणं च धत्तमरिष्टैर्नः पृथिभिः पारयन्ता	१
या विश्वासां जनितारा मतीनामिन्द्राविष्णु कूलशां सोमधानां । प्र वां गिरः शस्यमाना अवन्तु प्र स्तोमांसो गीयमानासो अर्कैः	२
इन्द्राविष्णु मदपती मदानामा सोमं यातं द्रविणो दधाना । सं वामञ्चन्वक्तुभिर्मतीनां सं स्तोमांसः शस्यमानास उक्थैः	३
आ वामश्वासो अभिमातिपाह इन्द्राविष्णु सधमादो वहन्तु । जुषेथां विश्वा हवना मतीनामुप ब्रह्माणि शृणुतं गिरो मे	४
इन्द्राविष्णु तत् पनुयाप्यं वां सोमस्य मदं उरु चक्रमाधे । अकृणुतमुन्तरिक्षं वरीयो ऽप्रथतं जीवसें नो रजांसि	५
इन्द्राविष्णु हविषा वावृधाना ऽथाद्वाना नमसा रातहव्या । घृतासुती द्रविणं धत्तमस्मे संमुद्रः स्थः कूलशः सोमधानः	६
इन्द्राविष्णु पिबतं मध्वो अस्य सोमस्य दत्ता जठरं पृषेथाम् । आ वामन्धांसि मदिराण्यग्मन्नुप ब्रह्माणि शृणुतं हवं मे	७
उभा जिग्यधुर्न परा जयेथे न परा जिग्ये कतरश्चनैनाः । इन्द्रश्च विष्णो यदपस्पृषेथां त्रेधा सहस्रं वि तदरयेथाम्	८ [१३] (७२५)

(७०)

६ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । द्यावापृथिवी । जगती ।

घृतवती भुवनानामभिथियो र्वा पृथ्वी मधुदुवे सुपेशसा । द्यावापृथिवी वरुणस्य धर्मणा विष्कामिते अजरे भूरिरेतसा	१
असश्चन्ती भूरिधारे पर्यस्वती घृतं दुहाते सुकृते शुचित्रते । राजन्ती अस्य भुवनस्य रोदसी अस्मे रेतः सिञ्चतं यन्मनुर्हितम्	२
यो वामृजवे क्रमणाय रोदसी मतो दृदाश धिपणे स साधति । प्र प्रजाभिर्जायते धर्मणस्परि युवोः सिक्ता विपुरुपाणि सव्रता	३
घृतेन द्यावापृथिवी अभीवृते घृतथिया घृतपृचा घृतावृधा । उर्वा पृथ्वी होतवृथे पुरोहिते ते इद् विप्रा ईळते सुस्रमिष्ट्ये	४
मधु नो द्यावापृथिवी मिमिक्षतां मधुश्चुता मधुदुवे मधुवते । दधाने यज्ञं द्रविणं च देवता महि श्रवो वाजमस्मे सुवीर्यम्	५
ऊर्जे नो द्यौश्च पृथिवी च पिन्वतां पिता माता विश्वविदां सुदंससा । संर्राणे रोदसी विश्वशम्भुवा सनि वाजं रयिमस्मे समिन्वताम्	६ [१४] (अ८)

(७१)

६ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । सविता । जगती, ४-६ त्रिष्टुप् ।

उदु प्य देवः सविता हिरण्यया ब्राह्म अयंस्तु सर्वनाय सुकृतुः । घृतेन पाणी अभि पुष्णुते मस्रो युवा सुदक्षो रजसो विधर्मणि	१
देवस्य वयं सवितुः सर्वांमनि श्रेष्ठं स्याम वसुंश्च दावने । यो विश्वस्य द्विपदो यश्चतुष्पदो निवेशने प्रसवे चासि भूमनः	२
अदब्धेभिः सवितः पायुभिर्द्वं शिवेभिरद्य परि पाहि नो गर्यम् । हिरण्यजिह्वः सुविताय नव्यसे रक्षा मार्किनी अवशंस ईशत	३
उदु प्य देवः सविता दमूना हिरण्यपाणिः प्रतिदोपमस्थात् । अयोहनुर्यजतो मन्द्रजिह्व आ दाशुपे सुवति भूरि वामम्	४ (३३२)

उदू अयाँ उपवक्तेव वाहू हिरण्यया सविता सुप्रतीका ।	
द्विवो रोहाँस्यरुहत् पृथिव्या अरीरमत पतयत् कच्चिदभ्वम्	५
वाममुद्य सवितर्वाममु श्वो द्विवेदिवे वाममुस्मभ्यं सावीः ।	
वामस्य हि क्षयस्य देव भूरे रया धिया वामभाजः स्याम	६ [१५] (७३४)

(७२)

५ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । इन्द्रासोमौ । त्रिष्टुप् ।

इन्द्रासोमा महि तद् वां महित्वं युवं महानिं प्रथमानिं चक्रथुः ।	
युवं सूर्यं विविदथुंयुवं स्वर्वा विश्वा तमाँस्यहतं निदश्वं	१
इन्द्रासोमा वासयथ उषासु मुत् सूर्यं नयथो ज्योतिषा सह ।	
उप द्यां स्कुम्भथुः स्कुम्भनेना प्रथतं पृथिवीं मातरं वि	२
इन्द्रासोमावाहिमपः परिष्ठां हथो वृत्रमनुं वां द्यौरमन्यत ।	
प्राणाँस्यैरयतं नदीना मा संमुद्राणि पप्रथुः पुरूणि	३
इन्द्रासोमा एकमामास्वन्त निं गवामिद् दधथुर्वक्षणासु ।	
जगृभथुरनपिनद्धमासु रुशच्चित्रासु जगतीष्वन्तः	४
इन्द्रासोमा युवमुद्गः तरुत्र मपत्यसाचं श्रुत्यं रराथे ।	
युवं शुष्मं नर्यं चर्षणिभ्यः सं विन्वथुः पृतनापाहमुया	५ [१६] (७३५)

(७३)

३ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । बृहस्पतिः । त्रिष्टुप् ।

यो अद्विमित् प्रथमजा कृतावा बृहस्पतिराङ्गिरसो हविष्मान् ।	
द्विवर्हेज्मा प्राघर्मसत् पिता न आ रोदसी वृषभो रौरवीति	१
जनाप चिद् य ईवंत उ लोकं बृहस्पतिर्देवहंतौ चकार ।	
घ्नन् वृत्राणि वि पुरो ददर्शीति जयच्छत्रैरमित्त्रान् पूत्सु साहन्	२
बृहस्पतिः समजयद् वसूनि महो वृजान् गोमतो देव एषः ।	
अपः सिपांसन् त्वर्प्रतीतो बृहस्पतिर्हन्त्यामित्रमर्कैः	३ [१७] (७३६)

(७४)

४ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । सोमारुद्रौ । त्रिष्टुप् ।

सोमारुद्रा धारयेथामसुर्यं प्र वामिण्टयोऽरमश्रुवन्तु ।
दमेदमे सप्त रत्ना दधाना शं नो भूतं द्विपदे शं चतुष्पदे १

सोमारुद्रा वि वृहतं विषूची ममीवा या नो गयमाविवेश ।
आरे बाधेथां निक्कंति पराचै रस्मे भद्रा सौश्रवसानि सन्तु २

सोमारुद्रा युवमेतान्यस्मे विश्वा तनूषु भेषजानि धत्तम् ।
स्यतं मुञ्चतं यन्नो अस्ति तनूषु बद्धं कृतमेनो अस्मत् ३

तिग्मार्युधौ तिग्महेती सुशेवौ सोमारुद्राविह सु मृळतं नः ।
प्र नो मुञ्चतं वरुणस्य पाशाद् गोपायतं नः सुमनस्यमाना ४ [१८] (७४६)

(७५)

१९ पायुभरद्वाजः । (संग्रामाशिषः) १ वर्म, २ धनुः, ३ ज्या, ४ आर्त्ता, ५ इषुधिः, ६ (पूर्वार्धः)
सारथिः, ६ (उत्तरार्धः) रश्मयः, ७ अश्वाः, ८ रथः, ९ रथगोपाः, १० ब्राह्मण-पितृ-सोम-द्यावा-
पृथिवी-पूषाणः; ११-१२, १५-१६ इषवः, १३ प्रतोदः, १४ हस्तम्रः,
१७ युद्धभूमि-कवच-ब्रह्मणस्पत्यादयः, १८ वर्म-सोम-वरुणाः,
१९ देवब्रह्माणि । त्रिष्टुप्; ६, १० जगती; १२, १३, १५, १६, १९
अनुष्टुप्, १७ पङ्क्तिः ।

जीमूतस्येव भवति प्रतीकं यद् वर्मी याति समदांमुपस्थे ।
अनाविद्धया तन्वा जय त्वं स त्वा वर्मणो महिमा पिंपर्तु १

धन्वना गा धन्वनाजिं जयेम धन्वना तीव्राः समदो जयेम ।
धनुः शत्रोरपकामं कृणोति धन्वना सर्वाः प्रदिशो जयेम २

वक्ष्यन्तीवेदा गनीगन्ति कर्णं प्रियं सखायं परिपस्वजाना ।
योषेव शिङ्के वितताधि धन्वञ्ज्या इयं समने पारयन्ती ३ (७४९)

- ते आचरन्ती समनेव घोषा मातेव पुत्रं विभृतामुपस्थे ।
अपु शत्रून् विध्यतां संविद्वाने आतीं इमे विष्फुरन्ती अमित्रान् ४
- ब्रह्मीनां पिता ब्रह्मरस्य पुत्रश्चिश्वा कृणोति समनावगत्य ।
इषुधिः सङ्गाः पूतनाश्च सर्वाः पूष्ठे निनद्धो जयति प्रसूतः ५ [१९]
- रथे तिष्ठन् नयति वाजिनः पुरो यत्रयत्र कामयते सुपारुधिः ।
अभीशूनां महिमानं पनायत मनः पश्चादनुं यच्छन्ति रश्मयः ६
- तीव्रान् घोषान् कृण्वते वृषपाणयो ऽश्वा रथेभिः सह वाजयन्तः ।
अवकामन्तः प्रपदैरामित्रान् क्षिणन्ति शत्रूरनपन्ययन्तः ७
- रथवाहनं हविरस्य नाम यत्रायुधं निहितमस्य वर्म ।
तत्रा रथमुषं शग्मं सदेम विश्वाहा वयं सुमनस्यमानाः ८
- स्वादुषंसदः पितरो वयोधाः कृच्छ्रेश्रितः शक्तीवन्तो गभीराः ।
चित्रसेना इषुबला अमृधाः सतोर्वीरा उरवो वातसाहाः ९
- ब्राह्मणासः पितरः सोम्यासः शिवे नो द्यावापृथिवी अनेहसा ।
पूषा नः पातु दुरिताहतावृधो रक्षा मार्किर्नो अवशंस ईशत १० [२०]
- सुपर्णं वस्ते मृगो अस्या दन्तो गोभिः संनद्धा पतति प्रसूता ।
यत्रा नरः सं च वि च द्रवन्ति तत्रास्मभ्यमिषवः शर्मं यंसन् ११
- ऋजीति परि वृद्धि नो ऽश्मा भवतु नस्तनूः ।
सोमो अर्धि ब्रवीतु नो ऽदितिः शर्मं यच्छतु १२
- आ जङ्घन्ति सान्वेषां जघनाँ उप जिघ्नते ।
अश्वाजनि प्रचेतसो ऽश्वान् त्समत्सु चोदय १३
- अहिंरिव भोगैः पर्येति ब्राह्मं ज्यायां हेति परिवार्धमानः ।
हस्तघ्नो विश्वा वयुनानि विद्वान् पुमान् पुमांसं परि पातु विश्वतः १४
- आलांक्ता या रुहंशीष्पर्यधो यस्या अयो मुखम् ।
इदं पर्जन्यरितसु इष्वै देव्यै बृहन्नमः १५ [२१] (७६२)

(७४)

४ बार्हस्पत्यो भरद्वाजः । सोमाग्दौ । विष्टुप् ।

सोमारुद्रा धारयेथामसुर्यं । प्र वामिष्टयोऽरमश्रुवन्तु ।	
दमेदमे सप्त रत्ना दधाना शं नो भूतं द्विपदे शं चतुष्पदे	१
सोमारुद्रा वि वृहत्तं विपूची ममीवा या नो गर्यमाविवेशं ।	
आरे बाधेथां निर्कृतिं पराचै रस्मे भद्रा सीश्रवसानि सन्तु	२
सोमारुद्रा युवमेतान्यस्मे विश्वा तनूपु भेपुजानि धत्तम् ।	
अव स्यतं मुञ्चतं यन्नो अस्ति तनूपु वन्दं कृतमेनो अस्मत्	३
तिग्मार्युधौ तिग्महेती सुशेवौ सोमारुद्राविह सु मृळ्यतं नः ।	
प्र नो मुञ्चतं वरुणस्य पाशाद् गोपायतं नः सुमनस्यमाना	४ [१]

(७५)

१९ पायुर्भरद्वाजः । (संग्रामाशिपः) १ वर्म, २ धनुः, ३ ज्या, ४ आर्त्ता, ५ इषुधिः, ६ (सारथिः, ६ (उत्तरार्थः) रश्मयः, ७ अश्वाः, ८ रथः, ९ रथगोपाः, १० ब्राह्मण-पितृ-सोम पृथिवी-पूपाणः, ११-१२, १५-१६ इषवः, १३ प्रतोदः, १४ हस्तप्रः, १७ युद्धभूमि-कवच-ब्रह्मणस्पत्यादयः, १८ वर्म-सोम-वरुणाः, १९ देवब्रह्माणि । विष्टुप्, ६, १० जगती; १२, १३, १५, १६, १९ अनुष्टुप्, १७ पङ्क्तिः ।

जीमूतस्येव भवति प्रतीकं यद् वर्मी याति समदामुपस्थे ।	
अनाविद्धया तन्वा जय त्वं स त्वा वर्मणो महिमा पिपेतुं	१
धन्वन्ता गा धन्वन्ताजिं जयेम धन्वन्ता तीव्राः समदो जयेम ।	
धनुः शत्रोरपकामं कृणोति धन्वन्ता सर्वाः प्रदिशो जयेम	२
वृक्षयन्तीवेदा गनीगन्ति कर्णे प्रियं सखायं परिपस्वजाना ।	
योषेव शिङ्के वितताधि धन्वञ्ज्या इयं समने पारयन्ती	३

अथ सप्तमं मण्डलम् ।

(१)

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० १-१७]

२५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । विराद्, १९-२५ त्रिष्टुप् ।

अग्निं नरो दीर्घितिभिररण्यो—हस्तच्युती जनयन्त प्रशस्तम् । दूरेदृशं गृहर्पतिमथर्युम् १
 तमग्निमस्ते वसवो न्यृण्वन् त्सुप्रतिचक्षमवसे कृताश्रित । वृक्षाय्यो यो दम आस नित्यः २
 प्रेद्धो अग्ने दीदिहि पुरो नो ऽजंस्रया सूर्म्यां यविष्ठ । त्वां शश्वन्त उर्प यन्ति वाजाः ३
 प्र ते अग्रयोऽग्निभ्यो वरं निः सुवीरांसः शोशुचन्त द्युमन्तः । यत्रा नरः समासते सुजाताः ४
 दा नो अग्ने धिया रयिं सुवीरं स्वपत्यं सहस्य प्रशस्तम् । न यं यावा तरति यातुमावान् ५ [२३]

उप यमेति युवतिः सुदक्षं दोषा वस्तोर्हविष्मती घृताची । उप स्वैनमरमतिर्वसूयुः ६
 विश्वा अग्नेऽपं दुहाराती—र्येभिस्तपोभिरदहो जरुथम् । प्र निस्वरं चातयस्वामीवाम् ७
 आ यस्ते अग्र इधते अनीकं वसिष्ठ शुक्र दीदिवः पावक । उतो न एभिः स्तवथैरिह स्याः ८
 वि ये ते अग्ने भेजिरे अनीकं मर्ता नरः पित्र्यांसः पुरुत्रा । उतो न एभिः सुमना इह स्याः ९
 इमे नरो वृत्रहत्येषु शूरा विश्वा अदेवीरभि सन्तु मायाः । ये मे धियं पनयन्त प्रशस्ताम् १० [२४]

मा शूने अग्ने नि पदाम नृणां माशेषसोऽवीरता परिं त्वा । प्रजावतीषु दुर्यासु दुर्य ११
 यमश्वी नित्यमुपयति यज्ञं प्रजावन्तं स्वपत्यं क्षयं नः । स्वजन्मना शेषसा वावृधानम् १२
 पाहि नो अग्ने रक्षसो अजुष्टात् पाहि धूर्तरररूपो अघ्रायोः । त्वा युजा पृतनार्यूरभि प्याम् १३
 सेदृग्निर्ग्रीरत्यस्त्वन्यान् यत्र वाजी तनयो वीळुपाणिः । सहस्रपाथा अक्षरा समेति १४
 सेदृग्निर्यो वनुष्यतो निपाति समेद्धारमंहस उरुष्यात् । सुजातासः परिं चरन्ति वीराः १५ [२५]

अयं सो अग्निराहुतः पुरुत्रा यमीशानः समिद्विन्धे हविष्मान् । परि यमेत्यध्वरेषु होता १६
 त्वे अग्र आहवनानि भूरी—शानास आ जुहुयाम नित्या । उभा कृण्वन्तो बहनु मियेधे १७
 इमो अग्ने वीततमानि हव्या ऽजस्रो वाक्षि देवतातिमच्छ । प्रति न ई सुरभीणि व्यन्तु १८
 मा नो अग्नेऽवीरते परां दा दुर्वाससेऽमृतये मा नो अस्यै ।

मा नः क्षुधे मा रक्षसं ऋतावो मा नो दमे मा वन आ जुह्वथीः

१९ (१९)

अर्वसृष्ट्या परा पत शरंव्ये ब्रह्मसंशिते ।	
गच्छामित्रान् प्र पद्यस्व मामीषां कं चनोच्छिषः	१६
यत्र ब्राणाः संपतन्ति कुमारा विशिखा इव ।	
तत्रा नो ब्रह्मणस्पति रदितिः शर्म यच्छतु विश्वाहा शर्म यच्छतु	१७
ममीणि ते वर्मणा छादयामि सोमस्त्वा राजामृतेनानु वस्ताम् ।	
उरोर्वरीयो वरुणस्ते कृणोतु जयन्तं त्वानु देवा मदन्तु	१८
यो नः स्वो अरणो यश्च निष्ट्यो जिघांसति ।	
देवास्तं सर्वे धूर्वन्तु ब्रह्म वर्म ममान्तरम्	१९ [२२] (७६५)

॥ इति षष्ठं मण्डलं समाप्तम् ॥

मंत्र-संख्या

पञ्चममण्डलस्यान्तपर्यन्तं ४३६८

षष्ठमण्डलस्य ७६५

सर्वयोगः- ५१३३

अथ सप्तमं मण्डलम् ।

(१)

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० १-१७]

२५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । विराद्, १९-२५ त्रिष्टुप् ।

अग्निं नरो दीर्घितिभिररण्यो हस्तच्युती जनयन्त प्रशस्तम् । दूरेदृशं गृहर्पतिमथर्युम् १
 तमग्निमस्ते वसवो न्यृण्वन् त्प्रतिचक्षमवसे कुतश्चित् । दृक्षाय्यो यो दम् आस नित्यः २
 मेद्ध्रो अग्ने दीदिहि पुरो नो ऽजस्रया सुम्यां यविष्ठ । त्वां शश्वन्त उर्प यन्ति वाजाः ३
 प्र ते अग्रयोऽग्निभ्यो वरं निः सुवीरासः शोशुचन्त द्युमन्तः । यत्रा नरः समासते सुजाताः ४
 दा नो अग्ने धिया रयिं सुवीरं स्वपत्यं सहस्य प्रशस्तम् । न यं यात्रा तरति यातुमावान् ५ [२३]

उप यमेति युवतिः सुदक्षं द्रोषा वस्तोर्हविष्मती घृताची । उप स्वैनमरमतिर्वसूयुः ६
 विश्वा अग्नेऽर्पं दुहाराती येभिस्तपोभिरदहो जरुथम् । प्र निस्वरं चातयस्वामीवाम् ७
 आ यस्ते अग्र इधते अनीकं वसिष्ठ शुक्र दीदिवः पावक । उतो न एभिः स्तवथैरिह स्याः ८
 वि ये ते अग्ने भेजिरे अनीकं मतां नरः पित्र्यासः पुरुत्रा । उतो न एभिः सुमना इह स्याः ९
 इमे नरो वृत्रहत्येषु शूरा विश्वा अदेवीरभि संन्तु मायाः । ये मे धियं पनयन्त प्रशस्ताम् १० [२४]

मा शूने अग्ने नि पदाम नृणां माशेषसोऽवीरंता परिं त्वा । प्रजावतीषु दुर्यासु दुयं ११
 यमश्वी नित्यमुपयाति यज्ञं प्रजावन्तं स्वपत्यं क्षयं नः । स्वजन्मना शेषसा वावृधानम् १२
 पाहि नो अग्ने रक्षसो अजुंष्टात् पाहि धूर्तेररूपो अघायोः । त्वा युजा पृतनायूरभि प्याम् १३
 सेदृग्निरग्नीरत्यस्त्वन्यान् यत्र वाजी तनयो वीज्युपाणिः । सहस्रपाथा अक्षरां सुमेतिं १४
 सेदृग्नियो वनुष्यतो निपातिं समेद्धारमंहस उरुष्यात् । सुजातासः परिं चरन्ति वीराः १५ [२५]

अयं सो अग्निराहुतः पुरुत्रा यमीशानः समिद्धिन्धे हविष्मान् । परि यमेत्यध्वरेषु होता १६
 त्वे अग्र आहवनानि भूरीं शानास आ जुहुयाम् नित्यां । उभा कृण्वन्तो वहतू म्रियेधं १७
 इमो अग्ने वीततमानि ह्वया ऽजस्रो वक्षि देवतातिमच्छं । प्रतिं न ई सुरभीणि व्यन्तु १८

मा नो अग्नेऽवीरंते परां दा दुर्वाससेऽमृतये मा नो अस्यै ।

मा नः क्षुधे मा रक्षसं ऋतावो मा नो दमे मा वन् आ जुहुयाः

१९ (१९)

नू मे ब्रह्माण्यग्र उच्छशाधि त्वं देव मघवन्न्यः सुषूदः ।
रातौ स्यामोभयास आ ते यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः २० [२६]

त्वमग्ने सुहवो रणवसंहक्र सुवीती सूनो सहसो दिदीहि ।
मा त्वे सचा तनये नित्य आ धृद्धा वीरो अस्मन्नर्यो वि दासीत् २१

मा नो अग्ने दुर्भृतये सचेषु देवेन्द्रेष्वग्निषु प्र वोचः ।
मा ते अस्मान् दुर्मृतयो भूमाच्चिद् देवस्य सूनो सहसो नशन्त २२

स मतो अग्ने स्वनीक रेवा नमर्त्ये य आजुहोति हव्यम् ।
स देवता वसुवनि दधाति यं सूरिरथो पृच्छमान एति २३

महो नो अग्ने सुवितस्य विद्वान् रयिं सूरिभ्य आ वहा बृहन्तम् ।
येन वयं सहसावन् मदेमा ऽर्विक्शितास आयुषा सुवीराः २४

नू मे ब्रह्माण्यग्र उच्छशाधि त्वं देव मघवन्न्यः सुषूदः ।
रातौ स्यामोभयास आ ते यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः २५ [२७] (२५)

— ३७६ —

[द्वितीयोऽध्यायः ॥२॥ व० १-३०]

(२)

११ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । आप्रीसुक्तं = (१ इधमः समिद्धोऽग्निर्वा, २ नराशंसः, ३ इच्छः, ४ बर्हिः,
५ देवीर्द्वारः, ६ उपासानक्ता, ७ देव्यो होतारौ प्रचेतसौ, ८ तिस्रो देव्यः सरस्वतीळाभारत्यः,
९ त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः) । त्रिष्टुप् ।

जुषस्व नः समिधमग्ने अद्य शोचा बृहद् यजत धूममूष्वन् ।
उप स्पृश दिव्यं सानु स्तूपैः सं रश्मिभिस्ततनः सूर्यस्य १

नराशंसस्य महिमानमेपा मुपं स्तोषाम यजतस्य यज्ञैः ।
ये सुक्रतवः शुचयो धियंधाः स्वदन्ति देवा उभयानि हव्या २

इच्छेन्यं वो असुरं सुदक्षं मन्तर्दूतं रोदसी सत्यवाचम् ।
मनुष्वदग्निं मनुना समिद्धं समध्वराय सदुमिन्महेम ३

सपर्यवो भरमाणा अभिजु प्र वृञ्जते नमसा बर्हिरग्नौ ।
आजुह्वाना घृतपृष्ठं पृषद्व दध्वर्यवो हविषा मर्जयध्वम् ४

स्वाध्वोऽ वि दुरो देवयन्तो ऽशिश्नू रथयुर्देवताता ।
पूर्वा शिशुं न मातरां रिहाणे समगुवो न समनेष्वञ्चन् ५ [१]

उत योषणे दिव्ये मही न उपासानक्ता सुदुधेव धेनुः ।
बर्हिषदा पुरुहूते मघोनी आ यज्ञिये सुविताय श्रेयेताम् ६ (११)

विप्रां यज्ञेषु मानुषेषु कारू मन्थे वां जातवेदसा यजध्वै ।	
ऊर्ध्वं नो अध्वरं कृतं हवेषु ता देवेषु वनथो वार्याणि	७
आ भारती भारतीभिः सृजोषा इळा देवैर्मानुष्येभिरग्निः ।	
सरस्वती सारस्वतेभिर्वाक् तिस्रो देवीर्विहिरेदं संदन्तु	८
तन्नस्तुरीपमर्धं पोषयित्नु देवं त्वष्टृर्वि र्राणः स्यस्व ।	
यतो वीरः कर्मण्यः सुदक्षो युक्तग्रावा जायते देवकामः	९
वनस्पतेऽव सृजोषं देवा नग्निर्हविः शमिता सुदयाति ।	
सेदु होता सत्यतरो यजाति यथा देवानां जनिमानि वेदं	१०
आ याह्यग्ने समिधानो अर्वा ङिन्द्रेण देवैः स्रथं तुरोभिः ।	
बर्हिर्न आस्तामदितिः सुपुत्रा स्वाहा देवा अमृता मादयन्ताम्	११ [२] (३३)

(३)

१० मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अग्निं वो देवमग्निभिः सृजोषा यजिष्ठं द्रुतमध्वरे कृणुध्वम् ।	
यो मर्त्येषु निर्धुर्विर्कृतावा तर्पुर्मूर्धा घृतान्नः पावकः	१
प्रोथदध्वो न यवसेऽविष्यन् यदा महः संवरणाद् व्यस्थात् ।	
आदस्य वातो अनु वाति शोचि र्धं स्म ते व्रजनं कृष्णमस्ति	२
उद् यस्य ते नवजातस्य वृष्णो ऽग्ने चरन्त्यजरा इधानाः ।	
अच्छा घामरूपो धूम एति सं द्रुतो अग्ने इयसे हि देवान्	३
वि यस्य ते पृथिव्यां पाजो अभ्रेत् तेषु यदन्नां समवृक्तं जम्भैः ।	
सेनेव स्रष्टा प्रसितिष्ठ एति एवं न दस्म जुहा विवेक्षि	४
तमिद् द्रोषा तमुपसि यविष्ठ मग्निमत्यं न मर्जयन्त नरः ।	
निशिर्शाना अतिथिमस्य योनौ व्रीदाय शोचिराहुतस्य वृष्णः	५ [३]

सुसंहकृ तै स्वनीकृ प्रतीकृ वि यद् रुक्मो न रोचत उपक्रे ।
 द्विवो न तै तन्यतुरेति शुष्मं ध्विरो न नृरः प्रति चक्षि भानुम्
 यथा वः स्वाहाग्ने दाशेन परीक्षाभिर्धृतवद्विध्व ह्येयः ।
 तेभिर्नो अग्ने अमितैर्महोभिः शतं पूभिरायन्तीभिर्नि पाहि

या वा ते सन्ति वृशुपे अधृष्ट्या गिरो वा यामिर्नृवर्तारुरुष्याः ।
 तामिर्नः सूनो सहसो नि पाहि स्मत् सूरीञ्जरितृञ्जातवेदः ८
 निर्यत् पूतेव स्वार्धितिः शुचिर्गात् स्वया कृपा तन्वाङ् रोचमानः ।
 आ यो मात्रोरुशेन्यो जनिष्ट देवयज्याय सुक्रतुः पावकः ९
 एता नो अग्ने सौभगा दिव्यीह्यपि क्रतुं सुचेतसं वतेम ।
 विश्वा स्तोतृभ्यो गृणते च सन्तु यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः १० [४] (३६)

(४)

१० मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र वः शुक्राय भानवे भरध्वं हव्यं मतिं चाग्नये सुपूतम् ।
 यो देव्यानि मानुषा जनुष्यन्तर्विश्वानि विद्वाना जिगाति १
 स गृत्सो अग्निस्तरुणाश्चिदस्तु यतो यविष्टो अजनिष्ट मातुः ।
 सं यो वना युवते शुचिदन् भूरि चिदन्ना समिदन्ति सद्यः २
 अस्य देवस्य संसद्यनीके यं मतांसः श्येतं जगृभ्रे ।
 नि यो गृभं पौरुषेयीमुवोचं दुरोकमग्निरायवे शुशोच ३
 अयं कविरकविषु प्रचेता मर्तप्वग्निरमृतो नि धायि ।
 स मा नो अत्र जुहुरः सहस्वः सदा त्वे सुमनसः स्याम ४
 आ यो योनिं देवकृतं ससाद् क्रत्वा ह्यग्निरमृतो अतारीत ।
 तमोपधीश्च वनिनश्च गर्भं भूमिश्च विश्वधायसं विभर्ति ५ [५]

ईशे ह्यग्निरमृतस्य भूरे—रीशे रायः सुवीर्यस्य दातोः ।
 मा त्वा वयं सहसावन्नवीरा माप्सवः परि षदाम मादुवः ६
 परिषद्यं ह्यरणस्य रेवणो नित्यस्य रायः पतयः स्याम ।
 न शेषो अग्ने अन्यजातमस्त्यचेतानस्य मा पथो वि दुक्षः ७
 नहि ग्रभारणः सुशेवो ऽन्योदयो मनसा मन्तवा उ ।
 अधा चिदोकः पुनरित स एत्या ऽऽ नो वाज्यभीषाळेतु नव्यः ८
 त्वमग्ने वनुष्यतो नि पाहि त्वमुं नः सहसावन्नवद्यात् ।
 सं त्वा ध्वस्मन्वदुभ्येतु पाथः सं रयिः स्पृहयाप्यः सहस्री ९ (५५)

एता नो अग्ने सौभगा दिङ्दीह्यपि क्रतुं सुचेतसं वतेम ।

विश्वा स्तोतृभ्यो गृणते च सन्तु यूयं पात स्वस्तिभिः सर्वा नः

१० [६] (५६)

(५)

९ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वैश्वानरोऽग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्राग्रये त्वसे भरध्वं गिरं द्विवो अरतये पृथिव्याः ।

यो विश्वेषाममृतानामुपस्थे वैश्वानरो वावृधे जांगुवद्भिः

१

पृष्टो द्विवि धाप्याग्निः पृथिव्यां नेता सिन्धूनां वृषभः स्तिर्यानाम् ।

स मानुषीरभि विशो वि भाति वैश्वानरो वावृधानो वरेण

२

त्वद् भिया विश आयन्नसिक्ती रसमना जहतीर्भोजनानि ।

वैश्वानर पूरवे शोशुचानः पुरो यदग्ने दुरयन्नदीदेः

३

तव त्रिधातुं पृथिवी उत द्यौ वैश्वानर व्रतमग्ने सचन्त ।

त्वं भासा रोदसी आ तन्था ऽजग्नेण शोचिया शोशुचानः

४

त्वामग्ने हरितो वावशाना गिरः सचन्ते धुनयो घृताचीः ।

पतिं कृष्टीनां रथ्यं रयीणां वैश्वानरमुषसां केतुमह्वाम्

५ [७]

त्वे असुर्युं वसवो न्यृण्वन् क्रतुं हि ते मित्रमहो जुपन्त ।

त्वं दस्युरोक्तसो अग्र आज उरु ज्योतिर्जनयन्नार्याय

६

स जायमानः परमे व्योमन् वायुर्न पाथः परिं पासि सद्यः ।

त्वं भुवना जनयन्नभि क्रन्नपत्याय जातवेदो दशस्यन्

७

तामग्ने अस्मे इषमेरयस्व वैश्वानर द्युमतीं जातवेदः ।

यया राधुः पिन्वाति विश्ववार पृथु श्रवो द्वाशुषे मत्याय

८

तं नो अग्ने मघवन्ध्वः पुरुक्षुं रयिं नि वाजं श्रुत्यं युवस्व ।

वैश्वानर महि नः शर्म यच्छ रुद्रेभिरग्ने वसुभिः सजोपाः

९ [८] (६५)

(६)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वैश्वानरोऽग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र सत्राजो असुरस्य प्रशस्तिं पुंसः कृष्टीनामनुनाद्यस्य ।

इन्द्रस्येव प्र त्वसंस्कृतानि वन्दे दारुं वन्दमानो विवक्षि

१

(६३)

कविं केतुं धासिं भानुमद्रे—हिन्वन्ति शं राज्यं रोदस्योः ।
 पुंरुदरस्य गीर्भिरा विवासे ऽग्नेर्वतानि पुर्व्या महानि २
 न्यक्रतून् ग्रथिनो मृधवाचः पर्णोरश्रद्धाँ अवृधाँ अयुजान् ।
 प्रप्र तान् दस्यूरग्निर्विवाय पूर्वश्वकारपरौ अयज्यून ३
 यो अपाचीने तमसि मदन्तीः प्राचीश्वकार नृतमः शर्चीभिः ।
 तमीशानं वस्वो अग्निं गृणीषे ऽनानतं दमयन्तं पृतन्यून ४
 यो देह्योऽ अनमयद् वधस्यै र्यो अर्धपत्नीरुपसश्वकार ।
 स निरुध्या नहुपो यत्नो अग्निर्विशश्वके बलिहतः सहोभिः ५
 यस्य शर्मन्नुप विश्वे जनांस एवैस्तस्थुः सुमतिं भिक्षमाणाः ।
 वैश्वानरो वरमा रोदस्यो राग्निः संसाद् पित्रोरुपसथम् ६
 आ देवो ददे बुध्याऽ वसूनि वैश्वानर उदिता सूर्यस्य ।
 आ समुद्रादवरादा परस्मा दाग्निर्ददे दिव आ पृथिव्याः ७ [९] (७१)

(७)

७ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र वो देवं चित् सहसानमग्निमश्वं न वाजिनं हिषे नमोभिः ।
 भवां नो दूतो अध्वरस्य विद्वान् तमना देवेषु विविदे मितदुः १
 आ याह्यग्ने पथ्याऽ अनु स्वा मन्द्रे देवानां सख्यं जुषाणः ।
 आ सानु शुष्मैर्नदयन् पृथिव्या जम्भेभिर्विश्वमुशध्रग्वनानि २
 प्राचीनो यज्ञः सुधितं हि बर्हिः प्रीणीते अग्निरीद्वितो न होता ।
 आ मातरा विश्ववारि हुवानो यतो यविष्ठ जज्ञिषे सुशेवः ३
 सद्यो अध्वरे रथिरं जनन्त मानुषासो विचेतसो य एषाम् ।
 विशामंधायि विश्रपतिर्दुरोणेऽ ऽग्निर्मन्द्रो मधुवचा क्रतावा ४
 असादि वृतो वह्निराजगन्वा नग्निर्ब्रह्मा नृपदने विधर्ता ।
 द्यौश्च यं पृथिवी वावृधाते आ यं होता यजति विश्ववारम् ५
 एते द्युन्नेभिर्विश्वमातिरन्त मन्त्रं ये वारं नर्या अतक्षन् ।
 प्र ये विशस्तिरन्त श्रोषमाणा आ ये मे अस्य दीर्घयचूतस्य ६ (७८)

नू त्वामग्र ईमहे वसिष्ठा ईशानं सूनो सहस्रो वसूनाम् ।
इषं स्तोतृभ्यो मघवन्द्य आनङ् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

७ [१०] (७९)

(८)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

इन्धे राजा समर्यो नमोभिर्यस्य प्रतीकमाहुतं धृतेन ।
नरो हव्येभिरीळते सबाध आग्रिरग्र उपसामशोचि १
अयमुष्य सुमहौ अवेदि होता मन्द्रो मनुषो यद्वो अग्निः ।
वि भा अंकः समृजानः पृथिव्यां कृष्णपविरोषधीभिर्वक्षे २
कर्या नो अग्रे वि वंसः सुवृक्तिं कामुं स्वधामृणवः शस्यमानः ।
कदा भवेम पतयः सुदत्र रायो वन्तारो दुष्टरस्य साधोः ३
प्रप्रायमग्निर्मरतस्य शृण्वे वि यत् सूर्यो न रोचते बृहद् भाः ।
अभि यः पूरुं पृतनासु तस्थौ द्युतानो दैव्यो अतिथिः शुशोच ४
असन्नित्वे आहवनानि भूरि भुवो विश्वेभिः सुमन्ना अनीकैः ।
स्तुतश्चिदग्ने शृण्विषे गृणानः स्वयं वर्धस्व तन्वं सुजात ५
इदं वचः शतसाः संसहस्रमुद्रग्रये जनिपीष्ट द्विवर्हाः ।
शं यत् स्तोतृभ्यं आपये भवति द्युमर्दमीव्चातनं रक्षोहा ६
नू त्वामग्र ईमहे वसिष्ठा ईशानं सूनो सहस्रो वसूनाम् ।
इषं स्तोतृभ्यो मघवन्द्य आनङ् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ७ [११] (८३)

(९)

६ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अवोधि जार उपसामुपस्था द्रोता मन्द्रः कवितमः पावकः ।
दधाति केतुमुभयस्य जन्तो हव्या देवेषु द्रविणं सुकृत्सु १
स सुकृतुर्यो वि दुरः पणीनां पुनानो अकं पुरुभोजसं नः ।
होता मन्द्रो विशां दमूना स्तिरस्तमो ददृशे राम्याणाम् २
अमूरः कविरदिति विवस्वान् त्सुसंसन्मित्रो अतिथिः शिवो नः ।
चित्रभानुरुपसां भात्यग्रे ऽपां गर्भः प्रस्व आ विवेश ३
इळिन्यो वो मनुषो युगेषु समनगा अशुचज्जातवेदाः ।
सुसंहशा भानुना यो विभाति प्रति गावः समिधानं बुधन्त ४ (९०)

अग्नें याहि द्रुत्यं॑ मा रिषण्यो देवाँ अच्छां ब्रह्मकृतां गुणनं ।
 सरस्वतीं मरुतो अश्विनापो यक्षि देवान् रत्नधेयाय विश्वान्
 त्वामग्ने समिधानो वसिष्ठो जरुथं हन् यक्षि राये पुरंधिम् ।
 पुरुणीथा जातवेदो जरस्व यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

५

६ [१२] (११)

(१०)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

उपो न जारः पृथु पाजो अश्रेद् दर्विद्युतद् दीद्यच्छोशुचानः ।
 वृषा हरिः शुचिरा भाति भासा धियो हिन्वान उग्रतीरजीगः
 स्वर्णं वस्तोरुपसामरोचि यज्ञं तन्वाना उशिजो न मन्म ।
 देव आ वि विद्वान् इवद् दूतो देवयाद्या वनिष्ठः
 गिरो मतयो देवयन्तीं रग्निं यन्ति द्रविणं भिक्षमाणाः ।
 सुसंहशं सुप्रतीकं स्वश्र्वं हव्यवाहमरतिं मानुपाणाम्
 इन्द्रं नो अग्ने वसुभिः सजोषा रुद्रं रुद्रेभिरा वहा बृहन्तम् ।
 आदित्येभिरदितिं विश्वजन्यां बृहस्पतिमृक्कभिर्विश्ववारम्
 मन्द्रं होतारमुशिजो यविष्ठमग्निं विश ईळते अध्वरेषु ।
 स हि क्षपावाँ अर्भवद् रयीणा मतन्द्रो दूतो यजथाय देवान्

१

२

३

४

५ [१३] (१७)

(११)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

महाँ अस्यध्वरस्य प्रकेतो न क्रुते त्वदमृतां मादयन्ते ।
 आ विश्वेभिः सरथं याहि देवैर्न्यग्ने होता प्रथमः सवेह
 त्वामीळते अजिरं द्रुत्याय हविष्मन्तः सद्रुमिन्मानुपासः ।
 यस्य देवैरासदो बर्हिरग्ने ऽहान्यस्मै सुदिना भवन्ति
 त्रिश्रिदुक्तोः प्र चिकितुर्वसूनि त्वे अन्तर्दुशुषे मर्त्याय ।
 मनुष्वदग्न इह यक्षि देवान् भवा नो दूतो अभिशस्तिपावा
 अग्निरीशे बृहतो अध्वरस्याऽग्निर्विश्वस्य हविषः कृतस्य ।
 क्रतुं ह्यस्य वसवो जुषन्ताऽथा देवा दधिरे हव्यवाहम्

१

२

३

४

(१०१)

आग्नें वह हविरर्थाय देवा निन्द्रज्येष्ठास इह मादयन्ताम् ।
इमं युजं द्विवि देवेषु धेहि यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

५ [१४] (२०२)

(१२)

३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अगन्म महा नमसा यविष्ठं यो जुदाय सभिन्द्रः स्वे दुरोणे ।
चित्रभानुं रोदसी अन्तरुर्वी स्वाहुतं विश्वतः प्रत्यश्रम्
स महा विश्वा दुरितानि साहा नग्निः ष्ट्वे दम आ जातवेदाः ।
स नो रक्षिषद् दुरिताद्वृथा वृस्मान् गूणत उत नो मघोनः
त्वं वरुण उत मित्रो अग्ने त्वां वर्धन्ति मतिभिर्वसिष्ठाः ।
त्वे वसु सुषणनानि सन्तु यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

१

२

३ [१५] (२०५)

(१३)

३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वैश्वानरोऽग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्राग्रये विश्वशुचं धियंधे ऽसुरे मन्म धीतिं भरध्वम् ।
भरं हविर्न ब्रह्मिषिं प्रीणानो वैश्वानराय यतये मतीनाम्
त्वमग्ने शोचिषा शोशुचान् आ रोदसी अपृणा जायमानः ।
त्वं देवा अभिशस्तेरमुश्वो वैश्वानर जातवेदो महित्वा
जातो यदग्ने भुवना व्यर्यः पशन् न गोपा इर्यः परिज्मा ।
वैश्वानर ब्रह्मणे विन्द गातुं यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

१

२

३ [१६] (२०८)

(१४)

३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् । १ वृद्धती ।

सामिधा जातवेदसे देवाय देवहृतिभिः ।
हविर्भिः शुक्रशोचिषे नमस्विनो वयं दाशेनाग्रये
वयं ते अग्ने सामिधा विधेम वयं दाशेम सुष्टुती यजत्र ।
वयं घृतेनाध्वरस्य होत वयं देव हविषा भद्रशोचे
आ नो देवेभिरुप देवहृति मग्ने वाहि वर्षदृति जुषाणः ।
तुभ्यं देवाय दाशतः स्पान यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

१

२

३ [१७] (२११)

अग्नें याहि द्रव्यं॑ मा रिषण्यो देवाँ अच्छां ब्रह्मकृतां गुणेन ।
 सरस्वतीं मरुतो अश्विनापो यक्षि देवान् रत्नधेयाय विश्वान्
 त्वामग्ने समिधानो वसिष्ठो जह्वथ हन् यक्षि राये पुरंधिम् ।
 पुरुणीथा जातवेदो जरस्व यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

५

६ [१२] (१२)

(१०)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

उपो न जारः पृथु पाजो अश्रेद् दर्विद्युतद् दीद्यच्छोशुचानः ।
 वृषा हरिः शुचिरा भाति भासा धियो हिन्वान उंशतीरजीगः
 स्वर्णं वस्तोरुपसामरोचि यज्ञं तन्वाना उशिजो न मनमं ।
 अग्निर्जन्मानि देव आ वि विद्वान् इवद् दूतो देवयात्रा वनिष्ठः
 अच्छा गिरो मृतयो देवयन्तीं रग्निं यन्ति द्रविणं भिक्षमाणाः ।
 सुसंद्दशं सुप्रतीकं स्वञ्चं हव्यवाहमरुतिं मानुषाणाम्
 इन्द्रं नो अग्ने वसुभिः सजोषा रुद्रं रुद्रेभिरा वहा बृहन्तम् ।
 आदित्येभिरदितिं विश्वजन्यां बृहस्पतिमृकभिर्विश्ववारम्
 मन्द्रं होतारमुशिजो यविष्ठमग्निं विश ईळते अध्वरेषु ।
 स हि क्षपावाँ अभवद् रयीणा मतन्द्रो दूतो यजथाय देवान्

१

२

३

४

५ [१३] (११)

(११)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

महो अस्यध्वरस्य प्रकेतो न ऋते त्वदुमृता मादयन्ते ।
 आ विश्वेभिः सरथं याहि देवै न्येग्रे होतां प्रथमः संकुह
 त्वामीळते अजिरं द्रव्याय हविष्मन्तः सदुमिन्मानुषासः ।
 यस्य देवैरासदो बर्हिरग्ने ऽहान्यस्मै सुदिना भवन्ति
 त्रिश्रिदुक्तोः प्र चिकितुर्वसूनि त्वे अन्तर्दाशुषे मर्त्याय ।
 मनुष्वर्दग्न इह यक्षि देवान् भवां नो दूतो अभिशस्तिपावां
 अग्निरीशे बृहतो अध्वरस्या ऽग्निर्विश्वस्य हवियः कृतस्य ।
 ऋतुं ह्यस्य वसवो जुपन्ता ऽथा देवा दाधिरे हव्यवाहम्

१

२

३

४

(१०१)

त्वमग्ने गृहपति—स्त्वं होता नो अध्वरे ।	
त्वं पोता विश्ववार प्रचेता यक्षि वेषि च वार्यम्	५
कृधि रत्नं यजमानाय सुक्रतो त्वं हि रत्नधा असि ।	
आ न ऋते शिशीहि विश्वमृत्विजं सुशंसो यश्च दक्षते	६ [२१]
त्वे अग्ने स्वाहुत प्रियासः सन्तु सूर्यः ।	
यन्तारो ये मघवानो जनाना—मूर्वान् दर्यन्त गोनाम्	७
येषामिळा घृतहस्ता दुरोण आँ अपि प्राता निषीदति ।	
ताँस्त्रायस्व सहस्य द्रुहो निदो यच्छा नः शर्म दीर्घश्रुत्	८
स मन्द्रया च जिह्या वहिरासा विदुष्टरः ।	
अग्ने रयि मघर्वन्नो न आ वह हव्यदाति च सूदय	९
ये राधांसि द्रुत्यश्वया मघा कामेन श्रवसो महः ।	
ताँ अंहसः पिपृहि प्रतृभिष्टं शतं पूभिर्विष्ण्य	१०
देवो वो द्रविणोदाः पूर्णा विवण्ट्यासिचम् ।	
उद् वाँ सिञ्चध्वमुप वा पृणध्व—मादिद् वोँ देव ओहते	११
तं होतारमध्वरस्य प्रचेतसं वहिँ देवा अकृण्वत ।	
दधाति रत्नं विधते सुवीर्यं—मग्निर्जनाय वाशुपे	१२ [२२] (२३८)

(१७)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्टः । अग्निः । उपश विष्टुप् ।

अग्ने भवं सुषमिधा समिन्द्र उत वहिँरुर्विया वि स्तृणीताम्	१
उत द्वारं उशतीर्वि श्रयन्ता—मुत देवाँ उशत आ बहेह	॥१॥ २
अग्ने बीहि हविषा यक्षि देवान् त्वध्वरा कुणुहि जातवेदः	३
स्वध्वरा करति जातवेदा यक्षद् देवाँ अमृतान् पिप्रचञ्च	॥२॥ ४
वंस्व विश्वा वार्याणि प्रचेतः सत्या भवन्त्साशिषो नो अद्य	५
त्वाम् ते दधिरे हव्यवाहँ देवातो अद्य ऊर्ज आ नरात्म	॥३॥ ६
ते तं देवाय दशतः स्याम महो नो रत्ना वि दंध इयानः	॥४॥ ७ [२३] (२४८)

(१५)

१५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । गायत्री ।

उपसद्याय मीळ्हुषं आस्ये जुहुता हविः	।	यो नो नेदिंष्टुमाप्यम्	१
यः पञ्च चर्षणीराभि निपसाद् दमेदमे	।	कृविर्गृहपतिर्युवा	२
स नो वेदो अमात्यं मग्नी रक्षंतु विश्वतः	।	उतास्मान् पात्वंहसः	३
नवं नु स्तोममग्रये दिवः श्येनार्य जीजनम्	।	वस्वः कुविद् वनाति नः	४
स्पर्हा यस्य श्रियो हृशे रयिर्वीरवतो यथा	।	अग्रे यज्ञस्य शोचतः	५ [१८]

सेमां वेतु वपङ्कति मग्निर्जुपत नो गिरः	।	यजिष्ठो हव्यवाहनः	६
नि त्वां नक्ष्य विशपते द्युमन्तं देव धीमहि	।	सुवीरमग्न आहुत	७
क्षप उल्लश्च दीदिहि स्वग्नयस्त्वया वयम्	।	सुवीरस्त्वमस्मयुः	८
उपं त्वा सातये नरो विप्रांसो यन्ति धीतिभिः	।	उपाक्षरा सहास्रिणी	९
अग्नी रक्षांसि सेधति शुक्रशोचिरमर्त्यः	।	शुचिः पावक ईड्यः	१० [१९]

स नो राधास्या भरे शानः सहसो यहो	।	भगश्च दातु वार्यम्	११
त्वमग्ने वीरवद् यशो देवश्च सविता भगः	।	दितिश्च दाति वार्यम्	१२
अग्रे रक्षां णो अंहसः प्रतिं षम देव रीषतः	।	तपिष्ठैरजरो दह	१३
अधा मही न आयस्य नाधृष्टो नृपीतये	।	पूर्भवा शतभुजिः	१४
त्वं नः पाह्यंहसो दोषावस्तरवायतः	।	दिवा नक्तमदाभ्य	१५ [२०] [१६]

(१६)

१२ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अग्निः । प्रगाथः (=विषमा वृहती, समा सतोवृहती) ।

एना वो अग्निं नर्मसो जौ नपातमा हुवे ।	
प्रियं चेतिष्ठमरतिं स्वध्वरं विश्वस्य द्रुतममृतम्	१
स योजते अरुपा विश्वभोजसा स दुद्रवत् स्वाहुतः ।	
सुत्रह्मा यज्ञः सुशमी वसूनां देवं राधो जनानाम्	२
उदस्य शोचिरस्था दाजुह्वानस्य मीळ्हुषः ।	
उद् धूमासो अरुपासो दिविस्पृशः समग्निभिन्धते नरः	३
तं त्वां दूतं कृण्महे यशस्तमं देवां आ वीतये वह ।	
विश्वा सूनो सहसो मर्तुभोजना रास्व तद् यत् त्वेमहे	४ (१७)

त्वमग्ने गृहपतिस्त्वं होता नो अध्वरे ।	
त्वं पोता विश्ववार प्रचेता यक्षि वेधि च वार्यम्	५
कृधि रत्नं यजमानाय सुक्रतो त्वं हि रत्नधा असि ।	
आ न ऋते शिशीहि विश्वमृत्विजं सुशंसो यश्च दक्षते	६ [२१]
त्वे अग्ने स्वाहुत प्रियासः सन्तु सूरयः ।	
यन्तारो ये मघवानो जनाना मूर्वान् दर्यन्त गोनाम्	७
येषामिळा घृतहस्ता दुरोण आ अपि प्राता निषीदति ।	
तांस्त्रायस्व सहस्य द्रुहो निदो यच्छा नः शर्म दीर्घश्रुत्	८
स मन्द्रया च जिह्वया वह्निरासा विदुष्टरः ।	
अग्ने रयि मघवन्धो न आ वह हव्यदातिं च सूदय	९
ये राधांसि ददृत्यश्र्या मघा कामेन श्रवसो महः ।	
तां अंहसः पिपृहि पृथुभिष्टं शतं पूभिरीविष्म्य	१०
देवो वो द्रविणोदाः पूर्णा विवष्ट्यासिचम् ।	
उद् वा सिञ्चध्वमुप वा पृणध्वमादिद् वो देव ओहते	११
तं होतारमध्वरस्य प्रचेतसं वह्निं देवा अकृण्वत ।	
दधाति रत्नं विधते सुवीर्यं मग्निर्जनाय द्वाशुपे	१२ [२२] (१३८)

(१७)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्टः । अग्निः । द्विपदा त्रिष्टुप् ।

अग्ने भव सुषमिधा समिद्ध उत वह्निरुर्विया वि स्तृणीताम्		१
उत द्वार उशतीर्वि श्रयन्ता मुत देवा उशत आ वहहेह	॥१॥	२
अग्ने वीहि हविषा यक्षि देवान् त्वध्वरा कृणुहि जातवेदः		३
स्वध्वरा करति जातवेदा यक्षद् देवा अमृतां पिप्रयञ्च	॥२॥	४
वंस्व विश्वा वार्याणि प्रचेतः सत्या भवन्त्वाशिपो नो अद्य		५
त्वामु ते दधिरे हव्यवाहं देवासो अग ऊर्ज आ नपातम्	॥३॥	६
ते ते देवाय दार्शतः स्याम महो नो रत्ना वि दध इयानः	॥४॥	७ [२३] (१३५)

(१५)

१५ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । अग्निः । गायत्री ।

उपसर्थाय मीळ्हुषं	आस्ये जुहुता हविः	।	यो नो नेदिष्ठुमाप्यम्	१
यः पञ्च चर्पणीरामि	निपुसाद् इमेदमे	।	कृविर्गृहर्पतियुवा	२
स नो वेदो अमात्य-	मग्नी रक्षतु विश्वतः	।	उतास्मान् पात्वंहसः	३
नवं नु स्तोममग्रये	दिवः श्येनार्य जीजनम्	।	वस्वः कृविद् वनाति नः	४
स्पर्हा यस्य थियो हृशे	रथिर्वीरवतो यथा	।	अग्रं यज्ञस्य शोचतः	५ [१८]

सेमां वेतु वपद्वृति-	मग्निर्जुपत नो गिरः	।	यजिष्ठो ह्य्युवाहनः	६
नि त्वा नक्ष्य विस्पते	द्यूमन्तं देव धीमहि	।	सुवीरमग्न आहुत	७
क्षप उन्नश्च दीदिहि	स्वग्नयस्त्वया वयम्	।	सुवीरस्त्वमस्मयुः	८
उप त्वा सातये नरो	विशासो यन्ति धीतिभिः	।	उपाक्षरा सहस्रिणी	९
अग्नी रक्षांसि सेधति	शुक्रशोचिरमर्त्यः	।	शुचिः पात्रक इड्यः	१० [१९]

स नो राधास्या भरे-	शानः सहसो यहो	।	मगश्च दातु वार्यम्	११
त्वमग्ने वीरवद् यशो	देवश्च सविता भगः	।	दितिश्च दाति वार्यम्	१२
अग्ने रक्षा णो अंहसः	प्रति षम देव रीपतः	।	तारिष्ठैरुररो इह	१३
अधा मही न आयस्य-	नाधृष्टो नृपीतये	।	पूर्मवा ज्ञतमृजिः	१४
त्वं नः पाव्हंसो	दोषावस्तरवायतः	।	दिवा नक्तमदाम्य	१५ [२०] १६

(१६)

१६ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । अग्निः । प्रगाथः (= विषमा वृद्धी, समा सतोवृद्धी) ।

एना वीं अग्निं नमसो-	जां नपातमा हुवे ।			
प्रियं चैतिष्ठमरतिं	स्वध्वरं विश्वस्य द्रुतममृतम्			१
स योजते अरुपा	विश्वभोजसा स दुद्रवत् स्वाहुतः ।			
सुवह्या यज्ञः सुशमी	वमृनां देवं राधो जनानाम्			२
उदस्य शोचिरस्था	दानुह्वानस्य मीळ्हुषः ।			
उद् धूमासो अरुपासो	द्विस्प्रृशः समग्निमिन्धते नरः			३
तं त्वा द्रुतं कृण्महे	यशस्तमं देवा आ वीतये वह ।			
विश्वा मृनो सहसो	प्रतमोजना रास्व तद् यत् त्वेमहे			४ (१३०)

वि सुद्यो विश्वा हंहितान्येषा—मिन्द्रः पुरः सहसा सप्त ददः । व्यानवस्य तृत्सवे गयं भा—ग्जेष्म पूरुं विदथे मृधवाचम्	१३
नि गन्ववोऽनवो दुह्यवश्च षष्टिः शता सुपुपुः षट् सहस्रा । षष्टिर्वीरासो अधि षट् दुवोयु विश्वेदिन्द्रस्य वीर्या कृतानि	१४
इन्द्रेणैते तृत्सवो वेविपाणा आपो न सृष्टा अध्वन्त नीचीः । दुमित्रासः प्रकलविन्मिमाना जहुर्विश्वा नि भोजना सुदासे	१५ [२६]
अर्ध वीरस्य शृतपामनिन्द्रं परा शर्धन्तं नुनुदे अभि क्षाम् । इन्द्रो मन्युं मन्युभ्यो मिमाय भेजे पथो वर्तनिं पत्यमानः	१६
आध्रेण चित् तद्रेकं चकार सिंहं चित् पत्वेना जघान । अव स्रक्तीर्वेश्यावृश्चदिन्द्रः प्रायच्छद् विश्वा भोजना सुदासे	१७
शश्वन्तो हि शत्रवो रारधुष्टे भेदस्य चिच्छर्धतो विन्दु रन्धिम् । मर्ता एनः स्तुवतो यः कृणोति त्रिभं तस्मिन् नि जहि वज्रमिन्द्रं	१८
आवदिन्द्रं यमुना तृत्सवश्च प्रात्रं भेदं सर्वताता मुपायत् । अजासश्च शिरवो यक्षवश्च बलिं शीर्षाणि जभुरश्वयानि	१९
न त इन्द्र सुमतयो न रायः संचक्षे पूर्वा उषसो न नूताः । देवकं चिन्मान्यमानं जघन्था—ऽव त्मना ब्रूहतः शश्वरं भेत्	२० [२७]
प्र ये गृहादर्ममदुस्त्वाया पराशरः शतयातुर्वसिष्ठः । न ते भोजस्य सख्यं मृषन्ता—ऽधा सूरिभ्यः सुदिना व्युच्छान्	२१
द्वे नप्तुर्दुर्ववतः शते गो—र्धा रथा वधूमन्ता सुदासः । अहंन्नग्रे पैजवनस्य दानं होतेव सन्न पर्येमि रेभन्	२२
चत्वारो मा पैजवनस्य दानाः स्मर्दिष्टयः कृशनिनो निरेके । ऋञ्जासो मा पृथिविष्ठाः सुदास—स्तोकं तोकाय श्रवसे वहन्ति	२३
यस्य श्रवो रोदसी अन्तरुर्वी शीर्ष्णीशीर्ष्णी विवभाजा विभक्ता । सुतेदिन्द्रं न स्रवतो गृणान्ति नि युध्यामधिर्मशिशानुभीके	२४
इमं नरो मरुतः सश्रतानु दिवोदासं न पितरं सुदासः । अविष्टना पैजवनस्य केतं दृणाशं क्षत्रमजरं दुवोयु	२५ [२८](१७०)

(१८)

[द्वितीयोऽनुवाकः ॥२॥ सू० १८-३३]

२५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रः, २२-२५ सुदाः पैतवतः । त्रिष्टुप् ।

- त्वे ह यत् पितरंश्चिन्न इन्द्र विश्वां वामा जरितारो असन्वन् ।
 त्वे गावः सुदुद्यास्त्वे ह्यश्वास्त्वं वसुं देवयते वनिष्ठः १
- राजेव हि जनिभिः क्षेप्येवाऽव्युभिरभि त्रिदुष्कृविः सन् ।
 पिशा गिरो मघवन् गोभिरश्वैस्त्वायतः शिशीहि राये अस्मान् २
- इमा उ त्वा पस्पृधानासो अत्र मन्द्रा गिरो देवयन्तीरुप स्थुः ।
 अर्वाचीं ते पथ्या राय एतु स्याम ते सुमताविन्द्र शर्मन् ३
- धेनुं न त्वां सूयवसे दुदुक्षन्नृप ब्रह्माणि समृजे वसिष्ठः ।
 त्वामिन्मे गोपतिं विश्व आहा ऽऽ न इन्द्रः सुमतिं गन्त्वच्छ ४
- अर्णांसि चित् पप्रथाना सुदास इन्द्रो गाधान्यकृणोत् सुपारा ।
 शर्धन्तं शिभ्युमचर्थस्य नव्यः शापं सिन्धूनामकृणोदशस्तीः ५ [२४]
- पुरोळा इत् तुर्वशो यक्षुरासीद् राये मत्स्यासो निशिता अर्पीव ।
 श्रुष्टिं चक्रुर्भृगवो द्रुह्यवश्च सखा सखायमतरद् विपूचोः ६
- आ पक्थासो भलानसो भनन्ता ऽलिनासो विषाणिनः शिवासः ।
 आ योऽनयत् सधमा आर्यस्य गव्या तृत्सुभ्यो अजगन् युधा नृन् ७
- दुराध्योऽर्दिंतिं सेवयन्तो ऽचेतसो वि जंगृभ्रे परुष्णीम् ।
 महाविन्व्यक् पृथिवीं पत्यमानः पशुष्कृविरंशयच्चायमानः ८
- इयुरर्थं न न्यर्थं परुष्णीमाशुश्चनेदभिपित्वं जंगाम ।
 सुदास इन्द्रः सुतुकां अमित्रा नरन्धयन्मानुषे वधिवाचः ९
- इयुर्गावो न यवसादगोपा यथाकृतमभि मित्रं चितासः ।
 पृथिगावः पृथिनिप्रेपितासः श्रुष्टिं चक्रुर्नियुतो रन्तयश्च १० [२५]
- एकं च यो विंशतिं च श्रवस्या वैकर्णयोर्जनान् राजा न्यस्तः ।
 दुस्मो न सद्भन् नि शिशाति बर्हिः शूरः सर्गमकृणोदिन्द्र एषाम् ११
- अर्धं श्रुतं क्वपं वृद्धमप्स्वन्तु द्रुह्यं नि वृणुग्वञ्जवाहुः ।
 वृणाना अत्र सख्याय सख्यं त्वायन्तो ये अमदन्नन्तु त्वा १२ (१५७)

वि सद्यो विश्वा हंहितान्येषा—मिन्द्रः पुरः सहसा सप्त दर्दः । व्यानवस्य तृत्सवे गयं भाग्जेष्म पूरं विदथे मूधवाचम्	१३
नि गव्यवोऽर्नवो द्रुह्यवश्च षष्टिः शता सुषुपुः पद् सहस्रा । षष्टिर्वारासो अधि पद् दुवोयु विश्वेदिन्द्रस्य वीर्यां कृतानि	१४
इन्द्रेणैते तृत्सवो वेविषाणा आपो न सृष्टा अधवन्त नीचीः । दुर्मित्रासः प्रकलविन्मिमाना जहुर्विश्वा नि भोजना सुदासे	१५ [२६]
अर्धं वीरस्य शृतपामनिन्द्रं परा शर्धन्तं नुनुदे अभि क्षाम् । इन्द्रो मनुं मनुम्यो मिमाय भेजे पथो वर्तनिं पत्यमानः	१६
आध्रेण चित्र तद्वेकं चकार सिंह्यं चित्र पेट्वेना जघान । अव सक्तीर्वेश्यावृश्चदिन्द्रः प्रायच्छद् विश्वा भोजना सुदासे	१७
शश्वन्तो हि शत्रवो रारधुष्टे भेदस्य चिच्छर्धतो विन्दु रन्धिम । मर्ता एनः स्तुवतो यः कृणोति तिग्मं तस्मिन् नि जहि वज्रमिन्द्रं	१८
आवदिन्द्रं यमुना तृत्सवश्च प्रात्र भेदं सर्वताता मुपायत् । अजासश्च शिग्रवो यक्षवश्च बलिं शीर्षाणि जभ्रुश्रयानि	१९
न तं इन्द्र सुमतयो न रायः संचक्षे पूर्वा उषसो न नूताः । देवकं चिन्मान्यमानं जघन्था—ऽव त्मना बृहतः शम्बरं भेत्	२० [२७]
प्र ये गृहादममदुस्त्वाया पराशरः शतयातुर्वसिष्ठः । न ते भोजस्यं सख्यं मृषन्ता—ऽधा सूरिभ्यः सुदिना व्युच्छान्	२१
द्वे नप्तुर्दुववतः शते गोर्द्वा रथा बधूमन्ता सुदासः । अहन्नग्ने पैजवनस्य दानं होतैव सद्म पर्यमि रेभन्	२२
चत्वारो मा पैजवनस्य दानाः स्मर्हिष्टयः कृशनिनो निरेके । ऋजासो मा पृथिविष्ठाः सुदास—स्तोकं तोकाय श्रवसे वहन्ति	२३
यस्य श्रवो रोदसी अन्तरुर्वी शीर्षोशीर्षो विब्रभाजा विभक्ता । सत्तेदिन्द्रं न स्रवतो गृणान्ति नि युध्यामधिमशिशद्भीके	२४
इमं नरो मरुतः सश्वतानु दिवोदासं न पितरं सुदासः । अविष्टना पैजवनस्य केतं दूणाशं क्षत्रमजरं दुवोयु	२५ [२८](१७०)

(१९)

११ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

यस्तिग्मशृङ्गो वृषभो न भीम एकः कृष्ठीश्र्यावयति प्र विश्वाः ।	
यः शश्वतो अदाशुषो गर्यस्य प्रयन्तासि सुष्वितराय वेदः	१
त्वं ह त्यदिन्द्र कुत्समावः शुश्रूषमाणस्तन्वां समर्थं ।	
दासं यच्छुष्णं कुर्यवं न्यस्मा अरन्धय आर्जुनेयाय शिक्षन्	२
त्वं धृष्णो धृपता वीतहृद्यं प्रात्रो विश्वाभिरुतिभिः सुदासम् ।	
प्र पौरुकुत्सिं त्रसदस्युमावः क्षेत्रसाता वृत्रहृत्वेषु पुरुम्	३
त्वं नृभिर्नृमणो देववीतौ भूरीणि वृत्रा हृयंश्च हंसि ।	
त्वं नि दस्युं चुभुरिं धुनिं चाऽस्वापयो दृभीतये सुहन्तुं	४
तव च्यौत्नानि वज्रहस्त तानि नव यत् पुरो नवतिं च सद्यः ।	
निवेशने शततमाविषेपी रहश्च वृत्रं नमुचिमुताहन्	५ [२९]
सना ता तं इन्द्र भोजनानि रातहृच्याय दाशुषे सुदासे ।	
वृष्णे ते हरी वृषणा युनज्मि व्यन्तु ब्रह्माणि पुरुशाक् वाजम्	६
मा ते अस्यां सहसावन् परिष्टा वधाय भूम हरिवः परादे ।	
त्रायस्व नोऽवुकेभिर्वहृथै स्तव प्रियासः सूरिषुं स्याम	७
प्रियास इत् ते मघवन्नभिष्टौ नरो मदेम शरणे सखायः ।	
नि तुर्वशं नि याद्वं शिशी ह्यतिथिग्वाय शंस्यं करिष्यन्	८
सद्यश्चिन्तु ते मघवन्नभिष्टौ नरः शंसन्त्युक्थशासं उक्था ।	
ये ते हवेभिर्वि पूर्णारदाशन्नस्मान् वृणीष्व युज्याय तस्मै	९
एते स्तोमां नरां नृतम् तुभ्यं मस्मद्यश्चो ददतो मघानि ।	
तेषामिन्द्र वृत्रहृथ्यं शिवो भूः सखा च शूरोऽविता च नृणाम्	१०
नू इन्द्र शर स्तवमान ऊती ब्रह्मनृतस्तन्वां वावृधस्व ।	
उप नो वाजान् मिमीद्वृष स्तीन् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	११ [३०] (१०)

[तृतीयोऽध्यायः ॥३॥ व० १-३०]

(२०)

१० मैत्रावरुणिवसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

उग्रो जज्ञे वीर्याय स्वधावाञ्चक्रिरपो नर्यो यत् करिष्यन् । जग्मिर्धुवां नृपदेनमवोभिस्त्राता न इन्द्र एनसो महश्चित्	१
हन्ता वृत्रमिन्द्रः शूशुवानः प्रावीन्नु वीरो जरितारंभूती । कर्ता सुदासे अह वा उं लोकं दाता वसु मुहुरा द्राशुषे भूत्	२
युधमो अनर्वा खंजकृत् समद्रा शूरः सत्रापाद् जनुषेमर्षाळहः । व्यास इन्द्रः पृतनाः स्वोजा अधा विश्वं शत्रूयन्तं जघान	३
उभे चिदिन्द्र रोदसी महित्वा ऽऽ पंप्राथ तविषीभिस्तुविष्मः । नि वृत्रमिन्द्रो हरिवान् मिमिक्षन् त्समन्धसा मर्देषु वा उवोच	४
वृषा जजान् वृषणं रणाय तमुं चित्रारी नर्यं ससूव । प्र यः सैनानीरध नृभ्यो अस्तीनः सत्वां ग्वेर्षणः स धृष्णुः	५ [१]

नू चित् स भ्रेषते जनो न रेषन् मनो यो अस्य घोरमाविवासात् ।

यज्ञैर्य इन्द्रे दधते दुवांसि क्षयत् स राय ऋतपा ऋतेजाः	६
यदिन्द्र पूर्वो अपराय शिक्षन्नयज्ज्यायान् कनीयसो देष्णम् । अमृत इत् पर्यासीत दूरमा चित्र चित्र्यं भरा रयिं नः	७
यस्त इन्द्र प्रियो जनो ददाश दसन्निरैके अद्रिवः सखां ते । वयं ते अस्यां सुमतौ चनिष्ठाः स्याम वरुथे अन्नतो नृपीतौ	८
एष स्तोमो अचिक्रदृद् वृषा त उत स्तामुर्मधवन्नक्रपिष्ट । रायस्कामो जरितारं त आगन् त्वमङ्ग शक्र वस्व आ शको नः	९
स न इन्द्र त्वर्यताया इषे धास्मना च ये मघवानो जुनन्ति । वस्वी षु ते जरित्रे अस्तु शक्तिर्युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	१० [२] (१९१)

(२१)

१० मैत्रावरुणिवसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

असावि देवं गोऋजीकमन्धो न्यस्मिन्निन्द्रो जनुषेमुवोच । वोधांसि त्वा हर्यश्व यज्ञैर्वोधा नः स्तोममन्धसो मर्देषु	१
प्र यन्ति यज्ञं विपर्यन्ति वरिहः सोममादो विदथे दुधर्वाचः । न्यु भ्रियन्ते यशसो गृभादा दूरउपन्द्वो वृषणो नृपाचः	२ (१९३)

(१९)

११ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

यस्तिग्मशृङ्गो वृषभो न भीम एकः कृष्टीश्र्यावयति प्र विश्वाः ।
यः शश्वतो अदाशुषो गर्यस्य प्रयन्तासि सुष्वितराय वेदः १
त्वं ह त्यदिन्द्र कुत्समावः शुश्रूपमाणस्तन्वा समर्ये ।
दासं यच्छृष्णं कुर्यवं न्यस्मा अरन्धय आर्जुनेयाय शिक्षन् २
त्वं धृष्णो धूपता वीतहव्यं प्रावो विश्वाभिरुतिभिः सुदासम् ।
प्र पौरुकुत्सिं त्रसदस्युमावः क्षेत्रसाता वृत्रहत्येषु पूरुम् ३
त्वं नृभिर्नृमणो देववीतौ भूरीणि वृत्रा हर्यश्व हंसि ।
त्वं नि दस्युं चुमुरिं धुनिं चाऽस्वापयो दृभीतये सुहन्तु ४
तव च्यौत्नानि वज्रहस्त तानि नव यत् पुरो नवतिं च सद्यः ।
निवेशने शततमाविंषीरहश्च वृत्रं नमुचिमुताहन् ५ [२९]

सना ता त इन्द्र भोजनानि रातहव्याय दाशुषे सुदासे ।
वृष्णे ते हरी वृषणा युनाज्मि व्यन्तु ब्रह्माणि पुरुशाक् वाजम् ६
मा ते अस्यां सहसावन् परिष्ठा वघाय भूम हरिवः परादे ।
त्रायस्व नोऽवृकेभिर्वरुथैस्तव प्रियासः सूरिषु स्याम ७
प्रियास इत् ते मघवन्नभिष्टौ नरो मदेम शरणे सखायः ।
नि तुर्वशं नि याद्वं शिशी ह्यतिथिग्वाय शंस्यं करिष्यन् ८
सद्यश्चिन्तु ते मघवन्नभिष्टौ नरः शंसन्त्युक्थशास उक्था ।
ये ते हवेभिर्वि पूर्णारदाशन्नस्मान् वृणीष्व युज्याय तस्मै ९
एते स्तोमा नरां नृतम तुभ्यमस्मद्यञ्चो ददतो मवानि ।
तेषामिन्द्र वृत्रहत्ये शिवो भूः सखा च शूरोऽविता च नृणाम् १०
नू इन्द्र शूर स्तवमान ऊती ब्रह्मजूतस्तन्वा वावृधस्व ।
उप नो वाजान् मिमीह्युप स्तीन् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ११ [३०] (१८१)

भूरि हि ते सर्वना मानुषेषु भूरि मनीषी हवते त्वामित् ।	
मारे अस्मन्मघवञ्छयोक् कः	६
तुभ्येदिमा सर्वना शूर विश्वा तुभ्यं ब्रह्माणि वधेना कृणोमि ।	
त्वं नृभिर्हृद्यों विश्वधासि	७
नू चिद्ब्रु ते मन्यमानस्य वृस्मो दक्षुवन्ति महिमानमुग्र ।	
न वीर्यमिन्द्र ते न राधः	८
ये च पूर्वे ऋषयो ये च नूत्ना इन्द्र ब्रह्माणि जनयन्त विप्राः ।	
अस्मे ते सन्तु सुख्या शिवानि यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	९ [६] (२२०)

(२३)

६ मैत्रावरुणिवंसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

उदु ब्रह्माण्यैरत श्रवस्येन्द्रं समये महया वसिष्ठ ।	
आ यो विश्वानि शर्वसा ततानो पश्रोता म इवतो वचांसि	१
अयामि घोषं इन्द्र देवजामि रिरिज्यन्तु यच्छरुधो विवाचि ।	
नहि स्वमारुश्चिकिते जनेषु तानीदंहांस्यति पप्यन्मान्	२
युजे रथं गवेषणं हरिभ्या मूष ब्रह्माणि जुजुषाणमन्युः ।	
वि वाधिष्ठ स्य रोदसी महित्वेन्द्रो वृत्राण्यप्रतो जयन्वान्	३
आपश्चिन् पिप्युः स्तयोऽं न गावो नक्षत्रं जगितारस्त इन्द्र ।	
याहि वायुर्न नियतो नो अच्छा त्वं हि धीभिर्दवंसे वि वाजान्	४
ते त्वा मदा इन्द्र मादपन्तु शुष्मिणं तुविराधस्तं जग्ने ।	
एको देवत्रा दयसे हि मतां नृस्मिज्जूरं सर्वने मादपस्व	५
एवेदिन्द्रं वृषणं वज्रबाहुं वसिष्ठासो अम्यं वन्दुर्कः ।	
स नः स्तुतो वीरवद् धातु गोमद् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	६ [७] (२२६)

(२४)

६ मैत्रावरुणिवंसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

यानिष्ठ इन्द्र तदने अकारि तमा नृभिः पुरुहुतु व वाहि ।	
अतो रथा नोऽविता वृधे च द्यो वस्यन्ति मनव्यं नानिः	१ (२२७)

त्वमिन्द्र सर्वित्वा अपस्कः परिण्विता अहिना शूर पूर्वाः ।
 त्वद् वाक्के रथ्योऽ न धेना रेजन्ते विश्वा कृत्रिमाणि भीषा ३
 भीमो विवेपायुधेभिरेषा मपांसि विश्वा नर्याणि विद्रान् ।
 इन्द्रः पुरो जहंपाणो वि दूधोत् वि वज्रहस्तो महिना जवान ४
 न यातव इन्द्र जूजुवुर्नो न वन्दना शविष्ठ वेद्याभिः ।
 स शर्धदुर्यो विपुणस्य जन्तोर्मा शिशदेवा अपि गुर्कतं नः ५ [३]

अभि क्रत्वेन्द्र मूरध जमन् न ते विव्यद् महिमानं रजांसि ।
 स्वेना हि वृत्रं शवसा जघन्थ न शत्रुरन्तं विविदद् युधा ते ६
 देवाश्चित् ते असुर्याय पूर्वे ऽनु क्षत्राय ममिरे सहांसि ।
 इन्द्रो मघानि दयते विपह्येन्द्रं वाजस्य जोहुवन्त सातौ ७
 कीरिश्चिन्द्रि त्वामवसे जुहावे शानमिन्द्र सौभंगस्य भूरः ।
 अर्वा बभूथ शतमूते अस्मे अभिक्षत्तुस्त्वावतो वरुता ८
 सखायस्त इन्द्र विश्वहं स्याम नमोवृधासो महिना तरुव ।
 वन्वन्तु रमा तेऽवसा समीकेऽ ऽभीतिमर्यो वनुषां शवांसि ९
 स न इन्द्र त्वयताया इषे धा स्तमनां च ये मववानो जुनन्ति ।
 पु ते जरित्रे अस्तु शक्तिर्युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः १० [४] (१०१)

(२२)

९ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रः । विराट्, ९ त्रिष्टुप् ।

पिना सोममिन्द्र मन्दतु त्वा यं ते सुपाव हयश्वाद्रिः ।
 सोतुर्बाहुभ्यां सुयतो नार्वा १
 यस्ते मद्रो युज्यश्चारुरस्ति येन वृत्राणि हयश्च हंसि ।
 स त्वामिन्द्र प्रभूवसो ममत्तु २
 बोधा सु मे मववन् वाचमेमां यां ते वसिष्ठो अचन्ति प्रशस्तिम् ।
 इमा ब्रह्म सधमादे जुपस्व ३
 श्रुधी हवं विपिपानस्याद्रे वीधा विप्रस्याचन्तो मनीषाम् ।
 कृप्वा दुवांस्यन्तमा सचेमा ४
 न ते गिरो अपि मृष्ये तुरस्य न सुष्टुतिमसुर्यस्य विद्रान् ।
 सदा ते नाम स्वयशो विवक्मि ५ [५] (२०३)

भूरि हि ते सर्वना मानुषेषु भूरि मनीषी हवते त्वामित् ।

मारे अस्मन्मघवश्चोक् कः

६

तुभ्येद्विमा सर्वना शूर विश्वा तुभ्यं ब्रह्माणि वर्धना कृणोमि ।

त्वं नृभिर्हव्यो विश्वधासि

७

नू चिन्तु ते मन्यमानस्य वृस्मो दक्षुवन्ति महिमानमुग्र ।

न वीर्यमिन्द्र ते न राधः

८

ये च पूर्व ऋषयो ये च नूत्ना इन्द्र ब्रह्माणि जनयन्त विपाः ।

अस्मे ते सन्तु सख्या शिवानि यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

९ [६] (२१०)

(२३)

६ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रः । विश्वुप् ।

उदु ब्रह्माण्यैरत श्रवस्येन्द्रं समर्ये महया वसिष्ठ ।

आ यो विश्वानि शर्वसा ततानो पश्रोता म ईवतो वचांसि

१

अयामि घोषं इन्द्र देवजामि रिरज्यन्तु यच्छ्रुधो विवाचि ।

नहि स्वमार्युश्चिकिते जनेषु तानीदंहांस्यति पण्यस्मान्

२

युजे रथं गवेषणं हरिभ्यामुष ब्रह्माणि जुजुपाणमस्थुः ।

वि बाधिष्ट स्य रोदसी महित्वेन्द्रो वृत्राण्यप्रती जघन्वान्

३

आपश्चित् पिप्युः स्तयोऽ न गावो नक्षत्रतं जरितारस्त इन्द्र ।

याहि वायुर्न नियुतो नो अच्छा त्वं हि धीभिर्दयसे वि वाजान्

४

ते त्वा मदा इन्द्र मादयन्तु शुष्मिणं तुविराधसं जरित्रे ।

एको देवत्रा दर्यसे हि मर्ता नस्मिञ्छूर सर्वने मादयस्व

५

एवेदिन्द्रं वृषणं वज्रवाहुं वसिष्ठासो अभ्यर्चन्त्यर्कः ।

स नः स्तुतो वीरवद् धातु गोमद यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

६ [७] (२१६)

(२४)

६ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रः । विश्वुप् ।

यानिष्ट इन्द्र सदेने अकारि तमा नृभिः पुरुहूत् प्र याहि ।

असो यथा नोऽविता वृषे च द्यो बभूवनि मनर्दश्च सोमः

१

गृभीतं ते मन इन्द्र द्विचर्हाः . सुतः सोमः परिपिक्ता मधूनि । विसृष्टधेना भरते सुवृक्तिरियमिन्द्रं जोहुवती मनीषा	२
आ नो दिव आ पृथिन्या क्रंजीपिन्द्रिदं बर्हिः सोमपेयाय याहि । वहन्तु त्वा हरयो मद्राश्चमाङ्गपमच्छा तवसं मदाय	३
आ नो विश्वाभिरूतिभिः सजोषा ब्रह्म जुषाणो हर्यश्व याहि । वरीवृजत् स्थविरेभिः सुशिप्राऽस्मे दधद् वृषणं शुष्ममिन्द्र	४
एष स्तोमो मह उग्राय वाहे धुरीड्वात्यो न वाजयन्नधायि । इन्द्रं त्वायमर्क ईद्रे वसूनां द्विर्विव द्यामधि नः श्रोमतं धाः	५
एवा न इन्द्र वार्यस्य पूधिं प्र ते महीं सुमतिं वेविदाम । इयं पिन्व मघवन्न्यः सुवीरां यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	६ [८]

(२५)

६ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

आ ते मह इन्द्रोत्युग्र समन्यवो यत् समरन्त सेनाः । पताति दिद्युन्नर्यस्य बाह्वोर्मा ते मनो विष्वद्युग्वि चारीत्	१
नि दुर्ग इन्द्र श्रथिह्यमित्रां नभि ये नो मतीसो अमन्ति । अरे तं शंसं कृणुहि निनित्सोरा नो भर संभरणं वसूनाम्	२
शतं ते शिपिन्नूतयः सुदासे सहस्रं शंसा उत रातिरस्तु । जहि वर्धवन्नुपो मर्त्यस्याऽस्मे द्युन्नमधि रत्नं च धेहि	३
त्वावतो हीन्द्र क्रत्वे अस्मि त्वावतोऽवितुः शूर रातौ । विश्वेदहानि तविपीव उग्रं ओकः कृणुष्व हरिवो न मर्धीः	४
कुत्सा एते हर्यश्वाय शूषमिन्द्रे सहो देवजूतमियाणाः । सत्रा कृधि सुहना शूर वृत्रा वयं तरुत्राः सनुयाम वाजम्	५
एवा न इन्द्र वार्यस्य पूधिं प्र ते महीं सुमतिं वेविदाम । इयं पिन्व मघवन्न्यः सुवीरां यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	६ [९]

(२६)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

- न सोम इन्द्रमसुतो ममादु नात्रह्माणो मघवानं सुतासः ।
 तस्मा उक्थं जनये यज्जुजोषन्नृवन्नवीयः शृणवद् यथा नः १
- उक्थउक्थे सोम इन्द्रं ममाद नीथेनीथे मघवानं सुतासः ।
 यदीं सबाधः पितरं न पुत्राः समानदक्षा अवसे हवन्ते २
- चकार ता कृणवन्नूनमन्या यानि ब्रुवन्ति वेधसः सुतेषु ।
 जनीरिव पतिरेकः समानो नि मामृजे पुर इन्द्रः सु सर्वाः ३
- एवा तमांहरुत शृण्व इन्द्र एको विभक्ता तरणिर्मघानाम् ।
 मिथस्तुरं ऊतयो यस्य पूर्वीरस्मे भद्राणि सश्रत प्रियाणि ४
- एवा वसिष्ठ इन्द्रमूतये नृन् कृष्तीनां वृषभं सुते गृणाति ।
 सहस्रिण उप नो माहि वाजान् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ५ [१०] (२३३)

(२७)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

- इन्द्रं नरो नेमथिता हवन्ते यत् पार्या युनजते धियस्ताः ।
 शूरो नृपाता शवसश्चकान आ गोमति व्रजे भजा त्वं नः १
- य इन्द्र शुष्मो मघवन् ते अस्ति शिक्षा सखिभ्यः पुरुहूत नृभ्यः
 त्वं हि ह्रूहा मघवन् विचेता अपा वृधि परिवृतं न राधः २
- इन्द्रो राजा जर्गतश्रपणीनामधि क्षमि विपुंरूपं यदस्ति ।
 ततो ददाति द्वाशुषे वसूनि चोद्द राध उपस्तुतश्चिदुवाक् ३
- नू चिन्न इन्द्रो मघवा सहृती दानो वाजं नि यमते न ऊती ।
 अनूता यस्य दक्षिणा पीपाय वामं नृभ्यो अभिर्विता सखिभ्यः ४
- नू इन्द्र राये वरिवस्कृधी न आ ते मनो ववृत्याम मघाय ।
 गोमदश्ववद् रथवद् व्यन्तो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ५ [११] (२३८)

(२८)

५ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

- ब्रह्मा ण इन्द्रोप याहि विद्वा—नर्वाश्रस्ते हरयः सन्तु युक्ताः ।
 विश्वे चिद्धि त्वा विहवन्त मतीं अस्माकमिच्छृणुहि विश्वमिन्व १
- हवं त इन्द्र महिमा व्यानड् ब्रह्म यत् पासिं शवसिन्नृपीणाम् ।
 आ यद् वज्रं दधिपे हस्त उग्र घोरः सन् क्रत्वा जनिष्ठा अपाब्धः २
- तव प्रणीतीन्द्र जोहुवानान् त्सं यन्नृन् न रोदसी निनेथ ।
 महे क्षत्राय शवसे हि जज्ञे स्तूतुजिं चित् तूतुजिरशिश्नत् ३
- एभिर्न इन्द्राहभिर्दशस्य दुर्मित्रासो हि क्षितयः पवन्ते ।
 प्रति यच्चष्टे अनृतमनेना अवं द्विता वरुणो मायी नः सात् ४
- वोचेमेदिन्द्रं मघवानमेनं महो रायो राधसो यद् ददन्नः
 यो अर्चतो ब्रह्मकृतिमविष्ठो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ५ [१२] (२४३)

(२९)

५ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

- अयं सोम इन्द्र तुभ्यं सुन्व आ तु प्र याहि हरिवस्तदोकाः ।
 पिबा त्वस्य सुपुतस्य चारो—र्ददो मघानि मघवन्नियानः १
- ब्रह्मान् वीर ब्रह्मकृतिं जुषाणो सर्वाचीनो हरिभिर्याहि तूयम् ।
 अस्मिन्नू पु सर्वने मादयस्वो—प ब्रह्माणि शृणव इमा नः २
- का ते अस्त्यरंकृतिः सूक्तैः कदा नूनं ते मघवन् दाशेम ।
 विश्वा मतीरा ततने त्वाया सर्वा म इन्द्र शृणवो हवेमा ३
- उतो घा ते पुरुष्याइ इदासन् येषां पूर्वेषामशृणोर्ऋपीणाम् ।
 अधाहं त्वा मघवञ्जोहवीमि त्वं न इन्द्रासि प्रमतिः पितेव ४
- वोचेमेदिन्द्रं मघवानमेनं महो रायो राधसो यद् ददन्नः ।
 यो अर्चतो ब्रह्मकृतिमविष्ठो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ५ [१३] (२४८)

(३०)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

आ नो देव शवसा याहि शुष्मिन् भवा वृध इन्द्र रायो अस्य ।	
महे नृम्णाय नृपते सुवज्र महि क्षत्राय पौर्याय शूर	१
हवन्त उ त्वा हव्यं विवाचि तनूषु शूराः सूर्यस्य सातौ ।	
त्वं विश्वेषु सेन्यो जनेषु त्वं वृत्राणि रन्धया सुहन्तु ।	२
अहा यदिन्द्र सुदिना व्युच्छान् दधो यत् केतुमुपमं समत्सु ।	
न्यप्रशिः सीदुदसुरो न होता हुवानो अत्र सुभगाय देवान्	३
वयं ते त इन्द्र ये च देव स्तवन्त शूर ददतो मयानि ।	
यच्छां सूरिभ्य उपमं वरुथं स्वाभुवो जरणामश्रवन्त	४
वोचेमेदिन्द्रं मघवानमेन महो रायो राधसो यद् ददन्नः ।	
यो अर्चतो ब्रह्मकृतिमविष्टो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	५ [१४] (२५३)

(३१)

१२ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रः । गायत्री, १०-१२ विराट् ।

प्र वृ इन्द्राय मादन्तं हर्यश्वाय गायत । सखायः सोमपात्रे	१
शंसिदुक्थं सुदानव उत द्युक्षं यथा नरः । चक्रुमा सत्यराधसे	२
त्वं न इन्द्र वाजयुस्त्वं गव्युः शतक्रतो । त्वं हिरण्ययुर्वसो	३
वयमिन्द्र त्वायवो ऽभि प्र णोनुमो वृपन् । विन्द्री त्वस्य नो वसो	४
मा नो निदे च वक्तव्ये ऽर्यो रन्धीरराज्णे । त्वे अपि क्रतुर्मम	५
त्वं वर्मांसि सप्रथः पुरोयोधश्च वृत्रहन् । त्वया प्रति तुवे युजा	६

महाँ उतासि यस्य ते ऽनु स्वधावरी सहः । मन्नाते इन्द्र रोदसी
 तं त्वा मरुत्वती परि भुवद् वाणीं सयावरी । नक्षमाणा सह द्युभिः
 ऊर्ध्वसिस्त्वान्विन्द्री भुवन् इस्ममुप द्यवि । सं ते नमन्त कृष्टदः

प्र वो महे महिवृधे भरध्वं प्रचेतसे प्र सुमतिं कृणुध्वम् ।
 विशः पूर्वीः प्र चरा चरणिप्राः

उरुव्यचसे महिने सुवृक्तिमिन्द्राय ब्रह्म जनयन्त विप्राः ।
तस्य व्रतानि न मिनन्ति धीराः

??

इन्द्रं वाणीरनुत्तमन्युमेव सत्रा राजानं दधिरे सहधै ।
हर्यश्वाय बर्हया समापीन्

१२ [१६] (३३)

(३२)

२७ (१-२५) मैत्रावरुणिवसिष्ठः, २६ पूर्वार्धर्चस्य शक्तिर्वासिष्ठो वा (शाठ्यायने ब्राह्मणे),
२६-२७ शक्तिर्वासिष्ठो वा (ताण्डके ब्राह्मणे) । इन्द्रः । प्रगाथः- (वृहती,
सतोवृहती), ३ द्विपदा विराट् ।

मो पु त्वा वाघतश्चनाऽऽरे अस्मन्नि रीरमन् ।

सधमादं न आ गहीह वा सत्रुपं श्रुधि

१

हि ते ब्रह्मकृतः सुते सत्रा मधौ न मक्ष आसते ।

इन्द्रे कामं जरितारो वसूयवो रथे न पादुमा दधुः

२

रायस्कामो वज्रहस्तं सुदक्षिणं पुत्रो न पितरं हुवे

३

इम इन्द्राय सुन्विरे सोमासो दध्याशिरः ।

तां आ मदाय वज्रहस्त पीतये हरिभ्यां याह्योक आ

४

श्रवच्छ्रुत्कर्ण ईयते वसूनां नू चिन्नो मर्धिपद् गिरः ।

सद्याश्चिद् यः सहस्राणि शता ददुन्नकिर्दित्सन्तमा मिनत्

५ [१७]

स वीरो अप्रतिष्कृत इन्द्रेण शूशुवे नृभिः ।

यस्ते गभीरा सर्वनानि वृत्रहन् त्सुनोत्या च धावति

६

भवा वरुथं मघवन् मघोनां यत् समजासि शर्धतः ।

वि त्वाहेतस्य वेदनं भजेमह्या दूणाशो भरा गर्यम्

७

सुनोतां सोमपात्रे सोममिन्द्राय वज्रिणे ।

पचंता पक्तीरवसे कृणुध्वमित् पूणान्निद् पूणते मयः

८

मा धेधत सोमिनो दक्षता महे कृणुध्वं राय आतुजे ।

तरणिरिज्जायति क्षेति पुष्यति न देवासः कवत्वै

९

नकिः सुदासो रथं पर्यास न रीरमत् ।

इन्द्रो यस्याविता यस्य मरुतो गमत् स गोमति व्रजे

१० [१८] (३५)

- गमद् वाजं वाजयन्निन्द्र मर्त्यो यस्य त्वमविता भुवः ।
 अस्माकं बोध्यविता रथानां मस्माकं शूर नृणाम् ११
 उदिङ्गवस्य रिच्यते ऽशो धनं न जिग्गुषः ।
 य इन्द्रो हरिवान् न दभन्ति तं रिपो दक्षं दधाति सोमिनि १२
 मन्त्रमखर्वं सुधितं सुपेशसं दधात यज्ञियेष्व ।
 पूर्वीश्चन प्रसितयस्तरन्ति तं य इन्द्रे कर्मणा भुवत् १३
 कस्तमिन्द्र त्वावसु मा मर्त्यो दधर्षति ।
 श्रद्धा इत् ते मघवन् पार्ये द्विवि वाजी वाजं सिषासति १४
 मघोनः स्म वृत्रहृत्पेषु चोदय ये ददति प्रिया वसु ।
 तव प्रणीती हर्यश्व सूरिभिर्विश्वा तरेम दुरिता १५ [१९]
- तवेदिन्द्रावमं वसु त्वं पुण्यासि मध्यमम् ।
 सूत्रा विश्वस्य परमस्य राजसि नकिङ्खा गोषु वृण्वते १६
 त्वं विश्वस्य धनदा असि श्रुतो य इ भवन्त्याजयः ।
 तवायं विश्वः पुरुहूत पार्थिवो ऽवस्युर्नाम भिक्षते १७
 यदिन्द्र यावत्स्त्वमेतावद्ब्रह्मीशीय ।
 स्तोतारमिद् दिधिपेय रदावसो न पापत्वाय रासीय १८
 शिक्षेयमिन्महयते द्विवेदिवे राय आ कुहचिद्विदे ।
 नहि त्वदुन्यन्मघवन् न आप्यं वस्यो अस्ति पिता चन १९
 तरणिरित् सिषासति वाजं पुरंध्या युजा ।
 आ व इन्द्रं पुरुहूतं नमे गिरा नेमिं तप्येव सुद्धम् २० [२०]
- न दुप्सुती मर्त्यो विन्दते वसु न स्रेधन्तं रयिर्नशत् ।
 सुशक्तिरिन्मघवन् तुभ्यं मार्वते वृष्णं यत् पार्ये द्विवि २१
 अभि त्वा शूर नोनुमो ऽदुग्धा इव धेनवः ।
 ईशानमस्य जगतः स्वईशमीशानमिन्द्र तस्थुषः २२
 न त्वावां अन्यो द्विव्यो न पार्थिवो न ज्ञातो न जानिष्यते ।
 अश्वाचन्तो मघवन्निन्द्र वाजिनो गव्यन्तस्त्वा हवामहे २३
 अभी पतस्तदा भरेन्द्र ज्यायः कनीषसः ।
 पूरुवसुहिं मघवन् त्सनादासि भरेभरे च हव्यः २४ (२८९)

परां णुदस्व मघवन्नमित्रान् त्सुवेदां नो वसू कृधि ।

अस्माकं बोध्यविता महाधने भवा वृधः सर्वाणाम्

२५

इन्द्र क्रतुं न आ भर पिता पुत्रेभ्यो यथा ।

शिक्षा णो अस्मिन् पुरुहूत यामनि जीवा ज्योतिरशीमहि

२६

मा नो अज्ञाता वृजना दुराध्योऽं माशिवासो अवं क्रमुः ।

त्वया वयं प्रवतः शश्वतीरपो ऽतिं शूर तरामसि

२७ [२१] (१११)

(३३)

२४ (१-९) मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः, १०-१४ वसिष्ठपुत्राः । १-९ वसिष्ठपुत्राः इन्द्रो वा,
१०-१४ वसिष्ठः । विष्टुप् ।

श्वित्यश्रौं मा दक्षिणतस्कृपदा धियंजिन्वासो अभि हि प्रमन्दुः ।

उत्तिष्ठन् वोचे परिं बर्हिषो नृन् न मे दूरादर्वितवे वसिष्ठाः

१

दूरादिन्द्रमनयन्ना सुतेन तिरो वैशन्तमति पान्तमुग्रम् ।

पार्शद्युन्नस्य वायतस्य सोमात् सुतादिन्द्रोऽवृणीता वसिष्ठान्

२

एवेन्नु कं सिन्धुमेभिस्ततरे वेन्नु कं भेदमेभिर्जघान ।

एवेन्नु कं दाशराज्ञे सुदासं प्रावदिन्द्रो ब्रह्मणा वो वसिष्ठाः

३

जुष्टीं नरो ब्रह्मणा वः पितृणा मक्षमव्ययं न किला रिपाथ ।

यच्छक्रीपु बृहता रवेणे न्दे शुष्ममदधाता वसिष्ठाः

४

उद् द्यामिवेत् तृणजो नाथितासो ऽदीधयुर्दाशराज्ञे वृतासः ।

वसिष्ठस्य स्तुवत इन्द्रो अश्रो दुरं तृत्सुभ्यो अकृणोदु लोकम्

५ [२२]

दृण्डा इवेद् गोअर्जनास आसन् परिच्छिन्ना भरता अर्भकासः ।

अर्भवच्च पुरएता वसिष्ठ आदित् तृत्सूनां विशो अप्रथन्त

६

त्रयः कृण्वन्ति भुवनेषु रेत स्तिसः प्रजा आर्या ज्योतिरग्राः ।

त्रयो घर्मासं उपसं सचन्ते सर्वा इत् तां अनु विदुर्वसिष्ठाः

७

सूर्यस्येव वक्षथो ज्योतिरेषां समुद्रस्येव महिमा गर्भीरः ।

वार्तस्येव प्रजवो नान्येन स्तोमो वसिष्ठा अन्वेतवे वः

८

त इन्निष्यं हृदयस्य प्रकृतैः सहस्रवल्शामभि सं चरन्ति ।

यमेन तत् परिधिं वयन्तो ऽप्सरस उप सेदुर्वसिष्ठाः

९

(३०१)

विद्युतो ज्योतिः परि संजिहानं मित्रावरुणा यदपश्यतां त्वा ।
तत् ते जन्मोतैकं वसिष्ठोऽगस्त्यो यत् त्वा विश आजुभारं

१० [२३]

उतासिं मैत्रावरुणो वसिष्ठोर्वश्या ब्रह्मन् मनसोऽधि जातः ।

द्विप्सं स्कन्नं ब्रह्मणा दैव्येन विश्वे देवाः पुष्करे त्वाददन्त

११

स प्रक्रेत उभयस्य प्रविद्वान् त्सहसदान उत वा सदानः ।

यमेन ततं परिधिं वयिष्यन्नप्सरसः परि जज्ञे वसिष्ठः

१२

सत्रे ह जाताविषिता नमोभिः कुम्भे रेतः सिपिचतुः समानम् ।

ततो ह मान उदियाय मध्यात् ततो जातमृषिमाहुर्वसिष्ठम्

१३

उक्थभूतं सामभूतं विभर्ति ग्रावाणं विभ्रत् प्र वंदात्पथे ।

उपैनमाध्वं सुमनस्यमाना आ वो गच्छाति प्रतृडो वसिष्ठः

१४ [२४] (३०३)

(३४)

[तृतीयोऽनुवाकः ॥३॥ सू० ३४-५५]

२५ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । विश्वे देवाः, १६ अहिः, १७ अहिबुध्न्यः । द्विपदा विराट्, २२-२५ त्रिष्टुप् ।

प्र शुक्रैतु देवी मनीषा अस्मत् सुतष्टो रथो न वाजी

१

विदुः पृथिव्या दिवो जनित्रं शृण्वन्त्यापो अध क्षरन्तीः

२

आपश्चिदस्मै पिन्वन्त पृथ्वीर्वृत्रेषु शूरा मंसन्त उग्राः

३

आ धूर्ध्वस्मै दधाताश्वा निन्दो न वृज्री हिरण्यवाहुः

४

अभि प्र स्थाताहेव यज्ञं यातेव पत्न्यन् त्मनां हिनोत

५

त्मनां समत्सु हिनोत यज्ञं दधात केतुं जनाय वीरम्

६

उदस्य शुष्माद् भानुर्नातं विभर्ति भारं पृथिवी न भूमं

७

ह्वयामि देवाँ अयातुरग्ने साधन्नूतेन धियं दधामि

८

अभि वो देवीं धियं दधिध्वं प्र वो देवत्रा वाचं कृणुध्वन्न

९

आ चंष्ट आसां पार्थो नदीनां वरुण उग्रः सहस्रचक्षाः

१० [२५]

राजां राष्ट्रानां पेशो नदीनां मनुत्तमस्मै क्षत्रं विश्वायुं

११

अविष्टो अस्मान् विश्वांसु विक्ष्वयुं कृणोत शंसं निनिस्तोः

१२

व्येतु द्वियुद द्विपामशेवा युपोत विष्वयपस्तनूनाम्

१३

अधीस्तो अग्निहोव्यान्नमोभिः प्रेष्टो अस्मा अधासि स्तोत्रं

१४

सज्जूदेवभिरपां नपातं सखायं कृध्वं दिवो नो जन्तु

१५

अज्ञामुक्थैरहिं गृणीषे वृद्धे नदीनां रजःसु पीदन्	१६
मा नोऽहिर्वृद्धयो रिषे धान्मा यज्ञो अस्य प्रिधदृतायोः	१७
उत न एषु नृषु श्रवो धुः प्र शये यन्तु शर्धन्तो अर्यः	१८
तपन्ति शत्रुं स्वर्णं भूमा महासेनासो अमेभिरियाम्	१९
आ यन्नः पत्नीर्गमन्त्यच्छा त्वष्टा सुपाणिर्दधातु वीरान्	२० [२६]

प्रति नः स्तोमं त्वष्टा जुपेत स्यादृस्मे अरमतिर्वसूयुः २१

ता नो रासन् रातिपाचो वसून्त्या रोदसी वरुणानी गृणोतु ।
वरुत्रीभिः सुशरणो नो अस्तु त्वष्टा सुदत्रो वि दधातु रायः २२

तन्नो रायः पर्वतास्तन्न आपस्तद् रातिपाच ओषधीरुत द्यौः ।
वनस्पतिभिः पृथिवी सजोषा उभे रोदसी परि पासतो नः २३

अनु तदुर्वी रोदसी जिहाता मनु द्युक्षो वरुण इन्द्रसखा ।
अनु विश्वे मरुतो ये महासो रायः स्याम धरुणं धियर्ध्वं २४

तन्न इन्द्रो वरुणो मित्रो अग्नि राप ओषधीर्वनिनो जुपन्त ।
शर्मन् तस्याम मरुतामुपस्थे यूयं पात स्वास्तिभिः सदा नः २५ [२७] (३३३)

(३५)

१५ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । विश्वे देवाः । विश्विष्टुः ।

शं न इन्द्राग्नी भवतामवोभिः शं न इन्द्रावरुणा रातहन्या ।
शमिन्द्रासोमा सुविताय शं योः शं न इन्द्रापूषणा वाजसातौ १

शं नो भगः शम् नः शंसो अस्तु शं नः पुरंधिः शम् सन्तु रायः ।
शं नः सत्यस्य सुयमस्य शंसः शं नो अर्यमा पुरुजातो अस्तु २

शं नो धाता शम् धर्ता नो अस्तु शं न उरुची भवतु स्वधाभिः ।
शं रोदसी वृहती शं नो अग्निः शं नो देवानां सुहवानि सन्तु ३

शं नो अग्निर्ज्योतिरिनीको अस्तु शं नो मित्रावरुणावश्विना शम् ।
शं नः सुकृतां सुकृतानि सन्तु शं न इषिरो अभि वातु वार्तः ४

शं नो द्यावापृथिवी पूर्वहृतौ शमन्तरिक्षं दृशये नो अस्तु ।
शं न ओषधीर्वनिनो भवन्तु शं नो रजसुस्पतिरस्तु जिष्णुः ५ [२८] (३३६)

शं न इन्द्रो वसुभिर्देवो अस्तु	शमादित्येभिर्वरुणः सुशंसः ।	
शं नो रुद्रो रुद्रेभिर्जलापः	शं नस्त्वष्ट्रा ग्राभिर्हिह शृणोतु	६
शं न सोमो भवतु ब्रह्म शं नः	शं नो ग्रावाणः शमु सन्तु यज्ञाः ।	
शं नः स्वरूपां मितयो भवन्तु	शं नः प्रस्वः शम्बस्तु वेदिः	७
शं नः सूर्य उरुचक्षा उदेतु	शं नश्चतस्रः प्रदिशो भवन्तु ।	
शं नः पर्वता ध्रुवयो भवन्तु	शं नः सिन्धवः शमु सन्त्वापः	८
शं नो अदितिर्भवतु व्रतेभिः	शं नो भवन्तु मरुतः स्वर्काः ।	
शं नो विष्णुः शमु पूषा नो अस्तु	शं नो भवित्रं शम्बस्तु वायुः	९
शं नो देवः सविता त्रायमाणः	शं नो भवन्तूपसो विभातीः ।	
शं नः पर्जन्यो भवतु प्रजाभ्यः	शं नः क्षेत्रस्य पतिरस्तु शंभुः	१० [२९]

शं नो देवा विश्वदेवा भवन्तु	शं सरस्वती सह धीभिरस्तु ।	
शर्मभिषाचः शमु रातिषाचः	शं नो दिव्याः पार्थिवाः शं नो अप्याः	११
शं नः सत्यस्य पतयो भवन्तु	शं नो अर्वन्तः शमु सन्तु गावः ।	
शं न ऋभवः सुकृतः सुहस्ताः	शं नो भवन्तु पितरो हवेषु	१२
शं नो अज एकपाद् देवो अस्तु	शं नोऽहिर्बुध्न्यः शं समुद्रः ।	
शं नो अपां नपात् पेरुरस्तु	शं नः पृश्निर्भवतु देवगोपा	१३
आदित्या रुद्रा वसवो जुपन्ते	दं ब्रह्म क्रियमाणं नवीयः ।	
शृण्वन्तु नो दिव्याः पार्थिवासो	गोजाता उत ये यज्ञियांसः	१४
ये देवानां यज्ञियां यज्ञियानां	मनोरथजत्रा अमृता ऋतज्ञाः ।	
ते नो रासन्तामुरुगायमद्य	युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	१५ [३०] ३५६

[चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ व० १-३०]

(३३)

९. मेत्रावरुणिर्वसिष्ठः । विश्वे देवाः । विष्टुः ।

प्र ब्रह्मंतु सदेनाहतस्य	वि रश्मिभिः समृजे सदा गाः ।	
वि सानुना पृथिवी संस उर्वा	पृथु प्रतीक्रमध्वेथं अग्निः	१
इमां वां मित्रावरुणा सुवृक्ति	मिथं न कृण्वे असुग नवीयः ।	
इतो पामिन्यः पंडुवीरदंभ्यो	जनं च मित्रो पंतति वृत्राणः	२
आ वार्तस्य ध्रजतो रन्त इत्या	अपीपयन्त धेनवो न सदाः ।	
महो विवः भदने जायमानो	ऽर्चिकदद् इपुमः नस्मिन्धन्	३

अभि यं देवी निर्रतिश्चिदीशो नक्षन्त इन्द्रं शरदः सुपृक्षः ।

उप त्रिवन्धुर्जरदष्टिमे त्यस्ववेशं यं कृणवन्त मतीः

७

आ नो राधांसि सवितः स्तवध्या आ रायो यन्तु पर्वतस्य रातो ।

सदा नो विव्यः पायुः सिषक्तु यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

८ [४] (३६३)

(३८)

८ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । १-६ सविता, ६ उत्तरार्धस्य भगो वा, ७-८ वाजिनः। त्रिष्टुप् ।

उदु प्य देवः सविता ययाम हिरण्ययीममतिं यामशिश्नेत् ।

नूनं भगो हव्यो मानुषेभिर्वि यो रतां पुरुवसुर्दधाति

१

उदु तिष्ठ सवितः शुध्यस्य हिरण्यपाणे प्रभृतावृतस्य ।

व्युर्वीं पृथ्वीममतिं सृजान आ नृभ्यो मर्तभोजनं सुवानः

२

अपि प्युतः सविता देवो अस्तु यमा चिद् विश्वे वसवो गृणन्ति ।

स नः स्तोमान् नमस्यश्वनो धाद् विश्वेभिः पातु पायुभिर्नि सूरीन्

३

अभि यं देव्यदितिगृणाति सवं देवस्य सवितुर्जुषाणा ।

अभि सम्राजो वरुणो गृणन्त्यभि मित्रासो अर्यमा सजोषाः

४

अभि ये मिथो वनुषः सपन्ते रातिं दिवो रातिषाचः पृथिव्याः ।

अहिर्बुध्न्य उत नः शृणोतु वरुण्येकधेनुभिर्नि पातु

५

अनु तन्नो जास्पतिर्मसीष्ट रतं देवस्य सवितुरियानः ।

भगमुग्रोऽवसे जोहवीति भगमनुग्रो अधं याति रतम्

६

शं नो भवन्तु वाजिनो हवेषु देवताता मितद्रवः स्वकाः ।

जम्भयन्तोऽहिं वृकं रक्षांसि सनेभ्यस्मद् युयवन्नमीवाः

७

वाजेवाजेऽवत वाजिनो नो धनेषु विप्रा अमृता ऋतज्ञाः ।

अस्य मध्वः पिवत मादर्यध्वं तृसा यात पृथिभिर्देव्यानैः

८ [५] (३७१)

(३९)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

ऊर्ध्वो अग्निः सुमतिं वस्वो अश्रेत् प्रतीची जूणिर्देवतातिमेति ।

भेजाते अर्द्रा रथयेव पन्था मृतं होता न इषितो यजाति

१

प्र वावृजे सुप्रया बहिरेषामा विश्पतीव वीरिंट इयाते ।

विशामक्तोरुषसः पूर्वहृतौ वायुः पूषा स्वस्तये नियुत्वान्

२

(३७३)

जमया अत्र वसवो रन्त देवा उरावृन्तरिक्षे मर्जयन्त शुभ्राः ।	
अर्वाक पथ उरुञ्जयः कृणुध्वं श्रोता दूतस्य जग्मुषो नो अस्य	३
ते हि युज्ञेषु यज्ञियास ऊमाः सुधस्थं विश्वे अभि सन्ति देवाः ।	
तां अध्वर उशतो यक्षयन्ने श्रुष्टी भगं नासत्या पुरंधिम्	४
आग्ने गिरो दिव आ पृथिव्या मित्रं वह वरुणामिन्द्रमग्निम् ।	
आर्यमणमर्दितीं विष्णुमिषां सरस्वती मरुतो मादयन्ताम्	५
रे हव्यं मतिभिर्यज्ञियानां नक्षत्र कामं मर्त्यानामसिन्वन् ।	
धाता रयिमविदस्यं सदासां संक्षीमहि युज्येभिर्नु देवैः	६
नू रोदसी अभिष्टुते वसिष्ठैः कृतावानो वरुणो मित्रो अग्निः ।	
यच्छन्तु चन्द्रा उपमं नो अकं यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	७ [६] (३७८)

(४०)

७ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

ओ श्रुष्टिर्विदुश्यादु समेतु प्रति स्तोमं दधीमहि तुराणाम् ।	
यदुद्य देवः संविता सुवाति स्यामांस्य रत्निनां विभागे	१
मित्रस्तन्नो वरुणो रोदसी च द्युभक्तमिन्द्रो अर्यमा ददातु ।	
दिदेणु देव्यर्दिती रेक्णो वायुश्च यन्नियुवैते भगश्च	२
सेदुयो अस्तु मरुतः स शुष्मी यं मर्त्यं पृषदश्वा अवाथ ।	
उतेमग्निः सरस्वती जुनन्ति न तस्य रायः पर्यितास्ति	३
अयं हि नेता वरुण ऋतस्य मित्रो राजानो अर्यमापो धुः ।	
सुहवा देव्यर्दितिरनवा ते नो अहो अति पर्षन्नरिष्टान्	४
अस्य देवस्य मीळ्हुषो वया विष्णोरिषस्य प्रभुथे हविर्भिः ।	
विदे हि रुद्रो रुद्रियं महित्वं यासिष्टं वार्तिरश्विनाविरावत्	५
मात्रं पूषन्नावृण इरस्यो वरुञ्जी यद् रातिपाचश्च रासन् ।	
मयोभुवां नो अर्वन्तो नि पान्तु वृष्टिं परिज्मा वातो ददातु	६
नू रोदसी अभिष्टुते वसिष्ठैः कृतावानो वरुणो मित्रो अग्निः ।	
यच्छन्तु चन्द्रा उपमं नो अकं यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	७ [७] (३७९)

(४१)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । १ अग्नीन्द्रमित्रावरुणाश्विभगपूपन्नह्यणस्पतिसोमरुद्राः, २-६ भगः,
७ उपसः । त्रिष्टुप्, १ जगती ।

प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रं हवामहे प्रातर्मित्रावरुणा प्रातरश्विना ।	
प्रातभगं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं प्रातः सोममुत रुद्रं हुवेम	१
प्रातर्जितं भगमुग्रं हुवेम वयं पुत्रमदितेर्यो विधर्ता ।	
आध्रश्चिद् यं मन्यमानस्तुरश्चिद् राजा चिद् यं भगं मक्षीत्याहं	२
भग प्रणेतर्भग सत्यराधो भगेमां धियमुदवा ददन्नः ।	
भग प्र णो जनय गोभिरश्वैर्भग प्र नृभिर्नृवन्तः स्याम	३
उतेदानीं भगवन्तः स्यामो त प्रपित्व उत मध्ये अह्नाम् ।	
उतोदिता मघवन् त्सूर्यस्य वयं देवानां सुमृतौ स्याम	४
भग एव भगवाँ अस्तु देवास्तेन वयं भगवन्तः स्याम ।	
तं त्वां भग सर्व इज्जोहवीति स नो भग पुरएता भवेह	५
समध्वरायोपसो नमन्त दधिक्रावेव शुचये पदाय ।	
अवाचीनं वसुविदुं भगं नो रथमिवाश्वा वाजिन आ वहन्तु	६
अश्वावतीर्गोमतीर्न उषासो वीरवतीः सदमुच्छन्तु भद्राः ।	
घृतं दुहाना विश्वतः प्रपीता यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	७ [८] (३९२)

(४२)

६ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

प्र ब्रह्माणो अङ्गिरसो नक्षन्त प्र क्रन्दुनुर्नभन्यस्य वेतु ।	
प्र धेनवं उदुप्रुतो नवन्त युज्यातामद्री अध्वरस्य पेशः	१
सुगस्ते अश्रे सनवित्तो अध्वा युक्त्वा सुते हरितो रोहितश्च ।	
ये वा सन्नन्नरुपा वीरवाहो हुवे देवानां जनिमानि सत्तः	२
समु वो यज्ञं महयन् नमोभिः प्र होता मन्द्रो रिंरिच उपाके ।	
यजस्व सु पुर्वणीक देवा ना यज्ञियांमरमतिं ववुत्याः	३
यदा वीरस्य रेवतो दुरोणे स्योनशीरतिधिराचिकेतत् ।	
सुपीतो अग्निः सुधितो दम आ स विशे दाति वार्यमियत्यै	४ (३९६)

इमं नो अग्ने अध्वरं जुषस्व मरुत्स्विन्द्रे यशसं कृधी नः ।
 आ नक्ता बर्हिः संदतामुपासो शन्ता मित्रावरुणा यजेह
 एवाग्निं सहस्यं वसिष्ठो रायस्क्रामो विश्वप्स्न्यस्य स्तौत् ।
 इपं रयिं पप्रथद् वाजमस्मे यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

५

६ [९] (३१०)

(४३)

५ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

प्र वो यज्ञेषु देवयन्तो अर्चन् द्यावा नमोभिः पृथिवी इपध्वै ।
 येपां ब्रह्माण्यसमानि विप्रा विष्वग्वियन्ति वनिनो न शाखाः
 प्र यज्ञ एतु हेत्वो न सप्ति रुद्यच्छध्वं समनसो घृताचीः ।
 स्तुणीत बर्हिरध्वराय साधूध्वा शोचीपि देवयून्वस्थुः
 आ पुत्रासो न मातरं विभृञ्जाः सानौ देवासो बर्हिपः सदन्तु ।
 आ विश्वाचीं विदुथ्यामनक्त्वग्ने मा नो देवताता मृधस्कः
 ते सीपपन्त जोपमा यजत्रा ऋतस्य धाराः सुदुद्या दुहानाः ।
 ज्येष्ठं वो अद्य मह आ वसूनामा गन्तन् समनसो यति ष्ठ
 एवा नो अग्ने विश्वा दशस्य त्वया वयं सहसावृत्तास्काः ।
 राया युजा संधमादो अरिण्डा यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

१

२

३

४

५ [१०] (३११)

(४४)

५ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । दधिक्राः, ? दधिक्राद्व्युपोऽग्निभोगेन्द्रविष्णुपुत्रह्यणस्पत्यादित्यद्यावापृथिव्यापः ।
 त्रिष्टुप्, ? जगती ।

दधिक्रां वः प्रथममश्विनोपसंमग्निं समिन्द्रं भगंमृतये हुवे ।
 इन्द्रं विष्णुं पूषणं ब्रह्मणस्पतिं मादित्यान् द्यावापृथिवी अपः स्वः
 दधिक्रासु नमसा बोधयन्त उदीराणा यज्ञमुपप्रयन्तः ।
 इन्द्रां देवीं बर्हिपिं सादयन्तोऽश्विना विप्रां सुहवां द्वेम
 दधिक्रावाणं बुबुधानो अग्निमुपं वुव उपसं सूर्यं गाम् ।
 वृध्रं मंश्रतोर्वरुणस्य वृध्रं ते विश्वास्मद् वृरिता यावयन्तु
 दधिक्रावां प्रथमो वाज्यवा अग्ने रथानां भवति प्रजानन् ।
 संविदान उपसा सूर्येणाऽऽदित्येभिर्वमभिराङ्गिर्गोभिः

१

२

३

४

(३१२)

आ नो दधिकाः पृथ्यामन्क्त्वु—तस्य पन्थामन्वेतवा उ ।
 शृणोतु नो दैव्यं शर्धो अग्निः शृणवन्तु विश्वे महिषा अमूराः

५ [११] (४०८)

(४५)

४ मैत्रावरुणिवंसिष्ठः । सविता । त्रिष्टुप् ।

आ देवो यातु सविता सुरतो ऽन्तरिक्षप्रा वहमानो अश्वैः ।
 हस्ते दधानो नर्यां पुरूणि निवेशयञ्च प्रसुवञ्च भूमं ?
 उदस्य बाहू शिथिरा बृहन्ता हिरण्यया द्विवो अन्तो अनष्टाम् ।
 नूनं सो अस्य महिमा पनिष्ट सूरश्विदस्मा अनु दादपस्याम् २
 स र्धा नो देवः सविता सहावा ऽऽ साविपद् वसुपतिर्वसूनि ।
 विश्रयमाणो अमर्तिसुरूचीं मर्तभोजनमधं रासते नः ३
 इमा गिरः सवितारं सुजिह्वं पूर्णगंभस्तिमीळते सुपाणिम् ।
 चित्रं वर्यो बृहद्वस्मे दधातु यूयं पात स्वास्तिभिः सदा नः ४ [१२] (४१२)

(४६)

४ मैत्रावरुणिवंसिष्ठः । रुद्रः । जगती, ४ त्रिष्टुप् ।

इमा रुद्राय स्थिरधन्वने गिरः क्षिप्रेष्वे देवाय स्वधात्रे ।
 अपांवाहाय सहमानाय वेधसे त्रिगमारुधाय भरता शृणोतु नः ?
 स हि क्षयेण क्षम्यस्य जन्मनः साम्राज्येन द्विव्यस्य चेतति ।
 अबन्नवन्तीरुपं नो दुरश्वरा ऽनमीवो रुद्र जातु नो भव २
 या ते द्विद्युदवंसृष्टा द्विवस्परिं क्षमया चरति परि सा वृणक्तु नः ।
 सहस्रं ते स्वपिवात भेषजा मा नस्तोकेषु तनयेषु रीरिषः ३
 मा नो वधी रुद्र मा परा द्वा मा ते भूम प्रसिता हीष्टिनस्य ।
 आ नो भज बृहिषिं जीवशंसे यूयं पात स्वास्तिभिः सदा नः ४ [१३] (४१३)

(४७)

४ मैत्रावरुणिवंसिष्ठः । जायः । त्रिष्टुप् ।

आपो यं वः प्रथमं देव्यन्तं इन्द्रयानमूनिमश्रुण्वन्तेः ।
 तं वो वयं शुचिंनस्मिन्मथ एतमुषं नधुमन्तं वनेन ?

मन्त्रिन्द्रो वसुभिर्मादयाति तमश्याम देवयन्तो वो अद्य	२
पवित्राः स्वधया मर्दन्ती देवीर्देवानामपि यन्ति पार्थः ।	
इन्द्रस्य न भिनन्ति व्रतानि सिन्धुभ्यो हव्यं घृतवज्जुहोत	३
सूर्यो रश्मिभिराततान् याभ्य इन्द्रो अरदद् गातुमुर्मिम् ।	
सैन्धवो वरिवो धातना नो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	४ [१४] (४२०)

(४८)

४ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । ऋभवः, ४ विश्वे देवा वा । त्रिष्टुप् ।

भुक्षणो वाजा मादयध्वमस्मे नरो मघवानः सुतस्य ।	
वोऽर्वाचः कर्तवो न यातां विभ्वो रथं नर्यं वर्तयन्तु	१
भुर्भुभिर्भुभि वः स्याम विभ्वो विभुभिः शवसा शवांसि ।	
जो अस्माँ अवतु वाजसाता विन्द्रेण युजा तरुपेम वृत्रम्	२
चिद्धि पूर्वोरभि सन्ति शासा विश्वो अर्य उपरताति वन्वन् ।	
इन्द्रो विभ्वो ऋभुक्षा वाजो अर्यः शत्रोर्मिथत्या कृणवन् वि नृष्णम्	३
देवासो वरिवः कर्तना नो भूत नो विश्वेऽवसे सजोपाः ।	
मस्मे इधं वसवो ददीरन् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	४ [१५] (४२४)

(४९)

४ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । आपः । त्रिष्टुप् ।

मुद्रज्येष्ठाः सलिलस्य मध्यात् पुनाना युन्त्यनिविशमानाः ।	
इन्द्रो या वज्री वृषभो रादु ता आपो देवीरिह मामवन्तु	१
आपो दिव्या उत वा स्रवन्ति खनित्रिमा उत वा याः स्वयंजाः ।	
मुद्रार्था याः शुचयः पावकास्ता आपो देवीरिह मामवन्तु	२
सां राजा वरुणो याति मध्ये सत्यानृते अवपश्यञ्जनानाम् ।	
भुश्रुतः शुचयो याः पावकास्ता आपो देवीरिह मामवन्तु	३
सु राजा वरुणो यासु सोमो विश्वे देवा यासूर्जं मर्दन्ति ।	
वानरो यास्वग्निः प्रविष्टस्ता आपो देवीरिह मामवन्तु	४ [१६] (४२८)

आ मां
अजका
यद् वि
अग्निष्ट
यच्छल
विश्वे
याः
ता

आदि
अनाग
आदि
अस्मा
आदि
इन्द्रो

आदि
संभ
मिः
मा
तु
मिः

(५०)

४ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । १ मित्रावरुणौ, २ अग्निः, ३ विश्वे देवाः, ४ नद्यः ।
जगती, ४ अतिजगती शकरी वा ।

आ मां मित्रावरुणेह रक्षतं कुलाययद् विश्वयन्मा न आ गन् ।
अजकावं दुर्दृशीकं तिरो दधे मा मां पद्येन रपसा विदुत् त्सरुः १
यद् विजामन् परुषि वन्दनं भुवदृष्टीवन्तौ परि कुल्फौ च देहत् ।
अग्निष्टच्छोचन्नप वाधताप्रितो मा मां पद्येन रपसा विदुत् त्सरुः २
यच्छैलमलौ भवति यन्नदीषु यदोपधीभ्यः परि जायते विषम् ।
विश्वे देवा निरितस्तत् सुवन्तु मा मां पद्येन रपसा विदुत् त्सरुः ३
याः प्रवतो निवत उद्वत उदुन्वतीरनुदुकाश्च याः ।
ता अस्मभ्यं पयसा पिन्वमानाः शिवा देवीरशिपदा भवन्तु सर्वा नद्यो अशिमिदा भवन्तु ४
[१७] (४३२)

(५१)

३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । आदित्याः । त्रिष्टुप् ।

आदित्यानामवसा नूतनेन सक्षीमाहि शर्मणा शंतमेन ।
अनागास्त्वे अदितित्वे तुरास इमं यज्ञं दधतु श्रोषमाणाः १
आदित्यासो अदितिर्मादयन्तां मित्रो अर्यमा वरुणो रजिष्ठाः ।
अस्माकं सन्तु भुवनस्य गोपाः पिबन्तु सोममवसे नो अद्य २
आदित्या विश्वे मरुतश्च विश्वे देवाश्च विश्वं ऋभवश्च विश्वे ।
इन्द्रो अगिरश्विना तुष्टुवाना यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ३ [१८] (४३५)

(५२)

३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । आदित्याः । त्रिष्टुप् ।

आदित्यासो अदितयः स्याम पूर्व्वेत्रा वसवो मर्त्यत्रा ।
सनेम मित्रावरुणा सनन्तो भवेम द्यावापृथिवी भवन्तः १
मित्रस्तन्नो वरुणो मामहन्तु शर्म तोकाय तनयाय गोपाः ।
मा वो भुजेमान्यजातमेनो मा तत् कर्म वसवो यच्चयध्वे २
तुरण्यवोऽङ्गिरसो नक्षन्तु रतं देवस्य सवितुरिरियानाः ।
पिता च तन्नो महान् यज्ञत्रो विश्वे देवाः समनसो जुषन्त ३ [१९] (४३८)

(५३)

३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । द्यावापृथिवी । त्रिष्टुप् ।

प्र द्यावा यज्ञैः पृथिवी नमोभिः सबाध ईळे बृहती यजत्रे ।
 ते चिन्द्रि पूर्वे कवयो गुणन्तः पुरो मही दधिरे देवपुत्रे १
 प्र पूर्वजे पितरा नव्यसीभिर्गीभिः कृणुध्वं सदाने क्रतस्य ।
 आ नो द्यावापृथिवी देव्येन जनेन यातं महि वां वरूथम् २
 उतो हि वां रत्नधेयानि सन्ति पुरूणि द्यावापृथिवी सुदासे ।
 अस्मे धत्तं यदसदस्कृधोयु यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ३ [२०] (४४१)

(५४)

३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वास्तोष्पतिः । त्रिष्टुप् ।

वास्तोष्पते प्रति जानीह्यस्मान् त्स्वावेशो अनमीवो भवा नः ।
 यत् त्वेमहे प्रति तन्नो जुपस्य शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे १
 वास्तोष्पते प्रतरणो न एधि गयस्फानो गोभिरश्वेभिरिन्द्रो ।
 अजरासस्ते सख्ये स्याम पितेर्व पुत्रान् प्रति नो जुपस्य २
 वास्तोष्पते शग्मया संसदा ते सक्षीमहि रणवया गातुमत्या ।
 पाहि क्षेमं उत योगे वरं नो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ३ [२१] (४४५)

(५५)

८ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वास्तोष्पतिः, २-८ इन्द्रः (२-८ प्रस्वापिनी उपनिषद्) ।

१ गायत्री, २-४ उपरिष्ठाद्बृहती, ५-८ अनुष्टुप् ।

अमीवहा वास्तोष्पते विश्वा रूपाण्याविशन् । सर्वा सुशेवं एधि नः १
 यदनुन सारमेय दृतः पिशङ्ग यच्छसे ।
 वीव भ्राजन्त क्रुष्टय उप स्रक्केषु वप्सतो नि पु स्वप २
 स्तेनं राय सारमेय तस्करं वा पुनःसर ।
 स्तोतृनिन्द्रस्य रायसि किमस्मान् दुच्छुनायसे नि पु स्वप ३
 त्वं सूकरस्य दईहि तव दईतु सूकरः ।
 स्तोतृनिन्द्रस्य गयसि किमस्मान् दुच्छुनायसे नि पु स्वप ४ (४४८)

सस्तु माता सस्तु पिता सस्तु श्वा सस्तु विश्पतिः ।	
ससन्तु सर्वे ज्ञातयः सस्त्वयमभितो जनः	५
य आस्ते यश्च चरति यश्च पश्यति नो जनः ।	
तेषां सं हन्मो अक्षाणि यथेदं हर्म्यं तथा	६
सहस्रशृङ्गो वृषभो यः समुद्रादुदाचरत् ।	
तेना सहस्येना वयं नि जनान् त्वापयामसि	७
प्रोष्येशया व्ह्येशया नारीर्यास्तल्पशीवरीः	
स्त्रियो याः पुण्यगन्धास्ताः सर्वाः स्वापयामसि	८ [२२] (४५२)

(५६)

[चतुर्थोऽनुवाकः ॥३॥ सू० ५६-७०]

२५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । मरुतः । त्रिष्टुप्, १-२२ द्विपदा विराट् ।

क ई व्यक्ता नरः सर्नीळा रुद्रस्य मर्या अधा स्वश्वाः	१
नक्तिर्होषां जनुषि वेदु ते अङ्ग विद्रे मिथो जनित्रम्	॥१॥ २
अभि स्वपूभिर्मिथो वपन्त वातस्वनसः श्येना अस्पुध्रन्	३
एतानि धीरो निण्या चिकेत पृश्निर्यदूधो मही जभारं	॥२॥ ४
सा विट् सुवीरा मरुद्भिरस्तु सनात् सहन्ती पुण्यन्ती नृष्णम्	५
यामं येष्ठाः शुभा शोभिष्ठाः श्रिया संमिश्रता ओजाभिर्गुयाः	॥३॥ ६
उयं व ओजः स्थिरा शवांस्यधा मरुद्भिर्गुणस्तुविष्णान्	७
शुभ्रो वः शुष्मः कुध्मी मनांसि धुनिर्मुनिरिव शर्षस्य धृष्णोः	॥४॥ ८
सनेम्पस्मद् युयोतं द्विद्युं मा वो दुर्मतिरिह प्रणङ्गः	९
प्रिया वो नाम हुवे तुराणा मा यत् तूपन्मरुतो वावशानाः	॥५॥ १० [२३]

स्वायुधासं इष्मिणः सुनिष्का उत स्वयं तन्वतुः शुभ्रमानाः	॥६॥ ११
शुचीं वो हृद्व्या मरुतः शुचीनां शुचिं हिनोम्यध्वरं शुचिभ्यः ।	
ऋतेन सत्वमृतसार्प आय उरुचिजन्मानः शुचयः पावकाः	१२
अंसेष्वा मरुतः खादयो वो वशः नु रुद्रमा उषशिभ्रिवाणाः ।	
वि विद्युतो न वृष्टिर्भी रुचाना अनु स्वधानावृष्ट्येष्टमानाः	१३
प्र बुध्यां व ईरते महंसि प्र नामानि प्रपञ्चवन्तिरध्वम् ।	
सहवियं दम्यं भागमेतं गृहमेधीयं मरुतो जुष्यधम्	१४

(५३)

३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । यावापृथिवी । त्रिष्टुप् ।

प्र यावा यज्ञैः पृथिवी नमोभिः सुबाध ईळे बृहती यजत्रे ।
 ते चिद्धि पूर्वे कवयो गुणन्तः पुरो मही दधिरे देवपुत्रे १
 प्र पूर्वजे पितरा नव्यसीभिर्गीभिः कृणुध्वं सदेने क्रतस्य ।
 आ नो यावापृथिवी दैव्येन जनेन यातं महि वां वरुथम् २
 उतो हि वां रत्नधेयानि सन्ति पुरूणि यावापृथिवी सुदासे ।
 अस्मे धत्तं यदसदस्कृधोयु यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ३ [२०] (४४१)

(५४)

३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वास्तोष्पतिः । त्रिष्टुप् ।

वास्तोष्पते प्रति जानीह्यस्मान् त्स्वावेशो अनमीवो भवा नः ।
 यत् त्वेमहे प्रति तन्नो जुपस्व शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे १
 वास्तोष्पते प्रतरणो न एधि गयस्फानो गोभिरश्वेभिरिन्द्रो ।
 अजरासस्ते सख्ये स्याम पितेव पुत्रान् प्रति नो जुपस्व २
 वास्तोष्पते शग्मया संसदा ते सक्षीमहि रण्वया गातुमत्या ।
 पाहि क्षेमं उत योगे वरं नो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ३ [२१] (४४५)

(५५)

८ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वास्तोष्पतिः, २-८ इन्द्रः (२-८ प्रस्वापिना उपनिषद्) ।

१ गायत्री, २-४ उपरिष्ठाद्बृहती, ५-८ अनुष्टुप् ।

अमीवहा वास्तोष्पते विश्वा रूपाण्याविशन् । सर्वा सुशेव एधि नः १
 यदनुन सारमेय दृतः पिशङ्ग यच्छसे ।
 वीच भ्राजन्त क्रुष्टय उप स्रक्तेषु वप्सतो नि पु स्वप २
 स्तेनं राय सारमेय तस्करं वा पुनःसर ।
 स्तोतृनिन्द्रस्य रायसि किमस्मान् दुच्छुनायसे नि पु स्वप ३
 त्वं स्रकरस्यं दृष्टि तव ददंतु सूकरः ।
 स्तोतृनिन्द्रस्य गयसि किमस्मान् दुच्छुनायसे नि पु स्वप ४ (४४८)

निचेतारो हि मरुतो गूणन्तं प्रणेतारो यजमानस्य मन्म । अस्मार्कमद्य विदथेषु बर्हि—रा वीतये सदत पिप्रियाणाः	२
नैतावदुन्ये मरुतो यथेमे भ्राजन्ते रुक्मैरायुधैस्तनूभिः । आ रोदसी विश्वपिशाः पिशानाः समानमश्रुयञ्जते शुभे कम्	३
ऋधक् सा वो मरुतो द्विद्युदस्तु यद् व आगः पुरुषता करांम । मा वस्तस्यामपि भूमा यजत्रा अस्मे वो अस्तु सुमतिश्चनिष्ठा	४
कृते चिदत्र मरुतो रणन्ता—ऽनवद्यासः शुचयः पावकाः । प्र णोऽवत सुमतिभिर्यजत्राः प्र वाजोभिस्तिरत पुण्यसे नः	५
उत स्तुतासो मरुतो व्यन्तु विश्वेभिर्नामभिर्नरो हवीषि । ददांत नो अमृतस्य प्रजायै जिगृत रायः सूनृता मवानि	६
आ स्तुतासो मरुतो विश्वं ऊती अच्छा सूरिन् त्सर्वताता जिगात । ये नस्मना शतिनो वर्धयन्ति यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	७ [२७] (४८४)

(५८)

६ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । मरुतः । विष्टुप् ।

प्र साकुमुक्षे अर्चता गणाय यो दैव्यस्य धाम्नस्तुविष्मान् । उत क्षोदन्ति रोदसी महित्वा नक्षन्ते नाकुं निर्कृतेरवंशात्	१
जूनश्चिद् वो मरुतस्त्वेष्येण भीमास्तुविमन्यवोऽयासः । प्र ये महोभिरोजसोत सन्ति विश्वो वो यामन् भयते स्वर्हक्	२
बृहद् वयो मघवन्धो दधात् जुजोषन्निन्मरुतः सुष्टुतिं नः । गतो नाध्वा वि तिराति जन्तुं प्र णः स्पार्हाभिरुतिभिस्तिरेत	३
युष्मोतो विप्रो मरुतः शतस्वी युष्मोतो अवां सहरिः सहस्री । युष्मोतः सम्राद्धुत हन्ति वृत्रं प्र तद् वो अस्तु धूतयो देष्णाम्	४
तो आ रुद्रस्य मीळहुषो विवासे कुविन्नसन्ते मरुतः पुनर्नः । यत् सस्वतां जिहीळिरे यद्वावि—ख तदेन ईमहे तुराणाम्	५
प्र सा वाचि सुष्टुतिर्मघोना—मिदं सूक्तं मरुतो जुपन्त । आराच्चिद् द्वेषो वृषणो युपोत यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	६ [२८] (४९०)

यदि स्तुतस्य मरुतो अधीथे—त्था विप्रस्य वाजिनो हवीमन् ।
मक्ष्ण रायः सुवीर्यस्य दात नू चिद् यमन्य आदभद्रावा

अत्यासो न ये मरुतः स्वश्रौ यक्षहृशो न शुभयन्त मर्याः ।
ते हर्म्यष्टाः शिशवो न शुभ्रा वत्सासो न प्रक्रीळिनः पयोधाः
दृशस्यन्तो नो मरुतो मृळन्तु वरिवस्यन्तो रोदसी सुमेके ।
आरे गोहा नूहा वधो वो अस्तु सुमेभिरस्मे वसवो नमध्वम्
आ वो होता जोहवीति सत्तः सत्रार्ची रातिं मरुतो गृणानः ।
य ईर्वतो वृषणो अस्ति गोपाः सो अद्र्यावी हवते व उक्थैः
इमे तुरं मरुतो रामयन्ती—मे सहः सहस आ नमन्ति ।
इमे शंसं वनुष्यतो नि पान्ति गुरु द्वेषो अररुपे दधान्ति
इमे रधं चिन्मरुतो जुनन्ति भूमिं चिद् यथा वसवो जुपन्त ।
अप वाधध्वं वृषणस्तमांसि धत्त विश्वं तनयं तोकमस्मे

मा वो द्वात्रान्मरुतो निरराम मा पश्चाद् दध्म रथ्यो विभागे ।
आ नः स्पार्हे भजतना वसव्येष्टं यदीं सुजातं वृषणो वो अस्ति
सं यद्धनन्त मन्युभिर्जनांसः शूरा यज्ञीष्वोर्षधीषु विशु ।
अधं स्मा नो मरुतो रुद्रियास—स्त्रातारो भूत पृतनास्वर्यः
भूरिं चक्र मरुतः पित्र्याण्यु—कथानि या वः शस्यन्ते पुरा चित् ।
मरुद्भिरुग्रः पृतनासु साब्धहा मरुद्भिरित् सनिता वाजमर्वा
अस्मे वीरो मरुतः शुष्म्यस्तु जनानां यो असुरो विधर्ता ।
अपो येन मुक्षितये तरेमा—ऽधु स्वमोको अभि वः स्याम
तत्र इन्द्रो वरुणो मित्रो अग्नि—राप ओषधीर्वनिनो जुपन्त ।
शर्मन् तस्याम मरुतामुपस्थे यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

(५७)

७ मैत्रावरुणवसिष्ठः । मरुतः । विष्टुप् ।

मध्वो वो नाम मरुतं यजत्राः प्र युज्ञेपु शयसा मदन्ति ।

निचेतारो हि मरुतो गूणन्तं प्रणेतारो यजमानस्य मन्म ।	
अस्मार्कमद्य विदथेषु ब्रह्मि रा वीतये सदत पिप्रियाणाः	२
नैतावदन्ये मरुतो यथेमे भ्राजन्ते रुक्मैरायुधैस्तनूभिः ।	
आ रोदसी विश्वपिशः पिशानाः समानमञ्जयञ्जते शुभे कम्	३
ऋधक् सा वो मरुतो विद्युदस्तु यद् व आगः पुरुषता करांम ।	
मा वस्तस्यामपि भूमा यजत्रा अस्मे वो अस्तु सुमतिश्चनिष्ठा	४
कृते चिदत्र मरुतो रणन्ताऽनवद्यासः शुचयः पावकाः ।	
प्र णोऽवत सुमतिभिर्यजत्राः प्र वाजेभिस्तिरत पुष्यसे नः	५
उत स्तुतासो मरुतो व्यन्तु विश्वेभिर्नामभिर्नरो हवीषि ।	
ददात नो अमृतस्य प्रजाये जिगृत रायः सूनृता मघानि	६
आ स्तुतासो मरुतो विश्वं ऊती अच्छा सूरिन् त्सर्वताता जिगात ।	
ये नस्मना ज्ञातिनो वर्धयन्ति यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	७ [२७] (४८४)

(५८)

३ मेवावरुणिवसिष्ठः । मरुतः । विष्णुः ।

प्र साकमुक्षे अर्चता गुणाय यो दैव्यस्य धाम्नुस्तुविष्मान् ।	
उत क्षोदन्ति रोदसी महित्वा नक्षन्ते नाकुं निक्षेतेरवशान्	१
जूनृश्चिद् वो मरुतस्त्वेप्येण भीमास्तुविमन्यवोऽवांसः ।	
प्र ये महोभिरोजसोत सन्ति विश्वो वो चामन् भयते स्वईक	२
बृहद् वयो मघवन्वो दधात जुजोषन्निमरुतः सुप्सुति नः ।	
गतो नाध्वा वि तिराति जन्तुं प्र णः स्पार्हाभिरुतिभिस्तिरत	३
पुष्पोतो विप्रो मरुतः शतस्वी पुष्पोतो अवा सहुरिः सहस्री ।	
पुष्पोतः सुभ्राञ्जत हन्ति वृचं प्र तद् वो अस्तु धृतयो देष्णम्	४
तो आ रुद्रस्य मीळ्हुषो विवासे कुविदसन्ते मरुतः पुनर्नः ।	
यत् सुस्वता जिहीष्ठिरे यद्वाविखु तदेन ईमहे तुराणाम्	५
प्र ता वाचि सुप्सुतिर्मघोना मिदं नूतं मरुतो जुपन्त ।	
आराच्चिद् द्वेषो वृषणो पुषोत यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	६ [२८] (४९०)

यदिं स्तुतस्य मरुतो अधीथे— तथा विप्रस्य वाजिनो हवीमन् ।
मक्ष्ण रायः सुवीर्यस्य दात नू चिद् यमन्य आदभदरावा

१५ [२४]

अत्यासो न ये मरुतः स्वश्रोत्रो यक्षहृशो न शुभयन्त मर्याः ।
ते हर्म्येष्ठाः शिशवो न शुभ्रा वत्सासो न प्रक्रीळिनः पयोधाः

१६

दृशस्यन्तो नो मरुतो मृळन्तु वरिवस्यन्तो रोदसी सुमेके ।
आरे गोहा नृहा वधो वो अस्तु सुम्नेभिरस्मे वसवो नमध्वम्

१७

आ वो होता जोहवीति सत्तः सत्राचीं रातिं मरुतो गृणानः ।
य ईवतो वृषणो अस्ति गोपाः सो अद्वयावी हवते व उक्थैः

१८

इमे तुरं मरुतो रामयन्ती मे सहः सहस आ नमन्ति ।

इमे शंसं वनुष्यतो नि पान्ति गुरु द्वेषो अररुषे दधान्ति

१९

इमे रुधं चिन्मरुतो जुनन्ति भूमिं चिद् यथा वसवो जुपन्त ।

अप वाधध्वं वृषणस्तमांसि धत्त विश्वं तनयं तोकमस्मे

२० [२५]

मा वो द्रात्रान्भरुतो निरराम मा पश्चाद् दध्म रथ्यो विभागे ।

आ नः स्पार्हे भजतना वसव्येइ यदीं सुजातं वृषणो वो अस्ति

२१

सं यद्वनन्त मन्युभिर्जनांसः शूरा यद्दीध्वोपधीषु विश्वु ।

अधं स्मा नो मरुतो रुद्रियासं छातारो भूत पृतनास्वर्यः

२२

भूरिं चक्र मरुतः पित्र्याण्युक्थानि या वः शस्यन्ते पुरा चित् ।

मरुद्भिरुयः पृतनासु साळ्हा मरुद्भिरित् सनिता वाज्रमर्वा

२३

अस्मे वीरो मरुतः शुष्म्यस्तु जनानां यो असुरो विधर्ता ।

अपो येन सुक्षितये तरेमाऽधु स्वमोको अभि वः स्याम

२४

तन्न इन्द्रो वरुणो मित्रो अग्निराप ओषधीर्विनो जुपन्त ।

शर्मन् तस्याम मरुतामुपस्थे यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

२५ [२६] (५७)

(५७)

७ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । मरुतः । त्रिष्टुप् ।

मध्वो वो नाम मारुतं यजत्राः प्र युज्ञेषु शर्वसा मदन्ति ।

ये रेजयन्ति रोदसी चिदुर्वा पिन्वन्त्युत्सं यदयासुरुयाः

?

(५७)

६ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । १-४ सूर्यः, ५ सूर्य-मित्रावरुणाः, ६ मित्रावरुणौ अर्यमा च । त्रिष्टुप् ।

उद्वेति सुभगो विश्वचक्षाः साधारणः सूर्यो मानुषाणाम् ।
 चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्य देवश्चर्मैव यः समविव्यक् तमांसि ?
 उद्वेति प्रसवीता जनानां महान् केतुरण्वः सूर्यस्य ।
 समानं चक्रं पर्याविवृत्सन् यदेतशो वहति धूर्षु युक्तः २
 विभ्राजमान उपसामुपस्थाद् रेभैरुदेत्यनुमद्यमानः ।
 एष मे देवः सविता चच्छन्दु यः समानं न प्रमिनाति धामं ३
 द्विवो रुक्म उरुचक्षा उद्वेति दुरेअर्थस्तरणिभ्राजमानः ।
 नूनं जनाः सूर्येण प्रसूता अयन्नर्थानि कृणवन्नपांसि ४
 यत्रा चक्रुरमृता गानुर्मस्मै श्येनो न दीयन्नन्वेति पार्थः ।
 प्रति वां सूर उद्वेति विधेम नमोभिर्मित्रावरुणोत हव्यैः ५
 नू मित्रो वरुणो अर्यमा न स्तमने तोकाय वरिवो दधन्तु ।
 सुगा नो विश्वा सुपथानि सन्तु यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । मित्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

द्विवि क्षयन्ता रजसः पृथिव्यां प्र वां घृतस्य निर्णिजो ददीरन् ।
 हव्यं नो मित्रो अर्यमा सुजातो राजा सुक्षत्रो वरुणो जुपन्त ?
 आ राजाना मह ऋतस्य गोषा सिन्धुपती क्षत्रिया यातमर्वाक् ।
 इळां नो मित्रावरुणोत वृष्टि-मव द्विव इन्वतं जीरदानू २
 मित्रस्तन्नो वरुणो देवो अर्यः प्र सार्धिष्ठेभिः पृथिभिर्नयन्तु ।
 ब्रवद् यथा न आदुरिः सुदास इपा मदेम सह देवगोपाः ३
 यो वां गतं मनसा तक्षद्वित-मूर्ध्वा धीतिं कृणवद् धारयञ्च ।
 उक्षेथां मित्रावरुणा घृतेन ता राजाना सुक्षितीस्तर्पयेथाम् ४
 एष स्तोमो वरुण मित्र तुभ्यं सोमः शुक्रो न वायवेऽयामि ।
 अविष्टं धियो जिगृतं पुरंधी-र्युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ५

प्र वां स मित्रावरुणावृतावा विप्रो मन्मानि दीर्घश्रुर्दियति ।
 यस्य ब्रह्माणि सुकृतू अवाथ आ यत् क्रत्वा न शरदः पुणैथे २
 प्रोरोमित्रावरुणाः पृथिव्याः प्र दिव ऋष्वाद् बृहतः सुदानू ।
 स्पर्शो दधाथे ओषधीषु विश्वृथयतो अनिमिषं रक्षमाणा ३
 शंसा मित्रस्य वरुणस्य धाम शुष्मो रोदसी बद्धे महित्वा ।
 अयन् मासा अर्यज्वनामवीराः प्र यज्ञमन्मा वृजनं तिराते ४
 अमूरा विश्वा वृषणाविमा वां न यासु चित्रं दहशे न यक्षम् ।
 दुहः सचन्ते अनृता जनानां न वां निष्यान्यचिते अभूवन् ५
 समु वां यज्ञं महयं नमोभिर्ह्वे वां मित्रावरुणा सत्रार्थः ।
 प्र वां मन्मान्यचसे नवानि कृतानि ब्रह्म जुजुपश्चिमानि ६
 इयं देव पुरोहितिर्युवभ्यां यज्ञेषु मित्रावरुणावकारि
 विश्वानि दुर्गा पिपृतं तिरो नो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ७

(६२)

६ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । १-३ सूर्यः; ४-६ मित्रावरुणौ । विष्टुप् ।

उत् सूर्यो बृहदूर्चीष्यश्रेत् पुरु विश्वा जनिम मानुषाणाम् ।
 समो दिवा दहशे रोचमानः क्रत्वा कृतः सुकृतः कर्तृभिर्भूत् १
 स सूर्यं प्रति पुरो न उद् गा एभिः स्तोमैभिरेतशेभिरेवैः ।
 प्र नो मित्राय वरुणाय वोचो ऽनागसो अर्यम्णे अग्रयं च २
 वि नः सहस्रं शुरुधो रदन्त्वृतावानो वरुणो मित्रो अग्निः ।
 यच्छन्तु चन्द्रा उपमं नो अर्कमा नः कामं पूपुरन्तु स्तवानाः ३
 द्यावाभूमी अदिते त्रासीथां नो ये वां जजुः सुजनिमान ऋष्वे ।
 मा हेळे भूम वरुणस्य वायोर्मा मित्रस्य प्रियतमस्य नृणाम् ४
 प्र ब्राह्वा सिमृतं जीवसे न आ नो गव्यतिमुक्षतं वृतेन ।
 आ नो जने श्रवयतं युवाना श्रुतं मे मित्रावरुणा हवेमा ५
 नू मित्रो वरुणो अर्यमा न्स्मने तोकाय वरिवो दधन्तु ।
 सुगा नो विश्वा सुपथानि सन्तु यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ६

वि चे द्रुधुः शरदं मासमादहं यज्ञमक्तुं चादृचम् ।

अनाप्यं वरुणो मित्रो अर्यमा क्षत्रं राजान आशत

तद् वो अद्य मनामहे सूक्तैः सूर उदिति ।

यदोहते वरुणो मित्रो अर्यमा यूयमृतस्य रथयः

ऋतावान ऋतजाता ऋतावृधो घोरासो अनृतद्विपः ।

तेषां वः सुन्ने सुच्छदिष्टमे नरः स्याम ये च सूरयः

उदु त्यद् दर्शतं वपुं द्विव एति प्रतिह्वरे ।

यदीमाशुर्वहति देव एतंशो विश्वस्मै चक्षसे अरम्

शीर्ष्णःशीर्ष्णो जगतस्तस्थुपस्पातिं समया विश्वमा रजः ।

सप्त स्वसारः सुविताय सूर्यं वहन्ति हरितो रथे

तच्चक्षुर्वहितिं शुक्रमुचरन्त । पश्येम शरदः शतं जविम शरदः शतम्

कान्येभिरद्वाभ्या ऽऽ यातं वरुण द्युमत । मित्रश्च सोमपीतये

द्विवो धामाभिर्वरुण मित्रश्चा यातमद्रुहा । पिबतं सोममानुजी

आ यातं मित्रावरुणा जुषाणावाहुतिं नरा । पातं सोममृतावृधा

(३७)

१० मैत्रावरुणिर्यसिष्ठः । अश्विनो । पिप्पुप् ।

प्रति वां रथं नृपती जरध्वे हविर्मता भनसा यज्ञियेन ।

यो वां द्रुतो न धिष्ण्यावजीग रच्छां सुनुने पितरां विवन्नि

अशोच्यग्निः समिधानो अस्मे उपो अदृधन् तममाभिदन्ताः ।

अचोति केतुरुपसः पुरस्तां चिदृये द्विवो दृहितुर्जायमानः

अभि वां नूनमश्विना सुहोता स्तोमैः सिषक्ति नासत्वा विवृजान् ।

पूर्वाभिर्यातं पृथ्याभिरर्वाक् स्वविद्वा वसुनता रथेन

अवोवां नूनमश्विना पुवाकुं द्विवे यद् वां नृते नाध्वी वसुनुः ।

आ वां वहन्तु स्थाविरासो अश्वः पिवांशो अस्मे नृपुता नद्यनि

प्राचीनु देवाश्विना धियं मे अमुभ्यां नातये कुनं वसुनुम् ।

विश्वं अदिष्टं वासु आ पुरंधी न्ता नः शस्तं शचीपती शर्चाभिः

११

१२

१३

१४

१५ [१०]

१६

१७

१८

१९ [११] (५६२)

?

२

३

४

[१२] (५६३)

(३५)

५ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । मित्रावरुणौ । विश्वम् ।

प्रति वां सूर उदिते सूक्ते—मित्रं हुवे वरुणं पूतयक्षम् ।	
ययोरसुर्यं मक्षितं ज्येष्ठं विश्वस्य यामन्नाचिता जिगत्सु	१
ता हि देवानामसुरा तावया ता नः क्षितीः करतमूर्जयन्तीः ।	
अश्याम मित्रावरुणा वयं वां यात्रा च यत्र पीपयन्नहा च	२
ता भूरिपाशावनृतस्य सेतू दुरत्येतू रिपत्रे मर्याय ।	
ऋतस्य मित्रावरुणा पथा वा मपो न नात्रा दुरिता तरेम	३
आ नो मित्रावरुणा हव्यजुष्टिं वृतेर्गव्यूतिमुक्षतमिच्छाभिः ।	
प्रति वामत्र वरमा जनाय पृणीतमुद्रो द्विव्यस्य चारोः	४
एष स्तोमो वरुण मित्र तुभ्यं सोमः शुक्रो न वायवेऽयामि ।	
अविष्टं धियो जिगृतं पुरंधीर्ययं पात स्वस्तिभिः सदा नः	५ [७] (५)

(३६)

१९ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । मित्रावरुणौ, ४-१३ आदित्याः, १४-१६ सूर्यः ।
 गायत्री; १०-१५ प्रगाथः = (समा वृद्धी, विपमा सतोवृद्धी,)
 १६ पुर उष्णिक् ।

प्र मित्रयोर्वरुणयोः स्तोमो न एतु शूष्यः । नमस्वान् तुविजातयोः	१
या धारयन्त देवाः सुदक्षा दक्षपितरा । असुर्याय प्रमहसा	२
ता नः स्तिपा तनूपा वरुण जरितृणाम् । मित्रं साधयतं धियः	३
यदद्य सूर उदिते ऽनागा मित्रो अर्यमा । सुवार्ति सविता भगः	४
सुप्रावीरस्तु स क्षयः प्र नु यामन् त्सुदानवः । ये नो अंहोऽतिपिप्रति	५ [८]
उत स्वराजो अदिति रदधस्य व्रतस्य ये । महो राजान ईशते	६
प्रति वां सूर उदिते मित्रं गृणीषे वरुणम् । अर्यमणं रिशार्दसम्	७
राया हिरण्यया मति रियमवृकाय शवसे । इयं विप्रा मेधसांतये	८
ते स्याम देव वरुण ते मित्र सूरिभिः सह । इयं स्वश्च धीमहि	९
ब्रह्मः सूरचक्षसो ऽग्निजिह्वा कृतावृधः ।	
त्रीणि ये येमुर्विदथानि धीतिभिर्विश्वानि परिभूतिभिः	१० [९] (५४)

वि ये द्रुधुः शरुं मासमादहं यज्ञमक्तुं चाहचम् ।
अनाप्यं वरुणो मित्रो अर्यमा क्षत्रं राजान आह

तद् वो अद्य मनामहे सूक्तैः सूर उदिति ।
यदोहते वरुणो मित्रो अर्यमा यूयमृतस्यं रघ्नः

ऋतावान ऋतजाता ऋतावृधो घोरासो अनृतद्विः
तेषां वः सुप्ते सुच्छर्दिष्टमे नरः स्याम ये च सुप्ते

उदु त्यद् दर्शितं वपुर्विव एति प्रतिहरे ।
यदीमाशुर्वहति देव एतेशो विश्वस्मै चरुते जन्

शीर्ष्णःशीर्ष्णो जगतस्तस्थुपस्पतिं समया विश्वेन न
सप्त स्वसारः सुविताय सूर्यं वहन्ति हरितो न्ये

तच्चक्षुर्विवहितं शुक्रमुचरत । पश्येम शरुः सुं च
काव्यंभिरद्वाभ्याः ११ यातं वरुण द्युमन । निवृत्तं

द्विवो धार्मभिर्वरुण मित्रश्चा यातमदृहा । निवृत्तं
आ यातं मित्रावरुणा जुषाणावाहति नयः सु

१० मंत्रावली

प्रतिं वां रथं नृपती जरुधेयं त्रिषिपन्ता नन्य सुवे
यो यां दृतो न धिष्ण्यावर्जीग रच्छां नृपं जेति

अशोच्यग्निः समिधानो अस्मे उषो अह्वय नव्ये
अचेति केतुरुपसः पुरस्तां च्छिद्रे द्विः सुवे

अभि वां नूनमाश्विना सुहोता नव्येः विनि न
पूर्वाभिर्वातं पृथ्याभिर्वाकू नव्येः सुवे

अथोवां नूनमाश्विना पुत्रकुं द्विः वद क सुवे
आ वां वहन्तु स्वविशतो अस्माः विनि न

भावीसु देवाश्विना द्विः मे सुवे सुवे
दिश्या अरिष्टं राज आ वृते सुवे सुवे

८

९ [१५] (५८२)

१

२

३

४

५

६

७

[१६] (५८३)

अविष्टं धीर्वाश्विना न आसु प्रजावद् रेतो अह्वयं नो अस्तु ।	
आ वां तोके तनये तूतुजानाः सुरत्नासो देववीतिं गमेम	६
एष स्य वां पूर्वगत्वेव सख्ये निर्धिहितो माध्वी रातो अस्मे ।	
अहेळता मनसा यातमर्वा गश्नता हव्यं मानुषीषु विक्षु	७
एकस्मिन् योगे भुरणा समाने परिं वां सप्त स्रवतो रथो गात् ।	
न वायन्ति सुभ्वो देवयुक्ता ये वां धूर्यु तरणयो वहन्ति	८
असश्रता मघवद्भ्यो हि भूतं ये राया मघदेयं जुनन्ति ।	
प्र ये बन्धुं सूनृताभिस्तिरन्ते गव्या पृश्नन्तो अश्व्या मवानि	९
नू मे हवमा शृणुतं युवाना यासिष्टं वर्तिरश्विनाविरावत् ।	
धत्तं रत्नानि जरतं च सूरीन् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	१० [१३] (५)

(६८)

९ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । अदिवनौ । विराद्, ८-९ त्रिष्टुप् ।

आ शुभ्रा यातमश्विना स्वश्वा गिरो दस्रा जुजुषाणा युवाकोः ।	
हव्यानि च प्रतिभृता वीतं नः	१
प्र वामन्धांसि मद्यान्यस्थुररं गन्तं हविषो वीतये मे ।	
तिरो अयो हवनानि श्रुतं नः	२
प्र वां रथो मनोजवा इयाति तिरो रजांस्यश्विना शतोतिः ।	
अस्मभ्यं सूर्यावसू इयानः	३
अयं ह यद् वां देव्या उ अद्रि रूध्वो विवक्ति सोमसुद् युवभ्याम् ।	
आ वल्गू विप्रो ववृतीत हव्यैः	४
चित्रं ह यद् वां भोजनं न्वस्ति न्यत्रये महिष्वन्तं युयोतम् ।	
यो वामोमानं दधते प्रियः सन्	५ [१४]
उत त्यद् वां जुरते अश्विना भूच्च्यवानाय प्रतीत्यं हविर्दे ।	
अधि यद् वर्षं इत ऊति धत्थः	६
उत त्वं भुज्युमश्विना सखायो मध्ये जहुर्देवासः समुद्रे ।	
निरीं पर्षदरावा यो युवाकुः	७ (५७९)

वृकाय चिज्जसमानाय शक्तमुत श्रुतं शयवे ह्ययमाना ।

यावद्भ्यामपिन्वतमपो न स्तर्यं चिच्छ्रक्त्यश्विना शचीभिः ८

एष स्य कारुर्जरते सूक्तैर्ये बुधान उपसां सुमन्मा ।

इया तं वर्धदृघ्न्या पर्याभिर्युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ९ [१५] (५८१)

(६९)

८ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

आ वां रथो रोदसी बद्धानो हिरण्ययो वृषभिर्यात्वश्वैः ।

घृतवर्तनिः पविर्भा रुचान इषां वोळ्हा नृपतिर्वाजिनीवान् १

स पप्रधानो अभि पञ्च भूमा त्रिवन्धुरो मनसा यातु युक्तः ।

विशो येन गच्छथो देवयन्तीः कुत्रा चिद् याममश्विना दधाना २

स्वश्वा यशसा यातमर्वाग् दधा निधिं मधुमन्तं पिवाथः ।

वि वां रथो बध्वाडं यादमानो ऽन्तान् दिवो बाधते वर्तनिभ्याम् ३

युवोः श्रियं परि योषावृणीत सूरौ दुहिता परितम्बायाम् ।

यद् देवयन्तमवथः शचीभिः परिं घंसमोमनां वां वयो गात् ४

यो ह स्य वां रथिरा वस्तं उसा रथो युजानः परियाति वर्तिः ।

तेन नः शं योरुपसो व्युष्टौ न्यश्विना बहतं यज्ञे अस्मिन् ५

नरां गौरैव विद्युतं तृपाणा ऽस्माकमद्य सवनोर्प यातम् ।

पुरुत्रा हि वां मतिभिर्हवन्ते मा वामन्ये नि यमन् देवयन्तः ६

युवं भुज्युमवाविन्द्रं समुद्र उदूहथुरणसो अस्त्रिधानैः ।

प्रात्रिभिरश्रमैरव्यथिभिर्दुसनाभिरश्विना पारयन्ता ७

नू मे हवमा शृणुतं युवाना यासिष्टं वर्तिरश्विनाविरावत् ।

धत्तं रत्नानि जरतं च सूरीन् युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ८ [१६] (५८२)

(७०)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

आ विश्ववाराश्विना गतं नः प्र तत् स्थानमवाचि वां पृथिव्याम् ।

अश्वो न वाजी शूनपृष्ठो अस्थादा यन् सेदयुधुवसे न योनिम् १ (५९०)

सिर्षकित् सा वां सुमतिश्चनिष्ठा ऽतापि यमो मनुषो दुरोणे ।
 यो वां समुद्रान् त्सरितः पिपत्ये तर्गवा चित्र सुयुजा युजानः
 यानि स्थानान्यश्विना दृधार्थे दिवो यद्वीष्वोर्षधीषु विश्वु ।
 नि पर्वतस्य मूर्धनि सदन्ते पं जनाय द्वाशुषे वहन्ता
 चनिष्टं देवा ओर्षधीष्वप्सु यद् योग्या अश्वैथे ऋषीणाम् ।
 पुरूणि रत्ना दधतौ न्यसुस्मे अनु पूर्वाणि चख्यथुर्युगानि
 शुश्रुवांसां चिदाश्विना पुरूण्यभि ब्रह्माणि चक्षाथे ऋषीणाम् ।
 प्रति प्र यातं वरमा जनाया ऽस्मे वामस्तु सुमतिश्चनिष्ठा
 यो वां यज्ञो नासत्या हविष्मान् कृतब्रह्मा समयोऽ भवाति ।
 प्र यातं वरमा वसिष्ठ मिमा ब्रह्माण्यृच्यन्ते युवभ्याम्
 मनीषा इयमाश्विना गी रिमां सुवृकितं वृषणा जुषेथाम् ।
 इमा ब्रह्माणि युवयून्यग्मन् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

(७१)

[पञ्चमोऽनुवाकः ॥५॥ सू०]

६ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

अप स्वसूरूपसो नग्जिहति रिणकित् कृष्णीररूपाय पन्थाम् ।
 अश्वामवा गोमवा वां हुवेम दिवा नक्तं शरुमस्मद् युयोतम्
 उपायातं द्वाशुषे मर्त्याय रथेन वाममाश्विना वहन्ता ।
 युयुतमस्मदनिराममीवां दिवा नक्तं माध्वी त्रासीथां नः
 आ वां रथमवमस्यां व्युष्टौ सुम्नायवो वृषणो वर्तयन्तु ।
 स्यूमगभस्तिमृतयुग्भिरश्वैराश्विना वसुमन्तं वहेथाम्
 यो वां रथो नृपती अस्ति वोढहा त्रिवन्धुरो वसुमाँ उन्नयामा ।
 आ न एना नासत्योर्ष यात माभि यद् वां विश्वप्स्यो जिगाति
 युवं च्यवानं जरसोऽमुमुक्तं नि पेदव ऊहथुराशुमश्वम् ।
 निरंहसस्तमसः स्पतमत्रिं नि जाह्वपं शिथिरे धातमन्तः
 इयं मनीषा इयमाश्विना गी रिमां सुवृकितं वृषणा जुषेथाम् ।
 इमा ब्रह्माणि युवयून्यग्मन् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

(७२)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

आ गोमता नासत्या रथेना—ऽश्वावता पुरुश्चन्द्रेण यातम् । अभि वां विश्वां नियुतः सचन्ते स्पार्हयां श्रिया तन्वां शुभाना	१
आ नो देवेभिरुप यातमर्वाक् सजोषसा नासत्या रथेन । युवोर्हि नः सख्या पित्र्याणि समानो बन्धुरुत तस्य वित्तम्	२
उदु स्तोमासो अश्विनोरबुध—ऽहामि ब्रह्माण्युपसश्च देवीः । आविवासन् रोदसी धिष्णयेमे अच्छा विप्रो नासत्या विवक्ति	३
वि चेदुच्छन्त्याश्विना उपासः प्र वां ब्रह्माणि कारवो भरन्ते । ऊर्ध्वं भानुं संविता देवो अश्रेद् बृहदुग्रयः समिधां जरन्ते	४
आ पश्वातान्नासत्या पुरस्ता—दाश्विना यातमधरादुदक्तात् । आ विश्वतः पात्रंजन्येन राया यूयं पात स्वास्तिभिः सदां नः	५ [१९] (३०७)

(७३)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

अतारिष्म तमसस्पास्य प्रति स्तोमं देवयन्तो दधानाः । पुरुदंसां पुरुतमां पुराजा ऽमर्त्या हवते अश्विना गीः	१
न्यु प्रियो मनुषः सादि होता नासत्या यो यजते बन्दते च । अश्रीतं मध्वो अश्विना उपाक आ वां वोचे विदथेषु प्रयस्वान	२
अहेम यज्ञं पथामुराणा इमां सुबुक्तिं वृषणा जुपेथाम् । श्रुष्टीवेव प्रेषितो वामत्रोधि प्रति स्तोमैर्जरमाणो वसिष्ठः	३
उप त्या बर्ही गमतो विशं नो रक्षोहणा संभृता वीष्टृपाणी । समन्धांस्यगमत मत्सराणि मा नो मधिष्टुमा गतं शिवेन	४
आ पश्वातान्नासत्या पुरस्ता—दाश्विना यातमधरादुदक्तात् । आ विश्वतः पात्रंजन्येन राया स्वास्तिभिः सदां नः	५ [२०] , १

(७४)

६ मैत्रारुणिर्वसिष्ठः । अश्विनौ । प्रगाथः=(विपमा बृहती, समा सतोबृहती) ।

इमा उ वां दिविष्टय उसा हवन्ते अश्विना ।

अयं वामहेऽवसे शचीवसू विशंविशं हि गच्छथः १

युवं चित्रं ददथुर्भोजनं नरा चोदेथां सूनृतावते ।

अर्वाग्रथं समनसा नि यच्छतं पिवतं सोम्यं मधुं २

आ यातमुप भूपतं मध्वः पिवतमश्विना ।

पयो वृषणा जेन्यावसू मा नो मधिष्टमा गतम् ३

सो ये वामुप द्राशुषो गृहं युवां दीयन्ति विभ्रतः ।

मक्षूयुभिर्नरा हर्यभिरश्विना ऽऽ देवा यातमस्म्यु ४

अर्धा ह यन्तो अश्विना पृक्षः सचन्त सूरयः ।

ता यंसतो मध्वन्त्यो ध्रुवं यशश्छर्दिरस्मभ्यं नासत्या ५

प्र ये ययुरवृकासो रथा इव नृपातारो जनानाम् ।

उत स्वेन शर्वसा शूशुवुर्नर उत क्षियन्ति सुक्षितिम् ६ [२?]

(७५)

८ मैत्रारुणिर्वसिष्ठः । उपसः । त्रिष्टुप् ।

व्युपा आवो दिविजा ऋतेना ऽऽविष्कृण्वाना महिमानमागात् ।

अप दुहस्तम आवरजुष्ट मङ्गिरस्तमा पथ्या अजीगः १

महे नो अद्य सुविताय वो ध्युषो महे सौभगाय प्र यन्धि ।

चित्रं रायि यशसं धेह्यस्मे देवि मतेषु मानुषि श्रवस्युम् २

एते त्ये भानवो दर्शतायाश्चित्रा उपसो अमृतास आगुः ।

जनयन्तो देव्यानि व्रतान्यापृणन्तो अन्तरिक्षा व्यस्थुः ३

एषा स्या युजाना पराकात् पञ्च क्षितीः परि सद्यो जिगाति ।

अभिपर्शन्ती वयुना जनानां दिवो दुहिता भुवन्स्य पती ४

वाजिनीवती सूर्यस्य योषा चित्रामवा राय ईशो वसूनाम् ।

ऋपिष्टुता जरयन्ती सद्यो न्युपा उच्छति वह्निभिर्गृणाना ५

प्रति द्युतानामरुपासो अश्वाश्चित्रा अहश्चक्षुषसं वहन्तः ।
 याति शुभ्रा विश्वपिशा रथेन दधाति रतं विधते जनाय
 सत्या सत्येभिर्महती महद्भिर्देवी देवेभिर्यजता यजत्रैः ।
 रुजद् दृळ्हानि ददद्दुस्त्रियाणां प्रति गावं उपसं वावशन्त
 नू नो गोमद् वीरवद् धोहि रत्नमुपो अश्वावत् पुरुभोजो अस्मे ।
 मा नो वह्निः पुरुपता निदे कूर्युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

(७६)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । उपसः । त्रिष्टुप् ।

उदु ज्योतिरुमृतं विश्वजन्यं विश्वानरः सविता देवो अश्रेत् ।
 क्रत्वा देवानामजनिष्ट चक्षु राविरकुर्मुवनं विश्वमुषाः
 प्र मे पन्था देवयाना अहश्च न्यमर्धन्तो वसुभिरिष्कृतासः ।
 अभूदु केतुरुषसः पुरस्तात् प्रतीच्यागादधि हर्म्येभ्यः
 तानीदहानि बहुलान्यासन् या प्राचीनमुदिता सूर्यस्य ।
 यतः परिं जार इवाचरन्त्युषो ददृक्षे न पुनर्यतीव
 त इद् देवानां सधमाद् आस चूतावानः कवयः पूर्वसः ।
 गूळ्हं ज्योतिः पितरो अन्विन्दन् सत्यमन्त्रा अजनयन्नुपासद्
 समान ऊर्वे अधि संगतासः सं जानते न यतन्ते मिथस्ते ।
 ते देवानां न मिनन्ति व्रतान्यमर्धन्तो वसुभिर्यादमानाः
 प्रति त्वा स्तोमैरीळते वसिष्ठा उपवृंधः सुभगे तुष्टुवासः ।
 गवां नेत्री वाजपती न उच्छोपः सुजाते प्रथमा जरस्व
 एषा नेत्री राधसः सूनृतांना मुषा उच्छन्ती रिभ्यते वसिष्ठं
 दीर्घश्रुतं रयिमस्मे दधाना यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

(७७)

६ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । ऋः

उपो हरुचे युवतिर्न योषा विश्वं जीवं प्रसुवन्ती च
 अभूदग्निः समिधे मानुषाणा मकुर्ज्योतिर्विधमानः च

विश्वं प्रतीची सप्रथा उदस्थाद् रुद्राद् वासो विभ्रती शुक्रमश्वेत् ।

हिरण्यवर्णा सुदृशीकसंहृग् गवां माता नेत्र्यहामरोचि २

देवानां चक्षुः सुभगा वहन्ती श्वेतं नयन्ती सुदृशीकमश्वम् ।

उपा अदृशि रश्मिभिर्यक्ता चित्रामघा विश्वमनु प्रभूता ३

अन्तिवामा दूरे अमित्रमुच्छोर्वी गव्यंतिमभयं कृधी नः ।

यावय द्वेष आ भरा वसूनि चोदय राधो गृणते मघोनि ४

अस्मे श्रेष्ठेभिर्भानुभिर्वि भाह्युपो देवि प्रतिरन्ती न आयुः ।

इपं च नो दधती विश्ववारे गोमदश्वावद् रथवच्च राधः ५

। त्वां दिवो दुहितवर्धयन्त्युपः सुजाते मतिभिर्वसिष्ठाः ।

स्मासु धा रयिमृष्वं बृहन्तं यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

६ [२४] (६३)

(७८)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । उपसः । त्रिष्टुप् ।

प्रति केतवः प्रथमा अहश्चन्द्रा अस्या अश्रयो वि श्रयन्ते ।

उपो अर्वाचा बृहता रथेन ज्योतिष्मता वाममस्मभ्यं वक्षि १

प्रति पीमग्निर्जरते समिन्द्रः प्रति विप्रांसो मतिभिर्गृणन्तः ।

उपा याति ज्योतिषा चार्धमाना विश्वा तमांसि दुरिताप देवी २

एता उ त्याः प्रत्यहश्नु पुरस्ताज्ज्योतिर्यच्छन्तीरुपसो विभातीः ।

अजीजनन् त्सूर्यं यज्ञमग्निमपाचीनं तमो अगादजुष्टम् ३

अचैति दिवो दुहिता मघोनी विश्वे पश्यन्त्युपसं विभातीम् ।

आस्थाद् रथं स्वधया युज्यमानमा यमश्वासः सुयुजो वहन्ति ४

प्रति त्वाद्य सुमनसो बुधन्ताऽस्माकांसो मघवानो वयं च ।

तिल्विल्लायध्वमुपसो विभातीर्युयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

५ [२५] (६४)

(७९)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । उपसः । त्रिष्टुप् ।

व्युपा आवः पथ्यादं जनानां पश्च क्षितीमानुपीर्वाधयन्ती ।

सुसंहग्भिरुक्षभिर्भानुमत्रेद् वि सूर्यो रोदसी चक्षसावः

१ (६४)

ध्वंशते विवो अन्तंष्वकतून् विज्ञो न युक्ता उपसो यतन्ते ।	
मं ते गावस्तम आ र्धतयन्ति ज्योतिर्यच्छन्ति सवितेव वाहू	२
अभृद्वृषा इन्द्रतमा मयो न्यर्जाजनन मुषिताय श्रवांसि ।	
वि द्विवो वृषी दुहिता वंश्रा त्यङ्गिस्तमा मुकृते वरूनि	३
तावद्वृषो राधो अम्मभ्यं रास्य वाचन स्तोत्रभ्या अर्वा गृणाना ।	
यां त्वा जजुष्यभस्या र्वेण वि हृब्धस्य वृषो अर्द्रेणीणाः	४
वृधं वृधं राधसे चोदर्यन्त्य स्मद्र्यकं मनुता इर्यन्ती ।	
व्यच्छन्ती नः सनये धियो धा यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	५ [२६] (३३२)

(८०)

३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । उपसः । विष्टुप् ।

प्रति स्तोमैभिरूपसं वसिष्ठा गीभिर्धिप्रासः प्रथमा अंबुधन् ।	
विवर्तयन्तीं रजसी समन्ते आविष्कृण्वतीं भुधनानि विश्वा	१
एषा स्या नव्यमायुर्दधाना गृद्धी तमो ज्योतिषोपा अंबोधि ।	
अयं एति युवतिरह्याणा प्राचिकित्त सूर्यं यज्ञमग्निम्	२
अश्ववतीगोमतीर्न उपासो वीरवतीः सदर्मुच्छन्तु भद्राः ।	
वृत्तं दुहाना विश्वतः प्रपीता यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	३ [२७] (३५२)

[अथ षष्ठोऽध्यायः ॥६॥ व० १-२५]

(८१)

६ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । उपसः । प्रगाथः= (विपमा वृद्धती, समा सतोवृद्धती) ।

प्रत्यु अदर्शयत्यु च्छन्तीं दुहिता विवः ।	
अपो महि व्ययति चक्षसे तमो ज्योतिष्कृणोति सूनरीं	१
उदुस्रियाः सृजते सूर्यः सचा उद्यन्नक्षत्रमर्चिवत् ।	
तवेदुषो व्युषि सूर्यस्य च सं भुक्तेन गमेमहि	२
प्रतिं त्वा दुहितर्दिव उषो जीरा अंभुत्समहि ।	
या वहांसि पुरु स्पाहं वनन्वति रत्नं न द्राशुषे मयः	३
उच्छन्ती या कृणोषि मंहना महि प्रख्यै देवि स्वहृंशे ।	
तस्यास्ते रत्नभाज ईमहे वयं स्याम मातुर्न सुनवः	४ (३५६)

श्रवः सूरिभ्यो अमृतं वसुत्वानं वाजो अस्मभ्यं गोमतः ।
चोदयित्री मघोनः सूनृतावत्युपा उच्छ्रदप सिधः

६ [१] (३५८)

(८२)

१० मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रावरुणौ । जगती ।

द्रावरुणा युवमध्वराय नो विशे जनाय महि शर्मं यच्छतम् ।
वयं जयेम पृतनासु दुह्यः १
राष्ट्रान्यः स्वराष्ट्रान्य उच्यते वां महान्ताविन्द्रावरुणा महावसू ।
श्वे देवासः परमे व्योमनि सं वामोजो वृषणा सं वलं दधुः २
वृषां स्वान्यतृन्तमोजसा सूर्यमैरयतं द्विवि प्रभुम् ।
द्रावरुणा मदे अस्य मायिनो ऽपिन्वतमपितः पिन्वतं धियः ३
मामिद् यत्सु पृतनासु बह्वयो युवां क्षेमस्य प्रसवे मितज्ञवः ।
माना वस्य उभयस्य कारव इन्द्रावरुणा सुहवा हवामहे ४
द्रावरुणा यद्विमानि चक्रथु विश्वा जातानि भुवनस्य मज्जनां ।
मघो मित्रो वरुणं दुवस्यति मरुद्भिरुग्रः शुभमन्य ईयते ५ [२]
शुल्काय वरुणस्य नु त्विष ओजो मिमाते ध्रुवमस्य यत् स्वम् ।
जामिमन्यः श्रथयन्तमार्तिरद् दुभ्रेभिरन्यः प्र वृणोति भूर्यसः ६
तमद्वे न इरितानि मर्त्यं मिन्द्रावरुणा न तपः कुतश्चन ।
स्य देवा गच्छथो वीथो अध्वरं न तं मर्तस्य नशते परिहृतिः ७
वाङ्मरा देव्येनावसा गतं शृणुतं हवं यदि मे जुजोपथः ।
गोर्हि सख्यमुत वा यदाप्यं माडीकमिन्द्रावरुणा नि यच्छतम् ८
स्मार्कमिन्द्रावरुणा भेरंभरे पुरोयोधा भवतं क्रुष्ट्योजसा ।
इ वां हवन्त उभये अथ स्पृधि नरस्तोकस्य तनयस्य सातिपुं ९
स्मे इन्द्रो वरुणो मित्रो अर्यमा द्युमं यच्छन्तु महि शर्मं सप्रथः ।
वधं न्योतिरदितेर्कतावृधो देवस्य श्लोकं सवितुमंनामहे १० [३]

(८३)

१० मैत्रावरुणिर्वासिष्ठः । इन्द्रावरुणौ । जगती ।

युवां नरा पश्यमानासु आप्यं प्राचा गृह्यन्तः पृथुपर्शिवो ययुः ।	
दासा च वृत्रा हतमार्याणि च सुदासमिन्द्रावरुणावसावतम्	१
यत्रा नरः समयन्ते कृतध्वजो यस्मिन्नाजा भवति किं च न प्रियम् ।	
यत्रा भयन्ते भुवना स्वर्हंशस्तत्रा न इन्द्रावरुणार्थं वोचतम्	२
सं भूम्या अन्ता ध्वसिरा अहक्षते इन्द्रावरुणा द्विवि घोष आरुहत ।	
अस्थुर्जनानामुप मामरातयो ऽर्वागवसा हवनश्रुता गतम्	३
इन्द्रावरुणा वृधनाभिरप्रति भेदं वृन्वन्ता प्र सुदासमावतम् ।	
त्रह्मार्णयेषां शृणुतं हवीमनि सत्या तृत्सूनामभवत् पुरोहितः	४
इन्द्रावरुणावभ्या तपन्ति मावान्युर्यो वनुपामरातयः ।	
युवं हि वस्व उभयस्य राजथो ऽधं स्मा नोऽवतं पार्थं द्विवि	५ [४]
युवां हवन्त उभयास आजिष्विन्द्रं च वस्वो वरुणं च सातये ।	
यत्र राजभिर्दृशाभिर्निर्वाधितं प्र सुदासमावतं तृत्सुभिः सह	६
दश राजानः समिता अयंज्यवः सुदासमिन्द्रावरुणा न युयुधुः ।	
सत्या नृणामद्भ्यसदामुपस्तुति देवा एषामभवन् देवहृतिषु	७
दाशराज्ञे परिर्यताय विश्वतः सुदास इन्द्रावरुणावशिक्षतम् ।	
श्वित्यश्चो यत्र नमसा कपर्दिनो धिया धीवन्तो असंपन्त तृत्सवः	८
वृत्राण्यन्यः समिथेषु जिघ्रते वृतान्यन्यो अभि रक्षते सदा ।	
हवामहे वां वृपणा सुवृक्तिभि रस्मे इन्द्रावरुणा शर्मं यच्छतम्	९
अस्मे इन्द्रो वरुणो मित्रो अर्यमा द्युन्नं यच्छन्तु महि शर्मं सुप्रथः ।	
अवधं ज्योतिरादितैर्कृतावृधो देवस्य श्लोकं सवितुर्मनामहे	१० [५] (६३८)

(८४)

५ मैत्रावरुणिर्वासिष्ठः । इन्द्रावरुणौ । ध्रियुम् ।

आ वां राजानावधुरे ववृत्या हव्येभिरिन्द्रावरुणा नसीभिः ।	
प्र वां घृताचीं द्वाहोर्धना परि त्मना विपुरुषा जिगाति	१ (६३९)

कृतं नो यज्ञं विदथेषु चारुं कृतं ब्रह्माणि सुरिषु प्रशस्ता ।
 उपो रयिर्देवजूतो न एतु प्र णः स्पार्हाभिरुतिभिस्तिरेतम् ३
 अस्मे इन्द्रावरुणा विश्ववारं रयिं धत्तं वसुमन्तं पुरुक्षुम् ।
 प्र य आदित्यो अनृता मिना त्यमिता शूरो दयते वसूनि ४
 इयमिन्द्रं वरुणमष्ट मे गीः प्रावत् तोके तनये तूतुजाना !
 सुरत्नासो देववीतिं गमेम यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ५ [६] (६३)

(८५)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । इन्द्रावरुणौ । त्रिष्टुप् ।

पुनीषे वामरक्षसं मनीषां सोममिन्द्राय वरुणाय जुह्वत् ।
 घृतप्रतीकामुपसं न देवीं ता नो यामञ्चुरुष्यतामभीके १
 स्पर्धन्ते वा उ देवहूये अत्र येषु ध्वजेषु द्विद्यवः पतन्ति ।
 युवं तां इन्द्रावरुणावमित्रान् हतं पराचः शवां विपूचः २
 आपश्चिद्धि स्वयंशसः सदःसु देवीरिन्द्रं वरुणं देवता धुः ।
 कूष्ठीरन्यो धारयति प्रविक्ता वृत्राण्यन्यो अप्रतीनि हन्ति ३
 स सुक्रतुर्कृतचिदस्तु होता य आदित्य शवसा वां नमस्वान् ।
 आववर्तदवसे वां हविष्मानसदित् स सुविताय प्रयस्वान् ४
 इयमिन्द्रं वरुणमष्ट मे गीः प्रावत् तोके तनये तूतुजाना ।
 सुरत्नासो देववीतिं गमेम यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ५ [७] (६४)

(८६)

८ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वरुणः । त्रिष्टुप् ।

धीरा त्वस्य महिना जनुंषि वि यस्तस्तम्भ रोदसी चिदुर्वी ।
 प्र नाकमृष्वं नुनुदे बृहन्ते द्विता नक्षत्रं पप्रथच्च भूम १
 उत स्वयां तन्वाङ् सं वदे तत् कदा न्वन्तर्वरणे मुवानि ।
 किं मे ह्व्यमहणांनो जुपेत कदा मृळीकं सुमनां अभि र्यम् २ (३३३)

पृच्छे तदेनो वरुण विद्वक्ष्णो एमि चिकितुषो विपृच्छम् । समानमिन्मे कुवर्यश्चिदाहुर्यं ह तुभ्यं वरुणो हणीते	३
किमार्ग आस वरुण ज्येष्ठं यत् स्तोतारं जिघांससि सखायम् । प्र तन्मे वोचो दूळभ स्वधावो ऽव त्वानेना नमसा तुर इयाम्	४
अव द्रुग्धानि पित्र्या सृजा नो ऽव वा वयं चक्रुमा तनूभिः । अव राजन् पशुतृपं न तायुं सृजा वत्सं न दाम्नो वसिष्ठम्	५
न स स्वो दक्षो वरुण ध्रुतिः सा सुरा मन्युर्विभीदको अर्चितिः । आस्ति ज्यायान् कर्नीयस उपारे स्वर्गश्चनेदनुतस्य प्रयोता	६
अरं द्रासो न मीळ्हुषे कराण्यहं देवाय भूर्णयेऽनांगाः । अचेतयद्वृचिर्तो देवो अर्यो गृत्सं राये क्वचितरो जुनाति	७
अयं सु तुभ्यं वरुण स्वधावो हृदि स्तोम उपश्रितश्चिदस्तु । शं नः क्षेमे शम्भु योगे नो अस्तु यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	८ [८] (३९३)

(८७)

७ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । वरुणः । त्रिष्टुप् ।

रदत् पथो वरुणः सूर्याय प्राणांसि समुद्रिया नदीनाम् । सर्गो न सृष्टो अवतीर्कृताय अकार महीरवनीरहभ्यः	१
आत्मा ते वातो रज आ नवीनोत् पशुर्न भूर्णिर्यवसे सस्रवान् । अन्तर्मही ब्रूहती रोदसीमे विश्वा ते धाम वरुण प्रियाणि	२
परि स्पशो वरुणस्य स्मदिष्टा उभे पश्यन्ति रोदसी सुमेके । ऋतावानः कुवयो यज्ञधीराः प्रचेतसो य इपर्यन्त मन्म	३
उवाच मे वरुणो मेधिराय त्रिः सप्त नामाभ्या विभति । विद्वान् पदस्य गुह्या न वोचद् युगाय विप्र उपराय शिक्षन्	४
तिस्रो द्यावो निहिता अन्तरस्मिन् तिस्रो भूर्नीरुपराः पङ्क्तिधानाः । गृत्सो राजा वरुणश्चक्र एतं त्रिवि भेदं हिरण्यवं शुभे क्रम्	५
अव सिन्धुं वरुणो द्यौरिव स्थाद् दृप्तो न श्वेतो नृगन्तुविप्नान् । गम्भीरशंसो रजसो विनानः सुपरक्षत्रः सतो अस्य राजा	६

यो मृळयाति चक्रुपे चिदागो वृयं स्याम वरुणे अनागाः ।
अनु व्रतान्यदितेऋधन्तो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

७ [९] (७३)

(८८)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वरुणः, (७ पाशविमोचनी) । त्रिष्टुप् ।

प्र शुन्ध्युवं वरुणाय प्रेष्ठां मतिं वसिष्ठ मीळहुपे भरस्व ।
य ईमर्वाश्रं करते यजत्रं सहस्रामघं वृषणं बृहन्तम्
अधा न्वस्य संदृशं जगन्वा नग्नेरनीकं वरुणस्य मंसि ।
स्वर्यदश्मन्नधिपा उ अन्धो ऽभि मा वपुर्दृश्ये निनीयात्
आ यद् रुहाव वरुणश्च नावं प्र यत् समुद्रमीरयाव मध्यम् ।
अधि यदुपां स्नुभिश्चराव प्र प्रेक्ष इह्न्यावहे शुभे कम्
वसिष्ठं ह वरुणो नान्याधा दृषिं चकार स्वपा महोभिः ।
स्तोतारं विप्रः सुदिनत्वे अह्नां यान्नु द्यावस्ततनन् यादुपासः
क्वृं त्यानिं नौ सख्या वंभूवुः सचावहे यद्वृकं पुरा चित् ।
बृहन्तं मानं वरुण स्वधावः सहस्रद्वारं जगमा गृहं ते
य आपिर्नित्यो वरुण प्रियः सन् त्वामागांसि कृणवत् सखा ते ।
मा त एनस्वन्तो यक्षिन् भुजेम युन्धि प्मा विप्रः स्तुवते वरुथम्
ध्रुवासु त्वासु क्षितिषु क्षियन्तो व्युं स्मत् पाशं वरुणो मुमोचत् ।
अवो वन्वाना अदितेरुपस्थाद् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

१

२

३

४

५

६

७ [१०] (७४)

(८९)

५ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वरुणः । गायत्री, ५ जगती ।

मो पु वरुण मृन्मयं गृहं राजन्नहं गमम् । मृळा सुक्षत्र मृळ्यं
यदेमिं प्रस्फुरन्निव दृतिर्न ध्मातो अद्रिवः । मृळा सुक्षत्र मृळ्यं
क्रत्वः समह दीनता प्रतीपं जगमा शुचे । मृळा सुक्षत्र मृळ्यं
अपां मध्ये तस्थिवांसं तृष्णाविदज्जरितारम् । मृळा सुक्षत्र मृळ्यं
यत् किं चेदं वरुण दैव्ये जने ऽभिद्रोहं मनुष्याश्चरामसि ।
अर्चिंती यत् तव धर्मां युयोपिम मा नस्तस्मादेनसो देव रीरिपः

१

२

३

४

५ [११] (७५)

(९०)

[पठोऽनुवाकः ॥३॥ सू० ९०-१०४]

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । वायुः, ५-७ इन्द्रवायू । त्रिष्टुप् ।

प्र वीर्या शुचयो दाद्रे वा—मध्वर्युभिर्मधुमन्तः सुतासः ।	
वह वायो नियुतो ग्राह्यच्छा पिवा सुतस्यान्धसो मदाय	१
ईशानाय प्रहृतिं यस्त आनद्र शुचिं सोमं शुचिपास्तुभ्यं वायो ।	
कृणोषि तं मर्त्येषु प्रशस्तं जातोजातो जायते वाज्यस्य	२
राये नु यं जज्ञत रोदसीमि राये देवी धिषणा धाति देवम् ।	
अध वायुं नियुतः सश्रत स्वा उत श्वेतं वसुधितिं निरेके	३
उच्छन्नृषसः सुदिना अरिप्रा उरु ज्योतिर्विविदुर्दीध्यानाः ।	
गव्यं चिदूर्वमुशिजो वि वृत्तेषामनुं प्रदिवः ससुरापः	४
ते सत्येन मर्नसा दीध्यानाः स्वेन युक्तासुः क्रतुना वहन्ति ।	
इन्द्रवायू वीरवाहं रथं वा—मीशानयोराभि पृक्षः सचन्ते	५
ईशानासो ये दधते स्वर्णो गोभिरश्वेभिर्वसुभिर्हिरण्यैः ।	
इन्द्रवायू सूरयो विश्वमायु—रवीन्द्रिर्वीरैः पृतनासु सद्युः	६
अर्वन्तो न श्रवसो भिक्षमाणा इन्द्रवायू सुष्टुतिभिर्वसिष्ठाः ।	
वाजयन्तः स्ववसे हुवेम यूयं पात स्वास्तिभिः सदा नः	७ [१२] (७२२)

(९१)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । १, ३ वायुः, २, ४-७ इन्द्रवायू । त्रिष्टुप् ।

कृविदुङ्ग नमसा ये वृधासः पुरा देवा अनवद्यासु आसन् ।	
ते वायवे मनवे वाधिताया—स्वांसयन्नृपसं सूर्येण	१
उशन्ता दृता न दभाय गोपा मासश्वं पाथः शरदश्च पूर्वीः ।	
इन्द्रवायू सुष्टुतिर्वामियाना माङ्गीकमीडे सुदितं च नव्यम्	२
पीवोअन्नो रषिवृधः सुमेधाः श्वेतः सिपञ्जित नियुतानभिःश्रीः ।	
ते वायवे समनसो वि तस्थु—विश्वेन्नरः स्वपत्यानि चक्रुः	३
यावत् तरस्तन्वो—यावदोजो यावन्नरश्चक्षसा दीध्यानाः ।	
शुचिं सोमं शुचिपा पातमस्मे इन्द्रवायू सदां वृहिन्द्रम्	४ (७२६)

यद् दधिषे प्रदिवि चार्वन्नं द्विवेदिवे पीतिमिदस्य वक्षि ।	
उत हृदोत मनसा जुषाण उशन्निन्द्र प्रस्थितान् पाहि सोमान्	२
जजानः सोमं सहसे पपाथ प्र ते माता महिमानमुवाच ।	
एन्द्रं प्रप्रार्थोर्वन्तरिक्षं युधा देवेभ्यो वरिवश्चकथं	३
यद् योधया महतो मन्यमानान् त्साक्षाम तान् बाहुभिः शाशदानान् ।	
यद् वा नृभिर्वृतं इन्द्राभियुध्यास्तं त्वयाजिं सौश्रवसं जयेम	४
प्रेन्द्रस्य वोचं प्रथमा कृतानि प्र नूतना मयवा या चकार ।	
यदेददेवीरसाहिष्ट माया अथाभवत् केवलः सोमो अस्य	५
तवेदं विश्वमभितः पशव्यं यत् पश्यासि चक्षसा सूर्यस्य ।	
गवामसि गोपतिरेकं इन्द्र भक्षीमहि ते प्रयतस्य वस्वः	६
बृहस्पते युवमिन्द्रश्च वस्वो द्विव्यस्येशाथे उत पार्थिवस्य ।	
धत्तं रयिं स्तुवते कीरये चिद् यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	७ [२३] (अ)

(९९)

७ मैत्रावरुणिवसिष्ठः । विष्णुः, ४-६ इन्द्राविष्णु । त्रिष्टुप् ।

परो मात्रया तन्वा वृधान न ते महित्वमन्वश्नुवन्ति ।	
उभे ते विद्म रजसी पृथिव्या विष्णो देव त्वं परमस्य वित्से	१
न ते विष्णो जायमानो न जातो देवं महिन्नः परमन्तमाप ।	
उदस्तभ्ना नाकमृध्वं बृहन्तं दाधर्थं प्राचीं ककुभं पृथिव्याः	२
इरावती धेनुमती हि भूतं सूर्यवासिनी मनुषे दशस्या ।	
व्यस्तभ्ना रोदसी विष्णवेते दाधर्थं पृथिवीमभितो मयूखैः	३
उरुं यजाय चक्रथुरु लोकं जनयन्ता सूर्यमुपासमग्निम् ।	
दासस्य चिद् वृषशिप्रस्य माया जग्नथुर्नरा पूतनाज्येषु	४
इन्द्राविष्णु हंहिताः शम्बरस्य नव पुरो नवति च श्रथिष्टम् ।	
शतं वर्चिनः सहस्रं च साकं हथो अप्रत्यसुरस्य वीरान्	५
इयं मनीषा बृहती बृहन्तो रुक्रमा तवसा वर्धयन्ती ।	
ररे वां स्तोमं विदथेषु विष्णो पिन्वतामिषो वृजेनेष्विन्द्र	६
वपट् ते विष्णवास आ कृणोमि तन्मे जुषस्व शिपिविष्ट हव्यम् ।	
वर्धन्तु त्वा सुष्टुतयो गिरो मे यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	७ [२४] (अ)

(१००)

७ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः । विष्णुः । त्रिष्टुप् ।

नू मर्तो दयते सनिष्यन् यो विष्णव उरुगायाय दाशत् ।	
प्र यः सत्राचा मनसा यजात एतावन्तं नर्यमाविवासात्	१
त्वं विष्णो सुमतिं विश्वजन्त्या मप्रयुतामेवयावो मतिं दाः	
पर्चो यथा नः सुवितस्य भूरे रश्वावतः पुरुश्चन्द्रस्य रायः	२
त्रिदेवः पृथिवीमेष एतां वि चक्रमे शतर्चसं महित्वा ।	
प्र विष्णुरस्तु तवसस्तवीयान् त्वेषं ह्यस्य स्थविरस्य नामं	३
वि चक्रमे पृथिवीमेष एतां क्षेत्राय विष्णुर्मनुषे दशस्यन् ।	सैठिया जैन संप्रदाय,
ध्रुवासो अस्य कीरयो जनास उरुक्षितिं सुजनिमा चकार	४ धीशानेर ।
प्र तत् ते अद्य शिपिविष्ट नाम्नाऽयं शंसामि वयुनानि विद्वान् ।	
तं त्वा गृणामि तवसमर्तव्यान् क्षयन्तमस्य रजसः पराके	५
किमित ते विष्णो परिचक्ष्यं भूत् प्र यद् ववक्षे शिपिविष्टो अस्मि ।	
मा वर्षो अस्मदपं गूह एतद् यदन्यरूपः समिथे ब्रभूर्थ	६
वर्षद् ते विष्णवास आ कृणोमि तन्मे जुपस्व शिपिविष्ट हव्यम् ।	
वर्धन्तु त्वा सुष्टुतयो गिरो मे यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	७ [२५] (७९७)

[सप्तमोऽध्यायः ॥७॥ व० १-३३]

(१०१)

६ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः (वृष्टिकामः), कुमार आग्नेयो वा । पर्जन्यः । त्रिष्टुप् ।

तिस्रो वाचः प्र वदु ज्योतिरग्रा या एतद् दुहे मधुदोवमूर्धः ।	
स वत्सं कृण्वन् गर्भमोषधीनां सुद्यो जातो वृषभो रोरवीति	१
यो वर्धन ओषधीनां यो अपां यो विश्वस्य जगतो देव ईशे ।	
स त्रिधातुं शरणं शर्म यंसत् त्रिवर्तु ज्योतिः स्वभिष्ट्यस्मे	२
स्तरोरु त्वद् भवति सूत उ त्वद् यथावशं तन्वं चक्र एपः ।	
पितुः पयः प्रतिं गृभ्णाति माता तेन पिता वर्धते तेन पुत्रः	३
यस्मिन् विश्वानि भुवनानि तस्थु स्तिस्रो द्यावच्छेधा ससुरारपः ।	
त्रयः कोशास उपसेचनासो मध्वः श्रोतन्त्यभितो विरुशाम्	४
इदं वचः पर्जन्याय स्वराजे हृदो अस्त्वन्तरं तज्जुजोपत् ।	
मयोभुवो वृष्टयः सन्त्वस्मे सुपिप्पला ओषधीर्देवगोपाः	५

(८०२)

रेतोधा वृषभः शश्वतीनां तस्मिन्नात्मा जगतस्तस्थुषश्च ।

न्मं ऋतं पातु शतशारदाय यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ६ [१] (८०३)

(१०२)

३ मैत्रावरुणिवसिष्ठः (वृष्टिकामः), कुमार आग्नेयो वा । पर्जन्यः । गायत्री, २ पादनिवृत् ।

र्जन्याय प्र गायत दिवस्पुत्राय मीळहुषे । स नो यवसमिच्छतु १

यो गर्भमोषधीनां गवां कृणोत्यर्वताम् । पर्जन्यः पुरुषीणाम् २

स्मा इद्वास्ये हविर्जुहोता मधुमत्तमम् । इळां नः संयतं करत ३ [२] (८०६)

(१०३)

१० मैत्रावरुणिवसिष्ठः । मण्डूकाः (पर्जन्यः) । त्रिष्टुप्, १ अनुष्टुप् ।

संवत्सरं शशयाना ब्राह्मणा व्रतचारिणः ।

वाचं पर्जन्यजिन्वितां प्र मण्डूकां अवादिषुः १

द्वया आपो अभि यदेनमायन् दृतिं न शुष्कं सरसी शयानम् ।

वामह न मायुर्वत्सिर्नीनां मण्डूकानां वग्नुरत्रा समेति २

दीमेनो उशतो अभ्यवर्षति तृष्यावतः प्रावृष्यागतायाम् ।

सखलीकृत्या पितरं न पुत्रो अन्यो अन्यमुप वदन्तमेति ३

न्यो अन्यमनु गृभ्णात्येनो रपां प्रसर्गे यदमन्दिपाताम् ।

ण्डूको यदुभिवृष्टः कनिष्कन् पृश्निः संपृङ्के हरितेन वाचम् ४

देपामन्यो अन्यस्य वाचं शाक्तस्येव वदति शिक्षमाणः ।

र्वं तदेपां समृधेव पर्व यत् सुवाचो वदथनाध्यप्सु ५ [३]

गोमायुरेको अजमायुरेकः पृश्निरेको हरित एक एषाम् ।

मानं नाम विभ्रतो विहृषाः पुरुत्रा वाचं पिपिशुर्वदन्तः ६

ब्राह्मणासो अतिगुत्रे न सोमे सरो न पूर्णमभितो वदन्तः ।

वत्सरस्य तदहः परिं ष्ट यन्मण्डूकाः प्रावृषीणं वृभूव ७

ब्राह्मणासः सोमिनो वाचमक्रत बह्व कृण्वन्तः परिवत्सरीणम् ।

ध्वर्वो वृमिणः सिष्विदाना आविर्भवन्ति गुह्या न के चित् ८

वहिति जुगुप्सुर्दाशस्यं ऋतुं नरो न प्र मिनन्त्येते ।

वत्सरे प्रावृष्यागतायां तता वृमां अश्रुवते विसर्गम् ९

गोमायुरदाजनायुरदात् पृश्निरेद्वान्द्वरितो नो वसूनि ।

र्वा मण्डूका ददतः शतानि सहस्रमावे प्र तिरन्त आयुः १० [४] (८१६)

(१०४)

२५ मैत्रावरुणिर्वासिष्ठः । (राक्षोघ्नं) इन्द्रासोमौ; ८, १६, १९-२२ इन्द्रः; ९, १२-१३ सोमः;
१०, १४ अग्निः, ११ देवाः, १७ ग्रावाणः, १८ मरुतः, २३ (पूर्वार्धस्य) वासिष्ठाशीः, (उत्तरार्धस्य)
पृथिव्यन्तरिक्षे । त्रिष्टुप्; १-६, १८, २१, २३ जगती; ७ जगती त्रिष्टुप्वा; २५ अनुष्टुप् ।

इन्द्रासोमा तपतं रक्षं उज्जतं न्यर्पयतं वृषणा तमोवृधः ।
परां शृणीतमचितो न्योषतं हतं नुदेथां नि शिशीतमत्रिणः १
इन्द्रासोमा समघशंसमभ्युधं तर्पुयस्तु चरुरग्निवां इव ।
ब्रह्माद्विषं क्रव्यादेर्घोरचक्षसे द्वेषो धत्तमनवायं किमीदिने २
इन्द्रासोमा दुष्कृतो वव्रे अन्तर्नारम्भणे तर्मासि प्र विध्यतम् ।
यथा नातः पुनरेकेश्वनोदयत् तद् वामस्तु सहसे मन्युमच्छ्रवः ३
इन्द्रासोमा वर्तयतं दिवो वृधं सं पृथिव्या अघशंसाय तर्हणम् ।
उत् तक्षतं स्वर्युं पर्वतेभ्यो येन रक्षो वावृधानं निजूर्वथः ४
इन्द्रासोमा वर्तयतं दिवस्पयं प्रितोभिर्युवमश्महन्मभिः ।
तर्पुर्वधेभिरजरेभिरत्रिणो नि पर्शानि विध्यतं यन्तु निस्वरम् ५ [५]

इन्द्रासोमा परिं वां भूतु विश्वत इयं मतिः क्रक्षयाश्वेव वाजिना ।
यां वां होत्रां परिहिनोमि मेधये मा ब्रह्माणि नृपतीव जिन्वतम् ६
प्रति स्मरेथां तुजयन्दिरेवै हतं द्रुहो रक्षसो भङ्गुरावतः ।
इन्द्रासोमा दुष्कृते मा सुगं भूद् यो नः क्रुदा चिदाभिदासति द्रुहा ७
यो मा पाकेन मनसा चरन्तमभिचष्टे अनृतेभिर्वचोभिः ।
आप इव काशिना संगृभीता असन्नस्त्वासत इन्द्र वक्ता ८
ये पाकशंसं विहरन्त एवैर्ये वा भद्रं दूषयन्ति स्वधाभिः ।
अहये वा तान् प्रददातु सोम आ वा दधातु निक्कतेरुपस्थे ९
यो नो रसं दिप्सति पित्वो अग्ने यो अश्वानां यो गवां यस्तनूनाम् ।
रिपुः स्तेनः स्तेयकृद् दृभ्रमेतु नि प हीयतां तन्वाडु तनां च १० [६]

परः सो अस्तु तन्वाडु तनां च तिस्रः पृथिवीरधो अस्तु विश्वाः ।
प्रति शुष्यतु यशो अस्य देवा यो नो दिवा दिप्सति यश्न नक्तम् ११
सुविज्ञानं चिकित्पे जनाय सञ्चासच्च वचसी पस्पृधाते ।
तयोर्यत् सत्यं यतरहर्जाय स्तदित सोमोऽवति हन्त्यासत् १२ (८२८)

- न वा उ सोमां वृजिनं हिनोति न क्षत्रियं मिथुया धारयन्तम् ।
हन्ति रक्षो हन्त्यासद् वदन्त—मुभाविन्द्रस्य प्रसिती शयाते १३
यदि वाहमनृतदेव आस मोघं वा त्रुवाँ अप्यूहे अग्ने ।
किमस्मभ्यं जातवेदो हृणीषि द्रोघुवाचस्ते निरुथं संचन्ताम् १४
अद्या मुरीय यदि यातुधानो अस्मि यत्रि वायुस्ततप पूरुपस्य ।
अधा स वीरैर्विशभिर्वि यूया यो मा मोघं यातुधानेत्याह १५ [७]
यो मायातुं यातुधानेत्याह यो वा रक्षाः शुचिरस्मीत्याह ।
इन्द्रस्तं हन्तु महता वधेन विश्वस्य जन्तोरधमस्पदीष्ट १६
प्र या जिगाति स्वर्गलेव नक्त—मप द्रुहा तन्वं१ गृहमाना ।
व्रवाँ अनन्ताँ अव सा पदीष्ट ग्रावाणो व्रन्तु रक्षसं उपच्छेः १७
वि तिष्ठध्वं मरुतो विक्ष्व१च्छतं गृभायत रक्षसः सं पिनष्टन ।
वयो ये भूत्वी पतर्यन्ति नक्तभि—र्यं वा रिपो दधिरे देवे अध्वरे १८
प्र वर्तय दिवो अश्मानमिन्द्र सोमशितं मयवन् त्सं शिशाधि ।
प्राक्तादपाक्तादधरादुदक्ता—दुभि जहि रक्षसः पर्वतेन १९
एत उ त्ये पतयन्ति श्वयातव इन्द्रं दिप्सन्ति दिप्सवोऽर्धाभ्यम् ।
शिशीति शक्रः पिशुनेभ्यो वधं नूनं सृजद्गशनिं यातुमर्च्यः २० [८]
इन्द्रो यातूनामभवत् पराशरो हविर्मथीनामभ्या३विवासताम् ।
अभीदुं शक्रः परशुर्यथा वनं पात्रेव भिन्दन् त्सत एति रक्षसः २१
उलूकयातुं शुशूलूकयातुं जहि श्वयातुमुत कोकयातुम् ।
सुपूर्णयातुमुत गृध्रयातुं हृषदेव प्र मृण रक्षं इन्द्र २२
मा नो रक्षो अभि नज्यातुमावता—मपोच्छतु मिथुना वा किमीदिना ।
पृथिवी नः पार्थिवात् पात्वंहसो ऽन्तरिक्षं दिव्यात् पात्वस्मान् २३
इन्द्रं जहि पुमांसं यातुधानं—मुत स्त्रियं मायया शाशदानाम् ।
विशीवासो मूरदेवा ऋदन्तु मा ते दृशन् त्सूर्यमुच्चरन्तम् २४
प्रति चक्ष्व वि चक्ष्वे—न्द्रश्च सोम जागृतम् । रक्षोभ्यो वधमस्यत—मशनिं यातुमर्च्यः २५ [९]

॥ इति सप्तमं मण्डलं समाप्तम् ॥

मंत्र-संख्या

षष्ठमण्डलस्यान्तपर्यन्तं ५१

सप्तममण्डलस्य

सर्वयोगः— ५१७

अथाष्टमं मण्डलम् ।

(१)

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० १-५]

(३४) १-२ प्रगाथो (घौरः) काण्वः; ३-२९ मेघातिथि-मेघ्यातिथी काण्वो, ३०-३३ प्लायोगि-
 रासङ्गः, ३४ आङ्गिरसी शश्वती ऋषिका । इन्द्रः, ३०-३४ आसङ्गः । १-४ प्रगाथः=
 (विषमा बृहती, समा सतोबृहती), ५-३२ बृहती, ३३-३४ त्रिष्टुप् ।

मा चिदुन्यद् वि शंसत सखायो मा रिषण्यत ।	
इन्द्रमित् स्तोता वृषणं सर्वा सुते मुहुर्बुक्था च शंसत	१
अवक्रक्षिणं वृषभं यथाजुरं गां न चर्षणीसहम् ।	२
विद्वेषणं संवर्ननोभयंकरं महिष्ठमुभयाविर्नम्	२
यच्चिद्धि त्वा जना इमे नाना हवन्त ऊतये ।	
अस्माकं ब्रह्मेदमिन्द्र भूतु ते ऽहा विश्वा च वर्धनम्	३
वि तर्तूर्यन्ते मघवन् विपश्चितो ऽर्यो विपो जनानाम् ।	
उप क्रमस्व पुरुरूपमा भरु वाजं नेदिष्ठमूतये	४
महे चन त्वामद्रिवः परा शुल्काय देयाम् ।	
न सहस्राय नायुताय वज्रिवो न शताय शतामघ	५ [१०]
वस्यो इन्द्रासि मे पितु रूत भ्रातुरभुञ्जतः ।	
माता च मे छदयथः समा वसो वसुत्वनाय राधसे	६
केयथ केदसि पुरुत्रा चिद्धि ते मनः ।	
अलपि युध्म खजकृत् पुरंदर प्र गायत्रा अंगासिपुः	७
प्रास्मै गायत्रमर्चत वावातुर्यः पुरंदरः ।	
यामिः काण्वस्योर्षं बर्हिस्तदं यासद् वञ्जी भिनत् पुरं	८
चे ते सन्ति दशग्विनः शतिनो चे सहस्रिणः ।	
अश्वसो ये ते वृषणो रघुद्वस्तेभिर्नस्तुप्रमा गहि	९

(९)

- आ त्वुद्य संबर्द्धीं हुवे गायत्रवेपसम् ।
इन्द्रं धेनुं सुदुघामन्यामिषं—मुरुधारा मरुकृतम् १० [११]
- यत् तुदत् सूर एतंशं वड्कू वातस्य पणिनां ।
वहत कुत्समार्जुनेयं शतक्रतुः त्सरंद् गन्धर्वमस्तृतम् ११
- य ऋते चिदाभिश्चिपः पुरा जन्नुभ्यं आतृदः ।
संधाता संधिं मघवां पुरुवसु—रिष्कतां विहृतं पुनः १२
- मा भूम निक्षयां हुवे—न्द्र त्वदरेणा इव ।
वनानि न प्रजहितान्यद्रिवो दुरोषासो अमन्महि १३
- अमन्महीदनाशवो ऽनुयासंश्च वृत्रहन् ।
सुकृत सु ते महता शूर राघसा ऽनु स्तोमं मुदीमहि १४
- यदि स्तोमं मम श्रवं—दुस्माकमिन्द्रमिन्द्रवः ।
तिरः पवित्रं ससृवांसं आशवो मन्दन्तु तुष्ट्यावृधः १५ [१२]
- आ त्वुद्य सधस्तुतिं वावातुः सख्युरा गहि ।
उपस्तुतिर्मघोनां प्र त्वाव—त्वधां ते वशिम् सुष्टुतिम् १६
- सोता हि सोममद्रिभि—रेमेनमप्सु धावत ।
गव्या वखेव वासयन्त इन्नरो निर्धुक्षन् वक्षणाभ्यः १७
- अध ज्मो अध वा दिवो बृहतो रोचनादधि ।
अया वर्धस्व तन्वां गिरा ममा ऽऽ जाता सुक्रतो पृण १८
- इन्द्राय सु मदिन्तं सोमं सोता वरेण्यम् ।
शक्र एणं पीपयद् विश्वया धिया हिंन्वानं न वाज्युम १९
- मा त्वा सोमस्य गत्दया सदा गार्चन्नहं गिरा ।
भूर्णिं मृगं न सवनेषु चुक्रुधं क ईशानं न याचिपत २० [१३]
- मदेनेषितं मदं—मुग्रमुग्रेण शवसा ।
विश्वेषां तरुतारं मद्रुच्युतं मदे हि प्सा ददाति नः २१
- शेवारि वार्यां पुरु देवो मर्तीय द्वाशुषे ।
स सुन्वते च स्तुवते चं रासते विश्वगूर्तो अरिष्टुतः २२
- एन्द्रं याहि मत्स्व चित्रेण देव गर्धमा ।
सरो न प्रांस्युदरं मपीतिभि—ग सोमंभिरुरु स्फिरम २३

आ त्वा सहस्रमा गतं युक्ता रथे हिरण्यये ।

॥ इन्द्रयुजो हरय इन्द्र कोशिनो वहन्तु सोमपीतये

आ त्वा रथे हिरण्यये हरीं मयूरशेष्या ।

॥ शितिपृष्ठा वहतां मध्वो अन्धसो विवक्षणस्य पीतये

२४

पित्रा त्वस्य गिर्वणः सुतस्य पूर्वपा इव ।

२५ [१४]

॥ परिष्कृतस्य रसिन इयमांसुतिश्चारुर्मदाय पत्यते

य एको अस्ति वंसना महौ उग्रो अभि व्रतैः ।

२६

॥ गमत् स शिप्री न स योषदा गमद्भ्रवं न परि वर्जति

त्वं पुरं चरिष्णवं वधैः शुष्णास्य सं पिणक् ।

२७

॥ त्वं भा अनु चरो अर्ध द्विता यदिन्द्र हव्यो भुवः

मम त्वा सूर उदिते मम मध्यादिने द्विवः ।

२८

॥ मम प्रपित्वे अपिशर्वरे वंस वा स्तोमांसो अवृत्सत

स्तुहि स्तुहीदिते वा ते महिष्ठासो मयोनाम् ।

२९

॥ निन्दिताश्वः प्रपथी परमज्या मघस्य मेध्यातिथे

आ यदश्वान् वनन्वतः श्रद्धयाहं रथे रुहम् ।

३० [१५]

॥ उत वामस्य वसुनश्चिकेतति यो अस्ति याद्रः पशुः

य ऋत्रा मह्यं मामहे सह त्वचा हिरण्यया ।

३१

एष विश्वान्यभ्यस्तु सौभगा ऽऽ संगस्य स्वन्द्रधः

अध प्रायोगिरति दासदन्वा नासंगो अग्ने वृशाभिः सहस्रैः ।

३२

अधोक्षणो दश मह्यं रुशन्तो नञ्जा इव सरसो निरतिष्ठन्

३३

अन्वस्य स्थूरं ददंशे पुरस्ता दनुस्थ ऊरुखरम्बनाणः ।

शश्वती नार्यभिचक्षवाह सुभद्रमर्ष भोजनं विभाषि

३४ [१६] (३५)

(४६) १-४० मेधातिथिः काण्वः, आहिरस्तः त्रिपनेधध. ४१-४२ मेधातिथिः काण्वः ।
इन्द्रः, ४१-४२ विभिन्दुः । गारजति. २८ मयुचुडः ।

इव वंसो नुतमन्धः पित्रा नुपर्गनुदरन् ।
नुभिधुतः नुतो अक्षैरव्यो वारः परिदुतः ।
तं ते रथं यथा गोभिः स्वादुनंरुम धृगिगन्तः ।
। अनाभदिन् गृगिना ने
। अश्वो न निक्तो इदीर्षु
। इन्द्रं त्वारिन् त्वदनादे

इन्द्र इत् सोमपा एक इन्द्रः सुतपा विश्वायुः । अन्तर्देवान् मर्त्यांश्च	४
न यं शुक्रो न दुराशीर्न तृपा उरुव्यचंसम् । अपस्पृण्वते सुहार्दम्	५ [१७]
गोभिर्यदीमन्ये अस्मन् मुगं न वा मुगयन्ते । अभित्सरन्ति धेनुभिः	६
त्रय इन्द्रस्य सोमाः सुतासः सन्तु देवस्य । स्वे क्षये सुतपात्रः	७
त्रयः कोशासः श्रोतन्ति तिस्रश्चम्बुः सुपूर्णाः । समाने अधि भामेन्	८
शुचिरसि पुरुनिष्ठाः क्षीरैर्मध्यत आशीर्तः । दृशा मन्दिष्ठः शूरस्य	९
इमे तं इन्द्र सोमास्तीवा अस्मे सुतासः । शुक्रा आशिरं याचन्ते	१० [१८]
तां आशिरं पुरोळाशमिन्द्रेमं सोमं श्रीणीहि । रेवन्तं हि त्वां शृणोमि	११
हृत्सु पीतासो युध्यन्ते दुर्मदासो न सुरायाम् । ऊधनं नृणां जरन्ते	१२
रेवां इद् रेवतः स्तोता स्यात् त्वावतो मघोनः । प्रेढुं हरिवः श्रुतस्य	१३
उक्थं चन शस्यमान्मगोररिरा चिकेत । न गांयत्रं गीयमानं	१४
मा न इन्द्र पीयत्तवे मा शर्धते परा दाः । शिक्षां शचीवः शचीभिः	१५ [१९]
व्यमुं त्वा तदिदंथा इन्द्र त्वायन्तः सखायः । कर्णा उक्थेभिर्जरन्ते	१६
न धेमन्यदा पपन वज्रिन्नपसो नविष्टौ । तवेदु स्तोमं चिकेत	१७
इच्छन्ति देवाः सुन्वन्तं न स्वप्राय स्पृहयन्ति । यन्ति प्रमादुमतन्द्राः	१८
ओ पु प्र याहि वाजेभिर्मा हृणीथा अभ्यस्मान् । महौ इव युर्वजानिः	१९
मो ष्वद्य दुर्हणावान् त्सायं करदारे अस्मत् । अश्रीर इव जामाता	२० [२०]
विद्वा ह्यस्य वीरस्य भूरिदावरीं सुमतिम् । त्रिषु जातस्य मनांसि	२१
आ तू पिंश्च कण्वमन्तं न वा विद्वा शवसानात् । यशस्तरं शतमूतेः	२२
ज्येष्ठेन सोतरिन्द्राय सोमं वीरायं शक्राय । भरा पिवन्नर्याय	२३
यो वेदिष्ठो अव्यथिष्वश्वान्तं जरितृभ्यः । वाजं स्तोतृभ्यो गोमन्तम्	२४
पन्यंपन्यमित् सोतार आ धावत् मघाय । सोमं वीराय शूराय	२५ [२१]
पाता वृत्रहा सुतमा वा गमुन्नारे अस्मत् । नि यमते शतमूतिः	२६
एह हरीं ब्रह्मयुजां शग्मा वक्षतः सखायम् । गीभिः श्रुतं गिर्विणसम्	२७
स्वादवः सोमा आ याहि श्रीताः सोमा आ याहि ।	
शिप्रिन्नृपीवः शचीवो नायमच्छां सधुमादम्	२८
स्तुतश्च यास्त्वा वर्धन्ति महे राधसे नृम्णाय । इन्द्रं कारिणं वृधन्तः	२९

गिरश्च यास्ते गिवाहि उक्था च तुभ्यं तानि ।	सत्रा दधिरे शवांसि	३० [२२]
एवेदेष तुविकूर्मिर्वाजाँ एको वज्रहस्तः ।	सनादमृक्तो दयते	३१
हन्ता वृत्रं दक्षिणेनेन्द्रः पुरु पुरुहूतः ।	महान् महीभिः शचीभिः	३२
यस्मिन् विश्वाश्र्वर्षणय उत च्यौता ज्रयांसि च ।	अनु घेन्मन्दी मघोनः	३३
एष एतानि चकारेन्द्रो विश्वा योऽति शृण्वे ।	वाजदावा मघोनाम्	३४
प्रभर्ता रथं गन्वन्तमपाकाच्चिद् यमवाति ।	इनो वसु स हि वोळ्हा	३५ [२३]
सनिता विप्रो अवंद्धिर्हन्ता वृत्रं नृभिः शूरः ।	सत्योऽविता विधन्तम्	३६
यजध्वैनं प्रियमेधा इन्द्रं सत्राचा मनसा ।	यो भूत् सोमैः सत्यमद्वा	३७
गाथश्रवसं सत्पाति श्रवस्कामं पुरुत्मानम् ।	कण्वांसो गात वाजिनम्	३८
य ऋते चिद् गास्पदेभ्यो दात् सखा नृभ्यः शचीवान् ।	ये अस्मिन् काममश्रियन्	३९
इत्था धीवन्तमद्रिवः काण्वं मेध्यातिथिम् ।	मेपो भूतोऽभि यन्नयः	४०
शिक्षा विभिन्दो अस्मै चत्वार्ययुता ददत् ।	अष्टा परः सहस्रा	४१
उत सु त्वे पयोवृधा माकी रणस्य नृप्या ।	जनिव्वनार्यं मामहे	४२ [२४] (७६)

(३)

२४ मेध्यातिथिः काण्वः । इन्द्रः, २१-२४ कौरयाणः पाकस्यामा । प्रगाथः = (विपमा वृहती, समा सतोवृहती), २१ अनुष्टुप्, २२-२३ गायत्री, २४ वृहती ।

पिवा सुतस्य रसिनो मत्स्वा न इन्द्र गोमंतः ।	
आपिनो बोधि सधमाद्यो वृधेऽं ऽस्माँ अवन्तु ते धियः ।	१
भुयामं ते सुमतौ वाजिनो वयं मा नः स्तरभिर्मातये ।	
अस्माञ्चित्राभिरवतादुभिष्टिभि रा नः सुन्नेषु यामय	२
इमा उं त्वा पुरुवसो गिरो वधन्तु या मम ।	
पावकवर्णाः शुचयो विपश्चितो ऽभि स्तोमैरनूपत	३
अयं सहस्रमृषिभिः सहस्कृतः समुद्र इव पप्रथे ।	
सत्यः सो अस्य महिमा गृणे शवो यज्ञेषु विश्रान्ये	४
इन्द्रमिद् देवतातय इन्द्रं प्रयत्नध्वरे ।	
इन्द्रं समीके वनिनो हवामह इन्द्रं धनस्य सातये	५ [२५] (८१)

इन्द्रो म॒हा रोद॑सी पप्रथच्छव इन्द्रः सूर्यमरोचयत् ।	
इन्द्रे॑ ह विश्वा भुव॑नानि येमि॒र इन्द्रे॑ सु॒वाना॑सु इन्द्रवः	६
भि त्वा॑ पूर्वापी॒तय॒ इन्द्र॑ स्तोमै॑भिरायवः ।	
भीची॑नासं ऋभवः समस्वरन् रुद्रा गृणन्त॑ पूर्व्यम्	७
अस्येदिन्द्रो॑ वावृधे वृष्ण्यं शवो मदे॑ सुतस्य विष्णा॑वि ।	
अद्या॑ तमस्य महि॒मान॑मायवो ऽनु॑ ष्टुवन्ति पूर्वा॑था	८
त्वा॑ यामि सुवीर्यं तद् ब्रह्म॑ पूर्वचित्तथे ।	
या यति॑भ्यो भृगवे धने॑ हिते येन॑ प्रस्कृण्व॒मावि॑थ	९
येना॑ समुद्रमसृ॒जो म॒हीर॑पस्तदिन्द्र॒ वृष्णि॑ ते शवः ।	
सद्यः॑ सो अस्य महि॒मा न सं॑नशे यं क्षोणी॑रनुचक्र॒दे	१० [२६]
ग्धी न॑ इन्द्र॒ यत् त्वा॑ र॒यिं यामि॑ सुवीर्यम् ।	
ग्धि॑ वाजाय प्रथमं॑ सिपा॒सते॑ शग्धि॒ स्तोमा॑य पूर्व्य	११
शग्धी॑ नो अस्य यन्द्रं॑ पौर॒मावि॑थ धियं॑ इन्द्र॒ सिपा॑सतः ।	
शग्धि॑ यथा रु॒शमं॑ श्यावकं॒ कृप॑मिन्द्र॒ प्रावः॑ स्वर्णर॑म्	१२
न्नव्यो॑ अत॒सीनां॑ तुरो गृणी॒त मर्त्यः॑ ।	
ही न्वस्य॑ महि॒मान॑मिन्द्रियं॒ स्वर्गु॑णन्त॑ आन॒शुः	१३
कटुं॑ स्तुवन्त॑ ऋतयन्त॒ केवत्॑ ऋपिः॒ को विप्र॑ ओहते ।	
कदा॑ हवं मघवन्निन्द्र॒ सुन्वतः॑ कटुं॑ स्तुव॒त आ ग॑मः	१४
दु त्ये मधु॑मत्त॒मा गि॑रः॒ स्तोमा॑स ईरते ।	
प्राजि॑तो धन॒सा अक्षि॑तोतयो॒ वाज॒यन्तो॑ रथा॒ इव	१५ [२७]
कण्वा॑ इव भृगवः॒ सूर्या॑ इव विश्व॒मिद् धी॑त॒मान॑शुः ।	
इन्द्रं॑ स्तोमै॑भिर्महयन्त॒ आयवः॑ प्रियमे॒धासो॑ अस्वरन्	१६
स्वा हि॑ वृत्र॒हन्त॑म॒ हरी॑ इन्द्र॒ परा॑वतः ।	
वाची॑नो म॒घव॑न् त्सोम॑पीतय॒ उग्र॑ ऋष्वे॒भिरा॑ ग॒हि	१७
इमे॑ हि ते॒ कार॑वो वावृशु॒धिया॑ वि॒प्रासो॑ मेध॒सात॑ये ।	
स त्वं॑ नो मघवन्निन्द्र॒ गिर्व॑णो वे॒नो न॑ शृणु॒धी ह॑वम्	१८
रिन्द्र॑ वृ॒हती॑भ्यो॒ वृत्रं॑ धनु॒भ्यो अस्फुरः॑ ।	
रुद॑स्य भृगवस्य॒ मायि॑नो॒ निः प॑र्वतस्य॒ गा आ॑जः	१९ (३१)

निरग्रयो रुरुचुर्निरु सूर्यो निः सोमं इन्द्रियो रसः ।	
निरन्तरिक्षादधमो महामहिं कूपे तदिन्द्र पौर्यम्	२० [२८]
यं मे दुरिन्द्रो मरुतः पाकस्थामा कौरयाणः ।	
विश्वेषां तमना शोभिष्टमुपेव द्विवि धावमानम्	२१
रोहितं मे पाकस्थामा सुधुरं कक्ष्यप्राम् ।	
अदाद् रायो विवोधनम्	२२
यस्मा अन्ये दश प्रति धुरं वहन्ति वह्नयः ।	
अस्तं वयो न तुर्यम्	२३
आत्मा पितुस्तनूर्वासं ओजोदा अभ्यर्जनम् ।	
तुरीयमिद् रोहितस्य पाकस्थामानं भोजं द्वातारमत्रवम्	२४ [२९] (१००)

(४)

२१ देवातिथिः काण्वः । इन्द्रः, १५-१८ पूषा वा, १९-२१ कुरुङ्गः । प्रगाथः= (विपमा वृहती, समा सतोवृहती), २१ पुर उग्निक् ।

यदिन्द्र प्रागपागुङ्ङ न्यग्वा ह्यसे नृभिः ।	
सिमां पुरु नृपृतो अस्यानुवे ऽसिं प्रशार्धं तुर्वशे	१
यद् वा रुमे रुशमे श्यावके कूप इन्द्रं मादयसे सचां ।	
कण्वांसस्त्वा ब्रह्मभिः स्तोमंवाहस इन्द्रा यच्छन्त्वा गंहि	२
यथा गौरो अपा कृतं तृप्यन्नेत्यवेरिणम् ।	
आपित्वे नः प्रपित्वे तूयमा गंहि कण्वेषु सु सचा पिवं	३
मन्दन्तु त्वा मघवन्दिन्द्रेन्दवो राधोदेयाय सुन्वते ।	
आमुष्या सोममपिवश्चमू सुतं ज्येष्ठं तद् दधिपे सहः	४
प्र चक्रे सहसा सहो वृभञ्चं मन्युमोजसा ।	
विश्वे त इन्द्र पृतनायवो यहो नि वृक्षा इव येमिरे	५ [३०]
सहस्रेणैव सचते यवीयुधा यस्त आनञ्चुपस्तुतिम् ।	
पुत्रं प्रावर्गं कृणुते सुवीर्ये द्वाश्रोति नमंउक्तिभिः	६
मा भेम मा श्रमिप्मो ग्रस्यं सख्ये तव ।	
महत ते वृष्णो अभिचक्ष्यं कृतं पदयंम तुर्वशं यदम्	७

- सुव्यामनुं स्फिग्यं वावसे वृषा न दानो अस्य रोषति ।
मध्वा संपृक्ताः सारधेर्ण धेनवस्तूद्यमेहि द्रवा पिब ८
- अश्वी रथी सुरूप इद् गोमाँ इदिन्द्र ते सखा ।
श्वान्नभाजा वयसा सचते सदा चन्द्रो याति सभामुप ९
- ऋश्यो न तृष्यन्नवपानमा गहि पिवा सोमं वशाँ अनुं ।
निमेघमानो मघवन् दिवेदिव ओजिष्ठं दधिषे सहः १० [३१]
- अध्वर्यो द्रावया त्वं सोममिन्द्रः पिपासति ।
उप नूनं युयुजे वृषणा हरी आ च जगाम वृत्रहा ११
- स्वयं चित् स मन्यते दाशुरिर्जनो यत्रा सोमस्य तुम्पसि ।
इदं ते अन्नं युज्यं समुक्षितं तस्येहि प्र द्रवा पिब १२
- रथेष्ठायाध्वर्यवः सोममिन्द्राय सोतन ।
अधि व्रध्नस्याद्रयो वि चक्षते सुन्वन्तो वाश्वध्वरम् १३
- उप व्रध्नं वावाता वृषणा हरी इन्द्रमपसु वक्षतः ।
अर्वाश्र्वं त्वा सतयोऽध्वरश्रियो वहन्तु सवनेदुप १४
- प्र पूषणं वृणीमहे युज्याय पुरुवसुम् ।
स शक्र शिक्ष पुरुहूत नो धिया तुजे राये विमोचन १५ [३२]
- सं नः शिशीहि भुरिजोरिव क्षुरं रास्व रायो विमोचन ।
त्वे तन्नः सुवेदमस्रियं वसु यं त्वं हिनोषि मर्त्यम् १६
- वेमिं त्वा पूषन्नृञ्जसे वेमिं स्तोतव आवृणे ।
न तस्य वेम्परणं हि तद् वसो स्तुपे पत्राय साधे १७
- परा गात्रो यवसं कचिंदावृणे नित्यं रेवणो अमर्त्यं ।
अस्माकं पूषन्नृत्रिता शिवो भव मंहिष्ठो धार्जसातये १८
- स्युरं रावः ज्ञताश्वं कुरुङ्गस्य दिविष्टिषु ।
राज्ञस्त्वेपस्व सुभगस्य रातिषु त्वंशेध्वमन्महि १९
- धीभिः सातानि काण्वस्यं वाजिनः प्रियमैधेरभिद्युभिः ।
वृष्टिं महघ्नान् निर्मजामत्रे नियुथानि गत्रामृषिः २०
- वृशार्थिन्मे अभिष्टित्वे अगग्णुः ।
गां भजन्त मेहना ऽश्वं भजन्त मेहना २१ [३३]

[अष्टमोऽध्यायः ॥८॥ व० १-३६]

(५)

३९ ब्रह्मातिथिः काण्वः । अश्विनौ, ३७ (उत्तरार्धस्य)-३९ चैद्यः कश्युः ।
गायत्री, ३७-३८ बृहती, ३९ अनुष्टुप् ।

द्वारादिहेव यत् स	त्यरुणप्सुराशिंश्वितत्	। वि भानुं विश्वधातनत्	१
नूवद् दक्षा मनोयुजा	स्थेन पृथुपाजसा	। सचेथे अश्विनोपसम्	२
युवाभ्यां वाजिनीवसू	प्रति स्तोमां अदक्षत	। वाचं द्रुतो यथोहिषे	३
पुरुप्रिया णं ऊतये	पुरुमन्द्रा पुरुवसू	। स्तुषे कण्वांसो अश्विना	४
महिष्ठा वाजसातमे	षयन्ता शुभस्पती	। गन्तारा द्वाशुषो गृहम्	५ [१]
ता सुद्वेवायं द्वाशुषे	सुमेधामवितारिणीम्	। घृतैर्गव्यतिमुक्षतम्	६
आ नः स्तोममुप इवत्	तूर्यं श्येनोभिराशुभिः	। यातमश्वेभिराश्विना	७
येभिस्तिष्ठः परावतो	द्विवो विश्वानि रोचना	। त्रिरकून् परिदीयथः	८
उत नो गोमन्तीरिषं	उत सातीरहर्विदा	। वि पथः सातये सितम्	९
आ नो गोमन्तमश्विना	सुवीरं सुरथं रयिम्	। वोळ्हमश्वावतीरिषः	१० [१]
वावृधाना शुभस्पती	दक्षा हिरण्यवर्तनी	। पिवंतं सोम्यं मधुं	११
अस्मभ्यं वाजिनीवसू	मधवच्यश्च सप्रथः	। छुदिर्यन्तमदाभ्यम्	१२
नि पु ब्रह्म जनानां	याविष्णं तूयमा गतम्	। मो ध्वान्यां उपास्तद्	१३
अस्य पिबतमश्विना	युवं मदस्य चारुणः	। मध्वो रातस्य विष्णवः	१४
अस्मे आ वहंतं रयिं	शतवन्तं सहस्रिणाम्	। पुरुक्षं विश्ववदन्त	१५
पुरुत्रा चिद्धि वां नरा	विह्वयन्ते मनीषिणः	। वादद्विष्टिन्वा यत्	१६
जनांसो वृक्तवर्हिषो	हविष्मन्तो अरंकृतः	। युवां ह्वन्तो अश्विना	१७
अस्माकमद्य वामयं	स्तोमो वाहिष्ठो अन्तः	। युवां ह्वन्तो अश्विना	१८
यो ह वां मधुनो हति	राहितो रथचर्यजे	। युवां ह्वन्तो अश्विना	१९
तेन नो वाजिनीवसू	पश्वे तोकाय शं न्ने	। युवां ह्वन्तो अश्विना	२०
उत नो द्विज्या इषं	उत सिन्धुर्हृदि	। युवां ह्वन्तो अश्विना	२१
कदा वां तौग्र्यो विधत्	समुद्रे बह्विदे कः	। युवां ह्वन्तो अश्विना	२२
युवं कण्वाय नासत्या	परिचित्वा इव	। युवां ह्वन्तो अश्विना	२३
ताभिरा यातमूतिभि	दन्तैस्ति युवां ह्वन्तो	। युवां ह्वन्तो अश्विना	२४

यथा चित् कण्वमावतं प्रियमेधमुपस्तुतम् । आत्रिं शिश्तारमश्विना

यथोत कृत्वये धनेऽशुं गोष्वगस्त्यम् । यथा वाजेषु सोभरिम्

एतावद् वां वृषण्वसू अतो वा भूयो अश्विना । गृणन्तः सुम्नमीमहे

रथं हिरण्यवन्धुरं हिरण्याभीशुमश्विना । आ हि स्थार्थो दिविस्पृ

हिरण्ययीं वां रभिरीषा अक्षो हिरण्ययः । उभा चक्रा हिरण्ययां

तेन नो वाजिनीवसू परावर्तश्चिदा गतम् । उपेमां सुन्दुतिं मम

आ वहेथे पराकात् पूर्विरश्वन्तावश्विना । इषो दासीरमर्त्या

आ नो द्युन्नैरा श्वोभिः रा राया यातमश्विना । पुरुश्वन्द्रा नासत्या

एह वां प्रुषितप्सवो वयो वहन्तु पर्णिनः । अच्छा स्वध्वरं जनम्

रथं वामनुगायसं य इषा वर्तते सह । न चक्रमभि वाधते

हिरण्ययेन रथेन द्रवत्पाणिभिरश्वैः । धीजवना नासत्या

युवं मृगं जागृवांसं स्वदथो वा वृषण्वसू । ता नः पूङ्गमिषा रयिम्

ता मे अश्विना सनीनां विद्यातं नवानाम् ।

यथा चिच्चैद्यः कशुः शतमुष्ट्रानां ददत् सहस्रा दश गोनाम्

यो मे हिरण्यसंहशो दश राजो अमंहत ।

अधस्पदा इच्चैद्यस्य कृष्टयश्चर्मन्ना अभितो जनाः

माकिरेना पथा गाद् येनेमे यन्ति चेदयः ।

अन्यो नेत् सूरिरोहते भूरिदावत्तरो जनः

(६)

[द्वितीयोऽनुवाः]

४८ वत्सः काण्वः । इन्द्रः, ४६-४८ तिरिन्द्रिरः पार्श्वयः । गायत्री

महौ इन्द्रो य ओजसा पर्जन्यो वृष्टिमाँ इव । स्तोमैर्वत्सस्य वावृधे

प्रजामृतस्य पिप्रतः प्र यद् भरन्त बर्हयः । विप्रां क्रतस्य वार्हसा

कण्वा इन्द्रं यदकृत स्तोमैर्यज्ञस्य सार्धनम् । जामि वृवत् आयुधम्

समस्य मन्यवे विशो विश्वां नमन्त कृष्टयः । समुद्रायैव सिन्धवः

ओजस्तदस्य तित्विष उभे यत् समवर्तयत् । इन्द्रश्चमेव रोदसी

वि न्दि वनास्य मेधने तनेषा यदप्रविषा । दिनें विषेत् यद्विषातां

इमा अभि प्र णोनुमो विपामग्रेषु धीतर्यः । अग्नेः शोचिर्न द्विद्युतः	७
गुहा सतीरुप त्मना प्र यच्छोचन्त धीतर्यः । कण्वा ऋतस्य धारया	८
प्र तमिन्द्र नशीमहि रथिं गोमन्तमश्विनम् । प्र ब्रह्म पूर्वचित्तये	९
अहमिन्द्रि पितुष्परि मेधामृतस्य जग्रभ । अहं सूर्य इवाजनि	१० [१०]
अहं प्रत्नेन मन्मना गिरः शुम्भामि कण्ववत् । येनेन्द्रः शुष्ममिद् द्रुधे	११
ये त्वामिन्द्र न तुष्टुवुर्कषयो ये च तुष्टुवुः । ममेद् वर्धस्व सुष्टुतः	१२
यदस्य मन्युरध्वनीद् वि वृत्रं पर्वशो रुजन् । अपः समुद्रमैरयत्	१३
नि शुष्ण इन्द्र धर्णासि वज्रं जघन्थ दस्यवि । वृषा ह्युग्र शृण्विषे	१४
न द्याव इन्द्रमोजसा नान्तरिक्षाणि वज्रिणम् । न विव्यचन्त भूमयः	१५ [११]
यस्त इन्द्र महीरपः स्तभूयमान आशयत् । नि तं पद्यांसु शिश्रथः	१६
य इमे रोदसी मही समीची समजग्रभीत् । तमोभिरिन्द्र तं गुहः	१७
य इन्द्र यतयस्त्वा भृगवो ये च तुष्टुवुः । ममेदुग्र श्रुधी हवम्	१८
इमास्त इन्द्र पृश्नयो घृतं दुहत आशिरम् । एनामृतस्य पिण्डुपीः	१९
या इन्द्र प्रस्वस्त्वा ऽऽसा गर्भमचक्रिरन् । परि धमेव सूर्यम्	२० [१२]
त्वामिच्छेवसस्पते कण्वा उक्थेन वावृधुः । त्वां सुतास इन्द्रवः	२१
तवेदिन्द्र प्रणातिपूत प्रशस्तिरद्विवः । यज्ञो वितन्तुसाय्यः	२२
आ न इन्द्र महीमिषं पुरं न दधिं गोमतीम् । उत प्रजां सुवीर्यम्	२३
उत त्यदाश्वश्व्यं यदिन्द्र नाहुपीष्वा । अग्रे विश्वु प्रदीदयत्	२४
अभि वृजं न ततिषे सूरं उपाकचक्षसम् । यदिन्द्र मूळ्यासि नः	२५ [१३]
यदुङ्ग तविपीयस इन्द्र प्रराजासि क्षितीः । महौ अणार ओजसा	२६
तं त्वा हविष्मतीविश उप वुवत् उतये । उरुत्रयसामिन्दुभिः	२७
उपहरे गिरीणां संग्रथे च नदीनाम् । धिया विप्रो अजायत	२८
अतः समुद्रमुद्रतश्चिक्त्वौ अवं पश्यति । यतो विपान एजति	२९
आदित् प्रत्स्य रेतसो ज्योतिष्पश्वन्ति वासरम् । परो यद्विध्यते दिवा	३० [१४]
कण्वास इन्द्र ते मति विश्वं वर्धन्ति पौंस्यम् । उतो शविष्ठ वृष्ण्यम्	३१
इमां म इन्द्र सुष्टुतिं जुषस्व प्र सु मानव । उत प्र वर्धया मतिम्	३२
उत वृष्ण्या वृषं तुभ्यं प्रवृद्ध वज्रिवः । विपा अतश्च जीवसं	३३
अभि कण्वा अनुपता ऽऽषो न प्रवता यतोः । इन्द्रं वनन्वती मतिः	३४ [१५]

इन्द्रमुक्थानि वावृधुः समुद्रमिव सिन्धवः । अनुत्तमन्युमजरम्
 आ नो याहि परावतो हरिभ्यां हर्यताभ्याम् । इमामिन्द्र सुतं पिव
 त्वामिद् वृत्रहन्तम् जनासो वृकतर्वाहिपः । हवन्ते वार्जसातये
 अनु त्वा रोदसी उभे चक्रं न वर्त्येतशम् । अनु सुवानास इन्द्रवः
 मन्दस्वा सु स्वर्णर उतेन्द्र शर्यणावति । मत्स्वा विवस्वतो मती
 वावृधान उप द्यवि वृषा वज्ररोरवीत् । वृत्रहा सोमपातमः

ऋषिर्हि पूर्वजा अस्येक ईशान् ओजसा । इन्द्रं चोष्कूयसे वसु
 अस्माकं त्वा सुतो उप वीतपृष्ठा अभि प्रयः । शतं वहन्तु हरयः
 इमां सु पूर्या धियं मधोर्धृतस्यं पिप्युपीम् । कर्वा उक्थेन वावृधुः
 इन्द्रमिद् विमहीनां मेधे वृणीतु मर्त्यः । इन्द्रं सनिप्युरुतये
 अर्वाञ्च त्वा पुरुष्पुत प्रियमेधस्तुता हरी । सोमपेर्याय वक्षतः
 शतमहं तिरिन्दिरे सहस्रं पर्शावा देदे । राधांसि याद्रानाम्
 त्रीणि शतान्यर्वतां सहस्रा दश गोनाम् । दृदुष्पजाय साञ्च
 उदानद् ककुहो दिवमुद्राञ्चतुर्युजो ददत । श्वसा याद्वं जनम्

(७)

३६ पुनर्वत्सः काण्वः । मरुतः । गायत्री ।

प्र यद् वह्निष्पुभमिषं मरुतो विप्रो अक्षरत् । वि पर्वतेषु राजथ
 यद्भुक्तं तंविपीयवो यामं शुभ्रा अचिध्वम् । नि पर्वता अहासत
 उदीरयन्त वायुभिर्वाश्रासः पृथिमातरः । धुक्षन्तं पिप्युपीमिषम्
 वपन्ति मरुतो मिहं प्र वेपयन्ति पर्वतान् । यद् यामं यान्ति वायुभिः
 नि यद् यामाय वो गिरिर्नि सिन्धवो विधर्मणे । महे शुम्माय येमिरे

युष्मां उ नक्तंमूतये युष्मान् दिवा हवामहे । युष्मान् प्रयत्यध्वरे
 उद् त्पे अरुणस्वश्चित्रा यामेभिररते । वाश्रा अधि प्पुनां दिवः
 सृजन्ति रुश्मिओजसा पन्थां सूर्याय यातवे । ते भानुभिर्वि तस्थिरे
 इमां मे मरुतो गिरिर्मिमं स्तोममुभुक्षणाः । इमं मे वनता हवम्
 त्रीणि सरांसि पृथ्वयो दृदुहे वृत्रिणे मधु । उत्सं कर्वन्धमद्रिणम्
 नः दिवः सुम्नायन्तो हवामहे । आ तू न उप गन्तन

हि ष्ठा सुदानवो रुद्रा ऋभुक्षणो दमे	। उत प्रचेतसो मदे	१२
नो रयिं मदृच्युतं पुरुक्षुं विश्वधायसम्	। इर्यतां मरुतो दिवः	१३
धीव यद् गिरीणां यामं शुभ्रा अचिध्वम्	। सुवानैर्मन्दध्व इन्दुभिः	१४
भारवतश्रिदेपां सुम्रं भिक्षेत मर्त्यः	। अदाभ्यस्य मन्मभिः	१५ [२०]
द्वप्सा इव रोदसी धमन्त्यनु वृष्टिभिः	। उत्सं दुहन्तो अक्षितम्	१६
दु स्वानेभिरीरत् उद् रथैरुदु वायुभिः	। उत स्तोमैः पृश्निमातरः	१७
नाव तुर्वशं यदुं येन कण्वं धनस्पृतम्	। राये सु तस्य धीमाहि	१८
मा उ वः सुदानवो घृतं न पिप्युधीरिषः	। वधीन् काण्वस्य मन्मभिः	१९
नूनं सुदानवो मदथा वृक्तवर्हिषः	। ब्रह्मा को वः सपर्यति	२० [२१]
तहि ष्म यद्ध्र वः पुरा स्तोमैर्भिवृक्तवर्हिषः	। शर्धां ऋतस्य जिन्वथ	२१
समु त्ये मंहतीरपः सं क्षोणी समु सूर्यम्	। सं वज्रं पर्वशो दधुः	२२
वि वृत्रं पर्वशो ययुर्वि पर्वतां अराजिनः	। चक्राणा वृष्णि पौंस्यम्	२३
अनु त्रितस्य युध्यतः शुष्ममावन्नत क्रतुम्	। अन्विन्द्रं वृत्रतूर्यं	२४
विद्युद्धस्ता अभिद्यवः शिपाः शीर्षन् हिरण्ययीः	। शुभ्रा व्यञ्जत श्रिये	२५ [२२]
उशाना यत् परावत उक्षणो रन्ध्रमयातन	। द्यौर्न चक्रदद् भिया	२६
आ नो मखस्य द्रावने ऽश्वैर्हिरण्यपाणिभिः	। देवास उप गन्तन	२७
यदेपां पृपती रथे प्रष्टिर्वहति रोहितः	। यान्ति शुभ्रा रिणन्नपः	२८
सुपोमे शर्यणाव त्यार्जीके पस्त्यावति	। ययुर्निचक्रया नरः	२९
क्रदा गच्छाथ मरुत इत्था विषं हवमानम्	। माडीकेभिर्नाधमानम्	३० [२३]
कद्ध नूनं कंधप्रियो यदिन्द्रमजहातन	। को वः सखित्व ओहते	३१
सहो पु णो वज्रहस्तैः कण्वांसो अग्निं मरुद्धिः	। स्तुपे हिरण्यवाशीभिः	३२
ओ पु वृष्णः प्रयज्युना नव्यसे सुविताय	। ववृत्यां चित्रवाजान्	३३
गिर्यश्चिन्नि जिहते पर्शानासो मन्यमानाः	। पर्वताश्चिन्नि यमिरे	३४
आक्ष्णयावानो वह न्यन्तरिक्षेण पतंतः	। धातारः स्तुवते वयः	३५
अग्निर्हि जानिं पूर्यं र्शच्छुो न सूरौ अचिंपा	। ते भानुभिर्वि तस्थिरे	३६ [२४] (२४१)

यन्नासत्या परावति यद् वा स्थो अध्यक्षरे ।	
अतः सहस्रनिर्णिजा रथेना यातमश्विना	१४
यो वा नासत्यावृषिर्गीर्भिवत्सो अवीवृधत् ।	
तस्मै सहस्रनिर्णिजा मिषं धत्तं घृतश्रुतम्	१५ [२७]
प्रास्मा ऊर्जा घृतश्रुतमश्विना यच्छतं युवम् ।	
यो वा सुन्नाय तुष्टवद् वसूयाद् दानुनस्पती	१६
आ नो गन्तं रिशादसेमं स्तोमं पुरुभुजा ।	
कृतं नः सुश्रियो नरेमा दातमभिष्टये	१७
आ वां विश्वाभिरूतिभिः प्रियमेधा अहूषत ।	
राजन्तावध्वराणामश्विना यामहूतिपु	१८
आ नो गन्तं मयोभुवा श्विना शंभुवा युवम् ।	
यो वां विपन्यू धीतिभिर्गीर्भिवत्सो अवीवृधत्	१९
यामिः कण्वं मेधातिथिं यामिर्वशं दशव्रजम् ।	
यामिर्गोशर्यमावतं तामिर्नोऽवतं नरा	२० [२८]
यामिर्नरा व्रसदस्युमावतं कृत्वये धने ।	
ताभिः प्वस्माँ अश्विना प्रावतं वाजसातये	२१
प्र वां स्तोमाः सुवृक्तयो गिरो वर्धन्त्वश्विना	
पुरुत्रा वृत्रहन्तमा ता नो भूतं पुरुस्पृहा	२२
त्रीणि पदान्यश्विनो राविः सान्ति गुहा परः ।	
कवी ऋतस्य पत्माभिरवाग्जीविभ्यस्परि	२३ [२९] (२६७)

(९)

२१ शशकर्णः काण्वः । अश्विनौ । अनुष्टुप्; १, ४, ६, १४-१५ बृहती; २, ३, २०, २१ गायत्री;
५ ककुप्; १० त्रिष्टुप्; ११ विराट्; १२ जगती ।

आ नूनमश्विना युवं वत्सस्यं गन्तमवसे ।

प्रास्मै यच्छतमवृकं पृथु च्छदिं युयुतं या अरातयः ?

यदुन्तरिक्षे यद् द्विवि यत् पञ्च मानुषाँ अनु । नृम्णां तद् धत्तमश्विना २

ये वां दंसाँस्यश्विना विप्रांसः परिमामृशुः । एवेत काण्वस्यं त्रोधतम् ३

(२७०)

(८)

२३ सध्वंसः काण्वः । अश्विनौ । अनुष्टुप् ।

आ नो विश्वाभिरूतिभि रश्विना गच्छतं युवम् ।

दस्रा हिरण्यवर्तनी पिवतं सोम्यं मधु १

आ नूनं यातमश्विना रथेन सूर्यत्वचा ।

भुजी हिरण्यपेशसा कवी गम्भीरचेतसा २

आ यातं नहुषस्पर्या ऽऽन्तरिक्षात् सुवृक्तिभिः ।

पिवाथो अश्विना मधु कण्वानां सवने सुतम् ३

आ नो यातं द्विवस्पर्या ऽन्तरिक्षादधप्रिया ।

पुत्रः कण्वस्य वामिह सुषाव सोम्यं मधु ४

आ नो यातमुपश्रुत्यश्विना सोमपीतये ।

स्वाहा स्तोमस्य वर्धना प्र कवी धीतिभिर्नरा ५ [२५]

यच्चिद्धि वां पुर ऋषयो जुहुरेऽवसे नरा ।

आ यातमश्विना गतमुपेमां सुष्टुतिं मम ६

द्विवश्रिद् रोचनादध्या नो गन्तं स्वविदा ।

धीभिर्वत्सप्रचेतसा स्तोमेभिर्हवनश्रुता ७

किमन्ये पर्यासते ऽस्मत् स्तोमेभिरश्विना ।

पुत्रः कण्वस्य वामृषिर्गीभिर्वत्सो अवीवृधत् ८

आ वां विप्रं इहावसे ऽह्वत् स्तोमेभिरश्विना ।

अरिप्रा वृत्रहन्तमा ता नो भूतं मयोभुवा ९

आ यद् वां योषणा रथमतिष्ठद् वाजिनीवसू ।

विश्वान्यश्विना युवं प्र धीतान्यगच्छतम् १० [२६]

अतः सहस्रनिर्णिजा रथेना यातमश्विना ।

वत्सो वां मधुमुद् वचो ऽशंसीत् काण्वः कविः ११

पुरुमन्द्रा पुढ्वसू मनोतरा रयीणाम् ।

स्तोमं मे अश्विनाविममभि वहीं अनूपाताम् १२

आ नो विश्वान्यश्विना धत्तं राधांस्यह्वया ।

कृतं न ऋत्वियावतो मा नो रीरधतं निदे १३

(१११)

यदुपो यासि भानुना	सं सूर्येण रोचसे ।	
आ हायमश्विनो रथो	वर्तिर्याति नृपाय्यम्	१८
यदापीतासो अंशवो	गावो न दुह ऊर्धभिः ।	
यद् वा वाणीरनूपत्	प्र देवयन्तो अश्विना	१९
प्र द्युम्नाय प्र शर्वसे	प्र नृपाहाय शर्मणे । प्र दक्षाय प्रचेतसा	२०
यन्नं धीभिरश्विना	पितुर्योना निषीदथः । यद् वा सुम्नेभिरुक्थ्या	२१ [३३] (२८८)

(१०)

६ प्रगाथो (घोरः) काण्वः । अश्विनौ । १ वृहती, २ मध्येज्योतिः, ३ अनुष्टुप् (पिंगलमतेन-शंकुमती),
४ आस्तारपंक्तिः, ५-६ प्रगाथः = (५ वृहती, ६ सतोवृहती) ।

यत् स्थो दीर्घप्रसन्नानि	यद् वादो रोचने द्विवः ।	
यद् वा समुद्रे अध्याकृते गृहे	ऽत आ यातमश्विना	१
यद् वा यज्ञं मनवे संमिमिक्षथु	रेवेत् काण्वस्य बोधतम् ।	
वृहस्पतिं विश्वान् देवाँ अहं हुव	इन्द्राविष्णूँ अश्विनावाशुहेपसा	२
त्या न्वश्विना हुवे	सुदंससा गृभे कृता ।	
ययोरस्ति प्र णः सख्यं	देवेष्वध्याप्यम्	३
ययोरधि प्र यज्ञा	अंसूरे सन्ति सूरयः ।	
ता यज्ञस्याध्वरस्य प्रचेतसा	स्वधाभिर्या पिबतः सोम्यं मधुं	४
यदुद्याश्विनावपाग्	यत् प्राक् स्थो वाजिनीवसू ।	
यद् द्रुह्यव्यनवि तुर्वशे यदाँ	हुवे वामथ मा गतम्	५
यदन्तरिक्षे पतथः पुरुभुजा	यद् वेमे रोदसी अनु ।	
यद् वा स्वधाभिरधितिष्ठथो	स्थमत आ यातमश्विना	६ [३४] (२९४)

(११)

१० वत्सः काण्वः । अग्निः । गायत्री, १ प्रतिष्ठा, २ वर्धमाना, ३० त्रिष्टुप् ।

त्वमग्ने वतुपा असि	देव आ मर्त्येष्वाम्	। त्वं यज्ञेष्वीज्यः	१
त्वमसि प्रशस्यो	विदधेपु सहन्त्य	। अग्ने रधीरध्वराणाम्	२
स त्वमुस्मदप द्विपो	युयोधि जातवेदः	। अदेवीरग्ने अरातीः	३ (२९७)

अयं वां वृमो अश्विना स्तोमेन परि पिच्यते ।	
अयं सोमो मधुमान् वाजिनीवसू येन वृत्रं चिकेतथः	४
यदृप्सु यद् वनस्पतौ यदोषधीषु पुरुदंससा कृतम् ।	
तेन माविष्टमश्विना	५ [३०]
यन्नासत्या भुरण्यथो यद् वा देव भिषज्यथः ।	
अयं वां वत्सो मतिभिर्न विन्धते हविष्मन्तं हि गच्छथः	६
आ नूनमश्विनोऋषिः स्तोमं चिकेत वामया ।	
आ सोमं मधुमत्तमं यमं सिञ्चादथर्वणि	७
आ नूनं रघुवर्तनि रथं तिष्ठथो अश्विना ।	
आ वां स्तोमा इमे मम नभो न चुच्यवीरत	८
यद्द्य वां नासत्यो वथैराचुच्यवीमहि ।	
यद् वा वाणीभिरश्विने वेत् काण्वस्य बोधतम्	९
यद् वां कक्षीवा उत यद् व्यश्व ऋषिर्यद् वां दीर्घतमा जुहाव ।	
पृथी यद् वां वैन्यः सादनेष्वे वेदतो अश्विना चेतयेथाम्	१० [३१]
यातं छर्दिष्पा उत नः परस्पा भूतं जगत्या उत नस्तनूपा ।	
वर्तिस्तोकाय तनयाय यातम्	११
यदिन्द्रेण सरथं याथो अश्विना यद् वा वायुना भवथः समोकसा ।	
यदादित्योभिर्ऋभुभिः सजोषसा यद् वा विष्णोर्विक्रमणेषु तिष्ठथः	१२
यदृद्याश्विनावहं ह्रुवेय वार्जसातये ।	
यत् पृत्सु तुर्वणे सह स्तच्छ्रेष्ठमश्विनोरवः	१३
आ नूनं यातमश्विने मा हव्यानि वां हिता ।	
इमे सोमासो अधि तुर्वणे यदा विमे कण्वेषु वामथ	१४
यन्नासत्या पराके अर्वाके अस्ति भेषजम् ।	
तेन नूनं विमदाय प्रचेतसा छर्दिर्वत्साय यच्छतम्	१५ [३२]
अभुत्स्यु प्र देव्या साकं वाचाहमश्विनोः ।	
व्यावर्देव्या मतिं वि रातिं मर्त्येभ्यः	१६
प्र बोधयोषो अश्विना प्र देवि सूनुते महि ।	
प्र यज्ञहोतरानुपक् प्र मदाय श्रवो बृहत्	१७ (१८)

यद्वृषो यासि भानुना सं सूर्येण रोचसे ।	
आ हायमश्विनो रथो वर्तिर्याति नृपाप्यम्	१८
यदापीतासो अंशवो गावो न दुह ऊर्धभिः ।	
यद् वा वाणीरनूषत प्र देवयन्तो अश्विना	१९
प्र द्युम्नाय प्र शर्वसे प्र नृषाहाय शर्मणे । प्र दक्षाय प्रचेतसा	२०
यन्नून धीभिरश्विना पितुर्योना निषीदथः । यद् वा सुप्तेभिरुक्थया	२१ [३३] (२८८)

(१०)

६ प्रगाथो (घौरः) काण्वः । अश्विनौ । १ वृहती, २ मध्येज्योतिः, ३ अनुष्टुप् (पिंगलमतेन-शंकुमती),
४ आस्वारपंक्तिः, ५-६ प्रगाथः = (५ वृहती, ६ सतोवृहती) ।

यत् स्थो क्षीर्घप्रसद्धानि यद् वादो रोचने द्विवः ।	
यद् वा समुद्रे अध्याकृते गृहे ऽत आ यातमश्विना	१
यद् वा यज्ञं मनवे संमिमिक्षथु रेवेत् काण्वस्य बोधतम् ।	
बृहस्पतिं विश्वान् देवाँ अहं हुव इन्द्राविष्णूँ अश्विनावाशुहेर्यसा	२
त्या न्वश्विना हुवे सुदंससा गृभे कृता ।	
ययोरस्ति प्र णः सुख्यं देवेष्वध्याप्यम्	३
ययोरधि प्र यज्ञा असूरे सन्ति सूरयः ।	
ता यज्ञस्याध्वरस्य प्रचेतसा स्वधाभिर्या पिवतः सोम्वं मधुं	४
यदुद्याश्विनावपाय यत् प्राक् स्थो वाजिनीवसू ।	
यद् द्रुह्यव्यनवि तुर्वशे यदौ हुवे वामथ मा गतम्	५
यदन्तरिक्षे पतथः पुरुभुजा यद् वेमे रोदसी अनु ।	
यद् वा स्वधाभिरधितिष्ठथो रथमत् आ यातमश्विना	६ [३४] (२९४)

(११)

१० वत्सः काण्वः । अग्निः । गायत्री, २ प्रतिष्ठा, २ वर्धमाना, १० त्रिष्टुप् ।

त्वमग्ने व्रतपा असि देव आ मर्येष्वा । त्वं यज्ञेष्वीज्यः	१
त्वमसि प्रशस्यो विदथेषु सहन्त्य । अग्ने रथीरध्वराणाम्	२
स त्वमस्मदप द्विषो युरोधि जातवेदः । अदेवीस्मे अरांतीः	३ (२९५)

अन्ति चित् सन्तमहं	यज्ञं मर्तस्य रिपोः	। नोप वेपि जातवेदः	४
मर्ता अमर्त्यस्य ते	भूरि नाम मनामहे	। विप्रासो जातवेदसः	५ [३५]
विप्रं विप्रासोऽवसे	देवं मर्तास ऊतये	। अग्निं गीर्भिह्वामहे	६
आ ते वत्सो मनो यमत्	परमाचित् सधस्थात् ।	अग्रे त्वांकामया गिरा	७
पुरुत्रा हि सहङ्कुसि	विशो विश्वा अनु प्रभुः	। समत्सु त्वा ह्वामहे	८
समत्स्वग्निमवसे	वाजयन्तो ह्वामहे	। वाजेषु चित्रराधसम्	९
प्रतो हि कृमीड्यो अध्वरेषु	सनाच्च होता नव्यश्च सत्सि ।		
स्वां चाग्ने तन्वं पिप्रयस्वा	ऽस्मभ्यं च सौभगमा यजस्व		१० [३६] (३३)

[इति पंचमोऽष्टकः ॥५॥]

[अथ षष्ठोऽष्टकः ॥६॥]

[प्रथमोऽध्यायः ॥१॥ व० १-४०]

(१२)

३३ पर्वतः काण्वः । इन्द्रः । उष्णिक्, ३३ शंकुमती (पिंगलमतेन) ।

य इन्द्र सोमपातमो	मदः शविष्ट चेतति	। येना हंसि न्यत्रिणं तर्मीमहे	१
येना दशग्वमधिगुं	वेपर्यन्तं स्वर्णरम्	। येना समुद्रमाविथा तर्मीमहे	२
येन सिन्धुं महीरपो	रथा इव प्रचोदयः	। पन्थांमृतस्य यातवे तर्मीमहे	३
इमं स्तोममभिष्टये	वृतं न पूतमद्रिवः	। येना नु सद्य ओजसा वृक्षिथ	४
इमं जुषस्व गिर्वणः	समुद्र इव पिन्वते	। इन्द्र विश्वाभिह्वतिभिर्वृक्षिथ	५ [१]
यो नो देवः परावतः	सखित्वनाय मामहे	। द्विवो न वृष्टिं प्रथयन् वृक्षिथ	६
ववक्षुरस्य केतव	उत वज्रो गर्भस्तयोः	। यत् सूर्यो न रोदसी अवर्धयत्	७
यदि प्रवृद्ध सत्पते	सहस्रं महिषां अर्चः	। आदित् तं इन्द्रियं महि प्र वावृधे	८
इन्द्रः सूर्यस्य रश्मिभि	र्न्यर्शसानमोषति	। अग्निर्वनेव सासहिः प्र वावृधे	९
इयं तं ऋत्वियावती	धीतिरेति नवीयसी	। सपर्यन्ती पुरुप्रिया मिमीत इत्	१० [२]
गर्भो यज्ञस्य देवयुः	क्रतुं पुनीत आनुपक्	। स्तोमैरिन्द्रस्य वावृधे मिमीत इत्	११
सनिर्मित्रस्य पप्रथ	इन्द्रः सोमस्य पीतये	। प्राची वाशीव सुन्वते मिमीत इत्	१२
यं विप्रा उक्थवाहसो	ऽभिप्रमन्दुरायवः	। वृतं न पिप्य आसन्युतस्य यत्	१३
उत स्वराजे अर्दितिः	स्तोममिन्द्राय जीजनत् ।	पुरुप्रशस्तमूतयं ऋतस्य यत्	१४
अभि वह्नय ऊतये	ऽनूपत प्रशस्तये	। न देव विव्रता हरीं ऋतस्य यत्	१५ [३]
यत् सोममिन्द्र विष्णावि	यद् वा वञ्चित आप्ये ।	यद् वा मरुत्सु मन्दसे समिन्दुभिः	१६
यद् वा शक्र परावति	समुद्रे अधि मन्दसे	। अस्माकमित् सुते रणा समिन्दुभिः	१७ (१३३)

यद् वासिं सुन्वतो वृधो यजमानस्य सत्पते । उक्थे वा यस्य रण्यसि समिन्दुभिः १८	
वेवंदेवं वोऽवस इन्द्रमिन्द्रं गृणीषणि । अथा यज्ञाय तुर्वणे व्यानशुः १९	
यज्ञेभिर्यज्ञवाहसं सोमेभिः सोमपातमम् । होत्राभिरिन्द्रं वावृधुर्न्यानशुः २० [४]	
महीरस्य प्रणीतयः पूर्वीरुत प्रशस्तयः । विश्वा वसूनि द्वाशुषे व्यानशुः २१	
इन्द्रं वृत्राय हन्तवि देवासो दधिरे पुरः । इन्द्रं वाणीरनूषता समोजसे २२	
महान्तं महिना वयं स्तोमेभिर्हवनश्रुतम् । अर्केरभि प्र णोतुमः समोजसे २३	
न यं विविक्तो रोदसी नान्तरिक्षाणि वृजिणम् । अमादिदस्य तित्विषे समोजसेः २४	
यदिन्द्र पृतनाज्ये देवास्त्वा दधिरे पुरः । आदित ते हर्यता हरीं ववक्षतुः २५ [५]	
यदा वृत्रं नदीवृतं शवसा वज्रिन्नवधीः । आदित ते हर्यता हरीं ववक्षतुः २६	
यदा ते विष्णुरोजसा त्रीणि पदा विचक्रमे । आदित ते हर्यता हरीं ववक्षतुः २७	
यदा ते हर्यता हरीं वावृधाते दिवेदिने । आदित ते विश्वा भुव्नानि येमिरे २८	
यदा ते मारुतीविशस्तुभ्यमिन्द्र नियेमिरे । आदित ते विश्वा भुव्नानि येमिरे २९	
यदा सूर्यमसुं दिवि शुक्रं ज्योतिरधारयः । आदित ते विश्वा भुव्नानि येमिरे ३०	
इमां त इन्द्र सुष्टुतिं विप्र इयति धीतिभिः । जामिं पदेव पिप्रतीं प्राध्वरे ३१	
यदस्य धामनि प्रिये समीचीनासो अस्वरन् । नामां यज्ञस्य द्रोहना प्राध्वरे ३२	
सुवीर्यं स्वइव्यं सुगन्धमिन्द्र दद्वि नः । होतैव पूर्वचित्तये प्राध्वरे ३३ [६] (३३७)	

(३३)

[तृतीयोऽनुवाकः ॥३॥ सू० १३-२०]

३३ नारदः काण्वः । इन्द्रः । उष्णिक् ।

इन्द्रः सुतेषु सोमेषु क्रतुं पुनीत उक्थयम् । विदे वृधस्य दक्षसो महान् हि षः १	
स प्रथमे व्योमानि देवानां सदेने वृधः । सुषारः सुश्रवस्तमः समन्सुजित २	
तमहे वाजसातय इन्द्रं भराय शुष्मिणम् । भवां नः सुत्रे अन्तमः सखा वृधे ३	
इयं त इन्द्र गिर्वणो रातिः क्षरति सुन्वतः । मन्दानो अस्य वृहिषो वि राजसि ४	
नूनं तदिन्द्र दद्वि नो यत् त्वां सुन्वन्त ईमहे । रयिं नश्चिन्ना भरा स्वविदम् ५ [७]	
स्तोता यत् ते विचर्षणि रतिप्रशार्धयद् गिरः । वया इवानुं रोहते जुपन्त यत् ६	
प्रत्नवज्जनया गिरः शृणुधी जस्तिर्हवम् । मदेमदे ववक्षिया सुकृत्वने ७	
कीर्त्त्यस्य सुवृता आपो न प्रवता यतीः । अया धिया य उच्यते पतिर्दिवः ८	
उतो पतिर्य उच्यते कृष्तीनामेक इद् वशी । नमोवृधैर्वन्सुभिः सुते रण ९ (३३३)	

अन्ति चित् सन्तमहं यज्ञं मर्तस्य रिपोः । नोप वेपि जातवेदः
 मर्ता अमर्त्यस्य ते भूरि नाम मनामहे । विप्रासो जातवेदसः
 विप्रं विप्रासोऽवसे देवं मर्तास ऊतये । अग्निं गीर्भिह्वामहे
 आ ते वत्सो मनो यमत् परमाच्चित् सधस्थात् । अग्रे त्वांकामया गिरा
 पुरुत्रा हि सहङ्कुसि विशो विश्वा अनु प्रभुः । समत्सु त्वा ह्वामहे
 समत्स्वग्निमवसे वाजयन्तो ह्वामहे । वाजेषु चित्राधसम्
 प्रतो हि कृमीड्यो अध्वरेषु सनाच्च होता नव्यश्च सत्सि ।
 स्वां चाग्निं तन्वं पिप्रयस्वाऽऽस्मभ्यं च सौभगमा यजस्व

[इति पंचमोऽष्टकः ॥५॥]

[अथ षष्ठोऽष्टकः ॥६॥]

[प्रथमोऽध्यायः ॥१॥ व० १-२०]

(१२)

३३ पर्वतः काण्वः । इन्द्रः । उष्णिक्, ३३ शंकुमती (पिंगलमते

य इन्द्र सोमपातमो मदः शविष्ठ चेतति । येना हंसि न्युत्रिणं तं
 येना दशग्वमधिगुं वेपर्यन्तं स्वर्णरम् । येना समुद्रमाविथा तमी
 येन सिन्धुं महीरपो रथो इव प्रचोदयः । पन्थामृतस्य यातवे तमी
 इमं स्तोममभिष्टये धृतं न पूतमद्रिवः । येना नु सद्य ओजसा वः
 इमं जुपस्व गिर्वणः समुद्र इव पिन्वते । इन्द्र विश्वाभिखतिभिर्वव
 यो नो देवः परावतः सखित्वनायं मामहे । दिवो न वृष्टिं प्रथयन् वः
 ववक्षुरस्य केतव उत वज्रो गर्भस्त्योः । यत् सूर्यो न रोदसी अवः
 यदि प्रवृद्ध सत्पते सहस्रं महिषो अवः । आदित् तं इन्द्रियं महि प्र
 इन्द्रः सूर्यस्य रश्मिभिर्न्यर्शासानमोपति । अग्निर्वनेव सासहिः प्र वा
 इयं तं ऋत्वियावती धीतिरेति नवीयसी । सपर्यन्ती पुरुप्रिया मिमीत्
 गर्भो यज्ञस्य देवयुः क्रतुं पुनीत आनुषक् । स्तोमैरिन्द्रस्य वावृधे मिमी
 सनिर्मित्रस्य पप्रथ इन्द्रः सोमस्य पीतये । प्राची वाशीव सुन्वते मिमी
 यं विप्रा उक्थवाहसो ऽभिप्रमन्दुरायवः । धृतं न पिप्य आसन्युतस्य
 उत स्वराजे अदितिः स्तोममिन्द्राय जीजनत् । पुरुप्रशस्तमृतयं ऋतस्य यत्
 अभि वह्नय ऊतये ऽनूपत् प्रशस्तये । न देव विवता हरी ऋतस्य

शिक्षेयमस्मै दित्सेयं	शचीपते मनीषिणे	। यद्गृहं गोपतिः स्याम्	२
धेनुष्टं इन्द्रं सूनुता	यजमानाय सुन्वते	। गामश्वं पिप्युषीं दुहे	३
न ते वर्तास्ति राधंस	इन्द्रं देवो न मर्त्यः	। यद् दित्ससि स्तुतो मयम्	४
यज्ञ इन्द्रमवर्धयद्	यद् भूमिं व्यवर्तयत्	। चक्राण ओपशं द्विवि	५ [१४]
वावृधानस्य ते वयं	विश्वा धनानि जिग्युषः	। ऊतिमिन्द्रा वृणीमहे	६
व्युन्तारिक्षमतिरन्मद्रे	सोमस्य रोचना	। इन्द्रो यदभिनद् बलम्	७
उद् गा आजुदङ्गिरोभ्य	आविष्कृण्वन् गुहासतीः	। अर्वाश्र्वं तुनुदे बलम्	८
इन्द्रेण रोचना द्विवो	दृच्छानि हंहितानि च	। स्थिराणि न पराणुदे	९
अपामूर्मिर्मदन्निव	स्तोम इन्द्राजिरायते	। वि ते मदा अराजिपुः	१० [१५]
त्वं हि स्तोमवर्धन	इन्द्रास्युक्थवर्धनः	। स्तोतृणामुत भद्रकृत्	११
इन्द्रमित् केशिना हरी	सोमपेयाय वक्षतः	। उपं वृजं सुरार्धसम्	१२
अपां फेनेन नमुचेः	शिर इन्द्रोदवर्तयः	। विश्वा यदजयः स्पृधः	१३
मायाभिर्भुत्सिसृप्सत	इन्द्र द्यामारुरुक्षतः	। अब इस्त्रूरधूनुथाः	१४
असुन्वामिन्द्र संसदं	विषूचीं व्यनाशयः	। सोमपा उत्तरो भवन्	१५ [१६] (३८५)

(१५)

१३ गोपकस्य स्वसूक्तिर्नो काणवायनो । इन्द्रः । उपिगम् ।

तम्बामि प्र गांयत	पुरुहूतं पुरुष्टुतं	। इन्द्रं गीभिन्तत्रिपना विद्यासत १
यस्य द्विवहंसो बृहत्	सहो दुधार रोदसी	। गिरारञ्जो अपः स्वर्धुपत्यना २
स राजसि पुरुष्टुतं	एको वृत्राणि जिघ्रसे	। इन्द्र जैत्रा अवस्था च यन्तये ३
तं ते मदं गृणीमसि	वृषणं पुत्सु सासहिम्	। उ लोककृत्तुमद्विवो हरिभियम ४
येन ज्योतीष्यायवे	मनेवे च विवेदिथ	। मन्त्रानो अस्य इहिषो वि गंजसि ५ [१७]

तदुद्या चित् त उच्चिनो	ऽनु दुवन्ति पूर्वधा	। वृषपञ्जीरुषो जया विवेदिथे ३
तप त्यदिन्धियं बृहत्	तव शुष्मंमृत क्रतुम्	। वज्रं शिशानि धिपया वरेण्यम् ७
तव धीरिन्द्र पौरुषं	पृथिवी वर्धति श्रवः	। त्वानासुः पवनास्य दिन्दिरो ८
त्वां विष्णुर्दृष्टुन् क्षयो	मित्रो गुणानि ब्रह्मणः	। त्वां शयो नदृत्तनु नादेतम ९
त्वं वृषा जनानां	नेहिष्ठ इन्द्र जज्ञिषे	। मया विश्वा न्वपुन्यानि इषिषे १० [१८]

मया त्वं पुरुष्टुतं	एको वृत्राणि तोससे	। नान्य इन्द्राव कर्तुं भूय इन्वति ११	(३८६)
---------------------	--------------------	---------------------------------------	-------

1. The first part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice G. D. C. O'Connell" and "The Hon. Mr. Justice J. J. O'Connell".

2. The second part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice J. J. O'Connell" and "The Hon. Mr. Justice J. J. O'Connell".

3. The third part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice J. J. O'Connell" and "The Hon. Mr. Justice J. J. O'Connell".

4. The fourth part of the document is a list of names and titles, including "The Hon. Mr. Justice J. J. O'Connell" and "The Hon. Mr. Justice J. J. O'Connell".

इन्द्र प्रेहिं पुरस्त्वं विश्वस्येशान् ओजसा	। वृत्राणि वृत्रहञ्जहि	९
द्विर्घस्ते अस्त्वङ्कुशो येना वसुं प्रयच्छसि	। यजमानाय सुन्वते	१० [२३]
अयं त इन्द्र सोमो निरूतो अधि वर्हिषि	। एहीमस्य द्रवा पिब	११
शाचिगो शाचिपूजना—ऽयं रणाय ते सुतः	। आखण्डल प्र ह्वयसे	१२
यस्ते शृङ्गवृषो नपात् प्रणपात् कुण्डुपाप्यः	। न्यस्मिन् दध् आ मनः	१३
वास्तोष्पते ध्रुवा स्थूणां—ऽसत्रं सोम्यानाम् ।		
द्वप्सो भेत्ता पुरां शश्वतीना—मिन्द्रो मुनीनां सखा		१४
पृदाकुसानुर्यजतो गवेषण एकः सन्नाभि भूर्यसः ।		
भूणिमश्वं नयत् तुजा पुरो गृभे—न्द्रं सोमस्य पीतये		१५ [२४] (४२५)

(१८)

२२ इरिम्बिठिः काण्वः । आदित्याः ४, ६, ७, अदितिः ८ अद्विनौ; ९ अग्निसूर्यान्तिलाः । उष्णिक् ।

इदं ह नूनमेपां सुन्नं भिक्षित् मर्त्यः	। आदित्यानामपूर्व्यं सर्वामनि	१
अनर्वाणो ह्येषां पन्था आदित्यानाम्	। अदन्धाः सन्ति पायवः सुगेवृधः	२
तत् सु नः सविता भगो वरुणो मित्रो अर्यमा । शर्म यच्छन्तु सप्रथो यदीमहे		३
देवेभिर्देव्यदिते ऽरिष्टभर्मन्ना गहि	। स्मत् सूरिभिः पुरुप्रिये सुशर्मभिः	४
ते हि पुत्रासो अदिते विदुर्द्वेषांसि योतवे । अंहोश्चिदुरुचक्रयोऽनेहसः		५ [२५]

अदितिर्नो दिवा पशु—मदितिर्नक्तमद्वयाः । अदितिः पात्वंहसः सदावृधा		६
उत स्या नो दिवा मति—रदितिरुत्या गमत् । सा शंताति मयस्करदप सिधः		७
उत त्या दैव्या भिपजा शं नः करतो अश्विना । युपुयातामितो रपो अप सिधः		८
शमशिरग्निभिः करच्छं नस्तपतु सूर्यः । शं वार्तो वात्वरपा अप सिधः		९
अपामीवामप सिध—मप सेधत दुर्मतिम् । आदित्यासो युयोतना नो अंहसः		१० [२६]

युयोता शरुमस्मदौ आदित्यास उतामतिम् । ऋध्रद्वेषः कृणुत विश्ववेदसः		११
तत् सु नः शर्म यच्छता—ऽऽदित्या यन्मुमोचति । एनस्वन्तं चिदेनसः सुदानवः		१२
यो नः काश्चिद् रिरिक्षति रश्स्त्वेन मर्त्यः । स्वैः प एवै रिरिपीष्ट युर्जनः		१३
समित् तमधर्मश्चवद् दुःशंसं मर्त्यं रिपुम् । यो अस्मन्ना दुर्हणावौ उप द्युः		१४
पाकृत्रा स्थन देवा हस्तु जानीथ मर्त्यम् । उप द्युं चाद्वयुं च वसवः		१५ [२७]

आ शर्म पर्वताना—मोतापां वृणीमहे । यावक्षामारे अस्मद् रपन्कृतम्		१६
--	--	----

ते नो भद्रेण शर्मणा युष्माकं नावा वसवः । अति विश्वोनि दुरिता पिपर्तन १७
 तुचे तनाय तत् सु नो द्राघीय आयुर्जीवसे । आदित्यासः सुमहसः कुणोतन १८
 यज्ञो हीळो वो अन्तर आदित्या अस्ति मूळत । युष्मे इद् वो अपि षमसि सजात्ये १९
 बृहद् वरुथं मरुतां देवं त्रातारमश्विना । मित्रमीमहे वरुणं स्वस्तये २०
 अनेहो मित्रार्यमन् नृवद् वरुण शंस्यम् । त्रिवरुथं मरुतो यन्त नश्छर्दिः २१
 ये चिद्धि मृत्युबन्धव आदित्या मनवः स्मसि । प्र सू न आयुर्जीवसे तिरितन २२ [२८] (५००)

(१९)

३७ सोभरिः काण्वः । अग्निः, ३४-३५ आदित्याः; ३६-३७ वसदह्युः पौरुकुत्स्यः ।

१-२६ प्रगाथः = (विपमा ककुप्, समा सतोवृहती), २७ द्विपदा विराट्,

२८-३३ प्रगाथः = (समा ककुप्, विपमा सतोवृहती), ३४ उष्णिक्,

३५ सतोवृहती, ३६ ककुप्; ३७ पङ्क्तिः ।

तं गूर्धया स्वर्णरं देवासो देवमरतिं दधन्विरे । देवत्रा हव्यमोहिरे १
 विभूतरातिं विप्र चित्रशोचिप—मग्निमीळिष्व यन्तुरम् ।
 अस्य मेधस्य सोम्यस्य सोभरे प्रेमध्वराय पूर्व्यम् २
 यजिष्ठं त्वा ववृमहे देवं देवत्रा होतारममर्त्यम् । अस्य यज्ञस्य सुक्रतुम् ३
 ऊर्जा नपाति सुभगं सुदीदिति—मग्निं श्रेष्ठशोचिपम् ।
 स नो मित्रस्य वरुणस्य सो अपा—मा सुभ्रं यक्षते द्विवि ४
 यः समिधा य आहुंती यो वेदेन दृदाश मतो अग्रये । यो नमसा स्वध्वरः ५ [२९]
 तस्येदर्वन्तो रंहयन्त आशव—स्तस्य द्युन्नितमं यशः ।
 न तमंहो देवकृतं कुतश्चन न मर्त्यकृतं नशत् ६
 स्वग्रयो वो अग्निभिः स्याम सूनो सहस ऊर्जा पते । सुवीरस्त्वमस्मयुः ७
 प्रशंसमानो अतिथिर्न मित्रियो ऽग्नी रथो न वेद्यः ।
 त्वे क्षेमासो अपि सन्ति साधव—स्त्वं राजा रयीणाम् ८
 सो अन्द्रा इश्वध्वरो ऽग्ने मतेः सुभग स प्रशंस्यः । स धीभिरस्तु सनिता ९
 यस्य त्वमूर्ध्वो अध्वराय तिष्ठासि क्षयद्वीरः स साधते ।
 सो अवीन्द्रिः सनिता स विपन्युभिः स शूरैः सनिता कृतम् १० [३०]
 यस्याग्निर्वपुंगुहे स्तोमं चनो दधीत विश्ववार्यः । हव्या वा वेविपद् विपः ११ (३५५)

- विप्रस्य वा स्तुवतः सहसो यहो मक्षतमस्य रातिषु ।
 अवोदेवमुपरिमर्त्यं कृधि वसो विविदुषो वचः १२
- यो अग्निं हव्यदातिभिर्नमोभिर्वा सुदक्षमाविवांसति । गिरा वाजिरशोचिपम् १३
 समिधा यो निशित्ती दाशददिति धामभिरस्य मर्त्यः ।
 विश्वेत् स धीभिः सुभगो जनाँ अति द्युन्नैरुद्ग इव तारिपत् १४
 तदग्ने द्युन्ममा भरं यत् सासहत् सदने कं चिद्वृत्रिणम् । मुन्युं जनस्य द्रुह्यः १५ [३१]
- येन चष्टे वरुणो मित्रो अर्यमा येन नासत्या भगः ।
 वयं तत् ते शर्वसा गातुवित्तमा इन्द्रत्वोता विधेमहि १६
 ते धेदग्ने स्वाध्वोऽं ये त्वां विप्र निदधिरे नृचक्षसम् । विप्रांसो देव सुक्रतुम् १७
 त इद् वेदिं सुभग त आहुतिं ते सोतुं चक्रिरे दिवि ।
 त इद् वाजेभिर्जिग्युर्महद् धनं ये त्वे कामं न्येरिरे १८
 भद्रो नो अग्निराहुतो भद्रा रातिः सुभग भद्रो अंध्वरः । भद्रा उत प्रशस्तयः १९
 भद्रं मनः कृणुष्व वृत्रतूर्ये येनां समत्सु सासहः ।
 अव स्थिरा तनुहि भूरि शर्धतां वनेमां ते अभिष्टिभिः २० [३२]
- ईळे गिरा मनुहितं यं देवा द्रुतमराति न्येरिरे । यजिष्ठं हव्यवाहनम् २१
 तिग्मजम्भाय तरुणाय राजते प्रयो गायस्यग्र्ये ।
 यः पिंशते सूनृताभिः सुवीर्यं मग्निधृतेभिराहुतः २२
 यदी धृतेभिराहुतो वाशीमग्निभरत उच्चाव च । असुर इव निणिजम् २३
 यो हव्यान्यैर्यता मनुहितो देव आसा सुगन्धिना ।
 विवांसते वार्याणि स्वध्वरो होता देवो अमर्त्यः २४
 यदग्ने मर्त्यस्त्वं स्यामहं मित्रमहो अमर्त्यः । सहसः सूनवाहुत २५ [३३]
- न त्वां रासीयाभिर्शस्तये वसो न पापत्वार्य सन्त्य ।
 न मे स्तोतामतीवा न दुहितः स्यादग्ने न पापवा २६
 पितुर्न पुत्रः सुभृतो दुरोण आ देवाँ एतु प्र णो हविः २७
 तवाहमग्न ऊतिभिर्नोदिष्ठाभिः सचेय जोषमा वसो । सदा देवस्य मर्त्यः २८
 तव क्रत्वा सनेयं तव रातिभिस्स्ये तव प्रशस्तिभिः ।
 त्वामिदाहुः प्रमतिं वसो ममाऽग्ने हर्षस्व दातवे २९
 प्र सो अग्ने तवोतिभिः सुवीराभिस्तिरते वाजर्भमभिः । यस्य त्वं सुख्यमावरः ३० [३४] (३७७)

तव द्रुप्तो नीलवान् वाश ऋत्विय इन्धानः सिष्णवा ददे ।

त्वं महीनामुपसामसि प्रियः क्षपो वस्तुषु राजसि ३१

तमागन्म सोभरयः सहस्रमुष्कं स्वमिष्टिमवसे । सम्राजं त्रासदस्यवम् ३२

यस्य ते अग्ने अन्ये अग्रयं उपक्षितो वया इव ।

विपो न द्युम्ना नि युवे जनानां तव क्षत्राणि वर्धयन् ३३

यमादित्यासो अद्रुहः पारं नयथ मर्त्यम् । मघोनां विश्वेषां सुदानवः ३४

यूयं राजानः कं चिच्चर्षणीसहः क्षयन्तं मानुषां अनु ।

वयं ते वो वरुण मित्रार्यमन् तस्यामेहृतस्य रथ्यः ३५

अदान्मे पौरुकुत्स्यः पञ्चाशतं त्रसदस्युर्वधूनाम् । महिष्ठो अर्यः सत्पतिः ३६

उत मे प्रयियोर्वयियोः सुवास्त्वा अधि तुर्वानि ।

तिसृणां सप्ततीनां श्यावः प्रणेता भुवद् वसुर्दियानां पतिः ३७ [३५] (५०)

(२०)

३६ सोभरिः काण्वः । मरुतः । प्रगाथः = (विपमा ककुप्, समा सतोवृहती), १४ सतो विगाद ।

आ गन्ता मा रिपण्यत् प्रस्थावानो मापं स्थाता समन्यवः । स्थिरा चिन्नमयिष्णवः ?

धीष्टुप्रविभिर्मरुत ऋभुक्षण आ रुद्रासः सुवीतिभिः ।

इषा नो अद्या गता पुरुस्पृहो यज्ञमा सोभरीयवः २

विज्ञा हि रुद्रियाणां शुष्ममग्रं मरुतां शिमीवताम् । विष्णोरिपस्य मीळ्हुषाम् ३

वि द्वीपानि पापतन् तिष्ठद् दृच्छुनोभे युजन्त रोदसी ।

प्र धन्वान्यैस्त शुभ्रस्वादयो यदेनथ स्वभानवः ४

अच्युता चिद वो अज्मन्ता नानदति पर्वतासो वनस्पतिः । भूमियामिषु रजते ५ [३६]

अनाय वो मरुतो यान्ते द्यौर्निर्हित उत्तरा ब्रुहत् ।

वज्रा नगं देदिशते तन्मृष्या त्वक्षांसि ब्राह्मोनिषः ६

स्वधामनु प्रियं नगं महि तेषा अमवन्ता वृषंभवः । वहन्ते अर्द्धतपसवः ७

गोभिर्द्वीणो अज्यन्त सोमणिणां म्ये कादो हिरण्यये ।

गोवन्धवः सृजतामं इषे मुने मद्धान्तो नः स्पर्शे नु ८

ते वो वृषद्वयो वृष्णे जधीष्य मार्कताय प्रगध्वम् । हव्या वृषंययाज्ये ९

(५१)

[द्वितीयोऽध्यायः ॥२॥ व० १-४०]

(२२)

[चतुर्थोऽनुवाकः ॥३॥ सू० २१-३१]

१८ सोमरिः काण्वः । इन्द्रः १७-२८ चित्रः । प्रगाथः = (विपमा ककुप्, समा सतोऽवृहती) ।

वयमु त्वामपूज्यं स्थूरं न कच्चिद् भरन्तोऽवस्यवः । वाजे चित्रं हवामहे ?

उप त्वा कर्मन्नुतये स नो युवो—ग्रश्वक्राम यो धूपत् ।

त्वामिन्द्रचवितारं ववूमहे सखाय इन्द्र सानुसिम् २

आ याहीम इन्दुवो ऽश्वपते गोपत उर्वरापते । सोमं सोमपते पिब ३

वयं हि त्वा वन्धुमन्तमवन्धवो विप्रास इन्द्र येमिम् ।

या ते धामानि वृषभ तेभिरा गहि विश्वेभिः सोमपीतये ४

सीदन्तस्ते वयो यथा गोश्रीति मर्धो मद्विरे विवक्षणे । अभि त्वामिन्द्र नोनुमः ५ [?]

अच्छा च त्वेना नमसा वदामसि किं मुहुश्चिद् वि दीधयः ।

सन्ति कामासो हरिवो वृदिङ्ग स्मो वयं सन्ति नो धिर्यः ६

नुना इन्द्र ते वय—मूती अभूम नहि नू ते अद्रिवः । विन्ना पुरा परीणसः ७

प्रिन्ना सणित्वमत शूर भोज्य—मा ते ता वञ्चिन्नीमहे ।

उतो समस्मिन्ना शिशीहि नो वसो वाजे सुशिषु गोमति ८

यो न इदमिदं पुरा प्र वस्य आनिनाय तमु वः स्तुपे । सखाय इन्द्रमृतये ९

हृष्ये मरुति चर्पणीमहे स हि ण्मा यो अमन्दत ।

आ नु नः स वयति मव्यमश्च्यं स्तोतृभ्यो मन्त्रवा शतम् १० [२]

वयं हि श्विन्नु यज्ञा वयं प्रति श्वसन्तं वृषभ वृधीमहि । संस्थे जर्नस्य गोमतिः ? ?

वयंम होर पुंनद्वृत कागिणा ऽभि तिष्ठेम दृष्टः ।

मृनिवृत्रं हव्याम शुशुयाम चा—श्वेन्द्रि प्र णो धिर्यः १२

अश्वानुवो अना त्व—मनापिन्द्र अनुपा मुनादसि । युधदापित्वमिच्छस १३

महो विदन्त सुव्यस्यं विन्दसे पीयन्ति ते मुगश्व्यः ।

वृश कुगोवि नद्वतु मन्त्रहस्या—दिन पितव इयम १४

आ ते अनानुगे यथा नृगम इन्द्र मुख्य त्वावनः । ति पंदासु मवा मुन १५ [३]

आ ते सोद्वृ विगमन्त मधसु इन्द्र आ ते मुद्दामदि ।

अच्छा चिद्वृत्रः प्र मुद्दान्या नैर न ते नृप्राने आदधे १६

आ चिद्वृत्रमधं मरुष्वती वा मृप्रगा वृदिद्वसु । त्वं वा चित्र नृगुपे १७

चित्र इद् राजा राजका इदन्यके यके सरस्वतीमनु ।

पर्जन्य इव ततनुद्धि वृष्ट्या सहस्रमयुता ददत

१८ [४] (५२८)

(२२)

१८ सोभरिः काण्वः । अश्विनौ । १-६ प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतोबृहती), ७ बृहती, ८ अनुष्टुप्, ११ ककुप्, १२ मध्येज्योतिः, प्रगाथः = (९, १३, १५, १७ ककुप्; १०, १४, १६, १८ सतोबृहती) ।

ओ त्यमह्व आ रथ मद्या दंसिष्ठमूतये ।

यमश्विना सुहवा रुद्रवर्तनी आ सुर्यायै तस्थयुः

१

पूर्वापुषं सुहवं पुरुस्पृहं भुज्युं वाजेषु पूर्व्यम् ।

सचनावन्तं सुमतिभिः सोभरे विद्वेषसमनेहसम्

२

इह त्या पुरुभूतमा देवा नमोभिश्चिना ।

अर्वाचीना स्ववसे करामहे गन्तारा द्वाशुषो गृहम्

३

युवो रथस्य परि चक्रमीयत ईमान्यद् वामिपण्यति ।

अस्माँ अच्छा सुमतिवीं शुभस्पती आ धेनुरिव धावतु

४

रथो यो वां त्रिवन्धुरो हिरण्याभीशुरश्विना ।

परि द्यावापृथिवी भूर्यति श्रुतस्तेन नासत्या गतम्

५ [५]

वृशस्यन्ता मनवे पूर्व्यं द्विवि यवं वृकेण कर्पथः ।

ता वामद्य सुमतिभिः शुभस्पती अश्विना प्र स्तुवीमहि

६

उप नो वाजिनविस्तु यातमूतस्य पृथिभिः ।

येभिस्तुक्षिं वृषणा त्रासदस्यवं महे क्षत्राय जिन्वथः

७

अवं वामद्रिभिः सुतः सोमो नरा वृषणवसू ।

आ यातं सोमपीतये पिबंतं द्वाशुषो गृहे

८

आ हि रुहतमश्विना रथे कोशे हिरण्यये वृषणवसू । युञ्जाथां पीवरीरिपः

९

याभिः पृक्थमवथो यामिरधिगुं याभिर्वभुं विजोपसम् ।

ताभिर्नो मक्षू तूर्यमश्विना गतं मिपज्यतं यदातुर्म

१० [६]

यदधिगावो अधिगू इदा चिदहो अश्विना हवामहे । वयं गीभिर्विपन्यवंः

११

तामिरा यातं वृषणोप मे हवं विश्वसुं विश्ववार्यम् ।

इषा मंहिष्ठा पुरुभूतमा नरा यामिः क्रिविं वावृधुस्तामिरा गतम्

१२

ताविदा चिदहानां तावश्विना वन्दमान उर्षं व्रुवे । ता ऊ नमोभिरीमहे	१३
ताविद् द्रोपा ता उपसिं शुभस्पती ता यामन् रुद्रवर्तनी ।	
मा नो मतीय रिपवे वाजिनीवसू पुरो रुद्रावतिं ख्यतम्	१४
आ सुग्म्याय सुग्म्यं प्राता रथेनाश्विना वा सुक्षणीं । हुवे पितेव सोमरी	१५ [७]
मनोजवसा वृषणा मदच्युता मक्षुण्णमाभिहृतिभिः ।	
आरात्ताच्चिद् भूतमस्मे अवंसे पूर्वाभिः पुरुभोजसा	१६
आ नो अश्ववावदश्विना वृतिर्यासिष्टं मधुपातमा नरा । गोमद् द्रुमा हिरण्यवत्	१७
सुप्रावर्गं सुवीर्यं सुष्टु वार्यं—मनाधृष्टं, रक्षस्विनां ।	
अस्मिन्ना वामायाने वाजिनीवसू विश्वा वामानि धीमहि	१८ [८]

(२३)

३० विश्वमना वैयश्वः । अग्निः । उष्णिक् ।

ईळिष्वा हि प्रतीव्यं	यजस्व जातवेदसम्	। चरिष्णुधूममगृभीतशोचिपम्	१
दामानं विश्वचर्षणे	ऽग्निं विश्वमनो गिरा	। उत स्तुपे विष्पर्धसो रथानाम्	२
येषामान्नाध ऋग्मियं	इपः पूक्षश्चं निग्रभे	। उपविद्वा वह्निर्विन्दते वसुं	३
उदस्य शोचिरस्थाद्	दीदियुपो व्यंजंरम्	। तपुर्जम्भस्य सुद्युतो गणत्रियः	४
उदु तिष्ठ स्वध्वर	स्तवानो देव्या कृपा	। अभिख्या भासा बृहता शुशुक्रनिः	५ [९]

अग्ने याहि सुशस्तिभिर्हृद्या जुह्वान आनुषक् । यथा दूतो वभूथ हव्यवाहनः	६
अग्निं वः पूर्य हुवे होतारं चर्षणीनाम् । तमया वाचा गृणे तमु वः स्तुपे	७
यज्ञेभिरुद्धतक्रतुं यं कृपा सुदयन्त इत् । मित्रं न जने सुधितमृतावनि	८
ऋतावानभृतायवो यज्ञस्य सार्धनं गिरा । उपो एनं जुजुपुर्नमसस्पदे	९
अच्छा नो अङ्गिरस्तमं यज्ञासो यन्तु संयतः । होता यो अस्ति विश्वा यशस्तमः	१० [१०]

अग्ने तव त्वे अंजरे न्धानासो बृहद् भाः । अश्वा इव वृषणस्तविपीयवः	११
स त्वं न ऊर्जा पते रथिं रास्व सुवीर्यम् । प्रावं नस्तोके तनये समत्स्वा	१२
यद् वा उ विशपतिः शितः सुश्रीतो मनुषो विशि । विश्वेदग्निः प्रति रक्षांसि सेधति	१३
शुष्क्यग्ने नवस्य मे स्तोमस्य वीर विशपते । नि मायिनस्तपुषा रक्षसो दह	१४
तस्य मायया चन रिपुरीशीत मत्यं । यो अग्रये दृदाशं हव्यदातिभिः	१५ [११]
वसुविद् सुक्षण्युरंप्रीणाद्वपिः । महो राये तमु त्वा समिधीमहि	१६ (५३)

इशाना काव्यस्त्वा नि होतारमसादयत् । आयजिं त्वा मनवे जातवेदसम् १७
 वेध्वे हि त्वा सजोषसो देवासो दूतमक्रत । श्रुष्टी देव प्रथमो यज्ञियो भुवः १८
 मं घा वीरो अमृतं दूतं कृण्वीतु मर्त्यः । पावकं कृष्णवर्तनिं विहायसम् १९
 हुवेम यतसुचः सुभासं शुक्रशोचिपम् । विशामग्निमजरं प्रत्नमीड्यम् २० [१२]

यो अस्यै हव्यदातिभिः राहुतिं मतोऽविधत् । भूरि पोषं स धत्ते वीरवद् यशः २१
 अथमं जातवेदसं मग्निं यज्ञेषु पूर्वम् । प्रति सुगेति नर्मसा हविष्मती २२
 आभिर्विधेमाग्नेये ज्येष्ठाभिव्यश्ववत् । मंहिष्ठाभिर्मतिभिः शुक्रशोचिपे २३
 नूनमर्चं विहायसे स्तोमेभिः स्थूरयूपवत् । ऋषे वैयश्व दम्यायाग्नये २४
 अतिथिं मानुषाणां सूनुं वनस्पतीनाम् । विप्रां अग्निमवसे प्रत्नमीळते २५ [१३]

महो विश्वां अभि पतोऽं ऽभि हव्यानि मानुषा । अग्ने नि पत्सि नमसाधि बर्हिषि २६
 वंस्वा नो वार्या पुरु वंस्व रायः पुरुस्पृहः । सुवीर्यस्य प्रजावतो यशस्वतः २७
 त्वं वीरो सुषाम्णे ऽग्ने जनाय चोदय । सदा वसो रातिं यविष्ठ शश्वते २८
 त्वं हि सुप्रतूरसि त्वं नो गोमतीरिपः । महो रायः सातिमग्ने अपा वृधि २९
 अग्ने त्वं यशा अस्या मित्रावरुणा वह । ऋतावाना सम्राजा पूतदक्षसा ३० [१४] (५७३)

(२४)

३० विश्वमना वैयश्वः । इन्द्रः, २८-३० वरुः सौषाम्निः । उष्णिक्, ३० अनुष्टुप् ।

सखाय आ शिषामहि ब्रह्मेन्द्राय वृजिणे । स्तुप ऊ पु वो नृतमाय धृष्णवे १
 शर्वसा ह्यसि श्रुतो वृत्रहत्येन वृत्रहा । मधैर्मघोनो अति शूर दाशसि २
 स नः स्तवान आ भर रायं चित्रश्रवस्तमम् । निरेके चिद् यो हरिवो वसुदुदिः ३
 आ निरेकमुत प्रियमिन्द्र दारि जनानाम् । धृषता धृष्णो स्तवमान आ भर ४
 न ते स्वयं न दक्षिणं हस्तं वरन्त आमुरः । न परिवारो हरिवो गर्विष्टिपु ५ [१५]

आ त्वा गोभिरिव वृजं गीभिर्ऋणोम्यद्रिवः । आ स्मा कामं जरितुरा मनः पूण ६
 विश्वानि विश्वमनसो धिया नो वृत्रहन्तम । उग्रं प्रणेतुरधि पू वसो गहि ७
 वयं ते अस्य वृत्रहन् विद्याम शूर नच्यसः । वसोः स्पार्हस्यं पुरुहूत राधसः ८
 इन्द्र यथा ह्यस्ति ते ऽपरीतं नृतो शवः । अमृक्ता रातिः पुरुहूत वृशुषं ९
 आ वृषस्व महामह महे नृतम् राधसे । हृच्छ्विद् इह्य मयवन् मयत्तये १० [१६]
 नू अन्यत्रा चिद्विस्वस्वन्नो जग्मुराशंसः । मधवच्छग्धि तव तन्न ऊतिभिः ११ (५८३)

नह्यङ्ग नृतो त्व दुन्यं विन्दामि राधसे
 एन्दुमिन्द्राय सिञ्चत पित्राति सोम्यं मधुं
 उपो हरीणां पतिं दक्षं पृश्नन्तमत्रवम्
 नह्यङ्ग पुरा च न जज्ञे वीरतरस्त्वत्

। राये द्युम्नाय शर्वसे च गिर्वणः १२
 । प्र राधसा चोदयाते महित्वना १३
 । नूनं श्रुधि स्तुवतो अश्व्यस्य १४
 । नर्का राया नैवथा न भन्दना १५ [१०]

एदु मध्वो मदिन्तरं सिञ्च वाध्वर्यो अन्धंसः ।
 इन्द्रं स्थातर्हरीणां नर्किष्ठे पूर्यस्तुतिम् ।
 तं वो वाजानां पतिमहूमहि श्रवस्यवः ।
 एतो न्विदं स्तवाम सखायः स्तोम्यं नरम् ।
 अगोरुधाय गविषे द्युक्षाय दस्म्यं वचः ।

। एवा हि वीरः स्तवते सदावृधः १६
 । उदानंश शर्वसा न भन्दना १७
 । अप्रायुभिर्यज्ञेभिर्वावृधेन्यम् १८
 । कुण्टीर्यो विश्वा अभ्यस्त्येक इत् १९
 । धृतात् स्वार्दीयो मधुनश्च वोचत २० [१०]

वस्यामितानि वीर्याङ् न राधः पर्येतवे
 स्तुहीन्द्रं व्यश्वव दनूमि वाजिनं यमम्
 एवा नूनमुप स्तुहि वैयश्व दशमं नवम्
 येत्या हि निष्कृतीनां वयंहस्त पत्रिजुगम्
 तस्मिन्ना आ भर् येना दंसिष्ठ कृत्वनि

। ज्योतिर्न विश्वमभ्यस्ति दक्षिणा २१
 । अर्यो गयं महमानं वि द्वाशुपे २२
 । सुविद्रांसं चक्रुत्यं चरणीनाम् २३
 । अहरहः शुन्ध्युः परिपदामिव २४
 । द्विता कुत्साय शिशथो नि चोदय २५ [१०]

तमुं वा नूनमीमोः नय्यं दंसिष्ठ सन्यसे
 य कथादंष्टो मुखद यो वायोनं सुत सिन्धुपु
 यया यगे मुपाग्णे मुनिन्यु आर्धहो रुपिम्
 आ नदिस्य दक्षिणा व्यश्वो एतु सोमिनः
 यत्तया पुच्छार्दीनामः कृत्या कुहयाकृतं ।

। स त्वं नो विश्वा अभिमातीः मक्षणिः २६
 । वर्धक्रीसस्यं तुविनुष्ण नीनमः २७
 । व्यश्वभ्यः मुभगे वाग्निनीवति २८
 । स्थूरं च राधः शतवत् महयं वन २९
 । एषो अपथितो धृत्रो गोमितीमयं विष्क्री ३० [१०]

(२५)

१-२ विन्वन्ता वैवशः । मित्रव्यवतो, १०-१० विद्वं देवाः । उष्णिह, २३ उष्णिमानो ।

। इति विन्वन्तः शिवः देवा इत्यर्थं यज्ञिया
 । वा नवा न श्व्युः इदमो यथं मुकतुः
 । इत्युत इति विद्वन्ताः एतुर्गोपु यमं देवा
 । इत्युत इति विद्वन्ताः मुकतुः इवा इत्युत
 । इत्युत इति विद्वन्ताः नूनं दशमं मुकतुः

। कृतावाता यजमे पुनर्दक्षमा १
 । सनात मुत्राता ननवा धृतवता २
 । मुदी नजानादिति कृतावंगे ३
 । कृतावाताधुनवा चोपता ४
 । मुपदानु यो वाश्वयि ५ [१०]

१-२ इत्युत इति विद्वन्ताः नदिस्य इति विद्वन्ताः । ननं धुनं ।

मधि या वृंहतो द्विवोऽ ॐ धुधेव पश्यतः । ऋतावाना सुभ्राजा नमसे हिता ७
 ऋतावाना नि पेंदतुः साम्राज्याय सुकृतं । धृतव्रता श्रित्रियां श्रत्रमाशतुः ८
 भक्षणाश्चिद् गातुवित्तरा अनुत्क्षणेन चक्षसा । नि चिन्मिपन्तां निचिरा नि चिन्क्यतुः ९
 इत नो देव्यदिति रुरुष्यतां नासत्या । उरुष्यन्तुं मरुतो वृद्धशवसः १० [२२]

ने नो नावमुरुष्यत दिवा नक्तं सुदानवः । अरिष्यन्तो नि पायुभिः सचेमहि ११
 अन्नते विष्पवि वय मरिष्यन्तः सुदानवे । श्रुधि स्वयावन् त्स्निधो पूर्वचित्तये १२
 तद् वार्षे वृणीमहे वरिष्पं गोपयत्यम् । मित्रो यत् पान्ति वरुणो यदयेमा १३
 उत नः सिन्धुरपां तन्मरुतस्तदृश्विनां । इन्द्रो विष्णुमीन्द्रांसः सजोषसः १४
 ते हि प्मां वनुपो नरो ऽभिमातिं करस्य चित् । त्रिगं न क्षोदः प्रतिग्नन्ति भूण्यः १५ [२३]

अयमेकं इत्या पुरु रुरु चष्टे वि विष्पतिः । तस्य व्रतान्यनु वध्वरामसि १६
 अनु पूर्वाण्योक्यां साम्राज्यस्य सश्विम । मित्रस्य व्रता वरुणस्य दीर्घेभ्यु १७
 परि यो रश्मिनां द्विवो ऽन्तान् ममे पृथिव्याः । उमे आ पशो रोदसी महित्वा १८
 उद प्य शरणे द्विवो ज्योतिरयस्त नूर्यः । अग्निं शक्रः समिधान आहुतः १९
 वचो दीर्घप्रसङ्गनी शो वाजस्य गोमतः । ईशो हि दिव्योऽविपस्यं वृवने २० [२४]

तव नूर्यं रोदसी उमे शोपा वस्तोरुपं हुवे । भोजेप्यन्तां अनुवरां तदां २१
 ऋभुक्षण्यायने रजतं हरयाणे । रथं युक्तमन्तान नृपानाणि २२
 ता मे अश्वानां हरीणां नितोशना । उतो नु कुन्वनां नृपारुमा २३
 स्मदभीं कशावन्ता विप्रा नविष्पया मती । मरो मानितावर्दन्ता नचांमनम २४ [२५] (३०)

(३३)

२५ विश्वमना वैश्वरः, यशसो वाङ्मिस्तः । अदिशो, २०-२१-२२-२३-२४-२५-२६-२७-२८-२९-३०-३१-३२-३३-३४-३५-३६-३७-३८-३९-४०-४१-४२-४३-४४-४५-४६-४७-४८-४९-५०-५१-५२-५३-५४-५५-५६-५७-५८-५९-६०-६१-६२-६३-६४-६५-६६-६७-६८-६९-७०-७१-७२-७३-७४-७५-७६-७७-७८-७९-८०-८१-८२-८३-८४-८५-८६-८७-८८-८९-९०-९१-९२-९३-९४-९५-९६-९७-९८-९९-१००-१०१-१०२-१०३-१०४-१०५-१०६-१०७-१०८-१०९-११०-१११-११२-११३-११४-११५-११६-११७-११८-११९-१२०-१२१-१२२-१२३-१२४-१२५-१२६-१२७-१२८-१२९-१३०-१३१-१३२-१३३-१३४-१३५-१३६-१३७-१३८-१३९-१४०-१४१-१४२-१४३-१४४-१४५-१४६-१४७-१४८-१४९-१५०-१५१-१५२-१५३-१५४-१५५-१५६-१५७-१५८-१५९-१६०-१६१-१६२-१६३-१६४-१६५-१६६-१६७-१६८-१६९-१७०-१७१-१७२-१७३-१७४-१७५-१७६-१७७-१७८-१७९-१८०-१८१-१८२-१८३-१८४-१८५-१८६-१८७-१८८-१८९-१९०-१९१-१९२-१९३-१९४-१९५-१९६-१९७-१९८-१९९-२००-२०१-२०२-२०३-२०४-२०५-२०६-२०७-२०८-२०९-२१०-२११-२१२-२१३-२१४-२१५-२१६-२१७-२१८-२१९-२२०-२२१-२२२-२२३-२२४-२२५-२२६-२२७-२२८-२२९-२३०-२३१-२३२-२३३-२३४-२३५-२३६-२३७-२३८-२३९-२४०-२४१-२४२-२४३-२४४-२४५-२४६-२४७-२४८-२४९-२५०-२५१-२५२-२५३-२५४-२५५-२५६-२५७-२५८-२५९-२६०-२६१-२६२-२६३-२६४-२६५-२६६-२६७-२६८-२६९-२७०-२७१-२७२-२७३-२७४-२७५-२७६-२७७-२७८-२७९-२८०-२८१-२८२-२८३-२८४-२८५-२८६-२८७-२८८-२८९-२९०-२९१-२९२-२९३-२९४-२९५-२९६-२९७-२९८-२९९-३००-३०१-३०२-३०३-३०४-३०५-३०६-३०७-३०८-३०९-३१०-३११-३१२-३१३-३१४-३१५-३१६-३१७-३१८-३१९-३२०-३२१-३२२-३२३-३२४-३२५-३२६-३२७-३२८-३२९-३३०-३३१-३३२-३३३-३३४-३३५-३३६-३३७-३३८-३३९-३४०-३४१-३४२-३४३-३४४-३४५-३४६-३४७-३४८-३४९-३५०-३५१-३५२-३५३-३५४-३५५-३५६-३५७-३५८-३५९-३६०-३६१-३६२-३६३-३६४-३६५-३६६-३६७-३६८-३६९-३७०-३७१-३७२-३७३-३७४-३७५-३७६-३७७-३७८-३७९-३८०-३८१-३८२-३८३-३८४-३८५-३८६-३८७-३८८-३८९-३९०-३९१-३९२-३९३-३९४-३९५-३९६-३९७-३९८-३९९-४००-४०१-४०२-४०३-४०४-४०५-४०६-४०७-४०८-४०९-४१०-४११-४१२-४१३-४१४-४१५-४१६-४१७-४१८-४१९-४२०-४२१-४२२-४२३-४२४-४२५-४२६-४२७-४२८-४२९-४३०-४३१-४३२-४३३-४३४-४३५-४३६-४३७-४३८-४३९-४४०-४४१-४४२-४४३-४४४-४४५-४४६-४४७-४४८-४४९-४५०-४५१-४५२-४५३-४५४-४५५-४५६-४५७-४५८-४५९-४६०-४६१-४६२-४६३-४६४-४६५-४६६-४६७-४६८-४६९-४७०-४७१-४७२-४७३-४७४-४७५-४७६-४७७-४७८-४७९-४८०-४८१-४८२-४८३-४८४-४८५-४८६-४८७-४८८-४८९-४९०-४९१-४९२-४९३-४९४-४९५-४९६-४९७-४९८-४९९-५००-५०१-५०२-५०३-५०४-५०५-५०६-५०७-५०८-५०९-५१०-५११-५१२-५१३-५१४-५१५-५१६-५१७-५१८-५१९-५२०-५२१-५२२-५२३-५२४-५२५-५२६-५२७-५२८-५२९-५३०-५३१-५३२-५३३-५३४-५३५-५३६-५३७-५३८-५३९-५४०-५४१-५४२-५४३-५४४-५४५-५४६-५४७-५४८-५४९-५५०-५५१-५५२-५५३-५५४-५५५-५५६-५५७-५५८-५५९-५६०-५६१-५६२-५६३-५६४-५६५-५६६-५६७-५६८-५६९-५७०-५७१-५७२-५७३-५७४-५७५-५७६-५७७-५७८-५७९-५८०-५८१-५८२-५८३-५८४-५८५-५८६-५८७-५८८-५८९-५९०-५९१-५९२-५९३-५९४-५९५-५९६-५९७-५९८-५९९-६००-६०१-६०२-६०३-६०४-६०५-६०६-६०७-६०८-६०९-६१०-६११-६१२-६१३-६१४-६१५-६१६-६१७-६१८-६१९-६२०-६२१-६२२-६२३-६२४-६२५-६२६-६२७-६२८-६२९-६३०-६३१-६३२-६३३-६३४-६३५-६३६-६३७-६३८-६३९-६४०-६४१-६४२-६४३-६४४-६४५-६४६-६४७-६४८-६४९-६५०-६५१-६५२-६५३-६५४-६५५-६५६-६५७-६५८-६५९-६६०-६६१-६६२-६६३-६६४-६६५-६६६-६६७-६६८-६६९-६७०-६७१-६७२-६७३-६७४-६७५-६७६-६७७-६७८-६७९-६८०-६८१-६८२-६८३-६८४-६८५-६८६-६८७-६८८-६८९-६९०-६९१-६९२-६९३-६९४-६९५-६९६-६९७-६९८-६९९-७००-७०१-७०२-७०३-७०४-७०५-७०६-७०७-७०८-७०९-७१०-७११-७१२-७१३-७१४-७१५-७१६-७१७-७१८-७१९-७२०-७२१-७२२-७२३-७२४-७२५-७२६-७२७-७२८-७२९-७३०-७३१-७३२-७३३-७३४-७३५-७३६-७३७-७३८-७३९-७४०-७४१-७४२-७४३-७४४-७४५-७४६-७४७-७४८-७४९-७५०-७५१-७५२-७५३-७५४-७५५-७५६-७५७-७५८-७५९-७६०-७६१-७६२-७६३-७६४-७६५-७६६-७६७-७६८-७६९-७७०-७७१-७७२-७७३-७७४-७७५-७७६-७७७-७७८-७७९-७८०-७८१-७८२-७८३-७८४-७८५-७८६-७८७-७८८-७८९-७९०-७९१-७९२-७९३-७९४-७९५-७९६-७९७-७९८-७९९-८००-८०१-८०२-८०३-८०४-८०५-८०६-८०७-८०८-८०९-८१०-८११-८१२-८१३-८१४-८१५-८१६-८१७-८१८-८१९-८२०-८२१-८२२-८२३-८२४-८२५-८२६-८२७-८२८-८२९-८३०-८३१-८३२-८३३-८३४-८३५-८३६-८३७-८३८-८३९-८४०-८४१-८४२-८४३-८४४-८४५-८४६-८४७-८४८-८४९-८५०-८५१-८५२-८५३-८५४-८५५-८५६-८५७-८५८-८५९-८६०-८६१-८६२-८६३-८६४-८६५-८६६-८६७-८६८-८६९-८७०-८७१-८७२-८७३-८७४-८७५-८७६-८७७-८७८-८७९-८८०-८८१-८८२-८८३-८८४-८८५-८८६-८८७-८८८-८८९-८९०-८९१-८९२-८९३-८९४-८९५-८९६-८९७-८९८-८९९-९००-९०१-९०२-९०३-९०४-९०५-९०६-९०७-९०८-९०९-९१०-९११-९१२-९१३-९१४-९१५-९१६-९१७-९१८-९१९-९२०-९२१-९२२-९२३-९२४-९२५-९२६-९२७-९२८-९२९-९३०-९३१-९३२-९३३-९३४-९३५-९३६-९३७-९३८-९३९-९४०-९४१-९४२-९४३-९४४-९४५-९४६-९४७-९४८-९४९-९५०-९५१-९५२-९५३-९५४-९५५-९५६-९५७-९५८-९५९-९६०-९६१-९६२-९६३-९६४-९६५-९६६-९६७-९६८-९६९-९७०-९७१-९७२-९७३-९७४-९७५-९७६-९७७-९७८-९७९-९८०-९८१-९८२-९८३-९८४-९८५-९८६-९८७-९८८-९८९-९९०-९९१-९९२-९९३-९९४-९९५-९९६-९९७-९९८-९९९-१०००

पुत्रोऽपि पू रथं हुवे सुधस्तुत्याय सुरिषु । अर्तवृक्षा वृषणा वृषण्वन् १
 सुधं पशो सुषाम्यो महे तनं नासत्या । अशोनिदीयो वृषणा वृषण्वन् २
 ता वानुय हंसामहे हंसोमिवाजिनीवन् । पूर्वाणि वृषण्वन्वति अयः ३
 आशं वाहिजो अश्विना रथो यानु भ्रुवो नरो । इदं स्तोत्रं वृषण्वन् वृषण्वन् प्रिये ४
 वृषण्वन्वा विदश्विना ऽऽ नन्देयो वृषण्वन् । इव हि वृषा वरेणो अश्वि द्विः ५ [२६]
 इत्या हि विश्वानुपयः सुधुभिः वरिर्विषयः । प्रियंस्त्रिन्वा नधुवनां वृषण्वन्वा ६

उप नो यातमश्विना राया विश्वपुषा सह । मघवाना सुवीरावनपच्युता ७
 आ मे अस्य प्रतीव्यु—मिन्द्रनासत्या गतम् । देवा देवेभिरद्य सचनस्तमा ८
 वयं हि वां हवामह उक्षण्यन्तो व्यश्ववत् । सुमतिभिरुप विप्राविहा गतम् ९
 अश्विना स्वृषे स्तुहि कुवित् ते श्रवतो हवम् । नेदीयसः कूळयातः पर्णारुत १० [२७]

वैयश्वस्य श्रुतं नरो—तो मे अस्य वेदथः । सजोर्पसा वरुणो मित्रो अर्यमा ११
 युवादत्तस्य धिष्ण्या युवानीतस्य सूरिभिः । अहरहर्वृषणा मह्यं शिक्षतम् १२
 यो वां यज्ञेभिरावृतो ऽधिवस्त्रा वधूरिव । सपर्यन्ता शुभे चक्राते अश्विना १३
 यो वामुरुव्यचस्तमं चिकेतति नृपाय्यम् । वर्तिरश्विना परि यातमस्मयू १४
 अस्मभ्यं सु वृषण्वसू यातं वर्तिर्नृपाय्यम् । विपुद्गुहेव यज्ञमूहथुर्गिरा १५ [२८]

वाहिष्ठो वां हवानां स्तोमो दूतो हुवन्नरा । युवाभ्यां भूत्वश्विना १६
 यदुदो द्विवो अर्णव इपो वा मदथो गृहे । श्रुतमिन्मे अमर्त्या १७
 उत स्या श्वेतयावरी वाहिष्ठा वां नदीनाम् । सिन्धुर्हिरण्यवर्तनिः १८
 स्मदेतया सुकीर्त्या ऽश्विना श्वेतया धिया । वहथे शुभ्रयावाना १९
 युक्त्वा हि त्वं रथासहा युवस्व पोष्या वसो ।
 आन्नो वायो मधुं पिवा—ऽस्माकं सवना गहि २० [२९]

तव वायवृतस्पते त्वष्टुर्जामातरुद्भुत । अवास्या वृणीमहे २१
 त्वष्टुर्जामातरं वयं—मीशानं राय ईमहे । सुतावन्तो वायुं द्युम्ना जनांसः २२
 वार्यो याहि शिवा द्विवो वहस्वा सु स्वश्च्यम् । वहस्व महः पृथुपक्षसा रथे २३
 त्वां हि सुप्सरस्तमं नृपदनेपु हूमहे । ग्रावाणं नाश्वपृष्ठं मंहना २४
 स त्वं नो देव मनसा वार्यो मन्वानो अग्रियः । कृधि वाजां अपो धियः २५ [३०] [३१]

(२७)

२२ मनुर्वैवस्वतः । विश्वे देवाः । प्रगाथः = (विपमा बृहती, समा सतोबृहती) ।

अग्निरुक्थे पुरोहितो ग्रावाणो बर्हिरध्वरे ।
 यामि मरुतो ब्रह्मणस्पतिं देवां अत्रो वरेण्यम् ?
 आ पशुं गांसि पृथिवीं वनस्पतीं—नृपासा नक्तमोषधीः ।
 विश्वे च नो वसवो विश्ववेदसो धीनां भूत प्रावितारः २ [३२]

उप नो यातमश्विना राया विश्वपुषा सह । मघवाना सुवीरावनपच्युता
आ मे अस्य प्रतीव्यु—मिन्द्रनासत्या गतम् । देवा देवेभिरद्य सचनस्तमा
वयं हि वां हवामह उक्षण्यन्तो व्यश्ववत् । सुमतिभिरुप विप्रविहा गतम्
अश्विना स्वृषे स्तुहि कुवित ते श्रवतो हवम् । नेदीयसः कूळयातः पणीरुत

वैयश्वस्य श्रुतं नरो—तो मे अस्य वेदथः । सजोषसा वरुणो मित्रो अर्यमा
युवादत्तस्य धिष्ण्या युवानीतस्य सूरिभिः । अहरहर्वृषणा मह्यं शिक्षतम्
यो वां यज्ञेभिरावृतो ऽधिवस्त्रा वधूरिव । सपर्यन्ता शुभे चक्राते अश्विना
यो वामुरुच्यचस्तमं चिकेतति नृपाय्यम् । वर्तिरश्विना परिं यातमस्मयू
अस्मभ्यं सु वृषण्वसू यातं वर्तिर्नृपाय्यम् । विपुद्गुहेव यज्ञमहथुर्गिरा

वाहिष्ठो वां हवानां स्तोमो दूतो हुवन्नरा । युवाभ्यां भूत्वश्विना
यदुदो द्विवो अणिव इपो वा मदथो गृहे । श्रुतमिन्मे अमर्त्या
उत स्या श्वेतयावरी वाहिष्ठो वां नदीनाम् । सिन्धुर्हरण्यवर्तनिः
स्मदेतया सुकीर्त्या ऽश्विना श्वेतया धिया । वहथे शुभ्रयावाना
युक्त्वा हि त्वं रथासहा युवस्व पोष्या वसो ।
आन्नो वायो मधुं पिबान्—ऽस्माकं सवना गहि

तत्र वायवृतस्पते त्वष्टुर्जामातरद्भुत । अवांस्या वृणीमहे
त्वष्टुर्जामातरं वयं—मीशानं राय ईमहे । सुतावन्तो वायुं द्युम्ना जनांसः
वायो याहि शिवा द्विवो वहस्या सु स्वश्व्यम् । वहस्व महः पृथुपक्षसा रथे
त्वां हि सुप्सरस्तमं नृपदनेषु दृमहे । यावाणां नाश्वपृष्ठं महना
म त्वं नो देव मनसा वायो मन्दानो अग्रियः । कूधि वाजा अपो धियः

(२७)

२२ मदुर्वचस्वतः । विश्वे देवाः । प्रगाथः = (विषमा बृहती, समा सतो बृहती)

अथ पुगेहितो यावाणां वर्तिरश्विरे ।
। वाभि मरुतो वद्वान्मरुतं देवा अत्रो वरंण्यम्
आ पुगं गासि पृथिवी वनस्पती नृपासा नक्तमोषधीः ।
विश्वे च नो वसन् विश्वेदमो धीनां भव शक्तिनाः

पथ एकः पीपाय तस्करो यथा एष वेद निधीनाम्
 त्रीण्येकं उरुगायो वि चक्रमे यत्र देवासो मर्दन्ति
 विभिर्द्वा चरत एकया सह प्र प्रवासेव वसतः
 सवो द्वा चक्राते उपमा द्विवि सम्राजा सपिरोसुती
 अर्चन्त एके महि सामं मन्वत तेन सूर्यमरोचयन्

॥३॥ ६

॥४॥ ७

॥५॥ ९

१० [३६] (३९२)

(३०)

४ मनुर्वैवस्वतः । विश्वे देवाः । १ गायत्री, २ पुरउष्णिक्, ३ बृहती, ४ अनुष्टुप् ।

नहि वो अस्त्यर्भको देवासो न कुमारकः । विश्वे सतोर्महान्त इत् १
 इति स्तुतासो असथा रिशादसो ये स्थ त्रयश्च त्रिंशच्च । मनोर्देवा यज्ञियासः २
 ते नस्त्राध्वं तैवत त उं नो अधि वोचत ।
 मा नः पथः पित्र्यान्मानवाधिं दूरं नैष्ट परावतः
 ये देवास इह स्थन विश्वे वैश्वानरा उत ।
 अस्मभ्यं शर्म सप्रथो गवेऽश्वाय यच्छत ३

(३१)

४ [३७] (३९३)

१८ मनुर्वैवस्वतः । १-४ यज्ञः यजमानश्च, ५-९ दंपती, १०-१८ दंपत्याशिरः ।
 गायत्री, ९, १४ अनुष्टुप्, १० पादनिचृत्, १५-१८ पङ्क्तिः ।

[पञ्चमोऽनुयाकः ॥५॥ सू० ३१-४२]

यो यजाति यजात इत् सुनवच्च पचाति च । त्रहोदिन्द्रस्य चाकनत् १
 यो यजाति यजात इत् सुनवच्च पचाति च । त्रहोदिन्द्रस्य चाकनत् २
 यो यजाति यजात इत् सुनवच्च पचाति च । त्रहोदिन्द्रस्य चाकनत् ३
 यो यजाति यजात इत् सुनवच्च पचाति च । त्रहोदिन्द्रस्य चाकनत् ४
 यो यजाति यजात इत् सुनवच्च पचाति च । त्रहोदिन्द्रस्य चाकनत् ५ [३८]

प्राज्ञायै इतः सम्यश्वा बहिरोशाते । न ता वाजेषु वायतः ६
 वानामापि हुतः सुमतिं न जुगुक्षतः । ध्रुवो बृहद् विवासतः ७
 ता कुमारिणा विश्वमापुर्वभुतः । उभा हिरण्यपेशता ८
 तेहोत्रा कृतद्रुसू दशस्यन्तामृतापु कम् । समूर्धो रोमुगं हेनो ९
 र्म पर्वतानां वृणीमहे नदीनाम् । आ विष्णोः सत्ताभुवः १० [३९]

पूषा रचिर्भगः स्वस्ति सर्वधातमः । उरुध्वा स्वस्तये ११ [४०]

ऋते स विन्दते युधः सुगोभिर्यात्यध्वनः ।	
अर्यमा मित्रो वरुणः सरांतयो यं त्रायन्ते सजोर्षसः	१७
अत्रे चिदस्मै कृणुथा न्यश्चनं दुर्गे चिदा सुसरणम् ।	
एषा चिदस्मादुशानिः पुरो नु सास्रंधन्ती वि नश्यतु	१८
यदुद्य सूर्य उद्यति प्रियक्षत्रा ऋतं दूध ।	
यन्निमृचिं प्रभुधिं विश्ववेदसो यद् वा मध्यंदिने दिवः	१९
यद् वाभिपित्वे असुरा ऋतं यते छर्दिर्म वि द्वाशुपे ।	
वयं तद् वो वसवो विश्ववेदस उप स्थेयाम् मध्य आ	२०
यदुद्य सूर उदिते यन्मध्यंदिन आतुचिं ।	
वामं धृत्य मनवे विश्ववेदसो जुह्वानाय प्रचेतसे	२१
वयं तद् वः सम्राज आ वृणीमहे पुत्रो न बहुपाय्यम् ।	
अश्याम तदादित्या जुह्वतो हविरेन वस्योऽनशामहे	२२ [३४] (३०)

(२८)

५ मनुर्वेवस्वतः । विश्वे देवाः । गायत्री, ४ पुरउष्णिक् ।

ये त्रिंशति त्रयस्पुरो देवासो बहिरासदन् । विदन्नहं द्वितासनन्	१
वरुणो मित्रो अर्यमा स्मद्रातिपाचो अग्रयः । पत्नीवन्तो वषट्कृताः	२
ते नो गोपा अपाच्यास्त उदृक्त इत्था न्यक् । पुरस्तात् सर्वया विशा	३
यथा वशन्ति देवास्तथेदसत् तदेपां नकिरा मिनत् । अरावा चन मर्त्यः	४
सप्तानां सप्त ऋष्टयः सप्त द्युन्नान्येषाम् । सप्तो अधि श्रियो धिरे	५ [३५] (३०)

(२९)

१० मनुर्वेवस्वतः, कश्यपो वा मारीचः । विश्वे देवाः । द्विपदा विराट् ।

अधुरेको विपुणः सुनरो युवाञ्ज्यङ्के हिरण्ययम्	१
योनिमेक आ संसाद् द्योतनो ऽन्तर्द्वेषु मेधिरः	॥१॥ २
के विभर्ति हस्त आयसीमन्तर्द्वेषु निधुविः	३
विभर्ति हस्त आहितं तेन वृत्राणि जिघ्रते	॥२॥ ४
विभर्ति हस्त आयुधं शुचिरुग्रो जलापभेयजः	५

आयन्तारं महि स्थिरं पृतनासु श्रवोजितम् ।	भूरेरीशान्मोजसा	१४
नकिरस्य शचीनां नियन्ता सूनुतानाम् ।	नकिर्वक्ता न द्वादिति	१५ [३]
न नूनं ब्रह्मणामृणं प्राशूनामस्ति सुन्वताम् ।	न सोमो अप्रता पपे	१६
पन्य इदुप गायत पन्य उक्थानि शंसत ।	ब्रह्मा कृणोत पन्य इत्	१७
पन्य आ दर्दिरच्छता सहस्रा वाज्यवृतः ।	इन्द्रो यो यज्वनो वृधः	१८
वि पू चर स्वधा अनु कृष्तीनामन्वाहुवः ।	इन्द्र पित्र सुतानाम्	१९
पित्र स्वर्धनवानामुत यस्तुद्ये सचा ।	उतायमिन्द्र यस्तव	२० [४]
अतीहि मन्युपाविणं सुपुवासंमुपारणे ।	इमं रातं सुतं पित्र	२१
इहि तिस्रः परावत इहि पञ्च जनाँ अति ।	धेना इन्द्रावचाकेशत्	२२
सूर्यो रश्मि यथा सृजा ऽऽ त्वा यच्छन्तु मे गिरः ।	निक्षमापो न सध्वक्	२३
अध्वर्धवा तु हि पित्र सोमं वीरायं शिप्रिणे ।	भरां सुतस्य पीतये	२४
य उद्रः फल्लिगं भिन ययक् सिन्धुँस्वसृजत् ।	यो गोषु पक् धारयत्	२५ [५]
अहनृ वृत्रमृचीपम और्णवाभमहीशुवम् ।	हिमेनाविध्यद्वृदम्	२६
प्र व उग्राय निन्दुरे ऽपाळहाय प्रसाक्षिणे ।	देवत्तं ब्रह्म गायत	२७
यो विश्वान्यभि व्रता सोमस्य मद्दे अन्धसः ।	इन्द्रो देवेषु चेतति	२८
इह त्या संधमाद्या हरी हिरण्यकेश्या ।	बोळ्हामभि प्रयो हितम्	२९
अर्वाञ्चं त्वा पुरुष्टुत प्रियमेधस्तुता हरी ।	सोमपेयाय वक्षतः	३० [६] (७४४)

(३३)

१९ मेध्यातिथिः काण्वः । इन्द्रः । वृहती, १६-१८ गायत्री, १९ अनुष्टुप् ।

वयं घं त्वा सुतावन्त आपो न वृक्तवर्हिषः ।	
पवित्रस्य प्रस्रवणेषु वृत्रहनृ परि स्तोतार आसते	१
स्वरन्ति त्वा सुते नरो वसो निरेक उक्थिनः ।	
क्रदा सुतं तृपाण ओक्र आ गम् इन्द्रं स्वव्दीव वंसंगः	२
कर्णवेभिर्धृष्णावा धुषद् वाजं दर्पि सहस्रिणाम् ।	
पिशङ्करूपं मघवन् विचर्षणे मक्ष् गोमन्तमीमहे	३
पाहि गायान्धसो मद् इन्द्राय मेध्यातिथे ।	
यः संमिश्लो हर्यार्यः सुते सचा वृञ्जी रथो हिरण्ययः	४ (७४८)

अरमतिरनर्वणो विश्वो देवस्य मनसा । अदित्यानामनेह इत्	१२
यथा नो मित्रो अर्यमा वरुणः सन्ति गोपाः । सुगा ऋतस्य पन्थाः	१३
अग्निं वः पूव्यं गिरा देवमीच्छे वसूनाम् ।	
सपर्यन्तः पुरुप्रियं मित्रं न क्षेत्रसाधसम्	१४
मक्षू देववर्तो रथः शूरो वा पृत्सु कासुं चित् ।	
देवानां य इन्मनो यजमान इर्यक्षत्यभीदर्यज्वनो भुवत्	१५
न यजमान रिष्यासि न सुन्वान न देवयो ।	
देवानां य इन्मनो यजमान इर्यक्षत्यभीदर्यज्वनो भुवत्	१६
नक्रिष्टं कर्मणा नशन्न प्र योषन्न योषति ।	
देवानां य इन्मनो यजमान इर्यक्षत्यभीदर्यज्वनो भुवत्	१७
असदन्न सुवीर्यमुत त्यदाश्वश्व्यम् ।	
देवानां य इन्मनो यजमान इर्यक्षत्यभीदर्यज्वनो भुवत्	१८ [४०] ११

— ४१८ —

[तृतीयोऽध्यायः ॥३॥ व० १-४९]

(३२)

३० मेधातिथिः काण्वः । इन्द्रः । गायत्री ।

प्र कृतान्यृजीषिणः कण्वा इन्द्रस्य गार्थया । मदे सोमस्य वोचत	१
यः सृष्टिन्दुमनर्शनिं पिपुं दासमहीशुवम् । वर्धीदुगो रिणन्नपः	२
न्यर्षुदस्य विष्टपं वर्ष्माणं बृहतस्तिर । कूपे तदिन्द्र पौर्यम्	३
प्रति श्रुताय वो धूषत् तूर्णांशं न गिरैरधि । हुवे सुशिप्रमूतये	४
स गोरश्वस्य वि व्रजं मन्दानः सोम्येभ्यः । पुरं न शूर दर्षसि	५ [१]
दि मे राणः सुत उक्थे वा दधसे चनः । आरादुपं स्वधा गंहि	६
वा ते अपिं प्मसि स्तोतारं इन्द्र गिर्वणः । त्वं नो जिन्व सोमपाः	७
नः पितुमा भरं संराणो अविक्षितम् । मध्वन्न भूरिं ते वसु	८
उत नो गोमंतस्क्रुधि हिरण्यवतो अश्विनः । इळाभिः सं रंभेमहि	९
बृवदुक्थं हवामहे सूप्रकरत्नमूतये । साधुं कृण्वन्तमवसे	१० [२]
संस्थे चिच्छ्रतक्रतुरादीं कृणोति वृत्रहा । जरितृभ्यः पुरुवसुः	११
नः शक्रश्चिदा शक्रद् दानवां अन्तराभरः । इन्द्रो विश्वाभिरुतिभिः	१२
देवानिर्महान् त्सुपारः सुन्वतः सखा । तमिन्द्रमभि गायत	१३ (५२५)

आयन्तारं महिं स्थिरं पृतनासु श्रवोजितम् । भूरेरीशान्नमोजसा	१४
नकिरस्यु शर्चीनां नियन्ता सूनृतानाम् । नकिर्वृक्ता न द्वादिति	१५ [३]
न नूनं ब्रह्मणामृणं प्राशूनामस्ति सुन्वताम् । न सोमो अप्रता पपे	१६
पन्य इदुपं गायत पन्य उक्थानिं शंसत । ब्रह्मा कृणोत पन्य इत्	१७
पन्य आ दर्दिरच्छता सहस्रां वाज्यवृतः । इन्द्रो यो यज्वनो वुधः	१८
वि पू चर स्वधा अतुं कृष्टीनामन्वाहुवः । इन्द्र पित्रं सुतानाम्	१९
पित्र स्वर्धनवानाम्—मुत यस्तुद्ये सचा । उतायमिन्द्र यस्तव	२० [४]
अतीहि मन्युपाविणं सुपुवांसमुपारणे । इमं रातं सुतं पित्र	२१
इहि तिस्रः परावत इहि पञ्च जना अति । धेना इन्द्रावचाकशत्	२२
सूर्यो रश्मि यथा सृजा ऽऽ त्वा यच्छन्तु मे गिरः । निम्नमापो न सृध्यक्	२३
अध्वर्यवा तु हि पित्र सोमं वीरायं शिप्रिणे । भरा सुतस्य पीतये	२४
य उद्रः फलिंगं भिन—य्यक् सिन्धूरवासृजत् । यो गोषु प्रकं धारयत्	२५ [५]
अहन् वृत्रमुर्चापम और्णवाभर्महीशुवम् । हिमेनाविध्यदर्वुदम्	२६
प्र वं जुगार्यं निन्दुरे ऽर्षाळहाय प्रसृक्षिणे । देवत्तं ब्रह्म गायत	२७
यो विश्वान्यभि व्रता सोमस्य मद्दे अन्धसः । इन्द्रो देवेषु चेतति	२८
इह त्या संधमाद्या हरी हिरण्यकेरया । वोळहामभि प्रयो हितम्	२९
अर्वाञ्चं त्वा पुरुन्दुत प्रियमैधस्तुता हरी । सोमपेयाय वक्षतः	३० [६] (७४४)

(३३)

१९ मेधातिथिः काण्वः । इन्द्रः । वृहती, १६-१८ गायत्री, १९ अनुष्टुप् ।

वयं घं त्वा सुतावन्त आपो न वृत्रतर्वहिपः ।	
एवित्रस्य प्रस्रवणेषु वृत्रहन् परिं स्तोतारं आसते	१
स्वरन्ति त्वा सुते नरो वसो निरेक उक्थिनः ।	
क्वदा सुतं तृपाण ओक् आ गम् इन्द्रं स्वच्चीव वंसगः	२
कण्वेभिर्धृष्णवा धुषद् वाजं दधिं सहस्रिणाम् ।	
पिशङ्गरूपं मघवन् विचर्षणे मक्षू गोर्मन्तमीमहे	३
पाहि गायान्धसो मद्दे इन्द्राय मेधातिथे ।	
यः संमिश्रलो हयोर्यः सुते सचा वृजी रथो हिरण्ययः	४ (७४८)

यः सुपुत्र्यः सुशशिषा	इनां यः सुकतुर्गुणे ।	
य आहुरः महसा यः शनामद्य	इनां यः पूर्भिर्शरितः	५ [१]
यो धृषितो योऽवृता	यो अस्ति श्मश्रुपु अितः ।	
विभूतयुम्नश्चयवनः पुरुषुतः	कत्वा गीरिव शाकिनः	६
क ई वेद सुते सत्वा	पिर्वन्तं कद् वयो दधे ।	
अयं यः पुरो विभिनर्योजसा	मन्वानः शिष्यन्धसः	७
वाना मुगो न वारणः	पुंरुवा चुरथं दधे ।	
नकिंद्वा नि यमदा सुते गमो	महोश्चरस्योजसा	८
य उग्रः सन्ननिष्प्रतः	स्थिरो रणागु संस्कृतः ।	
यदि स्तोतुर्मघवा शृणवद्भवं	नेन्द्रो योपत्या गमत्	९
सत्यमित्था वृषेदसि	वृषजूतिर्नोऽवृतः	
वृषा ह्युग्र शृण्विषे परावति	वृषो अर्धावति श्रुतः	१० [६]
वृषणस्ते अभीश्वो	वृषा कशा हिरण्ययी ।	
वृषा रथो मघवन् वृषणा	हरी वृषा त्वं शतक्रतो	११
वृषा सोता सुनोतु ते	वृषं चृजीपिन्ना भर ।	
वृषा दधन्ते वृषणं	नदीष्व्वा तुभ्यं स्थातर्हरीणाम्	१२
एन्द्रं याहि पीतये	मधु शविष्ठ सोम्यम् ।	
नायमच्छा मघवा शृणवद्	गिरो ब्रह्मोक्था च सुकतुः	१३
वहन्तु त्वा रथेष्ठा	मा हरयो रथयुजः	
तिरश्चिदर्यं सर्वनानि	वृत्रहन्नन्येषां या शतक्रतो	१४
अस्माकं मद्यान्तं	स्तोमं धिष्व महामह ।	
अस्माकं ते सर्वना सन्तु	शतं मा मदाय द्युक्ष सोमपाः	१५ [९]
नहि पस्तव नो मम	शास्त्रे अन्यस्य रण्यति । यो अस्मान् वीर आनयत्	१६
इन्द्रश्चिद् वा तदववीत्	स्त्रिया अशास्यं मनः । उतो अह कर्तुं रघुम्	१७
सतीं चिद् वा मदुच्युता	मिथुना वहतो रथम् । एवेद् धूर्वृष्ण उत्तरा	१८
अधः पश्यस्व मोपरि	संतरां पादुकौ हर ।	
मा ते कशप्लकौ हंशन्	त्वरी हि ब्रह्मा वृभूर्विध	१९ [१०] अ३

(३४) :

(१८) १. १५ नीपानिधिः काण्वः, १६-१८ सहस्रं वसुरोचिपोऽन्निरसः । इन्द्रः ।
अनुष्टुप्, १६-१८ गायत्री ।

एन्द्रं याहि हरिभि—रुप कण्वस्य सुष्टुतिम् ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	१
आ त्वा ग्रावा वदन्निह सोमी घोषेण यच्छतु ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	२
अत्रा वि नेमिरंषा—मुरां न धूनुते वृकः ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	३
आ त्वा कण्वा इहावसे हवन्ते वाजसातये ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	४
दधामि ते सुतानां वृष्णे न पूर्वपाप्यम् ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	५ [११]
स्मत्पुंरधिर्न आ गहि विश्वतोधीर्न ऊतये ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	६
आ नो याहि महेमते सहस्रोते शतामघ ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	७
आ त्वा होता मनुर्हितो देवत्रा वक्षदीड्यः ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	८
आ त्वा मदृच्युता हरी श्येनं पक्षेव वक्षतः ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	९
आ याह्यर्य आ परि स्वाहा सोमस्य पीतये ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	१० [१२]
आ नो याह्युपश्रु—त्युक्थेषु रणया इह ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	११
सख्यैरा सु नो गहि संभृतिः संभृताश्वः ।	
द्विवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	१२ (७५५)

आ याहि पर्वतेभ्यः समुद्रस्याधिं विष्टपः ।	
दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	१३
आ नो गव्यान्यश्व्या सहस्रां शूर दद्वहि ।	
दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	१४
आ नः सहस्रशो भराऽयुतानि शतानि च ।	
दिवो अमुष्य शासतो दिवं यय दिवावसो	१५
आ यदिन्द्रश्च दद्वहे सहस्रं वसुरोचिषः । ओजिष्ठमश्व्यं पशुम्	१६
य ऋञ्जा वातरंहसो ऽरुषासो रघुष्यदः । भ्राजन्ते सूर्या इव	१७
पारावतस्य रातिपुं द्वचक्रेष्वाशुपुं । तिष्ठं वनस्य मध्य आ	१८ [१३]

(३५)

२४ श्यावाश्व आत्रेयः । अश्विनौ । उपरिष्ठाज्ज्योतिः (त्रिष्टुप्), २२, २४ पदक्तिः, २३ महाबृहती ।

अग्निनेन्द्रेण वरुणेन विष्णुना ऽऽदित्यै रुद्रेर्वसुभिः सचाभुवा ।	
सजोषसा उपसा सूर्येण च सोमं पिबतमश्विना	१
विश्वाभिर्धीभिर्भुवनेन वाजिना दिवा पृथिव्याद्रिभिः सचाभुवा ।	
सजोषसा उपसा सूर्येण च सोमं पिबतमश्विना	२
विश्वेर्द्वेस्त्रिभिर्काशुशैरिहा ऽन्द्रिर्मरुद्भिर्भृगुभिः सचाभुवा ।	
सजोषसा उपसा सूर्येण च सोमं पिबतमश्विना	३
जुपेथां यज्ञं बोधतं हवस्य मे विश्वेह देवौ सवनाव गच्छतम् ।	
सजोषसा उपसा सूर्येण च सोमं नो वोळ्हमश्विना	४
स्तामं जुपेथां युवशेवं कन्यनां विश्वेह देवौ सवनाव गच्छतम् ।	
सजोषसा उपसा सूर्येण च सोमं नो वोळ्हमश्विना	५
सो जुपेथामध्वरं जुपेथां विश्वेह देवौ सवनाव गच्छतम् ।	
सजोषसा उपसा सूर्येण च सोमं नो वोळ्हमश्विना	६ [१४]

हारिद्वेवं पतथो वनेदुप सोमं सुतं महिषेवाव गच्छथः ।	
सजोषसा उपसा सूर्येण च त्रिवर्तिर्यातमश्विना	७
दिव पतथो अध्वगाविव सोमं सुतं महिषेवाव गच्छथः ।	
सजोषसा उपसा सूर्येण च त्रिवर्तिर्यातमश्विना	८

श्वेनाविव पतथो हृष्यदातये सोमं सुतं महिषेवाव गच्छथः ।

सजोषसा उपसा सूर्येण च त्रिव्रतिर्यातमश्विना १

पिब्रतं च तृष्णुतं च च गच्छतं प्रजां च धत्तं द्रविणं च धत्तम् ।

सजोषसा उपसा सूर्येण चोर्जा नो धत्तमश्विना १०

जयतं च प्र स्तुतं च प्र चावतं प्रजां च धत्तं द्रविणं च धत्तम् ।

सजोषसा उपसा सूर्येण चोर्जा नो धत्तमश्विना ११

हतं च शत्रून् यततं च मित्रिणः प्रजां च धत्तं द्रविणं च धत्तम् ।

सजोषसा उपसा सूर्येण चोर्जा नो धत्तमश्विना १२ [१५]

मित्रावरुणवन्ता उत धर्मवन्ता मरुत्वन्ता जरितुर्गच्छथो हवम् ।

सजोषसा उपसा सूर्येण चाऽऽदित्यैर्यातमश्विना १३

अङ्गिरस्वन्ता उत विष्णुवन्ता मरुत्वन्ता जरितुर्गच्छथो हवम् ।

सजोषसा उपसा सूर्येण चाऽऽदित्यैर्यातमश्विना १४

ऋभुमन्ता वृषणा वाजवन्ता मरुत्वन्ता जरितुर्गच्छथो हवम् ।

सजोषसा उपसा सूर्येण चाऽऽदित्यैर्यातमश्विना १५

ब्रह्म जिन्वतमुत जिन्वतं धियो हतं रक्षांसि सेधतममीवाः ।

सजोषसा उपसा सूर्येण च सोमं सुन्वतो अश्विना १६

क्षत्रं जिन्वतमुत जिन्वतं नृन् हतं रक्षांसि सेधतममीवाः ।

सजोषसा उपसा सूर्येण च सोमं सुन्वतो अश्विना १७

धेनूजिन्वतमुत जिन्वतं विशो हतं रक्षांसि सेधतममीवाः

सजोषसा उपसा सूर्येण च सोमं सुन्वतो अश्विना १८ [१६]

अत्रैरिव शृणुतं पूर्वस्तुतिं श्यावाश्वस्य सुन्वतो मदच्युता ।

सजोषसा उपसा सूर्येण चाऽश्विना तिरोअह्यम् १९

सर्गा इव सृजतं सुन्दुतीरुपं श्यावाश्वस्य सुन्वतो मदच्युता ।

सजोषसा उपसा सूर्येण चाऽश्विना तिरोअह्यम् २०

रश्मीरिव यच्छतमध्वरा उपं श्यावाश्वस्य सुन्वतो मदच्युता ।

सजोषसा उपसा सूर्येण चाऽश्विना तिरोअह्यम् २१

अवाग् रथं नि यच्छतं पिब्रतं सोम्यं मधु ।

आ यातमश्विना गतमवस्युर्वामिहं हुवे धत्तं रत्नानि दाशुषे २२ (८०३)

नमोवाके प्रस्थिते अश्वे नरा विप्रशंसस्य पितर्ये ।

आ यातमश्विना गतमवस्युर्वीमहं हृषे पृतं स्वानि प्राशुणे

स्वाहाकृतस्य तुस्पतं सुतस्य वेप्रवर्धसः ।

आ यातमश्विना गतमवस्युर्वीमहं हृषे पृतं स्वानि प्राशुणे

(३६)

७ इयावाश्च आजेयः । इन्द्रः । शकरीः । ७ महापङ्क्तिः ।

अश्वितासि सुन्वतो वृस्तर्षहिणः पित्रा सोमं मदाय कं शतक्रतो ।

यं ते भागमधारयन् विश्वाः सेहानः पृतना उरु त्रयः समंसुजिन्मरुत्वो इन्द्र

प्राव स्तोतारं मववृन्नव त्वां पित्रा सोमं मदाय कं शतक्रतो ।

यं ते भागमधारयन् विश्वाः सेहानः पृतना उरु त्रयः समंसुजिन्मरुत्वो इन्द्र

ऊर्जा वृवो अवस्यो जसा त्वां पित्रा सोमं मदाय कं शतक्रतो ।

यं ते भागमधारयन् विश्वाः सेहानः पृतना उरु त्रयः समंसुजिन्मरुत्वो इन्द्र

जनिता द्विवो जनिता पृथिव्याः पित्रा सोमं मदाय कं शतक्रतो ।

यं ते भागमधारयन् विश्वाः सेहानः पृतना उरु त्रयः समंसुजिन्मरुत्वो इन्द्र

जनिताश्वानां जनिता गर्वामसि पित्रा सोमं मदाय कं शतक्रतो ।

यं ते भागमधारयन् विश्वाः सेहानः पृतना उरु त्रयः समंसुजिन्मरुत्वो इन्द्र

अत्रीणां स्तोममद्विवो महस्कृधि पित्रा सोमं मदाय कं शतक्रतो ।

यं ते भागमधारयन् विश्वाः सेहानः पृतना उरु त्रयः समंसुजिन्मरुत्वो इन्द्र

इयावाश्वस्य सुन्वतस्तस्थां शृणु यथाशृणो रत्रेः कर्माणि कृण्वतः ।

प्र त्रसदस्युमाविथ त्वमेक इन्द्रपाह्य इन्द्र ब्रह्माणि वर्धयन्

(३७)

७ इयावाश्च आजेयः । इन्द्रः । महापङ्क्तिः, १ अतिजगती ।

प्रेदं ब्रह्मं वृत्रतूर्येष्वाविथ प्र सुन्वतः शचीपत इन्द्र विश्वाभिखृतिभिः ।

माध्यंदिनस्य सर्वानस्य वृत्रहं ननेद्य पित्रा सोमस्य वज्रिवः

उग्र्यं पृतना अभि दुहः शचीपत इन्द्र विश्वाभिखृतिभिः ।

विश्वामिखृतिभिः ।

एकरालस्य भुवँनस्य राजसि शचीपत् इन्द्र विश्वाभिरूतिभिः ।	
माध्यंदिनस्य सर्वँनस्य वृत्रहन्ननेद्य पित्रा सोमस्य वज्रिवः	३
सुस्थावाना यवयसि त्वमेक इच्छचीपत् इन्द्र विश्वाभिरूतिभिः ।	
माध्यंदिनस्य सर्वँनस्य वृत्रहन्ननेद्य पित्रा सोमस्य वज्रिवः	४
क्षेमस्य च प्रयुजँश्च त्वमीशिपे शचीपत् इन्द्र विश्वाभिरूतिभिः ।	
माध्यंदिनस्य सर्वँनस्य वृत्रहन्ननेद्य पित्रा सोमस्य वज्रिवः	५
क्षत्राय त्वमवासि न त्वमाविथ शचीपत् इन्द्र विश्वाभिरूतिभिः ।	
माध्यंदिनस्य सर्वँनस्य वृत्रहन्ननेद्य पित्रा सोमस्य वज्रिवः	६
श्यावाश्वस्य रेभंत स्तथा शृणु यथाशृणो स्त्रेः कर्माणि कृण्वतः ।	
प्र त्रसदस्युमाविथ त्वमेक इन्नृषाह्य इन्द्र क्षत्राणि वर्धयन्	७ [१९] (८१९)

(३८)

१० श्यावाश्व आवेयः । इन्द्राग्नी । गायत्री ।

यज्ञस्य हि स्थ ऋत्विजा सस्नी वाजेषु कर्मसु । इन्द्राग्नी तस्य बोधतम्	१
तोशासा रथ्यावाना वृत्रहणापरराजिता । इन्द्राग्नी तस्य बोधतम्	२
इदं वां मद्गिरं मध्व धुक्षत्राद्रिभिर्नरैः । इन्द्राग्नी तस्य बोधतम्	३
जुपेथां यज्ञमिष्टये सुतं सोमं सधस्तुती । इन्द्राग्नी आ गतं नरा	४
इमा जुपेथां सर्वना येभिर्हिन्यान्यूहथुः । इन्द्राग्नी आ गतं नरा	५
इमां गायत्रवर्तनिं जुपेथां सुष्टुतिं मम । इन्द्राग्नी आ गतं नरा	६ [२०]
प्रातर्यावभिरा गतं देवेभिर्जेन्यावसू । इन्द्राग्नी सोमपीतये	७
श्यावाश्वस्य सुन्वतो ऽग्नीणां शृणुतं हवम । इन्द्राग्नी सोमपीतये	८
एवा वामह ऊतये यथाहुवन्त मेधिराः । इन्द्राग्नी सोमपीतये	९
आहं सरस्वतीवतो रिन्द्राग्न्योरवां वृणे । याभ्यां गायत्रमुच्यते	१० [२१] (८२२)

(३९)

१० नाभाकः काण्वः । अग्निः । महापङ्क्तिः ।

अग्निर्मस्तोप्यग्मिर्व मग्निमीळा यजध्वै ।

अग्निर्देवाँ अनन्तु न उभे हि विदथे ऋवि रन्तश्चरति दुत्यं । नभन्तामन्युके समे ? (८३०)

न्यग्ने नव्यसा वचस्तनूपु शंसमेपाम् ।
 न्यराती ररावणां विश्वा अर्यो अरातीरितो युञ्छन्त्वामुरो नभन्तामन्यं
 अग्ने मन्मानि तुभ्यं कं घृतं न जुह्व आसनि ।
 स देवेषु प्र चिकिद्धि त्वं ह्यसि पूर्यः शिवो दूतो विवस्वतो नभन्ताम
 तत्तदग्निर्वयो दधे यथायथा कृपणयति ।
 ऊर्जाहुतिर्वसूनां शं च योश्च मयो दधे विश्वस्यै देवहृत्ये नभन्तामन्यं
 स चिकेत सहीयसा ऽग्निश्चित्रेण कर्मणा ।
 स होता शश्वतीनां दक्षिणाभिरभीवृत इनोति च प्रतीव्यं नभन्तामन्यं
 अग्निर्जाता देवानां मग्निर्वेदु मतीनामपीच्यम् ।
 अग्निः स द्रविणोदा अग्निर्द्वारा व्यूर्णते स्वाहुतो नवीयसा नभन्तामन्यं
 अग्निर्देवेषु संवसुः स विश्वु यज्ञियास्वा ।
 स मुदा काव्या पुरु विश्वं भूमेव पुष्यति देवो देवेषु यज्ञियो नभन्ताम
 यो अग्निः सप्तमानुषः श्रितो विश्वेषु सिन्धुषु ।
 तमागन्म त्रिपस्त्यं मन्धातुर्दस्युहन्तम मग्निं यज्ञेषु पूर्यं नभन्तामन्यके स
 अग्निस्त्रीणि त्रिधातू न्या क्षेति विदथा कविः ।
 स त्रीरेकादुशां इह यक्षच्च पिप्रयञ्च नो विप्रो दूतः परिष्कृतो नभन्तामन्यं
 त्वं नो अग्न आयुषु त्वं देवेषु पूर्यं वस्व एकं इरज्यसि ।
 त्वामापः परिष्कृतः परि यन्ति स्वसेतवो नभन्तामन्यके संमे

(४०)

१२ नाभाकः काण्वः । इन्द्राग्नी । महापंक्तिः, २ शकरी, १२ त्रिष्टुप

इन्द्राग्नी युवं सु नः सहन्ता दासथो रयिम् ।
 येन हृव्हा समत्स्वा वीळु चित् साहिपीमह्यग्निर्वनेव वात इन्नभन्तामन्यं
 नहि वां वव्रयामहे ऽथेन्द्रमिद् यजामहे शविष्ठं नृणां नरम् ।
 स नः कदा चिदर्वता गमदा वार्जसातये गमदा मेधसातये नभन्तामन्यं
 ता हि मध्यं भराणां मिन्द्राग्नी अधिक्षितः ।
 न त्वं क्विन्वन्ना कवी पच्छयमाना सखीयते सं धीतमश्रुतं नरा नभन्ताम

- अभ्यर्च नभाकृव दिन्द्राग्नी यजसा गिरा ।
 ययोर्विश्वामिदं जगं द्रियं द्यौः पृथिवी मह्युं परथे विभूतो वसु नभन्तामन्यके संमे ४
- प्र ब्रह्माणि नभाकृव दिन्द्राग्निभ्यामिरज्यत ।
 या सप्तबुधमर्णवं जिह्वारमपोर्णुत इन्द्र ईशान ओजसा नभन्तामन्यके संमे ५
- अपि वृश्च पुराणवद् व्रततेरिव गुष्पितमोजो वासस्य दम्भय ।
 वयं तदस्य संभृतं वस्विन्द्रेण वि भजेमहि नभन्तामन्यके संमे ६ [२४]
- यदिन्द्राग्नी जना इमे विह्वयन्ते तना गिरा ।
 अस्माकेभिर्नृभिर्वयं सासह्याम पृतन्यतो वनुयाम वनुष्यतो नभन्तामन्यके संमे ७
- या नु श्वेताववो द्विव उच्चरांत उप द्युभिः ।
 इन्द्राग्न्योरनु व्रतमुहाना यन्ति सिन्धवो यान् त्सीं बुन्धादमुञ्चतां नभन्तामन्यके संमे ८
- पूर्वीष्ट इन्द्रोपमातयः पूर्वीरुत प्रशस्तयः सूनो हिन्वस्य हरिवः ।
 वस्वो वीरस्यापृचो या नु सार्धन्त नो धियो नभन्तामन्यके संमे ९
- तं शिशीता सुवृक्तिभिस्त्वेथं सत्वानमृग्विर्यम् ।
 उतो नु चिद् य ओजसा शुष्णस्याण्डानि भेदति जेषत् स्वर्वतीरपो नभन्तामन्यके संमे १०
- तं शिशीता स्वध्वरं सत्यं सत्वानमृत्विर्यम् ।
 उतो नु चिद् य ओहत आण्डा शुष्णस्य भेदुत्यज्ञैः स्वर्वतीरपो नभन्तामन्यके संमे ११
- एवेन्द्राग्निभ्यां पितृवन्नवीयो मन्धातुवदङ्गिरस्वदवाचि ।
 त्रिधातुना शर्मणा पातमस्मान् वयं स्याम पतयो रथीणाम् १२ [२५] (८५३)

(४१)

१० नाभाकः काण्वः । वरुणः । मदापञ्क्तिः ।

- अस्मा ऊ पु प्रभूतये वरुणाय मरुत्वो ऽचां विदुष्टरेभ्यः ।
 यो धीता मानुषाणां पश्वो गा इव रक्षति नभन्तामन्यके संमे १
- तमू पु संमना गिरा पितृणां च मन्मभिः ।
 नाभाकस्य प्रशस्तिभिर्यः सिन्धूनामुपोद्वये सप्तस्वसा स मध्यमो नभन्तामन्यके संमे २
- स क्षपः परि पस्वजे न्युसो मायया दधे स विश्वं परि दर्शतः ।
 तस्य वेनीरनु व्रतमुषस्तिस्वो अवर्धयन् नभन्तामन्यके संमे ३ (८५३)

यः ककुभो निधारयः पृथिव्यामधि दर्शतः ।

स माता पूर्य पदं तद् वरुणस्य सप्त्यं स हि गोपा इवेयो नभन्तामन्यके समे ४

यो धर्ता भुवनानां य उस्त्राणामपीच्याद् वेदु नामानि गुह्या ।

स कविः काव्यां पुरु रूपं द्यौरिव पुण्यति नभन्तामन्यके समे ५ [२६]

यस्मिन् विश्वानि काव्यां चक्रे नाभिरेव श्रिता ।

त्रितं जूती सपर्यत व्रजे गावो न संयुजे युजे अश्वो अयुक्षत नभन्तामन्यके समे ६

य आस्वत्कं आशये विश्वां जातान्येषाम् ।

परि धामानि मर्मशद् वरुणस्य पुरो गये विश्वे देवा अनु व्रतं नभन्तामन्यके समे ७

स संमुद्रो अपीच्यस्तुरो द्यामिव रोहति नि यदासु यजुर्दधे ।

स माया अर्चिना पदा ऽस्तृणांन्नाकमारुह नभन्तामन्यके समे ८

यस्य श्वेता विचक्षणा तिस्रो भूमीरधिक्षितः ।

त्रिरुत्तराणि प्रप्रतुर्वरुणस्य ध्रुवं सदुः स सप्तानामिरज्यति नभन्तामन्यके समे ९

यः श्वेतां अधिनिर्णिजश्चक्रे कृष्णो अनु व्रता ।

स धामं पूर्य ममे यः स्कम्भेन वि रोदसी अजो न द्यामधारय नभन्तामन्यके समे १०

[२७] (२१)

(४२)

३ नामाकः काव्यः, अर्चनाना आत्रेयो वा । १-३ वरुणः, ४-६ अश्विनौ । १-३ त्रिष्टुप्, ४-६ अनुष्टुप् ।

अस्तंन्नाद् द्यामसुरो विश्ववेदा अमिमीत वरिमाणं पृथिव्याः ।

आसीद्दुद् विश्वा भुवनानि सम्राड् विश्वेत् तानि वरुणस्य व्रतानि १

एवा वन्दस्व वरुणं ब्रुहन्तं नमस्या धीरममृतस्य गोपाम् ।

स नः शर्मं त्रिवह्यं वि यंसत् पातं नो द्यावापृथिवी उपस्थे २

इमां धियं शिक्षमाणस्य देव क्रतुं दक्षं वरुणं सं शिशाधि ।

ययाति विश्वां दुरिता तरेम सुतर्माणमधि नावं रुहेम ३

आ वां ग्रावाणो अश्विना धीभिर्विप्रा अचुच्यवुः ।

नासत्या सोमपीतये नभन्तामन्यके समे ४

यथा वामत्रिरश्विना गीभिर्विप्रो अजोहवीत् ।

नासत्या सोमपीतये नभन्तामन्यके समे ५

(२१)

एवा वामह्व ऊतये यथाहुवन्त मेधिराः ।
नासत्या सोमपीतये नभन्तामन्यके समे

६ [२८] (८३७)

(४३)

[पद्योऽनुवाकः ॥६॥ सू० ४३-४८]

३३ विरूप आङ्गिरसः । अग्निः । गायत्री ।

इमे विप्रस्य वेधसो ऽग्नेरस्तृतयज्वनः	। गिरः स्तोमांस ईरते	१
अस्मै ते प्रतिहर्यते जातवेदो विचर्यणे	। अग्ने जनामि सुष्टुतिम्	२
आरोका इव घेदहं तिग्मा अग्ने तव त्विषः	। दुन्द्रिर्वनानि वप्सति	३
हरयो धूमकेतवो वार्तजूता उप धाविं	। यतन्ते वृथगग्रयः	४
एते त्ये वृथगग्रय इन्द्रासः समहक्षत	। उपसामिव केतवः	५ [२९]
कृष्णा रजांसि पत्सुतः प्रयाणे जातवेदसः	। अग्निर्यद् रोधति क्षमिं	६
धासिं कृण्वान ओषधीं वृषसद्गग्निर्न वायति	। पुनर्यन् तरुणीरपिं	७
जिह्वाभिरह नन्नम दूर्चिषां जश्नणाभवंन्	। अग्निर्वनेषु रोचते	८
अप्स्वग्ने सधिष्टव सौषधीरनु रुध्यसे	। गर्भे सञ्जायसे पुनः	९
उदग्ने तव तद् घृता दूर्ची रोचत आहुतम्	। निसानं जुहोते मुखे	१० [३०]
उक्षान्नाय वशान्नाय सोमपृष्ठाय वेधसे	। स्तोमैर्विधेसाग्रये	११
उत त्वा नमसा वयं होतवरेण्यक्रतो	। अग्ने समिन्द्रिरीमहे	१२
उत त्वा भृगुवच्छुचे मनुष्वदग्र आहुत	। अङ्गिरस्वद्ध्वामहे	१३
त्वं ह्यग्ने अग्निना विप्रो विप्रेण सन् त्सता	। सखा सख्या समिध्यसे	१४
स त्वं विप्राय द्वाशुषे रविं देहि सहस्रिणाम्	। अग्ने वीरवतीमिषम्	१५ [३१]
अग्ने भ्रातः सहस्कृत रोहिदश्व शुचिव्रत	। इमं स्तोमं जुषस्व मे	१६
उत त्वाग्ने मम स्तुतो वाश्राय प्रतिहर्यते	। गोष्ठं गाव इवाशत	१७
तुभ्यं ता अङ्गिरस्तम विश्वाः सुक्षितयः पृथक्	। अग्ने कामाय येमिरे	१८
अग्निं धीभिर्मनीषिणो मेधिरासो विपश्चितः	। अद्वासद्याय हिन्विरे	१९
तं त्वामज्जेषु वाजिनं तन्वाना अग्ने अध्वरम्	। वह्निं होतारमीळते	२० [३२]
पुरुत्रा हि सदङ्गुसि विशो विश्वा अनु प्रभुः	। समत्सु त्वा हवामहे	२१
तमीळिष्व य आहुतो ऽग्निर्विभ्राजते घृतैः	। इमं नः शृणुवद्ध्वम्	२२
तं त्वा वयं हवामहे शृण्वन्तं जातवेदसम्	। अग्ने शन्तमप द्विषः	२३

विशां राजानमद्भुतमर्ध्यक्षं धर्मणामिमम् । अग्निमीळे स उं श्रवत् २४
अग्निं विश्वायुवेपसं मर्यं न वाजिनं हितम् । सप्तं न वाजयामसि २५ [३३]
घ्नन् मुध्राण्यप द्विषो दहनं रक्षांसि विश्वहां । अग्नें तिग्मेन दीदिहि २६
यं त्वा जनांस इन्धते मनुष्वदङ्गिरस्तम । अग्ने स बोधि मे वचः २७
यदग्ने दिविजा अस्यप्सुजा वा सहस्कृत । तं त्वा गीभिर्हवामहे २८
तुभ्यं वेत्ते जना इमे विश्वाः सुक्षितयः पृथक् । धासिं हिन्वन्त्यत्तवे २९
ते वेदग्ने स्वाध्यो ऽहा विश्वा नृचक्षसः । तरन्तः स्याम दुर्गहां ३० [३४]
अग्निं मन्द्रं पुरुप्रियं शीरं पावकशोचिपम् । हृद्धिर्मन्द्रेभिरीमहे ३१
स त्वमग्ने विभावंसुः सृजन् त्सूर्यो न रश्मिभिः । शर्धन् तमांसि जिघ्रसे ३२
तत्ते सहस्व ईमहे द्वात्रं यन्नोपदस्यति । त्वदग्ने वार्यं वसु ३३ [३५]

(४४)

३० विरूप आङ्गिरसः । अग्निः । गायत्री ।

समिधाग्निं दुवस्यत वृतेर्वाधयतार्तिथिम् । आस्मिन् हव्या जुहोतन १
अग्ने स्तामं जुपस्व मे वर्धस्वानेन मन्मना । प्रति सुक्तानि हर्य नः २
अग्निं द्रुतं पुरो दधे हव्यवाहमुपं ब्रुवे । देवाँ आ सादियादिह ३
उत्ते ब्रुहन्तो अर्चयः समिधानस्य दीदिवः । अग्ने शुक्रास ईरते ४
उपं त्वा जुहोऽमं वृताचीर्यन्तु हर्यत । अग्ने हव्या जुपस्व नः ५ [३६]
मन्द्रं होतारमुत्विजं चित्रभानुं विभावंसुम् । अग्निमीळे स उं श्रवत् ६
प्रतं होतारमीड्यं जुष्टमग्निं कृधिकेतुम् । अध्वराणामभिरियम् ७
जुषाणां अङ्गिरस्तमेमा हव्यान्यानुपक् । अग्ने यज्ञं नय क्रतुथा ८
समिधान उं सन्त्य शुक्रशोच इहा वंह । चिकित्वान् देव्यं जनम् ९
विभं होतारमुद्दुहं धुमकेतुं विभावंसुम् । यज्ञानां केतुमीमहे १० [३७]
अग्ने नि पाहि नस्त्वं प्रति प्न देव रीर्यतः । भिन्धि द्वेषः सहस्कृत ११
अग्निः श्वेतेन मन्मना शुभानस्तन्वंतु स्वाम् । कृविरियेण वावृधे १२
ऊर्जां नपांतुमा हुवे अग्निं पावकशोचिपम् । अस्मिन् यज्ञं स्वध्वर १३
स तो निवमहस्त्वमग्नें शुक्रं शोचिपा । दुधरा संत्सि वृद्धिपि १४

अग्निर्मूर्धा क्विवः कुकुत् पतिः पृथिव्या अयम् । अपां रेतोसि जिन्वति १६
उदग्ने शुच्यस्तव शुक्रा भ्राजन्त ईरते । तव ज्योतीष्यर्चयः १७
ईशिपि वार्यस्य हि द्वात्रस्याग्ने स्वर्पतिः । स्तोता स्यां तव शर्मणि १८
त्वामग्ने मनीषिणस्त्वां हिंन्वन्ति चित्तिभिः । त्वां वर्धन्तु नो गिरः १९
अर्द्धस्य स्वधावतो द्रुतस्य रेभतः सदा । अग्नेः सख्यं वृणीमहे २० [३९]
अग्निः शुचिन्वततमः शुचिर्विप्रः शुचिः कविः । शुचीं रोचत आहुतः २१
उत त्वां धीतयो मम गिरो वर्धन्तु विश्वहा । अग्नें सख्यस्य बोधि नः २२
यदग्ने स्यामहं त्वं त्वं वा घा स्या अहम् । स्युष्टे सत्या इहाशिपः २३
वसुर्वसुपतिर्हि क मस्यग्ने विभावंसुः । स्याम ते सुमतावपि २४
अग्ने धृतव्रताय ते समुद्रायैव सिन्धवः । गिरो वाश्रास ईरते २५ [४०]
युवानं विश्पतिं कविं विश्वादं पुरुवेपसम् । अग्निं शुभामि मन्माभिः २६
यज्ञानां रथ्ये वयं तिग्मजम्भाय वीळवे । स्तोमैरिपेमाग्ने २७
अयमग्ने त्वे अपि जरिता भूतु सन्त्य । तस्मै पावक मृळय २८
धीरो ह्यस्य्यसद् विप्रो न जागृविः सदा । अग्नें वृद्धयसि दधि २९
पुराग्नें दुरितेभ्यः पुरा मृधेभ्यः कवे । प्र ण आयुवसो तिर ३० [४१] (९३०)

(४५)

४२ विशोकः काण्वः । इन्द्रः १ असोन्द्रो । नायवो ।

आ घा ये अग्निमिन्धते स्तृणन्ति बृहिरानुपक् । वेपामिन्द्रो युवा सखा ?
बृहन्निदिधम एषां भूरिं शुस्तं पृथुः स्वरुः । वेपामिन्द्रो युवा सखा २
अयुन्द्र इद् युधा वृतं शूर आजति सत्वाभिः । वेपामिन्द्रो युवा सखा ३
आ बुन्दं वृत्रहा ददे जातः पृच्छद् वि नातरम् । क उग्राः के ह शृण्विरे ४
प्रति त्वा शवसी वदद् गिरावप्सो न योधिपत् । वस्ते शत्रुत्वनाचके ५ [४२]
उत त्वं मपवञ्जृणु यस्ते वष्टि ववाक्षि तत् । यद् वीष्ट्यासि वीष्टु तत् ६
प्रजाजि यात्याजिकृ दिन्द्रः स्वभ्वरुप । रधीतमो रधीनाम् ७
वि पु विश्वा अभिपुत्रो वज्रिन् विष्टुगधा बृह । भवा नः सुश्र्वन्तमः ८
अस्माकं नु रथं पुर इन्द्रः कृणोतु तातये । न वं धुवन्ति धनयः ९
वृज्याम ते परि द्विपो इरं ते शक शवने । गुमेनेदिन्द्र गोमतः १० [४३] (९३०)

शनैश्चिद् यन्तो अद्विवो ऽश्वावन्तः शतग्विनः । विवक्षणा अनेहसः	११
ऊर्ध्वा हि ते दिवेदिवे सहस्रा सूनृता शता । जरितृभ्यो विमंहते	१२
विद्या हि त्वा धनजयमिन्द्र हृळ्हा चिदारुजम् । आदारिणं यथा गयम्	१३
ककुहं चित् त्वा कवे मन्दन्तु धृष्णविन्दवः । आ त्वा पणिं यदीमहे	१४
यस्ते रेवाँ अदाशुरिः प्रममर्षं मवत्तये । तस्य नो वेद् आ भर	१५ [४४]
इम उ त्वा वि चक्षते सखाय इन्द्र सोमिनः । पुष्टावन्तो यथा पशुम्	१६
उत त्वात्रधिं वयं श्रुत्कर्णं सन्तमूतये । दूरादिह हवामहे	१७
यच्छुश्रूया इमं हवं दुर्मर्षं चक्रिया उत । भवैरापिनो अन्तमः	१८
यच्चिद्धि ते अपि व्यथिं जगन्वांसो अमन्महि । गोदा इदिन्द्र बोधि नः	१९
आ त्वा रभं न जित्रयो ररभ्मा शवसस्पते । उश्मसिं त्वा सधस्थ आ	२० [४५]
स्तोत्रमिन्द्राय गायत पुरुनृम्णाय सत्वने । नकिर्यं वृण्वते युधि	२१
अभि त्वा वृषभा सुते सुतं सृजामि पीतये । तृम्पा व्यंशुही मदम्	२२
मा त्वा मूरा अविष्यवो मोपहस्वान् आ दभन् । मार्कीं ब्रह्मद्विषो वनः	२३
इह त्वा गोपरीणसा महे मन्दन्तु राधसे । सरो गौरो यथा पित्र	२४
या वृत्रहा परावति सना नवा च चुच्युवे । ता संसत्सु प्र वोचत	२५ [४६]
अपिचत् क्रद्वुवः सुतमिन्द्रः सहस्रवाहे । अत्रादिदिष्ट पौंस्यम्	२६
सत्यं तत् तुर्वशे यदौ विदानो अह्वावाय्यम् । व्यानद् तुर्वणे शर्मि	२७
तरणिं वो जनानां त्रदं वाजस्य गोमंतः । समानमु प्र शंसिपम्	२८
ऋभुक्षणं न वर्तव उक्थेपु तुष्टयावृधम् । इन्द्रं सोमे सचां सुते	२९
यः कृन्तदिद् वि योन्यं त्रिशोकाय गिरिं पृथुम् । गोभ्यो गातुं निरेतवे	३० [४७]
यद् दधिषे मनस्यासि मन्दानः प्रेदियक्षासि । मा तत् करिन्द्र मृळ्य	३१
दुध्रं चिद्धि त्वावतः कृतं शृण्वे अधि क्षामि । जिगात्विन्द्र ते मनः	३२
तवेद् ताः सुकीर्तयो ऽसंचुत प्रशस्तयः । यदिन्द्र मृळयासि नः	३३
मा न एकस्मिन्नागसि मा द्वयोरुत त्रिषु । वधीर्मा शूर भूरिषु	३४
विभया हि त्वावत उग्रादभिप्रभङ्गिणः । दुस्माद्दहृतीपहः	३५ [४८]
मा सख्युः शूनमा विदे मा पुत्रस्य प्रभूवसो । आवृत्वद् भूतु ते मनः	३६
को नु मर्या अमिथितः सखा सखायमववीत् । जहा को अस्मदीपते	३७
एवारं वृषभा सुते ऽसिन्वन् भूर्यावयः । श्वन्नीव निवता चरन्	३८

आ त एता वंचोयुजा	हरीं गृभ्णे सुमद्रथा	। यदीं ब्रह्मभ्य इद्वदः	३९
भिन्धि विश्वा अप द्विपः	परि वार्धो जही मृधः	। वसुं स्प्राहं तदा भंर	४०
यद्वीळाविन्द्र यत् स्थिरे	यत् पर्शानि पराभृतम्	। वसुं स्प्राहं तदा भंर	४१
यस्य ते विश्वमानुषो	भूरर्कुत्तस्य वेदति	। वसुं स्प्राहं तदा भंर	४२ [४९] (९७२)

[चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ व० २-५४]

(४६)

३३ वशोऽक्षयः । इन्द्रः २१-२४ कानीतः पृथुध्रवाः; २५-२८, ३२ वायुः । गायत्री, १ पादनिचृत्ः
 ५ ककुप्, ७ वृहती, ८ अनुष्टुप्, ९ सतोवृहती, ११-१२ विपरीतोत्तरः प्रगाथः=(वृहती, विपरीता),
 १३ द्विपदा जगती, १४ वृहती पिपीलिकमध्या, १५ ककुम्बकुशिरा, १६ विराट्, १७ जगती,
 १८ उपरिष्टाद् वृहती, १९ वृहती, २० विपमपदा वृहती; २१, २४ पङ्क्तिः; २२ संस्तारपङ्क्तिः;
 २५-२८ प्रगाथः = (वृहती, सतोवृहती), ३० द्विपदा विराट्, ३१ उष्णिक्, ३२ पङ्क्तिः ।

त्वार्वतः पुरुवसो	व्यामिन्द्र प्रणेतः	। स्मसिं स्यातहरीणाम्	१
त्वां हि सत्यमाद्रिवो	विद्म द्वातारमिपाम्	। विद्म द्वातारं रयीणाम्	२
आ यस्य ते महिमानं	शतमूते शतक्रतो	। गीभिर्गुणन्ति क्रार्वः	३
सुनीथो वा स मर्त्यो	यं मरुतो यमयमा	। मित्रः पान्त्यदुर्हः	४
दधानो गोमदश्ववत्	सुवीर्यमाद्रित्यजूत एधते । सदा राया पुंरुम्पुडा		५ [१]

तमिन्द्रं दानमीमहे शवसानमभीर्वम् । इशानं राय इमहे ६

तास्मिन् हि सन्त्यूतयो विश्वा अभीरवः सर्वा ।

तमा वहन्तु सतयः पुरुवसुं मदापु हरयः सुतम् ७

यस्ते मद्रो वरंण्यो य इन्द्र वृत्रहन्तमः ।

य आद्रुदिः स्वानृभिर्भयः पृतनासु वृष्टरः ८

यो वृष्टरो विश्ववार भ्रवाप्यो बाजेप्वान्ति तरुना ।

स नः शविष्ठु सवना वंसो गहि शुमेभु गोमति वृजे ९

गव्यो पु णो यथा पुरा ऽश्वयोत रथया । इन्द्रिन्द्र महेमहे १० [२]

नहि ते धूर राधसो ऽन्ते इन्द्रामि सुवा ।

वृशस्या नो मयवसु चिदद्रिवो धियो बाजेभिर्गाविभ्य ११

य क्रुष्वः भ्राप्यवत्सो विश्वे स वेदु जतिना पुरुष्टुतः ।

ते विश्वे नानुषा पुगन्द्म हवन्ते तद्विषं उतकुचः १२

स नो बाजेप्वजिता पुरुवसुः पुगन्धाता । सुदवा वृत्रहा मुदव १३

- अभि वो वीरमन्धसो मदेपु गाय गिरा महा विचेतसम् ।
 इन्द्रं नाम श्रुत्यं शाकिनं वचो यथा १४
- दुदी रेकर्णस्तन्वे दुर्दिवसु दुर्दिवार्जेषु पुरुहूत वाजिनम् । नूनमथ १५ [३]
- विश्वेषामिरज्यन्तं वसूनां सासह्रांसं चिदस्य वर्षसः । कृपयतो नूनमत्यथ १६
- महः सु वो अरामिषे स्तवामहे मीळहुषे अरंगमाय जग्मथे ।
 यज्ञेभिर्गीर्भिर्विश्वमनुषां मरुता मियक्षसि गार्थे त्वा नमसा गिरा १७
- ये पातर्यन्ते अज्मभिर्गिरीणां स्नुभिरेषाम् ।
 यज्ञं महिष्वणीनां सुन्नं तुविष्वणीनां प्राध्वरे १८
- प्रभङ्गं दुर्मतीनामिन्द्रं शविष्ठा भर । रयिमस्मभ्यं युज्यं चोदयन्मते ज्येष्ठं चोदयन्मते १९
- सन्तितः सुसन्तिरुग्र चित्र चेतिष्ठ सूनृत ।
 प्रासहा सभ्राद् सहुरिं सहन्तं भुज्युं वाजेषु पूर्व्यम् २० [४]
- आ स एतु य ईवदौ अदेवः पूर्तमादुदे ।
 यथा चिद्वशो अश्व्यः पृथुश्रवसि कानीतिःऽस्या व्युष्यादुदे २१
- प्रष्टिं सहस्राश्व्यस्यायुतासन्नमुष्ट्रानां विंशतिं शता ।
 दश श्यावीनां शता दश त्र्यरुषीणां दश गवां सहस्रा २२
- दश श्यावा ऋधद्रयो वीतवारास आशवः । मथ्रा नेमिं नि वावृतुः २३
- दानासः पृथुश्रवसः कानीतस्य सुरार्धसः ।
 रथं हिरण्ययं ददुन्महिष्ठः सूरिरभूद्वर्षिष्ठमकृत श्रवः २४
- आ नो वायो महे तने याहि मखाय पाजसे ।
 वयं हि ते चक्रुमा भूरिं द्वावने सद्यश्चिन्महिं द्वावने २५ [५]
- यो अश्वेभिर्वहते वस्तं उम्नास्त्रिः सप्त सप्ततीनाम् ।
 एभिः सोमेभिः सोमसुद्धिः सोमपा दानाय शुक्रपूतपाः २६
- यो म इमं चिदु त्मनामन्दाच्चित्रं द्वावने ।
 अरद्वे अक्षे नहुषे सुकृत्वानि सुकृत्तराय सुकृतुः २७
- उचथ्येऽवपुषि यः स्वरावृत वायो वृतसाः ।
 अश्वेपितं रजेपितं शुनेपितं प्राज्म तद्विदं नु तत् २८ (१००३)

धं प्रियमिपिरायं पृष्टिं सहस्रासनम् । अश्वानामिन्न वृष्णांम् २९
 गावो न यूथमुप यन्ति वधय उष मा यन्ति वधयः ३०
 १ध यच्चारथे गणे शतमुष्णँ अचिकेदत् । अध श्वितेषु विंशतिं शता ३१
 शतं दासे बल्लूथे विप्रस्तरुक्ष आ ददे ।
 ते ते वायविमे जना मकुन्तीन्द्रगोपा मदन्ति देवगोपाः ३२
 अध स्या योषणा मही प्रतीची वशमश्वयम् । अधिरुक्त्रा वि नीयते ३३ [६] (१००)

(४७)

१८ वित आप्यः । आदित्याः, १४-१८ आदित्योपसः (दुःश्वप्रघ्न) । महापङ्क्तिः ।

महिं वो महतामवो वरुण मित्रं द्वाशुषे । सुकृतयो व ऊतयः १
 यमादित्या अभि ब्रुहो रक्षथा नेमघं नश दनेहसो व ऊतयः २
 विदा देवा अघाना मादित्यासो अपाकृतिम् । सुकृतयो व ऊतयः ३
 ; पक्षा वयो यथोपरि व्युस्मे शर्म यच्छता नेहसो व ऊतयः ४
 व्युस्मे अधि शर्म तत् पक्षा वयो न यन्तन । सुकृतयो व ऊतयः ५
 ; विश्वानि विश्ववेदसो वरुथ्या मनामहे ऽनेहसो व ऊतयः ६
 ; यस्मा अरासत् क्षयं जीवातुं च प्रचेतसः । सुकृतयो व ऊतयः ७
 ; मनोर्विश्वस्य घेद्विम आदित्या राय ईशते ऽनेहसो व ऊतयः ८
 ; परिं णो वृणजन्नघा दुर्गाणि रुथ्यो यथा । सुकृतयो व ऊतयः ९
 ; स्वामेदिन्द्रस्य शर्म ण्यादित्यानामुतावस्य नेहसो व ऊतयः १०
 ; परिहृतेदुना जनो युष्मादत्तस्य वाचति । सुकृतयो व ऊतयः ११ [७]
 देवा अदध्रमाश वो यमादित्या अहेतना नेहसो व ऊतयः १२
 न तं त्रिमं चन त्यजो न द्रासदुभि तं गुरु । सुकृतयो व ऊतयः १३
 यस्मा उ शर्म नुप्रथ आदित्यासो अराध्व मनेहसो व ऊतयः १४
 युष्मे देवा अपि प्मति युध्वन्त इव वमसु । सुकृतयो व ऊतयः १५
 युयं महो न एनसो युयमभोदुरुप्यता नेहसो व ऊतयः १६
 सुकृतयो व ऊतयः १७

अभि वो वीरमन्धसो मद्रेषु गाय गिरा म्हा विचैतसम् ।
 इन्द्रं नाम श्रुत्यं शाकिनं वचो यथा १४
 इदी रेकर्णस्तन्वै दुर्द्विसु दुर्द्विजेषु पुरुहूत वाजिनम् । नूनमथ १५ [३]

विश्वेषामिरज्यन्तं वसूनां सास्रह्णांसं चिदस्य वर्षसः । कुपयतो नूनमत्यथ १६
 महः सु वो अरामिषे स्तवामहे मीळ्हुषे अरंगमाय जग्मये ।

यज्ञभिर्गीभिर्विश्वमनुषां मरुतामियक्षसि गायं त्वा नमसा गिरा १७
 ये पातयन्ते अज्मभिर्गिरीणां स्तुभिरेषाम् ।
 यज्ञं महिष्वणीनां सुन्नं तुविष्वणीनां प्राश्चरे १८

प्रसन्नं वृमतीतामिन्द्रं शविष्ठा भर । रयिमस्मभ्यं युज्यं चोदयन्मते ज्येष्ठं चोदयन्मते १९
 सन्निवः सुसन्नितरुग्र चित्र चेतिष्ठ सूनुत ।
 प्रागता सघ्रात् सहुंसि सहन्तं भुज्युं वाजेषु पूर्यम् २० [५]

आ ग णु य इन्द्रो अश्वः पृतेमोवृद्धे ।
 यथा शिद्रुशो अश्व्यः पृथुश्वसि कान्तिउडस्या व्युष्यावृद्धे २१
 श्रुति मद्रयाश्व्यस्यायुतासन्नमुपूनां विंशतिं श्रुता ।
 इम यथावीनां श्रुता दश त्र्यरुषीणां दश गवां सहस्रा २२

इमं यथाश्वं श्वश्रयो शीतवागस आश्वः । मथा नेमि नि वावृनुः २३
 इमामः पृथुश्वसिः कान्तिरस्य सुगर्धसः ।
 एवं शिद्रुश्वे सुन्महिष्ठः मुर्मिभुद्रविष्ठाकृत श्वः २४
 आ ग वाशो मद्र नि याति सुवायु पार्यम् ।
 एवं शिद्रुश्वे वृता मुर्मि दुधने सुश्रुत्विन्महि दुधने २५ [५]

ए अश्वेनिवर्ते वस्ने इयाश्विः एत मन्तरीनाम । २६
 इति मन्तरीः मेषयुद्धिः मेषया दानाय शुकृतपाः
 एत इति विदु मन्ता मन्तरीश्वे दुधने । २७
 इति मन्तरी मन्तरी मन्तरी मन्तरी मन्तरी मन्तरी २८
 इति मन्तरी मन्तरी मन्तरी मन्तरी मन्तरी मन्तरी २९
 अश्वेनिवर्ते मन्तरी मन्तरी मन्तरी मन्तरी मन्तरी ३०

धं प्रियमिपिरायं पृष्टिं सहस्रांसनम् । अश्वानामिन्न वृष्णाम्	२९
गावो न यूथमुप यन्ति वध्रय उप मा यन्ति वध्रयः	३०
अथ यच्चारथे गुणे ज्ञातमुष्ट्रौ अचिक्रदत् । अथ श्वितेषु विंशतिं शता	३१
ज्ञातं द्वासे वल्बुधे विप्रस्तरुक्ष आ दंष्ट्रे ।	
ते तं वायविमे जना मवृन्तीन्द्रगोपा मदन्ति क्वेवगोपाः	३२
अथ स्या योपणा मही प्रतीची वशमभ्यम । अधिरुक्त्वा वि नीयते	३३ [६] (१००५)

(५१)

१८ त्रित आप्त्यः । आदित्याः, १५-१८ आदित्योपसः (दुःस्वप्न) । महापङ्क्तिः ।

महिं वो महतामवो वरुण मित्रं द्वाशुपे ।

यमादित्या अभि द्रुहो रक्षथा नेमधं नेश दनेहमो व ऊतयः मुऊतयो व ऊतयः १

विदा देवा अघाना मादित्यासो अपाकृतिम् ।

पक्षा वयो यथोपरि व्यस्मे शर्म यच्छता नेहमो व ऊतयः मुऊतयो व ऊतयः २

व्यस्मे अधि शर्म तत् पक्षा वयो न यन्तन ।

विश्वानि विश्ववेदसो वरुथया मनामहे स्नेहमो व ऊतयः मुऊतयो व ऊतयः ३

यस्मा अरांसत् क्षयं जीवातुं च प्रथेतमः ।

मनोर्विश्वस्य वेद्विम आदित्या राय ईशते स्नेहमो व ऊतयः मुऊतयो व ऊतयः ४

परि णो वृणजन्नघा दुर्गाणि रथो यथा ।

स्यामेदिन्द्रस्य शर्म प्पादित्यानांमतापस्य नेहमो व ऊतयः मुऊतयो व ऊतयः ५ [७]

परिद्वेदना जनो यूपमादत्तस्य यायति ।

देवा अदधमाश वो यमादित्या अहेतना नेहमो व ऊतयः मुऊतयो व ऊतयः ६

न तं त्रिमं सुन त्यजो न द्रांसद्रुभि ते गृह ।

यस्मा उ शर्म स्रमपु आदित्यासो अरांश्च स्नेहमो व ऊतयः मुऊतयो व ऊतयः ७

युष्मे देवा अरिं प्नाति युष्पन्त इव वमन्तु ।

युषं भूतो न पन्तो युष्मभोरुत्पयता नेहमो व ऊतयः मुऊतयो व ऊतयः ८

अभि वो वीरमन्धसो मदेषु गाय गिरा महा विचेतसम् ।	
इन्द्रं नाम श्रुत्यं शाकिनं वचो यथा	१४
दृदी रेक्णास्तन्वे दृदिर्वसु दृदिर्वाजेषु पुरुहूत वाजिनम् । नूनमथ	१५ [३]
विश्वेषामिरज्यन्तं वसूनां सासुह्रांसं चिदृस्य वर्षसः । कूपयतो नूनमत्यथ	१६
महः सु वो अरामिषे स्तवामहे मीळ्हुपे अरंगमाय जग्मये ।	
यज्ञेभिर्गीर्भिर्विश्वमनुषां मरुता मियक्षसि गायं त्वा नमसा गिरा	१७
ये पातयन्ते अज्मभिर्गीरीणां स्नुभिरेषाम् ।	
यज्ञं महिष्वणीनां सुभ्रं तुविष्वणीनां प्राध्वरे	१८
प्रभङ्गं दुर्मतीनामिन्द्रं शविष्ठा भर । रयिमस्मभ्यं युज्यं चोदयन्मते	ज्येष्ठं चोदयन्मते १९
सनितः सुसनितरुग्र चित्र चेतिष्ठ सूनृत ।	
प्रासहा सम्राट् सहुरिं सहन्तं भुज्युं वाजेषु पूर्व्यम्	२० [४]
आ स एतु य ईवदाँ अदेवः पूर्तमादुदे ।	
यथा चिद्वशो अश्व्यः पृथुश्रवसि कानीति इऽस्या व्युष्यादुदे	२१
पृष्टिं सहस्राश्वस्यायुतासन्नमुष्ट्रानां विशतिं शता ।	
दश श्यावीनां शता दश त्र्यरुषीणां दश गवां सहस्रा	२२
दश श्यावा ऋधद्रयो वीतवारास आशवः । मथा नेमि नि वावृतुः	२३
दानासः पृथुश्रवसः कानीतस्य सुरार्धसः ।	
रथं हिरण्ययं ददुन्महिष्ठः सूरिरभू द्वर्षिष्ठमकृत श्रवः	२४
आ नो वायो महे तने याहि मखाय पाजसे ।	
वयं हि ते चक्रुमा भूरिं दावने सद्यश्चिन्महिं दावने	२५ [५]
यो अश्वेभिर्वहते वस्तं उसास्त्रिः सप्त सप्ततीनाम् ।	
एभिः सोमेभिः सोमसुद्धिः सोमपा दानाय शुक्रपूतपाः	२६
यो म इमं चिदु त्मना मन्दाच्चित्रं दावने ।	
अरुद्वे अक्षे नहुगे सुकृत्वानि सुकृत्तराय सुकृतुः	२७
उचथ्ये इ वपुषि यः स्वरा द्युत वायो घृतलाः ।	
अश्वेषपितं रजेपितं शुनेपितं प्राज्म तद्विदं नु तत्	२८ (१२३३)

पांम सोमममृता अभूमागन्म ज्योतिरविदाम देवान् ।	
नूनमस्मान् कृणवदरातिः किमु धृतिरमृत मर्त्यस्य	३
नो भव हृद् आ पीत इन्द्रो पितेव सोम सूनवे सुशेवः ।	
खेव सख्य उरुशंस धीरः प्र ण आयुर्जीवसे सोम तारीः	४
मे मा पीता यशस उरुष्यवो रथं न गावः समनाह पर्वसु ।	
मा रक्षन्तु विस्रसंश्चरित्रा दुत मा सामाद्यवयन्त्वन्दवः	५ [११]
ग्निं न मा मथितं सं दिदीपः प्र चक्षय कृणुहि वस्यसो नः ।	
मथा हि ते मदु आ सोम मन्ये रेवां इव प्र चरा पुष्टिमच्छ	६
धिरेण ते मनसा सुतस्य भक्षीमहि पित्र्यस्येव रायः ।	
सोमं राजन् प्र ण आयुषि तारी रहानीव सूर्यो वासराणि	७
सोमं राजन् मृळ्यां नः स्वस्ति तव स्मसि ब्रत्याइस्तस्य विद्धि ।	
अलर्ति दक्ष उत मन्युरिन्द्रो मा नो अर्यो अनुकामं परा दाः	८
वं हि नस्तन्वः सोम गोपा गात्रेगात्रे निपसत्था नृचक्षाः ।	
पत् ते वयं प्रमिनाम ब्रतानि स नो मृळ सुषखा देव वस्यः	९
दूदरेण सख्यां सचेय यो मा न रिष्येन्द्र्यश्व पीतः ।	
अयं यः सोमो न्यधाय्यस्मे तस्मा इन्द्रं प्रतिरभेम्यायुः	१० [१२]
अप त्या अस्थुरानिरा अमीवा निरत्रसन् तमिषीचिरभैषुः	
आ सोमो अस्मा अरुहद् विहाया अगन्म यत्र प्रतिरन्त आयुः	११
यो न इन्द्रः पितरो हृत्सु पीतो ऽमर्त्यो मर्त्या आविवेश ।	
तस्मै सोमाय हविषा विधेम मृळीके अस्य सुमतौ स्याम	१२
त्वं सोम पितृभिः संविदानो ऽनु द्यावापृथिवी आ ततन्थ ।	
तस्मै त इन्द्रो हविषा विधेम वयं स्याम पतयो रयीणाम्	१३
त्रातारो देवा अधि वोचता नो मा नो निद्रा ईशत मोत जल्पिः	
वयं सोमस्य विश्वहं प्रियासः सुवीरांसो विदथमा वदेम ।	१४
त्वं नः सोम विश्वतो वयोधास्त्वं स्वविदा विशा नृचक्षाः ।	
त्वं न इन्द्र ऊतिभिः सजोषाः प्राहि पश्वातादुत वा पुरस्तात्	१५ [१३] (१०३८)

अदितिर्न उरुष्यत्व—दितिः शर्मं यच्छतु ।
 माता मित्रस्य रेवतो ऽर्थम्णो वरुणस्य चा—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १
 यदेवाः शर्मं शरणं यद्भद्रं यदनातुरम् ।
 त्रिधानु यद्वैरुथ्यं तदुस्मासु वि यन्तना—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १०

आदित्या अब् हि ख्यता—धि कूलादिव स्पशः ।
 मूर्त्नियमवतो यथा—नु नो नेपथा सुग—मनेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः ११
 नेह भद्रं रक्षस्विने नावयै नोपया उत ।

गर्वं च भद्रं धिनवे वीराय च भवस्यते ऽनेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १२
 कृत्वायेयंभीच्यं देवासो अस्ति दुष्कृतम् ।

द्विभे मादित्यमाप्य आर अस्मद् वधातना—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १३
 यत्न गोर्षु पुष्पाप्यं यचनास्मे दुहितार्धिवः ।

विषाणु मद्रिमाताया—प्याणु परा वदा—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १४
 विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः ।

विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः ।
 विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १५

विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः ।
 विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १६

विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः ।
 विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १७

विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः ।
 विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १८

(३८)

१० माता मित्रस्य रेवतो ऽर्थम्णो वरुणस्य चा—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १

११ मूर्त्नियमवतो यथा—नु नो नेपथा सुग—मनेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः ११
 १२ गर्वं च भद्रं धिनवे वीराय च भवस्यते ऽनेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १२
 १३ द्विभे मादित्यमाप्य आर अस्मद् वधातना—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १३
 १४ विषाणु मद्रिमाताया—प्याणु परा वदा—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १४
 १५ विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः ।
 १६ विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १६
 १७ विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः ।
 १८ विषाणु मा कृणातो यजे वा दुहितार्धिवः—नेहसो व ऊतयः सुऊतयो व ऊतयः १८

(५०) [२]

१० पुष्टिगुः काण्वः । इन्द्रः । प्रगाथः = (विपमा वृहती, समा सतोवृहती) ।

सु श्रुतं सुरार्धसु मर्ची शकमभिष्टये ।

सुन्वते स्तुवते काम्यं वसुं सहषेणेषु मंहते १

शतानीका हेतयो अस्य दुष्टरा इन्द्रस्य समिषो महीः ।

गिरिर्न भुज्मा मघवत्सु पिन्वते यदी सुता अमन्दिपुः २

दी सुतासु इन्द्रवो ऽभि प्रियममन्दिपुः ।

णपो न धायि सर्वनं म आ वसो दुर्घाड्वोपं द्राशुपे ३

अनेहसं वो हवमानमूतये मध्वः क्षरन्ति धीतयः ।

आ त्वा वसो हवमानासु इन्द्रव उपं स्तोत्रेषु दधिरे ४

रा नः सोमं स्वध्वर इयानो अत्यो न तोशते ।

ते स्वदावन् त्वदन्ति गूर्तयः पौरे छन्दयसे हवम ५ [१६]

प्र वीरमुग्रं विविचिं धनस्पृतं विभूतिं राधसो महः ।

उद्रीव वज्रिन्नवतो वसुत्वना सदा पीपेथ द्राशुपे ६

इन्द्रं नूनं परावति यद् वा पृथिव्यां द्विवि ।

जुजान इन्द्र हरिभिर्महेमत ऋष्व ऋष्वेभिरा गंहि ७

रथिरासो हरयो ये ते अस्त्रिध ओजो वातस्य पिप्रति ।

येभिर्नि दस्युं मनुषो निघोर्षयो येभिः स्वः परीयसे ८

एतावतस्ते वसो विद्यामं शूर नव्यसः ।

यथा प्राव एतंशं कृत्वेषु धने यथा वशं दर्शवजे ९

यथा ऋषे मघवन् मेधे अध्वरे कीर्धनीधि दमनासि ।

यथा गोशर्ये अस्तिपासो अद्रिवो मधि गोत्रं हरिभिर्यम १० [१७] १०५८

(५१) [३]

१० धुष्टिगुः काण्वः । इन्द्रः । प्रगाथः = (विपमा वृहती, समा सतोवृहती) ।

यथा मनो सांवरणौ सोममिन्द्रापिंवः नूतम् ।

नीपातिथौ मघवन् मेधातिथौ पुष्टिगौ धुष्टिगौ सत्वा १ (१०५९)

अथ वालखिल्यम् ।

(४९) [१]

१० प्रस्कण्वः काण्वः । इन्द्रः । प्रगाथः= (विपमा वृहती, समा सतोवृहती) ।

अभि प्र वः सुरार्धस—मिन्द्रमर्चं यथा विदे ।

यो जरितृभ्यो मघवा पुरुवसुः सहस्रेणैव शिक्षति

शतानीकेव प्र जिगाति धृष्णुया हन्ति वृत्राणि द्वाशुषे ।

गिरेरिव प्र रसा अस्य पिन्विरे दत्राणि पुरुभोजसः

आ त्वा सुतास इन्द्वो मदा य इन्द्र गिर्वणः ।

आपो न वञ्चिन्नन्वोक्थं सरः पूणन्ति शूर राधसे

अनेहसं प्रतरणं विवक्षणं मध्वः स्वादिष्ठमीं पिव ।

आ यथा मन्दसानः किरासिं नः प्र क्षुद्रेव त्मना धूपत्

आ नः स्तोममुप द्रव द्वियानो अश्वो न सोतृभिः ।

यं ते स्वधावन् त्वदयन्ति धेनव इन्द्र कण्वेषु रातयः

उग्रं न वीरं नमसोप सेदिम विभूतिमक्षितावसुम् ।

उद्रीव वञ्चिन्नवतो न सिञ्चते क्षरन्तीन्द्र धीतयः

यद्ध नूनं यद्वा यज्ञे यद्वा पृथिव्यामार्थि ।

अतो नो यज्ञमाशुभिर्महेमत उग्र उग्रेभिरा गहि

अजिरासो हरयो ये त आशवो वाता इव प्रसक्षिणः ।

येभिरपत्यं मनुषः परीयसे येभिविश्वं स्वर्हंशे

एतावतस्त ईमह इन्द्र सुन्नस्य गोमंतः ।

यथा प्रावो मववन् मेध्यातिथिं यथा नीपातिथिं धने

यथा कण्वे मववन् त्रसदस्यवि यथा प्रक्थे दशवजे ।

यथा गोशर्यं असनोः क्रजिश्वनीन्द्र गोमन्द्रिरण्यवत्

१० [१५]

यस्य त्वमिन्द्र स्तोमेषु चाकनो वाजे वाजिच्छतक्रतो ।

तं त्वा वयं सुदुर्घामिव गोदुहो जुहुमसिं श्रवस्यवः ४

नो द्रुता स नः पिता महां उग्र ईशानकृत् ।

गामन्नग्रो मघवां पुरुवसु—गौरश्वस्य प्र दातु नः ५ [२०]

यस्मै त्वं वंसो द्रुनाय महसे स रायस्पोषमिन्वति ।

वसूयवो वसुपतिं शतक्रतुं स्तोमैरिन्द्रं हवामहे ६

हा चंन प्र चुच्छस्यु—भे नि पांसि जन्मनी ।

यादित्य हवनं त इन्द्रिय—मा तस्थावमृतं द्विवि ७

यस्मै त्वं मघवन्निन्द्र गिर्वणः शिक्षो शिक्षसि द्वाशुपे ।

अस्माकं गिर उत सुप्सुतिं वंसो कण्ववच्छृणुधी हवाम् ८

स्तावि मन्म पूर्यं ब्रह्मेन्द्राय वोचत ।

किं तस्य बृहतीरनुपत स्तोतुमेषा असृक्षत ९

समिन्द्रो रायो बृहतीरधूनुत सं क्षोणी समु सूर्यम् ।

सं शुक्रासः शुच्यः सं गवांशिरः सोमा इन्द्रममन्दिपुः १० [२१] (१०७८)

(५३) [५]

८ मेध्यः काण्वः । इन्द्रः । प्रगाथः = (विपना वृहती, समा सतोवृहती) ।

मं त्वा मघोनां ज्येष्ठं च वृषभाणाम् ।

भेत्तमं मघवन्निन्द्र गोविदु—मीशानं राय ईमहे १

य आयुं कुत्समतिथिगवमर्दयो वावृधानो द्विवेदिवे ।

तं त्वा वयं हर्यश्वं शतक्रतुं वाजयन्तो हवामहे २

। नो विश्वेषां रसुं मध्वः सिञ्चन्त्वद्रथः ।

परावतिं सुन्विरे जनेष्व्वा ये अवावतीन्द्रवः ३

विश्व्वा द्वेषांसि जहि चाव चा कृषि विश्वं सन्वन्त्वा वसु ।

शीष्टेषु चित्ते मद्रिरासो अंशवो यत्रा तोमस्य तुमसि ४ [२२]

इ नेदीप एदिहि मितमंधाभिरुतिभिः ।

। शंतम शंतमाभिरभिष्टिभि—रा स्वापे स्वापिभिः ५ (१०८३)

पापिद्वाणः प्रस्कण्वं समसादथ च्छयानं जित्रिमुन्द्रितम् ।

सहस्राण्यासिपासद् गवामृषिस्त्वोतो दस्यधे वृकः

य उक्थेमिर्न विन्धते चिकिच्य कृषिचोदनः ।

इन्द्रं तमच्छा ववृ नव्यस्या मृत्य रियन्तं न भोजसे

यस्मा अर्कं सप्तशीर्षाणमानुचु स्त्रिधातुमुत्तमे पदे ।

स त्विमा विश्वा भुवनानि चिक्रवृ दादिर्जनिष्ट पौंस्यम्

यो नो दाता वसूना मिन्द्रं तं हूमहे वयम् ।

विद्वा ह्यस्य सुमतिं नवीयसीं गमेम गोमति वजे

यस्मै त्वं वंसो दानाय शिक्षसि स रायस्पोपमश्रुते ।

तं त्वा वयं मघवन्निन्द्र गिर्वणः सुतार्वन्तो हवामहे

कदा चन स्तरीरसि नेन्द्र सश्वसि वाशुपे ।

उपोपेन्नु मघवन् भूय इन्नु ते दानं देवस्य पृच्यते

प्र यो ननक्षे अभ्योजसा क्रिवि वधैः शुष्णं निघोपयन् ।

यदेदस्तम्भीत् प्रथयन्नमं दिव मादिर्जनिष्ट पार्थिवः

यस्यायं विश्व आर्यो दासः शेवाधिपा अरिः ।

तिरश्चिदुर्ये रुशमि पवीरवि तुभ्येत् सो अज्यते रयिः

तुरण्यवो मधुमन्तं वृतश्रुतं विप्रासो अर्कमानुचुः ।

अस्मे रयिः पंप्रथे वृष्ण्यं शवो ऽस्मे सुवानास इन्द्रवः

(५२) [४]

१० आयुः काण्वः । इन्द्रः । प्रगाथः = (विपमा बृहती, समा सतोबृहती) ।

यथा मनौ विवस्वति सोमं शक्रापिबः सुतम् ।

यथा त्रिते छन्द इन्द्र जुजोपस्या यौ मादयसे सचा

पृषधे मेधेयं मातरिश्वनी न्द्र सुवाने अमन्दथाः ।

यथा सोमं दशशिष्टे दशोण्ये स्यूमरश्मावृज्जनासि

य उक्था केवला वृधे यः सोमं धृषितापिबत् ।

यस्मै विष्णुस्त्रीणि पदा विचक्रम उप मित्रस्य धर्मभिः

- यस्य त्वमिन्द्र स्तोमेषु चाकनो वाजे वाजिच्छतक्रतो ।
 तं त्वा वयं सुदुर्घामिव गोदुर्हो जुहूमसि श्रवस्यवः ४
- । नो ज्ञाता स नः पिता महो उग्र ईशानकृत ।
 यामन्नग्रो मघवा पुरुवसु गौरिश्वस्य प्र दातु नः ५ [२०]
- यस्मै त्वं वंसो ज्ञानाय मंहसे स रायस्पोषमिन्वति ।
 वसूयवो वसुपति शतक्रतुं स्तोमैरिन्द्रं हवामहे ६
- दा चतन प्र युच्छस्युभे नि पासि जन्मनी ।
 रीयादित्य हवनं त इन्द्रियमा तस्थावमृतं द्विवि ७
- यस्मै त्वं मघवन्निन्द्र गिर्वणः शिक्षो शिक्षसि ज्ञाशुषे ।
 अस्माकं गिर उत सुष्टुतिं वंसो कण्ववच्छृणुधी हवम् ८
- स्तावि मन्म पूर्यं ब्रह्मेन्द्राय वोचत ।
 वीर्यतस्य बृहतीरधूत स्तोतुर्मेधा असृक्षत ९
- समिन्द्रो रायो बृहतीरधूत सं क्षोणी समु सूर्यम् ।
 सं शुक्रासः शुचयः सं गवांशिरः सोमा इन्द्रममन्दिपुः १० [२१] (१०७८)

(५३) [५]

८ मेध्यः काण्वः । इन्द्रः । प्रगाथः = (विषमा वृहती, समा सतोवृहती) ।

- एमं त्वा मघोनां ज्वेष्टं च वृषभाणाम् ।
 भेत्तमं मघवन्निन्द्र गोविदमीशानं राय ईमहे १
- य आयुं कुत्समतिथिग्वमर्दयो वावृधानो द्विवेदिवे ।
 तं त्वा वयं हर्यश्वं शतक्रतुं वाजयन्तो हवामहे २
- । नो विश्वेषां रसं मध्वः सिञ्चन्त्वद्रयः ।
 परावतिं सुन्विरे जनेष्व्वा ये अर्वावतीन्द्रवः ३
- विश्वा द्वेषांसि जहि चाव चा कृधि विश्वे सन्वन्त्वा वसु ।
 शीष्टेषु चित्ते मदिरासो अंशवो यत्रा तोमस्य तुम्पासि ४ [२२]
- । न्द्र नेदीय एदिहि सितमेधाभिरुतिभिः ।
 ।। शंतम शंतमाभिरभिष्टिभि रा स्वापे स्वापिभिः ५ (१०८३)

पापद्वाणः प्रस्कृण्वं समसादय च्छयानं जित्रिमुद्धितम् ।

५२

सहस्राण्यसिपासद् गवामृषि स्त्वोतो दस्यवे वृकः

२

तं

य उक्थेभिर्न विन्धते चिकिद्य कृपिचोर्दनः ।

यो नो

इन्द्रं तमच्छा वदु नव्यस्या मृत्य रिप्यन्तं न भोजसे

३

या

यस्मा अर्कं सप्तशीर्षाणमानुचु स्त्रिधातुमुत्तमे पदे ।

यस्मै

स त्विमा विश्वा भुवनानि चिक्रदु दादिर्जनिष्ट पौंस्यम्

४

युद्ध

यो नो दाता वसूना मिन्द्रं तं हूमेहे वयम् ।

कदा चन

विद्वा ह्यस्य सुमतिं नवीयसीं गमेम गोमति व्रजे

५ [१८]

युद्ध

यस्मै त्वं वंसो दानाय शिक्षसि स रायस्पोषमश्रुते ।

यस्मै

तं त्वा वयं मघवन्निन्द्र गिर्वणः सुतावन्तो हवामहे

६

युद्ध

कदा चन स्तरीरसि नेन्द्रं सश्वसि दाशुषे ।

अस्तावि

उपोपेन्नु मघवन् भूय इन्नु ते दानं देवस्य पृच्यते

७

प्र यो ननक्षे अभ्योजसा क्रिविं वधैः शुष्णं निघोषयन् ।

सं

यदेदस्तम्भीत् प्रथयन्नमूं दिव मादिर्जनिष्ट पार्थिवः

८

यस्यायं विश्व आर्यो दासः शेवाधिपा अरिः ।

तिरश्चिदुर्ये रुशमि पवीरवि तुभ्येत् सो अज्यते रायिः

९

तुरण्यवो मधुमन्तं वृत्श्रुतं विप्रासो अर्कमानुचुः ।

युद्धं त्वा

अस्मे रायिः पंप्रथे वृष्णयं शवो ऽस्मे सुवानास इन्द्रवः

१० [१९]

युद्धं त्वा

(५२) [४]

१० आयुः काण्वः । इन्द्रः । प्रगाथः = (विषमा वृहती, समा सतोवृहती) ।

यथा मनौ विवस्वति सोमं शक्रापिबः सुतम् ।

यथा त्रिते छन्द इन्द्र जुजोषस्या यौ मादयसे सचा

पृषधे मेध्ये मातरिष्वनीन्द्र सुवाने अमन्दथाः ।

यथा सोमं दशशिप्रे दशोण्ये स्यूमरश्मावृजूनासि

१

२

य उक्था केवला वृधे यः सोमं धृषितापिबत् ।

यस्मै विष्णुस्त्रीणि पदा विचक्रुम उप मित्रस्य धर्मभिः

३

इन्द्रं नवीय

या शोतम्

अ० ६

यस्य त्वमिन्द्र स्तोमेषु चाकनो वाजे वाजिञ्छतक्रतो ।
 तं त्वा वयं सुदुर्घामिव गोदुहो जुहुमसिं भवस्यवः
 नो वृता स नः पिता महो उग्र ईशानकृत् ।
 यामनुग्रो मघवा पुरुवसु गोरिर्श्वस्य प्र दातु नः

४

५ [२०]

६

७

८

९

१० [२?] (१०७८)

(५३) [५]

८ मध्यः काण्वः । इन्द्रः । प्रगाथः = (विषमा वृद्धता, समा सतांशुद्धता) ।

१० मं त्वा मघोनां ज्येष्ठं च वृषभारणाम् ।
 भेत्तमं मघवन्निन्द्र गोविदुमीशानं राय ईमहे
 य आयुं कुत्समतिथिगवमर्दयो वावृधानो द्विवेदिवे ।
 तं त्वा वयं हर्यश्वं शतक्रतुं वाजयन्तो हवामहे

१

२

३

४ [२२]

५

(१०८३)

११ नो विश्वेषां रसं मध्वः सिञ्चन्वद्रयः ।
 पृगवतिं हुन्विरे जनेष्वा ये अर्वावतीन्द्रवः
 विश्वा द्वेषांसि जहि चाव चा कुधि विश्वं तन्वन्त्वा वसु ।
 शीष्टेषु चित्ते नदिरासो अंशवो यत्रा सोमस्य तुभ्यसि
 नेदीय एदिहि मितमेधाभिरुतिभिः ।
 शान्तं शान्तमाभिरभिष्टिभिः रा स्वापि स्वापिभिः

आजितुरं सर्पति विश्वचर्षणिं कृधि प्रजास्वामंगम् ।
 प्र मूर्तिग शर्चीभिर्ये तं उक्थिनः क्रतुं पुनत आनुषक्
 न्त साधिष्ठोऽवसे ते स्याम भरेषु ते ।
 पं होत्राभिरुत देवहूतिभिः ससवांसो मनामहे
 अहं हि ते हरिषो ब्रह्म वाजयु—राजिं यामि सद्गोतिभिः ।
 त्वामिदेव तममे समंश्चयु—गन्धुरग्रे मथीनाम्

६
 ७
 ८ [२३] (१५)

(५३) [३]

इ मनामहेत्या काव्यः । इन्द्रः, ३-३ विश्व देवाः । प्रजायः = (विपमा बृहती, समा सतोपुषोः) ।

न त इन्द्र गेर्षो गीभिर्गुणन्ति कारवः ।
 योमेनु क्रतोमान्न वृथुवृत्तं पीगसो नक्षन् धीतिभिः
 नरन्व इत्यमये मुह्यन्त्या येषां सुतेषु मन्दसि ।
 नरा नरं जमदो यथा कृश एवाग्ने इन्द्र मरुत्व
 न न विन्व सुवोरयो देवयो गन्तवोपे नः
 यथा नरा जमदो यथा मम उद्वृण्वन्तु मुहता क्वम
 इत विन्वुःके न सन्व—व्यवन्तु सुत विन्वयः ।
 न नरा नरा जमदो यथा मम उद्वृण्वन्तु मुहता क्वम

१
 २
 ३
 ४ [२४]

इन्द्रः नरा जमदो यथा मम उद्वृण्वन्तु मुहता क्वम ।
 न नरा नरा जमदो यथा मम उद्वृण्वन्तु मुहता क्वम ।
 न नरा नरा जमदो यथा मम उद्वृण्वन्तु मुहता क्वम ।
 न नरा नरा जमदो यथा मम उद्वृण्वन्तु मुहता क्वम ।
 न नरा नरा जमदो यथा मम उद्वृण्वन्तु मुहता क्वम ।
 न नरा नरा जमदो यथा मम उद्वृण्वन्तु मुहता क्वम ।

५
 ६
 ७
 ८ [२५]

शुभ्रिः
 शतं
 शतं
 शतं
 शतं
 शतं
 शतं

शतं
 शतं
 शतं
 शतं
 शतं
 शतं

शतं
 शतं
 शतं
 शतं
 शतं
 शतं

(५५) [७]

५ कुशः काण्वः । इन्द्रः, प्रस्कण्वश्च । गायत्री, ३, ५ अतुष्टुप् ।

भूरीदिन्द्रस्य वीर्यं	व्यख्यमभ्यारयति । राधस्ते दस्यवे वृक	१
शतं श्वेतासं उक्षणो	द्विवि तारो न रोचन्ते । मुह्यो दिवं न तस्तभुः	२
शतं वेणुञ्छतं शुनः	शतं चर्मीणि म्लानानि ।	
शतं मे बल्वजस्तुका	अरुषीणां चतुःशतम्	३
सुदेवाः स्थं काण्वायना	वयोवयो विचरन्तः । अश्वसो न चङ्गमत	४
आदित् सप्तस्य चर्किर	न्नानूनस्य महि श्रवः ।	
श्यावीरतिध्वसन् पथ	श्चक्षुषा च न संनशे	५ [२६] (१७९९)

(५६) [८]

५ पुषधः काण्वः । इन्द्रः, प्रस्कण्वश्च ५ अग्निस्वयं । गायत्री, ५ पङ्क्तिः ।

प्रति ते दस्यवे वृक	राधो अदृश्यह्यम । द्यौर्न प्रथिना शवः	१
दश मह्यं पौतक्रतः	सहस्रा दस्यवे वृकः । नित्याद्रायो अमंहत	२
शतं मे गर्दुभानां	शतमूणीवतीनाम् । शतं द्रासां अति स्रजः	३
तन्नो अपि प्राणीयत	पूतक्रतायै व्यक्ता । अश्वानामिन्न यूथ्याम्	४
अचेत्यग्निश्चिकित्	ह्व्यवाट् स सुमद्रथः ।	
अग्निः शुक्रेण शोचिषा	बृहत् सूर्यो अरोचत द्विवि सूर्यो अरोचत	५ [२७] (११०८)

(५७) [९]

५ मेध्यः काण्वः । अश्विनौ । त्रिष्टुप् ।

युवं देवा क्रतुना पूर्येण	युक्ता रथेन तविषं यजत्रा ।	
आगच्छतं नासत्या	शर्चीभिर्दिं तृतीयं सर्वं पिवाथः	१
युवां देवाश्चय एकादशासः	सत्याः सत्यस्य दृशे पुरस्तात् ।	
अस्माकं यज्ञं सर्वं जुषाणा	पातं सोममश्विना दीर्यग्री	२
पनायं तदश्विना कृतं वां	वृषभो द्विवो रजसः पृथिव्याः ।	
सहस्रं शंसा उत ये गविष्यौ	सर्वो इत् तौ उर्ष याता पियथै	३

(११०९)

यं वां भागो निहितो यजत्रे—मा गिरो नासत्योप यातम् ।
वतं सोमं मधुमन्तमस्मे प्र वृश्व्वांसमवतं शचीभिः

४ [२८] (११००)

(५८) [१०]

३ मेध्यः काण्वः । विश्वे देवाः, १ ऋत्विजो वा । त्रिष्टुप् ।

ऋत्विजो बहुधा कल्पयन्तः सचेतसो यज्ञमिमं वहन्ति ।

अनूचानो ब्राह्मणो युक्त आसीत् का स्वित् तत्र यजमानस्य संवित् १

एवाग्निर्बहुधा समिद्ध एकः सूर्यो विश्वमनु प्रभूतः ।

कैवोपाः सर्वमिदं वि भा—त्येकं वा इदं वि बभूव सर्वम् २

गोतिष्मन्तं केतुमन्तं त्रिचक्रं सुखं रथं सुपदं भूरिवारम् ।

चामघ्ना यस्य योगेऽधिजज्ञे तं वां हुवे अतिं रिक्तं पिबन्धै ३ [२९] (११११)

(५९) [११]

७ सुपर्णः काण्वः । इन्द्रावरुणौ । जगती ।

पानिं वां भागधेयानि सिंस्रत् इन्द्रावरुणा प्र महे सुतेषु वाम् ।

तेयज्ञे ह सर्वना भुरण्यथो यत् सुन्वते यजमानाय शिक्षथः १

ष्विध्वरीरोपधीराप आस्ता—मिन्द्रावरुणा महिमानमाशत ।

सिंस्रतू रजसः पारे अध्वनो ययोः शत्रुर्नकिरादेव ओहते २

स्य तदिन्द्रावरुणा कृशस्य वां मध्वं ऊर्मिं दुहते सप्त वाणीः ।

भिर्दृश्व्वांसमवतं शुभस्पती यो वामदधो अभि पाति चित्तिभिः ३

तुप्रुपः सौम्या जीरदानवः सप्त स्वसारः सदन ऋतस्य ।

ह वामिन्द्रावरुणा घृतश्रुत—स्ताभिर्धत्तं यजमानाय शिक्षतम् ४ [३०]

वोचाम महते सौभगाय सत्यं त्वेषाभ्यां महिमानमिन्द्रियम् ।

स्मान् त्विन्द्रावरुणा घृतश्रुत—स्त्रिभिः साप्तेभिरवतं शुभस्पती ५

द्रावरुणा यदृपिभ्यो मनीषां वाचो मतिं श्रुतमदत्तमग्रे ।

नि स्थानान्यसृजन्त धीरा यज्ञं तन्वानास्तपसाभ्यंपश्यम् ६

द्रावरुणा सौमनसमदत्तं रायस्पोषं यजमानेषु धत्तम् ।

तां पुष्टिं भूतिमस्मासु धत्तं दीर्वायुत्वाय प्र तिरतं न आयुः ७ [३१] (१११८)

॥ इति वालखिल्यं समाप्तम् ॥

अग्र
आ

अग्ने
मन्द्रो

त्वमित
त्वां

यथा

एवा देह
मा

पाहि नो
पाहि

पाहि

आ नो

रास्त्रा च
येन

स त्वं
शिशानो
तिग्मा अस्

२० भर्गः प्रागाथः । अग्निः । प्रागाथः = (विषमा वृद्धती, समा सतोवृद्धती) ।

अग्र आ याह्यग्निभिर्होतारं त्वा वृणीमहे ।
आ त्वामनक्तु प्रयता हविष्मती यजिष्ठं बर्हिशासदे

अच्छा हि त्वा सहसः सूनो अङ्गिरः सुचश्वरन्त्वध्वरे ।
ऊर्जो नपातं घृतकेशमीमहे ऽग्निं यज्ञेषु पूर्व्वम्

अग्ने क्विवेधा असि होता पावक यक्ष्यः ।
मन्द्रो यजिष्ठो अध्वरेष्वीड्यो विप्रेभिः शुक्र मन्मभिः

अद्रोघमा वहोशतो यविष्म्य देवाँ अजस्र वीतये ।
अभि प्रयांसि सुधिता वसो गहि मन्दस्व धीतिभिर्हितः

त्वमित्त्प्रथार्था अस्यग्ने ज्ञातर्कृतस्कविः ।
त्वां विप्रांसः समिधान दीदिव आ विवासन्ति वेधसः

शोचां शोचिष्ठ दीद्विहि विशे मयो रास्वं स्तोत्रे महौ असि ।
देवानां शर्मन् मम सन्तु सुरयः शत्रूपाहः स्वग्रयः

यथा चिद् वृद्धमतसमग्ने संजूर्वसि क्षमि ।
एवा दह मित्रमहो यो अस्मधुग् दुर्मन्मा कश्च वेनति

मा नो मर्ताय रिपवे रक्षस्विने मायशसाय रीरधः ।
असंधन्दिस्तराणिभिर्यविष्म्य शिवेभिः पाहि पापुभिः

पाहि नो अग्र एकया पात्युत द्वितीयया ।
पाहि गीभिस्तिनृभिरूर्जा पते पाहि चतनृभिर्वसो

पाहि विश्वस्माद्दक्षसो अराव्णः प्र स्म राजेषु नोऽय ।
त्वामिन्द्रि नेदिष्ठं देवतातय आपि नक्षांमहे वृधे

आ नो अग्ने वयोवृधं रुचिं पावक शस्वम् ।
रास्या च न उपमाते पुरुस्पृहं तुनीती स्वयंशक्तम

येन वंसां पृतानाम् शर्धन् स्तरन्तो अयं अग्निर्मा ।
स त्वं नो वर्ध प्रयसा शचीनसो जिन्या धियो रभुविदः

शिशानो पुषभो यथाग्निः शुक्ले शर्विष्व ।
विभ्वा अस्य हनयो न प्रकिपुषं नृगन्तः नहंसो पदः

१

२

३

४

५ [३२]

६

७

८

९

१० [३३]

११

१२

१३

नृहि ते अग्ने वृषभ प्रतिधृषे जम्भासो यद्वितिष्ठसे । स त्वं नो होतः सुहुतं हविष्कृधि वंस्वा नो वार्या पुरु	१४
शेषे वनेषु मात्रोः सं त्वा मर्तास इन्धते । अतन्द्रो हुव्या वहसि हविष्कृत आदिद् देवेषु राजसि	१५ [३४]
सप्त होतारस्तमिदीळते त्वा ऽग्ने सुत्यजमह्वयम् । भिनत्स्याद्विं तर्पसा वि शोचिषा प्राग्ने तिष्ठ जनों अति	१६
अग्निर्मग्निं वो अधिगुं हुवेम वृक्तवर्हिषः । अग्निं हितग्रयसः शश्वतीप्वा ऽऽ होतारं चर्षणीनाम्	१७
केतेन शर्मन् त्सचते सुपामण्यग्ने तुभ्यं चिकित्वना । इपण्यया नः पुरुषपमा भर वाजं नेदिष्ठमूतये	१८
अग्ने जरितर्विस्पति स्तेपानो देव रक्षसः । अप्रोषिवान् गृहपतिर्महो असि दिवस्प्रायुर्दुरोणयुः	१९
मा नो रक्ष आ वंशीदावृणीवसो मा यातुर्यातुमावताम् । परोगव्युत्यनिरामप क्षुधमग्ने सेध रक्षस्विनः	२० [३५] (१११)

(६१)

१८ मर्गः प्रागाथः । इन्द्रः । प्रगाथः = (विपमा वृहती, समा सतीवृहती,) १७ शंकुमती ।

उभयं शृणवच्च न इन्द्रो अर्वागिदं वचः । मत्राच्या मघवा सोमपीतये धिया शविष्ठ आ गमत	१
तं हि स्वराजं वृषभं तमोजसं धिपणे निष्ठतक्षतुः । उतोप्रमानो प्रथमो नि पीदसि सोमकामं हि ते मनः	२
आ वृषस्व पुढ्वसो मुतस्येन्द्रान्धसः । विज्ञा हि त्वा हरिवः पुत्सु सामहि मधृष्टं चिद् दधुष्यणिम्	३
अप्रामिसत्य मघवन् तथेदसं दिन्द्र कृत्वा यथा वशाः । मनेम वाजं तव शिथिन्नवसा मश्रु चिद्यन्तो अदिवः	४
शरव्युदेषु शचीपत् इन्द्र विश्वाभिद्धतिभिः । भग्नं न हि त्वा युगमं वमुविद् मनु शर चर्गममि	५ [३६] (१११)

पौरो अश्वस्य पुरुकृद् गवाम्—स्युत्सो देव हिरण्ययः । नकिर्हि दानं परिमर्धिषत् त्वे यद्यद्यामि तदा भर	६
त्वं होहि चेरवे विदा भगं वसुत्तये । उद् वावृषस्व मघवन् गविष्टय उदिन्द्राश्वमिष्टये	७
त्वं पुरु सहस्राणि शतानि च यूथा वानाय मंहसे । आ पुरंदुरं चक्रुम विप्रवचस इन्द्रं गायन्तोऽवसे	८
अविप्रो वा यदविध द्विषो वेन्द्र ते वचः । स प्र ममन्दत् त्वाया शतक्रतो प्राचांमन्यो अहंसन	९
उग्रवाहुर्भ्रक्षकृत्वा पुरंदुरो यदि मे शृणुवद्धर्मम् । वसूयवो वसुपतिं शतक्रतुं स्तोमैरिन्द्रं हवामहे	१० [३७]
न पापासो मनामहे नारायासो न जल्हवः । यदिन्विन्द्रं वृषणं सचा सुते सरवायं कृणवामहे	११
उग्रं युयुज्म प्रतनासु सासहि मृणकातिमदाभ्यम् । वेदा भूमं चित् सनिता रथीतमो वाजिनं यमिदु नशात्	१२
यत इन्द्र भयामहे ततो नो अभयं कृधि । मघवञ्छग्धि तव तन्न ऊतिभिर्वि द्विषो वि मृधो जहि	१३
त्वं हि राधस्पते राधसो महः क्षयस्यासि विधतः । तं त्वा वयं मघवन्निन्द्र गिर्वणः सुतावन्तो हवामहे	१४
इन्द्रः स्पञ्जुत वृत्रहा परस्पा नो वरेण्यः । स नो रक्षिषच्चरमं स मध्यमं स पश्चात् पातु नः पुरः	१५ [३८]
त्वं नः पश्चादधरादुत्तरात् पुर इन्द्र नि पाहि विश्वतः । अरे अस्मत् कृणुहि दैव्यं भयमारे हेतीरदेवीः	१६
अद्याद्या श्वःश्व इन्द्र त्रास्व परे च नः । विश्वा च नो जरितृन् त्सात्पते अहा दिवा नक्तं च रक्षिषः	१७
प्रभङ्गी शूरो मघवा तुवीमघः समिंश्लो उर्याय कम् । उभा ते ब्राह्म वृषणा शतक्रतो नि या वज्रं निमिक्षतुः	१८ [३९] (११५३)

(६२)

१२ प्रगाथो घौरः काण्वः । इन्द्रः । पङ्क्तिः, ७-९ बृहती ।

प्रो अस्मा उपस्तुतिं भरता यज्जुजोषति ।	
उक्थैरिन्द्रस्य माहिं वयो वर्धन्ति सोमिनो भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	१
अयुजो असमो नृभिरेकः कृष्ठीरयास्यः ।	
पूर्वीरति प्र वावृधे विश्वा जातान्योजसा भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	२
अहितेन चिदर्वता जीरदानुः सिधासति ।	
प्रवाच्यामिन्द्र तत् तव वीर्याणि करिष्यतो भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	३
आ याहि कृणवाम त इन्द्र ब्रह्माणि वर्धना ।	
येभिः शविष्ठ चाकनो भद्रमिह श्रवस्यते भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	४
धृपतश्चिद् धृपन्मनः कृणोषीन्द्र यत् त्वम् ।	
तीवैः सोमैः सपर्यतो नमोभिः प्रतिभूर्यतो भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	५
अव चष्ट ऋचीपमो स्वताँ इव मानुषः ।	
जुद्धी दक्षस्य सोमिनः सखायं कृणुते युजं भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	६ [४०]

विश्वे त इन्द्र वीर्यं देवा अनु क्रतुं ददुः ।	
भुवो विश्वस्य गोपतिः पुरुष्टुत भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	७
गृणे तदिन्द्र ते शव उपमं देवतातये ।	
यद्धंसि वृत्रमौजसा शचीपते भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	८
समनेव वपुष्यतः कृणवन्मानुषा युगा ।	
विदे तदिन्द्रश्चेतन्नमर्ध श्रुतो भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	९
उज्जातामिन्द्र ते शव उत त्वामुत् तव क्रतुम् ।	
भूरिगो भूरि वावृधुर्मववन् तव शर्मणि भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	१०
अहं च त्वं च वृत्रहन्त्सं युज्याव सनिभ्य आ ।	
अरातीवा चिदद्विवो ऽनु नौ शूर मंसते भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	११
मुख्यमिद् वा उ तं वयमिन्द्रं स्तवाम नानृतम् ।	
महो अमुन्वतो वयो भूरि ज्योतीषि मुन्वतो भद्रा इन्द्रस्य रातयः ।	१२ [४१]

(६३)

१२ प्रगाथः काण्वः । इन्द्रः, १२ देवाः । गायत्रीः १, ४-५, ७ अनुष्टुप्; १२ त्रिष्टुप् ।

स पूर्यो महानां	वेनः क्रतुभिरानजे । यस्य द्वारा मनुष्यिता	देवेषु धियं आनजे	१
इवो मानं नोत्सदुन्	त्सोमपृष्ठासो अद्रयः । उक्था ब्रह्मं च शंस्या		२
। विद्रो अङ्गिरोभ्य	इन्द्रो गा अंबृणोदप । स्तुपे तदस्य पौंस्यम्		३
स प्रतथा कविवुध	इन्द्रो वाकस्य वक्षणिः । शिवो अर्कस्य होम	न्यस्मन्ना गुन्त्ववसे	४
आहू नु ते अनु क्रतुं	स्वाहा वरस्य यज्यवः । श्वान्नमर्का अनूपते	न्द्रं गोत्रस्य द्वावने	५
इन्द्रे विश्वानि वीर्यां	कृतानि कर्त्वीनि च । यमर्का अध्वरं विदुः		६ [४२]

यत् पाञ्चजन्यया विशे	न्द्रे घोषा असृक्षत । अस्तृणाद्बृहणा विपोऽ	ऽर्यो मानस्य स क्षयः ७
इयमु ते अनुष्टुति	श्रकूपे तानि पौंस्या । प्रावश्चक्रस्य वर्तनिम्	८
अस्य वृष्णो व्योर्दन	उरु क्रमिष्ट जीवसे । यवं न पश्व आ ददे	९
तद्दधाना अवस्यवो	युष्माभिर्दक्षपितरः । स्याम मरुत्वतो वुधे	१०
बळ्ळुत्वियाय धाम्न	ऋक्भिः शूर नोनुमः । जेषामिन्द्र त्वया युजा	११
अस्मे रुद्रा मेहना	पर्वतासो वृत्रहत्ये भरहूतौ सुजोषाः ।	
यः शंसते स्तुवते धार्यं पञ्च	इन्द्रज्येष्ठा अस्मां अवन्तु देवाः	१२ [४३] (११८०)

(६४)

१२ प्रगाथः काण्वः । इन्द्रः । गायत्री ।

उत् त्वा मन्दन्तु स्तोमाः	कृणुष्व राधो अद्रिवः । अवं ब्रह्मद्विपो जहि	१
पदा पूर्णिराधसो	नि बाधस्व मुहो असि । नहि त्वा कश्चन प्रति	२
त्वमीशिषे सुताना	मिन्द्र त्वमसुतानाम् । त्वं राजा जनानाम्	३
एहि प्रेहि क्षर्यो द्वि	व्याऽधोपश्चर्पणीनाम् । ओभे पृष्णासि रोदसी	४
त्यं चित् पर्वतं गिरिं	शतवन्तं सहस्रिणाम् । वि स्तोतृभ्यो हरोजिह	५
वयमु त्वा दिवा सुते	वयं नक्तं हवामहे । अस्माकं काममा पृण	६ [४४]
कः स्य वृषभो युवा	तुविशीवो अनानतः । ब्रह्मा कस्तं संपर्यति	७
कस्यं स्विन् सर्वानं वृषां	जुजुष्वो अवं गच्छति । इन्द्रं क उं स्विदा चके	८
कं ते दाना असक्षत	वृत्रहन् कं सुवीर्यां । उक्थे क उं स्विदन्तमः	९ (११८१)

अयं ते मानुषे जने	सोमः पूरुषु सूयते	। तस्येहि प्र द्रवा पित्र	१०
अयं ते शर्यणावति	सुपोमायामधि प्रियः	। आर्जाकीर्ये मदिन्तमः	११
तमद्य राधसे महे	चारुं मदाय वृष्वये	। एहीमिन्द्र द्रवा पित्र	१२ [४५] (१११)

(३५)

१२ प्रगाथः काण्वः । इन्द्रः । गायत्री ।

यदिन्द्र प्रागपागुदुद्	न्यग्वा ह्यसे नृभिः	। आ याहि तूर्यमाशुभिः	१
यद्वा प्रस्रवणे दिवो	मादयासे स्वर्णरे	। यद्वा समुद्रे अन्धसः	२
आ त्वा गीर्भिर्महामुरुं	हुवे गामिव भोजसे	। इन्द्र सोमस्य पीतये	३
आ त इन्द्र महिमानं	हरयो देव ते महः	। रथे वहन्तु विभ्रतः	४
इन्द्रं गृणीष उ स्तुपे	महौ उग्र ईशानकृत्	। एहि नः सुतं पित्र	५
सुतावन्तस्त्वा वयं	प्रयस्वन्तो हवामहे	। इदं नो ब्रह्मिणसदे	६ [४६]

यच्चिन्द्रि शश्वतामसीन्द्र	साधारणस्त्वम्	। तं त्वा वयं हवामहे	७
इदं ते सोम्यं मध्व	धुक्षन्नाद्रिभिर्नरः	। जुषाण इन्द्र तत् पित्र	८
विश्वो अर्यो विपश्चितो	ऽति ख्यस्तूयमा गहि	। अस्मे धेहि श्रक्ने बृहत्	९
दाता मे पूर्पतीनां	राजा हिरण्यवीनाम्	। मा देवा मववा रिपत्	१०
सहस्रे पूर्पतीना	मधि श्वन्द्रं बृहत् पृथु	। शुक्रं हिरण्यमा देदे	११
नपातो दुर्गहस्य मे	सहस्रेण सुरार्धसः	। श्रवो देवेष्वक्रत	१२ [४७] (११३)

(६६)

१५ कलिः प्रागाथः । इन्द्रः । प्रगाथः= (विपमा बृहती, समा सतोबृहती), १५ अनुष्टुप् ।

तरोभिर्वो विदद्रसु	मिन्द्रं सबाधं ऊतये ।	
बृहद्वायन्तः सुतसोमे	अध्वरे हुवे भरं न कारिणम्	१
न यं दुधा वरन्ते न स्थिरा	मुरो मदे सुशिप्रमन्धसः ।	
य आहृत्या शशमानाय	सुन्वते दाता जरित्र उक्थ्यम्	२
यः शक्रो मृक्षो अश्वयो	यो वा कीजो हिरण्ययः ।	
स्य रेजयत्यपावृति	मिन्द्रो गव्यस्य वृत्रहा	३
चिद्यः पुरुसंभृतं वसू	दिद्वपति दाशुपे ।	
सुशिप्रो हर्यश्व इत् करदि	न्द्रः कत्वा यथा वशत	४ (१२०८)

॥ ग्रावन्थं पुरुहुत पुरा चिच्छूर नृणाम् ।
 ॥ व्यं तत् तं इन्द्र सं भ्रामसि यज्ञसुक्थं तुरं वचः
 ॥ सचा सोमेषु पुरुहुत वाज्रिवो मदाय द्युक्ष सोमपाः ।
 त्वमिन्द्रि ब्रह्मकृते काम्यं वसु देष्टः सुन्वते भुवः
 व्यमेनामिदा ह्यो ऽपीपेमेह वाज्रिणाम् ।
 तस्मा उ अद्य समना सुतं भ्रा ऽऽ नूनं भूपत भ्रुते
 वृकाश्विदस्य वारण उरामथि रा वयुनेषु भूपति ।
 सेमं नः स्तोमं जुजुषाण आ गृहीन्द्र प्र चित्रया धिया
 कद्रु न्वः स्याकृतमिन्द्रस्यास्ति पौंस्यम् ।
 केनो नु कुं श्रोमतेन न शुश्रुवे जनुपः परि वृत्रहा
 कद्रु महीरधृष्टा अस्य तविपीः कद्रु वृत्रघ्नो अस्तृतम् ।
 इन्द्रो विश्वान् वेकनाटो अहर्हश उत कर्त्वा पूर्णारभि

५ [४८]

६

७

८

९

१० [४९]

११

१२

१३

१४

१५ [५०] (१२३)

व्यं घा ते अपूर्व्येन्द्र ब्रह्माणि वृत्रहन् ।
 पुरुतमासः पुरुहुत वाज्रिवो भृतिं न प्र भ्रामसि
 पूर्वीश्विन्द्रि त्वे तुविकूर्मिन्नाशसो हवन्त इन्द्रोतयः ।
 तिरश्विदुर्यः सवना वसो गहि शविष्ठ ध्रुधि मे हवम
 व्यं घा ते त्वे इन्द्रिन्द्र विप्रा अपि प्मसि ।
 नहि त्वन्यः पुरुहुत कश्चन मघवन्नस्ति मर्हिता
 त्वं नो अस्या अमतेरुत क्षुधोऽभिशास्तेरयं स्वधि ।
 त्वं न ऊती तव चित्रया धिया शिक्षा शविष्ठ गातुषि
 सोम इदं सुतो अस्तु कलेयो मा विभीतन ।
 अपेक्षेप ध्वस्मारयति स्वयं धूपो अपायति

(५७)

५१ मास्यः सास्यः, मैशावहापिनर्तयः, वदनीया मास्यः, प्र. त्व. वः ।
 आश्विना, १०-१२ अश्विनिः । सास्यी ।

त्यान् नु क्षत्रियो अर्ध आदित्वान् साचिपानहे । तुनुष्टीको अभिष्वे १
 मित्रो नो अर्धवृति परुणः सर्वदुर्षना । आदित्वानो यथा विदुः २
 तेषां हि चित्रसुक्थं वरुप्रमन्त्रि शत्रुवे । आदित्वानानं हुने ३

अयं ते मानुष उने	मोमः पूरुषु मृगा	। अन्वोते न इमं तेष	१३
अयं ते अर्चयामि	सुभामांशुमधि विमः	। अर्चयामि मन्दिनाः	१४
तस्य शर्धसि महे	वाते महेषु पुष्ये	। एतौमिन्द इमं तेष	१५ [१५]

(११)

१२ प्रगाथः काण्डः । इन्द्रः । गायत्री ।

यदिन्द्र प्रागाथगुरुह	न्यसा हूपसे मुभिः	। आ यदि तूर्णमाशुभिः	१
यद्वा प्रधर्षणे विवो	साधर्मि र्वर्षणे	। यद्वा समुद्रे अन्वसः	२
आ त्वा गीभिमेहासुह	दुपे गामिनु भोमसे	। इन्द्र सोमस्य पीतये	३
आ तं इन्द्र महिमानं	हरणो देव ते महः	। एते बहन्तु विश्वतः	४
इन्द्रं गुणीष उं स्तुपे	सुतो सुप्र देशानुक्त	। एति नः युतं पिब	५
सुतावन्तस्त्वा धुपं	पर्यस्वन्तो हवामहे	। इदं नो अदिशसई	६ [४६]
यच्चिन्द्रि शन्वतामसी	न्द्र साधाणस्त्वाम्	। तं त्वा धुपं हवामहे	७
इदं तं सोम्यं मध्य	भुञ्जन्दिभिनेरः	। जघाण इन्द्र तत् पिब	८
विश्वो अयो विपश्चितो	ऽति मयस्तुयमा गति	। अस्मे भेदि अर्धे बृहत्	९
वृता मे प्रपतीनां	राजां हिरण्यधीनाम्	। मा देवा मुधवा रिपत्	१०
सहस्रे प्रपतीना	मधि अन्द्रं बृहत् पृथु	। शुकं हिरण्यमा देदे	११
नपातो दुर्गहस्य मे	सहस्रेण सुरार्धसः	। अर्धो देवेर्ब्रकत	१२ [४७] (१०)

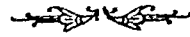
(१२)

१५ कलिः प्रागाथः । इन्द्रः । प्रगाथः= (विषमा बृहती, समा सतोबृहती), १५ अनुष्टुप् ।

तरोभिर्वा विदद्वसु	मिन्द्रं सचाधं ऊतये ।	
बृहद्वायन्तः सुतसोमि	अध्वरे हुवे भरं न कारिणम्	१
न ये दुश्वा वरन्ते न	स्थिरा मुरो मदे सुज्ञिप्रमन्धसः ।	
य आहृत्या शशमानाय	सुन्वते दाता जरित्र उक्थ्यम्	२
यः शक्रो मृक्षो अश्वयो	यो वा कीजो हिरण्ययः ।	
स ऊर्वस्य रेजयत्यपावृति	मिन्द्रो गव्यस्य वृत्रहा	३
निखातं चिद्यः पुरुसंभृतं	वसूदिद्वपति वाशुपे ।	
वज्री सुज्ञिपो हर्यश्व	इत् करदिन्द्रः क्रत्वा यथा वशात्	४

(१२०)

महिं वो महतामवो वरुण मित्रार्यमन् । अवांस्या वृणीमहे	४
जीवान् नो अभि धेतनाऽऽदित्यासः पुरा हथात् । कर्द्ध स्थ हवनश्रुतः	५ [५१]
यद्वः श्रान्ताय सुन्वते वरुथमस्ति यच्छर्दिः । तेनां नो अर्धि वोचत	६
अस्ति देवा अंहोरुर्वस्ति रत्नमनागसः । आदित्या अनुद्रुतैनसः	७
मा नः सेतुः सिपेदुयं महे वृणक्तु नस्परि । इन्द्र इन्द्रि श्रुतो वृशी	८
मा नो मृचा रिपूणां वृजिनानामविष्यवः । देवा अभि प्र मृक्षत	९
उत त्वामदिते म ह्यहं देव्युप ब्रुवे । सुमृळीकामभिष्टये	१० [५२]
परिं दीने गर्भीर आँ उग्रपुत्रे जिघांसतः । माकिस्तोकस्यं नो रिषत्	११
अनेहो न उरुवज्ज उरुचि वि प्रसर्तवे । कूधि तोकार्य जीवसे	१२
ये मूर्धानः क्षितीना मदध्यासः स्वयंशसः । व्रता रक्षन्ते अद्रुहः	१३
ते न आस्रो वृकाणा मादित्यासो मुमोचत । स्तेनं वृद्धमिवादिते	१४
अपो पु ण इयं शरु रादित्या अप दुर्मतिः । अस्मदेत्वजंघनुयी	१५ [
शश्वद्धि वः सुदानव आदित्या ऊतिभिर्वियम् । पुरा नूनं बुभुज्महे	१६
शश्वन्तं हि प्रचेतसः प्रतियन्तं चिदेनसः । देवाः कृणुथ जीवसे	१७
तत् सु नो नव्यं सन्यस आदित्या यन्मुमोचति । वृन्धाद्वृद्धमिवादिते	१८
नास्माकमस्ति तत् तर आदित्यासो अतिष्कदे । यूयमस्मभ्यं मृळत	१९
मा नो हेतिर्विवस्वत आदित्याः कृत्रिमा शरुः । पुरा नु जरसो वधीत	२०
वि पु द्वेषो व्यंहति मादित्यासो वि संहितम् । विष्वग्वि वृहता रपः	२१

[पञ्चमोऽध्यायः ॥५॥ व० १-३८]

(६८)

१९ प्रियमेध आङ्गिरसः । इन्द्रः, १४-१९ ऋक्षाश्वमेधौ । गायत्री, अनुष्टुप्सुखः
(अनुष्टुप्+गायत्र्यौ) १, ४, ७, १० अनुष्टुप्, १६ शंकुमती ।

आ त्वा रथं यथोतये सुम्नाय वर्तयामसि । तुविकूर्मिमृतीपह मिन्द्र शक्ति
तुर्विशुष्म तुर्विक्रतो शचीवो विश्वया मते । आ पंप्राथ महित्वना २
यस्य ते महिना महः परिं ज्मायन्तमीयतुः । हस्ता वज्रं हिरण्ययम् ३
विश्वानरस्य वस्पति मनांनतस्य शर्वसः । एवंश्च चर्षणीना मृती हुये ४
अभिष्टये सदावृधं स्वर्माद्वहेषु यं नरः । नाना हवन्त ऊतये ५
पुरोमात्रमृचीपम मिन्द्रमुग्रं सुरार्धसम् । ईशानं चिद्रसूनाम् ६
तंतमिद्रार्धसे मह इन्द्रं चोदामि पीतये । यः पूर्व्यामनुष्णुति मीशं कृष्टी

यस्य ते शवसान सख्यमानंश मर्त्यः । नक्तिः शवांसि ते नशत्	८
तास्रस्त्वा युजा ऽप्सु सूर्ये महद्वनम् । जयेम पूत्सु वज्रिवः	९
तं त्वा यज्ञोभिरीमहे तं गीभिर्गिर्वणस्तम ।	
इन्द्र यथा चिदाविथ वाजेषु पुरुमाय्यम्	१० [२]
स्य ते स्वादु सख्यं स्वाद्वी प्रणीतिरादिवः । यज्ञो वितन्तसाय्यः	११
रुणस्तन्वेडे तन उरु क्षयाय नस्कृधि । उरु णो यन्धि जीवसे	१२
रुं नृभ्यं उरुं गवं उरुं रथाय पन्थाम् । देववीतिं मनामहे	१३
पं मा पइ द्वाद्वा नरः सोमस्य हृष्या । तिष्ठन्ति स्वादुरातयः	१४
इत्राविन्द्रोत आ द्दे हरी ऋक्षस्य सूनवि । आश्वमेधस्य रोहिता	१५ [३]
सुरथां आतिथिग्वे स्वभीशूराक्षे । आश्वमेधे सुपेशसः	१६
ळश्वं आतिथिग्व इन्द्रोते वधूमतः । सचा पूतक्रतौ सनम्	१७
पुं चेतद्वृषण्वत्यन्तं ऋजेष्वरुषी । स्वभीशुः कशावती	१८
। युष्मे वाजवन्धवो निन्तित्सुश्चन मर्त्यः । अवद्यमधि दीधरत्	१९ [४] (१२५९)

(६९)

१८ प्रियमेध आङ्गिरसः । इन्द्रः, ११ (अर्धर्चस्य) विश्वे देवाः, ११ (उत्तरार्धस्य)- १२ वरुणः ।
अनुष्टुप्, २ उष्णिक्, ४-६ गायत्री, ११, १३ पङ्क्तिः, १७-१८ वृहती ।

प्र वस्त्रिष्पुभ्रमिपं मन्दद्वीरायेन्दवे । धिया वो मेधसांतये पुरंध्या दिवासति	१
नदं व ओदतीनां नदं योयुवतीनाम् । पतिं वो अधन्यानां धेनुनामिपुध्यसि	२
ता अस्य सूददोहसुः सोमं श्रीणन्ति पृक्षयः ।	
जन्मन् देवानां विशस्त्रिष्वा रोचने विवः	३
अभि प्र गोपतिं गिरेन्द्रमर्चं यथा विदे । सूनुं सत्यस्य सत्यतिम्	४
आ हरयः समृजिरे ऽरुपीरधि वृहिपि । यत्राभि संनवांमहे	५ [५]
इन्द्राय गावं आशिरं दुदुहे वज्रिणे मधु । यत् सीमुपहरे विदत्	६
उद्यद्भ्रस्यं विष्टयं गृहमिन्द्रश्च गन्वाहि ।	
मध्वः पीत्वा संचेवाहि त्रिः सप्त सख्युः पदे	७
अर्चन्त प्राचन्त प्रियमेधासो अर्चन्त । अर्चन्तु पुत्रका उत पुरं न धुष्यवर्चन्त	८
अवं स्वराति गर्गरो गोधा परि सनिष्वणत् ।	
पिद्वा परि चनिष्कृद्दिन्द्राय ब्रह्मोद्यतम्	९ (१२३८)

आ यत् पतन्त्येन्यः सुदुद्या अनपस्फुरः । अपस्फुरं गृभायत् सोममिन्द्राय पातवे १० [६]

अपादिन्द्रो अपाकुग्निर्विश्वे देवा अमत्सत ।

वरुण इद्विह क्षयत् तमापो अभ्यनूपत वत्सं संशिश्वरीरिव ११
सुदेवो असि वरुण यस्य ते सप्त सिन्धवः । अनुक्षरन्ति काकुदं सूर्य्यं सुपिरामिव १२

यो व्यतीरफाणयत् सुयुक्ताँ उप काशुपे । तको नेता तदिद्वपुँरुपमा यो अमुच्यत १३

अतीदुँ शक्र ओहत इन्द्रो विश्वा अति द्विषः ।

भिनत् कनीनं ओदुनं पच्यमानं परो गिरा १४

अर्भको न कुमारको ऽधि तिष्ठन् नवं रथम् । स पक्षन्महिषं मृगं पित्रे मात्रे विभुक्तुम् १५

आ तू सुशिप्र दंपते रथं तिष्ठा हिरण्ययम् ।

अर्धं द्युक्षं सचेवहि सहस्रपादमरुपं स्वस्तिगामनेहसम् १६

तं घेमिन्था नमस्विन् उप स्वराजमासते ।

अर्थं चिदस्य सुधितं यदेतव आवर्तयन्ति द्वावने १७

अनु प्रत्तस्यौकसः प्रियमेधास एयाम् ।

पूर्वामनु प्रयाति वृक्तबर्हिषो हितप्रयस आशत

१८ [७] (११)

(७०)

[अष्टमोऽनुवाकः ॥८॥ सू० ७०-८१]

१५ पुरुहन्मा आङ्गिरसः । इन्द्रः । वृहती; १-६ प्रगाथाः = (विपमा वृहती, समा सतोवृहती),

१२ शंकुमती, १३ उष्णिक्, १४ अनुष्टुप्, १५ पुरजष्णिक् ।

यो राजा चर्षणीनां याता रथेभिरधिगुः ।

विश्वासां तरुता पृतनानां ज्येष्ठो यो वृत्रहा गुणे १

इन्द्रं तं शुम्भ पुरुहन्मन्नवसे यस्य द्विता विधर्तरी ।

हस्ताय वज्रः प्रति धायि दर्शतो महो दिवे न सूर्यः २

नकिष्टं कर्मणा नशद्यश्चकार सदावृधम् ।

इन्द्रं न यज्ञैर्विश्वगूर्तमृभ्वसमधृष्टं धृष्णवोजसम् ३

अपाळ्हमुग्रं पृतनासु सासहिं यस्मिन् महीरुरुज्यः ।

सं धेनवो जायमाने अनोनवुद्यविः क्षामो अनोनवुः ४

यदद्याव इन्द्र ते शतं शतं भूर्मीरुत स्युः ।

न त्वां वज्रिन् त्सहस्रं सूर्या अनु न जातमष्ट रोदसी

५ [८] (१२)

आ पंप्राथ महिना वृष्ण्या वृषन् विश्वा शविष्ठ शर्वसा ।	
अस्माँ अंव मघवन् गोमति वृजे वज्रिञ्चित्राभिरूतिभिः	६
न सीमदेव आपदिषं दीर्घायो मर्त्यः ।	
एतग्वा चिद्य एतशा युयोजते हरी इन्द्रो युयोजते	७
तं वो महो महाय्यमिन्द्रं वृनार्य सुक्षणिम् ।	
यो गाधेषु य आरणेषु हव्यो वाजेष्वस्ति हव्यः	८
उदू पु णो वसो महे मृशस्व शूर राधसे ।	
उदू पु मह्यै मघवन् मघत्तय उदिन्द्र शर्वसे महे	९
त्वं न इन्द्र क्रतयुस्त्वानिदो नि तृम्पसि ।	
मध्ये वसिष्व तुविनृम्णोर्वोर्नि दासं शिक्षयो हथैः	१० [९]
अन्यव्रतममानुषमयज्वानुमदेवयुम् ।	
अव स्वः सखा दुधुवीत पर्वतः सुज्ञाय दस्युं पर्वतः	११
त्वं न इन्द्रासां हस्ते शविष्ठ दावने । धानानां न सं गृभायास्मयुर्द्विः सं गृभायास्मयुः	१२
सखायः क्रतुमिच्छत कथा राधाम शरस्य । उपस्तुतिं भोजः सूरियो अह्नयः	१३
भूर्पिभिः समह क्रपिभिर्वर्हिष्मद्भिः स्तविष्यसे ।	
यवित्थमेकमेकमिच्छरं वत्सान् पराददः	१४
कर्णगृह्यां मघवां शौरदेव्यो वत्सं नस्त्रिभ्य आनयत । अजां सूरिनं धातवे	१५ [१०] (१२९२)

(७१)

१५ सुदीति-पुरुमील्लावाङ्गिरसौ, तयोर्वान्यतरः । अग्निः । गायत्री,
१०-१५ प्रगाथः= (विपमा वृहती, समा सतोवृहती) ।

त्वं नो अग्ने महोभिः पाहि विश्वस्या अरातेः । उत द्विषो मर्त्यस्य	१
नाहि मन्युः पौरुषेय ईशे हि वः प्रियजात । त्वमिदं क्षपावान्	२
स नो विश्वेभिर्देवेभिरूर्जो नपान्द्रशोचे । रयिं देहि विश्ववारम्	३
न तमग्ने अरातयो मर्ते युवन्त रायः । यं त्रायसे द्वाभ्वांतम्	४
यं त्वं विप्र मेघसातावग्ने हिनोपि धनाय । स तवोती गोपु गन्ता	५ [??]
त्वं रयिं पुरुवीरमग्ने द्वाशुपे मर्ताय । प्र णो नय वस्यो अच्छ	६
उरुण्या णो मा परा दा अघायते जातवेदः । दुराध्येतं मर्ताय	७

(१२९२)

अग्ने माकिष्टे देवस्य रातिमदेवो युयोत । त्वर्माशिपु व
 स नो वस्व उप मास्यूर्जा नपान्माहिनस्य । सग्ने वसो जा
 अच्छा नः शीरशोचिपु गिरो यन्तु दर्शतम् ।
 अच्छा यज्ञासो नमसा पुरुवसुं पुरुप्रशस्तमृतये

अग्निं सूनुं सहसो जातवेदसं दानाय वार्याणाम् ।
 द्विता यो भूदमृतो मर्त्येष्वाम् होता मन्द्रतमो विशि
 अग्निं वो देवयज्यया ऽग्निं प्रयत्यध्वरे ।
 अग्निं धीषु प्रथममग्निमवत्यग्निं क्षेत्राय साधसे
 अग्निरिषां सख्ये ददातु न ईशे यो वार्याणाम् ।
 अग्निं तोके तनये शश्वदीमहे वसुं सन्तं तनूपाम्
 अग्निमीष्टिष्वारसे गाथाभिः शीरशोचिपम् ।
 अग्निं राये पुरुमीळ्ह श्रुतं नरो ऽग्निं सुदीतये छर्दिः
 अग्निं द्वेषो योतवै नो गृणीमस्यग्निं शं योश्च दातवै ।
 विश्वासु विश्ववितेव हव्यो भुवद्रस्तुर्ऋषूणाम्

(७२)

१८ हर्यतः प्रागायः । अग्निः हवीषि वा । ग

हविष्कृणुध्वमा गमदध्वर्युर्वनते पुनः । विद्रो अस्य प्र
 नि तिग्ममभ्यंशुं सीदुन्द्रोता मनावधि । जुषाणो अस्य
 अन्तरिच्छन्ति तं जने रुद्रं परो मनीषया । गृभ्णन्ति जिह
 जाभ्यतीतपे धनुर्वयोधा अरुहद्वनम् । हुपदं जिहवा
 चरन् वत्सो रुशश्चिह निदातारं न विन्दते । वेति स्तोतव

उतो न्वस्य यन्महदश्वावद्योजनं बृहत् । दामा रथस्य
 दुहन्ति सत्तैका मुष द्वा पञ्च सृजतः । तीर्थे सिन्धोरा
 आ दशभिर्विवस्वत इन्द्रः कोशमचुच्यवीत् । खेदया त्रिवृता
 मरि जिहवाध्वरं चरिषेति नवीगामी । मध्वा होतारो

।।। उपावतावतं मुही यज्ञस्य रप्सुदा ।	। उभा कर्णा हिरण्यया	१२
।।। सुते सिञ्चत अियं रोदस्योरभिभिवम् ।	। रसा दधीत वृषभम्	१३
।।। जानत स्वमोक्ष्यं सं वत्सासो न मातृभिः ।	। मिथो नसन्त जामिभिः	१४
।।। उप स्रक्तेषु वपसतः कृण्वते धरुणं द्विवि ।	। इन्द्रे अग्रा नमः स्वः	१५ [१६]
।।। अधुक्षत पिप्युषीमिषु मूर्जं सप्तपदीमरिः ।	। सूर्यस्य सप्त रश्मिभिः	१६
।।। रोमस्य मित्रावरुणो दिता सूर आ वदे ।	। तदातुरस्य भेषजम्	१७
।।। उतो न्वस्य यत् पदं ह्येतस्य निधान्यम् ।	। परि द्यां जिह्वयातनत्	१८ [१७] (१३२५)

(७३)

१८ गोपवन आत्रेयः सप्तवध्रिर्वा । अश्विनौ । गायत्री ।

उदीराधामृतायते युञ्जाथामश्विना रथम् ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	१
नेमिषाञ्चिज्जवीयसा रथेना यातमश्विना ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	२
उप स्तृणीतमत्रये हिमेन घर्ममश्विना ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	३
कुहं स्थः कुहं जग्मथुः कुहं श्येनेव पेतथुः ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	४
यद्य कर्हि कर्हि चिच्छुश्रूयातमिमं हवम् ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	५ [१८]
अश्विना यामहृतमा नेदिष्ठं याम्याप्यम् ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	६
अवन्तमत्रये गृहं कृणुतं युवमश्विना ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	७
वरथे अग्निमातपो वदते वल्वत्रये ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	८
प्र सप्तवधिराशसा धारामग्नेरशायत ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	९
इहा गतं वृषण्वसू शृणुतं म इमं हवम् ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	१० [१९]
किमिदं वां पुराणव ज्जरंतोरिव शस्यते ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	११
समानं वां सजात्यं समानो बन्धुरश्विना ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	१२
यो वां रजांस्यश्विना रथो विपाति रोदसी ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	१३
आ नो गव्येभिरश्व्यैः सहस्रैरुप गच्छतम् ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	१४
ना नो गव्येभिरश्व्यैः सहस्रैरभिरति ह्यतम् ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	१५
अरुणप्सुरुपा अभूदक्रुज्योतिःकृतावरी ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	१६
अश्विना नु विचाकश दूक्षं परशुमा इव ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	१७
पुरं न धृष्णावा रुज कृष्ण्या बाधितो विशा ।	। अन्ति पद्भूतु वामवः	१८ [२०] (१३३३)

(७४)

२१ गोपवन आत्रेयः । अग्निः, २३-२५ आर्क्षः श्रुतर्वा । १-२२ अनुष्टुप्सुक्तः
प्रगाथः = (अनुष्टुप् + गायत्री), २३-२५ अनुष्टुप् ।

विशोविंशो वो अतिथिं वाजयन्तः पुरुप्रियम् ।

अग्निं वो दुर्यं वचः स्तुपे शूपस्य मन्मभिः

यं जनासो हविष्मन्तो मित्रं न सर्पिरासुतिम् । प्रशंसन्ति प्रशस्तिभिः

पन्यांसं जातवेदसं यो देवतात्युद्यता । हव्यान्येरयद्विवि

आगन्म वृत्रहन्तमं ज्येष्ठमग्निमानवम् ।

यस्य श्रुतर्वा बृहन्नाक्षोर् अनीक एधते

अमृतं जातवेदसं तिरस्तमांसि दर्शतम् । वृताहवनमीज्यम्

सवाधो यं जना इमेऽग्निं हव्येभिरीळते । जुह्वानासो यत्सुचः

इयं ते नव्यसी मतिरस्ये अधाय्यस्मदा ।

मन्द्र सुजात सुकृतोऽमूर दस्मातिथे

सा ते अग्ने शंतमा चनिष्ठा भवतु प्रिया । तया वर्धस्व सुष्टुतः

सा द्युमैद्युन्निनी बृहदुपोष श्रवांसि श्रवः । दर्शत वृत्रतूर्ये

अश्वमिद्रां रथप्रां त्वेषमिन्द्रं न सत्पतिम् ।

यस्य श्रवांसि तूर्वथ पन्यंपन्यं च कृष्टयः

यं त्वा गोपर्वनो गिरा चनिष्ठदग्ने अङ्गिरः । स पावक श्रुधी हवम्

यं त्वा जनास ईळते सवाधो वाजसातये । स बोधि वृत्रतूर्ये

अहं हुवान आर्क्षे श्रुतर्वाणि मदुच्युति ।

शर्धासीव स्तुकाविनी मृक्षा शीर्षा चतुर्णाम्

मां चत्वार आशवः शविष्ठस्य द्रवित्तवः ।

सुरथासो अग्नि प्रयो वक्षन् वयो न तुभ्यम्

सत्यमित् त्वा महेनद्वि परुष्णयव देदिशम् ।

नेमापो अश्वदातरः शविष्ठादस्ति मर्त्यः

(७५)

१६ विरूप आङ्गिरसः । अग्निः । गायत्री ।

युक्त्वा हि देवहूतमां अश्वान् अग्ने रथीरिव । नि होता पुन्यः सद्दः

उत नो देव देवां अच्छा वोचो विदुष्टरः । शद्विश्वा वार्या कृधि

त्वं ह यद्यविष्टय सहस्रः सूनवाहुत	। ऋतावा यज्ञियो भुवः	३
अयमग्निः सहस्रिणो वाजस्य शतिनस्पतिः	। मूर्धा कवी रथीणाम्	४
तं नेमिभुवो यथा ऽऽ नमस्व सहतिभिः	। नेदीयो यज्ञमङ्गिरः	५ [२४]
तस्मै नूनमभिद्यवे वाचा विरूप नित्यया	। वृष्णो चोदस्व सुष्टुतिम्	६
कमुं ष्विदस्य सेनया ऽग्नेरपाकचक्षसः	। पणिं गोषु स्तरामहे	७
मा नो देवानां विशः प्रस्नातीरिवोत्साः	। क्रुशं न हासुरघ्याः	८
मा नः समस्य द्रव्यः पद्विपसो अंहतिः	। ऊर्मिर्न नावमा बंधीत्	९
नमस्ते अग्न ओजसे गुणान्ति देव कृष्टयः	। अमैरमित्रमर्दय	१० [२५]
कुवित सु नो गविष्टये ऽग्ने संवेपिपो रयिम्	। उरुकुदुरु णस्कृधि	११
मा नो अस्मिन् महाधने परा वगभारभृद्यथा	। संवर्गं सं रयिं जय	१२
अन्यमस्मद्विया इयमग्रे सिर्षक्तु दुच्छुना	। वधीं नो अमवच्छवः	१३
यस्याजुपन्नमस्विनः शमीमदुर्मत्स्य वा	। तं घेदुग्निर्वुधावति	१४
परस्या आधिं संवतो ऽवरो अभ्या तर	। यत्राहमस्मि तां अंव	१५
विद्या हि ते पुरा वयमग्रे पितुर्यथावसः	। अर्धा ते सुन्नमीमहे	१६ [२६] (२७३)

(७६)

१२ कुरुसुतिः काण्वः । इन्द्रः । गायत्री ।

इधं नु मायिनं हुव इन्द्रमीशानुभोजसा	। मरुत्वन्तं न वृत्रसे	१
अयमिन्द्रो मरुत्संखा वि वृत्रस्याभिनच्छिरः	। वज्रेण शतपर्षणा	२
वावृधानो मरुत्सखेन्द्रो वि वृत्रमैरयत्	। सुजन् त्समुद्रिया अपः	३
अयं ह येन वा इदं स्वमरुत्वता जितम्	। इन्द्रेण सोमपीतये	४
मरुत्वन्तमृजीपिणमोजस्वन्तं विरपिशनम्	। इन्द्रं गीभिर्हवामहे	५
इन्द्रं प्रतेन गन्मना मरुत्वन्तं हवामहे	। अस्य सोमस्य पीतये	६ [२७]
मरुत्वो इन्द्र मीढुः पित्रा सोमं शतक्रतो	। अस्मिन् वृत्रे पुरुष्टुत	७
तुभ्येदिन्द्र मरुत्वते सुताः सोमासो अद्रिवः	। हुदा ह्वयन्त उक्थिनः	८
पिवेदिन्द्र मरुत्संखा सुतं सोमं दिविष्टिपु	। वज्रं शिशान् ओजसा	९
उत्तिष्ठन्नोजसा सह पीत्वी शिप्रे अवेपयः	। सोममिन्द्र वृत्र सुतम्	१०
अनु त्वा रोदसी उभे कर्क्षमाणमकृपेतान्	। इन्द्र यदस्यहाभेवः	११
वाचमप्टापदीमहं नवसक्तिमृतस्पुशान्	। इन्द्रान् परि तन्वं ममे	१२ [२८] (२८३)

(७७)

११ कुरुसुतिः काण्वः । इन्द्रः । गायत्री, १०-११ प्रगाथाः=(वृहती, सतोवृहती)।

जजानो नु शतक्रतुर्वि पृच्छदिति मातरम्	। क उग्राः के ह शृण्विरे	१
आदीं शवस्यंब्रवीदौर्णवाभर्महीशुवम्	। ते पुत्र सन्तु निष्ठुरः	२
समित तान् वृत्रहाखिंदुत् खे अराँ इव खेदया	। प्रवृन्द्रो दस्युहाभवत्	३
एकया प्रतिधापिबत् साकं सरांसि त्रिंशतम्	। इन्द्रः सोमस्य काणुका	४
आभि गन्धर्वमृतृणदबुधेषु रजःस्वा	। इन्द्रो ब्रह्मभ्य इदृधे	५ [१९]

निराविध्यद्गिरिभ्य आ धारयत् पक्रमोदनम्	। इन्द्रो बुन्दं स्वाततम्	६
शतब्रध्न इषुस्तव सहस्रपर्ण एक इत्	। यमिन्द्र चकूपे युजम्	७
तेन स्तोतृभ्य आ भर नृभ्यो नारिभ्यो अत्तवे	। सद्यो जात क्रभुष्ठिर	८
एता च्यौत्नानि ते कृता वर्षिष्ठानि परीणसा	। हृदा वीङ्गधारयः	९

विश्वेत् ता विष्णुराभर दुरुक्रमस्त्वेपितः ।

शतं महिपान् क्षीरपाकमोदनं वराहमिन्द्र एमुषम्
तुविक्षं ते सुकृतं सुमयं धनुः साधुबुन्दो हिरण्ययः ।
उभा तै बाहू रण्या सुसंस्कृत ऋदूपे चिहद्वृधा

१०

११ [३०] [१११]

(७८)

१० कुरुसुतिः काण्वः । इन्द्रः । गायत्री, १० वृहती ।

पुरोळाशं नो अन्धसु इन्द्र सहस्रमा भर	। शता च शूर गोनाम्	१
आ नो भर व्यञ्जनं गामश्वमभ्यञ्जनम्	। सचा मना हिरण्यया	२
उत नः कर्णशोभना पुरूणि धृष्णवा भर	। त्वं हि शृण्विषे वंसो	३
नकीं वृधीक इन्द्र ते न सुपा न सुदा उत	। नान्यस्त्वच्छूर वाघतः	४
नकीमिन्द्रो निकर्तवे न शक्रः परिशक्तवे	। विश्वं शृणोति पश्यति	५ [३१]

स मनुं मर्त्यानामदधो नि चिकीपते	। पुरा निदश्रिकीपते	६
क्रत्व इत् पूर्णमुदरं तुरस्यास्ति विधतः	। वृत्रघ्नः सोमपात्रः	७
त्वे वसूनि संगता विश्वा च सोम सौभगा	। सुदात्वपरिहृता	८
त्वामिद्यं वयुर्मम कामो गस्युहिरण्ययुः	। त्वामश्वयुरेपते	९

तवेदिन्द्राहमाशसा हस्ते दात्रं चना देदे ।

दिनस्य वा मववन् त्संभृतस्य वा पूरिं यवस्य काशिना

१० [३२] [११२]

(७९)

९ कृत्वुर्भागवः । सोमः । गायत्री, ९ अनुष्टुप् ।

अयं कृत्वुरगृभीतो विश्वजिदुद्भिदित् सोमः	। ऋषिर्विभ्रः काव्येन	१
अभ्यूर्णोति यन्नग्रं मिषक्ति विश्वं यत् तुरम्	। प्रेमन्धः ख्यन्निः श्रोणो भूत् २	२
त्वं सोम तनुकृद्भयो द्वेषोभ्योऽन्यकृतेभ्यः	। उरु यन्तासि वरूथम्	३
त्वं चित्ती तव दक्षैर्दिव आ पृथिव्या ऋजीपिन्	। यावीरघस्य चिद् द्वेषः	४
अर्थिनो यन्ति चेदर्थं गच्छानिहृदुषो रातिम्	। ववृज्युस्तृप्यतः कामम्	५ [३३]

विदद्यत् पूर्वं नष्टमुदीमृतायुर्भरियत्	। प्रेमायुस्तारिर्दीर्णम्	६
सुशेवो नो मृळयाकु रदतक्रतुरवातः	। भवा नः सोम शं हृदे	७
मा नः सोम सं वीविजो मा वि वीभिषथा राजन्	। मा नो हार्दि त्विपा वधीः	८
अव यत् स्वे सधस्ये देवानां दुर्मतीरीक्षे ।		
राजन्नप द्विषः सेध मीद्धो अप त्रिषः सेध		९ [३४] (१४२३)

(८०)

१० एकधुर्नाधसः । इन्द्रः, १० देवाः । गायत्री, १० त्रिष्टुप् ।

नह्यर्न्यं ब्रह्मकरं मडितारं शतक्रतो	। त्वं न इन्द्र मृळ्य	१
यो नः शश्वत् पुराविथाऽमृधो वाजसातये	। स त्वं न इन्द्र मृळ्य	२
किमङ्ग रध्रचोदनः सुन्वानस्यावितेदसि	। कुवित् स्विन्द्र णः शकः	३
इन्द्र प्र णो रथमव पश्वाच्चित् सन्तमद्रिवः	। पुरस्तादिने मे कृधि	४
हन्तो नु किमांससे प्रथमं नो रथं कृधि	। उपमं वाज्यु श्रवः	५ [३५]
अवा नो वाज्युं रथं सुकरं ते किमित् परि	। अस्मान् त्नु जिग्दुषस्कृधि	६
इन्द्र इत्यस्व पूरसि भद्रा त एति निष्कृतम्	। इयं धीः त्वियावितो	७
मा सीमिबद्य आ भागुर्वी काष्ठा हिनं धनम्	। अपावृक्ता अरजयः	८
तुरीयं नाम श्रियं यदा क्रस्तदुर्दनासि	। आदिन् पतिर्न ओहमे	९

अवीवृषद्वो अमृता अमन्दी देकृद्युर्देवा उत यार्ध देवीः ।

तस्मा उ यार्धः कृणुत प्रशस्तं श्रतर्मभू धियावर्नुर्जगम्यात्

१० [३६] १२०३

(८१)

[नवमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० ८१-११]

९ कुसीदी काण्वः । इन्द्रः । गायत्री ।

आ तू न इन्द्र क्षुमन्तं चित्रं ग्राभं सं गृभाय	। महाहस्ती दक्षिणेन	१
विद्महा हि त्वा तुविकूर्मिं तुविदेष्णं तुवीमघम्	। तुविमात्रमवोभिः	२
नहि त्वा शूर देवा न मर्तासो दित्सन्तम्	। भीमं न गां वारयन्ते	३
एतो न्विन्द्रं स्तवामे—शानं वस्वः स्वराजम्	। न राधसा मधिषन्नः	४
प्र स्तोपदुप गासिप—च्छवत् साम गीयमानम्	। अभि राधसा जुगुस्त	५ [३७]

आ नो भर दक्षिणेना—ऽभि सव्येन प्र मृश	। इन्द्र मा नो वसोनिर्भीकृ	६
उप क्रमस्वा भर धृषता धृष्णो जनानाम्	। अदाशूष्टरस्य वेदः	७
इन्द्र य उ नु ते अस्ति वाजो विप्रेभिः सन्तित्वः	। अस्माभिः सु तं संनुहि	८
सद्योजुवस्ते वाजा अस्मभ्यं विश्वश्वन्द्राः	। वशैश्च मक्षू जरन्ते	९ [३८] (१११)

[षष्ठोऽध्यायः ॥६॥ व० १-३८]

(८२)

९ कुसीदी काण्वः । इन्द्रः । गायत्री ।

आ प्र द्रव परावतो ऽर्वावतश्च वृत्रहन्	। मध्वः प्रति प्रभर्मणि	१
तीव्राः सोमास आ गहि सुतासो मादयिष्णवः	। पिवा वृधृग्यथोचिपे	२
इषा मन्वस्वाद्दु ते ऽरं वराय मन्यवे	। भुवत् त इन्द्र शं हृदे	३
आ त्वंशत्रवा गहि न्युपुक्थानि च हूयसे	। उपमे रोचने दिवः	४
तुभ्यायमद्रिभिः सुतो गोभिः श्रितो मदाय कम्	। प्र सोम इन्द्र हूयते	५ [१]

इन्द्र श्रुधि सु मे हव मस्मे सुतस्य गोमंतः	। वि पीतिं तुप्तिमंश्रुहि	६
य इन्द्र चमसेष्वा सोमंश्चमूपुं ते सुतः	। पिचेदस्य त्वमीशिपे	७
यो अप्सु चन्द्रमा इव सोमंश्चमूपु दहंशे	। पिचेदस्य त्वमीशिपे	८
यं ते श्येनः पदाभरत् तिरो रजांस्यस्पृतम्	। पिचेदस्य त्वमीशिपे	९ [२] (१११)

(८३)

९ कुसीदी काण्वः । विद्वे देवाः । गायत्री ।

देवानामिदवो महत् तदा वृणीमहे वयम्	। वृष्णामस्मभ्यमृतये	१
ते नः सन्तु युजः सदा वरुणो मित्रो अर्यमा	। वृधासंश्च प्रचेतसः	२
अतिं नो विष्पिता पुरु नोभिरपो न पर्यथ	। यूयमृतस्य रथ्यः	३

(११३)

वामं नो अस्त्वयमन् वामं वरुण शंस्यम् । वामं हावृणीमहे ४
वामस्य हि प्रचेतस ईशानासो रिशादसः । नेमादित्या अघस्य यत् ५ [३]
वयमिद्वः सुदानवः क्षियन्तो यान्तो अध्वन्ना । देवा वृधाय हूमहे ६
अधि न इन्द्रैषां विष्णो सजात्यानाम् । इता मरुतो अश्विना ७
प्र भ्रातृत्वं सुदानवो ऽध द्विता समान्या । मातुर्गर्भे भरामहे ८
युयं हि ष्ठा सुदानव इन्द्रज्येष्ठा अभिद्यवः । अर्धा चिद्र उत त्रुवे ९ [४] (१४५३)

(८४)

९ उशना काव्यः । अग्निः । गायत्री ।

प्रेष्ठं वो अतिथिं स्तुपे मित्रमिव प्रियम् । अग्निं रथं न वेद्यम् १
कविमिव प्रचेतसं यं देवासो अध द्विता । नि मर्त्येष्वाद्बुधुः २
त्वं यविष्ठ वृशुषो नूः पाहि शृणुधी गिरः । रक्षा तोकमुत त्मना ३
कया ते अग्ने अङ्गिर ऊर्जो नपादुपस्तुतिम् । वराय देव मन्यवे ४
दाशेसु कस्य मनसा यज्ञस्य सहसो यहो । कर्तुं वोच इदं नमः ५ [५]

अधा त्वं हि नस्करो विश्वा अस्मभ्यं सुक्षितीः । वाजद्रविणसो गिरः ६
कस्य नूनं परीणसो धियो जिन्वसि दंपते । गोपाता यस्य ते गिरः ७
तं मर्जयन्त सुक्रतुं पुरोयावानमाजिपुं । स्वेषु क्षयेषु वाजिनम् ८
क्षेति क्षेमेभिः साधुभिर्नक्रियं गन्ति हन्ति यः । अग्ने सुवीर एधते ९ [६] (१४६२)

(८५)

९ कृष्ण आङ्गिरसः । अश्विनौ । गायत्री ।

आ मे हवं नासत्या ऽश्विना गच्छंत युवम् । मध्वः सोमस्य पीतये १
इमं मे स्तोममश्विने मं मे शृणुतं हवम् । मध्वः सोमस्य पीतये २
अयं वां कृष्णो अश्विना हवते वाजिनीवसू । मध्वः सोमस्य पीतये ३
शृणुतं जरितुर्हवं कृष्णस्य स्तुवतो नरा । मध्वः सोमस्य पीतये ४
छर्दियन्तमदाभ्यं विप्राय स्तुवते नरा । मध्वः सोमस्य पीतये ५ [७]
गच्छंत वृशुषो गृह मिथा स्तुवतो अश्विना । मध्वः सोमस्य पीतये ६
युञ्जाथां रासभं रथे वीङ्गङ्गे वृषण्वसू । मध्वः सोमस्य पीतये ७ (१४६९)

त्रिवन्धुरेण त्रिवृता रथेना यातमश्विना । मध्वः सोमस्य पीतये ८
 न मे गिरो नासत्या ऽश्विना प्रावतं युवम् । मध्वः सोमस्य पीतये ९ [८] ।

(८६)

५ कृष्ण आङ्गिरसः, विश्वको वा कार्णिकः । अश्विनौ । जगती ।

उभा हि कुस्रा भिपजा मयोभुवो—भा दक्षस्य वचंसो बभूवथुः ।
 ता वां विश्वको हवते तनूकृथे मा नो वि यौष्टं सख्या मुमोचतम् १
 कथा नूनं वां विमना उप स्तव—द्युवं धियं ददथुर्वस्यइष्टये ।
 ता वां विश्वको हवते तनूकृथे मा नो वि यौष्टं सख्या मुमोचतम् २
 युवं हि प्मा पुरुमुजेममैधतुं विष्णाप्ये ददथुर्वस्यइष्टये ।
 ता वां विश्वको हवते तनूकृथे मा नो वि यौष्टं सख्या मुमोचतम् ३
 उत त्यं वीरं धनसामृजीपिणं दूरे चित् सन्तमवसे हवामहे ।
 यस्य स्वादिष्ठा सुमतिः पितुर्यथा मा नो वि यौष्टं सख्या मुमोचतम् ४
 ऋतेन देवः सविता शमायत ऋतस्य शृङ्गमुर्विया वि पप्रथे ।
 ऋतं सासाह महिं चित् प्रतन्यतो मा नो वि यौष्टं सख्या मुमोचतम् ५ [९] ।

(८७)

६ कृष्ण आङ्गिरसो, वासिष्ठो वा द्युञ्जीकः, प्रियमेध आङ्गिरसो वा । अश्विनौ ।
 प्रगाथः = (विपमा बृहती, समा सतोबृहती) ।

द्युञ्जी वां स्तोमो अश्विना क्रिविर्न सेक आ गतम् ।
 मध्वः सुतस्य स द्विवि प्रियो नरा पातं गौराद्विवेरिणे १
 पिबतं वृमं मधुमन्तमश्विना ऽऽ बृहिः सीदतं नरा ।
 ता मन्दसाना मनुपो दुरोण आ नि पातं वेदसा वयः २
 आ वां विश्वामिच्छतिभिः प्रियमेधा अहूपत ।
 ता वृतिर्यातमुप वृक्तवर्हिषो जुष्टं यज्ञं दिविष्टिपु ३
 पिबतं सोमं मधुमन्तमश्विना ऽऽ बृहिः सीदतं सुमत् ।
 ता वावृधाना उप सुष्टुतिं द्विवो गन्तं गौराद्विवेरिणम् ४
 नूनं यातमश्विना ऽश्वैभिः प्रुषितसुभिः ।
 ५ ५ तनू शुभस्पती पातं सोममृतावृधा

वयं हि वां हवामहे विपन्यवो विप्रांसो वाजसातये ।
 ता वल्गू दुस्ना पुरुदंससा धिया ऽश्विना शुष्ट्या गतम् ६ [१०] (१४८२)
 (८८)

३ नोधा गौतमः । इन्द्रः । प्रगाथः= (विपमा वृहती, समा सतोवृहती) ।

तं वो दुस्ममृतीपहं वसोर्मन्दानमन्धसः ।
 अभि वत्सं न स्वसरेषु धेनव इन्द्रं गीभिर्नैवामहे १
 द्युक्षं सुदानुं तविषीभिरावृतं गिरिं न पुरुभोजसम् ।
 क्षुमन्तं वाजं शतिनं सहस्रिणं मक्षू गोमन्तमीमहे २
 न त्वा वृहन्तो अद्रयो वरन्त इन्द्र वीळ्वः ।
 यद्वित्सांसि स्तुवते मावते वसु नक्किष्टदा मिनाति ते ३
 योद्ध्रांसि क्रत्वा शर्वसोत दुंसना विश्वां जाताभि मज्जनां ।
 आ त्वायमर्क ऊतये ववर्तति यं गोतमा अर्जीजनन् ४
 प्र हि रिरिक्ष ओजसा द्विवो अन्तैभ्यस्परि ।
 न त्वा विव्याचु रज इन्द्र पार्थिवमनु स्वधां ववक्षिथ ५
 नक्किः परिष्टिर्मघवन् मघस्य ते यद्वाशुपे दशस्यसि ।
 अस्माकं बोध्युचथस्य चोद्विता मंहिष्ठो वाजसातये ६ [११] (१४८८)
 (८९)

७ नृमेध-पुरुमेधावाङ्गिरसां । इन्द्रः । १-४ प्रगाथः= (विपमा वृहती, समा सतोवृहती),
 ५-६ अनुष्टुप्, ७ वृहती ।

वृहदिन्द्राय गायत् मरुतो वृत्रहंतमम् ।
 येन ज्योतिरर्जनयन्त्रतावृधो देवं देवाय जागृवि १
 अपाधमद्भिशस्तिरशस्तिहा ऽथेन्द्रो द्युक्रयामवत् ।
 देवास्तं इन्द्र सुख्याय येमिरे वृहद्भानो मरुद्भण २
 प्र वृ इन्द्राय वृहते मरुतो ब्रह्मार्चत ।
 वृत्रं हनति वृत्रहा शतक्रतुर्वज्रेण शतपर्वाणा ३
 अभिं प्र भर धृपता धृपन्मनः श्रवश्चित् ते अस्तदृहन् ।
 अपेन्त्वापो जवन्ता वि मातरो हनो वृत्रं जया स्वः ४ (१४९०)
 ऋ० ६६

यज्ञायथा अपूर्व्यं मर्चवन् वृत्रहत्याय ।

तत् पृथिवीमप्रथय—स्तदस्तभ्रा उत धाम्

तत् ते यज्ञो अजायत तदुर्क उत हस्कृतिः ।

तद्विश्वमभिभूरसि यज्जातं यच्च जन्त्वम्

आमासुं पक्रमैर्य आ सूर्यं रोहयो विवि ।

धर्मं न सामन् तपता सुवृक्तिभिर्जुष्टं गिर्वणसे ब्रूहत्

५

६

७ [१२]

(१०)

६ नृमेघ-पुरुमेघावाहिरसौ । इन्द्रः । प्रगाथः= (विद्यमा बृहती, समा सतोपृथ्वी) ।

आ नो विश्वासु हव्य इन्द्रः समत्सु भूषतु ।

उप भद्राणि सर्वनानि वृत्रहा परमज्या ऋचीपमः

त्वं मृता मयमो राधसाम्—स्यसि सत्य ईशानकृत ।

तुमिधुशस्य युज्या वृणीमहे पुत्रस्य शर्वसो महः

वर्मा त इन्द्र मिणिः क्रियन्ते अनतिन्दुता ।

इमा सुपसा ह्येस्य गोवृजे—न्द्र या ते अर्पन्महि

वृत्रा भूरि न्युञ्जसे ।

मन्त्रे भविस्य वदस्व मृशुषे इवात्रीं ययिमा कृधि

सोम इ पुत्रा अस्य—नीषी श्वपस्पत ।

इ सुपसा देस्यपुत्रिणिक इन्द्र—नुता यपणीधृता

तु स तुजन्मसु प्रवेतये गर्धो मामभिंविमहे ।

मन्त्रे ह्येस्य वपसा त इन्द्र यन्ते मुद्रा नो अशकन

(११)

२ नवेसो यपसा । इन्द्रः । मृशुषे, दे-२ पशुना ।

सोम इ देस्यपुत्रिणिक इन्द्र—नुता यपणीधृता ।

मन्त्रे भविस्य वदस्व मृशुषे इवात्रीं ययिमा कृधि ।

सोम इ पुत्रा अस्य—नीषी श्वपस्पत ।

इ सुपसा देस्यपुत्रिणिक इन्द्र—नुता यपणीधृता ।

१

२

३

४

५

६ [११]

आ च॒न त्वा॑ चिकित्सा॒मो ऽधि॑ च॒न त्वा॑ नेम॒सि ।	
शनै॑रिव शनकै॒रिवि॑न्द्रा॒यिन्द्रो॑ परि॒ स्रव	३
कुवि॑च्छक॒त् कुवि॑त् कर॒त् कुवि॑न्नो वस्य॒सस्कर॑त् ।	
कुवि॑त् प॒तिद्वि॑पो॒ यती॑रि॒न्द्रेण॑ संग॒माम॑है	४
इ॒मानि॑ त्रीणि॒ विष्ट॑पा॒ तानी॑न्द्र॒ वि रो॑हय ।	
शि॒रस्त॑तस्यो॒र्वरा॑मा॒विदं॑ म॒ उपो॑दरे	५
अ॒सौ च॒ या न॑ उ॒र्वरा॑दि॒मां त॒न्वं॑ म॒म ।	
अथो॑ त॒तस्य॑ यच्छि॒रः सर्वा॑ ता रो॒मशा॑ कृधि	६
खे रथ॑स्य॒ खेऽन॑सः॒ खे यु॑गस्य॒ शत॑क्रतो ।	
अ॒पाला॑मिन्द्र॒ त्रिष्णू॑त्य॒कृणोः॑ सूर्य॒त्वच॑म्	७ [१४] (१५०८)

(९२)

३३ श्रुतकक्षः सुकक्षो वा आङ्गिरसः । इन्द्रः । गायत्री, १ अनुष्टुप् ।

पान्त॑मा वो अन्ध॑स॒ इन्द्र॑मभि प्र गा॒यत । विश्वा॑साहं श॒तक्र॑तुं मं॒हिष्ठं॑ च॒र्षणी॑नाम् १	
पुरु॑हूतं पुरु॑ष्टुतं गा॒थान्यं॑ स॒नश्रु॑तम् । इन्द्र॑ इति॒ ब्रवी॑तन	२
इन्द्र॑ इन्नो॑ म॒हानां॑ दा॒ता वाजा॑नां नृ॒तुः । म॒हाँ अ॑भि॒श्वा य॑मत्	३
अपा॑टु शि॒ष्यन्ध॑सः सु॒दक्ष॑स्य प्रहो॒षिणः॑ । इन्द्रो॑रिन्द्रो॒ यवा॑शिरः	४
तम्वा॑भि प्रा॒चैते॑न्द्रं सोम॑स्य पी॒तये॑ । तदिन्द्र॑थस्य॒ वर्ध॑नम्	५ [१५]
अ॒स्य पी॒त्वा मदा॑नां दे॒वो दे॒वस्यो॑जसा । विश्वा॑भि भु॒वंना भु॑वत्	६
त्यमु॑ वः स॒त्रासा॑हं विश्वा॑सु गी॒र्ष्वार्य॑तम् । आ च्या॑वयस्यु॒तये॑	७
यु॒धमं स॑न्त॒मनु॑र्वाणि॒ सोम॑पामन॒पच्यु॑तम् । नर॑मवा॒र्यक्र॑तुम्	८
शि॒क्षां ण इन्द्र॑ रा॒य आ पुरु॑ वि॒द्रौ ऋ॑चीपम । अवा॑ नः पा॒र्ये ध॑ने	९
अ॒तेश्चि॑दिन्द्र॒ ण उ॒पा ऽऽ चा॑हि श॒तवा॑जया । इ॒षा स॒हस्र॑वाजया	१० [१६]
अ॒र्याम॑ धी॒वंतो॑ धियो॒ ऽवी॑न्द्रिः शक॒ गोद॑रे । जये॑म पू॒त्सु व॑ञ्चिवः	११
व्य॑मु॒ त्वा श॑तक्र॒तो गा॑वो न च॒वंसे॑ष्वा । उ॒रुधे॑रु॒ रण॑यामसि	१२
वि॒श्वा हि म॑र्त्य॒त्तना॑ ऽनु॒क्रामा॑ श॒तक्र॑तो । अ॒र्गन्म॑ वञ्चि॒न्नाश॑सः	१३
त्वे सु॑ पु॒त्रं श॑वसो॒ ऽवृ॑न्न॒ काम॑का॒तयः॑ । न त्वा॑मिन्द्रा॒ति रि॑च्यते	१४
स नो॑ वृ॒षन् त्सा॑नि॒ष्ठया॑ सं वो॒रया॑ द्र॒वित्वा॑ । धि॒यावी॑ङ्कि॒ पुरं॑श्वा	१५ [१७] (१५०९)

यज्जायथा अपूर्व्यं मर्धवन् वृत्रहृत्
 तन् पृथिवीमप्रथय—स्तदस्तभा उत ।
 तत् ते यज्ञो अजायत तदुर्क उत हस्
 तद्विन्ध्वमभिभूरसि यज्जातं यच्च जन्त्व
 आमामुं पक्रमैर्य आ सूर्यं रोहयो द्वि
 ध्रुमं न सामन् तपता सुवृक्तिभिर्जुष्टं ।

३ नृमेध-पुत्रमेधावाहिरसौ । इन्द्रः । प्रगा

आ नो विश्वासु हव्य इन्द्रः समत्सु भूपतु ।
 यत्र व शंशि सर्वानानि वृत्रहा परमज्या कर्चीपम ।
 यं शता ययमां गर्भसाम—स्वासिं सत्य ईशानुक्
 मुनिपुत्रस्य युज्या षणीमंते पुत्रस्य शर्वसो महः
 अर्कं न इन्द्र गिणिः क्रियन्ते अनीतिन्दुता ।
 एतां पुत्रां ययस्य योत्वं—द या ते अमन्महि
 यो इ यया मे वृत्रानानिता नृत्रा भूरि स्वअसे ।
 यो व अशिर इ वयस्य वृत्राणुं इवाञ्चै प्रियमा कृषि
 यो व यया ययस्य—योपो शीयस्यते ।
 यो व मे ययस्योत्क इन्द्र—नुता नपिणीधृता
 यो व ययस्य ययस्ये गर्भो मममिन्मंते ।
 यो व यया ययमा मे इन्द्र यमे मुत्रा नो अन्नव

(११)

३ नृमेधो ययस्य । इन्द्रः । ययस्य इन्द्र ३-२ ११।

यो व मे ययस्ये ययस्ये ययस्ये ययस्ये ।
 यो व मे ययस्ये ययस्ये ययस्ये ययस्ये ।
 यो व मे ययस्ये ययस्ये ययस्ये ययस्ये ।
 यो व मे ययस्ये ययस्ये ययस्ये ययस्ये ।

न्द्रः स दामने कृत	ओजिष्ठः स मदे हितः ।	द्युम्नी श्लोकी स सोम्यः	८
गैरा वज्रो न संभृतः	सर्वलो अनपच्युतः ।	ववक्ष ऋष्वो अस्तृतः	९
गे चिन्नः सुगं कृधि	गृणान इन्द्र गिर्वणः ।	त्वं च मघवन् वशः	१० [२२]
रस्य ते नू चिदादिशं	न मिनन्ति स्वराज्यम् ।	न देवो नाधिर्गुर्जनः	११
अधा ते अप्रतिष्कृतं	देवी शुष्मं सपर्यतः ।	उभे सुशिप्र रोदसी	१२
त्वमेतदधारयः	कृष्णासु रोहिणीषु च ।	परुष्णीषु रुशत पर्यः	१३
वि यदहेरधं त्विपो	विश्वे देवासो अक्रमुः ।	विदन्मृगस्य तां अमः	१४
आर्दु मे निवरो भुव	दृत्रहादिष्ट पौर्यम् ।	अजातशत्रुरस्तृतः	१५ [२३]
श्रुतं वो वृत्रहन्तमं	प्र शर्धं चर्षणीनाम् ।	आ शुषे राधसे महे	१६
अया धिया च गव्यया	पुरुणामन् पुरुष्टुत ।	यत् सोमसोम आभवः	१७
बोधिन्मना इदस्तु नो	वृत्रहा भूर्यासुतिः ।	शृणोतु शक्र आशिपम्	१८
कया त्वं न ऊत्या	ऽभि प्र मन्दसे वृषन् ।	कया स्तोतृभ्य आ भर	१९
कस्य वृषां सुते सचा	नियुत्वान् वृषभो रणत् ।	वृत्रहा सोमपीतये	२० [२४]
अभी षु णरुवं र्विं	मन्दसानः सहस्रिणाम् ।	प्रयन्ता बोधि द्वाशुषे	२१
पत्नीवन्तः सुता इम	उशन्तो यन्ति वीतये ।	अपां जग्मिनिचुम्पुणः	२२
इष्टा होत्रा असृक्षते	न्द्रं वृधासो अध्वरे ।	अच्छावभृथमोजसा	२३
इह त्या सधमाद्या	हरी हिरण्यकेश्या ।	बोद्धामभि प्रयो हितम्	२४
तुभ्यं सोमाः सुता इमे	स्तीर्णं बर्हिर्विभावसो ।	स्तोतृभ्य इन्द्रमा वह	२५ [२५]
आ ते दक्षं वि रोचना	दधद्रत्ना वि द्वाशुषे ।	स्तोतृभ्य इन्द्रमर्चत	२६
आ ते दधार्मान्द्रिय	मुक्था विश्वा शतक्रतो ।	स्तोतृभ्य इन्द्र मृळ्य	२७
भद्रंभद्रं न आ भरे	पमूर्जे शतक्रतो ।	यदिन्द्र मृळयासि नः	२८
स नो विश्वान्या भर	सुवितानि शतक्रतो ।	यदिन्द्र मृळयासि नः	२९
त्वामिद्वृत्रहन्तम्	सुतावन्तो हवामहे ।	यदिन्द्र मृळयासि नः	३० [२६]
उपं नो हरिभिः सुतं	याहि मदानां पते ।	उपं नो हरिभिः सुतम्	३१
द्विता यो वृत्रहन्तमो	विद इन्द्रः शतक्रतुः ।	उपं नो हरिभिः सुतम्	३२
त्वं हि वृत्रहन्तेषां	पाता सोमानामतिं ।	उपं नो हरिभिः सुतम्	३३
इन्द्र इषे ददातु न	ऋभुक्षणमभुं र्विन् ।	वाजी ददातु वाजिनम्	३४ [२७] (२५५)

एतो न्विन्द्रं स्तवाम् शुद्धं शुद्धेन साध्ना ।	
शुद्धैरुक्थैर्वावृध्वासं शुद्ध आशीर्वांन् ममत्तु	७
इन्द्रं शुद्धो न आ गहि शुद्धः शुद्धाभिरुतिभिः ।	
शुद्धो रयिं नि धारय शुद्धो ममद्वि सोम्यः	८
इन्द्रं शुद्धो हि नो रयिं शुद्धो रत्नानि वाशुपे ।	
शुद्धो वृत्राणि जिघ्रसे शुद्धो वाजं सिपाससि	९ [३१] (१५९६)

(९६)

११ तिरश्चीराङ्गिरसो, घृतानो वा मारुतः । इन्द्रः, १४ इन्द्रामरुतः १५ इन्द्रावृहस्पती ।
त्रिण्डुप्, ४ विराट्, २१ पुरस्ताज्ज्योतिः ।

अस्मा उपासु आतिरन्तु याम्—मिन्द्राय नक्तमूर्ध्याः सुवाचः ।	
अस्मा आपो मातरः सप्त तस्थुर्नृभ्यस्तराय सिन्धवः सुपाराः	१
अतिविद्धा विधुरेणा चिदस्त्रा त्रिः सप्त सानु संहिता गिरीणाम् ।	
न तद्देवो न मर्त्यस्तुतुर्याद्यानि प्रवृद्धो वृषभश्चकार	२
इन्द्रस्य वज्रं आयसो निमिश्ल इन्द्रस्य बाह्वोर्भूयिण्टमोजः ।	
शीर्षन्निन्द्रस्य क्रतवो निरेक आसन्नेपन्तु श्रुत्या उपाके	३
मन्ये त्वा यज्ञियं यज्ञियांतां मन्ये त्वा च्यवनमच्युतानाम् ।	
मन्ये त्वा सत्वनामिन्द्र केतुं मन्ये त्वा वृषभं चर्षणीनाम्	४
आ यद्वज्रं बाह्वोरिन्द्र धत्से मवच्युतमहये हन्तुवा उ ।	
प्र पर्वता अनवन्तु प्र गावः प्र ब्रह्माणो अभिनक्षन्त इन्द्रम्	५ [३२]
तमुं ष्टवाम् य इमा जजान विश्वा जातान्यवराण्यस्मात् ।	
इन्द्रेण मित्रं दिधिपेम गीर्भिरुपो नमोर्भिवृषभं विशेम	६
वृत्रस्य त्वा श्वसथादीर्षमाणा विश्वे देवा अजहुये सखायः ।	
मरुद्भिरिन्द्र सख्यं ते अस्त्वथेमा विश्वाः पृतना जयासि	७
त्रिः षष्टिस्त्वा मरुतो वावृधाना उस्त्रा इव राशयो यज्ञियांसः ।	
उप् त्वेमः कृधि नो भागधेयं शुष्मं त एना हविषा विधेम	८
तिग्ममार्युधं मरुतामनीकं कस्त इन्द्रु प्रति वज्रं दधर्ष ।	
अनायुधास्तो असुरा अदेवाश्चक्रेण तां अपं वप ऋजीपिन्	९
मह उपायं तवसे सुवक्ति प्रेरय शिवतमाय पुश्वः ।	
गिर्वाहसे गिर इन्द्राय पूर्वाधेहि त्वन्वे कुविदुङ्ग वेदन्	१० [३३] (१६०६)

(१३)

[दशमोऽनुवाकः ॥१०॥ सू० ११-१५]

१२ विन्दुः पूतदक्षो वा आङ्गिरसः । मरुतः । गायत्री ।

गौर्धयाति मरुतां	श्रवस्युर्माता मघोनाम्	। युक्ता वद्वी रथानाम्	१
रस्या देवा उपस्थे	वृता विश्वे धारयन्ते	। सूर्यामासा हुशे कम्	२
तत् सु नो विश्वे अर्य आ	सदा गृणन्ति कारवः । मरुतः	सोमपीतये	३
अस्ति सोमो अयं सुतः	पित्रन्त्यस्य मरुतः	। उत स्वराजो अश्विना	४
पित्रन्ति मित्रो अर्यमा	तना पूतस्य वरुणः	। त्रिपधस्थस्य जावतः	५
उतो न्वस्य जोपुमाँ	इन्द्रः सुतस्य गोमंतः	। प्रातर्होतेव मत्सति	६ [२८]
कद्विपन्त सूर्य—स्तिर आप इव सिधः		। अर्पन्ति पूतदक्षसः	७
कद्रो अद्य महानां	देवानामवो वृणे	। त्मना च दुस्मवर्चसाम्	८
आ ये विश्वा पार्थिवानि	पप्रथन् रोचना द्विवः । मरुतः	सोमपीतये	९
त्यान् नु पूतदक्षसो	द्विवो वो मरुतो हुवे	। अस्य सोमस्य पीतये	१०
त्यान् नु ये वि रोदसी	तस्तभुर्मरुतो हुवे	। अस्य सोमस्य पीतये	११
त्यं नु मारुतं गणं	गिरिष्ठां वृषणं हुवे	। अस्य सोमस्य पीतये	१२ [२९]

(१५)

९ तिरश्चीराङ्गिरसः । इन्द्रः । अनुष्टुप् ।

आ त्वा गिरो रथीरिवा—ऽस्थुः सुतेषु	गिर्वणः ।	
अभि त्वा समनूपते—न्द्र वत्सं न	मातरः	१
आ त्वा शुक्रा अचुच्यवुः	सुतास इन्द्र गिर्वणः ।	
पिब त्वर्ष्यान्धस इन्द्र	विश्वासु ते हितम् ।	२
पिब सोमं मदाय क—मिन्द्र	श्येनाभृतं सुतम् ।	
त्वं हि शश्वतीनां	पती राजा विशामसि	३
श्रुधी हवं तिरश्च्या	इन्द्र यस्त्वा सपर्यति ।	
सुवीर्यस्य गोमतो	रायस्पूधि महौ असि	४
इन्द्र यस्ते नवीयसीं	गिरं मन्द्रामजीजनत् ।	
चिकित्विन्मनसं धियं	प्रतामृतस्य पिप्युधीम्	५ [३०]
तमुं प्टवाम यं गिर	इन्द्रमुक्थानि वावुधुः ।	
पुरुष्यस्य पौस्या	सिपासन्तो वनामहे	६ (३५१)

मिन्द्र दधिषे त्वमश्वं गां भागमव्ययम् ।	
जमाने सुन्वति दक्षिणावति तस्मिन् तं धेहि मा पणौ	२
इन्द्र सस्त्यव्रतो ऽनुष्वापमदेवयुः ।	
वैः ष एवैर्मुमुरत् पोष्यं रयिं सनुतर्धेहि तं ततः	३
यच्छक्रासि परावति यदवावति वृत्रहन् ।	
अतस्त्वा ग्रीर्भित्युगादिन्द्र केशिभिः सुतावाँ आ विवासति	४
यद्वासि रोचने दिवः समुद्रस्याधि विष्टपिं ।	
यत् पार्थिवे सदेने वृत्रहन्तम् यदन्तरिक्ष आ गहि	५ [३६]

स नः सोमेषु सोमपाः सुतेषु शवसस्पते ।	
मादयस्व राधसा सूनृतावतेन्द्र राया परीणसा	६
मा न इन्द्र परा वृणग्भवा नः सधुमाद्यः ।	
त्वं न ऊती त्वमिन्न आप्यं मा न इन्द्र परा वृणक्	७
अस्मे इन्द्र सचा सुते नि षदा पीतये मधुं ।	
कृधी जग्निरे मधवन्नवो महकुस्मे इन्द्र सचा सुते	८
न त्वा देवास आशत न मर्त्यासो अद्रिवः ।	
विश्वा जातानि शर्वसाभिभूरसि न त्वा देवास आशत	९
विश्वाः पृतना अभिभूतरं नरं सजूस्ततक्षुरिन्द्रं जजनुश्च राजसे ।	
कृत्वा वरिष्ठं वरं आमुरिमुतो ग्रमोजिष्ठं त्वसं तरस्विनम्	१० [३७]

समी रेभासो अस्वरन्निन्द्रं सोमस्य पीतये ।	
स्वर्पति यदी वृधे धृतव्रतो ह्योजसा समूतिभिः	११
नेमिं नमन्ति चक्षसा मेपं विप्रा अभिस्वरा ।	
सुदीतयो वो अद्बुहो ऽपि कर्णे तरस्विनः समृक्भिः	१२
तमिन्द्रं जोहवीमि मधवानमुग्रं सत्रा दधानमप्रतिष्कृतं शवांसि ।	
महिष्ठो ग्रीर्भेरा च यज्ञियो ववर्तद्राये नो विश्वा सुपथा कृणोतु वज्री	१३
त्वं पुर इन्द्र चिकिदेना व्योजसा शविष्ठ शक्र नाशयध्वं ।	
त्वद्विश्वानि भुवनानि वज्रिन् द्यावा रेजेते पृथिवी च भीपा	१४
तन्म ऊतमिन्द्र शूर चित्र पात्वपो न वज्रिन् दुरितातिं परि भूरिं ।	
कृदा न इन्द्र राय आ दशस्ये विश्वस्न्यस्य स्पृहायार्यस्य राजन्	१५ [३८, ३३२]

उत्थवाहसे विभ्वे मनीषां द्रुणा न पारमीरया नदीनाम् ।	
नि स्पृश धिया तन्वि श्रुतस्य जुष्टतरस्य कुविदुङ्ग वेदत	११
तद्विविद्धि यत् तु इन्द्रो जुजोषत् स्तुहि सुष्टुतिं नमसा विवास ।	
उप भूप जरितर्मा रुवण्यः श्रावया वाचं कुविदुङ्ग वेदत	१२
अव द्रप्सो अंशुमतीमतिष्ठ—दियानः कृष्णो वृशभिः सहस्रैः ।	
आवत् तमिन्द्रः शच्या धमन्त—मप स्नेहितीनुमणा अधत्	१३
द्रप्समपश्यं विपुणे चरन्त—मुपह्वरे नद्यो अंशुमत्याः ।	
नभो न कृष्णमवतस्थिवांस—मिष्यामि वो वृषणो युध्यताजो	१४
अध द्रप्सो अंशुमत्या उपस्थे ऽधारयत् तन्वं तित्विषाणः ।	
विशो अदेवीरभ्याइचरन्ती—वृहस्पतिना युजेन्द्रः ससाहे	१५ [३४]
त्वं ह त्यत् सप्तभ्यो जायमानो ऽशत्रुभ्यो अभवः शत्रुरिन्द्र ।	
गूळहे द्यावापृथिवी अन्विन्दो विभुमद्भ्यो भुवनेभ्यो रणं धाः	१६
त्वं ह त्यदप्रतिमानमोजो वज्रेण वज्रिन् धृषितो जघन्थ ।	
त्वं शुष्णस्यावातिरो वधत्रै—स्त्वं गा इन्द्र शच्येदविन्द्रः	१७
त्वं ह त्यद्वृषभ चर्षणीनां घ्नो वृत्राणां तविषो बभूथ ।	
त्वं सिन्धूरसृजस्तस्तभानान् त्वमपो अजयो दासपत्नीः	१८
स सुक्रतू रणिता यः सुतेष्व—नुत्तमन्युर्यो अहेव रेवान् ।	
य एक इन्नर्यपांसि कर्ता स वृत्रहा प्रतीद्वन्यमाहुः	१९
स वृत्रहेन्द्रश्चर्षणीधृत् तं सुष्टुत्या हव्यं हुवेम ।	
स प्राविता मघवा नोऽधिवक्ता स वाजस्य श्रवस्यस्य दाता	२०
स वृत्रहेन्द्र ऋभुक्षाः सद्यो जजानो हव्यो बभूव ।	
कृष्णन्नपांसि नर्यां पुरुणि सोमो न पीतो हव्यः सखिभ्यः	२१ [३५] (१११)

(१७)

१५ रेभः काश्यपः । इन्द्रः । वृहती, १०, १३ अतिजगती, ११-१२ उपरिष्टाद्बृहती,
१४ त्रिष्टुप्, १५ जगती ।

या इन्द्र भुज आभरः स्ववीँ असुरेभ्यः
स्तोतारमिन्मघवन्नस्य वर्धय ये च त्वे वृक्तवर्हिपः

?

(११२)

मिन्द्र दधिपे त्वमश्वं गां भागमव्ययम् ।

जमाने सुन्वति दक्षिणावति तस्मिन् तं धेहि मा णो

२

इन्द्र सस्त्यन्नतो ऽनुष्वापमदेवयुः ।

त्रैः प एवमुमुरत् पोष्यं रधि संनुतर्धेहि तं ततः

३

शच्छक्रासिं परावति यदवावति वृत्रहन् ।

अतस्त्वा गीर्भिर्युगदिन्द्र केशिभिः सुतावाँ आ विवासति

४

यद्वासिं रोचने द्विवः समुद्रस्यार्धिं त्रिष्टपिं ।

यत् पार्थिवे सदेने वृत्रहन्तम् यदन्तरिक्ष आ गेहि

५ [३६]

स नः सोमेषु सोमपाः सुतेषु शवसस्पते ।

मादयस्व राधसा सूनृतावतेन्द्र राया परिणसा

६

मा न इन्द्र परा वृणग्भवा नः सधमाद्यः ।

त्वं न ऊती त्वमिन्न आप्यं मा न इन्द्र परा वृणक्

७

अस्मे इन्द्र सचा सुते नि पदा पीतये मधु ।

कृधी जरित्रे मयवन्नवो मह दुस्मे इन्द्र सचा सुते

८

न त्वा देवास आशत न मत्यांसो अद्रिवः ।

विश्वा जातानि शवसाभिभूरसि न त्वा देवास आशत

९

विश्वाः पुतना अभिभूतरं नरं सजूस्ततक्षुरिन्द्रं जजनुश्च राजसे ।

क्रत्वा वरिष्ठं वरं आमुरिमुतो ग्रमोजिष्ठं त्वसं तरस्विनम्

१० [३७]

समीं रेभासो अस्वरन्निन्द्रं सोमस्य पीतये ।

स्वर्पतिं यदीं वुधे धृतव्रतो ह्योजसा समूतिभिः

११

नेमिं नमन्ति चक्षसा मेयं विप्रा अभिस्वरा ।

सुद्रीतयो वो अद्भुहो ऽपि कर्णे तरस्विनः समृक्भिः

१२

तमिन्द्रं जोहवीमि मयवानमुग्रं सुत्रा दधानमप्रतिष्कृतं शवांसि ।

महिष्ठो गीभिरा च यज्ञियो ववर्तद्राये नो विश्वा सुपथा कृणोतु वज्री

१३

त्वं पुर इन्द्र चिकिदेना व्योजसा शविष्ठ शक्र नाशयध्वै ।

त्वद्विश्वानि भुवनानि वज्रिन् द्यावा रेजेते पृथिवी च भीषा

१४

तन्मं क्रतामिन्द्र शूर चित्र पात्वपो न वज्रिन् दुरितातिं पपि भूरि ।

कदा न इन्द्र राय आ दशस्ये विश्वस्न्यस्य स्पृहयाय्यस्य राजन्

१५ [३८] [१६३२]

[सप्तमोऽध्यायः ॥७॥ व० १-३९]

(९८)

१२ नृमेध आङ्गिरसः । इन्द्रः । उष्णिक्; ७, १०-११ ककुपः ९, १२ पुरउष्णिक् ।

इन्द्राय सामं गायत विप्राय बृहते बृहत् । धर्मकृते विपश्चिते पत्नस्येव १
 त्वमिन्द्राभिभूरसि त्वं सूर्यमरोचयः । विश्वकर्मा विश्वदेवो महौ असि २
 विभ्राजश्च्योतिषा स्वर्गच्छो रोचनं द्विवः । देवास्त इन्द्र सख्याय येमिरे ३
 एन्द्र नो गधि प्रियः सत्राजिदगोह्यः । गिरिनं विश्वतस्पृथुः पतिर्दिवः ४
 अमि हि संत्य सोमपा उभे बभूथ रोदसी । इन्द्रासि सुन्वतो बृधः पतिर्दिवः ५
 त्वं हि शश्वतीनामिन्द्रं कृता पुरामसि । हन्ता दस्योर्मनोर्वृधः पतिर्दिवः ६[१]

अथा हीन्द्र गिर्वण उप त्वा कामान् महः संसृज्महे । उदेव यन्त उदभिः ७
 वार्षा त्वा यव्यामिर्वर्धन्ति शूर ब्रह्माणि । वावृध्वासं चिदद्रिवो द्विवेदिवे ८
 युञ्जन्ति हरी इषिरस्य गार्थ्योरौ रथं उरुयुगे । इन्द्रवाहा वचोयुजा ९
 त्वं न इन्द्रा भरँ ओजो नृम्णं शतक्रतो विचर्षणे । आ वीरं पृतनापहम् १०
 त्वं हि नः पिता वंसो त्वं माता शतक्रतो बभूविथ । अथा ते सुम्नमीमहे ११
 त्वां शुष्मिन् पुरुहूत वाजयन्तमुपं ब्रुवे शतक्रतो । सं नो रास्व सुवीर्यम् १२[२]

(९९)

८ नृमेध आङ्गिरसः । इन्द्रः । प्रगाथः = (विपमा बृहती, समा सतोऽृहती) ।

त्वामिदा ह्यो नरो ऽपीप्यन् वञ्चिन् भूर्णयः
 स इन्द्र स्तोमवाहसामिह श्रुध्युप स्वसंरमा गहि १
 मत्स्वा सुशिप्र हरिवस्तदीमहे त्वे आ भूषन्ति वेधसः । २
 तत्र श्रवांस्युपमान्युक्थ्या सुतेष्विन्द्र गिर्वणः
 श्रायन्त इव सूर्यं विश्वेदिन्द्रस्य भक्षत ।
 वसूनि जाते जनमान् ओजसा प्रति भागं न दीधिम ३
 अनशराति वसुदामुपं स्तुहि भद्रा इन्द्रस्य रातयः । ४
 सो अस्य कामं विधृतो न रोपति मनो कानाय चोदयन् ४
 त्वमिन्द्र प्रतीष्वभि विश्वा असि स्पृधः । ५
 अशास्तिहा जनिता विश्वतूरसि त्वं तूर्य तरुष्यतः ५

अनु ते शुभ्रं तुरयन्तमीयतुः क्षोणी शिशुं न मातरा ।	
विश्वास्ते स्पृधः श्रथयन्त मन्यवे वृत्रं यदिन्द्र तूर्वासि	६
ऋती वो अजरं प्रहेतारमप्रहितम् ।	
शुं जेतारं हेतारं रथीतममतूर्तं तुष्ट्यावृधम्	७
इष्कर्तारमनिष्कृतं सहस्कृतं शतमूर्तिं शतक्रतुम् ।	
समानमिन्द्रमवसे हवामहे वसवानं वसुजुवम्	८ [३] (१६५२)

(१००)

(१२) १-३, ६-१२ नेमो भार्गवः, ४-५ इन्द्रः । इन्द्रः, ८ सुपर्णः, ९ वज्रो वा, १०-११ वाक् ।
त्रिष्टुप्, ६ जगती, ७-९ अनुष्टुप् ।

यं त एमि त्वा पुरस्ताद्विश्वे देवा अभि मा यन्ति पश्चात् ।	
दा मह्यं दीधरो भागमिन्द्राऽऽदिन्मया कृणवो वीर्याणि	१
धामि ते मधुनो भक्षमग्रे हितस्ते भागः सुतो अस्तु सोमः ।	
सश्च त्वं दक्षिणतः सखा मे ऽधा वृत्राणि जङ्घनाव भूरिं	२
सु स्तोमं भरत वाजयन्त इन्द्राय सत्यं यदि सत्यमस्ति ।	
न्द्रो अस्तीति नेम उ त्व आह क ई ददर्श कमभि ष्टवाम	३
अयमस्मि जरितः पश्य मेह विश्वा ज्ञातान्यभ्यास्मि मुहा ।	
ऋतस्य मा प्रदिशो वर्धयन्त्यादर्दिरो भुवना दर्दरीमि	४
आ यन्मा वेना अरुहचूतस्यं एकमासीनं हर्यतस्यं पुष्टे ।	
मनश्चिन्मे हृद आ प्रत्यवोच दक्षिकदृच्छिशुमन्तः सखायः	५
विश्वेत् ता ते सर्वनेपु प्रवाच्या या च्चकथं मयवान्निन्द्र सुन्वते ।	
पारावतं यत् पुरुसंभृतं व स्वपावृणोः शरभाय ऋषिचन्धवे	६ [४]

प्र नूनं धावता पृथङ् नेह यो वो अवावरीत् ।	
नि पीं वृतस्य मर्माणि वज्रमिन्द्रो अपीपतत्	७
मनोजवा अयमान आयसीमतरत् पुरम् ।	
दिवं सुपर्णो गत्वाय सोमं वज्रिण आभरत्	८
समुद्रे अन्तः शयत उद्रा वज्रो अभीवृतः ।	
भरन्त्यस्मै संयतः पुरःप्रसवणा बलिम्	९

वेत्यध्वर्युः पथिभी रजिष्ठैः प्रति हव्यानि वीतये ।

अधा नियुत्व उभयस्य नः पित्र शुचिं सोमं गवाशिरम्

१० [७]

बणमहाँ असि सूर्यं बळादित्य महाँ असि ।

महस्ते सतो महिमा पनस्यते ऽन्द्रा देव महाँ असि

११

वद्र सूर्यं श्रवसा महाँ असि सत्रा देव महाँ असि ।

महा देवानामसुर्यः पुरोहितो विभु ज्योतिरदाभ्यम्

१२

इयं या नीच्यकिर्णी रूपा रोहिण्या कृता ।

चित्रेव प्रत्यदर्श्यायत्युन्तर्दशसु बाहुषु

१३

प्रजा ह तिस्रो अत्यायमीयुर्न्युन्या अर्कमभितो विविश्रे ।

बृहद्द्रु तस्थौ भुवनेष्वन्तः पवमानो हरित आ विवेश

१४

माता रुद्राणां दुहिता वसूनां स्वसादित्यानाममृतस्य नाभिः ।

प्र नु वोचं चिकितुषे जनाय मा गामनांगामर्दिति वधिष्ठ

१५

वचोविदुं वाचमुद्रीरयन्तीं विश्वाभिधींभिरुपतिष्ठमानाम् ।

देवी देवेभ्यः पर्ययुषीं गा मा मावृक्त मर्त्यो दृध्रचेताः

१६ [८] (१६८०)

(१०२)

२२ भार्गवः प्रयोगः, अग्निर्वाहस्पत्यः, पावको वा, सहस्रः पुत्रो गृहपति-यविष्ठौ
तयोर्वान्यतरः । अग्निः । गायत्री ।

त्वमग्ने बृहद्वयो दधासि देव द्वाशुषे ।

कविर्गृहपतिर्युवा

१

स न ईळानया सह देवाँ अग्ने दुवस्युवा ।

चिकिद्विभानवा वह

२

त्वया ह स्वित्युजा वयं चोदिष्ठेन यविष्ठय ।

अभि ष्मो वाजसातये

३

और्वभृगुवच्छुचिं मप्रवानवदा हुवे ।

अग्निं समुद्रवाससम्

४

हुवे वार्तस्वनं कविं पर्जन्यक्रन्थं सहः ।

अग्निं समुद्रवाससम्

५ [९] (१६८५)

यद्वाग्वदन्त्याविचेतनानि राष्ट्रीं देवानां निपसादं मन्द्रा ।
 चतस्र ऊर्जं दुदुहे पर्यासि कं स्विदस्याः परमं जंगाम १०
 देवीं वाचमजनयन्त देवास्तां विश्वरूपाः पशवो वदन्ति ।
 सा नो मन्त्रेपमूर्जं दुहाना धेनुर्वागस्मानुप सुष्टुतैतु ११
 सखे विष्णो वितरं वि क्रमस्व द्यौर्देहि लोकं वज्राय विष्कभे ।
 हनाव वृत्रं रिणचाव सिन्धूनिन्द्रस्य यन्तु प्रसवे विसृष्टाः १२ [५] (१३३)

(१०१)

१६ जमदग्निर्भागवः । मित्रावरुणौ, ५ मित्रावरुणादित्याः, ६ आदित्याः, ७-८ अश्विनौ, ९-१० वायुः
 ११-१२ सूर्यः, १३ उपाः सूर्यप्रभा वा, १४ पचमानः, १५-१६ गौः । १-२ प्रगाथः =
 (बृहती, सतोबृहती), ३ गायत्री, ४ सतोबृहती, ५-१३ प्रगाथः = (विपमा बृहती,
 समा सतोबृहती), १४-१६ त्रिष्टुप् ।

ऋधगित्था स मर्त्यः शशमे देवतातये ।

यो नूनं मित्रावरुणावभिष्टय आचक्रे हव्यदातये १

वर्षिष्ठक्षत्रा उरुचक्षसा नरा राजाना दीर्घश्रुत्तमा ।

ता बाहुता न दुंसना रथर्यतः साकं सूर्यस्य रश्मिभिः २

प्र यो वां मित्रावरुणा ऽजिरो दूतो अद्रवत् । अयःशीर्षा मदेरघुः ३

न यः संपृच्छे न पुनर्हवीतवे न संवादाय रमते ।

तस्मान्नो अद्य समृतेरुरुष्यतं बाहुभ्यां न उरुष्यतम् ४

प्र मित्राय प्रार्यम्णे सचथ्यमृतावसो ।

वरुथ्यं वरुणे छन्द्यं वचः स्तोत्रं राजसु गायत ५ [६]

ते हिंन्विरे अरुणं जेन्यं वस्वेकं पुत्रं तिसृणाम् ।

ते धामान्यमृता मर्त्याना मदंधा अभि चक्षते । ६

आ मे वचांस्युद्यता द्युमत्तमानि कर्त्वी ।

उभा यातं नासत्या सजोपसा प्रति हव्यानि वीतये ७

रातिं यद्वामरक्षसं हवामहे युवाभ्यां वाजिनीवसू ।

प्राचीं होत्रां प्रतिरन्तावितं नरा गृणाना जमदग्निना ८

नो यज्ञं दिविस्पृशं वायो याहि सुमन्मभिः ।

पवित्रं उपरिं श्रीणानोऽं ऽयं शुक्रो अयामि ते ९ (१६३)

यदग्ने कानि कानि चिदा ते दारुणि वृध्मसि ।

ता जुषस्व यविष्णव

२०

यदत्सुर्पजिह्विका यद्वम्रो अतिसर्पति ।

सर्वं तदस्तु ते घृतम्

२१

अग्निमिन्धानो मनसा धियं सचेत् मर्त्यः ।

अग्निमीधे विवस्वाभिः

२२ [१२] (१७०२)

(१०३)

१४ सोभरिः काण्वः । अग्निः, १४ अग्न्यामस्तः । वृहती; ५ विराड् रूपा; ७, ९, ११, १३ सतो वृहती;
८, १२ ककुप्; १० हसीयसी; १४ अनुष्टुप् ।

अदशिं गातुवित्तमो यस्मिन् व्रतान्यादधुः ।

उपो पु जातमार्यस्य वर्धनमग्निं नक्षन्त नो गिरः

१

प्र देवोदासो अग्निदेवाँ अच्छा न मज्जना ।

अनु मातरं पृथिवीं वि वावृते तस्थौ नाकस्य सारवि

२

यस्माद्रेजन्त कृष्टयश्चकृत्यानि कृण्वतः ।

सहस्रसां मेधसाताविव त्मना अग्निं धीभिः संपर्यत

३

प्र यं राये निर्नीपासि मर्तो यस्ते वसो दाशत् ।

स वीरं धत्ते अग्न उक्थशंसिनं त्मना सहस्रपोषिणाम्

४

स हृच्छे चिदुभि नृणति वाजमर्वता स धत्ते अक्षिति श्रवः ।

त्वे देवत्रा सदा पुरुवसो विश्वां वामानि धीमहि

५ [१३]

यो विश्वा दयते वसु होता मन्द्रो जनानाम् ।

मधोर्न पात्रा प्रथमान्वस्मै प्र स्तोमा यन्वयग्रये

६

अश्वं न गीर्भी रथ्यं सुदानवो मर्मूज्यन्ते देवयवः ।

उभे तोके तनये दस्म विश्पते पधि राधो मघोनाम्

७

प्र महिष्ठाय गायत अतान्रे बृहते शुकशोचिषे ।

उपस्तुतासो अग्रये

८

आ वंसते मघवा वीरवृद्यशः सनिन्द्रो द्युम्याहुतः ।

कुविन्नो अस्य सुमतिर्नवीयस्य च्छा वाजेभिरागमत्

९

(१७११)

आ सवँ सवितुर्यथा भगस्येव भुजिं हुवे ।

अग्निं समुद्रवाससम्

अग्निं वो वृधन्तमध्वराणां पुरतमम् ।

अच्छा नप्त्रे सहस्वते

अयं यथा न आभुवत् त्वष्टा रूपेव तक्षया ।

अस्य क्रत्वा यशस्वतः ।

अयं विश्वा अभि श्रियो ऽग्निर्वेषु पत्यते ।

आ वाजैरुप नो गमत्

विश्वेषामिह स्तुहि होतृणां यशस्तमम् ।

अग्निं यज्ञेषु पुर्व्यम्

शीरं पावकशोचिषं ज्येष्ठो यो दमेष्वा ।

द्विदाय दीर्घश्रुतमः

तमर्वन्तं न सानसिं गृणीहि विप्र शुष्मिणम् ।

मित्रं न यातयज्जनम्

उप त्वा जामयो गिरो देदिशतीर्हविष्कृतः ।

वायोरनीके अस्थिरन्

यस्य त्रिधात्वृतं बर्हिस्तस्थावसंदिनम् ।

आपश्चिन्नि दधा पदम्

पदं देवस्य मीळहुपो ऽनाधृष्टाभिरुतिभिः ।

भद्रा सूर्य इवोपहक्

अग्ने घृतस्य धीतिभिस्तेपानो देव शोचिषा ।

आ देवान् वक्षि यक्षि च

तं त्वाजनन्त मातरः क्विं देवासो अङ्गिरः ।

हव्यवाहममर्त्यम्

प्रचेतसं त्वा क्वे ऽग्ने द्रुतं वरेण्यम् ।

हव्यवाहं नि पैदिरे

नहि मे अस्त्यद्ग्या न स्वधितिर्वनन्वति ।

अथैतादृग्भरामि ते

६

७

८

९

१० [१०]

११

१२

१३

१४

१५ [११]

१६

१७

१८

१९ (१३११)

यद्ग्रे कानि कानि चिदा ते दाहाणि वृध्मसि ।	
ता जुषस्व यविष्ण्य	२०
यदस्युपजिह्विका यद्ग्रे अतिसर्पति ।	
सर्वं तदस्तु ते वृतम्	२१
अग्निमिन्धानो मनसा धियं सचेत् मर्त्यः ।	
अग्निमीधे विवस्वभिः	२२ [१२] (१७०२)

(१०३)

१४ सोभरिः काण्वः । अग्निः, १४ अग्रामरुतः । वृहतीः ५ विराड्रूपाः ७, २, २२, २३ सतो वृहतीः
८, १२ ककुप् ; १० हसीयसी ; १४ अनुशुप् ।

अर्दशि गातुवित्तमो यस्मिन् व्रतान्यावृधुः ।	
उपो पु जातमार्यस्य वर्धनमग्निं नक्षन्त नो गिरः	१
प्र देवांदासो अग्निर्वैवाँ अच्छा न मज्जमा ।	
अनु मातरं पृथिवीं वि वावृते तस्थी नाकस्य सानत्रि	२
यस्माद्देजन्त कृण्ट्यश्चकृत्यानि कृण्वतः ।	
सहस्रसां मेधसाताविव त्मना ऽग्निं धीभिः संपर्यत	३
प्र यं राये निनीषसि मतो यस्तं वसां दाशत ।	
स वीरं पत्ते अग्र उक्थशांसिनं त्मना सहस्रपाषिणम	४
स हृद्वहे चिक्वभि तृणसि वाजमर्वता स पत्ते अक्षिति वयः ।	
त्ये देवत्रा सदा पुरव्यसो विश्वा धामानि धीमहि	५ [१३]
यो विश्वा दयंत वसु होता मन्त्रो जनानाम् ।	
मधानं पात्रां प्रथमान्यस्मे प्र स्तोमा यन्त्सुग्रवं	६
अश्वं न गीर्भी रथ्यं सुशान्तो ममंजयन्तं देवपशं ।	
उमे होके तनये इरम विश्वते पारि राधो मुधोनाम	७
प्र महिष्ठाय गावत वृतामं हृते मुकुरशोचिवे ।	
उपमंनुतासो अश्ववे	८
आ वसते मयदां वीरवृधुः अक्षितो वृम्भवावृक ।	
अविज्ञो अरुप मुकुरिर्नदी इत्यच्छा शर्वमिपुमनेत	९ (१०३)

प्रेष्टमु प्रियाणां स्तुह्यासावातिथिम् ।
अग्निं रथानां यमम्

१० [१३]

उदिता यो निदिता वेदिता वस्वा यज्ञियो ववर्तति ।

दुष्टरा यस्य प्रवणे नोर्मयो धिया वाजं सिपांसतः

११

मा नो हृणीतामतिथिर्वसुरग्निः पुरुप्रशस्त एषः ।

यः सुहोता स्वध्वरः

१२

मा ते रिपुन्ये अच्छोक्तिभिर्वसो ऽग्ने केभिश्चिदेवैः ।

क्रोरिश्चिद्भि त्वामीडे दुत्याय रातहव्यः स्वध्वरः

१३

आग्ने याहि मरुत्सन्ना रुद्रेभिः सोमपीतये ।

सोमशो उयं सुप्रति मादयस्व स्वर्णरे

१४ [१५] ॥

॥ इत्यष्टमं मण्डलं समाप्तम् ॥

मंत्र-संख्या

सप्तममण्डलमन्त्रसंख्या	१५१
अष्टममण्डलस्य (वाङ्मित्रस्य) संख्या	१५३
“ (वाङ्मित्रस्य) संख्या	१५३
संख्या	१५३

अथ नवमं मण्डलम् ।

(१)

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० १-२४]

१० मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । पत्रमानः सोमः । गायत्री ।

स्वादिष्ठया मदिष्ठया	पवस्व सोम धारया	। इन्द्राय पातवे सुतः	१
रक्षोहा विश्वचर्षणि	रुभि योनिमयोहतम्	। द्रुणां सधस्थमासदत्	२
वरिवोधातमो भव	मंहिष्ठो वृत्रहन्तमः	। पर्षि राधो मघोनाम्	३
अभ्यर्ष महानां	देवानां वीतिमन्धसा	। अभि वाजमुत श्रवः	४
त्वामच्छा चरामसि	तदिदर्थं दिवेदिवे	। इन्द्रो त्वे न आशसः	५ [१६]
पुनाति ते परिस्रुतं	सोमं सूर्यस्य दुहिता	। वारेण शश्वता तनां	६
तमीमण्वीः सम्य आ	गृणन्ति योषणो दश	। स्वसारः पार्ये द्विवि	७
तमीं हिन्वन्त्ययुवो	धमन्ति वाकुरं दृतिम्	। त्रिधातुं वारुणं मधुं	८
अभीर्धममद्र्या उत	श्रीणन्ति धेनुवः शिशुम्	। सोममिन्द्राय पातवे	९
अस्येदिन्द्रो मदेष्वा	विश्वा वृत्राणि जिघ्रते	। शूरो मघा च महते	१० [१७] (१०)

(२)

१० मेधातिथिः काण्वः । पत्रमानः सोमः । गायत्री ।

पवस्व देववीरतिं	एवित्रं सोम रथां	। इन्द्रमिन्द्रो वृषा विंश	१
आ वच्यस्व महि प्सरो	वृषेन्दो द्युश्रवन्तमः	। आ योनिं धर्षासिः संदः	२
अधुंक्षत प्रियं मधु	धारां सुतस्य वेधसः	। अपो वसिष्ठ मुक्तुः	३
महान्तं त्वा महीर	न्वापो अर्पन्ति सिन्धवः	। यदोभिर्वांसद्विप्यसं	४
समुद्रो अप्सु मामृजे	विष्टम्भो धरुणां द्विवः	। सोमः एवित्रं अन्नुवुः	५ [१८]
अचिक्रवृदृषा हरिं	महान् मित्रो न दर्शतः	। सं सूर्येण रोचते	६
गिरस्त इन्द्र ओजसा	ममृज्यन्ते अप्सुवुवः	। यामिन्द्राय मृन्मसे	७
तं त्वा मदाय घुष्वय	उ लोककुलुमीनेहे	। तत्र प्रशस्तयो नहीः	८
अस्मभ्यनिन्द्रविन्द्रपु	नेध्वः पवस्व धारया	। पुजन्तो वृष्टिनां इव	९
गोषा इन्द्रो नृपा अस्य	श्वता वाजसा उत	। आत्मा पुत्रस्य पुत्र्यः	१० [१९] (१०)

वेदेषु विद्यायां नृद्वयोसावातिथिम् ।

अथि नृद्वयो यमम् ।

१३ ११

उद्वेदा यो निर्वेदा वेदेना वस्वा यज्ञियो वृषतेति ।

द्वेदेषु नृद्वयो यमम् नैतयो विद्या याज्ञे सिधांसतः

११

या नो उद्वेदायति विवेकं गृह्येः पुरुषशस्त एषः ।

१२

न नृद्वयो यमम् ।

न नृद्वयो यमम् अथर्ववेदायति यमो यो तेभिश्चिद्वेदः ।

१३

नृद्वयो यमम् नैतयो यमम् नृद्वयो यमम् ।

नृद्वयो यमम् नैतयो यमम् नृद्वयो यमम् ।

१४

नृद्वयो यमम् नैतयो यमम् नृद्वयो यमम् ।

॥ ३ १३ ॥ अ० ३ सू० १३ ॥

॥ अ० ३ सू० १३ ॥

॥ अ० ३ सू० १३ ॥
॥ अ० ३ सू० १३ ॥
॥ अ० ३ सू० १३ ॥
॥ अ० ३ सू० १३ ॥

अथ नवमं मण्डलम् ।

(१)

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० १-२४]

१० मधुच्छन्दा वैश्वामित्रः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

स्वादिष्ठया मदिष्ठया	पवस्व सोम धारया	। इन्द्राय पातवे सुतः	१
रक्षोहा विश्वचर्षणि	रुभि योनिमयोहतम्	। द्रुणां सुधस्थमासदत्	२
वरिवोधातमो भव	मंहिष्ठो वृत्रहन्तमः	। पर्षि राधो मघोनाम्	३
अभ्यर्ष्य महानां	देवानां वीतिमन्धसा	। अभि वाजसुत श्रवः	४
त्वामच्छां चरामसि	तदिदर्थं द्विवेदिवे	। इन्द्रो त्वे न आशसः	५ [१६]
पुनाति ते परिस्रुतं	सोमं सूर्यस्य द्रुहिता	। वारेण शश्वता तना	६
तमीमण्वीः समर्य आ	गृभ्णन्ति योषणो दश	। स्वसारः पार्ये द्विवि	७
तमीं हिन्वन्त्यगुवो	धर्मन्ति वाकुरं वृतिम्	। त्रिधातुं वारुणं मधुं	८
अभीर्इममद्रयां उत	श्रीणन्ति धेनुवः शिशुम्	। सोममिन्द्राय पातवे	९
अस्येदिन्द्रो मदेष्वा	विश्वा वृत्राणि जिघ्रते	। शूरो मया च मंहते	१० [१७] (२०)

(२)

१० मेधातिथिः काण्वः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

पवस्व देववीरतिं	पवित्रं सोम रंध्यां	। इन्द्रमिन्द्रो वृषा विश	१
आ वच्यस्व महि प्सरो	वृषेन्दो द्युन्नवत्तमः	। आ योनिं धर्णासिः सदः	२
अधुक्षत प्रियं मधु	धारां सुतस्य वेधसः	। अपो वसिष्ठ सुक्रतुः	३
महान्तं त्वा महीर	न्वापो अर्पन्ति सिन्धवः	। यदोभिर्वासिष्यसे	४
समुद्रो अप्सु मामृजे	विष्टम्भो धरुणो द्विवः	। सोमः पवित्रं अस्मयुः	५ [१८]
अचिक्रुद्रुषा हरिं	महान् मित्रो न दर्शतः	। सं सूर्येण रोचते	६
गिरस्त इन्द्र ओजसा	मर्मज्यन्ते अप्सुवः	। यामिर्मदाय शुम्भसि	७
तं त्वा मदाय घृष्य	उ लोककृतुमीनहे	। तव प्रशस्तयो महीः	८
अस्मभ्यमिन्द्रविन्द्रयु	मध्वः पवस्व धारया	। पुर्जन्यां वृष्टिमां इव	९
गोपा इन्द्रो नृपा अस्य	श्वसा वाजसा उत	। आत्मा यज्ञस्य पृथ्वः	१० [१९] (२०)

(३)

१० आजीगर्तिः शुनःशेषः, ऋत्रिमो वैश्वामित्रो देवरातः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

एष देवो अमर्त्यः	पर्णवीरिव दीयति	। अभि द्रोणान्यासदम्	१
एष देवो विपा कृतो	ऽति ह्वरांसि धावति	। पवमानो अदाभ्यः	२
एष देवो विपन्युभिः	पवमान ऋतायुभिः	। हरिर्वाजाय मृज्यते	३
एष विश्वानि वार्या	शूरो यन्निव सत्वाभिः	। पवमानः सिषासति	४
एष देवो रथर्यति	पवमानो दशस्यति	। आविष्कृणोति वग्वनुम्	५ [२०]
एष विप्रैरभिष्टुतो	ऽपो देवो वि गाहते	। दधद्रतानि वृशुषे	६
एष दिवं वि धावति	तिरो रजांसि धारया	। पवमानः कर्निकदत्	७
एष दिवं व्यासरत्	तिरो रजांस्यस्पृतः	। पवमानः स्वध्वरः	८
एष प्रत्नेन जन्मना	देवो देवेभ्यः सुतः	। हरिः पवित्रे अर्पति	९
एष उ स्य पुरुवतो	जज्ञानो जनयन्निषः	। धारया पवते सुतः	१० [२१] (१)

(४)

१० हिरण्यस्तूप आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

सना च सोम जेषि च	पवमान महि श्रवः	। अथा नो वस्यसस्कृधि	१
सना ज्योतिः सना स्व	विश्वा च सोम सौभगा	। अथा नो वस्यसस्कृधि	२
सना दक्षमुत क्रतु	मर्ष सोम मृधो जहि	। अथा नो वस्यसस्कृधि	३
पर्वातारः पुनीतन	सोममिन्द्राय पातवे	। अथा नो वस्यसस्कृधि	४
त्वं सूर्ये न आ भञ्ज	तव क्रत्वा तवोतिभिः	। अथा नो वस्यसस्कृधि	५ [२२]
क्रत्वा तवोतिभि	ज्योक् पश्येम सूर्यम्	। अथा नो वस्यसस्कृधि	६
स्वायुध सोम द्विवहंसं	रयिम्	। अथा नो वस्यसस्कृधि	७
धानपच्युतो रयिं	समत्सु सासुहिः	। अथा नो वस्यसस्कृधि	८
यज्ञैरवीवृधन्	पवमान विधमणि	। अथा नो वस्यसस्कृधि	९
नश्चित्रमश्विन	मिन्द्रो विश्वायुमा भर	। अथा नो वस्यसस्कृधि	१० [२३] (३)

(५)

११ काश्यपोऽसितो देवलो वा । अप्रीसूक्तं = (१ इध्मः समिद्धोऽग्निर्वा, २ तनूनपात्, ३ इळः, ४ बर्हिः, ५ देवीर्द्वारः, ६ उपासानकता, ७ दैव्यो होतारो प्रचेतसौ, ८ तिस्रो देव्यः सरस्वतीळाभारत्याः, ९ त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः) । गायत्री, ८-११ अनुष्टुप् ।

समिद्धो विश्वतस्पतिः	पर्वमानो वि राजति । प्रीणन् वृषा कर्निक्रदत्	१
तनूनपात् पर्वमानः	शृङ्गे शिशानो अर्षति । अन्तरिक्षेण रारंजत्	२
इळैन्युः पर्वमानो	रयिर्वि राजति द्युमान् । मधोर्धाराभिरोजसा	३
बर्हिः प्राचीनमोजसा	पर्वमानः स्तूपण् हरिः । देवेषु देव ईयते	४
उदातैर्जिहते बृहद्	द्वारो देवीर्हिरण्ययीः । पर्वमानेन सुदृताः	५ [२४]
सुशिल्पे वृहती मही	पर्वमानो वृषण्यति । नक्तोपासा न दर्शति	६
उभा देवा नृचक्षसा	होतारा दैव्या हुवे । पर्वमान इन्द्रो वृषा	७
भारती पर्वमानस्य	सरस्वतीळा मही ।	
इमं नो यज्ञमा गमन्	तिस्रो देवीः सुपेशसः	८
त्वष्टारमग्रजां गोपां	पुरीयावानमा हुवे ।	
इन्द्ररिन्द्रो वृषा हरिः	पर्वमानः प्रजापतिः	९
वनस्पतिं पर्वमान	मध्वा समङ्गिध्रि धारया ।	
सहस्रवल्शं हरितं	भ्राजमानं हिरण्ययम्	१०
विश्वे देवाः स्वाहाकृतिं	पर्वमानस्या गत ।	
वायुर्वृहस्पतिः सूर्यो	ऽग्निरिन्द्रः सजोषसः	११ [२५] (५२)

(६)

९ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पर्वमानः सोमः । गायत्री ।

मन्द्रयां सोम धारया	वृषा पवस्व देव्युः । अद्यो वारं वस्मयुः	१
अभि त्यं मद्यं मद्रु	मिन्द्रविन्द्र इति क्षर । अभि वाजिनो अर्वतः	२
अभि त्यं पूर्यं मदं	सुवानो अर्षं पवित्र आ । अभि वाजमुत भ्रवंः	३
अनु वृप्सास इन्द्रव	आपो न प्रवतां सरन् । पुनाना इन्द्रमाशत	४
यमत्यमिव वाजिनं	मृजन्ति योषणो दश । वने क्रीडन्तमत्यविम	५ [२६]
तं गोभिर्वृषां रसं	मदाय देवर्वीतये । सुतं भराय सं मृज	६

द्वेषो द्वेषाय धारयेन्द्राय पवते सुतः	। पशो यदस्य पीपयत्	७
आत्मा यजस्य रंहा सुध्राणः पवते सुतः	। श्रुतं नि पाति काश्याम्	८
पुत्रो पुत्रान इन्द्राय मर्दं मदिष्ठ वीतये	। गुहां चिदधिषे गिरः	९. [२३]

(७)

१ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

असृष्टमिन्द्रं पथा धमेच्युतस्य सुश्रियः	। विवृता अस्य योजनम्	१
प्रथमं मध्वो अग्रियो महीरपो वि गीहते	। हविर्हविष्णु वन्द्यः	२
प्र पुत्रो मन्वा अग्रियो वृषाचं चक्रवृद्धने	। सञ्जाभि सत्यो अश्वरः	३
परि पत्र हास्या हविर्मुष्णा वसानो अपति	। स्वर्वाग्नी सिंयासति	४
परिमत्ता प्रभि स्वाधो विशो गजेय सीदति	। यदीमुष्यन्ति वेधमः	५. [२८]

प्रथमं मध्वो अग्रियो महीरपो वि गीहते	। रेभो वनुष्यते मती	६
प्र पुत्रो मन्वा अग्रियो वृषाचं चक्रवृद्धने	। एणा यो अस्य धर्मभिः	७
परि पत्र हास्या हविर्मुष्णा वसानो अपति	। विवृता अस्य शर्मभिः	८
परिमत्ता प्रभि स्वाधो विशो गजेय सीदति	। अतो वमूति सं जितम्	९. [२९]

(८)

१ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

असृष्टमिन्द्रं पथा धमेच्युतस्य सुश्रियः	। अर्धेना अस्य पीयेम	१
प्रथमं मध्वो अग्रियो महीरपो वि गीहते	। नि नो आनु पीयेम	२
प्र पुत्रो मन्वा अग्रियो वृषाचं चक्रवृद्धने	। अतस्य योजिनामर्दम	३
परि पत्र हास्या हविर्मुष्णा वसानो अपति	। अनु पिषी अर्वाङ्गुः	४
परिमत्ता प्रभि स्वाधो विशो गजेय सीदति	। मे योजिनामवाजमि	५. [३०]

असृष्टमिन्द्रं पथा धमेच्युतस्य सुश्रियः	। पीये मय्येवयस्य	६
प्रथमं मध्वो अग्रियो महीरपो वि गीहते	। अन्तु मन्वायुजा विना	७
प्र पुत्रो मन्वा अग्रियो वृषाचं चक्रवृद्धने	। यदा नो यदा पुण्युः यो	८
परि पत्र हास्या हविर्मुष्णा वसानो अपति	। अतो जति वमूतिवस	९. [३१]

(९)

९ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

परि प्रिया दिवः कृविर्वयांसि नृप्त्योर्हितः	। सुवानो याति कृविक्रतुः	१
प्रप्र क्षयाय पन्यसे जनाय जुष्टो अद्बुहे	। वीत्यर्षं चनिष्ठया	२
स सनुर्मातरा शुचिर्जातो जाते अरोचयत्	। महान् मही क्रेतावृधा	३
स सप्त धीतिभिर्हितो नृद्यो अजिन्वद्बुहः	। या एकमक्षि वावृधुः	४
ता अभि सन्तमस्तृतं महे युवानमा दधुः	। इन्दुमिन्द्र तव व्रते	५ [३२]

अभि वह्निरमर्त्यः सप्त पश्यति वावहिः	। क्रिविर्देवीरतरपयत्	६
अवा कल्पेषु नः पुमस्तमांसि सोम योध्या	। तानि पुनान जङ्घनः	७
नू नव्यसे नवीयसे सूक्तार्य साधया पथः	। प्रत्नवद्रोचया रुचः	८
पवमान महि श्रवो गामश्वं रासि वीरवत्	। सना मेधां सना स्वः	९ [३३] (८७)

(१०)

९ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र स्वानासो रथा इवाऽर्वन्तो न श्रवस्ववः	। सोमासो राये अक्रमुः	१
हिन्वानासो रथा इव दधन्विरे गभस्त्वोः	। भरांसः कारिणामिव	२
राजानो न प्रशास्तिभिः सोमासो गोभिरञ्जते	। यज्ञो न सप्त धातुभिः	३
परि सुवानास इन्द्वो मदाय वर्हणा गिरा	। सुता अर्षन्ति धारया	४
आपानासो विवस्वतो जनन्त उपसो भगम्	। सूर्य अण्वं वि तन्वते	५ [३४]

अप द्वारा मतीनां भूता क्रण्वन्ति कारवः	। वृष्णो हरस आयवः	६
समीचीनास आसते होतारः सप्तजामयः	। पद्मेकस्य पिप्रतः	७
नाभा नाभिं न आ देवे चक्षुश्चित् सूर्ये सचा	। कृवेरपत्यमा वृहे	८
अभि प्रिया दिवस्पदमध्वर्युभिर्गुहा हितम्	। सूरः पश्यति चक्षसा	९ [३५] (९३)

(११)

९ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

उपास्मै गायता नरः पवमानापेन्द्वे	। अभि देवा इक्षते	१
अभि ते मधुना पयोऽर्धवाणो अशिध्रयुः	। देवं देवाय देव्यु	२
स नः पवस्व शं गवे शं जनाय शमवते	। शं राज्ञोर्षधीभ्यः	३

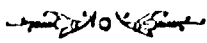
(९६)

बभ्रवे नु स्वर्तवसे	ऽरुणाय दिविस्पृशे	। सोमाय गाथमर्चत	४
हस्तच्युतेभिरद्रिभिः	सुतं सोमं पुनीतन	। मधावा धावता मधु	५ [३६]
नमसेदुर्प सीदत	दुधेदुभि श्रीणीतन	। इन्दुमिन्द्रे दधातन	६
अमित्रहा विचर्षणिः	पर्वस्व सोमं शं गवे	। देवेभ्यो अनुकामकृत्	७
इन्द्राय सोम पातवे	मदाय परि पिच्यसे	। मनश्चिन्मनसस्पतिः	८
पर्वमान सुवीर्यं	रयिं सोमं रिरिहि नः	। इन्दुविन्द्रेण नो युजा	९ [३७] (१)

(१२)

१ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

सोमा असृष्टमिन्दवः	सुता ऋतस्य सादने	। इन्द्राय मधुमत्तमाः	१
अभि विप्रा अनूपत्	गावो वत्सं न मातरः	। इन्द्रं सोमस्य पीतये	२
मदृच्युत क्षेति सादने	सिन्धोरूमा विपश्चित्	। सोमो गौरी अधि श्रितः	३
त्रिवो नाभा विचक्षणो	ऽव्यो वारं महीयते	। सोमो यः सुकृतुः कविः	४
यः सोमः कलशेष्वौ	अन्तः पवित्र आहितः	। तमिन्दुः परि पस्वजे	५ [३८]
प्र धाचमिन्दुरिष्यति	समुद्रस्याधि विष्टपि	। जिन्वन् कोशं मधुश्रुतम्	६
नित्यंस्तोत्रो वनस्पति	र्धनामन्तः सर्वर्धवः	। हिन्वानो मानुषा युगा	७
अभि प्रिया त्रिवस्पदा	सोमो हिन्वानो अर्षति	। विप्रस्य धारया कविः	८
आ पर्वमान धारय	रयिं सहस्रवर्चसम्	। अस्मे इन्दो स्वाभुवम्	९ [३९] (१)

[नवमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ व० १-३३]

(१३)

१ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

सोमः पुनानो अर्षति	सहस्रधागे अत्यविः	। वायोस्त्रिन्दस्य निष्कृतम्	१
पर्वमानमवस्यवा	विप्रसुभि प्र गायत	। सुध्याणं देववीतये	२
पर्वन्ते वानमातये	सोमाः सहस्रपाजसः	। गुणाना देववीतये	३
वृष नो वानमातये	पर्वस्व वृहतीर्षिः	। द्युमर्दिन्दो सुवीर्यम्	४
न नोः सङ्घिषो रयिं	पर्वन्तामा सुवीर्यम्	। सुवाना वृधाम इन्दवः	५ [?]
अस्यां द्विपाना न हेतुभि	रम्यं वानमातये	। वि धारमव्यमाशवः	६
सुधा अर्षन्तीन्द्वो	ऽभि वृषं न धृनवः	। वृधन्विर गर्भस्योः	७
सुष्ट इन्द्राय मन्सुगः	पर्वमानं कनिकदत्त	। विश्वा अपु द्विषो जहि	८
अस्मन्तो अरय्याः	पर्वमानाः स्वर्धवाः	। यानावृतस्य सीदत	९ [२] (१)

(१४)

८ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

परि प्रासिष्यदत् कृविः	सिन्धोरुर्मावधिं श्रितः ।	कारं विभ्रत पुरुस्पृहम् ?	
गिरा यद्वी सर्वन्धवः	पञ्च व्राता अपस्यवः ।	परिकृण्वन्ति धर्णसिम् २	
आर्दस्य शुष्मिणो रसे	विश्वे देवा अमत्सत ।	यद्वी गोभिर्वसायते ३	
निरिणानो वि धावति	जहच्छर्याणि तान्वा ।	अत्रा सं जिघ्रते युजा ४	
नप्तीभिर्यो विवस्वतः	शुभ्रो न मामूजे युवा ।	गाः कृण्वानो न निर्णिजम् ५	[३]
अतिं श्रिती तिरश्चता	गन्वा जिगात्यण्व्या ।	वृगुभिर्यतिं यं विदे ६	
अभि क्षिपुः समर्गमत	मूर्जयन्तीरिपस्पतिम् ।	पूष्ठा गृभ्णत वाजिनः ७	
परि दिव्यानि मर्मुशद्	विश्वानि सोम पार्थिवा ।	वसूनि याह्यस्मयुः ८	[४] (१३२)

(१५)

८ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

एष धिया यात्यण्व्या	शूरो रथेभिराशुभिः ।	गच्छन्निन्द्रस्य निष्कृतम् ?	
एष पुरु धियायते	वृहते देवतातये	यत्रामृतास आसते २	
एष हितो वि नीयते	ऽन्तः शुभ्रवता पथा	यदीं तुञ्जन्ति भूर्णयः ३	
एष शृङ्गाणि दोधुव	च्छिशीते यूथयोऽं वृषा	नुम्णा दधान ओजसा ४	
एष रुक्मिभिरीयते	वाजी शुभ्रेभिराशुभिः	पतिः सिन्धूनां भवन् ५	
एष वसूनि पिच्छुना	परुषा ययिवाँ अतिं	अव शार्देपु गच्छति ६	
एतं मृजन्ति मज्यं	मुप द्रोणेष्वायवः	प्रचक्राणं महीरिषः ७	
एतसु त्वं दश क्षिपो	मृजन्ति सप्त धीतयः	स्वायुधं मदिन्तमम् ८	[५] (१३१)

(१६)

८ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र ते सोतारं ओणयोऽं	रसं मदाय घृष्वये	सर्गो न तुक्त्वेतदाः ?	
क्त्वा दक्षस्य रथ्यं	मुपो वसानमन्यसा	गोपान्णेषु सधिम २	
अनसमप्सु दुष्टरं	सोमं पवित्रं आ सृज	पुनीहीन्द्राय पातवे ३	
प्र पुनानस्य चेतसा	सोमः पवित्रं अर्पति	क्त्वा तुयस्युनासदत् ४	(१३३)

प्र त्वा नमोभिरिन्द्वं	इन्द्र सोमा असृक्षत	।	महे भराय कारिणः	५
पुनानो रूपे अज्यये	विश्वा अर्पन्तमि धियः	।	शूरो न गोषु तिष्ठति	६
द्विवो न सानुं पिप्युषी	धारा सुतस्य वेधसः	।	वृथा पवित्रे अर्पति	७
त्वं सोम विपश्चितं	तना पुनान आयुषु	।	अज्यो वारं वि धावसि	८ [६] (६)

(१७)

८ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र निम्नेनेव सिन्धवो	व्रन्तो वृत्राणि भूर्णयः	।	सोमा असृग्रमाशवः	१
अभि सुवानास इन्दवो	वृष्टयः पृथिवीमिव	।	इन्द्रं सोमासो अक्षरन्	२
अत्यूर्मिर्मत्सरो मदुः	सोमः पवित्रे अर्पति	।	विघ्नन् रक्षांसि देवयुः	३
आ कुलशेषु धावति	पवित्रे परि पिच्यते	।	उक्थैर्यज्ञेषु वर्धते	४
अति त्री सोम रोचना	रोहन् न भ्राजसे दिवम्	।	इष्णन् त्सूर्यं न चोदयः	५
अभि विप्रा अनूपत	मूर्धन् यज्ञस्य कारवः	।	दधानाश्चक्षसि प्रियम्	६
तमु त्वा वाजिनं नरो	धीभिर्विप्रा अवस्यवः	।	मृजन्ति देवतातये	७
मधोर्धारामनु क्षर	तीनः सधस्थमासदः	।	चारुर्ऋताय पीतये	८ [७] (११)

(१८)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

परि सुवानो गिरिष्ठाः	पवित्रे सोमो अक्षाः	।	मदेषु सर्वधा असि	१
त्वं विप्रस्त्वं कविर्मधु	प्र जातमन्धसः	।	मदेषु सर्वधा असि	२
तव विश्वे सजोर्पसो	देवासः पीतिमाशत	।	मदेषु सर्वधा असि	३
आ यो विश्वानि वार्या	वसूनि हस्तयोर्दुधे	।	मदेषु सर्वधा असि	४
य इमे रोदसी मही	सं मातरैव दोहते	।	मदेषु सर्वधा असि	५
परि यो रोदसी उभे	सद्यो वाजैभिरर्पति	।	मदेषु सर्वधा असि	६
स शुष्मी कुलशेष्वा	पुनानो अचिक्रदत्	।	मदेषु सर्वधा असि	७ [८] (१११)

(१९)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

यत् सोम चित्रमुक्थ्यं	दिव्यं पार्थिवं वसु	।	तन्नः पुनान आ भर	१
युवं हि स्थः स्वर्पती	इन्द्रश्च सोम गोपती	।	ईशाना पिप्यतं धियः	२ (११३)

वृषा पुनान आयुषु	स्तनयन्नाधि वृहिषि	। हरिः सन् योनिमासदत्	३
अवावशन्त धीतयो	वृषभस्याधि रेतसि	। सूनोर्वत्सस्य मातरः	४
कुविद्वृषण्यन्तीभ्यः	पुनानो गर्भमादधत्	। याः शुक्रं दुहते पर्यः	५
उप शिक्षापत्स्थुषो	भियसमा धेहि शत्रुषु	। पर्वमान विदा रयिम्	६
नि शत्रोः सोम वृष्ण्यं	नि शुष्मं नि वयस्तिर ।	दूरे वा सतो अन्ति वा	७ [९] (२६९)

(२०)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र ऋविद्वृवतीये	ऽव्यो वारोभिरर्पति	। साह्वान विश्वा अभि स्पृधः	१
स हि प्सा जरितृभ्य आ	वाजं गोमन्तमिन्वति ।	पर्वमानः सहस्रिणाम्	२
परि विश्वानि चेतसा	मृशसे पवसे मती	। स नः सोम श्रवो विदः	३
अभ्यर्षे बृहद्यशो	सुवर्चस्यो ध्रुवं रयिम्	। इपं स्तोतृभ्य आ भर	४
त्वं राजेव सुव्रतो	गिरः सोमा विवेशिथ	। पुनानो बह्वे अद्भुत	५
स वह्निरप्सु दुष्टरो	मृज्यमानो गर्भस्त्योः	। सोमध्रुमपुं सीदति	६
ऋष्टिर्मसो न मह्युः	पवित्रं सोम गच्छसि	। दधत् स्तोत्रे सुवीर्यम्	७ [१०] (२७३)

(२१)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

एते धावन्तीन्दवः	सोमा इन्द्राय घृष्वयः	। मत्सरासः स्वविदः	१
प्रवृष्वन्तो अभियुजः	सुष्वये वरिवोविदः	। स्वयं स्तोत्रे वसुन्वृतः	२
वृथा क्रीळन्त इन्दवः	सधस्थमभ्येकमिन्	। सिन्धोःसर्मा व्यक्षरन्	३
एते विश्वानि वार्या	पर्वमानास आशत	। हिता न सतसो रथं	४
आस्मिन् पिशङ्गमिन्दवो	दधाता वेनमादिशे	। यो अन्मभ्यनरावा	५
ऋभुर्न रथ्यं नवं	दधाता कर्तमादिशे	। शुक्राः पवध्वमर्षसा	६
एत उ त्पे अवीवधन्	काष्ठां वाजिनो अकत ।	सुतः प्रासादिसुमतिम्	७ [११] २७५

(२२)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

एते सोमास आशशो	रथा द्यु प्र वाजिनः	। सगाः सुष्टा अहिपत	१
एते वार्ता श्वोरवः	पर्जन्यस्वैव वृष्टयः	। अशेरिव पुना वृषा	२

प्र त्वा नमोभिरिन्द्व इन्द्र सोमा असृक्षत । महे भराय कारिण
 पुनानो रूपे अन्यये विश्वा अर्पन्नाभि थियः । शूरो न गोषु तिष्ठ
 द्विवो न सानु पिप्युषी धारा सुतस्य वेधसः । वृथा पवित्रे अर्पति
 त्वं सोम विपश्चितं तना पुनान आयुषु । अन्यो वारं वि धावति

(१७)

८ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री

प्र निघ्नेनेव सिन्धवो व्रन्तो वृत्राणि भूर्णयः । सोमा असृग्रमाशवः
 अभि सुवानास इन्दवो वृष्टयः पृथिवीमिव । इन्द्रं सोमासो अक्षरन्
 अत्यूर्मिर्मत्सुरो मदुः सोमः पवित्रे अर्पति । विघ्नन् रक्षांसि देवयुः
 आ कुलशेषु धावति पवित्रे परि पिच्यते । उक्थैर्यज्ञेषु वर्धते
 अति त्री सोम रोचना रोहन् न भ्राजसे दिवम् । इष्णन् त्सूर्यं न चोदयः
 अभि विप्रा अनूपत मूर्धन् युज्ञस्य कारवः । दधानाश्चक्षांसि प्रियम्
 तमु त्वा वाजिनं नरो धीभिर्विप्रा अवस्ववः । मुजन्ति देवतातये
 मधाधारागमन् क्षर तीवः सुधस्थमासदः । चारुर्ऋताय पीतये

(१८)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

परि सुवानो गिगिष्ठाः पवित्रे सोमो अक्षाः । मर्देषु सर्वथा असि ?
 त्वं विप्रस्यं कृवि-मंधु प्र ज्ञातमन्धंसः । मर्देषु सर्वथा असि २
 तत्र विश्वे मनोपमो देवासः पीतिमाशत । मर्देषु सर्वथा असि ३
 आ यो विश्वानि वायां वसूनि हस्तयोर्दुधे । मर्देषु सर्वथा असि ४
 य इमे मर्दमो मदी मं मातरेषु दोहति । मर्देषु सर्वथा असि ५
 एषि यो मर्दमो वृभे मद्यो वाजेभिर्गर्पति । मर्देषु सर्वथा असि ६
 न शुष्नी कुलशेषा पुनानो अचिक्रदत । मर्देषु सर्वथा असि ७ [८]

(१९)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

यस सोम विवमुदस्य दिव्यं पार्थिवं वयुं । तत्रः पुनान आ अर्प ?
 इन्द्रं च मोम गोपती इन्द्रश्च मोम गोपती । उशाना विवमुदस्य ?

ता पुनान आयुषु	स्तनयनाधिं ब्रह्मिधिं	। हरिः सन् योनिमासदत्	३
वावशन्त धीतयो	वृषभस्याधि रेतसि	। सूनोर्वत्सस्य मातरः	४
विद्वेषण्यन्तीभ्यः	पुनानो गर्भमादधत्	। याः शुक्रं दुहते पर्यः	५
उप शिक्षापतस्थुषो	भियसुमा धेहि शत्रुषु	। पर्वमान विदा रयिम	६
ने शत्रोः सोम वृष्ण्यं	नि शुष्मं नि वयस्तिर । दूरे वा सतो अन्ति वा		७ [९] (२६९)

(२०)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पर्वमानः सोमः । गायत्री ।

प्र ऋविर्वेवतीये	ऽव्यो वारोभिरपति	। साह्वान् विश्वा अभि स्पृधः	१
स हि प्मा जरितृभ्य आ	वाजं गोमन्तमिन्वति	। पर्वमानः सहस्रिणाम्	२
परि विश्वानि चेतसा	मृशसे पर्वसे मती	। स नः सोम श्रवो विदः	३
अभ्यर्षं बृहद्यशो	मृषर्वद्यो ध्रुवं रयिम	। इषं स्तोतृभ्य आ भर	४
त्वं राजेव सुव्रतो	गिरः सोमा विवेशिथ	। पुनानो बद्धे अद्भुत	५
। वहिरप्सु दुष्टरो	मृज्यमानो गर्भस्त्योः	। सोमश्चमृषु सीदति	६
हीक्षुर्मत्सो न मंहयुः	पवित्रं सोम गच्छसि	। दधत् स्तोत्रे मृधीयम्	७ [१०] (२७३)

(२१)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पर्वमानः सोमः । गायत्री ।

एते धावन्तीन्द्वः	सोमा इन्द्राय वृष्वयः	। मत्सरासः मृषिभिः	१
प्रवृष्णवन्तो अभियुजः	सुर्वये वरिवाविदः	। स्वयं स्तोत्रे इयन्कृतः	२
वृथा क्रीळन्त इन्द्वः	सुधस्यमभ्येकमिन्	। सिन्धोस्तृता व्यंशन्	३
एते विश्वानि वार्या	पर्वमानास आशत	। हिता न सततो रथं	४
आस्मिन् विशङ्कमिन्द्वो	दधाता वेनमादिशे	। यो अन्तम्युनर्गवा	५
ऋभुर्न रथ्यं नवं	दधाता केतमादिशे	। शुक्राः पवध्वनयोना	६
एत उ ह्ये अवीवशन्	राष्ठां वाजिनो अकृत । सुतः प्रासाविमुर्नतिम		७ [११] २८०

(२२)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पर्वमानः सोमः । गायत्री ।

एते सोमान आशतो	रथा इषु प्र वाजिनः	। सगाः नृषा अहिभन्	१
एते वाता इजोरवः	पुर्जन्यस्वेष वृष्टयः	। अग्नेवि मृना वृथा	२

प्र त्वा नमोभिरिन्द्व इन्द्र सोमा असुक्षत । महे भराय कारिणः
 पुनानो रूपे अव्यये विश्वा अर्पन्नाभि धियः । शूरो न गोपु तिष्ठति
 द्विवो न सानु पिप्युषी धारा सुतस्य वेधसः । वृथा पवित्रे अर्पति
 त्वं सोम विपश्चितं तना पुनान आयुषु । अव्यो वारं वि धावासि

(१७)

८ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र निम्नेनेव सिन्धवो व्रन्तो वृत्राणि भूर्णयः । सोमा असृग्रमाश्रवः ?
 अभि सुवानास इन्द्वो वृष्टयः पृथिवीमिव । इन्द्रं सोमासो अक्षरन् २
 अत्यूर्मिर्मत्सरो मरुः सोमः पवित्रे अर्पति । विन्नन् रक्षांसि देवयुः ३
 आ कलशेषु धावति पवित्रे परि पिच्यते । उक्थैर्यज्ञेषु वर्धते ४
 अति त्री सोम रोचना रोहन् न भ्राजसे दिवम् । इष्णन् त्सूर्यं न चोदयः ५
 अभि विप्रा अनूपत मूर्धन् युज्ञस्य कारवः । दधानाश्चक्षसि प्रियम् ६
 तमु त्वा वाजिनं नरो धीभिर्विप्रा अवस्यवः । मृजन्ति देवतातये ७
 मधोर्धारामनु क्षर तीव्रः सधस्थमासदः । चारुर्कृताय पीतये ८ [७]

(१८)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

परि सुवानो गिरिष्ठाः पवित्रे सोमो अक्षाः । मदेषु सर्वधा असि ?
 त्वं विप्रस्त्वं कविर्मधु प्र जातमन्धसः । मदेषु सर्वधा असि २
 तव विश्वे सजोपसो देवासः पीतिमाशत । मदेषु सर्वधा असि ३
 आ यो विश्वानि वार्या वसूनि हस्तयोर्वुधे । मदेषु सर्वधा असि ४
 य इमे रोदसी मही सं मातरैव दोहते । मदेषु सर्वधा असि ५
 परि यो रोदसी उभे सद्यो वाजेभिरर्पति । मदेषु सर्वधा असि ६
 स शुष्मी कलशेष्वा पुनानो अचिक्रदत् । मदेषु सर्वधा असि ७ [८]

(१९)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र सोम चित्रमुक्थयं दिव्यं पार्थिवं वसु । तन्नः पुनान आ भर १
 वं हि स्थः स्वर्पती इन्द्रश्च सोम गोपती । ईशाना पिप्यतं धियः २

(२३)

पुते वाता

। देवैः शोभते वृषां	ऋविर्योनावधिं प्रियः	। वृत्रहा देववीतमः	३
वेर्ष्वा रूपाण्याविशन्	पुनानो याति हर्यतः	। यत्रामृतासु आसते	४
मरुषो जनयन् गिरः	सोमः पवत आयुषक्	। इन्द्रं गच्छन् कविक्रतुः	५
आ पवस्व मदिन्तम	पवित्रं धारया कवे	। अर्कस्य योनिमासदम्	६ [१५] (२१०)

(२६)

६ इध्मवाहो दाढ्युतः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

तममृक्षन्त वाजिनं	मुपस्थे अदितेरधिं	। विप्रासो अण्व्या धिया	१
तं गावो अभ्यनूपत	सहस्रधारमक्षितम्	। इन्द्रुं धृतरिमा द्विवः	२
तं वेधां मेधयाहयन्	पवमानमधि द्यविं	। धर्णसिं भूरिधायसम्	३
तमहान् भुरिजोर्धिया	संवसानं विवस्वतः	। पतिं वाचो अदाभ्यम्	४
तं सान्नावधिं जामयो	हरिं हिन्वन्त्यद्रिभिः	। हर्यतं भूरिचक्षसम्	५
तं त्वा हिन्वन्ति वेधसः	पवमान गिरावृधम्	। इन्द्रुविन्द्राय मत्सरम्	६ [१६] (२१६)

(२७)

६ नृमेध आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

एष ऋविरभिष्टुतः	पवित्रे अधि तोशते	। पुनानो घ्नन्नपु सिधिः	१
एष इन्द्राय वायवे	स्वर्जित् परि पिच्यते	। पवित्रे दक्षसाधनः	२
एष नृभिर्वि नीयते	द्विवो मूर्धा वृषा सुतः	। सोमो वनेषु विश्ववित्	३
एष गन्धुराचिक्रवृत्	पवमानो हिरण्ययुः	। इन्द्रुः सत्राजिदस्वृतः	४
एष सूर्येण हासते	पवमानो अधि द्यविं	। पवित्रे मत्सरो मदः	५
एष शुष्म्यासिष्यद्	दुन्तरिक्षे वृषा हरिः	। पुनान इन्द्रुरिन्द्रमा	६ [१७] (२२६)

(२८)

६ प्रियमेध आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

एष वाजी हितो नृभिर्विश्वविन्मनसस्पतिः	। अव्यो वारं वि धावति	१	
एष पवित्रे अक्षरत्	सोमो देवेभ्यः सुतः	। विश्वा धानान्याविशन्	२
एष देवः शुभायते	ऽधि योनावमर्त्यः	। वृत्रहा देववीतमः	३
एष वृषा कनिक्रद्	दृशभिर्जामिभिर्यतः	। अभि द्रोणानि धावति	४ (२२६)

एते पूता विपश्चितः सोमासो दध्याशिरः । विपा व्यानशुभ्रियः
 एते मूष्ठा अर्मर्त्याः ससुवांसो न शश्रमुः । इयक्षन्तः पृथो रजः
 एते पूष्ठा नि रोदसो विप्रियन्तो व्यानशुः । उतेदमुत्तमं रजः
 तन्तुं तन्वानमुत्तमं मनु प्रवत आशत । उतेदमुत्तमाय्यम्
 त्वं सोम पुणिभ्य आ वसु गन्यानि धारयः । ततं तन्तुमचिक्रदः

(२३)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।
 सोमा असृग्रमाशवो मधोर्मर्दस्य धारया । अमि विश्वानि काव्या ?
 अनु प्रतास आयवः पदं नवीयो अक्रमुः । रुचे जनन्त सूर्यम् २
 आ पवमान नो भराऽर्यो अदाशुपो गर्यम् । कृधि प्रजावतीरिषः ३
 अमि सोमास आयवः पर्वन्ते मय्यं मर्दम् । अमि कोशं मधुश्रुतम् ४
 सोमो अर्पति धर्णसि र्दधान इन्द्रियं रसम् । सुवीरो अभिशस्तिपाः ५
 इन्द्राय सोम पवसे देवेभ्यः सधमाद्यः । इन्द्रो वाजं सिपासासि ६
 अस्य पीत्वा मदाना मिन्द्रो वृत्राण्यप्रति । जवानं जवनच्च नु ७ [१३]

(२४)

७ काश्यपोऽसितो देवलो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।
 प्र सोमासो अधन्विषुः पवमानास इन्द्रवः । श्रीणाना अप्सु मृञ्जत ?
 अमि गावो अधन्विषु रापो न प्रवता यतीः । पुनाना इन्द्रमाशत २
 प्र पवमान धन्वसि सोमेन्द्राय पातवे । नृभिर्यतो वि नीयसे ३
 त्वं सोम नृमादन्नः पर्वस्व चर्षणीसहे । सस्त्रियो अनुमाद्यः ४
 इन्द्रो यदग्निभिः सुतः पवित्रं परिधावसि । अरमिन्द्रस्य धात्रे ५
 पर्वस्व वृत्रहन्तमो कथेभिरनुमाद्यः । शुचिः पावको अद्भुतः ६
 शुचिः पावक उच्यते सोमः सुतस्य मध्वः । देवावीरवशंसहा ७ [१४]

(२५)

६ हलहच्युत आगस्यः । पवमानः सोमः । गायत्री ।
 पर्वस्व दक्षसार्धनो देवेभ्यः पीतये हरे । मरुच्यो वायवे मर्दः ?
 पवमान धिया हितोऽमि योनिं कर्निक्रदत् । धर्मणा वायुमा विश २

सं देवैः शोभते वृषा	कुरियोनावधिं प्रियः । वृत्रहा देववीतमः	३
विश्वं रूपाण्याविशन्	पुनानो याति हर्यतः । यत्रामृतास आसते	४
अरुषो जनयन् गिरः	सोमः पवत आयुषक् । इन्द्रं गच्छन् कविकेतुः	५
आ पवस्व मदन्तम	पवित्रं धारया कवे । अर्कस्य योनिमासदम्	६ [१५] (२१०)

(२६)

६ इधमवाहो दाढिच्युतः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

तममृक्षन्त वाजिनं	सुपस्थे अदितेरधिं । विप्रसो अण्व्या धिया	१
तं गावो अभ्यनूपत	सहस्रधारमर्क्षितम् । इन्द्रुं धतरमा द्विवः	२
तं वेधां मेधयाहचन्	पवमानमधि द्यविं । धर्षसिं भूरिधायसम्	३
तमह्यन् भुरिजोर्धिया	संवसानं विवस्वतः । पतिं वाचो अदाभ्यम्	४
तं सानावधिं जामयो	हरिं हिन्वन्त्यद्विभिः । हर्यतं भूरिचक्षसम्	५
तं त्वा हिन्वन्ति वेधसः	पवमान गिरावृधम् । इन्द्रुविन्द्राय मत्सरम्	६ [१६] (२१६)

(२७)

६ नृमेध आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

एष कुरिरभिष्टुतः	पवित्रे अधि तोशते । पुनानो प्रक्षप सिधः	१
एष इन्द्राय वायवं	स्वर्जित् पारि पिच्यते । पवित्रे दक्षसाधनः	२
एष नृभिर्वि नीयते	द्विवो मूर्धा वृषा सुतः । सोमो वनेषु विश्ववित्	३
एष गन्धुराचिक्रदत्	पवमानो हिरण्ययुः । इन्द्रुः सत्राजिदस्तृतः	४
एष सूर्येण हासते	पवमानो अधि द्यविं । पवित्रे मत्सरो मदः	५
एष शुष्म्यसिष्यद	दन्तरिक्षे वृषा हरिः । पुनान इन्द्रुरिन्द्रमा	६ [१७] (२२२)

(२८)

६ प्रियमेध आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

एष वाजी हितो नृभि	विश्वविन्मनसस्पातिः । अच्यो वारं वि धावति	१
एष पवित्रे अक्षरत्	सोमो देवेभ्यः सुतः । विश्वा धामान्याविशन्	२
एष देवः शुभायते	ऽधि योनावमर्त्यः । वृत्रहा देववीतमः	३
एष वृषा कर्तिक्रद	दशभिर्जामिभिर्वतः । अभि द्रोणानि धावति	४ (२२३)

एष सूर्यमरोचयन् पर्वमानो विचर्षणिः । विश्वा धामानि विश्ववित ५
 एष शुष्म्यदाभ्यः सोमः पुनानो अर्षति । देवाधीरवशं सहा ६ [१८] (११)

(२९)

६ नृमेध आङ्गिरसः । पर्वमानः सोमः । गायत्री ।

प्रास्य धारा अक्षरन् वृष्णः सुतस्यौजसा । देवाँ अनु प्रभूपतः १
 सप्तं मृजन्ति वेधसो गुणन्तः कारवो गिरा । ज्योतिर्जज्ञानमुक्थ्यम् २
 सुपहाँ सोम तानि ते पुनानाय प्रभूवसो । वर्धाँ समुद्रमुक्थ्यम् ३
 विश्वा वसूनि संजयन् पर्वस्व सोम धारया । इनु द्वेषींसि सुध्यक् ४
 रक्षा सुनो अररूपः स्वनात् संमस्य कस्य चित् । निदो यत्र मुमुचमहे ५
 एन्दो पार्थिवं रयिं दिव्यं पर्वस्व धारया । द्युमन्तं शुष्ममा भर ६ [१९] (१२)

(३०)

६ विन्दुराङ्गिरसः । पर्वमानः सोमः । गायत्री ।

प्र धारा अस्य शुष्मिणो वृथा पवित्रे अक्षरन् । पुनानो वाचमिष्यति १
 इन्दुर्हियानः सोतृभिर्मृज्यमानः कर्निकदत् । इयति वग्नुमिन्द्रियम् २
 आ नः शुष्मं नृपाह्यं वीरवन्तं पुरुस्पृहम् । पर्वस्व सोम धारया ३
 प्र सोमो अति धारया पर्वमानो असिष्यदत् । अभि द्रोणान्यासदम् ४
 अप्सु त्वा मधुमत्तमं हरिं हिन्वन्त्यद्विभिः । इन्दुविन्द्राय पीतर्ये ५
 सुनोता मधुमत्तमं सोममिन्द्राय वृजिणे । चारुं शर्धाय मत्सरम् ६ [२०] (१३)

(३१)

६ गोतमो राहगणः । पर्वमानः सोमः । गायत्री ।

सोमांसः स्वाध्यः पर्वमानासो अक्रमुः । रयिं कृण्वन्ति चेतनम् १
 स्पृथिव्या अधि भवेन्दो द्युमन्वर्धनः । भवा वाजानां पतिः २ -
 तुभ्यं वार्ता अभिप्रियस्तुभ्यमर्षन्ति सिन्धवः । सोम वर्धन्ति ते महः ३
 आ प्यायस्व समेतु ते विश्वतः सोम वृष्ण्यम् । भवा वाजस्य संगथे ४
 तुभ्यं गावो घृतं पयो वभ्रों दुदुह्ने अक्षितम् । वर्षिष्ठे अधि सानवि ५
 स्वायुधस्य ते सतो भुवनस्य पते वयम् । इन्दोँ सखित्वमुश्मासि ६ [२१] (१४)

(३२)

६ श्यावाश्व आत्रेयः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र सोमांसो मद्बुच्युतः	श्रवसे नो मुघोनः	।	सुता विदथे अक्रमुः	१
आदीं त्रितस्य योषणो	हरिं हिन्वन्त्यद्रिभिः	।	इन्दुमिन्द्राय पीतर्ये	२
आदीं हंसो यथा गुणं	विश्वस्यावीवशनमृतिम्	।	अत्यो न गोभिरज्यते	३
उभे सोमावचाकंशन	मृगो न तुक्तो अर्षसि	।	सीदन्नृतस्य योनिमा	४
अभि गावो अनूपत्	योषां जारमिव प्रियम्	।	अगन्नाजिं यथा हितम्	५
अस्मे धेहि द्युमद्यशो	मघवञ्चमश्च मह्यं च	।	सुनिं मेधामुत श्रवः	६ [२२] (२५२)

(३३)

६ त्रित आप्त्यः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र सोमांसो विपश्चितो	ऽपां न यन्त्युर्मयः	।	वनानि महिषा इव	१
अभि द्रोणानि वृध्रवः	शुक्रा ऋतस्य धारया	।	वाजं गोमन्तमक्षरन्	२
सुता इन्द्राय वायवे	वरुणाय मरुच्यः	।	सोमा अर्पन्ति विष्णवे	३
तिस्रो वाच उदीरते	गावो मिमन्ति धेनवः	।	हीरेति कर्निक्रदत्	४
अभि ब्रह्मीरनूपत	यहीर्कृतस्य मातरः	।	ममृज्वन्तं द्विवः शिशुम्	५
रायः समुद्रांश्चतुरो	ऽस्मभ्यं सोम विश्वतः	।	आ पवस्य सहायिणः	६ [२३] (२५८)

(३४)

६ त्रित आप्त्यः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र सुवानो धारया तने	न्दुहिन्वानो अर्पति	।	रुजइच्छा व्योजसा	१
सुत इन्द्राय वायवे	वरुणाय मरुच्यः	।	सोमा अर्पति विष्णवे	२
वृषाणं वृषभिर्यतं	सुन्वन्ति सोममद्रिभिः	।	इहन्ति शक्नन्ता पर्यः	३
भुवत् त्रितस्य भज्यो	भुवदिन्द्राय मत्सरः	।	सं हृषैरज्यते हरिः	४
अभीमृतस्य विष्टपं	दुहते पृथिमातरः	।	चारुं द्वियतमं हविः	५
समेनभदुता इमा	गिरा अर्पन्ति ससृतः	।	हेनुवाभो अवीवशन	६ [२४] (२६३)

(३५)

६ प्रभुवसुराक्षिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

आ नः पवस्य धारया	पवमान इधि पृथुम	।	पसा ज्योतिर्विद्वानि नः	१
इन्द्रो समुद्रमीक्ष्य	परस्य विश्वमेजय	।	रावो यतो न ओजसा	२

(२६३)

त्वया वीरेण वीरवो	ऽभि प्याम पृतन्यतः	।	क्षरा णो अभि वार्यम्	३
प्र वाजमिन्दुरिष्यति	सिषासन् वाजसा ऋषिः	।	व्रता विद्वान आयुधा	४
तं गीर्भैर्वाचमीङ्गयं	पुनानं वासयामसि	।	सोमं जनस्य गोपतिम्	५
विश्वो यस्य व्रते जनो	दाधार धर्मणस्पतेः	।	पुनानस्य प्रभूर्वसोः	६ [२५] (१)

(३६)

६ प्रभूवसुराङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

असंजि रथो यथा	पवित्रे चम्बोः सुतः	।	कार्पमन् वाजी न्यक्रमीत्	१
स वह्निः सोम जागृविः	पवस्व देववीरतिं	।	अभि कोशं मधुश्रुतम्	२
स नो ज्योतीषि पूव्यं	पवमान वि रोचय	।	क्रत्वे दक्षाय नो हिनु	३
शुम्भमान ऋतायुभि	मृज्यमानो गर्भस्त्योः	।	पवते वारं अव्यये	४
स विश्वा दाशुषे वसु	सोमो द्विव्यानि पार्थिवा ।		पवतामान्तरिक्ष्या	५
आ द्विस्पृष्टमश्वयु	गव्ययुः सोम रोहसि	।	वीरयुः शवसस्पते	६ [२६] (१)

(३७)

६ रहगण आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

स सुतः पीतये वृषा	सोमः पवित्रे अर्पति	।	विघ्नन् रक्षांसि देवयुः	१
स पवित्रे विचक्षणो	हरिरर्पति धर्णासिः	।	अभि योनिं कनिकदत्	२
स वाजी रोचना द्विवः	पवमानो वि धावति	।	रक्षोहा वारमन्ययम्	३
स त्रितस्याधि सानवि	पवमानो अरोचयत्	।	जामिभिः सूर्यं सह	४
स वृत्रहा वृषा सुतो	वरिवोविददाभ्यः	।	सोमो वाजमिवासरत्	५
स देवः कविनेपितोऽ	ऽभि द्रोणांनि धावति	।	इन्दुरिन्द्राय मंहना	६ [२७] (१)

(३८)

६ रहगण आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

एष उ स्य वृषा रथो	ऽव्यो वारंभिरर्पति	।	गच्छन् वाजं सहस्रिणाम्	१
एतं त्रितस्य योषणो	हरिं हिन्वन्त्यद्रिभिः	।	इन्दुमिन्द्राय पीतये	२
एतं त्यं हरितो दश	ममृज्यन्ते अपस्वुवः	।	याभिर्मदाय शुम्भते	३
एष स्य मानुषीष्वा	श्येनो न विश्वु सीदति	।	गच्छन्नारो न योषितम्	४
एष स्य मद्यो रसो	ऽव चष्टे द्विवः शिर्गुः	।	य इन्दुर्वारमाविशत्	५
एष स्य पीतये सुतो	हरिरर्पति धर्णासिः	।	कन्दन् योनिमभि प्रियम्	६ [२८] (१)

(३९)

‡ बृहन्मतिराङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

आशुर्यं बृहन्मते	परि प्रियेण धान्ना	। यत्र देवा इति ब्रवं	१
परिष्कृण्वन्ननिष्कृतं	जनाय यातयन्निर्षः	। वृष्टिं द्विवः परि स्रव	२
सुत एति पवित्र आ	त्विषिं दधान ओजसा	। विचक्षाणो विरोचयन्	३
अयं स यो द्विवस्परि	रघुयामा पवित्र आ	। सिन्धोरुर्मा व्यक्षरत्	४
आविवांसन् परावतो	अर्थो अर्वावतः सुतः	। इन्द्राय सिच्यते मधु	५
समीचीना अनूपत्	हरिं हिन्वन्त्याद्रिभिः	। योनावृतस्य सीदत	६ [२९] (२९४)

(४०)

‡ बृहन्मतिराङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

पुनानो अक्रमीदृभि	विश्वा मृधो विचर्षणिः	। शुम्भन्ति विप्रं धीतिभिः	१
आ योनिंमरुणो रुह	द्रमदिन्द्रं वृषा सुतः	। ध्रुवे सदासि सीदति	२
नू नो रयिं महामिन्द्रो	ऽस्मभ्यं सोम विश्वतः	। आ पवस्व सहस्रिणाम्	३
विश्वा सोम पवमान	द्युन्नानीन्द्रुवा भर	। विदाः सहस्रिणीरिपः	४
स नः पुनान आ भर	रयिं स्तोत्रे सुवीर्यम्	। जरितुर्वर्धया गिरः	५
पुनान इन्द्रुवा भर	सोम द्विवर्हसं रयिम्	। वृषन्निन्द्रो न उक्थयम्	६ [३०] (३००)

(४१)

‡ मेध्यातिथिः काण्वः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र ये गावो न भूर्णय	स्त्वेषा अयासो अक्रमुः	। व्रन्तः कृष्णामप त्वचम्	१
सुवितस्य मनामहे	ऽति सेतुं दुरान्यम्	। स्रह्वांसो दस्युमन्नतम्	२
शृण्वे वृष्टेरिव स्वनः	पवमानस्य शुष्मिणः	। चरन्ति विद्युतो द्विवि	३
आ पवस्व महीमिषं	गोमदिन्द्रो हिर्णयवत्	। अश्वान्द्राजवत् सुतः	४
स पवस्व विचर्षण	आ मही रोदसी पूण	। उपाः सुर्धो न रश्मिभिः	५
परि णः शर्मयन्त्या	धारया सोम विश्वतः	। सरा रसेव विष्टपम्	६ [३१] (३०३)

(४२)

‡ मेध्यातिथिः काण्वः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

जनयन् रोचना द्विवो	जनयन्नप्सु सूर्यम्	। वसानो गा अपो हरिः	१
एष प्रजेन मन्मना	देवो देवेभ्यस्परि	। धारया पवते सुतः	२

(३०८)

वावृधानाय तूर्वेये	पर्वन्ते वाजसातये ।	सोमाः सहस्रपाजसः	३
द्रुहानः पुन्नमिन् पर्यः	पवित्रे परि पिच्यते ।	क्रन्दन् देवाँ अजीजनत्	४
अभि विश्वानि वार्या	ऽभि देवाँ ऋतावृधः ।	सोमः पुनानो अर्धति	५
गोमन्नः सोम वीग्वु	दशवावृद्राजवत् सुतः ।	पर्वस्व बृहतीरिपः	६ [३२] ७

(४३)

३ मेध्यातिथिः काण्वः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

यो अन्य इव मुज्यते	गोभिर्मदाय हर्यतः ।	तं गीभिर्वासायामसि	१
तं तो विश्वा अवस्युवो	गिरः शुम्भन्ति पूर्वथा ।	इन्दुमिन्द्राय पीतये	२
पुनानो वाति हर्यतः	सोमो गीभिः परिष्कृतः ।	विप्रस्य मेध्यातिथेः	३
पर्वमान सिद्धा रपि	मुम्मभ्यं सोम सुभिर्यम् ।	इन्दो सहस्रवर्चसम्	४
इन्दुस्यो न पातिसृत्	रुनिकन्ति पवित्र आ ।	गदक्षारणि देवयुः	५
पर्वस्य पर्वमानयु	विप्रस्य गुणतो गुभे ।	सोम गम्बं सुवीर्यम्	६ [३२] ७

३ सोमोऽयं कः । ३ ।

...

३ । ३ । गायत्री । ३ । ३ ।

विपश्यन्त्याः ३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।

(४४)

३ अयास्य आशुस्मः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

३ । ३ । इन्द्रो मरुतः ३ ।	सोमं न विप्रमुमि ।	अभि तूर्वा अयास्यः	१
३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	सानो इन्दे पवत्यति ।	विप्रस्य धारया कतिः	२
३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	पुन पति पवित्र आ ।	गामां पाति निवपणिः	३
३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	अशुस्म आशुस्मस्य ।	अशुस्मा आ विवामति	४
३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	विप्रस्यः सुवृष्टिः ।	गामां कुन्त्या येमन	५
३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	अशुस्मस्य सुवृष्टिः ।	वाजः अपि अयो वृत्त	६ [३] ७

(४५)

३ अयास्य आशुस्मः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	इन्दुमिन्द्राय पीतये	१
३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	कुपति अशुस्मस्य आ यय	२
३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	वि नो सुये दुरी कुपि	३
३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	इन्दुमिन्द्राय पीतये	४
३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	इन्दुमिन्द्राय पीतये	५
३ । ३ । ३ । ३ । ३ ।	इन्दुमिन्द्राय पीतये	६

(४६)

६ अयास्य आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

असृग्रन् देववीतये	ऽत्यासः कृत्व्या इव	। क्षरन्तः पर्वतावृधः	१
परिष्कृतास इन्दवो	योधैव पित्र्यावती	। वायुं सोमा असृक्षत	२
एते सोमास इन्दवः	प्रयस्वन्तश्चमू सुताः	। इन्द्रं वर्धन्ति कर्मभिः	३
आ धावता सुहस्त्यः	शुक्रा गृभीत मन्थिना	। गोभिः श्रीणीत मत्सरम्	४
स पवस्व धनंजय	प्रयन्ता राधसो महः	। अस्मभ्यं सोम गातुवित्	५
एतं मृजन्ति मर्ज्यं	पवमानं दश क्षिपः	। इन्द्राय मत्सरं मदम्	६ [३] (३३६)

(४७)

५ कविर्भागवः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

अया सोमः सुकृत्यया	महश्चिदुभ्यवर्धत	। मन्दान उद्वृपायते	१
कृतानीदस्य कर्त्वा	चेतन्ते दस्युतर्हणा	। ऋणा च धृष्णुश्चयते	२
आत् सोम इन्द्रियो रसो	वज्रः सहस्रा भुवत्	। उक्तं यदस्य जायते	३
स्वयं कविर्विधर्तरि	विप्राय रत्नामिच्छति	। यदी ममृज्यते धियः	४
सिघासतू रयीणां	वाजेष्वर्वतामिव	। भरेषु जिग्युषामसि	५ [४] (३४१)

(४८)

५ कविर्भागवः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

तं त्वा नृम्णानि विभ्रतं	सुधस्थेषु महो द्विवः	। चारुं सुकृत्ययेमहे	१
संवृक्तधृष्णुमुक्थ्यं	महामहिन्नतं मदम्	। ज्ञतं पुरो रुरुक्षाणिम्	२
अतस्त्वा रयिमभि	राजानं सुक्रतो द्विवः	। सुपर्णो अन्वयथिर्भरत्	३
विश्वस्मा इत् स्वर्हृशे	साधारणं रजस्तुरम्	। गोपामृतस्य विभरत्	४
अर्धा हिन्वान इन्द्रियं	ज्यायो महित्वमानशे	। अभिष्टिकृद्विचर्षणिः	५ [५] (३४६)

(४९)

५ कविर्भागवः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

पवस्व वृष्टिमा सु नो	ऽपामूर्मि द्विवस्परि	। अयक्ष्मा वृहतीरिपः	१
तर्या पवस्व धारया	यया गाव इहागमन्	। जन्यास उर्प नो गृहम्	२
घृतं पवस्व धारया	यज्ञेषु देववीतमः	। अस्मभ्यं वृष्टिमा पव	३
स न ऊर्जे व्यप्रव्ययं	पवित्रं धाव धारया	। देवासः शृणवन् हि कम्	४
पवमानो असिप्यदु	द्रक्षांस्यपजङ्घनत्	। प्रत्नवद्रोचयुन् रुचः	५ [६] ()

(५०)

५ उचथ्य आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

उत् ते शुष्मांस ईरते	सिन्धोरुर्मैरिव स्वनः ।	वाणस्य चोदया पविम्	१
प्रसवे त उदीरते	तिस्रो वाचो मखस्युवः ।	यदव्य एषि सानवि	२
अव्यो वारे परि प्रियं	हरिं हिन्वन्त्यद्रिभिः ।	पवमानं मधुश्रुतम्	३
आ पवस्व मदिन्तम्	पवित्रं धारया कवे ।	अर्कस्य योनिमासदम्	४
स पवस्व मदिन्तम्	गोभिरश्नानो अक्तुभिः ।	इन्दुविन्द्राय पीतये	५ [७] (३३)

(५१)

५ उचथ्य आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

अध्वर्यो अद्रिभिः सुतं	सोमं पवित्र आ सृज ।	पुनीहीन्द्राय पातवे	१
द्विवः पीयूषमुत्तमं	सोममिन्द्राय वज्रिणे	सुनोता मधुमत्तमम्	२
तव त्य इन्दो अन्धसो	देवा मधोर्व्यश्रते	पवमानस्य मरुतः	३
त्वं हि सोम वर्धयन्	त्सुतो मदाय भूर्णये	वृषन् त्तोतारमूतये	४
अभ्यर्ष विचक्षण	पवित्रं धारया सुतः	अभि वाजमुत श्रवः	५ [८] (३३)

(५२)

५ उचथ्य आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

परि द्युक्षः सनद्रयि	भरद्वाजं नो अन्धसा	सुवानो अर्ष पवित्र आ	१
तव प्रलेभिरध्वभि	रव्यो वारे परि प्रियः	सहस्रधारो यात् तना	२
चरुर्न यस्तमीह्वये	न्दो न दानमीह्वय	वधैर्वधस्रवीह्वय	३
नि शुष्ममिन्दवेपां	पुरुहूत जनानाम्	यो अस्माँ आदिदेशति	४
शतं न इन्द ऊतिभिः	सहस्रं वा शुचीनाम्	पवस्व मह्यद्रयिः	५ [९] (३३)

(५३)

४ अवत्सारः काश्यपः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

उत् ते शुष्मांसो अस्थू	रक्षो मिन्दन्तो अद्रिवः ।	नुदस्व याः परिस्पृधः	१
अया निजघ्निरोजसा	रथसङ्गे धने हिते	स्तवा अर्चिभ्युपा हृदा	२
नि नाधृपे	पवमानस्य दूढ्या	रुज यस्त्वा पृतन्यति	३
मदुच्युतं	हरिं नदीपु वाजिनम्	इन्दुमिन्द्राय मत्सरम्	४ [१०] (३३)

(५४)

४ अवत्सारः काश्यपः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

अस्य प्रतामनु द्युतं शुक्रं दुदुह्ने अह्नयः । पर्यः सहस्रसामृषिम्	१
अयं सूर्य इवोपहृग्यं सरांसि धावति । सप्त प्रवतु आ दिवम्	२
अयं विश्वानि तिष्ठति पुनानो भुवन्नोपरि । सोमो देवो न सूर्यः	३
परि णो देववीतये वाजाँ अर्षसि गोमतः । पुनान इन्द्रविन्दुयुः	४ [११] (३७४)

(५५)

४ अवत्सारः काश्यपः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

यव्यवं नो अन्धसा पुष्टंपुष्टं परि स्रव । सोम विश्वा च सौभंगा	१
इन्द्रो यथा तव स्तवो यथा ते जातमन्धसः । नि ब्रुहिषिं प्रिये सद्दः	२
उत नो गोविदंश्ववित पवस्व सोमान्धसा । मक्षुतमेभिरहंभिः	३
यो जिनाति न जीयते हन्ति शत्रुमभीत्य । स पवस्व सहस्रजित्	४ [१२] (३७८)

(५६)

४ अवत्सारः काश्यपः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

परि सोमं ऋतं ब्रूह द्वाशुः पवित्रे अर्षति । विघ्नन् रक्षांसि देवयुः	१
यत् सोमो वाज्रमर्षति शतं धारा अपस्युवः । इन्द्रस्य सख्यमाविशन्	२
अभि त्वा योर्षणो दशं जारं न क्रुन्यान्नूषत । मृज्यसे सोम सातये	३
त्वमिन्द्राय विष्णवे स्वादुरिन्द्रो परि स्रव । नृन् त्तोतृन् प्राह्यंहसः	४ [१३] (३८२)

(५७)

४ अवत्सारः काश्यपः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

प्र ते धारा असश्चतो द्विवो न यन्ति वृष्टयः । अच्छा वाजाँ सहास्रिणाम्	१
अभि प्रियाणि काव्या विश्वा चक्षाणो अर्षति । हरिस्तुश्चान आयुधा	२
स मर्मज्ञान आयुभि रिभो राजेव सुव्रतः । श्येनो न वंसु पीदति	३
स नो विश्वा द्विवो वसूतो पृथिव्या आधि । पुनान इन्दुवा भर	४ [१४] (३८६)

(५८)

४ अवत्सारः काश्यपः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

तरत् स मन्दी धावति धारा सुतस्वान्धसः । तरत् स मन्दी धावति	१
उस्रा वेदु वसूना मर्तस्य देव्यवसः । तरत् स मन्दी धावति	२ (३८८)

ध्वस्रयोः पुरुषन्त्यो—रा सहस्राणि दद्महे । तरत् स मन्दी धावति ३
 आ योस्त्रिंशत् तना सहस्राणि च दद्महे । तरत् स मन्दी धावति ४ [१५] (३)

(५९)

४ अवत्सारः काश्यपः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

पवस्व गोजिदश्वजि—द्विश्वजित् सोम रणयजित् । प्रजावद्वत्तुमा भर १
 पवस्वान्द्र्यो अदाभ्यः पवस्वौषधीभ्यः । पवस्व धिषणाभ्यः २
 त्वं सोम पवमानो विश्वानि दुरिता तर । कविः सीदु नि वृर्हिपि ३
 पवमान स्वविदो जायमानोऽभवो महान् । इन्द्रो विश्वाँ अभीदसि ४ [१६] (३)

(६०)

४ अवत्सारः काश्यपः । पवमानः सोमः । गायत्री, ३ पुरजणिक् ।

प्र गायत्रेण गायत पवमानं विचर्षणिम् । इन्द्रुं सहस्रचक्षसम् १
 तं त्वा सहस्रचक्षस—मथो सहस्रभर्णसम् । अति वारमपाविपुः २
 अति वारान् पवमानो असिष्यदत् कलशाँ अभि धावति । इन्द्रस्य हाद्याँ विशन् ३
 इन्द्रस्य सोम राधसे शं पवस्व विचर्षणे । प्रजावद्रेत आ भर ४ [१७] (३)

(६१)

[तृतीयोऽनुवाकः ॥३॥ सू० ६१-६३]

३० अमहीयुराङ्गिरसः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

अया वीती परिं स्रव यस्तं इन्द्रो मदेष्वा । अवाहन् नवतीर्नवं १
 पुरः सद्य इत्थार्धिये दिवोदासाय शम्बरम् । अध त्यं तुर्वशं यदुम् २
 परिं णो अश्वमश्ववि—द्वोमदिन्द्रो हिरण्यवत् । क्षरा सहस्रिणीरिपः ३
 पवमानस्य ते वयं पवित्रमभ्युन्दुतः । सखित्वमा वृणीमहे ४
 ये तं पवित्रमूर्मयोः ऽभिक्षरन्ति धारया । तेभिर्नः सोम मृळय ५ [१८]

स नः पुनान आ भर रधिं वीरवतीमिषम् । ईशानः सोम विश्वतः ६
 एतमु त्यं दश क्षिपो मृजन्ति सिन्धुमातरम् । समाद्रित्येभिरेख्यत ७
 समिन्द्रेणोत वायुना सुत एति पवित्र आ । सं सूर्यस्य रुदिमभिः ८
 स नो भगाय वायवे पूष्णे पवस्व मधुमान् । चारुमित्रे वरुणे च ९
 उच्चा तं जातमन्यसो द्विवि पद्भ्या ददे । उग्रं शर्म माहि श्रवः १० [१९]
 ॥ विश्वान्युर्य आ द्युन्नानि मानुषाणाम् । सिपासन्तो वनामहे ११ (३)

स न इन्द्राय यज्यवे वरुणाय मरुद्भ्यः । वरिवोचितं परिं स्रव १२
उपो षु जातमप्सुरं गोभिर्भङ्गः परिष्कृतम् । इन्दुं देवा अयासिषुः १३
तमिद्वर्धन्तु नो गिरो वत्सं संशिश्वरीरिव । य इन्द्रस्य हृदुंसनिः १४
अर्षां णः सोमं शं गवे ध्रुक्षस्व पिप्युषीमिषम् । वर्धां समुद्रमुक्थ्यम् १५ [२०]
पर्वमानो अजीजन द्विवाश्चित्रं न तन्यतुम् । ज्योतिर्वैश्वानरं बृहत् १६
पर्वमानस्य ते रसो मदो राजन्नदुच्छ्रुतः । वि वारुमव्यमर्षति १७
पर्वमान रसस्तव दक्षो वि राजति द्युमान् । ज्योतिर्विश्वं स्वर्हृशे १८
यस्ते मद्रो वरेण्यस्तेनां पवस्वान्धसा । देवावीरघशंसहा १९
जग्निर्वृत्रममित्रियं सस्तिर्वाजं द्विवेदिवे । गोषा उं अश्वसा असि २० [२१]
संमिश्रो अरूपो भव सूपस्थाभिर्न धेनुभिः । सीदच्छयेनो न योनिमा २१
स पवस्व य आविथेन्द्रं वृत्राय हन्तवे । वन्निवासं महीरपः २२
सुवीरांसो वयं धना जयेम सोम मीढुः । पुनानो वर्ध नो गिरः २३
त्वोतासस्तवारसा स्याम वन्वन्तं आमुरः । सोमं वृतेषु जागृहि २४
अपघ्नन् पवते मृधो ऽप सोमो अरावणः । गच्छन्निन्द्रस्य निष्कृतम् २५ [२२]
महो नो राय आ भरं पर्वमान जही मृधः । रास्वेन्दो वीरवद्यशः २६
न त्वां शतं चन ह्युतो राधो दित्तन्तमा भिनन् । यत् पुनानो मखस्वसे २७
पवस्वेन्दो वृषां सुतः कृधी नो यशसो जनै । विश्वा अप द्विषो जहि २८
अस्य ते सख्ये वयं तवेन्दो द्युम्न उत्तमे । सासह्यामं पृतन्यतः २९
या ते भीमान्यायुधा तिग्मानि सन्ति धूर्वणे । रक्षां समस्य नो निदः ३० [२३] (४२८)

(६२)

३० जमदग्निर्भागवः । पवमानः सोमः । गायत्री ।

एते असृग्रमिन्दवस्तिरः पवित्रमाशवः । विश्वान्यभि सौभंगा १
विघ्नन्तो दुरिता पुरु सुगा तोकार्यं वाजिनः । तनां कृण्वन्तो अर्वते २
कृण्वन्तो वरिवो गवे ऽभ्यर्षन्ति सुष्टुतिम् । इळामस्मभ्यं संयतम् ३
असाव्यंशुर्मदायाऽप्सु दक्षो गिरिष्ठाः । श्येनो न योनिमासदत् ४
शुभ्रमन्धो देववातमप्सु धृतो नृभिः सुतः । स्वदन्ति गावः पयोभिः ५ [२४]
आङ्गीमश्वं न हेतारो ऽशूशुभन्नमुताव । मध्वो रसं सधमादे ६ (४३३)

यास्ते धारा मधुश्चुतो	ऽसृग्मिन्द्र ऊतयं ।	तामिः पवित्रमासदः	७
सो अर्षेन्द्राय पीतये	तिरो रोमाण्युव्या	। सीदन् याना वनेष्वा	८
त्वमिन्द्रो परि स्रव	स्वादृष्टो अङ्गिरोभ्यः ।	वरिवोविद्वृतं पर्यः	९
अयं विचर्षणिर्हितः	पर्वमानः स चेतति ।	हिन्द्वान आप्यं बृहत्	१० [२५]
एष वृषा वृषव्रतः	पर्वमानो अशस्तिहा ।	करद्रसूनि दृशुषे	११
आ पर्वस्व सहस्रिणां	रुधिं गोमन्तमश्विनम् ।	पुरुश्चन्द्रं पुरुस्पृहम्	१२
एष स्य परि पिच्यते	समृज्यमान आयुमिः ।	उरुगायः कृविकृतुः	१३
सहस्रोतिः शतामवो	विमानो रजसः कृविः ।	इन्द्राय पवते मदः	१४
गिरा जात इह स्तुत	इन्द्रुरिन्द्राय धीयते ।	वियाना वसताविं	१५ [२६]
पर्वमानः सुतो नृमिः	सोमो वाजमिवासरत् ।	चसूपु शकमनासदम्	१६
तं त्रिपृष्ठे त्रिवन्धुरे	स्थं युञ्जन्ति यातवे ।	ऋषीणां सुत धीतिमिः	१७
तं सोतारो धनस्पृत	मागुं वाजाय यातवे ।	हरिं हिनोत वाजिनम्	१८
आविशन् कलशं सुतो	विश्वा अर्षेभ्यमि श्रियः ।	शूरो न गोषु तिष्ठति	१९
आ त इन्द्रो मदाय कं	पर्यो दुहन्यायवः ।	देवा देवेभ्यो मधुं	२० [२७]
आ नः सोमं पवित्र आ	सृजता मधुमत्तमम् ।	देवेभ्यो देवशुत्तमम्	२१
एते सोमा असुक्षत	गृणानाः श्रवसे महे ।	सदित्तमस्य धारया	२२
अमि गव्यानि वीतये	नृम्णा पुनानो अर्षसि ।	सनद्राजः परि स्रव	२३
उत नो गोमतीरिषो	विश्वा अर्ष परिदुमः ।	गृणानो नमदग्निना	२४
पर्वस्व वाचा अग्रियः	सोमं चित्रामिन्द्रतिमिः ।	अमि विश्वानि काव्या	२५ [२८]
त्वं समृद्धिया अर्षो	ऽग्रिया वाचं इरयन् ।	पर्वस्व विश्वमेजय	२६
तुन्येमा मुवना कवे	महिन्ने सोम तस्थिरे ।	तुन्यमर्षन्ति सिन्धवः	२७
म ते दिवा न वृष्ट्यो	धारा वन्द्यसश्चतः ।	अमि शूकामृपस्तिरम्	२८
इन्द्रायेन्द्रुं पुनीतनो	ग्रं दक्षाय सार्धनम् ।	इजानं वीतिगधसम्	२९
पर्वमान कृतः कृविः	सोमः पवित्रमासदन् ।	दधन् स्तोत्रे सुवीर्यम्	३० [२९]

(३३)

३० निद्विः काश्यपः । पर्वमानः सोमः । गायत्री ।

आ पर्वस्व सहस्रिणां रुधिं सोमं सुवीर्यम् । अस्रमं श्रवांसि धाय
इन्द्रुर्नै च रिन्दसु इन्द्राय नमसग्नितमः । वृषा नि पीडमि

त इन्द्राय विष्णवे सोमः कलशे अक्षरत् । मधुमाँ अस्तु वायवे ३
ते असृग्माशवो ऽति हरांसि वृध्रवः । सोमां ऋतस्य धारया ४
द्वं वर्धन्तो अप्तुरः कृण्वन्तो विश्वमार्यम् । अपृन्नन्तो अराव्णः ५ [३०]
ता अनु स्वमा रजो ऽभ्यर्षन्ति वृध्रवः । इन्द्रं गच्छन्तु इन्द्रवः ६
।या पवस्व धारया यया सूर्यमरोचयः । हिन्वानो मानुषीरपः ७
।युक्त सूर एतशं पर्वमानो मनावधि । अन्तरिक्षेण यातवे ८
।त त्या हरितो दश सूरौ अयुक्त यातवे । इन्दुरिन्द्र इति व्रुवन् ९
।रीतो वायवे सुतं गिरु इन्द्राय मत्सरम् । अव्यो वारेषु सिञ्चत १० [३१]

।वमान विदा रयि—मस्मभ्यं सोम दुष्टरम् । यो दूणाशो वनुष्यता ११
।भ्यर्ष सहस्रिणं रयिं गोमन्तमश्विनम् । अभि वाजमुत श्रवः १२
।सोमो देवो न सूर्यो ऽद्विभिः पवते सुतः । दधानः कलशे रसम् १३
।स्ते धामान्यार्या शुक्रा ऋतस्य धारया । वाजं गोमन्तमक्षरन् १४
।सुता इन्द्राय वज्रिणे सोमासो दध्याशिरः । पवित्रमत्यक्षरन् १५ [३२]
।प्र सोम मधुमत्तमो राये अर्धं पवित्र आ । मद्रो यो देववीतमः १६
।तमीं मृजन्त्यायवो हरिं नदीषु वाजिनम् । इन्दुमिन्द्राय मत्सरम् १७
।आ पवस्व हिरण्यव—दश्वावत् सोम वीरवत् । वाजं गोमन्तमा भर १८
।परि वाजे न वाज्यु—मव्यो वारेषु सिञ्चत । इन्द्राय मधुमत्तमम् १९
।काविं मृजन्ति मर्ज्यं धीभिविप्रां अवस्यवः । वृषा कनिकदधति २० [३३]

।वृषणं धीभिरप्तुरं सोममृतस्य धारया । मती विप्राः समस्वरन् २१
।पवस्व देवायुष—गिन्द्रं गच्छतु ते मदः । वायुमा रोहे धर्मणा २२
।पर्वमान नि तोशसे रयिं सोम श्रवाप्यम् । प्रियः समुद्रमा विश २३
।अपृन्नन् पवसे मृधः क्रतुवित सोम मत्सरः । नुदस्वादेवयुं जनम् २४
।पर्वमाना असृक्षत सोमाः शुक्रास इन्द्रवः । अभि विश्वानि काव्या २५ [३४]
।पर्वमानास आशवः शुभ्रा असृग्मिन्द्रवः । व्रन्तो विश्वा अप द्विपः २६
।पर्वमाना द्विवस्प—यन्तरिक्षादसुक्षत । पृथिव्या अधि सानवि २७
।पुनानः सोम धारये—न्दो विश्वा अप सिधः । जहि रक्षांसि सुक्रतो २८
।अपृन्नन् त्सोम रक्षसो ऽभ्यर्ष कनिकदत् । द्युमन्तं शुष्ममुत्तमम् २९
।अस्मे वसूनि धारय सोमं द्विव्यानि पार्थिवा । इन्दो विश्वानि वार्या ३० [३५] (४८८)

(६४)

३० कश्यपो मारीचः । पवंमानः सोमः । गायत्री ।

वृषा सोम द्युमाँ अंसि	वृषा देव वृषव्रतः	। वृषा धर्माणि दधिपे	१
वृष्णास्ते वृष्ण्यं शवो	वृषा वनं वृषा मदः	। सत्यं वृषन् वृषेदंसि	२
अश्वो न चक्रदो वृषा	सं गा इन्दो समर्वतः ।	वि नो राये दुरो वृधि	३
असृक्षत प्र वाजिनो	गव्या सोमासो अश्वया ।	शुक्रासो वीर्याशवः	४
शुभमाना ऋतायुभि	मृज्यमाना गर्भस्त्योः ।	पवंन्ते वारं अव्यये	५ [३६]

ते विश्वां द्वाशुपे वसु	सोमां दिव्यानि पार्थिवा ।	पवंन्तामान्तरिक्ष्या	६
पवंमानस्य विश्ववित्	प्र ते सर्गा असृक्षत	। सूर्यस्येव न रश्मयः	७
केतुं कृण्वन् दिवस्पति	विश्वां रूपाभ्यर्षसि	। समुद्रः सोम पिन्वसे	८
हिन्वानो वार्चमिष्यसि	पवंमान विधर्मणि	। अक्रान् देवो न सूर्यः	९
इन्दुः पविष्ट चेतनः	प्रियः कवीनां मती	। सृजदश्वं रथीरिव	१० [३७]

ऊर्मिर्यस्ते पवित्र आ	देवावीः पर्यक्षरत्	। सीदन्नृतस्य योनिमा	११
स नो अर्ष पवित्र आ	मदो यो देववीतमः	। इन्दुविन्द्राय पीतये	१२
इधे पवस्व धारया	मृज्यमानो मनीषिभिः	। इन्दो रुचाभि गा इहि	१३
पुनानो वरिवस्कृध्यु	र्जु जनाय गिर्वणः	। हरे सृजान आशिरम्	१४
पुनानो देववीतय	इन्द्रस्य याहि निष्कृतम्	। द्युतानो वाजिभिर्यतः	१५ [३८]

प्र हिन्वानास इन्दुवो	ऽच्छा समुद्रमाशवः	। धिया जूता असृक्षत	१६
मर्मजानास आयवो	वृथा समुद्रमिन्दवः	। अग्मन्नृतस्य योनिमा	१७
परि णो याह्यस्मयु	विश्वा वसून्योर्जसा	। पाहि नः शर्म वीरवत्	१८
मिमाति वह्निरेतशः	पदं युजान ऋक्भिः	। प्र यत् समुद्र आहितः	१९
आ यद्योनि हिरण्यय	माशुक्तस्य सीदति	। जहात्यप्रचेतसः	२० [३९]

अभि वेना अनूपते	यक्षन्ति प्रचेतसः	। मज्जन्त्यविचेतसः	२१
इन्द्रायेन्दो मरुत्वते	पवस्व मधुमत्तमः	। ऋतस्य योनिमासदम्	२२
तं त्वा विप्रा वचोविदुः	परिष्कृण्वन्ति वेधसः	। सं त्वा मृजन्त्यायवः	२३
रसं ते मित्रो अर्यमा	पिर्वन्ति वरुणः कवे	। पवंमानस्य मरुतः	२४
त्वं सोम विपश्चितं	पुनानो वार्चमिष्यसि	। इन्दो सहस्रभर्णसम्	२५ [४०] (५१)

उतो सहस्रभर्णसं वाचं सोम मस्रस्युवम् । पुनान इन्दुवा भर	२६
पुनान इन्दवेषां पुरुहूत जनानाम् । प्रियः समुद्रमा विश	२७
दविद्युतत्या रुचा परिष्टोभन्त्या कृपा । सोमाः शुक्रा गवांशिरः	२८
हिनवानो हेतृभिर्व्यत आ वाजं वाज्यंक्रमीत् । सीदन्तो वनुषो यथा	२९
ऋधक् सोम स्वस्तये संजग्मानो दिवः ऋविः । पवस्व सूर्यो हृशे	३० [४१] (५२८)

-३०-

[द्वितीयोऽध्यायः ॥२॥ व० १-३३]

(६५)

३० भृगुर्वारुणिर्जमदग्निर्भार्गवो वा । पवमानः सोमः । गायत्री ।

हिन्वन्ति सूरमुष्यः स्वसारो जामयस्पतिम् । महामिन्दुं महीयुवः	१
पवमान रुचारुचा देवो देवेभ्यस्पतिं । विश्वा वसून्या विश	२
आ पवमान सुष्टुतिं वृष्टिं देवेभ्यो दुवः । इषे पवस्व संयतम्	३
वृषा ह्यसिं भानुना द्युमन्तं त्वा हवामहे । पवमान स्वाध्यः	४
आ पवस्व सुवीर्यं मन्दमानः स्वायुध । इहो ष्विन्दुवा गहि	५ [१]
यद्वाद्भिः परिपिच्यसे मृज्यमानो गर्भस्तयोः । ऋणां सुधस्थमश्रुपे	६
प्र सोमाय व्यश्ववत् पवमानाय गायत । महे सहस्रचक्षसे	७
यस्य वर्णं मधुश्रुतं हरिं हिन्वन्त्यद्रिभिः । इन्दुमिन्द्राय पीतये	८
तस्य ते वाजिनो वयं विश्वा धनानि जिग्युषः । सखित्वमा वृणीमहे	९
वृषां पवस्व धारया मरुत्वते च मत्सुरः । विश्वा दधान ओजसा	१० [२]
तं त्वा धर्तारमोण्योऽः पवमान स्वर्हशम् । हिन्वे वाजेषु वाजिनम्	११
अया चित्तो विपानया हरिः पवस्व धारया । युजं वाजेषु चोदय	१२
आ न इन्द्रो महीमिषं पवस्व विश्वदर्शतः । अस्मभ्यं सोम गातुवित्	१३
आ ऋलशां अनूपतेन्द्रो धाराभिरोजसा । एन्द्रस्य पीतये विश	१४
यस्य ते मद्यं रसं तीव्रं द्रुहन्त्यद्रिभिः । स पवस्वाभिमातिहा	१५ [३]
राजा मेधाभिरीयते पवमानो मनावधिं । अन्तरिक्षेण यातवे	१६
आ न इन्द्रो शतग्विन्तं गवां पोषं स्वर्ध्वम् । बहा भर्गत्तिमूतये	१७
आ नः सोम सहो जुवो रूपं न वचसे भर । सुप्वाणो देववीतये	१८
अर्षां सोम द्युमत्तमो ऽभि द्रोणानि रोहवत् । सीदंश्छयेनो न योनिमा	१९
अप्ता इन्द्राय वायवे वरुणाय मरुत्व्यः । सोमो अर्पति विष्णवे	२० [४] (५३८)

इपं तोकाय नो दधं—दृस्मभ्यं सोम विश्वतः	। आ पंवस्व सहस्रिणाम्	२१
थे सोमासः पगवति थे अर्वावति मुन्विरे	। थे वादः शंर्यणावति	२२
य अर्जाकिपु कृत्वम् थे मध्ये पस्त्यानाम्	। ये वा जनेषु पञ्चम्	२३
ते नो वृष्टिं दिवस्पदि पर्वन्तामा सुवीर्यम्	। सुवाना देवास इन्द्रवः	२४
पर्वते हर्यतो हरि—गुणानो जमदग्निना	। हिन्वानो गोरधि त्वनि	२५ [५]

प्र शुक्रासो वयोजुवो हिन्वानासो न सतयः	। श्रीणाना अप्सु मृत्तत	२६
तं त्वा सुतेष्वामुवो हिन्विरे देवतातये	। स पंवस्वानया रुचा	२७
आ ते दक्षं मयोभुवं वहिमग्ना वृणीमहे	। पान्तमा पुरुस्पृहम्	२८
आ मन्द्रमा वरेण्य—मा विप्रमा मनीषिणाम्	। पान्तमा पुरुस्पृहम्	२९
आ रुयिमा सुचेतुन—मा सुकतो तनुष्वा	। पान्तमा पुरुस्पृहम्	३० [६] (२०)

(६६)

३० शतं वैस्वानसाः । पवमानः सोमः, १९-२१ अग्निः पवमानः । गायत्री, १८ अथर्वपुरा ।

पवंस्व विश्वचर्पणे ऽभि विश्वानि काव्यां	। सखा सखिभ्य इड्यः	१
ताभ्यां विश्वस्य राजसि ये पंवमान धामनी	। प्रतीची सोम तस्थतुः	२
परि धामानि यानि ते त्वं सोमासि विश्वतः	। पवंमान क्रतुभिः कवे	३
पवंस्व जनयन्निपो ऽभि विश्वानि वायां	। सखा सखिभ्य ऊतये	४
तव शुक्रासो अर्चयो दिवस्पृष्टे वि तन्वते	। पवित्रं सोम धामभिः	५ [७]

तवेमे सप्त सिन्धवः प्रशिषं सोम सिन्नते	। तुभ्यं धावन्ति धेनवः	६
प्र सोम याहि धारया सुत इन्द्राय मत्सरः	। दधानो अक्षिति श्रवः	७
समु त्वा धीभिर्स्वरन् हिन्वतीः सप्त जामयः	। विप्रमाजा विवस्वतः	८
मूजन्ति त्वा समग्रुवो ऽव्यं जीरावधि प्वणि	। रेभो यदुज्यसे वने	९
पवंमानस्य ते कवे वाजिन् त्सर्गा असृक्षत	। अर्वन्तो न श्रवस्यवः	१० [८]

अच्छा कोशं मधुश्रुत—मसृग्रं वारो अव्यये	। अवावशन्त धीतयः	११
अच्छा समुद्रमिन्द्रवो ऽस्तं गात्रो न धेनवः	। अगमन्त्रुतस्य योनिमा	१२
प्र ण इन्द्रो महे रण आपो अर्पन्ति सिन्धवः	। यद्गोभिर्वासयिष्यसे	१३
अस्य ते सुख्ये वय—मिर्यक्षन्तस्त्वोतयः	। इन्द्रो सखित्वमुश्मसि	१४
आ पंवस्व गर्विष्ठये महे सोम नुचक्षसे	। एन्द्रस्य जठरे विश	१५ [९] (२६)

: मुहौ असि सोम ज्येष्ठ उयाणामिन्दु ओजिष्ठः । युध्वा सञ्छुश्वजिगेथ १६
 : य उग्रैर्भ्यश्चिदोर्जीया ज्दुरैर्भ्यश्चिच्छूरंतरः । भूरिदाभ्यश्चिनमंहीयान् १७
 : त्वं सोम सूर एष स्तोकरस्य साता तनूनाम् । वृणीमहे सखाय वृणीमहे युज्याय १८
 : अग्र आयुषि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः । आरे वाधस्व दुच्छुनाम् १९
 : अग्निर्ऋषिः पर्वमानः पाश्र्वजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागयम् २० [१०]
 : अग्रे पर्वस्व स्वर्णा अस्मे वचंः सुवीर्यम् । दधद्वयिं मयि पोष्यम् २१
 : पर्वमानो अति सिधो ऽभ्यर्षति सुदुतिम् । सूरौ न विश्वदर्शतः २२
 : स मर्मज्ञान आयुभिः प्रयस्वान् प्रयसे हितः । इन्दुरत्यो विचक्षणः २३
 : पर्वमान ऋतं बृहच्छुक्रं ज्योतिरजीजनत् । कृष्णा तमांसि जङ्घनत् २४
 : पर्वमानस्य जङ्घतो हरेश्चन्द्रा असृक्षत । जीरा अजिरशोचिपः २५ [११]
 : पर्वमानो रथीतमः शुभ्रेभिः शुभ्रशस्तमः । हरिश्चन्द्रो मरुद्वृणः २६
 : पर्वमानो व्यश्ववद्भूमिभिर्वाजसातमः । दधत् स्तोत्रे सुवीर्यम् २७
 : सुवान इन्दुरक्षाः पवित्रमत्यव्ययम् । पुनान इन्दुरिन्द्रमा २८
 : एष सोमो अर्षिं त्वचि गवां क्रीळित्यद्रिभिः । इन्द्रं मदाय जोहुवत् २९
 : यस्य ते द्युन्नवत् पयः पर्वमानाभृतं द्विवः । तेन नो मृच्छ जीवसे ३० [१२] (५७८)

(६७)

(१-३२) १-३ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, ४-६ कश्यपो भारीचः, ७-९ गोतमो राष्ट्रगणः, १०-१२
 अत्रिर्भौमः, १३-१५ विश्वामित्रो गाथिनः, १६-१८ जनदग्निर्भार्गवः, १९-२१ वसिष्ठो
 मैत्रावरुणिः, २२-३२ पवित्र आङ्गिरसो वा वसिष्ठो वा उभौ वा । पर्वमानः सोमः,
 १०-१२ पर्वमानः पूषा वा, २३-२७ पर्वमानोऽग्निः, २५ पर्वमानः सविता वा,
 २६ पर्वमानाग्निस्तवितारः, २७ विश्वे देवा वा, ३१-३२ पावमान्यधेता । गायत्री,
 १६-१८ नित्यद्विपदा गायत्री, ३० पुरउष्णिक्ः २७, ३१, ३२, अनुष्टुप् ।

सोमासि धारयुर्मन्द्र ओजिष्ठो अध्वरे । पर्वस्व मह्यद्राविः ?
 सुतो नृमादनो दधन्वान् मत्सरिन्तमः । इन्द्राय नूरिरन्धता २
 सुष्वाणो अद्रिभिर्भ्यर्षु कानिकइत् । द्युमन्तं शुष्मसुत्तनम् ३
 हिन्वानो अर्षति त्रिरो वाराण्यव्यया । हरिर्वाजमचिकइत् ४
 व्यर्षमर्षसि वि भवांसि वि सौभगा । वि वाजान् त्वां गोमंतः ५
 इन्द्रो शतुग्विनं श्रुिं गोमन्तमभ्विनम् । भरतं सोम नतुत्रिणम् ६ [१३]
 गान् इन्द्रं स्तिरः पवित्रनाशवः । इन्द्रं वामेभिरागत ७

इपं तोकाय नो दधं—दुस्मभ्यं सोम विश्वतः	। आ पवस्व सहस्रिणाम्	२१
ये सोमांसः परावति ये अवावति सुन्विरे	। ये वादः शर्यणावति	२२
य अर्जाकेषु कृत्वंसु ये मध्ये पस्त्यानाम्	। ये वा जनेषु पञ्चसु	२३
ते नो वृष्टिं दिवस्पदि पवन्तामा सुवीर्यम्	। सुवाना देवास इन्द्रवः	२४
पवते हर्यतो हरिर्—गृणानो जमदाग्निना	। हिन्वानो गोरधिं त्वचि	२५ [५]

प्र शुक्रासो वयोजुवो हिन्वानासो न सप्तयः	। श्रीणाना अप्सु मृक्षत	२६
तं त्वा सुतेष्वाभुवो हिन्विरे देवतांतये	। स पवस्वानया रुचा	२७
आ ते दक्षं मयोभुवं वहिमद्या वृणीमहे	। पान्तमा पुरुस्पृहम्	२८
आ मन्द्रमा वरेण्यमा विप्रमा मनीषिणाम्	। पान्तमा पुरुस्पृहम्	२९
आ रयिमा सुचेतुनमा सुक्रतो तनूष्वा	। पान्तमा पुरुस्पृहम्	३० [६] (५)

(६६)

३० शतं वैखानसाः । पवमानः सोमः, १९-२१ अग्निः पवमानः । गायत्री, १८ अनुष्टुप् ।

पवस्व विश्वचर्षणे ऽभि विश्वानि कान्यां	। सखा सखिभ्य ईड्यः	१
ताभ्यां विश्वस्य राजसि ये पवमान धामनी	। प्रतीची सोम तस्थतुः	२
परि धामानि यानि ते त्वं सोमासि विश्वतः	। पवमान क्रतुभिः कवे	३
पवस्व जनयन्निपो ऽभि विश्वानि वार्यां	। सखा सखिभ्य ऊतये	४
तवं शुक्रासो अर्चयो दिवस्पृष्टे वि तन्वते	। पवित्रं सोम धामभिः	५ [७]

तवेमे सप्त सिन्धवः प्रशिपं सोम सिन्नते	। तुभ्यं धावन्ति धेनवः	६
प्र सोम याहि धारया सुत इन्द्राय मत्सरः	। दधानो अक्षिति श्रवः	७
समु त्वा धीभिरस्वरन् हिन्वतीः सप्त जामयः	। विप्रमाजा विवस्वतः	८
मृजन्ति त्वा समयुवो ऽव्ये जीरावधि प्वणि	। रेभो यदृज्यसे वने	९
पवमानस्य ते कवे वाजिन् त्सर्गा असृक्षत	। अर्वन्तो न श्रवस्यवः	१० [८]

अच्छा कोशं मधुश्रुतमसृगं वारं अव्यये	। अवावशन्त धीतर्यः	११
अच्छा समुद्रमिन्दुवो ऽस्तं गावो न धेनवः	। अगमन्त्रुतस्य योनिमा	१२
प्र ण इन्द्रो महे रण आपो अर्पन्ति सिन्धवः	। यद्गोभिर्वासिप्यसे	१३
अस्य ते सख्ये वयमियक्षन्तस्त्वोतयः	। इन्द्रो सखित्वमुद्रमसि	१४
आ पवस्व गविष्टये महे सोम नुचक्षसे	। एन्द्रस्य जठरे विश	१५ [९] (६)

१-३ ॥ अहो असि सोम ज्वेष्ठ उयाणामिन्दु ओजिष्ठः । युध्वा सञ्छश्वजिगेथ १६
 ४-६ ॥ ए उयेभ्यश्चिदोर्जीया ज्दुरेभ्यश्चिच्छूरतरः । भूरिदाभ्यश्चिन्मंहीयान् १७
 ७-९ ॥ त्वं सोम सूर एष स्तोत्रस्य साता तनूनाम् । वृणीमहे सखाय वृणीमहे युज्याय १८
 १०-१२ ॥ अग्र आयूपि पवस आ सुवोर्जमिषं च नः । आरे वांधस्व दुच्छुनाम् १९
 १३-१५ ॥ अग्निर्क्रषिः पर्वमानः पार्श्वजन्यः पुरोहितः । तर्मीमहे महागयम् २० [१०]
 १६-१८ ॥ अग्रे पर्वस्व स्वपा अस्मे वर्चः सुवीर्यम् । दधद्वायिं मयि पोषम् २१
 १९-२१ ॥ पर्वमानो अति सिधो ऽभ्यर्पति सुष्टुतिम् । सूरौ न विश्वदर्शतः २२
 २२-२४ ॥ स मर्मृजान आयुभिः प्रयस्वान् प्रयसे हितः । इन्दुरत्यो विचक्षणः २३
 २५-२७ ॥ पर्वमान क्रतुं ब्रुहच्छुक्रं ज्योतिरजीजनत् । कृष्णा तमांसि जङ्घनत् २४
 २८-३० ॥ पर्वमानस्य जङ्घतो हरेश्चन्द्रा असृक्षत । जीरा अजिरशोचिपः २५ [११]
 ३१-३३ ॥ पर्वमानो रधीतमः शुभ्रेभिः शुभ्रशस्तमः । हरिश्चन्द्रो मरुद्वृणः २६
 ३४-३६ ॥ पर्वमानो व्यश्वद्वाश्मिभिर्वाजसातमः । दधत् स्तोत्रे सुवीर्यम् २७
 ३७-३९ ॥ ए सुवान इन्दुरक्षाः पवित्रमत्यव्ययम् । पुनान इन्दुरिन्द्रमा २८
 ४०-४२ ॥ एष सोमो अधि त्वचि गवां क्रीळत्यद्भिभिः । इन्द्रं मदाय जोहुवत् २९
 ४३-४५ ॥ यस्य ते द्युन्नवत् पयः पर्वमानाभृतं द्विः । तेन नो मृष्ट जीवसे ३० [१२] (५७८)

(६७)

(१-३२) १-३ भरद्वाजो वाहस्पत्यः, ४-६ कश्यपो भारीचः, ७-९ गोतमो राष्ट्रमणः, १०-१२
 अत्रिभौमः, १३-१५ विश्वामित्रो गाथिनः, १६-१८ जनशक्तिभार्गवः, १९-२१ वासिष्ठो
 मैत्रावरुणिः, २२-३२ पवित्र आङ्गिरसो वा वसिष्ठो वा उभौ वा । पर्वमानः सोमः,
 ३३-३५ पर्वमानः पूषा वा, ३६-३७ पर्वमानोऽग्निः, ३८ पर्वमानः सविता वा,
 ३९ पर्वमानान्निस्तवितारः, ४० विश्वे देवा वा, ४१-४३ पावनान्यव्येना । गायत्री,
 ४४-४६ नित्यद्विपदा गायत्री, ४७ पुरउष्णिकः, ४८, ४९, ५० अनुष्टुप ।

१ ॥ सोमासि धारयु मन्द्र ओजिष्ठो अध्वरे । पर्वस्व महयद्राविः ?
 २ ॥ सुतो नुमादनो दधन्वान् मत्सरिन्तमः । इन्द्राय नुरिन्दन्मा २
 ३ ॥ सुष्वाणो अद्भिभिर्भ्यर्षं कनिक्कदत् । द्युमन्तं दुष्मन्सुत्तमम् ३
 ४ ॥ इहिन्वानो अर्पति तिस्रो वाराण्यव्यया । हरिर्वाजिनचिकदत् ४
 ५ ॥ सो व्यच्यमर्षसि वि भवांसि वि सौभगा । वि वाजान् त्तोन मोनतः ५ [१३]
 ६ ॥ न इन्द्रो शतग्विनं र्षिं मोनन्तनुश्विनम् । भरां सोम मद्रुणिणम् ६
 ७ ॥ नाना इन्द्रं न्तिरः पवित्रमाशवः । इन्द्रं वानेभिर्गदत ७

क्रुहः सोम्यो रस	इन्द्रिरिन्द्राय पूज्यः	। आयुः पवत आयुर्वे	८
हिन्वन्ति सूरमुग्रयः	पवमानं मधुश्रुतम्	। अमि गिरा समस्वरत्	९
अविता नो अजाश्वः	पूषा यामनियामनि	। आ भक्षत् कन्यासु नः	१० [११]
अयं सोमः कपर्दिने	वृतं न पवते मधुं	। आ भक्षत् कन्यासु नः	११
अयं तं आवृषे सुतो	वृतं न पवते शुचिं	। आ भक्षत् कन्यासु नः	१२
वाचो जन्तुः कवीनां	पवस्व सोम धारया	। देवेषु रत्नधा असि	१३
आ कलशेषु धावति	श्येनो वर्म वि गाहते	। अमि द्रोणा कनिकदत्	१४
परि प्र सोम ते रसो	ऽसजिं कलशे सुतः	। श्येनो न तक्तो अपति	१५ [१५]

पवस्व सोम मन्दय	न्दिन्द्राय मधुमत्तमः		१६
असृग्रन् देववीतये	वाजयन्तो रथा इव		१७
ते सुतासो मदिन्तमाः	शुक्रा वायुमसुक्षत		१८
ग्राव्णा तुन्नो अभिष्टुतः	पवित्रं सोम गच्छसि	। दधत् स्तोत्रे सुवीर्यम्	१९
एष तुन्नो अभिष्टुतः	पवित्रमतिं गाहते	। रक्षोहा वारमव्ययम्	२० [१६]
यदन्ति यच्च दूरके	भयं विन्दति मामिह	। पवमानं वि तज्जहि	२१
पवमानः सो अद्य नः	पवित्रेण विचर्षणिः	। यः पोता स पुनातु नः	२२
यत् ते पवित्रमर्चिष्य	ग्ने विततमन्तरा	। ब्रह्म तेन पुनीहि नः	२३
यत् ते पवित्रमर्चिवे	दग्ने तेन पुनीहि नः	। ब्रह्मसवैः पुनीहि नः	२४
उभाभ्यां देव सवितः	पवित्रेण सुवेनं च	। मां पुनीहि विश्वतः	२५ [१७]
त्रिभिर्द्वं देव सवित	र्वर्षिष्ठैः सोम धामभिः	। अग्ने दक्षैः पुनीहि नः	२६
पुनन्तु मां देवजनाः	पुनन्तु वसवो धिया ।		२७
विश्वे देवाः पुनीत मा	जातवेदः पुनीहि मां		२८
प्र प्यायस्व प्र स्यन्दस्व	सोम विश्वेभिरंशुभिः ।	देवेभ्य उत्तमं हविः	२९
उप प्रियं पनिप्रतं	युवानमाहुतीवृधम्	। अगन्म विभ्रतो नमः	३०
अलाय्यस्य परशुर्ननाश	त मा पवस्व देव सोम ।	आसुं चिदेव देव सोम	३१
मि रध्ये	त्यृषिभिः संभृतं रसम् ।		३२ [१८]
नाति	स्वदितं मातरिष्वना		
अध्ये	त्यृषिभिः संभृतं रसम् ।		
सरस्वती कुहे	क्षीरं सर्पिर्मघृदकम्		

(६८)

[चतुर्थोऽनुवाकः ॥४॥ सू० ६८-८५]

१० वत्सप्रिर्भालन्दनः । पवमानः सोमः । जगती, १० त्रिष्टुप् ।

देवमच्छा मधुमन्त इन्दुवो ऽसिष्यदन्त गाव आ न धेनवः ।	
हिषिदो वचनावन्त ऊर्धभिः परिसुतमुस्त्रिया निर्णिजं धिरे	१
र रोर्वदुभि पूर्वा अचिक्रद दुपारुहः श्रथयन् त्स्वादते हरिः ।	
तेरः पवित्रं परियन्नुरु ज्रयो नि शयाणि दधते देव आ वरम्	२
वे यो ममे यम्या संयती मदः साकंवृधा पयसा पिन्वदक्षिता ।	
मही अपारे रजसी विवेविद दभिव्रज्जाक्षितं पाज आ ददे	३
स मातरा विचरन् वाजयन्नपः प्र मेधिरः स्वधया पिन्वते पदम् ।	
अंशुर्यवेन पिपिशे यतो नृभिः सं जामिभिर्नसते रक्षते शिरः	४
सं दक्षेण मनसा जायते क्विर्ऋतस्य गर्भो निर्हितो यमा परः ।	
यूना ह सन्ता प्रथमं वि जज्ञतु गुहा हितं जनिम् नेममुद्यतम्	५ [१९]
मन्द्रस्य रूपं विविदुर्मनीषिणः श्येनो यदन्धो अभरत् परावतः ।	
तं मर्जयन्त सुवृधं नदीष्वौ उशन्तमंशुं परियन्तमृगिमयम्	६
त्वां मृजन्ति दश योषणः सुतं सोम ऋषिभिर्मतिभिर्धीतिभिर्हितम् ।	
अव्यो वारैभिरुत देवहृतिभिर्नृभिर्यतो वाज्रमा दपि सातये	७
परिप्रयन्तं वय्यं सुपंसदं सोमं मनीषा अभ्यनूपत स्तुभः ।	
यो धारया मधुमाँ ऊर्मिणा दिव इयति वाचं रयिपाळमर्त्यः	८
अयं दिव इयति विश्वमा रजः सोमः पुनानः कुलशेषु सीदति ।	
अन्द्रिर्गोभिर्मृज्यते अद्रिभिः सुतः पुनान इन्दुर्वरिवो विदत् प्रियम्	९
एवा नः सोम परिपिच्यमानो वयो दधच्चित्रतमं पवस्व ।	
अद्वेषे द्यावापृथिवी हुवेम देवा धत्त रयिमस्मे सुवीरम्	१० [२०] (६२०)

(६९)

१० हिरण्यस्त्प आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । जगती, ९-१० त्रिष्टुप् ।

इपुर्न धन्वन् प्रति धीयते मतिर्वत्सो न मातुरुपं सज्वर्युधनि ।	
उरुधारेव दुहे अग्र आयत्यस्य व्रतेष्वपि सोम इष्यते	१
उपो मतिः पूच्यते सिच्यते मधु मन्द्रार्जनी चोदते अन्तरासनि ।	
पवमानः संतनिः प्रघ्नतामिव मधुमान् दृप्सः परि वारमर्पति	२ (६२०)

अव्ये वधूयुः पवते परि त्वचि श्रथनीते नसीरदितेऋतं यते ।
 हरिरक्रान् यजतः संयतो मदो नृम्णा शिशानो महिपो न शोभते ३
 उक्षा मिमाति प्रति यन्ति धेनवो देवस्य देवीरुपं यन्ति निष्कृतम् ।
 अत्यक्रमीदजुनं वारमव्ययमत्कं न निवतं परि सोमो अव्यत ४
 अमृक्तेन रुशता वाससा हरिरमर्त्यो निर्णिजानः परि व्यत ।
 दिवस्पूष्ठं बृहणा निर्णिजे कृतोपस्तरणं चम्वोर्नभस्मयम् । ५ [२१]

सूर्यस्येव रश्मयो द्रावयित्तवो मत्सरासः प्रसुपः साकमीरते ।
 तन्तुं ततं परि सर्गास आशवो नेन्द्राहते पवते धाम किं चन ६
 सिन्धोरिव प्रवणे निम्न आशवो वृषच्युता मदासो गातुमाशत ।
 शं नो निवेशे द्विपदे चतुष्पदे ऽस्मे वाजाः सोम तिष्ठन्तु कृष्टयः ७
 आ नः पवस्व वसुमद्विरण्यवदश्वावद्गोमद्यवमत् सुवीर्यम् ।
 यूयं हि सोम पितरो मम स्थनं दिवो मुर्धानः प्रस्थिता वयस्कृतः ८
 एते सोमाः पवमानास इन्द्रं रथा इव प्र ययुः सातिमच्छं ।
 सुताः पवित्रमतिं यन्त्यव्यं हित्वी वृत्रिं हरितो वृष्टिमच्छं ९
 इन्द्रविन्द्राय बृहते पवस्व सुमृच्छीको अनवद्यो रिशादाः ।
 भरा चन्द्राणि गृणते वसूनि देवैर्द्यावापृथिवी प्रावतं नः १० [२२]

(७०)

१० रेणुवैश्वामित्रः । पवमानः सोमः । जगती, १० त्रिष्टुप् ।

त्रिरस्मै सप्त धेनवो दुदुहे सत्यामाशिरं पूर्व्ये व्योमनि ।
 चत्वार्यन्या भुवनानि निर्णिजे चारुणि चक्रे यद्दतैरवर्धत १
 स भिक्षमाणो अमृतस्य चारुण उभे द्यावा काव्येना वि श्रथथे ।
 तेजिष्ठा अपो महना परि व्यत यदी देवस्य श्रवसा सदो विदुः २
 ते अस्य सन्तु केतवोऽमृत्यवो ऽदाभ्यासो जनुपी उभे अनु ।
 भिर्नृम्णा च देव्या च पुनत आदिद्राजानं मनना अगृणत ३
 उ कुशभिः सुकर्मभिः प्र मध्यमासु मातृपुं प्रमे सचा ।
 पानो अमृतस्य चारुण उभे नृचक्षा अनु पश्यते विशां ४
 इन्द्रियाय धार्यस ओभे अन्ता रोदसी हर्षते हितः ।
 शुष्मेण वाधते वि दुर्मती रादेदिशानः शयहेव शुरुधः ५ [२३]

स मातरा न दृष्टेशान उन्नियो नानददेति मरुतामिव स्वतः ।

जानन्नूतं प्रथमं यत् स्वर्णरं प्रशस्तये कर्मवृणीत सुक्रतुः ६

रुवार्ति भीमो वृषभस्ताविष्यया शृङ्गे शिशानो हरिणी विचक्षणः ।

आ योनिं सोमः लुङ्कृतं नि पीदति गव्ययी त्वग्भवति निणिगव्ययी ७

शुचिः पुनानस्तन्वमरेपस मव्ये हरिर्न्येधाविष्ट सानवि ।

जुष्टो मित्राय वरुणाय वायवे त्रिधातु मधु क्रियते सुक्रमभिः ८

पर्वस्व सोम द्वेवर्तीतये वृषे न्द्रस्य हार्दि सोमधानमा विश ।

पुरा नो बाधाद्वृरितार्ति पारय क्षेत्रविद्धि दिश आहा विपुच्छते ९

हितो न सतिराभि वाजमर्षे न्द्रस्येन्दो जठरमा पर्वस्व ।

नावा न सिन्धुमार्ति पर्षि विद्धा ङ्ग्रो न बुध्यन्नर्षो नो तिङ्गः स्यः १० [२४] (६३०)

(७२)

१ ऋषभो वैश्वामित्रः । पचमानः सोमः । जगतो, १ त्रियुग् ।

आ दक्षिणा सृज्यते शुष्प्यादंसद्वं वेति दृहो रक्षन्तः पानि जागृचिः ।

हरिरोपशं कृणुते नभस्पय उपस्तिरं चम्बोद्वत्त्र निणिजं १

प्र कृष्टिहेर्व शूष एति रोखदसूर्यं वर्णं नि णिणीति अमृ नम ।

जहाति वृचिं पितुरेति निष्कृत मुपप्रुतं कृणुते निणिजं नना २

अद्रिभिः सुतः पर्वते गर्भस्तयो वृषायते नभसा धर्षते मनी ।

स मोदते नसते सार्धते गिरा नेनिकते अप्पु पजते परीनाधि ३

परिं द्युक्षं सहसः पर्वतावृधं मध्वः सिद्धान्ति हम्पस्यं सुभर्षिम ।

आ यस्मिन् गावः सुहुताडु ऊधानि सूर्धवादीणन्वादिरे दर्शनिभिः ४

समी रथं न भुरिजोरहेपत दश स्वसाति अदिनेरुवस्य आ ।

जिगादुर्षं जपति गोरपीत्यं पदं पदस्य मनुष्या अजीजनत ५ [२५]

स्येनो न योनिं सदर्नं पिया कृतं हिण्यवर्नासदं देव एरति ।

ए रिणान्ति बृहर्षिं प्रियं गिरा षो न देशे अयेनि इतिरः ६

एग द्यम्कतो अरुषो द्वियः कुचि-वृषा विपुष्टो अनाविष्टु ना जामि ।

एहस्यपीतिपतिः एगपती देभो न एद्वैरुस्येनो वि गवति ७

वृषं रूपं कृणुते पणो अरुस्य स पचाशंसुत ननुता नैयति द्विषः ।

एसा यानि स्वधया ईस्यं जने नो सुगृतो ननते म मोक्षयत ८ (६३१)

उक्षेवं यूथा परियन्नरावी दधि त्विपीरथित सूर्यस्य ।
दिव्यः सुपर्णोऽव चक्षत क्षां सोमः परि कर्तुना पश्यंत जाः

(७२)

१ हरिमन्त आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । जगती ।

हरिं मृजन्त्यरुपो न युज्यते सं धेनुभिः कलशे सोमो अज्यते ।
उद्रार्चमीरयति हिन्वते मती पुरुष्युतस्य कति चित् परिप्रियः १
साकं वदन्ति ब्रह्वा मनीषिण इन्द्रस्य सोमं जठरे यदाद्बुहुः ।
यदी मृजन्ति सुर्गमस्तयो नरः सर्नीळामिर्दशभिः काम्यं मधु २
अरममाणो अत्येति गा अभि सूर्यस्य प्रियं दुहितुस्तिरो र्वम् ।
अन्वस्मै जोषममराद्विनंगुसः सं दृयीभिः स्वसृभिः क्षेति जामिभिः ३
नृधूतो अद्रिपुतो बर्हिषि प्रियः पतिर्गवां प्रदिव इन्दुर्द्वित्वियः ।
पुरंधिवान् मनुषो यज्ञसाधनः शुचिंधिया पवते सोम इन्द्र ते ४
नृबाहुभ्यां चोदितो धारया सुतो ऽनुष्वधं पवते सोम इन्द्र ते ।
आप्राः क्रतुन् त्समजैरध्वरे मती वेने द्रुपच्चम्बोर्दरासद्दृद्वरिः ५ [२]

अंशुं दुहन्ति स्तनयन्तमक्षितं क्विं क्वयोऽपसो मनीषिणः ।
समी गावो मतयो यन्ति संयतं ऋतस्य योना सदनं पुनर्भुवः ६
नामा पृथिव्या धरुणो महो द्विवोर्द ऽपामूर्मो सिन्धुष्वन्तरुक्षितः ।
इन्द्रस्य वज्रो वृषभो विभूर्वसुः सोमो हृदे पवते चारं मत्सरः ७
स तू पवस्व परि पार्थिवं रजः स्तोत्रे शिक्षन्नाधून्वते च सुक्रतो ।
मा नो निर्माग्वसुनः सादनस्पृशो रथिं पिशङ्गं बहुलं वसीमहि ८
आ तू न इन्दो शतद्रात्वश्यं सहस्रदातु पशुमद्विरण्यवत् ।
उप मास्व ब्रह्मती रेवतीरियो ऽधि स्तोत्रस्य पवमान नो गहि ९ [२८]

(७३)

१ पवित्र आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । जगती ।

स्रक्ते इप्सस्य धमतः समस्वर नृतस्य योना समरन्त नामयः ।
त्स मूर्ध्ना असुरश्चक्र आरमे सत्यस्य नावः सुकृतमपीपरन्

सम्यक् सम्यञ्चो महिषा अहेपत् सिन्धोःसर्वावधि वेना अवीविपत् ।
 मधोर्धाराभिर्जनयन्तो अर्कामित् प्रियामिन्द्रस्य तन्वमवीवृधन् ।
 पवित्रवन्तः परि वाचमासते पितैषां प्रतो अभि रक्षति व्रतम् ।
 महः संमुद्रे वरुणास्तिरो दधे धीरा इच्छेत्कुर्धरुणेध्वारभम् ।
 सहस्रधारेऽव ते समस्वरन् द्विवो नाके मधुजिह्वा असुश्वतः ।
 अस्य स्पशो न नि मिपन्ति भूर्णयः पदेपदे पाशिनः सन्ति सेतवः ।
 पितुर्मातुरध्या ये समस्वरन् चूचा शोचन्तः सुदहनतो अव्रतान् ।
 इन्द्रद्विष्टामर्ष धमन्ति मायया त्वचमसिक्नीं भूर्मनो द्विवस्परि ।
 प्रतान्मानादध्या ये समस्वरन् ज्योक्तयन्त्रासो रभसस्य सन्तवः ।
 अपानक्षासो वधिरा अहासत क्रतस्य पन्थां न तरन्ति दुष्कृतः ।
 सहस्रधारे वितते पवित्र आ वाचं पुनन्ति कुवयो मनीषिणः ।
 रुद्रास एयामिपिगसो अद्रुहः स्पशः स्वञ्चः सुहृद्यो नृचक्षनः ।
 क्रतस्य गोपा न दभाय सुक्रतुञ्ची प पवित्रा दृष्टुं न्नग दधे ।
 विद्वान् त्स विश्वा भुवनाभि पश्यन्त्यवानुष्टान विश्वति पुंन अंजनान् ।
 क्रतस्य तन्नुर्विततः पवित्र आ जिह्वाया अग्ने र्मणस्य सावरा ।
 धीराश्चित तत समिनक्षन्त आश्रताऽर्धा कुतमर्ष पशुव्यसंभूः

२

३

४

५ [२९]

६

७

८

९ [३०] ॥

(७०)

९ वाक्षीयान् वैर्षतमस्त । पदमाताः स्तोत्राणां अथवाः सायणः ।

शिशुर्न जातोऽव चक्रद्वन्द्वे स्वर्ग्येऽश्वरुपः सियांनानि ।
 द्विवो रेतसा सचते पयोवृथा तर्गीगोहो सुमती शम सुमवः ।
 द्विवो यः स्फुम्भो पुरुणः स्वातन् आर्षयोऽनुः इति द्विन्द्ववः ।
 तमे मही रोदसी चक्षुपुना समोपति साधार सामिवाः इतिः ।
 ति एमरः सुकृतं सोम्यं मधुर्वां गच्छीतिरुद्विन्द्वे इति ।
 धो यो वृषेरेत लाविषो वृषाऽर्षां तेषां च इतिः ।
 मन्वभर्भो वृषते पूत पयः सुपत्य नामिन्मूर्त्ति जायते ।
 शीऽनीनाः सुशानयः शोणानि ते तमे द्विन्द्ववः इतिः ।
 विधुः सुशान इतिः ।
 वि भूर्ममदितेऽवन्त आऽवन्त इतिः ।

सहस्रधारेऽव ता अंगुश्रत—स्तुतीये सन्तु रजसि प्रजावतीः ।
 चतस्रो नाभो निहिता अवो द्विवो हविर्भरन्त्यमृतं वृतश्रुतः
 श्वेतं रूपं कृणुते यत् सिपासति सोमो मीढुं अंगुरो वेदु भूमनः ।
 धिया शर्मा सचते सेमभि प्रवद्—द्विवस्करवन्धमव दर्पदुद्रिणाम्
 अर्धं श्वेतं कलशं गोभिरक्तं काष्मन्त्रा वाज्यक्रमीत् ससवान् ।
 आ हिन्विरे मनसा देवयन्तः कक्षीवते शतहिमायु गोनाम्
 अद्भिः सोम पृष्ठानस्य ते रसो ऽव्यो वारं वि पवमान धावति ।
 स मृज्यमानः कृविभिर्मद्विन्तम् स्वदुस्वेन्द्राय पवमान पीतये

६
७
८
९ [३२]

(७१)

५ कविर्भागवः । पवमानः सोमः । जगती ।

अभि प्रियाणि पवते चनोहितो नामानि यद्वो अधि येषु वर्धते ।
 आ सूर्यस्य बृहतो बृहन्नाधि रथं विष्वश्चमरुहद्विचक्षणः
 ऋतस्य जिह्वा पवते मधु प्रियं वक्ता पतिर्धियो अस्या अदाग्न्यः ।
 दधाति पुत्रः पित्रोरपीच्यं नाम तृतीयमधि रोचने द्विवः
 अव द्युतानः कलशाँ अचिक्रद्—त्रुभिरेमानः कोश आ हिरण्यये ।
 अभीमृतस्य द्रोहना अनूपता—ऽधि त्रिपुण्ड उपसो वि राजति
 अद्भिभिः सुतो मतिभिश्चनोहितः प्ररोचयन् रोदसी मातरा शुचिः ।
 रोमाण्यव्या समया वि धावति मधोर्धारा पिन्वमाना द्विवेद्वि
 परि सोम प्र धन्वा स्वस्तये नृभिः पुनानो अभि वांसयाशिरम् ।
 ये ते मदा आहनसो विहायस—स्तेभिरिन्द्रं चोदय दातवे मधम्

१
२
३
४
५ [३३] [३४]

[तृतीयोऽध्यायः ॥३॥ व० १-२६]

(७६)

५ कविर्भागवः । पवमानः सोमः । जगती ।

धर्ता द्विवः पवते कृत्वयो रसो दक्षो देवानामनुमाद्यो नृभिः ।
 हरिः सजानो अत्यो न सत्वभि—वृथा पाजांसि कृणुते नदीष्वा
 शूरो न धत्त आर्युधा गभस्त्वोः स्वः सिपासन् रथिरो गविष्टिपु ।
 शुष्ममीरयन्नपस्युभि—रिन्दुहिन्वानो अज्यते मनीषिभिः

१
२

(३४)

इन्द्रस्य सोम पवमान ऊर्मिणां तद्विष्यमाणो जठरेष्ववा विश ।
 प्र णः पिन्व विद्युदुभ्रेव रोदसी धिया न वाजाँ उप मासि शश्वतः
 विश्वस्य राजा पवते स्वर्दश ऋतस्य धीतिमृषिपाञ्चवीवशत् ।
 यः सूर्यस्यासिरेण मूजयते पिता मतीनामसमष्टकाव्यः
 वृषेव यूथा परि कोशमर्ष स्यपामुपस्थे वृषभः कनिकदत् ।
 स इन्द्राय पवसे मत्सरिन्तमो यथा जेषाम समिथे त्वोतयः

३
 ४
 ५ [१] (३८३)

(७७)

५ कविर्भागवः । पवमानः सोमः । जगती ।

एष प्र कोशे मधुमाँ अचिक्रदु दिन्द्रस्य बज्रो वपुषो वपुष्टरः ।
 अभीमूतस्य सुदुघा घृतश्रुतो वाभ्रा अर्पन्ति पयसेव धेनुवः
 स पूर्यः पवते यं द्विवस्परि श्येनो मध्यादिपितास्तिरो रजः ।
 स मध्व आ युवते वेविजान इत् कुशानोरस्तुर्मनसाह विभ्युपा
 ते नः पूर्वास उपरास इन्द्वो महे वाजाय धन्वन्तु गोमते ।
 ईक्षेण्यासो अह्योऽं न चारवो ब्रह्मन्द्म ये जुजुपुह्विर्विह्विः
 अयं नो विद्वान् वनवद्वनुण्यत इन्दुः सुत्राचा मनसा पुरुष्टुतः
 इनस्य यः सद्ने गर्भमादुधे गर्वामुरुजमभ्यर्पति ब्रजम्
 चक्रिर्विवः पवते कृत्व्यो रसो महौ अदब्धो वरुणो हुरुग्यते ।
 असावि मित्रो वृजनेषु यज्ञियो इत्यो न यूथे वृषयुः कनिकदत्

१
 २
 ३
 ४
 ५ [२] (३९३)

(७८)

५ कविर्भागवः । पवमानः सोमः । जगती ।

प्र राजा वाचं जनयन्नसिष्यदुपो वसानो अभि गा इयक्षति ।
 गृभ्णाति रिभ्रमाविरस्य तान्वा शुद्धो वृवानामुषं याति निष्कृतम्
 इन्द्राय सोम परि पिच्यते नृभिर्नृचक्षा ऊर्मिः कविरज्यसे वने ।
 पूर्वीर्हि ते सुतयः सन्ति यातवे सहस्रमन्वा हरयध्वनुषदः
 समुद्रिया अप्तरसो मनीषिणा मातीना अन्तरभि सोममक्षरम् ।
 ता ई हिन्वन्ति हर्मस्यं सुक्षणिं वाचन्ते सुत्रं पवमानमक्षितम्

१
 २
 ३

गोजिन्नः सोमो रथजिद्धिरण्यजित् स्वर्जिद्वृजित् पवते सहस्रजित् ।
यं देवासंश्रक्त्रिरे पीतये मदुं स्वादिष्टं द्रुप्समरुणं मयोभुवम्
एतानि सोम पवमानो अस्मयुः सत्यानि कृण्वन् द्रविणान्यर्षसि ।
जहि शत्रुमन्तिके दूरके च य उर्वी गव्यूतिमभयं च नस्कृधि

४

५ [३] (११)

(७९)

५ कविर्भागवः । पवमानः सोमः । जगती ।

अचोदसो नो धन्वन्त्वन्दवः प्र सुवानासो बृहद्विवेषु हरयः ।
वि च नशन् न इषो अरातयो ऽर्यो नशन्त सनिपन्त नो धियः
प्र णो धन्वन्त्वन्दवो मदच्युतो धना वा येभिरर्वतो जुनीमसि ।
तिरो मर्तस्य कस्य चित् परिहृतिं वयं धनानि विश्वधा भरेमहि
उत स्वस्या अरात्या अरिहिं प उतान्यस्या अरात्या वृको हि षः ।
धन्वन् न तृष्णा समरीत तां अभि सोम जहि पवमान दुराध्यः
द्विवि ते नाभा परमो य आदुदे पृथिव्यास्ते रुरुहुः सानवि क्षिपः ।
अद्रयस्त्वा बप्सति गोरधि त्वच्युप्सु त्वा हस्तैर्दुहुर्मनीषिणः
एवा त इन्दो सुभ्वं सुपेशंसं रसं तुञ्जन्ति प्रथमा अभिश्रियः ।
निदंनिदं पवमान नि तारिष आविस्ते शुभो भवतु प्रियो मदः

१

२

३

४

५ [४] (१२)

(८०)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती ।

सोमस्य धारा पवते नृचक्षस ऋतेन देवान् हवते द्विवस्परि ।
बृहस्पते र्वथेना वि दिद्युते समुद्रासो न सर्वनानि विव्यचुः
यं त्वा वाजिन्नइया अभ्यनूषता ऽर्योहतं योनिमा रोहसि द्युमान् ।
मघोनामायुः प्रतिरन् महि श्रव इन्द्राय सोम पवसे वृषा मदः
एन्द्रस्य कुक्षा पवते मदिन्तम ऊर्ज वसानः श्रवसे सुमङ्गलः ।
प्रत्यङ् स विश्वा भुवनाभि पप्रथे कीळन् हरिरत्यः स्यन्दते वृषा
तं त्वा देवेभ्यो मरुमत्तमं नरः सहस्रधारं दुहते दश क्षिपः ।
नृभिः सोम प्रच्युतो ग्रावभिः सुतो विश्वान् देवा आ पवस्वा सहस्रजित्
तं त्वा हस्तिनो मधुमन्तमद्रिभिर्दुहन्त्यप्सु वृषभं दश क्षिपः ।
इन्द्रं सोम मादयन् दैव्यं जन् सिन्धोरिवोर्मिः पवमानो अर्षसि

१

२

३

४

५ [५] (१३)

(८१)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती, ५ त्रिष्टुप् ।

१ सोमस्य पवमानस्योर्मय इन्द्रस्य यन्ति जुठरं सुपेशसः ।

दृधा यद्रीमुन्नीता यशसा गवां दानाय शूरमुदमन्दिपुः सुताः १

अच्छा हि सोमः कूलशाँ असिण्यदुदत्यो न वोळ्हा रघुवर्तनिर्वृपा ।

अथा देवानामुभयस्य जन्मनो विद्वाँ अश्रोत्यमुत इतश्च यत् २

आ नः सोम पवमानः किरा वस्विन्दो भव मघवा राधसो महः ।

शिक्षा वयोधो वसवे सु चेतुना मा नो गर्यमारे अस्मत् परा सिचः ३

आ नः पूषा पवमानः सुरातयो मित्रो गच्छन्तु वरुणः सजोषसः ।

बृहस्पतिर्मरुतो वायुरश्विना त्वष्टा सविता सुयमा सरस्वती ४

उभे द्यावापृथिवी विश्वमिन्वे अर्यमा देवो अदितिर्विधाता ।

भगो नृशंस उर्वान्तरिक्षं विश्वे देवाः पवमानं जुपन्त ५ [६] (७१२)

(८२)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती, ५ त्रिष्टुप् ।

असावि सोमो अरूपो वृषा हरी राजेव दुस्मो अभि गा अचिक्रद्व ।

पुनानो वारं पर्येत्यव्ययं श्येनो न योनिं घृतयन्तमामदंम १

कविर्धेयस्या पर्येपि माहिन्मत्यो न मूष्टो अभि भाजनधमि ।

अपसेधन् दुरिता सोम मृळय घृतं वसानः परि यासि निधिजम् २

पर्जन्यः पिता महिपस्य पर्णिनो नाभां पृथिव्या गिरिधु क्षयं द्यौ ।

स्वसार आपो अभि गा उतासरन् तसं धारभिनसते इति अश्रु ३

जायेव पत्यावधि शेवं महसे पञ्चाया गर्भे शृणुहि वशीमि ते ।

अन्तर्वाणीपु प्र धरा सु जीवसे अग्निद्यो वृजते सोम जागृहि ४

यथा पूर्वभ्यः शतसा अमृधः सहस्रताः एवेता राजन्दिन्द्रो ।

एषा पंपस्व सुपिताय नव्यसे तव इतमन्वारः नचन्त ५ [७] (७१३)

(८३)

५ पवित्र जातिरस्ताः पवमानः सोमः । जगती ।

पवित्रं ते पितरं इक्षणस्पते ममुभावापि पर्येपि विश्वतः ।

अतंततनुर्न तशामो अश्रुते शताम इहहन्तुन्तव नमस्तव १

गोजिन्नः सोमो रथजिद्धिरण्यजित् स्वर्जिद्वजित् पवते सहस्रजित् ।
यं देवासश्चक्रिरे पीतये मदं स्वादिष्टं द्रुप्तमरुणं मयोभुवम् ४
एतानि सोम पवमानो अस्मयुः सत्यानि कृण्वन् द्रविणान्यर्षसि ।
जहि शत्रुमन्तिके दूरके च य उर्वी गव्यूतिमभयं च नस्कृधि ५ [३] (शं०)

(७९)

५ कविर्भार्गवः । पवमानः सोमः । जगती ।

अचोदसो नो धन्वन्त्वन्दवः प्र सुवानासो बृहद्विवेषु हरयः ।
वि च नशन् न इपो अरातयो ऽर्यो नशन्त सनिषन्त नो धियः १
प्र णो धन्वन्त्वन्दवो मदच्युतो धना वा येभिरर्वतो जुनीमसि ।
तिरो मर्तस्य कस्य चित् परिह्वति वयं धनानि विश्वधा भरेमहि २
उत स्वस्या अरात्या अरिर्हि ष उतान्यस्या अरात्या वृको हि षः ।
धन्वन् न तृष्णा समरीत तां अभि सोम जहि पवमान दुराध्यः ३
दिवि ते नाभा परमो य आददे पृथिव्यास्ते रुरुहुः सानवि क्षिपः ।
अद्रयस्त्वा वप्सति गोरधि त्वच्यप्सु त्वा हस्तैर्दुहुर्मनीषिणः ४
एवा त इन्दो सुभ्वं सुपेशंसं रसं तुञ्जन्ति प्रथमा अभिथियः ।
निदंनिदं पवमान नि तारिष आविस्ते शुष्मो भवतु प्रियो मदः ५ [४] (शं०)

(८०)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती ।

सोमस्य धारा पवते नृचक्षस ऋतेन देवान् हवते दिवस्परि ।
बृहस्पते र्वथेना वि दिद्युते समुद्रासो न सर्वनानि विव्यचुः १
यं त्वा वाजिन्नद्वया अभ्यनूषता ऽर्योहतं योनिमा रोहसि द्युमान् ।
मघोनामार्युः प्रतिरन् महि श्रव इन्द्राय सोम पवसे वृषा मदः २
एन्द्रस्य कुक्षा पवते मदिन्तम ऊर्ज वसानः श्रवसे सुमङ्गलः ।
प्रत्यङ् स विश्वा भुवनाभि पप्रथे क्रीळन् हरिरत्यः स्यन्दते वृषा ३
तं त्वा देवेभ्यो मधुमत्तमं नरः सहस्रधारं दुहते दश क्षिपः ।
नृभिः सोम प्रच्युतो ग्रावभिः सुतो विश्वान् देवा आ पवस्वा सहस्रजित् ४
तं त्वा हस्तिनो मधुमन्तमद्रिभिर्दुहन्त्यप्सु वृषभं दश क्षिपः ।
इन्द्रं सोम मादयन् दैव्यं जनं सिन्धोरिवोर्मिः पवमानो अर्षसि ५ [५] (शं०)

(८१)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती, ५ त्रिष्टुप् ।

प्र सोमस्य पवमानस्योर्मय इन्द्रस्य यन्ति जठरं सुपेशसः ।	
दुधा यदीमुन्नीता यशसा गवां दानाय शूरमुदमन्दिपुः सुताः	१
अच्छा हि सोमः कुलशां असिष्यदुदत्यो न वोळ्हा रघुवर्तनिर्वृषा ।	
अथा देवानामुभयस्य जन्मनो विद्वान् अश्रोत्यमुत इतश्च यत्	२
आ नः सोम पवमानः किरा वस्विन्दो भव मघवा राधसो महः ।	
शिक्षा वयोधो वसवे सु चेतुना मा नो गयमारे अस्मत् परां सिचः	३
आ नः पूषा पवमानः सुरातयो मित्रो गच्छन्तु वरुणः सजोषसः ।	
बृहस्पतिर्मरुतो वायुरश्विना त्वष्टा सविता सुयमा सरस्वती	४
उभे द्यावापृथिवी विश्वमिन्वे अर्यमा देवो अदितिर्विधाता ।	
भगो नृशंस उर्वन्तरिक्षं विश्वे देवाः पवमानं जुपन्त	५ [६] (७११)

(८२)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती, ५ त्रिष्टुप् ।

असावि सोमो अरुघो वृषा हरी राजेव द्रुस्मो अभि गा अचिक्रदत् ।	
पुनानो वारं पर्येत्यव्ययं श्येनो न योनिं घृतवन्तमासदम्	१-
कविर्वेधस्या पर्येषि माहिन् मत्यो न मृष्टो अभि वाजमर्षसि ।	
अपसेधन् दुरिता सोम मृळय घृतं वसानः परि यासि निर्णिजम्	२
पर्जन्यः पिता महिषस्य पर्णिनो नाभा पृथिव्या गिरिषु क्षयं दधे ।	
स्वसार आपो अभि गा उतासरन् त्सं ग्रावभिर्नसते वीते अध्वरे	३
जायेव पत्यावधि शेव महसे पत्राया गर्भं शृणुहि त्रवीमि ते ।	
अन्तर्वाणीषु प्र चरा सु जीवसे ऽनिन्द्यो वृजनं सोम जागृहि	४
यथा पूर्वैभ्यः शतसा अमृधः सहस्रसाः पर्यया वाजमिन्दो ।	
एवा पवस्व सुविताय नव्यसे तव व्रतमन्वापः सचन्ते	५ [७] (७१६)

(८३)

५ पवित्र आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । जगती ।

पवित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते प्रभुर्गात्राणि पर्येषि विश्वतः ।	
अतस्ततनूर्न तद्रामो अश्रुते शृतास इद्दहन्तस्तत् समाशत	१ (७१७)

गोजिन्नः सोमो रथजिद्विरण्यजित् स्वर्जिद्विजित् पवते सहस्रजित् ।
यं देवासंश्चक्रिरे पीतये मयं स्वादिष्टं द्रुप्तमरुणं मयोभुवम्
एतानि सोम पवमानो अस्मयुः सत्यानि कृण्वन् द्रविणान्यर्पसि ।
जहि शत्रुमन्तिके दूरके च य उर्वा गव्यतिमभयं च नस्कृधि

४

५ [३]

(७९)

५ कविर्भार्गवः । पवमानः सोमः । जगती ।

अचोदसो नो धन्वन्त्विन्दवः प्र सुवानासो बृहद्विवेषु हरयः ।
वि च नशन् न इपो अरांतयो ऽर्या नशन्त सनिपन्त नो धियः
प्र णो धन्वन्त्विन्दवो मदच्युतो धना वा येभिरर्वतो जुनीमसि ।
तिरो मर्तस्य कस्य चित् परिहृतिं वयं धनानि विश्वधा भरेमहि
उत स्वस्या अरांत्या अरिर्हि प उतान्यस्या अरांत्या वृको हि पः ।
धन्वन् न तृष्णा समरीत तां अभि सोम जहि पवमान दुराध्यः
दिवि ते नाभा परमो य आददे पृथिव्यास्ते रुरुदुः सान्वि क्षिपः ।
अद्रयस्त्वा वप्सति गोरधिं त्वच्युप्सु त्वा हस्तैर्दुदुहर्मनीषिणः
एवा त इन्दो सुभवं सुपेशसं रसं तुञ्जन्ति प्रथमा अभिश्रियः ।
निदंनिदं पवमान नि तारिष आविस्ते शुष्मो भवतु प्रियो मदः

१

२

३

४

५ [४]

(८०)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती ।

सोमस्य धारा पवते नृचक्षस ऋतेन देवान् हवते दिवस्परि ।
बृहस्पते र्वथेना वि दिद्युते समुद्रासो न सर्वनानि विव्यचुः
यं त्वा वाजिन्नद्वया अभ्यनूषता ऽयोहतं योनिमा रोहसि द्युमान् ।
मघोनामायुः प्रतिरन् महि श्रव इन्द्राय सोम पवसे वृषा मदः
एन्द्रस्य कुक्षा पवते मदिन्तम ऊर्ज वसानः श्रवसे सुमङ्गलः ।
प्रत्यङ् स विश्वा भुवनाभि पप्रथे क्रीळन् हरिरत्यः स्यन्दते वृषा
तं त्वा देवेभ्यो मधुमत्तमं नरः सहस्रधारं दुहते दश क्षिपः ।
नृभिः सोम प्रच्युतो गावाभिः सुतो विश्वान् देवा आ पवस्वा सहस्रजित्
तं त्वा हस्तिनो मधुमन्तमार्द्रिभिर्दुहन्त्यप्सु वृषभं दश क्षिपः ।
इन्द्रं सोम मादयन् देव्यं जनं सिन्धोरिवोभिः पवमानो अर्पसि

१

२

३

४

५ [५]

(८१)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती, ५ विष्टुप् ।

प्र सोमस्य पवमानस्योर्मय इन्द्रस्य यन्ति जुठरं सुपेशसः ।
दुध्रा यद्वीमुर्चीता यशसा गवां दुनाय शूरमुदमन्दिपुः सुताः १
अच्छा हि सोमः कलशाँ असिण्यवृदत्यो न वोळ्हा र्युवतेनिर्वृषा ।
अथा देवानामुभयस्य जन्मनो विद्वौ अंशोत्यमुत इतश्च यत् २
आ नः सोम पवमानः किरा वस्विन्दो भव मयवा राधसो महः ।
शिक्षा वयोधो वसवे सु चेतुना मा नो गर्वमारे अस्मत् परा सिचः ३
आ नः पूषा पवमानः सुरातयो मित्रो गच्छन्तु वरुणः सजोपसः ।
बृहस्पतिर्मरुतो वायुरश्विना त्वष्टा सविता सुयमा सरस्वती ४
उभे द्यावापृथिवी विश्वमिन्वे अर्यमा देवो अदितिर्विधाता ।
भगो नृशंस उर्वरन्तरिक्षं विश्वं देवाः पवमानं जुपन्त ५ [६] (७२३)

(८२)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती, ५ विष्टुप् ।

असावि सोमो अरूपो वृषा हरी राजेव दुस्मो अभि गा अचिक्रत् ।
पुनानो वारं पर्येत्यव्ययं श्येनो न योनिं घृतवन्तमामर्दम् १
कविर्वधस्या पर्यपि माहिन्मत्यो न मूष्यो अभि वाजमर्दनि ।
अपसेधन् दुरिता सोम मृळय घृतं पसानः परि दामि निशिजम् २
पर्जन्यः पिता महिपस्य पर्णिना जाभा पृथिव्या गिरिषु क्षये दरे ।
स्वसार आपो अभि गा उतासरन् तसं धावमिनेसं वि जंसे ३
जायेत् पत्यावधि शैवं भरेसे पद्याया गर्भे शृणुति मर्दानि वि ।
अन्तर्याणीषु प्र चरा तु जीवसे अन्विथो वृजने सोम जागृहि ४
यथा पूर्वभ्यः शतसा अमुधः सहस्रसाः पूर्वसा वाजमिन्दो ।
पुषा पर्यस्व सुप्रिताषु नर्त्यसे तव हुतमन्वसः मथन्ते ५ [७] (७२४)

(८३)

५ पवमानः सोमः । पवमानः सोमः । जगती, ५ विष्टुप् ।

एवियं तु विरते अरण्येव प्रभुर्भावाद्यै रयेपि विन्दवः ।
अतस्ततन् न तशामो अक्षते शूनास इदृक्कृन्वत मनाःप १

गोजिन्नः सोमो रथजिन्द्रिरण्यजित् स्वजिद्वृजित पवते सहस्रजित् ।
यं देवासंश्चक्रिरे पीतये मदं स्वादिष्टं वृप्समरुणं मयोमुवम
एतानि सोम पवमानो अस्मयुः सत्यानि कृण्वन् द्रविणान्यपंसि ।
जहि शत्रुमन्तिके दूरके च य उर्वी गव्यतिममयं च नस्कृधि

४
५ [३] ॥

(७१)

५ कविभार्गवः । पवमानः सोमः । जगती ।

अचोदसो नो धन्वन्त्विन्दवः प्र सुधानासो बृहद्विवेषु हरयः ।
वि च नशान् न इपो अरातयो ऽर्यो नशन्त सनिपन्त नो धियः
प्र णो धन्वन्त्विन्दवो मदच्युतो धना वा येभिरर्वतो जुनीमसि ।
तिरो मर्तस्य कस्य चित् परिह्वति वयं धनानि विश्वधा भरेमहि
उत स्वस्या अरात्या अरिर्हि प उतान्यस्या अरात्या वृको हि पः ।
धन्वन् न तृष्णा समरीत् तां अभि सोम जहि पवमान दुराध्यः
द्विवि ते नाभा परमो य आदुदे पृथिव्यास्ते रुरुहुः सान्वि क्षिपः ।
अद्र्यस्त्वा वप्सति गोरधि त्वच्यप्सु त्वा हस्तैर्दुहुर्मनीषिणः
एवा त इन्दो सुभ्वं सुपेशसं रसं तुञ्जन्ति प्रथमा अग्निधियः ।
निदंनिदं पवमान नि तारिष आविस्ते शुष्मो भवतु प्रियो मदः

१
२
३
४
५ [४] ॥

(८०)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती ।

सोमस्य धारा पवते नृचक्षस ऋतेन देवान् हवते द्विस्परिं ।
बृहस्पते र्वथेना वि दिद्युते समुद्रासो न सर्वनानि विव्यचुः
यं त्वा वाजिन्नया अभ्यनूषता ऽयोहतं योनिमा रोहसि द्यमान् ।
मघोनामायुः प्रतिरन् महि श्रव इन्द्राय सोम पवसे वृषा मदः
एन्द्रस्य कुक्षा पवते मदिन्तम ऊर्जं वसानः श्रवसे सुमङ्गलः ।
प्रत्यङ् स विश्वा भुवनाभि पप्रथे क्रीळन् हरिरत्यः स्यन्दते वृषां
तं त्वा देवेभ्यो मर्युमत्तमं नरः सहस्रधारं दुहते दश क्षिपः ।
नुभिः सोम प्रच्युतो ग्रावाभिः सुतो विश्वान् देवां आ पवस्वा सहस्रजित्
तं त्वा हस्तिनो मधुमन्तमद्रिभिर्दुहन्त्यप्सु वृषभं दश क्षिपः ।
इन्द्रं सोम मादयन् देव्यं जन् सिन्धोरिवोभिः पवमानो अर्पसि

१
२
३
४
५ [५] ॥

(८१)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती, ५ त्रिष्टुप् ।

प्र सोमस्य पवमानस्योर्मय इन्द्रस्य यन्ति जठरं सुपेशसः । १
 दुग्धा यदीमुन्नीता यशसा गवां दानाय शूरसुदमन्दिषुः सुताः २
 अच्छा हि सोमः कलशाँ असिष्यदु दत्यो न वोळ्हा रघुवर्तनिर्वृषा ।
 अर्था देवानामुभयस्य जन्मनो विद्वाँ अश्रोत्यमुत इतश्च यत् ३
 नः सोम पवमानः किरा व स्विन्द्यो भव मघवा राधसो महः ।
 क्षा वयोधो वसवे सु चेतुना मा नो गर्यमारे अस्मत् परा सिचः ४
 नः पूषा पवमानः सुरगतयो मित्रो गच्छन्तु वरुणः सजोषसः ।
 ह्रस्पतिर्मरुतो वायुरश्विना त्वष्टा सविता सुयमा सरस्वती ५
 उभे द्यावापृथिवी विश्वमिन्वे अर्यमा देवो अदितिर्विधाता । [६] (७११)
 भगो नृशंस उर्वन्तारिक्षं विश्वे देवाः पवमानं जुषन्त

(८२)

५ वसुभारद्वाजः । पवमानः सोमः । जगती, ५ त्रिष्टुप् ।

असावि सोमो अरुषो वृषा हरी राजेव दुस्मो अभि गा अचिक्रदत् । १-
 पुनानो वारं पर्येत्यव्ययं श्येनो न योनिं धृतवन्तमासदम् २
 क्रविर्वेधस्या पर्येषि माहिन् मत्यो न मृष्टो अभि वाजमर्पसि । ३
 अपसेधन् दुरिता सोम मृळ्य धृतं वसानः परि यासि निणिजम् ४
 पर्जन्यः पिता महिषस्व्यं पणिनो नामा पृथिव्या गिरिषु क्षयं दधे ।
 स्वसार आपो अभि गा उतासरन् तसं ग्रावभिर्नसते वीते अध्वरे ५
 जायेव पत्यावधि शेव महसे पत्राया गर्भं शृणुहि ब्रवीमि ते ।
 अन्तर्वाणीषु प्र चरा सु जीवसे ऽनिन्द्यो वृजनं सोम जागृहि ५ [७]
 यथा पूर्वभ्यः शतसा अमृधः सहस्रताः पर्या वाजमिन्द्रो ।
 वा पवस्व सुविताय नव्यसे तव व्रतमन्वारपः सचन्ते

(८३)

५ पवित्र आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । जगती ।

वित्रं ते विततं ब्रह्मणस्पते प्रभुर्गात्राणि पर्येषि विश्वतः ।
 शतसतनूनं तदामो अभुते शूतास इद्रहन्तुस्तत्र सनाशत

तपोष्पवित्रं चित्तं द्विवस्पदे शोचन्तो अस्य तन्तवो व्यस्थिरन् ।
 अवन्त्यस्य पवीतारं माशवो द्विवस्पृष्ठमधि तिष्ठन्ति चेतसा २
 अहुरुचदुपसः पृथिरग्निय उक्षा विभर्ति मुवन्नानि वाजयुः ।
 मायाविनो ममिरे अस्य मायया नूचक्षसः पितरो गर्भमा दधुः ३
 गन्धर्व इत्या पदमस्य रक्षति पार्ति देवानां जनिमान्यद्भुतः ।
 गुण्णार्ति रिपुं निधया निधापतिः सुकृत्तमा मधुनो भक्षमांशत ४
 हविर्हविष्मो महि सद्म देव्यं नभो वसानः परि यास्यध्वरम् ।
 राजा पवित्ररथो वाजमारुहः सहस्रभृष्टिर्जयसि श्रवो ब्रूहत् ५ [८]

(८३)

५ वाच्यः प्रजापतिः । पवमानः सोमः । जगती ।

पवित्रं देवमादन्तो विचरंषणि—रुप्सा इन्द्राय वरुणाय वायवे ।
 दुर्षा नो अद्य वसिः स्वस्तिम—दुरुक्षितो गुणीहि देव्यं जगम् ?
 मा पस्तस्यो भुजानान्यमन्यो विश्वानि सोमः परि तान्यपति ।
 दुपसः पृथिवीं प्रियुनमभिष्टय इन्दुः सिपस्त्युपमं न सूर्यः २
 मा सो गोभिः सूर्यस्त आर्षधीष्या देवानां सुत्र इष्यदुपावसुः ।
 मा विदुषा परो धार्या मृत इन्द्रं सोमो मादयन् देव्यं जगम् ३
 नभो वसानः परेण महस्पति—द्विरचानो धार्चमिपिगमुपधुधम् ।
 इन्दुः सन्दुर्मुदिवनि वायानि—गन्धर्व्य द्वादि कुलक्षेपु सीदति ४
 नभो वसानः परेण पयोवुधु सोमो श्रीणन्ति मतिभिः स्वविदम् ।
 राजा पवित्र रथो वाजमारुहः सहस्रभृष्टिर्जयसि श्रवो ब्रूहत् ५ [९]

(८४)

५ वाच्यः प्रजापतिः । पवमानः सोमः । जगती, ११-१२ विदुषः ।

इन्द्राय वरुणाय वायवे पवित्रं देवमादन्तो विचरंषणि—रुप्सा इन्द्राय वरुणाय वायवे ।
 दुर्षा नो अद्य वसिः स्वस्तिम—दुरुक्षितो गुणीहि देव्यं जगम् ।
 मा पस्तस्यो भुजानान्यमन्यो विश्वानि सोमः परि तान्यपति ।
 दुपसः पृथिवीं प्रियुनमभिष्टय इन्दुः सिपस्त्युपमं न सूर्यः ।
 मा सो गोभिः सूर्यस्त आर्षधीष्या देवानां सुत्र इष्यदुपावसुः ।
 मा विदुषा परो धार्या मृत इन्द्रं सोमो मादयन् देव्यं जगम् ।
 नभो वसानः परेण महस्पति—द्विरचानो धार्चमिपिगमुपधुधम् ।
 इन्दुः सन्दुर्मुदिवनि वायानि—गन्धर्व्य द्वादि कुलक्षेपु सीदति ।
 नभो वसानः परेण पयोवुधु सोमो श्रीणन्ति मतिभिः स्वविदम् ।
 राजा पवित्र रथो वाजमारुहः सहस्रभृष्टिर्जयसि श्रवो ब्रूहत् ।

मं० ७, मं० ३, व० १०]

अदध इन्दो पवसे मदिन्तम आत्मेन्द्रस्य भवसि धासिरुत्तमः । ३
 अभि स्वरन्ति ब्रह्मो मनीषिणो राजानमस्य भुवन्स्य निंसेते ४
 सहस्रणीथः शतधरो अद्भुत इन्द्रायेन्दुः पवते काम्यं मधु ।
 जयन् क्षेत्रमभ्यर्षा जयन्नप उरुं नो गातुं कृणु सोम मीढुः ५
 कर्तिक्रदत् कुलशे गोभिरज्यसे व्यव्ययं समया वारमर्षसि ।
 मर्मज्यमानो अत्यो न सानसि रिन्द्रस्य सोम जउरे समक्षरः ६ [१०]
 स्वादुः पवस्व दिव्याय जन्मेने स्वादुरिन्द्राय सुहवीतुनाम्ने ।
 स्वादुर्मित्राय वरुणाय वायवे बृहस्पतये मधुमा अदाभ्यः ७
 अत्यं मृजन्ति कुलशे दश क्षिपः प्र विप्राणां मतयो वाच ईरते ।
 पर्वमाना अभ्यर्षन्ति सुष्टुति मेन्द्रं विशन्ति मद्रिरास इन्द्रवः ८
 पर्वमानो अभ्यर्षा सुवीर्यं मुवीं गव्यूतिं महि शर्म सुप्रथः ।
 मार्किर्नो अस्य परिषूतिरीशते न्दो जयेम त्वया धनंधनम् ९
 अधि द्यामस्थाद्भुप्रभो विचक्षणो इरुरुचद्वि दिवो रोचना कृविः ।
 राजा पवित्रमत्येति रोरुवद् दिवः पीयूषं दुहते नृचक्षसः १०
 दिवो नाके मधुजिह्वा असश्चतो वेना दुहन्त्युक्ष्णां गिरिष्ठां ।
 अप्सु इत्सं वावृधानं समुद्र आ सिन्धोरुर्मा मधुमन्तं पवित्र आ ११
 नाके सुपर्णमुपपत्तिवांसं गिरो वेनानामकृपन्त पूर्वीः ।
 शिशुं रिहन्ति मतयः पनिप्रतं हिरण्ययं शकुनं क्षामणि स्थाम् १२
 ऊर्ध्वो गन्धर्वो अधि नाके अस्थाद् विश्वा रूपा प्रतिचक्षाणो अस्य ।
 भानुः शुक्रेण शोचिया व्यद्यौत् प्रारुरुचद्रोदसी मातरा शुचिः १३

(८६) [पञ्चमोऽनुवाकः १५]
 (१-४८) १-१० अकृष्टा मापाः, ११-२० सिकता निवावरी, २१-३० पृथिव्योऽजाः, ३१-४०
 खयः, ४१-४५ भूमोऽत्रिः, ४६-४८ गृत्समदः सौतकः । पवमानः सोमः । ज

प्र ते आशवः पवमान धीजवो मदा अर्षन्ति रवुजा इव त्मना ।
 दिव्याः सुपर्णा मधुमन्त इन्द्रवो मदिन्तमासुः परि कोदांमासते
 प्र ते मदासो मद्रिरास आशवो स्सृक्षत रथ्यासो यथा पृथक् ।
 धेनुर्न वत्सं पर्यस्ताभि वज्रिण मिन्द्रमिन्द्रवो मधुमन्त ऊर्मयः

अत्यो न हिंयानो अभि वाजर्मर्ष स्वर्वित् कोशं दिवो अद्रिमातरम् ।
 वृषां पवित्रे अधि सानो अव्यये सोमः पुनान इन्द्रियाय धायसे ३
 प्र त आश्विनीः पवमान धीजुवो दिव्या असृग्रन् पर्यसा धरीमणि ।
 प्रान्तर्कषयः स्थाविरीरसृक्षत ये त्वा मृजन्त्यृषिषाण वेधसः ४
 विश्वा धामानि विश्वचक्ष ऋभ्वंसः प्रभोस्ते सतः परि यन्ति केतवः ।
 व्यानशिः पवसे सोम धर्मभिः पतिर्विश्वस्य भुवनस्य राजसि ५ [१२]

उभयतः पवमानस्य रश्मयो ध्रुवस्य सतः परि यन्ति केतवः ।
 यदीं पवित्रे अधि मृज्यते हरिः सत्ता नि योनां कलशेषु सीदति ६
 यज्ञस्य केतुः पवते स्वध्वरः सोमो देवानामुप याति निष्कृतम् ।
 सहस्रधारः परि कोशमर्षति वृषां पवित्रमत्येति रोरुवत् ७
 राजा समुद्रं नद्योऽ वि गाहते ऽपामूर्भि संचते सिन्धुषु श्रितः ।
 अध्यस्थात् सानु पवमानो अव्ययं नाभां पृथिव्या धरुणो महो दिवः ८
 दिवो न सानु स्तनयन्नाचिक्रदुद् द्यौश्च यस्य पृथिवी च धर्मभिः ।
 इन्द्रस्य सख्यं पवते विवेविदुत् सोमः पुनानः कलशेषु सीदति ९
 ज्योतिर्यज्ञस्य पवते मधु प्रियं पिता देवानां जनिता विभूर्वसुः ।
 दधाति रत्नं स्वधयोरपीच्यं मदिन्तमो मत्सर इन्द्रियो रसः १० [१३]

अभिकन्दन् कलशं वाज्यर्षति पतिर्दिवः शतधारो विचक्षणः ।
 हरिर्मित्रस्य सदर्नेषु सीदति मर्मज्ञानोऽविभिः सिन्धुभिर्वृषां ११
 अग्रे सिन्धूनां पवमानो अर्षत्यग्रे वाचो अग्नियो गोषु गच्छति ।
 अग्रे वाजस्य भजते महाधनं स्वायुधः सोतुभिः पूयते वृषां १२
 अयं मतवाञ्छक्रुनो यथा हितो ऽव्यं ससार पवमान ऊर्मिणां ।
 तत्र क्रत्वा रोदसी अन्तरा कवे शुचिर्धिया पवते सोम इन्द्र ते १३
 द्वापि वसानो यजतो दिविस्पृश मन्तरिक्षप्रा भुवनेष्वर्षितः ।
 स्वर्जज्ञानो नभसाभ्यक्रमीत् प्रत्नमस्य पितरमा विवासति १४
 सो अस्य विशे महि शर्म यच्छति यो अस्य धाम प्रथमं व्यानशे ।
 इन्द्राय सु- न्ने च्योमन् यतो विश्वां अभि सं याति संयतः १५ [१४]
 इन्द्रं यदस्य पृ- मत्सत
 यो अयामिन्द्रिन्द्रियायतः सोमः कलशे शतयात्रा पृथा १६
 मयं त्व पूतिभिः सम

। वो धियो मन्द्रयुवो विपन्युवः पनस्युवः संवसनेष्वक्रमुः ।	
। सोमं मनीषा अभ्यनूषत स्तुभो ऽभि धेनवः पयसेमशिभ्युः	१७
। प्रा नः सोम संयतं पिप्युपीमिषं—मिन्द्रो पर्वस्व पर्वमानो अस्त्रिधम् ।	
। ग नो दोहते त्रिरहन्नसंश्रुपी क्षुमद्वाजवन्मधुमत् सुवीर्यम्	१८
। वृषा मतीनां पवते विचक्षणः सोमो अह्नः प्रतरीतोपसो द्विवः ।	
। ऋणा सिन्धूनां कलशां अवीवश—दिन्द्रस्य हाद्यांविशन् मनीषिभिः	१९
। मनीषिभिः पवते पूर्यः कवि—नृभिर्घृतः परि कोशां अचिक्रदत् ।	
। त्रितस्य नाम जनयन् मधु क्षर—दिन्द्रस्य बायोः सख्याय कर्तवे	२० [१५]

। अयं पुनान उपसो वि रोचय—दुयं सिन्धुभ्यो अभवदु लोककृत् ।	
। अयं त्रिः सप्त दुदुहान आशिरं सोमो हृदे पवते चारु मत्सरः	२१
। पर्वस्व सोम द्विवेषु धामसु सृजान इन्द्रो कलशे पवित्र आ ।	
। सीदुन्दिन्द्रस्य जठरे कर्निकदु—नृभिर्घृतः सूर्यमारोहयो द्विवि	२२
। अद्रिभिः सुतः पवसे पवित्र औ इन्दुविन्द्रस्य जठरेष्वाविशन् ।	
। त्वं नृचक्षां अभवो विचक्षण सोमं गोत्रमङ्गिरोभ्योऽवृणोरप	२३
। त्वां सोम पर्वमानं स्वाधयो ऽनु विप्रासो अमदन्नवस्यवः ।	
। त्वां सुपर्ण आभरद् द्विवस्परी—न्दो विश्वाभिर्मतिभिः परिष्कृतम्	२४
। अव्ये पुनानं परि वारं ऊर्मिणा हरिं नवन्ते आभि सप्त धेनवः ।	
। अपामुपस्थे अध्यायवः कवि—मृतस्य योना महिषा अहेपत	२५ [१६]

। इन्दुः पुनानो अति गाहते मृधो विश्वानि कृण्वन् त्सुपथानि यज्येव ।	
। गाः कृण्वानो निषिजं हयतः कवि—रत्यो न कीञ्चन् परि वारमर्पति	२६
। असञ्चतः शतधारा अभिश्रियो हरिं नवन्तेऽत्र ता उदुन्युवः ।	
। क्षिपो मृजन्ति परि गोभिरावृतं तृतीयं पूष्ठे अर्धे रोचने द्विवः	२७
। तवेमाः प्रजा द्विवस्य रतस्र—स्त्वं विश्वस्य भुवनस्य राजसि ।	
। अयेदं विश्वं पवमान ते वशे त्वमिन्द्रो प्रथमो धामधा असि	२८
। त्वं समुद्रो असि विश्वावित् कवे तवेमाः पञ्च प्रदिशो विधर्मणि ।	
। त्वं द्यां च पृथिवीं चार्ति जन्त्रिषे तव ज्योतीषि पवमान सूर्यः	२९
। त्वं पवित्रे रजसो विधर्मणि देवेभ्यः सोम पवमान पूयसे ।	
। त्वामुशिरः प्रथमा अंगृण्णात् तुभ्येमा विश्वा भुवनानि येनिरे	३० [१७] (३३८)

प्र रेभ एत्यति वारिमव्ययं वृषा वनेष्वव चक्रमुद्गरिः ।
सं धीतयो वावशाना अनूपत शिशुं रिहन्ति मतयः पनिप्रतम् ३१
स सूर्यस्य रुहिमभिः परि व्यत तन्तुं तन्त्रानस्त्रिवृतं यथा विदे ।
नयन्तृतस्य प्रशिषो नवीयसीः पतिर्जनीनामुप याति निष्कृतम् ३२
राजा सिन्धूनां पवते पतिर्दिव क्रतस्य याति पृथिमिः कर्निक्रयत् ।
सहस्रधारः परि पिच्यते हरिः पुनानो वाचं जनयन्नुपावसुः ३३
पर्वमान मह्यर्णो वि धावसि सूर्यो न चित्रो अव्ययानि पर्वया ।
गर्भस्तिपूतो नृभिरद्विभिः सुतो महे वाजाय धन्याय धन्वसि ३४
इपमूर्जं पवमानाभ्यर्षसि श्येनो न वंसु कलशेषु सीदसि ।
इन्द्राय मद्वा मद्यो मर्दः सुतो दिवो विष्टम्भ उपमो विचक्षणः ३५ [१८]

सत स्वसारो अभि मातरः शिशुं नवं जज्ञानं जेन्यं विपश्चितम् ।
अपां गन्धर्वं द्विव्यं नृचक्षंसं सोमं विश्वस्य भुवनस्य राजसे ३६
ईशान इमा भुवनानि वीर्यसे युजान इन्द्रो हरितः सुपुष्यः ।
तास्ते क्षरन्तु मधुमद्भृतं पयस्तव व्रते सोम तिष्ठन्तु कृष्टयः ३७
त्वं नृचक्षा असि सोम विश्वतः पर्वमान वृषभ ता वि धावसि ।
स नः पवस्व वसुमद्विरण्यवद्वयं स्याम भुवनेषु जीवसे ३८
गोवित् पवस्व वसुविद्विरण्यविद्वरेतोधा इन्द्रो भुवनेष्वर्षितः ।
त्वं सुवीरो असि सोम विश्ववित् तं त्वा विश्रा उप गिरेम आसते ३९
उन्मध्वं ऊर्मिर्वनना अतिष्ठिपदुपो वसानो महिपो वि गाहते ।
राजा पवित्ररथो वाजमारुहत् सहस्रभृष्टिर्जयति श्रवो ब्रूहत् ४० [१९]

स भन्दना उदियति प्रजावती विश्वायुर्विश्वाः सुभरा अहर्दिवि ।
ब्रह्म प्रजावद्वयिमश्वपस्त्यं पीत इन्द्रविन्द्रमस्मभ्यं याचतात् ४१
सो अग्रे अह्नां हरिर्हयतो मद्दुः प्र चेतसा चेतयते अनु शुभिः ।
द्वा जना यातर्यन्नन्तरीयते नरा च शंसं देव्यं च धर्तरी ४२
अञ्जते व्यञ्जते समञ्जते क्रतुं रिहन्ति मधुनाभ्यञ्जते ।
सिन्धोरुच्छ्रवासे पतर्यन्तमुक्षणं हिरण्यपावाः पशुमांसु गृभ्णते ४३
विपश्चिते पर्वमानाय गायत मही न धारात्यन्धो अर्पति ।
अहिर्न जूर्णामर्ति सर्पति त्वचमत्यो न क्रीळन्नसरदृषा हरिः ४४

भृगो राजाप्यस्तविष्यते विमानो अह्नां भुवनेष्वर्पितः ।	
परिर्धृतस्तुः सुदृशीको अर्णवो ज्योतीरथः पवते राय ओक्वयः	४५ [२०]
प्रसर्जि स्क्रम्भो द्विव उद्यतो मदुः परि त्रिधातुर्भुवनान्यर्पति ।	
अंशुं रिहन्ति मतयः पर्निप्रतं गिरा यदि निर्णिर्जमृग्मिणो ययुः	४६
तै धारा अत्यण्वानि मेष्यः पुनानस्य संयतो यन्ति रंहयः ।	
यद्गोभिर्इन्दो चम्बोः समज्यस आ सुवानः सोम कलशेषु सीदसि	४७
यवस्व सोम क्रतुविन्न उक्थ्यो ऽव्यो वारे परि धाव मधुं प्रियम् ।	
जहि विश्वान् रक्षस इन्दो अत्रिणो बृहद्देम विदथे सुवीराः	४८ [२१] (७८३)

(८७)

१ उशना काव्यः । पवमानः सोमः । त्रिष्टुप् ।

प्र तु देव परि कोशं नि पीदु नृभिः पुनानो अभि वाजमर्ष ।	
अश्वं न त्वा वाजिनं मर्जयन्तो ऽच्छा बर्ही रशनाभिर्नयन्ति	१
स्वायुधः पवते देव इन्दु रशस्तिहा वृजनं रक्षमाणः ।	
पिता देवानां जनिता सुदक्षो विष्टम्भो द्विवो धरुणः पृथिव्याः	२
ऋषिर्विप्रः पुरएता जनाना मृभुर्धिर उशना काव्येन ।	
स चिद्विवेदु निहितं यदासा मपीच्यं गुह्यं नाम गोनाम्	३
एष स्य ते मधुमां इन्द्र सोमो वृषा वृष्णे परि पवित्रे अक्षाः ।	
सहस्रसाः शतसा भूरिदावा शश्वत्तमं बर्हिरा वाज्यस्थात्	४
एते सोमा अभि गव्या सहस्रा महे वाजायामृताय श्रवांसि ।	
पवित्रेभिः पवमाना असृग्र ऋवस्यवो न पृतनाजो अत्याः	५ [२२]
परि हि प्मां पुरुहूतो जनानां विश्वासरुद्रोजना पूयमानः ।	
अथा भर श्येनभृत प्रयांसि रयिं तुश्रानो अभि वाजमर्ष	६
एष सुवानः परि सोमः पवित्रे सर्गो न सुष्टो अदधावदवी ।	
तिग्मे शिशानो महिपो न शृङ्गे गा गव्यन्मभि शूरो न सत्वा	७
एषा ययौ परमादन्तरदुः कूचित् सतीरुर्वे गा विवेद ।	
द्विवो न विद्युत् स्तनयन्त्यधैः सोमस्य ते पवत इन्द्र धारा	८
उत स्म राशिं परि यासि गोना मिन्द्रेण सोम सरथं पुनानः ।	
पूर्वीरिपो बृहतीर्जीरदानो शिक्षा शचीवस्तव ता उपपृत्	९ [२३]

(८८)

८ उशना काव्यः । पवमानः सोमः । त्रिष्टुप् ।

अयं सोमं इन्द्र तुभ्यं सुन्वे तुभ्यं पवते त्वमस्य पाहि ।
 त्वं ह वं चंकुषे त्वं ववृष इन्द्रं मदाय युज्याय सोमम्
 स इ रथो न भूरिपाळयोजि महः पुत्राणि सातय वसूनि ।
 आर्द्रीं विश्वां नहुष्याणि जाता स्वर्पाता वन ऊर्ध्वा नवन्त
 वायुर्न यो नियुत्वा इष्टयामा नासत्येव हव आ शंभविष्टः ।
 विश्ववारो द्रविणोदा इव तमन् पूषेव धीजर्वनोऽसि सोम
 इन्द्रो न यो महा कर्माणि चक्रि हन्ता वृत्राणामसि सोम पूभित ।
 पैट्रो न हि त्वमहिनाम्नां हन्ता विश्वस्यासि सोम दस्योः
 अग्निर्न यो वन आ सृज्यमानो वृथा पाजांसि कृणुते नदीषु ।
 जनो न युध्वा महत उपच्छिर्यति सोमः पवमान ऊर्मिम्
 एते सोमा अति वाराण्यव्या दिव्या न कोशासो अभ्रवर्षाः ।
 वृथा समुद्रं सिन्धवो न नीर्चाः सुतासो अमि कलशा असृग्रन्
 शुष्मी शर्षो न मारुतं पवस्वाऽर्नाभिश्स्ता दिव्या यथा विद्रः ।
 आपो न मक्ष् सुमतिर्भवा नः सहस्राप्साः पृतनापाणन यज्ञः
 राजो नु ते वरुणस्य व्रतानि बृहद्वंभीरं तव सोम धाम ।
 शुचिद्वमसि प्रियो न मित्रो वृक्षाप्यो अयमेवांसि सोम

(८९)

७ उशना काव्यः । पवमानः सोमः । त्रिष्टुप् ।

प्रो स्य वह्निः पृथ्याभिरस्यान् दिवो न वृष्टिः पवमानो अक्षाः ।
 सहस्रधारो असदृच्यस्मे मातुरुपस्थे वन आ च सोमः
 राजा सिन्धूनामवासिषु वासं ऋतस्य नावमारुहद्रजिष्ठाम् ।
 अप्पु वृप्सो वावृधे इयेनजूतो दुह ईं पिता दुह ईं पितुर्जाम्
 सिं न वृप्सो वावृधे इयेनजूतो दुह ईं पिता दुह ईं पितुर्जाम् ।

मधुपृष्ठं घोरमयासमश्वं रथे युञ्जन्त्युरुचक्र ऋष्वम् ।	
स्वसार ईं जामयो मर्जयन्ति सर्नाभयो वाजिनमूर्जयन्ति	४
चतस्र ईं घृतदुहः सचन्ते समाने अन्तर्धरुणे निपताः ।	
ता ईमर्षन्ति नमसा पुनानास्ता ईं विश्वतः परिं षन्ति पूर्वीः	५
विष्टम्भो द्विवो धरुणः पृथिव्या विश्वा उत क्षितयो हस्ते अस्य ।	
असत् त उत्सो गृणते नियुत्वान् मध्वो अंशुः पवत इन्द्रियार्थ	६
वन्वन्नवातो अभि देववीतिमिन्द्राय सोम वृत्रहा पवस्व ।	
शग्धि महः पुरुश्चन्द्रस्य रायः सुवीर्यस्य पतयः स्याम	७ [२५] (८१०)
(९०)	

६ वसिष्ठो मैत्रावरुणिः । पवमानः सोमः । त्रिष्टुप् ।

प्र हिन्वानो जनिता रोदस्यो रथो न वाजं सनिष्यन्नयासीत् ।	
इन्द्रं गच्छन्नायुधा संशिशानो विश्वा वसु हस्तयोरादधानः	१
अभि त्रिपुष्ठं वृषणं वयोधा माङ्गुषाणामवावशन्तु वाणीः ।	
वसा वसानो वरुणो न सिन्धून् वि रत्नधा दयते वार्याणि	२
शूरग्रामः सर्ववीरः सहावाञ्जेता पवस्व सनिता धनानि ।	
तिग्मायुधः क्षिप्रधन्वा समत्स्वपाळ्हः साह्वान् पूतनासु शत्रून्	३
उरुगव्यूतिरभयानि कृण्वन् त्समीचीने आ पवस्वा पुरंधी ।	
अपः सिपासन्नपसुः स्वर्गाः सं चिक्रदो महो अस्मभ्यं वाजान्	४
मत्सि सोम वरुणं मत्सि मित्रं मत्सीन्द्रमिन्द्रो पवमान् विष्णुम् ।	
मत्सि शर्धो मारुतं मत्सि देवान् मत्सि महामिन्द्रमिन्द्रो मदाय	५
एवा राजेवं क्रतुमां अमेन विश्वा घनिघ्नहुरिता पवस्व ।	
इन्द्रो सुकताय वचसे वयो धा यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः	६ [२६] (८१६)
[चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ व० ६-२८]	(९१)

६ कदयपो मापीचः । पवमानः सोमः । त्रिष्टुप् ।

असंजिं वक्त्वा रथ्ये यथाजौ धिया मनोता प्रथमो मनीषी ।	
दश स्वसारो अधि सानो अव्ये ऽजन्ति वह्निं सदनान्यच्छे	१
वीती जनस्य दिव्यस्य क्वयै रधि सुवानो नहुषेभिर्निन्दुः ।	
प्र यो नुभिर्मृतो मर्त्येभिर्ममृजानोऽविभिर्गोभिर्न्द्रिः	२ (८१८)

वृषा वृष्णे रोरुवदंशुरस्मै पवमानो रुशदीर्ति पयो गोः ।
 सहस्रमृका पृथिभिर्वचोविदंश्चस्मभिः सूर्यो अण्वं वि याति
 रुजा हृळ्हा चिद्रक्षसः सदांसि पुनान इन्द्र ऊर्णुहि वि वाजा
 वृश्चोपरिष्ठात तुजता वधेन ये अन्ति दूरादुपनायमेयाम्
 स प्रतनवन्नव्यसे विश्ववार सूक्ताय पथः कृणुहि प्राचः ।
 ये दुष्पहासो वनुषा बृहन्तस्तास्ते अश्याम पुरुकृत् पुरुक्षो
 एवा पुनानो अपः स्वर्गा अस्मभ्यं तोका तनयानि भूरि ।
 शं नः क्षेत्रमुरु ज्योतीषि सोम ज्योङ्गुः सूर्यं हृशये रिरिहि

(९२)

६ कश्यपो मारीचः । पवमानः सोमः ।

परि सुवानो हरिरंशुः पवित्रे रथो न सर्जि सनये हियानः ।
 आपच्छ्लोकमिन्द्रियं पूयमानः प्रति देवाँ अजुपत् प्रयोभिः
 अच्छा नृचक्षा असरत् पवित्रे नाम दधानः कविरस्य योनौ
 सीदन् होतेवु सदेने चमूपूपेमगमन्नृपयः सप्त विप्राः
 प्र सुमेधा गातुविद्विश्वदेवः सोमः पुनानः सद् एति नित्यम् ।
 भुवद्विश्वेषु काव्येषु रन्ता ऽनु जनान् यतते पञ्च धीरः
 तव त्ये सोम पवमान निण्ये विश्वे देवास्त्रय एकादुशासः ।
 दशं स्वधाभिरधि सानो अव्ये मृजन्ति त्वा नद्यः सप्त यहीः
 तन्न सत्यं पवमानस्यास्तु यत्र विश्वे कारवः संनसन्त ।
 ज्योतिर्यदह्ने अकृणोदु लोकं प्रावन्मनुं दस्यवे करभीकम्
 परि सन्नैव पशुमान्ति होता राजा न सत्यः सर्भितीरियानः ।
 सोमः पुनानः कुलशाँ अयासीत् सीदन् मृगो न महिषो वनेषु

(९३)

५ नोधा गौतमः । पवमानः सोमः । त्रि

अ० ७, श्ल० ४, व० ३]

उत प्र पिप्य ऊधुरघ्न्याया इन्दुर्धाराभिः सचते सुमेधाः ।
 मूर्धानं गावः पर्यसा चमूष्वभि श्रीणन्ति वसुभिर्न निक्तैः
 स नो देवेभिः पवमान र्देन्दो रयिमश्विनं वावशानः ।
 रथिरायतामुशती पुरंधि रस्मद्युगा द्वावने वसूनाम्
 नू नो रयिमुप मास्व नूवन्तं पुनानो वाताप्यं विश्वश्रन्द्रम् ।
 प्र वन्दितुरिन्दो तार्यायुः प्रातर्मधू धियावसुर्जगम्यात्

(९४)

५ कण्वो घौरः । पवमानः सोमः । त्रिष्टुप् ।

अधि यदस्मिन् वाजिनीव शुभः स्पर्धन्ते धियः सूर्ये न विशः ।
 अपो वृणानः पवते कवीयन् व्रजं न पशुवर्धनाय मन्म
 द्विता व्यूर्वन्नमृतस्य धाम स्वविद्वे भुर्वनानि प्रथन्त ।
 धियः पिन्वानाः स्वसरि न गावः क्रतायन्तीराभि वावश्च इन्दुम्
 परि यत् ऋविः काव्या भरते शूरो न रथो भुर्वनानि विश्वा ।
 देवेषु यज्ञो मर्ताय भूषन् दक्षाय रायः पुरुभूषु नव्यः
 श्रिये जातः श्रिय आ निरियाय श्रियं वयो जरितृभ्यो दधाति ।
 इषमूर्जमभ्यर्षाश्चं गा मुरु ज्योतिः कृणुहि मत्सि देवान् ।
 विश्वानि हि सुषहा तानि तुभ्यं पवमान वाधसे सोम शत्रून्

(९५)

५ प्रस्कण्वः काण्वः । पवमानः सोमः । त्रिष्टुप् ।

कनिकान्ति हरिरा सुज्यमानः सीदन् वनस्य जुठरे पुनानः ।
 नृभिर्घतः कृणुते निणिजं गा अतो मृतीर्जनयत स्वधार्भिः
 हरिः सृजानः पृथ्यामृतस्येयंति वाचमरितेव नावम् ।
 देवो देवानां गुह्यानि नामाः ऽऽविष्कृणोति शर्हिषि प्रवाचं
 अपामिवेदूर्मयस्ततुराणाः प्र मनीषा ईरते सोममच्छ ।
 नमस्यन्तीरुप च यन्ति सं चा ऽऽ च विशन्त्युशतीरुशन्तम्

३

४

५ [३] (८३३)

१

२

३

४

५ [४] (८३८)

१

२

३

(८३९)

तं मर्मजानं महिषं न साना—वंशुं दुहन्त्युक्षणं गिरिष्ठाम् ।
 तं वावज्ञानं मतयः सचन्ते त्रितो त्रिभर्ति वरुणं समुद्रे ४
 इष्यन् वाचमुपवक्त्रेव होतुः पुनान इन्द्रो वि प्या मनीषाम् ।
 इन्द्रश्च यत् क्षयथः सौभगाय सुवीर्यस्य पतयः स्याम ५ [५] (श)

(२६)

२४ दैवोदासिः प्रतर्दनः । पवमानः सोमः । त्रिष्टुप् ।

प्र सेनानीः शूरो अग्रे रथानां गव्यन्नोति हर्षते अस्य सेना ।
 भद्रान् कृण्वन्निन्द्रहवान् त्सखिभ्य आ सोमो वस्त्रा रभसानि दत्ते ?
 समस्य हरिं हरयो मृजन्त्यश्वहयैरनिशितं नमोभिः ।
 आ तिष्ठति रथमिन्द्रस्य सखा विद्रा एना सुमतिं यात्यच्छ २
 स नो देव देवताते पवस्व महे सोम प्सरंस इन्द्रपानः ।
 कृण्वन्नपो वर्षयन् ग्रामुतेमा—मुरोरा नो वरिवस्या पुनानः ३
 अजीतयेऽहृतये पवस्व स्वस्तये सर्वतातये बृहते ।
 तदुशन्ति विश्व इमे सखायस्तदुहं वरिम पवमान सोम ४
 सोमः पवते जनिता मतीनां जनिता दिवो जनिता पृथिव्याः
 जनिताग्नेर्जनिता सूर्यस्य जनितेन्द्रस्य जनितोत विष्णोः ५ [६]

ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषिर्विप्राणां महियो मृगाणाम्
 श्येनो मृधाणां स्वधितिर्वनानां सोमः पवित्रमत्येति रेभन्
 प्रावीविपद्वाच ऊर्मि न सिन्धु—गिरः सोमः पवमानो मनीषाः ।
 अन्तः पश्यन् वृजनेमावरा—ण्या तिष्ठति वृषभो गोर्षु जानन् ७
 स मत्सरः पुत्सु वृन्वन्नवातः सहस्रेता अभि वाजर्मथ ।
 इन्द्रायिन्द्रो पवमानो मनी—ष्यं शोखुर्मिमीरय गा इपुष्यन् ८
 परि प्रियः कलशे देववातु इन्द्राय सोमो रण्यो मदाय ।
 सहस्रधारः शतवाज इन्दु—वाजी न सप्तिः समना जिगाति ९
 स पूष्यो वसुविजायमानो मृजानो अप्सु दुदुहानो अद्रो ।
 अभिशस्तिपा भुवनस्य राजा चिदद्रातुं ब्रह्मणे पूयमानः १० [७]

— हि नः पितरः सोम पूर्वं कर्माणि चक्रुः पवमान धीराः ।

— परिधीर्योर्षु वीरेभिरश्वमववा भवा नः

??

(२३)

यथापवथा मनवे वयोधा	अमित्रहा वरिवोविद्भ्रविष्मान् ।	१२
एवा पवस्व द्रविणं दधान	इन्द्रे सं तिष्ठ जनयायुधानि	१३
पवस्व सोम मधुमां क्रतावा	ऽपो वसानो अधि सानो अन्वे ।	१४
अव द्रोणानि घृतवान्ति सीद	मदिन्तमो मत्सर इन्द्रपानः	१५ [८]
वृष्टिं द्विवः शतधारः पवस्व	सहस्रसा वाजयुर्देववीतौ ।	१६
सं सिन्धुभिः कलशै वावशानः	समुस्त्रियाभिः प्रतिरन् न आयुः	१७
एव स्य सोमो मतिभिः पुनानो	ऽत्यो न वाजी तरतीदरातीः ।	१८
पयो न दुग्धमदितेरिषिर	मुर्विव गातुः सुयमो न वोळ्हा	१९
स्वायुधः सोतृभिः पूयमानो	ऽभ्यर्षं गुह्यं चारु नाम ।	२० [९]
अभि वाजं सतिरिव श्रवस्या	ऽभि वायुमाभि गा देव सोम	२१
शिशुं जज्ञानं हयंतं मृजन्ति	शुम्भन्ति वह्निं मरुतो गणेन ।	२२
कविर्गीभिः काव्येना कविः सन्	त्सोमः पवित्रमत्येति रेभन्	२३
ऋषिमना य ऋषिकृत् स्वर्षाः	सहस्रणीथः पदवीः कवीनाम् ।	२४
तृतीयं धाम महिषः सिषासन्	त्सोमो विराजमनुं राजति षुप्	२५
चमूपच्छयेनः शकुनो विभृत्वा	गोविन्दुर्द्रप्स आयुधानि विभ्रत् ।	२६
अपामूर्मि सचमानः समुद्रं	तुरीयं धाम महिषो विवक्ति	२७
मयो न शुभ्रस्तन्वं मृजानो	ऽत्यो न सृत्वा सनये धनानाम् ।	२८
वृषेव यूथा परि कोशमर्षन्	कनिक्रदच्चम्बोऽंरा विवेश	२९
पवस्वेन्द्रो पवमानो महोभिः	कनिक्रदत् परि वाराण्यर्ष ।	३०
क्रीळञ्चम्बोऽंरा विश पूयमान	इन्द्रं ते रसो मद्रिरो ममत्तु	३१
प्रास्य धारा वृहतीरसृग्र	न्नक्तो गोभिः कलशाँ आ विवेश ।	३२
साम कृण्वन् त्सांन्यो विपश्चित	क्रन्दन्नेत्यभि सख्युर्न जामिम	३३
अपन्नैषि पवमान शत्रून्	प्रियां न जारो अभिगीत इन्दुः ।	३४
सीदुन् वनेषु शकुनो न पत्वा	सोमः पुनानः कलशेषु सत्ता	३५
आ ते रुचः पवमानस्य सोम	योषेव यन्ति सुदुधाः सुधाराः ।	३६
हरिरानीतः पूरुवारो अप्स्व	चिक्रदत् कलशै देवपूनाम्	३७

(९७)

[पद्योऽनुवाकः ॥३॥]

(५८) १-३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः, ४-६ वासिष्ठ इन्द्रप्रमतिः, ७-९ वासिष्ठो वृष्णः
 १०-१२ वासिष्ठो मन्युः, १३-१५ वासिष्ठ उपमन्युः, १६-१८ वासिष्ठो व्याघ्रपदः,
 १९-२१ वासिष्ठः शक्तिः, २२-२४ वासिष्ठः कर्णश्रुद्, २५-२७ वासिष्ठो मृच्छीकः,
 २८-३० वासिष्ठो वसुकः, ३१-४४ पराशरः शाक्यः, ४५-५८ कुक्ष
 आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । त्रिष्टुप् ।

अस्य प्रेषा हेमनां पूयमानो देवो देवेभिः समप्रकृत रसम् ।
 सुतः पवित्रं पर्येति रेभन् मितेव सन्नं पशुमान्ति होता
 भद्रा वस्त्रा समन्याद् वसानो महान् कविनिर्वचनानि शंसन् ।
 आ वच्यस्व चम्वोः पूयमानो विचक्षणो जागृविर्द्विर्वीतौ
 समु प्रियो मृज्यते सानो अव्ये यशस्तरो यशसां क्षैतो अस्मे ।
 अभि स्वरं धन्वां पूयमानो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः
 प्र गायताभ्यर्चामि देवान् त्सोमं हिनोत महते धनाय ।
 स्वादुः पवाते अति वारमव्यमा सीदाति कलशं देवयुनः
 इन्दुर्देवानामुप सख्यमायन् त्सहस्रधारः पवते मदाय ।
 नृभिः स्तवानो अनु धाम पूर्वमगन्निन्द्रं महते सौभगाय

स्तोत्रे राये हरिरर्षा पुनान इन्द्रं मदीं गच्छतु ते भराय ।
 देवैर्याहि सरथं राधो अच्छा यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः
 प्र काव्यमुशनेव बुवाणो देवो देवानां जनिमा विवक्ति ।
 महिमतः शुचिबन्धुः पावकः पदा वराहो अभ्येति रेभन्
 प्र हंसासस्तुपलं मन्युमच्छामादस्तं वृषगणा अयासुः ।
 आङ्गूयं पवमानं सखायो दुर्मर्षं साकं प्र वदन्ति वाणम्
 स रंहत उरुगायस्यं जूतिं वृथा क्रीळन्तं मिमते न गावः ।
 परीणसं कृणुते तिग्मशृङ्गो दिवा हरिर्दृष्टो नक्तमृञ्जः
 इन्दुर्वाजी पवते गोन्योघा इन्द्रे सोमः सह इन्वन् मदाय ।
 हन्ति रक्षो वार्धते पर्यराती वरिषः कृण्वन् वृजनस्य राजा
 अध धारया मध्वां पृचानस्तिरो रोमं पवते अद्रिदुग्धः ।
 इन्दुरिन्द्रस्य सख्यं जुपाणो देवो देवस्य मत्सरो मदाय

मि प्रियाणि पवते पुनानो देवो देवान् त्वेन रसेन पुञ्चन् ।	
धुर्मर्माण्युतथा वसानो इश क्षिपो अच्यत सानो अच्ये	१२
रा शोणो अभिजानिऋद्धा नुदयन्नेति पृथिवीमुत धाम् ।	
न्द्रस्येव वृग्नुरा शृण्व आजौ प्रचेतयन्नर्पति वाचमेमाम्	१३
साय्यः पर्यसा पिन्वमान इरयन्नेषि मधुमन्तमंशुम् ।	
वमानः संतनिमेषि कृण्वन्निन्द्राय सोम परिषिच्यमानः	१४
वा पवस्व मङ्गिरो मङ्गयो इशामस्य नमयन् वधुन्नैः ।	
रि वर्ण भरमाणो रुशन्तं गृच्युर्नो अपं परि सोम त्किक्तः	१५ [१३]
इदी न इन्द्रो सुपथा सुगा न्युरौ पवस्व वरिवांसि कृण्वन् ।	
इनेव विष्वग्दुरितानि विद्वन्नाधि प्युना धन्व सानो अच्ये	१६
इष्टिं नो अपं दिव्यां जिगत्सु मिच्छावतीं शंगयीं जीरदानुम् ।	
स्तुकेव वीता धन्वा विचिन्वन् चन्द्रूरिमां अवरौ इन्द्रो ज्ञायुन्	१७
ग्रन्धि न वि प्यं ग्रथितं पुनान ऋनुं च गातुं वृजिनं च सोम ।	
अत्यो न ऋद्धो हरिरां संजानो नयो देव धन्व प्रस्थावान्	१८
जुष्टो मङ्गय देवतात इन्द्रो परि प्युना धन्व सानो अच्ये ।	
सहस्रधारः सुरभिरदग्धः परि स्रव वार्जसातौ नुपद्ये	१९
अरश्मानो चेऽरुधा अयुक्ता अत्यासो न संजानासं आजौ ।	
एते शुक्रासो धन्वन्ति सोमा देवास्तस्तां उपं वाता पिबन्धे	२० [१४]
एवा न इन्द्रो अभि देववीति परि स्रव नभो अर्षधुमुषुं ।	
सोमो अस्मभ्यं काम्यं बृहन्तं रविं देदातु वीरवन्तमुग्रम्	२१
तक्षयद्दी मनसो देनतो वाग् ज्येष्ठस्य वा धर्मसि क्षेत्नीके ।	
आदीमायुन् वरुना वाविशाना जुष्टं पतिं कुलदो गाव इन्दुम्	२२
प्र दानुदो दिव्यो दानुदिव् चतमृतापं पवते सुमेधाः ।	
धर्मा भुवद्भृजन्त्यस्य राजा प्र रश्मिभिर्दृशभिर्भारि भूमं	२३
प्रविशेभिः पर्वनानो नृषश्चा राजा देवानामुत मत्यानाम् ।	
द्विता भुवद्भृजिपती रपिना मृतं भंगुं तुभुं चाविन्दुः	२४
अवो इव श्वसे नातिनष्टे न्द्रस्य वामोरभि वीनिर्नद ।	
त नः बृहवा इजनीरिपो इा भवां सोम द्रविणोदित पुनानः	२५ [१५]

(९७)

[पद्योऽनुवाकः ॥३॥ सू०]

(५८) १-३ मैत्रावरुणिर्वसिष्ठः, ४-६ वासिष्ठ इन्द्रप्रमतिः, ७-९ वासिष्ठो वृषगणः,
१०-१२ वासिष्ठो मन्युः, १३-१५ वासिष्ठ उपमन्युः, १६-१८ वासिष्ठो व्याघ्रपादः,
१९-२१ वासिष्ठः शक्तिः, २२-२४ वासिष्ठः कर्णश्रुद्, २५-२७ वासिष्ठो मुळीकः,
२८-३० वासिष्ठो वसुक्तः, ३१-४४ पराशरः शाक्यः, ४५-५८ कुत्स
आङ्गिरसः । पवमानः सोमः । त्रिष्टुप् ।

अस्य प्रेषा हेमनां पूयमानो देवो देवेभिः समपृक्त रसम् ।
सुतः पवित्रं पर्येति रेभन् मितेव सन्नं पशुमान्ति होता ।
भद्रा वस्त्रा समन्याः वसानो महान् कविर्निर्वचनानि शंसन् ।
आ वच्यस्व चुम्बोः पूयमानो विचक्षणो जागृविर्द्वेववीतौ ।
समुं प्रियो मृज्यते सानो अच्ये यशस्तरो यशसां क्षैतो अस्मे ।
अभि स्वरं धन्वां पूयमानो यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ।
प्र गांयताभ्यर्चाम देवान् त्सोमं हिनोत महते धनाय ।
स्त्रादुः पवाते अति वारमव्यमा सीदाति कलशं देवयुर्नः ।
इन्दुर्देवानामुप सख्यमायन् त्सहस्रधारः पवते मदाय ।
नुभिः स्तवानो अनु धाम पूर्वमगच्छिन्द्रं महते सौभगाय

स्तोत्रे राये हरिरर्षा पुनान इन्द्रं मदां गच्छतु ते भराय ।
देवैर्याहि सरथं राधो अच्छा यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः ।
प्र काव्यमुशनेव वृवाणो देवो देवानां जनिमा विवक्ति ।
महिंनतः शुचिबन्धुः पावकः पदा वराहो अभ्येति रेभन् ।
प्र हंसासस्तूपलं मन्युमच्छामादस्तं वृषगणा अयासुः ।
आङ्गप्येः पर्वमानं सखायो दुर्मयं साकं प्र वदन्ति वाणम् ।
स रंहत उरुगायस्यं जूतिं वृथा क्रीळन्तं मिमते न गावः ।
परीणसं कृणुते तिग्मशृङ्गे दिवा हरिर्दृष्टो नक्तंमृञ्जः ।
इन्दुर्वाजी पवते गोन्योवा इन्द्रे सोमः सह इन्वन् मदाय ।
हन्ति रक्षो वाधते पर्यराती वरिवः कृण्वन् वृजनस्य राजा ।
अथ धारया मध्वां पृचानस्तिरो रोमं पवते अद्रिदुग्धः ।
इन्दुरिन्द्रस्य सख्यं जुपाणो देवो देवस्य मत्सरो मदाय

१

२

३

४

५ [११]

६

७

८

९

१० [११]

११

- क्रान् त्समुद्रः प्रथमे विधर्म—अन्नयन् प्रजा भुवनस्य राजा ।
 यां पवित्रे अधि सानो अन्ये बृहत् सोमो वावृधे सुवान इन्दुः ४० [१८]
- हत् तत् सोमो महिषश्चकारा—ऽपां यद्गर्भोऽवृणीत देवान् ।
 मदधादिन्द्रे पर्वमान ओजो ऽजनयत् सूर्ये ज्योतिरिन्दुः ४१
- त्सि वायुमिष्टये राधसे च मत्सि मित्रावरुणा पूयमानः ।
 त्सि शर्धो मारुतं मत्सि देवान् मत्सि द्यावापृथिवी देव सोम ४२
- हजुः पवस्व वृजिनस्य हन्ता ऽपामीवां वाधमानो मृधश्च ।
 अभिश्रीणन् पयः पर्यसाभि गोना—मिन्द्रस्य त्वं तव वयं सखायः ४३
- मध्वः सूदं पवस्व वस्व उत्सं वीरं च न आ पवस्वा भगं च ।
 स्वदस्वेन्द्राय पर्वमान इन्दो रयिं च न आ पवस्वा समुद्रात् ४४
- सोमः सुतो धारयात्यो न हित्वा सिन्धुर्न निम्नमाभि वाज्यक्षाः ।
 आ योनिं वन्यमसदत् पुनानः समिन्दुर्गोभिस्सरत् समद्भिः ४५ [१९]
- एष स्य ते पवत इन्द्र सोम—श्चमूप धीरं उशते तवस्वान् ।
 स्वर्चक्षा रथिरः सत्वशुष्मः कामो न यो देवयतामसंजि ४६
- एष प्रत्नेन वयसा पुनान—स्तिरो वर्षासि दुहितुर्दधानः ।
 वसानः शर्मं त्रिवरुथमप्सु होतैव याति समनेषु रेभन् ४७
- नू नस्त्वं रथिरो देव सोम परिं स्रव चम्बोः पूयमानः ।
 अप्सु स्वादिष्टो मधुमां ऋतावा देवो न यः सविता सत्यमन्मा ४८
- अभि वायुं वीत्यर्पा गृणानोऽभि मित्रावरुणा पूयमानः ।
 अभी नरं धीजवनं रथेष्ठा—मभीन्द्रं वृषणं वज्रबाहुम् ४९
- अभि वस्त्रां सुवसनान्यर्पा—ऽभि धेनूः सुदुघाः पूयमानः ।
 अभि चन्द्रा भर्तवे नो हिरण्या ऽभ्यभ्वान् रथिनो देव सोम ५० [२०]
- अभी नो अर्प द्विव्या वसू—न्यभि विश्वा पार्थिवा पूयमानः
 अभि येन द्रविणमभ्रवांसा—ऽभ्यर्षियं जमदग्निवन्नः ५१
- अया पवा पवस्वैना वसूनि माँश्चत्व इन्द्रो तरसि प्र धन्व ।
 अश्विदत्र वातो न जूतः पुरुमेधश्चित् तर्कवे नरं दात् ५२
- उत न एना पववा पवस्वा—ऽर्षिं श्रुते भ्रवाप्यस्य तीर्थे ।
 पृष्टिं सहसा नैगृतो जसनि वृक्षं न पञ्जं धनवद्रणाय ५३

० ७, अ० ४, व० १८]

क्रान् त्समुद्रः प्रथमे विधर्म—अनयन् प्रजा भुवन्स्य राजा ।	४० [१८]
वा पवित्रे अधि सानो अव्ये बृहत् सोमो वावृधे सुवान इन्दुः	४१
हत् तत् सोमो महिषश्चकारा—ऽवां यद्गर्भोऽवृणीत देवान् ।	४२
वर्धधादिन्द्रे पर्वमान ओजो ऽर्जनयत् सूर्ये ज्योतिरिन्दुः	४३
मत्सि वायुमिष्टये राधसे च मत्सि मित्रावरुणा पूयमानः ।	४४
मत्सि शर्धो मारुतं मत्सि देवान् मत्सि द्यावापृथिवी देव सोम	४५ [१९]
ह्यनुः पवस्व वृजिनस्य हन्ता ऽपामीवां वाधमानो मृधश्च ।	४६
मभिश्चीणन् पयः पर्यसाभि गोना मिन्द्रस्य त्वं तव वयं सखायः	४७
मध्वः सूदं पवस्व वस्व उत्सं वीरं च न आ पवस्वा भगं च ।	४८
स्वदुस्वेन्द्राय पर्वमान इन्दो रयिं च न आ पवस्वा समुद्रात्	४९
सोमः सुतो धारयात्यो न हित्वा सिन्धुर्न निम्नमाभि वाज्यक्षाः ।	५० [२०]
आ योतिं वन्यमसदत् पुनानः समिन्दुर्गोभिरसरत् समन्द्रिः	५१
एष स्य ते पवत इन्द्र सोम—श्चमूपु धीरं उशते तवस्वान् ।	५२
स्वर्चक्षा रथिरः सत्यशुष्मः कामो न यो देवयतामसर्जि	५३
एष प्रत्नेन वर्यसा पुनान स्तिरो वर्षासि दुहितुर्दधानः ।	५४
वसानः शर्मं त्रिवरूथमप्सु हौतेव याति समनेषु रेभन्	५५
नू नस्त्वं रथिरो देव सोम परिं स्रव चम्बोः पूयमानः ।	५६
अप्सु स्वादिष्टो मधुमां ऋतावा देवो न यः सविता सत्यमन्मा	५७
अभि वायुं वीत्यर्षा गृणानोऽं ऽभि मित्रावरुणा पूयमानः ।	५८
अभी नरं धीजवनं रथेष्ठा मभीन्द्रं वृषणं वज्रवाहुम्	५९
अभि वक्रां सुवसनान्यर्षा ऽभि धेनूः सुदुघाः पूयमानः ।	६० [२०]
अभि चन्द्रा भर्तवे नो हिरण्या ऽभ्यश्वान् रथिनो देव सोम	६१
अभी नो अर्षं दिव्या वसू न्युभि विश्वा पार्थिवा पूयमानः	६२
अभि येन द्रविणमश्रवांसा ऽभ्यर्षियं जमदग्निवन्नः	६३
अया पवा पवस्वैना वसूनि माँध्रत्व इन्दो सरसि प्र धन्व ।	६४
वृधश्चिदन्न वातो न जूतः पुरुमेधाश्चित् तक्त्वे नरं दात्	६५
उत न एना पवया पवस्वा ऽधि श्रुते श्रवायस्य तीर्थे ।	६६
पृष्टिं सहस्रा नैगृतो वसूनि वृक्षं न पृक्तं धूनवृद्रणांय	६७

७, मं० ४, व० २४]

वाँ युजेषु मानवी इन्दुर्जनिष्ट रोदसी ।
 वो देवी गिरिष्ठा असेधन् तं तुविष्वाणि
 इन्द्राय सोम पातवे वृत्रघ्ने परि विच्यसे ।
 रे च दक्षिणावते देवाय सदनासदे
 ते प्रत्नासो व्युष्टिषु सोमाः पवित्रे अक्षरन् ।
 अपप्रोथन्तः सनुतहुँश्चितः प्रातस्ताँ अप्रचेतसः
 तं सखायः पुरोरुचं यूयं वयं च सूरयः ।
 अश्याम वाजगन्धं सनेम वाजपस्यम्

९
१०
११

१२ [२४] (९३७)

(९९)

८ रेभस्त्रू काश्यपौ । पवमानः सोमः । अनुष्टुप्, १ बृहती ।

आ हर्यताय धृष्णवे धनुस्तन्वन्ति पौर्यम् ।
 शुक्रां वयन्त्यसुराय निणिजं विपामघ्रे महीयुवः
 अर्ध क्षपा परिष्कृतो वाजाँ अभि प्र गाहते ।
 यदी विवस्वतो धियो हरिं हिन्वन्ति यातवे
 तमस्य मर्जयामसि मद्रो य इन्द्रपातमः ।
 चं गाव आसभिर्दुधुः पुरा नूनं च सूरयः
 तं गार्थया पुराण्या पुनानमभ्यनूपत ।
 उतो कृपन्त धीतयो देवानां नाम विभ्रंतीः
 तमुक्षमाणमव्यये वारे पुनन्ति धर्णासिम् ।
 दूतं न पूर्वचित्तय आ शासते मनीषिणः

१
२
३
४

५ [२५]

स पुनानो मदिन्तमः सोमश्चमूर्पु सीदति ।
 पशौ न रेत आदधत् पतिर्वचस्यते धियः
 स मृज्यते सुकर्मभिर्देवो देवेभ्यः सुतः ।
 विदे यदासु संवृदि महीरपो वि गाहते
 सुत इन्दो पवित्र आ नृभिर्वतो वि नीयसे ।
 इन्द्राय मत्सरिन्तमश्चमूष्वा नि पीदसि

६
७

८ [२६]

सासो मधुमत्तमाः सोमा इन्द्राय मन्दिनः । वेत्रवन्तो अक्षरन् देवान् गच्छन्तु वो मदाः	४
दुरिन्द्राय पवत इति देवासो अनुवन् । चस्पतिर्मखस्यते विश्वस्येशान् ओजसा	५ [१]
हस्रधारः पवते समुद्रो वाचमीङ्गयः । सोमः पती रयीणां सखेन्द्रस्य त्रिवेदिवे	६
स्यं पूषा रयिर्भगः सोमः पुनानो अर्षति । तिर्विश्वस्य भूमनो व्यस्यद्रोदसी उभे	७
सुं प्रिया अनूपत गावो मदाय वृष्वयः । सोमासः कृण्वते पथः पवमानासु इन्द्रवः	८
ओजिष्ठस्तमा भरु पवमान श्रवाद्यम् । सः पञ्च चर्षणीग्भि रयिं येन वनामहे	९
सोमाः पवन्त इन्द्रवो ऽस्मभ्यं गातुवित्तमाः । मित्राः सुवाना अरिपसः स्वाध्यः स्वार्वदः	१० [२]
सुष्वाणासो व्यद्रिभिश्चिताना गोरधिं त्वचि । इर्षमस्मभ्यमभितः समस्वरन् वसुविदः	११
एते पूता विपश्चितः सोमासो दध्याशिरः । सूर्यासो न दर्शितासो जिगत्तवो ध्रुवा घृते	१२
प्र सुन्वानस्यान्धसो मतो न वृतु तद्वचः । अपु भवानमराधसं हुता मुखं न भृगवः	१३
आ जामिरत्के अव्यत भुजे न पुत्र ओण्योः सरञ्जारो न योषणां वरो न योनिमासदम्	१४
स खीरो देक्षसाधनो वि यस्तुस्तम्भ रोदही । हरिः पवित्रे अव्यत वेधा न योनिमासदम्	१५
अव्यो वारोभिः पवते सोमो गव्ये अधिं त्वचि । कनिकरुद्रुषा हरिन्द्रिस्तुभ्येति निष्कृतम्	१६ [३]

(१०५)

३ पर्वतनारदौ काण्वौ । पवमानः सोमः । उष्णिक् ।

तं वः सखायो मदाय पुनानमभि गायत । शिशुं न युजैः स्वदयन्त गूर्तिभिः १
सं वत्स इव मातृभि र्दिन्दुर्हिन्वानो अज्यते । देवावीर्मदो मतिभिः परिष्कृतः २
अयं दक्षाय सार्धनो ऽयं शर्धाय वीतर्ये । अयं देवेभ्यो मधुमत्तमः सुतः ३
गोमन्न इन्दुो अश्ववत् सुतः सुदक्ष धन्व । शुचिं ते वर्णमधि गोपुं दीधरम् ४
स नो हरीणां पत् इन्दो देवप्सरस्तमः । सखेव सख्ये नयो रुचे भव ५
सनेमि त्वमस्मदौ अदेवं कं चिद्विप्रिणम् । साह्वौ इन्दुो परि बाधो अपद्वयुम् ६ [८] (११३)

(१०६)

(१४) १-३, १०-१४ अग्निध्याक्षुपः, ४-६ चक्षुर्मानवः, ७-९ मनुराप्सवः । पवमानः सोमः । उष्णिक् ।

इन्द्रमच्छ सुता इमे वृषणं वन्तु हरयः । श्रुप्ती जातासु इन्द्रवः स्वर्दिदं १
अयं भराय सानसि र्दिन्द्राय पवते सुतः । सोमो जैत्रस्य चेतति यथा विदे २
अस्येदिन्दो मदेष्वा ग्राभं गृभ्णीत सानसिम् । वज्रं च वृषणं भरत् समप्सुजित् ३
प्र धन्वा सोम जागृवि र्दिन्द्रायेन्दुो परि स्रव । द्युमन्तं शुप्सुमा भरा स्वर्दिदम् ४
इन्द्राय वृषणं मद् पवस्व विश्वदर्शितः । सहस्रयाना पथिऋद्विचक्षणः ५ [९]
अस्मभ्यं गातुवित्तमो देवेभ्यो मधुमत्तमः । सहस्रं याहि पथिभिः कनिक्रदन् ६
पवस्व देववीतय इन्दुो धाराभिरोजसा । आ रुदशं मधुमान् त्सोम नः सद् ७
तव द्रप्सा उद्वुत् इन्द्रं मदाय वावृधुः । त्वां देवासो अमृताय कं पपुः ८
आ नः सुतास इन्द्रवः पुनाना धावता रुयिम् । वृष्टिद्यावो रीत्यापः स्वर्दिदं ९
सोमः पुनान ऊर्मिणा ऽय्यो वारं वि धावति । अग्रे वाचः पवमानः कनिक्रदन् १० [१०]
धीभिर्हिन्वन्ति वाजिनं वने क्रीळन्तमत्यविम् । अग्निं त्रिपुष्टं मतयुः समस्वरन् ११
असार्जि रुदशौ अग्नि मीळहे तप्तिर्न वाजपुः । पुनानो वाचं जनयन्नसिप्यदन् १२
पवते हर्यतो हरि रति हरांसि रद्या । अन्दपेन् त्सोतृभ्यां वीखद्यदाः १३
अया पवस्व देवपुर्मधोधारां अनुक्षत । रेनेन् एवित्त्रं पवैपि विश्वनः १४ [११] (१०१०)

(१०२)

८ त्रित आप्त्यः । पवमानः सोमः । उष्णिक् ।

क्राणा शिशुर्महीनां हिन्वन्नृतस्य दीधितिम् । विश्वा परि प्रिया भुवदधं द्विता १
 उप त्रितस्य पाण्योऽरभक्त यदुहा पदम् । यज्ञस्य सप्त धामभिरधं प्रियम् २
 त्रीणि त्रितस्य धारया पृष्ठेष्वरया रयिम् । मिमीते अस्य योजना वि सुकृतुः ३
 जज्ञानं सप्त मातरो वेधामशासत श्रिये । अयं भुवो रयीणां चिकेत यत् ४
 अस्य व्रते सजोषसो विश्वे देवासो अद्रुहः । स्पार्हा भवन्ति रन्तयो जुपन्त यत् ५ [४]

यमी गर्भमृतावृधो हृशे चारुमर्जीजनन् । क्विं मंहिष्ठमध्वरे पुरुस्पृहम् ६
 समीचीने अभि त्मना युह्वी ऋतस्य मातरा । तन्वाना यज्ञमानुषग्यदञ्जते ७
 क्रत्वा शुक्रेभिरक्षभिर्ऋणोरप व्रजं दिवः । हिन्वन्नृतस्य दीधितिं प्राध्वरे ८ [५] (१०५)

(१०३)

६ द्वित आप्त्यः । पवमानः सोमः । उष्णिक् ।

प्र पुनानाय वेधसे सोमाय वच उद्यतम् । भृतिं न भरा मतिभिर्जुजोषते १
 परि वाराण्यव्यया गोभिरञ्जानो अर्षति । त्री पृधस्था पुनानः कृणुते हरिः २
 परि कोशं मधुश्चुतं मव्यये वारं अर्षति । अभि वाणीर्ऋषीणां सप्त नूपत ३
 परि णेता मतीनां विश्वदेवो अदाभ्यः । सोमः पुनानश्चम्वोविशिन्द्ररिः ४
 परि देवीरनु स्वधा इन्द्रेण याहि सरथम् । पुनानो वाघहाघन्द्रिरमर्त्यः ५
 परि सप्तिर्न वाजयुर्देवो देवेभ्यः सुतः । व्याजशिः पवमानो वि धावति ६ [६] (१०६)

(१०४)

[सप्तमोऽनुवाकः॥७॥ सू० १०४-१०५]

६ पर्वतनारदौ काण्वौ, काश्यप्यौ शिखण्डिन्यावप्सरसौ वा । पवमानः सोमः । उष्णिक् ।

सखाय आ नि पीदत पुनानाय प्र गांयत । शिशुं न यज्ञे परि भूषत श्रिये १
 समी वृत्सं न मातृभिः सृजतां गयसार्धनम् । देवाव्यं मदमभि द्विशवसम् २
 दक्षसार्धनं यथा शर्धाय वीतये । यथा मित्राय वरुणाय शंतमः ३
 भ्यं त्वा वसुविदं मभि वाणीरनूपत । गोभिष्टे वर्णमभि वासयामसि ४
 नो मदानां पत् इन्दो देवप्सरा असि । सखेव सख्ये गातुवित्तमो भव ५
 कृध्यस्मदा रक्षसं कं चिद्व्रिणम् । अपादेवं द्र्युमहो युयोधि नः ६ [७] (१०७)

- आ ह॑र्यतो अ॒र्जुने अ॒त्के अव्यत प्रियः सु॒नुर्न म॒र्ज्यः ।
तमीं॑ हि॒न्वन्त्य॒पसो यथा॑ रथं न॒दीष्वा ग॒र्भस्त्योः १३
- अ॒भि सोमांस॑ आ॒यवः प॒वन्ते म॒द्यं म॒दम् ।
स॒मुद्र॒स्याधि॑ वि॒ष्टपि॑ मनी॒षिणो॑ मत्स॒रासः स्व॒र्विदः १४
- तर॑त् स॒मुद्रं प॒वमान॑ ऊ॒र्मिणा॑ राजा॑ दे॒व ऋ॒तं बृ॒हत् ।
अ॒र्धन्मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्य॑ ध॒र्मणा॑ प्र हि॒न्वान॑ ऋ॒तं बृ॒हत् १५ [१४]
- नु॒भिर्ये॒मानो ह॑र्यतो वि॒चक्ष॑णो राजा॑ दे॒वः स॒मुद्रि॒यः १६
- इन्द्रा॑य पवते म॒दुः सोमो॑ म॒रुत्व॑ते सु॒तः ।
स॒हस्र॑धारो अत्य॒व्यम॑र्षति तमीं॑ म॒जन्त्या॒यवः १७
- पु॒नान॑श्च॒मू ज॒नय॑न् म॒तिं क॒विः सोमो॑ दे॒वेषु॑ रण्यति ।
अ॒पो व॒सानः॑ परि गो॒भिरु॒त्तरः॑ सी॒दुन् वने॑ष्वव्यत १८
- तवा॑हं सोम रारण स॒ख्य इ॒न्दो द्वि॒वेदिवे॑ ।
पु॒रुणि॑ व॒भ्रो नि च॑रन्ति माम॒व परि॑र्धो॒रति॑ ताँ इ॒हि १९
- उ॒ताहं॑ न॒क्तमु॑त सोम ते दि॒वा स॒ख्याय॑ व॒भ्र ऊ॒र्धनि॑ ।
घृ॒णा त॑प॒न्तम॑ति सूर्ये॑ प॒रः श॒क्रुना॑ इ॒व प॑सिम २० [१५]
- प॒ज्यमा॑नः सु॒हस्त्य॑ स॒मुद्रे॑ वाच॒मिन्व॑सि ।
ये पि॒शङ्गं॑ व॒हुलं॑ पु॒रुस्पृ॑हं प॒वमाना॑भ्यर्षसि २१
- मू॒जानो॑ वारे प॒वमानो॑ अव्यये वृ॒पाव॑ च॒क्रुवो॑ वने ।
दे॒वानां॑ सोम प॒वमान॑ निष्कृ॒तं गो॒भिरु॒न्नानो॑ अर्षसि २२
- सु॒व वा॒जसा॑तये ऽभि वि॒श्वानि॑ काव्या ।
सु॒द्रं प्र॑थ॒मो वि॑ धारयो दे॒वभ्यः॑ सोम मत्स॒रः २३
- तू प॑वस्व परि पा॒र्थिवं॑ रजो॑ द्वि॒व्या च॑ सोम॒ धर्म॑भिः ।
मां वि॒प्रासो॑ म॒तिभिर्वि॑चक्षण शु॒भ्रं हि॒न्वन्ति॑ धी॒तिभिः॑ २४
- ता अ॒सृक्ष॑त प॒वित्र॑म॒ति धा॑रया ।
तो मत्स॒रा इ॒न्द्रिया॑ ह॒या मे॒धाम॑भि प्रयो॒सि च २५
- व॒सानः॑ परि को॒शम॑र्षती॒न्दुहि॑यानः सो॒तृभिः॑ ।
पु॒ञ्ज्योति॑र्म॒न्दना॑ अ॒वीव॑शद् गाः कृ॒ण्वानो॑ न नि॒र्णिज॑म् २६ [१६] (२०३३)

(१०७)

२६ सप्तर्षयः (१ भरद्वाजो बार्हस्पत्यः, २ कश्यपो मारीचः, ३ गौतमो राहुगणः, ४ नौनोऽग्निः,
५ विश्वामित्रो गायिनः, ६ जमदग्निर्नागवः, ७ मैत्रावणनिर्वसिष्ठः) । पवनानः सोमः ।

प्रगाथः= (१, ४, ६, ८, ९, १०, १२, १४, १७ वृहतीः २, ५, ७, ११, १३,
१५, १८ सतोवृहती,) ३, १६ द्विपदा विराट्; १९-२६ प्रगाथः=
(विपमा वृहती, समा सतोवृहती) ।

परीतो पिंश्र्वता सुतं सोमो य उ॒त्तमं हविः ।

दु॒ध्न्वाँ यो नर्यो अ॒प्स्व॑न्तरा सुपाव॒ सोममद्रि॑भिः १

नूनं पु॒नानोऽवि॑भिः परि॒ स्रवा॑-ऽर्द्धः सुरभि॑तरः ।

सुते चि॒त् त्वाप्सु म॑दामो अन्ध॑सा श्रीणन्तो गोभि॑रुत्तरम् २

परि॑ सुवानश्चक्ष॑से दे॒वमा॑र्दनः क्रतुरि॒न्दुर्विच॑क्षणः ३

पु॒नानः सोम॑ धार॒या ऽपो व॑सानो अर्प॑सि ।

आ र॑त्न॒धा योनि॑मृतस्य॑ सीदु॒-स्युत्सो॑ दे॒व हिर॑ण्यवः ४

दु॒हान ऊ॒र्ध्वद्वि॑व्यं मधु॑ प्रियं प्र॒त्नं मध॑स्थमास॑दत् ।

अ॒पृच्छ॑यं ध॒रुणं वा॒ज्यर्ष॑ति नृभि॑र्धृतो वि॒चक्ष॑णः ५ [१२]

पु॒नानः सोम॑ जागृ॒वि-र॒व्यो वारे॑ परि॒ प्रियः ।

त्वं वि॒प्रो अभ॑वोऽङ्गि॒रस्तमो॑ मध्वा॑ यु॒ज्ञं मि॑मिक्ष नः ६

सोमो॑ मी॒ड्वान् प॑वते गातृ॒वित्त॑म॒ ऋषि॑र्विप्रो॑ विचक्षणः ।

त्वं क्र॒विर॑भवो दे॒ववी॑तम् आ सूर्य॑ रोहयो द्वि॒वि ७

सोम॑ उ पु॒वाणः सो॒तृभि॑-राधि॒ ष्णुभि॑रवी॒नाम् ।

अश्व॑येव ह॒रिता॑ याति धार॒या म॒न्द्रया॑ याति धार॒या ८

अ॒नूपे॑ गो॒मान् गोभि॑रक्षाः सोमो॑ दुग्धाभि॑रक्षाः ।

समु॒द्रं न स॑व॒रणान्य॑गमन् म॒न्दी म॑दाय तोशते ९

आ सोम॑ सु॒वानो अ॒द्रिभि॑-स्तिरो वारा॑ण्य॒व्यया॑ ।

ज॒नो न पु॑रि च॒म्बोर्वि॑श॒न्द्ररिः॑ स॒दो वने॑षु दधिपे १० [१३]

स मा॑मृजे तिरो अ॒ण्वानि॑ मे॒ष्यो मी॒ळ्हे स॑प्ति॒र्न वा॑ज्युः ।

इ॒धः प॑व॒मानो म॑नी॒पिभिः॑ सोमो॑ वि॒प्रोभि॑र्ऋ॒क्भिः ११

सोम॑ दे॒ववी॑तये॒ सिन्धु॑र्न पि॒प्ये अ॑र्णसा ।

ः पर्य॑सा म॒द्विरो न॑ जागृ॒वि-र॒च्छा॑ को॒शं मधु॑श्रु॒तम् १२ (१०१)

आ ह॑र्यतो अ॒र्जुने॑ अत्के॑ अच्यत प्रियः॑ सूनु॑र्न म॒र्ज्यः॑ ।

तमीं॑ हिन्वन्त्य॒पसो॑ यथा॒ रथं॑ न॒दीष्वा॑ गर्भ॒स्त्योः

अभि॑ सोमा॑स आ॒यवः॑ पव॑न्ते मद्यं॑ म॒दंभ॑ ।

समु॒द्रस्याधि॑ वि॒ष्टापि॑ मनी॒पिणो॑ मत्स॒रासः॑ स्व॒र्विदः॑

तर॑त् समु॒द्रं पव॑मान ऊ॒र्मिणा॑ राजा॑ दे॒व ऋ॒तं वृ॒हत् ।

अ॒र्षेन्मि॒त्रस्य॑ वरु॒णस्य॑ ध॒र्मणा॑ प्र हि॒न्वान॑ ऋ॒तं वृ॒हत्

नृभि॑र्ये॒मानो॑ ह॑र्यतो वि॒चक्ष॑णो राजा॑ दे॒वः स॑मु॒द्रियः॑

इन्द्रा॑य पव॑ते म॒दुः सोमो॑ मरु॒त्वति॑ सु॒तः ।

स॒हस्र॑धारो॒ अत्य॑व्यम॒र्षति॑ तमीं॑ मृ॒जन्त्या॑यवः

पु॒नान॑श्च॒मू ज॒नय॑न् म॒तिं क॒विः॑ सोमो॑ दे॒वेषु॑ रण्यति॑ ।

अ॒पो व॑सानः॒ परि॑ गोभि॒रुत्त॑रः॒ सीद॑न् वने॑ष्वच्यत

तवा॑हं सोम॑ रारण॒ सख्य॑ इन्द्रो॒ द्विवे॑दिवे ।

पु॒रुषा॑णि व॒भ्रो नि॑ च॒रन्ति॑ माम॒व॑ परि॒धीर॑ति ताँ इ॒हि

उ॒ताहं॑ नक्त॒मुत॑ सोम॒ ते दि॒वा स॒ख्याय॑ व॒भ्र ऊ॒र्धनि॑ ।

वृ॒षा तप॑न्त॒मति॑ सूर्ये॑ परः॒ शकु॑ना इ॒व प॑तिम

मृ॒ज्यमा॑नः सु॒हस्य॑ समु॒द्रे वा॑च॒मिन्व॑सि ।

र॒यि पि॑शङ्गं॒ वदु॑लं पु॒रुस्पृ॑हं पव॑माना॒भ्यर्ष॑सि

मृ॒जानो॑ वारि॑ पव॑मानो अ॒व्यये॑ वृ॒षाव॑ च॒क्रुो व॑ने ।

दे॒वानां॑ सोम॑ पव॑मान निष्कृ॒तं गोभि॑र॒श्वानो॑ अ॒र्षसि॑

पव॑स्व॒ वाज॑सातये॒ ऽभि वि॒श्वानि॑ काव॒या ।

त्वं स॑मु॒द्रं प्र॑थ॒मो वि॑ धार॒यो दे॒वैभ्यः॑ सोम॒ मत्स॑रः

स तू॑ पव॑स्व॒ परि॑ पा॒र्षिब॑न् रजाँ॒ द्वि॒ष्या च॑ सोम॒ धने॑भिः ।

त्वां वि॑प्रा॒सो म॒तिभि॑र्वि॒चक्षण॑ शु॒भ्रं हि॒न्वन्ति॑ धी॒तिभिः॑

पव॑माना अमृ॒क्षत॑ ए॒विन्न॑ति धार॒या ।

म॒श॒त्वन्तो॑ मत्स॒रा इन्द्रि॑या ह॒षा मे॒धान॑भि प्र॒दासि॑ च

अ॒पो व॑सानः॒ परि॑ को॒शम॑र्षती॒ नृ॒हि॒षानः॑ लो॒तुभिः॑ ।

ज॒नय॑न्त्य॒पोति॑म॒न्दना॑ अवी॒वश॑द् गाः कु॒प॒शानो॑ न नि॒र्षि॑न्म

१३

१४

१५ [१४]

१६

१७

१८

१९

२० [१५]

२१

२२

२३

२४

२५

२६ [१६] (२००३)

(१०८)

(१-१६) १-२ गौरिवीतिः शाक्त्यः, ३, १४-१६ शक्तिर्वासिष्ठः, ४-५ ऊरुवाङ्गिरसः,
६-७ ऋजिश्वा भारद्वाजः, ८-९ ऊर्ध्वसभा आङ्गिरसः, १०-११ कृतयशा आङ्गिरसः,
१२-१३ ऋणचयो राजर्षिः । पवमानः सोमः । काकुभः प्रगाथः = (विपमा
ककुप्, समा सतोवृहती), १३ यवमध्या गायत्री ।

- पवस्व मधुमत्तम् इन्द्राय सोम क्रतुवित्तमो मदः । महिं द्युक्षतमो मदः १
 यस्य ते पीत्वा वृषभो वृषायते ऽस्य पीता स्वर्विदः ।
 स सुप्रकेतो अभ्यक्रमीदिपो ऽच्छा वाजं नैतशः २
 त्वं ह्यङ्ग देव्या पवमान जनिमानि द्युमत्तमः । अमृतत्वार्य द्योपर्यः ३
 येना नवगवो दृध्यङ्कुपोर्णुते येन विप्रांस आपिरे ।
 देवानां सुम्ने अमृतस्य चारुणो येन श्रवांस्यानशुः ४
 एष स्य धारया सुतो ऽव्यो वारोभिः पवते मदिन्तमः । क्रीळन्नूमिरिपामिव ५ [१७]
 य उस्त्रिया अप्या अन्तरश्मनो निर्गा अकृन्तदोजसा ।
 अभि व्रजं तन्निषे गव्यमश्व्यं वर्मीव धृष्णवा रुज ६
 आ सोता परिं पिञ्चता ऽश्वं न स्तोममप्तुरं रजस्तुरंम् । वनक्रक्षमुद्वुप्तंम् ७
 सहस्रधारं वृषभं पयोवृधं प्रियं देवाय जन्मने ।
 ऋतेन य ऋतजातो विवावृधे राजा देव ऋतं बृहत् ८
 अभि द्युम्नं बृहद्यश इषस्पते दिदीहि देव देवयुः । वि कोशं मध्यमं युव ९
 आ वच्यस्व सुदक्ष चम्बोः सुतो विशां वह्निर्न विशर्तिः ।
 वृष्टिं दिवः पवस्व रीतिमपां जिन्वा गविष्टये धियः १० [१८]
 एतमु त्यं मद्वच्युतं सहस्रधारं वृषभं दिवो दुहुः । विश्वा वसूनि विभ्रतम् ११
 वृषा वि जज्ञे जनयन्नमर्त्यः प्रतपञ्ज्योतिषा तमः ।
 स सुष्टुतः कविभिर्निर्णिजं दधे त्रिधात्वस्य दंससा १२
 स सुन्वे यो वसूनां यो रायामानेता य इळानाम् । सोमो यः सुक्षितीनाम् १३
 यस्य न इन्द्रः पिबाद्यस्य मरुतो यस्य वार्यमणा भगः ।
 आ येन मित्रावरुणा करामहे एन्द्रमवसे महे १४
 इन्द्राय सोम पातवे नृभिर्यतः स्वायुधो मदिन्तमः । पवस्व मधुमत्तमः १५
 इन्द्रस्य हार्दिं सोमधानमा विश समुद्रमिव सिन्धवः ।
 जुष्टो मित्राय वरुणाय वायवे दिवो विष्टम्भ उत्तमः १६ [१९] (१०५)

(१०९)

२२ अग्नयो धिष्ण्या ऐश्वरयः । पवमानः सोमः । द्विपदा विराट् ।

हरि प्र धन्वेन्द्राय सोम	स्वादुर्मित्राय पूष्णे भगाय	१	
इन्द्रस्ते सोम सुतस्य पेयाः	क्रत्वे दक्षाय विश्वे च देवाः	॥१॥	२
श्वामृताय महे क्षयाय	स शुक्रो अर्षं दिव्यः पीयूषः		३
पवस्व सोम महान् त्समुद्रः	पिता देवानां विश्वाभि धामं	॥२॥	४
शुक्रः पवस्व देवेभ्यः सोम	दिवे पृथिव्यै शं च प्रजायै		५
दिवो धर्तासि शुक्रः पीयूषः	सत्ये विधर्मन् वाजी पवस्व	॥३॥	६
पवस्व सोम द्युम्नी सुधारो	महामवीनामनु पूर्यः		७
नृभिर्वैमानो जज्ञानः पूतः	क्षरद्विश्वांनि मन्द्रः स्वर्वित्	॥४॥	८
इन्दुः पुनानः प्रजामुराणः	करद्विश्वांनि द्रविणानि नः		९
पवस्व सोम क्रत्वे दक्षाय	ऽश्वो न निक्तो वाजी धनाय	॥५॥	१० [२०]
तं तं सोतारो रसं मदाय	पुनन्ति सोमं महे द्युम्नाय		११
शिशुं जज्ञानं हरिं मृजन्ति	पवित्रे सोमं देवेभ्य इन्दुम्	॥६॥	१२
इन्दुः पविष्ट चारुर्मदाया	ऽपामुपस्थे कविर्भगाय		१३
विभर्ति चार्विन्द्रस्य नाम	येन विश्वांनि वृत्रा जवानं	॥७॥	१४
पिवन्त्यस्य विश्वे देवासो	गोभिः श्रितस्य नृभिः सुतस्य		१५
प्र सुवानो अक्षाः सहस्रधार	स्तिरः पवित्रं वि वारमन्यम्	॥८॥	१६
स वाज्यक्षाः सहस्ररेता	अन्द्रिर्मृजानो गोभिः श्रीणानः		१७
प्र सोम याहीन्द्रस्य कुक्षा	नृभिर्वैमानो अद्रिभिः सुतः	॥९॥	१८
असर्जि वाजी तिरः पवित्र	मिन्द्राय सोमः सहस्रधारः		१९
अस्त्रन्त्येनं मध्वो रसेने	न्द्राय वृष्णा इन्दुं मदाय	॥१०॥	२०
देवेभ्यस्त्वा वृथा पाजसे	ऽपो वसानं हरिं मृजन्ति		२१
इन्दुरिन्द्राय तोशते नि तोशते	श्रीणन्नुग्रो रिणन्नपः	॥११॥	२२ [२१] (२०७३)

(१०८)

(१-१३) १-२ गौरिवीतिः शास्त्र्यः; ३, १४-१६ शक्तिर्वांसिष्ठः; ४-५ इन्द्रः
 ६-७ ऋजिश्वा भागद्वजः, ८-९ ऊर्ध्वसद्या आङ्गिरसः, १०-११ कृतयशा आङ्गि
 १२-१३ ऋणचयो राजपिः । पवमानः सोमः । काकुमः प्रगाथः = (विपना
 ककुम्, समा सतोवृद्धता), १३ यवमध्या गायत्री ।

पर्वस्व मधुमत्तम् इन्द्राय सोम क्रतुवित्तमो मदः । महि युक्षतमो मदः ?
 यस्य ते पीत्वा वृषभो वृषायते ऽस्य पीता स्वविदः ।
 स सुप्रकेतो अस्म्यक्रमीद्विषो ऽच्छा वाजं नैतशः २
 त्वं ह्यङ्ग देव्या पवमान जनिमानि युमतमः । अमृतत्वार्थं शोष्यः ३
 येन नवग्वो वृध्यङ्गुपोणुते येन विप्रांस आपिरे ।
 देवानां सुन्ने अमृतस्य चारुणो येन श्रवांस्यानुशुः ४
 एष स्व धारया सुतो ऽव्यो वारोभिः पवते मदिन्तमः । क्रष्टिन्वमिरेपामिव ५
 य उम्रिया अप्या अन्तरश्मनो निर्गो अङ्गन्तुदोर्जसा ।
 अमि व्रजं तद्विषे गव्यमश्व्यं वर्माविं धृष्णवा रुज ६
 आ सोता परि पिञ्चता ऽश्वं न स्तोममपुनरं रजस्तुरम् । वनक्रक्षमुदुमुतम् ७
 सहस्रधारं वृषभं पयोवृधं प्रियं देवाय जन्मने ।
 ऋतेन य ऋतजातो विवावृधे राजा देव ऋतं बृहत् ८
 अमि युन्नं बृहद्यश इपस्पते दिङ्गीहि देव देवयुः । वि कोशं मध्यमं युव ९
 आ वच्यस्व सुदक्ष चुम्बोः सुतो विशां वह्निरे विद्वर्षतिः ।
 वृष्टिं दिवः पवस्व रीतिमपां जिन्वा गर्विष्ट्ये प्रियः १०
 एतमु त्वं मदुच्युतं सहस्रधारं वृषभं दिवो बृहुः । विश्वा वसूनि विव्रतम् ११
 वृषा वि जज्ञे जनयन्नमर्त्यः प्रतपञ्ज्योर्तिपा तमः । १२
 स सुष्टुतः क्रविभिर्निर्णिजं दधे त्रिधात्वस्य दंससा १३
 स सुन्वे यो वसूनां यो रायामनेता य इच्छानाम् । सोमो यः सुक्षितानाम् १४
 यस्य न इन्द्रः पिवाद्यस्य मरुतो यस्य वार्यमणा मगः । १५
 आ येन मित्रावरुणा करामह एन्द्रमवसे महे १६
 इन्द्राय सोम पातवे नृभिर्यतः स्वायुधो मदिन्तमः । पर्वस्व मधुमत्तमः १७
 इन्द्रस्य हार्दिं सोमधानमा विशा समुद्रमिव सिन्धवः ।
 जुष्टो मित्राय वरुणाय वायवे दिवो विष्टम् उत्तमः १८

(१०९)

२२ अन्नयो धिष्ण्या ऐश्वरयः । पवमानः सोमः । द्विपदा विराट् ।

रि प्र धन्वेन्द्राय सोम	स्वाहुमिन्नाय पूष्णे भगाय	१
न्द्रस्ते सोम सुतस्य पेयाः	क्रत्वे दक्षाय विश्वे च देवाः	॥१॥ २
वामृताय महे क्षाय स शुक्रो अर्षं द्विव्यः	पीयूषः	३
वस्व सोम महान् त्समुद्रः	पिता देवानां विश्वाभि धामं	॥२॥ ४
शुक्रः पवस्व देवेभ्यः सोम	दिवे पृथिव्यै शं च प्रजायै	५
देवो धर्तासि शुक्रः पीयूषः	सत्ये विधर्मन् वाजी पवस्व	॥३॥ ६
वस्व सोम द्युन्नी सुधारो	महामवीनामनु पूर्यः	७
नृभिरेमानो जज्ञानः पूतः	क्षरद्विश्वांनि मन्द्रः स्वर्वित्	॥४॥ ८
इन्दुः पुनानः प्रजामुराणः	करद्विश्वांनि द्रविणानि नः	९
पवस्व सोम क्रत्वे दक्षाय	ऽश्वो न निक्तो वाजी धनाय	॥५॥ १० [२०]
तं ते सोतारो रसं मदाय	पुनन्ति सोमं महे द्युन्नाय	११
शिशुं जज्ञानं हरिं मृजन्ति	पवित्रे सोमं देवेभ्य इन्दुम्	॥६॥ १२
इन्दुः पविष्टु चारुर्मदाया	ऽपामुपस्थे कुविर्मगाय	१३
विर्मतिं चाविन्द्रस्य नाम	येन विश्वानि वृत्रा जवानं	॥७॥ १४
पिवन्त्यस्य विश्वे देवासो	गोभिः श्रितस्य नृभिः सुतस्य	१५
प्र सुवानो अक्षाः सहस्रधार	स्तिरः पवित्रं वि वारमव्यम्	॥८॥ १६
स वाज्यक्षाः सहस्ररता	अन्द्रिमुजानो गोभिः श्रीणानः	१७
प्र सोमं वाहीन्द्रस्य कुक्षा	नृभिरेमानो अर्द्रिभिः सुतः	॥९॥ १८
असर्जि वाजी तिरः पवित्र	मिन्द्राय सोमः सहस्रधारः	१९
अञ्जन्त्येनं मध्वो रसेने	न्द्राय वृष्णा इन्दुं मदाय	॥१०॥ २०
देवेभ्यस्त्वा वृथा पार्जते	ऽपो वसानं हरिं मृजन्ति	२१
इन्दुरिन्द्राय तोशते नि तोशते	श्रीणन्नुग्रो रिणन्नपः	॥११॥ २२ [२१] (२०५)

(१०८)

(१-१६) १-२ गौरिवीतिः शान्त्यः, ३, १४-१६ शक्तिर्वासिष्ठः, ४-५ ऊर्ध्वस्रियः,
६-७ ऋजिश्वा भारद्वाजः, ८-९ ऊर्ध्वस्रिया वाहिरत्नः, १०-११ कृतयशा वाहिरत्नः,
१२-१३ ऋणचयो राजर्षिः । पवमानः सोमः । काकुनः प्रनाथः = (विपना
ककुप, समा सतोवृद्धता), १३ यवमच्या गायत्री ।

पर्वस्व मधुमत्तम् इन्द्राय सोम क्रतुवित्तमो मदः । महिं द्युक्षतमो मदः १
यस्य ते पीत्वा वृषभो वृषायते ऽस्य पीता स्वविदः ।
स सुप्रकेतो अर्भ्यकमीदिपो ऽच्छा वाजं नैतशः २
त्वं ह्य॑ङ्ग देव्या पवमान जनिमानि द्युमत्तमः । अमृतत्वार्थं योययः ३
येना नर्वग्वो दृध्यङ्कुपोणुते येन विप्रस आपिरे ।
देवानां सुप्ते अमृतस्य चारुणो येन श्रवांस्यानुशुः ४
एष स्य धारया सुतो ऽच्यो वारोभिः पवते मदिन्तमः । क्रीळन्मिरेपामिव ५ [१५]
य उन्निया अप्या अन्तरश्मनो निर्गो अकृन्तुशेजसा ।
अमि व्रजं तन्निपे गव्यमश्च्यं वर्माव धृष्णवा रुज ६
आ सोता परि पिच्छता ऽश्वं न स्तोममप्सुरं रजस्तुरम् । वनक्रक्षमुदयुतम् ७
सहस्रधारं वृषभं पर्योवृधं प्रियं देवाय जन्मने ।
ऋतेन य ऋतजातो विवावृधे राजा देव ऋतं ब्रूहव ८
अमि द्युन्नं ब्रूहद्यज्ञ इपस्पते दिङ्गीहि देव देवयुः । वि कोशं मध्यमं युव ९
आ वच्यस्व सुदक्ष चम्बोः सुतो विशां वद्विर्न विश्पतिः ।
वृष्टिं दिवः पर्वस्व रीतिमपां जिन्वा गर्विष्ठये धियः १० [१८]
एतमु त्वं मदेच्युतं सहस्रधारं वृषभं दिवो दुहुः । विश्वा वसूनि विश्रतम् ११
वृषा वि जज्ञे जनयन्नमर्त्यः प्रतपञ्ज्योतिषा तमः ।
स सुष्टुतः कृविभिर्निर्णिजं दधे त्रिधात्वस्य दंससा १२
स सुन्वे यो वसूनां यो रायामानेता य इळानाम् । सोमो यः सुक्षितानाम् १३
यस्य न इन्द्रः पित्राद्यस्य मरुतो यस्य वार्यमणा भगः ।
आ येन मित्रावरुणा करांमह एन्द्रमवसे महे १४
इन्द्राय सोम पातत्रे नृमिर्यतः स्वायुधो मदिन्तमः । पर्वस्व मधुमत्तमः १५
इन्द्रस्य हार्दिं सोमधानमा विश समुद्रमिव सिन्धवः ।
जुष्टो मित्राय वरुणाय वायवे दिवो विष्टुम्भ उत्तमः १६ [१९]

(१०९)

२२ अग्नयो धिष्ण्या ऐश्वरयः । पवमानः सोमः । द्विपदा विराट् ।

त्रि प्र धन्वेन्द्राय सोम स्वादुमित्राय पूष्णे भर्गाय	१	
न्द्रस्ते सोम सुतस्य पेयाः क्रत्वे दक्षाय विश्वे च देवाः	॥१॥	२
वामृताय महे क्षयाय स शुक्रो अर्प द्विव्यः पीयूषः		३
वस्त्र सोम महान् त्समुद्रः पिता देवानां विश्वाभि धाम	॥२॥	४
शुक्रः पवस्व देवेभ्यः सोम द्विवे पृथिन्यै शं च प्रजायै		५
देवो धर्तासि शुक्रः पीयूषः सत्ये विधर्मन् वाजी पवस्व	॥३॥	६
वस्व सोम द्युम्नी सुधारो महामवीनामनु पूष्यः		७
नुभिर्येमानो जज्ञानः पूतः क्षरद्विश्वानि मन्द्रः स्वर्वित्	॥४॥	८
इन्दुः पुनानः प्रजामुराणः करद्विश्वानि द्रविणानि नः		९
पवस्व सोम क्रत्वे दक्षाय—ऽश्वो न निक्तो वाजी धर्नाय	॥५॥	१० [२०]
तं तै सोतारो रसं मदाय पुनन्ति सोमं महे द्युम्नाय		११
शिशुं जज्ञानं हरिं मृजन्ति पवित्रे सोमं देवेभ्य इन्दुम्	॥६॥	१२
इन्दुः पविष्ट चारुर्मदाया—ऽपामुपस्थे कृविर्भर्गाय		१३
विर्मतिं चार्विन्द्रस्य नाम येन विश्वानि वृत्रा जवानं	॥७॥	१४
पिबन्त्यस्य विश्वे देवासो गोभिः श्रितस्य नृभिः सुतस्य		१५
प्र सुवानो अक्षाः सहस्रधारस्तिरः पवित्रं वि वारमव्यम्	॥८॥	१६
स वाज्यंक्षाः सहस्ररेता अन्द्रिर्मृजानो गोभिः श्रीणानः		१७
प्र सोम याहीन्द्रस्य कुक्षा नृभिर्येमानो अद्रिभिः सुतः	॥९॥	१८
असर्जि वाजी तिरः पवित्रं मिन्द्राय सोमः सहस्रधारः		१९
अञ्जन्त्येनं मध्वो रसेनेन्द्राय वृष्ण इन्दुं मदाय	॥१०॥	२०
देवेभ्यस्त्वा वृथा पाजसे ऽपो वसानं हरिं मृजन्ति		२१
इन्दुरिन्द्राय तोशते नि तोशते श्रीणन्नुयो रिणन्नपः	॥११॥	२२ [२१] (२०७४)

(१०८)

(१-१६) १-२ गौरिवीतिः शाक्त्यः; ३, १४-१६ शक्तिर्वासिष्ठः; ४-५ ऊरुवाङ्गि
६-७ ऋजिश्वा भारद्वाजः, ८-९ ऊर्ध्वसञ्जा आङ्गिरसः, १०-११ कृतयशा आङ्गिरस
१२-१३ ऋणचयो राजर्षिः । पवमानः सोमः । काकुमः प्रगाथः= (विपमा
ककुप्, समा सतोवृहती), १३ यवमच्या गायत्री ।

पवस्व मधुमत्तम् इन्द्राय सोम क्रतुवित्तमो मदः । महि द्युक्षतमो मदः ?
यस्य ते पीत्वा वृषभो वृषायते ऽस्य पीता स्वविदः ।
स सुप्रकैतो अभ्यक्रमीदिषो ऽच्छा वाजं नैतशः २
त्वं ह्यङ्ग देव्या पवमानं जनिमानि द्युमत्तमः । अमृतत्वाय घोषयः ३
येना नवग्वो दृध्यङ्गुपोर्णुते येन विप्रांस आपिरे ।
देवानां सुम्ने अमृतस्य चारुणो येन श्रवांस्यानुशुः ४
एष स्य धारया सुतो ऽव्यो वारोभिः पवते मुदिन्तमः । क्रीळ्छूमिरेपामिव ५ [१]
य उम्रिया अप्या अन्तरश्मनो निर्गा अक्रुन्तदोर्जसा ।
अभि ब्रजं तल्लिषे गव्यमश्न्यं वर्मीवि धृष्णवा रुज ६
आ सोता परिं पिश्रुता ऽश्वं न स्तोममप्सुरं रजस्तुरम् । वनक्रक्षमुदुप्तम् ७
सहस्रधारं वृषभं पयोवृधं प्रियं देवाय जन्मने ।
ऋतेन य ऋतजातो विवावृधे राजा देव ऋतं बृहत् ८
अभि द्युम्नं बृहद्यश इषस्पते दिङ्गीहि देव देव्युः । वि कोशं मध्यमं युव ९
आ वच्यस्व सुदक्ष चम्बोः सुतो विशां वह्निर्न विश्पतिः ।
वृष्टिं दिवः पवस्व रीतिमपां जिन्वा गर्विष्टये धियः १० [१०]
एतमु त्वं मदच्युतं सहस्रधारं वृषभं दिवो दुहुः । विश्वा वसूनि विभ्रतम् ११
वृषा वि जंजे जनयन्नमर्त्यः प्रतपञ्ज्योर्तिषा तमः ।
स सुप्तुतः कविभिर्निणिजं दधे त्रिधात्वस्य दंससा १२
स सुन्वे यो वसूनां यो रायामानेता य इच्छानाम् । सोमो यः सुक्षितानाम् १३
यस्य न इन्द्रः पित्राद्यस्य मरुतो यस्य वार्यमणा भर्गः ।
आ येन मित्रावरुणा करांमह एन्द्रमवसे महे १४
इन्द्राय सोम पातवे नृमिर्यतः स्वायुधो मुदिन्तमः । पवस्व मधुमत्तमः १५
इन्द्रस्य हार्दिं सोमधानमा विश समुद्रमिव सिन्धवः ।
जुषो मित्राय वरुणाय वायवे दिवो विष्टम्भ उत्तमः १६ [११]

[३२५]

(१११)

३ अनानतः पारुच्छेपिः । पवमानः सोमः । अत्यष्टिः ।
विश्वे द्वेषांसि तरति स्वयुग्वाभिः सूर्यो न स्वयुग्वाभिः ।

या रुचा हरिण्या पुनानो विश्वा यद्रूपा परियात्यृकभिः सप्तस्यैभिर्कृकभिः
तारा सुतस्य रोचते पुनानो अरुषो हरिः ।
वेश्वा यद्रूपा परियात्यृकभिः सप्तस्यैभिर्कृकभिः
इत्यत्र पणीनां विदो वसु सं मातृभिर्मर्जयसि स्व आ दमं ऋतस्य धीतिभिर्दमे ।
रावतो न साम तद् यत्रा रणान्ति धीतयः ।
त्रेधातुभिररुषीभिर्वयो दधे रोचमानो वयो दधे
पूर्वामनु प्रदिशं याति चेकितत् सं रश्मिभिर्वयतो दर्शतो रथो दैव्यो दर्शतो रथः ।
अगमन्नुत्थानि पौंस्ये न्दुं जैत्राय हर्षयन् ।
वज्रश्च यद्भवथो अनपच्युता समत्स्वनपच्युता

३ [२४] (१०८९)

(११२)

४ शिशुराङ्गिरसः । पवमानः सोमः । पङ्क्तिः ।

नानानं वा उ नो धियो वि व्रतानि जनानाम् ।
तक्षा रिष्टं रुतं मिषगू ब्रह्मा सुन्वन्तमिच्छतीन्द्रियेन्दुो परिं स्रव
जर्तमीभिरुषधीभिः पूर्णेभिः शकुनानाम् ।
कारारो अश्मभिर्द्युभिर्हिरण्यवन्तमिच्छतीन्द्रियेन्दुो परिं स्रव
कारुरहं ततो मिष गुपलप्रक्षिणीं नना ।
नानाधियो वसूयवो ऽनु गा इव तस्थिमेन्द्रियेन्दुो परिं स्रव
अश्वो वोळ्हा सुखं रथं हसनामुपमन्त्रिणः ।
शेषो रोमण्वन्तौ भेदौ वारिमण्डूकं इच्छतीन्द्रियेन्दुो परिं स्रव

(११३)

११ कश्यपो मारीचः । पवमानः सोमः । पङ्क्तिः ।

शर्यणावति सोमं मिन्द्रः पिवतु वृत्रहा ।
बलं दधानं आत्मनि करिष्यन् वीर्यं महं दिन्द्रियेन्दुो परिं स्रव
आ पवस्व दिशां पत आर्जीकात् सोम मीढ्वः ।
ऋतवाक्नेन सत्येन श्रद्धया तपसा सुत इन्द्रियेन्दुो परिं स्रव
पर्जन्यवृद्धं महिषं तं सूर्यस्य दुहिताभरत् ।
तं गन्धर्वाः प्रत्यगृण्यन् तं सोमं रसमादधु रिन्द्रियेन्दुो परिं स्रव

ऋतं वदन्वृतद्युम्न सत्यं वदन् त्सत्यकर्मन् ।	
श्रद्धां वदन् त्सोम राजन् धात्रा सोम परिष्कृत इन्द्रायिन्दो परि स्रव	४
सत्यमुग्रस्य बृहतः सं स्रवन्ति संस्रवाः ।	
सं यन्ति रसिनो रसाः पुनानो ब्रह्मणा हर इन्द्रायिन्दो परि स्रव	५ [२६]
यत्र ब्रह्मा पवमान छन्दुस्यां वाचं वदन् ।	
ग्रावणा सोमै महीयते सोमै नानन्दं जनयन्त्रिन्द्रायिन्दो परि स्रव	६
यत्र ज्योतिरजस्रं यस्मिन् लोके स्वर्हितम् ।	
तास्मिन् मां धेहि पवमानाऽमृते लोके अक्षित इन्द्रायिन्दो परि स्रव	७
यत्र राजा वैवस्वतो यत्रावरोधनं दिवः ।	
यत्रामूर्यह्वतीरापस्तत्र माममृतं कृधीन्द्रायिन्दो परि स्रव	८
यत्रानुकामं चरणं त्रिनाके त्रिदिवे दिवः ।	
लोका यत्र ज्योतिष्मन्तस्तत्र माममृतं कृधीन्द्रायिन्दो परि स्रव	९
यत्र कामा निकामाश्च यत्र ब्रध्नस्य विष्टपम् ।	
स्वधा च यत्र तृप्तिश्च तत्र माममृतं कृधीन्द्रायिन्दो परि स्रव	१०
यत्रानन्दाश्च मोदाश्च मुदः प्रमुद् आसते ।	
कार्मस्य यत्राप्ताः कामास्तत्र माममृतं कृधीन्द्रायिन्दो परि स्रव	११ [२७] (११)
(११४)	
४ कश्यपो मारीचः । पवमानः सोमः । पङ्क्तिः ।	
य इन्द्रोः पवमानस्याऽनु धामान्यक्रमीत् ।	
तमाहुः सुप्रजा इति यस्ते सोमाविधन्मन् इन्द्रायिन्दो परि स्रव	१
ऋषे मन्त्रकृतां स्तोमैः कश्यपोऽर्धयन् गिरः ।	
सोमं नमस्य राजानं यो जज्ञे वीरुधां पतिरिन्द्रायिन्दो परि स्रव	२
सप्त दिशो नानासूर्याः सप्त होतार ऋत्विजः ।	
देवा आदित्या ये सप्त तेभिः सोमाभि रक्ष न इन्द्रायिन्दो परि स्रव	३
यत् ते राजञ्छृतं हविस्तेन सोमाभि रक्ष नः ।	
अरातीवा मा नस्तारीन्मो च नः किं चनाममदिन्द्रायिन्दो परि स्रव	४ [२८] (११)
॥ इति नवमं मण्डलं समाप्तम् ॥	

मंत्रसंख्या
अष्टममण्डलस्यान्तपर्यन्तं ३११
नवममण्डलस्य ११३
सर्वयोगः ६२४

अथ दशमं मण्डलम् ।

(१)

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० १-१६]

७ त्रित आप्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अग्नें ब्रूहन्नुपसांमूर्ध्वो अस्था—त्रिर्जगन्वान् तमसो ज्योतिषागात् ।

अग्निर्मानुना रुशता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सर्वाण्यप्राः १

३ जातो गर्भो असि रोदस्यो—रग्ने चारुर्विभृत ओपंधीषु ।

चेन्नः शिशुः परि तमांस्यक्तून् प्र मातृभ्यो अधि कर्निकदद्वाः २

वेष्णुरित्था परमस्य विद्वा—ज्जातो ब्रूहन्नाभि पाति तृतीयम् ।

आसा यदस्य पयो अकृत स्वं सचेतसो अभ्यर्चन्त्यत्र ३

अत उ त्वा पितृभृतो जनित्री—रत्नावृधं प्रति चरन्त्यन्नैः ।

ता ईं प्रत्येपि पुनरन्यरूपा असि त्वं विश्व मानुषीषु होता ४

होतारं चित्ररथमध्वरस्य यज्ञस्ययज्ञस्य केतुं रुशन्तम् ।

प्रत्यार्थं देवस्यदेवस्य मुह्ना श्रिया त्वं—ग्निमतिथिं जनानाम् ५

स तु वस्त्राण्यध पेशानानि वसानो अग्निर्नाभा पृथिव्याः ।

अरुपो जातः पद इळायाः पुरोर्हितो राजन् यक्षीह देवान् ६

आ हि द्यावापृथिवी अग्न उभे सदा पुत्रो न मातरा ततन्थ ।

प्र याह्यच्छोशतो यविष्ठा—ऽथा वह सहस्येह देवान् ७ [२९] (७)

(२)

७ त्रित आप्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

पिप्रीहि देवां उशतो यविष्ठा विद्वां—ऋतूँऋतुपते यजेह ।

ये दैव्यां ऋत्विजस्तेभिर्रग्ने त्वं होतृणामुस्यार्यजिष्ठः १

वेपि होत्रमुत पोत्रं जनानां मन्धातासि द्रविणोदा ऋतावा ।

स्वाहा वयं कृणवांमा हवीषि देवो देवान् यंजत्वग्निर्हन् २

आ देवानामपि पन्थामगन्म यच्छ्रक्तवाम तदनु प्रवोळ्हुम् ।

अग्निर्विद्वान् त्स यजात् सेदु होता सो अध्वरान् त्स ऋतून् कल्पयाति ३

(१०)

ऋतं वदन्नृतद्युम्न सत्यं वदन् त्सत्यकर्मन् ।	
श्रद्धां वदन् त्सोम राजन् धात्रा सोमं परिष्कृत इन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	४
सत्यमुग्रस्य बृहतः सं स्रवन्ति संस्रवाः ।	
सं यन्ति रसिनो रसाः पुनानो ब्रह्मणा हर इन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	५ [२६]
यत्र ब्रह्मा पवमान छन्दुस्यांश्च वाचं वदन् ।	
ग्राव्णा सोमै महीयते सोमै नानन्दं जनय त्रिन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	६
यत्र ज्योतिरजस्रं यस्मिन् लोके स्वर्हितम् ।	
तास्मिन् मां धेहि पवमानाऽमृते लोके अक्षित इन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	७
यत्र राजा वैवस्वतो यत्राविरोधनं द्विवः ।	
यत्रामूर्यहतीरापस्तत्र माममृतं कृधीन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	८
यत्रानुकामं चरणं त्रिनाके त्रिदिवे द्विवः ।	
लोका यत्र ज्योतिष्मन्तस्तत्र माममृतं कृधीन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	९
यत्र कामा निकामाश्च यत्र ब्रध्नस्य विष्टपम् ।	
स्वधा च यत्र तृप्तिश्च तत्र माममृतं कृधीन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	१०
यत्रानन्दाश्च मोदाश्च मुदः प्रमुद आसते ।	
कामस्य यत्राप्ताः कामास्तत्र माममृतं कृधीन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	११ [२७] (११)
(११४)	
४ कश्यपो मारीचः । पवमानः सोमः । पङ्क्तिः ।	
य इन्द्रोः पवमानस्याऽनु धामान्यक्रमीत् ।	
तमाहुः सुप्रजा इति यस्ते सोमाविधन्मन् इन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	१
ऋषे मन्त्रकृतां स्तोमैः कश्यपोद्धर्धयन् गिरः ।	
सोमं नमस्य राजानं यो जज्ञे वीरुधां पतिरिन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	२
सप्त दिशो नानासूर्याः सप्त होतार ऋत्विजः ।	
देवा आदित्यां ये सप्त तेभिः सोमाभि रक्ष न इन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	३
यत् ते राजञ्छृतं हविस्तेन सोमाभि रक्ष नः ।	
अरातीवा मा नस्तारीन्मो च नः किं चनाममदिन्द्रायिन्द्रो परि स्रव	४ [२८] (११)
॥ इति नवमं मण्डलं समाप्तम् ॥	

मंत्रसंख्या
अष्टममण्डलस्यान्तपर्यन्तं ७३
नवममण्डलस्य
सर्वयोगः ८१

अथ दशमं मण्डलम् ।

(१)

[प्रथमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० १-१६]

७ त्रित आप्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अग्ने बृहन्नृपसामूर्ध्वो अस्था—निर्जगन्वान् तमसो ज्योतिपागात् । अग्निर्भानुना रुशता स्वङ्ग आ जातो विश्वा सन्नान्यप्राः	१
१ जातो गर्भो असि रोदस्यो—रग्ने चारुर्विभृत ओषधीषु । चेन्नः शिशुः परि तमांस्यक्तून् प्र मातृभ्यो अधि कर्निकदङ्गाः	२
वेष्णुरिस्था परममस्य विद्वा—श्चातो बृहन्नाभि पाति तृतीयम् । आसा यदस्य पयो अकृत स्वं सचेतसो अभ्यर्चन्त्यन्न	३
अत उ त्वा पितृभृतो जनित्री—रन्नावृधं प्रति चरन्त्यन्नैः । ता ई प्रत्येपि पुनरन्यरूपा असि त्वं विश्व मानुषीषु होता	४
होतारि चित्ररथमध्वरस्य यज्ञस्ययज्ञस्य केतुं रुशन्तम् । प्रत्यार्धि देवस्यदेवस्य मद्वा श्रिया त्वग्निमतिथिं जनानाम्	५
स तु वस्त्राण्यध पेशनानि वसानो अग्निर्नाभा पृथिव्याः । अरुपो जातः पद इळायाः पुरोहितो राजन् यक्षीह देवान्	६
आ हि द्यावापृथिवी अग्न उभे सदा पुत्रो न मातरा ततन्थ । प्र याह्यच्छोशतो यविष्ठा—ऽथा वह सहस्येह देवान्	७ [२९] (७)

(२)

७ त्रित आप्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

पिप्रीहि देवाँ उशतो यविष्ठ विद्वाँ ऋतूँऋतुपते यजेह । ये दैव्या ऋत्विजस्तेभिर्रग्ने त्वं होतृणामस्यायजिष्ठः	१
वेपिं होत्रमुत पोत्रं जनानां मन्धातासिं द्रविणोदा ऋतावा । स्वाहा वयं कृणवामा हवीपिं देवो देवान् यजत्वग्निरहन्	२
आ देवानामपि पन्थामगन्म यच्छ्रक्तवाम तदनु प्रवोळ्हुम् । अग्निर्विद्वान् त्स यजात् सेदु होता सो अध्वरान् त्स ऋतून् कल्पयाति	३

(१०)

यद्वो वयं प्रमिनामं व्रतानि विदुषां देवा अविदुष्टरासः ।
 अग्निष्टद्विश्वमा पृणाति विद्वान् येभिर्देवाँ ऋतुभिः कल्पयाति ४
 यत् पाकत्रा मनसा दीनर्दक्षा न यज्ञस्य मन्वते मर्त्यासः ।
 अग्निष्टद्वोतां क्रतुविद्विजानन् यजिष्ठो देवाँ ऋतुशो यजाति ५
 विश्वेषां ह्यध्वराणामनीकं चित्रं केतुं जनिता त्वा जजान् ।
 स आ यजस्व नृवतीरनु क्षाः स्पर्हा इषः क्षुमतीर्विश्वजग्न्याः ६
 यं त्वा द्यावापृथिवी यं त्वापस्त्वष्टा यं त्वा सुजनिमा जजान् ।
 पन्थामनु प्रविद्वान् पितृयाणं द्युमदग्ने समिधानो वि भाहि ७ [३०] (१)

(३)

७ त्रित आप्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

इनो राजन्नरतिः समिद्धो रौद्रो दक्षाय सुपुमाँ अदर्शि ।
 चिकिद्भि भाति भासा बृहता ऽसिंक्तीमेति रुशतीमपार्जन् १
 कृष्णां यदेनीमभि वर्षसा भूज्जनयन् योषां बृहतः पितुर्जाम् ।
 ऊर्ध्वं भानुं सूर्यस्य स्तभायन् दिवो वसुभिररतिर्वि भाति २
 भद्रो भद्रया सचमान आगात् स्वसारं जारो अभ्येति पश्चात् ।
 सुप्रकेतैद्युभिरग्निर्वितिष्ठन् रुशन्दिर्वर्णैरभि राममस्थान् ३
 अस्य यामासो बृहतो न वग्नूनिन्धाना अग्नेः सख्युः शिवस्य ।
 ईड्यस्य वृष्णां बृहतः स्वासो भामासो यामन्नक्तवश्चिकित्रे ४
 स्वना न यस्य भामासः पवन्ते रोचमानस्य बृहतः सुदिवः ।
 ज्येष्ठेभिर्यस्तेजिष्ठैः क्रीळुमद्भिर्वपिष्ठेभिर्भानुभिर्नक्षति द्याम् ५
 अस्य शुष्मासो दृष्टज्ञानपवे जेहमानस्य स्वनयन् नियुद्धिः ।
 प्रतेभिर्यो रुशन्दिर्देवतमो वि रेभन्दिररतिर्भाति विभ्वा ६
 स आ वक्षि महिं न आ च सत्सि दिवस्पृथिव्योररतियुवत्योः ।
 अग्निः सुतुकः सुतुकेभिरश्वै रभस्वन्द्नी रभस्वाँ एह गम्याः ७ [३१] (१)

(४)

७ त्रित आप्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

प्र ते यक्षि प्र त इयमि मन्म भुवो यथा वन्द्यो नो हवेषु ।
 धन्वाञ्चिच प्रपा असि त्वमग्न इयक्षवे पूर्वै प्रत्त राजन् १

१

(१)

यं त्वा जनांसो अभि संचरन्ति गाव उष्णमिव वृजं यविष्ठ ।	
दूतो देवानामसि मर्त्याना मन्तमर्हांश्वरसि रोचनेन	२
शिशुं न त्वा जेन्यं वर्धयन्ती माता विभर्ति सचनस्यमाना ।	
धनोराधि प्रवता यासि हर्यं—स्त्रिगीपसे पशुविवावसृष्टः	३
मूरा अमूर न वयं चिकित्वा महित्वमग्रे त्वमङ्ग वित्से ।	
शये वविश्वरति जिह्वयादन् रेरिह्यते युवतिं विश्रपतिः सन्	४
कूर्चिञ्जायते सनयासु नव्यो वने तस्थौ पलितो धूमकेतुः ।	
अस्नातापो वृषभो न प्र वेति सचेतसो यं प्रणयन्तु मर्ताः	५
तनूत्यजेव तस्करा वनर्गू रक्षानाभिर्दुशभिरभ्यधीताम् ।	
इयं ते अग्रे नव्यसी मनीषा युक्ष्वा रथं न शुचर्याद्विरद्वैः	६
ब्रह्म च ते जातवेदो नमश्चे—यं च गीः सदमिद्वर्धनी भूत् ।	
रक्षा णो अग्रे तनयानि तोका रक्षोत नस्तन्वोऽप्रयुच्छन्	७ [३२] (१८)

(५)

७ धित आप्तयः । अग्निः । विष्टु ।

एकः समद्रो धरुणो रयीणा मस्मद्भृदो भूरिजन्मा वि चष्टे ।	
सिपक्त्यूधनिण्योरुपस्थ उत्सस्य मध्ये निहितं पदं वेः	१
समानं नीळे वृषणो वसानाः सं जग्मिरे माहिषा अर्दतीभिः ।	
ऋतस्य पदं क्वयो नि पान्ति गुहा नामानि दधिरे पराणि	२
ऋतायिनी मायिनी सं दधाते मित्वा शिशुं जज्ञतुर्वर्धयन्ती ।	
विश्वस्य नाभिं चरतो ध्रुवस्य क्वेधित तन्तुं मनसा वियन्तः	३
ऋतस्य हि वर्तनयः सुजातमियो वाजाय प्रदिवः सचन्ते ।	
अपीवासं रोदसी वावसाने घृतेरर्द्धवावृधाते मधूनाम्	४
सप्त स्वसुररुपीर्वायशानो विद्वान् मध्व उज्जभारा हृशे कम् ।	
अन्तर्येमे अन्तरिक्षे पुराजा इच्छन् वद्विमविदन् पूषणस्य	५
सप्त सूर्यादाः क्वयस्ततक्षु स्तासामेकामिदृभ्यंहूने गान् ।	
आयोर्ह स्वम्भ उप्तमस्य नीळे पृथां विस्मर्गे धरुणेषु तस्थौ	६
असस्य सद्य परमे व्योमन् दक्षस्य जन्मद्वितैरुपस्थं ।	
अग्निर्ह नः प्रथमजा ऋतस्य पूर्व आपुनि वृषभश्च धेनुः	७ [३३] (३०)

[यजुःस्योऽध्यायः ऋग्वेदे व० १-२८]

(६)

७ त्रित आन्व्यः । अन्तिः । त्रिष्टुप् ।

अयं स यस्य शर्मन्नदोमि रग्नेरेथेति जरितामिष्टी ।
 न्येष्टेमिथो मानुमिर्कृष्णां पर्येति परिर्वतो विमावा ।
 यो मानुमिर्विमावा विमा त्यग्निर्वेभिर्कृतावाजत्रः ।
 आ यो विवाय मन्वा सन्विन्यो ऽपग्निहृतो अत्यो न सतिः
 इतो यो विश्वस्या देववृति गीतो विश्वायुर्नृपसो व्युष्टौ ।
 आ यस्मिन् मना हवीष्यया वरिष्टरथः स्कुभानि शृषेः
 शृषेभिर्वृथो जुगागो अर्के वृथो अच्छा ग्युपन्वा जिगाति ।
 मन्त्रो होता स जुहात यजिष्टः संमिश्रो अग्निग जिर्वति देवान
 तन्मगामिष्टं न रजमान मग्निं सीभिर्नमोमिग कृणुध्वम ।
 आ यं विनामो मतिमिगुंन्ति जातवदसं जुहं महानाम
 मं यस्मिन् विश्वा यमुनि तस्मु वाजे नाश्वाः मनीवन्त पर्वः ।
 अग्ने इतीग्नेर्दालतना अर्वावीना अय आ कृणुध्व
 अथा इति मया निपद्या मद्यो रजानो हव्यो वसुध्व ।
 मं इ देवसो अत केवमाय न्नावावधन्त प्रथमाम अमाः

(७)

७ त्रित आन्व्यः । अन्तिः । त्रिष्टुप् ।

यस्मिन् नो द्विदं अग्ने पृथिव्या विश्वायुर्वेति यजथाय देव ।
 मनेनति तयं तस्य वरिष्टं रग्नेष्या यो वृतामिर्वेदु इथेः
 एता अग्ने सुतपस्वृत्तिं ताता मोमिश्वायुभि गुंन्ति रथेः ।
 वदा ते मते अतु नोसुनासुद दयो दयानो मतिभिः सुजात
 इति मने विश्वेष्टिभ्यो मतिं श्रुतेः स्वप्रित मन्वायम ।
 अग्नेनायं वृहत् मने द्विदि इत्तं वरिष्टं सुध्व
 विना अग्ने विना अग्ने मन्वा यो इति देव आ निर्विश्वः ।
 मन्वा न रजिर्वेदः सुतपस्वृत्तिं ताता अग्नेनायं वृहत्

युभिर्हितं मित्रमिव प्रयोगं प्रत्तमृत्विजमध्वरस्य जारम् ।
 शहृभ्यामग्निमायवोऽजनन्त विक्षु होतारं न्यसादयन्त
 स्वयं यजस्व द्विवि देव देवान् किं ते पाकः कृणवदप्रचेताः ।
 पथार्यज ऋतुभिर्देव देवा नेवा यजस्व तन्वं सुजात
 भवा नो अग्नेऽवितोत गोपा भवा वयस्कृदुत नो वयोधाः ।
 रास्वा च नः सुमहो हव्यदातिं त्रास्वोत नस्तन्वोऽप्रयुच्छन्

५

६

७ [२] (४९)

(८)

१ त्रिशिरास्त्वाष्ट्रः । अग्निः, ७-९ इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

प्र केतुना बृहता यात्यग्निरा रोदसी वृषभो रोरवीति ।
 द्विविश्विदन्ती उपमां उदान लपामुपस्थे महिषो ववर्ध
 मुमोदु गर्भो वृषभः ककुद्गा नस्रेमा वत्सः शिमीवा अरावीत् ।
 स देवतात्युद्यतानि कृण्वन् त्वेषु क्षयेषु प्रथमो जिगाति
 आ यो मूर्धानं पित्रोरन्ध न्यध्वरे दधिरे सूरौ अर्णः ।
 अस्य पत्मन्नरुषीरश्ववृद्गा ऋतस्य योनौ तन्वो जुपन्त
 उपउषो हि वसो अग्रमेपि त्वं यमयोरभवो विभावा ।
 ऋतार्य सप्त दधिषे पदानि जनयन् मित्रं तन्वेऽस्वायै
 भुवश्चक्षुर्मह ऋतस्य गोपा भुवो वरुणो यहुताय वेधि ।
 भुवो अपां नपाज्जातवेदो भुवो दूतो यस्य हव्यं जुजोषः

१

२

३

४

५ [३]

भुवो यज्ञस्य रजसश्च नेता यत्रा नियुद्धिः सचसि शिवाभिः ।
 द्विवि मूर्धानं दधिषे स्वर्षा जिह्वामग्ने चकूपे हव्यवाहम्
 अस्य त्रितः क्रतुना वत्रे अन्त रिच्छन् धीतिं पितुरेवैः परस्य ।
 सचस्यमानः पित्रोरुपस्थे जामि जुवाण आयुधानि वेति
 स पित्र्याणायुधानि विद्वा निन्द्रेषित आप्त्यो अभ्ययुध्यत् ।
 त्रिशीर्षाणि सप्तारिंमं जघन्वान् त्वाष्ट्रस्य चिन्निः संसृजे त्रितो गाः
 मूरीदिन्द्र उदिर्नक्षन्तमोजो ऽवाभिन्त सत्यतिर्मन्यमानम् ।
 त्वाष्ट्रस्य चिद्धिश्चरुपस्य गोना माचक्राणस्त्रीणि शीर्षा परा वर्क

६

७

८

९ [४] (५०)

[षष्ठोऽध्यायः ॥ ६॥ व० १-२८]

(६)

७ त्रित आप्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अयं स यस्य शर्मन्नवोभि रग्नेरेधते जरिताभिष्टौ ।
ज्येष्ठैभिर्यो भानुभिर्ऋषूणां पर्येति परिवीतो विभावा
यो भानुभिर्विभावा विभा त्यग्निर्देवेभिर्ऋतावाजस्रः ।
आ यो विवायं सख्या सखिभ्यो ऽपरिहृतो अत्यो न सतिः
ईशे यो विश्वस्या देववीते रीशे विश्वायुरुपसो व्युष्टौ ।
आ यस्मिन् मना हवींष्यग्ना वरिष्टरथः स्कभ्राति शूपैः
शूपेभिर्वृधो जुषाणो अर्के देवाँ अच्छां रघुपत्वा जिगाति ।
मन्द्रो होता स जुहाइ यजिष्ठः संमिष्ठो अग्निरा जिघर्ति देवान्
तमुसामिन्द्रं न रेजमान मग्निं गीभिर्नमोभिरा कृणुध्वम् ।
आ यं विप्रासो मतिभिर्गृणन्ति जातवेदसं जुह्वं सहानाम्
सं यस्मिन् विश्वा वसूनि जग्मुर्वाजे नाश्वाः सतीवन्त एवैः ।
अस्मे ऊतीरिन्द्रवाततमा अवाचीना अग्र आ कृणुष्व
अधा ह्यग्ने मत्ता निपत्या सद्यो जज्ञानो हव्यो बभूथ ।
तं ते देवासा अनु केतमायन्नधावर्धन्त प्रथमास ऊमाः

(७)

७ त्रित आप्त्यः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

स्वमि नो दिवो अग्ने पृथिव्या विश्वायुर्धहि यजथाय देव ।
सचंमहि तव दम्भ प्रकेतं करुष्या ण उरुभिर्देव शंसैः
इमा अग्ने मनयस्तुभ्यं जाता गोभिरश्वंरभि गृणन्ति राधः ।
यदा ते मतो अनु भोगमानङ् वसो दधानो मतिभिः सुजात
अग्निं मन्ये पितरमाग्निमापि मग्निं भ्रातरं सदृमित सखायम् ।
अग्नेर्नाकं ब्रूतः संपथं द्विवि शुकं यजतं सूर्यस्य
मिधा अग्ने धियो अस्मे सनेत्री यं त्रायंसु दम्भ आ निर्यहाता ।
ऋतावा म रेहिर्दश्वः पुरुशु द्युभिर्गमा अहभिर्नाममसु

धाम कटुं त्रव आहनो वीच्या नृन् ६
 म आगन् त्समाने योनौ सहशेष्याय ।
 ज्यां वि चिद्वृहेव रथ्येव चक्रा ७
 गन्त्येते देवानां स्पर्श इह ये चरन्ति ।
 तूयं तेन वि वृह रथ्येव चक्रा ८
 रास्येत सूर्यस्य चक्षुर्मुहुरुन्मिमीयात् ।
 सत्रन्धू यमीर्यमस्य चिभूयादजामि ९
 युगानि यत्र जामयः कृणवन्नजामि ।
 हु मन्यमिच्छस्व सुभगे पतिं मत् १० [७]

वाति किमु स्वसा यन्निर्कृतिर्निगच्छात् ।
 तन्वा मे तन्वं सं पिपृग्धि ११
 सं पपृच्यां पापमाहुर्यः स्वसारं निगच्छात् ।
 पयस्व न ते भ्राता सुभगे वष्टयेतत् १२
 व ते मनो हृदयं चाविदाम् ।
 रथ्येव युक्तं परिं प्वजाते लिबुजेव वृक्षम् १३
 उ त्वां परिं प्वजाते लिबुजेव वृक्षम् ।
 स वा तवाऽर्धा कृणुष्व संविदुं सुभद्राम् १४ [८] (८१)

(११)

९ आङ्गिर्हविर्धानः । अग्निः । जगती, ७-९ त्रिष्टुप् ।

दिवः पयांसि यद्दो अदितेरदाभ्यः ।
 रथा धिया स यज्ञियो यजतु यज्ञियो ऋतून् १
 रणा नदस्य नादे परिं पातु मे मनः ।
 र्धातु नो भ्राता नो ज्येष्ठः प्रथमो वि वीचति २
 यशस्व त्युषा उवाप्त मनवे स्वर्वती ।
 ऋतुं मग्निं होतारं विदथाय जीर्जनन् ३ (८२)

(०.)

९ त्रिशिरास्त्वाष्टः, सिन्धुद्वीप आम्बरीषो वा । आपः । गायत्री, १ वर्धमाना गायत्री ।
७ प्रतिष्ठा गायत्री, ८-९ अनुष्टुप् ।

आपो हि ष्ठा मयोमुवस्ता न ऊर्जे दधातन । महे रणाय चक्षसे १
यो वः शिवर्तमो रसस्तस्य भाजयतेह नः । उशतीरिव मातरः २
तस्मा अरं गमाम द्यो यस्य क्षयाय जिन्वथ । आपो जनयथा च नः ३
शं नो द्वेवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शं योरभि स्रवन्तु नः ४
ईशाना वार्याणां क्षयन्तीश्वर्षणीनाम् । अपो याचामि भेषजम् ५
अप्सु मे सोमो अब्रवीद्वन्तर्दिश्वानि भेषजा । अग्निं च विश्वशंमुवम् ६
आपः पूणीत भेषजं वरूथं तन्वेष्टु मम । ज्योक् च सूर्यं हृशे ७
इदमापः प्र वहत यत् किं च दुरितं मयि । ८
यद्वाहर्मभिद्रोह यद्वा शेष उतानृतम्
आपो अद्यान्वचारिषं रसेन समगस्माहि । ९ [५]
पर्यस्वानग्र आ गहि तं मा सं सृज वर्चसा

(१०)

१४ नवमीवर्ज्यानामयुजां पण्ड्याश्च वैवस्वती यमी ऋषिका । यमः । पण्डीवर्ज्यानां
युजां नवम्याश्च वैवस्वतो यमः ऋषिः । यमी । त्रिष्टुप्, १३ विरादस्थाना ।

ओ चित् सखायं सख्या ववृत्यां तिरः पुरु चिदणवं जगन्वान् । १
पितुर्नपातमा दधीत वेधा अधि क्षमिं प्रतरं दीध्यानः २
न ते सखा सख्यं वण्ट्येतत् सलक्ष्मा यद्विपुंरूपा भवति । ३
महस्पुत्रासो असुरस्य वीरा द्विवो धर्तारं उर्विया परिं ख्यन् ४
उशन्ति घा ते अमृतास एतदेकस्य चित् त्यजसं मर्त्यस्य । ५
नि त्वे मनो मनसि धाय्यस्मे जन्युः पतिस्तन्वमा विविश्याः ६
न यत् पुरा चकूमा कन्द्र नूनमृता वदन्तो अनृतं रेपेम । ७
गन्धर्वो अस्वर्ष्या च योषा सा नो नाभिः परमं जामि तन्नौ ८
गर्भे नु नौ जनिता दंपती कर्द्वेवस्वण्टा सविता विश्वरूपः । ९ [६]
नाकिरस्थ प्र मिनन्ति व्रतानि वेदं नावस्य पृथिवी उत द्यौः

ने अस्य वेदं प्रथमस्याहः क इति ददर्श क इह प्र वोचत् ।
हन्मित्रस्य वरुणस्य धाम कर्तुं त्रव आहनो वीच्या नृन्

। अस्य मा यम्यं काम आगन् तस्मान्ने योनौ सहशेष्याय ।
। अयेव पत्ये तन्वं रिरिच्यां वि चिद्वृहेषु रथेव चक्रा

। तिष्ठन्ति न नि मिपन्त्येते देवानां स्पर्श इह ये चरन्ति ।
। अन्येन मदाहनो चाहि तूयं तेन वि वृह रथेव चक्रा

। त्रीभिरस्मा अर्हभिर्दशस्येत् सूर्यस्य चक्षुर्मुहुरुन्मिमीयात् ।
। देवा पृथिव्या मिथुना सर्वन्धू यमीर्यमस्य विभूयादजामि

। आ घा ता गच्छानुत्तरा युगानि यत्र जामयः कृणवन्नजामि ।
। उप वृहि वृषभाय वाहु मन्यमिच्छस्व सुभगे पतिं मत्

किं भ्रातासद्यदनाथं भवति किमु स्वसा यन्निर्कृतिर्निगच्छात् ।
। काममूता बृहे इतद्रपामि तन्वा मे तन्वं सं पिपृग्धि

। न वा उ ते तन्वा तन्वं सं पपृच्यां पापमाहुर्यः स्वसारं निगच्छात् ।
। अन्येन मत् प्रमुदः कल्पयस्व न ते भ्राता सुभगे वप्स्येतत्

। इतो वतासि यम नैव ते मनो हृदयं चाविदाम ।
। अन्या किल त्वां कृक्षेव युक्तं परि प्वजाते लिङ्गजेव वृक्षम्

। अन्यमू पु त्वं यम्यन्य उ त्वां परि प्वजाते लिङ्गजेव वृक्षम् ।
। तस्य वा त्वं मन इच्छा स वा तवाऽर्धा कृणुष्व संविदं सुभद्राम्

(११)

१ आङ्गिर्हविर्धानः । अग्निः । जगती, ७-९ विष्टुष्ट ।

। वृषा वृष्णे इदुहे दोहसा द्विवः पयांसि यद्वो अदितिरदान्यः ।
। विभ्वं स वेदु वरुणो यथा धिया स यज्ञियो यजतु यज्ञियो ऋतुम्

। रपदन्धवीरण्यां च योषणा नदस्य नादे परि पातु मे मनः ।
। इदस्य मध्ये अदितिर्नि धातु नो भ्राता नो ज्येष्ठः प्रथमो वि वोचति

। सो चिभ्र भद्रा क्षुमती यशस्व त्र्युपा उवाप्त मनवे स्वदती ।
। यदीमुशान्तमुशान्ताननु कर्तुं मग्निं होतारं विदधाय जीर्जनम्

६० ८०

(८)

अध त्वं द्रुप्सं विभ्वं विचक्षणं विराभरदिपितः श्येनो अध्वरे ।
 यद्वी विशो वृणते दुस्ममार्या अग्निं होतारमध धीरजायत
 सदासि रण्वो यवसेव पुण्यते होत्राभिरग्रे मनुषः स्वध्वरः ।
 विप्रस्य वा यच्छशमान उक्थयं वाजं ससुवाँ उपयासि भूरिभिः

उदीरय पितरां जार आ भग—मिर्यक्षति हर्यतो हृत्त इण्यति ।
 विवक्षित वाहिः स्वपस्यते मुख—स्तविण्यते असुरो वेपते मती

यस्ते अग्ने सुमतिं मतो अक्षत् सहसः सूनो अति स प्र गृण्वे ।
 इषं दधानो वहमानो अश्वै—रा स द्युमाँ अमवान् भूपति द्यून
 यदग्ने एषा समितिर्भवाति देवी देवेषु यजता यजत्र ।
 रतां च यद्विभजासि स्वधावो भागं नो अत्र वसुमन्तं वीतात्
 श्रुधी नो अग्ने सदाने सुधस्थे युक्ष्वा रथममृतस्य द्रवित्नुम् ।
 आ नो वह रोदसी देवपुत्रे माकिर्देवानामप भूरिह स्याः

(१२)

९ आङ्गिर्हविर्धानः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

द्यावां ह क्षामां प्रथमे ऋतेना—ऽभिश्वावे भवतः सत्यवाचां ।
 देवो यन्मर्तान् यजथाय कृण्वन् त्सीदुद्धोतां प्रत्यङ् स्वमसुं यन्
 देवो देवान् परिभूऋतेन वहां नो हव्यं प्रथमश्चिकित्वान् ।
 धूमकेतुः समिधा भार्कजीको मन्द्रो होता नित्यो वाचा यजीयान्
 स्वावृग्देवस्यामृतं यद्वी गो—रतो जातासो धारयन्त उर्वी ।
 विश्वे देवा अनु तत् ते यजुर्गु—दृहे यदेनीं दिव्यं घृतं वाः
 अर्चामि वां वर्धायापो घृतस्नू द्यावांभूमी गृणुतं रोदसी मे ।
 अहा यद् द्यावोऽसुनीतिमयन् मध्वां नो अत्र पितरां शिशीताम्
 किं सिवन्नो राजा जगृहे कद्रुस्या—ऽति व्रतं चक्रमा को वि वेद ।
 मित्रश्चिद्धि प्मा जुहुराणो देवा—ऽङ्गोको न यातामपि वाजो अस्ति
 दुर्मन्त्वत्रामृतस्य नाम सलक्ष्मा यद्विपुरुषा भवाति ।
 यमस्य यो मनवते सुम—न्त्वग्रे तमृष्व पाह्यप्रयुच्छन्

स्मैन् देवा विदथे मादयन्ते विवस्वतः सद्ने धारयन्ते ।
 १ ज्योतिरदधुर्मास्युक्तून् परि द्योतनिं चरतो अर्जस्रा ७
 स्मैन् देवा मन्मानि संचरन्त्यपीच्येदं न वयमस्य विद्म ।
 २ नो अत्रादितिरनांगान् त्सविता देवो वरुणाय वोचत् ८
 धी नो अग्ने सद्ने सुधस्थे युक्ष्वा रथममृतस्य द्रवित्नुम् ।
 ३ नो वह रोदसी देवपुत्रे माकिर्देवानामप भूरिह स्याः ९ [१२] (९९)

(१३)

५ आङ्गिर्हविर्धानः, विवस्वानादित्यो वा । हविर्धाने । त्रिष्टुप्, ५ जगती ।

जे वां ब्रह्मं पूर्वं नमोभिर्वि श्लोकं एतु पृथयेव सुरैः ।
 १ ण्वन्तु विश्वे अमृतस्य पुत्रा आ ये धामानि द्विव्यानि तस्थुः १
 मे इव यतमाने चदैतं प्र वां भरन् मानुषा देवयन्तः ।
 २ सा सीदतं स्वमु लोकां विदानि स्वासस्थे भवतमिन्दवे नः २
 ३ अत्र पदानि रूपो अन्वरोहं चतुष्पद्मीमन्वेमि ब्रतेन ।
 ४ प्रक्षरेण प्रति मिम एतामृतस्य नाभावधि सं पुनामि ३
 विभ्यः कमवृणीत मृत्युं प्रजायै कममृतं नावृणीत ।
 ५ बृहस्पतिं यज्ञमकृण्वत ऋषिं प्रियां यमस्तन्वं प्रारिरेचीत् ४
 सप्त क्षरन्ति शिशवे मरुत्वते पित्रे पुत्रासो अप्यवीवतन्नृतम् ।
 ५ उभे इदस्योभयस्य राजत उभे यतेते उभयस्य पुण्यतः ५ [१३] (१०४)

(१४)

१६ चैवस्वतो यमः । यमः, ६ अङ्गिरःपित्रथर्वभृगुसोमाः, ७-९ लिङ्गोक्तदेवताः, पितरो वा,
 १०-१२ ध्वानौ । त्रिष्टुप्, १३, १४, १६, अनुष्टुप्, १५ बृहती ।

परेयिवासं प्रवतो महीरनु बहुभ्यः पन्थामनुपरुपज्ञानम् ।
 १ वैवस्वतं संगमनं जनानां यमं राजानं हविषां दुवस्य १
 यमो नो गातुं प्रथमो विवेदु नैषा गव्युतिरपमर्तवा उ ।
 २ यत्रा नः पूर्वे पितरः परेषु रेना जज्ञानाः पृथ्यादं अनु स्वाः २
 मातली कृत्वैर्यमो अङ्गिरोभिर्बृहस्पतिर्ऋकं भिर्वावृधानः ।
 ३ यँश्च देवा वावृधुर्ये च देवान् त्स्वाहान्ये स्वधयान्ये मदन्ति ३ [१०५]

इमं यम प्रस्तरमा हि सीदा ऽङ्गिरोभिः पितृभिः संविदानः ।
 आ त्वा मन्त्राः कविशस्ता बहन्त्वेना राजन् हविषा मादयस्व
 अङ्गिरोभिरा गहि यज्ञियेभि र्यम वैरूपैरिह मादयस्व ।
 विवस्वन्तं हुवे यः पिता ते ऽस्मिन् यज्ञे ब्रह्मिण्या निषद्य

४

५ [१४]

अङ्गिरसो नः पितरो नवगवा अथर्वाणो भृगवः सोम्यासः ।
 तेषां वयं सुमतौ यज्ञियाना मपि भद्रे सौमनसे स्याम
 प्रेहि प्रेहि पथिभिः पूर्व्येभि र्यत्रा नः पूर्वे पितरः परेयुः ।
 उभा राजाना स्वधया मदन्ता यमं पर्यासि वरुणं च देवम्
 सं गच्छस्व पितृभिः सं यमेने ष्टापूतेन परमे व्योमन् ।
 हित्वायावद्यं पुनरस्तमेहि सं गच्छस्व तन्वा सुवर्चाः
 अपेत वीत वि च सर्पतातो ऽस्मा एतं पितरो लोकमक्रन् ।
 अहोभिरद्भिरक्तुभिर्व्यक्तं यमो ददात्यवसानमस्मै
 अतिं द्रव सारमेयौ श्वानौ चतुरक्षौ शबलौ साधुना पथा ।
 अथा पितृन् त्सुविदत्राँ उपेहि यमेन ये सधमादुं मदन्ति

६

७

८

९

१० [१५]

यौ ते श्वानौ यम रक्षितारौ चतुरक्षौ पथिरक्षी नृचक्षसौ ।
 ताभ्यामेनं परि देहि राजन् त्वस्ति चास्मा अनमीवं च धेहि
 उरुणसावसुतृपा उदुम्बलौ यमस्य दूतौ चरतो जनाँ अनु ।
 तावस्मभ्यं हृशये सूर्याय पुनर्दातामसुमद्येह भद्रम्

११

१२

यमाय सोमं सुनुत यमार्य जुहुता हविः ।

१३

यमं ह यज्ञो गच्छत्यग्निदूतो अरंकृतः

यमार्य वृतवद्भुवि जुहोत प्र च तिष्ठत ।

१४

स नो देवेष्वा यमद् दीर्घमायुः प्र जीवसे

यमाय मधुमत्तमं राज्ञे हव्यं जुहोतन ।

१५

इदं नम ऋषिभ्यः पूर्वजेभ्यः पूर्वैभ्यः पथिकृन्धः

त्रिकंदुकेभिः पतति पृथ्वीरिक्मिद्वहत् ।

त्रिपुट्वायत्री छन्दांसि सर्वा ता यम आहिता

१६ [१६]

(१५)

१४ शङ्खो यामायनः । पितरः । त्रिष्टुप्, ११ जगती ।

स्तामर्वर उत परास उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः ।

। य ईयुरवृका ऋतज्ञास्ते नोऽवन्तु पितरो हवेषु १

पितृभ्यो नमो अस्त्वद्य ये पूर्वासो य उरपरास ईयुः ।

गार्थिवे रजस्या निपत्ता ये वा नूनं सुवृजनासु विश्व २

हं पितृन् त्सुविद्व्राँ अवित्ति नपातं च विक्रमणं च विष्णोः ।

। पदो ये स्वधया सुतस्य भजन्त पित्वस्त इहागमिष्ठाः

इषदः पितर ऊत्वर्वागिमा वा हव्या चक्रुमा जुषध्वम् ।

आ गतावसा शंतमेनाऽस्था नः शं चोररपो दधात ४

इहताः पितरः सोम्यासो वार्हिष्वेषु निधिपुं प्रियेषु ।

आ गमन्तु त इह श्रुवन्त्वधिं वृवन्तु तेऽवन्त्वस्मान् ५ [१७]

। च्या जानुं दक्षिणतो निपद्ये मं यजमभि गृणीत विश्वे ।

। हिंसिष्ट पितरः केतं चिन्नो यद्द आगः पुरुपता कराम ६

। सीनासो अरुणीनामूपस्थे रयिं धत्त द्वाशुपं मत्यांय ।

। त्रिभ्यः पितरस्तस्य वस्वः प्र यच्छत त इहोजी दधात ७

। नः पूर्वे पितरः सोम्यासोऽनुहिरे सोमपीथं वसिष्ठाः ।

। मिर्षमः संरराणो हवीष्युः शत्रुशत्रिः प्रतिज्ञाममंतु ८

। ये तातूपुर्देवत्रा जेहमाना होत्राविदुः स्तोमंतदासो अरिः ।

। आशे याहि सुविद्वेभिरवाशः सत्यैः वृध्वैः पितृभिर्धर्मसद्विः ९

। ये सुत्यासो हविरदो हविष्वा इन्द्रेण देवैः सूर्यं दधानाः ।

। आशे याहि सुहस्रं देववन्दैः परैः पूर्वैः पितृभिर्धर्मसद्विः १० [१८]

। अग्निप्यात्ताः पितर एह गच्छतु तदःसदः सदनं नुमणीतयः ।

। अत्ता हवीषि प्रयतानि वार्हिष्यधी रयिं नवेदीतं दधात ११

। त्वमशं दक्षिणो जातदेवोऽवाहृष्यानि सुभूषिणि वृद्धी ।

। प्रादाः पितृभ्यः स्तुपसा ते अश्वसुद्वि त्वं देव प्रयता हवीषि १२

। ये स्ते पितरो ये तु नरे यीशं विद्व यीं हं तु न प्रद्विद्व ।

। त्वं देव्यं दधि ते जातदेवः सुशामिर्दुजं सुहृतेनं नुदस्य १३

(१३)

द्वप्सश्चस्कन्द प्रथमाँ अनु द्यूनिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः ।

समानं योनिमनु संचरन्तं द्वप्सं जुहोम्यनु सप्त होत्राः

११

यस्ते द्वप्सः स्कन्दति यस्ते अंशुर्बाहुच्युतो धिपर्णाया उपस्थति ।

अध्वर्योर्वा परि वा यः पवित्रात् तं ते जुहोमि मनसा वर्षद्रुक्तम्

१२

यस्ते द्वप्सः स्कन्दो यस्ते अंशुर्वश्च यः परः सुचा ।

अयं देवो बृहस्पतिः सं तं सिञ्चतु राधसे

१३

पर्यस्वतीरोषधयः पर्यस्वन्मामक्रं वचः ।

अपां पर्यस्वदित् पयस्तेन मा सह शुन्धत

१४ [२५]

(१८)

१४ संकुसुको यामायनः । १-४ मृत्युः, ५ धाता, ६ त्वष्टा, ७-११ पितृमेधा, १२ प्रजापतिर्वा ।

त्रिष्टुप्, ११ प्रस्तारपङ्क्तिः, १३ जगती, १४ अनुष्टुप् ।

परं मृत्यो अनु परेहि पन्थां यस्ते स्व इतरो देवयानात् ।

चक्षुष्मते शृण्वते ते ब्रवीमि मा नः प्रजां रीरियो मोत वीरान्

१

मृत्योः पदं योपयन्तो यदैत द्राधीय आयुः प्रतरं दधानाः ।

आप्यार्यमानाः प्रजया धनेन शुन्द्राः पूता भवत यज्ञियासः

२

इमे जीवा वि मृतैराववृत्रं नमूद्भद्रा देवहृतिर्नो अद्य ।

प्राञ्चो अगाम नृतये हसाय द्राधीय आयुः प्रतरं दधानाः

३

इमं जीवेभ्यः परिधिं दधामि मैषां नु गादपरो अर्थमितम् ।

शतं जीवन्तु शरदः पुरुचीरन्तमृत्युं दधतां पर्वतेन

४

यथाहान्यनुपूर्वं भवन्ति यथं ऋतव ऋतुभिर्यन्ति साधु ।

यथा न पूर्वमपरो जहात्येवा धातरायंपि कल्पयेषाम्

५ [२६]

आ रोहतायुर्जरसं वृणाना अनुपूर्वं यतमाना यति ष्ठ ।

इह त्वष्ट्रां सुजनिमा सजोषां दीर्घमायुः करति जीवसे वः

६

इमा नारीरविध्रुवाः सुपत्नीराञ्जनेन सर्पिषा सं विशन्तु ।

अनश्रवोऽनमीवाः सुरत्ना आ रोहन्तु जनयो योनिमये

७

उदीर्ष्वं नार्यमि जीवलोके गतासुमितमुषं शेष एहि ।

हस्तग्रामस्यं दिधिपोस्तवेदं पत्युर्जनित्वमामि सं वमृथ

८

(१)

तुर्हस्ताद्वाद्दानो मृतस्याऽस्मे क्षत्राय वर्चसे बलाय ।

त्रैव त्वमिह वयं सुवीरा विश्वाः स्पृधो अभिमातीर्जयेम

१

रं सर्पं मातरं भूमिमेता मरुव्यर्चसं पृथिवीं सुशेवाम् ।

र्णम्रदा युवतिर्दक्षिणावत एषा त्वा पातु निःकैतेरुपस्थात्

१० [२७]

उच्छ्वस्व पृथिवि मा नि बांधथाः सूपायनास्मै भव सूपवञ्चना ।

माता पुत्रं यथा सिचा ऽभ्येनं भूम ऊर्णुहि

११

च्छ्वस्माना पृथिवी सु तिष्ठतु सहस्रं मित उप हि श्रयन्ताम् ।

गृहासो घृतश्रुतो भवन्तु विश्वार्हास्मै शरणाः सन्त्वत्रं

१२

उत् ते स्तभ्रामि पृथिवीं त्वत् परीमं लोमं निदधन्मो अहं रिपम् ।

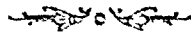
एतां स्थूणां पितरो धारयन्तु तेऽत्रा यमः सादना ते मिनोतु

१३

तीचीने मामहनी ष्वाः पुर्णमिवा दधुः ।

तीचीं जग्रभा वाचमश्वं रजानया यथा

१४ [२८] (१७६)

सप्तमोऽध्यायः ॥७॥ व० १-३०]

(१९)

८ मथितो यामायनः, मृगुर्वारुणिर्वा, भार्गवश्च्यवनो वा । आपः, गावो वा,

९ उत्तरार्धर्चस्य अग्नीपोमौ । अनुष्टुप्, ६ गायत्री ।

ने वर्तध्वं मानु गाताऽस्मान् त्रिपक्त रेवतीः ।

मग्नीपोमा पुनर्वसू अस्मे धारयतं रयिम्

१

नरेना नि वर्तय पुनरेना न्या कुरु ।

न्द्र एणा नि वच्छ त्वग्निरेना उपार्जतु

२

नरेता नि वर्तन्ता मस्मिन् पुष्यन्तु गोपती ।

हैवाद्ये नि धारये ह तिष्ठतु या रयिः

३

गन्नियानं न्ययनं संज्ञानं यत् परायणम् ।

आवर्तनं निवर्तनं यो गोषा अपि ते हुवे

४

य उदानद् व्ययनं य उदानद् परायणम् ।

आवर्तनं निवर्तनं मपि गोषा नि वर्तनम्

५

आ निवर्तु नि वर्तय पुनरेना न्या कुरु ।

६

परिं वो विश्वतो दध ऊर्जा वृतेभु पर्यथा ।

ये देवाः के च युजियास्ते रुप्या सं गुजन्तु नः ७

आ निवर्तेन वर्तय नि निवर्तेन वर्तय ।

भूम्याश्चर्तयः प्रदिशस्ताभ्य एना नि वर्तय ८ [१]

(२०)

१० ऐन्द्रो विमदः, प्राजापत्यो वा, वासुको वसुकृद्वा । अग्निः । गायत्री, १ एकपदा क्रिद्वा
(एष मन्त्रः जाल्यर्थः) । १ अनुष्टुप्, १ विराट् १० विष्टुप् ।

भद्रं नो अपिं वातय मनः १

अग्निमीळे भुजां यधिष्ठं शासा मित्रं दुर्धरीतुम् ।

यस्य धर्मन् त्वरिनीः सपर्यन्ति मानुरुधः २

यमासा कृपनीळं भासाकेतुं वर्धयन्ति । भ्राजति श्रेणिदन् ३

अर्यो विशां गातुरेति प्र यदानद् द्विवो अन्तान् । कविरभ्रं दीद्यानः ४

जुपद्भ्या मानुपस्यो ध्वस्तस्थावृध्वा यजे । मिन्वन् त्सद्गं पुर एति ५

स हि क्षेमो हविर्यज्ञः श्रुष्टीदस्य गातुरेति । अग्निं देवा वाशीमन्तम् ६ [२]

यज्ञासाहं दुर्व इषे ऽग्निं पूर्वस्य शेवस्य । अद्रेः सूनमायुमाहुः ७

नरो ये के चास्मदा विश्वेत् ते वाम आ स्युः । अग्निं हविषा वर्धन्तः ८

कृष्णः श्वेतोऽरूपो यामो अस्य ब्रध ऋज उत शोणो यशस्वान् ।

हिरण्यरूपं जनिता जजान ९

एवा ते अग्ने विमदो मनीषा मूर्जो नपाद्मृतेभिः सजोपाः ।

गिर आ वक्षत सुमतीरियान इपमूर्जं सुक्षितिं विश्वमाभाः १० [३]

(२१)

८ ऐन्द्रो विमदः, प्राजापत्यो वा, वासुको वसुकृद्वा । अग्निः । आस्वारपङ्क्तिः ।

अग्निं न स्ववृक्तिंभिर्होतारं त्वा वृणीमहे ।

यज्ञाय स्तीर्णवर्हिषे वि वो मदे शीरं पावकशोचिषं विवक्षसे १

त्वामु ते स्वाभुवः शुम्भन्त्यश्वराधसः ।

वेति त्वामुपसेचनी वि वो मद् ऋजीतिरग्न आहुतिर्विवक्षसे २

त्वे धर्माण आसते जुह्वभिः सिञ्चतीरिव ।

कृष्णा रूपाण्यर्जुना वि वो मदे विश्वा अधि श्रियो धिषे विवक्षसे ३

से रचिं सहसावन्नमत्यं ।

जसातये वि वो मदे यजेपु चित्रमा भरा विवक्षसे

४

अथर्वणा विद्विश्वाति काव्या ।

वस्वतो वि वो मदे प्रियो यमस्य काम्यो विवक्षसे

५ [४]

उते ऽग्नें प्रयत्यध्वरे ।

काम्या वि वो मदे विश्वा दधासि द्वाशुपे विवक्षसे

६

त्वित्त्रं चारुमग्ने नि पेदिरे ।

मनुषो वि वो मदे शुकं चेतिष्ठमक्षामिविवक्षसे

७

गो शोचियो र प्रथयसे बृहत् ।

वृषापसे वि वो मदे गर्भं दधासि जामिषु विवक्षसे

८ [५] (२०२)

(::)

वेमदः प्राजापत्यो वा, वासुधो वसुधवा । इन्द्रः । पुनस्तादृशती ५. ३. ६ अतएव ४. १५ विधुषु ।

इन्द्रः कर्मिन्नुद्य जनं मित्रो न धूयते ।

यः क्षये गुहा वा चर्षीपे गिरा

१

न्द्रो अस्मे अद्य स्तवो दृष्टवृर्दीपसः ।

यो जनेया यशश्चक्रे असागवा

२

तिः शर्वसो असागवा मतो नृमणसं हतुतिः ।

य धृष्णोः पिता पुत्रमिन्द्र प्रियम

३

श्रवा पातस्य धृतीं वृषो वृषस्य वृष्टिः ।

मा दिशवमता सृजानः स्तोत्रधर्तः

४

शिवातुम्याश्वागां कुक्षा मता वर्धते ।

सो न मार्यो वृता नविदिवाप्यः

५ [६]

होशनां पुराते सो वर्धयां न वा वृता ।

धुः परावार विपक्ष सम्यक् सपति

६

इन्द्र पृथक् अन्तर्गं ब्रह्मोत्तम ।

सं वासाक्षरेणः शुभं वृतामन्तुव

७ (२०३)

अक्रुर्गा दस्युरभि नो अमन्तु रन्यधतो अमानुगः ।	
त्वं तस्यामित्रहन् वर्धर्वासस्य दम्भय	८
त्वं न इन्द्र शूर शूररूत त्वोतासो बर्हणा ।	
पुरुत्रा ते वि पूर्तयो नवन्त क्षोणयो यथा	९
त्वं तान् वृत्रहत्ये चोदयो नृन् कार्पाणे शूर वज्रिवः ।	
गुहा यदी कवीनां विशां नक्षत्रशवसाम्	१० [७]
मक्षू ता त इन्द्र दानाप्रस आक्ष्णणे शूर वज्रिवः ।	
यन्द्र शुष्णस्य दम्भयो जातं विश्वं सयावभिः	११
माकुर्धयगिन्द्र शूर वस्वीरस्मे भूवन्नभिष्टयः ।	
वयवयं त आसां सुप्ते स्याम वज्रिवः	१२
अस्मे ता त इन्द्र सन्तु सत्या ऽहिंसन्तीरुपस्पृशः ।	
विद्याम यासां भुजो धेनुनां न वज्रिवः	१३
अहस्ता यदुपद्री वर्धत क्षाः शचीभिर्वेद्यानाम् ।	
शुष्णं परि प्रदक्षिणिद् विश्वायवे नि शिश्रथः	१४
पिवापिवेदिन्द्र शूर सोमं मा रिपण्यो वसवान् वसुः सन् ।	
उत त्रायस्व गृणतो मघोनो महश्च रायो रेवतस्कुधी नः	१५ [८] (३)

(२३)

७ ऐन्द्रो विमदः प्राजापत्यो वा, वासुक्तो वसुकृद्वा । इन्द्रः । जगती, १, ७ त्रिष्टुप्, ५ अभिसारिणी ।

यजामह इन्द्रं वज्रदक्षिणं हरीणां रथ्यं विव्रतानाम् ।	
प्र श्मश्रु दोर्धुवदूर्ध्वथा भूद् वि सेनाभिर्दयमानो वि राधसा	१
हरी न्वस्य या वने विदे वस्विन्द्रो मघैर्मघवा वृत्रहा भुवत् ।	
ऋभुर्वाज ऋभुक्षाः पत्यते शवो ऽवं क्षणौमि दासस्य नाम चित्	२
यदा वज्रं हिरण्यमिदथा रथं हरी यमस्य वर्हतो वि सूरिभिः ।	
आ तिष्ठति मघवा सनश्नुत् इन्द्रो वाजस्य दीर्घश्रवसस्पतिः	३
चिन्नु वृष्टिर्यथाऽस्वा सचां इन्द्रः श्मश्रूणि हरिताभि प्रुष्णुते ।	
वेति सुक्षयं सुते मधूदिद्वूनोति वातो यथा वनम्	४
यो वाचा विवाचो मृधवाचः पुरू सहस्राशिवा जघान ।	
तत्तदिदस्य पौंस्यं गृणीमसि पितेव यस्तर्विपीं वावृधे शवः	५

(३३)

न्द्र विमदा अजीजनन्नपूर्व्यं पुरुतमं सुदानवे ।

य भोजनमिनस्य यदा पशुं न गोपाः करामहे

६

एना सख्या वि यौपुस्तव चेन्द्र विमदस्य च ऋषेः ।

हि ते प्रमतिं देव जाम्बिवदुस्मे तं सन्तु सख्या शिवानि

७ [९] (२२४)

(२४)

६ ऐन्द्रो विमदः, प्राजापत्यो वा, वासुको वसुरुद्धा । इन्द्रः, ४-६ अश्विनौ ।
आस्तारपङ्क्तिः, ४-६ अनुष्टुप् ।

मेमं पिबु मधुमन्तं चमू सुतम् ।

नि धारय वि वो मदे सहास्रिणं पुरुवसो विवक्षसे

१

रुक्थैरुप हव्योभिरीमहे ।

चीनां वि वो मदे श्रेष्ठं नो धेहि वार्यं विवक्षसे

२

णिणां मसि रधस्यं चोद्विता ।

णामविता वि वो मदे द्विपो नः पाहाहंसो विवक्षसे

३

ता मायाविना समीची निरमन्थतम् ।

यदीळिता नासत्या निरमन्थतम्

४

दुवा अकृपन्त समीच्योर्निष्पतन्त्योः ।

ववन् देवाः पुनरा वहतादिति

५

मे परारणं मधुमत् पुनरायनम् ।

देवा देवतया युवं मधुमतस्कृतम्

६ [१०] (२३०)

(२५)

६१ ऐन्द्रो विमदः, प्राजापत्यो वा, वासुको वसुरुद्धा । सोमः । आस्तारपङ्क्तिः ।

पि वातय मनो दक्षमुत क्रतुम् ।

स्ये अन्धसो वि वो मदे रणन् गावो न यवसि विवक्षसे

१

स्त आसते विश्वेषु सोम धामसु ।

मा इमे मम वि वो मदे वि तिष्ठन्ते वसुयज्ञं विवक्षसे

२

नै सोम ते प्राहं मिनामि प्राच्या ।

व सूनवे वि वो मदे सृष्ट्या नो जामि चिद्वधादिवक्षसे

३

(२३३)

समु प्र यन्ति धीतयः सर्गांसोऽवृताँ इव ।
 क्रतुं नः सोम जीवसे वि वो मदे धारया चमसाँ इव विवक्षसे ४
 तव त्ये सोम शक्तिभिर्निकामासो व्युषिवरे ।
 गृत्सस्य धीरास्तवसो वि वो मदे व्रजं गोमन्तमश्विनं विवक्षसे ५ [११]
 पशुं नः सोम रक्षसि पुरुत्रा विष्टितं जगत् ।
 समाकृणोपि जीवसे वि वो मदे विश्वां संपश्यन् भुवना विवक्षसे ६
 त्वं नः सोम विश्वतो गोपा अदाभ्यो भव ।
 सेधं राजन्नप सिधो वि वो मदे मा नो दुःशंस ईशता विवक्षसे ७
 त्वं नः सोम सुक्रतुर्वयोधेर्याय जागृहि ।
 क्षेत्रवित्तरो मनुषो वि वो मदे द्रुहो नः पाह्यंहसो विवक्षसे ८
 त्वं नो वृत्रहन्तमेन्द्रस्येन्दो शिवः सखा ।
 यत् सीं हवन्ते समिथे वि वो मदे युध्यमानास्तोकसातौ विवक्षसे ९
 अयं वृ स तुरो मद्रु इन्द्रस्य वर्धत प्रियः ।
 अयं कक्षीवतो महो वि वो मदे मतिं विप्रस्य वर्धयद्विवक्षसे १०
 अयं विप्राय द्वाशुषे वाजाँ इयति गोमंतः ।
 अयं सप्तभ्य आ वरं वि वो मदे प्रान्धं श्रोणं च तारिपद्विवक्षसे ११ [१२] (१३)

(२६)

९ पेन्द्रो विमदः, प्राजापत्यो वा, वासुको वसुकृद्वा । पूषा । अनुष्टुप्; १, ४ उष्णिक् ।

प्र ह्यच्छा मनीषाः स्पार्हा यन्ति नियुतः ।

प्र द्रुसा नियुद्रथः पूषा अविष्टु माहिनः

यस्य त्यन्महित्वं वाताप्यमयं जनः ।

विप्र आ वंसद्गीतिभिश्चिकेत सुष्टुतीनाम्

स वेद सुष्टुतीनामिन्दुर्न पूषा वृषा ।

अभि प्सुरः प्रुपायति व्रजं न आ प्रुपायति

मंसीमहि त्वा व्रय मस्माकं देव पूषन् ।

मतीनां च साधनं विप्राणां चाध्वम्

धिर्यज्ञानामश्वहयो रथानाम् ।

स यो मनुहितो विप्रस्य यावयत्सखः

५ [१३] (१३)

शन्तः ।	
वा सुहस्ताः	२
जध्वम् ।	
सुनोत	३
जे अध्वरेर्षु ।	
वृधे वीर्याय	४
भयुवतिभिर्न मयः ।	
श्रु आ ओर्षधीभिः पृनीतान	५ [२४]
तिरित्यच्छ्रे ।	
र्वो धिषणापश्च द्रुवीः	६
यो वो मृगा अभिधीन्तेर्मुश्चत ।	
मर्द्धं प्र हिणोतनापः	७
र्भो यो वः सिन्धवो मध्व उर्मः ।	
रेवतीः शृणुता हव मे	८
मूर्धं प्र हेतु य उभे दृष्टि ।	
परि जितन्तुं विचरन्तमुग्धं	९
गोण्युधो न निघ्नं चरन्तीः ।	
तोरुपो दन्वयव सुदृष्टः मयोमीः	१० [२५]
चुवथा हिमोत वतां सुनये धर्मानाम ।	
वृमूधः श्रुतीवनीर्भननामभर्षतावः	११
वि वरुः कर्तुं य मर्द्धं विमुग्धतुं य ।	
वर्षवही कर्णुये ददो यव ।	१२
यति विरुनीमर्षति ।	
वि सोमं सुर्वे चरन्तीः	१३
विदः सुद्वेना मयावः ।	
वि मेदिद्वानाम यवः	१४
वि वरुं देववर्षीः ।	
वि वरुं देववर्षीः	१५ [२६]

Handwritten notes and scribbles in the bottom left corner, including some illegible characters and a diagonal line.

तेभ्यो गोधा अयथं कर्षद्वेतद्ये ब्रह्मणः प्रतिपीयन्त्यर्क्षैः ।
 मिम उक्ष्णोऽवसूष्ट्राँ अदन्ति स्वयं बलानि तन्वः शृणानाः
 पुन शमीभिः सुशर्मा अभूवन् ये हिन्विरे तन्वः सोम उक्थैः ।
 नृवद्रद्रुषं नो माहि वाजान् द्विवि श्रवो दधिषे नाम वीरः

(२९)

८ पेन्द्रो वसुकः । इन्द्रः । विश्वप् ।

तेन न वा यो न्यधापि चाकञ्जुचिर्वी स्तोमो भुरणावजीगः ।
 परशेदिन्द्रः पुरुदिनेषु होता नृणां नर्यो नृतमः क्षपावान्
 परशे वसुकः उपसुः प्रार्परस्या नृतो स्याम नृतमस्य नृणाम् ।
 परशे विश्वेकाः जनमापद्वान् कुत्सोऽन रथो यो असौ ससवान्
 परशे शर्षा इरा रन्धो भूदुर्ये गिरो अभूत्सो गो वि धाव ।
 परशे शक्राभूत्सो मा मनीषा आ त्वा शक्यामुपमं राधां अर्क्षैः
 परशे सुवर्णिः सार्वीषा नृन कर्षा धिया कर्षं कक्ष आर्षेन ।
 परशे उरु वरु पृथगाय भूवा अर्क्षे समस्य यद्वीज मनीषाः
 परशे सुवर्णः अये न परशे ये प्रीष्य कामं जनिषा इव गमन ।
 परशे उरु वरु पृथिगाय पृथिगाये इन्द्र पतिविश्वन्वर्क्षैः

परशे उरु वरु पृथिगाय पृथिगाये इन्द्र पतिविश्वन्वर्क्षैः ।
 परशे उरु वरु पृथिगाय पृथिगाये इन्द्र पतिविश्वन्वर्क्षैः ।
 परशे उरु वरु पृथिगाय पृथिगाये इन्द्र पतिविश्वन्वर्क्षैः ।
 परशे उरु वरु पृथिगाय पृथिगाये इन्द्र पतिविश्वन्वर्क्षैः ।
 परशे उरु वरु पृथिगाय पृथिगाये इन्द्र पतिविश्वन्वर्क्षैः ।

१
२
३
४
५
६
७
८
९
१०
११
१२
१३
१४
१५
१६
१७
१८
१९
२०
२१
२२
२३
२४
२५
२६
२७
२८
२९
३०
३१
३२
३३
३४
३५
३६
३७
३८
३९
४०
४१
४२
४३
४४
४५
४६
४७
४८
४९
५०
५१
५२
५३
५४
५५
५६
५७
५८
५९
६०
६१
६२
६३
६४
६५
६६
६७
६८
६९
७०
७१
७२
७३
७४
७५
७६
७७
७८
७९
८०
८१
८२
८३
८४
८५
८६
८७
८८
८९
९०
९१
९२
९३
९४
९५
९६
९७
९८
९९
१००

१०१
१०२
१०३
१०४
१०५
१०६
१०७
१०८
१०९
११०
१११
११२
११३
११४
११५
११६
११७
११८
११९
१२०
१२१
१२२
१२३
१२४
१२५
१२६
१२७
१२८
१२९
१३०
१३१
१३२
१३३
१३४
१३५
१३६
१३७
१३८
१३९
१४०
१४१
१४२
१४३
१४४
१४५
१४६
१४७
१४८
१४९
१५०

हविर्गन्तो हि भूताऽच्छाप इतोशतीरुशन्तः ।	
। ष्टे अरुणः सुपर्णस्तमारुध्वमूर्मिमद्या सुहस्ताः	२
। ऽप इता समुद्रमपां नपांतं हविषा यजध्वम् ।	
। दूर्मिमद्या सुपर्तं तस्मै सोमं मधुमन्तं सुनोत	३
। ध्मो दीदयद्वस्वन्तं र्यं विप्रस ईळते अध्वरेषु ।	
। पान्मधुमतीरपो वृ याभिरिन्द्रो वावुधे वीर्याय	४
। सोमो मोदते हर्षते च कल्याणीभिर्युवातिभिर्न मर्यः ।	
। वर्यो अपो अच्छा परेहि यदासिश्चा ओषधीभिः पुनीतात्	५ [२४]
। युवतयो नमन्त यदीमुशच्छुशतीरित्यच्छ ।	
। नते मनसा सं चिकित्त्रे ऽध्वर्यवो धिषणापंश्च देवीः	६
। वृताभ्यो अकृणोदु लोकं यो वो मह्या अभिशस्तेरमुश्चत ।	
। इन्द्राय मधुमन्तमूर्मिं देवमादन्तं प्र हिणोतनापः	७
। हिनोत मधुमन्तमूर्मिं गर्भो यो वः सिन्धवो मध्व उत्सः ।	
। प्त्मीढ्यमध्वरेष्वामो रेवतीः शृणुता हवं मे	८
। सिन्धवो मत्सरमिन्द्रपानमूर्मिं प्र हेतुं य उभे इर्यति ।	
। द्युतमौशानं नभोजां परि त्रितन्तुं विचरन्तमुत्सं	९
। श्वेततीरध नु द्विधारा गोपुयुधो न नियवं चरन्तीः ।	
। जानित्रीभुवनस्य पत्नीरपो वन्दस्व सवृधः सयोनीः	१० [२५]
। नोता नो अध्वरं देवयज्या हिनोत बह्वं सनये धनानाम् ।	
। तस्य योगे वि ष्यध्वमूधः श्रुप्तीवरीभूतनास्मभ्यमापः	११
। ऽपो रेवतीः क्षर्यथा हि वस्वः क्रतुं च भद्रं विभूथामृतं च ।	
। यश्च स्थ स्वपत्यस्य पत्नीः सरस्वती तदृणते वर्यो धात ।	१२
। ति यदापो अहश्चमायती धृतं पर्यासि बिभ्रतीर्मधूनि ।	
। ध्वर्युभिर्मनसा संविद्वाना इन्द्राय सोमं सुपर्तं भरन्तीः	१३
। मा अगमन् रेवतीर्जीवधन्या अध्वर्यवः सादर्यता सखायः ।	
। ने शहिर्षि धत्तन सोम्यासो ऽपां नप्रां संविद्वानास एनाः	१४
। गमन्त्वाप उशतीर्वाहरेदं न्यध्वरे असदन् देवयन्तीः ।	
। अध्वर्यवः सुनतेन्द्राय सोममभूद्व वः सुशका देवयज्या	१५ [२६] (३००)

(३१)

११ कवप फेल्लूपः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

आ नो देवानामुप वेतु शंसो विश्वेभिस्तुरैरवसे यजत्रः ।
 तेभिर्वयं सुप्रखायो भवेम तरन्तो विश्वा दुरिता स्याम १
 परिं चिन्मतेो द्रविणं ममन्या हृतस्य पथा नमसा विवासेत् ।
 उत स्वेन क्रतुना सं वदेत् श्रेयांसं दक्षं मनसा जगृभ्यात् २
 अधायि धीतिरसंसृग्रमंशा स्तीर्थे न दुस्ममुप यन्त्यमाः ।
 अभ्यानश्म सुवितस्य शूषं नवेदसो अमृतानामभूम ३
 नित्यंश्चाकन्यात् स्वपतिर्दमूना यस्मा उ देवः सविता जजान् ।
 भगो वा गोभिरर्थमेमनज्यात् सो अस्मै चारुश्छदयदुत स्यात् ४
 इयं सा भूया उपसामिव क्षा यद्ध क्षुमन्तः शर्वसा समार्यन् ।
 अस्य स्तुतिं जरितुर्भिक्षमाणा आ नः शग्मास उप यन्तु वाजाः ५ [२७]

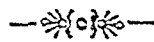
अस्येदेषा सुमतिः पप्रथाना ऽभवत् पूव्या भूमना गौः ।
 अस्य सनीळा असुरस्य योनौ समान आ भरणे बिभ्रमाणाः ६
 किं स्विद्वनं क उ स वृक्ष आस यतो द्यावापृथिवी निण्टतक्षुः ।
 संतस्थाने अजरे इतऊती अहानि पूर्वीरुपसो जरन्त ७
 नेतावदेना परो अन्यर्द स्त्युक्षा स द्यावापृथिवी विभर्ति ।
 त्वचं पवित्रं कृणुत स्वधावान् यदीं सूर्यं न हरितो वहन्ति ८
 स्तेगो न क्षामत्येति पृथ्वीं मिहं न वातो वि ह वाति भूम ।
 मित्रो यत्र वरुणो अज्यमानो ऽग्निर्वने न व्यसृष्ट शोकम् ९
 स्तुरीर्यत् सूतं सद्यो अज्यमाना व्यथिरद्यथीः कृणुत स्वगोपा ।
 पुत्रो यत् पूर्वः पित्रोर्जनिष्ट शम्वां गौर्जगार यद्ध पृच्छान् १०
 उत कण्वं नृपदः पुत्रमाहु रूत श्यावो धनमादत्त वाजी ।
 प्र कृष्णाय रुशद्रपिन्वतोर्धं कृतमत्र नकिरस्मा अपीपेत् ११ [२७]

(३२)

९ कवप फेल्लूपः । इन्द्रः । जगती, ६-९ त्रिष्टुप् ।

गमन्तां धियसानस्यं सक्षणिं वरेभिर्वगै अभि पु प्रसीदतः ।
 न्नामिन्द्रं उभयं जुजापति यत् साम्यस्यान्धसो बुवो धति

इन्द्र यासि दिव्यानि रञ्जना वि पार्थिवानि रजसा पुरुष्युत ।	
। त्वा वहन्ति सुहृदध्वराँ उप ते सु वन्वन्तु वग्नुनाँ अग्नाधसः	२
। दिन्मे छन्त्सद्रूपो वपुण्डरं पुत्रो यज्जानं पित्रोर्धीर्यति ।	
। माया पतिं वहति वग्नुनाँ सुमत् पुंस इन्द्रो वहतुः परिष्कृतः	३
। तदित् सुधस्थमभि चारु दीधय गावो यच्छासन् वहतुं न धेनवः ।	
। माता यन्मन्तुर्धृथस्य पूष्या ऽभि वाणस्य सप्तधातुरिजनः	४
। प्र वोऽच्छाँ रिरिचे देव्युप्पदमेको रुद्रेभिर्व्यति तुर्वणिः ।	
। जरा वा येवमृतेषु द्वावने परि व ऊमेभ्यः सिञ्चता मधु	५ [२९]
। निधीयमानमर्षगूळ्हमप्सु प्र मे देवानां व्रतपा उवाच ।	
। इन्द्रो विद्वोँ अनु हि त्वा चक्ष तेनाहमग्रे अनुशिष्ट आगाम्	६
। अक्षेत्रवित् क्षेत्रविदुं ह्यप्रात् स प्रैति क्षेत्रविदानुशिष्टः ।	
। एतद्वै भद्रमनुशासनस्योत सुतिं विन्दत्यञ्जसीनाम्	७
। अद्येदु प्राणीदममग्निमाहा ऽपीवृतो अधयन्मातुरुधः ।	
। एमेनमाप जरिमा युवानमहेळ्नु वसुः सुमना वभूव	८
। एतानि भद्रा कलश क्रियाम् कुरुश्रवण ददतो मघानि ।	
। दान इद्वोँ मघवानः सो अस्त्वयं च सोमो हृदि यं विभभि	९ [३०] (३३०)

[अष्टमोऽध्यायः ॥८॥ व० १-२९]

(३३)

९ कवप पेल्यः । १ विश्वे देवाः, २-३ इन्द्रः, ४-५ कुरुश्रवणस्त्रासदस्यवः, ६-९ उपमश्रवा मैत्रातिथिः ।	
१ त्रिष्टुप्; प्रगाथः= (२ बृहती, ३ सतोबृहती), ४-९ गायत्री ।	
। प्र माँ युयुजे प्रयुजो जनानाँ वहामि स्म पूषणमन्तरेण ।	
। विश्वेँ देवासो अध मामरक्षन् दुःशासुरागादिति घोष आसीत्	१
। सं माँ तपन्त्यभितः सपत्नीरिव पशवः ।	
। नि बाधते अमतिर्नग्रता जसुर्वेन वैवीयते मतिः	२
। मूपो न शिक्षा व्यदन्ति माध्यः स्तोतारं ते शतक्रतो ।	
। सकृत् सु नो मघवन्निन्द्र मृळ्या ऽधा पितेव नो भव	३
। कुरुश्रवणमावृणि राजानं त्रासदस्यवम् । मंहिष्ठं वाघतामृषिः	४
। यस्य मा हरितो रथेँ तिस्रो वहन्ति साधुया । स्तवैँ सहस्रदक्षिणे	५ [१] (३३४)

(३१)

११ कवप पेल्लपः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

आ नो देवानामुप वेतु शंसो विश्वेभिस्तुरैरवसे यजत्रः ।
 तेभिर्वयं सुषखायो भवेम तरन्तो विश्वा दुरिता स्याम
 परिं चिन्मर्तो द्रविणं ममन्या हृतस्य पथा नमसा विवासेत् ।
 उत स्वेन क्रतुना सं वदेत् श्रेयांसं दक्षं मनसा जगृभ्यात्
 अधायि धीतिरसंसृग्रमंशा स्तीर्थे न दुस्ममुप यन्त्युमाः ।
 अभ्यानश्म सुवितस्य शूपं नवेदसो अमृतानामभूम
 नित्यंश्चाकन्यात् स्वपतिर्दमूना यस्मा उ देवः सविता जजान ।
 भगो वा गोभिरयमेमनज्यात् सो अस्मै चारुश्छदयदुत स्यात्
 इयं सा भूया उपसांमिव क्षा यद्ध क्षुमन्तः शर्वसा समायन् ।
 अस्य स्तुतिं जरितुर्भिक्षमाणा आ नः शग्मास उपं यन्तु वाजाः

अस्येदेपा सुमतिः पंप्रथाना ऽभवत् पूव्या भूमना गौः ।
 अस्य सनीळा असुरस्य योनौ समान आ भरणे विभ्रमाणाः
 किं स्वद्वनं क उ स वृक्ष आस यतो द्यावापृथिवी निष्टतक्षुः ।
 संतस्थाने अजरं इतऊती अहानि पूर्वीरुपसो जरन्त
 नैतावदेना परो अन्यदस्त्युक्षा स द्यावापृथिवी विभर्ति ।
 त्वचं पवित्रं कृणुत स्वधावान् यदीं सूर्यं न हरितो वहन्ति
 स्तेगो न क्षामत्येति पृथ्वीं मिहं न वातो वि ह वाति भूम ।
 मित्रो यत्र वरुणो अज्यमानो ऽग्निर्वने न व्यसृष्ट शोकम्
 स्तरीर्यत् सूत सद्यो अज्यमाना व्यथिरव्यथीः कृणुत स्वगोपा ।
 पुत्रो यत् पूर्वः पित्रोर्जनिष्ट शम्यां गौर्जगार यद्धं पृच्छान्
 उत कण्वं नृपदः पुत्रमाहु रूत श्यावो धनमार्दत्त वाजी ।
 प्र कृष्णाय रुशदपिन्वतोर्धं कृतमत्र नकिरस्मा अपीपेत्

(३२)

१ कवप पेल्लपः । इन्द्रः । जगती, ६-९ त्रिष्टुप् ।

प्र मु गमन्ता धियसानस्य सुक्षणि वरेभिर्वरौ अभि पु प्रसीदतः ।
 अस्माकमिन्द्र उभयं जुजोपति यत् सोम्यस्यान्धसो बुयोधति

राज्य	राजा	व्रातस्य	प्रथमा	बभूव ।	
रुणधिसु	दशाहं	प्राची	स्तहृतं	वदामि	१२
कृपस्व	वित्ते	रमस्व	बहु	मन्यमानः ।	
माया	तन्मे	वि चण्टे	सविताय	मर्यः	१३
मा नो	मा नो	घोरेणं	चरताभि	धृष्णु ।	
ति	रन्यो	बभूणां	प्रसितौ	न्वस्तु	१४ [५] (३५२)

(३५)

३ लुशो धानाकः । विश्वे देवाः । जगती. १३-१४ त्रिष्टुप् ।

भ्रमयो	ज्योतिर्भरन्त	उपसो	व्युष्टिषु ।	
मपो	ऽद्या	देवानामव	आ वृणीमहे	१
मीमहे	मातृन्	त्सिन्धून्	पर्वताञ्छर्यणावतः ।	
मीमहे	भद्रं	सोमः	सुवानो अद्या कृणोतु नः	२
अनागसो	मही	त्रायेतां	सुविताय मातरां ।	
मचं	स्वस्त्यष्टिं	समिधानमीमहे		३
व्यं	रेवत्	सनिभ्यो	रेवती व्युच्छतु ।	
मीमहे	स्वस्त्यष्टिं	समिधानमीमहे		४
रिमिभि	ज्योतिर्भरन्तीरुपसो	व्युष्टिषु ।		
युच्छत	स्वस्त्यष्टिं	समिधानमीमहे		५ [६]
रन्तु न	उदग्रयो	जिहतां	ज्योतिषा ब्रूहन् ।	
जिं रथं	स्वस्त्यष्टिं	समिधानमीमहे		६
रेप्यं	भागमा	सुव	स हि रत्नधा असिं ।	
पं ब्रुवे	स्वस्त्यष्टिं	समिधानमीमहे		७
चनं	देवानां	यन्मनुष्या	ऽऽ अमन्महि ।	
सूर्यः	स्वस्त्यष्टिं	समिधानमीमहे		८ (३६०)

यस्य प्रस्वांसो गिरि उपमश्रवणः पितुः	। क्षत्रं न रण्वमृचुपे	६
अधि पुत्रोपमश्रवो नपान्मिवातिथेरिति	। पितुष्टे अस्मि वन्विता	७
यदीशीयामृतानामुत वा मर्त्यानाम्	। जीवेदिन्मचवा मम	८
न देवानामति व्रतं शतात्मा च न जीवति	। तथा युजा वि वावृते	९ [३]

(३४)

१४ कवच ऐन्द्रपः अश्रो मौजवान् वा । १, ७, ९, १२ अक्षः, १३ कृषिः २-६, ८, १०, ११
१५ अक्ष-कितव-निन्द्रा । त्रिष्टुप्, ७ जगती ।

प्रावेपा मां बृहतो मादयन्ति प्रवातेजा इरिणे ववृतानाः ।		
सोमस्येव मौजवतस्य भक्षो विभीर्दको जागृविर्मह्यमच्छान्		१
न मां मिमेष न जिहीळ एषा शिवा सखिभ्य उत मह्यमासीत् ।		
अक्षस्याहमेकपरस्य हेतो रनुवतामर्ष जायामरोधम्		२
द्वेष्टि श्वशूरर्ष जाया रुणाद्धि न नाथितां विन्दते मडितारम् ।		
अश्वस्येव जर्तो वस्त्रस्य नाहं विन्दामि कितवस्य भोगम्		३
अन्ये जायां परि मृशन्त्यस्य यस्यागृध्रेदने वाज्यक्षः ।		
पिता माता भ्रातर एनमाहु न जानीमो नयता बृद्धमेतम्		४
यदादीध्ये न दविपाण्येभिः परायद्भ्योऽव हीये सखिभ्यः ।		
न्युप्ताश्च बभ्रवो वाचमक्रत एमीदेषां निष्कृतं जारिणीव		५ [३]
सभामेति कितवः पृच्छमानो जेण्यामीति तन्वाऽ शूशुजानः ।		
अक्षासो अस्य वि तिरन्ति कामं प्रतिदीत्रे दधत आ कृतानि		६
अक्षास इदंशिनो नितोदिनो निकृत्वानस्तर्पनास्तापधिष्णवः ।		
कुमारदेष्णा जयतः पुनर्हणो मध्वा संपृक्ताः कितवस्य ब्रह्णा		७
त्रिपञ्चाशः क्रीळति व्रात एषा देव इव सविता सत्यधर्मा ।		
उग्रस्य चिन्मन्यवे ना नमन्ते राजा चिदेभ्यो नम इत् कृणोति		८
नीचा वर्तन्त उपरि स्फुरन्त्य हस्तासो हस्तवन्तं सहन्ते ।		
दिव्या अङ्गरा इरिणे न्युप्ताः शीताः सन्तो हृदयं निर्दहन्ति		९
जाया तप्यते कितवस्य हीना माता पुत्रस्य चरतः कं स्वित् ।		
कृणावा विभ्यद्धनमिच्छमानो ऽन्येषामस्तमुप नक्तमेति		१० [४] (३५)

क्षयं हृद्धार्यं कित्तवं तंतापाः—ऽन्येषां जायां सुकृतं च योनिम् वाङ्मे अश्वान् युजुजे हि बभूवन् तसो अग्नेरन्ते वृषलः पपाद्	११
गो वः सेनानीर्महतो गृणस्य राजा वार्तस्य प्रथमो बभूव । रस्मै कृणोमि न धना रुणाधिम् दशाहं प्राचीस्तद्वत् वंदामि	१२
अक्षैर्मा दीव्यः कृषिमिह कृषस्व वित्ते रमस्व बहु मन्यमानः । तत्र गावः कितव तत्र जाया तन्मे वि चष्टे सवितायमर्घ्यः	१३
मित्रं कृणुध्वं खलु मृळता नो मा नो घोरेण चरताभि धृष्णु । नि वो नुःमन्युर्विशतामराति—रन्यो बभूणां प्रसितौ न्वस्तु	१४ [५] (३५२)

(३५)

१४ लुशो धानाकः । विश्वे देवाः । जगती, १३-१४ त्रिष्टुप् ।

अबुधमु त्व इन्द्रवन्तो अग्रयो ज्योतिर्भरन्त उपसो व्युष्टिषु । मही द्यावापृथिवी चेततामपो ऽद्या देवानामव आ वृणीमहे	१
द्विवस्पृथिव्योरव आ वृणीमहे मातृन् त्सिन्धून् पर्वताञ्छर्यणावतः । अनागास्त्वं सूर्यसुषारसीमहे भद्रं सोमः सुवानो अद्या कृणोतु नः	२
द्यावा नो अद्य पृथिवी अनागसो मही त्रयितां सविताय मातरा । उपा उच्छन्त्यर्ष वाधतामवं स्वस्त्यर्षिं समिधानमीमहे	३
इयं न उसा प्रथमा सुदुव्यं रेवत् सनिभ्यो रेवती व्युच्छतु । अरे मन्युं दुर्विद्वंस्य धीमहि स्वस्त्यर्षिं समिधानमीमहे	४
प्र याः सिवति सूर्यस्य रश्मिभि—ज्योतिर्भरन्तीरुपसो व्युष्टिषु । भद्रा नो अद्य श्रवसे व्युच्छत स्वस्त्यर्षिं समिधानमीमहे	५ [६]

अनमीवा उपस आ चरन्तु न उद्ग्रयो जिहतां ज्योतिषा बृहन् । आर्षुक्षातामश्विना तूतुजिं रथं स्वस्त्यर्षिं समिधानमीमहे	६
श्रेष्ठं नो अद्य सवितर्वरेण्यं भागमा सुव स हि रत्नधा अमि । रायो जनित्री धिपणामुषं हुवे स्वस्त्यर्षिं समिधानमीमहे	७
पिपतुं मा तद्वत्स्यं प्रवाचनं देवानां यन्मनुष्याः अमन्महि । विश्वे इदुताः स्पष्टुर्देति सूर्यः स्वस्त्यर्षिं समिधानमीमहे	८ (३६०)

अद्रेपो अद्य बर्हिषः स्तरीमणि	ग्राणां योगे मन्मनः साधं ईमहे ।	
आदित्यानां शर्मणि स्था भुरण्यसि	स्वस्त्युग्निं समिधानमीमहे	१
आ नो बर्हिः सधमादे बृहद्विवि	देवाँ ईळे सादया सप्त हातृन् ।	
इन्द्रं मित्रं वरुणं सातये भगं	स्वस्त्युग्निं समिधानमीमहे	१० [७]
त आदित्या आ गता सर्वतातये	वृधे नो यज्ञमवता सजोपसः ।	
बृहस्पतिं पूषणमश्विना भगं	स्वस्त्युग्निं समिधानमीमहे	११
तन्नो देवा यच्छत सुप्रवाचनं	छर्दिरादित्याः सुभरं नृपाय्यम् ।	
पश्वे तोकाय तनयाय जीवसे	स्वस्त्युग्निं समिधानमीमहे	१२
विश्वे अद्य मरुतो विश्वं ऊती	विश्वे भवन्त्वग्रयः समिन्द्राः ।	
विश्वे नो देवा अवसा गमन्तु	विश्वमस्तु द्रविणं वाजो अस्मे	१३
यं देवासोऽवथ वाजसातो	यं त्रायध्वे यं पिपृथात्यंहः ।	
यो वो गोपीथे न भयस्य वेदु	ते स्याम देववीतये तुरासः	१४ [८] (३३)

(३६)

१४ लुशो धानाकः । विश्वे देवाः । जगती, १३-१४ त्रिष्टुप् ।

उपासानक्ता बृहती सुपेशसा	द्यावाक्षामा वरुणो मित्रो अर्यमा ।	
इन्द्रं हुवे मरुतः पर्वताँ अप	आदित्यान् द्यावापृथिवी अपः स्वः	१
द्यौश्च नः पृथिवी च प्रचेतस	ऋतावरी रक्षतामहंसो रिपः ।	
मा दुर्विदत्रा निक्कतिर्न ईशत	तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे	२
विश्वस्मान्नो अदितिः पात्वंहंसो	माता मित्रस्य वरुणस्य रेवतः ।	
वृज्जो निक्कं नशीमहि	तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे	३
वदुन्नप रक्षांसि सेधतु	दुण्वग्रयं निक्कतिं विश्वमत्रिणम् ।	
शर्म मरुतामशीमहि	तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे	४
एन्द्रो बर्हिः सीदतु पिन्वतामिळा	बृहस्पतिः सामभिर्क्रको अर्चतु ।	
सुप्रकेतं जीवसे मन्मं धीमहि	तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे	५ [९]
द्विविस्पृशी यज्ञमस्माकमश्विना	जीराध्वरं कृणुतं सुम्रमिष्टयं ।	
प्राचीनरश्मिमाहुतं घृतेन	तद्देवानामवो अद्या वृणीमहे	६ (३१)

उप ह्वये सुहवं मारुतं गणं पावकमृष्वं सखायं शंभुवम् ।
 तयस्पोषं सौश्रवसाय धीमहि तद् देवानामवो अद्या वृणीमहे
 अपां पेरुं जीवधन्यं भरामहे देवाव्यं सुहवमध्वरश्रियम् ।
 सुरशिमं सोममिन्द्रियं यमीमहि तद् देवानामवो अद्या वृणीमहे
 सनेम तत् सुसनितां सनिव्वभिर्वयं जीवा जीवपुत्रा अनागसः
 ब्रह्मद्विषो विष्वगेनो भरेरतु तद् देवानामवो अद्या वृणीमहे
 ये स्था मनोर्धज्ञियास्ते शृणोतनु यद्दो देवा ईमहे तद्देदातन ।
 जैत्रं क्रतुं रयिमद्दीरवद्यशस्तद् देवानामवो अद्या वृणीमहे
 महदुद्य महतामा वृणीमहे स्वो देवानां बृहतासंनर्वणाम् ।
 यथा वसु वीरजातं नशामहे तद् देवानामवो अद्या वृणीमहे
 महो अग्नेः समिधानस्य शर्मण्यनागा मित्रे वरुणे स्वस्तये ।
 श्रेष्ठे स्याम सवितुः सर्वीमनि तद् देवानामवो अद्या वृणीमहे
 ये सवितुः सत्यसंवस्य विश्वे मित्रस्य व्रते वरुणस्य देवाः ।
 ते सौभगं वीरवृद्धोमुदप्लो दधातनु द्रविणं चित्रमसुमे
 सविता पश्चात्तात् सविता पुरस्तात् सवितोत्तरात्तात् सविताधरात्तात् ।
 सविता नः सुवतु सर्वतातिं सविता नो रासतां दीर्घमार्युः

७
 ८
 ९
 १० [१०]
 ११
 १२
 १३
 १४ [११] (३८०)

(३७)

१२ सौर्योऽभितपाः । सूर्यः । जगती, १० त्रिष्टुप् ।

नमो मित्रस्य वरुणस्य चक्षसे महो देवाय तद्दतं संपर्यत ।
 दूरेदृशे देवजाताय केतवे दिवस्पुत्राय सूर्याय शंसत
 सा मां सत्योक्तिः परि पातु विश्वतो द्यावां च चत्रं ततनुन्नहानि च ।
 विश्वमन्यन्ति विशते यदेजति विश्वाहापो विश्वाहोर्देति सूर्यः
 न ते अदेवः प्रदिवो नि वासते यदेतशोभिः पतुरै र्युधसि ।
 प्राचीनमन्यदनु वतते रज उदुन्येन ज्योतिषा यासि सूर्य
 येन सूर्य ज्योतिषा वाधसे तमो जगच्च विश्वमुद्रियारि भानुना ।
 तेनास्माद्विश्वामनिरामनाहुति मपामीवामपं दुप्पवज्यं सुव
 विश्वस्य हि प्रेषितो रक्षसि व्रत महेंद्रयन्त्रुचरसि स्वधा अनु ।
 यदुद्य त्वां सूर्योपत्रवामहे तं नो देवा अनु मन्तीरतु क्रतुम्

तं नो द्यावापृथिवी तन्न आप इन्द्रः शृण्वन्तु मरुतो हवं वचः ।
 मा शूने भूम सूर्यस्य संहृशि भुद्रं जीवन्तो जरणामशीमहि

६ [१२]

विश्वाहा त्वा सुमनसः सुचक्षसः प्रजावन्तो अनमीवा अनागसः ।

उद्यन्तं त्वा मित्रमहो द्विवेदिवे ज्योग्जीवाः प्रति पश्येम सूर्य

७

महि ज्योतिर्विभ्रतं त्वा विचक्षण भास्वन्तं चक्षुषेचक्षुषे मयः ।

८

आरोहन्तं बृहतः पाजसस्परि वयं जीवाः प्रति पश्येम सूर्य

वस्य ते विश्वा भुव्नानि केतुना प्र चरेते नि च विशन्ते अक्तुभिः ।

अनागास्त्वेन हरिकेश सूर्याऽह्नाहो नो वस्यसावस्यसोदिहि

९

शं नो भव चक्षसा शं नो अह्ना शं भानुना शं हिमा शं वृणेन ।

यथा शमध्वच्छमसद् दुरोणे तत्र सूर्यः द्रविणं धेहि चित्रम्

१०

अस्माकं देवा उभयाय जन्मने शमी यच्छत द्विपदे चतुष्पदे ।

अदत् पिबदृजंयमानमाशितं तदुस्मे शं योररपो दधातन

११

यद्वा देवाश्चक्रम जिहया गुरु मनसो वा प्रयुती देवहेलनम् ।

अग्रा यो नो अभि दुच्छुनायते तस्मिन् तदेनो वसवो नि धेतन

१२ [१३]

(३८)

१. मुक्तवानिन्द्रः । इन्द्रः । जगती ।

अग्निम न इन्द्र पुंसुतो यजस्वति शिमीवति क्रन्दमि प्रावं सातयं ।

यद्य गोपाता धृष्टिर्पु स्यादिषु विष्वक् पतन्ति द्विद्यवां नृपाह्यं

१

म नः क्षुमन्ते मदेन व्यृणुहि गोअर्णमं रयिमिन्द्र श्रवाय्यम ।

२

वसवो ते जवतः शक्र मेदिना यथा वयमुदममि तद्रसो कृधि

यो नो वास आये वा पुरुषुनाऽदेव इन्द्र युधये चिकेतति ।

३

अस्मान्निपे सुवहाः सन्तु शत्रवस्त्वया वयं नान वनुयाम संग्रम

यो दुष्टेन्द्रिव्यो यश्च भृगिमि यो अर्भके वग्वाविच्रुपाह्यं ।

४

यो विश्वादे मरिषुद्य धुने नगं मुवाऽमिन्द्रमवमे कगमेद

सुवृत्तं हि त्वाऽमिन्द्र श्रुवाऽनानुदं वृषम रथुचादनम ।

म संश्रुव परि कुन्सादिहा गदि क्रिम त्वावान मुक्तयोऽन्द्र आमेन

५ [१४]

(३९)

१४ काक्षीवती घोषा । अश्विनौ । जगती, १४ त्रिष्टुप् ।

यो वां परिज्मा सुवृद्धिना रथो द्रोपामुणासो हव्यो हविष्मता । १
 शश्वत्तमासस्तमु वामिदं वयं पितुर्न नाम सुहवं हवामहे २
 चोदयंतं सूनृताः पित्रतं धिय उत पुरंधीरीरयतं तदुर्मसि । ३
 यशसं मागं कृणुतं नो अश्विना सोमं न चारं स्यवत्सु नस्कृतम् ४
 अमाजुरश्विद्भवथो युवं भगोऽनाशोश्विद्वितारोपमस्य चित । ५
 अन्धस्य विन्नासत्या कृशस्य चिद्युवामिदाहुभिषजा रुतस्य चित ६
 युवं च्यवानं सूनयं यथा रथं पुनर्युवानं चरथाय तक्षथुः । ७
 निष्प्रौद्यमूहथुरन्ध्ररूपरि विश्वेत् ता वां सर्वनेषु प्रवाच्या ८
 प्राणा वां वीर्यां प्र व्रवा जने ऽथो हासथुभिषजा मयोभुवा । ९ [१५]
 ता वां नु नव्याववसे करामहे ऽयं नासत्या श्रृरिथ्या दधत् १०
 इयं वामहे गृणुतं मे अश्विना पुत्रायेव पितरा मह्यं शिक्षतम् । ११
 अनापिरजा असजात्यामतिः पुरा तस्यां अभिशन्तेरयं स्पृतम् १२
 युवं रथेन विमदायं शुन्धुवं न्यूहथुः पुरुमित्रस्य योषणाम । १३
 युवं हवं वधिमत्या अगच्छतं युवं सुपतिं चक्रथुः पुरंधये १४
 युवं विप्रस्य जरणामपेयुषः पुनः कलेरकृणुतं युद्धयः । १५
 युवं वन्दनमृश्यादादुपथु युवं सद्यो विष्पलामेतवे क्रथः १६
 युवं हे रेभं वृषणा गुहां हित मुदेरयतं ममूवासंमश्विना । १७
 युवमूवीसंमुत ततमत्रय ओमन्वन्तं चक्रथुः सतवधये १८
 युवं श्वेतं पेद्वेऽश्विनाश्वं नवमिर्वाजिनं वनी च वाजिनम् । १९
 चक्रथ्यं ददथुद्रावत्सखं भगं न नृभ्यो हव्यं मयोभुवम् २० [१६]
 न तं राजानावदिते कुतश्चन नाहो अश्रोति दुग्निं नक्षिभ्यय । २१
 यमश्विना सुहवा रुद्रवर्तनी पुरोत्थं कृणुथः एन्त्यां सुह २२
 आ तेनं यातुं मनसो जवीयसा रथं वं वां नृभर्दधुर्गश्विना । २३
 यम्य योनें इतिता जायते दिव इमे अहनी मुदिनं दिवन्वतः २४
 ता वृतिपानं जपुषा वि पर्वतु नरिन्वन्तं शयवे हेतुनाश्विना । २५
 वृक्तस्य विद्वितेकामन्तरान्या युवं मन्वीभिर्गमितानामुश्वतम् २६

तं नो द्यावापृथिवी तन्न आप इन्द्रः शृण्वन्तु मरुतो हवं वचः ।
सा शूने भूम सूर्यस्य संहृदि मद्रं जीवन्तो जरुणामङ्गीमहि

६ [१२]

विश्वाहा त्वा सुमर्नसः सुचक्षसः प्रजावन्तो अनमीवा अनागसः ।
उद्यन्तं त्वा मित्रमहो दिवेदिवे ज्योग्जीवाः प्रति पश्येम सूर्य
महि ज्योतिर्विभ्रतं त्वा विचक्षण भास्वन्तं चक्षुषेचक्षुषे मयः ।
आरोहन्तं बृहतः पाजसस्परि वयं जीवाः प्रति पश्येम सूर्य
यस्य ते विश्वा भुवनानि केतुना प्र चरेते नि च विशन्ते अक्तुभिः ।
अनागास्त्वेन हरिकेश सूर्याऽह्लाह्ला नो वस्यसावस्यसोदिहि

७

८

९

शं नो भव चक्षसा शं नो अह्ला शं भानुना शं हिमा शं वृणेन ।

यथा शमध्वञ्छमसद् दुरोणे तत सूर्यः द्रविणं धेहि चित्रम्
अस्माकं देवा उभयाय जन्मने शर्म यच्छत द्विपदे चतुष्पदे ।
अदत् पिबदृर्जयमानमाशितं तद्रुमे शं चोररुपो दधातन
यद्वो देवाश्चक्रुम जिह्वया गुरु मनसो वा प्रयुती देवहेळनम् ।
अरावा यो नो अभि दुच्छुनायते तस्मिन् तदेनो वसवो नि धेतन

१०

११

१२ [१३]

(३८)

५ मुष्कवानिन्द्रः । इन्द्रः । जगती ।

अस्मिन् न इन्द्र पृत्सुतो यशस्वति शिमीवति क्रन्दसि प्राव सातये ।
यत्र गोपाता धृषितेषु खादिषु विष्वक् पतन्ति दिद्यवो नृपाह्ये
स नः क्षुमन्तं सदेने व्यूर्णुहि गोअर्णसं रुयिमिन्द्र श्रवाप्यम ।
न्यामं ते जयतः शक्र मेदिनो यथा वयमुद्यमसि तद्रसो कृधि
यो नो दाम आर्यो वा पुरुषुताऽदेव इन्द्र युधये चिकेतति ।
अस्माभिषे सुपहाः सन्तु शत्रवस्त्वया वयं तान् धनुयाम संग्रम
यो दुभेभिर्हव्यो यश्च भूरिभिर्यो अभीके वरिवोविच्रूपाह्ये ।
तं दिग्वादे सन्निमद्य श्रुतं नरं मर्वाश्चमिन्द्रमवसे करामहे
स्ववृत्तं हि त्वामहमिन्द्र शुश्रवा नानुदं वृषभ रधुचोदनम् ।
प्र मुश्चस्व परि कुत्सादिहा गहि किमु त्वावान् मुष्कयोर्विन्द्र आसते

१

२

३

४

५ [१४]

ता मन्दसाना मनुषो दुरोण आ धत्तं रयिं सहवीरं वचस्यवे ।
 कृतं तीर्थं सुप्रपाणं शुभरूपती स्थाणुं पथेष्ठामप दुर्मतिं हतम् १३
 कं स्विदुद्य कतमास्वश्विना विक्षु दृष्टा माङ्घ्रेते शुभरूपती ।
 क इति धैमे कतमस्य जग्मतु विप्रस्य वा यजमानस्य वा गृहम् १४ [२०] (४२५)

(४१)

३ सुहस्यो श्रौषेयः । अदिवनौ । जगती ।

समानम् त्वं पुरुहूतमुक्थ्यं रथं त्रिचक्रं सर्वना गनिगमतम् ।
 परिज्मानं विदुथ्यं सुवृक्तिभिर्वयं व्युष्टा उपसो हवामहे १
 प्रातर्युजं नानुत्वारि तिष्ठथः प्रातर्यावाणं मधुवाहनं रथम् ।
 विशो येन गच्छथो यज्वरीररा कीरश्चिद्यज्ञं होतुमन्तमश्विना २
 अध्वर्युं वा मधुपाणिं सुहस्यं माश्विधं वा धुनद्वं इमूतसस
 विप्रस्य वा यत्त मवनाति गच्छथो ऽनु आ यानं मधुपयमश्विना ३ [२१] (४२८)

(४२)

११ कृष्ण आदिगन्तः । इन्द्रः । त्रिचक्र ।

अस्तेव सु प्रतरं लायसस्युन भूपतिव प्र भंग रतोर्ममम् ।
 वाचा विभास्तरत् वाचमयो नि रामय जरितः सोसु इन्द्रं १
 दोहेन गामुषं शिक्षा सखावं प्र दोषय जनिज्जागमिर्द्वेन ।
 कोशं न पूर्णं वसुना नृपुष्टिना यदाय मष्टदेयात् इन्द्रं २
 किमुद्ग त्वा मयवन् भोजमातुः मिमीहि मां किमुदं त्वां भुषोमि ।
 अप्रसवती मम धीरन्तु शक्र वसुदिवं भगमिन्द्रा भंग नः ३
 त्वां जना ममसत्येपिन्द्र संतस्थाना वि ह्यन्ते मनीषि ।
 अथा युवं कृणुते यो हविस्मान् नः संनता सुगवे वसि इन्द्रः ४
 धनुं न त्पुत्रं धेनुं यो अस्मै वीजान् कोनो आमुनेति प्रसवन् ।
 तस्मै शक्यं सुवृषान् प्रावृषो नि स्वयंते वृषवि हविस् सुवृष ५ [२२]

यस्मिन् एवं वसिना संसन्ति यः विश्वं सुवृषं जग्मन्तम् ।
 आगस्तिव मन भयनाससु मधुमस्यै वृषा जना ममसन्त ६ (४३३)

एतं वां स्तोममश्विनावकूर्मात्तक्षाम भृगवो न रथम् ।
न्यमृक्षाम शोषणां न मर्थं नित्यं न सूनुं तनयं दधानाः

१४ [१७]

(४०)

१४ काक्षीवती घोषा । अश्विनौ । जगती ।

रथं यान्तं कुह को ह वां नरा प्रतिं शुमन्तं सुवितार्य भूपति ।
प्रातर्यावाणं विभ्वं विशेषिंशे वस्तोर्वस्तोर्वहमानं धिया शमि १
कुह स्विद् द्रोपा कुह वस्तोर्श्विना कुहाभिपित्वं करतः कुहोपतुः ।
को वां शयुत्रा विधवेव देवरं मर्थं न योषा कृणुते सुधस्थ आ २
प्रातर्जरेथे जरणेव कार्पया वस्तोर्वस्तोर्घजता गच्छथो गृहम् ।
कस्य ध्वसा भवथः कस्य वा नरा राजपुत्रेव सवनाव गच्छथः ३
युवां मृगेव वारुणा मृगण्यवो द्रोपा वस्तोर्हविषा नि ह्वयामहे ।
युवं होत्रामृतुथा जुह्वते नरेपुं जनाय वहथः शुभस्पती ४
युवां ह घोषा पर्यश्विना यती राज्ञ ऊचे दुहिता पृच्छे वां नरा ।
भूतं मे अहं उत भूतमक्तवे ऽश्वावते रथिने शक्तमवते ५ [१८]

युवं कवी ष्टः पर्यश्विना रथं विशो न कुत्सो जरितुर्नशायथः ।
युवोर्ह मक्षा पर्यश्विना मध्वासा भरत निष्कृतं न योषणा ६
युवं ह भुज्युं युवमश्विना वशं युवं शिश्रारमुशानामुपारथुः ।
युवो ररावा परिं सुख्यमासते युवोरुहमवसा सुन्नमा चके ७
युवं ह कृशं युवमश्विना शयुं युवं विधन्तं विधवांमुरुष्यथः ।
युवं सनिभ्यः स्तनयन्तमश्विना ऽपं व्रजमूर्णथः सप्तास्यम् ८
जनिष्णु योषा पतयन्त कनीनको वि चारुहन् वीरुधो दुंसना अनु ।
आस्मै रीयन्ते निवनेव सिन्धवो ऽस्मा अहं भवति तत् पतित्वनम् ९
जीवं रुदन्ति वि मयन्ते अध्वरे दीर्घामनु प्रसितिं दीधियुर्नरः ।
वामं पितृभ्यो य इदं संभिरिरे मयः पतिभ्यो जनयः परिष्वजे १० [१९]

न तस्य विद्य तदु पु प्र वोचत् युवां ह यद्युवत्याः क्षेति योनिषु ।
प्रियोस्त्रियस्य वृषभस्य रेतिनो गृहं गमिमाश्विना तदुश्मसि ११
आ वामगन् त्सुमतिर्वाजिनीवसू न्यश्विना हृत्सु कामा अयंसत ।
अभूतं गोषा मिथुना शुभस्पती प्रिया अर्यम्णो दुर्था अशीमहि १२ (१९)

ता मन्दसाना मनुषो हुरोण आ धत्तं रयिं सहवीरिं वचस्यवे ।	
कृतं तीर्थं सुप्रपाणं शुभस्पती स्थाणं पथेष्ठा मपं दुर्मतिं हतम्	१३
कं स्विदुद्य कतमास्वश्विना विश्वु दुस्त्रा मादयेते शुभस्पती ।	
क ई नि येमे कतमस्य जग्मतु विप्रस्य वा यजमानस्य वा गृहम्	१४ [२०] (४२५)

(४१)

३ सहस्यो घौपेयः । अश्विनौ । जगती ।

समानम् त्वं पुरुहूतमुक्थयं रथं त्रिचक्रं सर्वना गनिगमतम् ।	
परिज्मानं विदुथयं सुवृक्तिभिर्वयं व्युष्टा उपसो हवामहे	१
प्रातर्युजं नासत्याधि तिष्ठथः प्रातर्यावाणं मधुवाहनं रथम् ।	
विशो येन गच्छथो यज्वरीनरा कीरोश्चिद्यज्ञं होतुमन्तमश्विना	२
अध्वर्युं वा मधुपाणिं सुहस्यं मग्निं वा धृतदक्षं दसूनसम्	
विप्रस्य वा यन् सर्वानानि गच्छथो ऽत आ यातं मधुपेयमश्विना	३ [२१] (४२८)

(४२)

११ कृष्ण आङ्गिरसः । इन्द्रः । विष्टुप् ।

अस्तेव सु प्रतरं लायमस्यन् भूपन्निव प्र भरा स्तोममस्मै ।	
वाचा विप्रास्तरत् वाचमर्यो नि रामय जरितः सोम इन्द्रम्	१
दोहेन गामुषं शिक्षा सखायं प्र बोधय जरितर्जारमिन्द्रम् ।	
कोशं न पूर्णं वसुना न्युष्टमा च्यावय मघदेवाय शूरम्	२
किमङ्ग त्वा मयवन् भोजमाहुः शिशिहि मां शिशयं त्वा शृणोमि ।	
अप्रस्वती मम धीरस्तु शक्र वसुविदुं भर्गमिन्द्रा भरा नः	३
त्वां जनां ममस्येप्विन्द्र संतस्थाना वि ह्वयन्ते समीके ।	
अत्रा युजं कृणुते यो हविष्मान् नासुन्वता सस्यं वष्टि शूरः	४
धनुं न स्पन्दं घहलं यो अस्मै त्विद्वान् त्सोमां आसुनोति प्रयस्वान् ।	
तस्मै शत्रून् त्सुतुकान् प्रातरहो नि स्वप्नान् युवति हन्ति वृत्रम्	५ [२२]

यस्मिन् वयं दधिमा शंसमिन्द्रे यः शिश्रायं मघवा कामसस्मै ।
आराचिवन् सन् भयतामस्य शत्रुर्न्यस्मै द्युज्ञा जन्वा नमन्ताम्

६ (४३४)

एतं वां स्तोममश्विनावकृमाँतक्षाम भृगवो न रथम् ।
न्यमृक्षाम योषणां न मर्यं नित्यं न स्रुनुं तनयं दधानाः

१४ [१७] (१)

(४०)

१४ काशीवनी गोपा । अश्विनौ । जगती ।

रथं यान्तं कुह को ह वां नरा प्रतिं शुमन्तं सुवितार्य भूपति ।
प्रातर्यावाणं विश्वं विशेविशे वस्तोर्वस्तोर्वहमानं धिया शर्मि ?
कुहं स्विद् द्रोपा कुह वस्तोरश्विना कुहाभिपित्वं करतः कुहोपतुः ।
को वां शयुत्रा विधवेव देवरं मर्यं न योषां कृणुते सुधस्थ आ २
प्रातर्जरथे जरणेव कार्पया वस्तोर्वस्तोर्यजता गच्छथो गृहम् ।
कस्य ध्वसा भवथः कस्य वा नरा राजपुत्रेव सवनाव गच्छथः ३
युवां भृगवे वारणा मृगण्यवो द्रोपा वस्तोर्निविषा नि ह्यामहे ।
युवं होत्रामृतुथा जुहते नरेपं जनाय वहथः शुभस्पती ४
युवां ह वोषा पर्यश्विना यती राज ऊचे दुहिता पृच्छे वां नरा ।
भूतं मे अहं उत भूतमकतवे ऽश्वावते रथिने शक्तमवते ५ [१८]

युवं कवी ष्ठः पर्यश्विना रथं विशो न कुत्सो जरितुर्नशायथः ।
युवोर्ह मक्षा पर्यश्विना मध्वासा भरत निष्कृतं न योषणा ६
युवं ह भुज्युं युवमश्विना वशं युवं शिशारमुशानामुपारथुः ।
युवो रसावा परिं सख्यमासते युवोरहमवसा सुम्नमा चके ७
युवं ह कृशं युवमश्विना शयुं युवं विधन्तं विधवांमुरुण्यथः ।
युवं सनिभ्यः स्तनयन्तमश्विना ऽपं ब्रजमूर्णुथः सप्तस्यम् ८
जनिष्ठु योषां पतयन्त कनीनको वि चारुहन् वीरुधो दुंसना अनु ।
आस्मै रीयन्ते निवनेव सिन्धवो ऽस्मा अहं भवति तत् पतित्वनम् ९
जीवं रुदन्ति वि मयन्ते अध्वरे द्दीर्घामनु प्रसितिं दीधियुर्नरः ।
वामं पितृभ्यो य इदं समिरे मयः पतिभ्यो जनयः परिष्वजे १० [१९]

न तस्य विद्म तदु पु प्र वोचत युवां ह यद्युवत्याः क्षेति योनिषु ।
प्रियोस्त्रियस्य वृषभस्य रेतिनो गृहं गमेमाश्विना तदुश्मसि ११
आ वामगन् त्सुमतिर्वाजिनीवसू न्यश्विना हृत्सु कामा अयंसत ।
अभूतं गोपा मिथुना शुभस्पती प्रिया अर्यम्णो दुर्धा अशीमाहि १२ (६२)

ता मन्दसाना मनुषो दुरोण आ धत्तं रयिं सहवीरिं वचस्यवे ।
 कृतं तीर्थं सुप्रपाणं शुभस्पती स्थाणुं पथेष्ठा मप दुर्मतिं हतम् १३
 कं स्विदुद्य कंतमास्वश्विना विक्षु दृष्ठा मादयेते शुभस्पती ।
 क ई नि येमे कतमस्य जगमु विप्रस्य वा यजमानस्य वा गृहम् १४ [२०] (४२५)

(४१)

३ सहस्त्यो घौपेयः । अश्विनौ । जगती ।

समानमु त्वं पुरुहूतमुद्वथ्यं रथं त्रिचक्रं सर्वना गनिगमतम् ।
 परिज्मानं विदुथ्यं सुवृक्तिभिर्वयं व्युष्टा उपसो हवामहे १
 प्रातर्युजं नास्त्यार्थि तिष्ठथः प्रातर्यावाणं मधुवाहनं रथम् ।
 विशो येन गच्छथो यज्वरीनरा कीरोश्चिद्यज्ञं होतुमन्तमश्विना २
 अध्वर्युं वा मधुपाणिं सुहस्त्यं मग्निधं वा धृतदक्षं दमूनसम्
 विप्रस्य वा यन् सर्वानानि गच्छथो ऽत आ यातं मधुपेयमश्विना ३ [२१] (४२८)

(४२)

११ कृष्ण आङ्गिरसः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

अस्तेव सु प्रतरं लाघमस्यन् भूपन्निव प्र भरा स्तोममस्मै ।
 वाचा विप्रास्तरत् वाचमयो नि रामय जरितः सोम इन्द्रम् १
 दोहेन गामुपं शिक्षा सखायं प्र बोधय जरितर्जारमिन्द्रम् ।
 कोशं न पूर्णं वसुना न्युष्टमा च्यावय मघदेयाय शूरम् २
 किमङ्ग त्वा मघवन् भोजमाहुः शिशिहि मां शिशयं त्वां शृणोमि ।
 अप्रस्वती मम धीरस्तु शक्र वसुविदुं भर्गमिन्द्रा भरा नः ३
 त्वां जना ममस्यत्येप्विन्द्र संतस्थाना वि ह्वयन्ते समीके ।
 अत्रा युजं कृणुते यो हविष्मान् नासुन्वता सुस्यं वष्टि शूरः ४
 धनं न स्पन्दं घृहलं यो अस्मै तीवान् त्सोमां आसुनोति प्रयस्वान् ।
 तस्मै शत्रून् त्सुतुकान् प्रातरहो नि स्वप्नान् युवति हन्ति वृचम् ५ [२२]

यस्मिन् वयं दधिमा शंसमिन्द्रे यः शिशार्यं मघवा काममस्मे ।

आराचिवत् सन् भयतामस्य शत्रुर्न्यस्मै दृक्षा जन्वा नमन्ताम्

६ (४३४)

आराच्छत्रुमर्षं वाधस्व दूरमुग्रो यः शम्भुः पुरुहूत तेन ।
अस्मे धेहि यवमद्गोमदिन्द्र कृधी धियं जरित्रे वाजरत्नाम् ७
प्र यमन्तवृषसवासो अगमन् तीव्राः सोमा बहुलान्तास इन्द्रम् ।
नाहं दामानं मघवा नि यंसन्नि सुन्वते वहति भूरिं वामम् ८
उत प्रहामतिदीव्यां जयाति कृतं यच्छुभी विचिनोति काले ।
यो देवक्रामो न धनां रुणद्धि समित् तं राया सृजति स्वधावान् ९
गोभिष्टरेमामतिं दुरेवां यवेन क्षुधं पुरुहूत विश्वाम् ।
वयं राजभिः प्रथमा धनां न्यस्मार्केन वृजनैना जयेम १०
बृहस्पतिर्नः परिं पातु पश्चादुतोत्तरस्मादधरादवायोः ।
इन्द्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु ११ [२३] (३३)

(२३)

[चतुर्थोऽनुवाकः ॥२३॥ सू० २३-३३]

११ कृष्ण आङ्गिरसः । इन्द्रः । जगती, १०-११ त्रिष्टुप् ।

अच्छां म इन्द्रं मंतयः स्वविदः सधीचीर्विश्वा उशतीरनूपत ।
परिं प्वजन्ते जनयो यथा पतिं मर्थं न शुन्ध्युं मघवानमूतये १
न वा त्वद्रिगर्षं वेति मे मनस्त्वे इत् कामं पुरुहूत शिश्रय ।
राजैव दस्म नि षदोऽधि बर्हिष्यस्मिन् त्सु सोमेऽवपानमस्तु ते २
विष्वद्विन्द्रो अमतेरुत क्षुधः स वत्तं ववा वस्व ईशते ।
तस्येद्रिमे प्रवणे सप्त सिन्धुवो वपभस्यं शुष्मिणः
वयो न वृक्षं सुपलाशमासदन् त्से
प्रेषामनीकं शवसा दविद्युत द्विदत्
कृतं न श्वधी वि चिनोति देवने जयत
न तत् ते अन्यो अनु वीर्यं शक्र

विशांविशं मघवा पर्यंशायत जनाना
 वस्याहं शक्रः सर्वनेषु रण्यति स त
 आस्ये न सिन्धुमभि
 विप्रा महो

न क्रुद्धः पतयद्भजःस्वा यो अर्यपत्नीरकृणोद्विमा अपः ।	
पुन्वते मघवा जीरदानवे ऽविन्दृज्ज्योतिर्मनवे हविष्मते	८
पयितां परशुज्योतिषा सह भूया ऋतस्य सुदुर्घा पुराणवत ।	
रौचतामरूपो भानुना शुचिः स्वर्णं शुक्रं शुशुचीत सत्पतिः	९
गोभिष्टरेमामतिं दुरेवां यवेन क्षुधं पुरुहूत विश्वांम् ।	
व्यं राजभिः प्रथमा धना न्यस्माकेन वृजनैना जयेम	१०
वृहस्पतिर्नः परि पातु पश्चाद्दुतोत्तरस्मादधरादघ्रायोः ।	
इन्द्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु	११ [२५] (४५०)

(४४)

११ कृष्ण शक्तिरसः । इन्द्रः । जगती, १-३, १०-११ त्रिष्टुप् ।

आ यात्विन्द्रः स्वर्पतिर्मदाय यो धर्मणा तूतुजानन्तुविष्मान् ।	
प्रत्वक्षाणो अति विश्वा सहांस्य पारेण महता वृष्ण्येन	१
सुष्णामा रथः सुयमा हरीं ते मिम्यक्ष वज्रो नृपते गर्भन्तो ।	
शीभं राजन् त्सुपथा याह्रिर्वाहः वर्धाम ते पृषुषो वृष्णयानि	२
एन्द्रवाहो नृपतिं वज्रवाहु मृगसुग्रासस्तविषास एतस ।	
प्रत्वक्षसं वृषभं सत्यशुष्म मेमस्मन्ना संधमादो बहन्तु	३
ता पतिं द्रोणसाचं सचेतस मूर्जः स्क्रुभं धरुण आ वृषायमे ।	
वर्जः कृष्ण सं गृभाय त्वे अप्यसौ यथा केनिपानीमिनो वृथे	४
मंलम्मे वसून्या हि शंसिषं स्वाशिषं भग्मा याहि सोमिनः ।	
मीशिषे सास्मिन्ना संत्सि इहिष्यं नाधृष्या तद पात्राणि धर्मणा	५ [२६]

प्रक प्रायन् प्रथमा वृवर्हृतयो ऽकृष्वत ध्वन्यानि वृष्टम ।	
ये शोकुशंजियां नावमारह मीमेद ते न्यविशन्त केपदः	६
वेवापागपरे सन्तु वृद्यो ऽश्वा येषां वृष्टं आदुष्टये ।	
त्या ये प्रागुषे सन्ति दावने पुरुणि यत्र वृष्टानि भोजना	७
गिरिष्ठान् रजमानां अधारद्व योः क्रुण्वन्तुनिष्ठाणि जोषयन् ।	
सीचीने धिषणे वि प्लभापति वृष्णः सिन्वा सव उवधानि शंसति	८ (४५८)

इमं विभर्मि सुकृतं ते अङ्कुशं येनारुजासि मघवच्छफारुजः ।
 अस्मिन् त्सु ते सर्वने अस्त्वोक्त्यं सुत इष्टौ मघवन् बोध्याभंगः
 गोभिन्द्रेसामतिं दुरेवां यवेन शुधं पुरुहूत विश्वाम् ।
 वयं राजभिः प्रथमा धना न्यस्माकेन वृजनैना जयेम
 बृहस्पतिर्नः परि पातु पश्वा दुतोत्तरस्मादधरादघायोः ।
 इन्द्रः पुरस्तादुत मध्यतो नः सखा सखिभ्यो वरिवः कृणोतु

१
 १०
 ११ [२७] (म)

(४५)

१२ वत्सप्रिभालिन्दनः । अग्निः । विष्टुप ।

द्विषम्परि प्रथमं जज्ञे अग्नि रस्मद् द्वितीयं परि जातवेदाः ।
 तृतीयमप्य नूमणा अजस्रमिन्धान एनं जरते स्वाधीः
 विज्ञा ते अग्ने धेधा त्रयाणि विज्ञा ते धाम विभृता पुरुत्रा ।
 विज्ञा ते नाम परमं गुहा यद्विज्ञा तमुत्सं येत आजगन्थ
 समुद्रे त्वा नूमणा अप्सवन्त नृचक्षा ईधे द्विवो अग्र ऊर्ध्वन् ।
 तृतीयं त्वा रजसि तस्थिर्वांसं मपामुपस्थं महिषा अवर्धन्
 अकन्ददग्निः स्तनयन्निव द्यौः क्षामा रेहिद्वीरुधः समञ्जन ।
 सुद्यो जज्ञानो वि हीमिन्द्रो अण्वदा रोदसी भानुना भात्यन्तः
 धीमतामृदो धरणां रयीणां मनीषाणां प्रापेणः सोमगोपाः ।
 वसुः सन्तः सन्तसो अप्यु राजा वि भान्वयं उपसामिधानः
 विश्वस्य केतुर्भवेत्स्यु गमे आ रोदसी अपृणाज्जायमानः ।
 ईशं विद्विन्मभिनत परायन्तना यदुग्निमयंजन्त पञ्च

१
 २
 ३
 ४
 ५
 ६ [२८]

इति च पञ्चको अग्निः सुंमथा मनेष्वग्निरमुतो नि धायि ।
 इति च वृषभं नरे मरिचु दृच्छ्रं कणां शोचिषा द्यामिन्धान
 इति च वृषभं नरे मरिचु दृच्छ्रं कणां शोचिषा द्यामिन्धान
 अग्निमुने अमद्वेदोऽपि यदेतं द्यामिन्धानं सुंमताः
 वसुः सन्तः सन्तसो अप्यु राजा वि भान्वयं उपसामिधानः
 इति च पञ्चको अग्निः सुंमथा मनेष्वग्निरमुतो नि धायि

७
 ८
 ९

तं भञ्ज सौश्रवसेष्वग्ने उक्थउक्थ आ भञ्ज शस्यमानि ।

यः सूर्ये प्रियो अग्ना भवा त्सुज्जातेन भिनदुज्जानित्वैः

१०

गाम्ये यजमाना अनु धून् विश्वा वसुं दधिरे वार्याणि ।

११

वयां सह द्रविणामिच्छमाना ब्रजं गोमन्तमुशिजो वि ववुः

स्ताव्यग्निर्नरां सुरोवो वैश्वानर ऋषिभिः सोमगोपाः ।

द्वेषे द्यावापृथिवी हुवेम देवा धत्त रयिमस्मे सुवीरम्

१२ [२९] (४७३)

इति सप्तमोऽष्टकः ॥७॥

अथाष्टमोऽष्टकः ॥८॥

अथमोऽध्यायः ॥१॥ व० १-३०]

(४६)

१० वत्सप्रिर्भालन्दनः । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

होता जाता महान् नभोवि नृपद्वा सीददृषामुपस्थे ।

धियो धायि स ते वयांसि यन्ता वसूनि विधुते तनूपाः

१

मं विधन्तो अपां सधस्थे पशुं न नुष्टं पदैर्नु र्गमन् ।

हा चतन्तमुशिजो नमोभि रिच्छन्तो धीरा भृगवोऽविन्दन्

२

मं त्रितो भूर्यविन्दद्विच्छन् वैभूवसो मूर्धन्यद्रवायाः ।

शेवृधो जात आ हर्म्येषु नाभिर्युवा भवति रोचनस्यं

३

मन्द्रं होतारमुशिजो नमोभिः प्राश्रं यज्ञं नेतारमध्वराणाम् ।

वेशामकृण्वन्नरतिं पावकं हव्यवाहं दधतो मानुषेपु

४

मूर्जयन्तं मह्यं विपोधा मूरा अमूरं पुरां दूर्माणम् ।

वर्यन्तो गर्भं वनां धियं धु हिरिर्मधुं नावाणं धनं चम्

५ [१]

ने पस्त्यासु त्रितः स्तभूयन् परिवीतो योनीं सीददृन्तः ।

अतः संगृभ्या विशां दमूना विधर्मणापुन्रैरीयते नृन्

६

अस्पार्जरासो दमामरित्रा अर्चदृमासो अग्रयः पावताः ।

श्रितीचयः श्वात्रासो भुरण्यवो वनपदो वापदो न सोमाः

७

प्र जिह्वया भरते वेपों अग्निः प्र वपुनाति चेतता पृथिव्याः ।

तमायवः शूचयन्तं पावकं मन्द्रं होतारं दधिरे रजिष्ठम्

८

द्याला रमाग्निं पृथिवी जनिष्ठा नापस्त्यष्टा भृगवो यं स होभिः ।

ईद्रेण्यं प्रथमं मातरिश्वा देवास्ततश्चर्मन्वे यजन्नम्

९

यं त्वा देवा दधिरे हव्यवाहं पुरन्वृत्तो मानुषासो यजन्नम् ।

स्त पारमस्ते स्तुवते वयो धाः प्र वेद्वपन् दमन्तः न हि पुनीः

१० [२] (४८३)

(४७)

८ सप्तगुगं गिरसः । वैकुण्ठ इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

जृगृभ्मा ते दक्षिणामिन्द्र हस्तं वसूयवो वसुपते वसूनाम् ।
 विद्वा हि त्वा गोपतिं शूर गोना मस्मभ्यं चित्रं वृषणं रथिं दाः ?
 स्वायुधं स्ववसं सुनीथं चतुःसमुद्रं धरुणं रयीणाम् । २
 चर्कृत्यं शंस्यं भूरिवार मस्मभ्यं चित्रं वृषणं रथिं दाः २
 सुत्रह्णाणं देववन्तं बृहन्तं मुरुं गभीरं पृथुवृधमिन्द्र ।
 श्रुतक्रपिमुग्रमाभिमातिपाह मस्मभ्यं चित्रं वृषणं रथिं दाः ३
 सनद्राजं विप्रवीरं तरुत्रं धनस्पृतं शूशुवांसं सुदक्षम् ।
 दुस्युहनं पूभिर्दमिन्द्र सत्य मस्मभ्यं चित्रं वृषणं रथिं दाः ४
 अश्वान्तं रथिनं वीरवन्तं सहस्रिणं जतिनं वाजमिन्द्र ।
 भद्रव्रातं विप्रवीरं स्वर्षा मस्मभ्यं चित्रं वृषणं रथिं दाः ५ [३]

प्र सप्तगुमृतधीतिं सुमेधां बृहस्पतिं मतिरच्छा जिगाति ।
 य आङ्गिरसो नमसोपसद्यो ऽस्मभ्यं चित्रं वृषणं रथिं दाः ६
 वनीवानो मम हुतास इन्द्रं स्तोमांश्चरन्ति सुमतीरियानाः । ७
 हृदिस्पृशो मनसा वच्यमाना अस्मभ्यं चित्रं वृषणं रथिं दाः
 यत् त्वा यामिं दुद्धि तन्न इन्द्र बृहन्तं क्षयमसं जनानाम् ।
 अभि तद् द्यावापृथिवी गृणीता मस्मभ्यं चित्रं वृषणं रथिं दाः ८ [४] (४१)

(४८)

११ वैकुण्ठ इन्द्रः । इन्द्रः । जगती; ७, १०-११ त्रिष्टुप् ।

अहं भुवं वसुनः पूर्व्यस्पतिं रहं धनानि सं जयामि शश्वतः ।
 मां हवन्ते पितरं न जन्तवो ऽहं द्राशुषे वि भजामि भोजनम् ?
 अहमिन्द्रो रोधो वक्षो अथर्वण स्त्रिताय गा अजनयमहेरथिं । २
 अहं दस्युभ्यः परिं नृम्णमा ददे गोत्रा शिक्षन् दधीचे मातरिश्वने
 मह्यं त्वष्टा वज्रमतक्षदायसं मयिं देवासो ऽवृजन्नपि क्रतुम् । (४१)
 ११ सूर्यस्येव दुष्टरं मामार्यन्ति कृतेन कर्त्वेन च ३

अहमेतं गव्ययमश्वयं पशुं पुरीषिणं सार्यकेना हिरण्ययम् ।
 पुरु सहस्रा नि शिशामि द्वाशुषे यन्मा सोमास उक्थितो अमन्दिपुः ४
 अहमिन्द्रो न परा जिग्य इन्द्रं न मृत्यवेऽव तस्थे कदा चन ।
 सोमामिन्मा सुन्वन्तो याचता वसू न मे पूरवः सुस्थे रिपाथन ५ [५]

अहमेताञ्छाश्वसतो द्वाद्वे न्दं ये वज्रं युधयेऽङ्गवत ।
 आह्वयमानां अव हन्मनाहनं हृच्छा वदुन्ननमस्युर्नमस्विनः ६

अभीष्टदमेकमेको आस्मि निष्पा लुभी द्वा किमु त्रयः करन्ति ।
 खले न पर्षान् प्रति हन्मि भूरि किं मां निन्दन्ति शत्रवोऽनिन्द्राः ७

अहं गुङ्गुभ्यो अतिथिग्वमिष्कर मियं न वृत्रतुरं विक्षु धारयम् ।
 यत् पर्णयन्न उत वा करञ्जहे प्राहं महे वृत्रहृद्ये अशुश्रवि ८

प्र मे नमी साप्य इषे भुजे भू द्रवामेषे सखा कृणुत हिता ।
 दिद्युं यदस्य समिथेषु मंहय मादिदं शंस्यसुक्थ्यं करम् ९

प्र नेमास्मिन् दृष्टो सोमो अन्त गोषा नेममाविरस्था कृणोति ।
 स तिग्मशृङ्गः वृषभं युयुत्सन् दृहस्तस्थी बहुले वृद्धो अन्तः १०

आदित्यानां वसूनां रुद्रियाणां देवो देवानां न भिनामि धाम ।
 ते मां भद्राय शवसे ततक्षु रपराजितमन्तृतमपाळहम् ११ [६] (१०६)

(६६)

११ वैकुण्ठ इन्द्रः । इन्द्रः । जगताः २, ११ विद्युत् ।

अहं दां गृणते पूर्णं वस्व हं वत्स कृणवं मां वधंनम ।
 अहं भुवं रजमानस्य चोद्विता ऽर्चज्वनः साक्षि दिश्वन्तिन् न भे १

मां धुरिन्धं नाम देवता दिवध्व गमध्यापां च अन्तवः ।
 अहं हरी वृषणा विवता रघु अहं वदं शवसे धूमन्वा वद २

अहमसौ कदवे शिष्यं हर्षं अहं कुर्तामाववाभितुतिभिः ।
 अहं शृण्वान्य भर्षिता वधंनमं न यो इह शवसे नाम इन्द्रव ३

अहं पितेव देतसुरमिष्यदे तुषं वृक्तां न्मदिभं च न्ययस ।
 अहं भुवं रजमानस्य गजति प्र यद्वो वृजि न विद्यावृ ४ (१०६)

अहं रन्धयं मृगयं श्रुतर्वणे यन्माजिहीत वयुना चनानुपक् ।
अहं वेशं नम्रमायवेऽकरमहं सव्याय पङ्क्तिभिरन्धयम्

५ [७]

अहं स यो नववास्त्वं बृहद्रेथं सं वृत्रेव दासं वृत्रहारुजम् ।
यद्वर्धयन्तं प्रथयन्तमानुषगूदूरे पारे रजसो रोचनाकरम्
अहं सूर्यस्य परि याम्याशुभिः प्रैतशोभिर्वहमान् ओजसा ।
यन्मा सावो मनुष आह निर्णिज ऋधक् कृषे दासं कृत्वयं हथैः
अहं सप्तहा नहुषो नहुष्टरः प्राश्रावयं शवसा तुर्वशं यदुम्
अहं न्युन्यं सहसा सहस्करं नव वार्धतो नवतिं च वक्षयम्
अहं सप्त स्रवतो धारयं वृषा द्रवित्वः पृथिव्यां सीरा अधि ।
अहमणींसि वि तिरामि सुक्रतु र्युधा विदुं मनवे गातुमिष्टये
अहं तदासु धारयं यदासु न देवश्चन त्वष्टाधारयदुशत ।
स्पाहं गवामूर्धःसु वक्षणास्वा मधोर्मधु श्वाङ्गं सोममाशिरम्
एवा देवा इन्द्रो विव्ये नृन् प्र च्यौत्नेन मधवा सत्यराधाः ।
विश्वेत् ता ते हरिवः शचीवो ऽभि तुरासः स्वयशो गृणन्ति

६

७

८

९

१०

११ [८] (११)

(५०)

७ वैकुण्ठ इन्द्रः । इन्द्रः । जगती; ३, ४ अभिसारिणी, ५ छिण्डप ।

प्र वो महे मन्दमानायान्धसो ऽर्चा विश्वानराय विश्वाभुवे ।
इन्द्रस्य यस्य सुमखं सतो महि श्रवो नृमणं च रोदसी सपर्यतः ।
सो चिन्नु सख्या नर्य इनः स्तुतश्चकृत्य इन्द्रो मार्वते नरे ।
विश्वासु धृषु वाजकृत्येषु सत्पते वृत्रे वाप्स्वभि शूर मन्दसे
के ते नर इन्द्र ये त इषे ये ते सुन्नं सधन्यमियक्षान् ।
के ते वाजायासुराय हिन्विरे के अप्सु स्वासूर्वरासु पांस्ये
भुवस्त्वामिन्द्र ब्रह्मणा महान् भुवो विश्वेषु सर्वनेषु यज्ञियः ।
भुवो नृदृच्योक्तो विश्वस्मिन् भरे ज्येष्ठश्च मन्त्रो विश्वचरणे ।
अवा नु के ज्यायान् यजर्वनसो महीं त ओमात्रां कृष्टयो विदुः ।
ने नु कंमनो वधांश्च विश्वेदेता सर्वना त्रुता कृषे

१

२

३

४

५

(११)

एता विश्वा सर्वना तूतुमा कृपे स्वयं सूनो सहस्रो यानि दधिपे ।

वराय ते पात्रं धर्मणे तना यज्ञो मन्त्रो ब्रह्मोद्यतं वचः ६

ये ते विप्र ब्रह्मकृतः सुते सचा वसूनां च वसुनश्च द्वावने ।

प्र ते सुमनस्य मनसा पथा भुवन् मदे सुतस्य सोम्यस्यान्धसः ७ [९] (५२०)

(५६)

(६) १, ३, ५, ७, ९ देवाः; २, ४, ६, ८ सौचीकोऽग्निः । २, ४, ६, ८ देवाः;
१, ३, ५, ७, ९ अग्निः । त्रिष्टुप् ।

सहस्रं तदुल्लं स्थविरं तदासी—द्येनाविष्टितः प्रविवेशिथापः ।

विश्वा अपश्यद्बहुधा ते अग्ने जातवेदस्तन्वो देव एकः १

को मा ददर्श कतमः स देवो यो मे तन्वो बहुधा पर्यपश्यत् ।

काह मित्रावरुणा क्षियन्त्यग्नेर्विश्वाः समिधो देवयानीः २

ऐच्छाम त्वा बहुधा जातवेदुः प्रविष्टमग्ने अस्वोषधीषु ।

तं त्वा यमो अचिकेच्चित्रभानो दशान्तरुष्यादतिरोचमानम् ३

होत्राद्बहं वरुण विभ्यदायं नेदेव मा युनजन्नत्र देवाः ।

तस्य मे तन्वो बहुधा निविष्टा एतमर्थं न चिकेताहमग्निः ४

एहि मनुर्देवयुयुज्जकामो ऽरंकृत्या तमसि क्षेप्यग्ने ।

सुगान् पथः कृणुहि देवयानान् वहं हव्यानि सुमनस्यमानः ५ [१०]

अग्नेः पूर्वं भ्रातरो अर्थमितं रथीवाध्वान्मन्वावरीतुः ।

तस्माद्द्विया वरुण दूरमायं गौरो न क्षेप्रोरविजे ज्यायाः ६

कूर्मस्त आरुंजरं यदग्ने यथा युक्तो जातवेदो न रिष्याः ।

अथा वहासि सुमनस्यमानो भागं देवेभ्यो हविषः सुजात ७

प्रयाजान् मे अनुयाजांश्च केवलानूर्जस्वन्तं हविषो दत्त भागम् ।

घृतं चापां पुरुषं चौषधीनामग्नेश्च दूर्घमायुरस्तु देवाः ८

तव प्रयाजा अनुयाजाश्च केवल ऊर्जस्वन्तो हविषः सन्तु भागाः ।

तवाग्ने यजोऽयमस्तु सर्वस्तुभ्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रः ९ [११] (५२९)

(५२)

६ सौचीकोऽग्निः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप् ।

विश्वे देवाः शास्तन मा यथेह होता वृत्तो मनवै यज्ञिषध ।
 प्र मे ब्रूत भागधेयं यथा वो येन पथा हव्यमा वो वहानि १
 अहं होता न्यसीदुं यजीयान् विश्वे देवा मरुतो मा जुनन्ति ।
 अहरहरश्विनाध्वर्यवं वां ब्रह्मा समिन्द्रवति साहुतिवाम् २
 अयं यो होता किरु स यमस्य कमप्यूहे यत् समञ्जन्ति देवाः ।
 अहरहरजायते मासिमास्यथा देवा दधिरे हव्यवाहम् ३
 मां देवा दधिरे हव्यवाहमपम्लुकृतं बहु कृच्छ्रा चरन्तम् ।
 अग्निर्विद्वान् यज्ञं नः कल्पयाति पञ्चयामं त्रिवृतं ससतन्तुम् ४
 आ वो यक्षयमृतत्वं सुवीरं यथा वो देवा वरिवः कराणि ।
 आ ब्राह्मोर्वज्रमिन्द्रस्य धेया मथेमा विश्वाः पृतना जयाति ५
 त्रीणि शता त्री सहस्राण्यग्निं त्रिंशच्च देवा नव चासपर्यन् ।
 औक्षन् घृतैरस्तृणन् बर्हिरेस्मा आदिद्धोतारं न्यसादयन्त

६ [१२] १११

(५३)

११ देवाः, ४-५ सौचीकोऽग्निः । अग्निः, ४-५ देवाः । १-५, ८ त्रिष्टुप्; ६-७, ९-११ जगती ।

यमैच्छाम मनसा सोऽयमागाद्यज्ञस्य विद्वान् परुषश्चिकित्वान् ।
 स नो यक्षद् देवताता यजीयान् नि हि पत्सदन्तरः पूर्वी अस्मत् १
 अराधि होता निपदा यजीया नभि प्रयांसि सुधितानि हि ख्यत् ।
 यजामहै यज्ञियान् हन्त देवा ईळामहा ईड्याँ आज्येन २
 साध्वीमकर्द्वेववीतिं नो अद्य यज्ञस्य जिह्वामविदाम गुह्याम् ।
 स आयुरागात् सुरभिर्वसानो भद्रामकर्द्वेवहृतिं नो अद्य ३
 तदुद्य वाचः प्रथमं मसीय येनासुराँ अभि देवा असाम ।
 ऊर्जाद उत यज्ञियासः पञ्च जना मम होत्रं जुषध्वम् ४
 पञ्च जना मम होत्रं जुषन्तां गोजाता उत ये यज्ञियासः ।
 पृथिवी नः पार्थिवात् पात्वंहसो ऽन्तरिक्षं दिव्यात् पात्वस्मान् ५

५ [१३] ११२

तन्तुं तन्वन् रजसो भानुमन्विहि ज्योतिष्मतः पृथो रक्ष धिया कृतान् ।	
अनुत्त्रणं वयत् जोगुवामपो मनुर्भव जनया देव्यं जनम्	६
अक्षानहो नह्यतनोत सोम्या इष्कृणुध्वं रज्ञाना ओत पिंशत ।	
अष्टावन्धुरं वहतामितो रथं येन देवासो अनयन्नाभि प्रियम्	७
अश्मन्वती रीयते सं रभध्व मुत्तिष्ठत प्र तरता सखायः ।	
अत्रां जहाम ये असन्नशेवाः शिवान् वयमुत्तरेमाभि वाजान् ।	८
त्वष्टा माया वेदुपसामपस्तमो विभ्रत पात्रा देवपानानि शंतमा ।	
शिशीति नूनं परशुं स्वायसं येन वृश्वादेतशो ब्रह्मणस्पतिः	९
सतो नूनं कवयः सं शिशीत वाशीभिर्याभिरमृताय तक्षथ ।	
विद्वांसः पदा गुह्यानि कर्तन् येन देवासो अमृतत्वमानुशुः	१०
गर्भे योपामदधुर्वत्समास न्यपीच्येन मनसोत जिह्वया ।	
स विश्वाहां सुमना योग्या अभि सिंषासनिर्वनते कार इज्जितिम्	११ [१४] (५४६)

(५४)

६ बृहदुक्तयो वामदेव्यः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

तां सु ते कीर्तिं मघवन् महित्वा यत् त्वां भीति रोदसी अह्वयेताम् ।	
प्रावो देवाँ आतिरो दासमोजः प्रजायै त्वस्यै यदशिक्ष इन्द्र	१
यदचरस्तन्वा वावृधानो बलानीन्द्र प्रब्रुवाणो जनेषु ।	
मायेत् सा ते यानि युद्धान्याहुर्नाद्य शत्रुं ननु पुरा विवित्से	२
क उ नु ते महिमनः समस्याऽऽस्मत् पूर्व ऋपयोऽन्तमापुः ।	
यन्मातरं च पितरं च साकमर्जनयथास्तन्वर्षः स्वायाः	३
चत्वारिं ते असुरीणि नामाऽद्राभ्यानि महिपस्य सन्ति ।	
त्वमङ्ग तानि विश्वानि वित्से योभिः कर्माणि मघवश्चक्रथ	४
त्वं विश्वा दधिषे केवलानि यान्पावरिया च गुहा वसूनि ।	
काममिन्धे मघवन् मा वि तारीस्त्वमाज्ञाता त्वमिन्द्रासि दृता	५
यो अर्द्धाज्ज्योतिषि ज्योतिरन्तयो असृजन्मधुना सं मधूनि ।	
अर्धं प्रियं शूपमिन्द्राय मन्मं ब्रह्मकृतो बृहदुक्थादवाचि	६ [१५] (५५६)

(५५)

८ बृहदुक्तथो वामदेव्यः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

दूरे तन्नाम गुह्यं पराचैर्यत् त्वाभीते अह्वयेतां वयोधे ।
 उदस्तभ्राः पृथिवीं घामभीके भ्रातुः पुत्रान् मन्वन् तित्वियाणः १
 महत् तन्नाम गुह्यं पुरुस्पृग् येन मृतं जनयो येन भव्यम् ।
 प्रत्नं जातं ज्योतिर्यदस्य प्रियं प्रियाः समविशन्त पञ्च २
 आ रोदसी अपृणादोत मध्यं पञ्च देवाँ ऋतुशः सप्तसप्त ।
 चतुस्त्रिंशता पुरुधा वि चष्टे सरूपेण ज्योतिषा विव्रतेन ३
 यदुप औच्छः प्रथमा विभाना मर्जनयो येन पुष्टस्य पुष्टम् ।
 यत् ते जामित्वमवरं परस्या महन्महत्या असुरत्वमेकम् ४
 विधुं दद्वाणं समने बहूनां युवानं सन्तं पलितो जंगार ।
 देवस्य पश्य काव्यं महित्वा ऽद्या ममार स ह्यः समान ५ [१६]

शाकर्मना शाको अरुणः सुपर्ण आ यो महः शूरः सनादनीळः ।
 यच्चिकेत सत्यमित् तन्न मोघं वसुं स्पार्हमुत जेतोत दाता ६
 ऐभिर्देवे वृष्ण्या पौस्यानि येभिरौक्षदृत्रहत्याय वृञ्जी ।
 ये कर्मणः क्रियमाणस्य मह ऋतेकर्ममुदजायन्त देवाः ७
 युजा कर्माणि जनयन् विश्वौजा अशस्तिहा विश्वमनास्तुरापाद् ।
 पीत्वी सोमस्य दिव आ वृधानः शूरो निर्युधार्धमदस्यून ८ [१७] (५६)

(५६)

७ बृहदुक्तथो वामदेव्यः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, ४-६ जगती ।

इदं त एकं पर ऊं त एकं तृतीयेन ज्योतिषा सं विशस्व ।
 संवेशने तन्वर्वाश्चारुरेधि प्रियो देवानां परमे जनित्रे १
 तनूष्टे वाजिन् तन्वर्वा नयन्ती वाममस्मभ्यं धातु शर्म तुभ्यम् ।
 अहृतो महो धरुणाय देवान् दिवीव ज्योतिः स्वमा भिमीयाः २
 वाज्यासि वाजिनेना सुवेनीः सुवितः स्तोमं सुवितो दिवं गाः ।
 सुवितो धर्मं प्रथमानु सत्या सुवितो देवान् त्सुवितोऽनु पत्नं ३
 महिन्न एपां पितरंश्चनेशिरि देवा देवेष्वदधुरपि कर्तुम् ।
 समविष्यचुरुत यान्यत्विषु रैपां तनूपु नि विविशुः पुनः ४ (५६)

सहोभिर्विश्वं परि चक्रमू रजः पूर्वा धामान्यमिता मिर्मानाः ।	
तनूषु विश्वा भुवना नि यैमिरे प्रासारयन्त पुरुष प्रजा अनुं	५
द्विधा सूनवोऽसुरं स्वाविदु मास्थापयन्त तृतीयैः कर्मणा ।	
स्वां प्रजां पितरः पित्र्यं सह आवरेष्वदधुस्तन्तुमाततम्	६
नावा न क्षोदः प्रदिशः पृथिव्याः स्वस्तिभिरति दुर्गाणि विश्वा ।	
स्वां प्रजां बृहदुक्थो महित्वा ऽऽवरेष्वदधादा परेषु	७ [१८] (५६७)

(५७)

६ वन्धुः श्रुतवन्धुर्विप्रवन्धुर्गौपायनाः । विश्वे देवाः । गायत्री ।

मा प्र गाम पृथो वयं मा यज्ञादिन्द्र सोमिनः । मान्तः स्थुर्नो अरातयः	१
यो यज्ञस्य प्रसार्यन् स्तन्तुर्देवेष्वार्ततः । तमाहुतं नशीमहि	२
मनो न्वा हुवामहे नाराशंसेन सोमेन । पितृणां च मनमभिः	३
आ त एतु मनः पुनः क्रत्वे दक्षाय जीवसे । ज्योक् च सूर्यं हृशे	४
पुनर्नः पितरो मनो ददातु दैव्यो जनः । जीवं व्रातं सचेमहि	५
वयं सोम व्रते तव मनस्तनूषु विभ्रतः । प्रजावन्तः सचेमहि	६ [१९] (५७३)

(५८)

१२ वन्धुः श्रुतवन्धुर्विप्रवन्धुर्गौपायनाः । मन आवर्तनम् । अनुष्टुप् ।

यत् ते यमं वैवस्वतं मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	१
यत् ते दिवं यत् पृथिवीं मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	२
यत् ते भूमिं चतुर्भृष्टिं मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	३
यत् ते चतस्रः प्रदिशो मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	४
यत् ते समुद्रमर्णवं मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	५
यत् ते मरीचीः प्रवतो मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	६ [२०]
यत् ते अपो यदोपधी मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	७
यत् ते सूर्यं यदुपसं मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	८
यत् ते पर्वतान् बृहतो मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	९
यत् ते विश्वमिदं जगन्मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	१०
यत् ते पराः परावतो मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	११
यत् ते भूतं च भव्यं च मनो जगाम दूरकम् । तत् त आ वर्तयामसी ह क्षयाय जीवसे	१२

[२१] (५८५)

(५९)

१० वन्धुः श्रुतवन्धुर्विप्रवन्धुर्गौपायनाः । १-३ निर्ऋतिः, ४ निर्ऋतिः सोमश्च, ५-६ असुनीतिः,
७ पृथिवी-द्वयन्तरिक्ष-सोम-पूप-पथ्या-स्वस्तयः, ८-१० द्यावापृथिवी, १० (पूर्वार्धस्य)
इन्द्र-द्यावापृथिव्यः । त्रिण्डुप्, ८ पङ्क्तिः, ९ महापङ्क्तिः, १० पङ्क्त्युत्तरा ।

प्र तार्यायुः प्रतरं नवीयुः स्थातरिव क्रतुमता रथस्य ।
अध च्यवान् उत त्वीत्यथं परातरं सु निर्ऋतिर्जिहीताम् १
सामन् नु राये निधिमन्वन्नं करामहे सु पुरुध श्रवांसि ।
ता नो विश्वानि जरिता ममत्तु परातरं सु निर्ऋतिर्जिहीताम् २
अभी प्वर्युः पौंस्यैर्भवेम द्यौर्न भूमिं गिरयो नाजान् ।
ता नो विश्वानि जरिता चिकेत परातरं सु निर्ऋतिर्जिहीताम् ३
मो पु णः सोम मृत्यवे परा द्वाः पश्येम नु सूर्यमुच्चरन्तम् ।
द्युभिर्हितो जरिमा सू नो अस्तु परातरं सु निर्ऋतिर्जिहीताम् ४
असुनीते मनो अस्मासु धारय जीवातवे सु प्र तिरा न आयुः
शरान्धि नः सूर्यस्य संहशि घृतेन त्वं तन्वं वर्धयस्व ५ [२२]
असुनीते पुनरस्मासु चक्षुः पुनः प्राणमिह नो धेहि भोगम् ।
ज्योक् पश्येम सूर्यमुच्चरन्तमनुमते मूळया नः स्वस्ति ६
पुनर्नो असुं पृथिवी ददातु पुनर्द्यौर्दिवी पुनरन्तरिक्षम् ।
पुनर्नः सोमस्तन्वं ददातु पुनः पूषा पथ्यांङ् या स्वस्तिः ७
शं रोदसी सुबन्धवे यही क्रतस्य मातरा ।
भरतामप यद्रपो द्यौः पृथिवि क्षमा रपो मो पु ते किं चनाममत् ८
अव हुके अव त्रिका द्विवश्वरन्ति भेषजा ।
क्षमा चरिष्णवैककं भरतामप यद्रपो द्यौः पृथिवि क्षमा रपो मो पु ते किं चनाममत् ९
समिन्द्रेरय गार्मनङ्गाहं य आवहदुशीनराण्या अनः ।
भरतामप यद्रपो द्यौः पृथिवि क्षमा रपो मो पु ते किं चनाममत् १० [२३] (५९)

(६०)

१२ वन्धुः श्रुतवन्धुर्विप्रवन्धुर्गौपायनाः, ६ अगस्त्यस्वसा एषां माता ऋषिका । १-४, ६ असमातिः,
५ इन्द्रः, ७-११ जीवः, १२ हस्तः । अनुण्डुप्, १-५ गायत्री, ८-९ पङ्क्तिः ।

। जनं त्वेषसंहशं माहीनानामुपस्तुतम् । अगन्म विभ्रतो नमः १
असमातिं नितोशनं त्वेषं निययिनं रथम् । भजेरथस्य सत्पतिम् २ (५९)

यो जनान् महिषां इवाऽतित्स्थौ पवीरवान् । उतापवीरवान् युधा ३
यस्यैश्वाकुरुषं वृते रेवान् मराय्येधते । द्विवीव पञ्च कृष्यः ४
इन्द्रं क्षत्रासमातिपु रथप्रोष्ठेषु धारय । द्विवीव सूर्यं हृशे ५
अगस्त्वस्य नद्भ्यः समीं युनक्षि रोहिता ।
पणीन् न्यक्रमीरभि विश्वान् राजन्नराधसः ६ [२४]

अयं मातायं पिता ऽयं जीवातुरागमत् । इदं तव प्रसर्पणं सुवन्धवेहि निरिहि ७
यथा युगं वृत्रया नह्यन्ति धरुणांय कम् ।
एवा दाधार ते मनो जीवातवे न मृत्यवे ऽथो अरिष्टतातये ८
यथेयं पृथिवी मही द्वाधारेमान् वनस्पतीन् ।
एवा दाधार ते मनो जीवातवे न मृत्यवे ऽथो अरिष्टतातये ९
यमाद्गृहं वैवस्वतात् सुवन्धोर्मन आभरम् । जीवातवे न मृत्यवे ऽथो अरिष्टतातये १०
न्यर्भवातोऽर्व वाति न्यक् तपति सूर्यः । नीचीनमघ्न्या हुहे न्यर्भवतु ते रपः ११
अयं मे हस्तो भर्गा नयं मे भगवत्तरः । अयं मे विश्वभेषजो ऽयं शिवाभिर्मर्शनः १२
[२५] (६७७)

(६१)

[पञ्चमोऽनुयाकः ॥५॥ सू० ६१-६८]

२७ नाभानेदिष्टो मानवः । विदये देवाः । विश्वेभ्यः ।

इदमित्था रीद्रे गूर्तवचा ब्रह्म क्रत्वा शर्च्यामन्तराजा ।
क्राणा चदस्य पितरां महनेष्ठाः पर्यंत प्रक्थे अहन्ता सप्त हातृन् १
स इद्वानाय दभ्याय वन्व उच्यवान्ः सूदरमिमात् वेदिम् ।
तुर्वेयाणो गूर्तवचस्तमः क्षोदो न रेत इत ऊति सिश्चत् २
मनो न येपु हवनेषु तिग्मं विपः शर्च्या वनुथो द्रवन्ता ।
आ यः शर्षीभिस्तुविनुम्णो अस्या ऽधीणीतादिशं गर्मन्ता ३
कृष्णा चद्रोष्वरुणीषु सीदद् द्विदो नपाताश्विना हुवे वत् ४
वीतं मे यज्ञमा गतं मे अन्नं वदन्वासा नेपुमन्मृदु ५
प्रधिष्ट यस्य वीरकर्ममिष्ण वृत्तिं नु नुत्तं अन्तः ६
पुनस्तदा इहति यत् कनारा हुहिना अर्धुमन्मृदु ७ [२६]
सुप्या यत् कर्षमभवदुमिदि नुत्तं हुन्वने तिगी वृत्तवत् ८
सुनानयेतो जतुदिपन्ता नुत्तं तिगी सुप्या येतौ ९

पिता यत् स्वां दुहितरमधिष्कन् क्षमया रेतः संजग्मानो नि पिञ्चत् ।
 स्वाध्वोऽजनयन् ब्रह्म देवा वास्तोष्पतिं व्रतपां निरतक्षन्
 स इँ वृषा न फेनमस्यद्वाजौ स्मदा परैदपं दृभ्रचेताः ।
 सरत् पदा न दक्षिणा परावृद्ध न ता नु मे पृशान्यो जगृध्रे
 मक्ष्ण न वह्निः प्रजाया उपब्धि—रग्निं न नम उर्प सीदुदूधः ।
 सनितेध्मं सनितोत वाजं स धर्ता जज्ञे सहसा यवीयुत्
 मक्ष्ण क्रुनायाः सख्यं नवग्वा ऋतं वदन्त ऋतर्युक्तिमगमन् ।
 द्विर्वहसो य उर्प गोपमागु—रदक्षिणासो अर्च्युता दुदुक्षन्

७
 ८
 ९
 १० [२७]

मक्ष्ण क्रुनायाः सख्यं नवीयो राधो न रेत ऋतमित तुरण्यन् ।
 शुचि यत् ते रेक्ण आर्यजन्त सवर्दुधायाः पर्य उस्त्रियायाः
 पश्वा यत् पश्वा वियुता बुधन्ते—तिं ब्रवीति वक्तरी रराणः ।
 वसोर्विसुत्वा कारवोऽनेहा विश्वं विवेष्टि द्रविणमुप क्षु
 तदिह्रवस्य परिपद्धानो अगमन् पुरु सदर्न्तो नार्पदं विमित्सन् ।
 वि जुष्णस्य संग्रथितमनर्वा विदत् पुरुप्रजातस्य गुहा यत्
 भर्गा ह नामोत यस्य देवाः स्वर्णं ये त्रिपधस्थे निषेदुः ।
 अग्निहं नामोत जातवेदाः श्रुधी नो होतर्ऋतस्य होताधुक्
 उत त्या मे रोद्रावर्चिमन्ता नासत्याविन्द्र गूर्तये यजध्वै ।
 मनुष्वद्वक्तवर्हिषे रराणा मन्द्रू हितप्रयसा विशु यज्यू

११
 १२
 १३
 १४
 १५ [२८]

अयं स्तुतो गजा वन्दि वेधा अपश्च विप्रस्तरति स्वसेतुः ।
 स कृशीर्वन्तं रेजयत् सो अग्निं नेमिं न चक्रमर्वतो रघुद्रु
 स द्विदन्धुर्वतरणो यष्टा सवर्धु धेनुमस्वं दुहध्वं ।
 सं यन्मिन्नावरुणा वृश्त्र उद्वथे—ज्यंष्टेमिर्यमणं वरुथेः
 तद्वन्धुः सृगिर्दुवि ते धियंधा नामानेदिष्टो रपति प्र वेनेन् ।
 मा नो नाभिः परमास्य वा या—ऽहं तत् पश्वा कतिथश्चिदास
 द्यं मे नाभिर्दि मे मधस्य—मिमे मे देवा अयमस्मि सर्वः ।
 द्विजा अहं प्रथमजा ऋतस्ये—दं धेनुर्दुहज्जायमाना
 अर्धासु मन्द्रो अगुनिर्दिमावा ऽवं स्यति द्विवर्तनिर्वेनपात्र ।
 ऊर्ध्वा वन्द्रेणिर्न शिशुर्दन् मक्ष्ण स्थिरं संवृधं मृत माता

१६
 १७
 १८
 १९
 २० [२९]

अधा गाव उपमातिं कनाया अनु श्वान्तस्य कस्य चित् परेयुः ।
श्रुधि त्वं सुद्रविणो नस्त्वं या लाश्वघ्नस्य वावृधे सूतताभिः

२१

अध त्वमिन्द्र विद्धयस्मान् महो राये नृपते वज्रवाहुः ।
रक्षा च नो मघोनः पाहि सूरी ननेहसस्ते हरिवो अभिष्टौ

२२

अध यद्राजाना गविंष्टौ सरत् सरण्युः कारवे जरण्युः ।
विप्रः प्रेष्ठः स ह्येषां बभूव परां च वक्षद्भुत पर्यदेनान्

२३

अधा न्वस्य जेन्यस्य पुण्टौ वृथा रेभन्त ईमहे तदू तु ।
सरण्युरस्य सूनुरश्वो विप्रश्चासि श्रवसश्च सातौ

२४

स गृणानो अन्द्रिर्वेववानिति सुबन्धुर्नमसा सूक्तैः ।
विश्वत्र यस्मिन्ना गिरः समीचीः पूर्विव गातुर्दाशत् सूततयि

२५

स गृणानो अन्द्रिर्वेववानिति सुबन्धुर्नमसा सूक्तैः ।
वर्धदुक्थैर्वचोभिरा हि नूनं व्यध्वैति पर्यस उस्त्रियायाः

२६

त ऊ पु णो महो यजत्रा भूत देवास ऊतये सजोषाः ।
ये वाजा अनयता वियन्तो ये स्था निचेतारो अमूराः

— ३० —

२७ [३०] (६३४)

[द्वितीयोऽध्यायः ॥ २ ॥ व० १-२४]

(६२)

११ नाभानेदिष्ठो मानवः । विश्वे देवाः, १-६ अङ्गिरसो वा, ८-११ सावर्णेर्दानम् । जगतीः
५, ८, ९ अनुष्टुप्; प्रगाथः= (६ बृहती, ७ सतोबृहती); १० गायत्री, ११ त्रिष्टुप् ।

ये यज्ञेन दाक्षिण्या समक्ता इन्द्रस्य सख्यममृतत्वमानुश ।
तेभ्यो भद्रमङ्गिरसो वो अस्तु प्रति गृभ्णीत मानवं सुमेधसः

१

य उदाजन् पितरो गोमयं वस्व तेनाभिन्दन् परिवत्सरे बलम् ।
प्रति गृभ्णीत मानवं सुमेधसः

२

दीर्घायुत्वमङ्गिरसो वो अस्तु प्रति गृभ्णीत मानवं सुमेधसः
य ऋतेन सूर्यमारोहयन् दिव्यप्रथयन् पृथिवीं मातरं वि ।

३

सुप्रजास्त्वमङ्गिरसो वो अस्तु प्रति गृभ्णीत मानवं सुमेधसः
अयं नाभा वदति बलगु वो गृहे देवपुत्रा ऋपयस्तच्छृणोतन ।

४

सुत्रहण्यमङ्गिरसो वो अस्तु प्रति गृभ्णीत मानवं सुमेधसः
विरूपास इहपयस्त इद्रमभीरवेपसः । ते अङ्गिरसः सूनुवस्ते अग्नेः परि जज्ञिरे ५ [१]

अग्नेः परि जज्ञिरे विरूपासो द्विवस्परि ।
अग्ने नु दशग्वो अङ्गिरस्तमः सचा देवेषु मंहते

६

(६४०)

इन्द्रेण युजा निः सृजन्त वाचतो व्रजं गोमन्तमश्विनम् ।

सहस्रं मे ददतो अष्टकर्ण्यः श्रवो देवेष्वक्रत

७

प्र नूनं जायतामयं मनुस्तोक्मेव रोहतु । यः सहस्रं ज्ञाताश्वं सद्यो वृणाय मंहते ८
न तर्मश्रोति कश्चन दिव इव सान्वारभम् ।

सावर्ण्यस्य दक्षिणा वि सिन्धुरिव पप्रथे

९

उत दासा परिविषे स्मद्विष्टी गोपरीणसा । यदुस्तुर्वश्च मामहे

१०

सहस्रदा ग्रामणीर्मा रिपुन्मनुः सूर्येणास्य यतमानैतु दक्षिणा

सार्वर्ण्यदेवाः प्र तिरन्त्वायु र्यस्मिन्नश्रान्ता असनाम् वाजम्

११ [२]

(६३)

१७ गयः प्लातः । विश्वे देवाः; १५-१६ पथ्या स्वस्तिः । जगती, १५ त्रिष्टुप्वा; १६-१७ त्रिष्टुप।

परावतो ये दिधिपन्त आप्यं मनुप्रीतासो जनिमा विवस्वतः ।

ययातेर्ये नहुष्यस्य बृहिषि देवा आसते ते अधि ब्रुवन्तु नः

१

विश्वा हि वो नमस्यानि वन्द्या नामानि देवा उत यज्ञियानि वः ।

ये स्थ जाता अदितेरञ्चस्परि ये पृथिव्यास्ते म इह श्रुता हवम्

२

येभ्यो माता मधुमत् पिन्वते पर्यः पीयूषं द्यौरदितिरद्विर्बर्हाः ।

उक्थशुष्मान् वृषभ्रान् त्वप्रसस्तां आदित्यां अनु मदा स्वस्तये

३

नृचक्षसो अनिमिपन्तो अर्हणा बृहद्देवासो अमृतत्वमानशुः ।

ज्योतीरथा अहिमाया अनागसो द्विवो वर्ष्माणं वसते स्वस्तये

४

सम्राजो ये सुवृधो यज्ञमायु रपरिहृता दधिरे द्विवि क्षयम् ।

आ विवास नमसा सुवृक्तिभिर्महो आदित्यां अदितिं स्वस्तये

५ [३]

वः स्तोमं राधति यं जुजोपथ विश्वे देवासो मनुषो यति ष्ठन ।

को वोऽध्वरं तुविजाता अरं करुद् यो नः पर्पदत्यंहः स्वस्तये

६

येभ्यो होत्रां प्रथमामायेजे मनुः समिन्द्राग्निर्मनसा सप्त होतृभिः ।

त आदित्या अमयं शर्म यच्छत सुगा नः कर्त सुपथा स्वस्तये

७

य ईशिरि भुवनस्य प्रचेतसो मन्तवः ।

ते नः कृतादकृतादिनसस्पर्यथा स्वस्तये

८

(२१)

ध्विन्द्रं सुहवं हवामहे ऽहोमुचं सुकृतं दैव्यं जनम् ।

ये मित्रं वरुणं सातये भगं द्यावापृथिवी मरुतः स्वस्तये

९

गामाणं पृथिवीं धामनेहसं सुशर्माणमर्दिति सुप्रणीतिम् ।

॥ नावं स्वरित्रामनांगसु मस्रवन्तीमा रुहेमा स्वस्तये

१० [४]

ध्वे यजत्रा अधि वोचतोतये त्रायध्वं नो दुरेवाया अभिह्रुतः ।

त्यया वो देवहृत्या हुवेम शृण्वतो देवा अवंसे स्वस्तये

११

पामीवामप विश्वामनाहुति मपाराति दुर्विदत्रामघायतः ।

गरे देवा द्वेषो अस्मद्युयोतनो रुणः शर्मं यच्छता स्वस्तये

१२

मरिष्टः स मर्तो विश्वं एधते प्र प्रजाभिर्जायते धर्मणस्परि ।

मादित्यासो नयथा सुनीतिमिरति विश्वानि हुरिता स्वस्तये

१३

देवासोऽवथ वाजसातौ यं शूरसाता मरुतो हिते धने ।

तार्यावाणं रथमिन्द्र सानसि मरिष्यन्तमा रुहेमा स्वस्तये

१४

स्वस्ति नः पृथ्यासु धन्वसु स्वस्त्युप्सु वृजने स्वर्वति ।

स्वस्ति नः पुत्रकृथेषु योनिषु स्वस्ति राये मरुतो दधातन

१५

स्वस्तिरिद्धि प्रपथे श्रेष्ठा रेकर्णस्वत्वमि या वाममोति ।

सा नो अमा सो अरणे नि पातु स्वावेशा भवतु देवगोपा

१६

एवा प्लतेः सूनुरवीवृधद्वो विश्वं आदित्या अदिते मनीषी ।

ईशानासो नरो अमर्त्येना ऽस्तावि जनो दिव्यो गयेन

१७ [५] (६६२)

(६४)

१७ गयः श्रातः । विश्वे देवाः । जनतीः १२, १६, १७ त्रिन्दुप् ।

कथा देवानां कतमस्य यामनि सुमन्तु नामं शृण्वतां मनामहे ।

को मृञ्जाति कतमो नो मयस्करत् कतम ऊती अभ्या ववर्तति

१

क्रतूपन्ति कर्तवो हृत्सु धीतयो वेनन्ति वेनाः पतयन्त्या दिशः ।

न मर्हिता विद्यते अन्य एभ्यो देवेषु मे अयि कामा अयंसत

२

नरा वा शंसं पूषणमगोह्य मग्निं देवेन्द्रमभ्यर्चसे गिरा ।

सूर्यामासा चन्द्रमसा घमं दिवि त्रितं वातमुपसंमुक्तुमश्विना

३

(६६५)

कथा कविस्तुवीरवान् कया गिरा बृहस्पतिर्वावृधते सुवृक्तिभिः ।	
अज एकपात् सुहवेभिर्ऋक्रभिर्ऋहिः शृणोतु बुधयोऽ हवीमनि	४
दक्षस्य वादिते जन्मनि व्रते राजाना मित्रावरुणा विवाससि ।	
अतूर्तपन्थाः पुरुरथो अर्थमा सप्तहोता विपुरुषेषु जन्मसु	५ [६]
ते नो अर्धन्तो हवनश्रुतो हवं विश्वे शृण्वन्तु वाजिनो मितद्रवः ।	
सहस्रसा मेधसातावित्र त्मना महो ये धनं समिथेषु जभ्रिरे	६
प्र वो वायुं रथ्ययुजं पुरंधिं स्तोमैः कृणुध्वं सख्याय पूपर्णम् ।	
ते हि देवस्य सवितुः सवीमनि क्रतुं सचन्ते सचितः सचेतसः	७
त्रिः सप्त सप्ता नद्यो महीरपो वनस्पतीन् पर्वतां अग्निमूतये ।	
कृशानुमस्तृन् तिष्यं सधस्थ आ रुद्रं रुद्रेषु रुद्रियं हवामहे	८
सरस्वती सरयुः सिन्धुर्ऋमिभिर्महो महीरवसा यन्तु वक्षणीः ।	
देवीरापो मातरः सूदयित्वो वृतवत् पयो मधुमन्नो अर्चत	९
उत माता बृहद्दिवा शृणोतु न स्वप्ता देवेभिर्जनिभिः पिता वचः ।	
ऋभुक्षा वाजो रथस्पतिर्भगो रणवः शंसः शशमानस्य पातु नः	१० [७]
रणवः संहृष्टौ पितुमां इव क्षयो भद्रा रुद्राणां मरुतामुपस्तुतिः ।	
गोभिः ज्याम यशसो जनेष्वा सदा देवास इळया सचेमहि	११
यां मे धियं मरुत इन्द्र देवा अर्ददात वरुण मित्र यूयम् ।	
तां पीपयत् पर्यसेव धेनुं कुविद्विरो अधि रथे वहाथ	१२
कुविद्वङ्ग प्रति यथा चिदस्य नः सजात्यस्य मरुतो बुवोधथ ।	
नाभा यत्र प्रथमं संनसामहे तत्र जामित्वमदिर्तिर्दधातु नः	१३
ते हि द्यावापृथिवी मातरा मही देवी देवाश्चन्मना यज्ञिये इतः ।	
उभे विभृत उभयं भरीमाभिः पुरू रतांसि पितृभिश्च सिञ्चतः	१४
वि पा होत्रा विश्वमश्नोति वार्यं बृहस्पतिरर्मतिः पनीयसी ।	
ग्रावा यत्र मधुपुदुच्यते बृहदवीवशन्त मतिभिर्मनीपिणः	१५
एवा कविस्तुवीरवां ऋतज्ञा द्रविणस्युर्द्रविणसश्चकानः ।	
उक्थेभिरत्र मतिभिश्च विप्रोऽपीपयद्भयो दिव्यानि जन्म	१६
एवा प्लतेः सनुरवीवृधद्वो विश्वं आदित्या अदिते मनीषी ।	
ईशानासो नरो अर्मत्येनाऽस्तावि जनो दिव्यो गर्येन	१७ [८] (६५)

(६५)

१५ वसुकर्णो वासुकः । विश्वे देवाः । जगती, १५ त्रिष्टुप् ।

- अग्निर्द्वो वरुणो मित्रो अर्यमा वायुः पूषा सरस्वती सजोर्षसः ।
 आदित्या विष्णुर्मरुतः स्वर्बृहत् सोमो रुद्रो अदितिर्वृहणस्पतिः १
- इन्द्राग्नी वृत्रहत्येषु सत्पती मिथो हिंन्वाना तन्वाङ्गं समोकसा ।
 अन्तरिक्षं मह्या पर्पुरोर्जसा सोमो घृतश्रीर्महिमानमीर्यन् २
 तेषां हि मह्ना महतामनर्वणां स्तोमाँ इर्यम्यृतज्ञा क्रतावृधाम् ।
 ये अंश्वमर्षणं चित्रराधसस्ते नो रासन्तां महये सुमित्र्याः ३
 स्वर्णरमन्तरिक्षाणि रोचना द्यावाभूर्मी पृथिवीं स्कम्भुरोर्जसा ।
 पूषा इव मह्यन्तः सुरातयो देवाः स्तवन्ते मनुपाय सूरयः ४
 मित्रार्यं शिक्ष वरुणाय द्वाशुषे या सम्राजा मनसा न प्रयुच्छेतः ।
 ययोर्धाम धर्मेणा रोचते बृहद् ययोरुभे रोदसी नाधसी वृताँ ५ [९]
- या गौर्वीतनि पर्येति निष्कृतं पयो दुहाना व्रतनीरवारतः ।
 सा प्रह्ववाणा वरुणाय द्वाशुषे देवेभ्यो दाशङ्गविषा विवस्वते ६
 द्विवक्षसो अग्निजिह्वा क्रतावृधं क्रतस्य योनिं विमृशन्त आसते ।
 द्यां स्कमित्व्युप आ चक्रुरोर्जसा यज्ञं जन्तिवी तन्वीङ्गं नि मामृजुः ७
 परिक्षितां पितरां पूर्वजावरी क्रतस्य योनां क्षयतः समोकसा ।
 द्यावापृथिवी वरुणाय सव्रते घृतवत् पयो महिपायं पिन्वतः ८
 पर्जन्यावाता वृषभा पुरीपिणेन्द्रवायू वरुणो मित्रो अर्यमा ।
 देवाँ आदित्याँ अदितिं हवामहे ये पार्थिवासो दिव्यासो अप्सु ये ९
 त्वष्टारं वायुमृभवो य ओहते देव्या होतारा उपसं स्वस्तये ।
 बृहस्पतिं वृत्रखादं सुमेधसं—मिन्द्रियं सोमं धनुसा उ ईमहे १० [१०]
- ब्रह्म गामश्वं जनयन्त ओर्षधीर्वनस्पतीन् पृथिवीं पर्वताँ अपः ।
 सूर्यं त्रिवि रोहयन्तः सुदानव आर्या व्रता विसृजन्तो अधि क्षमि ११
 भुञ्जुर्महेसः पिपृथो निरश्विना श्यावं पुत्रं वधिमत्या अजिन्यतम् ।
 वसुधुवं विमदायोहथुयुवं विष्णाप्यं विश्वंकायाव सृजथः १२
 पादीरदी तन्पुत्रेकपावृजो द्वियो धृता सिन्धुरापः समद्रियः ।
 दिशं देवांसः शृण्वन् यचांसि मे सरस्वती सह धीभिः पुरंध्या १३ (६९८)

विश्वे देवाः सह धीभिः पुरंध्या मनोर्यजत्रा अमृता ऋतज्ञाः ।

रातिपाचो अभिपाचः स्वर्दिदुः स्वर्गिरो ब्रह्म सूक्तं जुपेरत

१४

देवान् वसिष्ठो अमृतान् ववन्दे ये विश्वा भुवनाभि प्रतस्थुः ।

ते नो रासन्तामुरुगायमद्य यूयं पात स्वस्तिभिः सदा नः

१५ [११]

(६६)

१५ वसुक्रणो वासुकः । विश्वे देवाः । जगती, १५ त्रिष्टुप् ।

देवान् हुवे बृहच्छ्रवसः स्वस्तये ज्योतिष्कृतो अध्वरस्य प्रचेतसः ।

ये वावृधुः प्रतरं विश्ववेदस इन्द्रज्येष्ठासो अमृता ऋतावृधः

१

इन्द्रप्रसूता वरुणप्रशिष्टा ये सूर्यस्य ज्योतिषो भागमानशुः ।

मरुद्गणे वृजने मन्म धीमहि माघेनि यज्ञं जनयन्त सूर्यः

२

इन्द्रो वसुभिः परि पातु नो गर्यमादित्यैर्नो अदितिः शर्म यच्छतु ।

रुद्रो रुद्रेभिर्देवो मृळयाति नस्त्वष्टा नो शभिः सुविताय जिन्वतु

३

अदितिर्द्यावापृथिवी ऋतं महदिन्द्राविष्णूं मरुतः स्वर्वृहत् ।

देवां आदित्यां अवसे हवामहे वसून् रुद्रान् त्सवितारं सुदंससम्

४

सरस्वान् धीभिर्वरुणो धृतव्रतः पूषा विष्णुर्महिमा वायुरश्विना ।

ब्रह्मकृतो अमृता विश्ववेदसः शर्म नो यंसन् त्रिवरुथमंहसः

५ [१२]

वृषा यज्ञो वृषणः सन्तु यज्ञिया वृषणो देवा वृषणो हविष्कृतः ।

वृषणा द्यावापृथिवी ऋतावरी वृषा पर्जन्यो वृषणो वृषस्तुभः

६

अग्नीषोमा वृषणा वाजसातये पुरुप्रशस्ता वृषणा उपं ब्रुवे ।

यावीजिरे वृषणो देवयज्यया ता नः शर्म त्रिवरुथं वि यंसतः

७

धृतव्रताः क्षत्रिया यज्ञनिष्कृतो बृहद्दिवा अध्वराणामभिश्रियः ।

अग्निहोतार ऋतसापो अद्भुहो ऽपो असृजन्ननु वृत्रतूर्ये

८

द्यावापृथिवी जनयन्नभि व्रता ऽऽपो ओषधीर्वनिनानि यज्ञिया ।

अन्तरिक्षं स्वरा पप्रुखतये वशं देवासस्तन्वीडं नि मामृजुः

९

धर्तारो दिव ऋभवः सुहस्ता वातापर्जन्या महिषस्य तन्यतोः ।

आप ओषधीः प्र तिरन्तु नो गिरो भगो रातिर्वाजिनो यन्तु मे हवंम्

१० [१३] (३)

समुद्रः सिन्धु रजो अन्तरिक्षमज एकपात् तनयित्पुर्णवः ।
 अहिर्बुध्न्यः शृणवद्द्रवांसि मे विश्वे देवास उत सूर्यो मम
 स्याम वो मनवो देववीतये प्राश्नं नो यज्ञं प्र णयत साधुया ।
 आदित्या रुद्रा वसवः सुदानव इमा ब्रह्म शस्यमानानि जिन्वत
 दैन्या होतारा प्रथमा पुरोहित ऋतस्य पन्थामन्वोमि साधुया ।
 क्षेत्रस्य पतिं प्रतिवेशमीमहे विश्वान् देवाँ अमृताँ अप्रयुच्छतः
 वसिष्ठासः पितृवद्वाचमक्रत देवाँ ईळाना ऋषिवत् स्वस्तये ।
 प्रीता इव जातयः काममेत्याऽऽस्मे देवासोऽव धूनुता वसु
 देवान् वसिष्ठो अमृतान् ववन्दु ये विश्वा भुवनाभि प्रतस्थुः ।
 ते नो रासन्तामुरुगायमद्य यूयं पात स्वास्तिभिः सदा नः

११

१२

१३

१४

१५ [१४] (७०९)

(६७)

१६ अयास्य आङ्गिरसः । बृहस्पतिः । त्रिष्टुप् ।

इमां धियं सप्तशीर्ष्णीं पिता न ऋतप्रजातां बृहतीमविन्दत् ।
 तुरीयं स्विजनयद्विश्वजनयो ऽयास्यं उक्थमिन्द्राय शंसन्
 ऋतं शंसन्त ऋजु दीर्घाना द्विवस्पुत्रासो असुरस्य वीराः ।
 विप्रं पदमङ्गिरसो दर्धाना यज्ञस्य धामं प्रथमं मनन्त
 हंसैरिव सखिभिर्वावदद्भि रदमन्मयानि नहन्ता व्यस्यन् ।
 बृहस्पतिरभिकानिकृद्द्रा उत प्रास्तौदुच्चं विद्राँ अगायत् ।
 अबो द्वाभ्यां पर एकया गा गुहा तिष्ठन्तीरनृतस्य सेतो ।
 बृहस्पतिस्तमसि ज्योतिरिच्छ श्रुदुत्सा आक्रुवि हि तित्त्वा आवः
 विभिद्या पुरं शयथेमपांचीं निस्त्रीणि साकमुदुधेरकृन्तत ।
 बृहस्पतिरुपसं सूर्यं गा मकं विवेद स्तनयन्निव द्यौः
 इन्द्रो बलं रक्षितारं दुर्धानां करणेव वि चंकर्ता रवेण ।
 स्वदाँश्चिभिराशिरमिच्छमानो ऽरोदयत् पृणिमा गा अमुष्पान् ।

१

२

३

४

५

६ [१५]

स इँ सत्येभिः सखिभिः शुचद्भिर्गोर्धावसं वि धनुसैरदृदः ।
 ब्रह्मणस्पतिर्वृषाभिर्वरोहै र्यमस्वेदेभिर्द्रविणं व्यानद्
 ते सत्येन मनसा गोपतिं गा ईयानास इपणयन्त धीभिः ।
 बृहस्पतिमिधोअवद्यपोभि रदुन्निया अमृजत स्वपृग्भिः

७

८

(७१-)

सोषामविन्दुत् स स्वपुः सो अग्निं सो अर्केण वि बवाधे तमोसि ।

बृहस्पतिर्गोवपुषो वलस्य निर्मज्जानं न पर्वणो जभार ९

हिमेव पर्णा मुपिता वनानि बृहस्पतिनाकूपयद्दृलो गाः ।

अनानुकृत्यमपुनश्चकार यात् सूर्यामासा मिथ उच्चरातः १०

अभि श्यावं न कृशनेभिरश्वं नक्षत्रेभिः पितरो घामपिंशन् ।

रात्र्यां तमो अर्धुज्योतिरहन् बृहस्पतिर्भिनदद्भिं विदद्भिः ११

इदमकर्म नमो अभियाय यः पूर्वोर्न्वानोनवीति ।

बृहस्पतिः स हि गोभिः सो अश्वैः स वीरेभिः स नृभिर्नो वयो धात् १२ [१८] (७३३)

(६९)

[पद्योऽनुवाकः ॥६॥ सू० ६९-८४]

१२ सुमित्रो वाध्यश्वः । अग्निः । त्रिष्टुप्, १-२ जगती ।

भद्रा अग्नेर्वध्यश्वस्य संदशो वामी प्रणीतिः सुरणा उपेतयः ।

यदीं सुमित्रा विशो अग्रं इन्धते घृतेनाहुतो जरते दर्विच्युतत् १

घृतमग्नेर्वध्यश्वस्य वर्धनं घृतमन्नं घृतम्वस्य मेदनम् ।

घृतेनाहुत उर्विया वि पंपथे सूर्य इव रोचते सर्पिरासुतिः २

यत् ते मनुयदनीकं सुमित्रः समीधे अग्ने तद्विदं नवीयः ।

स रेवच्छोच स गिरो जुपस्व स वाजं दर्पि स इह श्रवो धाः ३

यं त्वा पूर्वमीळितो वध्यश्वः समीधे अग्ने स इदं जुपस्व ।

स नः स्तिपा उत भवा तनूपा द्वात्रं रक्षस्व यद्विदं ते अस्मे ४

भवा द्युम्नी वाध्यश्वोत गोपा मा त्वा तारीदुभिमातिर्जनानाम् ।

शूर इव धृष्णुश्च्यवनः सुमित्रः प्र नु वोचं वाध्यश्वस्य नाम ५

समज्या पर्वत्याइ वसन्ति दासा वृत्राण्यार्या जिगेथ ।

शूर इव धृष्णुश्च्यवनो जनानां त्वमग्ने पृतनायूरभि प्याः ६ [१९]

वृष्यतन्तुर्वहदुक्षायमग्निः सहस्रस्तरीः शतनीथ ऋभवा ।

द्युमान् द्युमत्सु नृभिर्मृज्यमानः सुमित्रेषु दीदयो देवयत्सु ७

त्वे धेनुः सुदुषा जातवेदो ऽसुश्चतेव समना संवर्धुक् ।

त्वं नृभिर्दक्षिणावद्विरग्ने सुमित्रेभिरिध्वसे देवयद्विः ८

देवाश्वित् ते अमृता जातवेदो महिमानं वाध्यश्व प्र वोचन् ।

यत् संपृच्छं मानुषीविंश आयन् त्वं नृभिरजयस्त्वावृधेभिः ९ (७४६)

त्रिंशत्पुत्रमन्त्रिभूयस्ये त्वामग्ने वधयश्वः संपर्षन् ।
 त्वामग्ने अन्व ममिधं चविश्रोत पूर्वा अपनोर्माधतभित् १०
 शतंशुक्रिर्वेद्युवच्यु शत्रुन् नृभिर्जिगाय सुतसोमवद्धिः ।
 ममं विद्वान्मित्रभ्रानो ऽनु वार्धन्तमभिनद्रुभभित् ११
 ममशुक्रिर्वेद्युवच्यु वृत्रान् मनुकात् पेदो नर्मसोपगार्यः ।
 म नो वार्धन्ति न च निनीमी नभि तिप शर्षतो वाधयश्व १२ [१०]

(१००)

१० त्वामग्ने वधयश्वः । अपर्षित्पूर्वः— (१ वृत्रान् शतमोऽपिर्षा, २ नमशांशु, ३ वृत्रान्
 ४ शत्रुन्, ५ ममिधं, ६ चविश्रोतः, ७ नृभिर्जिगाय, ८ सुतसोमवद्धिः, ९ ममं विद्वान्
 मित्रभ्रानो, १० ममशुक्रिर्वेद्युवच्यु, ११ वृत्रान्, १२ मनुकात्, १३ पेदो, १४ नर्मसोपगार्यः) । (१००)

१३ त्वामग्ने वधयश्वः । अपर्षित्पूर्वः । त्वामग्ने वधयश्वः । अपर्षित्पूर्वः । त्वामग्ने वधयश्वः ।
 १४ त्वामग्ने अन्व ममिधं चविश्रोत । त्वामग्ने अन्व ममिधं चविश्रोत । त्वामग्ने अन्व ममिधं चविश्रोत ।
 १५ शतंशुक्रिर्वेद्युवच्यु शत्रुन् । शतंशुक्रिर्वेद्युवच्यु शत्रुन् । शतंशुक्रिर्वेद्युवच्यु शत्रुन् ।
 १६ नृभिर्जिगाय सुतसोमवद्धिः । नृभिर्जिगाय सुतसोमवद्धिः । नृभिर्जिगाय सुतसोमवद्धिः ।
 १७ ममं विद्वान्मित्रभ्रानो ऽनु वार्धन्तमभिनद्रुभभित् । ममं विद्वान्मित्रभ्रानो ऽनु वार्धन्तमभिनद्रुभभित् ।
 १८ ममशुक्रिर्वेद्युवच्यु वृत्रान् । ममशुक्रिर्वेद्युवच्यु वृत्रान् । ममशुक्रिर्वेद्युवच्यु वृत्रान् ।
 १९ मनुकात् पेदो नर्मसोपगार्यः । मनुकात् पेदो नर्मसोपगार्यः । मनुकात् पेदो नर्मसोपगार्यः ।
 २० म नो वार्धन्ति न च निनीमी नभि तिप शर्षतो वाधयश्व । म नो वार्धन्ति न च निनीमी नभि तिप शर्षतो वाधयश्व ।

२१ त्वामग्ने वधयश्वः । त्वामग्ने वधयश्वः । त्वामग्ने वधयश्वः । त्वामग्ने वधयश्वः । त्वामग्ने वधयश्वः ।
 २२ त्वामग्ने अन्व ममिधं चविश्रोत । त्वामग्ने अन्व ममिधं चविश्रोत । त्वामग्ने अन्व ममिधं चविश्रोत ।
 २३ शतंशुक्रिर्वेद्युवच्यु शत्रुन् । शतंशुक्रिर्वेद्युवच्यु शत्रुन् । शतंशुक्रिर्वेद्युवच्यु शत्रुन् ।
 २४ नृभिर्जिगाय सुतसोमवद्धिः । नृभिर्जिगाय सुतसोमवद्धिः । नृभिर्जिगाय सुतसोमवद्धिः ।
 २५ ममं विद्वान्मित्रभ्रानो ऽनु वार्धन्तमभिनद्रुभभित् । ममं विद्वान्मित्रभ्रानो ऽनु वार्धन्तमभिनद्रुभभित् ।
 २६ ममशुक्रिर्वेद्युवच्यु वृत्रान् । ममशुक्रिर्वेद्युवच्यु वृत्रान् । ममशुक्रिर्वेद्युवच्यु वृत्रान् ।
 २७ मनुकात् पेदो नर्मसोपगार्यः । मनुकात् पेदो नर्मसोपगार्यः । मनुकात् पेदो नर्मसोपगार्यः ।
 २८ म नो वार्धन्ति न च निनीमी नभि तिप शर्षतो वाधयश्व । म नो वार्धन्ति न च निनीमी नभि तिप शर्षतो वाधयश्व ।

वनस्पते रक्षानया नियूया देवानां पाथ उषं वक्षि विद्वान् ।

स्वदाति देवः कृणवद्दृवीं ग्यवतां धावापृथिवी हवं मे

१०

आग्ने वह वरुणामिष्टये न इन्द्रं दिवो मरुतो अन्तरिक्षात् ।

सीदन्तु बर्हिर्विश्व आ यजत्राः स्वाहा देवा अमृता मादयन्ताम्

११ [२२] (७५६)

(७१)

११ बृहस्पतिराङ्गिरसः । ज्ञानम् । त्रिष्टुप्, ९ जगती ।

बृहस्पते प्रथमं वाचो अग्रं यत् प्रैरत नामधेयं दधानाः ।

यदेषां श्रेष्ठं यदरिप्रमासीत् प्रेणा तदेषां निहितं गुहाविः

१

सक्तुमिव तितउना पुनन्तो यत्र धीरा मनसा वाचमकृत ।

अत्रा सर्वायः सख्यानि जानते भद्रैषां लक्ष्मीनिहिताधिं वाचि

२

यज्ञेन वाचः पञ्चवीर्यामायन् तामन्वविन्दुन्नृपिषु प्रविष्टाम् ।

तामाभृत्या व्यदधुः पुरुत्रा तां सप्त रेभा अभि सं नवन्ते

३

उत त्वः पश्यन् न ददर्श वाचं मुत त्वः शृण्वन् न शृणोत्येनाम् ।

उतो त्वस्मै तन्वं १ वि संसे जायेव पत्य उशती सुवासाः

४

उत त्वं सख्ये स्थिरपीतमाहुर्नैनं हिन्वन्त्यपि वाजिनेषु ।

अधेन्वा चरति माययैष वाचं शुश्रुवाँ अफलामपुष्पाम्

५ [२३]

यस्तित्याज सचिविदुं सर्वायं न तस्य वाच्यपि भागो अस्ति ।

यदीं शृणोत्यलकं शृणोति नहि प्रवेदं सुकृतस्य पन्थाम्

६

अक्षण्वन्तः कर्णवन्तः सर्वायो मनोजवेष्वसमा बभूवुः ।

आद्घ्रासं उपकक्षासं उ त्वे हृदा इव स्रात्वा उ त्वे ददृशे

७

हृदा तृष्टेषु मनसो ज्वेषु यद्ब्राह्मणाः संयजन्ते सर्वायः ।

अत्राहं त्वं वि जहुर्वेद्याभि रोहन्नह्मणो वि चरन्त्यु त्वे

८

इमे ये नार्वाङ्गं प्रश्चरन्ति न ब्राह्मणासो न सुतेकरासः ।

त एते वाचमभिपद्य पापया सिरीस्तन्त्रं तन्वते अप्रजज्ञयः

९

सर्वे नन्दन्ति यशसागतेन सभासाहेन सख्या सर्वायः ।

किञ्चिप्रस्पृत् पितृपाणिर्ह्येषामरं हितो भवति वाजिनाय

१०

ऋचां त्वः पोषमास्ते पुपुष्वान् गायत्रं त्वां गायति शर्करीषु ।

ब्रह्मा त्वो वदति जातविद्यां यज्ञस्य मात्रां वि मिमीत उ त्वः

११ [२४] (७६७)

पितेर्व पुत्रमत्रिभरूपस्थे त्वामग्ने वधयश्वः संपर्यन् ।
 जुषाणो अस्य समिधं यविष्ठो त पूर्वा अवनोर्वाधतश्चित् १०
 शश्वदृग्निर्वधयश्वस्य शत्रून् नृभिर्जिगाय सुतसोमवद्भिः ।
 समनं चिददहश्चित्रभानो ऽव वाधन्तमभिनदुधश्चित् ११
 अयमग्निर्वधयश्वस्य वृत्रहा संनकात् प्रेष्टो नर्मसोपवाक्यः ।
 स नो अजामीरुत वा विजामी नभि तिष्ठ शर्धतो वाधयश्व १२ [२०]

(७०)

११ सुमित्रो वाधयश्वः । आग्नीसूक्तं = (१ इध्मः समिद्धोऽग्निर्वा, २ नराशंसः, ३ इल्लः
 ४ वहिः, ५ देवीर्हारा, ६ उवासानक्ता, ७ दैव्यौ होतारौ प्रचेतसौ, ८ तिस्रो देव्यः
 सरस्वतीळाभारत्यः, ९ त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः) । शिष्टम् ।

इमां मे अग्ने समिधं जुषस्वे लस्पदे प्रति हया घृताचीम् ।
 यष्मन् पृथिव्याः सुदिनत्वे अह्ना मूर्ध्वा भव सुकृतो देवयज्या १
 आ देवानामग्रयावेह यातु नराशंसो विश्वरूपेभिरश्वैः ।
 कृतस्य पथा नर्मसा मियेधो देवेभ्यो देवर्तमः सुपूदत् २
 शश्वत्तममीळते दृव्याय हविष्मन्तो मनुष्यासो अग्निम् ।
 वहिर्हाराश्वः सुवृता रथेना ऽऽ देवान् वक्षि नि पदेह होता ३
 वि प्रथतां देवर्षुषं तिरश्चा द्वीषं द्वाध्मा सुरभि भूत्वस्मे ।
 अदृशता मनसा देव वहिर्हन्दिर्ज्येष्ठो उशतो रक्षि देवान् ४
 द्विवो वा सानुं स्पृशता वर्गीयः पृथिव्या वा मात्रया वि श्रयध्वम् ।
 उशर्तद्वीगे महिना मद्रादिर्द्वैवं रथं श्रयधुर्गीयध्वम् ५ [२१]

देवी द्विवो दृष्टिनगा मृगिल्ये उपामानक्ता मदतां नि योनी ।
 आ वा देवाम उशती उशन्त उरो सीदन्तु मुषंग उपरुथे ६
 इश्वो मावा इहदुग्निः समिन्द्रः प्रिया धामान्यदिनरूपस्थे ।
 पुणेहितावृत्विजा युजे अस्मिन् विदुष्येग द्रविणमा र्यजथाम ७
 तिष्ठो देवर्षुषं देवर्षुषं वर्गीय आ सीदन् चक्रमा र्चः स्याजम् ।
 इनुवृष्टं सुधिता हवीषीर्वा देवी वृत्तपदी जृषन्त ८
 देव तानुषेष्टं वासुदेवात् त्र्यदद्वेगसामर्षवः सत्रासुः ।
 स देवतां पथ उश प विद्रा दुशन् रक्षि द्रविणोतः सुष्वः ९

वनस्पते रक्षानया नियूया देवानां पाथ उप वक्षि विद्वान् ।
 स्वदाति देवः कृणवच्छवींष्यवतां द्यावापृथिवी हवं मे १०
 आग्नें वह वरुणमिष्टये न इन्द्रं द्विवो मरुतो अन्तरिक्षात् ।
 सीदन्तु बर्हीर्विश्व आ यजत्राः स्वाहा देवा अमृता मादयन्ताम् ११ [२२] (७५६)

(७१)

११ बृहस्पतिराङ्गिरसः । हानम् । त्रिष्टुप्, ९ जगती ।

बृहस्पते प्रथमं वाचो अग्रं यत् प्रैरत नामधेयं दर्धानाः ।
 यदेषां श्रेष्ठं यदरिप्रमासीत् प्रेणा तदेषां निहितं गुहाविः १
 सक्तुमिव तितउना पुनन्तो यत्र धीरा मनसा वाचमक्रत ।
 अत्रा सखायः सख्यानि जानते भद्रैषां लक्ष्मीर्निहिताधि वाचि २
 यज्ञेन वाचः पदुवीरमायन् तामन्वाविन्दुन्नृषिषु प्रविष्टाम् ।
 तामाभृत्या व्यदधुः पुरुत्रा तां सप्त रेभा अभि सं नवन्ते ३
 उत त्वः पश्यन् न ददर्श वाचं मृत त्वः शृण्वन् न शृणोत्येनाम् ।
 उतो त्वस्मै तन्वं वि संसे जायेव पत्य उशती सुवासाः ४
 उत त्वं सख्ये स्थिरपीतमाहुर्नैनं हिन्वन्त्यपि वाजिनेषु ।
 अर्धेन्वा चरति माययैष वाचं शुश्रुवा अफलामपुष्पाम् ५ [२३]
 यस्तित्याज सचिविदुं सखायं न तस्य वाच्यपि भागो अस्ति ।
 यदीं शृणोत्यलकं शृणोति नहि प्रवेद सुकृतस्य पन्थाम् ६
 अक्षणवन्तः कर्णवन्तः सखायो मनोजवेष्वसमा बभूवुः ।
 आद्रुघ्रास उपकक्षास उ त्वे हृदा इव सत्वा उ त्वे दृश्रे ७
 हृदा तप्रेषु मनसो ज्वेषु यद्वाह्यणाः संयजन्ते सखायः ।
 अत्राह त्वं वि जहूर्वेद्याभि रोहब्रह्मणो वि चरन्त्यु त्वे ८
 इमे ये नार्वाङ्ग परश्वरन्ति न ब्राह्मणास्तो न सुतेकरासः ।
 त एते वाचमभिपद्य पापया सिरीस्तन्त्रं तन्वते अप्रजज्ञयः ९
 सर्वे नन्दन्ति यशसागतेन सभासाहेन सख्या सखायः ।
 क्लिष्टिषस्पृत् पितृपाणिर्होषामरं हितो भवति वाजिनाय १०
 ऋचां त्वः पोषमास्ते पुषुष्वान् गायत्रं त्वां गायति शक्ररीषु ।
 ब्रह्मा त्वो वदति जातविद्यां यज्ञस्य मात्रां वि मिमीत उ त्वः ११ [२४] (७६७)

[तृतीयोऽध्यायः ॥३॥ व० १-२८]

(७२)

१ लोक्यो बृहस्पतिः, बृहस्पतिराङ्गिरसो वा, दाक्षायणी अदितिर्वा । देवाः अनुष्टुप् ।

देवानां नु वयं जाना प्र वोचाम विपन्यया ।

उक्थेषु शस्यमानेषु यः पश्यादुत्तरे युगे

ब्रह्मणस्पतिरेता सं कर्मारं इवाधमत ।

देवानां पूर्व्ये युगे ऽसतः सद्जायत

देवानां युगे प्रथमे ऽसतः सद्जायत ।

तदाशा अन्वजायन्त तदुत्तानपर्वदुस्परि

भूर्जज्ञ उत्तानपदो भुव आशा अजायन्त ।

अदितेर्दक्षो अजायत दक्षाददितिः परि

अदितिर्हजनिष्ट दक्ष या दुहिता तव ।

तां देवा अन्वजायन्त मद्रा अमृतबन्धवः

यद्देवा अदः सलिले सुसंरब्धा अतिष्ठत ।

अत्रा वो नृत्यतामिव तीव्रो रेणुरपायत

यद्देवा यतयो यथा भुवनान्यपिन्वत ।

अत्रा समुद्र आ गूळह मा सूर्यमजभर्तन

अण्डौ पुत्रासो अदिते र्ये जातास्तन्वदुस्परि ।

देवाँ उप प्रैत् सप्तभिः परा मार्ताण्डमास्यत्

सप्तभिः पुत्रैरदिति रूप प्रैत् पूर्व्य युगम् ।

प्रजायै मृत्यवे त्वत् पुनर्माताण्डमाभरत्

(७३)

११ गौरिवीतिः शाक्यः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

जनिष्ठा उग्रः सहसे तुराय मन्द्र ओजिष्ठो बहुलाभिमानः ।

अवर्धन्निन्द्रं मरुताश्चिदत्र माता यद्वीरं दूधनद्धनिष्ठा

दुहो निरपत्ता पृशनी चिदैवैः पुरू शंसेन वावृधुष्ट इन्द्रम् ।

अभीवृतेव ता महापदेन ध्वान्तात् प्रपित्वादुदरन्त गर्भाः

ऋप्वा ते पादा प्र यजिगा स्यवर्धन् वाजा उत ये चिदत्र ।

त्वमिन्द्र सालावृकान् त्सहस्र मासन् दधिषे अश्विना ववृत्याः

समना तूणिरूपं चासि यज्ञमा नासत्या सख्यायं वक्षि ।
 वृसान्यामिन्द्र धारयः सहस्रा ऽश्विना शूर ददतुर्मघानि ४
 मन्दमान ऋतादधि प्रजायै सखिभिरिन्द्र इषिरिभिरर्थम् ।
 आभिर्हि माया उप दस्युमागा न्मिहः प्र तत्रा अवपत् तमांसि ५ [३]

सनामाना चिदध्वसयो न्यस्मा अवाहन्निन्द्र उपसो यथानः ।
 ऋष्वैरगच्छः सखिभिर्निकामैः साकं प्रतिष्ठा हृद्या जघन्थ ६
 त्वं जघन्थ नमुचिं मखस्युं दासं कृण्वान ऋषये विमायम् ।
 त्वं चकर्थ मनवे स्योनान् पथो देवत्राञ्जसेव यानान् ७
 त्वमेतानि पप्रिषे वि नामे शान इन्द्र दधिषे गर्भस्तौ ।
 अनु त्वा देवाः शवसा मद न्त्युपरिबुधान् वनिनश्चकर्थ ८
 चकं यदस्याप्स्वा निषत्त मुतो तदस्मै मध्विच्चच्छद्यात् ।
 पृथिव्यामतिपितं बद्धः पयो गोष्वदधा ओषधीषु ९
 अश्वदियायेति यद्बद्ध न्योर्जसो जातमुत मन्य एनम् ।
 मन्योरियाय हर्म्येषु तस्थौ यतः प्रजज्ञ इन्द्रो अस्य वेद १०
 वयः सुपर्णा उप सेदुरिन्द्रं प्रियमेधा ऋषयो नाधमानाः ।
 अर्ष ध्वान्तमूर्णाहि पूधि चक्षुर्मुग्ध्यस्मान् निधयेव बुद्धान् ११ [४] (७८७)

(७४)

६ गौरिवीतिः शाक्यः । इन्द्रः । विष्टुः ।

वसूनां वा चकृषु इयक्षन् धिया वा यज्ञैर्वा रोदस्योः ।
 अर्वन्तो वा ये रयिमन्तः सातौ वनुं वा ये सुधृणं सुधृतो धुः १
 हव एषामसुरो नक्षत द्यां श्रवस्येता मनसा निस्त क्षाम् ।
 चक्षाणा यत्र सुवितार्य देवा द्यौर्न वारोभिः कृणवन्त स्वैः २
 इयमेषाममृतानां गीः सर्वतांता ये कृपणन्त रत्नम् ।
 धियं च यज्ञं च सार्धन्त स्ते नो धान्तु वत्स्ययमस्तामि ३
 आ तत् तं इन्द्रायदः पनन्ता ऽभि य ऊर्व गोमन्तं तितृत्सान् ।
 सकृत्त्वं ये पुरुपूत्रां महीं सहस्रधारां बृहतीं दुदृक्षन् ४ (७९१)

Handwritten text, possibly a list or a set of instructions, located in the upper left quadrant.

Handwritten section header or title, centered on the page.

Main body of handwritten text, consisting of several lines of script.

Lower section of handwritten text, possibly a conclusion or a signature block.

Vertical handwritten text or a marginal note on the right edge of the page.

(७६)

८ सर्पेरेरावतो जरत्कर्णः । ग्रावाणः । जगती ।

आ व ऋक्षस ऊर्जा व्युष्टि—ष्विन्द्रं मरुतो रोदसी अनक्तन ।	
१ उभे यथा नो अहनी सचाभुवा सदःसदो वरिवस्यात उद्भिदा	१
तद् श्रेष्ठं सर्वनं सुनोतना—ऽत्यो न हस्तयतो अद्रिः सोतरि ।	
२ विदद्भ्यर्च्यो अभिभूति पौंस्यं महो राये चित् तरुते यदवैतः	२
तदिद्भ्यर्च्यस्य सर्वनं विविरपो यथा पुरा मनवे गातुमश्रैत् ।	
३ गोअर्णसि त्वाप्ते अश्वनिर्णिजि प्रेमध्वरेष्वध्वरो अशिश्युः	३
अप हत रक्षसो भङ्गुरावतः स्कभायत् निक्कति सेधतामतिम् ।	
४ आ नो रयिं सर्ववीरं सुनोतन देवाव्यं भरत् श्लोकमद्रयः	४
द्विचश्चिदा वोऽमवत्तरेभ्यो विभ्वना चिदाश्वपस्तरेभ्यः ।	
५ वायोश्चिदा सोमरभस्तरेभ्यो ऽग्नेश्चिदर्च पितृकुत्तरेभ्यः	५ [८]
६ भुरन्तु नो यशसः सोत्वन्धसो ग्रावाणो वाचा द्विविता द्विवित्मता ।	
नरो यत्र दुहते काम्यं मध्वा—घोपयन्तो अभितो मिथस्तुरः	६
७ सुन्वन्ति सोमं राथिरासो अद्रयो निरस्य रसं गाविषो दुहन्ति ते ।	
दुहन्त्यूर्ध्वरुपसेचनाय कं नरो हुव्या न मर्जयन्त आसाभिः	७
एते नरः स्वर्षसो अभूतन् य इन्द्राय सुनुथ सोममद्रयः ।	
८ वामं वामं वो द्विव्याय धाम्ने वसुं वसु वः पार्थिवाय सुन्वते	८ [९] (८१०)

(७७)

८ स्यूमरदिमर्भागवः । मरुतः । त्रिष्टुप्, ५ जगती ।

१ अन्नप्रुपो न वाचा प्रुषा वसु हविष्मन्तो न यज्ञा विजानुषः ।	
सुमारुतं न ब्रह्माणमर्हसे गणमस्तोप्येषां न शोभसे	१
श्रिये मर्यासो अर्जोरकृण्वत सुमारुतं न पूर्विरति क्षपः ।	
२ द्विवस्पुत्रास एता न येतिर आदित्यासस्ते अक्रा न वावृधुः	२
प्र ये द्विवः पृथिव्या न वर्हणा त्मना रिरिञ्जे अभ्रान्न सूर्यः ।	
३ पाजस्वन्तो न वीराः पनस्यवो रिशादसो न मर्या अभिद्यवः	३ (८१३)

शचीं च इन्द्रमवसे कृणुध्वं मनानतं दुमयन्तं पृतन्यून ।

ऋमुक्षुणं मघवानं सुवृक्तिं भर्ता यो वज्रं नर्यं पुरुक्षुः

५

यद्वावानं पुरुतमं पुराषाळा वृत्रहेन्दो नामान्यप्राः ।

अचेति प्रासहस्पतिस्तुविष्मान् यदीमुश्मसि कर्तव्ये करत् तत्

६ [५]

(७१)

१ सिन्धुक्षित् प्रैयमेधः । नद्यः । जगती ।

प्र मु र्धे आयो महिमानंमृत्तमं कारुर्वीचाति सदेने विवस्वतः ।

१

प्र सारसं चोभा ति चक्रमुः प्र सृत्वरीणामति सिन्धुरोर्जसा

य र्देवमुद्रसंगो यानवे पथः सिन्धो यद्वाजौ अभ्यद्रवस्त्वम् ।

२

सम्प्रा अग्निं प्रतां यामि सानुना यदेपामग्रं जगतामिर्ज्यसि

सिदि सार्धः यन्ते मूष्योप र्यनन्तं शुष्ममुर्दियति भानुना ।

३

सामिदेव प्र सानयन्ति धृष्टयः सिन्धुर्यदिति धूपभो न रोक्ष्वत

अग्निं यत् सिन्धो शिद्युमिन्न मातरो वाथा अर्पन्ति पर्यसेव धेनवः ।

४

सार्धं शुभ्रं नपति त्वमित्ति मिथो यदागामग्रं प्रवतामिर्क्षसि

द्वीके सार्धं वसुतं सम्भवति शतृदि स्तामं गचता पकृष्यया ।

५ [६]

अग्निं यत् सिन्धो शिद्युमिन्न मातरो वाथा अर्पन्ति पर्यसेव धेनवः ।

सामिदेव प्र सानयन्ति धृष्टयः सिन्धुर्यदिति धूपभो न रोक्ष्वत

६

अग्निं यत् सिन्धो शिद्युमिन्न मातरो वाथा अर्पन्ति पर्यसेव धेनवः ।

सामिदेव प्र सानयन्ति धृष्टयः सिन्धुर्यदिति धूपभो न रोक्ष्वत

७

अग्निं यत् सिन्धो शिद्युमिन्न मातरो वाथा अर्पन्ति पर्यसेव धेनवः ।

सामिदेव प्र सानयन्ति धृष्टयः सिन्धुर्यदिति धूपभो न रोक्ष्वत

८

अग्निं यत् सिन्धो शिद्युमिन्न मातरो वाथा अर्पन्ति पर्यसेव धेनवः ।

सामिदेव प्र सानयन्ति धृष्टयः सिन्धुर्यदिति धूपभो न रोक्ष्वत

९ [७]

अग्निं यत् सिन्धो शिद्युमिन्न मातरो वाथा अर्पन्ति पर्यसेव धेनवः ।

(७९)

७ सौचीकोऽग्निवैश्वानरो वा, सप्तिर्वाजंभरो वा । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अपश्यमस्य महतो महित्वममर्त्यस्य मर्त्यासु विश्व ।	
नाना हनू विभृते सं भरेते असिन्वती वप्सती भूर्यतः	१
गुहा शिरो निहितमूर्धगक्षी असिन्वन्नत्ति जिह्वया वनानि ।	
अत्राप्यस्मै पद्भभिः सं भरन्त्युत्तानहस्ता नमसाधि विश्व	२
प्र मातुः प्रतरं गुह्यमिच्छन् कुमारो न वीरुधः सर्पदुर्वीः ।	
ससं न पक्वमविदच्छुचन्तं रिरिह्वासं रिप उपस्थे अन्तः	३
तद्दामृतं रोदसी प्र व्रीमि जायमानो मातरा गर्भो अत्ति ।	
नाहं देवस्य मर्त्याश्चिकेताऽग्निरङ्ग विचेताः स प्रचेताः	४
यो अस्मा अन्नं तृप्त्रा उदधात्याज्यैर्धृतैर्जुहोति पुष्यति ।	
तस्मै सहस्रमक्षमिर्वि चक्षेऽग्ने विश्वतः प्रत्यङ्मसि त्वम्	५
किं देवेषु त्यज एनश्चकृथाऽग्ने पृच्छामि नु त्वामविद्वान् ।	
अकीळन् क्रीळन् हरिरत्तवेऽदन् वि पर्वशश्चकर्त गामिवासिः	६
विषूचो अश्वान् युयुजे वनेजा ऋजीतिभी रानाभिर्गृभीतान् ।	
चक्षदे मित्रो वसुभिः सुजातः समानृधे पर्वभिर्वावृधानः	७ [१४] (८३३)

(८०)

७ सौचीकोऽग्निः वैश्वानरो वा, सप्तिर्वाजंभरो वा । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अग्निः सप्तिं वाजंभरं ददात्यग्निर्वीरं श्रुत्यं कर्मनिःशाम् ।	
अग्नी रोदसी वि चरत् समञ्जान्नाग्निर्नारी वीरकुक्षिं पुरंधिम्	१
अग्नेरप्रसः समिदस्तु भद्राऽग्निर्मही रोदसी आ विवेश ।	
अग्निरेकं चोदयत् समत्स्वर्गिर्वृत्राणि दयते पुरुषिणं	२
अग्निहं त्वं जरतः कर्णमावाऽग्निरुद्भयो निरदहजहथम् ।	
अग्निरत्रिं घर्म उरुण्यदन्तः अग्निर्ममेधं प्रजयामृजन् सम	३
अग्निर्दाद् द्रविणं वीरपेशा अग्निर्ऋषिं यः सहस्रां सनोति ।	
अग्निर्द्विवि ह्वयमा ततानाऽग्नेर्धामानि विभृता पुरुत्रा	४ (८३७)

युष्माकं बुध्रे अपां न यामनि विथुर्यति न मही श्रथुर्यति ।
 विश्वप्सुर्यज्ञो अर्वागयं सु वः प्रयस्वन्तो न सत्राच आ गत ४
 यूयं धूर्षु प्रयुजो न रश्मिभिर्ज्योतिष्मन्तो न भासा व्युष्टिषु ।
 श्येनासो न स्वयंशसो रिशादसः प्रवासो न प्रसितासः परिप्रुषः ५ [१०]

प्र यद्दहध्वे मरुतः पराकाद् यूयं महः संवरणस्य वस्वः ।
 विद्वानासो वसवो राध्यस्याऽऽराच्चिद् द्वेषः सनुतर्युयोत ६
 य उद्वचि यज्ञे अध्वरेष्ठा मरुद्भ्यो न मानुषो ददाशत् ।
 रेवत् स वयो दधते सुवीरं स देवानामपि गोपीथे अस्तु ७
 ते हि यज्ञेषु यज्ञियास ऊमा आदित्येन नाम्ना शंभविष्ठाः ।
 ते नोऽवन्तु रथतूर्मनीषां महश्च यामन्नध्वरे चक्रानाः ८ [११]

(७८)

८ स्यूमरदिमर्गवः । मरुतः । त्रिष्टुप्, २, ५-७ जगती ।

विप्रासो न मन्मभिः स्वाध्यो देवान्योऽ न यज्ञैः स्वप्सः ।
 राजानो न चित्राः सुसंहशः क्षितीनां न मर्या अरेपसः १
 अग्निं ये भ्राजसा रुक्मवक्षसो वातासो न स्वयुजः सद्यऊतयः ।
 प्रजातारो न ज्येष्ठाः सुनीतयः सुशर्माणो न सोमा ऋतं यते २
 वातासो न ये धुनयो जिगत्तवो ऽग्नीनां न जिह्वा विरोकिणः ।
 वर्मण्वन्तो न योधाः शिमीवन्तः पितृणां न शंसाः सुरातयः ३
 रथानां न येराः सनाभयो जिगीवांसो न शूरा अभिद्यवः ।
 वरेयवो न मर्या वृतप्रुषो ऽभिस्वतारो अर्कं न सुष्टुभः ४
 अश्वासो न ये ज्येष्ठास आशवो दिधिषवो न रथ्यः सुदानवः ।
 आपो न निन्नैरुदभिर्जिगत्तवो विश्वरूपा अङ्गिरसो न सामभिः ५ [१२]
 ग्रावाणो न सूरयः सिन्धुमातर आदङ्गिरासो अद्रयो न विश्वहा ।
 शिशूला न क्रीळ्यः सुमातरो महाग्रामो न यामन्वुत त्रिषा ६
 उपसां न केतवोऽध्वरथ्रियः शुभंयवो नास्त्रिभिर्न्यश्चितन् ।
 सिन्धवो न ययियो भ्राजदृष्टयः परावतो न योजनानि ममिरे ७
 सुभागात्रो देवाः कृणुता सुरता नस्मान् त्स्तोतृन् मरुतो वावृधानाः ।
 अथिं स्तोत्रस्य सख्यस्य गात सनाद्धि वो रत्नधेयानि सन्ति ८ [१३]

(७९)

७ सौचीकोऽग्निवैश्वानरो वा, सप्तिर्वाजंभरो वा । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अपश्यमस्य महतो महित्वममर्त्यस्य मर्त्यासु विश्व ।	
ताना हनू विभृते सं भरेते असिन्वती वप्सती भूर्यतः	१
गुहा शिरो निहितमृधंगक्षी असिन्वन्नत्ति जिह्वया वनानि ।	
अत्राण्यस्मै पद्भिमिः सं भरन्त्युत्तानहस्ता नमसाधि विश्व	२
प्र मातुः प्रतरं गुह्यामिच्छन् कुमारो न वीरुधः सर्पदुर्वीः ।	
ससं न पक्वमविदच्छुचन्तं रिरिह्वासं रिप उपस्थं अन्तः	३
तद्गामृतं रोदसी प्र व्रीमि जायमानो मात्रा गर्भो अत्ति ।	
नाहं देवस्य मर्त्यश्चिकेताऽग्निरङ्ग विचेताः स प्रचेताः	४
यो अस्मा अन्नं तृप्वाद्दधात्याज्यैर्घृतैर्जुहोति पुष्यति ।	
तस्मै सहस्रमक्षभिर्वि चक्षे ऽग्नें विश्वतः प्रत्यङ्गसि त्वम्	५
किं देवेषु त्यज एनश्चक्रुर्धाऽग्नें पृच्छामि नु त्वामविद्वान् ।	
अक्रीळन् क्रीळन् हरिरत्तवेऽदन् वि पर्वशश्चक्रन् गामिन्नासिः	६
विपूचो अश्वान् सुयुजे वनेजा ऋजीतिभी रशनाभिर्गृभीतान् ।	
चक्षदे मित्रो वसुभिः सुजातः समानुधे पर्वभिर्वावृधानः	७ [१४] (८३३)

(८०)

७ सौचीकोऽग्निः वैश्वानरो वा, सप्तिर्वाजंभरो वा । अग्निः । त्रिष्टुप् ।

अग्निः सप्तिं वाजंभरं ददात्यग्निवीरं ध्रुव्यं कर्मनिःशाम् ।	
अग्नी रोदसी वि चरत समन्नन्नग्निर्नारीं वीरकुञ्जिं पुरंधिभ	१
अग्नेरप्रसः समिदस्तु भद्राऽग्निर्मही रोदसी वा विदम ।	
अग्निरेकं चोदयत समत्सुग्निर्वृत्राणि दयते पुस्तपि	२
अग्निहं त्वं जर्तुः कर्णमाहाऽग्निरन्द्रो निरदहजरेधम् ।	
अग्निरात्रिं घर्म उरुप्यदन्तग्निर्दुमधे प्रजपांसुद्वन् सम	३
अग्निर्दाद द्रविणं वीरपेगाऽग्निर्कपिं यः सुहवां मुनेति ।	
अग्निर्वि वि ह्यपमा नवानाऽग्नेर्पामानि विभृता पुष्टवा	४ (८३४)

अग्निमुक्थैर्ऋषयो वि ह्वयन्ते ऽग्निं नरो यामनि बाधितासः ।
 अग्निं वयो अन्तरिक्षे पतन्तो ऽग्निः सहस्रा परि याति गोनाम्
 अग्निं विश ईळते मानुषीर्या अग्निं मनुषो नहुषो वि जाताः ।
 अग्निगान्धर्वी पथ्यामृतस्या ऽग्नेर्गव्यतिर्वृत आ निषत्ता
 अग्रये ब्रह्म ऋभवस्ततक्षुरग्निं महामवोचामा सुवृक्तिम् ।
 अग्ने प्राव जरितारं यविष्ठा ऽग्ने महि द्रविणमा यजस्व

५

६

७ [१५] (१)

(८१)

७ विश्वकर्मा भौवनः । विश्वकर्मा । त्रिष्टुप्, २ विराड् रूपा ।

य इमा विश्वा भुवनानि जुह्व हृषिर्होता न्यसीदत् पिता नः ।
 स आशिषा द्रविणमिच्छमानः प्रथमच्छद्वरां आ विवेश
 किं स्विदासीदधिष्ठानमारम्भणं कतमत् स्वित् कथासीत् ।
 यतो भूमिं जनयन् विश्वकर्मा वि द्यामौर्णोन्महिना विश्वचक्षाः
 विश्वतश्चक्षुरुत विश्वतोमुखो विश्वतोबाहुरुत विश्वतस्पात् ।
 सं बाहुभ्यां धमति सं पतत्रै र्यावाभूमीं जनयन् देव एकः
 किं स्विद्वनं क उ स वृक्ष आस यतो द्यावापृथिवी निदत्तक्षुः ।
 मनीषिणो मनसा पृच्छतेदु तद् यदृध्यतिष्ठद्भुवनानि धारयन्
 या ते धामानि परमाणि यावमा या मध्यमा विश्वकर्मन्नुतेमा ।
 शिक्षा सखिभ्यो हविषि स्वधावः स्वयं यजस्व तन्वं वृधानः
 विश्वकर्मन् हविषा वावृधानः स्वयं यजस्व पृथिवीमुत द्याम् ।
 मुह्यन्त्वन्ये अभितो जनास इहास्माकं मघवा सुरिरस्तु
 वाचस्पतिं विश्वकर्माणमृतये मनोजुवं वाजे अद्या हुवेम ।
 स नो विश्वानि हवनानि जोषद् विश्वशम्भूरवसे साधुकर्मा

१

२

३

४

५

६

७ [१६] (१)

(८२)

७ विश्वकर्मा भौवनः । विश्वकर्मा । त्रिष्टुप् ।

चक्षुषः पिता मनसा हि धीरो वृतमेने अजनन्नघ्रमाने ।
 यदेदन्ता अदहन्त पूर्व आदिद्व्यावापृथिवी अपथेताम्
 विश्वकर्मा विमना आद्रिहाया धाता विधाता परमोत मंडक् ।
 तेषामिष्टानि समिषा मदन्ति यत्रा सतक्रपीन् पर एकमाहुः

१

२

(१)

यो नः पिता जनिता यो विधाता धामानि वेदु भुवनानि विश्वा ।	
यो देवानां नामधा एक एव तं संप्रश्नं भुवना यन्त्यन्या ।	३
त आर्यजन्तु द्रविणं समस्मा ऋषयः पूर्वे जरितारो न भूना ।	
असूर्ते सूर्ते रजसि निपत्ते ये भूतानि समकृण्वन्निमानि	४
परो दिवा पर एना पृथिव्या परो देवेभिरसुरैर्यदस्ति ।	
कं स्विदग्भे प्रथमं दग्ध आपो यत्र देवाः समपश्यन्त विश्वे	५
तमिदग्भे प्रथमं दग्ध आपो यत्र देवाः समगच्छन्त विश्वे ।	
अजस्य नामावध्वेकमर्पितं यस्मिन् विश्वानि भुवनानि तस्थुः	६
न तं विदाथ य इमा जजानाऽन्यद्युष्माक्रमन्तरं वभूव ।	
नीहारेण प्रावृता जल्प्या चाऽसुतृष उक्थशासंश्चरन्ति	७ [१७] (८५४)

(८३)

७ मन्युस्तापसः । मन्युः । त्रिष्टुप्, १ जगती ।

यस्ते मन्योऽविधद्वज्र सायक सह ओजः पुष्यति विश्वमानुषक् ।	
साह्याम दासमार्यं त्वया युजा सहस्क्रतेन सहसा सहस्वता	१
मन्युरिन्द्रो मन्युरेवास देवो मन्युर्होता वरुणो जातवेदाः ।	
मन्युं विश ईळते मारुपीर्याः पाहि नो मन्यो तपसा सजोषाः	२
अग्नीहि मन्यो तवसस्तवीयान् तपसा युजा वि जहि शत्रून् ।	
अमित्रहा वृत्रहा दस्युहा च विश्वा वसून्या भरा त्वं नः	३
त्वं हि मन्यो अभिभूत्वोजाः स्वयंभूर्भामो अभिमातिपाहः ।	
विश्वर्चर्षणिः सहुरिः सर्वावा नस्मास्वोजः पृतनासु धेहि	४
अभागः सन्नप परतो अस्मि तव कृत्वा तद्विपस्यं प्रचेतः ।	
तं त्वा मन्यो अकतुर्जिहीष्ठा हं स्वा तनुर्वलदेवाप्य मेहि	५
अप्यं ते अस्म्यप्य मेघर्वाद् प्रतीचीनः सहुरे विश्वधायः ।	
मन्यो वज्रिभि मामा वहुत्व हनाव दस्यूरुत बोध्यापेः	६
अभि प्रेहि दक्षिणतो भवा मे ऽधा वृत्राणि जह्वनाव भूरि ।	
जुहोमि ते धरुणं मध्वो अग्रं सुभा उपांशु प्रथना पिवाव	७ [१८] (८६१)

(८४)

७ मन्युस्तापसः । मन्युः । जगती, १-३ त्रिष्टुप् ।

- त्वया मन्यो सुरथमारुजन्तो हर्षमाणासो धृषिता मरुत्वः ।
 तिग्मेष्व आयुधा संशिशाना अभि प्र यन्तु नरो अग्निरूपाः १
 अग्निर्वि मन्यो त्विषितः सहस्व सेनानीर्नः सहुरे हूत एधि ।
 हत्वाय शत्रून् वि भजस्व वेदु ओजो मिमानो वि मृधो नुदस्व २
 सहस्व मन्यो अभिमातिमस्मे रुजन् मृणन् प्रमृणन् प्रेहि शत्रून् ।
 उग्रं ते पाजो नन्वा रुरुधे वशी वशी नयस एकज त्वम् ३
 एको बहुनामसि मन्यवीलितो विशंविशं युधये सं शिशाधि ।
 अकृत्तरुक् त्वया युजा वयं द्युमन्तं घोषं विजयाय कृष्महे ४
 विजेपकृदिन्द्र इवानवन्नवोऽऽस्माकं मन्यो अधिपा भवेह ।
 प्रियं ते नाम सहुरे गृणीमसि विद्वा तमुत्सं यत् आवभूथ ५
 आभूत्या सहजा वज्र सायक सहो विभर्ष्यभिभूत उत्तरम् ।
 क्रत्वा नो मन्यो सह मेद्येधि महाधनस्य पुरुहूत संसृजि ६
 संसृष्टं धनमुभयं समाकृत मस्मभ्यं दत्तां वरुणश्च मन्युः ।
 भियं दधाना हृदयेषु शत्रवः पराजितासो अप नि लयन्ताम् ७ [१९] (८)

(८५)

[सप्तमोऽनुवाकः ॥१॥ सू० ८५-१]

- ४७ सावित्री सूर्या ऋषिका । १-५ सोमः, ६-१६ सूर्याविवाहः, १७ देवाः, १८ सोमार्कः, १९ चन्द्रमा,
 २०-२८ नृणां विवाहमन्त्रा आशीः प्रायाः, २९-३० वधूवासः संस्पर्शन्या,
 ३१ दम्पत्योर्यक्षमनाशनं, ३२-४७ सूर्या सावित्री । अनुष्टुप् : १४, १९-२१, २३-२४,
 २६, ३६-३७, ४४ त्रिष्टुप् ; १८, २७, ४३ जगती ; ३४ उरोबृहती ।

- सत्येनोत्तमिता भूमिः सूर्येणोत्तमिता द्यौः ।
 ऋतेनावित्यास्तित्थन्ति द्विवि सोमो अधि श्रितः १
 सोमेनावित्या बलिनः सोमेन पृथिवी मही ।
 अथो नक्षत्राणामेपा मुपस्थे सोम आहितः २
 सोमं मन्यते पपिवान् यत् संपिपन्त्योर्पधिम ।
 सोमं यं त्रस्माणां विदुर्न तस्याश्नाति कश्चन ३
 आच्छद्विधानैर्गुपितो बर्हितैः सोम रक्षितः ।
 शान्णामिच्छृण्वन् तिष्ठसि न ते अश्नाति पार्थिवः ४

यत् त्वा देव प्रपिबन्ति तत् आ प्यायसे पुनः ।

वायुः सोमस्य राक्षिता समानां मास आकृतिः

५ [२०]

रैभ्यासीदनुदेयीं नाराशंसी न्योचनी । सूर्यायां भद्रमिद्रासो गाथयैति परिष्कृतम् ६
चित्तिरा उप्वर्हेणं चक्षुरा अभ्यञ्जनम् । द्यौर्भूमिः कोश आसीद् यदयात् सूर्या पतिम् ७
स्तोमा आसन् प्रतिधयः कुरीरं छन्द ओपुशः ।

सूर्यायां अश्विना वरा ऽग्निरासीत् पुरोगवः

८

सोमो वधूयुरभवद्दश्विनास्तासुभा वरा । सूर्या यत् पत्ये शंसन्तीं मनसा सविताददात् ९
मनो अस्या अन आसीद् द्यौरासीदुत च्छदिः । शुक्रावन्द्वाहावास्तां यदयात् सूर्या गृहम् १० [२१]

ऋक्सामाभ्यामभिहितौ गावां ते सामनावितः ।

श्रोत्रं ते चक्रे आस्तां द्विवि पन्थाश्वराचरः

११

शुचीं ते चक्रे यात्या व्यानो अक्ष आहतः । अनो मनस्मयं सूर्या ऽऽरोहत प्रयती पतिम् १२

सूर्यायां बहतुः प्रागात् सविता यमवासृजत् । अघासु हन्यन्ते गावो ऽर्जुन्योः पर्युह्यते १३

यदाश्विना पृच्छमानावयातं त्रिचक्रेण बहतुं सूर्यायाः ।

विश्वे देवा अनु तद्वामजानन् पुत्रः पितराववृणीत पूषा

१४

यदयातं शुभस्पती वरेयं सूर्यामुप । कैकं चक्रं वामासीत् कं देष्टार्य तस्थयुः १५ [२२]

इ ते चक्रे सूर्ये ब्रह्माणं ऋतुथा विदुः । अथैकं चक्रं यदुहा तदंद्वातय इद्विदुः १६

सूर्याये देवेभ्यो मित्राय वरुणाय च । ये भूतस्य प्रचेतस इदं तेभ्योऽकरं नमः १७

पूर्वापरं चरतो माययैतौ शिशू क्रीळन्तौ परि यातो अध्वरम् ।

विश्वान्यन्यो भुवनामिचष्टं ऋतूरन्यो विदधजायते पुनः

१८

तवोनवो भवति जायमानो ऽह्नां केतुरुपसमित्यग्रम् ।

भागं देवेभ्यो वि दधात्यायन् प्र चन्द्रमास्तिरते द्वािर्धमायुः

१९

मुक्तिंशुकं शल्मलिं विश्वरूपं हिरण्यवर्णं सुवृत्तं सुचक्रम् ।

आ रोह सूर्ये अमृतस्य लोकं स्योनं पत्ये बहतुं कृणुष्व

२० [२३]

उद्रीर्ष्वान्तः पतिवती ह्येष्टया विश्वावसुं नमसा गीभिरीळे ।

अन्यामिच्छ पितृपदं व्यक्तां स ते भागो जनुषा तस्य विद्धि

२१

उद्रीर्ष्वान्तो विश्वावसो नमसेष्वामहे त्वा ।

अन्यामिच्छ प्रफुर्व्यं सं जायां पत्यां सृज

२२

(८९०)

अनुक्षरा ऋजवः सन्तु पन्था येभिः सखायो यन्ति नो वरेयम् ।
 समर्थमा सं भर्गो नो निनीयात् सं जास्पत्यं सुयर्मस्तु देवाः
 प्र त्वा मुञ्चामि वरुणस्य पाशाद् येन त्वावध्नात् सविता सुशेवः ।
 ऋतस्य योनौ सुकृतस्य लोके ऽरिष्टां त्वा सह पत्या दधामि
 प्रेतो मुञ्चामि नामृतः सुबुद्धाममुतस्करम् ।
 यथेयमिन्द्र मीढ्वः सुपुत्रा सुभगासति

२३

२४

२५ [२४]

पूषा त्वेतो नयतु हस्तगृह्या ऽश्विना त्वा प्र वहतां रथेन ।
 गृहान् गच्छ गृहपत्नी यथासौ वशिनी त्वं विदथमा वदासि
 इह प्रियं प्रजया ते समृध्यता मास्मिन् गृहे गार्हपत्याय जागृहि ।
 एना पत्या तन्वं सं सृजस्वा ऽधा जिवी विदथमा वदाथः

२६

२७

नीललोहितं भवति कृत्यासकितर्व्यज्यते ।
 एधन्ते अस्या ज्ञातयः पतिर्वन्धेषु वध्यते
 परां देहि शामुल्यं ब्रह्मभ्यो वि भजा वसु ।
 कृत्यैषा पद्वती भूत्वया जाया विशते पतिम्
 अश्रीरा तनूर्भवति रुशती पापयामुया ।
 पतिर्यद्ब्रध्वोऽ वाससा स्वमङ्गमभिधित्सते

२८

२९

३० [२५]

ये बध्वश्चन्द्रं वहतुं यक्ष्मा यन्ति जनादनु ।
 पुनस्तान् यज्ञियां देवा नयन्तु यत् आगताः
 मा विदन् परिपन्थिनो य आसीदन्ति दंपती ।
 सुगेभिर्दुर्गमतीता मर्षं द्रान्त्वरातयः
 सुमङ्गलीरियं बधू रिमां समेत पश्यत ।

३१

३२

३३

सौभाग्यमस्यै दुत्वाया ऽथास्तं वि परेतन
 तृष्टमेतत् कर्तुमेतत् दपाष्ठवद्विपवन्नैतदत्तवे ।
 सूर्या यो ब्रह्मा विद्यात् स इद्राधूर्यमर्हति
 आशसनं विशसनं मथो अधिविकर्तनम् ।

३४

३५ [२३]

यैः पश्य रूपाणि तानि ब्रह्मा तु मुन्धति
 गृभ्णामि ते सौभगत्वाय हस्तं मया पत्या जरद्विद्विर्यथासः ।
 भर्गो अर्थमा सविता पुंघि मर्ह्यं त्वाद्रुगार्हपत्याय देवाः

३६

तां पूषञ्छिवतमामेरयस्व यस्यां बीजं मनुष्याई वपन्ति ।

या न ऊरू उशती विश्रयति यस्यामुशन्तः प्रहराम शैपम्

३७

तुभ्यमग्ने पर्यवहन् त्सूर्या वहतुना सह ।

पुनः पतिभ्यो जायां दा अग्ने प्रजया सह

३८

पुनः पत्नीमाग्निर्दा दायुषा सह वर्चसा ।

द्वीर्वायुरस्या यः पतिर्जीवाति शरदः शतम्

३९

सोमः प्रथमो विविदे गन्धर्वो विविदु उत्तरः ।

तृतीयो अग्निष्टे पतिस्तुरीयस्ते मनुष्यजाः

४० [२७]

सोमो ददद्गन्धर्वाय गन्धर्वो दददुग्रये ।

रयिं च पुत्रांश्चादा दग्निर्मह्यमथो इमाम्

४१

इहैव स्तं मा वि यौष्टं विश्वमायुर्व्यश्रुतम् ।

क्रीळन्तौ पुत्रैर्नप्तृभिर्मोदमानौ स्वे गृहे

४२

आ नः प्रजां जनयतु प्रजापति राजरसाय समनक्त्वयमा ।

अदुर्मङ्गलीः पतिलोकमा विश शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे

४३

अघोरचक्षुरपतिङ्गयोधि शिवा पशुभ्यः सुमनाः सुवर्चाः ।

वीरसूदवकांसा स्योना शं नो भव द्विपदे शं चतुष्पदे

४४

इमां त्वमिन्द्र मीढुः सुपुत्रां सुभगां कृणु ।

दशास्यां पुत्राना धेहि पतिमेकादृशं कृधि

४५

सम्राज्ञी श्वशुरे भव सम्राज्ञी श्वश्रवां भव ।

ननान्दरि सम्राज्ञी भव सम्राज्ञी अधि देवृषु

४६

समञ्जन्तु विश्वे देवाः समापो हृदयानि नौ ।

सं मातरिश्वा सं धाता समु देप्ती दधातु नौ

४७ [२८] ९१५)

[चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ व० १-३६]

(८६)

(२३) इन्द्रः ७, १३, २३ ऐन्द्रो वृषाकपिः २-३, ९-१०, १५-१८ इन्द्रापी । इन्द्रः । पशुक्तिः ।

वि हि सोतोत्सृक्षत नेन्द्रं देवममंसत ।

यत्रामददृषाकपि रयः पुष्टेषु मन्त्रांश्चा विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः

?

(९६३)

अनूक्षरा ऋजवः सन्तु पन्था येभिः सखायो यन्ति नो वरेयम् ।
 समर्थमा सं भर्गो नो निनीयात् सं जास्पत्यं सुयममस्तु देवाः
 प्र त्वा मुञ्चामि वरुणस्य पाशाद् येन त्वावध्नात् सविता सुशेवः ।
 ऋतस्य योनौ सुकृतस्य लोके ऽरिष्टां त्वा सह पत्या दधामि
 प्रेतो मुञ्चामि नामृतः सुवज्जाममुतस्करम् ।

२३

यथेयमिन्द्र मीढ्वः सुपुत्रा सुभगासंति

२४

२५ [२४]

पूपा त्वेतो नयतु हस्तगृह्या ऽश्विना त्वा प्र वंहतां रथेन ।
 गृहान् गच्छ गृहपत्नी यथासौ वशिनी त्वं विदथमा वदासि
 इह प्रियं प्रजयां ते समृध्यता मास्मिन् गृहे गार्हिपत्याय जागृहि ।

२६

एना पत्या तन्वं सं सृजस्वा ऽधा जिब्री विदथमा वदाथः

२७

नीललोहितं भवति कृत्यासक्तिर्व्यज्यते ।
 एधन्ते अस्या जातयः पतिर्वन्धेषु वध्यते
 परा देहि शामुल्यं ब्रह्मभ्यो वि भंजा वसु ।
 कृत्यैषा पद्दती भूत्वया जाया विशते पतिम्
 अश्रीरा तनुर्भवति रुशती प्रापरामुया ।
 पतिर्यद्वध्वोऽ वाससा स्वमङ्गमभिधित्सते

२८

२९

३० [२५]

ये वध्वश्चन्द्रं वंहतुं यक्ष्मा यन्ति जनादनु ।
 पुनस्तान् यजिया देवा नयन्तु यत् आगताः
 मा विदन् परिपन्थिनो य आसीदन्ति दंपती ।
 सुगोभिर्दुर्गमतीता मर्षं द्रान्त्वरतयः

३१

३२

सुमङ्गलीरियं वधू रिमां समेत पश्यत ।

३३

सौभाग्यमस्यै दृच्चाया ऽथास्तं वि परेतन
 तूष्टमेतत् कर्तुकमेत दपाण्वद्विपवन्नैतदत्तवे ।

३४

सूर्या यो ब्रह्मा विद्यात् स इद्राधूयमर्हति
 आशसनं विशसन मथो अधिविकर्तनम् ।

३५ [२६]

सूर्यायाः पश्य रूपाणि तानि ब्रह्मा तु शुन्धति

गृभ्णामि ते सौमगत्वाय हस्तं मया पत्या जरदन्ट्रियथासः ।
 भर्गो अर्यमा सविता पुरंधि मर्ह्यं त्वाद्रुर्गाहपत्याय देवाः

३६

तां पूषञ्छिवत्तमामेरयस्व यस्यां वीजं मनुष्याश्च वर्पन्ति । या न ऊरु उशती विश्रयति यस्यामुशन्तः प्रहराम शेषम्	३७
तुभ्यमग्रे पर्यवहन् त्सूर्यां बहंतुना सह । पुनः पतिभ्यो जायां दा अग्रे प्रजया सह	३८
पुनः पत्नीमग्निरेदु दायुषा सह वर्चसा । वृषायुरस्या यः पतिर्जीवाति शरदः शतम्	३९
सोमः प्रथमो विविदे गन्धर्वो विविदु उत्तरः । तृतीयो अग्निष्ठे पतिस्तुरीयस्ते मनुष्यजाः	४० [२७]
सोमो दददन्धर्वाय गन्धर्वो दददुग्रये । रथि च पुत्रांश्चादा दुग्निर्मह्यमथो इमाम्	४१
इहैव स्तं मा वि चौष्टं विश्वमायुर्व्यश्रुतम् । कीर्त्तन्तौ पुत्रैर्नृभिर्मोदमानौ स्वे गृहे	४२
आ नः प्रजां जनयतु प्रजापतिराजरसाय समनक्त्वर्थमा । अदुर्मङ्गलीः पतिलोकमा विश शं नो भव ह्रिपदे शं चतुष्पदे	४३
अघोरचक्षुरपतिद्वयोधि शिवा पशुभ्यः सुमनाः सुवर्चाः । वीरसुदुर्वकांसा स्योना शं नो भव ह्रिपदे शं चतुष्पदे	४४
इमां त्वमिन्द्र मीढ्वः सुपुत्रां सुभगां कृणु । दशास्यां पुत्राना धेहि पतिमेकादशं कृधि	४५
सम्राज्ञी श्वशुरे भव सम्राज्ञी श्वश्रवां भव । ननान्दरि सम्राज्ञी भव सम्राज्ञी अधि देवृषुं	४६
समञ्जन्तु विश्वे देवाः समापो हृदयानि नौ । सं मातरिश्वा सं धाता समु देप्त्री दधातु नौ	४७ [२८]

[चतुर्थोऽध्यायः ॥४॥ व० १-३६]

(८३)

(२३) इन्द्रः ७, १३, २३ वैन्द्रो वृषाकपिः २-३, ९-१०, १५-१८ इन्द्रानोः इन्द्रः । पशुक्तिः ।

वि हि सोतोत्सृक्षत नेन्द्रं देवमंसत ।

यत्रामदृष्टृपाकपि रयः पुष्टेषु मन्तस्वा विश्वस्मादिन्द्र उन्नः

परा हीन्द्र धावसि वृषाकपेरति व्यथिः ।	
नो अह प्र विन्दस्यन्यत्र सोमपीतये विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	२
किमयं त्वां वृषाकपिश्चकार हरितो मृगः ।	
यस्मा इरस्यसीदु न्वर्यो वा पुष्टिमद्रसु विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	३
यमिमं त्वं वृषाकपिं प्रियमिन्द्राभिरक्षसि ।	
श्वा न्वस्य जम्भियदपि कर्णे वराहयु विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	४
प्रिया तृष्टानि मे कृपिर्व्यक्ता व्यदृदुषत् ।	
शिरो न्वस्य राविपं न सुगं दुष्कृते भुवं विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	५ [१]
न मत् स्त्री सुभसत्तरा न सुयाशुतरा भुवत् ।	
न मत् प्रतिच्यवीयसी न सक्थ्युद्यमीयसी विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	६
उवे अश्व सुलाभिके यथेवाङ्ग भविष्यति ।	
भसन्मे अमत्र सक्थि मे शिरो मे वीव हृष्यति विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	७
किं सुबाहो स्वङ्गुरे पृथुष्टो पृथुजावने ।	
किं शूरपति नस्त्वमभ्यमीपि वृषाकपिं विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	८
अवीरामिव मामयं शरारुभि मन्यते ।	
उताहमस्मि वीरिणीन्द्रपत्नी मरुत्सखा विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	९
संहोत्रं स्म पुरा नारी समनं वाव गच्छति ।	
वेधा ऋतस्य वीरिणीन्द्रपत्नी महीयते विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	१० [२]
इन्द्राणीमासु नारिषु सुभर्गामहमश्रवम् ।	
नहस्या अपरं चन जुरसा भरते पति विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	११
नाहमिन्द्राणि रारण सख्युर्वृषाकपेर्कृते ।	
यस्येदमप्यं हविः प्रियं देवेषु गच्छति विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	१२
वृषाकपायि रेवति सुपुत्र आदु सुस्तुषे ।	
यसंत त इन्द्र उक्षणाः प्रियं काचित्करं हवि विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	१३
उक्ष्णो हि मे पञ्चदश साकं पचन्ति विंशतिम् ।	
उताहमस्मि पीत्र इदुभा कुक्षी पूणन्ति मे विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	१४
वृषभो न तिग्मशृङ्गो ऽन्तर्यूथेषु शेरुवत् ।	
मन्थस्तं इन्द्र शं हृदे यं ते सुनोति भावयु विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः	१५ [३] (९३३)

न सेशे यस्य रम्बते	ऽन्तरा सक्थ्याऽं कपूत् ।	
सेदीशे यस्य रोमशं	निपेटुषो विजृम्भते	विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः १६
न सेशे यस्य रोमशं	निपेटुषो विजृम्भते ।	
सेदीशे यस्य रम्बते	ऽन्तरा सक्थ्याऽं कपूत्	विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः १७
अयमिन्द्र वृषाकपिः	परंस्वन्तं हतं विदत् ।	
असिं सूनां नवं चरु	मादेधस्यान आचितं	विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः १८
अयमेमि विचाकशद्	विचिन्वन् दासमार्षम् ।	
पिबामि पाकसुत्वानो	ऽभि धीरमचाकशं	विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः १९
धन्वं च यत् कृन्तत्रं च	कारिं स्वित् ता वि योजना ।	
नेदीयसो वृषाकपे	ऽस्तमेहिं गृह्णां उप	विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः २०
पुनरोहिं वृषाकपे	सुविता कल्पयावहै ।	
य एष स्वप्ननंशानो	ऽस्तमेषिं पथा पुन	विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः २१
यदुदंश्वो वृषाकपे	गृह्मिन्द्राजगन्तन ।	
कर्त्तव्यं स्य पुत्रघो मृगः	कर्मगञ्जनयोपतो	विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः २२
पर्शुहिं नाम मानवी	साकं संसूव विशतिम् ।	
भद्रं भलं त्यस्या अमूद्	यस्या उदरमामयद्	विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः २३ [४] (१३८)

(८७)

२५ पायुर्भारद्वाजः । रक्षोहान्तिः । त्रिष्टुप्, २२-२५ अनुष्टुप् ।

रक्षोहणं वाजिनमा जिघमि	मित्रं प्रथिष्युषं यामि शर्म ।	
शिशानो अग्निः क्रतुभिः समिन्द्रः	स नो दिवा स रिपः पातु नक्तम्	१
अयोदंष्ट्रो अर्चिषां यातुधाना	नुषं स्पृश जातवेदः समिन्द्रः ।	
आ जिह्वया मूर्देवान् रभस्व	क्रव्यादो वृक्त्वयपि धत्स्वासन्	२
उभोर्भयावित्रुषं धेहि दंष्ट्रां	हिंस्रः शिशानोऽवरं परं च ।	
उतान्तारिक्षे परिं याहि राज	अम्भैः सं धेह्यभि यातुधानान्	३
यज्ञैरिषूः संनममानो अग्ने	वाचा शल्यो अशानिभिर्दिहानः ।	
ताभिर्विध्य हृदये यातुधानान्	प्रतीचो ब्राह्मन् प्रति भद्ध्येषाम्	४
अग्ने त्वचं यातुधानस्य भिन्धि	हिंसाशनिहरंसा हन्त्वेनम् ।	
प्र पर्वाणि जातवेदः शृणीहि	क्रव्यात् क्रविष्णुर्वि चिनोतु वृक्णम्	५ [५] (१४३)

यत्रेदानीं पश्यसि जातवेदः—स्तिष्ठन्तमग्रं वृतं वा चरन्तम ।
यद्दान्तारिक्षे पृथिभिः पतन्तं तमस्तां विध्य जग्मो शिजानः ६
उतार्त्तधं स्पृणुहि जातवेदः आलेभानाहृष्टिभिर्यातुधानानां ।
अग्ने पूर्वां नि जहि शोशुचान् आमातुः शिवान्नास्तमं कुन्वेनीः ७
इह प्र जूहि यतमः सो अग्ने यो यातुधानो य इदं कुणोति ।
तमा रभस्व समिधां यविष्ठ नृचक्षुःसुशायुषि रन्धयेनम ८
तीक्ष्णेनग्निं चक्षुषा रक्ष यजं प्राशं वसुभ्यः प्र णय प्रचेतः ।
हिंसं रक्षांस्यग्निं शोशुचान् मा त्वा दभन् यातुधानां नृचक्षुः ९
नृचक्षा रक्षः परिं पश्य त्रिक्षु तस्य त्रीणि प्रति शृणीष्यथा ।
तस्याग्ने पृष्ठीहरंसा शृणीहि त्रेधा मूलं यातुधानस्य वृश्वा १० [६]

त्रियांतुधानः प्रसितिं त ए—त्वृतं यो अग्ने अनृतेन हन्ति ।
तमर्चिषां स्फूर्जयंश्चातवेदः समक्षमेनं गृणते नि वृद्धि ११
तदग्ने चक्षुः प्रति धेहि रेभे शंफारुजं येन पश्यसि यातुधानम् ।
अथर्ववज्ज्योतिषा देव्येन सत्यं धूर्वन्तमचितं न्योप १२
यदग्ने अद्य मिथुना शर्पातो यद्वाचस्तृष्टं जनयन्त रेभाः ।
मन्योर्मनसः शरव्याऽऽ जायते या तया विध्य हृदये यातुधानान् १३
परां शृणीहि तपसा यातुधानान् पराग्ने रक्षो हरंसा शृणीहि ।
परांर्चिषा मूर्देवाऽऽशृणीहि परांसुतृपो अग्निं शोशुचानः १४
पराद्य देवा वृजिनं शृणन्तु प्रत्यगेनं शपथां यन्तु तूष्ठाः ।
वाचास्तेनं शरव कच्छन्तु मर्मन् विश्वस्यैतु प्रसितिं यातुधानः १५ [७]

यः पौरुषेयेण क्रुविषां समङ्के यो अश्व्येन पशुनां यातुधानः ।
यो अधन्याया भरति क्षीरमग्ने तेषां शीर्षाणि हरसापि वृश्वा १६
संवत्सरीणं पर्य उम्रियाया—स्तस्य माशीद्यातुधानो नृचक्षुः ।
पीयूषमग्ने यतमस्तिवृप्सात् तं प्रत्यश्चमर्चिषां विध्य मर्मन् १७
विषं गवां यातुधानांः पिबन्त्वा वृश्च्यन्तामदितये दुरेवाः ।
परैरान् देवः संविता ददातु परां भागमोर्षधीनां जयन्ताम १८
मृणसि यातुधानान् न त्वा रक्षांसि पृतनासु जिग्युः ।
दह सहमूरान् क्रुव्यादो मा ते हेत्या मुक्षत देव्यायाः १९

त्वं नो अग्ने अधरादुदक्तात् त्वं पश्चादुत रक्षा पुरस्तात् ।

प्रति ते ते अजरासस्तपिष्ठा अघशंसं शोशुचतो दहन्तु २० [८]

पश्चात् पुरस्तादधरादुदक्तात् कृविः काव्येन परि पाहि राजन् ।

सखे सखायमजरो जरिम्णे ऽग्ने मतो अमर्त्यस्त्वं नः २१

परि त्वाग्ने पुरं वयं विप्रं सहस्य धीमहि ।

धूपद्वर्णं द्विवेदिवे हन्तारं भङ्गुरावताम् २२

विषेणं भङ्गुरावतः प्रति प्म रक्षसो दह ।

अग्ने तिग्मेन शोचिषा तपुर्याभिर्ऋदिभिः २३

प्रत्यग्ने मिथुना दह यातुधाना किमीदिना ।

सं त्वां शिशामि जागृह्यद्वधं विप्र मन्मभिः २४

प्रत्यग्ने हरसा हरः शृणीहि विश्वतः प्रति ।

यातुधानस्य रक्षसो बलं वि रुज वीर्यम् २५ [९] (९६३)

(८८)

१९ आङ्गिरसो मूर्धन्वान् वामदेव्यो वा । सूर्य-वैश्वानरोऽग्निः । त्रिष्टुप् ।

हविष्पान्तमजरं स्वविदिं दिविस्पृश्याहुतं जुष्टमग्नी ।

तस्य भर्मणि भुवनाय देवा धर्मणे कं स्वधया पप्रथन्त १

गीर्णं भुवनं तमसापगूळ्ह माविः स्वरभवज्जाते अग्नी ।

तस्य देवाः पृथिवी द्यौरुतापो ऽरण्यन्नोषधीः सख्ये अस्य २

देवेभिर्निधितो यज्ञियेभि रग्निं स्तोषाण्यजरं बृहन्तम् ।

यो भानुना पृथिवीं द्यामुतेमा माततान् रोदंती अन्तरिक्षम् ३

यो होतासीत् प्रथमो देवजुष्टो यं समाश्रन्नाज्येना वृणानाः ।

स पतन्वीत्वरं स्था जगद्य च्छात्रमग्निर्ऋणोज्जातवेदाः ४

यजातवेदो भुवनस्य मूर्धन्नतिष्ठो अग्ने सह रौचनेन ।

तं त्वाहेम मतिभिर्गीभिरुक्थैः स यज्ञियो अमवो रोदसिप्राः ५ [१०]

मूर्धा भुवो भवति नक्तमग्निस्ततः सूर्यो जायते श्रातरुच्यन् ।

भायामू तु यज्ञियानामेता मपो यत् तृणैश्चरति प्रजानन् ६

दृशेन्यो यो महिना समिद्धो ऽरोचत द्विवियोनिर्दिभावा ।

तस्मिन्नग्नौ सूक्तवाकेन देवा हविर्विश्व आजुहवुस्तनुपाः ७ (९७०)

सूक्तवाकं प्रथममादिदृशि—मादिन्द्रविरजनयन्त देवाः ।	
स एषां यज्ञो अभवत् तनूपास्तं शीर्वेदुं तं पृथिवी तमार्षः	८
यं देवासोऽर्जनयन्ताग्निं यस्मिन्नाजुहवुर्भुवनानि विश्वा ।	
सो अर्चिषा पृथिवीं श्यामुतेमा—मृजूयमानो अतपन्महित्वा	९
स्तोमेन हि द्विवि देवासो अग्निं—गर्जाजनञ्छक्तिभी रोदसिप्राम् ।	
तमू अकृण्वन् त्रेधा भुवे कं स ओषधीः पचति विश्वरूपाः	१० [११]
यदेदेनमदधुर्यज्ञियासो द्विवि देवाः सूर्यमादितेयम् ।	
यदा चरिष्णु मिथुनावभूता—मादित प्रापश्यन् भुवनानि विश्वा	११
विश्वस्मा अग्निं भुवनाय देवा वैश्वानरं केतुमहामकृण्वन् ।	
आ यस्ततानोपसो विभाती—रपो ऊर्णोति तमो अर्चिषा यन्	१२
वैश्वानरं कवयो यज्ञियासो ऽग्निं देवा अर्जनयन्नजुर्यम् ।	
नक्षत्रं प्रत्नममिनच्चरिष्णु यक्षस्याध्यक्षं तविषं बृहन्तम्	१३
वैश्वानरं विश्वहा दीदृवांसं मन्त्रैरग्निं कविमच्छा वदामः ।	
यो महिम्ना परिवभूवोर्वी उतावस्तादुत देवः परस्तात्	१४
द्वे सुती अशृणवं पितृणा—महं देवानामुत मर्त्यानाम् ।	
ताभ्यामिदं विश्वमेजत् समेति यदन्तरा पितरं मातरं च	१५ [१२]
द्वे समीची विभृतश्चरन्तं शीर्पतो जातं मनसा विमृष्टम् ।	
स प्रत्यङ् विश्वा भुवनानि तस्था—वप्रयुच्छन् तरणिभ्राजमानः	१६
यत्रा वदेते अवरः परंश्च यजन्योः कतरो नौ वि वेद ।	
आ शैकुरित सधमादुं सखायो नक्षन्त यज्ञं क इदं वि वोचत्	१७
कत्यग्रयः कति सूर्यासः कत्युपासः कत्युं स्विदापः ।	
नोपस्पिजं वः पितरो वदामि पृच्छामिं वः कवयो विद्वन्ने कम्	१८
यावन्मात्रमुपसो न प्रतीकं सुपण्योऽं वसते मातरिश्चः ।	
तावद्दधात्युप यज्ञमायन् ब्राह्मणो होतुरवरो निपीदन्	१९ [१३] (१९)

(८९)

१८ रेणुवैश्वामित्रः । इन्द्रः, ५ इन्द्रासोमौ । त्रिष्टुप् ।

इन्द्रं स्तवा नृतमं यस्य महा विवचाधे रोचना वि ज्मो अन्तान् ।
आ यः प्रपौ चर्षणीधृद्वरोभिः प्र सिन्धुभ्यो रिरिचानो महित्वा

स सूर्यः पर्युरु वरांस्येन्द्रो ववृत्याद्रथेव चक्रा ।	
अतिष्ठन्तमपर्यं न सर्गं कृष्णा तमांसि त्विष्या जघान	२
प्रमानमस्मा अनपावृद्वर्च क्षमया दिवो असमं ब्रह्म नव्यम् ।	
वि चः पूठेव जानिमान्यर्य इन्द्रश्चिकाय न सखायमीषे	३
इन्द्राय गिरो अनिशितसर्गा अपः प्रेरयं सर्गरस्य बुध्नात् ।	
यो अक्षेणैव चक्रिया शर्चीभिर्विष्वक् तस्तम्भं पृथिवीमुत् द्याम्	४
आपान्तमन्युस्तृपलप्रभर्मा धुनिः शिमीवाञ्छरुमौ ऋजीषी ।	
सोमो विश्वान्यतसा वनानि नार्वागिन्द्रं प्रतिमानानि देभुः	५ [१४]
न यस्य द्यावापृथिवी न धन्व नान्तरिक्षं नाद्रयः सोमो अक्षाः ।	
पदस्य मन्युरधिनीयमानः शृणाति वीळ रुजति स्थिराणि	६
जघान वृत्रं स्वधितिर्वनेव रुरोज पुरो अरदुन्न सिन्धून् ।	
वेभेद् गिरिं नवमिन्न कुम्भमा गा इन्द्रो अकृणुत् स्वयुग्भिः	७
वं ह त्यहंण्या इन्द्र धीरो ऽसिर्न पर्व वृजिना शृणासि ।	
प्र ये मित्रस्य वरुणस्य धाम युजं न जनां मिनन्ति मित्रम्	८
प्र ये मित्रं प्रार्यमणं दुरेवाः प्र संगिरः प्र वरुणं मिनन्ति ।	
न्यमित्रेषु वधमिन्द्र तुभ्रं वृषन् वृषाणमरुषं शिशीहि	९
इन्द्रो दिव इन्द्र ईशे पृथिव्या इन्द्रो अपामिन्द्र इत् पर्वतानाम् ।	
इन्द्रो वृधामिन्द्र इन्मोधिंराणां मिन्द्रः क्षेमे योगे हव्य इन्द्रः	१० [१५]
प्राक्तुभ्य इन्द्रः प्र वृधो अहंभ्यः प्रान्तरिक्षात् प्र संमुद्रस्य धासेः ।	
प्र वार्तस्य प्रथसः प्र ज्मो अन्तात् प्र सिन्धुभ्यो रिरिचि प्र क्षितिभ्यः	११
प्र शोशुचत्या उषसो न केतु रसिन्वा ते वर्ततामिन्द्र हेतः ।	
अश्मेव विध्य दिव आ सृजानस्तर्पिष्ठेन हेषसा द्रोधमित्रान्	१२
अन्वह मासा अन्विद्वना न्यन्वोर्पधीरनु पर्वतासः ।	
अन्विन्द्रं रोदसी वावशाने अन्वापो अजिहत जायमानम्	१३
कहिं स्वित् सा त इन्द्र चेत्यासं दृषस्य यद्विनदो रक्ष एषत् ।	
मित्रकृवो यच्छसन्ते न गावः पृथिव्या आपृगमुया शयन्ते	१४
शत्रूयन्तो अभि ये नस्ततस्त्रे माहि ब्राधन्त ओगणास इन्द्र ।	
अन्धेनामित्रास्तमसा सचन्तां सुज्योतिषो अक्तवस्तां अभि प्युः	१५

पुरुणि हि त्वा सर्वना जनानां ब्रह्माणि मन्दन् गृणतामृषीणाम् ।
 इमामाघोपन्नवसा सद्भूतिं तिरो विश्वाँ अर्चतो याह्यर्वाङ् १६
 एवा ते वयमिन्द्र भुञ्जतीनां विद्याम सुमतीनां नवानाम् ।
 विद्याम् वस्तोरवसा गृणन्तो विश्वामित्रा उत त इन्द्र नूनम् १७
 शूनं हुवेम मघवानिन्द्र मस्मिन् भरे नृतंसं वार्जसातो ।
 शूण्वन्तमुग्रमृतये समत्सु व्रन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम् १८ [१६] :

(९०)

१६ नारायणः । पुरुषः । अनुष्टुप्, १६ त्रिष्टुप् ।

सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।
 स भूमिं विश्वतो ब्रुत्वा इत्यतिष्ठद्दशाङ्गुलम् १
 पुरुष एवेदं सर्वं यद्भूतं यच्च भव्यम् ।
 उतामृतत्वस्येशानो यदन्नेनातिरोहति २
 एतावानस्य महिमा इतो ज्यायँश्च पूरुषः ।
 पादोऽस्य विश्वा भूतानि त्रिपादस्यामृतं द्विवि ३
 त्रिपादूर्ध्व उद्वैत् पुरुषः पादोऽस्येहाभवत् पुनः ।
 ततो विष्वङ् व्यक्रामत् साशनानशने अभि ४
 तस्माद्द्विराळजायत विराजो अधि पूरुषः ।
 स जातो अत्यरिच्यत पश्चाद्भूमिमथो पुरः ५ [१७]
 यत् पुरुषेण हविषा देवा यज्ञमतन्वत ।
 वसन्तो अस्यासीदाज्यं ग्रीष्म इध्मः शरद्भुविः ६
 तं यज्ञं बर्हिषि प्रीक्षन् पुरुषं जातमग्रतः ।
 तेन देवा अयजन्त साध्या क्रपयश्च ये ७
 तस्माद्यज्ञात् सर्वहुतः संभृतं पृषदाज्यम् ।
 पशून् तौश्रक्रे वायव्या नारण्यान् ग्राम्याश्च ये ८
 तस्माद्यज्ञात् सर्वहुतं क्रचुः सामानि जज्ञिरे ।
 छन्दांसि जज्ञिरे तस्माद्यजुस्तस्मादजायत ९
 तस्मादश्वा अजायन्त ये के चोभयादतः ।
 गावो ह जज्ञिरे तस्मात् तस्माज्जाता अजावयः १० [१८] (१११)

पुरुषं व्यदधुः कतिधा व्यकल्पयन् ।	
किमस्य कौ ब्राह्म का ऊरू पादा उच्येते	११
मृणोऽस्य मुखमासीद्ब्राह्म राजन्यः कृतः ।	
तदस्य यद्वैश्यः पद्भ्यां शूद्रो अजायत	१२
द्रमा मनसो जातश्चक्षोः सूर्यो अजायत ।	
मादिन्द्रश्चाग्निश्च प्राणाद्वायुरजायत	१३
भ्यां आसीद्वृन्तरिक्षं शीर्ष्णो द्यौः समवर्तत ।	
इयां भूमिदिशः श्रोत्रात् तथा लोकाँ अकल्पयन्	१४
गस्यासन् परिधयस्त्रिः सप्त समिधः कृताः ।	
ग यद्यज्ञं तन्त्राना अवधन् पुरुषं पशुम्	१५
यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवास्तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् ।	
ते ह नाकं महिमानः सचन्त यत्र पूर्वं साध्याः सन्ति देवाः	१६

(९६)

[अष्टमोऽनुवाकः ॥]

१५ अरुणो वैतहव्यः । अग्निः । जगती, १५ त्रिष्टुप् ।

जागृवद्भिर्जरमाण इध्यते दमे दमूना इपर्यन्निष्ठस्पदे ।	
वेश्वस्य होता हविषो वरेण्यो विभुर्विभावा सुपर्वा सखीयते	१
दर्शतश्रीरतिथिर्गृहेगृहे वनेवने शिश्रिये तक्त्रवीरिव ।	
नंजनं जन्यो नाति मन्यते विश आ क्षेति विश्योऽं विशांविशम्	२
दक्षो दक्षैः क्रतुनासि सुक्रतुरग्रे कविः काव्येनासि विश्ववित् ।	
सुर्वसूनां क्षयसि त्वमेक इद् द्यावा च यानि पृथिवी च पुष्यतः	३
ज्ञानन्नग्रे तव योनिमृत्वियमिळायास्पदे घृतवन्तमासदः ।	
आ ते चिकित्र उपसामिवेतयो ऽरेपसः सूर्यस्येव रश्मयः	४
तव श्रियो वृष्यस्येव विद्युतश्चित्रार्थिकित्र उपसां न केतवः ।	
यदोषधीरभिसृष्टो वनानि च परि स्वयं चिनुषे अन्नमास्ये	५
तमोपधीर्दधिरे गर्भमृत्वियं तमापो अग्निं जनयन्त मातरः ।	
तमित् समानं वनिर्नश्च वीरुधो ऽन्तर्वतीश्च सुवते च विश्वहा	६
वातोपधूत इपितो वशां अनु तूपु यदज्ञा वेविपद्वितिष्ठसे ।	
आ ते यतन्ते रथ्योऽं यथा पृथक् शर्धास्पये अजराणि धक्षतः	७

मेधाकारं विदथस्य प्रसार्धनमग्निं होतारं परिभूतमं मतिम् ।
 तामिदमे हविष्या समानमित् तमिन्महे वृणते नान्यं त्वत्
 त्वामिदत्र वृणते त्वायवो होतारमग्रे विदथेषु वेधसः ।
 यदेवयन्तो दधति प्रयांसि ते हविष्मन्तो मनवो वृक्तवर्हिषः
 तवाग्ने होत्रं तव पोत्रमृत्वियं तव नेष्ट्रं त्वमग्निद्वितायतः ।
 तव प्रशास्त्रं त्वमध्वरीयसि ब्रह्मा चासिं गृहपतिश्च नो दमे

८
 ९
 १० [२१]

यस्तुभ्यमग्रे अमृताय मर्त्यः समिधा दाशदुत वा हविष्कृति ।
 तस्य होता भवसि यासिं दूत्यं मुपं वूपे यजस्यध्वरीयसि
 इमा अस्मै मृतयो वाचो अस्मदा ऋचो गिरः सुष्टुतयः समग्मत ।
 वसूयवो वसवे जातवेदसे वृन्द्रासु चिद्वर्धनो यामुं चाकनत्
 इमां प्रतायं सुष्टुतिं नवीयसीं वोचेयमस्मा उशते शृणोतु नः ।
 भूया अन्तरा हृद्यस्य निस्पृशे जायेव पत्यं उशती सुवासाः
 यस्मिन्नश्वसं ऋपभासं उक्षणो वशा मेपा अवसृष्टास आहुताः ।
 कीलालपे सोमपृष्ठाय वेधसे हृदा मतिं जनये चारुमग्रये
 अहाव्यग्रे हविरास्ये ते सुवीव वृतं चर्मीव सोमः ।
 वाजसाने रयिमस्मे सुवीरं प्रशस्तं धेहि यज्ञसं ब्रह्मन्तम्

११
 १२
 १३
 १४
 १५ [२२]

(१२)

१५ शार्यातो मानवः । विद्ये देवाः । जगती ।

यज्ञस्य वो रथ्यं विदपतिं विशां होतारमकतोरतिथिं विभार्वसुम् ।
 शोचञ्छृष्कासु हरिणीषु जर्भुरद वृषां केतुर्यजतो ध्यामशायात्
 इममंश्चस्पामुभये अकृण्वत् धर्माणमग्निं विदथस्य सार्धनम् ।
 अक्तुं न ब्रह्मसुपसः पुरोहितं तनूनपातमरूपस्यं निंसते
 चळस्य नीथा वि पणेश्वं मन्महे वया अस्य प्रहुता आसुरत्वे ।
 यदा घोरासो अमृतत्वमाशता दिज्जनस्य देव्यस्य चकिरन्
 ऋतस्य हि प्रसितिर्धारु व्यचो नमो मह्यं रमतिः पर्नीयसी ।
 इन्द्रो मित्रो वरुणः सं चिकित्त्रिरेऽथो भगः सविता पुतदक्षसः
 प्र शोचो विना वन्ति सिन्धवस्तिरो महामरमतिं दधन्विरे ।
 ये परिवचरु जयो वि शरुवज्जटरे विश्वंमृक्षते

१
 २
 ३
 ४
 ५ [२३]

ज्ञाणा रुद्रा मरुतो विश्वकृष्टयो द्विवः श्येनासो असुरस्य नीलयः ।
 अभिश्चष्टे वरुणो मित्रो अर्यमेन्द्रो देवेभिरर्वशेभिरर्वशः ६
 इन्द्रे भुजं शशमानास आशत सूरौ दृशीके वृषणश्च पौंस्ये ।
 । ये न्वस्यार्हणा ततक्षिरे युजं वज्रं नृपदनेपु कारवः ७
 सूरश्चिदा हरितो अस्य रीरमदिन्द्रादा कश्चिद्भयते तवीपसः ।
 मीमस्य वृष्णो जठरादभिश्वसो द्विवेदिवे सहुरिः स्तत्रवाधितः ८
 त्तोमं वो अद्य रुद्राय शिक्से क्षयद्वीराय नर्मसा दिदिष्टन ।
 धेभिः शिवः स्ववा एवयावाभिर्दिवः सिर्पक्ति स्वयंशा निकामभिः ९
 ते हि प्रजाया अभरन्त वि श्रवो बृहस्पतिर्वृषभः सोमजामयः ।
 यज्ञैरथवा प्रथमो वि धारय देवा दक्षैर्भृगवः सं चिकित्रिरे १०

ते हि द्यावापृथिवी भूरिरेतसा नराशंसश्चतुरङ्गो यमोऽदितिः ।
 देवस्त्वष्टा द्रविणोदा ऋभुक्षणः प्र रोदसी मरुतो विष्णुराहिरे ११
 उत स्य न उशिजामुर्विया कवि राहिः शृणोतु बुधयो हवीमनि ।
 सूर्यामासा विचरन्ता दिविक्षिता धिया शमीनहुषी अस्य बोधतम् १२
 प्र नः पूषा चरथं विश्वदेव्यो ऽपां नपादवतु वायुरिष्टये ।
 आत्मानं वस्यो अभि वातमर्चत तदश्विना सुहवा यामनि श्रुतम् १३
 विशामासामभयानामधिक्षितं गीभिर्बु स्वयंशंसं गृणीमसि ।
 आभिर्विश्वाभिरदितिमनुर्वणं मक्तोर्युवानं नृमणा अधा पतिम् १४
 रेभदत्रं जनुषा पूर्वो अङ्गिरा आवाण ऊर्ध्वा अभि चक्षुरध्वरम् ।
 येभिर्विहाया अभवद्विचक्षणः पार्थः सुमेकं स्वधितिर्वनन्वति १५

(९३)

१५ तान्वः पार्थ्यः । विश्वे देवाः । प्रस्तारपक्तिः; २, ३, १३ अनुष्टुप्; ९ अक्षरैः
 ११ न्यङ्कुसारिणी, १५ पुरस्ताद्बृहती ।

माहिं द्यावापृथिवी भूतमुर्वी नारीं यद्वा न रोदसी सद् नः ।

तेभिर्नः पातं सद्यस एभिर्नः पातं श्रुपणि

यज्ञेयज्ञे स मर्त्यो देवान् त्सर्पयति । यः सुद्वैदींश्चुत्तम आविवासात्येनान्
 विश्वेषामिरज्यवो देवानां वामहः । विश्वे हि विश्वमहसो विश्वे यज्ञेषु यति

मेधाकारं विदथेस्य प्रसार्यन मग्निं होतारं परिभूतमं मतिम् ।
 तमिदमं हविष्या समानमित् तमिन्महे वृणते नान्यं त्वत्
 त्वामिदमं वृणते त्वायवो होतारमग्ने विदथेषु वेधसः ।
 यद्वैव्यन्तो दधति प्रयांसि ते हविष्मन्तो मनवो वृक्तवर्हिषः
 तवाग्ने होत्रं तव पोत्रमृत्वियं तव नेष्ट्रं त्वमग्निर्हतायतः ।
 तव प्रज्ञानं त्वमध्वरीयासि ब्रह्मा चासि गृहपतिश्च नो दमे

८
 ९
 १० [२१]

यस्तुभ्यमग्ने अमृताय मर्त्यैः समिधा दाशद्भुत वा हविष्कृति ।
 तस्य होता भवसि यासि दूत्यु सुपं रूपे यजस्यध्वरीयासि
 इमा अस्मै मतयो वाचो अस्मदाँ ऋचो गिरः सुष्टुतयुः समग्मत ।
 वसुधवो वसवे जातवेदसे वृद्धासु चिद्वर्धनो यामु चाकनत्
 इमां प्रत्ताय सुष्टुतिं नवीयसीं वोचेयमस्मा उग्रते शृणोतु नः ।
 भूया अन्तर्ग हृद्यस्य निस्पृशे जायेव पत्य उग्रती सुवासाः
 पस्मिन्नस्वाम ऋपुमास उक्षणो वशा मेपा अवसृष्टासु आहुताः ।
 हीडाउपे सोमपृष्टाय वेधसे हृदा मतिं जनये चारुमग्र्यं
 अशामग्ने हविगुम्ये ते सूर्चाव वृतं चूर्वाव सोमः ।
 यज्ञमग्निं गृयिममं सूचीरं प्रशान्तं धेहि यज्ञसं बृहन्तम

११
 १२
 १३
 १४
 १५ [२२]

(१०)

१५ शायानो मानवः । विदेव देवाः । जगती ।

यस्यस्य वा सुथं विदथति विद्यां होताग्मकतागतिथिं विभावगुम् ।
 सोमस्यवृणामु दर्शितापु जभृद वृषां कुतुयेततो आर्मशायत
 इत्यन्तर्गतस्य अङ्गवत् धर्माणमग्निं विदथेस्य सार्धनम् ।
 तस्यै न यदङ्गवत् पुरोहितं तन्नपानमङ्गवत् निगद
 वसवः नृपया वि एतेशं मन्त्रे वृषा अय्य प्रवृता आगुर्वव ।
 इमा होतारो अमृतावसाहता दिग्जलस्य देवस्य चदिमम्
 इत्यादि वि अमिदिर्वाक्न व्यचा नयो मृताग्नेतिः पनीयया ।
 इत्ये विद्यां वन्युः सं विविदिरे द्यां भगोः मथिता पुरय्ययः
 न इत्ये वृष्टिता इन्ति विन्त्ये इत्ये इत्ये इत्ये इत्ये ।
 इत्ये इत्ये इत्ये इत्ये इत्ये इत्ये इत्ये इत्ये इत्ये ।

१
 २
 ३
 ४
 ५
 ६
 ७
 ८
 ९
 १०
 ११
 १२
 १३
 १४
 १५
 १६
 १७
 १८
 १९
 २०
 २१
 २२
 २३
 २४
 २५
 २६
 २७
 २८
 २९
 ३०
 ३१
 ३२
 ३३
 ३४
 ३५
 ३६
 ३७
 ३८
 ३९
 ४०
 ४१
 ४२
 ४३
 ४४
 ४५
 ४६
 ४७
 ४८
 ४९
 ५०

क्राणा रुद्रा मरुतो विश्वकृष्टयो दिवः श्येनासो असुरस्य नीळयः ।

तेभिश्चष्टे वरुणो मित्रो अर्यमेन्द्रो देवेभिरर्वशेभिरर्वशः ६

इन्द्रे भुजं शशमानास आशत सूरौ दृशीके वृषणश्च पौर्ये ।

प्र ये न्वस्याहर्णा ततक्षिरे युजं वज्रं नृपदनेषु कारवः ७

सूरश्चिदा हरितो अस्य रीरम् दिन्द्रादा कश्चिद्भयते तवीयसः ।

भीमस्य वृष्णो जठरादभिभ्वसो दिवेदिवे सहुरिः स्तन्नवाधितः ८

स्तोमं वो अद्य रुद्राय शिक्से क्षयद्वीराय नमसा दिदिष्टन ।

येभिः शिवः स्ववा एवयावभिर्दिवः सिषक्ति स्वयंशा निकामभिः ९

ते हि प्रजाया अभरन्तु वि श्रवो बृहस्पतिर्वृषभः सोमजामयः ।

यज्ञैरथर्वा प्रथमो वि धारय देवा दक्षैर्भृगवः सं चिकित्रे १० [२४]

ते हि द्यावापृथिवी भूरिरेतसा नराशंसश्चतुरङ्गो यमोऽदितिः ।

देवस्त्वष्टा द्रविणोदा ऋभुक्षणः प्र रोदसी मरुतो विष्णुरीहिरे ११

उत स्य न उशिजासुर्विया क्विरहिः शृणोतु बुधयोऽह्वीमनि ।

सूर्यामासा विचरन्ता दिविक्षिता धिया शमीनहुषी अस्य चोधतम् १२

प्र नः पूषा चरथं विश्वदेव्यो ऽपां नपादवतु वायुरिष्टये ।

आत्मानं वस्यो अभि वातमर्चत तदश्विना सुहवा यामनि श्रुतम् १३

विशामासामभयानामधिक्षितं गीभिरु स्वयंशंसं गृणीमसि ।

शामिर्विश्वाभिरदितिमनर्वण मत्तोर्धुवानं नृमणा अधा पातिम् १४

रेभदत्रं जनुषा पूर्वो अङ्गिरा ग्रावाण ऊर्ध्वा अभि चक्षुरध्वरम् ।

येभिर्विहाया अभवद्विचक्षणः पार्थः सुमेकं स्वधितिर्वनन्वति १५ [२५] (१०४६)

(९३)

१५ तान्वः पार्थ्यः । विश्वे देवाः । प्रस्तारपक्तिः; २, ३, १३ अनुष्टुप्; ९ अक्षरैः पंक्तिः;

११ न्यङ्कुसारिणी, १५ पुरस्ताद्बृहती ।

महिं द्यावापृथिवी भूतमुर्वी नारीं यद्ही न रोदसी सद्धं नः ।

तेभिर्नः पातं सहस एभिर्नः पातं शूषणि १

यज्ञेयज्ञे स मत्यो देवान् त्सपर्यति । यः तुज्ञेर्दीविश्रुत्तम् आविवासात्येनान् २

विश्वेषामिरज्यवो देवानां वामहः । विश्वे हि विश्वमहसो विश्वे यज्ञेषु यज्ञियाः ३ (१०९१)

ते घा राजानो अमृतस्य मन्द्रा अयिमा मित्रो वरुणः परिज्मा ।

कद्रुद्रो नृणां स्तुतो मरुतः पूषणो भगः

४

उत नो नक्तमपां वृषण्वसू सूर्यामासा सदर्नाय सधन्या ।

सचा यत् साद्येषा महिर्वृक्षेषु बुध्यः

५ [२६]

उत नो देवावश्विना शुभस्पती धामभिर्मित्रावरुणा उरुप्यताम् ।

महः स राय एषते ऽति धन्वेव दुरिता

६

उत नो रुद्रा चिन्मूलतामश्विना विश्वे देवासो रथस्पतिर्मगः ।

ऋभुर्वार्ज ऋभुक्षणः परिज्मा विश्ववेदसः

७

ऋभुर्ऋभुक्षा ऋभुर्विधतो मद्रु आ ते हरी जूजुवानस्य वाजिना ।

दुष्टरं यस्य सामं चिद्दधंग्यज्ञो न मानुषः

८

कृधी नो अह्यो देव सवितः स च स्तुपे मघोनाम् ।

सहो न इन्द्रो वह्निभिर्न्येषां चर्पणीनां चक्रं रश्मिं न योयुवे

९

ऐषु द्यावापृथिवी धातं महदुस्मे वीरेषु विश्वचर्पणि श्रवः ।

पृक्षं वाजस्य सातये पृक्षं रायोत तुर्वणे

१० [२७]

एतं शंसमिन्द्रास्मयुद्धं कूचित् सन्तं सहसावन्नामिष्टये सदा पाह्यमिष्टये ।

मेदतां वेदतां वसो

११

एतं मे स्तोमं तना न सूर्ये द्युतद्यामानं वावृधन्त नृणाम् ।

संवर्ननं नाश्वयं तष्टेवानपच्युतम्

१२

वावर्त येषां राया युक्तैषां हिरण्ययी । नेमधिता न पौंस्या वृथेव विष्टान्ता १३

प्र तद्दुःशीमे पृथ्वाने वेने प्र रामे वोचमसुरे मघवत्सु ।

ये युक्त्वाय पश्वं ज्ञातास्मयु पथा विश्राव्येषाम्

१४

अधीन्वत्रं सप्ततिं चं सप्त चं ।

सद्यो दिदिष्ट तान्वः सद्यो दिदिष्ट पार्थ्यः सद्यो दिदिष्ट मायवः

१५ [२८] (१०३)

(९४)

१४ अर्चुदः काद्रवेयः सर्पः । ग्रावाणः । जगती, ५, ७, १४ त्रिष्टुप् ।

वदन्तु प्र वयं वदाम् ग्रावभ्यो वाचं वदता वदन्त्यः ।

• पर्वताः साक्रमाशवः श्लोकं घोषं भरथेन्द्राय सोमिनः

(१०३)

एते वदन्ति शतवत सहस्रव दृभि क्रन्दन्ति हरितेभिरासभिः ।
 विद्धी ग्रावाणः सुकृतः सुकृत्या होतुश्चित् पूर्वं हविरद्यमाशत २
 एते वदन्त्यविद्वाना मधु न्वृद्धयन्ते अधि पक्व आमिपि ।
 वृक्षस्य शाखामरुणस्य वृषस्तस्ते सूर्भवा वृषभाः प्रेमरावियुः ३
 बृहद्वदन्ति मदिरेण मन्दिने न्द्रं क्रोशन्तोऽविद्वाना मधु ।
 सूरभ्या धीराः स्वसृभिरनर्तिपु राघोषयन्तः पृथिवीमुपदिभिः ४
 सुपर्णा वार्चमक्रतोप द्यव्या खरे कृष्णा इपिरा अनर्तिपुः ।
 न्यर्द्धि यन्त्युपरस्य निष्कृतं पुरु रेतो दधिरे सूर्यश्चितः ५ [२९]

उग्रा इव प्रवहन्तः समायसुः साकं युक्ता वृषणो विभ्रतो धुरः ।
 यच्छ्वसन्तो जग्रसाना अरावियुः शृण्व एपां प्रोथथो अर्वतामिव ६
 दशावनिभ्यो दशकक्षेभ्यो दशयोक्त्रेभ्यो दशयोजनेभ्यः ।
 दशाभीशुभ्यो अर्चताजरेभ्यो दश धुरो दश युक्ता वहद्भ्यः ७
 ते अद्रयो दशयन्त्रास आशव स्तेषामाधानं पर्येति हर्यतम् ।
 त ऊं सुतस्य सोम्यस्यान्धसोऽशोः पीयूषं प्रथमस्य भेजिरे ८
 ते सोमादो हरी इन्द्रस्य निसतेऽशुं दुहन्तो अध्यासते गविं ।
 तेभिर्दुग्धं पपिवात् त्सोम्यं मध्विन्द्रो वर्धते प्रथते वृषायते ९
 वृषा वो अंशुर्न किला रिषाथने लावन्तुः सङ्गमित स्थनाशिताः ।
 रैवत्येव महसा चारवः स्थन यस्य ग्रावाणो अजुपध्वमध्वरम् १० [३०]

तुङ्गिला अतृदिलासो अद्रयो ऽश्रमणा अशृथिता असृत्यवः ।
 अनातुरा अजराः स्थामविष्णवः सुपीवसो अतृपिता अतृष्णजः ११
 ध्रुवा एव वः पितरो युगेयुगे क्षेमकामासुः सदर्सो न युञ्जते ।
 अजुर्यासो हरिपाचो हरिद्व आ द्यां रवेण पृथिवीमशुश्रुतुः १२
 तदिद्वदन्त्यद्रयो विमोचने यामन्नञ्जस्पा इव वेदुपदिभिः ।
 वपन्तो वीजमिव धान्याकृतः पृञ्चन्ति सोमं न मिनान्ति वृषतः १३
 सुते अध्वरे अधि वार्चमक्रता ऽऽ क्लीळयो न मातरं तुदन्तः ।
 वि पू मुञ्चा सुपुवुषो मनीषां वि वर्तन्तामद्रयश्चायमानाः १४ [३१] (१००)

ते वा राजानो अमृतस्य मन्द्रा अर्यमा मित्रो वरुणः परिज्मा ।

कद्रुद्रो नृणां स्तुतो मरुतः पूषणो भगः ४

उत नो नक्तमपां वृषण्वसू सूर्यामासा सदर्नाय सधन्या ।

सचा यत् साद्येषा महिर्वृधेषु बुधयः ५ [२६]

उत नो देवावश्विना शुभस्पती धामभिर्मित्रावरुणा उरुप्यताम् ।

महः स राय एषते ऽति धन्वेव दुरिता ६

उत नो रुद्रा चिन्मृळतामश्विना विश्वे देवासो रथस्पतिर्भगः ।

ऋभुर्वाजं ऋभुक्षणः परिज्मा विश्ववेदसः ७

ऋभुर्ऋभुक्षा ऋभुर्विधतो मद आ ते हरीं जूजुवानस्य वाजिना ।

दुष्टरं यस्य सामं चिद्दुर्धग्यज्ञो न मानुषः ८

कृधी नो अह्नयो देव सवितः स च स्तुपे मथोनाम् ।

सहो न इन्द्रो वह्निभिर्न्येषां चर्षणीनां चक्रं रश्मिं न योधुवे ९

एषु द्यावापृथिवी धातं महदुस्मे वीरेषु विश्वचर्षणि श्रवः ।

पृक्षं वाजस्य सातये पृक्षं रायोत तुर्वणे १० [२७]

एतं शंसमिन्द्रास्मद्युद्धं कूचित्र सन्तं सहसावन्नमिष्ट्ये सदा पाह्यमिष्ट्ये ।

मेदतां वेदतां वसो ११

एतं मे स्तोमं तना न सूर्यं द्युतद्यामानं वावृधन्त नृणाम् ।

संवर्नन्तं नाद्वयं तप्तेवानपच्युतम् १२

वावर्त वेपां राया युक्तैषां हिरण्ययी । नेमर्धितां न पौस्या वृथेव विष्टान्ता १३

प्र तद्दुःशीमे पृथ्वाने वेने प्र रामे वोचमसुरे मवर्वत्सु ।

ये युक्त्वाय पश्वं जतास्मयु पथा विश्राव्येषाम् १४

अधीन्वत्र सप्ततिं च सप्त च ।

सद्यो दिदिष्ट तान्वः सद्यो दिदिष्ट पार्थ्यः सद्यो दिदिष्ट मायवः १५ [२८] (१३)

(९४)

१२ अर्बुदः काट्वेयः सर्पः । आवाणः । जगतीः ५, ७, १३ त्रिष्टुप् ।

दन्तु प्र वयं वदाम् आर्वभ्यो वाचं वदन्ता वदन्त्यः ।

ः पर्वनाः साकमाश्वः श्लोकं वापं मरुथेन्द्राय मांमिनः १

(१३)

एते वदन्ति शतवत् सहस्रव द्रुमि क्रन्दन्ति हरितेभिरासभिः ।
 त्रिङ्घी ग्रावाणः सुकृतः सुकृत्या होतुश्चित् पूर्वं हविरद्यमाशत २
 एते वदन्त्यविदन्नना मधु न्युङ्क्ष्यन्ते अधि पक्व आमिपि ।
 वृक्षस्य शाखामरुणस्य वृषसंस्ते सूभवा वृषभाः प्रेमराविपुः ३
 वृहद्ददन्ति मद्गिरेण मन्दिने न्द्रं क्रोशन्तोऽविदन्नना मधु ।
 संरभ्या धीराः स्वसृभिरनर्तिषु राघोपयन्तः पृथिवीमुपन्द्रिभिः ४
 सुपर्णा वारचमक्रतोषु द्यव्यांस्त्रे कृष्णा इपिरा अनर्तिषुः ।
 न्युङ्क्षि यन्त्युपरस्य निष्कृतं पुरु रेतो दधिरे सूर्यश्वितः ५ [२९]

उग्रा इव प्रवहन्तः समायसुः साकं युक्ता वृषणो त्रिभ्रतो धुरः ।
 यच्छसन्तो जगस्राना अराविपुः शृण्व एषां प्रोथथो अर्वतामिव ६
 दशावनिभ्यो दशकक्षेभ्यो दशयोक्त्रेभ्यो दशयोजनेभ्यः ।
 दशाभीशुभ्यो अर्चताजरेभ्यो दश धुरो दश युक्ता वहद्भ्यः ७
 ते अद्रयो दशयन्त्रास आशवस्तेषामाधानं पर्येति हर्यतम् ।
 त ऊं सुतस्य सोम्यस्यान्धसोऽशोः पीयूषं प्रथमस्य भेजिरे ८
 ते सोमाद्रो हरी इन्द्रस्य निसतेऽशुं दुहन्तो अध्यासते गर्वि ।
 तेभिर्दुग्धं पपिवान् सोम्यं मध्विन्द्रो वर्धते प्रथते वृषायते ९
 वृषा वो अंशुर्न किला रिपाथने लावन्तः सद्रमित् स्थनाशिताः ।
 रैवत्येव महसा चारवः स्थन यस्य ग्रावाणो अजुपध्वमध्वरम् १० [३०]

तृडिला अतृडिलासो अद्रयो ऽश्रमणा अश्रथिता अमृत्यवः ।
 अनातुरा अजराः स्थामविष्णवः सुपीवसो अतृपिता अतृष्णजः ११
 ध्रुवा एव वः पितरो युगेयुगे क्षेमकामासुः सद्रसो न युञ्जते ।
 अजुर्यासो हरिपाचो हरिद्रव आ द्यां स्वेण पृथिवीमशुश्रुः १२
 तदिह्दुन्त्यद्रयो विमोचने चामन्नञ्जुर्या इव वेदुपन्द्रिभिः ।
 वर्पन्तो वीजमिव धान्याकृतः पृच्छन्ति सोमं न मिनन्ति वृषसंतः १३
 सुते अध्वरे अधि वारचमक्रता ऽऽ क्रीळ्यो न मातरं तुङ्गन्तः ।
 वि पू सुञ्चा सुपुवुषो मनीषां वि वर्तन्तामद्रयश्चार्यमानाः १४ [३१] (१०७)

[पञ्चमोऽध्यायः ॥५॥ व० १-२७]

(१५)

१८ पेलः पुरुरवाः । उर्वशी देवता । २, ४-५, ७, ११, १३, १५-१६, १८,
उर्वशी ऋषिका । पुरुरवा देवता । त्रिष्टुप् ।

ह्ये जाये मनसा तिष्ठं घोरे वचांसि मिश्रा कृणवावहै नु ।
न नौ मन्त्रा अनुदितास एते मयस्करन् परंतरे चनाहन् १
किमेता वाचा कृणवा तवाहं प्राक्रमिपमुषसामग्रियेव ।
पुरुरवः पुनरस्तं परेहि दुरापना वार्त इवाहमस्मि २
इपुर्न श्रिय इषुधेरसना गोषाः शंतसा न रंहिः ।
अवीरे क्रतौ वि दविद्युतन्नोरा न मायुं चितयन्त धुनयः ३
सा वसु दर्धती श्वशुराय वय उषो यदि वण्ड्यन्तिगृहात् ।
अस्तं ननक्षे यस्मिश्चाकन् दिवा नक्तं श्रथिता वैतसेन ४
त्रिः स्म माह्नः श्रथयो वैतसेनो त स्म मेऽन्वत्यै पूणासि ।
पुरुरवोऽनु ते केतमायं राजा मे वीर तन्वस्तदासीः ५ [१]

या सुजूणिः श्रेणिः सुम्रआपि हृदेचक्षुर्न ग्रन्थिनीं चरण्युः ।
ता अश्रयोऽरुणयो न संसुः श्रिये गावो न धेनवोऽनवन्त ६
समस्मिश्चायमान आसत् मा उतेमवर्धन् नद्युः स्वगूर्ताः ।
महे यत् त्वा पुरुरवो रणाया स्वर्धयन् दस्युहत्याय देवाः ७
सचा यदासु जहतीष्वत्क ममानुपीषु मानुषो निषेवे ।
अप स्म मन् तरसन्ती न भुज्युस्ता अत्रसन् रथस्पृशो नाश्वाः ८
यदासु मतो अमृतासु निस्पृक् सं क्षोणीभिः क्रतुभिर्न पुड्क्ते ।
ता आतयो न तन्वः शुम्भत स्वा अश्वासो न क्रीळयो दन्दशानाः ९
विद्युन्न या पतन्ती दविद्यो न्नरन्ती मे अप्या काम्यानि ।
जनिष्ठो अपो नर्यः सुजातः प्रोर्वशीं तिरत द्वीर्धमायुः १० [२]

जजिप इत्या गोपीश्याय हि दुधाश्च तत् पुरुरवो म ओजः ।
अशांसं त्वा विदुषी सस्मिन्नहन न म आशुणोः किमभुग्वदासि ११
कदा मुनुः पितरं जात इच्छा च्चक्रन्नाशुं वर्तयद्विजानन् ।
को दंती समनसा वि श्रुशो दश्च यदृग्निः श्वशुग्निं दीदयन् १२

प्रति ब्रवाणि वर्तयते अशु चक्रन् न क्रन्दद्वाध्वे शिवायै । १३
 प्र तत् ते हिनवा यत् ते अस्मे परेह्यस्तं नहि मूर मापः १४
 सुदेवो अद्य प्रपतेदनावृत परावतं परमां गन्तवा उ । १५ [३]
 अधा शयीत निर्र्कतेरुपस्थे ऽधेनं वृका रभसासो अद्युः १६
 पुह्रवो मा मृथा मा प्र पन्तो मा त्वा वृकासो अशिवास उ क्षन् । १७
 न वै स्त्रैणानि सख्यानि सन्ति सालावृकाणां हृदयान्येता १८ [४] (१०९३)
 यद्विरूपाचरं मर्त्ये ष्ववसं रात्रीः शरदुश्चतस्रः ।
 घृतस्य स्तोत्रं सकृदहं आश्रान्ता देवेदं तातृपाणा चरामि
 अन्तरिक्षप्रां रजसो विमानी मुप शिखाम्युर्वशीं वसिष्ठः ।
 उप त्वा रातिः कुकृतस्य तिष्ठा त्रि वर्तस्व हृदयं तप्यते मे
 इति त्वा देवा इम आहुरैल्ल यथेमेतद्भवासि मृत्युर्वन्धुः ।
 प्रजा ते देवान् हविषा यजाति स्वर्गं उ त्वमपि मादयासे

(९६)

१३ बहुराङ्गिरसः, सर्वहरिर्वापेन्द्रः । हरिः । जगती, १२-१३ त्रिष्टुप् ।

प्र ते महे विदथे शंसिपं हरी प्र ते वन्वे वनुषो हर्यंतं मर्दम् । १
 घृतं न यो हरिमिश्रारु सेचत् आ त्वा विशन्तु हरिर्वर्षसं गिरः २
 हरिं हि योनिमामि ये सुमस्वर्न् हिन्वन्तो हरी दिव्यं यथा सद्ः । ३
 आ चं पूणन्ति हरिर्भिर्न धेनव इन्द्राय शूपं हरिवन्तमर्चत ४
 सो अंस्य वज्रो हरितो य आयसो हरिर्निकामो हरिरा गर्भस्त्वोः । ५ [५]
 द्युम्नी सुशिप्रो हरिमन्युसायक इन्द्रे नि रूपा हरिता मिमिक्षिरे ६
 द्विवि न केतुरधि धायि हर्यतो विव्यञ्चद्रज्रो हरितो न रथां । ७
 तुददहिं हरिशिप्रो य आयसः सहस्रशोका अभवद्भरिभरः ८
 त्वंत्वमहर्यथा उपस्तुतः पूर्वैभिरिन्द्र हरिकेश यज्वभिः । ९
 त्वं हर्षसि तव विश्वमुक्थ्यः मसामि राधो हरिजात हर्यतम् १०
 ता वज्रिणं मन्दिनं स्तोम्यं मद्र इन्द्रं रथे बहतो हर्यता हरी । ११
 पुरुष्यस्मै सर्वनाति हर्यत इन्द्राय सोमा हरयो दधन्विरे १२
 अरं कामाय हरयो दधन्विरे स्थिराय हिन्वन् हरयो हरीं तुरा । १३
 अवेन्द्रियो हरिमिजोषमीयति तो अंस्य कामं हरिवन्तमानशे १४

हरिदमशाहृरिक्किञ्च आयस—स्तुरस्पेये यो हरिपा अर्धधन ।
 अर्धद्वियं हरिभिर्वाजिनीवसु—रति विश्वा दुग्िता पारिगुद्धरी
 सुवेद्य यस्य हरिणी विपेततुः शिप्रे वाजाय हरिणी दर्विध्वतः ।
 प्र यत् कृते चमसे मर्मुजुद्धरी पीन्वा मदस्य हर्यतस्यान्धसः
 उत स्म सन्न हर्यतस्य पस्त्योडे—रन्यो न वाजं हरिवाँ अचिकदत् ।
 मही चिन्द्रि धिपणाहर्यदोर्जसा बृहद्वयां दधिपे हर्यतश्चिदा

८
 ९
 १० [६]

आ रोदसी हर्यमाणो महित्वा नव्यंनव्यं हर्यसिं मन्म नु प्रियम् ।
 प्र पस्त्यमसुर हर्यतं गो—राविष्कृधि हरये सूर्याय
 आ त्वा हर्यन्तं प्रयुजां जनानां रथे वहन्तु हरिशिप्रमिन्द्र ।
 पिवा यथा प्रतिभृतस्य मध्वो हर्यन् यज्ञं संधमादे दशोणिम्
 अपाः पूर्वेपां हरिवः सुताना—मथो इदं सवन्तं केवलं ते ।
 ममन्दि सोमं मधुमन्तामिन्द्र सत्रा वृषश्नठर आ वृषस्व

११
 १२
 १३ [७]

(१७)

२३ आथर्वणो मियग् । औपधयः । अनुष्टुप् ।

या ओर्षधीः पूर्वा जाता देवेभ्यस्त्रियुगं पुरा ।
 मनै नु ब्रधूणामहं शतं धामानि सत च
 शतं वो अम्ब्र धामानि सहस्रमुत वो रुहः ।
 अधो शतक्रत्वो यूय—मिमं मे अगदं कृत
 ओर्षधीः प्रति मोदध्वं पुष्पवतीः प्रसूर्वरीः ।
 अश्वा इव सजित्वरी—र्वीरुधः पारयिष्णवः
 ओर्षधीरिति मातर—स्तद्वो देवीरुपं ब्रुवे ।
 सनेयमश्वं गां वास आत्मानं तव पूरुप
 अश्वत्थे वो निपदनं पर्णे वो वसतिष्कृता ।
 गोभाज इत किलासथ यत् सनवथ पूरुपम्

१
 २
 ३
 ४
 ५ [८]

समर्गतं राजानः समिताविव ।
 मियग् रक्षोहामीवचातनः

६ (११७)

अश्वावतीं सोमावतीं मूर्जयन्तीमुदोजसम् । आवित्ति सर्वा ओषधी रस्मा अरिष्टतातये ७
 उच्छुष्मा ओषधीनां गावो गोष्ठादिवेरेते । धनं सनिष्यन्तीनां मात्मानं तव पूरुष ८
 इष्कृतिर्नाम वो माता ऽथो यूयं स्थ निष्कृतीः ।
 सीराः पतत्रिणीः स्थन यद्रामयति निष्कृथ
 अति विश्वाः परिष्ठाः स्तेन इव व्रजमक्रमुः । ओषधीः प्राचुच्यवु र्यत् किं च तन्त्रोऽ र्षः १० [९]

यदिमा वाजयन्नह मोषधीर्हस्त आद्रुधे । आत्मा यक्षमस्य नश्यति पूरा जीवगृभो यथा ११
 यस्यौषधीः प्रसर्पथा इमङ्गं परुष्परः । ततो यक्षमं वि बाधध्व उग्रो मध्यमशीरिव १२

साकं यक्षम् प्र पत चाषेण किकिद्विना । १३
 साकं वार्तस्य धाज्या साकं नश्य निहाकया १४

अन्या वो अन्यामव त्वन्यान्यस्या उपावत ।
 ताः सर्वाः संविद्वाना इदं मे प्रावता वचः
 याः फलिनीर्या अफला अपुष्पा याश्च पुष्पिणीः १५ [१०]
 बृहस्पतिप्रसृता स्ता नो मुञ्चन्त्वंहसः

मुञ्चन्तु मा शपथ्याऽ दथो वरुण्यादुत । १६
 अथो यमस्य पङ्कीशात् सर्वस्माद्देवकित्विषात् १७
 अवपतन्तीरवदन् दिव ओषधयस्परि । यं जीवमश्रवामहे न स रिष्याति पूरुषः । १८
 या ओषधीः सोमराज्ञी र्वहीः शतविचक्षणाः । तासां त्वमस्युत्तमा रं कामाय शं हृदे १९
 या ओषधीः सोमराज्ञी विष्ण्विताः पृथिवीमनु । बृहस्पतिप्रसृता अस्यै सं दत्त वीर्यम् २०
 मा वो रिषत् खनिता यस्मै चाहं खनामि वः । द्विपञ्चतुष्पद्स्माकं सर्वमस्त्वनातुरम् २१
 याश्चेदमुपशृण्वन्ति याश्च दूरं परागताः । सर्वाः संगत्य वीरुधो ऽस्यै सं दत्त वीर्यम् २२
 ओषधयः सं वदन्ते सोमेन सह राज्ञा । यस्मै कृणोति ब्राह्मण स्तं राजन् पारयामसि २३
 त्वमुत्तमास्योषधे तव वृक्षा उपस्तयः ।
 उपस्तिरस्तु सोऽऽस्माकं यो अस्मां अभिद्रासति

(१८)

१२ अरिष्टपेणो देवापिः (बृष्टिकामः) । देवाः । त्रिष्टुप् ।

बृहस्पते प्रति मे देवतामिहि मित्रो वा यद्दरुणो वासि पूषा ।
 आदित्यैवा यद्दसुभिर्मरुत्वान् त्स पर्जन्यं शतनवे वृषाय

आ देवो दूतो अजिरश्चिकित्वान् त्वद्देवापे अभि मामगच्छत् ।
 प्रतीचीनः प्रति मामा ववृत्स्व दधामि ते द्युमतीं वार्चमासन् २
 अस्मे धेहि द्युमतीं वार्चमासन् बृहस्पते अनमीवामिषिराम् ।
 यया वृष्टिं शंतनवे वनाव दिवो द्रप्सो मधुमां आ विवेश ३
 आ नो द्रप्सा मधुमन्तो विशन्त्विन्द्र देहाधिरथं सहस्रम् ।
 नि पीद होत्रमृतुथा यजस्व देवान् देवापे हविषा सपर्य ४
 आप्टिषेणो होत्रमृषिर्निपीदन् देवापिर्देवसुमतिं चिकित्वान् ।
 स उत्तरस्मादधरं समुद्रमपो दिव्या असृजदृष्यां अभि ५
 अस्मिन् त्समुद्रे अध्युत्तरस्मिन्नापो देवेभिर्निर्वृता अतिष्ठन् ।
 ता अद्रवन्नाप्टिषेणेन सृष्टा देवापिना प्रेषिता मृक्षिणीषु ६ [१२]

यद्देवापिः शंतनवे पुरोहितो होत्राय वृतः कूपयन्नदीधेत् ।
 देवश्रुतं वृष्टिवनिं रराणो बृहस्पतिर्वाचमस्मा अयच्छत् ७
 यं त्वा देवापिः शुशुचानो अग्र आप्टिषेणो मनुष्यः समीधे ।
 विश्वेभिर्देवैरनुमद्यमानः प्र पर्जन्यमीरया वृष्टिमन्तम् ८
 त्वां पूर्व ऋषयो गीभिरायन् त्वामध्वरेषु पुरुहूत विश्वे ।
 सहस्राण्यधिरथान्यस्मे आ नो यज्ञं रोहिदृश्वोप याहि ९
 एतान्यग्ने नवतिर्नव त्वे आहुतान्यधिरथा सहस्रा ।
 तेभिर्वर्धस्व तन्वः शूर पूर्वा दिवो नो वृष्टिमिषितो रिरीहि १०
 एतान्यग्ने नवतिं सहस्रा सं प्र यच्छ वृष्ण इन्द्राय भागम् ।
 विद्वान् पथ ऋतुशो देवयानानप्यौलानं दिवि देवेषु धेहि ११
 अग्ने वाधस्व वि मृधो वि दुर्गहा ऽपामीवामप रक्षांसि सेध ।
 अस्मात् समुद्राद्बृहतो दिवो नो ऽपां भूमानमुप नः सृजेह १२ [१३]

(९९)

१२ वस्रो वैखानसः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

कं नश्चित्रमिषण्यसि चिकित्वान् पृथुगमानं वाश्रं वावृधर्ध्यं ।
 कत् तस्य दातु शर्वसो व्युप्यौ तक्षद्वज्रं वृत्रतुरमपिन्वत् १
 स हि द्युता विद्युता वेति सामं पृथुं थोनिमसुरत्वा संसाद् ।
 स सर्नात्रिभिः प्रसहानो अस्य भ्रातुर्न ऋते सप्तर्धस्य मायाः २ (१)

स वाजं यातापदुष्पद्वा यन् त्वर्पाता परिं पदत् सन्निष्यन् ।
 अनर्वा यच्छतदुरस्य वेदो घञ्छिश्चदेवाँ अभि वर्षसा भूत् ३
 स यद्द्वयोऽवनीर्गोष्वर्वा ऽऽ जुहोति प्रधन्यासु ससिः । ४
 अपादो यत्र युज्यासोऽस्था द्योष्यंश्वास ईरते घृतं वाः
 स रुद्रेभिरशस्तवार् ऋभ्वा हित्वी गर्यमारैअवद्य आगात् । ५
 वस्रस्य मन्ये मिथुना विवन्त्री अन्नमभीत्यारोदयन्मुषायन्
 स इद्दासं तुवीखं पतिर्दन् पंळक्षं त्रिंशीर्पाणं दमन्यत् । ६
 अस्य त्रितो न्वोर्जसा वृधानो विषा वराहमयोअग्रया हन्
 स द्रुहणे मनुष ऊर्ध्वसान आ साविपदर्शसानाय शरुम् ।
 स नृतेमो नहुषोऽस्मत सुजातः पुरोऽभिनदहैन दस्युहत्ये
 सो अघ्रियो न चर्वस उदुन्यन् क्षयाय गातुं विदन्नो अस्मे ।
 उप चत् सीवृदिन्दुं शरीरैः श्येनोऽघोपाष्टिर्हन्ति दस्यून्
 स वार्धतः शवसानेभिरस्य कुत्साय शुष्णं कूपणे परादात् ।
 अयं कृविर्मनयच्छस्यमान मत्कं यो अस्य सन्तितो नृणाम्
 अयं दंशस्यन् नयोभिरस्य दूस्मो देवेभिर्वरुणो न मायी ।
 अयं कनीतं ऋतुपा अवेद्यमिमीतारुं चश्वतुष्पात्
 अस्य स्तोमेभिरौशिज ऋजिश्वा वृजं दर्यदृषभेण पिषाः ।
 सुत्वा यद्यजतो वीदयद्दीः पुरं इयानो अभि वर्षसा भूत्
 एवा महो असुर वक्षथाय वस्रकः पङ्क्तिरुप सर्पदिन्द्रम् ।
 स इयानः करति स्वस्तिमस्मा इपमूर्जे नृक्षिति विश्वमानाः

(१००)

[नचमोऽनुवाकः ११]

११ इयस्युर्वान्दनः । विश्वे देवाः । जगती, १२ त्रिष्टुप् ।

इन्द्र हयं मयवन् त्वावृदिन्द्रज इह स्तुतः ननुया दोग्धि नो वृधे ।
 देवेभिर्नः सविता प्रारवतु श्रुतना सुवतातिनदितिं वृणीमहे
 भराय सु भग्न भागमुत्विदं प्र वारवं हृदिषे कन्ददिन्द्रे ।
 गौरस्य यः परसः पीनिमान्श आ सुवतातिनदितिं वृणीमहे

आ नो देवः सविता साविपुत्र्य ऋजूयते यजमानाय मुन्वते ।
यथा देवान् प्रतिभूयैम पाकव दा सर्वतातिमर्दिति वृणीमहे ३
इन्द्रो अस्मे सुमना अस्तु विश्वहा राजा सोमः सुवितस्याध्वेतु नः ।
यथायथा मित्रधितानि संद्रुधुग सर्वतातिमर्दिति वृणीमहे ४
इन्द्रं उक्थेन शर्वसा परुदधे बृहस्पते प्रतरीतास्यार्युपः ।
यज्ञो मनुः प्रमतिनः पिता हि क्रमा सर्वतातिमर्दिति वृणीमहे ५
इन्द्रस्य नु सुकृतं देव्यं सहा ऽग्निगृहे जग्निता मेधिरः क्रुविः ।
यज्ञश्च मूद्विदधे चारुरन्तम आ सर्वतातिमर्दिति वृणीमहे ६ [१६]

न वो गुहा चक्रम भूरिं दुष्कृतं नाविष्त्र्यं वसवो देवहेळनम् ।
माकिर्नो देवा अनृतस्य वर्षस आ सर्वतातिमर्दिति वृणीमहे ७
अपार्मीवां सविता साविपुत्र्युग्वरीय इदं सेधन्त्वद्र्यः
ग्रावा यत्र मधुपुदुच्यते बृहदा सर्वतातिमर्दिति वृणीमहे ८
ऊर्ध्वो ग्रावा वसवोऽस्तु सोतरि विश्वा द्वेषांसि सनुतयुथोत ।
स नो देवः सविता पायुरीड्य आ सर्वतातिमर्दिति वृणीमहे ९
ऊर्जे गावो यवसे पीवो अत्तन ऋतस्य याः सदेने कोशे अडध्वे ।
तनूरेव तन्वो अस्तु भेषजमा सर्वतातिमर्दिति वृणीमहे १०
ऋतुप्रावा जरिता शश्वतामव इन्द्र इन्द्रा प्रमतिः सुतावताम् ।
पूर्णमूर्धाद्विव्यं यस्य सिक्तय आ सर्वतातिमर्दिति वृणीमहे ११

चित्रस्ते मानुः ऋतुप्रा अमिष्टिः सन्ति स्पृधो जराणिप्रा अधृष्टाः ।
रजिष्ठया रज्या पश्व आ गोस्तूर्पति पर्ययं दुवस्यः

(१०६)

१२ वुधः सौम्यः । विदधे देवा, ऋत्विजो वा । चिदुपः ४, ६ गायत्री; ५ बृहती; ९, १२ जगती ।

उद्बुध्यध्वं समनसः सखायः समग्निमिन्ध्वं बृहवः सर्नीळाः ।
दधिक्रामग्निमुपसं च देवीमिन्द्रावतोऽवसे नि ह्वये वः १
मुन्द्रा कृणुध्वं धिय आ तनुध्वं नावमरित्रपरणीं कृणुध्वम् ।
इष्कृणुध्वमायुधारं कृणुध्वं प्राञ्चं यज्ञं प्र णयता सखायः २ [१३]

पुनक्तु सीरा वि युगा तनुध्वं कृते योनौ वपतेह बीजम् । ३
 गिरा च श्रुष्टिः समरा असन्नो नेदीय इत् सूर्यः प्रक्रमेयात् ४
 सीरा युञ्जन्ति कुवयो युगा वि तन्वते पृथक् । धीरां देवेषु सुमन्या ५
 निराहावान् कृणोतन् सं वरत्रा दधातन । ६ [१८]
 सिञ्चामहा अवतमुद्रिणं वयं सुषेकमनुपक्षितम्
 इष्कृताहावमवतं सुवरत्रं सुषेचनम् । उद्रिणं सिञ्चे अक्षितम्
 प्रीणीताश्वान् हितं जयाथ स्वस्तिवाहं स्थमित् कृणुध्वम् । ७
 द्रोणाहावमवतमश्मचक्र मंसत्रकोशं सिञ्चता नृपाणाम् ८
 व्रजं कृणुध्वं स हि वो नृपाणो वसं सीव्यध्वं बहुला पृथुनि ।
 पुरः कृणुध्वमार्यसीरधृष्टा मा वः सुसोच्चमसो हंहता तम् ९
 आ वो धियं यज्ञियां वर्त ऊतये देवां देवीं यजतां यज्ञियामिह ।
 सा नो दुहीयद्यवसेव गत्वी सहस्रधारा पर्यसा मही गौः १०
 आ तू पिञ्च हरिमीं द्रोणस्थे वाशीभिस्तक्षताश्मन्मयीभिः ।
 परिं प्वजध्वं दश कक्ष्याभि रूमे धुरौ प्रति वह्निं युनक्त ११
 उमे धुरौ वह्निरापिन्दमानो ऽन्तर्योनेव चरति द्विजानिः ।
 वन्स्पतिं वन आस्थापयध्वं नि पू दधिध्वमखनन्त उत्सम्
 कपृन्नरः कपृथमुदधातन चोदयत खुदत वार्जसातये ।
 निष्प्रिद्रयः पुत्रमा न्यावयोतय इन्द्रं सवार्ध इह सोमपीतये

(१०२)

१२ सुदलो भार्गवः । द्रुघण, इन्द्रो वा । विष्टुप्; १, ३, १२ घृहती ।

प्र ते रथं मिथूकृत मिन्द्रोऽवतु धृणुया । १
 अस्मिन्नाजौ पुरुहूत श्रवाप्ये धनभक्षेषु नोऽव २
 उत स्म वार्तो वहति वासो अरूया अधिरथं यदजयत सहस्रम् ।
 रथीरभून्सुदलानी गविष्ठौ भरे कृतं व्वचेदिन्द्रसेना ३
 अन्तर्यच्छ्र जिघांसतो वज्रमिन्द्रामिदासतः ।
 दासस्य वा मघवन्नार्यस्य वा सनुतयंवया वधम्

म० ८, सू० ५, व० २२]

बृहस्पते परि दीया रथेन रक्षोहामित्रा अपवादमानः ।
 ममञ्जन्तेनाः प्रमूणो युधा जयं नृस्माकमेध्यविता रथानाम्
 बलविजायः स्थविरः प्रवीरः सहस्वान् वाजी सहमान उग्रः ।
 अभिर्वीरो अभिसत्वा सहोजा जैत्रमिन्द्र रथमा तिष्ठ गोवित्
 गोत्रमिदं गोविदं वज्रबाहुं जयन्तमज्म प्रमूणन्तमोजसा ।
 इमं संजाता अनु वीर्यध्वमिन्द्रं सखायो अनु सं रभध्वम्

४

५

६ [२२]

७

८

९

१०

११

१२

१३ [२३] (१२)

अभि गोत्राणि सहसा गार्हमानो ऽदुयो वीरः शतमन्युरिन्द्रः ।
 दुश्च्यवनः पृतनाषाळ्युध्योऽं ऽस्माकं सेना अवतु प्र युत्सु
 इन्द्र आसां नेता बृहस्पतिर्दक्षिणा यज्ञः पुर एतु सोमः ।
 देवसेनानामभिमञ्जतीनां जयन्तीनां मरुतो यन्त्वग्रम्
 इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य राज्ञ आदित्यानां मरुतां शर्ध उग्रम् ।
 महार्मनसां भुवनच्यवानां घोषो देवानां जयतामुदस्थात्
 उद्धर्षय मघवन्नार्युधा न्युत् सत्त्वनां मामकानां मनांसि ।
 उद्धृत्रहन् वाजिनां वाजिना न्युद्धथानां जयतां यन्तु घोषाः
 अस्माकमिन्द्रः समृतेषु ध्वजे ष्वस्माकं चा इयं वस्ता जयन्तु ।
 अस्माकं वीरा उत्तरे भवन्त्वस्माँ उ देवा अवता हवेषु
 अमीषां चित्तं प्रतिलोभयन्ती गृहाणाङ्गान्यज्वे परेहि ।
 अभि प्रेहि निर्देह हत्सु शोकै रन्धेनामित्रास्तमसा सचन्ताम्
 प्रेता जयता नर इन्द्रो वः शर्म यच्छतु ।
 उग्रा वः सन्तु ब्राह्मवो ऽनाधृष्या यथासथ

(१०४)

११ अष्टको वेदवामित्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

असावि सोमः पुरुहूत तुभ्यं हरिभ्यां यज्ञमुप याहि त्वयम् ।
 तुभ्यं गिरो विप्रवीरा इयाना दधन्विर इन्द्र पित्रा सुतस्यं १
 अप्सु धूतस्यं हरिवः पित्रेह नृभिः सुतस्यं जठरं पूणस्व । २
 मिमिक्षुर्मद्रय इन्द्र तुभ्यं तेभिर्वर्धस्व मदमुत्थवाहः
 प्रोग्रां पीतिं वृष्णा इयमिं सुत्यां प्रयै सुतस्यं हयंश्च तुभ्यम् ।
 इन्द्र धेनाभिरिह मादयस्व धीभिर्विभ्वाभिः शच्यां गृणानः ३

ऊती शचीवस्तव वीर्येण वयो दधाना उशिज क्रतुजाः ।

प्रजावदिन्द्र मनुषो दुरोणे तस्थुर्गुणन्तः सधमाद्यासः

प्रणीतिभिष्टे हर्यश्व सुष्टोः सुपुंसस्य पुरुरुचो जनासः ।

मंहिष्ठासूतिं वितिरे दधानाः स्तोतार इन्द्र तव सूनृताभिः

४

५ [२४]

उप ब्रह्माणि हरिवो हरिभ्यां सोमस्य याहि पीतये सुतस्य ।

इन्द्रं त्वा यज्ञः क्षममाणमानद् द्वाश्वौ अस्यध्वरस्य प्रक्रेतः

सहस्रवाजमभिमातिपाहं सुतेरणं मधवानं सुवृक्तिम् ।

उप भूपन्ति गिरो अप्रतीतमिन्द्रं नमस्या जरितुः पनन्त

सप्तापो देवीः सुरणा अमृक्ता यामिः सिन्धुमतर इन्द्र पूभित ।

नवतिं स्रोत्या नव च सर्वन्ती देवेभ्यो गातुं मनुषे च विन्दः

अपो महीरभिर्शस्तेरमुञ्चो ऽजागरास्वधिं देव एकः

इन्द्र यास्त्वं वृत्रतूर्यं चकथ ताभिर्विश्वार्युस्तन्वं पुपुष्याः

वीरेण्यः क्रतुरिन्द्रः सुशस्तिरुतापि धेना पुरुहूतमीडि ।

आदंयद्द्रवमकृणोद्दु लोकं ससाहे शक्रः पृतना अभिष्टिः

शुनं हृदम मधवानमिन्द्रं मस्मिन् भरे नृतमं वाजसातां ।

शुण्वन्तमुग्रमृतये समस्तु व्रन्तं वृत्राणि संजितं धनानाम् ।

६

७

८

९

१०

११ [२५] (१११)

(१०५)

११ कौन्त्या दुमित्राः सुमित्रा वा । इन्द्रः । उष्णिक्; १ गायत्री वा; २, ७ विपीलिकमध्या । ११ निष्ठा

कदा व्रमो स्तोत्रं हयंत आव इमुशा कंधद्राः । वीर्यं सुतं वाताप्याय

हृगि यम्यं सुयुजा विव्रता व्रे-स्वन्तानु शर्पा । उभा रजी न केशिना पतिव्रत

अप योरिन्द्रः पार्यन् आ मर्ता न शश्रमाणो विभीषान । शुभे यद्युजं तविपीषान

सचायोमिन्द्रश्चक्रेप औ उपात्तसः संपर्यन् । नदयोर्विव्रतयोः शर इन्द्रः

अत्रि यस्तुस्थां केशवन्ता व्यचस्वन्ता न पुण्ड्र्ये । वनोति शिप्राम्यां शिपिपीषान

प्रान्ताद्विषांजा ऋषेभिस्ततश्च शरः शर्वया । ऋधुनं क्रतुभिर्मातृशिवी

वहं वश्रके मुहनाय दस्यव हिरीमशो द्विरीमान । अकतदनुर्द्धुतं न रतः

अवं ने वृद्धिना शिर्षा-दुचा वनेयानुचः । नात्रद्या यज्ञ कधुन्तापति थं

इध्वं यद ने वृद्धिनी म-युजस्य धृषं यद्वन । मयुनावं स्वयंदासं मयायाः

१

२

३

४

५

६

७

८

९

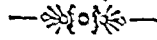
[२५]

(१११)

ये ते पृश्निरूपसेचनी भूच्छ्रिये दर्विरेरेपाः । यया स्वे पात्रे सिञ्चस उत १०

शतं वा यदसुर्य प्रति त्वा सुमित्र इत्थास्तौहुमित्र इत्थास्तौत् ।

आवो यदस्युहत्ये कुत्सपुत्रं प्रावो यदस्युहत्ये कुत्सवत्सम् ११ [२७] (१२२४)

पण्डोऽध्यायः ॥६॥ व० १-२७]

(१०६)

११ भूतांशः काश्यपः । अश्विनो । त्रिष्टुप् ।

भा उ नूनं तदिदर्थयेथे वि तन्वाथे धियो वस्त्रापसेव ।

धीचीना यातवे प्रेमजीगः सुदिनेव पृक्ष आ तंसयेथे १

प्यारेव फर्वरेषु श्रयेथे प्रायोगेव श्वात्र्या शासुरेथः ।

नेव हि ष्ठो यशसा जनेषु मापं स्थातं महिषेवावपानात् २

अंक्युजां शकुनस्येव पक्षा पश्वेव चित्रा यजुरा गमिष्टम् ।

अग्निरेव देवयोर्दीदृवांसा परिजमानेव यजथः पुरुत्रा ३

आपी वो अस्मे पितरेव पुत्रो ग्रेव रुचा नृपतीव तुर्ये ।

येव पुष्ट्यै किरणेव भुज्यै श्रुष्टीवानेव हवमा गमिष्टम् ४

संगेव पूष्यां शिम्वाता मित्रेव क्रता शतरा शातपन्ता ।

अजेवोच्चा वयसा घर्म्येष्ठा मेपेवेपा संपर्याष्टे पुरीपा ५ [१]

पृथेव जर्भरीं तुर्फरीं तू नैतोशेव तुर्फरीं पर्फरीकां ।

इदून्यजेव जेर्मना मदेरु ता मे जराय्वजरं मरायुं ६

अजेव चर्चरं जारं मरायु क्षत्रेवार्थेषु तर्तरीथ उग्रा ।

हभू नापत खरमजा खरञ्जु वार्युर्न पर्फरत् क्षयद्रयीणाम् ७

यमेव मधु जठरे सनेरु भगेविता तुर्फरी फारिवारम् ।

पतरेव चचरा चन्द्रनिणि छनक्रङ्गा मनन्याष्टे न जग्मी ८

हृहन्तेव गम्भरेषु प्रतिष्ठां पादेव गाधं तरते विदाथः ।

रुणेव शासुरनु हि स्मराथोऽशेव नो भजतं चित्रमप्रः ९

आरङ्गरेव मध्वरेथे सारधेव गवि नीचीनवारे ।

कीनारेव स्वेदमासिष्विद्राना क्षामेवोर्जा सूयवसात् सचेथे १०

क्रध्याम स्तोमं सनुयाम वाजमा नो मन्त्रं सुरथेहोप यातम् ।

यशो न एकं मधु गोप्वन्तरा भूतांशो अश्विनोः काममप्राः ११ [२] (१२३५)

(१०७)

११ दिव्य आङ्गिरसः, दक्षिणा वा प्राजापत्या । दक्षिणा, दक्षिणादातारो वा ।
शिष्टुप्, ४ जगती ।

आविरभून्महि मार्धानमेपां विश्वं जीवं तमसो निरमोचि ।
महि ज्योतिः पितृभिर्दृत्तमागा दुरुः पन्था दक्षिणाया अदशि ?
उच्चा द्विवि दक्षिणावन्तो अस्थुर्ये अश्वदाः सह ते सूर्येण ।
हिरण्यदा अमृतत्वं भंजन्ते वासोदाः सोम प्र तिरन्त आयुः २
दैवीं पूर्तिर्दक्षिणा देवयज्या न कंचारिभ्यो नाहि ते पूणन्ति ।
अथा नरः प्रयतदक्षिणासो ऽवद्यमिया ब्रह्मः पूणन्ति ३

शतधारं वायुमकं स्वर्विदं नृचक्षसस्ते अभि चक्षते हविः ।

ये पूणन्ति प्र च यच्छन्ति संगमे ते दक्षिणां दुहते सप्तमातरम् ४
दक्षिणावान् प्रथमो हूत एति दक्षिणावान् ग्रामणीरग्रमेति ।
तमेव मन्ये नृपतिं जनानां यः प्रथमो दक्षिणामाविवाय ५ [३]

तमेव ऋषिं तमुं ब्रह्माणमाहु र्यजन्यं सामगामुक्थशासम् ।

स शुक्रस्य तन्वो वेद तिस्रो यः प्रथमो दक्षिणया राध ६

दक्षिणाश्वं दक्षिणा गां ददाति दक्षिणा चन्द्रसुत यद्विरण्यम् ।

दक्षिणान्नं वनुते यो न आत्मा दक्षिणां वर्मं कृणुते विजानन् ७

न भोजा ममूर्न न्यर्थमीयुर्न रिप्यन्ति न व्यथन्ते ह भोजाः ।

इदं यद्विश्वं भुवनं स्वश्चैतत् सर्वं दक्षिणैभ्यो ददाति ८

भोजा जिग्युः सुरभिं योनिमग्रे भोजा जिग्युर्वध्वं या सुवासाः ।

भोजा जिग्युरन्तःपेयं सुराया भोजा जिग्युर्ये अहृताः प्रयन्ति ९

भोजायाश्वं सं मृजन्त्याशुं भोजार्यास्ते कन्याः शुभमाना ।

भोजस्येदं पुंक्रिणीव वेदम् परिष्कृतं देवमानेव चित्रम् १०

भोजमश्वाः सुष्टुवाहो वहन्ति सुवृद्धयो वर्तते दक्षिणायाः ।

भोजं देवासोऽवता भरेषु भोजः शत्रून्त्समनीकेषु जेता ११ [४] (११)

(१०८)

११ पणयोऽसुराः । सरमा देवता । २, ४, ६, ८, १०-११ सरमा देवशुनी ऋषिका ।
पणयो देवता । त्रिष्टुप् ।

मिच्छन्तीं सरमा प्रेदमानद् दूरे ह्यध्वा जगुरिः पराचैः ।	
स्मेहिंतिः का परितक्म्यासीत् कथं रसाया अतरः पयांसि	१
द्रस्य दूतीरिपिता चरामि मुह इच्छन्तीं पणयो निधीन् वः ।	
तिष्कदो मियसा तन्न आवत् तथा रसाया अतरं पयांसि	२
द्वङ्किन्द्रः सरमे का दृशीका यस्येदं दूतीरसरः पराकात् ।	
। च गच्छान्मित्रमेना दधामा—ऽथा गवां गोपतिर्नो भवति	३
हं तं वेदु इभ्यं इभत् स यस्येदं दूतीरसरं पराकात् ।	
तं गृह्णन्ति स्रवतो गभीरा हता इन्द्रेण पणयः शयध्वे	४
। गवां सरमे या ऐच्छुः पारि द्विवो अन्तान् सुभगे पतन्ती ।	
स्त एना अवं सृजादपुंध्यु तास्माकमापुंथा नन्ति निग्मा	५ [५]
सेन्या वः पणयो वचांस्य निपव्यास्तन्वः तन्नु पापीः ।	
धृष्टो व एतवा अस्तु पन्था बृहस्पतिर्व उभय न सृजान	६
यं निधिः सरमे अद्रिबुध्नो गोभिरभ्वेभिर्दसुभिर्दृष्टः ।	
क्षन्ति तं पणयो ये सुगोपा रेकुं पदमलंकना जगन्ध	७
ह गमृच्छपयः सोमशिता अयास्यो अङ्गिमो नदग्वाः ।	
एतमूर्धं वि भजन्त गोना मधैतद्वचः पणयो वनाहित	८
वा च त्वं सरम आजगन्ध प्रदाधिता नहसा दैव्येन ।	
वसरं त्वा कृण्वे मा पुनर्गा अप ते गवां सुभगे भजास	९
गाहं वेद भातवं नो स्वसृत्व मिन्द्रो विदुरङ्गिनश्च होताः ।	
गोकारा मे अष्टदृष्टन् पदाय मयात इत पणयो वरिदः	१०
रमित पणयो वरिद उदायो वन्तु मित्तास्त्रिणम् ।	
। इत्यधिरां अङ्गिभिरुग्वाः सोमो भावात् अयं स विदः	११ [६] (१०५)

(१०९)

७ जुह्वन्नृजाया, नामः ऊर्ध्वनाभा वा । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, ६-७ अनुष्टुप् ।

- तेऽवदन् प्रथमा ब्रह्मकिल्बिषे ऽकूपारः सलिलो मातरिश्वा ।
 वीळुहरास्तप उग्रो मयोभूरापो देवीः प्रथमजा ऋतेन १
 सोमो राजा प्रथमो ब्रह्मजायां पुनः प्रायच्छदहणीयमानः ।
 अन्वर्तिता वरुणो मित्र आसीदग्निर्होता हस्तगृह्या निनाय २
 हस्तेनैव ग्राह्य आधिरस्या ब्रह्मजायेयमिति चेदवोचन् ।
 न दूतार्यं प्रह्ये तस्थ एषा तथा राष्ट्रं गुपितं क्षत्रियस्य ३
 देवा एतस्यामवदन्त पूर्वं सतऋपयस्तपसे ये निषेदुः ।
 भीमा जाया ब्राह्मणस्योपनीता दुर्धा दधाति परमे व्योमन् ४
 ब्रह्मचारी चरति वेविपद्विपुः स देवानां भवत्येकमङ्गम् ।
 तेन जायामन्वविन्दुद्बृहस्पतिः सोमेन नीतां जुह्वन् न देवाः ५
 पुनर्वै देवा अददुः पुनर्मनुष्या उत ।
 राजानः सत्यं कृण्वाना ब्रह्मजायां पुनर्ददुः ६
 पुनर्दार्यं ब्रह्मजायां कृत्वी देवैर्निकिल्बिषम् ।
 ऊर्जं पृथिव्या भक्त्वायो रुगायमुपासते ७ [७] (

(११०)

११ जमदग्निर्भार्गवः, जामदग्न्यो रामो वा । आप्रीसुक्तं = (१ इधमः समिद्धोऽग्निर्वा, २ तनूनपात्
 ३ इळः, ४ वहिः, ५ देवीर्द्वारः, ६ उपासानका, ७ दैव्यो होतारौ प्रचेतसौ, ८ तिस्रो देव्यः
 सरस्वतीळाभारत्यः, ९ त्वष्टा, १० वनस्पतिः, ११ स्वाहाकृतयः) । त्रिष्टुप् ।

- समिद्धो अद्य मनुषो दुरोणे देवो देवान् यजसि जातवेदः ।
 आ च वह मित्रमहश्चिकित्वान् त्वं दूतः कविरसि प्रचेताः १
 तनूनपात् पथ ऋतस्य यानान् मध्वा समञ्जन्त्स्वदया सुजिह्व ।
 मन्मानि धीभिरुत यज्ञमृन्धन् देवत्रा च कृणुह्यध्वरं नः २
 युह्व ईड्यो वन्द्यश्वा ऽऽ याह्यग्रे वसुभिः सजोषाः ।
 देवानामसि यह्व होता स एनान् यक्षीपितो यजीयान् ३
 बहिः प्रदिशा पृथिव्या वस्तोरस्या वृज्यते अग्रे अह्नाम् ।
 व्यु प्रथते वितरं वरीयो देवेभ्यो अर्दितये स्योनम् ४ (११६)

। च्स्वतीरुर्विया वि श्रयन्तां पतिभ्यो न जनयः शुम्भमानाः ।

वीर्द्धारो बृहतीर्विश्वमिन्वा देवेभ्यो भवत सुप्रायणाः

५ [८]

॥ सुष्वयन्ती यज्ञते उपाके उपासानक्ता सदतां नि योनी ।

। व्ये चोपणे बृहती सुरुक्मे अधि श्रियं शुकुपिशां दधानि

६

व्या होतारा प्रथमा सुवाचा मिमाना यज्ञं मनुष्यो यजध्वै ।

। चोदयन्ता विदथेषु कारु प्राचीनं ज्योतिः प्रदिशां दिशन्तां

७

। ना नो यज्ञं भारती तूयमे त्विळां मनुष्वद्भिह चेतयन्ती ।

। त्सो देवीर्बाहिरेदं स्योनं सरस्वती स्वपसः सदन्तु

८

। इमे द्यावापृथिवी जनित्री रूपैरपिंशद्भुवनानि विश्वा ।

। मद्य होतरिपितो यर्जायान् देवं त्वष्टारमिह यक्षि विद्वान्

९

। इषावसुज्ज त्मन्यां समक्षन् देवानां पार्थ क्रतुथा हवीपि ।

। मनस्पतिः शमिता देवो अग्निः स्वदन्तु हव्यं मधुना वृतेन

१०

। मद्यो जातो व्यमिमीत यज्ञं मग्निर्देवानामभवन पुगेनाः ।

। अस्य होतुः प्रदिश्यतस्य वाचि स्वाहाकृतं हविर्दन्तु देवाः

११ [९] (१२७५)

(६६१)

१० धेनुषोऽष्टादशः । इन्द्रः । विष्टः ।

मनीषिणः प्र भरध्वं मनीषां यथायथा सुतयः सन्ति नृणां ।

। इन्द्रं सत्वरैरवामा कृतेभिः स हि दीरो गिर्दणन्नुदिमानः

१

। क्रतस्य हि सदसो धीतिरर्द्यात् सं गार्हियो हृष्टभो गोभिर्गन्तः ।

। उदतिष्ठत तविषेणा रवेण सप्तानि चित्तं विद्वान्वासा रजांसि

२

। इन्द्रः किल श्रुत्या अस्य वेदुः स हि जिष्णुः पथिह्वत सवोय ।

। आन्मेनां वृणवन्नरुतो भुवद्गोः पतिर्दिवः सतृजा अर्धवीतः

३

। इन्द्रो मत्ता महतो अर्णवरयं इतामिनाश्रितोभिर्पुमानः ।

। पुरणि चित्ति तताना रजांसि इथात् यो ध्रुवो सुन्दरीना

४

। इन्द्रो दिवः प्रतिमानं पृथिव्या विश्वा वेदुः सवतो हवितु इषावसु ।

। मही चिद पामार्तनोत् सवेण चान्तरम् चित्तं इरमन्तु स्यमीनत्

५ [१०]

। सवेण हि इष्टता इष्टमन्तु रवेदन्तु इष्टुवान्तर इषावः ।

। दि धेनुषां अर्धं ध्रुवो जहन्त्याऽऽपानवे नवन्त इष्टुवोनाः

६

(१२८)

सचन्त यदुपसः सूर्येण चित्रामस्य केतवो रामविन्दन् ।
 आ यन्नक्षत्रं ददृशे दिवो न पुनर्यतो नकिरन्द्वा नु वेद
 दूरं किल प्रथमा जग्मुरासा—मिन्द्रस्य याः प्रसवे ससुरारपः ।
 क्वे स्विदग्रं क्वे बृध्न आसा—मापो मध्यं क्वे वो नूनमन्तः
 सृजः सिन्धूरहिंता जग्रसानां आदिदेताः प्र विविजे ज्वेन ।
 मुमुक्षमाणा उत या मुमुत्रे ऽधेदेता न रमन्ते नितिकाः
 सधीचीः सिन्धुमुशतीरिवायन् त्सनाज्जार आरितः पूभिदासाम् ।
 अस्तमा ते पार्थिवा वसू—न्यस्मे जग्मुः सूनृता इन्द्र पूर्वीः

(११२)

१० वैरूपो नभःप्रभेदनः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

इन्द्र पिबं प्रतिकामं सुतस्य प्रातःसावस्तव हि पूर्वपीतिः ।
 हर्षस्व हन्तवे शूर शत्रू—नुक्थेभिटे वीर्यांटे प्र व्रवाम
 यस्ते रथो मनसो जवीया—नेन्द्र तेन सोमपेयाय याहि ।
 तूयमा ते हरयः प्र द्रवन्तु येभिर्यासि वृषभिमन्दमानः
 हरित्वता वर्चसा सूर्यस्य श्रेष्ठै रूषैस्तन्वं स्पर्शयस्व ।
 अस्माभिरिन्द्र सखिभिर्हुवानः संधीचीनो मादयस्वा निपद्य
 यस्य त्यत् ते महिमानं मदे—ष्विमे मही रोदसी नाविविकाम् ।
 तदोक्त्वा आ हरिभिरिन्द्र युक्तैः प्रियेभिर्याहि प्रियमन्नमच्छं
 यस्य शश्वत् पपिवाँ इन्द्र शत्रू—ननानुकृत्या रण्यां चकर्थं ।
 स ते पुरंधिं तविपीमिर्यति स ते मदाय सुत इन्द्र सोमः
 इदं ते पात्रं सनवित्तमिन्द्र पिवा सोममेना शतक्रतो ।
 पूर्णं आहावो मद्रिरस्य मध्वो यं विश्व इदमिहर्यन्ति देवाः
 वि हि त्वामिन्द्र पुरुधा जनासो हितप्रयसो वृषभ ह्वयन्ते ।
 अस्माकं ते मधुमत्तमानी—मा मुवन्त्सर्वना तेषु हर्य
 त इन्द्र पूर्याणि प्र नूनं वीर्यां वोचं प्रथमा कृतानि ।
 सतीनमन्युरशथायो अद्रिं सुवेदनामकृणोर्वृक्षणे गाम्

७

८

९

१० [११] (११०)

१

२

३

४

५ [१२]

६

७

८

(११२)

पु सीद् गणपते गणेषु त्वामाहुर्विप्रतमं कवीनाम् ।
 ऋते त्वत् क्रियते किं चनारे महामर्कं मघवश्चित्रमर्च ९
 भिख्या नो मघवन् नाधमानान् त्स्खे बोधि वसुपते सखीनाम् ।
 ॥ कृधि रणकृत् सत्यशुष्मा ऽभक्ते चिदा भजा राये अस्मान् १० [१३] (१२९५)

(११३) [दशमोऽनुषाकः ॥१०॥ सू० ११३-१२८]

१० वैरूपः शतप्रभेदनः । इन्द्रः । जगती, १० त्रिष्टुप ।

तस्य द्यावापृथिवी सचेतसा विश्वेभिर्दुवैरनु शुष्ममावताम् ।
 दैत् कृण्वानो महिमानमिन्द्रियं पीत्वी सोमस्य क्रतुमाँ अवर्धत १
 तस्य विष्णुर्महिमानमोजसां ऽशुं दधन्वान् मधुनो वि रंशते ।
 देवेभिरिन्द्रो मघवा स्यावमि वृत्रं जघन्वाँ अभवद्वरेण्यः २
 वृत्रेण यदहिना विभ्रदायुधा समस्थिथा युधये शंसमाविदे ।
 विश्वे ते अत्र मरुतः सह त्मना ऽवर्धन्नुग्र महिमानमिन्द्रियम् ३
 जज्ञान एव व्यसाधत् स्पृधः प्रापश्यद्दीरो अभि पौंस्यं रणम् ।
 अवृश्चदद्विमव सस्यदः सृज दस्तस्नाञ्जाकं स्वपस्यया पृथुम् ४
 आदिन्द्रः सत्रा तविधीरपत्यत् वरीयो द्यावापृथिवी अवाधत् ।
 अवाभरद्दृषितो वज्रमायसं शेवं मित्राय वरुणाय दाशुषे ५ [१४]

इन्द्रस्यात्र तविधीभ्यो विरिञ्चिनं ऋघायतो अरंहयन्त मन्यवे ।
 वृत्रं यदुग्रो व्यवृश्चदोर्जसा ऽपो विभ्रतं तमसा परीवृतम् ६
 या वीर्याणि प्रथमानि कर्त्वी महित्वेभिर्यतमानौ समीयतुः ।
 ध्वान्तं तमोऽव दध्वसे हत इन्द्रो मृहा पूर्वहृतावपत्यत् ७
 विश्वे देवासो अध वृष्ण्यानि ते ऽवर्धयन्त्सोमवत्या वचस्यया ।
 रुद्धं वृत्रमहिमिन्द्रस्य हन्मना ऽग्निर्न जम्भैस्तुष्वन्नमावयत् ८
 भूरि दक्षेभिर्वचनेभिर्ऋक्भिः सख्येभिः सख्यानि प्र वोचत ।
 इन्द्रो धुनिं च चुमुरिं च दुम्भयं ञ्द्रद्वामनस्या शृणुते दृभीतये ९
 त्वं पुरुष्या भरा स्वश्व्या येभिर्मसै निवचनानि शंसन् ।
 सुगोभिर्विश्वा दुरिता तरिम विदो पु ण उर्विया गाधमद्य १० [१५] (६३०५)

(११४)

१० वैरूपः साधिः, तापसो वमो वा । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, ४ जगती ।

धर्मा समन्ता त्रिवृतं व्यापत्तु—स्तयोर्जुष्टिं मातरिश्वां जगाम ।

द्विवस्पयो दिधिषाणा अवेपन् विदुर्वेवाः सहसामानमर्कम् १

तिस्रो देष्ट्राय निर्कृतीरुपासते दीर्घश्रुतो वि हि जानन्ति बह्वयः ।

तासां नि चिक्युः कवयो निदानं परेषु या गुह्येषु व्रतेषु २

चतुष्कपर्दा युवतिः सुपेशा वृतप्रतीका वयुनानि वस्ते ।

तस्यां सुपर्णा वृषणा नि धेदतु—र्यत्र देवा दधिरे भागधेयम् ३

एकः सुपर्णः स समुद्रमा विवेश स इदं विश्वं भुवनं वि चण्डे ।

तं पाकेन मनसापश्यमन्तित—स्तं माता रेळ्हि स उ रेळ्हि मातरम् ४

सुपर्णं विप्राः कवयो वचोभि—रेकं सन्तं बहुधा कल्पयन्ति ।

श्छन्दांसि च दधतो अध्वरेषु ग्रहान्तसोमस्य मिमते द्वादश ५ [१६]

पद्त्रिंशोश्च चतुरः कल्पयन्त—श्छन्दांसि च दधत आद्वावृशम् ।

यज्ञं विमाय कवयो मनीष कंसामाभ्यां प्र रथं वर्तयन्ति ६

चतुर्दशान्ये महिमानो अस्य तं धीरा वाचा प्र णयन्ति सत ।

आप्राणं तीर्थं क इह प्र वोच—द्येन पथा प्रपिबन्ते सुतस्य ७

सहस्रधा पञ्चदशान्युक्था यावद् व्यावापृथिवी तावदित तत ।

सहस्रधा महिमानः सहस्रं यावद्ब्रह्म विष्ठितं तावती वाक् ८

कश्छन्दसां योगमा वेदु धीरः को धिष्ण्यां प्रति वाचं पपाद ।

कमृत्विजामष्टमं शूरमाहु—हरी इन्द्रस्य नि चिकाय कः स्वित् ९

भूम्या अन्तं पर्येके चरन्ति रथस्य धूर्षु युक्तासो अस्थुः ।

श्रमस्य द्वायं वि भजन्त्येभ्यो यदा यमो भवति हर्म्ये हितः १० [१७]

(११५)

९ वाष्टिहव्य उपस्तुतः । अग्निः । जगती, ८ त्रिष्टुप्, ९ शकरी ।

चित्र इच्छिशोस्तरुणस्य वक्षथो न यो मातरावप्येति धातवे ।

अनूधा यद्वि जीजनदधा च नु ववक्षं सद्यो महिं द्रुत्यं चरन् १

अग्निर्हं नाम धायि दन्नपस्तमः सं यो वना युवते भस्मना वृता ।

अभिप्रमुरा जुहा स्वध्वर इनो न प्रोथमानो यवसे वृषा २

वो विं न द्रुपदं द्वेवमन्धसु इन्दुं प्रोधन्तं प्रवर्षन्तमर्णवम् ।	
सा वह्निं न शोचिषां विरिञ्चिनं महिं व्रतं न सरजन्तमध्वनः	३
यस्य ते ज्यसानस्याजर धक्षोर्न वाताः परि सन्त्यच्युताः ।	
रणवासो युयुधयो न सत्वन् त्रितं नशन्तु प्र शिपन्तु इष्टये	४
इद्भुग्निः कण्वतमः कण्वसखा ऽयं परस्यान्तरस्य तरुपः ।	
अग्निः पातु गृणतो अग्निः सूरि नग्निर्ददातु तेषामवो नः	५ [१८]
जिन्तमाय सहस्रे सुपिञ्च तूषु च्यवानो अनु जातवेदसे ।	
अनुदे चिद्यो धृषता वरं सते महिन्तमाय धन्वनेदविष्यते	६
वाग्निर्मतेः सह सूरिभिर्वसुः ष्टवे सहसः सूनरो नृभिः ।	
मेत्रासो न ये सुधिता ऋतायवो द्यावो न द्युन्नैरभि सन्ति मानुषान्	७
ऊर्जा नपात् सहसावन्निति त्वोपस्तुतस्य वन्दते वृषा वाक् ।	
त्वां स्तोषाम त्वया सुवीरा द्रावीय आयुः प्रतरं दधानाः	८
इति त्वाग्ने वृष्टिहव्यस्य पुत्रा उपस्तुतास ऋषयोऽवोचन् ।	
तांश्च पाहि गृणतश्च सूरिन् वपङ्कपळित्यूध्वासो अनक्षन् नमो नम इत्यूध्वासो अनक्षन् ९ [१९]	

(११६)

(१३२४)

९ स्यौरोऽग्नियुतः स्यौरोऽग्नियूपो वा । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

पिवा सोमं महत् इन्द्रियाय पिवा वृत्राय हन्तवे शविष्ठ ।	
पिब राये शवसे हूयमानः पिब मध्वस्तुपदिन्द्रा वृषस्व	१
अस्य पिब क्षुमतः प्रस्थितस्येन्द्र सोमस्य वरमा सुतस्य ।	
स्वस्तिदा मनसा मादयस्वा ऽर्वाचीनो रेवते सौभगाय	२
ममत्तु त्वा दिव्यः सोम इन्द्र ममत्तु यः सूयते पार्थिवेषु ।	
ममत्तु येन वरिवश्चकथं ममत्तु येन निरिणासि शत्रून्	३
आ द्विर्वाही अमिनो यात्विन्द्रो वृषा हरिभ्यां परिषिक्तमन्धः ।	
गव्या सुतस्य प्रभृतस्य मध्वः सत्रा खेदामरुशहा वृषस्व	४
नि तिग्मानिं आशयन् आश्या न्यव स्थिरा तंतुहि चातुजूनाम् ।	
उग्रार्यं ते सहो बलं ददामि प्रतीत्या शत्रून् विग्देषु वृश्च	५ [२०] (१३६०)

व्युत्थं इन्द्र तनुहि श्रवांस्यो-जः स्थिरेव धन्वतोऽभिमातीः
 अस्मद्गवावृधानः सहोभि-रनिभृष्टस्तन्वं वावृधस्व
 इदं हविर्मघवन् तुभ्यं रातं प्रति सम्राळहणानो गृभाय ।
 तुभ्यं सुतो मघवन् तुभ्यं पक्वोऽ-ऽन्दीन्द्र पिवं च प्रस्थितस्य
 अन्दीदिन्द्र प्रस्थितेमा हवींषि चनो दधिष्व पचतोत सोमम् ।
 प्रयस्वन्तः प्रति हर्यामसि त्वा सत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः
 प्रेन्द्राग्निभ्यां सुवचस्यामियर्मि सिन्धाविव प्रेरयं नार्वमर्कैः ।
 अया इव परि चरन्ति देवा ये अस्मभ्यं धनदा उद्भिदश्च

(११७)

१ भिक्षुराक्रिरसः । धनाभदानं । त्रिष्टुप्, १-२ जगती ।

न वा उ देवाः क्षुधामिद्वधं ददु-रुताशितमुप गच्छन्ति मृत्यवः ।
 उतो रयिः पूणतो नोप दस्य-त्युतापूणन् मर्दितारं न विन्दते
 य आधाय चकमानाय पित्वो ऽन्नवान्तसन् रफितायोपजग्मुषे ।
 स्थिरं मनः कृणुते सेवते पुरो-तो चित् स मर्दितारं न विन्दते
 स इन्द्रो जो यो गृहवे ददा-त्यन्नकामाय चरते कुशाय ।
 अरमस्मै भवति यामहता उतापरीपु कृणुते सखायम्
 न स सखा यो न ददाति सख्ये सचाभुवे सचमानाय पित्वः ।
 अपास्मात् प्रेयान्न तदोको अस्ति पूणन्तमन्यमरणं चिदिच्छेत्
 पूणीयादिन्नार्धमानाय तव्यान् द्राधीयांसमनु पश्येत् पन्थाम् ।
 ओ हि वर्तन्ते रथ्येव चक्रा ऽन्यमन्यमुप तिष्ठन्त रायः
 मोघमन्नं विन्दते अप्रचेताः सत्यं ब्रवीमि वृध इत् स तस्य ।
 नार्यमणं पुष्यति नो सखायं केवलाघो भवति केवलादी
 कृपाञ्चित् फाल आशितं कृणोति यन्नध्वानुमप वृद्धक्ते चरित्रैः ।
 वदन् ब्रह्मावदतो वनीयान् पूणन्नापिरपूणन्तमाभि ज्यात्
 द्विपदो वि चक्रमे द्विपात् त्रिपादमभ्येति पश्चात् ।
 चतुष्पादेति द्विपदामभिस्वरे संपश्यन् पङ्कतीरुपतिष्ठमानः

गौ चिद्धस्तौ न समं विविष्टः संसातरां चित्रं समं वृहाते ।
 स्यांश्चित्रं समा वीर्याणि ज्ञाती चित्रं सन्तौ न समं पूणीतः

९ [२३] (१३४२)

(११८)

९ उरुक्षय आमहीयवः । रक्षोहाऽग्निः । गायत्री ।

सिं हंसि न्युत्रिणं	दीद्यन्मर्त्येष्व	।	स्वे क्षये शुचिव्रत	१
त्तिष्ठसि स्वाहुतो	वृतालि प्रति मोदसे	।	यत् त्वा सुचः समस्थिरन्	२
आहुतो वि रोचते	ऽग्निरीक्रेन्यो गिरा	।	सुचा प्रतीकमज्यते	३
तेनाग्निः समज्यते	मधुप्रतीक आहुतः	।	रोचमानो विभावसुः	४
रमाणः समिध्यसे	देवेभ्यो हव्यवाहन	।	तं त्वा हवन्त मत्याः	५ [२४]

मर्ता अमर्त्यं	वृतेनाग्निं संपर्यत	।	अदाभ्यं गृहपतिम्	६
मदाभ्येन शोचिषा	ऽग्रे रक्षस्त्वं वृह	।	गोषा कृतस्य दीदृहि	७
र त्वमग्रे प्रतीकेन	प्रत्योप यातुधान्यः	।	उरुक्षयेषु दीद्यंत	८
तं त्वा गीभिरुरुक्षया	हव्यवाहं समिधिरे	।	यजिष्ठं मानुषे जनं	९ [२५] (१३५१)

(११९)

१३ ऐन्द्रो लयः । आत्मा (इन्द्रः) । गायत्री ।

इति वा इति मे मनो	गामश्वं सनुयामिति	।	कृदित सोमन्याशामिति	१
प्र यानां इव दोधत	उन्मा पीता अयंसत	।	कृदित सोमन्याशामिति	२
उन्मा पीता अयंसत	रथमश्वान् इवाशवः	।	कृदित सोमन्याशामिति	३
उषं मा मतिरन्धित	वाश्रा पुत्रमिव प्रियम्	।	कृदित सोमन्याशामिति	४
अहं तप्येव बन्धुरं	पर्यचामि हृदा मतिम्	।	कृदित सोमन्याशामिति	५
नहि मे आक्षिपच्छना	ऽच्छान्त्सुः पथं कृष्टयः	।	कृदित सोमन्याशामिति	६ [२६]

नहि मे रोदसी उभे	अन्यं पक्षं उत प्रति	।	कृदित सोमन्याशामिति	७
आमि यां मतिना भुव	सभीर्मां षुषिवा मतीम्	।	कृदित सोमन्याशामिति	८
एन्नाहं षुषिवामिमां	नि दधानीह इह वा	।	कृदित सोमन्याशामिति	९
ओषामि षुषिवामि	उहनामीह इह वा	।	कृदित सोमन्याशामिति	१०
द्विषि मे अन्यः पक्षोऽ	ऽथो अन्यमदीकृषम्	।	कृदित सोमन्याशामिति	११

(१३६)

अहमस्मि महामहोऽभिनभ्यमुदीपितः । कुचित् सोमस्यापामिति १२
गृहो याम्यरंकृतो देवेभ्यो हव्यवाहनः । कुचित् सोमस्यापामिति १३ [२७]

[सप्तमोऽध्यायः ॥७॥ व० १-३०]

(१२०)

९ आथर्वणो बृहद्विधः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

तदिदांस भुवनेषु ज्येष्ठं यतो जज्ञ उग्रस्त्वेपनृम्णः ।
सद्यो जज्ञानो नि रिणाति शत्रून्नु यं विश्वे मदन्त्यूमाः १
वावृधानः शर्वसा भूर्योजाः शत्रुर्दासाय भियसं दधाति ।
अव्यनच्च व्यनच्च सस्ति सं ते नवन्त प्रभृता मदेषु २
त्वे क्रतुमपि वृश्चान्ति विश्वे द्विर्यदेते त्रिर्भवन्त्यूमाः ।
स्वादोः स्वादीयः स्वादुना सृजा समदः सु मधु मधुनाभि योधीः ३
इति चिद्धि त्वा धना जयन्तं मदेमदे अनुमदन्ति विप्राः ।
ओर्जीयो धृष्णो स्थिरमा तनुष्व मा त्वा दभन् यातुधाना दुरेवाः ४
त्वया वयं शाशन्नेहे रणेषु प्रपश्यन्तो युधेन्यानि भूरि ।
चोदयामि त आयुधा वचोभिः सं ते शिशामि ब्रह्मणा वयांसि ५ [१]

स्तुपेप्यं पुरुवर्षसमृभ्वमिनतममाप्त्यमाप्त्यानाम् ।
आ दर्पते शर्वसा सप्त दानून् प्र साक्षते प्रतिमानानि भूरि ६
नि तदधिपेऽवरं परं च यस्मिन्नाविथावसा दुरोणे ।
आ मातरां स्थापयसे जिगत्सू अत इनोपि कर्वरा पुरूणि ७
इमा ब्रह्म बृहद्विदो विवक्तीन्द्राय शूपमग्निः स्वर्पाः ।
महो गोत्रस्य क्षयाति स्वराजो दुरेश्व विश्वा अवृणोदप स्वाः ८
एवा महान बृहद्विदो अथर्वा ऽवोचत स्वां तन्वुमिन्द्रमेव ।
स्वसागे मातरिभ्वर्गिगृप्रा हिन्वन्ति च शर्वसा वर्धयन्ति च

(१२१)

१० द्विरण्यमर्धः प्राजापत्यः । कः (प्रजापतिः) । त्रिष्टुप् ।

द्विरण्यमर्धः समवर्तनाद्यं भूतस्य जानः पतिरेक आसीत् ।
स दाधार पृथिवीं द्यामृतेमां कर्म देवाय हविषा विधेम
य अन्मदा वृत्ता यस्य विश्वं उपामते प्रजायुं यस्य देवाः ।
यस्य द्यामृते यस्य मृत्युः कर्म देवाय हविषा विधेम

प्राणतो निमिषतो महित्वै क इद्राजा जगतो बभूव ।	
ईशो अस्य द्विपदुश्चतुष्पदुः कस्मै देवाय हविषा विधेम	३
स्येमे हिमवन्तो महित्वा यस्य समुद्रं रसया सहाहुः ।	
स्येमाः प्रदिशो यस्य बाहू कस्मै देवाय हविषा विधेम	४
येन द्यौरुग्रा पृथिवी च हृळ्हा येन स्वः स्तमितं येन नाकः ।	
शो अन्तरिक्षे रजसो विमानः कस्मै देवाय हविषा विधेम	५ [३]
यं क्रन्दसी अर्वासा तस्तभाने अभ्यैक्षेतां मनसा रेजमाने ।	
यत्राधि सूर उदितो विभाति कस्मै देवाय हविषा विधेम	६
आपो ह यदृहतीर्विश्वमायन् गर्भं दधाना जनयन्तीरग्निम् ।	
ततो देवानां समवर्ततासुरेकः कस्मै देवाय हविषा विधेम	७
यश्चिदापो महिना पर्यपर्यद् दक्षं दधाना जनयन्तीर्यज्ञम् ।	
यो देवेष्वधि देव एक आसीत् कस्मै देवाय हविषा विधेम	८
मा नो हिंसीज्जनिता यः पृथिव्या यो वा दिवं सत्यधर्मा जजान ।	
यश्चापश्चन्द्रा बृहतीर्जजान कस्मै देवाय हविषा विधेम	९
प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परि ता बभूव ।	
यत् कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्वाम पतयो रयीणाम्	१० [४] (१३८३)

(१२२)

८ विप्रमहा वासिष्ठः । अग्निः । जगतीः १, ५ विष्टुप् ।

वसुं न चित्रमहसं गृणीषे वामं शेवमतिथिमद्विषेण्यम् ।

स रासते शुरुधो विश्वधायसो ऽग्निहोता गृहपतिः सुवीर्यम्
 १ |
जुषाणो अग्ने प्रति हर्य मे वचो विश्वानि द्विद्वान् वृयुनानि सुकृता ।
 |
पृतनिष्णिग्मह्रणे गातुमेरय तव देवा अजनयन्तु हनम्
 २ |
सप्त धामानि परियन्नमर्त्यो दाशद्वामुषे सुकृते मामहन्व ।
 |
सुवीरेण रुचिणाग्ने स्वाभुवा यन् आनद्रुमिधा तं जुषन्द
 ३ |
यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरोहितं हविर्मन्त्रं ईळने सप्त वाजिनम् ।
 |
दृग्बन्तमग्निं दृतपृष्टदृक्षयं दृग्बन्तं देवं पृष्टने सुवीरेण
 ४ (१३८३) |

त्वं दूतः प्रथमो वरेण्यः स हूयमानो अमृताय मत्स्व ।
 त्वां मर्जयन् मरुतो दाशुषो गृहे त्वां स्तोमेभिर्भृगवो वि रुरुचुः ।
 इषं दुहन्त्सुदुधां विश्वधायसं यज्ञप्रिये यजमानाय सुकतो ।
 अग्ने घृतस्नुस्त्रिर्कृतानि दीद्यद्द्विर्तिर्यज्ञं परियन्त्सुकृतयसे
 त्वामिदस्या उपसो व्युष्टिषु दूतं कृण्वानां अयजन्त मानुषाः ।
 त्वां देवा महयाख्याय वावृधु राज्यामग्ने निमृजन्तो अध्वरे
 नि त्वा वसिष्ठा अहन्त वाजिनं गृणन्तो अग्ने विदथेषु वेधसः ।
 रायस्पोषं यजमानेषु धारय यूयं पात स्वास्तिभिः सदा नः

(१२३)

८ वेनो भार्गवः । वेनः । त्रिष्टुप् ।

अयं वेनश्चोदयत् पृश्निगर्भा ज्योतिर्जरायू रजसो विमाने ।
 इममुपां संगमे सूर्यस्य शिशुं न विप्रा मतिभीं रिहन्ति
 समुद्रादूर्मिमुदियति वेनो नभोजाः पूष्ठं हर्यतस्य दशि ।
 ऋतस्य सान्नावाधिं विष्टपि भ्राद्र समानं योनिमभ्यनूपत् वाः
 समानं पूर्वारभि वावशाना स्तिष्ठन् वत्सस्य मातरः सनीळाः ।
 ऋतस्य सान्नावाधिं चक्रमाणा रिहन्ति मध्वो अमृतस्य वाणीः
 जानन्तो रूपमकृपन्त विप्रा मृगस्य घोषं महिपस्य हि गमन् ।
 ऋतेन यन्तो अधि सिन्धुमस्थु विदद्रन्ध्रवो अमृतानि नाम
 अप्सरा जारमुपसिष्मियाणा योपा विभर्ति परमे व्योमन् ।
 चरन् प्रियस्य योनिषु प्रियः सन् त्सीदत् पक्षे हिरण्यये स वेनः
 नाके सुपणमुप यत् पतन्तं हृदा घेनन्तो अभ्यर्चक्षत त्या ।
 हिरण्यपक्षं वरुणस्य दूतं यमस्य योनीं शकुनं मुरण्युम
 ऊध्रवो गन्ध्रवो अधि नाके अस्थान् प्रत्यङ् चित्रा विभ्रवृस्यायुधानि ।
 नाके अक्के सुरभिं हृशे कं स्वर्गुणं नाम जनत प्रियाणि
 समुद्रमभि यज्ञिगानि पश्यन् गृध्रस्य चक्षसा विधमेन ।
 मुक्तेषां शोचिया चकान स्तृतीयं चक्रे रजसि प्रियाणि

(१२४)

१ अग्निः, २, ५-९ अग्नि-वरुण-सोमाः । १ अग्निः; २-४ अग्नेरात्मा; ५, ७-८ वरुणः
६ सोमः, ९ इन्द्रः । शिष्टुप्, ७ जगती ।

इमं नो अग्र उष यज्ञमेहि पञ्चयामं त्रिवृतं सप्ततन्तुम् ।
असौ हव्यवाहृत नः पुरोगा ज्योगेव दूर्ध्वं तम आशयिष्ठाः १
अदेवाद्देवः प्रचता गुहा यन् प्रपश्यमानो अमृतत्वमेमि ।
शिवं यत् सन्तुमशिवो जहामि स्वात् सुखादरणीं नामिमेमि २
पश्यन्नन्यस्या अतिथिं वयाया ऋतस्य धाम वि मिमे पुरुणि ।
शंसांमि पित्रे असुराय शेव मयजियाद्यज्ञियं मागमेमि ३
ब्रह्मीः समा अकरमन्तरस्मिन्निन्द्रं वृणानः पितरं जहामि ।
अग्निः सोमो वरुणस्ते च्यवन्ते पर्यावर्द्धोर्द्धं तद्वाम्यायन् ४
निर्माया उ त्वे असुरा अमूवन् त्वं च मा वरुण कामयासि ।
ऋतेन राजन्नर्तं विविश्रन् मम राद्रस्याधिपत्यमेहि ५ [९]

इदं स्वरिदमिदास वाममयं प्रकाश उर्वरुन्तरिक्षम् ।
हनाव वृत्रं निरोहि सोम हविष्ठा सन्तं हविषा यजाम ६
कविः कवित्वा द्विवि रूपमासज्ज दप्रभूती वरुणो निरुपः सृजत् ।
क्षेमं कृण्वाना जनयो न सिन्धवस्ता अस्य वर्णं शुचयो भरिभ्रति ७
ता अस्य ज्येष्ठमिन्द्रियं सचन्ते ता ईमा क्षेति स्वधया मदन्तीः ।
ता ई विशो न राजानं वृणाना वीभत्सुवो अप वृत्रादतिष्ठन् ८
वीभत्सूनां सयुजं हंसमाहु र्पां द्विद्यानां सत्ये चरन्तम् ।
अनुष्टुभमन्तु चर्चुर्यमाणमिन्द्रं नि चिद्रपुः कवयो मनीषा ९ [१०]

(१२५)

८ वागामृषो । आन्ना । शिष्टुप्, ९ जगती ।

अहं रुद्रेभिर्वसुभिश्चरा म्यहमादित्यैरुत विश्वेदेवैः ।
अहं मित्रावरुणोमा विम म्यहमिन्द्राग्नी अहमश्विनोमा १
अहं सोममाहनसं विम म्यहं त्वष्टारुत पूषणं भगम् ।
अहं दधामि द्रविणं हविष्मते सुमात्येदं यजमानाय सुन्वते २

अहं राष्ट्रीं संगमनीं वसूनां चिकितुषीं प्रथमा यज्ञियानाम् ।
 तां मां देवा व्यदधुः पुरुत्रा भूरिस्थात्रां भूर्यावेशयन्तीम्
 मया सो अन्नमत्ति यो विपश्यति यः प्राणिति य ईं शृणोत्युक्तम् ।
 अमन्तवो मां त उप क्षियन्ति श्रुधि श्रुत श्रद्धिवं ते वदामि
 अहमेव स्वयमिदं वदामि जुष्टं देवेभिरुत मानुषेभिः ।
 यं कामये तंतमुग्रं कृणोमि तं ब्रह्माणं तमृषिं तं सुमेधाम्

अहं रुद्राय धनुरा तनोमि ब्रह्मद्विषे शरवे हन्तवा उ ।
 अहं जनाय समदं कृणोम्यहं द्यावापृथिवी आ विवेश
 अहं सुवे पितरमस्य मूर्धन् मम योनिरप्स्वन्तः समुद्रे ।
 ततो वि तिष्ठे भुवनानु विश्वोतामूं द्यां वर्मणोप स्पृशामि
 अहमेव वात इव प्र वाम्या रभमाणा भुवनानि विश्वा ।
 परो दिवा पर एना पृथिव्यै तावती महिना सं बभूव

(१२६)

८ शैल्यपिः कुलमलवर्हिपो, वामदेव्यांऽहोमुग्वा । विश्वे देवाः । उपरिष्ठाद्बृहती,

न तमंहो न दुरितं देवासो अष्ट मर्त्यम् ।
 सजोपसो यमर्यमा मित्रो नयन्ति वरुणो अति द्विपः
 तन्नि वयं वृणीमहे वरुण मित्रार्यमन् ।
 येना निरंहसो यूयं पाथ नेथा च मर्त्यमति द्विपः
 ते नूनं नोऽयमृतये वरुणो मित्रो अर्यमा ।
 नधिष्ठा उ नो नेपणि परिष्ठा उ नः पर्यण्यति द्विपः
 यूयं विश्वं परि पाथ वरुणो मित्रो अर्यमा ।
 युष्माकं शर्मणि प्रिये स्याम सुप्रणीतयोऽति द्विपः
 आदित्यासो अति मिधो वरुणो मित्रो अर्यमा ।
 उग्रं मरुद्ग्री रुद्रं हृवेमेन्द्रमग्निं स्वस्तयेऽति द्विपः
 नतार ऊ पु णोस्तिरो वरुणो मित्रो अर्यमा ।
 अति विश्वानि दुरिता गत्रानश्र्वर्षणानामति द्विपः
 इन्द्रमस्मन्यमृतये वरुणो मित्रो अर्यमा ।
 इन्द्रं वच्छन्तु सप्रथं आदित्यासो यदीमहे अति द्विपः

यथा ह त्यद्वसवो गौर्यं चित् पदि पितामसुञ्चता यजत्राः ।

एवो ष्वस्मन्मुञ्चता व्यंहः प्र तार्यग्ने प्रतरं न आयुः

८ [१३] (१४२४)

(१२७)

८ कुशिकः सौभरः, रात्रिर्वा भारद्वाजी । रात्रिः । गायत्री ।

रात्री व्यस्यदायती पुरुत्रा देव्युक्षभिः । विश्वा अधि श्रियोऽधित १

ओर्वेप्रा अमर्त्या निवतो देव्युद्धतः । ज्योतिषा बाधते तमः २

निरु स्वसारमस्कृतो पसं देव्यायती । अपेटुं हासते तमः ३

सा नो अद्य यस्या वयं नि ते यामन्नविक्षमाहि । वृक्षे न वसति वयः ४

नि ग्रामासो अविक्षत नि पृहन्तो नि पृक्षिणः । नि श्येनासंश्चिदर्थिनः ५

यावया वृक्यं वृकं यवयं स्तेनमूर्धे । अथा नः सुतरा भव ६

उप मा पोपिशत् तमः कृष्णं व्यक्तमस्थित । उप ऋणेव यातय ७

उप ते गा इवाकरं वृणीष्व दुहितर्दिवः । रात्रि स्तोमं न जिग्युषे ८ [१४] (१४३२)

(१२८)

९ विहव्य आङ्गिरसः । विश्वे देवाः । त्रिष्टुप्, ९ जगती ।

ममाग्नि वचो विहवेष्वस्तु वयं त्वेन्धानास्तन्वं पुषेम ।

मह्यं नमन्तां प्रदिशश्चतस्रस्त्वयाध्यक्षेण पृतना जयेम १

मम देवा विहवे सन्तु सर्व इन्द्रवन्तो मरुतो विष्णुरग्निः ।

ममान्तरिक्षमुरुलोकमस्तु मह्यं वातः पवतां कामे अस्मिन् २

मरिं देवा द्रविणमा यजन्तां मय्याशीरस्तु मरिं देवहृतिः ।

दैव्या होतारो वनुपन्तु पूर्वे ऽरिष्टाः स्याम तन्वा सुवीराः ३

मह्यं यजन्तु मम यानि हव्या ऽऽकूतिः सत्या मनसो मे अस्तु ।

एनो मा नि गां कतमच्चनाहं विश्वे देवासो अधि वोचता नः ४

देवीः पृथ्वीरुरु नः कृणोत विश्वे देवास इह वीरयध्वम् ।

मा हांस्माहि प्रजया मा तन्नभिर्मा रंधाम द्विपते सोम राजन् ५ [१५]

अग्ने मनुं प्रतिनुदन् परेषा मर्द्धो गोपाः परि पाहि नस्त्वम् ।

प्रत्यश्रो यन्तु निगुतः पुनस्ते ऽमैषां चित्तं प्रबुधां वि नेशत् ६ (१४३८)

धाता धातृणां भुव्नस्य यस्पतिं—द्वेवं ज्ञातारमभिमातिपाहम् ।

इमं यज्ञमश्विनोभा बृहस्पतिं—द्वेवाः पान्तु यजमानं न्यथान् ।

उरुव्यचा नो महिपः शर्मं यंस—दृस्मिन् हवे पुरुहूतः पुरुक्षुः ।

स नः प्रजायै हर्यश्व मृच्छये—न्द्र मा नो रीरिपो मा परा दाः ।

ये नः सपत्ना अप ते भवन्ति—न्द्राग्रिम्यामव वाधामहे तान् ।

वसवो रुद्रा आदित्या उपरिस्पृशं—मोग्रं चेतारमधिगजमक्रन् ।

(१२९) [एकादशोऽनुवाकः ॥११० सू० १११-११५]

७ प्रजापतिः परमेष्ठी । भाववृत्तम् । त्रिष्टुप् ।

नासदासीन्नो सदासीत् तदानीं—नासीन्नो नो व्योमा परो यत् ।

किमावरीवः कुह कस्य शर्म—न्नम्मः किमासीद्ग्रहनं गभीरम् ।

न मृत्युरासीदमृतं न तर्हि—न रात्र्या अह्नं आसीत् प्रकेतः ।

आनीदवातं स्वधया तदेकं—तस्मान्द्वान्यन्न परः किं चनास

तम आसीत् तमसा गूळ्हमग्रं—ऽप्रकेतं संलिलं सर्वमा इदम् ।

तुच्छयेनाभ्वर्षिहितं यदासीत्—तपसस्तन्महिनाजायतैकम् ।

कामस्तदग्रे समवर्तताधि—मनसो रेतः प्रथमं यदासीत् ।

सतो बन्धुमसति निरविन्दन्—हृदि प्रतीप्या कुवयो मनीषा

तिरश्चीनो विततो रुश्मिरेषा—मधः स्विदासीश्दुपरि स्विदासीश्त् ।

रेतोधा आसन् महिमानं आसन्—त्वधा अवस्तात् प्रयतिः परस्तात् ।

को अन्द्रा वेदु क इह प्र वोचत्—कुत आजाता कुत इयं विमृष्टिः ।

अवाग्देवा अस्य विसर्जनेना—ऽथा को वेदु यत् आत्रभूव

इयं विमृष्टिर्यत् आत्रभूव—यदि वा दुधे यदि वा न ।

यो अस्याध्वक्षः परमे व्योमन्—त्सो अङ्ग वेदु यदि वा न वेद

(१३०)

७ यज्ञः प्राजापत्यः । भाववृत्तम् । त्रिष्टुप्, १ जगती ।

यो यज्ञो विश्वतस्तन्तुमिस्तुत—एकशतं देवकर्मभिरायतः ।

ये भवन्ति पितरो य आययुः—प्र वयार्ष वयेत्यासते त्ते

गुमाँ एनं तनुत् उत कृणक्ति पुमान् वि तंने अधि नाके अस्मिन् ।	
इमे मयूखा उर्षं सेदुरु सद्ः सामानि चक्रुस्तसराण्योर्षवे	२
कासीत् प्रमा प्रतिमा किं निदान्—माज्यं किमासीत् परिधिः क आसीत् ।	
छन्दुः किमासीत् प्रउगं किमुक्थं यद्देवा देवमयजन्त विश्वे	३
अग्नेर्गायत्र्यभवत् सयुग्वो—ष्णिहया सविता सं बभूव ।	
अनुष्टुभा सोम उक्थैर्महस्वान् बृहस्पतेर्बृहती वार्चमावत्	४
विराण्मित्रावरुणयोरभिथ्री—रिन्द्रस्य त्रिष्टुबिह भागो अह्नः ।	
विश्वान् देवाःश्रगत्या विवेश तेन चाकलभ ऋषयो मनुष्याः	५
चाकलप्रे तेन ऋषयो मनुष्या यज्ञे जाते पितरो नः पुराणे ।	
पश्यन् मन्ये मनसा चक्षसा तान् य इमं यज्ञमयजन्त पूर्वे	६
सहस्तोमाः सहछन्दस आवृतः सहप्रमा ऋषयः सुप्त दैव्याः ।	
पूर्वेषां पन्थामनुद्दश्य धीरा अन्वालोभिरे रथ्योऽ न रश्मीन्	७ [१८] (१४५५)

(१३१)

७ सुकीर्तिः काक्षीवतः । इन्द्रः, ४-५ अश्विनौ । त्रिष्टुप्, ४ अनुष्टुप् ।

अप प्राच इन्द्र विश्वाँ अमित्रा—नपापांचो अभिभूते नुदस्व ।

अपोदींचो अप शूराधराच उरौ यथा तव शर्मन् मदेम १

कुविदुङ्ग यवमन्तो यवं चि—यथा दान्त्यनुपूर्वं विपूर्य ।

इहेहैषां कृणुहि भोजनानि ये बर्हिषो नमोवृक्तिं न जग्मुः २

नहि स्थूर्यंतुथा यातमस्ति नोत श्रवो विविदे संगमेषु ।

ग्व्यन्त इन्द्रं सुस्वाय विषा अश्वायन्तो वृषणं वाजयन्तः ३

युवं सुराममश्विना नमुचावासुरे सचा ।

विषिषाना शुभस्पती इन्द्रं कर्मस्वावतम् ४

पुत्रमिव पितरांश्विनोभे—न्नावधुः कान्यैर्दृसनाभिः ।

यत् सुरामं व्यषिंशुः शचीभिः सरस्वती त्वा नयवन्नमिष्णक् ५

इन्द्रः सुत्रामा स्ववाँ अवोभिः सुमुञ्चिको नवतृ विश्ववेदाः ।

वार्षतां द्वेषो अभयं कृणोत सुवीरिष्यु पन्तः व्याम ६ (१४६१)

तस्य वयं सुमता यज्ञियस्याऽपि भद्रे सौमनसे स्याम ।
स सुत्रामा स्ववाँ इन्द्रो अस्मे आराच्चिद् द्वेषः सनुतर्युयोतु

७ [११]

(१३२)

७ शकपूतो नामेधः । मित्रावरुणौ, १ धुभूम्यश्विनः । विराड्वा, १ न्यङ्कुसारिणी,
२, ६ प्रस्तारपङ्क्तिः, ७ महासतोवृहती ।

ईजानमिद् द्यौर्गुतावसु—रीजानं भूमिरभि प्रभूपणि ।
ईजानं देवावश्विना—वभि सुन्नैरवर्धताम् १
ता वाँ मित्रावरुणा धारयत्क्षिती सुपुन्नेपितृत्वता यजामसि ।
युवोः क्राणाय सख्यै—रभि प्याम रक्षसः २
अर्धा चिन्नु यद्विधिपामहे वा—मभि प्रियं रेक्णः पत्यमानाः ।
दृष्टो वा यत् पुष्यति रेक्णः सस्वारन् नकिरस्य मघानि ३
असाव्न्यो असुर सूयत द्यौ—स्त्वं विश्वेषां वरुणासि राजा ।
मूर्धा रथस्य चाकुन् नेतावतैनसान्तकधुक ४
अस्मिन्त्स्वेऽतच्छकपूत एनो हिते मित्रे निर्गतान् हन्ति वीरान् ।
अधोत्रा यन्द्रात् तनूष्ववः प्रियासु यज्ञियास्ववाँ ५
युवोर्हि मातादिति विचेतसा द्यौर्न भूमिः पर्यसा पुपूतनि ।
अथ प्रिया दिदिष्टन् सूर्यो निनिक्त रश्मिभिः ६
युवं ह्यप्नराजावसीदतं तिष्ठद्वथं न धूपदं वनर्पदम् ।
ता नः कण्ठकयन्ती—नुमेधस्तत्रे अंहसः सुमेधस्तत्रे अंहसः ७ [२०]

(१३३)

७ सुदाः पञ्चवनः । इन्द्रः । शकरी, ४-६ महापङ्क्तिः, ७ अिन्द्रा ।

शे प्यर्षे पुरेथ—मिन्द्राय शूपमर्चन ।
अर्षिकं चिद् टाकृत्त संगं समन्तं वृत्रहा उम्माकं वाधि चाप्रिता १
नमन्तामन्यकेषां न्याका अधि धन्वम्
त्वं मिन्वैवांसृजो धुराचा अहन्नहिष ।
अहन्नहिन्द्र जज्ञिष विश्वं पुष्यमि शायं तं न्या परि प्यत्रामदं २
नमन्तामन्यकेषां न्याका अधि धन्वम्

। षु विश्वा अरांतयो ऽर्यो नंशन्त नो धियः ।

स्तासि शत्रवे वधं यो न इन्द्र जिघांसति या ते रातिर्दुर्दिवसु

भन्तामन्यकेषां ज्याका अधि धन्वसु

यो न इन्द्राभितो जनो वृकायुरादिदेशति ।

अधस्पदं तर्मी कृधि विवाधो असि सासहि नभन्तामन्यकेषां ज्या

यो न इन्द्राभिदासति सनाभिर्यश्च निष्ट्यः ।

अव तस्य वलं तिर महीव द्यौरध त्मना नभन्तामन्यकेषां ज्याका

व्यमिन्द्र त्वायवः सखित्वमा रंभामहे ।

ऋतस्य नः पथा नया ऽति विश्वानि दुरिता नभन्तामन्यकेषां ज्या

अस्मभ्यं सु त्वमिन्द्र तां शिक्ष या दोहते प्रति वरं जस्त्रि ।

अच्छिद्रोष्ठी पीपयद्यथा नः सहस्रधारा परसा मही गौः

(६३४)

७, १-६ (पूर्वार्धस्य) मान्धाता यौवनाश्वः, ६ (उत्तरार्धस्य)- ७ गोधात्र
महापदक्तिः, ७ पंक्तिः ।

उभे यदिन्द्र रोदसी आप्राथोषा इव ।

महान्तं त्वा महीनां सुभ्राजं चर्पणीनां देवी जनित्र्यजीजन ऋद्रा जनि

अव स्म दुर्हणायतो मर्तस्य तनुहि स्थिरम् ।

अधस्पदं तर्मी कृधि यो अस्मां आदिदेशति देवी जनित्र्यजीजन ऋद्रा

अव त्या वृहतीरिषो विश्वश्चन्द्रा अमित्रहन् ।

शचीभिः शक्र धूनुही न्द्र विश्वाभिरुतिभिर्देवी जनित्र्यजीजन ऋद्रा

अव यत् त्वं शतक्रतु विन्द्र विश्वानि धूनुषे ।

र्यिं न सुन्वते सचा सहस्रिणीभिरुतिभिर्देवी जनित्र्यजीजन ऋद्रा

अव स्वेदा इवाभितो विष्वक् पतन्तु दिद्यवः ।

दूर्वाया इव तन्तवो स्यस्मदेतु दुर्मतिर्देवी जनित्र्यजीजन ऋद्रा जनि

दूर्ध्वं ह्यङ्कुशं यथा शक्तिं विभर्षि मन्तुमः ।

पूर्वेण मघवन् पदा ऽजो व्यां यथा रमो देवी जनित्र्यजीजन ऋद्रा

नकिर्देवा मिनीमसि नकिरा योपरामसि मन्नुधुव्यं चरामसि ।

पक्षेभिरपिकक्षेमि रत्रामि सं रंभामहे

(१३५)

७ कुमारो यामायनः । यमः । अनुष्टुप् ।

यस्मिन् वृक्षे सुपलाशे वृवैः संपिबते यमः ।

अत्रा नो विश्वपतिः पिता पुराणाँ अनु वेनति

पुराणाँ अनुवेनन्तं चरन्तं पापयामुया । असूयन्नभ्यचाकशं तस्मा अस्पृहयं पुनः

यं कुमार नवं रथं मचक्रं मनुसाकृणोः । एकैषं विश्वतः प्राञ्च मपश्यन्नधि तिष्ठति

यं कुमार प्रार्वर्तयो रथं विप्रैभ्यस्परि । तं सामानु प्रार्वर्तत समितो नाव्याहितम्

कः कुमारमजनय द्रथं को निरवर्तयत् । कः स्वित् तवृद्य नो ब्रूया दनुदेयी यथामेव

यथामवदनुदेयी ततो अग्रमजायत । पुरस्ताद्बुध आततः पश्चान्निरयणं कृतम्

इदं यमस्य सार्दनं देवमानं यदुच्यते ।

इयमस्य धम्यते नाली रयं ग्रीभिः परिष्कृतः

७ [२३] (१५)

(१३६)

[७] १ जूतिः, २ वातजूतिः, ३ विप्रजूतिः, ४ वृषाणकः, ५ करिकतः, ६ एतशः, ७ ऋषयः
(एते वातरशना मुनयः) । केशिनः= अग्नि-सूर्य-वायवः । अनुष्टुप् ।

केश्यग्निं केशी विषं केशी चिभर्ति रोदसी ।

केशी विश्वं स्वर्दृशे केशीदं ज्योतिरुच्यते

मुनेयो वातरशनाः पिशङ्गा वसते मला ।

वातस्यानु धार्जि यन्ति यहेवासो अविक्षत

उन्मदिता मौनेयेन वाताँ आ तस्मिन्मा वयम् ।

शरिम्कृष्माकं युयं मतांसा अभि पश्यथ

अन्तविदिषण पनति विश्वा रूपावचाकशत ।

मुनिद्वेष्येदवस्य मौकृन्त्याय सखा हितः

वातस्याश्वो वायोः सखा श्वाँ वृवपितो मुनिः ।

उसाँ संसृष्टावा धेति यश्च पूर्वं उतापंगः

अधमस्मो गन्धर्वाणां मुगाणां चरणे चरेत् ।

केशी केतस्य विद्वान् न्यसाँ स्वादुर्मदिन्तमः

वाचुर्मन्ता उन्मन्थन पिनादि स्मा कुनश्रया ।

केशी विषस्य पात्रेण यदुद्रेगापिबन् सद्

७ [२३] (१५)

(१३७)

७, १ भरद्वाजः, २ कश्यपः, ३ गोतमः, ४ अत्रिः, ५ विश्वामिषः, ६ जमदग्निः,
७ वसिष्ठः । विश्वे देवाः । अनुष्टुप् ।

उत देवा अवहितं देवा उन्नयथा पुनः ।

उतागश्चकुपं देवा देवा जीवयथा पुनः

द्वाविमौ वातौ वात आ सिन्धोरा परावतः ।

दक्षं ते अन्य आ वातु परान्यो वातु यद्रपः

आ वात वाहि भेषजं वि वात वाहि यद्रपः ।

त्वं हि विश्वभेषजो देवानां दूत ईर्यसे

आ त्वागमं शन्तातिभि रथो अरिष्टतातिभिः

दक्षं ते भद्रमाभार्षं परा यक्षं सुवामि ते

त्रार्यन्तामिह देवा स्त्रार्यतां मरुतां गणः ।

त्रार्यन्तां विश्वा भूतानि यथायमरपा असंत

आप इद्वा उं भेषजी रापो अमीवचार्तनीः ।

आपुः सर्वस्य भेषजी स्तास्ते कृण्वन्तु भेषजम्

हस्ताभ्यां दशशाखाभ्यां जिह्वा वाचः पुरोगवी ।

अनामयिल्लुभ्यां त्वा ताभ्यां त्वोप स्पृशामसि

(१३८)

६ अद्भ औरवः । इन्द्रः । जगती ।

तव त्व इन्द्र सस्येषु वह्यं ऋतं मन्वाना व्यददिरुर्वलम् ।

यत्रां दशस्यन्नुपसो रिणन्नपः कुत्सां च मन्मन्नह्यंश्च दुंसर्यः

अवाचुजः प्रस्वः श्वश्रयो गिरी नुदांज उन्ना अपिन्नो मधुं प्रियम् ।

अवर्षयो वनिनो अस्य दंससा शुशोच सूर्यं ऋतजांतया गिरा

वि सूर्यो मध्ये अमृचद्रथं दिवो विदद्वासाय प्रतिमानमार्यः ।

दृक्कहानि पिप्रोरन्तुरस्य मापित् इन्द्रो व्यास्यच्चकृवां ऋजिभ्वना

अनाधृष्टानि धृपितो व्यास्यन्निधीरुदेवां अमृणदृयास्यः ।

मातेव सूर्यो वसु पुर्यमा ददे गृणानः शत्रौरगृणाद्विरुक्मता

अयुद्धसेनो विश्वा विभिन्दुता दार्शदृत्रहा तुज्यानि तजते ।
 इन्द्रस्य वज्रादविभेदमिश्रयः प्राक्रामन्नुन्धूरजहादुपा अनः
 एता त्या ते श्रुत्यानि केवला यदेक एकमकृणोरयज्ञम् ।
 मासां विधानमदधा अधि अत्रि त्वया विभिन्नं भग्ति प्रधि पिता

५

६ [२६] (१५)

(१३९)

६ देवगन्धर्वो विश्वावसुः । सविता, ४-६ आत्मा । विष्टुप् ।

सूर्यरश्मिर्हरिकेशः पुरस्तात् सविता ज्योतिरुदयो अर्जसम् ।
 तस्य पूषा प्रसवे याति विद्वान् त्संपश्यन् विश्वा भुव्नानानि गोपाः
 नृचक्षा एष द्विवो मध्य आस्त आपप्रिवान् रोदसी अन्तरिक्षम् ।
 स विश्वाचीरभि चण्टे घृताचीरन्तरा पूर्वमपरं च केतुम्
 रायो बुधः संगमनो वसूनां विश्वा रूपाभि चण्टे शचीभिः ।
 देव इव सविता सत्यधर्मेन्द्रो न तस्थो समरे धर्नानाम्
 विश्वावसुं सोम गन्धर्वमापो ददृशुपीस्तदृतेना व्ययन् ।
 तदुन्ववैदिन्द्रो रारहाण आसां परि सूर्यस्य परिधीरंपश्यत्
 विश्वावसुरभि तन्नो गृणातु द्विव्यो गन्धर्वो रजसो विमानः ।
 यद्वा वा सत्यमुत यन्न विद्म धियो हिन्वानो धिय इन्नो अव्याः
 सस्त्रिमविन्दुच्चरणे नदीनामपावृणोदुरो अश्मत्रजानाम् ।
 प्रासां गन्धर्वो अमृतानि वोच दिन्द्रो दक्षं परि जानादुहीनाम्

१

२

३

४

५

६ [२७] (१५)

(१४०)

६ अग्निः पाषकः । अग्निः । सतोवृहती, १-२ विष्टारपङ्क्तिः, ६ उपरिष्ठाज्ज्योतिः ।

अग्ने तव श्रवो वयो महिं भ्राजन्ते अर्चयो विभावसो ।
 बृहद्भानो शर्वसा वाजमुदथ्यं दधासि द्वाशुषे कवे
 पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उदियर्षिं भानुना ।
 पुत्रो मातरां विचरन्नुपावसि पूषाक्षि रोदसी उभे
 ऊर्जो नपाज्जातवेदः सुशस्तिभिर्मन्दस्व धीतिभिर्हितः ।
 त्वे इपः सं दधुभूरिवर्षसश्चित्रोतयो वामजाताः

१

२

३

(१५१)

इरज्यन्नग्ने प्रथयस्व जन्तुभिर्-रस्मे रायो अमर्त्य ।
 स दर्शितस्य वपुषो वि राजसि पूणाक्षि सानसिं क्रतुम्
 इष्कृत्तरिमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयन्तं राधसो महः ।
 रातिं वामस्य सुभगां महीमिषं दधासि सानसिं रयिम्
 ऋतावानं महिषं विश्वदर्शितमग्निं सुम्नाय दधिरे पुरो जना
 भुक्तेर्णं सप्रथस्तमं त्वा गिरा दैव्यं मानुषा युगा

(१४१)

६ अग्निस्तापसः । विश्वे देवाः । अनु

अग्ने अच्छा वदेह नः प्रत्यङ् नः सुमना भव ।
 प्र नो यच्छ विशस्पते धनदा असि नुस्त्वम्
 प्र नो यच्छत्वर्चमा प्र भगः प्र बृहस्पतिः ।
 प्र देवाः प्रोत सूनृता रायो देवी ददातु नः
 सोमं राजानमवसे अग्निं गीभिर्हवामहे ।
 आदित्यान् विष्णुं सूर्यं ब्रह्माणं च बृहस्पतिम्
 इन्द्रवायू बृहस्पतिं सुहवेह हवामहे ।
 यथा नः सर्व इज्जनः संगत्यां सुमना असत
 अर्यमणं बृहस्पतिमिन्द्रं दानाय चोदय ।
 वातं विष्णुं सरस्वतीं सवितारं च वाजिनम्
 त्वं नो अग्ने अग्निभिर्ब्रह्म यज्ञं च वर्धय ।
 त्वं नो देवतातये रायो दानाय चोदय

(१४२)

८ शार्ङ्गाः- १-२ जरिता, ३-४ द्रोणः, ५-६ सारिखकः, ७
 त्रिष्टुप्, १-२ जगती, ७-८ अनुष्टुप्

अयमग्ने जरिता त्वे अंभुदपि सहसः सूनो नत्यन्यदस्त्या
 भद्रं हि शर्म त्रिवर्धमस्ति त आरे हिंसानामप दिद्युमा
 प्रवत् ते अग्ने जानिमा पितृयतः साचीव विश्वा भुवन्ता न्य
 प्र सप्तयः प्र सनिपन्त नो धियः पुरश्चरन्ति पशुषा इव त्म

उत् वा उ परि वृणक्षि बप्स—द्वहोरस्य उलपस्य स्वधावः ।	
उत् खिल्या उर्वराणां भवन्ति मा ते हेतिं तविपीं चुक्रुधाम	३
यदुद्धतो निवतो यासि बप्सत् पृथगेपि प्रगार्धनीव सेना ।	
यदा ते वातो अनुवाति शोचि—र्वसेव श्मश्रु वपसि प्र भूम	४
प्रत्यस्य श्रेणयो दृष्टश्च एकं नियानं ब्रहवो रथासः ।	
बाहू यदग्ने अनुमर्मृजानो न्यदुत्तानामन्वेपि भूमिम्	५
उत् ते शुष्मा जिहतामुत् ते अर्चि—रुत् ते अग्ने शशमानस्य वाजाः ।	
उच्छ्वस्व नि नम वर्धमान आ त्वाद्य विश्वे वसवः सदन्तु	६
अपामिदं न्ययनं समुद्रस्य निवेशनम् ।	
अन्यं कृणुष्वेतः पन्थां तेन याहि वशां अनु	७
आयने ते परायणे दूर्वा रोहन्तु पुष्पिणीः ।	
हृदाश्च पुण्डरीकाणि समुद्रस्य गृहा इमे	८ [३०] ११

[अष्टमोऽध्यायः ॥ ८ ॥ व० १-४९]

(१४३)

६ अग्निः सांख्यः । अश्विनो । अनुष्टुप् ।

त्यं चिदत्रिमृतजुर—मर्थमश्वं न यातवे ।	
कक्षीवन्तं यदी पुना रथं न कृणुथो नवम्	१
त्यं चिदश्वं न वाजिनं मरेणवो यमन्तत ।	
हृळ्हं ग्रन्थि न वि पर्यत—मत्रिं यविष्ठमा रजः	२
नरा दंसिष्ठावत्रये शुभ्रा सिपासतं धियः ।	
अथा हि वां द्विवो नरा पुनः स्तोमो न विशसे	३
चिते तद्वां सुराधसा रातिः सुमतिराश्विना ।	
आ यन्नः सदाने पृथौ समने पर्यथो नरा	४
युवं भुज्युं समुद्र आ रजसः पार ईङ्घितम् ।	
यातमच्छा पतत्रिभि—र्नासत्या सातये कृतम्	५
आ वां सुमैः शंयू इव मंहिष्ठा विश्ववेदसा ।	
समस्मे भूपतं नरो—त्सं न पिप्युपीरिपः	६ [१] ११

(१४४)

६ ताक्ष्यः सुपर्णः, यामायन ऊर्ध्वकृशानो वा । इन्द्रः । गायत्री, २ वृहती,
५ सतोवृहती, ६ विष्टारपङ्क्तिः ।

अयं हि ते अमर्त्यं इन्दुरत्यो न पत्यते । दक्षो विश्वार्युर्वधसे	१
अयमस्मासु काव्यं ऋभुर्वज्रो दास्वते ।	
अयं विभर्त्यूर्ध्वकृशानं मदमृभुर्न कृत्वयं मदम्	२
घृषुः श्येनाय कृत्वन् आसु स्वासु वंसगः । अवं दीधेदहीशुवः	३
यं सुपर्णः परावतः श्येनस्य पुत्र आभरत् । शतचक्रं योऽऽह्यो वर्तनिः	४
यं ते श्येनश्चारुमवृकं पदाभरदरुणं मानमन्धसः ।	
एना वयो वि तार्यायुर्जीवस एना जागार बन्धुता	५
एवा तादिन्द्र इन्दुना द्वेपुं चिद्धारयाते महि त्यजः ।	
क्रत्वा वयो वि तार्यायुः सुक्रतो क्रत्वायमस्मदा सुतः	६ [२] (१५४८)

(१४५)

६ इन्द्राणी । सपत्नीवाधनम् (उपनिषत्) । अनुष्टुप्, ६ पङ्क्तिः ।

इमां खनाम्योषधिं वीरुधं बलवत्तमाम् ।	
यया सपत्नीं वाधते यया संविन्दते पतिम्	१
उत्तानपर्णे सुभगे देवजूते सहस्वति ।	
सपत्नीं मे परां धम् पतिं मे केवलं कुरु	२
उत्तराहमुत्तर उत्तरेदुत्तराभ्यः ।	
अथा सपत्नी या ममाऽधरा साधराभ्यः	३
नद्यस्या नाम गृभ्णामि नो अस्मिन् रमते जने ।	
परांमिव परावतं सपत्नीं गमयामसि	४
अहमस्मि सहमाना ऽथ त्वमसि सासहिः ।	
उभे सहस्वती भूत्वी सपत्नीं मे सहावहै	५
उप तेऽधां सहमाना मभि त्वाधां सहीचसा ।	
मामनु प्र ते मनो वत्सं गौरिव धावतु पथा वारिव धावतु	६ [३] (१५५५)

(१४६)

६ ऐरम्मदो देवमुनिः । अरण्यानी । अनुष्टुप् ।

अरण्यान्यरण्या न्यसौ या प्रेव नश्यसि ।

कथा ग्रामं न पृच्छसि न त्वा भीरिव विन्दतीऽँ

१

वृषारवाय वदते यदुपावति चिच्चिकः ।

आघाटिभिरिव धावयन्नरण्यानिर्महीयते

२

उत गाव इवादन्त्युत वेश्मेव दृश्यते ।

उतो अरण्यानिः सायं शकृटीरिव सर्जति

३

गामङ्गैःप आ ह्वयति दारुङ्गैःपो अपावधीत् ।

वसन्नरण्यान्यां सायमकुक्षदिति मन्यते

४

न वा अरण्यानिर्हन्त्यन्यश्चेन्नाभिगच्छति ।

स्वादोः फलस्य जग्ध्वाय यथाकामं नि पद्यते

५

आञ्जनगन्धिं सुरभिं बह्वन्नामकुपीवलाम् ।

प्राहं मृगाणां मातरमरण्यानिमंशांसिपम्

६ [४] (१४६)

(१४७)

५ सुवेदाः शैरीपिः । इन्द्रः । जगती, ५ त्रिष्टुप् ।

श्रते दधामि प्रथमार्यं मन्यवे ऽहन्यदृत्रं नर्यं विवैरपः ।

उभे यत्त्वा भवतो रोदसी अनु रेजते शुष्मात् पृथिवी चिदद्रिवः

१

त्वं मायाभिरनवद्य मायिनं श्रवस्यता मनसा वृत्रमर्दयः ।

त्वामिन्नरो वृणते गर्विष्टिषु त्वां विश्वासु हव्यास्विष्टिषु

२

पेषु चाकन्धि पुरुहूत सूरिषु वृधासो ये मघवन्नानुशुर्मघम् ।

अर्चन्ति तोके तनये परिष्टिषु मेधसाता वाजिनमह्वये धने

३

स इन्द्रु रायः सुमृतस्य चाकनन्मकुं यो अस्य रंह्यं विकैतति ।

त्वावृधो मघवन् द्वाश्वध्वरो मश्रु स वाजं भरते धना नृभिः

४

त्वं शर्धाप महिना गृणान उरु कृधि मघवञ्जग्धि रायः ।

त्वं नो विजो वरुणो न मायी पित्वो न दस्म दयसे विमक्रता

१ (१४७)

(१४८)

५ पृथुर्वैन्यः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

ष्वाणासं इन्द्रं स्तुमसिं त्वा सस्रवांसश्च तुविनृम्युण वाजम् ।
 ॥ नो मर सुवितं यस्य चाकन् त्मना तना सनुयाम त्वोताः १
 इष्वस्वामिन्द्रं शूरं जातो दासीर्विशः सूर्येण सहाः ।
 हा हितं गुह्यं गूळहमप्सु त्रिभूमसिं प्रसवणे न सोमम् २
 र्यो वा गिरो अर्भ्यर्चं विद्वा नृषीणां विप्रः सुमतिं चक्रानः ।
 । स्याम चे रणयन्तु सोमै रेनोत तुभ्यं रथोळ्ह भक्षैः ३
 मा ब्रह्मेन्द्रं तुभ्यं शंसि दा नृभ्यो नृणां शूरं शवः ।
 ।भिर्भव सक्रतुर्षु चाकन्नुत त्रायस्व गृणत उत स्तीन् ४
 पुधी हवामिन्द्रं शूरं पृथ्या उत स्तवसे वेन्यस्याकैः ।
 आ यस्ते योनिं घृतवन्तमस्वा रुमिर्न निद्वैर्द्वयन्त वक्राः ५

(१४९)

५ अर्चन् ह्यैरण्यस्तूपः । सविता । त्रिष्टुप् ।

सविता यन्त्रैः पृथिवीमरम्या दस्कम्भने सविता द्यामहं हत् ।
 अश्वमिवाधुक्षद्भुनिमन्तरिक्षं मूर्ते वृद्धं सविता संमुद्रम् १
 यत्रां समुद्रः स्कृमिती व्यौन दपां नपात् सविता तस्य वेद ।
 अतो भूर्त आ उत्थितं रजो ऽतो द्यावापृथिवी अप्रथेताम् २
 पश्चेदमन्यदभवद्यजत्रं मर्मत्यस्य भुवनस्य भूना ।
 सुपर्णो अङ्ग सवितुर्गृह्णन् पूर्वो जातः स उ अस्यानु धर्मं ३
 गाव इव ग्रामं यूयुधिरिवाश्वान् वाश्वेव वृत्सं सुमना दुर्हाना ।
 पतिरिव जायामभि नो न्येतु धर्ता दिवः सविता विश्ववारः ४
 हिरण्यस्तूपः सवितर्यथा त्वा ऽऽङ्गिरसो जुह्वे वाजं अस्मिन् ।
 एवा त्वाचक्ष्वसे वन्दमानः सोमस्येवांशुं प्रतिं जागराहम् ५

(१५०)

५ मृळीको वासिष्ठः । जग्निः । गृहती, ४-५ उपरिष्टाऽऽयोतिः, ४ जगती व

समिद्धश्चित् समिधसे देवेभ्यो हव्यवाहन ।

आदित्यै रुद्रैर्वसुभिर्न आ गहि मृळीकार्यं न आ गहि

(१४६)

६ ऐरम्मदो देवमुनिः । अरण्यानी । अनुष्टुप् ।

अरण्यान्यरण्या न्यसौ या प्रेव नश्यासि ।
 कथा ग्रामं न पृच्छसि न त्वा भीरिव विन्दतीऽ
 वृषारवाय वदते यदुपावति चिच्चिक्रः ।
 आघाटिभिरिव धावर्यन्नरण्यानिर्महीयते ।
 उत गाव इवादन्त्युत वेश्मेव दृश्यते ।
 उतो अरण्यानिः सायं शक्रटीरिव सर्जति
 गामङ्गेण आ ह्वयति दार्वङ्गेणो अपावधीत् ।
 वसन्नरण्यान्यां सायमक्रुक्षदिति मन्यते
 न वा अरण्यानिहेन्त्यन्यश्चेन्नाभिगच्छति ।
 स्यादोः फलस्य जग्ध्वाय यथाकामं नि पद्यते
 आश्रनगन्धिं सुरभिं बह्वन्नामकृपीवलाम् ।
 प्राहं मृगाणां मातरं मरण्यानिमंशांसिपम् ।

१
२
३
४
५
६ [४] (१)

(१४७)

५ सुवेदाः शरीपिः । इन्द्रः । जगती, ५ त्रिष्टुप् ।

शनें दधामि प्रथमार्य मन्यवे ऽहन्यद्वृत्रं नर्यं विवेरपः ।
 इमे यन्वा मवतो रोदसी अनु रेजते शुष्मात् पृथिवी चिददिवः
 न्यं मायाभिर्नवद्य मायिनं श्रवस्यता मनसा वृत्रमर्दयः ।
 त्वामिन्नगे वृणतं गविष्टिषु त्वां विश्वासु हव्यास्त्रिंष्टिषु
 ऐषु चाकन्धि पुरुहूत मृगिषु वृधामो ये मववन्नानुशर्मवम ।
 अचन्ति तोकं तर्नय परिष्टिषु मेधसाता वाजिनमद्वये धनं
 स इन्द्रु गुयः सुमृतस्य चाकनन्मदं यो अस्य ग्हां चिक्रेतति ।
 त्वावृधो मववन द्वाश्वेध्वगे मश्रु स वाजं भगं धना नृधिः
 न्वं दध्नीय महिना गृणान उरु कृधि मववच्छग्धि गुयः ।
 न्वं नो वित्रो वरंगो न मार्या पित्वां न द्दम् दपमे विमन्ता

१
२
३
४
५
६ [४] (१)

वि रक्षो वि मृधो जहि वि वृत्रस्य हनू रुज ।	
वि मन्युमिन्द्र वृत्रह इमित्रस्याभिदासतः	३
वि न इन्द्र मृधो जहि नीचा यच्छ पृतन्यतः ।	
यो अस्माँ अभिदास त्यधरं गमया तमः	४
अपेन्द्र द्विषतो मनो ऽप जिज्यासतो वृधम् ।	
वि मन्योः शर्म यच्छ वरीयो यवया वृधम्	५ [१०] (१५९)

(१५३)

५ देवजामय इन्द्रमातरः । इन्द्रः । गायत्री ।

ईह्वर्यन्तीरपस्युव इन्द्रं जातमुपासते । भेजानासः सुवीर्यम्	१
त्वमिन्द्र बलादधि सहस्रो जात ओजसः । त्वं वृषन् वृषेदसि	२
त्वमिन्द्रासि वृत्रहा व्युन्तरिक्षमातरः । उद् द्यामस्तम्ना ओजसा	३
त्वमिन्द्र सजोषस मुकं विभर्षि ब्राह्मोः । वज्रं शिशानु ओजसा	४
त्वमिन्द्राभिभूरसि विभ्वां जातान्योजसा । स विभ्वा भुव आभवः	५ [११] (१५९)

(१५४)

५ यमी वैवस्वती । भाववृत्तम् । धनुष्टुप् ।

सोम एकैभ्यः पवते घृतमेक उपासते ।	
येभ्यो मधु प्रधावति ताँश्चिद्वेवापि गच्छताव	१
तर्पसा ये अनाधूप्यास्तर्पसा ये स्वर्पयुः ।	
तपो ये चक्रिरे महस्ताँश्चिद्वेवापि गच्छताव	२
ये युधन्ते प्रधनेषु शूरसो ये तनूत्यजः ।	
ये वा सहस्रदक्षिणास्ताँश्चिद्वेवापि गच्छताव	३
ये चिद्व पूर्वं ऋतुसापं ऋतावानं ऋतावृधः ।	
पितृन् तर्पस्वतो यम ताँश्चिद्वेवापि गच्छताव	४
सहस्रणीथाः रुवयो ये गोपायन्ति ह्ययम् ।	
ऋषीन् तर्पस्वतो यम तपोजाँ अपि गच्छताव	५ [१२] (१६०)

(१५५)

५ शिरिम्बिठो भारद्वाजः । अलक्ष्मीघ्नस्, २-३ ब्रह्मणस्पतिः, ५ विश्वे देवाः । अनुष्टुप् ।

अरायि काणे विकीट गिरिं गच्छ सदान्वे ।	
शिरिम्बिठस्य सत्वभिस्तेभिद्वा चातयामसि	१
चत्तो इतश्चत्तामुतः सर्वा भूणान्यारुपी ।	
अराय्यं ब्रह्मणस्पते तीक्ष्णशृङ्गोहृषन्निहि	२
अदो यद्दारु पृवते सिन्धोः पारे अपूरुपम् ।	
तदा रभस्व दुर्हणो तेन गच्छ परस्तरम्	३
यद्दु प्राचीरजगन्तो रों मण्डूरधाणिकीः ।	
हता इन्द्रस्य शत्रवः सर्वे बुद्धुदयाशवः	४
परीमे गार्मनेपत् पर्यग्निर्महपत ।	
देवेष्वक्रत् श्वः क इमाँ आ दधर्षति	५ [१३] (११)

(१५६)

५ केतुराश्वेयः । अग्निः । गायत्री ।

अग्निं हिन्वन्तु नो धियः सप्तिमाशुमिवाजिपु	। तेन जेष्म धनंधनम्	१
यया गा आकरामहे सेनयाग्ने तत्रोत्या	। तां नो हिन्व मघत्तये	२
आग्नें स्थूरं रयिं भर पृथुं गोमन्तमश्विनम्	। अङ्घ्रि खं वर्तया पणिम्	३
अग्नें नक्षत्रमजरमा सूर्यं रोहयो द्विवि	। दधुज्ज्योतिर्जनेभ्यः	४
अग्नें केतुर्विशामसि प्रेष्टः श्रेष्ठ उपस्थसत	। बोधा स्तोत्रे वयो दधत	५ [१४] (११)

(१५७)

५ भुवन आप्तयः, साधनो वा भावनः । विश्वे देवाः । छिपदा त्रिष्टुप् ।

इमा नु कुं भुवना सीपधामेन्द्रश्च विश्वे च देवाः		१
यज्ञं च नस्तन्वं च प्रजां चाऽऽदित्यैरिन्द्रः सह चीकलपाति	॥१॥	२
आदित्यैरिन्द्रः सर्गणो मरुद्भिर्ऋत्माकं भृत्वविता तनूनाम		३
य देवा अमुगान् यदायन् देवा देवत्वमभिरक्षमाणाः	॥२॥	४
सर्वेऽप्युच्यन्ति । इति । स्वधामिधिगं पर्यपश्यन्	॥३॥	५ [१५] (११)

॥ ८, ५० ८, ५० १६ ॥

[७५५]

[ऋग्वेदः । सं० १०. सू० १५८. मं० १]

(१५८)

५ चक्षुः सौर्यः । सूर्यः । गायत्री, २ स्वराद् ।

व्यं नो विवस्पातु	वार्तो अन्तरिक्षात्	। अग्निर्नः पार्थिवैभ्यः	१
जोषा सवितर्यस्य	ते हरः शतं सुवाँ अहंति ।	। पाहि नो विद्युतः पतन्त्याः	२
। रक्ष्नीं देवः सविता	चक्षुर्न उत पर्वतः	। चक्षुर्धाता देधातु नः	३
। रक्ष्नीं धेहि चक्षुषे	चक्षुर्विस्वै तनूभ्यः	। सं वेदं वि च पश्येम	४
। सुसंहशां त्वा वयं	प्रति पश्येम सूर्य	। वि पश्येम तूचक्षसः	५

[१६] (१३००)

(१५९)

३ पालामी शर्वा । शर्वा (आत्मानं उवाच) । अतुष्टव ।

। उदसौ सूर्यो अगा	दुदुयं मामको भगः ।		१
। अहं तद्दिहला पति	मभ्यसाक्षि विषासुहिः		२
। अहं केतुरहं मूर्धा	शरमुधो विवाचनी ।		३
। ममदनु क्रतुं पतिः	सेतानाया उपान्वत		४
। मम पुत्राः शत्रूहणो	ऽथो मे इतिता विगद ।		५
। उताहमस्मि संजया	पत्यां मे श्लाघी उतमः		६
। येनेन्द्रो हविषा वृत्त्य	भवद् शुभ्युतामः ।		७
। इदं तद्विदे देवा	असपत्ता विलाभुदम		८
। असपत्ता संपत्तधी	जयन्त्यभिभवंती ।		९
। आवृक्षमन्यासां वसो	राधो अशुभ्यस्तमिद		१०
। समजपमिमा आं	सपत्नीरभिभवंती ।		११
। यथात्मस्य वीरस्य	विगजानि जतरय		१२

शर्वा ।
 जेम् धतेश्च
 मं हित् सुवर्षे
 हे सं वनेषां पुनि
 ज्योतिर्जनेभ्यः
 था स्तोत्रे वयो इति
 देवाः । द्विस्ता विदुः
 कदपाति
 नृताम
 नाणाः
 पश्यन्

तीक्ष्णवाभिर्दधसो अथ एति सवस्था वि इति इत इत
 इत मा वा यजमानासो अने ति विगद शुभ्युताम
 त्पथं शुभ्युताम सोऽवासो इति विगद शुभ्युताम
 इति विगद इति इति इति इति इति इति
 य इति इति इति इति इति इति इति इति
 मे इति इति इति इति इति इति इति इति

(१५५)

५ शिरिम्बिठो भारद्वाजः । अलक्ष्मीघ्नम्, २-३ ब्रह्मणस्पतिः, ५ विश्वे देवाः । अनुष्टुप् ।

अराधि काणे विकटे गिरिं गच्छ सदान्वे ।
 शिरिम्बिठस्य सत्वमिस्तेभिद्वा चातयामसि
 चत्तो इतश्चत्तामुतः सर्वा भ्रूणान्यारुपी ।
 अराध्यं ब्रह्मणस्पते तीक्ष्णशृङ्गोदृषन्निहि
 अदो यद्दारु पूर्वते सिन्धोः पारे अपूरुपम् ।
 तदा रभस्व दुर्हणो तेन गच्छ परस्तरम्
 यद्द्रु प्राचीरजगन्तो रों मण्डूरधाणिकीः ।
 हता इन्द्रस्य शत्रवः सर्वे बुद्धुर्दयाशवः
 परीमे गार्मनेषत् पर्यग्निर्महपत ।
 देवेष्वक्रतु श्रवः क इमां आ दधर्षति

१
२
३
४
५

[१३] (१५५)

(१५६)

५ केतुराश्रेयः । अग्निः । गायत्री ।

अग्निं हिन्वन्तु नो धियः सतिमाशुमिवाजिषु । तेन जेष्म धनंधनम् १
 यया गा आकरामहे सेनयाश्रे तवोत्या । तां नो हिन्व मघत्तये २
 आग्नें स्थूरं रथिं भर पृथुं गोमन्तमश्विनम् । अङ्घ्रि खं वर्तया पणिम् ३
 अग्ने नक्षत्रमजरमा सूर्यं रोहयो द्विवि । दधज्ज्योतिर्जनैभ्यः ४
 अग्नें केतुर्विशामसि प्रेष्टः श्रेष्ठ उपस्थसत् । बोधां स्तोत्रे वयो दधत ५

[१४] (१५६)

(१५७)

५ भुवन आप्तयः, साधनो वा भौवनः । विश्वे देवाः । द्विपदा त्रिष्टुप् ।

इमा नु कं भुवना सीपधामेन्द्रश्च विश्वे च देवाः
 यज्ञं च नस्तन्वं च प्रजां चाऽऽद्वित्यैरिन्द्रः सह चीक्लपाति
 आद्वित्यैरिन्द्रः सगणो मरुद्भि रस्माकं भूत्वविता तनूनाम्
 हत्वायं देवा असुरान् यदायन् देवा देवत्वमभिरक्षमाणाः
 प्रत्यश्रमर्कमनयञ्छचीभि रादित् स्वधामिधिरा पर्यपश्यन्

१
२
३
४
५

[१५] (१५७)

विष्णुः

मन्त्रा स्वर्गेन तमसा मंहयिन्वा निष्पद्ये ।
जां यन्ने जियीषन्ति तमिनो नाययामसि

६ [१०] (१६१)

१६३

६ विष्णुः स्वर्गेन । तमसा तमसा । तमसा ।

विष्णुः

शुद्धीभ्यां ते नामिकाभ्यां कर्षाभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षयं मन्त्रिकी विष्णुवाय वि दृष्टमि ते

प्रीवाभ्यस्तन दुष्णिहाभ्यः शीर्षाभ्यो अदृष्टयन् ।

यश्मं शीर्षयं मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

आन्त्रेभ्यस्तन मुदाभ्यो वन्निष्टेर्दृष्टयन् ।

यश्मं मन्त्रिकाभ्यां यथाः अदृष्टिभ्यो वि दृष्टमि ते

ऊरुभ्यां ते अष्टिदृष्टुवां अष्टिदृष्टुवां अष्टिदृष्टुवां

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

मंहनादृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

यश्मं शीर्षाभ्यां मन्त्रिकीभ्यां दृष्टुवावृष्टि ।

(१६५)

५ नैर्ऋतः कपोतः । विश्वे देवाः । विष्टुप् ।

देवाः कपोतं इषितो यद्विच्छन् दूतो निर्ऋत्या इदमार्जगाम ।
 तस्मा अर्चाम कृणवाम निष्कृतिं शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे १
 शिवः कपोतं इषितो नो अस्त्वनागा देवाः शकुनो गृहेषु ।
 अग्निर्हि विप्रो जुषतां हविर्नः परि हेतिः प्रक्षिणीं नो वृणक्तु २
 हेतिः प्रक्षिणी न दंभात्यस्मान्नाष्ट्रां पदं कृणुते अग्निधाने ।
 शं नो गोभ्यश्च पुरुषेभ्यश्चास्तु मा नो हिंसीद्विह देवाः कपोतः ३
 यदुलूको वदति मोघमेतद्यत् कपोतः पदमग्नौ कृणोति ।
 यस्य दूतः प्रहित एष एतत् तस्मै यमाय नमो अस्तु मृत्यवे ४
 ऋचा कपोतं नुदत प्रणोदुमिधं मर्दन्तुः परि गां नयध्वम् ।
 संयोपर्यन्तो दुरितानि विश्वा हित्वा न ऊर्जं प्र पतात् पतिष्ठः ५ [२३] (११)

(१६६)

५ ऋषभो वैराजः, ऋषभः शाकरो वा । सपत्न्यम् । अनुष्टुप्, ५ महापङ्क्तिः ।

ऋषभं मा समानानां सपत्नानां विपासहिम् ।
 हुन्तारं शत्रूणां क्राधि विराजं गोपतिं गवाम् १
 अहमास्मि सपत्नेहेन्द्र इवारिष्टो अक्षतः ।
 अधः सपत्ना मे पदो रिमे सर्वे अभिष्ठिताः २
 अत्रैव वोऽपि नह्याम्युभे आत्नी इव ज्यया ।
 वार्चस्पते नि षेधेमान् यथा मदधरं वदान् ३
 अभिभूरहमार्गमं विश्वकर्मेण धाम्ना ।
 आ वंश्चित्तमा वो व्रतमा वोऽहं समितिं ददे ४
 योगक्षेमं व आदायाऽहं भूयासमुत्तम आ वो मूर्धानमक्रमीम् ।
 अधस्पदान्म उर्द्वदत मण्डूका इवोदुका न्मण्डूका उदुकादिव ५ [२४] (११)

(१६७)

४ विश्वामित्र-जमदग्नी । इन्द्रः, ३ सोम-वरुण-बृहस्पति-अनुमति-
 मघवत्-घाता-विधातारः । जगती ।

तुभ्येदमिन्द्र परि पिच्यते मधु त्वं सुतस्य कलशस्य राजसि ।
 त्वं रपिं पृथुवीरगम् नस्कृधि त्वं तपः परितप्याजयुः स्वः १

वैधि मापं च्योष्ठाः पर्वत इवाविचाचलिः ।	
इ इवेह ध्रुवस्तिष्ठे ह राष्ट्रमु धारय	२
मिन्द्रो अदीधरद् ध्रुवं ध्रुवेण हविषा ।	
सै सोमो अधि ब्रवत् तस्मा उ ब्रह्मणस्पतिः	३
ग द्यौर्ध्रुवा पृथिवी ध्रुवासः पर्वतो इमे ।	
इं विश्वमिदं जगद् ध्रुवो राजा विशामयम्	४
इं ते राजा वरुणो ध्रुवं देवो बृहस्पतिः ।	
इं त इन्द्रश्चाग्निश्च राष्ट्रं धारयतां ध्रुवम्	५
इं ध्रुवेण हविषा ऽभि सोमं मृशामसि ।	
थो त इन्द्रः केवली विशो बलिहृतस्करत्	६ [३१] (१६९३)

(१७४)

५ अभीवर्त आङ्गिरसः । राजा । अनुष्टुप् ।

अभीवर्तेन हविषा येनेन्द्रो अभिवावृते ।	
नास्मान् ब्रह्मणस्पते ऽभि राष्ट्राय वर्तय	१
अभिवृत्य सपत्ना नभि या नो अरातयः ।	
अभि प्रतन्यन्तं तिष्ठा ऽभि यो न इरस्यति	२
अभि त्वा देवः सविता ऽभि सोमो अवीवृत्त ।	
अभि त्वा विश्वा भूता न्यभीवर्तो यथासंसि	३
येनेन्द्रो हविषा कृत्य भवद् द्युम्युत्तमः ।	
इदं तदक्रि देवा असपत्नः किलाभुवम्	४
असपत्नः सपत्नहा ऽभिराप्त्रो विपासहिः ।	
यथाहमेपां भूतानां विराजानि जनस्य च	५ [३२] (१६९८)

(१७५)

४ ऊर्ध्वग्रावा सर्प आर्द्युदिः । प्रावाणः । गायत्री ।

सविता देवः सुवत्तु धर्मणा । धूर्पु युज्यध्वं सुनुत	१
अपं बुच्युना मपं सेधत । उलाः कर्तन भेपजम्	२ (१७००)

(१७०)

१ विभ्राद् सौर्यः । सूर्यः । जगती, १ आस्तरपञ्क्तिः ।

विभ्राद् बृहत् पिबतु सोम्यं मध्वायुर्दधद्यज्ञपतावविहृतम् ।
 वातजूतो यो अभिरक्षति त्मना प्रजाः पुंपोप पुरुधा वि राजति १
 विभ्राद् बृहत् सुभृतं वाजसातमं धर्मन् दिवो धरुणे सत्यमर्पितम् । २
 अमित्रहा वृत्रहा दस्युहंतमं ज्योतिर्जज्ञे असुरहा संपत्नहा ३
 इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरुत्तमं विश्वजिन्द्रं नजिर्दुच्यते बृहत् । ३
 विश्वभ्राद् भ्राजो महि सूर्यो हृश उरु पप्रथे सह ओजो अच्युतम् ३
 विभ्राजञ्ज्योतिषा स्वर्गच्छो रोचनं दिवः । ४ [१६]
 येनेमा विश्वा सुर्वानान्याभृता विश्वकर्मणा विश्वेदेव्यावता

(१७१)

१ इटो भार्गवः । इन्द्रः । गायत्री ।

त्वं त्यमिदतो रथमिन्द्र प्रावः सुतावतः । अशृणोः सोमिनो हवम् १
 त्वं मखस्य दोधतः शिरोऽव त्वचो भरः । अगच्छः सोमिनो गृहम् २
 त्वं त्यमिन्द्र मर्त्यमास्त्रबुधाय वेन्यम् । मुहुः शशा मनस्यवे ३
 त्वं त्यमिन्द्र सूर्यं पश्वा सन्तं पुरस्कृधि । देवानां चित्तिरो वशम् ४ [१७]

(१७२)

१ संयतं आद्विरसः । उषाः । द्विपदा विराट् ।

आ याहि वनसा सह गावः सचन्त वर्तनिं यदूर्धमिः १
 आ याहि वसूया धिया मंहिष्ठो जारयन्मखः सुदानुमिः २ [१८]
 पिनुभृतो न तन्नुमिन् सुदानुवः प्रति दध्मो यजामसि ३
 उषा अप स्वमुस्तमः सं वर्तयति वर्तनिं सुजातता ४ [१९]

(१७३)

१ च्य आद्विरसः । राजा । अनुष्टुप् ।

आ त्वाहापमन्नेर्धि ध्रुवस्निष्टाविचाचलिः । १
 विजाम्वा सर्वा वाञ्छन्तु मा त्वद्राद्रमधिं श्रदान्

मापं च्योष्ठाः पर्वत इवाविचाचलिः ।	
वेह ध्रुवास्तिष्ठे ह राष्ट्रमु धारय	२
द्रो अदीधरद् ध्रुवं ध्रुवेण हविषा ।	
सोमो अधि ब्रवत् तस्मा उ ब्रह्मणस्पतिः	३
सौध्रुवा पृथिवी ध्रुवासः पर्वतो इमे ।	
श्वमिदं जगद् ध्रुवो राजा विशामयम्	४
राजा वरुणो ध्रुवं देवो बृहस्पतिः ।	
इन्द्रश्चाग्निश्च राष्ट्रं धारयतां ध्रुवम्	५
वेण हविषा ऽभि सोमं मृशामसि ।	
त इन्द्रः केवली विशो बलिहृतस्करत्	६ [३१] (१६९३)

(१७३)

५ अभीवर्त आङ्गिरस्तः । राजा । अनुष्टुप् ।

इतेन हविषा येनेन्द्रो अभिवावृते ।	
मान् ब्रह्मणस्पते ऽभि राष्ट्राय वर्तय	१
वृत्त्य सपत्ना नमि या नो अरातयः ।	
पृतन्यन्तं तिष्ठा ऽभि यो न इरस्यति	२
त्वा देवः सविता ऽभि सोमो अवीवृतत् ।	
त्वा विश्वा भूतान्वर्भावृतो यधाससि	३
द्रो हविषा कृत्य भवद् द्युमन्युत्तमः ।	
दिक्रि देवा असपत्नः किलाभुवम्	४
यत्नः सपत्नहा ऽभिराप्नो विपासाहिः ।	
हमेपां भूतानां विराजानि जनस्य च	५ [३२] (१६९८)

(१७५)

४ ऊर्ध्वप्राया सर्प आहुदिः । प्रावाणः । गायत्री ।

प्रावाणः सविता देवः सुवत्तु धर्मणा । ध्रुपुं युज्यध्वं सुनुत	१
रणो अपं इच्छुना मर्षं तेघत दुर्मतिम् । उत्राः कर्तन मेपुजम्	२ (१७००)

(१७०)

४ विभ्राद् सौर्यः । सूर्यः । जगती, ४ आस्तारपङ्क्तिः ।

विभ्राद् बृहत् पिबतु सोम्यं मध्वायुर्दधद्यज्ञपतावविहृतम् ।
 वार्तजूतो यो अभिरक्षति त्वना प्रजाः पुंपोष पुरुधा वि रंजति
 विभ्राद् बृहत् सुभृतं वाजसातमं धर्मन् दिवो धरुणे सत्यमर्षितम् ।
 अमित्रहा वृत्रहा दस्युहंतमं ज्योतिर्जज्ञे असुरहा संपत्नहा
 इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरुत्तमं विश्वजिद्धं नजिदुच्यते बृहत् ।
 विश्वभ्राद् भ्राजो महि सूर्यो हृश उरु पंप्रथे सह ओजो अच्युतम्
 विभ्राजञ्ज्योतिषा स्वर्गच्छो रोचनं दिवः ।
 येनेमा विश्वा भुवन्नान्याभृता विश्वकर्मणा विश्वदेव्यावता

(१७१)

४ इटो भार्गवः । इन्द्रः । गायत्री ।

त्वं त्यमिडतो रथमिन्द्र प्रावः सुतावतः । अशृणोः सोमिनो हवम
 त्वं मखस्य दोर्धतुः शिरोऽव त्वचो भरः । अगच्छः सोमिनो गृहम्
 त्वं त्यमिन्द्र मर्त्यमास्त्रबुधाय वेन्यम् । मुहुः श्रश्ना मनस्यवे
 त्वं त्यमिन्द्र सूर्यं पश्चा सन्तं पुरस्कृधि । देवानां चित्तिरो वशम्

(१७२)

४ संवर्त आङ्गिरसः । उपाः । द्विपदा विराट् ।

आ याहि वनसा सह गावः सचन्त वर्तनिं यदूधभिः
 आ याहि वस्या धिया मंहिष्ठो जारयन्मखः सुदानुभिः
 पितृभृतो न तन्तुमित् सुदानवः प्रति दध्मो यजामसि
 उपा अप स्वसुस्तमः सं वर्तयति वर्तनिं सुजातता

(१७३)

६ ऋच आङ्गिरसः । राजा । अनुष्टुप् ।

आ त्वाहापमन्तरेधि भुवस्निष्ठाविचाचलिः ।
 विशम्वा सर्वा वाञ्छन्तु मा त्वद्वाट्मधि भ्रशत्

सर्पं च्योष्ठाः पर्वत इवाविचाचलिः ।

ध्रुवस्तिष्ठे ह राष्ट्रमु धारय २

अदीधरद् ध्रुवं ध्रुवेण हविषा ।

सो अधि ब्रवत् तस्मा उ ब्रह्मणस्पतिः ३

ध्रुवा पृथिवी ध्रुवासः पर्वतो इमे ।

मिदं जगद् ध्रुवो राजा विशामयम् ४

जा वरुणो ध्रुवं देवो बृहस्पतिः ।

न्द्रश्चाग्निश्च राष्ट्रं धारयतां ध्रुवम् ५

हविषा ऽभि सोमं मृशामसि ।

इन्द्रः केवली विशो बलिहृतस्करत् ६ [३१] (१६९३)

(१७४)

५ अभीवर्त आङ्गिरसः । राजा । अनुष्टुप् ।

हविषा येनेन्द्रो अभिवावृते ।

ब्रह्मणस्पते ऽभि राष्ट्राय वर्तय १

सपत्ना नमि या नो अरातयः ।

न्यन्तं तिष्ठे ऽभि यो न इरुस्यति २

देवः सविता ऽभि सोमो अवीवृतत् ।

विश्वा भूता न्यभीवृते यथासंसि ३

हविषा कृत्वय भवद् द्युमन्युत्तमः ।

ते देवा असपत्नः किलाभुवम् ४

सपत्नहा ऽभिराप्नो विषासहिः ।

तां भूतानां विराजानि जनस्य च ५ [३२] (१६९८)

(१७५)

४ ऊर्ध्वग्रावा सर्प आर्युदिः । ग्रावाणः । गायत्री ।

वाणः सविता देवः सुवतु धर्मणा । धूर्षु युज्यध्वं सुनुत १

अपं दुच्छुना मर्षं सेधत दुर्मतिम् । उन्नाः कर्तन भेषजम् २

ग्रावाण उपरंश्वा महीयन्ते सजोर्षसः । वृष्णे दधन्तो वृष्ण्यम् ३
 ग्रावाणः सधिता नु वो देवः सुवतु धर्मणा । यजमानाय सुन्वते ४ [३३] (१)

(१७६)

४ सुनुगभेवः । १ ऋभवः, २-४ अग्निः । अनुष्टुप्, २ गायत्री ।

प्र सूनव ऋभूणां बृहन्नवन्त वृजनां ।
 क्षामा ये विश्वधायसो ऽश्रन् धेनुं न मातरम् १
 प्र देवं देव्या धिया भरता जातवेदसम् ।
 हव्या नो वक्षदानुपक् २
 अयमु प्य प्र देव्युर्होता यज्ञाय नीयते ।
 रथो न योरभीवृतो घृणीवाश्चेतति त्मना ३
 अयमग्निरुप्यत्यमृतादिव जन्मनः ।
 सहसाश्चित् सहीयान् देवो जीवातवे कृतः ४ [३४] (१)

(१७७)

३ पतङ्गः प्राजापत्यः । मायाभेदः । त्रिष्टुप्, १ जगती ।

पतङ्गमकृतमसुरस्य मायया हृदा पश्यन्ति मनसा विपश्चितः ।
 समुद्रे अन्तः क्वयो वि चक्षते मरीचीनां पदमिच्छन्ति वेधसः १
 पतङ्गे वाचं मनसा विभर्ति तां गन्धर्वोऽवदृद्धेभ्यं अन्तः । २
 तां द्योतमानां स्वयं मनीषा मृतस्य पदे क्वयो नि पान्ति
 अपश्यं गोपामनिपद्यमानमा च परां च पथिभिश्चरन्तम् ।
 स सधीचीः स विपूचीर्वसान् आ वरीवर्ति भुवनेष्वन्तः ३ [३५] (१)

(१७८)

३ अरिष्टनेमिस्तार्क्ष्यः । तार्क्ष्यः । त्रिष्टुप् ।

त्यमू पु वाजिनं देवजूतं सहावानं तरुतारं रथानाम् । १
 अरिष्टनेमिं पृतनार्जमाशुं स्वस्तये तार्क्ष्यमिहा हुवेम २
 इन्द्रस्येव रातिमाजोहुवानाः स्वस्तये नार्वमिवा रुहेम । ३
 उर्वी न पृथ्वी बहुले गर्भीरे मा वामेतौ मा परेतौ रिपाम २ (३५)

सद्यश्चिद्यः शर्वसा पञ्च कृष्ठीः सूर्ये इव ज्योतिषापस्ततान् ।
सहस्रसाः शतसा अस्य रंहि न स्मा वरन्ते युवति न शर्याम्

३ [३६] (१७१२)

(१७९)

३ क्रमेण- शिविरौशीनरः, काशिराजः प्रतर्दनः, रौहिदश्वो वसुमनाः । इन्द्रः । त्रिष्टुप्. १ अनुष्टुप् ।

उत्तिष्ठताव पश्यते न्द्रस्य भागमृत्त्वियम् ।

यदि श्रातो जुहोतेन यद्यश्रातो ममत्तन

१

श्रातं हविरो प्विन्द्र प्र याहि जगाम सूरौ अध्वनो विमध्यम् ।

परि त्वासते निधिभिः सखायः कुलपा न ब्राजपतिं चरन्तम्

२

श्रातं मन्य ऊर्धनि श्रातमग्नौ सुश्रातं मन्ये तद्वतं नवीयः ।

माध्यंदिनस्य सर्वनस्य दुध्नः पिवेन्द्र वज्रिन् पुरुकृज्जुपाणः

३ [३७] (१७१५)

(१८०)

३ जय ऐन्द्रः । इन्द्रः । त्रिष्टुप् ।

प्र संसाहिपे पुरुहूत शत्रू उज्येष्ठस्ते शुष्म इह रातिरस्तु ।

इन्द्रा भर दक्षिणेना वसूनि पतिः सिन्धूनामासि रेवतीनाम्

१

मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः परावत आ जगन्था परन्थाः ।

सूकं संशार्य प्विमिन्द्र त्रिगं वि शत्रून् ताळ्हि वि मृधो नुदन्

२

इन्द्रं क्षत्रमभि वाममोजो ऽजायथा वृषभ चर्षणीनाम् ।

अपानुदो जनममिन्नयन्तं मुरुं देवेभ्यो अवृणोर लोकम्

३ [३८] (१७१८)

(१८१)

३ क्रमेण- प्रथो वासिष्ठः, सप्तथो भागहाजः, धर्मः नौर्यः । त्रिष्टुप् देवाः । त्रिष्टुप् ।

प्रथश्च चर्य सप्रथश्च नामा ऽऽनुष्टुभन्व हविषो हविषत ।

धातुर्धतानात् सवितुश्च विष्णो रथन्तुग्मा जभान् वासिष्ठः

१

अविन्दन्ते अतिहितं यदासीं प्रनस्य धाम परमं गुह्य यत् ।

धातुर्धतानात् सवितुश्च विष्णो भ्रगद्वाजो हुहदा चक्रुः अग्नेः

२

तेऽविन्दन् मनसा दीपयान्ता यदुः कुरुं प्रथमं देवयानम् ।

धातुर्धतानात् सवितुश्च विष्णो रा नृपादेभ्यन् एममेते

३ [३९] (१७२१)

(१८२)

३ तपुर्मूर्धा वाहस्पत्यः । बृहस्पतिः । त्रिष्टुप् ।

बृहस्पतिर्नयतु दुर्गहा त्रिरः पुनर्नपदृघशंसाय मन्म ।
 क्षिपदशास्तिमप दुर्मतिं ह त्रथा करद्यजमानाय शं योः
 नराशंसो नोऽवतु प्रयाजे शं नो अस्त्वनुयाजो हवेषु ।
 क्षिपदशास्तिमप दुर्मतिं ह त्रथा करद्यजमानाय शं योः
 तपुर्मूर्धा तपतु रक्षसो ये ब्रह्मद्विपः शरवे हन्तवा उ ।
 क्षिपदशास्तिमप दुर्मतिं ह त्रथा करद्यजमानाय शं योः

१

२

३ [४०] (१३३)

(१८३)

३ प्रजावान् प्राजापत्यः । १ यजमानः, २ यजमानपत्नी, ३ होत्राशियः । त्रिष्टुप् ।

अपश्यं त्वा मनसा चेकितानं तर्पसो जातं तर्पसो विभूतम् ।
 इह प्रजामिह रयिं रराणः प्र जायस्व प्रजया पुत्रकाम
 अपश्यं त्वा मनसा दीर्घ्यानां स्वायां तनू ऋत्वये नार्धमानाम् ।
 उप मामुच्चा युवतिर्वभूयाः प्र जायस्व प्रजया पुत्रकामे
 अहं गर्भमदधामोषधी ष्वहं विश्वेषु भुवनेष्वन्तः ।
 अहं प्रजा अजनयं पृथिव्या महं जानिभ्यो अपरीपुं पुत्रान्

१

२

३ [४१] (१३३)

(१८४)

३ त्वष्टा गर्भकर्ता, विष्णुर्वा प्राजापत्यः । १ विष्णु-त्वष्ट-प्रजापति-धातारः, २ सिनीवाली-सरस्वत्याश्विनः, ३ अश्विनौ । अनुष्टुप् ।

विष्णुर्योनिं कल्पयतु त्वष्टा रूपाणि पिंशतु ।
 आ सिञ्चतु प्रजापतिर्धाता गर्भं दधातु ते
 गर्भं धेहि सिनीवाल्लि गर्भं धेहि सरस्वति ।
 गर्भं ते अश्विनौ देवा वा धत्तां पुष्करस्रजा
 हिरण्ययी अरणी यं निर्मन्थतो अश्विना ।
 तं ते गर्भं हवामहे दशमे मासि सूतवे

१

२

३ [४२] (१३३)

(१८५)

३ सत्यधृतिर्वादिणिः । आदित्यः (स्वस्त्ययनम्) । गायत्री ।

महिं त्रीणामवोऽस्तु द्यूक्षं मित्रस्याधिष्णः । दुराधर्षं वरुणस्य

१

हि तेषामुमा चन नाध्वंसु वारणेषु	१ ईशे रिपुरघशंसः	२
स्मै पुत्रासो अदितेः प्र जीवसे मर्त्याय	१ ज्योतिर्यच्छन्त्यजस्रम्	३ [४३](१७३३)

(१८६)

३ वातायन उलः । वायुः । गायत्री ।

त आ वातु भेषजं शंभु मयोभु नो हृदे	१ प्र ण आर्येषि तारिषत्	१
त वात पितासि न उत भ्रातोत नः सखा	१ स नो जीवातवे कृधि	२
इदो वात ते गृहेऽऽमृतस्य निधिर्हितः	१ ततो नो देहि जीवसे	३ [४४](१७३६)

(१८७)

५ आग्नेयो वत्सः । अग्निः । गायत्री ।

आग्नेये वाचमीरय वृषभार्य क्षितीनाम्	१ स नः पर्षदति द्विषः	१
रः परस्याः परावत स्तिरो धन्वातिरोचते	१ स नः पर्षदति द्विषः	२
गे रक्षांसि निजूवति वृषा शुक्लेण शोचिषा	१ स नः पर्षदति द्विषः	३
गे विश्वाभि विपश्यति भुवना सं च पश्यति	१ स नः पर्षदति द्विषः	४
गे अस्य पारे रजसः शुक्रो अग्निरजायत	१ स नः पर्षदति द्विषः	५ [४५](१७४१)

(१८८)

३ आग्नेयः इयेनः । जातवेदा अग्निः । गायत्री ।

प्र नूनं जातवेदसु मश्वं हिनोत वाजिनम्	१ इदं नो बार्हिरासदे	१
अस्य प्र जातवेदसो विप्रवीरस्य मीळ्हुषः	१ महीभिर्वाग्निं सुष्टुतिम्	२
या रुचो जातवेदसो देवत्रा हव्यवाहनीः	१ ताभिर्नो यज्ञभिन्वतु	३ [४६](१७४६)

(१८९)

३ सार्पराही । आत्मा, हृद्यो वा । गायत्री ।

आयं गौः पृश्निरक्रमी दसदन्मातरं पुरः	१ पितरं च प्रयन्त्स्वः	१
अन्तश्चरति रोचना ऽस्य प्राणादपानती	१ व्यंरव्यन्महिषो दिवम्	२
त्रिंशद्धाम वि राजति वाक् पतङ्गार्य धीयते	१ प्रति वस्तोरुह द्युभिः	३ [४७] १७५७)

(१३०)

३ माधुस्त्वस्वसोऽपमर्षणः । भागवतम् । अनुष्टुप् ।

ऋतं च सत्यं चाभीज्ञान् तपसोऽध्यजायत । ततो रात्र्यजायत ततः समुद्रो अर्णवः ।
समुद्रादर्णवाद्दिधि संवत्सरो अजायत । अहोरात्राणि विद्ध्यद्विश्वस्य मियतो वृशी २
सूर्याचन्द्रमसो धाता यथापूर्वमकल्पयत । दिवं च पृथिवीं चाऽन्तरिक्षमथो स्वः ३ [४८]

(१०२)

४ संयतन आङ्गिरसः । १ अग्निः, २-४ संज्ञानम् । अनुष्टुप्, ३ विष्टुप् ।

संसमिद्युयसे वृष्त्रये विश्वान्यर्य आ ।

इन्द्रस्पदे समिध्यसे स नो वसून्या भर १

सं गच्छध्वं सं वदध्वं सं वो मनांसि जानताम् ।

देवा भागं यथा पूर्वं संजानाना उपासते २

समानो मन्त्रः समितिः समानी समानं मनः सह चित्तमेषाम् ।

समानं मन्त्रमभि मन्त्रये वः समानेन वो हविषा जुहोमि ३

समानी व आकूतिः समाना हृदयानि वः ।

समानमस्तु वो मनो यथा वः सुसहार्सति ४ [४९]

॥ इति दशमं मण्डलं समाप्तम् ॥

॥ ऋग्वेदसंहिता समाप्ता ॥

मन्त्रसंख्या
नवममण्डलस्यान्तपर्यन्तं ८७१८
दशममण्डलस्य १७५४
(बालखिल्यसहितः) सर्वयोगः १०५५२
बालखिल्यमन्त्राः ८८
(बालखिल्यरहितः) सर्वयोगः १०४६४

ऋग्वेदे मण्डलानुसारेण मन्त्रसंख्या ।

मण्डलानि ।	सूक्तसंख्या ।	मन्त्रसंख्या ।
प्रथममण्डलस्य	१९१	२००६
द्वितीयमण्डलस्य	४३	४२९
तृतीयमण्डलस्य	६२	६१७
चतुर्थमण्डलस्य	५८	५८२
पञ्चममण्डलस्य	८७	७२७
षष्ठमण्डलस्य	७५	७६५
सप्तममण्डलस्य	१०४	८४१
अष्टममण्डलस्य	९२	१६३६
नवममण्डलस्य	११४	११०८
दशममण्डलस्य	१९१	१७५४
	<u>१०१७</u>	<u>१०४७२</u>
वालखिल्यसूक्तानाम्	११	८०
	<u>१०२८</u>	<u>१०५५२</u>

अष्टकानुसारेण मन्त्रसंख्या ।

अष्टकानाम् ।	सूक्तानि ।	वर्गाः ।	ऋचः ।	अक्षराणि ।
प्रथमाष्टकस्य	१२१	२६५	१३७०	४८९३१
द्वितीयाष्टकस्य	११९	२२१	११४७	५१७१८
तृतीयाष्टकस्य	१२२	२२५	१२०९	४७६३६
चतुर्थाष्टकस्य	१४०	२५०	१२८९	४२७३२
पञ्चमाष्टकस्य	१२९	२३८	१२६३	४८०२२
षष्ठाष्टकस्य	१२४	३१३	१६५०	४८४१२
सप्तमाष्टकस्य	११६	२४८	१२६३	४७५६२
अष्टमाष्टकस्य	१४६	२४६	१२८१	५२१७८
	<u>१०१७</u>	<u>२००६</u>	<u>१०४७२</u>	<u>३९४२२१</u>
वालखिल्यसूक्तानाम्	११	१८	८०	३०४४
	<u>१०२८</u>	<u>२०२४</u>	<u>१०५५२</u>	<u>३९७२६५</u>

ऋग्वेदे गायत्र्यादि छन्दसां मन्त्रसंख्या ।

छन्दोनामानि ।	अक्षरसंख्या ।	छन्दसां मन्त्रसंख्या ।	अक्षराणि ।
१ गायत्री	२४	२५४७	५८,७७०
२ उज्जिक्	३८	३३८	११,१४४
३ अनुष्टुप्	३२	८५८	२७,४५६
४ बृहती	३६	३७१	१३,३०६
५ पङ्क्तिः	४०	४३८	१९,९१०
६ त्रिष्टुप्	४४	४२५१	१,८७,००४
७ जगती	४८	१३४६	६४,६०८
८ अतिजगती	५२	१७	८८४
९ शकरी	५६	१९	१,०६४
१० अतिशकरी	६०	१०	६००
११ अष्टिः	६४	७	४४८
१२ अत्यष्टिः	६८	८२	५,५७६
१३ धृतिः	७२	२	१४४
१४ अतिधृतिः	७६	१	७६
१५ द्विपदा गायत्री	१६	३	४८
१६ द्विपदा विराद्	२०	२३९	२,७८०
१७ द्विपदा त्रिष्टुप्	२२	१४	३०८
१८ द्विपदा जगती	२४	१	२४
१९ एकपदा विराद्	१०	५	५०
२० एकपदा त्रिष्टुप्	११	१	११
		२०४७२	३,९४,२२१

वाल्खिल्यादि सूक्तानां छन्दसां मन्त्रसंख्या ।

छन्दोनामानि ।	अक्षरसंख्या ।	छन्दसां मन्त्रसंख्या ।	अक्षराणि ।
१ गायत्री	२४	७	१६८
२ अनुष्टुप्	३२	२	६४
३ बृहती	३६	५६	२१२८
४ पङ्क्तिः	४०	१	४०
५ त्रिष्टुप्	४४	७	३०८
६ जगती	४८	७	३३६
		८०	३०४४
			३२७२५५

सर्वयोगः १०५५२

अथ परिशिष्टानि ।

(अथ खिलसूक्तानि ।)

(१) [ऋ० भा० १-४-८] [ऋ० सं० १/१०]

शनेभिर्दद्य सूर्येणा—ऽऽदित्येन सह्यसरा । अहं यशस्विनां यशो विद्यारूपमुपा द्वा
उद्यन्नद्य वि नो भज पिता पुत्रेभ्यो यथा । द्वाघ्रायुत्वस्य हेशिपे तस्य नो धेहि
उद्यन्तं त्वा मित्रमह आरोहन्तं विचक्षण । पश्येम शरदः शतं जीवेम शरदः शतं

(२) [ऋ० भा० २-५-१६] [ऋग्वेदस्य प्रथमः]

मा त्रिभेर्न मरिष्यसि परि त्वा पामि सर्वतः । घनेन हन्मि वृश्चिक्र—महिं दृण्डेनाग
आदित्यरथवेगेन विष्णुवाहुवलेन च । गुरुडपुक्षनिपातेन भूमिं गच्छ महायशाः
गुरुडस्य पातमात्रेण त्रयो लोकाः प्रकंपिताः । प्रकंपिता मही सर्वा सशैलवनक
गर्गनं नाटचन्द्रार्कं ज्योतिषं न प्रकाशति ।

द्वेवता भयभीताश्च मारुतो न प्लवार्यति [मारुतो न प्लवायृत्यो नमः]
भो सर्प भद्रं भद्रं ते दूरं गच्छ महाविष । जनमेजयस्य यज्ञान्ते आस्तीकवचनं र
आस्तीकवचनं श्रुत्वा यः सर्पो न निवर्तते । शतधा भिद्यते मूर्धा शिशवृक्षफलं र
नर्मद्वयै नमः प्रातर्नर्मद्वयै नमो निशि । नमोऽस्तु नर्मदे तुभ्यं त्राहि मां विषसर्प
यो जरत्कारुणा जातो जरत्कार्वा महायशाः । तस्य स्मराभि भद्रं ते दूरं गच्छ महा
[असितिं चार्थसिद्धिं च सुनीतिं चापि यः स्मरेत् । दिवा वा यदि वा रात्रौ नास्ति सर्प
अगस्तिमार्धवश्चैव मुचुकुंदो महामुनिः । कपिलो मुनिरास्तीकः पञ्चैते सुखशाधि

खिलक्षणं= " परशाखीयं स्वशाखायामपेक्षावशात्पठ्यते तत्खिलमुच्यते । "

[म० भा० शां० ३२३/१० (कुं०) नीलकं]

सू० १ पाठभेदाः— १ शनैद्विचत्सूर्येण आ० । ०रूपाण्या ददे । २ । देहि (तै० ब्रा० ७६)
सू० २ पाठभेदाः— १-०महं दण्डेना० । [१ घनेन० । अथर्व० १०/४१९] ३ जातमात्रेण । ४
५ महायशाः । जनमेजयस्य । १० अगस्त्यो माघव० । [* ९-१० बहुषु पुस्तकेषु नोपलभं
(५-६ महाभारते आदि० ५८/२५-२६ कुं०)—

सर्पापसर्प भद्रं ते गच्छ सर्प महाविष । जनमेजयस्य यज्ञान्ते आस्तीकवचनं स्मर
आस्तीकस्य वचः श्रुत्वा यः सर्पो न निवर्तते । शतधा भिद्यते मूर्धा शिशवृक्षफलं
८ जरत्कारुणाज्जातो; जगत्कारुणाज्जातो । भूमिं गच्छ । महायशाः ।

(महाभारते आदि० ५८/२४ कुं०) यो जरत्कारुणा जातो जरत्कारौ महायशाः ।

८-९ हरेत् । (महाभारते आदि० ५८/२३ कुं०)

असितं चार्थमन्तं च सुनीथं चापि यः स्मरेत् । दिवा वा यदि रात्रौ वा नास्य सर्पभयं

आदित्यवर्णे तपसोऽधि जातो वनस्पतिस्तव वृक्षोऽथ बिल्वः ।

तस्य फलानि तपसा नुदन्तु या अन्तरा याश्च ब्राह्मा अलक्ष्मीः

उपैतु मां देवसखः—कीर्तिश्च मणिना सह । प्रादुर्भूतोऽस्मि राष्ट्रेऽस्मिन् कीर्तिमृद्धिं वृ
क्षुत्पिपासामलां ज्येष्ठा—मलक्ष्मीं नाशयाम्यहम् । अभूतिमसमृद्धिं च सर्वा निर्णुद मे
गन्धद्वारां दुराधर्षा नित्यपुष्टां करीषिणीम् । ईश्वरीं सर्वभूतानां तामिहोप ह्वये
मनसः काममाकूतिं वाचः सत्यमशीमहि । पशूनां रूपमन्नस्य मयि श्रीः श्रयतां यः

कर्दमेन प्रजा भूता मयि संभव कर्दम । श्रियं वासय मे कुले मातरं पद्ममालिनी
आपः सृजन्तु स्निग्धानि चिकीर्त वस मे गृहे । नि च देवीं मातरं श्रियं वासय
आर्द्रां पुष्करिणीं पुष्टिं पिङ्गलां पद्ममालिनीम् । चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म
आर्द्रां यः करिणीं यष्टिं सुवर्णां हेममालिनीम् । सूर्यां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म
तां म आ वह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम् ।

यस्यां हिरण्यं प्रभूतं गावो द्वास्योऽश्वान् विन्देयं पुरुषानहम्

यः शुचिः प्रयतो भूत्वा जुहुयादाज्यमन्वहम् । सूक्तं पञ्चदशर्चं च श्रीकामः सत
पद्मानने पद्मविपद्मपत्रे पद्मप्रिये पद्मदलायताक्षि ।

विश्वप्रिये विष्णुमनोऽनुकूले त्वत्पादपद्मं मयि सं नि धत्स्व

पद्मानने पद्मऊरु पद्माक्षि पद्मसंभवे । तन्मे भुजसिं पद्माक्षि येन सौर्यं लभाम
अश्वदायै गोदायि धनदायि महाधने । धनं मे जुषतां देवि सर्वकामांश्च देहि मे
पुत्रपौत्रधनं धान्यं हस्त्यश्वाश्वतरी रथम् । प्रजानां भवसि माता आयुष्मन्तं कृ
धनमग्निधनं वायु—धनं सूर्यो धनं वसुः । धनमिन्द्रो बृहस्पति—वर्कणो धनमश्विना

वैनतेय सोमं पिव सोमं पिवतु वृत्रहा । सोमं धनस्य सोमिनो मह्यं ददातु सोमिः
न क्रोधो न च मात्सर्यं न लोभो नाशुभा मतिः ।

भवन्ति कृतपुण्यानां भक्त्या श्रीसूक्तजापिनाम् ।

६ मा यान्तरा०, ममान्तरा । ७ भूतःसु, ० भूतोऽस्तु, ० भूतोऽसि । ऋद्धि, वृद्धि ।
१२ स्रजन्तु, स्रजन्ति । १३ यष्करि० । यष्टीं, पुष्टीं० । पिङ्गलां पद्म०, चन्द्रां हिर० । ममा धद
पुष्करिणीं यष्टीं, यः करिणीं यष्टिं, पुष्करिणीं पुष्टीं, पुष्करिणीं पुष्टिं । १५, लक्ष्मी मल
१६ धियः पद्म० । १८ पद्यासने पद्म । पद्मिनि पद्मपात्रे० । १९ अश्वदायै च गोदायै धन
२० हस्त्यश्वादिगर्पडकम् । हारोतु मां । २१ वरुणं धनमस्तु मे, वरुण धनमस्तु ते,
२२ मधे । २३ धीसूक्तजपकारिणाम् : भक्त्यां श्रीसूक्तं जपेत् ।

सरसिजनिलये सरोजहस्ते धवलतरांशुकगंधमाल्यशोभे ।
 भगवति हरिवल्लभे मनोज्ञे त्रिभुवनभूतिकरि प्र सीद मह्यम् २४
 विष्णुपत्नीं क्षमां देवीं माधवीं माधवप्रियाम् । लक्ष्मीं प्रियसखीं भूमिं नमाम्यच्युतवल्लभाम् २५
 महालक्ष्म्यै च विद्महे—विष्णुपत्न्यै च धीमहि । तन्नो लक्ष्मीः प्र चोदयात् २६
 आनंदुः कर्दमः श्रीद—शिक्रीत इति विथुंताः । ऋषयः थियः पुत्राश्च श्रीर्देवीर्देवता मताः २७
 ऋणरोगादिदारिद्र्य—पापक्षुदपमृत्यवः । भयंशोकमनस्तापा नश्यन्तु मम सर्वदा २८ [५]
 श्रीवचस्वमायुष्यमारोग्यमाविधा—च्छोभमानं महीयते ।
 धनं धान्यं पशुं बहुपुत्रलाभं शतसंवत्सरं दीर्घमायुः २९

॥ इति श्रीसूक्तम् ॥ x

२४ धवलतरा । शुभगन्धमाल्यशोभे, ०शुकगन्धमाल्यशो(शु)भे । ०भूतिकरी । २५ विष्णोः प्रियः ।
 २६ महादेव्यै । २७ मा विधाच्छुभमानं, ०माविधाच् शुभमानं । २८ आनन्दकर्दमध्रीदचि० । २९ रोगशोकः ।

x श्रीसूक्तस्यान्ते एते श्लोकाः केषुचित्पुस्तकेषु दृश्यन्ते—

(१)

शिवेश्वर विरूपाक्ष विश्वरूप सदाशिव । शरणं भव भूतेश करुणाकर शंकर १
 शंभो महादेव विश्वेशामरवल्लभ । शिव शंकर सर्वात्मन् नीलकंठ नमोऽस्तु ते २
 रुद्राय नीलकंठाय शंभवे । अमृतेशाय शर्वाय महादेवाय ते नमः ३
 शिवनामानि यः पठेन्नियतः सकृत् । नास्ति मृत्युभयं तस्य पापरोगादि किंचन ४

(२)

यज्ञेशाच्युत गोविन्द माधवानन्त केशव । कृष्ण विष्णो हृषीकेश वासुदेव नमोऽस्तु ते १
 कृष्णाय गोपिनाथाय चक्रिणे मुरवैरिणे । अमृतेशाय गोपाय गोविन्दाय नमो नमः २
 एतान्यनन्तनामानि मण्डलान्ते (सदा) पठेत् । ३

(३)

वासनाद् वासुदेवोऽसि वासितं ते जगत्त्रयं । सर्वभूतनिवासोऽसि वासुदेव नमोऽस्तु ते १
 दश सप्त च नामानि मण्डलान्तेषु यः पठेत् । स शिवस्य पदं गत्वा शिवलोके महीयते २

एतानि शिवनामानि मण्डलान्ते सकृत्पठेत् ।

(१) ३ श्रीमहादेवाय० ।

(१२) [क्र० अ० ४-७-२०] [क्र० मं० ६।४४ सूक्तस्थानन्तरम् ।]

चक्षुश्च श्रोत्रं च मनश्च वाक् च प्राणापानौ देह इदं शरीरम् ।
 द्वौ प्रत्यश्रावनुलोमौ विसर्गवितं तं मन्ये दशयन्त्रमुत्सम् १
 नखश्च पूण्डश्च करौ च बाहू जघे चोरु उदरं शिरश्च ।
 रोमाणि मांसं रुधिरास्थिमज्जमेतच्छरीरं जलबुद्बुदोपमम् २
 भ्रुवौ ललाटे च तथा च कर्णौ हनू कपोलौ छुबुकस्तथा च ।
 ओष्ठौ च वृन्ताश्च तथैव जिह्वा मे तच्छरीरं मुखरत्नकोशम् ३

(१३) [क्र० अ० ४-८-४] [क्र० मं० ६।४८ सूक्तस्थानन्तरम् ।]

सूक्तान्तेऽस्येत्तृणान्यग्रा विरिणे वोदुकेऽपि वा । यदुस्तृणैरधीतं तत् तृणानि भवति ध्रुवम् १
 वापीकूपतडागानां समुद्रं गच्छ स्वाहा [अग्निं गच्छ स्वाहा] २

(१४) [क्र० अ० ५-३-३०] [क्र० मं० ७।३९ सूक्तस्थानन्तरम् ।]

शंवतीः पारयन्त्येते तं पृच्छन्ति वचो युजा । अभ्यारं तं यमाकेतुं य एवेदमिति ब्रवन् १
 भासाकेतुं परिसृतं भारतीर्ब्रह्मवर्धनीः । संजानाना मही माता य एवेदमिति ब्रवत् २
 इन्द्रस्तं किं विभुं प्रभुं भानुनेयं सरस्वतीम् । येन सूर्यमरोचय च्येनेमे रोदसी उभे ३
 जुषस्वाग्ने अङ्गिरः काण्वं मेध्यातिथिम् । मा त्वा सोमस्य बर्धेहन् सुतस्य मधुमत्तमः ४
 त्वमग्ने अङ्गिरः शोचस्व देववीतमः । आ शंतम शंतमाभि रभिष्टिभिः शान्तिः स्वस्तिमकुर्वत ५
 शं नः कर्निकदद देवः पर्जन्यो अभि वर्षतु ।
 शं नो द्यावापृथिवी शं प्रजाभ्यः शं न एधि द्विपदे शं चतुष्पदे ६

(१५) [क्र० अ० ५-४-२०] [क्र० मं० ७।५५ सूक्तस्थानन्तरम् ।]

स्वप्न स्वप्नाधिकरणे सर्वं नि त्वापया जर्नम् । आसूर्यमन्यान् त्वापया व्युत्पं जाग्रियामहम् १
 अजगरो नाम सर्पः सर्पिरविपो महान् । तस्मिन् हि सर्पः सुधितु न्नेन त्वा स्वापयामसि २
 सर्पः सर्पो अजगरः सर्पिरविपो महान् । तस्य सर्पात् सिन्धव स्तस्य गाधर्मशीमहि ३

सू० १२ पाठभेदाः- २ उरश्च पूष्टश्च, उरश्च पूष्टश्च, उरश्च पूष्टिश्च । लोमानि । ३ हनुः ।
 सू० १३ पाठभेदाः- १ यस्तृणैरध्ययनं तदधीतं ०; यस्तृणैरध्ययनमनदधीतं स्तृणानि भयते भव ।
 स्तृणान्य ० । यत् स्तृणैरध्ययनं ० । सूक्तान्ते स्तृणान्यशौ ॥ २ ॥ (यद्य दष्टं पतिसिष्टम्)
 सू० १४ पाठभेदाः- १ ०यन्त्येते तं, यन्त्येतेदं । अभ्यारं सं । ब्रवन् । ३ पुठदृष्टं । ३ सरस्वती ।
 ५ शान्ति इयः शान्ति इयः ।
 सू० १५ पाठभेदाः- १ स्वमः यामिनं । २ हृषुपं यद्दृष्टं । ३ यस्य शुफार्तिषयः ० ।

काळिको नाम सर्पो नवनागसहस्रबलः । यमुनहृदे ह सो जातोऽ यो नारायणवाहनः
 यदि काःकाळिकान्द्रयात् ।
 जन्मभूमिमतिक्रान्तो निर्विषो याति काळिकः
 आ याहीन्द्र पृथिभिरीळितेभि—र्यज्ञमिमं नो भागधेयं जुपस्व ।
 तृप्तां जहुर्मातुलस्येव योषां भागस्ते पैतृष्वसेयीं वयामिव
 यशस्करं बलवन्तं प्रभुत्वं तमेव राजाधिपतिर्बभूव ।
 संकीर्णनागाश्वपतिर्नराणां सुमंगल्यं सततं दीर्घमायुः
 कर्कोटको नाम सर्पो यो हृष्टीविष उच्यते । तस्य सर्पस्य सर्पत्वं तस्मै सर्प नमोऽस्तु ते ८
 येऽदो रोचने द्विवो ये वा सूर्यस्य रश्मिषु । येषामप्सु सदस्कृतं तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ९
 या इषवो यातुधानानां ये वा वनस्पतीननु । ये वावृष्टेषु शेरंते तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः १०
 नमो अस्तु सर्पेभ्यो ये के च पृथिवीमनु । ये अन्तरिक्षे ये द्विवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ११
 उग्रायुधाः प्रमतिनः प्रवीरा मायाविनो बलिनो मिच्छमानाः ।
 ये देवानसुराः पराभवन् तांस्त्वं वज्रेण मघवन् निवारय

(१६) [क्र० अ० ५।३।२०] [क्र० मं० ७।१२३ सूक्तपाननाम]

यस्य व्रतं पशवो यन्ति सर्वे यस्य व्रतमुपतिष्ठन्तु आपः ।
 यस्य व्रतं पुष्टिपतिर्निर्विष्टुस्तं सरस्वन्तमवसे हुवेम

(१७) [क्र० अ० ५।७।४] [क्र० मं० ७।१०३ सूक्तपाननाम]

उपपृवत मण्डकि वर्षमा वंद तादुरि । मध्ये हृदस्य पृथ्वस्व निगृह्य चतुरः पदः

(१८) [क्र० अ० ७।१।१८] [क्र० मं० १।६७ सूक्तपाननाम]

पावमानीः स्वस्वयनीः सुदृया हि धृतश्रुतः । कर्पिभिः संमृतो रसो ब्राह्मणेष्वमृतं हितम् ?
 पावमानीर्दिशन्तु न इमं लोकमर्थो अमुम् । कामान् त्समर्धयन्तु नो देवीर्दुधैः समार्दिताः ?
 येन देवाः प्रवित्रेणा त्मानं पुनते सदा । तेन सहस्रधारेण पावमान्यः पुनन्तु माम् । ३

३ यामुनहृदे संजातो ह । ५ काकाळिकान्द्रयात्, काकाळिकान्द्रयम्, काःकाळिकान्द्रयम् । ६ भूमितिक्रान्तो
 x ९-११ ये वानी (वा० य० १३-८, ७, ६) । (१६) ३ [श्री० मू० पृ० अ० ३।८]
 सू० १७ पद्येदेवाः- १ उपपृवत । मण्डकी । पृथ्वस्य । विगृह्य । पदः ।
 सू० १८ पद्येदेवाः- २ म इमे । देवदेवीः । ३ सहस्रेण धारेण ।

प्राजापत्यं पवित्रं शतोद्यामं हिरण्मयम् । तेन ब्रह्मविदो वयं पूतं ब्रह्म पुनीमहे	४
इन्द्रः पुनीती सह मा पुनातु सोमः स्वस्त्या वरुणः समीच्या ।	
यमो राजा प्रमूणाभिः पुनातु मा ज्ञातवेदा मूर्जयन्त्या पुनातु	५
ऋषयस्तु तपस्तेषुः सर्वे स्वर्गजिगीषवः । तपन्तस्तपसोऽग्रेण पावमानीर्ऋचोऽद्भुवन्	६ [१]
यन्मे गर्भे वसतः पापमुग्रं यज्जायमानस्यं च किञ्चिदन्वयत् ।	
ज्ञातस्यं च यच्चापि च वर्धतो मे । तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	७
मातापित्रोर्यन्न कृतं वचो मे यत् स्थावरं जुङ्गममात्रभूव ।	
विश्वस्य तत् प्रहृषितं वचो मे तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	८
गोघ्नात् तस्करत्वात् स्त्रीवधायच्च कित्विषम् ।	
पापकं च चरणेभ्यस् तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	९
ब्रह्मवधात् सुरापानात् स्वर्णस्तेयाद् वृषलिगमनमैथुनसंगमात् ।	
गुरोर्दाराधिगमनाच्च तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	१०
बालघ्नान्मातृपितृवधाद्भूभितस्करात् सर्ववर्णागमनमैथुनसंगमात् ।	
पापेभ्यश्च प्रतिग्रहात् सद्यः प्रहरति सर्वदुष्कृतं तत् पावमानीभिर्हं पुनामि ।	११
क्रयविक्रयाद्योनिदोषाद् भक्षान्द्रोज्यात् प्रतिग्रहात् ।	
असंभोजनाच्चापि नृशंसं तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	१२
दुर्यष्टं दुरधीतं पापं यच्चाज्ञानतो कृतम् ।	
अयजिताश्चासंयाज्यास् तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	१३
अमन्त्रमन्त्रं यत् किञ्चिद्द्रुयते च हुताशने ।	
सर्वत्सरकृतं पापं तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	१४
ऋतस्य योनयोऽमृतस्य धाम विश्वा देवेभ्यः पुण्यगन्धाः ।	
ता न आपः प्र वहन्तु पापं शुद्धा गच्छामि सुकृतांसु लोकं तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	१५ [२]
पावमानीः स्वस्त्ययन्त्री र्याभिर्गच्छति नान्दुनम् ।	
पुण्यांश्च भक्षान् भक्षयत्यमृतत्वं च गच्छति	१६
पावमानीः पितृन् देवान् ध्यायेद्यश्च सरस्वतीम् । पितृंस्तस्योप वतंत क्षीरं सार्षिर्मधूदुक्कम्	१७

५ पुनीती, पुनीहि । मां । मोर्जयन्त्या, ऊर्जयन्त्या । १० वृषलि(ली)गमन० । १० दारादि ग०, दाराभिग० ।
१७ पावमानीः, पावमानीं, पावमानं । ऋषोस्तस्योप तिष्ठेः ।

काळिको नाम सर्पो नवनागसहस्रबलः । यमुनहृदे ह सो जातोऽहं यो नारायणवाहनः ४
 यदि काळिकदूतस्य यदि काःकाळिकाद्भयात् ।
 जन्मभूमिर्मतिक्रान्तो निर्विषो याति काळिकः ५
 आ याहीन्द्र पृथिविरीळितेभिर्—र्यज्ञमिमं नो भागधेयं जुषस्व ।
 तृप्तां जहृर्मातुळस्येव योषा भागस्ते पैतृष्वसेयी वपाभिव ६
 यशस्करं बलवन्तं प्रभुत्वं तमेव राजाधिपतिर्बभूव ।
 संकीर्णनागाश्वपतिर्नराणां सुमंगलयं सततं दीर्घमायुः ७
 कर्कोटिको नाम सर्पो यो हृष्टीविष उच्यते । तस्य सर्पस्य सर्पत्वं तस्मै सर्प नमोऽस्तु ते ८
 येऽदो रोचने द्विवो ये वा सूर्यस्य रश्मिषु । येषामप्सु सदस्कृतं तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ९
 या इषवो यातुधानानां ये वा वनस्पतीननु । ये वावटेषु शेरते तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः १०
 नमो अस्तु सर्पेभ्यो ये के च पृथिवीमनु । ये अन्तरिक्षे ये द्विवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नमः ११
 उग्रायुधाः प्रमत्तिनः प्रवीरा मायाविनो बलिनो मिच्छमानाः ।
 ये देवानसुराः पराभवन् तांस्त्वं वज्रेण भववन् निवारय १२

(१६) [क्र० अ० ५।६।२०] [क्र० मं० ७।१६ सूक्तपातः]

यस्य व्रतं पशवो यन्ति सर्वे यस्य व्रतमुपतिष्ठन्त आपः ।
 यस्य व्रते पुष्टिपतिर्निविष्टस्तं सरस्वन्तमवसे हुवेम

(१७) [क्र० अ० ५।७।४] [क्र० मं० ७।२० सूक्तपातः]

उपप्लवत मण्डूकि वर्षमा वद तादुरि । मध्ये हृदस्य प्लवस्व निगृह्य चतुरः पदः

(१८) [क्र० अ० ७।२।२८] [क्र० मं० ९।६७ सूक्तपातः]

पावमानीः स्वस्त्ययनीः सुदुष्या हि घृतश्रुतः । ऋषिभिः संभृतो रसो वाह्यणेष्वमृतं हितम् ?
 पावमानीर्दिशन्तु न इमं लोकमर्थो अमुम् । कामान् त्समर्धयन्तु नो देवीर्देवीः समाहिताः ?
 येन देवाः पवित्रेणात्मानं पुनते सदा । तेन सहस्रधारेण पावमान्यः पुनन्तु माम् । ३

४ यामुनहृदे संजातो ह । ५ काकाळिकाद्भयात्, काकाळिकाद्भयम्, काःकाळिकाद्भयम् । ६ भूमिपरिक्रान्तं

x ९-११ ये वामी (वा० य० १३-८, ७, ६) । (१६) १ [श्री० सू० पू० अ० ३।८]

सू० १७ पाठभेदाः- १ उपप्लवद । मण्डूकी । म्रवस्य । विगृह्य । पदः ।

सू० १८ पाठभेदाः- २ न इमं । देवैर्देवीः । ३ सहस्रेण धारेण ।

प्राजापत्यं पवित्रं शतोद्यामं हिशुण्मयम् । तेन ब्रह्मविदो व्यं पूतं ब्रह्म पुनीमहे	४
इन्द्रः पुनीती सह मा पुनातु सोमः स्वस्त्या वरुणः सुमीच्या ।	
यमो राजा प्रमृणाभिः पुनातु मा जातवेदा मूर्जयन्त्या पुनातु	५
ऋषयस्तु तपस्तेषुः सर्वे स्वर्गजिगीषवः । तपन्तस्तपसोऽग्रेण पावमानीर्होऽश्रुवन्	६ [१]
यन्मे गर्भे वसंतः पापमुग्रं यज्जायमानस्यं च किञ्चिदन्यत् ।	
जातस्यं च यच्चापि च वर्धतो मे तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	७
मातापित्रोर्यन्न कृतं वचो मे यत् स्थावरं जङ्गममात्रभूव ।	
विश्वस्य तत् प्रहृषितं वचो मे तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	८
गोघ्नात् तस्करत्वात् स्त्रीवधाद्यच्च किल्बिषम् ।	
पापकं च चरणेभ्यस् तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	९
ब्रह्मवधात् सुरापानात् स्वर्णस्तेयाद् वृषलिगमनमैथुनसंगमात् ।	
गुरोर्द्वाराधिगमनाच्च तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	१०
बालेघ्नान्मातृपितृवधाद्भूमितस्करात् सर्ववर्णगमनमैथुनसंगमात् ।	
पापेभ्यश्च प्रतिग्रहात् सद्यः प्रहरति सर्वदुष्कृतं तत् पावमानीभिर्हं पुनामि ।	११
क्रयविक्रयाद्योनिदोषाद् भक्षाद्भोज्यात् प्रतिग्रहात् ।	
असंभोजनाच्चापि नृशंसं तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	१२
दुर्यष्टं दुरंधीतं पापं यच्चाज्ञानतो कृतम् ।	
अराजिताश्चासंयाज्यास् तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	१३
अमन्त्रमन्त्रं यत् किञ्चिद्द्रुयते च हुताशने ।	
संवत्सरकृतं पापं तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	१४
ऋतस्य चोर्नयोऽमृतस्य धाम विश्वा देवेभ्यः पुण्यगन्धाः ।	
ता न आपः प्र वहन्तु पापं शूद्रा गच्छामि सुकृतासु लोकं तत् पावमानीभिर्हं पुनामि	१५ [२]
पावमानीः स्वस्त्वयनी र्याभिर्गच्छति नान्द्रुनम् ।	
पुण्यांश्च भक्षान् भक्षयन्त्यमृतत्वं च गच्छति	१६
पावमानीः पितृन् देवान् ध्यायेद्यश्च सुरस्वतीम् । पितृस्तस्योप वर्तेत क्षीरं सर्पिर्मधुं द्रुकम्	१७

५ सुनीती, पुनीहि । मां । भोजयन्त्या, ऊर्जयन्त्या । १० वृषलि(ली)गमनः । १० दारादि ग०, दाराभिग० ।
१७ पावमानीः, पावमानी, पावमानं । ऋषोस्तस्योप तिष्ठेः ।

पावमानं परं ब्रह्म शुक्रं ज्योतिः सुनार्तनम् । ऋषींस्तस्योप तिष्ठेत क्षीरं सर्षिमध्रुवकम् १८
 पावमानं परं ब्रह्म ये पठन्ति मनीषिणः । सतं जन्म भवेद्विप्रो धनाढ्यो वेदुपारगः १९
 दशोत्तराण्युचांश्चैव पावमानीः शतानि पद् । एतज्जुह्वन्जपेन् मन्त्रं घोरमृत्युमयं हत २०
 एतत्पुण्यं पापहरं गेगमृत्युभयापहम् । पठतां शृण्वतां चैव बुद्धार्तिं परमां गतिम् । २१[३]

(१९) [अ० अ० ६।३।२०] [अ० मं० १।३।१ मन्त्रस्यातन्त्रम्]

इत्येव वामनु वस्तां घृतेन यस्याः पदे पुनते देवयन्तः ।
 घृतपद्वी शक्ररी सोमपृष्ठो—प यज्ञमस्थित वैश्वदेवी
 वैश्वदेवी पुनती देव्या गा—द्यस्यामिमा ब्रह्मचस्तन्वां वीतपृष्ठाः ।
 तया मदन्तः सधमादेषु वयं स्याम परतो रथीणाम्

(२०) [अ० अ० ७।५।२८] [ऋग्वेदस्य तवमनरदस्यन्ते]

यत्र तत् परमं पदं विष्णोर्लोके महीयते ।
 देवैः सुकृतकर्मभि—स्तत्र माममृतं कृधी—न्द्रायिन्दो परिं स्रव
 यत्र तत् परमाप्यं भूतानामधिपतिम् ।
 भावभावी च योगीश्च तत्र माममृतं कृधी—न्द्रायिन्दो परिं स्रव
 यत्र लोकास्तनूत्यजः श्रद्धया तर्पसा जिताः ।
 तेजश्च यत्र ब्रह्म च तत्र माममृतं कृधी—न्द्रायिन्दो परिं स्रव
 यत्र देवा महात्मानः सेन्द्राश्च समरुद्राणाः ।
 ब्रह्मा च यत्र विष्णुश्च तत्र माममृतं कृधी—न्द्रायिन्दो परिं स्रव
 यत्र गंगा च यमुना च यत्र प्राची सुरस्वती ।
 यत्र सोमेश्वरो देव—स्तत्र माममृतं कृधी—न्द्रायिन्दो परिं स्रव
 यत्र तद्विष्णुर्महीयते नुराणामधिपतिम् ।
 यत्र शङ्खचक्रगदाधरस्मरणं मुक्तिश्च तत्र माममृतं कृधी—न्द्रायिन्दो परिं स्रव

(२१) [अ० अ० ७।६।५] [अ० मं० १०।९ सुकस्यातन्त्रम्]

ससुपीस्तदपसो दिवा नक्तं च ससुषीः । वरेण्यक्रतूरहमा देवीरवसे हुवे
 १८ पितृस्तस्योप वर्ते । १९ सतजन्मा । २० ऽण्युचश्चैव; घोरं मृ० । सू० १९ पाठभेदाः— १ इतिव ।
 पदेषु न । ऽपृष्ठो । सू० २० पाठभेदाः— २ ऽमाद्यं । भूतानामधिपतिः, देवानामधिपतिः, भूतानामधिपतिः ।
 भावभावि । च योगी च, वयो गीश्च । ३ त्यजाः । ब्रह्मा । ४ ब्रह्म च । [१९।२] (वा० य० १९।४४)

(२२) [क्र०अ०८।३।६] [क्र० सं० १०।७।५ मन्त्रस्थानन्तरम् ।]

सितासिते सरिते यत्र संगथे तत्रापुतासो दिवमुत्पतन्ति ।

ये वै तन्वं वि सृजन्ति धीरास्ते जनासो अमृतत्वं भजन्ते

१

(२३) [क्र०अ०८।३।२८] [क्र० सं० १०।८।५ सूक्तस्थानन्तरम् ।]

अविधवा भव वर्षाणि शतं साग्रं तु सुवता । तेजस्वी च यशस्वी च धर्मपत्नी पतिव्रता १
जनयद्बहुपुत्राणि मा च दुःखं लभेत् क्वचित् । भर्ता ते सोमपा नित्यं भवेन्द्रमपरायणः २
अष्टपुत्रा भव त्वं च सुभगा च पतिव्रता । भर्तुश्चैव पितुर्भ्रातु हृदयानंदिनी सदा ३
इन्द्रस्य तु यथेन्द्राणी श्रीधरस्य यथा श्रिया । शंकरस्य यथा गौरीं तद्भर्तुरपि भर्तारि ४
अत्रैर्यथानुस्रया स्याद् वसिष्ठस्याप्यरुन्धती । कौशिकस्य यथा सती तथा त्वमपि भर्तारि ५
ध्रुवैधि पोष्या मयि मह्यं त्वाद्वाद्बृहस्पतिः । मया पत्या प्रजावती सं जीव शरदः शतम् ६

(२४) [क्र०अ०८।५।२३] [क्र० सं० १०।१०।३ सूक्तस्थानन्तरम् ।]

असौ या सेना मरुतः परेषामभ्यैति न ओजसा स्पर्धमाना ।

तां गूहत् तमसापव्रतेन यथामीषामन्यो अन्यं न जानात्

१

अन्धा अमित्रा भवता शीर्षाणा अहंय इव ।

तेषां वो अग्निदग्धाना मग्निमूळहानामिन्द्रो हन्तु वरंवरम्

२

(२५) [क्र०अ०८।६।२] [क्र० सं० १०।१०।६ सूक्तस्थानन्तरम् ।]

हविर्भिरैके स्वरितः सचन्ते सुन्वन्त एके सर्वेषु सोमान् ।

शचीर्मदन्त उत दक्षिणाभिर्नेज्जिह्वायन्त्यो नरके पताम

१

(२६) [क्र०अ०८।७।१४] [क्र० सं० १०।१२।७ सूक्तस्थानन्तरम् ।]

॥ अथ रात्रिस्तुक्तम् ॥

आ रात्रि पार्थिवं रजः पितरः प्रायु धामभिः ।

दिवः सदांसि बृहती वि तिष्ठत् आ त्वेषं वर्तते तमः

१

ये ते रात्रि नृचक्षसो युक्तासो नवतिर्नव । अशीतिः संत्वष्टा उतो ते सप्त सप्ततीः

२

रात्रीं प्र पथे जननीं सर्वभूतनिवेशनीम् । भद्रां भगवतीं कृष्णां विश्वस्य जगतो निशाम् ३

३

सू० २२ पाठभेदाः- १ सरितो । संगते ।

सू० २३ पाठभेदः- ३ वन्दनी । [सू० २४] १ यथानीपा अन्यो । १ [अथ० ३।३।६; वा० य० १७२७; साम० १८६०] २ [अथ० ३।६।७।२; साम० १८७१] [सू० २५] नरकं । सू० २६ पाठभेदाः- १ पितुरः प्रायि, पितरप्रायु, पितुरप्रायि, पितुरः प्रायु । २ सन्त्यष्टा । सप्ततिः, सप्तति । ३ दिशां ।

संवेशिनीं संयमिनीं ग्रहनक्षत्रमालिनीम् ।

प्रपन्नोऽहं शिवां रात्रीं भद्रे पारमशीमहि [भद्रे पारमशीमह्यो नमः]

स्तोष्यामि प्रयतो देवीं शरण्यां बह्वचप्रियाम् ।

सहस्रसंमितां दुर्गां जातवेदसे सुनवाम सोमम्

शान्त्यर्थं तद् द्विजातीनां मृषिभिः सोमपाश्रिताः ।

ऋग्वेदे त्वं समुत्पन्नाऽरातीयतो नि दंहाति वेदः

ये त्वां देवि प्र पद्यन्ति ब्राह्मणा हव्यवाहनीम् ।

अविद्या बहुविद्या वा स नः पर्षदतिं दुर्गाणि विश्वा

ये अग्निवर्णां शुभां सौम्यां कीर्तयिष्यन्ति ये द्विजाः ।

तांस्तारयति दुर्गाणि नावेव सिन्धुं दुरितात्यग्निः

दुर्गेषु विषमे घेरे संग्रामे रिपुसंकटे । अग्निचोरनिपातेषु द्रुष्टग्रहनिवारिणि

दुर्गेषु विषमेषु त्वं संग्रामेषु वनेषु च ।

मोहयित्वा प्र पद्यन्ते तेषां मे अभयं कुरु [तेषां मे अभयं कुर्वो नमः]

केशिनीं सर्वभूतानां पृथ्वीति च नाम च ।

सा मां समा निशा देवीं सर्वतः परि रक्षतु [सर्वतः परि रक्षत्वो नमः]

तामग्निवर्णां तपसा ज्वलन्तीं वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टां ।

दुर्गां देवीं शरणमहं प्र पद्ये सुतरसि तरसे नमः सुतरसि तरसे नमः

दुर्गां दुर्गेषु स्थानेषु शं नो देवीरभिष्टये । य इमं दुर्गास्तवं पुण्यं रात्रीरात्री सदा पठत

[रात्रिः कुशिकः सोमरो रात्रिर्वा भारद्वाजो रात्रिस्तवो गायत्री ।]

रात्रीसूक्तं जपन्नित्यं तत्कालमुपपद्यते ।

न योनिं पुनरायाति सर्वपापैः प्रमुच्यते ।

सू० २३ पाठभेदाः— ४ संवेशनीं, संयमनीं । गृह० । ६ समुपाश्रिताः । ७ त्वां देव । प्रपद्यन्ते । सा तः ।
८ अग्निवर्णां सौम्यां । ९ द्रुष्टग्रहनिवारण, ०षु सर्वग्रहनिवारणे, अग्निचोरनिपाते च सर्वग्रह-निवारण
(रिणि) सर्व (द्रुष्ट) ग्रहनिवार (रि) ण्यो नमः । १० त्वां? कृणु; तेषां मे अभयं कुर्वो (कृण्वो)नमः । ?? नस्तु
देवीं देवी । १३ युग्यं । रात्रीसूक्तं जपेत्सदा । १४ रात्रिः कुशिकः सोमरो रात्रिस्तवो गायत्री
सोमरो रात्रिर्वा भारद्वाजो रात्रिस्तवो गायत्रं; रात्रिः कुशिकसोमरो रात्रिस्तवो गायत्रीः

क्षीरेण स्नापिता दुर्गा चन्दनेन विलेपिता
त्रिल्वंपन्नकृतापीडा नमो दुर्गे नमो नमः १५ [३]

सर्वभूतपिशाचेभ्यः सर्वसर्पसुरीसृषैः ।
दैवेभ्यो मानुषेभ्यश्च उभयेभ्योऽभिरक्षं माम् १६

या ऋग्वेदे स्तुता देवी काश्यपेन उदाहृता ।
जातवेदप्रभा गौरी जातवेदसे सुनवाम सोमम् १७

सुरासुरैर्द्विजवरैः पिशाचोरगराक्षसैः ।
अरातिभयं उत्पन्ने अरातीयतो नि दंहाति वेदः १८

गजद्वारेऽपथे घोरे संग्रामेषु च गौतमी ।
सर्वं रक्षतु दुरितं स नः पर्षदाति दुर्गाणि विश्वा १९

महाभये समुत्पन्ने स्मरन्ति च जपन्ति च ।
सर्वं तारयते दुर्गा नावेव सिन्धुं दुरितात्याग्निः २० [४]

य इमं दुर्गास्तवं पुण्यं शृण्वन्ति च जपन्ति च ।
त्रिषु लोकेषु विख्यातं त्रिषु लोकेषु पूजितम् २१

अपुत्रो लभते पुत्रान् धनहीनो धनं लभेत् ।
अचक्षुर्लभते चक्षुर्बुद्धो मुच्येत बन्धनात् २२

व्याधितो मुच्यते रोगाद्दुरोगी श्रियमाप्नुयात् ।
ददाति कामितं सर्वं कात्यायनि नमोऽस्तु ते २३ [५]

[उलूकयातुं शुशुलूकयातुं जहि श्वयातुमुत कोकयातुम् ।

सुपूर्णयातुमुत गृध्रयातुं हृषदेव प्रमृण रक्ष इंद्र [क्र० सं० ७।१०।१०] १

पिशांगभृष्टिमभ्रुणं पिशाचिमिन्द्र सं मृण । सर्वं रक्षो निवहेत्] [क्र० सं० १।१३।५] २

(२७) [क्र० सं० १।१३।६] [क्र० सं० १।१३।७] [क्र० सं० १।१३।८] [क्र० सं० १।१३।९]

११ सतव-सतदने-सनातनादयः । शिरस्पद् । अहुष्टुः ५, ८-९ विष्टुः, ३ अजितकरी, ११ उतरी ।

आयुष्यं वृचस्वयं रायस्पोषमाद्भिदम् । इदं हिरण्यं ददंश्च ज्ञाया विंशतादिमाम् १

उच्येर्वाजि घृतनापाद् नभानाहं धनंजयम् ।

सदाः समग्रा क्रद्धयो हिरण्येऽस्मिन् सनाहिताः २

[उलूकयातुं १-२ इती सतरी क्रवेदयो विलेपु नपदिकं च कोर्ये ।]

सू० १७ पाठभेदाः- १ दिशयातु सं० । का० सं० ३।१० । २ सनाहिताः ।

संवेशिनीं संयमिनीं ग्रहनक्षत्रमालिनीम् ।

प्रपन्नोऽहं शिवां रात्रीं भद्रे पारमशीमहि [भद्रे पारमशीमह्यो नमः]

स्तोष्यामि प्रयतो देवीं शरण्यां बह्वचप्रियाम् ।

सहस्रसंमितां दुर्गां जातवेदसे सुनवाम सोमम्

ज्ञान्त्यर्थं तद् द्विजातीनामृषिभिः सोमपाश्रिताः ।

ऋग्वेदे त्वं समुत्पन्नाऽरातीयतो नि दहाति वेदः

ये त्वां देवि प्र पद्यन्ति ब्राह्मणां हव्यवाहनीम् ।

अविद्या बहुविद्या वा स नः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा

ये अग्निवर्णां शुभां सौम्यां कीर्तयिष्यन्ति ये द्विजाः ।

तांस्तारयति दुर्गाणि नावेव सिन्धुं दुरितात्यग्निः

दुर्गेषु विषमे घोरं संग्रामं रिपुसंकटे । अग्निचोरनिपातेषु द्रुष्टग्रहनिवारिणि

दुर्गेषु विषमेषु त्वं संग्रामेषु वनेषु च ।

मोहयित्वा प्र पद्यन्ते तेषां मे अभयं कुरु [तेषां मे अभयं कुर्वो नमः]

केशिनीं सर्वभूतानां पञ्चमीति च नाम च ।

सा मां समा निशा देवीं सर्वतः परि रक्षतु [सर्वतः परि रक्षत्वो नमः]

तामग्निवर्णां तर्षसा ज्वलन्तीं वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टां ।

दुर्गां देवीं शरणमहं प्र पद्ये सुतरसि तरसे नमः सुतरसि तरसे नमः

दुर्गां दुर्गेषु स्थानेषु शं नो देवीरभिष्टये । य इमं दुर्गास्तवं पुण्यं रात्रीरात्री सदा पठेत्

[रात्रिः कुशिकः सोमरो रात्रिर्वा भारद्वाजो रात्रिस्तवो गायत्री ।]

रात्रीसूक्तं जपेन्नित्यं तत्कालमुपपद्यते ।

न योनिं पुनरायाति सर्वपापैः प्रमुच्यते ।

सू० २६ पाठभेदाः— ४ संवेशिनीं, संयमनीं । गृह० । ६ समुपाश्रिताः । ७ त्वां देव । प्रपद्यन्ते । सा मां ।
८ अग्निवर्णां सौम्यां । ९ द्रुष्टग्रहनिवारेण, १० सर्वग्रहनिवारण, अग्निचोरनिपाते च सर्वग्रह-नियंत्रिणी
(रिणि) सर्व (द्रुष्ट) ग्रहनिवार (रि) ण्यो नमः । १० त्वां? कृणु; तेषां मे अभयं कुर्वो (कृण्वो)नमः । ११ नाम्नु
समां दिशां देवीं देवी । १२ युग्यं । रात्रीसूक्तं जपेत्सदा । १३ रात्रिः कुशिकः सोमरो रात्रिस्तवो गायत्री ।
रात्रि कुशिकं सोमरो रात्रिर्वा भारद्वाजी रात्रिस्तवं गायत्री; रात्रिः कुशिकसोमरो रात्रिस्तवो गायत्री
तत्काल उपपद्यते ।

र० अ० ८।७।१६, सं० १०।१२८]

येन दिष्टेह वहसि	प्रतिकूलमुघायिनि ।	३
तमेवेतो निर्वर्तस्व	मास्मान् मृच्छो अनागसः	४
अभिवर्तस्व कर्तारं	निरस्तास्माभिरोजसा ।	५ [१]
आयुरस्य निकृन्तस्व	प्रजां च पुरुषादिनि	६
यस्त्वा कृत्ये चकारेह	तं त्वं गच्छ पुनर्नवे ।	७
अरातीः कृत्ये नाशय	सर्वींश्च यातुधान्यः	८
क्षिप्रं कृत्ये निर्वर्तस्व	कर्तुरेव गृहान् प्रति ।	९
पशूंश्चैवास्यं नाशय	वीरांश्चास्य नि बर्हय	१० [२]
यस्त्वा कृत्ये प्रजिघाय	विद्रौ अविदुषो गृहान् ।	११
तस्यैवेतः परेत्याशु	तनुं कृधि परुष्परुः	१२
प्रतीचीं त्वापसेधतु	ब्रह्मं रोचिष्णवमित्रहा ।	१३
अग्निश्च कृत्ये रक्षोहा	रिग्रहा चाजं एकपात	१४
यथा त्वाङ्गिरसः पूर्वे	भृगवश्चापं सेधिरे ।	१५ [३]
अत्रयश्च वसिष्ठाश्च	तथैव त्वापं सेधिम	१६
यस्ते परंषि सन्दधौ	रथस्येव विभुर्धिया ।	१७
तं गच्छ तत्र तेऽयं	सजातस्ते अयं जनः	१८
यो नः कश्चिद्गुणस्थो वा	कश्चिद्द्वान्योऽभि हिंसति ।	१९
तस्य त्वं द्रोणिवेन्द्रोऽग्नि	स्तनूमृच्छस्व हेळिता	२०
भवांश्चर्वा देवहेळि	मस्यतं पापकृत्वने ।	२१
हरस्वती त्वं च कृत्ये	मोच्छिष्यस्तस्य किंचन	२२
यो नः कश्चिद्गुहाराति	मनसा प्रतिभूर्षति ।	२३
दूरस्थो वान्तिकस्थो वा	तस्य हृद्यमसृक् पित्र	२४
येनासि कृत्ये प्रहिता	दूह्येनास्मज्जिघांसया ।	२५ [४]
तस्य व्यानच्चाव्यानञ्च	हिनस्तु हरसाशनिः	२६
ये नः शिवासः पन्थानः	परायन्ति परावर्तम् ।	२७
तेर्देवि राज्याः कृत्या नो	गमयस्वानुकृतये	२८
यद्वि वैषिं द्विपद्यस्मान्	यदि वैषि चतुष्पदी ।	२९
निरस्तेतो ब्रजास्माभिः	कर्तुरण्डापदी गृहान्	३०

शुनमहं हिरण्यस्य पितुर्मानैव जग्रभं । तेन मां सूर्यत्वचमकरं पूरुषु प्रियम्
 सम्राजं च विराजं चाभिष्टिर्या च मे ध्रुवा ।
 लक्ष्मी राष्ट्रस्य या मुखे तया मामिन्द्र सं सृज
 अग्नेः प्रजातं परि यद्विरण्यममृतं यज्ञे आधि मर्त्येषु ।
 य एनद्रेदु स इदेनमर्हति जरामृत्युर्भवति यो विभर्ति
 यद्रेदु राजा वरुणो यदु देवी सरस्वती । इन्द्रो यद्वृत्रहा वेदु तन्मे वर्चस आयुषे
 न तद्रक्षांसि न पिशाचाश्चरन्ति देवानामोजः प्रथमजं ह्येतत् ।
 यो विभर्ति दाक्षायणा हिरण्यं स देवेषु कृणुते दीर्घमायुः स मनुष्येषु कृणुते दीर्घ
 यदावधन् दाक्षायणा हिरण्यं शतानीकाय सुमनस्यमाना ।
 तन्न आ बंधामि शतशारदाया युष्मान् जरदष्टिर्यथासत्
 घृतादुलुप्तं मधुमत्सुवर्णं धनंजयं धरुणं धारयिष्णु ।
 ऋणक् सपत्नादधरांश्च कृण्वदाऽऽरोह मां महते सौभगाय
 प्रियं मां कुरु देवेषु प्रियं राजसु मा कुरु । प्रियं विश्वेषु गोप्त्रेषु मयि धेहि रुचा रुच
 आग्निर्येन विराजति सूर्यो येन विराजति ।
 विराज्येन विराजति तेनास्मान् ब्रह्मणस्पते विराज समिधं कुरु

(२८) [क्र० अ० ८।७।१६] [क्र० मं० १।१२८ सूक्तम्]

(विहव्य आंगिरसः । इन्द्रः । जगती ।)

अवाञ्चामिन्द्रममृतो हवामहे यो गोजिन्द्रं न जिदंश्च जिद्यः ।
 इमं नो हव्यं विहवे जुषस्वाऽऽस्म कुल्मो हरिवो मेदिनं त्वा

(२९) [क्र० अ० ८।७।१६] [क्र० मं० १।०।१२८ सूक्तम्]

यां कल्पयन्ति नोऽरयः क्रूरां कृत्यां वधूमिव ।
 तां ब्रह्मणार्पं निर्णुन्नः प्रत्यक्कृतारं मृच्छतु
 शीर्षण्वतीं कर्णवतीं विषुरुपां भयंकरीम् ।
 यः प्राहिणोद्दिहाद्य त्वां वि तं त्वं योजयामुभिः

[२७] ३ हिरण्यस्य पितुर्मानैव, । नानैव । पुरुषप्रियं । ५ इदेयमर्हति, इदेनमर्हति, इदेदमर्हति, इदेनमर्हति
 ७ दाक्षायणं हिरण्यं । (वा० य० ३१।५१) ८ मनाः । तन्म आ, तत्त, तदा । यथासत्, अमन, ० स्य
 यथामम् । (वा० य० ३१।५२) ९ घृतादुलुप्तं, घृतादुलुप्तं । सपत्नानयः । (अथ० ११।२१।१) १० गोभिः
 ११ विराज्येन । [तं० सं० १।७।१२।३; तं० ब्रा० १।१।३।३]

येन दिष्टेह वहसि	प्रतिकूलमुघार्थिनि ।	३
तमेवेतो निर्वर्तस्व	मास्मान् मृच्छो अनागसः	४
अभिवर्तस्व कर्तारं	निरस्तास्माभिरोजसा ।	५ [१]
आयुरस्य निकृन्तस्व	प्रजां च पुरुषार्थिनि	
यस्त्वा कृत्ये चकारेह	तं त्वं गच्छ पुनर्नवे ।	
अरातीः कृत्ये नाशय	सर्वाश्च यातुधान्यः	
क्षिप्रं कृत्ये निर्वर्तस्व	कर्तुरेव गृहान् प्रति ।	६
पशुंश्चैवास्य नाशय	वीरांश्चास्य नि बर्हय	
यस्त्वा कृत्ये प्रजिघाय	विद्वाँ अविदुषो गृहान् ।	७
तस्यैवेतः परेत्याशु	तनुं कृधि परुष्परुः	
प्रतीचीं त्वापसेधतु	ब्रह्म रोचिष्णवमित्रहा ।	८
अग्निश्च कृत्ये रक्षोहा	रिप्रहा चाज एकपात	
यथा त्वाङ्गिरसः पूर्वे	भृगवश्चाप सेधिरे ।	९
अत्रयश्च वसिष्ठाश्च	तथैव त्वार्प सेधिम	
यस्ते पंक्तयि सन्दधौ	रथस्येव विभुर्धिया ।	१० [२]
तं गच्छ तत्र तेऽयं न	मज्ञातस्ते अयं जनः	
यो नः कश्चिद्गुणस्थो वा	कश्चिद्दान्योऽभि हिंसति ।	११
तस्य त्वं द्रोर्विवेद्धोऽग्नि	स्तनूमृच्छस्व हेळिता	
भवांशर्वा देवहेळि	मस्यत पापकृत्वने ।	१२
हरस्वती त्वं च कृत्ये	मोच्छिषस्तस्य किञ्चन	
यो नः कश्चिद्गुहाराति	मनसा प्रतिभूषति ।	१३
दूरस्थो वान्तिकस्थो वा	तस्य हृद्यमसृक् पिव	
येनासि कृत्ये प्रहिता	दूह्येनास्मज्जिघांसया ।	१४
तस्य व्यानच्चाव्यानञ्च	हिनस्तु हरसाशनिः	
ये नः शिवासः पन्थानः	परायन्ति परावतम् ।	१५ [३]
तैर्देवि रात्र्याः कृत्या नो	गुमयस्वानुकृतये	
यद्दि वैषिं द्विपद्यस्मान्	यदि वैषि चतुष्पदी ।	१६
निरस्तेतो ब्रजास्माभिः	कर्तुरप्यापदी गृहान्	

यो नः शपादर्शपतो यश्च नः शपतः शपात् ।
 वृक्षमिव विद्युदाशु तमामूलादनु शोपय १७
 यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्ट्यघ्रायुर्यश्च नः शपात् ।
 शुने पिष्टमिव क्षामं तं प्रत्यस्य स्वमृत्यवे १८
 यश्च सापत्नः शपथो यश्च यामीं शपाति नः ।
 ब्रह्मा च यत् कुन्द्रः शपात् सर्वं तत् कृध्यधस्पदम् १९
 सर्वन्धुश्चाप्यवन्धुश्च यो अस्मां अभि दासति ।
 तस्य त्वं मिन्ध्यधिष्ठाय पदा विस्फूर्य तच्छिरः २० [४]

अभि प्रेहिं सहस्राक्षं युक्त्वा तु शपथं रथे ।
 शन्नूनन्विच्छती कृत्ये वृकीवाविमतो गृहान् २१
 परि णो वृद्धधि शपथान् दहन्नाग्निरिव हृदम् ।
 शन्नूनेवाभितो जहि दिव्या वृक्षमिवाशनिः २२
 शन्नूनं मे प्रोथ शपथात् कृत्याश्च सुहृदोऽसुहृत् ।
 जिह्वाः श्लक्षणाश्च दुर्हृदुः समिन्द्रं जातवेदसम् २३
 असपत्नं पुरस्तान्नः शिवं दक्षिणतः कृधि ।
 अभयं सततं पश्चात् भद्रमुत्तरतो गृहे २४
 परेहि कृत्ये मा तिष्ठ विन्द्रस्यैव पदं नय ।
 मृगस्य हि मृगारिप्रो न त्वा नीकर्तुमर्हति २५ [५]

अघ्न्यास्यैव घोररूपे विपुरुषेऽविनाशिनि ।
 जृम्भिता प्रतिगृष्णीष्व स्वयमादाय चाद्धृतम् २६
 त्वमिन्द्रो यमो वरुणस्त्वमापोऽग्निरथानिलः ।
 त्वं ब्रह्मा चैव रुद्रश्च त्वष्टा चैव प्रजापतिः २७
 आवर्तध्वं निवर्तध्वं मृतवः परिवत्सराः ।
 अहोरात्राश्चाव्दाश्च त्वं दिशः प्रदिशश्च मे २८
 त्वं यमं वरुणं सोमं त्वमापोऽग्निमथानिलम् ।
 अत्राहत्य पशूंश्चैव मुत्पादयसि चाद्धृतम् २९

ये मे दमे दारुगर्भे शयानं धिया सहितं पुरुषं निर्जहूः ।
 कुम्भीपाकं नरकं ग्रीवचन्द्रं हता एवं पुरुषासो यमस्य

अभ्यक्ताक्ता स्वलङ्कृता सर्वं नो दुरितं दह ।	
जानीथाश्चैव कृत्यानां कर्तृन् तृन् पापचेतसः	३१
यथा हन्ति पुरासीनं तथैवैषां सुकृन्नरः ।	
तथा त्वया युजा वयं निकृण्म स्थास्तु जङ्गमम्	३२
उत्तिष्ठैव परेहीतो ऽज्ञति किमिहेच्छसि ।	
ग्रीवास्ते कृत्ये पादौ चा—ऽभि कर्त्स्यामि विद्रव	३३
स्वायसाः सन्ति नोऽस्यो विद्रव चैव परापि ते ।	
तैस्ते निकृण्मस्तान्युग्रे यदि नो जीवयस्वरीन्	३४
मास्योच्छिषो द्विपदं मोत किञ्चित्चतुष्पदम् ।	
मा ज्ञातीननुजान् पूर्वान् मा वैशि प्रतिवेशिनौ	३५ [७]

शत्रुयुता प्रहितासि दृढेनाभि यथायतः ।	
ततस्तथा त्वा नुदतु योऽयमन्तर्मरिषि श्रितः	३६
एवं त्वं निकृतास्माभि ब्रह्मणा देवि सर्वशः ।	
यथेतमाश्रिता गत्वा पापधीनिव नो जहि	३७
यथा विद्युद्धृतो वृक्ष आमूलादनु शुष्यति ।	
एवं स प्रतिशुष्यतु यो मे पापं चिकीर्षति	३८
यथा प्रतिशुको भूत्वा तमेव प्रतिधावति ।	
पापं तमेवं धावतु यो मे पापं चिकीर्षति	३९
यो नः स्वो अरणो यश्च निष्ठ्यो जिघांसति ।	
देवास्तं सर्वे धूर्वन्तु ब्रह्म वर्म ममान्तरम्	+ ४० [८]

उत्त्वा मन्दन्तु स्तोमाः कृणुष्व राधो अद्रिवः । अर्च ब्रह्मद्विषो जहि	४१
कुर्वे ते मुखं रौद्रं नन्दिन्नानन्दमावह ।	
ज्वरमृत्युभयं घोरं विश नाशय मे ज्वरम्	४२
यो मे करोति प्रहारे यो गृहे यो निवेशने ।	
यो मे केशनखे कुर्या दृश्नने दन्तधावने	४३
प्रतिसर प्रतिधाव कुमारीव पितुर्गृहान् ।	
मूर्धानमेपां स्फोटय पदमेपां कुले कृधि	४४

+ [२९।४०] क्र० ६।७।१९; अघ० १।१९।३ (पाठभेदेन)

यो नः शपादशपतो यश्च नः शपतः शपात् ।
 वृक्षमिव विद्युदाशु तमामूलादनु शोपय १७
 यं द्विष्मो यश्च नो द्वेष्ट्यघायुर्यश्च नः शपात् ।
 शुने पिष्टमिव क्षामं तं प्रत्यस्य स्वमृत्यवे १८
 यश्च सापत्नः शपथो यश्च यामी शपाति नः ।
 ब्रह्मा च यत् क्रुद्धः शपात् सर्वं तत् कृध्यधस्पदम् १९
 सवन्धुश्चाप्यवन्धुश्च यो अस्मां अभि दासति ।
 तस्य त्वं भिन्ध्यधिष्ठाय पदा विस्फूर्य तच्छिरः २० [४]

अभि प्रेहिं सहस्राक्षं युक्त्वा तु शपथं रथे ।
 शत्रून्विच्छती कृत्ये वृकीवाविमतो गृहान् २१
 परिणो वृद्धि शपथान् दहन्नाग्निरिव हृदम् ।
 शत्रून्वाभितो जहि दिव्या वृक्षमिवाशनिः २२
 शत्रून् मे प्रोथ शपथात् कृत्याश्च सुहृदोऽसुहृत् ।
 जिह्माः श्लक्षणाश्च दुर्हृदुः समिद्धं जातवेदसम् २३
 असपत्नं पुरस्तान्नः शिवं दक्षिणतः कृधि ।
 अर्भयं सततं पश्चात् भद्रमुत्तरतो गृहे २४
 परेहि कृत्ये मा तिष्ठ विन्द्रस्यैव पदं नय ।
 मृगस्य हि मृगारिप्रो न त्वा नीकर्तुमर्हति २५ [५]

अध्न्यास्यैव घोररूपे विपुरूपेऽविनाशिनि ।
 जृम्भिता प्रतिगृभ्णीष्व स्वयमादाय चाद्धतम् २६
 त्वमिन्द्रो यमो वरुणस्त्वमापोऽग्निरथानिलः ।
 त्वं ब्रह्मा चैव रुद्रश्च त्वष्टा चैव प्रजापतिः २७
 आवर्तध्वं निवर्तध्वमृतवः परिवत्सराः ।
 अहोरात्राश्चान्दाश्च त्वं दिशः प्रदिशश्च मे २८
 त्वं यमं वरुणं सोमं त्वमापोऽग्निरथानिलम् ।
 अत्राहत्य पशूंश्चैव मुत्पादयसि चाद्धतम् २९

ये मे दमे दारुगर्भे शयानं धिया सहितं पुरुषं निजह्नुः ।
 कुम्भीपाकं नरकं शीववन्दं हता एवं पुरुषासो यमस्य

यन्ताक्ता न्यलङ्कृता सर्वे नो दुरितं देह ।	
अथि श्रेयं कृत्यानां कर्तुं नृन् पापचेतसः	३१
। हन्ति पुगसीति तथैषां सुकृत्तरः ।	
। त्वया युजा वयं निकृण्म स्यास्तु जङ्गमम्	३२
तैष्वेव परेहीतो ऽजति किमिहेच्छसि ।	
वास्ते कृत्ये पादौ चा—ऽभि कल्यामि विद्वं	३३
एषाः सन्ति नोऽस्यो विद्म चैव परेषि ते ।	
ते निकृण्मस्तान्युग्रे यदि नो जीवयस्वरीन्	३४
स्योच्छिपो द्विपदं मोत किञ्चित्त्वत्तुप्पदम् ।	
जातीननुजान् पूर्वान् मा वैशि प्रतिवेशिनी	३५ [७]
द्वयता प्रहितासि दूह्येनाभि यथावतः ।	
स्तथा त्वा नुदतु योऽयमन्तर्मयि श्रितः	३६
ं त्वं निकृतास्माभि—ब्रह्मणा देवि सर्वशः ।	
प्रेतमाश्रिता गत्वा पापधीनिव नो जाहि	३७
था विद्युद्धतो वृक्ष आमूलादनु शुष्यति ।	
ं स प्रतिशुष्यतु यो मे पापं चिकीर्षति	३८
था प्रतिशुको भूत्वा तमेव प्रतिधावति ।	
पं तमेवं धावतु यो मे पापं चिकीर्षति	३९
। नः स्वो अरणो यश्च निष्टयो जिघांसति ।	
वास्तं सर्वे धूर्वन्तु ब्रह्म वर्म ममान्तरम्	+ ४० [८]
उत्त्वा मन्दन्तु स्तोमाः कृणुष्व राधो अद्रिवः । अब ब्रह्मद्विपो जहि	४१
। वैरे ते मुखं रौद्रं नुन्दिन्नानन्दुमावह ।	
वरमृत्युभयं घोरं विश नाशय मे ज्वरम्	४२
ते मे कुरोति प्रहारे यो गृहे यो निवेशने ।	
ते मे केशनखे कुर्या दृष्टने दन्तधावने	४३
सतिसरु प्रतिधाव कुमारीव पितुर्गृहान् ।	
गृधानमेषां स्फोटय पदमेषां कुले कृधि	४४

+ [२९।४०] क्र० ६।७।१९; अथ० १।१९।३ (पाठभेदेन)
 क्र० ९९

ये नो रयिं दुश्चरितासो अग्ने जुहुर्मतीसो अचृतं वदन्तः ।
 तेषां वपूष्यर्चिषा जातवेदः शुष्कं न वृक्षमभि सं दहस्व
 कृष्णवर्णे महद्रूपे वृहत्कर्णे महर्द्धये । देवि देवि महादेवि मम शत्रून् विनाशय ४
 खट् फट् जहि महाकृत्ये विधूमाशिसमप्रभे ।
 जहि शत्रून्त्रिशूलेन कुध्यस्व पिव शोणितम्
 ये दुह्युर्जवे मह्यमग्ने कदाधियो दुर्मदा अश्मनासः ।
 आवधैतान् शोचिषा विध्य तन्तून् वैवस्वतस्य सदनं नयस्व ४८

(३०) [क्र० अ० ८।७।३०] [क्र० अ० १०।११४२ वृक्षयान्]

हिमस्य त्वा जरायुणा शाले परि व्ययामसि । [उत हृदो हिं नो धियो ऽग्निर्देदातु भेषजम्*]
 शीतहृदो हिं नो धियो ऽग्निर्देदातु भेषजम् । अन्तिकामग्निमजनय दूर्वादः शशहागमव ३
 अजातपुत्रपक्षया हृदयं मम दूयते । विपुलं वनं ब्रह्माकाशं चर जातवेदुः कामाय ४
 मां च रक्ष पुत्रांश्च शरणमभूत् तव । पिंगाक्ष लोहितर्षाव कृष्णवर्णं नमोऽस्तु ते ४
 अस्मान्निवर्हस्योनां सागरस्योर्मयो यथा । इन्द्रः क्षत्रं देदातु वरुणमभि पिचतु ५
 शत्रवो निधनं यान्तु जय त्वं ब्रह्मतेजसा । ६ [१]

कपिलजटीं सर्वभक्षं चाग्निं प्रत्यक्षदैवतम् ॥
 वरुणं च वशाभ्यग्ने मम पुत्रांश्च रक्षतु [मम पुत्रांश्च रक्षत्वो नमः ।]
 साग्रं वर्षशतं जीव पिव खाद च मोद च
 दुःखितांश्च द्विजांश्चैव प्रजां च पशु पालय १०
 यावदादित्यस्तपति यावद्भ्राजति चन्द्रमाः । यावद्वायुः प्रवायति तावज्जीव जया जय ११

सू० ३० पाठभेदाः- १ जरायुणान्ने । भुवोऽग्नि०, तुवोऽग्नि०, भवोऽग्नि०, भियोऽग्नि० । २ शीतहृदोः शीतहृदा । ०जरदूर्वादः, ०जनयदूर्वासः, ०जनपूर्वादः, ०जनयदूर्वादः ०जनयदूर्वारः । शिशुयान्ने । ३ अयते, ह्यते । ४ मांश्च । ५ अस्माद्भिर्बर्हस्योनां, अस्यान्निवर्हस्योनां, अस्माभिर्बर्हस्योनां । ६ जयस्त्वं, जय त्वं । १० दुर्खितांश्च । ११ वायुः प्रवायति । जय तावज्जीव जया जय ।
 * [३०।३] नैप नन्त्रस्य मागः, पाठभेद पयः ।

येन केन प्रकारेण को हि नाम नृ जीवति ।

परेषामुपकारार्थं यज्जीवति स जीवति । एतां वैश्वानरीं सर्वदेवानामोऽस्तु ते १२

न चोर्भयं न च सर्पभयं न च व्याघ्रभयं न च मृत्युभयम् ।

यस्यापमृत्युर्न च मृत्युः सर्वं लभते सर्वं जयते १३ [२]

(३१) [क्र०अ० ८।८।९] [क्र०सं० १०।१५१ सूक्तस्यानन्तरम् ।]

अथ मेधा-सूक्तम् ।

मेधां मह्यमङ्गिरसो मेधां सप्त ऋषयो ददुः । मेधामिन्द्रश्चाग्निश्च मेधां धाता ददातु ते १
मेधां ते वरुणो राजा मेधां देवी सरस्वती । मेधां ते अश्विनौ देवा वा धत्तां पुष्करस्रजा २
या मेधा अप्सरस्सु गन्धर्वेषु च यन्मनः । देवी या मानुषी मेधा सा मामा विशतादिमाम् ३
यन्मे नोक्तं तद्रमतां शक्यं यदनुब्रुवे ।

निशामतं नि शामहै मयि व्रतं सह व्रतेषु भूयासं ब्रह्मणा सं गमेमहि ४

शरीरं मे विचक्षणं वाङ् मे मधुमद् दुहाम् ।

अवृद्धमहमसौ सूर्यो ब्रह्मणानी स्थः श्रुतं मे मा प्र हासीः ५ [१]

मेधां देवीं मनसा रेजमानां गन्धर्वजुष्टां प्रति नो जुषस्व ।

मह्यं मेधां वदु मह्यं श्रियं वद मेधावी भूयासमजराजिष्णु ६

सदसस्पतिमद्भृतं प्रियमिन्द्रस्य काम्यम् । सुनिं मेधामयासिपम् ७

यां मेधां देवगणाः पितरश्चोपासन्ति । तया मामद्यमेधयाऽग्रे मेधाविनं कुरु ८

मेधाव्यग्रहं सुमनाः सुप्रतीकः श्रद्धामनाः सत्यमतिः सुशेवः ।

महायशा धारायिष्णुः प्रवक्ता भूयासमस्यै शरया प्रयोगे ९

सू० ३० पाठभेदाः- १२ विनामनु, हि नाम न, चीनामनु, हीनमनु । वैश्वानरं०, वैश्वानरं देवं सर्वदेव । अग्निं वैश्वानरं वन्दे सर्वदेव नमोऽस्तु ते । १३ यस्यापि मृ० । स सर्वं लभते स सर्वं जयते ।

सू० ३० पाठभेदाः- १ मेधां मह्यं दधातु ते, ददातु मे । २ मेधां मे । ३ अप्सरासु, अप्सरासो, अप्सरेषु । मानुषी युगा । सा माया; मेधा विशतादुमां, मामा विशतादिह । ४ तद्रमतां । यदनुब्रुवे । निशामतं मयि व्रतं सह ब्रह्मणा संगमेमहि, निशामयि मयि... प्रियेण भूयासं व्र० । ५ विचक्षण, मधुमद्दुहा, ऋद्धा, ऋद्दां, मधुमत्तमा । अवृत्तम० । प्र हासीत् । ६ देवीमनसो, देवीं मनसतां । मेधावि । ऋजिष्णुः । ८ ऋधया मेधाः, ऋमद्यमेधान्ने मेधाविनयं ९ ऋमनाः, मेधाव्यंगणः, मेधाव्यं सुमनः । ऋमनाः सत्यमुपः सु०, ऋमनास्यप्रमतिं सुवीरः । प्रवक्ता-भूयाननस्ये, ऋमयं, स्वधया प्रयोगे ।

३१।७-८ (वा० य० ३२।१३-१४) = (वा० य० ३२।१५ सटशः)

नाशायित्री पलाशस्या—रूपसौ पश्चिकामसु । अथो ततस्य यक्ष्माण—मपापा रोगनाशिनी
 ब्रह्मवृक्ष पलाश त्वं श्रद्धां मेधां च देहि मे । वृक्षाधिप नमस्तेऽस्तु अत्र त्वं संनिधौ भव ।

(३२) [क्र० अ० ८।८।११] [क्र० सं० १०।१६१ सूक्तान्तम्]

ऊर्ध्वरेखा प्र दहन्ते विष्णुरिमिन्द्राग्नी अमृतं जुपेथाम् ।
 मह्यं दधाना उप दीर्घमायुरस्मे धत्तं पुरुभुजा पुरन्धिः ।

(३३) [क्र० अ० ८।८।२४] [क्र० सं० १०।१६३ सूक्तान्तम्]

येनेदं भूतं भुवनं भविष्यत् परि गृहीतममृतेन सर्वम् ।
 येन यज्ञस्तायते सप्तहोता तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु १
 येन कर्माण्यपसो मनीषिणो यज्ञे कृण्वन्ति विदथेषु धीराः ।
 यदपूर्वं यक्षमन्तःप्रजानां तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु २
 यजाग्रतो दूरमुदैति दैवं तदु सुप्तस्य तथैवेति ।
 दूरंगमं ज्योतिषां ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ३
 यत् प्रज्ञानमुत् चेतो धृतिश्च यज्ज्योतिरन्तरमृतं प्रजासु ।
 यस्मान्न ऋते किञ्चन कर्म क्रियते तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ४
 यस्मिन्नृचः साम यजूषि यस्मिन् प्रतिष्ठिता रथनाभाविवाः
 यस्मिंश्चित्तं सर्वमोतं प्रजानां तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ५
 सुपारथिरश्वानिव यन्मनुष्यान् नेनीयतेऽभीशुभिर्वाजिन इव ।
 हृत्प्रतिष्ठं यदजिरं यविष्ठं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ६ [१]

ये पञ्च पञ्चाशतः शतं च सहस्रं च नियुतं चार्बुदं च ।
 ते यज्ञचित्तेष्टकाटं शरीरं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ७
 वेद्वाहमेतं पुरुषं महान्तं मादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ।
 तस्य योनिं परिपश्यन्ति धीरा—स्तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ८
 येन कर्माणि प्रचरन्ति धीरा विप्रा वाचा मर्नसा कर्मणा वा ।
 यत् स्वां दिशमनु संयन्ति प्राणिन्—स्तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु ९
 ये मे मनो हृदयं ये च देवा ये अन्तरिक्षं बहुधा कल्पयन्ति ।
 ये श्रोत्रं च चक्षुषी संचरन्ति तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु १०

येनेदं धीराः पुनन्ति कुवयो स्थावरं जङ्गमं च द्यौराकाशं	ब्रह्माणमेतं व्यावृणत इन्दुम् । तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु	११ [२]
येन द्यौराया पृथिवी चान्तरिक्षं येनेदं सर्वं जगद्द्रव्यासं प्रजान्	येन पर्वताः प्रदिशो दिशश्च । तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु	१२
अव्यक्तं चाप्रमेयं च व्यक्ताव्यक्तपुरं शिवम् । सूक्ष्मात् सूक्ष्मतरं ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		१३
कैलासशिखरे रम्ये शंकरस्य गृहालयम् । देवतास्तत् प्रमोदन्ते तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		१४
आङ्गित्ववर्णं तपसा ज्वलन्तं यत् पश्यसि गुहासु जायमानः । शिवरूपं शिवसुदितं शिवालंयं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		१५
येनेदं सर्वं जर्गतो बभूव यद्देवा अपि महतो जातवेदाः । यद्देवाश्च तपसो ज्योतिरेकं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		१६ [३]
गोभिर्जुष्टो धनेन ह्यायुषां च बलेन च । प्रजयां पशुभिः पुष्करार्धं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		१७
योऽसौ सर्वेषु वेदेषु पृथ्वतेऽनदृ ईश्वरः । अकार्यो निर्व्रणो ह्यात्मा तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		१८
यो वेदादिषु गायत्री सर्वव्यापी महेश्वरः । तदुक्तं च यदा ज्ञेयं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		१९
प्रयत्प्राणं ओंकारं प्रणवं च महेश्वरम् । यः सर्वं वस्यं चित् सर्वं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		२०
यो वै वेद महादेवं प्रणवं पुरुषोत्तमम् । ओंकारं परमात्मानं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		२१ [४]
ओंकारं चतुर्भुजं लोकनाथं नारायणम् । सर्वस्थितं सर्वगतं सर्वव्याप्तं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		२२
तत् परात् परतो ब्रह्मा तत् परात् परतो हरिः । परात् परतरं ज्ञानं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		२३
य इदं शिवसंकल्पं सुदार्धीयन्ति ब्राह्मणाः । ते परं मोक्षमाप्नुवन्ति तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु		२४

अस्ति नास्ति शयित्वा सर्वमिदं नास्ति पुनस्तथैव दृष्टं ध्रुवम् ।
 अस्ति नास्ति हितं मध्यमं पदं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु २५
 अस्ति नास्ति विपरीतो प्रवादो ऽस्ति नास्ति गुह्यं वा इदं सर्वम् ।
 अस्ति नास्ति परात् परो यत् परं तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु २६ [५]

(२४) [अ० अ० ८।८।२१] [अ० मं० १०।१८९ सूक्तसंज्ञकः]

त्वष्टारूपकर्ता (नेजमेयः) । विष्णुः । अनुष्टुप् ।

नेजमेप परा पत सुपुत्रः पुनरा पत । अस्थं मे पुत्रकामायि गर्भमा धेहि यः पुमान् ।
 यथेयं पृथिवी मह्युत्ताना गर्भमादृधे । एवं तं गर्भमा धेहि दशमे मासि सूतवे
 विष्णोः श्रेष्ठेन रूपेणा ऽस्यां नार्यां गव्नीन्याम् । पुमांसं पुत्राना धेहि दशमे मासि सूतवे ३

(२५) [अ० अ० ८।८।२१] [अ० मं० १०।१८९ सूक्तसंज्ञकः]

वत्स आग्नेयः । अग्निः । गायत्री ।

अनीकवन्तमृतयेऽग्निं गीभिर्हवामहे । स नः पर्यदति द्वियः १

(३६) [अ० मं० ८।८।२१] [ऋग्वेदस्य दशममण्डलस्यान्तः]

संज्ञानमुशानावदत् संज्ञानं वरुणोऽवदत् । संज्ञानमिन्द्रश्चाग्निश्च संज्ञानं सवितावदत् १
 संज्ञानं वः स्वैभ्यः संज्ञानमरणेभ्यः । संज्ञानमश्विना युव मिहास्मासु नि यच्छताम् २
 यत् कक्षीवां संवननं पुत्रो अङ्गिरसां भवेत् । तेन नोऽद्य विश्वे देवाः सं प्रियां समजीजनत् ३
 सं वो मनांसि जानतां समाकृतिर्मनामसि । असौ यो विर्मना मनः सं समावर्तयामसि ४
 नैर्हस्त्यं सेनादरणं परि वर्तेतु यद्भुविः । तेनामित्राणां बाहून् हविषा शोपयामसि ५
 परिवर्तमान्येषामिन्द्रः पूषा च सस्रतुः । ६
 तेषां वो अग्निर्दधानामग्निर्मूळहाना मिन्द्रो हन्तु वरंवरम् ७
 ऐषुं नह्यवृपाजिनं हरिणस्य धियं यथा । परां अमित्रां ऐष त्वर्वाचीं गौरुपाजतु ८
 प्राध्वराणां पते वसो होतवरेण्यक्रतो । तुभ्यं गायत्रमृच्यते

सू० ३४ पाठभेदः- १ दशास्यां पुत्राना ।

सू० ३६ पाठभेदाः- १ वः स्वैभ्यः, वस्वभ्यः, नः स्वैभ्यः । ३ वः संवनतो, वान्संवनतो । ४ समावर्तं । ५ समावर्तं । ६ नमामसि । ७ जनस्तं समावर्तं ।

लोकामो अन्नकामः प्रजाकाम उत कश्यपः ।

- भूतं भविष्यत् प्रस्तौति सह ब्रह्मैकमक्षरं बहुब्रह्मैकमक्षरम् ९
- यदुक्षरं भूतकृतं विश्वेदेवा उपासते । महं ऋषिमस्य गोप्तारं जमदग्निर्कुर्वतम् १०
- जमदग्निराप्यायते छन्दोभिश्चतुरुत्तरैः । राजा सोमस्य भक्षेण ब्रह्मणा त्रयीवता ११
- शिवा नः प्रदिशो दिशः सत्या नः प्रदिशो दिशः ।
अजो यत् तेजो दृष्ट्वा शुक्रं ज्योतिः परो गुहा १२
- यदृषिः कश्यपः स्तौति सत्यं ब्रह्म चराचरं ध्रुवं ब्रह्म चराचरम् ।
त्र्यायुषं जमदग्नेः कश्यपस्य त्र्यायुषम्—ऽगस्त्यस्य त्र्यायुषम् १३
- यद्देवानां त्र्यायुषं तन्मे अस्तु त्र्यायुषं सर्वमस्तु शतायुषं तुलायुषम् । १४
- तच्छंभोरा वृणीमहे गातुं यज्ञाय गातुं यज्ञपतये ।
देवीं स्वस्तिरस्तु नः स्वस्तिर्मानुषेभ्यः ।
ऊर्ध्वं जिगातु भेषजं शं नो अस्तु द्विपदे शं चतुष्पदे १५

॥ इति परिशिष्टानि ॥

१३-१४ (अथ० पा० टी० उ० : स० सं० ३, ६०)

१५ (अ० सं० ३, ६१, ६२)

अष्टौ विकृतयः ।

संहितालक्षणम् ।

परः सन्निकर्षः संहिता । (अष्टाध्याय्यां १।४।१०२ पाणिनिः) (यणांनामविशयिनः संनिधिः संहितामन्त्रः स्यात्)

[१] संहितामन्त्रः ।

ओषधयः संवदन्ते सोमेन सह राज्ञा । यस्मै कृणोति ब्राह्मणस्तं राजन् पारयामसि ॥

(क्र० अष्टक ८, अ० ५, व० ११; मं० १०, सू० १७, मं० ११)

(पदच्छेदपूर्वको) मंत्रपाठः ।

ओषधयः सं वदन्ते सोमेन सह राज्ञा । यस्मै कृणोति ब्राह्मणस् तं राजन् पारयामसि ॥

पदसंहितालक्षणम् ।

पदविच्छेदोऽसंहितः ॥ (प्रातिशाख्यसूत्रे कात्यायनः)

[२] पदपाठः ।

ओषधयः । सं । वदन्ते । सोमेन । सह । राज्ञा ।
१ २ ३ ४ ५ ६

यस्मै । कृणोति । ब्राह्मणः । तं । राजन् । पारयामसि ॥ १ ॥
७ ८ ९ १० ११ १२

क्रमलक्षणम् ।

क्रमेण पदद्वयस्य पाठः । क्रमपाठो 'योगरूढा संहिता' इत्युच्यते । 'क्रमः स्मृतिप्रयोजनः' (प्रा०सू०१।१८ कात्यायनः)

[३] क्रमपाठः ।

ओषधयः सं । सं वदन्ते । वदन्ते सोमेन । सोमेन सह । सह राज्ञा । राज्ञोति राज्ञा ॥
१ २ २ ३ ३ ४ ४ ५ ५ ६ ६ ६

यस्मै कृणोति । कृणोति ब्राह्मणः । ब्राह्मणस्तं । तं राजन् । राजन् पारयामसि ।
७ ८ ८ ९ ९ १० १० ११ ११ १२

पारयामसीति पारयामसि ॥ १ ॥
१२ १२

[४] पञ्चसन्धिः ।

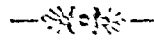
पञ्चसन्धिलक्षणम् ।

अनुक्रमश्चोत्क्रमश्च व्युत्क्रमोऽभिक्रमस्तथा । संक्रमश्चेति पञ्चैते जटायां कथिताः क्रमाः ॥

क्रमः= १ + २; २ + ३ । उत्क्रमः= २ + २; ३ + ३ । व्युत्क्रमः= २ + १; ३ + २ ।

अभिक्रमः= १+१; २ + २ । संक्रमः= १ + २; २ + ३ ।

(क्रमः)	(उत्क्रमः)	(व्युत्क्रमः)	(अभिक्रमः)	(संक्रमः)
१-२	२-२	२-१	१-१	१-२
ओर्षधयः सं । १ २	सं सं । २ २	समोर्षधयः । २ १	ओर्षधय ओर्षधयः । १ १	ओर्षधयः सं । १ २
सं वदन्ते । १ ३	वदन्ते वदन्ते । ३ ३	वदन्ते सं । ३ २	सं सं । २ २	सं वदन्ते । २ ३
वदन्ते सोमेन । ३ ४	सोमेन सोमेन । ४ ४	सोमेन वदन्ते । ४ ३	वदन्ते वदन्ते । ३ ३	वदन्ते सोमेन । ३ ४
सोमेन सह । ४ ५	सह सह । ५ ५	सह सोमेन । ५ ४	सोमेन सोमेन । ४ ४	सोमेन सह । ४ ५
सह राज्ञा । ५ ६	राज्ञा राज्ञा । ६ ६	राज्ञा सह । ६ ५	सह सह । ५ ५	सह राज्ञा । ५ ६
राज्ञेति राज्ञा । ६ ६				

' तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि । ' (क० ४० ३।१।२०, मं० ३।१।२०) इत्यम्—

पञ्चसन्धिः ।

तत्सवितुः ।	सवितुस्तसवितुः ।	सवितुस्तत ।	तत्तत ।	तत्सवितुः ।
सवितुर्वरेण्यं ।	वरेण्यं वरेण्यं ।	वरेण्यं सवितुः ।	सवितुस्तसवितुः ।	सवितुर्वरेण्यं ।
वरेण्यं भर्गोः ।	भर्गो भर्गोः ।	भर्गो वरेण्यं ।	वरेण्यं वरेण्यं ।	वरेण्यं भर्गोः ।
भर्गो देवस्य ।	देवस्य देवस्य ।	देवस्य भर्गोः ।	भर्गो भर्गोः ।	भर्गो देवस्य ।
देवस्य धीमहि ।	धीमहि धीमहि ।	धीमहि देवस्य ।	देवस्य देवस्य ।	देवस्य धीमहि ।
धीमहीति धीमहि ।				

(पञ्चसन्धिः)

विकृति-लक्षणानि ।

शैश्वरीये समाम्नाये व्यालिनैव महर्षिणा ।
जटाया विकृतीरष्टौ लक्ष्यन्ते नातिविस्तरम् ॥ १ ॥
जटा माला शिखा रेखा ध्वजो दण्डो रथो घनः ।
अष्टौ विकृतयः प्रोक्ताः क्रमपूर्वा महर्षिभिः ॥ २ ॥

अष्टौ विकृतयः क्रमपूर्वा भवन्ति । तामु जटा-दण्डसंज्ञके द्वे विकृती मुख्ये । यत एताभ्यामेव
विकृतयः संभवन्ति । तत्र जटां शिखाऽनुसरति । तथा च दण्डं माला-रेखा-ध्वज-रथा अनुसरति ।
घनस्तु जटादण्डाद्यनुसरति ।

[१] जटा ।

प्रथमं जटालक्षणम् ।

अनुलोमविलोमाभ्यां त्रिवारं हि पठेत् क्रमम् । विलोमे पदव्यसंधिः अनुलोमे यथाक्रमम् ॥

द्वितीयं जटालक्षणम् ।

क्रमे यथोक्ते पदजातमेव द्विरभ्यसेदुत्तरेमेव पूर्वम् ।
अभ्यस्य पूर्वं च तथोत्तरे पदे ऽवसानमेवं हि जटामिधीयते ॥

जटा= अनुलोमः १-२ + विलोमः २-१ + अनुलोमः १-२ ॥ [क्रमः १-२ + व्युत्क्रमः २-१ + संक्रमः १-२]

जटापाठः ।

ओषधयम् सं, समोषधय, ओषधयम् सम् ॥	सं वदन्ते, वदन्ते सं, सं वदन्ते ॥
१ २ २ १ १ २	२ ३ ३ २ २ ३
वदन्ते सोमेन, सोमेन वदन्ते, वदन्ते सोमेन ॥	सोमेन सह, सह सोमेन, सोमेन सह ॥
३ ४ ४ ३ ३ ४	४ ५ ५ ४ ४ ५
सह राज्ञा, राज्ञा सह, सह राज्ञा ॥	राज्ञेति राज्ञा ॥
५ ६ ६ ५ ५ ६	६ ६
यस्मै कृणोति, कृणोति यस्मै, यस्मै कृणोति ॥	
७ ८ ८ ७ ७ ८	
कृणोति ब्राह्मणो, ब्राह्मणः कृणोति, कृणोति ब्राह्मणः ॥	
८ ९ ९ ८ ८ ९	
ब्राह्मणस्तं, तं ब्राह्मणो, ब्राह्मणस्तं ॥	तं राजन्, राजन्स्तं, तं राजन् ॥
९ १० १० ९ ९ १०	१० ११ ११ १० १० ११
राजन्पारयामसि, पारयामसि राजन्, राजन्पारयामसि ॥ पारयामसीति पारयामसि ॥ ? ॥	
११ १२ १२ ११ ११ १२	१२ १२

[२] माला ।

मालाया ह्रीं भेदौ पुष्पमाला-क्रममाला चेति । तत्र क्रममालायाः लक्षणम्-
क्रम-मालालक्षणम् ।

भूयात्क्रमाविपर्यासावर्धर्चस्यादितोऽन्ततः । अन्तं चादि नयेदेवं क्रममालेति गीयते ॥

(१ क्रम-माला)

ओषधयः सं । राज्ञेति राज्ञा ॥ सं वदन्ते । राज्ञा सह ॥ वदन्ते सोमेन । सह सोमेन ॥
१ २ ६ ६ २ ३ ६ ५ ३ ४ ५ ४
सोमेन सह । सोमेन वदन्ते ॥ सह राज्ञा । वदन्ते सं ॥ राज्ञेति राज्ञा । समोषधयः ॥
४ ५ ४ ३ ५ ६ ३ २ ६ ६ २ ६
यस्मै कृणोति । पारयामसीति पारयामसि ॥ कृणोति ब्राह्मणः । पारयामसि राजन् ॥
७ ८ १२ १२ ८ ९ १२ ११
ब्राह्मणस्तं । राज्ञस्तं ॥ तं राजन् । तं ब्राह्मणः ॥ राजन्पारयामसि । ब्राह्मणः कृणोति ॥
९ १० ११ १० १० ११ १० ९ ११ १२ ९ ८
पारयामसीति पारयामसि ॥ कृणोति यस्मै ॥

+ क्रम-माला

ओषधयः सं । १ राज्ञेति राज्ञा
सं वदन्ते । ३ ४ राज्ञा सह ।
वदन्ते सोमेन । ५ ६ सह सोमेन ।
सोमेन सह । ७ ८ सोमेन वदन्ते ।
सह राज्ञा । ९ १० वदन्ते सं ।
राज्ञेति राज्ञा । ११ १२ समोषधयः ।
यस्मै कृणोति । १३ १४ पारयामसीति पारयामसि ।
कृणोति ब्राह्मणः । १५ १६ पारयामसि राजन् ।
ब्राह्मणस्तं । १७ १८ राज्ञस्तं ।
तं राजन् । १९ २० तं ब्राह्मणः ।
राजन् पारयामसि । २१ २२ ब्राह्मणः कृणोति ।
पारयामसीति पारयामसि । २३ २४ कृणोति यस्मै ।

+ क्रममालायाः पठनक्रमोऽप्राहः प्रदर्शितः ।

*

[४] रेखा ।

रेखा-लक्षणम् ।

क्रमाद् द्वित्रिचतुष्पञ्चषड्क्रममुदाहरेत् । पृथक्पृथग्विपर्ययस्य लेखामाहुः पुनः क्रमात् ॥

पूर्वार्धस्य-

- २ (पदद्वयं) = ओषधयः सं । समोषधयः । ओषधयः सं ॥
 ३ (पदत्रयं) = सं वदन्ते सोमेन । सोमेन वदन्ते सं । सं वदन्ते ॥
 ४ (पदचतुष्कं) = वदन्ते सोमेन सह राज्ञा । राज्ञा सह सोमेन वदन्ते । वदन्ते सोमेन ।
 सोमेन सह । सह राज्ञा । राज्ञेति राज्ञा ॥

उत्तरार्धस्य-

- २ = यस्मै कृणोति । कृणोति यस्मै । यस्मै कृणोति ॥
 ३ = कृणोति ब्राह्मणस्तं । तं ब्राह्मणः कृणोति । कृणोति ब्राह्मणः ॥
 ४ = ब्राह्मणस्तं राजन् पारयामसि । पारयामसि राजंस्तं ब्राह्मणः । ब्राह्मणस्तं ।
 तं राजन् । राजन् पारयामसि । पारयामसीति पारयामसि ॥

[यद्वा सर्वस्य मन्त्रस्य]

- २ (पदद्वयं) = ओषधयः सं । समोषधयः । ओषधयः सम् ॥
 ३ (पदत्रयं) = सं वदन्ते सोमेन । सोमेन वदन्ते सं । सं वदन्ते ॥
 ४ (पदचतुष्कं) = वदन्ते सोमेन सह राज्ञा । राज्ञा सह सोमेन वदन्ते । वदन्ते सोमेन ॥
 ५ (पदपञ्चकं) = सोमेन सह राज्ञा यस्मै कृणोति । कृणोति यस्मै राज्ञा सह सोमेन । सोमेन सह ।
 ६ (पदषड्कं) = सह राज्ञा यस्मै कृणोति ब्राह्मणस्तं । तं ब्राह्मणः कृणोति यस्मै राज्ञा सह ।
 सह राज्ञा ॥

७ (पदसप्तकं) = राज्ञा यस्मै कृणोति ब्राह्मणस्तं राजन् पारयामसि ।

पारयामसि राजंस्तं ब्राह्मणः कृणोति यस्मै राज्ञा । राज्ञा यस्मै ॥
 यस्मै कृणोति । कृणोति ब्राह्मणः । ब्राह्मणस्तं । तं राजन् । राजन् पारयामसि ।
 पारयामसीति पारयामसि ॥

[५] ध्वजः ।

ध्वज-लक्षणम् ।

ध्रुवाद्वादेः क्रमं सम्यगन्तादुत्तारयेद्यदि । वगो व क्वात्रि वा यत्र पठनं स ध्वजः स्मृतः ॥

(आदेः क्रमः)

(अन्तादुत्तारणं)

१ ओर्षधयः सं ।	२ पारयामसीतिं पारयामसि ।
३ सं वदन्ते ।	४ राजन् पारयामसि ।
५ वदन्ते सोमेन ।	६ तं राजन् ।
७ सोमेन सह ।	८ ब्राह्मणस्तं ।
९ सह राज्ञां ।	१० कृणोति ब्राह्मणः ।
११ राज्ञेति राज्ञां ।	१२ यस्मै कृणोति ।
१३ यस्मै कृणोति ।	१४ राज्ञेति राज्ञां ।
१५ कृणोति ब्राह्मणः ।	१६ सह राज्ञां ।
१७ ब्राह्मणस्तं ।	१८ सोमेन सह ।
१९ तं राजन् ।	२० वदन्ते सोमेन ।
२१ राजन् पारयामसि ।	२२ सं वदन्ते ।
२३ पारयामसीतिं पारयामसि ।	२४ ओर्षधयः सं ।

अत्र विशेषः ।

१ अत्र ध्वजस्य पठनस्य मोक्षोः प्रदर्शितः ।

२ यथा राज्ञर्देवदेवो ध्वजो भवति, तथैव राज्ञ-पुत्र-सह-ब्रह्मणोः तद्वत्त्वस्य ध्वजो भवति ।

तत्र धर्मादित्यस्य पदस्य धर्मस्योऽपि ध्वज इति धर्मस्यैव ध्वजस्यैव ध्वजो भवति ।

यथा 'अग्निमीतो... आ पतति' इति प्रथमं धर्मस्य ध्वजो भवति ।

३ धर्मो वा धर्मो वा वा ध्वजस्यैव ध्वजो भवति । इति वा ध्वजः ।

[६] दृष्टः ।

दृष्ट-लक्षणम् ।

कममुक्त्वा विपर्यस्य पुनश्च कममुत्तरम् । अर्धर्चादेवमुक्तोऽयं कमदृष्टोऽभिधीयते ॥

पूर्वार्धस्य—

२ = ओषधयः सं ॥ समोषधयः ।

३ = ओषधयः सं । सं वदन्ते ॥ वदन्ते समोषधयः ।

४ = ओषधयः सं । सं वदन्ते । वदन्ते सोमेन ॥ सोमेन वदन्ते समोषधयः ।

५ = ओषधयः सं । सं वदन्ते । वदन्ते सोमेन । सोमेन सह ॥ सह सोमेन वदन्ते समोषधयः ।

६ = ओषधयः सं । सं वदन्ते । वदन्ते सोमेन । सोमेन सह । सह राजा ॥

राजा सह सोमेन वदन्ते समोषधयः ।

ओषधयः सं । सं वदन्ते । वदन्ते सोमेन । सोमेन सह । सह राजा ॥ राजेति राजा ।

उत्तरार्धस्य—

२ = यस्मै कृणोति ॥ कृणोति यस्मै ।

३ = यस्मै कृणोति । कृणोति ब्राह्मणः ॥ ब्राह्मणः कृणोति यस्मै ।

४ = यस्मै कृणोति । कृणोति ब्राह्मणः । ब्राह्मणस्तं ॥ तं ब्राह्मणः कृणोति यस्मै ।

५ = यस्मै कृणोति । कृणोति ब्राह्मणः । ब्राह्मणस्तं । तं राजन् ॥ राजन् ब्राह्मणः कृणोति यस्मै ।

६ = यस्मै कृणोति । कृणोति ब्राह्मणः । ब्राह्मणस्तं । तं राजन् । राजन् पारयामसि ॥

पारयामसि राजन् ब्राह्मणः कृणोति यस्मै ।

यस्मै कृणोति । कृणोति ब्राह्मणः । ब्राह्मणस्तं । तं राजन् । राजन् पारयामसि ॥

पारयामसीति पारयामसि ।

[७] रथः ।

रथ-लक्षणम् ।

पादशोऽर्धचशो वापि सहोक्त्या दण्डवद्ग्रथः ।

रथनिविधः । द्विचक्रमिचक्रधतुक्षकक्षेति । तत्र द्विचक्रो रथोऽर्धचशो भवति । त्रिचक्रस्तु रथः प्रतिपादे समानपद-
संख्यायुतस्य गायत्रीलन्दरुक्स्थैव मन्त्रस्य भवति । चतुक्षको रथस्तु पादश एव भवति ।

(१) द्विचक्रो रथः (अर्धचंशः)

(पूर्वाधः) (उत्तराधः)

[१] (१) ओर्षधयः सं । यस्मै कृणोति ।

(प्रथम एकपात्क्रमः)

समोर्षधयः । कृणोति यस्मै ।

(व्युत्क्रमः)

[२] (१) ओर्षधयः सं । यस्मै कृणोति ।

(द्वितीयो द्विपात्क्रमः)

(२) सं वदन्ते । कृणोति ब्राह्मणः ।

”

वदन्ते समोर्षधयः । ब्राह्मणः कृणोति यस्मै ।

(व्युत्क्रमः)

[३] (१) ओर्षधयः सं । यस्मै कृणोति ।

(तृतीयस्त्रिपात्क्रमः)

(२) सं वदन्ते । कृणोति ब्राह्मणः ।

”

(३) वदन्ते सोमेन । ब्राह्मणस्तं ।

”

सोमेन वदन्ते समोर्षधयः । तं ब्राह्मणः कृणोति यस्मै ।

(व्युत्क्रमः)

[४] (१) ओर्षधयः सं । यस्मै कृणोति ।

(चतुर्थश्चतुष्पात्क्रमः)

(२) सं वदन्ते । कृणोति ब्राह्मणः ।

”

(३) वदन्ते सोमेन । ब्राह्मणस्तं ।

”

(४) सोमेन सह । तं राजन् ।

”

सह सोमेन वदन्ते समोर्षधयः । राजस्तं ब्राह्मणः कृणोति यस्मै ।

(व्युत्क्रमः)

[५] (१) ओर्षधयः सं । यस्मै कृणोति ।

(पञ्चमः पञ्चपात्क्रमः)

(२) सं वदन्ते । कृणोति ब्राह्मणः ।

”

(३) वदन्ते सोमेन । ब्राह्मणस्तं ।

”

(४) सोमेन सह । तं राजन् ।

”

(५) सह राजा । राजन् पारयामसि ।

”

राज्ञेति राजा । पारयामसीति पारयामसि ।

(समाप्तिः)

(२) द्विचक्रो रथः ।

अग्निमीळे पुरोहितं यज्ञस्य देवमृत्विजम् । होतारं रत्नधातमम् ॥

ऋ० १।१।१

अयं देवाय जन्मने स्तोमो विप्रेभिरासया । अकारि रत्नधातमः ॥

ऋ० १।२०।१

मन्त्रद्वयस्य सहोक्त्याऽपि द्विचक्रो रथो भवति । सहोक्तिपाठभेदेन स द्विधा विभज्यते । तत्र प्रथमः—

(ऋ० १।१।१) (ऋ० १।२०।१)

[१] अग्निमीळे । अयं देवाय ॥

ईळेऽग्निं । देवायायं ॥

[२] अग्निमीळे । ईळे पुरोहितं ॥ अयं देवाय । देवाय जन्मने ॥

पुरोहितमीळेऽग्निं । जन्मने देवायायं ॥

[३] अग्निमीळे । ईळे पुरोहितं । पुरोहितं यज्ञस्य ॥ अयं देवाय । देवाय जन्मने । जन्मने स्तोमः

यज्ञस्य पुरोहितमीळेऽग्निं । स्तोमो जन्मने देवायायं ॥

[४] अग्निमीळे । ईळे पुरोहितं । पुरोहितं यज्ञस्य । 'पुरोहितमिति पुरःऽहितं' । यज्ञस्य देवं ॥

अयं देवाय । देवाय जन्मने । जन्मने स्तोमः । स्तोमो विप्रेभिः ॥

देवं यज्ञस्य पुरोहितमीळेऽग्निं ॥ विप्रेभिः स्तोमो जन्मने देवायायं ॥

[५] अग्निमीळे । ईळे पुरोहितं । पुरोहितं यज्ञस्य । 'पुरोहितमिति पुरःऽहितं' । यज्ञस्य देवं ।

देवमृत्विजं ॥

अयं देवाय । देवाय जन्मने । जन्मने स्तोमः । स्तोमो विप्रेभिः । विप्रेभिरासया ॥

ऋत्विजं देवं यज्ञस्य पुरोहितमीळेऽग्निं ॥ आसया विप्रेभिः स्तोमो जन्मने देवायायं ॥

[६] अग्निमीळे । ईळे पुरोहितं । पुरोहितं यज्ञस्य । 'पुरोहितमिति पुरःऽहितं' । यज्ञस्य देवं ।

देवमृत्विजं ॥

अयं देवाय । देवाय जन्मने । जन्मने स्तोमः । स्तोमो विप्रेभिः । विप्रेभिरासया ।

ऋत्विजमित्यृत्विजं । आसयेत्यासया ॥

[७] होतारं रत्नधातमं । अकारि रत्नधातमः ॥

रत्नधातमं होतारं । रत्नधातमोऽकारि ॥

होतारं रत्नधातमं । अकारि रत्नधातमः ॥

रत्नधातममिति रत्नऽधातमं । रत्नधातम इति रत्नऽधातमः ॥

(३) द्विचक्रो रथः ।

पूर्वोक्तयोर्द्वयोर्मन्त्रयोः सहोक्त्वा द्विचक्रो रथो भवति । तस्य द्वितीयः प्रकारो यथा—

(क्र० ११११)	(क्र० ११२०११)	(क्र० ११११)	(क्र० ११२०११)
१ अग्निमीळे	। अयं देवाय ॥	[५](१) अग्निमीळे	। अयं देवाय ॥
ईळेऽग्निं	। देवाययं ॥	(२) ईळे पुरोहितं	। देवाय जन्मने ॥
[२](१) अग्निमीळे	। अयं देवाय ॥	(३) पुरोहितं यज्ञस्य	। जन्मने स्तोमः ॥
(२) ईळे पुरोहितं	। देवाय जन्मने ॥	‘पुरोहितमिति पुरःऽहितं’ ।	
पुरोहितमीळेऽग्निं	। जन्मने देवाययं ॥	(४) यज्ञस्य देवं	। स्तोमो विप्रैभिः ॥
[३](१) अग्निमीळे	। अयं देवाय ॥	(५) देवमृत्विजं	। विप्रैभिरासया ॥
(२) ईळे पुरोहितं	। देवाय जन्मने ॥	ऋत्विजं देवं यज्ञस्य पुरोहितमीळेऽग्निं ।	
(३) पुरोहितं यज्ञस्य	। जन्मने स्तोमः ॥	आसया विप्रैभिः स्तोमो जन्मने देवाययं ।	
यज्ञस्य पुरोहितमीळेऽग्निं ॥		[६](१) अग्निमीळे	। अयं देवाय ॥
स्तोमो जन्मने देवाययं ॥		(२) ईळे पुरोहितं	। देवाय जन्मने ॥
[४](१) अग्निमीळे	। अयं देवाय ॥	(३) पुरोहितं यज्ञस्य	। जन्मने स्तोमः ॥
(२) ईळे पुरोहितं	। देवाय जन्मने ॥	‘पुरोहितमिति पुरःऽहितं’ ।	
(३) पुरोहितं यज्ञस्य	। जन्मने स्तोमः ॥	(४) यज्ञस्य देवं	। स्तोमो विप्रैभिः ॥
‘पुरोहितमिति पुरःऽहितं’ ।		(५) देवमृत्विजं	। विप्रैभिरासया ॥
(४) यज्ञस्य देवं	। स्तोमो विप्रैभिः ॥	(६) ऋत्विजमित्यूत्विजं	। आसयेत्यासया ॥
देवं यज्ञस्य पुरोहितमीळेऽग्निं ॥		[७](१) होतारं रत्नधातमं । अकारि रत्नधातमः ॥	
विप्रैभिः स्तोमो जन्मने देवाययं ॥		रत्नधातमं होतारं । रत्नधातमोऽकारिः ॥	
		होतारं रत्नधातमं । अकारि रत्नधातमः ॥	
		रत्नधातममिति रत्नऽधातमं ।	
		रत्नधातम इति रत्नऽधातमः ॥	

(४) त्रिचक्रो रथः ।

विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो ब्रतानि पस्पशे । इन्द्रस्य युज्यः सखा ॥ (ऋ० १२२१११)

इत्यस्य त्रिपदागायत्रीछन्दस्कस्य मन्त्रस्य प्रतिपादं समानपदसंख्यश्चात्रिचक्रो रथो भवति, यथा—

(प्रथमः पादः) (द्वितीयः पादः) (तृतीयः पादः)

- [१] (१) विष्णोः कर्माणि । यतो ब्रतानि । इन्द्रस्य युज्यः । (प्रथमः पादः)
 कर्माणि विष्णोः । ब्रतानि यतः । युज्य इन्द्रस्य । (युष्मत्पादः)
- [२] (१) विष्णोः कर्माणि । यतो ब्रतानि । इन्द्रस्य युज्यः । (द्वितीयः पादः)
 (२) कर्माणि पश्यत । ब्रतानि पस्पशे । युज्यः सखा ।
 पश्यत कर्माणि विष्णोः । पस्पशे ब्रतानि यतः । सखा युज्य इन्द्रस्य । (युष्मत्पादः)
- (प्रथमः पादः) विष्णोः कर्माणि । कर्माणि पश्यत । पश्यतेति पश्यत । (समाप्तिः)
 (द्वितीयः ") यतो ब्रतानि । ब्रतानि पस्पशे । पस्पश इति पस्पशे ।
 (तृतीयः ") इन्द्रस्य युज्यः । युज्यः सखा । सखेति सखा ।

(५) चतुश्चक्रो रथः ।

चतुश्चक्रो रथश्चतुष्पादमन्त्रस्य पादशो भवति, यथा—

(प्रथमः पादः) (द्वितीयः पादः) (तृतीयः पादः) (चतुर्थः पादः)

- [१] (१) ओषधयुः सं । सोमं सृह । यस्मै कृणाति । तं राजन् । (प्रथमः पादः)
 सोमोषधयः । सृह सोमं । कृणाति यस्मै । राजन्तं । (युष्मत्पादः)
- [२] (१) ओषधयुः सं । सोमं सृह । यस्मै कृणाति । तं राजन् । (द्वितीयः पादः)
 (२) सं वदंत । सृह राजा । कृणाति ब्राह्मणः । राजन्पारयासि ।
 वदंत सोमोषधयः । राजा सृह सोमं । ब्राह्मणः कृणाति यस्मै । पारयासि राजन् । (युष्मत्पादः)
- (प्रथमः पादः) ओषधयुः सं । सं वदंत । वदंत इति वदन्तं ।
 (द्वितीयः ") सोमं सृह । सृह राजा । राजन्ति राजा ।
 (तृतीयः ") यस्मै कृणाति । कृणाति ब्राह्मणः । ब्राह्मण इति ब्राह्मणः ।
 (चतुर्थः ") तं राजन् । राजन्पारयासि । पारयासि इति पारयासि ।

[८] घनः ।

घनश्रुतिविधः । घनो घनवल्लभश्च । तौ च प्रत्येकं द्विधा भवतः ।

[१] प्रथमं घन-लक्षणम् ।

अन्तात्क्रमं पठेत्पूर्वमादिपर्यन्तमानयेत् । आदिक्रमं नयेदन्तं घनमाहुर्मनीषिणः ॥

(१) पूर्वार्धस्य (अन्तादादिपर्यन्तम्)

[१] राज्ञेति राज्ञा । सह राज्ञा । सोमेन सह । वदन्ते सोमेन । सं वदन्ते । ओर्षधयः सं-

(आदितोऽन्तपर्यन्तम्)

सं वदन्ते । वदन्ते सोमेन । सोमेन सह । सह राज्ञा । राज्ञेति राज्ञा ।

(२) उत्तरार्धस्य (अन्तादादिपर्यन्तम्)

[२] पारयामसीति पारयामसि । राजन् पारयामसि । तं राजन् । ब्राह्मणस्तं । कृणोति ब्राह्मणः ।

यस्मै कृणोति-

(आदितोऽन्तपर्यन्तम्)

कृणोति ब्राह्मणः । ब्राह्मणस्तं । तं राजन् । राजन् पारयामसि । पारयामसीति पारयामसि ।

[२] द्वितीयं घनलक्षणम् ।

शिखांमुक्त्वा विपर्यस्य तत्पदानि पुनः पठेत् । अयं घन इति प्रोक्तः [इत्यथै विकृतीः पठेत्] ॥

[१]

←	शिखापाठः	→	←	तस्य विपर्यासः	→	←	तत्पदानां पुनःपाठः	→
ओर्षधयः सं	समोर्षधय	ओर्षधयः सं वदन्ते	वदन्ते	समोर्षधय	ओर्षधयः सं वदन्ते॥			
सं वदन्ते	वदन्ते सं	सं वदन्ते सोमेन	सोमेन	वदन्ते सं	सं वदन्ते सोमेन ॥			
वदन्ते सोमेन	सोमेन वदन्ते	वदन्ते सोमेन सह	सह	सोमेन वदन्ते	वदन्ते सोमेन सह ॥			
सोमेन सह	सह सोमेन	सोमेन सह राज्ञा	राज्ञा	सह सोमेन	सोमेन सह राज्ञा ॥			
सह राज्ञा	राज्ञा सह	सह राज्ञा	॥	राज्ञेति राज्ञा ॥				

[२]

यस्मै कृणोति कृणोति यस्मै यस्मै कृणोति ब्राह्मणो ब्राह्मणः कृणोति यस्मै यस्मै कृणोति ब्राह्मणः ॥
 कृणोति ब्राह्मणो ब्राह्मणः कृणोति कृणोति ब्राह्मणस्तं तं ब्राह्मणः कृणोति कृणोति ब्राह्मणस्तं ॥
 ब्राह्मणस्तं तं ब्राह्मणो ब्राह्मणस्तं राजन् राजन्स्तं ब्राह्मणो ब्राह्मणस्तं राजन् ॥
 तं राजन् राजन्स्तं तं राजन् पारयामसि पारयामसि राजन्स्तं तं राजन् पारयामसि ॥
 राजन् पारयामसि पारयामसि राजन् । राजन् पारयामसि ॥ पारयामसीति पारयामसि ।

घनपाठः ।

द्वितीयघनलक्षणस्यान्यदुदाहरणम् ।

(१ शिवापाठः, २ मस्यविपर्ययः, ३ तत्पदानां च पुनः पाठो घनः ।)

गायन्ति त्वा गायत्रिणोऽर्चन्त्यर्कमर्किणः ।

ब्रह्माणस्त्वा शतक्रत् उद्वंशमिव येमिरे । (ऋ० १११०११)

(१) प्रथमोऽर्धः ।

- [१] गायंति त्वा, त्वा गायंति, गायंति त्वा, गायत्रिणोः; गायत्रिणस्त्वा गायंति । गायंति गायत्रिणोः ।
- [२] त्वा गायत्रिणोः, गायत्रिणस्त्वा, त्वा गायत्रिणोऽर्चत्यर्कमर्चति गायत्रिणस्त्वा । त्वा गायत्रिणोऽर्चति ।
- [३] गायत्रिणोऽर्चत्यर्कमर्चति गायत्रिणोः, गायत्रिणोऽर्चत्यर्कमर्कमर्चति गायत्रिणोः । गायत्रिणोऽर्चत्यर्कमर्चति गायत्रिणोः ।
- [४] अर्चत्यर्कमर्कमर्चत्यर्कमर्चति गायत्रिणोः; अर्कमर्चति गायत्रिणोः; अर्कमर्चति गायत्रिणोः ।
- [५] अर्कमर्चति गायत्रिणोः, अर्कमर्चति गायत्रिणोः । अर्कमर्चति गायत्रिणोः । अर्कमर्चति गायत्रिणोः ।

(२) द्वितीयोऽर्धः ।

- [१] ब्रह्माणस्त्वा, त्वा ब्रह्माणोः, ब्रह्माणस्त्वा, शतक्रतोः; शतक्रतो त्वा ब्रह्माणोः, ब्रह्माणोः, शतक्रतोः ।
- [२] त्वा शतक्रतोः, शतक्रतो त्वा, त्वा शतक्रत्, उद्वंशमिवोच्छ्रतक्रतो त्वा । त्वा शतक्रत् उद्वंशमिव ।
- [३] शतक्रत् उद्वंशमिवोच्छ्रतक्रतोः, शतक्रत् उद्वंशमिवोच्छ्रतक्रतोः, शतक्रत् उद्वंशमिवोच्छ्रतक्रतोः । शतक्रतो इति शतक्रतोः ।
- [४] उद्वंशमिव, वंशमिवोद्वंशमिव, येमिरे; येमिरे वंशमिवोद्वंशमिव येमिरे ।
- [५] वंशमिव येमिरे, येमिरे वंशमिव, वंशमिव येमिरे ॥ वंशमिवेति वंशमऽइव । येमिर इति येमिरे ॥

पञ्चसन्धियुक्तो घनपाठः ।

(घनबहभः)

पद्मस्य क्रमोक्तमव्युक्तमाभिक्रमसंक्रमैः पञ्चसन्धिपाठो भवति । अनुलोमविलोमानुलोमैर्जटापाठो जायते । जटया सहोत्तरपदपाठेन शिखापाठो भवति । क्रममुत्तरा, विपर्ययर, पुनश्च क्रमपाठे कृते ध्वजो भवति । जटादण्डाभ्यां घनपाठः सिद्ध्यति । सर्वमेवैतत्पञ्चसंधियुक्ते घनपाठे घनबहभे समुच्चयेन संगच्छते । पञ्चसंधियुक्तेन अन्तादादि-पर्यन्तमादेरन्तपर्यन्तं च पाठेन द्वितीयो घनबहभः सिध्यति ।

परां मे यन्ति धीतयो गावो न गव्यूतीरनुं ।

इच्छन्तीरुरुचक्षंसम् ॥

(क्र० ११२५१६)

[१] परां मे । मे मे । मे परां । परा परां । परां मे ॥

परां मे, मे परा, परां मे, यन्ति; यन्ति मे परा, परां मे यन्ति ॥

[२] मे यन्ति । यन्ति यन्ति । यन्ति मे । मे मे । मे यन्ति ॥

मे यन्ति, यन्ति मे, मे यन्ति, धीतयो; धीतयो यन्ति मे, मे यन्ति धीतयः ॥

[३] यन्ति धीतयः । धीतयो धीतयः । धीतयो यन्ति । यन्ति यन्ति । यन्ति धीतयः ॥

यन्ति धीतयो, धीतयो यन्ति, यन्ति धीतयो, गावो; गावो धीतयो यन्ति, यन्ति धीतयो गावः ॥

[४] धीतयो गावः । गावो गावः । गावो धीतयः । धीतयो धीतयः । धीतयो गावः ।

धीतयो गावो, गावो धीतयो, धीतयो गावो. नः न गावो धीतयो, धीतयो गावो न ॥

[५] गावो न । न न । न गावः । गावो गावः । गावो न ॥

गावो न, न गावो, गावो न, गव्यूतीः—गव्यूतीर्न गावो, गावो न गव्यूतीः ॥

[६] न गव्यूतीः । गव्यूतीर्गव्यूतीः । गव्यूतीर्न । न न । न गव्यूतीः ।

न गव्यूती, गव्यूतीर्न, न गव्यूतीर—ऽन्वः—ऽनु गव्यूतीर्न. न गव्यूतीरनुं ॥

[७] गव्यूतीरनुं । अन्वनुं । अनु गव्यूतीः । गव्यूतीर्गव्यूतीः । गव्यूतीर्नुं ।

गव्यूतीरन्व—ऽनुगव्यूती—गव्यूतीरनुं ॥ अन्वित्वनुं ॥

[८] इच्छन्तीरुरुचक्षंसं । उरुरुचक्षंसमुरुचक्षंसं । उरुरुचक्षंसमिच्छन्तीः । इच्छन्तीमिच्छन्तीः ।

इच्छन्तीमुरुचक्षंसं ॥

इच्छन्तीरुरुचक्षंसं—मुरुचक्षंसमिच्छन्ती—मिच्छन्तीरुरुचक्षंसं ॥

उरुरुचक्षंसमित्पुरुचक्षंसं ॥

पञ्चसन्धियुक्तो जटापाठः ।

← पञ्चसन्धिपाठः → ← जटापाठः →

- [१] परा मे । मे मे । मे परा । परा परा । परा मे ॥ परा मे, मे परा, परा मे ॥
- [२] मे यंति । यंति यंति । यंति मे । मे मे । मे यंति ॥ मे यंति, यंति मे, मे यंति ॥
- [३] यंति धीतर्यः । धीतयो धीतर्यः । धीतयो यंति । यंति यंति । यंति धीतर्यः ॥
यंति धीतयो, धीतयो यंति, यंति धीतयो
- [४] धीतयो गावः । गावो गावः । गावो धीतर्यः । धीतयो धीतर्यः । धीतयो गावः ॥
धीतयो गावो, गावो धीतयो, धीतयो गावो
- [५] गावो न । न न । न गावः । गावो गावः । गावो न ॥ गावो न, न गावो, गावो न
- [६] न गव्यूतीः । गव्यूतीर्गव्यूतीः । गव्यूतीर्न । न न । न गव्यूतीः ॥ न गव्यूतीर्गव्यूतीर्न न गव्यूतीः
- [७] गव्यूतीरनु । अन्वतु । अनु गव्यूतीः । गव्यूतीर्गव्यूतीः । गव्यूतीरनु ॥
गव्यूतीरन्वतु गव्यूतीर्गव्यूतीरनु ॥ अन्वित्यनु ॥
- [८] इच्छंतीरुरुचक्षंसं । उरुचक्षंसमुरुचक्षंसं । उरुचक्षंसमिच्छंतीः । इच्छंतीरिच्छंतीः ।
इच्छंतीरुरुचक्षंसं
इच्छंतीरुरुचक्षंसमुरुचक्षंसमिच्छंतीरिच्छंतीरुरुचक्षंसं ॥

[एवमेव पञ्चसन्धियुक्ताः सर्वा अपि विकृतयः पठ्यन्ते वेदविदिः ।]

पदक्रमविशेषज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः ।

स्वरमात्राविशेषज्ञो गच्छेदाचार्यसंपदम् ॥

संहितापाठतः पुण्यं द्विगुणं पदपाठतः ।

त्रिगुणं क्रमपाठेन जटापाठेन पद्गुणम् ॥ (वराहपुंगवः)

अथ भगवत्कात्यायनविरचिता ऋग्वेद-सर्वानुक्रमणी ।

अथ ऋग्वेदानाम्पि शाकलके सूक्तप्रतीकम्बुसंख्यक्रुपिदैवतच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामो यथोपदेशं । न खेतञ्जानन्तुने
श्रौतस्मार्तकर्मप्रसिद्धिः । मंत्राणां ब्राह्मणार्पेयच्छन्दोदैवतविद् याजनाभ्यापनाभ्यां श्रेयोऽधिगच्छतीति । एताभ्यामैवानेवंविदो
यातयामानि च्छन्दांसि भवन्ति । स्थाणुं वच्छति, गते वा पात्यते, प्रमीयते वा, पापीयान्भवतीति विज्ञायते ॥१॥ [१]

अथ ऋषयः ॥१॥ पातञ्जिन आचे मंडले, ऽप्ये छुद्रसूक्तमहासूक्ता, मध्यमेषु माध्यमाः ॥२॥ क्वचित्कर्यंचिद्विशेषितं
ब्रह्मर्षिमास्त्रियमनुकगोत्रमांगिरसं विद्यात् ॥३॥ अय्य वाक्यं स ऋषिः ॥४॥ या तेनोच्यते सा देवता ॥५॥ यदक्षरपरिमाणं
तच्छन्दः ॥६॥ अर्थेऽस्य ऋषयो देवताच्छन्दोभिरुपाधावन् ॥७॥ तिस्र एव देवताः क्षित्यंतरिक्षद्युस्थाना, अग्निर्वायुः सूर्य
इति ॥८॥ एवं व्याहृतयः प्रोक्ता व्यस्त्याः ॥९॥ समस्तानां प्रजापतिः ॥१०॥ ओंकारः सर्वदेवत्यः, पारमेष्ठ्यो वा ब्राह्मो, दैव,
आध्यात्मिकः ॥११॥ तत्तत्स्थाना अन्यदेवतास्तद्विभूतयः ॥१२॥ कर्मपृथक्त्वाद्दि पृथगभिधानस्तुतयो भवन्ति ॥१३॥ एकैव
वा महानात्मा देवता ॥१४॥ स सूर्य इत्याचक्षते ॥१५॥ स हि सर्वभूतात्मा ॥१६॥ तदुक्तमृषिणा 'सूर्य आत्मा जगतस्तस्थु-
पश्चेति' ॥१७॥ तद्विभूतयोऽन्या देवताः ॥१८॥ तदप्येतदचोक्तं ॥१९॥ 'इंद्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुरिति' ॥२०॥ यथाभिधानं
खनुक्रमिष्यामः ॥२१॥ प्रायेणैन्द्रे मरुतः ॥२२॥ राज्ञां च दानस्तुतयः ॥२३॥ [२]

अथ च्छन्दांसि ॥१॥ गायत्र्युष्णिगनुष्टुप्बृहतीपञ्चित्रिष्टुब्जगत्यतिजगतीशक्यतिशक्यर्ष्य्यष्टीष्टयतिष्टतयः ॥२॥
चतुर्विंशत्यक्षरादीनि चतुरत्तराणि ॥३॥ जनाधिकेनैकेन निचृद्गुरिजौ ॥४॥ द्वाभ्यां विराट्स्वराजौ ॥५॥ पादपूरगर्थं तु
क्षैप्रसंयोगैकाक्षरीभावान्पृहेव ॥६॥ आचे तु सप्तवर्गे पादविशेषासंज्ञाविशेषाः ॥७॥ ताननुक्रामंत एवोदाहरिष्यामः ॥८॥
विराड्रूपा विराट्स्थानाश्च बहूना अपि त्रिष्टुभ एवेत्युदेशः ॥९॥ तत्र दशैकादशद्वादशाक्षराणां वैराजत्रैष्टुभजागता इति
संज्ञाः ॥१०॥ अनादेशोऽष्टाक्षराः पादाः ॥११॥ चतुष्पदाश्चर्चः ॥१२॥ [३]

प्रथमं छंदस्त्रिपदा गायत्री ॥१॥ पंचकाश्रत्वारः पट्कश्रैकश्रतुर्थश्रतुष्को वा पदपंक्तिः ॥२॥ पट्ससैकादशा उष्णिगर्भा
॥३॥ त्रयः सप्तकाः पादनिचृत् ॥४॥ मध्यमः पट्कश्रैदतिनिचृत् ॥५॥ दशकश्रैद्यवमध्या ॥६॥ यस्यास्तु पट्कसप्तकाष्टकाः सा
वर्धनाना ॥७॥ विपरीता प्रतिष्ठा ॥८॥ द्वौ पट्कौ सप्तकश्च ह्रसीयसी ॥९॥ [४]

द्वितीयमुष्णिक् त्रिपदांशो द्वादशकः ॥१॥ आद्यश्रैत्पुरउष्णिक् ॥२॥ मध्यमश्रैःककुप् ॥३॥ त्रैष्टुभजागतचतुष्काः
ककुन्त्यंकुशिरा ॥४॥ एकादशिनोः परः पट्कस्तुशिरा ॥५॥ मध्ये चेरिपीलिकमध्या ॥६॥ आद्यः पंचकस्तयोऽष्टका
अनुष्टुभर्भा ॥७॥ चतुःसप्तकोष्णिगेव ॥८॥ [५]

तृतीयमनुष्टुप् ॥१॥ पंच पंचकाः पट्कश्रैको महापदपंक्तिः ॥२॥ जागतावष्टकश्च कृतिः ॥३॥ मध्ये चेदष्टकः पिपीलिकमध्या
॥४॥ नवकयोर्मध्ये जागतः काविराट् ॥५॥ नववैराजत्रयोदशैर्नष्टरूपी ॥६॥ दशकास्तयो विराट् ॥७॥ एकादशका वा ॥८॥ [६]

चतुर्थं बृहती तृतीयो द्वादशकः ॥१॥ आद्यश्रैत्पुरस्ताद्बृहती ॥२॥ द्वितीयश्रैःककुशारिष्युगोबृहती वा स्कंधोमीवी वा
[१] ब्राह्मण आर्पेयः । स श्रेयोऽधिगच्छतीत्येतान्या० । अधिगच्छति । भवंत्यधस्तु विपरीते । स्थाणुमृच्छति ।
[२] (२) छुद्रसूक्ता । (३) ब्रह्म ऋषिः । (४) देवताच्छन्दोभिरुपाधावन् । (१०) आर्पं तु प्रजापतिः । (११) आध्या-
त्मिकः । पारमेष्ठ्यो वा । (१२) तत्तत्स्थाना अन्यास्तद्विभूतयः । (१७) क्र० १११५११ । (२०) क्र० ११६४४१६
[३] (२) अय्य सूत्रस्तानन्तरमेव मंत्रो दध्यते । 'कृतिः प्रकृतिराकृतिर्विकृतिः संकृतिस्तथा । पृष्ठी चानिकृतिर्नाम
सप्तन्युकृतिरुच्यते ॥' (क्र० प्राति०) (४) एकैनोनाधिकेन । [४] (९) सप्तकश्रैति । [५] (१) द्वादश ।

१४ कस्य पंचोनाजीगतिः शुनःशेषः स ह्यग्निमो वैश्यामित्रो देवरातो चारुगं तु त्रैष्टुभमादौ काय्यामेच्यौ
 नाविन्नस्तुचो गायत्रोऽस्यांत्वा भागी वा । २५ यच्चित्तैका । २६ वसिष्ठ दशाभ्यं तु । २७ अथ सप्तोना गायत्रोऽस्या
 देवी त्रिष्टुप् । २८ यत्र प्रावा नव षडनुष्टुपादि यच्चिद्व्यौल्लस्यौ परे मौसल्यौ च प्रजापतेर्हैरिश्चंद्रस्यांत्वा चर्मप्रशांसा वा ।
 २९ यच्चित्तस पांक्तं । ३० आ वो व्यधिक्रासमांक्तं पादानितृच्छत्रिष्टुप्परौ तुचावाधिनोषत्यौ । ३१ त्वममे द्वयूना
 हिरण्यस्तुप आभ्यं त्रिष्टुभंत्वाष्टमीषोळश्रौ च । ३२ इंद्रस्य पंचोना ॥ [२] (मन्त्राः १८९)

३३ एत । ३४ त्रिश्चिद्द्वादशाश्विनं नवम्यंत्वे त्रिष्टुभौ । ३५ ह्ययान्यैकादश सावित्रं नवमी जगत्याद्या च सा लिंगो-
 वतदेवतपादा । ३६ प्र वो विंशतिः कण्वो घौर आभ्यं प्रागायमूर्ध्व ऊ पु यौष्यौ । ३७ कीळं पंचोना मारुतं हि गायत्रं
 तु । ३८ कद्द । ३९ प्र यद्दश प्रागायं तु । ४० उक्तिष्टाष्टौ माल्लगस्तत्वं । ४१ यं रक्षति नव वरुणमित्रार्यम्णां मध्ये तुच
 आदित्येभ्यो गायत्रं हि । ४२ सं पूषन्द्रश पौष्यं । ४३ कद्रुद्राय नव रौद्रं तृतीया मैत्रावरुणी चांयत्तुचः सौम्योऽयातुष्टुप् ।
 ४४ अमे षड्ना प्रस्कण्वः काण्व आभ्यं तु प्रागायमाद्यो द्व्योऽभ्युपसां च । ४५ त्वममे दशातुष्टुभमर्धचोऽस्यौ देवः ।
 ४६ षुपो पंचोनाश्विनं तु गायत्रं ॥ [३] (मन्त्राः १७२)

४७ अयं दश प्रागायं तु । ४८ सह षोळशोपस्यं तु । ४९ उपश्रुत्तुक्कनातुष्टुभं तु । ५० उदु एवं सप्तोना सौर्दे
 नवाद्या गायत्रोऽस्यस्तुचो रोगघ्न उपनिपत् । ५१ आभि एवं पंचोना मन्वो द्वित्रिष्टुभं । अंगिरा इंद्रतुल्यं पुत्रमिच्छन्नभ्य-
 ध्यायत्सस्य इतींद्र एवास्य पुत्रोऽजायत । ५२ एवं तु त्रयोदशंश्रये त्रिष्टुभौ । ५३ न्यू ष्वेकादशांश्रये त्रिष्टुभौ । ५४ मा
 नोऽस्या त्रिष्टुप् षष्ट्यष्टमी नवमी च । ५५ द्विवश्विदष्टौ जागतं हि । ५६ एष प्र षड् । ५७ प्र मंदिष्ठान । ५८ नू विजय
 नोधा गौतम आभ्यं हि चतुस्त्रिष्टुभं । ५९ यदा ह्यस्य वैश्वानरीयं । ६० वादि पंच । ६१ अस्मा ददु गोघ्न ॥ [४]
 (मन्त्राः १७२)

६२ प्र सप्तोना । ६३ एवं नव । ६४ कृष्णे पंचोना मारुतं त्रिष्टुभं । परमाभ्यंमैत्रा । ६५ यथा दम परागतः
 कारुत्यो द्वैपदं तत् । ६६ रयिः । ६७ वनेषु । ६८ श्रीणत् । ६९ युयः । ७० वनेमैकारुत । ७१ उत्र प्र दम ।
 ७२ नि वाप्या । ७३ रयिनं । ७४ उपप्रयंतो नव गोवमो गहनमो गायत्रं तु । ७५ एष एव पंच । ७६ वागे ।
 ७७ कथा । ७८ आभि त्वा गायत्रं तु । ७९ हिरण्यवेतो द्वादशाशौ तृतीं त्रिष्टुभं चिर्ता तृतीं पाये वा मयमाय । ८०
 इथा षोळशं पंचं हि यामित्यर्या निपातितो दृष्यत्सुवथर्वा केत ॥ [५] (मन्त्राः १८५)

८१ इंद्रो नव । ८२ उवो पु षड् जगायंत् । ८३ अश्वानि जायते । ८४ अश्वानि विजयि । षड्नुष्टुभं त्रिष्टुभं
 गायत्रं त्रैष्टुभं च प्रागायः । ८५ प्र ये द्वादश मारुतं तं चारुयंवे त्रिष्टुभौ । ८६ मन्वो दम गायत्रं । ८७ प्र प्रागायः
 षड् प्रागतं । ८८ आ विष्टुभं त्रिष्टुभं प्रवारायंती पंचमी विराट्कना । ८९ आ नो एव विष्टुभं तु पंचया गायत्रं
 च जगायः षष्टी विराट्कना । ९० कद्रुमीनी नव गायत्रोपातुष्टु । ९१ एवं सौम्यं वरुणः सौम्यं पंचोनाश्वि-
 नायमो द्वादशोभिश्च । ९२ एता उ त्वा ह्युपोपरं चतुर्जगत्तुष्टु पत्तुमितीय तृतीं च मंदिष्ठान । ९३ अश्वानो
 द्वादशाशौषोमीदमादातिनखोऽनुष्टुभ उपां चारुयंत्वा गायत्रोऽष्टमी जगती वा । ९४ इमे षोडश तुचोऽयातुष्टुभं
 पृथो देवारायः पादा देवारायो मिमोऽप्यौ विमोऽवदेवो पदेवार्वा वा नृषः । [६] (मन्त्राः १९३)

९५ द्वे एवादर्शापलाय कारुवे । ९६ न प्रजाया नव द्विवितीरुके । ९७ अश्वानोऽपि सुवेद न षड् । ९८ यथा नव
 तुचं वैश्वानरीयं । ९९ जायवेदत एवा जायवेदतमेवानीमेवमूर्ध्वमि सुवनात्तमेवारायः । १०० मन्वो द्विष्टुभं
 चारुयंत्वा अजनाश्वरीपसत देवमयमानहृगथना । १०१ प्र मंदिष्ठ एवायं तुच आया मन्वोऽपि सुवनात्तमेवारायः ।

(११) अश्वानोः (१२) वसिष्ठा । (१३) वसिष्ठा । (१४) इवामाश्विर्जगत्तं (१५) अश्वानो (१६) विमोऽवदेवो
 पदेवार्वाः देवारायः । (१७) एते । (१८) मन्वोऽपि सुवेदोऽपि सुवनात्तमेवारायः । (१९) देवारायः । (२०) मन्वो
 द्वैष्टुभं । (२१) एवादर्शापलाय । (२२) सुवनात्तमेवारायः । (२३) इवामाश्विर्जगत्तं ।

१६६ तन्त्रगस्थो मारुतं हि द्वित्रिष्टुवंतं मित्रावरुणयोर्दक्षितयोर्बशीमप्सरसं दृष्ट्वा वासतीवरे कुंभे रेतोऽपतत्ततोऽ-
गस्थ-वसिष्ठात्रजायेतां । १६७ सहस्रमेकादशार्धैर्द्वी । १६८ यज्ञायज्ञा दश त्रिष्टुष्टुवंतं । १६९ महोऽष्टौ द्वितीया
विराट् । १७० न नूनं पंचागस्थेनैन्द्रे हविषि मरुतामुद्यत इन्द्रागस्थयोः संवाद ऐन्द्रस्तत्राद्या तृतीया चंद्रवाक्यं चतुर्थी
चादौ बृहती तिस्रोऽनुष्टुभः । १७१ प्रति वः पणमारुतं तु चतस्रोऽस्या मरुत्वतीयाः । १७२ चित्रस्तृचं गायत्रं ।
१७३ गायत्रसोना । १७४ त्वं राजा दश । १७५ मरिस पळानुष्टुभं तु त्रिष्टुष्टुवंतं त्वाद्या स्कंधोऽग्नीवा । १७६ मरिस नः ।
१७७ आ चर्षणि प्राः पंच । १७८ यद् स्या । १७९ पूर्वाः पद् जाया-पर्योलोपासुद्राया भगस्थस्य च द्वाभ्यां रस्यर्धं
संवादं ध्रुवांतिवासी ब्रह्मचार्यस्य बृहत्यादी अपश्यत् । १८० युवोर्दशाश्विनं वै । १८१ कडु नव । १८२ अभूदिदमष्टौ
पष्ट्यस्ये त्रिष्टुभौ । १८३ तं युंजाथां षट् ॥ [१२] (मन्त्राः १४२)

१८४ ता वां । १८५ कतरैकादश द्यावापृथिवीयं । १८६ आ नो वैश्वदेवं । १८७ पितुं न्वलस्तुतिर्गायत्रं त्वाद्या-
नुष्टुभार्भा तृतीया पंचन्याद्यश्च तिस्रोऽनुष्टुभोऽस्या च बृहती वा । १८८ समिद्ध आप्रियः । १८९ अग्ने नयाष्टावाग्नेयं ।
१९० अनवर्णं बार्हस्वत्यं । १९१ कंकतः पोलशोपनिपदानुष्टुभमपृणसौर्यं विषशंकावानगस्थः प्राववीद्दशम्याद्यास्तिस्रो
महापंकयो महाबृहती च ॥

॥ शतर्चिनां मण्डलं तु समासं प्रथमं त्विति ॥ [प्रथममण्डलस्य मन्त्राः २००६]

य आंगिरसः शौनहोत्रो भूवा भार्गवः शौनकोऽभवत्स गृत्समदो द्वितीयं मंडलमपश्यत् । १ त्वमग्ने जागतं तु ।
२ यज्ञेन ससोना । ३ समिद्ध एकादशप्रं सप्तमी जगती । ४ हुवे नव सोमाहुतिर्भाग्वो ह । ५ होताष्टावानुष्टुभं ।
६ इमां मे गायत्रं हि । ७ धेष्टं पद् । ८ वाजयसिवांत्यानुष्टुप् ॥ [१३] (मन्त्राः १५९)

९ नि होता । १० जोहूत्रः । ११ ध्रुधि सैकेंद्रं विराट्स्थानमृतैःस्यां । १२ यो जातः पंचोना । १३ ऋतुः
ससोनांत्या त्रिष्टुप् । १४ अध्वर्यवो द्वादश । १५ प्र ष दश । १६ प्र वो नवांत्या त्रिष्टुप् । १७ तदस्मै द्वित्रिष्टुष्टुवंतं ।
१८ प्रातः । १९ अपायि । २० वयं ते स नो विराटरूपा । २१ विश्वजिते पद् त्रिष्टुष्टुवंतं । २२ त्रिकडुकेषु चतुष्क-
मष्ट्याद्यतिशास्त्रमंत्याष्टिर्वा । २३ गणानामेकोना ब्राह्मणस्पत्यं ह बार्हस्वत्यास्तु ष्ट्यलिंगाः पंचदशस्ये त्रिष्टुभौ ॥ [१४]
(मन्त्राः १५७)

२४ सेमां पोळशांत्या त्रिष्टुष्टुद्वादशी च सैर्द्वी च । २५ इंधानः पंच जागतं तु । २६ ऋजुश्वतुष्कं । २७ इमा-
स्प्यूना कूर्मो गार्त्समदो हि वादित्येभ्यः । २८ इदमेकादश वारुणं । २९ धृतग्रताः सप्त वैश्वदेवं । ३० ऋतमेकादश
जगथतं षष्ट्यैर्द्रासौमी सरस्वति त्वमिति सारस्वतोऽर्धर्चो यो नो बार्हस्वत्या तं वो मारुती । ३१ अस्माकं सप्त वैश्वदेवं
त्रिष्टुष्टुवंतं । ३२ अस्य मेऽष्टौ जागतं न्यनष्टुष्टुवंतं द्यावापृथिव्यैका द्वे ऐंद्र्यौ त्वाष्ट्र्यौ वा द्वे द्वे राकासिनीवात्योरन्या लिंगोक्त
देवता । ३३ आवे पंचोना रौद्रं । ३४ धारावरा मारुतं त्रिष्टुष्टुवंतं । ३५ उपेमपोनष्ठीयं । ३६ तुभ्यं पळुतव्यं तु
जागतं तु ॥ [१५] (मन्त्राः १३७)

३७ मंदस्व । ३८ उडु पद् एकादश सावित्रं । ३९ प्रावागेवाष्टाश्विनं । ४० सोनापृष्णा पद् सोमापृष्णांमंत्योऽ-
र्धर्चोऽप्यदितेः । ४१ वायो सैका गायत्रमुक्ता देवताः प्रउगेणाद्ये तु तृचैःश्र्यैर्द्रवायवो द्यावापृथिव्योऽप्यस्तृचो ह्यविधानो
वा तृतीयः पादो वाग्नेयोऽदितमेऽनुष्टुभौ बृहती च । ४२ कनिक्कदत्तुचं । ४३ प्रदक्षिगिःजागतं मध्येऽदितःकप्येष्टिर्वा ।
पृताभ्यामृषिरध्वनि वाऽश्वमानं दक्षुंतं नुष्टाव ॥

॥ इति गार्त्समर्दं द्वितीयं मंडलं समाप्तम् ॥ [द्वितीयमण्डलस्य मन्त्राः ४३९]

(१६९) विराट्स्कं । (१७०) वादौ च बृहती । (१८३) (ऋग्विधाने, १२६६॥) नृतीयांये । ०श्रया बृहती-
यानुष्टुभा । (१९१) ०दशम्याद्यश्च तिस्रो ० । ०निपदपृष्णासौर्यमानुष्टुभं ।

(३) पष्ट्यादि जगथः जगथ्यौ । (२३) ब्राह्मणस्पत्यं ह । (२६) इमा गिरः वादित्यं । (२८) वादगमुपांत्या
दुःस्वप्ननासिनी । (३०) षष्ट्यैर्द्रासौमी... नो बृहस्वतिस्त्वोऽन्या । (३५) ०नष्ठीयं, ०नष्ठीयं ।

मस्याभिनावायुरयाचत । १६ आ सत्यः सैकेंद्रं । १७ त्वं महौ असिन्न्यामेकपदा । १८ अयं पंथाः ससोना संवाद
इंद्रादितिचामदेवानां ॥ [२१] (मन्त्राः १४८)

१९ एवैकादश । २० आ नः । २१ आ यातु । २२ यज्ञः । २३ कथोपांत्यास्तिस्र ऋतदेव्यो वा । २४ का
सुष्टुतिरुपांत्यानुष्टुप् । २५ को अथाष्टौ । २६ अहं मनुः सप्ताद्याभित्सिस्तुभिर्दिग्मिवात्मानमृपिस्तुष्ट्यावेन्द्रो वारमानं
परा नवाष्टौ वा श्येनस्तुतिः । २७ गर्भे नु पंचांत्या शक्ररी । २८ त्वा युजैद्रासोमं वा । २९ आ नः स्तुतः । ३०
नकिश्रतुर्विंशतिर्दिवाक्षित्नुच उपस्यश्च गायत्रं ह्यष्टम्यंत्वे अनुष्टुभौ । ३१ कया पंचोनाभी पु पादनिचूत् । ३२ आतु नश्र-
तुर्विंशतिरंस्याभ्यामिन्द्राशौ स्तुतौ ॥ [२२] (मन्त्राः १५९)

३३ प्र ऋसुभ्य एकादशार्भवं वै । ३४ ऋभुविभवा । ३५ इहोप नव । ३६ अनशोऽत्या त्रिष्टुप् । ३७ उप नोऽष्टौ
चतुरनुष्टुपंतं । ३८ उतो हि दश दाधिकं हि घावापृथिन्याद्या । ३९ आशुं पळंत्यानुष्टुप् । ४० दाधिक्राव्यः पंच चतस्रो-
त्या जगत्योऽत्या सौरी । ४१ इंद्रा को वामेकादशैद्रावरुणं तु । ४२ मम द्विता दश त्रसदस्युः पौरुक्कुस्यः पळाद्या
आत्मस्तवः । ४३ क उ श्रवस्तस पुरुमीळहाजमीळहौ सौहोश्रौ त्वाशिनं हि । ४४ तं वां । ४५ एष स्य त्रिष्टुपंतं ।
४६ अमं वायव्याघैद्रवायवं तु गायत्रं । ४७ वायो चतुष्कमाद्या वायव्यानुष्टुभं तु । ४८ विहि पंच वायव्यं । ४९ इदं
वां पळैद्रावाहस्पत्यं गायत्रं । ५० यस्तस्तंमैकादश वार्हस्पत्यमंत्वे ऐँद्यौ चोपांत्या जगती ॥ [२३] (मन्त्राः १४४)

५१ इदसुपस्यं तु । ५२ प्रति प्या सप्त गायत्रं । ५३ तद्देवस्य सावित्रं तु जागतं । ५४ अभूदेवः पट् त्रिष्टुपंतं ।
५५ को वा दश वैश्वदेवं त्रिगायत्र्यंतं तु । ५६ मही सप्त घावापृथिवीयं । ५७ क्षेत्रस्याष्टौ तिस्रः क्षेत्रपंत्याः शुना-
यैका परा पुरउणिक् सात्या च शुनासीराभ्यामुपांत्ये सीतायै ते चानुष्टुभावाद्याचतुर्थ्यौ च । ५८ समुद्रादेकादशाग्नेयं
जगत्यंतं सौर्यं वापं वा गव्यं वा घृतस्तुतिर्वा ॥

॥ इति वामदेव्यं चतुर्थं मंडलं समाप्तम् ॥ [चतुर्थमण्डलस्य मन्त्राः ५८९]

नमोऽग्निभ्यो नमोऽग्निः पंचमे मंडलेऽनुक्कगोत्रमाग्नेयं विद्यात्पंक्त्यंतस्य च सूक्तस्य शेषमानुष्टुभं । १ अथोधि द्वादश
बुधगविष्टिरौ । २ कुमारं कुमारो वृशो वा जान उभौ वा शक्रवृतं कं वीत्यृचोस्तु वृश एव । ३ त्वमग्ने वसुधुतः + । ४
त्वामग्ने एकादश । ५ सुसमिद्धायामं गायत्रं । ६ अग्निं तं दश पांक्तं । ७ सखाय इयः पंक्त्यंतं । ८ त्वामग्ने सप्त
जागतं ॥ [२४] (मन्त्राः १५२) [इति तृतीयोऽष्टकः । मन्त्राः १२०९]

९ त्वामग्ने गयोऽत्यापंचम्यौ पंक्ती । १० अग्न भोजिष्मंत्याचतुर्थ्यौ च । ११ जनस्य पट् सुतंभरो जागतं । १२
प्रामन्ये । १३ अचतो गायत्रं तु । १४ अग्निं स्तोमेन । १५ प्र वेधसे पंचानिरसो धरुणः । १६ वृहस्पूरः पंक्त्यंतं
हि । १७ आ यज्ञः । १८ प्रातर्मुक्तवाहा द्वितः । १९ अम्यवस्या वत्रिर्गायत्र्यावनुष्टुभौ विरादरूपा । २० यमग्ने
चतुष्कं प्रयस्वंतः पंक्त्यंतं ह । २१ मनुष्वत्ससः । २२ प्र विश्वसानान्विश्वसामा । २३ अग्ने ह्युद्यो विश्वचर्पणिः ।
२४ अग्ने त्वं गौपायना लौपायना वा वंधुः सुबंधुः श्रुतबंधुर्विप्रबंधुश्चैर्का द्वैपदं । २५ अच्छा वो नव वसुधव आनु-
ष्टुभं । २६ अग्ने गायत्रमन्त्या लिंगीकृतदेवता । २७ अग्नस्वंता पट् त्रैवृष्णपौरुक्कुस्यौ द्वौ प्ररुगत्रसदस्यु राजानौ भारत-
क्षाश्वमेधोऽत्यास्तिस्रोऽनुष्टुभो नात्मानग्ने दद्यादिति सर्वास्वत्रिं केचिदंत्थैद्राग्नी । २८ समिदो विश्ववाराग्नेयो त्रिष्टुजगती
त्रिष्टुवनुष्टुगायथ्यौ । २९ अयंमा पंचोना गौरिवीतिः शाक्य ऐंद्रसुशाना यद्वैशानसो वा पादः । ३० क स्य यभर्कंग-

(२८) युजैद्रासोमं । (३०) ह्यष्टम्यंते । (४२) आग्नेस्तवः । (४७) ० मानुष्टुभं त्वाद्या वायव्या ।
(५७) आद्या चतुर्थी च; ते अनुष्टुभावाद्या च चतुर्थी च ।

+ (३) आद्या विराद् तृतीया नारतरौद्रावैष्णवी ।

(१०) अंत्या चतुर्थी च । (२१) ननुष्वत्ससः । (२२) प्र विश्वसाना । (२६) अंत्या वैश्वदेवी; अंत्या
वैश्वदेवी वा । (२७) वृष्णिपौरुक्कुस्यौ । त्रैवृष्णाः पौरुक्कुस्यो ० ।

चयोऽप्यत्र राजा स्तुतः । ३१ इंद्रो रथाय ससोनावस्युरुभ्रमिति कौरस्यौशनसौ वा पादौ परेंद्राकौरसी । ३२ भरर्दंशो
गातुः ॥ २५ ॥ (मन्त्राः १६८)

३३ महि दश प्राजापत्यः संवरणः । ३४ अजातशत्रुं नव त्रिपुत्रं । ३५ यस्तेऽप्यौ प्रभूवसुरांगिरसः पंख्यंतं । ३६
स आ गमत् पद् तृतीया जगती । ३७ सं भानुना पंचात्रिः । ३८ उरोरातुष्टुर्भं । ३९ यदिद्र पंख्यंतं । ४०
याहि नव त्र्युष्णिगाद्यं यानुष्टुम्मध्ये च सा सौरी तदादीतिहासः स्तुतिकर्मत्वादात्रिर्देवैव । ४१ को नु विंशतिर्वेदेवं नै
पोकृत्वाद्यतिजगत्यांस्तैकपदा । ४२ प्र शंतमा ह्यूनैकादशी रौद्री । ४३ आ धेनवस्न्यूना । पृतयोस्तौस्तैकपदा । ४४
तं प्रसन्था पंचोना काश्यपोऽवत्सारोऽन्ये च ऋषयोऽत्र दृष्टलिंगा द्वित्रिपुत्रं । ४५ विदा पृकादास सदापृणः । ४६ ह्योऽ
प्रतिश्रुचोऽस्त्यो हृचो देवपत्नीस्तवोऽस्त्या त्रिष्टुद्वितीया च ॥ [२६] (मन्त्राः १४६)

४७ प्रयुजती सप्त प्रतिरथः । ४८ कद्रु पंच प्रतिभानुजागतं । ४९ देवं वः प्रतिप्रभोऽस्या तृणपाणिः । ५० विभः
स्वस्थात्रेयः पंख्यंतं । ५१ भग्ने पंचोना चतस्रो गायत्र्यः पल्लुगिहस्तिस्रो जगरथस्त्रिपुभो वास्ये भनुष्टुभौ । ५२
इयावाइव ध्यूना इयावाभो मारुतं ह तत्पंकितः पष्टयंसे च । ५३ को वेद पोलश ककुत्तृहस्यनुष्टुपुरवगिक् ककुत्तृहो-
नृदस्यौ गायत्री सतोवृहती ककुभौ गायत्री सतोवृहस्यौ ककुत्तसतोवृहती । ५४ प्र शर्धांय पंचोना जागतसुपाःया त्रिपु
५५ प्रयज्यवो दशांथा त्रिपुष्टु । ५६ भग्ने नव चार्हतं तृतीयासप्तम्यौ सतोवृहस्यौ । ५७ आ रुद्रामोऽष्टौ द्वित्रिपुत्रं ।
५८ तसु । ५९ प्र चरितपुत्रं । ६० इंके द्विजगर्थंतमाग्नेयं च वा । ६१ के छेकोना गायत्रं इयावाइवोऽत्र वैदरु
परंतपुरमीक्रीं दाल्भ्यं रथवीतिं मरुतश्च दानतुष्टः प्रशाशंस बुद्ध्वा च तरंतमहिपीं शशीयसीं पंचम्यनुष्टुभ्रमी सतोवृहती ।
६२ ऋतेन नव श्रुविन्मैत्रावरुणं वै तत् ॥ २७ ॥ (मन्त्राः १६४)

६३ ऋतस्य सप्तार्चनाना जागतं । ६४ वरणं पंक्ष्यंतं तु । ६५ यश्चिकेत पद्महतव्यः । ६६ आ चिक्रिमानुष्टु
तु । ६७ वळिश्था पंच यजतः । ६८ प्र वो गायत्रं । ६९ त्री रोचना चतुष्कसुरचक्रिः । ७० पुरुक्ष्णा गायत्रं तु ।
७१ आ तमृचं बाहुवृक्तः । ७२ आ मित्र औष्णिहं । ७३ यदश दश पौर आधिन्नं तदातुष्टुभं तु । ७४ कृत् ।
७५ प्रति नदावस्युः पांकं । ७६ आ भाति पंचात्रिः । ७७ प्रातयांवाणा । ७८ अधिनी नय सप्तभिस्त्र्युष्णिगादि
चतुर्धा त्रिपुष्टुपंचानुष्टुर्भोऽप्याः पंच गर्भस्ताविण्युपनिषत् । ७९ महे दश सस्यश्रवा उपस्यं तु पांकं । ८० तुवामामं
पद् । ८१ युंजे पंच इयावाइवः सावित्रं तु जागन्तं । ८२ तस्यवितुर्नैव गायत्रमाद्यानुष्टुप् । ८३ अच्य दशातिः पांक्ष्यं-
सुपाःयाःसो भनस्य उपांयातुष्टुप् । ८४ वळिश्था तृचं पार्थिवमानुष्टुभं । ८५ प्र सप्तजिष्टौ चारुणं । ८६ इंद्रानी
वळिश्थासमानुष्टुभं त्रिपुष्टुपार्थिवं । ८७ प्र वो नवैवयामरुत्मारुतमग्निजागतं ।

॥ इति श्रात्रेयं पंचमं संख्यं समाप्तम् ॥ [पञ्चममण्डलस्य मन्त्राः ७२७]

वर्षेऽप्यौ भरद्वाजः पष्टं मंडलमपश्यत् । १ एवं ह्यग्ने ससोना ॥ [२८] (मन्त्राः १७७)
२ एवं ह्येसादसानुष्टुभं शक्यंतं । ३ अग्नेऽर्हा । ४ यथा होताः । ५ ह्येव सप्त । ६ प्र नवपात् । ७ सूर्यं
वेदार्थं वै ति त्रिपुष्टुपार्थिवं । ८ पृथस्यांथा त्रिपुष्टु । ९ अदश्र । १० पुरो यो द्विपुत्रं । ११ मरुत पत्नी । १२
मये । १३ स्वष्टिथाः । १४ अग्ना य श्रानुष्टुभं शक्यंतं । १५ इमस्य पंचोना वीतवस्य ऋषिनां जागन्तं प्रादुष्यमा-
स्तुःसीर्गवत्सरे शक्यं पष्टवदिशक्यंनुष्टुवृहत्या उपांये । १६ त्वसर्वैःष्टात्र्याःसिद्धावर्षं वर्षमानाणा पत्नी च मरु-
विदरुद्राः त्रिपुष्टुपार्थिवं शक्यं ॥ [२९] (मन्त्राः १६०)

(२८) तदादीतिहासः मं० । अत्रिनेव देवः । (२९) १ पंचोना अनुष्टुभं तदापत्नी गायत्री तदापत्नी ता-
२ पत्नी च; अन्ता च । (३१) दशर्यं । (३८) त्रिपुष्टुपार्थिव्या अनुष्टुभो गर्भस्यविण्यः; त्रिपुष्टुपार्थिव्या
(७) वैश्वर्यं)

१७ पिब पंचोनेंद्रं त्रैष्टुभं द्विपदांतं । १८ तमु एहि । १९ महान्ससोना । २० घौर्न वि पिप्रोर्विराद् । २१ इमा उ द्वादश नवम्येकादशौ वैश्वदेव्यौ । २२ य एक एकादश । २३ सुत हृद्दश । २४ घृपा । २५ या ते नव । २६ क्षुधी नोऽष्टौ । २७ किमस्यांस्या चायमानस्याभ्यावर्तिनो दानस्तुतिः । २८ आ गावो गव्यं द्वितीयैर्द्वी वांत्यश्च पादां-
स्यानुष्टुब्जागतस्तुचो द्वितीयादिः ॥ [३०] (मन्त्राः १३२)

२९ इंद्रं षट् । ३० भूयः पंच । ३१ अभूरेकः सुहोत्रस्तु चतुर्थी शक्नोती । ३२ अपूर्या । ३३ य भोजिष्ठः शुन-
होत्रस्तु । ३४ सं च त्वे । ३५ कदा नरस्तु । ३६ सत्रा । ३७ भर्वाक् । ३८ अपात् । ३९ मंद्रस्य । ४०
इंद्र पिब । ४१ अहेळमानः । ४२ प्रत्यस्मै चतुष्कमानुष्टुभं बृहस्पतं । ४३ यस्यौषिंहं । ४४ यो रथिवश्चतुर्विंशतिः
शंयुर्बाह्वस्त्व्यो ह्यादौ पळनुष्टुभस्तिस्त्रस्य विराजो मध्यमैव वासां । ४५ य आनयस्त्रयस्त्रिंशद्गायत्रं पुरुत्तममतिनिचू-
दधि ब्रुवः पादनिचूदंयानुष्टुप्चैत्ये ब्रुवस्तथा देवतं । ४६ त्वामिदि पळना प्रागायं । ४७ स्वादुरेकत्रिंशद्गर्गः पंचादौ
सौम्योऽगव्युत्पथैर्चो लिंगोक्तदेवतः प्रस्तोक इति त्रिष्टुबनुष्टुग्गायत्री द्विपदा साङ्गयस्य प्रस्तोकस्य दानस्तुतिः परां तृचौ
रथदुंदुभिदेवत्ववैर्द्रोऽस्योऽथर्वो युजानो बृहती त्रिष्टुभमहि द्विपदा दिवस्पृथिव्या जगती ॥ [३१] (मन्त्राः १७६)

४८ यज्ञायज्ञा ऋषिका शंयुस्त्रुणपाणिर्कं पृथिसूक्तं प्रगाथौ बृहती महासतोबृहती महाबाह्वतबाह्वती प्रगाथात्रित्याग्नेच्यः
काकुभः प्रगाथः पुरउपिगवृहस्पतिजगतीति मारुस्योऽस्यास्तिस्त्रो वासां लिंगोक्तदेवताः काकुभः प्रगाथः पुरउपिगवृहतीति
पौष्ण्यो बृहती महाबृहती यवमभ्यांस्यानुष्टुम्मारुस्योऽस्या घावाभूम्योर्वा पृथेर्वा । ४९ स्तुपे पंचो न क्रजिष्ठा ह वैश्वदेवं ह
शक्नयंतं । ५० हुवे वः । ५१ उदुत्पयोल्लश श्युपिगगनुष्टुवंतं । ५२ न तल्पूना सप्तम्याद्याः पद्गायत्र्यश्चतुर्दशी जगती ।
सुहोत्रादयोऽनुक्तगोत्रा भारद्वाजाः पौत्रा बृहस्पतेर्दोःपंतेर्वा भरतस्य । ५३ वयं दश पौष्णं तद्गायत्रं वै यां पूषन्ननुष्टुपु ।
५४ सं पूषन् । ५५ एहि वां षट् । ५६ य एनमंत्यानुष्टुपु । ५७ इंद्रा न्वैंद्रं च । ५८ शुक्रं चतुष्कं द्वितीया
जगती । ५९ प्र तु दशैद्राग्नं तु बाह्वंतं चतुरनुष्टुवंतं । ६० अथत्वंचोना गायत्रं तु त्रिष्टुबवादि त्रिष्टुबृहस्पनुष्टुवंतं ।
६१ इयं पळना सारस्वतं त्रिजगत्यादि जगतीत्रिष्टुवंतं ॥ [३२] (मन्त्राः १६६) [इति चतुर्थोऽष्टकः । मन्त्राः १२८९]

६२ स्तुप एकादशाश्विनं तु । ६३ क्व त्यैकपदांतं त्रैष्टुभं । ६४ उदु भ्रिये पळपस्यं तु । ६५ एषा स्या । ६६
वपुर्वैकादशा नारुवं । ६७ विशेपां मैत्रावरुणं । ६८ क्षुधी वामैत्रावरुणसुपांत्ये जगत्यौ । ६९ सं वामष्टावैद्रावैष्णवं ।
७० घृतवती षट् पावापृथिवीयं जागतं । ७१ उदु प्य सावित्रं त्रिष्टुवंतं । ७२ इंद्रासोमा पंचैद्रासोमं । ७३ यो
आदिमिष्टुचं बाह्वस्त्वयं । ७४ सोनारुद्रा चतुष्कं सौनारौद्रं । ७५ जीमूतस्यैवैकोना पायुर्भारद्वाजः संप्रामांगान्यवृक्षोऽ-
भितुष्टाव वरुनं धनुर्ज्यांमालीं इषुधिं जगत्यथे साराथिनथे रश्मीनश्चान् रथं रथगोनाञ्जगत्याद्या लिंगोक्तदेवता द्वाभ्यामिष्टु-
प्रतोदं हस्तमं द्वाभ्यामिष्टु पराः पंस्यादयो लिंगोक्तदेवताः संप्रामादिषोऽस्यानुष्टुवुजीत आलाकतेति च द्वे द्वे ॥

॥ इति भारद्वाजं षष्ठं मंडलं समाप्तम् ॥ (षष्ठमण्डलस्य मन्त्राः ७३५)

सप्तमं मंडलं × वसिष्ठीऽपश्यत् । १ अग्निं पंचाधिका विराजोऽष्टादशाद्याः ॥ [३३] (मन्त्राः १७३)
२ जुपस्वैकादशामं । ३ अग्निं वो दश । ४ प्र वः । ५ प्राग्नये नव वैश्वानरीयं तु । ६ प्र सत्राजः सप्त । ७
प्र वो देवं । ८ इंघे । ९ कशोधि षट् । १० उपो न पंच । ११ महान् । १२ अग्नम तृचं । १३ प्राग्नये
वैश्वानरीयं । १४ समिधा बृहस्यादि । १५ उपसपाय पंचोना गायत्रं । १६ एना वो द्वादश प्रागायं । १७ अग्ने
भव सप्त द्वैपदं त्रैष्टुभं । १८ त्वे ह पंचाधिकैर्द्रं सुदासः पैजवनस्योनास्रतसो दानस्तुतिः । १९ यदित्गमश्रं एका-
दश ॥ [३४] (मन्त्राः १६६)

(२८) द्वितीयैर्द्वी वांत्यश्च । (४७) बृहती त्रिष्टुग्द्विपदा । (६३) त्रैष्टुभं आद्या विराद् । (७३) सोनारौद्रं ।
(७५) गोनाञ्जगत्यादि । साम्यामिष्टुः । × योऽद्भ्यः संभूतो वसतीवरीषु गृह्यमाणसु पुष्करे शिपतवान्यवर्धनः पुष्करं
तत्रं विश्वेदेवा अघारपन्नुत्पारपत्तयो नहत्तपक्षकाराच्छामिंद्रमन्त्रैर्ऋषिभिर्यो षड्वांस्तपसा पूर्वं स्वोमभागान्यवितुष्टः प्राः
प्रभूते परप स गुणतो नाम जज्ञे वसतः शैष्टपकर्मनः स ।

२० उग्रो दश । २१ असावि । २२ पिय नव वैराजमृतेऽस्यां । २३ उदु पद् । २४ योतिः । २५ आ वे
२६ न सोमः पंच । २७ इंद्रं नरः । २८ महाणः । २९ अयं सोमः । ३० आ नः । ३१ प्र वो द्वादश गाय
त्रिविराळंतं । ३२ सो पु ससाधिका प्रागाथं तृतीया द्विपदा सौदासैररनां प्रक्षिप्यमाणः शक्तिरंत्यं प्रगाथमालेमे सोऽयं
उक्तेऽदह्यत । तं पुत्रोक्तं वसिष्ठः समापयतेति शाट्टाग्यनकं वसिष्ठस्यैव हतपुत्रस्यापमिति तांडकं । ३३ श्वित्यं चः प
संस्तवो वसिष्ठस्य सपुत्रस्येद्रेण वा संवादः । ३४ प्र शुक्रा पंचाधिका वैश्वदेवं हाद्या एकविंशतिद्विपदा अन्तमहोत्सवं
उत्तरोऽहिर्बुध्न्याय । ३५ श नः पंचोना शांतिः ॥ [३५] (मन्त्राः १५५)

३६ प्र वल्ल नव । ३७ आ वोऽष्टौ । ३८ उदु १५ सावित्रमंत्ये वाजिन्यां भगमिति मागो वायव्यं । ३९ उर्व्यः म
वैश्वदेवं तु । ४० ओ ध्रुष्टिः । ४१ प्रातभागं जगत्याद्या लिंगोक्तदेवतांत्योपस्या । ४२ प्र महाणः पद् वैश्वदेवं तु
४३ प्र वः पंच । ४४ दधिकां दाधिकं जगत्याद्या लिंगोक्तदेवता । ४५ आ देवश्रतुक्तं सावित्रं । ४६ इना रं
त्रिष्टुवंतं । ४७ आपो यमापं । ४८ ऋभुक्षण आर्भवंमंथा वैश्वदेवी वा । ४९ समुदज्येष्ठा आरं । ५० आ नं
मैत्रावरुणयानेयी वैश्वदेवी नदीस्तुतिर्जागतमंथातिजगती शकरो वा । ५१ आदित्यानां तृचमादित्यं तु । ५२ आदि
त्यासः । ५३ प्र धावा धावापृथिवीयं । ५४ वास्तोष्पते वास्तोष्पत्यं । ५५ अमीत्रहाष्टौ वास्तोष्पत्याद्या गायत्री वेप
स्युपरिष्टाद्बृहत्यादयोऽनुष्टुभः प्रस्वापिन्य उपनिपत् । ५६ क इ पंचाधिका मारुतं हाद्या एकादश द्विपदाः । ५७ मरु
सप्त । ५८ प्र साकमुक्षे पद् । ५९ यं शायं ध्वे द्वादश त्रिप्रगाथादि नवम्याद्या गायत्र्योऽत्यानुष्टुभौ द्वौ स्युविमोचनी ॥ [३६]
(मन्त्राः १५६)

६० यदद्य मैत्रावरुणं तु वै सौर्याद्या । ६१ उदां सप्त । ६२ उर्ध्व्यः पळाचारित्तः सौर्यः । ६३ उद्वेतीति वायं
पंचमाः । ६४ द्वि पंच । ६५ प्रति वां । ६६ प्र मित्रयोरेकीना गायत्रं दशम्यादयस्त्रयः प्रगाथाः पुररुगिक् च
थ्याद्या दशादित्यास्तित्तः सौर्यः । ६७ प्रति वां दशाश्विनं तु तत् । ६८ आ शुभ्रा नव ससाद्या विराजः । ६९ आ वा
रथोऽष्टौ । ७० आ विश्ववारा सप्त । ७१ अप स्वसुः पद् । ७२ आ गोमता पंच । ७३ अतारिष्म । ७४ इना द
वां पद् प्रागाथं । ७५ व्युपा अष्टा उपस्यं तु वै । ७६ उदु सप्त । ७७ उपो रहवे पद् । ७८ प्रति पंच । ७९
व्युपाः । ८० प्रति तृचं ॥ [३७] (मन्त्राः १५७)

८१ प्रस्यु पद् प्रागाथं । ८२ इंद्रावरुणा दशैद्रावरुणं ह जागतं तु । ८३ युवां नरा । ८४ आ वां पंच । ८५
पुनीपे । ८६ धीराष्टौ वारुणं ह । ८७ रदत्सप्त । ८८ प्र शुंध्युवमंथा पादाविमोचनी । ८९ सो पु पंच गायत्रं का
त्यंतं । ९० प्र वीरया सप्त वायव्यं ह्यैश्वर्यं या द्विवदुक्ताः । ९१ कुविदंग । ९२ आ वायो पंच । ९३ शुवि न्वा
वैद्रागं तु । ९४ इयं वां द्वादश गायत्रमंथानुष्टुप् । ९५ प्र क्षोदसा पद् सारस्वतं तु तृतीया सरस्वते । ९६ बृहदु
प्रगाथः प्रस्तारपंक्तिः परास्तित्तो गायत्र्यः सरस्वते । ९७ यत्रे दशैश्यादि वार्हस्पत्यमंत्येद्वौ च तृतीयानवम्यावैद्रागं सरस्वते ।
९८ अध्वर्यवः सप्तोक्तदेवतांत्या । ९९ परो वैष्णवं तृमिल्यैश्वर्यं तित्तः । १०० नू मर्तः ॥ [३८] (मन्त्राः १५८)

१०१ तित्तः पद् पार्जन्यं तु । १०२ पर्जन्याय तृचं गायत्रं । एते कुमार आग्नेयोऽपश्यद्दक्षिण एव वा बुष्टिकामः ।
१०३ संवत्सरं दश पर्जन्यस्तुतिसंहृष्टान्महकांस्तुष्टावाद्यानुष्टुप् । १०४ इंद्रासोमा पंचाधिकैन्द्रासोमं राशोमं शात्राभि-
शापप्रायं पद् सप्त वाद्या जगत्य एकविंशतिप्रयोविंशौ चाष्टादशी मारुती च दशमी चतुर्दश्यावानेरथौ वैश्वेकादशयंथानुष्टु-
न्नवमी द्वादशी त्रयोदशी सौर्यः सप्तदशी प्राण्यपमीपोळश्यावैश्वौ प्र वर्तयेति चतस्र एशो मा नो रक्ष इत्युपेयामन आती-
रुत्तरोऽर्धचः पृथिव्यंतरिक्षदैवतः ॥

॥ इति वासिष्ठं सप्तमं मंडलं समाप्तं ॥ (सप्तमण्डलस्य मन्त्राः ८४१)

परं गायत्रं प्राग्बत्समेः ऋषिश्चानुक्तगोत्रः प्राच्यास्त्यास्काण्वः । १ मा चिच्चतुर्विंशत्तन्मेधातिथिनेष्यातिथी पंद्रं वाहं

(३२) प्रगाथमारुते । (५४) वास्तोर्वास्तोष्पत्यम् । (१०२) गायत्रं द्वितीया पादनिचृत् । (१०३) पर्जन्यस्तुतिः ।

(१०४) पंचाधिकैन्द्रासोमं । (१) प्रायोगिदशासंगो ।

द्विप्रगाथादि द्वित्रिष्टुबन्तमाद्यं द्रुवचं प्रगाथोऽपश्यत्स धीरः सन्ध्यातुः कण्वस्य पुत्रनामगात् हाथोमिदवासेंगो यः स्त्रीभूत्वा
 पुमान्मूल मेधातिथये दानं दत्त्वा स्तुहि स्तुहीति चतनृभिराऽमानं नृष्टाव पत्नी चास्पांगिरस्त्री राशती पुंसवसुपञ्चभ्रैरनं
 प्रीतांस्तथा नृष्टाव । २ इदं वसो द्विज्वारिदाम्नेधातिथिरांगिरसश्च प्रिममेधः स्वादवोऽनुष्टुबन्धाभ्यां मेधातिथिर्विभिदोदानं
 नृष्टाव । ३ इति चतुर्विंशतिर्मेधातिथिः प्रगाथं त्वनुष्टुर् गाथार्थं बृहती चांश्याः कौरवागस्य पाकस्थासो दानस्तुतिः ।
 ४ चन्द्रिद्र मैका देवातिथिस्तुचोऽप्यः सुरवपिगन्तः कुसुंगस्य दानस्तुतिस्तत्पूर्वाद्भवतसः पौण्यो वा ॥ [१९]
 (मन्त्राः १३५)

५ दूरदेकोनचत्वारिंशद् ब्रह्मातिथिराश्विने द्विष्टुहृत्पुत्रुबन्तैःश्याः पंचार्थचोर्द्वेषस्य करोदानस्तुतिः । ६ महो इदोऽ-
 द्वावत्वारिंशद्वास्तुचोऽप्यरितरिंदिरस्य पामंभ्यस्य दानस्तुतिः । ७ प्र चद्रः पद्मिंनस्तुनर्वांसो मात्तं । ८ आ नस्त्यधिका
 सप्वंस आश्विनं ज्ञानुष्टुभं तु । ९ आ नूनं मैका मशकनोऽप्ये गायत्र्या उपवे चाद्या चतुर्थी पद्ये चतुर्दशये च नृष्ट्यः
 पंचमी बहुवदसाम्नात्विष्टुविराद् जगत्यः । १० यत्स्यः पद् प्रगाथोऽनदद् बृहती मध्वेऽथोतिस्तुष्टुवास्ताररांतिः
 प्रगाथः । ११ त्वनमे द्वा वसत आग्नेदे गायत्रोऽप्यः दैवी द्विष्टुवाया प्रतिशोनाया वर्षमाना ॥ [४०] (मन्त्राः १८३)
 [इति पञ्चमोऽष्टकः । मन्त्राः १२३३]

१२ य इन्द्र प्रसक्तित्त्ववर्त औपिनहं तु । १३ इन्द्रः सुतेषु नारदाः । १४ चन्द्रिद्र पंचोना गोपूत्रजप्रसुक्तिवौ कायरा-
 यनी । १५ त्वम्भि ससोर्नोपिहं । १६ प्र सज्जज्ञं द्वाङ्गोरेदिदिः । १७ आ यकि पंचोना प्रगाथोऽपि । १८ इदं न
 मधिकदित्यमौपिगहनम्यधिव्यां परागिस्तुर्वातिवागां देवेभित्तिरदितेभदिभिर्न इति च द्वे द्वे । १९ तं गूषेन सप्तशितामोभ-
 रितानेवं वाहुनं प्रगाथं ह पितुर्न द्विपवांये बहुत्पन्वी अमदरयोर्दोदशुक्तिरात्पूर्व उपावत्तमोऽवृत्तात्तादितेभ्यः ।
 २० आ गंगा पद्द्विगतिर्नारतं ॥ [४१] (मन्त्राः २०३)

२१ यपसु हृत्वांये द्रुवचे चित्रस्य दानस्तुतिः । २२ श्री सन्ध्याग्ने विप्रगाथादि बृहत्पुत्रुष्टुपुत्रुष्टुपुत्रुष्टुपुत्रुष्टुपुत्रुष्टु-
 ष्वोतिपी । २३ इतिव प्रिदद्विधमना वैधश्च आग्नेमौपिहं ह । २४ मातापुत्रोऽप्यः सौमनास्य सरोर्दानस्तुतिंसा-
 नुष्टुर् । २५ आ वां चतुर्विंशतिर्मेधावर्तं प्रगाथात्तारिवां वैश्वेदेन उरांभोरिगामां । २६ सुते पंचातिथ्यावर्तये
 यांगिरस आरिबन् विरदाया वापय्यारवपुत्रोश्चाथो सायनोऽद्विदोऽपि वा विदोऽनुष्टुर् । २७ अग्निर्गो मयिवा
 मनुर्वैववतो वैददेवे ह प्रगाथं । २८ ये प्रिदति पंचोनां वा पुत्रुष्टुर् । २९ चरईन वरयो वा मागीयो हेरतं ।
 ३० नति चरचुषं सुरवपिगवृत्तानुष्टुवै । ३१ नो वत नि दृग्नेपेदवर्तये वज्रमावर्तयाथ मेधादि यो दुरापीः
 मिष्टावदामिपोऽनुष्टुर् पञ्चसंयमे नवमोऽनुष्टुपामासी पादस्तुत्तु ॥ [४२] (मन्त्राः २०४)

३२ प्र हृत्तानि प्रिदामेधविधिः । ३३ वरे शिबोना मैका विरिर्दंके प्रिदामावमुष्टुर्वं । ३४ पुत्रुष्टुपुत्रुष्टुपुत्रुष्टुपुत्रुष्टुपुत्रुष्टु-
 नीपतिथिगुष्टुभं सुचोऽप्यो गायत्रं सहा वसुतेविपीःतिमोऽनुष्टुव । ३५ अतिवा चतुर्विंशति मशकनोऽप्यः प्रिद-
 सुवित्ताऽवर्तयेदं पतिमोऽनुष्टुवीर्वावर्तं । ३६ अतिवा सप्त गात्रां मशकं वने । ३७ प्रेक मशकं मशकं मशकं ।
 ३८ यत्स्य दसैःगामैः । ३९ अग्निमहोपि न मशक आग्नेदे मशकं वने । ४० इदंमयी वरुष्टुर्वा प्रिद-
 द्वितीयो मशकं । ४१ अस्मा ज पु द्वा मशकं तु । ४२ अत्रतानवर्तयात् वा वैकुण्ठेभं ह प्रिदामिगानुष्टुपुत्रु-
 मशकं । ४३ इमे अग्निमहोपि मशक आग्नेदे ह । ४४ अग्निदे वि विदतः । ४५ आ च द्विद मशकं मशकं
 आत्त मेरी । [४३] (मन्त्राः २५८)

(५) मशकं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (६) अत्र अग्निं विदितं वाच्यं । (७) इति विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (८) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (९) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (१०) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (११) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (१२) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (१३) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (१४) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (१५) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (१६) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (१७) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (१८) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (१९) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (२०) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (२१) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (२२) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (२३) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (२४) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (२५) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (२६) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (२७) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (२८) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (२९) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (३०) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (३१) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (३२) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (३३) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (३४) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (३५) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (३६) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (३७) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (३८) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (३९) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (४०) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।
 (४१) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (४२) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः । (४३) अत्र अग्निं विदितं इति वस्तुस्थितिः ।

४६ त्वावत्तस्प्रयस्त्रिंशद्दशोऽङ्ग्य आ स आदि कानीतस्य पृथुश्वसो दानस्तुतिराद्या पादनिचृत् पंचम्यादि
 बृहत्यनुष्टुप् सतोबृहती गायत्री विपरीतोत्तरः प्रगाथो द्विपदा चतुर्विंशिका बृहती पिपीलिकमध्या ककुम्भ्यंकुशिरा ।
 परिष्टाद्बृहतीबृहत्यौ विपमपदोत्तरे पंक्ती गायत्री पंक्तिः प्रगाथौ च वायव्यौ गायत्री द्विपदोष्णिक् पंक्तिर्वायव्या गावः
 ४७ महि वो द्व्यूना त्रित आण्य आदित्येभ्योऽयाः दुःस्वपन्नः पंचोषसेऽपि महापांक्तं । ४८ स्वादोः पंचोना प्रगाथः
 त्रैष्टुभं पंचमी जगती । ४९ अभि प्र दश प्रस्कण्वः प्रागाथं तत् । ५० प्र सुश्रुतं पुष्टिगुः । ५१ यथा मनौ श्रुष्टिः
 ५२ यथा मनावायुः । ५३ उपमं त्वाष्टौ मेध्यः । ५४ एतत्ते मातरिश्वा नो विश्व इति वैश्वदेवः प्रगाथः । ५५ भूरीश्व इत्यः
 प्रस्कण्वस्य दानस्तुतिर्गायत्रं तृतीयापंचम्यावनुष्टुभौ । ५६ प्रति ते पृषध्नोऽयाग्निस्तौरी पंक्तिः । ५७ युवं देवा चतुर्षं मेघ
 आश्विनं त्रैष्टुभं । ५८ यमृत्विजस्तृचं वैश्वदेवमाद्य ऋत्विक्स्तुतिर्वा । ५९ इमानि वां सप्त सुपर्णं ऐन्द्रावरुणं जागतं । ६० अथ
 आ विंशतिर्भर्गः प्रागाथ अग्नेयं प्रागाथं तु । ६१ उभयं द्व्यूना । ६२ प्रो अस्मै द्वादश प्रगाथः पांक्तं सप्तम्या
 स्तिस्रो बृहत्स्यः । ६३ स पूर्व्यो गायत्रमाद्या चतुर्थ्यादिद्वे सप्तमी चानुष्टुभोऽस्या दैवी गायत्रोऽस्या दैवी त्रिष्टुप् । ६४ ताना ।
 ६५ यद्विद्र । ६६ तरोभिः पंचोना कलिः प्रागाथः प्रागाथमंत्वानुष्टुप् । ६७ त्यान्तु सैका मत्स्याः सांमदो भैत्रावरुणिर्मायो
 वा बहवो वा मत्स्या जालनद्धा आदित्यानस्तुवन् दशम्याद्यास्तिस्रोऽप्यदितेः ॥ [४४] (मन्त्राः १६८)

६८ आ र्वकोना प्रियमेघ आदावनुष्टुम्मुखास्तृचाश्चवारोऽस्याः पळक्षाश्वमेधयोर्दानस्तुतिः । ६९ प्रय द्व्यूनानुष्टुभं
 द्विवृहत्स्यंतं द्वितीयोष्णिक् चतुर्थ्याद्यास्तिस्रो गायत्र्यः पौळशयेकादश्यां पंक्ती अपाद्वैश्वदेवोऽधंचेस्त्रयो वारुणाः । ७० वो
 राजा पंचोना पुरइन्मा बार्हतं त्रिप्रगाथाद्युष्णिगनुष्टुप्पुरउष्णिगंतं । ७१ एवं नः सुदीतिपुरमीळही तयोर्वात्पतर आग्नेयं
 तु त्रिप्रगाथांतं । ७२ हविर्द्व्यूना हयंतः प्रागाथो हविषां स्तुतिर्वा । ७३ उदीराथां गोपवन आग्नेयः सप्तभिवारितं ।
 ७४ विनो विनो वः पंचोनाग्नेयं त्वनुष्टुम्मुखास्तृचाश्चवारोऽस्यास्तिस्रोऽनुष्टुभ आर्क्षस्य श्रुतवर्णो दानस्तुतिः । ७५ पुषा
 दि षोळश विरुपः । ७६ इमं तु द्वादश कुरुस्तुतिः काण्वः । ७७ जज्ञान एकादश प्रगाथांतं । ७८ पुरोळां वरा
 बृहत्स्यंतं । ७९ अयं ह्यनुर्व ह्यनुर्भागीवः सौम्यमंत्यानुष्टुप् । ८० न ह्यन्यं दशैकशूनोऽधसो गायत्रोऽस्या दैवी त्रिष्टुप् ।
 ८१ आ तू नो नव कुमीदी काण्वः ॥ [४५] (मन्त्राः १९५)

८२ आ प्र । ८३ देवानां वैश्वदेवं । ८४ प्रेण्डमुजाना काण्व आग्नेयं । ८५ आ मे कृष्ण आश्विनं हि । ८६
 उभा हि पंच विश्वको वा काष्णिजागतं । ८७ शुश्री पद्वासिण्डो वा शुष्ठीकः प्रियमेघो वा प्रागाथं ह । ८८ नो
 दम्भं नोधाः । ८९ बृहदिन्द्राय सप्त त्रुमेघपुरमेघौ द्वानुष्टुबृहत्स्यंतं । ९० आ नो विश्वासु पद । ९१ कणा वा
 सप्तत्रैरपवालेनिशग ऐंद्र आनुष्टुभं द्विपंच्यादि । ९२ पातं त्रयस्त्रिंशत् श्रुतकक्षः मुकक्षो वाचानुष्टुप् । ९३ उड ऋ
 षिणः मुकक्षोऽर्धेन्द्राभ्यौ । ९४ गार्धपनि द्वादश विदुः पतदक्षो वा मारुतं । ९५ आ स्वा नव तिरश्चीरागिरय आनुष्टुभौ
 ९६ अमं सैका वृनातो वा मारुतिष्टुभं चतुर्थी धिराळित्यामीति मारुतः पादः परैन्द्रायाहंस्वत्या । ९७ वा इमं पंचोना रीतः
 वायव्यो वारुणमनिजगयुष्णिगिष्टाद्बृहत्स्यवनितजगती त्रिष्टुब्जगतीत्यंततः ॥ [४६] (मन्त्राः १९७)

९८ इन्द्राय द्वादश त्रुमेघ आष्णिगं सप्तयुषां च ककुम्भोऽयानत्रम्यो पुरउष्णिगौ । ९९ यामिदाश्री प्रागाथं । १००
 अर्धेन्द्रादन नेमो भागिष्येष्टुभं पशुी जगती पराश्विनोऽनुष्टुभोऽप्यमिति बृहत्स्यंतं आत्मानमर्णापुषोर्व ताश्री ।

(४६) पृथुश्वती पंक्तिः । द्विपती संस्कारपंक्तिः साहायपंक्तिः । विपमपदोत्तरा पंक्तिः संस्कारपंक्तिः । विपमपदोत्तरा
 पंक्तिः संस्कारपंक्तिः । प्रगाथौ वायव्यौ । वायव्यौ बृहत्स्यौ च । (५६) अंग्या मौरी । (६३) य पश्यं आना
 वाचानुष्टुभे सप्तमी चानुष्टुभौ गायत्रोऽस्या दैवी त्रिष्टुप् । स पूर्व्यो गायत्रमाद्या चतुर्थ्यादिद्वे सप्तमी चानुष्टुभौ
 गायत्रोऽस्या दैवी त्रिष्टुप् । (६७) आदित्यानस्तुवन् दशम्याद्यास्तिस्रोऽप्यदितेः । (७१) एवं न सुदीति पुरमीळही
 तयोर्वात्पतर आग्नेयं तु त्रिप्रगाथांतं । (७२) आदित्येभ्यः । (७३) द्वादश विदुः । (७५) निशक-
 षिणः । (७६) नवतदक्षः । (१००) आत्मानमर्णापुषोर्व ताश्री ।

१०१ ऋषक् षोडश जमदग्निभार्गवो भैत्रावरुणं प्रागाथं त्रिप्रिष्टुवंतं तृतीयादि गांधत्री परा सेतोवृहती स्तोत्रं राजस्वृक्सपादादि-
 नाशिवन्वौ वायव्ये सौर्यौ बृहत्युपस्था सूर्यप्रभास्तुतिर्वा पावमानी गभ्ये । १०२ त्वमग्ने ह्यधिके भार्गवः प्रयोगो बार्ह-
 त्तस्यो वाग्निः पावकः सहस्रः सुतयोर्वाग्न्योर्गृहपतियविष्टयोर्वाग्न्यतर आभेयं तु । १०३ अदाशे पक्ष्णा सोभरिर्वाहंतं
 चमी विराड्रूपा सप्तम्याद्युजः सतोवृहत्योऽष्टम्यादि युजः ककुब्भसीयसी ककुबनुष्टुभंत्याग्निमास्ती ।

॥ इत्यष्टमं मंडलं समाप्तं ॥ [अष्टममण्डलस्य मन्त्राः १७१६]

नवमं मंडलं पावमानं सौम्यं । १ स्वादिष्ट्या दश मधुच्छंदाः । २ पवस्व मेघातिथिः । ३ एष शुनःशेषः । ४
 सन हिरण्यस्त्वूपः । ५ समिद्ध एकादश काश्यपोऽसितो देवलो वा विंशतिः सूक्तान्याद्यमाभिमन्त्रतुरनुष्टुवंतं । ६ मंद्रया
 नव । ७ असृमं । ८ एते सोमाः । ९ परि प्रिया । १० प्र स्वानासः । ११ उपास्मै । १२ सोमा असृमं ॥ [४७]
 (मन्त्राः १९८)

१३ सोमः । १४ परि प्राष्टौ । १५ एष घिया । १६ प्र ते । १७ प्र निम्नेनेव । १८ परि सुवानः सप्त
 १९ यत्सोम । २० प्र कविः । २१ एते धावंति । २२ एते सोमासः । २३ सोमा असृमं । २४ प्र सोमासः ।
 २५ पवस्व पद् दृङ्च्युत भागस्त्यः । २६ तमसृक्षंतेधमवाहो दार्दच्युतः । २७ एष कविर्नुमेषः । २८ एष वाजी
 प्रियमेधः । २९ प्रास्य नृमेधः । ३० प्र धारा विंदुः । ३१ प्र सोमासो गीतमः । ३२ प्र सोमासः श्यावाश्वः ।
 ३३ प्र सोमासखितः । ३४ प्र सुवालः । ३५ आ नः पवस्व प्रभूवसुः । ३६ असर्वि । ३७ स सुतो रहूगणः ।
 ३८ एष उ स्यः । ३९ आशुरपं बृहन्मतिः । ४० पुनानः । ४१ प्र ये गावो मेघ्यातिथिः । ४२ जनयन् । ४३ यो
 भव्य इव ॥ [४८] (मन्त्राः २०४) [इति षष्टोऽष्टकः । मन्त्राः १७३०]

४४ प्र णोऽयास्यः । ४५ स पवस्व । ४६ असृमन् । ४७ अया सोमः पंच कविर्भार्गवः । ४८ तं खा । ४९
 पवस्व । ५० उक्ते शुष्मास उचध्यः । ५१ अध्वर्यो । ५२ परि घुक्षः । ५३ उक्ते चतुष्कमवरसारः । ५४ अस्य
 प्रत्ना । ५५ चर्वयवं । ५६ परि सोमः । ५७ प्र ते धाराः । ५८ तरसः । ५९ पवस्व । ६० प्र गायत्रेगोपात्या
 पुरडण्णिक् । ६१ अया वीती त्रिशदमहीयुः । ६२ एते असृमं जमदग्निः । ६३ आ पवस्व निधुविः काश्यपः । ६४
 वृषा सोम कश्यपः ॥ [४९] (मन्त्राः २००)

६५ हिन्वंति भृगुर्वाणिर्जमदग्निर्वा । ६६ पवस्व शतं वैखानसा अष्टादश्यनुष्टुप्परास्तित्त्य आग्नेर्यः । ६७ एवं
 सोमासि ह्यग्निदत्तद्वाजः कश्यपो गीतमोऽग्निर्विन्वाभिधो जमदग्निर्वसिष्ठ इतीह तृचाः सप्त ऋषयः शेषे पवित्रो वसिष्ठो
 वोभौ वा पवस्व सोम तिस्रो नित्यद्विपदा गायत्र्योऽविता नस्तिस्तः पाप्यो वा यत्ते पवित्रं पंचाग्नेर्यः साधियमिनावित्री
 वैश्वदेवी वासामेत्याशिरी पुरडण्णिक् सप्तविंशनुष्टुवंत्ये च ते पावमान्यध्येतृस्तुती । जागत्रमूर्ध्वं प्रागुदानसः । ६८ प्र देवं
 दश वसप्रिर्भालेदनस्त्रिष्टुवंतं ह । ६९ इयुर्न हिरण्यस्त्वोऽस्ते प्रिष्टुमौ । ७० त्रिरस्मै रेणुः । ७१ आ दक्षिणा नव
 ऋषभः । तौ वैश्वामिधौ । ७२ हरि हरिमंतः । ७३ सके पवित्रः । ७४ तिशुर्न कक्षीर्वास्त्रिष्टुवष्टमी । ७५ भाभि
 प्रियाणि पंच कविः ॥ [५०] (मन्त्राः १६३)

७६ धर्ता । ७७ एषः । ७८ प्र राजा । ७९ अचोदसः । ८० सोमस्य वसुभारद्वाजः । ८१ प्र सोमस्य । ८२
 अलावाति त्रिष्टुवंतं । ८३ पवित्रं ने पवित्रः । ८४ पवस्व चाप्यः प्रजापतिः । ८५ इन्द्राय द्वादश वेनो भार्गवोः
 द्विप्रिष्टुवंतं । ८६ प्र तेऽष्टाचवारिंशदापिगणा दशर्चा अष्टा नायाः प्रथमे सिकता निवांदरी द्वितीये पृथमोऽजास्त्वृतीये-

(१०२) गृहपतियविष्टः । (१०३) पंचमदपयुजः । ककुब्भसीयसी, ककुब्भ नायत्री ।

(५८) तरसः । (६८) वसप्रिर्भालेदनस्त्रिष्टुवंतं । (६९) हिरण्यस्त्वोऽस्ते । (८६) अजानृतीये प्रयः ।
 पंचाया नितः ।

प्रथमश्रुतं त्रिभिः पंचाशत्या गृहसमदः । ८७ प्र तु नवो जना । ८८ अयं सोमोऽष्टौ । ८९ प्रो स्य सप्त । ९० प्र द्विभिः पद्मवसिष्ठा ॥ [५१] (मन्त्राः १३५)

११ असजिं कश्यपः । १२ परि सुतानः । १३ साकमुक्षः पंच नोषाः । १४ अयि यत्कण्वः । १५ कनिष्ठः प्रकण्वः । १६ प्र सेनानीश्रुतुर्विशतिर्द्वौदासिः प्रवर्द्धनः । १७ अस्य प्रेषाष्टापंचानादायं तृचं वसिष्ठोऽपश्यदुक्तायां पृथग्वासिष्ठा इन्द्रप्रमतिर्वृषगणो गन्धुरुरवमन्युर्गर्गाप्रराच्छक्तिः कर्णश्चन्मृत्कीको वसुक्र इति चतुर्दश पराशरौऽयाः कुम्भः । १८ अभि नो द्वादशांबरीष ऋजिष्वा चानुष्टुभं ह गृहस्युपांश्या । १९ आ हर्यतायाष्टौ रेभसून् काश्यपौ बृहत्याया । २० अभी नवंते नव ॥ [५२] (मन्त्राः १३८)

१०१ पुरोजिती पोळशांधीगुः श्यावाश्विर्गयातिर्नाहुषो नहुषो मानवो मनुः सांवरण इति तृचाः श्रेपे प्रजापतिस्तथा गायथ्यौ । १०२ क्राणाष्टौ प्रित औष्णिहं वै । १०३ प्र पुनानाय पद् द्वित आष्यः । १०४ सन्नायः पर्वतराजः काश्यपौ द्वे शिखंडिन्यौ चाप्सरसौ । १०५ तं च । १०६ इन्द्रमच्छ पद्धनाशिश्राक्षुयश्चभूमानवो मनुराप्सव इति तृचं पंचामिः । १०७ परीतः पद्भिशतिः सप्त ऋषयः प्रागाथं तृतीयापोळश्यां द्विपदे अष्टम्याद्ये बृहत्यां । १०८ पर्वतः पोळश गौरिवीतिद्वृचं शक्तिरेकामूरऋजिष्वाध्वंसप्रा कृतयशा ऋणंचय इत्युपयो दृचास्तिस्रः शक्तिः काकुमाः प्रगाथाः सुन्वे गायत्री यवमध्या । १०९ परि प्र अधिकामयो विष्ण्या ऐश्वर्यो द्वैपदं । ११० पर्यु पु द्वादश व्यस्वप्रसदस्य राजानी तिस्रोऽनुष्टुभः पिपीलिकमध्याः पद्धध्विवृहत्यास्तिस्रश्च विराजः । १११ अया रुचा तृचमनानंतः पारुच्छेविराष्टौ ११२ नानानं चतुष्कं शिशुः पांक्तं हि । ११३ शर्यणावत्येकादश कश्यपः । ११४ य इंदोश्चतुष्कं ॥

॥ इति नवमं मंडलं समाप्तं ॥ (नवममण्डलस्य मन्त्राः ११०८)

१ अग्ने सप्त त्रितः । २ पिपीहि । ३ हनः । ४ प्र ते । ५ एकः ॥ [५३] (मन्त्राः १८९)

६ अयं । ७ स्वस्ति । ८ प्र केतुना नव त्रिनिरास्वाष्टुर्चोऽस्य ष्टः । ९ आपो हि सिंधुद्वीपो वांबरीष आं गायत्रं द्वयनुष्टुवंतं पंचमी वर्धमाना सप्तमी प्रतिष्ठा । १० ओ चित्पद्धना वैवस्वतयोर्मयमयोः संवादः पद्धयुगिर्मयमी मिथुनार्थं यमं प्रोवाच स तां नवमीयुगिभरनिच्छन् प्रत्याचष्टे । ११ वृषा नवांगिर्हविर्धानं आग्नेयं तु त्रिभिष्टुवंतं । १२ धावा । १३ युजे पंच विवस्वानादित्यो हाविर्धानं जगत्यंतं । १४ परेविधांसं पोळश यमो यामं पष्ठी द्विगोक्षदेवता पराश्च तिस्रः पित्र्या वा तिस्रः इवभ्यां परा अनुष्टुभो बृहत्यापांश्या । यामायनाः परे पंच । १५ उदीरतां पद्धना यंशः पित्र्यं जगत्येकादशी । १६ मेनं द्मन आग्नेयं चतुरनुष्टुवंतं । १७ त्वष्टा देवश्रवा द्वे सरण्युदेवते पौण्यरवतसः सारस्वत्यास्तिस्रः पंचाप्यो द्रप्सस्तिस्रः सौम्यो वांत्ये अनुष्टुभा उपांश्या पुरस्ताद्बृहती वा । १८ परं ऋत्यो संकुमुक्षुचतस्रो ऋत्युदेवताः परा धात्री परा त्वाष्ट्री पराः पितृमेधा एकादशी प्रस्तारपंक्तिर्जगत्युपांश्यांश्यानुष्टुप् प्राजापत्या वा सातिरुक्ता ॥ [५४] (मन्त्राः १४१)

१९ नि वर्तध्वमष्टौ मथितो भृगुर्वाष्णिभांर्गवश्च्यवनो वापं गव्यं वानुष्टुभसमीपोमीयो द्वितीयोऽर्ध्वः पष्ठी गायत्री । सप्तोत्तराण्येदो विमदः प्राजापत्यो वा वासुक्रो वसुक्रुद्वा । २० भद्रं दशाम्ये तु गायत्रमाद्यैकपदा पाद एव वा शार्ध्वः परानुष्टुवंत्ये विराट् त्रिष्टुभौ । २१ आग्निं नाष्टावास्तारपांक्तं । २२ कुह पंचोना पुरस्ताद्दार्हंतं त्रिष्टुवंतं त्वं त्या विदा नस्त्वं नोऽनुष्टुभः । २३ यजामहे सप्ताद्यार्ये त्रिष्टुभौ पंचम्यभिसारिणी । २४ इंद्र सोमं पळास्तारपांक्तं त्वाश्रिन्वीऽश्यास्तिस्रोऽनुष्टुभः । २५ भद्रमेकादश सौम्यं । २६ प्र हि नव पौष्णमानुष्टुभमाद्याचतुर्थ्या उष्णिहौ । २७ असंयु

(१०१) श्यावाश्विर्गधीगुः । (१०८) यवमध्या परा सतोवृहती । (१०९) ऐश्वर्या द्वैपदं ।

(११) तु त्रिभिष्टुवंतं । (१३) विवस्वानादित्यो । हावर्धानं, हाविर्धानं । (१७) वांते । (१९) वानुष्टुभम-
ग्निपोमीयो वा । द्वितीयोऽर्ध्वः आनुष्टुभं पष्ठी । पष्ठी गायत्र्येद्री च । प्राजापत्यो वासुक्रपुत्रो वा । (२६) आपो
चतुर्थी च ।

कर्मविनिर्णयः । ३० विष्णो मि द्वाद्दशैकस्त्वयो । संवात् पुंशः स्वयत् । प्रथमैकस्व स्त्वया तमेकवदित्तमैकस्व
 त्वा । विष्णो तमेकस्वमी वा । ३१ कर्मे नाई । ३० म द्वेषता पत्नीना कवत् क्वत्वा एतन्मतेनापीक वा । ३१ का म
 एकादश कैकदेवं । ३२ म सु रमेवा मत्त पंचाद्या मन्त्राः ॥ [५५] (मन्त्राः १५३)

३३ म माता वैश्वदेवैः । मन्त्राः पञ्च मातृषो द्वे कृत्वात्तत्र द्वापद्दशैकस्व द्वापद्दशैकस्व । पञ्चमिच्छन्ति मित्रविभी कश्चि
 मत्तेनाहविश्वयस्यसर्वं पुत्रमस्य स्वमीकवत् । ३४ मन्त्रेण पद्भ्या मौज्जवात्तत्रोऽहङ्कृतिर्मेवा चापक्रियवन्दिता च सप्तमी
 जगती । ३५ स्वयं सुतो धानाको कैकदेवं तु द्वित्रिष्टुयंतं तु । ३६ उद्वृत्तः । ३७ यमी द्वाद्दश सौदोऽभिगवाः
 सौदं जामतं च द्विष्टुदशमी । ३८ अमिषाः पंच मुक्तवानिद्रः । ३९ यो वा पद्भ्या काशीवती चोत्तमिं हि त्रिष्टुयंतं ।
 ४० यं यमिं । ४१ ममानं सुत्तं सुहृदयो धीरियः । ४२ अक्षयैकस्व कृत्वाः । ४३ अत्रा मे द्वित्रिष्टुयंतं तु ।
 ४४ आ वात् त्रिष्टुयन्तं । ४५ दिव्यमग्नि द्वाद्दश वयसीरामेवं तु ॥ [५६] (मन्त्राः १५४) [इति सप्तमोऽष्टकः ।
 मन्त्राः १२६३]

४६ म होवा द्वा । ४७ जगृमामासी सप्तगुर्वैकृतामिद्रं गुष्टाव । विमुंश नामामुर्गोद्भुत्तं पुत्रमिच्छन्ती महत्तस्तेने तस्याः
 स्वयमेवंदः एषो जने । स सप्तगुप्तुगिमेहृष्ट आत्माननुर्गैत्रिभिर्गुष्टाव । ४८ अहं सुवमेकादशांये त्रिष्टुमी सप्तमी च ।
 ४९ अहं दामंत्योपाद्ये च त्रिष्टुमी । ५० म यो महे सप्त द्विजगवापातं के मेऽभिसारियसी । वपद्कारेण वृत्तेषु अगृत्
 सौचीरोऽभिनयः प्रविश्य देवैः समवद्दुर्नरैस्त्रिभिः । ५१ महत्तत्रात्र मुजोऽग्निवाक्यं । ५२ विश इत्तुत्तरे च पद्कम-
 मुजो देवानां । ५३ यमैष्टामेष्टुगर् अकादशकं तद्वेति तु द्वाचौऽग्नेरंतुमावा जगयोऽष्टमीयजं । ५४ तां सु पद्
 द्वाद्दशयो पागदंशः । ५५ इरेऽष्टी । ५६ इदं मे सप्त वैश्वदेवं तु चतुष्टयांवारिष्यो जगत्वः । पगाणि चत्वारि सूषता-
 न्युष्ता ऋषयो द्वेषदे स्वयमिच्छन् । अथ हृदवाको राजासमागिगीवायनान्प्रेशाद्दशैकस्वस्वामी मायायिनौ श्रेष्ठतमौ
 गत्वा पुरोदथं । तमिच्छरे प्रुद्धा अभिषेकः । अथ तां मायायिनौ सुयंपोः प्राणानाचिक्षिपतुरथ हास्य आतरस्यः । ५७ मा
 प्र नामेति पद्वः गायत्रं स्वस्वयनं जपत्वा । ५८ पत्ते यममिति द्वादशर्चमानुष्टुभं मनभावर्तनं जेषुः । ५९ प्र तारीति
 द्वाधे चतस्रो निश्रंयपनोदार्थं जेषुदचतुष्टयां सोमं चास्तुवन्मृषोरपगनायोत्तराभ्यां देवीमसुनीतिं सप्तम्यां लिंगोक्तदेवताः
 निष्टाभिः पंक्तिमहापंक्तिपंचायुत्तराभिर्थांवाष्टुष्यो सभिद्वेतींद्रं चार्धचैन । ६० आ जनमिति द्वादशर्चं आनुष्टुभे चतसृ-
 भिरसमातिमस्तुयन् पंचम्येद्रं पट्यागस्वस्य स्वसा मातैवां राजानमस्तौत्तराभिः सुयंपोर्जावमाह्रपंतमंत्यया लब्धसंज्ञमष्टुशन्
 पंचाद्या गायत्रीऽष्टम्यापे पंक्ती । ६१ इदमिथा ससाधिका नाभानेदिष्ठो मानवो वैश्वदेवं तत् ॥ [५७] (मन्त्राः १६१)

६२ ये यज्ञैकैकादशाद्याः पलंगिरसां स्तुतिर्वाया त्रिष्टुष्वचम्यनुष्टुप्प्रगाथोऽनुष्टुभौ गायत्री चतस्रोऽत्याः सावर्णेदीन-
 स्तुतिः । ६३ परावतस्त्वयुना गयः श्रुतो द्वित्रिष्टुयंतं तु स्वति नस्त्रिष्टुत्वा सा सहोत्तरया पथ्यास्वस्तिदेवत्या । ६४ कथा
 यां मे त्रिष्टुप् । ६५ अमिर्द्रः पंचोना चसुकर्णो वासुकस्त्रिष्टुयंतं तु । ६६ देवान्हुवे । ६७ इमां धियं द्वादशायास्यो
 याहैस्वत्यं तु । ६८ उद्वृत्तः । ६९ भद्राः सुमित्रो वाघ्यश्च आग्नेयं द्विजगत्यादि । ७० इमां म एकादशाप्रं । ७१
 बृहस्पते बृहस्पतिज्ञानं तुष्टाव नवमी जगती ॥ [५८] (मन्त्राः १३३)

७२ देवानां नव लौक्यो वा बृहस्पतिर्दाक्षायण्यदिर्वा देवमानुष्टुभं । ७३ जनिष्ठा एकादश गौरिवीतिः । ७४
 वसुनां पट् । ७५ म सु नव सिंधुक्षिस्त्रैयमेधो नदीस्तुतिर्जागतं तु । ७६ आ चोऽष्टौ सर्पं ऐरावतो जरत्कर्णो प्राणोऽ-
 स्तौत् । ७७ अश्रुयुः स्युमरश्मिर्भागवो मारुतं तु पंचमी जगती । ७८ विप्रासो द्वितीया पंचम्याद्याश्च तिस्रो जगत्वः ।

(२८) युजः शेषाः । (४१) सुहस्तो । (४५) वत्समिः । (४७) पुत्रमिच्छन्ति तपस्तेपे तस्याः । (४९)
 दामंत्योपाद्ये च; दामंत्योपाद्ये च त्रिष्टुमी । (५१) महत्तत्राव तत्र । (५४) वामदेव्यः वा । (५६) प्राणाना-
 चिक्षिपतुरथ अस्य आतरः । (५९) चार्धचैन । (६०) द्वादशर्चमानुष्टुभं । (६३) सा सहोत्तरया; चोत्तरया;
 सहोत्तरया । (७१) ज्ञानं हृ तिष्या ।

७९ अपदयं सप्त सौत्रीकोऽभिर्वैश्वानरो वा ससिर्वा वाजंभर आग्नेयं तु । ८० अग्निः ससिं । ८१ य इमाः ।
 सौत्रनो वैश्वकर्माणं तु द्वितीया विराड्कृपा । ८२ चक्षुषः । ८३ यस्ते मन्यो मन्युस्तापसो मान्यवं त्वाद्या जगती ।
 त्वया मन्यो चतुर्जगत्यंतं । ८५ सत्येन सप्तचत्वारिंशत्सावित्री सूर्यात्मदेवतमानुष्टुभं पंचभिः सोममस्तौत्पराभिः ।
 सप्तदश्या देवान्परया सोमाकौ परया चंद्रमसं परा नृणां विवाहमंत्रा आशीःप्रायाः परा देहीति द्वे वध्वासाःसंस्तौत्सो
 परा यक्षमनाशिनी दंपत्योर्नवोनवस्तिस्त्रोऽनृक्षरा गृण्यामीति द्वे द्वे यदश्विना पूषावोरचक्षुरिति त्रिष्टुभस्त्रिष्टुमुगोवृहती
 परमिह प्रियमा नः प्रजां जगत्यः ॥ [५९] (मन्त्राः १४८)

८६ वि हि त्र्यधिकेन्द्रो वृषाकपिरिन्द्राणीन्द्रश्च समृद्धिरे पांक्तं । ८७ रक्षोहणं पंचाधिका पायुराग्नेयं रक्षोर्त्नं चतुरापुरं
 ८८ हविरेकोनांगिरसो मूर्धन्वान्नामदेव्यो वा सौर्यवैश्वानरीयं । ८९ इंद्रं स्तव द्यूना रेणुः पंचम्येन्द्रासोमी ।
 सहस्रशीर्षा पोकश नारायणः पौरुषमानुष्टुभं त्रिष्टुवंतं तु । ९१ सं जागृवद्भिः पंचोत्तरणो वैतहव्य आग्नेयं ।
 यज्ञस्य शार्पांतो मानवो वैश्वदेवं तु जागतं । ९३ महि तान्वः पार्यः प्रास्तासपांक्तं पुरस्ताद्बृहद्व्यंतं त्रयोदशयुषां
 धुभो नवम्यक्षरैः पंक्तिरेकादशी न्यंकुसारिणी । ९४ प्रते पळ्ना सर्पाःतुंदः काद्रव्यो आण्णोऽस्त्रोःपंचम्यंते त्रिष्टुभो सस्यं
 च ॥ [६०] (मन्त्राः १६०)

९५ ह्ये द्यूनोर्वशीमेळः पुरुरवाः पूर्वोपितां कामात्पुनरासाद्यावरोद्धुमैच्छसा तमनिच्छंती प्रत्याचष्टे इव ह्युयां
 सुदेवांऽत्ररिक्षप्रां सचेति तिस्रश्चैकवाक्यं शिष्टा उर्वश्याः । ९६ प्र ते सतोना वरुः सर्वहरिवेद्रो हरिस्तुमिर्दिशिकुं
 ९७ या ओषधीस्त्यधिकायर्वणो मियनोपधिस्तुतिरासुष्टुभं । ९८ बृहस्पते द्वादशाष्टिपेणो देवापिष्टिकामो देवो
 धाव । ९९ कं नो वज्रो वैश्वानसः । १०० इंद्रं दुवस्युवांदनो वैश्वदेवं तु त्रिष्टुवंतं । १०१ उद्बुधुष्यं वृषः सोम
 ऋषिक्स्तुतिर्वा नवम्यंते जगत्यौ पंचमी बृहती गायत्र्योर्मध्ये । १०२ प्र ते सुदलो भाम्येद्वो दुवगेन ऋपमेन वा
 जिगायेति द्रौघणं वाद्या तृतीयात्या च बृहत्यः । १०३ आशुः सतोर्नद्रोऽप्रतिरयश्चतुर्थ्या बार्हस्पत्योपात्यावादेऽपानुष्टु
 म्पारुवी वा । १०४ असाव्येकादशाष्टको वैश्वामित्रः । १०५ कदा कौत्सो दुर्मित्रो नाम्ना सुमित्रो गुणतः सुमित्रो वा
 नाम्ना दुर्मित्रो गुणत औग्निहं हरी वज्रं पिपीलिकमध्ये त्रिष्टुवंत्याद्या गायत्री वा ॥ [६१] (मन्त्राः १४१)

१०६ उभौ सूतांशः काश्यप आश्विनं । १०७ आविर्दिव्यो दक्षिणा वा प्राजापत्या दक्षिणां तदातृणासौत्सुर्त्नं
 जगती । १०८ किमिच्छंती पाणिभिरसुरैर्निरूह्य गा अन्वेष्टुं सरमा देवशुनीमिन्द्रेण प्रहितामयुभिः पण्यो निरीरन्मः
 प्रोचुः सा तान्युर्मात्याभिरनिच्छंती प्रत्याचष्टे । १०९ वेऽवदंसस जुहूमंज्ञजाया माहो बोध्वनाभा वैश्वदेवं इयुष्टुभं ।
 ११० समिद्ध एकादश जमदग्निस्तस्त्वो वा राम आग्नेयः । परे चत्वारो वैरुपाः । १११ मनीषिणो दगाद्यादृष्टः ।
 ११२ इंद्रं पिय नमःप्रभेदनः । ११३ तमस्य शतप्रभेदनेऽस्या त्रिष्टुप् । ११४ घसां सप्रिस्तापसो वा घसां वैश्वदेवं
 चतुर्थ्यां जगती । ११५ चित्र इश्रव वाहिहव्य उपस्तुत आग्नेयं जागतं त्रिष्टुप्ताकर्मतं । ११६ पिब स्योऽग्निष्टुभोः
 गिन्यूषो वा । ११७ न वा उ भिक्षुर्वनाश्रदानप्रशंसत्यं जगत्यौ । ११८ अग्ने हंस्युदशयआमहीयव आग्नेयं राश्रो
 गायत्रं तु । ११९ इति वै सतोर्नद्रो लव आत्मानं तुष्टाव ॥ [६२] (मन्त्राः १४०)

१२० तद्विद्यवायर्वणो वृहद्विः । १२१ हिरण्यगर्भो दश हिरण्यगर्भः प्राजापत्यः कार्यं । १२२ यमुं नाशो विप्रमः
 वासिष्ठ आग्नेयं जागतमाद्यां पंचमी चने । १२३ अयं वेनो वैन्यं । १२४ इमं नो नवैन्द्रयुत्तमा निह्नोऽग्निरयतोनाना-

(८५) विवाहमंत्राःप्रायाः; विवाहमंत्राभात्रीः प्रायाः । संस्योर्निदायं; संस्योर्नोविन्यां; परा देहीपृष्वे
 वध्वासाःसंस्तौत्सो । यक्षमनाशिनी परा । (८९) पंचम्येन्द्रासोमी । (९१) वीत्रदशय । (९३) पृष्वेः ।
 चतुष्टुभो । (९५) पूर्वोपितात् । (१००) त्वंस्या त्रिष्टुप् । (१०१) दुवगेन वृषभेन । तृतीयात्या इत्युच्यते ।
 (१०३) दक्षिणा; दक्षिणाः । (१०८) निगूह्यः । प्रेषिता अयुभिः । प्रोचुः सा । तान्युर्मातानिः । (१११)
 दगाद्यादृष्टः । (११२) त्रिष्टुवंतं । (११६) स्योळः; स्योवः । अग्निष्टुभो । (११७) भिक्षुर्वनाश्रदानप्रशंसत्यं
 चायं । (११९) सतोर्नद्रो लव ।

आध्यात्मिणी तिस्रश्चाग्नेरात्मस्तवः शिष्टा यथानिपातं सप्तमी जगती । १२५ अहमष्टौ घागाभृजी आत्मानं तुष्टाव द्वितीया जगती । १२६ न तं शैल्यपिः कुम्भलचर्हिषो चामदेन्यो वाहोमुग्वैश्वदेवमुपरिष्टाद्वाहृतमंत्या त्रिष्टुप् । १२७ रात्री कुशिकः सौभरो रात्रिर्वा भारद्वाजी रात्रिस्तवं गायत्रं । १२८ ममामे नव विहन्वो वैश्वदेवं जगत्यंतं । १२९ नासत्सप्त प्रजापतिः परमेष्ठी भावयुतं तु । १३० यो यज्ञो यज्ञः प्राजापरयो जगत्याद्या । १३१ अप प्राचः सुकीर्तिः काक्षीवतो मध्येऽनुष्टुप्सोत्तरा चाश्विनौ । १३२ इंजानं शकृत्वो नार्मेधो भैत्रावरुणमाद्या लिंगोक्तदेवता न्यंकुसारिप्यंत्या महासतो- बृहत्सुपाद्योपांश्वे प्रस्तापंकी शेपा विराड्रूपाः । १३३ प्रो पु सुदाः पैजवनः शाकरमहापांक्तावाद्यौ तृचौ त्रिष्टुवंत्या । १३४ उभे यन्मांधाता यौवनाशो महापांक्तं पंक्तिरंत्या तामध्यर्धा गोषाऽपश्यत् । १३५ यस्मिन्कुमारो यामायनो याममा- नुष्टुभं हि । १३६ केशी मुनयो वातरशना जूतिर्वातजूतिर्विप्रजूतिर्बुषाणकः करिष्कत एतश ऋष्यशृंगश्चैकर्वाः केशिनं । १३७ उत देवाः सप्त ऋषय एकर्वा वैश्वदेवं । १३८ तव त्वे पळंग औरयो जागतं । १३९ सूर्यरश्मिर्देवगंधर्वो विश्वा- चसुरात्मानमस्तौत्पूर्वार्धं सवितारं । १४० अग्ने तवाग्निः पावक क्षामेयं विष्टारंपंक्तिस्तवः सतोबृहत् उपरिष्टाज्ज्योतिः । १४१ अग्ने अष्टाग्निस्तापतो वैश्वदेवमानुष्टुभं हि । १४२ अयमष्टौ दृष्ट्वाः शाङ्गां जरिता द्रोणः सारिसृक्कः स्तंवमित्र- श्वाग्नेयमाद्यो जगत्यौ चतस्रश्च त्रिष्टुभः ॥ [६३] - (मन्त्राः १७२)

१४३ त्वं षट् सांख्योऽत्रिराश्विनं । १४४ अयं हि तार्क्ष्यपुत्रः सुपर्णो यामायनो वोषर्बृहशनो गायत्री बृहती गायत्र्यौ सतोबृहती विष्टारंपंक्तिः । १४५ इमामिन्द्राप्युपनिपत्सपत्नीबाधनमानुष्टुभं तु पंक्त्यंतं । १४६ अरण्यान्धैरंमदो देवमुनि- रण्यानीं तुष्टाव । १४७ अन्ते पंच सुवेदाः तैरीपिष्विष्टुवंतं । १४८ सुप्वाणासः पृथुर्वैन्यः । १४९ सवितार्चन्धैरण्या- स्तुपः सावित्रं । १५० समिद्धो वासिष्ठो मृळीक आग्नेयं बार्हतमंत्ये उपरिष्टाज्ज्योतिषी जगत्युपांत्या वा । १५१ श्रद्धया भद्रा कामायनी भ्राद्रमानुष्टुभं तु । १५२ शासः शासो भारद्वाजः । १५३ ईश्वर्यतीर्देवजामय इंद्रमातरो गायत्रं । १५४ सोमो यमी भाववृत्तमानुष्टुभं तु । १५५ अरायि शिरिविठो भारद्वाजोऽल्क्षमीर्षं द्वितीयातुतीये ब्राह्मणस्पत्ये अंत्या वैश्वदेवी । १५६ अग्निं केतुराग्नेय आग्नेयं गायत्रं । १५७ इमा तु कं भुवन आप्त्यः साधनो वा भौवनो वैश्वदेवं द्वैपदं श्रेष्ठुभं । १५८ सूर्यो नक्षत्रः सौर्यः सौर्यं गायत्रं । १५९ उदसौ षट् पीलोमी शच्यारमानं तुष्टावानुष्टुभं । १६० तीमस्य पंच पूरणो वैश्वामित्रः । १६१ मुंचामि प्राजापत्यो यक्षमनादानो राजयक्षममंत्यानुष्टुप् । १६२ प्रत्नगा षट् माष्टो रक्षोहा गर्भसंज्ञावे-प्रायश्चित्तमानुष्टुभं हि । १६३ अक्षीभ्यां विवृहा काश्यपो यक्षमंत्रं । १६४ अपेहि पंच प्रचेता दुःस्वप्नं पंक्त्यंतं त्रिष्टुभमध्यं । १६५ देवा नैर्ऋतः कपोतः कपोतोपहतां प्रायश्चित्तं वैश्वदेवं । १६६ ऋषभमुपभो वैराजः शाक्यो वा सपत्न्यमानुष्टुभं महापंक्त्यंतं । १६७ तुभ्येदं चतुर्कं विश्वामित्रजमदग्नी जागतं तृतीया लिंगोक्तदेवता । १६८ वातस्यानिलो वातायनो वायव्यं । १६९ मयोभूः रायरः काक्षीवतो गन्वं । १७० विभ्राड्विभ्राट् सौर्यः सौर्यं जागवमास्वारपंक्त्यंतं । १७१ त्वं त्वमिदो भार्गवो गायत्रं । १७२ आ याहि संवतं उपस्यं द्वैपदं । १७३ आ त्वा षट् ध्रुवो रासः स्तुतिस्वानुष्टुभं तु । १७४ अभीवर्तेन पंचाभीवर्तः । १७५ प्र षट्चतुर्कमूर्ध्वप्रावा सपोऽऽनुदिर्मानोऽऽर्त्ता- ह्रापत्रं । १७६ प्र सूनवः सुतुराभव आग्नेयमानुष्टुभं द्वितीया गायत्र्याद्यार्भवी । १७७ पतंगं तृचं पतंगः प्राजापरयो मायाभेदं जगत्यादि । १७८ त्वमू प्वरिष्टनेमिस्त्राहृपस्ताहृपं । १७९ उचित्तं कर्चाः शिविराशीनरः काशिराजः प्रत- र्दमो रौहिदशो वसुमना आद्यानुष्टुप् । १८० प्र ससाहिषे जय ऐंद्रः । १८१ प्रथश्चैकर्वाः प्रयो वासिष्ठः सप्रथो भार- द्वाजो घर्मः सौर्यो वैश्वदेवं । १८२ गृहस्पतिस्त्रपुर्मुर्धा बार्हस्पत्यो बार्हस्पत्यं । १८३ अपदयं प्रजावान्प्राजापत्योऽनुचं यजमानपत्नी-होत्रापिपः । १८४ विष्णुस्त्वष्टा गर्भकर्ता विष्णुर्वा प्राजापत्यो गर्भार्थोतीलिंगोक्तदेवतमानुष्टुभं ।

(१२६) न तं शैल्यपिः कुम्भलचर्हिषो । (१२७) रात्रिः भारद्वाजो । (१३३) त्रिष्टुभन्म् । (१३५) याममानुष्टुभं हि । (१३९) पूर्वाधि । (१४०) आद्ये विष्टारंपंक्तिः आद्या विष्टारंपंक्तिः । (१४२) सारिसृक्कः । (१४४) वोषर्बृहतातो । (१४९) सवितार्चिनो ह्यैरण्यास्तुपः सवितार्चन्धैरण्या । सवितार्चन्धो । (१५०) मृळीको वासिष्ठः । (१५५) द्वितीया मृळीपा । (१६५) प्रायश्चित्तनिर्दं वैश्वदेवं । (१६७) लिंगोक्तदेवता वा । (१६९) रायरः । (१७६) द्वितीयं गायत्र्यार्भवी । (१७९) शिविराशीनरः रौहिदशो । (१८४) लिंगोक्तदेवतमानुष्टुभं ।

१८१ महि सत्यश्रुतिर्षामिगिर्ष्यं स्तस्यगनं गायत्रं वै । १८२ वातो पातायन उलो नायस्यं । १८३ प्राप्ते
 गस आग्नेयं तु । १८८ प्र नूनं नृचमातेयः इवेनो जातवेदस्यं । १८९ भायं गौः सार्पराड्यात्मदेवतं सौर्षं वा ।
 यत्तं च माधुच्छंदसोऽमर्षणो भाववृत्तमानुष्टुभं तु । १९१ संसं चतुस्रं संवननः संजानमागाग्नेयी तुतीया त्रिष्टुप्
 त्रिष्टुप् । [३४] (मन्त्राः २१८) (इत्यष्टमाष्टकः । मन्त्राः १२८१)

इति दशमं मण्डलम् । (दशममण्डलस्य मन्त्राः १७५४)

॥ इति कार्यायनमुक्तिकृता सर्वानुक्रमणी समाप्ता ॥

—७३०५५—

॥ अथ शौनकाचार्यकृतानुवाकानुक्रमणी ॥

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥

सर्वं कर्म सफलं यत्र तुष्टेऽतुष्टे न किञ्चित्तमहं नमामि ।

विनायकं गिरिराजेंद्रपुत्रीमहेश्वरप्रियसूनुं घृणाद्धै

बभूवृचानां जनानां तु शौनकस्य प्रसादतः । अनुवाकानुक्रमणीरूपं किञ्चिद्व्यवर्धते

पितृदेवर्षिभ्राद्धेभ्यो ब्राह्मणेभ्यश्च सर्वशः । आचार्येभ्यो गुरुभ्यश्च प्रणम्य प्रयतः शुचिः

मधुच्छंदः प्रभृतिभिर्ऋषिभिर्हि तपोयलात् । दृष्टानामनुवाकानामृत्तु चक्ष्याम्यतंद्रितः

सूक्तादिपरिमाणं तु संख्यां च क्रममेव च । मंडले मंडले चैव यावतो हि समीरिताः

सूक्तसंख्यानुवाकानां सूक्तानामृक्समाहिता । पदाक्षरसमाज्ञायं छंदस्येव प्रतिष्ठितं

एकैकमनुवाकं तु खिलानि ब्राह्मणानि च । संवत्सरे संवत्सरे पठेद्गृहः शुचिः

श्रावणस्य तु मासस्य पौर्णमास्यामुपक्रमः । समाप्य तर्पयेद्देवानृषीन्पितृनुक्रमान्

ऋग्वेदे शैशिरीयायां संहितायां यथाक्रमं । प्रमाणमनुवाकानां सूक्तैः कृणुत शाकलाः

आप्तीन्द्रप्रारः ।

१ कण्वाऽगिरोऽगस्त्यश्चुनका २ विश्वामिश्रोऽग्निरेव च । ३ वसिष्ठकश्यपवा० ध्यश्वा ४ जमदग्निरथोत्तरं

आप्तीसूक्तानि ।

श्लोकस्यास्य यथासंख्यं सूक्तानि दश वै विदुः । न आ वहा, १ अ आ वहा, २ अ आ वहा, ३ अ राजसी, ४ अग्निर्नि, च ११

समिस्समिस्सु, १ शौचिपे, २ जुषस्व, ३ विश्वतस्तथा । इमां मे, अद्य मन्विमा यद्यपिपक्ष आग्निः १२

वसिष्ठश्चुनकौ विना समिद्धसर्वपक्षता । जुषस्वादिद्वितीयया तैर्नूनपोद्दिरोधिता ।

यजुः श्रुतौ तथाश्रुतेः समिद्धसूक्तमध्यतः १३

प्रजापतेः पशोः सदा भवेयुरथ मन्विमाः । इतीरितं हि बहुचुचैर्वयं वेति सूत्रतः १४

(१) कर्मफलं । (२) पितृदेवर्षिभ्राद्धेभ्यो; पितृदेवर्षिसाध्येभ्यो, पितृदेवर्षिसिद्धेभ्यो । (४) मधुच्छंदः प्रभृ-
 तिमिर्ऋषिभिर्ऋषिभिर्हि; दृष्टानामनुवाकानामृत्तु । दृष्टानामनुवाकानां संख्यां । (५) आदिं सूक्तपरिमाणं संख्यां च क्रममेव च
 (११) यथासंख्यं; राजसीत्यग्निर्निहितः । [१०-१२] (१) क्र० १।१३; (२) क्र० १।१४; (दीर्घतमा); (३)
 क्र० १।१८; (४) क्र० २।३; (५) क्र० ३।४; (६) क्र० ५।५; (७) क्र० ७।१; (८) क्र० १।५; (९)
 क्र० १।७०; (१०) क्र० १०।११०; (१३) जुषस्व द्वितीयया यजू याद्दिरोधिनां, जुषस्व द्वितीयया यजू, यद्दिरोधि-
 यजुः श्रुतौ । (१४) यथो, यशो, यदाः । यदा ।

अथानुवाकाः ।

(१) अग्निमीळे त्रिसुक्तस्तु (२) सुरूपै (३) द्र चतुःसूक्तौ । (४) अग्निं (५) सोमानमित्येतौ पट्कां (६) कस्येति सप्तकः १५
 (७) स्वमसे पंचकं विद्यात् (८) प्र वो यग्रहमथाष्टकं । (९) अग्ने विवस्वद् (१०) भि एवं (११) नू चित्ते सप्तकाश्रयः १६
 (१२) पश्चा न नवकं विद्यात् (१३) पप्रयेतो दशैकं च । खैलिकानामनादेशोऽस्मिन्मध्येऽनुवाकानां १७
 पस्तु चर्चापते वेदे तस्य संख्येति नः श्रुतिः । (१४) प्र ये हुंभंते नवक (१५) भिमं द्वादशकं विद्यात् १८
 (१६) इन्द्रं मित्रं दशैवाथ- (१७) नामत्याभ्यां तु पंचकं । (१८) कदित्या पट् परः सप्त (१९) मिमा (२०) त्वा जुवः पट्कं १९
 (२१) वेदिपदे सप्तदश (२२) बोधीःपथै सूक्तानि ! (२३) क्या त्रिपंचसूक्तस्तु (२४) युवोर्द्वादशकं विद्यात् २०
 इत्याथे मण्डले दृष्टाश्चत्वारो विंशतिश्चैव ।

प्रथमे मण्डले वाष्कलसंहिताक्रमः ।

गौतमादीनिजः कुम्भः पररुष्टेपादयेः परः । कुःसादीर्घतमा इत्येयं तु वाष्कलकः क्रमः २१

द्वितीयादिमण्डलानामनुवाकाः ।

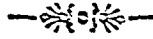
(२५) एवं (२६) यो (२७) गणानामा (२८) ते दश तृतीय एकादशाश्रयः परे ।
 (२९) सोमस्य मा तवसं द्वादशोक्तं (३०) प्र वो देवायेति सप्तदशकं तु विद्यात् २२
 (३१) इच्छंति त्वा नवै (३२) द्रं मतिस्त्रिपंचको नवक (३३) इमं महे ।
 (३४) एवं अग्ने दश (३५) अद्रं (३६) यत्तस्त्वेकादशकानुभाविसौ
 त्रयोदशायं (३७) प्र क्रमुभ्य ईरितो (३८) अं पिबेत्पि चापि त्रयोदश ।
 (३९) अक्षोभ्यमिः समिधा चतुर्दशातः परोऽष्टादशकः (४०) प्र वेधसे २४
 (४१) महि महे द्वादशको (४२) विदास्तथा (४३) ऽऽरुद्रासः पौळग (४४) यत्त्रिपंचकः ।
 (४५) एवं अग्ने पंचदश (४६) त्वमर्था (४७) तुषा महो विंशति (४८) यो रपिवस्तु पट्कः २५
 द्विषद् (४९) दुवे (५०) स्तुपेऽथ द्विसप्तकः पष्टः पष्टे मंडले योऽनुवाकः ।
 (५१) अग्निं नतः सप्तदशाथ पौळग (५२) त्वे ह (५३) प्र शुक्रा अथिवा तु विंशतिः २६
 (५४) क ई श्यक्ताः पंचदशोना विंशतिर (५५) प स्वस्तुः पंचदश (५६) प्र धीरया ।
 (५७) मा चिन् (५८) महौ इन्द्र (५९) इन्द्रः सुतेषु पंचाथ सप्ताष्ट (६०) यदं द्विपंचकः २७
 (६१) यो यजाति द्वादशे (६२) मे ह पट्को (६३) अं दशैकादशको (६४) य इत्युत् ।
 त्रयोदशा (६५) तु न इन्द्र क्षुमंतमतः परो दशको (६६) गौर्धेयत्वयं २८
 (६७) स्वादिष्टया षष्टसूक्तः (६८) पवस्व त्रिंशत्सपट्कः परः सप्तको (६९) ऽथा ।
 (७०) प्राप्यादशैवाद्दशकः (७१) प्र ते (७२) ऽस्य प्रेषा-संज्ञकादशकः (७३) मन्नायः २९
 (७४) अग्ने वृहन् पौळगकखयोदश (७५) त्वष्टा (७६) प्र देवत्रेति चाष्टादश (७७) ष्ट ।
 अष्टा (७८) विदं पौळगवस्तु (७९) अग्नाः (८०) सप्येत् पट् (८१) मं नवै (८२) द्र त्रयोदश ३०
 (८३) तमस्य सावाशुषिषी अष्टकः पररुयोविंशति (८४) नांसदानीन् ।

(१५) एतच्छर्कः । (१७) उपप्रयेतो दशैकं च, विद्यात्पूर्वाद्दशकं तथा । अग्निमग्नेषुःतुवाकःनामिह मन्नायः ।
 (१८) न श्रुति । नवकमिदं । द्वादशकं विदुः द्वादशकं विदुः । (१९) उवप्यपट्कं, उवप्य पट् । (२०) मन्ना-
 दशाबोधीदेवोऽष्टसूक्तः । विदुः । (२१) विंशतिश्चैव, विंशतिश्च तथा । (२२) वाष्कलकः श्रमन् । (२५)
 बोधता । अक्षिपंचकः पट् पंचकः । रपिवः पट् । (२६) द्विपट्दुवे । द्विपट् दुवे । द्विः यद्वस्तु य । योदश । ये ह यत् ।
 (२७) पंचदश उना विंशतिर । पंचदशैकोऽविंशतिर, पंचदशैको तु विंशतिर । (२८) इत्यथ इत्य । इन्द्र ...
 अत् । (२९) मन्नायः । प्राप्यादशैवाद्दश । (३०) बोधतावचनोदश । चाष्टादश । चाष्टादशाथ । चाष्टादश ।

॥ अथ छन्दःसंख्या ॥

एकपंचाशत्परवेदे गायःशयः शाकल्यके । सहस्रद्वितयं चैव चत्वार्येव शतानि तु	॥ १ ॥
श्रीणि शतानि सैकानि चत्वारिंशत्तथोष्णिहः । भनुष्टुभां शतान्यष्टौ पंचाशत्पंचसंयुता	॥ २ ॥
बृहतीनां शतं त्रेचमेकारातीत्यधिकं पुत्रैः । शतानि श्रीणि पंक्तीनां द्वादशान्यधिकानि तु	॥ ३ ॥
पंचाशत्त्रिष्टुभः प्रोक्तास्त्रिंशत्त्रैश्चैव ततोऽधिकाः । सहस्राण्येव चत्वारि विज्ञेयं तु शतद्वयं	॥ ४ ॥
चत्वारिंशत्तथाष्टौ च तथा चापि शतत्रयं । जगतीनामियं संख्या सहस्रं तु प्रकीर्तितं	॥ ५ ॥
दशैवातिरगस्त्योऽपि तथा सप्त न संशयः । शक्योऽपि तथैवोक्तास्तथा नव विचक्षणैः	॥ ६ ॥
नव चैवातिशक्यैः पठष्टयः प्रकीर्तिताः । भशीतिश्च चतस्रश्च तथात्यष्टिक्चः स्मृताः	॥ ७ ॥
एतद्वयं विनिर्दिष्टमेकातिष्ठतिरेव च । एकरुपास्तु षट् प्रोक्ता द्विपदा दश सप्त च	॥ ८ ॥
प्रगाथा बार्हवा येऽत्र तेषां शतमुदाहृतं । चतुर्नवतिरेवोक्तास्तद्वद् दृचास्त्वसंशयः	॥ ९ ॥
काकुभानां तु पंचाशद्विज्ञेया पंचसंयुता । महाबार्हत एवैक एवं सार्धं शतद्वयं	॥ १० ॥
एवं दश सहस्राणि शतानां तु चतुष्टयं । ऋचां च्यधिकमात्स्यातृषिभिस्तावदशिमिः	॥ ११ ॥

॥ इति छन्दः संख्या समाप्ता ॥

परिभाषा—खण्डौ ।

(१३)

गोषा घोषा विश्वारा, ऽगालोपनिषत्सिष्य ॥ मल्लजाया जुहूर्नामागस्त्यस्य स्वसादितिः ॥
इदानीं चंद्रमाता च सरना रोमशोर्वशी ॥ लोपासुद्रा च नयक्ष यमी नारी च शम्भुत्री ॥
श्रीर्लाक्षा सारंगाली वाक् छट्टा मेधा च दक्षिणा ॥ रात्री सूर्या च नावित्री मल्लवादिभ्य ईरिताः ॥१३॥ ✖

(१४)

पादा कतिजगत्यां तु त्रयो द्वादशकाः परौ ॥ अष्टौ शक्रीपादाः सप्तैवाष्टाक्षराःस्मृताः ॥
अतिशास्त्रपादौ द्वावादितः पोट्टशाक्षरौ + ॥ जागतश्चाष्टकावष्टिपादाः पोट्टशाकाख्यः ॥
अष्टौ चात्यष्टिपादौ जागतौ चाष्टकाक्षरः ॥ जागतश्चाष्टकाक्षय एतिपादौ तु जागतौ ॥
पादाक्षरोऽष्टकाक्षय पोट्टशाक्षर एव च ॥ अष्टकाक्षयातिष्टौ द्वौ पादौ जागतौ ततः ✖ ॥
त्रयोऽष्टका जागतश्च तथैवाष्टक इत्यदि ✖ ॥ परः सप्तकपादास्तु प्रसंगात्स्वयनीरिताः ॥ १४ ॥

✖ धीः लाक्षा मेधा चेति विद्वानां मन्त्रः संहिवापां न इत्यन्ते । तथा च (१) कादयप्यौ शिखाण्डिन्यौ
अप्सरसौ (१।१०५) (२) इन्द्रस्तुपा वलुरुपती (१०।२।१), (३) पौलोमी शर्ची (१०।१।१९),
(४) नीषावरी सिकता (१।८६।११-२०, पृथ्वयोऽजाः ३१-४०) इत्र संश्रुतीया न इत्यन्ते ।
(५) ० ह्यात्र ते । (+) ० पादौ द्वौ शक्री पोट्टशाक्षरौ । (✖) जागत पोट्टशाक्षरः ।
✖ तथैवाष्टाक्षराविति ।

अथ छन्दसामुदाहरणानि ।

अथं वेवाथा, —ऽऽभिष्टे अद्या, —ऽग्ने तमद्य, तां मे अश्व्यानां, त्वावतः, पुरुतमं,
 मे सुन्वे य, ईशाना, आपः पृणीत, प्रेष्ठं वशं ॥ ४ ॥ (१)

य इन्द्र, युंजति हरी, शर्षिशर्ष वो, दूवी रेवणः, प्र या घोषे, हरी यम्यं, पितुं
 नृ, भंसीमह्यण्टी ॥ ५ ॥ (२)

छन्दोभेदः	वक्षर- संख्या	धरणा- क्षराणि	सूत्रं	उदाहरणमंत्रप्रतीकं ।	मंत्रस्थान म० सू० पं०
१ (५) गायत्री					
गायत्री	२५	८।८।८	(प्रथमं छन्दः) त्रिपदा गायत्री ।	अथं वेवाथा० ।	१ १० ७
पदात्रि	३३	१।१।१।१।३	पंचकाक्षरवारः पदकउचैकः पदपंक्तिः ।	आभिष्टे अथा० ।	४ १० ४
पदात्रि	३५	१।१।१।१।३।३	(वा) सप्तश्रित्तपदकः पदपंक्तिः ।	अग्ने तमद्य० ।	४ १० १
इतिगण्यमं	२५	३।७।२।२	पदगतिकाइशा उच्छिगण्यमं ।	तां मे अश्व्यानां० ।	८ १५ ११
पदात्रिपद	३२	१।१।१।१	अथा गणकाः पदात्रिपदम् ।	त्वावतः पुरुतमो० ।	८ १५ १
पदात्रिपद	३०	१।१।१।१	सप्यमः पदकउचैश्च अतित्रिपदम् ।	पुरुतमं पुरुतां० ।	५ ४३ ११
पदात्रिपद	२५	१।२।३।४	व्यञ्जकउचैश्च पञ्चमप्या ।	मे सुन्वे यो तम्यो० ।	१ १०८ ११
पदात्रिपद	२७	३।१।२।८	पञ्चपदश्च पदसप्तकाइशाः सा षष्ठमप्या ।	ईशाना यार्थानां० ।	१० १ १
पदात्रिपद	२७	८।१।३।३	त्रिपदीया प्रविष्टा ।	आपाः पृणीत भोगत्रे० ।	१० १ १
पदात्रिपद	२६	३।३।१।१	त्रिपदीया पञ्चकउचैश्च पदगीप्यती ।	प्रेष्ठं वशं वियातां० ।	८ १०१ १३
पदात्रिपद	३	१।३।३।३		इन्द्रः मादस्यतातां० ।	१ १२ १३
२ (५) इतिगण्यम्					
इतिगण्यम्	२८	८।८।८।८	द्वितीयम् । द्विगुण त्रिपदीया तावत् ।	य इन्द्र भोग पावतां० ।	८ १० १
इतिगण्यम्	२८	३।३।३।३	आद्यत्रिपदं पदगीप्यतां ।	युंजति हरी इतिगण्यम् ।	८ १० १
इतिगण्यम्	२८	८।१।३।३	न पञ्चमप्या इतिगण्यम् ।	शर्षिशर्ष वो पण्यतां० ।	१० १३ १३
इतिगण्यम्	२८	३।३।३।३।३	त्रिगुण त्रिपदीया तावत् । इतिगण्यम् इतिगण्यम् ।	दूवी रेवणः इतिगण्यम् ।	८ १० १३
इतिगण्यम्	२८	३।३।३।३	पदगीप्यतां पदात्रिपदीया तावत् ।	प्र या घोषे यूपयातां० ।	१० १० १३
इतिगण्यम्	२८	३।३।३।३	अथैव त्रिपदीया इतिगण्यम् ।	हरी यम्यं यूपयातां० ।	१० १० १३
इतिगण्यम्	२८	३।३।३।३	अथैव त्रिपदीया इतिगण्यम् ।	पितुं नृ यूपयातां० ।	१० १० १३
इतिगण्यम्	२८	३।३।३।३	अथैव त्रिपदीया इतिगण्यम् ।	भंसीमह्यण्टी यूपयातां० ।	१० १० १३

अग्निं ओजिष्ठं, तव स्वादिष्ठं, मा कस्मै, पर्यु पु, तां वि द्वांसा, वि पृच्छामि,
प्रेक्षो अग्ने, अग्निं नरोऽप्यौ ॥ ६ ॥ (३)

मा चिद्वन्यन्, महो यस्पति, रीजानमिद्व्यौ, ये पातयन्ते, युवं ह्यास्त, मध
यदिमे, अग्निं वो वीरं, सनितस्, तं त्वा वयं पितो नव ॥ ७ ॥ (४)

छंदोभेदः	अक्षर- संख्या	चरणा- क्षराणि	सूत्रं	उदाहरणमंत्रप्रतीकं ।	मंत्रस्थानं मं०सू०मं०
----------	------------------	------------------	--------	----------------------	--------------------------

३ (६) अनुष्टुप्

भनुष्टुप्	३२	८।८।८।८	(तृतीयम्) भनुष्टुप् ।	अग्नि ओजिष्ठमा भर० ।	५ १० १
महापदपांक्तिः	३१	५।५।५।५।५।६	पंचपंचकाः षट्कश्चैको महापदपांक्तिः ।	तव स्वादिष्टा० ।	४ २० ५
कृतिः	३२	१२।१२।८	जागतावष्टकश्च कृतिः ।	मा कस्मै धातमभ्य० ।	१ १२० ८
पिपीलिकमध्या	३२	१२।८।१२	मध्ये चेदष्टकः पिपीलिकमध्या ।	पर्यु प्र धन्व वाजसा० ।	९ ११० १
काविराट्	३०	९।१२।९	नवकयोर्मध्ये जागतः काविराट्	ता विद्वांसा हवामहे० ।	१ १२० ३
नष्टरूपी	३२	९।२०।१२	नव वैराजस्त्रयोदशो नष्टरूपी ।	वि पृच्छामि पाक्या० ।	१ १२० ४
विराट्	३०	१०।१०।१०	दशकास्त्रयो विराट् ।	प्रेक्षो अग्ने दीदिहि० ।	७ १ ३
विराट्	३३	११।११।११	एकादशका (वा) ।	अग्निं नरो दीधिति० ।	७ १ १

४ (७) बृहती

बृहती	३६	८।८।१२।८	(चतुर्थं) बृहती तृतीयो द्वादशकः ।	मा चिद्वन्यन्त्रि शं० ।	८ २ १
पुरस्ताद्बृहती	३६	१२।८।८।८	आषष्टपुरस्ताद्बृहती ।	महो यस्पतिः शव० ।	१० २२ ३
१ न्यंकुसारिणी	३६	८।१२।८।८	द्वितीयश्चेत् (१) न्यंकुसारिणी	रीजानमिद्व्यौ० ।	२० १३२ १
२ उरोबृहती वा + ,,	,,	,,	(२) उरोबृहती वा	,, ,, ,,	,,
३ स्कंधोप्रीवी वा ,,	,,	,,	(३) स्कंधोप्रीवी वा ।	,, ,, ,,	,,
उपरिष्ठाद्बृहती	३६	८।८।८।१२	अष्ट्यश्चेत् उपरिष्ठाद्बृहती ।	ये पातयन्ते अजम० ।	८ ४६ १८
विष्टारबृहती	३६	८।१०।१०।८	अष्टिनोर्मध्ये दशकौ विष्टारबृहती ।	युवं ह्यास्तं महो रन्० ।	१ १२० ७
ऊर्ध्वबृहती	३६	१२।१२।१२	त्रिजागतोर्ध्वबृहती ।	अथ यदिमे पवमा० ।	९ १२० ९
पिपीलिकमध्या	३४	१२।८।१२	प्रयोदशिनोर्मध्येऽष्टकः पिपीलिकमध्या ।	अभि घो वीरमन्धसो० ।	८ ४६ १४
विषमपदा	३६	९।८।११।८	नवकाष्ट्यैकादश्याष्टिनो विषमपदा ।	सनितः सुसनित० ।	८ ४६ २०
बृहती	३६	९।९।९।९	चतुर्नवका बृहती एव ।	तं त्वा वयं पितो षचो०	१ १८७ ११

+ एतं वासमिन्द्रास्मदुः० । (मं० १०, सू० ९३, मं० ११)

,, वृष्टमेतत्कटुकमेतत्० । (मं० १०, सू० ८५, मं० ३४)

,, मत्स्यपायि मे महः । (मं० १, सू० १७५, मं० १)

॥ शुनमस्मभ्यभूतये० । (मं० १०, सू० १२६, मं० ७)

अथ छन्दसामुदाहरणानि ।

अयं देवाया, —ऽऽभिन्ने अया, —ऽऽ तमय, ता मे अद्वयानां, त्वाघतः, पूरुतमं,
सं सुन्वे य, ईशाना, आपः पूणीत, प्रेष्ठं दर्ज ॥ ४ ॥ (१)

य इन्द्र, यंजति हरी, शर्धशर्ध वी, दृवी रेकणाः, प्र या घोषे, हरी यस्य, जिं
नु, मंसीमहाष्टी ॥ ५ ॥ (२)

छन्दोभेदः	अक्षर- संख्या	सरणा- क्षराणि	सूत्रं	उदाहरणमंत्रप्रतीकं ।	मंत्रस्थान सं. सू. सं.
१ (४) गायत्री					
गायत्री +	२४	८।८।८	(प्रथमं छन्दः) विपदा गायत्री ।	अयं देवाय० ।	१ २० ७
पद्वर्णितः ५	२६	१।१।१।१।६	पंचकाशनाचारः पद्वर्णितः ।	आमिष्टे अय० ।	४ १० ४
पद्वर्णितः	२५	१।१।१।१।६	(या) ययुर्थं रमयुक्तः पद्वर्णितः ।	अग्ने तमय० ।	४ १० १
उणिगमभां	२४	६।७।१२	पद्वर्णितकादना उणिगमभां ।	ता मे अद्वयानां० ।	८ २५ १३
पादनिचूर्ण	२१	७।७।७	प्रथः समकाः पादनिचूर्ण ।	त्वाघतः पूरुवसो० ।	८ ४६ १
अतिनिचूर्ण	२०	७।६।७	मध्यमः पद्वर्णिते अतिनिचूर्ण ।	पूरुतमं पूरुणां० ।	६ ४५ १३
ययमध्या	२४	७।१०।७	दशकश्चेत् ययमध्या ।	स सुन्वे यो वसूनां० ।	९ १०८ १३
वर्धमाना	२६	६।७।८	यस्यास्तु पद्वर्णितकादनाः सा वर्धमाना ।	ईशाना वार्याणां० ।	१० ९ ५
प्रतिष्ठा	२६	८।७।६	विपरीता प्रतिष्ठा ।	आपः पूणीत भेषजं० ।	१० ९ ७
न्हसीयसी	१९	६।६।७	ह्रीं पद्वर्णितं मसकश्च न्हसीयसी ।	प्रेष्ठमु प्रियाणां० ।	८ १०३ १०
[विपरीता न्हसीयसी]		७।६।६		इन्द्रः सहस्रदातां० ।	१ १७ ५

२ (५) उणिक्

उणिक्	२८	८।८।१२	(द्वितीयम्) उणिक् त्रिपदायो द्वादश ।	य इन्द्र सोम पातमः ।	८ १२ १
पुरउणिक्	२८	११।८।८	आद्यश्वेत् पुरउणिक् ।	यंजति हरी इधिर० ।	८ ९८ ९
ककुप्	२८	८।१२।८	मध्यमश्वेत् ककुप् ।	शर्धशर्ध व वर्षां० ।	५ ५३ १३
ककुब्ब्यंकुशिरा	२७	११।१२।४	शैष्टुभजागतचतुष्काः ककुब्ब्यंकुशिरा ।	दृवी रेकणस्तन्वे० ।	८ ४६ १५
तनुशिरा	२८	११।१२।६	एकादशिनोः परः पद्वर्णिततनुशिरा ।	प्र या घोषे भृगुषां० ।	१ १२० ५
पिपीलिकमध्या	२८	११।६।११	मध्ये चेत् पिपीलिकमध्या ।	हरी यस्य सुयुजां० ।	१० १०५ ९
अनुष्टुप् गर्भा	२९	५।८।८।८	आद्यः पंचकश्चोष्टका अनुष्टुप्गर्भा ।	पितुं नु क्तोर्वां० ।	१ १८७ १
उणिक् x	२८	७।७।७।७	चतुः सप्तकोणिगोष ।	मंसीमहि त्वा वयं० ।	१० २६ ४

+ ओमासश्रवणी० (सं० १, सू० ३, सं० ७) । ५ पृते न पृते० । (सं० ४, सू० १०, सं० ६) । [उणिगां]
 x नदं च ओदतीनां । (सं० ८, सू० ६९, सं० १) ।

अग्र ओजिष्ठुं, तत्र स्वाङ्गिष्ठ, मा कस्मै, पर्यु पु, ता वि द्वांसा, वि पूञ्छामि,
प्रेच्छो अग्ने, ऽग्निं नरोऽप्यौ ॥ ६ ॥ (३)

मा चिबुन्यन्, महो यस्पति, रीजानमिद्वङ्गौ, र्ये पातयंते, युवं ह्यास्त, मध
यक्षिमे, ऽग्निं वो वीरं, सन्तितुव, तं त्वा वयं पितो नव ॥ ७ ॥ (४)

संज्ञाभिः	अक्षर- संख्या	चरण- क्षराणि	सूत्रं	बदाहरणसंज्ञप्रतीकं ।	संज्ञस्थानं म०सू०मं०
-----------	------------------	-----------------	--------	----------------------	-------------------------

३ (६) अनुष्टुप्

भक्तुष्टु	३३	०८०८०८	(वृत्तीयम्) भक्तुष्टु ।	वन्न लोजिष्ठमा भर० ।	१ १० १
महापदपङ्क्तिः	३१	५,५५५५५५६	पञ्चपङ्क्ताः पद्वक्त्रवैको महापदपङ्क्तिः ।	तत्र स्वाङ्गिष्ठा० ।	४ १० ५
वृत्तिः	३२	१११११८	जागतावष्टकद्वय वृत्तिः ।	मा कस्मै धातमभ्य० ।	१ १२० ८
निरीक्षिकमध्या	३२	१११०१११	मध्य वेदष्टकः निरीक्षिकमध्या ।	पर्यु पु धन्व वाजसा० ।	१ १२० १
बाविराट्	३०	१११११९	नवकयोर्मध्ये जागतः बाविराट् ।	ता विद्वांसा एवामहे० ।	१ १२० ३
नष्टस्वी	३३	१११०१११	नव केषामप्रयोद्धो नष्टस्वी ।	वि पूञ्छामि पात्रया० ।	१ १२० ४
विराट्	३०	१०११०१०	द्वयकारयो विराट् ।	प्रेच्छो अग्ने हीद्विष्टिः ।	७ १ ३
विराट्	३३	११११११११	एवाद्गता (वा) ।	ऽग्निं नरो वीरिष्टिः ।	७ १ १

४ (७) दृष्टती

दृष्टती	३६	०८०१११८	(चतुर्थे) दृष्टती दृष्टती दृष्टती ।	मा विद्वयति दृष्टी ।	८ १ १
दृष्टतीदृष्टती	३६	१११०१०१८	आप्तयेष्टा दृष्टती ।	मही दृष्टती दृष्टती ।	१० १२ ३
१ स्वङ्गिष्ठिणी	३६	०८११०८	द्वितीयवेद (१) स्वङ्गिष्ठिणी ।	इजामिष्ठिणी दृष्टी ।	१० १३ ३
२ त्रयोदशती वा +	२) त्रयोदशती वा ।
३ स्वङ्गिष्ठिणी वा	३) स्वङ्गिष्ठिणी वा ।
नवविंशतिदृष्टती	३६	०८०८०११	नवविंशतिदृष्टतीदृष्टती ।	ये दृष्टतीदृष्टती ।	८ ११ १८
द्विंशतिदृष्टती	३६	०८१०१०१८	अग्निंमिष्टि दृष्टती द्विंशतिदृष्टती ।	दृष्टतीदृष्टती दृष्टती ।	१ १२० ३
त्रयोदशती	३६	११११११११	द्विंशतिदृष्टती ।	अग्निंमिष्टि दृष्टती ।	१ १२० १
निरीक्षिकमध्या	३३	१११०११११	दृष्टतीदृष्टतीदृष्टतीदृष्टती निरीक्षिकमध्या ।	अग्निंमिष्टि दृष्टती ।	१ १२० ३
द्विंशतिदृष्टती	३६	११०११११८	नवविंशतिदृष्टतीदृष्टती द्विंशतिदृष्टती ।	अग्निंमिष्टि दृष्टती ।	८ ११ १८
दृष्टती	३६	११११११११	नवविंशति दृष्टती दृष्टती ।	अग्निंमिष्टि दृष्टती ।	१ १२० ३

+ तत्र स्वङ्गिष्ठिणीदृष्टती (मं० १०, सू० १३, मं० ११)
 .. दृष्टतीदृष्टतीदृष्टती (मं० १०, सू० ८५, मं० ३३)
 .. नवविंशतिदृष्टती (मं० ११, सू० १३५, मं० ११)
 .. दृष्टतीदृष्टतीदृष्टती (मं० १०, सू० १३६, मं० ३३)

दानासो, वि पिप्रो, रायं नरो, य ऋष्वस, तस्याः समुद्रा, आग्निं न, पृष्टिं सहस्रा, -स्तीर्याम निदोऽण्डौ ॥ ८ ॥ (५)

कस्य नूनं, यूपवस्का, ये वाजिनं, यो वाचा, स्वस्ति न इद्रः, श्रुधी हवै, श्रुतं मे, अग्निनेद्रेण, तामिरा यातं, नवानां, सं मा तपन्त्ये, वेद्वामिभ्यां द्वावृश ॥९॥(६)

छंदोभेदः	अक्षर-संख्या	चरणा-क्षराणि	सूत्रं	उदाहरणमंत्रप्रतीकं ।	मंत्रस्थानं म० सू० मं०
----------	--------------	--------------	--------	----------------------	------------------------

५ (८) पंक्तिः

पंक्तिः ॐ	४०	टाटाटाटाट	(पंचमं) पंक्तिः पंचपदा ।	दानासः पृथुश्रवसः ।	८ ४३ १३
विराट्	४०	१०१०१०१०	अथ चतुष्पदा विराट् द्वाकैः ।	वि पिप्रोरहिमायस्य० ।	६ १० ७
सतोवृहती	४०	१२१टा१२१ट	अयुजौ जागतौ सतोवृहती ।	आ यं नरः सुदानवो० ।	५ ५३ ६
विपरीता	४०	टा१२१टा१२२	युजौ चेत् विपरीता ।	य ऋष्वः श्रावयत्स० ।	८ ४६ ११
प्रस्तारपंक्तिः	४०	१२११२१टाट	आद्यौ चेत् प्रस्तारपंक्तिः ।	तस्याः समुद्रा अधि० ।	१ १६३ ४१
आस्तारपंक्तिः	४०	टाटा१२१२२	अंत्यौ चेत् आस्तारपंक्तिः ।	आग्निं न स्ववृ० ।	१० ११ १
संस्तारपंक्तिः	४०	१२१टाटा१२२	आद्यांत्यौ चेत् संस्तारपंक्तिः ।	पृष्टिं सहस्रा० ।	८ ४६ ११
विष्टारपंक्तिः +	४०	टा१२११२१ट	मध्यमौ चेद् विष्टारपंक्तिः ।	अतीर्याम निदस्तिरः ।	५ ५३ १३

६ (९) त्रिष्टुप्

त्रिष्टुप् ॐ	४४	११११११११११	(पठं) त्रिष्टुप् त्रैष्टुभपदा ।	कस्य नूनं कतमस्या० ।	१ २४ १
जगती	४६	१११११११११२	द्वौ नु जागतौ यस्याः सा जागते जगती ।	यूपवस्का उत ये यू० ।	१ ११ ६
त्रिष्टुप्	४६	१२१११११२११२	त्रैष्टुभे त्रिष्टुप् ।	(सनेमि स्रक्रमजरं० ।	१ १६३ १४)
अभिसारिणी	४४	१०१०१२११२२	वा " " वैराजौ जागतौ च अभिसारिणी ।	ये वाजिनं परिप० ।	१ १६३ १२
	३९	१०११०१११	विराट्स्थाना ।	यो वाचा विवाचो० ।	१० १३ ५
[वैराजत्रिष्टुप्	३९	१०१११११२	नवकौ वैराजस्त्रैष्टुभश्च ।	स्वस्ति न इद्रः ।	१ ८९ ६
विराट्स्थाना	४०	१०१११०१११	द्वौ वा वैराजौ नवकः त्रैष्टुभश्च विराट्स्थाना ।	श्रुतं नु ते श्रुतं व० ।	१ ११ ४]
				श्रुधी हवमिद्र मारि० ।	१ ११ १
[विपरीता विराट्स्था	४१	टा११११११११		क्रीळन्नो रश्म आ० ।	५ ११ ५]
विराट्स्था	४१	१११११११११	एकादाशिनस्योऽष्टकश्च विराट्स्था ।	श्रुतं मे मित्रावृत्ता० ।	१ ११२ ६
ज्योतिष्मती	४३	१२११२११२१	द्वादशिनस्योऽष्टकश्च ज्योतिष्मती ।	अग्निनेद्रेण वृषेण० ।	८ ३५ १

ॐ इत्या हि सोम इन्मदे । (मं० १, सू० ८०, मं० १

अमे तव श्रवो वयः । १०११४०११

सो चिन्तु वृष्टिर्युष्या० । (मं० १०, सू० २३, मं० ४)

प्र^१ देवमच्छा, ऽऽयः^२ प्रमा, वि^३यत्तिका, तद^४न्नाय चत्वारि ॥ १० ॥

अ^५यं वा, मा^६ संखायो, वृ^७हद्भिर्गने, न^८ हि ते शूरा, ऽऽत्वा^९ रथं पञ्च ॥ ११ ॥

छंदोभेदः	अक्षर- संख्या	चरणा- क्षराणि	सूत्रं	उदाहरणमत्रप्रतीकं ।	मंत्रस्थानं म०सू० मं०
ज्योतिः ×	४४	१२।८।१२।१२	यनोऽष्टकस्ततो ज्योतिः ।	ताभिरायातं वृषणो० ।	८ २२ १२
महावृहती	४४	८।८।८।१२	चत्वारोऽष्टका जागतश्च महावृहती ।	नवानां नवतीनां० ।	१ १९१ १३
चवमध्या	४४	८।८।१२।८।८	मध्ये चेत् चवमध्या ।	सं मा तपन्त्यभितः ।	१ १०५ ८
पंक्त्युत्तरा विराट्पूर्वा	४४	१०।१०।८।८।८	भाद्यौ दशकावष्टकाः खयः पंक्त्युत्तरा विराट्पूर्वा वा ।	एवैद्भ्राग्निभ्यामहा० ।	५ ८६ ६

(१०) जगती

जगती	४८	१२।१२।१२।१२	(सप्तमं) जगती जागतपदा ।	प्र देवमच्छा मधुमं० ।	९ ६८ १
महासतोवृहती	४८	१२।८।१२।८।८	अष्टिनखयः स्त्रौ च द्वौ महासतोवृहती ।	आ यः पप्रौ भानुना० ।	६ ४८ ६
महापंक्तिः	४८	८।८।७।६।१०।९	अष्टकौ सप्तकः षट्को दशको नवकश्च ।	इयत्तिका शकुन्ति० ।	१ १९१ ११
„	„	८।८।८।८।८	षट्ठका वा महापंक्तिः ।	तदन्नाय तदपसे० ।	८ ४७ १६

(११) प्रगाथाः

बार्हतः प्रगाथः	७६	८।८।१२।८= ३६	अथ प्रगाथा वृहतीसतोवृहतीयां बार्हतः ।	अयं वां मधुमत्तमः० ।	१ ४७ १
		((३६+४०) १२।८।१२।८=४०		त्रिवन्धुरण त्रिघृता० ।	२)
काकुभः प्रगाथः	६८	८।१२।८= २८	ककुप् चेत्पूर्वा काकुभः ।	आ सखायः सयर्दु० ।	६ ४८ १२
		((२८+४०) १२।८।१२।८।८=४०		या शर्धाय माहताय० ।	१२)
महाबार्हतः प्रगाथः	९२	८।८।१२।८।८=४४	महावृहतीमहासतोवृहतीयां महाबार्हतः ।	वृहद्भिर्गने अर्वि० ।	६ ४८ ७
		((४४+४८) १२।८।१२।८।८=४८		विश्वासां गृहपतिः० ।	८)
विपरीतोत्तरः	७६	८।८।१२।८= ३६	वृहतीविपरीते विपरीतोत्तरः ।	नहि-त शूर राधसः० ।	८ ४६ ११
प्रगाथः		((३६+४०) ८।१२।८।१२= ४०		य ऋत्वः ध्रावयत्० ।	१२)
भानुष्टुभः	८०	८।८।८।८= ३२	भानुष्टुभ्यामर्धौ भानुष्टुभः ।	आ त्वा रथं ययौत० ।	८ ६८ १
(गायम्भौ)		((३२+२४) ८।८।८= २४		तुविशुम्भ तृदिश्रतो० ।	२)
प्रगाथः		+२४) „ २४		यस्य ते महिना महः ।	३)

× पुरस्ताज्ज्योतिः, मध्येज्ज्योतिः, उपरिष्टाज्ज्योतिः ।

प्र वो महे, प्रोवस्मै, साकं जात, त्रिकदके, त्रुगिं होतार, मवर्मह इद्र, स हि शर्धो न रास ॥ १२ ॥

छंदोभेदः	अक्षर- संख्या	चरणा- श्रमाणि	सूत्रं	उदाहरणमंत्रप्रतीकं ।
----------	------------------	------------------	--------	----------------------

(१२) संकीर्णम्

१ अतिजगती	५२	२२।२२।२२।८।८	पादा अतिजगती तु प्रयो- द्रासकाः परी अष्टकौ ।	प्र वो महे मतयो यंतु० । ५ ८१ ।
२ जगती	५६	८।८।८।८।८।८।८	जगतीपादाः संसवाप्याभराश्रते ।	प्रो वस्मै पुरोरथं० । १० १३३ ।
३ अतिशक्ती	६०	२६।२६।२२।८।८	अतिशक्त्यादी ही आवितः कर्तव्यौ पोकशाशरी जागतश्चाष्टकौ ।	साकं जातः क्रतुना० । २ २२ ।
४ अष्टिः	६४	२६।२६।२६।८।८	अष्टिपादाः पोकशाश्रयः अष्टकौ च ।	त्रिकदकेषु महियो० । २ २२ ।
५ अष्ट्यष्टिः	६८	२२।२२।८।८।८।२२।८	अष्ट्यष्टिपादी जागती चाष्टकाश्रयः जागतश्चाष्टकश्च ।	अग्निं होतारं मन्ये वा० । १ १२७ ।
६ ष्टिः	७२	२२।२२।८।८।८।२६।८	ष्टिपादा तु जागती । पादाश्रयोष्टकाश्रय पोकशाश्रय एव च अष्टकश्च ॥	जवर्मह इद्र वाहृदि० । १ १३३ ।
७ अतिष्टिः	७६	२२।२२।८।८।८।२२।८।८	अतिष्टिपादी जागती । त्रयोऽष्टका जागतश्च त्रयोऽष्टकौ ह्यपि ।	स हि शर्धो न मास्तं तु० । १ १३३ ।

१ कृतिः-	(त्रिशुग्धमो विभातु मे० । तै० आ० ४।२१।१)	[८० अक्षराणि]
२ प्रकृतिः-	(भगो अनुप्रयुकां ।)	[८४ "]
३ आकृतिः-	(तच्चक्षुर्देवहितं० । तै० आ० ४।३।५।३२; वा० सं० ३४।२४)	[८८ "]
४ विकृतिः-	(हमे सोमाः सुरामाणः० । वा० सं० २१।४२)	[९२ "]
५ संकृतिः-	(देवो अग्निः स्वष्टकृत्० । तै० आ० ३।५।९।१)	[९६ "]
६ अभिकृतिः-	(देवो अग्निः स्वष्टकृद्देवान्यक्षत्० । वा० सं० २१।५८)	[१०० "]
७ उत्कृतिः-	(छागस्य हविष आत्तामघ । वा० सं० २१।४३)	[१०४ "]

ऋग्वेद-मन्त्राणां वर्णानुक्रमसूची ।

अंशुं दुहन्ति स्तनयन्तं ९, ७२, ६
 अंसेषु च ऋषयः ५, ५४, १६
 अंसेष्वा मरुतः खादयो ७, ५६, ६३; तै. ब्रा. २, ८, ५, ५
 अंहोयुवस्तन्वस्तन्वते वि वयः ५, १५, ३
 अकर्म ते स्वपतो अमूम ४, २, १९, अथर्व. १८, ३, २४
 अकर्मा दस्युरभि नो अमन्तु १०, २२, ८
 अकारि त इन्द्र गोतमेभिः १, ६३, ९
 अकारि ब्रह्म समिधान तुभ्यं ४, ६, ११
 अकारि वामन्धसो ६, ६३, ३
 अक्रन्ददमिस्तनयन् १०, ४५, ४; वा. य. १२, ६; तै. सं. १, ३, १४, २; ४, २, १; २, २, २
 अक्रविहस्ता सुकृते ५, ६२, ६
 अक्रान्त्वमुद्रः प्रथमे ९, ९७, ४०; साम. ५२९; १२५३;
 तैत्ति. भार. १०, १, १५; नि. १४, १६
 अक्रो न अग्निः समिये ३, १, १२; नि. ६, १७
 अक्षपन्तः कर्णवन्तः सखायो १०, ७१, ७; नि. १, ९
 अक्षत्तमीमदेत ह्यव १, ८२, २; साम. ४१५; वा. य. ३, ५१, १; तै. सं. १, ८, ५, २
 अक्षानहो न ह्यतनोत १०, ५३, ७
 अक्षास इदं कुशिनः १०, ३४, ७
 अक्षितोति सनेदिमं १, ५, ९; अथर्व. २०, ६९, ७
 अक्षीभ्यां ते नासिकाभ्यां १०, १६३, १; अथर्व. २, ३३, १;
 २०, ९६, १७
 अक्षेप्रविक्षेप्रविदं १०, ३२, ७
 अक्षैर्मा दीप्यः कृपिमिव १०, ३४, १३
 अक्षोदयच्छवसा क्षाम ४, १९, ४; तै. ब्रा. २, ४, ५, २
 अक्षो न चक्रयोः शूर ६, २४, ३; नि. १, ४
 अक्ष्णाक्षिद्रातुवित्तरा ८, २५, ९
 अगच्छतं कृपमाणं परावति १, ११९, ८
 अगच्छद्दु विप्रतमः सखीयन् ३, ३१, ७
 अगन्निन्द्र भ्रवो बृहत् ३, ३७, १०; अथर्व. २०, २०, ३; २०, ५७, ६
 अगन्म महा नमसा ७, १२, १; साम. १३०४; तै. ब्रा. ३, ११, ६, २
 अगन्वृति क्षेप्रमागन्म ६, ४७, २०
 अगस्त्यः सनमानः खनिद्रः १, १७६, ६
 अगस्त्यस्य नक्षयः १०, ६०, ६

अगोरुधाय गविये ८, २४, २०; अथर्व. २०, ६५, २
 अम आ याहि वीतये ६, १६, १०; साम. १; ६६०; तै. सं. २, ५, ७, ३; ८, १; तै. ब्रा. ३, ५, २, १
 अम आ यास्मिभिः ८, ६०, १; साम. १५५२; अथर्व. २०, १०३, २
 अम आयुषि पवसे ९, ६६, १९; साम. ६२७, १४६४; १५१८;
 वा. य. १९, ३८; ३५, १६; तै. ब्रा. २, ६, ३, ४; तै. आ. २, ५, १; तै. सं. १, ३, १४, ७, ४, २९, १; ५, ५, १, ६, ६, २
 अम इळा समिध्यसे ३, २४, २
 अम इन्द्र वरुग मित्र देवाः ५, ४६, २; वा. य. ३३, ४८
 अम इन्द्रश्च दाशुषो ३, २५, ४
 अम ओजिष्ठमा भर ५, १०, १; साम. ८१
 अमये ब्रह्म ऋभवः १०, ८०, ७
 अमा यो मरयो दुन्नो ६, १४, १
 अग्निं यंतुरमप्तुरं ३, २७, ११
 अग्निं वः पूर्यं हुवे ८, २३, ७
 अग्निं वः पूर्यं गिरा ८, ३१, १४; तै. सं. १, ८, २२, ३
 अग्निं वर्धन्तु नो गिरः ३, १०, ६
 अग्निं विश ईळते १०, ८०, ६
 अग्निं विश्वा अभि पृशः १, ७१, ७
 अग्निं विश्वायुवेपसं ८, ४३, २५
 अग्निं वो देवमग्निभिः ७, ३, १; साम. १२१९
 अग्निं वो देवयज्यया ८, ७१, १२
 अग्निं वो वृषन्तं अध्वरागाम् ८, १०२, ७; साम. २१; ९४६
 अग्निं सुदीतिं सुदशं ३, १७, ४; तै. ब्रा. ३, ६, ९, १
 अग्निं सुभ्नाय दधिरे पुरो जनः ३, २, ५
 अग्निं सूनुं सनधुतं ३, ११, ४
 अग्निं सूनुं सहसो जातवेदसं ८, ७१, ११; साम. १५५५
 अग्निं त्रोमेन बोधय ५, १४, १; वा. य. २२, १५;
 तै. सं. ४, १, ११, ४
 अग्निं हिन्वंतु नो धियः १०, १५६, १; साम. १५२७
 अग्निं होतारमीळते वसुधितिं १, १२८, ८
 अग्निं होतारं प्र बृजे ३, १९, १
 अग्निं होतारं मन्ये दास्वंतं १, १२७, १; साम. ४६५;
 १८१३; अथर्व. २०, ६७, ३; वा. य. १५, ४७;
 तै. सं. ४, ४, ४, ८, निरुक्तं ६, ८

प्र वो महे, प्रोष्वस्मै, साकं जात, त्रिकद्रुके, प्विं होतां, मवर्मह इंद्र, स हि शर्धो न सप्त ॥ १२ ॥

छंदोभेदः ।	अक्षर- संख्या	क्षराणि	सूत्रं	उदाहरणमंत्रप्रतीकं ।
------------	------------------	---------	--------	----------------------

(१२) संकीर्णम्

१ अतिजगती	५२	१२१२१२१२१२१२	पादा अतिजगत्यां तु त्रयो- द्रादृशकाः परी अष्टकी ।	प्र वो महे मतयो यंतु० । १० ११ १२
२ जगती	५३	१२१२१२१२१२१२१२	जगतीपादाः संसवाष्टाक्षराश्च ते ।	प्रो ष्वस्मै पुरोरथं० । १० ११ १२
३ अतिशाकरी	६०	१२११२११२१२१२१२	अतिशाकरीपादा द्वौ आदितः कर्त्तव्या पोकशाक्षरौ जागतश्चाष्टकी ।	साकं जातः क्रतुना० । १० ११ १२
४ अष्टिः	६४	१२११२११२१२१२१२	अष्टिपादाः पोकशाकाक्षयः अष्टकी च ।	त्रिकद्रुकेषु महियो० । १० ११ १२
५ अत्यष्टिः	६८	१२११२१२१२१२१२१२	अत्यष्टिपादा जागती चाष्टकाक्षयः जागतश्चाष्टकश्च ।	अग्निं होतां मन्ये दा० । १० ११ १२
६ घृतिः	७२	१२११२१२१२१२१२१२	घृतिपादा तु जागती । पादास्योष्टकाश्चाथ पोकशाक्षर य च अष्टकश्च ॥	अवर्मह इंद्र दाडहि० । १० ११ १२
७ अतिघृतिः	७६	१२११२१२१२१२१२१२	अतिघृती जागती । त्रयोऽष्टका जागतश्च त्रयोऽष्टकौ इत्यपि ।	स हि शर्धो न मावर्तं तु० । १० ११ १२

१ कृतिः-	(त्रिशुग्धमो विभातु मे० । तै० आ० ४१२१११)	[८० अक्षराणि]
२ प्रकृतिः-	(भगो अनुप्रयुक्तं ।)	[८४ "]
३ आकृतिः-	(तच्चक्षुर्देवहितं० । तै० आ० ४१३५१२२; वा० सं० ३४१२४)	[८८ "]
४ विकृतिः-	(इमे सोमाः सुरामाणः० । वा० सं० २११४२)	[९२ "]
५ संकृतिः-	(देवो अग्निः स्विष्टकृत्० । तै० ब्रा० ३१५१११)	[९६ "]
६ अभिकृतिः-	(देवो अग्निः स्विष्टकृद्देवान्यक्षत्० । वा० सं० २११५८)	[१०० "]
७ उत्कृतिः-	(ज्ञागस्य हविष आत्तामघ । वा० सं० २११४३)	[१०४ "]

ऋग्वेद-मन्त्राणां वर्णानुक्रमसूची ।

अंशुं दुहन्ति रत्नयन्त्रं ९, ७२, ३
 अंशेषु व ऋषयः ५, ५४, ११
 अंशेषुवा नरतः सादयो ७, ५३, १३; तै. मा. २, ८, ५, ५
 अंहोयुवस्तन्वस्तन्वते वि वयः ५, १५, ३
 अहर्म ते स्वपसो अहूम ४, २, १९, अथर्व. १८, ३, २४
 अकर्मा दस्तुरभि नो अमन्तु १०, २२, ८
 अकारि व इन्द्र गोतमेभिः १, ६३, ९
 अकारि ब्रह्म समिधान तुभ्यं ४, ६, ११
 अकारि वानन्वसो ६, ६३, ३
 अकन्ददमिस्तनयन् १०, ४५, ४; वा. य. १२, ६; तै. सं. १, ३, १४; २, ४, १; २, २, २
 अक्रविद्वस्ता सुकृते ५, ६२, ३
 अक्रान्तसमुद्रः प्रथमे ९, ९७, ४०; साम. ५२९; १२५३; तै. सं. १, १, १५; नि. १४, १६
 अक्रो न यन्निः समिधे ३, १, १२; नि. ६, १७
 अक्षय्वन्तः कर्णवन्तः सखायो १०, ७१, ७; नि. १, ९
 अक्षतमीमदं वृष १, ८२, २; साम. ४१५; वा. य. ३, ५६; तै. सं. १, ८, ५, २
 अक्षानहो नह्यतनीत १०, ५३, ७
 अक्षाल इदं कुशिनः १०, ३४, ७
 अक्षितोति सनेदिमं १, ५, १; अथर्व. २०, ६९, ७
 अक्षीभ्यां ते नासिकान्यां १०, १६३, १; अथर्व. २, ३३, १; २०, ९६, १७
 अक्षेत्रविक्षेत्रविदं १०, ३२, ७
 अक्षैर्मा दीप्यः कृषिमिन् १०, ३४, १३
 अक्षोदपच्छवसा क्षान ४, १२, ४; तै. मा. २, ४, ५, २
 अक्षो न चक्रयोः शूर ६, २४, ३; नि. १, ४
 अक्ष्णाक्षिद्रातुवित्तरा ८, २५, ९
 अगच्छतं कृषमाणं परावति १, ११९, ८
 अगच्छतु विप्रतमः सखीयन् ३, ३१, ७
 अगच्छिन्द्र ध्रुवो वृहद्वरे ३७, १०; अथर्व. २०, २०, ३; २०, ५७, ६
 अगन्म महा नमसा ७, १२, १; साम. १३०४; तै. मा. ३, ११, ६, २
 अगन्यूति क्षेत्रमागन्म ६, ४७, २०
 अगस्त्यः खनमानः खनित्रैः १, १७९, ६
 अगस्त्यस्य नक्षयः १०, ६०, ६

अगोरुषाय गविवे ८, २४, २०; अथर्व. २०, ६५, २
 अग्रा भा याहि वीतये ३, १३, १०; साम. १, ३३०; तै. सं. २, ५, ७, ३; ८, १; तै. मा. ३, ५, २, १
 अग्र भा याह्यभिः ८, ६०, १; साम. १५५२; अथर्व. २०, १०३, २
 अग्र आयूरि पवसे ९, ६६, १९; साम. ६२७, १४६४, १५१८; वा. य. १९, ३८; ३५, १३; तै. मा. २, ६, ३, ४; तै. वा. २, ५, १; तै. सं. १, ३, १४, ७; ४, २९, १; ५, ५, १, ३, ६, २
 अग्र इहा समिष्यसे ३, २४, २
 अग्र इन्द्र वरुण मित्र देवाः ५, ४६, २; वा. य. ३३, ४८
 अग्र इन्द्रश्च दागुषो ३, २५, ४
 अग्र कौञ्जिष्ठा भर ५, १०, १; साम. ८१
 अग्रये ब्रह्म ऋभवः १०, ८०, ७
 अग्रा यो नरयो दुवो ३, १४, १
 अग्निं यंतुरमप्युरं ३, २७, ११
 अग्निं वः पूर्यं हुवे ८, २३, ७
 अग्निं वः पूर्यं गिरा ८, ३१, १४; तै. सं. १, ८, २२, ३
 अग्निं वर्धन्तु नो गिरः ३, १०, ३
 अग्निं विश ईळते १०, ८०, ६
 अग्निं विशा वानि पृसाः १, ७१, ७
 अग्निं विश्वायुवेपसं ८, ४३, २५
 अग्निं वो देवमग्निभिः ७, ३, १; साम. १२१९
 अग्निं वो देवयजया ८, ७१, १२
 अग्निं वो वृधन्तं अश्वरागाम् ८, १०२, ७; साम. १२, ९४३
 अग्निं सुदीतिं सुदशं ३, १७, ४; तै. मा. ३, ६, ९, १
 अग्निं सुम्नाय दधिरे पुरो जनः ३, २, ५
 अग्निं सूनुं सनधृतं ३, ११, ४
 अग्निं सूनुं सहसो जातवेदसं ८, ७१, ११; साम. १५५५
 अग्निं स्तोमेन बोधय ५, १४, १; वा. य. २२, १५; तै. सं. ४, १, ११, ४
 अग्निं हिन्वंतु नो धियः १०, १५६, १; साम. १५२७
 अग्निं होतारमीळते वसुधितिं १, १२८, ८
 अग्निं होतारं प्र वृगे ३, १९, १
 अग्निं होतारं मन्ये दास्वंतं १, १२७, १; साम. ४३५; १८१३; अथर्व. २०, ६७, ३; वा. य. १५, ४७; तै. सं. ४, ४, ४, ८; निरुक्तं ६, ८

प्र वो महे, प्रोष्वस्मी, साकं जात, त्रिकद्रुके, त्रिभिं हाता, अथर्मह इन्द्र, स हि शर्धो न सम ॥ १२ ॥

छंदोभेदः उद्धार- चरणा- संख्या धाराणि । सूत्रं उद्धारणमंत्रप्रतीकं ।

(१२) संकीर्णम्

१ अतिजगती	५९	१२१२१२१२१२१२	पादा अतिजगती तु प्रयो- द्वाङ्गकाः परौ अष्टका ।	प्र वो महे मतयो यंतुं । १०० ।
२ जगती	५६	१२१२१२१२१२१२	जगतीपादाः संसंघाटाक्षराश्रते ।	प्रो ष्वस्मै पुरोरथं । १०० ।
३ अतिजागती	६०	१२१२१२१२१२१२	अतिजागतीपादा द्वौ भाद्रितः फलंस्वी पोळशाशरी जागतश्चाष्टका ।	साकं जातः क्रतुना । २२३ ।
४ अष्टिः	६४	१२१२१२१२१२१२	अष्टिपादाः पोळशाकाश्रयः अष्टकी च ।	त्रिकद्रुकेषु महियो । २२३ ।
५ अथ्यष्टिः	६८	१२१२१२१२१२१२१२	अथ्यष्टिपादा जागती चाष्टकाश्रयः जागतश्चाष्टकश्च ।	अग्नि होतारं मन्ये वा । १२३ ।
६ छृतिः	७२	१२१२१२१२१२१२१२	छृतिपादा तु जागती । पादाश्रयोष्टकाश्रयः पोळशाश्र एव च अष्टकश्च ॥	अथर्मह इन्द्र वाहहिं । १२३ ।
७ अतिछृतिः	७६	१२१२१२१२१२१२१२	अथातिछृती जागती । त्रयोऽष्टका जागतश्च तथैवाष्टकौ ह्ययपि ।	स हि शर्धो न माह्वंतं तु । १२३ ।

१ कृतिः-	(त्रिशुग्धमो विभातु मे । तं भा० ४।२।१६)	[८०]	अक्षराणि
२ प्रकृतिः-	(भगो अनुप्रयुक्तां ।)	[८४]	"
३ आकृतिः-	(तच्चक्षुर्देवहितं । तं भा० ४।३।५।३२; वा० सं० ३।४।२४)	[८८]	"
४ विकृतिः-	(इमे सोमाः सुरामाणः । वा० सं० २।१।४२)	[९२]	"
५ संकृतिः-	(देवो अग्निः स्विष्टकृत् । तं वा० ३।५।९।१)	[९६]	"
६ अभिकृतिः-	(देवो अग्निः स्विष्टकृद्देवान्यक्षत् । वा० सं० २।१।५८)	[१००]	"
७ उत्कृतिः-	(छागस्य हविष आत्तामघ । वा० सं० २।१।४३)	[१०४]	"

ऋग्वेद-मन्त्राणां वर्णानुक्रमसूची ।

अंशुं दुहन्ति स्तनयन्तं ९, ७२, ६
 अंसेषु व ऋषयः ५, ५४, ११
 अंसेषुवा मरुतः स्वादयो ७, ५६, १३; तै. मा. २, ८, ५, ५
 अंहोयुवस्तन्वस्तन्वते वि वयः ५, १५, ३
 अकर्म ते स्वपत्तो अमूम ४, २, १४, अथर्व. १८, ३, २४
 अकर्मा दस्युरभि नो अमन्तु १०, २२, ८
 अकारि त इन्द्र गोतमेभिः १, ६३, ९
 अकारि ब्रह्म समिधान तुभ्यं ४, ६, ११
 अकारि वामन्धसो ६, ६३, ३
 अक्रन्ददमिस्तनयन् १०, ४५, ४; वा. य. १२, ६; तै. सं. १, ३, १४; २, ४, २, १; २, २, २
 अक्रविहस्तु सुकृते ५, ६२, ६
 अक्रान्तमुद्रः प्रथमे ९, ९७, ४०; साम. ५२९; १२५३;
 तै. सं. आ. १०, १, १५; नि. १४, १६
 अक्रो न चन्निः समिधे ३, १, १२; नि. ६, १७
 अक्षण्वतः कर्णवन्तः सञ्जायो १०, ७१, ७; नि. १, ९
 अक्षत्तमीमदंत झव १, ८२, २; साम. ४१५; वा. य. ३, ५६; तै. सं. १, ८, ५, २
 अक्षानहो नक्षतनोत १०, ५३, ७
 अक्षास इदं कुशिनः १०, ३४, ७
 अक्षितोति सनेदिमं १, ५, ९; अथर्व. २०, ६९, ७
 अक्षीन्धांते नासिकान्धां १०, १६३, १; अथर्व. २, ३३, १;
 २०, ९६, १७
 अक्षेयवित्क्षेत्रविदं १०, ३२, ७
 अक्षैर्मा दीष्यः कृषिमिव १०, ३४, १३
 अक्षोदयच्छवसा क्षाम ४, १९, ४; तै. मा. २, ४, ५, २
 अक्षो न चक्रयोः शूर ६, २४, ३; नि. १, ४
 अक्ष्णाक्षिद्रावुवित्तरा ८, २५, ९
 अगच्छतं कृषमाणं परावति १, ११९, ८
 अगच्छतु विप्रतमः सखीयन् ३, ३१, ७
 अगक्षिन्द्र धवो गृहवरे ३७, १०; अथर्व. २०, २०, ३; २०, ५७, ३
 अगन्म महा नमसा ७, १२, १; साम. १३०४; तै. मा. ३, ११, ६, २
 अगच्छति क्षेत्रमागन्म ३, ४७, २०
 अगस्त्यः खतमानः खदित्रैः १, १७५, ६
 अगस्त्यस्य नक्षयः १०, ६०, ६

अगोरुधाय गविवे ८, २४, २०; अथर्व. २०, ६५, २
 अग्न आ याहि वीतये ६, १६, १०; साम. १; ६६०; तै. सं. २, ५, ७, ३; ८, १; तै. मा. ३, ५, २, १
 अग्न आ यास्यमिभिः ८, ६०, १; साम. १५५२; अथर्व. २०, १०३, २
 अग्न आयूषि पवसे ९, ६६, १९; साम. ६२७; १४६४; १५१८;
 वा. य. १९, ३८; ३५, १६; तै. मा. २, ६, ३, ४; तै. आ. २, ५, १ तै. सं. १, ३, १४, ७; ४, २९, १; ५, ५, १, ६, ६, २
 अग्न इळा समिध्यसे ३, २४, २
 अग्न इन्द्र वरुण मित्र देवाः ५, ४६, २; वा. य. ३३, ४८
 अग्न इन्द्रश्च दास्युयो ३, २५, ४
 अग्न ओजिष्ठमा भर ५, १०, १; साम. ८१
 अग्नये ब्रह्म ऋभवः १०, ८०, ७
 अग्ना यो नरयो दुवो ६, १४, १
 अग्निं संतुराम्पुतं ३, २७, ११
 अग्निं वः पूष्यं हुवे ८, २३, ७
 अग्निं वः पूष्यं गिरा ८, ३१, १४; तै. सं. १, ८, २२, ३
 अग्निं वधेन्तु नो गिरः ३, १०, ३
 अग्निं विशा ईकते १०, ८०, ६
 अग्निं विश्वा अग्निं पृष्टः १, ७६, ७
 अग्निं विश्वायुवेषं ८, ४३, २५
 अग्निं वो देवनमिभिः ७, ३, १; साम. १२२९
 अग्निं वो देवयज्यया ८, ७१, १२
 अग्निं वो वृधन्तं अष्वरागाम् ८, १०२, ७; साम. ५१; ९४३
 अग्निं सुदीति सुहतां ३, १७, ४; तै. मा. ३, ६, ९, १
 अग्निं सुम्नाय दधिरे पुरो जनः ३, २, ५
 अग्निं सूतुं सन्धुतं ३, ११, ४
 अग्निं सूतुं सहसो जानवेदसं ८, ७१, ११; साम. १५५५
 अग्निं स्रोमेन वोधय ५, १४, १; वा. य. २२, १५;
 तै. सं. ४, १, ११, ४
 अग्निं हिन्वतु नो धियः १०, १५६, १; साम. १५२७
 अग्निं होतारमीळते वसुधिति १, १२८, ८
 अग्निं होतारं प्र वृषे ३, १९, १
 अग्निं होतारं मन्ये दास्यं १, १२७, १; साम. ४३५;
 १८१३; अथर्व. २०, ६७, ३; वा. य. १५, ४७;
 तै. सं. ४, ४, ४, ८; निरुक्तं ३, ८

अग्निः पूर्वैर्भिक्षपिभिः १, १, २; नि. ७, १६
 अग्निः प्रत्नेन मन्मना ८, ४४, १२; साम. १७११ तै. ब्रा.
 ३, ५, ६, १
 अग्निः शुचिन्नतमः ८ ४४, २१, तै. सं. १, ३, १४, ८;
 ५, ५, ३
 अग्निः सनोति वीर्याणि ३, २५, २
 अग्निः ससिं वाजंभरं १०. ८०. १
 अग्निं घृतेन वावृषुः ५, १४, ६
 अग्निनाग्निः समिध्यते १, १२, ६; साम. ८४४; तै. सं.
 १. ४ ४६, ३; ३. ५. ११, ५; तै. ब्रा. २. ७. १२, ३
 अग्निना तुर्वश यदुं १, ३६, १८
 अग्निना रथिमश्रवत् १, १. ३; तै. सं. ३, १, ११. १;
 ४, ३, १३, ५
 अग्निनेन्द्रेण वरुणेन ८, ३५, १; नि. ५, ५
 अग्निं तं मन्ये यो वसुः ५, ६ १; साम. ४२५; १७३७;
 वा. य. १५, ४१
 अग्निं दूतं वृणांमहे १, १२, १; साम. ३: ७९०; अथर्व
 २०, १०१, १; तै. सं. २, ५, ८, ५; तै. ब्रा. ३, ५, २, ३
 अग्निं दूतं पुरो दधे ८, ४४, ३
 अग्निं दूतं प्रति यदमवीत न १, १६१, ३
 अग्निं देवासो अग्निं ६, १६, ४८
 अग्निं देवासो मानुषीषु विक्षु २, ४, ३
 अग्निं द्वेषां योतवै नो गृणीमहि ८ ७१, १५
 अग्निं धीभिर्मनीषिणः ८, ४३, १९
 अग्निं न मा मथितं सं दिदीपः ८, ४८, ६
 अग्निं नरो दीधितिभिः ७ १. १; साम. ७२; १३७३;
 नि. ५. १०
 अग्निमग्निं वः समिधा ६, १५, ६
 अग्निमग्निं वो अग्निं ८ ६०, १७
 अग्निमग्निं हवामग्निः १ १२. २; साम. ७९१; अथर्व.
 २०, १०१. २; तै. सं. ४. ३, १३, ८
 अग्निमश्वा देवयता ५, १, ४
 अग्निमस्तोष्यृग्मिष ८ ३९, १; नि. ५, २३
 अग्निमिषानो मनसा ८, १०२. २२; साम. १९
 अग्निमीक्षिष्वामसे ८ ७१, १४; साम. ४९; अथर्व.
 २०, १०३. १
 अग्निमीक्षेन्व कवि ५, १४, ५
 अग्निमीक्षे पुरोहितं १, १, १; तै. सं. ४, ३, १३, ३;
 नि. ७. १५
 अग्निमीक्षे सुजां यविष्ठं १०. २०, ३
 अग्निमुर्व्वक्षयः १०, ८०, ५

अग्निमुपसमश्चिना ३, २०, १
 अग्निं मद्रं पुरुप्रियं ८. ४३, ३१
 अग्निं मन्ये पितरमग्निमापि १०, ७, ३
 अग्निराग्निं भरद्वाजं १०. १५०, ५
 अग्निग्णामृतीपदं ६, १४, ४
 अग्निरस्मि जन्मना जातवेदा ३, २६, ७; वा. ब. १८. १
 नि. १४, २
 अग्निरिद्धिं प्रचेता ६, १४, २
 अग्निरिन्द्रो वरुणो मित्रः १०, ६५, १
 अग्निरिव मन्यो विपितः १०, ८४, २; अथर्व. ४, ११,
 नि. १, १७
 अग्निरिपां सख्ये ददातु नः ८, ७१, १३
 अग्निरीशे वृजतः क्षत्रियस्य ४, १२, ३
 अग्निरीशे वृजतो अश्वस्य ७. ११, ४
 अग्निरीशे वसव्यस्य ४, ५५, ८
 अग्निरुक्थे पुरोहितः ८. २७. १; साम. ४८
 अग्निर्कृपिः पवमानः ९, ६६. २०; साम. १५११; वा. ब.
 २, ६. २; तै. आ. २. ५. २
 अग्निर्जले जुह्वारं रेजमानः ३ ३१. ३
 अग्निर्जागार तमृचः कामयन्ते ५ ४४ १५; साम. १८१७
 अग्निर्जाता देवानां अग्निः ८ ३९, ४
 अग्निर्जातो अथर्वणः १०. २६, ५
 अग्निर्जातो भरोचत ५ १४, ४
 अग्निर्जुपत नो गिरः ५, १३, ३; साम. १४०६
 अग्निर्देदाति सपतिं ५ २५, ६
 अग्निर्दाद्वं द्विषिणं १०, ८०, ४; तै. सं. २, २, ११, १
 अग्निर्देवभिर्मनुष्यश्च जंतुभिः ३, ३, ६
 अग्निर्देवेषु राजति ५ २५, ४
 अग्निर्देवेषु मंत्रसुः ८. ३९, ७
 अग्निर्देवो देवानामभवत् १०, १५०, ४
 अग्निर्द्यावापृथिवी ३. २५, ३
 अग्निर्धिया स चेतति ३. ११, ३
 अग्निं ये भ्राजसा १०, ७८, २; नि. ३, १५
 अग्निं यो वन आ ९, ८८, ५
 अग्निं शुष्कं वनं ६, १८, १०
 अग्निर्नना मग हव ३. २०, ४
 अग्निं यज्ञसुतं वेतु साधुया ५. ११, ४
 अग्निर्द्वेषां दिवः ककुत् ८, ४४, १६; साम. २७; १५३२;
 वा. य. ३, १२; १३. १४; १५, २०; तै. सं.
 १, ५, ५, १; ४. ४. १; तै. ब्रा. ३, ५, ७, १
 अग्निर्वंशं सुधीर्यमग्निः १. ३३, १७

अग्निहोत्राणि जघनत् ६, १६, ३४; साम. ४; १३९६;
 वा. य. ३३, ९; तै. सं. ४, ३, १३, १; तै. ब्रा. ३, ५, ६, १
 अग्निहोत्रं जघनत् कर्णम् १०, ८०, ३
 अग्निहोत्रं नाम धायि १०, ११५, २
 अग्निहोत्रं जानि पुर्यः ८, ७, ३६
 अग्निहोत्रं वाजिनं विशे ५, ६, ३; साम. १७३८; तै. ब्रा.
 ३, ११, ६, ४
 अग्निहोत्रं विघ्नना निदः ६, १४, ५
 अग्निहोत्रं कविक्रतुः १, १, ५
 अग्निहोत्रं गृहपतिः ६, १५, १३; तै. ब्रा. ३, ५, १२, १
 अग्निहोत्रं दास्वतः ५ ९ २
 अग्निहोत्रं नो अघ्वरे ४, १५ १; तै. ब्रा. ३, ६, ४, १
 अग्निहोत्रं न्यसीदत् ५, १, ६; तै. ब्रा. १, ३, १४, १
 अग्निहोत्रं पुरोहितो ३, ११, १
 अग्निश्च यम्पुरुतो ५, ६०, ७
 अग्निभियो मरुतो ३, २६, ५; तै. ब्रा. २, ७, १२, ३
 अग्निपवाताः पितरः १०, १५, १६; अथर्व. १८, ३, ४४;
 वा. य. १९, ५९; तै. सं. २, ६, १२, २
 अग्निस्त्वग्मेन शोचिवा ६, १६, २८; साम. २२; वा. य.
 १७, १६; तै. सं. ४, ६, १, ५
 अग्निस्तुविध्वस्तमं ५, २५, ५
 अग्निस्त्रीणि त्रिधातुनि ८, ३९ ९; तै. सं. ३, २, ११ ३
 अग्नीपर्जन्याववत् ६, ५२, १६
 अग्नी रक्षांसि सेधति ७, १५, १०; अथर्व. ८, ३, २६;
 तै. ब्रा. २, ४, १, ६
 अग्नीपोमा चेति तद् १, ९३, ४; तै. ब्रा. २, ८, ७, १०
 अग्नीपोमा पिष्टत् १, ९३, १२
 अग्नीपोमा य आहृति १, ९३, ३; तै. ब्रा. २, ८, ७, १०
 अग्नीपोमा यो अघ वां १, ९३, २; तै. ब्रा. २, ८, ७, ९
 अग्नीपोमावनेन वां १, ९३, १०
 अग्नीपोमाविमं सु मे १, ९३, १; तै. सं. २, ३, १४, २
 अग्नीपोमाविमानि नो १, ९३, ११
 अग्नीपोमा वृषणा वाजं १०, ६६, ७
 अग्नीपोमा सवेदसा १, ९३, ९; तै. सं. २, ३, १४, १;
 तै. ब्रा. ३, ५, ७, २
 अग्नीपोमा हविषः अस्थितस्य १, ९३, ७; तै. सं. २, ३, १४, २
 अग्ने अच्छा वदेह नः १०, १४१, १; अथर्व. ३, २०, २;
 वा. य. ९, २८; तै. सं. १, ७, १०, २
 अग्ने अषां समिप्यसे ३, २५, ५
 अग्ने पूर्वं आतरो १०, ५१, ६
 अग्ने इद्या समिप्यसे ३, २४, २

अग्ने कदा त आयुष्य् ४, ७, २
 अग्ने कविवेधा असि ८, ६०, ३
 अग्ने केतुर्विशामसि १०, १५६, ५; साम. १५३१
 अग्ने घृतस्य धोक्तिभिः ८, १०२, १६
 अग्ने विक्रिद्धस्य नः ५, २२, ४
 अग्ने जरस्व स्वपत्य आयुनि ३, ३, ७
 अग्ने जरिताविश्रपतिः ८, ६०, १९; साम. ३९
 अग्ने जुषस्व नो हविः ३, २८, १
 अग्ने जुषस्व प्रति हर्थं तद्ब्रुचः १, १४४, ७
 अग्ने तमद्याशं न स्तोमैः ४, १०, १; साम. ४३४; १७७७;
 वा. य. १५, ४४; १७, ७७; तै. सं. ४, ४, ४, ७
 अग्ने तव त्यदुक्त्यं १, १०५, १३
 अग्ने तव त्ये अजरा ८, २३, ११
 अग्ने तव श्रवो वयः १०, १४०, १; साम. १८१६; वा. य.
 १२, १०६; तै. सं. ४, २, ७, २
 अग्ने तृतीयो सबने हि ३, २८, ५
 अग्ने त्री ते वाजिना ३, २०, २; तै. सं. ३, २, ११, १
 अग्ने त्वं यथा अस्या ८, २३, ३०
 अग्ने त्वचं यातुधानस्य १०, ८७, ५; अथर्व. ८, ३, ४
 अग्ने त्वं नो अंतमः ५, २४, १; साम. ४४८; ११०७;
 वा. य. ३, २५; १५, ४८; २५, ४७; तै. सं.
 १, ५, ६, २; ४, ४, ४, ८
 अग्ने त्वमस्युयोधि १, १८९, ३; तै. ब्रा. २, ८, २, ४
 अग्ने त्वं पारया नव्यः १, १८९, २; तै. सं. १, १, १४, ४;
 तै. ब्रा. २, ८, २, ५; तै. ब्रा. १०, २, १
 अग्ने दा दाशुवे रयि ३, २४, ५; तै. सं. २, २, १२, ६
 अग्ने दिवः सूनुरसि ३, २५, १
 अग्ने दिवो अर्गमच्छा ३, २२, ३; वा. य. १२, ४९;
 तै. सं. ४, २, ४, २
 अग्ने देवाँ इहा वह जज्ञानः १, १२, ३; साम. ७९२;
 अथर्व. २०, १०१, ३; तै. ब्रा. ३, ११, ६, २
 अग्ने देवाँ इहा वह सादया १, १५, ४
 अग्ने युम्नेन जागृवे ३, २४, ३
 अग्ने छतम्रताय ते ८, ४४, २५
 अग्ने नक्षत्रमजरं १०, १५६, ४; साम. १५३०
 अग्ने नय सुपथा राये १, १८९, १; वा. य. ३, ३६; ७, ४३
 ४०, १६; तै. सं. १, २, १४, ३; ४, ४३, १;
 तै. ब्रा. २, ८, २, ३; तै. ब्रा. १, ८, ८, रात. ब्रा.
 १४, ८, ३, १
 अग्ने नि पाहि नस्तु ८, ४४, ११
 अग्ने नेमिराँ इव ५, १३, ६; तै. सं. २, ५, ९, ३

अतीयाम निद्रस्त्रिः ५, ५३, १४
 अतीहि मन्वुपाविणं ८, ३२, २६; साम. २२३
 अतृष्णुयंतं वियतम ४, १२, ३
 अतो देवा अवन्तु नः १, २२, १६; साम. १६७४
 अतो न आ नूनतिथी ५, ५०, ३
 अतो वधमंतमभिर्मुंजानाः १, १६५, ५
 अतो विश्वान्यजुता १, २५, ११
 अत्यं हविः सचते सद्य धातु ५, ४४, ३
 अत्यं मृजंति कलशे २, ८५, ७
 अत्यायातमश्विना ५, ७५, २; साम. १७४४
 अत्या वृधस्नू रोहिता ४, २, ३
 अत्यासो न ये मरुतः ७, ५६, १६; तै. सं. ४, ३, १३, ७
 अत्या हियाना न हेतुभिः ९, १३, ६; साम. ११९१
 अत्यू पवित्रमक्रमीत् ९, ४५, ४
 अत्यूर्मिर्मत्सरो मदः ९, १७, ३
 अत्यो न हियानो आभि ९, ८६, ३
 अत्यो नाजमन्सर्गप्रतक्तः १, ६५, ६
 अत्रा ते रूपमुत्तमं १, १६३, ७; वा. य. २९, १८;
 तै. सं. ४, ६, ७, ३; नि. ६, ८
 अत्रा वि नेमिरेपां ८, ३४, ३; साम. १८०८
 अत्राह गोरमन्वत १, ८४, १५; साम. १४७; ९१५
 अथर्व. २०, ४१, ३; तै. ब्रा. १, ५, ८, १; नि. ४, २५
 अत्राह तद्वहेये मध्व आहुतिं १, १३५, ८
 अत्राह ते हरिवस्ता उ ४, २२, ७
 अत्रिमनु स्वराज्यं २, ८, ५
 अत्रिर्यद्वाभवरोहन् ५, ७८, ४
 अत्रीणां स्तोममद्रिवो मह ८, ३६, ६
 अत्रेदु मे मंससे सत्यमुक्तं १०, २७, १०
 अत्रेरिव शृणुतं पूर्वस्तुतिं ८, ३५, १९
 अत्रैव वोपि नह्यामि १०, १६६, ३
 अथा ते अंगिरस्तमः १, ७५, २
 अथा ते अन्तमानाम् १, ४, ३; साम. १०८९; अथर्व.
 २०, ५७, ३; ६८, ३
 अथा न उभयेपां १, २६, ९
 अदन्नया दयते वार्याणि ५, ४९, ३
 अददा अभां महते वचस्यवे १, ५१, १३
 अदब्ध इदो पवसे ९, ८५, ३
 स्वधावतः ८, ४४, २०
 सवितः ६, ७१, ३; वा. य. ३३, ६९, ८४;
 तै. सं. १, ४, २४, १; तै. ब्रा. २, ४, ४, ७
 गोपाभिः ६, ८, ७

अदर्वरुसमसृजो वि स्यामि ५, ३२, १; साम. ३१५;
 नि. १०, ९
 अदर्शिं गातुस्रवे वरीयसी १, १३६, २
 अदर्शिं गातुचित्तमः ८, १०३, १; साम. ४७; १५१५
 अदान्मे पौरुकुत्स्यः ८, १९, ३६
 अदाभ्यः पुरणता ३, ११, ५; साम. १५५६; तै. ब्रा.
 २, ४, ८, १
 अदाभ्येन दोधिपा १०, ११८, ७
 अदाभ्यो भुवनानि ४, ५३, ४
 अदितिर्द्यौवापृथिवी क्रतं १०, ६६, ४
 अदितिर्द्यौरदितिरंतरिक्षं १, ८२, १०; अथर्व. ७, ६, १;
 वा. य. २५, २३; तै. आ. १, १३, २; नि. ४, ३३
 अदितिर्न उरुष्यतु ८, ४७, ९; तै. सं. १, ५, ११, ५
 अदिदिर्नो दिवा ८, १८, ६
 अदिदिर्वाजनिष्ट १०, ७२, ५
 अदिते मित्र वरुणोत २, २७, १४
 अदित्संतं चिदाष्टणे ६, ५३, ३
 अदिद्युतत्स्वपाको ६, ११, ४; अथर्व. ३, ३, १
 अदश्रमस्य केतवः १, ५०, ३; अथर्व. १३, २, १८;
 २०, ४७, १५; वा० य० ८, ४०
 अदष्टान्हंत्यायती १, १९१, २
 अदेदिष्ट वृत्रहा गोपतिर्गोः ३, ३१, २१
 अदेवाद्देवः प्रचता १०, १२४, २
 अदेवेन मनसा २, २३, १२
 अदो यद्दारु ङ्गवते १०, १५५, ३
 अद्वीदिन्द्रं प्रस्थितेमा १०, ११६, ८; नि. ६, १६
 अद्भिः सोम पृथुचानस्य ९, ७४, ९
 अद्या चिन्नु चित्तदपो ६, ३०, ३; नि. ४, १७
 अद्या दूतं वृणीमहे १, ४४, ३
 अद्या देवा उदिता सूर्यस्य १, ११५, ६; वा. य. ३३, ४१;
 तै. ब्रा. २, ८, ७, २
 अद्याद्या श्वःश्च इन्द्रः ८, ६१, १७; साम. १४५८
 अद्या नो देव सवितः ५, ८२, ४; साम. १४१; तै. ब्रा.
 २, १४, ६, ३; तै. आ. १०, १०, २
 अद्या सुरीय यदि यातुधानः ७, १०४, १५; अथर्व. ८, ४, १५;
 नि. ७, ३
 अद्येदु प्राणीदममन्निमा १०, ३२, ८
 अद्रिणा ते मन्दिनः १०, २८, ३
 अद्रिभिः सुतः पवते गभस्सयोः ९, ७१, ३
 अद्रिभिः सुतः पवसे पवित्र ९, ८६, २३
 अद्रिभिः सुतो मतिभिः ९, ७५, ४

अद्रोघमा घहोदातो यविष्य ८, ६०, ४
 अद्रोघ सत्त्वं तव तन्महित्वं ३, ३२, ९
 अद्रो विदस्मा अन्तर्दुरीणे १, ७०, ४
 अद्रोपो अथा यर्हिपः १०, ३५, ९
 अद्रोपो नो मरुतो गातुं ५, ८७, ८
 अधः पश्यस्व नोपरि ८, ३३, १९
 अध क्रत्वा नघवन्तुभ्यं देयाः ५, २९, ५
 अध क्षपा परिष्कृतः ९, ९९, २; साम. १६३१
 अध र्मता नहुपो हवं सुरैः १, १२२, ११
 अध र्मतोशाना पृच्छतेवां १०, २२, ६
 अध जिह्वा पापतीति ६, ६, ५; नि. ४, १७
 अध उभो अध वा दिवः ८, १, १८; साम. ५२
 अध ते विश्वमनु हासदिष्ट १, ५७, २; अधर्व. २०, १५, २
 अध त्वं द्रुषं विश्वं विचक्षणं १०, ११, ४; अधर्व. १८, १, २१
 अध त्वमिन्द्र विद्धि १०, ६१, २२
 अध त्वात्ते महः ६, १७, १०
 अध त्वा विश्वे पुरः ६, १७, ८
 अध त्विपीमो अम्योजसा २, २२, २; साम. १४८८
 अध घृजानः पित्रोः ४, ५, १०
 अध योश्चित्ते अपसा ६, १७, ९
 अध द्रुषो अंशुमत्या उपत्ये ८, २६, १५; अधर्व. २०, १३७, ९
 अध धारया मध्वा ९, ९७, ११; साम. १०२०
 अध प्र जज्ञे तरगिर्ममत्तु १, १२६, ६
 अध प्रियमिदिराय ८, ४६, २९
 अध ह्यायोगिरति दासदन्वान् ८, १, ३३
 अध यक्षारथे गणे ८, ४६, ३१
 अध यद्विमे पवमान ९, ११०, ९; साम. १४९६
 अध यद्वाजाना गविष्टौ १०, ६१, २३
 अध ध्रुतं कवपं वृद्धं ७, १८, १२
 अध श्वेतं कलशं ९, ७४, ८
 अध श्वेतं कलशं गोभिरकम् ४, २७, ५
 अध स्म यस्यार्चयः ५, ९, ५
 अध स्मा ते चर्षगयो ६, २५, ७
 अध स्मा न उद्वता २, ३१, २
 अध स्मा नो वृधे भव ६, ४६, ११
 अध स्माह्य पनचन्ति ६, १२, ५
 अध स्या योपणा मही ८, ४६, ३३
 अध स्वनादुत विन्धुः १, ९४, ११
 अध स्वनामरुतां विश्व १, ३८, १०
 अध स्वप्नस्य निर्विद्धे १, १२०, १२
 अधःकृगोः पृथिवीं २, १३, ५

क्र० १०६

अधाकृगोः प्रथमं वीर्यं २, १७, ३
 अधा गाव उपमातिं १०, ६१, २१
 अधा चिन्तु याद्विषियामहे १०, १३२, ३
 अधा ते अप्रतिष्कृतं ८, ९३, १२
 अधा त्वं हि नस्करः ८, ८४, ६; साम. १५५१
 अधा नरो न्योहतेऽथा ५, ५२, ११
 अधा नो विश्वयोमग १, ४२, ६
 अधा न्वस्य जेन्वस्य १०, ६१, २४
 अधा न्वस्य संदशं जगन्वान् ७, ८८, २
 अधा मन्ये वृहदसुर्यम् ६, ३०, २
 अधा मन्ये ध्रुते अस्मा अधा १, १०४, ७
 अधा मही न आयस्यना ७, १५, १४
 अधा मातुरुहसः सप्त विप्रा ४, २, १५
 अधा यथा नः पितरः परासः ४, २, १६; अधर्व. १८, ३, २१;
 वा. य. १९, ६९, तै. सं. २, ६, १२, ४
 अधायि धीतिरससुप्रं १०, ३१, ३
 अधा यो विश्वा भुवनाभिः २, १७, ४
 अधायनिर्नामुपीषु विष्टु ३, ५, ३
 अधारयतं पृथिवीं ५, ६२, ३
 अधारयतं वह्नयः १, २०, ८
 अधासु मन्द्रो अरतिः १०, ६१, २०
 अधा ह यद्वयममं स्वया ४, २, १४
 अधा ह यन्तो अश्विना ७, ७४, ५
 अधा हि कागया युवं ५, ६६, ४
 अधा हिन्वान इन्द्रियं ९, ४८, ५; साम. ८३९
 अधा हि विह्वीहयोऽसि ६, २, ७
 अधा हीन्द्र गिर्वंगः ८, ९८, ७; साम. ४०६; ७१०; अधर्व.
 २०, १००, १
 अधा होतान्यनीदो ६, १, २; तै. ब्रा. ३, ६, १०, १
 अधा ह्यम एषां ५, ६६, ४
 अधा ह्यमे क्रनोभद्रस्य ४, १०, २; साम. १७७८; वा. य.
 १५, ४५; तै. सं. ४, ४, ४, ७
 अधा ह्यमे महा निपथा १०, ६, ७
 अधि घामस्याद् वृषभो ९, ८५, ९
 अधि द्वयोरदथा उक्थयं वचः १, ८३, ३; अधर्व. २०, २५, ३
 अधि न हन्द्रैषां ८, ८३, ७; वा. य. ३३, ४७
 अधि पुत्रोपमश्रवः १०, ३३, ७
 अधि पेदांसि वपते नृत्तरिव १, ९२, ४
 अधि वृषुः पपीनां ६, ४५, ३१
 अधि यदस्तिन्वाजिनीव ९, ९४, १; साम. ५३९; तै. सं.
 ७, १, २०, १

अधि यस्तस्थौ केशवन्ता १०, १०५, ५
 अधि या वृहतो दिवः ८, २५, ७
 अधि श्रियं नि दधुश्चारु १, ७२, १०
 अधि श्रिये दुहिता ६, ६३, ५
 अधि सानौ नि जिघ्रते १, ८०, ६
 अधीन्वन्न सप्ततिं च सप्त च १०, ९३, १५
 अधीव यद्विरीणां ८, ७, १४
 अधीवासं परि मातू १, १४०, ९
 अधुक्षत प्रियं मधु ९, २, ३; साम. १०३९
 अधुक्षत्पिप्युपीमिषं ८, ७२, १६
 अधेनुं दत्ता स्तर्यं वि पक्ताम् १, ११७, २०
 अध्वर्यवः कर्तना २, १४, ९
 अध्वर्यवः पयसोधरं २, १४, १०
 अध्वर्यवश्चक्रुवांसो मधूनि ५, ४३, ३
 अध्वर्यवा तु हि पिञ्ज ८, ३२, २४
 अध्वर्यवोऽप इता समुद्रं १०, ३०, ३
 अध्वर्यवो भरतेन्द्राय २, १४, १; नि. ५, १
 अध्वर्यवो य उरणं २, १४, ४
 अध्वर्यवो यः दातं शंयरस्य २, १४, ६
 अध्वर्यवो यः दातं २, १४, ७
 अध्वर्यवो यः स्वशनं २, १४, ५
 अध्वर्यवो यं नरः २, १४, ८
 अध्वर्यवो यो अपो वद्विवांसं २, १४, २
 अध्वर्यवो यो दिव्यस्य २, १४, ११; नि. ३, २०
 अध्वर्यवो यो वृभीकम् २, १४, ३
 अध्वर्यवोऽरुणं दुग्धमंशु ७, ९८, १; अथर्व. २०, ८७, १
 अध्वर्यवो हविष्मान्तो हि १०, ३०, २
 अध्वर्युं वा मधुपाणिं १०, ४१, ३
 अध्वर्युभिः पंचभिः ३, ७, ७
 अध्वर्यो अद्रिभिः सुतं ९, ५१, १; साम. ४९९; १२२५;
 वा. य. २०, ३१
 अध्वर्यो द्रावया त्वं ८, ४, ११; साम. ३०८
 अध्वर्यो वीर प्र महे ६, ४४, १३
 अनच्छये तुरगातु जीवं १, १६४, ३०; अथर्व. ९, १०, ८
 अनसमन्तु दुष्टुरं ९, १६, ३
 अनमीवा उपस आ १०, ३५, ६
 अनमीवास दृष्टया मदन्तो ३, ५९, ३; तै. सं. २, ८, ७, ५
 अनवाणं वृषभं मन्द्रजिह्वं १, १९०, १; नि. ६, २३
 अनवाणो ह्येषो पन्था ८, १८, २
 अनशरानि वसुदासुप स्तुहि ८, ९९, ४; साम. १३२०;
 अथर्व. २०, ५८, २; नि. ६, २३

अनवद्यैरभि युभिः १, ६, ८; अथर्व. २०, ४०, २
 अनवस्ते रथमश्वाय तक्षन् ५, ३१, ४; सा. ४३९, ४
 तै. सं. १, ६, १२, ६
 अनश्वो जातो अगभीशुखां १, १५२, ५
 अनश्वो जातो अनभीशु ४, ३६, १
 अनस्वन्ता सप्ततिर्माहमेमं ५, २७, १
 अनागसो अदितये ५, ८२, ६
 अनाश्रुष्टानि धूपितः १०, १३८, ४
 अनानुदो वृषभो जग्मिः २, २३, ११
 अनानुदो वृषभो द्रोघतः २, २१, ४
 अनायतो अनिवद्धः कथायं ४, १३, ५; ४, १४, ५
 अनारम्भणे तदवीरयेथा १, ११६, ५
 अनिरेण वचसा फल्ग्वेन ४, ५, १४
 अनुकामं तर्पयेथां १, १७, ३
 अनु कृष्णे वसुधिते जिहाते ३, ३१, १७
 अनु कृष्णे वसुधिते येमाते ४, ४८, ३
 अनु तदुर्वी रोदसी ७, ३४, २४
 अनु तन्नो जास्पतिः ७, ३८, ६
 अनु ते दाधि मह इंद्रियाय ६, २५, ८; तै. सं. १, ६, ११
 तै. मा. २, ८, ५, ७
 अनु ते शुपमं तुरयंतमीयतुः ८, ९९, ६; साम. ११३
 अथर्व. २०, १०५, २; वा. य. ३३, ६७
 अनुत्तमा ते मधवन्नकिर्तुं १, १६५, ९; वा. य. ३३, ७५
 अनु त्रितस्य युध्यतः ८, ७, २४
 अनु त्वा मही पाजसी अचक्रे १, १११, ११
 अनु त्वा रथो अनु मर्यो अर्वन् १, १६३, ८; वा. य. ११, ११
 तै. सं. ४, ६, ७, ३
 अनु त्वा रोदसी उभे क्रक्षमाणं ८, ७६, ११; साम. ९५
 अथर्व. २०, ४२, २
 अनु त्वा रोदसी उभे चक्रं ८, ६, ३८
 अनु त्वाहिमे अध देव ६, १८, १४
 अनु द्यावापृथिवी ६, १८, १५
 अनु द्रप्तास इंदवः ९, ६, ४
 अनु द्वा जहिता नयः ४, ३०, १९
 अनु पूर्वाण्योक्या ८, २५, १७
 अनु प्रतनस्यौकसः ८, ६९, १८; अथर्व. २०, ९२, १५
 अनु प्रतनस्यौकसः १, ३०, ९; साम. ७४४; अथर्व. २०, ९३, १
 अनु प्रतनास धायवः ९, २३, २; साम. ५०२
 अनु प्र येजे जन आजो ६, ३६, २
 अनु यदीं मरुतो मन्द्रसानं ५, २९, ६
 अनु प्रताय रन्ध्रयन्नप्रता १, ५२, ९

अनु ध्रुताममतिं वर्धत् ५, ६२, ५
 अनुस्पष्टो भवत्येषः १०, १६०, ४; अथर्व. २०, ९६, ४
 अनु स्वधामक्षरज्ञापो १, ३३, ११; तै. ब्रा. २, ८, ३, ४
 अनु हि त्वा सुतं सोम ९, ११०, २; साम. ४३२; १३६६
 अनुनोदत्र हस्तयतो अद्रि ५, ४५, ७
 अनुषे गोमान्गोभिरक्षाः ९, १०७, ९; साम. ९९८; नि. ५, ३
 अनुक्षरा ऋजवः १०, ८५, २३; अथर्व. १४, १, ३४
 अनेनो वो मरुतः ६, ६६, ७
 अनेहसं चो हवमानमूतये ८, ५०, ४
 अनेहसं प्रतरणं वि वक्ष्णं ८, ४९, ४
 अनेहो दाग्रमदितेरनवं १, १८५, ३
 अनेहो न उरुत्रजे ८, ६७, १२
 अनेहो मित्रार्थमन् ८, १८, २१
 अन्तरिक्षप्रां रजसो १०, ९५, १७
 अन्तरिक्षेण पतति १०, १३६, ४; अथर्व. ६, ८०, १
 अन्तरिक्षे पथिभिः १०, १६८, ३
 अन्तरिक्षेति तं जने ८, ७२, ३
 अन्तरिक्षेस्तनयाय ६, ६२, १०
 अन्तर्दूतो रोदसी द्रुम ईयते ३, ३, २
 अन्तर्येच्छ जिघांसतः १०, १०२, ३
 अन्तर्ह्यग्नी ईयसे २, ६, ७
 अन्तश्च प्रागा आदितिर्भवा ८, ४८, २
 अन्तश्चरति रोचना १०, १८९, २; साम. १३७७; अथर्व.
 ६, ३६, १; २०, ४८, ५; वा. य. ३, ७, १, तै. सं.
 १, ५, ३, १
 अन्ति चित् संसमह ८, १६, ४
 अन्तिवामा कुरे अभिघ्नमुत्त ७, ७७, ४
 अन्यदद्य कर्षेरमन्दु ६, २४, ५
 अन्यमरमद्विया ह्यम ८, ७५, १३; तै. सं. २, ६, १६, ३
 अन्यमू पु खं यम्यन्यः १०, १०, १४; अथर्व. १८, १, १६;
 नि. ११, ३४
 अन्यमतममानुषं ८, ७०, ११
 अन्यश्या घासं रिहती ६, ५५, १६
 अन्या यो अन्यामवसु १०, ९७, १४; वा. य. १२, ८८;
 तै. सं. ४, ३, ६, ३
 अन्ये जायां परिशुतांस्वर १०, ३४, ४
 अन्योऽयमसु नृणाति ७, १०३, ४
 अन्यपां स्वधस्त्वमोजसा ७, ८६, ३
 अन्यरत् रधूरं ददतो पुररत्ना ८, १, ३४
 अन्यश माया अनिधत्ताति १०, ८९, १६; तै. सं. १, ७, १३, १
 अन्येनो घटति यदशति ३, १६, ३

अपघ्नन्तो अराणः ९, १३, ९; साम. ११९५
 अपघ्नन्नेपि पवमान ९, ९६, २३
 अपघ्नन्पवते मृधः ९, ६१, २५; साम. ५१०; १२१३
 अपघ्नन्पवसे मृधः ९, ६३, २४; साम. ४९२; १२३७
 अपघ्नन्सोम रक्षसः ९, ६३, २९
 अप ज्योतिषा तमो १०, ६८, ५; अथर्व. २०, १६, ५
 अप त्वं वृजितं रिपुं ६, ५१, १३; साम. १०५
 अप त्वं परिपंथिनं १, ४२, ३
 अप त्या अस्थुरनिरा ८, ४८, ११
 अप त्वे तायवो यथा १, ५०, २; अथर्व. १३, २, १७;
 २०, ४७, १४
 अप द्वारा मतीनां ९, १०, ६; साम. ११२४
 अप नः शोशुचद्वं १, ९७, १-८; अथर्व. ४, ३३, १; तै. ब्रा.
 ६, १०, १; ११, १
 अप प्राच इंद्र विश्वान् १०, १३१, १; अथर्व. २०, १२५, १;
 तै. ब्रा. २, ४, १, २
 अप योरिन्द्रः पापजे १०, १०५, ३
 अपश्चिदेप विभ्वो दमूनाः ३, ३१, १६
 अपश्यं गोपामनिपद्यमानं १, १६४, ३१; १०, १७७, ३;
 वे. आ. २, ६; अथर्व. ९, १०, ११; वा. य. ३७, १७;
 तै. ब्रा. ४, ७, १; नि. १४, ३
 अपश्यं प्रामं वहमानं १०, २७, १९
 अपश्यं या मनसा चेक्षितानं १०, १८३, १
 अपश्यं त्वा मनसा दीध्यानां १०, १८३, २
 अपश्यमरय महतः १०, ७२, १; नि. वे. ४
 अप स्वसुरपुत्रो नगितर्हीन ७, ७१, १
 अप हत रक्षमो अंगुरायतः १०, ७६, ४
 अपाः पूर्वपां हरिवः १०, ९६, १३; अथर्व. १०, ३०, ३
 अपाः स्तोत्रनरतमिन्द्र ३, ५३, ६
 अपागृह्यन्मृतां १०, १७, २; अथर्व. १८, २, ३३;
 नि. १२, १०
 अपां गर्भं दग्दम् ३, १, १३
 अपाश्च प्रादेति स्वधया १, १३४, ३८; वा. य. २, ८, ५; अथर्व.
 ९, १०, १६; नि. १४, ३३
 अपादाहो अष्टन्यन् १, ६२, ७
 अपादित उरु नक्षिप्रतमः ६, ३८, १
 अपादितो अरादितः ८, ६९, १३; अथर्व. १०, ९३, ८
 अपादितिवं धमः ८, ९२, ४; साम. ११४
 अपादेति प्रथमादृतीनां १, १५२, ३; अथर्व. ९, १०, ३३
 अपादोऽप्रादुत सोमादम ३, ३७, ४
 अपादन्दिनाय ८, ८९, ३; वा. य. ३३, ६५

अपां नपातमयसे १, २२, ६
 सपां नपादा ह्यस्यादुपस्थं २, ३५ ९; तै. सं. २, ५, २२, १
 अपान्यदेत्यभ्यां न्यदेति १, १२३, ७
 अपामतिष्ठद्गृह्णां तमः १, ५४, १०
 अपाम सोमममृता अभूम ८, ४८, ३; तै. सं. ३, २, ५, ४
 अपामिदं न्ययनं १०, १४२, ७; अथर्व. ६, १०६, २; तै. सं.
 ४, ६, १, ३; वा. य. १७, ७
 अपामिवेदूर्नयस्ततुराणाः ९, ९५, ३; साम. ५४४
 अपामीवां सविता १०, १००, ८
 अपामीवामप विश्वां १०, ६३, १२
 अपामीवाप सिध ८, १८, १०; साम. १०४७
 अपासुपस्थे महिषा ६, ८, ४; नि. ७, २६
 अपामूर्धर्मदक्षिण ८, १४, १०; अथर्व. २०, २८, ४; ३९, ५
 अपां पेरं जीवधन्यं १०, ३६, ८
 अपां फेनेन नमुचेः ८ १४, १३; साम. २११; अथर्व.
 २०, २९, ३; वा. य. १९, ७१
 अपां मध्ये तस्थिवांस ७, ८९, ४
 अपाथ्यस्यान्धसः २, १९, १
 अपारो वो महिमा ५, ८७, ६
 अपि पंथामगन्महि ६, ५१, १६; वा. य. ४, २९; तै. सं.
 १, २, ९, १
 अपिबल्कद्रुचः सुतम् ८, ४५, २६; साम. १३१
 अपि वृश्च पुराणवत् ८, ४०, ६; अथर्व. ७, ९०, १
 अपि घृतः सविता ७, ३८, ३
 अपूर्व्यां पुरतमानि ६, ३२, १; साम. ३२२
 अपेत वीत वि च सर्पतातः १०, १४, ९; अथर्व. १८, १, ५५;
 वा. य. १२, ४५; तै. सं. ४, २, ४, १; तै. ब्रा.
 १, २, १, १६; तै. आ. १, २७, ५; ६, ६, १
 अपेद्र द्विपतो मनः १०, २५२, ५; अथर्व. १, २१, ४
 अपोहि मनसस्पते १०, १६४, १; अथर्व. २०, ९६, २३;
 नि. १, १७
 अपो देवीरुपह्वये १, २३, १८; अथर्व. १, ४, ३
 अपो महीरभिदास्तः १०, १०४, ९
 अपो यदाद्रिं पुरुहूत ४, १६, ८; अथर्व. २०, ७७, ८
 अपो वसानः परिकोशमर्षति २, १०७, २६
 अपो वृत्रे वाग्निवांस ४, १६, ७; अथर्व. २०, ७७, ७
 अपोषा अनसः सरत्सं ४, ३०, १०; नि. ११, ४७
 अपो पु ण ह्यं शरुः ८, ६७, १५
 सुम्यक्ष वरुण २, २८, ६; नि. १३, १
 शेषान्-लुपंत देवाः ४, ३३, ९
 मरुत आपिः ३, ५१, ९

अपस्वतीमश्विना वाचम् १, ११२, २४; वा. य. २४
 अपभ्रितं वसु विभर्षिं हस्तयो १, ५५, ८
 अप्रतीतो जयति सं धनानि ४, ५०, ९
 अप्रयुच्छन्न प्रयुच्छिद्भिः १, १४३, ८
 अप्रामिमत्य मवन्न ८, ६१, ४
 अप्सरसां गंधर्वाणां १०, १३६, ६
 अप्सरा जारमुपसिग्मियाणा १०, १२३, ५
 अप्सा इन्द्राय वायवे ९, ६५, २०; साम. ९९५
 अप्सु त्वा मधुमत्तमं ९, ३०, ५
 अप्सु धूनस्य हरिवः १०, १०४, २; अथर्व. २०, ३
 अप्सु मे सोमो अन्नवीत् १, २३, २०; १०, ९, ६;
 १, ६, २; तै. ब्रा. २, ५, ८, ६
 अप्सवग्ने सधिष्टव ८, ४३, ९; वा. य. १२, ३६;
 ४, २, ३, २; ११, ३
 अप्सवन्तरमृतमप्सु भेषजं १, २३, १९; अथर्व. १, ४
 वा. य. ९, ६; तै. सं. १, ७, ७, १
 अशुभे राजा वरुणो वनस्य १, २४, ७
 अशुभ्रसु त्य इन्द्रवंतः १०, ३५, १
 अवोधि जार उपसां ७, ९, १
 अवोधि होता यजयाय ५, १, २; साम. १७४७; नि. ६
 अवोध्यन्निः समिधा ५, १, १; साम. ७३; १७४६; वा.
 १३, २, ४६; वा. य. १५, २४; तै. सं.
 ४, ४, ४, १
 अवोध्यनिनडर्म उदेति सूर्यः १, १५७, १; साम. १७५८
 अज्जामुक्यैरहिं ७, ३४, १६; नि. १०, ४४
 अभागः सन्नप परेतः १०, ८३, ५; अथर्व. ४, ३२, ५
 अमि कण्वा अनूपत ८, ६, २४
 अमि कवेन्द्र मूय ७, २१, ६; तै. सं. ७, ४, १५, १
 अमि क्रंदन्कलशं ९, ८६, ११; साम. १०३२
 अमि क्रद स्तनयं ५, ८३, ७; तै. सं. ३, १, ११, ६;
 अथर्व. ४, १५, ६
 अमि क्षिपः समरगत ९, १४, ७
 अमिख्या नो मवन्न १०, ११२, १०
 अमि गंधर्वमनृणत् ८, ७७, ५
 अमि गन्धानि वीतये ९, ६२, २३; साम. १०६२
 अमि गात्रो अधन्विषुः ९, २४, २; साम. ९६२
 अमि गात्रो अनूपत योषा ९, ३२, ५
 अमि गोत्राणि सहसा १०, १०३, ७; साम. १८५५; अथर्व.
 १९, १३, ७; वा. य. १७, ३९; तै. सं. ४, ६, ४,
 अमि जंत्रीरसचंत स्पृधानं ३, ३१, ४
 अमि तष्टेव दीघया मनीषां ३, ३८, १

क्षमि ते मधुना पयः ९, ११, २; साम. ६५२
 क्षमि त्वं वीरं निर्घणसं ६, ५०, ६
 क्षमि त्वं गावः पयसा ९, ८४, ५
 क्षमि त्वं पूष्यं मदं ९, ६, ३
 क्षमि त्वं मलयं मदं ९, ६, २
 क्षमि त्वं मेपं पुरुहूतमृत्विमयं १, ५१, १; साम. ३७६
 क्षमि त्रिपृष्ठं वृषणं ९, ९०, २; साम. ५२८; १४०८
 क्षमि त्वा गोतमा गिरा जातवेदः १, ७८, १
 क्षमि त्वा गोतमा गिरानूपत ४, ३२, ९
 क्षमि त्वा देवः सवितामिः १०, १७४, ३; अथर्व. १, २९, ३
 क्षमि त्वा देव सवितः १, २४, ३; तै. सं. ३, ५, ११, ३
 क्षमि त्वा नक्तीरुपंसः २, २, १, २
 क्षमि त्वा पाजो रक्षसः ६, २१, ७
 क्षमि त्वा पूर्वपीतये ८, ३, ७; साम. २५६; १५७३;
 अथर्व. २०, ९९, १
 क्षमि त्वा पूर्वपीतये १, १९, ९; नि. १०, ३७
 क्षमि त्वा योषणो दश ९, ५६, ३
 क्षमि त्वा वृषभा सुने ८, ४५, २२; साम. १६१; ७३८;
 अथर्व. २०, २२, १
 क्षमि त्वा शूर नोनुमः ७, ३२, २२; साम. २३३; ६८०;
 अथर्व. २०, १२१, १; वा. य. २७, ३५; तै. सं.
 २, ४, १४, २
 क्षमि त्वा सिंधो शिशुमि १०, ७५, ४
 क्षमि चां महिना भुवं १०, ११९, ८
 क्षमि घुम्नं बृहद्यशः ९, १०८, ९; साम. ५७९; १०११
 क्षमि घुम्नानि वनिनः ३, ४०, ७; अथर्व. २०, ६, ७
 क्षमि द्रोणानि बभ्रवः ९, ३३, २; साम. ७६५
 क्षमि द्विजन्मा त्रिवृद् १, १४०, २
 क्षमि द्विजन्मा त्री रोचनानि १, १४९, ४; साम. १७७५
 क्षमि न इळा यूथस्य माता ५, ४१, १९; नि. ११, ४९
 क्षमि नक्षंतो जामि ये तं २, २४, ६
 क्षमि नो देवीरवसा १, २२, ११
 क्षमि नो नयं वसु ६, ५३, २
 क्षमि नो वाजसातमं ९, ९८, १; साम. ५४९; १२३८
 क्षमि प्र गोपति गिरा ८, ६९, ४; साम. १६८; १४८९;
 अथर्व. २०, २२, ४; ९२, १
 क्षमि प्र दद्रुजंनयो न ४, १९, ५
 क्षमि प्र भर छपता छपत् ८, ८९, ४
 क्षमि प्रयांसि वाहसा ३, ११, ७; साम. १५५७
 क्षमि प्रयांसि सुधितानि ६, १५, १५

क्षमि प्र वः सुगधसः ८, ४९, १; साम. २३५; ८११;
 अथर्व. २०, ५१, १
 क्षमि प्रवंत समनेय ४, ५८, ८; वा. य. १७, ९६; नि. ७, १७
 क्षमि प्र स्याताहेव ७, ३४, ५
 क्षमि प्रियाणि काव्या ९, ५७, २; साम. १७६२
 क्षमि प्रियाणि पवते ९, ७५, १; साम. ५५४; ७००
 क्षमि प्रियाणि पवते पुनानः ९, ९७, १२; साम. १०२१
 क्षमि प्रिया दिवस्पदं ९, १०, ९; साम. ११२७
 क्षमि प्रिया दिवस्पदा ९, १२, ८; साम. १२०४
 क्षमि प्रिया मरुतो या ८, २७, ६
 क्षमि प्रेहि दक्षिणतः १०, ८३, ७; अथर्व. ४, ३२, ७
 क्षमि मल्लीरनूपत ९, ३३, ५; साम. ८७०
 क्षमि भुवेऽभिभंगाय २, २१, २
 क्षमि भूरहमागमं १०, १६६, ४
 क्षमि यज्ञं गृगीहि नः १, १५, ३; वा. य. २६, २१
 क्षमि यं देवी निर्ऋतिः ७, ३७, ७
 क्षमि यं देव्यदितिः ७, ३८, ४
 क्षमि ये त्वा विभाविरि ५, ७९, ४
 क्षमि ये मिथो वनुषः ७, ३८, ५
 क्षमि वो महिना दिवं ३, ५९, ७; वा. य. ३८, १७; तै. सं.
 ४, १, ६, ३; तै. आ. ४, ३, १
 क्षमि वच्चा सुवसनानि ९, ९७, ५०; साम. १४२७
 क्षमि वह्नय ऊतये ८, १२, १५
 क्षमि वह्निरमत्यः ९, ९, ६
 क्षमि वां नूतमग्निना ७, ६७, ३
 क्षमि वायुं वीत्यर्पा ९, ९७, ४५; साम. १४२६
 क्षमि विप्रा अनूपत गावः ९, १२, २; साम. ११९७
 क्षमि विप्रा अनूपत मूर्धन् ९, १७, ६
 क्षमि विश्वानि वार्या ९, ४२, ५
 क्षमि वृत्त्य सपत्नान् १०, १७४, २; अथर्व. १, २९, २
 क्षमि वना अनूपत ९, ६४, २१
 क्षमि वो अर्चे पोष्यावतो ५, ४१, ८
 क्षमि वो देवीं धियं ७, ३४, ९
 क्षमि वो वीरमन्धसो मदेषु ८, ४६, १४; साम. ९१५
 क्षमि ध्ययस्य खदिरस्य ३, ५३, १९
 क्षमि व्रजं न तक्षिणे ८, ६, २५
 क्षमि वल्लग्या चिदद्रिवः १, १३३, २
 क्षमि श्यावं न कृदानेभिः १०, ६८, ११; अथर्व. २०, १६, ११
 क्षमिष्टने ते अद्रिवः १, ८०, १४
 क्षमिष्टये सदावृषं ८, ६८, ५

अपां नपातमवसे १, २२, ६
 अपां नपादा ह्यस्थादुपस्थं २, ३५ ९; तै.सं. २, ५, २२, १
 अपान्यदेत्यभ्याः न्यदेति १, १२३, ७
 अपामतिष्ठद्धरुणह्नां तमः १, ५४, १०
 अपाम सोमममृता अभूम ८, ४८, ३; तै. सं. ३, २, ५, ४
 अपामिदं न्ययनं १०, १४२, ७; अथर्व. ६, १०६, २; तै सं.
 ४, ६, १, ३; वा. य. १७, ७
 अपामिवेदूर्मयस्तुराणाः ९, ९५, ३; साम. ५४४
 अपामीवां सविता १०, १००, ८
 अपामीवामप विश्वां १०, ६३, १२
 अपामीवाप सिध ८, १८, १०; साम. १०४७
 अपामुपस्थे महिषा ६, ८, ४; नि. ७, २६
 अपामूर्मिर्मदन्निव ८, १४, १०; अथर्व. २०, २८, ४; ३९, ५
 अपां पेरुं जीवधन्यं १०, ३६, ८
 अपां फेनेन नमुचेः ८ १४, १३; साम. २११; अथर्व.
 २०, २९, ३; वा. य. १९, ७१
 अपां मध्ये तस्थिवांस ७, ८९, ४
 अपायस्यान्धसः २, १९, १
 अपारो वो महिमा ५, ८७, ६
 अपि पंथामगन्महि ६, ५१, १६; वा. य. ४, २९; तै. सं.
 १, २, ९, १
 अपिवत्कट्टवः सुतम् ८, ४५, २६; साम. १३१
 अपि वृश्च पुराणवत् ८, ४०, ६; अथर्व. ७, ९०, १
 अपि पुतः सविता ७, ३८, ३
 अपूर्व्यां पुस्तमानि ६, ३२, १; साम. ३२२
 अपेत वीत वि च सर्पतातः १०, १४, ९; अथर्व. १८, १, ५५;
 वा. य. १२, ४५; तै. सं. ४, २, ४, १; तै. ब्रा.
 १, २, १, १६; तै. आ. १, २७, ५; ६, ६, १
 अपेद्र द्विपतो मनः १०, १५२, ५; अथर्व. १, २१, ४
 अपेहि मनसस्पते १०, १६४, १; अथर्व. २०, ९६, २३;
 नि. १, १७
 अपो देवीरुपहये १, २३, १८; अथर्व. १, ४, ३
 अपो महीरभिदासः १०, १०४, ९
 अपो यदाद्रिं पुरुहूत ४, १६, ८; अथर्व. २०, ७७, ८
 अपो वसानः परिकोशमर्पनि ९, १०७, २६
 अपो वृत्रं वात्रिवांमं ४, १६, ७. अथर्व २०, ७७, ७
 अपोषा अतसः सरसं ४, ३०, १०; नि. ११, ४७
 अपो पुण इयं शरुः ८, ६७, १५
 अपो सुष्यश्च वरुण २, २८, ६; नि. १३, १
 अपो होषान्-सुपेव देवाः ४, ३३, ९
 अपूर्वै नरुत भापिः ३, ५१, ९

अमस्वतीमश्विना वाचम् १, ११२, २४; वा. य. ३
 अप्रक्षितं वसु विभर्षिं हस्तयो १, ५५, ८
 अप्रतीतो जयति सं धनानि ४, ५०, ९
 अप्रयुच्छन्न प्रयुच्छन्निग्ने १, १४३, ८
 अप्रामिसत्य मघवन् ८, ६१, ४
 अप्सरसां गंधर्वाणां १०, १३६, ६
 अप्सरा जारमुपसिष्मियाणा १०, १२३, ५
 अपसा इन्द्राय वायवे ९, ६५, २०; साम. ९९५
 अप्सु त्वा मधुमत्तमं ९, ३०, ५
 अप्सु धृतस्य हरिवः १०, १०४, २; अथर्व. २०,
 अप्सु मे सोमो अश्वीत् १, २३, २०; १०, ९, ६;
 १, ६, २; तै. ब्रा. २, ५, ८, ६
 अप्सवने सधिष्टव ८, ४३, ९; वा. य. १२, ३६;
 ४, २, ३, २; ११, ३
 अप्सवन्तरमृतमप्सु भेपजं १, २३, १९; अथर्व. १,
 वा. य. ९, ६; तै. सं. १, ७, ७, १
 अशुभे राजा वरुणो वनस्य १, २४, ७
 अशुभसु त्य इन्द्रवंतः १०, ३५, १
 अशोधि जार उपसां ७, ९, १
 अशोधि होता यजथाय ५, १, २; साम. १७४७; नि. ६
 अशोधयन्निः समिधा ५, १, १; साम. ७३; १७४६;
 १३, २, ४६; वा. य. १५, २४; तै. सं.
 ४, ४, ४, १
 अशोध्यग्निर्जमं उद्रेति सूर्यः १, १५७, १; साम. १७५८
 अञ्जामुकथैरहिं ७, ३४, १६; नि. १०, ४४
 अभागः सन्नप परेतः १०, ८३, ५; अथर्व. ४, ३१, ५
 अभि कण्वा अनूयत ८, ६, ३४
 अभि क्रत्वेन्द्र भूध ७, २१, ६; तै. सं. ७, ४, १५, १
 अभि क्रदन्कलशां ९, ८६, ११; साम. १०३९
 अभि क्रद स्तनयं ५, ८३, ७; तै. सं. ३, १, ११, ६
 अथर्व. ४, १५, ६
 अभि क्षिपः समरमत ९, १४, ७
 अभिस्था नो मघवन् १०, ११९, १०
 अभि गंधर्वमत्तुणत् ८, ७७, ५
 अभि गरयानि वीतये ९, ६२, २३; साम. १०६९
 अभि गात्रो अधन्विषुः ९, २४, २; साम. ९६२
 अभि गात्रो अनूयत योषा ९, ३२, ५
 अभि गोत्राणि सद्यसा १०, १०३, ७; साम. १०५१; अथर्व.
 १०, १३, ७; वा. य. १७, ३९; तै. सं. ४, १, ४,
 अभि जंत्रीरसचंत स्पृधानं ३, ३१, ४
 अभि नष्टेव दीधया मनीषां ३, ३८, १

धामि सिधमो क्षत्रिगात् १, ३३, १३; तै. ब्रा. २, ८, ४, ४;
 नि. ६, १६
 अभि सुवानास इन्द्रवः १, १७, २
 अभि सूयवसं नय १, ४२, ८
 अभि सोमाम आयवः १, २३, ४
 अभि सोमाम आयवः १, १०७, १४; साम. ५२८; ८५३
 अभि स्वपूर्भिर्मिथः ७, ५६, ३
 अभि स्वरंतु मे तय ८, १३, २८
 अभि स्ववृष्टिं मदे अस्य युष्म १, ५२, ५
 अभि हि सत्य सोमपाः ८, ९८, ५; साम. १२४८; अथर्व.
 २०, ६४, २
 अभीक आसां पदवीः ३, ५६, ४
 अभीश्दमेकमेकः १०, ४८, ७; नि. ३, १०
 अभी न आ चवृत्स्य ४, ३१, ४
 अभी नचंते अद्भुः १, १००, १; साम. ५५०
 अभी नो अग्न उक्थम् १, १४०, १३
 अभी नो अर्पा दिव्या १, ९७, ५१; साम. १४२८
 अभीश्ममन्वा उत १, १, ९
 अभीमवन्वन्स्वभिष्टमृतयः १, ५१, २
 अभीमृतस्य दोहना अन्नपत १, १४४, २
 अभीमृतस्य विष्टपं १, ३४, ५
 अभीवर्तेन हविषा १०, १७४, १; अथर्व. १, २९, १
 अभीवृत्तं कृशनेर्विष्णुरूपं १, ३५, ४; तै. ब्रा. २, ८, ६, १
 अभी पतस्तदाभर ७, ३२, २४; साम. ३०९
 अभी पु णः सखीनां ४, ३१, ३; साम. ६८४; अथर्व.
 २०, १२४, ३; वा. य. २७, ४१; ३६, ६; तै. भा.
 ४, ४२, ३
 अभी पु णस्त्वं रथिं ८, ९३, २१
 अभीप्वश्र्यः पौर्यैः १०, ५९, ३
 अभीहि मन्यो तवसः १०, ८३, ३; अथर्व. ४, ३२, ३
 अभुस्तु प्र देव्या ८, ९, १६; अथर्व. २०, १४२, १
 अभूदिदं वयुनमो पु भूपत १, १८२, १
 अभूद्दु पारमेतवे १, ४६, ११
 अभूद्दु भा उ अंशवे १, ४६, १०
 अभूद्दु वो विधते रत्नधेयं ४, ३४, ४
 अभूद्दुपा इन्द्रतमा मघोनी ७, ७९, ३
 ५६ रुद्रापशुः ५, ७५, ९
 . सविता वंशः ४, ५४, १; तै. ब्रा. ३, ७, १३, ४
 . गिर्वणः ६, ४५, १३
 . रथिपते ६, ३१, १
 . आयुः १०, २७, ७

अभ्यभि हि क्षनसा १, ११०, ५; साम. १५०३; नि. ५
 अभ्यन्ते नभारुनम् ८, ४०, ४
 अभ्यर्षेत् सुष्टुभि गव्यम् ४, ५८, १०; अथर्व. ७, ८१,
 गा. य. १७, ९८
 अभ्यर्षे नृद्वयः १, २०, ४; साम. ०७१
 अभ्यर्षे मदानां १, १, ४
 अभ्यर्षे वितक्षण १, ५१, ५
 अभ्यर्षे सहस्रिणं १, ६३, १२
 अभ्यर्षे स्वायुध १, ४, ७; साम. १०५३
 अभ्यर्षानपच्युतः १, ४, ८; साम. १०५४
 अभ्यवस्थाः प्रजायंते ५, १९, १
 अभ्यारमिद्भयः ८, ७२, ११; साम. १६०३
 अभ्युणोति यज्ञमनं ८, ७२, २
 अक्षुण्यो न वाचा १०, ७७, १
 अभ्राजि शार्धो मरुतः ५, ५४, ६; नि. ६, ४
 अभ्रातरो न योषणः ४, ५, ५
 अभ्रावृन्धो अना र्यं ८, २१, १३; साम. ३९९; १३८९;
 अथर्व. २०, ११४, १
 अभ्रातेव पुंस एति १, १२४, ७; नि. ३, ५
 अमंधिष्टां मारता ३, २३, २
 अमंदन्मा मरुत स्तोमः १, १६५, ११
 अमंदान्स्तोमान्प्र भेरम १, १२६, १; नि. ९, १०
 अमन्महीदनाशवः ८, १, १४; अथर्व. २०, ११६, १;
 तांढ्यया १, १०, १
 अमाजुरश्चिद्भवयो युवं १०, ३९, ३
 अमाजूरिव पित्रोः २, १७, ७
 अमादेयां भियसा ५, ५९, २
 अमाय चो मरुतः ८, २०, ६
 अमित्रहा विचर्षणिः १, ११, ७; साम. १४४७
 अमित्रायुषो मरुतामिव ३, २९, १५
 अमिनती देव्यानि व्रतानि १, १२४, २
 अभी य ऋक्षानि हितासः १, २४, १०; तै. ब्रा. १, ११, २;
 नि. ३, २०
 अभी ये देवा स्थन १, १०५, ५; साम. ३६८
 अभी ये पंचोक्षणः १, १०५, १०
 अभी ये सप्त रश्मयः १, १०५, ९
 अभीवहा वास्तोप्यते ७, ५५, १; नि. १०, १७
 अभीयो चित्तं प्रति १०, १०३, १२; साम. १८६१; अथर्व.
 ३, २, ५; वा. य. १७, ४४; नि. ६, १२; ९, ३३
 अमूरः कविरदितिः ७, ९, ३
 अमूरा विश्वा वृषणाविमा ७, ६१, ५

अमूरो होतान्यसादि ४, ६, २
 अमूर्या उप सूर्ये १, २३, १७; अथर्व. १, ४, २; वा. य. ६, २४
 अमृक्तेन रराता ९, ६९, ५
 अमृतं जातवेदसं ८, ७४, ५
 अमेव नः सुहवा २, ३६, ३; वा. य. २६, २४
 अम्ययो यन्त्यध्वभिः १, २३, १६; अथर्व. १, ४, १
 अम्यितमे नदीतमे २, ४१, १६
 अम्यक्सा त इन्द्र ऋषिरस्मे १, १६९, ३; नि. ६, १५
 अयं यः संजये पुरः ४, १५, ४
 अयं यज्ञो देवया अयं १, १७७, ४
 अयं यथा न आ भुवत् ८, १०२, ८; साम. ९४७
 अयं यो निश्चक्रमायं वयन्ते ४, ३, २
 अयं यो वज्रः पुरुषा १०, २७, २१
 अयं यो होता किरु स १०, ५२, ३; नि. ६, ३५
 अयं रोचयदरुचः ६, ३९, ४
 अयं वां कृष्णो अश्विना ८, ८५, ३
 अयं वां घर्मो अश्विना ८, ९, ४; अथर्व. २०, १३९, ४
 अयं वामद्विभिः सुतः ८, २२, ८
 अयं वां परि पिच्यते ४, ४९, २; तै. आ. ३, ३, ११, १
 अयं वां भागो निहितः ८, ५७, ४
 अयं वां मधुमत्तनः १, ४७, १; साम. ३०६
 अयं वां मित्रावरुणा २, ४१, ४; साम. ९१०; वा. य. ७, १९;
 तै. सं. १, ४, ५, १
 अयं विचर्षणिहितः ९, ६२, १०; साम. ५०८
 अयं विदक्षित्रदशीकं ६, ४७, ५
 अयं विप्राय दाशुपे १०, २५, ११
 अयं विश्वा अभि श्रियः ८, १०२, ९; साम. ९४८
 अयं विश्वानि तिष्ठति ९, ५४, ३; साम. ७५७
 अयं वृत्श्चातयते ४, १७, ९
 अयं वेनश्चोदयत् १०, १२३, १; वा. य. ७, १६; तै. सं.
 १, ४, ८, १; नि. १०, ३९
 अयं वो यज्ञ ऋभवः ४, ३४, ३
 अयं ऋग्वे अधजयन्नुत ४, १७, १०; तै. ब्रा. २, ८, ३, ३
 अयं समह मा तनू १, १२०, ११
 अयं स यस्य शर्मन् १०, ६, १
 अयं स यो दिवस्परि ९, ३९, ४; साम. ९००
 अयं स यो वरिमाणं ६, ४७, ४
 अयं स शिके १, १६४, २९; अथर्व. ९, १०, ७; नि. २, ९
 अयं सहस्रसृषिभिः ८, ३, ४; साम. १६०८; अथर्व.
 २०, १०४, २; वा. य. ३३, ८३
 अयं स होता यो द्विजन्मा १, १४९, ५; साम. १७७६

अयं सु तुभ्यं वरुण स्वधावः ७, ८६, ८
 अयं सूर्यं ह्योपटक् ९, ५४, २; साम. ७५६
 अयं सो अग्निराहुतः ७, १, १६
 अयं सो अग्निर्यस्मिन् ३, २२, १; वा. य. १२, ४७; तै. सं.
 ४, २, ४, २
 अयं सोम इन्द्र तुभ्यं सुन्वे ७, २९, १
 अयं सोम इन्द्र तुभ्यं ९, ८८, १; साम. १४७१
 अयं सोमः कपर्दिने ९, ६७, ११
 अयं सोमश्चसू सुतो ५, ५१, ४
 अयं स्तुतो राजा वंदि १०, ६१, १६
 अयं स्वादुरिह मदिष्टः ६, ४७, २
 अयं ह यद्वां देवया उ ७, ६८, ४
 अयं ह येन वा इदं ८, ७६, ४
 अयं हि ते अमर्त्यः १०, १४४, १
 अयं हि नेता वरुणः ७, ४०, ४
 अयं होता प्रथमः ६, ९, ४
 अयं कविरकविषु ७, ४, ४
 अयं कृत्स्नगृभीतः ८, ७९, १; तै. ब्रा. २, ४, ७, ६
 अयं घ स तुरो मदः १०, २५, १०
 अयं चक्रमिषणत्सूर्यस्य ४, १७, १४
 अयं जायत मनुषो धरीमणि १, १२८, १
 अयं त आ घृणे सुतः ९, ६७, १२
 अयं त इन्द्र सोमः ८, १७, ११; साम. १५९; ७२५
 अथर्व. २०, ५, ५
 अयं त एमि तन्वा ८, १००, १
 अयं ते अस्तु हर्यतः ३, ४४, १
 अयं ते अस्म्युपमेहर्वाङ् १०, ८३, ६; अथर्व. ४, ३२,
 अयं ते मानुषे जने ८, ६४, १०
 अयं ते योनिर्ऋत्विजः ३, २९, १०; अथर्व. ३, २०, १; वा. य.
 ३, १४; १२, ५२; १५, ५६; तै. सं. १, ५, ५, ३
 ४, २, ४, ३; ७, १३, ५; तै. ब्रा. १, २, १, १६
 २, ५, ८, ८
 अयं ते शर्यणावति ८, ६४, ११
 अयं ते स्तोमो अश्रियः १, १६, ७
 अयं दक्षाय साधनः ९, १०५, ३; साम. ११००
 अयं दशस्यस्येभिः १०, ९९, १०
 अयं दिव इत्यति विश्वं ९, ६८, ९
 अयं दीर्घाय चक्षते ८, १३, ३०
 अयं देवः सहसा ६, ४४, २२
 अयं देवानामपसामपत्न १, १६०, ४
 अयं देवाय जन्मने १, २०, १

अभि सिध्मो भजिगात् १, ३३, १३; तै. मा. २, ८, ४, ४;
 नि. ६, १६
 अभि सुवानात् इन्द्रः १, १७, २
 अभि सुयवसं नय १, ४२, ८
 अभि सोमात् आयवः १, २३, ४
 अभि सोमात् आयवः १, १०७, १४; साम. ५२८, ८५६
 अभि स्वपूर्वमिधः ७, ५६, ३
 अभि स्वस्तु मे तव ८, १३, २८
 अभि स्ववृष्टिं मदे अस्या युध्व १, ५२, ५
 अभि हि सत्य सोमपाः ८, ९८, ५; साम. १२४८; अथर्व.
 २०, ६४, २
 अभीक आसां पदवीः ३, ५६, ४
 अभीश्ममेकमेकः १०, ४८, ७; नि. ३, १०
 अभी न आ वनृत्स्व ४, ३१, ४
 अभी नवते अद्गुहः १, १००, १; साम. ५५०
 अभी नो अग्न उक्थम् १, १४०, १३
 अभी नो अर्पा दिव्या १, ९७, ५१; साम. १४२८
 अभीश्ममन्वा उत १, १, ९
 अभीमवन्वन्स्वभिष्टिमुतयः १, ५६, २
 अभीमृतस्य दोहना अनुपत १, १४४, २
 अभीमृतस्य विष्टपं १, ३४, ५
 अभीवर्तेन हविषा १०, १७४, १; अथर्व. १, २९, १
 अभीवृत्तं कृशनेर्विश्वरूपं १, ३५, ४; तै. मा. २, ८, ६, १
 अभी पतस्तदाभर ७, ३२, २४; साम. ३०९
 अभी पु णः सखीनां ४, ३१, ३; साम. ६८४; अथर्व.
 २०, १२४, ३; वा. य. २७, ४१; ३६, ६; तै. भा.
 ४, ४२, ३
 अभी पु णस्त्वं रयिं ८, ९३, २१
 अभीपत्रायः पौंस्यैः १०, ५९, ३
 अभीहि मन्यो तवसः १०, ८३, ३; अथर्व. ४, ३२, ३
 अभ्रसु प्र देव्या ८, ९, १६; अथर्व. २०, १४२, १
 अभ्रदिदं वयुनमो पु भूपत १, १८२, १
 अभ्रदु पारमेत्तवे १, ४६, ११
 अभ्रदु भा उ अंदावे १, ४६, १०
 अभ्रदु वो विधते रस्तधेयं ४, ३४, ४
 अभ्रदुपा इंद्रतमा मघोनी ७, ७९, ३
 अभ्रदुपा रुशत्पशुः ५, ७५, २
 अभ्रद्वेचः सविता वंशः ४, ५४, १; तै. मा. ३, ७, १३, ४
 वीर गिर्वणः ६, ४५, १३
 रयिपते ६, ३१, १
 क्षीव्युं आयुः १०, २७, ७

अभ्यभि हि अचसा १, ११०, ५; साम. १५०७; नि.
 अभ्यर्चं नमाकवात् ८, ४०, ४
 अभ्यर्चत सुष्टुतिं गन्धम् ४, ५८, २०; अथर्व. ७, ८१
 वा. य. १७, ९८
 अभ्यर्चं नृदगजः १, २०, ४; साम. ९७१
 अभ्यर्चं मदाभां १, १, ४
 अभ्यर्चं विचक्षण १, ५१, ५
 अभ्यर्चं सहस्रिगं १, ६३, १२
 अभ्यर्चं स्वायुध १, ४, ७; साम. १०५३
 अभ्यर्चं पानपच्युतः १, ४, ८; साम. १०५४
 अभ्यवस्थाः प्रजायते ५, १९, १
 अभ्यारभिद्गवः ८, ७२, ११; साम. १६०३
 अभ्यूर्णांति यज्ञग्नं ८, ७९, २
 अभ्युपो न वाचा १०, ७७, १
 अभ्राजि शार्धो मरुतः ५, ५४, ६; नि. ६, ४
 अभ्रातरो न योषणः ४, ५, ५
 अभ्रातृव्यो अना त्वं ८, २१, १३; साम. ३९९; १३८
 अथर्व. २०, ११४, १
 अभ्रातेव पुंस एति १, १२४, ७; नि. ३, ५
 अभंधिष्टां भारता ३, २३, २
 अभंदन्मा मरुत स्तोमः १, १६५, ११
 अभंदान्स्तोमान्प्र भेरम १, १२६, १; नि. १, १०
 अभन्महीदनाशवः ८, १, १४; अथर्व. २०, ११६, १
 तांढ्यमा १, १०, १
 अमाजुरश्चिद्गवयो युवं १०, ३९, ३
 अमाजूरिव पित्रोः २, १७, ७
 अमादेपां भियसा ५, ५९, २
 अमाय वो मरुतः ८, २०, ६
 अभिन्नहा विचर्षणिः १, ११, ७; साम. १४४७
 अभिन्नायुधो मरुतामिव ३, २९, १५
 अभिनती देव्यानि व्रतानि १, १२४, २
 अभी य ऋक्षानि हितासः १, २४, १०; तै. भा. १, ११, १
 नि. ३, २०
 अभी ये देवा स्थन १, १०५, ५; साम. ३६८
 अभी ये पंचोक्षणः १, १०५, १०
 अभी ये सप्त रश्मयः १, १०५, १
 अभीवहा वास्तोष्पते ७, ५५, १; नि. १०, १७
 अभीवां चित्तं प्रति १०, १०३, १२; साम. १८६१; अथर्व.
 ३, २, ५; वा. य. १७, ४४; नि. ६, १२; ९, ३३
 अमूरः कविरदितिः ७, ९, ३
 अमूरा विश्वा वृषणाविमा ७, ६१, ५

अमृतो होतान्यथादि ४, ६, २
 अमृतो उप सूर्यं १, २३, १७; अथर्व. १, ४, २; वा. य. ६, २४
 अमृतो न रताता ९, ६९, ५
 अमृतं जातवेदसं ८, ७४, ५
 अमेव नः सुहवा २, २६, ३; वा. य. २६, २४
 अमृतयो यन्मध्याभिः १, २३, १६; अथर्व. १, ४, १
 अग्निमतने नदीतमे २, ४१, १६
 अमृतवता त इन्द्र ऋषिररमे १, १६९, ३; नि. ६, १५
 अयं यः सृजये पुरः ४, १५, ४
 अयं यज्ञो देवया अयं १, १७७, ४
 अयं यथा न सा भुवत् ८, १०२, ८; साम. ९४७
 अयं यो निधकृमायं घयन्ते ४, ३, २
 अयं यो वज्रः पुरुषा १०, २७, २१
 अयं यो होता किर स १०, ५२, ३; नि. ६, ३५
 अयं रोषयद्रुचः ६, ३९, ४
 अयं वां कृणो अश्विना ८, ८५, ३
 अयं वां घर्मो अश्विना ८, ९, ४; अथर्व. २०, १३९, ४
 अयं वामद्विभिः सुतः ८, २२, ८
 अयं वां परि पिप्यते ४, ४९, २; तै. सा. ३, ३, ११, १
 अयं वां भागो निहितः ८, ५७, ४
 अयं वां मनुमत्तनः १, ४७, १; साम. ३०६
 अयं वां मिश्रावरुणा २, ४१, ४; साम. ९१०; वा. य. ७, १९;
 तै. सं. १, ४, ५, १
 अयं विचर्षणिहितः ९, ६२, १०; साम. ५०८
 अयं विदश्विन्नदशीकं ६, ४७, ५
 अयं विप्राय दाशुपे १०, २५, ११
 अयं विष्ठा अभि श्रियः ८, १०२, ९; साम. ९४८
 अयं विष्ठा नि तिष्ठति ९, ५४, ३; साम. ७५७
 अयं वृत्तश्चातयते ४, १७, ९
 अयं वेनश्चोदयत् १०, १२३, १; वा. य. ७, १६; तै. सं.
 १, ४, ८, १; नि. १०, ३९
 अयं वो यज्ञ ऋभवः ४, ३४, ३
 अयं शृण्वे अधजयन्नुत ४, १७, १०; तै. मा. २, ८, ३, ३
 अयं समह मा तनू १, १२०, ११
 अयं स यस्य शर्मन् १०, ६, १
 अयं स यो दिवस्परि ९, ३९, ४; साम. ९००
 अयं स यो वरिमाणं ६, ४७, ४
 अयं स शिंके १, १६४, २९; अथर्व. ९, १०, ७; नि. २, ९
 अयं सहस्रमृषिभिः ८, ३, ४; साम. १६०८; अथर्व.
 २०, १०४, २; वा. य. ३३, ८३
 अयं स होता यो द्विजन्मा १, १४९, ५; साम. १७७६

अयं सु तुभ्यं वरुण स्वधावः ७, ८६, ८
 अयं सूर्यं ह्योषध् ९, ५४, २; साम. ७५६
 अयं सो अग्निराहुतः ७, १, १६
 अयं सो अग्निरग्निमन् ३, २२, १; वा. य. १२, ४७; तै. सं.
 ४, २, ४, २
 अयं सोम इन्द्र तुभ्यं सुन्वे ७, २९, १
 अयं सोम इन्द्र तुभ्यं ९, ८८, १; साम. १४७१
 अयं सोमः कपदिने ९, ६७, ११
 अयं सोमश्मूसुतो ५, ५१, ४
 अयं स्तुतो राजा वंदि १०, ६१, १६
 अयं स्वादुरिह मदिष्टः ६, ४७, २
 अयं ह यद्वां देवया उ ७, ६८, ४
 अयं ह येन वा इदं ८, ७६, ४
 अयं हि ते अमर्त्यः १०, १४४, १
 अयं हि नेता वरुणः ७, ४०, ४
 अयं होता प्रथमः ६, ९, ४
 अयं कविरकविषु ७, ४, ४
 अयं कुरुनगृभीतः ८, ७९, १; तै. मा. २, ४, ७, ६
 अयं घ स तुरो मदः १०, २५, १०
 अयं चक्रमिपणात्सूर्यस्य ४, १७, १४
 अयं जायत मनुयो धरीमणि १, १२८, १
 अयं त आ घृणे सुतः ९, ६७, १२
 अयं त इन्द्र सोमः ८, १७, ११; साम. १५९; ७२५;
 अथर्व. २०, ५, ५
 अयं त एमि तन्वा ८, १००, १
 अयं ते अस्तु हर्षतः ३, ४४, १
 अयं ते अस्म्युपमेहवांश्च १०, ८३, ६; अथर्व. ४, ३२, ६
 अयं ते मानुषे जने ८, ६४, १०
 अयं ते योनिर्ऋत्वियः ३, २९, १०; अथर्व. ३, २०, १; वा. य.
 ३, १४; १२, ५२; १५, ५६; तै. सं. १, ५, ५, २;
 ४, २, ४, ३; ७, १३, ५; तै. मा. १, २, १, १६;
 २, ५, ८, ८
 अयं ते शर्यणावति ८, ६४, ११
 अयं ते स्तोमो अग्निः १, १६, ७
 अयं दक्षाय साधनः ९, १०५, ३; साम. ११००
 अयं दशस्यज्योभिः १०, ९९, १०
 अयं दिव ह्यति विश्वं ९, ६८, ९
 अयं दीर्घाय चक्षसे ८, १३, ३०
 अयं देवः सहसा ६, ४४, २२
 अयं देवानामपसामपत्त १, १६०, ४
 अयं देवाय जन्मते १, २०, १

अयं देवेषु जगद्विः १, ४२, ३
 अयं दानावृषिर्वा ६, ४५, २४
 अयं दानावृषिः ६, ३३, ३
 अयं नामा वदति वसुतः १०, ३२, ५
 अयं मिथिः सरमे १०, १०८, ७
 अयं नो विद्वान् १, ७७, ४
 अयमहोदयस्यः ६, ४२, २३
 अयमग्निः गद्विभिः ८, ७५, ४; वा. य. १५, २१; नि. सं. ३, ३, ११, १५, ४, ४, १
 अयमग्निः सुवर्षस्ये ३, १३, १; साम. ६०
 अयमग्निहोतृवति १०, १०६, ४; तै. सं. ३, ५, १२, १
 अयमग्निर्वृषधरा १०, ६९, १२
 अयमग्ने जरिता ये १०, १४२, १
 अयमग्ने रवे भवि ८, ४४, २८
 अयमरमानवनस्पतिः ३, ५३, २०
 अयमरमासु काश्यः १०, १४४, २
 अयमस्मि जरितः परव ८, १००, ४
 अयमिन्द्र शृषाकविः १०, ८३, १८; अथर्व. २०, १२६, १८
 अयमिन्द्रो नरुत्तमा ८, ७३, २
 अयमिह प्रथमो धावि ४, ७, १; वा. य. ३, १५; १५, २६; ३३, ६; तै. सं. १, ५, ५, १
 अयसु ते ममत्तसि १, ३०, ४; साम. १८३; १५९९; अथर्व. २०, ४५, १; नि. १, १०
 अयसु ते सरस्वति वसिष्ठः ७, ९५, ६
 अयसु स्वा विचर्यणे ८, १७, ७; अथर्व. २०, ५, १
 अयसु वां पुरुतमो रयीणां ३, ६२, २
 अयसुदानः पर्यद्वि ६, ३९, २
 अयसु व्य प्र देवयुः १०, १७३, ३; तै. सं. ३, ५, ११, १
 अयसु व्य सुमहौ ७, ८, २
 अयमेक इत्या पुरुष ८, २५, १६
 अयमेमि विचाकदात् १०, ८६, १९; अथर्व. २०, १२६, १९
 अयं पंथा अनुवित्ताः ४, १८, १
 अयं पुनान उपसः ९, ८६, २१; साम. ८२३
 अयं पूषा रथिर्भगः ९, १०१, ७; साम. ५४६; ८१८
 अयं भराय सानसिः ९, १०६, २; साम. ६९५
 अयं मतवान्छकुनः ९, ८६, ६३
 अयं मातायं पिता १०, ६०, ७
 अयं मित्रस्य वरुणस्य १, ९४, १२
 अयं मित्राय वरुणाय शंतमः १, १३६, ४
 अयं मित्रो नमस्यः ३, ५९, ४; तै. ब्रा. २, ८, ७, ५
 अयं मे पीत उदियति ६, ४७, ३

अयं मे हारी भगवान् १०, ३० १२; अथर्व. ४
 अयोपमसो मृषिर्वा २, ७५, १५
 अयो विवो विधानया ९, ३५, १२; साम. ८०५
 अयो ने जतो विमोर्वा २, ६, २
 अयो ते जग्ने मासिवा ४, ४, १५; नि. सं. १, २, नि. ३, २१
 अयो विवा न मरुतया ८, ९३, १७; साम. १८८
 अयो निजानिगेतया ९, ५३, २; साम. १७१५
 अयो पवत देवयुः ९, १०६, १४; साम. ७७२
 अयो पवत भागया ९, ६३, ७; साम. ४९३; १२
 अयो पयो पवतया ९, ९७, ५२; साम. ५४१; १
 अयान पीपनो विवाः ८, ९२, ११
 अयामि पौष इज ७, २३, २; अथर्व. १०, १२, २
 अयामि मे नमर्त्तकि ३, १४, २
 अयो रुता हरिष्या ९, १११, १; साम. ४६३; १५९
 अयो वाजं देवदितं ३, १७, १५; साम. ४५४; अथर्व. १९, १२, १; २०, ६३, ३; १२४, ६
 अयो वीति परि साय ९, ६१, १; साम. ४९५; १२१०
 अयो सोमः सुकृत्वा ९, ४७, १; साम. ५०७
 अयो ह त्यं मायया वावृधानं ६, २२, ६; अथर्व. २०, ३६, २
 अयुक्त सप्त शुभयुवः १, ५०, ९; अथर्व. १३, २, १; २०, ४७, २१; तै. ब्रा. २, ४, ५, ४
 अयुक्तं सप्त हरितः ७, ६०, ३
 अयुक्तं सूर एतशं ९, ६३ ८; साम. १२१७
 अयुजो भसमो नृभिः ८ ६२, २
 अयुजंत्रं इंद्र विश्वकृष्टीः १, १६९, २
 अयुद्ध इषुधा वृत्तं ८, ४५ ३; साम. १३४०
 अयुद्धसेनो विम्वा १०, १३८. ५
 अयुद्धमन्त्रनवचस्य सेनां १, ३३, ६
 अयो इंद्रो अर्चिया १०, ८७, २; अथर्व. ८, ३, २
 अयोद्विव दुर्मंद आ हि जुष्टे १, ३२, ६; तै. ब्रा. २, ५, ४, १; नि. ६, ४
 अरं हि एमा सुतेषु नः ८, ९२, २६
 अरं कामाय हरयः १०, ९६, ७; अथर्व. २०, ३१, १
 अरं कृष्वंतु वेदं १, १७०, ४
 अरं क्षयाय नो महे ८, १५, १३
 अरण्यान्यरण्यानि १०, १४६, १; तै. ब्रा. २, ५, ५, १; नि. ९, ३०
 अरण्योनिहितो जातवेदाः ३, २९, २; साम. ७९
 अरं त इन्द्र कुशये ८, ९२, २४; साम. १६६२
 अरं दासो न मीळुपे कराणि ७, ८६, ७

भरमतिरुर्बर्गो ८, ३१, १२
 भरमनागो भस्मेति ९, ७२, ३
 भरमपः सरपतः २, १३, १२
 भरमभाप गापति ८, २२, २५; साम. ११८
 भरं न उत्तयान्ग ४, ३२, २४
 भरं मे गन्तं हवनापास्मै ६, ६३, २
 भरस्मानो येऽस्या ९, ९७, २०
 बरा ह्वेदेचरमा ५, ५८, ५; तै. भा. २, ८, ५, ७
 बराधि होता निपदा १०, ५३, २
 बराधि होता स्वमिपत १, ७०, ८
 बराधि कामे विकृते १०, १५५, १; नि. ६, ३०
 बरावीदंगुः सचमानः ९, ७७, ५
 बरित्रं वां दिवस्त्र्यु १, ४३, ८
 बरिष्टः स मर्वा विभ १०, ६३, १३
 बरुगन्तुवा समूह ८, ७३, १६
 बरुनो मा सङ्घ् वृकाः १, १०५, १८; नि. ५, २१
 बरुपस्य दुहितरा ६, ४२, ३
 बरुयो जनमगिरो ९, २५, ५
 बरुवकुपतः दृभिः ९, ८३, ३; साम. ८७७
 बरोरवीद् वृणो अस्त्य २, ११ १०
 बरुवत प्रावत ८, ६९, ८; साम. ३३२; अथर्व. २०, ९२, ५
 बरुवद् वृषा वृषभिः १, १७३, २
 बरुवत एके महि साम मन्वत ८, २९, १०
 बरुवतस्वा हवामहे ५, १३, १
 बरुवन्ति नारीरपतो न विष्टिभिः १, ९२, ३; साम. १७५७
 बरुवा दिवे वृहते दूर्यं १, ५४, ३; नि. ६, १८
 बरुवाभि ते सुमति ४, ४, ८; तै. सं. १, २, १४, ३
 बरुवाभि वां वरुवायो १०, १२, ४; अथर्व. १८, १, ३३
 बरुवा शक्राय शाक्तिने शची १, ५४, ३
 बरुवाति चित्रप्रधाना ७, १८, ५
 बरुवमिष्टा उ अर्थिन १, १०५, २
 बरुवनी वंति वेदयं ८, ७९, ५
 बरुव वीरस्य गृहर्ता ७, १८, १६
 बरुवनी न कुमारः ८, ६९, १५; अथर्व. २०, ९२, १२
 बरुवनी वरुनं मित्रमेवां ४, २, ४
 बरुवनी वृहस्पति १०, १४१, ५; अथर्व. ३, २०, ७;
 वा. व. ९, २७; तै. सं. १, ७, १०, २
 बरुवनी पो अर्थिभिः ३, ५४, १८
 बरुवनी वरुन मिप्यं वा ५, ८५, ७
 बरुवा वा गितो मन्वर्च १०, १४८, ३
 बरुवा विरां गानुते १०, २०, ४

क्र० १०७

बरुवञ्जिरे सर्वतो नृभिः १, ७३, ९
 बरुवन्तो न भ्रवतो भिक्षमागा ७, ९०, ७; ९१, ७
 बरुवाग्र्यं विश्ववारं ते ६, ३७, १
 बरुवाग्र्यं नि यच्छतं ८, ३५, २२
 बरुवाङ्गिहि सोमकामं स्वाहुः १, १०४, ९; अथर्व. २०, ८, २
 बरुवाङ्गि त्रिचक्रो मधुवाहनो १, १५७, ३; साम. १७३०
 बरुवाङ्गिरा दैव्येनावसा ७, ८२, ८
 बरुवाचीनं सु ते मनः ३, ३७, २; अथर्व. २०, १९, २
 बरुवाचीनो वसो भव ४, ३२, १४
 बरुवाचीसुभगे भव ४, ५७, ६; अथर्व. ३, १७, ८; तै. भा.
 ६, ६, २
 बरुवाचं स्वा पुरुषुत ८, ६, ४५; ३२, ३०
 बरुवाचं स्वा सुते रये ३, ४२, ९; अथर्व. २०, २३, ९
 बरुवाचं दैव्यं जनं १, ४५, १०
 बरुवाचमघ यद्यं नृवाहणं २, ३७, ५
 बरुवाचा वां सप्तयो १, ४७, ८
 बरुवाच्यो अघा भवता २, २७, ६; वा. व. ३३, ५१
 बरुवा ह्व भ्रवते साति ९, ९७, २५
 बरुवावतो न आ गहि परा ३, ४०, ८; अथर्व. २०, ६, ८
 बरुवावतो न वा गद्ययो शक्र ३, ३७, ११; अथर्व. २०, २०, ४;
 ५७, ७
 बरुवा पाः सोम दां गये ९, ६२, १५; साम. १३३७
 बरुवा सोम पुनत्तनो ९, ६५, १९; साम. ५०३; ९९४
 बरुवन्तो वे सुदानवः ५, ५२, ५
 बरुवन्तिभवि सापकानि २, ३३, १०; तै. भा. ४, ५, ७
 बरुवाहृनो वरु इन्द्र ३, ३०, १०; नि. ६, २
 बरुवायस्य परगुर्नाना ९, ६७, ३०
 बरुवते धामस्तमापद् २, १५, २
 बरुवः परेण पर एवा १, १६४, १७; अथर्व. ९, ९, १७
 बरुवः परेण विवरं वा १, १६४, १८; अथर्व. ९, ९, १८
 बरुवञ्जिनं वृषनं यपारं ८, १, २; साम. १३३३; अथर्व.
 २०, ८५, २
 बरुव क्रुद् दक्षिणतो गृहानां २, ४२, ३
 बरुव क्षिण दिवो अरुमानं २, ३०, ५
 बरुव वष्ट प्रवीपनी ८, ६९, ६
 बरुव ते हेतो वरुन मनोभिः १, २४, १४; तै. सं. १, ५, ११, ३
 बरुव रजना मरुते वेदवेदाः १, १०४, ३
 बरुव स्वा वृहतीरिपो १०, १४४, ३
 बरुव स्त्री इन्द्र प्रवती ६, ४७, १४
 बरुवदिवि मन्वमाना ४, १८, ५
 बरुव दुदानः कर्ता ९, ७५, ३; साम. ७००

अव द्रुप्तो अंशुमतीमतिष्ठ ८, ९६, १३; साम. ३२३;
 अथर्व. २०, १३७, ७; तै. भा. १, ६, ३
 अव द्रुग्धानि पित्र्या सृजानो ७, ८६, ५
 अव द्वके अव त्रिका १०, ५९, ९
 अव नो वृजिना शिशीहि १०, १०५, ८
 अवन्तसप्रये गृहं ८, ७३, ७
 अवन्तु नः पितरः सुप्रवाच १, १०६, ३
 अवन्तु मासुपसो ६, ५२, ४
 अवपतन्तीरवदन् १०, ९७, १७; वा. य. १२, ९६; तै. सं.
 ४, २, ६, ५
 अव यच्छयेनो अस्वनीद् ४, २७, ३
 अव यस्वं शतक्रतव १०, १३४, ४
 अव यत्स्वे सदस्ये ८, ७९, ९
 अवर्त्या शुन आत्राणि ४, १८, १३
 अवर्धयन् सुभगं सप्त यज्ञीः ३, १, ४
 अवर्मह इंद्र दादहि ध्रुधी नः १, १३३, ६
 अवर्षावर्षसुदु ५, ८३, १०
 अवविद्धं तौरग्यमप्सु १, १८२, ६
 अव वेदिं होत्राभिर्यजेत ७, ६०, ९
 अव सिंधुं वरुणो यौरिव ७, ८७, ६
 अवसृजन्नुप त्मना १, १४२, ११
 अवसृज पुनरग्ने १०, १६, ५; अथर्व. १८, २, १०; तै. भा.
 ६, ४, २
 अव सृजा वनस्पते १, १३, ११
 अवसृष्टा परा पत्त ६, ७५, १६; साम. १८६३; अथर्व. ३, १९, ८;
 वा. य. १७, ४५; तै. सं. ४, ६, ४, ४; तै. ब्रा. ३, ७, ६, २३
 अव सृष्टि पितरं योधि ५, ३, ९
 अव स्र दुर्हणायतः १०, १३४, २; साम. १०९२
 अव स्र यस्य वेपणे ५, ७, ५
 अवस्यते स्तुवते कृष्णिणाय १, ११६, २३
 अव स्य शूराध्वनो नान्ते ४, १६, २; अथर्व. २०, ७७, २
 अव स्युमेव चिन्वती ३, ६१, ४
 ५ स्वयुक्ता दिव आ वृथा १, १६८, ४
 स्वराति गर्गरो ८, ६९, ९; अथर्व. २०, ९२, ६
 अव स्वेदा इवाभितो १०, १३४, ५
 अवा कल्पेषु नः पुमः ९, ९, ७
 अवा चक्षं पदमस्य सत्त्वः ५, ३०, २
 अवा जु १०, ५०, ५
 अवा निः १, ७९, ७; साम. १५२४
 अवा ८, ८०, ६
 अवा ९, १९, ४

अवासां मघवअहि १, १३३, ३
 अवासृजः प्रथः श्वयः १०, १३८, २
 अवासृजंत जिघयो न ४, १९, २
 अविता नो अजाश्वः ९, ६७, १०
 अवितासि सुन्वतो ८, ३६, १
 अविदृक्षं मित्रो ६, ४४, ७
 अविन्दृद्विवो निहितं १, १३०, ३
 अविन्दं ते अतिहितं १०, १८१, २
 अविप्रे चिद्रयो दधत् ६, ४५, २
 अविप्रो वा यद्विधत् ८, ६१, ९
 अविष्टं धीश्वश्विना ७, ६७, ६; तै. ब्रा. २, ४, ३, ७
 अविष्टो अरमान्विश्वासु ७, ३४, १२
 अवीश्रो अग्निर्हव्यान् ७, ३४, १४
 अवीराभिव सामयं १०, ८६, ९; अथर्व. २०, ११६, १;
 नि. ६, ३१
 अवीवृधद्वो अमृता ८, ८०, १०
 अवीवृधन्त गोतमा ४, ३२, १२
 अवेयमश्वैद्युवतिः १, १२४, ११
 अवोचाम कवये ५, १, १२; वा. य. १५, २५; तै. सं. ४, ४, ४, १
 अवोचाम नमो अस्मा १, ११४, ११
 अवोचाम निवचनानि १, १८९, ८
 अवोचाम महवे सौभगाय ८, ५९, ५
 अवोचाम र्हृगणा १, ७८, ५
 अवो द्वाभ्यां पर एकया १०, ६७, ४; अथर्व. २०, ९१, ४
 अवोरित्या वां छर्दियः ६, ६७, ११
 अवोवां नूनमश्विना युवाकः ७, ६७, ४
 अव्ये पुनानं परि वार ९, ८६, २५
 अव्ये वधूयुः पवते ९, ६९, ३
 अव्यो वारे परि प्रियं ९, ५०, ३; साम. १२०७
 अव्यो वारे परि प्रियो ९, ७, ६; साम. ११३३
 अव्यो वारेभिः पवते ९, १०१, १६
 अदोच्यग्निः समिधानो ७, ६७, २
 अक्षापिनद्धं मधु १०, ६८, ८; अथर्व. २०, १६, ८; नि. १०, १९
 अश्मन्वती रीयते १०, ५३, ८; अथर्व. १९, २, २६; वा. य.
 ३५, १०; तै. भा. ६, ३, २
 अश्यामस्यमवतं ब्रह्मणः २, २४, ४; नि. १०, १३
 अश्याम सं काममग्ने ६, ५, ७; वा. य. १८, ७४; तै. सं.
 १, ३, १४, ३
 अश्याम ते सुमतिं देव १, ११४, ३
 अश्रवं हि भूरिदावत्तरा वां १, १०९, २; तै. सं. १, १, १४, १
 नि. ६, ९

अक्षीरा तन्मूर्धवति १०, ८५, ३०; अथर्व. १४, १, २७
 अक्षस्थे वो निपदनं १०, ९७, ५; वा. य. १२, ७९; ३५, ४;
 तै. सं. ४, २, ६, २
 अक्षं न गीर्मा रथं ८, १०३, ७; साम. १५८४
 अक्षं न गृहहमधिना १, ११७, ४
 अक्षं न खा वारवन्तं १, २७, १; साम. १७; १६३४;
 ति. १, २०
 अक्षमिद्वां रथमां ८, ७४, १०
 अक्षस्यात्र जनिमास्य २, ३५, ३
 अक्षा ह्वेदरुपासः ५, ५९, ५
 अक्षादियायति यद्दन्ति १०, ७२, १०
 अक्षा न या वाजिना ६, ६७, ४
 अक्षापन्तो गव्यन्तो १०, १६०, ५; अथर्व. २०, ९६, ५;
 तै. ब्रा. २, ५, ८, १२
 अक्षावति प्रथमो गोपु १, ८३, १; अथर्व. २०, २५, १
 अक्षावतीं सोमावतीं १०, ९७, ७; वा. य. १२, ८१; तै. सं.
 ४, २, ६, ४
 अक्षावतीगोमतीर्न ७, ४६, ७; ८०, ३; अथर्व. ३, १६, ७;
 वा. य. ३४, ४०; तै. ब्रा. २, ८, ९, ९
 अक्षावतीगोमतीर्विश्वारा १, १२३, १२
 अक्षावतीगोमतीर्विश्वसुविदो १, ४८, २
 अक्षावन्तं रथिनं वीरा १०, ४७, ५
 अक्षासो न ये ज्येष्ठास १०, ७८, ५
 अक्षासो ये वासुप ७, ७४, ४
 अक्षिना परि वामिनः ३, ५८, ८
 अक्षिना पिबतं मधु १, १५, ११; तै. ब्रा. २, ७, १२, १
 अक्षिना पुदंससा १, ३, २
 अक्षिना मधुमत्तमं १, ४७, ३
 अक्षिना मधुपुत्तमो ३, ५८, ९
 अक्षिना यश्वरीरिपः १, ३, १
 अक्षिना यद् कहिषित् ५, ७४, १०
 अक्षिना यामहूतमा ८, ७३, ६
 अक्षिना वतिरस्तदा १, ९३, १६; साम. १७३४
 अक्षिना याजिनीवसु ५, ७८, ३
 अक्षिना वायुना युवं ३, ५८, ७
 अक्षिनावेह गच्छतं ५, ७५, ७; ति. ३, २०
 अक्षिनावेह गच्छतं ५, ७८, १
 अक्षिना सु विचाकशात् ८, ७३, १७
 अक्षिना स्वये स्तुहि ८, २६, १०
 अक्षिना हरिणाविव ५, ७८, ३
 अक्षिनोरसतं रथं १, १२०, १०

अक्षी रथी सुरूप इत् ८, ४, ९; साम. २७७
 अक्षेव चित्रारुपी ४, ५२, २; साम. १७२६
 अक्षो न क्रदो वृषभिः ९, ९७, २८
 अक्षो न कंदन्जनिभिः ३, २६, ३
 अक्षो न चक्रदो वृषा ९, ६४, ३
 अक्षो वोढहा सुखं ९, ११२, ४; ति. ९, २
 अक्षस्य तमना रथ्यस्य ४, ४१, १०
 अक्षयो वारो अभवः १, ३२, १२
 अषाळं युस्तु घृतना १, ९१, २१; वा. य. ३४, २०; तै. ब्रा.
 २, ४, ३, ८; ७, ४, १
 अषाळइमुग्रं घृतनासु ८, ७०, ४; साम. ११५३; अथर्व.
 २०, ९२, १९
 अषाळो जग्ने वृषभो ३, १५, ४
 अष्टा महो दिवो १, १२१, ८
 अष्टौ पुत्रासो भादितेः १०, ७२, ८; तै. ब्रा. १, १३, २;
 तांश्च ब्रा. २४, १२, ६
 अष्टौ व्यत्यत् ककुभः १, ३५, ८; वा. य. ३४, २४
 असच्च सच्च परमे व्योमन् १०, ५, ७
 असस्तु मे जरितः १०, २७, १
 असद्वन्न सुवीर्यं ८, ३१, १८
 असक्षित्वे आहवनानि ७, ८, ५
 असपलः सपलहा १०, १७४, ५; अथर्व. १, २९, ६
 असपल सपलन्वी १०, १५९, ५
 असमं क्षत्रमसमा मनीषा १, ५४, ८
 असमानि नितोदानं १०, ६०, २
 असंसृष्टो जापसे मायोः ५, ११, ३; तै. ब्रा. २, ४, ३, ३
 असाजि कलशां जनि ९, १०३, १२; साम. ९४०
 असाजि रथो यथा ९, ३३, १; साम. ४९०
 असाजि वक्षा रथे ९, ९१, १; साम. ५४३
 असाजि वां स्थविरा वेधमा १, १८१, ७
 असाजि वाजो निरः पवित्रं ९, १०९, १९
 असाजि रथभो दिव ९, ८३, ४३
 असश्रतः दातधारा ९, ८६, २७
 असश्रजा मववज्जो हि ७, ३३, ९
 असश्रन्ती भूरिधरो ६, ७०, २; ति. ५, २
 असादि वृष्टो वदिः ७, ७, ५
 असास यथा मुदगाव १, १५३, ९
 असासि हि मववज्जः १, ३३, ९
 असास्योवो विष्टया १, ३९, १०; ति. ३, २३
 असास्यो अमुग १०, १३०, ४

अव द्रुप्तो अंशुमतीमतिष्ठ ८, १९६, १३; साम. ३२३;
 अथर्व. २०, १३७, ७; तै. भा. १, ६, ३
 अव हृग्धानि पिश्या सृजानो ७, ८६, ५
 अव ह्रके अव त्रिका १०, ५९, ९
 अव नो वृजिना शिशीहि १०, १०५, ८
 अवन्तमत्रये गृहं ८, ७३, ७
 अवन्तु नः पितरः सुप्रवाच १, १०६, ३
 अवन्तु मामुपसो ६, ५२, ४
 अवपतन्तीरवदन् १०, ९७, १७; वा. य. १२, ९१; तै. सं.
 ४, २, ६, ५
 अव यच्छयेनो अस्वनीद् ४, २७, ३
 अव यत्त्वं शतक्रतव १०, १३४, ४
 अव यत्स्वे सदस्ये ८, ७९, ९
 अवर्त्या शुन आत्राणि ४, १८, १३
 अवर्धयन् सुभगं सस यहीः ३, १, ४
 अवर्मह इंद्र दादहि ध्रुवी नः १, १३३, ६
 अवर्षावर्षसुदु ५, ८३, १०
 अवविद्धं तौग्यमप्सु १, १८२, ६
 अव वेदिं होत्राभिर्यजेत ७, ६०, ९
 अव सिंधुं वरुणो यौरिव ७, ८७, ६
 अवसृजन्नुप त्मना १, १४२, ११
 अवसृज पुनरग्ने १०, १६, ५; अथर्व. १८, २, १०; तै. भा.
 ६, ४, २
 अव सृजा वनस्पते १, १३, ११
 अवसृष्टा परा पत ६, ७५, १६; साम. १८६३; अथर्व. ३, १९, ८;
 वा. य. १७, ४५; तै. सं. ४, ६, ४, ४; तै. ब्रा. ३, ७, ६, २३
 अव स्पृधि पितरं योधि ५, ३, ९
 अव स्र दुर्हणायतः १०, १३४, २; साम. १०९२
 अव स्र यस्य वेपणे ५, ७, ५
 अवस्यते स्तुवते कृष्णिषाय १, ११६, २३
 अव स्य शूराध्वनो नान्ते ४, १६, २; अथर्व. २०, ७७, २
 अव स्यूमेव चिन्वती ३, ६१, ४
 अव स्वयुक्ता दिव आ वृथा १, १६८, ४
 अव स्वराति गर्गरो ८, ६९, ९; अथर्व. २०, ९२, ६
 अव स्वेदा इवाभितो १०, १३४, ५
 अवा कल्पेषु नः पुमः ९, ९, ७
 अवा चक्षुं पदमस्य सत्त्वः ५, ३०, २
 अवा तु कं ज्यायान् १०, ५०, ५
 अवा नो अग्न ऊतिभिः १, ७९, ७; साम. १५२४
 अवा नो वाजयुं रथं ८, ८०, ६
 अवावरांत धीतयो ९, १९, ४

अवासां मघवज्जहि १, १३३, ३
 अवासृजः प्रश्वः श्वचयः १०, १३८, २
 अवासृजंत जिघ्रयो न ४, १९, २
 अविता नो अजाश्वः ९, ६७, १०
 अवितासि सुन्वतो ८, ३६, १
 अविददृक्षं मित्रो ६, ४४, ७
 अविन्दद्वित्रो निहितं १, १३०, ३
 अविन्दं ते अतिहितं १०, १८१, २
 अविप्रे चिद्वयो दधत् ६, ४५, २
 अविप्रो वा यद्विधत् ८, ६१, ९
 अविष्टं धीप्वश्विनः ७, ६७, ६; तै. ब्रा. २, ४
 अविष्टो अस्मान्निश्वासु ७, ३४, १२
 अवीशो अग्निर्हव्यान् ७, ३४, १४
 अवीरामिव मामयं १०, ८६, ९; अथर्व. २
 नि. ६, ३१
 अवीवृधद्वो अमृता ८, ८०, १०
 अवीवृधन्त गोतमा ४, ३२, १२
 अवेयमश्वैद्युवतिः १, १२४, ११
 अवोचाम कवये ५, १, १२; वा. य. १५, २५; तै. सं.
 अवोचाम नमो अस्मा १, ११४, ११
 अवोचाम निवचनानि १, १८९, ८
 अवोचाम महवे सौभगाय ८, ५९, ५
 अवोचाम रहूगणा १, ७८, ५
 अवो द्वाभ्यां पर एकया १०, ६७, ४; अथर्व. २०
 अवोरिस्था वां छर्दिपः ६, ६७, ११
 अवोर्वा नूनमश्विना युवाकः ७, ६७, ४
 अव्ये पुनानं परि वार ९, ८६, २५
 अव्ये वधूयुः पवते ९, ६९, ३
 अव्यो वारे परि प्रियं ९, ५०, ३; साम. १२०७
 अव्यो वारे परि प्रियो ९, ७, ६; साम. ११३३
 अव्यो वारेभिः पवते ९, १०१, १६
 अशोच्यग्निः समिधानो ७, ६७, २
 अश्नापिनद्धं मधु १०, ६८, ८; अथर्व. २०, १६, ८; नि. १०
 अश्मन्वती रीयते १०, ५३, ८; अथर्व. ११, २, २६; वा.
 ३५, १०; तै. भा. ६, ३, २
 अश्मास्यमवतं ब्रह्मणः २, २४, ४; नि. १०, १३
 अश्याम तं काममग्ने ६, ५, ७; वा. य. १८, ७४; तै.
 १, ३, १४, ३
 अश्याम ते सुमतिं देव १, ११४, ३
 अश्वत्वं हि भूरिदावतरा वां १, १०९, २; तै. सं. १, १, १४
 नि. ६, ९

अस्माकमग्ने मघवस्तु दीदिव्यध १, १४०, १०
 अस्माकमग्ने मघवस्तु धात्वा ६, ८, ६; तै. सं. १, ५, ११, २
 अस्माकमत्र पितरः ४, ४२, ८
 अस्माकमत्र पितरो मनुष्या ४, १, १३
 अस्माकमघ वामघं ८, ५, १८
 अस्माकमघान्तमं ८, ३३, १५
 अस्माकमायुर्वर्धय ३, ६२, १५
 अस्माकमित्तु श्युहि ४, २२, १०
 अस्माकमिन्द्रः समृतेषु १०, १०३, ११; साम. १८५९;
 अथर्व. १९, १३, ११; वा. य. १७, ४३; तै. सं.
 ४, ६, ४, ३
 अस्माकमिन्द्र हृष्टं ५, ३५, ७
 अस्माकमिन्द्र भूत ते ६, ४५, ३०
 अस्माकमिन्द्रावरुणा भरे ७, ८२, ९
 अस्माकमिन्द्रेहि नो ५, ३५, ८
 अस्माकस्तुतमं कृषि ४, ३१, १५
 अस्माकमूर्वा रयं १०, २६, ९
 अस्माकं मिश्रावरुणावचम २, ३१, १
 अस्माकेभिः सत्वभिः २, ३०, १०
 अस्मादहं तविपादीपनागः १, १७१, ४
 अस्मां अवंतु ते शवं ४, ३१, १०
 अस्मां अविहृदि विश्वेन्द्र ४, ३१, १२
 अस्मां हहा कृणीष्व ४, ३१, ११
 अस्मान्त्समयं पवमान ९, ८५, २
 अस्मान्स्तु तत्र बोद्धय १, ९, ६; अथर्व. २०, ७१, १२
 अस्मिन्न इन्द्र घृत्सुतां १०, ३८, १
 अस्मिन्न्दे पत्ने २, ३५, १४
 अस्मिन्न्दे कदान्ता ५, ७५, ८
 अस्मिन्त्सुद्रे अयुत्तर १०, २८, ३
 अस्मिन्त्वेऽवच्छकपूत १०, १३२, ५
 अस्मे वा वहतं रयिं ८, ५, १५
 अस्मे इन्द्र सत्वा सुवे ८, ९७, ८
 अस्मे इन्द्रावृहत्सवी ४, ४९, ४; तै. सं. ३, ३, ११, १
 अस्मे इन्द्रावरुणा विश्वारं ७, ८४, ४
 अस्मे इन्द्रो वरुणो ७, ८२, १०; ८३, १०
 अस्मे क वृ वृषणा १, १८४, २
 अस्मे तदिन्द्रावरुणा ३, ६२, ३
 अस्मे वा त इन्द्र सन्तु १०, २२, १३
 अस्मे धेहि दुनती १०, २८, ३
 अस्मे धेहि दुनदारी ९, ३३, ६
 अस्मे धेहि शवो बृहद् १, ९, ८; अथर्व. २०, ७१, १४

अस्मे प्र यंधि मघवन् ३, ३६, १०; नि. ३, ७
 अस्मे रयिं न स्वयं १, १४१, ११
 अस्मे राधो दिवेदिवे ४, ८, ७
 अस्मे रुद्रा मेहना ८, ६३, १२; वा. य. ३३, ५०
 अस्मे वसं परि पंतं १, ७२, २
 अस्मे वपिंछा कृणुहि ४, २२, ९
 अस्मे वसूनि धारय ९, ६३, ३०
 अस्मे वीरो मरुतः ७, ५६, २४
 अस्मे श्रेष्ठेभिर्भानुभिः ७, ७७, ५
 अस्मे सा वां माग्वी रातिः १, १८४, ४
 अस्मे सोम भियमधि १, ४३, ७
 अस्मे तित्तो नव्यध्याय २, ३५, ५
 अस्मे ते प्रतिहर्यते ८, ४३, २
 अस्मे बहूनामवसाय २, ३५, १२
 अस्मे भीमाय नमसा १, ५७, ३; अथर्व. २०, १५, ३
 अस्मे वयं यद्वावान ६, २३, ५
 अस्य क्रवा विचेतसो ५, १७, ४
 अस्य वा वीर ईवतो ४, १५, ५
 अस्य ते सत्ये वयं ९, ६१, २९; साम. ७७९
 अस्य ते सत्ये वयमियक्षंतः ९, ६१, १४
 अस्य श्रिवः ऋतुना १०, ८, ७
 अस्य खेषा अजरा अस्य १, १४३, ३
 अस्य देवस्य मीढ्रुषः ७, ४०, ५
 अस्य देवस्य संसदि ७, ४, ३
 अस्य पिब क्षुमतः १०, ११६, २
 अस्य पियतमधिना ८, ५, १४
 अस्य पिय यस्य जज्ञान ६, ४०, २
 अस्य पीत्वा मदानां देवो ८, २२, ३
 अस्य पीत्वा मदानामिन्द्रो ९, २३, ७
 अस्य पीत्वा शतक्रतो १, ४, ८; अथर्व. २०, ६८, ८
 अस्य प्र जातवेदसो १०, १८८, २
 अस्य प्रजावती गृहे ८, ३१, ४
 अस्य प्रत्नानु द्युतं ९, ५४, १; साम. ७५५; वा. य.
 ३, १६; तै. सं. १, ५, ५, १
 अस्य प्रेषा हेमना ९, ९७, १; साम. ५२३; १३९९
 अस्य मदे पुरु वपांति ६, ४४, १४
 अस्य मदे स्वयं दा क्रवाय १, १२१, ४
 अस्य मंदागो मध्वो २, १९, २
 अस्य मे छावापृथिवी २, ३२, १
 अस्य यामातो बृहतो १०, ३, ४
 अस्य त्वा अत्येव पुषिः २, ४, ४

असावि ते जुजुपाणाय ५, ४३, ५
 असावि देवं गोऋजीकं ७, २१, १; साम. ३१३
 असावि सोम इन्द्र ते १, ८४, १; साम. ३४७; १०२८;
 तै. सं. १, ४, ३९, १
 असावि सोमः पुरुहूत १०, १०४, १
 असावि सोमो अरुयो ९, ८२, १; साम. ५६२; १३१६
 असाव्यंशुर्मदायाप्सु ९, ६२, ४; साम. ४७३; १००८
 अस्विन्यां यजमानो ४, १७, १५
 अस्ति यमो अस्यादित्यः १, १६३, ३; वा. य. २९, १४;
 तै. सं. ४, ६, ७, १
 अस्ति हि वीर सेन्यो १, ८१, २; साम. १००३; अथर्व.
 २०, ५६, २
 असुनीते पुनरस्मासु १०, ५९, ६
 असुनीते मनो अस्मासु १०, ५९, ५; नि. १०, ४०
 असुन्वन्तं समं जहि १, १७६, ४
 असुन्वामिन्द्र संसदं ८, १४, १५; अथर्व. २०, २९, ५
 असूत पूर्वो वृषभो ३, ३८, ५
 असूतं पृश्निर्महते १, १६८, ९
 असृक्षत प्र वाजिनो ९, ६४, ४; साम. ४८२; १०३४
 असृग्रन्देववीतये ९, ४६, १
 असृग्रन्देववीतये वाजयन्तो ९, ६७, १७; साम. १८१२
 असृग्रमिन्द्रवः पथा ९, ७, १; साम. ११२८
 असृग्रमिन्द्र ते गिरः १, ९, ४; साम. २०५; अथर्व.
 २०, ७१, १०
 असेन्या वः पणथो १०, १०८, ६
 असौ च या न उर्वराद् ८, ९१, ६
 असौ य एषि वीरको ८, ९१, २
 असौ यः पथा आदित्यो १, १०५, १६
 अस्तश्चाद्यामसुरो ८, ४२, १; वा. य. ४, ३०; तै. सं.
 १, २, ८, १
 अस्तावी मन्म पूर्यं ८, ५२, ९; साम. १६७७; अथर्व.
 २०, ११९, १
 अस्ताव्यग्निः शिमीवज्जिः १, १४१, १३
 अस्ताव्यग्निर्नरां सुदोवो १०, ४५, २२; वा. य. १२, २९
 अस्ति देवा अंहोरः ८, ६७, ७
 अस्ति सोमो अयं सुतः ८, ९४, ४; साम. १७४; १७८५
 अस्ति हि वः सजात्यं ८, २७, १०; नि. ६, १४
 अस्ति हि वामिह स्तोत्रा ५, ७४, ६
 अस्ति हि वामा मदाय १, ३७, १५
 अस्तीदमधिमन्थनं ३, २९, १
 अस्तु श्रौपद् पुरो १, १३९; १; साम. ४६१

अस्तेव सु प्रतरं १०, ४२, १; अथर्व. २०, ८९, १
 अस्तोद्वं स्तोम्या १, १२४, १३
 अस्थुरु चित्रा उपसः ४, ५१, २
 अस्मभ्यं रोदसी रथिं ९, ७, ९; साम. ११३६
 अस्मभ्यं वाजिनीवसू ८, ५, १२
 अस्मभ्यं सु त्वमिन्द्र १०, १३३, ७
 अस्मभ्यं सु वृषण्वसू ८, २६, १५
 अस्मभ्यं गातुवित्तमः ९, १०६, ६
 अस्मभ्यं तद्विदो अद्भ्यः २, ३८, ११
 अस्मभ्यं तद्दसो दानाय २, १३, १३; १४, १२
 अस्मभ्यं तौ अपा वृधि ४, ३१, १३
 अस्मभ्यं त्वा वसुविदं ९, १०४, ४; साम. ५७५
 अस्मभ्यमिदर्विद्रयुः ९, २, ९; साम. १०४६
 अस्मा-अस्मा इदन्द्यसो ६, ४२, ४; साम. १४४३
 अस्मा इत्काव्यं वचः ५, ३९, ५
 अस्मा इदु र्नाश्चिद् १, ६१, ८; अथर्व. २०, ३५, ८
 अस्मा इदु त्यदसु १, ६१, १५; अथर्व. २०, ३५, १५
 अस्मा इदु त्यसुपमं १, ६१, ३; अथर्व. २०, ३५, ३
 अस्मा इदु त्वष्टा तक्षत् १, ६१, ६; अथर्व. २०, ३५, ६
 अस्मा इदु प्र तवसे तुराय १, ६१, १; अथर्व. २०, ३५, १
 नि. ५, ११
 अस्मा इदु प्र भरा १, ६१, १२; अथर्व. २०, ३५, ११
 नि. ६, २०
 अस्मा इदु प्रय इव १, ६१, २; अथर्व. २०, ३५, २
 अस्मा इदु सतिमिव १, ६१, ५; अथर्व. २०, ३५, ५
 अस्मा इदु स्तोमं १, ६१, ४; अथर्व. २०, ३५, ४
 अस्मा उक्थाय पर्वतस्य ५, ४५, ३
 अस्मा उ ते महि महे ६, १, १०; तै. ब्रा. ३, ६, १०, ४
 अस्मा उपास भातिरंतं ८, ९६, १
 अस्मा ऊ पु प्रभूतये ८, ४१, १
 अस्मा एतद्विष्य चैत्र ६, ३४, ४
 अस्मा एतन्मह्यांगूयं ६, ३४, ५
 अस्माकं व इन्द्रसुदमसि १, १२९, ४
 अस्माकं शिपिणीनां १, ३०, ११
 अस्माकं सु रथं पुर ८, ४५, ९
 अस्माकं जोष्यध्वरं ४, ९, ७
 अस्माकं त्वा मतीनां ४, ३२, १५
 अस्माकं त्वा सुतौ उप ८, ६, ४२
 अस्माकं देवा उभयाय १०, ३७, ११
 अस्माकं घृष्णुया रथो ४, ३१, १४
 अस्माकममं अध्वरं ५, ४, ८

अहमेतं गव्ययमङ्ग्यं १०, ४८, ४
 अहमेताष्टाश्वसतो १०, ४८, ६
 अहमेव वात इव १०, १२५, ८; अथर्व. ४, ३०, ८
 अहमेव स्वयमिदं १०, १२५, ५; अथर्व. ४, ३०, ३
 अहं पितेव वेतर्षु १०, ४९, ४
 अहं पुरो संदसानो ४, २६, ३
 अहं प्रत्नेन मन्मना ८, ६, ११; साम. १५०१; अथर्व.
 २०, ११५, २
 अहं भुवं वसुनः १०, ४८, १
 अहं भूमिमददामार्याय ४, २६, २
 अहं मनुभवं सूर्यश्चाहं ४, २६, १
 अहश्च कृष्णमहरक्षुं ६, ९, १; नि. २, २१
 अहस्ता यदपदी १०, २२, १४
 अहानि गृध्राः पर्याय १, ८८, ४
 अहा यदिन्द्र सुदिना ७, ३०, ३
 अहान्यग्ने हविरास्ये १०, ९१, १५; वा. य. २०, ७९;
 तै. मा. १, ४, २, १
 अहितेन चिद्वता ८, ६२, ३
 अहिरिव भोगैः पर्येति ६, ७५, १४; वा. य. २९, ५१;
 तै. सं. ४, ६, ६, ५; नि. ९, १५
 अहेळता मनसा श्रुति २, २३, ३
 अहेळमान उप वाहि ६, ४१, १; तै. मा. २, ४, ३, १२
 अहेम यज्ञं पथामुराणा ७, ७३, ३
 अहेर्दातारं कमपश्यद् १, ३२, १४
 आकरे यसोर्जरीता ३, ५१, ३
 आ कलरा अन्पत ९, ६५, १४
 आ कलरोषु धावति पवित्रे ९, १७, ४
 आ कलरोषु धावति रवेनः ९, ६७, १४
 आर्क्षी सूर्यस्य रोचनाय १, १४, ९
 आ हृष्णेन रजसा वर्तमानः १, ३५, १; वा. य. ३६, ४३;
 ६४, ३१; तै. सं. ३, ४, ११, २
 आबेनिपासो अहभिः ४, ४५, ६
 आ प्रन्दप बलमोजो ६, ४७, ३०; अथर्व. ६, १२६, १;
 वा. य. २९, ५६; तै. सं. ४, ६, ७, ७
 आक्षिपुर्दारवपरा ६, ५५, ५
 आ क्षीरो मति पृत्तं ६, १७, १२
 आरण्याधानो वहन्ति ८, ७, ३५
 आरुषिता परिगथिता १, १२६, ६; नि. ५, १५
 आ वरुता मा रिपयत् ८, ३०, १; साम. ४०१
 आगर्देव कनुभिर्वर्षु ४, ५६, ७
 आगन्तुसूक्तानि ४, ३५, २

आगन्म वृत्रहन्तमं ८, ७४, ४; साम. ८९
 आ गावो अगमन्नुत ६, २८, १; अथर्व. ४, २१, १;
 तै. मा. २, ८, ८, ११
 आ गोमता नासत्या रथेन ७, ७२, १
 आ र्ना अग्न इहावले १, २२, १०
 आग्निं न स्वयुक्तिभिः १०, २१, १; साम. ४२०
 आग्निररागिभिरातो ६, १६, १९
 आग्ने गिरो दिव आ ७, ३९, ५
 आग्ने याहि मरुत्सखा ८, १०३, १४
 अग्ने वह वरुणं १०, ७०, ११
 आग्ने वह हविरघाय ७, ११, ५
 आग्ने सूर्यं रायि भर १०, १५६, ३; साम. १५२९
 आग्मक्षाप उशतीर्थेहिः १०, ३०, १५
 आ प्रावभिरहन्त्रेभिः ५, ४८, ३
 आ ष त्वावो त्मना १, ३०, १४; साम. १०८५; अथर्व.
 २०, १२२, २
 आ षा गमघदि श्रवत् १, ३०, ८; साम. ७४५; अथर्व.
 २०, २६, २
 आ षा ता गच्छानुत्तरा १०, १०, १०; अथर्व. १८, १, ११;
 नि. ४, २०
 आ षा ये अग्निमिन्धते ८, ४५, १; साम. १३३; १३३८;
 वा. य. ७, ३२; तै. मा. २, ४, ५, ७; नि. ६, १४
 आ षा योपेय सूतरो १, ४८, ५
 आ ष त्वामेता वृषणा ३, ४३, ४
 आ षन रा विरिगामो ८, ९१, ३
 आ ष नो वहिः सदा ७, ५९, ६
 आ षर्णिमा वृषभो १, १७७, १; तै. मा. २, ४, ३, ११
 आ ष वहानि तौ इह १, ७४, ६
 आ षट् धामां पायो ७, ३४, १०; नि. ६, ७
 आ षिक्विताय सुक्नु ७, ६६, १
 आरुवा आतु दक्षिणो १०, १५, ६; अथर्व. १८, १, ५४;
 वा. य. १९, ६२
 आरुष्टिर्धानेर्गुरितः १०, ८५, ४; अथर्व. १४, १, ५
 आ विद्वन्ति सान्विदां ६, ७५, १३; वा. य. २९, ५०;
 तै. सं. ४, ६, ६, ५; नि. ६, २०
 आ उने रवेदमंदरो १०, ६०, १
 आ उनाप वृहते ६, ३२, ८; अथर्व. २०, ३६, ८
 आ उरुविदिम अजा ६, ९७, ३९; साम. १३५७
 आ उरु उरुवेदिमि ६, १६, ४२; तै. सं. ३, ५, ११, ४
 आ उरुनिरवे अयत् ९, १०१, १४; साम. १३०७
 आरुमः वृषने रवे ६, ५५, ६
 आरुदुं सान्विदिम ८, ५३, ६

आजिपते नृपते त्वमिद्धि ८, ५४, ६
 आ जुहोता दुवस्यता ५, २८, ६; तै. ब्रा. ३, ५, २, ३
 आ जुहोता स्वध्वरं ३, ९, ८; नि. ४, १४
 आजुहानो हृद्यो ब्रह्मः १०, ११०, ३; अथर्व. ५, १२, ३;
 वा. य. २९, २८; तै. ब्रा. ३, ६, ३, २; नि. ८, ८
 आजुहानो न हृद्यो देवो १, १८८, ३
 आजानगन्धि मुराभिं १०, १४६, ६; तै. ब्रा. २, ५, ५, ७
 आ त इन्द्रो मद्राय कं ९, ६२, २०
 आ त इन्द्र महिमानं ८, ६५, ४
 आ त एता वचोयुजा ८, ४५, ३२
 आ त एतु मनः पुनः १०, ५७, ४; वा. य. ३, ५४; तै. सं.
 १, ८, ५, २
 आ तक्षत्र सातिमस्सम्यं १, १११, ३
 आ तच्च इन्द्रायवः १०, ७४, ४; वा. य. ३३, २८
 आ तत्ते दस्रमंतुमः १, ४२, ५
 आ तं भज सौश्रवेषु १०, ४५, १०; वा. य. १२, २७;
 तै. सं. ४, २, २, ३
 आ तिष्ठतं सुवृत्तं यो रयः १, १८३, ३
 आतिष्ठन्तं परि त्रिभे ३, ३८, ४; अथर्व. ४, ८, ३; वा. य.
 ३३, २२; तै. ब्रा. २, ७, ८, १
 आ तिष्ठ रथं वृषणं १, १७७, ३
 आ तिष्ठ वृत्रहर्षथं १, ८४, ३; वा. य. ८, ३३; तै. सं.
 १, ४, ३७, १
 आ तू गहि प्र तु द्रव ८, १३, १४
 आ तू न इन्द्रो दावदातु ९, ७२, ९
 आ तू न इन्द्र कौशिक १, १०, ११
 आ तू न इन्द्र क्षुमन्तं ८, ८१, १; साम. १६७; ७२८
 आ तू न इन्द्र मद्यग् ३, ४१, १; अथर्व. २०, २३, १
 आ तू न इन्द्र वृत्रहन् ४, ३२, १; साम. १८१; वा. य.
 ३३, ६५
 आ तू मर माकिरेत ३, ३६, ९; तै. सं. १, ७, १३, ३
 आ तू पिच्च कण्वमतं ८, २, २२
 आ तू पिच्च हरिमिन्द्रो १०, १०१, १०; नि. ४, १९
 आ तू सुदिप्र दम्पते ८, ६९, १६; अथर्व. २०, ९२, १३
 आ ते अन्न इधीमहि ५, ६, ४; साम. ४१९; १०२२; अथर्व.
 १८, ४, ८८; तै. सं. ४, ४, ४, ६
 आ ते अन्न ऋचा हविः ५, ६, ५; साम. १०२३; तै. सं.
 ४, ४, ४, ६
 आ ते अन्न ऋचा हविः ६, १६, ४७
 आ ते कारो शृणवामा ३, ३३, १०; नि. २, २७
 आ ते दक्षं वि रोचना ९३, २६

आ ते दक्षं मयोसुवं ९, ६५, २८; साम. ४१८;
 आ ते द्यामीन्द्रियं ८, ९३, २७
 आ तेन यातं मनसो १०, ३२, १२
 आ ते पितर्मस्तां सुन्न २, ३३, १; तै. ब्रा. २, ८, १
 आ ते मह इन्द्रोयुग् ७, २५, १; तै. सं. १, ७, १३
 आ ते रयस्य पूषन् १०, २६, ८
 आ ते रुचः पवमानस्य ९, ९६, २४
 आ ते वत्सो मनो यमन् ८, ११, ७; साम. ८, ११
 वा. य. १२, ११५
 आ तं वृषन् वृषणो ६, ४४, २०
 आ तेऽवो वरेष्यं ५, ३५, ३
 आ ते शुष्मो वृषम एतु ६, १९, ९; तै. ब्रा. २, ५, ६
 ८, ५, ९
 आ ते सपयूं जवसे ३, ५०, २
 आ ते सिद्धामि कुद्योः ८, १७, ५; अथर्व. २०, ४, १
 आ ते सुपर्णा अभिनन्तं पर्वः १, ७९, २; तै. सं. ३, १, ११
 आ ते स्वस्तिमीमह ६, ५६, ६
 आ ते हन् हरिवः शूरशिप्रे ५, ३६, २
 आत्मन्वन्नमो दुष्टते ९, ७४, ४
 आत्मा ते वातो रज ७, ८७, २
 आत्मा देवानां भुवनस्य १०, १६८, ४
 आत्मानं ते मनसा रादजा १, १६३, ६; वा. य. २३, ११
 तै. सं. ४, ६, ७, २
 आत्मा पितृमनुवांसः ८, ३, २४
 आत्मा यज्ञस्य रंशा ९, ६, ८
 आ त्वश्च सघस्तुतिं ८, १, १६
 आ त्वश्च सवहुंवां ८, १, १०; साम. २९५
 आ त्वदाग्रवा गहि ८, ८२, ४
 आ त्वा कण्वा अहूपत १, १४, २
 आ त्वा कण्वा द्वाहावसे ८, ३४, ४
 आ त्वागमं शन्ताविभिः १०, १३७, ४; अथर्व. ४, १३, ५
 आ त्वा गिरोरथीरिवास्तुः ८, ९५, १; साम. ३४९
 आ त्वा गीर्भिमंहासुरं ८, ६५, ३
 आ त्वा गोमिरिव व्रजं ८, २४, ६
 आ त्वा प्राजा वदसिह ८, ३४, १; साम. १८०१
 आ त्वा जुवो राहगा आभि १, १३४, १
 आ त्वा वृहन्तो हरयो ३, ४३, ६
 आ त्वा व्रह्मयुजा हरी ८, १७, २; साम. ६६७; अथर्व.
 २०, ३, २; ३८, २; ४७, ८
 आ त्वा मदयुवा हरी ८, ३४, १

भा स्वा रथं चयौतये ८, ६८, १; साम. ३५४; १७७१;
 नि. ५, ३
 भा स्वा रथे हिरण्यये ८, १, २५; साम. १३९२
 भा स्वा रथं न जिमयो ८, ४५, २०; नि. ३, २१
 भा स्वा वहन्तु हरयो १, १६, १
 भा स्वा विप्रा अनुच्ययुः १, ४५, ८
 भा स्वा विशान्वाशवः १, ५, ७; अथर्व. २०, ६९, ५
 भा स्वा विशान्विन्द्रवः ८, ९२, २२; साम. १९७; १६६०
 भा स्वा शुक्रा अनुच्ययुः ८, ९५, २
 भा स्वा सहस्रमा शतम् ८, १, २४; साम. २४५; १३९१
 भा स्वा सुतास इन्द्रवो ८, ४९, ३
 भा स्वा हरयो वृषणो ६, ४४, १९
 भा स्वा हर्यंतं प्रयुजो १०, ९६, १२; अथर्व. २०, ३२, २
 भा स्वाहार्पमंतरोधि १०, १७३, १; अथर्व. ६, ८७, १;
 वा. य. १२, ११; तै. सं. ४, २, १, ४; तै. मा.
 २, ४, २, ८
 भा स्वा होता मनुहितो ८, ३४, ८
 भा स्वैता नि पीदत १, ५, १; साम. १६४; ७४०; अथर्व.
 २०, ६८, ११
 भास्सोम इंद्रियो रसो ९, ४७, ३
 भाथर्वणायाश्विना दधीचे १, ११७, २२
 भा दक्षिणा सृजते ९, ७१, १
 भादक्षिराः प्रथमं दधिरे १, ८३, ४; अथर्व. २०, २५, ४
 भा दधिक्राः शवसा ४, ३८, १०; तै. सं. १, ५, ११, ४;
 नि. १०, ३१
 भा दशभिविबस्वत ८, ७२, ८
 भादस्य ते भ्वसयंतो १, १४०, ५
 भादस्य शुष्मिणो रसे ९, १४, ३
 भा दस्युमा मनसा ४, १६, १०
 भादह स्वधामनु १, ६, ४; साम. ८५१; अथर्व. २०, ४०, ३;
 ६९, १२
 भादाप श्येनो अमरवे ४, २६, ७; नि. ११, १
 भादारो वां मतीतां १, ४६, ५
 भादित्ते अस्य वीर्यस्य १, १३१, ५; अथर्व. २०, ७५, ३
 भादित्ते विश्वे क्रतुं १, ६८, ३
 भादित्त्वभा सुसुधाता ४, १, १८
 भादित्त्वस्य रेतसो ८, ६, ३०; साम. ३०
 भादित्वा अथ हि रयता ८, ४७, ११
 भादित्वानां वसूनां १०, ४८, ११
 भादित्वानामवसा ७, ५१, १; तै. सं. २, १, १६, ३
 भादित्वा रथा वसवो सुनीया ३, ८, ८

क्र० १०८

भादित्वा रुद्रा वसवो ७, ३५, १४; अथर्व. १९, ११, ४
 भादित्वा विश्वे मरुतश्च ७, ५१, ३
 भादित्वासो अति स्त्रियो १०, १२६, ५
 भादित्वासो अदितयः ७, ५२, १
 भादित्वासो अदितिः ७, ५१, २
 भादित्वाैरिन्द्रः सगणो १०, १५७, ३; साम. ११२२; अथर्व.
 २०, ६३, २; १२४, ५; तै. भा. १, २७, १
 भादित्वासस्य चर्किरन् ८, ५५, ५
 भादित्वा नेम इंद्रियं ४, २४, ५
 भादित्वातारं वृणते १, १४१, ६
 भादित्वाः सभा तविपीर १०, ११३, ५
 भादिन्मातृगविशद् १, १४१, ५
 भा दिवस्पृष्टमश्वयुः ९, ३६, ६
 भादीं शवस्यमवीद् ८, ७७, २
 भादीं हंसो यथा गणम् ९, ३२, ३; साम. ७७०
 भादीं के चित्पश्यमानास ९, ११०, ६; साम. १४९५
 भादीं प्रितस्य योपगो ९, ३२, २; साम. ७७१
 भादीमथं न हेतारो ९, ६२, ६; साम. १०१०
 भाद् मे निवरो भुवश्च ८, ९३, १५
 भाद् तु ते अनु क्रतुं ८, ६३, ५
 भाहृणोति हविष्कृतिं १, १८, ८
 भा देवानामप्रयावेह १०, ७०, २
 भा देवानामपि पन्थां १०, २, ३; अथर्व. १९, ५९, ३;
 तै. सं. १, १, १४, ३
 भा देवानामभवः केतुरासे २, १, १७
 भा देवो ददे सुष्म्या ७, ६, ७
 भा देवो दूतो अतिरः १०, ९८, २
 भा देवो यानु सविता ७, ४५, १; तै. मा. २, ८, ६, १
 भा देव्यानि पाथिवानि ५, ४१, १४
 भा देव्यानि प्रता चिकित्वा १, ७०, २
 भा देव्या वृणीमहे ७, ९७, २
 भाद्य रथं भानुनो ५, १, ११
 भा दां तनोपि रदिमभिः ४, ५२, ७
 भाद्रोदती वितरं विष्मन्मा ५, २९, ४
 भा द्वाभ्यां हरिभ्यां २, १८, ४; नि. ७, ६
 भा द्विर्दो अमिनो १०, ११६, ४
 भा धर्मसिद्धिर्दिवो ५, ४३, १३
 भा धावता सुहस्तः ९, ४३, ४; नि. २, ५
 भा धीयमानायाः पतिः १०, २६, ६
 भा धूर्ध्वं दधाता ७, ३४, ४
 भा धेनवः पदमा ५, ४३, १

आ धेनवो धुनयताम् ३, ५५, १६
 आ धेनवो मामतेयं १, १५२, ६
 आध्रेण चित्तद्रेकं ७, १८, १७
 आ न इळाभिर्विदये १, १८६, १; वा. य. ३३, ३४; ४७
 आ न इन्द्रो महीमिपं ९, ६५, १३
 आ न इन्द्रो शतग्विनं ९, ६७, ६
 आ न इन्द्रो शतग्विनं गवां ९, ६५, १७; साम. ८३५
 आ न इन्द्र पृक्षसे १०, २२, ७
 आ न इन्द्र महीमिपं ८, ६, २३
 आ न इन्द्रावृहस्पती ४, ४९, ३
 आ न इन्द्रो दूरादा ४, २०, १; वा. य. २०, ४८
 आ न इन्द्रो हरिभिर्या ४, २०, २; वा. य. २०, ४९
 आ न ऊर्जं वहतमग्निना युवं १, १५७, ४
 आ नः पवस्व धारया ९, ३५, १
 आ नः पवस्व वसुमद् ९, ६९, ८
 आ नः पूषा पवमानः ९, ८१, ४
 आ नः प्रजां जनयतु १०, ८५, ४३
 आ नः शुभ्रं नृपाद्यं ९, ३०, ३
 आ नः सहस्रदो भरा ८, ३४, १५
 आ नः सुतास इन्द्रवः ९, १०६, ९; साम. १३२८
 आ नः सोम पवमानः किरा ९, ८१, ३
 आ नः सोमं पवित्र आ ९, ६२, २१
 आ नः सोम संयतं ९, ८६, १८; साम. ११५४
 आ नः सोम सहो जुवो ९, ६५, १८; साम. ८३४
 आ नः सोमे स्वध्वर ८, ५०, ५
 आ नपातः शवसो ४, ३४, ६
 आ नस्तुजं रयिं ३, ४५, ४
 आ नस्ते गन्तु मत्सरः १, १७५, २; साम. १४३३
 आ न स्तुत उप वाजेभिः ४, २९, १
 आ न स्तोममुप द्रवत् ८, ५, ७
 आ न स्तोममुप द्रविध्यानो ८, ४९, ५
 आ नामभिर्मैरुतो वक्षि ५, ४३, १०
 आ नार्थस्य दक्षिणा ८, २४, २९
 आ नासत्या गच्छतं ह्यते १, ३४, १०
 आ नासत्या त्रिभिः १, ३४, ११; वा. य. ३४, ४७
 आ निरेकमुत प्रियं ८, २४, ४
 आ निवर्तनं वर्तय १०, १९, ८; तै. सं. ३, ३, १०, १
 आ निवर्तं नि वर्तय पुनः १०, १९, ६
 आ नूनं यातमग्निना रथेन ८, ८, २
 आ नूनं गच्छामिवाग्निः ८, ८, १

आ नूनं रघुवर्तनिं ८, ९, ८; अथर्व. २०, १४
 आ नूनमग्निना युवं ८, ९, १; अथर्व. २०, १
 आ नूनमग्निनोर्ऋषिः ८, ९, ७; अथर्व. २०, १
 आ नो अग्ने रयिं भर १, ७९, ८; साम. १५२
 आ नो अग्ने वयोवृधं ८, ६०, ११; साम. ४३
 आ नो अग्ने सुचेतना १, ७९, ९; साम. १५२
 २, ४, ५, ३
 आ नो अद्य समनसो ८, २७, ५
 आ नो अश्ववदग्निना ८, २२, १७
 आ नो अग्निना त्रिवृता १, ३४, १२
 आ नो गन्तं रिशादसा ५, ७१, १
 आ नो गन्तं रिशादसेमां ८, ८, १७
 आ नो गन्तं मयोभुवा ८, ८, १९
 आ नो गव्यान्वश्या ८, ३४, १४
 आ नो गव्येभिरश्वैः ८, ७३, १४
 आ नो गव्येभिरश्वैर्वसव्यैः ६, ६०, १४
 आ नो गहि सख्येभिः शिवे ३, १, १९
 आ नो गोत्रा दर्हि गोपते ३, ३०, २१
 आ नो गोमन्तमग्निना ८, ५, १०
 आ नो दधिक्राः पथ्यां ७, ४४, ५
 आ नो दिव आ पृथिव्या ७, २४, ३
 आ नो दिवो बृहतः ५, ४३, ११; तै. सं. १, ८,
 आ नो देवः सविता प्रायमाणो ६, ५०, ८
 आ नो देवः सविता साविशाद् १०, १००, ३
 आ नो देव शवसा ७, ३०, १
 आ नो देवानामुप वेतु १०, ३१, १
 आ नो देवेभिरुप देवहृतिं ७, १४, ३
 आ नो देवेभिरुप यातं ७, ७२, २
 आ नो धुमनैरा श्रवोभिः ८, ५, ३२
 आ नो द्रप्सा मधुमन्तो १०, ९८, ४
 आ नो नावा मतीनां १, ४६, ७
 आ नो नियुद्धिः शक्तिनीभिः ७, ९२, ५; वा. य. १
 तै. घा. २, ८, १, २
 आ नो नियुद्धिः शक्तिनीभिः १, १३५, ३
 आ नो वहिः सधमादे १०, ३५, १०
 आ नो बर्ही रिशादसो १, २६, ४
 आ नो बृहन्ता बृहतीभिः ४, ४१, ११
 आ नो ब्रह्माणि महतः २, ३४, ६
 आ नो भज परमेयु १, २७, ५; साम. १४९९
 आ नो भद्राः कन्तो संत १ ८९. १; वा. य. १५

आ नो भर दक्षिणेनाभि ८, ८१, ६
 आ नो भर भगमिन्द्र ३, ३०, १९; तै. ब्रा. २, ५, ४, १;
 नि. ६, ७
 आ नो भर वृषणं शुभ्रं ६, १९, ८
 आ नो भर न्यंजनं ८, ७८, २
 आ नो मखस्य दावने ८, ७, २७
 आ नो महीमरमतिं ५, ४३, ६
 आ नो मित्र सुदीतिभिः ५, ६४, ५
 आ नो मित्रावरुणा घृतैः ३, ६२, १६; साम. २२०; ६६३;
 वा. य. २१, ८; तै. सं. १, ८, २२, ३
 आ नो मित्रावरुणा हन्यजुष्टिं ७, ६५, ४; तै. ब्रा. २, ८, ६, ७
 आ नो यज्ञं दिविस्पृशं ८, १०१, ९; वा. य. ३३, ८५
 आ नो यज्ञं नमोवृषं ३, ४३, ३
 आ नो यज्ञं भारती १०, ११०, ८; अथर्व. ५, १२, ८;
 वा. य. २९, ३३; तै. ब्रा. ३, ६, ३, ४; नि. ८, १३
 आ नो यज्ञाय तक्षत १, १११, २
 आ नो यातं दिवस्परि ८, ८, ४
 आ नो यातं दिवो अच्छा ४, ४४, ५; अथर्व. २०, १४३, ५
 आ नो यातमुपश्रुति ८, ८, ५
 आ नो याहि परावतो ८, ६, ३६
 आ नो याहि महेमते ८, ३४, ७
 आ नो याहि सुतावतो ८, १७, ४; अथर्व. २०, ४, १
 आ नो याष्टुपश्रुति ८, ३४, ११
 आ नो रत्नानि बिभ्रता ५, ७५, ३; साम. १७४५
 आ नो रयि मदच्युतं ८, ७, १३
 आ नो राधांसि सवित ७, ३७, ८
 आ नो रद्रस्य सूनवो ६, ५०, ४
 आ नो वायो महे वने ८, ४६, २५
 आ नो विश्व आस्त्रां १, १८६, २; तै. ब्रा. २, ८, ६, ३
 आ नो विश्वान्यश्विना ८, ८, १३
 आ नो विश्वाभिरुतिभिः सलोषा ७, २४, ४; तै. ब्रा.
 २, ४, ३, ६; ७, १३, ४
 आ नो विश्वाभिरुतिभिरश्विना ८, ८, १
 आ नो विश्वास्तु हस्य ८, ९०, १; साम. २६९; १४९२;
 अथर्व. २०, १०४, ३
 आ नो विश्वेषां रसं ८, ५३, ३
 आ नो विश्वे सजोपसो ८, ५४, ३
 आ नोऽवोनिर्मरुतो १, ६६७, २
 आग्नेयस्ते १०, ६६३, ३; अथर्व. २, ३३, ४; २०, ९६, २०
 आन्यं दिवो मातरिश्वा १, ६३, ६; तै. सं. २, ३, १४, २
 आप इडा उ भेषजी १०, ६३७, ६; अथर्व. ३, ७, ५; ६, ९१, ३

आपः पृणीत भेषजं १, २३, २१; १०, ९, ७; अथर्व.
 १, ६, ३
 आपवथासो भलानसो ७, १८, ७
 आपधयो विपधयो ५, ५२, १०
 आप्राथ महिना ८, ७०, ६; साम. ८६३; अथर्व.
 २०, ८१, २; ९२, २१
 आपसुषी पार्थिवान्युरु ६, ६१, ११
 आपसुषी विभावरी ४, ५२, ६
 आप्रौ पार्थिवं १, ८१, ५
 आपरमाभिरुत ६, ६२, ११
 आपर्वतस्य मरुतां ४, ५५, ५
 आपवमान धारय ९, १२, ९; साम. १२०३
 आपवमान नो भरायो ९, २३, ३
 आपवमान सुष्टुति ९, ६५, ३; साम. ९०६
 आपवस्व गविष्टये ९, ६६, १५
 आपवस्व दिशां पत ९, ११३, २
 आपवस्व मदिन्तम ९, २५, ६; ५०, ४; साम. १२०८
 आपवस्व महीमिषं ९, ४१, ४; साम. ८९५
 आपवस्व सहस्रिणं रयिं सोम ९, ६३, १; साम. ५०१
 आपवस्व सहस्रिणं रयिं गोमन्तं ९, ६२, १२
 आपवस्व सुवीर्यं ९, ६५, ५; साम. ७८३
 आपवस्व हिरण्यवद् ९, ६३, १८; वा. य. ८, ६३
 आपशुं गांसि पृथिवीं ८, २७, २
 आपश्नाताज्ञासत्या ७, ७२, ५; ७३, ५
 आपश्चिरिष्यु स्यायं ७, २३, ४; अथर्व. २०, १२, ४;
 वा. य. ३३, १८
 आपश्चिदस्मै पिन्वन्त ७, ३४, ३
 आपश्चिदि स्वपदासः ७, ८५, ३
 आपानासो विवस्वतो ९, १०, ५; साम. ११२३
 आपान्तमन्युः १०, ८९, ५; तै. सं. २, २, १२, ३;
 तै. आ. १०, १, ९; नि. ५, १२
 आपो वो अस्मै पितरेव १०, १०३, ४
 आपुत्रासो न मातरं ७, ४३, ३
 आपूर्णो अस्य कल्पाः ३, ३२, १५; अथर्व. २०, ८, ३
 आपूपचिप्रबर्हिषे १, ३३, १३
 आपो अपान्वचारियं १, २३, २३; १०, ९, ९; वा. य.
 २०, २२; तै. सं. १, ४, ४५, ३; ४६, २; तै. ब्रा.
 २, ६, ६, ५
 आपो अस्मान्नादारः १०, १७, १०; अथर्व. ६, ५१, ६;
 वा. य. ४, २; तै. सं. १, २, १, १
 आपो न देवीस्त संति १, ८३, २; अथर्व. २०, २५, ३

आपो न सिंधुमभि यत् १०, ४३, ७; अथर्व. २०, १७, ७
 आपो भूयिष्ठा इत्येको १, १६१, ९
 आपो यं वः प्रथमं ७, ४७, १
 आपो रेवतीः क्षयथा १०, ३०, १२
 आपो ह यद् बृहतीर्विश्व १०, १२१, ७; अथर्व. ४, २, ६;
 वा. य. २७, २५, ३२, ७; तै. सं. २, २, १२, १;
 ४, १, ८, ५; तै. आ. १, २३, ८
 आपो हि ष्टा मयोभुवः १०, ९, १; साम. १८३७; अथर्व.
 १, ५, १; वा. य. ११, ५०; ३६, १४; तै. सं.
 ४, १, ५, १; ५, ६, १, ४; ७, ४, १९, ४; तै. आ.
 ४, ४२, ४; १०, १, ११; नि. ९, २७
 आ प्यायस्व मद्दिन्तम १, ९१, १७; वा. य. १२, ११४;
 तै. सं. १, ४, ३२, १; तै. आ. ३, १७, १
 आ प्यायस्व समेतु १, ९१, १६; ९, ३१, ४; वा. य.
 १२, ११२; तै. सं. ३, २, ५, ३; ४, २, ७, ४;
 तांड्य ब्रा. १, ५, ८
 आ प्र ऋव परावतो ८, ८२, १
 आ प्र ऋव हरिवो ५, ३१, २; नि. ३, २१
 आ प्र यात मरुतो ८, २७, ८
 आप्रा रजांसि दिव्यानि ४, ५३, ३
 आपृपायन्मधुन १०, ६८, ४; अथर्व. २०, १६, ४
 आ पुन्दे वृत्रहा ८, ४५, ४; साम. २१६
 आ भन्दमाने उपाके १, १४२, ७
 आ भन्दमाने उपसा ३, ४, ६
 आ भरनं निक्षनं वज्रबाहू १, २०९, ७; तै. ब्रा. ३, ६, ११, १
 आ भान्यग्निरूपसां ५, ७६, १; साम. १७५२
 आ भानुना पार्थिवानि ६, ६, ६
 आ भारती भारतीभिः ३, ४, ८; ७, २, ८
 आभिविधिमाग्नये ८, २३, २३
 आभिष्टे अद्य गीभिः ४, १०, ४; तै. सं. ४, ४, ४, ७
 आभि सृष्टो मिथयीः ६, २५, २; तै. ब्रा. २, ८, ३, ३
 आभूत्या महजा वज्र १०, ८४, ६; अथर्व. ४, ३१, ६
 आभूपेयं वो मरुतो ५, ५५, ४
 आभोगयं प्र १, ११०, २
 आ मध्वो अस्मा अमिचन् १०, २९, ७; अथर्व. २०, ७६, ७
 आ मनीषामन्वदिक्षस्य १, ११०, ६
 आ मन्द्रमा वरेण्यं ९, ६५, २९; साम. ११३८
 आ मन्द्रस्य मनिष्यतो ३, २, ४
 आ मंत्रांश्च हरिभिः ३, ४५, १; साम. २४६; १७१८;

आ मन्येथामा गतं ३, ५८, ४
 आ मा पूषन्नुप ऋव ६, ४८, १६
 आ मां मित्रावरुणे ७, ५०, १
 आमामु पक्कमैरय ८, ८९, ७; साम. १४३१
 १, ६, १२, २; नि. ६, १४
 आ मित्रावरुणा भगं ९, ७, ८; साम. ११३५
 आ मित्रे वरुणे वयं ५, ७२, १
 आमूरज प्रत्यावर्तये ६, ४७, ३१; अथर्व. ६,
 वा. य. २९, ५७; तै. सं. ४, ६, ६, ७
 आ मे अस्य प्रतीव्यं ८, २६, ८
 आ मे वचांस्युद्यता ८, १०१, ७
 आ मे हवं नासत्याश्विना ८, ८५, १
 आ यं हस्ते न खादिनं ६, १६, ४०; तै. सं. ३,
 आ यः पप्रौ जायमान ६, १०, ४
 आ यः पप्रौ भानुना ६, ४८, ६
 आ यः पुरं नार्मिणीम् १, १४९, ३; साम. १७
 आ यः सोमेन जठरं ५, ३४, २
 आ यः स्वर्णं भानुना २, ८, ४
 आयं गौः पृश्नीरकमीत् १०, १८९, १; साम. ६३०
 अथर्व. ६, ३१, १; २०, ४८, ४; वा. य.
 तै. सं. १, ५, ३, १
 आयजी वाजसातमा १, २८, ७; नि. ९, ३६
 आ यज्ञेदेव मत्स्यं ५, १७, १
 आयं जना अभिचक्षे ५, ३१, १२
 आ यत्पतलेन्यः ८, ६९, १०; अथर्व. २०, ९१, ७
 आ यत्साकं यदासो ७, ३६, ६
 आ यद्धान्वनन्वतः ८, १, ३१
 आ यदिद्वश्र दद्वहे ८, ३४, १६
 आ यदिपे नृपतिं तेज आनत् १, ७१, ८; वा. य.
 तै. सं. १, ३, १४, ६
 आ यद् हुवः दातक्रतु १, ३०, १५; साम. १०८६
 २०, १२२, ३
 आ यद् हुवस्याद् हुवसे न कारः १, १६५, १४
 आ यद्दरी इन्द्र विमता १, ६३, २
 आ यद्योनिं दिरण्ययं वरुण ५, ६७, २
 आ यद्योनिं दिरण्ययं आशुः ९, ६४, २०
 आ यद्गहाव वरुणश्च नावं ७, ८८, ३
 आ यद्गत्रं इन्द्र धर्मं ८, ९६, ५
 आ यद्गो योपणा रथं ८, ८, १०
 आ यद्गो योपणा रथं ८, ८, १०

आयने ते परामने १०, १४२, ८; अथर्व. ३, १०६, १
 आचन्तारं माहि रिगरे ८, ३३, १४
 आ यलः पत्नीर्गमन् ७, ३४, २०
 आ यं नरः सदानवो ५, ५३, ३; तै. सं. २, ४, ८, १
 आ यन्मा वेना अरुहन्तस्य ८, १००, ५
 आ यन्मे अथर्व २, ४, ५; नि. ६, १७
 आयमद्य सुकृतं प्रातरिच्छ १, १२५, ३
 आ यं पृगन्ति द्विवि १, ५२, ४
 आ यदोक्षिराते तना ९, ५८, ४; साम. १०६०
 आ यस्तन्प रोदसी ६, १, ११; तै. मा. ३, ६, १०, ५
 आ यस्तस्यो भुवनानि ९, ८४, २
 आ यस्ते अन्न इषते ७, १, ८
 आ यस्ते सपिरासुते ५, ७, ९
 आ यस्मिन्ते स्वपाके ६, १२, २
 आ यस्मिन्सस रदनयः २, ५, २
 आ यस्मिन्हस्ते नर्वा ६, २९, २
 आ यस्य ते महिमानं ८, ४६, २
 आ यातं नहुपत्स्यरि ८, ८, ३
 आ यात नस्तो दिव ५, ५३, ८
 आ यावत्पु भूपतं ७, ७४, ३; वा. य. ३३, १८
 आ यातं मित्रावरुणा जुषाणा ७, ६६, १९
 आ यातं मित्रावरुणा सुदासि ६, ६७, ३
 आ यात्विन्द्रः स्वपतिः १०, ४४, १; अथर्व. २०, ९४, १
 आ यात्विद्रो दिव सा ४, २६, ३
 आ यात्विद्रोऽवस उप ४, २३, १; वा. य. २०, ४७
 आ याहि कृगवान् त ८, ६२, ४
 आ याहि पर्वतेभ्यः ८, ३४, १३
 आ याहि पूर्वीरति ३, ४३, २
 आ याहि वनसा सह १०, १७२, १; साम. ४४३
 आ याहि वस्त्या धिया १०, १७२, २
 आ याहि शश्वदरात ६, ४०, ४
 आ याहि सुपुना हि ते ८, १७, १; साम. १९१; ६६६; अथर्व.
 २०, ३, १; ३८, १; ४७, ७
 आ याहीन इन्द्रवो ८, २१, ३; साम. ४०२
 आ यास्ये पथ्या सनु ७, ७, २
 आ यास्ये समिधानो अर्वा ३, ४, ११; ७, २, ११
 आ यास्येभिः सुतं ५, ४०, १
 आ यास्ये वा परि ८, ३४, १०
 आ यास्यवाह् उप ३, ४३, १
 आयुर्विश्रायुः परि १०, १७, ४; अथर्व. १८, २, ५५;
 तै. मा. ६, १, २

आ युवानः कवयो ६, ४९, ११
 आ यूधेव धुमति पथा ४, २, १८; अथर्व. १८, ३, २३
 आ ये तन्वन्ति राशिभिः १, १९, ८
 आ ये तस्युः पृषतीषु ५, ६०, २
 आ ये रजांसि तविपीभिः १, १६६, ४
 आ ये विश्वा पाथिंवानि ८, ९४, ९
 आ ये विश्वा स्वपत्यानि तस्युः १, ७२, ९; तै. मा. २, ५, ८, १०
 आ यो गोभिः सृज्यत ९, ८४, ३
 आ योनिमभिर्घृतवन्तम ३, ५, ७
 आ योनिमरणो रुहव ९, ४०, २; साम. ९२५
 आ यो मूर्धानं पित्रोः १०, ८, ३
 आ यो योनिं देवकृतं ७, ४, ५
 आ यो वना तातृषाणो २, ४, ६
 आ यो विवाय सचथाय १, १५६, ५
 आ यो विश्वानि वार्या ९, १८, ४
 आरुहरेव मध्वे १०, १०६, १०
 आ रयिमा सुचेतुनं ९, ६५, ३०; साम. ११३९
 आराच्छुमप बाधस्त १०, ४२, ७; अथर्व. २०, ८९, ७;
 तै. मा. २, ८, २, ७; नि. ५, २४
 आ राजाना मह क्रतस्य ७, ६४, २
 आ रिख किकिरा कृषु ६, ५३, ७
 आ रुक्मैरा युधा ५, ५२, ६; नि. ६, १६
 आ रुद्रास इन्द्रवंतः ५, ५७, १; नि. ११, १५
 आरे अथा को निवस्था १०, १०२, १०
 आरे अस्मदमतिमारे ४, ११, ६
 आरे ते गोमसुत १, ११४, १०; तै. सं. ४, ५, १०, ३
 आरे सा वः सुदानवो १, १७२, २
 आरोका इव वेदहो ८, ४३, ३
 आ रोदसी अष्टगदा स्वः ३, २, ७; वा. य. ३३, ७५
 आ रोदसी अष्टग जायमान ३, ६, २
 आ रोदसी अष्टगदातो १०, ५५, ३
 आ रोदसी वृहती वेविदानः १, ७२, ४
 आ रोदसी हर्यमाणो १०, ९६, ११; अथर्व. २०, ३२, १
 आ रोहत्यायुः १०, १८, ६; अथर्व. १२, २, २४; तै. मा.
 ६, १० १
 आर्चन्नर मरुतः १, ५२, १५
 आर्धियेणो होत्रम् १०, ९८, ५; नि. २, ११
 आलाका या रुदतीर्णां ६, ७५, १५
 आ व इन्द्रं किंवि यथा १, ३०, १; साम. २१४
 आ व क्रत्तस ऊतां १०, ७६, १; नि. ६, २१

आपो न सिंधुमभि यत् १०, ४३, ७; अथर्व. २०, १७, ७
 आपो भूयिष्ठा इत्येको १, १६१, ९
 आपो ये वः प्रथमं ७, ४७, १
 आपो रेवतीः क्षयथा १०, ३०, १२
 आपो ह यद् बृहतीर्विश्व १०, १२१, ७; अथर्व. ४, २, ६;
 वा. य. २७, २५, ३२, ७; तै. सं. २, २, १२, १;
 ४, १, ८, ५; तै. आ. १, २३, ८
 आपो हि ष्टा मयोभुवः १०, ९, १; साम. १८३७; अथर्व.
 १, ५, १; वा. य. ११, ५०; ३६, १४; तै. सं.
 ४, १, ५, १; ५, ६, १, ४; ७, ४, १९, ४; तै. आ.
 ४, ४२, ४; १०, १, ११; नि. ९, २७
 आप्यायस्व मद्रिन्तम १, ९१, १७; वा. य. १२, ११४;
 तै. सं. १, ४, ३२, १; तै. आ. ३, १७, १
 आप्यायस्व समेतु १, ९१, १६; ९, ३१, ४; वा. य.
 १२, ११२; तै. सं. ३, २, ५, ३; ४, २, ७, ४;
 नांत्व घ्रा. १, ५, ८
 आप्र ऋव परावतो ८, ८२, १
 आप्र ऋव हरिवो ५, ३१, २; नि. ३, २१
 आप्र यात मरुतो ८, २७, ८
 आप्रा रजांमि दिव्यानि ४, ५३, ३
 आप्रुपायन्मधुन १०, ६८, ४; अथर्व. २०, १६, ४
 आपुन्दं वृत्रहा ८, ४५, ४; साम. २१६
 आपुन्दमाने उपाके १, १४२, ७
 आपुन्दमाने उपमा ३, ४, ६
 आपरते शिक्षते वज्रवाह १, १०९, ७; तै. घ्रा. ३, ६, ११, १
 आप्रायग्निरुपमां ५, ७३, १; साम. १७५२
 आप्रानुना पार्थिवानि ६, ६, ६
 आप्रान्ती भारतीभिः ३, ४, ८; ७, २, ८
 आप्रिर्विधेमाश्रये ८, २३, २३
 आप्रिष्टे अथ गीभिः ४, १०, ४; तै. सं. ४, ४, ४, ७
 आप्रिष्टे मृगो मिथनीः ६, २५, २; तै. घ्रा. २, ८, ३, ३
 आप्रुत्या महजा वज्र १०, ८४, ६; अथर्व. ४, ३१, ६
 आप्रुत्यैव्यं वो मरुतो ५, ५५, ४
 आप्रोग्यं प्र १, १६०, २
 आप्रुध्वो अस्मा अमिचद् १०, २९, ७; अथर्व. २०, ७६, ७
 आप्रुनीयामन्वविश्वस्य १, ११०, ६
 आप्रुन्तमा वरेण्यं ९, ६५, २९; साम. ११३८
 आप्रुन्तस्य मन्त्रिण्यतो ३, २, ४
 आप्रुन्तस्य हगिभिः ३, ४५, १; साम. २४६; १७१८;
 अथर्व. ७, ११९, १; वा. य. २०, ५३; तै. आ.
 १, ६२, ०

आ मन्वेथामा गतं ३, ५८, ४
 आ मा पूपन्नुप ऋव ६, ४८, १६
 आ मां मित्रावरुणेह ७, ५०, १
 आमामु पक्तमैरय ८, ८९, ७; साम. १४३१; तै. सं.
 १, ६, १२, २; नि. ६, १४
 आ मित्रावरुणा भगं ९, ७, ८; साम. ११३५
 आ मित्रे वरुणे वयं ५, ७२, १
 आमूरज प्रत्यावर्तये ६, ४७, ३१; अथर्व. ६, १२६, ३;
 वा. य. २९, ५७; तै. सं. ४, ६, ६, ७
 आ मे अस्य प्रतीव्यं ८, २६, ८
 आ मे घचांस्युघता ८, १०१, ७
 आ मे हवं नासत्याश्विना ८, ८५, १
 आ यं हस्ते न खादिनं ६, १६, ४०; तै. सं. ३, ५, ११, ४
 आ यः पप्रौ जायमान ६, १०, ४
 आ यः पप्रौ भानुना ६, ४८, ६
 आ यः पुरं नार्मिणीम् १, १४९, ३; साम. १७७४
 आ यः सोमेन जडरं ५, ३४, २
 आ यः स्वर्णं भानुना २, ८, ४
 आयं गौः पृथ्वीरकमीत् १०, १८९, १; साम. ६३०; १३७६;
 अथर्व. ६, ३१, १; २०, ४८, ४; वा. य. ३, ६;
 तै. सं. १, ५, ३, १
 आयजी वाजसातमा १, २८, ७; नि. ९, ३६
 आयजेर्देव मर्त्यं ५, १७, १
 आयं जना अभिचक्षे ५, ३१, १२
 आयस्पतंत्वेन्यः ८, ६९, १०; अथर्व. २०, ९१, ७
 आयस्पाकं यज्ञसो ७, ३६, ६
 आयश्चान्वनन्वतः ८, १, ३१
 आयदिदश्च ददृहे ८, ३४, १६
 आयदिये नृपति तेज आनट् १, ७१, ८; वा. य. ३३, ११;
 तै. सं. १, ३, १४, ६
 आयद् दुवः दातकृतं १, ३०, १५; साम. १०८६; अथर्व.
 २०, १२२, ३
 आयद् दुवस्याद् दुवसे न कारः १, १६५, १४
 आयद्वरी इन्द्र विद्यता १, ६३, २
 आयद्योनि हिरण्ययं वरुण ५, ६७, २
 आयद्योनि हिरण्ययं आशुः ९, ६४, २०
 आयदुहाव वरुणश्च नायं ७, ८८, ३
 आयद्वं इन्द्र धर्मं ८, ९६, ५
 आयद्वानं योयणा रथं ८, ८, १०
 आयद्वानं मृगो रथं ५, ७३, ५
 आयद्वामीयवधगा ५, ६६, ६

क्षायने ते परादने १०, १४२, ८; क्षायं. ३, १०३, १
 क्षायन्तारं मति निरं ८, ३२, १४
 क्षा यक्षः पत्नीर्गमन् ७, ३४, २०
 क्षा सं नरः मदानयो ५, ५३, ६; तै. सं. २, ४, ८, १
 क्षा यन्मा येना क्षणन्तुवह्य ८, १००, ५
 क्षा यन्मे क्षयं २, ४, ५; नि. ६, १७
 क्षायमघ सुकृतं प्रातरिन्द १, १२५, ३
 क्षा सं शृण्वन्ति दिवि १, ५२, ४
 क्षा यपोक्षितानं तना ९, ५८, ४; साम. १०६०
 क्षा यस्तन्म रोदमी ६, १, ११; तै. मा. ३, ६, १०, ५
 क्षा यस्तयो भुवनानि ९, ८४, २
 क्षा यस्ते क्षम दृधते ७, १, ८
 क्षा यस्ते सपिरासुते ५, ७, ९
 क्षा यस्मिन्ते स्वराफे ६, १२, २
 क्षा यस्मिन्मत्त रत्नपः २, ५, २
 क्षा यस्मिन्मस्ते नर्षा ६, २९, २
 क्षा यत्प ते महिमानं ८, ४३, ३
 क्षा यातं ननुपत्परि ८, ८, ३
 क्षा यात मरुतो दिव ५, ५३, ८
 क्षा यातसुप भूपतं ७, ७४, ३; वा. य. ३३, १८
 क्षा यातं मित्रावरुणा जुषाणा ७, ६६, १९
 क्षा यातं मित्रावरुणा सुरासि ६, ६७, ३
 क्षा यात्विद्रः स्वपतिः १०, ४४, १; अथर्व. २०, ९४, १
 क्षा यात्विद्रो दिव क्षा ४, २१, ३
 क्षा यात्विद्रोऽवस उप ४, २१, १; वा. य. २०, ४७
 क्षा याहि कृणवाम त ८, ६२, ४
 क्षा याहि पर्वतेभ्यः ८, ३४, १३
 क्षा याहि पूर्वोरति ३, ४३, २
 क्षा याहि वनसा सह १०, १७२, १; साम. ४४३
 क्षा याहि वस्त्या धिया १०, १७२, २
 क्षा याहि शश्वदुशत ६, ४०, ४
 क्षा याहि सुपुमा हि ते ८, १७, १; साम. १९१; ६६६, अथर्व.
 २०, ३, १; ३८, १; ४७, ७
 क्षा याहीम इन्द्रो ८, २६, ३; साम. ४०२
 क्षा याक्ष्मे पथ्या जनु ७, ७, २
 क्षा याक्ष्मे समिधानो जर्वा ३, ४, ११; ७, २, ११
 क्षा याक्ष्मिभिः सुतं ५, ४०, १
 क्षा याक्ष्यं वा परि ८, ३४, १०
 क्षा याक्ष्वाह उप ३, ४३, १
 क्षायुर्विद्यायुः परि १०, १७, ४; अथर्व. १८, २, ५५;
 तै. मा. ६, १, २

क्षा युवातः कपो ६, ४२, ११
 क्षा यूयं धुमनि पशं ४, २, १८; अथर्व. १८, ३, २३
 क्षा ये तन्मनि रश्मिभिः १, १९, ८
 क्षा ये तस्युः प्रपतीतु ५, ६०, २
 क्षा ये रज्ज्मि तपिनीभिः १, १६६, ४
 क्षा ये विश्वा पाणिवानि ८, ९४, ९
 क्षा ये विश्वा स्वपन्मानि तस्युः १, ७२, ९; तै. मा. २, ५, ८, १०
 क्षा यो गोभिः सृज्यत ९, ८४, ३
 क्षा योनिमग्निप्रुतयन्ताम ३, ५, ७
 क्षा योनिमरुणो रुद्र ९, ४०, २; साम. ९४५
 क्षा यो मूर्धानं पित्रोः १०, ८, ३
 क्षा यो योनिं देवकृतं ७, ४, ५
 क्षा यो वना तातृपाणो २, ४, ६
 क्षा यो विवाय सचधाय १, १५६, ५
 क्षा यो विश्वानि वार्या ९, १८, ४
 क्षारङ्गरेव मध्वे १०, १०६, १०
 क्षा रयिमा सुचेतुनं ९, ६५, ३०; साम. ११३९
 क्षाराच्छमुप बाधस्व १०, ४२, ७; अथर्व. २०, ८९, ७;
 तै. मा. २, ८, २, ७; नि. ५, २४
 क्षा राजाना मह क्रतस्य ७, ६४, २
 क्षा रिक्त किकिरा कृणु ६, ५३, ७
 क्षा रक्षमैरा युधा ५, ५२, ६; नि. ६, १६
 क्षा रुद्रास इन्द्रवंतः ५, ५७, १; नि. ११, १५
 क्षारे अघा को निवस्था १०, १०२, १०
 क्षारे अन्तमदमतिमारे ४, ११, ६
 क्षारे ते गोमसुत १, ११४, १०; तै. सं. ४, ५, १०, ३
 क्षारे सा वः सुदानवो १, १७२, २
 क्षारोका इव वेदहो ८, ४३, ३
 क्षा रोदसी अष्टगदा स्वः ३, २, ७; वा. य. ३३, ७५
 क्षा रोदसी अष्टगदा जायमान ३, ६, २
 क्षा रोदसी अष्टगदादोत १०, ५५, ३
 क्षा रोदसी वृहती वेविदानः १, ७२, ४
 क्षा रोदसी हर्यमाणो १०, ९६, ११; अथर्व. २०, ३२, १
 क्षा रोहत्यायुः १०, १८, ६; अथर्व. १२, २, २४; तै. मा.
 ६, १० १
 क्षार्चन्न मरुतः १, ५२, १५
 क्षार्ष्टियेगो होत्रम् १०, ९८, ५; नि. २, ११
 क्षालाका वा रुदसीर्णा ६, ७५, १५
 क्षा व इन्द्रं किंवि यथा १, ३०, १; साम. २१४
 क्षा व क्रजस जज्ञा १०, ७३, १; नि. ६, २६

आ वंसते मघवा वीरवद्यश ८, १०३, ९; साम. ८७९
 आवः कुत्समिन्द्र यस्मिन् १, ३३, १४
 आवः शर्म वृषभं तुग्न्या १, ३३, १५
 आ वक्षि देवाँ इह विप्र २, ३६, ४; अथर्व. २०, ६७, ५
 आ वच्यस्व महि प्सरो ९, २, २; साम. १०३८
 आ वच्यस्व सुदक्ष ९, १०८, १०; साम. १०१२
 आवदंस्त्वं शकुने भद्रमा २, ४३, ३
 आवद्विद्रं यमुना ७, १८, १९
 आववृत्तीरध नु १०, ३०, १०
 आवहन्ती पोष्या वार्याणि १, ११३, १५
 आवहन्त्यरुणीर्जोतिपा ४, १४, ३
 आ वहेथे पराकात् ८, ५, ३१
 आ वां वेष्टाश्विना ५, ४१, ३
 आ वां रथं युवतिः १, ११८, ५
 आ वां रथं दुहिता सूर्यस्य १, ११६, १७
 आ वां रथमवस्थां व्युष्टौ ७, ७१, ३
 आ वां रथं पुरुमायं मनोजुवं १, ११९, १
 आ वां रथो अश्विना १, ११८, १
 आ वां रथो नियुत्वान्वक्षद १, १३५, ४
 आ वां रथो रथानां ५, ७४, ८
 आ वां रथो रोदसी ७, ६९, १; तै. ब्रा. २, ८, ७, ६
 आ वां रथोऽवनिर्न १, १८१, ३
 आ वां राजानावध्वरे ७, ८४, १
 आ वां वयोऽश्वासो ६, ६३, ७
 आ वां वहिष्ठा इह ते ४, १४, ४
 आ वां वाहिष्ठो अश्विना ८, २६, ४
 आ वां विप्र इहावसे ८, ८, ९
 आ वां विश्वाभिरुतिभिः ८, ८७, ३
 आ वां विश्वाभिरुतिभिः ८, ८, १८
 आ वां श्येनासो अश्विना वह १, ११८, ४
 आ वां सहस्रं हरय ४, ४६, ३
 आ वां सुम्ने वरिमन् ६, ६३, ११
 आ वां सुम्नैः शंसू इव १०, १४३, ६
 आ वां ग्रावाणो अश्विना ८, ४२, ४
 आ वाजा यातोप न ऋभुः ४, ३४, ५
 आ वात वाहि भेपजं १०, १३७, ३; अथर्व. ४, १३, ३;
 तै. ब्रा. २, ४, १, ७; तै. आ. ४, ४२, १
 आ वातस्य भ्रजतो ७, ३६, ३
 आ वां दानाय ववृतीय दक्षा १, १८०, ५
 आ वां धियो ववृत्सुरध्वरान् १, १३५, ५
 आ वां नरा मनोयुजो ५, ७५, ६

आ वामगन्सुमतिर्वा १०, ४०, १२; अथर्व. १४, २, ५
 आ वामश्वासः शुचयः १, १८१, २
 आ वामश्वासः सुयुजो ५, ६२, ४
 आ वामश्वासो अभिमातिपाह ६, ६९, ४
 आ वामुपस्थमद्रुहा २, ४१, २१; नि. ९, ३७
 आ वामृताय केशिनीरनुप १, १५१, ६
 आ वां भूपन्क्षितयो जन्म १, १५१, ३
 आ वां मित्रावरुणा हव्यं १, १५२, ७; तै. ब्रा. २, ८, ६, ५
 आ वायो भूप ह्युचिपा ७, ९२, १; वा. य. ७, ७; तै. सं.
 १, ४, ४, १; ३, ४, २, १
 आ विश्वाया त्रिंशता २, १८, ५
 आ विद्युन्मद्भिर्मरुतः १, ८८, १; नि. ११, १४
 आ विवाध्या परिप्रापः २, २३, ३
 आविरभून्महि मावोनं १०, १०७, १
 आ विवासनपरावतो ९, ३९, ५; साम. ९०२
 आविशन्कलशं सुतो ९, ६२, १९; साम. ४८९
 आ विश्वतः प्रत्यञ्जा २, १०, ५; वा. य. ११, २४; तै. सं.
 ४, १, २, ५
 आ विश्वदेवं सपतिं ५, ८२, ७; तै. सं. ३, ४, ११, २
 आ विश्ववाराश्विना गतं नः ७, ७०, १
 आ विष्ट्यो वर्धते चारुसासु १, ९५, ५; तै. ब्रा. २, ८, ७, ४;
 नि. ८, १५
 आ वृत्रहणा वृत्रहभिः ६, ६०, ३; तै. ब्रा. ३, ६, ८, १
 आ वृषस्व पुरुवसो ८, ६१, ३
 आ वृषस्व महामह ८, २४, १०
 आ वेधसं नीलघृष्टं बृहन्तं ५, ४३, १२; तै. ब्रा. २, ५, ५, ४
 आ वो धियं यज्ञियां १०, १०१, ९
 आ वो मक्षु तनाय कं १, ३९, ७
 आ वो यक्ष्यमृतत्वं १०, ५२, ५
 आ वो यन्तुद्वाहासो ५, ५८, ३; तै. ब्रा. २, ५, ५, ३
 आ वो यस्य द्विबर्हसो १, १७६, ५
 आ वो राजानं अध्वरस्य ४, ३, १; साम. ६९; तै. सं.
 १, ३, १४, १
 आ वो रुवण्युमोदिजो १, १२२, ५
 आ वो वहंतु सप्तयो रघुण्यदः १, ८५, ६; अथर्व. २०, १३, २
 आ वो वाहिष्ठो वहतु ७, ३७, १
 आ वो होता जोहवीति ७, ५६, १८
 आ शर्म पर्वतानां वृणीमहे ८, ३१, १०
 आ शर्म पर्वतानामोवापां ८, १८, १६
 आदासनं विदासनं १०, ८५, ३५; अथर्व. १४, १, २८
 आदीत्या नवत्याया २, १८, ६

आशुः शिशानो वृषभो १०, १०३, १; साम. १८४९;
 अथर्व. १९, १३, २; वा. य. १७, ३३; तै. सं.
 ४, ६, ४, १; नि. १, १५
 आशुं दधिको तसु नु छ ४, ३९, १
 आशुं वृतं विवस्वतो ४, ७, ४
 आशुभिधियान्वि २, ३८, ३
 आ शुभा यातमभिसा ७, ६८, १
 आशुर्यं बृहन्मते ९, ३९, १; साम. ८९८
 आ ऋषवते अद्यपिता ४, ३, ३
 आ इनेनस्य जवसा १, ११८, ११; नि. ६, ७
 आशुक्कणं श्रुधी हवं १, १०, ९; नि. ७, ६
 आशिनावश्रावत्येषा १, ३०, १७
 आ शैत्रेयस्य जंतवो ५, १९, ३
 आ स एतु य ईवदा ८, ४६, २१
 आ संयतमिंद्र नः ६, २२, १०; अथर्व. २०, ३६, १०
 आ सखायः सबर्दुषां ६, ४८, ११
 आ सत्यो यातु मघवो ४, १६, १; अथर्व. २०, ७७, १
 आ सवं सवितुर्यथा ८, १०२, ६; तै. सं. ३, १, ११, ८
 आसत्ताणासः शवसानं ६, ३७, ३; नि. १०, ३
 आ सहस्रं पथिभिनिन्द्र ६, १८, ११
 आसां पूर्वासातमहसु १, १२४, ९
 आसीनासो ऋणीनां १०, १५, ७; अथर्व. १८, ३, ४३;
 वा. य. १९, ६३
 आ सीनरोहस्तुयना ३, ७, ३
 आ सुगन्दाय सुगन्धं ८, २२, १५
 आ सुते सिंचत भिदं ८, ७२, १३; साम. १४८०; वा. य.
 ३३, २१
 आ सुष्टुती नमसा वर्तयध्वै ५, ४३, २
 आसु प्सा णो मघवन् ६, ४४, १८
 आ सुष्वयन्ती यजते १०, ११०, ६; अथर्व. ५, १२, ६; वा. य.
 २९, ३१; तै. मा. ३, ६, ३, ३; नि. ८, ११
 आ सूर्यं न रश्मयो ध्रुवासः १, ५२, ३
 आ सूर्यो अरुहच्छुक्रं ५, ४५, १०
 आ सूर्यो न आनुमन्निः ६, ४, ६
 आ सूर्यो यानु सहाशः ५, ४५, ९
 आ सोता परि पिचता ९, १०८, ७; साम. ५८०; १३६४
 आ सोम सुवानो आद्रिभिः ९, १०७, १०; साम.
 ५१३; १६८९
 आ सुवालो नरुतो ७, ५७, ७
 आस्यापयन्त सुवति सुवानः १, १६७, ६
 आसो वृकस्य वारिकां १, ११६, १४

आ स्मा रथं वृषपाणेषु १, ५१, १२
 आस्मिन्पिशंगमिन्द्रवो ९, २१, ५
 आ स्वमघ युवमानो अजरः १, ५८, २
 आहं सरस्वतीवतोः ८, ३८, १०
 आहं पितृन्सुविद्वो १०, १५, ३; अथर्व. १८, १, ४५;
 वा. य. १९, ५६; तै. सं. २, ६, १२, ३
 आ हरयः ससृजिरे ८, ६९, ५; साम. १४९०; अथर्व.
 २०, २२, ५; ७२, २
 आ हर्यताय घृणवे ९, ९९, १; साम. ५५१
 आ हर्यतो अर्जुने अक्ते ९, १०७, १३; साम. ७६८
 आहार्यं त्वाविदं त्वा १०, १६१, ५; अथर्व. ८, १, २०;
 २०, ९६, १०
 आ हि घावापृथिवी भग्न १०, १, ७
 आ हि रुहतमभिना ८, २२, ९
 आ हि प्सा याति नर्यः ४, २९, २
 आ हि प्सा सूनवे पिता १, २६, ३
 आ होता मन्द्रो विदधानि ३, १४, १
 इच्छन्त रेतो मिथस्तनूषु १, ६८, ८
 इच्छन्ति त्वा सोम्यासः सखा ३, ३०, १; वा. य. ३४, १८
 इच्छन्ति देवाः सुन्वतं ८, २, १८; साम. ७२१; अथर्व.
 २०, १८, ३
 इच्छन्नस्य यच्छिरः १, ८४, १४; साम. ९१४; अथर्व.
 २०, २१, २; तै. वा. १, ५, ८, १
 इक्ष्मणो पुरुदंसं ३, १, २३; ५, ११; ६, ११; ७, ११;
 १५, ७; २२, ५; २३, ५; साम. ७६; वा. य.
 १२, ५१; तै. सं. ४, २, ४, ३
 इक्ष्वासुत्वा पदे वयं ३, २९, ४; वा. य. ३४, १५; तै. सं.
 ३, ५, ११, १
 इत्वा सरस्वती मही १, १३, ९; ५, ५, ८
 इत ऊरी वो अजरं ८, ९९, ७; साम. २८३; अथर्व.
 २०, १०५, ३
 इति चिद्वि त्वा घना १०, १२०, ४; अथर्व. ५, २, ४
 इति चिन्तु प्रजायै ५, ४१, १७
 इति चिन्मन्सुमभ्रिजः ५, ७, १०
 इति त्वाग्नि वृष्टिहव्यस्य १०, ११५, ९
 इति त्वा देवा इम १०, ९५, १८
 इति वा इति मे मनो १०, ११९, १
 इति स्युतासो अक्षया ८, ३०, २
 इतो वा सावि १, ६, १०; अथर्व. २०, ७०, ३
 इत्या धीवन्तमद्रिवः ८, २, ४०; नि. ३, १६

ऐहिया लैक जवा
 धीकाने ।

इत्था यथा त उतये ५, २०, ४
 इत्था हि सोम इन्मदे १, ८०, १; साम. ४१०
 इदं यमस्य सादनं १०, १३५, ७
 इदं वचः पर्जन्याय ७, १०१, ५; तै. भा. १, २९, १
 इदं वचः शतसाः ७, ८, ६
 इदं वेपुर्निवचनं ५, ४७, ५
 इदं वसो सुतमंधः ८, २, १; साम. १२४; ७३४
 इदं वामास्ये हविः ४, ४९, १; तै. सं. ३, ३, ११, १
 इदं वां मदिरं मधु ८, ३८, ३; साम. १०७५
 इदं विष्णुर्वि चक्रमे १, २२, १७; साम. २२२; १६६९;
 अथर्व. ७, २६, ४; वा. य. ५, १५; तै. सं.
 १, २, १३, १; नि. १२, १९
 इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरागाच् १, ११३, १; साम. १७४९;
 नि. २, १९
 इदं श्रेष्ठं ज्योतिषां ज्योतिरुत्तमं १०, १७०, ३; साम. १४५५
 इदं सु मे जरितः १०, २८, ४; नि. ५, ३
 इदं स्वरिदमिद १०, १२४, ६
 इदं ह नूनमेपां ८, १८, १
 इदं हविर्मेघवन् १०, ११६, ७; नि. ७, ६
 इदं हि वां प्रादिवि ५, ७६, ४
 इदं ह्यन्वोजसा ३, ५१, १०; साम. १६५; ७३७
 इदं कवेरादित्यस्य २, २८, १
 इदं त एकं पर ऊ त १०, ५६, १; साम. ६५; अथर्व.
 १८, ३, ७; तै. ब्रा. ३, ७, १, ३; तै. भा. ६, ३, १, ४, २
 इदं ते पात्रं सनवित्तं १०, ११२, ६
 इदं ते सोम्यं मधु ८, ६५, ८
 इदं स्यत्पात्रमिन्द्रपानं ६, ४४, १६
 इदं धावापृथिवी सत्यं १, १८५, ११; तै. ब्रा. २, ८, ४, ८
 इदं नमो वृषभाय १, ५१, १५
 इदमकर्म नमो १०, ६८, १२; अथर्व. २०, १६, १२
 इदममे सुधितं १, १४०, ११
 इदमापः प्र वहत १, २३, २२; १०, ९, ८; अथर्व. ७, ८९, ३;
 वा. य. ६, १७
 इत्था रौद्रं १०, ६१, १
 इदसु स्यपुरुतमं ४, ५१, १; नि. ४, २५
 इदसु स्यन्महि महां ४, ५, ९
 इदसुदकं पिवतेति १, १६१, ८
 इदं पितृभ्यो नमो अस्तु १०, १५, २; अथर्व. १८, १, ४६;
 वा. य. १९, ६८; तै. सं. २, ६, १२, ४
 इदं पित्रे मरुतां १, ११४, ६
 इदं मे अग्ने कियते ४, ५, ६

इदा हि त उपो अत्रिसानो ६, ६५, ५
 इदा हि ते वेविषतः ६, २१, ५
 इदा हि व उपस्तुतिं ८, २७, ११
 इदा हि वो विधते ६, ६५, ४
 इदाहः पीति ४, ३३, १११
 इधमं यस्ते जभर ४, १२, २
 इधमेनाम् इच्छमानो ३, १८, ३; अथर्व. ३, १५, ३
 इनोत पृच्छ ३, ३८, २
 इनो राजन्नरतिः १०, ३, १; साम. १५४६
 इनो वाजानां पतिः १०, २६, ७
 इन्द्रविंश्राय बृहते ९, ६९, १०
 इन्द्रं रिहंति महिषा ९, ९७, ५७
 इन्द्रः पविष्ट चारुमंदाय ९, १०९, १३; साम. ४३१
 इन्द्रः पविष्ट चेतनः ९, ६४, १०; साम. ४८१
 इन्द्रः पुनानः प्रजां ९, १०९, ९
 इन्द्रः पुनानो भति ९, ८६, २६
 इन्द्रुरथो न वाजसूत ९, ४३, ५
 इन्द्रुरिंद्राय तोशते ९, १०९, २२
 इन्द्रुरिंद्राय पवत ९, १०१, ५; साम. ८७३; अथर्व.
 २०, १३७, ५
 इन्द्रुर्देवानामुपसख्यं ९, ९७, ५
 इन्द्रुर्वाजी पवते ९, ९७, १०; साम. ५४०; १०११
 इन्द्रुर्हिंन्वानो अर्पति ९, ६७, ४
 इन्द्रुर्हियानः सोऽवृभिः ९, ३०, २
 इन्द्रो यथा तव स्तवो ९, ५५, २; साम. ९७६
 इन्द्रो यदद्विभिः सुतः ९, २४, ५; साम. ९६४
 इन्द्रो व्यव्यमर्षसि ९, ६७, ५
 इन्द्रो समुद्रमीस्वय ९, ३५, २
 इन्द्र आशाभ्यस्परि २, ४१, १२; अथर्व. २०, २०, ५;
 ५७; १०; तै. ब्रा. २, ५, ३, १; नि. ६, १
 इन्द्र आसां नेता १०, १०३, ८; साम. १८५६; अथर्व.
 १९, १३, २; वा. य. १७, ४०; तै. सं. ४, ६, ४, ३
 इन्द्र इत्सोमपा एक ८, २, ४
 इन्द्र इन्द्रयोः १, ७, २; साम. ५९७; ७९७ अथर्व.
 २०, ३८, ५; ४७, ५; ७०, ८; तै. ब्रा. १, ५, ८, १
 इन्द्र इज्ञो महानां ८, ९२, ३; साम. ७१५
 इन्द्र इषे दवानु नः ८, ९३, ३४; साम. १९९
 इन्द्र उक्थेन शवसा १०, १००, ५
 इन्द्र ऋभुभिर्वाजवद्भिः ३, ६०, ५
 इन्द्र ऋभुभिर्वाजिभिः ३, ६०, ७
 इन्द्र ऋभुमान्वाजवान् ३, ६०, ६

इन्द्र ओषधीरसनो ३, ३४, १०; अथर्व. २०, ११, १०
 इन्द्र वयं महाधन १, ७, ५; साम. १३०; अथर्व.
 २०, ७०, ११; तै. मा. २, ७, १३, १
 इन्द्र वर्षतो नो गिर ८, १३, १६
 इन्द्र वर्षतो अप्पुरः ९, ६३, ५
 इन्द्र बाणिरनुत्तमन्युमेव ७, ३१, १२; साम. १७९५
 इन्द्र विश्वा अवीष्टधन् १, ११, १; साम. ३४३; ८२७;
 वा. य. १२, ५६; १५, ६१, १७, ६१; तै. सं.
 ४, ६, ३, ४; तै. मा. २, ७, १५, ५
 इन्द्र वृत्राय हन्तवे देवसो ८, १२, २२
 इन्द्र वृत्राय हन्तवे पुरुहूतं ३, ३७, ५; अथर्व. २०, १९, ५
 इन्द्र वो नरः सख्याय ६, २९, १
 इन्द्र वो विश्वतः परि १, ७, १०; साम. १६२०; अथर्व.
 २०, ३९, १; ७०, १६; तै. सं. १, ६, १२, १
 इन्द्रं सोमस्य पीतवे ३, ४२, ४; अथर्व. २०, २४, ४
 इन्द्रं स्ववा नृतमं १०, ८९, १
 इन्द्रः किल श्रुत्या अत्य १०, १११, ३
 इन्द्रः पूर्वदितातिरद् ३, ३४, १; अथर्व. २०, ११, १; नि. ४, १७
 इन्द्रः स दामने कृत ८, २३, ८; साम. १२२३; अथर्व.
 २०, ४७, २; १३७, १३; तै. मा. १, ५, ८, ३
 इन्द्रः समस्तु यजमानं १, १३०, ८
 इन्द्रः सहस्रदामां १, १७, ५
 इन्द्रः सीतां नि ४, ५७, ७; अथर्व. ३, १७, ४
 इन्द्रः सुतेषु सोमेषु ८, १३, १; साम. ३८१, ७४६
 इन्द्रः सुत्रामा स्वर्वा ६, ४७, १२; १०, १३१, ६; अथर्व.
 ७, ९१, १, २०, १२५, ६; वा. य. २०, ५१;
 तै. सं. १, ७, १३, ४
 इन्द्रः सु पृषा वृषणा ३, ५७, २
 इन्द्रः सुशिमो मघवा ३, ३०, ३
 इन्द्रः सूर्यस्य राशिमिः ८, १३, ९
 इन्द्रः स्वर्षा जगयन् ३, ३४, ४; अथर्व. २०, ११, ४;
 तै. मा. २, ४, ३, ६
 इन्द्रः स्वारा विरतु ३, ५०, १
 इन्द्रः ऋतुं न वा भर ७, ३३, २६; साम. २५९; १४५६;
 अथर्व. १८, ३, ६७; २०, ७९, १; तै. सं. ७, ५, ७, ४
 इन्द्रः ननुविदं सुतं ३, ४०, २; अथर्व. २०, ६, २; ७, ४
 इन्द्रः अत्रमभि दामं १०, १८०, ३; अथर्व. ७, ८३, ३;
 तै. सं. १, ६, १३, ४
 इन्द्रः अत्रात्सामिषु १०, ६०, ५
 इन्द्रः वृषीव व सुते ८, ६५, ५
 इन्द्रं वाणा वस्तुनी ४, १६, १५
 अ० १०९

इन्द्रं कुत्सो वृत्रहणं १, १०६, ६
 इन्द्रः जहि पुमांसं ७, १०४, २४; अथर्व. ८, ४, २४
 इन्द्रः जामय उत ये ६, २५, ३
 इन्द्रः ज्येष्ठं न वा भरं ६, ४६, ५; अथर्व. २०, ८०, १
 इन्द्रज्येष्ठान्बृहन्नयः ४, ५४, ५
 इन्द्रज्येष्ठा मरुद्गणा १, २३, ८; २, ४१, १५
 इन्द्रतमा हि धिष्ण्या १, १८२, २
 इन्द्रः तुभ्यमिदद्विवो १, ८०, ७; साम. ४२२
 इन्द्रः तुभ्यमिन्मघवन् ६, ४४, १०
 इन्द्रः त्रिधातु शरणं ६, ४६, ९; साम. २६६; अथर्व. २०, ८३, १
 इन्द्रः त्वमवितेदसो ८, १३, २६
 इन्द्रः त्वा वृषभं वयं ३, ४०, १; अथर्व. २०, १, १; ६, १
 इन्द्रः खोतास आ वयं १, ८, ३; अथर्व. २०, ७०, १९
 इन्द्रः दद्या मघवन् १०, १००, १
 इन्द्रः दद्या यामकोशा ३, ३०, १५
 इन्द्रः दद्यास्व पुरसि ८, ८०, ७
 इन्द्रः नेदीय परिहि ८, ५३, ५; साम. २८२
 इन्द्रं तं शुभं ८, ७०, २; साम. ९३४; अथर्व. २०, ९२, १७;
 १०५, ५
 इन्द्रं नरो नेमधिता ७, २७, १; साम. ३१८; तै. सं. १, ६, १२, १
 इन्द्रं नो ऋषे वसुभिः ७, १०, ४
 इन्द्रं विव तुभ्यं सुतो ६, ४०, १
 इन्द्रं विव प्रतिकामं १०, ११२, १
 इन्द्रं विव वृषधृतस्य ३, ४३, ७
 इन्द्रं विव स्वधया चिमुत्तस्य ३, ३५, १०
 इन्द्रं प्र णः पुरणतेव ६, ४७, ७
 इन्द्रं प्र णो धितावानं ३, ४०, ३; अथर्व. २०, ३, ३
 इन्द्रं प्र णो रथमव ८, ८०, ४
 इन्द्रं प्रसूता वरुणप्रतिष्ठा १०, ६६, २
 इन्द्रं प्रेहि पुरस्वं ८, १७, ६; अथर्व. २०, ५, ३
 इन्द्रं मघः क्षिपन्नागा उरस्व ५, २९, १५
 इन्द्रमभि क्विच्छदा ३, १३, ३; साम. ६७१
 इन्द्रमच्छ सुता इमे ९, १०३, १; साम. ५३६; ६७४
 इन्द्रं नस्तव इह परिह ३, ५१, ७; वा. य. ७, ३५; तै. सं.
 १, ४, १८, १
 इन्द्रनिर्वृतिना ह्यो ८, ११, १३; अथर्व. २०, ६०, ०
 इन्द्रनिष्ठा निरो ३, ४०, ३; अथर्व. २०, २४, ३
 इन्द्रनिष्ठाभिरो वृत्त १, ७, १; साम. १९८; ७७६; अथर्व.
 २०, ३८, ३; २७, ४; ७०, ७ तै. सं. १, ३, १०, ३;
 तै. मा. १, ५, ८, १; नि. ७, ३

इन्द्रमिद्वेतातय ८, ३, ५; साम. २४९; १५८७; अथर्व. २०, ११८, ३
 इन्द्रमिद्वरी वहती १, ८४, २; साम. १०३०; वा. य. ८, ३५;
 तै. सं. १, ४, ३८, १
 इन्द्रमिद्विमहीनां ८, ६, ४४
 इन्द्रमिवेदुभये ४, ३९, ५
 इन्द्रमीशानमोजसाभि १, ११, ८; साम. १२५२
 इन्द्रमुक्थानि वावृधुः ८, ६, ३५
 इन्द्र मृळ मयं ६, ४७, १०
 इन्द्रमेव धिपणा ६, १९, २
 इन्द्र परेऽवरे ४, २५, ८
 इन्द्रं प्रत्नेन मन्मना ८, ७६, ६
 इन्द्रं प्रातर्हवामह १, १६, ३
 इन्द्रं मतिर्हद् आ ३, ३९, १
 इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुः १, १६४, ४६; अथर्व. ९, १०, २८; नि. ७, १८
 इन्द्रं मित्रं वरुणमाग्निमूतये १, १०६, १
 इन्द्र य उ तु ते अस्ति ८, ८१, ८
 इन्द्र यथा ह्यस्ति ते ८, २४, ९
 इन्द्र यस्ते नवीयसीं ८, ९५, ५; साम. ८८४
 इन्द्र वाजेषु नोऽव १, ७, ४; साम. ५९८; ७९८;
 अथर्व. २०, ७०, १०; तै. ब्रा. १, ५, ८, २
 इन्द्रवायू अयं सुतः ४, ४६, ६
 इन्द्रवायू इमे सुता १, २, ४; वा. य. ७, ८; ३३, ५६;
 तै. सं. १, ४, ४, १
 इन्द्रवायू वृहस्पति सुहवेह १०, १४१, ४; अथर्व. ३, २०, ६;
 वा. य. ३३, ८६
 इन्द्रवायू वृहस्पति मित्राग्निम् १, १४, ३; वा. य. ३३, ४५
 इन्द्रवायू मनोजुवा १, २३, ३
 इन्द्र शविष्ट सत्पते ८, १३, १२
 इन्द्र शुद्धो न आ गहि ८, ९५, ८; साम. १४०३
 शुद्धो हि नो रयि ८, ९५, ९; साम. १४०४
 इन्द्रश्च मृळयाति नः २, ४१, ११; अथर्व. २०, २०, ६; ५७, ९
 इन्द्रश्च वायवेपां सुतानां ५, ५१, ६
 इन्द्रश्च वायवेपां सोमानां ४, ४७, २; साम. १६२९
 इन्द्रश्च सोमं पिवतं ४, ५०, १०; अथर्व. २०, १३, १
 इन्द्रश्चिद्रातदन्नवीच ८, ३३, १७
 इन्द्र श्रुधि सु मे हवं ८, ८२, ६
 इन्द्र श्रेष्ठानि द्रविणानि २, २१, ६
 इन्द्र सोमं सोमपते ३, ३२, १
 इन्द्र सोममिमं पिव १०, २४, १

इन्द्र सोमं पिव ऋतुना १, १५, १
 इन्द्र सोमाः सुता इमे तव ३, ४०, ४; अथर्व. २०, ६, ४
 इन्द्र सोमाः सुता इमे तान् ३, ४२, ५; अथर्व. २०, २४, ५
 इन्द्रस्तुजो वहणा आ ३, ३४, ५; अथर्व. २०, ११, ५
 इन्द्रस्ते सोम सुतस्य ९, १०९, २; साम. १३६९
 इन्द्र स्यातर्हरीणां ८, २४, १७; साम. १६८५; अथर्व. २०, ६४, ५
 इन्द्रः स्पलुत वृत्रहा ८, ६१, १५
 इन्द्रस्य कर्म सुकृता पुरुणि ३, ३२, ८
 इन्द्रस्य वृतीरिपिता १०, १०८, २
 इन्द्रस्य तु वीर्याणि प्रवोचं १, ३२, १; साम. ६१२; अथर्व. २, ५, ५; तै. ब्रा. २, ५, ४, १; नि. ७, २
 इन्द्रस्य तु सुकृतं दैव्यं १०, १००, ६
 इन्द्रस्य वज्र आयसो निमि ८, ९६, ३
 इन्द्रस्य वज्रो मरुतां ६, ४७, २८; अथर्व. ६, १२५, ३;
 वा. य. २९, ५४; तै. सं. ४, ६, ६, ६
 इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य १०, १०३, ९; साम. १८५७; अथर्व. १९, १३, १०; वा. य. १७, ४१; तै. सं. ४, ६, ४, ३
 इन्द्रस्य सख्यमृभवः ३, ६०, ३
 इन्द्रस्य सोम पवमानं ९, ७६, ३; साम. १२३०
 इन्द्रस्य सोम राघसे पुनानो ९, ८, ३; साम. ११८०
 इन्द्रस्य सोम राघसे ९, ६०, ४
 इन्द्रस्य हादिं सोमधानं ९, १०८, १६
 इन्द्रस्यांगिरसां चेष्टौ १, ६२, ३
 इन्द्रस्यात्र तविपीम्यः १०, ११३, ६
 इन्द्रस्येव रातिमा १०, १७८, २
 इन्द्राकुंसा वहमाना रयेन ५, ३१, ९
 इन्द्रा को वां वरुणा ४, ४१, १
 इन्द्राम्नी अपसस्पर्युप ३, १२, ७; साम. १५७७; १६९४
 इन्द्राम्नी अपाद्रियं ६, ५९, ६; साम. २८१; वा. य. ३३, ९३
 इन्द्राम्नी अवसागतं ७, ९४, ७
 इन्द्राम्नी आगतं सुतं ३, १२, १; साम. ६६९; वा. य. ७, ३१;
 तै. सं. १, ४, १५, १
 इन्द्राम्नी आहि तन्वते ६, ५९, ७
 इन्द्राम्नी उक्क्यवाहसा ६, ५९, १०
 इन्द्राम्नी को अस्य वां ६, ५९, ५
 इन्द्राम्नी जरितुः सचा ३, १२, २; साम. ६७०
 इन्द्राम्नी तपति माधा ६, ५९, ८
 इन्द्राम्नी तविपाणि वां ३, १२, ८; साम. १५७८; १६९५
 इन्द्राम्नी नवतिं पुरो ३, १२, ६; साम. १५७६; १७०४;
 तै. सं. १, १, १४, १

इंद्रामी मित्रावरुणादिति ५, ४६, ३; वा. य. ३३, ४९

इंद्रामी यमवध उभा ५, ८६, १

इंद्रामी युवं सु नः ८, ४०, १

इंद्रामी युवामिमे ६, ६०, ७; साम. ९९१

इंद्रामी युवोरपि ६, ५२, ९

इंद्रामी रोचना द्विवः ३, १२, ९; साम. १६९३; तै. सं. ४, २, ११, १; तै. ब्रा. ३, ५, ७, ३

इंद्रामी वृत्रहलेषु १०, ६५, २

इंद्रामी शतदानि ५, २७, ६

इंद्रामी शृणुतं हवं ६, ६०, १५

इंद्राणीमासु नारिषु १०, ८६, ११; अथर्व. २०, १२६, ११; तै. सं. १, ७, १३, १; नि. ११, ३८

इंद्रासु पूषणा वयम् ६, ५७, १; साम. २०२

इन्द्रापर्वता वृहता रथेन ३, ५३, १; साम. ३३८

इन्द्रापृथ्वस्पती वयं ४, ४९, ५

इन्द्राय गाव आशिरं ८, ६०, ६; साम. १४९१; अथर्व. २०, २२, ६; ९२, ३; तै. ब्रा. २, ७, १३, ४; नि. ६, ८

इन्द्राय गिरो भानिशित १०, ८९, ४; साम. ३३९; तै. ब्रा. २, ४, ५, २

इन्द्राय नूनमर्चतो १, ८४, ५; साम. ९५१

इन्द्राय पवते मदः ९, १०७, १७; साम. ५२०

इन्द्राय मद्ने सुतं ८, ९२, १६; साम. १५८, ७२२; अथर्व. २०, ११०, १

इन्द्राय वृषणं मदं ९, १०६, ५

इन्द्राय साम गायत ८, ९८, १; साम. ३८८; १०२५; अथर्व. २०, ६२, ५; नि. ७, २

इन्द्राय सु नदितमं ८, १, १९

इन्द्राय सोम परि पिप्यसे ९, ७८, २

इन्द्राय सोम पवसे ८, २६, ६

इन्द्राय सोम पातवे नृभिः ९, १०८, १५

इन्द्राय सोम पातवे मदाय ९, ११, ८; साम. १४२८

इन्द्राय सोम पातवे वृष्टधने ९, ९८, १०; साम. १३३१, १३३२

इन्द्राय सोमाः प्र दिवो ६, ३६, २; तै. ब्रा. २, ४, ३, १०

इन्द्राय रि सोमसुते अमदाय १, १३१, १

इन्द्रा याहि विप्रभागे १, १, ६; साम. ११६६; अथर्व. २०, ८४, १; वा. य. २०, ८७

इन्द्रा याहि वृषकाय १, ३, ६; साम. ११६८; अथर्व. २०, ८६, १; वा. य. २०, ८९

इन्द्रा याहि विरेदिगो १, ३, ७; साम. ११६७; अथर्व. २०, ८६, २; वा. य. २०, ८८

इन्द्रा युवं वरुणा ४, ४१, ४

इन्द्रा युवं वरुणा भूतं ४, ४१, ५

इन्द्रायैतुं पुनीतनो ९, ६२, २९

इन्द्रायैदो मरुत्वते ९, ६४, २२; साम. ४७२

इन्द्रावरुण नू सु वां १, १७, ८

इन्द्रावरुणयोरहं १, १७, १; तै. सं. २, ५, १

इन्द्रावरुण वामहं १, १७, ७

इन्द्रावरुणा मधुमत्तमस्य ६, ६८, ११; अथर्व. २०, १२६, ११; तै. सं. १, ७, १३, १

इन्द्रावरुणा यदिमानि चक्रथुः ७, ८२, ५

इन्द्रावरुणा युवमध्वरायो नः ७, ८२, १; तै. सं. २, ७, १३, १; तै. ब्रा. २, ८, ४, ५; नि. ५, २

इन्द्रावरुणा वधनाभिरप्रति ७, ८३, ४

इन्द्रावरुणावभ्या तपंति ७, ८३, ५

इन्द्रावरुणा सुतपाविमं ६, ६८, १०; अथर्व. ७, ५

इन्द्रावरुणा सौमनसं ८, ५९, ७

इन्द्राविष्णु तदयनयाच्यं ६, ६९, ५

इन्द्राविष्णु रंजिताः पांश्यान् ७, ९९, ५; तै. सं. २, २, १

इन्द्राविष्णु विबनं ६, ६९, ७

इन्द्राविष्णु मदपरी ६, ६९, ३

इन्द्राविष्णु हविषा ६, ६९, ६

इन्द्रासोमा मरुतं रथ उज्ज्वनं ७, १०४, ३; अथर्व. २, २, १

इन्द्रासोमा दुष्करो ७, १०४, ३; अथर्व. २, २, १

इन्द्रासोमा पशुमामासु ६, ७२, ४

इन्द्रासोमा परि वां भूत वि ७, १०४, ३; अथर्व. २, २, १

इन्द्रासोमा नहि तत्रां ६, ७२, १

इन्द्रासोमा सुवर्षा ६, ७२, ५

इन्द्रासोमा वर्षवर्षे निवर्षति ७, १०४, ५; अथर्व. २, २, १

इन्द्रासोमा वर्षवर्षे दिवो ७, १०४, ६; अथर्व. २, २, १

इन्द्रासोमा वासवस्य ६, ७२, ३

इन्द्रासोमा ममवर्षी ७, १०४, ६; अथर्व. २, २, १

नि. ६, ११

इन्द्रा ह की वरुणा ६, ४१, ४

इन्द्रा ह की वरुणा ६, ४१, ५

इन्द्रायैतुं पुनीतनो ९, ६२, २९

इन्द्रायैदो मरुत्वते ९, ६४, २२; साम. ४७२

इन्द्रावरुण नू सु वां १, १७, ८

इन्द्रावरुणयोरहं १, १७, १; तै. सं. २, ५, १

इन्द्रावरुण वामहं १, १७, ७

इन्द्रावरुणा मधुमत्तमस्य ६, ६८, ११; अथर्व. २०, १२६, ११; तै. सं. १, ७, १३, १

इंद्रामिहेवतातय ८, ३, ५; साम. २४९; १५८७; अथर्व.
२०, ११८, ३
इंद्रमिद्धरी वहतो १, ८४, २; साम. १०३०; वा. य. ८, ३५;
तै. सं. १, ४, ३८, १
इंद्रमिद्धिमहीनां ८, ६, ४४
इंद्रमिवेदुभये ४, ३९, ५
इंद्रमीशानमोजसाभि १, ११, ८; साम. १२५२
इंद्रमुखथानि वावृधुः ८, ६, ३५
इंद्रमृळ मह्यं ६, ४७, १०
इंद्रमेव धिपणा ६, १९, २
इंद्र परेऽवरे ४, २५, ८
इन्द्रं प्रत्नेन मन्मना ८, ७६, ६
इन्द्रं प्रातर्हवामह १, १६, ३
इन्द्रं मतिर्हद आ ३, ३९, १
इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुः १, १६४, ४६; अथर्व.
९, १०, २८; नि. ७, १८
इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमृतये १, १०६, १
इन्द्र य उ तु ते अस्ति ८, ८१, ८
इन्द्र यथा ह्यस्ति ते ८, २४, ९
इन्द्र यस्ते नवीयसीं ८, ९५, ५; साम. ८८४
इन्द्र वाजेषु नोऽज १, ७, ४; साम. ५९८; ७९८;
अथर्व. २०, ७०, १०; तै. ब्रा. १, ५, ८, २
इन्द्रवायू अयं सुतः ४, ४६, ६
इन्द्रवायू इमे सुता १, २, ४; वा. य. ७, ८; ३३, ५६;
तै. सं. १, ४, ४, १
इन्द्रवायू वृहस्पति सुहवेह १०, १४१, ४; अथर्व. ३, २०, ६;
वा. य. ३३, ८६
इन्द्रवायू वृहस्पति मिथामिम् १, १४, ३; वा. य. ३३, ४५
इन्द्रवायू मनोजुवा १, २३, ३
इन्द्र शविष्ट सत्पते ८, १३, १२
इन्द्र शुद्धो न आ गहि ८, ९५, ८; साम. १४०३
शुद्धो हि नो रयि ८, ९५, ९; साम. १४०४
इन्द्रमृळयातिनः २, ४१, ११; अथर्व. २०, २०, ६; ५७, ९
इन्द्रश्च वायवेपां सुतानां ५, ५१, ६
इन्द्रश्च वायवेपां सोमानां ४, ४७, २; साम. १६२९
इन्द्रश्च सोमं पिवत् ४, ५०, १०; अथर्व. २०, १३, १
इन्द्रश्चिद्रातद्वीनां ८, ३३, १७
इन्द्र श्रुधि सु मे हवं ८, ८२, ६
इन्द्र श्रेष्ठानि द्रविणानि २, २१, ३
इन्द्र सोमं सोनपते ३, ३२, १
इन्द्र सोनमिमं पिव १०, २४, १

इन्द्र सोमं पिव ऋतुना १, १५, १
इन्द्र सोमाः सुता इमे तव ३, ४०, ४; अथर्व. २०, ६, ४
इन्द्र सोमाः सुता इमे तान् ३, ४२, ५; अथर्व. २०, २४, ५
इन्द्रस्तुजो वर्हणा आ ३, ३४, ५; अथर्व. २०, ११, ५
इन्द्रस्ते सोम सुतस्य ९, १०९, २; साम. १३६९
इन्द्र स्थातर्हरीणां ८, २४, १७; साम. १६८५; अथर्व.
२०, ६४, ५
इन्द्रः स्पळुत वृत्रहा ८, ६१, १५
इन्द्रस्य कर्म सुकृता पुरुणि ३, ३२, ८
इन्द्रस्य वृतीरिपिता १०, १०८, २
इन्द्रस्य तु वीर्याणि प्रवोचं १, ३२, १; साम. ६१२; अथर्व.
२, ५, ५; तै. ब्रा. २, ५, ४, १; नि. ७, २
इन्द्रस्य तु सुकृतं दैव्यं १०, १००, ६
इन्द्रस्य वज्र आयसो निमि ८, ९६, ३
इन्द्रस्य वज्रो मरुतां ६, ४७, २८; अथर्व. ६, १२५, ३;
वा. य. २९, ५४; तै. सं. ४, ६, ६, ६
इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य १०, १०३, ९; साम. १८५७; अथर्व.
१९, १३, १०; वा. य. १७, ४१; तै. सं. ४, ६, ४, १
इन्द्रस्य सत्यमृभवः ३, ६०, ३
इन्द्रस्य सोम पवमानं ९, ७६, ३; साम. १२३०
इन्द्रस्य सोम राघसे पुनानो ९, ८, ३; साम. ११८०
इन्द्रस्य सोम राघसे ९, ६०, ४
इन्द्रस्य हार्दिं सोमधानं ९, १०८, १६
इन्द्रस्यांगिरसां चैषी १, ६२, ३
इन्द्रस्यात्र तविपीभ्यः १०, ११३, ६
इन्द्रस्येव रातिमा १०, १७८, २
इन्द्राकुरसा वहमाना रयेन ५, ३१, ९
इन्द्रा को वां वरुणा ४, ४१, १
इन्द्राम्नी अपसस्पयुष ३, १२, ७; साम. १५७७; १६९४
इन्द्राम्नी अपादियं ६, ५९, ६; साम. २८१; वा. य. ३३, ९३
इन्द्राम्नी अवसागतं ७, ९४, ७
इन्द्राम्नी आगतं सुतं ३, १२, १; साम. ६६९; वा. य. ७, ३१;
तै. सं. १, ४, १५, १
इन्द्राम्नी आहि तन्वते ६, ५१, ७
इन्द्राम्नी उक्थवाहसा ६, ५९, १०
इन्द्राम्नी को अस्य वां ६, ५९, ५
इन्द्राम्नी जरितुः सचा ३, १२, २; साम. ६७०
इन्द्राम्नी तपंति मावा ६, ५९, ८
इन्द्राम्नी तविपाणि वां ३, १२, ८; साम. १५७८; १६९५
इन्द्राम्नी नवति पुरो ३, १२, ६; साम. १५७६; १७०४;
तै. सं. १, १, १४, १

इंद्राग्नी मित्रावरुणादिति ५, ४६, ३; वा. य. ३३, ४९
 इंद्राग्नी यमवध उभा ५, ८६, १
 इंद्राग्नी युवं सु नः ८, ४०, १
 इंद्राग्नी युवामिमे ६, ६०, ७; साम. ९९१
 इंद्राग्नी युवोरपि ६, ५९, ९
 इंद्राग्नी रोचना दिवः ३, १२, ९; साम. १६९३; तै. सं.
 ४, २, ११, १; तै. ब्रा. ३, ५, ७, ३
 इंद्राग्नी वृत्रहत्येषु १०, ६५, २
 इंद्राग्नी शतदाम्नि ५, २७, ६
 इंद्राग्नी शृणुतं हवं ६, ६०, १५
 इंद्राग्नीमासु नारिषु १०, ८६, ११; अथर्व. २०, १२६, ११;
 तै. सं. १, ७, १३, १; नि. ११, ३८
 इंद्रानु पूर्णा वयम् ६, ५७, १; साम. २०२
 इंद्रापर्वता बृहता रथेन ३, ५३, १; साम. ३३८
 इंद्रावृहस्पती वयं ४, ४९, ५
 इंद्राय गाव आशिरं ८, ६२, ६; साम. १४९१; अथर्व.
 २०, २२, ६; ९२, ३; तै. ब्रा. २, ७, १३, ४; नि. ६, ८
 इंद्राय गिरो भविशित १०, ८९, ४; साम. ३३९; तै. ब्रा.
 २, ४, ५, २
 इंद्राय नूनमर्चतो १, ८४, ५; साम. ९५१
 इंद्राय पवते मदः ९, १०७, १७; साम. ५२०
 इंद्राय मद्दने सुतं ८, ९२, १९; साम. १५८; ७२२; अथर्व.
 २०, ११०, १
 इंद्राय वृषणं मदे ९, १०६, ५
 इंद्राय साम गायत ८, ९८, १; साम. ३८८; १०२५;
 अथर्व. २०, ६२, ५; नि. ७, २
 इंद्राय सु मदितमं ८, १, १९
 इंद्राय सोम परि पिष्यसे ९, ७८, २
 इंद्राय सोम पवसे ९, २३, ६
 इंद्राय सोम पातवे नृभिः ९, १०८, १५
 इंद्राय सोम पातवे मदाय ९, ११, ८; साम. १४४८
 इंद्राय सोम पातवे वृत्रघ्ने ९, ९८, १०; साम. १३३१; १६७९
 इंद्राय सोम सुपुतः ९, ८५, १; साम. ५६१
 इंद्राय सोमाः प्र दिवो ३, ३६, २; तै. ब्रा. २, ४, ३, १२
 इंद्राय हि घोरसुरो भनस्त १, १३१, १
 इंद्रा याहि चित्रभानो १, ३, ४; साम. ११४६; अथर्व.
 २०, ८४, १; वा. य. २०, ८७
 इंद्रा याहि वृशुजानः १, ३, ६; साम. ११४८; अथर्व.
 २०, ८४, ३; वा. य. २०, ८९
 इंद्रा याहि विदेपितो १, ३, ५; साम. ११४९; अथर्व.
 २०, ८४, ३; वा. य. २०, ८८

इंद्रा युवं वरुणा ४, ४१, ४
 इंद्रा युवं वरुणा भूतं ४, ४१, ५
 इंद्रायेंदुं पुनीतनो ९, ६२, २९
 इंद्रायेंदो मरुत्वते ९, ६४, २२; साम. ४७२; १०७३
 इंद्रावरुण नू तु वां १, १७, ८
 इंद्रावरुणयोरहं १, १७, १; तै. सं. २, ५, १२, २
 इंद्रावरुण वामहं १, १७, ७
 इंद्रावरुणा मधुमत्तमस्य ६, ६८, ११; अथर्व. ७, ५८, २
 इंद्रावरुणा यद्विमानि चक्रथुः ७, ८२, ५
 इंद्रावरुणा यद्विभ्यो ८, ५९, ६
 इंद्रावरुणा युवमध्वरायो नः ७, ८२, १; तै. सं. २, ५, १२, २;
 तै. ब्रा. २, ८, ४, ५; नि. ५, २
 इंद्रावरुणा वधनाभिरप्रति ७, ८३, ४
 इंद्रावरुणावभ्या तपति ७, ८३, ५
 इंद्रावरुणा सुतपात्रिमं ६, ६८, १०; अथर्व. ७, ५८, १
 इंद्रावरुणा सौमनसं ८, ५९, ७
 इंद्राविष्णु तत्परयाय्यं ६, ६९, ५
 इंद्राविष्णु रंहिताः शंभरस्य ७, ९९, ५; तै. सं. ३, २, ११, ३
 इंद्राविष्णु पिचतं ६, ६९, ७
 इंद्राविष्णु मदपती ६, ६९, ३
 इंद्राविष्णु हविषा ६, ६९, ६
 इंद्रासोमा तपतं रक्ष उव्रतं ७, १०४, ३; अथर्व. ८, ४, १
 इंद्रासोमा दुष्कृतो ७, १०४, ३; अथर्व. ८, ४, ३
 इंद्रासोमा पक्वामामासु ६, ७२, ४
 इंद्रासोमा परि वां भूतु वि ७, १०४, ६; अथर्व. ८, ४, ६
 इंद्रासोमा महि तद्वां ६, ७२, १
 इंद्रासोमा युवमंग ६, ७२, ५
 इंद्रासोमा वर्तयतं दिवस्वरि ७, १०४, ५; अथर्व. ८, ४, ५
 इंद्रासोमा वर्तयतं दिवो ७, १०४, ४; अथर्व. ८, ४, ४
 इंद्रासोमावहिमनः ६, ७२, ३
 इंद्रासोमा वासयय ६, ७२, २
 इंद्रासोमा समपयसं ७, १०४, २; अथर्व. ८, ४, २;
 नि. ६, ११
 इंद्रा ह यो वरुणा ४, ४१, २
 इंद्रा ह रत्न वरुणा ४, ४१, ३
 इंद्रियाग्नि शतश्रुतो ३, ३७, ९; अथर्व. २०, २०, २;
 ५७, ५; तै. सं. १, ३, १२, १
 इंद्रे अग्ना नमो वृश्वत् ७, ९४, ४; साम. ८००
 इंद्रेण दाथ मरुध सुने ३, ६०, ४
 इंद्रेण सुजा निःश्रुतं १०, ६२, ७
 इंद्रेण रोचना दिवो ८, १४, ९; अथर्व. २०, २८, ३; ३९, ४

इन्द्रमिहेवतातय ८, ३, ५; साम. २४९; १५८७; अथर्व. २०, ११८, ३
 इन्द्रमिहरी वाहते १, ८४, २; साम. १०३०; वा. य. ८, ३५;
 तै. सं. १, ४, ३८, १
 इन्द्रमिहिमहीनां ८, ६, ४४
 इन्द्रमिवेदुभये ४, ३९, ५
 इन्द्रमीशानमोजसाभि १, ११, ८; साम. १२५२
 इन्द्रसुवथानि वायुपुः ८, ६, ३५
 इन्द्र मृळ मलं ६, ४७, १०
 इन्द्रमेव धिपणा ६, १९, २
 इन्द्र परेऽवरे ४, २५, ८
 इन्द्रं प्रत्नेन मन्मना ८, ७६, ६
 इन्द्रं प्रातर्हवामह १, १६, ३
 इन्द्रं मतिर्हृद आ ३, ३९, १
 इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुः १, १३४, ४६; अथर्व. ९, १०, २८; नि. ७, १८
 इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमृतये १, १०६, १
 इन्द्र य उ नु ते अस्ति ८, ८१, ८
 इन्द्र यथा ह्यस्ति ते ८, २४, ९
 इन्द्र यस्ते नवीयसीं ८, ९५, ५; साम. ८८४
 इन्द्र वाजेषु नोऽव १, ७, ४; साम. ५९८; ७९८;
 अथर्व. २०, ७०, १०; तै. ब्रा. १, ५, ८, २
 इन्द्रवायू अयं सुतः ४, ४६, ६
 इन्द्रवायू इमे सुता १, २, ४; वा. य. ७, ८; ३३, ५६;
 तै. सं. १, ४, ४, १
 इन्द्रवायू वृहस्पति सुहवेह १०, १४१, ४; अथर्व. ३, २०, ६;
 वा. य. ३३, ८६
 इन्द्रवायू वृहस्पति मिश्राग्निम् १, १४, ३; वा. य. ३३, ४५
 इन्द्रवायू मनोजुवा १, २३, ३
 इन्द्र शविष्ट सत्पते ८, १३, १२
 इन्द्र शुद्धो न आ गहि ८, ९५, ८; साम. १४०३
 इन्द्र शुद्धो हि नो रयि ८, ९५, ९; साम. १४०४
 इन्द्रश्च मृळयाति नः २, ४११, ११; अथर्व. २०, २०, ६; ५७, ९
 इन्द्रश्च वायवेपां सुतानां ५, ५१, ६
 इन्द्रश्च वायवेपां सोमानां ४, ४७, २; साम. १६२९
 इन्द्रश्च सोमं पिवतं ४, ५०, १०; अथर्व. २०, १३, १
 इन्द्रश्चिदातदन्नवीत् ८, ३३, १७
 इन्द्र श्रुधि सु मे हवं ८, ८२, ६
 इन्द्र श्रेष्ठानि द्रविणानि २, २१, ६
 इन्द्र सोमं सोमपते ३, ३२, १
 इन्द्र सोममिसं पिव १०, २४, १

इन्द्र सोमं पिव ऋतुना १, १५, १
 इन्द्र सोमाः सुता इमे तव ३, ४०, ४; अथर्व. २०, ६, ४
 इन्द्र सोमाः सुता इमे तान् ३, ४२, ५; अथर्व. २०, २४, ५
 इन्द्रस्तुजो वर्हणा आ ३, ३४, ५; अथर्व. २०, ११, ५
 इन्द्रस्ते सोम सुतस्य ९, १०९, २; साम. १३६९
 इन्द्र स्यातर्हरीणां ८, २४, १७; साम. १६८५; अथर्व. २०, ६४, ५
 इन्द्रः स्पृष्टत वृत्रहा ८, ६१, १५
 इन्द्रस्य कर्म सुकृता पुरुणि ३, ३२, ८
 इन्द्रस्य कृतीरिपिता १०, १०८, २
 इन्द्रस्य नु वीर्याणि प्रवोचं १, ३२, १; साम. ६१२; अथर्व. २, ५, ५; तै. ब्रा. २, ५, ४, १; नि. ७, २
 इन्द्रस्य नु सुकृतं वैश्यं १०, १००, ६
 इन्द्रस्य वज्र आयसो निमि ८, ९६, ३
 इन्द्रस्य वज्रो मरुतां ६, ४७, २८; अथर्व. ६, १२५, ३;
 वा. य. २९, ५४; तै. सं. ४, ६, ६, ६
 इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य १०, १०३, ९; साम. १८५७; अथर्व. १९, १३, २०; वा. य. १७, ४१; तै. सं. ४, ६, ४, ३
 इन्द्रस्य सत्यमृभवः ३, ६०, ३
 इन्द्रस्य सोम पवमानं ९, ७६, ३; साम. १२३०
 इन्द्रस्य सोम राधसे पुनानो ९, ८, ३; साम. ११८०
 इन्द्रस्य सोम राधसे ९, ६०, ४
 इन्द्रस्य हार्दिं सोमधानं ९, १०८, १६
 इन्द्रस्यांगिरसां चेटौ १, ६२, ३
 इन्द्रस्यात्र तविपीभ्यः १०, ११३, ६
 इन्द्रस्येव रातिमा १०, १७८, २
 इन्द्राकुत्सा वहमाना रथेन ५, ३१, ९
 इन्द्रा को वां वरुणा ४, ४१, १
 इन्द्राग्नी अपसस्वर्युप ३, १२, ७; साम. १५७७; १६९४
 इन्द्राग्नी अपादियं ६, ५९, ६; साम. २८१; वा. य. ३३, ९३
 इन्द्राग्नी भवसागतं ७, ९४, ७
 इन्द्राग्नी भागतं सुतं ३, १२, १; साम. ६६९; वा. य. ७, ३१;
 तै. सं. १, ४, १५, १
 इन्द्राग्नी आहि तन्वते ६, ५९, ७
 इन्द्राग्नी उक्थवाहसा ६, ५९, १०
 इन्द्राग्नी को अस्य वां ६, ५९, ५
 इन्द्राग्नी जरितुः सचा ३, १२, २; साम. ६७०
 इन्द्राग्नी तपति माघा ६, ५९, ८
 इन्द्राग्नी तविपाणि वां ३, १२, ८; साम. १५७८; १६९५
 इन्द्राग्नी नवातिं पुरो ३, १२, ६; साम. १५७६; १७०४;
 तै. सं. १, १, १४, १

इंद्राग्नी मित्रावरुणादिति ५, ४६, ३; वा. य. ३३, ४९
 इंद्राग्नी यमवध उभा ५, ८६, १
 इंद्राग्नी युवं सु नः ८, ४०, १
 इंद्राग्नी युवामिमे ६, ६०, ७; साम. ९९१
 इंद्राग्नी युवोरपि ६, ५९, ९
 इंद्राग्नी रोचना दिवः ३, १२, ९; साम. १६९३; तै. सं.
 ४, २, ११, १; तै. ब्रा. ३, ५, ७, ३
 इंद्राग्नी वृत्रहत्येषु १०, ६५, २
 इंद्राग्नी शतदानि ५, २७, ६
 इंद्राग्नी शृणुतं हवं ६, ६०, १५
 इंद्राग्नीमासु नारिषु १०, ८६, ११; अथर्व. २०, १२६, ११;
 तै. सं. १, ७, १३, १; नि. ११, ३८
 इंद्रानु पूषणा वयम् ६, ५७, १; साम. २०२
 इंद्रापर्वता बृहता रथेन ३, ५३, १; साम. ३३८
 इंद्रावृहस्पती वयं ४, ४९, ५
 इंद्राय गाव आशिर् ८, ६९, ६; साम. १४९१; अथर्व.
 २०, २२, ६; ९२, ३; तै. ब्रा. २, ७, १३, ४; नि. ६, ८
 इंद्राय गिरो अनिशित १०, ८९, ४; साम. ३३९; तै. ब्रा.
 २, ४, ५, २
 इंद्राय नूनमर्चतो १, ८४, ५; साम. ९५१
 इंद्राय पवते मदः ९, १०७, १७; साम. ५२०
 इंद्राय मद्दने सुतं ८, ९२, १९; साम. १५८; ७२२; अथर्व.
 २०, ११०, १
 इंद्राय वृषणं मदं ९, १०६, ५
 इंद्राय साम गायत ८, ९८, १; साम. ३८८; १०२५;
 अथर्व. २०, ६२, ५; नि. ७, २
 इंद्राय सु मदितमं ८, १, १९
 इंद्राय सोम परि पिच्यसे ९, ७८, २
 इंद्राय सोम पवसे ९, २३, ६
 इंद्राय सोम पातवे नृभिः ९, १०८, १५
 इंद्राय सोम पातवे मदाय ९, ११, ८; साम. १४४८
 इंद्राय सोम पातवे वृत्रघ्ने ९, ९८, १०; साम. १३३१; १६७९
 इंद्राय सोम सुषुतः ९, ८५, १; साम. ५६१
 इंद्राय सोमाः प्र दिवो ३, ३६, २; तै. ब्रा. २, ४, ३, १२
 इंद्राय हि घौरसुरो अनज्ञत १, १३१, १
 इंद्रा याहि चित्रभानो १, ३, ४; साम. ११४६; अथर्व.
 २०, ८४, १; वा. य. २०, ८७
 इंद्रा याहि वृषुजानः १, ३, ६; साम. ११४८; अथर्व.
 २०, ८४, ३; वा. य. २०, ८९
 इंद्रा याहि धिदेपितो १, ३, ५; साम. ११४७; अथर्व.
 २०, ८४, २; वा. य. २०, ८८

इंद्रा युवं वरुणा ४, ४१, ४
 इंद्रा युवं वरुणा भूतं ४, ४१, ५
 इंद्रायेंदुं पुनीतनो ९, ६२, २९
 इंद्रायेंदो मरुत्वते ९, ६४, २२; साम. ४७२; १०७६
 इंद्रावरुण नू नु वां १, १७, ८
 इंद्रावरुणयोरहं १, १७, १; तै. सं. २, ५, १२, २
 इंद्रावरुण वामहं १, १७, ७
 इंद्रावरुणा मधुमत्तमस्य ६, ६८, ११; अथर्व. ७, ५८, २
 इंद्रावरुणा यद्विमानि चक्रयुः ७, ८२, ५
 इंद्रावरुणा यद्विभ्यो ८, ५९, ६
 इंद्रावरुणा युवमध्वरायो नः ७, ८२, १; तै. सं. २, ५, १२, २;
 तै. ब्रा. २, ८, ४, ५; नि. ५, २
 इंद्रावरुणा वधनाभिरप्रति ७, ८३, ४
 इंद्रावरुणावभ्या तपति ७, ८३, ५
 इंद्रावरुणा सुतपाविमं ६, ६८, १०; अथर्व. ७, ५८, १
 इंद्रावरुणा सौमनसं ८, ५९, ७
 इंद्राविष्णु तत्पनयाय्यं ६, ६९, ५
 इंद्राविष्णु हंहिताः शंवरस्य ७, ९९, ५; तै. सं. ३, २, ११, ३
 इंद्राविष्णु पिबतं ६, ६९, ७
 इंद्राविष्णु मदपती ६, ६९, ३
 इंद्राविष्णु हविषा ६, ६९, ६
 इंद्रासोमा तपतं रक्ष उञ्जतं ७, १०४, ३; अथर्व. ८, ४, १
 इंद्रासोमा दुष्कृतो ७, १०४, ३; अथर्व. ८, ४, ३
 इंद्रासोमा पक्कमामासु ६, ७२, ४
 इंद्रासोमा परि वां भूतु वि ७, १०४, ६; अथर्व. ८, ४, ६
 इंद्रासोमा महि तद्वा ६, ७२, १
 इंद्रासोमा युवमंग ६, ७२, ५
 इंद्रासोमा वर्तयतं दिवस्परि ७, १०४, ५; अथर्व. ८, ४, ५
 इंद्रासोमा वर्तयतं दिवो ७, १०४, ४; अथर्व. ८, ४, ४
 इंद्रासोमावहिमपः ६, ७२, ३
 इंद्रासोमा वासयय ६, ७२, २
 इंद्रासोमा समघासं ७, १०४, २; अथर्व. ८, ४, २;
 नि. ६, ११
 इंद्रा ह दो वरुणा ४, ४१, २
 इंद्रा ह रत्न वरुणा ४, ४१, ३
 इंद्रियाग्नि शतक्रतो ३, ३७, ९; अथर्व. २०, २०, २;
 ५७, ५; तै. सं. १, ६, १२, १
 इंद्रे ब्रह्मा नमो बृहद ७, ९४, ४; साम. ८००
 इंद्रेन याथ सरथं सुते ३, ६०, ४
 इंद्रेन युजा निःसृजत १०, ६२, ७
 इंद्रेन रोचना दिवो ८, १४, ९; अथर्व. २०, २८, ३; ३९, ४

इन्द्रमिद्वेवतातय ८, ३, ५; साम. २४९; १५८७; अथर्व. २०, ११८, ३
 इन्द्रमिद्धरी वहतो १, ८४, २; साम. १०३०; वा. य. ८, ३५; तै. सं. १, ४, ३८, १
 इन्द्रमिद्धिमहीनां ८, ६, ४४
 इन्द्रमिवेहुभये ४, ३९, ५
 इन्द्रमीशानमोजसामि १, ११, ८; साम. १२५२
 इन्द्रमुख्यानि वावृधुः ८, ६, ३५
 इन्द्र मृळ मलं ६, ४७, १०
 इन्द्रमेव धिपणा ६, १९, २
 इन्द्र परेऽवरे ४, २५, ८
 इन्द्रं प्रत्नेन मन्मना ८, ७६, ६
 इन्द्रं प्रातर्हवामह १, १६, ३
 इन्द्रं मतिर्हृद आ ३, ३९, १
 इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुः १, १६४, ४६; अथर्व. ९, १०, २८; नि. ७, १८
 इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमृतये १, १०६, १
 इन्द्र य उ तु ते अस्ति ८, ८१, ८
 इन्द्र यथा ह्यस्ति ते ८, २४, ९
 इन्द्र यस्ते नवीयसीं ८, ९५, ५; साम. ८८४
 इन्द्र वाजेषु नोऽव १, ७, ४; साम. ५९८; ७९८; अथर्व. २०, ७०, १०; तै. ब्रा. १, ५, ८, २
 इन्द्रवायू अयं सुतः ४, ४६, ६
 इन्द्रवायू इमे सुता १, २, ४; वा. य. ७, ८; ३३, ५६; तै. सं. १, ४, ४, १
 इन्द्रवायू बृहस्पति सुहवेह १०, १४१, ४; अथर्व. ३, २०, ६; वा. य. ३३, ८६
 इन्द्रवायू बृहस्पति मित्राग्निम् १, १४, ३; वा. य. ३३, ४५
 इन्द्रवायू मनोजुवा १, २३, ३
 इन्द्र शविष्ट सत्पते ८, १३, १२
 इन्द्र शुद्धो न आ गहि ८, ९५, ८; साम. १४०३
 इन्द्र शुद्धो हि नो रयिं ८, ९५, ९; साम. १४०४
 इन्द्र मृळयातिनः २, ४१, ११; अथर्व. २०, २०, ६; ५७, ९
 इन्द्रश्च वायवेपां सुतानां ५, ५१, ६
 इन्द्रश्च वायवेपां सोमानां ४, ४७, २; साम. १६२९
 इन्द्रश्च सोमं पिवतं ४, ५०, १०; अथर्व. २०, १३, १
 इन्द्रश्चिद्धातदन्नवीच ८, ३३, १७
 इन्द्र श्रुधि सु मे हवं ८, ८२, ६
 इन्द्र श्रेष्ठानि द्रविणानि २, २१, ६
 इन्द्र सोमं सोमपते ३, ३२, १
 इन्द्र सोममिमं पिव १०, २४, १

इन्द्र सोमं पिव ऋतुना १, १५, १
 इन्द्र सोमाः सुता इमे तव ३, ४०, ४; अथर्व. २०, १३, ५
 इन्द्र सोमाः सुता इमे तान् ३, ४२, ५; अथर्व. २०, १३, ५
 इन्द्रस्तुजो वर्हणा आ ३, ३४, ५; अथर्व. २०, १३, ५
 इन्द्रस्ते सोम सुतस्य ९, १०९, २; साम. १३६९
 इन्द्र स्यातर्हरीणां ८, २४, १७; साम. १६८५; अथर्व. २०, ६४, ५
 इन्द्रः स्पृकृत वृत्रहा ८, ६१, १५
 इन्द्रस्य कर्म सुकृता पुरुणि ३, ३२, ८
 इन्द्रस्य कृतीरिपिता १०, १०८, २
 इन्द्रस्य तु वीर्याणि प्रवोचं १, ३२, १; साम. ६१२; अथर्व. २, ५, ५; तै. ब्रा. २, ५, ४, १; नि. ७, २
 इन्द्रस्य तु सुकृतं दैव्यं १०, १००, ६
 इन्द्रस्य वज्र आयसो निमि ८, ९६, ३
 इन्द्रस्य वज्रो मरुतां ६, ४७, २८; अथर्व. ६, १२५, ३; वा. य. २९, ५४; तै. सं. ४, ६, ६, ६
 इन्द्रस्य वृष्णो वरुणस्य १०, १०३, ९; साम. १८५७; अथर्व. १९, १३, १०; वा. य. १७, ४१; तै. सं. ४, ६, ४, ४
 इन्द्रस्य सत्यमृभवः ३, ६०, ३
 इन्द्रस्य सोम पवमानं ९, ७६, ३; साम. १२३०
 इन्द्रस्य सोम राघसे पुनातो ९, ८, ३; साम. ११८०
 इन्द्रस्य सोम राघसे ९, ६०, ४
 इन्द्रस्य हादिं सोमधानं ९, १०८, १६
 इन्द्रस्यांगिरसां चेष्टौ १, ६२, ३
 इन्द्रस्यात्र तविपीभ्यः १०, ११३, ६
 इन्द्रस्येव रातिमा १०, १७८, २
 इन्द्राकुस्ता वहमाना रथेन ५, ३१, ९
 इन्द्रा को वां वरुणा ४, ४१, १
 इन्द्रामी अपसस्पृषुप ३, १२, ७; साम. १५७७; १६९४
 इन्द्रामी अपादियं ६, ५९, ६; साम. २८१; वा. य. ३३, ९३
 इन्द्रामी भवसागतं ७, २४, ७
 इन्द्रामी भागतं सुतं ३, १२, १; साम. ६६९; वा. य. ७, ३१; तै. सं. १, ४, १५, १
 इन्द्रामी आहि तन्वते ६, ५९, ७
 इन्द्रामी उक्थवाहसा ६, ५९, १०
 इन्द्रामी को अस्य वां ६, ५९, ५
 इन्द्रामी जरितुः सचा ३, १२, २; साम. ६७०
 इन्द्रामी तपति माघा ६, ५९, ८
 इन्द्रामी तविपाणि वां ३, १२, ८; साम. १५७८; १६९५
 इन्द्रामी नवतिं पुरो ३, १२, ६; साम. १५७६; १७०४; तै. सं. १, १, १४, १

इमं त्रितो भूर्यविद्व १०, ४६, ३
 इमं नराः पर्वतास्तुभ्यमापः ३, ३५, ८
 इमं नरो मरुतः सश्वतानु ७, १८, २५
 इमं नरो मरुतः सश्वता वृधं ३, १६, २
 इमं नु मायिनं हुव ८, ७६, १
 इमं नु सोममंतितो १, १७९, ५; नि. ६, ४
 इमं नो अग्ने उप यज्ञं १०, १२४, १
 इमं नो अग्ने अध्वरं होतः ६, ५२, १२
 इमं नो अग्ने अध्वरं जुपस्व ७, ४२, ५
 इमं नो यज्ञममृतेषु ३, २१, १; तै. ब्रा. ३, ६, ७, १
 इममग्ने चमसं मा वि १०, १६, ८; अथर्व. १८, ३, ५३;
 तै. आ. ६, १, ४
 इममंजस्वानुभये १०, ९२, २
 इममिन्द्र गवाशिरं ३, ४२, ७; अथर्व. २०, २४, ७
 इममिन्द्र सुतं पिब १, ८४, ४; साम. ३४४; ९४९
 इममिन्द्रो अदीधरत् १०, १७३, ३; अथर्व. ६, ८७, ३;
 तै. ब्रा. २, ४, २, ९
 इमसु त्वमथर्ववद् ६, १५, १७
 इमसू पु त्वमस्माकं १, २७, ४; साम. २८; १४९७;
 तै. आ. ४, ११, ८
 इमसू पु वो अतिथिं ६, १५, १
 इमं विभर्मिं सुकृतं ते १०, ४४, ९; अथर्व. २०, ९४, ९
 इमं महे विदध्याय ३, ५४, १
 इमं मे गंगे १०, ७५, ५; तै. ब्रा. १०, १, १३; नि. ९, २६
 इमं मे वरुणं धृषि १, २५, १९; साम. १५८५; वा. य.
 २१, १; तै. ब्रा. २, १, ११, ६
 इमं मे स्तोममग्निना ८, ८५, २
 इमा अग्ने मतयस्तुभ्यं १०, ७, २
 इमा आभि प्र णोनुमो ८, ६, ७
 इमा अस्ते मतयो वाचो १०, ९१, १२
 इमा अस्य प्रतृतयः ८, १३, २९
 इमा इंद्रं वरुणं मे ४, ४१, ९
 इमा उ त्वा पस्पृधाना ७, १८, ३
 इमा उ त्वा पुरतमस्य ६, २१, १
 इमा उ त्वा पुरताक ६, २१, १०
 इमा उ त्वा पुरूवसो ८, ३, ३; साम. २५०; १६०७;
 अथर्व. २०, १०४, १; वा. य. ३३, ८१
 इमा उ त्वा द्यतः ६, ४५, २५; साम. १४६
 इमा उ त्वा सुवेसुते ६, ४५, २८
 इमा उ वः सुदानवो ८, ७, १९
 इमा उ वां दिविद्यः ७, ७४, १; साम. ३०४; ७५३
 इमा उ वां भृमयो मन्यमा ३, ६२, १; नि. ५, ५

इमां वा मित्रावरुणा ७, ३६, २
 इमां सुपूर्वां धियं ८, ६, ४३
 इमां गावः सरमेयाः १०, १०८, ५
 इमा गिर आदित्येभ्यो २, २७, १; नि. १२, ३६
 इमा गिरः सवितारं ७, ४५, ४
 इमां खनाभ्योपधिं १०, १४५, १; अथर्व. ३, १८, १
 इमां गायत्रवर्तनिं ८, ३८, ६
 इमा जुपेधां सवना ८, ३८, ५
 इमा जुह्वाना युष्मदावनो ७, ९५, ५; तै. ब्रा. २, ४, ६, १
 इमां च नः शृथिर्वीं ३, ५५, २१
 इमा ते वाजिज्ञव माजैरानि १.१६३, ५; वा. य. २९, १६;
 तै. सं. ४, ६, ७, २
 इमा धाना घृतस्तुवो १, १६, २; तै. ब्रा. २, ४, ३, १०
 इमा नारीरविधवाः १०, १८, ७; अथर्व. १२, २, ३६;
 १८, ३, ५७; तै. आ. ६, १०, २
 इमानि त्रीणि विष्टपा ८, ९१, ५
 इमानि वां भागधेयानि ८, ५९, १
 इमा तु कं भुवना १०, १५७, १; साम. ४५२; १११०
 अथर्व. २०, ६३, १; १२४, ४; वा. य. २५, ४६;
 तै. आ. १, २७, १
 इमां त इंद्रं सुष्टुतिं ८, १२, ३१
 इमां ते धियं प्र भरे महोमहीम् १, १०२, १; वा. य. ३३, २९;
 तै. ब्रा. २, ७, १३, ४
 इमां ते वाचं वसूयंत भायवो १, १३०, ६
 इमां त्वमिन्द्र मीद्वः १०, ८५, ४५
 इमां धियं शिक्षमाणस्य देव ८, ४२, ३; तै. सं. १, २, २, २
 इमां धियं सप्तरीर्णाम् १०, ६७, १; अथर्व. २०, ९१, १
 इमा ब्रह्म बृहद्विवो १०, १२०, ८; अथर्व. ५, २, ८;
 २०, १०७, ११
 इमा ब्रह्म ब्रह्मवाहः ३, ४१, ३; अथर्व. २०, २३, ३
 तै. ब्रा. २, ४, ६, २; नि. ४, १९
 इमा ब्रह्म सरस्वति २, ४१, १८
 इमा ब्रह्माणि वर्धना ५, ७३, १०
 इमा ब्रह्मैन्द्रं तुभ्यं दासि १०, १४८, ४
 इमानग्ने शरणि मीमृषः १, ३१, १६; अथर्व. ३, १५, ४;
 नि. ६, २०
 इमा सु पु सोमसुतिनुप नः ७, ९३, ६
 इमाम् तु कवित्तमस्य ५, ८५, ६; नि. ६, १३
 इमाम् पु प्रभृतिं सातये धाः ३, ३६, १
 इमाम् त्वास्तुरस्य ५, ८५, ५
 इमां प्रनाय सुष्टुतिं १०, ९१, १३

इंद्रेण सं हि दक्षसे १, ६, ७; साम. ८५०; अथर्व. २०, ४०, १;
 ७०, ३; नि. ४, १२
 इंद्रेणैते तृप्तवो ७, १८, १५; नि. ६, ६; ७, २
 इंद्रे भुजं दाशमानासः १०, ९२, ७
 इंद्रे विश्वानि वीर्यां ८, ६३, ६
 इंद्रेपिते प्रसवं भिक्षमाणे ३, ३३, २
 इंद्रेहि मास्वंधसो १, ९, १; साम. १८०; अथर्व. २०, ७१, ७;
 वा. य. ३३, २५
 इंद्रो अंग महद्भय २, ४१, १०; साम. २००; अथर्व.
 २०, २०, ५; ५७, ८
 इंद्रो अश्रायि सुष्यो निरैके १, ५१, १४; नि. ६, ३१
 इंद्रो अस्मां भरदद्वज्राहः ३, ३३, ६; नि. २, २६
 इंद्रो अस्मे सुमना अस्तु १०, १००, ४
 इंद्रोतिभिर्वहुलाभिर्नो ३, ५३ २१; अथर्व. ७, ३१, १
 इंद्रो दधीचो अस्थभिः १, ८४, १३; साम. १७९; ९१३;
 अथर्व. २०, ४१, १; तै. ब्रा. १, ५, ८, १
 इंद्रो दिव इंद्र इंशे १०, ८९, १०; नि. ७, २
 इंद्रो दिवः प्रतिमानं १०, १११, ५
 इंद्रो दीर्घाय चक्षसे १, ७, ३; साम. ७९९; अथर्व.
 २०, ३८, ६; ४७, ६; ७०, ९; तै. ब्रा. १, ५, ८, २
 इंद्रो न यो महा कर्माणि ९, ८८, ४
 इंद्रो नेदिष्ठमवसा ६, ५२, ६
 इंद्रो ब्रह्मं ऋषिः ८, १६, ७
 इंद्रो मदाय वावृषे १, ८१, १; साम. ४११; १००२;
 अथर्व. २०, ५६, १
 इंद्रो मधु संभृतसुस्त्रियायां ३, ३९, ६
 इंद्रो महां सिंधुमाशया २, ११, ९
 इंद्रो महा महतो १०, ६७, १२; अथर्व. २०, ९१, १२
 इंद्रो महा महतो १०, १११, ४
 इंद्रो महा रोदसी पप्रथच्छव ८, ३, ६; साम. १५८८; अथर्व.
 २०, ११८, ४
 इंद्रो यज्वने षृणते ६, २८, २; अथर्व. ४, २१, २; तै. ब्रा.
 २, ८, ८, ११
 इंद्रो यातूनामभवत्पराश ७, १०४, २१; अथर्व. ८, ४, २१;
 नि. ३, २०, ६, ३०
 इंद्रो यातो वसितस्य राजा १, ३२, १५; तै. ब्रा. २, ८, ४, ३
 इंद्रो रथाय प्रवतं कृणोति ५, ३१, १
 इंद्रो राजा जगतः ७, २७, ३; अथर्व. १९, ५, १; तै. ब्रा.
 २, ८, ५, ८
 इंद्रो वलं रक्षितारं १०, ६७, ६; अथर्व. २०, ९१, ६
 इंद्रो वसुभिः परि पातु १०, ६६, ३

इंद्रो वा वेदियन्मघं ८, २१, १७
 इंद्रो वाजस्य स्वविरस्य ६, ३७, ५
 इंद्रो विश्वैर्वीर्यैः ३, ५४, १५
 इंद्रो वृषमवृणोच्छर्धनीतिः ३, ३४, ३; अथर्व. २०, ११, ३;
 वा. य. ३३, २६
 इंद्रो वृत्रस्य तविर्षी १, ८०, १०
 इंद्रो वृत्रस्य द्यौघतः १, ८०, ५
 इंद्रो हरी युयुजे अश्विना रथं १, १३१, ६
 इंद्रो हर्यतमर्जुनं ३, ४४, ५
 इधन्वभिर्धनुभिः २, ३४, ५
 इधानो अग्निं वनवत् २, २५, १; तै. ब्रा. २, ८, ५, २
 इधे राजा समयो ७, ८, १; साम. ७०
 इम आ यातमिद्वः १, १३७, २
 इम इंद्र भरतस्य ३, ५३, २४
 इम इंद्राय सुनिवरे ७, ३२, ४; साम. २९३
 इम उ त्वा पुरुशाक ६, २१, १०
 इम उ त्वा वि चक्षते ८, ४५, १६; साम. १३६
 इमं यज्ञं सहसावत् ३, १, २२
 इमं यज्ञं चनो धा ६, १०, ६
 इमं यज्ञं त्वमस्माकं ४, २०, ३
 इमं यज्ञमिदं वचो १०, १५०, २
 इमं यज्ञमिदं वचो १, ९१, १०
 इमं यम प्रस्तरमा हि १०, १४, ४; अथर्व. १८, १, ६०;
 तै. सं. २, ६, १२, ६
 इमं रथमधि ये सप्त तस्थुः १, १६४, ३; अथर्व. ९, ९, ३
 इमं विधंतो अपां सधस्थे द्विता २, ४, २
 इमं विधंतो अपां सधस्थे पशुं १०, ४६, २
 इमं स्तोमं रोदसी ३, ५४, १०
 इमं स्तोमं सक्रतवो २, २७, २
 इमं स्तोममभिष्टे ८, १२, ४
 इमं स्तोममर्हते जातवेदसे १, ९४, १; साम. ६६; १०६४;
 अथर्व. २०, १३, ३
 इमं स्वस्ये हृद आ सु तष्टं २, ३५, २
 इमं कामं मंदया गोभिरश्वैः ३, ३०, २०; ३, ५०, ४;
 तै. ब्रा. २, ५, ४, १
 इमं घा वीरो अमृतं ८, २३, १९
 इमं च नो गवेपणं ६, ५६, ५
 इमं जीवेभ्यः परिधिं १०, १८, ४; अथर्व. १२, २, २३;
 वा. य. ३५, १५; तै. ब्रा. ३, ७, ११, ३; तै. आ. ६, १०, १
 इमं जुषस्व गिर्वणः ८, १२, ५
 इमं तं पश्य वृषभस्य १०, १०२, ९; नि. ९, २४

इमं त्रितो भूर्यविन्द्व १०, ४६, ३
 इमं नराः पर्वतास्तुभ्यमापः ३, ३५, ८
 इमं नरो मरुतः सश्रतातु ७, १८, २५
 इमं नरो मरुतः सश्रता वृधं ३, १६, २
 इमं तु मायिनं हुव ८, ७६, १
 इमं तु सोममंतिती १, २७९, ५; नि. ६, ४
 इमं नो भस्म उप यज्ञं १०, १२४, १
 इमं नो भस्मे अध्वरं होतः ६, ५२, १२
 इमं नो भस्मे अध्वरं जुपस्व ७, ४२, ५
 इमं नो यज्ञमसृतेषु ३, २१, १; तै. ब्रा. ३, ६, ७, १
 इममग्ने चमसं मा वि १०, १६, ८; अधर्व. १८, ३, ५३;
 तै. आ. ६, १, ४
 इममंजस्वासुभये १०, ९२, २
 इममिन्द्र गवाशिरं ३, ४२, ७; अधर्व. २०, २४, ७
 इममिन्द्र सुतं पिब १, ८४, ४; साम. ३४४; ९४९
 इममिन्द्रो अदीधरत् १०, १७३, ३; अधर्व. ६, ८७, ३;
 तै. ब्रा. २, ४, २, ९
 इमसु स्वमयर्ववद् ६, १५, १७
 इमसु पु स्वमस्नाकं १, २७, ४; साम. २८; १४९७;
 तै. आ. ४, ११, ८
 इमसु पु वो अतिथिं ६, १५, १
 इमं विभर्मि सुकृतं ते १०, ४४, ९; अधर्व. २०, ९४, ९
 इमं महे विदध्याय ३, ५४, १
 इमं मे गंगे १०, ७५, ५; तै. आ. १०, १, १३; नि. ९, २६
 इमं मे वरुण भुधि १, २५, १९; साम. १५८५; वा. य.
 २१, १; तै. ब्रा. २, १, ११, ६
 इमं मे स्तोममश्विना ८, ८५, २
 इमा भस्मे मतयस्तुभ्यं १०, ७, २
 इमा अग्नि प्र णोनुमो ८, ६, ७
 इमा अस्मै मतयो वाचो १०, ९१, १२
 इमा अस्य प्रतूर्तयः ८, १३, २९
 इमा इन्द्रं वरणं मे ४, ४१, ९
 इमा उ त्वा पस्वधाना ७, १८, ३
 इमा उ त्वा पुरस्मरय ६, २१, १
 इमा उ त्वा पुरस्ताक ६, २१, १०
 इमा उ त्वा पुरुवसो ८, ३, ३; साम. २५०; १३०७;
 अधर्व. २०, १०४, १; वा. य. ३३, ८१
 इमा उ त्वा वारुणतो ६, ४५, २५; साम. १४६
 इमा उ त्वा सुतेसुते ६, ४५, २८
 इमा उ वा सुदानवो ८, ७, १९
 इमा उ वां दिविष्टयः ७, ७३, १; साम. ३०४; ७५३
 इमा उ वां श्वनयो मरुता ३, ६६, १; नि. ५, ५

इमां वा मित्रावरुणा ७, ३६, २
 इमां सुपुण्यां धियं ८, ६, ४३
 इमां गावः सरमेयाः १०, १०८, ५
 इमा गिर आदित्येभ्यो २, २७, १; नि. १२, ३६
 इमा गिरः सवितारं ७, ४५, ४
 इमां स्वनाम्नोपधिं १०, १४५, १; अधर्व. ३, १८, १
 इमां गायत्रवर्तनिं ८, ३८, ६
 इमा जुषेधां सवना ८, ३८, ५
 इमा जुहाना युष्मदावनो ७, ९५, ५; तै. ब्रा. २, ४, ६, १
 इमां च नः पृथिवीं ३, ५५, २१
 इमा ते वाजिज्ञव मार्जनानि १, १६३, ५; वा. य. २९, १६;
 तै. सं. ४, ६, ७, २
 इमा धाना घृतस्तुवो १, १६, २; तै. ब्रा. २, ४, ३, १०
 इमा नारीरविधवाः १०, १८, ७; अधर्व. १२, २, ३१;
 १८, ३, ५७; तै. आ. ६, १०, २
 इमानि ग्रीणि विष्टया ८, ९१, ५
 इमानि वां भागधेयानि ८, ५९, १
 इमा तु कं भुवना १०, १५७, १; साम. ४५२; १११०
 अधर्व. २०, ६३, १; १२४, ४; वा. य. २५, ४६;
 तै. आ. १, २७, १
 इमां त इन्द्र सुष्टुतिं ८, १२, ३१
 इमां ते धियं प्र भरे महोमहीम् १, १०२, १; वा. य. ३३, २९;
 तै. ब्रा. २, ७, १३, ४
 इमां ते वाचं वसुपंत आययो १, १३०, ६
 इमां त्वमिन्द्र मीदवः १०, ८५, ४५
 इमां धियं शिक्षमाणस्य देव ८, ४२, ३; तै. सं. १, २, २, २
 इमां धियं सप्तनीर्णामि १०, ६७, १; अधर्व. २०, ९१, १
 इमा मरुत वृहदिवो १०, १२०, ८; अधर्व. ५, ३, ८;
 २०, १०७, ११
 इमा मरुत मरुवाहः ३, ४१, ३; अधर्व. २०, २३, ३
 तै. ब्रा. २, ४, ६, २; नि. ४, १९
 इमा मरुत सरस्वति २, ४१, १८
 इमा मरुतानि वर्धना ५, ७३, १०
 इमा मरुतं तुभ्यं दीमि १०, १४८, ४
 इमान्मे वारुणि नील्यः १, ३१, १६; अधर्व. ३, १५, ४;
 नि. ३, २०
 इमा तु पु सोमसुमिह्वर २: ७, ९३, ६
 इमान् तु कविक्रमर ५, ८५, ३; नि. ६, १३
 इमान् पु मरुति मादये धाः ३, ३३, १
 इमान् स्वास्तुम्य ५, ८५, ५
 इमां मरुतय सुष्टुतिं १०, ९१, १३

इमां म इंद्र सुष्टुति ८, ६, ३२
 इमां मे अग्ने सामिधं जुषस्व २०, ७०, १
 इमां मे अग्ने सामिधमिमां २, ६, १
 इमां मे मरुतो गिरं ८, ७, ९
 इमा रुद्राय तवसे कपर्दिने १, ११४, १; वा. य. १६, ४८;
 तै. सं. ४, ५, १०, १
 इमा रुद्राय स्थिरघन्वने ७, ४६, १; तै. ब्रा. २, ८, ६, ८;
 नि. १०, ६
 इमान् इंद्र पृथ्वी ८, ६, १९; साम. १८७
 इमे चित्तव मन्यवे १, ८०, ११
 इमे चेतारो अनृतस्य भूरेः ७, ६०, ५
 इमे जीवा वि मृतेः २०, १८, ३; अथर्व. १२, २, २२; तै. भा.
 ६, १०, २
 इमे न इंद्र ते वयं पुरुषुत १, ५७, ४; साम. ३७३;
 अथर्व. २०, १५, ४
 इमे न इंद्र सोमाः ८, २, १०
 इमे तुर्ग मरुतो ७, ५३, १९; तै. ब्रा. २, ८, ५, ६
 इमे दिवो अनिमिया ७, ६०, ७; नि. ६, २०
 इमे नगो वृषह्वयं ७, १, १०
 इमे भोजा अंगिरसो ३, ५३, ७
 इमे मा दीना यजम उरुष्यवः ८, ४८, ५
 इमे मिथो वरुणो दृळभाषो ७, ६०, ६
 इमे यामासम्बद्दिगभूवन् ५, ३, १२
 इमे ये ते सु वाथो वाहो जसः १, १३५, ९
 इमे ये तावो न परः १०, ७१, ९
 इमे रथ विष्मरुतो ७, ५६, २०
 इमे यो सोमा क्षाम्या मृता १, १३५, ६
 इमे विदस्य वेपथो ८, ४३, १
 इमे सोमाम इंद्रयः १, १६, ६
 इमे दि ते कारवो वावशुधि ८, ३, १८
 इमे दि ते अशुभ्र ७, ३०, २; साम. १३७६
 इमे अग्ने वीर्यमग्नि ७, १, १८; तै. सं. ४, ३, १३, ६
 इमे देवीं जयतामीं सुपं ७, ४०, २; तै. सं. १, ८, २२, ५
 इमे या वीर्यदिमी ८, १०१, १३
 इमे वानस्य जन्मन ७, ९४, १; साम. ९१६
 इमे वानस्ये शुभ्रं १०, ३०, ३
 इमे वो अशुभ्रान्ने मृष्टुक्तिः ७, ९७, ९
 इमे विमृष्टिंते आ १०, १००, ७; तै. ब्रा. २, ८, ९, ६
 इमे वेदि सोमे अशुभ्रं १, १६६, ३; अथर्व. ९, १०, १४;
 वा. य. २३, ६०
 इमे वृषो विविध्या ३, ६१, २; तै. ब्रा. २, ८, ६, ८; नि. १०, ४४

इयं सा भूया उपसामिव क्षाः १०, ३१, ५
 इयं सा वो अस्मे दीधितिः १, १८६, ११
 इयत्तकः कुपुंभकः १, १९१, १५
 इयत्तिका शकुंतिका १, १९१, ११
 इयं त इंद्र गिर्वणो ८, १३, ४
 इयं त ऋत्विवावती ८, १२, १०
 इयं ते नग्यसी मतिः ८, ७४, ७
 इयं ते पूषन्ना घृणे ३, ६२, ७
 इयं देव पुरोहितिर्युवभ्यां ७, ६०, १२; ६१, ७
 इयं न उक्षा प्रथमासु १०, ३५, ४
 इयमददाद्रभसं ६, ६१, १
 इयमिंद्रं वरुणमग्ने गीः ७, ८४, ५; ८५, ५
 इयसु ते अनुष्टुतिः ८, ६३, ८
 इयमेपा मृतानाम् १०, ७४, ३
 इयं मद्रां प्र स्तृणीते ६, ६७, २
 इयं मनीषा इयमग्निना गीः ७, ७०, ७, ७१, ६
 इयं मनीषा वृहती वृहंतः ७, ९९, ६
 इयं मे नाभिरिह मे १०, ६१, १२
 इरज्यन्नग्ने प्रथयस्व १०, १४०, ४; साम. १८१९
 वा. य. १२, १०९; तै. सं. ४, २, ७, २
 इरावती धेनुमती ७, ९९, ३; वा. य. ५, १६; तै. सं.
 १, २, १३, १; तै. भा. १, ८, २
 इरावतीर्वरुण धेनवो वां ५, ६९, २
 इयं तोकाय नो दधत् ९, ६५, २१; साम. ९९१
 इयं दुहन्सुदुर्वा १०, १२२, ६
 इयसूतं च विन्वय ९, ६३, २
 इयसूतं मध्यपां ९, ९४, ५
 इयसूतं पवमान ९, ८६, ३५
 इया मंदस्वादु ते ८, ८२, ३
 इयिरण ते मनया सुनस्य ८, ४८, ७; नि. ४, ७
 इयुने भन्वन्प्रति ९, ६९, १
 इयुने त्रिय इयुषेः १०, ९५, ३
 इये पवस्य धारया ९, ६४, १३; साम. ५०५; ८४१
 इष्टतारमश्वारस्य १०, १४०, ५; साम. १८७०; वा. य.
 १६, ११०; तै. सं. ४, २, ७, ३
 इष्टतारमग्निष्टुते मद्रास्तु ८, ९९, ८
 इष्टुताश्वारस्य १०, १०१, ३; तै. सं. ४, २, ७, ३
 इष्टुतिनां वो माया १०, ९७, ९; वा. य. १०, ८१;
 तै. सं. ४, २, ७, ३
 इष्टा श्रोत्रा अशुभ्रं ८, ५३, ४३; साम. १४१
 इष्टाश्वारस्य वरुणं ९, ९९, १०

इह त्या पुरुभूतमा देवा ८, २२, ३
 इह त्या पुरुभूतमा पुरु ५, ७३, २
 इह त्या सधमाघा युजानः ८, १३, २७; नि. ६, २१
 इह त्या सधमाघा हरी ८, ३२, २९; ९३, २४
 इह त्वं सुनो सहसो नो ४, २, २
 इह खटारमग्रियं १, १३, १०; तै. सं. ३, १, ११, १
 इह त्वा गोपरीणसा ८, ४५, २४; साम. ७३३; अथर्व.
 २०, २२, ३
 इह त्वा भूर्ध्वं चरेदुप ४, ४, ९; तै. सं. १, २, १४, ४
 इह प्रजामिह रथिं ४, ३६, ९
 इह प्रमहि यतमः १०, ८७, ८; अथर्व. ८, ३, ८
 इह प्रयाणमस्तु वां ४, ४६, ७
 इह मियं प्रजया ते १०, ८५, २७; अथर्व. १४, १, २१;
 नि. ३, २१
 इह प्रवीतु य ईमंग वेद १, १६४, ७; अथर्व. ९, ९, ५
 इह भूत इंदो अस्मे १०, २२, २; नि. ६, २३
 इहागतं वृषण्वसू ८, ७३, १०
 इह तिष्ठः परावतः ८, ३२, २२
 इहेंद्रामी उप ह्ये १, २६, १
 इहेंद्रामीमुप ह्ये १, २२, १२; नि. ९, ६४
 इहेव शृण्व एषां १, ३७, ३; साम. १३५
 इहेह जाता समवावसीता १, १८१, ४; नि. १३, ३
 इहेह यद्वां समना ४, ४६, ७; ४४, ७; अथर्व. १०, १४६, ७
 इहेह वाः स्वतवसः ५, ५९, ११; तै. भा. १, ४, ३
 इहेह वो मनसा वंधुता १, ६०, १
 इहेव वां मा वि योष्यं १०, ८५, ४६; अथर्व. १४, १, २२;
 नि. १, १६
 इहेवधि साप यधीसाः १०, १७६, २; अथर्व. ४, ८७, २.
 तै. भा. २, ४, २, ८
 इहोप यात रावसो नपातः ४, ३५, १
 इहो रायः शयसा ४, २०, ८
 इहोतीरपरमुहो १०, १५६, १. साम. १३५; अथर्व.
 १०, ९६, ४
 इजानमिहोर्गतां वराः १०, १६३, १
 इजे वधेतिः शयसो १, ३, २
 इजेते स्वाभारवतः १, १६, ५
 इजायायादरवे १, १, १
 इजिनो शय सा य १, १६३, १
 इजिनो शय सा य ५, ५, ३
 इजिनो शो मयसा १, ३, ३

इंलिष्वा हि प्रतीव्यं ८, २३, १; साम. १०३
 इंले अग्निं विपश्चितं ३, २७, २; तै. भा. २, ४, २, ४
 इंले अग्निं स्ववसं ५, ६०, १ अथर्व. ७, ५०, ३; तै. भा.
 २, ७, १२, ४
 इंले गिरा मनुहितं ८, १९, २१
 इंले च त्वा यजमानो हविर्भिः ३, १, १५
 इंले धावावृथिवी पूर्ववित्तये १, ११२, १
 इंलेन्यं वो असुरं ७, २, ३
 इंलेन्यः पवमानो ९, ५, ३
 इंलेन्यो नमस्यः ३, २७, १३; साम. १५३८; अथर्व.
 २०, १०२, १; तै. भा. ३, ५, २, २
 इंलेन्यो वो मनुनो ७, ९, ४
 इंविवांसमति स्मिभः ३, ९, ४
 इंयुर्ध्वं न न्वर्ध्वं ७, १८, ९
 इंयुर्गोत्रो न यवमाद् ७, १८, १०
 इंयुष्टे ये पूर्वतामपश्यन् १, ११३, ११; तै. भा. १, ४, ३३, १.
 तै. भा. ३, १८, १
 इंमोन्त्याः विजिष्मधरमा १, १३३, १०; वा. ग. २९, २१
 तै. भा. ५, ७, ७, ४; नि. ४, १३
 इंमोन्त्युषे धादि ५, ७३, ३
 इंमात इमा सुवर्गाणि ९, ८३, ३७; साम. ९५७
 इंमानहो वो पुत्रो ३, १५, ५
 इंमानाव इहोर्गतां वरा मा न ७, ९०, ४
 इंमाना वापरीणा १०, ९५, ५; अथर्व. १, ५, ४; तै. भा.
 ३, ५, ८, ५; तै. भा. ४, ५२, ५
 इंमानावो वो इहोर्गतां ७, ९०, ३
 इंमिषि चर्वसा नि ८, ३३, ३८; साम. १५३३
 इंमि वो विष्मता देवरीणि १०, ९५, ५
 इंमि वापरीणसा ७, ५, ३
 इवरा वरवे नीम इहोर्गतां ७, ३३, ३; तै. भा. ३, ५, ४, ३
 इवरी वरव मयसा ८, ३, १५; साम. १३५; अथर्व.
 १०, १५६, ४
 इवरावरीणसा ७, ३३, ३
 इवरावरीणसा १, १०, ५; साम. १३३
 इवरावरीणसा १, १५, ५
 इवरी विष्मता देवरीणि ३, १५, ५; तै. भा. ३, ५, ४, ३
 इवरी विष्मता देवरीणि ३, १५, ५; तै. भा. ३, ५, ४, ३
 इवरी वरवे नीम इहोर्गतां ७, ३३, ३; तै. भा. ३, ५, ४, ३
 इवरावरीणसा १, १५, ५; साम. १३३; अथर्व. ३, १५, ५.
 २०, १, ३, ३, ५, १, ३, ३, ३

उक्षा महौ अभि ववक्ष पुने १, १४६, २
 उक्षा मिमाति प्रति ९, ६९, ४; साम. १३७२
 उक्षा समुद्रो अरुपः ५, ४७, ३; वा. य. १७, ६०; तै. सं.
 ४, ६, ३, ३
 उक्षेव यूथा परियन् ९, ७१, ९
 उक्षो हि मे पंच दश १०, ८६, १४; अथर्व. २०, १२६, १४
 उग्रं युयुज्म पृतनासु सास ८, ६१, १२
 उग्रं व धोजः स्थिरा ७, ५६, ७
 उग्रं न वीरं नमसोप सेदिम ८, ४२, ६
 उग्रबाहुभ्रक्ष कृत्वा पुरंदर ८, ६१, १०
 उग्रस्तुरापाळभि भूल्योजा ३, ४८, ४
 उग्रा इव प्रवहंतः समा यमुः १०, ९४, ६
 उग्रा विघनिना मृध ६, ६०, ५; साम. ८५४; वा. य. ३३, ६१
 उग्रा संता हवामह १, २१, ४
 उग्रेष्व शूर इन्तु २, ११, १७
 उग्रो जज्ञे वीर्याय ७, २०, १
 उग्रो वां ककुहो ययिः ५, ७३, ७
 उचध्ये वपुपि यः स्वराद् ८, ४६, २८
 उक्षा ते जातमंधसो ९, ६१, १०; साम. ४६७; ६७२;
 वा. य. २६, १६
 उक्षा दिवि दक्षिणावंतो १०, १०७, २
 उच्छिष्टं चम्बोर्भर १, २८, ९
 उच्छुष्मा ओषधीनां १०, ९७, ८; वा. य. १२, ८२;
 तै. सं. ४, २, ६, ३
 उच्छोचिपा सहसस्पुत्र ३, १८, ४
 उच्छ्रयस्व वनस्पते ३, ८, ३; तै. ब्रा. ३, ६, १, १
 उच्छ्रयंचमाना पृथिवी १०, १८, १२; अथर्व. १८, ३, ५१;
 तै. आ. ६, ७, १
 उच्छ्रयंचस्व पृथिवि १०, १८, ११; अथर्व. १८, ३, ५०;
 तै. आ. ६, ७, १
 उच्छ्रंती या कृणोति मेहना ७, ८१, ४
 उच्छ्रंतीरथ चितयंत ४, ५१, ३
 उच्छ्रंत्यां मे यज्जवा ५, ६४, ७
 उच्छ्रन्नुपसः मुदिना अरिप्राः ७, ९०, ४
 उच्छ्रा दिवो दुहितः ६, ६५, ६
 उजातमिद्र ते शव ८, ६२, १०
 उजायतां परमुः १०, ४३, ९; अथर्व. २०, १७, २
 उत ऋतुभिर्ऋतुपाः ३, ४७, ३
 उत कण्वं नृपदः १०, ३१, ११
 उत गाव इवादेवि १०, १४६, ३; तै. ब्रा. २, ५, ५, ६
 उत मा अभिरव्वर ४, ९, ४

उत मा व्यंतु देवपत्नीः ५, ४६, ८; अथर्व. ७, ४९, २; तै. ब्रा.
 ३, ५, १२, १; नि. १२, ४६
 उत वा नेमो अस्तुतः ५, ६१, ८
 उत वा स रथीतमः ६, ५६, २
 उत ते सुष्टुता हरी ८, १३, २३
 उत त्वं वीरं धनसामृजीयिणं ८, ८६, ४
 उत त्वं चमसं नवं १, २०, ६
 उत त्यदा स्वयं ८, ६, २४; तै. ब्रा. २, ७, १३, २
 उत त्यदां जुर्ते ७, ६८, ६
 उत त्यसो माहृतं शर्ध ५, ४६, ५
 उत त्वं पुत्रमयुवः ४, ३०, १६
 उत त्वं भुज्युमश्विना सखा ७, ६८, ७
 उत त्या तुवंदायद् ४, ३०, १७
 उत त्या दैव्या भिपजा ८, १८, ८; तै. ब्रा. ३, ७, १०, ५
 उत त्या मे यदासाश्वतनार्यं १, १२२, ४; नि. ६, २१
 उत त्या मे रोद्रावचिमन्ता १०, ६१, १५
 उत त्या मे हवमा जग्म्यातं ६, ५०, १०
 उत त्या यजता हरी ४, १५, ८
 उत त्या सद्य भार्या ४, ३०, १८
 उत त्या हरितो दश ९, ६३, ९; साम. १२१८
 उत त्ये देवी सुभगे २, ३१, ५
 उत त्ये नः पर्वतासः सुगस्त ५, ४६, ६
 उत त्ये नो मरुतो ७, ३६, ७
 उत त्ये मा घ्नन्त्यस्य जुष्टाः ५, ३३, १०
 उत त्ये मा पौरुकुत्सस्य सुरेः ५, ३३, ८
 उत त्ये मा मारुताश्वस्य ५, ३३, ९
 उत त्वं सख्ये स्थिरपीतं १०, ७१, ५; नि. १, ८, १०
 उत त्वं सुनो सहसो ६, ५०, २
 उत त्वः पश्यन्न ददर्श १, ७१, ४; नि. १, ८, ११
 उत त्वं मघवश्च्युणु ८, ४५, ६
 उत त्वारणे मम स्तुतो ८, ४३, १७
 उत त्वा धीतयो मम ८, ४४, २०
 उत त्वा नमसा वयं ८, ४३, १०
 उत त्वा वधिरं वयं ८, ४५, १७
 उत त्वा भृगुवच्युचे ८, ४३, १३
 उत त्वा मदिते महि ८, ६७, १०
 उत त्वामरुणं वयं ९, ४५, ३
 उत त्वा स्त्री दातीयमी ५, ६१, ६
 उत दासं कौलितरं ४, ३०, १४
 उत दासस्य वधिनः ४, ३०, १५
 उत दाया परित्रिये १०, ६२, २

उत स्यै न वस्त्रमर्थि नता ४, ३८, ५; नि. ४, २४
 उत स्य देवः सविता ६, ५०, १३
 उत स्य देवो भुवनस्य २, ३१, ४
 उत स्य न इंद्रो विश्व २, ३१, ३
 उत स्य न उशिजासुर्विया १०, ९२, १२
 उत स्य वाजी क्षिपणि ४, ४०, ४; वा. य. ९, १४; तै. सं.
 १, ७, ८, ३; नि. २, २८
 उत स्य वाजी सहुरिर्भरता ४, ३८, ७
 उत स्य वाज्यरूपः ५, ५६, ७
 उत स्या नः सरस्वती घोरा ६, ६१, ७
 उत स्या नः सरस्वती जुषाणोप ७, ९५, ४
 उत स्या नो दिवा ८, १८, ७; साम. १०२; तै. मा.
 ३, ७, १०, ४
 उत स्या वां रशतो वप्ससो १, १८१, ८
 उत स्या वां मधुमन्मक्षिकार १, ११९, ९
 उत स्या श्वेतयावरी ८, २६, १८
 उत स्वया तन्वा ३ सं वदे तत् ७. ८६, २
 उत स्वराजे अदितिः स्तोमं ८, १२, १४
 उत स्वराजो अदितिः ७, ६६, ६; साम. १३५३
 उत स्वस्य श्ररात्यः ९, ७२, ३
 उत स्वानासो दिवि ५, २, १०; तै. सं. १, २, १४, ७
 उतादः परुषे गवि ६, ५६, ३; नि. २, ६
 उताभये पुरुहूत श्रवोभिः ३, ३०, ५; नि. ६, १; ७, ६
 उतायातं संगवे प्रातः ५, ७६, ३; साम. १७५४
 उतालब्धं स्पृणुहि १०, ८७, ७; अथर्व. ८, ३, ७
 उताशिष्टा अनु शृण्वन्ति २, २४, १३
 उतासि मैत्रावरुणो ७, ३३, ११; नि. ५, १४
 उताहं नक्तमुत सोम ते दिवा ९, १०७, २०; साम. ९२३
 उतेदानीं भगवन्तः ७, ४१, ४; अथर्व. ३, १६, ४; वा. य.
 ३४, ३७; तै. ब्रा. २, ८, ९, ८
 उतोशिषे प्रसवस्य ५, ८१, ५
 उतो वा ते पुरुष्या ७, २९, ४
 उतो नो अस्य कस्यचित् ५, ३८, ४
 उतो नो अस्या उपसो जुषेत १, १३१, ६; अथर्व. २०, ७२, ३
 उतो न्वस्य जोषमौ ८, ९४, ६; साम. १७८७
 उतो न्वस्य यत्पदं ८, ७२, १८
 उतो न्वस्य यन्महत् ८, ७२, ६
 उतो पतिर्य उच्यते ८, १३, ९
 उतो पितृभ्यां प्रविदानु ३, ७, ६
 उतो स महामिन्दुभिः १, २३, १५
 उतो सहस्रभर्णसं ९, ६४, २६

उतो हि वां रत्नधेयानि ७, ५३, ३
 उतो हि वां दाम्ना संति ४, ३८, १
 उतो हि वां पूर्या आ विविद्र ३, ५४, ४
 उत्तराहसुत्तरः १०, १४५, ३; अथर्व. ३, १८, ४
 उत्तानपर्णे सुभगे १०, १४५, २; अथर्व. ३, १८, २
 उत्तानायामजनयन् २, १०, ३
 उत्तानायामव भरा ३, २९, ३; वा. य. ३४, १४
 उत्तिष्ठाव पश्यते १०, १७९, १; अथर्व. ७, ७२, १
 उत्तिष्ठ नूनमेपां ५, ५६, ५
 उत्तिष्ठन्नोजसा सह ८, ७६, १०; साम. ९८८; अथर्व.
 २०, ४२, ३; वा. य. ८, ३९; तै. सं. १, ४, ३०, १
 उत्तिष्ठ ब्रह्मणस्पते १, ४०, १; वा. य. ३४, ५६; तै. आ.
 ४, २, २
 उत्तिष्ठसि स्वाहुतो १०, ११८, २
 उत्ते बृहन्तो अर्चयः ८, ४४, ४; साम. १५४१
 उत्ते वयश्चिद्रसतेरपसन् १, १२४, १२; ६, ६४, ६
 उत्ते दातान्मघवन्नुच्च भूय १, १०२, ७
 उत्ते शुष्मा जिहतां १०, १४२, ६
 उत्ते शुष्मास ईरते ९, ५०, १; साम. १२०५
 उत्ते शुष्मासो अस्थुः ९, ५३, १; साम. १७१४
 उत्ते स्तत्रामि पृथिवीं १०, १८, १३; अथर्व. १८, ३, ५१;
 तै. आ. ६, ७, १
 उत्वा मदंतु स्तोमाः ८, ६४, १; साम. १९४; १३५४;
 -अथर्व. २०, ९३, १
 उत्पुरस्तासूर्यं १, १९१, ८; अथर्व. ५, २३, ६
 उत्पूषणं युवामहे ६, ५७, ६
 उत्सूर्यो बृहदधीष्यश्वत् ७, ६२, १
 उत्स्य वातो बहति १०, १०२, २
 उदगादयमादित्यो १, ५०, १३; तै. ब्रा. ३, ७, ६, २३
 उदग्ने तव तद् घृतात् ८, ४३, १०
 उदग्ने तिष्ठ प्रत्यावतुष्व ४, ४, ४; वा. य. १३, १२; तै. सं.
 १, २, १४, २
 उदग्ने भारत शुमत् ६, १६, ४५; साम. १३८५
 उदग्ने शुचयस्तव ८, ४४, १७; साम. १५३४; तै. सं.
 १, ३, १४, ८; ५, ५, ३; २, ४, १४, ४
 उदपप्तदसौ सूर्यः १, १९१, ९; अथर्व. ६, ५२, १
 उदपप्तन्नरुणा भानवो बृथा १, ९२, २; साम. १७५६
 उदमुतो न वयो १०, ६८, १; अथर्व. २०, १६, १; तै. सं.
 ३, ४, ११, ३
 उदभ्राणीव स्तनयन् ६, ४४, ११
 उदसौ सूर्यो भगात् १०, १५९, १; अथर्व. १, ३९, ५

उदस्य बाहू शिथिरा ७, ४५, २
 उदस्य शुष्माज्जातुः ७, ३४, ७
 उदस्य शोचिरस्थादाजुहा ७, १६, ३; तै. सं. ४, ४, ४, ५
 उदस्य शोचिरस्थाद् दीदियुषो ८, २३, ४
 उदातैर्जिहते बृहद् ९, ५, ५
 उदानन्कुहो दिवं ८, ६, ४८
 उदावता त्वक्षसा ६, १८, ९
 उदिता यो निदिता वेदिता ८, १०३, ११
 उदिन्वस्य रिच्यते ७, ३२, १२; अथर्व. २०, ५९, ३
 उदीरतां सुनुता उत १, १२३, ६
 उदीरतामवर उत १०, १५, १; अथर्व. १८, १, ४४;
 वा. य. १९, ४९; तै. मा. २, ६, १२, ३; नि. ११, १८
 उदीरय कवितमं ५, ४२, ३
 उदीरयथा मरुतः ५, ५५, ५; तै. सं. २, ४, ८, २
 उदीरयन्त वायुभिः ८, ७, ३
 उदीरय पितरा १०, ११, ६; अथर्व. १८, १, २३; नि. ३, १६
 उदीराथा मृतायते ८, ७३, १
 उदीरध्वं जिवो अन्तुः १, ११३, १६
 उदीर्ष्व नार्यभि १०, १८, ८; अथर्व. १८, २, २; तै. मा. ६, १, ३
 उदीर्ष्वालः पतियती १०, ८५, २१; अथर्व. १४, २, ३३
 उदीर्ष्वालो विश्वावसो १०, ८२, २२; अथर्व. १४, २, ३३;
 वा. मा. १४, ९, ४, १८
 उज्योतिरमृतं ७, ७६, १; नि. १६, १०
 उतिष्ठ सवितः ध्रुधि ७, ३८, २
 उतिष्ठ स्वधावर ८, २३, ५; वा. य. ११, ४१; तै. सं.
 ४, १, ४, १
 उत्तमं वरुण १, २४, १५; अथर्व. ७, ८२, ३; १८, ४, ६९;
 वा. य. १२, १२; तै. सं. १, ५, ११, ३; ४, २, १, ३;
 नि. २, १३
 उत्सुग्धि नो १, २५, २६; तै. मा. ३, ४, २, ६
 उत्सुग्धर्मही ६, ५१, १
 उत्सवेदसं १, ५०, १; साम. ३१; अथर्व. १३, २, १६;
 २०, ४७, १३; वा. य. ७, ४१, ८, ४१, ३३, ३६;
 तै. सं. १, २, ८, २; ४, ४३, १; नि. १२, १५
 उत्सवेत्तं सप्तः ७, ६६, १६
 उत्सवस्य ८, ७, ७
 उत्सवस्य गिरा ८, ३, १५; साम. २५३; ३३३३;
 २०, १०, १, ५९, १
 उत्सवो गिरा १, ३७, १०; साम. ३३३
 उत्सवो ७, ३३, १; साम. ३३३; अथर्व. २० १२, १

उदु श्रिय उपसो ६, ६४, १
 उदु प्लुतः समिधा ३, ५, ९
 उदु प्य देवः सविता दमूना ६, ७१, ४
 उदु प्य देवः सविता ययाम ७, ३८, १
 उदु प्य देवः सविता सवाय २, ३८, १
 उदु प्य देवः सविता हिरण्यया ६, ७१, १
 उदु प्य वः सविता ८, २७, १२
 उदु प्य शरणे दिवो ८, २५, १९
 उदु सोमासो अधिनोः ७, ७२, ३
 उदुसियाः सृजते सूर्याः ७, ८१, २; साम. ७५२; तै. मा.
 ३, १, ३, २
 उदु स्वानेभिरीरत ८, ७, १७
 उदु अर्यो उपक्तेव ६, ७६, ५
 उदु पु णो वसो महे ८, ७०, ९
 उद्गा आजदङ्गिरोम्य ८, १४, ८; साम. १६४१; अथर्व.
 २०, २८, २; ३९, ३
 उद्गातेव शकुने २, ४३, २
 उद्देदभि श्रुनामषं ८, ९३, १; साम. १२५; १४५०;
 अथर्व. २०, ७, १
 उद् दामिवेव वृष्णजो ७, २३, ५
 उद्दपय मघवन् १०, १०३, १०; साम. १८५८; वा. य.
 १७, ४२; तै. सं. ४, ३, १०, ४
 उद्गो हृदमनिद्वजहंयागः १०, १०२, ४
 उद् बुधध्वम् १०, १०१, १
 उद्वन् सहः सहस ५, ३१, ३
 उद्विन्द्रो महते दानवाय ५, ३२, ७
 उद्वद् क्रमस्य विष्टं ८, ६९, ७; अथर्व. २०, ९२, ४
 उद्वरुण निवमठ १, ५०, ११; तै. मा. ३, ७, ३, २३
 उद्वाम्यनीति १, ६५, ७
 उद्वस्य ते नदजातस्य ७, ३, ३; साम. १२२७
 उद्व उर्मिः शम्या ३, ३३, १३; अथर्व. १४, २, १३
 उद्वान्वरमा अहनीतना १, १३१, ११; नि. ११, १३
 उद्वान्वरमैरतम् १, १३८, ३
 उद्वये तममरुदि १, ५०, १०; अथर्व. ७, ५३, ७; वा. य.
 २०, २१, २७, १०; ३५, ११; ३८, २४; तै. सं. ४, १, ७, २;
 तै. मा. ३, ४, ४, ९; ३, ६, ४, ३; तै. मा. ३, ३, ३
 उद्वां चक्षुर्वेद्य ७, ३३, १
 उद्वां शकानो मधुमन्त्र ईरवे ४, ४५, २
 उद्वां शकानो मधुमन्त्रो अन्तुः ७, ६०, ६
 उद्दृष्टा गणः सप्त ३, ३०, १७. नि. ६, ३
 उद्देदि प्रमयीता उद्वानां ७, ६३, ३

उद्वेति सुभगो विश्वचक्षा ७, ६३, १
 उनन्ति भूमिं पृथिवीं ५, ८५, ४
 उन्मदिता मौनेयेन १०, १३६, ३
 उन्मध्व ऊर्मिर्वनना ९, ८६, ४०
 उन्मा पीता अयंसत १०, ११२, ३
 उन्मा ममंद् वृषभो २, ३३, ६
 उप क्रमस्वा भर ८, ८१, ७
 उप क्षत्रं पृचीत हंति १, ४०, ८
 उप क्षरंति सिंधवो मयोभुवः १, १२५, ४; तै.सं. १, ८, २२, ४
 उपक्षेतारस्तव सुप्रणीते ३, १, १६
 उप च्छायामिव घृणेः ६, १६, ३८; तै. ब्रा. २, ४, ४, ६
 उप ते गा इवाकरं १०, १२७, ८; तै. ब्रा. २, ४, ६, १०
 उप तेऽघां सहमाना १०, १४५, ६; अथर्व. ३, १८, ६
 उप ते स्तोमान्पशुपा इवाकरं १, ११४, ९
 उप त्मन्या वनस्पते १, १८८, १०
 उप त्या वही गमतो विशन्नः ७, ७३, ४
 उप त्रितस्य पाण्योः ९, १०२, २; साम. १०१४
 उप त्या कर्मन्नुतये. ८, २१, २; साम. ७०९; अथर्व.
 २०, १४, २; ६२, २
 उप त्यासे दिवेदिने १, १, ७; साम. १४; वा. य. ३, २२;
 तै. सं. १, ५, ६, २
 उप त्या जामयो गिरो ८, १०२, १३; साम. १३; १५७०;
 तै. ब्रा. १, ८, ८, १
 उप त्या जुहोश्च सम ८, ४४, ५; साम. १५४२
 उप त्या रण्यमंढर्णं ६, १३, ३७; साम. १७०५
 उप त्या मातये नरो ७, १५, ९
 उप नः सितवा चर १, १८७, ३
 उप नः सवना गदि १, ४, २; साम. १०८८; अथर्व.
 २०, ५७, २; ६८, २
 उप नः सुतमागतम् ५, ७१, ३
 उप नः सुतमा गदि सोमं ३, ४२, १; अथर्व. २०, २४, १
 उप नः सुतमा गदि ऋग्भिः १, १६, ४
 उप नः सुतवो गिरः ३, ५२, ९; साम. १५९५; वा. य.
 ३३, ७९; तै. सं. २, ४, १४, ५
 उप नो देवा अत्रमा गमंतु १, १०७, ७
 उप नो वाता अवर ४, ३७, १
 उप नो वासिनीवम् ८, २२, ७
 उप नो ऋग्भिः सूत्रं ८, ९३, ३१; साम. १५०; १५९०
 उप न विन्दन्नुतयोः १, ७१, १

उपप्रयंतो अध्वरं १, ७४, १; साम. १३७९; वा. य. ३, ११
 तै. सं. १, ५, ५, १
 उप प्रागाच्छसनं वाज्यवां १, १६३, १२; वा. य. २९, १३
 तै. सं. ४, ६, ७, ४
 उप प्रागात्परमं यत्सधस्यं १, १६३, १३; वा. य. २९, १४
 तै. सं. ४, ६, ७, ५
 उप प्रागात्सुमन्मे धायि म १, १६२, ७; वा. य. २५, ३०
 तै. सं. ४, ६, ८, ३; नि. ६, २२
 उप प्रियं पतिपत्तं ९, ६७, २९; अथर्व. ७, ३२, १
 उप प्रेत कुशिकाश्चतय ३, ५३, ११; नि. ७, १
 उप ब्रह्मं वावाता वृषणा हरी ८, ४, १४
 उप ब्रह्माणि हरिवो १०, १०४, ६
 उपमं त्वा मघोनां ८, ५३, १
 उप मा पेपिपुत्तमः १०, १२७, ७
 उप मा मतिरस्थित १०, ११९, ४
 उप मा इयावाः स्वनयेन १, १२६, ३
 उप मा पद् द्वा द्वा ८, ६८, १४
 उप यमेति युवतिः ७, १, ६; तै. सं. ४, ३, १४, ६
 उप यो नमो नमसि ४, २१, ५
 उप व पृषे नमसा जिगीवा १, १८६, ४
 उप व पृषे वंघोभिः श्रुपैः ५, ४१, ७
 उप शिक्षाप तस्थुयः ९, १२, ६; साम. ७६१
 उप श्वासय पृथिवीं ६, ४७, २९; अथर्व. ६, १२६, १;
 वा. य. २९, ५५; तै. सं. ४, ६, ६, ६; नि. ९, १३
 उपसघाय मीळ्हुपः ७, १५, १
 उप सर्पं मानरं भूमिं १०, १८, १०; अथर्व. १८, ३, ४९;
 तै. ब्रा. ६, ७, १
 उपस्तुतिं नमस उद्यतिं च १, १९०, ३
 उपस्तुतिरोचध्यमुद्ये १, १५८, ४
 उपस्तुहि प्रथमं रानधेय ५, ४२, ७
 उपस्तुगीनमत्रये ८, ७३, ३
 उपस्थायं चरति याममात १, १४५, ४
 उपस्थाय मातरमन्नं ३, ४८, ३
 उपस्त्रकेयु वामनः ८, ७२, १५; साम. १४८२
 उपहृताः नितरः सोम्यायः १०, १५, ५; अथर्व. १८, ३, ४५;
 वा. य. १९, ५७; तै. सं. २, ६, १४, ३
 उप ह्ये सुदुवां धेनुमेतां १, १३४, ६३; अथर्व. ७, ७३, १
 ९, १०, ४; नि. ११, ४३
 उप ह्ये सुदुवां मातरं १०, ३३, ७
 उपह्ये गिगीगां ८, ६, ४८; साम. १४३; वा. य. २३, १५
 उपह्ये यदधिर्व १, ८७, २; तै. सं. ४, ३, १३, ७

उपाजिरा पुरूहूताय सतिः ३, ३५, २
 उपायातं द्राक्षुषे मर्त्याय ७, ७१, २
 उपावसृज रमन्या १०, ११०, १०; अथर्व. ५, १२, १०;
 वा. य. २९, ३५; तै. ब्रा. ३, ६, ३, ४; नि. ८, १७
 उपासै गायता नरः ९, ११, १; साम. ६५१; ७६३; वा. य.
 ३३, ६२; तै. ब्रा. १, ५, ९, ७
 उपेदमुपपचनं ६, २८, ८; अथर्व. ९, ४, २३; तै. ब्रा.
 २, ८, ८, १२
 उपेदहं धनदामप्रतीत १, ३३, २
 उपेयं सुक्षि वाजयुः २, ३५, १
 उपो अर्धशिं शुन्धुवो न वक्षः १, १२४, ४; नि. ४, १६
 उपो नयस्व वृषणा वसुणोतेमव ३, ३५, ३
 उपोप मे परा मृधा मा मे १, १२६, ७; नि. ३, २०
 उपो मतिः पृच्यते ९, ६९, २; साम. १३७१
 उपो रथेषु पृथतीरयुग्ध्वं १, ३९, ६
 उपो रुरुचे युवतिर्न योषा ७, ७७, १
 उपो सु जातमधुरं ९, ६१, १३; साम. ४८७; ७६२;
 १३३५
 उपो सु शृणुही गिरः १, ८२, १; साम. ४१६
 उपो ह यद्दिदयं वाजिनो गुः ७, ९३, ३; तै. ब्रा. ३, ६, १२, १
 उपो हरीणां पतिं ८, २४, १४; साम. १५१०
 उभयं शृणवच्च नो ८, ६१, १; साम. २९०; १२३३; अथर्व.
 २०, ११३, १
 उभयतः पदमानस्य ९, ८६, ६; साम. ८८७
 उभयं ते न क्षीयते १, ९, ५
 उभयासौ ज्ञातवेदः स्वाम २, २, १२
 उभा ह नूनं तदिदयं १०, १०६, १
 उभा जिग्मधुर्न परा ६, ६९, ८; अथर्व. ७, ४४, १; तै. सं.
 ३, १, १६, २; ७, १, ६, ७
 उभा देवा दिवि स्पृशा १, २३, २
 उभा देवा नृचक्षसा ९, ५, ७
 उभा विरतमध्विना १, ४६, १५; वा. य. ३४, २८
 उभाभ्यां देव सवितः ९, ६७, २५; वा. य. १९, ४३;
 तै. ब्रा. १, ४, ८, २; २, ६, ३, ४
 उभा वामिन्द्रासौ आहुवध्या ६, ६८, १३; वा. य. ३, १३;
 तै. सं. १, १, १४, १; ५, ५, १
 उभा सोसा नर्दामामविधा १, १८५, ९
 उभा हि दत्ता भिपजानयो ८, ८६, १
 उभे अस्मै पीदयतः २, २७, १५
 उभे विदिद रोदसी ७, २०, ४
 उभे वावाहृषिवी विदमिन्दे ९, ८१, ५

उभे धुरौ वह्निरा पिन्दमानः १०, १०१, ११
 उभे पुनामि रोदसी कृतेन १, १३३, १
 उभे भद्रे जोषयेते न मेने १, ९५, ६
 उभे यत्ते महिना शुभे अंध ७, ९६, २
 उभे यदिद रोदसी १०, १३४, १; साम. ३७९; १०९०
 उभे सुश्रंद् सर्पिषो ५, ६, ९; साम. १०२४; वा. य. १५, ४३;
 तै. सं. २, २, १२, ७; ४, ४, ४, ६
 उभे सोमावचाकशन् ९, ३२, ४
 उभोभयाविन्नुपधेहि १०, ८७, ३; अथर्व. ८, ३, ३
 उरुं यज्ञाय चक्रधुहिं ७, ९९, ४
 उरुं हि राजा वरुणश्चकार १, २४, ८; वा. य. ८, २३;
 तै. सं. १, ४, ४५, १
 उरु गन्धूतिरभयानि ९, ९०, ४; साम. १४१०
 उरुं गभीरं जनुषा ३, ४६, ४
 उरु णस्तन्वे ३ तने ८, ६८, १२
 उरु ते जयः पर्येति बुध १, ९५, ९
 उरुं नृभ्य उरुं गाव ८, ६८, १३
 उरुं नो लोकमनु नेषि ६, ४७, ८; अथर्व. १९, १५, ४;
 तै. सं. २, ७, १३, ३; नि. ७, ६
 उरु वां रथः परि नक्षति ४, ४३, ५
 उरुग्यचंसा महिनी अस्रश्च १, १६०, २
 उरुग्यचसे महिने ७, ३१, ११; साम. १७९४
 उरुग्यचा नो महिपः १०, १२८, ८; अथर्व. ५, ३, ८;
 तै. सं. ४, ७, १४, ३
 उरुसांसा नमोवृधा ३, ६२, १७; साम. ६६४
 उरुसा नो अभिगस्ते १, ९१, १५
 उरुसा नो मा परा दाः ८, ७१, ७
 उरुसावसुतृषा १०, १४, १३; अथर्व. ६८, २, १३;
 तै. ब्रा. ६, ३, १
 उरोह इन्द्र राधसो ५, ३८, १; साम. ३३६
 उरौ देवा अनिवाधे स्वाम ५, ४२, १७; ४३, १६
 उरौ नहौ अनिवाधे ववधे ३, १, ११
 उरौ वा ये अंत्ररिभे नदंति ३, ३, ८
 उर्वी पृथिवी बहुते दूरे १, १८५, ७; तै. ब्रा. २, ८, ४, ८
 उर्वी सप्तमी सुहृती कृतेन १, १८५, ६
 उरुक्पातं सुसुक्पातं ७, १०४, २२; अथर्व. ८, ४, २६
 उवाच मे वरुणो मेधिगव ७, ८७, ४
 उवामोदा उरुवाह तु १, ४८, ३
 उवे अन्व सुहृदिभे १०, ८६, ७; अथर्व. ६०, १६६, ७
 उवोविप हि मघवत् ७, ६७, ३
 उवसा वातपसा ८, ६३, १७

उशाना यत्परावत् ८, ७, २६
 उशाना यत्सहरयैः ५, २९, ९
 उशंतस्त्वा नि धीमहि १०, १६, १२, अथर्व. १८, १, ५६;
 वा. य. १९, ७०; तै. सं. २, ६, १२, १
 उशंता दूता न दभाय गोपा ७, ९१, २
 उशंति घा ते अमृतास १०, १०, ३; अथर्व. १८, १, ३
 उशान्तु पु णः सुमना उपाके ४, २०, ४
 उशिनपावको भरतिः १०, ४५, ७; वा. य. १२, २४;
 तै. सं. ४, २, २, २
 उशिनपावको वसुर्मा तु १, ६०, ४
 उप भा भाहि भानुना १, ४८, ९
 उप उपो हि वसो अग्रं १०, ८, ४
 उपः प्रतीची भुवनानि ३, ६१, ३
 उपसः पूर्वा अध यत् ३, ५५, १
 उपसां न केतवो १०, ७८, ७
 उपस्तच्चित्रमा भरा १, ९२, १३; साम. १७३१; वा. य.
 ३४, ३३; नि. १२, ६
 उपस्तमद्यां यशसं सुवीरं १, ९२, ८
 उपा अप स्वसुस्तमः १०, १७२, ४; साम. ४५१; अथर्व.
 १९, १२, १
 उपा उच्छन्ती समिधाने १, १२४, १
 उपासानक्ता बृहती १०, ३६, १
 उपो अद्येह गोमति १, २२, १४; साम. १७३२
 उपो देव्यमर्था वि भाहि ३, ६१, २
 उपो न जारः पृथुपाजो ७, १०, १
 उपो न जारो विभावो १, ६९, ९
 उपो भद्रेभिरा गहि १, ४९, १
 उपो मघोन्या वह सूनुते ४, ५५, ९
 उपो यदाग्निं समिधे चकर्थ १, ११३, ९
 उपो यद्य भाजुना १, ४८, १५
 उपो ये ते प्र यामेषु १, ४८, ४
 उपो वाजं हि वंस्व १, ४८, ११
 उपो वाजेन वाजिनी प्रचेता ३, ६१, १
 उष्टारेव फर्वरेषु १०, १०६, २
 उस्ता वेद वसूनां ९, ५८, २; साम. १०५८
 ऊती देवानां वयमिन्द्रवंतः १, १३६, ७
 ऊती शचीवस्तव १०, १०४, ४; अथर्व. २०, ३३, ३
 ऊरभ्यां ते अष्टीवद्भ्यां १०, १६३, ४; अथर्व. २, ३३, ५;
 २०, ९६, २०
 ऊर्जां गावो यवसे १०, १००, १०

ऊर्जां नो शीघ्र पृथिवी ६, ७०, ६
 ऊर्जां देवां अवस्योजसा त्वां ८, ३६, ३
 ऊर्जां नपाजातवेदः १०, १४०, ३; साम. १८१८; वा.
 १२, १०८; तै. सं. ४, २, ७, २
 ऊर्जां नपातं स हिनायं ६, ४८, २; साम. ७०४; वा. य.
 २७, ४४
 ऊर्जां नपातं सुभगं ८, १९, ४; साम. १४१४
 ऊर्जां नपातमध्वरे ३, २७, १२
 ऊर्जां नपातमा हुवे ८, ४४, १३; साम. १७१२
 ऊर्जां नपात्सहसावन् १०, ११५, ८
 ऊर्णम्रदा वि प्रथस्त्राम्य ५, ५, ४
 ऊर्ध्वं ऊपु ण ऊतये १, ३६, १३; साम. ५७; वा. य.
 ११, ४२; तै. सं. ४, १, ४, २; तै. ब्रा. ३, ६, १, १
 ऊर्ध्वं ऊ पु णो अध्वरस्य ४, ६, १
 ऊर्ध्वं केतुं सविता देवो ४, १४, २
 ऊर्ध्वं तुतुद्रेवतं त भोजसा १, ८५, १०
 ऊर्ध्वं भानुं सविता देवो ४, १३, २
 ऊर्ध्वंस्तिष्ठा न ऊतये १, ३०, ६; साम. १६०१; अथर्व.
 २०, ४५, ३
 ऊर्ध्वो धीतिः प्रत्यस्य प्रयाम १, ११९, २
 ऊर्ध्वो यत्ने त्रेतिनी मूत् १०, १०५, ९
 ऊर्ध्वोसस्त्वान्विन्द्रवः ७, ३१, ९
 ऊर्ध्वो हि ते दिवेदिवो ८, ४५, १२
 ऊर्ध्वो अग्निः सुमति ७, ३९, १
 ऊर्ध्वो गन्धर्वो अधि १०, १२३, ७; साम. १८४४
 ऊर्ध्वो गन्धर्वो अधि नाके ९, ८५, १२
 ऊर्ध्वो प्रावा बृहदग्निः १०, ७०, ७
 ऊर्ध्वो प्रावा वसवो १०, १००, ९
 ऊर्ध्वो नः पादं हसो १, ३६, १४; तै. ब्रा. ३, ६, १, २
 ऊर्ध्वो भव प्रति विध्या ४, ४, ५; वा. य. १३, १३;
 तै. सं. १, २, १४, २
 ऊर्ध्वो वां गातुरध्वरे अकारि ३, ४, ४
 ऊर्ध्वो वामग्निरध्वरेषु ६, ६३, ४
 ऊर्ध्वो वास्यादध्यन्तरिक्षे २, ३०, ३
 ऊर्मिर्ध्वस्ते पवित्र आ ९, ६४, ११
 ऊर्कसामाभ्यामभिहितौ १०, ८५, ११; अथर्व. १४, १, ११
 ऊर्चा कपोतं तुदव १०, १६५, ५; अथर्व. ६, २८, १
 ऊर्चां त्वः पोयमास्ते १०, ७१, ११; नि. १, ८
 ऊर्चो अक्षरे परमे न्योमन् १, १६४, ३९; अथर्व. ९, १०, १८;
 तै. ब्रा. ३, १०, ९, १४; तै. आ. २, ११, १;
 नि. १३, १०

क्रजिप्य ईमिन्द्रावतो ४, २७, ४
 क्रजीते परि वृद्धि ६, ७५, १२; वा. य. २९, ४९; तै. सं.
 ४, ६, ६, ४
 क्रजीत्येनी रुगतो १०, ७५, ७
 क्रजीषी इयेनी इदमानो ४, २६, ६
 क्रजीषी वज्री वृषभस्तुरापाद् ५, ४०, ४; अथर्व. २०, १२, ७
 क्रजुः पवस्व वृजिनस्य ९, ९७, ४३
 क्रजुनीती नो वरुगो १, ९०, १; साम. २१८; नि. ६, २१
 क्रजुरिच्छंसो वनवत् २, २६, १
 क्रज्रमुष्ण्यायने ८, २५, २२; नि. ५, १५
 क्रज्राभिन्द्रोत आ ददे ८, ६८, १५
 क्रतं येमान क्रतामिद्वेनो ४, २३, १०
 क्रतं वदन्तुतुम्न ९, ११३, ४
 क्रतं बोचे नमसा पृच्छय ४, ५, ११
 क्रतं शंसन्त क्रजुदीध्यानाः १०, ६७, २; अथर्व. २०, ९१, २
 क्रतव्येन क्षिप्रैण २, २४, ८
 क्रतं च सत्यं चाभीद्वाव १०, १९०, १; तै. भा. १०, १, २३
 क्रतं चिकित्स्व क्रतमिव ५, १२, २
 क्रतधीतय आ गत ५, ५१, २
 क्रतं दिवे तदवोचं पृथिव्यै १, १८५, १०
 क्रतं देवाय कृपवते २, २०, १
 क्रतमृतेन सपन्तेपिरं ५, ६८, ४; साम. १४६६
 क्रतस्य गोपा न दभाय ९, ७३, ८
 क्रतस्य गोपावधि ५, ६३, १
 क्रतस्य जिह्वा पवते मधु ९, ७५, २; साम. ७०१
 क्रतरय तन्मुविततः ९, ७३, ९
 क्रतरय इच्छा धरन्तानि ४, २३, ९
 क्रतरय देवा अनु मता १, ६५, १
 क्रतरय पथि वेधा ६, ४४, ८
 क्रतरय मेधा क्रतरय धीतिः १, ६८, ५
 क्रतरय वृषभ उपसामिपय ३, ६१, ७
 क्रतरय रश्मिस्तुयवत्माना १, १२६, १३
 क्रतरय वा केरिना दोग्गानि २, ६, ६
 क्रतरय यो रथः पूत ९, ५१, ९
 क्रतरय हि धेरयो दायमानः १, ७३, ६
 क्रतरय हि महिलिर्दोः १०, २१, ४
 क्रतरय हि वर्तनयः १०, ५, ४
 क्रतरय हि हुरयः सति ४, २३, ८; नि. ६, १६; १०, ४३
 क्रतरय हि सरसो १०, १११, ३
 क्रतयिनी मदिनी १०, ५, ६
 क्रतापरी दिरो अर्धकोपा ३, ६१, ६

क्रतावान क्रतजाता क्रतावृषो ७, ६६, १३
 क्रतावानं यक्षिं विप्रमुक्यं ३, २, १३
 क्रतावानं विचेतसं ४, ७, ३
 क्रतावानः प्रतिचक्ष्वा २, २४, ७
 क्रतावानमृतायवो ८, २३, ९
 क्रतावानं महिषं १०, १४०, ६; साम. १८२१; वा. य.
 १२, १११; तै. सं. ४, २, ७, ३
 क्रतावाना नि वेदतुः ८, २५, ८
 क्रतावा यस्य रोदसी ३, १३, २
 क्रतुर्जनित्री तस्या २, १३, १
 क्रतेन क्रतं धरुणं धारयन्त ५, १५, २
 क्रतेन क्रतं नियतमीक ४, ३, ९
 क्रतेन श्रुतमपिहितं ५, ६२, १
 क्रतेन देवः सविता शमायत ८, ८३, ५
 क्रतेन देवीरमृता ४, ३, १२
 क्रतेन मित्रावहगा १, २, ८; साम. ८४८
 क्रतेन यावृतावृषा १, २३, ५; साम. ७९४
 क्रतेन हि पना वृषभधिरुतः ४, ३, १०
 क्रतेनाग्निं व्यसन्मिदन्तः ४, ३, ११
 क्रते स विन्दते सुधः ८, २७, १७
 क्रतुरेण सरया मघेन ८, ४८, १०; तै. सं. २, ०, १०, ३;
 नि. ६, ४
 क्रथक्या वो नरवो ७, ५७, ४
 क्रथक्योम स्वसने ९, ६४, ३०; साम. ६५६
 क्रथगिष्ठा स मर्यः ८, १०१, १; वा. य. ३३, ८७
 क्रथदस्ते सुदानवे ६, २, ४; साम. ३६५
 क्रथयाम रतोमं सन्ध्याम १०, १०६, १३
 क्रथुधानं न वर्तव ८, ४५, २९
 क्रथुधामानिद्वना हुव जयते १, १११, ४
 क्रथुधामो वाजा ७, ४८, १
 क्रथुनी रतिः सपतश्च ४, ३३, ५
 क्रथुनन्ता वृषणा वाजक्या ८, २५, १५
 क्रथुसुसुतो रति ४, ३७, ५
 क्रथुसुसुता क्रथुविधनः १०, ६३, ८
 क्रथुसुसुमिनि वा ७, ४८, २; नि. ५, ३
 क्रथुवं इन्द्रः सयमान १, ११०, ३
 क्रथुवं रथं नवं ९, २१, ६
 क्रथुवरेण सं गिरातु सति १, १११, ५
 क्रथुविन्वा वाज इत्यो ४, ३४, १
 क्रथुव्य इति सार नाम ३, ५, ६
 क्रथुवो न सपतश्च ८, ४, १०

उशना यत्परावत् ८, ७, २६
 उशना यत्सहस्यैः ५, २९, ९
 उशान्तस्त्वा नि धीमहि १०, १६, १२; अधर्व. १८, १, ५६;
 वा. य. १९, ७०; तै. सं. २, ६, १२, १
 उशान्ता दूता न दभाय गोपा ७, ९१, २
 उशान्ति घा ते अमृतान १०, १०, ३; अधर्व. १८, १, ३
 उशान्तु पु णः सुमना उवाके ४, २०, ४
 उशिक्षपावको अरतिः १०, ४५, ७; वा. य. १२, २४;
 तै. सं. ४, २, २, २
 उशिक्षपावको वसुर्मानु १, ६०, ४
 उप भा भाहि भानुना १, ४८, ९
 उप उपो हि वसो अग्रं १०, ८, ४
 उपः प्रतीची भुवनानि ३, ६१, ३
 उपसः पूर्वा अध यत् ३, ५५, १
 उपसां न केतवो १०, ७८, ७
 उपस्तच्चित्रमा भरा १, ९२, १३; साम. १७३१; वा. य.
 ३४, ३३; नि. १२, ६
 उपस्तमइयां यशसं सुवीरं १, ९२, ८
 उपा अप स्वसुस्तमः १०, १७२, ४; साम. ४५१; अधर्व.
 १९, १२, १
 उपा उच्छन्ती समिधाने १, १२४, १
 उपासानक्ता बृहती १०, ३६, १
 उपो भद्येह गोमति १, ९२, १४; साम. १७३२
 उपो देव्यमर्त्या वि भाहि ३, ६१, २
 उपो न जारः पृथुपाजो ७, १०, १
 उपो न जारो विभावो १, ६९, ९
 उपो भद्रेभिरा गहि १, ४९, १
 उपो मघोन्या वह सूनुते ४, ५५, ९
 उपो यदग्निं समिधे चकर्थ १, ११३, ९
 उपो यद्य भानुना १, ४८, १५
 उपो ये ते प्र यामेषु १, ४८, ४
 उपो वाजं हि वंस १, ४८, ११
 उपो वाजेन वाजिनी प्रचेता ३, ६१, १
 उष्टारेव फर्वरेषु १०, १०६, २
 उस्ता वेद वसूनां ९, ५८, २; साम. १०५८
 ऊती देवानां वयमिन्द्रवंतः १, १३६, ७
 ऊती शचीवस्तव १०, १०४, ४; अधर्व. २०, ३३, ३
 ऊरुभ्यां ते अष्टीवद्भ्यां १०, १६३, ४; अधर्व. २, ३३, ५;
 २०, ९६, २०
 ऊर्जं गाषो गवसे १०, १००, १०

ऊर्जं नो गोश्र पृणिनी ६, ७०, ६
 ऊर्जा देवां भवस्योजसा स्वां ८, ३६, ३
 ऊर्जा नपाज्जातवेदः १०, १४०, ३; साम. १८१८; वा.
 १२, १०८; तै. सं. ४, २, ७, २
 ऊर्जा नपातं स दिनार्यं ६, ४८, २; साम. ७०४; वा.
 २७, ४४
 ऊर्जा नपातं सुभगं ८, १९, ४; साम. १४१४
 ऊर्जा नपातमध्वरे ३, २७, १२
 ऊर्जा नपातमा हुवे ८, ४४, १३; साम. १७१२
 ऊर्जा नपात्सहसावनू १०, ११५, ८
 ऊर्जाग्रदा वि प्रयस्वाम्य ५, ५, ४
 ऊर्ध्वं ऊपु ण ऊतये १, ३६, १३; साम. ५७; वा. य.
 ११, ४२; तै. सं. ४, १, ४, २; तै. ब्रा. ३, ६, १, ३
 ऊर्ध्वं ऊपु णो अध्वरस्य ४, ६, १
 ऊर्ध्वं केतुं सविता देवो ४, १४, २
 ऊर्ध्वं तुतुदेवतं त ओजसा १, ८५, १०
 ऊर्ध्वं भानुं सविता देवो ४, १३, २
 ऊर्ध्वंस्तिष्ठा न ऊतये १, ३०, ६; साम. १६०१; अधर्व.
 २०, ४५, ३
 ऊर्ध्वा धीतिः प्रत्यस्य प्रयाम १, ११९, २
 ऊर्ध्वा यत्ते त्रेतिनी भूत् १०, १०५, ९
 ऊर्ध्वासस्त्वान्विन्द्रवः ७, ३१, ९
 ऊर्ध्वा हि ते दिवेदिवो ८, ४५, १२
 ऊर्ध्वा अग्निः सुमति ७, ३९, १
 ऊर्ध्वां गन्धर्वां अधि १०, १२३, ७; साम. १८४४
 ऊर्ध्वां गन्धर्वां अधि नाके ९, ८५, १२
 ऊर्ध्वां प्रावा बृहद्भिः १०, ७०, ७
 ऊर्ध्वां प्रावा वसवो १०, १००, ९
 ऊर्ध्वां नः पादं हस्तो १, ३६, १४; तै. ब्रा. ३, ६, १, २
 ऊर्ध्वां भव प्रति विध्या ४, ४, ५; वा. य. १३, १३;
 तै. सं. १, २, १४, २
 ऊर्ध्वां वां गातुरध्वरे अकारि ३, ४, ४
 ऊर्ध्वां वाममिध्वरेषु ६, ६३, ४
 ऊर्ध्वां ह्यस्यादध्यन्तरिक्षे २, ३०, ३
 ऊर्मिर्यस्ते पवित्र आ ९, ६४, ११
 ऊक्त्वामामभ्यामभिहितौ १०, ८५, ११; अधर्व. १४, १, ११
 ऊक्त्वा कपोतं तुदत् १०, १६५, ५; अधर्व. ६, २८, १
 ऊक्त्वां त्वः पोपमास्ते १०, ७१, ११; नि. १, ८
 ऊक्त्वा अक्षरे परमे न्योमन् १, १६४, ३९; अधर्व. ९, १०, १८;
 तै. ब्रा. ३, १०, ९, १४; तै. आ. २, ११, १;
 नि. १३, १०

ऋजिष्य ईमिन्द्रावतो ४, २७, ४
 ऋजीते परि वृद्धि ६, ७५, १२; वा. य. २९, ४९; तै. सं.
 ४, ६, ६, ४
 ऋजीत्येनी रुशती १०, ७५, ७
 ऋजीषी इषेनो ददमानो ४, २६, ६
 ऋजीषी वज्री रूपभस्तरापाद् ५, ४०, ४; अथर्व. २०, १२, ७
 ऋजुः पवस्व वृजिनस्य ९, ९७, ४३
 ऋजुनीती नो वरुणो १, ९०, १; साम. २१८; नि. ६, २१
 ऋजुरिच्छंसो वनवत् २, २६, १
 ऋज्रमुष्ण्यायने ८, २५, २२; नि. ५, १५
 ऋज्राविन्द्रोत वा ददे ८, ६८, १५
 ऋतं येमान ऋतामिद्वो ४, २३, १०
 ऋतं वदन्तृत्तुम्न ९, ११३, ४
 ऋतं वीचे ननसा पृच्छथ ४, ५, ११
 ऋतं शंसन्त ऋजुदीष्यानाः १०, ६७, २; अथर्व. २०, ९१, २
 ऋतज्येन क्षिप्रेण २, २४, ८
 ऋतं च सत्यं घामीहात् १०, १९०, १; तै. भा. १०, १, १३
 ऋतं चिकित्स्व ऋतमित् ५, १२, २
 ऋतधीतय भा गत ५, ५१, २
 ऋतं दिवे तद्वोचं पृथिव्यै १, १८५, १०
 ऋतं देवाय कृण्वते २, ३०, १
 ऋतसृतेन सपन्तेपिरं ५, ६८, ४; साम. १४६६
 ऋतस्व गोपा न दभाय ९, ७३, ८
 ऋतस्य गोपावधि ५, ६३, १
 ऋतस्य जिहा पवते मधु ९, ७५, १; साम. ७०१
 ऋतरय तन्नुर्विततः ९, ७३, ९
 ऋतरय इकाश धरुगानि ४, २३, ९
 ऋतरय देवा अनु मता १, ६५, ३
 ऋतरय पथि वेधा ६, ४४, ८
 ऋतरय मेवा ऋतरय धीतिः १, ६८, ५
 ऋतरय सुधत् उपसामिपय ३, ६१, ७
 ऋतरय ररिममनुपवत्समाता १, १२३, १३
 ऋतरय वा वेतिना दोग्यानि ३, ६, ६
 ऋतरय वो रयः दूत ६, ५१, ६
 ऋतरय हि धेरवो वायसानः १, ७३, ६
 ऋतरय हि प्रसिद्धिः १०, ९१, ४
 ऋतरय हि यत्नयः १०, ५, ४
 ऋतरय हि सुतरयः सति ४, २३, ८; नि. ६, १६; १०, ४१
 ऋतरय हि सरुहो १०, १११, २
 ऋतादिनी नादिनी १०, ५, ३
 ऋतादीरी दिरो रुबैरयोष ३, ६१, ६

ऋतावान ऋतजाता ऋतावृधो ७, ६६, १३
 ऋतावानं यज्ञियं विप्रमुक्थं ३, २, १३
 ऋतावानं विवेतसं ४, ७, ३
 ऋतावानः प्रतिचक्ष्वा २, २४, ७
 ऋतावानसुतायवो ८, २३, ९
 ऋतावानं महियं १०, १४०, ६; साम. १८२३; वा. य.
 १२, १११; तै. सं. ४, २, ७, ३
 ऋतावाना नि वेदतुः ८, २५, ८
 ऋतावा यस्य रोदसी ३, १३, २
 ऋतुर्जनित्री तस्या २, १३, १
 ऋतेन ऋतं धरुणं धारयन्त ५, १५, २
 ऋतेन ऋतं नियतमीळ ४, ३, ९
 ऋतेन ऋतमपिहितं ५, ६२, १
 ऋतेन देवः सविता शमायत ८, ८३, ५
 ऋतेन देवीरमुजा ४, ३, १२
 ऋतेन मित्रावरुणा १, २, ८; साम. ८४८
 ऋतेन वाहतावृधा १, २३, ५; साम. ७९४
 ऋतेन हि ष्मा वृषभधिरणः ४, ३, १०
 ऋतेनाग्निं वृषभधिरणः ४, ३, ११
 ऋते स विन्दते युधः ८, २७, १७
 ऋतुद्रेण सरुवा मचेण ८, ४८, १०; तै. सं. २, २, १२, ३,
 नि. ६, ४
 ऋषयसा वो नरवो ७, ५७, ४
 ऋषयसोम स्यारु ९, ६४, ३०; साम. ६५६
 ऋषमिष्या स मर्यः ८, १०१, १; वा. य. ३३, ८१
 ऋषयस्ते सुदानवे ६, २, ४; साम. ३६५
 ऋषयान् स्तोत्रं सनुयाम १०, १०६, ११
 ऋषयान् न वरुण ८, ४५, २९
 ऋषयामिद्रमा सुव जनये १, ११३, ४
 ऋषयानो वाजा ७, ४८, १
 ऋषयो रनिः प्रथमधव ४, ३३, ५
 ऋषयाना वृषणा वारुवणा ८, ३५, १
 ऋषयश्चक्रो रथे ४, ३७, ५
 ऋषयश्चक्रा ऋषयिषः १०, ९३, ८
 ऋषयश्चक्रिणि वः ३, ४८, १; नि. ५, १
 ऋषयश्चक्रः सवयव १, ११०, ३
 ऋषयश्चक्रं नवं ९, २१, ६
 ऋषयश्चक्रं स विनात् सति १, १११, ५
 ऋषयिषा वात् इन्द्रो ४, ३४, १
 ऋषयश्चक्रं वात् सति ३, ५, ६
 ऋषयो न सवयव ८, ४, १०

ऋषभं मा समानानां १०, १६६, १
 ऋषिं नरावंहसः पांचजन्यं १, ११७, ३
 ऋषिमना य ऋषिकृत् ९, ९६, १८; साम. ११७६
 ऋषिर्न स्तुभ्वा विष्णु प्रशस्तः १, ६६, ४
 ऋषिर्विप्रः पुरएता ९, ८७, ३; साम. ६७२
 ऋषिर्हि पूर्वजा असि ८, ६, ४१
 ऋषे मंत्रकृतां स्तोमैः ९, ११४, २
 ऋष्टयो वो मरुतो ५, ५७, ६
 ऋष्वस्वमिन्द्र शूर जातः १०, १४८, २
 ऋष्वा ते पादा प्र यजिगासी १०, ७३, ३
 एक एवाग्निर्बहुधा ८, ५८, २
 एकं वि चक्र चमसं चतुर्वयम् ४, ३६, ४
 एकः समुद्रो धरुणः १०, ५, १
 एकः सुपर्णः स समुद्रं १०, ११४, ४; ऐ. आ. ३, ६;
 नि. १०, ४६
 एकं चमसं चतुरः कृणोतन १, १६१, २
 एकं च यो विंशति ७, १८, ११
 एकं तु त्वा सत्पति पांचजन्यं ५, ३२, ११
 एकपाद्भ्यो द्विपदो १०, ११७, ८; अथर्व. १३, २, २७; ३, २५
 एकया प्रतिधापिवत् ८, ७७, ४; नि. ५, १०
 एकरालस्य भुवनस्य राजसि ८, ३७, ३
 एकस्वपुरश्वस्याविशस्ता १, १६२, १९; वा. य. २५, ४२;
 तै. सं. ४, ६, ९, ३
 एकस्मिन्योगे भुरणा समाने ७, ६७, ८
 एकस्य चिन्मे विभ्वस्ववोजः १, १६५, १०
 एकस्या वस्तोरावतं रणाय १, ११६, २१
 एकाचेतसरस्वती नदीनां ७, ९५, २
 एको द्वे वसुमती समीची ३, ३०, ११
 एको बहूनामसि मन्यवीळि १०, ८४, ४; अथर्व. ४, ३१, ४
 एत उ त्वे अवीवदान् ९, २१, ७
 एत उ त्वे पतयन्ति श्रया तवः ७, १०४, २०; अथर्व. ८, ४, २०
 एत उ त्वे प्रत्यदश्रन् १, १९१, ५
 एतं वां स्तोममश्विना १०, ३९, १४
 एतं संसमिद्रामस्मयुष्ट्वं १०, ९३, ११
 एतं शर्षं धाम यस्य सूतेः १, १२२, १२
 एतच्चन त्वो विचिकेतदेवाम् ६, १५२, २
 एतत्त इन्द्र वीर्यम् ८, ५४, १
 एतस्यत्त इन्द्र वृष्ण उक्थं १, १००, १७
 एतस्यत्त इन्द्रियं ६, २७, ४
 एतस्यन्न योजनमचेति १, ८८, ५; नि. ५, ४

एतदस्या अनः शये ४, ३०, ११; नि. ११, ४
 एतद्देदुत वीर्यं ४, ३०, ८
 एतद्ब्रह्मो जरितर्मापि मृष्टाः ३, ३३, ८
 एतं ते स्तोतं तुविजात ५, २, ११; तै. ब्रा. २
 एतं त्वं हरितो दश ९, ३८, ३; साम. १२७९
 एतं त्रितस्य योषणो ९, ३८, २; साम. १२७५
 एतस्य त्वं दश क्षिपो ९, १५, ८; साम. १२७३
 एतस्य त्वं दश क्षिपः ९, ६१, ७; साम. १०८१
 एतस्य त्वं मदच्युतं सहस्रा ९, १०८, ११; साम.
 एतं मृजन्ति मर्ज्यं पवमानं ९, ४६, ६
 एतं मृजन्ति मर्ज्यसुप द्रोणे ९, १५, ७; साम.
 एतं मे स्तोमं तना १०, ९३, १२
 एतं मे स्तोममूर्ध्ने ५, ६१, १७
 एता अग्र आशुपाणास इष्टीः ७, ९३, ८
 एता अर्पन्ति ह्यघात् ४, ५८, ५; वा. य. १
 १३, ३८
 एता अर्पन्त्यलला भवन्ती ४, १८, ६
 एता उ त्या षपसः १, ९२, १; साम. १७५५; नि.
 एता उ त्याः प्रत्यदश्रन् ७, ७८, ३
 एता चिकित्त्वो भूमा १, ७०, ६
 एता चीत्नानि ते कृता ८, ७७, २
 एता ते अग्र उचथानि वेधो लुष्टानि १, ७३, १०
 एता ते अग्र षचथानि वेधोऽवोचम ४, २, २०
 एता ते अग्ने जनिमा ३, १, २०
 एता त्वां ते श्रुत्यानि १०, १३८, ६
 एता धियं कृणवामा ५, ४५, ६
 एतानि धीरो निष्णा चिकेत ७, ५६, ४
 एतानि भद्रा कलश १०, ३२, ९
 एतानि वां श्रवस्या १, ११७, १०
 एतानि वामश्विना वर्धनानि २, ३९, ८
 एतानि वामश्विना वीर्याणि १, ११७, २५
 एतानि सोम पवमानो ९, ७८, ५
 एता नो अग्ने सौमगा ७, ३, १०; ४, १०
 एताभ्यग्ने नवतिं सहस्रा १०, ९८, ११
 एताभ्यग्ने नवतिर्नव १०, ९८, १०
 एतायामोप गभ्यन्त १, ३३, १
 एतावताश्रिदेयां सुभं ८, ७, १५
 एतावतस्य इन्द्र इन्द्र ८, ४२, ९
 एतावतस्ये वसो विधाम ८, ५०, ९
 एतावद्वा वृषण्वस् ८, ५, २७
 एतावद्देदुपस् ५, ७९, १०

पूतावानस्य महिमा १०, ९०, ३; अथर्व. १९, ६, ३;
 वा. य. ३१, ३; तै. आ. ३, १२, १
 पूता विश्वा चक्रुर्वो ५, २९, १४
 पूता विश्वा विदुषे ४, ३, १६
 पूता विश्वा सवना दतुमा १०, ५०, ६; नि. ५, २५.
 पूता वो वदम्युद्यता २, ३१, ७
 पूति म होता व्रतमस्य १, १४४, १
 पूते अक्षप्रमाशचो ९, ६३, ४
 पूते अक्षप्रमिन्द्रवः ९, ६२, १; साम. ८२०
 पूते त इन्द्र जन्तवो १, ८१, ९; अथर्व. २०, ५६, ६
 पूते स्ये भानवो दर्शतायाः ७, ७५, ३
 पूते स्ये वृथगमय ८, ४३, ५
 पूते द्युस्तेभिविंशं ७, ७, ६
 पूते धामान्यार्या ९, ६३, १४
 पूते धावन्तीन्द्रवः ९, २१, १
 पूते नरः स्वपसो १०, ७६, ८
 पूतेनाग्ने प्रहणा १, ३१, १८
 पूते पूता विपश्चितः (०) विपा) ९, २२, ३
 पूते पूता विपश्चितः (०) सूर्यासो) ९, १०१, १२; साम. ११०२
 पूते पृष्ठानि रोदसोः ९, २२, ५
 पूते नृष्टा अमर्त्याः ९, २२, ४
 पूते वदन्ति शतवत् १०, ९४, २
 पूते वदन्त्यविदज्ञना १०, ९४, ३
 पूते वाता हवोरवः ९, २२, २
 पूते विश्वानि वार्या ९, २१, ४
 पूते शनीभिः सुशमी १०, २८, १२
 पूते सोमा ऋति वाराण्यव्या ९, ८८, ६
 पूते सोमा अग्नि गद्यया ९, ८७, ५
 पूते सोमा अग्नि प्रियं ९, ८, १; साम. ११७८
 पूते सोमा अक्षत ९, ६२, २२; साम. १०६१
 पूते सोमाः पवमानास ९, ६९, ९
 पूते सोमास आशवो ९, २२, १
 पूते सोमास इन्द्रवः ९, ४६, ३
 पूते स्तोमा नरां नृतम ७, १९, १०; अथर्व. २०, ३७, १०
 पूतो न्वद्य सुष्यो ५, ४५, ५
 पूतोन्विन्द्रं स्वाम शुवं ८, ९५, ७; साम. ३५०; १४०२
 पूतो न्विन्द्रं स्वाम सण्यापः ८, २४, १९; अथर्व.
 २०, ६५, १
 पूतो न्विन्द्रं स्वामनेपानं ८, ८१, ४
 पूतो मे गावो प्रमरस्य १०, २७, २०
 पूदं सरुवो अश्विना ५, २६, ९

क्र० १११

पूदु मध्वो मदिन्तरं ८, २४, १६; साम. ३८५; १६८४;
 अथर्व. २०, ६४, ४
 पूनाङ्गुपेण वयमिन्द्रवन्तो १, १०५, १९; नि. ५, ११
 पूना मन्दानो जहि शूर ६, ४४, १७
 पूना वयं पयसा ३, ३३, ४
 पूना विश्वान्यर्यं आ ९, ६१, ११; साम. ५९४; ६७४;
 वा. य. २६, १८
 पूना वो अग्नि नमसो ७, १६, १; साम. ४५; ७४९;
 वा. य. १५, ३२; तै. सं. ४, ४, ४, ४; नि. ३, २१
 पून्दुमिन्द्राय सिञ्जत ८, २४, १३; साम. ३८६; १५०९
 पून्दो पार्थिवं रथि ९, २९, ६
 पून्द्र नो गधि प्रियः ८, ९८, ४; साम. ३९३; १२४७;
 अथर्व. २०, ६४, १
 पून्द्र याहि पीतये ८, ३३, १३
 पून्द्र याहि मस्व ८, १, २३
 पून्द्र याहि हरिभिः ८, ३४, १; साम. ३४८; १८०७
 पून्द्र याद्युप नः १, १३०, १; साम. ४५९
 पून्द्रवाहो नृपतिं १०, ४४, ३; अथर्व. २०, ९४, ३
 पून्द्र सानसिं रथिं १, ८, १; साम. १२९; अथर्व. २०, ७०, १७;
 तै. सं. ३, ४, ११, ३; तै. ब्रा. ३, ५, ७, ३
 पून्द्रस्य कुक्षा पवते ९, ८०, ३
 पून्द्रो वहिः सीदतु १०, ३६, ५
 पूभिर्भुभिः सुमना १, ५३, ४; अथर्व. २०, २१, ४
 पूभिर्ने इन्द्राहभिः ७, २८, ४
 पूभिर्नुंभिरिन्द्र त्वायुभिः ४, १६, १९
 पूभिर्नो अकैर्भवा ४, १०, ३; साम. १७७३; वा. य.
 १५, ४६; तै. सं. ४, ४, ४, ७
 पूभिर्भवं सुमना अग्ने ४, ३, १५
 पूमा अग्नेवतीः १०, ३०, १४
 पूमाशुमाशवे १, ४, ७; अथर्व. २०, ६८, ७
 पूमेनं स्रजता १, ९, २; अथर्व. २०, ७१, ८; नि. १, १०
 पूमेनं प्रत्येतन ६, ४२, २; साम. १४४१
 पूवो अग्नि वसुयवः ५, २५, ९
 पूवो अग्निमनुष्यसुः ५, ६, १०
 पूवा कविस्तुवीरवो १०, ६४, १६
 पूवाग्नि सहस्यं ७, ४२, ६
 पूवाग्निगोतनेभिर्ऋतावा १, ७७, ५
 पूवाग्निर्मतेः सह १०, ६१५, ७
 पूवा च त्वं सरम १०, १०८, ९
 पूवा जज्ञानं सहसे ६, ३८, ५
 पूवा त इन्द्रो सुन्वम् ९, ७९, ५

एवा त इन्द्रोचथमहेम २, १९, ७
 एवा तदिन्द्रं इन्दुना १०, १४४, ६
 एवा तमाहुस्त ७, २६, ४
 एवा ता विश्वा चक्रुवांसं ६, १७, १३
 एवा ते अग्ने विमदो १०, २०, १०
 एवा ते अग्ने सुमतिं ५, २७, ३
 एवा ते गृत्समदाः २, १९, ८
 एवा ते वयामिन्द्र भुजतीनां १०, ८९, १७
 एवा ते हारियोजना १, ६१, १६; अथर्व. २०, ३५, १६
 एवा त्वामिन्द्र वज्रिन्नव ४, १९, १
 एवा देव देवताते ९, ९७, २७
 एवा देवो इन्द्रो विश्वे १०, ४९, ११
 एवा न इन्द्रो भाभि ९, ९७, २१
 एवा न इन्द्र चार्यस्य ७, २४, ६; २५, ६
 एवा न इन्द्रोतिभिरव ५, ३३, ७
 एवा न इन्द्रो मघवा ४ १७, २०
 एवा नः सोम परिपिच्यमान आ पयस्व ९, ९७, ३६;
 साम. ८६१
 एवा नः सोम परिपिच्यमानो वयो ९, ६८, १०
 एवा नपातो सम तस्य ६, ५०, १५
 एवा न रृधः सम ६, २५, ९
 एवा नूनसुप स्तुति ८, २४, २३; अथर्व. २०, ६६, २
 एवा नृभिर्मिन्द्रः सुध्रवस्या १, १७८, ४
 एवा नो अंस अचुनेषु २, २, ९
 एवा नो अग्ने विदमा ७, ४३, ५
 एवा नो अग्ने मसिधा १, ९५, ११; ९६, ९
 एवा पति दोगवाचं १०, ४४, ४; अथर्व. २०, ९४, ४
 एवा पवस्व मदिरो ९, ९७, १५; साम. ८०८
 एवा पति प्रवथा ६, १७, ३; अथर्व. २०, ८, १; त. ब्रा.
 २, ५, ८, ११
 एवा पित्रे विश्वेवाय ४, ५०, ६; अथर्व. २०, ८८, ६;
 त. ब्रा. १, ८, २०, २
 एवा पुत्रान् इन्द्रयुः ९, ६, ९
 एवा पुत्रानो अतः स्तः ९, ९१, ६
 एवा पुत्रानो अतः स्तः २०, ६३, १७; ६४, १७
 एवा पुत्रानो अतः स्तः २, ३३, १५; त. ब्रा. २, ८, ६, ९
 एवा पुत्रानो अतः स्तः १, १९०, ८
 एवा पुत्रानो अतः स्तः १०, १९०, ९; अथर्व. ५, २, ९;
 २०, १०९, १२
 एवा पुत्रो अतः स्तः १०, ९३, १२; त. ब्रा. ५, ३
 एवा पुत्रानो अतः स्तः ९, १०९, ३; साम. १३६८

एवा राजेव क्रतुमो ९, ९०, ६
 एवा रातिस्तुवीमघ ८, ९२, २९; साम. ८२५; अथर्व.
 २०, ६०, २
 एवारे वृषभा सुते ८, ४५, ३८
 एवा वृन्दस्व वरुणं वृहन्तं ८, ४२, २; त. ब्रा. २, ५, ८
 एवा वसिष्ठ इन्द्रं ७, २६, ५
 एवा वस्वः इन्द्रः सत्यः ४, २१, १०
 एवा वामह्व ऊतये (०। इन्द्राग्नी) ८, ३८, ९
 एवा वामह्व ऊतये (०। नासत्या) ८, ४२, ६
 एवा सत्यं मघवाना युवं ४, २८, ५
 एवा हि ते विभूतय १, ८, ९; अथर्व. २०, ६०, ५; ७१, ४
 एवा हि ते शं सवना १, १७३, ८
 एवा हि त्वामृतुथा यातयन्ति ५, ३२, १२
 एवा हि मां तवसं वर्षयन्ति १०, २८, ६
 एवा हि मां तवसं जजुः १०, २८, ७
 एवा ह्यसि वीरयुः ८, ९२, २८; साम. २३२; ८१४;
 अथर्व. २०, ६०, १
 एवा ह्यस्य काम्या १, ८, १०; अथर्व. २०, ६०, ६; ७१, ४
 एवा ह्यस्य सूनुता १, ८, ८; अथर्व. २०, ६०, ४; ७१, ४
 एवेदिन्द्रं वृषणं ७, २३, ६; अथर्व. २०, १२, ६; त. ब्रा.
 २०, ५४
 एवेदिन्द्रः सुते अस्तावि ६, २३, १०
 एवेदिन्द्रः सुहव ६, २९, ६
 एवेदिन्द्राय वृषभाय ४, १६, २०
 एवेदेते प्रति मा १, १६५, १२
 एवेदेप तुविकृमिः ८, २, ३१
 एवेदेपा पुरुतमा दशकं १, १२४, ६
 एवेद्युने युवतयो नमन्त १०, ३०, ६
 एवेन सद्यः पर्यति १, १२८, ३
 एवेन्द्रामिध्यामहावि ५, ८३, ६
 एवेन्द्रामिध्यां पितृवन् ८, ४०, १२
 एवेन्द्राग्नी पविवांवा १, १०८, १३
 एवेन्नु कं त्रियुमेभिः ७, ३३, ३
 एवेवापामपरं १०, ४४, ७; अथर्व. २०, ९४, ७
 एव इन्द्राय वायवं ९, २७, २; साम. १०८७
 एव तस्य पुत्रयो ९, ३, १०; साम. १०२७
 एव तस्य वृषारथो ९, ३८, १; साम. १०७५
 एव एतानि अहामिन्द्रो ८, ५, ३४
 एव कश्चिदिष्टुनः ९, २७, १; साम. १०८६
 एव श्रेणि रथवीनि ५, ६१, १९
 एव सद्युवचद्वन् ९, २७, ३; साम. १०८७

एष ग्रावेव जरिता ५, ३६, ४
 एष च्छागः पुरो १, १६२, ३; वा. य. २५, २६; तै. सं.
 ४, ६, ८, १
 एष तुल्लो अभिष्टुतः ९, ६७, २०
 एष ते देव नेता ५, ५०, ५
 एष दिवं त्रि धावति ९, ३, ७; साम. १२६२
 एष दिवं व्यासरत् ९, ३, ८; साम. १२६३
 एष देवः शुभायते ९, २८, ३; साम. १२८२
 एष देवो भमर्त्वः ९, ३, १; साम. १२५६
 एष देवो रथर्यति ९, ३, ५; साम. १२५९; नि. ६, २८
 एष देवो विपन्दुभिः ९, ३, ३; साम. १२६०
 एष देवो विषा कृतो ९, ३, २; साम. १२६१
 एष द्रुपसो वृषभो ६, ४१, ३
 एष धिया घाल्पण्या ९, १५, १; साम. १२६६
 एष नृभिर्वि नीयते ९, २७, ३; साम. १२८८
 एष पवित्रे अक्षरत् ९, २८, २; साम. १२८१
 एष पुनानो मधुर्माँ ९, ११०, ११
 एष पुरु धियायते ९, १५, २; साम. १२६७
 एष म कोशे मधुर्माँ ९, ७७, १; साम. ५५६
 एष प्रत्नेन जन्मना ९, ३, ९; साम. ७५८; १२६४
 एष प्रत्नेन मन्मना ९, ४२, २; साम. ७५९
 एष प्रत्नेन वयसा ९, ९७, ४७
 एष म पूर्वारिव १, ५६, १
 एष रुक्मिभिरियते ९, १५, ५; साम. १२७०
 एष वसूनि पिबन्ना ९, १५, ६; साम. १२७२
 एष व स्तोमो मरुत इयं १, १६५, १५; १६६, १५;
 १६७, ११; १६८, १०
 एष वः स्तोमो मरुतो नमस्वान् १, १७१, २
 एष वां स्तोमो अक्षिनावकारि १, १८४, ५
 एष वाजी हितो नृभिः ९, २८, १; साम. १२८०
 एष वां देवावश्विना ४, १५, ९
 एष विप्रैरभिष्टुतो ९, ३, ६; साम. १२५७
 एष विश्ववित्पवते ९, ९७, ५६
 एष विश्वानि वार्याँ ९, ३, ४; साम. १२५८
 एष वृषा कनिष्कदत् ९, २८, ४; साम. १२८३
 एष वृषा वृषमतः ९, ६२, ११
 एष शुष्म्यदाम्बः ९, २८, ६; साम. १२९१
 एष शुष्म्यसिष्पदत् ९, २७, ६; साम. १२९०
 एष श्रुवाणि दोषुवत् ९, १५, ४; साम. १२७१
 एष सुवानः परि सोमः ९, ८७, ७
 एष सूर्यमरोषपत् ९, २८, ५; नाम. १२८४

एष सूर्येण हासते ९, २७, ५; साम. १२८५
 एष सोमो अधि त्वाचि ९, ६६, २९
 एष स्तोम इन्द्र तुभ्य १, १७३, १३
 एष स्तोमो अचिक्रदत् ७, २०, ९
 एष स्तोमो मह उग्राय ७, २४, ५; ऐ. आ. १, २१
 एष स्तोमो मारुतं शर्षो अच्य ५, ४२, १५
 एष स्तोमो वरुण मित्र ७, ६४, ५; ६५, ५
 एष स्य कारुर्जरते ७, ६८, ९
 एष स्य ते तन्त्रो २, ३६, ५; अथर्व. २०, ६७, ६
 एष स्य ते पवत ९, ९७, ४६
 एष स्य ते मधुर्माँ ९, ८७, ४; साम. ५३१
 एष स्य धारया सुतो ९, १०८, ५; साम. ५८४
 एष स्य परि पिच्यते ९, ६२, १३
 एष स्य पीतये सुतो ९, ३८, ६; साम. १२७८
 एष स्य भानुरुदिवति ४, ४५, १
 एष स्य मद्यो रसो ९, ३८, ५; साम. १२७७
 एष स्य भानुषीप्त्वा ९, ३८, ४; साम. १२७६
 एष स्य मित्रावरुणा नृचक्षाः ७, ६०, २
 एष स्य वां पूर्वगतैव सख्ये ७, ६७, ७
 एष स्य सोमः पवते ९, ८४, ४
 एष स्य सोमो मतिभिः ९, ९६, १५
 एष हितो वि नीयते ९, १५, ३; साम. १२६९
 एषा गोभिररुणेभिः ५, ८०, ३
 एषा जनं दर्शता बोधयन्ती ५, ८०, २
 एषा दिवो दुहिता प्रत्यदर्शि उयोतिः १, १२४, ३
 एषा दिवो दुहिता प्रत्यदर्शि व्युच्छन्ती १, ११३, ७
 एषा नेत्री राधनः ७, ७६, ७
 एषा प्रतीची दुहिता ५, ८०, ६
 एषा ययौ परमादन्तः ९, ८७, ८
 एषायुक्त परावतः १, ४८, ७
 एषा व्वेनी भवति ५, ८०, ४
 एषा शुभ्रा न तन्त्रो ५, ८०, ५
 एषा स्या नव्यमायुर्दधाना ७, ८०, २
 एषा स्या नो दुहिता दिवोजाः ६, ३५, १
 एषा स्या युजाना ७, ७५, ४
 एषा स्या वो मरुतोऽनुमर्त्रो १, ८८, ६
 एषो उषा अयूत्याँ १, ४६, १; साम. १७८; १७२८
 एह गमन्त्यवः सोम १०, १०८, ८
 एह देवा मयोमुवा १, ९२, १८; नाम. १७३५
 एह वां सुप्रितप्सवो ८, ५, ३६

एवा त इन्द्रोचथमहेम २, १२, ७
 एवा तदिन्द्रं इन्द्रुना १०, १४४, ६
 एवा तमाहुस्त ७, २६, ४
 एवा ता विश्वा चक्रवांसं ६, १७, १३
 एवा ते अग्ने विमदो १०, २०, १०
 एवा ते अग्ने सुमतिं ५, २७, ३
 एवा ते गृत्समदाः २, १२, ८
 एवा ते वयामिन्द्र भुञ्जतीनां १०, ८९, १७
 एवा ते हारियोजना १, ६१, १६; अथर्व. २०, ३५, १६
 एवा त्वामिन्द्र वज्रिन्नव ४, १९, १
 एवा देव देवताते ९, ९७, २७
 एवा देवाँ इन्द्रो विव्ये १०, ४९, ११
 एवा न इन्द्रो आमि ९, ९७, २१
 एवा न इन्द्र वार्यस्य ७, २४, ६; २५, ६
 एवा न इन्द्रोतिभिरव ५, ३३, ७
 एवा न इन्द्रो मघवा ४, १७, २०
 एवा नः सोम परिपिच्यमान आ पवस्व ९, ९७, ३६;
 साम. ८६१
 एवा नः सोम परिपिच्यमानो वयो ९, ६८, १०
 एवा नपातो मम तस्य ६, ५०, १५
 एवा न स्पृधः सम ६, २५, ९
 एवा नूनसुप स्तुहि ८, २४, २३; अथर्व. २०, ६६, २
 एवा नृभिरिन्द्रः सुश्रवस्या १, १७८, ४
 एवा नो अग्ने अमृतेषु २, २, ९
 एवा नो अग्ने विक्ष्वा ७, ४३, ५
 एवा नो अग्ने समिधा १, ९५, ११; ९६, २
 एवा पतिं द्रोणसाचं १०, ४४, ४; अथर्व. २०, ९४, ४
 एवा पवस्व मदिरो ९, ९७, १५; साम. ८०८
 एवा पाहि प्रलथा ६, १७, ३; अथर्व. २०, ८, १; तै. ब्रा.
 २, ५, ८, ११
 एवा पित्रे विश्वदेवाय ४, ५०, ६; अथर्व. २०, ८८, ६;
 तै. सं. १, ८, २२, २
 एवा पुनान इन्द्रयुः ९, ६, ९
 एवा पुनानो अपः स्वः ९, ९१, ६
 एवा ऋतेः सूनुर्वीवृधदः १०, ६३, १७; ६४, १७
 एवा वज्रो वृषभ २, ३३, १५; तै. ब्रा. २, ८, ६, ९
 एवा महस्तुविजातः १, १९०, ८
 एवा महान्बृहद्दिवो १०, १२०, ९; अथर्व. ५, २, ९;
 २०, १०७, १२
 एवा महो असुर १०, ९९, १२; नि. ५, ३
 एवामृताय महे क्षयाय ९, १०९, ३; साम. १३६८

एवा राजेय क्रतुमाँ ९, ९०, ६
 एवा रातिस्तुयीमघ ८, ९२, २९; साम. ८२५; अथर्व.
 २०, ६०, २
 एवारे वृषभा सुते ८, ४५, ३८
 एवा वृन्दस्व वरुगं वृहन्तं ८, ४२, २; तै. ब्रा. २, ५, ८, ४
 एवा वसिष्ठ इन्द्रं ७, २६, ५
 एवा वस्वः इन्द्रः सत्यः ४, २१, १०
 एवा वामह ऊतये (०। इन्द्राग्नी) ८, ३८, ९
 एवा वामह ऊतये (०। नासत्या) ८, ४२, ६
 एवा सत्यं मघवाना युवं ४, २८, ५
 एवा हि ते विभूतय १, ८, ९; अथर्व. २०, ६०, ५; ७१, ५
 एवा हि ते शं सवना १, १७३, ८
 एवा हि त्वामृतया यातयन्त ५, ३२, १२
 एवा हि मां तवसं वर्धयन्ति १०, २८, ६
 एवा हि मां तवसं जज्जुः १०, २८, ७
 एवा ह्यसि वीरयुः ८, ९२, २८; साम. २३२; ८२४;
 अथर्व. २०, ६०, १
 एवा ह्यस्य काम्या १, ८, १०; अथर्व. २०, ६०, ६; ७१, ६
 एवा ह्यस्य सनुता १, ८, ८; अथर्व. २०, ६०, ४; ७१, ४
 एवेदिन्द्रं वृषणं ७, २३, ६; अथर्व. २०, १२, ६; वा. ४.
 २०, ५४
 एवेदिन्द्रः सुते अस्तावि ६, २३, १०
 एवेदिन्द्रः सुहव ६, २९, ६
 एवेदिन्द्राय वृषभाय ४, १६, २०
 एवेदेते प्रति मा १, १६५, १२
 एवेदेप तुविकूर्मिः ८, २, ३१
 एवेदेपा पुस्तमा दशकं १, १२४, ६
 एवेधूने युवतयो नमन्त १०, ३०, ६
 एवेन सद्यः पर्येति १, १२८, ३
 एवेन्द्राग्निभ्यामहावि ५, ८६, ६
 एवेन्द्राग्निभ्यां पितृवन् ८, ४०, १२
 एवेन्द्राग्नी पपिवांसा १, १०८, १३
 एवेन्नु कं सिंघुमेभिः ७, ३३, ३
 एवेवापागपरे १०, ४४, ७; अथर्व. २०, ९४, ७
 एष इन्द्राय वायवे ९, २७, २; साम. १२८७
 एष उ स्य पुरुवतो ९, ३, १०; साम. १२६५
 एष उ स्य वृषा रथो ९, ३८, १; साम. १२७४
 एष एतानि चकारेन्द्रो ८, २, ३४
 एष कविरभिष्टुतः ९, २७, १; साम. १२८६
 एष क्षेति रथवीतिः ५, ६१, १९
 एष गव्युरचक्रद्व ९, २७, ४; साम. १२८९

कथा महामवृषत्कस्य होतुः ४, २३, १
 कथामहे पुष्टि भराय पुष्णे ४, ३, ७
 कथामहे रुद्रियाय व्रवाम ५, ४१, ११
 कथा राधाम सखाय १, ४१, ७
 कथा शार्धाय मरुतामृताय ४, ३, ८
 कथा श्रुगोति ह्यमानमिन्द्र ४, २३, ३
 कथा सबाधः शशमानो भस्य ४, २३, ४
 कथा ह तद्गुणाय त्वमग्ने ४, ३, ५
 कथो नु ते परिचाराणि विद्वान् ५, २९, १३
 कद्विपन्त सूरयः ८, ९४, ७
 कदा क्षत्रप्रियं नरं १, २५, ५
 कदा गच्छाथ मरुतः ८, ७, ३०
 कदा चन प्रयुच्छस्य ८, ५२, ७; वा. य. ८, ३; तै. सं.
 १, ४, २२, १
 कदा चन स्तरीरसि ८, ५१, ७; साम. ३००; वा. य. ३, ३४;
 ८, २; तै. सं. १, ४, २२, १; ५, ६, ४
 कदा त इन्द्र गिर्वंश ८, १३, २२
 कदा भुवन्नथक्षयाणि ब्रह्म ६, ३५, १
 कदा मर्तमराधसं १, ८४, ८; साम. १३४३; अथर्व.
 २०, ६३, ५; नि. ५, १७
 कदा वसो स्तोत्रं हर्षतः १०, १०५, १; साम. २२८; नि.
 ५, १२
 कदा वां तौग्न्यो विध्व ८, ५, २२
 कदा सुतुः पितरं जात इच्छात् १०, ९५, १२
 कदित्था नूः पात्र देवयतां १, १२१, १
 कदु पुत्रमिन्द्र स्वावतो नूनं १०, २९, ४; अथर्व. २०, ७६, ४
 कदु भियाय धाज्ञे मनामहे ५, ४८, १; नि. ५, ५
 कदु प्रेष्टा विपां रयीणां १, १८१, १
 कदु त्नुवंत क्रतयन्त देवता ८, ३, १४; अथर्व. २०, ५०, २
 कदु न्वः स्याकृतं ८, ६६, ९; अथर्व. २०, ९७, ३
 कदु महीरुष्टा अरुप तविषीः ८, ६६, १०; नि. ६, २६
 कदु नूनं कथप्रियः पिता १, ३८, १
 कदु नूनं कथप्रियो दत् ८, ७, ३१
 कद्विष्ण्यासु वृधमानो अग्ने ४, ३, ६
 कदुद्राय प्रचेतसे १, ४३, १; तै. भा. १०, १७, १
 कदु क्रतस्य धर्मसि १, १०५, ६
 कदु अथ महानां ८, ९४, ८
 कनिष्कद्रव्यसुं प्रमुवाणः २, ४२, १; नि. ९, ४
 कनिष्कद्रव्यसो गोभिरुप ९, ८५, ५
 कनिष्कद्रव्यसु पन्थास्तस्य ६, ९७, ३३
 कनिष्कद्रव्यसु हरिरा सूर्यमानः ९, ९५, १; साम. ५३०

कनीनकेव विद्वधे ४, ३२, २३; नि. ४, १५
 कं ते दाना असक्षत ८, ६४, ९
 कस्यो भतसीनां ८, ३, १३; अथर्व. २०, ५०, १
 कं नश्चित्रमिषण्यसि १०, ९९, १
 कन्या इव वहतु मे तवा उ ४, ५८, ९; वा. य. १७, ९७
 कन्याश् वारवायती ८, ९१, १
 कन्येव तन्वाश् शासदाना १, १२३, १०
 कण्डूः कण्डूमुद्घातन १०, १०१, १२; अथर्व. २०, १३७, २
 कमु श्विदस्य सेनयाम्नेः ८, ७५, ७; तै. सं. २, ६, ११, २
 कमेतं त्वं युवते कुमारं ५, २, २
 कया तच्छुण्वे शच्या शचिष्ठ ४, २०, ९
 कया ते अग्ने अङ्गिरः ८, ८४, ४; साम. १५४९
 कया त्वं न ऊज्याभि ८, ९३, १९; साम. १५८६; वा. य.
 ३६, ७
 कया नश्चित्र आ भवद्वति ४, ३६, १; साम. १६९; ६८२;
 अथर्व. २०, १२४, १; वा. य. २७, ३९; ३६, ४;
 तै. सं. ४, २, ११, २; तै. भा. ४, ४२, २
 कया नो अम क्रतयन्तुतेन ५, १२, ३
 कया नो अग्ने वि वसः ७, ८, ३
 कया शुभा सवयसः १, १६५, १
 करंभ औपधे भव १, १८७, १०
 कर्णगृह्या मघवा शौरदेव्यः ८, ७०, १५
 कर्हिंस्त्रिचदिन्द्र यजजग्ने ६, ३५, ३
 कर्हिंस्त्रिचदिन्द्र यन्मृभिर्नूनं ६, ३५, २
 कर्हिंस्त्रिस्ता त इन्द्र वेत्यासत् १०, ८९, १४
 कर्वि शतासुः कवयो दृष्या ४, २, १२
 कविः कविषा दिवि रूपमास १०, १२४, ७
 कर्वि केतुं धामिं भानुमग्ने ७, ६, २
 कविमग्निमुप स्तुहि १, १२, ७; साम. ३२
 कविमिव प्रचेतसं ८, ८४, २; साम. १२४५
 कर्वि नृजन्ति मर्त्ये ९, ६३, २०
 कविर्न निष्यन् ४, ६६, ३; अथर्व. २०, ७७, ३
 कविर्नृचक्ष्मा सभि पीमच्छ ३, ५४, ६
 कविर्वेधस्ता पर्येयि ९, ८२, २; साम. १३१८
 कवी नो मित्रावरुणा १, २, ९; साम. ८४९
 कदुन्द्रसां योगं १०, ११४, ९
 कस्त उपः कथप्रिये १, ३०, २०
 कस्तमिन्द्र स्वावसुं ७, ३२, १४; साम. २८०; १६८२
 कस्तो जामिर्नवानां १, ७५, ३; साम. १५३५
 कस्तो मद्र इन्द्र रन्तो १०, २९, ३; अथर्व. २०, ७६, ३
 कस्तो मादरं विष्वामविश्रु ४, १८, १२

एक हरी ब्रह्मयुजा ८, २, २७; साम. १३५८
 एहि प्रेहि धनो दिवीवि ८, ६५, ५
 एहि मनुर्देवयुः १०, ५१, ५
 एहि नां विमुक्तो ६, ५५, १; नि. ५, ९
 एहि स्तोमो अभि स्वराभिः १, १०, ४
 एहाग्न इह होता नि १, ७३, २
 एह्यु पु मवागि ६, १६, १६; साम. ७: ७०५; वा. य. २६, १३
 ऐच्छाम एवा बहुधा १०, ५१, ३,
 ऐतान्नगेषु तस्थुषः ५, ५३, २
 ऐतु पूषा रयिर्भगः ८, ३१, ११
 ऐभिरग्ने तुनो गिरो १, १४, १
 ऐभिरग्ने सरयं ३, ६, २; अथर्व. २०, १३, ४
 ऐभिर्देवे वृषण्या पौंस्यानि १०, ५५, ७; साम. १७८४
 ऐषु चाकन्धि पुरुहूत १०, १४७, ३
 ऐषु चेतद् वृषण्वती ८, ६८, १८
 ऐषु धावापृथिवी १०, ९३, १०
 ऐषु धा वीरवधनाः ५, ७९, ६
 ओकिवांसा सुते सचो ६, ५९, ३
 ओ चिस्तखायं तस्या १९, १०, १; साम. ३४०;
 अथर्व. १८, १, १
 ओजस्तदस्य तिस्रिवि ८, ६, ५; साम. १८२; १६५३; अथर्व.
 २०, १०७, २
 ओजिष्टं ते मध्यतो ३, २१, ५; तै. मा. ३, ६, ७, २
 ओ त्यमह आ रथं ८, २२, १
 ओ त्ये नर इन्द्र सूतये १, १०४, २
 ओमानमापो मानूपी ६, ५०, ७
 ओमासश्वर्षणीधृतो १, ३, ७; ऐ. आ. १, ४; वा. य.
 ७, ३३; तै. सं. १, ४, १६, १; नि. १२, ४०
 ओर्वप्रा अमत्यां १०, १२७, २
 ओ ध्रुष्टिर्विदध्या ७, ४०, १
 ओपधयः सं वदन्ते १०, ९७, २२; वा. य. १२, ९६;
 तै. सं. ४, २, ६, ५
 ओपधीः प्रति मोदध्वं १०, ९७, ३; वा. य. १२, ७७;
 तै. सं. ४, २, ६, १
 ओपधीरिति मातरः १०, ९७, ४; वा. य. १२, ७८; तै. सं.
 ४, २, ६, १; नि. ६, ३
 ओपमितृपृथिवीमहं १०, ११९, १०
 ओ पु वृष्टिवराधसो ७, ५९, ७
 ओ पु म याहि वाजेभिः ८, २, १९; साम. २२७
 पु वृष्णाः प्रयज्यन् ८, ७, ३३

ओ पु स्वमारः कार्त्तये शृगोत ३, ३३, ९
 ओ पू णो अग्ने शृगुदि स्वं १, १३९, ७
 ओहावित्र मध्यान्ने तदन्ता २, ३१, ६
 ओ सुपुत्र इन्द्र याहि १, १७७, ५
 औपमत्या राधी परितरम्या ५, ३०, १४
 और्वभृगुवन्तुनि ८, १०२, ४; साम. १८; तै. सं.
 ३, १, ११, ८
 क इमं नो निष्णमा निकेत १, ९५, ४
 क इमं द्वाभिर्मम ४, २४, १०
 क इं नैव सुते मना ८, ३३, ७; साम. २९७; १६९६
 अथर्व. २०, ५३, १; ५७, ११
 क इं व्यक्ता नरः सनीळाः ७, ५६, १; साम. ४३३
 क इं स्वावरकः पृणाःको यजाते ६, ४७, १५
 क इंपते तुज्यते १, ८४, १७; नि. १४, २६
 क उ तु ते महिमानः समस्या १०, ५४, ३
 क उ श्रवरक्तमो यज्ञियानां ४, ४३, १
 कं याथः कं ह गच्छथः कः ५, ७४, ३
 कः कुमारमजनयत् १०, १३५, ५
 कः शिवद् वृश्रो निष्ठितो मध्ये १, १८२, ७
 ककदंये वृषभो युक्त आसीत् १०, १०२, ६
 ककुहः सोम्यो रस ९, ६७, ८
 ककुहं चिखा कवे ८, ४५, १४
 कंकतो न कङ्कतो १, १९१, १
 कण्वा इन्द्रं यदक्रत ८, ६, ३; साम. १३०८; अथर्व.
 २०, १३८, ३
 कण्वा इव शृगवः सूर्या इव ८, ३, १६; साम. १३६३;
 अथर्व. २०, १०, २; ५९, २
 कण्वास इन्द्र ते मति ८, ६, ३१
 कण्वेभिर्धृष्णवा धृपत् ८, ३३, ३; ८६६; अथर्व. २०, ५२, ३;
 ५७, १६
 कतरा पूर्वा कतरा परायोः १, १८५, १; नि. ३, २२
 कत्यमयः कति सूर्यांसः १०, ८८, १८
 कथा कदस्या उपसो ४, २३, ५
 कथा कविस्तुवीरवान्कथा १०, ६४, ४
 कथा त एतदहमा चिकेतं १०, २८, ५
 कथा ते अग्ने शुचयन्त आयोः १, १४७, १
 कथा दाशेम नमसा सुदान् ५, ४१, १६
 कथा दाशेमाग्ने १, ७७, १
 कथा देवानां कतमस्यं याम १०, ६४, १
 कथा नूनं वां विमना उपस्तव ८, ८६, २

कथा महामवृक्षस्य होतुः ४, २३, १
 कथामहे पुष्टिं भराय पूणे ४, ३, ७
 कथामहे रुद्रियाय व्रवाम ५, ४१, ११
 कथा राधाम सखाय १, ४१, ७
 कथा शर्षाय मरुतामृताय ४, ३, ८
 कथा शृणोति ह्यमानमिन्द्र ४, २३, ३
 कथा सबाधः शशमानो अस्य ४, २३, ४
 कथा ह तद्वरुणाय त्वमग्ने ४, ३, ५
 कथो नु ते परिचराणि विद्वान् ५, २९, १३
 कदस्विपन्त सूर्यः ८, ९४, ७
 कदा क्षप्रश्रियं नरं १, २५, ५
 कदा गच्छाथ मरुतः ८, ७, ३०
 कदा चन प्रयुच्छस्य ८, ५२, ७; वा. य. ८, ३; तै. सं. १, ४, २२, १
 कदा चन स्तरीरासि ८, ५१, ७; साम. ३००; वा. य. ३, ३४, ८, २; तै. सं. १, ४, २२, १; ५, ६, ४
 कदा त इन्द्र गिर्वेण ८, १३, २२
 कदा भुवन्नथक्षयाणि ब्रह्म ६, ३५, १
 कदा मर्तमराधतं १, ८४, ८; साम. १३४३; अथर्व. २०, ६३, ५; नि. ५, १७
 कदा वसो स्तोत्रं ह्येतः १०, १०५, १; साम. ३२८; नि. ५, १२
 कदा वां तोम्यो विधत् ८, ५, २२
 कदा खुनुः पितरं जात ह्येतात् १०, ९५, १२
 कदिग्धा नूः पात्र देवयतां १, १२१, १
 कदु रासमिन्द्र स्वावतो नृक्ष १०, २९, ४; अथर्व. २०, ७६, ४
 कदु भियाय धांस मनामहे ५, ४८, १; नि. ५, ५
 कदु प्रेता विषां रयीणां १, १८१, १
 कदु रनुवंत धतवन्त देवता ८, ३, १४; अथर्व. २०, ५०, ३
 कदु स्वपरयाहृतं ८, ६६, ९; अथर्व. २०, ९७, १
 कदु महीरपटा भरथ तविषीः ८, ६६, १०; नि. ६, २६
 कदु नूनं बधमिदः पिता १, ६८, १
 कदु नूनं बधमिदो यत् ८, ७, ३१
 कद्विष्णुषु सुधवातो अग्ने ४, ३, ६
 कदुमाप प्रवेत्से १, ६६, १; तै. सं. १, ९, १०, १९, १
 कदु कतरय धर्मि १, १०५, ६
 कदु अत मतात् ८, ९४, ८
 कदिन्द्रसप्तदुर्षं प्रहृषातः ३, ६३, १; नि. ९, ६
 कदिन्द्रसप्तदुर्षो मोभिजत ९, ८५, ५
 कदिन्द्रसप्तदुर्षो स्यात् १, १९, ३
 कदिन्द्रसप्तदुर्षो स्यात् १, १५, १; साम. ५३०

कनीनकेव विद्रधे ४, ३२, २३; नि. ४, १५
 कं ते दाना असक्षत ८, ६४, ९
 कन्नग्यो अतसीनां ८, ३, १३; अथर्व. २०, ५०, १
 कं नश्चित्रमिपण्यसि १०, ९९, १
 कन्या इव वहसु मे तवा उ ४, ५८, ९; वा. य. १७, ९७
 कन्याश् चारवायती ८, ९१, १
 कन्येव तन्वाश् शासदाना १, १२३, १०
 कपृक्षरः कपृथमुद्घातन १०, १०१, १२; अथर्व. २०, १३७, २
 कसु भिद्रस्य सेनयाम्नेः ८, ७५, ७; तै. सं. २, ६, ११, २
 कमेतं त्वं युवते कुमारं ५, २, २
 कया तच्छृण्वे शच्या शचिष्ठ ४, २०, ९
 कया ते अग्ने अक्षिरः ८, ८४, ४; साम. १५४९
 कया त्वं न ऊवाभि ८, ९३, १९; साम. १५८६; वा. य. ३६, ७
 कया नश्चित्रं वा भवदूति ४, ३१, १; साम. १६९; ६८२, अथर्व. २०, १३४, १; वा. य. २७, ३९; ३६, ४; तै. सं. ४, २, ११, २; तै. सं. ४, ४२, २
 कया नो अम्र प्तवन्मृतेन ५, १२, ३
 कया नो अम्र वि दमः ७, ८, ३
 कया शुभा मवयमः १, १६५, १
 कयंभ कोदधे भव १, १८७, १०
 कयंभाना मघवा शीर्देवः ८, ७०, १५
 कदिस्विन्दुर्षु दन्तुर्वि ६, ३५, ३
 कदिस्विन्दुर्षु दन्तुर्षु ६, ३५, ६
 कदिस्विन्दुर्षु त इन्द्र वायव्यम् १०, ८९, १४
 कदि दरातुः कयो दग्धा ४, २, १२
 कदिः कदिग्धा दिवि ह्यमान १०, १०४, ७
 कदि वेनु धामि मारुतम् ७, ६, ६
 कदिमिन्द्रुर्षु कृति १, १२, ७; साम. ३२
 कदिमिन्द्रुर्षु कृति ८, ८२, ९; साम. १२५५
 कदि नृक्षि मरुतं ९, ३३, २०
 कदिर्षु निरपत् ४, १६, ३; अथर्व. २०, ७३, ३
 कदिर्षु च्छा अग्नि दीमन्त ३, ५४, ६
 कदिर्षु च्छा अग्नि दीमन्त ३, ५४, ६
 कदी नो मिन्द्रवता १, ३, ९; साम. ८२९
 कदातनां कोते १०, ११६, ९
 कदा तवा कदादि १, ३०, २०
 कदादिन्द्रुर्षु कदादि ३, ३३, १; साम. ६८; १६६
 कदादिन्द्रुर्षु कदादि ३, ३३, १; साम. ६८; १६६
 कदादिन्द्रुर्षु कदादि ३, ३३, १; साम. ६८; १६६
 कदादिन्द्रुर्षु कदादि ३, ३३, १; साम. ६८; १६६

कस्त्वा सत्यो मदानां ४, ३१, २; साम. ६८३; अथर्व. २०, १२४, २; वा. य. २७, ४०; ३६, ५; तै. आ. ४, ४२, ३
 कस्मा अद्य सुजाताय ५, ५३, १२
 कस्य नूनं कतमस्यामृतानां १, २४, १
 कस्य नूनं परीणसो ८, ८४, ७; साम. ३४
 कस्य ब्रह्माणि जुजुषुर्युवा १, १६५, २
 कस्य वृषा सुते सचा ८, ९३, २०; तै. ब्रा. २, ४, ५, १; ७, १३, १
 कस्य स्वित्सवनं वृषा ८, ६४, ८
 का त उपेतिर्मनसो १, ७६, १
 का ते अस्त्यरंकृतिः सूक्तैः ७, २९, ३
 का मर्यादा वयुना कद्ध वामं. ४, ५, १३
 कामस्तदग्ने समवर्तताधि १०, १२९, ४; तै. ब्रा. २, ४, १, १०; ८, ९, ४; तै. आ. १, २३, १
 कायमानो वनास्वां ३, ९, २; साम. ५३; नि. ४, १४
 का राधद्वोत्राश्विना १, १२०, १
 कारुरहं ततोऽभिपक् ९, ११२, ३; नि. ६, ६
 का वां भृदुपमातिः कयानः ४, ४३, ४
 काव्येऽभिरदाभ्या ७, ६६, १७
 कासीध्रमा प्रतिमा १०, १३०, ३
 का सुष्टुतिः शवसः सूनुमिन्द्रः ४, २४, १
 किं स ऋधक् कृणवद्य सहस्रं ४, १८, ४
 किं सुवाहो स्वंगुरे १०, ८६, ८; अथर्व. २०, १२६, ८
 किं स्वदासीदधिष्ठानमारंभ १०, ८१, २; वा. य. १७, १८; तै. सं. ४, ६, २, ४
 किं स्वद्वनं क उ स वृक्ष आस (०) मनीषिणो १०, ८१, ४; वा. य. १७, २०; तै. सं. ४, ६, २, ५; तै. ब्रा. २, ८, ९, ६
 किं स्वदनं क उ स वृक्ष आस (०) संतस्थाने १०, ३१, ७
 किं स्वघ्नो राजा जगृहे १०, १२, ५; अथर्व. १८, १, ३३
 कितवासो यद्विरिपुर्न ५, ८५, ८; तै. सं. ३, ४, ११, ६
 किं ते कृणवन्ति कीकृतेषु गावः ३, ५३, १४; नि. ६, ३२
 किं देवेषु त्यज एनश्चक्रथं १०, ७९, ६
 किं न इन्द्र जिघांससि १, १७०, २
 किं नो अस्य द्रविणं कद्ध रत्नं ४, ५, १२
 किं नो भ्रातरगस्य १, १७०, ३
 किमंग त्वा ब्रह्मणः सोम ६, ५२, ३
 किमंग त्वा मघवन्भोजमाहुः १०, ४२, ३; अथर्व. २०, ८०, ३
 किमङ्ग रभचोदनः ८, ८०, ३
 किमत्र दत्ता कृणुयः १, १८२, ३
 किमभ्ये पर्यासते ८, ८, ८

किमयं त्वां वृषाकपिः १०, ८६, ३; अथर्व. २०, १२४, २
 किमस्य मदे किंभ्वस्य ६, २७, १
 किमाग आस वरुण ज्येष्ठं ७, ८६, ४
 किमादमत्रं सत्यं सस्त्रिभ्यः ४, २३, ६
 किमादुतासि वृत्रहन् ४, ३०, ७
 किमिच्छंती सरमा प्रेदमान १०, १०८, १; नि. ११, २
 किमित्ते विष्णो परि चक्ष्यं भूत् ७, १००, ६; साम. १६३
 तै. सं. २, २, १२, ५; नि. ५, ८
 किमिदं वां पुराणवत् ८, ७३, ११
 किमु श्रेष्ठः किं यविष्ठान आ १, १६१, १
 किमु प्विदस्मै निविदो ४, १८, ७
 किमु तु वः कृणवामा २, २९, ३
 किमेता वाचा कृणवा तवाहं १०, ९५, २; शत. ब्रा. ११, ५, १, ७
 किं भ्रातासद्यदनार्थं भवाति १०, १०, ११; अथर्व. १८, १, १
 किमयः श्चिचमस एष आस ४, ३५, ४
 कियती योपा मर्यतो वधूयो १०, २७, १२
 कियत्स्विदिन्द्रो अध्येति ४, १७, १२
 कियात्या यस्समया भवाति १, ११३, १०
 कीदृङ्दिन्द्रः सरमे का दशोका १०, १०८, ३
 कीरिश्चिद्वि त्वामवसे जुहाव ७, २१, ८
 कुतस्त्वामिन्द्र माहिनः १, १६५, ३; वा. य. ३३, २७
 कुत्राचिद्यस्य समृतौ ५, ७, २; तै. सं. २, १, ११, ३
 कुरसा एते हर्यश्वाय शूर्यं ७, २५, ५
 कुरसाय शुष्णमशुषं निबर्हो ४, १६, १२
 कुमारं माता युवतिः समुब्धं ५, २, १
 कुमारश्चिपतरं २, ३३, १२
 कुरुश्रवणमावृणि १०, ३३, ४
 कुर्मस्त आयुरजरं यदग्ने १०, ५१, ७
 कुविच्छककुविस्करत् ८, ९१, ४
 कुवित्स देवीः सनयो नवो ४, ५१, ४
 कुवित्सस्य प्र हि व्रजं ६, ४५, २४; साम. १६६८; अथर्व. २०, ७८, ३
 कुवित्सु नो गविष्टये ८, ७५, ११; साम. १६४९; तै. सं. २, ६, ११, ३
 कुविदङ्ग नमसा ये वृषासः ७, ९१, १
 कुविदङ्ग प्रति यथा चिदस्थान १०, ६४, १२
 कुविदङ्ग यवमन्तो यवंचित् १०, १३१, २; अथर्व. २०, १२५, १
 वा. य. १०, ३२, १९, ६; २३, ३८, १, २
 १, ८, २१, १; ५, २, ११, २; तै. ब्रा. २, ६, १, ३
 कुविद् वृषण्यन्तीभ्यः २, १९, ५

ऋत्वा महौ अनुष्वधं १, ८१, ४; साम. ४२३
 ऋत्वा यदस्य तविपीपु १, १२८, ५
 ऋत्वा शुक्रभिरक्षभिः २, १०२, ८
 ऋत्वा हि द्रोणे अज्यसे ६, २, ८
 ऋत्वे दक्षाय नः कवे ९, १००, ५
 ऋत्यादमामिं प्र द्विणोमि १०, १६, ९; अथर्व. १२, २, ८;
 वा. य. ३५, १९
 क्राणा रुद्रा मरुतो १०, ९२, ६
 क्राणा रुद्रैर्भिर्वसुभिः १, ५८, ३
 क्राणा शिशुर्महीनां ९, १०२, १; साम. ५७०; १०१३
 क्रीळं वः शार्धो १, ३७, १; तै. सं. ४, ३, १३, ६; नि. ७, २
 क्रीळ्यस्य सूनृता ८, १३, ८
 क्रीळन्नो रश्म ५, १९, ५
 क्रीळुर्मखो ९, २०, ७; साम. ९७४
 क्व१ त्वानि नौ सख्या ७, ८८, ५
 क्व१त्या वल्लू पुरुहूताद्य ६, ६३, १
 क्व१त्री चक्रा त्रिवृतो १, ३४, ९
 क्व नूनं सुदानवो ८, ७, २०
 क्व नूनं कट्टो अर्थ १, ३८, २
 क्व वः सुम्ना नव्यांसि १, ३८, ३
 क्व१ वोऽश्वाः क्वा३भीशवः ५, ६१, २
 क्व१स्य ते रुद्र सृळ्याकुः २, ३३, ७
 क्व१स्य वीरः को अपश्यद् ५, ३०, १
 क्व१स्य वृषभे युवा ८, ६४, ७; साम. १४२
 क्व१स्या वो मरुतः १, १६५, ६; तै. ब्रा. २, ८, ३, ५
 क्व सिदद्य कतमास्त्रिणा १०, ४०, १४
 क्व खिदस्य रजसो महः १, १६८, ६
 क्व खिदासां कतमा पुराणी ४, ५१, ६
 क्वेयथ क्वेदसि ८, १, ७; साम. २७१
 क्षत्रं जिन्वतमुत ८, ३५, १७
 क्षत्राय त्वं श्रवसे १, ११३, ६
 क्षत्राय त्वमवसि ८, ३७, ६
 क्षप उरश्च दीदिहि ७, १५, ८
 क्षपो राजन्सुत १, ७९, ६; साम. १५६३; वा. य. १५, ३७;
 तै. सं. ४, ४, ४. ५
 क्षियन्तं त्वमक्षियन्तं ४, १७, १३
 क्षेति क्षेमोमिः साधुभिः ८, ८४, ९
 क्षेत्रमिव वि मसुः १, ११०. ५
 क्षेत्रस्य पतिना वयं ४, ५७, १; तै. सं. १, १, १४, २;
 नि. १०, १५

क्षेत्रस्य पते मधुमन्तं ४, ५७, २; तै. सं. १, १, १४, ३
 नि. १०, १६
 क्षेत्रादपश्यं सनुतः ५, २, ४
 क्षेमस्य च प्रयुजश्च ८, ३७, ५
 क्षेमो न साधुः १, ६७, २
 स्त्रे रथस्य स्वेऽनसः ८, ९१, ७; अथर्व. १४, १, ४१
 गच्छतं दाशुपो गृहं ८, ८५, ६
 गणानां त्वा गणपतिं २, २३, १; तै. सं. २, ३, १४, ३
 गंता नो यज्ञं यज्ञियाः ५, ८७, ९
 गन्तारा हि स्योऽवसे १, १७, २
 गंतैयान्ति सवना हरिभ्यां ६, २३, ४
 गन्धर्व इत्या पदमस्य रक्षति ९, ८३, ४
 गमद्वाजं वाजयन्निन्द्र मर्त्यः ७, ३२, ११
 गमन्नस्ये वसुन्या हि शंसिपं १०, ४४. ५; अथर्व. २०, ९४, ५
 गंभीरौ उदधीरिव ३, ४५, ३; साम. १७२०
 गंभीरेण न उरुणामन्निन्प्रेयः ६, २४, ९
 गयस्फानो अमीचहा १, ९१, १२; तै. सं. ४, ३, १३, ५
 गभं धेहि सिनीवालि १०, १८४, २; अथर्व. ५, २५, ३;
 शत. ब्रा. १४, ९, ४, २०
 गर्भे तु नौ जनिता दंपती कः १०, १०, ५; अथर्व. १८, १, ५
 गर्भे तु सं नन्वेपामवेद ४, २७, १; ऐ. आ. २, २४
 गर्भे मातुः पितृत्पिता ६, १६, ३५; साम. १३९७
 गर्भे योपामदधुर्वत्समासनि १०, ५३, ११
 गर्भो यज्ञस्य देवयुः ८, १२, ११
 गर्भो यो अपां गर्भः १, ७०, ३
 गवामिव श्रियसे श्रंगमुत्तमं ५, ५९, ३
 गवाशिरं मन्थिनमिदं शुक्रं ३, ३२, २
 गव्यन्त इन्द्रं सख्याय विप्राः ४, १७, १६
 गव्यो पु णो यया पुरा ८, ४६, १०; साम. १८६
 गाथपतिं मेघपतिं १, ४३, ४
 गाथश्रवसं सत्पतिं ८, २, ३८
 गामर्क्षेण आ ह्वयति १०, १४६. ४; तै. ब्रा. २, ५, ५, ७
 गायत्रेण प्रति मिमीते अर्कं १, १६४, २४; अथर्व. ९, १०, १
 गायस्त्साम नभन्यं १, १७३, १
 गायन्ति त्वा गायत्रिणो १, १०, १; साम. ३४२; १३४४;
 तै. सं. १, ६, १२, २; नि. ५, ५
 गार्हपत्येन संत्य १, १५, १२
 गाव इव ग्रामं यूयुधिरिवाश्वा १०, १४९, ४
 गाव उपावतावतं ८, ७२, १२; साम. ११७; १६०१;
 वा. य. १३, १९; ७१

गावश्चिद्धा समन्यवः ८, २०, २१; साम. ४०४
 गावो न च्युमुप यन्ति ८, ४६, ३०
 गावो भगो गाव इन्द्रो मे अच्छा ६, २८, ५; अथर्व.
 ४, २१, ५; तै. ब्रा. २, ८, ८, १२
 गावो यवं प्रयुता अयो अक्षन् १०, २७, ८
 गिरयाश्चिद्धि जिहते ८, ७, ३४
 गिरश्च यास्ते गिर्वाहः ८, २, ३०
 गिरस्त इव भोजसा ९, २, ७; साम. १०४३
 गिरा जात इह स्तुत ९, ६२, १५
 गिरा य एता युनजद्धरी ते ७, ३६, ४
 गिरा यदी संबंधवः ९, १४, २
 गिरा ब्रजो न संभृतः ८, ९३, २; साम. १२२४; अथर्व.
 २०, ४७, ३; १३७, १४; तै. ब्रा. १, ५, ८, ३
 गिरिर्न यः स्वतर्वा ऋष्व इन्द्रः ४, २०, ६
 गिरौऽप्राज्ञेजमानो अधारय १०, ४४, ८; अथर्व. २०, ९४, ८
 गिरो जुषेधामध्वरं जुषेधो ८, ३५, ६
 गिर्वणः पाहि नः सुतं ३, ४०, ६; साम. १९५; अथर्व. २०, ६, ६
 गीणं भुवनं तमसापगृहं १०, ८८, २
 गीभिर्विप्रः प्रमत्तिमिच्छमान ७, ९३, ४; तै. ब्रा. ३, ६, ९, १
 गुहा शिरो निहितमृधगक्षी १०, ७९, २
 गुहा सतीरुप त्मना ८, ६, ८
 गुहा हितं गुणं गृहं २, ११, ५
 गृहता गुणं तमो १, ८६, १०
 गृणाना जमदग्निना ३, ६२, १८; साम. ६६५
 गृणानो अङ्गिरोभिर्दस् १, ६२, ५
 गृणे तदिन्द्र ते शव ८, ६२, ८; साम. ६९१
 गृभीतं ते मन इन्द्र द्विर्वाः ७, २४, २
 गृभ्णामि ते सोभगावाय हस्तं १०, ८५, ३६; अथर्व. १४, १, ५०
 गृष्टिः सखः स्थविर् तवागां ४, १८, १०
 गृहं गृहमहना दाल्य १, १३३, ४
 गृहमेघास आगत ७, ५९, १०; तै. सं. ४, ३, १३, ५
 गृहो दाम्यरं हतो १०, ११९, १३
 गोजिता दाह क्षमितकृतः १, १०३, ६
 गोजिह्वः सोमो रथजिह्व ९, ७८, ४
 गोब्रभिदं गोविदं वज्रवाहं १०, १०३, ६; साम. १८५४;
 अथर्व. ६, ९७, ६; १९, १६, ६; या. य. १७, ३८;
 तै. सं. ४, ६, ४, ३
 गोभिर्विभिर्धुं रथिरे सुपारं ३, ५०, ३
 गोभिर्वदीमन्त्रे अक्षर ८, २, ६; ति. ५, ३
 गोभिर्दालो अरवते सोमरो ८, १०, ८

गोभिरेमामतिं दुरेवां १०, ४२, १०
 अथर्व. ७, ५०, ७; २०, १७, १
 गोमदश्रावद्वथवत्सुवीरं ५, ५७, ७
 गोमदू दु नासत्या २, ४१, ७; वा.
 गोमद्विरण्यवद्भु ७, ९४, ९
 गोमज्ञ इन्द्रो अश्वव ९, १०५, ४;
 गोमज्ञः सोम वीरवद् ९, ४२, ६
 गोमातरो यच्छुभयन्ते १, ८५, ३
 गोमो अग्नेऽविमो अश्वी यज्ञः ४, २,
 ३, १, ११, १
 गोमायुरदादजमायुरदाद् ७, १०३, १
 गोमायुरेको भजमायुरेकः ७, १०३, ६
 गोवित्पवस्व वसुविद्विरण्य ९, ८६, ३
 गोषा इन्द्रो नृषा ९, २, १०; साम.
 गोषु प्रशस्ति वनेषु धिये १, ७०, ९
 गौरीमीदेदु वत्सं मिपतं १, १६४, २०
 १, ८; ति. ११, ४२
 गौरीर्मिमाय सलिलानि १, १६४, ४१
 १३, १, ४२; तै. ब्रा. २, ४, ६, १
 ति. ११, ४०
 गौर्धयति महतां ८, ९४, १; साम. १३
 ग्राक्ष दशरक्ष वावृषन्त ६, ६८, ४
 ग्रन्थि न वि प्य ग्रथितं ९, २७, १८
 ग्रावाण उपरेण्वा १०, १७५, ३
 ग्रावाणः सविता नु वो १०, १७५, ४
 ग्रावाणः सोम नो हि कं ६, ५१, १४
 ग्रावाणेष तदिदं जरेषे २, ३९, १
 ग्रावाणो अप दुष्पुनां १०, १७५, ६
 ग्रावाणो न सूरयः तिन्युमाव १०, ७८,
 ग्रावा वदस्व रशामि सैधतुः १०, ३६,
 ग्राणा तुष्टो अग्नि दृतः ९, ६७, १९
 ग्राणो ग्राहा सुयुजानः सपर्व ५, ४०, ८
 ग्रीवाभ्यस्त उग्निहाभ्यः १०, १६३, २;
 २०, ९६, १८
 घृनेव विष्वग्वि वष्ट १, ३६, १६
 घनां समन्था प्रियं स्मारतुः १०, ११४
 घनेव मधु जरे मनेत् १०, १०३, ८
 घनं न घनं हनूरेणः ४, १०, ६; तै. सं.
 घृष्टा मनोदुहो १, १४, ६
 घृष्टादीकं व ऋष्य १, १३३, ७; तै. सं.
 घृष्टः सोमना ८, ५६, ४

घृतमंत्रवैद्यस्यस्य घृतं १०, ६९, २
 घृतं पवसा धारया ९, ४९, ३; साम. १४३७
 घृतं मिमिक्षे घृतकसा २, ३, ११; वा. य. १७, ८८; तै. आ.
 १०, १०, २
 घृतवती भुवनानामभिधि ६, ७०, १; साम. ३७८;
 वा. य. ३४, ४५
 घृतवन्तः पायक ते ३, २१, २; तै. मा. ३, ६, ७, १
 घृतवन्तमुप मासि १, १४२, २
 घृताहवन दीदिवः १, १२, ५
 घृताहवन संत्येमा १, ४५, ५
 घृतेन चाचापृथिवी भाभीघृते ६, ७०, ४
 घृतेनाग्निः समज्यते १०, ११८, ४
 घृपुः श्येनाय कृत्वेने १०, १४४, ३
 घृपुं पायकं वानिनं १, ६४, १२
 गतो घृत्तमतरप्रोदसी १, ३६, ८
 गन्मृधाण्यप द्विपो ८, ४३, २६
 चकार ता कृणवन्तु नमन्या ७, २६, ३
 चक्रवांस क्रभवस्तदपृच्छत १, १६१, ४
 चक्रं यदस्याप्स्वा निपत्तं १०, ७३, ९; साम. ३३१
 चक्रं न घृतं पुरुहूत वेपते ५, ३६, ३
 चक्राणासः परीणाहं पृथिव्या १, ३३, ८
 चक्राथे हि सप्रयद् नाम भद्रं १, १०८, ३
 चाक्रिर्दिवः पचते कृत्वी रसः ९, ७७, ५
 चक्रियों विश्वा भुवना ३, १६, ४
 चक्षुर्नो देवः सविता १०, १५८, ३
 चक्षुर्नो वेहि चक्षुषे १०, १५८, ४
 चक्षुषः पिता मनसा हि धीरः १०, ८२, १; वा. य. १७, २५;
 तै. सं. ४, ६, २, ४
 चतस्र ई घृतदुहः सचंते ९, ८९, ५
 चतुःसहस्रं गव्यस्य ५, ३०, १५
 चतुरश्रिद्दमानात् १, ४१, ९; नि. ३, १६
 चतुर्दशान्ये महिमानो अस्य १०, ११४, ७
 चतुर्भिः साकं नवतिं च नाम १, १५५, ६
 चतुष्कपर्दा युवतिः सुपेक्षाः १०, ११४, ३; तै. मा.
 १, २, १, २७; ३, ७, ६, ५; ७, १४
 चित्वाह्वानिनो देव १, १६२, १८; वा. य. २५, ४१;
 तै. सं. ४, ६, ९, ३
 चत्ते हृतश्चत्तामुतः १०, १५५, २
 चत्वार ई चित्रति क्षेमयन्तः ५, ४७, ४
 चत्वारिंशद्दशरथस्य १, १२६, ४
 चत्वारि ते असुर्याणि नाम १०, ५४, ४

चत्वारि वाचपिणिना पदानि १, १६४, ४५;
 ९, २०, २७; तै. मा. २, ८, ८, ५; प्र.
 ४, २, ३, १७; नि. १३, २
 चत्वारि श्रेया प्रयो अस्य पादा ४, ५८, ३; वा. य. १७, १;
 तै. आ. १०, १०, २; नि. १३, ७
 चत्वारो मा पीत्रवनस्य दानाः ७, १८, २३
 चत्वारो मा मनाशोरस्य १, १२२, १५
 चनिष्टं देवा ओपवीतु ७, ७०, ४
 चन्द्रमग्निं चन्द्ररथं हरितं ३, ३, ५
 चन्द्रमा अप्सवन्तरा १, १०५, १; साम. ४१७; अयव.
 १८, ४, ८९; वा. य. ३३, ९०
 चन्द्रमा मनसो जातः १०, ९०, १३; अयव. १९, ६, ७;
 वा. य. ३१, १२; तै. आ. ३, १२, ६
 चमूपच्छयनः शकुनो ९, ९६, १९; साम. ११७७
 चरन्वालो रुद्रादिह ८, ७२, ५
 चरित्रं हि वेरिवाच्छेदियं १, ११६, १५
 चरुं यस्तर्मीत्यय ९, ५२, ३
 चर्कुर्यं मरुतः पृथु १, ६४, १४
 चरणीष्टं मघवानसुवथ्यं ३, ५१, १; साम. ३७४
 चाकल्ये तेन ऋपयो मनुष्याः १०, १३०, ६
 चिकित्स्विन्मनसं ५, २२, ३
 चिते तद्वां सुराधसा १०, १४३, ४
 चित्तिमचित्तं चिनवद् ४, २, ११; तै. सं. ५, ५, ४, ४
 चित्तिरपां दमे विश्वायुः १, ६७, १०
 चित्तिरा उपवर्णं १०, ८५, ७; अयव. १४, १, ६
 चित्र इच्छिशोस्वरुणस्य १०, ११५, १; साम. ६४
 चित्र इन्द्राजा राजका इदन्त्यके ८, २१, १८
 चित्रं ह यद्वां भोजनं न्वस्ति ७, ६८, ५
 चित्रं तद्दो मरुतो याम २, ३४, १०
 चित्रं देवानामुदगादनीकं १, ११५, १; ऐ. आ. ३, १; अयव.
 १३, २, ३५; २०, १०७, १४; वा. य. ७, ४१;
 १३, ४६; तै. सं. १, ४, ४३, १; २, ४, १४, ४; तै. मा.
 २, ८, ७, ३; तै. आ. १, ७, ६; २, १३, १; नि. ११, १६
 चित्रस्ते भानुः ऋतुप्रा भग्नि १०, १००, १२
 चित्रा वा येपु दीधितिः ५, १८, ४
 चित्रैरजिभिर्वपुषे १, ६४, ४
 चित्रो यद्भ्राट् श्वेतो न विष्टु १, ६६, ६
 चित्रो वोऽस्तु यामः १, १७२, १
 चोदयते सृताः पिन्वते धिय १०, ३९, २
 चोदयित्री सृतानां १, ३, ११; वा. य. २०, ८५; तै. सं.
 ४, १, ११, २

उन्दस्तुमः कुम्भन्यवः ५, ५२, १२
 उद्विन्तमदाभ्यं ८, ८५, ५
 उगता सिन्धुं दिव्यस्तभाय १, १६४, २५; अथर्व. ९, १०, ३
 उगृन्मा ते दक्षिणमिन्द्र हस्तं १०, ४७, १; साम. ३१७;
 तै. मा. २, ८, २, ५
 उघने चोद एषां ५, ६१, ३
 उघन्वां इन्द्र मित्रेरुज्जोद० १, १७३, ६
 उघन्वां व हरिभिः संभृत १, ५२, ८
 उघान वृत्रं स्वधितिर्वनेव १०, ८९, ७
 उमिर्हृत्रममित्रियं ९, ६६, २०; साम. ८१६
 उज्ञान एव व्यबाधत स्पृशः १०, ११३, ४
 उज्ञानं सप्तमावरो ९, १०२, ४; साम. १०१
 उज्ञानः सोमं सहसे पपाथ ७, ९८, ३; अथर्व. २०, ८७, ३
 उज्ञानो नु शतक्रतुः ८, ७७, १
 उज्ञानो हरितो वृषा ३, ४४, ४
 उज्जिष ह्या गोपीध्याय हि १०, ९५, ११
 उजं वज्रिन्महि चिन् ६, १९, १२
 उजयश्रोचना दिवो ९, ४२, १
 उजस्य गोपा अजनिष्ट ५, ११, १; साम. ९०७; वा. य.
 १५, २७; तै. सं. ४, ४, ४, २
 उजाय विष्ट इवत उ लोके ६, ७३, २; अथर्व. २०, ९०, २
 उजासो अग्निं दधिरे सहः १, ३६, २
 उजासो वृक्षार्हिषो ८, ५, १७
 उजिता दिवो उजिता शुधिव्या ८, ३६, ४
 उजिताशानां उजिता गवां ८, ३६, ५
 उजिष्ट दोषा पतयत्कनीनक १०, ४०, ९
 उजिष्ट हि जेन्दो अग्ने अहो ५, १, ५; तै. सं. ४, १, ३, ४
 उजिष्टा उमः सहसे तुराय १०, ७३, १; वा. य. ३३, ६४;
 तै. मा. २, ८, ३, ४
 उजिष्ठा देवदीतये ६, १५, १८
 उजीयन्तो स्वप्नयः ७, ९६, ४; नाम. १४६०; अथर्व.
 १४, ३, ७२
 उजीष्ठीहो महत्स्वयेत्येव ७, ५८, २
 उजो न होव आहूयः १, ६६, ४
 उजो सो निद्रावरणा १, १२२, ६
 उजमज्जन्मरिहितो जातवेदा ३, १, २१
 उजभयतममितो १, १८२, ४
 उजतं य म रुचं य ८, ६५, ११
 उजतामिव तन्मनुः १, २३, ११
 उजेन करो सुसूत वासिः ८, २१, १२

जरतीमिरोपधीभिः ९, ११२, २
 जरमाणः समिध्यसे १०, ११८, ५
 जराबोध तद्विषद्वि १, २७, १०; साम. १५; १६६३;
 नि. १०, ८
 जातवेदसे सुनवाम सोममराति १, ९९, १; तै. मा. १०, २, १;
 नि. १४, ३३
 जातो अग्नी रोचते ३, २९, ७
 जातो जायते सुदिनत्वे ३, ८, ५; तै. मा. ३, ६, १, ३
 जातो यदग्ने भुवना व्यत्यः ७, १३, ३; तै. सं. १, ५, ११, २
 जानत्यहः प्रथमस्य १, १२३, ९
 जानन्ति वृणो अरुत्स्य ३, ७, ५
 जानन्तो रूपमहुरन्त विप्राः १०, १२३, ४
 जाभिः सिंधूनां आतवे १, ६५, ७
 जाम्यतीतये धनुः ८, ७२, ४
 जाया तप्यते कितवस्य हीना १०, ३४, १०
 जायेदस्तं मघवन्सेदयो मिः ३, ५३, ४
 जायेव पत्यावधि श्रेयं संहसे ९, ८२, ४
 जिघर्न्वाग्निं हविषा २, १०, ४; वा. य. ११, २३; तै. सं.
 ४, १, २, ४
 जिघं नुनुद्देऽयतं तथा १, ८५, ११
 जिघर्दं चरितवे मयोनी १, १२३, ५
 जिह्वाभिरह नजमद् ८, ४३, ८
 जीमूतस्त्रेव भवति प्रतीकं ६, ७५, १; वा. य. २९, ३८;
 तै. सं. ४, ६, ६, १
 जीवं रुद्रिति वि नयन्ते १०, ४०, १०; अथर्व. १४, १, ४३
 जीवासो अग्निं धेनवा ८, ६७, ५; नि. ६, २७
 जुहुष्यो नामस्तोत्रं वसि १, ११३, १०
 जुषद्गया मानुदस्य १०, २०, ५
 जुषस्व नः समिधमग्ने अथ ७, २, १
 जुषस्व सम्यस्तमं १, ७५, १; तै. मा. ३, ३, ७, १
 जुषस्वाम इत्युपा सजीयाः ५, ४, ४
 जुषानो अग्ने प्रति हर्षमेव १०, १२३, ३
 जुषानो अहिरस्तमेना ८, ४४, ८
 जुषेयां दक्षमिष्टे ८, ६८, ४
 जुषेयां वसं दोषं हवस्त मे विधे ८, ३५, ४
 जुषेयां वसं दोषं हवस्त मे सतो २, ३३, ३
 जुष्ट इन्द्राय नमः ६, १३, ८; नाम. ११९४
 जुष्टी नरो महाना वः विकृतां ७, ३३, ४; तै. मा. २, ४, ३, ३
 जुष्टो दन्तुना अविष्टिर्गोमे ५, ४, ५; अथर्व. ७, ४३, ९;
 तै. मा. २, ४, १, १; नि. ४, ५
 जुष्टो नदाय देवदात इन्द्रो ९, ९५, १०

जुष्टो हि दूतो भस्ति १, ४४, २; साम. १७८१
 जुष्टी न हन्तो सुपथा सुगानि ९, ९७, १६
 जुष्टराणा चिदध्विना ८, २६, ५
 जुष्टुरे वि चितयन्तो ५. १९, २; नि. ४, १९
 जेतानृभिन्द्ः पृसु धूरः १, १७८, ३
 जोषद्यमीमसूर्या सचभ्ये १, १६७, ५
 जोषा सवितर्यस्य ते १०, १५८, २
 जोष्यग्ने समिधं जोष्याहुति २, ३७, ६
 जोहृत्रो अग्निः प्रथमः २, १०, १
 ज्ञेया भागं सहसा नो २, १०, ६
 जमया अग्र घसवो रन्त वेवा ७. ३९, ३; नि. १२, ४३
 ज्यायांसमस्य यत्तुनस्य केतु ५, ४४, ८; नि. ६, १५
 ज्येष्ठ आह चमसाह्वारेति ४, ३३, ५
 ज्येष्ठेन सोतस्त्रिन्दाय सोमं ८, २, २३
 ज्योतिर्यज्ञस्य पवते मधुप्रियं ९, ८६, १०; साम. १०३१
 ज्योतिर्यज्ञाय रोदसी भनु ३, ३९, ८
 ज्योतिर्वृणीत तमसो विज्ञान ३, ३९, ७
 ज्योतिष्मतीमदिति धारयत् १, १३६, ३
 ज्योतिष्मन्तं केतुमन्तं ८, ५८, ३

त आदित्या आ गता सर्वतातये भूत १, १०६, २
 त आदित्या आ गता सर्वतातये वृधे नो १०, ३५, ११
 त आदित्यास उरवो २, २७, ३
 त आयजन्त द्रविणं समस्या १०, ८२, ४; वा. य. १७, २८;
 तै. सं. ४, ६, २, २; नि. ६, १५
 त इदुमाः शवसा हृष्णुपेणाः ६, ६६, ६
 त इदेवानां सधमाद आसन् ७, ७६, ४
 त इदेदिं सुभग त आहुति ८, १९, १८
 त इन्निष्यं हृदयस्य प्रकेतैः ७, ३३, ९
 त इन्वस्य मधुमद्वि विप्र ३, ३२, ४
 त उक्षितासो महिमानं १, ८५, २
 त उग्रास वृषण ८, २०, १२
 त ऊ पु णो महो यजत्राः १०, ६१, २७
 तं यज्ञं वर्हिषि १०, ९०, ७; अथर्व. १९, ६, ११; वा. य.
 ३१, ९; तै. आ. ३, १२, ३
 तं यज्ञसाधमपि १, १२८, २
 तं युजाथां मनसो यो १, १८३, १
 तं युवं देवावश्विना ४, १५, १०
 तं व इन्द्रं चतितं ६, १९, ४
 व इन्द्रं न सुकतुम् ६, ४८, १४
 वः शर्षं रथानाम् ५, ५३, १०

तं वः शर्षं रथेभ्युभम् ५, ५६, ९
 तं वः शर्षं मरुतं २, ३०, ११
 तं वः सखायः सं ६, २३, ९
 तं वः सखायो मदाय ९. १०५, १; साम. ५६९; १०
 तं वर्धयन्तो मतिभिः १०, ६७, ९; अथर्व. २०, ९१, ९
 तं वश्राया १, ६६, ९; नि. १०, २१
 तं वां रयं वयमद्या हुवेम पृथुज्रयम् ४, ४४, १; अथर्व.
 २०, १४३, १
 तं वां रयं वयमद्या हुवेम स्तोमैः १, १८०, १०
 तं वृधन्तं मारुतं ६, ६६, ११
 तं वेधां मेधयाह्वान् ९, २६, ३
 तं वो दस्ममृतीपहम् ८, ८८, १; साम. २३६; ६८५
 अथर्व. २०, २, १; ४९, ४; वा. य. २६, ११
 तं वो व्रीधायुजोचिपं ५, १८, ३
 तं वो धिया नव्यस्या ६, २२, ७; अथर्व. २०, ३६, ७
 तं वो धिया परमया ६, ३८, ३
 तं वो महो महारयम् ८, ७०, ८
 तं वो वाजानां पतिं ८, २४, १८; साम. १६८६; अथर्व.
 २०, ६४, ६
 तं वो विं न द्रुपदम् १०, ११५, ३
 तं शग्मासो अरुपासो ७, ९७, ६
 तं शश्वतीषु मातृषु ४, ७, ६
 तं शिशिता सुवृक्किभिः ८, ४०, १०
 तं शिशिता स्वध्वरम् ८, ४०, ११
 तं शुभ्रमग्निमवसे ३, २६, २
 तं सखायः पुरोरुचम् ९, ९८, १२; साम. १६८०; नि. ५, १५
 तं सध्रीचीरुतयो ६, ३६, ३; तै. आ. २, ४, ५, २
 तं सवाधो यतस्तुच ३, २७, ६; तै. आ. ३, ६, १, ३
 तं सानावधि जामयो ९, २६, ५
 तं सिन्धवो मरुतरं १०, ३०, ९
 तं सुप्रतीकं सुद्वाम् ६, १५, १०; तै. सं. २, ५, १२, ५
 तं सुपुत्या विवासे ८, १६, ३; अथर्व. २०, ४४, ३
 तं सोतारो धनस्पृतं ९, ६२, १८
 तं स्था रथं मघवन् १, १०२, ३
 तं हिन्वन्ति मदव्युतं ९, ५३, ४; साम. १७१७
 तं हि शश्वन्त ईळते ५, १४, ३; तै. सं. ४, ३, १३, ८
 तं हि स्वरजं वृषभं ८, ६१, २; साम. १२३४; अथर्व.
 २०, ११३, २
 तं हुवेम यतस्तुचः ८, २३, २०
 तं होतारमध्वरस्य ७, १६, १२; साम. १५१४
 तका न भूर्णिः १, ६६, २

तक्षयत्त उशाना १, ५१, १०
 तक्षयदी मनसो ९, ९७, २२; साम. ५३७
 तक्षज्ञासत्याभ्यां १, २०, ३
 तक्षप्रथं सुवृत्तं १, १११, १
 तं गाथया पुराण्या ९, ९९, ४; साम. १६३३
 तं गावो अभ्यनूपत ९, २६, २
 तं गीर्भिर्वाचमीह्वयम् ९, ३५, ५
 तं गूर्तयो नेमाक्षिपः १, ५६, २
 तं गूर्धया ८, १९, १; साम. १०९; १६८७
 तं गोभिर्दृषणं रसं ९, ६, ६
 तं वेमित्था (०। अर्थं चिद्) ८, ६९, १७; अथर्व. २०, ९२, १४
 तं वेमित्था (०। होत्राभिः) १, ३६, ७
 तच्चक्षुर्देवहितं ७, ६६, १६; वा.य. ३६, २४; तै. आ. ४, ४२, ५
 तच्चित्रं राध आ भरोपो ७, ८१, ५
 तत् मे अयः १, ११०, १; तै. ब्रा. ३, ७, ११, २
 तत्तु रिर्वीरो नयो विचिताः ६, २४, २
 तत्तुदानाः सिन्धवः ५, ५३, ७
 तत्तु इन्द्रियं परमं पराचैः १, १०३, १
 तत्तुदमिर्वयो दधे ८, ३९, ४
 तत्तुदिदक्षिनोः १, ४६, १२
 तत्तुदिदस्य पौंस्यं १, १५५, ४
 तत्तु ते दंसो १, ६९, ८
 तत्तु प्रयः प्रलथा ते १, १३२, ३
 तत्तु भद्रं यत् १, ९४, १४
 तत्ते यज्ञो अजायत ८, ८९, ६; साम. १४३०
 तत्ते सहस्व ईमहे ८, ४३, ३३
 तत्त्वा यामि ग्रहणा १, २४, ११; वा.य. १८, ४९; २१, २;
 तै. सं. २, १, ११, ६
 तत्त्वा यामि सुवीर्यम् ८, ३, ९; अथर्व. २०, ९, ३; ४९, ६
 तत्रो अपि प्राणीयत ८, ५६, ४
 तत्सविता वोऽमृतत्वं १, ११०, ३
 तत्सवितुर्वरेण्यम् ३, ६२, १०; साम. १४६२; वा.य. ३, ३५;
 २२, ९; ३०, २; ३६, ३; तै. सं. १, ५, ६, ४;
 ४, १, ११, १; तै. आ. १, ११, २
 तत्सवितुर्वृणीमहे वयं ५, ८२, १; तै. आ. १, ११, ३
 तत्सु नः शर्म यच्छता ८, १८, १२
 तत्सु नः सविता भगो (०। इन्द्रो) ४, ५५, १०
 तत्सु नः सविता भगो (०। शर्म) ८, १८, ३
 तत्सु नो नग्यं सन्यस ८, ६७, १८
 तत्सु नो विश्वे (०। ऋतुम्) ६, ४५, ३३
 तत्सु नो विश्वे (०। नस्तः) ८, ९४, ३

तत्सु वां मित्रावरुणा ५, ६२, २; तै. ब्रा. २, ८, ६, ६
 तत्सूर्यं रोदसी उभे ८, २५, २१
 तत्सूर्यस्य देवरवं १, ११५, ४; अथर्व. २०, १२३, १;
 वा. य. ३३, ३७; तै. ब्रा. २, ८, ७, १; नि. ४, ११
 तथा तदस्तु सोमपाः १, ३०, १२
 तदमे चक्षुः प्रति १०, ८७, १२; अथर्व. ८, ३, २१
 तदमं धुम्नमा भर ८, १९, १५; साम. ११३
 तदद्य वाचः प्रथमं १०, ५३, ४; नि. ३, ८
 तदद्या चित्त उक्थिनो ८, १५, ६; साम. ८८२; अथर्व.
 २०, ६१, ३
 तदज्ञाय तदपसे ८, ४७, १६
 तदस्तु मित्रावरुणा ५, ४७, ७; अथर्व. १९, ११, ६
 तदस्मै नद्यमङ्गिस्वद् २, १७, १
 तदस्य प्रियमभि १, १५४, ५; तै. ब्रा. २, ४, ६, २
 तदस्यानीकमुत चारु २, ३५, ११
 तदस्येदं पश्यता १, १०३, ५
 तदित्सधस्थमभि चारु १०, ३२, ४
 तदित्समानमाशाते १, २५, ६
 तदिदास भुवनेषु १०, १२०, १; ऐ. आ. १, १२, अथर्व.
 ५, २, १; २०, १०७, ४; नि. १४, २४
 तदिद्वयस्य सवनं विवरपः १०, ७६, ३
 तदिद्वद्रस्य चेतति ८, १३, २०
 तदिद्वदन्यद्रयो विमोचने १०, ९४, १३
 तदिन्द्र प्रेव वीर्यं १, १०३, ७
 तदिन्द्राव आ भर ८, २४, २५
 तदिज्ञक्तं तदिवा मद्यमाहुः १, २४, १२
 तदिन्तु ते करणं ५, ३१, ७
 तदिन्वस्य परिपद्धानो १०, ६१, १३
 तदिन्वस्य वृषभस्य ३, ३८, ७
 तदिन्वस्य सवितुः ३, ३८, ८
 तदिन्मे च्छन्सद्दृषुपो १०, ३२, ३
 तदु प्रयक्षतमस्य १, ६२, ६
 तदु श्रेष्ठं सवनं १०, ७६, २
 तदुक्षुपे मातुपेमा १, १०३, ४
 तदु पु वामेना कृतं ५, ७३, ४
 तदतं शृथिवि शृत्प ५, ६६, ५
 तद्धाना अवस्यवो ८, ६३, १०
 तद्देवस्य सवितुर्वायं ४, ५३, १
 तद्देवानां देवतमाय २, २४, ३
 तदि वयं वृणीमहे १०, १२६, २
 तद्गन्धुः सूरिर्दिवि १०, ६१, १८

तद्भक्तं तव देवता ३, ९, ७
 तद्वाधो अथ सवितुर्वरेण्यं १, १५०, ५
 तद् उक्त्वस्य बर्हणे ६, ४४, ६
 तद्गः सुजाता मरुतो १, १३६, १२
 तद्गो नरा नासत्यावनुष्पाय १, १८२, ८
 तद्गो नरा शंसं राभ्यं १, ११६, ११
 तद्गो नरा शंसं पञ्जिमेण १, ११७, ६
 तद्गो नरा सनये १, ११६, १२
 तद्गामृतं रोदसी प्र मवीमि १०, ७९, ४
 तद्गार्थं गृणीमहे ८, २५, १३; नि. ५, १
 तद्दिप्रासो विपन्यवो १, २२, २१; साम. १६७३; वा. ग. ३४, ४४
 तद्द्विषिद्धि यत्त हृद्गो जुजोपत् ८, ९६, १२
 तद्द्विष्णोः परमं पदं १, २२, २०; साम. १६७२; अथर्व.
 ७, २६, ७; वा. य. ६, ५; तै. सं. १, ३, ६, २; ४, २, ९, ३
 तद्दीर्यं वो मरुतो ५, ५४, ५
 तद्दो अथा मनामहे ७, ६६, १२
 तद्दो गाय सुते सचा ६, ४५, २२; साम. ११५; १६६६;
 अथर्व. २०, ७८, १
 तद्दो जामिधं मरुतः १, १६६, १३
 तद्दो दिवो दुहितरो विभातोः ४, ५१, ११
 तद्दो यामि द्रविणं ५, ५४, १५
 तद्दो वाजा ऋभवः ४, २६, ३
 तदन्यजेव तस्करा १०, ४, ६; नि. ३, १४
 तदनूपात्पथ ऋतस्य १०, ११०, २; अथर्व. ५, १२, २; वा. य.
 २९, २६; तै. प्रा. ३, ६, ३, १; नि. ८, ६
 तदनूपात्पचमानः ९, ५, २
 तदनूपाद्दुष्यते ३, २९, ११
 तदनूपादतं यते १, १८८, २
 तदूष्टे वाजिन्तन्वं १०, ५६, २
 तं तमिद्राधसे मह ८, ६८, ७
 तन्तुं तन्वत्रजसो १०, ५३, ६; तै. सं. ३, ४, २, २
 तन्तुं तन्वानसुत्तमं ९, २२, ६
 तं ते मदं गृणीमसि ८, १५, ४; साम. ३८३; ८८०; अथर्व.
 २०, ६१, १
 तं ते यवं यथा गोभिः ८, २, ३; साम. ७३६
 तं ते स्रोतारो रसं मदाय ९, १०९, ११; साम. १३३३
 तं त्रिष्टुष्टं त्रिबंधुरे ९, ६२, १७
 तं त्वा गीर्भिरुक्षया १०, ११८, ९
 तं त्वा गीर्भिरिर्वणसं २, ६, ३
 तं त्वा घृतस्य बीमहे ५, २६, २; साम. १५२२
 तं त्वाजनन्त मातरः ८,

तं त्वा कृतं कृमदे ७, १३, ४
 तं त्वा देवेभ्यो मनुष्मन्मं ९, ८०, ४
 तं त्वा धनोरधोगयोः ९, ६१, ११; साम. ८७
 तं त्वा नरो दम आ १, ७३, ४
 तं त्वा नृष्णानि विभ्रतं ९, ४८, १; साम. ८३६
 तं त्वा मरुतेषु ८, ४३, २०
 तं त्वा मदाय नृष्णाय ९, २, ८; साम. १०४४
 तं त्वा मरुतानी परि ७, ३१, ८
 तं त्वा मतो अगृप्तान् ३, ९, ६
 तं त्वा यजेभिरीमहे ८, ६८, १०
 तं त्वा ययं निष्णारा १, ३०, १०
 तं त्वा ययं सुधयो ६, १, ७; तै. प्रा. ३, ६, १०, १
 तं त्वा ययं हवामहे ८, ४३, २३
 तं त्वा ययं पतिं १, ६०, ५
 तं त्वा ययं पितो १, १८७, ११
 तं त्वा वाजेषु वाजिनम् १, ४, ९; अथर्व. २०, ६८, १
 तं त्वा विप्रा वचोविदः ९, ६४, २३; साम. १०७४
 तं त्वा विप्रा विपन्यवो ३, १०, ९
 तं त्वा शोचिष्ठा दीदिवः ५, २४, ४; साम. ११०९; वा. य.
 ३, २६; २५, ४८; तै. सं. १, ५, ६, ३; ४, ४, ४, ६
 तं त्वा समिन्द्रिरो ६, १६, ११; साम. ६६१; वा. य. १, १, १, १
 तै. सं. २, ५, ८, १; तै. प्रा. १, २, १, १०; ३, ५, १, १
 तं त्वा सहस्रक्षसं २, ६०, २
 तं त्वा सुतेष्वाभुवो ९, ६५, २७
 तं त्वा हविष्मतीः ८, ६, २७
 तं त्वा हस्तिनो मधुमन्तं ९, ८०, ५
 तं त्वा हिन्वन्ति वेधसः ९, २६, ६
 तं दुरोपमभी नरः ९, १०१, ३; साम. ६९९
 तं देवा बुधे रजसः २, २, ३
 तन्न इंद्रस्तद्वरुणः १, १०७, ३
 तन्न इंद्रो वरुणो ७, ३४, २५; ५६, २५
 तन्न प्रत्नं सत्यं ६, १८, ५
 तं नव्यसी हृद आ १, ६०, ३
 तन्नस्तुरीपमद्भुतं १, १४२, १०; वा. य. २७, २०; तै. सं.
 ४, १, ८, ३; नि. ६, ११
 तन्नस्तुरीपमध ३, ४, ९; ७, २, ९; तै. सं. ३, १, ११, १
 तं नाकमयो ५, ५४, १२
 तन्नु वोचाम रभसाय १, १६६, १
 तन्नु सत्यं पचमानस्यास्तु ९, ९१, ५
 तं नेमिभृभवो यथा ८, ७५, ५; तै. सं. २, ६, ११, १
 तं नो अग्ने भाभि नरो ५, ९, ७

तद्भद्रं तव दंसना ३, ९, ७
 तद्वाधो अद्य सवितुर्वरेण्यं १, १५९, ५
 तद् उक्थस्य बर्हणे ६, ४४, ६
 तद्दः सुजाता मरुतो १, १६६, १२
 तद्वां नरा नासत्यावनुष्यात् १, १८२, ८
 तद्वां नरा शंस्यं राध्यं १, ११६, ११
 तद्वां नरा शंस्यं पञ्जियेण १, ११७, ६
 तद्वां नरा सनये १, ११६, १२
 तद्वामृतं रोदसी प्र ब्रवीमि १०, ७९, ४
 तद्वायं वृणीमहे ८, २५, १३; नि. ५, १
 तद्विप्रासो विपन्यवो १, २२, २१; साम. १६७३; वा. य. ३४, ४४
 तद्विबिड्विडि यत्त इन्द्रो जुजोषत् ८, ९६, १२
 तद्विष्णोः परमं पदं १, २२, २०; साम. १६७२; अथर्व.
 ७, २६, ७; वा. य. ६, ५; तै. सं. १, ३, ६, २; ४, २, ९, ३
 तद्वीर्यं वो मरुतो ५, ५४, ५
 तद्वो अद्य मनामहे ७, ६६, १२
 तद्वो गाय सुते सत्वा ६, ४५, २२; साम. ११५; १६६६;
 अथर्व. २०, ७८, १
 तद्वो जामित्वं मरुतः १, १६६, १३
 तद्वो दिवो द्रुहितरो विभातीः ४, ५१, ११
 तद्वो यामि द्रविणं ५, ५४, १५
 तद्वो वाजा ऋभवः ४, २६, ३
 तनून्यजेव तस्करा १०, ४, ६; नि. ३, १४
 तनूनपात्पथ ऋतस्य १०, ११०, २; अथर्व. ५, १२, २; वा. य.
 २९, २६; तै. ब्रा. ३, ६, ३, १; नि. ८, ६
 तनूनपाःपवमानः ९, ५, २
 तनूनपादुष्यते ३, २९, ११
 तनूनपादतं यते १, १८८, २
 तनूष्टे वाजिन्तन्वं १०, ५६, २
 तं तमिद्राधसे मह ८, ६८, ७
 तन्तुं तन्वन्नजसो १०, ५३, ६; तै. सं. ३, ४, २, २
 तन्तुं तन्वानसुत्तमं ९, २२, ६
 तं तै मदे गृणीमसि ८, १५, ४; साम. ३८३; ८८०; अथर्व.
 २०, ६१, १
 तं ते यत्रं यया गोभिः ८, २, ३; साम. ७३६
 तं ते सोतारो रसं मदाय ९, १०९, ११; साम. १३३३
 तं त्रिष्टुष्टे त्रिर्वधुरे ९, ६२, १७
 तं त्वा गीर्भिरुक्षया १०, ११८, ९
 तं त्वा गीर्भिर्निर्वणसं २, ६, ३
 तं त्वा वृत्स वीनहे ५, २६, २; साम. १५२२
 तं त्वाजन्मन्त नानरः ८, १०२, १७

तं त्वा दूतं कृण्महे ७, १६, ४
 तं त्वा देवैभ्यो मधुमत्तमं ९, ८०, ४
 तं त्वा धर्तारमोण्योः ९, ६५, ११; साम. ८०४
 तं त्वा नरो दम आ १, ७३, ४
 तं त्वा नृम्णानि विभ्रतं ९, ४८, १; साम. ८३६
 तं त्वा मज्जेषु ८, ४३, २०
 तं त्वा मदाय घृष्वय ९, २, ८; साम. १०४४
 तं त्वा मरुत्वती परि ७, ३१, ८
 तं त्वा मर्ता अगृह्णत ३, ९, ६
 तं त्वा यज्ञेभिरीमहे ८, ६८, १०
 तं त्वा वयं विश्ववारा १, ३०, १०
 तं त्वा वयं सुध्यो ६, १, ७; तै. ब्रा. ३, ६, १०, ३
 तं त्वा वयं हवामहे ८, ४३, २३
 तं त्वा वयं पतिं १, ६०, ५
 तं त्वा वयं पितो १, १८७, ११
 तं त्वा वाजेषु वाजिनम् १, ४, ९; अथर्व. २०, ६८, १
 तं त्वा विप्रा वचोविद्ः ९, ६४, २३; साम. १०७७
 तं त्वा विप्रा विपन्यवो ३, १०, ९
 तं त्वा शोचिष्ठा दीदिवः ५, २४, ४; साम. ११०९; वा. य.
 ३, २६; १५, ४८; तै. सं. १, ५, ६, ३; ४, ४, ४, ८
 तं त्वा समिद्धिरङ्गिरो ६, १६, ११; साम. ६६१; वा. य. ३, ३,
 तै. सं. २, ५, ८, १; तै. ब्रा. १, २, १, १०; ३, ५, १, १
 तं त्वा सहस्रचक्षसं ९, ६०, २
 तं त्वा सुतेष्वामुवो ९, ६५, २७
 तं त्वा हविष्मतीः ८, ६, २७
 तं त्वा हस्तिनो मधुमन्तं ९, ८०, ५
 तं त्वा हिन्वन्ति वेधसः ९, २६, ६
 तं दुरोपमभी नरः ९, १०१, ३; साम. ६९९
 तं देवा बुधे रजसः २, २, ३
 तन्न इंद्रस्तद्रुणः १, १०७, ३
 तन्न इंद्रो वरुणो ७, ३४, २५; ५६, २५
 तन्न प्रत्नं सख्यं ६, १८, ५
 तं नव्यसी हृद् आ १, ६०, ३
 तन्नस्तुरीपमद्भुतं १, १४२, १०; वा. य. २७, २०; तै. सं.
 ४, १, ८, ३; नि. ६, २१
 तन्नस्तुरीपमध ३, ४, ९; ७, २, ९; तै. सं. ३, १, ११, १
 तं नाकमयीं ५, ५४, १२
 तन्तु वोचाम रभसाय १, १६६, १
 तन्तु सख्यं पत्रमानस्यास्तु ९, ९२, ५
 तं नेमिभृभवो यथा ८, ७५, ५; तै. सं. २, ६, ११, १
 तं नो भजे भभि नरो ५, ९, ७

तमु त्वा दध्यद् ऋषिः ६, १६, १४; वा. य. ११, ३३; तै. सं. ३, ५, ११, ३; ४, १, ३, २
 तमु त्वा नूनमसुर ८, ९०, ६; साम. १४१२; नि. ५, २२
 तमु त्वा नूनमीमहे ८, २४, २६
 तमु त्वा पाथ्यो वृषा ६, १६, १५; वा. य. ११, ३४; तै. सं. ३, ५, ११, ४; ४, १, ३, ३
 तमु त्वा यः पुरासिथ ६, ४५, ११
 तमु त्वा वाजसातमं १, ७८, ३
 तमु त्वा वाजिनं नरो ९, १७, ७
 तमु त्वा वृत्रहन्तमं १, ७८, ४
 तमु त्वा सत्य सोमपा ६, ४५, १०
 तमु घुमः ६, १०, २
 तमु नः पूर्वे पितरो ६, २२, २; अथर्व. २०, ३६, २
 तमु नूनं त्विषीमन्तमेपां ५, ५८, १
 तमु एवाम य इमा जजान ८, ९६, ५
 तमु एवाम यं गिर ८, ९५, ६; साम. ८८५
 तमु एहि यः स्वियुः सुधन्वा ५, ४२, ११
 तमु एहि यो अभिमूल्योजाः ६, १८, १; तै. ब्रा. २, ८, ५, ८
 तमु एहीन्द्रं यो ह १, १७३, ५
 तमु स्तुप इन्द्रं यो विद्वानः ६, २१, २
 तमु स्तुप इन्द्रं तं गृणीषे २, २०, ४
 तमु स्तोतारः पूज्यं १, १५६, ३; तै. ब्रा. २, ४, ३, ९
 तमुस्त्रामिन्द्रं न १०, ६, ५
 तमृतयो रणयञ्छूरसार्ता १, १००, ७
 तमूर्मिमापो ७, ४७, २
 तमू पु समना गिरा ८, ४१, २; नि. १०, ५
 तमृत्विया षप वाचः १, १९०, २
 तमेव ऋषिं तमु १०, १०७, ६
 तमोपधीर्दधिरे गर्भमृत्वियं १०, ९१, ६; साम. १८२४
 तं पृच्छता स १, १४५, १
 तं पृच्छन्ति वज्रहस्तं ६, २२, ५; अथर्व. २०, ३६, ५
 तं पृच्छन्तोऽवरासः ६, २१, ६
 तं प्रक्षया पूर्वया ५, ४४, १; वा. य. ७, १२; तै. सं. १, ४, ९, १; नि. ३, १६
 तं मजंयन्ता सुक्रतुम् ८, ८४, ८; तै. सं. ३, ५, ११, ५
 तं मतां अनस्यं १०, ११८, ६
 तं ममृजानं महियं ९, ९५, ४
 तन्वनि प्रगायत ८, १५, १; साम. ३८२; अथर्व. २०, ६१, ४; ६२, ८
 तन्वनि प्राचंतेन्द्रं ८, ९२, ५
 तया पत्रस्व धारया यया गाव ९, ४९, २; साम. १४३६

तया पत्रस्व धारया यया पितो ९, ४५, ६
 तयोरिदमवच्छ्रवः ५, ८६, ३
 तयोरिद्वसा वयं १, १७, ६
 तयोरिद् घृतवत्पयः १, २२, १४
 तरणि वो जनानां ८, ४५, २८; साम. २०४
 तरणिरिस्मिपासति ७, ३२, २०; साम. २३८, ८६७
 तरणिविश्वदर्शतो १, ५०, ४; अथर्व. १३, २, ११; २०, ४७, १६; वा. य. ३३, ३६; तै. सं. १, ४, ३१, १; तै. ब्रा. ३, १६, १
 तरस मन्दी धावति १, ५८, १; साम. ५००; १०५७; नि. १३, ६
 तरस्समुद्रं पत्रमान ऊर्मिणा ९, १०७, १५; साम. ८५७
 तरोभिर्वो विद्वद्वसुं ८, ६६, १; साम. २३७; ६८७
 तव क्रत्वा तव तद्वसनाभिः ६, १७, ६
 तव क्रत्वा तवोविभिः २, ४, ६; साम. १०५२
 तव क्रत्वा सनेयं ८, १९, २९
 तव च्यौत्नानि वज्रहस्त ७, १९, ५; अथर्व. २०, ३७, ५
 तव त्य इन्द्रो अन्वसो ९, ५१, ३; साम. १२२६
 तव त्य इन्द्र सत्येषु बह्वयः १०, १३८, १; नि. ४, २५
 तव त्यदिन्द्रियं बृहत् ८, १५, ७; साम. १६४५; अथर्व. २०, १०६, १
 तव त्यस्यं २, २२, ४, साम. ४६६
 तव त्ये अग्ने अर्चयो आजन्वो ५, १०, ५
 तव त्ये अग्ने अर्चयो महि ५, ६, ७
 तव त्ये अग्ने हरिवो ४, ६, ९
 तव त्ये पितो ददतः १, १८७, ५
 तव त्ये पितो रसा १, १८७, ४
 तव त्ये सोम पत्रमान ९, ९२, ४
 तव त्ये सोम शक्तिभिः १०, २५, ५
 तव त्रिधानु पृथिवी ७, ५, ४
 तव त्विपो जनिम ४, १७, २
 तव घुमन्वो अर्चयो ५, २५, ८
 तव धारिन्द्र पौंस्यं ८, १५, ८; साम. १६४६; अथर्व. २०, १०६, २
 तव द्रप्सा उदमुत ९, १०६, ८; साम. १३२७
 तव द्रप्सो नीलवात् ८, १९, ३१; साम. १८२३
 तव प्रणीवीन्द्र जोहुवानात् ७, २८, ३
 तव प्रत्नेभिरप्त्रभिः ९, ५२, २
 तव प्र यक्षि संदतो ६, १६, ८
 तव प्रयाजा अनुयाजाश्च १०, ५१, ९; नि. ८, २२

तव अमास वाशुया ४, ४, २: वा. य. १३, १०; तै. सं.
 १, २, १४, १
 तव षायवृत्तस्पते ८, २६, २१; वा. य. २७, ३४
 तव विश्वे सजोयसो ९, १८, ३; साम. १०५५
 तव मते सुभगासः २, २८, २
 तव शरीरं पतयिष्यवर्षन् १, १६३, ११; वा. य. २९, २२;
 तै. सं. ४, ६, ७, ४
 तव शुक्लो अर्चयो दिवः २, ३६, ५
 तव श्रिया सुदयो ५, ३, ४
 तव श्रिये मरुतो मर्जयन्त ५, ३, ३
 तव श्रिये व्यजिहीत २, २२, १८
 तव श्रियो वर्ष्यस्येव १०, ९१, ५; साम. ९८२
 तव स्थाम सुखवीरस्य २, २८, ३
 तव स्वादिष्यामे ४, १०, ५
 तव ह स्वदिन्द्र विश्वमाजो ६, २०, १३
 तवान्मे होत्रं तव २, १, २; १०, ९१, १०
 तवानं सोमस्वमेष्टर्वाद्यं ३, ३५, ६; वा. य. २६, २३
 तवाहं शूर रातिभिः १, ११, ६
 तवाहं सोम राण ९, १०७, १९; साम. ५१६; ९२२;
 तांश्व द्या, १२, ९, ३
 तवाहमम जतिभिर्नैदिष्याभिः ८, १९, २६
 तवाहमम जतिभिर्मिप्रस्य ५, ९, ६
 तवेदं विश्वमभितः पदाभ्यं ७, ९८, ६; अथर्व. १०, ८७, ६;
 तै. मा. ३, ८, २, ६
 तवेदिन्द्र प्रणीतिपूत ८, ६, २२
 तवेदिन्द्रावमं वसु ७, ६२, १६; साम. २७०
 तवेदिन्द्राहमासावा ८, ७८, १०
 तवेष्ट साः सुवीर्यो ८, ४५, ३६
 तवेसाः प्रणा दिव्यस्य रेतसः ९, ८६, २८
 तवेमे तस सिन्धवाः ९, ६६, ६
 तवोतिभिः सपमावा ५, ६१, ८
 तवसा अतिभोरत ४, २५, ६
 तवसा अं रामाम धी १०, ९, ३; साम. १८१९; अथर्व.
 १, ५, ३; वा. य. ११, ५२; ३६, १६; तै. सं. ३, ६,
 ५, १; ५, ६, १, ६; ७४, १९, १; तै. मा. ३, ६३, ३;
 १०, १, ११
 तवसा अर्चये दिव्या २, २५, ६
 तवसा इन्द्रावे इति ७, १०२, ३; तै. मा. ३, ६, ५, ६
 तवसा इतिवे सुखेव २, २०, ५
 तवसाइवा अजायत १०, १०, १०; अथर्व. १९, ३, १९;
 वा. य. ११, ८, ३; वा. य. १, ११, ५
 वा. १११

तवाघशात्सर्वहुत ऋचः १०, ९०, ९; अथर्व. १९, ६, १३;
 वा. य. ३१, ७, तै. मा. ३, १२, ४
 तवाघशात्सर्वहुतः संभृतं १०, ९०, ८; अथर्व. १९, ६, १४;
 वा. य. ३१, ६; तै. मा. ३, १२, ४
 तवाहित्वात्कजायत १०, ९०, ५; अथर्व. १९, ६, ९; वा. य.
 ३१, ५; तै. मा. ३, १२, २
 तस्मिन्ना वेयाया गितो १, १७६, २
 तस्मिन्निह सन्त्युतयो ८, ४३, ७
 तस्मै तवत्वमनु २, २०, ८
 तस्मै नूननमिषवे ८, ७५, ६; तै. सं. २, ६, ११, २
 तस्य ते वाजिनो वयं ९, ६५, ९
 तस्य दूर्मा असद्रयो ८, ३१, ३
 तस्य वज्रः क्रंदति १, १००, १३
 तस्य वयं सुमर्तो ६, ४७, १३; १०, १३२, ७; अथर्व.
 ७, ९२, १; २०, १२५, ७; वा. य. २०, ५२; तै. सं.
 १, ७, १३, ५; नि. ३, ७
 तस्याः ससुदा १, १६४, ४२; तै. मा. २, ४, ११; नि. ११, ४२
 तस्येदं वयं रंयं ८, १९, ६
 तस्येदिह सव्यं हृत्पानि ४, २१, २
 ता अमर वसुं ५, ४८, २
 ता अमि सप्तमसुं ९, ९, ५
 ता अरय रवेरिभिर्दिवं १०, १३४, ८
 ता अरय सप्तमा साः १, ८४, १२; साम. १००७; अथर्व.
 २०, १०९, ३
 ता अरय सुखासुवो १, ८२, ११; साम. १००३; अथर्व.
 २०, १०९, ३
 ता अरय सुखासुवो १, ८२, ११
 ता अरय सुखेदिम ८, ३९, ३; वा. य. ११, ५५, १२, ३०;
 तै. सं. ३, ६, ३, ३; तै. मा. ३, १३, ३, ३
 ता अ अति सप्तम ३, ५३, ८
 ता अमेव सप्तम ३, ५३, ९
 ता इ वपति नृत्पानि ३, १२५, ३
 ता इ इत्तं व ३, १३७, ३
 ता इ इत्तं नूननि ५, ६३, १८
 ता इ इत्तं वी सु १०, ५३, ३
 ता इन्द्रासुवो ३, १३३, ३
 ता सुखेव सप्तम ३, ६३, ३
 ता सुखासुवो ३, ५३, ३
 ता सुखासुवो ३, ५३, ३
 ता सुखासुवो ३, ५३, ३
 ता सुखासुवो ३, ५३, ३
 ता सुखासुवो ३, ५३, ३
 ता सुखासुवो ३, ५३, ३

वा तू ते सत्या नुवि ४, २२, ६
 वा ते गृणन्ति वंघसो ४, ३२, ११
 वा न आ वोळ्ळमखिना २, ४१, ९; वा. य. २०, ८३
 वा नः शक्तं पार्थिवस्य ५, ६८, ३; साम. ११४५; १४६५
 वा नः स्त्रिया वनूपा ७, ६६, ३
 वा नख्यसो जरमाणस्य ६, ६२, ४
 वाँ आ रुद्रस्य मीळ्ळुपो ७, ५८, ५; नि. ४, १५
 वाँ आशिरं पुरोळाशं ८, २, ११
 वाँ ह्यानो महि २, ३४, १४
 वानीद्दहानि बहुलान्यासन् ७, ७६, ३
 वाँ वशतो वि बोधय १, १२, ४
 वा नृम्य आ सौश्रवसा ६, १३, ५
 वा नो अद्य वनस्पती १, २८, ८
 वा नो राक्षत्रातिपात्रो ७, ३४, २२; नि. ६, १४
 वा नो वाजवतीरिप ६, ६०, १२; साम. ११५१
 वान्पूर्वया निविद्रा १, ८९, ३; वा. य. २५, १६
 वान्यजत्रो क्रतावृषो १, १४, ७
 वान्वन्दस्व महत्तस्तौ ८, २०, १४
 वान्वां महो मरुत २, ३४, ११
 वा यादवा सुवेतुना ५, ६४, २
 वाभिरा गच्छतं नरो ६, ६०, ९; साम. ९९३
 वाभिरायातं वृषगोप ८, ९२, १२
 वाभिरायातमृत्रिभिः ८, ५, २४
 वा भुज्युं विभिरद्भ्यः ६, ६२, ६
 वा भूमिपाशावृत्-स्य ७, ६५, ३
 वाभ्यो विश्वस्य राजसि ९, ६६, २
 वाभ्यने अस्ते इयं ७, ५, ८
 वा मन्दमाना मनुषो १०, ४०, १२; अथर्व. १४, २, ६
 वाभस्य गीति ५, ४८, ४
 वा महान्ता मदस्पती १, २१, ५
 वा माता विश्वेदसा ८, २५, ३
 वा मिश्रस्य प्रशस्त्रये १, २१, ३
 वा मे अश्विता मनीनां ८, ५, ३७
 वा मे अश्विनां ८, २५, २३
 वाँ इन्द्रिष्ठवतमान् १०, ८५, ३७; अथर्व. १४, २, ३८
 नि. ३, २१
 वाँ इणः सुमतिं वय ६, ५७, ६
 वा यज्ञना शुचिभिश्चक्रमा ६, ६२, २
 वा वङ्गेषु म संमवे १, २१, २
 वा वोविष्टमनि वा ६, ६०, २
 वा यज्ञना शुचिभिरा ६, १६, २४

वा वज्रिगं मन्दिनं १०, ९६, ६; अथर्व. २०, ३१, १
 वावटुपो रावो अस्मभ्यं ७, ७३, ४
 वा वसिंथांतं जयुषा १०, ३९, १३
 वा वसू-दन्ता पुरु ६, ६२, ५
 वा वां वास्तून्पुदमसि १, १५४, ६; वा. य. ६, ३; वै. सं.
 १, ३, ६, १; नि. २, ७
 वा वां विश्वस्य गोपा ८, २५, १
 वा वां सम्यगदृष्ट्वाणे ५, ७०, २; साम. ९८६
 वा वां गीभिर्विपन्यत्रः ७, ९४, ६; साम ८०२
 वा वां त्रियोऽवसे ४, ४१, ८
 वा वां नरा स्ववसे १, ११८, १०
 वा वामद्य वावपरं १, १८४, १
 वा वामद्य हवामहे ८, २६, ३
 वा वामियानोऽवसे ५, ६५, ३
 वा वामये रथानां इन्द्राग्नी ५, ८६, ४
 वा वामये रथानां तर्वांसु ५, ६६, ३
 वा वां मित्रावरुणा १०, १३२, २
 वा विप्रं धेये ६, ६७, ७
 वाविदा चिद्दहानां ८, २२, १३
 वाविद्दशंसं मत्यं ७, ९४, १२
 वाविहोपा वा तपसि ८, २२, १४
 वा विहोपा हवामहे वां १, १२०, ३
 वा वृषन्वावतु वृत् ५, ८६, ५
 वा सभ्राजा घृनामुनी २, ४१, ६; साम. ९१२; नि. २, ११
 वा सानसो शवमाना ७, ९३, २
 वा सुजिह्वा तप ह्वये १, १३, ८
 वा सुदेवाय दाशुषे ८, ५, ६
 वा ह त्यदृतिर्यद् ६, ६२, ३
 वा हि क्षत्रं घाशेधे ६, ६७, ६
 वा हि क्षत्रमविहृतं ५, ६६, २
 वा हि देवानामसुगा वा ७, ६५, २
 वा हि मध्यं मराणां ८, ४०, ३
 वा हि दाशंत इत्यत्र ७, ९४, ५; साम. ८०१
 वा हि श्रेष्ठवचसा ५, ६५, २
 वा हि श्रेष्ठा देवतावा ६, ६८, २
 वा हुवे यथोत्तिं ६, ६०, ४; साम. ८१३
 विरमजम्भाय वरुणाय ८, १३, २२
 विरमं चिद्रेम ६, ३, ४
 विरममायुधं मरुतां ८, ९३, ९
 विरममेधो विरमति ८, २६, ५
 विरता यदन्तरादिः ४, १३, १७

तिरमायुषी तिरमहेती ६, ७४, ४
तिरः पुरु चिदक्षिना ३, ५८, ५
तिरक्षीनो विनतो १०, १२९, ५; वा.च. ३३, ७४; तै. मा.
२, ८, ९, ५
तिष्ठा सु कं मघवन् ३, ५३, २
तिष्ठा हरी रथ आ ३, ३५, १; तै. मा. २, ७, १३, १
तिष्ठः क्षपासिः १, ११६, ४; तै. मा. १, १०, ३
तिष्ठो देवार्वाहिरिदे वरीय १०, ७०, ८
तिष्ठो देष्टव्य १०, ११४, २
तिष्ठो घावः सत्रितुः १, ३५, ६
तिष्ठो घावो निहिता ७, ८७, ५
तिष्ठो भूमिर्धारयन् २, २७, ८; तै. सं. २, १, ११, ५
तिष्ठो मातृस्त्रीभिरवृत् १, १६४, १०; अथर्व. ९, ९, १०
तिष्ठो यदग्ने शरदः १, ७२, ३; तै. मा. २, ४, ५, ६
तिष्ठो यद्वस्य समिधः ३, २, ९
तिष्ठो वाच ईरयति प्र वह्निः ९, ९७, ३४; साम. ५२५;
८५९; नि. १४, १४
तिष्ठो वाच उद्विरते ९, ३३, ४; साम. ४७१; ८६९
तिष्ठो वाचः प्र वद ७, १०१, १
तीक्ष्णेनाग्ने ऋषुपा १०, ८७, ९; अथर्व. ८, ३, ९
तीक्ष्णस्याभिवयवी १०, १६०, १; अथर्व. २०, ९६, १
तीमाः सोमास आ गहि सुतासो ८, ८२, ८
तीमाः सोमास आ गच्छाशीर्वतः १, २३, १
तीमान्वोपांनृषवते ६, ७५, ७; वा. च. २९, ४४; तै. सं.
४, ६, ६, ३
तीमो वो मधुमो अयं २, ४१, १४
तीमो व भुवधुमधिनो १, ११६, ३; तै. मा. १, १०, २
तीचे तमाय तपु नो ८, १८, १८; साम. ३९५
तीजे महने पर्वताः ५, ४१, ९
तीजेतुजे व १, ७, ७; अथर्व. २०, ७०, १३; नि. ६, १८
तीम्यं वाता अभिमियः ९, ३१, ३
तीम्यं शुक्रासः शुक्रमस्तु १, १३४, ५
तीम्यं श्रोतन्त्यभिरगो ३, २१, ४; तै. मा. ३, ६, ७, २
तीम्यं सुतास्तुमदस्य १०, १६०, १; अथर्व. २०, ९६, २
तीम्यं सोमाः सुता हमे ८, ९३, २५; साम. ३१३
तीम्यं स्त्रीषा वृत् ३, २१, ३; तै. मा. ३, ६, ७, २
तीम्यं रिश्यासो वसिष्ठ २, ३६, १
तीम्यं गावो वृत् १, ३१, ५
तीम्यं देवे लज्ज ८, १६, २९
तीम्यं वा अत्रिराम ८, ६३, १८; वा. च. १२, ११६;
तै. सं. १, ३, १६, ३; तै. मा. ३, ६, १, १

तीम्यं दक्ष कविक्रतो ३, १४, ७
तीम्यमग्ने पर्यवहन् १०, ८५, ३८; अथर्व. १४, २, १
तीम्यमुपासः शुचयः १, १३४, ४
तीम्यं पत्रो यत् १, १२६, ५
तीम्यं प्रह्लागि गिर ३, ५१, ६
तीम्यं भरन्ति क्षितयो ५, १, १०; तै. मा. २, ४, ७, ९
तीम्याचं सोमः परिपूतो १, १३५, २
तीम्यायमद्रिभिः सुतो ८, ८२, ५
तीम्येदमग्ने मधुमत्तमं ५, ११, ५
तीम्येदमिन्द्र परि पिच्यते १०, १६७, १
तीम्येदिन्द्र मरुत्वते ८, ७३, ८
तीम्येदिन्द्र स्व भोक्त्रे ३, ४२, ८; अथर्व. २०, २४, ८
तीम्येदिमा सत्रना ७, २२, ७; अथर्व. २०, ७३, १
तीम्येदेते बहुला १, ५४, ९
तीम्येदेते मरुतः ५, ३०, ६
तीम्येना भुवना कवे ९, ६२, २७; साम. ७७७
तीरण्यवोऽङ्गिरासो ७, ५२, ३
तीरण्यवो मधुमन्तं ८, ५१, १०; मान. १६१०; अथर्व.
२०, ११६, २
तीरायं नाम यज्ञियं ८, ८०, ९
तीविकं ते सुहृन् ८, ७७, ११; नि. ६, ३३
तीविमीवो वपोदाः ८, १७, ८; अथर्व. २०, ५, १
तीविमीवो वृषभो वावृषातो ५, २, १२
तीविशुम् त्विक्रतो ८, ६८, २; साम. १७७२
तीवृषानो नमिन्ते ८, १३, ११
तीवृषी वीषात् ६, २०, ३
तीवृषिंदिरव सु विताः १, १७२, ३
तीवीदे धानाः सत्रे ३, ५२, ६
तीदिता अतृदिलानो १०, ९४, ११
तीपु वदसा वृषा ४, ७, ११
तीपुनेतवृषमेव १०, ८५, ३४; अथर्व. १४, २, २९
तीपानया प्रथमे १०, ७२, ३
ती अत्रेहा अत्रिपान ५, ५९, ६
ती अत्रवी दण्डवान १०, ९३, ८
ती अत्रमर्गं वने १, ९०, ३
ती अत्र मन्त्र वेदवो ९, ७०, ३; साम. १७२७
ती अत्रमर्गो मन्त्रे ३, ७५, ४; वा. च. २९, ४१;
तै. सं. १, ३, ६, २; नि. ९, ३०
ती शोनी भिरमिन्ति २, ३३, १३
ती सत्रना मरुता ४, १, १०
ती वा गवयो अत्रिरव १०, ९३, ३

ते वेदसे स्वाध्याये वेत्वा ८, १९, १७
 ते वेदसे स्वाध्यायेऽहा विश्वा ८, ४३, ३०
 ते विद्धि पूर्वैरभि ७, ४८, ३
 ते जज्ञिरे दिव ऋष्यास १, ६४, २
 ते जानत स्वामोक्षं ८, ७२, १४; साम. १४८१
 तेजिष्ठया तपनी २, २३, १४
 तेजिष्ठा यस्यारतिः ६, १२, ३
 ते ते अग्ने स्तोता ६, १६, २७
 ते ते देव नेतः ५, ५०, २
 ते ते देवाय दाम्नातः ७, १७, ७
 ते त्वा मदा भमदन् १, ५३, ६; अथर्व. २०, २१, ६
 ते त्वा मदा इंद्र मादयन्तु ७, २३, ५; अथर्व. २०, १२, ५
 ते त्वा मदा गृहविंश ६, १७, ४
 ते ददाग्वाः प्रथमा २, ३४, १२
 ते न आसो वृकाणां ८, ६७, १४
 ते न इंद्रः पृथिवी ६, ५१, ११
 ते नः पूर्वास उपरास ९, ७७, ३
 ते नः सन्तु युजः सदा ८, ८३, २
 ते नः सहस्रिणं रथि ९, १३, ५; साम. ११९२
 तेन नासत्या गतं १, ४७, ९
 तेन नो वाजिनीवसू परावतः ८, ५, ३०
 तेन नो वाजिनीवसू पथे ८, ५, २०
 तेन सत्येन जागृत्वम् १, २१, ६
 तेन स्तोत्रभ्य आ भर ८, ७७, ८
 ते नस्त्राध्वं ते ८, ३०, ३
 ते नूनं नोऽयमृतये १०, १२६, ३
 ते नो अर्वातो हवनश्रुतो १०, ६४, ६; वा. य. ९, १७;
 तै. सं. १, ७, ८, २
 ते नो गृणाने महिनी १, १६०, ५
 ते नो गोपा अपाच्यः ८, २८, ३
 ते नो नावसुरूप्यत ८, २५, ११
 ते नो भद्रेण शर्मणा ८, १८, १७
 ते नो मित्रो वरुणो अर्यमा ५, ४१, २
 ते नो रत्नानि धत्तन १, २०, ७
 ते नो रायो धुमतो वाजवतः ६, ५०, ११
 ते नो रुद्रः सरस्वती ६, ५०, १२
 ते नो वसूनि काम्या ५, ६१, १६
 ते नो वृष्टिं दिवस्परि २, ६५, २४; साम. ११६५
 ते प्रत्नासो व्युष्टिपु ९, ९८, ११
 तेभ्यो गोधा अयथं १०, २८, ११
 तेभ्यो धुमन् वृहद्यशः ५, ७९, ७

ते म आहुयं आययुः ५, ५३, ३
 ते मन्वत प्रथमं नाम जेनोः ४, १, १६
 ते मर्ज्जन वृहगांसो अग्निं ४, १, १४
 ते मागिनो मभिरे १, १५९, ४
 ते राया ते सुवीर्यैः ४, ८, ६
 तेऽग्नेभिर्वरमागैः १, ८८, २
 ते रुद्रासः सुमत्या ५, ८७, ७
 तेऽवदन् प्रथमा १०, १०९, १; अथर्व. ५, १७, १
 तेऽवधेन्त स्वतवसो १, ८५, ७; तै. सं. ४, १, ११, ३
 तेऽविदन्मनसा १०, १८१, ३
 ते विश्वा दाशुपे वसु ९, ६४, ६; साम. १०३६
 ते वो हृदे मनसे ४, ३७, २
 तेषां हि विप्रमुक्थ्यं ८, ६७, ३
 तेषां हि मत्सा महतां १०, ६५, ३
 ते सत्येन मनसा गोपतिं १०, ६७, ८; अथर्व. २०, ११, ६
 ते सत्येन मनसा दीध्यानाः ७, ९०, ५
 ते सीपन्त जोषम् ७, ४३, ४
 ते सुतासो मद्विन्तमाः ९, ६७, १८; साम. १८११
 ते सुनवः स्वपसः १, १५९, ३
 ते सोमाद्रो हरी १०, ९४, ९; नि. २, ५
 ते स्पंदासो नोक्षणो ५, ५२, ३
 ते स्याम देव वरुण ७, ६६, ९; साम. १०६९
 ते स्वाम ये अग्नये ४, ८, ५
 ते हि चावापृथिवी भूरिरेतसः १०, ९२, ११
 ते हि चावापृथिवी मातरा १०, ६४, १४
 ते हि चावापृथिवी विश्व १, १६०, १
 ते हिनिवरे अरुणं ८, १०१, ६
 ते हि पुत्रासो अदितेः ८, १८, ५
 ते हि प्रजाया अभरन्त १०, ९२, १०
 ते हि यज्ञेषु यज्ञियास ऊमा आदित्येन १०, ७७, ८
 ते हि यज्ञेषु यज्ञियास ऊमाः सधस्यम् ७, ३९, ४; नि. ६, १३
 ते हि वस्यो वसवानाः १, ९०, २
 ते हि श्रेष्ठवचसः ६, ५१, १०
 ते हि पमा वसुयो नरो ८, २५, १५
 ते हि सत्या ऋतस्पृश ५, ६७, ४
 ते हि दिवस्व शवसः ५, ५२, २
 तोके हिते तनय ४, ४१, ६
 तोशा वृत्रहणा हुवे ३, १२, ४; साम. १७०२
 तोशासा रथयावाना ८, ३८, २; साम. १०७४
 रमना वहन्तो १, ६९, १०
 रमना समस्तु हिनीत ७, ३४, ६

मेयं १, ५२, १; साम. ३७७
 त्पर्वतं गिरिं ८, ६४, ५
 दामिमुत्तुजं १०, १४३, १
 दर्णं ५, ३२, ८
 दशं १०, १४३, २
 दस्य क्रतुभिः ५, ३२, ५
 दिव्या कल्पयं ५, ३२, ६; नि. ६, ३
 देशो स्वधया ५, ३२, ४
 द्वा दीर्घं १, ३७, ११
 मासतं नगं ८, ९४, १२
 : सत्रसाहं ८, ९२, ७; साम. १७०; १६४२
 ओ अप्रहणं ६, ४४, ४; साम. ३५७
 वाजिनं १०, १७८, १; साम. ३३२; अथर्व. ७, ८५, १;
 नि. १०, २८
 न्महतो निर्मुगस्य ५, ३२, ३
 क्षत्रियो ८, ६७, १; तै. सं. २, १, ११, ५
 पूतदक्षसो ८, ९४, १०
 ये वि रोदसी ८, ९४, ११
 क्षना हुत्रे ८, १०, ३
 द्रस्य सोमाः ८, २, ७
 ष्वन्ति भुवनेषु ७, ३३, ७
 शिन १, १६४, ४४; अथर्व. ९, १०, २६; नि.
 २, २७
 दासश्चोतन्ति ८, २, ८
 यो मधुवाहने १, ३४, २
 यो बोधि दृशान ४, १७, १७
 द्वा तन्नां २, २३, ८
 नेन्द्रमवितारामिन्द्रं ६, ४७, ११; साम. ३३३; अथर्व.
 ७, ८६, १; वा. य. ३०, ५०; तै. सं. १, ६, १६, ५
 देवा अधि वोचता ८, ४८, १४
 मिह देवाः १०, १३७, ५; अथर्व. ४, १३, ४
 तं घमिण ६, २७, ६
 न वि राजति १०, १८९, ३; साम. ६३२; १३७८
 अथर्व. ६, ३१, ६; १०, ४८, ६; वा. य. ३, ८
 . सं. १, ५, ३, १
 एवा मरुतो ८, ९६, ८
 मसूरः १, १९१, १४
 मधुवाहि १, ७२, ६
 शिपुलिङ्गा १, १९१, १३
 मसा मयो १०, ६४, ८
 माहः १०, ९५, ५; नि. ३, २३

त्रिकहुकेभिः पतति १०, १४, १६; अथर्व १८, २, ६;
 तै. भा. ६, ५, ३
 त्रिकहुकेषु चेतनं १० नो गिरः ८, ९२, २१; साम. ७२४;
 अथर्व. २०, ११०, ३
 त्रिकहुकेषु १० नो गिरः सदावृषम् ८, १३, १८; नि. १, १०
 त्रिकहुकेषु महिषो २, २२, १; साम. ४५७; १४८६;
 अथर्व. २०, ९५, १; तै. भा. २, ५, ८, ९
 त्रितः कूपे १, १०५, १७; नि. ६, २७
 त्रिधा हितं पणिभिः ४, ५८, ४; वा. य. १७, ९२; तै. भा.
 १०, १०, २
 त्रिपञ्चाशः क्रीळति १०, ३४, ८
 त्रिपाजस्यो वृषभो ३, ५६, ३
 त्रिपादूर्ध्वं १०, ९०, ४; अथर्व. १९, ६, २; वा. य.
 ३१, ४; तै. भा. ३, १२, २
 त्रिभिः पवित्रैर्युषोद् ३, २६ ८
 त्रिभिर्द्वं देव सवितः ९, ६७, २६
 त्रिमूर्धानं सप्तार्द्धं १, १४६, १
 त्रिरन्तरिक्षं सविता ४, ५३, ५
 त्रिरश्विना सिंधुभिः १, ३४, ८
 त्रिरसं सप्तधेनवो ९, ७०, १; साम. ५६०; १४२३
 त्रिरस्य ता परमा ४, १, ७
 त्रिरा दिवः सवितर्वापांनि ३, ५६, ६
 त्रिरा दिवः सविता सोपवीति ३, ५६, ७
 त्रिरुत्तमा वृणना ३, ५६, ८
 त्रिर्देवः पृथिवी ७, १००, ३; तै. भा. २, ४, ३, ५
 त्रिर्नो अधिना दिव्यानां १, ३४, ६
 त्रिर्नो अधिना यजता १, ३४, ७
 त्रिर्नो रयि चहत्तमधिना १, ३४, ५
 त्रिर्पातुधानः प्रभिति १०, ८७, ११; अथर्व. ८, ३, ११
 त्रिर्वतियां त्रिरुमते १, ३४, ४
 त्रिवन्धुरेण त्रिवृता रथेन त्रिचक्रेण १, ११८, ६
 त्रिवन्धुरेण त्रिवृता रथेन यातं ८, ५८, ८
 त्रिवन्धुरेण त्रिवृता सुपेदमा १, ४७, २
 त्रिविष्टिपातु प्रतिमानं १, १०९, ८
 त्रिष्विदसोः प्र चिकितुः ७, ११, ३
 त्रिष्विहो अया १, ३४, १
 त्रिष्वरया मरुधातुः ६, ६६, १६
 त्रिष्वरथे बर्हिदि १, ४७, ४
 त्रीणि जाना परि १, ९५, ३
 त्रीणि स काहुर्हिदि १, १६३, ४; वा. य. ३, २, २
 ३, ३, ७, ३

श्रीणि त्रितस्य धारया ९, १०२, ३; साम. १०१५
 श्रीणि पदान्वयिनिः ८, ८, २३
 श्रीणि पदा वि चक्रमे १, २२, १८; साम. १६७०; अथर्व.
 ७, २६, ५; वा. य. ३४, ४३; तै. ब्रा. २, ४, ६, १
 श्रीणि राजाना विदधे ३, ३८, ६
 श्रीणि दाता त्री सहस्राणि ३, ९, ९; १०, ५२, ६; वा. य.
 ३३, ७; तै. ब्रा. २, ७, १२, २
 श्रीणि दातान्यर्चतां ८, ६, ४७
 श्रीणि सर्गसि पृथगो ८, ७, १०
 श्रीण्यायुषि तव ३, १७, ३; तै. सं. ३, २, १६, २
 श्रीण्येक उरुगायो ८, २९, ७
 त्री यच्छता महिषाणाम् ५, २९, ८
 त्री रोचना दिव्या धारयंत २, २७, ९
 त्री रोचना वरुण ५, ६९, १
 त्री पधस्था सिंधवः ३, ५६, ५
 श्वक्वं यजामहे ७, ५९, १२; अथर्व. १४, १, १७; वा. य.
 ३, ६०; तै. सं. १, ८, ६, २; नि. १४, ३५
 श्यर्थमा मनुषो ५, २९, १
 श्युदायं देवाहितं ४, ३७, ३
 त्वं यविष्ठ दाशुषो ८, ८४, ३; साम. १२४६; वा. य.
 १३, ५२; १८, ७७
 त्वं रथं प्र भरो ६, २६, ४
 त्वं रथिं पुरुवीरं ८, ७१, ६
 त्वं राजेन्द्र ये च १, १७४, १
 त्वं राजेव सुव्रतो ९, २०, ५; साम. ९७२
 त्वं बह्वण उत मित्रो ७, १२, ३; साम. १३०६; तै. ब्रा.
 ३, ५, २, ३; ६, १, ३
 त्वं वरो सुपाग्णे ८, २३, २८
 त्वं वर्मासि सप्रथः ७, ३१, ६; अथर्व. २०, १८, ६
 त्वं बलस्य गोमतो १, ११, ५; साम. १२५१
 त्वं त्रिक्षु प्रादिवः सीद ६, ५, ३
 त्वं त्रिप्रस्वं कविः ९, १८, २; साम. १०९४
 त्वं विश्वस्य जगतश्चक्षुः १०, १०२, १२
 त्वं विश्वस्य घनदा ७, ३२, १७
 त्वं विश्वस्य मेधिरः १, २५, २०
 त्वं विश्वा दधिपे १०, ५४, ५
 त्वं विश्वेषां चरुणासि २, २७, १०
 त्वं विष्णो सुमतिं विश्व ७, १००, २
 त्वं वृषा नष इन्द्र १, १३०, ५
 त्वं वृष इन्द्र पृथ्वीं ६, २०, ११
 त्वं वृषा जनानां ८, १५, १०

त्वं दातान्यव दाश्वरस्य ६, ३१, ४
 त्वं शर्धाय महिना १०, १४७, ५
 त्वं श्रद्धाभिर्मन्दमानः ६, २६, ६
 त्वं सरय इन्द्र पृष्णोता १, ६३, ३
 त्वं ससो भवियो जान ३, ३२, १०
 त्वं समुद्रिया भवो ९, ६२, २६; साम. ७७६
 त्वं समुद्रो भमि विश्ववित् ९, ८६, २९
 त्वं सिंधूवायुजो १०, १३३, २; साम. १८०२; अथर्व.
 २०, ९५, ३; नि. १, १५
 त्वं सुनस्य पीतये १, ५, ६; अथर्व. २०, ६९, ४; तै. सं.
 ३, ४, ११, ४
 त्वं सुनो नृमादनो ९, ६७, २; साम. १३२४
 त्वं सुष्वागो अद्रिभिः ९, ६७, ३; साम. १३२५
 त्वं सुकरस्य ददंहि ७, ५५, ४
 त्वं सुगो हरितो रामयो १, १२१, १३
 त्वं सूर्ये न आ भज ९, ४, ५; साम. १०५१
 त्वं सोम क्रतुभिः १, ९१, २; तै. ब्रा. २, ४, ३, ८
 त्वं सोम तनुद्भयो ८, ७९, ३; वा. य. ५, ३५; तै. सं.
 १, ३, ४, १
 त्वं सोम नृमादनः ९, २४, ४; साम. ९६५
 त्वं सोम पणिभ्य आ ९, २२, ७
 त्वं सोम पवमानो ९, ५९, ३
 त्वं सोम पितृभिः संविदानो ८, ४८, १३; वा. य. १९, ५४;
 तै. सं. २, ६, १२, २
 त्वं सोम प्र चिकित्ते १, ९१, १; वा. य. १९, ५२; तै. सं.
 २, ६, १२, १
 त्वं सोम महे १, ९१, ७; तै. ब्रा. २, ४, ५, ३
 त्वं सोम विपश्चितं तना ९, १६, ८
 त्वं सोम विपश्चितं पुनातो ९, ६४, २५
 त्वं सोम सूर एषस्तोक्तस्य ९, ६६, १८
 त्वं सोमासि धारयुः ९, ६७, १; साम. १३३३
 त्वं सोमासि सत्यतिः १, ९१, ५; तै. सं. ४, ३, १३, १;
 तै. ब्रा. ३, ५, ६, १
 त्वं ह त्वत्सप्तभ्यो जायमानो ८, ९६, १६; साम. ३२६;
 अथर्व. २०, १३७, १०
 त्वं ह त्वत्प्रतिमानमोजः ८, ९६, १७; अथर्व. २०, १३७, ११
 त्वं ह त्वदिन्द्र कुम्भमावः ७, १९, २; अथर्व. २०, ३७, २
 त्वं ह त्वदिन्द्र चोद्रीः १, ६३, ४
 त्वं ह त्वदिन्द्र सप्त ६, ६३, ७
 त्वं ह त्वदिन्द्रा रिपण्यन् १, ६३, ५
 त्वं ह त्वरणया इन्द्र १०, ८९, ८

त्वं ह त्वद्वृषभ ८, ९६, १८
 त्वं ह तु त्वद्वृषभयो ६, १८, ३
 त्वं ह यद्यविष्टय ८, ७५, ३; तै. सं. २, ६, ११, १
 त्वं हि क्षैतवद्यशो ६, २, १; साम. ८४
 त्वं हि नः पिता वसो ८, ९८, ११; साम. ११७०; अथर्व.
 २०, १०८, २
 त्वं हि नस्तन्वः सोमगोपाः ८, ४८, ९
 त्वं हि मन्यो अभिभूत्योजा १०, ८३, ४; अथर्व. ४, ३२, ४
 त्वं हि मानुषे जने ५, २१, २
 त्वं हि राघस्यते ८, ६१, १४; साम. १३२२
 त्वं हि विश्वतोमुख १, ९७, ६; अथर्व. ४, ३३, ६;
 तै. सा. ६, ११, २
 त्वं हि वृद्धहस्तपां ८, ९३, ३३; साम. १७९२
 त्वं हि शश्वतीनामिन्द्र ८, ९८, ६; साम. १२४९; अथर्व.
 २०, ६४, ३
 त्वं हि शूरः सनिता १, १७५, ३; साम. १४३४
 त्वं हि य्मा च्यावयन्नच्युता ३, ३०, ४
 त्वं हि सत्यो मघवन्नानतः ८, ९०, ४
 त्वं हि सुप्रतरसि ८, २३, २९
 त्वं हि सोम वर्धयन् ९, ५१, ४
 त्वं हि स्तोमवर्धन ८, १४, ११; अथर्व. २०, २९, १
 त्वं होता मनुर्हितोऽसि १, १४, ११
 त्वं होता मनुर्हितो वाहिः ६, १६, ९
 त्वं होता मन्त्रवमो ६, ११, २
 त्वं ह्यग्ने अग्निना ८, ४३, १४; तै. सं. १, ४, ४६, ३;
 ३, ५, ११, ५
 त्वं ह्यग्ने दिव्यस्य १, १४४, ६
 त्वं ह्यग्ने प्रथमो ६, १, १; तै. सा. ३, ६, १०, १
 त्वं शक्र देव्या ९, १०८, ३; साम. ५८३, ९३८
 त्वं शंक्र ईसिप ४, ३२, ७
 त्वं शंहि चेरवे ८, ६१, ७; साम. २४०, १५८१
 त्वं काञ्जमुत १, ५३, ८; अथर्व. २०, २१, ८
 त्वं कवि चोद्वो ६, २६, ३
 त्वं कुसं शुष्णहस्तेषु १, ५१, ६
 त्वं कुसेनाभि शुष्णं ६, ३१, ३
 त्वं नोऽप्रमङ्गिरोम्यो १, ५१, ३
 त्वं व सोम नो वसो १, ९६, ६; तै. सं. ३, ४, ११, १
 त्वं चित्ती तव दशैः ८, ७२, ४
 त्वं चिह्नः दान्या ४, ३, ४
 त्वं जघन्य ननुर्वि १०, ७३, ७
 त्वं जामिर्वनानां १, ७५, ४; साम. १५३६

त्वं जिगेथ न घना १, १०२, १०
 त्वदग्ने काव्या ४, ११, ३
 त्वद्वि पुत्र सहसो ३, १४, ६
 त्वद्विया विश भायन्नसि ७, ५, ३
 त्वद्वियेन्द्र पार्थिवानि ६, ३१, २
 त्वद्वाजी वाजंभरो ४, ११, ४
 त्वद्विप्रो जायते ६, ७, ३
 त्वद्विक्षा सुभगा ६, १३, १
 त्वं तदुक्थं इन्द्र ६, २६, ५
 त्वं तं देव जिह्या ६, १६, ३२
 त्वं तमग्ने अमृतत्व १, ३१, ७
 त्वं तमिन्द्र पर्वतं न १, ५५, ३
 त्वं तमिन्द्र पर्वतं महो १, ५७, ६; अथर्व. २०, १५, ६
 त्वं तमिन्द्रमर्त्यं ५, ३५, ५
 त्वं तमिन्द्र वावृथानो १, १३९, ७
 त्वं नं ब्रह्मणस्तते १, १८, ५
 त्वं तस्य द्वयात्रिनो १, ४२, ४
 त्वं तौ अन्न उभयान्वि १, १८९, ७
 त्वं तौ इन्द्रोभर्यो ६, ३३, ३
 त्वं तान्वृत्रहत्वे १०, २२, १०
 त्वं तान्सं च प्रति चासि २, १, १५,
 त्वं तू न इन्द्र तं १, १६९, ४
 त्वं त्यल्पीनां विदो ९, १११, २; साम. १५९२
 त्वं त्यमिततो रथं १०, १७१, १
 त्वं त्यमिन्द्र नर्त्यम् १०, १७१, ३
 त्वं त्यमिन्द्र सूर्यं १०, १७१, ४
 त्वं त्या चिदच्युताग्ने ६, २, ९; तै. सं. ३, १, ११, ६
 त्वं त्या चिद्रातस्याषा १०, २२, ५
 त्वं त्यां न इन्द्र देव १, ६३, ८
 त्वं योभिरा गहि १, ३०, २२
 त्वं त्वमहयया १०, २६, ५; अथर्व. २०, ३०, ५
 त्वं दाता प्रथमो ८, ९०, २; साम. १४९३; अथर्व.
 २०, १०४, ४
 त्वं दिवो धरुनं धिप १, ५३, ३
 त्वं दिवो वृहतः सातु १, ५४, ४
 त्वं दूनः प्रथमो १०, १२२, ५
 त्वं दूनस्वस्तु नः २, ९, २; तै. सं. ३, ५, ११, २
 त्वं दूतो अमर्त्यं सा ६, १६, ६
 त्वं देवि सरस्वत्या ६, ६१, ६
 त्वं दां च नदिप्रत ९, १००, ९; साम. १०१८
 त्वं धियं मनोयुवं ९, १००, ३

एवं धुनिरिन्द्र १, १७४, ९; ६, २०, १२
 एवं धृणो धृपता ७, १९, ३; अथर्व. २०, ३७, ३
 एवं न इन्द्र ऋतयुः ८, ७०, १०
 एवं न इन्द्र स्वाभिरूती २, २०, २
 एवं न इन्द्र राया तरूपसो १, १२९, १०
 एवं न इन्द्र राया परीणसा १, १२९, ९
 एवं न इन्द्र वाजयुः ७, ३१, ३; साम. ७१८
 एवं न इन्द्र शूर १०, २२, ९
 एवं न इन्द्रा भरँ ओजो ८, ९८, १०; साम. ४०५; ११६९;
 अथर्व. २०, १०८, १
 एवं न इन्द्रासां हस्ते ८, ७०, १२
 एवं नः पश्चादधराद् ८, ६१, १६
 एवं नः पाद्यंहसो जातवेदो ६, १६, ३०
 एवं नः पाद्यंहसो दोषावस्ताः ७, १५, १५
 एवं नः सोम विश्वतो गोपा १०, २५, ७
 एवं नः सोम विश्वतो रक्षा १, ९१, ८; तै. सं. २, ३, १४, १
 एवं नः सोम विश्वतो वयोधाः ८, ४८, १५
 एवं नः सोम सुक्रतुः १०, २५, ८
 एवं नश्चित्र जत्या ६, ४८, ९; साम. ४१; १६२३
 एवं नृचक्षा असि सोम ९, ८६, ३८; साम. ९५६
 एवं नृचक्षा वृषभानु ३, १५, ३
 एवं नृभिर्नृमणो ७, १९, ४; अथर्व. २०, ३७, ४; तै. ब्रा.
 २, ५, ८, १०
 एवं नो अग्न आयुषु ८, ३९, १०
 एवं नो अग्न एषां ५, १०, ३
 एवं नो अग्ने अग्निभिः १०, १४१, ६; साम. १५०५; अथर्व.
 ३, २०, ५
 एवं नो अग्ने अङ्गिर स्तुतः ५, १०, ७
 एवं नो अग्ने अद्भुत ५, १०, २
 एवं नो अग्ने अधराद् १०, ८७, २०; अथर्व. ८, ३, १९
 एवं नो अग्ने तव देव १, ३१, १२; वा. य. ३४, १३
 एवं नो अग्ने पित्रोरुपस्थे १, ३१, ९
 एवं नो अग्ने महोभिः ८, ७१, १; साम. ६
 एवं नो अग्ने वरुणस्य ४, १, ४; वा. य. २१, ३; तै. सं.
 २, ५, १२, ३
 एवं नो अग्ने सनये १, ३१, ८
 एवं नो असि भारताग्ने २, ७, ५
 एवं नो अस्या अमतेरुत ८, ६६, १४
 एवं नो अस्या इन्द्र दुर्हणायाः १, १२१, १४
 एवं नो अस्या उपसो ३, १५, २
 एवं नो गोपाः पाथिकृद् २, २३, ६

एवं नो वायवेपामपूर्व्यः १, १३४, ६
 एवं नो वृत्रहन्तमे १०, २५, ९
 त्वमग्न इन्द्रो वृषभः २, १, ३
 त्वमग्न ईळितो जातवेदो १०, १५, १२; अथर्व. १८, ३, ४१;
 वा. य. १९, ६६; तै. सं. २, ६, १२, ५
 त्वमग्न उरुंसाय १, ३१, १४
 त्वमग्न ऋभुराके २, १, १०
 त्वमग्ने अदितिर्वेव २, १, ११
 त्वमग्ने गृहपतिः ७, १६, ५; साम. ६१
 त्वमग्ने त्वष्टा २, १, ५
 त्वमग्ने शुभिस्त्वमा २, १, १; वा. य. ११, २७; तै. सं.
 ४, १, २, ५; तै. आ. १०, ७६, १; नि. ६, १, १३, १
 त्वमग्ने द्रविणोदा २, १, ७
 त्वमग्ने पुरुरूपो ५, ८, ५
 त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरस्तमः १, ३१, ९
 त्वमग्ने प्रथमो अङ्गिरा १, ३१, १; वा. य. ३४, १२
 त्वमग्ने प्रथमो मातरिश्चन १, ३१, ३
 त्वमग्ने प्रमतिस्त्वं १, ३१, १०
 त्वमग्ने प्रयतदक्षिणं १, ३१, १५
 त्वमग्ने बृहद्वयो ८, १०२, १; तै. सं. ३, ४, ११, १
 त्वमग्ने मनवे च्याम् १, ३१, ४
 त्वमग्ने यज्ञानां ६, १६, १; साम. २; १४७४
 त्वमग्ने यज्यवे पायुः १, ३१, १३
 त्वमग्ने राजा वरुणो २, १, ४
 त्वमग्ने रुद्रो असुरो २, १, ६; तै. सं. १, ३, १४, १; तै. ब्रा.
 ३, ११, २, १
 त्वमग्ने वनुव्यतो ६, १५, १२; ७, ४, ९
 त्वमग्ने वरुणो जायसे ५, ३, १
 त्वमग्ने वसूँरिह १, ४५, १; साम. ९६
 त्वमग्ने वाचते ४, २, १३
 त्वमग्ने वीरवद्यशो ७, १५, १२
 त्वमग्ने वृजिनवर्तनिं १, ३१, ६
 त्वमग्ने वृषभः १, ३१, ५
 त्वमग्ने व्रतपा असि ८, ११, १; अथर्व. १९, ५२, १; वा. य.
 ४, १६; तै. सं. १, १, १४, ४; २, ३, १
 त्वमग्ने शशमानाय १, १४१, १०
 त्वमग्ने शोचिषा चानः ७, १३, २; तै. सं. १, ५, ११, २
 त्वमग्ने सप्रथा असि ५, १३, ४; साम. १४०७; तै. ब्रा.
 २, ४, १, ६; नि. ६, ७
 त्वमग्ने सहसा १, १२७, ९
 त्वमग्ने सुभृत् २, १, १२

स्वममे सुहवो ७, १, २१
 स्वमह्ण जरितारं ५, ३, ११
 स्वमह्ण प्र शंसिपो १, ८४, १९; साम. १४७; १७२३;
 वा. य. ६, ३७; नि. १४, २८
 स्वमध प्रथमं जायमानः ४, १७, ७
 स्वमध्वर्युरुत होतासि १, ९४, ६
 स्वमपानपिधाना वृणोरप १, ५१, ४
 स्वमपो यद्वे तुर्वशाय० ५, ३१, ८
 स्वमपो यद्द हृत्रं जघन्वान् ३, ३२, ६
 स्वमपो वि हुतो ६, ३०, ५
 स्वमर्यना भवति यत् ५, ३, २
 स्वमसि प्रशस्तो ८, ११, २
 स्वमस्त्राकमिन्द्र विश्वध १, १७४, १०
 स्वमस्य पारे रजसो १, ५२, १२
 स्वमापसं प्रति १, १२१, ९
 स्वमाविध नर्यं तुर्वशां १, ५४, ६
 स्वमाविध सुभ्रवसं १, ५३, १०; अथर्व. २०, २१, १०
 स्वमिस्त्रप्रथा कल्प ८, ६०, ५; साम. ४२
 स्वमिन्द्रो परि स्त्रव ९, ६२, ९; साम. ९८१
 स्वमिन्द्र नर्यो यो १, १२१, १२
 स्वमिन्द्र प्रवृत्तिषु ८. ९९, ५; साम. ३६१; १६३७; अथर्व.
 २०, १०५, १; वा. य. ३३, ६६
 स्वमिन्द्र बलादधि १०, १५३, २; साम. १२०; अथर्व.
 २०, ९३, ५; नि. ७, २
 स्वमिन्द्र यथा क्षसि ८, ९०, ५; साम. २४८; १४११
 स्वमिन्द्र सजोपसं १०, १५३, ४; अथर्व. २०, ९३, ७
 स्वमिन्द्र सवितवा ऋपस्त्रः ७, २१, ३
 स्वमिन्द्र स्वयशा ऋभुधाः ७, ३७, ४
 स्वमिन्द्राभिभूरसि एवं सूर्यं ८, ९८, २; साम. १०२६;
 अथर्व. २०, ६२, ६
 स्वमिन्द्राभिभूरसि विश्वा १०, १५३, ५; अथर्व. २०, ९३, ८
 स्वमिन्द्राय विष्णवे ९, ५६, ४
 स्वमिन्द्रासि वृत्रहा १०, १५३, ३; अथर्व. २०, ९३, ६
 स्वमिमा सोपधीः सोम १, ९१, २२; वा. य. ३४, २२;
 तै. मा. २, ८, ३, १
 स्वमिमा वायां पुरु ६, १६, ५
 स्वमीशिपे वसुपते वसूनां १, १७०, ५
 स्वमीशिपे सुतानां ८, ६४, ३; साम. १३५६; अथर्व.
 २०, ९३, ३
 स्वमुत्तनास्त्योपधे १०, ९७, २३; अथर्व. ६, १५, १; वा. य.
 १२, १०१
 ऋ० ११४

स्वमुत्तो ऋतुभिर्ब्रह्मघानां ५, ३२, २
 स्वमेकस्य वृत्रहन् ६, ४५, ५
 स्वमेतदधारयः ८, ९३, १३
 स्वमेताञ्जनराज्ञो द्विर्दशा १, ५३, ९; अथर्व. २०, २१, ९
 स्वमेतानि प्रपिपे १०, ७३, ८
 स्वमेतान्स्वदतो जक्षतः १, ३३, ७
 एवं पवित्रे रजसो विधर्मणि ९, ८६, ३०
 एवं पाहीन्द्र सहीयसो नून १, १७१, ६
 एवं पिपुं मृगयं ४, १६, १३
 एवं पुर इन्द्र चिकिद् ८, ९७, १४
 एवं पुरं चरिण्वं ८, १, २८
 एवं पुरुण्या भरा १०, ११३, १०
 एवं पुरु सहस्राणि शतानि च ८, ६१, ८; साम. १५८२
 एवं भगो न आ हि ६, १३, २
 एवं भुवः प्रतिमानं पृथिव्या १, ५२, १३
 एवं मखस्य दौघतः १०, १७१, २
 एवं मर्हो इन्द्र तुभ्यं ४, १७, १
 एवं मर्हो इन्द्र यो १, ६१, १
 एवं महीमवर्णि विश्वघेनां ४, १९, ६
 एवं मानेभ्य इन्द्र विश्वजन्त्या १, १६९, ८
 एवं मायाभिरनवद्य १०, १४७, २
 एवं मायाभिरप १, ५१, ५
 स्वया मन्यो सरयं १०, ८४, १; अथर्व. ४, ३१, १ तै. मा.
 २, ४, १, १०; नि. १०, ३०
 स्वया यथा गृत्तमदासो २, ४, ९
 स्वया वयं शाशप्रहे १०, १२०, ५; अथर्व. ५, २, ५;
 २०, १०७, ८
 स्वया वयं सधन्यस्त्रोताः ४, ४, १४; तै. सं. १, २, १४, ६;
 नि. ५, १५
 स्वया वयं सुवृधा २, २३, २; नि. ३, ११
 स्वया वयमुत्तमं २, २३, १०
 स्वया वयं पवमानेन सोम ९, २७, ५८
 स्वया वयं मघवसिद् १, १७८, ५
 स्वया वयं मघवन्सूर्ये १, १३२, १; नि. ५, २
 स्वया वीरेण वीरवो ९, ३५, ३
 स्वया ह त्विजुजा वयं चोदिष्टेन ८, १०२, ३
 स्वया ह त्विजुजा वयं प्रति ८, २१, ११; साम. ४०३
 स्वया हितमन्यमप्सु २, ३८, ७
 स्वया हि नः दितरः ९, ९६, ११; वा. य. १९, ५३; तै. सं.
 २, ६, १२, १
 स्वया ह्यसि वरुणो एतप्रतो १, १४१, ९

स्वयेदिन्द्र युजा वरं ८, १२, ३२
 स्वष्टा युक्तिं वदतुं १०, १७, १; अग्नं. १८, १, ५३;
 ३, ३१, ५; नि. १२, ११
 स्वष्टा माया वेदपत्न्या १०, ५३, ९
 स्वष्टा यद्वजं सुहृत् १, ८५, ९
 स्वष्टारं वायुमृभवो १०, ६५, १०
 स्वष्टारं अग्रजां गोपां ९, ५, ९
 स्वष्टा रूपाणि हि प्रभुः १, १८८, ९
 स्वष्टुर्जामानरं वरं ८, २६, २२
 स्वां यज्ञेभिरुच्यैः १०, २४, ६
 स्वां यज्ञेष्वीकते १०, २१, ६
 स्वां यज्ञेष्वृषिजं घातं १०, २१, ७
 स्वां यज्ञेष्वृषिजं भस्त्रं ३, १०, २
 स्वां यज्ञैर्वायुधन् ९, ४, ९; साम. १०५५
 स्वां रिहन्ति मातरो ९, १००, ७; साम. १०१७
 स्वां वर्धति क्षितयः पृथिव्या ६, १५, १; तै. ब्रा. ३, ६, १०, २
 स्वां वाजी हवते चाजिनैयो ६, २६, २
 स्वां विश्वे अमृतं जायमानं ६, ७, ४; साम. ११४१
 स्वां विश्वे यज्ञोपसो ५, २६, ३
 स्वां विष्णुर्दृष्टन्क्षयो ८, १५, ९; साम. १६४७; अथर्व.
 २०, १०६, ३
 स्वां शुक्तिमन्पुत्रहृतं वाजयं ८, ९८, १२; साम. ११७१; अथर्व.
 २०, १०८, ३
 स्वां सुतस्य पीतये ३, ४२, ९; अथर्व. २०, २४, ९
 स्वां सोमं पवमानं स्वाध्यः ९, ८६, २४
 स्वां स्तोमा भवीवृधन् १, ५, ८; अथर्व. २०, ६९, ६
 स्वां ह स्यदिन्द्राणंसातां १, ६३, ६
 स्वां हि मद्रतममर्कशोकैः ६, ४७; वा. य. ३३, १३; नि. १, १७
 स्वां हि ष्मा चर्षणयो ६, २, २
 स्वां हि सत्यमद्रिचो ८, ४६, २
 स्वां हि सुप्तरस्तमं ८, २६, २४
 स्वां हीन्द्रावसे विवाचो ६, ३३, २
 स्वां ह्यग्ने सदामित्समन्यवः ४, १, १
 स्वां चित्रश्रवस्तम १, ४५, ६; वा. य. १५, ३१; तै. सं.
 ४, ४, ४, ३
 स्वां जना ममसत्येष्विन्द्र १०, ४२, ४; अथर्व. २०, ८९, ४
 स्वादत्तेभी रुद्र शंतमेभिः २, ३३, २; तै. ब्रा. २, ८, ६, ८
 स्वां दूतमग्ने अमृतं युगेयुगे ६, १५, ८; साम. १५६८
 स्वां देवेषु प्रथमं हवामहे १, १०२, ९
 स्वामग्न आदित्यासः २, १, १३; तै. ब्रा. २, ७, १२, ६
 स्वामग्न ऋतायवः समीधि ५, ८, १

स्वामग्ने अजिगमी गृहा दिने ५, २२, ६; साम. १५
 वा. य. १५, २८; तै. सं. ४, ४, ४, ९
 स्वामग्ने अजिगि पुरं पिताः ५, ८, २
 स्वामग्ने दम षा विरगति २, २, ८
 स्वामग्ने पगोमि विपया वरं ५, ८, ४
 स्वामग्ने विरगिदिभिः २, २, ९
 स्वामग्ने पुत्रकगारि ३, १३, १३; साम. ९; वा. य. ११, ३
 १५, २२; तै. सं. ३, ५, ११, ३; ४, १, ३, ३
 ४, ४, १
 स्वामग्ने प्रथमं देवयन्तो ४, ११, ५
 स्वामग्ने प्रथममायुम् १, ३१, ११
 स्वामग्ने प्रदिव आहुत ५, ८, ७; तै. ब्रा. १, २, १, १
 स्वामग्ने मनीषिणः सन्नाजं ३, १०, १
 स्वामग्ने मनीषिणस्यम् ८, ४४, १९
 स्वामग्ने मानुषीकीकते ५, ८, ३; तै. सं. ३, ३, ११, १
 स्वामग्ने यजमाना अनुयुन् १०, ४५, ११; वा. य. १२, १
 तै. सं. ४, २, २, ४
 स्वामग्ने यमुपति यमुनां ५, ४, १; तै. सं. १, ४, ४, १
 स्वामग्ने वाजसातमं ५, १३, ५; तै. सं. १, ४, ४, १
 स्वामग्ने समिधानं यविष्टय ५, ८, ६; तै. ब्रा. १, २, १, १
 स्वामग्ने समिधानो यमिष्टो ७, ९, ६; नि. ६, १७
 स्वामग्ने स्वाधो ६, १६, ७
 स्वामग्ने हरितो वावसाना ७, ५, ५
 स्वामग्ने हविष्मन्तो ५, ९, १; तै. ब्रा. २, ४, १, ४
 स्वामग्ने चरामसि ९, १, ५
 स्वामस्या ह्युपि देव पूर्व ५, ३, ८
 स्वामिच्छवमस्पते ८, ६, २१
 स्वामिदग्र वृगतं त्वायवः १०, २१, ९
 स्वामिदस्या उपसो न्युष्टिपु १०, १२२, ७
 स्वामिदा ह्यो नरो ८, ९९, १; साम. ३०२; ८१३
 स्वामिद्वि त्वावयो ८, ९२, ३३
 स्वामिद्वि सहसस्पुत्र १, ४०, २
 स्वामिद्वि हवामहे साता ६, ४६, १; साम. २३४; ८०९
 अथर्व. २०, ९८, १; वा. य. २७, ३७; तै. सं.
 २, ४, १४, ३
 स्वामिद्यवयुर्मम ८, ७८, ९
 स्वामिद् वृत्रहन्तम (०१ उग्रम्) ५, ३५, ६
 स्वामिद् वृत्रहन्तम (०१ हवन्ते) ८, ६, ३७
 स्वामिद् वृत्रहन्तम सुनावन्तो ८, ९३, ३०
 स्वामीकते अजिरे ७, ११, २; तै. ब्रा. ३, ६, ८, २
 स्वामीके अघ द्विवा ६, १६, ४

वासुप्रमवसे चर्षणी सह ६, ४३, ६; अथर्व. २०, ८०, २
 वासु जातवेदसं १०, १५०, ३
 वासु ते दधिरे हव्यवाहं ७, १७, ६
 वासु ते स्वाधुवः १०, २१, २
 वां पूर्वा ऋषयो १०, २८, ९
 वां सृजन्ति दश ९, ६८, ७
 वा युजा तव तत्सोम सव्यः ४, २८, १
 वा युजा नि विदत्सूर्यस्य ४, २८, २
 स्वापेन्द्र सोमं सुषुषा सुदक्ष १, १०१, ९
 स्वावतः पुरुवतो ८, ४६, १; साम. १९३
 स्वावतो हीन्द्र ऋवे अस्ति ७, २५, ४
 त्विषीमन्तो अघ्नरस्तेषु हि ६, ६६, १०
 त्वे अग्न साहवतानि ७, १, १७
 त्वे अग्ने विश्वे अमृतासो २, १, १४
 त्वे अग्ने सुमतिं भिक्ष १, ७३, ७; तै. मा. २, ७, १२, ५
 त्वे अग्ने स्वाहुत भियासः ७, १६, ७; साम. ३८; वा. य.
 ३३, १४
 त्वे असुर्यं वसवो न्यूषवन् ७, ५, ३
 त्वे इदग्ने सुभगे १, ३३, ६
 त्वे इन्द्राप्यभूम विप्रा २, ११, १२
 त्वे क्रमुपि वृक्षन्ति विश्वे १०, १२०, ३; साम. १४८५;
 अथर्व. ५, २, ३, २०, १०७, ६; ऐ. सा. १, १२;
 तै. सं. ३, ५, १०, १
 त्वे धर्माग आसते १०, २१, ३
 त्वे धेनुः सुदुषा जातवेदः १०, ६९, ८
 त्वे पितो महानां देवानां १, १८७, ६
 त्वे राप इन्द्र तोषातमाः १, १६९, ५
 त्वे यसुनि पूर्वणीक ६, ५, २; तै. सं. १, ३, १४, २
 त्वे यसुनि संगता ८, ७८, ८
 त्वे विश्वा तविषी सष्टपयिष १, ५१, ७
 त्वे विश्वा सगृहती २, ४१, १७
 त्वेयं रूपं कुलुत उत्तरं यव १, ९५, ८
 त्वेयं रूपं कुलुते वर्णा अरप ९, ७१, ८
 त्वेयं ययं इदं यस्यमायं १, ११४, ४
 त्वेयं यथो न नास्तं त्विष्व ६, ४८, १५
 त्वेयं ययं तवसं ५, ५८, २
 त्वेयमियाग समारयं तिमो १, १५५, २; नि. ११, ७
 त्वेयसो भूय ऋषवति ६, २, ६; साम. ८३; अथर्व.
 १८, ४, ५९
 त्वेपासो अग्नेःप्रवन्तो १, ३६, २०
 त्वे सु इम ययसो ८, ९३, १४; तै. सं. १, ४, ४६, ३

त्वे सोम प्रथमा वृक्तवर्हिषः ९, ११०, ७; साम. १५०६
 त्वे ह यधितरक्षिन् ७, १८, १
 त्वोतासस्तवावसा ९, ६१, २४
 त्वोतासस्वा युजासु ८, ६८, ९
 त्वोतासो मघवन्तिद्र विप्राः ४, २९, ५
 त्वोतो वाज्यहवो १, ७४, ८
 तुक्षस्य वादिते जन्मनि १०, ६४, ५; नि. ११, २३
 दक्षिणावतामिदिमानि १, १२५, ६
 दक्षिणावान्प्रथमो १०, १०७, ५
 दक्षिणाश्वं दक्षिणा १०, १०७, ७
 दण्डा इवेदोभजनास ७, ३३, ३
 ददानमित्त ददभन्त १, १४८, २
 ददि रेव्यस्तन्वे ददिवसु ८, ४३, १५
 दधन्तुतं धनयन्तस्य १, ७१, ३
 दधन्वे वा यदीमनु २, ५, ३; साम. ९४; तै. सं. ३, ३, ३, ३
 दधानो गोमदश्ववत् ८, ४३, ५
 दधामि ते मधुनो ८, १००, २
 दधामि ते सुवानो ८, ३४, ५
 दधिक्रां वः प्रथम ७, ४४, १
 दधिक्रामग्निमुपमं ३, २०, ५
 दधिक्रासु नमसा योधयन्तः ७, ४४, २
 दधिक्रावाणं सुयुधानो ७, ४४, ३
 दधिक्रावा प्रथमो वाजवर्षा ७, ४४, ४
 दधिक्रान्त इदु सु ४, ४०, १
 दधिक्रान्त इप जगो ४, ३९, ४
 दधिक्रान्तो अकारिणं ४, ३९, ६; साम. ३५८; अथर्व.
 २०, १३७, ३; वा. य. २३, ३३; तै. सं. १, ५, ११, ४;
 ७, ४, १९, ४; तांठ्य मा. १, ३, १७
 दधिपवा जडरे सुतं ३, ४०, ५; अथर्व. २०, ६, ५
 दधुवा ऋगवो नासुरे वा १, ५८, ३
 दधुव ह मे जसुरं दधो १, १३९, ९
 दधो विदा इन्द्र १, १७४, २; नि. ६, ३१
 दधं विद्रि स्वावतः ८, ४५, ३२
 दधंभिषिष्टानीयानं ४, ३२, ३
 दधुवसो अरयो ये सुवसाः ५, ४०, १३
 दधं तु विष्टदधीनं १, २५, १८
 दधेन्वयश्च अरयो अग्निव्यात् १०, ३७, ३
 ददितुसवा रवा ९, ३३, २८; साम. ३५४
 दमन्तिः पूर्वं सोम ३, ३३, ३
 दमन्तिरो वृक्षे यत् ५, ३३, ४
 ददं ते अजगानां ४, ३०, १९

दश मर्त्यं पौतकृतः ८, ५६, २
 दश मासान्च्छशयानः ५, ७८, ९
 दश रथान् प्रष्टिमतः ६, ४७, २४
 दश राजानः समिता अयज्य ७, ८३, ७
 दश रात्रीराशिवेनानवद्यून १, ११६, २४
 दश श्यावा ऋधद्रयो ८, ४६, २३
 दशस्यन्ता मनवे पृथ्व्यं ८, २२, ६
 दशस्यन्तो नो मरुतो मृळन्तु ७, ५६, १७
 दशस्या नः पुर्वणीक होतः ६, ११, ६
 दशानामेकं कपिलं समानं १०, २७, १६
 दशावनिभ्यो दश कक्षेभ्यः १०, ९४, ७; नि. ३, ९
 दशाश्वान्दश कोशान् ६, ४७, २३
 दशेभ्यं खष्टुर्जनयन्त गर्भं १, ९५, २; तै. ब्रा. २, ८, ७, ४
 दस्यो हि ष्मा वृषणं १, १२९, ३
 दस्युन्लिभ्यंश्च पुरुहूत एवैः १, १००, १८
 दस्ता युवाकवः सुता १, ३, ३; वा. य. ३३, ५८
 दस्ता हि विश्वमाजुषङ् ८, २६, ६
 दाता मे पृथतीनां ८, ६५, १०
 दादहाणो वज्रमिन्द्रो १, १३०, ४
 दाधार क्षेमं १, ६६, ३
 दाना मृगो न वारणः ८, ३३, ८; साम. १६९७; अथर्व.
 २०, ५३, २; ५७, १२
 दानाय मनः सोमपावन्न १, ५५, ७
 दानासः पृथुश्रवसः ८, ४६, २४
 दा नो अग्ने धिया रथिं ७, १, ५
 दा नो अग्ने वृहतो दाः २, २, ७; तै. सं. २, २, १२, ६
 दामानं विश्वचर्षणे ८, २३, २
 दाशराज्ञे परियत्ताय विश्व ७, ८३, ८
 दाशेम कस्य मनसा ८, ८४, ५; साम. १५५०
 दासपत्नीरहिगोपा १, ३२, ११; नि. २, १७
 दिदक्षन्त उपसो ३, ३०, १३
 दिदक्षेण्यः परि काष्ठासु १, १४६, ५
 दिवः पीयूषमुत्तमं ९, ५१, २; साम. १२२७
 दिवः पीयूषं पृथ्व्यं ९, ११०, ८; साम. १४९४
 दिवक्षसो आक्षिजिह्वा १०, ६५, ७
 दिवक्षसो धेनवो ३, ७, २
 दिवश्चित्ते वृहतो जातवेदः १, ५९, ५
 श्रिदस्य वरिमा १, ५५, १
 श्रदा ते रुचयन्त ३, ६, ७
 श्रिदा पुन्यां ३, ३९, २
 वश्चिदा वीज्जवनरेभ्यो १०, ७६, ५

दिवश्चिद् वा दुहितरं ४, ३०, ९
 दिवश्चिद्रोचनादधि ८, ८, ७
 दिवस्कणवास इन्द्रो १, ४६, ९
 दिवस्परि प्रथमं जज्ञे आग्निः १०, ४५, १; वा. य. १५, १
 तै. सं. १, ३, १४, ५; ४, २, २, १; नि. ४, २४
 दिवस्पृथिव्या अधि भवेन्दो ९, ३१, २
 दिवस्पृथिव्या पर्याज ६, ४७, २७; अथर्व. ६, १२५, ५
 वा. य. २९, ५३; तै. सं. ४, ६, ६, ५
 दिवस्पृथिव्योरव आ १०, ३५, २
 दिवा चित्तमः कृणवन्ति १, ३८, ९; तै. सं. २, ४, ८
 दिवा यान्ति मरुतो भूम्याग्नि १, १६१, १४
 दिवि क्षयन्ता रजसः पृथिव्यां ७, ६४, १
 दिवि ते नाभा परमो य ९, ७९, ४
 दिवि न केतुरधि १०, ९६, ४; अथर्व. २०, ३०, ४
 दिवि मे अन्यः पक्षो १०, ११९, ११
 दिविस्पृशं यज्ञमस्माकं १०, ३६, ६
 दिवि स्वनो यतते भूम्योप १०, ७५, ३
 दिवेदिवे सदशीरन्यमर्षं ६, ४७, २१
 दिवो धर्ता भुवनस्य ४, ५३, २
 दिवो धर्तासि शुक्रः पीयूषः ९, १०९, ६; साम. १२४३
 दिवो धामभिर्वरुण ७, ६६, १८
 दिवो न तुभ्यमन्विन्द्र ६, २०, २
 दिवो न यस्य रेतसो दुधानाः १, १००, ३
 दिवो न यस्य विधतो ६, ३, ७
 दिवो न सर्गा अससृग्रमह्नां ९, ९७, ३०
 दिवो न सानु पिप्युपी ९, १६, ७
 दिवो न सानु स्तनयन्नचिक ९, ८६, ९
 दिवो नाके मधुजिह्वा ९, ८५, १०
 दिवो नाभा विचक्षणो ९, १२, ४; साम. ११९९
 दिवो नो वृष्टिं मरुतो ५, ८३, ६; तै. सं. ३, १, ११, ७
 दिवो मानं नोत्सदन् ८, ६३, २
 दिवो य स्कम्भो धरुणः ९, ७४, २
 दिवो रुक्म उरुचक्षा ७, ६३, ४; तै. ब्रा. २, ८, ७, ३
 दिवो वराहमरुपं १, ११४, ५
 दिवो वा सानु स्पृशता १०, ७०, ५
 दिव्यं सुपणं वायसं १, १६४, ५२; अथर्व. ७, ३९, १
 तै. सं. ३, १, ११, ३
 दिव्यः सुपणोऽव चाक्षि ९, ९७, ३३
 दिव्यन्यः सदनं २, ४०, ४; तै. ब्रा. २, ८, १, ५
 दिव्या आप आभि यदेनम् ७, १०३, २
 दिताः सूर्यो न मिनाति ३, ३०, १२

दीदिवांसमपूर्णं ३, १३, ५
 दीर्घं अङ्कुशं १०, १३४, ६; साम. १०९१
 दीर्घतन्तुर्द्वेष्टुक्षायमग्निः १०, ६२, ७
 दीर्घतमा मामतेयो १, १५८, ६
 दीर्घस्ते भस्वद्भुक्तो ८, १७. १०; अथर्व. २०, ५, ४
 दुर्गाद्यो अदितिं स्त्रेवयन्तो ७, १८, ८
 दुरो भस्वस्य १, ५३, २; अथर्व. २०, २१, २
 दुरोकशोचिः क्रतुर्न १, ६६, ५
 दुर्गे चित्रः सुगं कृषि ८, ९३, १०
 दुर्मन्वशासुतस्य नाम १०, १२, ६; अथर्व. १८, १, ३४
 दुहन्ति ससैकामुप ८, ७२, ७
 दुहान ऊधर्दिन्यं ९, १०७, ५; साम. ६७६
 दुहानः प्रत्नमित्यय ९, ४२, ४; साम. ७६०
 दुहीचन्मिन्नधितये युवाकुः १, १२०, ९
 दूणाषां सख्यं तव ६, ४५, २६
 दूतं वो विश्ववेदसं ४, ८, १; साम. १२
 दूरं किल प्रथमा १०, १११, ८
 दूरमित पणयो वरीयाः १०, १०८, ११
 दूराधिदा वसतो ६, ३८, २
 दूरादिन्द्रमनयक्षा ७, ३३, २
 दूरादिहव यस्तती ८, ५, १; साम. २१९
 दूरे तक्षाम गुह्यं पराचैः १०, ५५, १
 दृक्हा चिदस्मा अनु दुः १, १२७, ४
 दृक्हा चिथा वनस्पतीन् ५, ८४, ३
 दृतेरिव तेऽकमस्तु ६, ४८, १८
 दृशान रुक्म षर्विया १०, ४५, ८; वा. य. १२, १; २५;
 तै. सं. १, ३, १४, ५; ४, १, १०, ४; २, २, ४
 दृशेन्यो यो महिना १०, ८८, ७
 देवं वो अथ सवितारमेपे ५, ४९, १
 देवं वो देवयज्यया ५, २१, ४
 देव त्वष्टर्यम् १०, ७०, ९
 देवदेवं राधसे चोदयन्ति ७, ७९, ५
 देवदेवं वोऽवस हन्द्रं हन्द्रं ८, १२, १९
 देवदेवं वोऽवसे देवदेवं ८, २७, १३; वा. य. ३३, ९१
 देवं नरः सवितारं ३, ६२, १२
 देवं बहिवर्धमानं २, ३, ४
 देवयन्तो यथा मति १, ६, ६; अथर्व. २०, ७०, २
 देवस्त्वष्टा सविता विश्वरूपः ३, ५५, १९; नि. १०, ३४
 देवस्य वयं सवितुः सवीमनि ६, ७१, २; नि. ६, ७
 देवस्य सवितुर्वयं ३, ६२, ११
 देवहितं ह्युपुष्टादिगस्य ७, १०३, ९

देवा एतस्यामवदन्त पूर्वं १०, १०९, ४; अथर्व. ५, १७, ६
 देवाः कपोत इपितो १०, १६५, १; अथर्व. ६, २७, १;
 नि. १, १७
 देवानां युगे प्रथमे १०, ७२, ३
 देवानां चक्षुः सुभगा वहन्ति ७, ७७, ३
 देवानां दूतः पुरुष ३, ५४, १९
 देवानां तु वयं जाना १०, ७२, १
 देवानामिदवो महत् ८, ८३, १; साम. १३८
 देवानां परतीरुशतीरवन्तु ५, ४६, ७; अथर्व. ७, ४९, १;
 तै. म्ना. ३, ५, १२, १; नि. १२, ४५
 देवानां भद्रा सुमतिर्ऋजू १, ८९, २; वा. य. २५, १५;
 नि. १२, ३९
 देवानां माने प्रथमातिष्ठ १०, २७, २३; नि. २, २२
 देवान्वसिष्ठो भस्वताम् १०, ६५, १५; ६६, १५
 देवान्वा यच्छक्रमा १, १८५, ८
 देवान्हुवे वृहच्छ्रवसाः १०, ६६, १
 देवाभ्यो नः परिपिष्यमानाः ९, ९७, २६
 देवाश्रिते भस्वता जातवेदः १०, ६९, ९
 देवाश्रिते असुर्यं २, २३, २
 देवाश्रिते असुर्याय पूर्वं ७, २१, ७
 देवास आयन् परशूरधिभ्रम् १०, २८, ८
 देवास्त्वा वरुण मित्रो १, ३६, ४
 देवासो हि म्मा मनवे ८, २७, १४; वां. य. ३३, ९४
 देवीं वाचमजनयन्त देवाः ८, १००, ११; तै. म्ना. २, ४, ६, १०;
 नि. ११, २९
 देवीः पल्लुर्ऋतु नः क्रुणोत १०, १२८, ५; अथर्व. ५, ३, ६;
 तै. सं. ४, ७, १४, २
 देवी दिवो दुहितरा मुशि १०, ७०, ६
 देवी देवस्य रोदसी जनित्री ७, ९७, ८
 देवी देवेभिर्यजते यजत्रैः ४, ५६, २
 देवी यदि तविषी १, ५६, ४
 देवीर्ऋतो वि अयध्वम् ५, ५, ५
 देवेन नो मनसा देव १, ९१, २३; वा. य. ३४, २३
 देवेभिर्ऋतुदिते ८, १८, ४
 देवेभिर्निर्वदितो यज्ञियेभिः १०, ८८, ३
 देवेभ्यः कमवृणीत मृत्यु १०, १३, ४; अथर्व. १८, ३, ४१
 देवेभ्यस्त्वा मदाय कं ९, ८, ५; साम. ११८३
 देवेभ्यस्त्वा वृथा पाजसे ९, १०९, २२
 देवेभ्यो हि प्रथमं ४, ५४, २; वा. य. ३३, ५४
 देवेभ्यो देव्यदितिर्नि पातु (०। तन) १, १०६, ७
 देवेभ्यो देव्यदितिर्नि पातु (०। नदि) ४, ५५, ७

देवी देवानामसि मित्रो १, ९४, १३
 देवो देवान्परिभूर्कृतेन १०, १२, २; अथर्व. १८, १, ३०;
 नि. ६, ४
 देवो देवाय धारयेन्द्राय ९, ६, ७
 देवो न यः पृथिवीं १, ७३, ३
 देवो न यः सविता १, ७३, २
 देवो भगः सविता रायो ५, ४२, ५
 देवो वो द्रविणोदाः ७, १६, ११; साम. ५५; १५१३
 देवी पूतिर्देक्षणा देवयज्वा १०, १०७, ३
 देव्या होतारा प्रथमा न्यूञ्जे ३, ४, ७, ८
 देव्या होतारा प्रथमा पुगेहित १०, ६६, १३
 देव्या होतारा प्रथमा विदुष्टरा २, ३, ७
 देव्या होतारा प्रथमा सुवाचा १०, ११०, ७; अथर्व. ५, १२, ७;
 वा. य. २९, ३२; तै. ब्रा. ३, ६, ३, ३; नि. ८, १२
 दोहेन गामुप शिक्षा सत्यायं १०, ४२, २; अथर्व. २०, ८९, २
 एगिन्द्रो हरिर्वायसं ३, ४४, ३
 एवा चिदसं पृथिवी २, १२, १३; अथर्व. २०, ३४, १४
 एवा नः पृथिवी ह्यं २, ४१, २०; तै. सं. ४, १, ११, ४;
 नि. ९, ३८
 एवा नो अग पृथिवी १०, ३५, ३
 एवापृथिवी जनयसि १०, ६६, ९
 एवाभूमी अदिते ७, ६२, ४
 एवा यमसि पृथिवी १०, ४६, ९
 एवा इ क्षामा प्रथमे १०, १२, १; अथर्व. १८, १, २९
 एयो न यय पतयन्ति ६, ४, ३
 एयो न इत्विश्रित २, ३४, २
 एयं मुदातुं नयिर्वीनिशुतं ८, ८८, २; साम. ६८६; अथर्व.
 २०, ९, २; ४९, ५
 एयमात्तं मुदमीम्वेन ५, ८०, १
 एयमे वो अग्निं स्वर्गं ६, १५, ४
 एयिमाग्निं पवित्रम ३, ११२, २५; वा. य. ३४, ३०;
 तै. आ. ४, ४२, ३
 एयिदितं मिश्रमिषं प्रथमे १०, ७, ५
 एयमसं द्युं विश्वमे ६, ४४, ०
 एयं वो अग्नीं अश्विना ८, ८९, १
 एयं व इन्द्राग्निं सुमार्गं ६, २०, १
 एयं दितो अश्विना अग्निं ३, ११२, ३३; अथर्व. ९, १०, १२;
 नि. ९, ३२
 एयं दितो अश्विना १, १३२, ३
 एयं दितो अश्विना ३, ३, ३

धौश्च नः पृथिवी च प्रचेतसा १०, ३६, २
 धौश्चिदस्यामवाँ अहेः १, ५२, १०
 धौषितः पृथिवीमात् ६, ५१, ५; तै. ब्रा. २, ८, ६, ५
 द्रप्सः समुद्रमभि यजिगा १०, १२३, ८; साम. १८४
 द्रप्समपश्यं विपुणे चरन्तं ८, ९६, १४; अथर्व. २०, १३९,
 द्रप्सश्चस्कन्द प्रथमो १०, १७, ११; अथर्व. १८, ४, १६
 वा. य. १३, ५; तै. सं. ३, १, ८, ३; ४, १, १,
 ९, ५; तै. आ. ६, ६, १
 द्रवतान्त उपसा ३, १४, ३
 द्रविणोदाः पिपीपति १, १५, ९; वा. य. २६, २२
 द्रविणोदा ददातु नो १, १५, ८
 द्रविणोदा द्रविणस्तुरस्य १, ९६, ८
 द्रविणोदा द्रविणसो ग्रावा १, १५, ७; नि. ८, ९
 द्रापिं वसानो यजतो दिवि ९, ८६, १४
 द्रुहं जिवांसं ध्वरसमं ४, २३, ७
 द्रुहो निपत्तापृगनीचिर्देवैः १०, ७३, २
 द्रवन्नः सर्पिरासुतिः २, ७, ६; वा. य. ११, ७०; तै. सं.
 ४, १, ९, २
 द्रयोँ अग्ने रथिनो विंशतिं ६, २७, ८
 द्वादश धृन्वदगोहास्य ४, ३३, ७
 द्वादश प्रथयश्च १, १६४, ४८; अथर्व. १०, ८, ४; नि. ४, १,
 द्वादशारं नदि तज्जाराय १, १६४, ११; अथर्व. ९, ९, १,
 नि. ४, २७
 द्वाधिमो वातो वातः १०, १३७, २; अथर्व. ४, १३, १
 तै. ब्रा. २, ४, १, ७; तै. आ. ४, ४२, १
 द्वा सुपर्णां ययुजा सखाया १, १६४, २०; अथर्व. ९, ९, १,
 नि. १४, ३०
 द्विता यर्दी कीन्नामो १, १२७, ७
 द्विताय शुकवाहमे ५, १८, २
 द्विता यो वृत्रघ्नमो ८, ९३, ३२; साम. १७२, १; तै. आ.
 २, ७, १३, २
 द्विता वि वंशं यनजा १, ६२, ७
 द्विता व्यूषवन्नमृत्स्य ९, ९४, २
 द्विता मूनयोऽसुं अग्निं १०, ५३, ४
 द्विमाना होता निर्वेष ३, ५५, ७
 द्वियं पत्रा जीतनम्ययमा ४, १, ८
 द्वियं पत्रा स्वपत्रं ९, ९८, ६; साम. १३३०
 द्विपो नो विपानोमुवा १, ९, १, १; अथर्व. ४, ३३, १
 तै. आ. ३, ११, ४
 द्वे इदस्य प्रथमे स्वर्गो १, १०५, १
 द्वे नो चरे पूर्व १०, ८५, १३; अथर्व. १४, १, १३

द्वे नप्तुर्देववतः ७, १८, २२
 द्वे विरूपे चरतः स्वर्ग १, ९५, १; वा. य. ३३, ५; तै. मा.
 २, ७, १२, २
 द्वेष्टि शशूरप जाया १०, ३४, ३
 द्वे समीची विभृतधरतं १० ८८, १६
 द्वे सुती सशृणवं पितृणां १०, ८८, १५; वा. य. १९, ४७;
 तै. मा. १, ४, २, ३; २, ६, ३, ५; श. मा. १४, २, १, ४
 धनं न स्वन्त्रं बहुलं यो सन्ते १०, ४२, ५; अथर्व. २०, ८९, ५
 धनुर्हस्तादादादानी १०, १८, ९; अथर्व. १८, २, ५९-६०;
 तै. भा. ६, १, ३
 धन्या चिद्धि स्वे क्षिपणाव ६, ११, ३
 धन्व व दत्कृन्तत्रं व १०, ८६, २०; अथर्व. २०, १२६, २०
 धन्वना गा धन्वनाजि जये ६, ७५, २; वा. य. २९, ३९;
 तै. सं. ४, ६, ६, १; नि. ९, १७
 धन्वन्त्स्रोतः कृणुते गातुं १, ९५, १०
 धर्ता दिवः पवते कृत्वयोरसः ९, ७६, १; साम. ५५८; १२२८
 धर्ता दिवो रजसत्पृष्ट ज ३, ४९, ४
 धर्तारो दिव क्रमवः १०, ६६, १०
 धर्मणा मित्रावरुणा ५, ६३, ७
 धाता धातृणां भुवनस्य १०, १२८, ७; अथर्व. ५, ३, ९;
 तै. सं. ४, ७, १४, ३
 धामावन्तं कार्निमणं ३ ५२, १; साम. २१०; वा. य. २०, २९
 धामन्ते विशं भुवनमधि ४, ५८, ११; वा. य. १७, ९९
 धायोभिर्वा यो दुज्येभिरके ६, ३, ८
 धारयन्त आदित्यासो २, २७, ४; तै. सं. २, १, ११, ४
 धारावरा नरुवो २, ३४, १; तै. मा. २, ५, ५, ४
 धासिं कृण्वान ओषधीः ८, ४३, ७
 धियं वो सप्तु दधिपे स्वर्गा ५, ४५, ११
 धियं पूषा सिन्वतु २, ४०, ६; तै. मा. २, ८, १, ६
 धिया चक्रे वरेण्यो ३, २७, ९; साम. १४७९
 धिया दधि धिपयन्तः ४, २१, ६
 धिपव वज्रं गमन्त्यो ६, ४५, १८
 धिपवा शवः शूर ये नः २, ११, १८
 धीभिः सातानि कापवस्य ८, ४, २०
 धीभिरवन्धिरर्बवो ६, ४५, १२
 धीभिर्हिन्वन्ति वाजिनं ९, १०६, ११; साम. ९४२
 धीरा खस्य महिना जर्नूपि ७, ८६, १
 धीरास्यः पदं बवयो नयन्ति १, १४६, ४
 धीरो बलप्रसद् ८, ४४, २९
 धुनेतयः सुमकेतं ४, ५०, १; अथर्व. २०, ८८, १

धृनुय छां पर्वतां दागुपे ५, ५७, ३
 धृतमता आदित्या ह्यपिरा २, २९, १
 धृतमताः क्षत्रिया १०, ६६, ८
 धृतमतो धनदाः सोमघृहः ६, १९, ५
 धृततश्चिद्रूपन्मनः ८, ६२, ५
 धृपात्पिब कलशो ६, ४७, ६; अथर्व. ७, ७६, ६
 धेनुः प्रत्नस्य काम्यं ३, ५८, १
 धेनुं न त्वा सुयवसे दुदुक्ष्व ७, १८, ४
 धेनुष्ट इन्द्रं सूनुवा ८, १४, ३; साम. १८३६; अथर्व.
 २०, २७, ३
 धेनूर्जिन्वतमुत ८, ३५, १८
 ध्रुव ज्योतिर्निहितं ६, ९, ५
 ध्रुवं ते राजा वरुणो १०, १७३, ५; अथर्व. ६, ८८, २
 ध्रुवं ध्रुवेण हविषा १०, १७३, ६; अथर्व. ७, २४, १; वा. य.
 ७, २५; तै. सं. ३, २, ८, ६
 ध्रुवा एव वः पितरो युगेयुगे १०, ९४, १२
 ध्रुवा योर्ध्रुवा पृथिवी १०, १७३, ४; अथर्व. ६, ८८, १;
 तै. मा. २, ४, २, ८
 ध्रुवास्तु खास्तु क्षितिपु ७, ८८, ७
 ध्वस्तयोः पुरुषन्त्योः ९, ५८, ३; साम. १०५९
 नकिः परिष्टिर्मघवन् ८, ८८, ६
 नकिः सुदासो तथं ७, ३२, १०
 नकिरस्य शचीनां ८, ३२, १५
 नकिरस्य सहन्त्य १, २७, ८; साम. १४२६
 नकिरिन्द्र स्वदुत्तरो ४, ३०, १; साम. २०३
 नकिरेषां निदिता मर्त्येषु ३, ३९, ४
 नकिरेवा मनीमसि १०, १३४, ७; साम. १७६
 नकिरेषां जर्नूपि ७, ५६, २
 नकिष्ट एवा शवा १, ६९, ७
 नकिष्टं कर्मणा नदाद्यन् ८, ७०, ३; साम. २४३; ११५५;
 अथर्व. २०, ९२, १८
 नकिष्टं कर्मणा नदाद्य प्र ८, ३१, १७; तै. सं. १, ८, २२, ४
 नकिष्ट्वद्रधीतरो १, ८४, ६; साम. ९५०
 नकीं वृषीक इन्द्रं ते ८, ७८, ४
 नकीनिद्रो निकर्तव ८, ७८, ५
 नकीरेवन्तं सत्पाय विन्दसे ८, २१, १४; साम. १३९०;
 अथर्व. २०, ११४, २
 नक्षोपासा वर्जनामेभ्यानि १ ९६ ५; वा. य. १२, २, १७, ७०;
 तै. सं. ४, १, १०, ४; ६ ५, २, ७, १२, ३
 नक्षोपासा सुरेगतामिन् १, १३, ७
 नक्षद्वयमरुणाः पूर्णं राद् १, १६१, ३

देवो देवानामसि मित्रो १, ९४, १३
 देवो देवान्परिभूर्भूक्तेन १०, १२, २; अथर्व. १८, १, ३०;
 नि. ६, ४
 देवो देवाय धारयेन्द्राय ९, ६, ७
 देवो न यः पृथिवीं १, ७३, ३
 देवो न यः सविता १, ७३, २
 देवो भगः सविता रायो ५, ४२, ५
 देवो वो द्रविणोदाः ७, १६, ११; साम. ५५; १५१३
 देवी पूर्तिर्दक्षणा देवयज्वा १०, १०७, ३
 देव्या होतारा प्रथमा न्यूजे ३, ४, ७, ७, ८
 देव्या होतारा प्रथमा पुगोहित १०, ६६, १३
 देव्या होतारा प्रथमा विदुष्टरा २, ३, ७
 देव्या होतारा प्रथमा सुवाचा १०, ११०, ७; अथर्व. ५, १२, ७;
 वा. य. २९, ३२; तै. ब्रा. ३, ६, ३, ३; नि. ८, १२
 दोहेन गासुप शिक्षा सखायं १०, ४२, २; अथर्व. २०, ८९, २
 धामिन्द्रो हरिधायसं ३, ४४, ३
 धावा चिदस्मै पृथिवी २, १२, १३; अथर्व. २०, ३४, १४
 धावा नः पृथिवी इमं २, ४१, २०; तै. सं. ४, १, ११, ४;
 नि. ९, ३८
 धावा नो अद्य पृथिवी १०, ३५, ३
 धावापृथिवी जनयज्ञभि १०, ६६, ९
 धावाभूमी अदिते ७, ६२, ४
 धावा यमसिं पृथिवी १०, ४६, ९
 धावा ह क्षामा प्रथमे १०, १२, १; अथर्व. १८, १, २९
 धावो न यस्य पनयन्ति ६, ४, ३
 धावो न स्तृभिश्चित २, ३४, २
 धुक्षं सुदातुं तविशोभिरावृतं ८, ८८, २; साम. ६८६; अथर्व.
 २०, ९, २; ४९, ५
 धुतद्यामानं वृहतीमृतेन ५, ८०, १
 धुतानं वो अतिथिं स्वर्णरं ६, १५, ४
 धुभिरक्नुभिः परिवातम १, ११२, २५; वा. य. ३४, ३०;
 तै. आ. ४, ४२, ३
 धुभिर्हितं मित्रमिव प्रयोगं १०, ७, ५
 धुमत्तमं दक्षं धेह्यस्मे ६, ४४, ९
 धुम्नी वां स्तोमो अश्विना ८, ८७, १
 धुम्नेषु पृतनाज्ये ३, ३७, ७; अथर्व. २०, १९, ७
 धौनं य इन्द्राभि भूमार्यः ६, २०, १
 धौमं पिता जनिता नाभि १, १६४, ३३; अथर्व. ९, १०, १२;
 नि. ४, २१
 धौर्वः पिता पृथिवी १, १९१, ६
 धौश्च रवा पृथिवी यज्ञियासः ३, ६, ३

धौश्च नः पृथिवी च प्रचेतसा १०, ३६, २
 धौश्चिदस्यामवां अहेः १, ५२, १०
 धौष्पितः पृथिवीमातर ६, ५१, ५; तै. ब्रा. २, ८, ६;
 द्रप्सः समुद्रमभि यजिगा १०, १२३, ८; साम. १८४
 द्रप्समपश्यं विपुणे चरन्तं ८, ९६, १४; अथर्व. २०, ११३
 द्रप्सश्चस्कन्द प्रथमौ १०, १७, ११; अथर्व. १८, ४, १
 वा. य. १३, ५; तै. सं. ३, १, ८, ३; ४, २, ८,
 ९, ५; तै. आ. ६, ६, १
 द्रवतान्त उपसा ३, १४, ३
 द्रविणोदाः विपीपति १, १५, ९; वा. य. २६, २२
 द्रविणोदा ददातु नो १, १५, ८
 द्रविणोदा द्रविणस्तुरस्य १, ९६, ८
 द्रविणोदा द्रविणसो प्रावा १, १५, ७; नि. ८, २
 द्रापिं वसानो यजतो दिवि ९, ८६, १४
 द्रुहं जिवांसं ध्वरसमं ४, २३, ७
 द्रुहो निपत्तापृगनीचिद्वैः १०, ७३, २
 द्रवक्षः सर्पिरासुतिः २, ७, ६; वा. य. ११, ७०; तै.
 ४, १, ९, २
 द्रुयौ अग्ने रथिनो विंशतिं ६, २७, ८
 द्वादश धून्यदगोह्यस्य ४, ३३, ७
 द्वादश प्रधयक्षक १, १६४, ४८; अथर्व. १०, ८, ४; नि. ४, १
 द्वादशारं नहि तज्जराय १, १६४, ११; अथर्व. ९, ९, ११
 नि. ४, २७
 द्वाविमौ वातो वातः १०, १३७, २; अथर्व. ४, १३, १
 तै. ब्रा. २, ४, १, ७; तै. आ. ४, ४२, १
 द्वा सुपर्णा सयुजा सखाया १, १६४, २०; अथर्व. ९, ९, १०
 नि. १४, ३०
 द्विता यदीं कीस्तासो १, १२७, ७
 द्विताय मृकवाहसे ५, १८, २
 द्विता यो वृत्रहन्तमो ८, ९३, ३२; साम. १७९, १; तै. ब्रा.
 २, ७, १३, २
 द्विता वि वज्रं सनजा १, ६२, ७
 द्विता व्यूषवेन्नमृतस्य ९, ९४, २
 द्विधा सूनवोऽसुरं स्वविदं १०, ५६, ६
 द्विमाता होता विदथेषु ३, ५५, ७
 द्वियं पञ्च जीजनन्संवसा ४, ६, ८
 द्वियं पञ्च स्वयशसं ९, ९८, ६; साम. १३३०
 द्विपो नो विश्वतोमुखा १, ९७, ७; अथर्व. ४, ३३, ७;
 तै. आ. ६, ११, २
 द्वे इदस्य क्रमणे स्वर्दशो १, १५५, ५
 द्वे ते चक्रं सूर्यं १०, ८५, १६; अथर्व. १४, १, १६

११.९
११.१०
११.११
८
११.१२
११.१३
११.१४
११.१५
११.१६
११.१७

नमो महद्भयो नमो १, २७, १३; नि. ३, २०
नमो मित्रस्य वरुणस्य १०, ३७, १; वा. च. ४, ३५;
तै. सं. १, २, ९, १

११.१८
११.१९
११.२०
११.२१
११.२२
११.२३
११.२४
११.२५
११.२६
११.२७
११.२८
११.२९
११.३०
११.३१
११.३२
११.३३
११.३४
११.३५
११.३६
११.३७
११.३८
११.३९
११.४०
११.४१
११.४२
११.४३
११.४४
११.४५
११.४६
११.४७
११.४८
११.४९
११.५०
११.५१
११.५२
११.५३
११.५४
११.५५
११.५६
११.५७
११.५८
११.५९
११.६०
११.६१
११.६२
११.६३
११.६४
११.६५
११.६६
११.६७
११.६८
११.६९
११.७०
११.७१
११.७२
११.७३
११.७४
११.७५
११.७६
११.७७
११.७८
११.७९
११.८०
११.८१
११.८२
११.८३
११.८४
११.८५
११.८६
११.८७
११.८८
११.८९
११.९०
११.९१
११.९२
११.९३
११.९४
११.९५
११.९६
११.९७
११.९८
११.९९
११.१००

नमो वाके प्रस्थिते ८, ३५, २३
न य इपन्ते जनुषीऽया ६, ६६, ४
न यं रिपवो न रिपण्यवो १, १४८, ५
न यं विविक्तो रोदसी ८, १२, २४
न यं शुक्रो न दुगासी ८, २, ५
न यं हिलन्ति धीतयो ६, ३४, ३
न यः संघृष्टे न पुनर्हवीतवे ८, १०१, ४
न यजमान रिप्यसि ८, ३१, १६; तै. सं. १, ८, २२, ४
न यं जरन्ति शरदो ६, २४, ७
न यत्परो नान्तर २, ४१, ८; वा. च. २०, ८२
न यत्पुरा चक्रुः क्व नूनं १०, १०, ४; अथर्व. १८, १, ४
न यं दिपसति १, २५, १४
न यं बुधा वरन्ते ८, ६६, २; साम. ६८८
नयसीद्वति द्विपः ६, ४५, ६
न यस्य ते रावसान ८, ६८, ८
न यस्य देवा देवता १, १००, १५
न यस्य पावाश्रयिणी भुवु १, ५२, १४
न यस्य पावाश्रयिणी न धन्व १०, ८९, ६; नि. ५, ३
न यस्य वर्ता जनुषा न्वस्ति ४, २०, ७
न यस्य सावर्जितो ४, ६, ७
न यस्येन्द्रो वरुणो २, ३८, ९
यातष इन्द्र ऋद्धुर्नः ७, २१, ५; नि. ४, १९
युमे वाजयन्धवो ८, ६८, १९
ये दिवः श्रुधिष्या १, ३३, १०
ये दिवः श्रुधिष्या १, ३३, १०
यराय मरतां १, १४३, ५
यीरेव विपुतं कृपाणा ७, ६९, ६
यित्वावप्रवे १०, १४३, ३
यसं पूषणमगोहं १०, ६४, ३
याजिनं वाजपतिह १, १०६, ४
युष्मत् १, १८, ९
यतिथामाति ३, १, ३
युष्मत् ५, ५, २
यिष १, १३, ३; साम. ११६९
यदिमावमेपां ७, १, १; वा. च. २९, १५; तै. सं.
१, १, ८, ७
युष्मत् १०, १८०, ३
यत्पुत्राणां १, २५, ७

नरो के के चासदा १०, २०, ८
नवन्वातः सुतसोमास इन्द्रं ५, २९, १२
नवं तु स्तोमममये ७, १५, ४; तै. मा. २, ४, ८,
नव चदस्य नवतिं च भोगान् ५, २९, ६
नव यो नवतिं पुरो ८, ९३, २; साम. १४५१; अथर्व. २०, ७
न वा अरण्यानिर्हन्ति १०, १४६, ५; तै. मा. २, ५, ५,
न वा उ एतन्मित्रस्ये १, १६२, २१; वा. च. २३, १६
२५, ४४; तै. सं. ४, ६, ९, ४; तै. मा. ३, ७, ७, १४
न वा उ ते तन्वा तन्वं १०, १०, १२; अथर्व. १८, १, १३-१४
न वा उ देवाः क्षुधमिद्वधं १०, ११७, १
न वा उ नां वृजने वारयन्ते १०, २७, ५
न वा उ सोमो वृजिनं ७, १०४, १३; अथर्व. ८, ४, १३
नवानां नवतीनां १, १९१, १३
नवा नो अन्नं वा भर ५, ६, ८
न वि जानामि १, १६४, ३७; अथर्व. ९, १०, १५; नि.
७, ३; १४, २९
न वीळवे नमते न स्थिगव ६, २४, ८
न वेपता न तनयतेन्द्रम् १, ८०, ११
न वो गुहा चक्रुः १०, १००, ७
नवोनवो भवति जायमानो १०, ८५, १६; अथर्व.
७, ८१, २; १४, १, २४; तै. सं. २, २, ५, २,
४, १४, १; नि. ११, ६
नव्यं बहुवच्यं हितं १, १०५, १६
न संहरं प्र मिमीत्रो ५, ७३, १; साम. १७५३
न स जीयते नरुो ५, ५४, ७
न स राजा इयधने यस्मिन् ५, ३७, ४
न स सम्रा सो न ददाति मारु १०, ११७, ४
न स रवो दधी वरुणभुविः ७, ८३, ६
न साववस्य विदिने जगामः ३, ५३, २३; नि. ४, १४
न सीमदेव आतद्विपं ८, ७०, ७; साम. ३३८
न सीरो वरुण इवते १०, ८३, १३; अथर्व. २०, १३६, १३
न सीरो वरुण रोमते १०, ८३, १३; अथर्व. २०, १३६, १३
न सीम इयन्तुः ७, २६, १
नदि प्रमाणाः क्षुधिनः ७, ६, ८; नि. ३, ३
नदि के अने इयमे ८, ६०, १६
नदि के अने न नरो १, २३, ३
नदि के अने इयन्तुः १, १३, १०; साम. ७०५
नदि के अने इयन्तुः ८, ६६, १३
नदि के अने इयन्तुः १०, १०, १; वा. च. ३, ३
नदि के अने इयन्तुः १, १०, ८
नदि के अने इयन्तुः ८, ८३, ३; साम. ७३०

नक्षत्रोत्ता परि सप्त १, १७३, ३
 नक्षन्त इन्द्रमवसे ८, ५४, २
 न क्षोणीभ्यां परिभवे २, १६, ३
 न घा त्वाद्रिगप १०, ४३, २; अथर्व. २०, १७, २
 न घा राजेन्द्र आ दभक्षः १, १७८, २
 न घा वसुर्नि यमते ६, ४५, २३; साम. १६६७; अथर्व.
 २०, ७८, २
 न घा स मामप जोषं जभार ४, २७, २
 न घेमन्यदा पपन ८, २, १७; साम. ७२०; अथर्व. २०, १८, २
 न जामये तान्वो रिक्थमा ३, ३१, २; नि. ३, ६
 न त इन्द्र सुमतयो न रायः ७, १८, २०
 न तं राजानावदिते कुतश्चन १०, ३९, ११
 न तं विदाय य इमा जजान १०, ८२, ७; वा. य. १७, २१;
 तै. सं. ४, ६, २, २; नि. १४, १०
 न तं जिनन्ति बहवो न दध्ना ४, २५, ५
 न तद्दिवा न प्रथिन्या ६, ५२, १
 न तं तिग्मं चन त्यजो ८, ४७, ७
 न तमँहो न दुरितां कुतः २, २३, ५
 न तमँहो न दुरितं देवासो १०, १२६, १; साम. ४२६
 न तमँहो न दुरितानि ७, ८२, ७
 न तमझे भरासयो ८, ७१, ४
 न तमश्नोति कश्चन १०, ६२, ९
 न तस्य मायया चन ८, २३, १५; साम. १०४
 न तस्य विद्म तद्गु पु १०, ४०, ११
 न ता भर्वा रेणुककाटो अङ्गुते ६, २८, ४; अथर्व. ४, २१, ४;
 तै. ब्रा. २, ४, ६, ९
 न ता नशन्ति न दभाति ६, २८, ३; अथर्व. ४, २१, ३;
 तै. ब्रा. २, ४, ६, ९
 न ता भिनन्ति मायिनो ३, ५६, १
 न तिष्ठन्ति न नि १०, १०, ८; अथर्व. १८, १, २; नि. ५, २
 न ते अदेवः प्रदिवो निवासते १०, ३७, ३
 न ते अन्तः शवसो धाट्यस्य ६, २९, ५
 न ते गिरो अपि मृष्ये तुरस्य ७, २२, ५; साम. १७९९
 न ते त इन्द्राभ्यस्मवृष ५, ३३, ३; वा. य. १०, २२
 न ते दूरे परमा चिद्रजांसि ३, ३०, २; वा. य. ३४, १९
 न ते वर्तास्ति राधस ८, १४, ४; अथर्व. २०, २७, ४
 न ते विष्णो जायमानो ७, ९९, २
 न ते सखा सहर्यं वष्टयेत् १०, १०, २; अथर्व. १८, १, २
 न ते सभ्यं न दक्षिणं ८, २४, ५
 न त्वद्धोवा पूर्वो अग्ने ५, ३, ५
 न त्वा गमीरः पुरुहूत सिन्धुः ३, ३२, १६

न त्वा देवास आशत ८, ९७, ९
 न त्वा वृहन्तो अद्रयो ८, ८८, ३; साम. २९६
 न त्वा रासीयाभिशास्तये ८, १९, २६
 न त्वा वरन्ते अन्यथा ४, ३२, ८
 न त्वावाँ अन्यो दिव्यो ७, ३२, २३; साम. ६८३; अथर्व.
 २०, १२१, २; वा. य. २७, ३६
 न त्वा शतं चन हवो ९, ६१, २७; साम. १२१५
 नदं व ओदतीनां ८, ६९, २; साम. १५१२; तै. आ. १, १३;
 न दक्षिणा वि चिकिते २, २७, ११; तै. सं. २, १, ११, ५
 नदं न भिन्नममुया १, ३२, ८
 नदस्य मा रुधतः काम १, १७९, ४; नि. ५, २
 न दुष्टुती मर्यां विन्दते ७, ३२, २१; साम. ८६८
 न देवानामति घतं १०, ३३, ९
 न देवानामपिहृतः ८, ३१, ७
 न द्याव इन्द्रमोजसा ८, ६, १५
 न नूनमस्ति नोऽश्वः १, १७०, १; नि. १, ६
 न नूनं ब्रह्मणामृणं ८, ३२, १६
 न पञ्चभिर्दशभिः ५, ३४, ५
 न पर्वता न नद्यो ५, ५५, ७
 नपाता शवसो महः ८, २५, ५
 नपातो दुर्गहस्य मे ८, ६५, १२
 न पापासो मनामहे ८, ६१, ११; नि. ६, २५
 न पूषणं मेथामसि १, ४२, १०
 नक्षीभिर्यो विवस्वतः ९, १४, ५
 न प्रमिये सवितुर्देवस्य ४, ५४, ४
 न भोजा मरुर्न १०, १०७, ८
 नम इदुमं नम आ विवासे ६, ५१, ८
 न म इन्द्रेण सख्यं २, १८, ८
 नमः पुरा ते वरुणोत् २, २८, ८
 न मस्त्री सुभंसतरा १०, ८६, ६; अथर्व. २०, १२६, ६
 नमसेदुप सीदत ९, ११, ६; साम. १४४६
 नमस्ते अग्न भोजसे ८, ७५, १०; साम. ११; १६४८;
 तै. सं. २, ६, ११, २
 नमस्यत हव्यद्राति स्वध्वरं ३, २, ८
 न मा गरुद्यो मातृत्मा १, १५८, ५
 न मा तमन्न श्रमन्नोत् २, ३०, ७
 न मा मिमेथ १०, ३४, २
 न मृत्युरासीदमृतं न १०, १२९, २; तै. ब्रा. २, ८, १, ४;
 नि. ७, ३
 न मृषा ध्रान्तं यद्वन्ति देवाः १, १७९, ३
 नमो दिवे बृहते रोदसीभ्यां १, १३६, ६

नमो महद्भयो नमो १, २७, १३; नि. ३, २०
 नमो मित्रस्य चरणस्य १०, ३७, १; वा. य. ४, ३५;
 तै. सं. १, २, ९, १
 नमो वाके प्रस्थिते ८, ३५, २३
 न य दृष्टान्ते जनुयोऽया ६, ६६, ४
 न यं रिपवो न रिपण्यवो १, १४८, ५
 न यं विविक्तो रोदसी ८, १२, २४
 न यं शुक्रो न दुराशी ८, २, ५
 न यं हिंसन्ति धीतयो ६, ३४, ३
 न यः संपृच्छे न पुनर्हवीतवे ८, १०१, ४
 न यजमान रिप्यसि ८, ३१, १६; तै. सं. १, ८, २२, ४
 न यं जरन्ति दारदो ६, २४, ७
 न यत्परो नान्तर २, ४१, ८; वा. य. २०, ८२
 न यत्पुत्रा चक्रेमा कब्ध नूनं १०, १०, ४; अथर्व. १८, १, ४
 न यं दिप्यन्ति १, २५, १४
 न यं ह्युभ्रा वरन्ते ८, ६६, २; साम. ६८८
 नयसीद्विति द्विपः ६, ४५, ६
 न यस्य ते दावसान ८, ६८, ८
 न यस्य देवा देवता १, १००, १५
 न यस्य द्यावापृथिवी अनु १, ५२, १४
 न यस्य द्यावापृथिवी न धन्व १०, ८९, ६; नि. ५, ३
 न यस्य वर्ता जनुया न्वरित ४, २०, ७
 न यस्य सातुर्जनितो ४, ६, ७
 न यस्मिन्ने चरणो २, ६८, ९
 न यातव इन्द्र जसुवर्नः ७, २१, ५; नि. ४, १९
 न युष्मे वाजस्वधवो ८, ६८, १९
 न ये दिवः पृथिव्या १, ६६, १०
 न योरपदिदग्भ्यः १, ७४, ७
 न यो वराय मरता १, १४१, ५
 नरा गीरेव विहृतं मृषाणा ७, ६९, ६
 नरा हंसिहासमदे १०, १४१, ६
 नरा वा तेषं पूषणमोहं १०, ६४, १
 नराणोसं वाग्निं द्याव्यदित १, १०६, ४
 नराणोसं ह्युत्तरमं १, १८, ९
 नराणोसः प्रविद्यामादि २, १, २
 नराणोसः ह्युत्तरि ५, ५, २
 नराणोसिभिर विव १, ११, १; साम. १३६९
 नराणोसव मरिचानोसो ७, २, १; वा. य. २९, २९, १; साम.
 १, ६, ३, १; नि. ८, ९
 नराणोसो रोदसी १०, १८२, ४
 न रिकेन वरिण वरवर्षिणः १, २५, ६

नरो वे के चासदा १०, २०, ८
 नवगवासः सुतलोमास इन्द्रं ५, २९, १२
 नवं नु स्तोमममये ७, १५, ४; तै. मा. २, ४, ८, १
 नव यदस्य नवतिं च भोगान् ५, २९, ६
 नव यो नवतिं पुरो ८, ९३, २; साम. १४५१; अथर्व. २०, ७, २
 न वा अरण्यनिर्हन्ति १०, १४६, ५; तै. मा. २, ५, ५, ७
 न वा उ एतन्मित्रसे १, १६२, २१; वा. य. २३, १६;
 २५, ४४; तै. सं. ४, ६, ९, ४; तै. मा. ३, ७, ७, १४
 न वा उ ते तन्वा तन्वं १०, १०, १२; अथर्व. १८, १, १३-१४
 न वा उ देवाः क्षुभ्रमिद्वं १०, ११७, १
 न वा उ मां वृजते वारयन्ते १०, २७, ५
 न वा उ सोमो वृजितं ७, १०४, १३; अथर्व. ८, ४, १३
 नवानां नवतीनां १, १९१, १३
 नवा नो अग्न स्वा भर ५, ६, ८
 न वि जानामि १, १६४, २७; अथर्व. ९, १०, १५; नि.
 ७, ३; १४, २२
 न वीळवे नमते न मिग्गव २, २४, ८
 न वेपला न वरयतेन्द्र १, ८०, १२
 न वो मुहा कृत्न १०, १००, ७
 नवीलवो अश्वि जगन्मानो १०, ८५, १९; अथर्व.
 ७, ८१, २; १४, १, २४; नि. ५, ३, ५, ३;
 ४, १४, १; नि. ११, ६
 नव्यं नृहृत्तं विव १, १०५, २४
 न नो हृत्तं प्र मिनीनो ५, ७३, २; साम. १७४३
 न न जीवने नरो ५, ५४, ७
 न न राजा इच्छते वरिणः ५, ३७, ४
 न न सगा वो न इच्छति वरु १०, ११७, ४
 न न वी हृत्तं वरु ७, ८३, ३
 न नारदस्य विविने जगन्मा ३, ५३, २३; नि. १, १, १४
 न नीमदेव अरुति ८, ७०, ३; साम. ३३८
 न सेने वरु मरुते १०, ८३, १३; अथर्व. २०, १२३, १३
 न सेने वरु रोदसी १०, ८३, १३; अथर्व. २०, १२३, १३
 न सेने इन्द्रमनुते ७, २३, १
 नदि इन्द्रायान् ह्युत्तर ७, ३, ८; नि. ३, ३
 नदि के अये वृत्त ८, ६०, १३
 नदि के अये नमते १, २३, ३
 नदि के वृत्तवित्त ६, १३, १८; साम. ३०३
 नदि के वृत्तवित्त ८, ६३, ११
 नदि मेघायान् वरु १०, १८५, २; अथर्व. ३, ३;
 नदि मारुतेवो वरु १, १०, ८
 नदि मारु वरु ८, ८१, ३; साम. ३३३

नहि त्वा शूरो न तुरो ६, २५, ५
 नहि देवो न मर्त्यां १, १९, २
 नहि तु ते महिमनः समस्या ६, २७, ३
 नहि तु यादधीमसि १, ८०, १५
 नहि मन्युः पीरुषेय ८, ७१, २
 नहि मे भाक्षिपञ्चन १०, ११९, ६
 नहि मे अस्यधन्या ८, १०२, १९
 नहि मे रोदसी उभे १०, ११९, ७,
 नहि व ऊतिः घृतनासु ७, ५९, ४
 नहि वः शत्रुर्विन्दिदे १, ३९, ४
 नहि वश्रमं चन ७, ५९, ३; साम. २४१
 नहि वां वज्रयामहे ८, ४०, २
 नहि वामस्ति दूरके १, २२, ४
 नहि वो अस्यभंको ८, ३०, १
 नहि पस्त्रव नो मम ८, ३३, १६
 नहि षम यद्ध वः पुरा ८, ७, २१
 नहि षमा ते शतं चन ४, ३१, ९
 नहि स्थूर्मुतुथा यातमस्ति १०, १३१, ३; अथर्व. २०, १२५, ३
 नही तु वो मरुतो अन्त्यस्मै १, १६७, ९
 नखङ्ग नृतो त्वत् ८, २४, १२
 नखङ्ग पुरा चन ८, २४, १५; साम. १५१२
 नखन्यं बलाकरं ८, ८०, १
 नखास्या नाम गृभ्णामि १०, १४५, ४; अथर्व. ३, १८, ३
 नाकस्य पृष्ठे अधि १, १२५, ५
 नाके सुपर्णमुपपत्तिवांसं ९, ८५, ११
 नाके सुपर्णमुप यत्पतन्तं १०, १२३, ६; साम. ३२०, १८४६;
 अथर्व. १८, ३, ६६; तै. ब्रा. २, ५, ८, ५; तै. आ. ६, ३, १
 नाना चक्राते यम्या ३, ५५, ११
 नानानं वा उ नो धियो ९, ११२, १
 नाना हि त्वा हवमाना १, १०२, ५
 नाना ह्यग्नेऽवसे ६, १४, ३
 नानौकांसि दुर्यो २, ३८, ५
 नापाभूत न वो ४, ३४, ११
 नाभा नाभिं न भा द्दे ९, १०, ८; साम. ११२६
 नाभा पृथिव्या धरुणो ९, ७२, ७
 नाभिं यज्ञानां सदनं ६, ७, २; साम. ११४२
 नाभ्या धासीदन्तरिक्षं १०, ९०, १४; अथर्व. १९, ६, ८;
 वा. य. ३१, १३; तै. आ. ३, १२, ६
 नामानि ते शतक्रतो ३, ३७, ३; अथर्व. २०, १९, ३
 नावा न क्षोदः प्रदिशः १०, ५६, ७
 नावेच नः पारयन्तं २, ३९, ४

नासत्याभ्यां बर्हिर्वि १, ११६, १
 नासत्या मे पितरा बन्धुपृच्छा ३, ५४, १६
 नासदासीन्नो १०, १२९, १; तै. ब्रा. २, ८, ९, ३; स. ब्रा.
 १०, ५, ३, २
 नास्माकमस्ति वस्रः ८, ६७, १९
 नास्यै विद्युन्न तन्यतुः १, ३२, १३
 नास्य वतां न वरुता ६, ६६, ८
 नाहं वेद आतृत्वं नो १०, १०८, १०
 नाहं तं वेद दभ्यं दभस्सः १०, १०८, ४
 नाहं तं वेद य इति व्रवीति १०, २७, ३
 नाहं तन्तुं न वि जानाम्योतुं ६, ९, २
 नाहमतो निरया ४, १८, २
 नाहमिन्द्राणि राण १०, ८६, १२; अथर्व. २०, ११६, ११
 तै. सं. १, ७, १३, २; नि. ११, ३९
 नि काठ्या वेधसः शश्वत् १, ७२, १; तै. सं. २, २, ११, १
 नि क्रमणं निपदनं विवर्तनं १, १६२, १४; वा. ब्रा. २, ५, १६
 तै. सं. ४, ६, ९, १
 निखातं चिष्टाः पुरुसंभृतं ८, ६६, ४
 नि गव्यता मनसा सेदुरकैः ३, ३१, ९
 नि गव्यवोऽनवो हुह्यश्च ७, १८, १४
 नि गावो गोष्ठे असदन् १, १९१, ४; अथर्व. ६, ५२, १
 नि ग्रामासो अविक्षत १०, १२७, ५
 निचेतारो हि मरुतो गृणन्तं ७, ५७, १
 नि तद्दधिपेऽवरं परं च १०, १२०, ७; अथर्व. ५, १, ६;
 २०, १०७, ९
 नितिकि यो वारणमजम् ६, ४, ५
 नि तिरममभ्यंशुं ८, ७२, २
 नि तिरमानि आशयन् १०, ११६, ५
 नित्यं न सुतुं मधु विभ्रत १, १६६, २
 नित्यश्चाकन्यात्सपतिर्दम् १०, ३१, ४
 नित्यस्तोत्रो वनस्पतिः ९, १२, ७; साम. ११०२
 नित्ये चिन्तु यं सदने १, १४८, ३
 नि त्वा दधे वर वा ३, २३, ४
 नि त्वा दधे वरेण्यं ३, २७, १०
 नि त्वा नक्ष्य विक्षपते ७, १५, ७; साम. २६
 नि त्वा मम मनुर्दधे १, ३६, १९; साम. ५४
 नि त्वा यज्ञस्य साधनं १, ४४, ११; तै. ब्रा. २, ७, ११, ३
 नि त्वा वसिष्ठा अङ्गन्त १०, १२२, ८
 नि त्वा होतारमृत्विजं १, ४५, ७
 नि दुरोणे अमृतो मर्त्यानां ३, १, १८
 नि दुर्गा इन्द्र अयिष्ठा मित्रात् ७, २५, ३

नू नो रयिं रथं चरेमिषां ६, ४९, १५
 नू नो रयिं वप मास ९, ९३, ५; नि. ६, २८
 नू नो रयिं पुरुवीरं वृद्धं ४, ४४, ६; अथर्व. २०, १४३, ६
 नू नो रयिं महामिश्रो ९, ४०, ३; साम. ९२३
 नू नो रास्य सहस्रवत् ३, १७, ७
 नू म आ वाचमुव याहि ६, २१, ११
 नू मन्वान एषां ५, ५२, १५
 नू मतो दयते समिदयन् ७, १००, १; तै. ब्रा. २, ४, ३, ४
 नू मिप्रो वरुगो अयंमा नः ७, ६२, ६; ६३, ६
 नू मे गिरो नातरयाधिना ८, ८५, ९
 नू मे महापदस उक्तयाधि ७, १, २०, १५
 नू मे हवमा शृणुं युवाना ७, ६७, १०; ६९, ८
 नू रोदसी अभिष्टुते वसिष्ठः ७, ३९, ७; ४०, ७
 नू रोदसी अहिना पुष्प्येन ४, ५५, ६
 नू रोदसी वृहजिर्नां ४, ५६, ४
 नू एत इन्द्र नू गृगानः ४, १६, २१, १७, २१, १९, ११,
 २०, ११, २२, ११; २२, ११; २३, ११; २४, ११
 नू छिरं मरुतो धीरवन्तं १, ६४, १५
 नू सन्नानं दिव्यं ६, ५१, १२
 नृचक्षसं खा वयं ९, ८, ९; साम. ११८५
 नृचक्षसो अनिमिपन्तो १०, ६३, ४
 नृचक्षा एष दिवो मध्य १०, १३९, २; वा. य. १७, ५९;
 तै. सं. ४, ६, ३, ३
 नृचक्षा रक्षः परि पश्य १०, ८७, १०; अथर्व. ८, ३, १०
 नृणामु खा नृतमं गीभिः ३, ५१, ४
 नृधृत्तो अद्रिपुतो वहिषि ९, ७२, ४
 नृवाहुभ्यां चोदितो धारया ९, ७२, ५
 नृभिर्धृतः सुतो ८, २, २; साम. ७३५
 नृभिर्येमानो जज्ञानः पूतः ९, १०९, ८
 नृभिर्येमानो हर्यतो विचक्ष ९, १०७, १६; साम. ८५८
 नृवत्त इन्द्र नृतमाभिरुती ६, १९, १०; नि. ६, ६
 नृवहस्ता मनोयुजा ८, ५, २
 नृवहसो सदमिद्धेष्टस्मे ६, १, १२; तै. ब्रा. ३, ६, १०, ५
 नेतार ऊ पु णस्तिरो १०, १२६, ६
 नेमिं नमन्ति चक्षसा ८, ९७, १२; साम. ९३१; अथर्व.
 २०, ५४, ३
 नेशत्तमो दुधितं ४, १, १७
 नेह भद्रं रक्षस्विने ८, ४७, १२
 नैतावदन्ये मरुतो यथेमे ७, ५७, ३
 नैतावदेना परो अन्यदस्ति १०, ३१, ८
 न्यक्तृन्प्रथिनो ७, ६, ३

न्यक्तृन्प्रथिनो १०, १०२, ५; नि. ९, २३
 न्यासिं जानवेदंमं होत्रया ५, २६, ७
 न्यासिं जानवेदंमं यथाया ५, २२, २
 न्याग्ने नन्यया ननः ८, ३९, २
 न्यागनातोऽन याति १०, ६०, ११; अथर्व. ६, ९१, १
 न्याग्न्यस्य मूर्धनि १, ३०, १९
 न्यर्तुरस्य विष्टं ८, ३२, ३
 न्यस्मी देवी स्वभित्तिर्नितीत ५, ३२, १०
 न्याविष्यदिलीविजसा १, ३३, १२; नि. ६, १९
 न्यु मिगो मनुयः ७, ७३, २
 न्यु पु तानं १, ५३, १; अथर्व. २०, २१, १
 एयेव चर्चरं जारं १०, १०६, ७
 पञ्च जना मम होत्रं गुणतां १०, ५३, ५;
 पञ्च पदानि रूपो अन्यरोहम् १०, १३, ३; अथर्व. १८, ३, ४७
 पञ्चगादं पितरं द्वादनाकृतिं १, १६४, १२; अथर्व. ९, ९, ११
 पद्मारे चक्रे परिवर्तमाने १, १६४, १३; अथर्व. ९, ९, ११;
 नि. ४, २७
 पतङ्गमक्तमसुरस्य १०, १७७, १; तै. ब्रा. ३, ११, १०
 पतङ्गो वाचं मनसा १०, १७७, २; तै. ब्रा. ३, ११, ११
 पताति कुण्डुणाच्या १, २९, ६; अथर्व. २०, ७४, ६
 पतिर्भव मृत्रहन्सन्तानां ३, ३१, १८
 पतिर्ध्वरागां १, ४४, ९
 पत्तो जगार प्रत्यञ्चं १०, २७, १३; नि. ६, ६
 पत्नीवन्तः सुता इम ८, ९३, २२; नि. ५, १८
 पत्नीव पूर्वहृतिं १, १२२, २
 पथ एकः पीपाय तस्करो ८, २९, ६
 पथस्पथः परिपतिं ६, ४२, ८; वा. य. ३४, ४२; तै. सं.
 १, १, १४, २; नि. १२, १८
 पदं देवस्य नमसा ६, १, ४; तै. ब्रा. ३, ६, १०, २;
 नि. ४, १९
 पदं देवस्य मीळहुपो ८, १०२, १५; साम. १५७२
 पदापणीराराधसो ८, ६४, २; साम. १३५५; अथर्व. २०, ९३, १
 पदे ह्व निहिते दसं ३, ५५, १५
 पदेपदे मे जरिमा निधायि ५, ४१, १५
 पद्या वस्ते पुरूपाः ३, ५५, १४
 पनायं तदध्विना ८, ५७, ३; अथर्व. २०, १४३, ९
 पन्य आ ददिरच्छता ८, ३२, १८
 पन्य इदुप गायत ८, ३२, १७
 पन्यं पन्यमित्तोतारः ८, २, २५; साम. १२३; १६५७
 पन्यासं जाववेदसं ८, ७४, ३; साम. १५६६

पशुक्षेप्यमिन्द्र त्वे ह्योजः ५, ३३, ६
 पप्राथ सां महि ६, १७, ७
 पयस्वतीरोपधयः १०, १७, १४, अथर्व. ३, २४, १;
 १८, ३, ५६; तै. सं. १, ५, १०, २
 पर ऋणा सावीः २, २८, ९
 परः सो अस्तु तन्वा ७, १०४, ११; अथर्व. ८, ४, ११
 परं मृत्यो अनु १०, १८, १; अथर्व. १२, २, २१; वा. य.
 ३५, ७; तै. प्रा. ३, ७, १४, ५; तै. आ. ३, १५, २;
 ६, ७, ३; नि. ११, ८
 परशुं चिद्धि तपति ३, ५३, २२
 परस्वा अधि संवतो ८, ७५, १५; वा. य. ११, ७१; तै. सं.
 २, ६, ११, ३; ४, १, ९, २
 पराकाशाच्चिदद्विवः ८, ९२, २७
 परा गावो यवसं कश्चिद् ८, ४, १८
 परा चिच्छीर्षा ववृजुल इन्द्र १, ३३, ५
 परा शुदस्व मघवन्नमित्रान् ७, ३२, २५
 परा देहि शामुत्यं १०, ८५, २९; अथर्व. १४, १, २५
 पराण देवा वृजिनं १०, ८७, १५; अथर्व. ८, ३, १४
 परा पूर्वेषां सख्या वृणक्ति ६, ४७, १७
 परा मे यन्ति धीतयो १, २५, १६
 परायतीनामन्वेति पाथः १, ११३, ८
 परायतीं मातरं ४, १८, ३
 परा याहि मघवन् ३, ५३, ५
 परावतं नासत्या २, ११६, ९
 परावतो ये द्विधिपन्तं १०, ६३, १
 परा वीरास पृतन ५, ६१, ४
 परा न्यक्तो अरुपो ९, ७१, ७
 परा शुभ्रा अयासो १, १६७, ४
 परा शृणीहि तपसा १०, ८७, १४; अथर्व. ८, ३, १३
 परा ह यत्स्थिरं १, ३९, ३
 परा हि मे विमन्यवः १, २५, ४
 परा हीन्द्र धावसि १०, ८६, २; अथर्व. २०, १२६, २
 परि कोशं मधुदच्युतं ९, १०३, ३; साम. ५७७
 परिक्षिता पितरा १०, ६५, ८
 परि चिन्मतो द्रविणं १०, ३१, २
 परि णः शर्मयन्त्या ९, ४१, ६; साम. ८९७
 परि णेता महीनां ९, १०३, ४
 परि णो अक्षमक्षवित् ९, ६१, ३; साम. १२१२
 परि णो देववीतये ९, ५४, ४
 परि णो याङ्गन्त्युः ९, ६४, १८
 परि णो वृणज्जवा ८, ४७, ५

परि णो हेती रुद्रस्य वृज्याः २, ३३, १४; वा. य. १६, ५०;
 तै. सं. ४, ५, १०, ४
 परि तृन्धि पणीनां ६, ५३, ५
 परि ते जिग्युषो यथा ९, १००, ४
 परि ते वृक्षभो रथो ४, ९, ८; वा. य. ३, ३६
 परि त्मना मितद्वुरेति ४, ६, ५
 परि त्मं हर्षतं हरिं ९, २८७; साम. ५५२; १३२९; १६८१
 परि त्रिधातुरध्वरं ८, ७२, ९
 परि त्रिधिष्टध्वरं ४, १५, २; तै. प्रा. ३, ६, ४, १
 परि त्वा गिर्वणो गिर १, १०, १२; वा. य. ५, २९; तै. सं.
 १, ३, १, २
 परि त्वाभं पुरं वयं १०, ८७, २२; अथर्व. ७, ७१, १;
 ८, ३, २२; वा. य. ११, २६; तै. सं. १, ५, ६, ४;
 ४, १, २, ५
 परि दिव्यानि ममृशात् ९, १४, ८
 परि दैवीरनु स्वधा ९, १०३, ५
 परि द्युक्षं सहसः ९, ७१, ४
 परि द्युक्षः सनद्रथिः ९, ५२, १; साम. ४९६
 परि धामानि यानि ते ९, ६६, ३
 परि पूषा पुरस्ताद् ६, ५४, १०; अथर्व. ७, ९, ४
 परि प्रजातः ऋत्वा १, ६९, २
 परि प्र धन्वेन्द्राय सोम ९, १०९, १; साम. ४२७; १३६७
 परिप्रयन्तं वर्यं सुषंसदं ९, ६८, ८
 परि प्र सोम ते रसो ९, ६७, १५
 परि प्रासिष्यदत्कविः ९, १४, १; साम. ४८६
 परि प्रियः कलशे ९, ९६, ९
 परि प्रिया दिवः कविः ९, ९, १; साम. ४७६; ९३५
 परि यत्कविः काव्या ९, ९४, ३
 परि यत्काव्या कविः ९, ७, ४; साम. ११३१
 परि यदिन्द्र रोदसी उभे १, ३३, ९
 परि यदेपामेको १, ६८, २
 परि यो रश्मिना दिवो ८, २५, १८
 परि यो रोदसी उभे ९, १८, ६
 परि वाजपतिः कविः ४, १५, ३; साम. ३०; वा. य. ११, २५;
 तै. सं. ४, १, २, ५; तै. प्रा. ३, ६, ४, १
 परि वाजे न वाजयुं ९, ६३, १९
 परि वाराण्यदधया ९, १०३, २
 परि विश्वानि चेतसा ९, २०, ३; साम. ९७०
 परि विश्वानि सुधितामः ३, ११, ८
 परिविष्टं जाहृपे विश्वतः १, ११६, २०
 परिवृक्षेव पतिविद्यं १०, १०६, ११

परि चो विशतो दध १०, १९, ७
 परिपशं धरणस्य ७, ४, ७; नि. ३, २
 परिष्कृतवसतिष्कृतं ९, ३९, २; साम. ८९९
 परिष्कृतास इन्द्रो योगेन ९, ४३, २
 परि ष्य सुवानो भक्ष इन्द्रुः ९, ९८, ३; साम. १२४०
 परि ष्य सुवानो भग्ययं ९, ९८, २
 परि सश्रेव पशुमान्ति ९, ९२, ६
 परि सतिर्न वाजयुः ९, १०३, ६
 परि सुवानध्रससे ९, १०७, ३; साम. १३१५
 परि सुवानास इन्द्रो ९, १०, ४; साम. ४८५; ११२२
 परि सुवानो गिरिष्ठाः ९, १८, १; साम. ४७५; १०९३
 परि सुवानो हरिरंशुः ९, ९२, १
 परि सोम क्रतं वृहत् ९, ५६, १
 परि सोम प्र धन्वा ९, ७५, ५; नि. ४, १५
 परि स्पशो वरुणस्य ७, ८७, ३
 परि हि ष्मा पुरुहूतो ९, ८७, ६
 परिहृतेदना जनो ८, ४७, ६
 परी घृगा चरति १, ५२, ६
 परीतो वायवे सुतं ९, ६३, १०
 परीतो पिन्वता सुतं सोमो ९, ६०७, १; साम. ५१२;
 १३१३; वा.य. १२, २; तै. मा. २, ६, १, १
 परीमे गामनेपत १०, १५५, ५; अथर्व. ६, २८, २; वा.य.
 ३५, १८
 परेयिवोसं प्रवतो १०, १४, १; अथर्व. १८, १, ४९; तै. आ.
 ६, १, १; नि. १०, २०
 परेहि विप्रमस्तृतं १, ४, ४; अथर्व. २०, ६८, ४
 परो दिवा पर एना १०, ८२, ५; वा. य. १७, २९; तै. सं.
 ४, ६, २, २
 परो मात्रमृचीपमं ८, ६८, ६
 परो मात्रया तन्वा ७, ९९, १; तै. मा. २, ८, ३, २
 परो यश्वं परम आ जनिष्ठाः ५, ३०, ५
 परो हि मल्लैरति ६, ४८, १९
 पर्जन्यः पिता महिपस्य ९, ८२, ३; साम. १३१७
 पर्जन्यवाता वृषभा ६, ४९, ६
 पर्जन्यवृद्धं महिपं ९, ११३, ३
 पर्जन्याय प्र गायत ७, १०२, १; तै. मा. २, ४, ५, ५;
 तै. आ. १, २९, १
 पर्जन्यावाता वृषभा १०, ६५, २
 पर्यु पु प्र धन्व वाजसातये ९, ११०, १; साम. ४२८; १३६४;
 अथर्व. ५, ६, ४
 पर्वतभिन्महि वृद्धो विभांय ५, ६०, ३; तै. सं. ३, १, ११, ५;

पर्युर्दे नाम मानवी १०, ८३, २३; अथर्व. २०, १३१
 परिं लोकं ननयं पर्युभिर्द्वं ६, ४८, १०; साम. १३१
 परिं शीमे गमीर आ ८, ६७, ११
 पवने हर्मनो हरिरति ९, १०६, १३; साम. ५७३;
 पवने हर्मनो हरिर्गुमानो ९, ६५, २५
 पवने वाजसातये ९, १३, ३; साम. ११८३; तांज्य मा. ४,
 पवमान क्रतः कतिः ९, ६२, ३०
 पवमान क्रतं वृहत् ९, ६६, २४
 पवमानः सुतो नृभिः ९, ६२, १६
 पवमानः सो अश नः ९, ६७, २२; वा. य. १९, ४४
 पवमान धिया हितो ९, २५, २; साम. ९२१
 पवमान नि तोशसे ९, ६३, २३; साम. १२३६
 पवमानमवस्यो ९, २३, २; साम. ११८८
 पवमान महि श्रवश्रिवेभिः ९, १००, ८
 पवमान महि श्रवो गाम् ९, ९, ९
 पवमान मङ्गणो ९, ८६, ३४; नि. ५, ६
 पवमान रसस्य ९, ६१, १८; साम. ८९०
 पवमान रुचारुचा ९, ६५, २; साम. ९०५
 पवमान विदा रयिमस्म्यं सोम दुष्टरम् ९, ६३, ११
 पवमान विदा रयिमस्म्यं सोम सुश्रियम् ९, ४३, ४
 पवमान सुवीर्यं ९, ११, ९; साम. १४४९
 पवमानस्य जङ्घवो ९, ६६, २५; साम. १३१०
 पवमानस्य ते कवे ९, ६६, १०; साम. ६५७
 पवमानस्य ते रसो ९, ६१, १७; साम. ८९१
 पवमानस्य ते वयं ९, ६१, ४; साम. ७८७
 पवमानस्य विश्ववित् ९, ६४, ७; साम. ९५८
 पवमाना स्वर्दिदो ९, ५९, ४
 पवमाना असृक्षत पवित्रमति ९, १०७, २५; साम. ५२
 पवमाना असृक्षत सोमाः ९, ६३, २५; साम. १६९९
 पवमाना दिवस्परि ९, ६३, २७; साम. १७००
 पवमानास आशवः ९, ६३, २६; साम. १७०१
 पवमानास इन्द्रवः ९, ६७, ७
 पवमानो अजीजनद् ९, ६१, १६; साम. ४८४; ८८९
 पवमानो अति क्षिपो ९, ६६, २२
 पवमानो अभि लृषो ९, ७, ५; साम. ११३२
 पवमानो अन्वर्षा सुवीर्यम् ९, ८५, ८
 पवमानो अतिप्यदद्रक्षांसि ९, ४९, ५; साम. १४३९
 पवमानो रथीतमः ९, ६६, २६; साम. १३११
 पवमानो व्यसवत् ९, ६६, २७; साम. १३१२
 पवस्व गोजिदश्रिवत् ९, ५९, १
 पवस्व जनयज्ञियो ९, ६६, ४

पवस्व दक्षसाधनो ९, २५, १; साम. ४७४; ९१९
 पवस्व देवमादनो ९, ८४. १
 पवस्व देववीतय इन्द्रो ९, १०६, ७; साम. ५७१; १३२६
 पवस्व देववीरति ९, २, १; साम. १०३७
 पवस्व देवायुपर् ९, ६३, २२; साम. ४८३; १२३५
 पवस्व मधुमत्तम इन्द्राय ९, १०८, १; साम. ५७८; ६९२
 पवस्व वाचो अग्रियः ९, ६२, २५; साम. ७७५
 पवस्व वाजसातमः ९, १००, ६; साम. १०१६
 पवस्व वाजसातयेभिर्विश्वानि ९, १०७, २३; साम. ५२१
 पवस्व वाजसातये विप्रस्य ९, ४३, ६
 पवस्व विश्वचर्षणे ९, ६६, १
 पवस्व वृग्रहन्तमोक्येभिः ९, २४, ६; साम. ९६६
 पवस्व वृष्टिमा सु नो ९, ४९, १; साम. १४३५
 पवस्व सोम ऋतुविन् ९, ८६, ४८
 पवस्व सोम ऋवे दक्षाय ९, १०९, १०; साम. ४३०; १३३२
 पवस्व सोम दिव्येषु ९, ८६, २२
 पवस्व सोम देववीतये ९, ७०, ९
 पवस्व सोम घुङ्गी सुधारो ९, १०९, ७; साम. ४३६
 पवस्व सोम मधुमो ९, ९६, १३; साम. ५३२
 पवस्व सोम मन्द्यन् ९, ६७, १६; साम. १८१०
 पवस्व सोम महान्त्वसुद्रः ९, १०९, ४; साम. ४२९; १२४१
 पवस्वाद्भयो अदाभ्यः ९, ५९, २
 पवस्वेन्द्रो पवमानो ९, ९६, २१
 पवस्वेन्द्रो वृषा सुतः ९, ६१, २८; साम. ४७९; ७७८
 पवित्रं ते विततं ९, ८३, १; साम. ५६५; ८७५; तै. आ.
 १, ११, १; ताण्ड्य ब्रा. १, २, ८
 पवित्रवन्तः परि वाचं ९, ७३, ३; तै. आ. १, ११, १; नि.
 १२, ३२
 पवित्रेभिः पवमानो ९, ९७, २४
 पवीतारः पुनीतन ९, ४, ४; साम. १०५०
 पशुं नः सोम रक्षसि १०, २५, ६
 पशुक चित्रा सुभगा १, ९२, १२
 पश्चात्पुरस्तादधरात् १०, ८७, २६; अथर्व. ८, ३, २०
 पश्चेदमन्यदभवत् १०, १४९, ३
 पश्यन्त्यस्या अतिथिं १०, १२४, ३
 पश्चा न सायुं गुहा १, ६५, १
 पश्चा यत्पश्चा विदुता १०, ६१, १२
 पाकः पृष्ठाभि ननस्ता १, १६४, ५; अथर्व. ९, ९, ६
 पाकत्रा स्थन देवा ८, १८, १५
 पातं नो रदा पादुभिः ५, ७०, ३; साम. ९८७
 पाता वृत्रहा सुतं ८, २, २६; साम.

पाता सुतमिन्द्रो अस्तु सोमं हन्ता ६, ४४, १५
 पाता सुतमिन्द्रो अस्तु सोमं प्रणेनीः ६, २३, ३
 पाति प्रियं रिपो अग्रं पदं ३, ५, ५
 पान्तं भा वो अन्धस ८, ९२, १; साम. १५५; ७१३
 पान्ति मित्रावरुणावघात् १, १६७, ८
 पारावतस्य रातिषु ८, ३४, १८
 पार्षद्वाणः प्रस्कण्वं ८, ५१, २
 पावकया यश्चिन्तया ६, १५, ५; वा. य. १७, १०; तै. सं.
 ४, ६, १, २
 पावकवर्चाः शुक्रवर्चाः १०, १४०, २; साम. १८१७; वा. य.
 १२, १०७; तै. सं. ४, २, ७, ३
 पावकशोचे सव हि क्षयं ३, २, ६
 पावका नः सरस्वती १, ३, १०; साम. १८९; वा. य.
 २०, ८४; तै. ब्रा. २, ४, ३, १; नि. ११, २६
 पावमानीर्यो अध्येति ९, ६७, ३२; साम. १२९९
 पावीरवी कन्या चित्रायुः ६, ४९, ७; तै. सं. ४, १, ११, २
 पावीरवी तन्यतुरेकपादयः १०, ६५, १३; नि. १२, ३०
 पाहि गापान्धसो मदे ८, ३३, ४; साम, २८९
 पाहि न इन्द्र सुष्टुत १, १२९, ११
 पाहि नो अग्र एक्या ८, ६०, ९; साम. ३६; १५४४;
 वा. य. २७, ४३
 पाहि नो अग्रे पायुभिः १, १८९, ४
 पाहि नो अग्रे रक्षसः पाहि १, ३६, १५
 पाहि नो अग्रे रक्षसो अजुष्टात् ७, १, १३
 पाहि विश्वस्माद्रक्षसो ८, ६०, १०; साम. १५४५
 पिता यज्ञानामसुरो ३, ३, ४; नि. ५, २
 पिता यस्वां दुहितरं १०, ६१, ७
 पितुः प्रसस्य जन्मना १, ८७, ५
 पितुं तु स्योपं महो १, १८७, १; वा. य. ३४, ७; नि.
 ९, २५
 पितुभृतो न तन्मुमिक् १०, १७२, ३
 पितुर्न पुत्रः सुभृतो ८, १९, २७
 पितुर्न पुत्राः ऋतुं १, ६८, ९
 पितुर्मातुरप्या ये ९, ७३, ५
 पितुश्च गर्भं अनितुश्च ३, १, १०
 पितुश्चिद्वर्षनुपा ३, १, ९
 पितेव पुत्रमर्षिनः १०, ६९, १०
 पित्रे विश्वकूः सदनं समस्तं ३, ३६, १३
 पिन्वन्त्यसो नरतः सुदान १, ६४, ६; तै. सं. ३, १, ११, ७
 पिपतुं नो अदिती राजपुत्रा २, २७, ७
 पिपतुं ना तदस्य १०, ३५, ८

परि वो विश्वतो दध १०, १९, ७
 परिपयं ऋरणस्य ७, ४, ७; नि. ३, ६
 परिष्कृष्वसनिष्कृतं ९, ३९, २; साम ८९०
 परिष्कृतास इन्द्रवो योवेव ९, ४६, २
 परि प्य सुवानो भक्ष इन्द्रुः ९, ९८, ३; साम. १२४०
 परि प्य सुवानो भग्ययं ९, ९८, २
 परि सद्येव पशुमान्ति ९, ९२, ६
 परि सतिर्न चाज्युः ९, १०३, ६
 परि सुवानश्चक्षसे ९, १०७, ३; साम. १३१५
 परि सुवानास इन्द्रवो ९, १०, ४; साम. ४८५; १२२२
 परि सुवानो गिरिष्ठाः ९, १८, १; साम. ४७५; १०९३
 परि सुवानो हरिरंशुः ९, ९२, १
 परि सोम क्रतं वृहत् ९, ५६, १
 परि सोम प्र धन्वा ९, ७५, ५; नि. ४, १५
 परि स्पशो चरुणस्य ७, ८७, ३
 परि हि प्सा पुरुहूतो ९, ८७, ६
 परिहृतेदना जनो ८, ४७, ६
 परी घृणा चरति १, ५२, ६
 परीतो वायवे सुतं ९, ६३, १०
 परीतो पिच्चता सुतं सोमो ९, १०७, १; साम. ५१२;
 १३१३; वा.य. १२, २; तै. ब्रा. २, ६, १, १
 परीमे गामनेपत १०, १५५, ५; अथर्व. ६, २८, २; वा.य.
 ३५, १८
 परीयिवांसं प्रवतो १०, १४, १; अथर्व. १८, १, ४९; तै. आ.
 ६, १, १; नि. १०, २०
 परेहि विग्रमस्तृतं १, ४, ४; अथर्व. २०, ६८, ४
 परो दिवा पर एता १०, ८२, ५; वा. य. १७, २९; तै. सं.
 ४, ६, २, २
 परो मात्रमृचीपमं ८, ६८, ६
 परो मात्रया तन्वा ७, ९९, १; तै. ब्रा. २, ८, ३, २
 परो यत्वं परम आ जनिष्ठाः ५, ३०, ५
 परो हि मर्यैरसि ६, ४८, १९
 पर्जन्यः पिता महिपस्य ९, ८२, ३; साम. १३१७
 पर्जन्यवाता वृषभा ६, ४९, ६
 पर्जन्यवृद्धं महिपं ९, ११३, ३
 पर्जन्याय प्र गायत ७, १०२, १; तै. ब्रा. २, ४, ५, ५;
 तै. आ. १, २९, १
 पर्जन्यावाता वृषभा १०, ६५, २
 पयूं पु प्र धन्व वाजसातये ९, ११०, १; साम. ४२८; १३६४;
 अथर्व. ५, ६, ४
 पर्वतश्चिन्महि वृद्धो विर्माय ५, ६०, ३; तै. सं. ३, १, ११, ५;

पशुं नाम मानवी १०, ८३, २३; अथर्व. २०, १२३
 परि तोक्तं तनयं परंभिष्टं ६, ४८, १०; साम. १३१३
 परि दीने गभीर आं ८, ६७, ११
 पवते हयंती हरिरिति ९, १०६, १३; साम. ५७३; ७
 पवते हयंती हरिर्गृणानो ९, ६५, २५
 पवन्ते वाजसातये ९, १३, ३; साम. ११८९; तै. ब्रा. २, १
 पवमान क्रतः कनिः ९, ६२, ३०
 पवमान क्रतं वृहत् ९, ६६, २४
 पवमानः सुतो नृभिः ९, ६२, १६
 पवमानः सो अद्य नः ९, ६७, २२; वा. य. १९, ४
 पवमान धिया हितो ९, २५, २; साम. ९२१
 पवमान नि तोशसे ९, ६३, २३; साम. १२३६
 पवमानमवस्यवो ९, १३, २; साम. ११८८
 पवमान महि श्रवश्चित्रेभिः ९, १००, ८
 पवमान महि श्रवो गाम् ९, ९, ९
 पवमान मङ्गणो ९, ८६, ३४; नि. ५, ६
 पवमान रसस्तव ९, ६१, १८; साम. ८९०
 पवमान रुचारुचा ९, ६५, २; साम. ९०५
 पवमान विदा रयिमस्त्वयं सोम वृष्टम् ९, ६३, ११
 पवमान विदा रयिमस्त्वयं सोम सुश्रियम् ९, ४३, ४
 पवमान सुवीर्यं ९, ११, ९; साम. १४४९
 पवमानस्य जङ्घवो ९, ६६, २५; साम. १३१०
 पवमानस्य ते कवे ९, ६६ १०; साम. ६५७
 पवमानस्य ते रसो ९, ६१, १७; साम. ८९१
 पवमानस्य ते वयं ९, ६१, ४; साम. ७८७
 पवमानस्य विश्ववित् ९, ६४, ७; साम. ९५८
 पवमाना स्वविंदो ९, ५९, ४
 पवमाना असृक्षत पवित्रमति ९, १०७, २५; साम. ५१२
 पवमाना असृक्षत सोमाः ९, ६३, २५; साम. १६९९
 पवमाना दिवस्परि ९, ६३, २७; साम. १७००
 पवमानास आशवः ९, ६३, २६; साम. १७०१
 पवमानास इन्द्रवः ९, ६७, ७
 पवमानो अजीजनद् ९, ६१, १६; साम. ४८४; ८८९
 पवमानो अति लिघो ९, ६६, २२
 पवमानो अभि स्पृधो ९, ७, ५; साम. ११३२
 पवमानो अम्यर्पा सुवीर्यम् ९, ८५, ८
 पवमानो असिप्यदद्रक्षांसि ९, ४९, ५; साम. १४३९
 पवमानो रथीतमः ९, ६६, २६; साम. १३११
 पवमानो व्यभवत् ९, ६६, २७; साम. १३१२
 पवस्व गोजिदश्रिज् ९, ५९, १
 पवस्व जनयस्त्रियो ९, ६६, ४

पवस्व दक्षसाधनो ९, २५, १; साम. ४७४; ९१९
 पवस्व देवमादनो ९, ८४, १
 पवस्व देववीतय इन्द्रो ९, १०६, ७; साम. ५७१; १३२६
 पवस्व देववीरति ९, २, १; साम. १०३७
 पवस्व देवायुपत् ९, ६३, २२; साम. ४८३; १२३५
 पवस्व मधुमत्तम इन्द्राय ९, १०८, १; साम. ५७८; ६९२
 पवस्व वाचो अग्निः ९, ६२, २५; साम. ७७५
 पवस्व वाजसातमः ९, १००, ६; साम. १०१६
 पवस्व वाजसातयेऽभिषिक्तानि ९, १०७, २३; साम. ५२१
 पवस्व वाजसातये विप्रस्य ९, ४३, ६
 पवस्व विश्वकर्षणे ९, ६६, १
 पवस्व वृष्टहन्तमोकथेभिः ९, २४, ६; साम. ९६६
 पवस्व वृष्टिमा सु नो ९, ४९, १; साम. १४३५
 पवस्व सोम ऋतुविन् ९, ८६, ४८
 पवस्व सोम ऋते दक्षाय ९, १०९, १०; साम. ४३०; १३३२
 पवस्व सोम दिव्येषु ९, ८६, २२
 पवस्व सोम देववीतये ९, ७०, ९
 पवस्व सोम पुत्री सुधरो ९, १०९, ७; साम. ४३६
 पवस्व सोम नधुर्मो ९, ९६, १३; साम. ५३२
 पवस्व सोम मन्दयन् ९, ६७, १६; साम. १८१०
 पवस्व सोम महान्समुद्रः ९, १०९, ४; साम. ४३९; १२४१
 पवस्ताद्वयो अदाभ्यः ९, ५९, २
 पवस्वोन्द्रो पवमानो ९, ९६, ११
 पवस्वोन्द्रो वृषा सुतः ९, ६१, २८; साम. ४७९; ७७८
 पवित्रं ते विततं ९, ८२, १; साम. ५६५; ८७५; तै. भा.
 १, ११, १; साण्ड्य मा. १, २, ८
 पवित्रवस्तः परि वाचो ९, ७३, ३; तै. भा. १, ११, १; नि.
 १२, १२
 पवित्रेभिः पवमानो ९, ९७, २४
 पवीतारः हुनीतन ९, ४, ४; साम. १०५०
 पशुं नः सोम रक्षति १०, १५, ६
 पशुश्च विप्रा सुभगा १, ९१, ११
 पश्यातुः स्यादपरात् १०, ८७, ११; अथर्व. ८, ३, २०
 पशुदमस्यदमस्यत् १०, १४९, १
 परावृत्तस्य वाचिभिः १०, ११४, ३
 पश्यात्तस्य सुदा १, ६५, १
 पश्यात्तस्य विदुः १०, ६१, ११
 पश्याः सुपानि सगता १, ११४, ५; अथर्व. १, ९, ६
 पश्यात्तस्य देवा ८, १८, १५
 पशुं नो रक्षा पशुभिः ५, ७०, १; साम. १८७
 पश्यात्तस्य सुतं ८, १, २६; साम. १६५९

पाता सुतमिन्द्रो अस्तु सोमं हन्ता ६, ४४, १५
 पाता सुतमिन्द्रो अस्तु सोमं प्रणेनीः ६, २३, ३
 पाति मियं रिपो अग्रं पदं ३, ५, ५
 पान्तं धा वो अन्वस ८, ९२, १; साम. १५५; ७१३
 पान्ति मिश्रावरुणाववपात् १, १६७, ८
 पारावतस्य रातिषु ८, ३४, १८
 पार्षद्वाणः प्रस्कण्वं ८, ५१, २
 पावकया यश्चिन्तया ६, १५, ५; वा. य. १७, १०; तै. सं.
 ४, ६, १, २
 पावकवर्चाः शुक्रवर्चाः १०, १४०, २; साम. १८१७; वा. य.
 १२, १०७; तै. सं. ४, २, ७, ३
 पावकरोचे सव हि क्षयं ३, २, ६
 पावका नः सरस्वती १, ३, १०; साम. १८९; वा. य.
 २०, ८४; तै. मा. २, ४, ३, १; नि. ११, २६
 पावमानीयो अध्येति ९, ६७, ३२; साम. १२९९
 पावीरवी कन्या चित्रायुः ६, ४९, ७; तै. सं. ४, १, ११, २
 पावीरवी सन्पतुरेकपादसः १०, ६५, १३; नि. १२, ३०
 पाहि गापान्वसो मदे ८, ३३, ४; साम. २८९
 पाहि न इन्द्र सुपुत्र १, १२९, ११
 पाहि नो अग्र एवया ८, ६०, ९; साम. ३६; १५४४;
 वा. य. २७, ४३
 पाहि नो अग्रं पापुभिः १, १८९, ४
 पाहि नो अग्रं रक्षसः पाहि १, ३६, १५
 पाहि नो अग्रं रक्षसो अष्टुष्टात् ७, १, १३
 पाहि विश्वरमादशसो ८, ६०, १०; साम. १५४५
 पिला दशानामसुतो ३, ३, ४; नि. ५, ६
 पिला दशदां दुहितरं १०, ६३, ७
 पितुः प्रत्यय उन्मता १, ८७, ५
 पितुं सु स्तोत्रं मही १, १८७, १; वा. य. ३४, ७; नि.
 ९, २५
 पितृशुभो न सन्निह १०, १७२, ३
 पितृर्ह सुतः सुशुभो ८, १९, १७
 पितृर्ह सुतः सत् १, ६०, ९
 पितृर्ह सुतया नो १, ७३, ५
 पितृश्च सर्वं अन्विष्ट ३, ३, १०
 पितृश्चिद्व्यवृत्तया ३, ३, ६
 पितृश्च सुतमिन्द्रः १०, ६६, १०
 पितृश्चिद्व्यवृत्तया नो ३, ३, ७
 पितृश्चिद्व्यवृत्तया नो ३, ३, ७
 पितृश्चिद्व्यवृत्तया नो ३, ३, ७
 पितृश्चिद्व्यवृत्तया नो ३, ३, ७
 पितृश्चिद्व्यवृत्तया नो ३, ३, ७

पिपीले अंशुर्मद्यो न ४ २२, ८
 पिपीहि देवाँ उशतो १०, २, १; तै. सं. ४, ३, १३, ४; तै. ब्रा.
 ३, ५, ७, ५; ६, ११, ४
 पिबतं सोमं मधुमन्तं ८, ८७, ४
 पिबतं घर्मं मधुमन्तम् ८, ८७, २
 पिबतं च नृप्युतं च ८, ३५, १०
 पिबन्ति मिश्रो अर्थमा ८, ९४, ५; साम. १७८६
 पिबन्त्यस्य विश्वे देवासो ९, १०९, १५
 पिब स्वर्धनवानां ८, ३२, २०
 पिबा त्वस्य गिर्वणः ८, १, २६; साम. १३९३
 पिबापिवेदिन्द्र शूर सोमं मन्दन्तु २, ११, ११
 पिबापिवेदिन्द्र शूर सोमं मा रिपण्यो १०, २२, १५
 पिबा वर्षस्व तव घा सुतासः ३, ३६, ३
 पिबा सुतस्य रासिनो ८, ३, १; साम. २३९; १४२१
 पिबा सोममभि यमुग्रतः ६, १७, १
 पिबा सोममिन्द्र मन्दतु ७, २२, १; साम. ३९८; ९२७;
 अथर्व. २०, ११७, १; तै. सं. २, ४, १४, ३
 पिबा सोममिन्द्र सुवानम् १, १३०, २
 पिबा सोमं मदाय कं ८, ९५, ३
 पिबा सोमं महत १०, ११६, १
 पिवेदिन्द्र मरुत्सखा ८, ७६, ९
 पिशङ्गभृष्टिमभृष्टां १, १३३, ५
 पिशङ्गरूपः सुभरो २, ३, ९; तै. सं. ३, १, ११, २
 पीपाय धेनुर्दितिः १, १५३, ३
 पीपाय स श्रवसा मर्त्येषु ६, १०, ३
 पीपिवांसं सरस्वत ७, ९६, ६; तै. सं. ३, १, ११, २
 पीवानं मेपमपचन्त १०, २७, १७
 पीवोभर्त्रा रयिवृधः ७, ९१, ३; वा. य. २७, ३३; तै. ब्रा.
 २, ८, १, १
 पीवोभर्त्राः शुचद्रथा ४, ३७, ४
 पुत्रमिव पितरा १०, १३१, ५; अथर्व. २०, १२५, ५; वा. य.
 १०, ३४; २०, ७७; तै. ब्रा. १, ४, २, १
 पुत्रिणा ता कुमारिणा ८, ३१, ८
 पुत्रो न जातो रण्वो १, ६९, ५
 पुनः पत्नीमग्निरदाद् १०, ८५, ३९; अथर्व. १४, २, २;
 नि. ४, २५
 पुनः पुनर्जायमाना १, ९२, १०
 पुनः समभ्यद्विततं २, ३८, ४; नि. ४, ११
 पुनन्तु मां देवजनाः ९, ६७, २७; वा. य. १९, ३९; तै. ब्रा.
 १, ४, ८, १; २, ६, ३, ४
 पुनरेता नि वर्तन्ताम् १०, १९, ३

पुनरेता नि वर्तय १०, १९, २
 पुनरेहि वृषाकपे १०, ८६, २१; अथर्व. २०, १२३, ११;
 नि. १२, २८
 पुनर्वाय व्रह्मजायां १०, १०९, ७; अथर्व. ५, १७, ११
 पुनर्नः पितरो मनो १०, ५७, ५; वा. य. ३, ५५; तै. सं.
 १, ८, ५, ३
 पुनर्नो असुं पृथिवी १०, ५९, ७
 पुनर्न्ये चक्रुः पितरा युवाना ४, ३३, ३
 पुनर्न्ये देवा अद्भुः १०, १०९, ६; अथर्व. ५, १७, १०
 पुनाता दक्षसाधनं ९, १०४, ३; साम. ११५९
 पुनाति ते परिश्रुतं ९, १, ६; वा. य. १९, ४; तै. सं.
 १, ८, २१, १; तै. ब्रा. २, ६, १, २
 पुनान हृन्दवा भर (०। एवं वसूनि०) ९, १००, २
 पुनान हृन्दवा भर (०। वृषन्०) ९, ४०, ६
 पुनान हृन्दवेपां पुरुहूत ९, ६४, २७
 पुनानः कलशेषवा ९, ८, ६; साम. ११८३
 पुनानः सोम जागृविः ९, १०७, ६; साम. ५१९
 पुनानः सोम धारयापो ९, १०७, ४; साम. ५११; ६७५
 पुनानः सोम धारयेन्दो ९, ६३, २८
 पुनानश्चमू जनयन् ९, १०७, १८
 पुनानासश्चमूपदो ९, ८, २; साम. ११७९
 पुनाने तन्वा मियः ४, ५६, ६; साम. १५९७
 पुनानो अक्रमीदमि ९, ४०, १; साम. ४८८; ९२४
 पुनानो देववीतय ९, ६४, १५; साम. ८४३
 पुनानो याति हर्यतः ९, ४३, ३
 पुनानो रूपे अभ्यये ९, १६, ६
 पुनानो वरिवस्कृधि ९, ६४, १४; साम. ८४२
 पुनीपे वामरक्षसं मनीषां ७, ८५, १
 पुमाँ एनं तनुत उव १०, १३०, २; अथर्व. १०, ७; ४३-४४
 पुरः सद्य हृथाधिये ९, ६१, २; साम. १२११
 पुरंदरा शिक्षतं वज्रहस्ता १, १०९, ८
 पुरं न वृष्णवा रुज ८, ७३, १८
 पुराम्ने दुरितेभ्यः ८, ४४, ३०
 पुराणमोकः सख्यम् ३, ५८, ६
 पुराणाँ अनुवेनन्तं १०, १३५, २
 पुराणा वां वीर्यां १०, ३९, ५
 पुरां भिन्दुर्वुवा कविः १, ११, ४; साम. ३५९; १२५०।
 ताव्य ब्रा. १४, १२, ३
 पुरा यस्वरस्तमसो अपीतेः १, १२१, १०
 पुरा संवाधादभ्याववृत्स्व २, १६, ८

पुरीष्यासो अमयः ३, २२, ४: वा. य. १२, ५०; तै. सं. ४, २, ४, ३
 पुरुकुलानी हि वामदायात् ४, ४२, ९
 पुरुना चिद्धि वां नरा ८, ५, १६
 पुरुना हि सङ्ख्यासि ८, ११, ८: ४२, २१; साम. ११६७;
 तै. मा. २, ४, ४, ४
 पुरु त्वा दाघान्त्रोचे १, १५०, १; साम. ९७: नि. ५, ७
 पुरुद्रप्ता अङ्गिमन्तः ५, ५७, ५
 पुरमिया ण क्तये ८, ५, ४
 पुरमन्द्रा पुरुवच् ८, ८, १२
 पुरप एवेदं सर्वं १०, ९०, २; साम. ६१९; अथर्व. १९, ६, ४;
 वा. य. ३१, २; तै. आ. ३, १२, १
 पुरुहृतस्य धामनिः ३, ३७, ४; अथर्व. २०, १९, ४
 पुर हि वां पुरुमुजा ६, ६३, ८: नि. ६, २९
 पुरहृतं पुरुहृतं ८, ९२, २: साम. ७१४
 पुरहृतो यः पुरमूर्तः ६, ३४, २
 पुरुणि दस्त्रो नि रिणाति १, १४८, ४
 पुरुणि हि त्वा सवना १०, ८९, १६
 पुरुष्यमे पुरुषा त्वाया ६, १, १३; तै. मा. ३, ६, १०, ५
 पुरुषमं पुरुणां स्तोत्राणां ६, ४५, २९
 पुरुषमं पुरुणामीयानं १, ५, २; साम. ७४१; अथर्व.
 २०, ६८, १२
 पुरु यत् एन्द्र सन्पुत्रया ५, ३३, ४
 पुरुवो ना स्या १०, ९५, १५; वात. मा. ११, ५, १, ९
 पुरुषणा चिद्दयसि ५, ७०, १; साम. ९८५
 पुरु वर्षास्त्रिणा दधाना १, ११७, ९
 पुरोगा अग्निदेवानां १, १८८, ११
 पुरोजिती यो अन्धसः ९, १०१, १; साम. ५४५; ६९७
 पुरोजा अमं पचतः ३, २८, २; नि. ६, १६
 पुरोजा ह्युपगो ७, १८, ६
 पुरोजातां यो अरमं सोमं ८, ३१, २
 पुरोवातां सद्भुत ३, ५३, ४
 पुरोवातां य मो यसो ३, ५१, ३; ४, ३२, १६
 पुरोवातां यो अन्धस ८, ७८, १
 पुरोवातां पचतः ३, ५२, १
 पुरो यो मद्दं दिव्यं सुहृत्सि ३, १०, १
 पुरिर्न एवा रिचिर्न १, ६५, ५
 पुर्यासोमं अग्निदीपे ५, ३३, ५
 पुर्यासं वासो १०, ८५, १०; अथर्व. ७, ८१, १, ३३, ३, ३३;
 १६, १, ३३; तै. मा. ३, ७, ११, २, ८, ९, ३
 पुर्यासं सुवर्णं पुर्यासं ८, ३३, ३
 पुर्यासं ११६

पूर्वामनु प्रदिशं चाति ९, १११, ३; साम. १५९१
 पूर्वामनु प्रयतिम् १, १२६, ५
 पूर्वा विश्वस्त्राहुवनाद् १, १२३, २
 पूर्वाभिर्हि ददाशिम १, ८३, ६; तै. सं. ४, ३, १३, ५
 पूर्वोरस्य निरिषधो ३, ५२, ५
 पूर्वोर्हं शरदः शश्रमाया १, १७९, १
 पूर्वोर्द्विष्य रावयो १, ११, ३; साम. ८२९
 पूर्वोरपसः शरदश्च ४, १९, ८
 पूर्वोर्ध्विद्धि त्वे तुविकृमि ८, ६६, १२
 पूर्वोर्ध्व ह्यन्द्रोपनातयः ८, ४०, ९
 पूर्वो अर्धे रजसो १, १२४, ५
 पूर्वो देवा भवन्तु १, ९४, ८
 पूर्वो हीतरस्य लो १, २६, ५
 पूर्वजं न्वजासं ६, ५५, ४
 पूर्वपवते ते चक्षुना ३, ५२, ७
 पूर्वपवते महावते १, १४२, १२
 पूर्वपवते मते ययं ३, ५४, ९; अथर्व. ७, ९, ३; वा. य.
 ३४, ४१; तै. मा. २, ५, ५, ५
 पूर्वपतु म गा इति ६, ५४, ६
 पूर्वा गा अग्नेयु लः ६, ५४, ५; तै. सं. ४, २, ११, २;
 तै. मा. २, ४, १, ५
 पूर्वा येतश्शरदायतु १०, १३, ३; अथर्व. १८, २, ५४;
 तै. आ. ३, १, १; नि. ७, ९
 पूर्वा येतो नयतु १०, ८५, २३; अथर्व. १४, १, २०
 पूर्वा राजाननाह्विः १, ३३, १४
 पूर्वा रिष्ठां विचं मे ८, ५४, ४
 पूर्वा सुपुत्रिर्वि ६, ५८, ४; तै. मा. २, ८, ५, ४
 पूर्वेना आता अनु वेद १०, १७, ५; अथर्व. ७, ९, २;
 तै. मा. २, ४, १, ५; तै. आ. ३, १, १
 पूर्वोक्षसं निरिषधि ३, ५४, ३
 पूर्वोपवतो द्विजाः ३, ७, १०
 पूर्वोपवतु ह्यप्यो अरामर ६, ८, १
 पूर्वो वा विश्वं सुवना ३, ३४, ३
 पूर्वो यतु रिष्ठां वि १, १२१, ३
 पूर्वोपनि त्वा वासवर्नं १, १६९, ३३; अथर्व. ९, १०, १३;
 वा. य. ३३, ६३
 पूर्वो यदेतो वरा ७, ८३, ३
 पूर्वोपनिष्ठापनात् १०, ११९, ७
 पूर्वोपनिष्ठापनात् १०, ११९, ३; अथर्व. २०, ७३, ३; नि.
 ५, २०
 पूर्वोपनिष्ठापनात् ३, ३३, ५; तै. मा. ३, ३, १, ३

पुस्तक संख्या ३, ११, ३
 पुस्तक संख्या ३, १०३, ३
 पुस्तक संख्या ८, १७, १५
 पुस्तक संख्या १, ८३, ७, वा. य. १५, २०
 पुस्तक संख्या ८, ५२, २
 पुस्तक संख्या ७, ५, २
 पुस्तक संख्या ३, १८, २, वा. य. १८, ७३, वै. सं. ३, ५, ११, १, वै. मा. ३, ११, ६, ५
 पुस्तक संख्या १, ७३, ५
 पुस्तक संख्या ८, ११, ३, साम. १५८०, अथर्व १०, ११८, ३
 पुस्तक संख्या ५, ३३, ३
 पुस्तक संख्या ७, २०, १, साम. ७५८
 पुस्तक संख्या ३, ३, १, वै. मा. २, ८, १, ५
 पुस्तक संख्या ७, ७७, ७, साम. ५२५, १११५
 पुस्तक संख्या ८, ३२, १
 पुस्तक संख्या ७, ७१, २
 पुस्तक संख्या १०, ८, १, साम. ७१, अथर्व. १८, ३, १५, वै. मा. ३, ३, १
 पुस्तक संख्या ७, ७५, १
 पुस्तक संख्या ७, ७७, ४, साम. ५३५
 पुस्तक संख्या ७, ६०, १
 पुस्तक संख्या २, १५, १
 पुस्तक संख्या ८, ४, ५
 पुस्तक संख्या १, १०९, ३, वै. सं. ४, २, ११, १
 पुस्तक संख्या ६, ६६, ९, वै. सं. ४, १, ११, ३, वै. मा. २, ८, ५, ५, नि. ३, २६
 पुस्तक संख्या ८, १०२, १८
 पुस्तक संख्या ५, ७४, ५
 पुस्तक संख्या १०, ९१, ४
 पुस्तक संख्या १०, १६९, ४, वै. सं. ७, ४, १७, २
 पुस्तक संख्या १०, १२१, १०, अथर्व. ७, ७९, ४, ८०, ३, वा. य. १०, २०, २३, ६५, वै. सं. १, ८, १४, २, ३, २, ५, ६, वै. मा. २, ८, १, २, ३, ५, ७, १, नि. १०, ४३
 पुस्तक संख्या: पुष्टि विभक्त २, १३, ४
 पुस्तक संख्या: पिप्रत: ८, ६, २, साम. १३०९, अथर्व. २०, १३८, २
 पुस्तक संख्या १, ७६, ४
 पुस्तक संख्या: सूयवसं ६, २८, ७, अथर्व. ४, २१, ७, वै. मा. २, ८, ८, १२

पुस्तक संख्या ८, १०१, १५, वै. मा. २, १, ३
 पुस्तक संख्या २०, ८, ३
 पुस्तक संख्या २०, ५३, ८
 पुस्तक संख्या २, ५५, १, साम. ५०९
 पुस्तक संख्या २, ५३, १३
 पुस्तक संख्या २०, १०५, ५
 पुस्तक संख्या १, १, ७
 पुस्तक संख्या ८, १३, १०, अथर्व. २०, ४३, ५
 पुस्तक संख्या ५, ५१, ५, वै. सं. १, ८, २२, १
 पुस्तक संख्या ९, ७१, २
 पुस्तक संख्या ९, ८३, १
 पुस्तक संख्या ९, ८३, ५, साम. ८६५
 पुस्तक संख्या १०, ११२, ८
 पुस्तक संख्या १, ११७, ७
 पुस्तक संख्या ७, १००, ५, साम. ११२३, वै. सं. २, २, १२, ५, नि. ५, ९
 पुस्तक संख्या ३, १८, १३
 पुस्तक संख्या १०, ९३, १४
 पुस्तक संख्या १, १५४, २, अथर्व. ७, २६, १- वै. मा. २, ४, ३, ४, नि. १, २०
 पुस्तक संख्या १, १२९, ६, नि. १०, ४२
 पुस्तक संख्या ८, ६, ९
 पुस्तक संख्या १, १४३, १
 पुस्तक संख्या ५, ४३, ९
 पुस्तक संख्या ५, ४
 पुस्तक संख्या १०, ५९, १
 पुस्तक संख्या ७, ७८, १
 पुस्तक संख्या १, १६९, ७
 पुस्तक संख्या ७, १०४, २५, अथर्व. ८, ४, २५
 पुस्तक संख्या ८, ५६, १
 पुस्तक संख्या १, १९, १, साम. १६, नि. १०, ३
 पुस्तक संख्या ७, ८१, ३
 पुस्तक संख्या ७, ७८, ५
 पुस्तक संख्या ८, ४५, ५
 पुस्तक संख्या ७, ७६, ६
 पुस्तक संख्या ७, ७५, ६
 पुस्तक संख्या ३, ५२, ८
 पुस्तक संख्या ७, ३४, २१
 पुस्तक संख्या ५, ४९, २
 पुस्तक संख्या १, १६९, ६
 पुस्तक संख्या ८, ३१, ६

प्रति प्रियतमं रथं ५, ७५, १; साम. ४१८; १७४३
 प्रति प्रवाणि वर्तयते १०, ९५, १३
 प्रति भद्रा अदक्षत ४, ५२, ५
 प्रति मे स्तोममदितिर्जगृ ५, ४२, २
 प्रति यस्या नीधा दशिं १, १०४, ५; नि. ५, १६
 प्रति यदापो अदधं १०, ३०, १३
 प्रति वा एना नमसाहमेमि १, १७१, १
 प्रति वां रथं वृपती जरथ्ये ७, ६७, १
 प्रति वां सूर उदिते मित्रं ७, ६६, ७; साम. १०६७
 प्रति वां सूर उदिते सूक्तं ७, ६५, १
 प्रति वो वृषदक्षये ८, २०, ९
 प्रति धुताय वो धृषव ८, ३२, ४; नि. ५, १६
 प्रति वीममिर्जरते समिद्धः ७, ७८, २
 प्रति षोभन्ति सिंधवः १, १६८, ८
 प्रति प्या सुनरी जनी ४, ५२, १; साम. १७२५
 प्रति स्तोमेभिरुपसं वसिष्ठाः ७, ८०, १
 प्रति स्पशो वि सृज ४, ४, ३; वा. य. १३, ११; तै. सं.
 १, २, १४, १
 प्रति स्तरेधां तुजयद्भिरेवैः ७, १०४, ७; अथर्व. ८, ४, ७
 प्रतीचीने मामहनी १०, १८, १४
 प्र तु द्रव परि कोधं ९, ८७, १; साम. ५२३; ६७७
 प्र तुविष्टस्य स्थविरस्य ६, १८, १२
 प्र ते अमयोऽग्निभ्यो वरं ७, १, ४
 प्र ते अग्ने हविष्मती ३, १९, २
 प्र ते अभोतु कुदयोः ६, ५१, १२; साम. ७३९
 प्र ते अस्या उपसः १०, २९, २; अथर्व. २०, ७६, २
 प्र ते दिवो न वृष्टयो २, ६२, २८
 प्र ते धारा अत्यण्वानि ९, ८६, ४७
 प्र ते धारा असध्रतो ९, ५७, १; साम. १७६१
 प्र ते धारा मधुमतीः ९, ९७, ३१; साम. ५३४
 प्र ते नाचं न ममने २, १६, ७
 प्र ते पूर्वाणि करणानि विमा ४, १९, १०
 प्र ते पूर्वाणि करणानि चोचं ५, ३१, ६
 प्र ते बभू विचक्षण ४, ३२, २२
 प्र ते मदासो मदिरास २, ८६, २
 प्र ते महे विद्ये ससिधं १०, ६६, १; अथर्व. २०, ३०, १;
 तै. ब्रा. २, ४, ३, १०; ३, ७, ९, ६
 प्र ते दक्षि प्र त इदमिं १०, ४, १; तै. सं. २, ५, १२, ४
 प्र ते रथं मिष्टुहर्तं १०, १०२, १
 प्र तेऽग्दहरो दातवे १०, ७५, २
 प्र ते योचाम धीदां ४, ३२, ६०

प्र ते स्रोतार ओण्योः ९, १६, १
 प्र तं रथीणां युजं ६, ४५, १२
 प्र तं होतारमीळ्यं ८, ४४, ७
 प्र त्त्वज्जनया गिरः ८, १३, ७
 प्र त्त्वान्मानादध्या ये ९, ७३, ६
 प्र त्त्वो हि कमीळ्यो अध्वरेषु ८, ११, १०; तै. ब्रा. १०, २, १
 प्र त्यमिरुषसश्चेकितानो ३, ५, १
 प्र त्यमिरुषसामग्रम् ४, १३, १
 प्र त्यमिरुषसो जातवेदा ४, १४, १
 प्र त्यग्ने मिथुना १०, ८७, २४
 प्र त्यग्ने हरसा हरः १०, ८७, २५; साम. ९५; नि. ४, १९
 प्र त्यह् देवानां विशाः १, ५०, ५; अथर्व. १३, २, २०;
 २०, ४७, १७; नि. १२, २४
 प्र त्यञ्जमर्कमनयन् १०, १५७, ५; अथर्व. २०, ६३, ३;
 १२४, ६
 प्र त्यर्चीं हशदस्या १, ९२, ५
 प्र त्यर्थिर्यज्ञानां १०, २६, ५
 प्र त्यस्यै पिपीपते ६, ४२, १; साम. ३५२; १४४०; तै. ब्रा.
 ३, ७, १०, ६
 प्र त्यस्थ भ्रैणयो ददध १०, १४२, ५
 प्र त्यु अदश्यायती ७, ८१, १; साम. ३०३; ७५१; तै. ब्रा.
 ३, १, ३, १
 प्र त्वक्षसः प्र त्वसो १, ८७, १
 प्र त्वा दृतं घृणीमहे १, ३६, ३
 प्र त्वा नमोभिरिन्द्व ९, १६, ५
 प्र त्वा मुन्वामि वरुणस्य १०, ८५, २४; अथर्व. १४, १, १९; ५८
 प्र थमं जातवेदसमामिं ८, २३, २२
 प्र थमभाजं यशासं वदोधां ६, ४६, ९
 प्र थमा हि सुवाचसा १, १८८, ७
 प्र थश्च यस्य सप्रथश्च १०, १८१, १
 प्र थिष्ट यस्य वीरकर्म १०, ६१, ५
 प्र थिष्ट याननृथिवी चिदेयां ५, ५८, ७
 प्र दक्षिणिदभि गुणन्ति २, ४३, १
 प्र दासुदो दिव्यो दासु ९, ९७, ३३
 प्र दीधितिर्विध्वारा ३, ४, ३
 प्र देवमा प्र त्तो १०, ३०, १
 प्र देवं देववीतये ६, १६, ४१; तै. सं. ३, ५, ११, ४
 प्र देवं देव्या धिया १०, १७६, २; तै. सं. ३, ५, ११, १
 प्र देवमरुता मधुमन्त्र ९, ६८, १; साम. ५६३
 प्र देवोदासो अग्निः ८, १०३, २; साम. ५१, १५६७
 प्र द्यावा दक्षैः पृथिवी क्रतावृषा १, १५६, १

पृथू करसा बहुला ६, १९, ३
 पृथू रथो दक्षिणाया १, १२३, १
 प्रदाकुसालुर्यजतो गवेणः ८, १७, १५
 प्रपदश्वा मरुतः प्रभि १, ८९, ७; वा. ग. २५, २०
 प्रपध्रे मेष्ये मातरिष्वनिं ८, ५२, २
 प्रष्टो दिवि धाय्यमिः ७, ५, २
 प्रष्टो दिवि प्रष्टो अमिः १, ९८, २; वा. ग. १८, ७३, तै. सं.
 १, ५, ११, १; तै. मा. ३, ११, ६, ४
 पौरं चिद्धयुदमुतं ५, ७४, ४
 पौरो अश्वस्य पुरुक्कू ८, ६१, ६; साम. १५८०, अथर्व.
 २०, ११८, २
 प्र फसुभ्यो दूतामिव ४, ३३, १
 प्र कविर्देववीतये २, २०, १; साम. ९६८
 प्र कारवो मनना ३, ६, १; तै. मा. २, ८, २. ५
 प्र काव्यसुदानेव ९, ९७, ७; साम. ५२४; १११६
 प्र कृतान्यूजीपिणः ८, ३२, १
 प्र कृष्टिहेव शूष एति ९, ७१, २
 प्र केतुना बृहता यात्यमिः १०, ८, १; साम. ७१; अथर्व.
 १८, ३, ६५; तै. आ. ६, ३, १
 प्र क्षोदसा धायसा ७, ९५, १
 प्र गायताभ्यर्चाम् ९, ९७, ४; साम. ५३५
 प्र गायत्रेण गायत ९, ६०, १
 प्र वा न्वस्य सहतो २, १५, १
 प्र चक्रे सहसा सहो ८, ४, ५
 प्र चर्षणिभ्यः पृतना १, १०९, ६; तै. सं. ४, २, ११, १
 प्र चित्रमर्कं गृणते ६, ६६, ९; तै. सं. ४, १, ११, ३; तै. ब्रा.
 २, ८, ५, ५; नि. ३, २१
 प्रचेतसं त्वा कवे ८, १०२, १८
 प्र च्यवानाज्जुखुर्यो ५, ७४, ५
 प्रजानन्नमे तव योनिं १०, ९१, ४
 प्रजापतिर्मैत्रमेता १०, १६९, ४; तै. सं. ७, ४, १७, २
 प्रजापते न त्वदेतानि १०, १२१, १०; अथर्व. ७, ७९, ४;
 ८०, ३; वा. य. १०, २०; २३, ६५; तै. सं.
 १, ८, १४, २; ३, २, ५, ६; तै. मा. २, ८, १, २,
 ३, ५, ७, १; नि. १०, ४३
 प्रजाभ्यः पुष्टिं विभजंत २, १३, ४
 प्रजामृतस्य पिप्रतः ८, ६, २; साम. १३०९; अथर्व.
 २०, १३८, २
 प्रजावता वचसा १, ७६, ४
 प्रजावतीः सूयवसं ६, २८, ७; अथर्व. ४, २१, ७; तै. ब्रा.
 २, ८, ८, १२

प्रजा ह तिस्रो अलायाम् ८, १०१, १४; तै. आ. २, १; अथर्व.
 १०, ८, ३
 प्र जिह्वया भरने वेपो १०, ४६, ८
 प्र ण इन्द्रो महे तन ९, ४४, १; साम. ५०९
 प्र ण इन्द्रो महे रण ९, ६६, १३
 प्रणीतिभिष्टे हर्यश १०, १०४, ५
 प्र णु त्वं विप्रमध्वरेषु सायुं ५, १, ७
 प्रणेतां वस्यो अञ्जा ८, १६, १०; अथर्व. २०, ४६, १
 प्र णो देवी सरस्वती ६, ६१, ४; तै. सं. १, ८, २२, १
 प्र णो धन्वश्चिन्द्रयो ९, ७९, २
 प्र त आशवः पवमान ९, ८६, १
 प्र त आश्विनीः पवमान ९, ८६, ४; साम. ८८६
 प्र त इन्द्र पूर्योणि १०, ११२, ८
 प्र तं विधिक्रिम १, १६७, ७
 प्र तत्त अद्य शिपिविष्ट ७, १००, ५; साम. १६२६; तै. सं.
 २, २, १२, ५; नि. ५, ९
 प्र तत्ते अद्या कारणं कृतं भूत् ६, १८, १३
 प्र तद्दुःशीमे पृथवाने १०, ९३, १४
 प्र तद्विष्णु स्तवते १, १५४, २; अथर्व. ७, २६, १-३
 तै. ब्रा. २, ४, ३, ४; नि. १, २०
 प्र तद्दोचेयं भग्याये १, १२९, ६; नि. १०, ४२
 प्र तमिन्द्र नशीमहि ८, ६, ९
 प्र तव्यसीं नव्यसीं १, १४३, १
 प्र तव्यसो नमठकित्त तुरस्य ५, ४३, ९
 प्र तौ अगिनर्थमसत् ४, ५, ४
 प्र तार्यायुः प्रतरं १०, ५९, १
 प्रति केतवः प्रथमा अष्टमन् ७, ७८, १
 प्रति घोराणामेतानाम् १, १६९, ७
 प्रति चक्ष्व वि चक्ष्वे ७, १०४, २५; अथर्व. ८, ४, २५
 प्रति ते दस्यवे वृक ८, ५६, १
 प्रति त्वं चारुमध्वरं १, १९, १; साम. १६; नि. १०, ३६
 प्रति त्वा दुहितर्दिवः ७, ८१, ३
 प्रति त्वाद्य सुमनसो ७, ७८, ५
 प्रति त्वा शवसी वद्व ८, ४५, ५
 प्रति त्वा स्तोमैरीकते ७, ७६, ६
 प्रति शुतानामरुपासो ७, ७५, ६
 प्रति धाना भरत ३, ५२, ८
 प्रति न स्तोमं स्वष्टा लुपेत ७, ३४, २१
 प्रति प्रयाणमसुरस्य विद्वान् ५, ४९, २
 प्रति प्र याहीन्द्र मीळ्हयो नृन् १, १६९, ६
 प्रति प्राशव्यो हतः ८, ३१, ६

प्रति प्रियतमं रथं ५, ७५, १; साम. ४१८; १७४३
 प्रति ब्रवाणि वर्तयते १०, ९५, १३
 प्रति भद्रा अटक्षत ४, ५२, ५
 प्रति मे स्तोममदितिर्जगृ ५, ४२, २
 प्रति यस्या नीथा दक्षि १, १०४, ५; नि. ५, १६
 प्रति यदापो अटक्षं १०, ३०, १३
 प्रति वा एना नमसाहमेमि १, १७१, १
 प्रति वां रथं नृपती जरथ्ये ७, ६७, १
 प्रति वां सूर उदिते मित्रं ७, ६६, ७; साम. १०६७
 प्रति वां सूर उदिते सूक्तः ७, ६५, १
 प्रति वो वृषदक्ष्ये ८, २०, ९
 प्रति धुताय वो धृषत् ८, ३२, ४; नि. ५, १६
 प्रति वीमभिर्जर्तते समिद्धः ७, ७८, २
 प्रति शोभन्ति सिंघवः १, १६८, ८
 प्रति प्या सुनरी जनी ४, ५२, १; साम. १७२५
 प्रति स्वोमेभिरुपसं वसिष्ठाः ७, ८०, १
 प्रति स्वशो वि सृज ४, ४, ३; वा. य. १३, ११; तै. सं.
 १, २, १४, १
 प्रति स्नेरथां तुजयन्निरेवैः ७, १०४, ७; अथर्व. ८, ४, ७
 प्रतीचीने नामहनी १०, १८, १४
 प्र तु द्रव परि कोशं ९, ८७, १; साम. ५२३; ६७७
 प्र तुविद्युन्नस्य स्वविरस्य ६, १८, १२
 प्र ते अन्नयोऽग्निन्द्यो वरं ७, १, ४
 प्र ते अग्ने हविष्मती ३, १९, २
 प्र ते अश्वोतु कुटयोः ३, ५१, १२; साम. ७३९
 प्र ते अस्या उपसः १०, २९, २; अथर्व. २०, ७६, २
 प्र ते दिवो न वृष्टयो ९, ६२, २८
 प्र ते धारा अत्यण्वानि ९, ८६, ४७
 प्र ते धारा असश्रवो ९, ५७, १; साम. १७६१
 प्र ते धारा मधुमतीः ९, ९७, ३१; साम. ५३४
 प्र ते नावं न समने २, १६, ७
 प्र ते पूर्वानि करणानि विमा ४, १९, १०
 प्र ते पूर्वानि करणानि वोचं ५, ३१, ६
 प्र ते बभू विचक्षण ४, ३२, २२
 प्र ते मदासो मदिरास ९, ८६, २
 प्र ते महे विद्ये सोसिं १०, ९६, १; अथर्व. २०, ३०, १;
 तै. भा. २, ४, ३, १०; ३, ७, ९, ६
 प्र ते यक्षि प्र त इयमिं १०, ४, १; तै. सं. ३, ५, १३, ४
 प्र ते रथं मिथुहर्षं १०, १०२, १
 प्र तेऽप्रददरणी दातवे १०, ७५, २
 प्र ते योषाम वीदां ४, ३२, १०

प्र ते सोतार ओण्योः ९, १६, १
 प्र तं रयीणां युजं ६, ४५, १२
 प्र तं होतारमीळ्यं ८, ४४, ७
 प्र त्ववज्जनया गिरः ८, १३, ७
 प्र त्वान्मानादध्या ये ९, ७३, ६
 प्र त्नो हि कमीळ्यो अध्वरेणु ८, ११, १०; तै. भा. १०, २, १
 प्र त्यग्निरुवसश्चेकितानो ३, ५, १
 प्र त्यग्निरुवसामप्रम् ४, १३, १
 प्र त्यग्निरुवसो जातवेदा ४, १४, १
 प्र त्यग्ने मिथुना १०, ८७, २४
 प्र त्यग्ने हरसा हरः १०, ८७, २५; साम. ९५; नि. ४, १९
 प्र त्यङ् देवानां विशाः १, ५०, ५; अथर्व. १३, २, २०;
 २०, ४७, १७; नि. १२, २४
 प्र त्यञ्जमकंमनयन् १०, १५७, ५; अथर्व. २०, ६३, ३;
 १२४, ६
 प्र त्यर्चीरुशदस्या १, ९२, ५
 प्र त्यर्थिर्यज्ञानां १०, २६, ५
 प्र त्यस्यै पिपीपते ६, ४२, १; साम. ३५२; १४४०; तै. भा.
 ३, ७, १०, ६
 प्र त्यस्थ अंगयो दृष्ट १०, १४२, ५
 प्र त्यु ऋदर्यायती ७, ८१, १; साम. ३०३; ७५१; तै. भा.
 ३, १, ३, १
 प्र त्वक्षसः प्र त्वसो १, ८७, १
 प्र त्वा दूतं वृणीमहे १, ३६, ३
 प्र त्वा नमोभिरिन्द्य ९, १३, ५
 प्र त्वा सुन्वामि वरुणस्य १०, ८५, २४; अथर्व. १४, १, १९; ५८
 प्र थमं जातवेदसमसिं ८, २३, २२
 प्र थमनासं यशसं वदोषां ६, ४९, ९
 प्र थना हि सुवाचसा १, १८८, ७
 प्र थश्च यस्य नमथश्च १०, १८१, १
 प्र थिष्ठ यस्य वीरुचं १०, ६१, ५
 प्र थिष्ठ याननृपिषी चिदिषां ५, ५८, ७
 प्र दक्षिणिदभि शृगन्ति २, ४३, १
 प्र दातुदो दिव्यो दातु ९, ९७, २३
 प्र दीपिनिविंश्ववारा ३, ४, ३
 प्र देवशा प्र लगे १०, ३०, १
 प्र देवं देववीनये ६, १६, ४१; तै. सं. ३, ५, ११, ४
 प्र देवं देव्या यिदा १०, १७६, २; तै. सं. ३, ५, ११, १
 प्र देवमरुता मधुमन् ९, ३८, १; साम. ५३३
 प्र देवोदासो अग्निः ८, १०३, २; साम. ५१, १५१७
 प्र दावा यज्ञैः श्रुषीवी ऋतायुषा १, १५९, १

प्र वाचा यज्ञैः प्रथिवी नमोभिः ७, ५३, १
 प्र बुध्याय प्र हवसे ८, ९, २०; अथर्व. २०, १४२, ५
 प्र धन्वा सोम जागृविः ९, १०६, ४; साम. ५६७
 प्र धारा अस्व कुण्डिमणो ९, ३०, १
 प्र धाता मध्वो अग्निषो ९, ७, २; साम. ११२९
 प्र नः पूरा चरथं विश्वदेव्यः १०, ९२, १३
 प्र नम्यमा महमः सुतुं ६, ६, १
 प्र निकृतेषु मिन्यवो ९, १७, १
 प्र तु नदेनां महिना १, १८६, ९
 प्र तु नयं सुते वा ५, ३०, ३
 प्र तु योना सुतेषु वां ६, ५९, १
 प्र नूनं जागृदेव्यं १०, १८८, १; नि. ७, २०
 प्र नूनं जावनामयं १०, ६२, ८
 प्र नूनं धारया पृथक् ८, १००, ७
 प्र नूनं मरुतामयिः १, ४०, ५; वा. य. ३४, ५७
 प्र नृ मयिषं हृषभम् १, ५२, ६; नि. ७, २३
 प्र नृ म मर्तोः शवसा १, ६४, १३
 प्र नृ मयिषं हृषभं १०, ४८, १०
 प्र नो यवतावर्षमा १०, १४१, २; अथर्व. ३, २०, ३;
 वा. य. ९, २६; तै. सं. १, ७, १०, २
 प्र नो यवतावर्षमा १०, १४, ६; अथर्व. ७, ९, १; तै. ब्रा.
 २, ८, ५, ३
 प्र नो यवतावर्षमा ३, ३३, १; नि. ९, ३९
 प्र नो यवतावर्षमा ९, २४, ३; साम. ९३३
 प्र नो यवतावर्षमा ९, ५५, ३
 प्र नो यवतावर्षमा ३, १५, ३
 प्र नो यवतावर्षमा ९, १६, ४
 प्र नो यवतावर्षमा ९, १०३, ३; साम. ५७३
 प्र नो यवतावर्षमा ९, ७९, १०
 प्र नो यवतावर्षमा ७, ५३, ३; तै. सं. ४, ११, ४
 तै. ब्रा. २, ८, ४, ३
 प्र नो यवतावर्षमा ८, १, १
 प्र नो यवतावर्षमा ९, ३३, ३
 प्र नो यवतावर्षमा ९, ९, ३; साम. ९३३
 प्र नो यवतावर्षमा ९, १३८, १
 प्र नो यवतावर्षमा ९, ३९, २; साम. ३९०
 प्र नो यवतावर्षमा ९, ८, ३; वा. य. १०, ३६; तै. सं.
 १, १०, ३, ३, ३, ३
 प्र नो यवतावर्षमा ९, १२९, १; नि. ६, ३
 प्र नो यवतावर्षमा ९, ३३, ३

प्र वाहवा सिद्धं ७, ६२, ५; वा. य. २१, ९; तै.
 १, ८, २२, ३; तै. ब्रा. २, ७, १५, ६; ८,
 प्र बुध्याय च ह्वरते ७, ५६, १४; तै. सं. ४, ३, १३,
 प्र बोधयोषो पृणतो १, १२४, १०
 प्र बोधयोषो अश्विना ८, ९, १७; अथर्व. २०, १४२,
 प्र मल्लाणि नभाक्वद् ८, ४०, ५
 प्र मल्लाणो अह्निसो नक्षन्त ७, ४२, १
 प्र मल्लैतु सदनादृतस्य ७, ३६, १
 प्र मल्लैतु कुर्मतीनां ८, ४६, १९
 प्र मल्लैतु शूरो मघवा तुवीमघः ८, ६१, १८; साम. ११
 प्र मर्तो रथं गव्यन्त ८, २, ३५
 प्र मूर्जयन्तं महां १०, ४६, ५; साम. ७४
 प्र भ्रातृषु सुदानवो ८, ८३, ८
 प्र मंहिष्ठाय नायत ८, १०३, ८; साम. १०७, ८५
 प्र मंहिष्ठाय वृहते त १, ५७, १; अथर्व. २०, १५, १
 प्र मन्दिने पितृमदर्चना १, १०१, १; साम. ३८०,
 ४, २४
 प्र मन्महे शवसानाय १, ६२, १; वा. य. ३४, १६
 प्र मातुः प्रतरं गुह्यं १०, ७९, ३; नि. ५, ३
 प्र मात्राभो रिरिचे ३, ४६, ३
 प्र मा युयुत्रं प्रयुजो १०, ३३, १
 प्र मित्रयोर्वरुणयो ७, ६६, १
 प्र मित्राय प्रार्यंणे ८, १०१, ५; साम. २५५
 प्र मे नमी यापय १०, ४८, ९
 प्र मे पंथा देवयाना अदप्रन् ७, ७६, ९
 प्र मे धिविर्षो अविद्वन् ३, ५७, १
 प्र मे आरुः जिनितृष्टम्य ३, ७, १
 प्र मे राये जिमीपयि ८, १०३, ४; साम. ५८
 प्र यज्ञ एतु देव्यो न समिः ७, ४३, ०
 प्र यज्ञ एतानुपय ९, ४६, ८
 प्र यज्ञयो महतो प्राजदपयः ९, ४५, १
 प्र यज्ञे अग्ने स्यायो १, ९, ४; अथर्व. ४, ३३, ४; तै.
 ६, ११, १
 प्र यज्ञिदुः परमात् १, १४१, १
 प्र यज्ञिदुः प्रयत्नं ३, ३३, ३; नि. ब्रा. १, ४, ३, १
 प्र यज्ञेः महम्भो १, ९, ५; अथर्व. ४, ३३, ५; तै.
 ६, ११, १
 प्र यज्ञिदुः परमात् १, ३९, १
 प्र यज्ञिदुः अदित्या स्यायो १, १४३, ३
 प्र यज्ञिदुः एतानुपय १, ९, ३; अथर्व. ४, ३३, ३; तै.
 ६, ११, १

प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, ८१, ५
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ८, ७, १
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १८, ७७, ६
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, १८०, ९
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ६, ६७, ९
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, १५२, ४
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, २६, ३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ३, २६, ४
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १०, ४२, ८; भाष्यं. २०, ८९, ८
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १०, ३५, ५
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, ११८, ५
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १०, ५१, ८; नि. ८, २३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, १०४, १७; भाष्यं. ८, ४, १७
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, ३७, १४
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, ९६, ३; वा. य. २७, २७;
 तै. सं. ६, ६, १६, ७
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ६, ६६, १३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ९, ७, ३; साम. ११३०
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, ४७, १
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ९, ४६, १; साम. ४९१; ८९२
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, १८, २६; नि. ६, ३०
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, ८७, २
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १०, ७७, ३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, ८७, ३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ४, ५५, २
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १०, ८९, ९
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, ५२, १६
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, ७४, ६
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, ४९, ५
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, ८५, १
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ८, ५१, ८
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ८, १०६, ३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ९, ७८, १
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १०, ९२, ५
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ९, ८६, ३३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ८, ८९, ३; साम. २५७; वा. य. ३३, ९६
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, ३६, १; साम. १५६; ७१६
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ८, ३२, २७
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो २, २९, ५
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, ४४, ४
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, १२२, १

प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, १५५, ३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ८, २७, १५
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, ३७, ४
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, ४, १; तै. भा. २, ८, २, ३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ३, १६, २२
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो २, १६, १
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ४, ३१, ५
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १०, १४२, २
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, ५४, ९
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, ११८, ३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, १०४, १९; भाष्यं. ८, ४, १७
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, ५९, १
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, ६८, ३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, १८१, ६
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, ६१, २
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ८, ८, २२
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ९, १२, ६; साम. १२०१
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ४, ५, ८
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ३, ३३, ७
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो २, ३५, ४
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १०, ११९, २
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, ८३, ४; तै. भा. ६, ६, २
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, ११६, २५
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, १८१, ५
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, ६८, २
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ३, १२, ५; साम. १५७५; १७०३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ४, ४५, ७
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, १७, ९
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ४, ५६, ५; साम. १५९६
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ६, ४९, ४; वा. य. ३३, ५५; तै. भा.
 २, ८, १, १
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, ३९, २; वा. य. ३३, ४४;
 नि. ५, २८
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, २२, १
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, १५४, ३
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ८, ५०, ६
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ७, ९०, १; वा. य. ३३, ७०
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ६, ४९, १२
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ९, २६, २
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो ५, १५, १; तै. भा. १, २, १, ९
 प्र वदन्तः प्रवर्तमानयो १, ३२, ५; तै. भा. २, ४, ४, ३

प्र छात्रा यज्ञैः पृथिवी नमोभिः ७, ५३, १
 प्र युञ्जाय प्र शवसे ८, ९, २०; अथर्व. २०, १४२, ५
 प्र धन्वा सोम जागृविः ९, १०६, ४; साम. ५६७
 प्र धारा अस्य शुद्धिमणो ९, ३०, १
 प्र धारा मध्वो अग्रियो ९, ७, २; साम. ११२९
 प्र नः पूवा चरथं विश्वदेव्यः १०, ९२, १३
 प्र नव्यसा सहसः सूनुं ६, ६, १
 प्र निज्ञेनेव सिन्धवो ९, १७, १
 प्र तु यदेपां महिना १, १८६, ९
 प्र तु वयं सुते या ५, ३०, ३
 प्र तु वोचा सुतेषु वां ६, ५९, १
 प्र नूनं जानवेदसे १०, १८८, १; नि. ७, २०
 प्र नूनं जायतामयं १०, ६२, ८
 प्र नूनं धावता पृथक् ८, १००, ७
 प्र नूनं ब्रह्मणस्पतिः १, ४०, ५; वा. य. ३४, ५७
 प्र नू महित्वं वृषभस्य १, ५९, ६; नि. ७, २३
 प्र नू स मर्तः शवसा १, ६४, १३
 प्र नेमग्निन्ददशो १०, ४८, १०
 प्र नो यच्छवयमा १०, १४१, २; अथर्व. ३, २०, ३;
 वा. य. ९, २९; तै. सं. १, ७, १०, २
 प्र यथे पथामजनिष्ट १०, १७, ६; अथर्व. ७, ९, १; तै. ब्रा.
 २, ८, ५, ३
 प्र पर्वतानामुदाती उपस्था ३, ३३, १; नि. ९, ३९
 प्र पवमान धन्वमि ९, २४, ३; साम. ९६३
 प्र पस्थामदिनि सिन्धुम् ४, ५५, ३
 प्र पीपय वृषभ जिन्व वाजानमे ३, १५, ६
 प्र पुनास्य चेतसा ९, १६, ४
 प्र पुनादाय वेधसे ९, १०३, १; साम. ५७३
 प्र पुनान्निगमशोचिषे १, ७९, १०
 प्र पूर्वजे रितरा नव्यसीभिः ७, ५३, २; तै. सं. ४, १, ११, ४;
 तै. ब्रा. २, ८, ४, ७
 प्र पूरुषं वृणीमहे ८, ४, १५
 प्र पूरास्त्र प्र स्यन्स्त्र ९, ६७, २८
 प्र पू क्षयाव पन्वसे ९, ९, २; साम. ९३७
 प्र पूरुगस्तुधिवामस्य १, १३८, १
 प्र पू वस्त्रिपुंसे ८, ६९, १; साम. ३६०
 प्र पूरावमग्निमोक्त्य ७, ८, ४; वा. य. १२, ३४; तै. सं.
 २, ५, १२, ४; ४, २, ३, २
 प्र पू यो जन्ते १, १२६, ८; नि. ३, ४
 प्र पू वस्त्रे वृषभाय २, ३३, ८

प्र वाहवा सिद्धतं ७, ६२, ५; वा. य. २१, ९; तै. सं.
 १, ८, २२, ३; तै. ब्रा. २, ७, १५, ६; ८, ६, ७
 प्र वृष्ण्या व ईरते ७, ५६, १४; तै. सं. ४, ३, १३, ६
 प्र वोधयोपः पृणतो १, १२४, १०
 प्र वोधयोपो अश्विना ८, ९, १७; अथर्व. २०, १४२, १
 प्र वृष्णाणि नभाकवद् ८, ४०, ५
 प्र वृष्णाणो अङ्गिरसो नक्षन्त ७, ४२, १
 प्र वृष्णैतु सद्नादृतस्य ७, ३६, १
 प्र वृष्णं दुर्मतीनां ८, ४६, १९
 प्र वृष्णी शूरो मघवा तुवीमघः ८, ६१, १८; साम. १४५९
 प्र भर्ता रथं गव्यन्त ८, २, ३५
 प्र भूर्जर्यन्तं महां १०, ४६, ५; साम. ७४
 प्र भ्रातृत्वं सुदानवो ८, ८३, ८
 प्र भंहिष्टाय गावत ८, १०३, ८; साम. १०७, ८७
 प्र भंहिष्टाय वृहते त १, ५७, १; अथर्व. २०, १५, १
 प्र मन्दिने पितृमदर्चता १, १०१, १; साम. ३८० नि.
 ४, २४
 प्र मन्महे शवसानाय १, ६२, १; वा. य. ३४, १६
 प्र मातुः प्रतरं गुह्यं १०, ७९, ३; नि. ५, ३
 प्र माप्राभी रिरिचे ३, ४६, ३
 प्र मा युयुञ्जं प्रयुजो १०, ३३, १
 प्र मिश्रयोर्वरुणयो ७, ६६, १
 प्र मिश्राय प्रार्यंणो ८, १०१, ५; साम. २५५
 प्र मे नमी साध्य १०, ४८, ९
 प्र मे पंथा देवयाना अदध्रन् ७, ७६, २
 प्र मे धिविष्णो अविदन् ३, ५७, १
 प्र य आरुः नितिष्टस्य ३, ७, १
 प्र यं राये निनीपसि ८, १०३, ४; साम. ५८
 प्र यज्ञं एतु हेत्यो न सतिः ७, ४३, २
 प्र यज्ञं एवातुपक् ५, २६, ८
 प्र यज्यवो मरुतो आजददयः ५, ५५, १
 प्र यत्ते अग्ने सूरयो १, २७, ४; अथर्व. ४, ३३, ४; तै. ब्रा.
 ६, ११, १
 प्र यरिपतुः परमात् १, १४१, ४
 प्र यरिमन्धवः प्रसर्व ३, ३६, ६; तै. ब्रा. २, ४, ३, ११
 प्र यद्मोः महस्वतो १, ९७, ५; अथर्व. ४, ३३, ५; तै. ब्रा.
 ६, ११, १
 प्र यद्विधा परावतः १, ३९, १
 प्र यद्विधा मदिना वृष्णो १, १७३, ६
 प्र यद्विष्ट एषां १, ९७, ३; अथर्व. ४, ३३, ३; तै. ब्रा.
 ६, ११, १

- प्र सोमाय ग्यश्वव ९, ६५, ७
 प्र सोमासः स्वाध्यः ९, ३१, १
 प्र सोमासो अधन्विषुः ९, २४, १, साम. ९६१
 प्र सोमासो मदच्युतः ९, ३२, १; साम. ४७७; ७६२
 प्र सोमासो विपश्चितो ९, ३२, १; साम. ४७८; ७६४
 प्र सोमो अति धारया ९, ३०, ४
 प्र स्कन्भदेण्या भनवअ १, १६६, ७
 प्रस्तुतिर्वा धाम १, १५३, २
 प्रसोक इन्दु राधसस्त इन्द्र ६, ४७, २२
 प्र स्तोपदुप गासिपत् ८, ८१, ५
 प्र स्वानासो रथा ह्वार्वन्तो ९, १०, १; साम. १११९
 प्र हंसासस्तुपलं मन्वुं ९, ९७, ८; साम. १११७
 प्र हि ऋतुं वृहयो २, ३०, ६
 प्र हि त्वा पूषन् १, १३८, २
 प्र हिन्वानास इन्द्रवो ९, ६४, १६
 प्र हिन्वानो जनिता ९, ९०, १; साम. ५३६
 प्र हि रिरिक्ष भोजसा ८, ८८, ५; साम. ३१२
 प्र होता जातो महान् १०, ४६, १; साम. ७७
 प्र होत्रे पूष्यं वचो ३, १०, ५; साम. २८; तै. सं. ३, २, ११, १
 प्र शृष्टा मनीषा १०, २६, १
 प्राक्नुभ्य इन्द्रः प्र १०, ८९, ११
 प्राप्स्ये तवसे भरध्वं ७, ५, १
 प्राप्स्ये बृहते यज्ञियाय ५, १२, १
 प्राप्स्ये वाचमीरय १०, १८७, १; अथर्व. ६, ३४, १
 प्राप्स्ये विश्वशुचि धियं ७, १३, १
 प्राप्सुवो नभन्वो ४, १९, ७
 प्राचीनां गहिः प्रदिशा १०, ११०, ४; अथर्व. ५, १२, ४; वा. य. २९, २९; तै. ब्रा. ३, ६, ३, १; नि. ८, ९
 प्राचीनं बहिरोजसा १, १८८, ४
 प्राचीनो यज्ञः सुधितं ७, ७, ३
 प्राचीनु देवाश्विना धियं ७, ६७, ५
 प्राञ्चं यज्ञं चकृम वषेतां नीः ३, १, २
 प्रातः सुतमदिसो ४, ३५, ७
 प्रातरग्निः पुरप्रियो ५, १८, १; साम. ८५
 प्रातरग्निं प्रातरिन्द्रं ७, ४१, १; अथर्व. ३, १६६, १; वा. य. ३४, ३४; तै. ब्रा. ३, ८, ९, ७
 प्रातर्जये जरलेव १०, ४०, ३
 प्रातर्जितं भगसुप्र हुवेन ७, ४१, १; अथर्व. ३, १६, १; वा. य. ३४, ३५; तै. ब्रा. ३, ८, ९, ७; नि. १३, १४
 तद्वर्षानदिति जोहवीनि ५, ६९, ३
 प्रातर्यजध्वमश्विना ५, ७७, २; तै. ब्रा. २, ४, ३, १३; नि. १२, ५
 प्रातर्यावभिरागतं ८, ३८, ७
 प्रातर्यावाणा प्रथमा यजध्वं ५, ७७, १; तै. ब्रा. २, ४, ३, १३
 प्रातर्यावाणा रथ्येव २, ३९, २
 प्रातर्याग्णः सहस्कृत १, ४५, ९
 प्रातर्युजं नासत्याधि तिष्ठतः १०, ४१, २
 प्रातर्युजा वि बोधय १, २२, १; तै. सं. १, ४, ७, १; तै. ब्रा. २, ४, ३, १३; नि. १२, ४
 प्राता रतं प्रातरिवा १, १२५, १
 प्राता रथो नवो २, १८, १
 प्रान्यश्चक्रमवृहः सूर्यस्य ५, २९, १०
 प्राव स्तोतारं मघवल्लव ८, ३६, २
 प्रावीविपद्वाच ऊर्मि ९, ९६, ७; साम. ९४५
 प्रावेपा मा बृहतो १०, ३४, १; नि. ९, ८
 प्रासौहृष्वौजा ऋष्वेभिः १०, १०५, ६
 प्रासा ऊर्जं घृतभ्युतं ८, ८, १६
 प्रासौ गायत्रमर्चत ८, १, ८
 प्रासौ हिनोत मधुमन्तं १०, ३०, ८
 प्रास्य धारा अक्षरन् ९, २९, १; साम. १७६५
 प्रास्य धारा बृहतीः ९, ९६, २२
 प्रियं अद्दे ददतः १०, १५१, २; तै. ब्रा. २, ८, ८, ६
 प्रियं दुग्धं न काम्यं ५, १९, ४
 प्रियमेधवदभिवत् १, ४५, ३; नि. ३, १७
 प्रिया तष्टानि मे कपिः १०, ८६, ५; अथर्व. २०, १२६, ५
 प्रिया पदानि पशो १, ६७, ६
 प्रिया वो नाम हुवे तुराणां ७, ५६, १०; तै. सं. २, १, ११, १
 प्रियास हृत्ते मघवल्लभिष्टौ ७, १९, ८; अथर्व. २०, ३७, ८
 प्रियो नो अस्तु विद्वपतिः १, २६, ७; साम. १६१९
 प्रीणीताश्वान्हिते जयाथ १०, १०१, ७; नि. ५, २६
 प्रेतां यज्ञस्य सम्भुवा २, ४१, १९
 प्रेता जयता नरः १०, १०३, १३; साम. १८६२; अथर्व. ३, १९, ७; वा. य. १७, ४६; तै. सं. ४, ६, ४, ४
 प्रेतो सुंचानि नामुतः १०, ८५, २५; अथर्व. १४, १, १८
 प्रेदं ब्रह्म वृषद्वयं प्वाविष्य ८, ३७, १
 प्रेदो ब्रह्मे दीदिहि इरो ७, १, ३; साम. १२५५; वा. य. १७, ७६; तै. सं. ४, ६, ५, ४
 प्रेदनिर्वाह्ये स्तोत्रेभिः ३, ५, २
 प्रेदस्य वोचं प्रथमा वृजानि ७, ९८, ५; अथर्व. २०, ८७, ५
 प्रेद्राग्निनां सुवचस्तां १०, ११६, ९
 प्रेत्य स्रो अर्थं न १०, २९, ५; अथर्व. २०, ७६, ५
 प्रेहं वो कतिपयं स्तुपे ८, ८४, १; साम. ५; १२४४

प्र वो प्रावाणः सविता १०, १७५, १
 प्र वोऽञ्जा रिरिचे देवयुः १०, ३२, ५
 प्र वो देवं चित्सहसानमसि ७, ७, १
 प्र वो देवायामये ३, १३, १; आश्व. श्रौ. ५, ९, २१
 प्र वो धियो मन्द्रयुवो ९, ८६, १७; साम. ११५३
 प्र वो भ्रियन्त हृन्दवो १, १४, ४
 प्र वो मरुत्सविषा ५, ५४, २
 प्र वो महीमरमतिं कृणुष्वं ७, ३६, ८
 प्र वो महे मतयो यन्तु ५, ८७, १; साम. ४६२
 प्र वो महे मन्दमानायान्वसः १०, ५०, १; वा. य. ३३, २३;
 नि. ११, ९
 प्र वो महे महिनमो १, ६२, २; वा. य. ३४, १७
 प्र वो महे महिदृषे भरष्वं ७, ३१, १०; साम. ३२८, १७९३;
 अथर्व. २०, ७३, ३
 प्र वो महे सहसा १, १२७, १०
 प्र वो मित्राय गायत ५, ६८, १; साम. ११४३
 प्र वो यज्ञेषु देवयज्ञो अर्चन् ७, ४३, १
 प्र वो गहं पुम्णां १, ३६, १; साम. ५९
 प्र वो रवि मुक्ताय भरष्वं ५, ४१, ५
 प्र वो वाजा अभिषयो ३, २७, १; तै. सं. २, ५, ७, २;
 तै. भा. ३, ५, २, १
 प्र वो वायुं रथयुजं कृणुष्वं ५, ४१, ६
 प्र वो वायुं रथयुजं पुरंधिम् १०, ६४, ७
 प्र वो ममानो अनिषिर्त्तं ८, १९, ८
 प्र वो मा गोवधाय १, ३७, ५
 प्र वो ममा वरुणं ५, ४२, १
 प्र वो अर्धं अर्धं प्रथमं ४, १, १२
 प्र वो अर्धं अर्धं ५, ५४, १
 प्र वो अर्धं वयोदयो ९, ६५, २६
 प्र वो अर्धं देवी मनीषा ७, ३२, १; तै. भा. ४, १७, १;
 वा. य. १, २, ९
 प्र वो अर्धं वरुणाय ७, ८८, १
 प्र वो अर्धं वरुणाय १०, ८७, १०
 प्र वो अर्धं वरुणाय ५, ५४, १
 प्र वो अर्धं वरुणाय ३, २०, ३
 प्र वो अर्धं वरुणाय ५, ४१, ४
 प्र वो अर्धं वरुणाय ८, २७, १६
 प्र वो अर्धं वरुणाय ५, १, ९; तै. भा. २, ४, ९, १०
 प्र वो अर्धं वरुणाय १०, ८७, १
 प्र वो अर्धं वरुणाय ८, ७३, ९
 प्र वो अर्धं वरुणाय ३, २९, ३२

प्र स मित्र मतो अस्तु ३, ५९, २; तै. सं. ३, ४, ११, ५
 नि. २, १३
 प्र सत्राजं चर्षणीनां ८, १६, १; साम. १४४; अथर्व. २०, ४४
 प्र सत्राजे बृहते मन्मनु ६, ६८, ९
 प्र सत्राजे बृहदर्चां गभीरं ५, ८५, १
 प्र सत्राजो असुरस्य प्रशस्तिं ७, ६, १; साम. ७८
 प्र सवे त उदीरते ९, ५०, २; साम. १२०६
 प्र ससाहिये पुरुहूत १०, १८०, १; तै. सं. ३, ४, ११, ५
 तै. भा. २, ६, ९, १; ३, ५, ७, ४
 प्र साकमुक्षे अर्चता गणाय ७, ५८, १
 प्र सा क्षितिसुर १, १५१, ४
 प्र सा चाचि सुष्टितिर्मघोनां ७, ५८, ६
 प्र सीमाविषो असृजत् २, २८, ४; नि. १, ७
 प्र सु रमन्ता धियसानस्य १०, ३२, १
 प्र सु ज्येष्ठं निचिराभ्यां १, १३६, १
 प्र सुम्बानस्यान्धसो ९, १०१, १३; साम. ५५३; ७७४
 १३८६
 प्र सुमेधा गातुविष्ट ९, ९२, ३
 प्र सु व भापो महिमानं १०, ७५, १
 प्र सुवान हृन्दुरक्षाः ९, ६६, २८
 प्र सुवानो अक्षाः सहस्र ९, १०९, १६; साम. ११६०
 प्र सुवानो धारया ९, ३४, १
 प्र सु विश्वाप्रक्षसो १, ७६, ३
 प्र सु ध्रुवं सुराधसं ८, ५०, १; अथर्व. २०, ५१, ३
 प्र सु ष विष्यो महतो ४, २६, ४
 प्र सुष्टुतिः स्तनयन्तं स्वतं ५, ४२, १४
 प्र सु स्तोमं भरत वाजयंतं ८, १००, ३
 प्र सू त हृन्द प्रवता हरिभ्यां ३, ३०, ६; अथर्व. ३, १, ४
 प्र सूतो भक्षमकरं १०, १६७, ४
 प्र सू न एवधरो ८, २७, ३
 प्र सू नव ऋभूनां १०, १७६, १
 प्र सू महे सुतरणाय ५, ४२, १३
 प्र सेनानीः द्यौः अग्ने ९, ९६, १; साम. ५३३
 प्र यो अग्ने तयोतिभिः ८, १०, ३०; साम. १०८, १८००
 तै. सं. ३, २, ११, १
 प्र सोता त्रिरो अथर्वेणु ७, ९२, ७
 प्र सोम देववीरयो ९, १०७, १२; साम. ५१३; ५१४
 प्र सोम मनुमनसो ९, ३३, १३
 प्र सोम यादि धारया ९, ३३, ७
 प्र सोम यादीन्द्रस्य कृत्रा ९, १०९, १८; साम. ११३५
 प्र सोमस्य वनमातवीर्या ९, ८१, १

प्र सोमाय न्यश्ववत् ९, ६५, ७
 प्र सोमासः स्वाध्यः ९, ३१, १
 प्र सोमासो अघ्नविषुः ९, २४, १; साम. ९६१
 प्र सोमासो मदच्युतः ९, ३२, १; साम. ४७७; ७६२
 प्र सोमासो विपश्चितो ९, ३३, १; साम. ४७८; ७६४
 प्र सोमो अति धारया ९, ३०, ४
 प्र स्कम्भदेव्या अनवभ्र १, १६६, ७
 प्रस्तुतिर्वां धाम १, १५३, २
 प्रस्योक् इन्द्रु राधसस्त इन्द्र ६, ४७, २२
 प्र स्रोषदुष गासिपव ८, ८१, ५
 प्र स्वानासो रथा इवार्वन्तो ९, १०, १; साम. १११९
 प्र हंसासस्तृणलं मन्युं ९, ९७, ८; साम. १११७
 प्र हि ऋतुं वृहयो २, ३०, ६
 प्र हि त्वा पूषन् १, १३८, २
 प्र हिन्वानास इन्द्रवो ९, ६४, १६
 प्र हिन्वानो जनिता ९, ९०, १; साम. ५३६
 प्र हि रिरिक्ष भोजसा ८, ८८, ५; साम. ३१२
 प्र होवा जावो महान् १०, ४६, १; साम. ७७
 प्र होत्रे पूर्यं वचो ३, १०, ५; साम. ९८; तै. सं.
 ३, २, ११, १
 प्र ह्यष्टा मनीषा १०, २६, १
 प्रावतुभ्य इन्द्रः प्र १०, ८९, ११
 प्राप्नये तवसे भरष्वं ७, ५, १
 प्राप्नये बृहते यज्ञियाय ५, १२, १
 प्राप्नये वाचभीरव १०, १८७, १; अथर्व. ६, ३४, १
 प्राप्नये विश्वशुचे धियं ७, १३, १
 प्राप्नुवो नभन्वो ४, १९, ७
 प्राचीनां बहिः प्रदिशा १०, ११०, ४; अथर्व. ५, १२, ४;
 वा. य. २९, २९; तै. मा. ३, ६, ३, २; नि. ८, ९
 प्राचीनं बहिरोजसा १, १८८, ४
 प्राचीनो यज्ञः सुधितं ७, ७, ३
 प्राचीसु देवाश्विना धियं ७, ६७, ५
 प्राञ्चं यज्ञं चक्रुम वर्षतां नीः ३, १, २
 प्रातः सुतमदियो ४, ३५, ७
 प्रातरमिः पुरुप्रियो ५, १८, १; साम. ८५
 प्रातरमि प्रातरिन्द्रं ७, ४१, १; अथर्व. ३, १६, १; वा. य.
 ३४, ३४; तै. मा. २, ८, ९, ७
 प्रातर्जरेषु जरणेषु १०, ४०, ३
 प्रातर्जितं भगमुग्रं हुवेम ७, ४१, २; अथर्व. ३, १६, २;
 वा. य. ३४, ३५; तै. मा. २, ८, ९, ७; नि. ११, १४
 प्रातर्देवांनिदितिं जोहवीमि ५, ६२, २

प्रातर्यजध्वमश्विना ५, ७७, २; तै. मा. २, ४, ३, १३; नि. १२, ५
 प्रातर्यावभिरागतं ८, ३८, ७
 प्रातर्यावाणा प्रथमा यजध्वं ५, ७७, १; तै. मा. २, ४, ३, १३
 प्रातर्यावाणा रप्येच २, ३९, २
 प्रातर्यावणः सहस्कृत १, ४५, ९
 प्रातर्युजं नासत्याधि तिष्ठतः १०, ४१, २
 प्रातर्युजा वि बोधय १, २२, १; तै. सं. १, ४, ७, १; तै. मा.
 २, ४, ३, १३; नि. १२, ४
 प्राता रत्नं प्रातरिखा १, १२५, १
 प्राता रथो नवो २, १८, १
 प्रान्यञ्चक्रमवृहः सूर्यस्य ५, २९, १०
 प्राव स्रोतारं मघवन्नव ८, ३६, २
 प्रावीविपद्वाच ऊर्मि ९, ९६, ७; साम. ९४५
 प्राविषा मा बृहतो १०, ३४, १; नि. ९, ८
 प्रासौहृष्वौजा ऋष्वेभिः १०, १०५, ६
 प्रासा ऊर्जं घृतभ्रुतं ८, ८, १६
 प्रासै गायत्रमर्चत ८, १, ८
 प्रासै हिनोत मधुमन्तं १०, ३०, ८
 प्रास धारा अक्षरन् ९, २९, १; साम. १७६५
 प्रास्य धारा बृहतीः ९, ९६, २२
 प्रियं श्रद्धे ददतः १०, १५१ २; तै. मा. २, ८, ८, ६
 प्रियं दुग्धं न काम्यं ५, १९, ४
 प्रियमेषवदप्रिवव १, ४५, ३; नि. ३, १७
 प्रिया तष्टानि मे कषिः १०, ८६, ५; अथर्व. २०, १२६, ५
 प्रिया पदानि पञ्चो १, ६७, ६
 प्रिया वो नाम हुवे तुराणां ७, ५६, १०; तै. सं. २, १, ११, १
 प्रियास इत्ते मघवन्नभिष्टौ ७, १९, ८; अथर्व. २०, ३७, ८
 प्रियो नो अस्तु विदपतिः १, २६, ७; साम. १६१९
 प्रीणीताश्वान्हितं जयाथ १०, १०१, ७; नि. ५, २६
 प्रेतां यज्ञस्य शम्भुवा २, ४१, १२
 प्रेता जयता नरः १०, १०३, १३; साम. १८६२; अथर्व.
 ३, १९, ७; वा. य. १७, ४६; तै. सं. ४, ६, ४, ४
 प्रेतो मुंचामि नामुतः १०, ८५, २५; अथर्व. १४, १, १८
 प्रेदं ब्रह्म वृत्रत्येण्वाविष ८, ३७, १
 प्रेदो अग्ने दीदिहि पुरो ७, १, ३; साम. १३७५; वा. य.
 १७, ७६; तै. सं. ४, ६, ५, ४
 प्रेदमिर्वाहृषे स्तोमेभिः ३, ५, २
 प्रेन्द्रस्य वोचं प्रथमा कृतानि ७, ९८, ५; अथर्व. २०, ८७, ५
 प्रेन्द्रामिन्द्र्यां सुवचस्यां १०, ११६, ९
 प्रेरय स्रो अयं न १०, २९, ५; अथर्व. २०, ७६, ५
 प्रेहं वो अतिथिं स्तुये ८, ८४, १; साम. ५; १२४४

बृहस्पतिर्नः परि पातु १०, ४२, ११; ४३, ११; ४४, ११;
 अथर्व. ७, ५१, १; २०, १७, ११; ८७, ११; ९४, ११;
 तै. सं. ३, ३, ११, १
 बृहस्पतिर्नपतु दुर्गहा १०, १८२, १
 बृहस्पते अति यदयो २, २३, १५; वा. य. २६, ३; तै. सं.
 १, ८, २२, २
 बृहस्पते क्षुपस्व नो ३, ६२, ४; तै. सं. १, ८, २२, २
 बृहस्पते तपुपासेव २, ३०, ४
 बृहस्पते परि दीया १०, १०३, ४; साम. १८५२; अथर्व.
 १९, १३, ८; वा. य. १७, ३६; तै. सं. ४, ६, ४, १
 बृहस्पते प्रति मे देवताम् १०, ९८, १
 बृहस्पते प्रथमं वाचो १०, ७१, १; ऐ. आ. १, ११, १४
 बृहस्पते या परमा परावत् ४, ५०, ३; अथर्व. २०, ८८, ३
 बृहस्पते युवमिन्द्रश्च ७, ९७, १०; ९८, ७; अथर्व.
 २०, १७, १२; ८७, ७; तै. ब्रा. २, ५, ६, ३
 बृहस्पते सदाभिन्नः १, १०६, ५
 बोधयन्मा हरिम्यो ४, १५, ७
 बोधा मे अस्य वचसो १, १४७, २; वा. य. १२, ४२;
 तै. सं. ४, २, ३, ४; नि. ३, २०
 बोधा सु मे नघवन्वाचमेनां ७, २२, ३; साम. ९२९;
 अथर्व. २०, ११७, ३
 बोधिन्मनसा रप्ये ५, ७५, ५
 बोधिन्मना हृदस्तु नो ८, ९३, १८; साम. १४०
 ब्रह्म गानधं जनयन्त १०, ६५, ११
 ब्रह्म च ते जातवेदो १०, ४, ७
 ब्रह्मचारी चरति १०, १०९, ५; अथर्व. ५, १७, ५
 ब्रह्म जिन्वतमुत जिन्वतं ८, ३५, १६
 ब्रह्मणस्पतिरेता १०, ७२, २
 ब्रह्मणस्पते स्वमस्य यन्ता २, २३, १९; २४, १६; वा. य.
 ३४, ५८; तै. ब्रा. २, ८, ५, १
 ब्रह्मणस्पतेरभवघया २, २४, १४; तै. ब्रा. २, ८, ५, २
 ब्रह्मणस्पते क्षुपमस्य २, २४, १५; तै. ब्रा. २, ८, ५, २
 ब्रह्मणसिः संविदानो १०, १६२, १; अथर्व. २०, ९६, ११
 ब्रह्मणा ते ब्रह्मयुजा ३, ३५, ४; अथर्व. २०, ८६, १
 ब्रह्मन्वीर ब्रह्मकृति क्षुपाय ७, २९, २
 ब्रह्म प्रजापदा भर ६, १६, ३६; साम. १३९८
 ब्रह्मा कुजोति वरुनो १, १०५, १५
 ब्रह्मा न इन्द्रोय चाति ७, ३८, १
 ब्रह्मते ब्रह्मवाहसे ६, ४५, ७
 ब्रह्मन्तुवा वयं सुवा ८, १७, ३; साम. ६६८; अथर्व.
 २०, ३, ३; ३८, ३; ४७, ९

क्र० ११७

ब्रह्मणि मे मतयः १, १६५, ४; वा. य. ३३, ७८
 ब्रह्मणि हि चक्रेषु वर्षनानि ६, २३, ६
 ब्रह्मा त इन्द्र गिर्वणः ८, ९०, ३
 ब्रह्मा देवानां पदवीः ९, ९६, ६; साम. ९४४; तै. सं.
 ३, ४, १२, १; तै. आ. १०, १०, १; नि. १४, १३
 ब्रह्मगादिन्द्र राधसः १, १५, ५; साम. २२९
 ब्रह्मणासः पितरः ६, ७५, १०; वा. य. २९, ४७;
 तै. सं. ४, ६, ६, ३
 ब्रह्मणासः सोमिनो वच ७, १०३, ८
 ब्रह्मणासो अतिरात्रे ७, १०३, ७
 ब्रह्मणोऽस्य मुखमासीत् १०, ९०, १२; अथर्व. १९, ६, ६;
 वा. य. ३१, ११; तै. आ. ३, १२, ५
 भृग एव भगवोऽस्तु देवाः ७, ४१, ५; अथर्व. ३, २६, ५;
 वा. य. ३४, ३८; तै. ब्रा. २, ५, ५, १; ८, ९, ८
 भृगं धियं वाजयन्तः २, ३८, १०; तै. ब्रा. २, ८, ६, ३
 भृग प्रणेतर्भग सत्यराधः ७, ४१, ३; अथर्व. ३, १६, ३;
 वा. य. ३४, ३६; तै. ब्रा. २, ५, ५, २; ८, ९, ८
 भृगभक्तस्य ते वयं १, २४, ५
 भृगस्य स्वसा वरुणस्य १, १२३, ५
 भृजन्त विश्वे देवत्वं १, ६८, ४
 भृशं वै वरं वृणते १०, १६४, २
 भृशं कर्णोमिः ऋणुयाम १, ८२, ८; साम. १८७४; वा. य.
 २५, २६; तै. आ. १, १, १
 भृशं ते भृशे सहसिन् ४, ११, १; तै. सं. ४, ३, १३, १
 भृशं नो अपि वातप मनः १०, २०, १
 भृशं नो अपि वातप मनो १०, २५, १; साम. ४२२
 भृशमिदं शमा भृशे अक्रन् ५, ३०, १२
 भृशमिन्द्रा ७, ९६, ३
 भृशमिन्द्रं न आ भर ८, ९३, २८; साम. १७३
 भृशं मनः कृणुष्व वृत्रतृपे ८, १९, २०; साम. १५६०;
 वा. य. १५, ३९-४०
 भृशो अग्नेर्विषयस्य १०, ६९, १
 भृशो अघा हरितः सूर्यस्य १, ११५, ३; तै. ब्रा. २, ८, ७, १
 भृशो ते अग्ने स्वनीक ४, ६, ६; तै. सं. ४, ३, १३, १
 भृशो ते हस्ता सुकृणोत ४, २१, ९
 भृशो दृष्टे लविषा ६, ६४, २
 भृशो वखा समन्या ९, २७, २; साम. १४००
 भृशो नो अग्निगह्वरो ८, १२, १९; साम. ११६; १५५२;
 वा. य. १५, ३८-३९
 भृशो भृशया सचमान १०, ३, ३; साम. १५४८
 भृशदि विरतो ४, २६, ५

भरद्वाजाय सप्रथः ६, १६, ३३
 भरद्वाजायाव धुक्षत द्विता ६, ४८, १३
 भरासेधमं कृणवा १, ९४, ४; साम. १०६५
 भराय सु भरत भागं १०, १००, २
 भरेषु हव्यो नमसोप २, २३, १३
 भरेष्विन्द्रं सुहवं १०, ६३, ९; तै. सं. २, १, ११, १; तै. ब्रा. २, ७, १३, ३

भर्गो ह नामोत यस्य १०, ६१, १४
 भवा धुम्नी चाश्चश्वोत १०, ६९, ५
 भवा नो अग्नेऽवितोत १०, ७, ७
 भवा नो अग्ने सुमना उपेतो ३, १८, १
 भवा मित्रो न शेव्यो १, १५६, १; तै. ब्रा. २, ४, ३, ८
 भवा वरुथं गृणते १, ५८, ९

भवा वरुथं सवत्रन्मघोनां ७, ३२, ७
 भारतीके सरस्वति १, १८८, ८
 भारती पवमानस्य ९, ५, ८
 भास्वती नेत्री सृत्तानां दिव १, ९२, ७
 भास्वती नेत्री सृत्तानामचेति १, ११३, ४

भिनत्पुरो नवतिं इन्द्र १, १३०, ७
 भिनद्विरं चावसा ४, १७, ३
 भिनद्वलमद्विरोभिः २, १५, ८; तै. सं. २, ३, १४, ५
 भिंधि विश्वा अपद्विषः ८, ४५, ४०; साम. १३४; १०७०;
 अथर्व. २०, ४३, १

भीताय नाधमानाय ५, ७८, ६
 भीमो विवेषायुधेभिरेपां ७, २१, ४
 भुज्युमंहसः पिपृथो १०, ६५, १२
 भुरन्तु नो यदासः १०, ७६, ६
 सुवत्प्रितस्य मज्यो ९, ३४, ४
 सुवनस्य पितरं गीभिराभिः ६, ४९, १०
 सुवश्वभुमंह क्रतस्य १०, ८, ५
 सुवस्त्रमिन्द्र ब्रह्मणा १०, ५०, ४; तै. सं. ३, ४, ११, ४
 सुवो जनस्य दिव्यस्य राजा ६, २२, ९; अथर्व. २०, ३६, २
 सुवो यज्ञस्य रजसश्च १०, ८, ६; वा. य. १३, १५;
 १५, २३; तै. सं. ४, ४, ४, १; तै. ब्रा. ३, ५, ७, १

भुवोऽविता वामदेवस्य ४, १६, १८
 भूम्या अन्तं पथेके चरन्ति १०, ११४, १०
 भूय इद्वावृषे वीर्यां ६, ३०, १
 भूयसा वस्तनचरत् ४, २४, ९
 भूयाम ते सुमतां ८, ३, २; साम. १४२२
 भूयामो पु त्वावतः ४, ३२, ३
 भूरिकर्मणे वृषभाय १, १०३, ६

भूरि चकथं युज्येभिः १, १६५, ७; नि. ६, ७
 भूरि चक्र मरुतः पिण्याणि ७, ५६, २३
 भूरि त इन्द्र वीर्यं १, ५७, ५; अथर्व. २०, १५, ५
 भूरि दशेभिर्वचनेभिः १०, ११३, ९
 भूरिदा भूरि देहि ४, ३२, २०
 भूरिदा क्षसि श्रुतः पुरुवा ४, ३२, २१
 भूरि नाम वन्दमानो दधाति ५, ३, १०
 भूरिं द्वे अचरंती चरंतं १, १८५, २; तै. ब्रा. २, ८, ४
 भूरिभिः समह ऋषिभिः ८, ७०, १४
 भूरि हि ते सवना मानुषेषु ७, २२, ६; साम. १८०
 भूरीणि भद्रा नयेषु १, १६६, १०
 भूरीणि हि त्वे द्यविरं ३, १९, ४
 भूरीदिन्द्र उद्विनक्षंतं १०, ८, ९
 भूरिदिन्द्रस्य वीर्यं ८, ५५, १
 भूर्जं उक्तानपदः १०, ७२, ४
 भूपन्न योऽधि यभूपु १, १४०, ६
 भूमिश्चिद्रासि तनुजिः ४, ३२, २
 भोजं त्वामिन्द्र २, १७, ८

भोजमग्नाः सुष्टुवाहः १०, १०७, ११
 भोजा त्रिगुः सुराभि १०, १०७, ९
 भोजायाश्च समृजन्ति १०, १०७, १०; नि. ७, ३

भृंसीमहि त्वा वयं १०, २६, ४; नि. ६, २९
 मंहिष्टं वो मघोनां ५, ३९, ४
 मंहिष्टा वाजसातमेपा ८, ५, ५
 मक्षु कनायाः सख्यं नववदा १०, ६१, १०
 मक्षु कनायाः सख्यं नवीयो १०, ६१, ११
 मक्षु ता त इन्द्र दानामस १०, २२, ११
 मक्षु देववतो रथः ८, ३१, १५; तै. सं. १, ८, २२, ३
 मक्षु न येपु दोहसे चिदया ६, ६६, ५
 मक्षु न वह्निः प्रजाया १०, ६१, ९
 मक्षु हि ष्मा गच्छय ईवतोष्ट ४, ४३, ३
 मखस्य ते तविपस्य प्रजृति ३, ३४, २; अथर्व. २०, ११, १
 मघोन आ पवस्व नो २, ८, ७; साम. ११८४
 मघोनः स्म वृत्रहत्येषु चोदय ७, ३२, १५; साम. १६८
 मवयः सोमपासुहं ३, ४१, ५; अथर्व. २०, २३, ५
 मती जुष्टो धिया द्विष्टः ९, ४४, २
 मसि नो वस इष्टये १, १७६, १
 मसि वायुमिष्टये ९, ९७, ४२; साम. १२५४
 मसि सोम वरुणं ९, ९०, ५
 मस्यपायि ते महः १, १७५, १; साम. १४३२
 मास्वा सुदिप्र मंदिभिः १, ९, ३; अथर्व. २०, ७१, १

मा सुशिप्र हरिवस्तदीम ८, ९९, २; साम. ८१४
 यदीं विभ्रुतो १, ७१, ४
 यदीं विष्टो मा १, १४८, १
 युक्षेति सादाने ९, १२, ३; साम. ११९८
 यिषितं मदं ८, १, २१
 यदे हि नो ददि: १, ८१, ७; अथर्व. २०, ५६, ४;
 तै. ब्रा. २, ४, ४, ७
 नक्तुनोषसो १, ९०, ७; वा. य. १३, २८; तै. सं.
 ४, २, ९, ३; तै. आ. १०, १०, २; श. ब्रा.
 १४, ९, ३, १२
 नो छावापृथिवी ६, ७०, ५
 घृष्टं घोरमयासं ९, ८९, ४
 मतीरोषधीर्चाव आप: ४, ५७, ३; अथर्व. २०, १४३, ८
 मन्वं तनूनपाद् १, १३, २; साम. १३४८
 मन्मे परायणं १०, २४, ६
 म्नासो वनस्पति: १, ९० ८; वा. य. १३, २९; तै. सं.
 ४, २, ९, ३; तै. आ. १०, १०, २; श. ब्रा.
 १४, ९, ३, १३
 वाता ऋतायते १, ९०, ६, वा. य. १३, २७; तै. सं.
 ४, २, ९, ३; तै. आ. १०, १०, २; श. ब्रा.
 १४, ९, ३, ११
 मीर्षारामनु क्षर ९, १७, ८
 म्या यत्कर्त्तव्यमभवत् १०, ६१, ६
 म्ये होता दुरोजे बर्हिपोरा ६, १२, १
 म्व ऊ पु मधुयुवा ५, ७३, ८
 म्व: विवतं मधुपेरिमास ४, ४५, ३
 म्व: सुदं पवस्व ९, ९७, ४४
 म्व: सोमस्याश्विना १, ११७, १
 म्वो वो नाम मारुतं ७, ५७, १
 नीपिण: प्र मरध्वं १०, १११, १
 नीपिभि: पवते पुर्य: ९, ८३, २०; साम. ८२२
 नुष्वत्वा नि धीमहि ५, २१, १; तै. ब्रा. ३, ११, ६, ३
 नुष्वदसो अङ्गीरस्वदङ्गिर: १, ३१, १७
 नुष्वदिन्द्र सवने जुषाग: ३, ३२, ५
 नो अत्या अन आसीत् १०, ८५, १०; अथर्व. १४, १, १०
 नो जवता वृषणा मद्रक्षुं ८, २२, १६
 नो जवा अयमान ८, १००, ८
 नो न देपु हवनेपु १०, ६१, ३; वा. य. ७, १७
 नो न योऽध्वन: १, ७१, ९
 नो न्वा हुवानहे १०, ५७, ३; वा. य. ३, ५३; तै. सं.
 १, ८, ५, २

मन्त्रमखर्वं सुधितं सुपेशसं ७, ३२, १३; अथर्व. २०, ५९, ४
 मंयता नर: कविमह्यन्तं ३, २९, ५
 मन्दन्तु त्वा मघवत्तिन्द्रेन्दव: ८, ४, ४; साम. १७२२
 मन्दन्तु त्वा मन्दिनो १, १३४, २
 मन्दमान ऋतादधि १०, ७३, ५
 मन्दस्व होत्रादनु जोषमन्धस: २, ३७, १
 मन्दस्वा सु स्वर्णरं ८, ६, ३९
 मन्दामहे दशतयस्य १, १२२, १३
 मन्दिष्ठ यदुशने काव्ये १, ५१, ११
 मन्द्रं होतारं शुचिमह्या ३, २, १५
 मन्द्रं होतारमुशिजो नमोभि: १०, ४६, ४
 मन्द्रं होतारमुशिजो यविष्ठं ७, १०, ५
 मन्द्रं होतारमृत्विजं ८, ४४, ६; साम. १५४३
 मन्द्रजिह्वा जुगुर्वणि: १, १४२, ८
 मन्द्रया सोम धारया ९, ६, १; साम. ५०६
 मन्द्रस्य कवेर्दिव्यस्य ६, ३९, १
 मन्द्रस्य रूपं विविदु: ९, ६८, ६
 मन्द्रा कृणुध्वं धिय १०, १०१, २
 मन्द्रो होता गृहपति: १, ३६, ५
 मन्युरिन्द्रो मन्युरेवास १०, ८३, २; अथर्व. ४, ३२, २;
 तै. ब्रा. २, ४, १, ११
 मन्ये त्वा यक्षिं यक्षियाणां ८, ९६, ४
 ममच्चन ते मघवन् ४, १८, ९
 ममच्चन त्वा युवति: ४, १८, ८
 ममत्तु त्वा दिव्य: सोम: १०, ११६, ३
 ममत्तु न: परिष्मा १, १२२, ३; तै. सं. २, १, ११, १
 मम त्वा सूर उदिते ८, १, २९
 मम देवा विहये सन्तु १०, १२८, २; अथर्व. ५, ३, ३;
 तै. सं. ४, ७, १४, १
 मम द्विता राष्ट्रं क्षत्रियस्य ४, ४२, १
 मम पुत्रा: दायुह्यो १०, १५९, ३
 मम महोन्द्र याष्ट २, १८, ७
 मनासो वचो विहवेपु १०, १२८, १; अथर्व. ५, ३, १;
 तै. सं. ४, ७, १४, १
 मया सो अन्नमत्ति १०, १२५, ४; अथर्व. ४, ३०, ४
 मयि देवा इविणन् १०, १२८, ३; अथर्व. ५, ३, ५;
 तै. सं. ४, ७, १४, १
 मयो द्ये मेधिर: पूदक्ष: ३, १, ३
 मयोभूषीतो कभि दातु १०, १३६, १; तै. सं. ७, ४, १७, १;
 ति. १, १७
 मरुत: विषव ऋतुना १, १५, २

भरद्वाजाय सप्रथः ६, १६, ३३
 भरद्वाजायाव धुक्षत द्विता ६, ४८, १३
 भशमेधमं कृणवा १, २४, ४; साम. १०६५
 भराय सु भरत भागं १०, १००, २
 भरेषु हव्यो नमस्तोप २, २३, १३
 भरेष्विन्द्रं सुहवं १०, ६३, ९; तै. सं. २, १, ११, १; तै. ब्रा.
 २, ७, १३, ३
 भर्गो ह नामोत यस्य १०, ६१, १४
 भवा धुम्नी वाऽध्यक्षोत १०, ६९, ५
 भवा नो अग्नेऽवितोत १०, ७, ७
 भवा नो अग्ने सुमना उपेतौ ३, १८, १
 भवा मित्रो न शोव्यो १, १५६, १; तै. ब्रा. २, ४, ३, ८
 भवा वरुथं गुणते १, ५८, ९
 भवा वरुथं मघवन्मघोनां ७, ३२, ७
 भारतीळे सरस्वति १, १८८, ८
 भारती पवमानस्य २, ५, ८
 भास्वती नेत्री सृष्टतानां दिव १, ९२, ७
 भास्वती नेत्री सृष्टतानामचेति १, ११३, ४
 भिनत्पुरो नवति इन्द्र १, १३०, ७
 भिनद्धिरिं शवसा ४, १७, ३
 भिनद्धलमङ्गिरोभिः २, १५, ८; तै. सं. २, ३, १४, ५
 भिंधि विश्वा अपद्विपः ८, ४५, ४०; साम. १३४; १०७०,
 अथर्व. २०, ४३, १
 भीताय नाधमानाय ५, ७८, ६
 भीमो विवेपायुधेभिरेपां ७, २१, ४
 भुज्युमंहसः पिपृथो १०, ६५, १२
 भुरन्तु नो यशसः १०, ७६, ६
 भुवत्त्रितस्य मज्यो ९, ३४, ४
 भुवनस्य पितरं गीर्भिराभिः ६, ४९, १०
 भुवश्चक्षुर्मह क्रतस्य १०, ८, ५
 भुवस्त्वमिन्द्र ब्रह्मणा १०, ५०, ४; तै. सं. ३, ४, ११, ४
 भुवो जनस्य दिव्यस्य राजा ६, २२, ९; अथर्व. २०, ३६, ९
 भुवो यज्ञस्य रजसश्च १०, ८, ६; वा. य. १३, १५;
 १५, २३; तै. सं. ४, ४, ४, १; तै. ब्रा. ३, ५, ७, १
 भुवोऽविता वामदेवस्य ४, १६, १८
 भूम्या अन्तं पर्यंके चरन्ति १०, ११४, १०
 भूय इद्वावृधे वीर्यां ६, ३०, १
 भूयसा वस्नमचरत् ४, २४, ९
 भूयान ते सुमती ८, ३, २; साम. १४२२
 भूयामो पु त्वावतः ४, ३२, ६
 भूरिकर्मणे वृषभाय १, १०३, ६

भूरि चक्रं युज्येभिः १, १६५, ७, नि. ६, ७
 भूरि चक्र मरुतः पित्र्याणि ७, ५६, २३
 भूरि त इन्द्र वीर्यं १, ५७, ५; अथर्व. २०, १५, ५
 भूरि दक्षेभिर्वचनेभिः १०, ११३, ९
 भूरिदा भूरि देहि ४, ३२, २०
 भूरिदा ह्यसि श्रुतः पुरुत्रा ४, ३२, २१
 भूरि नाम वन्दमानो दधाति ५, ३, १०
 भूरि द्वे अचरंती चरंतं १, १८५, २; तै. ब्रा. २, ८, ४, ८
 भूरिभिः समह ऋषिभिः ८, ७०, १४
 भूरि हि ते सवना मानुषेषु ७, २२, ६; साम. १८००
 भूरीणि भद्रा नयेषु १, १६६, १०
 भूरीणि हि त्वे दधिरे ३, १९, ४
 भूरीदिन्द्र उदिनक्षंतं १०, ८, ९
 भूरिदिन्द्रस्य वीर्यं ८, ५५, १
 भूर्जं उक्तानपदः १०, ७२, ४
 भूपन्न योऽधि वभूषु १, १४०, ६
 भूमिश्चिद्वासि तुलुजिः ४, ३२, २
 भोजं त्वामिन्द्र २, १७, ८
 भोजमश्वः सुषुवाहः १०, १०७, ११
 भोजा जिग्युः सुरभिं १०, १०७, ९
 भोजायाम्बं समृजन्ति १०, १०७, १०; नि. ७, ३
 भंसीमहि त्वा वयं १०, २६, ४; नि. ६, २९
 भंहिष्टं वो मघोनां ५, ३९, ४
 भंहिष्ठा वाजसातमेपा ८, ५, ५
 भक्षू कनायाः सख्यं नवम्वा १०, ६१, १०
 भक्षू कनायाः सख्यं नवीयो १०, ६१, ११
 भक्षू ता त इन्द्र दानामस १०, २२, ११
 भक्षू देववतो रथः ८, ३१, १५; तै. सं. १, ८, २२, ३
 भक्षू न येषु दोहसे चिदया ६, ६६, ५
 भक्षू न वह्निः प्रजाया १०, ६१, ९
 भक्षू हि पमा गच्छय ईवतोषू ४, ४३, ३
 भक्षस्य ते तविपस्य प्रजृति ३, ३४, २; अथर्व. २०, ११, २
 मघोन भा पवस्व नो २, ८, ७; साम. ११८४
 मघोनः सम वृत्रहत्येषु चोदय ७, ३२, १५; साम. १६८२
 मतयः सोमपामुहं ३, ४१, ५; अथर्व. २०, २३, ५
 मती जुष्टो धिया हितः ९, ४४, २
 मसि नो वस्य इष्टये १, १७६, १
 मसि वायुमिष्टये ९, ९७, ४२; साम. १२५४
 मसि सोम वरुणं ९, ९०, ५
 मत्स्यपायि ते महः १, १७५, १; साम. १४३२
 मत्सा सुदिप्र मंदिभिः १, ९, ३; अथर्व. २०, ७१, ९

मत्स्वा सुशिप्र हरिवस्तदीम ८, ९९, २; साम. ८१४
 मयीषदीं विन्नुतो १, ७१, ४
 मयीषदीं विष्टो मा १, १४८, १
 मद्च्युत्सेति सादने ९, १२, ३; साम. ११९८
 मदेनेपितं मदं ८, १, २१
 मदेमेदे हि नो इदि: १, ८१, ७; अथर्व. २०, ५६, ४;
 तै. ब्रा. २, ४, ४, ७
 मधु नक्तमुनोपसो १, ९०, ७; वा. य. १३, २८; तै. सं.
 ४, २, ९, ३; तै. ब्रा. १०, १०, २; श. मा.
 १४, ९, ३, १२
 मधु नो छावापृथिवी ६, ७०, ५
 मधुपृष्ठं घोरमदासं ९, ८९, ४
 मधुमतीरोषधीघावं आप: ४, ५७, ३; अथर्व. २०, १४३, ८
 मधुमन्तं तन्नपाद् १, १३, २; साम. १३४८
 मधुमन्मे परायणं १०, २४, ६
 मधुमाज्ञो वनस्पति: १, ९० ८; वा. य. १३, २९; तै. सं.
 ४, २, ९, ३; तै. ब्रा. १०, १०, २; श. ब्रा.
 १४, ९, ३, १३
 मधु वाता ऋतायते १, ९०, ६; वा. य. १३, २७; तै. सं.
 ४, २, ९, ३; तै. ब्रा. १०, १०, २; श. ब्रा.
 १४, ९, ३, ११
 मधोर्धारामनु क्षर ९, १७, ८
 मध्या यत्कत्वमभवत् १०, ६१, ६
 मध्ये होता दुरोगे वहिषोरा ६, १२, १
 मध्व ऊ पु मधुयुवा ५, ७३, ८
 मध्व: पितते मधुषेभिराम ४, ४५, ३
 मध्व: सूदं पवस्व ९, ९७, ४४
 मध्व: सोमत्याश्विना १, ११७, १
 मध्वो वो नाम माह्वं ७, ५७, १
 मनीषिण: प्र भरध्वं १०, १११, १
 मनीषिभि: पवते पूर्व: ९, ८३, २०; साम. ८२२
 मनुष्वत्वा नि धीमहि ५, २१, १; तै. मा. ३, ११, ६, ३
 मनुष्वदमे अग्नीदस्वदक्षिण: १, ३१, १७
 मनुष्वदिन्द्र सध्वं जुषान: ३, ३२, ५
 मनो अत्या अन आनीत् १०, ८५, १०; अथर्व. १४, १, १०
 मनोजवसा जुषणा मध्वसु ८, २३, १६
 मनोजवा अयमान ८, १००, ८
 मनो न सेव हयनेषु १०, ३१, ३; वा. य. ७, १७
 मनो न योऽपवत: १, ७१, ९
 मनो न्वा हवामहे १०, ५६, ३; वा. य. ३, ५३; तै. सं.
 १, ८, ५, ३

मन्त्रमखवं सुधितं सुपेशसं ७, ३२, १३; अथर्व. २०, ५९, ४
 मंथता नर: कविमह्वयन्तं ३, २९, ५
 मन्दन्तु त्वा मधवसिन्द्रेन्दव: ८, ४, ४; साम. १७२२
 मन्दन्तु त्वा मन्दिनो १, १३४, २
 मन्दमान ऋतादधि १०, ७३, ५
 मन्दस्व होत्रादनु जोषमन्धस: २, ३७, १
 मन्दस्वा सु स्वर्णर ८, ६, ३९
 मन्दामहे दशतयस्य १, १२२, १३
 मन्दिष्ठ यदुशने काव्ये १, ५१, १६
 मन्द्रं होतारं शुचिमद्वया ३, २, १५
 मन्द्रं होतारमुशितो नमोभि: १०, ४६, ४
 मन्द्रं होतारमुशितो यविष्ठं ७, १०, ५
 मन्द्रं होतारमृत्विजं ८, ४४, ६; साम. १५४३
 मन्द्रजिह्वा जुगुर्वणि: १, १४२, ८
 मन्द्रया सोम धारया ९, ६, १; साम. ५०६
 मन्द्रस्य कवेर्दिव्यस्य ६, ३९, १
 मन्द्रस्य रूपं विविदु: ९, ६८, ६
 मन्द्रा कृणुष्वं धिय १०, १०२, २
 मन्द्रो होता गृहपति: १, ३६, ५
 मन्युरिन्द्रो मन्पुरोवास १०, ८३, २; अथर्व. ४, ३२, २;
 तै. मा. २, ४, १, ११
 मन्ये त्वा यज्ञियं यज्ञियानां ८, ९३, ४
 मनघ्न ते मधवन् ४, १८, ९
 मनघ्न त्वा युवति: ४, १८, ८
 मनसु त्वा दिव्य: सोम: १०, ११६, ३
 मनसु न: परिज्जा १, २२२, ३; तै. सं. २, १, ११, १
 मन त्वा नूर उदिते ८, १, २९
 मन देवा विह्वे सन्तु १०, १२८, २; अथर्व. ५, ३, ३;
 तै. सं. ४, ७, १४, १
 मन द्विता राष्ट्रं क्षत्रियस्व ४, ४२, १
 मन पुत्रा: दस्युऽप्यो १०, १५३, ३
 मन इहोन्द्र पाशरुच २, १८, ७
 मनामे वचो विह्वेषु १०, १२८, १; अथर्व. ५, ३, १;
 तै. सं. ४, ७, १४, १
 मया नो अयमति १०, १२५, ४; अथर्व. ४, ३०, ४
 मयि देवा इविमन् १०, १२८, ३; अथर्व. ५, ३, ५;
 तै. सं. ४, ७, १४, १
 मयो द्ये मेदि: दृढका ३, १, ३
 मयोर्वायो सनि वातु १०, १३३, १; तै. सं. ७, ४, १७, १;
 वि. १, १९
 मरुत: सिन्धु ऋतुना १, १५, ३

मरुतो मारुतस्य न ८, २०, २३
 मरुतो यद्द वो दिवः ८, ७, ११; तै. सं. १, ५, ११, ४
 मरुतो यद्द वो बलं १, ३७, १२
 मरुतो यस्य हि क्षये १, ८६, १; अथर्व. २०, १, २; वा. य.
 ८, ३१; तै. सं. ४, २, ११, १
 मरुतो वीक्षुपाणिभिः १, ३८, ११
 मरुत्वतो अप्रतीतस्य ५, ४२, ६
 मरुत्वन्तं वृषभं ३, ४७, ५; ६, १९, ११; वा. य. ७, ३६;
 तै. सं. १, ४, १७, १; तै. ब्रा. २, ८, ३, ४
 मरुत्वन्तं हवामह १, २३, ७
 मरुत्वन्तसृजीषिणं ८, ७६, ५
 मरुर्वो इन्द्रमीद्वः ८, ७६, ७
 मरुर्वो इन्द्र वृषभो ३, ४७, १; वा. य. ७, ३८; तै. सं.
 १, ४, १९, १; नि. ४, ९
 मरुमु वो दधीमहि ५, ५२, ४
 मरुत्तोन्नस्य वृजनस्य १, १०१, ११
 मरुत्तश्चिद्रो नृतयो रक्मवक्ष ८, २०, २२
 मरुतां अमर्यस्य ते ८, ११, ५
 मरुतांि ते वर्मणा ६, ७५, १८; साम. १८७०; अथर्व.
 ७, ११८, ६; वा. य. १७, ४९; तै. सं. ४, ६, ४, ५
 मरुंजानास धायवो ९, ६४, १७
 मरुं न शुभ्रस्तन्वं ९, ९६, २०
 मरु उग्राय तयसे सुवृ कंत ८, ९६, १०
 मरुः स राय एयते १, १४९, १
 मरुः सु वो अरानिये स्तवान ८, ४६, १७
 मरुत्तस्योमो महिपः ९, ९७, ४१; साम. ५४२; १२५५;
 नि. १४, १७
 मरुत्तस्युष्यं स्यधिरं १०, ५१, १; नि. ६, ३५
 मरुत्तदः कवयः ३, ५४, १७
 मरुत्तशाम मुखं पुरुस्पृक् १०, ५५, २
 मरुत्तद मरुतानावृगीमहे १०, ३६, ११
 मरुत्तस्यैर्वनः कृत्वाः ४, ३९, २
 मरुत्तश्चिद्रिन्द्र वन एतान् १, १६९, १
 मरुत्तश्चिद्रम एतान् ४, १२, ५
 मरुतो अमरुवो वृषभे विरुषो ३, ३३, ४; नि. ६, २३
 मरुतो अग्नि मरिच ३, ४३, २
 मरुतो अग्नि सोम जोष ९, ६६, १६
 मरुतो अमरुवो वृषभे ७, ११, १
 मरुतो अग्नि सोम वरुषो ३, ५२, ५; तै. ब्रा. २, ८, ७, ६
 मरुतो अमरुवो वृषभे १, ८, ५; साम. १६६; अथर्व. २०, ७१, १

मरुतो इन्द्रो नृवदा चर्षणिप्रा ६, १९, १; वा. य. ७, ३
 तै. सं. १, ४, २१, १; तै. ब्रा. ३, ५, ७, ४; नि. ६, १६-१
 मरुतो इन्द्रो य भोजसा ८, ६, १; साम. १३०७; अथर्व.
 २०, १३८, १; वा. य. ७, ४०; तै. सं. १, ४, २०,
 तै. ब्रा. ३, ५, ७, ४
 मरुतो उग्रो वावृषे वीर्याय ३, ३६, ५
 मरुतो उतासि यस्य ते ७, ३१, ७
 मरुतो ऋषिदेवजा ३, ५३, ९
 महान्तं कोशमुदवा ५, ८३, ८; अथर्व. ४, १५, १६
 महान्तं त्वा महोरनु ९, २, ४; साम. १०४०
 महान्तं महिना वयं ८, १२, २३
 महान्ता मित्रावरुणा ८, २५, ४
 महान्तो मह्ना विभ्वो १, १६६, ११
 महान्तस्यस्ये भुव आनिय ३, ६, ४
 महिकेरव ऊतये १, ४५, ४
 महि क्षेत्रं पुरुश्वद्रं विविद्वान् ३, ३१, १५; तै. ब्रा. २, ७, १३, ३
 महि ज्योतिर्निहितं वक्षणा ३, ३०, १४
 महि ज्योतिर्विभ्रतं त्वा १०, ३७, ८
 महि त्रीणामवोऽस्तु १०, १८५, १; साम. १९२;
 वा. य. ३, ३१
 महि त्वाष्ट्रमूर्जयन्तीरजुयं ३, ७, ४
 महि चावापृथिवी भूतं १०, ९३, १
 महि पसरः सुकृतं सौर्यं ९, ७४, ३
 महि महे तवसे दीध्ये नृन् ५, ३३, १
 महि महे दिवे अर्चा ३, ५४, २
 महिन्न एषां पितरः १०, ५३, ४
 महि राधो विश्वजन्यं ६, ४७, २५
 महि वो महतामवो वरुण मित्र दाशुपे ८, ४७, १
 महि वो महतामवो वरुण मित्रायमन् ८, ६७, ४
 महिपामो सायिनश्चिद्र १, ६४, ७
 मही अत्र महिना १, १५१, ५
 मही चावापृथिवी इह ज्येष्ठे ४, ५६, १
 मही घोः पृथिवी चतः १, २२, १३; वा. य. ८, ३२; १३, ३३;
 तै. सं. ३, ३, १०, २; ५, ११, ३; ४, २, ९, ३
 मही मित्रस्य साधयः ४, ५६, ७; साम. १५९८
 महीमे अस्य वृषनाम ९, ९७, ५४; साम. ११०६
 मही यदि धिपणा मिश्रये ३, ३१, १३
 महीरस्य प्रगीतयः (नानास्य) ६, ४५, ३
 महीरस्य प्रगीतयः (वाविशा वसुभिः) ८, १२, ११
 मही वसुतिरश्विना मयोऽस्तु १, ११७, १९

ही समैरक्ष्म्या ३, ५५, २०
 हे चान त्वामदिवः ८, १, ५; साम. २९१
 हे नो अद्य बोधयोषो ५, ७९, १; साम. ४२१; १७४०
 हे नो अद्य सुविताय बोधि ७, ७५, २
 हे यत्पित्र हं रसं १, ७१, ५
 हे शुल्काय वरुणस्य ७, ८२, ६
 हो भग्नेः समिधानस्य १०, ३६, १२; वा. य. ३३, १७
 हो भर्गः सरस्वती १, ३, १२; वा. य. २०, ८६; नि. ११, २७
 हो देवान्यजसि यक्ष्यालु ६, ४८, ४
 महो द्रुहो भप विश्वायु ६, २०, ५
 महो नो भग्ने सुवितस्य ७, १, २४
 महो नो राय सा भर ९, ६१, २६; साम. १२१४
 महो महानि पनयन्त्यस्य ३, ३४, ६; अथर्व. २०, ११, ६
 महो यस्पतिः शवसो १०, २२, ३
 महो रुजामि बन्धुता ४, ४, ११; तै. सं. १, २, १४, ४
 महो विश्वां अभि पतो ८, २३, २६
 मह्यं यजन्तु मम १०, १२८, ४; अथर्व. ५, ३, ४; तै. सं.
 ४, ७, १४, २
 मह्यं त्वष्टा वज्रमतक्षव १०, ४८, ३
 मद्या ते सह्यं ३, ३१, १४
 मा कस्यै धातमभ्यमित्रिणे १, १२०, ८
 मा कस्य नो भरहयो ७, ९४, ८
 मा कस्य यक्षं सदमिव ४, ३, १३
 मा कस्याहुतम्बु ५, ७०, ४
 मा काकम्बीरमुदहहो ६, ४८, १७
 माकिरेना पथा गाव ८, ५, ३९
 माकिर्न एना सरया १०, २३, ७
 माकिर्नदान्माकीं ६, ५४, ७
 माकुभ्यगिन्द्र शूर वस्वीः १०, २२, १२
 मा चिदन्यद्वि शंसत ८, १, १; साम. २४२; १३६०; अथर्व.
 २०, ८५, १; नि. ७, २
 मा ष्टेभ्र रश्मीरिति १, १०९, ३; तै. मा. ३, ६, ९, १
 मा जस्वने वृषभ ६, ४४, ११
 मां चत्वार आदावः ८, ७४, १४
 मातली कर्ष्यमो १०, १४, ३; अथर्व. १८, १, ४७; तै. सं.
 २, ६, १२, ५
 माता च यत्र दृहिता ३, ५५, १२
 माता देवानामदिनेः १, ११३, १९
 माता पितरस्तु सा भव १, १६४, ८; अथर्व. ९, ९, ८
 माता रुद्राणां दृहिता ८, १०१, १५; तै. मा. ६, १२, १

मातृदिधिपुम् ६, ५५, ५; नि. ३, १६
 मातृपदे परमे ५, ४३, १४
 मा ते अमाजुरो यथा ८, २१, १५
 मा ते अस्यां सहसावन्परि ७, १९, ७; अथर्व. २०, ३७, ७;
 तै. सं. १, ६, १२, ५
 मा ते गोदत्र निरराम राधसः ८, २१, १६
 मा ते राधांसि मा त ऊतयो १, ८४, २०; साम. १७२४;
 नि. १४, ३७
 मातेव यज्रसे पप्रयानः ५, १५, ४
 मा ते हरि वृषणा वीतष्टा ३, ३५, ५
 मात्र पूषन्नाष्टुण इरस्यः ७, ४०, ६
 मात्रे नु ते सुमिते १०, २९, ६; अथर्व. २०, ७६, ६
 मा त्वामिध्वनयीदूमर्गधिः १, १६२, १५; वा. य. २५, ३७;
 तै. सं. ४, ६, ९, २
 मा त्वा तपप्रिय आत्मापि १, १६२, २०; वा. य. २५, ४३;
 तै. सं. ४, ६, ९, ३
 मा त्वा मूरा अविष्यवो ८, ४५, २३; साम. ७३२; अथर्व.
 २०, २२, २
 मा त्वा रुद्र सुकुधामा नमो २, ३३, ४
 मा त्वा श्येन उद्दधीन् २, ४२, २
 मा त्वा सोमस्य गल्दया ८, १, २०; साम. ३०७;
 नि. ६, २४
 मादयस्व सुते सचा १, ८१, ८; अथर्व. २०, ५६, ५
 मादयस्व हरिभिः १, १०१, १०; नि. ६, १७
 माध्यन्दिनस्य सवनस्य धानाः ३, ५२, ५
 माध्यन्दिने सवने जातवेदः ३, २८, ४
 मा न इन्द्र परा वृणक् ८, ९७, ७; साम. २६०
 मा न इन्द्र पीयत्नवे ८, २, १५; साम. १८०६
 मा न इन्द्राम्यादिशः ८, २२, ३१; साम. १२८
 मा न एकस्त्रिणागति ८, ४५, ३४
 मा नः शंसो भरहयो १, १८, ३; वा. य. ३, ३०
 मा नः समस्त दृज्यः ८, ७५, ९; तै. सं. २, ६, ११, ६;
 नि. ५, २३
 मा नः सेतुः सिपेदयं ८, ६७, ८
 मा नः सोमपरिदाधो १, ४३, ८
 मा नः सोम सं वीविजो ८, ७२, ८; तै. सं. ३, २, ५, २
 मा नः स्तेनेन्दो वे अभि २, २३, १६
 मा नस्तोके तत्रये १, ११४, ८; वा. य. १६, १६; तै. सं.
 ३, ४, ११, २; ४, ५, १०, ३
 मा निन्दत य इमां ४, ५, २
 मा रो रुद्रे हुष्टये ७, १, २२

मा नो अग्नेऽमतये ३, १६, ५
 मा नो अग्नेऽवसृजो १, १८९, ५
 मा नो अग्नेऽवीरते परादा ७, १, १९
 मा नो अग्ने सख्या १, ७१, १०
 मा नो अज्ञाता वृजना ७.३२, २७; साम. १४५७; अथर्व. २०, ७९, २; तांख्य ब्रा. ४, ७, ५, ६
 मा नो अरातिरीशत २, ७, २
 मा नो अस्मिन्मघवन् १, ५४, १
 मा नो अस्मिन्महाधने ८, ७५, १२; साम. १६५०; तै.सं. २, ६, ११, ३
 मा नो गन्धेभिरश्व्यैः ८, ७३, १५
 मा नो गुह्या रिप आयोरहन्द २, ३२, २
 मा नो देवानां विशः ८, ७५, ८; तै. सं. २, ६, ११, २
 मा नो निदे च वक्तवे ७, ३१, ५; अथर्व. २०, १८, ५
 मा नो मर्ता अभि ब्रुहन् १, ५, १०; अथर्व. २०, ६९, ८
 मा नो मर्ताय रिपवे ८, ६०, ८
 मा नो मर्धारा भरा ४, २०, १०; तै. सं. १, ७, १३, ३
 मा नो महान्तमुत १, ११४, ७; वा. य. १६, १५; तै.सं. ४, ५, १०, २
 मा नो मित्रो वरुणो अर्यमायुः १, १६२, १; वा. य. २५, २४; तै. सं. ४, ६, ८, १; नि. ९, ३
 मा नो मृचा रिपूणां ८, ६७, ९
 मा नो रक्ष आ वेदीदावृणीव ८, ६०, २०
 मा नो रक्षो अभि नह्यातु ७, १०४, २३; अथर्व. ८, ४, २३
 मा नो वधाय हरनवे १, २५, २
 मा नो वधीरिन्द्र मा १, १०४, ८
 मा नो वधी रुद्र मा ७, ४६, ४
 मा नो वर्धेवरुण २, २८, ७
 मा नो वृकायं वृक्ये समसं ६, ५१, ६
 मा नो हिमीञ्जिता १०, १२१, ९; वा. य. १२, १०२; तै. सं. ४, २, ७, १
 मा नोऽद्विर्दुष्यो रिपेधात् ७, ३४, १७; नि. १०, ४५
 मा नो हृणीनामविधिर्वसु ८, १०३, १२; साम. ११०
 मा नो हेतिर्विस्वत् ८, ६७, २०
 मां देव दधिरे हच्यवाहं १०, ५२, ४
 मां धुरिन्द्रं नाम देवत्रा १०, ४९, २
 मां नरः स्वस्था वाज्यन्तः ४, ४२, ५
 मा पातवाय नो नरेन्द्राज्ञो ७, ९४, ३; साम. ९१८
 मा हृगन्तो हृगिन् १, १२५, ७
 मा न गान् वयो वयं १०, ५७, १; अथर्व. १३, १, ५९

मा भूम निष्य्या इवे ८, १, १३; अथर्व. २०, १
 तांख्य ब्रा. ९, १०, १
 मा भेम मा अमिषमो ८, ४, ७; साम. १६०५
 मा मामिमं तव ५, ४०, ७
 मायाभिरिन्द्र मायिनं १, ११, ७
 मायाभिरुत्सिष्टसत् ८, १४, १४; अथर्व. २०, २९
 माया वां मित्रावरुणा दिवि ५, ६३, ४
 मारे अस्मद्भि सुसुचो ३, ४१, ८; अथर्व. २०, २३, ८
 मार्जाव्यो मृज्यते स्वे ५, १, ८
 मा व एनो अन्यकृतं भुजेम ६, ५१, ७
 मा वां वृको १, १८३, ४
 मा विदन्परिपथिनो १०, ८५, ३२; अथर्व. १४, २, १
 मा वो घ्नन्तं मा शपंतं १, ४१, ८
 मा वो दात्रान्मरुतो ७, ५६, २१
 मा वो मृगो न यवसे १, ३८, ५
 मा वो रसानितभा ५, ५३, ९
 मा वो रिपस्त्वनिता १०, ९७, २०; वा. य. १२, १५
 तै. सं. ४, २, ६, ५
 मा शूने अग्ने नि पदाम नृणां ७, १, ११
 मा सख्युः शूनमा विदे ८, ४५, ३६
 मा सा ते अस्मत्सुमतिर्विद १, १२१, १५
 मा सीमवद्य आ भाग् ८, ८०, ८
 मा स्नेधत सोमिनो दक्षता ७, ३२, ९
 माहं मघोनी वरुण २, २७, १७; २८, ११; २९, ७
 मित्रं वयं हवामहे १, २३, ४; साम. ७९३
 मित्रं हुवे पूतदक्षं १, २, ७; साम. ८४७; वा. य. ३३, ५
 मित्रं कृणुष्वं खलु १०, ३४, १४
 मित्रं न यं शिष्या गोपु १, १५१, १; तै. ब्रा. २, ८, ७, ६
 मित्रं न यं सुधितं ६, १५, २
 मित्रश्च तुभ्यं वरुणः ३, १४, ४
 मित्रश्च नो वरुणश्च ५, ७२, ३
 मित्रस्तन्नो वरुणो देवो अर्यः ७, ६४, ३
 मित्रस्तन्नो वरुणो मामहन्त ७, ५२, २
 मित्रस्तन्नो वरुणो रोद्रधी ७, ४०, २
 मित्रस्य चरणीद्यतो ३, ५९, ६; वा. य. ११, ६२; तै. म. ३, ४, ११, ५; ४, १, ६, ३; तै. ब्रा. ४, ३, २
 मित्रा तना न रथ्या ८, २५, २
 मित्राय पञ्च येमिरे ३, ५२, ८
 मित्राय मित्र वरुणाय १०, ६५, ५
 मित्रावरुणयन्ता उत ८, ३५, १३
 मित्रो अद्भोश्चिदाद्भु ५, ६५, ४

मित्रो जग्मिभवंति यत् ३, ५, ४
 मित्रो जनान्यातयति ३, ५९, १; तै. सं. ३, ४, ११, ५;
 तै. ब्रा. ३, ७, २, ३; नि. १०, २२
 मित्रो देवेष्वायुषु ३, ५९, ९
 मित्रो नो अत्यंहति ८, ६७, २
 मिमाति वह्निरेतथाः ९, ६४, १९
 मिमानु पौरदितिर्वातये नः ५, ५९, ८
 मिमीहि श्लोकमात्ये १, ३८, १४
 मिम्यक्ष येपु रोदसी ६, ५०, ५; नि. ६, ६
 मिम्यक्ष येपु सुधिता १, १६७, ३
 मिहः पात्रकाः प्रतता अभूव ३, ३१, २०
 मीळहुष्मतीव पृथिवी ५, ५६, ३
 मुञ्चन्तु मा शपच्याद् १०, ९७, १६; अथर्व. ६, ९६, २;
 ७, ११२, २; वा. य. १२, ९०
 मुञ्चामि त्वा हविषा जीवनाय १०, १६१, १; अथर्व.
 ३, ११, १; २०, ९६, ६
 मुनयो वातरक्षनाः १०, १३६, २
 मुमुक्षुवो मनवे १, १४०, ४
 मुमोद गर्भो वृषभः १०, ८, २
 मुपाय सूर्यं कवे १, १७५, ४
 मूरा भमूरा न वयं १०, ४, ४; नि. ६, ८
 मूर्धा दिवो नाभिरग्निः १, ५९, २
 मूर्धानं दिवो धरति ६, ७, १; साम. ६७; ११४०; वा. य.
 ७, २४; ३३, ८; तै. सं. १, ४, १३ १
 मूर्धा भुवो भवति नक्तं १०, ८८, ६; नि. ७, २७
 मूर्धो न शिभा व्यदन्ति १०, ३३, ३
 मृगो न भीमः लुचरो गिरि १०, १८०, २; साम. १८७३;
 अथर्व. ७, ८४, ६; वा. य. १८, ७१; तै. सं.
 १, ६, १२, ४
 मृजन्ति त्वा दरा क्षिपो ९, ८, ४; साम. ११८१
 मृजन्ति त्वा समसुवो ९, ६६, ९
 मृजानो धारे एवमानो ९, १०७, ३३; साम. १०८०
 मृगमानः सुहस्य ९, १०७, ३१; साम. ५१७; १०७९
 मृगन्त नो मरुतो मा वधि ५, ५५, ९
 मृगा नो ह्येत १, ११६, १; तै. सं. ६, ५, १०, ३
 मृगोः वयं योवमसो १०, १८, ३; अथर्व. १३, ३, ३०;
 तै. ब्रा. ८, १०, ३
 मेषान्ते ते पशवो ३, ६९, ३; नि. ८, ३
 मेषावतां विदधाम १०, ९१, ८; साम. ९८३; तै. ब्रा.
 १, ११, १, ३
 मेरुमारुतं रणाय १०, १६१, ५; अथर्व. २०, ९६, २९

मैनममे वि दहो १०, १६, १; अथर्व. १८, २, ४; तै. ब्रा.
 ६, १, ४
 मोषमज्ञं विन्दते १०, ११७, ६; तै. ब्रा. २, ८, ८, ३;
 नि. ७, ३
 मो ते रिषन्त्ये अच्योक्तिभिः ८, १०३, १३
 मो पु णः परापरा १, ३८, ६
 मो पु णः सोम मृत्यवे २०, ५९, ४
 मो पु त्वा वावतश्चनारे ७, ३२, १; साम. २८४; १६७५
 मो पु देवा अदः स्वर १, १०५, ३
 मो पु मखं ८, ९२, ३०; साम. ८२६; अथर्व. २०, ६०, ३
 मो पु वरुण मृगमयं ७, ८९, १
 मो पु वो अस्मदग्निं तानि १, १३९, ८; अथर्व. २०, ६७, २
 मो पु ण इन्द्रात्र पृच्छु १, १७३, १२; वा. य. ३, ४६
 मो पु णो अत्र जुहुमन्त ३, ५५, २
 मो प्वघ जुहुणावान् ८, २, २०
 य आमदा ब्रह्मा वरु १०, १२१, २; अथर्व. ४, २, १;
 १३, ३, २४; वा. य. २५, १३; तै. सं. ४, १, ८, ४;
 ७, ५, १७, १
 य आश्राय अक्रमानाय १०, ११७, ३
 य आतवापरायतः ६, ४५, १; साम. ११७
 य आसिर्गितो वरुण निवः ७, ८८, ६
 य आसुं ह्यामसिर्गित ८, ५३, ३
 य आसुर्विपु ह्यामसु ९, ३५, ३३; साम. ११३५
 य आस्येष्य धरति ७, ५५, ३; अथर्व. ४, ५, ७
 य आस्त्यव आस्ये ८, ४३, ७
 य इत् आसिर्गमि ६, ३०, १३; साम. ११५०
 य इन्द्रोः एवमानमसु ९, ११४, १
 य इन्द्र एवसेष्यः ८, ८९, ७; साम. ११३
 य इन्द्र एवसेष्यः ८, ३, १८
 य इन्द्र एवसेष्यो नान्तो अग्नि ७, ३९, ३; तै. ब्रा. ३, ८, ५, ७
 य इन्द्र मस्यसेष्यो ८, ९९, ३
 य इन्द्र सोमनामो ८, १३, १; साम. ३३४, अथर्व.
 २०, ६३, ७
 य इन्द्राग्निं विदधती नो ३, १०८, ३
 य इन्द्राग्नीं सुविपु वी ३, ५९, १; नि. ५, ३०
 य इन्द्राय एवसेष्यः १, ३०, ३
 य इन्द्राय सुवसेष्यो ३, ५९, ३
 य इन्द्रा विषा आसिर्गि ५, ८९, ९
 य इन्द्रा विषा सुवसेष्यो सुवसेष्यो १०, ८१, १; वा. य. १३, १३
 ३, ५, ३, ३

य इमे उभे अहनी ५, ८२, ८
य इमे धावापृथिवी जनित्री १०, ११०, ९; अथर्व. ५, १२, ९; वा. य. २९, ३४; तै. मा. ३, ६, ३, ४; नि. ८, १४
य इमे रोदसी उभे अहं ३, ५३, १२
य इमे रोदसी मही समीची ८, ६, १७
य इमे रोदसी मही सं मातरेव ९, १८, ५
य ई राजानावृत्तुथा ६, ६२, ९
य ई वहन्त आशुभिः ५, ६१, ११
य ईक्षयन्ति पर्वतान् १, १९, ७
य ई चकार न सो अस्य १, १६४, ३२; अथर्व. ९, १०, १०; नि. २, ८
य ई चिकेत गुहा १, ६७, ७
य ईशिरे भुवनस्य १०, ६३, ८
य उक्था केवला दधे ८, ५२, ३
य उक्थेभिर्न विन्धते ८, ५१, ३
य उग्र इव शर्यहा ६, १६, ३९; साम. १७०७; तै. सं. २, ६, ११, ४
य उग्रः सन्ननिष्टतः ८, ३३, ९; साम. १६९८; अथर्व. २०, ५३, ३; ५७, १३
य उग्रा अर्कमानृचुः १, १९, ४
य उग्रेभ्यश्चिदोजियान् ९, ६६, १७
य उदाजन्पितरो १०, ६२, २
य उदानद् व्ययनं १०, १९, ५; अथर्व. ६, ७७, २
य उदचि यज्ञे अध्वरेष्ठा १०, ७७, ७
य उदचीन्द्र देवगोपाः १, ५३, ११; अथर्व. २०, २१, ११
य उद्रः फलिंगं भिनत् ८, ३२, २५
य उशता मनसा सोमं १०, १६०, ३; अथर्व. २०, २६, ३
य उ श्रिया दमेष्वा २, ८, ३
य उस्त्रिया अप्या अन्तः ९, १०८, ६; साम ५८५
य ऋक्षादंहसो मुचत् ८, २४, २७
य ऋज्जामहं सामहे ८, १, ३२
य ऋज्जा वातरंहसो ८, ३४, १७
य ऋते चिदमिश्रिपः ८, १, १२; साम. २४४; अथर्व. १४, २, ४७; तै. मा. ४, २०, १; काला. श्री. सू. २५, ५, ३०; ताण्ड्य. मा. ९, १०, १
य ऋते चिद्रास्पदेभ्यः ८, २, ३९
य ऋतेन सूर्यमारोहन् १०, ६२, ३
य ऋष्वः धावयरसत्वा ८, ४६, १२
य ऋष्वा रिष्टिविष्टुतः ५, ५२, १३
य एक इच्छ्यावयती ४, १७, ५

य एक इत्तमु पुहि ६, ४५, १६
य एक इद्व्यश्रपर्णीनां ६, २२, १; अथर्व. २०, ३६, १
य एक इद्विदयते १, ८४, ७; साम. ३८९; १३४१; अथर्व. २०, ६३, ४; नि. ४, १७
य एकश्रपर्णीनाम् १, ७, ९; अथर्व. २०, ७०, १५
य एको अस्ति दंसना ८, १, २७
य एनमादिदेशति ६, ५६, १
य ओजिष् इन्द्र तं ६, ३३, १
य ओजिष्स्तमा भर ९, १०१, ९; साम. ८२०
य ओहते रक्षसो देववीतौ ५, ४२, १०
यं यज्ञं नयथा नरः १, ४१, ५
यं युवं दाम्भध्वराय देवा ६, ६८, ६
यं रक्षन्ति प्रचेतसो १, ४१, १; साम. १८५
यं वर्धयन्तीद्विरः ६, ४४, ५
यं विप्रा उक्थवाहसो ८, १२, १३
यं वै सूर्य स्वर्मानुः ५, ४०, ९
यं सीमकृष्वन्तमसे ४, १३, ३
यं सीमनु प्रवतेव द्रवन्तं ४, ३८, ३
यं सुपर्णः परावतः १०, १४४, ४
यं सोममिन्द्र पृथिवीं ३, ४६, ५
यं स्मा पृच्छन्ति कुह २, १२, ५; अथर्व. २०, ३४, ५
यः ककुभो निधारयः ८, ४१, ४
यः कुक्षिः सोमपातमः १, ८, ७; अथर्व. २०, ७१, १
यः कुन्तदिद्वि योन्यं ८, ४५, ३०
यः पंचचर्षणीरभि ७, १५, २
यः परस्याः परावतः १०, १८७, २; अथर्व. ६, ३४, ३; नि. ५, ५
यः पावमानिरध्येति ९, ६७, ३१; साम. १२९८
यः पुष्पिणीश्च २, १३, ७
यः पूर्याय वेधसे १, १५६, २; तै. मा. २, ४, ३, ९
यः पृथिवीं व्ययमानाम् २, १२, २; अथर्व. २०, ३४, २
यः पौरुषेयेण ऋषिपा १०, ८७, १६; अथर्व. ८, ३, १५
यः प्राणतो निमिषतो १०, १२१, ३; अथर्व. ४, २, २
वा. य. २३, ३; २५, ११; तै. सं. ४, १, ८, ४; ७, ५, १६, १
यः शक्रो मृक्षो अद्रग्यः ८, ६६, ३
यः शग्मस्तुविशग्म ते ६, ४४, २
यः शम्बरं पर्वतेषु २, १२, ११; अथर्व. २०, ३४, ११
यः शम्भतो मन्वेतो २, १२, १०; अथर्व. २०, ३४, १०
यः शुक्र इव सूर्यो १, ४३, ५
यः शूरेभिर्हन्वो १, १०१, ६

यः श्वेतो भविनिर्णिजः ८, ४१, १०
 यः संख्ये चिच्छतक्रतुः ८, ३२, ११
 यः सप्राहा विचर्षणिः ६, ४६, ३; साम. २८६
 यः सतराशिमधुंभः २, १२, १२; अथर्व. २०, ३४, १३
 यः समिधा य आहुती ८, १९, ५
 यः सुनीयो ददाशुषे २, ८, २
 यः सुन्वते पचते २, १२, १५; अथर्व. २०, ३४, १८
 यः सुन्वंतमवति यः २, १२, १४; अथर्व. २०, ३४, १५
 यः सुपच्यः सुदक्षिणः ८, ३३, ५
 यः सुबिन्दमनशीनि ८, ३२, २
 यः सोमः कलशोर्षो ९, १२, ५; साम. १२००
 यः सोम सख्ये तव १, ९१, १४
 यः स्त्रीहितीषु पूर्वः १, ७४, २; साम. १३८०
 यः स्नाकन्धानो गध्यासम ४, ३८, ४
 यं कुमार नवं रथं १०, १३५, ३
 यं कुमार प्रावर्तयो १०, १३५, ४
 यं क्रन्दसी अवसा १०, १२१, ६; अथर्व. ४, २, ३; वा. य.
 ३२, ७; तै. सं. ४, १, ८, ५
 यं क्रन्दसी संयती २, १२, ८; अथर्व. २०, ३४, ८
 यच्च गोषु दुष्वन्त्यं ८, ४७, १४
 यच्चित्रमप्य उपसो वहन्ती १, ११३, २०
 यच्चिद्धि ते अपि व्यथिः ८, ४५, १९
 यच्चिद्धि ते गणा ह्यमे ५, ७३, ५
 यच्चिद्धि ते पुरुषप्रा ४, १२, ४; तै. सं. ४, ७, १५, ६
 यच्चिद्धि ते विशो यथा १, २५, १; तै. सं. ३, ४, ११, ४
 यच्चिद्धि त्वं गृहेगृह १, २८, ५; नि. ९, २१
 यच्चिद्धि त्वा जना ह्यमे ८, १, ३; अथर्व. २०, ८५, ३
 यच्चिद्धि वां पुर ऋषयो ८, ८, ६
 यच्चिद्धि दाशता तना १, २६, ६; साम. १६१८
 यच्चिद्धि दाशतानसीन्द्र ४, ३२, १३; ८, ६५, ७
 यच्चिद्धि सत्य सोमपा १, २९, १; अथर्व. २०, ७४, १
 यच्छक्रासि परावति (०१ अतरुवा) ८, ९७, ४;
 साम. २६४
 यच्छक्रासि परावति (०१ यद्वा) ८, १३, १५
 यच्छकमही भवति ७, ५०, ३
 यच्छुभ्रया ह्यं हवं ८, ४५, १८
 यजध्वने प्रियमेधा ८, २, ३७
 यजन्ते अस्य सत्पदम् ७, ३६, ५
 यजमानाय सुन्वत आग्ने ५, २६, ५
 यजस्व वीर प्र विधि २, २६, २
 यजस्व होतृगिरिवो ६, ११, १
 ऋ० ११८

यज्ञा नो मिश्रावरुणा १, ७५, ५; साम. १५३७; वा. य.
 ३३, ३; तै. प्रा. २, ७, १२, १
 यज्ञाम ह्यज्ञमसा वृद्धमिन्द्रं ३, ३२, ७
 यज्ञामह इन्द्रं वज्रं १०, २३, १; साम. ३३४
 यज्ञामहे वां महः १, १५३, १
 यजिष्ठं त्वा यजमाना १, १२७, २; साम. १८१४
 यजिष्ठं त्वा ववृमहे ८, १९, ३; साम. ११२; १४१३
 यज्ञातवेदो सुव्रनस्य १०, ८८, ५
 यज्ञायथा अपूर्व्यं ८, ८९, ५; साम. ६०१; १४२९
 यज्ञायथास्तदहरस्य ३, ४८, २
 यज्ञ इन्द्रमवर्धयत् ८, १४, ५; साम. १२१; १६३९; अथर्व.
 २०, २७, ५
 यज्ञं च नस्तन्त्रं च १०, १५७, २; साम. ११११; अथर्व.
 २०, ६३, १; १२४, ४
 यज्ञं पृच्छामि १, १०५, ४
 यज्ञस्य केतुः पवते ९, ८६, ७
 यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरोहितं हविष्मन्त १०, १२२, ४
 यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरोहितमग्निम् ५, ११, २; साम. ९०९;
 तै. सं. ४, ४, ४, ३
 यज्ञस्य वो रथ्य विश्पति १०, ९२, १
 यज्ञस्य हि त्थ ऋषिवा ८, ३८, १; साम. १०७३
 यज्ञानां रथ्ये वयं ८, ४४, २७
 यज्ञायज्ञा वः समना तुतुर्वणिः १, १६८, १
 यज्ञायज्ञा वो अग्रये ६, ४८, १; साम. ३५; ७०३; वा. य.
 २७, ४२
 यज्ञासाहं दुव इपे १०, २०, ७
 यज्ञे दिवो नृपदने पृथिव्या ७ २७, १
 यज्ञेन गानुमप्युरो २, २१, ५
 यज्ञेन यज्ञमप्यजन्त देवाः १, १६४, ५०; १०, ९०, १६;
 अथर्व. ७, ५, १; वा. य. ३१, १६; तै. सं. ३, ५, ११, ५;
 तै. भा. ३, २, ७; दा. प्रा. १०, २, २, २
 यज्ञेन वर्धत जातवेदमम् २, २, १
 यज्ञेन वाचः पदवीयं १०, ७१, ३
 यज्ञेनेन्द्रमवसा चक्रे अर्वाक् ३, ३२, १३
 यज्ञेभिरसुतक्रतु ८, २३, ८
 यज्ञेभिरसुवाहसे ८, १३, २०
 यज्ञेदस्यै स मत्स्यो १०, ६३, २
 यज्ञैः समिस्ताः पृथिवीभिः २, ३६, २; अथर्व. २०, ६७, ४
 यज्ञैरथर्वा प्रथमः १, ८३, ५; अथर्व. २०, २५, ५
 यज्ञैरिष्टं संनममानः १०, ८७, ४; अथर्व. ८, ३, ६
 यज्ञैर्वा यज्ञवाहसो १, ८६, २; तै. सं. ४, २, ११, २

य इमे उभे अहनी ५, ८२, ८
य इमे छावापृथिवी जनित्री १०, ११०, ९; अथर्व. ५, १२, ९; वा. य. २९, ३४; तै. ब्रा. ३, ६, ३, ४; नि. ८, १४
य इमे रोदसी उभे अहं ३, ५३, १२
य इमे रोदसी मही समीची ८, ६, १७
य इमे रोदसी मही सं मातरेव ९, १८, ५
य ई राजानावृतुथा ६, ६२, ९
य ई वहन्त आशुभिः ५, ६१, ११
य ईक्षयन्ति पर्वतान् १, १९, ७
य ई चकार न सो अस्य १, १६४, ३२; अथर्व. ९, १०, १०; नि. २, ८
य ई चिकेत गुहा १, ६७, ७
य ईशिरि भुवनस्य १०, ६३, ८
य उक्था केवला दधे ८, ५२, ३
य उक्तयोभिर्न विन्धते ८, ५१, ३
य उग्र इव शर्यहा ६, १६, ३९; साम. १७०७; तै. सं. २, ६, ११, ४
य उग्रः सन्ननिष्टुतः ८, ३३, ९; साम. १६९८; अथर्व. २०, ५३, ३; ५७, १३
य उग्रा अर्कमानुसुः १, १९, ४
य उग्रेभ्यश्चिदोजियान् ९, ६६, १७
य उदाजनिपतरो १०, ६२, २
य उदानद् व्ययनं १०, १९, ५; अथर्व. ६, ७७, २
य उदचि यज्ञे अध्वरेष्ठा १०, ७७, ७
य उदचीन्द्र देवगोपाः १, ५३, ११; अथर्व. २०, २१, ११
य उद्रः फलिगं भिनत् ८, ३२, २५
य उशता मनसा सोमं १०, १६०, ३; अथर्व. २०, ९६, ३
य उ श्रिया दमेष्वा २, ८, ३
य उस्त्रिया अप्या अन्तः ९, १०८, ६; साम ५८५
य ऋक्षादहसो सुचत् ८, २४, २७
य ऋज्रामहं मामहे ८, १, ३२
य ऋज्रा वातरंहसो ८, ३४, १७
य ऋते चिदभिश्चिपः ८, १, १२; साम. २४४; अथर्व. १४, २, ४७; तै. आ. ४, २०, १; कात्या. श्रौ. सू. २५, ५, ३०; ताण्ड्य. ब्रा. ९, १०, १
य ऋते चिद्रास्पदेभ्यः ८, २, ३९
य ऋतेन सूर्यमारोहन् १०, ६२, ३
य ऋध्वः श्रावयरसत्वा ८, ४६, १२
य ऋध्वा रिष्टिविष्टुतः ५, ५२, १३
य एक इच्छावयती ४, १७, ५

य एक इत्तमु दृहि ६, ४५, १६
य एक इद्गम्यश्रपणीनां ६, २२, १; अथर्व. २०, ३६, १
य एक इद्विदयते १, ८४, ७; साम. ३८९; १३४१; अथर्व. २०, ६३, ४; नि. ४, १७
य एकश्रपणीनाम् १, ७, ९; अथर्व. २०, ७०, १५
य एको अस्ति दंसना ८, १, २७
य एनमादिदेशति ६, ५६, १
य ओजिष् इन्द्र तं ६, ३३, १
य ओजिष्स्तमा भर ९, १०१, ९; साम. ८२०
य ओहते रक्षसो देववीतौ ५, ४२, १०
यं यज्ञं नयथा नरः १, ४१, ५
यं युवं दाशध्वराय देवा ६, ६८, ६
यं रक्षन्ति प्रचेतसो १, ४१, १; साम. १८५
यं वर्धयन्तीद्विरः ६, ४४, ५
यं विप्रा उक्थवाहसो ८, १२, १३
यं वै सूर्यं स्वर्मानुः ५, ४०, ९
यं सीमकृषवन्तमसे ४, १३, ३
यं सीमनु प्रवतेव द्रवन्तं ४, ३८, ३
यं सुपर्णः परावतः १०, १४४, ४
यं सोममिन्द्र पृथिवीं ३, ४६, ५
यं स्मा पृच्छन्ति कुह २, १२, ५; अथर्व. २०, ३४, ५
यः ककुभो निधारयः ८, ४१, ४
यः कुक्षिः सोमपातमः १, ८, ७; अथर्व. २०, ७१, ३
यः कृन्तदिद्वि योन्यं ८, ४५, ३०
यः पंचचर्षणीरभि ७, १५, २
यः परस्याः परावतः १०, १८७, २; अथर्व. ६, ३४, ३; नि. ५, ५
यः पावमानिरध्वेति ९, ६७, ३१; साम. १२९८
यः पुष्पिणीश्च २, १३, ७
यः पूर्याय वेधसे १, १५६, २; तै. ब्रा. २, ४, ३, ९
यः पृथिवीं व्यथमानाम् २, १२, २; अथर्व. २०, ३४, २
यः पौरुषेयेण ऋविषा १०, ८७, १६; अथर्व. ८, ३, १५
यः प्राणतो निमिपतो १०, १२१, ३; अथर्व. ४, २, २; वा. य. २३, ३; २५, ११; तै. सं. ४, १, ८, ४; ७, ५, १६, १
यः शक्रो मृक्षो अश्व्यः ८, ६६, ३
यः शरमस्तुविशरम ते ६, ४४, २
यः शम्बरं पर्वतेषु २, १२, ११; अथर्व. २०, ३४, ११
यः शशतो मङ्गेनो २, १२, १०; अथर्व. २०, ३४, १०
यः शुक्र इव सूर्यो १, ४३, ५
यः शूरेभिर्हंस्यो १, १०१, ६

श्रुती आघिनिगिजः ८, ४१, १०
 संख्ये चिच्छतक्रतुः ८, ३२, ११
 सप्राहा विचर्षणिः ६, ४६, ३; साम. २८६
 ससराश्मिर्वृषभः २, १२, १२; अथर्व. २०, ३४, १३
 समिधा य आहुती ८, १९, ५
 सुनीयो ददाशुषे २, ८, २
 सुन्वते पचते २, १२, १५; अथर्व. २०, ३४, १८
 सुन्वंतमवति यः २, १२, १४; अथर्व. २०, ३४, १५
 सुपण्यः सुदक्षिणः ८, ३३, ५
 सुविन्दमनशीनि ८, ३२, २
 सोमः कलशेष्वी ९, १२, ५; साम. १२००
 सोम सख्ये तव १, ९१, १४
 स्नीहितीषु पुर्यः १, ७४, २; साम. १३८०
 स्सारुन्धानो गध्यासम ४, ३८, ४
 कुमार नवं रथं १०, १३५, ३
 कुमार प्रावर्तयो १०, १३५, ४
 क्रन्दसी अवसा १०, १२१, ६; अथर्व. ४, २, ३; वा. य.
 ३२, ७; तै. सं. ४, १, ८, ५
 क्रन्दसी संयती २, १२, ८; अथर्व. २०, ३४, ८
 इ गोषु दुष्वण्यं ८, ४७, १४
 चित्रमण उपसो वहन्ती १, ११३, २०
 छिद्रि ते अपि व्यधिः ८, ४५, १९
 छिद्रि ते गणा इमे ५, ७९, ५
 छिद्रि ते पुरयन्ना ४, १२, ४; तै. सं. ४, ७, १५, ६
 छिद्रि ते विदो यथा १, २५, १; तै. सं. ३, ४, ११, ४
 छिद्रि त्वं गृहेगृह १, २८, ५; नि. ९, २१
 छिद्रि त्वा जना इमे ८, १, ३; अथर्व. २०, ८५, ३
 छिद्रि वां पुर क्रपयो ८, ८, ६
 छिद्रि शश्वता तना १, २६, ६; साम. १६१८
 छिद्रि शश्वतामसीन्द्र ४, ३२, १३; ८, ६५, ७
 छिद्रि सत्य सोमपा १, २९, १; अथर्व. २०, ७४, १
 छ्त्रासि परावति (० अतस्त्वा) ८, ९७, ४;
 साम. २६४
 छ्त्रासि परावति (० यद्वा) ८, १३, १५
 छ्त्रमसौ भवति ७, ५०, ३
 छ्त्रभूया इमं हवं ८, ४५, १८
 छ्त्रभवं शिषमेपा ८, २, ३७
 छ्त्रभवे अरय सरपम् ७, ३६, ५
 छ्त्रमाप सुन्वत अमे ५, २६, ५
 छ्त्रस्य वीर प्र दिदि २, २६, २
 छ्त्रस्य होतदितो ६, ११, १
 क्र० ११८

यजा नो मित्रावरुणा १, ७५, ५; साम. १५३७; वा. य.
 ३३, ३; तै. प्रा. २, ७, १२, १
 यजाम इक्षमसा वृद्धमिन्द्रं ३, ३२, ७
 यजामह इन्द्रं वज्रं १०, २२, १; साम. ३३४
 यजामहे वां महः १, १५३, १
 यजिष्ठं त्वा यजमाना १, १२७, २; साम. १८१४
 यजिष्ठं त्वा वृद्धमहे ८, १९, ३; साम. ११२; १४१३
 यजातवेदो भुवनस्य १०, ८८, ५
 यजायथा अपूर्य्य ८, ८९, ५; साम. ६०१; १४२९
 यजायथास्तदहरस्य ३, ४८, २
 यज्ञ इन्द्रमवर्धयत् ८, १४, ५; साम. १२१; १६३९; अथर्व.
 २०, २७, ५
 यज्ञं च नस्तनवं च १०, १५७, २; साम. ११११; अथर्व.
 २०, ६३, १; १२४, ४
 यज्ञं पृच्छामि १, १०५, ४
 यज्ञस्य केतुः पवते ९, ८६, ७
 यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरोहितं हविष्मन्त १०, १२२, ४
 यज्ञस्य केतुं प्रथमं पुरोहितमग्निम् ५, ११, २; साम. ९०९;
 तै. सं. ४, ४, ४, ३
 यज्ञस्य वो रथ्य विश्पति १०, ९२, १
 यज्ञस्य हि स्य ऋषिजा ८, ३८, १; साम. १०७३
 यज्ञानां रथ्ये षयं ८, ४४, २७
 यज्ञायज्ञा वः समना तुतुर्वणिः १, १६८, १
 यज्ञायज्ञा वो भ्रमये ६, ४८, १; साम. ३५; ७०३; वा. य.
 २७, ४२
 यज्ञासाहं दुव ह्ये १०, २०, ७
 यज्ञे दिवो नृपदने वृषिध्या ७ ९७, १
 यज्ञेन गातुमन्तुरो २, २१, ५
 यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः १, १६४, ५०; १०, ९०, १६;
 अथर्व. ७, ५, १; वा. य. ३२, १६; तै. सं. ३, ५, ११, ५;
 तै. वा. ३, २, ७; रा. प्रा. १०, २, २, २
 यज्ञेन वर्धत जातवेदसम् २, २, १
 यज्ञेन वाचः पदवीयं १०, ७१, ३
 यज्ञेनेन्द्रमवसा च्छ्रे अर्वाक् ३, ३२, १३
 यज्ञेमिन्द्रतक्रतुं ८, ३३, ८
 यज्ञेमिन्द्रं वाहमे ८, १२, २०
 यज्ञेपज्ञे म मान्यो १०, ९३, २
 यज्ञेः समिस्ताः वृद्धाभिः २, ३३, २; अथर्व. २०, ६७, ४
 यज्ञेयवां प्रथमः १, ८३, ५; अथर्व. २०, २५, ५
 यज्ञेतिष्ठ संनमनाः १०, ८७, ४; अथर्व. ८, ३, ६
 यज्ञेवां यज्ञवाहो १, ८६, २; तै. सं. ४, २, ११, २

यज्ञो देवानां प्रत्येति सुम्रं १, १०७, १; चा. य. ८, ४; ३३, ६८; तै. सं. १, ४, २२, १; २, १, ११, ४
यज्ञो हि त इन्द्र वर्धनो भूत् ३, ३२, १२
यज्ञो हि प्मेन्द्रं १, १७३, ११
यज्ञो हीळो वो अन्तर ८, १८, १९
यं जनासो हविष्मन्तो ८, ७४, २; साम. १५६५
यत् इन्द्र भयामहे ८, ६१, १३; साम. २७४; १३२१, अथर्व. १९, १५, १; तै. ब्रा. ३, ७, ११, ४; तै. आ. १०, १, १; तां. ब्रा. १५, ४, ३
यत्ता सुजूर्णां रातिनी ४, ६, ३
यत्किं चेदं वरुण ७, ८९, ५; अथर्व. ६, ५१, ३; तै. सं. ३, ४, ११, ६
यत्सुदस्वर एतदां ८, १, ११
यत्सृतीयं सवनं रत्नधेयं ४, ३५, ९
यत्ते अपो यदोपधीः १०, ५८, ७
यत्ते कृष्णः शकुन १०, १६, ६; अथर्व. १८, ३, ५५; तै. आ. ६, ४, २
यत्ते गात्रादग्निना १, १६२, ११; वा. य. २५, ३४; तै. सं. ४, ६, ८, ४
यत्ते चतस्रः प्रदिशो १०, ५८, ४
यत्ते दिव्सु प्रराध्यं ५, ३९, ३; साम. ११७४
यत्ते दिवं यत्पृथिवीं १०, ५८, २
यत्ते पराः परावतो १०, ५८, ११
यत्ते पर्वतान्बृहतो १०, ५८, ९
यत्ते पवित्रमर्चिवत् ९, ६७, २४
यत्ते पवित्रमर्चिषि ९, ६७, २३; वा. य. १९, ४१; तै. ब्रा. १, ४, ८, २
यत्ते भूते च भव्यं च १०, ५८, १२
यत्ते भूमिं चतुर्भ्रंष्टिं १०, ५८, ३
यत्ते मनुयैदनीकं १०, ६९, ३
यत्ते मरीचीः प्रवतो १०, ५८, ६
यत्ते यमं वैवस्वतं १०, ५८, १
यत्ते राजन्वृत्तं हविः ९, ११४, ४
यत्ते विश्वमिदं जगन् १०, ५८, १०
यत्ते समुद्रमर्णवम् १०, ५८, ५
यत्ते सादे महसा १, १६२, १७; वा. य. २५, ४०; तै. सं. ४, ६, ९, २
यत्ते सूर्यं यदुपसं १०, ५८, ८
यत्ते सोम गवागिरो १, १८७, ९
यत्त्वा तुरीयमृतुभिः १, १५, १०

यत्त्वा देवा प्रथिवन्ति १०, ८५, ५; अथर्व. १४, १, ७; ११, ५
यत्त्वा पृच्छादीजानः ८, २४, ३०
यत्त्वा यामि ददि तन्नः १०, ४७, ८
यत्त्वा सूर्यं स्वर्मानुः ५, ४०, ५
यत्त्वा होतारमनजन् ३, १९, ५
यत्त्वेवया मा नद्यन्त १, १६६, ५
यत्पर्जन्य कनिकृदत् ५, ८३, ९
यत्पाकत्रा मनसा १०, २, ५; तै. ब्रा. ३, ७, ११, ५
यत्पाञ्चजन्यया विशेषे ८, ६३, ७; नि. ३, ८
यत्पुरुषं व्यदधुः १०, ९०, ११; अथर्व. १९, ६, ५; वा. य. ३१, १०; तै. आ. ३, १२, ५
यत्पुरुषेण हविषा १०, ९०, ६; अथर्व. १९, ६, १०; वा. य. ३१, १४; तै. आ. ३, १२, ३
यत्पूर्यं मरुतो यच्च नूतन ५, ५५, ८
यत्पायासिष्ट पृपतीभिरश्वैः ५, ५८, ६
यत्र कामा निकामाश्च ९, ११३, १०
यत्र क च ते मनो ६, १६, १७; साम. ७०६
यत्र प्रावा पृथुघ्न १, २८, १
यत्र ज्योतिरजस्रं ९, ११३, ७
यत्र देवां ऋचायतो ४, ३०, ५
यत्र द्वाविच जघना १, २८, २
यत्र नार्यपच्यवं १, २८, ३
यत्र बाणाः संपतन्ति ६, ७५, १७; साम. १८६६; वा. य. १७, ४८; तै. सं. ४, ६, ४, ४
यत्र ब्रह्मा पवमान ९, ११३, ६
यत्र संयां वि बहते १, २८, ४
यत्र राजा वैवस्वतो ९, ११३, ८
यत्र वह्निरभिहितो ५, ५०, ४
यत्र वेश्य वनस्पते ५, ५, १०; तै. ब्रा. ३, ७, २, ५
यत्र शूरासस्तन्वो वितन्वते ६, ४६, १२
यत्रा चक्रुर्मृता गालुमसौ ७, ६३, ५; नि. ६, ७
यत्रानन्दाश्च मोदाश्च ९, ११३, ११
यत्रा नरः समयन्ते कृतध्वजो ७, ८३, २
यत्रालुकामं चरणं ९, ११३, ९
यत्रा वदेते भवरः १०, ८८, १७; नि. ७, ३०
यत्रा समुद्रः स्कभितो १०, १४९, २
यत्रा सुपर्णां अमृतस्य १, १६४, २१; अथर्व. ९, ९, २२; नि. ३, १२
यत्रेदानीं पश्यसि १०, ८७, ६; अथर्व. ८, ३, ५

श्रोत बाधितेभ्यः ४, ३०, ४
 श्रोत मर्त्याय कं ४, ३०, ६
 श्रोतशीः समग्रमत १०, ९७, ६; वा. य. १२, ८०; तै. सं.
 ४, २, ६, २
 त्संवत्ससृष्टमवो गामरक्षन् ४, ३३, ४
 त्सानोः सानुमारुहत् १, १०, २; साम. १३४५
 त्सिन्धौ यदासिन्ध्यां ८, २०, २५
 त्सोम आ सुते नर ७, ९४, १०
 त्सोम चित्रमुक्त्यं ९, १९, ९; साम. ९९९
 त्सोमनिन्द्र विष्णावि ८, १२, १६; साम. ३८४; अथर्व.
 २०, १११, १
 त्सोमो वाजमर्षति ९, ५६, २
 त्स्यो दीर्घप्रसन्नानि ८, १०, १
 त्स्या कृत्वे भवन्नसदस्यवि ८, ४९, १०
 त्स्या कृत्वे भवन्नमेधे ८, ५०, १०
 त्स्या कृत्वा यथा शकं ८, ४७, १७; अथर्व. ६, ४६, ३;
 १९, ५७, १
 त्स्या गौते अथा कृतं ८, ४, ३; साम. २५२; १७२१; नि.
 ३, २०
 त्स्या चिकण्वमावतं ८, ५, २५
 त्स्या चिद्बृद्धमतसं ८, ६०, ७
 त्स्या चिन्मन्यसे हृदा ५, ५६, २
 त्स्या देवा असुरेषु १०, १५१, ३; तै. मा. २, ८, ८, ७
 त्स्या नो अदितिः कर्त्तु १, ४३, २; तै. सं. ३, ४, ११, २
 त्स्या नो मित्रो अर्यमा ८, ३१, १३
 त्स्या नो मित्रो अरुणो १, ४३, ३
 त्स्याववथा मनवे ९, ९६, १२
 त्स्या पूर्वभ्यः दत्तसा ९, ८२, ५
 त्स्या पूर्वभ्यो जसिभ्यः १, १७५, ६; १७६, ६
 त्स्याभवदनुदेयी १०, १३५, ६
 त्स्या मनौ विवस्वति ८, ५२, १
 त्स्या मनौ सावर्णौ ८, ५१, १
 त्स्यायजो होत्रमग्ने पृथिव्या ३, १७, २
 त्स्या युगं वरप्रया १०, ६०, ८
 त्स्या ह्यस्त सुवो ८, २०, १७
 त्स्या वः स्वाहा अग्ने दासिम ७, ६, ७
 त्स्या वरो सुपर्ण ८, २४, २८
 त्स्या वरुणि रेवामर्षरुह ८, २८, ४
 त्स्या वासः युवा विगी ५, ७८, ९; वा. मा. १६, ९, ३, ३३
 त्स्या वासो यथा वने ५, ७८, ८; वा. य. ८, २८; नि. ३, १५
 त्स्या वासिः विवा ८, ६२, ५

यथा विद्वां अं कर्त्तु २, ५, ८
 यथा विप्रस्य मनुषो १, ७६, ५
 यथा ह स्यहसवो ४, १२, ६; १०, १२६, ८; तै. सं.
 ४, ७, १५, ७
 यथाहान्यनुपूर्वं १०, १८, ५; अथर्व. १२, २, २५; तै. आ.
 ६, १०, १
 यथा होतर्मनुषो देवताता ६, ४, १; तै. सं. ४, ३, १३, २
 यथेयं पृथिवी मही १०, ६०, ९
 यथोत कृत्वा घने ८, ५, २६
 यदक्रन्दः प्रथमं जायमानः १, १६३, १; वा. य. २९, १२;
 तै. सं. ४, २, ८, १; ६, ७, १
 यदम एवा समितिः १०, ११, ८; अथर्व. १८, १, २६
 यदमे अद्य मिथुना १०, ८७, १३; अथर्व. ८, ३, १२
 यदमे कानि कानि विव ८, १०२, २०; अथर्व. १९, ६४, ३;
 वा. य. ११, ७३; तै. सं. ४, १, १०, १
 यदमे द्विविजा असि ८, ४३, २८
 यदमे मत्संस्वं ८, १९, २५
 यदमे स्यामहं त्वं ८, ४४, २३
 यदग्ना तविषीयवो ८, ७, २
 यदग्ना तविषीयस ८, ३, २३
 यदग्ना त्वा भरताः सं तरेषु ३, ३३, ११
 यदग्ना दाशुरे त्वं १, १, ६
 यदग्नास्तना वायुयानो १०, ५४, २; वा. मा. ११, १, ६, १०
 यदग्नाेषु वृजनेषु १०, २७, ४
 यदक्षुरजिह्वा ८, १०२, २१; वा. य. ११, ७४; तै. सं.
 ४, १, १०, १; नि. ३, २०
 यदो दिवो अर्यव ८, २६, १७
 यदो दिवो अजगत् १, १८७, ७
 यदो वात वे नृते १०, १८३, ३; साम. १८४२; तै. मा.
 २, ४, १, ८; तै. आ. २, ४२, ३
 यदज्ञः पतिविरसे ९, ६५, ३; साम. ७८५
 यद्वक्त्रं वृद्धस्य ८, ९३, ४; साम. १०३; अथर्व. २०, ११०, १;
 वा. य. ३३, ३५
 यद्वक्त्रं कर्त्तुं विव ८, ७३, ५
 यद्वक्त्रं त्वा पुरहूत ३, ५३, ४
 यद्वक्त्रं त्वा प्रपति वल्ले अमिन्द्र ३, २९, १३; अथर्व. ७, ९७, १;
 वा. य. ८, २०; तै. सं. ३, ४, ४४, ३
 यद्वक्त्रं त्वा विमल वि ३, १३३, ३
 यद्वक्त्रं त्वा वरुणो ८, ९, ९; अथर्व. २०, ११०, ४
 यद्वक्त्रं त्वा वरुणो ३, ६३, ४; वा. य. ११, १, ३, ३०
 यद्वक्त्रं त्वा वरुणो ८, २३, ३

यदस्य सूर्यं उदयति ८, २७, १९
यदस्य सूर्यं त्रयो नागाः ७, ६०, १
यदस्य स्यः परावति ५, ७३, १
यदशाश्विनावपाक ८, १०, ५
यदशाश्विनावहम् ८, ९, १३; अथर्व. २०, १४१, ३
यदाश्विनावो आश्विन् ८, २२, ११
यदतसा परावतम् ३, ४०, ९; अथर्व. २०, ६, ९
यदन्तरिक्षे पतयः पुममुजा ८, १०, ६
यदन्तरिक्षे यद्विधि ८, ९, २; अथर्व. २०, १३९, ०
यदन्ति यच्च ह्यके ९, ६७, २१
यदन्यासु युगभो ३, ५५, १७
यदपामोपधीनां १, १८७, ८
यदप्सु यदनस्पती ८, ९, ५; अथर्व. २०, १३९, ५
यदमयं प्रथमं वां गृणानः १, १०८, ६
यदयातं शुभस्वती १०, ८५, १५; अथर्व. १४, १, १५
यदयातं दिवोशामाय वरिः १, ११६, १८
यदयुक्था अरुपा १, ९४, १०
यदनुन सारमेय ७, ५५, २
यदश्वस्य ऋषियो नक्षिका १, १६२, ९; वा. य. २५, ३२;
तै. सं. ४, ६, ८, ३
यदश्वान्धूपं पृषतीरयुग्ध्वं ५, ५५, ६
यदश्वाय वास उपस्तूर्णति १, १६२, १६; वा. य. २५, ३९;
तै. सं. ४, ६, ९, २
यदश्विना पृच्छमानाव० १०, ८५, १४; अथर्व. १४, १, १४
यदस्य धामनि प्रिये ८, १२, ३२
यदस्य मन्दुरध्वनीत् ८, ६, १३
यदाजि यात्याजिह्वत् ८ ४५, ७
यदा ते मारुतीर्विदाः ८, १२, २९
यदा ते त्रिष्णुतो जसा ८, १२, २७
यदा ते हर्षता हरी ८, १२, २८
यदादीध्ये नदविपाणि १०, ३४, ५; नि. १२, ७
यदापीतासो अंशवो ८, ९, १९; अथर्व. २०, १४२, ४
यदारमक्रन्तुभवः पितृभ्यां ४, ३३, २
यदा वज्रं हिरण्यमित् १०, २३, ३; अथर्व. २०, ७३, ४
यदा वलस्य पीयतो १०, ६८, ६; अथर्व. २०, १६, ६
यदा वाजमसनत् १०, ६७, १०; अथर्व. २०, ९१, १०
यदा वीर्यदपीच्यं ८, ४७, १३
यदा वीरस्य रेवतो हुगोणे ७, ४२, ४
यदा वृत्रं नदीवृत्वं ८, १२, २६
यदादासा निःशसा १०, १६४, ३; अथर्व. ६, ४५, २;
तै. ब्रा. ३, ७, १२, ४

यदा समर्गं इत्येव ४, २४, ८
यदानु मर्गो अस्तुगम् १०, ९५, ९
यदा सूर्यमनुं दिवि ८, १२, ३०
यदि शिवातुर्गदि वा १०, १६२, २; अथर्व. ३, ११;
२०, ९६, ७
यदिन्द्र चित्र मेघनासि ५, ३९, १; साम. ३४५, ११;
नाञ्ज मा. १४, ६, ४; नि. ४, ४
यदिन्द्र ने चतस्रो ५, ३५, २
यदिन्द्र दिवि पायं यदवह ३, ४०, ५
यदिन्द्र नाहृषीर्गो ६, ४३, ७; साम. २३२
यदिन्द्र पूर्यं अशाय निभन् ७, २०, ७
यदिन्द्र पृथनाग्यं ८, १२, २५
यदिन्द्र प्रागनागुदद् (० आ यादि) ८, ६५, १
यदिन्द्र प्रागनागुदद् (० मिमा) ८, ४, १; साम. २५
१२३१; अथर्व. २०, १२०, १
यदिन्द्र ब्रह्मणस्वते १०, १६४, ४; अथर्व. ६, ४५, ३
यदिन्द्र मन्मनास्वा ८, १५, १२
यदिन्द्र यावतस्व ७, ३२, १८; साम. ३१०; १४१
अथर्व. २०, ८२, १
यदिन्द्र राधो अस्ति ८, ५४, ५
यदिन्द्र सर्गे अर्धतः ६, ४६, १३
यदिन्द्रामो अवमस्यां १, १०८, ९
यदिन्द्रामो उदिता सूर्यस्य १, १०८, १२
यदिन्द्रामो जना ह्ये ८, ४०, ७
यदिन्द्रामो दिवि ह्यो १, १०८, ११
यदिन्द्रामो परमस्यां १, १०८, १०; नि. १२, ३१
यदिन्द्रामो मदयः स्वे १, १०८, ७
यदिन्द्रामो यदुषु १, १०८, ८
यदिन्द्राहं यथा त्वं ८, १४, १; साम. १२२; १८३४; अथर्व.
२०, २७, १
यदिन्द्राहन्प्रथमजामहीनां १, ३२, ४; तै. ब्रा. २, ५, ४, ३
यदिन्द्रेण सरयं यायो ८, ९, १२; अथर्व. २०, १४१, २
यदिन्द्रो अनयद्वितो ६, ५७, ४; साम. १४८
यदिन्विन्द्र पृथिवी १, ५२, ११
यदि प्रवृद्ध सत्यते ८, १२, ८
यदिमा वाजयज्रं १०, ९७, ११; वा. य. १२, ८५; तै. सं.
४, २, ६, २; नि. ३, १५
यदि मे रारणः सुत ८, ३२, ६
यदि मे सख्यमावर ८, १३, २१
यदि वाहमनुवदेव ७, १०४, १४; अथर्व. ८, ४, १४
यदि स्तुतस्य मरुतो अघि ७, ५६, १५
यदि स्तोमं मन अरवत् ८, १, १५

- यदीं सुतास इन्द्रवोऽभि ८, ५०, ३
 यदीं सोमा बभूवूता ५, ३०, ११
 यदी घृतेभिराहुतो ८, १९, २३
 यदीं गणस्य रशानामजीगः ५, १, ३; साम. १७४८
 यदीदहं युधये १०, २७, २
 यदी मघान्ति बाहुभिः ३, २९, ६
 यदी मातुरूप स्वसा २, ५, ६
 यदीमिन्द्र अवाय्यं ५, ३८, २
 यदीमृतस्य पयसा १, ७९, ३
 यदीमेनो उशतो ७, १०३, ३
 यदीशीयामृतानां १०, ३३, ८
 यदी सुतेभिरिन्दुभिः ६, ४२, ३; साम. १४४२
 यदुत्तमे मरुतो ५, ६०, ६; तै. ब्रा. २, ७, १२, ४
 यदुदञ्जो वृषाकपे १०, ८६, २२; अथर्व. २०, १२६, २२;
 नि. १३, ३
 यदुदीरत भाजयो १. ८१, ३; साम. ४१४; १००४;
 अथर्व. २०, ५६, ३
 यदुह्वो निवतो यासि १०, १४२, ४
 यदुल्लो वदति मोघं १०, १६५, ४
 यदुप औच्छः प्रथमा १०, ५५, ४
 यदुपो यासि आनुना ८, ९, १८; अथर्व. २०, १४२, ३
 यदुवध्यमुदरस्यापवाति १, १६२, १०; वा. य. २५, ३३;
 तै. सं. ४, ६, ८, ४
 यदेदेनमदधुर्यांसियासो १०. ८८, ११; नि. ७, २९
 यदेमि प्रस्फुरासि ७, ८९, २
 यदेपामन्यो अन्यस्य वाचं ७, १०३, ५
 यदेपां पृपती रथे ८, ७, २८; अथर्व. १३, १, २६
 यद्वायत्रे अधि नायत्रं १, १६४, २३; अथर्व. ९, १०, १
 यद्गोपावददितिः ७, ६०, ८
 यद्दधिषे प्रदिवि चार्वक्षं ७, ९८, २; अथर्व. २०, ८७, २
 यद्दधिषे मनस्यभि ८, ४५, ३१
 यद्देवा अदः सलिले १०, ७२, ६
 यद्देवाः दामे दारणे ८, ४७, १०
 यद्देवानां मिध्रमहाः पुरोरित १, ४४, १२
 यद्देशारिः संतनये १०, ९८, ७; नि. २, १२
 यद्देवा यतयो दधा १०, ७२, ७
 यदुपाय इन्द्र ते दातम् ८, ७०, ५; साम. २७८; ८३२;
 अथर्व. २०, ८१, ११ ९२, २०; तै. सं. २, ४, १४, ३;
 तै. ब्रा. १, ७, ५; नि. १३, १
 यद्द यद्वां पुरमीदरस्य १, १५१, ३
 यद्द स्वमिन्द्रादभया १, १६९, ३
 यद्द नूनं यद्वा यजे ८, ४९, ७
 यद्द नूनं परावति ८, ५० ७
 यद्द प्राचीरजगन्तोरो १०, १५५, ४; अथर्व. २०, १३७, १
 यद्द यान्ति मरुतः १, ३७, १३
 यद्द विष्यमृतुशो देवयानं १, १६२, ४; वा. य. २५, २७;
 तै. सं. ४, ६, ८, २
 यद्द स्या त इन्द्र शृष्टिरस्ति १, १७८, १
 यद्द्वहिष्ठं नातिविधे सुदानू ५, ६२, ९; तै. ब्रा. २, ८, ६, ७
 यद्दुञ्जते मरुतो रुमवक्षसः २, ३४, ८
 यद्दुञ्जाधे वृषणमध्विना १, १५७, २; साम. १७५९
 यद्दुयं पृक्षिमावरो १, ३८, ४
 यद्दोषया महतो मन्यमानः ७, ९८, ४; अथर्व. २०, ८७, ४
 यद्दोदसी प्रदिवो अस्ति ६, ६२, ८
 यद्दः भ्रान्ताय सुन्वते ८, ६७, ६
 यद्दा उ विश्वपतिः शितः ८, २३, १३; साम. ११४
 यद्दावदन्त्यविचेतनानि ८, १००, १०; तै. ब्रा. २, ४, ६, ११;
 नि. ११, २८
 यद्दां कक्षीवां उत ८, ९, १०; अथर्व. २०, १४०, ५
 यद्दाजिनो दाम १, १६२, ८; वा. य. २५, ३१; तै. सं.
 ४, ६, ८, ३
 यद्दातजूतो वना १, ६५, ८
 यद्दा वृक्षो मघयं हुत्वावाज ६, ४६, ८
 यद्दा दिवि पार्ये सुषिगिमिन्द्र ६, २३, २
 यद्दा प्रवृद्ध सत्यते ८, ९३, ५; अथर्व. २०, ११२, २
 यद्दा प्रसवणे दिवो ८, ६५, २
 यद्दाभिनिस्त्वे अतुरा ८, २७, २०
 यद्दा मरुतः परमे सपथे १, १०१, ८
 यद्दा यज्ञं ननुवे संनिमिध्र ८, १०, २
 यद्दा रुमे रतामे ८, ४२, २; साम. १२३२; अथर्व. २०, १२०, २
 यद्दावन्ध पुरसुत ८ ६३, ५
 यद्दावान पुरसुतं १०, ७४, ६
 यद्दा दाम परावति ८, १२, १७; अथर्व. २०, १११, २
 यद्दामि रोचने दिवः ८, ९७, ५
 यद्दामि सुन्वतो वृषो ८, १२, १८; अथर्व. २०, १११, ३
 यद्दादिष्ट तदप्रये ५, २५, ७; साम. ८६; वा. य. २३, १२;
 तै. सं. १, १, १४, ४
 यद्दिवान्मरुतः ७, ५०, २
 यद्दिरुपावरं मरुतु १०, ९५, १६; वा. ब्रा. ११, ५, १, १०
 यद्दोवमिन्द्र वरिषो ८, ४५, २१; साम. २०७; १०७२;
 अथर्व. २०, ४३, ३
 यद्द इहं तव वाजसि १, ८०, १३

यस्मै त्वं वसो दानाय मंहसे ८, ५२, ६
 यस्मै त्वं वसो दानाय निक्षसि ८, ५१, ६
 यस्मै त्वं सुकृते जातवेदः ५, ४, ११; तै. सं. १, ४, ४६, १
 यस्मै त्वं सुद्विणो १, ९४. १५; नि. ११, २४
 यस्मै त्वमायजसे १. ९४, २; नि. ४, २५
 यस्मै त्वं मघवन्नन्द्र ८, ५२, ८
 यस्मै धायुरदधा मत्याय ३, ३०, ७
 यस्मै पुत्रासो अदितेः १०, १८५, ३; वा. य. २, ३३
 यस्य ना अन्तरदमनो ६, ४३, ३
 यस्य गावावरुपा ६, २७. ७
 यस्य तीव्रसुतं मदं ६, ४३, २
 यस्य ते अग्ने अन्ये अग्रय ८, १९, ३३
 यस्य ते शुभ्रवत्पयः ९, ६६, ३०
 यस्य ते नू चिदादिशं ८, ९३, ११
 यस्य ते पीत्वा वृषभो ९, १०८, २; साम. ६९३
 यस्य ते पूषन्सख्ये १, १३८, ३
 यस्य ते मघं रसं ९, ६५, १५
 यस्य ते महिना महः ८, ६८, ३; साम. १७७३
 यस्य ते विश्वमानुषो ८, ४५, ४२; साम. १०७१, अयवं.
 २०, ४३, ३
 यस्य ते विश्वा सुवनानि केतुना १०, ३७, ९
 यस्य ते स्वाद्गु सख्यं ८, ६८, ११
 यस्य त्यच्छन्वरं मदे ६, ४३, १; साम. ३९२
 यस्य त्यत्ते महिमानं १०, ११२, ४
 यस्य त्यन्महिवं वाताप्यम् १०, २६, २
 यस्य त्रिधात्ववृत्तं ८, १०२, १४; साम. १५७१
 यस्य त्री पूर्णा मधुना १, १५४, ४
 यस्य त्वमग्ने अध्वरम् ४, २, १०
 यस्य त्वमिन्द्र स्तोमेषु ८, ५२, ४
 यस्य त्वमूर्ध्वो अध्वराय ८, १९, १०
 यस्य दूतो असि क्षये १, ७४, ४
 यस्य धात्रापृथिवी पौत्स्यं १, १०१, ३
 यस्य द्विवर्हसो बृहत् ८, १५, २; अयवं. २०, ६१, ५; ६२, ९
 यस्य न इन्द्रः पिवाद्यस्य ९, १०८, १४; साम. १०९७
 यस्य प्रयाणमन्वन्य ५, ८१, ३; वा. य. ११, ६; तै. सं.
 ४, १, १, २
 यस्य प्रस्वादसो गिर १०, ३३, ६
 यस्य मन्दानो अन्धसो ६, ४३, ४
 यस्य मा परुपाः शतं ५, २७, ५
 यस्य मा हरितो रथे १०, ३३, ५
 यस्य वर्णं मधुञ्जुतं ९, ६५, ८

यस्य वा सूर्यं प्रति वाजिनो ८, २०, १६
 यस्य वायोसि व्रवम् ६, ४५, ३२
 यस्य विश्वानि हन्तयोः पत्र १, १७६, ३
 यस्य विश्वानि हन्तयोरुचु ६, ४५, ८
 यस्य व्रते पृथिवी नन्ननीति ५, ८३, ५
 यस्य शमन्तुव विश्वे जनासः ७, ६, ६
 यस्य दक्षःपिर्वा इन्द्र १०, ११२, ५
 यस्य श्रवो रोदसी ७, १८, २४
 यस्य श्वेता विचक्षणा ८, ४१, ९
 यस्य संस्ये न वृषवते १, ५, ४; अयवं. २०, ६९, २
 यस्या अनन्तो अहुतः ६, ६१, ८
 यस्यामित्रं पुण्ड्रे ८, १९, ११
 यस्याजस्रं शवसा १, १००, १४
 यस्यानुपन्नमस्त्रिनः ८, ७५, १४; तै. सं. २, ६, ११, ३
 यस्या देवा उपस्ये व्रता ८, ९४, २
 यस्यानक्षा दुहिता १०, २७, ११
 यस्यानासः सूर्यस्येव यामः १, १००, २
 यस्यानूना गर्भीरा ८, १६, ४
 यस्यामितानि वीर्यां ८, २४, २१, अयवं. २०, ६५, ३
 यस्यायं विश्व आयो ८, ५१, ९; साम. १६०९; वा. य. ३३, ४
 यस्या स्थान्तो अर्चयः १, ४८, १३
 यस्यावधीत्पितरं ५, ३४, ४
 यस्याश्वासः प्रदिशि २, १२, ७; अयवं. २०, ३४, ७
 यस्येद्वाकुरूप व्रते १०, ६०, ४
 यस्येमे हिमवन्तो १०, १२१, ४; अयवं. ४, २, ५; वा. य.
 २५, १२; तै. सं. ४, १, ८, ४
 यस्यापधीः प्रसर्पया १०, ९७, १२; वा. य. १२, ८
 या आपो दिव्या उत वा ७, ४९, २
 या इन्द्र प्रस्वस्तासा ८, ६, २०
 या इन्द्र मुज आभरः ८, ९७, १; साम. २५४; अयवं.
 २०, ५५, २
 या ओपधीः पूर्वा जाताः १०, ९७, १; वा. य. १२, ७५;
 तै. सं. ४, २, ६, १; नि. ९, २८
 या ओपधीः सोमराज्ञीर्बद्धीः १०, ९७. १८; अयवं.
 ६, ९६, १; वा. य. १२, ९२; तै. सं. ४, २, ६, ४
 या ओपधीः सोमराज्ञीर्विन्दिताः १०, ९७, १९; वा. य.
 १२, ९३; तै. सं. ४, २, ६, ४
 याः प्रवतो निवता ७, ५०, ४
 याः फलिनीर्यां १०, ९७, १५; वा. य. १२, ८९; तै. सं.
 ४, २, ६, ४
 याः सरूपा विरूपाः १०, १६९, २; तै. सं. ७, ४, १९,

याः सूर्यो रश्मिभिराततान ७, ४७, ४
या गुद्गुर्ग्यां तिनीवाली २, ३२, ८
या गोमतीरूपतः सर्ववीरा १, १३३, १८
या गौर्वर्तनिं पर्येति १०, ६५, ६
या जामयो वृष्ण इच्छन्ति ३, ५७, ३
या त उत्तिरमित्त्रान् ३, ४५, १४
या त उत्तिरवमा ६, २५, १
या तं च्छदिष्वा उत नः परः ८, ९, ११: अर्धर्व
२०, १४१, १
यानि-देवः प्रवना १, ३५, ३
या ते क्षप्ते पर्वतस्येव ३, ५७, ६
या ते लघ्ना नोक्षोपदा ६, ५३, ९
या ते काकुत्स्थुना यावति ६, ४१, २; तै. ब्रा. २, ४, ३, १३
या ते जिह्वा मधुमती ३, ५७, ५
या ते विष्टुद्वस्त्या ७, ४६, ३: नि. १०, ७
या ते धामानि दिवि १, ९१. ४: तै. सा. २, ३, १४. १।
तै. ब्रा. २, ८, ३, २
या ते धामानि परमाणि १०, ८१, ५। वा. य. १७, २१:
तै. सा. ४, ६, २, ५
या ते धामानि हविषा १, ९१ १९: वा. य. ४, ३७; तै. सं.
१, २, १०, १
या ते भीमान्वायुधा ९, ६१, ३०: साम. ७८०
या दस्यती समनसा ८, ३१, ५
या दक्षा मिन्युमातरा १, ४६, २। साम. १७२९
यादग्रेषु दहरो तादगुष्यते ५, ४४, ६
या देवेषु तन्वमैर्यत १०, १६९, ३: तै. सं. ७, ४, १७, १
याद्राप्यं वरजो ३, ३८, ८
या धर्तारा रजसो रोचनस्तो ५, ६९, ४
या धारयन्त देवाः ७, ६६, २; तै. ब्रा. २, ४, ६, ४
या नः वीपरश्विना १, ४६, ६
यो क्षामजो मरुत ३, ३५, ९
यानि स्थानानि क्षाशिता ७, ७०, ३
यानीन्द्रासो पद्मपुर्गिर्था १, १०८, ५
या तु क्षमावयो दिव ८, ४०, ८
या यो दिशो हरितर्षभ ७, ७७, ६
यातये सर्तोत्कुरुतो १, ७६, ८
यातो को देवशरो ३, ८, ६
या वृणासु हतान ५, ८६, २
याभिः वृषभानिदिशः १, ६७, ५
याभिः वृषभैश्च विदि ८, ८, २०
याभिः क्षात्रासुर्वै १, ११३, ३३

याभिः कृशानुमसने २, ११२, २१
याभिः पक्ष्यमवथो ८, २२, १०
याभिः पठर्वा जडस्य १, ११२, १७
याभिः पत्नीर्विमदाय १, ११२, १९
याभिः पण्डिता तनयस्य १, ११२, ४
याभिः शचीभिर्युषजा १, ११२, ८
याभिः शचीभिश्चमर्सा ३, ६०, २
याभिः शतता भवथो १, ११२, २०
याभिः शुचन्ति घनमां १, ११२, ७
याभिः सिन्धुमवथ याभिः ८, २०, २४
याभिः सिन्धु मधुमन्तं १, ११२, ९
याभिः सुदानू औशिलाय १, ११२, ११
याभिः सूर्य परिवाधः १, ११२, १३
याभिः सोमो मोरते १०, ३०, ५
याभिरंगिनो मनसा १, ११२, १८
याभिरन्तकं जममानम् १, ११२, ६
याभिरर्शे नोवृषुधं १, ११२, २२
याभिरन्ता क्रमदम्बुं ८, ८, २१
याभिरन्ता क्रमवे याभिः १, ११२, १६
याभिरन्तामभिरिर्शं १, ११२, १४
याभिरन्त विदिरान् १, ११२, १५
याभिरिदस्ता अनसां १, ११२, १०
याभीरन्ता शोदसो १, ११२, १२
याभी रंभं विष्टुं १, ११२, ५
यान वेदाः सुनागोमिषा ७, ५३, ३
यानधर्वा तन्वतिना १, ८०, १६: नि. १०, ३४
यां वृषभैश्चोदसो ३, ५३, ८
यां मे विद मरुत ३०, ३३, १६
या रक्षो जन्वेदसो ३०, १८८, ३
या वा र्शं १, ८५, १२: तै. सं. १, ५, १३, ५। तै. ब्रा.
२, ८, ५, ३
यावत्समन्तो ७, ९१, ३
यावदिह सुर्वं दिव १, १०८, ५
यावन्नाशुतुतो १०, ८८, १९: नि. ७, ३१
यावत्सुष्टेण वा ३, ५३, ३
यावत्सुष्टेण वा ३, ५३, ३
यावत्सुष्टेण वा ३, ५३, ३
या वा मरुत सुम्भु (वा सम्भु वा) ३, ४७, ४
या वा मरुत सुम्भु (वा सम्भु वा) ३, ५०, ८।
साम १९६

या वां कणा मधुमति १, २२, ३; वा. य. ७, ११; तै.सं.
१, ४, ६, १
या वा ते सन्ति दाशुपे ७, ३, ८
यावित्था श्लोकमादिव १, ९२, १७; साम. १७३६
या विश्वासां जनितारा ६, ६९, २
या वीर्याणि प्रथमानि १०. ११३, ७
या वृत्रहा परावति ८, ४५, २५
या वो भेषजा मरुतः २, ३३, १३
या वो माया अभिद्गुहे २, २७, १६
या शर्धाय मारुताय ६, ४८, १०
याश्चेदं उपशृण्वन्ति १०, ९७, २१; वा. य. १२, ९४; तै.सं.
४, २, ६, ५
यासां राजा वरुणो याति ७, ४९, ३; अथर्व. १, ३३, २;
तै.सं. ५, ६, १, १
यासां तिस्रः पंचाशतो १, १३३, ४
यासि कुत्सेन सरथं ४, १६, ११; नि. ५, १५
या सुजृग्णिः श्रेणिः सुन्ने १०, ९५, ६
या सुनीथे शौचद्रथे ५, ७९, २; साम. १७४१
या सुवाहुः सांगुरिः २, ३२, ७; अथर्व. ७, ४६, २; तै.सं.
३, १, ११, ४
या सुरथा रथीतमोभा १, २२, २
यासु राजा वरुणो यासु ५, ४९, ७
यास्ते धारा मधुच्युतो ९, ६२, ७; साम. २७२
यास्ते पूषन्नावो ६, ५८, ३; तै. ब्रा. २, ५, ५, ५
यास्ते प्रजा अमृतस्य १, ४३, ९
यास्ते राके सुमत्तयः २, ३२, ५; अथर्व. ७, ४८, २; तै. सं.
३, ३, ११, ५
युक्तस्ते अस्तु दक्षिण १, ८२, ५
युक्ता मातासीद्दुरि दक्षिणाया १, १६४, ९; अथर्व. ९, ९, ९
युक्तो ह यद्वां तौग्याय १. १५८, ३
युक्त्वा हि केसिना हरी १, १०, ३; साम. १३४६; वा. य. ८, ३४
युक्त्वा हि त्वं रथासहा ८, २६, २०
युक्त्वा हि देवहृतमां अर्थां ८, ७५, १; वा. य. १३, ३७;
३३, ४; तै. सं. २, ६, ११, १
युक्त्वा हि वाजिनीवती १, ९२, १५; साम. १७३३
युक्त्वा हि वृत्रहन्तम ८, ३, १७; साम. ३०१
युक्त्वा ह्यरुपी रथे १, १४, १२
युगेयुगे विद्वयं गुग्द्वयः ६, ८, ५
युद्ध्वं ह्यरुपी रथे ५, ५६, ६
युजं हि मामहृया आदिदि ५, ३०, ८
युजा कर्नाणि जनयन् १०, ५५, ८

युजानो अश्वा वातस्य १०, २२, ४
युजानो हरिता रथे ६, ४७, १९
युजे रथं गवेपणं हरिभ्यां ७, २३, ३; अथर्व. २०, १२, ३;
तै. ब्रा. २, ४, १, ३
युजे वां ब्रह्म पूर्ण्य १०, १३, १; अथर्व. १८, ३, ३९; वा. य.
११, ५; तै. सं. ४, १, १, २
युञ्जते मन उत युञ्जते धियः ५, ८१, १; वा. य. ५, १४;
११, ४; ३७, २; तै.सं. १, २, १३, १; ४, १, १, १;
तै. आ. ४, २, १
युञ्जन्ति ब्रह्मरूप १, ६, १; साम. १४६८; अथर्व. २०, २६, ४;
४७, १०; ६९, ९; वा. य. २३, ५; तै.सं. ७, ४, २०, १
युञ्जन्ति हरी इषिरस्य ८, ९८, ९; साम. ७१२; अथर्व.
२०, १००, ३
युञ्जन्त्यस्य काम्या १, ६, २; साम. १४६९; अथर्व. २०, २६, ५;
४७, ११; ६९, १०; वा. य. २३, ६; तै.सं. ७, ४, २०, १
युञ्जार्थां रासभं रथे ८, ८५, ७; वा. य. ११, १३
युधा युधमुप वेदेपि १, ५३, ७; अथर्व. २०, २१, ७
युधेन्द्रो महा वरिवश्चकार ३, ३४, ७; अथर्व. २०, ११, ७
युधम सन्तमनर्वाणं ८, ९२, ८; साम. १६४३
युधमस्य ते वृषभस्य ३, ४६, १
युधमो अनर्वा खजकृत्सम ७, २०, ३
युनक्त सीरा वि युगा १०, १०१, ३; अथर्व. ३, १७, १;
वा. य. १२, ६८; तै. सं. ४, २, ५, ५; नि. ५, २८
युनक्ति ते ब्रह्मणा १, ८२, ६
युयुपतः सवयसा १, १४४, ३
युयोता शरुमस्पर्दां ८, १८, ११
युयोप नाभिरुपरस्यायो १, १०४, ४
युवं रथेन विमदाय १०, ३२, ७
युवं रेभं परिपूतेरुत्पयथः १, ११९, ६
युवं वन्दनं निर्रतं जरण्यया १, ११९, ७
युवं वरो सुयाम्णे ८, २६, २
युवं वखाणि पीवसा १, १५२, १; तै. ब्रा. २, ८, ६, ६
युवं विप्रस्य जरणां १०, ३९, ८
युवं द्राका मायायिना १०, २४, ४
युवं श्यावाय रुतातीमदत्तं १, ११७, ८; नि. ६, ६
युवं श्रियमश्विना देवताता ४, ४४, २; अथर्व. २०, १४३, १
युवं श्रीभिर्देशताभिः ६, ६३, ६
युवं श्वेतं पेद्व हन्द्रजृतं १, ११८, ९
युवं श्वेतं पेद्वेऽश्विना १०, ३९, १०
युवं सुराममथिना १०, १३१, ४; अथर्व. २०, ११५, ४;
वा. य. १०, ३३; २०, ७६; तै. ब्रा. १, ४, २, १

या वां कशा मधुमति १, २२, ३; वा. यं. ७, ११; तै.सं.
१, ४, ६, १
या वा ते सन्ति दाशुपे ७, ३, ८
याविथ्या श्लोकमादिव १, ९२, १७; साम. १७३६
या विश्वासां जनितारा ६, ६९, २
या वीर्याणि प्रथमानि १०. ११३, ७
या वृत्रहा परावन्ति ८, ४५, २५
या वो भेषजा मरुतः २, ३३, १३
या वो माया अभिद्गुहे २, २७, १६
या शर्षाय मारुताय ६, ४८, १०
याश्चेदं उपशृण्वन्ति १०, ९७, २१; वा. य. १२, ९४; तै.सं.
४, २, ६, ५
यासां राजा वरुणो याति ७, ४९, ३; अथर्व. १, ३३, २;
तै.सं. ५, ६, १, १
यासां तिस्रः पंचाशतो १, १३३, ४
यासि कुत्सेन सरथं ४, १६, ११; नि. ५, १५
या सुजूर्णिः श्रेणिः सुज्जे १०, ९५, ६
या सुनीथे शौचद्वये ५, ७९, २; साम. १७४१
या सुवाहुः सांगुरिः २, ३२, ७; अथर्व. ७, ४६, २; तै.सं.
३, १, ११, ४
या सुरथा रथीतमोभा १, २२, २
यासु राजा वरुणो यासु ५, ४९, ७
यास्ते धारा मधुच्युतो ९, ६२, ७; साम. २७९
यास्ते पूषन्नावो ६, ५८, ३; तै. ब्रा. २, ५, ५, ५
यास्ते प्रजा अमृतस्य १, ४३, ९
यास्ते राके सुमत्तयः २, ३२, ५; अथर्व. ७, ४८, २; तै. सं.
३, ३, ११, ५
युक्तस्ते अस्तु दक्षिण १, ८२, ५
युक्ता मातासीद्गुरि दक्षिणाया १, १६४, ९; अथर्व. ९, ९, ९
युक्तो ह यद्वां तौग्न्याय १, १५८, ३
युक्त्वा हि केशिना हरी १, १०, ३; साम. १३४६; वा. य. ८, ३४
युक्त्वा हि त्वं रथासहा ८, २६, २०
युक्त्वा हि देवहूतमौ अर्थां ८, ७५, १; वा. य. १३, ३७;
३३, ४; तै. सं. २, ६, ११, १
युक्त्वा हि वाजिनीवती १, ९२, १५; साम. १७३३
युक्त्वा हि वृत्रहन्तम ८, ३, १७; साम. ३०१
युक्त्वा ह्यरुपी रथे १, १४, १२
युगेयुगे विदथ्यं गृणद्भ्यः ६, ८, ५
युष्त्वं ह्यरुपी रथे ५, ५६, ६
युजं हि मामकृथा भादिदि ५, ३०, ८
युजा कर्माणि जनयन् १०, ५५, ८

युजानो अश्वा वातस्य १०, २२, ४
युजानो हरिता रथे ६, ४७, १९
युजे रथं गवेषणं हरिभ्यां ७, २३, ३; अथर्व. २०, १२, ३
तै. ब्रा. २, ४, १, ३
युजे वां ब्रह्म पूर्य १०, १३, १; अथर्व. १८, ३, ३९; वा. य.
११, ५; तै. सं. ४, १, १, २
युजते मन उत युजते धियः ५, ८१, १; वा. य. ५, १४
११, ४; ३७, २; तै.सं. १, २, १३, १; ४, १, १, १
तै. आ. ४, २, १
युजन्ति ब्रह्मरूप १, ६, १; साम. १४६८; अथर्व. २०, २६, ४
४७, १०; ६९, ९; वा. य. २३, ५; तै.सं. ७, ४, २०, १
युजन्ति हरी ह्यिरस्य ८, ९८, ९; साम. ७१२; अथर्व.
२०, १००, ३
युजन्त्यस्य काम्या १, ६, २; साम. १४६९; अथर्व. २०, २६, ५
४७, ११; ६९, १०; वा. य. २३, ६; तै.सं. ७, ४, २०, १
युजायां रासभं रथे ८, ८५, ७; वा. य. ११, १३
युधा युधमुप वेदेयि १, ५३, ७; अथर्व. २०, २१, ७
युधेन्द्रो मह्ना वरिवश्चकार ३, ३४, ७; अथर्व. २०, ११, ७
युधम सन्तमनवाणं ८, ९२, ८; साम. १६४३
युधमस्य ते वृषभस्य ३, ४६, १
युधमो अनर्वा खजकृत्सम ७, २०, ३
युनक्त सीरा वि युगा १०, १०१, ३; अथर्व. ३, १७, १;
वा. य. १२, ६८; तै. सं. ४, २, ५, ५; नि. ५, २८
युनक्ति ते ब्रह्मणा १, ८२, ६
युयूतः सवयसा १, १४४, ३
युयोता शरुमस्सदां ८, १८, ११
युयोप नाभिरुपरस्यायो १, १०४, ४
युवं रथेन विमदाय १०, ३९, ७
युवं रेभं परिपूतेरुत्पयः १, ११९, ६
युवं वन्दनं निर्रतं जरण्यया १, ११९, ७
युवं वरो सुपाग्णे ८, २६, २
युवं वस्त्राणि पीवसा १, १५२, १; तै. ब्रा. २, ८, ६, ६
युवं विप्रस्य जरणां १०, ३९, ८
युवं शक्रा मायाविना १०, २४, ४
युवं श्यावाय रुशतीमदत्तं १, ११७, ८; नि. ६, ६
युवं श्रियमश्विना देवताता ४, ४४, २; अथर्व. २०, १४३, १
युवं श्रीभिर्देशताभिः ६, ६३, ६
युवं श्वेतं पेदव इन्द्रजृत् १, ११८, ९
युवं श्वेतं पेद्वेऽश्विना १०, ३९, १०
युवं सुराममश्विना १०, १३१, ४; अथर्व. २०, १२५, ४;
वा. य. १०, ३३; २०, ७६; तै. ब्रा. १, ४, १, १

सुवं ह कृशं सुवमश्विना १०, ४०, ८
 सुवं ह गर्भं जगतीषु १, १५७, ५
 सुवं ह घर्मं मधुमन्तमग्रये १, १८०, ४
 सुवं ह सुव्यं सुवमश्विना १०, ४०, ७
 सुवं ह रेभं वृषणा १०, ३९, ९
 सुवं ह स्यो भिषजा १, १५७, ६
 सुवं हि ष्मा पुरुसुजेममेघत् ८, ८६, ३
 सुवं हि स्यः स्वर्षती ९, १९, २; साम. १००१
 सुवं ह्यप्तराजाव सीदतं १०, १३२, ७
 सुवं ह्यास्तं महो रन्वुवं १, १२०, ७
 सुवं कषवाय नासत्या ८, ५, २३
 सुवं कवी छः पर्यश्विनारयं १०, ४०, ६
 सुवं चित्रं द्दधुभोजनं ७, ७४, २; साम. ७५४
 सुवं स्ववानं सनयं १०, ३९, ४; नि. ४, १९
 सुवं स्ववानं जरसो सुसुकं ७, ७१, ५
 सुवं स्ववानमश्विना जरन्तं १, ११७, १३
 सुवं तमिन्द्रापर्वता १, १३२, ६; वा.य. ८, ५३
 सुवं ठालां दिव्यस्व १, ११२, ३
 सुवं तुमाय पूर्वभिरेवैः १, ११७, १४
 सुवं दसं घृतव्रता १, १५, ६
 सुवं देवा ऋतुना ८, ५७, १
 सुवं धेनुं शयवे १, ११८, ८
 सुवं नरा स्तुवते कृष्णिनाय १, ११७, ७
 सुवं नरा स्तुवते पञ्चिनाय १, ११६, ७
 सुवं नो वेपु वरुणा ५, ६४, ६
 सुवनस्यस्याव नक्षयो १, १८०, २
 सुवमग्रयेऽवनीताय तसं १, ११८, ७
 सुवमेवं चक्रधुः सिधुषु ह्रवं १, १८२, ५
 सुवमेतानि दिवि १, ९३, ५; तै. सं. २, ३, १४, १; तै. मा.
 ३, ५, ७, २
 सुवं पय वस्त्रियायामघत् १, १८०, ३
 सुवं पेदवे पुरुवारमश्विना १, ११९, १०
 सुवं प्रलस्य साधयो महो यत् ३, ३८, ९
 सुवं सुव्यं समुद्र आ १०, १४३, ५
 सुवं सुव्युनवविद्धं समुद्र ७, ६९, ७; तै. मा. २, ८, ७, ८
 सुवं सुव्यं सुरमागं १, ११९, ४
 सुवं मिश्रमं जवं ५, ६५, ६
 सुवं सुगं जागृवांसं ८, ५, ३६
 सुवां यज्ञैः नयना १, १५१, ८
 सुवां स्तोत्रेभिर्देवयन्तो १, १३९, ३
 सुवां ह घोषा पर्यश्विनायनी १०, ४०, ५

सुवां हवन्त उभयास ७, ८३, ६
 सुवाकु हि शचीनां १, १७, ४
 सुवां गीतमः पुरुमीळ्ढो १, १८३, ५
 सुवां चिद्धि ष्माश्विनावतु १, १८०, ८
 सुवादत्तस्य धिष्ण्या ८, २६, १२
 सुवानं विश्वतिं कविं ८, ४४, २६
 सुवाना पितरा पुनः १, २०, ४
 सुवानो रुद्रा भजरा १, ६४, ३
 सुवां देवास्त्रय ८, ५७, २
 सुवां नरा पश्यमानास ७, ८३, १
 सुवाभ्यां वाजिनीवसु ८, ५, ३
 सुवाभ्यां देवी धिषणा १, १०९, ४
 सुवाभ्यां मिश्रावरुणोपमां ५, ६४, ४
 सुवामिद्धयवसे पूर्वोय ४, ४१, ७
 सुवामिद्युस्तु घृतनासु ७, ८२, ४
 सुवामिन्द्राप्तो वसुनो १, १०९, ५
 सुवां पूषेवाश्विना १, १८१, ९
 सुवां सृगेव वारणा १०, ४०, ४
 सुवा स मारुतो नगः ५, ६१, १३
 सुवा सुवासाः परिवीत ३, ८, ४; तै. मा. ३, ६, १, ३
 सुवो श्रियं परि योषावृणीत ७, ६९, ४; तै. मा. २, ८, ७, ८;
 नि. ६, ४
 सुवो राजांसि सुयनासो १, १८०, १
 सुवोराश्विचेतति ५, ७३, ३
 सुवो रथस्य परि चक्रमीयते ८, २२, ४
 सुवोरश्विना वपुषे सुवा युजं १, ११९, ५
 सुवो राष्ट्रं वृद्धिन्वतिष्ठाः ७, ८४, २
 सुवोरुषा अनु श्रियं १, ४६, २४
 सुवोरुषू रथं ह्रुवे ८, २६, १
 सुवोर्कतं रोदसी ३, ५४, ३
 सुवोर्दानाय सुमरा १, ११२, २
 सुवोर्षेदि सखदायास्ते १०, ६१, २५
 सुवोर्हि मातादितिः १०, १३२, ३
 सुप्माकं रुद्रा रथो वसु ५, ५३, ५
 सुप्माकं देवा भवसाहनि ७, ५९, २
 सुप्माकं सुप्ते वनां १०, ७९, ४
 सुप्मादत्तस्य मरुतो विचेत ५, ५४, १३
 सुप्मां व नक्तं ८, ७, ३
 सुप्मे देवा अवि ष्मनि ८, ४७, ८
 सुप्मेपितो मरुतो १, ३९, ८
 सुप्मोतो विप्रो मरुतः ७, ५८, ४

यून ऊषु नविष्या ८, २०, १९
यूपवस्था टत ये १, १६२, ६; वा. य. २५, २९; तै. सं. ४, ६, ८ २
यूर्यं रथिं मरुत ५, ५४, १४
यूर्यं राजानः कञ्चिच्चरणी ८ १९, ३५
यूर्यं राजानमियं जनाय ५, ५८, ४
यूर्यं विश्व परि पाय १०, १२६-४
यूर्यं ह रत्नं मववत्सु धत्स्य ७, ३७, २
यूर्यं हि द्वीकृत्युगिमरस्यैः ४, ५१, ५
यूर्यं हि एा सुदानव (०। अधा चिद्) ८, ८३, ९
यूर्यं हि एा सुदानव (०। कर्ता) ६, ५३, १५
यूर्यं हि एा सुदानवो रुद्रा ८, ७, १२
यूर्यं गावो मेदयथा कृशं ६, २८, ६; अथर्व. ४, २१, ६; तै. ब्रा. २, ८, ८, १२
यूर्यं तत्सत्यशत्रस १, ८६, ९
यूर्यं देवाः प्रमथियुंय २, २२, २
यूर्यं घूर्षु प्रयुजो न १०, ७७, ५
यूर्यं न टप्ता मरुतः १, १६६, ६; ६, ३०
यूर्यमस्मभ्यं धिपणाभ्यः ४, ३६, ८
यूर्यमस्मान्नयत वस्तो ५, ५५, १०
यूर्यं मर्तं विपन्यवः ५, ६१, १५
ये अस्या ये अह्न्याः १, १९१, ७
ये अग्नयो न शोशुचक्षिधाना ६, ६६, २
ये अग्निदग्धा ये अनग्निदग्धा १०, १५, १४; अथर्व. १८, २, ३५; वा. य. १९, ६०
ये अग्नेः परि जज्ञिरे १०, ६२, ६
ये अग्ने चन्द्र ते गिरः ५, १०, ४
ये अग्ने नेरथन्ति ते ५, २०, २
ये अग्निषु ये वासीषु ५, ५३, ४
ये अर्वाचस्ताँ १, १६४, १९; अथर्व. ९, ९, १९
ये अश्विना ये पितरा ४, ३४, ९
ये के च उना महिनो ६, ५२, १५
ये गव्यता मनसा शशुमाद् ६, ४६, १०; अथर्व. २०, ८३, २
ये गोमन्दं वाजवन्तं सुवीरं ४, ३४, १०
ये च पूर्वं ऋपयो ये ७, २२, ९
ये चाकनन्त चाकनन्त नू ते ५, ३१, १३
ये चाहन्ति मरुतः सुदानवः ८, २०, १८
ये विपूर्वं ऋतमाप १०, १५४, ४. अथर्व. १८, २, १५
ये विद्धि त्वाश्रयः पूर्वं १, ४८, १४
ये विद्धि पूर्वं ऋतमाप १, १७९, २
ये नृयुक्त्वव ८, १८, २२

ये चेह पितरो ये च १०, १५, १३; वा. य. १९, ६७
ये तातृयुर्द्वेषा १०, १५, ९; अथर्व. १८, ३, ४५; तै. ब्रा. २, ६, १६, २; नि. ६, १४
ये ते त्रिरहन्सवितः ४, ५४, ६
ये ते पन्थाः सवितः पूर्यामः १, ३५, ११; वा. य. ३४, २५; तै. सं. ७, ५, २४, १
ये ते पवित्रमूर्धयो ९, ६१, ५; साम. ७८८
ये ते विप्र ब्रह्मकृतः १०, ५०, ७
ये ते वृषणो वृषमाम इन्द्र १, १७७, २
ये ते शुक्रामः शुचयः शुचि ६, ६, ४
ये ते शुष्मं ये नविषीमवर्धन् ३, ३२, ३
ये ते सन्ति दशग्विनः ८, १, ९
येत सरस्व कर्मयो ७, ९६, ५; तै. सं. ३, १, ११ ३; नि. १०, ४४
ये त्रिंशति त्रयस्परो ८, २८, १
ये स्वा देवांस्रिक्तं मन्ये १, १९०, ५; नि. ४, २५
ये स्वाभिन्द्र न तुष्टुः ८, ६, १२; साम. १५०२; अथर्व. २०, ११५, ३
ये स्वाहिहृत्वे मववन् ३, ४७, ४; वा. य. ३३, ६३; तै. ब्रा. ३, २०
ये देवानां यज्ञिया यज्ञिया ७, ३५, १५; अथर्व. १९, ११, ५
ये देवाम इह स्यन विश्वे ८, ३०, ४
ये देवामो अमवता सुकृत्या ४, ३५, ८
ये देवामो दिव्येकादश १, १३९, ११; वा. य. ७, १३। तै. सं. १, ४, १०, १
ये द्रप्सा इव रोदनी ८, ७, १६
ये नः पूर्वं पितरः सोम्यासो १०, १५, ८, अथर्व. १८, ३, ४३; वा. य. १९, ५१
ये नः सपरना अप ते १०, १२८, ९; अथर्व. ५, ३, १०। वा. य. ३४, ४६; तै. सं. ४, ७, १४, ४
येन चष्टे वरुणो निश्रो अर्यमा ८ १९, १६
येन उजोतीव्यायवे ८ १५, ५; साम. ८८१; अथर्व. २०, ६१, २
येन तोकाय तनयाय धान्यं ५, ५३, १३
येन दीर्घं मरुतः १, १६६, १४
येन घौर्या पृथिवी १०, १२१, ५; अथर्व. ४, २, ४। वा. य. ३२, ६; तै. सं. ४, ८, ५
येन मानामश्विनयन्त टप्ताः १, १७१, ५
येन वंमाम पृतनासु दार्धनः ८, ६०, १२
येन वृद्धो न शत्रुमा ६, ४४, ३
येन मिश्रुं महीरपो ८, १२, ३; अथर्व. २०, ६३, ९
येन सूर्ये ज्योतिषा १०, ३७, ४
ये नाहस्याधि रोचने १, १९, ६

येना दराग्वमभिर्गुं ८, १२, २; अथर्व. २०, ६३, ८
 येना नवगो दध्यष्ट ९, १०८, ४; साम. ९३९
 येना पावक चक्षसा १, ५०, ६; साम. ६३७; अथर्व.
 १३, २, २१; २०, ४७, १८; वा. य. ३३, ३२;
 नि. १२, २२-२५
 येनाव तुर्वशं यदुं ८, ७, १८
 येना समुद्रमसृजो ८, ३, १०; अथर्व. २०, ९, ४; ४९, ७
 येनेन्द्रो हविषा कृत्वी (१० ...अपत्तः।) १०, १७४, ४
 येनेन्द्रो हविषा कृत्वी (१० अपत्तः।) १०, १५९, ४
 येनेमा विश्वा च्यवना २, १२, ४; अथर्व. २०, ३४, ४
 ये पाकशं विहरन्त एवैः ७, १०४, ९; अथर्व. ८, ४, ९
 ये पातयन्ते अजमभिर्गिरी ८, ४६, १८
 ये पायवो मामतेयं १, १४७, ३; ४, ४, १३; तै. सं.
 १. २, १४, ५
 ये पृथ्वीमिन्द्रंष्टिभिः १, ३७, २
 येभिः सूर्यसुपसं भन्दसानः ६, १७, ५
 येभित्तित्तः परावतो ८, ५, ८
 येभ्यो माता मधुमत् १०, ६३, ३
 येभ्यो होत्रां प्रथमां १०, ६३, ७
 ये महो रजसो विदुः १, १९, ३
 ये मूर्धानः क्षितीनां ८, ६७, १३
 ये मे पञ्चाशतं ददुः ५, १८, ५; तै. ब्रा. २, ७, ५, २
 ये यजत्रा य ईक्ष्वाः १, १४, ८
 ये यज्ञेन दक्षिणया समक्ताः १०, ६२, १
 ये युपयन्ते प्रथनेषु १०, १५४, ३; अथर्व. १८, २, १७;
 तै. आ. ६, ३, २
 ये राधांसि ददत्यङ्ग्या ७, १६, १०
 ये वध्वन्नन्द्रं वहतुं १०, ८५, ३१; अथर्व. १४, २, १०
 ये वाजिनं परिपश्यन्ति १, १६२, १२; वा. य. २५, ३५;
 तै. सं. ४, ६, ९, १
 ये वां दंभान्स्थानिना ८, ९, ३; अथर्व. २०, १३९, ३
 ये वायव इन्द्रमादनास ७, ९२, ४
 ये वावृषन्त पार्थिवा ५, ५२, ७
 ये वृक्षणासो अग्नि क्षामि ३, ८, ७
 ये शुभ्रा घोरवर्षतः १, १९, ५
 येपां श्रियाधि रोदसी ५, ६१, १२
 येपान्जनेषु पृथिवी १, ३७, ८
 येपान्जो न सप्रथो ८, २०, १३
 येपामाबाध क्रतिसच ८, २३, ३
 येपामिका हृतहस्ता ७, १६, ८
 ये सत्यासो हविरदो १०, १५, १०; अथर्व. १८, ३, ४८

ये सवितुः सत्यसवस्य १०, ३६, १३; तै. ब्रा. २, ८, ६, ४
 ये सोमासः परावति (०ये वादः) ९, ६५, २२; साम. ११६३
 ये सोमासः परावति (०। सचांसां) ८, ९३, ६; अथर्व.
 २०, ११२, ३
 ये स्तोत्रभ्यो गोअग्राम् २, १, १६; २, १३
 ये स्था मनोर्यज्ञियास्ते १०, ३६, १०
 ये ह स्ये ते सहमाना ४, ६, १०
 ये हरी मेघयोक्था मदन्तः ४, ३३, १०
 ये अग्निं हव्यदातिभिः ८, १९, १३
 ये अग्निः कव्यवाहनः १०, १६, ११; वा. य. १९, ६५
 ये अग्निः क्रव्यात्प्रविवेश १०, १६, १०; अथर्व. १२, २, ७
 ये अग्निः सप्तमानुषः ८, ३९, ८
 ये अग्निं तन्वो दमे ८, ४४, १५
 ये अग्निं देववीतये १, १२, ९; साम. ८४६
 ये अग्नीषोना हविषा १, ९३, ८; तै. ब्रा. २, ८, ७, ९
 ये अत्य इव सृजयते ९, ४३, १
 ये अद्धाज्ज्योतिषि १०, ५४, ६
 ये अद्रिभित्प्रथमजा क्रता ६, ७३, १; अथर्व. २०, ९०, १
 ये अश्वरेषु शन्तम १, ७७, २
 ये अनिधमो दीदयत् १०, ३०, ४; अथर्व. १४, १, ३७;
 नि. १०, १९
 ये अषाचीने तमसि ७, ६, ४
 ये अप्सु चन्द्रमा इव ८, ८२, ८
 ये अप्स्ता शुविना दैव्येन २, ३५, ८
 ये अयो मर्तभोजनं १, ८१, ६
 ये अश्वत्य दधिक्रावो ४, ३९, ३
 ये अस्त्रानां यो गवां गोपति १, १०१, ४; नि. ५, १५
 ये अश्वेभिर्वहते ८, ४६, २६
 ये अस्त्रा अश्वं तृषु १०, ७९, ५
 ये अस्त्रै र्भ्रंस उत वाय ५, ३४, ३; नि. ६, १९
 ये अस्त्रै हविषाविधन् ६, ५४, ४
 ये अस्त्रै हव्यदातिभिः ८, २३, २१
 ये अस्त्रै हव्यैर्धृत २, २६, ४
 ये अस्त्र पारे रजमः १० १८७, ५; अथर्व. ६, ३४, ५
 योगक्षेमं व आदायाहं १०, १६६, ५
 ये गर्भमोषवीनां ७, १०२, २; तै. ब्रा. २, ४, ५, ६;
 तै. आ. १, २९, १
 ये गृगतामिदासिधाविः ६, ४५, १७
 योगे-योगे तवत्तरं १, ३०, ७; साम. १६३; ७४३; अथर्व.
 २०, २६, १; वा. य. ११, १४; तै. सं. ४, १, १, १
 ये जतान्महिषां ह्वा १०, ६०, ३

यून ऊ पु नत्रिण्डया ८, २०, १९
यूपमस्मा उत ये १, १६२, ६; वा. य. २५, २९; तै. सं.
४, ६, ८ २
यूयं रथिं मरुत ५, ५४, १४
यूयं राजानः कञ्चिचर्षणी ८ १९, ३५
यूयं राजानमियं जनाय ५, ५८, ४
यूयं विश्व परि पाथ १०, १२६, ४
यूयं ह रत्नं मघत्रसु धाथ ७, ३७, २
यूयं हि देवीर्ऋतुयुभिभरथैः ४, ५१, ५
यूयं हि षा सुदानव (०१ अधा चिद्) ८, ८३, ९
यूयं हि षा सुदानव (०१ कर्ता) ६, ५१, १५
यूयं हि षा सुदानवो रुद्रा ८, ७, १२
यूयं गावो मेदयथा कर्ता ६, २८, ६; अथर्व. ४, २१, ६;
तै. ब्रा. २, ८, ८, १२
यूयं तत्सत्यदावस १, ८६, ९
यूयं देवाः प्रभतियूयं २, २२, २
यूयं धूर्सुं प्रयुजोन १०, ७७, ५
यूयं न उत्रा मरुतः १, १६६, ६; ६, ३०
यूयमस्मभ्यं धियणाभ्यः ४, ३६, ८
यूयमस्मान्नयत वस्यो ५, ५५, १०
यूयं मत्तं विपन्यवः ५, ६१, १५
ये अस्या ये अह्वरयाः १, १९१, ७
ये अम्यो न शोशुचस्त्रिधाना ६, ६६, २
ये अग्निदग्धा ये अनग्निदग्धा १०, १५, १४; अथर्व.
१८, २, ३५; वा. य. १९, ६०
ये अग्नेः परि जज्ञिरे १०, ६२, ६
ये अग्ने चन्द्र ते गिरः ५, १०, ४
ये अग्ने नेरयन्ति ते ५, २०, २
ये अक्षिपु ये वाशीपु ५, ५३, ४
ये अर्वाचस्तौ १, १६४; १९; अथर्व. ९, ९, १९
ये अश्विना ये पितरा ४, ३४, ९
ये के च उत्रा महिनो ६, ५२, १५
ये गभ्यता मनसा शत्रुमाद् ६, ४६, १०; अथर्व. २०, ८३, २
ये गोमन्तं वाजवन्तं सुवीरं ४, ३४, १०
ये च पूर्व ऋपयो ये ७, २२, ९
ये चाकनन्त चाकनन्त नू ते ५, ३१, १३
ये चार्हन्ति मरुतः सुदानवः ८, २०, १८
ये चिद्वि पूर्व ऋतसाप १०, १५४, ४. अथर्व. १८, २, १५
ये चिद्वि त्वामृषयः पूर्व १, ४८, १४
ये चिद्वि पूर्व ऋतसाप १, १७९, २
ये चिद्वि मृत्युबन्धव ८, १८, २२

ये चेह पितरो ये च १०, १५, १३; वा. य. १९, ६७
ये तामृषुर्देवता १०, १५, ९; अथर्व. १८, ३, ४७;
तै. मा. २, ६, १६. २; ति. ६, १४
ये ते त्रिरहन्मवितः ४, ५४, ६
ये ते पन्वाः मविनः पूर्वामः १, ३५, ११; वा. य. ३४, २७;
तै. सं. ७, ५, २४. १
ये ते पवित्रमूर्ध्वो २, ६१, ५; माम. ७८८
ये ते विप्र मङ्गकृतः १०, ५०, ७
ये ते वृषणो वृषमाम इन्द्र १ १७७, २
ये ते शुक्रामः शुचयः शुचि ६, ६, ४
ये ते शुभं ये तपिपीमवर्धन् ३, ३२, ३
ये ते मन्ति दशम्विनः ८, १, ९
ये ते सारस्व ऊर्मयो ७, ९६, ५; तै. सं. ३, ६, ११ ३; ति. १०, २४
ये त्रिंशति त्रयस्पगो ८, २८, १
ये त्वा देवाञ्चिकं मन्ये १, १९०, ५; ति. ४, २५
ये त्वाभिन्द्र न तुष्टुः ८, ६, १२; साम. १५०२; अथर्व.
२०, ११५, ३
ये त्वाहिहव्ये मवन् ३, ४७, ४; वा. य. ३३, ६३; तै. मा.
३, २०
ये देवानां यज्ञिया यज्ञिया ७, ३५, १५; अथर्व. १९, ११, ५
ये देवास इह स्थन विश्वे ८, ३०, ४
ये देवामो अमवता सुकृत्या ४, ३५, ८
ये देवामो दिव्येकादश १, १३९, ११; वा. य. ७, ११;
तै. सं. १, ४, १०. १
ये द्रप्ता इव रोदनी ८, ७, १६
ये नः पूर्वं पितरः सोम्यासो १०, १५, ८; अथर्व. १८, ३, ४६;
वा. य. १९, ५१
ये नः सपत्ना अप ते १०, १२८, ९; अथर्व. ५, ३, १०;
वा. य. ३४, ४६; तै. सं. ४, ७, १४, ४
येन चष्टे वरुगो मित्रो अर्यमा ८ १९, १६
येन उर्योर्तीव्यायवे ८ १५, ५; माम. ८८१; अथर्व. २०, ६१, २
येन तोकाय तनयाय धान्यं ५, ५३, १३
येन दीर्घं मरुतः १, १६६, १४
येन शौरुपा पृथिवी १०, १२१, ५; अथर्व. ४, २, ४;
वा. य. ३२, ६; तै. सं. ४, १, ८, ५
येन मानामश्विनयन्त उत्राः १, १७१ ५
येन वंसाम पृतनासु शर्धतः ८, ६०, १२
येन वृद्धो न शवमा ६, ४४, ३
येन मित्र्युं महीरपो ८, १२, ३; अथर्व. २०, ६३, ९
येन सूर्यं ज्योतिषा १०, ३७, ४
ये नाकस्याधि रोचने १, १९, ६

यो वां यज्ञेभिरावृतो ८, २६, १३
 यो वां यज्ञैः दाशमानो १, १५१, ७; नि. ६, ८
 यो वां यज्ञो नासत्या ७, ७०, ६
 यो वां रजांस्त्वभिना ८, ७३, १३
 यो वां रथो नृपती झस्ति वो ७, ७१, ४
 यो वाघते ददाति सूनुं १, ४०, ४
 यो वां गर्तं मनसा ७, ६४, ४
 यो वाचा विवाचो १०, २३, ५; अथर्व. २०, ७३, ६
 यो वां नासत्यावृषि ८, ८, १५
 यो वामश्विना मनसो १, ११७, २
 यो वामुरुच्यचक्ष्मं ८, २६, १४
 यो वामृजवे क्रमणाय ६, ७०, ३
 यो वां परिजमा सुहृद् १०, ३९, १
 यो विश्वतः सुप्रतीकः १, ९४, ७; नि. ३, ११
 यो विश्वस्य जगतः १, १०१, ५
 यो विश्वा दयते वसु ८, १०३, ६; साम. ४४, १५८३
 यो विश्वान्यभि घृता ८, ३२, २८
 यो विश्वाभि विपश्यति (०। स नः पर्यद्) १०, १८७, ४;
 अथर्व. ६, ३४, ४
 यो विश्वाभि विपश्यति (०। स नः पूषा) ३, ६२, ९
 यो वृत्राय सिनमघ्रा २, ३०, २
 यो वेदिष्ठो अथ्यधिषु ८, २, २४
 यो वो देवा वृत्ररुना ६, ५१, ८
 यो वो वृताभ्यो अहृणोद् १०, ६०, ७
 यो वयंसं जाहृषाणेन १, १०१, २
 यो वयतीरवागयद् ८, ६९, १३; अथर्व. २०, ९२, १०
 यो वरवादिमरिणाय २, १२, ६; अथर्व. २०, १४, ६
 यो वृ वां मधुनो वृतिः ८, ५, १९
 यो वृषान्धैरयता मधुर्हितः ८, १९, २४
 यो वृ स्व वां रथिरा ७, ६९, ५; तै. सं. २, ८, ७, ८
 यो वृता मीमथमो १०, ८८, ४; नि. ५, ६
 यो ते आनो वस रथिणो १०, १४, ११; अथर्व. १८, ६, ११;
 तै. सा. ६, १, १
 वृषा यो अग्ने तव ४, ६, १४
 वृषा सु वो अरथ्य २, २९, ५
 वृषो ह्येव साश्विना विचिन्ते १०, ८९, १; अथर्व. ८, ६, १;
 तै. सं. १, २, १४, ६
 वृषो वा विश्वपर्यति ९, १, ३; साम. ११०; वा. य. २६, ३६
 वृष्यः संवत्सि विपुलाद् १०, ६६, ११
 वृषं दाशं वृ १०, ६०, १

रथं युञ्जते मरुतः शुभे ५, ६३, ५; तै. सा. २, ४, ५, ३;
 नि. ४, १९
 रथं ये चक्रुः सुहृतं नरेष्वां ४, ३३, ८
 रथं ये चक्रुः सुहृतं सुवैतसो ४, ३६, २
 रथं वामनुगायसं ८, ५, ३४
 रथं हिरण्यवन्धुरं हिरण्यभाभीशुम् ८, ५, २८
 रथं हिरण्यवन्धुरं हन्द्रवायू ४, ४६, ४
 रथं तु मारुतं वयं ५, ५६, ८; नि. ११, ५०
 रथवाहनं हविरस्व ६, ७५, ८; वा. य. २९, ४५; तै. सं.
 ४, ६, ६, ३
 रथानां न वेऽनाः १०, ७८, ४
 रथाय नावसुतनो १, २४०, १२
 रथिरासो हरयो ये ते स्वस्ति ८, ५०, ८
 रथीतमं कपादिनं ६, ५५, २
 रथीव कपावार्धो ५, ८३, ३
 रथे तिष्ठत्यति वाजिनः ६, ७५, ६; वा. य. २९, ४३; तै. सं.
 ४, ६, ६, २; नि. ९, १६
 रथेन वृषुपाजमा ४, ४६, ५
 रथेष्टावापयदंशः ८, ४, १३
 रथो न वागः सिद्धिभिः १, १४१, ८
 रथो यो वा प्रियन्तुो ८, २२, ५
 रथपयो वरुणः सुवीन ७ ८७, १
 रथव विगिन्द्रांशं मार्तो १, १७४, ७
 रथवन्धर्वीरवा १०, ११, ३; अथर्व. १८, १, १९
 रथवन्धुं मे वसते सोम्याय ३, ३३, ५; नि. २, २५
 रथि सुधुमे स्वपते १, ११६, १९
 रथि दिवो वृत्रिणो ४, ५१, १०
 रथि नक्षित्रमर्षन् ९, ४, १०; साम. १०५६
 रथिनं चिन्ता सुो १, ६६, १
 रथिनं वाः विवृणो १, ७३, १
 रथे हृष्ये मयि विवृणो ७ ३९, ६
 रथो विव वरुणमथर्वो ८ ३५, २१
 रथे ते निरो अर्षना ६, ६३, २४; साम. १०७८
 रथपदः वरुण विवृणो ९, ९७, १४; साम. ८०७
 रथपदं सुवत्सं सुवृत्तिं हृषे ३, ३३, ५; अथर्व. ७, ४८, १;
 तै. सं. ३, ३, ३३, ५; नि. ११, ३९
 रथपदमथर्वानो १, १, ८; वा. य. ३, ३३; तै. सं.
 ६, ५, ६, २
 रथपदमथर्वानो १, १, ५; साम. ९११
 रथपदो न वरुणो ९, १०, ३; साम. ११३३
 रथपदो नक्षित्रीणो २, ६५, १६; साम. ८३३

यो जागार तमृचः ५, ४४, १४; साम. १८२६
 यो जात एव प्रथमो २, १२, १; अथर्व. २०, ३४, १;
 तै. सं. १, ७, १३, २; नि. ३, २१; १०, १०
 यो जिनाति न जीयते ९, ५५, ४; साम. ९७८
 यो दग्नेभिर्हव्यो यश्च १०, ३८, ४
 यो दुष्टरो विश्ववारः श्रवाण्य ८, ४६, ९
 यो देवो देवतमो ४, २२, ३
 यो देह्यो अनमयद्वध्नैः ७, ६, ५; तै. ब्रा. २, ४, ७, ९
 योद्वासि ऋवा शवसो ८, ८८, ४
 यो धर्ता भुवनानां ८, ४१, ५
 यो धारया पावकया ९, १०१, २; साम. ६९८
 यो ह्यपितो योऽवृत्तो ८, ३३, ६
 यो न आगो अभ्येनो भराति ५, ३, ७
 यो न इदमिदं पुरा ८, २१, ९; साम. ४००; अथर्व.
 २०, १४, ३; ६२, ३
 यो न इन्द्रुः पितरो ह्यसुपीतः ८, ४८, १२
 यो न इन्द्राभितो जनो १०, १३३, ४
 यो न इन्द्राभिदासति १०, १३३, ५; अथर्व. ६, ६, ३
 यो नः कश्चिद्विरिक्षति ८, १८, १३
 यो नः पिता जनिता यो १०, ८२, ३; अथर्व. २, १, ३;
 वा. य. १७, २७; तै. सं. ४, ६, २, १; तै. आ.
 १०, १, ४
 यो नः पृथग्यो वृकः १, ४२, २
 यो नः शश्वपुराविया ८, ८०, २
 यो नः सनुत्य उत २, ३०, ९
 यो नः सनुत्यो अभिदामद् ६, ५, ४
 यो नः स्वो अरणो यश्च ६, ७५, १९; साम. १८७२
 यो नन्वान्यनमन् २, २४, २
 यो नार्मरं महवसुं २, १३, ८
 योनिमेक आ मसाद् ८, २२, २
 योनिष्ट इन्द्र निपद्रे १, १०४, १; नि. १, १७
 योनिष्ट इन्द्र सद्ने ७, २४, १; साम. ३१४
 यो नो अग्ने अरिर्वो १, १२७, ४
 यो नो अग्ने हुरेव आ ६, १६, ३१
 यो नो अग्नेऽभिदामनि १, ७७, ११
 यो नो दावा वसूनां ८, ५१, ५
 यो नो दावा स नः पिता ८, ५२, ५
 यो नो दाम आर्यो वा १०, ३८, ३
 यो नो देवः पगवतः ८, १२, ६
 यो नो इन्द्रो अभि दुर्हमायुः ७, ५९, ८; अथर्व. ७, ७७, २;
 तै. सं. ४, ३, १३, ३

यो नो मरुतो वृकताति २, ३४, ९
 यो नो रसं दिप्सति पित्रो ७, १०४, १०; अथर्व. ८, ४,
 यो वृक्षणे सुमतिमायजाते ७, ६०, ११
 यो भानुभिर्विभावा १०, ६, २
 यो भूयिष्ठं नासत्याभ्यां ५, ७७, ४
 यो भोजनं च दयसे २, १३, ६
 यो म इति प्रवोचति ५, २७, ४
 यो म इमं चिदु त्मना ८, ४६, २७
 यो मर्येण्वमृत क्रतावा ४, २, १
 यो मा पाकेन मनसा चरन्तं ७, १०४, ८; अथर्व. ८, ४,
 यो मायातुं यातुघानेत्याह ७, १०४, १६; अथर्व. ८, ४, १
 यो मित्राय वरुणायविधुः १, १३६, ५
 यो मृळयाति चक्रुपे चिदा ७, ८७, ७
 यो मे धेनूनां शतं ५, ६१, १०
 यो मे राजन्युज्यो वा २, २८, १०
 यो मे शता च विंशतिं च ५, २७, २
 यो मे हिरण्यसंशतो ८, ५, ३८
 यो यजाति यजात इत् ८, ३१, १
 यो यज्ञस्य प्रसाधनः १०, ५७, २; अथर्व. १३, १, ६०
 यो यज्ञो विश्वतस्तनुभिः १०, १३०, १
 यो रक्षांसि निजूर्वति १०, १८७, ३; अथर्व. ६, ३४, १
 यो रजांसि विममे पार्थिवानि ६, ४९, १३
 यो रधस्य चोदिता २, १२, ६; अथर्व. २०, ३४, ६
 यो रयिवो रयिन्तमो ६, ४४, १; साम. ३५१
 यो राजभ्य ऋतविभ्यो २, २७, १२
 यो राजा चर्षणीनां याता ८, ७०, १; साम. २७३; १३१;
 अथर्व. २०, ९२, १६; १०५, ४
 यो रायो अवनिर्महान् (०। तमिन्द्रम्) ८, ३२, १३
 यो रायो अवनिर्महान् (०। तस्मा इन्द्राय) १, ४, १०
 अथर्व. २०, ६८, १०
 यो रेवान्यो अमीवहा १, १८, २; वा. य. ३, २९;
 नि. ३, २१
 यो रोहितो वाजिनो ५, ३६, ६
 यो वः निवतमो रसः १०, ९, २; साम. १८३८; अथर्व.
 १, ५, २; वा. य. ११, ५१; ३६, १५; तै. सं.
 ४, १, ५, १; ७, ४, १९, ४; तै. आ. ४, ४३, ४;
 १०, १, ११
 यो वः सुनोप्यजिपित्रे ४, ३५, ६
 यो वः सेनानीमहतो १०, ३४, १२
 यो वः वृजने विश्वयाविसु २, २४, ११
 यो वः अर्धेन अंगपीनां यो आः ७, १०१, ६

वो वां यज्ञेभिरावृत्तो ८, २६, ६३
 वो वां यज्ञैः शशमानो १, १५१, ७; नि. ६, ८
 यो वां यज्ञो नास्तव्या ७, ७०, ६
 यो वां रजोस्त्वश्विना ८, ७३, १३
 यो वां रथो नृपती क्षति वो ७, ७१, ४
 यो वाचते ददाति सुसुरं १, ४०, ४
 यो वां गतं मनसा ७, ६४, ४
 यो वाचा विवाचो १०, २३, ५; अथर्व. २०, ७३, ६
 यो वां नास्तव्यावृषि ८, १५
 यो वामश्विना मनसो १, ११७, २
 यो वानुरुग्यच्छमं ८, २६, १४
 यो वानृजवे क्रमणाय ६, ७०, ३
 यो वां परिजमा सुवृद् १०, ३९, १
 यो विद्वतः सुप्रतीकः १, ९४, ७; नि. ३, ११
 यो विद्वस्व जगतः १, १०१, ५
 यो विक्षा दयते वसु ८, १०३, ६; साम. ४४, १५८३
 यो विक्षान्यभि व्रता ८, ३२, २८
 यो विक्षाभि विपश्यति (० स नः पयंद्) १०, १८७, ४;
 अथर्व. ६, ६४, ४
 यो विक्षाभि विपश्यति (० स नः पूषा) ३, ६२, ९
 यो वृषाय सिनमग्रा २, ३०, २
 यो वेदिष्ठो अथयिषु ८, २, २४
 यो वो देवा हृवस्तुना ६, ५२, ८
 यो वो वृताभ्यो अहृणोद् १०, ६०, ७
 यो एवंसे लाहृषाणेन १, १०६, २
 यो वृहतीरपागमयत् ८, ६९, १३; अथर्व. २०, ९२, १०
 यो वृवादिमरिणाद् २, १२, ६; अथर्व. २०, ६४, ६
 यो वृ वां मधुनो वृतिः ८, ५, १९
 यो वृषान्पैर्यता मनुहिताः ८, १९, २४
 यो वृ स वां रथिग ७, ६६, ५; तै. सं. ३, ८, ७, ८
 यो वृता सीप्रयसो १०, ८८, ४; नि. ५, ६
 यो ते श्वानो वम राक्षिणां १०, १४, ११; अथर्व. १८, २, ११, १
 तै. शा. ६, ६, १
 रक्षा यो अग्ने तव ४, ६, १४
 रक्षा तु नी अरव ९, २९, ५
 रक्षोत्तु काशिमना विद्वि १०, ८९, १; अथर्व. ८, ६, १;
 तै. सं. १, ३, १४, ६
 रक्षोरा विद्वर्षि १, १, ३; साम. १९०, ५, २, ११, ३६
 रक्षा शीर्षे विद्वर्षि १०, १६, ११
 रथे वृषां वृद् १०, ३०, १

रथं युञ्जते मरुतः शुभे ५, ६३, ५; तै. शा. २, ४, ५, ३
 नि. ४, १९
 रथं ये वक्रुः सुवृतं नरोष्ठां ४, ३३, ८
 रथं ये वक्रुः सुवृतं सुचेतसो ४, ३६, २
 रथं वामनुगायसं ८, ५, ३४
 रथं हिरण्यवन्धुरं हिरण्याभीशुम् ८, ५, २८
 रथं हिरण्यवन्धुरं इन्द्रवायू ४, ४६, ४
 रथं तु मारुतं वयं ५, ५६, ८; नि. ११, ५०
 रथवाहनं हविरस्त ६, ७५, ८; वा. य. २९, ४५; तै. सं.
 ४, ६, ६, ३
 रथानां न वेऽगाः १०, ७८, ४
 रथाय नावसुतनो १, १४०, १२
 रथिरासो हरयो ये ते अग्नि ८, ५०, ८
 रथीतमं क्वादिने ६, ५५, २
 रथीव कणयार्थो ५, ८३, ३
 रथे तिष्ठत्ययति वाजिनः ६, ७५, ६; वा. य. २९, ४३; तै. सं.
 ४, ६, ६, २; नि. ९, १६
 रथेन घृषुषाजसा ४, ४६, ५
 रथेष्टायापवदेवः ८, ४, १३
 रथो न वागः मिदग्निः १, १४१, ८
 रथो यो वां शिवन्तुो ८, २२, ५
 रथयस्यो वरताः सुवीव ७, ८७, १
 रथवदिग्निद्रावे मानी १, १४२, ७
 रथवन्धुर्वाजसा १०, ११, २; अथर्व. १८, १, १९,
 अथर्व. २०, ७३, ५; नि. ३, २५
 रथि सुभ्रमं अरयो १, ११३, १९
 रथि दिवो वृत्रिणो ४, ५१, १०
 रथि अग्निवन्धुर्वा ९, ४, १०; साम. १०५६
 रथिने विद्या सुो १, ६३, १
 रथिने वाः विद्विषोः १, ७३, १
 रथे वृषे अग्निर्विद्विषाणा ७, ३९, ३
 रथो विव वरुणमरुतो ४, ३५, ३
 रथो ते शिवो अग्नेना ९, ६६, २४; साम. १०७०
 रथारवः रथमा विद्वन्वा ९, ६७, १६; साम. ८०३
 रथानां वृषा वृषो वृो २, ३६, १; अथर्व. ७, ४८, १;
 तै. सं. ३, ३, ११, ५; नि. ११, ३१
 रथान्धुर्वाजसा १, १, ८; वा. य. ३, ४३; तै. सं.
 १, ५, ६, ३
 रथान्धुर्वाजसा १, ११, ५; साम. ९३१
 रथानो न प्रयति १, १०, ३; साम. ११४१
 रथो वेदवित्तो १, ६५, १६; साम. ८३३

राजा राष्ट्राणां पेशो नदीनां ७, ३४, ११
 राजा समुद्रं नद्यो ९, ८६, ८
 राजा सिन्धूनामनासिष्ठ ९, ८९, २
 राजा सिन्धूनां पवते पतिः ९, ८६, ३३
 राजेश हि जनिभिः ७, १८, २
 राज्ञो नु ते वरुणस्य १, ९१, ३, ९, ८८, ८
 रातिं यद्दामरक्षसं हचामहे ८, १०१, ८
 रात्रीभिरस्मा बहभिः १०, १०, ९, अथर्व. १८, १, १०
 रात्री व्यरुणदायती १०, १२७, १, तै. ब्रा. २, ४, ६, १०
 रायः समुद्रोक्षतुरो ९, ३३, ६, साम. ८७२
 रायस्कामो वज्रहस्तं ७, ३२, ३
 रायस्पर्धिं स्वधायो १, ३६, १२
 राया वयं समवातो ४, ४२, १०, वा. य. ७, १०
 राया हिरण्यया मतिः ७, ६६, ८, साम. १०६८
 राये नु यं जज्ञत रोदसी मे ७, ९०, ३; वा. य. २७, २४;
 तै. ब्रा. २, ८, १, १
 रायो धारास्याष्टमे ६, ५५, ३
 रायो पुत्रः संगमनो वसूनां यज्ञस्य १, ९६, ६
 रायो पुत्रः संगमनो वसूनां विश्वा रूपाभिः १०, १३९, ३;
 अथर्व. १०, ८, ४२; वा. य. १२, ६६, तै. सं.
 ४, २, ५, ४
 रारन्धि सवनेषु ण ३, ४१, ४; अथर्व. २०, २३, ४
 रासि क्षयं रासि मित्र २, ११, १४
 रिशादसः सत्पतीरदब्धा ६, ५१, ४
 रुजा दृक्का चिद्रक्षसः ९, ९१, ४
 रुद्रस्य ये मीळहुषः सन्ति ६, ६६, ३
 रुद्राणामेति प्रदिशा १, १०१, ७
 रुचति भीमो वृषभः ९, ७०, ७
 रुहाद्वत्सा रुहाती १, ११३, २; साम. १७५०; नि. २, २०
 रूपंरूपं प्रतिरूपो बभूव ६, ४७, १८
 रूपंरूपं मघवा वोभवीति ३, ५३, ८
 रेभदत्र जनुया पूर्वः १०, ९२, १५
 रेवतीर्निः सधमाद १, ३०, १३; साम. १५३; १०८४; अथर्व.
 २०, १२२, १; तै. सं. १, ७, १३, ५; २, २, १२, ८;
 ४, १४, ४
 रेवहृयो दधाथे १, १५१, ९
 रेवां हृद्रेवत स्तोता ८, २, १३, साम. १८०४; तै. सं.
 २, २, १२, ८
 रेभ्यासीदनुदेयी १०, ८५, ६; अथर्व. १४, १, ७
 रोदसी आ वदता १, ६४, ९
 रोहिष्ठयावा १, १००, १६

रोहितं मे पाकण्यामा ८, ३, २२
 र्वंगमं च पूपां १०, १०६, ५
 रंस विद्या नागां वि ७, १७, ५
 रंसा नो वायां पुरु ८, २३, २७
 रक्षन्तीनेरा ६, ७५, ३; ना. य. २९, ४०; तै. सं. ४, ६, ६,
 नि. ९, १८
 रञो वीर्यप्रमथनीजे ८, २५, २०
 रनोषिदं चाचमुदीरगर्णी ८, १०१, १६
 रचयन्ते वां ककुदासो १, ४६, ३; साम. १७३०
 रघं यक्षके सुदनाय १०, १०५, ७
 रघ्रमेको विभर्ति ८, २९, ४
 रघ्रेण हि वृत्रहा वृत्र १०, १११, ६
 रघ्ना मूनो सद्सो ६, १३, ६
 रघ्ना हि सूनो अस्य प्रसदा ६, ४, ४; तै. सं. १, ३, १४, ७
 रधीं यत्रं मरुत १, १६५, ८; तै. ब्रा. २, ८, ३, ६
 रधीर्दिन्द्रो वरदियास्य ६, २७, ५
 रधीर्हि दस्युं धनिनं धनेन १, ३३, ४
 रधूरियं पतिमिच्छन्त्येति ५, ३७, ३
 रधेन दस्युं प्र हि ५, ४, ६
 रधैर्दुःशांसो अप १, ९४, २
 रधनस्पतिं पवमान ९, ५, १०
 रधनस्पतिरवसृजन्नुप २, ३, १०
 रधनस्पते रशनया नियूयः १०, ७०, १०; नि. ६, ७
 रधनस्पतेऽवसृजोप देवान् ३, ४, १०, ७, २, १०; वा. य.
 २७, २१; तै. सं. ४, १, ८, ३
 रधनस्पते वीड्वंगो हि भूयाः ६, ४७, २६; अथर्व. ६, १२५, १;
 वा. य. २९, ५२; तै. सं. ४, ६, ६, ५; नि. २, ५; ९, ११
 रधनस्पते शतवल्शो ३, ८, ११; तै. सं. १, ३, ५, १
 रधनीवानो मम वृतास १०, ४७, ७
 रधने न वा यो न्यधायि १०, २९, १; अथर्व. २०, ७६, १;
 नि. ६, २८
 रधनेम तद्धोत्रया १, १३९, ७
 रधनेम पूर्वीरयो १, ७०, १
 रधनेषु जायुर्मतेषु १, ६७, १
 रधनेषु व्यंतरिक्षं ततान ५, ८५, २; वा. य. ४, ३१; तै. सं.
 १, २, ८, १
 रधनोति हि सुन्वन् १, १३३, ७; अथर्व. २०, ६७, १
 रधन्वस्व मारुतं गणम् १, ३८, १५
 रधन्वस्ववातो अभि ९, ८९, ७
 रधन्वित मरुतो मिहं ८, ७, ४
 रधनुं ताश्चिकितुषे ६, ६६, १

वक्रोभिः पुत्रममुत्रो ४, १९, ९; नि. ३, २०
 वयं वो वृक्षबर्हिषो ८, २७, ७
 वयं शूरोभिरस्तृभिः १, ८, ४; अथर्व. २०, ७०, २०
 वयं सोम इते तव १०, ५७, ६; वा. य. ३, ५६; तै. ग्रा.
 १, ४, २, ७; ३, ७, १४, ३
 वयं हि ते अमन्महि १, ३०, २१
 वयं हि त्वा वन्धुमन्तं ८, २१, ४
 वयं हि वां हवामह उक्षप्यन्तो ८, २६, ९
 वयं हि वां हवामहे विपन्यवो ८, ८७, ६
 वयः सुपर्णा उप सेदुः १०, ७३, ११; साम. ३१९; तै. ग्रा.
 २, ५, ८, ३; तै. सा. ४, ४२, ३; नि. ४, ३
 वयं घ त्वा सुतावन्त ८, ३३, १; साम. २६१; ८६४;
 अथर्व. २०, ५२, १; ५७, १४
 वयं घा ते अपि प्मसि ८, ३२, ७; साम. २३०
 वयं घा ते अपूर्व्येन्द्र ८, ६६, ११
 वयं घा ते स्वे हव ८, ६६, १३
 वयं चिद्धि वां जरितारः १, १८०, ७
 वयं जयेम त्वया युजा घृतं १, १०२, ४; अथर्व. ७, ५०, ४
 वयं त इन्द्र स्तोमेभिः ८, ५४, ८
 वयं त पृभिः पुरुहूत सख्यैः ६, १९, १३
 वयं तद्दः सम्राज ८, २७, २२
 वयं ते क्षम उक्थैर्विधेम ५, ४, ७
 वयं ते अमं समिधा विधेम ७, १४, २
 वयं ते अघ ररिमा ३, १४, ५; वा. य. १८, ७५
 वयं ते अस्य वृत्रहन् वसो ९, ९८, ५; साम. १२३९
 वयं ते अस्य वृत्रहन् विधाम ८, २४, ८
 वयं ते अस्यामिन्द्र शुन्नहृत्तौ ६, २६, ८
 वयं ते त इन्द्र ये च देव ७, ३०, ४
 वयं ते त इन्द्र ये च नरः ५, ३३, ५
 वयं ते वय इन्द्र विद्धि २, २०, १
 वयं नाम प्र प्रत्रामा घृतस्य ४, ५८, २; वा. य. १७, ९०;
 तै. सा. १०, १०, २
 वयमग्ने अवंता २, २, १०
 वयमग्ने वलुयाम त्वोता ५, ३, ६
 वयमघेन्द्रस्य मेघा १, १६७, १०
 वयमिन्द्रः सुदानवः ८, ८३, ६
 वयमिन्द्र स्वायवः सखिर्व १०, १३३, ६
 वयमिन्द्र स्वायवोऽभि प्र णोतुमी ७, ३१, ४; साम. १३२;
 अथर्व. २०, १८, ४
 वयमिन्द्र स्वायवो हविष्मन्तो ३, ४१, ७; अथर्व. २०, २३, ७
 वयमिन्द्र त्वे सत्ता ४, ३३, ४

५० ११०

वयमु त्वा गृहपते जनानां ६, १५, १९; तै. ग्रा. ३, ५, १२, १
 वयमु त्वा तद्दिवर्था ८, २, १६; साम. १५७, ७१९;
 अथर्व. २०, १८, १
 वयमु त्वा दिवा सुते ८ ६४, ६
 वयमु त्वा पथस्पते ६, ५३, १; तै. सं. १, १, १४, २
 वयमु स्वामपूर्य ८, २१, १; साम. ४०८, ७०८; अथर्व.
 २०, १४, १; ६२, १
 वयमु त्वा शतक्रतो ८, २२, १२
 वयमेनमिदा ह्यो ८, ६६, ७; साम. २७२; १६९१; अथर्व.
 २०, ९७, १
 वयं मित्रस्यावलि ५, ६५, ५
 वयश्चित्ते पतामिणो १, ४९, ३; साम. ३६७
 वया इदमे अमयस्ते १ ५९, १
 वयो न ये श्रेणीः ५, ५९, ७
 वयो न वृक्षं सुपलाशं १०, ४३, ४; अथर्व. २०, १७, ४
 वरा ह्वेद्वैवतासो हिरण्यैः ५, ६०, ४
 वरिवो धातमो भव ९, १, ३; साम. ६९१
 वरिष्ठे न इन्द्र वन्धुरे ६, ४७, ९
 वरिष्ठो अस्य दक्षिणां ६, ३७, ४
 वरुण वो रिशादसं ५, ६४, १
 वरुणः प्राविता भुवन् १, २३, ६; साम. ७९५; वा. य.
 ३३, ४६
 वरुणो मित्रो अर्यमा ८, २८, २
 वरेये अग्निमातपो ८, ७३, ८
 वर्धन्तीमापः पन्वा १, ६५, ४
 वर्धस्वा सु पुरुष्टुत ८, १३, २५
 वर्धायं यज्ञ उत ६, ३८, ४
 वर्धान्यं विश्वं मरुतः ६, १७, ११
 वर्धान्यं पूर्वाः क्षपो १, ७०, ७
 वर्यिष्ठ क्षत्रा वरुवक्षसा ८, १०१, २
 ववक्ष इन्द्रो अमिनं ४, १६, ५; अथर्व. २०, ७७, ५
 ववक्ष्णस्य केतवो ८, १२, ७
 वप्रजा सीमनद्वतीः ३, १, ६
 वप्रसो न ये स्वज्ञास्वतवसः १, १६८, २
 वपट् ते विष्णवासा ७, ९९, ७; १००, ७; साम. १६२७;
 तै. सं. २, २, १२, ४
 वसां राजानं वसति ५, २, ६
 वसिष्ठे ह वरुणो ७, ८८, ४
 वसिष्ठामः पितृवत् १०, ६६, १४
 वसिष्ठा हि निदेष्य १, २६, १
 वसुं न चित्रमहसं १०, १२६, १

वसुरभिर्वसुश्रवा ५, २४, २; साम. ११०८; वा. य. ३, २५, १५, ४८; तै. सं. १, ५, ६, ३; ४, ४, ४, ८
 वसुर्वसुपतिर्हि कं ८, ४४, २४; तै. सं. १, ४, ४६, २
 वसूनां वा चर्कष १०, ७४, १
 वसु रुद्रा पुरुमन्तू १, १५८, १
 वसोरिन्द्रं वसुपतिं १, ९, ९; अथर्व. २०, ७१, १५
 वसुषीं इन्द्रासि मे पितुः ८, १, ६; साम. २९२
 वसुषीं ते अग्ने संदष्टिः ६, १६, २५
 वह कुःसमिन्द्र वस्मिन् १, १७४, ५
 वहन्ति सीमरूपासो ६, ६४, ३
 वहन्तु त्वा मनोयुजो ४, ४८, ४
 वहन्तु त्वा रथेष्टां ८, ३३, १४
 वहिष्ठेभिर्विहरन् ४, १३, ४; तै. मा. २, ४, ५, ४
 वहिं यशसं विद्ध्यस्य १, ६०, १
 वाचं सु मिश्रावरुणाविराव ५, ६३, ६; तै. मा. २, ४, ५, ४
 वाचमष्टापदीमटं ८, ७६, १२; साम. ९९०; अथर्व. २०, ४२, १
 वाचस्पतिं विशाकर्मणं १०, ८१, ७; वा. य. ८, ४५, १७, २३; तै. सं ४, ६, २, ५
 वाचो जन्तुः कवीनां ९, ६७, १३
 वाजपक्षिव नृ रथान् २, ८, १
 वाजिनीयती सूर्यस्य यो ७, ७५, ५
 वाजिन्तमाय सहामे १०, ११५, ६
 वाजी वाजेषु धीयते ३, २७, ८; साम. १४७८
 वाजेभिर्नो वाजसातां १, १३०, ९
 वाजेवाजेज्वत वाजिनो नः ७, ३८, ८; वा. य. ९, १८; २१, ११; तै. सं. १, ७, ८, २; ४, ७, १२, १
 वाजेषु मायदिनेव ३, २७, ६; अथर्व. २०, १९, ६
 वाजो नु ते शत्रुमस्वात्थन्तं ५, १५, ५
 वाज्यमि वाजिनैवा १०, ५६, ३
 वात धा वातु मेपजं १०, १८३, १; साम. १८४; १८४०। तै. मा. २, ४, १, ८; तै. मा. ४, ४२, २; नि. १०, ३५
 वातविरो मरुतो वपति ५, ५७, ४
 वातस्य नृ मदिमानं १०, १६८, १
 वातस्य रजसोऽष्टिना ५, ५, ७
 वातस्य युक्तान्मुयुक्त्वित् ५, ३३, १०
 वातस्याशो वाचोः सन्वा १०, १३६, ५
 वातासो न दे धुतवो १०, ७८, ३
 वातेव वृतां नद्वेवमीतिः २, ३९, ५
 वातोऽसुत उरिरो १०, ९३, ७; साम. ९८३

वामं वामं त आदुरे ४, ३०, २४; नि. ६, ३१
 वामं नो अस्त्वयमन् ८, ८३, ४
 वाममद्य सवितवामम् ६, ७१, ६; वा. य. ८, ६; तै. सं. १, ४, २३, १; २, २, १२, २
 वामस्य हि प्रचेतसो ८, ८३, ५
 वामी वामस्य धृतयः ६, ४८, २०
 वाय उक्थेभिर्जरन्ते १, २, २
 वायवा याहि दर्शतेमे १, २, १; नि. १०, २
 वायवा याहि वीतये ५, ५१, ५
 वायविन्द्रश्च चेतथः १, २, ५
 वायविन्द्रश्च शुषिमाणा ४, ४७, ३; साम. १६३०
 वायविन्द्रश्च सुन्वत १, २, ६
 वायुरस्मा उपामन्थत् १०, १३६, ७
 वायुर्न यो नियुत्वा ९, ८८, ३
 वायुर्बुद्धक्ते रोहिता १, १३४, ३
 वायो तव प्रष्टुचती १, २, ३
 वायो याहि शिवा दिवो ८, २६, २३
 वायो ये ते सहस्रिणो २, ४१, १; वा. य. २७, ३२
 वायो शतं हरीणां ४, ४८, ५; तै. सं. २, २, १२, ७
 वायो शुक्रो अयामि ते ४, ४७, १; साम. १६२८। मा. २७, ३०; तै. मा. २, ४, ७, ६
 वाणं त्वा यव्याभिः ८, ९८, ८; साम. ७११; अथर्व. २०, १००, २
 वारह्वेथाय शवसे ३, ३७, १; अथर्व. २०, १९, १। वा. य. १८, ६८। तै. मा. २, ५, ६, १
 वावतं पृषो राया १०, ९३, १३
 वावसाना विवस्वती १, ४६, १३
 वावृधान उप चवि ८, ६, ४०
 वावृधानः शवसा भूर्वाजाः १०, १२०, २; तै. मा. १, ११। साम. १४८४; अथर्व. ५, २, २; २०, १०७, ५
 वावृधानस्य ते वयं ८, १४, ६; अथर्व. २०, २७, ६
 वावृधानाय त्वयं ९, ४२, ३
 वावृधाना शुभस्पती ८, ५, ११
 वावृधानो महास्येन्द्रो ८, ७६, ३
 वातीमेत ऋषिमेनो ५, ५७, ४
 वातीमेका विभानं ८, २७, ३
 वाप्रा अयेनीन्द्रो ९, १३, ७; साम. ११९३
 वाश्रय विशुन्मिमाति १, ३८, ८; तै. सं. ३, १, ११, ५
 वापयवीव येषमथर्व नः ७, ३७, ३
 वाश्रोत्यने ध्रुवा स्थूणा ८, १७, १४; साम. ९५५
 वाश्रोत्यने धनरगो ७, ५४, २

वासोपते प्रति जानीहि ७, ५४, ११ तै. सं. ३, ४, १०, १
 वासोपते शम्भया संसदा ७, ५४, ३; तै. सं. ३, ४, १०, १
 वाहिष्ठो वां हवानां ८, २६, १६, नि. ५, १
 वि क्रोधानासो १०, २७, १८
 वि व खार्वा कृतजात १, १८९, ६
 वि ब्रह्मन्तो दुहिता पुरु ९, ६२, २; साम. ८३२
 वि चक्रमे पृथिवीमेप ७, १००, ४; तै. ब्रा. २, ४, ३, ५
 वि चिद् हृत्स्र दोधतो ८, ६, ६, साम. १६५२; अथर्व. २०, १०७, ३
 वि चेटुच्छन्त्यग्निना ७, ७२, ४
 वि जनाञ्जयावाः १, ३५, ५; तै. ब्रा. २, ८, ६, २
 वि ज्युष्या रथ्या वा ६, ६२, ७
 वि जानीह्यापान् १, ५१, ८
 वि जिहीष्व वनस्वते ५, ७८, ५
 वि ज्योतिषु दिन्द्र इव १०, ८४, ५; अथर्व ४, ३१, ५; नि. ६, २९
 वि ज्योतिषा हृहता भाति ५, २, ९; अथर्व. ८, ३, २४; तै. सं. १, २, १४, ७; नि. ४, १८
 वि सद्यपुररण्युग्निभरकैः ६, ६५, २
 वि सन्वते धियो अस्मा अषां ५, ४७, ६
 वि सार्धेयन्ते नषवन् ८, १, ४; अथर्व. २०, ८५, ४
 वि तिष्ठन्वं मरुतो ७, १०४, १८; अथर्व. ८, ४, १८
 वि ते वज्रासो अस्थिरन् १, ८०, ८
 वि ते विप्लववातजूतासो ६, ६, ३; तै. सं. ३, ३, ११, १
 वि वक्षणाः ससृतां चक्रमाम ५, ३४, ६
 वि खदापो न पर्वतरथ ६, २४, ६; साम. ६८
 वि खा ततसे मिथुना १, १३१, ३; अथर्व २०, ७२, २; ७५, १
 वि खा नरः पुरगा १, ७०, १०
 वि दद्यात्पर्यं नष्टं ८, ७९, ६
 वि दद्यादी सरमा ३, ३६, ६; वा. य. ६६, ५९. तै. सं. १, ५, ८, १०
 वि दन्तीमत्र नरो १, ६७, ४
 वि द्या विष्णु महागो ५, ६१, १३
 वि द्या दिवो विष्णुः कृतिः कर्मणः ५, ४५, १
 वि द्या देवा अषां ८, ६७, १
 वि द्यानासो जगती ४, ३६, २
 वि द्युः इतिषा दिवो ७, ६४, २; अथर्व १, १, २, ५
 वि दुर्गा वि द्विः पुरा १, ६१, ३
 वि दुर्गे वाद दीर्घस १, १३१, ३; अथर्व. २०, ७५, २
 वि दुर्गे विष्णुः कृतिः कर्मणः ५, ४५, १
 वि द्युः कृतिः कर्मणः ५, ४५, १

विद्या ते अग्ने त्रेधा १०, ४५, २; वा. य. १२, १९; तै. सं. ४, २, २, १
 विद्या सखित्वमुत ८, २१, ८; नि. ३, १७
 विद्या हि ते पुरा वयं ८, ७५, १६; तै. सं. २, ६, १२, ४
 विद्या हि त्वा तुविकृमिं ८, ८१, २; साम. ७२९
 विद्या हि त्वा धनंजयं वाजेषु ३, ४२, ६; अथर्व. २०, २४, ६
 विद्या हि त्वा धनंजयमिन्द्र ८, ४५, १३
 विद्या हि त्वा वृषन्तमं १, १०, १०
 विद्या हि वस्ते अद्रिवः ८, ९२, १८
 विद्या हि रुद्रिवानां ८, २०, ३
 विद्या ह्यस्य वीरस्य ८, २, २१
 विद्यामादित्या लक्ष्मो २, २७, ५
 वि द्यामेपि रजस्पृष्टु १, ५०, ७; अथर्व. १३, २, २२; २०, ४७, १९; नि. १२, २३
 विद्युनो ज्योतिः परि ७, ३३, १०
 विद्युद्धस्ता अभिदवः ८, ७, २५
 विद्युद्रथा मन्त ३, ५४, १३
 विद्युत्तया पतन्ती १०, ९५, १०; नि. ११, ३६
 विद्युन्महसो नरो ५, ५४, ३
 विद्यो अग्ने वदन्ति १, ७२, ७
 विद्यांसाविद्युदुराः प्रपते १, १२०, २
 वि द्वीपानि पारतम् ८, २०, ४
 वि द्वीपानि तुति वर्षेदिवा ६, १०, ७
 विष्टे दद्यात् समसे १०, ५५, ५; साम. ३०५; १७२२; अथर्व. १, १०, ९; तै. ब्रा. ४, २, २; नि. १४, १८
 विष्टेन ते दासे जगमर्षा २, ९, ३; वा. य. १७, ७५; तै. सं. ४, ३, ५, ३
 वि न इन्द्रायो जति १०, १५२, ५; साम. १०३८; अथर्व. १, १२, ५; वा. य. ८, ३४; १८, १०; तै. सं. १, ३, १०, ३; नि. ७, ३
 वि न इष्यः सुविश्व १, ६०, ३
 वि न नरा इन्द्रो ७, ३३, ३
 वि नो देवानो अद्रिः ८, ६७, ६
 वि नो वावा कृतजात २, ३७, ३
 वि नो वावमर्षे ३, ५३, ३
 वि श्वे वसन्तस्य १, २३, ३; साम. १२३५; तै. सं. ३, ३, १०, ३
 वि श्वे वसन्तस्य १, २३, ३; साम. १२३५; तै. सं. ३, ३, १०, ३
 वि श्वे वसन्तस्य १, २३, ३; साम. १२३५; तै. सं. ३, ३, १०, ३
 वि श्वे वसन्तस्य १, २३, ३; साम. १२३५; तै. सं. ३, ३, १०, ३

वसुरभिर्वसुश्रवा ५, २४, २; साम. ११०८; वा. य.
 ३, २५; १५, ४८; तै. सं. १, ५, ६, ३; ४, ४, ४, ८
 वसुर्वसुपतिर्हिं कं ८, ४४, २४; तै. सं. १, ४, ४६, २
 वसुनां वा चक्रीय १०, ७४, १
 वसु रुद्रा पुरुमन्तु १, १५८, १
 वसोरिन्द्रं वसुपतिं १, ९, ९; अथर्व. २०, ७२, १५
 वसुयां इन्द्रासि मे पितुः ८, १, ६; साम. २९२
 वस्वी ते अग्ने संदृष्टिः ६, १६, २५
 ब्रह्म कुत्समिन्द्र यस्मिन् १, १७४, ५
 बहन्ति सीमरुणासो ६, ६४, ३
 बहन्तु त्वा मनोयुजो ४, ४८, ४
 बहन्तु त्वा रथेषां ८, ३३, १४
 बाहिष्टेभिर्विहरन् ४, १३, ४; तै. ब्रा. २, ४, ५, ४
 बाह्विं यशसं विदथस्य १, ६०, १
 बाचं सु मित्रावरुणाविराव ५, ६३, ६; तै. ब्रा. २, ४, ५, ४
 बाचमष्टापदीमहं ८, ७६, १२; साम. ९९०; अथर्व.
 २०, ४२, १
 बाचस्पतिं विश्वकर्माणं १०, ८२, ७; वा. य. ८, ४५; १७, २३;
 तै. सं ४, ६, २, ५
 बाचो जन्तुः कवीनां ९, ६७, १३
 बाजयन्निव नू रथान् २, ८, १
 बाजिनीवती सूर्यस्य यो ७, ७५, ५
 बाजिन्तमाय सहासे १०, ११५, ६
 बाजी बाजेषु धीयते ३, २७, ८; साम. १४७८
 बाजेभिर्नो बाजसातां १, ११०, ९
 बाजेबाजेऽवत बाजिनो नः ७, ३८, ८; वा. य. ९, १८;
 २१, ११; तै. सं. १, ७, ८, २; ४, ७, १२, १
 बाजेषु सासहिर्भव ३, ३७, ६; अथर्व. २०, १९, ६
 बाजो नु ते शवसस्पात्यन्तं ५, १५, ५
 बाज्यसि बाजिनेना १०, ५६, ३
 वात आ वातु भेषजं १०, १८६, १; साम. १८४; १८४०;
 तै. ब्रा. २, ४, १, ८; तै. ब्रा. ४, ४२, २; नि.
 १०, ३५
 वातस्त्रिषो मरुतो वर्षनि ५, ५७, ४
 वातस्य नु महिमानं १०, १६८, १
 वातस्य पद्मश्रीद्धिता ५, ५, ७
 वातस्य युक्तान्सुयुजश्चिद् ५, ३१, १०
 वातस्याथो वायोः सखा १०, १३६, ५
 वातासो न ये धृतयो १०, ७८, ३
 वातेवाहुर्या नद्येवरीतिः २, ३९, ५
 वातोऽधृत द्यपिनो १०, ९१, ७; साम. ९८३

वामं वामं त आदुरे ४, ३०, २४; नि. ६, ३१
 वामं नो अस्त्वयमन् ८, ८३, ४
 वाममद्य सवित्तवामम् ६, ७१, ६; वा. य. ८, ६; तै.
 १, ४, २३, १; २, २, १२, २
 वामस्य हि प्रचेतसो ८, ८३, ५
 वामी वामस्य धृतयः ६, ४८, २०
 वाय उक्थेभिर्जरन्ते १, २, २
 वायवा याहि दर्शतेमे १, २, १; नि. १०, २
 वायवा याहि वीतये ५, ५१, ५
 वायविन्द्रश्च चेतयः १, २, ५
 वायविन्द्रश्च शुमिणा ४, ४७, ३; साम. १६३०
 वायविन्द्रश्च सुन्वत १, २, ६
 वायुरसमा उपामन्थत् १०, १३६, ७
 वायुर्न यो नियुक्त्वां ९, ८८, ३
 वायुर्युक्ते रोहिवा १, १३४, ३
 वायो तव प्रवृचती १, २, ३
 वायो याहि शिवा दिवो ८, २६, २३
 वायो ये ते सहस्रिणो २, ४१, १; वा. य. २७, ३२
 वायो शतं हरीणां ४, ४८, ५; तै. सं. २, २, १२, ७
 वायो शुक्रो अयामि ते ४, ४७, १; साम. १६२८; वा. य.
 २७, ३०; तै. ब्रा. २, ४, ७, ६
 वार्णं त्वा यन्त्यामिः ८, ९८, ८; साम. ७११; अथर्व.
 २०, १००, २
 वार्त्रहत्याय शवसे ३, ३७, १; अथर्व. २०, १९, १; वा. य.
 १८, ६८; तै. ब्रा. २, ५, ६, १
 वावर्त. एषां राया १०, ९३, १३
 वावसाना विवस्वती १, ४६, १३
 वावृधान उप धवि ८, ६, ४०
 वावृधानः शवसा भूर्योजाः १०, १२०, २; तै. ब्रा. १, ११;
 साम. १४८४; अथर्व. ५, २, २; २०, १०७, ५
 वावृधानस्य ते वयं ८, १४, ६; अथर्व. २०, २७, ६
 वावृधानाय त्वयं ९, ४२, ३
 वावृधाना शुभस्पती ८, ५, ११
 वावृधानो मरुसखेन्द्रो ८, ७६, ३
 वाशीमेत ऋष्टिमंतो ५, ५७, २
 वाशीमेको विभतिं ८, २९, ३
 वाप्रा अपेन्तीन्द्रो ९, १३, ७; साम. ११९३
 वाप्रेव विद्युन्मिमाति १, ३८, ८; तै. सं. ३, १, ११, ५
 वासयसीत्र वेधसस्त्वं नः ७, ३७, ६
 वास्रोऽपते ध्रुवा स्थूणा ८, १७, १४; साम. २७५
 वास्रोऽपते प्रतरणो ७, ५४, २

विश्वदानीं सुमनसः स्वाम ६, ५२, ५
 विश्वमस्या नानाम चक्षसे १, ४८, ८
 विश्वमित्सवनं सुतं १, १६, ८
 विश्वं पश्यंती विश्व्या ८, २०, २६
 विश्वं प्रतीची सप्रधा ७, ७७, २
 विश्ववेदसो रविभिः १, ६४, १०
 विश्वस्या माग्निं भुवनाय १०, ८८, १२
 विश्वस्या इत्स्वदेशे ९, ४८, ४; साम, ८४०
 विश्वस्याःसीमधर्मां ४, २८, ४
 विश्वस्याःसीमधर्मो १०, ३६, ३
 विश्वस्य केतुर्भुवनस्य १०, ४५, ६; वा. य. १२, २३;
 तै. सं. ४, २, २, २
 विश्वस्य राजा पवते ९, ७६, ४
 विश्वस्य हि प्रचेतसा ५, ७६, २
 विश्वस्य हि प्राणनं जीवनं १, ४८, १०
 विश्वस्य हि प्रेषितो १०, ३७, ५
 विश्वस्य हि श्रुष्टये देव ऊर्ध्वः २, ३८, २
 विश्वा अग्नेऽप दहारातीः ७, १, ७
 विश्वा उत स्वया वयं २, ७, ३
 विश्वाः पृतना अभिभूयन् ८, ९७, १०; साम, ३७०; ९३०;
 अथर्व. २०, ५४, १
 विश्वा ह्येषांति जहि ८, ५३, ४
 विश्वा घामानि विश्वक्ष ९, ८६, ५; साम, ८८८
 विश्वानरस्य वस्पतिं ८, ६८, ४; साम, ३६४; नि. १२, २६
 विश्वां अयो विपश्चितो ८, ६५, ९
 विश्वानि देव सवितर्दुरितानि ५, ८२, ५; वा. य. ३०, ६;
 तै. मा. २, ४, ६, ३; तै. आ. १०, १०, २
 विश्वानि देवी भुवना १, ९२, ९
 विश्वानि नो ह्यग्रेहा जातवेदा ५, ४९, ९; तै. मा. २, ४, १, ५;
 तै. आ. १०, २, १
 विश्वानि भद्रा महतो १, १६६, ९
 विश्वानि विश्वममसो ८, २४, ७
 विश्वानि शुक्री नर्षाणि ४, १६, ६; अथर्व. २०, ७७, ६
 विश्वान्देवो आ वह १, ४८, ११
 विश्वान्देवान्दवाभो १, २३, १०
 विश्वान्दमसो भुवना २, ४८, ५; तै. मा. २, ८, १, ६
 विश्वामिधीभिर्भुवनैः ८, ३५, २
 विश्वामिधा अरामस १, ५६, १६
 विश्वा रूपानि प्रति श्रुष्टये ५, ८१, २; वा. य. १२, २;
 तै. सं. ६, १, १०, ६; नि. १०, ३
 विश्वा रूपानि प्रति ९, २५, ६

विश्वा रोधांसि प्रवत्स्र ४, २२, ४
 विश्वावसुं सोमगन्धर्वम् १०, १३९, ४; तै. आ. ४, ११, ७
 विश्वावसुरभि वसो १०, १३९, ५; तै. आ. ४, ११, ७
 विश्वा वसुनि संजयन् ९, २९, ४
 विश्वासां गृहपतिविशाम् ६, ४८, ८
 विश्वासां स्वा विशां १, १२७, ८
 विश्वा सोम पवमान ९, ४०, ४
 विश्वाहा स्वा सुमनसः १०, ३७, ७
 विश्वा हि मर्त्यैः स्वना ८, ९२, १३
 विश्वा हि वो नमरुपानि १०, ६३, २
 विश्वाहेन्द्रो अधिवक्ता नो १, १००, १९; १०२, १६
 विश्वे अद्य महतो विश्वे १०, ३५, १३; वा. य. १८, ३६;
 ३३, ५२; तै. सं. ४, ७, १२, १
 विश्वे अस्या न्युपि माहिना ५, ४५, ८
 विश्वे चनेदना स्वा ४, ३०, ३
 विश्वे त इन्द्र वीर्यं ८, ६२, ७
 विश्वेत्ता ते सवनेषु ८, १००, ६
 विश्वेत्ता विष्णुगाम्भत् ८, ७७, १०; नि. ५, ४
 विश्वेदनु रोधना २, १३, १०
 विश्वेदेते जनिमा ३, ५४, ८
 विश्वे देवा अकृपन्त १०, २४, ५
 विश्वे देवा अनमरुपन् ६, ९, ५
 विश्वे देवा क्रताकृप ६, ५२, १०; तै. सं. २, ४, १४, ५
 विश्वे देवाः वासा न मा १०, ५२, १; वा. मा. १, ५, १, २६
 विश्वे देवाः शशुनेमम् ६, ५२, १३; वा. य. ३३, ५३;
 तै. सं. ६, ४, १४, ५; तै. मा. २, ८, ६, ५
 विश्वे देवाः मह धीभिः १०, ६५, १४
 विश्वे देवाः स्वाहाहृति ९, ५, ११
 विश्वे देवा नो अद्या स्वस्ये ५, ५६, १३
 विश्वे देवा नम शशुनेषु ६, ५२, १४
 विश्वे देवाम आ गन्त, ४१, १३; ६, ५२, ७; वा. य. ७, ३४
 विश्वे देवानो अद्य कृपयानि १०, १९३, ८
 विश्वे देवानो अकृपन्त १, ३, ८; नि. ५, ४
 विश्वे देवानो अकृपन्त १, ३, ९
 विश्वेभिः सोमं १, १४, १२; वा. य. ३३, १०
 विश्वेभिरेते कृपयानि १, ३३, १०; साम, १६९९
 विश्वेनो हि स्वा शशुनेमः ९, ३३, १९
 विश्वे सज्जा कृपि १०, ६३, १३
 विश्वे वरुं मेदना मन्दमानः ६, ६९, ५
 विश्वेषां वाः सतां वेदना ६, ६९, ६
 विश्वेषां कृपयानि १०, ३, ६

वि पृक्षो जग्ने मघवानो १ ७३, ५
 वि पृच्छामि पाकया न देवाः १. १२०, ४
 विप्रं विप्रासोऽवसे ८, ११, ६; नि १४, ३२
 विप्रं होतारमदृहं ८, ४४, १०
 वि प्रथतां देवजुष्टं १०, ७०, ४
 विप्रस्य वा स्तुवतः सहस्रो ८, १९, १२
 विप्रा यज्ञेषु मानुषेषु ७, २, ७
 विप्रासो न मन्मभिः १०, ७८, १
 विप्रेर्भिविप्र सन्स्य ५. ५१, ३
 विभक्तारं हवामहे १, २२, ७; वा. य. ३०, ४; वै. आ.
 १०, १०, २
 विभक्तासि चित्रभानो १, २७, ६; साम. १४९८
 विभावा देवः सुरणः ३. ३, ९
 विभिद्या पुरं शयथा १०, ६७, ५; अथर्व. २०, ९१, ५
 विभिर्द्वां चरत ८, २९, ८
 विभु प्रभु प्रथमं मेहनां २, २४, १०
 विभूतरातिं विप्र ८, १९, २; साम. १६८८
 विभूवक्ष्म उभयौ ६, १५, ९; साम. १५६९
 विभ्राजज्ञोतिषा स्वः (० देवास्त) ८, ९८, ३; साम.
 १०२७; अथर्व. २०, ६२, ७
 विभ्राजज्ञोतिषा स्वः (० वेनेमा) १०, १७०, ४
 विभ्राजमान उपसामुपस्थाः ७, ६३, ३
 विभ्राद् वृडापिबतु सोम्यं १०. १७०, १; साम. ६२८;
 १४५३; वा. य. ३३, ३०
 विभ्राद् वृहत्सुभृतं १०, १७०, २; साम. १४५४
 वि मच्छ्याय रशानाम् २. २८, ५
 वि मृळीकाय ते मनो १. २५, ३
 वि मे कर्णा पतयतो विचक्षुः ६. ९, ६
 वि मे पुरुत्रा पतयन्ति ३. ५५, ३
 वि यत्तिरो धरुगमच्युतं १, ५६, ५
 वि यदस्याद्यजतो १, १४१, ७
 वि यदद्वेरेध त्विषो ८, २३, १४
 वि यद्द्वारांसि पर्वतस्य ४, २१, ८
 वि यद्वाचं कीस्तासो भन्ते ६, ६७, १०
 वि यस्य ते ज्रयसानस्या० १०, ११५, ४
 वि यस्य ते पृथिव्यां पाजो ७, ३, ४
 वि या जानाति जसुरि ५, ६१, ७
 वि या सृजति समनं १, ४८, ६
 वि ये चूतन्स्युता सपन्त १, ६७, ८
 वि ये ते अग्ने मेजिरे अनीकं ७. १, ९
 वि ये दधुः शरदं मासमादहः ७, ६६, ११

वि ये आजन्ते सुमन्वाम १, ८५, ४
 वि यो ममे यम्या मयती २, ६८, ३
 वि यो रजांस्यामिमीत ६. ७, ७
 वि यो ररत्या ऋषिभिः ४, २०, ५
 वि यो वीरुसु रोघ १, ६७, २
 वि रक्षो वि मृषो जहि १०, १५२, ३; साम. १८६०
 अथर्व. १, २१, ३
 विराट् सभ्राड्विम्बीः १, १८८, ५
 विराणिमत्रावरुणयोः १०. १३०, ५
 वि राय और्णोहुरः १, ६८, १०
 विरूपाम हृदयः १० ६२, ५; नि. ११, १७
 वि वातजूतो अनसेषु तिष्ठते १, ५८, ४
 वि वृक्षान्दन्त्युत हन्ति ५. ८३, २; नि. १०, ११
 वि वृषे पर्वतो ययुः ८, ७, २३
 विवेष यन्मा धियगा जज्ञान ३, ३२, १४; वै. सं.
 १, ६, १२, ३
 विव्यव्य महिना वृपन् ८, ९२, २३; साम. १६६१
 विशंविशं मघवा परि १०. ४३, ६; अथर्व. २०, १७, ६
 विशां राजानमद्भुतं ८, ४३, २४
 विशां कविं विश्वरिं शश्वतीनां ६, १, ८; वै. आ.
 ३. ६, १०, ३
 विशां कविं विश्वरिं मानुषीणां ५, ४, ३
 विशां कविं विश्वरिं मानुषोः ३. २, १०
 विशां गोपा अस्य चरन्ति १, ९४, ५
 विशामासानभयानां १०, ९२, १४
 विशो यदह्ने नृभिः १, ६९, ६
 विशोविदा इह्यमध्वरेषु ६. ४९, २
 विशोविशो वो अतिरिं ८ ७४, १; साम. ८७, १५६४
 विश्वरिं यद्धमतिरिं नरः ३, ३, ८
 वि श्रयन्तासुर्विचा २, ३, ५
 वि श्रयन्तामृतावृषः प्रयै १, १४२, ६
 वि श्रयन्तामृतावृषो द्वारो १, १३, ६
 विश्वं सत्यं मघवाना २, २४, १२
 विश्वकर्म्मन् हविषा वावृषानः १०. ८१, ६; साम. १५८९;
 वा. य. १७, २२; वै. सं. ४, ६, २, ६; नि. १०, २७
 विश्वकर्मा विमना १०, ८२, २; वा. य. १७, २६; वै. सं.
 ४, ६, २, १; नि. १०, २६
 विश्वजिते घनजिते २, २६, १
 विश्वतश्चक्षुस्त १०, ८१, ३; अथर्व. १३, २, २६; वा. य.
 १७, १९; वै. सं. ४, ६, २, ४; वै. आ. १०, १, ३

विश्वदानीं सुमनसः स्वाम ३, ५२, ५
 विश्वमस्या नानाम चक्षसे १, ४८, ८
 विश्वमित्सवनं सुतं १, १३, ८
 विश्वं पश्यंतो विभृया ८, २०, २६
 विश्वं प्रतीचीं सप्रथा ७, ७७, २
 विश्ववेदसो रयिभिः १, ६४, १०
 विश्वसा क्षमिं भुवनाय १०, ८८, १२
 विश्वसा इत्स्वदंशे ९, ४८, ४; साम. ८४०
 विश्वसासीमधर्मां ४, २८, ४
 विश्वसाहो अदितिः १०, ३६, ३
 विश्वस्य केतुर्भुवनस्य १०, ४५, ६; वा. य. १२, २३;
 तै. सं. ४, २, २, २
 विश्वस्य राजा पवते ९, ७६, ४
 विश्वस्य हि प्रचेतसा ५, ७१, २
 विश्वस्य हि प्राणनं जीवनं १, ४८, १०
 विश्वस्य हि प्रेषितो १०, ३७, ५
 विश्वस्य हि भ्रुष्टये देव ऊर्ध्वः २, ३८, २
 विश्वा क्षमेष्य दृढारातीः ७, १, ७
 विश्वा उत स्वया वयं २, ७, ३
 विश्वाः पृतना क्षमिभूतं ८, ९७, १०; साम. ३७०; ९३०;
 अथर्व. २०, ५४, १
 विश्वा ह्येषामि जहि ८, ५३, ४
 विश्वा घामानि विश्ववक्ष ९, ८६, ५; नाम ८८८
 विश्वानतरस्य वरुति ८, ६८, ४; साम. ३६४; नि. १२, २१
 विश्वो अयो विपश्चिनो ८, ६५, ९
 विश्वानि देव सवितर्दुरितानि ५, ८२, ५; वा. य. ३०, ६;
 तै. मा. २, ४, ६, ३; तै. आ. १०, १०, २
 विश्वानि देवी भुवना १, ९२, ९
 विश्वानि नो दुर्महा जातयेदा ५, ४, ९; तै. मा. २, ४, १, ५;
 तै. आ. १०, २, १
 विश्वानि भद्रा मरुतो १, १६६, ९
 विश्वानि विश्वमरुतो ८, २४, ७
 विश्वानि कुक्षो नर्याणि ४, १६, ६; अथर्व. २०, ७७, ६
 विश्वान्देवो आ वा १, ४८, १६
 विश्वान्देवान्दृष्टवान् १, ६३, १०
 विश्वान्दण्डो भुवना २, ४०, ५; तै. आ. २, ८, १, ६
 विश्वामिषीभिर्भुवनैः ८, ३५, २
 विश्वामिषा शरावत् १, ५६, १६
 विश्वा रूढ नि प्रीति सुहृते ५, ८१, ६; वा. य. ३३, ३;
 तै. सं. ६, १, १०, ६; नि. १३, १६
 विश्वाः सत्परापरिपत् ९, २५, ६

विश्वो रोधांसि प्रवतश्च ४, २२, ४
 विश्वावसुं सोमगन्धर्वम् १०, १३९, ४; तै. आ. ४, ११, ७
 विश्वावसुरभि तन्नो १०, १३९, ५; तै. आ. ४, ११, ७
 विश्वा वसुनि संजयन् ९, २९, ४
 विश्वासां गृहपतिर्विशाम् ६, ४८, ८
 विश्वासां त्वा विशां १, १२७, ८
 विश्वा सोम पवमान ९, ४०, ४
 विश्वाहा त्वा सुमनसः १०, ३७, ७
 विश्वा हि मर्त्यैस्वना ८, ९२, १३
 विश्वा हि वो नमरुपानि १०, ६३, २
 विश्वाहेन्द्रो अश्विक्त्वा नो १, १००, १९; १०२, ११
 विश्वे अत्त मरुतो विश्वे १०, ३५, १३; वा. य. १८, ३६;
 ३३, ५२; तै. सं. ४, ७, १२, १
 विश्वे जत्या न्युपि माहिना ५, ४५, ८
 विश्वे चनेदना त्वा ४, ३०, ३
 विश्वे त इन्द्र वीर्यं ८, ६२, ७
 विश्वेता ते सवनेषु ८, १००, ६
 विश्वेता विष्णुगभरत् ८, ७७, १०; नि. ५, ४
 विश्वेदनु रोधना २, १३, १०
 विश्वेदेते जनिमा ३, ५४, ८
 विश्वे देवा अहृन्ना १०, २४, ५
 विश्वे देवा क्षममरुतम् ३, ९, ५
 विश्वे देवा अन्वाहृष ६, ५२, १०; तै. सं. २, ४, १४, ५
 विश्वे देवाः प्राणान ना १०, ५०, १; वा. य. १, ५, १, ६
 विश्वे देवाः शत्रुनेमम् ३, ५०, १३; वा. य. ३३, ५३;
 तै. सं. २, ४, १४, ५; तै. मा. २, ८, ६, ५
 विश्वे देशः सप्त प्रीतिः १०, ३५, १४
 विश्वे देवाः स्याताहृति ९, ५, ११
 विश्वे देवा नो अत्ता मरुतं ५, ५३, १३
 विश्वे देवा नम श्वरुतम् ३, ५०, १४
 विश्वे देवाम आ मरुतं, ३, १३, ३, ५२, ७; वा. य. ३, ३४
 विश्वे देवामो अत्ता मरुतं १०, ३३, ८
 विश्वे देवामो अत्ता मरुतं १, ३, ८; नि. ५, ४
 विश्वे देवामो अत्ता मरुतं १, ३, ६
 विश्वेऽग्निः कोरुते १, १३, १०; वा. य. ३३, १०
 विश्वेऽग्निः अत्ता मरुतं १, ३, १०; साम. १३३, ३
 विश्वेऽग्निः रि त्वा सुवनेषु २, ३३, १३
 विश्वे अत्ता मरुतं १०, ३३, १३
 विश्वे अत्ता मरुतं अत्ता मरुतं ३, ३३, ५
 विश्वेऽग्निः वा मरुतं अत्ता मरुतं ३, ३३, ३
 विश्वेऽग्निः अत्ता मरुतं अत्ता मरुतं ३, ३, ३

विश्वेषामदितिर्यज्ञियानां ४, १, २०; वा. य. ३३, १६;
 तै. ब्रा. २, ७, १२, ५
 विश्वेषामिरज्यन्तं वसूनां ८, ४६, १६
 विश्वेषामिरज्यवो १०, ९३, ३
 विश्वेषामिह स्तुहि ८, १०२, १०
 विश्वेषु हि त्वा सवनेषु १, १३१, २; अथर्व. २०, ७२, १
 विश्वे हि त्वा सजोपसो जनासो ५, २३, ३
 विश्वे हि त्वा सजोपसो देवासो ८, २३, १८
 विश्वे हि विश्ववेदसो ५, ६७, ३
 विश्वे हि ष्मा मनवे ८, २७, ४
 विश्वे शस्यै यजताय २, १६, ४
 विश्वेदेवाँस्त्रिभिरेकादशैः ८, ३५, ३
 विश्वो देवस्य नेतुः ५, ५०, १; वा. य. ४, ८; ११, ६७;
 २२, २१; तै. सं. १, २, २, १; ४, १, ९, १
 विश्वो यस्य व्रते जनो ९, ३५, ६
 विश्वो त्रिहाया भरतिः १, १२८, ६; तै. ब्रा. २, ५, ४, ४
 विश्वो ह्यन्यो भरिः १०, २८, १
 विश्वं गवां यातुधानाः १०, ८७, १८; अथर्व. ८, ३, १६
 वि पा होत्रा विश्वमभ्योति १०, ६४, १५
 वि पाशमे गृणते ४, ६१, २
 वि पु द्वेषो स्पंहति ८, ६७, २१
 वि पु विश्वा अभियुजो ८, ४५, ८
 वि पु विश्वा अरातयो १०, १३३, ३; साम. १८०३; अथर्व.
 २०, २५, ४
 वि वृ चर स्वधा धातु ८, ३२, १९
 विष्णो अश्वान्युयुक्ते १०, ७९, ७
 वि वृ मृधो जुष्या ५, ३०, ७
 विष्णुदिन्द्रो अमतेः १०, ४३, ३; अथर्व. २०, १७, ३
 विषेग अश्वगुरावतः १०, ८७, २३; अथर्व. ८, ३, २३
 विष्टम्भो दिवो धरुगः ९, ८९, ६
 विष्ट्वो नामो तरणिवेन १, ११०, ४; नि. ११, १६
 विष्णुं सोमामः पुरुदस्त्रं ३, ५४, १४
 विष्णुरित्था परममस्य १०, १, ३
 विष्णुर्गोपाः परमं ३, ५५, १०
 विष्णुर्गोभि कर्तव्यतु १०, १८४, १; अथर्व. ५, २५, ५;
 वा. ब्रा. १२, ९, ४, २०
 विष्णोः कर्माणि पश्यत १, २२, १९; साम. १६७१; अथर्व.
 ७, २६, ६; वा. य. ६, ४; १३, ३३; तै. सं. १, ३, ६, २
 विष्णोर्दुं के वीर्याणि १, १५४, १; अथर्व. ७, २६, १; वा. य.
 ५, १८; तै. सं. १, २, १३, २
 विष्णुर्द्वो नगं न गर्भः १, १७३, १०

वि सद्यो विश्वा दंहितानि ७, १८, १३
 विसर्माणं कृणुहि वित्तमेपां ५, ४२, ९
 वि सुपर्णो अन्तरिक्षायस्य १, ३५, ७; तै. ब्रा. २, ८, ६, १
 वि सूर्यो अमतिं न भिषं ५, ४५, २
 वि सूर्यो मध्ये अमुचत् १०, १३८, ३
 वि हि त्वामिन्द्र पुरुषा १०, ११२, ७
 वि हि सोतोरसृक्षत १०, ८६, १; अथर्व. २०, ११६, १;
 नि. १, ४; १३, ४
 विहि होत्रा अवीता ४, ४८, १
 वि ह्यथं मनसा १, १०२, १; तै. ब्रा. ३, ६, ८, १
 वीळु चिदारुजस्तुभिः १, ६५, साम. ८५२; अथर्व. २०, ७७, १
 वीळु चिद् दृढा पितरो १, ७१, २
 वीळुपरमभिराशुहेमभिर्वा १, ११६, २
 वीळुपविभिर्मरुत ८, २०, २
 वीळी सतीरभि धीरा ३, ३१, ५
 वीतिहोत्रं त्वा कवे ५, २६, ३; साम. १५२३
 वीतिहोत्रा कृतद्वस् ८, ३१, ९
 वीती जनस्य दिव्यस्य ९, २१, २
 वीती यो देवं मर्तो ब्रुवस्येत् ६, १६, ४६
 वीम्न यासि दिव्यानि १०, ३२, २
 वीरस्य तु स्मृत्यं ३, ५५, १८
 वीरेण्यः ऋतुरिन्द्रः १०, १०४, १०
 वीरेभिर्वीरान्वनवद् २, २५, २
 वृकभ्रिदस्य चारण ८, ६६, ८; साम. १६९२; अथर्व.
 २०, ९७, २; नि. ५, २१
 वृकाय चिउजसमानाय ७, ६८, ८
 वृक्षाश्रिन्मे अभिपिष्वे ८, ४, २१
 वृक्षेवृक्षे नियता १०, २७, २२; नि. २, ६
 वृष्याम ते परि द्वियो ८, ४५, १०
 वृक्षे ह यज्ञमया यर्हिरमो ६, ११, ५; तै. ब्रा. २, ४, ३, १
 वृतेव यमं बहुभिर्वसथ्यैः ६, १, ३; तै. ब्रा. ३, ३, १०, १
 वृष्यादो वल्लस्तजः ३, ४५, २; साम. १७१९
 वृषस्य त्वा इवसथादीपमाणा ८, ९६, ७; साम. ३१४
 तै. ब्रा. २, ८, ३, ५; तै. ब्रा. ३, २०
 वृत्रापयस्यः समिधेषु ७, ८३, ९
 वृषेण यद्दिना विभ्रत् १०, ११३, ३
 वृषा ऋतुन्व दृग्दवः ९, २१, ३
 वृषणं त्वा वयं वृषन् ३, २७, १५; साम. १५४०; अथर्व.
 २०, १०२, ३; तै. ब्रा. ३, ५, ६, २
 वृषणं धीभिरनुं ९, ६३, २१
 वृषणदत्तेन मरुतो ८, २०, १०

वृषण्लो अभीरावो ८, ३३, ११
 वृषणिन्द्र वृषपाणास १, १३९, ६
 वृषभं वृषणीनां ३, ६२, ६
 वृषभो न तिमम्भो १०, ८६, १५; अथर्व. २०, १२६, १५
 वृषाकपायि रेवति १०, ८६, १३; अथर्व. २०, १२६, १३;
 नि. १२, ९
 वृषा प्रावा वृषा मदो (०। वृषसिन्द्र) ५, ४०, ३
 वृषा प्रावा वृषा मदो (०। वृषा यज्ञो) ८, १३, ३२
 वृषा अजान वृषणं रणाय ७, २०, ५
 वृषाणं वृषभियसं ९, ३४, ३
 वृषा ते वज्र उत ते २, १६, ६
 वृषा त्वा वृषणं वर्धतु ५, ३६, ५
 वृषा त्वा वृषणं हुवे (०। वावन्य) ८, १३, ३३
 वृषा त्वा वृषणं हुवे (०। वृषसिन्द्र) ५, ४०, ३
 वृषा न क्रुद्धः पतयत् १०, ४३, ८; अथर्व. २०, १७, ८
 वृषा पवस्व धारया ९, ६५, १०; साम. ४६९; ८०३
 वृषा पुनान आयुषु ९, १९, ३; साम. १०००
 वृषा मतीनां पवते ९, ८६, १९; साम. ५५९; ८२१; अथर्व.
 १८, ४, ५८
 वृषा मद इन्द्रे श्लोक उक्त्वा ६, २४, १
 वृषा यज्ञो वृषणः १०, ६६, ६
 वृषायन्ते महं सत्याय पूर्वाः ३, ७, ९
 वृषायमाणोऽवृणीत सोमं १, ३२, ३; अथर्व. २, ५, ७;
 तै. ब्रा. २, ५, ४, २
 वृषायमिन्द्र ते त्व ८, १३, ३६
 वृषा यूयेव वंसगः १, ७, ८; साम. १६२२; अथर्व.
 २०, ७०, १४
 वृषा रवाय वदते १०, १४६, २; तै. ब्रा. २, ५, ५, ६
 वृषा वि जज्ञे जगयन् ९, १०८, १२
 वृषा वृषाणि वतुरः ४, २२, २
 वृषा वृष्णे दुहहे दोहसा १०, ११, १; अथर्व. १८, १, १८
 वृषा वृष्णे रोरुवद् ९, ९१, ३
 वृषा वो अंशुर्न किला १०, २४, १०
 वृषा योगो अभिकनिक्रुश् ९, ९७, १३; साम. ८०६
 वृषासि दिवो वृषभो ६, ४४, २१; नि. ६, १७
 वृषा सोता सुनीतु ते ८, ३३, १३
 वृषा सोम सुमो अति ९, ६४, १; साम. ५०४, ७०१;
 तै. सं. ४, २, ११, ३; ३, १६, ३
 वृषा इति अजरो ६, ४८, ३
 वृषा इति भादुरा ९, ६५, ४; साम. ४८०, ७०४
 वृषा इति सपते ५, ३५, ६

वृषेव यूया परि कोशं ९, ७६, ५
 वृषो अग्निः समिध्यते ३, २७, १४; साम. १५३९; अथर्व.
 २०, १०२, २; तै. ब्रा. ३, ५, २, २
 वृष्टिधावा रीत्यापेयः ५, ६८, ५; साम. १४६७
 वृष्टिं दिवः परि स्रव ९, ८, ८; साम. ११८६
 वृष्टिं दिवः शतधारः ९, ९६, १४
 वृष्टिं नो अर्षं दिव्यां ९, ९७, १७
 वृष्णः कोशः पवते २, १६, ५
 वृष्णस्ते वृष्ण्यंशवो ९, ६४, २; साम. ७८२
 वृष्णे यत्ते वृषणो अर्कमर्चा ५, ३१, ५; तै. सं. १, ६, १२, ६
 वृष्णे शर्षाय सुमखाय १, ६४, १
 वृष्णो अस्तोषि भूम्यस्य ५, ४६, १०
 वेत्या हि निर्कतीनां ८, २४, २४; साम. ३९६; अथर्व.
 २०, ६६, ३
 वेत्या हि वेधो अध्वनः ६, १६, ३; साम. १४७६
 वेसुमुर्जनिवान्वा ५, ४४, ७
 वेत्यध्वर्युः पथिभी रजिष्ठः ८, १०१, १०
 वेद मासो घृतमतो १, २५, ८
 वेद यस्मिणि विद्यान्वेपां ६, ५१, २
 वेद वातस्य वर्तनीं १, २५, २
 वेदा यो वीनां पदं १, २५, ७
 वेदिपदे प्रियधानाय १, १४०, १
 वेधा अरतो अग्निः १, ६९, ३
 वेमि त्वा पूषन्वृजसे ८, ४, १७
 वेरध्वरस्य वृत्तानि ४, ७, ८; नि. ६, १७
 वेदि होत्रमुत पोत्रं जनानां १०, २, २
 वेपि ह्यध्वरीपतामने ६, २, १०
 वेपी ह्यध्वरीपतामुपवक्ता ४, ९, ५
 वेपीह्यस्य दूयं ४, ९, ६
 वैश्वरस्य धृतं नरोतो ८, २६, ११
 वैश्वानरं विश्वहा १०, ८८, १४
 वैश्वानरः प्राग्वा नाकम् ३, २, १२; तांभ्य ब्रा. १, ७, ६
 वैश्वानरं स्वयो यमिपामो १०, ८८, १३
 वैश्वानर तव तस्यपमस्तु १, ९८, ३
 वैश्वानर तव तानि मज्जानि ६, ७, ५
 वैश्वानर तव धानाग्ना ३, ३, १०
 वैश्वानरं मज्जामि ३, २६, १
 वैश्वानरस्य दंमदाग्नी ३, ३, ११; तै. सं. ३, ५, १३, १
 वैश्वानरस्य विमिज्जानि ६, ७, ६; नि. ६, ३
 वैश्वानरस्य सुमवी त्वान १, ९८, १; वा. य. ३६, ७, तै. सं.
 १, ५, ११, ३; नि. ७, २६

वैश्वानराय धिषणाम् ३, २, १
 वैश्वानराय पृथुपाजसे ३, ३, १
 वैश्वानराय मीळहुषे ४, ५, १
 वैश्वानरो महिज्ञा १, ५९, ७
 वोचेमेदिन्द्रं मघवानमेनं ७, २८, ५; २९, ५; ३०, ५
 व्यकृणोत चमसं चतुर्धा ४, ३५, ३
 व्यक्त्स्वदा व्यहानि ५, ५४, ४
 व्यचस्वतिरुर्विया १०, ११०, ५; अथर्व. ५, १२, ५; वा. य.
 २९, ३० तै. ब्रा. ३, ६, ३, ३; नि. ८, १०
 व्यञ्जते दिवो अंतेष्वक्त्स्व ७, ७९, २
 व्यञ्जिभिर्दिव आतास्व १, ११३, १४
 व्यनिनस्य धनिनः १, १५०, २
 व्यन्तरिक्षमतिरन्त् ८, १४, ७; साम. १६४०; अथर्व. २०, २८, १;
 ३९, २
 व्यन्त्रिन्नु येषु मन्द्रसानः २, ११ १५
 व्ययं इन्द्र तनुहि श्रवांसि १०, ११६, ६
 व्ययंमा वरुणश्चेति पन्थां ४, ५५, ४
 व्यश्रस्वा वसुविदम् ८, २३, १६
 व्यस्रधाद्रोदसी मित्रो ६, ८, ३
 व्यसो अधि शर्म तत् ८, ४७, ३
 व्यानळिन्द्रः पृतनाः १०, २२, ८; अथर्व. २०, ७६, ८
 व्युच्छन्ती हि रदिमभिः १, ४९, ४
 व्युच्छा दुहितर्दिवो ७, ७९, ९
 व्युपा भावः पथ्या जना ७, ७९, १
 व्युपा भावो दिविजा ऋते ७, ७५, १
 व्युष्वंती दिवो अन्तो १, ९२, ११
 व्येतु दिद्युद् द्विपाम् ७, ३४, १३
 व्रतं कृणुष्वं १०, १०१, ८
 व्रता ते अग्ने महतो ३, ६, ५
 व्रतेन स्यो भुवक्षेमा ५, ७२, २
 व्रानं-व्रानं गणं-गणं मुनास्ति ३, २६, ६
 व्रं रोदसी मुवन्ववे १०, ५९, ८
 व्रसा महामिन्द्रे ३, ४९, १
 व्रसा मित्रस्य वरुणस्य ७, ६१, ४
 व्रसावाध्वर्यो ३, ५३, ३; नि. ४, १६
 व्रसेदुक्त्यं मुदानव ७, ३१, २; साम. ७१७
 व्रसुमव धूममागदपथ्यं १, १६४, ४३; अथर्व. ९, १०, २५
 व्रसेम वा सनिधं १, ९४, ३; साम. १०६२
 व्रसिध् वृधि प्र संनि १, ४२, ९
 व्रसिध् वाजस्य सुमग मजा ३, १६, ६

शग्धी न इन्द्र यस्वा ८, ३, ११
 शग्धी नो अस्य यद् ८, ३, १२
 शग्ध्यू पु शचीपत ८, ६१, ५; साम. २५३; १५७९; अथर्व.
 २०, ११८, १
 शचीभिर्नः शचीवसू १, १३९, ५; साम. २८७
 शचीव इन्द्र पुरुकृद् शुमत्तम १, ५३, ३; अथर्व. २०, २१, ३
 शचीव इन्द्रमवसे १०, ७४, ५
 शचीवतस्ते पुरुशाक ६, २४, ४
 शक्याकर्त पितरा युवाना ४, ३५, ५
 शतं राज्ञो नाधमानस्य १, १२६, २
 शतं वा यः शुचीनां १, ३०, २
 शतं वा यदसुर्यं १०, १०५, ११
 शतं वा यस्य दश साकं २, १३, ९
 शतं वेणुच्छतं शुनः ८, ५५, ३
 शतं वो अस्य धामानि १०, ९७, २; वा. य. १२, ७६; तै. सं.
 ४, २, ६, १
 शतं श्वेतास उक्षणो ८, ५५, २
 शतक्रतुमर्णवं शाकिनं ३, ५१, २
 शतं जीव शरदो १०, १६१, ४; अथर्व. ३, ११, ४;
 २०, ९६, ९; नि. १४, ३६
 शतधारं वायुमर्कं १०, १०७, ४; अथर्व. १८, ४, २९
 शतधारसुरसमक्षीयमाणं ३, २६, ९
 शतं ते राजन् भिपजः सहस्रम् १, २४, ९; तै. सं. १, ४, ४५, १
 शतं ते शिमिन्नुतयः सुदासे ७, २५, ३
 शतं दासे बह्वृथे ८, ४६, ३२
 शतं धारा देवजाताः ९, ९७, २९
 शतं न इन्द्र ऊतिभिः ९, ५२, ५
 शतपवित्राः स्वधया मदं ७, ४७, ३; नि. ५, ६
 शतमघ्न इपुस्तव ८, ७७, ७
 शतभुजिभिस्तमभिहुते १, १६६, ८
 शतमश्मन्मयीनां ४, ३०, २०
 शतमहं तिरिन्द्रिरे ८, ६, ४६
 शतमिन्नु शरदो १, ८९, ९; वा. य. २५, २२
 शतं मे गर्दमानां ८, ५६, ३
 शतं मेयाम्बृथे चक्षदानं १, ११६, १६; नि. ५, २१
 शतं मेयाम्बृथे मामदानं १, ११७, १७
 शतानीका हेतयो अस्य ८, ५०, २; अथर्व. २०, ५१, ४
 शतानीकेव प्र जिगाति ८, ४९, २; साम. ८१२; अथर्व.
 २०, ५२, २
 शनेना नो अभिष्टिभिः ४, ४६, २
 शनैरपद्रव्यगय ६, २०, ४

शत्रुपत्नो अभि ये नः १०, ८९, १५
 शत्रुपत्नो अभिवो ८, ४५, १६
 शं न इन्द्राग्नी भवतामवो ७, ३५, १; अथर्व. १९. १०, १;
 वा. य. ३६, ११
 शं न इन्द्रो वसुभिर्देवो ७, ३५, ६; अथर्व. १९. १०, ६
 शं नः कारुर्वते १, ४३, ६
 शं नः सत्यस्य पतयो भवन्तु ७. ३५. १२; अथर्व. १९, ११, १
 शं नः सूर्य उरुचक्षा ७, ३५ ८; अथर्व. १९, १०, ८
 शं नः सोमो भवतु ७, ३५, ७; अथर्व. १९, १०, ७
 शं नो अग्निर्द्योतिरनीको ७ ३५. ४; अथर्व. १९ १०, ४
 शं नो अज एकपादेवो ७, ३५, १३; अथर्व. १९. ११, ३
 शं नो अदितिर्भवतु मतेभिः ७, ३५, २; अथर्व. १९. १०, ९
 शं नो देवः सविता प्रायमाण ७. ३५. १०; अथर्व. १९. १०, १०
 शं नो देवा विश्वदेवा भवन्तु ७, ३५, ११; अथर्व. १९, ११, २;
 तै. मा. २, ८, ६, ३
 शं नो देवीरभीष्टय १०, ९, ४; साम. ३३; अथर्व १. ६, १;
 वा. य. ३६, १२; तै. मा. १, २, १ १; २, ५, ८, ५;
 तै. मा. ४, ४२, ४
 शं नो धावाष्टधिवी ७, ३५, ५; अथर्व १९, १०, ५
 शं नो धाता शसु धर्ता ७, ३५, ३; अथर्व. १९ १०, ३
 शं नो भगः शसु नः ७, ३५, २; अथर्व. १९. १०, २
 शं नो भव चक्षसा १०, ३७, १०; तै. मा. २. ८, ७, ३
 शं नो भवन्तु वाजिनो हवेषु ७, ३८, ७; वा. य. ९, १६;
 २१, १०; तै. सं. १, ७ ८, २; नि. १२, ४४
 शं नो भव हृद ८, ४८, ४
 शं नो मित्रः शं वरुणः १, ९०, ९; अथर्व. १९, ९, ६;
 वा. य. ३६, ९
 शं नो मित्रिभिः करव ८. १८ ९; तै. मा. ३. ७, १०, ५
 शं नो मधुयुवा ५, ७४, ९
 शं नो परस्तादध नु ३, ५५, ६
 शं नो विदार्वक्त्रया १. १६६, २२
 शं नो कुदारालो १, १९१, ३
 शं नो व पुषां ५, ५३, १६
 शं नो मारुतमुष्णं ५. ५२. ८
 शं नो यति सोमं इन्द्रः ९, १६३, १
 शं नो यामि श्रुतो ८. २४, १; अथर्व. १८, १, ३८
 शं नो यो भव ६, १९, ६
 शं नो यो यत्न १०. २८, ९
 शं नो यो यो नरः १, ८४, ८; साम. १५९४
 शं नो यो यो नरः १०, ७०, ६
 शं नो यो यो नरः १. १६३, १६
 शं नो यो यो नरः १. १६३, १६

शश्वदशिवध्रयश्वस्य शश्वन् १०, ६९, ११
 शश्वदिन्द्रः पोषुधन्निः १, ३०, १६
 शश्वद्धि वः सुदानघ ८, ६७, १६
 शश्वन्त हि प्रचेतसः ८, ६७, १७
 शश्वन्तो हि शत्रवो ७. १८, १८
 शाकमना शाको अरुणः १०, ५५, ६; साम. १७८३
 शाचिगो शाचिपूजना ८. १७, १२; साम. ७२६; अथर्व.
 २०, ५, ६; नि. ३, १०
 शास इत्या मर्षो आसि १०, १५२, १; अथर्व. १, २०, ४
 शासद्गृह्णितुर्नप्यङ्गाव ३, ३१, १; नि. ३, ४
 शिक्षा ण इन्द्र राय ८, ९२. ९; साम. १६४४
 शिक्षा विभिन्दो अस्म ८, २, ४१
 शिक्षेयमस्मै दिक्षेयं ८, १४, २; साम. १८३५; अथर्व.
 २०, २७ २
 शिक्षेयमिन् महयते दिवेदिवे ७, ३२, १९; साम. १७९७;
 अथर्व. २० ८२, २
 शिमिन्वाजानां पते १. २९, २; अथर्व. २०, ७४, २; तै. मा.
 २. ४. ४, ८
 शिवः कपोत इषितो नो १०, १६५, २; अथर्व. ६. २७, २
 शिवस्त्रष्टरिहा गहि ५, ५, ९; तै. सं. ३, १, ११, २
 शिषा नः सयथा सन्तु ४, १०, ८
 शिदानो वृषभो यथाभिः ८, ६०, १३
 शिशुं जज्ञानं हरिं ९, १०९, १२; साम. १३३४
 शिशुं जज्ञानं हयंतं ९. ९६. १७; साम. ११७५
 शिशु न स्वा जेन्यं वर्धयन्ति १०, ४, ३
 शिशुर्न जातोऽव वक्रदग् ९, ७४, १
 शीतिके शीतिकायति १०, १६, १४; अथर्व. १८, ३, ६०;
 तै. मा. ६, ४, १
 शीरं पावकसोचिपन् ८, १०२, १६
 शीर्षः शीर्षो जगतः ७, ६६, १५
 शुकेषु मे हरिमानं १, ५०, १२; अथर्व १, २२, ४; तै. मा.
 ३, ७, ६, २२
 शुकः पवस्य देवेभ्यः ९, १०९, ५; साम. १२४२
 शुकः शुकुर्वो जपो न १, ६९, १
 शुकं ते सन्वदवन्ने ६, ५८, १; साम. ७५; तै. सं.
 ४, १, ११, ६; तै. मा. १, २ ४; १०, १; ४, ५, ६;
 नि. १२, १७
 शुक्रस्याप नवामि ३, ४१, ३
 शुक्रमिर्षो नरु क्षा तन्ववा ३, १, ५
 शुक्रिः पावक उच्यते ९, २४ ७; साम. ६६९
 शुक्रिः पावक वन्तोमे ३, ७. ४. तै. सं. १, ३, १४, ५
 शुक्रिः पावको कर्तुो १, १४६, ६

शुचिः पुनानस्तन्वं ९, ७०, ८
 शुचिः एम यस्मा अद्रिवत् ५, ७, ८
 शुचिं न यामक्तिरिं ३, २, १४
 शुचिं तु स्तोमं नवजातम ७, ९३, १; तै. सं. १, १४, १;
 तै. ब्रा. २, ४, ८, ३
 शुचिमर्वे नृहस्पति ३, ६२, ५; तै. ब्रा. २, ४, ६, ३
 शुचिरपः स्यवसा २, २७, १३; तै. सं. २, १, ११, ४
 शुचिरसि पुरुनिष्ठाः ८, २, ९
 शुचिर्देवेषु अपिता १, १४२, ९
 शुची ते उक्त १०, ८५, १२; अथर्व. १४, १, १२
 शुची वो हव्या मरुतः ७, ५६, १२; तै. ब्रा. २, ८, ५, ५
 शुनं वाहाः शुनं नरः ४, ५७, ४; अथर्व. ३, १७, ३; तै. ब्रा.
 ६, ६, २
 शुनं हुवेम मघवानमिन्द्रं ३, ३०, २२; ३१, २२; ३२, १७;
 ३४, ११; ३५, ११; ३६, ११; ३८, १०;
 ३९, ९; ४३, ८; ४८, ५; ४९, ५; ५०, ५;
 १०, ८९, १८; १०४, ११; साम. ३२९, अथर्व.
 २०, ११, ११; तै. ब्रा. २, ४, ४, ३
 शुनःशेषो ह्यहद् गृभीतः १, २४, १३
 शुनं नः फाला ४, ५७, ८; अथर्व. ३, १७, ५; वा. य. १२, ६९;
 तै. सं. ४, २, ५, ६
 शुनमन्धाय भरमह्यस्ता १, ११७, १८
 शुनमष्टा व्यचरत् १०, १०२, ८
 शुनमस्यभ्यमृतये १०, १२६, ७
 शुनश्चिच्छेपं ५, २, ७
 शुनासीराविमां वाचं जुपे ४, ५७, ५; तै. आ. ६, ६, २;
 नि. ९, ४१
 शुभ्रं तु ते शुष्मं वर्धयन्तः २, ११, ४
 शुभ्रमन्धो देववातं २, ६२, ५; साम. १००९
 शुभ्रो वः शुष्मः कुधमी ७, ५६, ८
 शुभ्रमान ऋतायुभिः ९, ३६, ४
 शुभ्रमाना ऋतायुभिः ९, ६४, ५; साम. १०३५
 शुश्रुवांसाचिदधिना ७, ७०, ५
 शुष्णं पिपुं कुयवं वृत्रमिन्द्र १, १०३, ८
 शुष्मासो ये ते अद्रिवो ५, ३८, ३
 शुष्मिन्तमं न ऊवये ३, ३७, ८; अथर्व. २०, २०, २; ५७, ४
 शुष्मिन्तमो हि ते मदो १, १७५, ५
 शुष्मी शार्धो न मारुतं २, ८८, ७; साम. १४७३
 शूरग्रामः सर्ववीरः ९, ९०, ३; साम. १४०९
 शूरस्यैव युध्यतो ३, ५५, ८
 शूरा इवेद्युधयो १, ८५, ८

शूरो न धन आयुधा ९, ७६, २; साम. १२२९
 शूरो वा शूरं वनते जरिरैः ६, २५, ४
 शूपेमिर्बुधो जुपागो १०, ६, ४
 शृङ्गावीचेच्छृङ्गां ३, ८, १०; तै. ब्रा. २, ४, ७, ११
 शृङ्गेव नः प्रथमा २, ३९, ३
 शृणुवं जरिनुर्दवं कृष्णस्य ८, ८५, ४
 शृणुवं जरिनुर्दवमिन्द्रामो ७, ९४, २; साम. २१७
 शृगोतु न ऊजां पतिगिरिः ५, ४१, १२
 शृण्वन्तं पूषणं वयं ६, ५४, ८
 शृण्वन्तु नो वृषगः ३, ५४, २०
 शृण्वन्तु स्तोमं मरुतः १, ४४, १४
 शृण्वे वीर उग्रमुग्रं दमायत् ६, ४७, १६; नि. ६, २२
 शृण्वे वृष्टेरिव स्वनः ९, ४१, ३; साम. ८९४
 शृण्वे यदा करसि १०, १६, २; अथर्व. १८, २, ५; तै. ब्रा. ६, १, ४
 शेषारे वायां ८, १, २२
 शेषन्तु त इन्द्र सस्त्रियोनां १, १७४, ४
 शेषे वनेषु मात्रोः ८, ६०, १५; साम. ४६
 शोचा शोचिष्ठ दीदिहि ८, ६०, ६
 शनथद्वृत्रनुत सनोति वा ६, ६०, १; तै. सं. ४, २, ११, १;
 तै. ब्रा. ३, ५, ७, ३
 श्यावाश्वस्य रेमतस्तया ८, ३७, ७
 श्यावाश्वस्य सुन्वतस्तया ८, ३६, ७
 श्यावाश्वस्य सुन्वतोऽग्नीणां ८, ३८, ८
 श्येन भासामदितिः कश्यो ५, ४४, ११
 श्येनाविव पतयो ८, ३५, ९
 श्येनो न योनिं सदने ९, ७१, ६
 श्रुते द्यामि प्रथमाय १०, १४७, १; साम. ३७१
 श्रद्धायामिः समिध्यते १०, १५१, १; तै. ब्रा. २, ८, ८, १;
 नि. ९, ३६
 श्रद्धां देवा यजमाना १०, १५१, ४; तै. ब्रा. २, ८, ८, ७
 श्रद्धां प्रातर्हवामहे १०, १५१, ५; तै. ब्रा. २, ८, ८, ७
 श्रवः सूतिभ्यो असृतं ७, ८१, ६
 श्रवच्छुष्कणं ह्ययते वसूनां ७, ३२, ५
 श्रवो वाजमिषमूर्जं वहन्ती ६, ६५, ३
 श्रातं हविरोऽपिन्द्र प्र याहि १०, १७९, २; अथर्व. ७, ७१, १
 श्रातं मन्य ऊधनि १०, १७९, ३; अथर्व. ७, ७२, ३
 श्रायन्त इव स्यं ८, ९९, ३; साम. २६७; १३१९
 अथर्व. २०, ५८, १; वा. य. ३३, ४१; नि. ६, ८
 श्रावयेदस्य कणां ४, २९, ३
 श्रियसे कं मानुभिः १, ८७, ६; तै. सं. २, १, ११, १;
 ४, २, ११, २; नि. ४, १६

श्रिये कं वो ऋषि तनूषु १, ८८, ३
 श्रिये जातः श्रिय आ १, १४, ४
 श्रिये ते पादा दुव आ ६, २९, ३
 श्रिये ते वृक्षिरुपलेचनी १०, १०५, १०
 श्रिये पूषन्निपुक्रुतेव देवाः १, १८४, ३
 श्रिये मर्यासो भर्जो १०, ७७, २
 श्रिये सुद्वीरुपरस्य यास्वः ५, ४४, २
 श्रिये ननुप स्वाहिवं १, ६८, १
 श्रियामुदारो १०, ४५, ५; वा. य. १२, २२; तै. सं. ४, २, २, ३
 श्रुतं वो वृत्रहन्तमं ८, ९३, १६; साम. २०८
 श्रुतं गायत्रं तकवानस्याहं १, १२०, ६
 श्रुतं मे मित्रावरुणा १, १२२, ६
 श्रुधि श्रुकर्णं वह्निभिः १, ४४, १३; साम. ५०; वा. य. ३३, १५; तै. मा. २, ७, १२, ५
 श्रुधी न इन्द्र ह्यामसि ६, २६, १
 श्रुधी नो भग्ने सदने १०, ११, ९; १२, ९; अथर्व. १८, १, २५
 श्रुधी हवं विपिपानस्याद्ग्रेः ७, २२, ४; साम. १७९८
 श्रुधी हवं तिरश्च्या ८, ९५, ४; साम. ३४६; ८८३
 श्रुधी हवामिन्द्र मा सिपयः २, ११, १
 श्रुधी हवामिन्द्र शूर १०, १४८, ५
 श्रुधी वां यज्ञ उघतः सजोपा ६, ६८, १
 श्रुधीवानो हि दाशुषे १, ४५, २
 श्रुष्यमे नवस्य मे ८, २३, १४; साम. १०६
 श्रुष्या अग्निश्चिप्रभानुः २, १०, २
 श्रेष्ठं यविष्ठ भारताग्रे २, ७, १; तै. सं. १, ३, १४, ३
 श्रेष्ठं यविष्ठमतिथिं १, ४४, ४
 श्रेष्ठं वाः पेशो ऋषि धायि दर्शतं ४, ३६, ७
 श्रेष्ठं नो ऋष सवितः १०, ३५, ७
 श्रेष्ठो जातस्य रुद्रा शिषांसि २, ३३, ३
 श्रोणामेक उदकं नामवाज १, १६१, १०
 शसित्यप्सु हंसो न १, ६५, ९
 शिष्यो मा दक्षिणत ७, ३३, १
 श्वेतं रूपं हृणुते यत् ९, ७४, ७
 श्वरिणीष चतुरः १०, ११४, ३
 श्वभारो एवो सपर ३, ५६, ०
 श्वर्यो आतिथिगव ८, ६८, १७
 श्वरि मरुतास्य ८, ७६, २२
 श्व आगमदिशो वो दक्षिणं ५, ३६, १
 श्व आ नो दोगे सपुत्रेणो ७, ९७, ४
 श्व आ श्वरि मरि म आ य १०, ३, ७ कि ४, १८

स आहुतो वि रोचते १०, ११८, ३
 स इज्जनेन स विशा २, २६, ३; तै. सं. २, ३, १४, ३;
 तै. मा. २, ८, ५, ३
 स इक्षेति सुधित ४, ५०, ८; तै. मा. २, ४, ६, ४
 स इत्तन्तुं स वि जानात्योतुं ६, ९, ३
 स इत्तमोऽवयुनं ततन्वत् ६, २१, ३; नि. ५, १५
 स इत्सुदानुः स्वर्वा ६, ६८, ५
 स इत्स्वया सुवनेऽवास ४, ५६, ३; तै. मा. २, ८, ४, ७
 स इदमिः कण्वतमः १०, ११५, ५
 स इदस्तेव प्रति भाद ६, ३, ५
 स इहानाय दभ्याय १०, ६१, २
 स इहासं तुर्वीरवं १०, ९९, ६
 स इहोजो यो गृहवे १०, ११७, ३
 स इद्राजा प्रतिजन्यानि ४, ५०, ७
 स इदने नमस्युभिर्वचस्वते १, ५५, ४
 स इधान उपसो राम्या २, २, ८
 स इधान वसुष्कविः १, ७३, ५; साम. १५६२; वा. य. १५, ३६; तै. सं. ४, ४, ४, ५
 स इन्तु रायः सुवृत्तस्य १०, १४७, ४
 स इन्महानि समिथानि १, ५५, ५
 स इपुहस्तैः सनिपद्गिभिः १०, १०३, ३; साम. १८५१;
 अथर्व. १९, १३, ४; वा. य. १७, ३५; तै. सं. ४, ४, ४, ३
 स इं रथो न सुरिपाद् ९, ८८, २; साम. १४७२
 स इं रेभो न प्रति यन्त उस्ताः ६, ३, ३
 स इं वृषा जनयतासु गर्भं २, ३५, १३
 स इं वृषा न फेनमस्य १०, ६१, ८
 स इं सत्येभिः सग्निभिः १०, ६७, ७. आपरं. २०, ९, ७;
 तै. मा. २, ८, ५, १; नि. ५, ४
 स इं वृषो यन्ते अग्नीतः ६, २०, ९
 स इं पादि य ऊजोपी ३, १७, २; तै. मा. २, ५, ८, १
 स इं मरिं पुनि २, १५, ५
 स इं सुगो सपरी ६, १४५, ५
 स इं सुभोऽनयो न १, १९०, ७
 स इं यजन्तुं श्रुति १, १३२, ५
 स इं यजन्तो सुधर्वो विधमर्ष ५, ३४, ८
 स इं यज इन्द्र मरुतास ४, ३३, ३
 स इं यद्विरो यनामो ५, ७, ३; तै. सं. २, १, ११, ३
 स इं यदन्तुं मरुत्सुनि ७, ५३, ००
 स इं यद्वं यजन्तुः १०, ३७, ९
 स इं यदन्तुं सुधर्म १, ३०, ३
 स इं यदन्तो निपत्तौ ७, ९३, ७
 स इं यद्विदः यद्विदामो १, ११३, ३

सं यस्मिन्निष्ठा वरुनि १०, ६, ६
 सं या दानूनि येमधुः ८, २५, ६
 सं वल्ल ह्रव मानृभिः ९, १०५, २, साम. १०९९
 संवत्सरं दादायानाः ७, १०३, १; अथर्व. ४, १५, १३;
 नि. ९, ६
 संवत्सरीणं पय ठन्निपायाः १०, ८७, १७; अथर्व. ८, ३, १७
 सं वां शतानासत्या सहस्रा ६, ६३, १०
 सं वां कर्मणा समिपा ६, ६९, १; तै. सं. ३, २, ११, १
 संवृक्तष्टण्युमुक्थ्यं ९, ४८, २; साम. ८३७
 सं यो मदासो सगमते १, २०, ५
 संसनिष्ठुवसे वृषन् १०, १९१, १; अथर्व. ६, ६३, ४;
 वा. य. १५, ३०; तै. सं. २, ६, ११, ४; ४४, ४४
 सं सीदस्त्र महो अंसि १, ३६, ९; वा. य. ११, ३७; तै. सं.
 ४, १, ३, ३; तै. आ. ४, ५, २
 संसृष्टं घनमुभयं १०, ८४, ७; अथर्व. ४, ३१, ७
 संहोत्रं स्त्र पुरानारीः १०, ८६, १०; अथर्व. २०, १२६, १०
 सकृद्द घौरजायत ६, ४८, २२
 स केतुरध्वराणां ३, १०, ४
 सक्तुमिव तितठना १०, ७१, २; नि. ४, १०
 स क्षपः परि पस्वजे ८, ४१, ३
 सखाय आ नि षीदत पुनानाय ९, १०४, १; साम. ५६८;
 ११५७
 सखाय आ नि षीदत सविता १, २२, ८
 सखाय आ क्षिपामहि ८, २४, १; साम. ३९०; अथर्व.
 १८, १, ३७
 सखायः क्रतुमिच्छत ८, ७०, १३
 सखायः सं वः सम्यञ्च ५, ७, १; वा. य. १५, २९; तै. सं.
 २, ६, ११, ४; ४, ४, ४, ३
 सखायस्त इन्द्र विश्वह स्याम ७, २१, ९
 सखायस्ते विपुण ५, १२, ५
 सखायस्त्वा ववृमहे ३, ९, १; साम. ६२
 सखायो ब्रह्मवाहसे ६, ४५, ४
 सखा सख्ये अपचक्ष्यमग्निः ५, २९, ७
 सखा ह यत्र सखिभिर्नवयवै ३, ३९, ५
 सखीयतामविता बोधि ४, १७, १८
 सखे विष्णो वितरं ८, १००, १२
 सखे सखायमम्या ४, १, ३
 सख्ये त इन्द्र वाजिनो १ ११, २; साम. ८२८
 स गृणानो अङ्गिर्देववान् १०, ६१, २६
 स गृणसो अङ्गिस्तर्हणश्चिद् ७, ४, २
 स गोमवा जरित्रे ६, ३५, ४

स गोरशम्य वि तजं ८, ३२, ५
 स प्राणेभिः सनिता रणे १, १०० १०
 स पा नं वृषणं रामनि १, ८२ ४; साम. ४४४
 स पा नः मृगुः जनमा १, २७, २; साम. १३३५
 स पा नो देवः सविता मया ७, ४५, ३; तै. आ. २, ८, ३, १
 स पा नो गोग आ सुवत् १, ५, ३; साम. ७४३; अथर्व.
 २०, ६२, १
 स पा यस्ते ददानि ३, १०, ३
 स पा राज्ञा सयपिः १, ५४ ७
 स पा वीगो न रिप्यति १, १८, ४
 स घेदुनामि वृषन् ४, ३०, २२
 संक्रदनेनानिमिषेण १०, १०३, २; साम. १८५;
 अथर्व. १९, १३, ३; वा. य. १७, ३४; तै. सं.
 ४, ६, ४, १
 सं गच्छन्वं सं वदन्वं १०, १९१, २; अथर्व. ६, ६४, १।
 तै. आ. २, ४, ४, ४
 संगच्छमाने सुवति १, १८५, ५
 सं गच्छस्व षण्णुभिः १०, १४, ८; अथर्व. १८, ३, ५८।
 तै. आ. ६, ४, २
 सं गोनिरङ्गासो १०, ६८, २; अथर्व. २०, १६, २
 सं गोनदिन्द्र वाजवद् १ ९, ७; अथर्व. २०, ७३, १३
 सं घोषः शुग्वे वमैरमिर्गैः ३, ३०, १६
 स चक्रमे महतो निरुः ५, ८७, ४
 सचन्त यदुपसः सूर्येण १०, १११, ७
 स चन्द्रो विप्र मर्यां १, १५०, ३
 सचस्व नायमवसे अमीके ३, २४, १०
 सचा यदासु जहतीषु १०, ९५, ८
 सचायोनिन्द्रश्चक्षुष १०, १०५, ४
 सचा सोमेषु पुरुहूत ८, ६६, ६
 स चिकेत सहीयसाग्नि ८, ३३, ५
 स चित्रचित्रं चितयन्तमस्मे ६, ६, ७
 स चेतयन्मनुषो ४, १, २
 स जातुमर्मा श्रद्धधाने १, १०३, ३
 स जातेमिर्वृत्रहा ३, ३१, ११
 स जातो गर्भो अंसि १०, १, २; वा. य. ११, ४३; तै. सं.
 ४, १, ४, २
 स जामिभिर्यःसमजाति १, १००, ११
 स जायत प्रथमः पस्त्यासु ४, १, ११
 स जायमानः परमे न्योननि ब्रवानि ६, ८, २
 स जायमानः परमे न्योमन्याविः १, १४३, २
 स जायमानः परमे न्योमन् वायुर्न ७, ५, ७

स जिन्वते जठरेषु प्रजसि ३, २, ११
 स जिह्वा चतुरनीक ५, ४८, ५
 सजूगदित्यैर्वसुभिः ५, ५१, १०
 सजूर्वैर्भिरपां नपातं ७, ३४, १५
 सजूर्मैत्रावरुणाभ्यां ५, ५१, ९
 सजूर्वैर्देवेभिर्देवेभिः ५, ५१, ८
 सजोषम धादित्यैर्मादय ४, ३४, ८
 सजोपस्वा दिवो नरो ६, २, ३
 सजोषा इन्द्र वरुणेन सोमं ४, ३४, ७
 सजोषा इन्द्र सगणो ३, ४७, २; वा. य. ७, ३७; तै. सं.
 १, ४, ४२, १; तै. भा. १०, १, ११
 सजोषा धीताः पदैस्तु १, ६५, २
 स च त्वे जग्मुर्गिर इन्द्र ६, ३४, १
 सं षोदय चित्रमर्वाक् १, ९, ५; अथर्व. २०, ७१, ११
 सं जमुंगणस्त्रुभिः सुते ५, ४४, ५
 सं जागृवद्भिर्जरमाण १०, ९१, १
 संजानाना उप सोदज्ञ १, ७२, ५
 सतः सतः प्रतिमानं ३, ३१, ८
 स सत्कृषीपितस्तूपममे ६, ५, ६
 स सुर्वणिर्महां अरेणु १, ५६, ३; नि. ६, १४
 स तु वस्त्राप्यधपेक्षानानि १०, १, ६
 स तु श्रुधि श्रुत्या यो ६, ३६, ५
 स तु श्रुधीन्द्र नूतनस्य ६, २१, ८
 स तु नो अभिर्नयतु ४, १, १०
 स तु पवस्व परि पार्थिवं राजा स्तोत्रे ९, ७२, ८
 स तु पवस्व परि पार्थिवं राजो दिव्या च ९, १०७, २४
 स ते जानाति सुमतिं वविए ४, ४, ६; तै. सं. १, २, १४, २
 स तेजीयसा मनसा खोतः ३, १९, ३; तै. सं. १, ३, १४, ६
 सतो नूनं कवयः सं १०, ५३, १०
 सतो होता न ऋषिवयः ३, ४१, २; अथर्व. २०, २३, २
 सतो होता मनुष्वदा १, १०५, १४
 सत्वं तपुर्वदी यदौ ८, ४५, २७
 सत्वं तदित्था वरुणा ८, ५९, ३
 सत्त्व रवेदा अमदन्वो १, ३८, ७
 सत्त्वमिषक एषावो ६, ६०, ४; तै. भा. २, ४, ९, १
 सत्त्वमिषा महेनहि ८, ७२, १५
 सत्त्वमिषा हृषेदसि ८, ६६, १०; साम. २६३
 सत्त्वमिषा उ अक्षिण ५, ७३, ९
 सत्त्वमिषा उ सं वयं ८, ६३, १३
 सत्त्वमुत्स इहतः ९, ११६, ५

सत्यमूतुर्नर एवा हि चक्रुः ४, ३३, ६
 सत्यामाक्षिपं कृणुता १०, ६७, ११; अथर्व. २०, ९१, ११
 सत्या सत्येभिर्महती ७, ७५, ७
 सत्येनोत्तभिता भूमिः १०, ८५, १; अथर्व. १४, १, १
 सप्ता ते अनु कृष्टयो ४, ३०, २
 सप्ता एवं पुरुष्टुतं ८, १५, ११
 सप्ता मदासस्त्रव ६, ३६, १
 सप्ता यदीं भार्वरस्य ४, २१, ७
 सप्तासाहं वरेण्यं सहोदां ३, ३४, ८; अथर्व. २०, ११, ८
 सप्तासाहो जनभक्षो २, २१, ३
 सप्ता सोमा अभवन् ४, १७, ६
 सप्ताहणं दाष्टयिं ४, १७, ८; साम. ३३५
 स प्रितस्याधि सानवि ९, ३७, ४; साम. १२९५
 सप्ते ह जाताविपिता नमो ७, ३३, १३
 स त्वं विप्राय दाष्टुपे ८, ४३, १५
 स त्वं दक्षस्याधृको ६, १५, ३
 स त्वं न इन्द्र धियसानो अर्केः ५, ३३, २
 स त्वं न इन्द्र वाजेभिः ८, १६, १२; अथर्व. २०, ४६, २
 स त्वं न इन्द्र सूर्ये सो जप्सु १, १०४, ६
 स त्वं न इन्द्राक्वाभिः ६, ३३, ४
 स त्वं न उजां पते ८, २३, १२
 स त्वं नक्षिप्र वज्रहस्त शृणु ६, ४६, २; साम. ८१०; अथर्व.
 २०, ९८, २; वा. य. २७, ३८
 स त्वं नो अग्नेऽवमो ४, १, ५; वा. य. २१, ४; तै. सं.
 २, ५, १२, ३
 स त्वं नो सर्वप्रिदाया ६, १२, ६
 स त्वं नो देव मत्सता ८, २६, २५
 स त्वं नो रायः गिरादि ३, १६, ३
 स त्वमग्ने प्रतीकेन १०, ११८, ८; तै. सं. २, ५, १६, ५
 स त्वमग्ने विभावसुः ८, ४३, ३०
 स त्वमग्ने सौभाग्यस्य १, ९७, १६
 स त्वमस्तद्व द्विपो ८, ११, ३
 सत्वा मरिचो मरिचो हव ४, ४८, २
 स त्वामदद् हृषा मदः १, ८०, २
 स दूर्जनधीतविधिः १०, ९१, २
 सद्दमस्परिमहृक् १, १८, ६; साम. १३१; वा. य. ३६, १३;
 तै. भा. १०, ११, ६
 सद्दमस् नरे सद्दम ६, ४३, २
 सद्दा वदी सु रश्मिवाक्रे १, ११३, ४३
 सद्दमस्ते सद्दमो विजितो ५, ४२, १३
 सद्दमि सद्दमो सद्दमेव १०, ११, ५; साम. १८, १, ६६

The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that every entry should be supported by a valid receipt or invoice. This ensures transparency and allows for easy verification of the data.

Additionally, it is noted that the records should be kept in a secure and accessible format. Regular backups are recommended to prevent data loss in the event of a system failure or disaster.

The second part of the document details the specific procedures for data entry and validation. It outlines the steps for entering data into the system, including the use of dropdown menus and validation rules to ensure data integrity.

It also describes the process of reviewing and approving entries. This involves a secondary check by a designated user to confirm that all information is correct and complete before it is finalized in the database.

The third section focuses on the reporting and analysis of the collected data. It explains how various reports can be generated to provide insights into trends and patterns. These reports can be used for strategic planning and decision-making.

Furthermore, it discusses the importance of data security and privacy. Appropriate access controls and encryption methods should be implemented to protect sensitive information from unauthorized access.

The fourth part of the document addresses the integration of the system with other existing applications. It highlights the need for data synchronization and the use of APIs to facilitate seamless data exchange between different platforms.

Finally, it provides information on the support and maintenance of the system. This includes details on how to contact the technical support team and the schedule for system updates and patches.

The fifth section covers the training and onboarding of new users. It provides a comprehensive overview of the system's features and functionality, along with step-by-step guides for common tasks.

It also includes information on the available resources, such as user manuals, video tutorials, and a community forum where users can seek assistance and share their experiences.

The sixth part of the document discusses the future development and roadmap of the system. It outlines the planned features and improvements that will be implemented in upcoming releases to enhance the user experience and address feedback.

This section also mentions the ongoing commitment to user feedback and the importance of staying up-to-date with the latest industry trends and technologies.

The final part of the document provides contact information for the project team and a summary of the key points discussed. It expresses gratitude for the user's interest and participation in the project.

We hope this document has been helpful and that you will find the system easy to use and effective for your needs.

Thank you for your time and attention. We look forward to your feedback and suggestions.

Best regards,
 The Development Team

सं माग्ने वर्चसा १, २३, २४; अथर्व. ७, ८९, २;
 ९, १, १५; तै. सं. १०, ५, ४७
 सं मा तपन्त्यभितः (०१ नि वाघते) १०, ३३, २
 सं मा तपन्त्यभितः (०१ मूपो) १, १०५, ८; नि. ४, ६
 सं मातृभिर्न शिशुः ९, ९३, २; साम. १४१९
 संमिच्छो अरुपो भव ९, ६१, २१; साम. ८१७
 संमील्य यद्भवना १, १६१, १२
 सम्यक्सम्यञ्चो महिषा ९, ७३, २
 सम्यक्सवन्ति सरितो न ४, ५८, ६; वा. य. १३, ३८;
 १७, ९४; तै. सं. ४, २, ९, ६
 सं यज्जनान्क्रतुभिः १, १३२, ५
 सम्राजा ठग्रा वृषभादिव ५, ६३, ३
 सम्राजा या घृतयोनी ५, ६८, २; साम. ११४४
 सम्राजावस्य भुवनस्य ५, ६३, २
 सम्राजो ये सुवृधो यज्ञं १०, ६३, ५
 सम्राज्ञी श्वशुरे भव १०, ८५, ४६; अथर्व. १४, १, ४४
 सम्राज्यः स्वराज्य ७, ८२, २
 स यन्ता विप्र पूर्वा ३, १३, ३
 स यद्भयोऽवनीर्गोष्ववा १०, ९९, ४
 स युष्मः सखा खजङ्गसम ६, १८, २
 स योजते अरुया विश्वभोज ७, १६, २; साम. ७५०; वा. य.
 १५, ३३; तै. सं. ४, ४, ४, ४
 स यो न मुहे न मिथू ६, १८, ८
 स यो वृषा नरां न १, १४९, २
 स यो वृषा वृष्ण्येभिः १, १००, १; तै. ब्रा. २, ८, ३, ६
 स यो व्यस्यादभि २, ४, ७
 स रंहत उरुगायस्व ९, ९७, ९; साम. १११८
 स रत्नं मर्षो वसु १, ४१, ६
 स रथेन रथीतमो ६, ४५, १५
 स रन्धयापदिवः २, १९, ६
 सरस्वति त्वमसौ २, ३०, ८
 सरस्वति देवनिदो नि ६, ६१, ३
 सरस्वति या सरयं १०, १७, ८; अथर्व. १८, १, ४३
 सरस्वती यां पितरो १०, १७, ९; अथर्व. १८, १, ४२
 सरस्वती देवयन्तो हवन्ते १०, १७, ७; अथर्व. १८, १, ४१
 सरस्वती सरयुः सिन्धुः १०, ६४, ९
 सरस्वती साधयन्ती २, ३, ८
 सरस्वत्यानि नो नेपि ६, ६१, १४; तै. ब्रा. २, ४, ३, १
 सरस्वतीभिर्वरुणः १०, ६६, ५
 स गतवि पुण्ड्रं पृच्छो ८, १५, ३; अथर्व. २०, ६१, ६; ६२, १०
 स गयन्तासुत मृधा ६, ३६, ४

स रुद्रेभिरशस्तवार १०, ९९, ५
 सरूपैरा सु नो गहि ८, ३४, १२
 स रेतोषा वृषभः ७, १०१, ६
 स रेवां इव विद्वपतिः १, २७, १२; साम. १६६५
 स रोचयज्जनुषा रोदसी ३, २, २
 स रोखदभिपूर्वा ९, ६८, २
 स रोखद वृषभः १०, २८, २
 सर्गा इव सृजतं सुष्टुतीरुप ८, ३५, २०
 सर्वं परिक्रोशं जहि १, २९, ७; अथर्व. २०, ७४,
 सर्वे नन्दन्ति यदासा १०, ७१, १०
 स वज्रभृद्दस्युहा १, १००, १२
 स वर्धिता वर्धेनः ९, ९७, ३९; साम. १३५९
 स वह्निः पुत्रः पित्रोः १, १६०, ३
 स वह्निः सोम जागृविः ९, ३६, २
 स वह्निभिर्ऋक्वभिः ६, ३२, ३
 स वह्निरप्सु दुष्टरो ९, २०, ६; साम. ९७३
 स वां यज्ञेषु मानवी ९, ९८, ९
 स वाजं यातापदुष्पदायन् १०, ९९, ३
 स वाजं विश्वचर्षणिः १, २७, ९; साम. १४१७
 स वाजी रोचना दिवः ९, ३७, ३; साम. १२९४
 स वाज्यक्षाः सहस्ररेताः ९, १०९, १७; साम. ११६६
 स वाज्यवां स ऋषिर्वचस्य ४, ३६, ६
 स वावृधे नर्यो योपणासु ७, ९५, ३
 सविता पश्वातासविता १०, ३६, १४
 सविता यन्त्रैः पृथिवीं १०, १४९, १; नि. १०, ३९
 सवितारमुपसमाश्रिता १, ४४, ८
 स विद्वो अङ्गिरोभ्य हन्त्रो ८, ६३, ३
 स विद्वो अपगोहं २, १५, ७
 स विद्वो आ च विप्रयो २, ६, ८
 स विप्रश्चर्षणीनां ४, ८, ८
 स विश्वा दाशुषे वसु ९, ३६, ५
 स वीरो अप्रतिष्कृत ७, ३२, ६
 स वीरो दशसायनो ९, १०१, १५; साम. १३८८
 स वृषदस्ये हव्यः स ४, २४, २
 स वृषहा वृषा सुतो ९, ३७, ५; साम. १२९६
 स वृषहेन्द्र ऋसुभ्राः ८, ९६, २१
 स वृषहेन्द्रः कृष्णयोनीः २, २०, ७
 स वृषहेन्द्रश्चर्षणीश्वर ८, ९६, २०
 स वेतसुं दनामायं दनोणि ६, २०, ८
 स वेद देव आनमं ४, ८, ३
 स वेद सुष्टुतीनां १०, २६, ३

सुनिन्द्रमधिनः १, ७, ७; साम. ११३४
 ब्रह्मान इह पाठि ३, ५३, ८
 मनु रिक्तयं वाक्ये ८, ४, ८; साम. ११०३
 धनः शक्यमानेभिः १०, ११, ९
 धनो लघुयो १, १३२, ३०
 ष्ठी बलमेष्ट्या ३, १८, ७
 श्वमधि धा वृद्धस्त १, ५४, १३; कै. शा. ३, ३, १, ३
 धि यः स्या वृत्तान्त १, १२५, ३
 आनस्तमपद ३, ३, ३; कै. सं. १, ३, १, ४, ४
 रिक्तो विद्यतः १, १४०, ७
 यतिः शक्यमानेभिः ३, १३, ३
 शक्यमानेभिः ३, ३२, ५
 न परि पीयते ४, ९, ३
 तु रथः शक्यतः १, ३७, ४; शक्यते. ३०, ३४, ४
 शक्यतः य दिवसः १, २४, ९
 शक्य धीनिभिर्दिको ९, ९, ४
 शक्यो शक्यतः ८, ४१, ८
 शक्येन शक्यते लक्ष्णे ३, ३३, ५
 शक्येभ्यः ३, ५३, १३
 शक्येभ्यः ३, ५३, १५
 शक्येन समन्त शक्यतः १, १००, ९
 शक्यं परिश्रुता ४, ३, ३
 शक्यते एक शक्य शक्यतः ३, ३४, ९; शक्यते. ३०, ३३, ९
 शक्यं शक्यतः १, १३८, ३
 शक्यं शक्यतः ३, ८५, ३
 शक्यते शक्यतः ३, ९, ३
 शक्यं शक्यतः ४, ९६, ३
 शक्यं शक्यते ३, ३३, ३; साम. ११०३
 शक्यं शक्यतः ३, ३३, ५
 शक्यते शक्यतः ३, ३३, ३; साम. ११०३
 शक्यतः शक्यतः ३, ५३, ३; साम. ११०३

स शौक्यः य शक्यः ८, १३, ८
 शक्यवाना ययययि ८, ३७, ४
 शक्यमविन्द्याते १०, १३९, ३; कै. शा. ४, १३, ८
 शि. ५, १
 स स्या शक्यते केशुमा ५, ७, ४
 शक्यशक्तिः शक्यः ७, ५७, ७
 शक्यशक्तिः शक्यविन्द्याते ७, ३०, ३०
 शक्यशक्तिः शक्यतः ३, ३०, ८; वा. य. १, ८, ३९;
 शि. ३, १
 शक्य शक्यते न शक्ये १, ४८, १
 स शक्यवाक्यतः ३, १३, ३; वा. य. ३, ३, ३; कै. सं.
 ४, १, १, ४
 स शक्य शक्यते नाम ३, ३०, ३
 शक्यतः शक्यतः ३, ३३, ७; वा. य. ३, ३, ४
 शक्य शक्यतः ३, ३३, ३
 शक्यं शक्यतः १, ८०, ९
 शक्यतः शक्यतः ३, ८, ४
 शक्यतः शक्यतः ३, १४, ५; शक्यते. ३, ३, ३
 शक्यतः शक्यतः ३, ३, ३
 शक्यतः शक्यतः ३, १३, ८; साम. ११०३
 शक्यतः शक्यतः ३, १३, ८; साम. ११०३
 शक्यतः शक्यतः ३, १३, ८; साम. ११०३

[Faint, mostly illegible handwritten text or bleed-through from the reverse side of the page]

न हि क्रतुः स मयः १, ७७, ३
 न हि क्षत्रस्य मनसस्त ५, ४४, १०
 न हि क्षपावो अमी १, ७०, ५
 न हि क्षयेण क्षयस्य ७, ४६, २
 न हि क्षेमो हवियंजुः १०, २०, ६
 न हि त्वं देव शश्वते ९, ९८, ४
 न हि घृता विद्युता १०, ९९, २
 न हि घृभिर्जनां ५, १६, २
 न हि द्रो द्रिगु १, ५२, ३
 न हि घीभिर्हृष्यो अस्त्युम ६, १८, ६
 न हि पुंरु चिद्रोजसा १, १२७, ३; साम. १८१५
 न हि यो मानुषा युगा ६, १६, २३
 न हि रत्नानि द्रागुपे ५, ८२, ३
 न हि विश्वाति पार्थिवा ६, १६, २०
 न हि विश्वाति पार्थिवा एको ६, ४५, २०
 न हि वेदा वसुधिति ४, ८, २
 न हि शर्षो न मारुतं १, १२७, ६
 न हि शुचिः शवपत्रः ७, ९७, ७; तै. ब्रा. २, ५, ५, ४
 न हि श्रवस्त्युः सद्रनाति १, ५५, ६
 न हि ष्मा जरितृम्य आ ९, २०, २; साम. ९६९
 न हि ष्मा धन्वाक्षितं ५, ७, ७
 न हि ष्मा विश्वचर्षणिः ५, २३, ४
 न हि सत्यो यं पूर्वं ५, २५, २
 न हि स्वस्त्युपदम्नो १, ८७, ४
 न होवा यस्य रोदसी ३, ६, १०
 न होवा विश्वं परि २, २, ५
 न होवा सेदु ४, ८, ४
 नहोभिर्विश्वं परि चक्रमू १०, ५६, ५
 नहो पु णो वज्रहस्तैः ८, ७, ३२
 नाकं यदम प्र पत १०, ९७, १३; वा. य. १२, ८७; तै. सं.
 ४, २, ६, ४
 साकंयुजा शकृन्स्यव १०, १०६, ३
 साकं वदन्ति बहवो ९, ७२, २
 साकं हि शुचिना शुचिः २, ५, ४
 साकं जातः क्रतुना २, २२, ३; साम. १४८७
 साकं जावाः सुम्नः ५, ५५, ३
 साकंजानां सतपमाहुः १, १६४, १५; अथर्व. ९, ९, १६;
 तै. ब्रा. १, ३, १; नि. १४, १९
 साकसुक्षो नर्जयन्त ९, ९३, १; साम. ५३८; १४१८
 सातिर्न वोऽमवती १, १६८, ७
 सा ते अग्ने शवमा ८, ७४, ८

सा ते जीवातुस्त मत्त १०, २७, २४; नि. ५, १९
 सा पुंरुपुंजिनी वृत् ८, ७४, ९
 साधुने गृधुस्तं १, ७०, ११
 साध्वपांयि सनता २, ३, ६
 साध्वया अतिथिनीः १०, ६८, ३; अथर्व. २०, १६, ३
 साध्वीमकदेववीति १०, ५३, ३; तै. सं. १, ३, १४, १
 सा नो अथ यस्या वयं १०, १२७, ४
 सा नो अथा भरद्गुः ५, ७२, ३; साम. १७४२
 सा नो विश्वा अति द्विपः ६, ६१, ९
 सातपना इदं हविः ७, ५२, ९; अथर्व. ७, ७७, १; तै. सं.
 ४, ३, १३, ३
 साम द्विधां महि ४, ५, ३
 सामन्तु राये निधिमत् १०, ५९, २
 सा मा सत्योक्तिः परि पातु १०, ३७, २
 सा वसु दधती शयुराय १०, ९५, ४
 सा वह योजनिः ६, ६४, ५
 सा विद् सुवीता नरुद्रिस्तु ७, ५६, ५
 साल्सा अरं प्रयनं २, १८, २
 साल्सा अरं बाहुभ्यां २, १७, ६
 साल्साकेभिरवती न शयैः ६, १२, ४; नि. ६, १५
 साहा ये सन्ति सुष्टिरेव हयः ८, २०, २०
 साहान्विध्या अभियुजः ३, ११, ६; साम. १५५८
 सिंहं नसन्त मध्वो ९, ८९, ३
 सिंहा इव नानदति १, ६४, ८
 सिद्धान्ति नमसावतं ८, ७२, १०; साम. १६०४
 सिध्या अग्ने धियो अस्ने १०, ७, ४
 सिनीवालि पृथुष्टके २, ३२, ६; अथर्व. ७, ४६, १; वा. य.
 ३४, १०; तै. सं. ३, १, ११, ३; नि. ११, ३२
 सिधुर्न क्षोदः १, ६६, १०
 सिधुर्न क्षोदः सिनीवा २, २५, ३
 सिधुर्न वां रसया ४, ४३, ६
 सिधोरिव प्रवण आशुया ६, ४६, १४
 सिधोरिव प्रवणे निरु ९, ६९, ७
 सिधोरिव प्राध्वने ४, ५८, ७; वा. य. १७, ९५
 सिधकित सा वां सुनतिश्चानि ७, ७०, २
 सिपक्तु न करंयस्त पुष्टेः ५, ४६, २०; नि. ११, ४९
 सिपासन् रयीगां ९, ४७, ५
 सीदस्तच्छे बयो यथा ८, २१, ५; साम. ४०७
 सीद होतः स्व उ लोके ३, १९, ३५
 १, २; ४, १, ३, ३

सुवेदो अथ सुवेदेव १०, ११, १४; मा. वा. ११, ५, १०, ११; वा. वा. १३, २०; तै. सं. १, ५, ३, ५, ४

सुवर्गाणि अथर्वो ४, १, ३५; अथर्वो १०, ३, ३०

सुवर्गिणं अथर्वणि १०, ८१, ३०; अथर्वो, १४, १, ६१; ति. ११, ८

सुवर्गसर्गिणीः अथर्वो ३, ५४, २४

सुवर्गिण्या सुवर्गणा १, ३, ५, १; अथर्वो ४, ३३, १; तै. ब्रा. ६, ३१, ३

सुवर्गे स्यं सुवर्गे विष्णो १०, ४५, ९

सुवर्ग. पश्चात् अथर्वस्यः १, ४१, ४

सुवर्गसं सौ शशी स्वावप शीमाः १, १६६, १३; वा. वा. १५, ४६; तै. सं. ४, ६, ९, ४

सुवर्गसं स्याः अथर्विणो ७, ४१, ३

सुवर्गस्यस्यविराजन् १, १६५, १; ति. ५, १०

सुवर्गो म सुवर्गा परमे ६, ६४, ४

सुवर्गो हि गो अथर्वस्य १, ३७, ६

सुवर्गोपनिषः सुवर्गे दशदिग्बु ६, ५०, ३

सुवर्ग इत्ये विमिश्र इन्द्र १, ३६, १

सुवर्ग इत्यो पवित्र सा ९, ९९, ८

सुवर्ग इन्द्राय वासवे ९, ३४, ३

सुवर्ग इन्द्राय विष्णवे ९, ६३, ३

सुवर्ग एति पवित्र सा ९, ३९, ३; साम. ९०१

सुवर्गः सोमो अमुगादिन्द्र ६, ४१, ४

सुवर्गासं सुता हसे १, ५, ५; अथर्व. २०, ६९, ३

सुवर्गभ्यो यजमानस्य मस्य ५, ४४, १३

सुता अनु स्वमारजो ९, ६३, ६

सुता इन्द्राय यज्जिने ९, ६३, १५

सुता इन्द्राय वासवे वरुणाव ९, ३३, ३; साम. ७६६

सुता इन्द्राय वासवे सोमाम्ना ५, ५६, ७

सुतावन्तस्त्वा वर्यं ८, ६५, ६

सुतासो मधुमत्तमाः ९, १०१, ४; साम. ५४७; ८७२; अथर्व. २०, १३७, ४

सुते अथर्वे सपि वाचं १०, ९४, १४

सुतेसुते न्योक्तसे १, ९, १०; अथर्व. २०, ७१, १६

सुक्वामां प्रथिवीं षां १०, ६३, १०; अथर्व. ७, ६, ३; वा. वा. ११, ६; तै. सं. १, ५, ११, ५

सुदक्षो दक्षैः ऋतुना १०, ९१, ३

सुदासे दत्ता वसु विभ्रता १, ४७, ६

सुदेवः समहासति ५, ५३, १५

सुदेवा स्य काण्वायुना ८, ५५, ४

सुदेवो अथ सुदेवो १०, ९५, १४; मा. वा. ११, ५, १०, ११; ति. ७, ३

सुदेवो अथर्वे वरुण ८, ३३, ३३; अथर्व. २०, ९३, २; ति. ५, २७

सुद्विंशो विमिश्रिण ३, २९, ३५

सुवीजिचिञ्चदणि श्रामणे २, ३३, ४

सुवीजो वा म मयो ८, ४६, ४; साम. २०६

सुवीजो मपन्तमं सोमं २, ३०, ६

सुवीजो सोमवजे सोमं ७, ३०, ८; साम. २१५; अथर्व. ६, २, ३

सुवर्गिण सोमं शिमिग्यो १०, ७६, ७

सुवर्गे ह्यथा सममामि १०, २८, १०

सुवर्गे वनो सुगो ६, ७५, १६; वा. वा. २९, ४८; तै. सं. ४, ६, ६, ४; ति. २, ५; ९, १९

सुवर्गे विष्णोः क्वयो १०, ११४, ५

सुवर्गो एव भावणे १, १०५, १३

सुवर्गो वायव्यक्रोत्र १०, ९४, ५; अथर्व. ३, ४९, ३

सुवर्गसं सुवं स्यं १, ४९, २

सुवर्गसं माव सूत्रमदर्श ५, ३०, १३

सुवर्गीये यद्योगुवा ५, ५, ६

सुवर्गधने तप वीर २, १३, ११

सुवर्गसं सुवीरं ८, २२, १८

सुवर्वावीस्तु म क्षयः ७, ६६, ५; साम. १३५२

सुवर्गस्यः प्रागुगाद्य ४, २५, ६

सुवर्गेषुः सुवक्तो १, १९०, ३

सुमह्यां देववन्तं १०, ४७, ३; तै. ब्रा. २, ५, ६, १

सुभगः स प्रययवो १, ८६, ७

सुभगः स व ऊतिषु ८, २०, १५

सुभगासो देवाः कृणुत १०, ७८, ८

सुमङ्गलीरियं वषुः १०, ८५, ३३; अथर्व. १४, २, २८

सुयुगिभरश्वैः सुवृता ३, ५८, ३

सुयुग्वहन्ति प्रति ३, ५८, २

सुर्थो आतिथिग्वे ८, ६८, १६

सुरुक्षमे हि सुपेदासाधि १, १८८, ६

सुरूषकृणुसूतये १, ४, १; साम. १६०; १०८७; अथर्व. २०, ५९, १; ६८, १

सुविज्ञानं चिक्त्विपे ७, १०४, १२; अथर्व. ८, ४, १२

सुधितस्य मनामहेजति ९, ४१, २; साम. ८९३

सुविचूतं सुनिरजं १, १०, ७

सुवीरं रथिमा भर ६, ६६, २९

सुवीरस्ते जनिता मन्यत ४, १७, ४

न हि ऋतुः स मर्यः १, ७७, ३
 न हि क्षत्रस्य मनसस्य ५, ४४, १०
 स हि क्षपावो अमो १, ७०, ५
 स हि क्षयेण क्षम्यस्य ७, ४६, २
 स हि क्षेमो हवियंजः १०, २०, ६
 स हि त्वं देव शश्वते ९, ९८, ४
 स हि घृता विघृता १०, ९९, २
 न हि ह्यभिर्जनानां ५, १६, २
 स हि द्वरो द्वरिषु १, ५२, ३
 स हि धीमिर्हंस्यो अस्त्युग्र ६, १८, ६
 स हि पुरु चिदोत्तमा १, १२७, ३; साम. १८१५
 स हि यो मातृया युगा ६, १६, २३
 स हि रत्नानि दाशुमे ५, ८२, ३
 स हि विश्वाति पार्थिवा ६, १६, २०
 स हि विश्वाति पार्थिवा एको ६, ४५, २०
 स हि वेदा वसुधिति ४, ८, २
 स हि शर्षो न मारुतं १, १२७, ६
 स हि शुचिः शतपत्रः ७, ९७, ७; वै. मा. २, ५, ५, ४
 स हि श्रवस्युः सदनानि १, ५५, ६
 स हि ष्मा जरितृम्य आ ९, २०, १; साम. ९६९
 स हि ष्मा धन्वाक्षितं ५, ७, ७
 स हि ष्मा विश्वचंपंजिः ५, २२, ४
 स हि सत्यो यं पूर्वं ५, २५, २
 स हि स्वसृष्टयदशो १, ८७, ४
 न होवा यस्य रोदसी ३, ६, १०
 स होवा विश्वं परि २, २, ५
 न होवा सेदु ४, ८, ४
 न होनिर्विश्वं परि चक्रम् १०, ५६, ५
 स हो पु णो वज्रहस्तैः ८, ७, ३२
 साकं यक्षम प्र पत्र १०, ९७, १२; वा. व. १२, ८७; वै. सं.
 ४, २, ६, ४
 साकं युजा शकृतस्त्व १०, १०६, ३
 साकं वदन्ति बहवो ९, ७२, २
 साकं हि शुचिना शुचिः २, ५, ४
 साकं जातः ऋतुता २, २२, ३; साम. १४८७
 साकं जावाः सुम्बः ५, ५५, ३
 साकं जानां सतथमाहुः १, १६४, १५; अथर्व. ९, ९, १६;
 वै. मा. १, ३, १; नि. १४, १६
 साकसुभो मजंयन्त ९, ९३, १; साम. ५३८; १४१८
 साविर्न वोऽभवती १, १६८, ७
 सा ते अग्ने शतना ८, ७४, ८

सा ते जीवातुत मम्य १०, २७, २४; नि. ५, १९
 सा ह्युग्रयुग्मिनी ह्युग्र ८, ७४, ९
 सायुवे गृष्णुरस्त्रं १, ७०, ११
 साष्वयांसि मनता २, ३, ६
 साष्वयां अविधिनीः १०, ६८, ३; अथर्व. २०, १६, ३
 साष्वीमकदंबवीति १०, ५३, ३; वै. सं. १, ३, १४, १
 सा नो अद्य यस्या वयं १०, १२७, ४
 सा नो अद्या मरुदसुः ५, ७९, ३; साम. १७४९
 सा नो विश्वा अति द्वियः ६, ६१, ९
 सांत्पना हृदं हविः ७, ५९, ९; अथर्व. ७, ७७, १; वै. सं.
 ४, ३, १३, ३
 साम द्विदो महि ४, ५, ३
 सामन्तु राधे निधिमत् १०, ५९, २
 सा मा सद्योक्तिः परि पातु १०, २७, २
 सा वसु दधती ऋगुराय १०, ९५, ४
 सा वह योऽमनिः ६, ६४, ५
 सा विद् सुवीरा मरुत्त्रिरस्तु ७, ५६, ५
 सासा अरं प्रयनं २, १८, २
 सासा अरं बाहुभ्यां २, १७, ६
 सासाकंभिरवती न शूयैः ६, १२, ४; नि. ६, १५
 साहा ये सन्ति सुष्टिरेव हव्यः ८, २०, २०
 साहान्विश्वा अभियुजः ३, ११, ६; साम. १५५८
 सिंहं नसन्त नष्वो ९, ८९, ३
 सिंहा हव नानदति १, ६४, ८
 सिद्धन्ति नमसावतं ८, ७२, १०; साम. १६०४
 सिध्ना अग्ने धियो अग्ने १०, ७, ४
 सिनीवादि घृष्टुकं २, ३२, ६; अथर्व. ७, ४६, १; वा. व.
 ३४, १०; वै. सं. ३, १, ११, ३; नि. ११, ३२
 सिधुर्न क्षोदः १, ६६, १०
 सिधुर्न क्षोदः सिनीवां २, २५, ३
 सिधुर्न वां रसया ४, ४३, ६
 सिधुर्विप्र प्रवण आशुया ६, ४६, १४
 सिधोतिव प्रवणे निम्न ९, ६९, ७
 सिधोतिव प्राश्वने ४, ५८, ७; वा. व. १७, ९५
 सिधक्ति सा वां सुनक्ति ७, ७०, २
 सिधक्तु न ऊजंयस्य पुष्टेः ५, ४१, २०; नि. ११, ४९
 सिधासन् रयीनां ९, ४७, ५
 सीदन्तश्चे वयो यथा ८, २१, ५; साम. ४०७
 सीद होतः स ए टीके ३, २७, ८; वा. व. ११, ३५; वै. सं.
 ३, ५, १६, २; ४, १, ३, ३

सोमो न पुत्राणः सोतृभिः ९, १०७, ८; साम. ५१५; ९९७
 सोम एकैभ्यः पवते १०, १५४, १; अथर्व. १८, २, १४;
 तै. भा. ६, ३, २
 सोमं राजानमवसे १०, १४१, ३; साम. ९१; अथर्व.
 ३, २०, ४; वा. य. ९, २६; तै. सं. १, ७, १०, ३
 सोमः पवते जनिता ९, ९६, ५; साम. ५२७; ९४३;
 नि. १४, १२
 सोमः पुनान ऊर्मिणाभ्यो ९, १०६, १०; साम. ५७२; ९४०
 सोमः पुनानो अर्पति ९, १३, १; साम. ११८७
 सोमः पुनानो अन्ययं ९, ११०, १०
 सोमः प्रथमो विविदे १०, ८५, ४०; अथर्व. १४, २, ३
 सोमः सुतो धारयात्यो ९, ९७, ४५
 सोम गीभिष्वा वयं १, ९१, ११; तै. मा. ३, ५, ६, १;
 तांद्य मा. १, ५, ७
 सोमं गावो धेनवो ९, ९७, ३५; साम. ८६०; नि. १४, १५
 सोममन्य उपासदत् ६, ५७, २
 सोममिन्द्रा वृहस्पती ४, ४९, ६
 सोमं मन्यते पपिवान् १०, ८५, ३; अथर्व. १४, १, ३;
 नि. ११, ४
 सोम यास्ते मयोभुव १, ९१, ९; तै. सं. ४, १, ११, १
 सोम राजन्मूक्या नः ८, ४८, ८
 सोम रारन्धि नो हृदि १, ९१, १३; तांद्य मा. १, ५, ६
 सोमस्य धारा पवते ९, ८०, १
 सोमस्य मा तवसं वक्ष्यसे ३, १, १
 सोमस्य मिद्राघरुणादिना ८, ७२, १७
 सोमस्य राज्ञो वरणस्य १०, १६७, ३; नि. ११, १२
 सोमा असुप्रमाश्रवो ९, २३, १
 सोमा असुप्रमिन्द्रयः ९, १२, १; साम. ११९६
 सोमाः पवन्त इन्द्रवो ९, १०६, १०; साम. ५४८; ११०१
 सोमानं स्वरणं १, १८, १; साम. १३९; १४६३; वा. य.
 ३, २८; तै. सं. १, ५, ६, ४; तै. भा. १०, १, ११; नि. ८, १०
 सोमापूषणा जनना रथीणां १, ४०, १; तै. सं. १, ८, २२, ५
 सोमापूषणा रजसो विनामं २, ४०, ३; तै. सं. १, ८, २२, ५;
 तै. मा. २, ८, १, ५
 सोमारद्रा धारयेथात् ६, ७४, १
 सोमारद्रा सुषमेतामसो ६, ७४, ३; अथर्व. ७, ४२, ३;
 तै. सं. १, ८, २२, ५
 सोमारद्रा वि वृते ६, ७४, २; अथर्व. ७, ४२, १; तै. सं.

सोमो अर्पति धर्मा
 सोमो असमभ्यं द्वि
 सोमो जिगाति गा
 सोमो ददद्गन्धर्वाय
 सोमो देवो न सुयं
 सोमो धेनुं सोमो
 २, ८, ३,
 सोमो न वेधा क्रतु
 सोमो मीढ्वान्पव
 सोमो राजा प्रथमो
 सोमो वधुयुरभवत्
 सोपामविन्द्रस्त
 स्वमभीद्व छां १,
 सरीरु खड्गवति ७
 स्तरीयंस्तु १०.
 स्तवा तु त इन्द्र
 स्तविष्यामि त्वाम
 स्तीर्णं ते षडिः सु
 स्तीर्णं षडिरूप नो
 स्तीर्णा अस्य मंठ
 स्तीर्णं षडिपि-म
 स्तीर्णं षडिपि स
 स्तुत इन्द्रो मया
 स्तुतथ यास्या प
 स्तुतासो नो नद
 स्तुप उ वो म
 स्तुपे जनं सुमनं
 स्तुपे नरा दिवो
 स्तुपेयं पुरुवर्षं
 २०, १०७
 स्तुपे सा वां वरु
 स्तुहि भोजान्मु
 स्तुहि धुवं विदधि
 स्तुहि धुवं सर्वम
 तै. सं. ४.
 स्तुहि स्तुदिने
 स्तुरीन्द्र इन्द्रव
 स्तुतासो वरु

सुवीरामो वयं धना ९, ६१, २३
 सुवीर्यं स्वन्नयं सुगन्धं ८, १२, ३३
 सुवृद्धयो वतंते यन् १, १८३, २
 सुशंसो बोधि गृणते १, ४४, ६
 सुमिल्ये वृद्धती मही ९, ५, ६
 सुशेवो नो मृज्याकुः ८, ७२, ७
 सुपहा सोम तानि ९, २२, ३; साम. १७६७
 सुपुष्पांश्च क्रभवस्तद्वृष्ट १, १६१, १३
 सुपुष्पांसं न निरुतेरूपस्ये १, ११७, ५
 सुपुमा यातमद्रिभिः १, १३७, १
 सुपोमे शर्यणावति ८, ७, २९
 सुष्टुभो वां वृषण्वसू ५, ७५, ४
 सुष्ठामा रथः सुयमा १०, ४४, २; अथर्व. २०, ९४, २
 सुष्वाणास इन्द्र स्तुमसि १०, १४८, १; साम. ३१६
 सुष्वाणासो व्यद्रिभिः ९, १०१, ११; साम. ११०३
 सुसंकाशा मातृसृष्टेव १, १२३, ११
 सुसंदत्ते स्वनीक प्रतीकं ७, ३, ६
 सुसंदशं त्वा वयं प्रति पश्येम १०, १५८, ५
 सुसंदशं त्वा वयं नववन् १, ८२, ३; वा. य. ३, ५२; तै. सं. १, ८, ५, १
 सुसमिद्धाय शोचिये ५, ५, १; वा. य. ३, २
 सुसमिद्धो न आ वह १, १३, १; साम. १३४७
 सुक्त्वाकं प्रथमम् १०, ८८, ८
 सुक्तेभिर्वो वचोभिः ५, ४५, ४
 सुनीमानेनाश्विना गृणाना १, ११७, ११
 सुयवसाङ्गवती १, १६४, ४०; अथर्व. ७, ७३, ११; ९, १०, २०; नि. ११, ४४
 सूर उपाके तन्वं दधानो ४, १६, १४
 सूरश्चक्रं प्र वृष्टत् १, १३०, २
 सूरश्चिदा हरितो अस्य १०, ९२, ८
 सूरश्चिद्रथं परितक्म्यायां ५, ३१, ११
 सूर्यो न यस्य दशतिररेपाः ६, ३, ३
 सूर्यं चक्षुर्गच्छतु १०, १६, ३; अथर्व. १८, २, ७; तै. आ. ६, १, ४; ७, ३
 सूर्यरश्मिर्हरिकेगाः १०, १३९, १; वा. य. १७, ५८; तै. सं. ४, ६, ३, ३
 सूर्यस्येव रश्मयो द्वावयित्त्वो ९, ६९, ६; साम. १३७०; नि. ७, २
 सूर्यस्येव वक्षयो ज्योतिरेपां ७, ३३, ८; नि. ११, २०
 सूर्याचन्द्रमसौ घाता १०, १९०, ३; तै. आ. १०, १, १४
 सूर्याया वहतुः प्रागात् १०, ८५, १३; अथर्व. १४, १, १३

सूर्याये देवेभ्यो १०, ८५, १७; अथर्व. १४, १, ४६
 सूर्यं विपसा सजामि १, १९१, १०
 सूर्यो देवीसुपसं रोचमानां १, ११५, २; अथर्व. २०, १०
 तै. आ. १, ८, ७, १
 सूर्यो नो दिवस्पातु १०, १५८, १
 सूर्यो रश्मि यथा सृजा ८, ३२, २३
 सृजः सिधुगहिना १०, १११, ९
 सृजन्ति रश्मिमोजसा ८, ७, ८
 सृजो महीरिन्द्र या २, ११, २
 सृष्येव जमरी १०, १०६, ६; नि. १३, ५
 सेदमिर्गौरस्यस्वन्या ७, १, १४; तै. आ. २, ५, ३, ३
 सेदमिर्वो वसुण्वयो ७, १, १५
 सेदमे अस्तु सुमगः ४, ४, ७; तै. सं. १, २, १४, ३
 सेदुगो अस्तु मरुतः ७, ४०, ३
 सेदमवो यमवय ४, ३७, ६
 सेनेव सृष्टामं दधा १, ६६, ७; नि. १०, २१
 सेमं नः काममा पृण १, १६, ९
 सेमं नः स्वोममागहि १, १६, ५
 सेमां वेतु वषट्कृतिम् ७, १५, ६
 सेमामविद्धि प्रमृतिं २, २४, १
 सेहान उग्र पृतना ८, ३७, २
 सेनानीकेन सुविद्वो २, ९, ६; तै. सं. ४, ३, १३, २
 सो अग्र ईजे शदामे च मर्वः ६, १, ९; तै. आ. ३, ६, १०, ४
 सो अग्र पुना नमसा ७, ९३, ७
 सो अग्निर्वो वसुगृणे ५, ६, २; साम. १७३९; वा. य. १५, ४
 सो अग्रे अह्नां हरिः ९, ८३, ४२
 सो अङ्गिरसां उचया २, २०, ५
 सो अङ्गिरोभिः १, १००, ४
 सो अद्धा दाश्वचरो ८, १९, ९
 सो अप्रतीनि मनवे २, १९, ४
 सो अग्निर्वो न यवस १०, ९९, ८
 सो अर्णवो न नद्यः १, ५५, २
 सो अर्षेन्द्राय पीतये ९, ६२, ८; साम. ९८०
 सो अस्य वज्रो हरितो १०, ९६, ३; अथर्व. २०, ३०, ३
 सो अस्य विशो महि शर्म ९, ८३, १५
 सो चिन्तु मद्रा क्षुमवी १०, ११, ३; अथर्व. १८, १, २०
 सो चिन्तु वृष्टिर्व्यया १०, २३, ४; अथर्व. २०, ७३, ५
 सो चिन्तु सद्यो नर्यं दनः १०, ५०, १
 मोता हि सोममद्रिभिः ८, १, १७
 मोदश्च सिन्धुमरिणाम् २, १५, ६
 सोम इदः सुवी अस्तु ८, ६३, १५

सोम उ पुत्राणः सोतृभिः ९, १०७, ८; साम. ५१५; ९९७
 सोम पक्षेभ्यः पवते १०, १५४, १; अथर्व. १८, २, १४;
 तै. भा. ६, ३, २
 सोमं राजानमवसे १०, १४१, ३; साम. ९१; अथर्व.
 ३, २०, ४; वा.च. ९, २६; तै. सं. १.७, १०, ३
 सोमः पवते जनिता ९, ९६, ५; साम. ५२७; ९४३;
 नि. १४, १२
 सोमः पुनान ऊर्मिणाभ्यो ९, १०६, १०; साम. ५७२; ९४०
 सोमः पुनानो अर्पति ९, १३, १; साम. ११८७
 सोमः पुनानो अन्नयं ९, १२०, १०
 सोमः प्रथमो विविदे १०, ८५, ४०; अथर्व. १४, २, ३
 सोमः सुतो धारयात्यो ९, ९७, ४५
 सोम गीर्भेष्वा वयं १, ९१, ११; तै. भा. ३, ५, ६, १;
 तांड्य भा. १, ५, ७
 सोमं गावो धेनवो ९, ९७, ३५; साम. ८६०; नि. १४, १५
 सोममन्य उपासदत् ६, ५७, २
 सोममिन्द्रा वृद्धस्यती ४, ४९, ६
 सोमं मन्वते पवित्रान् १०, ८५, ३; अथर्व. १४, १, ३;
 नि. ११, ४
 सोम याते मयोभुव १, ९१, ९; तै. सं. ४, १, ११, १
 सोम राजन्मृक्या नः ८, ४८, ८
 सोम सारन्धि नो हृदि १, ९१, १३; तांड्य भा. १, ५, ६
 सोमस्य धारा पवते ९, ८०, १
 सोमस्य मा तावसं वक्ष्यम ३, १, १
 सोमस्य मिद्रावरणीदिना ८, ७१, १७
 सोमस्य राशो चरुस्य १०, १६७, ३; नि. ११, १३
 सोमा अरुप्रमागवो ९, २३, १
 सोमा अरुप्रमिन्द्रवः ९, १२, १; साम. ११९९
 सोमाः पवन्त इन्द्रो ९, १०१, १०; साम. ५४८; ११०१
 सोमानं स्वयं १, १८, १; साम. ११९९; १४६३; वा.च.
 १, ३८; तै. सं. १.५, ६, ४; तै. भा. १०, १, ११; नि. ३, १०
 सोमाप्युषा जनता रवीणां ३, ४०, १; तै. सं. ३, ८, २२, ५
 सोमाप्युषा रजसो विनासं ३, ४०, ३; तै. सं. ३, ८, २२, ५;
 तै. भा. ३, ८, १, ५
 सोमारद्रा पारयेषाम् ६, ७३, १
 सोमारद्रा सुवमेतापवो ६, ७३, ३; अथर्व. ७, ६३, ३;
 तै. भा. १, ८, २३, ५
 सोमारद्रा वि ह्यं ६, ७३, ३; अथर्व. ७, ६३, ३; तै. सं.
 १, ८, २३, १
 सोमारद्रो न ह्यं ह्यं ६, १३८, ३
 सोमारद्रो न ह्यं ह्यं १०, ८५, ३; अथर्व. १४, १, ३

सोमो अर्पति धर्मिः ९, २३, ५
 सोमो अस्मभ्यं द्विपदे ३, ६२, १४
 सोमो जिगाति गात्रवित् ३, ६२, १३; तै. सं. १, ३, ४, २
 सोमो ददन्नधर्वाय १०, ८५, ४१; अथर्व. १४, २, ४
 सोमो देवो न सूर्यो ९, ६३, १३
 सोमो धेनुं सोमो १, ९१, २०; वा. च. ३४, २१; तै. भा.
 २, ८, ३, १
 सोमो न वेधा ऋतं १, ६५, १०
 सोमो मीढ्वान्पवते ९, १०७, ७
 सोमो राजा प्रथमो ब्रह्मं १०, १०९, २; अथर्व. ५, १७, २
 सोमो वधुदुरभवत् १०, ८५, ९; अथर्व. १४, १, ९
 सोपामविन्द्रम स्वः १०, ६८, ९; अथर्व. २०, १६, ९
 सन्मीढ्वा चां १, १२१, २
 सारु खड्गवति ७, १०२, ३
 सारीयंस्त १०, ३१, १०
 सवा तु न इन्द्र पूर्यो ३, १२, ६
 सविष्णामि सामहं १, ४४, ५
 सवीर्षं ते वशिः सुत ३, ३५, ७
 सवीर्षं वशिष्णो नो वशि १, १२५, १
 सवीर्षो अरु संतो ३, १, ७
 सवीर्षो वशिष्णि समिपाने अपा यवो ४, ६, ५
 सवीर्षो वशिष्णि समिपाने अपा यवो ३, ५२, १७
 सव्य इन्द्रो मयमा वत् ४, १७, १९
 सव्यथ सामा अर्पित ८, ३, २२
 सव्यसो नो मयतो ३, १७, ३
 सव्य उ वी नो वयस्य ३, ५१, ३
 सव्ये जं सुपुत्र मयसोभिः ३, ४९, १
 सव्ये नो वीर्यो अरु मयस्य ३, ३२, १
 सव्येवो वरुवर्षं १०, १२०, ३; अथर्व. ५, ३, ७;
 १०, १०९, १; नि. ११, १३
 सव्ये नो वीर्यो अरु वीर्यं ३, १३९, ७
 सव्ये वीर्यं मयस्यो अरु ५, ३, १६
 सव्ये वीर्यं वीर्यं ८, ३६, १०
 सव्ये वीर्यं मयस्यो अरु ३, ३३, ११; अथर्व. ५, ३, ७;
 तै. भा. ३, ५, १०, ३
 सव्ये वीर्ये वीर्यं ८, ३, ३०
 सव्ये वीर्यं मयस्य ८, ३६, २२; अथर्व. ५, ३, ७
 सव्ये वीर्यं मयस्यो अरु ३, ३३, ११
 सव्ये वीर्यं मयस्य ३, ३३, ११
 सव्ये वीर्यं मयस्य १०, ३३, ११; अथर्व. ५, ३, ७;
 तै. भा. ३, ५, १०, ३

स्तोता यत्ते अनुमत ८, १३, १९
 स्तोता यत्ते मित्रर्षिः ८, १३, ६
 स्तोत्रं राधानां पत्ने १, ३०, ५; साम. १६००, अथर्व.
 २०, ४५, २
 स्तोत्रमिन्द्राय गायत ८, ४५, २६
 स्तोत्रमिन्द्रो मरुद्गः ६, ५२, ११
 स्तोत्रे राये हरिषां ९, २७, ६
 स्तोमं वो अथ रुद्राय १०, ९२, ९
 स्तोमं जुषेयां युषधेय कन्ये ८, ३५, ५
 स्तोमं त इन्द्र विमदा १०, २३, ६
 स्तोमा आसन्न प्रतिधयः १०, ८५, ८; अथर्व. १४, १, ८
 स्तोमासस्त्रा गौरिधीतेरवधं ५, २९, ११
 स्तोमासस्त्रा विचारिणी ५, ८४, २; तै. सं. २, २, १२, ३
 स्तोमेन हि द्विवि देवासो १०, ८८, १०; नि. ७, २८
 स्त्रियः सतीस्तां १, १६४, १६; अथर्व. ९, ९, १५; तै. आ.
 १, ११, ४; नि. ५, १, १४, २०
 स्त्रियं दृष्ट्वाय कितघं १०, ३४, ११
 स्त्रियो हि दास आयुधानि ५, ३०, ९
 स्थिरं हि जानमेपां १, ३७, ९
 स्थिरं मनश्चकृपे ५, ३०, ४
 स्थिरा वः सन्तु नेमयो १, ३८, १२
 स्थिरा वः सन्त्वायुधा १, ३९, २
 स्थिरेभिरङ्गैः पुरुष २, ३३, ९
 स्थिरां गावो भवतां ३, ५३, १७
 स्थूरं राधः शताश्वं ८, ४, १९; नि. ६, २२
 स्थूरस्य रायो वृहतो ४, २१, ४; तै. ब्रा. २, ८, ५, ८
 स्पर्धन्ते वा उ देवहृये ७, ८५, २
 स्पर्हां यस्य श्रियो दशो ७, १५, ५; तै. ब्रा. २, ४, ८, १
 स्मरपुरंधिनं आ गहि ८, ३४, ६
 स्मदभीशू कशावन्ता ८, २५, २४
 स्मदेतया सुकीर्त्या ८, २६, १९
 स्याम ते त इन्द्र ये त २, ११, १३
 स्याम वो मनवो देववीतये १०, ६६, १२
 स्यूमना वाच उदियति १, ११३, १७
 स्योना पृथिवि भवां १, २२, १५; अथर्व. १८, २, १९;
 वा. य. ३५, २१; ३६, १३; तै. आ. १०, १, १०;
 नि. ९, ३२
 स्रक्के द्रप्सस्य धमतः ९, ७३, १
 सुवेव यस्य हरिणी १०, ९६, ९; अथर्व. २०, ३१, ४
 स्व आ दमे सुदुषा यस्य २, ३५, ७
 स्व आ यस्तुभ्यं वम १, ७१, ६

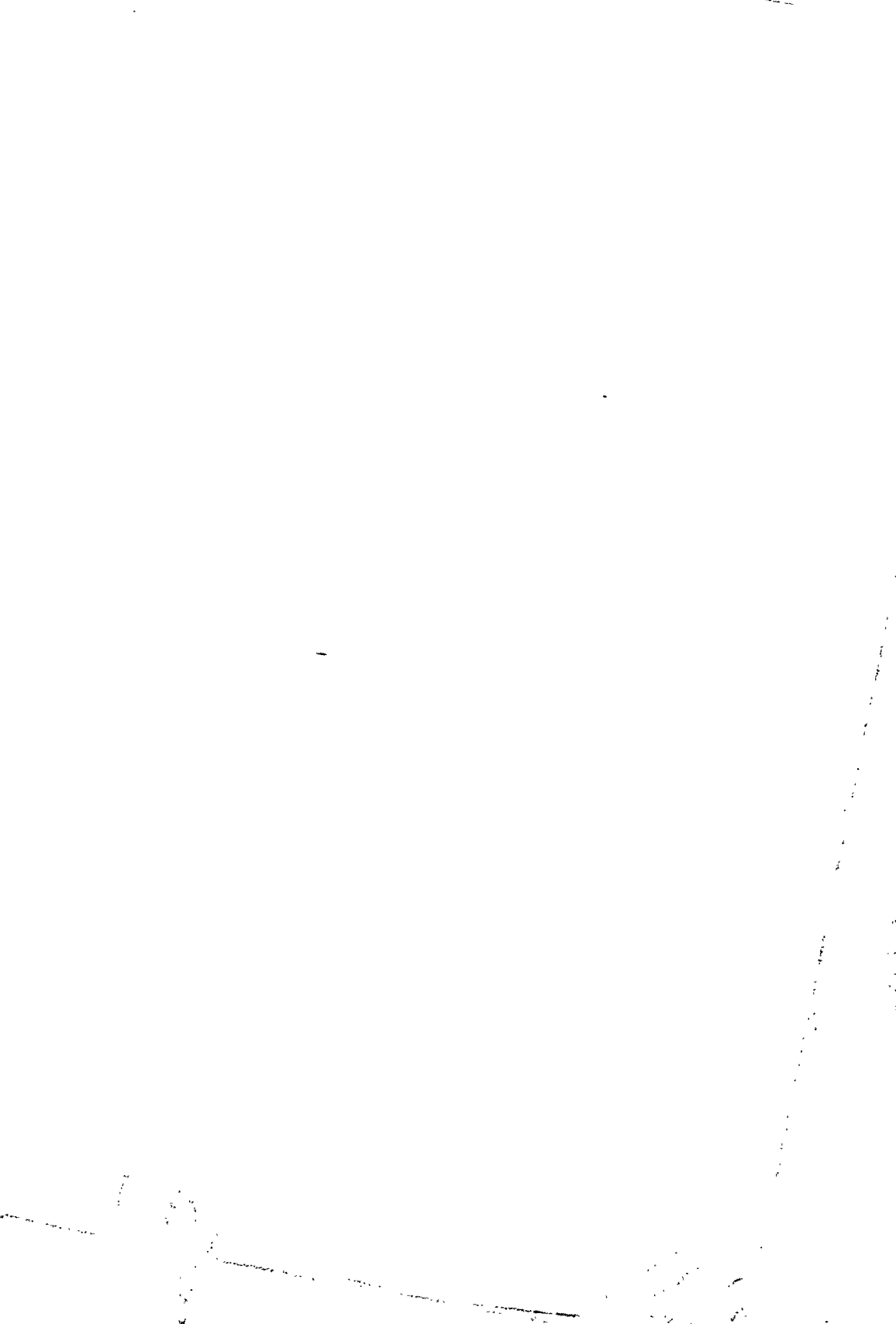
स्वः ज्ञान भाग्ये २, ५, ७
 स्वप्नो नो अग्निभिः ८, १९, ७
 स्वप्नो नि पापं १, २६, ८
 स्वप्नं कस्या ममिषो ३, ५४, २२
 स्वभामनु भियं नरो ८, २०, ७
 स्वप्नरा करति जागरेरा ७, १७, ४
 स्वप्नरासो मधुमन्त्रो ४, ४५, ५
 स्वप्ना न यस्य भागासः १०, ३, ५
 स्वप्नो न वोऽमवात्रेनयवृत्ता ५, ८७, ५
 स्वप्ननाभ्युष्या जुगुरिं २, १५, ९
 स्वयं यजश्न द्विवि देव १०, ७, ६
 स्वयं कनिर्विधार्ति ९, ४७, ४
 स्वयं चित्तम मन्वते ८, ४, १२
 स्वयं दधिष्वे तविषीं यथा ५, ५५, २
 स्वयुरिन्द्र स्वराळसि ३, ४५, ५
 स्वयन्ति त्वा सुने नरो ८, ३३, २; साम. ८६५; अथर्व.
 २०, ५२, २; ५७, १५
 स्वर्जितं महि मन्दानं १०, १६७, २
 स्वर्जये भर आप्रस्य १, १३२, २
 स्वर्णरमभतरिक्षाणि १०, ६५, ४
 स्वर्णवस्त्रोत्पसाम् ७, १०, २
 स्वर्मानोरध यदिन्द्रमायाः ५, ४०, ६
 स्वर्षद्वेदि सुदकीर् ४, १६, ४; अथर्व. २०, ७७, ४
 स्वर्षजं हि श्वामहमिन्द्र १०, ३८, ५
 स्वहवा यदासा यातमर्वाह ७, ६९, ३; तै. ब्रा. २, ८, ७, ७
 स्वश्वा सिन्धुः सुरया १०, ७५, ८
 स्वसा स्वके ज्यायस्यै १, १२४, ८
 स्वस्तये वाजिमिश्र ३, ३०, १८
 स्वस्तये वायुमुप ब्रवामहै ५, ५१, १२
 स्वस्तिदा विशस्पतिः १०, १५२, २; अथर्व. १, २१, १;
 तै. ब्रा. ३, ७, ११, ४; तै. आ. १०, १, ९
 स्वस्ति न इन्द्रो वृद्धश्रवाः १, ८९, ६; साम. १८७५;
 वा. य. २५, १९; तै. आ. १, १, १; २१, ३;
 १०, १, ९
 स्वस्ति नः पथ्यासु १०, ६३, १५
 स्वस्ति नो दिवो अग्ने १०, ७, १; तै. सं. ४, ३, १३, २
 स्वस्ति नो मिमीतामश्विना ५, ५१, ११
 स्वस्ति पन्थामनु चरेम ५, ५१, १५
 स्वस्ति मिश्रावरुणा स्वस्ति ५, ५१, १४
 स्वस्तिरिद्वि प्रपथे श्रेष्ठा १०, ६३, १६; नि. ११, ४६
 स्वादवः सोमा आ याहि ८, २, २८

स्वाह्वया मदिहया ९, १, १; साम. ४६८; ६८५; वा. य.
२६, २५; नि. ११, ३
स्वादुः पवस्व दिव्याय ९, ८५, ६
स्वादुषसदः पितरो वधो ६, ७५, ९; वा. य. २९, ४६;
तै. सं. ४, ६, ६, ३
स्वादुषिकलायं मधुर्नो ४, ४७, १; अथर्व. १८, १, ४८
स्वादुष्टे वस्तु संसुदे ८, १७, ६; अथर्व. २०, ४, ३
स्वादो पितो मधो पितो १, १८७, २
स्वादोरमसि वयसः ८, ४८, १
स्वादोत्थि विपूवतो १, ८४, १०; साम. ४०९; १००५;
अथर्व. २०, १०९, १
स्वाधो दिव आ सत १, ७२, ८; तै. ब्रा. २, ५, ८, १०
स्वाधो वि हुरो देवयन्तो ७, २, ५
स्वाधुषं स्ववसं सुनीयं १०, ४७, २
स्वाधुषः पवते देव इन्द्रः ९, ८७, २; साम. ६७८
स्वाधुषः सोऽग्निः पूयमानो ९, ९६, १६
स्वाधुषस्त ते सतो ९, ३१, ६
स्वाधुषास हृमिगः ७, ५६, ११
स्वाहा देवस्वामृतं यदी १०, १२, ३; अथर्व. १८, १, ३२
स्वाहा कृतस्य हृमन्तं ८, ३५, २४
स्वाहा कृतान्मा गमुष १, १४२, १३
स्वाहामये वरुणाय ५, ५, ११
स्वाहा परां कुजोतने १, १३, १२
स्विष्मा यद्वनधितिः १, १२१, ७
हंसः कृषिपदसु ४, ४०, ५; वा. य. १०, २४; १२; १४;
तै. सं. १, ८, १५, २; ४, २, १, ५; तै. आ.
१०, १०, २
हंसा एव कृषुष श्लोकं ३, ५३, १०
हंसा एव अंगिनी ३, ८, ९
हंसाविव पतयो ८, १५, ८
हंसातो वे वां मधुमन्तो ४, ४५, ४
हंसैरिव सलिभिः १०, ६७, १; अथर्व. २०, ९१, ३;
तै. सं. ३, ४, ११, ३
हंतं व मद्रुमन्तं व ८, ३५, १२
हतं ह्रवं सुरानव १, २३, ६
हतो वृषाव्यदा ४, ६०, ६; साम. ८५५
हत्याय देवा वस्तुमन्दाय १०, १५७, ४; अथर्व. २०, ६३, २
हन्मैवो हृदि वटा १, १६१, ५
हस्या ह्रवं दक्षिणेनेद्रः ८, २, ३४
हस्ता इन्द्रमिन्द्रः ७, २०, २

हस्ताहं वृषिधीनिमां १०, ११९ ९; नि. १, ४
हन्तो तु किमास्तै ८, ८०, ५
हये जाये मनसा १०, ९५, १; वा. मा. ११, ५, १, ६
हये देवा यूयमिद् २, २९, ४
हये नरो मरुतो मुक्ता ५, ५७, ८; ५८, ८
हयो न विद्मो वयुजि ५, ४६, १
हरयो धूमकेतवो ८, ४३, ४
हरिं हि योनिमभि १०, ६६, २; अथर्व. २०, ३०, २
हरिः सृजनः पश्याम् ९, ९५, २
हरिवता वर्चसा सूर्यस्य १०, ११२, ३
हरिं सृजन्वरुषो न ९, ७२, १
हरिश्महाहर्षि १०, ९६, ८; अथर्व. २०, ३१, ३
हरी तु कं रथ इन्द्रस्य २, १८, ३
हरी तु त इन्द्र वाजयन्ता २, ११, ७
हरी न्वस्व या वने १०, २२, २
हरी यत्र सुयुजा विमता १०, १०५, २
हर्षन्पुष्यमर्चयः ३, ४४, २
हर्षं सताति ८, २६, १०; अथर्व. २०, १४, ४; ६२, ४
हव पयानसुगो १०, ७४, २
हव त इन्द्र महिमा ७, २८, २
हवन्त व स्वा हव्यं ७, ३०, २
हविर्हविष्मो महि ९, ८३, ५
हविषा जारो अनां १, ४६, ४; नि. ५, २४
हविष्पुष्यवमा गमत् ८, ७२, १
हविष्पान्त्रमधरं १०, ८८, १; नि. ७, २५
हवीनभिर्हवते सोऽग्निभिः २, ३३, ५
हवे वा स्य उदिते ८, १३, १३
हव्यवावमिचरः ५, ४, २; तै. सं. ३, ४, ११, १
हव्यवावमिचरयो १, २३, १२
हव्यपुत्रेभिरग्निभिः ९, ११, ५; साम. १४४५
हव्यमो इतातामनां १०, १३७, ७; अथर्व. ४, १३, ७
हव्ये दधानो मुग्धा १, ६७, ३
हव्ये देव मद्रु १०, १०९, ३; अथर्व. ५, १७, ३
हव्ये सलिभि २, ३६, ७
हविर्देव पतयो वनेषु ८, ३५, ७
हिरण्यवतो वसुधानी १, १६६, ७; अथर्व. ७, ७३, ८;
२, १०, ५; नि. ११, ४५
हिलो न सलिभि ९, ७०, १०
हिनोवा नो अथर्व १०, ३०, ११; नि. ७, ३०
हिन्यमि स्वाधुषः पवन्तं ९, ६७, ९
हिन्यमि स्वाधुषः सतातो ९, ६५, १; साम. ९०३

हिन्वानासो रथा इव ९, १०, २; साम. ११२०
 हिन्वानो वाचमिष्यसि ९, ६४, ९; साम. ९६०
 हिन्वानो हेतुभिर्यत ९, ६४, २९; साम. ६५५
 हिमेनाग्निं प्रंसमवारयेथां १, ११६, ८; नि. ६, ३६
 हिमेव पर्णा सुपिता घनानि १०, ६८, १०; अथर्व. २०, १६, १०
 हिरण्यकर्णं मणिग्रीवं १, १२२, १४
 हिरण्यकेशो रजसो १, ७९, १; तै. सं. ३, १, ११, ४
 हिरण्यगर्भः समवर्तताग्ने १०, १२१, १; अथर्व. ४, २ ७; वा. य.
 १३, ४; २३, १; २५, १०; तै. सं. ४, १, ८, ३; २, ८, २;
 तांब्य ब्रा. ९, ९, १२; नि. १०, २३
 हिरण्यत्वङ्मधुवर्णो ५, ७७, ३
 हिरण्यदन्तं शुचिवर्णं ५, २, ३
 हिरण्यनिर्गिगयो अस्य ५, ६२, ७
 हिरण्यपाणिः सविता विचर्षणिः १, ३५, ९; वा. य. ३४, २५
 हिरण्यपाणिः सविता सुजिह्वः ३, ५४, ११
 हिरण्यपाणिमूतये १, २२, ५; वा. य. २२, १०; तै. सं.
 १, ४, २५, १; २, २, १२, २
 हिरण्ययी अरणी १०, १८४, ३; श. ब्रा. १४, २, ४, २१
 हिरण्ययी वां रभिः ८, ५, २९
 हिरण्ययेन पुरुभू ४, ४४, ४; अथर्व. २०, १४३, ४
 हिरण्ययेन रथेन द्रवत् ८, ५, ३५
 हिरण्ययेभिः पविभिः १, ६४, ११
 हिरण्यरूपः स हिरण्यसंहृग् २, ३५, १०; नि. ३, १६
 हिरण्यरूपमुपसो व्युष्टौ ५ ६२, ८; वा. य. १०, १६; तै. सं.
 १, ८, १२, ३; नि. ३, ५
 हिरण्यशृङ्गोऽयो अस्य १, १६३, २; वा. य. २९, २०; तै. सं.
 ४, ६, ७, ४

हिरण्यस्तुरः सवितर्यथा १०, १४९, ५; नि. १०, ३३
 हिरण्यहस्तमग्निना रराणा १, ११७, २४
 हिरण्यहस्तो असुरः १, ३५, १०; वा. य. ३४, २६
 हुवे वः सुद्योत्मानं २, ४, १
 हुवे वः सुमुं सहसो ६, ५, १
 हुवे चातस्वनं कर्षिं ८, १०२, ५; तै. सं. ३, १, ११, ८
 हुवे घो देवीमदितिं ६, ५०, १
 हृणीयमानो अप हि मद् ५, २, ८
 हृत्सु पीतासो युध्यन्ते ८, २, १२; नि. १, ४
 हृदा तष्टु मनसो १०, ७१, ८; नि. १३, १३
 हृदिस्पृशस्त आसते १०, २५, २
 हेतिः पक्षिणी १०, १६५, ३; अथर्व. ६, २७, ३
 होताजनिष्ट चेतनः २, ५, १
 होता देवो अमर्त्यः ३, २७, ७; साम. १४७७; नि. ६, ७
 होताध्वर्युरावया १, १६२, ५; वा. य. २५, २८; तै. सं. ४, ६, ८, २
 होता निपत्तो मनोरपत्ये १, ६८, ७
 होतायक्षद्विनि १, १३९, १०
 होतारं विश्ववेदसं १, ४४, ७
 होतारं सप्तजुहो यजिष्ठं १, ५८, ७
 होतारं चित्ररथं १०, १, ५; तै. ब्रा. २, ४, ३, ६
 होतारं स्वा वृणीमहे ५, २०, ३
 होत्रादहं वरुण त्रिभ्यदाय १०, ५१, ४
 हृदं न हि त्वान्यृषन्मूर्मयः १, ५२, ७
 हृदा इव कुक्षयः सोमधानाः ३, ३६, ८
 ह्यामसि त्वेन्द्र याहि ६, ४१, ५; तै. ब्रा. २, ४, ३, ११
 ह्यामि देवां अयातुः ७, ३४, ८
 ह्याम्यग्निं प्रथमं स्वस्तये १, ३५, १

हिन्वानासो रथा इव ९. १०, २; साम. ११२०
 हिन्वानो वाचमिष्यसि ९, ६४, ९; साम. ९६०
 हिन्वानो हेतुभिर्यत ९, ६४, २९; साम. ६५५
 हिमेनाग्निं प्रंसमवारयेथां १, ११६, ८; नि. ६, ३६
 हिमेव पर्णा मुपिता वनानि १०, ६८, १०; अथर्व. २०, १६, १०
 हिरण्यकर्णं मणिग्रीवं १, १२२, १४
 हिरण्यकेशो रजसो १, ७९, १; तै. सं. ३, १, ११, ४
 हिरण्यगर्भः समवर्तताग्ने १०, १२१, १; अथर्व. ४, २७; वा. य.
 १३, ४; २३, १; २५, १०; तै. सं. ४, १, ८, ३; २, ८, २;
 तांश्व्य ब्रा. ९, ९, १२; नि. १०, २३
 हिरण्यश्वङ्गमधुवर्णो ५, ७७, ३
 हिरण्यदन्तं शुचिवर्णं ५, २, ३
 हिरण्यनिर्णिगयो अस्य ५, ६२, ७
 हिरण्यपाणिः सविता विचर्षणिः १, ३५, ९; वा. य. ३४, २५
 हिरण्यपाणिः सविता सुजिह्वः ३, ५४, ११
 हिरण्यपाणिमूतये १, २२, ५; वा. य. २२, १०; तै. सं.
 १, ४, २५, १; २, २, १२, २
 हिरण्ययी भरणी १०, १८४, ३; श. ब्रा. १४, ९, ४, २१
 हिरण्ययी वां गभिः ८, ५, २९
 हिरण्ययेन पुरुभू ४, ४४, ४; अथर्व. २०, १४३, ४
 हिरण्ययेन रथेन द्रवत् ८, ५, ३५
 हिरण्ययेभिः पविभिः १, ६४, ११
 हिरण्यरूपः स हिरण्यसंष्टम् २, ३५, १०; नि. ३, १६
 हिरण्यरूपमुपसो व्युष्टौ ५ ६२, ८; वा. य. १०, १६; तै. सं.
 १, ८, १२, ३; नि. ३, ५
 हिरण्यशृङ्गोऽयो अस्य १, १६३, ९; वा. य. २९, २०; तै. सं.
 ४, ६, ७, ४

हिरण्यस्तूपः सवितर्यथा १०, १४९, ५; नि. १०, ३३
 हिरण्यहस्तमश्विना रराणा १, ११७, २४
 हिरण्यहस्तो असुरः १, ३५, १०; वा. य. ३४, २६
 हुवे वः सुद्योत्मानं २, ४, १
 हुवे वः सुतुं सहसो ६, ५, १
 हुवे वातस्वनं कविं ८, १०२, ५; तै. सं. ३, १, ११, ८
 हुवे वो देवीमदितिं ६, ५०, १
 हृणीयमानो अप हि मद् ५, २, ८
 हृत्सु पीतासो युध्यन्ते ८, २, १२; नि. १, ४
 हृदा तष्टुप मनसो १०, ७१, ८; नि. १३, १३
 हृदिस्थुनास्त आसते १०, २५, २
 हेतिः पक्षिणी १०, १६५, ३; अथर्व. ६, २७, ३
 होताजनिष्ट चेतनः २, ५, १
 होता देवो अमत्यः ३, २७, ७; साम. १४७७; नि.
 होताध्वर्युरावया १, १६२, ५; वा. य. २५, २८; तै. सं. ४, ६
 होता निपत्तो मनोरपत्ये १, ६८, ७
 होतायक्षद्विनो १, १३९, १०
 होतारं विश्ववेदसं १, ४४, ७
 होतारं सप्तजुहो यजिष्ठं १, ५८, ७
 होतारं चित्ररथं १०, १, ५; तै. ब्रा. २, ४, ३, ६
 होतारं स्वा वृणीमहे ५, २०, ३
 होत्रादहं वरुण विश्वदाय १०, ५१, ४
 हृदं न हि त्वान्यृपन्त्यूर्मयः १, ५२, ७
 हृदा इव कुक्षयः सोमधानाः ३, ३६, ८
 हृयामसि खेन्द्र याहि ६, ४१, ५; तै. ब्रा. २, ४, ३
 हृयामि देवां अयातुः ७, ३४, ८
 हृयाभ्यग्निं प्रथमं स्वस्तये १, ३५, १

